בעזה"י

ספר

דברי יוסף

חלק שני

על יו"ד הלכות מתנות כהונה אמה"ח בשר שנתעלם מן העין חלב דם מליחה סימני בהמה וחיה טהורה הלכות דברים היוצאים מן החי סימני עוף טהור סימני דגים דיני תולעים סימני בצים והלכות בשר בחלב:

חברתי ודפסתי גם חיבורי זה בזכות אבותי הקדושים זי"ע חדושי הלכות וחדושי דינים וביאור הלכה באורך וברוחב ובראש כל סימן עשיתי פתיחה ותודת העולה. אני

הק' יוסף יוזפא בן הרב הגאון הקדוש מו"ה מנחם צבי ולאמי הצדקת רחלי זצלה"ה רויזענבורג אבד"ק פישפיק לאדאן יע"א:

בעהמ"ח ס' יד יוסף ורביד הזהב על או"ח ח"ד על הלכות שבת ועל הלכות עירובין וח"ב על הלכות פסח וח"ג על הלכות יו"ט וס' דברי יוסף ח"ד על חיו"ד עד הלכות מתנות כהונה:

מונקאטש תרנ"ב

בדפוס השותפים מו"ה דוב בער בלייער וגיסו הרבני המופלג מו"ה צבי יעקב קאהן
[בנו וחתנו של המנוח מו"ה פנחס בלייער ז"ל]

MUNKACS.
Gedruckt bei Blayer & Kohn 1891.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

מודעה.

רצה קב"ה שיהי' לישראל אהובים בכל העולם ושלום מכל האומות לכך נתן קב"ה ידיעת התורה לכל האומות כדאי' בזבחים דקל"ו בשעה שנתנה תורה לישראל הי' קולו הולך מסוף עולם עד סופו ובלעם הרשע אמר לכל מלכי או"ה חמדה טובה יש לקב"ה בבית גנזיו ובקשה ליתנה לבניו שנאמר ד' עוז לעמו יתן ומיד פתחו כולם ואמרו ד' יברך את עמו בשלום הנה שיש מאן דאמר שנקרא סיני שירדה ע"י תורה שנאה לאו"ה אבל כשיחזיקו ישראל בתורה מכבדין או"ה לישראל וברכם בשלום כמש"כ וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך ויראו ממך יראת רוממות. הוא כוונת מש"כ הואיל משה באר התורה פרש"י בע' לשון המינים מביאין ראי' מכאן לדעתם הנפסדה להשכיח תורה מישראל ללמוד לשונות העמים אף שכפרו בתורה אבל לרעה מביאין ראי' מן התורה כדאי' ר"ה דף י"ז המינים פרש"י אבל הפכו דברי אלקים חיים לרעה כי אם הם מודים בתורה שבע"פ הלא אי' בשביל שלא שינוי לשונם נגאלו וסמ"ג ל"ת כ' שעובר בזה בלא תעשה וכוונה הרבה רחוקות להיפוך וכן מביאין שהי' יודעים בע' לשון ואם הם מודים הלא שם אי' בסנהדרין די"ז שהי' יודעין גם כישוף והם כופרין לגמרי בכישוף שלא הי' כישוף מעולם הרי במקום שהם מביאים ראי' כופרים ומשטים ומתלוצצים אלא בסנהדרין התם כדקתני טעמא שלא תהא שומעין מפי המתורגמין וסגי בשנים והא דביאר מרע"ה התורה בע' לשון יש תירוצים שונים ואו"ם ג"כ שראה מ"ר רצונו ית"ש להתכנס כל העולם בידיעת התורה שנתנה לישראל שיברכו לישראל בברכת שלום ע"כ באר התורה בע' לשון לכל עם ועם ככתבו וכלשונו דעי"כ יהי' לשבעים אומות ידיעת התורה ויראה שהוא חמדה גנוזה לקב"ה ומשה אמת ותורתו אמת ויברכם בשלום עד כאן המאמרים והכתובים אנו למדים שע"י התורה יהי' מן האומות שלום על ישראל. וכן להיפוך אם ישראל לומדים ומחזיקים התורה עי"כ מישראל אהבה ושלום לכל אומות כדאי' בפ' אין נדין שע"י התורה יש לאומות אהבה ושלום וברכה מן ישראל ואם להיפוך שוא מאלו החדשים באין לומדים ולא מחזיקים התורה לא עם ישראל ולא כל אומה ולשון יכול לעמוד מפניהם כדאי' בפ' אין נדין:

וידוע כי מדת השלום הוא למעלה מכל אם אין שלום אין כלום ואין כלי מחזיק ברכה אלא שלום ומרעים וחטאים ג"כ הטוב הוא מדת השלום והשלום התרחקות והפירוד כאשר יקום הרוצח על האדם ההתחברות עם הרוצח הוא מסוכן וכשיוכל לברוח ממנו הוא ניצול כן הדבר הזה ואחרי שהמלך והשרה וכל המדינה נקיי דעת ובעלי יושר מדינתינו הונגארען מחזיקים השלום על ישראל ומחזיקים לימוד התורה ומקימיה והטיבו עמנו לבל ימעדו רגלינו ח"ו מרוח סועה וסער החדשים על אכו"כ שאנחנו ב"י אוהבים את המלך יר"ה והשרה וכל הטובים ולברכם בשלום וטובתם כל ימי חיינו לעולם הטיבה ד' לטובים אמן וכיה"ר:

נדפס בארץ-ישראל

Printed in Israel

הקדמה

יודע המחשבות ובוחן השעשועות אל מלא רחמים מלך חפץ בחסד ערוב עבדך לטוב כי נמס לבי בקרבי על פחות דרכי וגאות ערכי כי ירבו. מי אנכי קצר דעת כלי ריק ודלת מעט אחזני בושה וכלימה. איך הערבתי על בלימה. לעמוד במקום מדרך כף גדולים. אלקים ראיתי עולים. לחבר חיבורים בונים קדמת אפור פונים. בהלכות חמורות. הצריך שבע דרישות וחקירות. לבאר כל חמירא. להכריע בהלכתא כרוב באיסורא. ולנפות בי"ג נפה כל מוצא שפה כל אלה פעולת טהור גברא וטהור יומא. ומה לבד את חירגא דיומא. ראיתי את עניי אני הגבר. ולבי נשבר שבר אל שבר:

אך אחר כוונת הלב הן הן הדברים כתיב בתורה הקדושה בפ' יתרו ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וגו' יש להבין תיבת קדוש באשר מצאנו שהקב"ה תואר גם את עצמו בשם זה כי קדוש אני וגו' ונראה כי מה שאני מכבד לדבר על פי התוה"ק נתקדש וא"כ הכבוד הוא הקדושה כמאה"כ פ' אמור וקדשתו וגו' קדוש יהי' לך ופירש"י נהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר ולברך ראשון הרי במכבדו נעשה קדוש והוא שאה"כ זכור את יום השבת לקדשו רז"ל לכבדו לפתוח לו ראשון כנוסח קדושי רבא כי הוא יום תחלה למקראי קודש ורז"ל אמרו זוכרהו על היין כי ראשית הכבוד לאורח טוב והגון בכוס יין וע"י הכבוד הזה יתקדש השבת וזהו זכור את יום השבת על היין לכבדו ועי"ז לקדשו ובדברות האחרונות נאמר שמור את יה"ש לקדשו גם בשמירה זו יש בה עולם כבוד והוא כי השומר הוא הצופה ומביט על אחרים שלא יחללו את השבת כשומרי מטרונתא המצויינים פנים ואחור בל יבוא זר לבזות אותה וזה לעומת זה כמבזה מחלל והמכבד מקדש ומסכים לזה מאמר ר' יוחנן בשבת לא נחרבה ירושלים אלא מפני שחללו בה את השבת שנאמר ומשבתותי העלימו עיניהם וגו' הכונה שהעלימו עין ההשגחה על אחרים לקיים מה שנאמר שמור את יה"ש לקדשו וכל אחד לא השגיח רק על שבת שלו ולא על שבתות של אחרים:

ובפ' המן כאשר לא שמרו שבת כתוב עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי הגם שלא עברו רק על שבת א"ש שאמר מצותי בלשון רבים כמו שפירש"י פ' שלח למה נסמכה פ' מקושש לע"ז לומר שהמחלל שבת כעובד ע"ז בשקולה שבת ככל המצות כולן וכן הוא אומר בעזרא ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם אמנם פשטות הלשון מורה שמדבר לכשרים אשר ברצון טוב אבו לקיים תורה ומצות אלא שממאנים לקבל על עצמם אחריות אחרים וי"ל בזה שהקב"ה כפה עליהם הר כגיגית והקשו תוס' הא אמרו נעשה ונשמע ומ"ש אבל ונשמור לעשות לא אמרו היינו שהי' שומרים נגד מהרסים לא אמרו אמנם חיי נצחי חיי העוה"ז לא בא כ"א ע"י יסורין כדרז"ל ג' דברים נקנו ביסורין תורה וא"י ועוה"ב ולזה אמר אם תקבלו מוטב ואם אין אתם מקבלים ענין השמירה הנ"ל כי שגבה מכם לעמוד בשדה מלחמת מהרסים ומחריבים יגיעת בשר וצער מרובה אז שם תהי' קבורתכם כי במה תזכו איפו לחיי עוה"ב אם לא ביגיעה רבה התלוי' בצוארי השומר ושפיר אמר עד אנה מאנתם לשמור מצותי וגו':

ובכל החזיון הזה נתקיים בזמנינו כאשר עמדו המורדים נעאלוגען בכינוס קאנגרעס לעקר את כל התוה"ק במדינתינו ולולי נתיסד בעתו ובזמנו חברת שומרי הדת כי עתה גוענו אבדנו ואמונתינו בזמן קצר לפי הכוח והעוז שהי' להם באותו שעה להכרית את תקנותיהם מקור משחת בחיק מקהלות ישרים ורשעים כים נגרש כאשר ראו כי הואיל ד' לעשות ליראיו חן וחסד בעיני המלך יר"ה ואינם מוכרחים להיות תחת שבטם וממשלת זדונם התחכמו על פי רע בעיני ד' אחד לתת מכשול לפני עור נזורו אחור משמם פארטעבריט וקראו בשמותם סטאטוסקווא שמם נאה להם והם לשמם וכל זה למען השפל כבוד התורה ויראי השם ומאז בעוה"ר נתמעט התורה מתחדרים אבני קודש נפזרו הנה והנה וכבוד תוה"ק ירדה וכבוד חכמת זרה רמה. עד אנה מאנתם כי בעלי שמות פארטעבריט סטאטוסקווא לקבל עליכם מצות ושמרתם את בריתי כבר קבע הדין תורה והלכה פסוקה על אלו שהם עוד יהודים ולא נתחברו בקשר יראי ד' שומרי הדת בשו"ת מהר"ם שיק ז"ל בכתוב שם לרב אחד שהי' מפורסם ומוחזק כנגד שומרי הדת וכתב לו מהרמ"ש ז"ל מרה תהא באחרונה. ראו מה עלתה לו הוא למשל ולשנינה ושאר רבנים האלו נתבטלו בטלו מבוטל והנם השותקים יצא דין הקשה כזה וע"כ רב הזדון ועולם השטן בזה שלא רצו להיות משוה"ד לא נזכר כלו בשו"ת הנ"ל ושאר ספרים שנדפסו אחרי הקאנגרעסס אפס קצהו וע"י שממאנים השמירה שנתלקו לדיקים רבים בעוה"ר זה א"ז באיבם בסדי הנוי לקי כרבה:

לדעתי כבר מצינו לג' כתות זמנינו מחלוקת קדומה כדאי' ג' הי' באותה עצה בלעם יתרו איוב. בלעם שיעץ נהרג איוב ששתק קיבל יסורין יתרו שברח זכה שנשבו בניו ראשי סנהדרין הנה ידענו עצת בלעם בפ' בלק איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך וגו' נתן עצה על הזנות בנות מואב וזונה כשמה להזנות תחת האשה אשר נתן ד' עמנו תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב ושפיקו בחכמות חיצונות אשר לא חלק ד' לנו והוא עצת הנעאלוגען לעזוב מקור חיים הוא תורתינו הקדושה להזנות בניהם בבעליהן בת הסטאטוסקווא ישתק מדשתקו בהפקירא ניחא להו והנסיון נעיד מאז קנו שם זה פסקו המלמדים בעריהם למקומותם למושבותם וכת השומרי הדת ברחו ובדלו מהם והאמתיים עוד היום בניהם מגודלים על ברכי התורה ואם בעוה"ר נרגש העדר רגשות אהבת התורה בכל מקום באמת העדר הזה בסיבת שואינו מכדינו הכתות הנ"ל:

ואמר המלך החסיד אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים תיבת הלך מורה על הליכת קדימה ככת הראשונה שהולכים תמיד קדימה ויבעו מקדמונו של עולם אמר באשר הוא האדם אשר לא ילך קדימה בעצת רשעים עד נלכה ונעבוד א"א. ובדרך חטאים לא עמד הוא כת השנית אשר פיהם ידבר שוא באומרם כל היום שהם עומדים על מצב הישן לא בורחים מרשע ולא רודפים הצדק לזה מזהיר ובדרך חטאים לא עמד שעמידה זו הוא עצמו פרצת דרכים על כל דבר פשע. ובמושב לצים לא ישב אלו היושבים עם קבת ספרתית לכותבים חיבורים מים כזבים להתלוצץ בתורה ויראי השם ואמר כ"א בתורת ד' חפצו וגומר והי' כעץ השתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו הנה כן ההלכות תלוים בזמנים נע"י ברכת השחר ציצת תפילין וק"ש שבת יו"ט וכן היו"ד וד' חלקי ש"ע הכל יפה בעתו ואם לפעמים יהי' נראה כאילו עשה איזה פוחז דבר טוב אמר והי' כמוץ אשר תדפנו הרוח כן יהי' טובת הרשע באם הזדמן פעם במשך ימי חייו שעשה איזה דבר טוב ישאם הרוח ע"כ לא יקומו רשעים במשפט וחטאים בעדת צדיקים בעדה אחת (כד"א זוהר שמות ר"י אומר ארחין גרמיך ממרעים דלא תהוון רעים וחברים כחדא דלא יבאישו לך עובדי ותתפס בחטאוי וכו' כי יודע ד' דרך צדיקים כמה"כ ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וד' עמו כן דרך הצדיקים מזהירים כזוהר הרקיע וככוכבי' לעולם ועד לדעת כי ד' עמו בכל דרכיו ידעו כמה"כ בכ"ד דעהו וזהו יודע ד' דרך צדיקים כלומר דרך הצדיקים הוא בידיעת ד' שידע את ד' בכל דרכיו אבל דרך רשעים תאבד כי דרכיו הוא לאמר בסתר נעבוד א"א ובע"ז כתיב אבד תאבדון ע"כ דרך רשעים תאבד ע"כ לא יקומו בעדה אחת חס ושלום כאשר בעינינו ראינו במקומותם לארצותם מקום אשר דבר השלום והאחדות עם אלה הכופרים הגיע במעט נהפכו כולם למינים אפיקורסים:

ואחרי הודיע ד' דרך צדיקים כאור נוגה ועיני ד' על אורחותם עיני עיני על דור יתום סביביו נסערה מאוד אל נא יהי' בהם דרך עולב ומכבי שוה"ד יתנו בניהם ללמוד בחיק נכר"י ואפי' אומנות אסור ללמוד אצלו מין דמשכי מינות עיין יו"ד סי' קנ"ג ע"א כו"כ ללמוד חכמות זרות תורם כמו דוה טומאתה על פני' והוא בכלל שם אלהים אחרים והמלמדים אלה רובא דרובא מינים ואפיקורסים. שכינה מה אומרת. מלבד כי בעוה"ר גבר האויב והיו בני שוממה. נוסף על זה עיני עיני יורדה מים על חללי בת עמי שגם הבנות נתונים המה למשאת שוא ומדוחים. אשר אם חז"ל הזהירנו בל נלמוד בנותינו תורה שכל המלמד בתו תורה כאלו למדה תפלות. מי שלמדה באמת תפלות עאכו"כ. הנה ובלב בת ימלא עוד רגשת מדות תוריית. אחרי שמחוכיהם ימשכו את לבבם בעודם באיבם לאמור שהקב"ה אוהבת את חכמתם מכל חכמות בעולם ומאין הרגלים שלא ישאר קשור על לב רק אמונה זו. ומפה קדוש שמעתי שהי' בבית למדן בעל שם טוב וראה ארגז מלא ספרים חיצונים וביקש הדבר וימצא כי היתה בתו למודה מאלה ותופה אמונת אחר ר"ל. וכמעט כולם בקיאים בספרי אמונה לא לנו לשיר בתשבחותיהם ותפלות הכומרות על לשונם שנון ושגור בעוד לא תדע א"ב. אם כל ימיו יעסוק בתורה ופעם אחת יתן דעתו בפסוליהם יעוסעם ועיי' בפיהמ"ש פ"ב דע"ז וש"ך סי' כ"ג ס"ק ואו"ח סי' ש"ב בענין ספרים חיצונים וספרי חשק שעובר על לאו דלא תפנו אל האלילים:

כתיב בחוה כאשר קלקלה הרבה ארבה עצבונך והרונך בעצב תלדי בנים ופירש"י הרבה ארבה צער גידול בנים וקשה א"כ הו"ל לכתוב בסוף כי אחר הלידה בא צער הגידול בנים ועיין באוה"ח בקין סי' מבחינת הרע ובמק"א ביארתי שקין הי' נכחים באחדות ואמו קראתו קין לאמור

הקדמה

לאמור קניתי איש את ד' ורש"י פירש שהי' שותפין בקין עם ד' וא"כ הול"ל קנינו איש את ד' כי ג' שותפים באדם ונראה כי פושעים ומורדים נקראו מעליבים את 'דכדאי' בגמרא וראה אם דרך עולב כי שאמר דוה"מ ע"ה אם יהי' לי בכיר המליבים לפניך אז ונאני בדרך העולם שהי' דוד ראוי להיות כפל ואומרו אם דרך עולב כי מפני שחישב שאם יהי' בניו מעליבים לפני ד' בלי ספק החסרון בו וכי"ב אא"כ שקר החן וגו' אשה יר"ה היא תתהלל תני לה מפרי ידי' ויהללו בשערים מעשיה כלומר ההילול והשבח שיתנו הבריות לפירותי' זה ההילול יבוא לה מינה ובה ואשה יראת ד' היא תתהלל. ואמרו רז"ל המטמא עצמו מלמטה מעט מטמאין אותו מלמעלה הרבה. וא"כ הכתוב כפשטי' אחרי חטאה בעץ הדעת ובל"ם שנענשו מינים והי' מדה רעה זו להעליב לפני ד' קנין עצמי בה והי' הקללה עלי בעצבון הרבה מלמעלה ולכן הגרם אשר יהי' מסבב לצער גידול הבנים דהיינו שיהי' בניה מעליבין לפני הקב"ה זה הגרם כבר קדם ובא מינה ובה בעצמה ושפיר פירש רש"י הצער גידול בנים קודם. וז"כ המסורה הרבה ארבה ב' הך ואידך הרבה ארבה זרעך יבוא מפורש וילמוד על הסתום מה התם מדבר בזרעו אף כאן ויפה כוונה חוה בקראה את שמו קין כי קניתי אני קניתי איש בו הוא הקנין החדש הזה להוליד איש אשר יאמין בשיתוף את ד' לרבות ח"ו :

א"כ איפו אתם אוהבי תורה האיך תשכחו תשי ליתן בניכם ובנותיכם לרוח המולך ללמוד ח"ו ותעשו ותגדלו ותבואו מעליבים לד' בידים בכל אות נפש ודוד מלך ישראל אמר אם יהי' בני מעליבים לפניך נאנו בדרך עולם וכן אברהם אמר מוטב שירשנו בן משק ביתי אליעזר מישמעאל ומי שמסתפק אם ת"ז מסוכנין אין שומעין לו ספיקי דאורייתא בדאורייתא לחומרא חומר הנושא והוא ע"ז ממש דיהרוג וא"י מכ"ש עתה בעוה"ר שעת גזירה אפי' אערקתא דמסאנא כידוע תכלית הרעפארמער להעביר על דת בישראל כאשר מורה רעה אחר היושב על כסא קהל פארטשריט ע"י הדפוס קונטרוסין אשר יעץ במו להמיר דת ישראל וחבורת כומרים מומרים בענגלאנד אלקו הקונטרוסים הנ"ל במדינתינו גם בספ"ד נדפס עלה חודש אשר ממש מהפכין דברי אלקים חיים להמיר טוב ברע. מאלה וכאלה נפלה המינות והאפיקורסת והכל בא משורש פורה חכמת זרות. אם המורים בבתי החינוך כבר פקרו עול ורובם מומרים לכה"ת איך לא יכה זאת שורש רע ומר בלב בר בי רב והכתוב אומר ונקדשתי בתוך בנ"י תנו כבוד לד' אלקיכם ואין כבוד אלא תורה ומחזיקי תורה או כזבולון ויששכר או נותן בתו לת"ח מקיים ג"כ ונקדשתי בתוך בנ"י כאמור למעלה :

ולמדנו מזה גם קידוש השם יתברך הוא הכבוד שאנחנו עושים לכבוד שמו יתברך יתעל' והנה זה כל כוונתי ויהי' נא לרצון ולפניך ד' כי אנחנו לא מצאנו יתרת הכבוד אזן מלימוד התוה"ק כשאנו בכל כחינו ביגיעות ועמילות רבות ימים רבים כחשיכה כאורה דורשים ומדקדקים להבין ולהשכיל בדבר אחד או הלכה אחת בתוה"ק בלב שמח לכוין לאמיתה של תורה ואם ההלכה נעלמה ממנו יראה וחרדה ואחזנו בכפיפת ראש ונמיכת רוח אם לא אלאה או זוהמא הבדילו ממקור הבינה וכאשר משנתו זך ונקי עולה על לבו מה"כ שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב וביקרת כבוד התורה הקדושה כזה נתקדש המלך הכבוד. ומי שמכבד את התורה באופן זה ביגיעה ובשקידה רבה כזה מורה שמודה ביקר תפארתה כי יקרה היא לו מפנינים וכתם אופיר על זה אמרו כל המכבד את התורה גופו מכובד והיינו דתנן במתני' הפיך בה והפוך בה וכו' ומינה לא תזוע וכפי' הברטנורה לייגע בה ועי"ז יכיר כי לא דבר ריק הוא וכל שמיגע מוסף לו השגה על השגתו וזהו כבודו ומכבדה ביותר עיין רש"י סנהדרין דף צ"ט ע"ב על פסוק נפש עמל עמלה לו והעמל היותר יגיעה רבה ללמד שמעתא אליבא דהלכתא :

שנית הנה אין מספיק נתינת הכבוד מצד יחידות לקדש השם בזה אלא מי שיש בידו ללמד לאחרים כהנ"ל או בע"פ עם תלמידים או בספרים ופירושים על התוה"ק כדרך הנ"ל הירא וחרד על דבר ד' שלא יהי' קלה בעיניו דבר א' הנה הוא מרבה כבוד שמים ונתקדש השם כתבו ונקדשתי בתוך בני ישראל :

ורז"ל דרשו ונקדשתי למסור נפשו על קדושת השם הוא הכבוד השלישי הכי לכבד מי שמקבל עליו להיות שומר כמו שומר גן המלך מזאבי ערב וחיות רעות שלא יפרצו ויהרסו ויכרסמו אילני הגן כפרים עם נרדים או שהוא שומר נזר המלך מפני אויביו הלהוטים להמיתו בכבוד כזה השומר עומד בתכלית הסכנה מסירת נפש ממש וכך כשאנו שומרים את התורה כמה"כ ושמרתם את מצותי כנגד החיות רעות המשחיתים גן ד' כרם ד' צבאות ואויבי ד' אלקי ישראל הנה השומרים ונוטרים עומדים על משמרתם ממש במסירת נפשם ומקיימים ונקדשתי בבנ"י כאשר ראינו עין בעין בדורות הללו שבעלי שומרי הדת עומדים בסכנה במסירת נפש נגד כת נעאלוגען המלשינים ומוסרים המתעים ומטעים למען העבר על דת ולהשכיח תורה מישראל ונ"ל זהו פירוש הכתובים ועתה אם שמוע תשמעו. שמוע מלשון הבנה ולא תבוא ההשגה הברירה בלי יגיעת רבות כמש"ל. תשמעו. היינו תשמיע לאחרים וא"כ ושמרתם שמירה בכל מכל חי' רעה בביאור שלש מיני כבוד הגורמים קידוש השם כנגד קק"ק לכן שכר שלכם יהי' כמדה בג' פנים א' והייתם לי סגולה מכ"ה. ב' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים. ג' וגוי קדוש כלומר גם אני אשוב בכם בכבוד

למען קדש אתכם כמה"כ אני ד' מקדשכם והיינו קדושת כהן לפתוח ראשון בכל דבר שבקדושה וכן בפ' תבוא כתיב אם שמוע תשמע לשמור כנגד ג' בחינות הנ"ל ואמר יקימך ד' לו לעם קדוש תהיו אתם מכובדים לי מכל העמים כמו שאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך ויי"מ היא כבוד גדול מזה :

ולענינינו אמרתי מצוה להעתיק דברי אבי ישראל הרב האי גאון הובא בעין יעקב בפ"ב דחגיגה והובא בריב"ש סי' מ"ה ששאל הנגיד הר"ש הלוי מר"ה גאון זלה"ה אם מותר להתעסק באותו חכמות והשיב לו תיקון הגוף והנפש ומישור הנהגת האדם הוא עסק המצוה והגמרא יועיל לעצמו ולחכמים כמותו ויועיל לעמי הארץ כי ימשכם לדרכי המצוה והתורה ואשר יסור לבו מזה ויתעסק בדברים ההם אשר זכרת יסור מעליו ית"ש ויפסיד באותו הענינים כי יסלק מעליו כל דברי תורה לגמרי ומדות ההסרה ירע לבני אדם שישתבש דעתם עד שלא יחושו לעזובת התפילה ושאר מצות ואם תראה שאותן בני אדם המתעסקים באותן דברים יאמרו לך כי הוא דרך סלולה ובזה ישיגו לידיעת הבורא לא תשמע ולא תאבה להם ודע באמת כי יכזבו לך ולא תמצא יראת חטא וזריזות וענוה וטהרה וקדושה אלא באותם המתעסקים במשנה וגמרא עכ"ל. רבת שבעה לה נפשינו העונג וקורת רוח בדברי אלקים חיים יוצאים מפי רב האי גאון :

ואם יאמרו המתעסקים בדברים ההם על אבי ישראל הנ"ל זי"ע שהי' מיושבי בית המדרש כרגיל על לשונם לדבר עתק בגאוה ובוז לאמור בטלנים הם לא ידעו את טוב העולם נידון לפי רובו עתה נשתנו העתים שהרוב ע"י התעסקם בבאלה הנה הנם המתוקנים בגוף ונפש פן יקום בקרבך נביא שקר כזה חולם חלום פן תאבה לו לזאת אצריך לדעת כי אך שקר פיהם כי חכמי ישראל בקיאים בטיב העולם בפרט גאון הגאונים רבינו האי זצ"ל ואין צריך לדברים כאלו שהכל גלוי לפניהם כמה"כ סוד ד' ליראיו דברים אלו אינם סודות אבל דע מה שתשוב לאפיקורס מדברי עצמו תשוב אליו מי הוא מסוגל להיות ישר לפני אלקים ובנ"א היושב אוהל ועוסק במשנה וגמרא או המטייל ברחובות חוצות שלא בודאי גם הוא יודה שהעוסק בתורה משנה וגמרא שהוא ירא שמים וכמ"ש השל"ה אשרי איש שהוא איש לבדו בדד ישב בודאי בנקל שיהי' יר"ש כי כל חושך שמורים עיניו אזניו ופיו עין לא ראתה רע ואוזן לא שומעת נבלה ופיו ידבר ויהגה בתורת ד' והמעשים נפלאים ויגיעות בתוה"ק שעמלו בו התנאים והאמוראים והגאונים והמחברים בדקדוק אחד בתורה שבע"פ ונחשבו בעיניו ונפשו ג"כ חשקה בתורה משא"כ המטיילים ושוטטים ברחובות חוצות הוא מסוגל לילך אחר עיניו סרסורי עבירה ולב חומד וכלי מעשה גומרים והנה זה מטייל רק בחוצות עירו. אבל זה העוסק בחכמת זרות זה מטייל ומשוטט בחוצות הכרכים ועיירות גדולות הוא אינו נוגע לדבר בספרי חשק כי גם המחברים האלו יוסד על חכמתם ותהילה לבם באדרת למען כחש ואומר ר"מ רמון מצא תוכו אכל וקליפתו זרק. כי"ב הוא נטייל בקורות הדורות עם גדולי ארצות אשר גדלו המלך או עם חכם הממציא חדשות ושמו הולך מסוף עולם עד סופו או אומן גדול וספרים כאלו משבחים ומפארים את אלו חכמים עשר ידות שקר וחנף והוא מאמין. הנה שם אינו רואה שפלנות הלל. גדולת ריב"ז. קדושת רבינו הקדוש. הסתפקות ראב"ד. אבל הוא אומר שאלה החכמים שהוא רואה בספרי ח"ו בקומות הדורות או שיעורי הארצות לא עמדו על הר סיני ועד שמים גבהה חכמתם ובתו"כ בטיולו בפרדס חיבורים כאלו יפגע באיש אשר נתגדל על עמו ויתפאר באין חכם כמוהו שהי' מחקר גדול ועשר בקורות הוא. לכל התורה כולה שבכתב ושבע"פ וכבר כתבו הספרים הקדושים שאף ספרים שאינם פילוסופי' שכיח ורגיל שמערבים בספריהם דברים כאלה המתנגדים לעקרי אמונתינו ורוח אלקים דיבר בו בר"ה גאון ז"ל ונראה לכך נגב דברי רה"ג על מאמר ד' נכנסו לפרדס על הטיול ומתענגים בחכמות זרות דומה להולכים לטייל בגנות ופרדסים ורק רע"ק נכנס בשלום ויצא בשלום אבל השאר א' הציץ ומת השני נפגע והשלישי קצץ בנטיעות :

ואמרו רז"ל על פסוק על מה אבדה הארץ דבר זה נשאל וכו' והקב"ה פירשה בעצמו על עזבם את תורתי שלא ברכו בתורה תחילה ונראה עפ"י דברי המעב"י בחלק שפתי רננות מאמר ג' פל"ג אפי' יהי' חכם כדניאל וכיהושע בן נון אל יסמוך על חקירותיו לפי שכלו וחכמתו כי מי לנו גדול כאבינו הראשון שטעה בשכלו וקצץ בנטיעה והפריד אלוף ח"ו. כי רצה לעלות מתוך היכל החיצונים לקדושה ונאחז בהם כי אחז ביין המשכר ונפגע נדב ואביהו הגשימו הלילו ומתו וזהו מי עלה השמים בחקירה וירד בשלום לכן שומר נפשו ירחק מפילוסופיה וחקירה ואל ישעו' בדברי שקר הקדמות מזויפת אשר בדו להם מלבם. ועומדים עוקרי תוה"ק בערמת עפוטי שכליהם ואותות כזביהם אוי להם הי נדו ורחקו מעל ד' כי אותה החכמה מולידה עמל ואון בידיעת אלקות אמתיות שפחה תירש גבורתה ח"ו וכל באי' לא ישיבין נופת תטופנה שפתי זרה ואחריתה כלענה מרה כי ממנו סברות הרסיות ממיתות וחדה כחרב פיות. מנפש עוד בשר תכלה ושאול לעדי' יתמוכו ואם הוא עד אבדון תאכל למי אוי ולמי אבוי ולמי שיח לו שיח ושיג בדעותיהם הכוזבות כי כרגע תזרק בו טעות ומשם יספו מקדמינו של עולם. ובאמת כי הקדמת הפילוס' מחכמת מגלגל הירח ולמעלה מכילים לב עם ד' מלהאמין בתורת משה ודברי חכמים שהם כדרבונות וכמסמרות נטועים. ויסרך האדם לעבודתו ויראתו ואהבתו של

יוצר

ואף בראשית ב"ה אשרי העם שה' אלקיו ולא פנה דרך שוטים המתבלים בדמים עכ"ל. והנה ידוע שלפני החורבן גברה יד המינים לעסוק בכאלה וז"ש שאבדה הארץ על שלא ברכו בתורה תחלה הכוונה קידוש השם ודביקת עם ישראל ע"י התורה ומהו הקדושה הוא כאשר באמרנו בראשית דברינו מפסוק וקדשתו בכהן לפתוח ראשון לכל דבר ולברך ראשון ואם אינו קורא ראשון ה"ה פגום ומחולל כך יהי' לנו התורה תחלה וראשית לפתוח בה ראשון וגברת תירש שפחה אבל הם לא ברכו בתחילה אלא להיפך בהקדמת פילוסופית שעיקרי התורה תלוי בעיפושי שכליהם א"כ חכמתם תחלה וראשית ע"כ אבדה הארץ כנ"ל א"ש היא עד אבדון תאכל :

וב"ב הגאון ר"י עמדן בסידורו וז"ל ועוד אחרת שגרמה למקום ונדמת להאומה לבריות והיא מתנכרת הלא היא הפילוסופיא הארורה לשוא יחיפו בה עגבי' בעלי' היא מקברת מנפש עד בשר הורסת ועוקרת ממנו יצאו כל משפחות המינים בארצות לגיהם והיא שהול ידה בנים זרים לאומתינו מאז נכנס ארס חכמתם בארצינו הניאו לב העם מתורה ועבודה והתחילו להרכיב דתי האלקות עלי חכמתם הבדוי' ועי"כ התחכמו לעקר שרשי ולקצץ ענפי' ופרקי עול תורה מעליהם ולהתנהג בחיי הפקרות ולאנחו ולא שקטו עד שהחריבו בית שנית וגלו' מארצם בגלות המר הזה ועדיין בעוה"ר המסית ההוא מרקד בינינו כו' בני עמינו בספרד שהעתיקו ושמשו באותו חכמה והיתה בעוכרם ללמדם להקל ראש במאכלות אסורים ועברות והפרו חוק עד שגרמו להם להשמידם משם והשמדות ב"י מארץ אוקריינא שגם שהי' בהם חסידי עולם מ"מ נראה שפשתה המספחת של פילוסופי גם באותו הדור כמובן ולא עביד קב"ה דינא בלא דינא כי הנגע הלז תם ורשע היא מכלה כי גדלה קנאת ד' לתורתו והאריך שם. הנה עין בעין ראינו במדינתינו מיום שהוקם הסעמינאר שמשם יצא חרבה לעולם מנהיגים דאקטארען ורבותנו הקדושים ז"ע יצאו במלחמת ד' והזהירו להפרד מהם כאשר תמצא בתשו' מהר"מ שיק וחתן סופר ח"ב ובס' מלחמת מצוה שנדפס בסיגעט ואנחנו רואים שנתאמת תחלה הי' מראים לעם ד' שחפצם טוב להרים דגל ישראל אבל נתגלה היום טומאתם וערמימותם לכפור באלקי ישראל ולהיות כבודו של אדם להיות ברו כתוכו הרי הוא כופר בד' בגלוי כבסתר וידוע שמאותו זמן פרח השכלה מנגדי בנ"י שם וכן בשאר מדינות מחזיקים בחו חינוך נערים נעורים ונבערים ותורה משתכח ומאז כמה צרות והשמדות עבר עלינו תקופות זו לזו. אם גם שמזכירים תמיד שם הגדולים אשר בארצות החיים לאמור גם הרמב"ם עשה את המורה וחקר הרבה הנה הגאון רי"ע בספרו מגדל עוז כתב שהמתפרקים הלבושי' מפרשי המורה אשר התמכרו לעשות הרע חלילה מלייחס אותו חבור עלבים למחבר המהיר בעל היד החזקה ויש להוכיח זה בראיות ברורות וכו' שהרי בפ"ב דע"ז אשר הרמב"ם בהדי' מקרא דלא תתורו שום הסתכלות ועלין ע"י מופת הנקנה ועיין ריב"ש למנוע מספרי הטבע מפני שהם מתאמצים לעקור עיקרי תוה"ק ובפרט חידוש עולם וההשגחה והאריך. ומש"ש כנגד הר"מ שלמד קודם לכן כל התורה כולה בבלי וירושלמי ספרא ספרי תוספתא כמו שנראה מספר משנה תורה משום שהי' גדול רמון מצא תוכו אכל וקליפה זרק וכדי להשיב לאפיקורסים עשה ספר מורה ועיין בסוף ספר אמרי יושר לאמוס"ג הביא אגרת תימן מהר"מ ז"ל שהי' מתחרט :

וראי' בס' ש"מ פי' הפסוק לא יהי' לך אלקים אחרים על פני ברש"י בשם מכילתא על פני כל זמן שאני קיים שלא תאמר לא נצטוו על ע"ז אלא אותו דור ולכאו' הדבר תמוה מהיכי ס"ד לומר כן אלא כוונת המכילתא על לימוד חכמות זרות שמכנה אותו הזהר אלהים אחרים מעתה ס"ד מאחר שנתגדלו במצרים מקום הטומאה והכפירה משו"ה אותו דור שהורגלו בכך ועתה קבלו התורה ומשום שסורם רע אסרה התורה עליהם חכמות זרות שמא מתוך כך יחלש אמונתם משא"כ בדורות הבאים שכבר נתחזק אמונתם ונתגדלו מקטנותם בעול תורה ומצותיה ועיקרי התורה כבר נשרשים בלבם ומאודם תו לא יזיק להם למודי חכמות זרות להחליש כח קיום התורה והאמונה אבל האמת לא כן הוא כי לא ינקה כל הנוגע בה וכל באיה לא ישובון ע"כ. ובע"מ תשו' מאהבה ח"ב דלא היתר רמ"א י"ד סי' רמ"ו אחר שבקי בב' תלמודים ובדינים והלכות הנובעין מהן ללמוד בדרך ארעי בשאר חכמות אלא בחכמות שיש בהם תועלת לעניינים אלוקים כגון תקופות וגמטריאות עי' כ"מ סופ"ד מה' יסה"ת ובתוס' י"ט סופ"ג דאבות ודוקא אם הם כתובים ומסודרים מגדולי ישראל הנעימים ולא מספרי עכו"ם כי הם ספרים אשר לא טובים כי שכיח ורגיל שמתערבים בספריהם דברים כאלה המתנגדים לעיקרי אמונתינו וטוב מזה ומזה מי שלא עסק כלל חכמות המדומות אשרי מי שלא מאן אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ד' גם עד זקנה ושיבה כי חכמות האלה מושכות את לבבות בהבלי שוא יוקשים בני אדם נלכדו במצודתם כ"ל עכ"ל וכבר כ' בספרים סתירות על הרמ"א ז"ל ועוד קשה על הרמ"א שדבריו מדברי הריב"ש שמצדיק הרמב"ם שהי' בקי בחכמות אלו הא הריב"ש גופי' אחרי דבריו אלו ביסודו מצליך הוא גופי' דרך הזה ועי' בהקדמה חיבורי ח"א דברי יוסף מש"כ בשם ר"ת מ"ש לתרץ שהי' כמלא גדולים בקיאים בחכמות אלו שהי' לימודם אבל רבם חסיד וקדוש והי' יודע ומזהיר בכמלא דבר המזיק ועוד כמלא בספרים אחרים הקדושים היסותרים דבריהם מה שמביאין ראי' מר"ה וכו"כ ועי' בהקדמה הנ"ל :

ובס' הברית בדרך אמונה האריך וסוף דבריו לכן שמעו זאת בני יעקב והאמינו בד' אלוקים על דרך המקובלת לבד. ודרך הגוים אל תלמדו להתכח"ס בפילוסופין ואל תגעו בה כי לא ינקה הנוגע בה אפי' אחר האמנתו מצד המקובלת כאשר כ' הרא"ש כזה"ל בריך רחמנא די שזבן מיני' כי בא האות והמופת שהיא גורמת להסיר לב לומדי' ימ"ש אבל דרך המקובלת והמסורה בחר לו י"ק ועושי אמונה רצונו עכ"ל :

ובפרק ג' כ' בימי קדם לא ידעו מחכמת האמת כלל כי לא נתגלה ס' הזוהר עדיין וחשבו כי לימודי פילוסופי כי הן הן מעשי מרכבה ואלו פי' חכמת האמת נתגלה הי' זורקים הפילוסופיא אל מקום הדשן ואל שער האשפתות ובעת בחסד האל עלינו אנו יודעין האמת כי לב התורה ומעשה המרכבה נאחז בסבך קדושה גדולה אחוזת עולם העליון וכו' ומה שחיבר הר"מ פי' המורה עבור קנאת ד' שע"י דרכי הפילוסופיא ילמד גם את אנשי משחית לבל יוכלו להסית ולהדיח עוד ולהבקר ע"י זה בדך בית ישראל ודת משה אמנם אנו בדורות אחרונים כבר הורה הנסיון שלא נתקן כלום עבור זה ואדרבה עין בעין נראה כי מעת שנתרבו המחקרי' על דרך הפילוסופיא הגוים נתרבו אפיקורסים בישראל עד שעוברים על גופי תורה ואומרים אין בזה עון כלל ועוד מעט אבדה האמונה ותהי האמת נעדרת חלילה ע"י המתפלספית עכ"ל :

ועוד כ' דף ק"ד וז"ל כבר מודעת זאת כי תכלית הישראלי הוא הפקת רצון מד' והמעשים המיוחדים לסבב זאת התכלית הן המה תרי"ג מצות ומע"ט והדעת בחכמת התורה ואופני המצות בהנגלות והנסתרות לא הידיעות בחכמות העולם כדרכי הגוים כי אף אם ידע הישראלי כל מדע וכל תבונה אשר בכל חכמי הגוים עד אשר יהי' יודע כל כל רזי עולם ותעלומות סתרי הטבע כל אלה לא תשובנה אלא התכלית המבוקש לו שהיא הפקת רצון ד' כי לא זו הדרך ולא זאת החומר המיוחד לזאת הצורה הנכבדת מצד שהוא ישראלי אבל תשובנה לו תכלית אחר והוא להקרא בשם חכם מצד שהוא אדם לא מצד שהוא יודע ולא תוסיף לו כל החכמות מחכמתם דבר שלימות בהפקת רצונו יתברך כמו כל אומן שלימותו הוא להיות בקי במלאכתו על צד היותב טוב ויפה ולא יגרום לו שום שלימות באמונתו אם יהי' בקי בחכמת האחרת אשר אינם נוגעים למלאכתו כמו שהחייט וכו' (הנה טעות זה אמרתי נגד התועים שאמרו רב כשהוא גם געבילדעט אז הוא מושלם ואמרתי אם כן גם חייט יהי' נקרא מושלם אם יש לו ידיעת אחרת אשר אינם נוגעים למלאכתו הכי משום זה יקרא חייט מושלם אלא אדרבה א' מאלף לא נמצא אומן מומחה באומנתו כשהוא בקי בידיעות אחרות ודרך האמונה כ' דברים נכונים האלה לתכלית כל יהודי שהוא הפקת רצון ד' והאריך שם בדברים מתוקים מדבש ואמתים) :

ובתשו' הרא"ש כלל נ"ה ס"ט ומהמפורסם חכמת הגיונכם אשר הרחיקו כל חכמי הדת מביאין ממנה ראי' לתורה אות ומופת לחיוב ולזכות לאסור ולהתיר והלא חונכו מקורה לא האמינו במשה ובמשפטים ובחוקים צדיקים אשר אנחנו חונים על ידם בכתב ובקבלה ואיך שאנו מימיה יביאו ראי' מהם לחוקים ומשפטים של מ"ר ע"ה כי חכמת הפילוסופיא וחכמת התורה אינן על דרך א' כי חכמת התורה היא קבלה למשה מסיני והחכם ידרוש בה במידות שנתנה לדרוש בהם ומדמה מלתא למלתא אעפ"י שאינם נמשכים אחר חכמת הטבע אנו הולכים עפ"י הקבלה אבל חכמת הפילוסופיא היא טבעיות וחכמים גדולים הי' והעמידו כל דבר על טבעו ומרוב חכמתם העמיקו והשחיתו והוצרכו לכפור בתורת משה לפי שאין כל התורה טבעיות אלא קבלה וע"ז נאמר תמים תהי' עם ד' וכו' והעולה ברוחו להשוות שתי החכמות יחד יעוות המשפט כי שני הפכים הם צרות זו לזו ולא ישכנו במקום א' עכ"ל :

עוד שם לכן אין להביא ראי' מדבריהם לעשות אות ומופת וגזירות ומשלים על משפטי ד' הישרים וע"ז אמר החכם כל בואיה לא ישובין ר"ל כל הבא ונכנס תחילה בחכמת זו לא יוכל לצאת ממנה להכניס בלבו חכמת התורה כי לא יוכל לשוב מחכמת הטבעיות שהורגל בה כו' מתוך זה יעוות המשפט כי שתי הפכים צרות זו לזו ולא ישכנו במקום א' :

והנה אנב"י הידעתם את עלת הכעלאוגען שיסי' סעמינאר ורע בנים שלהם יהי' כל אחד דאקטער ופילוסוף למען יהיו חכמים להרע לעקר ולשרש האמונה תורת משה שבכתב ושבע"פ וכן עלתה בידם כי אחד מראשי הצוררים הלל עשה בקורות על תורת משה וראשון שילא מבית חנוך הנ"ל דרש דרש לעשות חג פסח שלנו ביום אידם של אומות ושני פירסם לאמור שמעשה ועניין הנגע הוא אך שחוק וחלילה וכדומה להצדיק ולזרז לעשות חיתון מעורב והנה קצר היריעה מהכיל רעות רבות של הצוררים הללו אמנם הוכיח סופו תחילתו. ראה כי רבותינו נשמתם עדן לא דבר רק עשו עמנו בצוותם להפרד מאנשים החטאים בנפשותם כי עין בעין נראתה בדור הזה כבר הבשילה אפיקורסותם והיא כפורחת ימ"ש. וכשהי' רבנים צדיקים הי' קשה על הכעלאוגען לעשות מעשיהם הרעים במחשך שלא יתגלה קלונם ועונם לא כן הרבנים של סעמינאר מחזיקים ידיהם בעזות פניהם מבזים כל גדולי תורה וחכמ' ונפניהם יכולו לעשות כאשר יזמו ולהטיב עם חבריהם דומים להא המעיינים לעבור התורה במסתרים היושבים תחת רב צדק וישר או לטובת כלל שלהם. כשיש ב' מחנות אחת שומרי דת ומחנה ב' הכעלאוגען עודם הם מעונים לעשות הרע בעיני הרואים שמטעים המון שהצדק ילין בקילורם ורוצים בשלום כנגד דעהיו איתא בגמרא בי"ח קללות לא נתקררה דעתו של ישעי' עד שאמר

ירסכו

הקדמה

ירהבו הנער בזקן לעוזים בתורה ומצוות ירהבו בזקן שקנה חכמה ולכן נתקדר בזה כיון שהגיע החליפות כלפי שמיא כ"כ לא יעצה עוד שום אדם אשר מוח בקדקו אחרי הבליהם ולא יהי' עמהם באגודה אחת יתפרדו ולא יתלכדו ע"כ נתקררה דעתו :

כי אם הי' שלום עמהם והאחדות הי' הממשלה בידם והי' דבר קל בעיניהם ובידיהם להשפיל בעלי תורה ויראה כידוע ואם יאמרו אך שלום אחיכי אנו מבקשים וכל מי שרוצה לעשות יעשה מה שלבו חפץ לעסוק בתורה לא איכפת לנו. הנה אמת שלא איכפת להו. אבל ישתדלו לחסורים להם מזון. ולגדל הילדים כפי דרכם ורצונם והרבה צווחים ככרוכי' שלא נאזול השלום עד שהקב"ה בעצמו צוה למחוק שמו מפני שלום בין איש לאשתו אם אין שלום אין כלום והכתוב אומר חיבור אפרים עצבים הנח לו. לא אחבה להם. כי כך הי' רצונו יתברך למחוק שמו אם האשה עודנה בחזקתה חזקת כשרות אז מחיקת השם יהי' לה לברכה ויהי' שלום בין איש ואשה ונקתה ונזרעה זרע. אבל בשביל הרשעים חלילה למחוק השם. לא מבעי' אם יש עדי טומאה כי טמאה היא ולא יומחק השם אלא גם אם אין עדים אמנם היא עשתה התועבה. הנה מרה הי' באחריתה ע"י מחיקת השם וכן הדבר ממש ברשעי זמנינו אשר יזנו הם ובניהם ובנותיהם באלכי תוהו ובוהו מי פתי יתיר הנה השלום עם אשה זונה פוער מים יצא זדון הרחק מעלי' דרכיך ואל תקרב פתח ביתה ומה שאמרו חז"ל על פסוק חיבור אפרים עצבים הנח לו אפי' עוע"ז הנח לו היינו בעובד ועושה לתיאבון להנאת עצמו ועדיין הוא אדוק באמונת משה ותורתו וכזה עדיין בערבות כל ישראל אין להניחו בדרכו ולהדיחו מאתך אלא לקרבו ולהוכיחו כי עוד יש תקוה להחזירו למוטב אבל אם חיבור לחברת עצבים שבא מחכמת זרות למודות פילוסופיא כדאי' בזוהר בראשית ועבודת הקודש דף ק"א וז"ל ומהם נמשכים כל מיני ע"ז ומינות הנח לו לדרכו ולחבור שלו כי אין עוד תקוה להחזירו למוטב כי כל באי' לא ישובון :

ועוד השלום הזה למה הוא דומה. הנה ישראל נמשלו לצאן כמה"כ אנחנו עמך וצאן מרעיתך והמרעה סמוך ליער העומד על ההר אשר שם חיות הטורפות והרועה הנאמן עומד על משמרתו שלא יכנסו לצאנו בתוך היער כן אלו המינים והאפיקורסים הם חיות רעות וטורפות וכמאה"כ סבבוני אבירי בשן כתרוני כארי ידי ורגלי ארי' שואג אתם הצאן מדוע תרחקו עצמיכם ממנו שובו ואתיו הנה שלום יהי' לנו כי נרעה יחד על שדה מרעה שמינה מה לכם שם במקומכם מרעה כזה ודלה והרבה שומעים להם ושה פזורה ישראל נפוצה על ההרים ומתקרבים אליו והוא טורף. והכתוב אומר בפרשת תצא עמון ומואב לא יבוא בקהל ד' ע"ד אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים. והמפורשים הרגישו מה נורא דבר זה אשר בעבור זה יתרחק אומה ולשון מהסתפח בנחלת ד'. ועוד פרש"י קשה והביא על הפסוק זה שקראו להם ויאכלו מזבחם ועוד כתוב בתרי' ויהפוך ד' את הקללה לברכה כל הקללות לא נתקיימו חוץ מקללה א' דהיינו בתי כנסיות ובתי המדרש למה קללה זו ומה מרמז לנו בזה וסיים לא תדרוש שלומם וטובתם כל הימים :

ונ"ל ביאור הכתובים כי הנעאלוגען מהדרים בנין בית הכנסת שלהם בהוד והדר לכבוד ולתפארתו עושין ארגל וקואר בזה מהדרים לקיים הללוהו בצלצלי שמע וכן בני סעמינאר מפואר להטעות שכוונתם לרומם בית מדרש להחזיק תורה ועי"כ יאבו נערי' ללמוד תורה גם מפזרים הון רב לבנות בתי חינוך שולען למען החזיק מורה דרכים. כאלה וכאלה פיהם ידבר שוא וימינם ימין השקר למען הכשיל במו את הרבים אמנם הכתוב אומר דרשו ד' בהמצאו אם יאמר לך אדם זהו דרך ד' צריך דרישה וחקירה היטיב הדק אם יש ד' בקרבו קראוהו בהיותו קרוב על השכל וכמה"כ והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ד"א שם לא תמהר לילך אחר המסיתים שום הדבר מקודם אל לבבך כי קרוב הדבר בפיך ובלבבך לדרוש ולחקור כי ישראל בעצם הוא נעוי ודבק בתורה ועבודת השם אפי' כשהוא בין הגוים אם ישוב דברי המסיתים אל הלב להבינו יחקור וידרוש אחריהם :

ויעקב אבינו ע"ה אמר בסודם אל תבוא נפשי ובקהלם אל תחד כבודי ופרש"י על זמרי וקרח כי קרח לבש טלית שכולו תכלת בגלוי ובסתר רצה להרס ולעקר תורת ד' וזמרי עשה מעשיו ורצה שכר כפנחס והוא בל"ס משום שבגלוי גם הוא לבש אדרת שער ולמען כחש ותיעוב שלהם הי' בסוד וזה"ש בסודם אל תבוא נפשי ובקהלם אל תחד כבודי לא יהי' יחד עמהם באגודה אחת לזה אמרו רז"ל במדרש ואת תורתי לא שמרו הלואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו כאדם שמכה באגרוף רשע בפני אדם נכבד ושר גדול לעיני רבים ויאמר עשיתי זאת לכבודו כי הנגוע בו בשפתים ישק בקול נמוך הוא כבודו עאכו"כ אם נגעתו בכפי בכח ויצא קול גדול הנשמע לרבים עאכו"כ שהוא יתרת הכבוד כך עושים הפושעים עם תיעוב נאה להם במקום הטינופות אמרו שעושים כבוד להקב"ה וז"ש את תורתי לא שמרו הלואי אותי עזבו ולא הי' אומרים שמכוונים למען כבודי במעשיהם הרעים ההמיר גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי המיר כבודי בלא יועיל הנה רשעי עמי גרועים מגויי האומות כי הגויי עובד אלהים אחרים שאינו אלהים ולא עבדו את אלקים האמת ומ"מ אצלם כבודי במקומי ואין מכבדין אותו בבזיונות להקיאאי בתיעוביהם אבל רשעי עמי נואלו קדוש ישראל שתחת מצוה עושין עבירה ומבזים אותו ואומרים זהו כבודי ונרוע זה ממצוה הבא בעבירה דג"כ מקרי מצוה אלא שהם המירין עבירה גופה בכבודי תחת מצוה הפושה כן הוא מומר להכעיס ואין להמתין להפרד מהם עד ראות קלקולם ומשחתם גם אלא מיד תוכל להבין כי פיהם שוא ידברו ולצוד נפשות מישראל כל כוונתם על נעריהם רבניהם המנוערים מתורה ויראה יפזרו הון רב ולהחזיק תורה לא לבד שלא יחזיקו אבל הם. צרי עין גם על סגנם אשר הוא אוכל :

וזה הי' מעשה בלעם אלו הקלים והפריצים בעת קראו להם ויאכלו מזבחיהם והטעו אותם. שהם אוהבי ישראל זקנם לוט וזקניו אברהם אלא אנשים אחים הין ובאמת ראי' ברורה שמה שקראו אותם להתענג במטעמיהם לא הי' נפקא. טוב לכם כי אנשים אחים הם שהרי גם במים ולחם לא קדמו אתכם בעת תדבק לשון לחיך בצמא אשר מצאתם ונשאר לנו לסימן קללה אחת מקללות בלעם דהיינו בתי כנסיות ובתי מדרשות שכן עושים בכל דור הרשעים עושי בתי כנסיותם ובית מדרשיהם בתכלית היופי למען העביר הכשרים לדעתם להראות נכחון כשרונם שהם אוהבי ישראל וסיים הכתוב לא תדרוש שלומם הפרד מהם וגם טובתם לא תדרוש כי טובתן של רשעים רעה כל ימי חייך לעולם אם אחר זמן יבואו בחזרה או באיזה המצאה להתאחד עמהם לא תדרוש שלומם אין שלום אמר ד' לרשעי' :

סוף דבר הכתוב אומר מאויבי תחכמני כי לעולם הוא לי מהמנגדי תורה והמסיתים ומדיחים שבאים לצוד נפשות הנה הם בדברים שבאים לצוד ולהטעות עושים דברים טובים במעלות רוממות כי במעשים אלו אין השטן מעכב אותם אדרבה מעשה שטן מצליח כדי שע"ז יצודו היראים אם יראו שלמות מעשיהם בהידור ופיזור ממון רב לטעמפעל שלהם ובית ועד חטאים הסעמינאר שאין תכלית שלהם להתקיים כמו שמראים מבחוץ לפאר מקום מקדש מהם תחכמנו לעשות כבוד לבתי כנסיות ובתי מדרשות שלנו כי לעולם היא נגד לו :

והוא לדעתי העני' פי' מאה"כ בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות האור היא התורה והתורת שבעה כי ויהי בנסוע ספר בפ"ע א"כ הם הז' נרות והמנורה גופי' המעמיד הוא היראה כאמרם כל שאין יראת חטאו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימת והכל הולך אחר המעמיד על כן אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות והקב"ה אמר למשה וזה מעשה המנורה אין היראה בידי כי הכל בי"ש חוץ מי"ש נתקשה בו משה כי איך אפשר הרי צופה רשע לצדיק ולולי הקב"ה עוזרו לא יכול לו אלא שהאדם צריך להתחיל והקב"ה גומר פתחו לי כפתחו של מחט ולא יותר והקב"ה פותח כפש"א והוא שאמר תיעשה המנורה ובמדרש לבסוף נעשה המנורה מאלי' ולאהרן ובניו ניתנה להאיר התורה כמה"כ תומך ואורך לאיש חסידך יורו משפטיך ליעקב לכך נאמר לאהרן בהעלותך את הנרות שצריך התורה להעלותה ולרוממה להיותה ראשון לכל דבר לפתוח בה ראשון ולברך בה ראשון בתורה תחילה וכבר ביארתי בתחילה שהכבוד הוא הקדושה ומי שמכבד התורה הקב"ה מקדשו ומכבדו לכך אחרי שאהרן הכהן זכה לכבד התורה ולקדש השם שכרו מכ"מ כמה"כ וקידשתו וגו' קדוש יהי' לך לפתוח ראשון ולברך ראשון :

עוד רג"ע אדבר בימי קדם שהי' כל הקהלות אחת וחטאים בעדת צדיקים והכ' אומר לא יקומו יחדיו מפני המחלוקות כי בקשו לעקור את הכל ועלתה בידם שהרב יהי' חכם שידרוש בלשון רייכדייטש הגם שהם אינם אוהבים לשמוע דרשת הרב והתאמצו בכל כחם להתמנות בראש פרעדיגערס ובלשון דייטש נקראים רעדנער וכל כוונתם הי' שע"י שיהי' מוכרח לדבר בלשון זר ומצואלא עי"ז ממילא ילמוד ביכער בהתמדה ושקידה שיהי' מורגל בלשון ומכוין שילמוד ביכער בל"ס שידבק בו מינות דמסכא ויהי' בכחו להסית ולהדיח בדרשותיו ולהחטיא את הרבים ויחזיק דברים הרעים מן התורה כדאי' ר"ה דף י"ז ובתוך הביכער יבא מענין לענין לספרי חשך כדי שאם ימצא בהם שיחה נאה תוכו וקליפתו אכל וממילא נתמלא רצונם של המהרסים שהפרעדיגער לא ידרוש נגוד מה"כ ולא תתורו אחרי לבבכם זו מינות ואחרי עיניכם זה זנות ועד הרמז נרמז במה"כ לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ד' אלקיך תועבת ד' אלקיך גם שניהם וחז"ל ואף בבב"ק דף ס"ו עמדו בתיבת גם מה אתי לרבות עי"ש ובמדרש איתא אתנן זונה וכו' זה המגלה פנים בתורה שלא כהלכה ולדברינו יאמר כי אף גם אם הרב בעצמו לא עסק כ"כ בביכער מ"מ תלמידים שלו ששומעים את רבם שדורש בלשון רייכדייטש נכספה וגם כלתה נפשם מתי יגיעו מעשי למעשי רבו להיות גם הוא פרעדיגער ע"כ מאמן להגות בהתמדה בביכער וספרי חשך להרגיל את לשונו וזה דרכו אם ימצא שיחה נאה או מוסר בעיניו חשוק לתשוקתו או בספרי מין מרשים לעצמו בעט ברזל ועופרת ולעת מצא מביא הדברים מורה למקום טהור בית ד' לפני ארון הקדש בדרשותיו וז"ב לא תביא אתנן זונה מספרי חשך או מחיר כלב והנביא ישעי' כינה המינים בשם כלבים אל תביא כזאת בית ד' אלקיך כי תועבת ד' גם שניהם ואת לרבות שגם דברי תורה בפירושים האלו גם אלו הוא תועבה לד' אף אם הוא חכמה ומוסר כי ממקור טמא יצאו הדברים והאלקי' ריב"ל אמר אוי להם לבריות מעלבונה של תורה היינו העומדים בראש (מלשון בריי' חשובה אפי' באלף לא בטל) המעליבים את התורה בדבריהם שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף כמ"ש הט"ז בא"ח סי' מ"ו שעסק הוא העיון והיגיעה והם המלעיבים אשר נותנים עיניהם בדקדוקי הלשונות כ"ז נקרא נזוף כמו נזם זהב באף חזיר

אשר

הקדמה

אשר דין אף החזיר מבואר בש"ע א"ח שצריך להרחיק ממנו בכל דבר שבקדושה והיינו נזם זהב הוא התורה אשר דורש הפרעדיגער באף חזיר הוא החכמה מן המוסר וביכער:

ורבים הדורשים האכדייטש אומרים על היראים אשר לא דורשים כמותם שטעם הוא מפני שהם אינם בקיאים בדקדוק הלשון אבל אם הי' בקיאים גם הם הי' דורשים כן אולם המאמין בד' ובעיקרים שיגאל ד' עוד את ישראל ומי שמאמין במאמרם שבשביל שלא שינו את לשונם נגאלו ועבור זה אינו דורש בלשון דייטש. והמאמר מבואר כי אין הגאולה באה אלא ע"י הרצון ותשוקת ישראל דהיינו שעומדים ומצפים מתי יבא כבוד הבורא ב"ה אשר הוא מחולל בגלות ודמוע תדמע עינו וידוה לבו על חורבן הקדש ומקדש ובגוים אין תורה והסימן והבחינה לזה הוא מי שאינו מייפה ומחבב לשון האומות ולדבר בדקדוק על אשר נשבר לבו בקרבו לנתחים אשר אנו האומרים אתה בחרתנו מכל העמים ורוממתנו מכל הלשונות ואתה אנו שפלים מכל אומה ולשון והשמ"ק חרב ושמו יתברך נתחלל בגלות ומאחר שעומד ומצפה בכל יום על הגאולה היוכל להעלות על הדעת שירוש ויתנשא לשון אומה אחרת מאחר שלפי דעתו הוא גר בארץ הזאת ומחכה בכל יום תמיד על הגאולה ועל התמורה אין זה רק מי שהוא יותר אזרחי ולהשתקע שמו שמה הוא מחבב שפת ולשון של האומה כאיש ואיש יולד בה וא"ש הדיבור שנגאלו ישראל ממצרים עבור זה. וממילא גם מי שיודע ריינדייטש אסור לעכב גאולת ישראל ולשנות הלשון כאשר ידבר איש ישראל אל רעהו. ובדרך רמז אפשר לפרש בזה מה"כ תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי הכוונה ע"ד איש א' אשר נאחז שריפה בביתו בוויען הבירה ותלא אש להבה גדולה מאד והבעל הבית כראותו את חרבנו כי אין עוזר לו התחיל לעוף ולרוץ באמצע הרחוב וקרא בקול פייער פייער והנה הוא עומד באמצע שאגתו בא אליו אחד מאנשי עיר וויען ויאמר לו אל נא אהובי לא יפה דברת כי עפ"י הדקדוק היית צריך לומר פאייער ולא פייער השיב לו בעל הבית שוטה ופתי בית עומד [ד] באמצע [ד] השריפה ואני אדקדק בלשון. רבותי והוני הוא בשאול ואבדון ואני ארחה תחילה במסלול לשון איך אקרא בלשוני כן הדבר הזה הן אמת גם אנחנו אם הייתו רוצים הייתו יכולין לדבר טאקמעסיג לדבר מעט ואח"ז לנוח הלשון מעט כמשפט הרעדנער אולם ביתינו עומד באמצע החורבן על הר ציון ששמם שועלים הלכו בו ואנחנו נדקדק ע"פ הלשון איך לקרב הגלת ישראל ושמו יתברך וז"כ תדבק לשוני לחכי גם אני הייתי יודע איך לדבר טאקמעסיג שלא ילך הדיבור במרוצה רק כמשפט המדברים היודעים עת הראוי להדביק הלשון לחיך ואשר מבינים לעשות הפסקות בין ענין לענין אולם אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלים מקום הקדש והמקדש כי נשבה עדר ד' שריפת בית אלקינו:

ועתה הודו לד' כי טוב על הנסים ונפלאות שעשה עמנו בזמן הזה כשעמדו עלינו המהרסים בקאנגרעס להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך ואתה שלום על ישראל עת התפרדו כל פועלי און והוא השלום כמה"כ בפירוד לוט ואברהם אבינו ע"ה ויפרדו" איש" מעל" אחיו" אברם" וכו' בעה"ט שס"ת הוא שלום. וברוך שפטרנו מהם ובעת אין הרבנים מוכרחים לידרש האכדייטש וליתן ח"ו ע"ז כח לס"א הפארשריט אשר היום אומרים כך ולמחר אומרים לך ועבור ע"ז היום אמרו כמה משובח לשונו של זה שיודע לדרוש קארעקט דייטש ולמחר אומרים אנו יושבים בלשון אונגארן עד שלבסוף אומרים נקח אחד מבית האון סעמינאר וככחם אז להסיר כל מוקש מבית ישראל ולחבב התוה"ק בעיני ישראל כן הרבנים יושבי על מדין כחם עז ב"ה להרים קרן התורה וכבוד שמו יתברך בב"א:

ובאשר אני עומד פה קארלסבאד בין המצרים אסיים בראש שמחתי על ברכת המוגמר חבורי זה לזכור את יום ירושלים בביאור גמ' גיטין דף ז' קרא יחזקאל כ"א כה אמר ד' אלוקים הסר המצנפת והרם העטרה זאת לא זאת השפלה הגבה והגבוה השפילו מה זאת לא זאת דריש ר"ע כו' בשעה שאמר הקב"ה לישראל הסר המצנפת והרם העטרה אמרו מה"ש לפני הקב"ה רבש"ע זאת להן לישראל שהקדימו לפניך בסיני נעשה לנשמע אמר להן לא זאת להן לישראל שהשפילו את הגבוה והגביהו את השפל והעמידו צלם בהיכל ע"כ:

ונ"ל הם המלאכי השרת אשר הי' נותנין כתרים לישראל כדאי' שבת דפ"ח בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ס' ריבוא מה"ש לכל א' וא' מישראל וקשרו לו שני כתרים א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע ובמסורת המאור פי' כי נשמע זה העובד מיראה ונעשה שהקדימו היינו עובד מאהבה ועובד מאהבה שכרו כפול לכך יזכו לב' כתרים וכו' פשוט כוונתו כמבואר בספרים הקדושים שהעובד מיראה אינו ממהר ומזרז לעשות מצות ד' והעובד מאהבה רץ וממהר בזריזות לעשות רצונו יתברך וע"כ שהי' עובדים מאהבה הי' מקדימים נעשה בלא שמיעת טעמי המצוה והשכר הכתרים שקבלו י"ל דהיינו לחכמה ובינה זכו וכמ"ש בב"ל על המאמר בעוה"ב צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם וכו' דעטרות בראשם היינו החכמה והשגות רוממות וגדול כבודו יתברך כן ישראל שהי' עובדים מאהבה ולא חקרו אחרי טעמים וסמכו על הכמתו י"ת עביד זה זכו הם לחכמה ובינה והיינו העטרות והכתרים ובאשר קצף ד' על ישראל ביום חרון אפו אמר הקב"ה הסר המצנפת והרם העטרה היינו שנסתלק החכמה והבינה מראשם אמרו מה"ש לפני קב"ה זאת להן לישראל שהקדימו לפניך בסיני נעשה לנשמע דלכך שהי' עובדים מאהבה הי' להם זכות לקבל ב' עטרות חכמה ובינה בראשם אמר להן הקב"ה לא זאת להן לישראל כימי קדם שהיו בסיני שקבלו התורה מאהבה אלא אפי' מיראה לא עבדו כי התורה החכמה עליונה וגבוה השפילו והגביהו את השפל דהיינו חכמות זרות והרציות מתחת ומה בסוף דברים אלו שהעמידו צלם בהיכל וצלם שבהיכל דהיינו הע"ז הוא לאו דוקא הצלם ממש אלא כל הני סעמינאר וכבר כתבו הקדושים שאין שום חילוק סעמינאר זה או זה וכך כ' הגאון דמארגרעטען כי' למהרא"ש וואסארהעל. ואמרו רז"ל כל המעמיד דיין שאינו הגון כאלו נוטע אשירה אצל מזבח במקום הצדק שמה הרשע וכבר גלוי וידוע וברור כיום שלא זו שאינם הגונים והיל"ל שאין חכמתם מתקיימות שכל מי שאין יראת חטאו קודמות לחכמתו שאין חכמתו מתקיימות כי לא נכנסו כלל בהתחלות חכמה ויראה ולאו מקום לומר עליהם שאין חכמתם מתקיימות והפוך הוא כל מטרת מעשיהם להעביר הדת להשכיח תורה מישראל ולאו רבנים הם לישראל כי אם כומרי הטעלוגען יקראו שמם כי הם ובית סעמינאר נתייסד להעביר על הדת ומן האמונה וחובת הלבבות ומהפכין דברי אלוקים חיים לרעה אלו המינים עי' ר"ה דף ח"י:

ובצדק שיפטו רבותינו הקדושים אחרי הקאנגרעס שאסור להתאחד עמהם ואסור לשלם להם מסים דקהלה המבואר בתוה"ק פ' כי תבוא ועבדת שם אלהים אחרים כ' רש"י כתרגומו לא עבודת אלהות ממש אלא מעלין מס וגולגליות לכומריהם ובשבת שם סיים בנחמה וז"ל ועתיד קב"ה להחזיר לנו הכתרים שנאמר ופדויי ד' ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם שמחה מעולם על ראשם ע"כ ור"ל שתחזור עטרות ליושנם החכמה והבינה אשר לחי העומים וכזה י"ל שהוא כוונת מה"כ הכפל נחמו נחמו עמי (על הכפל העטרות) כי לקחה מיד ד' בכפלים כו' (היינו העונש שנלקח מישראל בעוה"ר כפל העטרות שקבלו בסיני) קול קורא במדבר (הוא העולם תוהו וליה בדרכיהם עקלקלות של המהרסים) פנו דרך מאבני נגף ומקולים ודרקנים) ד' ישרו מסילה לאלקינו. כל גיא (דהיינו התורה הקדושה השפלה כעת מן המשפלים) ינשא וכל הר וגבעה (דהיינו המינות וחכמות זרות שהוא שפלה והמינים השפלה הגבה למעלה להר וגבעה) ישפלו ונגלה כבוד ד' וראו כל בשר יחדיו כי פי ד' דבר כי לא משה אדון הנביאים מלבו בדה ותורה שבכתב ותורה שבע"פ ד' הוא הנותן התורה כעתירתינו בכל יום תמיד א"מ בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים כן תחננו ותלמדנו וכו' ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד וגו' והאר עינינו בתורתך וגו' ולא נבוש לעולם ועד וגו':

ועל הטוב יזכרו שמות המחזיקים שיזכו לאריכת ימים. הפירות יאכלו בעוה"ז והק"ק לעוה"ב. וארשים שמותם קמא קמא דמטי לידי. הנה בראש אנשי עדתי עיר פ' לאדאן יע"א המחזיקים אותי ותלמידי לתורה ואחריהם עם המסייעים אותי להדפסת חיבורי. ישלם ד' פעלם ותהי משכורתם שלמה מאת ד' ויברכם בכל מילי דמיטב זאת משלי וד' עליהם אלף פעמים ככה

יוסף המסייעים ראשון ראשון ידידי הגביר הנעלה אוהב תורה מהו' **צבי רייזמאנן** נ"י מקליינווארדיין. אלופי ומיודעי הצדיק הגביר יד"כ מהו' ר' **רפאל קורלאנדער** הס"ג ר"א ק"ל זצ"ל הוא הי' מורי כאשר למדנו אצל רבינו מאור הגולה אמרי אש זצוק"ל ואני כשהייתי בחור קטן למדתי אצלו. הוא הי' בחור עשיר ולמד עמי בחנם והי' בחור חריף שוקד על התורה יומם ולילה וי"ש ולמד עמי דרך הנכון ובעבענשיער למד עמי מס' נדרים בהפלגה עד שידעתי מס' זו בע"פ עם הר"ן ואין בידי ליתן תודה רק בפה שקרנו קרן ידיד עליון תרום בכבוד ויחי' אריכת שנים דשנים ורעננים אמן וכיה"ר. ידידי הרבני הקצין מהו' **שמחה שלמה ראזענפעלד** בן הצדקת מ' **פינה** ע"ה אשר נתן נק"ק לנשמתה ז"ל. ידידי הקצין מחזיק ת"ח ר' **דוד כהן** בן **לאותו** צדיק ר' **מנשה כ"ץ** זצ"ל. הס"ג מהו' **משה פוכס** נ"י אבדק"ק גוו"ד נ"י. יד"כ הרבני החריף מהו' **ישראל אוללמאנן** נ"י ואחיו מהו' **יששכר** נ"י בני הגאון האמתי בעל יריעות שלמה זצוק"ל. ידידי הרבני הנכבד מהו' **פייטל זיננער** נ"י מפה וידידי הרבני מוה' **ראובן האז** נ"י וידידי כה' ר' **צבי הערשקאוויטש** נ"י ור' **אברהם גרינפעלד** נ"י מפה. הקצין הנכבד כה' ר' **יוסף ווייס** ע"ז מ' **שרה** מדעברעצין הרבני הצדיק מהו' **אייזיק ר"פ** נ"י מקאבא ובניו תלמידיי מהו' **מאיר** נ"י ואחיו הב' **בנימין** נ"י. ידידי הרבני הו"ש מהו' **יעקב מרדכי ראטה** נ"י וגיסו הקצין מהו' **מיכל וו"ב** נ"י ואשה החשובה מ' **חי' שרה וו"ב** מפולדעס. וידידי משאה"פ הרבני המופלג מהו' **מאיר וו"ב** נ"י. הרבני המופלג מהו' **אנשיל בערנער** נ"י וידידי הקצין ר' **זלמן וו"ב** מטעטעטלען נ"י. מוקירי ומכבדי ירא"י השם ר' **ליב מעזעאי** עם בנו הקצין ר'

ר' מרדכי ני' מסערעש. הקצין ר' חיים יונתן בנימין ני' ד' ישלח לו רפו"ש והקצין ר' יהושע פאַרקאש ני' מאויפאלו. הקצין ר' זישא אסטאלאש ני' ע"ז החשובה מ' העני תי' מזשאקע. הרבני המופלג אוהב תורה מוה' משה פעלדמאנן ני' מטס, וידידי מהאדהאז הקצין י"ש ר' אלעזר האראוויטץ ני' והגביר הנכבד ר' אברהם מאשקאוויטש ני'. ידידי הרבני מוה' דוד יעקב ר"פ ני' מקאבא. הרבני המופלג מוה' אהרן פייער והקצין מוקיר רבנן מוה' יהושע זיבערמאן ני' מסאלנאק · הגביר הי"ש מוה' זאב ווייס ני' והקצין י"ש מוה' דוב ארי' ני' ואחיו ידידי ר' צבי לעבאוויטש ני' מק' דאבראן. בני אחות זוגתי הרבנית הה' יצחק דייזמאן ואחיו הב' הה' שמואל ני' מטשאמאניא. אחות זוגתי מ' פעשל עם בתה פיגא מב"ם. ידידי מטיבי ומוקירי הגביר הה' ר' שמואל ווייס ני' ע"ז החשובה מ' ענטשא תי' מסעפרעש וגיסו ידידי הקצין ר' צבי ווייס ני' מזערעגד ע"ז החשובה מ' שינדל ד' ישלח לה רפו"ש · יד"נ הרבני האברך החריף מוקיר אורייתא הקצין מוה' אברהם פראַנקעל ני' מפעסט ידידי הקצין ר' מרדכי בעק ני' ממישקא. ידידי י"ש מוה' מרדכי קעסטענבוים ני' מעסעגי. ידידי הקצין ר' פייש מויטנער ני' מבאגיהאד. ידידי הרבני החסיד מוה' חיים פוכס ני' מטרעבעשאן. הקצין ר' וואלף בערצעללער ע"ז החשובה מ' דושנא מב' יארמאט. הרב המאוה"ג חו"ב מוה' ישעי' ז"ל אבד"ק יראָס בוויילען ומשם ידידי מופלגים בתורה וי"ש הרב המופלג חו"ב מוה' יונה אבעלעס ני' מוה' מאיר הירשפעלד ני' מוה' מרדכי הכהן ני' מוה' בונם עקשטיין ני' מוה' פנחס לעוו ני' מוה' מענדל ניימאנן ני' ר' יוסף פאפא ני' ר' שמואל דאך ני' ר' אשר טויסק ני' ר' משה ליב אבעלעס ני' ר' מענדל הערמאנן ני' ואם חסר מאנשי ווייטצען אבקש סליחה מכבודם כי נאבד ממני הרשימה ויודע ד' דרך צדיקים וזוכר כל הנשכחות הטיבה ד' לטובים. ידידי הקצין ר' שמואל ניימאנן מסאבאדסלוי ור' יוסף שפיטצער מפאפא ני' והאשה הצנועה מ' שרה הערצפעלד תי' מיארמאט:

ד' ישלם גמולכם ד' ישפות שלומכם ולא ימוש התורה מזרעכם וכמה"כ וכל בניך למודי ד' ורב שלום בניך א"ר אל תקרא בניך אלא בוניך יען אחרי שבניך למודי ד' דהיינו תורה לשמה וכי חסר עוד שום ברכה בעולם בזוכה ללמוד תורה לשמה כמבואר בפרקי אבות הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' אלא הכ' מלמדנו לברך המחזיקים ג"כ והדבר דומה לעשיר הרוצה לעשות לו בית נאה ומהודר וקונה חפצי בנין אבני גזית ועמודים יכין ובועז ועצי אלמוגים וזכוכית לבנים ונחושת קליל לתקרת הבית הנה באין לו אומן בונה טוב בכל לעשות הבית ולתת כל החפצים יחד ותחסרו החפצים יום יום ומונחים בלא יועיל ובהמשך הזמן מהעצים יוציא חיותם והעלו רקב וכל החפצים הולכים וחסרים כן העשיר בדעת ולומד תורה לשמה הוא קובץ על יד שמעתתא והלכות ודינים אבל אם אין מחזיקים ח"ו הלוך וחסור. אבל אם יש מחזיקים הכ' אומר עץ חיים כידוע דהצדיק נקרא עץ מה שהוא עץ חיים ולא העלה רקבון הוא זכות זה למחזיקים בה והכ' אומר ראשית חכמה יראת ד' מדבר עם החכמים באין יראתו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימות ויפול הבית שנבנה בהחפצים רעועים ונפסדים שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד מדבר עם החכמים שיקח חפצים בשכל טוב חזקים ובריאים דהיינו אם יראתו קודמת לחכמתו תהלתו עומדת לעד לכל עושיהם כולל המחזיקים הם העושים ג"כ והבונים את הבית וז"ש ורב שלום ע"י בוניך היינו המחזיקים שעל ידיהם נתחברו חפצי הבנין הקדוש והי' לקיום העולם ויעשו להם בתים עומדים לעד ורב שלום ואחדות בעוה"ז ובעוה"ב עם למודי ד' חלקם בחיים לעולם ועד:

ועל הטוב יזכרו ועל הברכה שלמעלה יעמדו המחזיקים אותי ה"ה הארז אשר בלבנון לפני שמש שמו ינון שר ומנון מופלג ברבנן צדיק מפורסים מגזע קדושים כקש"ת מוה' שמעון וואלף באראן פאן ראטשילד ני' כאשה"י ולכל אשר לו שלום:

וידידי ומכירי הקצין ירא וחרד על דבר ד' מוקיר אורייתא ורחים רבנן התורני כקש"ת מוה' שמואל דוב מאקרוויער שליט"א מברעסלוי ולכל אשר לו חיים טובים וארוכים:

ומרוב עיכובים לא הי' באפשרי להסתפח לחיבורי זה מח"ת תורת אמת של בני הרב המאוה"ג חו"ב עצום כקש"ת מוה' יצחק שליט"א האבדק"ק האדהאז יע"א ומ"ת של בני הרב הגדול חו"ב אוצר בלום אשר הגיע לפרשת דרכים בימי בחרותו כקש"ת מוה' וואלף שליט"א ומח"ת של חתני הרב החו"ב צדיק תמים כקש"ת מוה' אברהם שטרוים ני' אשר כבר הגיעו להוראה כא' המורים אשר באה"ק יש להם חיבורים ותלי תלים ח"ת שמעתתא אליבא דהלכתא עם תלמידי בן אחי אשר זה עשר שנים שיושב בבית מדרשי תלמיד מחכים רבו בזכות ודעת נקי' הב' החריף מלא יראת ד' מוה' מנחם צבי ראזענבורג ני' זכות אבותינו הקדושים יעמוד לנו ולזרעינו שיהי' מחובשי בהמ"ד מרביצי תורה ויעלה שיאם וקרנם בקרן התורה עד בא מורה צדק בב"א:

ומה שאני מדפיס ספר זה בלא הסכמה ואני בעצמי כתבתי שאין לדפוס ספר בלא הסכמה והוא בח"ר סי' כ"ה ימצא כבר התהללות וסמיכה שלי להדפיס בלא הסכמה בהקדמה בח"ר שם כתבתים ועוד דברים אחרים להסיר תלונות מאתי וגם גודל טובת המחזיקים כבר נמצא בחיבורי ח"ר על שבת עירובין וח"ב על ה' פסח וח"ג על ה' יו"ט ובח"ר על יו"ד ואי"ל לכפול הדברים:

ויען חיבורים שלי על הלכות למורי הוראה עוסקים בהלכה בחיבורים שלי ב"ה הן במדינתינו והן במדינות אחרות ובאו אלי הרבה תשובות על חיבורי ולא זו שהראיתי כי ב"ה דברי נכונים וקיימים אלא לרוב יען כי הלכתי ב"ה ע"ד האמת הוספתי עוד ראיות לדברי ומפני רוב התלאות ומעט כחי לא דפסתי תשובות האלה ואך זאת אוכל לומר הרואה בהעברה ואינו בקי בהלכה מן הגמ' עד פוסק האחרון כמו שלמדתי ביגיעה רבה לא יהי' דוחה דברי כי בכל התשובות שקבלתי ראיתי שדבר זה הוא הגורם ואני למדתי מקומות חיבורים שלי עם תלמידים מופלגים ד' יהי' לי בעוזרי בשלימות המזג ושלימות גופי ושלימות השכל לתורתו ולעבודתו ית"ש אוכי"ר:

סימן תכ"ג.

(א) טריפות מחומרא דרבנן ביד אפרים נשאר בצ"ע אי חייב במתנות ע"כ נ' דמספק פטור מ"מ אם תקפו כהן אין מוציאין אותו מידו (ב) ישוב הספרי לשיטתי' דס"ל מאת זובחי זבח פרט לטריפה משו"ה ס"ל ונתן לכהן ולא ע"י שלוחו ורש"י לשיטתי' לפי גמ' דידן דמותר ליתן מתנות ע"י שליח לכך פי' מונתן לכהן להוציא טריפה (ג) נ"ל כרש"י ואפי' בסתמא ולא מדעת הכהן מותר לשלוח ע"י שליח.

בש"ע סעי' ו' אבל שחט ומצא טריפה פטור דדרשינן מאת זובחי הזבח פרט לטרפה בב"ז סק"ח והוא מספרי ורש"י דף קל"ג פי' משום דכתיב ונתן לכהן ולא לכלבו וכ' הא דלא פי' רש"י כספרי משום דבדף קל"ב דריש מאת זובחי זבח לחלק או שור או שה או בדאי' התם לכדרבא הדין עם הטבח · וירע"ש הביא הב' פירושים וכ' דצ"ע דיש נ"מ גדולה בין הפירושי' דאם נשברה הזרוע והבהמה כשרה לספרי צריך ליתן אבל לרש"י א"צ דהזרוע אינו ראוי אלא לכלב עי"ש. וביד אפרים האי' הכ'. הפר"ח ופלתי כ' דאפי' טרפה מחומרות אחרונים פטור כיון שגם הכהן נהג חומרא זו א"כ לוקח לכלבו ובמשבצות כ' דטריפה דרבנן חייבת ובמח"ב הכריע כפר"ה אך בפרי תואר כ' דחייב וצ"ע. וקשה הסדר דהא המשבצות הביא הפר"ת ומסכים עמו וא"כ המח"ב דהכריע כפר"ח ופלתי ולא כמשבצות ממילא מכריע נמי דלא כפר"ת ולמה הביא א"כ הפר"ת ולפי"ז נשבר הזרוע במקום שאין עושה הבהמה טרפה והאבר רק מדרבנן טריפה משום מלות פירוש ואפ"ה חייב לפר"ת והפמנ"ג והיינו אפי' לרש"י כ' כן דהא כ' הטעם דלא בא חכמים להקל על דבר תורה ועוד הפר"ח כ' גם לדרשת הספרי זבח משמע הראוי לאכילה א"כ גם לספרי פטור. וכ"ל דעכ"פ מהני בטריפות דרבנן הכרעת המשבצות ופר"ת שאם תקפו הכהן דאין מוציאין מידו אבל טריפות אבר כיון שדעת הר"מ שהוא מן התורה והבאתי ראיות לדבריו בסי' ל"ה נראה כה"ג תקפו כהן מוציאין מידו:

ול"ב עוד נ"מ בין ספרי לרש"י דפר"ה ס"ק י"ז כ' בשם ספרי ונתן לכהן לו לעצמו ולא לשלוחו וכ' בפר"ה היינו היכא דבסתמא אבל אי שלה כהן שלוחו ש"ד דשלוחו של אדם כמותו והפלתי ס"ק ט"ו חולק אפר"ח אלא דאסור ע"י שליח כספרי ובמשבצות ס"ק י' כ' מלקמן סי"ד דמזכה לת"ח ע"י אחר משמע כן דשרי ע"י שליח. ולפי"ז נ"מ לכפרי דאיהו לשיטתי' דדריש מאת זובחי הזבח פרט לטרפה וא"ל ונתן לכהן ולא לכלבו למעט טרפה לכך מוקי לי' ונתן לכהן ולא לשלוחו אבל לרש"י דף קל"ז דאיצטרך ונתן לכהן ולא לכלבו. לא ידעינן מיני' למעט שלוחו. וא"ש דלא פרש"י כספרי דרש"י ס"ל כפשטי' כמ"ש הפלתי דלספרי ע"י שלוחו בכ"ע לא יתן ומאחר דמש"כ דלן מוכח דמותר ע"י שלוחו מהך דסעי"ד דמקנה ע"י אחר והיינו מתורת שליחות וא"כ אי"ל דונתן לכהן אתי למעט ולא לשליח אלא אתו ולא לכלבו. והפר"ח דמקיים לספרי בסתמא נלענ"ד דג"כ ליתא דבדף קל"א ע"א ד"ה חטיף פרש"י כהכי' תינוקת מוליכין הזרוע והלחיים והקיבה לכהן וכן פרש"י דף קל"ג ד"ה דחטף מתנתי' מתינוקת שנושאין אותם לכהנים משמע דלא כפר"ח אלא אפי' סתמא הי' שולחים לכהן אחר אפי' שלא מדעתו דכהן. וזה לספרי אסור ולרש"י לשיטתי' דונתן לכהן אתי ולא לכלבו ע"י שליח מותר. וכ' להכריע כרש"י חדא דקשה סברת פר"ח וספרי משמע כפשטי' דאסור ע"י שליח וא"כ מגמ' דידן מוכח דע"י שליח מותר גם בסתמא מותר · ועוד כיון דמאת זובחי זבח איצטרך לדרבא שהדין עם הטבח ולא כספרי פרט לטרפה איצטרך ונתן לכהן פרט לטרפה וליכא קרא למעט שלוחו אפי' סתמא:

סימן תכ"ד.

(א) הפר"ח הקשה דהאיך נותנין מתנות לקטן הא אין זכי' לקטן ומה שתי' בנתיבות השיבו ביד אפרים והוא ז"ל תי' ב' תירוצים וכן בירע"ש תי' קו' זו ולכולהו אי"ל פירכא וישבתי אני הקו' לענ"ד (ב) בס' ירע"ש תי' קו' שאג"א ר' יהושע דס"ל פסחים דנ"ו טובת הנאה אינו ממון הא מתוספתא מוכח להיפך והקשיתי על תרוצו וישבתי אני קו' שג"א על נכון.

בש"ע ס"ח נותנים אותם לכהנות. ביד אפרים כאן כ' מה שהקשה הפר"ח בספרו מים חיים דהי' ביבמות דף ל"ט דמשו"ק דוקא בגורן אין חולקין להם תרומה אבל בבית חולקין והאיך יוצא ידי נתינה דהא קטן אין לו זכי' ותי' דקטן אית לי' זכי' מה"ת בדעת אחרת מקנה וצ"ע איך תתיישב להנך פוסקים דאפי' דעת אחרת מקנה אינו אלא מדרבנן ואף להסוברים כיון דקנה מדרבנן מהני אף מה"ת דהפקר ב"ד הפקר כמ"ש בחה"ע סי' כ"ח לענין קדושין במעמ"ש מ"מ כ' דזה א"ש לענין דמקרי לכם אבל מ"מ לענין מלות נתינ' י"ל דאין מלות נתינ' כיון שזה לא זכה מחמת נתינתו רק כזוכה מן ההפקר עכ"ל ועי' בשעה"מ בסוף ה' לולב שהביא ג"כ דברי פר"ח הנ"ל ודעת מי שאומר דעת אחרת מקנה דרבנן ותוס' סנהדרין דף ס"ח הקשה האיך משכחת ממון לקטן ואי במזכה ע"י אחר הא איכא למ"ד ב"ב דקנ"ו דאין זכין לקטן ואפי' למ"ד זכין לקטן היינו מדרבנן דזכי' מטעם שליחות ואין שליחות לקטן ושם משמע די"ל ממון מן התורה ותי' התוס' ע"י דעת אחרת מקנה י"ל ממון מה"ת וקשה לי מכאן אקצוה"ח סי' רמ"ג וחס"ו סי' שי"ג שכ' דעת אחרת מקנה נמי מטעם זכי' ומתוס' מוכח דלא ס"ל הכי דא"כ הקנ"ד הא אין זכי' לקטן ולא עיינתי כעת בקצוה"ח ובחס"ו אלא תמה שעולה בזכרוני ובירע"ש כאן ס"ק ג' תמה על קו' פר"ח והאחרונים שהביאו דבריו דמה קושי' דהא משגרין לבתיהם וע"י השלוחין מזכה להם · לא ראה כעת תוס' סנהדרין הנ"ל דיש פלוגתא בזה והגם דקיי"ל בח"מ סי' רמ"ג סח"י כהך מ"ד דמקנין מ"מ אינו אלא מדרבנן וקשה כמו שכ' היד אפרים כהנ"ל:

ועוד הקשה היד אפרים למהר"ת במרדכי ב"מ דף י"א כיון דקיי"ל טובת הנאה אינו ממון לא נקרי בעלים וא"כ לא הוה דעת אחרת מקנה ותי' המרדכי ש"ה שהקנה ר"ג אוירו וכ' היד אפרים דאינו מובן מ"מ במה שהקנה להם ר"ג לא הי' לו רק ט"ה וכ"ל דס"ל למהר"מ דאל הקנין במגו דאל אוירו שהוא ממון גופו כמ"ש המרדכי בפ' מי שמת והובא בח"מ סי' ר"ג סע"ב בהגה מטבע ומטלטלין בחליפין קונה דקונה מטלטלין בחליפין קונה נמי מטבע ורוצה לחדש ולתרץ דמתנת כהונה אין הכהנים צריכין לזכות בו דהתורה זכיא להם וכאלו יש להם חלק בכרי וכמ"ש תוס' סוכה דף ל"ה באתרוג של טבל דהוה כהן כשותף והא דצריך בב"מ דף י"א ר"ג להקנות להם תרומה ומעשר היינו להוציא מרשותי' דר"ג. ומה דאמר רב פפא שם דעת אחרת מקנה הוא ל"ד דהקנאה לאו דוקא דהקנאה אי"ל רק דעת מקנה צריך מצד המקנה קאמר שדעתו ומחשבתו מהני למחשב רשות שלהם אע"ג שאינם עומדים בצד החצר עכ"ד · ודבריו ז"ל קשה דהא במרדכי וכן הובא דין דמהר"מ בתשו' מיימוני לס' נזיקין סי' ה' מבואר דלא כיד אפרים אלא דצריכי להם הקנאה שכ' דה"ה ליתן לקטן מעשר עני מפני שסומך על שולחן אביו ואביו יש לו ולא מהני דעת אחרת מקנה ר"ל לקטן כיון דט"ה אינו ממון ואע"ג דבפ"ק דמליעא מפליג דקאמר דעת אחרת מקנה שאני ש"ה דקא מקני להם חצרו גם כן דמשמע משום דקטן סומך על שולחן אביו לא קנה הקטן ומשמע דצריך הקנאה ועל זה כ' אפי' בדעת אחרת מקנה לא קנה כיון דט"ה אינו ממון אינו בעלים. ובקצוה"ח סי' רה"ע הקשה לתוס' ב"מ ד"ז בתקפו כהן דאינו יכול לתבוע רק טובת הנאה א"כ גוף המתנות היכי זכי דאין להם בעלים ורצה להוכיח בר"ג הי' ב' קניינים במה דליכא בעלים קנו בתורת אגב דאגב קונה מהפקר וט"ה שי"ל בעלים קנו בתורת חצר. אמנם למ"ש הנתיבות בסי' י"ב דאין אגב קונה בהפקר הקל"ד וליד אפרים הוה א"ש אלא כתבתי דלא כיד"א וא"ש כמ"ש מהמרדכי מטעם מגו עי"ש:

אמנם מ"ש דלא צריך זכי' דהתור' זכתה להם וכיון דקטן בכלל שבטו של כהן ונתן לכהן הוא דלא כתיב איש בפרשה גם קטן בכלל י"ל איפכא כיון דקטן לאו בר זכי' ממילא י"ל מה דכ' התורה ונתן לכהן היינו דוקא לכהן גדול דשייך בי' ונתן. ומ"ש מתוס' בוכה דכהן הוה כשותף. הנה הרמב"ן חולק שם. ואלא כ' אפי' לתוס' י"ל אפי' לר"מ הנ"ל כיון דט"ה אינו ממון לא חשיבי כבעלים אבל מ"מ חשיבי בעלים ולא של כהן עדיין עד שיקנהו לו הבעלים כיון דאמר קרא נתינה וט"ה של בעלים הרי הם בעלים ואינו יוצא ליד הכהן רק בהקנאה ותדע דהא הג"א והמרדכי כ' גיטין דף ל' דתרומה ה"ע דקנה מכירי כהונה משום דהוה כמתנה מועטת ואין הבעלים יכולין לחזור וא"כ מוכח דצריך הקנאה מן הבעלים דלגבי שאר כהנים אי"ל לסברתם דהא רש"י כ' דהם במכירי כהונה שאר כהנים אקומי מסחי אע"כ דצריך הקנאה לגבי בעלים ולכך צריכו לתרץ דהוי כמתנה מועטת. וגם ממ"ש הר"ן דף קל"ג דבעי ר' יוסף אי לחטוף המתנות ש"ד וכ' הר"ן ה"ד בהבעלים רוצים ג"כ בזה שחטף דט"ה של בעלים דנתינה כתי' בהו הרי שהם נקראו בעלים וא"כ פשיטא דצריכי הקנאה מכ"ש אם ט"ה ממון. וכ' עוד לדקדק הכי מן הגמ' דף קל"א ע"א דאי' התם תשעה נכסי כהן ומהדר הגמ' שם דמה כ"מ ולא אמר נמי כ"מ זו דחולקין לקטן אע"ג דאין זכי' לקטן כיון דנכסי כהן הוא אי"ל זכי' לקטן אע"ג דצריך הכהן הקנאה ולענין זה קודם שזכה לאו נכסי כהן מקרי:

ומ"ש היד אפרים ראי' מתשו' רשב"א סי' י"ח שכ' דאינו מברך על נתינת מתנת כהונה משום דמשלחן גבוה קא זכי ולאו מדידי' יהיב להו שנאמר ואני נתתי לכם את משמרת תרומתי נל"ע דאין ראי' ג"כ וכמ"ש דמ"מ כיון דקאמר נמי ונתן מקרי בעלים וצריך הקנאה ועוד י"ל גם התורה שאמרה ואני נתתי. לשון נתינה ירדה דעת תורה שיהי' למי שייך בו נתינה דהיינו שי"ל זכי' אבל לקטן דאי"ל זכי' לא.

ועוד

ועוד תי' היד אפרים די"ל דאף שאין לקטן זכי' ואם בא אחר וחטף ממנו זכה לו מ"מ כל זמן שהוא ביד הקטן הרי הוא שלו ויצא ידי נתינה ומביא ראי' מתוס' גיטין דף כ' דהגט אפי' אינו שוה פרוטה וכן תרומה חטה אחת פוטרת אע"ג שאינו שוה פרוטה אע"ג דכתיב ונתן וכל שאינו שוה פרוטה אין שייך זכי' הנה בסוף ד"ה ואפשר דוחה בעצמו ראי' זו דפמש"פ מקרי נתינה משא"כ קטן לי"ל זכי' כלל לא קיים מצות נתינה כלל:

והי' עולה בדעתי העני' דהנה קו' היד"א סובב להך מ"ד שדעת אמ"ק מדרבנן וכח דרבנן רק להפקיר וקנין דרבנן משום דהפקר ב"ד הפקר להוציא מרשות הבעלים אבל אין כח בידיהם לקנות ביד הלוקח בתורת קנין אלא בתורת הפקר בא לידו · איברא שכ"כ במחנה אפרים בה' זכי' והובא בהגהות הש"ס גיטין דף כ' וכ"כ בס' גט פשוט סי' ק"כ ועי' יש"ש שם סי' כ"ב וסי' כ"ו. אמנם בחדושי על אה"ע שם סי' ק"כ ישבתי ראיותיהם והעלתי דיש כח ביד חכמים לעשות קנין דהיינו שלא בא ללוקח בתורת הפקר ב"ד אלא מצד קנין קונה מכ"ש לדידן דקיי"ל כר' יוסי לקמן סעי' במתנות דעשו שאינו זוכה כזוכה כן י"ל מה דאמרו רבנן דעת אחרת מקנה מדרבנן אפי' לקטן דעשוהו אינו זוכה כזוכה:

וראי' בירע"ש בס"ק הנ"ל שתי' על קו' שג"א דבפסחים דף מ"ו מפרש הש"ס דר' יהושע סבר ט"ה אינו ממון ממעשה דר"ג ב"מ דף י"א דאי' בתוספתא דאמר ר' יהושע תרומת מעשר שבו נתן לר"א ב"ע דהוה כהן והאיך מוקי הש"ס דקנו בקנין אגב הא אגב לא קנו אלא אם ט"ה ממון ותי' הירע"ש דה"ע משום אם ט"ה אינו ממון אינו בעלים אבל הך תרומת מעשר האחריות עדיין עליו שפיר מקרי בעלים כעין שכ' קצוה"ח סי' רמ"ג דפדיון הבן דאחריות על האב כל זמן שלא בא ליד כהן לכ"ע עדיין ממון של בעלים הוא ע"כ. ולא ראה במש"כ בתוס' ב"מ שם ד"ה עישור דמיירי שכבר הפריש ר"ג מעשר ותו"מ. ואני ישבתי קו' השג"א בסוגי' ב"מ שם דאליבא דר' יהושע דס"ל ט"ה אינו ממון ואינו בעלים ולא מהני דאמ"ק למר"מ שבמרדכי הנ"ל מודה ר"פ דמקני ר"י לר"א ב"ע בקנין אגב רק ר"פ ס"ל ט"ה ממון הלכך אמר מר"ג איל"ל דקנה בתורת אגב אלא מטעם חצר ואי דלא הי' עינו דר"י בצד החצר בדעת אחרת מקנה שאני ואי"ל לעמוד בצד ומה דקאמר בש"ס שם בס"ד דאי ט"ה אינו ממון לא נקנה באגב והוה ס"ל אז ר' יהושע ג"כ מטעם חצר וקשי' לעולא דבעי מצד קאמר הש"ס ולא היא וכפי' המחנה אפרים ולא היא כרבא דאמר דלא קנין באגב אלא דקני דגבי מתנות נתינה כתיבי בי' והוה מתנה אפי' ט"ה אינו ממון משא"כ במכר צריך קנין אלים לא נקנה בקנין אגב וכ' שזה כוונות ש"ך ח"מ סי' ר"ג ס"ק א':

סימן תכ"ה.

(א) אם נתן לבע"ח דכהן המתנות מסתבר דיוצא וביד אפרים כ' בצ"ע מש"ך ח"מ דפ' דאי"צ לשלם חוב ממעות צדקה ותי' לפר"ת במכירי כהונה ולי קשי' ראיות הש"ך ·מתוספתא ור"מ (ב) אמירה לגבוה בצדקה כמסירה להדיוט שאינו יכול לחזור אבל לא חשיב כהגיע ליד עני זה ויכול לחזור ליתן לעני אחר וצ"ע (ג) מ"ש ממרדכי מוכח דאי"צ לפרוע חוב ממעות צדקה קשה דמוכח דה"ד בקובץ בפי' בשביל פרנסת אשתו ובניו אבל לעצמו או סתמא נותנים לכל אשר יחפוץ א"כ נראה דצריך לשלם.

בפ' בפרי תואר דמסתברא אם נתן המתנות לבע"ח של כהן קיים מצות נתינה ע"כ כלו' מטעם שיעבודא דר' נתן דיליף מונתן לאשר אשם לו וביד אפרים הביא דברי הפר"ת וכ' עליו ואפשר דמיירי במכירי כהונה וצ"ע ובש"ך ח"מ סי' פ"ו סק"ג דמפרש אליבא דרמב"ם מה דקאמר בש"ס דת"ק בעלמא לא ס"ל כר"נ דהיינו בכל מילי דצדקה כדאי' בתוספתא ובחולין דף כ"ד דפיאה ומעשר עני אין משלמין מהם את החוב ופסקה הר"מ בסו"פ ו' מה' מת"ע ע"כ:

ולא הבנתי דברי ש"ך דתוספתא ור"מ שם בה' מתנת עניים מלתא אחריתא הוא דהיינו מי שחייב חוב לעני לא ישלם ממעשר עני ליתן המעשר לבע"ח של עני אבל העני שחייב י"ל דצריך לשלם ממעשר עני או מצדקה עי"ש בתוס' ובר"מ ועוד יש לדקדק מסו"פ הזרוע דחייב העני לשלם ממעות הצדקה דזכי רב אמי בשק דינרא שנפלה לבני הישיבה משום דגם על בני הישיבה חוב ליתן לרבי אמי שהי' גדול בדור שנאמר גדלהו מאחיו ולא גרע שאחר חוב שלוה מעות שצריך לשלם ואפשר מצד י"ל דאין ראי' אלא כשלא הגיע ליד העני דהא לא הגיע עדיין ליד בני הישיבה והוה מעות דעלמא לכך הי' יכול לזכות בו רב אמי אבל בכבר בא לידו י"ל דאי"ל לשלם ממנו ואלא על הש"ך עדיין קשה דלא אמרינן נמי שיעבודא דר"נ קשה הא כה"ג עדיין לא בא הצדקה לידי' דעני ולמה לא ישלם החוב יש לומר א"ת שחייב משיעבודי' דר"נ דכתיב ונתן לאשר אשם לו הרי ע"כ צ"ל שלו הוא דהיינו של לוה שעי"כ חזר למלוה אלא דהוה כאלו הי' כבר בידו של לוה דאל"כ לא שייך לומר לאשר אשם לו כיון דעדיין לא הגיע לידי' דלוה ומעות דעלמא הוא ולא שייך לומר לאשר אשם לו וכיון דחשיב כהגיע לידו תו אי"ל לשלם החוב אמנם תי' הנ"ל קשה מה שחילקו בין הגיע לידי' דהא אמירה לגבוה כמסירה להדיוט גם בצדקה לקמן סי' רנ"ח וכ' דלא אמרינן הכי אלא באמירה בעלמא אינו יכול לחזור אבל לא חשיב ע"י אמירתו שיהי' כהגיע לידי' שלזה דמקבל ותדע דהאיך בעי ר' יוסף אי שרי לחטוף מתנות עיי' פרש"י שם לחטוף מתינוקת ואביי מריש הי' חוטף שמא הי' עני והוה כהגיע לידו אמנם יש לדחוק ולדחות ראי' זו:

מ"מ מש"ל היד אפרים ממרדכי ב"ב דפטור מלשלם עיינתי שם והוא בהגמ"ר בפ"ק דב"ב והובא בהגה לקמן סו"ס רנ"ג דאינו משלם חוב מצדקה שנתנו לו כשקבץ בכתב לפרנסת אשתו ובניו משום דדעת הנותן הי' לפרנס אשתו ובניו משמע אם מקבץ בעד עצמו או סתמא דעת הנותן לכל מה דצריך לי' ומה שלבו יחפוץ יעשה בו וצריך ממנו לשלם: **בש"ע** סעי' י"ג ולכן יכול להאכילם לכלבים וכ' ביש"ש בנותן לכלבו אין זה דרך גדולה ולכן כ' דאין ליתן לכלב אלא באינו ראוי לאכילה והובא בש"ך ול"נ דוקא במאכילם לגמרי לכלבים וכך משמע לשון הש"ע להאכילם לכלבים דמשמע לגמרי אבל אם הוא אוכל ממנו דרך כבוד ונותן ממנו לכלב מותר גם דרך שרים כך שנותנים ממאכלם לכלבם וצ"ע אולם מ"ש בס' פר"ת דאסור ליתן לכלב בשר כשר אלא בעומד לסרחון וטעמו משום דהא אפי' עם הארץ אסור לאכול בשר הוא תמוה על האדם עם הארץ שייך לומר עליו איסור וממילא גם אין ליתן לו בשר אבל על הכלב לא שייך עליו איסור ממילא גם ליתן לו מותר:

סימן תכ"ו.

(א) תי' על קו' ירע"ש מכירי כהונה במה קנו הא לא הגיע לידם ותי' על קדושת ישראל גיטין דף ל' אמרדכי והג"א שכ' מכירי כהונה לרב משום דהוה כמתנה מועטת הא רב לא ס"ל מתנה מועטת דאין יכול לחזור · וסעד לרמב"ם וטור שפסקו טובת הנאה אינו ממון מגמ' גיטין הנ"ל.

בש"ע סעי' י"ד · כהן שיש לו מכירין שרגילין ליתן לו מתנותיהם יכול לזכותם לישראל וכו' כ' הפר"ח ס"ק כ"ג וטעמי' דמלתא כדאי' בגיטין דף ל' במשנה המלוה מעות את הכהן ואת הלוי ואת העני להיות מפרים עליהן מחלקן. ופריך ואע"ג דלא אתי לידי' פרש"י מאן קזכי לי' להאי כהן הך תרומה שיקבלנה זה בחובו והאיך יצא ידי נתינה אמר רב במכירי כהונה פירש"י דאינו רגיל לתת תרומות ומעשרות אלא לכהן זה הלכך כיון דמלתא דפשיטא הוא דלדידהו יהיב להו אסחו להו שאר כהני דעתייהו והוה כמאן דמטו לידייהו דהני עד כאן והקשה בירע"ש סק"ג נהי דאסחי שאר כהנים מ"מ במה קנו וזכו הני מכירי כהונה דהא לא עשה הכהן קנין בזה וה"ק הגמ' לדוכתי' האיך יצא בעה"ב ידי נתינה והאיך יכול לקבלו בחובו ובפ' יש נוחלין דקכ"ג ע"ב שם דמכירי כהונה חשיב מוחזק בבכור כ' תוס' הטעם דחשיב כמתנה מועטת. הואיל במתנה מועטת קי"ל באמירה לחוד אינו יכול לחזור חשיב כמוחזק אבל הכא הכא במה קנה הכהן וכיון דלא קנה מדאו' האיך יצא ידי נתינה ע"כ:

אמנם לא ראה הירע"ש כעת במרדכי וסג"א בגיטין דגם אמפרים תו"מ על חובו שם כ' כמ"ש תוס' בפ' יש נוחלין הנ"ל משום דהוה מתנה מועטת ואסור לחזור בו והא דמקשי הירע"ש דהאיך יוצא ידי נתינה צ"ל כיון דזה אסור לחזור בו וחייב לתנו לכהן יוצא ידי נתינה על ידי המעות שנתן בו ולקמן אסביר עפ"י ק"כ והלל"ח:

והמרדכי והג"א מביאין ראי' לדבריהם מפ' הזהב דף מ"ט ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידי הבן לוי רשאי לעשותו תרומה על מק"א וטעמא משום דאסור לחזור בו אפי' בדברים בעלמא משום דמתנה מועטת הוא עכ"ל והקשה עליהם בס' קדושת ישראל שם הא התם ס"ל ר' יוחנן הכי מתנה מועטת אינו יכול לחזור אבל רב פליג עלי'. וכאן בגיטין הוא רב וצע"ג ע"כ. וכ"ל ליישב ולחלק דרב לא פליג אלא בממון שהוא לגמרי ממון הנותן והוא בממון ממש יכול לחזור הנותן והממון ברשות הנותן במתנה באמירה במתנה מועטת אבל בטובת הנאה כגון תו"מ שאינו ממון ממש גם רב מודה דיכול להוציא ולסלק מרשותו בדברים ואינו יכול לחזור כמו מתנה מועטת לר' יוחנן:

אף י"ל דכוונת המרדכי והג"א הוא כמש"ל שעל ידי המעות שנתן בהלואה קנה כהן כאלו מטי' לידי' ומדמי' להתם בב"מ לבן ישראל שאומר ללוי כור מעשר יש לך בידי יכול להפרים ממנו תו"מ על מקום אחר דכמי קשה הא עדיין לא מטי לידי' אלא אפי"ה ס"ל לר' יוחנן במתנה מועטת מפני שא"י לחזור בו הוה כאלו מטי לידי' והיינו ע"י הבטחתו בדברים ושמי' נתינה ה"ה לרב כאן אע"ג דהתם פליג בדברים לחוד כאן דיהיב מעות לכהן על אלקו דאי' התם בגיטין כמי דאין בעה"ב יכול לחזור בו הוה התם גם לרב כאלו מטי לידי' (ול"ק דחולק התם במתנה מועטת ס"ה דיכול לחזור דלא הוה מתנות) אבל כאן הא אין יכול לחזור. ובפ"י שם כ' דלכך אין יכול לחזור משום כל תנאי שבממון קיים · ורמב"ן בשם ראב"ד כ' הטעם דאינו יכול לחזור משום דבעה"ב על פי' הללו הוליא מעותיו ואין לו שיעבוד אחר עליו שהרי אם נתדפו אינו משלם משאר נכסים עיי' תוס' שם ד"ה ל"ש דלא גרע מכי לית לי' (י"ל דכיוון לזה) הרי לכולם אינו יכול לחזור משום שהי' ממון ומפני שא"י לחזור הוה כאלו מטי לידי' ולא הביאו המרדכי והמג"א ראי' ממתנה מועטת. דרב לא ס"ל מתנה מועטת אלא שהביאו

שהביאו ראי' דמשום שאינו יכול לחזור כאלו מטי לידי' דמי. אמנם עדיין צריך הסבר וטעם לזה במה יקנה הכהן והוה כאלו מטי' לידי' כיון שאינו יכול לחזור:

ונ"ל דהנה בס' ק"נ. והצל"ח הקשו בפסחים דל"א לאביי דס"ל למפרע גובה וקונה הממון למפרע בלא פרעו הא ליכא בהא שעתא שום קנין ותי' בק"נ דשיעבוד קונה ואי"ל קנין אחר וא"כ י"ל ה"נ כיון דבעה"ב אינו יכול לחזור לא גרע מאלו הי' לכהן שיעבוד על הפירות ואי"ל קנין אחר אע"ג דרב ס"ל שיעבודא ל"ד ולי"ל דע"י שיעבוד הוא שלו י"ל כמ"ש בתשו' אחת דדוקא כשיד בעלים ראשונים עדיין שולטות עליו ומצי לסלק לי' כה"ג של"ד אבל כשכבר נסתלק הלוה שפיר הוה של מלוה מחמת שיעבוד כה"ג ש"ד אפי' לרב כן ה"נ כי מטובת הנאה שיש להבעלים בתו"מ נסתלקו דכיון דנתן הבעה"ב מעותיו לכהן זה על תו"מ וא"כ כיון שהבעלים אינו יכול לחזור בו יש לכהן שיעבוד ואפי' לרב ש"ד ואי"ל קנין אחר:

אך י"ל כך דאע"ג דרב ס"ל של"ד · כאן כיון דט"ה אינו ממון ביד בעלים כה"ג ש"ד ביד כהן ואי"ל קנין אחר והכי קיי"ל של"ד ומוכח דרב ס"ל ט"ה אינו ממון ואף שמואל ועולא לא פליגי ארב בדינא אלא דלא ניחא להו לפרש המשנה במכירי כהונה וקשה לכולם במה קנה הכהן וצ"ל דס"ל דט"ה אינו ממון הלכך כיון שא"י לחזור קנה הכהן כשיעבוד א"כ ש"מ דרב ושמואל ועולא לפי סוגי' דגיטין כולהו ס"ל כ"ה אינו ממון וא"ש קו' הש"ך בח"מ סי' ש"כ ובפ"ח סוס"י זה על ר"מ ועו"ר דפסקו ט"ה אינו ממון ומפ"ב דנדרים מוכח דט"ה ממון ולמ"ש י"ל דפסקו כסוגי' דגיטין דף ל' וכהנ"ל:

סימן תכ"ז.

(א) ישוב אקו' רימ"ט אש"ע ח"מ סי' רמ"ו שפ' שם אומר לחברו אכול עמי חייב לשלם והקשה מכאן דאוכל מתנות כהונה דפטור משום דאע"ג דמשתרשי יכול לומר הייתי מתענה דש"ע לקמן בסי' זה לא פסק כן (ב) ישוב אקו' ר"ן מריש פ' ראשית הגז דהוכיח במתנות כהונה פטור אפי' משתרשי ורי"ט שתי' אקושיתו השיב עליו בקצוה"ח סי' רמ"ו סק"ה מסי' שס"ג ס"י דפ' שם רמ"א האומר לחברו דור בחצרי פטור מלשלם וישבתי לרימ"ט והעלתי שדין דסי' שס"ג הוה ספיקי דדינא. ודין דסי' רמ"ו מה שהקשה שם הש"ך ישבתי בתשובה בס"ד.

בש"ע סעי' ט"ו לא נתן המתנות לכהן אלא אכלן והפסידן כו' ברימ"ט חא"ע ס"י כ"א הקשה אתה"ד סי' ס"ו והביאו הרמ"א סוס"י רמ"ו בח"מ דאם אמר לחבירו בא ואכול עמי חייב לשלם עד שאמר לי' בפי' להפטר והקשה הרימ"ט והובא בסי' הנ"ל בקצוה"ח ס"ק ה' דהרי בדף קל"א כאן פריך הש"ס לרב חסדא דאמר המזיק מתנות כהונה ואכלן פטור ופריך מהרי שאנסו המלך את גורנו בחובו חייב לעשר. ופריך מני' לרב חסדא דמזיק מתנות כהונה ואכלן פטור ומשני דקא משתרשי לי' דהוי לאו המעשר תוך גורנו הי' לוקחים פירות אחרות. והקשה תוס' א"כ מתנות כהונה נמי הא משתרשי לי' כשאכלן. וה"ל לאכול דבר אחר ותי' דפטור דהי' יכול לומר שהי' מתענה. א"כ באומר לחבירו אמאי חייב אמאי כאן לא מצי א"ל הייתי מתענה ע"כ. לכאו' בהשקפה ראשונה לק"מ דאע"ג דרש"י ג"כ ס"ל כתוס' אבל הר"מ וש"ע לקמן סעי' ל"א ורמ"א שתיק לי' לא ס"ל כתוס' אלא אפי' מכרן למתנות דמשתרשי אפ"ה פטור וכ"פ ספר"ח ס"ק מ"ג והביא הר"ן שתמה על תוס' דס"ל במתנות כהונה היכי דמשתרשי חייב דמכח זה צריך לחדש באכילה לא מקרי משתרשי משום דיכול לומר הייתי מתענה וא"כ י"ל דתה"ד ורמ"א ס"ל כרמב"ם והר"ן והש"ע כאן א"כ לא צריכין אנו לחדש דבר זה דיכו' אדם יכול לומר הייתי מתענה וא"ת א"כ ה"ק תוס' לדוכתי' הא באכלן משתרשי כבר תי' הר"ן דדוקא בנטל המלך גורנו בחובו כיון שלא הפקיע הוא מלותו ומשתרשי לי' עדיין מלותו עליו דמה לי הן ומה לי דמיהם כנ"ל. אמנם נחזי אנן אי חייב לשלם מאחר דרש"י ותוס' לא ס"ל כרמב"ם והר"ן עכ"פ הוי ספיקי דדינא והממע"ה ועדיין קשה קו' מהרי"ט אמאי באוכל עמי חייב והא דפר"ח מכריע כר"מ מכח ראיות הר"ן והוא דהא תנן בר"פ ראשית הגז לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור משום דקנייה בשנוי והוה לי' כמזיק מתנות כהונה או שאכלן והתם הא ודאי משתרשי לי':

ונ"ל דלא הוה קשי' לתוס' קו' הר"ן זו משום דודאי שינוי קונה הוא עדיף מאחר מזיק כגון שהזיקן או שאכלן דאל"כ אלא כר"ן דהוה רק כאחר מזיק ופטור א"כ מה קמ"ל רב חסדא דמזיק פטור הא ממתני' שמעת לן דמזיק נ"כ פטור וכמה תיובתא דמתיב רב חסדא ולא מביא מהך מתני' ראי' לרב חסדא דמדפטור עד שלא הספיק לצבעו א"ו דלא הספיק לצבעו הוא עדיף מאחר מזיק מתנות הלכך אפי' במשתרשי נמי פטור וא"כ י"ל שפיר דקו' מהר"ט קשה לדינא אמאי חייב מאחר דהיכא פלוגתא כיתא הממע"ה · ורימ"ט תי' דלא דמי דכאן במתנות דמשום מזיק אינו חייב דהוה ממון שאין לה תובעים אלא משום נהנה לכך יכול לומר לא נהניתי כי הייתי מתענה אבל באוכל של חבירו משום מזיק מיהו מחייב. וקצוה"ח דוחה תי' זה מדברי רמ"א שם סי' שס"ג ס"י בהגה. כ' נראה דלא חייב משום מזיק דשם כ' האומר לחבירו דור בחצרי א"צ לשלם וכאן כ' באכול עמי צריך לשלם ועכ"צ"ל משום דהתם מיירי בגברא דלא עביד למיגר דזה לא נהנה כמ"ש הש"ך שם משא"כ באכול עמי ה"ז נהנה וא"כ מוכח משום נהנה הוא דמחייב ע"כ וקשה אקצוה"ח דהא הש"ך כ' בסי' שס"ג בלא עביד למיגר אפי' תה"ד מודה דפטור ועכצ"ל לש"ך דפליג תה"ד דמחייב באכול עמי על רשב"ן בסי' שס"ג בדור בחצרי דפטור בקיימא לאגרא ועביד למיגר והאיך כ' הקצה"ח שכ"כ הש"ך. ובני הב' האחרון יניק וחכים כה' זאב נ"י כשהי' בן י"ד השיב לי דקצוה"ח ס"ל דלא כש"ך דס"ל דפליגי תה"ד עם רשב"ן דהא רמ"א הביא לתה"ד בסי' רמ"ו ולרשב"ן בסי' שס"ג בדור בחצרי פטור ולכך מתרץ הרמ"א בשם רשב"ן בסי' שס"ג מיירי בלא עביד למיגר ובזה גם התה"ד מודה וע"ז כ' הקצה"ח שכ"כ הש"ך דהיינו בלא עביד למיגר גם התה"ד מודה. אלוקים יחנך בני לתורה וי"ש ועתה הוא רב וגדול.

ונ"ל ליישב קו' קצוה"ח אמהרי"ט מלקמן סי' שס"ג כמ"ש הרא"ש בפ"ב דב"ק סי' ה' דר בחצר חבירו דקיימא לאגרא אע"ג דגברא לא עביד למיגר אע"ג שלא נהנה שהי' מוציא דירה אחרת בחנם מ"מ השתא מיהו נהנה במה שחברו נפסד. וי"ל דה"נ מ"ש מהרי"ט באכול עמי אינו חייב משום נהנה דיאמר הייתי מתענה מ"מ עכשיו הוא מתהנה מה שמזיק לחבירו ומ"ש מהרי"ט דחייב משום מזיק ר"ל כיון דנהנה במה שחבירו נחסר חייב אפי' מדעת בעלים וא"ש לפי"ז מה שהקשה הקצה"ח שם מתרומה שתחב לו חבירו. משא"כ במתנות לא נהנה במה דחסר לחבירו כיון דה"ל ממון שאין לו תובעים ולקמן אכתוב דלא קשי' מה שהקשה הקצה"ח מסי' שס"ג וסתי' רמ"א דבסי' רמ"ו פ' כתה"ד ובסי' שס"ג פ' כרשב"ן:

אך יש להסביר סברת מהרי"ט כיון דמזיק לחבירו באכול עמי ה"ל אסוקי דעתי' דצריך לשלם ולא הי' לו לאכול אלא להתענות אע"כ דע"מ לשלם באמת אכיל. משא"כ במתנות כהונה דהוה ממון שאין לו תובעים מצי למימר לאו אסוקי דעתאי לשלם כיון דהוה ממון שאין לו תובעים. הלכך יכול לומר אם הייתי מסיק דעת דצריך לשלם הייתי מתענה · ויישוב הרמ"א מסי' רמ"ו וסי' שס"ג אע"ג דהכ"ד מסוי להדדי עיי"ש מ"מ הרמ"א ס"ל לחלק דוקא באכול עמי חייב משום זה נהנה · במה שחסרו לחבירו חסרון ממש משא"כ בדר בחצר חבירו דלא הוה אלא גרמא בעלמא כמ"ש הרא"ש שם כי' הנ"ל. וא"כ על החסרון אין לחייבו אלא משום שזה נהנה בחסרונו של זה עי"ש אין לחייבו אלא באכל שלא מדעת בעלים אבל מדעת בעלים שא"ל דור בחצרי פטור:

ויש עוד להסביר תי' זה למ"ש בים"ש בפ"ח דב"ק ס"ט דאכול עמי חייב משום דזה האוכל ה"ל לומר ע"מ לפטור ע"כ וקשה דלמא סברא להיפך דהקורא בוא ואכול עמי ה"ל להזכיר ע"מ לשלם ולא להוציא ממון ול"ל דסתמא הכי הוא כיון שזה נהנה בחסרונו דחייב משא"כ בחצר דהוה רק גרמא בעלמא וא"א לחייבו מצד חסרונו רק משום זה נהנה וא"כ בשלמא באכול עמי הי' בטחונו של הקורא על ממון שלו שהוא מוחזק בו וזה שמחסרו פשיטא דע"מ לשלם. קראתיו משא"כ בחצר דממונו של המשכיר הוא גרמא האיך הי' בטחונו על ממון של חבירו שישלם לו הלכך על המשכיר צריך להתנות וגם הדר יכול לומר מה עבדית לי רק גרם הנאה עיי' תוס' כתו' דק"ה ד"ה תנן דגרם הנאה אינו כהנאה הי' עכ"פ לך להתנות ע"מ לשלם. כ"ז נראה לי ליישב הרמ"א שלא יהי סותר מסי' רמ"ו לסי' שס"ג מ"מ לדינא באומר לו דור בחצרי כ' דהוא ספיקי דדינא דהמעיין בב"י בח"מ סי' שס"ג כ' דאין מוכרח דס"ל לרשב"ן כמ"ש הרמ"א דפטור ובי"ד סי' קס"ו איכא פוסקים דס"ל דחייב דסתמא משמע כדרך בני אדם דרין בשכירות ומה שהקשה הש"ך סי' רמ"ו אהך דינא דאכול עמי חייב הארכתי ליישב בתשו' על נכון:

סימן תכ"ח.

(א) תי' אקו' חב"ח ופמ"א אר"ן וב"י שכתבו לר"מ אתי' אם לרבות כוי שהוא ס' חי' ס' בהמה וכי איצטרך קרא לרבויי ספיקא סברות לר"מ דס"ל ס' דאו' לקולא לא שייך בס' כוי (ב) ביאור דעת הרמב"ם לשיטת הטור דר"מ ס"ל כוי הבא מן בהמה וחי' ותי' אקו' הטור אר"מ שכ' בכוי מפרישין המתנות כיון דאין נותנין למה מפרישין (ג) ביאור קו' הר"ן אר"מ. הב"ח כ' דלא קשה מידי ובארתי דשפיר הקשה הר"ן · ואמנם כתבתי ישוב על קו' הר"ן.

בש"ע סעי' י"ז מתנות אינו נוהג אלא בשור ושה. הנה זה לשון הר"מ בפ"ט מה' בכורים אין חייב במתנות אלא בהמה טהורה בלבד שנא' אם שור אם שה. כלאים הבא מכבש ועז חייב במתנות והכוי אע"ג שהוא ספק מפרישין ממנו כל המתנות. צבי הבא על העז וילדה הולד חייב בחצי מתנות שנא' אם שה ואפי' מקצת שה תיש הבא על הצבי' הולד פטור מן המתנות

הגה הר"ן פי' דברי הרמב"ם וכן פי' בב"י דרמב"ם מיירי בכוי שהוא ספק בהמה ס' חי' והקשה הב"ח וכי איצטרך קרא לרבויי ספיקי וכן הקשה בשו"ת פמ"א סי' כ"ב ופמ"ג לקמן סי' ס"ד ש"ך סק"א ועיי' מ"ש סי' ת"ת ליישב הר"מ בחלב של כוי דפי' הר"מ ס' חי' ס' בהמה ואני לעיל סי' ס"א קצרתי כי לפום רהיטא אחזתי שם המחבל בתרי ראשין שכתבתי שם לפי תי' הב"י בישוב הר"מ דאם שה במתנות אתי לכוי דס' בהמה או חי' וכתבתי שם דרמב"ם גופי' ס"ל בחלב לא אתי כל חלב לכוי ס' בהמה ס' חי'

אי' משום כי איצטרך קרא לרבויי ספיקא והאיך אפשר לומר כתי' הב"י דקשה וכי איצטרך קרא לרבויי ספיקא אטו קילור דברים יש שם והוא דבס' תוס' יה"כ ביומא דף ע"ד מה פריך וכי איצטרך קרא בחלב לרבויי ספיקי הא איצטרך כי מספקא לן יהי' אסור אטו אם ס' דאו' להחמיר מה"ת לא איצטרך קרא לאיסורי ובחלב שהוא כרת יש ג' בפ"ט מה' טומאת מת הי"ב שהוא מה"ת או י"ל דרמב"ם ס"ל כמו דתלינן בזאב ובמשמשי ידי דטבחא להקל ספיקא אפי' מדרבנן כן מה"ת תלינן להקל שזו מן ההיתר אטו ה"ת בספק שיש מהם מותרין ויש מהם איסורין משא"כ כוי דאנו מספקין מה היא אם היא מין חי' כולם חי' ואם היא בהמה כולם בהמה ועוד כיון דאיכא חומרא אם היא בהמה לענין חלב וחומרא אם היא חי' דבעי כיסוי פשיטא בלא קרא נמי ספיקי לחומרא. כיון דאיכא חומרא וקולא א"א להקל בשניהם אפי' לר"מ רק להחמיר בשניהם דהוה תרי קולא דסתרי אהדדי אבל לענין מתנות בממון קיי"ל המוציא מחברו עליו הראי' כל שיש ספק שפיר איצטרך קרא לחיובי במין שאם אנו מסופקין בו אם הוא בהמה או חי' דחייב במתנות כאשר כ"כ קאמר הש"ס דף קל"ד גבי לקט דאיצטרך קרא עני ורש הצדיקו צדק משלך ותן לו ולא קשה וכי איצטרך קרא לרבויי ספיקי משום בלא ספק לא יתן לו דהממע"ה כן נמי לענין מתנות כן ולקמן סי' רס"א בתשו' כתבתי בזו ביישוב הרבה קו' התוס' וכי"ב מענין זה דמקשו וכי איצטרך קרא לרבויי ספיקי ופמ"ג בש"ך סק"א הקשה אתי' הב"ח מנ"ש הר"מ לגבי הבא על התיישה חייב חצי מתנות שנאמר אם שה הא אם איצטרך לכוי ועוד אם אתי אם לגבי הבא על התיישה לחייב בכולהו מתנות דלחצי לא צריך קרא דפשטות שה י"ל אפי' מקצת שה כדאי' בגמ' וכ"ל דאם דכ' הר"מ הוא לאו דוקא וכצ"ל לב"ח שכ' לרמב"ם דלא פסק כרבנן ורק בגבי הבא על התיישה חייב בחצי דקשה בחצי צ"ל קרא דאם וצ"ל אם אגב גררא נקיט הרמב"ם:

ולענ"ד דהטור הקשה אם אינו נותן למה מפריש לכך כ' דרמב"ם מיירי בכוי הבא מבהמה וחי' הלכך מספיקי צריך להפריש כל המתנות ולכך כ' ברישא סתם כוי צריך להפריש מצות הפרשה ס' לחומרא לא מבעי דאי אם שה אתי לרבות דצריך ליתן כל המתנות אלא אפי' דלא כרבנן שאפי"ה צריך להפריש עכ"פ אפי' בתיש הבא על הצבי' דשמא חוששין לז"א ושה אפי' מקצת שה אע"ג דהי לא מפריש אינו טבל מ"מ הפרשה בפ"ע מצוה כמ"ש בטוש"ע לעיל ס"ה דאע"ג דאינו טבלים מ"מ צריך להפריש מיד וכ' הב"ח משום דלענין הפרשה ילפינן נתינה נתינה מתרומה ואח"כ לענין נתינה מפרש והולך דלענין נתינה יש חילוק בכוי דהיינו צבי הבא על התיישה חייב בחצי מתנות דשה אפי' מקצת שה ותיש הבא על הצבי' פטור לגמרי או יש לומר דרמב"ם לא ס"ל כמ"ש הב"ח דיליף נתינה נתינה מתרומה דא"כ אמאי אינו טבלים כתרומה דהא כ' תוס' טעמי' דר' יוחנן דס"ל דמתנות שלא הוה טבלים משום דיליף נתינה נתינה מתרומה ואלא דקשי' לי' לר"מ אליבא דר"ה ברי' דר' חייא דאפי' כוי דצבי הבא על התיישה נמי לא חייב אלא בחצי מתנות אם צ"ל שכך ס"ל לר"מ דלר"ה ברי' דר"ח אתי לרבות עכ"פ להפרשה ואין ראי' מר' יוחנן דס"ל דאם בא לרבות לנתינה כל המתנות די"ל ר' יוחנן לשיטתי' אזיל דס"ל מתנות שלא הורמה הוה טבלים דיליף נתינה נתינה מתרומה א"כ הפרשה לכל המתנות א"צ קרא כיון דיש מקצת שה בו דפשיטא דצריך עכ"פ להפריש מכח נתינה דס' להחמיר דהנתינה גופי' מצוה הוא אע"כ דאם אתי לרבות לחייבו בכל המתנות:

ואחרי כותבי זאת ראי' בשו"ת פמ"א סי' כ"ב שפי' לר"מ כמ"ש דמפריש משום מצות הפרשה אע"ג שאין נותן ולא כ' טעם מנ"ל לר"מ אעפ"י שאין נותן מפריש ועוד דמפרש ספיקי לרמב"ם דשמא אין חוששין לזרע אב א"כ מאת זובחי זבח צריך לחלק ולית לי' לדרבא דאתי לדון עם הטבח וע"כ אם אתי לרבות כולהו מתנות מגזה"כ א"כ גם תיש הבא על הצבי' חייבי בכולהו מתנות מגזה"כ דמאי שנא או דלמא מאת זובחי ילפינן לכדרבא ואיצטרך אם לחלק וא"כ בתיש הבא על הצבי' י"ל כלום לכך מפרישין מספק אפי' כוי בתיש הבא על הצבי' וקשה מהכ"ת נספק בדרבא דהא בכ"מ קיי"ל כדרבא דבתרא הוא:

ונ"ל דזה כוונת הר"ן שכ' אי דרבויי דאם בא לגבי הבא על התיישה א"כ נפשוט דחוששין לזרע אב אמאי אצטרך קרא לרבויי וכ' הב"ח ולא קשה מידי דאיכא למימר דבהאי רבויי גלי לן קרא דאין חוששין דלהכי מחייב במתנות הר"ן לא ניחא לי' בתי' בשלמא אי חוששין א"כ לחלק צ"ל קרא כמבואר בפ' או"ב ואת זובחי זבח א"ש לכדרבא דהדין עם הטבח אבל אי אין חוששין ולחלק צריך קרא וצ"ל מאת זובחי זבח קשה הא קיי"ל כרבא ומ"ש הב"ח עוד תי' אקו' הר"ן וז"ל או שמא אפי' רחמנא חייבה במתנות זה נמי קשה דא"כ גם בתיש הבא על הצבי' פטור כיון דגם בצבי הבא על התיישה מגזה"כ. וליישב צ"ל דבאמת לא נמצא ברמב"ם מפורש דין דרבא בפ"ט מה' בכורים שהדין עם הטבח וא"כ י"ל דלא פסק כרבא. אמנם הא ליתא לכאו' דהא הר"מ הביא שם ה"ט מתני' דף קל"ב השוחט לגוי ולכהן פטור מן המתנות דדייק בגמ' ולתני כהן וגוי פטור מן המתנות אמר רבא זאת אומרת הדין עם הטבח ויש לומר דבתר הכי קאמר דריש רבא מאת זובחי זבח אפי' הטבח כהן יתן כיון דהבהמה של ישראל וא"כ י"ל דהוא ל"ב דרבא לא ס"ל כדרבא דהדין עם הטבח אלא י"ל דמתני' דנקיט בהשוחט לאשמעינן לדיוקי דוקא אם הבהמה של כהן פטור אבל אם הבהמה של ישראל והשוחט כהן חייב דלא נטעה דמתנות תלי' בשוחט כהן דפטור. קמ"ל ולזה לא צריך קרא ואייתר קרא מאת זובחי זבח אם צריך קרא לחלק ודין דרבא ספק הוא באמת לרמב"ם לכך לא הביאו הר"מ בפי' רק המשנה השוחט לגוי דאתי או כרבא דהדין עם הטבח או אם ליתא לדרבא אתו לאשמעינן דשוחט בהמת ישראל כל שוחט חייב אפי' שוחט כהן כהנ"ל ולא קשה קו' הר"ן די"ל כתי' הב"ח דרבוי אם דקרא אתי לאין חוששין ולחלק מאת זובחי זבח ואז ליתא לדרבא:

סימן תכ"ט.

(א) ישוב על קו' קדושת ישראל על הכ"מ כאן שכ' דקיי"ל במפריש תרומה ומעשרות בעה"ב שהלוה עליהם מעות אע"ג דלא מטי ליד כהן כעולא גיטין ד"ל דפ' כר' יוסי דעשו שאינו זוכה כזוכה הא הר"מ לא פסק כן.

בש"ע סעי' כ' אבל בכור. וכ' הש"ך סקי"א וכן אם נסתפק בשניהם ולקח הכהן א' הרי השני פטור מן המתנות שעשאוהו כמי שזכה בו הכהן ונתנו במומו לבעליו עכ"ל הר"מ בפ"ט מה' בכורים וכ' בכ"מ והיינו דפסק כר' יוסי לגבי ר"מ ואע"ג דבפ' כל הגט דף ל' אמר עולא מתני' כר' יוסי ואמוראי פליג ואמרו כלהו כעולא לא אמרו כיחידאי לא מוקמינן א"ל לאו משום דלאו הלכתא כוותי' אלא דמ"מ רצה להעמיד סתם מתני' כרבים ע"כ ובס' קדושת ישראל בגיטין שם הקשה על הכ"מ דא"כ למה כ' הר"מ במלוה מעות לכהן ולוי על תרומות ומעשרות דהיינו המשנה דגיטין ד"ל הכ"ל בפ"ז מה' מעשר הלכה ו' וז"ל כיצד מפריש עליהן תרומה ומעשר ומזכה להן ע"י אחר או במכירי כהונה מאחר דפסק כר' יוסי א"צ לזכותן ע"י אחר אלא ע"כ צ"ל כרשב"א שכ' כיחידאי לא מוקמינן דס"ל דאפי' ר' יוסי לא אמר כה"ג דעשו שאינו זוכה כזוכה כיון דלא נכר ולא זוכה לא קיים עדיין מצות נתינה והסיא דבכורות כל שחליפיו ביד כהן שאני לפי שנתן א' מן הספיקות

ונ"ל ביישוב דברי הכ"מ דלא ניחא לי' בס"ד כאן לתרץ כדברי רשב"א דאפי' ר' יוסי מודה דא"כ לא א"ש הלשון כיחידאי לא מוקמינן דמשמע דעכ"פ יחידאי ס"ל הכי והיינו ר' יוסי ושפיר צריך הכ"מ לתרץ משום דלא רצה לאוקים מתני' כיחידאי דהיינו כר' יוסי אע"ג דפ' כר' יוסי. מ"מ לא קשה קו' קדושת ישראל דלמסקנא מודה הכ"מ לדברי הרשב"א דכאן אפי' ר' יוסי מודה דלמסקנא הביא שם הברייתא המלוה מעות על תרומות ומעשרות וכו' ואין יכול לחזור בו ואמר רב פפא ה"ד הבעה"ב אבל הכהן יכול לחזור בו וקשה האיך שייך לשון חזרה במה שהוא כבר זכה בו מתק"ח בשלמא במזכה לו ע"י אחר או במכירי כהונה שייך לשון חזרה דחוזר מה שהי' בדעתו בתחילה להיות זוכה חוזר ואינו זוכה אבל כשכבר זכה בו ושלו הוא לא שייך לשון חזרה אע"כ דלא כר' יוסי וקשה הא קי"ל כרב פפא דבתרא הוא והאיך קי"ל כר' יוסי אע"כ צ"ל כרשב"א דכאן רב יוסי מודה:

סימן ת"ל.

(א) אם נטלן מלוי א"צ להחזירם. תי' על קו' הר"ן על דין זה. וכ' סמוכין להש"ך סקי"ג דבס' כזו אין מוציאין מידו דספק קנה הלוקח לא מקרי חזקת מרי' קמא ומ"ש פרמ"ג שם דאיכא חזקה במעי אמו לא הי' זכור זה פלוגתא דר"י ור"ת חולין די"א

(ב) ישוב אע"ג בס' בכור מוציאין מידו כאן בכל ספק אם נטלן א"צ להחזירן:

בש"ע סעי' כ"ג לוים ספק כו' ואם נטלן הכהן מידו א"צ להחזירם. והר"ן הקשה במתנות נתינה כתיב בהו וטובת הנאה לבעלים וכל שיש ט"ה לבעלים בא כהן ונטלן מוציאין מידו דא"כ מה חילוק יש בין מתנות דיש ט"ה לבעלים ובין לקט ושכחה ופיאה דאין ט"ה לבעלים וא"ל דהחילוק בהכי דאין ט"ה לבעלים אם בא העני לשאול צריך לתנו לו בע"כ א"כ הרי לקט ושכחה ופיאה ממון שיש לו תובעים הם א"כ מה פריך לרב חסדא דאמר המזיק מתנות כהונה פטור משום דאין לו תובעים מבעה"ב העובר ממקום למקום נוטל לקט שכחה ופיאה וכשיבוא לביתו משלם ע"כ ומה פריך אם מחויב ליתן למי שתובע ראשון ה"ל ממון שיש לו תובעין י"ל אי מהא לא ארי' חדא כאן במקום ביתו דעשיר ליכא מאן דידע שהעשיר חייב וה"ל ממון שאין לו תובעין ועוד דהדא תלי' באידך משום בלקט שכחה ופיאה כיון דאין ט"ה לבעלים אין שם הבעלים עליהם ולא זכות הלכך מי שבא ראשון צריך לתנו לו בע"כ משא"כ העשיר שכבר זכה בו הרי הוא בעלים על הפירות תו יכול ליתן לכל לוי שירצה הוא וט"ה שלו הוא ותו מקרי ממון שאין לו תובעין ופריך שפיר אהדדי אמאי ישלם ובש"ך סקי"ג כ' אע"ג בספק בכור מוציאין מידו לקמן סי' שט"ו שהספק הוא בגוף הענין אמרי' אם לא מייתי ראי' מוקמינן לי' אחזקת מרי' קמא משא"כ כאן דהספק אם לויים חייבים ע"כ נראה הסברא דלא מוקמינן אחזקת מרי' קמא אלא ביש למרי' קמי' ודאי חזקה דמעיקרא אבל לא בספק חזקה כגון הכא דספק אם הלוי חייב ליתן אין לו חזקה עיי' ר"מ בפ"ט מ"ה טוען ונטען גבי חזר ותקפה ובריי"ט אלגזי בפ"ב דבכורות דספק קנה ה"ל ללוקח רק ספק חזקה ולא הוה חזקה:

ואי

ואי לא מפסינא ה"א לחלק בין ס' בכור לס' מתנות דהנה הר"ן כ' מה דבעי לי' ר' יוסף מרבא אי לחטוף המתנות משום חיבת מצוה או אסור משום ביזוי וכו' הר"ן דלא מבעי לי' אלא כשרצה הבעלים אח"כ ליתן לו או שישלם לו ש"ה אם ט"ה לבעלים ופשטי' לא משמע הכי ועוד מריש דהוה אביי חטיף מתינוקת שנשלא ע"י המתנות מהיכן הוה ידע שיתרצו הבעלים ליתנו לו ועוד שמא שלחם לעני וקיי"ל בעני לצדקה אמירה לגבוה כמסירה להדיוט דמי ולכך נ' אפי' שאמרה תורה ונתן ולא שיטול דחטיפה אסור היינו לכתחלה אסור לחטוף והיינו משום ביזוי מצוה (כי"ב כ' בב"י לקמן סי' שט"ו די"ל ס' בכור אינו ממונו של כהן אבל ה"ד קודם שתקפו משא"כ לאחר שתקפו בדיע' הרי הוא ממון כהן) אבל בדיעבד כשכבר חטפו הרי הוא שלו מ"מ ט"ה לבעלים כיון דלכתחלה אסור לחטוף מהבעלים. וטעמי' דמלתא י"ל כתיב ונתן ולא שיטול וכתיב ולקחו דמשמע דשרי לחטוף ועכ"ח שנראה לחלק לכתחלה בעינן ונתן אבל בדיע' אפי' חטף זכה בו כמלא נפי"ז י"ל אף דיש להבעלים חזקת מרי' קמא כיון דאסור לחטוף מ"מ בדיע' בחטף הרי הוא שלו הלכך בספק נמי לא אמרי' שמא פטור ומוליאין מידו דשאני ס' בכור דאפי' כשהוא ביד כהן והוא בכור יש להבעלים ט"ה בו מועיל חזקת מרי' קמא להוליא מידו כיון דבי"כ ובי"כ יש להבעלי' חזקת ממון בו משא"כ כאן דבדיע' כשכבר חטפו פסקו ט"ה דבעלים אלא הרי הוא של כהן א"כ כיון שכהן מוחזק בו עתה ומסייע לי' דפסקו ט"ה דבעלים אין מוליאין מידו דהר"ן כ' הבאתיו לעיל דמש"ה מוליאין מידו משום שיש עדיין להבעלים להחזיר להם מפני טובת הנאה שיש להם אבל למ"ש דפסקה ט"ה דבעלים בחטף תו אין מוליאין מידו אע"ג בשאר ס' ממון קיי"ל מוליאין מידו לחזקת מרי' קמי' ה"ד בממון גמור ובעלים גמורים משא"כ בט"ה אינם בעלים גמורים ואינו כממון גמור דמשום ממון גמור אי פטור לגמרי ליכא חזקה ברורה רק מספק מעיקרא ולי"ל רק ט"ה ממון דמרי' קמא דמעיקרא דעכשיו כשכבר חטף פסקא ט"ה דבעלים לא מוליאין מיד כהן:

(יען שנרפס בטעות בכפל הסי' הבאים ע"כ נזכרו סי' האלו ב"פ ונסי' תכ"ד ולהלאה)

סימן תכ"ד.

(א) ישוב ק' טו"א אתוס' דף קל"ב שכ' ר' יוחנן דס"ל האוכל מתנות שלא הורמו כאוכל טבלים דיליף נתינה נתינה אמאי נוהג בחול ובהמת שותפים חייבים

בש"ע סעי' כ"ה והמשתתף עמהם כו' משמע אבל משתתף עם ישראל חייב והכי אי' דף קל"ו בהמת השותפין חייבין במתנות. ור' אלעי פוטר דיליף נתינה נתינה מראשית הגז ולכך ס"ל ר"א מתנות אין נוהג בחו"ל דיליף נתינה נתינה מתרומה ורבנן דמחייבים בשותפים דלא ילפי נתינה נתינה ולכך ס"ל בחו"ל נוהג דלא ילפי נתינה נתינה מתרומה והר"מ כ' הטעם דשותפים מדכתיב מאת זובחי זבח והפר"ח הקשה הא מאת זובחי זבח ילפינן לכדרבא שהדין עם הטבח ומפיק לה דשותפים חייבים מג"ש נתינה נתינה מתרומה וליתא דלרבנן לא ילפי נתינה נתינה אלא מנסכ"ת שיהי' פטור כיון במתנות לא כתיב מיעוטא דשותפין פטורין:

בטור אבן מגילה דף כ"ח הקשה אתוס' דקל"ב שכתבו טעמי' דר' יוחנן דאמר האוכל מתנות שלא הורמו כאלו אוכל טבלים דיליף נתינה נתינה א"כ קשה ר"א דיליף נתינה נתינה של שותפין פטור ובחו"ל אינו נוהג והא ר' יוחנן ס"ל הלכה כסתם מתני' וסת"מ ס"ל דנוהג בחו"ל ושותפין חייבין. הנה מהו"ל כ' ליישב דאע"ג דאין ג"ש למחצה מ"מ היכי דלא מסתבר לא אמרינן הג"ש כמ"ש הפנ"י בקדושין דף מ"ג אליבא דר' יוחנן גופי' הכי וסט"א גופי' אפי' לר"א דס"ל הג"ש נתינה נתינה מ"מ לענין שיהי' טבלים כטבל לא ס"ל הג"ש משום דשאני מתנות שאינם מעורבים כן י"ל איפכא לר' יוחנן כיון דלריך הפרשה הרי הוא כטבל אבל לחו"ל לא יליף הג"ש נתינה נתינה משום דמתנות אינו חובת קרקע ומקים בסופ"ק דקדושין כל התורה לע"ז דמה שאינו חובת קרקע דנוהג בין בארץ ובין בחו"ל וגם בירושלמי מקים כל התורה לתפילין דנוהג גם בחו"ל ומה שהקשה משותפת דלמה חייב וקשה נמי לדידן קו' ט"א דקיי"ל בסעי' כ' כר"א דאינו נוהג בחו"ל ע"כ משום דילפינן נתינה נתינה מתרומה כר"א ואפי"ה בשותפים חייבים. אלא קו' ט"א מעיקרא לא קשה ר"א ס"ל בתרומה שותפת פטור כדאי' שם בגמ' דאי חייב למה יליף מראשית הגז דפטור נילוף מתרומה דחייב אבל אנן דקיי"ל תרומת השותפין חייב מדכתיב תרומתכם כדאי' שם קל"ה ע"ב וכ"פ הר"מ בפ"א מתרומות א"כ אין ה"נ אע"ג דקיי"ל כר"א למילף נתינה נתינה מתרומה דאינו נוהג בחו"ל אבל בשותפות מה"ט חייב כתרומה דחייב בשותפת וילפינן נתינה נתינה:

סימן תכ"ה.

(א) אם נמצא טרפה נשאר לגוי פטור מן המתנות הדין אמת שלא עשה ישראל עדיין קנין אבל הטעם שכ' המרדכי צ"ע לענ"ד.

בהגה סעי' כ"ה אם נמצא טרפה נשאר לגוי כו' פטור מהמתנות והטעם כ' המרדכי דהא עיקר החיוב הוא בשעת זביחה וכהאי שעתה לית לי' ברירה דתהוי דידי' אע"ג דרוב כשרים הם הא קיי"ל כשמואל דבממונא לא אזלינן בתר רוב ועוד טריפות הריאה שכיח ע"כ וקשה לי"ל טעמא דאין ברירה תיפ"ל דלא עשה הישראל קנין עדיין והבהמה של גוי ועיי' ברי"ט אלגזי רי"פ דבכורות שהביא להקת ראשונים בשיטה בסופ"ק דכתובות בתינוק הנמלא מחלה גוים ומחלה ישראל ישראל ואמר ר"ל לנזקין ופי' משום דאין לגוי חזקת ממון והמרדכי לא ס"ל הכי דא"כ הא לכך אין הולכין בממון אחר הרוב משום דחזקת ממון עדיפא כמ"ש תוס' ב"מ ד"כ ע"ב א"כ בגוי דלי"ל חזקת ממון הולכין אחר הרוב:

ובשו"ת אמרי אש לאמוה"ג זצ"ל חי"ד סי' קי"א דוחה פי' הרי"ט אלגזי כדעת הראשונים לדוחק לומר דלכל ראשונים ס"ל גזל גוי מותר ולכך כ' מ"ש לנזקין כיון שכבר החזקנו לדבר אחר לישראל תו גם לענין ממון מחזקינן כן וכי"ב כ' הפלאה סוף כתובות שכ' בבהמה דאזלינן בתר רוב בדין טריפות לאיסורי גם לענין ממון אזלינן בתר רוב אבל ז"א דהא המרדכי לא ס"ל הכי דא"כ למה כ' דאין הולכין בממון אחר הרוב א"כ דברי המרדכי צ"ע:

סימן תכ"ו.

(א) ישוב אר"מ דלמה במתנות פסק על מנת תנאי והתנאי בטל ובמעשר פסק ע"מ שיורי שייר ול"ב:

בש"ע אם אמר לי' על תנאי שהמתנות שלי אינו תנאי וכ"פ הר"מ בפ"ק מה' בכורים והקשו הא הרמב"ם פסק בפ"ז מה' מעשר בכן לוי שמכר שדה ואמר ע"מ שהמעשר שלו מהני התנאי ועיי' בש"ך ס"ק א"י מה שתי' להפר"ח לא ניחא לי' ומה שתי'. הפר"ח עיי' ברי"פ המוכר את הבית בסוגי' זו בפי' רשב"ם נמלא דלא כפר"ח:

ולענ"ד נראה ליישב דעל דבר שלא בא לעולם לא שייך לומר לשון חוץ כגון בכן לוי לא שייך לומר שמוכר שדה שיאמר חוץ ממעשר כיון שאין המעשר עדיין בעולם אלא שייך לשון על מנת שהמעשר שלי וא"כ א"ש בשלמא במעשר דלא הוה יכול לומר חוץ והשתא דאמר על מנת דלא יאמר אינם בכדי כמ"ש רשב"ם שם הלכך אמרינן על מנת שיורי שייר והא דלא אמר חוץ דלא שייך לשון חוץ בדשלב"ל משא"כ מתנות אי שיורי שייר הל"ל חוץ דהא מתנות ישנן בעולם:

סימן תכ"ז.

בש"ע סעי' ל"ג גר שנתגייר והי' לו פרה נשחטה עד שלא נתגייר פטור כו' ספק פטור שהממע"ה. בגמ' רמי אמשנה דאי' התם הכי מספק מתנת עניים דהיינו אמתני' דחורי נמלים דחייב בספק ושני רבא פרה בחזקת פטור קיימא פי' עד עכשיו הי' בחזקת נכרי קמה בחזקת חיובי קיימא פרש"י שהיתה מעולם בחזקת ישראל שחייב במלות משו"ה ספיקא להחמיר וכ' בטור אבן ר"ה די"ד משמע לי דרישא דקאמר פרה בחזקת פטור קיימא דוקא אבל אי ליכא חזקה ספיקו להחמיר וסיפא דקאמר קמה בחזקת חיובי קיימא ל"ד דאל"ה דשניהם דוקא קשי' דיוקין אהדדי וכיון שכן ע"כ הך דקמה לאו דוקא דמאי חזקת חיוב שייך לומר בה אע"ג דשל ישראל היא מעולם אין כאן חזקת חיוב אטו קמה קיימי בחזקת עניים יותר משל בעה"ב א"ו סיפא ל"ד ורישא דוקא והקשה כא בהרבה מקומות מלינן דס' מת"כ להקל אפי' בליכא חזקת פטור:

ולענ"ד ליישב דלכאו' קשה עוד דל"ל קמה בחזקת חיוב קיימא תיפ"ל מקרא עני ורש הצדיקו ואמר ר"ל תן לו משלך דמשמע ס' לקט להחמיר ע"כ נ"ל דעני ורש הצדיקו לאו לחיובי להחמיר בספק אלא שהכ' אמר לנו להצדיק את העני ולא יאמר כהותו אים שקב"ה שונא עניים וא"כ ממילא הם הרשעים אלא אדרבה להצדיק העניים שהם צדיקים וקב"ה אוהב העניים וממילא כשיש לישראל ס' לקט הישראל מחייב עצמו בדבר ליתן ע"י דברי הקרא עני ורש הצדיקו וז"ש רש"י קמה בחזקת חיוב הוא ול"ת בחזקת חיוב ז"א המומנע"ה אלא כמ"ש רש"י דחזקת חיוב שלה היינו דמעולם היא עומדת לכך דשל ישראל הוא וי"ל דר"ל מפני עני ורש הצדיקו עומדת לכך שיתן והיינו להחזקה ודיוקי דסיפא דוקא אבל בס' מת"כ דליכא קרא דעני ורש הצדיקו ספק לקולא בלא חזקה ודיוקי דרישא לאו דוקא אלא דיש לומר דגם דיוקא דרישא דוקא משום דאי לאו דאמר פרה בחזקת פטור קיימא ה"א לחייב ולא אמרי' הממע"ה משום דהוה חזקה להיפוך דהיינו דהוה מוקמינן פרה אחזקת חי ולאחר שנתגיירה נשחטה לכך צריך לומר דאיכא חזקת פטור והוה חזקה לגבי חזקה וחשיב כמו ליכא חזקה כלל ועיי' במשבצות או"ח סי' א' סק"ח דלכאו' ברש"י דס"ט בס' חלה דחייב משום דהוה ס' איסור ולא סמכינן מדרבנן במקום חזקה ולפי"ז אינו מוכח דגם בחלה ליכא חזקה כלל דאיכא חזקה דהשתא נתגלגלה לאחר שנתגייר וק"ל:

סימן תכ"ח

(א) הפר"ח הקשה אר"מ דלמה נקיט תולש חלב מחי ומטרפה לוקה שלש תיפ"ל בלא טריפה לוקה ג' דהיינו משום בשר מן החי וכ"כ תוס' וכתבתי תוס' לשיטתי' א"ש והר"מ לשיטתי' א"ש (ב) ביאור דעת ראב"ד שכ' חלב מקרי בשר (ג) עוד תי' אקו' פר"ח ותי' אר"מ דס"ל אבר מדולדל דאסור משום בשר מן החי ולמה אינו לוקה כבשר מן החי (ד) ראי' לר"מ דחלב לא מקרי בשר (ה) במנ"א כ' ראי' מזבחים ומר"מ דחלב ובשר מב"מ ואא"כ יהי' פסקי הר"מ סותרין ודחיתי לדברי מנ"א :

בש"ע ס"ב ובשר הפורש מן החי כו' בפר"ח הקשה ארמב"ם הכ' בפ"ה מה' מ"א התולש חלב מן החי מן הטרפה לוקה שלש וקשה תיפ"ל בלא טרפה חייב שלש משום אמה"ח ומשום בשר מן החי ומשום חלב וכן הקשה תוס' ד"ה כזית דף ק"ב ע"ב ותירוצם לא עולה ליישב הר"מ :

ובשעה"מ בפי"ז מה' א"כ תי' דתוס' ס"ל דחלב מקרי בשר כראב"ד שכ"כ בשמו הרשב"א ור"ן בפ' גי"ה ולכך הקשו שפיר דחייב שלש דהיינו אחלב גם משום בשר מן החי אבל הר"מ ס"ל כאגור שהביא ב"י סי' פ"ז דחלב ובשר ב' מינים הם א"כ אחלב לא לקי משום בשר :

ול"נ די"ל תוס' לשיטתם דס"ל דלא חייב אכזית בשר הפורש מאבר שאין בו עצם וכמ"ש הפר"ח דתוס' ס"ל הכי אלא דלא מחייב רק בתולש כל האבר. וא"כ ע"כ הך מימרא דתולש חלב מן החי וטרפה דלוקה שלש מיירי בתולש כל האבר כולו דהיינו החלב עם הכולי' וא"כ איכא כזית בשר בכולי' א"כ שפיר הקשה תוס' דלקי שלש דהיינו משום בשר מן החי אבל הר"מ לשיטתי' דלקי אכזית מאבר שאין בו עצם וכו' ה"ה דיליף הר"מ הכי מהך דתולש חלב מן החי ומן הטרפה וכו' לר"מ לא מיירי בנטל כל הכולי' עמו רק חלב ואחלב ס"ל דלא מקרי חלב בשר ולקי ג' משום אמס"ח ומשום טרפה וחלב :

(ב) **וצ"ע** א"כ ארא"בד דס"ל דחלב מקרי בשר מהך דתלש חלב מהחי ומטרפה הא הראב"ד ס"ל בפ"ה כתוס' דלא לקי אכזית מאבר שאין בו עצם וה"ה מביא ראי' לר"מ מהך דתלש חלב דחייב וע"כ דראב"ד מפרש כרמב"ן די"ל עם כוליא כמ"ש לתוס' א"כ מנ"ל לראב"ד דחלב איקרי בשר דש"ה שיש בשר דהיינו הכולי' :

וי"ל כמ"ש בפר"ח סי' ל"ח אקו' הב"ח אראב"ד מה מביא ראי' דחלב מקרי בשר הא הך מימרא ר' יוחנן קאמרי ור' יוחנן הא ס"ל דלוקין שלש דהיינו על אבר מהחי ולא על בשר מן החי ותי' הפר"ה דדייק הראב"ד דהא אמה"ח ילפינן מלא תאכל הנפש עם הבשר וכיון דמחייב אחלב משום אמה"ח שמעינן דחלב אקרי בשר א"כ גם קו' דידי לא קשה אע"ג דמיירי עם הכוליא מ"מ לקי גם על החלב דהחלב מצרף לאבר שלם ש"מ דאיקרי בשר. ולאי' בשעה"מ שם שדוחה לדברי פר"ח דקרא ה"ק ל"ת הנפש דהיינו האבר בעוד היא עם הבשר אבל נעולם חלב לא מקרי בשר ועדיין דברי ראב"ד קיים. ול"נ ביצוב וביאור דברי פר"ח דהנה בפרישה ובפרמ"ג בש"ך כ' דנפש קאי למעלה ולמטה וכ"ל ביאור דבריהם דאי קאי רק למעלה ה"א לא תאכל נפש דהיינו אבר שלם ואפי' לאחר מיתה דנפש י"ל אבר שאין עושה הליפין ע"כ קאי נמי למטה בעוד הנפש עם הבשר דהיינו כשעוד חיות יש בבשר ונפש ר"ל אבר ור"ל חיות וקשה דלמא דוקא כשהחיות בבשר אבל כשהחיות בחלב מנ"ל א"ו חלב מקרי בשר :

ומ"ש השעה"מ ראי' מבכורות דף ו' דס"ד חלב אסור משום אמה"ח אלמא דחלב ודאי לאו בשר ואפ"ה אסור משום אמה"ח. י"ל דחלב אה"נ לאו משום אמה"ח אסור רק משום יוצא מאבר מן החי ואסור משום הטמאין לאסור נירן ורוטבן כי"ב כ' בפלתי סק"א עי"ש וכ"כ ח"ס סי' ע' ובנב"ת סי' ל"ו כ' פי' גמ' דבכורות דחלב אסור משום עשה שאינו זבוח :

(ג) **ול"נ** ביישוב קו' פר"ח ארמב"ם דר"מ סי' מיישב קו' התוס' דמה דנקיט ר' יוחנן דלקה ג' משום טריפה רבותא קמ"ל דס"א דלקי ד' דהיינו גם מבשר מן החי וא"ת הא בשר מן החי אתי' מחד קרא דטריפה והאיך לוקה שתים י"ל הא בקרא דלא תאכל לא ומבושל דאתי' מחד קרא אפי"ה לאביי לקי שתים לשיטת הר"מ לגירסתו בפ"ח מה' ק"פ הלכה ד' אע"ג דהתם פליג רבא היינו בנא ומבושל משמע קרא הכי אפי' באכל שניהם לא לקי אלא א' משא"כ בשר מן החי ה"א דאתי' מרישא דקרא מבשר בשדה וטריפה אתי' מסיפא דקרא דהיינו ממה דכתיב טרפה ולקי ד' קמ"ל דלקי רק ג' וטעמא משום דבשר מן החי נמי אתי' מטרפה דסיפא דקרא וכמו שכ' הר"מ בפ"ה ה"ב עי"ש וא"ש דר"מ ס"ל דאאבר היוצא ואבר המדולדל אין לוקה דאתי' מבשר בשדה ולמה בבשר מן החי לוקה דג"כ אתי' מבשר בשדה ולמ"ש א"ש דר"מ ס"ל דבשר מן החי מן טריפה גופי' לקח :

(ד) **ועוד** כ' ראי' לרמב"ם דחלב לא מקרי בשר דכ' בפסחים דף כ"ג דפליגי בזה ריה"ג ור"ע ריה"ג דס"ל שם כשהותרה נבילה חלב לא הותרה ופרש"י שם דחלב לא איקרי בשר ור"ע ס"ל דחלב בכלל בשר וכשהותרה נבילה גם אלב הותרה והנה הר"מ בפ"ח מהמ"א הט"ז כ' דס"ל כריה"ג וכמ"ש הפרמ"ג בט"ז לקמן סי' ס"ד ס"ק א' ואידוש שלא הביאו הפוסקים סוגי' זו וצריך נמי עיון דלמה פ' הר"מ כריה"ג לגבי ר"ע :

(ה) **וראי'** בס' מנחת אהרן באורך מש"ך לקמן סי' צ"ח שהוכיח דחלב ובשר הוה מין במינו מזבחים דף ק"ז דאי' שם במשנה המקריב קדשים ואימורין בחוץ חייב ופרש"י שהקריב הבשר והאימורין מחוברין בו חייב ופריך והא איכא חלילה ופרש"י שהבשר איננו ראוי להקטרה חוצץ בין האימורין למערכה והכותי' בפנים לאו העולה הוא דרחמנא אמר על העצים אשר על המזבח וקס"ד מתני' ר' יוסי הוא דאמר אינו חייב עד שיעלה לראש המזבח ומשני שמואל כשהפכן ור' יוחנן אמר אפי"ת שלא הפכן והא מני ר' שמעון היא דאמר אפי' העלה על הסלע חייב רב אמר מין במינו אינו חוצץ. והר"מ בפי"ט מה' מה"ק פסק כרב וכ' הכ"מ דקרוב הדבר שאף ר' יוחנן לא פליג ארב אלא לומר דאפשר לאוקים מתני' הכי עכ"ל והביא שם בשם הרלב"ח בתשו' סי' פ"ח דגם הוא כ' דר"מ ס"ל הכי. ולדידי קשה הא מהר"מ הנ"ל מוכח דס"ל דחלב ובשר ב' מינים הם דחלב לא לקי משום בשר דאי מקרי בשר ולקי ג"כ משום בשר על חלב הוה מב"מ וכמ"ש הר"ן בפ' גי"ה דף ל"ז ארש"י דס"ל מב"מ ל"ב. הא רב אשי ס"ל דף ל"ה תרבא בקשר כס' ותרבא עם בשר מב"מ. מדלוקין בתולש חלב מן החי משום בשר מן החי :

ונ"ל דלא כמנחת אהרן דלענין חלילה י"ל דלא תליא בשמא חדא אלא כל שנבררא וגדל יחד מקרי מב"מ אפי' אינו באחד שמא והא ראי' מסוכה דף ל"ו ע"ב דאין אוגדין לולב אלא במינו ואינו מינו חוצץ והוי' התם דאמר רב אפי' אגדו בסיב ובעיקרא דדקלא כשר הרי אע"ג בשמא איננו מינו מ"מ הוה מינו כיון שגדל יחד ועיי' לעיל סי' קל"ט שכתבתי בשם הרי"ט אלגזי שכ' ג"כ לענין חלילה א"ל להיות דומה בעלם אלא כיון דאפשר בשר להיות עולה ע"ג מזבח בשאר קרבן הוה מב"מ לענין חלילה ומה דפסק שם הר"מ בפי"ט מה' מה"ק כרב לגבי שמואל ור' יוחנן עי"ש מה שמיישב וגם אני שם ד"ה ועתה ישבתיו :

אח"כ ראי' בפר"ח לקמן סי' צ"א ס"ק ו' ד"ה גם מ"ש דחלב ובשר שני מינים הם ליתא ומביא הך סוגי' דפ' כל שעה אלא להיפוך מר"ע דאמר כשהותר' נבילה היא וחלבה וגידה הותרה אלמא דחלב בכלל נבילה ובשר מקרי. ובכנפי יונה דוחה לדברי פר"ח דאפי' חלב לא מקרי מ"מ כשהותרה נבילה הותרה כל הבהמה ובמחילת קדשו לא דק דא"כ דה נמי כקו' התוס' דף כ"ב שם ד"ה והרי דם מזה כתבו תוס' דליכא למימר כשהותרה נבילה הותרה גם בשר ודם לא מקרי בשר ולא כבכנפי יונה דהכל בכלל הותרה וא"כ מדאמר הותרה חלבה ש"מ דחלב מקרי בשר ועיי' משנה א' בפ' העור והרוטב דבכלל נבלה ליתא אלא מה שנקרא בשר ואלא א"כ ראי' שלי קמה להיפוך מר"מ דפסק כריה"ג א"כ ש"מ דחלב לא מקרי בשר ולהפר"ח איסתמיט פסק הרמב"ם כריה"ג :

ואג"ב דאיירינן כאן בחלב ובשר אי הוה מין במינו ואין כ"מ לדינא דחלב ובשר אי הוה מין במינו ר"ל בתר שמא ואכן הא קיי"ל מב"מ בטל. אעתיק בדין מין במינו חלב עם בשר בטעמא אי הוה מב"מ ומין במינו אינו חוצץ אעתיק תשובה אחת אשר השבתי בדין זה וזהו :

(א) דעת פרמ"ג בסי' צ"ח סק"א חלב עם בשר שומן אין להקל בנשפך ויש ספק אם הי' ס' אבל בבשר כחוש עם בשר שומן יש להתיר בהפ"מ (ב) הפלתי כ' ראי' דחלב עם בשר הוה מב"מ שוה בטעמ' א"כ נשפך מותר דחיתי והעלתי מה דפ' בש"ע סי' ק"ה חלב אי מפעפע מחתיכה לחתיכה הוה ספק ולחומרא היינו אפי' במב"מ ושוה בטעמא (ג) הבאתי ראיות לש"ך מיש פוסקים דבשר שומן עם חלב שוה בטעמא ומיש פוסקים דליכא ראי' ומיש פוסקים היפוך הש"ך א"כ בכ"ע יש להחמיר בספק בין בשר כחוש עם בשר שומן ולא כפמ"ג · ובשר שומן עם חלב נמי אין להקל כש"ך אלא אפי' בשר שומן עם בשר שומן צ"ע שמא כחוש א' ואין אנו בקיאין בין שומן לכחוש :

מה שפלפל כ"ת לחוות דעתי העני' שהי' נמלא חתיכה קטנה מעוף עם הרבה בשר שומן "לברהטל" ונאכל חתיכת העוף ואח"כ נמצא מחט בקרקבן העוף ונטרפה ועתה יש ספק אם הי' ס' כנגד חתיכה ומסתפק כ"ת לפי המבואר בש"ך סי' צ"ח סק"א ופמ"ג שם דבשר עם בשר שוה בטעמא אם גם בשר עוף נמי שוה מקרי דהא מבואר שם דבשר כחוש עם בשר כחוש ודאי שוה בטעמא עי"ש. אע"ג דאנו מרגישין בחברים בהמה אחת משונה טעם זה מזה ולא חילקו משמע דלא צריך להיות ממש שוה בטעם א' א"כ י"ל ה"ה בשר עוף עם בשר בהמה ואע"ג דבשר בהמה הוה שומן והעוף הי' כחוש ושומן עם כחוש הוה מבשא"מ בטעמא הא כ' בפר"ח שם בשר כחוש עם בשר שמן ירלה לומר דמותר בהפ"מ דהוה מינו דשפיר אמרינן רואין כה"ג ר"ל רואין את שאינו מינו דהיינו השומן כאלו אינו ומינו רבה עליו ובמב"מ נשפך מותר. והפרמ"ג כ' ע"ז ועיי' פר"ח וכ' כ"ת דלא מלי בפר"ה סק"א דבר השייך לדברי פרמ"ג והא הש"ך סק"א פסק דלא אמרינן רואין. כך תוכן שאלות כ"ת ומפלפל. ולא אכנים עצמי על פלפול דכ"ת הגם שיש לי הרבה להשיב על הרבה דבריו ואשיב רק מה שנלענ"ד לדינא. והנה מ"ש כ"ת. בפרמ"ג ועיי' בפר"ח אינו כן אלא כך נ"ל ועיי' בפר"ת סק"א שהוא מקשה לש"ך מוכח דבשר שומן הוה מב"מ עם בשר שומן והקשה הגם דהוה עם שומן מב"מ דהא פכ"פ הבשר י"ל טעם בשר א"כ השומן עם הבשר הוה מבשא"מ ואסור מדאו'

מדאו' והש"ך סק"ה כ' דלא אמרינן רואין לכך כ' הפרמ"ג וז"ל בשר שומן עם חלב צ"ע לדינא אם לצדד ולומר דהוה מינו כוונות הפרמ"ג דסתמא משמע דלא כש"ך סק"א שכ' מ"ש הטוש"ע תרבא עם בשרא מבשא"מ בטעמא מיירי בבשר כחוש דאי"ל בבשר שומן הא הראב"ן כ' דחלב עם בשר מב"מ ושוה בטעם זה אינו במשמע מטוש"ע משמע סתמא כל חלב עם כל בשר הוה מבשא"מ בטעמא בין עם בשר כחוש ובין עם בשר שמן דבשר טעם לחוד וחלב טעמא לחוד וצ"ע להקל ולפי"ז כ' הפרמ"ג בבשר כחוש עם בשר שמן שפיר יש להקל מתרי לצדדים חדא דהעיקר כ' לפרמ"ג לדעת טוש"ע כל בשר אפי' כחוש עם שמן הוה שוה בטעמא וא"כ אפי"ת דהוה משונה בטעם מצינן לסמוך אמחבר דס"ל דאמרינן רואין כך כוונות הפרמ"ג:

(ב) **משמע** מפרמ"ג הא אם בשר שומן מב"מ ושוה בטעמא עם חלב כש"ך א"כ עם בשר כחוש הוה בשר שומן ודאי אינו מינו לא הוה סומך להקל בבשר כחוש עם בשר שומן לומר רואין כמחבר ולהקל. וא"כ צ"ע דפר"ח נמי פ' בסק"ו כש"ך. ופלתי סק"א מביא ראי' בס"ק א' מתוס' כש"ך וא"כ אז די לקולת הפרמ"ג בכחוש עם שומן לומר רואין וכך הוא ראיות הפלתי דשומן וחלב הוה מב"מ ושוין בטעמא דאי' חולין דף צ"ז גדי שצלאו בחלבו אמר ר"ה דאפי' מריש אזנו אסור ומשני שאני חלב דמפעפע גיד אינו מפעפע והקשו תוס' הא שומן הגיד נמי מפעפע והקשה הפלתי מה הקשו תוס' דיש לומר דרק ספק מפעפע וכך הוא דעת הש"ע סי' ק"ה בחלב צלי יש ספק אם מפעפע הלכך אפי' יש ס' צריך נטילת מקום וכך משמע קצת בתוס' דף ק' דספק בחלב אי מפעפע וכיון דהוה רק ספק א"כ בשומן הגיד דהוא רק ספק דרבנן אמרי' לקולא כמו בנספך וע"כ צריך לומר דחלב עם בשר נמי שוה בטעמא והוה ג"כ דרבנן ואמאי אסור אם הוא ספיקא אם מפעפע או לא אע"כ דודאי מפעפע א"כ אפי' בשומן הגיד דרבנן נמי אסור ע"כ וא"כ נדחה דברי פרמ"ג:

אמנם כ' דליתא לדברי פלתי חדא מ"ש מש"ע סי' ק"ה דצריך בצלי שומן ג"כ כדי נטילת מקום שהוא משום ספק ז"א אלא פשיטא דחלב מפעפע בכולו והא דצריך ג"כ נטילת מקום מטעם דחיישינן במקום שנגע החלב בלע יותר באותו מקום כמבואר בב"י שם בשם רשב"א. ומ"ש מתוס' דף ק' התם בפעפוע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב הוה ודאי ספק לתוס' שם וכ"פ הש"ע הך ספיקי בסי' ק"ה סעי' ט'. ועוד דספק אי מפעפע או לא ל"ד לס' נספך דספק מפעפע דומה לספק מה קאמרי רבנן ולרבנן גופי' הוה ספק ובמנ"י כלל א' קרי לס' כזה ס' חסרון ידיעה ול"כ אפי"ת ס' מחמת חסרון ידיעה הוה ספק והכי קי"ל בהפ"מ אבל בספקא מה קאמרי רבנן ולרבנן גופי' מספקא להו כה"ג קיי"ל אפי' בדרבנן להחמיר עיי' במנ"י שם ומה"ט מחמיר הש"ע סי' ק"ה מחתיכה לחתיכה אע"ג דמספקא לן אי מפעפע וגם במב"מ אסור ולא מחלק להקל במב"מ:

(ג) **וי"ל** לשדות נרגא אדינא דש"ך למה שהעלה לפי דברי ראב"ן דחלב עם בשר מב"מ שוה בטעמא והיינו בבשר שומן די"ל לאו מן הנסיון אמר הכי אלא שסי' לו הוכחה מן הגמ' פסחים דף ס"ו דאתמר התם בשר נבילה כחושה שצלאו עם בשר שחוטה שמינה רב אמר אסור ולוי אמר מותר רב אסור דריחא מלתא לוי אמר מותר ריח לאו מילתא וכ' הרי"ף דהלכה כלוי היינו בדיע' אבל לכתחלה אפי' לוי מודה וכן דעת רש"י בפסחים שם והטעם כ' בד"מ סי' ק"ח משום דריחא אפי' למ"ד ל"מ עכ"פ מעשהו איכא וכ"כ תוס' ע"ז דף ס"ו והסמ"ג מעתה קשה לאביי דס"ל מב"מ ל"ב אזלינן בתר דשוה בטעמא וא"ת כפרמ"ג בשר כחוש עם בשר שמן שוה בטעמא וממילא בשר שומן עם חלב הוה אינו שוה בטעמא דלא כראב"ן והש"ך דזה תלוי באידך אם שומן שוה בטעמא עם חלב וה"ה בשר שמן כמ"ש הש"ך א"כ בשר שמן עם כחוש הוה מבשא"מ בטעמא וקשה לאביי דלמה פליג רב אי ריחא אוסר בס' תיפ"ל בשר כחוש עם בשר שומן הוה מב"מ בטעמא ואסור במשהו ורואין סלק את מינו ל"ל לאביי כדאי' בחולין ד"ק או כראב"ן וכש"ך בשר כחוש עם שומן הוה מבשא"מ דשומן עם חלב הוה מב"מ ושוה בטעמא עם חלב וא"ת לאביי אין ה"כ טעמי' דרב משום מב"מ זה אינו מדלוי ס"ל לכתחלה אסור דמשהו עכ"פ איכא ואפי"ה מותר ואי"ל דפליגי רב ס"ל מב"מ במשהו ולוי פליג וס"ל מב"מ בס' ז"א וכבר כ' בגל"ח שם ופלתי לקמן סי' ק"ח ומחה"ש סי' תמ"ז סק"ה ושעה"מ פי"א מהמ"א דא"כ ה"ל לפלוגי רב ולוי בעלמא אי מב"מ במשהו אע"כ דפליגי רב ולוי אי ריחא אוסר בכו"ע והקל"ד על אביי תיפ"ל דאסור משום מב"מ א"כ מוכח כש"ך וכראב"ן אבל לפוסקים דס"ל דלוי אפי' לכתחלה מתיר וכתבתי לקמן סוס"י ל"ו שכן דעת רוב הפוסקים ראשונים לא מוכח הכי וי"ל אין ה"כ לאביי טעמי' דרב משום מב"מ א"כ בשר כחוש עם בשר שומן הוה מב"מ ממילא שומן עם חלב הוה אינו מינו בטעמא ולא מוכח כש"ך וראב"ן:

אמנם יש לדקדק היפוך הראב"ן והש"ך למ"ש הרי"ף עוד בפ' גיה"נ דרב שייך בטעמי' במב"מ והקשו עליו הראשונים מסוגי' מוכח להיפוך ותי' השעה"מ בפי"א מה' מ"א דרי"ף ס"ל דריחא ליכא אלא משהו מ"מ במבשא"מ אסור משום דהוה כניכר האיסור כמו לטעמא עבידא דל"ב בס' משום דניכר האיסור אמנם במב"מ כגון בשר נבלה כחוש עם בשר שחוטה שמנה לא שייך לומר דהוה כניכר האיסור כיון שהוא מב"מ כי קא מריח ריח בשר מהיתר הוא ולא ריח בשר איסור אע"כ לומר טעמי' דרב משום לטעמי' אזיל דס"ל מב"מ במשהו ועיי"ש מה שמסיק לפי"ז ליישב הרי"ף מקו' הראשונים ולכאו' תי' השעה"מ זה עדיין צריך ישוב דקשה דבריו הכ"ל דהא זה א"ש לאביי דס"ל במב"מ אזלינן בתר שוה בטעמא א"ש מ"ש דרב לטעמי' אזיל דריחא חשיב כטעמא והוה ריח דהיתר עם ריח דאיסור שוה בטעמא והוה מב"מ לאביי אבל אנן הא קיי"ל דאזלינן בתר שמא א"כ מבשא"מ הוא דשומן מקרי חלב וחלב ובשר ב' מינים הם למאן דס"ל הכי לעיל ועי' בל"ח בראש דף צ"ז על מימרא דאמר רבא ברוכא דקרא מקרי גם שומן בשם חלב ויש ליישב דהנה הרי"ף ס"ל נב"מ בס' כמ"ש ר"ן חולין דצ"ז שכך ס"ל רבא וא"כ צ"ל דמה דס"ל לרבא ע"ז ד' ס"ו מב"מ ל"ב ואזלינן בתר שמא כמ"ש תוס' בחולין דף הנ"ל דרבא ס"ל מב"מ במשהו דוקא בטבל ויי"נ א"כ י"ל אליבא דר' יודא ורב דס"ל מב"מ ל"ב בכל התורה מודה רבא דאזלינן בתר טעמא משא"כ בטבל ויי"נ ס"ל לאביי דהחמירו כר' יודא דמב"מ ל"ב כמ"ש כן הריטב"א בע"ז דע"ג א"כ גם בטבל ויי"נ נמי אזלינן בתר טעמא אבל רבא ס"ל דהחמירו בטבל ויי"נ במב"מ משום דנקרא התערובות על שם האיסור הלכך אזיל בתר שמא כמ"ש בת"ח הובא בט"ז סי' ק"ב סק"ה בדשיל"מ ה"ט דאסור במב"מ דוקא משום דנקרא שם האיסור על התערובת א"כ טבל ודאי הכי הוא דהא טבל מקרי דשיל"מ א"כ ה"ה ביי"נ החמירו ג"כ מטעם דנקרא שם האיסור על התערובת בשוה בשמא ואלא א"כ לשעה"מ מוכח מרי"ף בשר שמן עם בשר כחוש הוה מב"מ שוה בטעמא דלא כש"ך אע"ג דשערי תרומים על הריף לא נכנסו והמפורשים תירצו תרומים אחרים על הרי"ף ולא כתי' השעה"מ וגם אני ישבתי בכמה אופנים לרי"ף בסי' צ"ז ובסי' ק"ח מ"מ דלמא הריף ס"ל כהשעה"מ ואין בידינו להקל:

למדנו מדבריו דיש לדייק כראב"ן וש"ך א"כ בשר כחוש עם בשר שמן הוה מבשא"מ ופרמ"ג לא מקיל בבשר כחוש עם בשר שמן ואמרינן רואין דלא כש"ך דלא ס"ל רואין אלא משום דס"ל דלא כראב"ן כמ"ש לעיל ביאור דברי פרמ"ג א"כ למ"ש דיש ראי' לראב"ן א"כ אין להקל בבשר כחוש עם בשר שמן ובפרט בנידן דידן די"ל כמ"ש כ"ת דשל עוף משונה בטעם מבשר בהמה ביותר אע"ג בבשר בהמה גופי' אין טעם של אבר זה כטעם אבר אחר צ"ל דמשום מעט משונה לא איכפת לן אבל כ"ל להקל ביותר משונה וקצת סברא י"ל לזה דודאי בשר דגים אינו בשוה בטעמא עם בשר בהמה ודגים מן המים נבראים ועופות מן הרקק נבראים וא"כ י"ל דרחוק טעם שלהם וידוע שעושים מלבן התרנגולת דק דק במקום דגים בש"ק ומי שא"י שהוא לבן העוף מרגיש טעם דגים וסבור שהוא דגים ועיי' פר"ח סי' צ"ח סק"ו סוף ד"ה ואסיקנא דסתמא מה דשוה בשמא שוה בטעמא ומה דחלוק בשמא חלוק בטעמא א"כ עוף ובהמה דחלוק בשמא חלוק בטעמא. וכן להיפוך שומן עם חלב שכ' הש"ך דהוה מב"מ וכן לפי"ז גם בשר שומן עם חלב הוה מב"מ ג"כ קשה להקל למש"ל די"ל דראב"ן כ"כ לפי דקדוק מן הסוגי' ואין הכרח וגם יש לדקדק היפוך הראב"ן כמש"ל כר"ן:

ובפר"ח שם סק"ו כ' בשם הרלב"ח סי' פ"ה שכ' לרמב"ם חלב דהיינו תרבא עם בשר הוה מין במינו והא דכ' בפ' ט"ו מה' מ"א הלכה ד' נפל חלב האלי' בחלב הכליות ונימוח הכל אם הי' חלב האלי' כב' כחלב הכליות מותר מן התורה ע"כ ודקדק הרלב"ח למה לא נקיט חלב עם בשר אי ס"ל כר"ן דחלב עם בשר הוה מב"מ ותי' משום דשייך לומר שנימוח הכל משא"כ בחלב עם בשר. הובא במנחת אהרן סי' צ"ה והפר"ח חולק עליו דעם בשר ס"ל לר"מ דהוה אינו מינו בטעמא וכ' דפר"ה כ"כ משום דהעלה שם. כש"ך בשם ראב"ן דבשר שמן שוה בטעמא עם חלב וטוש"ע דס"ל תרבא עם בשר אינו מינו מיירי בבשר כחוש א"כ כבר כתבתי שאין להקל כראב"ן ופרמ"ג ג"כ כ' דצ"ע לצדד להקל. ומ"ש הרלב"ה דר"ן ס"ל דחלב ובשר הוה מב"מ ומשמע לענין שוה בטעמא מדכ' דר"מ ור"ן קאי בחדא שיטה ור"מ בפט"ו הנ"ל הא מיירי במב"מ בשוה בטעמא קשה הא הר"ן קאי שם להלכתא דלא אמרי' מב"מ לא בטל כר' יודא וא"כ קאי אמב"מ בתר שמא והביא ראי' מחולין דף ק"ג הא כ' הר"ן שם מרי"ף והוא דרי"ף גרים שם ברבא מין במינו דליכא למיקם אטעמא כגון שמנונית דגיד הנשה משמע דחלב עם בשר הוה שוה בטעמא וצריך לומר כמ"ש הש"ך דהא דטוש"ע כ' תרבא עם בשר הוה מבשא"מ בטעמא מיירי בבשר כחוש יש לדחות דהגם שמוכח כן לפי גי' הרי"ף דגרים שם כגון שמנונית הגיד וכ"כ הרמב"ן שכך הי' גי' הרי"ף וי"ל דראב"ן נמי הי' הגי' כך וא"כ לגירסא שלפנים דלא גרסינן כגון שמנונית דגיד איכא למימר דשומן עם בשר שומן אינם שוין בטעמא:

ובראש יוסף שם הוכיח מפי' המשניו' במשנה דגיד שנתבשל עם הגידים דס"ל שמנונית הגיד עם בשר מקרי מב"מ ושוה בטעמא עיי"ש ודוחק לומר דפ' המשניות מיירי ג"כ בבשר שמן ועוד גם מגי' הרי"ף אין ראי' להרלב"ח די"ל גבי שמנונית הגיד יש שמנונית דהתירא בירך א"כ ליכא למיקם אטעמא בבשר דשמא מה שמרגיש טעם שומן דשל שומן היתר הוא:

ועוד דהא דמתיר הש"ך חלב עם בשר שומן לדעתי' דהוה מב"מ בשוה בטעמא אע"ג דודאי חלוקים בשמן לדעת הפוסקים לעיל דס"ל הכי דחלב ובשר חולקים בשמן אפי' בשר שומן בשר מקרי הש"ך לשיטתי' בסי' צ"ה א"ש דחולק ארמ"א סעי' ב' ש"ך ס"ק ה' במב"מ דבטל מה"ת ברוב תלי' בשוה בטעמא בלחוד אבל למה שיסבתי שם הרמ"א בשוה בטעמא וחלוקין בשמא הוה מבשא"מ ולא בטל מה"ת א"כ בנספך אסור דהוה ספק דאו':

ועוד צ"ע דש"ך דמתיר בשר שומן עם חלב מאי שנא ממה דקיי"ל לקמן סי' ק"ה לענין פיעפוע בצלי ומליחה דאין אנו בקיאין בין שומן לכחוש

לכחוש ואסרינן כל שיש לו סרוך שמינות כל כחוש אסור כן ה"נ הא בגמ' דף ל"ז אשכחן אפי' חלב דקאמר בגמ' חלב כחוש הוה א"כ בשר שומן עם בשר שומן או חלב עם בשר שומן לש"ך מב"מ ושוה בטעמא הוא אמאי לא ניחוש לחסרון בקיאותינו ושמא בשר שומן זה באמת כחוש הוא אלא שאין אנו בקיאין א"כ הוה מין בשאינו מינו :

בפלתי מקשי ומפרק ארמב"ם בפ"ט מה' מלכים דס"ל דאין אמה"ח נוהג בב"נ בעוף וגם אני ישבתי קו' פלתי אלו ועיי' בסי' ד' אבל קשה טובא הא להדי' אי' דף ק"ב דמוקי הש"ס משנה ג' דפ"א דטהרות דעוף טמא אין שחיטתו מטהרתו לבן נח דהיינו בעדיין מפורכסת א"כ נוהג דנוהג בעוף בב"נ וקו' זו על אחרונים הפלתי ושאר אחרונים דלא ס"ל כה"ה בפ"ט שם דה"ה ס"ל דר"מ ס"ל דב"נ בעוף לא נהרג אבל איסור איכא ורק על אחרונים דס"ל לר"מ דאפי' איסורי' ליכא קשה הך מתניתין :

סימן תכ"ט.

(א) קו' אש"ע. בסי' נ"ה פ' אבר מדולדל אסור מדרבנן וכאן משמע דס"ל שהוא מה"ת ותי' על קו' זו. וקו' אתוס' דס"ל דין ביצים נתלשים היינו דין אבר מדולדל (ב) באבר הנשמט המנהג להחמיר אפי' עו"ב חופין רובו ש"ך וא"מ מתיר ואני הוספתי ראי' לאורח מישור ולא עוד אפי' באין עו"ב חופין. קשה מנ"ל לרמ"א דאו"ה חולק ארשב"א דמתיר.

בש"ע סעי' ד' ביצי זכר שנתלשו ועדיין הם מעורים בכיס אינו אסור מה"ת וכו' וקשה הא הש"ע פסק בסי' נ"ה דאבר שפירש לא אסור אלא מדרבנן וא"כ אפי' בלא טעמא דמעורים ואינם מסריחין מותר מה"ת אבר מדולדל וראי' בפר"ח סק"ז שדייק מדין ביצים דכאן דאבר מדולדל מה"ת מדקאמר למאן דאוסר מדלא קא בריין הני אבר מן החי הוא ע"כ ולפוסקים דחולקים אר"מ נ"ל דלאו דוקא וי"ל אמה"ח מדרבנן כמ"ש הפר"ח שם אבל אש"ע קשה לכך נ"ל דהא באו"ה כלל כ' ד"י כ' דביצים מיירי שתלושים לגמרי ומונחים בכיס וא"כ יש לחלק ולתרץ קו' התוס' דהקשו ג"כ בדף ל"ג דלאו אבמה"ח מה"ת דהא אבר מדולדל רק מדרבנן דשאני אבר מדולדל דמחובר האבר קצת משא"כ ביצים שהם תלושים לגמרי מאן דאוסר אוסר לגמרי משום אבר מן החי מה"ת ומאן דמתיר כיון שהם מעורים דהיינו שהם מונחים בכיסן ולא מסרחי שרי א"כ נראה מבוש"ע דמ"ש הר"מ בפ"ה ה"ז שמע אבר או מיעכו או דכו כגון שמיעך אותן או נתקן וטוש"ע כ' שנתלשו והש"ע ממ"ש דאינו אסור מה"ת הוא כלשון הרמב"ם נראה דנתקן דסיפא של' הרמב"ם היינו נתלשו והוא פירושו דשמוט דרישא של' הר"מ :

ולתוס' שמדמי ביצי זכר שהוא מדרבנן בודאי כמו אבר מדולדל ובאבר מדולדל לא משמע דבעי להיות נסרחים בשום מקום וא"כ מה צריך האוסר ליתן טעם דאסור משום הכי לא נסרחו משום דלא שליט אוירא תיפ"ל כיון שמדולדל אסור אפי' לא נסרחו. אבל למ"ש דמאן דאוסר אפי' מה"ת וגרע מאבר המדולדל שהוא דרבנן לכך ס"ד דבעי נמי נסרחו :

והנה באבר הנשמט של' הרמ"א בשם תשו' רשב"א דמתיר אפי' באין חופין רובו והמנהג להחמיר וכ' הש"ך ס"ק י"ד דמשמע אפי' בעוב"ח רובו נמי אסור ממנהגא ובאורח מישור כ' דלא משמע הכי ול"נ להוסיף שהדין כאו"מ דהא הש"ך כ' בשם כלבו דמתיר בנשמט אבר אם עו"ב חופין רובו רק של' מר"מ משמע להיפוך ממ"ש בביצים דמשמע דאוסר בנשמטו ומשמע שם אפי' עו"ב חופין ולהכ"ל אין ראי' דשאני ביצים שהם תלושים ואינם מעורין בגידין משא"כ נשמט אבר דמיירי במעורה בגידין חילוק זה נמי נראה בתשו' רשב"א סי' פ"ט והובא בקיצור ש"ך סקי"ג דאבר שנשמט דמעורה עדיין להכי שרי וא"כ אפי' האוסר לא אוסר רק באין עו"ב חופין ובסולת למנחה כלל פ"ו דין ז' הקשה לי' דלמה לא כ' תשו' רא"ש שהביא סי' נ"ה ס"ג דחולק אתשו' רשב"א ותי' באיסור אבר פ' כרשב"א וא"כ דעתו דרמ"א להקל יותר באיסור אבר מדלא כ' תשו' רא"ש דהיינו להתיר באבר אפי' אין עו"ב חופין והאיך נימא דמ"ש בשם או"ה לאסור כר"מ והוא מדינא כמו ביצים דכוונות רמ"א לאסור אפי' אין עוב"ח את רובו ויהי' אבר חמור ממקום שעושה טריפה דפ' בסי' נ"ה כתשו' רא"ש דשרי בעור ובשר חופין :

ודאתינן להכי הנה הש"ך הקשה על רמ"א דלמה בסעי' ג' מביא לדברי רשב"א דמתיר דרשב"א לשיטתי' דמתיר נשמטו ביצים בסעי' ד' ואכן הא קיי"ל בס"ד כר"מ דאסור ומה בלע שהביא הרמ"א לאו"ה דאוסר הא האו"ה לא הביא רק דברי ר"ת בביצים ומה שתי' הש"ך דאה"נ קאמר רמ"א דגם כאן המנהג להחמיר כמו בביצים ע"כ וכ' שכך תי' הש"ך דרמ"א מוסיף דגם כאן המנהג דלא כרשב"א וז"א במשמע ברמ"א וד"ת דלא כ' הרמ"א סברת עצמו רק סברת האו"ה והאו"ה לא הביא רק ס' הר"מ :

ואני מגדיל המדורה דמנ"ל לרמ"א לעשות פלוגתא מאו"ה שהם דברי ר"מ אדברי רשב"א דלמא בנשמט אבר גם הר"מ מודה לרשב"א דמותר ושאני ביצים דאסור משום דתלושים לגמרי ותדע דע"כ רמ"א גופי' ס"ל חילוק זה דקשה קו' הש"ך דלמה מביא רמ"א להיתר דרשב"א דשאני רשב"א דמתיר ביצים ותי' ש"ך קשה ואין מקום ליישב קו' הש"ך אלא די"ל דרמב"ם נמי מודה דמותר בנשמט אבר כדין דרשב"א ולא אוסר הר"מ רק בביצים וא"כ מנ"ל לרמ"א דאו"ה חולק ארשב"א הא האו"ה לא מביא רק דברי רמב"ם :

סימן תכ"ט.

(א) ישוב אפוסקים כרב בשנמ"ה אסור מפ' אלו מציאות ומשם יצא לרמב"ם דנמצא ביד עכו"ם אסור. ויישוב אי נמצא ביד גוי אסור הק' ש"ס מט' חניות אמאי שרי. ואמרתי ס' חדשה בראה ופי' בפנינו הגוי שלקח לעצמו לא מקרי קבוע כיון בשעה שלקח הגוי לעצמו לא מקרי נולד לן ספק במקום הקביעות (ב) ישוב אחר אר"מ בנמצא ביד גוי ברש"י והבשר צרור גם הר"מ מודה דשרי (ג) ישוב אקו' ה"ה בפ"ת הי"ד דאוסר ליתן ירך לגוי בפני ישראל שמא יקח בשר ישראל ודברי ה"ה צ"ע. עוד תי' אקו' ה"ה אע"ג שחיטה וניקור לאו סי' אבל משום בשנתמ"ה הוה סי' (ד) ביד גוי אפי' ודאי לקח בשר כשר אסור משום בשנמ"ה לדעה הא' בש"ע ש"ך. וביאור דבריו ודברי לבוש (ה) הפר"ח מקיל אפי' מצאו שלא במקומו ות"ש השיב עליו ול"נ כפר"ח ולא מטעמי' וכתבתי אפי' האוסרים כרב לא אסור אלא בנמצא שלא במקומו וכן מצאתי בעיטור והבאתי ראיות לדבר ורוב הפוסקים דפ' דלא כרב מתירין אפי' נאבדה ומצאו שלא במקומו ואין בו רק משום טוב להחמיר (ו) ברוב טבחי ישראל ומצא שלא במקום הניחו הש"ך מתיר והפר"ח ות"ש אוסר והכרעתי כש"ך וישבתי כל ראיות ת"ש :

בש"ע וכבר אסרו חכמים כל הבשר הנמצא בין בשוק בין ביד עכו"ם הם דברי הר"מ בפ"ח מה' מ"א והקשה שם ה"ה הא בגמ' אי' אפי' לרב דאוסר בשר שנתעלם מן העין נמצא ביד עכו"ם מותר ברוב טבחי ישראל וה"ה כ' דפ' הר"מ כירושלמי והאחרונים כ' שהוא דוחק. אמנם כן הוא דרכו דהר"מ שפסק כמה פעמים כירושלמי עיי' א"ח סי' תל"ו וכן בהרבה מקומות. ועיי' הגמ"י בפ"ו מה' מ"א של' דרבותינו לצרפת אסרו חלב בין דאקשתא בין דאיתרא דכל בני בבל אחר תלמוד בבלי נגררין ולפי"ז הר"מ דמתיר של היתר לא ס"ל הכי אלא דנמשכין אחר תלמוד ירושלמי דעדיף מבבלי כמ"ש רי"ף סוף עירובין ועיי"ש היכי בבלי עדיף :

ול"נ דהפוסקים כרב הביאו ראי' מפ' אלו מציאות דההוא דיו דשקיל בשרא ושדי בבי ניתא דבי מריון אתא לקמי' דאביי א"ל זיל שקול לנפשך. ופריך הא רב אמר בשנמ"ה אסור מדפריך מרב ש"מ דהלכתא כוותי'. ודחו הפוסקים דלא כרב רז"ה והובא בר"ן ורשב"א בחידו' וכתה"א דשאני התם דחזינן לדיו דמייתי ולא ידעי מהיכי כל כי האי אפשר אפי' לוי מודה דעורב אפי' מרחוק מייתי ע"כ וכ"ל דלר"מ וסיעתי' דפסקו כרב לא ס"ל הך דיחוי דאי כדבריהם שהביא דיו מרחוק הל"ל דיו דמייתי בשרא. או אתי דיו ושדי בשרא כלשון לקמן בעורב דמייתו כבדי וטחלי אבל דיו דשקיל בשרא ושדי בבי ניתא משמע שהי' מוטל בפנינו וגם למה משני בעומד ורואהו דמשמע כרב דלא העלים עין כפרש"י עומד ורואהו משנטלו והשליכו דללוי סגי ברואה כשלקחו מן העיר וא"כ דההוא דיו לקחו לפנינו וליכא חשש דעלמא אלא החשש מטבחי העיר ממי הבשר אי ממיעוט טבחי גוי או מרוב טבחי ישראל ומתיר אביי. ופריך לי' מרב דאסור בשנמ"ה והיינו ע"כ דניחוש בשר דשקיל מכאן נאבד מן העורב והאי בשר דשדי בשר אחר הוא ואסור לרב א"כ ש"מ דהלכה כרב. וס"ל לרמב"ם בפיו של דיו דומה לבשר הנמצא ביד גוי אי בגוי שרי משום בידו בחזקת משתמר הוא גם בפיו של דיו בחזקת משתמר הוא ולא נאבד ממנו ועורבין דעלמא לא חלפוהו כמו ביד גוי הע"כ לפי סוגי' דב"מ נמצא ביד גוי נמי אסור וסמך הר"מ אסוגי' דב"מ וא"ת לסוגי' דב"מ ה"ק הש"ס לדוכתי' לרב מט' חניות ושנויי דש"ס דמוקי בנמצא ביד גוי ליתא וא"ת בעומד ורואהו הוה פי' בפנינו ואסור משום קבוע כדאי' לקמן סי' ק"י וכש"ך כאן סק"ג וסק"ה נ"ל ליישב דקו' זו נמי קשה אירושלמי בפ"ב דשקלים והובא בה"ה הנ"ל ובב"י דר' יוחנן קאמר אמתניתא דט' חניות והוא שראה הגוי יוצא מן המקולין וקשה בראה הוה פי' בפנינו ואסור משום קבוע איברא שיש לדחוק דירושלמי מיירי ומתיר בנמצא ביד גוי כשישראל לקח ממקולין והיינו עמד ורואהו שישראל מוכר יוצא ממקולין וא"כ ודאי בשר כשר לקח ועכשיו מכרו לנכרי דהש"ג מכשיר ר' יוחנן ורב אפי"ה פליג ומחמיר בכל ענין כמ"ש בה"ה וכמש"ל וש"ך סק"ה אלא אם נפרש הירושלמי כפשטי' דקאי אט' חניות ומתיר בראה הגוי לוקח מן הקבוע וקשה א"כ ה"ל קבוע וכמ"ש הש"ך סק"ג :

נלענ"ד לומר פי' בפנינו אסור משום דנולד הס' במקום קביעות היינו בשעה

בשעה שפי' כ"מ לן באיסור והיתר כגון ט' לבודין של מלה וא' של אמן ושקיל עכבר בפנינו. אע"ג שלא הכנים עדיין העכבר בתוך הבית מ"מ מיד דשקיל נולד ספק עכשיו אם יכנים העכבר אח"כ הככר בתוך הבית דעומד לכך מקרי שפיר נולד הס' במקום הקביעות ובשעת הקביעות אי אמן הוא וצריך בדיקה או מלה הוא ואי"ל בדיקה אחריו משא"כ כשגוי לוקח בשר לעצמו אפי' בפנינו לא מקרי נולד לן ספק במקום קביעות דבשעה זו אין לנו כ"מ בבשר זה ולא נחתינן לספק כיון שהגוי לקחו לעצמו:

ב **י"ל** הר"מ מאחר לירושלמי אסור נמלא ביד גוי משום בשר שנתעה"ע א"כ ע"כ בשר ביד גוי כיון דלא רמי' עלי' לשמרן מן איסור אינו בחזקת משתמר מפני העורבין לרב והש"ס דילן דמשני ורב היכי אכיל בשרא ומשני בצרור וחתום א"כ י"ל דגם ש"ס דילן דמשני בנמלא ביד גוי הייני בצרור וחתום ביד גוי דלא מודה הר"מ ביד גוי בחזקת משתמר הוא מפני העורבים ומ"ש הר"מ שהוא כלשון הש"ע או שהי' צרור וחתום קאי כמו אמ"ש הר"מ דאסור בנמלא ביד גוי אבל בצרור וחתום בחזקת משתמר הוא ביד גוי. וא"ש הר"מ בפ"ח שם הי"ד שכ' דירך חתוכה לא יתננה לגוי בפני ישראל עד שיטול הגיד שמא יאכל ממנו הישראל והקשה ה"ה הא לרמב"ם הנ"ל אסור ליקח בשר מיד גוי ולמ"ש א"ש בצרור וחתום ביד גוי מודה הר"מ דשרי:

ג **וה"ה** תי' דמיירי הרמב"ם שישראל הנותן מפרש לו שהוא כשר והוא יאמין לו שכשר דאסור לגנוב דעת הבריות וקשה לי דלכאו' מה מקשה ה"ה דע"כ אוסר הר"מ בשר ביד גוי משום שאינו בחזקת משתמר ואסור משום בשנתעה"ע. ושפיר כ' הר"מ שאם יתננה בפני ישראל דהי' עדיין הבשר ביד ישראל ויקח מיד תו ליכא משום בשנתעה"ע. וצ"ל דס"ל לה"ה א"כ גם משום גיד ליכא למיחוש כי אם יקח ישראל אחר מהגוי בפני הישראל הנותן ודאי יאמר לו שלא נטל עדיין הגיד א"ו החשש שמא יקח מן הגוי אחר זמן שכבר הלך ישראל הנותן א"כ שפיר הקשה ה"ה דלא יקח ישראל משום בשנתעה"ע. אלא א"כ קשה מה תי' ה"ה שאמר לו ישראל הנותן שהוא כשר מה בכך דהא אפי' לקח הגוי ודאי בשר כשר אם הוא ביד גוי אסור משום בשר שנתעלם מ"ה כמ"ש הש"ך סק"ה:

ועוד כ"ל ביישוב קו' ה"ה אע"ג במקום שאין מכריזין סי' הניקור לאו סי' הוא וכמ"ש תוס' דף ל"ד ד"ה מיתוכא אבל כנגד איסור בשנתעה"ע ס"ל לר"מ דניקור הוה סי' וא"כ אם יהי' חתוכה יסמוך ישראל ויקח ביד גוי משום בשנתעה"ע. ויש ליחס סברא זו לרמב"ם לשיטתי' דהנה העיטור ס"ל דשחיטה הוה סי' הובא בב"י לקמן סי' קי"ח וכ' בבכ"ש כאן הייני לענין בשנתעה"ע אבל אי יש לחוש לאיסור בתחלתו שחיטה לא הוה סי'. וי"ל דתלי' בזה דר"ת לא פסק כרב מב"מ דף כ"ד דהתירו גדי שחוט ברוב טבחי ישראל דשחיטה אינו סימן כמ"ש המרדכי לר"ת. א"כ לרמב"ם דס"ל כרב צ"ל כיון דרוב טבחי ישראל ולא אסור אלא משום חומרת בשנתעה"ע שפיר הוה שחיטה סימן כן ה"כ לר"מ י"ל דניקור הוה סי' משום בשנתעה"ע:

ד **ועיי'** ש"ך סק"ה תמה אלבוש שכ' אבל כבר אסרו חכמים אפי' ראו שגוי לקחו מישראל אחר דשמא נבלה או טרפה מכר לו והש"ך כ' דאפי' בודאי מכר לו בשר כשר אסור משום בשנתעה"ע וכ' הש"ך וגם הלבוש ס"ל הכי אלא דקמ"ל דאפי' מוכר בודאי בשר כשר חיישינן שמא נזדמן לו בשר טרפה וקשה מנ"ל ללבוש חומרא זו עוד תמה הש"ך אלבוש שכ' ויש מתירין בראה. הא יש מתירין ביד גוי מטעם דאזלינן בתר רט"י צ"ל ראה דאי בראה ה"ל קבוע. הנה לעיל כתבתי בלוקח הנכרי לעצמו לא שייך קבוע ולבוש י"ל דראה הייני כשלקחו ישראל אחר מן המקולין והיינו ראהו שהישראל לקחו מן המקולין ודאי בשר כשר ועכשיו מכרו לגוי והיינו ר' יוחנן בירושלמי שאמר והוא שראה אותו לקח מן המקולין. והיינו פלוגתא שכ' הלבוש דרב בירושלמי דאוסר משום חומרא אוסר בכל ענין ביד גוי. שוב ראי' במכ"י כלל ל"ב ס"ק מ"ח שכ' דפלוגתא שכ' הלבוש יש מתירין בראה כ' כי"ב בידוע שהוא בשר כשר והוא ז"ל כ' שאמר לו ישראל לגוי בשעה שמכרו שהוא כשר וכ' הפלוגתא בירושלמי ות"ש ס"ק כ"ד כ' דלא נמלא שם פלוגתא וצ"כ שהוא פלוגתא דרב ור' יוחנן וכמ"ש ובס"ק י"ג כ' דה"ה נמי ס"ל כלבוש דהחשש משום תחלתו באיסור כ"ל לש"ך מדכ' ה"ה. רב דמחמיר מחמיר בכל ענין הייני ר"ל כש"ך דאפי' בודאי לקח הגוי בשר כשר אסור משום בשנתעה"ע:

ה **בת"ש** ס"ק ע"ו תמה אפר"ח שחולק אאוסרים במלאו שלא במקום שהניחו שכ' הש"ע בסעי' ב' לקמן וכ' הת"ש ותמהני טובא הלא הגאונים הרי"ף ור"מ ורמב"ן בס' המלחמות בשם כל רבני ספרד ז"ל כ' להחמיר בכל בשנתעה"ע. אלא דמנהגינו עפ"י רבני צרפת ורשב"ם ורז"ה והרשב"א והר"ן והאחרונים ז"ל הם הקילו במקצת דהיינו דוקא במלאה כמו שהניחה ואפי' רט"י דמקיל מכולם לא מצינו שמקיל ברוב גוים וכו' ואי איישר חיילי ה"א דרב גופי' שכ' בשר שנתעלם מן העין אסור משמע שהבשר נעלם. וכ"מ לשון הר"מ שהוא כלשון הש"ע ונעלם מן העין משמע שהבשר נעלם ונאבד ומלאו אסור אבל במלאו במקומו אלא שהוא העלים עין מן הבשר אפי' להאוסרים שרי ולא בכל גוונא כמ"ש הת"ש ומשמעות אחרונים והא דלא עלים רב עינו מהאי בשר דבי טבחי י"ל ש"ה דאתי כל עלמא להתם יש חשש דהחליפוה גוים. וא"ת היכי פריך רב היכי אכיל בשרא כיון במלאו במקומו שרי אפי' לרב. י"ל דהכי פריך הא שכיח שבני בית מטלטלין הבשר ממקום למקום ולאו אדעתי' ובמלאו שלא במקומו אסור לרב אע"ג דבש"ח ס"י מתיר ביש לתלות בבני בית היינו לדידן משא"כ לרב דאוסר כל שהבשר נעלם מעין ונמלא שלא במקומו חיים מעורבין ושרצים

וכ' כן מן הגמ' מהכי עובדא דנאבדו להם בשר נבאו ושאלו ואמרו אי סימנא אי"ל בגוה דס"ל כרב דלכך פסקו הרי"ף ור"מ כרב ולמה לא אמרו מה זו שאלה בנאבד אי כשר תיפ"ל אפי' במקומו אסור וגם השואל כ' דאסיק מרב דאוסר בשנ"מ ואי לאו דנאבד לא הי' שואלים ואי דשואל ס"ד הלכה כלוי א"ת דרב אוסר במלאו במקומו מה ס"ד דלוי מתיר אפי' שלא במקומו:

ומ"ש דמנהגינו עפ"י חכמי צרפת ורז"ה זה ליתא וזה גם את"ח סוף כלל ב' קשה כן שכ' מדבריו שם דחכמי צרפת מחלקים בין מלאו במקום שהניחו וכ' מזה שכ' ברמ"א שהמנהג כן. וקשה הא חכמי צרפת מתירין בכל ענין דהיינו רש"י ור"ת ורז"ה וא"ז ורקח סי' ת"ז והגמ"י בפ"ח הביא דברי הס"ת. והא דמחלק בין מלאו במקום שהניחו משמע דלא ס"ל כהס"ת בזה ותמה כיון דמלתא דרבנן הוא ורבים ניהו כנגד ר"ן ורשב"א בשם הס"ת ורא"ש בשם רשב"ם והת"ש שהביא סמוכין לחשש כי"ב מאמנך עיי"ש י"ל כאן חשש רחוק יותר וכמ"ש בס' התרומות דליחוש בבא עורב דרך חלון או דרך פתח הבית וסברא זו מהני אפי' בחון רוב גוים ולהם בשר טרפה:

והנה מש"ל דרי"ף ור"מ כמי לא אסרו אלא בנמלא שלא במקומו וסה"ת שמתרץ מדכפסי' הכי לחלק בין מלאו שלא במקומו ובהכי מיירי אמוראי דהתירו משמע הא רב דאוסר אוסר אפי' מולאו במקומו. י"ל דסה"ת נראה שהי' לו גי' אחרת בגמ' ורב היכי אכיל בשרא ומשני בלא עלים עיני מני' ולכך א"ש דס"ל לרב אפי' במלאו במקומו אוסר רב בעלים עין מן הבשר אבל הבשר במקומו אבל לפי גי' דידן דלא גרסינן בלא עלים עיני י"ל כמ"ש דאפי' רב לא אסור בעלים עין מיני אלא בנעלם הבשר ממנו. ורש"י שפי' בדרב אפי' הי' מונח על שולחן ולא כ' ואפי' הוא מונח על שלחנו נראה ג"כ שפי' בדרב שעתה לא מונח במקומו אלא שהי' מונח מתחלה על שלחנו וקמ"ל בזה אפי' מונח בתוך הבית וסתמא הוא שמניחן על שלחנו וקמ"ל דחיישינן חשש רחוק שבא עורב דרך הפתח או דרך חלון וכן ממ"ש רש"י שחתך אתלת קרנתא כשהי' שולח בשר בביתו וקשה הא רב הולך כרב רבי' ס"ל כמ"ש רש"י ומסתמא רבה בר"ה כאביו ס"ל א"כ ה"ל לרש"י לפרש שחתך אתלת קרנתא שיהי' יוכל להעלים עין מני' ובשנתעה"ה אסור א"ו דס"ל לרש"י בלא נאבד ממקומו אפי' רב מודה וסתמא יהי' מונח במקומו ולא הי' צריך לעשות סימן משום בשנתעה"ה א"ו דעביד כששלח בשר לביתו:

איברא ברש"י סו"פ מסילין משמע דס"ל אליבא דרב אסור אפי' נמלא במקומו רק דעלים עין מני' מ"מ רש"י כאן במקומו עדיפא ובפ' מסילין ה"ט דאסור הייני משום שהי' תלוי בעברא דדשא וזמן רב ועוד רש"י כ"כ לנ"ק דאיל"ה למה אסור. אבל לפרש"י הכ' שם דאסור משום מוקלה עיי' בחיבורי רביד הזהב או"ח סוס"י תקט"ו. י"ל דגם שם רש"י מודה ואח"כ מצאתי בס' העיטור שכ' כמ"ש וז"ל מסתמא רב לא קאמר אלא דאיתילד ריעותא דאיתבד א"כ דאסיח דעתי' מני' כדאמר בפ"ה בבילה (והמגיה כ' שם דלא מלא בבילה ולא דק) וי"ל דהייני היסח דעת כיון שהי' תלוי בעיברא דדשא במקום התורפה וזמן רב וברוך שכוונתי לדעת הגאון וא"ש די"ל כל ראשונים הכי ס"ל ולא כת"ש ואחרונים הם לא ראו דברי העיטור:

ו **ודאתינן** להכי למ"ש דכל חכמי צרפת מתירין בכ"ע בשנתעה"ה וכן בדין כמש"ל מ"מ נראה להקל בודאי כש"ך סק"ח שכ' אדברי רמ"א דהמנהג להקל כסברא אחרונה במלאה במקום שהניחה. אבל במלאו שלא במקומו אסור כ' הש"ך ה"ד בתרתי לריעותא מלאו שלא במקומו ואיכא ג"כ רוב טבחי גוים אבל ברט"י מותר אפי' מלאו שלא במקומו ובת"ש ס"ק ע"ז חולק אש"ך וצ"כ דת"ש לשיטתי' כ"כ דס"ל כל חכמי צרפת אוסרין במלאו שלא במקום הניחו ורי"ף ור"מ וסיעתי' מחמרי בכ"ע אבל למ"ש ז"א דרי"ף ור"מ אסרו במלאו שלא במקום הניחו וחכמי צרפת מתירין בכל ענין. וכ"ל עוד מ"ש הת"ש שכן משמע בחידו' רשב"א דלא כש"ך ממה שסיים הלכך ברט"י אפי' הניחה בין הגוים ומלאה במקומה דליכא עורב לאחלופי לא חיישינן כלל עכ"ל והקשה הת"ש דאפי' מלאה שלא במקומה למה ניחוש לה דאפי' הוחלפה ע"י גוי הא ברוב ט"י קיימא ושרי אלא צ"ל דחיים לעורב. ולכן סיים נמי דליכא עורב כלו' אע"ג ברוב ישראל קיימינן לא שרינן כ"א משום דליכא עורב פי' בנמלא במקומו לא חיישינן לעורב. כ"א באיכא ריעותא דנטלטלה ממקומו דאז אפי' ברט"י אסור דחיישינן לעורב ע"כ. ודוחק דפשטות דברי רשב"א משמע מ"ש דליכא עורב ר"ל כיון דליכא עורב לפנינו לא חיישינן לעורב. וכמ"ש בתה"א ובקלר בנמלא מושלכת בדרך שרי ברט"י ועופות ושרצים ליכא. ומה שהקשה א"כ כיון דליכא עורב למה ניחוש לה ברוב ט"י י"ל כיון שמונח בין הגוים ונמלא שלא במקומו הוה כודאי הוחלפה ובודאי הוחלפה י"ל דמצרפינן מיעוט דטריפות עם מיעוט טבחי גוים ואסור (וכמ"ש בש"ח בסעי' ב' בבשר הנמלא מושלך בשוק לא שרי אם העיר רוב גוים אלא בכל טבחי העיר ישראל דמצרפינן מיעוט דטרפות עם מיעוט דטבחי גוים ואבאר בס"ד לקמן דברי ת"ש מהשגות א"ד) אבל בשר בבית ומלאו שלא במקומו דליכא ודאי הוחלפה ויותר י"ל דזו היא החתיכה שנאבדה שרי ברוב טבחי ישראל:

ומ"ש בת"ש דלא כש"ך ממשמרת הבית שכ' ומה שהקשה מ"ש המחבר דאפי' לגוי כל היכי דניטל ממקומו חיישינן לעורב ולשרצים מפרגיות דרב אמי בב"מ דכ"ד התם לא תלינן בעורב אלא בעוברי דרכים עכ"ל ופי' הת"ש נמלא דהיינו בפרגיות לאו ריעותא מקרי דדרך ליפול מכנ"א ולא תלינן

תלינן בעופות אבל נמלא שלא במקומו אין דרך כ"א לטלטל באגם ולפי"ז בנמלא שלא במקומו בביתו נמי אסור ברט"י ע"כ הנה גם למשמרת י"ל ג"כ אע"ג דחושש גם ללוי לעורב במלאו שלא במקומו דה"ד בתר"ל כש"ך דאיכא נמי רוב טבחי גוים אבל ברט"י. משום חשש עורב לחוד בבית לא חיישינן וא"ת מה קשה למשמרת מפרגיות הא פרגיות מיירי שם ברוב טבחי ישראל וברוב טבחי ישראל אפי' בריעותא כגון מלאה שלא במקומו שרי מכ"ש בנמלא מושלכת בדרך דליכא רעיותא כמ"ש הת"ש י"ל לש"ך אינו כן אלא מושלכת בעיר ס"ה דהוה יותר ריעותא לגבי עורבים דשכיחי בחוץ מבשר הנמלא בבית שלא במקומו דלא שכיח עורב שבא דרך חלון או פתח והחליפו · הלכך צריך המשמרת לתרץ דאפי' נמלא מושלכת בשוק לא גרע מנמלא שלא במקומו ושרי ברט"י ודבריו בתה"ק נמי יתפרש כדבריו במשמרת כהנ"ל וא"ש נמי מה שפר"ח נשיג אש"ך מס' התרומות מדהזכיר התרומות בנמלא מושלך דשרי ברוב מוכרי ישראל ולמה לא מזכיר במלאו שלא במקומו דשרי ברט"י ולמ"ש אין ראי' די"ל דמושלך בשוק גרע ממלאה בבית שלא במקומו כהנ"ל ואפ"ה שרי ברט"י מכ"ש בבית :

ועוד י"ל להמעיין ב"ת מ"ש שלא במקומו לאסור מהניח י' ונמלא תשע שלא במקומו אסור הוא רק לדוגמא ולהכיף דכאן בנמלא בי דנא אפי' רבי דמתיר התם אוסר כאן בנמלא הבשר באורין דנראה דאלא בה שרלים. אבל שלא במקומו ולא נמלא באורין שדרך השרלים לגרור כגון בגלוי לא אוסר רשב"א ולא כת"ש הכ' שלא במקומו הוה רעיתא דליתא דדוקא בנמלא באורין אוסר רשב"א ולכך כ' במשמרת אבל פרגיות בשוק לא דמי לבי דנא הלכך שרי . ומ"ש בת"ש דעור נמי לא ס"ל כש"ך מדכייל נמלא שלא במקומו בהדי נטלו עוף והחזירו ש"מ דין א' להם אפי' ברט"י אלא דקשי' להדיסה דברי הטור אהדדי מ"ש כאן אדלעיל סי' א' דמתיר ברוב ט"י ותי' הת"ש דהתם מיירי בנמלא מושלכת בשוק וליכא ריעותא וכמ"ש למשמרת. ולמ"ש דנמלא מושלכת נמי ריעותא והפשר דגרע מנמלא שלא במקומו י"ל הטור דסמך כאן אמ"ש בסי' א' ובח"מ סי' רנ"ט דמתיר ברט"י אמנם אפי' ברוב טבחי עכו"ם כ' בש"ח ובמלאו שלא במקומו שהניח ויש לתלות שבני הבית טלטלוהו לאיזה לורך תלינן ול"ל ביש אתולים בבית נמי תלינן בהו ואין דרך אתולים להביא ממק"א בשר ולא יאכל אותו :

סימן ת"ל.

(א) לדעה א' דפסקו כרב ס"ל לרא"ש ז"ל דאפי' בהמה שלמה אסור משום חומרא ולא פלוג וישבתי בזה הרמב"ם דאוסר אפי' נמצא ביד גוי אבל הש"ך כ' דלתוס' לא מוכח דרב אוסר בשלמה ושאני התם בגמ' שהי' רוב טבחי גוים ורוב גוים והאחרונים דוחים ומקשים בדברי הש"ך וישבתי דבריו על נכון (יב) הת"ש הקשה למה צריך צרור וחתום לגבי בשנמ"ה וישבתי קושייתו ומזה ראי' למ"ש בסי' תכ"ט דרב לא אוסר אלא בריעותא :

בש"ע ונעלם מן העין אסור וכו' הרא"ש דאפי' בבהמה שלמה חיישינן שמא עורבים אלפוהו כדאי' בגמ' וחומרא יתירה היא · ומ"ש הש"ך דתוס' שכ' שם דהסוגיא עוקדא דרב רוב גוים היה לא מוכח דודאי כל היכי דאיכא למיחש לעכו"ם אסור לכאו' לרא"ש דרב מחמיר הוא ולא דינא קאמר א"כ מה פריך הש"ס ארב דאמר בשנמ"ה אסור ממשנה וברייתא לימא רב עביד חומרא בו והידשה בימיו ולא הי' עדיין בזמן המשנה דוגמא לדבר פסחים דף ו' דאמר רב הבודק לריך שיבטל לא הי' בימי המשנה כמ"ש במהרש"א שם ובמג"א שם וכמה דברים מחדשים אמוראים בימיהם וי"ל דהש"ס אסיק דרב הוא מפרש משנה דשקלים אתיכות מותרת משום טומאה א"כ גם בזמן המשנה אמר הכי אמנם למה דמסיק דרב מדנפשי' מחמיר משום לא פלוג אפי' בהמה שלמה א"ש הר"מ דה"ה ביד גוי אסור משום לא פלוג ולא קשה אר"מ דמשני המשנה בנמלא ביד גוי חומרא זו חידש רב אבל בזמן המשנה נמלא ביד גוי מותר :

אמנם תמהתי על הש"ך ואח"כ ראי' שכוונתי לח"ד שכ' דתוס' חלקו ארא"ש מדכ' דמיירי ברוב גוים וז"א דתוס' לא כתבו דמיירי ברוב גוים אלא דתוס' כ' דליכא למידוק מכאן דרב ס"ל בשנמ"ה אסור די"ל דמיירי ברוב טבחי גוים ולא כתבו כמ"ש הש"ך דמיירי ברוב גוים וכוונתם אפי' לפוסקים כלוי דבשנמ"ה מותר מ"מ ברוב טבחי גוים אסור משום עורבים דשקלי מדוכתייהו הא נרב דאסור משום עורבים אוסר אפי' ברט"י שפיר כ' הרא"ש דהוה חומרא . כי"ב כ' בדג"מ דתוס' כ' כן לס"ד דליכא למידוק מהכי אבל למסקנא נרב אסור. שוב כ"ל דלק"מ אש"ך וכוונת הש"ך להקשות ארא"ש מתוס' מאחר דלא מוכח מרב יסי' איך פיסי' א"כ אע"ג דרב ס"ל בשר שנתעלם מן העין אסור מ"מ לא מוכח דאוסר אפי' בהמה שלמה כיון די"ל דמיירי נרב ברוב גוים אע"ג דתוס' נקטי רוב טבחי גוים ואתי' כלוי מ"מ אפי' נרב מנ"ל דאיהו אוסר בשנ"מ אפי' ברוב ע"י ומנ"ל דרב אוסר נמי ברט"י בבהמה שלמה ורב מחמיר חומרא יתירא כה"ג מנ"ל ומה דנקיט הש"ך רוב גוים שלא בדקדוק כ"כ . או י"ל דהנה הח"ד הקשה עוד אש"ך הא ביולא ונכנס לא חיישינן לאחלופי הגוי כדאי' בסי' קי"ח ולמה כ' הש"ך ברוב גוים מיירי וחיישינן לחלופי אמנם גם אתוס' קשה שכ' די"ל כלוי ומיירי ברוב טבחי גוים הא הש"ך העלה אפי' בר"ט גוים לא אסור

סימן תכ"ט.

לא אסור אלא בתר"ל דהיינו ברט"ג ולא נמלא במקומו לפוסקים כלוי אלא נ"ל כיון דכ"ע נפקי ואתי לאפי' דרב א"כ הי' שם עם רב ונכנסין ויולאין ודעתיהו הוה על קבלת פני רב שפיר חוששין לחלופי עכ"פ כשיש רוב גוים ואלא אם רט"י אפי' החליפו נמי כשר ולכך לריך טבחי ישראל וא"ש מה דקשה אתוס' הא במלאו במקומו שרי ברט"ג כהנ"ל דש"ס כיון דהי' עם רב יש לחוש שפיר לחלופי אפי' מלאו במקומו . וא"כ לרווחא דמלתא נקיט הש"ך רוב גוים כלו' די"ל דלא כרא"ש דהוה חומרא יתירה שהי' מחמיר אפי' בשלמה בכל מקום דלא מוכח משום די"ל שהי' אפי' רוב גוים דכך משמע דאתי כ"ע לאפי' משמע בין ישראלים ובין גוים וגוים הוה רובא דעלמא היינו רוב העיר והי' שם נמי רוב טבחי ישראל וליכא כאן חומרא יתירה וא"ש הש"ך :

בש"ע אא"כ הי' לו הי' או שהי' לו בו ט"ע והוא לשון הרמב"ם ויש לדקדק למה כ' לשון עבר ולשון הוה יש לו לומר דהיינו אא"כ יש לו סימן וכו' ות"ש הקשה שקי"ב מ"ש או שהי' לרור וחתום . והקשה תרתי ל"ל בלרור לחוד תו ליכא למיחש לחלופי דעורבים מכ"ש דלשון לרור משמע שהוא קשור ג"כ כמו שמביא דהיות לדבריו ז"ל ועיי' מה שמישב ול"כ ראי' למ"ש בסי' תכ"ט דרב נמי לא אסור אלא בהיכא ריעותא דנאבד ונמלא וא"כ לא הי' לריך להיות לריר מתחלה משום בשנמ"ה דלא מחזקינן ריעותא אלא כשהי' משלא הבשר לביתו ע"י הי' גוי ליירי וחתום דומי' דר"ס דאתך אתלת קרנתא משום זה כששלאו לביתו וכ"מ בר"ן וסס"ת ומשלה ביד גוי לריך חותם בת"ח וליירי והתימה אבב כאב"ח כדאי' בפ' אין מעמידין אבל משום בשנמ"ה סגי בלרור לחוד כנגד העורבים :

סימן תל"א.

(א) מוציא בשר בכל טבחי ישראל הבשר כשר אבל ברוב לא משום דמצרפינן מיעוטי דטריפות עם מיעוטי דטבחי גוים וח"ד חולק עליו דלא אמרינן ברובא דאי' קמן לצרף ב' מיעוטים לגרע הרוב וכי"ב כ' דלא אמרינן לר"ת סמל"ח ברובא דאיתא קמן ובפמ"ג סי' ק"י מספק בדבר ובשו"ת יעלה יהודא ב' ג"כ כח"ד ואני כתבתי שאין ראי' אחרונים הנ"ל ראי' ובתרי מיעוטי נמי הדין כת"ש וכראי' שהביא (ב) בש"ך פ' דלא מהני ט"ע אלא בשבעותי' עין בתחלה ופלתי פסק כתוס' דסגי בטב"ע כ"ד ויש"ש פ' מתחלה צריך שיהי' בו טב"ע גמור ועכשיו שנאבד ונמצא סגי בטב"ע כ"ד ולפענ"ד דגם עכשיו צריך טב"ע גמור.

בשמלה חדשה ס"ב המולי' בשר שכל טבחי אותו העיר ישראל מותר דרוב בהמות כשרות ורוב בשר שבעיר כשר אבל עם גם טבחי גוים בעיר אע"ג דהם המעט חיישינן שמא כשנלרף מיעוט טרפות דישראל לשל טבחי גוים לא יהי' רוב הכשרות רוב ולא שרי כ"א כשנודע בבירור שגם אחר הצירוף איכא רוב כשרות כה"ג אמרי' בגמ' בדוכתי טובא מהם בברכות וביבמות וכ"מ בתוס' פסחים ד"ז ד"ה לפני :

וח"ד כ' על דברי ת"ש דליתא לגבי רובא דאיתא קמן מיעוטא כמאן דליתא ולא מצרפינן לי' ורוב טבחי ישראל הוה רובא דאי' קמן תדע דהרא"ש חולין די"ב הקשה לר"ת דס"ל דגם רבנן דר"מ דלא חייש למעוטי ס"ל סמוך מיעוטי לחזקה א"כ נלרף מיעוט דשוחטין שאינם מומחין לחזקת שאינו זבוח ותי' דמיעוט שאינו מומחין לא שכיח וא"כ קשה ברט"י דשרי כדאי' בב"מ דכ"ד נלרף המיעוט טבחי גוים לחזקת שא"ז ועכ"ל דרט"י כיון דרובא דאי"ק הוא לא מצרפינן מכ"ש דלא מצרפינן מיעוט טבחי גוים לגבי' ע"כ . ובפמ"ג בסי' ק"י ש"ך סקי"ד לא ברירי לי' הך מילתא שהקשה בט' חניות וכו' נימא סמוך מיעוטא דחנות אחת מוכרת נבלה לחזקת שא"ז ותי' ב' תרולים הא' ואולי ברובא דאיתא קמן לא אמרינן סמוך או כמ"ש הרא"ש דרוב אין מומחין מיעוטי דמעוטי ע"כ י"ל א' מוכרת בשר נבלה כנגד ט' מוכרות שאוטה הוה מיעוטי דמעוטי ע"כ :

הנה מתוס' נדה דף ח' ד"ה אחר הרוב דאע"ג דאיכא כנגד חזקת זבוח בט' חניות אפי"ה אזלינן בתר רוב מתוס' אין קשי' דנימא סמוך דתוס' בשיטת ר"י דלרבנן לא אמרי' סמוך ולא קשה קו' פרמ"ג רק לר"ת ובשו"ת יעלה יהודא סי' כ"ד כ' ג"כ כח"ד מרש"י קדושין ד"פ ע"א שכ"כ בס' בית אפרים דאי' התם רוב תינוקת מטפחין בעיסה לאו רוב גמור וכ' רש"י משום דהוא רובא דליתא קמן ול"כ דאין משם הכרע די"ל כוונות רש"י ז"ל כיון דליתא קמן רבנן לא יוכלו למיקם שפיר אי הוה רוב גמור :

מר"ש אמרתי בדברי ח"ד דברי ר"ת דס"ל דלא קיי"ל כרב והביא ראי' מב"מ דמתיר שם נדי שנמלא ברוב טבחי ישראל ולרב אסור וכ' המרדכי דר"ת ס"ל שחיטה לא הוה סימן אמנם העיטור ס"ל דשחיטה הוה סי' והקשה עליו הרשב"א הובא לקמן סי' קי"ח א"כ ל"ל שם רט"י תיפ"ל דשחיטה הוה סימן ובכור שור תי' שם בב"מ דמה דקאמר שם רוב טבחי ישראל לאו ר"ל רוב מקולין טבחי ישראל אלא רוב יכולים לשחוט הוה ישראל ושחיטה הוה סימן ורוב זה הוה רובא דליתא קמן וה"ק ח"ד לדוכתי' נימא סמל"ח לר"ת דס"ל סמל"ח אע"כ דר"ל רט"י ר"ל רוב מקולין וברובא דאי"ק לא אמרי' סמל"ח ושפיר מוכח ר"ת לשיטתי' דאין הלכה כרב דאי"ל כעיטור דשחיטה הוה סי' קשה קו' רשב"א ל"ל רט"י תיפ"ל דאין שחיטה סי' :

אמנס

אמנם נ"ל דאין ראיות ה"ד רא"י לדחות דברי ת"ש די"ל מיעוט וחזקה נצרף לא אמרינן דלא מתגרע הרוב בכמות רק שנימא דמתגרע עם החזקה באיכות זה לא אמרינן אבל ב' מיעוטי מגרעו הרוב בכמות אמרי' שפיר דלא חשיב רוב . ועוד י"ל קו' ה"ד דלמה לא אמרינן סמל"ה ברוב טבחי ישראל וכן קו' הפרמ"ג בט' חניות י"ל לאו משום ברובא דאיתא קמן לא אמרי' סמל"ה . אלא מטעם אחר דהנה הח"ד הקשה בסי' ק"י סק"ג למה דקיי"ל יבש ביבש בטל אפי' א' בבית וא' בעלי' אמאי לא בטל בט' חניות אם יש רוב בשר כשר בט' חניות מחנות שמוכר בשר נבלה ותי' בחניות אזלינן בתר המוכרין ולא בתר רוב בשר והמוכרין לא שייך נצרף לרוב ולבטל המיעוט ושייך בו דין קבוע, עיי"ש . כן י"ל דלא מצטרפי מיעוט לחזקה שאינו זבוח דהנה אותו חנות שמוכרת בשר נבלה אינו מוסיף חזקת שא"ז שהרי היא ודאי נבלה · ועכצ"ל דנצרף חזקת שאינו זבוח מחניות הכשרות למיעוט האחת י"ל כשאתה דן אזלינן בתר המוכרין והמוכרין אינם מצרפין תו שפיר אזלינן בתר רובא , ואקו' פרמ"ג מט' חניות נר"ת דס"ל סמל"ה י"ל עוד למ"ש באמרי אש לאמוה"ג ז"ל או"ד סי' ה"י דלא אמרינן אוקמי' אחזקה ונעשה מעשה וכ' במק"א בסברא זו פליגי הר"י ור"ת חולין דף י"א בתוס' שם ע"ב שכ' שם למה דקיי"ל כרשב"ג דחולבת אינו פוטר מן הבכורה משום דסמוך מיעוטי דחולבות אע"ג שאינו יולדות לחזקת שאינו יולדות כך ס"ל לר"ת והקשה תוס' דהא איכא חזקה לסיפוך דולד במעי אמו אינו קדוש בבכורה ולסברת אמוה"ג א"ש דאה"ת שאינו קדוש בבכורה וזה אינו בכור א"כ צריך אתה לומר שבכר עלה עלי' זכר והי' בכר יולדת זה לא אמרי' דעליות זכר חשיב מעשה כדאי' בבכורות די"ט ולא אמרי' אוקמי' אחזקה ונעשה המעשה כן ה"נ לא אמרי' סמל"ה ולקח מן החנות שמוכר מחנות שמוכרת נבלה דתלי' במעשה שכך נעשה המעשה זה לא אמרינן אלא דיש לחלק קצת דכאן בודאי נעשה המעשה הלקיחה מא' מהחניות י"ל דמוקמינן אחזקה מ"מ :

והראי' שכ' הת"ש מברכות דאי' התם דק"נ ת"ר הי' מהלך חוץ לכרך והריח ריח אם רוב ישראל מברך ר' יוסי אומר אפי' רוב ישראל אינו מברך דמיעוט לכשפים ומיעוטי לגנוז הכלים הרי דמצרפינן ב' מיעוטים כנגד הרוב וכ' הח"ד אדרבה משם ראי' להיפוך דלמה לא מצרפינן מיעוטי לע"ז א"ו משום ברובא דאי"ק לא מצרפינן מיעוטי . ולא אבין הא גם רובא דלאו לכשפים רובא דעיר והוה רובא דאיתא קמן ואפי"ה מצרפינן ואי רובא דאי"ק ר"ל כגון סנהדרין וט' חניות דלאו רובא מפני שאנו דנין כך הוה רוב אלא רובא דאי"ק ניכר לעין משא"כ רוב לאו לכשפים הוא רק שאנו דנין דכך הוא לא מקרי רובא דאי"ק א"כ י"ל מיעוטי לע"ז שבעיר נמי לאו רובא והמיעוט ממש לפנינו כסנהדרין וחניות :

ומראי' שהביא הת"ש מתוס' פסחים ד"ז מבואר דלא כה"ד דאי' התם מעות שנמצא בירושלים לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר שני הוא· ופרש"י אע"ג דאיכא למתלי' במוכר כמו בלוקח מספיקי תלינן לחומרא זאין נראה לר"י דאמר סמוך מיעוטי דחולין דשאר מעות דלוקח עם פלגא דמוכר וה"ל רובא להתירא ע"כ ורובא דמעות דלוקח שהוא של מעשר הוא רובא דאי"ק ואפי"ה מצרפינן לי' עם פלגא דמוכר :

בפלתי ס"ך ג' וז"ל כ' הש"ך ס"ק ז' בשם הפוסקים ות"ח דכל אדם אפי' אינו צורבא מרבנן נאמן והוא דוקא התיכות שראה אותן מתחלה היטב וכ' הנה לא משמע כן בגמ' ותוס' דהתם דל"ה אמרינן אמר רבא מריש ה"א סימנא עדיף מטב"ע דהא מהדרינן אבידתא בסימנא ולא מהדרינן בט"ע השתא דשמעינהו להנהו שמעתא אמרי' ט"ע עדיפא והקשה תוס' ד"ה ולא וכו' דמה דלא מהדרינן אבידה בט"ע התם טעמא דמשקר ולא"ח באמת מהדרינן ותי' הא דמהדרינן לת"ח היינו טב"ע גמור ולא טב"ע כל דהוא והכך עובדא בגמ' לא הי' טב"ע גמור . דאי ט"ע גמור פשיטא מה צריך לשאלה ומ"מ התירו בי' הרי דתוס' מתיר בט"ע כל דהוא וכ"כ הפוסקים ויש"ש ע"כ' ותימא שכ' שכ"כ הפוסקים ויש"ש הא רשב"א ור"ן כ' בשם רמב"ן דבעי' דוקא שבעתן עיין והביאו רא"י לדבריהם והיש"ש משוה דבריהם עם דברי תוס' דהיינו תוס' נמי בעינן בשבעתן עין תחלה ומ"ש תוס' דסגי בט"ע כל דהוא היינו עתה כשנמצא אין לו ט"ע גמור הרי דלא כפלתי וגם דברי יש"ש קשה מאחר בתחלה צריך ט"ע גמור למה עכשיו סגי בט"ע כ"ד מ"ש תחלה מסופו ונחזי אנן דדברי תוס' י"ל ב' הכרחים הדא מכח קושיתם דהא לת"ח מהדרינן משום דלא משקר א"כ מה ראי' מייתי מאבידה א"כ מוכח כתירוצם דמיירי בט"ע כ"ד ולא מהדרינן אבידה והכא מותר . ושנית מוכח כמ"ש בסוף דבריהם דאי הי' לאמורא ט"ע גמור פשיטא מה צריך שאלה . והנה צ"ע והבנה מה דאמר רבא השתא דשמעינן להני שמעתא אמרינן ט"ע עדיפא דקשה וצ"ל דס"ל לרבא הכי כיון דמהני באיסור אפי' ט"ע כל דהוא א"כ מכ"ז נמי מוכח כתוס' אמנם הרשב"א ורמב"ן ע"כ לא ס"ל כתוס' דהא הרמב"ן הקשה קו' התוס' והי' תי' אחר ש"מ דלא ס"ל כתוס' וז"ל ולא מהדרינן בטב"ע אע"ג דלצורבא מרבנן מהדרינן היינו קו' התוס' ותי' דהוא ס"ד משום דלצורבא מרבנן בקי וחכם בכל מילי טפי משאר אינשי השתא ידענא דט"ע בכלהו אינשי עדיף טפי והא דלא מהדרינן אלא לצורבא רבנן משום דחיישינן דלמא משקר עכ"ל הרמב"ן ז"ל וצריך ביאור דמהיכי שמעינן רבא השתא דט"ע בכולהו אינשי עדיף דהא הכי עובדא דמהני כאן ט"ע הוה כולהו ת"ח א"ו דס"ל לרמב"ן כמ"ש הפלתי לתוס' שכ' דהוה להו ט"ע כ"ד דלאו אורח ארעא דת"ח יהי' להם ט"ע גמור בבשר כן ס"ל לרמב"ן דת"ח שתמה לי"ל ט"ע בעלמן וכי קאמרי דאית להו ט"ע ר"ל ע"י משרתת או ע"י נשותיהם שיש להם ט"ע בבשר ונשים דין ע"ה יש להם ולפי"ז גם ראיות תוס' ליתא שכ' דאי הי' להם ט"ע גמור פשיטא מה שאלו דהא שפיר שאלו אם להאמין לנשים בט"ע וא"כ אין מגמ' ראי' כנגד רמב"ן ורשב"א ור"ן א"כ שפיר פ' ת"ח והש"ך דבעי דוקא ט"ע גמור :

במרדכי פ' גי"ה סוס"י תרס"ח כ' מעשה בא לידו בתרנגולת שחיטה ושלחה ביד עכו"ם בלא שומר ונסתפקו שמא נתחלפה והשוחט השיב אין לי בה טב"ע אמנם עתה שחטתי תרנגולת אחת אבל בעל התרנגולת הי' מכיר אותה והתרתי אותה כיון שבעל התרנגולת הוה מכירה כר"ת דאמר לית הלכתא כרב דאמר בשנמ"ה אסור ור"ת הביא ראי' דאין הלכה כרב מפ"ב דב"מ דאשתכח פרגיות שחוטות ומראי' שהביא ר"ת נ"ל דשחיטה אינו סימן עכ"ל והקשה ב"י כיון דהי' טב"ע מותר אפי' לרב ויש"ם וב"ח וט"ז ופר"ח ופלתי כולם פירשו לדברי מרדכי וא' סותר לתי' לשלפניו או א' סותר לכולם וכל תירוצם בהמצאות חדשות ולענ"ד כ' פשוט דאותן פוסקים כרב מיבב העיטור לראיות ר"ת התם שחיטה סימן ולר"ת מוכח לפי"ז דאין שחיטה סימן וכמ"ש המרדכי נמנא למחמירים כרב דבשנמ"ה אסור קולא דבשחיטה הוה סי' ולר"ת וסיעתי' דמקילים בשנמ"ה חומרא דשחיטה לא הוה סי' וא"כ שפיר קאמר המרדכי וה"ק והתרתי אותה דוקא מטעם טב"ע דבעה"ב אבל אי לא הוה ט"ע לא הי' מתיר משום סימן שחיטה משום דקיי"ל כר"ת ולר"ת שחיטה אינו סימן דהא ר"ת הביא ראי' דאין הלכה כרב מפ"ב דב"מ וכו' ומראי' שהביא נ"ל שחיטה אינו סימן :

סימן תל"ב.

(א) דעת הר"מ שכ' הש"ע בשם י"א דחלב שליל בן ט' אסור והקשה רשב"א כ' דלא קשה (ב) קו' אתי' פלתי אר"מ ותי' (ג) ראי' לר"מ מדף ע"ד (ד) עוד ישוב לר"מ לשיטתי' (ה) עוד ראי' לר"מ מדף ע"ד וישוב פרש"י מקו' מהרש"א (ו) עוד ראי' לר"מ מל"ק דף ע"ד (ז) עוד ישוב הר"מ לשיטתי' (ח) קו' פר"ח אר"מ מדף ס"ט ופלתי כ' ב' תרוצים ודחיתי אותם (ט) תי' אקו' ב"י אמ"ש הר"מ תלש חלב מבן ט' והוציאו חייב למ"ל הוציאו הא הר"מ ס"ל אפי' נשחטה אמו החלב אסור וישוב קו' פר"ת (י) דע מ"ש הש"ך כר"מ דחלב שליל אסור, כר"מ וכן הגיד וכ"פ הב"ח כרשב"א דס"ל הכי בגיד לצדדין הוא דהיינו חלב לא אסור אלא בבן ט' ונשחטה אמו אבל קודם לכן שרי החלב בשחיטת אמו אבל בגיד בכ"ע לא הותר ע"י השחיטה :

א **בש"ע** סעי' ב' וי"א שאם שלמו לו חדשיו ומצאו חי כל חלבו אסור כו' זהו דעת הרמב"ם דס"ל לחלק דאף דקיי"ל כר' יודא דבן ט' ניתר בשחיטת אמו מ"מ חלבו אסור וכבר תמהו כל הפוסקים דר"מ ור' יודא דל"כ פליגי ר"מ ס"ל חלב וגיד נוהג בשליל . ור' יודא ס"ל דאינו נוהג בשליל ואמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא מחלוקת בבן ט' והלך ר"מ ור' יודא לשיטתן הרי דתלי' איסור חלב באיסור שחיטה והאיך פ' הר"מ דניתר בן ט' בשחיטה ופ' דחלב וגיד אסור ורש"י דע"ה ע"א ותוס' ורא"ש ורשב"א שם ובפ' ג"ה ור"ן בהלכות ובחידושיו כולם ס"ל דלא כר"מ אמנם מה שהקשה רשב"א שם דר' אלעזר הלכתא מדפריך בדף נ"א ע"א ממנו נ"ל דאין ראי' די"ל כמ"ש בתוס' שם ד"ה ואמר דמביא הש"ס לדר' אלעזר אמר ר"א דלא נימא הלבו דקתני בברייתא ר"ל חלבו דגיד אמנם רשב"א בפ' גי"ה כ' דסוגי' דרי"פ גי"ה דקאמר וולדות קדשים במעי אמו קדוש ואיסור קדשים ואיסור גיד בהדדי קאתי א"כ מבואר דלא כר' אלעזר אלא הגיד של שליל אסור אע"ג דניתר בשחיטה עי"ש :

ב **ופלתי** כאן סק"א הביא ראי' לדעת הר"מ ז"ל מגמ' דף ע"ד ע"ב ר' יוחנן א"ל דדמו לא ניתר בשחיטת האם ור"ל ס"ל דגם דמו מותר היינו שאין ענוש כרת ופריך למאן קאמר אי לר' יודא לא יהי' אלא דם התמצית ור' יודא ס"ל דעל דם תמצית כרת חייב וכ' הפלתי וקשה וכי משום כדבר א' ס"ל כר' יודא צריך לומר דגם באידך כר' יודא ס"ל והכי קאמר ר"ל לדברי המתיר חלבו היינו לדידן דקיי"ל כר' יודא בהא גם דמו ליכא כרת דבדם תמצית לא קיי"ל כר' יודא לכך הכריח הרמב"ם בחלבו לא קיי"ל כר' יודא ודבריו ז"ל קשין לי דע"כ ס"ל לר"מ דחלב בן ט' אסור היינו לר' יוחנן דף ע"ה דס"ל תלש חלב חי ואכלו חייב דהחדשים גרמו וא"ש הר"מ דגם שחיטה אינו מתיר א"כ ממילא

ממילא אסור דאיכא חדשים אבל כאן דקיימינן אליבא דר"ל דאיהו ס"ל דתלש חלב מבן ט' ואכלו פטור דבעי נמי לידה א"כ אין חלב נוהג לדידי' בשליל בן ט' כלל אפי' לא מותר בשחיטת אמו הא לא צריך היתר כלל. שוב ראיתי דיפה כ' דר"מ אזי סבר כתוס' דע"ה ורשב"א ורא"ש דפלוגתא דר' יוחנן ור"ל איכו נוגע בפלוגתא דר"מ ור' יודא ולא כמ"ש הרא"ש ורשב"א טעמא דרמב"ם דתלי' פלוגתא דר' יוחנן ור"ל בפלוגתא דר"מ ור' יודא ולפי"ז י"ל אפי' לר"ל דבעי חדשים ואוירא אבל בן ט' שנמלא במעי אמו לאחר שחיטה גרע משום דאח"כ הולך חי ה"א דחלבו אסור כמ"ש הרא"ש טעם זה לר' מאיר דאוסר חלב בן ט' בשחיטת אמו כן פשיטא ר"ל אתי' נמי כר' יודא א"כ י"ל נמי דע"כ נתיר ר"ל חלב בן ט' שנתלש אע"ג דליכא שחיטה ה"ד בנתלש אבל בן ט' שנמלא בבהמה והולך אח"כ חי ה"א דאסור אלא משום דשחיטה מתירו וא"כ א"ש אפי' לר"ל דלדידן דקיי"ל כר' יודא דשחיטה מתיר ולא קשה מה שהקשיתי הא לר"ל א"י היתר כלל דר"ל לא קאמר דבריו בהולך אח"כ חי דשרי אלא מטעם דשחיטה מתיר:

ג **ול"ב** דילא לרמב"ם דר"א אמר ר' אושעיא דאמר דהלכו שיטתן אידחי מהלכה דאי' דף ע"ד אמתני' מלא בה בן ט' חי טעון שחיטה דברי ר"מ וחכמים אומרים שחיטת אמו מטהרתו גמ' אמר ר' אלעזר אמר ר"א לא פליגי אלא על עסקי שחיטה ופריך למעוטי מאי אילימא חלבו דשליל הא מפליג פליגו ר"מ ס"ל נוהג בשליל ר' יודא אמר איכו נוהג בשליל ואמר ר"א אמר ר"א מחלוקת בבן ט' חי והלכו לשיטתן · אלא הכי אתמר אמר ר' אלעזר אמר ר"א לא פליגי אלא על עסקי אכילה בלבד למעוטי רבעו וכ' תוס' ד"ה למעוטי רבעו דס"ד דגרע מבהמה מפרכסת דחייב רבעו וי"ל דס"ל לרמב"ם דהא תיכח כריה"ג שם דף ע"ה דס"ל בן פקוע חשוב כחתיכת בשר דהא מטמא טומאת אוכלין. או דס"ל מפרכסת אין ה"כ רבעו פטור דודאי בן פקוע לא גרע ממפרכסת אבל למאי דמסקינן לקמן דרבנן פליגי וס"ל דאין בב"פ מטמא טומאת אוכלין ומסקינן לקמן דף קכ"ה דרובע מפרכסת חייב ליכא למימר דכך אמר ר"א אמר ר"א לא הלכו בו אלא על עסקי אכילה ולמעט רובע אע"כ דר"א אמר ר"א אמר כדאתמר מעיקרא דפליגי לענין שחיטה בלבד אבל בחלב לא תלי' בשחיטה וליתא לדר"א אמר ר' אושעיא דקאמר דהלכו לשיטתן ויותר מסתבר לסמי הך דר' אלעזר מה דאמר דהלכו לשיטתן מקמי דר"א דאמר דלא תלי' חלב בשחיטה חדא משום לחומרא וסתם מתני' דלענין שחיטה פ' דמתיר בן ט' ולענין חלב סתם בריי"פ גי"ה דאסור ועוד בברייתא דפליגי בחלב שליל לא נזכר בן ט':

ד **או** י"ל הרמב"ם דר"א אמר ר' אושיעא לא אתי' כהלכתא דס"ל לרמב"ם דטעמא דר' אלעזר דסברא אילונה הי' נותן לר' אלעזר דחלב שליל אסור שאין השליל כא' מאיבריה אלא בהמה בפ"ע דס"ל עובר לאו ירך אמו ולמה מתיר ר' יודא הלכך מפרש לר' יודא דע"י שחיטה מתיר וכמ"ש הרא"ש דגזה"כ הוא מכל בבהמה דהכל ניתר בשחיטה אמנם הר"מ דס"ל עובר ירך אמו עיי' בר"מ בפ"ד מה' תמורה ה"ג ובכ"מ שם וא"כ אין אנו צריכין לגזה"כ אלא חלב השליל ה"ט דמותר לר' יודא משום דהעובר כולו כא' מאיברי' וכך מבואר להדי' בלשון הרמב"ם בפ"ז מה' מא"ס ולאו מטעמא דשחיטתו מתירתו א"כ לא הלכו לשיטתן ואולם סתם מתני' דפסקו דחלב שליל אסור ס"ל דחדשים גרמו כר' יוחנן דף ע"ד דס"ל דחדשים גרמי וכמ"ש הרשב"א ורא"ש דטעמי' דר"מ דפסק כר' יוחנן מ"מ קו' ראשונים מר"א אמר ר"א דקאמר דהלכו לשיטתן לא קשה וק"ל:

ה **עוד** כ"ל להביא ראי' ולדקדק כרמב"ם ז"ל משום דף ע"ד ע"ב איבעיא להו מהו למנות בו ראשון ושני פרש"י נטמאה בהמה שחוטה מהו למנותה ראשון ובן ט' חי שבבטנה שני ר' יוחנן אמר מונין בו ראשון ושני פרש"י דתרי גופי נינהו ר"ש ב"ל אומר אין מונין בו ראשון ושני פרש"י אלא איהו נמי הוה ראשון איתבי' ר"ל לר' יוחנן הבשר מגע נבלה דברי ר"מ פרש"י בשר העובר שהי' מחובר לאבר היולא וחכ"א מגע טרפה בשלמא לדידי דחד גופא הוא הייכו דאתכשר בדמא דאימא אלא לדידך במה איתכשר א"ל בשחיטה וכר"ש ע"כ והקשה המהרש"א אפרש"י פלוגתיהו בבן ט' הא ממתניתא דפריך מכי' ר' יוחנן בבן א' מיירי דהא בבן ט' ס"ל לר"מ דאין שחיטת אמו מטהרתו וכ' דגם בבן א' פליגי וראיתי בס' לב ארי' שתמה על הרמב"ם שלא הביא דין זה דמונין ראשון ושני דקיי"ל כר' יוחנן ולו יהיבנא בבן ט' ליכא כ"מ דקיי"ל כרבנן לקמן דאין מטמא כיון דחי הוא מ"מ כ"מ בבן א' חי או אפי' בבן ט' מת ותי' דטעמא דר' יוחנן דמונין ראשון ושני משום דס"ל עובר לאו ירך אמו והר"מ ס"ל עובר ירך אמו וז"א דהא ר' יוחנן א"ל בפ' השולח עובר ירך אמו. ואלא מעתה קשה מ"ט דר' יוחנן דס"ל דהוה תרי גופי הא עובר ירך עמו אמנם י"ל פרש"י שפי' פלוגתיהו בבן ט' חדא דכולהו סוגי' דלעיל דר' אלעזר אמר רב אושעיא ופלוגתא דר"י ור"ל בדמו בבן ט' מיירי ה"ה ה"כ בבן ט' מיירי ויש ליישב נמי טעמי' דר' יוחנן אע"ג דס"ל עובר ירך אמו מ"מ בבן ט' לא ניתר כל העובר עם שחיטת האם דהייכו החלב ע"כ כאן לא חשיב כא' מאיברי' ולכך מונין בי' ראשון ושני ורא"י לרמב"ם מאח"כ בבן א' אין השחיטה מחלקת להתיר העובר ולא החלב דחלב אין נוהג כלל בשליל דחדשים גרמי:

וא"ש קו' המהרש"א דפריך ר"ל לר' יוחנן מר"מ דאליבא דר"מ דס"ל חלב נוהג בשליל א"כ בן א' לר"מ ג"כ אין השחיטה מתיר לגמרי ולהוי כתרי גופי' לר"מ לדידך כמו בן ט' לר' יודא ובמה מתכשר ושוב ראי' לרמב"ם דליתא לר"א אמר ר' אושעיא מר"מ דהא לר"א בר"א דהלכו לשיטתן בבן א' גם ר"מ מודה דחלבו מותר וכיון דבבן ט' מיירי ר' יוחנן ס"ל לר"מ דא"ש ר' יוחנן אליבא דריה"ג דס"ל דבן ט' מקבל טומאה אבל אנן דקיי"ל כרבנן דאיכו מטמא טומאת אוכלין ליתא לדר' יוחנן דאמר מונין ראשון ושני הא איכו מקבל טומאה:

ו **עוד** כ"ל ראי' להרמב"ם מלישנא קמא דף ס"ד דפליג ר"י ור"ל בשליל כפל ר"י אמר חלבו כחלב בהמה אוירא גריס ור"ל אמר כחלב חי' חדשים גרמי ופרש"י ז"ל אוירא גרס לשוי' בהמה וכיון דנולד מיתסר ואפי' לר' יודא לעיל דע"ד חלבו מותר התם דלא יצא לאויר העולם וקשה מה קשי' לרש"י מר' יודא דהא י"ל אפי"ת דאל שם חלב קודם שחיטתו מתירו כמ"ש כי"ב תוס' רי"פ גי"ה ד"ה וולדות וי"ל דס"ל לרש"י דא"כ למה אמר טעמא דר' יוחנן משום דאוירא גריס לימא דר' יוחנן ס"ל חלב נוהג בשליל והא דשרי ר' יודא חלב שליל כר"א אמר ר' אושעיא דהלכו לשיטתן דשחיטתו מטהרתו א"ו דל"ק ס"ל דאי איכא חלב בשליל תו אין שחיטה מטהרתו ולכך צ"ל טעמא דר' יוחנן משום דאוירא גריס וא"ש מר' יודא וכפרש"י דר' יודא מתיר משום דלא יצא לאויר עולם ולא נימא דטעמא דר' יודא משום לשיטתי' אזיל וס"ל לר"מ דלא עבדינן פלוגתא בין ל"ק לל"ב בכדי אלא גם לל"ב דחדשים גרמי ואסור בב"ע אין כח שחיטה לטהרתו:

ז **עוד** כ"ל ביישוב הרמב"ם דהר"ן בחדושיו כ' דלא כרמב"ם משום דבן ט' נקרא בהמה וקרינן בהמה בבהמה אותה תאכלו ומותר החלב. וכר"ן כמלא בתוס' רי"פ גי"ה ד"ה בוולדות לר' יוחנן דס"ל חדשים גרמי אבל בן א' לא דכתיב בחלב שור או כבש ובן א' לא מקרי שור וכ"כ בחדושי רשב"א הרי בן ט' מקרי עובר בהמה וקרינן שפיר בהמה בבהמה ואמרתי ליישב דבדף ס"ט ילפינן דניתר העובר בשחיטת אמו ול"ק מבהמה בבהמה דשדינן בהמה דרישא אבהמה דסיפא הרי דעובר מקרי בהמה ומתיר החלב כר"ן אבל הר"מ דפסק כל"ב שם דמוכל בבהמה מרבינן דניתר בשחיטת אמו כמ"ש הש"ך סי"ג ס"ק י"ז דר"מ פ' כל"ב א"כ עובר לא שמעינן דיקרא בהמה ולא שרי בהמה העובר כולה דהייכו אפי' החלב רק מוכל ילפינן דבויי להתיר בלא שחיטה שוב ראיתי במשבלות סי"ג סק"ב שתי' כי"ב הר"מ עי"ש ולמ"ש אני עוד הדבר מוכרח דהא החולקים אר"מ ס"ל מבהמה בבהמה והייכו כל"ק וכמ"ש בשם הר"ן ופשיטא דא"ש הר"מ לשיטתי' דפ' כל"ב:

ח **ובפר"ח** מקשי על הר"מ מדף ס"ט דבעי התם בן פקוע באיסור אבר היולא דאזיל אבן פקוע דכותי' זרעו מהו בהמה דעלמא לאו מכח חלב ודם של אבוה אתי ושרי ה"כ שרי א"ד תרי אסורי אמרינן תלתא לא אמרינן ופריך למאי קמבעיא אי לר"מ איסור יולא ליכא דלא ניתר בן ט' בשחיטה ואי לר' יודא איסור חלב ליכא דניתר בשחיטת אמו ולר"מ א"ש לדידן איכא חלב דלא ניתר בשחיטה ואיסור יולא איכא בהא הא קיי"ל כר' יודא דשחיטה מתיר בן ט' ותי' הפלתי למה דקיי"ל ד' סימנים אכשר בה רחמנא ויכול להושיט ידו למעי בהמה ולשחטו א"כ הרי שור גמור וחלבו אסור אבל בדף ס"ט אזלי הש"ס למ"ד דלא אכשרי ד' סימנים ואין לו שחיטת עלמו וחלבו מותר ותי' זה תמוה דהאיך נאמר בדף ס"ט פשיטא לי' וס"ל דלא אכשרי ד' סימנים ובדף ע"ד ע"א מבעיא לי' ועוד דבדף ע"ד בהושיט ידו למעי בהמה ושחטו מסיק רבא דלא איפשטי' אי שרי אי ד' סימנים אכשרי ובדף ע"ה בשוחט את הטרפה ומלא בה בן ט' ס"ל לרבא ד' סימנים אכשרי בה אע"כ צ"ל כמ"ש תוס' ד"ה לדברי:

ועוד תי' הפלתי דאפי' לרמב"ם לא אסור אלא החלב שהי' אז בשעת שחיטה אבל מה שנתגדל החלב אח"כ עד שראוי להיות מניקה גם לר"מ מותר דהא הולד כשחוט דמי וכי אסרה תורה חלב שנתגדל באוכל לאח"ש וא"כ א"ש קו' הפר"ח דשפיר אפי' לדידן ליכא איסור חלב משום דאותו המעט חלב שהי' בשעת לידה בטל בס' ול"כ דלא כדבריו ז"ל דהא הרא"ש הקשה דף ע"ה נימא דשחיטה דאם איכו מתיר יותר ממה שמתיר לבהמה עלמה ולמה ניתר חלב של עובר ותי' דגזה"כ הוא מכל בבהמה וא"כ בבן ט' לרמב"ם דלא מתיר מכל בבהמה החלב והטעם דחלב בחדשים תלי' דמקרי שור מכ"ש דאסור החלב שנתהוה בו אח"כ כשהוא הולך ונעשה שור וליתא למ"ש דהוה כחלב שנתגדל באוכל אלא חלב של שור הוא. ובלא"ה תמוה דהא פ' הר"מ בפ"ב מה' אה"ט דאין בן פקוע מטמא טומאת אוכלין כיון דחי הוא אע"ג שאי"ל שחיטה לא חשיב אוכל ועוד דקיי"ל בסי' שכ"א כרב אשי דע"ד דפודין בו כיון דרהיט ואזיל שה קרינא בי' אלא אפי' למר זוטרא דס"ל אין פודין שה מקרי דהא ילפינן גז"ש שה מפסח. ול"כ ליישב קו' פר"ח למש"ל דאתי' סוגי' דף ס"ט כל"ק שם דעובר נשחט מבהמה בבהמה ולהך לישנא מודה הרמב"ם:

ט **ועוד** נ"ל ליישב היטב קו' הפר"ח דהר"מ בפ"ז מה' מא"ס ה"ד כ' וז"ל הושיט ידו למעי בהמה וחותך מחלב העובר שכלה לו חדשיו והוליאו ה"ז חייב עליו והוא דין דסעי' ג' בש"ע בסמוך והקשה הכ"מ והב"י דלמה נקיט הרמב"ם והוליאו דהא פ' הרמב"ם דאין שחיטה מתירו לחלב עובר בן ט' ומה שתי' הב"י דה"ד כשהשליל שלם אבל כשנחתך החלב הרי הוא בכלל כל מה שבבהמה דחוהו הפר"ח עי"ש ול"כ ליישב הר"מ לפי מ"ש בפ"ה הלכה ה' דתולש חלב מן החי לוקה שתיים משום דשני האסורין באו בבת אחת מבואר דרמב"ם ס"ל כתוס' דף ע"ה ד"ה לדברי ודף ל"ג ד"ה מכככת ודף ק"ג ד"ה דאיסור שכ' דל"ר יוחנן אע"ג דס"ל חדשים גרמי וא"ל אויר לידה מ"מ אויר עולם לריך ולכך א"ש לר"י דף ק"ג דאיסור חלב וטריפה באו בבת א' וא"כ א"ש קו' ב"י דמ"ש הר"מ והוליאו ר"ל כהכ"ל דלא חל האיסור חלב עד שילא לאויר העולם אבל חדשים לחוד עדיין איכו חל וא"ש

בתלש

בחלב חלב מן החי ואכלו לוקה שתים משום דהוה בב"א והוא פשוט ונכון. מעתה לפי"ז בלא רמב"ם נמי קשה סוגי' דף ס"ט דלמה צריך לשנות אלא כל נבלה לא אמרינן הא בלא"ה קשה דהאיך אמר בהמה מחלב אתי' הא חלב הזכר שבא ממנו הבהמה עדיין בתוך הבהמה דזכר ולא יצא לאויר העולם וליכא איסור חלב ואלא צ"ל דמשום חלב אין ה"נ הוה מצי לתרץ כן אבל דרוצה לתרץ גם משום דם לכך משני כל נבלה לא אמרינן דבתי' זה מיישב לשניהם מחלב ומדם. א"כ לא קשה נמי אר"מ דאין ה"נ הוה מצי ליישב לדידן חלב נוהג בשליל ואיכא איסורין ואלא דשוב הוה קשי' לי' דבלא"ה חלב לגמרי ליכא בשום בהמה מזכר כיון דלא יצא לאויר העולם ולא הוה מועיל בתרוצו דלדידן איכא ג' איסורין וכי"כ קשה הס"ד בקשי' זו דהא ליכא איסור חלב כלל והי' צריך ליפול מהס"ד והשיב לי' כל נבלה לא אמרינן דהוא טעם מלא דנפל מס"ד מאיסור חלב ומאיסור דם:

והנה הת"כ שהביא הגמ' דף ע"ה אי' הכי בת"כ ויקרא פ' י"ז פרשה י"ד מדכתיב חלב ושתי כליות מוציא את חלב שליל יכול לא יהי' בעונש אבל יהא באזהרה ת"ל עוד חלב ושתי כליות יכול אבל יהי' בעומד והקרב ת"ל עוד חלב ושתי כליות באשם שאין ת"ל דק"ו הוא משלמים כו' ומה ת"ל באשם מה חלב באשם מוציא מכלל השליל אף כל מוציא מכלל שליל עכ"ל והרי מבואר דלא כתוס' דף ע"ה ע"א שפי' לת"כ דאינו באזהרה מוכל בהמה אלא מיתורי דחלב ושתי כליות וקו' התוס' מיישב שם הקרבן אהרן וקשה לכאו' על הרמב"ם דא"כ מבואר דשליל בן ט' אינו באזהרה חלב שלו דהא ת"כ מיירי בנשחט ונמצא בה שליל. ואולם נהפוך הוא דמוכח מת"כ זה דלא כר"א בר' הושעיא דקאמר ר"מ ור' יודא הלכו לשיטתן וחלבו מותר מכלל בבהמה. דז"א דהא הת"כ מתיר מן יתורי ואת שתי הכליות וא"ש הר"מ דת"כ דמתיר החלב סתם ת"כ ר' יודא הוא ור' יודא ס"ל דאינו נוהג בשליל ולא משום דהלך ר' יודא לשיטתי' ושפיר פ' הר"מ כסתם מתני' דרי"פ גי"ה דנוהג בשליל:

בס' בית יצחק כ' דהעיקר כי"א שאם שלמו לו חדשיו ומצאו חי אעפ"י שלא הפריס ע"ג קרקע חלבו וגידו אסור ומ"ש באוהל יצחק חלבו מותר וגידו אסור טעות נפל בדפוס ע"כ. ועדיין לא תיקן נכונה כי גידו אסור בכל שליל שנמצא עיי' ב"י שפ"כ בשם רשב"א וברשב"א הכי אי' וכמ"ש בפתיחת הסי'. איברא גם ארמ"א לקמן סי' ס"ה ס"ז שכ' יש מחמירים ונהגו להחמיר כסברא אחרונה מהר"מ בן חביב נמי קשה דסברא אחרונה היינו בבן ט' חי וז"א דמהר"מ בן חביב כתב דהמנהג כרשב"א וא"כ בכ"ע אסור:

סימן תל"ג.

(א). הש"ך מיקל בתערובות מחלב הדבוק לכרס והאחרונים אסרו והפמ"ג גם אבלים הניח בצ"ע (ב) חדשים מקרוב ראיתי מקילים לאכול הרוטב מבשר שהי' סירכא ונזהרים רק מהבשר ולא נראה דבריהם (ג) כאן כ' הט"ז סברא אם הפוסק שממנו יוצא הפסק דאסור ובא לפנינו דין אחר באותו פסק שהפוסק זה מתיר אע"ג דלא פסקינן כוותי' בהאי דינא כאן מצינן לסמוך עליו ולא כ"כ הט"ז סי' נ"ד (ד) בדין חלב דבוק לכרס ודקין עיי' מ"ש בסי' מ"ח:

סעי' ט' אבל אין אוסרין כלים של בני רייסן הואיל ונוהגין בו היתר והש"ך מקיל בתערובת אפי' יש תערובת מהחלב הדבוק לכרס בתבשיל אין נמנעין מלאכול ופר"ח כ' למה דקיי"ל ע"כ דהוי אסור וכ"כ כר"ו וגם פרמ"ג כ' בצ"ע דלמה לא צריך ס' ולדידי קשה הא כל שיש שומן יכול להקפיא השומן ע"י שנצטנן א"כ הוה כאיסור בעין כדאי' לקמן סי' צ"ח. חדשים מקרוב ראיתי מאנשים הנזהרים כל ימיהם שלא לאכול בשר סירכא שאוכלין המרק דהיינו הרוטב ורק הבשר אינם אוכלין ואמרו שכן כ' בשו"ת שואל ומשיב שהמחמירין הוא מטעם נדר ובנדר אינו בנו"ט והס' אינו תחת ידי ולשעה בא לידי ס' שו"ת הרי בשמים מהרב הגאון דסטרי' ני' וראיתי כי"ב להתיר הרוטב והביא לדברי ראב"ד שהי' אוסר הדביקות בסי' ל"ט ואפ"ה הי' אוכל הרוטב. והרבה תמיהות לי בדבר דהא בבשר שומן בעין נף בו ועוד דהמחמירים בסירכות טעמם משום דחוששין לדעות הרבה פוסקים דלא מהני מיעוך בסירכות ולאו משום נדר ועי' בש"ך סי' קי"ט ומרעיש עליו עליו הש"ך כאן והובא בבה"ט כאן ומראב"ד אין ראי' כמ"ש הפר"ח כאן דהראב"ד הי' מן המתירי דבק אלא שהחמיר ולא קבל עליו חומרא רק הבשר. אבל מן הסירכות הרי עד היום לא אכלו גם הרוטב הרי שקבלו עליהם לגמרי ונמשכין אחרי הספרים שכתבו כן דמיעוך ומשמוש קולא גדולה ויש להחמיר גם ברוטב. עיי' בט"ז ס"ק ה' שכ' דלא אמרינן חתיכה נ"נ בחלב הדבוק לכרס משום דר' אפרים הוא האוסר ור"א גופי' ס"ל דלא אמרינן חנ"נ רק בבב"ח ולעיל סי' צ"ד ס"ק ד' בחסר נלע לא ס"ל הט"ז סברא זו עי"ש והרבה מקומות כ' סברא זו בחיבורי זה ובחיבורי לאו"ח סוסי' תל"ו עיי' סעי' ט"ו לענין חלב הדקין שמיישבין הרמ"א בשם כל בו דלא אסור רק הקרום על האמות ועיי"ל סי' מ"ח שגם אני ישבתי וכ"פ בס' בית יצחק בתיקן הבית אות ג' ולמה באות ד' פ' דצריך ס' גם כנגד החלב הדבוק ע"ג הדקין:

סימן תל"ד.

(א) ישו' אתוס' ורא"ש שדחו הרא"ם דס"ל חלב יותרת הכבד מה"ת אסור ומעי"ט הקשה אתוס' ורא"ש וישבתי קו' מעי"ט. והרמב"ם בפ"ז מה' מא"ס שכ' טעם דחלב אלי' מותר טעם אחר מטעם דאי' בגמ' (ב) תי' אקו' תוס' יומא דע"ד ל"ל חזי לאצטרופי דח"ש אסור תיפ"ל מכל חלב. תי' אקו' מהרש"א חולין אתוס' דף קי"ז ועוד תי' ארמב"ם שלא כ' חלב אלי' מותר כטעם דאי' בגמ' (ג) קו' אתוס' דף קי"ז שכ' דר' ינאי ס"ל יותרת ושתי כליות בשעירי ע"א מועשה לפר א"כ רמי רבי אדרבי ותי' וישוב על רמב"ם הנ"ל (ד) עוד קו' על תי' תוס' דקשיא ר' ישמעאל אדר' ישמעאל ומיני' עוד סעד לרמב"ם (ה) אי איישר חיילי ה"א להחמיר כרא"ם ור"ת לקלוף ביותרת הכבד השומן תחת הקרום או להשליך הטרפיש לגמרי כי הקו' שהקשו תוס' ורא"ש על רא"ם ור"ת יש מקום לישב מן הש"ס ויש מקום בפוסקים לדבריהם:

סעי' י"ב בהגה יותרת הכבד וכו' ויש מחמירין עוד לנקר השומן תחת הקרום השוה. רא"ם ור"ת. דברי רא"ם בתוס' ורא"ש חולין דף צ"ב מת"כ דחלב הקרב על מזבח אסור א"כ ה"ה חלב מיותרת הכבד אסור והקשו עליו מסוגי' דלקמן דף קי"ז ומשום שצריך למה שלפנינו להבין אעתיק הסוגי' דאי' שם במשנה בחלב מועלין בו ובגמ' מנא ה"מ אמר ר' ינאי דאמר קרא (באימורי פר כהן משיח) כאשר יורם משור זבח השלמים כו' מה כהן משיח יש בו מעילה (פרש"י באימורים) אף שור זבח השלמים יש בו מעילה א"ל ר' חנינא כעורה זו ששנה רבי כל חלב לד' לרבות אימורי קדשים קלים למעילה אמר אביי איצטריך דאי כ' רחמנא חלב ה"א חלב אין יותרת ושתי כליות לא כ' רחמנא כאשר יורם ואי כ' רחמנא כאשר יורם ה"א חלב אליה דליתא בשור לא כ' רחמנא כל חלב א"ל ר' מרי לר' זביד אי אליה איקרי חלב תתסר באכילה א"ל עליך אמר קרא כל חלב שור וכשב ועז דבר השוה בשור וכשב ועז (ואליה אינו נוהג בשור ועז) רב אשי אמר חלבו האליה איקראי חלב סתמא לא איקראי אלא מעתה לא ימעלו בה (דהא מעילה מכל חלב נפקא לן והא אמרת דלא חלב איקראי) אלא מחוורתא כדר' זביד עכלה"ג. ותוס' שם ד"ה אמר ר' ינאי דאמר קרא כאשר יורם בפרק איזהו מקומן דמ"ע מוקמי רבא שם כאשר יורם לדבר הלמד בהיקש דאינו חוזר ומלמד בהיקש דיותרת ושתי כליות בשעיר ע"ז וכו' והקשו תוס' ורא"ש סי' ה' על הרא"ם לדבריו כל שומן האליה ליתסר דקרב לגבי מזבח הוא ואי משום דאמרינן רב אשי אמר חלב האליה איקראי חלב סתמא לא איקרו מ"מ ליתסר משום שהוא קרב לגבי מזבח והקשה במעי"ט מה מקשו על הרא"ם דחלב אליה ליתסר דהא גמ' מפורשת לקמן דשרי מדכתיב כל חלב שור וכבש ועז דבר השוה בשלשתן:

ונ"ל דהנה גם הרמב"ם קשה שכ' בפי"ז מה' מא"ס הלכה ה' חלב האליה מותר באכילה דלא איקרי חלב אלא לענין קרבן בלבד כמו שנקרא חלב כליות ויותרת הכבד לענין קרבן כמו שאתה אומר חלב הארץ לפי שמרימין דברים אלו לד' נקראת חלב דאין דבר טוב אלא המורם לד' ע"כ. והקשה בלח"מ הא בגמ' הנ"ל מוכח דחלב יותרת הכבד ושתי כליות לא אקרי חלב ולכך צריך כאשר יורם לרבות אותם למעילה ולא אתי' מכל החלב, ועוד למה לא כ' הטעם דאי' בגמ' דחלב אליה מותר מדכתיב כל חלב שור וכבש ועז דבר השוה בשלשתן:

ונ"ל ליישב הר"מ מקו' לח"מ וקו' מי"ט אתוס' ורא"ש הנ"ל דהנה המי"ט הקשה דדריש ר' זביד דף קי"ז דאתי כל חלב שור כשב ועז להתיר חלב אלי' משום דחלב אסור רק בשוה לשלשתן הא בכריתות דף ד' דרשי התם הך קרא לדרשא אחריתא דהיינו לר' ישמעאל לחלק דחייב אשור וכבש ועז על כל אחת ואחת ולרבנן דס"ל אינו חייב אלא אחת איצטרך קרא שור וכבש ועז משום דחדא מאידך לא ילפינן דמצריך צריכי לה התם. וא"כ ליתא לדר' זביד:

ונ"ל דעוד קשה על סוגי' הנ"ל דף קי"ז דאביי מצריך צריכי כאשר יורם וכל החלב לד' דאי מכאשר יורם ה"א שור וקשה לא לכתוב שור רק כאשר יורם מזבח השלמים ולא הוה איצטרך כל החלב אלא א"כ י"ל דאין ה"נ סוגיות חלוקות הן וסוגי' דחולין אזלי לר' ינאי דיליף מכאשר יורם השור ואי ס"ל לר' ינאי גם דרשא דרבי מכל החלב דמועלין בחלב האלי' וצריכן לדחוק לר' ינאי צריך לכתוב שור לאיזה דרשא ומשני אביי שפיר דצריכי כאשר יורם משור וצריך כל החלב ג"כ לרבות חלב האלי' וקשה לר' ינאי קו' הגמ' א"כ אם חלב האלי' אקרי חלב לתסר באכילה וצריך ר' זביד לשנות אליבא דר' ינאי דכל חלב שור ושה ועז אתי להתיר חלב אלי' באכילה דבר השוה בשלשתן ולא אסיק ר' ינאי מסוגי' דכריתות דאיצטרך קרא דשור וכבש ועז לדרשא אחריתא לר' ישמעאל לחלק ולרבנן משום דחד מאידך לא ילפינן וגם לא ס"ל כרבא זבחים דף מ"ט דכאשר יורם אתי לדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש אבל אנן דקיי"ל כסוגי' דכריתות ליתא לדר' ינאי ולר' זביד כקו' מי"ט לאמת ועוד ליתא לדר' ינאי דהא רבא מוקי כאשר יורם אתי לכדרבא לדבר שלמד בהיקש וע"כ צרכא טעמא דמועלין בחלב משום דכל החלב לד' כל מה שהוא חלב לד' איקרי חלב דהיינו חלב לד' משו"ה איקרי חלב משום שהוא טוב כמו חלב הארץ, וממילא לא קשה א"כ חלב אלי' ככו' הגמ' דז"א דהא מכל החלב לד' לאו משום דמקרי חלב

ממש

ממש דליתסר באכילה אלא מפני שהוא טוב ומורם לד' ומועל שפיר דלענין מעילה שפיר מקרי חלב אלי' חלב מפני שהוא טוב ומורם לד' אבל באכילה לא אסור אלא מה שהוא חלב ממש וחלב אליה לא מקרי חלב ממש. ולפי"ז א"ש מ"ש תוס' ורא"ש על הרא"ה מרב אשי מקו' מעי"ע הא רב אשי אדחי דאמר רב אשי דחלב אלי' לא מיתסר משום דלא מקרי חלב סתמא אלא מעתה לא ימעלו בה ומדמועל ע"כ מקרי חלב אע"ג דכתיב חלב האלי' ז"א דהא לרבא לא מוכח מכאשר יורם דמועל ע"כ מכל החלב לד' וי"ל כו' אשי באכילה אינו אסור אלא מה דמקרי חלב סתמא אבל מועל שפיר משום דאיקרי לגבי מעילה חלב לד' ר"ל הטוב דהיינו המורם לד' כמו חלב הארץ:

אמנם תוס' ורא"ש י"ל פשוט דהנה תוס' ורא"ש הקשו ארא"ה דלפי דברי רא"ה קשה על רב אשי חלב אלי' ליתסר דקרב ע"ג מזבח וסה"ת לא מקשי על רב אשי אלא מקשי מרב אשי דמה חלב אלי' מותר משום דלא מקרי חלב סתם של יותרת דמקרי שומן מכ"ש דשרי ולמה לא הקשה סה"ת כתוס' ורא"ש ורא"ה חלב אלי' לתסר דקרב ע"ג המזבח ותוס' ורא"ש לא הקשו כמכ"ש ונ"ל דהרבה פעמים דברי תוס' הם דברי סה"ת שהוא מבעלי תוס' דוק ותשכח ועתה אומר דתוס' ורא"ש לדבר א' כיוונו עם דברי סה"ת אלא שיש קיצור בדבריהם והכי קושיתם אם שומן יותרת הכבד דודאי לא מקרי חלב אלא שומן אסור לרא"ה משום דקרב ע"ג מזבח מכ"ש חלב אליה דאע"ג דלא מקרי חלב סתמא מכ"ש שיהי' אסור כיון דקרב ע"ג מזבח וא"כ אע"ג דאיתותב רב אשי דא' לא ימעלו ואלא מדמועל בחלב האלי' ש"מ דאתרבי מכל החלב דרבי וש"מ דאפי' חלב האלי' מקרי חלב מ"מ שומן דגרע מחלב האליה דלא מקרי חלב כלל לא אידחי א"כ לרב אשי עכ"פ שומן יותרת לאו בכלל חלב הוא אע"ג דקרב ע"ג מזבח:

ב **ובס'** לב ארי' ראיתי שכ' דס"ל לרב אשי לדידי' ס"ל דלא כר' זביד ולא הוה קשיא לי' קו' הגמ' א"כ לא ימעלו דס"ל כל החלב דכל מרבה חלב כל דהוא אפי' חלב אליה שלא נקרא חלב סתם וא"ת א"כ קשה קו' הגמ' א"כ לתסר באכילה ז"א לענין אכילה דרשינן כל החלב לח"ש ונ"ל לפי"ז א"ש קו' התוס' יומא דף ע"ד ד"ה כיון דחזי לאיצטרופי וז"ל תימא לי אמאי לא קאמר טעמא דכל חלב אתי לרבות חצי שיעור ולפי"ז א"ש דאי לאו סברא דחזי לאיצטרופי ה"א מכל חלב לרבות חלב האליה כמו כל החלב דמרבינן חלב האליה דאע"ג חלב סתמא מרבינן מכל החלב אפי' חלב כל דהוא אבל עכשיו דיש לן סברא דחזי לאיצטרופי מוקמינן כל חלב לח"ש אמנם בס' לב ארי' לא מתרץ דהא הש"ס דחי לדרב אשי אלא מעתה לא ימעלו מכל חלב לד' ואפשר לומר למ"ש תוס' ד"ה אמר ר' ינאי דהכל אסמכתא בעלמא הוא לא אידחי רב אשי דחלב אליה דלא אקרי חלב סתמא לא אסור ואפי' מדרבנן שרי כיון דלא אקרי חלב סתם ולא קשה קו' הגמ' אלא מעתה לא ימעלו אין ה"נ מה"ת אינו מועל רק מדרבנן וקרא כל חלב לד' אסמכתא בעלמא הוא. אמנם במהרש"א שם הקשה אתוס' מ"ש דקרא רק אסמכתא דהא לא קאי הכי התם במסקנא אלא קדשי מזבח לר' ינאי מדאורייתא מועל וכ' בס' לב ארי' דהכי מוכח בתמורה דל"ב ובמעילה דף ט"ו ע"א:

ונ"ל דתוס' כתבו כן ליישב לרבא זבחים דף מ"ט כמו שהקשו בקושיתם הא לרבא צריך כאשר יורם לדבר הלמד בהיקש ותירצו בתוס' בתי' הא' דס"ל לר' ינאי יותרת ושתי כליות בשעירי ע"א מועשה לפר וכו' וכ"כ תוס' בזבחים דף מ"ט והוא כתנא דבי ר' ישמעאל. אבל רבא שם דיליף שעירי ע"ז צריך שתי כליות ויותרת מכאשר יורם ס"ל כתנא דבי רב דאמר ועשה לפר זה פר יוה"כ ותי' זו הי' לתוס' לדוחק דלהכא דס"ל הלכה כתנא דבי רב פליג לכאו' אר' ינאי ולכך כ' תוס' תי' הב' די"ל אליבא דרבא דברי ר' ינאי אסמכתא ונדחה רב אשי דהכל אסמכתא:

מעתה א"ש הרמב"ם דאיהו סמך אסוגי' דתמורה ומעילה הנ"ל דהוה מה"ת ולא מביא ר' ינאי קרא כאשר יורם למעילה מה"ת א"כ א"ש קו' התוס' כאשר יורם איצטרך ללמד בהיקש אין חוזר ולמד בהיקש מ"מ מה"ת מכל החלב ואפי' חלב האלי' דלא מקרי חלב סתם אפ"ה מועיל ומה דפריך ארב אשי א"כ לא ימעלו התם בסוגי' דחולין באמת רק אסמכתא ופריך שפיר אלא מעתה לא ימעלו כי אסמכתא דכל חלב לד' ליכא למעט חלב אליה כיון דלא איקרי חלב ומכל חלב אין סברא לעשות אסמכתא ולמעול מדרבנן כיון דאפי' חלב שתי כליות ויותרת נמי רק מדרבנן אין סברא לאסור אפי' חלב אלי' מדרבנן דלא אקרי חלב סתם אבל אם הוא מה"ת שפיר מרבינן מכל חלב לד' למעילה אפי' חלב כל דהוא דהיינו אפי' חלב אלי' וא"כ א"ש הרמב"ם דלא מביא דחלב אלי' מותר מדרשא דר' זביד וכל חלב שור ושה השוה בשלשתן לדידן בלא"ה מוכח דהא לאמת לא אידחי רב אשי מעתה לא ימעלו דהא מכל חלב מוכח דמועל אפי' כל דהוא אבל איסורי ליכא לענין איסורי' דרשינן כל חלב לחצי שיעור:

ג **קשה** לי אתי' תוס' א' דר' ינאי סבר יותרת ושתי כליות בשעיר ע"ז מועשה לפר א"כ רבי דדריש מכל חלב לד' דמועל בק"ק ע"כ נמי ס"ל כר' ינאי גם מכאשר יורם כדאמר אביי דצריכי תרתי קראי א"כ רבי נמי ס"ל שעירי ע"א מועשה לפר וז"א דהא רבי ס"ל זבחים דמ"א ועשה לפר זה פר יום הכיפורים וצ"ל דלא אסקי אדעתן מרבי דס"ל הכי א"כ כאשר יורם איצטרך לכדרבא דבר הלמד מהיקש וכו' דצריך לשעירי ע"ז יותרת ושתי כליות ואלא א"כ קשה מנ"ל יותרת ושתי כליות למעילה בק"ק דלא נשאר אלא כל חלב לד' כדרשת רבי א"כ נימא חלב אין שתי כליות לא אע"כ כרמב"ם דחלב דר"ל בקרבן לאו חלב ממש אלא הטוב והוא המורם לד' א"כ שתי כליות ויותרת דהורם בפר כהן משיח תו מקרי חלב כמו חלב הארץ:

ד **עוד** קשה לי לתוס' שכתבו דיליף יותרת ושתי כליות לשעירי ע"ז מועשה לפר וכו' ואיצטרך כאשר יורם למעילה לקדשים קלים כר' ינאי וקשה מאן תנא דס"ל הכי תנא דבי ר' ישמעאל דף ס"א בזבחים שם א"כ לתדבר"י איצטרך כאשר וקשי' על ר' ישמעאל וכי כעורה מה דאמר רבי מכל חלב לד' דמועל באימורי קדשים קלים וצריך לתרץ כצריכת דאביי וקשה קו' ר' מרי א"כ חלב אליה תיתסר באכילה וצריך לומר כתי' ר' זביד דכתי' כל חלב שור ושה השוה בשלשתן וז"א דהא ר' ישמעאל ס"ל כריתות דף ד' דאיצטרך כל חלב שור ושה ועז לחלק דחייב על כל אחת ואחת ואלא מזה סעד לרמב"ם דרב אשי לא נדחה ולכך לא אסור משום דחלב סתמא אסור וחלב אליה דלא מקרי חלב סתמא מותר וצ"ל דלא קשיא קו' הגמ' א"כ אמאי מועל וצ"ל כפי' הרמב"ם לענין מעילה מקרי שפיר חלב דר"ל טובה כמו חלב הארץ ועיי' פר"ח א"ה סוס"י תר"ח דתנא דבי ר' ישמעאל היינו ר' ישמעאל:

והנה לפי כל הנ"ל דרב אשי לא נדחה וחלב אליה לא נתמעט מר' זביד דהכ' מיעטי' מכל חלב שור ושה ועז השוה בשלשתן אלא כטעמי' דרב אשי דחלב אליה לא מקרי חלב סתם שפיר נדחה הרא"ה כקו' תוס' ורא"ש דמ"מ יהי' אסור כיון דקרב ע"ג מזבח ואלא אפי' נדחה רב אשי מחלב האלי' מ"מ משומן לא אידחי כמ"ש בס' התרומות אמנם במי"ע פי' כ"ה סי' כ"ה אמ"ש הרא"ה דשומן מקרי עם חלב מב"מ דבלשון המקרא בין של היתר בין של איסור חלב שמו אלא שחכמים נתנו הבדל בניהם ליחד שם לחלק המותר לקרותו בשם שומן ע"כ א"כ י"ל דהרא"ה ס"ל דגם חלב היותרת מקרי חלב מקרא ולא כסה"ת שכ' דמקרי שומן דזה השם מן החכמים אבל לעולם חלב מקרי דמשו"ה מקרי לרא"ש שומן וחלב מב"מ אמנם מרא"ש אין ראי' דרא"ש י"ל שומן וחלב הוה מב"מ בטעמא וכמ"ש הש"ך סי' צ"ח סק"א אבל לענין שמא י"ל שומן לחוד וחלב לחוד ואי"ל לתי' המי"ע דלא קשה על הרא"ש דרא"ש מיירי במב"מ בטעמא אמנם בפר"ח שם סק"ו כ' בשם או"ה דחלב ושומן מב"מ משמע לענין מב"מ לא בטל ולא אזלינן בתר שמא א"כ ש"מ דשומן וחלב חד שמא וע"כ משום בתורה הכל איקרי חלב כמ"ש הר"ן ורשב"א בפי' גי"ה בשם ראב"ד דחלב ובשר מקרי מב"מ משום בתורה חלב איקרי נמי בכלל בשר וא"כ לא קשה קו' סה"ת על ס' יראים ואמנם י"ל דסה"ת ס"ל כאגור הובא בב"י סי' צ"ח דיש שומן שאינו מינו עם חלב כגון שומן הכליות ושומן הירך א"כ י"ל גם של היותרת הכבד שומן מקרי כסה"ת:

וצ"ע דרמ"א כ' בשם הרא"ה דיש מחמירין לנקר השומן שתחת הקרום שהוא. ר"מ ור"ת. וכ' דהמנהג אינו כן רק לנקר הקרומים וכ' יר"ו כ' שתוס' הכריעו שנוטל הקרום שעליו ומותר וכ"כ הרא"ש וכן עמא דבר ע"כ מ"מ הדין קשה כנגד הרא"ה ור"ת לפי סה"ת משמע דעיקר שדוחה לרא"ה ור"ת משום דשל יותרת מקרי שומן וכ' לעיל שכן ס"ל נמי לתוס' ורא"ש וכ"מ בלשון תוס' דף צ"ג ורא"ש שכ' ושומן יותרת אגבי יותרת א"כ יש מקום לדברי רא"ה דשומן נמי מקרי חלב למ"ש בשם או"ה ומי"ע לעיל. וד"מ כ' בשם אגור דיש להחמיר כרא"ה ומן המנהג הב"י כ' דיש מנהג אחר שמשליכין לגמרי הטרפים. ומש"ל בשם אגור דשומן הזה וגלעות ואלי' שומן מקרי ראיתי גם או"ה כ"כ כלל כ"ג דין י"ז דמקרי בשר שומן אפי"ה כ' דחלב עם שומן מקרי מב"מ א"כ שומן מקרי נמי חלב הרי דלא כסה"ת והקו' תוס' ורא"ש אר"א ממין מרב אשי דאמר חלב אלי' מותר מדלא איקרי חלב סתמא אלא חלב האלי' והקשו הא קרב ע"ג מזבח י"ל דלמא לא מסיק מברייתא דת"כ שהביא הרא"ה ראי' ואת"ל דזה דוחק מ"מ ניחא לי' להקשות הקו' מני' וכי' השתא אמאי למעול וי"ל דהרא"ה ס"ל דבלא"ה הנה מני להקשות רב אשי דע"כ נקרא חלב האליה דוקא כשהוא מחובר עם האליה אבל כשהוא בפני עצמו שפיר נקרי חלב כמ"ש מאגור ואו"ה לענין מב"מ כשהוא דבוק עם האליה מקרי בשר שומן אבל כשהוא בפני עצמו הוה מב"מ עם חלב בחד שמא אלא עכצ"ל דעדיפא לי' להקשות ממעילה מני' וכי' א"כ גם אהר"מ לא קשה דעדיפא לי' להקשות מני' וכי' ואי אייתר איילי ה"א דאיסור כרת טוב להחמיר כהרא"ה או כמנהג שכ' הב"י שמשליכין הטרפים:

סימן תל"ד. (זה הסי' נרשם בכפל)

(א) מ"ש בש"ע דלאחר שנצטנן החלב מותר להניחו ע"ג כסלים או"ה בשם מרדכי אוסר ומה שהקשה עליו בד"מ ישבתי ונ' דלק"מ ויש להחמיר באיסור כרת כמ"ש או"ה (ב) ובעודו חם רש"י אוסר ומה שהקשה הרשב"א ארש"י ישבתי וכן ישבתי קו' הרשב"א אר"מ דלא ס"ל כרש"י אלא דסגי בדיע' בשפשוף גדול (ג) צ"ע אטור שדרכו בכ"מ למשוך אחר תה"ב וכאן פ' כר"מ ובתה"ב פ' רבעי קליפה מכ"ש ארמ"א דפוסק בכ"מ כאו"ה ואו"ה פ' כרשב"א ולא עוד מאחר דפשטו' דברי רש"י משמע דאוסר כולו קאמר וראיות שכ' תוה"ב דשמא בקליפה סגי דחיתי לענ"ד פשוט א"כ בחלב דס' כרת יש להחמיר (ד) כתבתי אין מוכרח

מר"מ

מר"מ דמתיר דיע' בחלב חם וא"ש קו' ד"מ על או"ה וקו' רשב"א אר"מ (ה) היש"ש שכ' דגם רש"י ס"ל דלא אסור רק לכתחלה פליאה:

בש"ע סעי' ח"י אין פורשין הכסלים בעוד שלא נצטנן חלב שעליהם מפני שהוא נימוח ונבלע בבשר ורש"י פי' אחר שהחלב מוטל על הבשר ומתחמם וזב על הבשר. וא"י א"כ מה ראי' כ' תוס' ורא"ש ור"ן מוישימו החלבים על החזות דלאחר שנצטנן מותר וכמ"ש בש"ע הא י"ל דהפסוק מיירי שלא הי' מונח שם כל כך זמן עד שמתחמם ודוחק לומר דתוס' חולק אפרש"י דלא מחמת שמתחמם במונח זע"ז אסור דא"כ ה"ל לתוס' ורא"ש לכתוב דעת רש"י ולחלוק עליו ולא עוד דר"ן הביא ג"כ דברי רש"י וגם דברי תוס' וכ' דס"ל דמ"ש רש"י ומתחמם ר"ל מתחמם לנאת החלב וזב אבל לא שנעשה חימום בחתיכות וכ"כ מרשב"א בתהב"א הא הבשר צונן וקיי"ל תתאי גבר ואי פרש"י כפשוטו דשניהם מתחממים זה מזה ה"ל שניהם חמים א"ו דז"א אלא דהחלב שהוא זב יוצא ע"י חימום קצת ול"ע אי מונח זה על זה זמן הרבה דידוע דבשר בפ"ע בזמן רב נתחמם כמ"ש רש"י דשחיטה א"א מעיו"ט דחייש לנכמר בשרא פן יתחמם ויסריח כ"כ רש"י במשנה א' פ"ג דבילה וכשבשר מונח זה ע"ז או חלב מסריח מהרה והסירחון בא מחימום כרש"י הנ"ל כדאי' שם דף י"א אין מולחין החלבים ואין מהפכין בהן ביו"ט כדי שלא יסריחו הרי כשהם מונחים זע"ז נתחממים וכפשטות דברי רש"י ז"ל ול"ע אם מונח זע"ז במשך זמן ולכתחלה י"ל לרש"י דאסור אפי' בנצטנן ולא קשה מקרא וישימו החלבים כו' כהנים זריזין הן ואנן אין אנו בקיאין בכמה זמן נתחמם ובלא"ה קשה מה ראי' מביא תוס' מקרא וישימו וכו' לאחר שנצטנן שרי כיון בדיע' שרי בשפשוף כמ"ש סעי"ע וא"כ כהנים זריזין הן ושרי לכתחלה ואלא אם תוס' ס"ל בדיע' לגמרי אסור כרש"י א"ש. וכחידו' רשב"א כ' דמרש"י משמע דאוסר כולו ולא כמ"ש הש"ע סעי' י"ט דסגי' בשפשוף והקשה מ"ש מבית השחיטה דאינו אלא קולף. ולא ידענא מה קשי' לי' דהא הרשב"א גופי' הקשה באמת לעיל אמאי קולף ולא נאסר בשמנונית שנבלע בדם. וכ' דשמנונית מועט הוא אבל כאן דזב חלב ממש והרבה:

ומה שפסק' הרשב"א ארמב"ם דלא בעי אפילו קליפה הא רב פפא בלע בשרא קאמר י"ל הא בתה"א הקשה ארש"י הא תתאי גבר והבשר צונן א"כ י"ל דס"ל לר"מ רב פפא ס"ל כמ"ד עלאי גבר והחלב חם ובולע כ"ק אבל אנן דקיי"ל ת"ג מותר אע"ג בחם לתוך צונן בעי קליפה היינו בחם ממש דוקא אבל בחם דחלב כשניטל מן הבהמה לא אלא דתי' זה צ"ע דלמה יהי' החלב יותר חם מן הבשר כי גם הבשר עדיין חם סמוך לשחיטה והנה לרמב"ם לשיטתי' י"ל כמש"ל סי' י' ליישב הרמב"ם בסכין של גוי דלא ס"ל כרב דאמר קולף דאיהו ס"ל כמ"ד בירושלמי בפ' כירה והובא בפוסקים לקמן סי' ס"ח רותח דאינו מבשל נמי אינו בולע וא"ש הר"מ לשיטתי' ולדידי צ"ע כי פשטות רש"י משמע דאוסר כולו כמ"ש רשב"א וכ"כ מתוס' ורא"ש דס"ל דלגמרי אסור וצ"ע:

ועוד קשה לי ארמ"א שדוחה לאו"ה בשם מרדכי דאוסר לכתחלה אפי' בצונן ואעפ"י שנאמר וישימו החלבים וכו' במקדש שאני דזריזין והקשה עליו הד"מ דהא הר"מ אפי' אם הוא חם בדיע' שרי ולא אסור רק לכתחלה ש"מ בצונן אפי' לכתחלה שרי ע"כ אין קו' דהא האו"ה גופי' הביא שם הר"מ מ"ש בדיע' לא נאסר הבשר וכ' עליו שכ' תה"ב היינו אם נתקרר מתחלה אבל לא נתקרר בעי קליפה הרי דפוסק דלא כר"מ בלא נתקרר דבעי קליפה וכרשב"א כן לא פ' כר"מ בלא נתקרר אלא כמרדכי וכמ"ש המרדכי להחמיר בס' כרת. ועוד מר"מ יש ליישב לרבותי' נקיט שהחלב חם לאשמעינן דאפי"ה בדיע' שרי אבל לכתחלה מודה הר"מ ועדיפא ה"ל להקשות לד"מ מתוס' ורא"ש ור"ן שמביאין ראי' אם כבר נתקרר מותר ממה שנאמר וישימו את החלבים אמנם למ"ש דתוס' סברי דאפי' בדיע' אסור וי"ל מיד אסור עכ"פ כדי קליפה וס"ד דחלב מפני שהוא רך אוסר נמי בצונן כמ"ש תוס' דף ק"א דחלב בולע בבשר אפי' בצונן ופי' בחס"ו משום דחלב רך וחלק בולע אפי' בצונן ובתה"ב כ' רק שמא לרש"י בקליפה סגי אע"ג בקצר כ"ד בבירור כן ויותר מכריע לענ"ד דאוסר כולו דב' טעמים שכ' הרשב"א דסגי אם יהי' כרותח דבית השחיטה דסגי בקליפה או משום תתאי גבר כבר ישבתי לעיל ועוד לפי מ"ש דהא רש"י כ' דשניהם מתחממים ולא שייך ת"ג א"כ אינו דומה לבית השחיטה דהסכין צונן ועוד חלב חם רך וחלק והוא זב בעין על בשר י"ל דבולע יותר כמש"ל בשם חס"ו לתוס' דחלב בולע בבשר מפני שהוא דבר רך וחלק א"כ אין לנו לדמות להקל ורשב"א לא מכריע כרמב"ם אדרבה הביא לר"מ בקצת קשיא דהאיך סגי בשפשוף גדול דהא דאיב תרבא ובלע בשרא קאמר וכן בקצר הביא הב' דיעות ומסתמא בדאו' אזלינן בתר המחמיר וכ"כ מאו"ה הנ"ל שתה"ב מכריע כרש"י ולא כרמב"ם:

ועוד כ' דאינו מוכרח מרמב"ם דמתיר בדיעבד הלא בצונן וס"ל כמרדכי שכ' האו"ה ולא קשה קו' ד"מ מרמב"ם איברא דטור כ' בשם ר"מ דמיירי בחם וכן ס"ל לרשב"א ור"ן אבל למרדכי הנ"ל י"ל דר"מ מיירי בצונן א"כ בחם י"ל גם ר"מ מודה דאסור דז"ל הרמב"ם בפ"ז ה"ע אסור לטבח לפרוש חלב הכסלים על הבשר כדי לנאותו שהקרום שעל החלב דק ויתמעך ביד הטבח ויזוב החלב ויבלע בבשר וכל הדברים האלו אסור לעשותן ואם נעשה לא נאסר הבשר הרי דלא כ' הר"מ בחלב חם כמו שהעתיק הטור וראיתי בסמ"ג שכ' כל לשון הרמב"ם וכ' עליו בשם ר"ש דוקא לאחר ניתוח מיד בעודו חם אבל כנתקרר יפה מותר ע"כ והשמיט הסמ"ג מ"ש הר"מ דמותר בדיעבד ונראה משו"ה השמיט דלא ס"ל דשרי בדיע' בחם ובלא"מ שם כ' דלכך נקיט רבינו טבח דהיינו הטבח אחר ששחט אבל אחר שנצטנן לא ול"כ דאינו מוכרח דנקיט טבח כמ"ש המרדכי באו"ה הנ"ל שכ' ואסור לטבח לפרוש חלב הכסלים על הבשר. כדי לנאותם אפי' אם שניהם צוננים כו' אין להקל לטבח כל כך בדבר שיש בו חשש ס' כרת ואין נראה שיסמוך בו הטבח כל כך על דעתו כו' יראה בדבריו מיושב דנקיט טבח דאע"ג דטבח נאמן בהכשר בשר בזה אין לנו לסמוך עליו משום דהטבח גופי' אין לו לסמוך על עצמו כמ"ש כי לפעמים לא יתקרר כ"כ ולאו אדעתי' ועוד י"ל דנקיט טבח אורחי' דמלתא דהטבח מוכר בשר דרכו בכך לפרוש החלב ע"ג בשר כדי לנאות בעיני הלוקחים וי"ל דאו"ה גופי' הכי כוונתו שאחר דברי מרדכי כ' בשם הר"מ בדיע' מותר ר"ל בצונן וז"ש וכ' בתה"ב אפי' קליפה לא בעי אם נתקרר עי"ש אע"ג דתה"ב פי' הר"מ גופי' בחם האו"ה לא ס"ל כן דאז קשה אר"מ אמאי לא אסור בדיעבד כקו' תה"ב:

ופליאה בעיני דברי יש"ש שכ' בפ"ק סי' י"ד וז"ל אמר אמימר לא לסחוף איניש כפלא עלוי בשרא דחיישינן שמא איידי דממשמש ידא בהותו שהוא דק יהי' נפחת ויזוב וכ' הר"ן שכ' מדעת רש"י אפי' בדיע' אסור והר"מ כ' שאינו אסור אלא לכתחלה ואני אומר דאף לרש"י אינו אסור אלא לכתחלה ומ"ש לפי שהחלב מתחמם וזב על הבשר מה בכך אינו אלא חששא רחוקה וגם איכא ס"ס שמא לא יזוב ואת"ל יזוב שמא לא נפחת קרמא ולא יבוא כלל על הבשר עכ"ל ובגמ' ליתא כמ"ש הוא ז"ל בתחלה שמא איידי לשון ספק אלא איידי דממשמש ידא הקרום שהוא דק וקלים תפחת משמע לשון ודאי ולא לשון ספק וגם לשון רש"י שמתחמם וזב לשון ודאי משמע. וגם מנ"ל לומר דחששא רחוקה הוא מדעת עצמינו במה דאתמר בגמ' איסורי ובעיטור כ' לא לסחוף כפלי עלוי בשרא דדלמא דאיב תרבא ובלע בשרא אבל בגמ' דידן אי' דדאיב תרבא ולא דלמא:

החיים והשלום וכל טוב ותהי' כעץ שתול בגן רטוב העדני העצני הרב המה"ג חריף ובקי פענח צפונה מגלה טמונה בני מחמד לבי כקש"ת מו"ה יצחק רוזענבורג ני' ע"ז כלתי הצדקת וכל ב"ב תחי'

על דבר שאלתך שאמרו לך שהקצב הגוי אשר מוכר בשר כשר שטרם שהביא הבשר הכשר לתוך המקולין הכשרה מניח את הבשר הכשר בתוך המקולין שלו אשר מוכר שם בשר חזיר ויש ב' ספיקות שמא יחליק הבשר הכשר משומן חזיר או שיניחו אצל הבשר חזיר להכשיל והבשר חזיר מלוח והוה טמא מלוח כו' (ב) שקצב הערל הותך גם במקולין כשרה בסכין שחותך בו בשר חזיר תחלה:

ואשיב על הדין שאמרת שיניח הכשרה אצל החזיר או שיחליקו בשומן החזיר אין חשש כמבואר בש"ע יו"ד סי' קי"ח בדבר שאינו נהנה הגוי לא חיישינן שיכשיל לישראל יפה הורית אמנם אם יש שיאמרו לך הלא הרימ"ע חי"ד סי' ג' דהיכי דיכול להחליף ולהכשיל בקל בלי טירחא חיישינן שיכשיל אף בלא נהנה אמור לו הנך המנ"י כלל ל"ב דוחה לרימ"ע והבאתיו ברביד הזהב סי' תקי"ג ד"ה וכ"ל נמי. וא"ת דגם המנ"י לא מתיר אלא במירתת ונתפס עליו כגנב י"ל דנידון דידן נמי מירתת שיפסיד אלא שאין אנו נריכין למנ"י אלא כבר הי' לי בזה הלכה ברורה עם המחבר שבולי דוד וידוע שכל אדם מאמץ בכל כחו להעמיד דבריו מ"ש בספרו ק"ו הגאון הנ"ל שהי' לי על דבר א' פלפול זאח"ז חצי שנה ולא רנה לבטל דבריו ובזה הודה לי והוא בספרי דברי יוסף סי' ב' שהלכה כח"ל שחולק על רימ"ע בראיות ברורות שאפי' בדבר קל ואין לו טירחא כל שאין לגוי הנאה לא חיישינן להכשיל וגם לא כמנ"י שכ' דוקא בנתפס כגנב עי"ש והודה לי ועיי' בהגה יד שאול סוס"י ל"ב הביא בשם תוי"ק דמחמיר בב' קדירות נוגעות זו בזו אפי' בכחוש ולא כרמ"א שם וכ' ראי' מע"ז די"ב נכרי וישראל ששפתו קדירות בכירה א' ולא חשו חכמים דלמא מהדרא פי' ושדי נבלה ויקח כשרה ולמה לא שמא יגע הנכרי קדירה זו בזו דניקל יותר אלא דשרי. לא עיי' ברא"ש והג"ה שם בשלמא כשירה בנבילה ה"א לחוש שירויח הגוי טוב ברע אבל שיגעו הב' קדירות כיון שאין לגוי ריוח פשיטא דלא חיישינן:

ואמנם נידון דידן אפי' לרימ"ע מותר והוא בשו"ת פ"י ובבית אפרים וכן הובא ועמד בו בשו"ת אמרי אש חי"ד לאמה"ג זצוק"ל סי' כ"ו ומהר"ם שיק סי' כ"ג ובסוף ספר מולל מאש בשם הגאון ברוך טעם דלמה באינו מינו בנשפך ויש ספק אם יש ס' דאסור אמאי לא מוקמינן ההיתר אחזקתו. והנה מדברי כולם נלמד דבנפל דאיכא ריעותא לא מוקמינן אחזקה מדרבנן דמה"ת מוקמינן אחזקה אפי' ביש ריעותא וא"כ בדין דר"י מטרני שלא הי' הדבר חזקת היתר ע"ש או היכי דחיישינן לחליפין דכל חתיכה עומד בפני עצמו וה"ל כב' חתיכות דאי' בחולין דמ"ג דמקרי אתחזק איסורא כאן וכן בחליפין א"א לומר אוקי חתיכת ההיתר אחזקת היתר דז"א דההיתר גם עדיין מותר אלא שאין חתיכה זו מעולם חתיכות ההיתר אלא שמא זו האסורה משא"כ בנידון דידן דהבשר הכשר עמד בחזקת ההיתר וכך הוא עתה אלא הספק אם בא עליו איסור שנגע בשומן חזיר מוקמינן להבשר הכשר אחזקת היתר מכ"ש דאיכא נמי מירתת ומה שאמרו שיש יותר חשש מפני ששומן החזיר מלוח ביותר חומרא זה הלא קולא דקיי"ל בסי' ק"ה

ק"ה מליחה בית שומן ודאי בולע בכולו ויש ס' כנגד מה שנגע ואין כאן מקום לאסור משום מבטל איסור לכתחלה דכאן מי מבטל איסור לכתחלה דאפי' בודאי תערובות וספק איסור אין בו משום מבטל לכתחלה מכ"ש בס' רחוק אם הי' כאן תערובות. על חשש שמא הניחו אצל החזיר ליתא לספיק זה דהא כה"ג צריך ס' כנגד כולו וליכא אמנם אם הישראל מצאו שאינו מונח אצלו לא מחזקינן איסור ממקום למקום עיי' רביד הזהב סי' תס"ז ס"ק י"ט ושם כתבתי בכל הגדולים שהבאתי בס' נפל מוקמינן הסתר אחזקתו ולא כש"ש וצ"ע בספרים ואין הפנאי מסכים אתי דשומן עם בשר כ' הרא"ש דהוה מב"מ שוה בטעמא והובא בפרמ"ג בש"ך רס"י צ"ח הגם אולי אין נראה ששומן משונה מטעם בשר כן י"ל שומן בשר חזיר עם בשר דהוה מב"מ אמנם זה אין כאן מקומו ואין אנו צריכים זה לנידון:

ובנגד הדין הב' שחותך הקצב הבשר כשר בסכין שחתך שומן חזיר והארכת וסוף דעתך כמו בסעי' ע"ז סי' ס"ד שכל אדם יזהיר לביתו שישפשף הבשר ואמרת גם להכריז שכל אשה תדע שקודם המליחה ישפשפו היטב במים דבר זה שעשית תבוא עליך ברכה אבל לא צרכת לכך חדא בשלמא בסכין שחותכין בו גם חלבים עם הבשר תמיד דצריך לקנח הסכין תמיד בבגד ושמא הקצבים לא נזהרים בזה לעשות תמיד ע"כ כ' הרשב"א דצריך ליזהר לכ"ע שישפשפו הבשר משא"כ בנידון בדיעבד בשומן יש ס' ולכתחלה ישגיח המשגיח כשבא הקצב למקולין כשרה שיקנח הסכין היטב תו אין שום חשש:

אבל מידיעתי בני אהובי שאין העולם נזהרים באזהרה זו להזהיר בני ביתו לשפשף הבשר מחשש שחתך הקצב חלבים וצ"ל למצוא זכות עליהם דעיי' בפרמ"ג בש"ך סי' ס"ט סק"א שכ' לר"ן סגי בהדחה ראשונה שיפשוף ואנו מחמרינן כמרדכי בשרי' חצי שעה · וכן אנו נוהגין בכל תפוצות ישראל אמנם ברמ"א כ' שם דנוהגין לשרות לכתחלה חצי שעה הנה בפרמ"ג הנ"ל מוכח דשרי' הוא יותר משפשוף מכ"ש שרי' חצי שעה. ומרמ"א פשוט דשריית ח"ש אינו מדינא דש"ס וא"כ א"ש בזמן הש"ס לא הי' נוהגין בשרי' מכ"ש בחצי שעה ע"כ הי' צריך שפשוף מפני החלבים אבל לדידן דשורין חצי שעה שהוא עדיף משפשוף א"כ אינו צריך עוד שפשוף משום חלבים: (ב) הטור כ' בשם רשב"א בסי' ס"ט במלח דק כי הוא נדבק מאוד וצריך שפשוף גדול והוא בתה"א בשם ראב"ד. ורש"י פי' אפכא ובש"ע פ' לכתחלה כב' פרושים וקשה דלמה לא כ' בדיע' אם מלח בדק דצריך שפשוף גדול. וצ"ל דרשב"א בשם ראב"ד כ"כ לדינא דש"ס שהי' מדיחן הדחה א' או ב' אבל אנן קיי"ל דצריך ג' הדחות אחרונות וכ' המרדכי והג"א בשם א"ז בשם ריב"א שנתנו סמך הדחה זו לנטילת ידים דצריך ג' הדחות תו אי"ל שפשוף במולח מלח דק וא"כ לדידן מחמת השרי' בהדחה ראשונה אי"ל שפשוף וכן מצד הדחה אחרונה אי"ל שפשוף מכ"ש בשניהם א"כ גם החלבים נרחצו יפה ואי"ל שפשוף:

והיותר רחיצות אלו יעלה ליתר שאת לדין הא' בחשש שיגע בשומן חזיר ואמרתי שלא נשאר ע"ג דמלוח בשומן בולע בכולו עד ס' ואין כאן מבטל לכתחלה כמ"ש אלא גם אי הוה כחוש או שומן בלא מלוח ויש לחלוחית עליו אותן רחיצות מעבירו יותר משפשוף אלא שכבר כתבתי דאין כאן חשש כלל שנגע בחזיר או שהחליק:

וידעתי בני ידעתי כי בש"ע סעי"ז סי' ס"ד הנ"ל קיל דהתם מנקרי בשר אין חותכין חלבים שאסורים מה"ת אבל באיסור תורה צריך ב' סכינים מ"מ צריך גם לדברי ש"ע לחפש זכות כי הקצבים קלים ואינם מקנחים הסכין בבגד וגם לעושין כך אין מידיעתי שיהי' מוזהרים לשפשף ולקצבים ישראל הגם שיש מקולים כשרים בפ"ע אם יש להם סכין א' מיוחד למקולין טרפה וסכין אחר למקולין בשר כשר א"כ איכא איסור דהו' שחותך שומן טרפה ואני הייתי מזהיר ע"ז פה להיות להם במקולין הכשרים סכין כשר. וברבות הימים חקרתי אחר זה ואמר לי השוחט מאחר שיש פה ב' מקולין טרפה וכשרה סמוכין והקצבים קלי דעת א"א להזהירם ע"ז מתערובות סכינים הנה לכה"ג מועיל הזכותים אשר כתבתי אבל במקומך שהמקולים רחוקים ע"כ משום הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו נכון שיהי' להם סכין כשר שהוא מסומן במקולים הכשרים ואם אפשר שלא יהי' הבשר כשר תחילה אעפ"י שהוא במקולי חזיר אעפ"י שהוא מותר הוא דבר תמוה בעיני בני אדם יש לעשות כן אם אפשר. ודע בני עוד תנאי בדבר לעשות חומרות אלו שלא מן הדין אם לא יבא עי"ז הירוס למקולין כשרה מוטב שלא ליתן על חששות אלו להחמיר מה כי לפי הדין מותר כמבואר. והר"ן כ' דלא ס"ל כרשב"א בשם ר' יונה אלא אפי' משום שומן סגי בהדחה דר"ן דף ח' הקשה אמה דאמר שם בסכין ש"כ מדיח הא בלא"ה כל בשר צריך הדחה ותי' דכ"מ נגלי דלא בעי הדחה ורשב"א בשם רמב"ן נגלי נמי בעי הדחה ותי' בשם ר' יונה בשומן לא סגי בהדחה אלא שפשוף ע"כ ובאותו דף בשוחט צריך סכין מיוחד לחלבים ג"כ הקשה הר"ן הא בלא"ה הבשר צריך הדחה ותי' הר"ן זימני דמחלי בי' טבחי ממתק בה בשר ואיכא משום דם או משום חלב ע"כ:

ותי' הר"ן צריך עיון אם א"כ אתכו לשנויים שוב צריך הדחה משום דם שעל פניו וכמ"ש הר"ן בעצמו דאיכא משום דם והקל"ד תיפ"ל דצריך להדיחו וצ"ל כך דר"ן ס"ל אם לא חללי בי' טבחי צריך הדחה ב"פ יפה רק בשכבר חללי בי' טבחי אע"ג דצריך הדחה אמנם אם סגי בהדחה מועטת והדחה מועטת אין מעביר השומן כ"כ לכאו' ליישב הר"ן עכ"פ קשה אי ס"ל כר' יונה ל"ל לדחיקי כולי האי ולא תי' כר' יונה בשומן צריך שפשוף או דס"ל לר"ן דדינו של ר' יונה אינו מוכרח אלא באין לנו תי' אחר על הקו' ולבסוף הוה הר"ן מודה לרמב"ן דנגלי צריך הדחה א' מכל מקום אין תי' ר' יונה מוכרח וממילא אין חילוק · ולכך כ' הר"ן דיש לנו תי' אחר ודחיק לתרץ תי' אחר משמע דתי' ר' יונה יותר דחיק לי' לר"ן וחידש דפוסקים כאן ובסי' ל"ה ס"א דלא הביאו הפוסקים דברי הר"ן זה ודברי ר"ן לעיל דמתרלים משום נגלי וס"ל דנגלי לא בעי הדחה א"כ המה רבים דלא ס"ל כר' יונה וא"ל דתי' הא' דר"ן דכ"מ נגלי דלא בעי הדחה ליתא דקיי"ל כרמב"ן ז"א דהא בש"ע סי' ע"ו פסק דלא בעי הדחה ולרמ"א שם בדיע' נגלי צ"ב הדחה א"כ לעיקר הדין נגלי צ"ב הדחה והוה רבים דלא ס"ל כר' יונה ונוכל עוד לומר לדידן דנגלי צ"ב הדחה הוה גם ר' יונה מודה משום די"ל תי' אחר על הקו' תיפ"ל בלא"ה בשר צריך מליחה. ובפמ"ג לקמן סי' צ"ב כ' די"ל מליחה אין אסור אלא מדרבנן אפי' בשמן והי' לי הדבר תמוה:

ונ"ל לכאו' ראי' מאו"ה כלל כ"ט שכ' בכל מקום שאמרו דצריך קליפה ומליחה בכלל אם בישל הקליפה בדיע' מותר משום דקליפה אינו אלא חומרא הרי דכח המליחה כרותח הוא רק מדרבנן א"כ י"ל ה"ה בשמן בכולו עיי' בחס"ו סי' צ"ג ר"ל דרוב ראשונים ס"ל דאין חילוק במליחה בין כחוש לשומן אע"ג שאין כ"ל כן כמהל"ק סי' תקל"ח מ"מ י"ל שאינו אלא מדרבנן הגם פשטות הפוסקים משמע שהוא מה"ת מ"מ בנידון דידן יש עוד סניף להיתר:

סימן תל"ה.

(א) ברוצה להשהות בשר עוד ג' ימים הנה בקצבים הרי שהמנהג להדיח בהעברה בעלמא כדרך הטבחים ואומר שאין יכול לנקר גידי הדם מקודם יניחם על מנהגם אבל יעמוד הצלעות על הכלי מים וישפשף הבשר בידיו (ב) קו' על רמ"א כאן (ג) סתירה באו"ה.

בהג"ה סעי' ח"י וכן יש לנקר הבשר תוך ג' ימים מן החלב שלא יתקשה החלב שבו אבל אם לא נקרו תוך ג' ימים אין לאסור בדיעבד אלא מנקרו אח"כ ושרי תשו' הרא"ש ומהרא"י ע"כ . וכ' בספר נחלת צבי הנדפס עם היו"ד לכאו' נראה נגלי קאמר דשרי אם מנקרו אח"כ דהא ע"כ בלא נמלח מיירי דאי בנמלח ודאי אסור משום שנמלח עם החלב א"ו בלא נמלח תוך ג"י ואסור לקדירה כדאי' בסי' ס"ט סעי"ב בשר שלא נמלח תוך ג"י אסור לקדירה ושרי נגלי ואין לומר דמיירי בשרו במים תוך ג"י דאי' שם דמותר להשהותו ג"י ולמלחו א"כ גם לחלב לא נתקשה וכמי שרי אפי' לכתחלה א"ו נגלי איירי אמנם הש"ך סי' ס"ט ס"ק כ'. כ' דכאן מותר אפי' לקדירה הקל"ד הא בלא נמלח תוך ג"י מיירי א"כ אסור לקדירה מטעם שלא נמלח תוך ג"י אפי' בדיע' וגם קשה מ"ש הרמ"א וכן יש תוך ג' ימים שלא יתקשה החלב הא בלא"ה אסור להשהות לכתחלה בלא מליחה כמ"ש לקמן סי' ס"ט סעי' י"ב:

ותי' בח"ד דמיירי לקדירה ולכתחלה וכ"מ בשרו מעט בתוך ג' דאז משום דם מותר לכתחלה להשהות עוד ג' ימים כדאי' בסי' ס"ט שם אבל בלא ניקור מחלב אסור לכתחלה להשהותו עוד ג' ימים כמ"ש הש"ך בסי' ס"ט סקכ"ה בלא ניקור מגידי דם אסור בשרי' מועטת וקמ"ל הרמ"א בניקור מגידי דם אפי"ה לא שרי בשרי' מועטת: ודאתי לידן דין זה הנה הש"ך כ' שם דרמ"א שלא כ' לחלק בין ניטל גידי הדם דסגי בשרי' מועטת משום דהניח הדבר על מנהג מקומות נראה דר"ל אפי' לא ניטל גידי הדם דסגי בשרי' מועטת אע"ג דהש"ך לדנפשי' ס"ל דמ"מ יש להשרותו היטב כשרוצה להשהותו עוד ג' ימים השבתי בתשו' א' היינו היכי דליכא מנהג אבל היכי דאיכא מנהג הקצבים שאם רוצים להשהות עוד ג' ימים מדיחין הבשר בחללי בי טבחי בשפיכה בהעברה בעלמא והינם רוצים לשרות סגי בכך כמ"ש האו"ה כלל ב' והובא בט"ז ס"ק ל"ג שם ובש"ך ס"ק כ"א אע"ג דאו"ה כ"כ דוקא במנקר תחלה מגידי הדם והטבחים אינם רוצים לנקר מקודם כמ"ש כ"ת מפני בחורף שיש אווזות ועופות אינו מוכר רק קצת בשר ולפני האינם יהודים אין הבשר נאה כשרואין בקעים וקרעים בבשר כ"ל דיש להניח על מנהגם וכמ"ש במנ"י כלל ו' ס"ק ד' דלא נמצא בראשונים כלל שיהי' מקפידין על ניקר גידי דם עכ"ל וגם כל איסור לשהות ג"י לאו מן הש"ס רק חומרות הגאונים אבל היכי דאפשר יעשה הקצב כן הגם שאי"א לשרות לצלעות שלימות אבל יעמוד הבשר על הכלי מלא מים וידיח וישפשף בידיו דזה הוה כשרי' קצת כדמשמע בכנ"ת חא"ח סוס"י כ"ז. איברא דקשי' לי דברי או"ה דכאן כ' דסגי בחללי בי טבחי דהיינו בשפיכה בהעברה בעלמא כדרך הטבחים הא בכלל ד' כ' והובא בש"ך סי' ס"ט סק"ב דהא דאי' בש"ס דבחללי בי טבחי מהני וא"ל הדחה קמייתא דאין זה מה שהטבחים שופכין מים בהעברה בעלמא על צלעות שלימות כדי לנאותם י"ל אע"ג להדחה קמייתא מחמיר אבל להשהות עוד ג' ימים דרק חומרות הגאונים הוא מקיל בזה וכן דעת המ"ב הובא במנ"י שם והובא ג"כ בח"ד ס"ק מ"ז דאפי' בלא ניקר מגידי דם סגי בהדחה מועטת ומה שכ' הנ"ל שגם תה"ד והרמ"א הכי ס"ל ורמ"א מחדש כאן דין דלכתחלה לא מהני כאן בשרי' מועטת ז"א דהא התה"ד זה דפסקים סי' קנ"א שמתמיה על השואל ששאל אי כוונתו דשואל אי שרי לכתחלה להשהותו בלא ניקר הא בלא"ה המנהג שלא להשהותו לכתחלה בלא מליחה ג"י שמא ישכח ויבשלנו הרי דתה"ד גופי' הקשה קו' הנחלת צבי וע"כ דליתא

דליתא לתי' הנחלת צבי דכאן אסור בהדחה מועטת דהיינו כדרך הטבחים רגילין להדיח בהעברה בעלמא דא"ס לא כן יאמר כ"מ זה וכן מה שתי' בכ"ל עוד בחלב כאן לא מהני שרי' כלל וזה קמ"ל הרמ"א כאן גם זה ליתא דא"כ יאמר התה"ד תי' זה על קושייתו שהקשה על השואל הך כ"מ :

שוב ראיתי דאין מתה"ד קושי' על הרמ"א בלי תרוצים של נחלת צבי משום דתה"ד ס"ל דלא מהני גם לענין הבשר מליחה להשהות ג' ימים ע"י שרי' כמ"ש בהג"ה ש"ד והובא במג"י שם כלל ו' סק"ד אבל הרמ"א דס' כאו"ה דמהכי התם מהמיר כאן אבל עדיין קשה דלו שאין קו' מתה"ד מכל מקום כיון שדברי רמ"א מקורו מתה"ד וכמ"ש בד"מ א"כ האיך אפשר נומר דרמ"א קמ"ל דין חדש מכח האי קושי' מה קמ"ל הכא דאסור לכתחלה בניקור חלב כיון דבלא"ה אסור לכתחלה כקו' הנ"ל נאמר שתה"ד גופי' לא נשמע דבר זה ואדרבה התה"ד שהקשה כקו' הנ"ל דמה כ"מ הוא נסאר קיים קשה על הרמ"א דלמה הביאו הרמ"א כיון דתה"ד כ' דליכא כ"מ בדין זה דלכתהלה בלא"ה אסור . וכ"ל דד"מ ורמ"א לא עיינו בתה"ד גופי' רק בב"י שהעתיק דברי תה"ד בקיצור ובלשון הב"י משמע דתה"ד לכתחלה אוסר לנקר תוך ג"י אוטי חלב אבל ליתא כן בתה"ד אדרבה התה"ד כ' על השואל דמה כ"מ הא לכתחלה בלא"ה אסור :

אמנם כל זה כ"ל דה"ד בטבח שאין בידו למלוח הבשר תוך ג' ימים וחשיב כדיעבד ואו"ה שכ' בלא מנקר מגידי דם לריך שרי' היטב ובמנקר גידי הדם סגי בחללי בי טבחי בשפיכה בהעברה בעלמא ודוקא בדיעבד י"ל דאיהו מיירי בבשר שכבר נמלא ביד בעלי בתים דאפשר להם להם למלוח הבשר מיד לכך מחמיר יותר אבל לא בטבח במקולין דלא אפשר למלחו . ועוד יש להסביר אסתירת או"ה הנ"ל והוא דתרי חללי בי טבחי הוי' דהיינו בגמ' הי' מחללי הטיב ובשרי' לאחת בו ההדחה קמייתא ויש שמדיחין רק לאותן ואו"ה מ"ש בחללי בי טבח כדרך הטבחים ששופכין בהעברה בעלמא . ולקמן בסי' ס"ע סי"ב כ' הי"ד אפרים בשם שו"ת תשואות חן בלא ניקור בתוך ג' ימים לא מהני הדחה מועטת ואם לא שרה קלת אסור לבשל רק לצלות ואם בשלו יש להקל בדיעבד (וכ"ל בים לורך גדול לבשר מבושל או לרוטב או לגלי קדר דהוה כבישול בדין זה הוה כדיע' ומותר לבשלו) ואם ניקר תוך ג' ימים אף שהודח רק הדחה מועטת מותר לבשל (ה"ד בדיעבד דלענין לכתחלה יבואר לקמן ויש לומר דאו"ה מחמיר הכי רק בבשר בבית איש דאפשר למלחו משא"כ בטבח ועוד איש בביתו חייבינן שמא לא ידיע עוד א"כ הדחה קמייתא בשעת המליחה כיון שבשר הודה בביתו פ"א משא"כ כשהדיחו טבח לא תסמוך היא על הדחת הטבח דבשום פעם איני רגילה לסמוך אחללי דבי טבחי בהדחה קמייתא ואולם לעיל כתבתי דהטבח סומך אפי' לכתחלה בהדחה בהעברה בעלמא במקום שהמנהג הכי כמ"ש הש"ך ס"ק כ"א דבשר ששהה ג"י אומרות הגאונים וריב"ש שדי בי' נרגא) וכל זה בשהה כבר אבל לכתחלה יש חילוק אם הוא מנוקר נכון שישרה היטב ואם אינו מנוקר אסור לכתחלה אפי' ישרה כמה שעות עכ"ל :

ולענין חלב לנחלת צבי לתי' הב' לא מהני שרי' . וזה דקמ"ל הרמ"א · אמנם יסוד זה דמיתי כי דברי רמ"א נובעים מתה"ד ולתה"ד אין לומר דקמ"ל אומרא בחלב דהל"כ מה קמ"ל כקו' הנ"ל וכמש"ל . אמנם ראיתי בס' יד יהודא לקמן סי' ס"ע שכ' מתשו' רא"ש ותה"ד והג"ה ש"ד משמע שדעת האוסרים דהיינו ר' יואל במרדכי בלא ניקור מחלב תוך ג"י משום דהחלב בולע א"כ נה מהני שרי' ואולם כ' דמרדכי והגמ"י שהם כתבו משום דנתקשה החלב א"כ נהני שרי' ול"נ דז"א דהא מאחר דתה"ד רוחה דברי המרדכי מהפ"ת יאמר התה"ד טעם אחר אלא נראה דהכל חד כיון שנתקשה בתוכו הוה ככבוש בו ובולע א"כ בלא ניקר לא הוה מהני שרי' . אמנם נ"ל דאין להחמיר אלא בחלק אחורים כמבואר בתה"ד סי' ע"ז וקנ"א ובהגש"ד דבחלק אחורים אוסרים בלא ניקור ג' ימים א"כ י"ל אבל בחלק פנים דשם יש מעט חלב כדאי' בש"ע לעיל סעי' ז' וכ"מ בפ"מ בש"ך סי' ס"ע ס"ק כ"ד וכ' וז"ל ולענין בשר אחורים נמי היכא שהשעה דחוקה וא"א בא"א יש להתיר ע"י שרי' הטיב א"כ בחלק הפנים נראה דמהני הדחה כמו בגידי הדם · כ"נ לצדד להקל היות שכל דינים אלו אומרות הגאונים . והפוסקי' תשו' רא"ש ותה"ד ושאר פוסקים שלנו מתירין :

סימן תל"ו·

בפר"ח כאן הביא תשו' הריב"ש שנשאל על מה סמכו מה שנוהגים למשוח חביות של יין כשמנטפטף היין בחלב והשיב דמותר מפני שהחלב עומד בפ"ע ואינו בולע בתוך היין . ועוד שאינו מכוין לבטלו . ומביא ראי' מדהתירה התורה להגעיל האיך שרי לבטל . ועוד אפי' יש במים דהגעלה לבטל פליטת הכלי הוזרין המים ואוסרים הכלי א"ו משום דאין מכוין לבטלו ע"כ · ותמה עליו הפר"ח דלמה יהי' המים אוסרין בדיע' כיון שנתבטלו דרק למבטל עצמו אסור מדרבנן משום קנסא ואי כוונת הריב"ש דאסור מלא תאכל כל תועבה כיון דאסור לבטל לכתחלה הרי תיעבתי לך הוא ז"א כיון דאם נפל ממילא נתבטל לאו תיעבתי לך הוא כמ"ש תוס' חולין ד' קט"ו דלורס און בבכור לאו תיעבתי לך הוא משום דאם נפל מום ממילא שרי :

ונ"ל ליישב בשלמא במום דאיכא טעמא משום בזיון דקדשים או יהי' הטעם מה שיהי' מ"מ אותו טעם עדיין גם כשכבר נעשה בדיעבד המום ספיר אמרי' דלאו תיעבתי לך הוא משום דהל"כ אמאי בנפל כבר המום מותר הא אפי' בדיע' איכא טעם האיסור לימא דאסור משום דהוה תועבה אפי' בנפל מנילא . אע"כ כה"ג לאו תועבה הוא כלל אלא דאסור לעשות כן משא"כ בביטול איסור דשרי כיון שנתבטל ולאחר שנתבטל תו הוה כאלו ליכא איסור כלל ולא שייך בו לומר שהוא תועבה בדיעבד א"כ י"ל כיון דאסור לבטל לכתחלה מן התורה אם ביטול נמשך האיסור מה דאמרה תורה שלא לבטל גם אדיעבד ואסור משום איסור תועבה ואין ראי' ממה דשרי בדיעבד אם נפל ממילא דהא אין מבטלין לכתחלה לא שייך אדיעבד כשכבר בטל · הלכך אין דיעבד כשנפל ממילא קשי' על אין מבטלין וי"ל ספיר הא כדאי' בנפל ממילא שרי משום דהוה כאינו בעולם ואיסור אמל"כ הא כדאי' דכשעובר ומבטל לכתחלה אסור אפי' בדיעבד :

ועיי' בפתחי תשו' סי' ק"ג ס"ק ה' שכ' בשם תוס' שבת ונב"י דמ"ש ברמ"א שם דחלב ביין הוה נוטל"פ ר"ל חלב בלירי ועיי' פרמ"ג שם ש"ך סקי"ג כ' דהיינו חלב בקמן אבל חלב בלירי לא הוה לפגם עיי' סי' קכ"א ס"א בהגה משמע דהוה נ"ט לשבח ע"כ ור"ל דשם כ' הרמ"א שנהגו היתר ביין בכלים שנסריהם מדובקים בחלב שטבע היין שאינו בולע חלב אלא דחלב נו"ט לשבה הוא דהל"כ בלא"ה מותר ובאמת לאו ראי' היא דאם משום דנטל"פ עכ"פ לכתחלה אסור וכן הוא בהדי' בריב"ש שם סי' קמ"ט שמשם מקור הדין עכ"ל פ"ת ול"נ כוונות הפרמ"ג דרק בדברי שואל שואל להתיר משום דהוא נוטל"פ ומוכח מדברי שואל להתיר אפי' לכתחלה וכמשל"ק אבל הריב"ש בתשובתו דמתיר לא מתיר רק מטעם האחר ולא מזכיר דהוה נטל"פ כדעת השואל ש"מ דלא ס"ל הכי ומ"ש משום כן לא כ' דהוה לפגם משום לכתחלה אסור י"ל דהא בהג"ה חדושי אנשי שם בר"ן פ' כל שעה מקשי אמאי נוטל"פ אב"י אסור לכתחלה ולריך לשבור הכלי א"כ הפסד כלי לא חשיב דיעבד ובזו"ג ל"א הכי רק דהפסד כלי חשיב דיעבד וי"ל כמ"ש תוס' סוף ע"ז מה שמחלק דהמאכל מותר מנוטל"פ והכלי אסור ותי' משום דקבל הכלי טעם מן השבח וא"כ י"ל בחביות המטפטף דאיכא פסידא ומתחלה הוה לפגם הוה שרי דפסידא חשיב כדיעבד :

סימן תל"ז·

א) ישוב ארמב"ם דפסק אין בגידין בנו"ט וס"ל גי"ה מותר בהנאה והוא כנגד הגמ' פסחים כ"ב (ב) מפמ"ג כאן נ' דלמד אם אין בגידין בנו"ט לוקין שלא כדרך הנאתן ובש"ך סי' ס"ב סק"א לא כ"כ וישוב על דבריו (ג) תוס' ס"ל בכמה מקומות באכילה שלא כדרך אכילתן אין לוקין ואסור מדרבנן אבל הרמב"ם ס"ל דאסור מה"ת כמ"ש המשל"מ והראיתי פנים תוס' לשיטתי' ור"מ לשיטתי' וישבתי הר"מ דפ' כר' אבוה וישוב אקו' תוס' יומא דל"ל לר' יוחנן חזי לצטרופי הא יליף ח"ש מכל חלב (ד) עוד ישוב ארמב"ם דס"ל גי"ה מותר בהנאה וקו' אפלתי ושעה"מ שכ' דרמב"ם ס"ל כשהותרה נבלה היא וחלבה וגידה הותרה א"כ להיתר הנאה בחלב לא צריך קרא כר"ע דכ"נ ובב"ח כ' הר"מ דקרא בחלב יעשה לכל מלאכה אתי להיתר הנאה וקצת ישוב ע"ז (ה) ועוד קושיא דקאמר לר"ע להיתר הנאה בחלב ל"צ קרא הא איצטרך להיתר סחורה וצ"ע (ו) עוד ישוב נכון ארמב"ם (ז) עוד ישוב אר"מ וסברא אע"ג דפר"ח ופר"ת כ' בסי' ק"נ פגום

ולבסוף השביח אסור כשנעשה לשבח ע"י שומן י"ל אם כבר מעורב בשומן ועומד להתחמם ולהשביח דאסור :

א **בש"ע** סעי' י' גי"ה מותר בהנאה וכ"פ הר"מ והקשו רשב"א ורא"ש כפ' גי"ה הא אי' בפסחים לר' אבוה דכ"מ שנא' לא יאכל איסור הנאה נמי במשמע ופריך והרי גיד דכתי' לא יאכל ואפי"ה מותר בהנאה דתנן שולח אדם ירך לנכרי ומשני כשהותרה נבלה היא וחלבה וגידה הותרה ופריך הניחא למ"ד יש בגידין בנו"ט אלא למ"ד אין בגידין בנו"ט מא"ל ומשני מאן שמעת לי' דס"ל איב"ג בנו"ט ר"ש ור"ש ה"כ ס"ל דאסור בהנאה · והר"מ דפ' כר' אבוה ופ' דאין בגידין בנו"ט למה פ' דגי"ה מותר בהנאה וה"ה בפ"ח ממא"ס כ' בשם הרמב"ן דס"ל לר"מ דש"ס אומר כן לרווחא דמלתא אבל למסקנא לא תלי' הא בהא ועדיין לריך ביאור מאחר דסוגי' דגמ' ס"ל דתליא חדא באידך מנ"ל לר"מ דרק לרווחא דמלתא אמר כן :

ונ"ל טעמי' דר"מ כי לפי סוגי' זו דפסחים למאן דס"ל אין בגידין בנו"ט והינו הכלל נבלה דנבלה ראוי לאכילה וגיד אינו ראוי לאכילה ע"כ ס"ל הך סוגי' דלוקין אגי"ה אפי' שלא כדרך אכילה דע"כ לריך אכילה דוקא במידי

במידי דבר אכילה וז"א דהא כ' הפמ"ג בש"ך סי' ס"ב סק"א לר"מ אע"ג דאין בגידין בנו"ט לא יאכל דידי' דוקא בדרך אכילה כמו דלא יאכל דנבלה מדלא כ' הר"מ דלוקין שלא כד"א רק בב"ח וכ"כ דלא כתיב בי' אכילה משמע הא גי"ה לוקין וא"כ אע"ג דאין בגידין בנו"ט מ"מ אכילה מקרי א"כ שפיר הותרה בכלל נבלה אלא הסוגי' דפסחים דכ"ב הנ"ל נ"ל דס"ל אין ה"כ למה דקיי"ל אין בגידין בנו"ט ואסור בהנאה ואינו בכלל נבלה דלוקין נמי בגי"ה שלא כדרך הנאתן אבל הר"מ סמך אסוגי' דלקמן דף כ"ד דקאמר בכל איסורין שבתורה אין לוקין שלא כדרך אכילתן ואמר אביי הכל מודים בכ"כ ומשמע אבל גי"ה בכלל שאר איסורין נמלא דגי"ה נמי אכילה מקרי אע"ג דליכא נו"ט ושפיר אמרי' כשהותרה נבלה גידה נמי הותרה ואלא הא גופי' טעמא בעי מאחר דעץ הוא ולא מידי דבר אכילה הוא ולמה לריך דוקא דרך אכילה וצ"ל כמ"ש הפלתי כאן ושעה"מ בפ"ח מה' מא"ס ביסוד הר"מ כיון דכתיב בגי"ה לא יאכל רחמנא אחשבי' לאכילה ואינהו הוכיחו זה ממקומות אחרים ולמ"ש הרי הוא מוכח מכאן וראי' ליסוד הר"מ :

ב **ובפמ"ג** כאן בש"ך ס"ק י"א כ' דרמב"ס דס"ל דאין לוקין על הנאה אבל לר"ם דס"ל גי"ה אסור בהנאה אפשר לדידי' לוקין על הנאה דהא ה"ה כ' בפ"א ובפ' יוד מה' מא"ס הא דאין לוקין על הנאה משום דקיי"ל דאין לוקין אלא כדרך הנאתן ודרך הנאתו היינו אכילה. א"כ ה"ת כל הראוי לאכילה אין דרך הנאתו רק אכילה אבל גי"ה דאין בו טעם אין הנאתו אכילה רק שאר הנאה י"ל דלוקין על ההנאה מנק"ו אם על אכילתו לקי שאינו דרך הנאתו על הנאתו לא כ"ש עכ"ל. לכאו' לפי דבריו לוקין אגי"ה שלא כדרך אכילתן והנאתן דהא לוקין על אכילתו אע"ג שאין זה דרך הנאתו לה"ה כיון שאינו ראוי לאכילה וזה סותר למש"ל סי' ס"ב סק"א הנ"ל דאין לוקין לר"מ שלא כדרך אכילתן. אמנם י"ל לר"מ כ' הפ"מ כן דאיהו ס"ל גי"ה מותר בהנאה אע"ג דאין בגידין בנו"ט וצ"ל כהנ"ל דאחשבי' התורה כאכילה וכאן כ' הפרמ"ג כן לחולקים ארמב"ס ולא ס"ל סברת אחשבי' באמת לוקין שלא כדרך אכילתן כיון דעץ בעלמא הוא ואין אכילתו דרך הנאתו ואפי"ה לוקין :

ג **לכאו'** לר"מ דפסק כר' אבוה דלא יאכל משמע הנאה אע"ג דהנאה הוה שלא כדרך אכילה כמ"ש ה"ה אפי"ה הוה אסור בכלל אכילה רק משום דפרט לך הכ' בפי' היתר הנאה כדאי' בפסחים דף כ"ג בכל אסורין דמותרין בהנאה פריך אר' אבוה ומשני דש"ה דכתיב היתר הנאה בפי' ויש סברא לומר דהנאה שאינו אכילה גרע מאכילה שלא כדרך אכילה. והנאה דפרט הכ' להיתר הנאה שרי אבל שלא כדרך אכילה עדיף מיני' דעכ"פ אוכל הוא באכילה אסור מה"ת אע"ג דאין לוקין עליו כדרך אכילה מ"מ אסור מה"ת. כמו איסור הנאה היכי דאסור בהנאה דהוה שלא כדרך הנאתו דדרך הנאתו אכילה ואסור מה"ת ואין לוקין מכ"ש באוכל אלא שלא כדרך אכילתו דודאי אסור מה"ת אע"ג דאין לוקין ותוס' דס"ל דהוה מדרבנן כמ"ש במש"ל בפ"ה מ"ה יסוה"ת וכ"כ בפ"מ בסי' ס"ד בט"ז ס"ק א' שכ' חלב חי שנפל לקדירה דהוה שלא כדרך הנאתן לתוס' רק מדרבנן אסור נ"ל דס"ל כחזקי' דכמו הנאה אינו בכלל אכילה משום דכל שלא כדרך ליכא איסור כלל כך ס"ל לתוס' באכל ושלא כדרך אכילה אינו בכלל אכילה · ופשטות הסוגי' דף כ"ד מדקאמר אין לוקין שלא כדרך אכילתן והנאתן משמע אבל איסורי עכ"פ מה"ת איכא וכמדומה דהפנ"י בסוגי' שם דיבר מזה ובמשל"מ בפ"ה מה' יסוה"ת במש"ש לפרש דברי תוס' דכ"ד ע"ב ד"ה הכל מודים כ' סברא להיפוך דהנאה לעולם חמור משלא כדרך אכילתן ואין הר"מ מוכרח לתוס'. די"ל תוס' לשיטתי' שם דלוקין על הנאה א"כ א"ש הסברא דהנאה חמיר · מעתה למה דמוכח לי' לרמב"ס דשלא כדרך אכילה אסור מה"ת דהוה בכלל אכילה ה"ד לר' אבוה א"ש קו' הרא"ש בפ' גי"ה אר"מ שתמה דלמה פסק כר"מ כנגד חזקי' דהוה רבי' דר' יוחנן וק"ל · וא"כ עיינתי במשל"מ הנ"ל וראיתי שהעלה דעת הרמב"ס כמ"ש דס"ל שלא כדרך הנאתן מה"ת אסור רק דאין לוקין :

ובמשל"מ שם תמה אר"מ אי מה"ת אסור האיך שרי שם בחולי שאב"ס דלא מלינן א"ש מותר בחולי שאב"ס ותי' א"ש כיון דחזי לנטרופי חמיר כמלקות וי"ל בזה קו' תוס' יומא דף ע"ד שהקשו דל"ל לר' יוחנן דח"ש אסור מה"ת מטעמא דחזי לנטרופי תיפ"ל דח"ש אסור מכל חלב וא"כ י"ל מהא ראי' לר"מ דאי מכל חלב ואסור מה"ת מרבוי דכל מותר לחולי שאב"ס אע"ג שהוא מה"ת קמ"ל טעמא משום חזי לנרופי וחמיר כמלקות ואסור לחולי שאב"ס :

ד"ל נמי לפי"ז איך הר"מ הנ"ל דס"ל גי"ה מותר בהנאה אע"ג דס"ל אין בגידין בנו"ט אפי"ה אמרינן כשהותרה נבלה הותרה גידה דלא גרע מחלב דמותר בהנאה וס"ל כר"ע דף כ"ג דיעשה לכל מלאכה לא איצטרך להיתר הנאה אלא לטומאה וטהרה משום כשהותרה נבלה היא וחלבה מותר ואיסור חלב איכא בין חלב מבושל למלקות וחלב חי שלא כדרך אכילתו לאיסור תורה דכתיב לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה ושלא כדרך אכילה נמי בכלל אכילה נכלל כיון דאסור מה"ת א"כ גיד נמי הותרה אע"ג דאינו נו"ט א"כ למסקנא דף כ"ד אכל חלב חי פטור אבל אסור מה"ת מוכח דלא תלי' חדא באידך אלא אפי' למ"ד אין בגידין בנו"ט אפי"ה י"ל הותרה גיד כמו חלב :

אמנם חדא קשי' לי לפי' תירוצם דפלתי ושעה"מ דטעמי' דר"מ דמותר בהנאה משום כיון דהתורה אחשבי' לאכילה אמרי' כשהותרה נבלה היא וחלבה וגידה הותרה וכן לתרוצים שכתבתי א"כ אתי' הר"מ כר"ע דף כ"ג דיעשה לכל מלאכה לא איצטרך קרא להיתר הנאה דכבר שמעינן היתר הנאה כשהותרה נבלה וכו' הא הר"מ בפ"ח ממא"ס הט"ז כ' יעשה לכל מלאכה להיתר הנאה אלמא דלא ס"ל כשהותרה ואפשר לומר דדרך הר"מ להביא פשטות הקרא אע"ג לפי דרשת גמ' שמעינן אותו דבר מדרשא אחרת :

ה **אמנם** זאת קשה לי לשיטת דאיסור סחורה בדבר האסור אסור אפי' בדבר דמותר בהנאה א"כ מנה קאמר לר"ע להיתר הנאה נ"ל קרא דאמרי' כשהותרה הא שפיר עדיין לריך קרא להיתר סחורה וכמ"ש הר"מ הט"ז הנ"ל דאתי להיתר סחורה וצ"ע לעת הפנאי :

ו **ועוד** נ"ל ביסוד הרמב"ס דמבואר בפלתי כאן כיון דאין בגידין בנו"ט דומה כנבלה שאינו ראוי לגר רק ראוי לכלב ויסי' א"ש נמי מה שדקדק הפלתי דלמה קאמר הש"ס בפסחים שם מאן תנא דס"ל אין בגידין בנו"ט ר"ש הא איכא ר' יוחנן בן ברוקה דקיי"ל כוותי' דס"ל איב"ג בנו"ט ולפי"ז י"ל פשוט הנה בהיתר נבלה כתיב לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה וא"כ אם ואכלה זה ר"ל ראוי לאכילת אדם ולא אכילת כלב אין לומר דבכלל בהיתר נבלה גם אכילת גיד דהוה אכילת כלב. אבל מאן דס"ל ואכלה אכילת כלב א"כ גם גיה"נ בכלל היתר נבלה ממה דכתיב ואכלה וא"כ א"ש דקאמר דוקא מאן תנא ר"ש דדוקא לר"ש דס"ל בע"ז דס"ח ואכלה הראוי לאכילת גר א"כ גי"ה דהוה אכילת כלב לא נכלל בהיתר הנאה דלגר תתננה ואכלה אבל הר"מ דפסק כעולא ע"ז דף ס"ח דנטל"פ שרי לאו מנבלה רק מסברא כמ"ש תוס' שם. וס"ל דקרא דנבלה תתננה ואכלה אתי' לטומאה כר' יוחנן בכורות דף כ"ג ע"ב דואכלה י"ל כל זמן שהוא ראוי לאכילת כלב שמי' אכילה א"כ אפי' אין בגידין בנו"ט הוה גי"ה בכלל היתר הנאה דנבלה תתננה ואכלה דאכילת כלב נמי בכלל הך ואכלה · עיי' דבר זה דהר"נ הכי ס"ל בנב"י א"ר סי' כ"ו :

ז **עוד** נ"ל להחזיק בשיטת הרמב"ס דהנה לקמן סי' ק"ג פ' המחבר פגום ולבסוף השביח אסור וא"כ כיון דבתר סופו אזלינן הוה כמאן דעכשיו לשבח ומקרי ראוי לאכילה מעכשיו גם בשעה שהוא פגום נמי אסור. איברא דפר"ח כ' שם דוקא בשהשביח לבסוף ממילא והפר"ת אוסר אפי' בלא ממילא ע"י שנעשה לשבח ע"י בישול נמי אסור אבל אם נעשה לשבח ע"י שומן מותר עכשיו. וי"ל ה"ד אם לריך להביא לו שומן ותבלין אבל גי"ה שהוא דבוק עם בשרו ושמנו ועומד לכך להתבשל ואז נעשה לשבח מקרי הגיד אכילה מעכשיו אמנם ר"ש דאיהו ס"ל גם פוגם ולבסוף השביח מותר כדאי' בע"ז שם א"כ הגיד אינו בכלל נבלה דמשום סופו להשביח לאו אסור משום נבלה אבל הר"מ לשיטתי' דפ' בפ' י"ז ממא"ס דפוגם ולבסוף השביח הוה כעכשיו לשבח י"ל אפי' איב"ג בנו"ט גי"ה מותר בהנאה וכתי' הש"ס למ"ד יש בגידין בנו"ט כשהותרה נבלה גידה נמי הותרה :

א) בדין **ציגאריע** כיון שהגוי נהנה במערב בו שומן ודאי מערב ואין כאן ספק ולאו נטל"פ כאו"ה דשומן חזיר בשמן הוה נוטל"ש ולא כתשו' רמ"א אלא בנידן דידן גם שו"ת רמ"א מודה (ב) מה דהלכה מרווחת בישראל חנ"נ בשאר אסורין מדרבנן הוא בצ"ע ומרש"י נ' דס"ל כר"ת בטעם כעיקר אי דאו' נהפך ההיתר גופי' לאיסור וקרוב לחוש שמערבין כדי אכילת פרס דאיכא פוסקים דהיתר גופי' נעשה איסור (ג) ביאר דעת רש"י דס"ל טעמא מה"ת אסור ומישב כל הקושיות תוס' עליו שהבינו דרש"י ס"ל טעמא מותר לגמרי מה"ת ובמרגיש טעם אסור אפי' למעלה מס' אלא דיותר יש לנו לומר דליכא ס' וספק זה גרע מס' נשפך דקיי"ל דאסור באינו מינו (ד) ביאור דגם ר"מ ס"ל ט"כ דאו' וישובו בפ"ג מה' נזירות ולמה דקיי"ל שיעור פרס ד' ביצים אם מערבין ז' פראצענט הוה כא"פ ואנשי מעשה נזהרין משמן זית מפני חשש שומן חזיר שמערבין בו וכאן א"צ לזה כמש"ל כיון שנהג' חזקה שמערבין בהו · עוד איסור לראב"ד ורמב"ן ורשב"א ורא"ש ור"ן ש"ד סמ"ג סמ"ק דכל של גוי אין לו ביטול (ה) מה שמערערין האוסרין על ההשגחה ועל תקלת ההכשר · ובזה עמדתי על השערורי' בזמנינו **באתרוגים** שקונים מבני אדם שאינם מוחזקים לכשרים ובלי שום הכשר ואפי' יש להם הכשר מראבי' ודאקטאר בטריעסט וחס"ו לא הי' מתיר אלא הבאים מיענווא ובב"א גם מקרפו ולא נימא דנשתנה הזמן לטובה דסתם אתרוגים אינם מורכבים אבל בעוה"ר דנשתנה לרעה :

תשובה אשר כתבתי לפני ט' שנים כאשר יצא ערבובי' בענין הציגאריע ע"י הרה"ג המנוח מה"ו שמעון סופר זצ"ל אבדק"ק קראקוי שמערבין ששה פראצענט שומן חזיר בציגאריע ויען כי שייך לענינינו הנני מעתיק מתוך שו"ת שלי תשו' הנ"ל וזה לשוני שם :

א **הנה** מ"ש כ"ת היתר משום בשעת בישול סווארצלען אם נערבין שם שומן חזיר איני אסור משום דאז אינו ראוי למאכל אדם והוה נוטל"פ ולא נעשה נבלה. תשובה על זה מאן אמר שהוא לפגם אלא שאינו נאכל אז מפני שהוא חי וצריך עדיין תיקון ובישול ואח"כ הוא נאכל לכל אדם ובשו"ת מהרמנ"פ סי' כ"ט והובא בפוסקים שאין לנו לאדם מדעתינו מה שלא נזכר בפוסקים שהוא נוטל"פ ובתשו' רמ"א סי' כ"ד תמה על ראבי'

מנה לי' ומנא ידע לומר ששומן חזיר בשמן זית לפגם ואפי' בנוטל"פ בסופו משביח הוא אסור מעכשיו וכ"כ אלא שאין אנו צריכין לכך אלא בדבר שאנו רואין שהוא בסוף לשבח סתמא גם מתחלה הי' לשבח דאיכא חזקה דהשתא כסוף שהוא לשבח ואין לנו בירור אם בתחלה לשבח הה"נ לכ"ע חזקה דהשתא חזקה אלימתא הוא · ומאחר שאין ספק עוד ששומן חזיר מטעים יותר משמן וכן נתברר והיכי שהגוי נהגו ג"כ ודאי הוא שמערב עיי' פיהמ"ש ריפ"ג דדמאי ובפרמ"ג א"ח בט"ז סי' תמ"ז סק"ד דאפי' בדרבנן לא הוה ספק דרבנן היכי שהגוי נהגו א"כ ודאי מערבין ויותר מבואר בטור סוס"י קי"ד בא"ח לתקנו בלעדי האיסור אפי' האיסור ביוקר מן ההיתר א"כ מכ"ש בשומן חזיר שהוא יותר בזול ויותר משובח · ובתוס' ע"ז דף ל"ב ד"ה האי אלא כיון שיש מקומות שרגילין לערב שמרי יין אסור בכל מקום ע"ד שיבדוק מכ"ש בנידון דידן שא"א בלעדו בכל המקומות והגוי נהגו בזה לכ"ע ודאי מערבין שומן חזיר. וגדולה מזו אי' בירושלמי בפ"ק דשבת דא' מי"ח דבר הי' שהי' גוזרין על השחיקה ופי' בק"ע בלשון הא' וז"ל עכו"ם ששחק דברים המותרים ואין להכירם שאסור ליקח מהם דלמא ערבו בהן דברים האסורים :

ומה שהבאתי לעיל בשם שו"ת רמ"א סי' כ"ג שתמה על הראבי' דמכ"ל דשומן חזיר בשמן זית נוטל"פ הם דברי שואל אבל הרמ"א השיב לו דהכי מוכח מן הגמ' ע"ז דף ל"ח האי משחא שלוק דארמאי אסור א"ל ר' ספרא למה ליחוש לה אי משום אערובי משרי שרי וכו' ואי הוה לן למיחוש לבשר חזיר מה פריך ר' ספרא למאי ליחוש ואלא משמע מני' דנוטל"פ הוא קשה מה ראי' דלמא משום טעמים אחרים שכ' שם הרמ"א שרי דהיינו דודאי יש בשמן ס' שרוב הכותים טועמין אותו בימי עינויהון ולא מרגישין בו טעם חזיר כן י"ל כמו אגמרא דלא אסור משחא משום שומן מאחר דאין מרגישין בו טעם שומן או ה"ט בגמ' בשמן לא חיישינן שמערב שומן חזיר משום שאינו נהנה דשומן אינו בזול יותר משמן או במקומות שבגמ' אין שומן חזיר מצוי והוה שומן יותר ביוקר לא מחזקינן איסורא אדרבה מדקאמר ר' ספרא שם ואי משום געולי נכרים נוטל"פ מותר משמע הכלי הוה טעם בשר בכלי בא"י לפגם אבל אם הי' בעין הבשר הוה לשמן נו"ט לשבח וכ"כ תוס' שם א"כ משמע ה"ה שומן בעין בשמן הוי נוטל"ש ולא כרמ"א ז"ל עיי' בתוס' שם ד"ה אי משום וכו'

ופלאי יותר גדולה על תשו' רמ"א שהביא תוס' חולין ד"ח ע"ב וכ"כ בסמ"ג שכ' ראי' דהתם כלי של נכרים א"י משמן של נכרים דף ל"ד דאסור במשנה ומפרש שמואל משום דס"ל לת"ק זליפתן של כלי אוסרתן וקאמר ר"י נשיאה התירו משום דסברי נוטל"פ מותר וטעם לפגם דקאמר משום דא"י דאי"ל דאפי' הוה שמנונית בעין הוה נוטל"פ בשמן דא"כ קשיא מתני' דל"ט מתני' דהתם מתיר דבש ומפרש בגמ' אי משום געולי נכרים נוטל"פ מותר אבל השמן אסרו הת"ק אלא ה"ט גבי דבש אפי' שמנונית בעין הוה נוטל"פ אבל השמן אין הפגם אלא כשא"י זכ' הרמ"א דע"כ נ"ל דתוס' לא הלקו על הגמ' אלא צריכין אנו לחלק דכשהוא שלוק ונעשה כמשקה הוה לפגם ע"כ וקשה א"כ בעודו בעין השומן אלא שנמחה הוה כבר לפגם א"כ אסרו הת"ק במשנה ודבש התירו כמו שהקשה תוס' ובודאי אין לומר דלא אסרו שמן אלא בעדיין לא נימוח ואינו עדיין לפגם דמשמע כל שמן אסרו וכן קשה אמאי אסרו שמן משום זליפתן של כלי אסור דס"ל נוטל"פ אסור דפליטה מן הכלי נימוח בתוך השומן א"כ ה"ל שלוק ובשלוק אפי' הי' שומן בעין הוה נוטל"פ ואמאי אסרו ובלא"ה קשה לחדש חידוש לחלק בין קודם נימוח אלא דרמ"א כ' דאל"כ קשה אתוס' מן הגמ' וכבר כתבתי לעיל דלא מוכח מן הגמ' וגם מש"ש דקיי"ל כרבי דלא חיישינן לתערובת אפי' הוה שומן בשמן קודם שנימוח ונעשה משקה כמי א"ש דהתם מסכ"ת להחזיק איסורי' אבל בנהנה מתערובת ודאי מערב · גם מ"ש הרמ"א וכ"ש בשומן חזיר דמאיס ופגום קשה להולמו מאחר שכל פעם אפי' שרים משתמשין בשומן חזיר לכל התבשילין האיך תמצא לנו לומר דהוי מאוס ופגום · ואמנם בנידון דידן אם במחשך עושים יש חשש שמערבין שומן חזיר בעין בשרשים ולא בתוך השומן גם לרמ"א אסור וא"כ פשוט שהדין כאו"ה בשם המרדכי דשומן בשמן הוה נוטל"ש אמנם בנידון דידן דע"י השומן שמערבין בליגאריע הטעם בו לשבח וממתיקו גם הרמ"א מודה :

ב **אלא** שאין אנו צריכין שנעשה נבילה ואתיכה ל"נ דרבנן הגם ידעתי כי הלכה פסוקה דאנ"ל רק מדרבנן מ"מ לא יאמנו מג"ע מאחר בתוס' דחולין דף ק' ס"ל נ"נ בכל איסורין מה"ת וכן דעת מהרי"ך והרי דאין הרי"ף חולק אתוס' כללי' דהלכה כתוס' כמ"ש המג"א סי' תמ"ז בשם שמ"ע סי' כ"ה ובד"מ סי' ל"ה ועיי' פלתי סי' ל"ג שכ' הא דכלי חרס אינו יוצא ע"י הגעלה ונשער מטעם לרמב"ם בחטאת ולראב"ד בכל איסורין וקשה יגעיל כמה פעמים ובודאי יוציא אותו משהו א"ו דמה שנשאר תמיד עושה נבילה ועי' ש"ך סי' ק"ה ס"ק י"ז שאפי' יבוא אלי' ויאמר שלא נשאר בבשר אפי' קנת חלב אפי"ה הבשר נבלה וקשה הא לא אסרי' תורה בב"ח אלא בנו"ט ולמה בילא כל החלב אסור בילא ממנו החלב ליכא נו"ט ומשמע דאפי' מה"ת אסור לש"ך אלא משמע דאוכלין שנאסר אין לו היתר דאין הגעלה באוכלין שזה טעמו דאפשר לסחטו אסור א"כ מאי שנא בב"ח מאחר איסורין ועיי' פלתי סי' ק"ה ס"ק י"ב :

ובפרמ"ג בש"ך סי' נ"ב ס"ק י"ב דהעיקר דבשאר איסורין דרבנן ומשמע שם דר"ת דס"ל דנ"נ מה"ת ר"ת לשיטתי' אזיל דס"ל ט"כ דאו' ונהפך ההיתר לאיסור אבל חידוש שהפוסקים ראשונים ואחרונים לא הביאו לפרש"י ז"ל פסחים דף מ"ד דמשמע דס"ל כר"ת שכ' שם ד"ה מפת ומיין טעם כעיקר ואיתעביד לי' פת גופי' איסור עכ"ל. ואי רש"י ס"ל דבטעם לא נהפך ההיתר גופי' הל"ל דאסור כל הפת הי"ב טעם איסור אלא מ"ש דפת גופי' איתעביד איסור משמע דנהפך פת ההיתר לאיסור וא"ת שיטת רש"י עכ"פ להלכה להיתר כיון לרש"י מותר מטעם אחר דרש"י ס"ל ט"כ ל"ד כמ"ש כי"ב בסי' כ"ד ועי' בחיבורי לאו"ח סוס"י תל"ו לדעתי העני' שדעת רש"י ט"כ דאו' ומה טעם שהי' דעת ראשונים שדעת רש"י ט"כ ל"ד ומה גרם להם כמו שאבאר לקמן :

ועוד שיטת ר' חיים כהן הוא שיטה אחרת מר"ת דס"ל בטעמא אע"ג שהוא מה"ת לא נהפוך ההיתר גופי' להיות אסור מ"מ בנתערב כדי אכילת פרס נהפוך ורא"ש בחולין וכה' חלה כוותי' ס"ל ופ' כן בטור לקמן סי' ל"ח ואם הה"ג רש"ם מקק"ק זצ"ל כ' שבעיר ריגא מערבין ששה פרעגעט יש לחוש אפי' כדי אכילת פרס שהוא י"א פרעלעגט עיי' מג"א סי' תפ"ו פרס ג' ביצים ובילה ג' זיתים א"כ הוא קרוב לי"א פראלעגט ואומר דוגמא לדבר מידיעת לעי"ש מתפוחי אדמה הי' לוקחין המבשלין יי"ש ששה פראלעגט מאלטן ותבואה ואח"כ הי' לוקחין עד ט"ו פראלעגט ויותר כדי שיהי' יותר חזק כמו כן ה"ל הנה הנשים משבחין יותר הוויסבאכער קאפפע בטעמו וריחו ורטיבתו מן ליגאריע קרוב הדבר לחוש שלוקחין יותר שומן י"א י"ב וט"ו פראלעגט כי השומן הוא כדי ליתן טעם בכל התבשילין ואי"ל ראי' זה הכל יודעים עיי' ט"ז סי' ל"ח סקי"א וא"כ אפי' למאן דלי"ל כ"כ ביש לחוש לתערובת כא"פ ההיתר גופי' נעשה איסור וכ"ל שכן שיטת הר"מ כמשל"ק :

ג' **ותחלה** אבאר מ"ש דרש"י נמי ס"ל ט"כ אסור מה"ת הוא ממש רש"י חולין דף ק"ט ע"א ד"ה ותו לא מידי שכ' וז"ל ויש בה כדי ליתן טעם ואפי' אי"ב כזית אסור מה"ת א"כ י"ל דרש"י אינו חולק אלא שיהי' טעם כעיקר כלו' ע"י הטעם יהי' אסור התערובת כעיקר דהיינו נהפוך ההיתר ויהי' כעיקר כגופי' של איסור כמו שפרש"י הכ"ל ממשרת ענבים דאיעבד הפת גופי' כאיסור דהכי משמע לי' לרש"י משרת ענבים דהיינו המים שנשרו בו הענבים לא יאכל וא"כ כיון דלא יאכל קאי על המים הרי המים כגופי' של איסור וזהו פירושו של לשון טעם כעיקר דהטעם עושה התערובת כעיקר :

וגם מרש"י חולין דף ק"ח ע"א דאי הידוש הוא דמזרוע בשלה דבטל בס' הוא דרשא גמורה וכמ"ש תוס' נזיר דל"ז וכ"ל דכך הי' ההלכה למ"מ דלפעמים הזרוע בתוך הרוטב ושרי בס' ומלינן כן דהלמ"מ מפרש לקרא כמ"ש במשל"מ בפ"א מחמן ומלה גבי ח"ש וה"ש קו' פלתי סי' ל"ח ארש"י במשנה דירך שכ' רש"י דמשערינן כבשר בלפת שהוא שיעור ס' דהאיך הי' הלמ"מ אם ט"כ ל"ד ולמ"ש גם רש"י ס"ל טעמא אסור מה"ת מז"ב ואביי דיליף טעמא מבב"ח ומבב"ח לא מוכח נהפוך ההיתר כמו ממשרת ולא מוכח אלא דטעמא אסור וזה מלי למילף מזרוע בשלה י"ל מזרוע בשלה לא ילפינן אלא ס' דכך הי' ס' בזרוע בשלה ומבב"ח יליף טעמא אסור כל שמרגיש הטעם אפי' איכא ס' אסור דהכל תלי' בנו"ט וכמ"ש הר"ן דף ל"ז כל שמרגיש אפי' למעלה מס' אסור וכ"פ ברמ"א לקמן סי' ל"ח. שוב ראיתי במרי"ק שורש קמ"ד שכ' לרש"י זרוע בשלה דרשא גמורה אלא המרי"ק כ"כ לאביי אבל לרבא דס"ל לרש"י ט"כ ל"ד כ' דאי לאו ז"ב ה"א דאפי' רוב אי"ל אלא אפי' במחלה מותר קמ"ל ז"ב דצריך עכ"פ רוב עי"ש וזה קשה תיפ"ל דליר יוצא מאיסור אסור ומחצה ע"מ הוה כבעין ופשיטא דצריך רוב וכך משמע מרש"י דף ל"ח שכ' שם דקיי"ל ט"כ ל"ד ומשרת לט"כ אסמכתא ושם כ' רש"י רוב שמעינן מאחרי רבים וילפינן מהכא כל מז"ב להחמיר דלא ליבטל אלא במאה או בס' משמע דז"ב דרשא גמורה לרבא ומה שדייק המרי"ך שם מדכ' רש"י דהא קים לן מאחרי רבים להטות דבטלי ברובא ורש"י כ"כ אליבא דרבא י"ל דרש"י רצה לומר אי לאו מזרוע בשלה הוה בטל ברוב והנה ממשרת שמעינן נהפוך ההיתר גופי' לאיסור אמנם אם משרת אתו להיתר מצטרף לאיסור וט"כ מגעו"מ דלא משמע דאיתעביד ההיתר גופי' לאיסור רק דטעמא אסור אמנם י"ל דאפי"ה לנהפוך ההיתר כאיסור דהיינו לשון ט"כ לרש"י כהכ"ל ילפינן מגעו"מ לרש"י דאי רק לטעמא דאסור זה כבר ידעינן מז"ב וכמו כן בחטאת דאיכא קרא לט"כ אתו דהיתר נהפוך להיות איסור :

הוצא מזה דא"ש רש"י בחולין דל"א מכל קו' התוס' שהבינו דרש"י ס"ל להלכה טעם לא אסור מדאו' ולמ"ש ז"א והכי שם כוונת רש"י דהנה כשהטעם בעין בודאי אסור מה"ת כמ"ש רשב"א וריטב"א שם וא"ד סי' ל"ח ס"ק ע' ומטעם כל היוצא מן הטמא טמא ובעי בודאי רובא אבל מז"ב ילפינן דטעמא אוסר אלא דאין לוקין אלא כדאמר ר' יוחנן אלא בטעמא וממשו וזה הי' מהלמ"ם דרק איסורא איכא אבל שיהי' טעם כעיקר היינו כעיקר וגופו של איסור הכל התערובת אפי' ההיתר הוא ל"ד וא"ש פרש"י לא נצרכה אלא לקדשים דהתם כתיב יקדש להיות כמוהו ונתהפך ע"י הטעם כעיקר ומאן דיליף ט"כ ממשרת או מגעו"מ גם בחולין ט"כ כולו נעשה ע"י הטעם כעיקר האיסור ולהכי כ' רש"י ז"ל דאמוראי בתראי לא ילפי ממשרת או מגעו"מ ולא נהפך ע"י הטעם ההיתר כעיקר אבל אסור מה"ת מז"ב וכן יש עוד לדקדק מלשון טעם כעיקר דלמה לא אמר טעמא מלתא כמו שאמרו בחזותא מילתא ריחא מלתא אלא כאן דר"ל דנהפך ההיתר כעיקר דהיינו כגופו של איסור :

ומה שגרם לראשונים ז"ל לדעת רש"י לומר דס"ל דטעם אפי' איסורי ליכא משום שנמשכו אחר לשון התוס' ע"ז דף ס"ו וכ"כ הריטב"א בחולין

דרש"י הביא ראי' להלכה מרבא חולין דף ק"ח שדחה לאביי דרוצה למילף טעמא אסור מבב"ח ודחי לי רבא דרך בישול אסרה תורה דמוכח א"כ מרש"י דאפי' איסורי ליכא דקאי שם על אביי דמיירי באיסורי ולא במלקות אמנם ברש"י שלפנינו ליכא ראי' זו מרבא ונראה דתוס' והראשונים ראו בס' הישר לר"ת שהביא מתחלה הראיות ממקומות שמובן לפום רהיטא ע"כ ל"ד והביא גם הך ראי' מרבא הנ"ל ותוס' ושאר ראשונים דהביאו דרש"י ס"ל טעם ל"ד כ' גם ראי' זו מרבא לרש"י אבל למ"ש דרש"י גופי' ס"ל טעמא אסור מה"ת א"כ מודה רש"י לתוס' דף ק"ח מרבא לא משמע דמתיר טעמא אלא דיליף לי' מז"ב אלא דרבא דחי מדחי לי' לאביי מבב"ח ליכא למילף:

ורש"י פסחים דמ"ה שכ' דרבנן דכותח הבבלי ס"ל טעמו ולא ממשו דרבנן והכי אמרינן בפ' כל הבשר דאיכא למאן דאמר טעמו ולא ממשו דרבנן עכ"ל והך בפ' כל הבשר משמע דהיינו רבא דדחי לדאביי וקשה אי כוונות רש"י להלכה הנ"ל והכי קיי"ל ועוד קשה דלמה לא הביא רש"י ראי' מה יוחנן דאמר טעמו ולא ממשו אין לוקין עליו כתי' רש"י חולין דל"ח ע"ב ועוד קשה דלמה לא מביא רש"י מרבא דף נ"ח דאמר לא נצרכה אלא לקדשים דע"כ ל"ד שהוא קודם מרבא שהביא רש"י מדף ק"ח ועוד קשה למה כ' רש"י ואיכא למ"ד אי לאלומי הלכה אתי רש"י ה"ל להזכיר רבא בפירוש דפשיטא דהלכה כרבא ועוד קשה מדכ' רש"י ואיכא למאן דאמר דאין המסורה אמר בפי' כן דא"כ ה"ל לרש"י להזכיר אותו מאן דאמר אבל למ"ש א"ש מר' יוחנן ורבא נ"ח וק"ח טעמא אסור מה"ת מז"ב ומ"ש רש"י דאיכא מ"ד היינו לאביי דאי לא יליפנן מבב"ח כדדחי לי' רבא ומסתמא אביי קבלה מרבא וכיון דלא קאמר אביי בפירוש לא כ' רש"י בפי' דאביי הכי ס"ל אלא איכא מאן דאמר כמו דהוה כ' דאיכא למימר דאביי הכי ס"ל:

ויצא לנו מר"ן שהבאתי דאם מרגיש בו טעם אפי' למעלה מס' אסור מה"ת ומאן יימר דהטעם הטוב בחלב ע"י תערובת פראנק קאפפע אם אינו זה טעם השומן של חזיר הוא הטעם דבלא"ה כ' או"ה דאין אנו בקיאין בטעימה אף דש"ך כ' בסי' צ"ו ס"ק ה' בדיע' סמכינן אטעימה כאן דטועם טעם הציגאריע קאפפע בחלב או במים עם טוב טעמו מי יכול לומר בקיאות זה שאין הטעם הטוב מחמת השומן חזיר שבו דהא הציגאריען שנעשה בשמן בפאבריקען של יהודים אין להם טעם טוב כמו של אינם יהודים. או שיש לומר דאין כאן ס' וגרע מנספך דיש לו להיתר חזקת היתר אלא דאיתרע כמ"ש בפלתי בסי' צ"ח ס"ב אבל כאן דנרגש הטעם ותלה מספק שהטעם הטוב מן השרשים וס' מן השומן לגבי ספק זה ליכא חזקה אדרבה דיותר יש לתלות טעם הטוב בשומן חזיר מן הראי' שנעשה בשמן לית לי' טעם טוב כפראנק קאפפע ודוחק לומר דבשביל שהם יודעים היטב בטוב המלאכה ע"כ הוא משובח דמכח זה עכ"פ מספיקא דאו' לא נפיק:

ד **בדעת** הר"מ כ' הב"י סי' צ"ח והנמשכים אחריו דס"ל ע"כ ל"ד מדכ' בפ' ט"ו מה' מא"ס טעמו ולא ממשו מדברי סופרים ומכין לו מכות מרדות מדבריהם והקשיתי מזה אין ראי' דהא דרך הר"מ מה שאינו מפורש בתורה לקראוהו מדברי סופרים וראיתי אח"כ שכבר קדמוני בקושיא זו הפרמ"ג בפתיחה לה' טריפות ובתשו' שלו בגט שהי' העד פסול עדות ונשאל הדבר להה"ג רמ"ל מאכסהיימער זצ"ל ואותי ולרב מקראלי ואני והה"ג מאונגוואר פסלנו הגט ושם כתבתי אפי' שכ' הר"מ מדבריהם י"ל נמי כן כיון שאינו מפורש בתורה והשואל חרה אפו דר"מ לא כ"כ אלא היכי שהרמב"ם כ' בפי' רק מדברי סופרים והבאתי ראי' לדברי מכ"מ ולח"מ בפ"ב מה' שחיטה ומש"ך ח"מ סי' ל"ג סק"א ונקוט זה בידך ועיי' בזה בכ"מ פ"ב מהל' אבל הלכה א' ובא"ד בב"י סוס"י נ"ב שכ"כ בפי' ואדרבה משמע בפי"ז ה"א שכ' דלא אסרה תורה אלא קדירה ב"י משמע הא בב"י טעם הכלי אסור מה"ת. ופלתי סי' ל"ח תי' בכלי דוקא הטעם מה"ת וקשה יליבא בארעא וכו' טעם מבעין אין אוסר התערובת ויוציא מכלי אוסר ועוד האיך יליף ע"כ מגעו"מ לימא ש"ה דגלי קרא וגם בפרמ"ג בש"ך סי' ל"ג כ' לר"מ כי"ב בכלי אסרי' תורה לכתחלה גם על דבריו הקשיתי לקמן סי' ל"ג:

ונ"ל בדעת הרמב"ם דבפ"ה מה' נזירות כ' הר"מ דמשרת אתו לכזית כדי א"פ והקשה הכ"מ הא משרת אמר ר' יוחנן דאתי להיתר מצטרף לאיסור ותי' הכ"מ דס"ל לר"מ דר' יוחנן אליבא דר"ע אמר הכי ולי' לא ס"ל והקשו אחרונים מנ"ל לרמב"ם דבר זה:

ונלענ"ד דהנה תוס' נזיר דל"ז הקשה לאביי דמתמה וכי כזית כא"פ דאו' הא משנה מפורשת בכריתות די"ג כזית כא"פ דאו' ותי' תוס' היינו כשהוא בעין ואביי מתמה בתערובת וא"כ הוה קשה לרמב"ם אר' יוחנן ע"ז דף ס"ו דאי"ל התם אפי' כזית כא"פ בתערובת וקשה מנ"ל לר' יוחנן הא כמו דמתמה אביי וס"ל לרמב"ם דילא לר' יוחנן מברייתא דפסחים משרת ליתן טעם כעיקר וס"ל כר' חייא כהן באיכא כזית כא"פ בתערובת לוקה דאיתעבד כולו איסור ולוקין אכל כזית מן התערובת וס"ל לר"ח דטעם כעיקר ר"ל דנעשה היתר גופי' איסור וכמש"ל הך פירושי לרש"י וס"ל לר' יוחנן דלא מתהפך אלא ביש בתערובת כזית ואלא דיש חילוק דר"ח כהן ס"ל ביש בתערובת כזית כא"פ לוקין אכל כזית מן התערובת והרמב"ם ס"ל נמי דמיירי בדאיכא כזית כא"פ ואינו לוקה אלא באוכל כל הפרס ואז הרי אכל כזית איסור אלא דהוה מלקות אע"ג שהוא בתערובת ואלא אפשר עדיין לומר טעמא לאו מלתא בתערובת ולוקין משום ממשו לחוד קמ"ל ר' יוחנן טעמו וממשו הוא דלוקין א"כ ע"כ טעמא נמי בכלל איסורי ומלתא הוא בתערובת וכ"מ דטעמא עכ"פ איסורי' איכא עיי' פר"ח או"ח סי' תמ"ב שכ' שם לדעת הטור דס"ל כא"פ אסור אפי' בממשו בלא טעמו א"כ י"ל הר"מ לא ס"ל כן דהא ר' יוחנן אמר טעמו וממשו ויצא לר' יוחנן כן דמוקי ברייתא דמשרת לע"כ דמיירי כא"פ וקאמר הברייתא טעם כעיקר ש"מ דטעמא נמי צריך להיות כמו העיקר וממשו אז לוקין עליו א"כ מוכח דר' יוחנן דמוקי להיתר מצרף לאיסור לר"ע קאמר כן ולי' לא ס"ל וא"ש הר"מ בפ"ה מ"ה נזירות:

א"ב ס"ל לרמב"ם אליבא דר' יוחנן אם בכא"פ דלוקין דוקא גם בטעמו עם ממשו א"כ טעמא נמי מלתא הוא כמאי שיעור משיעור שלם ואסור מה"ת ומה שאמר ר' יוחנן טעמא ולא ממשו אין לוקין אבל עכ"פ אסור מה"ת אמנם סוגי' דפסחים לא אסיק מהך ר' יוחנן דע"ז דמשרת אתו לכא"פ וטעמא נמי אסור אלא דאין לוקין הוה מוקי הש"ס לרבנן משרת לטעמא דאסור ור"ע דמוקי למשרת להיתר מצטרף לאיסור מנ"ל דטעמא אסור ויליף מגעו"כ ולרבנן צריך לומר געו"כ חידוש הוא דאל"כ משרת ל"ל אבל אנן דמסקינן מר' יוחנן ואתו משרת לטעם וממשו למסתבר ביש כא"פ וטעמא עכ"פ ממילא נשמע דאסור אי"ל געו"מ חידוש הוא דאל"כ משרת ל"ל דהא איצטרך משרת לכזית כא"פ טעמו וממשו דלוקין אפי' וא"ש קו' התוס' ע"ז דף ס"ו ע"ב ר"ש ס"ל נוטל"פ מותר ופריך מגעו"כ והקשו תוס' דלמה לא משני געו"כ לר"ש חידוש הוא ובתי' הא' כ' תוס' דג' מחלוקות בדבר גם התי' הב' דאיקא טובא אבל למ"ש א"ש דהתם מסיק מר' יוחנן וס"ד דמקשן אם טעמא אסור אפי' אב"י אסור מגעו"מ ור"ש דיליף מנבילה שאני דפוגם בעין אי"ל לדחוק דגעו"כ חידוש הוא דוקא בפסחים דאיק כן מדלא אסיק מר' יוחנן כהנ"ל:

ואם נאמר דגם בפסחים אסיק מר' יוחנן ועל קו' התוס' בע"ז כתי' התוס' יש ליישב אידך קו' דהיינו מה שהקשה תוס' בנזיר ל"ז מה פריך ור"ע דמוקי משרת להיתר מצרף לאיסור ע"כ מנ"ל דלמא איה"נ ר"ע ע"כ לי"ל וכן הקשה מהרש"א בפסחים דמ"ד ובפ"י תי' שם דבמשנה ראשונה בנזיר אינו חייב עד שישתה רביעית ע"כ בשריית ענבים מיירי וחייב משום ע"כ ותנן התם בסיפא ר"ע משמע ברישא מודה דע"כ אי"ל וקשה להולמו עד שישתה רביעית יין משמע ממש ולא במשרת ענבים אבל למ"ש א"ש לר' יוחנן דקרא אתי לקולא ממשרת דאין לוקין בכזית כא"פ בממשו לחוד מעתה א"ת ר"ע לי"ל ע"כ א"כ אממשו לחוד לוקין א"כ ר' יוחנן כתנאי אמרי' לשנויי' וניחא לי' לאוקמו לר' יוחנן אפי' כר"ע ומשני דיליף מגעו"כ טעמא וכיון דטעמא מלתא ממילא אין לוקין כדי א"פ בממשו לחוד אלא עם טעמו:

ודע למה דקיי"ל דשיעור פרס ד' ביצים הסור בתערובת איסור כערך א' פראלענט ורמב"ם דס"ל גרוגרות שיש בילה וכזית קטן ממנו וא"כ כא"פ שהוא ד' ביצים כמלא כא"פ י"ג או י"ד זיתים כמלא כזית איסור כא"פ שבעה פראלענט וקרוב למש"כ הה"ג מקראקא ז"ל שמערבין בו ששה פראלענט ועיי' בחיבורי לא"ח סי' תפ"ו מה שישבתי הר"מ מנקו' מג"א שם:

ומ"ש כ"ת דמעולם לא נשמע חשש דמערבין שומן חזיר בשמן אינו כלום כמ"ש א' בנהנה ודאי מערבין ואפי' בדרבנן ויש חשש כיון שעושין בסתר שמערבין שומן חזיר בעין. וידעתי כי אמו"ר הגאון מהר"מ א"ש זצוק"ל וכיוו הקדושים באונגוואר שיראים שם החסידים אינם אוכלין שומן אווזות הלעטות והיו משמשין בשמן זית בצלוחית והי' עליו חתימה והי' קוראין אותו פראווינצלען עהל שמן זית זך והי' נזהרין משמן זית פשוט משם תערובת שומן חזיר אלא בנידון דידן ודאי מערבין ויש חשש שמערבין כזית כא"פ וכזית כא"פ מידי ספק איסור דאו' לא נפיק:

ה **ולקמן** סי' תקע"ז כתבתי מענין איסור הציגאריע מטעם עיקרו בכך והשומן הוא חלק מן גוף הציגארע ושיטת הראב"ד שכ' רשב"א בר"ן סופ"ב דע"ז דכל תערובת של גוי אין לו ביטול שלא יפרוצו ועי"ש וכתבתי שם כי שם מקומו עם דברים שכתבתי שם הגם לקמן סי' נ"ו בדברי שלי שם ישבתי ראיות הראב"ד לדעת הפוסקים אחרים מ"מ אין להקל וכ' שם דר"י מיגש והר"מ אינם חולקין אראב"ד ולא כנב"י שכ' שחולקין וסומך עליהם להקל ועוד שהוא כנגד רוב הפוסקים רמב"ן ורשב"א ורא"ש ור"ן וש"ד בשם סמ"ג וסמ"ק דכולם כראב"ד ס"ל וכן דעתרמ"א. ועוד אם כבר הובאו השרשים טחונים ממקום אחר ממקום שאין משגיח כלל. ושמא יש בשמן שומן חזיר ולפמש"ל הוא קרוב לוודאי שמערבין. וחוץ כל זה קשה לסמוך על ההכשר הנדפס על כל פאקל כי הפאבריקאנט בעצמו יכול לזייף בכזה וגם בעוה"ס הדור פרוץ ומסור לכל להזדייף כמו שירלה:

ואכתוב לכ"ת שלא יהי' תוהא לדבר חדש מה שכתבתי דרש"י ס"ל ע"כ דאו' היפוך כל דעות ראשונים. הנה בס' כנפי יונה בסי' נ"ח נמי פי' לרש"י הכי דס"ל עד ס' מה"ת ומפרש הסוגי' לפי דרכו ולקמן סי' תרע"ג כתבתי אם דמשמע במקום א' לרש"י ע"כ דרבנן ובמק"א מה"ת דתליא בדעת רש"י במין במינו בחולין ק"ט פ' רש"י מנ"מ ל"ב ובע"ז דס"ו כ' מב"מ בטל חוץ מטבל ויי"נ א"כ הי' לרש"י חזרה כן בע"כ:

ונ"ל לפי פירושי דרש"י ס"ל ע"כ מה"ת א"ש רש"י פסחים דף מ"ג בגמ' וכי תימא ר"א כי כל לא דריש והתני' שאור בל תקטירו מקלתו מניין ת"ל כל ערובו מניין ת"ל כי כל מאן שמעת לדריש כל ר"א ודריש כי כל ופרש"י מקלתו מניין אפי' זית שאין הקטר שלם פחות מכזית וקשה דזה לאביי מנחות דף כ"ח ואנן קיי"ל כרבא וי"ל מדמסיק קשיא ולא תיובתא וכל קשיא יש לו תירוץ כמ"ש הרא"ש בפ"ג דפסחים וא"כ י"ל דכאן הקשיא יש לו תירוץ דהיינו די"ל דר"א לעולם כי כל לא דריש וברייתא כרבנן ומה שאמרו

שאמרו על ערובו ולא כלום משמע דלא דרשי כל יש לומר היינו למלקות אבל לאיסורא דרשי כל וע"כ איסורא עכ"פ איכא וי"ל דילפי מחמץ לכה"ת לאיסורא אליבא דרבנן אע"ג דבחמץ איכא כרת י"ל כמו בח"ש דילפינן מכל חלב אע"ג בחלב איכא כרת כ' הר"ן בפ"ג דשבועות דאינו אלא גלוי מלתא וה"ת א"כ מה פריך הש"ס ונשאר בקשי' וצ"ל דסוגי' כאן אזלי לאביי ואביי ס"ל ע"כ בכה"ת לאו דאו' א"כ כל לא דרשי רבנן אפי' לאיסורא וכמו שכתבתי לעיל שזה כוונות רש"י דף מ"ה בסוף הסוגי' דאביי ס"ל ע"כ מותר מה"ת וכיון דסוגי' אזלי אליבא דאביי א"ש שפי' רש"י אליבא דאביי דס"ל אין הקטרה פחות מכזית:

ובר"מ בפ"ה מהלכות מזבח שהביא הר"מ הך ברייתא דחייב בשאור במקטיר בעירובו. והקשה בלח"מ הא ברייתא זו אתי' כר"א בחמץ על ערובו חייב והר"מ פסק כרבנן דר"א ומיישב נמי כי"ב הרמב"ם כיון דהש"ס נשאר בקשיא ולא בתיובתא ס"מ דלאמת אתי' כרבנן ובחדו' ישבתי לתי' הלח"מ דלמה נשאר הש"ס בקשיא. עכ"פ שנכון גם ליישב רש"י בדרך זה כמו לרמב"ם ולכאו' למ"ש דרש"י נמי ס"ל ע"כ דאו' א"ש רש"י חולין דף ל"ז ע"ב בפלוגתא שם כילד מערבין אי בקדירה כ' רש"י להחמיר בס' דאו' ועמד שם הרשב"א על רש"י דהא רש"י ס"ל ע"כ ל"ד ודחוק ליישב וכן בש"ג ע"ז דף ס"ו אבל למ"ש גם רש"י ס"ל ע"כ דאו' וא"ש. ודעת הר"ן סוס"י ג"ה דבנתערב גופו אפי' לרש"י ע"כ דאו' ועיי' בפתיחה לסי' תמ"ב בספרי על או"ח ישבתי לנכון שיטה זו וא"כ שומן חזיר דנתערב הגוף לרש"י ע"כ דאו' וכ"מ בזה בספק דכ' פרמ"ג בפתיחה לתערובת דלא מצרפינן שיטת רש"י וסיעתי' לס"ס והביא ראי' מנספק באינו מינו אסור ולא אמרי' דשרי מטעם ס"ס שמא ע"כ ל"ד ושמא הי' ס' והג"ה מהרש"ק דהי בנספק לא הוה הב' ספיקות כא' גם מ"ש שפרמ"ג דס' פלוגתא לא מצרפינן לס"ס ג"כ ליתא עיי' מג"א ומ"ד בסי' ק"י בדיני ס"ס וכן מצינן בפוסקים פעמים הרבה מכל מקום למ"ש אני דרש"י מצי סבור ע"כ דאו' ושיטת הר"ן ישבתי א"כ אין להתיר ס"ס אלא בנתערב טעמו ולא גופו כנ"ל:

עוד למה שרמזתי לעיל שהארכתי בסי' תקע"ז דהפוסקים כולם ס"ל כרהכ"ד דבתערובת של גוי אין לו ביטול כדי שלא יפרוצו ראיתי במנ"י כלל ל"ב ס"ק ש"כ שכן דעת הרא"ש · ועיי' ביש"ש בפכ"ה דנמי ס"ל כרהכ"ד וכן דעת ר' ירוח'. וכן דעת הפר"ח סי' ק"ח ס"ק ג' מירושלמי וביאור דבר זה הוא דהנה בש"ך בסי' ק"ח ס"א דחבי"ת צריך חוב"ח שהם מה"ת וחמפ"ג בחותם א' סגי משום שהוא מדרבנן. ובסק"ה כ' ירושלמי חילוק אחר חבי"ת חתיכת בשר דג יין תכלת צריך חותם בתוך חותם שאיסורן מגופו אבל חמפ"ג איסורו משום תערובת ופת אפי' שהפת עצמו אסור כיון דאיסורו מדבריהם סגי בחותם א' מדברי הש"ך משמע דוקא בתר"ל צריך חב"ח דהיינו שאסור מגופו ואסור מה"ת וכ"כ הש"ך להדי' בשם רא"ה וכ' בפר"ח שם ובחלתות ליכא איסור בעין אלא ע"י תערובת דהיינו מה שהוא בלוע בחלתות ע"כ אין איסורו אלא מדבריהם וכן מבואר מדברי ר"ן ובדברי רא"ה דקי"ה עכ"ל. ואומר אני הנה מפר"ח כ' דהחילוק רק בין שהיא מה"ת או מדבריהם דאל"כ אלא דאי"ל חב"ח אלא באסור מה"ת ואיסור מגופו לא צריך הפר"ח לתרץ חלתות רק משום שהוא מדבריהם אפי' הוה מה"ת סגי בחותם א' כיון שאין אסור מגופו:

והנה רא"ה בבד"ה בית ד' שער ב' הקשה ארשב"א שכ' החילוק חבי"ת מה"ת צריך חוב"ח אבל חמפ"ג דרבנן והקשה מירושלמי דהחילוק בדבר האסור מגופו וכ"ל ליישב הרשב"א דהוה קשה להרשב"א על הירושלמי כיון דגם הירושלמי צריך ג"כ לתרץ פת משום שהוא מדבריהם אע"ג דפת אסור מגופו א"כ מנ"ל לירושלמי בחבי"ת אע"ג שהוא מה"ת אי"ל חותם בת"ח רק מפני שהוא אסור מגופו ג"כ דלמא החילוק רק בין מה שהוא מה"ת למה שהוא מדבריהם עוד קשה מה שהקשה הש"ך שם דל"ל להר"ן ושאר פוסקים עמו לירושלמי בחלב וגבינה משום שהם אין איסורן מגופן תיפ"ל שהם אסורין מדבריהם ומה שתי' הש"ך שם עיי"ש כ' דליתא וכמ"ש בש"ך שם סק"ח בחלב וסקי"א בגבינה שהם מדבריהם · ולכך ס"ל לרשב"א דהירושלמי נמי ס"ל דהחילוק בחבי"ת מה"ת צריך חב"ח וחמפ"ג מדבריהם סגי בחותם א' אלא דקשה חלתות ס"ד דנמי מה"ת דטעם כעיקר בשלמא חלב לא קשה דחלב טמא בחלב טהור מב"מ מה"ת ברובא בטל כמ"ש בת"ה שם לכך תי' הירושלמי דאי"ל חותם בת"ח אלא בגם איסורו מגופו כלומר ודאי אי חלתות בלע כדי נ"ט וע"כ הוה כאיסור בעין כלו' דהוה אסור מה"ת דהכל חילוק א' הוא דמה שהוא אסור מה"ת ולא בטל הוה איסור בעין כיון דלא בטל מה"ת והוה מקרי איסור מגופו אבל חלתות לא בלע אלא משהו ומה"ת בטל ואינו איסור מגופו דהיינו איסור בעין כיון דמה"ת בטל ולא אסור אלא מדבריהם וא"ש חלתות אע"ג דהוה כגופו של איסור כיון דלא בטל מדבריהם מ"מ סגי בחותם א' משום שהוא מדבריהם והכל תלוי בהך טעמא לחוד בין דבר שהוא מה"ת וכו' ובאמת הוה סגי לירושלמי טעם זה לחוד שהחילוק חבי"ת דאו' וחמפ"ג דרבנן אלא דירושלמי קמ"ל דאפי' בתערובת בנו"ט דאסור מה"ת הוה כגופו של איסור שאין להקל בתערובת בנו"ט דהוה כגופו של איסור וא"כ בחלתות ע"כ בלא נו"ט וקשה בלא נו"ט אמאי אסור אע"כ כרהכ"ד דכל בשל גוים אפי' בלא נו"ט אסור. ע"כ גליתי דעתי לפני ע' שנים לשואלי בענין הלינגאריע:

ובעת הבערה לחלק יצאה בין הגדולים על הפראנק קאפפע וענין השגחתו אלו אוסרין ואלו מתירין אין אני מכנים עצמי ומיעוט ערכי להכריע בין גדולי ישראל מכ"ש כשבוער אש המחלוקת ושני כתובים המכחישים זה את זה יבוא הכתוב השלישי שלום על ישראל ויכריע ביניהם:

(ועיי' לקמן בדף י"ב ע"א עוד בזה)

ובעת שמתי אל לבי על אתרוגים בזמנינו דמבואר בשו"ת חס"ו ובשו"ת אמרי א"ש לאמה"ג זצוק"ל חלק או"ח סי' מ"ח ומ"ע שכ' דחס"ו לא הכשיר רק אתרוגים הבאים מיענווע כי שם ידוע שאינם מורכבים והרעים באמרי א"ש שלא להכשיר רק ע"י הכשר ואדם המוחזק בכשרות ולא בסתם בני אדם בזמנינו בעוה"ר ושמעתי שכ' בספר אחרון שעתה לא מצוי מורכבים ואין דבר זה כלום הנה בשע"ת בסי' תמ"ח כ' שאותן שמגדלין אתרוגים לאכול הפרי מרכיבין וכ' בקרפ"ו ידוע שאין נוטעין לאכול הפירות רק למכור אותן ומכשיר אתרוגים של קרפ"ו א"כ מה נשתנה זמן הזה וכי מאחר שרוב עולם מסתמא נוטעין לאכול הפירות א"כ הרוב מורכבין הם והסוחרים עם הדור הזה יותר פרוצים מאז ואפי' בהכשר נשתנה לגריעותא והסוחרים שאינם מוחזקים לוקחין הכשר א' על תיבה אחת ועל הכשר זה מוכר כמה תיבות בלי הכשר ויש סוחרים שאין להם הכשר כל וראינו בימי חס"ו הוא זצ"ל הי' חוקר אחר הדבר ואחריו תלמידו האמרי א"ש ז"ל בימיו א"כ גם בימינו ראוי לשום אל לב שהסוחרים הכשרים יחקרו היטב מאיזה מקום האתרוגים מיענאווע או מקרפו ולא ליקח אתרוגים מבני אדם שאינם ניכרים למוחזקין לכשרי' ואמנם הכשרי' יחקרו על האמת אם הם מאי יענאווע או מקרפו או ממקומות אחרים שברור שהם אינם מורכבים ואין לסמוך על הסימנים דסימנים לאו דאו' ואני מוסיף אפי' ביום ב' דחג והוא מדרבנן דנב"י ס"ל בדרבנן סמכינן אסימנים והפ"י ס"ל דלא סמכינן ועיל"ק סי' תקכ"ד הכרעתי לדעתי העני' כהפ"י מכ"ש בברכה דמביא מג"א סי' תרע"ו דעת הר"מ שהוא דאו' בהכה לבטלה א"כ אפי' לנב"י אסור:

סימן תל"ח.

(א) בס' בית אפרים להרב המחבר ס' מטה נפתלי אוסר למכור אווזות פטומות מתות מאליהן לנכרי משום גניבות דעת ואני אמרתי כיון דדעת תורה מותר לנכרי מתות מאלי' לא אכפת לן דעתם ועוד דה"ל לאסוקי דעתיהם דמתה מאלי' כה"ג ליכא גנ"ד וישוב בזה דעה א' בסי' שמ"ח ס"ב שכ' דמותר להטעות לעכו"ם וקשה דתיפ"ל דאסור משום גנ"ד ופי' בתוס' ב"ב ד"ח מקו' ט"ז סי' רנ"ב (ב) עוד ישוב על דעה הא' סי' שמ"ח הנ"ל וראי' ללח"מ דגנ"ד לא אסור אלא במפתהו בדברי מרמה (ג) עוד ישוב לדעה הנ"ל וגנ"ד לא אסור אלא בידע ועושה העכו"ם עצמו כלא ידע ואסור משום חילול השם (ד) ישוב לתוס' ב"ק דקיי"ל דחשב עם קנהו דצריך לדקדק מיירי בעושה עצמו כלא ידע ואסו' משום חיה"ש מקו' ישי"ש וראי' לאסור (ה) במוכר סתם ליכא משום גנ"ד וצ"ע אש"ך סי' קי"ז סקי"ג שכ' במתנה ליכא משום גנ"ד:

סעי' י"א ואם נותנה לה בפני ישראל ואמר כשרה לא יתננה כשהוא מתוכה דיש לחוש שמא ישראל הרואה הוא שנותנה לו בחזקת כשרה סבר ודאי דכשרה היא לאסור וגנוב דעת הגוי ראיתי בס' דרשות ואגדה בית אפרים מהרב הגאון דק"ק פעטשי חדש כ"י שכ' בסוף הספר ד' ג' ע"ג וז"ל מה שנוהגים הנשים בעופות פטומות מסוכנות ויראו שהם מתים מאליהם ולא יהי' הקונים נכרים שכיון דנכרים מקפידים ע"ז ולא אוכלים מתה מאלי' דאסור להטעות לנכרים שיאמינו שהי' נשחטים ונוחרים קודם מיתה כמו דאסור למכור נבילה בחזקת כשרה ה"ה שאסור למכור נבילה בחזקת טריפה כיון דנכרים מקפידים ע"ז וכ' שמצא דין זה בפתחי תשו' לקמן סי' קי"ז בשם תשו' פני ארי' ועיינתי בפתחי תשו' שכ' דמותר למכור המוסכנת שלא יהי' הפסד אבל מגניבת דעת לא דיבר כלום:

ול"נ לחלק בשלמא במוכר טריפה במר שחוטה דנותן הגוי מעות יותר ה"ל גזל גוי ואסור כדקיי"ל בח"מ סי' שמ"ח אבל מה שמקפידים שלא לאכול מיתה מאלי' הוא משום עבירה לפי אמונתם ומן התורה מותר הוא להם הוה דעת שוטים ודעת שוטים אינו כלום · אפי' לישראל שמחזיק דבר לאיסור בטעות מותר ליתן לו משום. דדעת שוטים אינו כלום כמ"ש הט"ז סי' רל"ב ספי' י':

ועוד יש לחלק דקיי"ל שם סי' רכ"ח ס"ו היכי דה"ל לאסוקי דעתי' ליכא משום גניבת דעת א"כ בשלמא במוכר לו טריפה במר שחוטה איכא משום גנ"ד דכיון דישראל מוכר לו מביתו ואומר לו שהוא שחוטה לא ה"ל לאסוקי דעתי' אבל במוכר לו נבלה תו ה"ל לגוי לאסוקי דעתי' שמא נתנבלה ומאלי' מתה דהא אווזות פטומות שכיחי שמתים מאלי' מחמת חולשא או שנחנק שנכנס גרגיר קוקורין בגרון וברו"מ סי' שמ"א ס"ב בהגה הביא ב' דעות י"א דמותר להטעותו לעכו"ם וי"א דאסור להטעותו אלא אם טעה מעצמו וכ' הסמ"ע דהא אפי' גנבת דעת אסור וזה קשה לדעה א' וי"ל להנ"ל דלא התירו דעה הא' אלא היכי דה"ל לגוי לאסוקי דעתי' וליכא משום גניבת דעת וי"ל בזה דברי תוס' ב"ב ד"ח ע"א שכתבו הי' מקבל צדקה מעכו"ם ומחלקן לעניי עכו"ם וליכא בי' משום גניבת דעת דיודעין שישראל מפרנסים לעניי עכו"ם והקשה הט"ז לקמן סי' רנ"ב עדיין איכא גנ"ד שדעת הנותן הי' לחלק גם לישראל ולהנ"ל י"ל כיון דידעי שמפרנסין לעניי

לעניי גוים ה"ל לאפוקי דעתיהו שיתנו לצדקה שלהם לעניי גוים והיינו דלא אפקי דעתיהו אינהו הטעו עצמן:

ועוד נ"ל ביישוב הדעה א' עפ"י דלא"מ בה' דעות ה"ו הקשה אמאי לא הביא הר"מ דהיכי דאיהו מטעי נפשי' ליתא משום גנ"ד ותי' בסדר משנה באחד תי' דממשנה דשולח אדם ירך לנכרי אתוכה דאסור משום גנ"ד דהתם ה"ל לגוי לאפוקי דעתי' שלא לכבודו דגוי נטלו דאדרבה הריטב"א כ' דניחא לי' לגוי יותר שישלחנו ירך שלמה כדי שיהי' מגיד. והמנו ולפי"ז א"ש דעה הא' דלא ס"ל כדעה הב' דאסור להטעותו משום גנ"ד והאיך שרי טעות גוי דוקא אם טעה מעצמו וי"ל דאז ליכא משום גנ"ד והסברא דה"ל לאפוקי דעתי' קשה מירך דג"כ אסור משום גנ"ד והאיך אפשר דטעות גוי שרי אלא צ"ל כלא"מ שם דגנ"ד לא אסור אלא היכי דמפתיהו בדברי מרמה כה"ג אסור והא דמותר להטעותו בלא מפתיהו בדברי מרמה וא"ש הדעה א' שפסקו דמותר להטעותו ולא קשה תיפ"ל דאסור משום גנ"ד כמ"ש הסמ"ע ולקמן בסוף הסי' אכתוב דעיקר כר"ת בסתם ליכא משום גנ"ד כל שלא אמר לו בפי' שהוא שחוטה נמי לא קשה קו' הסמ"ע דמשכחת טעותו באמר לו סתם:

עוד נ"ל ליישב לדעה הא' טעות גוי מותר ולא קשה כדברי הסמ"ע תיפ"ל דאסור משום גנ"ד דאי' בב"ק דקי"ג מניין לגזל נכרי שהוא אסור ת"ל אחרי נמכר גאולה תהי' לו יכול יגלום ת"ל וחשב עם קונהו ידקדק עם קוניהו ופי' תוס' וחשב אתי לרבות דאפי' להטעותו אסור היכי דעכו"ם עושה עצמו כאילו יודע ואסור משום חילול השם דאל"כ טעותו מותר. וא"כ י"ל גנ"ד דאסור לדעה הא' ה"ד ביודע הגוי ועושה עצמו כאלו א"י ומשום חיה"ש אבל בא"י באמת טעותו מותר:

ואגב הנה ביש"ש שם סי' כ' הקשה אתוס' הנ"ל שפי' וחשב בידע ועושה עצמו כלא ידע הא קרא סתמא קאמר ועוד לתוס' מה פריך מיני' לר"ע דאמר גזל עכו"ם אסור משום חיה"ש נוחשב עם קונהו הא לתוס' גם וחשב משום חילול השם. ולכך העלה גם נוחשב לגזל גמור ולא הבינותי אי כיש"ש משום גזל גמור מה קאמר יכול יגלום הא כבר אסור גזל גמור מרישא דקרא וגם אר"ע יפה פריך לתוס' מרישא דקרא אחרי נמכר דגזל גמור אסור ולא משום חיה"ש ומה דקאמר קרא סתמא קאמר מ"מ אשכחן דאוקמינן קרא למסתבר דסברא מילתא הוא דלא צריך לדקדק כלל דהוה כהפקעות מלוה דשרי או דדומה לטעות גוי ת"ל יגלום דצריך לדקדק ואוקמינן קרא למסתבר. ונ"ל עוד ראי' לתוס' דהנה בריש פ' ב' דבכורות עמיתך אתי לישראל אתה מחזיר אונאה ולא לגוי הניחא למ"ד גזל גוי אסור איצטרך להתיר אונאות גוי אלא למ"ד אפי' גזל גוי מותר ל"ל קרא להיתר אונאה (ועיי' בלא"מ בפ"ג מ"ה מכירה לר' יוחנן דאיצטרך עמיתך דמעות קונות יליף אין אונאה בגוי מלא תונה את אחיו) מעתה קשה ליש"ש ל"ל קרא שם דף קי"ג דידקדק עם הגוי דהכל האיסור משום גזל גמור דגם זה הוה מוכח דאסור מדאיצטרך קרא להיתר אונאה ש"מ דגזל אסור. אבל לתוס' א"ש דאיצטרך מואחרי נמכר לגזל גמור משום סיפא דס"א דשרי כיון דעושה עצמו כאינו יודע יעשה גם הישראל כא"י ויהי' שרי כטעותו קמ"ל דאפ"ה אסור משום דאתי לידי חיה"ש:

ונ"ע על הש"ך סי' קי"ז ס"ק קי"ג שכ' אמ"ש רמ"א דאסור למכור נבלה בחזקת כשרה שדקדק לכתוב למכור אבל במתנה מותר וליכא משום גנ"ד ול"ע דזה לתי' א' בתוס' חולין דף צ"ד אבל הר"ת דמחלק בין סתם ליכא משום גנ"ד משמע דס"ל דאין חילוק בין מתנה למכר וכן ס"ל הרא"ש ור"ן ורשב"א כר"ת ולא מצא רשב"א למנהג דמוכרים נבלה במר שחוטה אלא כר"ת וכ"מ בש"ע כאן שכ' ואומר לו שהוא כשרה משמע סתמא מותר וכ"כ בפר"ח כאן שכן עמא דבר ובב"י כאן רוצה לפרש הטור לחלק בין מתנה למכר השיבו הב"ח ועוד הא בסי' קי"ז הסכים הטור לר"ת וכ"מ ברש"י דף צ"ד ד"ה אינהו כר"ת ומ"ש הש"ך מדנקיט למכור הא הפוסקים שכ' בשם ר"ת החילוק בין סתם וליכא חילוק לפי"ז בין מכר למתנה אפ"ה כתבו בשם ר"ת לשון זה שמכר לו נבלה בחזקת שחוטה אלא כיון שכתבו טרפה בחזקת שחוטה משמע כר"ת שאמר לו בפי' שהוא שחוטה ולא מוכח לחלק בין מכר למתנה ולפי"ז בנידון במוכר לו אווזות סתם והם מתו מאליהן שרי אלא דנ"ל בלא"ה שרי כמש"ל ובתחלת הסי' דה"ל לאפוקי דעתי':

סימן תל"ט.

(א) בס' בית אפרים אוסר לומר לנכרי לנחור בשבת אווזות פטומות מסוכנת שלא ימותו ואני הוכחתי להיפוך (ב) גם בשו"ת מהר"מ שיק אוסר והביא ראי' מפסחים דבהפסד מועט ל"א דאי לא שרית לי' אתי למיעבד בשבת איסור דאו' ואני הוכחתי משם להיפוך וגם על שאר דבריו השבתי והוכחתי דשרי' ובאווזות בנידון דידן יש עוד לומר דהוה הפ"מ ועוד גוי הנוחר אינו עושה רק ספק מלאכה (ג) פלפול אי יש חזקת חיים במסוכנת בהמה ואת"ל דיש י"ל שמא ימות חיישינן.

עוד ראיתי בס' בית אפרים בדיבור זה דלא שפיר עבדי שנותנין לנחור בשבת ע"י נכרי אווזות פטומות מסוכנת שלא ימותו מאליהן ולא יקנה נכרים ויהי' לו הפסד ואין ראי' מסי' שכ"ב בא"ח דמותר להקיז דם לבהמה ע"י נכרי שלא יעשה ישראל בעצמו התם יש לו הפסד גדול אבל כאן יש הפסד מועט ועוד כיון בסי' שכ"ב רק ספק שמא ימות אינו בהול כל כך אבל מסוכנת דודאי ימות יש לדאוג שיעשה בעצמו כמו בדליקה באותו בית דאסור לעיל דבהול ועוד בסי' שכ"ב כיון דאיכא הפסד גדול וע"כ אם יהי' ודאי שימות אסור דאז חיישינן שיהי' בהול ויעשה בעצמו הלכך שרי ע"י גוי משא"כ הכא דליכא הפסד מרובה:

הגה מ"ש דאווזא פטומה ליכא הפסד מרובה הנה אין המנהג מורה הוראות כן כשבא שאלה דטריפה באווזא פטומה מכשירין במקום דשרי במקום הפ"מ אע"ג דאם יטריף ימכרנה לנכרי אבל צריך לזלזל במקח וחשיב זה הפ"מ כן עמא דבר וא"ת דשבת אמיר ז"א לא יהי' אמיר שבות ע"י נכרי לנחרו ממה שישראל יאכלנה. ועוד הא הר"ן בריש יום הכיפורים כ' דטריפה חמיר משבת דחייב בטרפה אכל כזית משא"כ בשבת ומ"ש בסי' שכ"ב לא שרי אלא בספק ימות דמקור דין דסי' שכ"ב הוא ממרדכי שהוציא דין זה מבכורות דל"ג דמותר להקיז דם לבכור כמו דשרי להטיל מום בבעל מום ובכור שאחזו דם הוה ג"כ בעל מום וא"ת שמא ימות רק ספק האיך יליף מהתם דהוה ודאי כבר בעל מום. ועיי' בתוס' שם דף ל"ה ד"ה אילימא וכו' שכ' ג"כ דמותר להקיז בבכור אפי' ודאי ימות ומזה נמי מוכח דלא כדבריו דמחלק בין הפסד גדול דהא בבכור שם לא מחלקינן בין בכור טלה קטן ובין בכור גדול. ועוד קשה הא בסי' של"ד היכי דבהול אסור אפי' בהפסד דבדליקה איכא הפסד גדול. ונראה דרוצה לתרץ הרב זה משום דכאן בסי' שכ"ב מיירי בספק ובסי' של"ד איכא ודאי ואסור משום בהול וז"א כמ"ש בסי' שכ"ב מותר אפי' בודאי ואלא דל"ד לסי' של"ד דדוקא בדליקה איכא בהילות גדול ושמא ישכח שהיום שבת. עיי' במחה"ש שם סק"א ובתוס' שבת דמ"ד ד"ה מתוך אבל שאר דברים שאינו בהול כמו בדליקה מותר לעבור אדרבנן כדי שלא יעבור איסור דאו' כדאי' בסי' של"ד ס"ב א"כ ה"נ שרי והרב נ"י כ' שהשאיל לכמה רבנים והסכימו עמו לאיסור וא"י למה:

הגה ס' הנ"ל יצא לאור שנתרל"ב וכ' עליו הנ"ל ואח"כ יצא בשנתר"מ ספר שו"ת מהר"מ שי"ק וראיתי שהרב הנ"ל שאל למהר"מ שי"ק שאלה זו והעלה גם הוא ז"ל שם להחמיר ולא שרי אלא שיאמר כל מי שישחוט אינו מפסיד כמו בדליקה והבית שנסברה בא"ח סי' של"ד דרמז שרי במקום פסידא והוא כתשו' שם בא"ח סי' קל"ד וכ' ג"כ דהיתר מקיז דם לא שרי אלא משום דאיכא הפ"מ משא"כ באווזא (וכבר הוכחתי להיפוך) והביא ראי' בהפסד מועט לא אמרינן דאי לא שרית לי' ע"י גוי אתי לעשותו מפסחים דף י"א דאי' התם בכור שאחזו דם אפי' הוא מת אין מקיזין לו דם ואכ"א דשרי ומפרש הש"ס טעמי' דר' יודא מתוך שאדם בהול על ממוני' אי שרית לי' במקום שאין עושין בו מום אתו למיעבד במקום שעושין בו מום ורבנן כ"ש דאי לא שרית לי' כלל אתי למיעבד ופרש"י הואיל ובהול הוא ופריך ומי אמרינן לר' יודא אדם בהול על ממוני' והתניא אין מקרדין הבהמה ביו"ט מפני שעושה חבורה אבל מקרצפין ומשני התם דאי שביק לי' מיית אמרי' אדם בהול על ממוני' הכא בקירצוף אי שביק לי' בלא קירוד לצערא בעלמא הוא ופרש"י שהטיט מכאיב את הבהמה ומצערה. וכ' הוא ז"ל וכשם שמתרצין אליבא דר' יודא כך צריך לתרץ אליבא דרבנן דהתירו הקזה משום דאדם בהול וע"כ כיון דחשש הכחשה רק הפסד מועט לא שייך אין אדם עומד על ממוני' וה"כ ל"ש ע"כ ואחרי מחילת כבוד קדשו לא ראה ברש"י ז"ל שרש"י כ' דחכמים אסרו גם קירצוף משום דס"ל דקירצוף מיחלף בקירוד וא"כ ראי' להיפוך דאי לאו דמחליף הוה שרי לרבנן אפי' בהפסד מועט משום דבהול אי לא שרית לי' אתי למעיבד איסורא:

ונ"ל דיש לדקדק אמרדכי שמתיר הקזה בסי' שכ"ב ומביא ראי' מהקזה דבכור אע"ג דמביא מהקזה אהקזה מ"מ יותר ה"ל להביא ראי' משבת אשבת דהיינו מרי"פ מי שהחשיך לו בדרך התירו לו ליתן כיסו לנכרי משום דאין אדם עומד על ממוני' אי לא שרית לי' אתי לאתויי בעצמו ד"ה בר"ס כמו שמתיר המרדכי לגבות מכס ע"י גוי והובא בש"ע שם סי' רמ"ד ומביא ראי' מהך רי"פ מי שהחשיך וצ' ליישב דה"א בהקזה איכא בהול ביותר שלא ימות בהמתו פתאום ודומה לדליקה דאמרי' מתוך שהוא בהול לא שרינן אפי' להציל כלל דשמא ישכח שהוא שבת לכך מביא מהקזה דשרי א"כ מוכח דבהול דהקזה ל"ד לבהול של דליקה ולפי"ז מ"ש מהר"מ שיק ז"ל שם מהלבוש שכ' בסי' רמ"ד דדוקא במכס דאיכא פסידא גדול ומפורסים הוא דשרי ע"כ י"ל למ"ש דמוכח דאין חילוק בין הפסד רב להפסד מועט י"ל דכאן מאחר שהוא בהול שמא תמות פתאום שרי אפי' ליכא הפסד מרובה כמו בבכור וכמש"ל. ועוד י"ל דלבוש מחמיר במכס משום דקבלת המכס מפורסים במקום רבים לא הוה שרי במקום הפסד מועט. ועוד אין ראי' ממכס שאין לו הפסד מכיסו עיי' במג"א סי' רמ"ד:

ועוד כ' בתשו' שם דהאידנא אין הגוים אוכלין מתה מאלי' רק משום דמאוס להו שאם לא יצא הדם אינו נחמדת למראה ולזה נוחרין להוציא הדם א"כ הוה רק מלאכה שאצל"ג וא"כ למג"א סי' של"ד סק"ג אסור דכ' שם דלא שרי אלא באיכא חשש דאי לא שרית לי' יבוא לעבור אאיסור דאו' ובט"ז סי' רמ"ד סק"ו מתיר אפי' אם לא שרית לי' יש חשש שיעבור איסור יותר חמיר ומלאכה שאצל"ג שבות זה יותר חמיר משאר שבותין ואי"ל אדרבה לפי סברא זו מותר משום דהוה שבות דשבות ז"א אפי' מאן דמתיר שבות דשבות במקום פסידא מ"מ במלאכה שאצל"ג אסור כמ"ש המג"א סי' ש"ז סק"ז ע"כ אין להתיר עכ"ל:

הגה מ"ש שנוחרין משום להוציא דם אני שמעתי מהם שנוחרין משום דלדתם

דלדתם אסור להם מתה מאיליה א"כ שפיר אתי לידי איסור דאו' ואפי' למג"א שרי אלא אפי' לדבריו שיהי' נחמד למראה י"ל דהוה מלאכה הצריכה לגופה כדאי' בשבת דף ע"ד ע"ב שוחט חייב נמי משום צובע דניחא לי' במראה יפה כי היכי דלחזי קופים ה"נ כן הוא בשחיטה צריך כדי ע"י השחיטה יהי' נצבע מקום השחיטה ונחמד למראה ועיי' פרמ"ג בא"ח סוס"י ש"כ שכ' אע"ג דשמואל פליג שם בשוחט היינו משום דאין השוחט מכוין לכך משא"כ כאן אם ישחטנו ישראל ודאי יתכוין לכך שיהי' בית השחיטה צבוע אדם כדי שיהי' הקונה רואה בבית השחיטה שנשחט ולא מתה מאלי' א"כ יבוא הישראל לידי איסור דאו':

ונ"ל עוד אע"ג בישראל יהי' איסור דאו' ודאי כמ"ש בשוחט הגוי להאווזא איכא ספק איסור חילול וה"ל ס' שבות דלצובע לא יכוין לצבוע כמו שוחט דעלמא וכמ"ש הפמ"ג אלא דהוה ס' שבות דשמא לא יעשה האווזא מסוכנת פרכוס בסוף שחיטה והוה א"כ ככבר מתה בתחלת שחיטה כדאי' לעיל סי"ז וא"כ ליכא כאן נטילת נשמה אלא מחתך בשר בעלמא ואין לומר אוקמינן לה אחזקת חיים ובודאי יפרכסת בסוף השחיטה וכמ"ש חס"ו סי' כ' דמוקמינן אחזקת חיים אפי' במסוכן יש לדקדק מראיות חס"ו שמביא ראי' מאדם דאית לי' מזלא ועיי' ברי"ט אלגזי בפ"ד מבכורות במש"ש אי תלי' באגלאי מלתא למפרע שכ' דאינו ברור שיהי' בכור דשמא תמות האם וכ' לחזק סברא זו דגם בהמה כורעות לילד ומסוכנת ושפיר חיישינן שמא תמות ובזה יש ליישב קושיתו שם מה שהקשה אר"מ בפ"ד מה' תמורה דלמה פסק אם הקדיש הבכור קודם שיצא רובו הוה קדוש לעולה עיי"ש באריכות ולמ"ש א"ש כיון דמסוכנת אין לה חזקת חי ושמא תמות הבהמה ולא יהי' בכור לכך חל קדושת עולה עיי"ש והקצרתי ועוד דחס"ו כ' דמסוכן יש לו חזקת חי דלא חיישינן שכבר מת אבל לשמא ימות חיישינן כדרבא בגיטין דכ"ח דמחלק בין שמא מת לשמא ימות וא"כ שמא ימות קודם השחיטה ולא יפרכס עוד ויהי' מחתך בשר בעלמא ועוד בהגיע לגוסס מבואר שם דלי"ל חזקת חי אפי' לאביי שם נמצא מידי ספיקא לא נפק · ומפני שראיתי הב' דינים בחדא זימנא כתבתים אבל אין מקומו של סי' זה כאן:

דבר זה נשמט מלעיל סי' תל"ז בנידון ציגאריע·

עוד יש לעיין מאחר דשומן עבידי לטעמא ואפי' באלף לא בטל. איברא שהט"ז כ' בסי' צ"ח דשומן לא מקרי לטעמי' עבידי דאו"ה כ' דוקא דבר חריף מקרי לטעמי' הא בפיהמ"ש בפ"ב דערלה משנה י' כ' שומים ובצלים ושמן ויין נמי לטעמא עבידי א"כ ה"ה שומן ובפר"ח שם ס"ק כ' במה שרוצה להשוות הר"מ עם תוס' כ' דהרמב"ם איירי במתכוין לכך לא ראה באו"ה כלל כ"ה דין ו' שכ' מהרמב"ם דאפי' בלא מתכוין ועוד דראיתי דברי פר"ח לקמן סי' תרפ"ד אות ה' ובמנ"י כלל פ"ה ס"ק ס"א כ' דפיהמ"ש איירי לענין צירוף במשנה י'. שם ג"כ ראיתי בפשיטות דברי מנ"י עיי"ש אות ב' ועיי' במנחה אפרים הלכות מעשר שכ' בפשיטות דיין מקרי לטעמא הרי דנמשך אחר הפי' משניות אפי' אינו חריף מאוד כחלוקים שכתבו פר"ח ומנ"י מנ"ל לרמב"ם אלה חלוקים וכבר ראיתי דבריהם שם. ולפי דברי או"ה שצריך דוקא חריף דהיינו חריף ביותר אבל בצל כיון שאינו חריף ביותר בטל מ"מ צריך יותר מס' כמ"ש בפרמ"ג בסי' צ"ה בט"ז ס"ק י"א ומגמ' חולין דף צ"ז עכ"פ לדבריהם בצלים שאינם חריפים כפלפלין לא מקרי לטעמי עבידי ודומה לשומן וז"א דבתוס' נדה ד"ב כתבו דבצלים נמי מקרי תבלין ובחולין דף ו' וכ"כ בהדו' רשב"א שם בחולין ושם בחולין קאמר הכא לשאור ותבלין לטעמי' עבידי וצ"ב הרי דאפי' אינו חריף כל לטעמי' עבידי צ"ב דעכ"פ בצל אינו חריף כזנגבל ופלפלין כמ"ש בפרמ"ג וכ"מ בפי' משניות ומה דאי' בחולין דף צ"ז ע"ב דבצל יש לו ביטול י"ל בדבר דלאו אורחי' בהכי כמ"ש או"ה כלל כ"ה בדבר דלאו אורחי' בהדחה אינו בכלל לטעמי' עבידי עכ"פ מוכח באורחי' בהכי אפי' אינו חריף לא בטל:

ועיי' בפרמ"ג בסי' צ"ח ס"ק כ"ט שהביא הש"ך בשם או"ה לטעמי' עבידי מדרבנן וכ' הפרמ"ג והפר"ח אות כ"ה חולק ובמ"כ הביא דיעות בזה ע"כ ולקמן סי' תרפ"ג ישבתי לאו"ה דהוה דרבנן והמ"כ כ' דהר"ן חולק ע"ז ור"ל דר"ן כ' כל שמרגיש הטעם ואיכא ס' אסור ומשמע דאסור מה"ת וכ"מ בש"ך ס"ק כ"ה שם ובפרמ"ג בפתיחה לה' תערובות ח"ג פ"א ד"ה ידע ועוד בדבריו שם ואני כתבתי שם לדעתי העני' דר"ן לא חולק על או"ה דר"ן איירי במרגיש טעם גמור דלפעמים נרגש טעם גמור יותר מס' אבל בתבלין דמחזיק הקדירה או דנתקן כמש"ש דהוה כמעמיד לכ"ע רק מרבנן וא"כ צ"ע לר"ן עכ"פ דלא סמכינן אטעימה כיון שהוא מה"ת ומי הוא בקי שלא נרגש טעם גמור וא"כ לכ"ע הוא מה"ת מכש"כ הרבה אומרים שטעם שומן נרגש בציגאריע ומי יימר שטעם זה אינו שומן איסור וא"כ הוה ס' דאו' אפי' א"ת דשומן לא מקרי לטעמי' עבידא עכ"פ נרגש הטעם כמ"ש הט"ז וי"ל דנרגש טעם גמור ואסור מה"ת:

ועוד צ"ל ראי' איכא דידן דשומן מקרי לטעמי' עבידי דהנה קיי"ל בסי' צ"ח ס"ח בהגה לטעמי' עבידי דוקא כאיסור מחמת עצמו דלא יהי' הנאסר חמור מאוסר והוא בתוס' חולין דק"ח ע"ב והקשה בסמ"ג ל"ת קנ"א בשם ריב"א והר"ש מר' יודא בפ"י דתרומות חולין דצ"ט ציר בציר צריך מאתים ולמה צריך כ"כ הלא השומן והמלח שבציר אין אסור אלא מחמת השמנונית דג טמא והשמנונית בטל בס' אע"כ מפני שהשומן מתערב עם השומן והמלח יחד ומוליכים את האיסור עמהם יש לנו לאסור כאלו השמנונית כולו שומן ומלח ודוקא בציר וכי"ב מתבטל במאתים אבל בקדירה של מים ובשר אין בטל אפי' באלף ע"כ ונשאר בקשיא וא"כ קשיא הלכתא דידן ע"כ צ"ל דקיי"ל שומן מקרי לטעמי' עביד וא"כ השמנונית הדג טמא למים ושומן וציר לטעמי' עבידי מחמת איסור עצמו וא"כ דוקא בציר במאתים אבל בשאר דברים אפי' באלף לא בטל ודו"ק דכל מה שכתבתי הם דברים פשוטים ונכונים:

סימן ת"מ·

א) ישוב ארמב"ם דפסק כוי ס' בהמה ס' חי' (ב) קו' אטור אמאי בדם כוי חייבין עליו וחלב כוי אין חייבין עליו (ג) תי' אקו' פמ"ג בסוגי' (ד) תי' אקו' פמ"ג דלמה כאן כ' הש"ע דדם נוהג בטמאין ובאבר מן החי השמיט משום בלא"ה אסור משום טמא:

בש"ע סעי' א' וכן דם כוי חייבין עליו והקשיתי למה השמיטו הר"מ בפ"ו וישבתי דגמ' כריתות דף כ"א דמצריך קרא לכוי היינו למ"ד כוי ברי' בפ"ע שאינו לא ספק חי' ולא ס' בהמה אבל הר"מ דפסק דכוי ס' חי' ס' בהמה לא צריך קרא ופשיטא דממ"נ חייב וראיתי שכוונתי לפר"ח בכל זה וכ"כ הפר"ח בסי' ס"ד ס"ק ג' בחלב כוי לר"מ דהוה ס' חי' ס' בהמה כל אתי לא"ש ואני כתבתי בסי' ס"א כן לדעת הר"מ גבי מתנות ובפרמ"ג לעיל בש"ך סי' ס"ד סק"א הקשה אפר"ח שכ' בסי' ק"י דמאן דס"ל כוי ס' בהמה ס' חי' בורכא מה בורכא הא הב"י בסי' ס"א ס"ל הכי והוכיח מן הסוגי' ויותר קשה דפר"ח גופי' ס"ל כב"י בסי' ס"א ובסי' ס"ד וכאן ס"ל לר"מ דהוה ס' חי' ס' בהמה. אמנם קשה אר"מ כמ"ש הפר"ח בסי' קי"ח דלר' יוחנן יומא דף ע"ד דס"ל ח"ש אסור מה"ת א"כ דכל חלב אה"ש וכוי דרשא גמורה ופריך איצטרך קרא לרבויי ספיקי ומשני ר' יוחנן כוי ברי' בפ"ע ש"מ דס"ל כוי לא ס' בהמה וס' חי' ולמה הר"מ לא פסק כן ועוד רב אדא בכריתות בדם דכל דם אתי לרבות דם כוי ע"כ כוי ברי' בפ"ע שאינו ספק בהמה ס' חי' כמ"ש בתוס' שם דא"כ לא איצטרך קרא לרבויי ספיקי ועלה בה"ג כוי קאמר כל חלב אתי לרבות חלב כוי ולמה פ' הר"מ בפ"א מה' מא"ס כוי ס' בהמה ס' חי'. וצ"ל ליישב דרמב"ם ס"ל ר' יוחנן רק הברייתא מפרש הכי ור' יודא אין ה"נ ס"ל הכי דכוי לא ס' בהמה או חי' אבל הרמב"ם פסק כסתם מתני' בפ"ב דבכורים דחלב כוי מטמא מספק דחלב בהמה קיי"ל דאינו מטמא וחלב חי' נבלה ומטמא ואי' בזבחים דף ע' דכתיב חלב נבלה יעשה לכל המלאכה מוכח דאינו מטמא דכתיב ואכול לא תאכלוהו חלב בהמה אבל חלב חי' דאינו בכלל ואכול לא תאכלוהו הוה חלב כשאר בשר נבלה ומטמא ואי כוי לאו ספק הוא רק ברי' מכל תו ליכא רק איסורא ואינו בכלל ואכול לא תאכלוהו בלאו יהי' כוי כחי' ואמאי מטמא ולהנ"ל א"ש דהמשנה ס"ל דכוי ס' בהמה ס' חי' ולא אתי כל חלב רק לה"ש והיינו דלא הביא בפ"א מ"ה מא"ס בכוי דאסור מכל ובפמ"ג בסי' ס"ד הביא דברי רמב"ם דשאר אבות הטומאה הנ"ל והקשה כמ"ש אמאי מטמא מספק כיון דכל רק לאיסורא ואינו בכלל ואכול לא תאכלהו ואיני יורד לסוף דעתו מה קשי' ולמ"ש א"ש ובסי' ס"א ישבתי קו' זו לר"מ וכי איצטרך קרא לספיקי אבל למ"ש לא צריכין לכל זה דלר"מ א"כ לא אתי כל חלב לספיקי:

עיי' פרמ"ג בש"ך סק"א שהקשה מה דאמרינן בכריתות כרי"פ דם שחיטה וכי איצטרך קרא לרבויי ספיקי וכן אי' ביומא דף ע"ד דלאו מיתורא אלא מכללא ופרטא עד כאן וצ"ל ליישב דהנה קשה עכ"פ צ"ל לתנא לומר כל לרבויי דם כוי פשיטא בין כוי היא בהמה או היא הדם אסור. וע"כ צ"ל דהאי ס"ל כוי ברי' בפ"ע היא לא בהמה ולא חי' כמש"ל א"כ קשה מנ"ל דמטמאה טומאה חמורה כבהמה וחיה דלא אתי' מכללא ופרטא כיון דאינו לא בהמה ולא חיה עיי' בסוגי' אלא צ"ל דאתיא מכל דם וא"ש דהוא גופי' דברי הגמ' מה קסבר אי קסבר כוי ספיקא איצטרך קרא לרבויי ספיקא דממ"נ הדם אסור ולמה אמר התנא מכל לרבויי דם ומשני דס"ל כוי ברי' בפ"ע ואתי' מכל מרבויי ולא מכללא ופרטא·

עוד

עוד הקשה הפרמ"ג שם אש"ע דכאן בדם כ' בין בטמאים ובסי' ס"ב השמיט דנוהג גם בטמאים משום דבלא"ה אסור משום טמא ונ"ל דהנה בפלתי סי' ס"ה סק"ב כ' בגיד של נבילה חייב משום נבילה אפי' אין בגידין בנו"ט משום כיון דאחשבי' לאכילה לענין גיד הוה נמי אכילה משום נבילה אבל בגיד של טמאה דאין גיד נוהג בטמאה א"כ לא אחשבי' לאכילה משום גיד פטור נמי משום טמאה · א"כ יש לומר דם שאינו עובר אלאו אלא בדם חי דדם שבישלו אין עובר ודם חי אינו אכילה דנפשו של אדם קצה בדם חי וצ"ל דהתורה אחשבי' לאכילה מעתה בשלמא באבר מן החי בטמא לא צריך לאשמעינן כיון בלא"ה אסור משום טמא וליכא למטעי דאם אבר מן החי אין נוהג דמשום טמא נמי מותר אבל בדם ה"א דע"כ בטמא חייב משום טמא הואיל ואחשבי' לאכילה משום דם חייב נמי משום טמא וא"כ אי לא הוה שמעינן דיש בטמא משום דם וה"א דאין בטמא משום דם ולא אחשבי' רחמנ' דם לאכילה וממילא לא מקרי אכילה לאיסור טמא הלכך צריך המחבר לאשמעינן דיש בטמא משום דם :

סימן תמ"א.

(א) הפר"ח ס"ק ט' כ' בהפ"מ להקל בנמצא בחלמון או חוץ מקשר חלמון משום קו' רא"ה ואני ישבתי קו' רא"ה א"כ הלכה כשיטת הגאונים וישבתי פרש"י נמי כגאונים וכ"כ המנ"י דעיקר כשיטת הגאונים ומקיל בבת יומא בנמצא בחלבון (ב) מ"ש הפר"ח סק"ח אמ"ש רמ"א די"א בנמצא על קשר חלבון תימה לגזור גזירות מדעתינו המרש"ל באוה"ש מישבו שכן הוא הי' תמה כן.

סעי' ג' בש"ע נמצא עלי' קו"ד כ' בנמצא על החלבון כל הבילה אסור (הוא שיטת הגאונים וריף ור"מ) וי"א דאם נמצא על קשר החלבון וגם מבחוץ כל הבילה אסורה (זו שיטת תוס' והאשונים לדעת רש"י ז"ל.) ומזה נתפשט המנהג להסור כל בילה שיש דם וכו' בת"ח כלל ס"ב משום דאין אנו בקיאין איזה מקום נקרא בשר והש"ך והט"ז כ' דמדינא אסור דחששו כדעת רא"ה דבחלבון אסור וכ' הפר"ח להתיר בהפ"מ כרא"ה להתיר הבילה בנמצא על חלבון אע"ג דרוב הפוסקים והש"ע לא ס"ל כוותי' ומסייע מחכמי טבע שכן הוא דיצירת האפרוח אינו מן החלמון כי אפי' לאחר שנגמר האפרוח נמצא שלם החלמון ול"נ דלא קשה לגאונים קו' רא"ה דאע"ג דיצירת האפרוח מן החלבון מ"מ איברי כל הבילה דכבר מוזרות כל הבילה וסרוחה מישיבת התרנגולת א"כ אין רעיתא דכל הבילה תלי' ממה שנברא האפרוח כן מה בהתחלת הריקום לא תלי' מה דשדי תכלי בכולי אלא אע"ג דיצירת האפרוח וגמרו מן החלבון מ"מ נתקלקל בזה ואיתרעי כל הבילה ושדי תכלי בכולי :

ולולי דעת הראשונים תוס' וסמ"ג ורא"ש רשב"א ור"ן דפסקו כרש"י ופירשו לרש"י דחולק עם הגאונים דלפרש"י בחלבון אסור אם נתפשט מהקשה ולא בחלמון הייתי אומר דרש"י כגאונים ס"ל דז"ל הג"מ דס"ד נמצא עלי' קורט דם זורק את הדם ואוכל את השאר אמר ר' ירמיה והוא שנמצא על קשר שלה תני דוסתאי לא שנו אלא שנמצא על חלבון שלה אבל נמצא על חלמון שלה אפי' בילה אסורה מ"ט דשדי תכלא בכולא ופרש"י וז"ל והוא שנמצא דם על הקשר הוא זרע תרנגול בראש הכד ומשם יצירת האפרוח מתחלה וכיון דעדיין הוא שם לא נתפזר בשאר הבילה . הלכך אוכל את השאר אבל נמצא על חלמון שלה כולו אסורה כדמפרש לקמן דשדי תכלי בכולי נתפשט הקלקול בכולי עכ"ל ופי' תוס' והאשונים דלא שרי הבילה רק בנמצא על הקשר והיינו משום דהכי משמע סתמא לישנא דעל הקשר ולא נתפזר וזה שכ' ולא נתפזר דמשמע כל שנתפשט מעל הקשר כל הבילה אסורה :

וטובי קשי' לי פי' הזה חדא דא"כ למה כ' רש"י אבל חלמון וכו' הכי הל"ל אבל נתפזר מן הקשר אסור דהא זה עיקר דהשמיענו ר' ירמי' להחמיר בנתפזר חוץ לקשר דכל הבילה אסורה ועוד דתוס' הקשה אפרש"י דלמה דוסתאי מחלק בין חלבון לחלמון לפלוג בחלבון גופי' ומכח ק'ו זו מחדש תוס' בחלמון דאמר דוסתאי סתם ורש"י כ' סתם דהיינו בקשר לחוד ומחלק דוסתאי בין קשר חלבון לקשר חלמון והוא דוחק ועכ"פ פשיטא דקשה דה"ל לרש"י לפרש דמיירי דוסתאי בקשר לחוד ועוד קשה מנ"ה מיהר רש"י בדרב ירמי' לומר אבל חלמון כדמפרש לקמן מאחר דמעלמנו נראה לנו מיד לקמן בחלמון אסור ורחיתי בפרמ"ג בט"ז סק"ב שכ' דנ"ם רש"י אבל נמצא בחלמון כו' לאו לפרושי דברי ר' ירמי' בא דר"י אחוץ לקשר קאי אלא דברי רש"י המה דר' ירמי' דוקא בחלבון מיירי אבל בחלמון בקשר מודה ר"י דאסור והוא דוחק דה"ל לרש"י לומר ובחלמון מודה ר"י דאסור אפי' בקשר ועוד מדלא כ' רש"י בפירושא דר' ירמי' אבל נתפזר אסור וכ' אבל בחלמון אסור משמע דהוא בא לפרושי דר' ירמי' ועוד יפרש רש"י דברי דוסתאי במקומו דעל חלמון אסור שם יפרש רש"י אפי' בקשר לחוד אסור וממילא ידעינן דאינו חולק עם ר' ירמי' :

לכך נלענ"ד דרש"י נמי ס"ל כגאונים בנמצא על החלבון אסור ולא משום דשם יצירת הולד אלא התחלת יצירתו וריקומו מן החלבון אלא דס"ל לרש"י כי לא משכחת ריקום דהיינו שנתפזר מן הקשר שלא יהי' שדי תכלי בכולי דהיינו שטיפה זו יורדת עד החלמון וכשנמצא בחלמון מסתמא בא ממה שנתפזר מלמעלה למטה א"כ א"ש דלא משכחת לרש"י דהבילה כשר רק בנמצא חוץ לקשר חלבון ולא נתפזר וא"ש אבל נמצא על החלמון ולא כ' רש"י אבל נתפזר משום כל שנתפזר מן הקשר ממילא נמצא בחלמון ומיני' כל שנמצא בחלמון הינו נתפזר ע"י' בר"ן שכ' סברא זו ומסעי' לי ליישב רש"י וי"ל בזה מה שהשמיטו הרי"ף לדר' ירמי' דוקא על הקשר אסור דס"ל ר' ירמי' אוכל את השאר קאי דה"ד על הקשר כפרש"י וס"ל נמי כהכ"ל כרש"י דאם נמצא למטה בחלבון מסתמא ירד מן הקשר של חלבון וכן כל שירד ונתפזר מן הקשר חלבון נמצא בחלמון למטה וא"כ אין כ"מ רק אם נמצא בחלמון כל הבילה אסורה ותו לא צריך :

סימן תמ"ב.

(א) ביצם הטרופות ונמצא דם על חלמון הכל אסור ודעת הפרישה כשהם רק שבורות ולא טרפן נמי מתערב והכל אסור (ב) הש"ך פ' בין נמצא על חלבון ונתערב ובין נמצא על חחלמון ונתערב הוה ספיקא ומותרין וישבתי נכון מה שהקשו עליו האחרונים והוספתי דאפי' נמצא על הקשר ונתערב דכשר (ג) הש"ך מתיר אפי' בתערובות חד בחד אם א"י אם הי' במקום האסרו (ד) במעשה דט"ז בעיסה שנלושה בביצים ונמצא טפת דם בעיסה והיתרו משום דאמרינן סליק את שאינו מינו וכו' וכ' הפרמ"ג דאפי' לש"ך סי' צ"ה דחולק אש"ע דלא אמרינן סליק מודה כאן וכתבתי אע"ג דש"ך סוס"י ק"ט כ' בלא נודע התערובת לא שייך ביטול היינו ביבש אבל בלח שייך ביטול והבאתי מפרמ"ג פתיחה כוללות לאו"ח דהך דיני בלא נודע לא שייך ביטול תליא בפלוגתא אי היתר בהיתר בטל וכתבתי לישב הריף והרמב"ם שלא הביאו ברייתא געולי ביצים מותרת (ה) בפרמ"ג מתיר בהפ"מ אפי' ביצה חד שנתערב באינו מינו דלי"ל סליק ומינו רבו עליו אפי' ליבא ס' ופלתי מתיר אפי' נתבשלה בפ"ע מטעם דהוה ספק אם הי' במקום האסור ודם שבישלו דרבנן :

ס"ד בש"ע סעי' ד' בליס הטרופות בקערה בשל החלבון שהוא דק מתערב ביחד והכל אסור הקשה ב"י דהאיך הי' ניכר שהי' על חלמון כיון שהי' טרופות ותי' דמיירי שהתחיל רק לטרפן וכי"ב כ' היש"ש הובא בט"ז סק"ג ועדיין החלמונות שלימות . ופרישה כ' דלא מיירי תשו' רא"ש בעירבן רק כשהם שבורות ונקליפתן החלבונות שהם דקים מתערבין אבל החלמונות שלימות . והקשה דהאיך כ' המרדכי והיינו דין שכ' הש"ע בסמוך אבל בילים שבורות וכו' יקח החלמונים הכשרים וכו' והש"ע כ' ולא טרופות . וז"א הא ע"י שהם שבורות אפי' לא טרופות הרי נתערבו והכל אסור ותי' שהן עדיין בקליפתן והש"ך סק"ט כ' לעיין בפרישה וכ' דס"ל כהתי' להחמיר וקשה לי דא"כ ומנה כ' המרדכי דלא יעשה להיפוך דהיינו שלא יקח הבילה האסורה וישאיר הכשרות משום דא"ת שלא ישאר קמעה בתחתון מן העליון אם הן בקליפתן אינם מעורבין כלל וממה ישאר דא"ת שכבר יצא לחוץ מהקליפה מה פועל שיקח הכשרים דמה שיצא לחוץ כבר מעורב ונטרף להפרישה וא"כ אפי' יקח הכשרות יקח עמם מהאיסור שכבר מעורב . וצ"ל דלא יצא באמת עדיין חוץ לקליפה אלא דיש חשש בשעה שיקח ויגביה הבילים השבורים יצא ממנו קמעה ע"כ עצה טובה קמ"ל שיקח הכשרות ולא האסורה שלא יפול עכשיו בשעת שיקחם קמעה לחוץ :

ב **בהגה** אבל אם הי' ספק אם הי' במקום האסרו וכו' וכ' הש"ך ס"ק י' ואפי' בנמצא על החלמון ונתערב חשיב ספיקי שמא כרא"ה וסייעתו . וכן בנמצא על הלבון ונתערב חשיב ספיקי דשמא קיי"ל כהגאונים וסייעתם עכ"ל והמנ"י כלל ס"ב סק"ג חולק על הש"ך משום דרא"ה ורקה יחידאי נינהו לגבי הגאונים ורי"ף ור"מ וכ"ל דס"ל לש"ך דשיטת רש"י לתוס' ורא"ש וכן דעתם מסעי' דלא כגאונים דלשיטתם מותר בנמצא בחלמון אם אינו בקשר החלמון . ואפי' בקשר לדידן דאין אנן בקיאין ולא מפסיד בזה ס' חסרון ידיעה דהא העיקר דס' חסרון ידיעה מהני כמ"ש הש"ך סי' כ"ג ס"ק ע"ו להקל בהפ"מ ואני כ' שם ראיות לדבריו והתם בס"ס בדאו' וה"ה בדרבנן דהיינו בלירוף שדעת הרבה פוסקים שהוא מדרבנן ואפי' לדעת הפוסקים שדם ריקום מה"ת הינו אלא ספק וכמ"ש הש"ך בסמוך בשם רשב"א ויש"ש דאינו אלא ספיקא דשמא התחילה להתרקם ולגבי ס"ס אפי' בדאו' מהני לס' חסרון ידיעה ונוסף לנו אפי' מאן דמחמיר בס"ס כמו כאן שמא לא נתרקמה ושמא בחלמון ליכא ריקום כאן דאיכא שיטות דהוה דרבנן שרי לכ"ע וא"ש הש"ך . ולקמן בסמוך בדין חד בחד אכתוב עוד סניף דכ' להלכה ולא למעשה דלא נעשה ריקום אלא בישבה התרנגולת עלי' ורוב בלים אינם כן . ועוד הקשה המנ"י שהש"ך סותר דבריו שכ' בסוס"ק אבל נ"ש מהרש"ל להקל בנמצא על החלמון אינו נראה ובפמ"ג סק"י כ' על קו' מנ"י דאולי חוזר הש"ך וכ"כ בפתחי תשובה בשם ס' נחלת עזריאל :

ואני עיינתי ביש"ש וראיתי דלא קשה על הש"ך כלל . והוא דהש"ך הא מיירי בנתערב הבילה האסורה שפיר כ' הש"ך בתערובת הוה ספיקי אפי' נמצא על החלמון · אבל היש"ש הוא קאי על ענין אחר דהיינו על מה שכ' המרדכי והובא בש"ע בבילים שבורות ולא נתערב בו יקח החלמונים הכשרים וישאיר האסורה בקערה ע"ז כ' היש"ש אבל בנמצא בחלמון א"צ דקדוק בכך אם נתערב מעט עי"ש ע"ז שפיר כ' הש"ך דלא נראה לו כי מאחר שיכול לעשות שלא יתערב קמעה מהכ"ת שיבטל איסור לכתחלה אבל הש"ך

הש"ך מיירי כשככר נשאר בו והש"ך כ' בקיצור וסמך על המבין דמרש"ל מיקל בנמצא על החלמון אבל בתערובת א"ש הש"ך ועוד מסייעי' להקל כש"ך כמשל"ק דביצה יש לו חזקת היתר ואפי' בלא תערובת ויש ספק כ' דמדינא שרי רק ממנהגא וגם בנמצא על הקשר יש ספק אם הוא במקום האסור דהא הפוסקים חלוקים איזה מקרי מקום קשר אי בכד אי בחד אמנם זה כ' להחמיר דא"כ לא משכחת מ"ש הרמ"א דבנמצא במקום האסור דאסור הכל אלא בנמצא בודאי על הקשר אסור :

ג **והש"ך** מתיר אפי' בתערובת חד בחד משום ס"ס שמא לא הי' במקום האסור ואת"ל שהי' שמא הכשרה גדולה מן האסורה ונתבטל ברוב ופר"ח חולק עליו דחד בחד לא הוה תערובת כלל והמנ"י שם הקשה על הש"ך דיש פוסקים דס"ל דצריך להיות פי שניים והפרמ"ג סק"י הקשה דהוה חסרון חכמה דהא בקל יכול לידע אם הכשרה יותר ולמדוד. הנה קו' הפרמ"ג לא הבינותי דהאיך אפשר למדוד דשמא נשאר בתוך התערובת וכמ"ש המרדכי דא"א שלא ישאר בתחתון בתערובת ואי שימדוד הקליפות מסתמא שבורין הקליפות א"כ א"א לעמוד עליו אבל למש"ל בדיבור הקודם גם כאן א"ש דהש"ך לפי המבואר מדבריו אפי' בלא תערובת כלל איכא ס"ס שמא לא נתרקם ושמא לא הי' במקום האסור וכתבתי דאיכא נמי חזקה כמ"ש בשם פלתי לקמן א"כ בודאי מצינן לצרף ולסמוך אשיטות דס"ל דדם ביצה רק מדרבנן כמ"ש הת"ח והד"מ בתערובת וא"ש קו' הפר"ח דהא בסי' ק"י בדיני ס"ס אות כ"א כ' הש"ך דחד בחד בדרבנן לא אתחזק איסורי וה"ל ספק דרבנן ולקולא וגם קו' מנ"י לא קשה דאפי' בבעין אינו אלא מנהגא כיון דאיכא ס"ס וחזקת היתר והבו דלא לוסיף עלי' ועוד הא כ' בפרמ"ג בפתי' לה' תערובת דאפי' בדברי תורה מאן דסמך לבטל ברוב משהו יותר וליכא כפל פי שניים אין לגעור בו ודוקא שנתערב וכן בדין כ' אבל לא נתערבו והחלמונים בפ"ע צריך ליקח החלמון האסור ושאר חלמונים שרי כמ"ש בש"ע וכן בדין באות כ' והוא פשוט. וראיתי בס' כנפ"י שאוסר חד בחד דאם נתיר בזה א"כ בביצה אחת נתיר בכ"מ שימצא ונימא שהוא ספיקי דרבנן וכו' אין כדאי מזה לדחות דברי ש"ך ואין זה סברא דאם זה חידוש מה שאנו אוסרין בחד ביצה נימא עוד חידוש יותר אפי' בתערובת חד בחד. אלא בחד ביצה אסור ממנהגא אבל חד בחד ליכא מנהגא ועוד בתערובת חד בחד ניתוסף ספק שמא יש רוב בביצה המותרת ודו"ק :

ועוד הנה מה שכ' מכמה פוסקים וש"ע דדם שנמצא במקום האוסר משום ריקום דאסור אפי' לא ישבה עלי' תרנגולת. הוא תמוה ואינו מן הסברא כי מהכ"ת שיהי' ריקום להתהוות אפרוח בלא חימום ישיבת התרנגולת עלי' והר"ן אין ה"נ כ"כ דאבילים מוזרות קאי וכ"כ מכל בו והובא לשונו בב"י בכשנמצא דם בביצה במקום האוסרה אעפ"י שהיא בת יומא אסורה דלא פלוג רבנן עכ"ל. מעתה בשלמא אי האיסור דוקא משום שמא ישבה עלי' תרנגולת א"ש מדינא לא אסור. אלא בביצה שנולדה מכבר וי"ל דישבה עלי' תרנגולת ויש חשש ריקום אבל בבת יומא לא אבל א"ת דהריקום נעשה ממילא א"כ מה לי בת יומא דלא אפשר שנעשית ממילא אך נ"ל דלכל הביצים יש חשש זה דידוע שביצה שילדה תרנגולת היום מונח תחתי' עוד יום אחר עד שילדה ביצה אחרת ולוקחין אחת ומניח אחת ויש חשש בכל ביצים חימום מישיבת התרנגולת ומזה נעשה ריקום ולכך כ' הכ"ב שפיר דאפי' ביצה בת יומא דהיינו שידוע שלא ישבה עלי' התרנגולת יום אוחרא אפ"ה אסור משום לא פלוג מכל מקום כל ביצה שנמצא דם במקום האוסר יש ספק אם היא בת יומא ושרי' מדינא דהיינו שנטלו ביצה זו מתחתי' דהא משכחינן גם בבילת בת יומא קו"ד :

ד **מעשה** בט"ז. שאשה עשתה עיסה שילושה מבצים ואחר הלישה נמצא טיפת דם בקליפה של א' מהם והי' שם הרבה בצים באותו תערובת והתרתי הכל דהוה כמו ס' דרבנן כיון דאפי' הי' במקום האסור הי' בטל מה"ת ברובא וכן בס' אזלינן לקולא ואי"ל דהא נתערב בעיסה וה"ל מבשא"מ וצריך ס' ז"א דאמרינן סליק את שאינו מינו כאלו אינו וכו' וזה דעת רשב"א לקמן סי' צ"ח וכ' הפרמ"ג אע"ג בסי' צ"ח חולק הש"ך ארשב"א כאן מודה אפשר יודה כאן כיון דיש הרבה דיעות דדם ביצה דרבנן. ועוד כ' הפרמ"ג דכאן אפי' הש"ך מודה משום דדרך לערב ולמרס מתחלה הביצים מינו לבד א"כ כבר נתבטל במינו ונעשה היתר גמור שוב אינו מזיק מה שנתערב אח"כ בקמח אינו מינו דומי' דיבש ביבש לקמן סי' ס"ט דאם נתבטל יבש ונעשה היתר תו לא נאסר אם נתערב אח"כ בלח ע"כ וקשה הא כ' הש"ך סוס"י ק"ט דקודם שנודע התערובת לא שייך ביטול כלל ולבושי שרד ס"ק ק"ז החמיר כש"ך סי' צ"ח ולא ראה דברי פרמ"ג הנ"ל שכ' דאפי' לש"ך מותר :

ובפרמ"ג לאו"ה בפתיחה כוללת לה' פסח בפרק הג' תלי' הך מלתא אי בלא נודע תערובת שייך ביטול או לא דסברא למאן דס"ל היתר בהיתר אין לו ביטול והוא דעת הר"ן בנדרים בישל"מ והובא בט"ז לקמן סי' ק"ב ס"ק א' וה"ט משום כל שעדיין לא חל שם איסור לא שייך ביטול ה"ה בלא נודע התערובת עדיין לא חייל שם איסור ולא שייך ביטול אבל מאן דס"ל דהיתר בהיתר י"ל ביטול אפי' לא חייל עלי' שם איסור גם בלא נודע התערובת שייך ביטול אע"ג דלא חייל עדיין שם איסור א"כ כאן דהרבה פוסקים דס"ל דם בצים דרבנן ואפי' מאן דס"ל שהוא מה"ת הוה רק ספק כמ"ש הש"ך סק"י עם כל מ"ש באות כ' ג' מצינן לסמוך אפוסקים דשרי אפי' לש"ך. אמנם כן נ"ל לורך מפני שממרסן הבצים תיפ"ל דכיון דפרמ"ג מתיר כאן אפי' לא נודע התערובת תיפ"ל דכבר נתבטלה הביצה

האסורה כשהי' שלימות דיבש ביבש בטל ברוב ואי דאיכא פוסקים לקמן סי' ק"י דביצה הוה דבר שבמנין ולא בטל הא יש פוסקים דס"ל התם ביצה בטילה משום דקיי"ל כל שדרכו למנות וביצה פעמים נמכרו שלא במנין עיל"ק סי' ק"י אמנם הפרמ"ג נקיט היתר יותר דלכ"ע בטל :

עוד נ"ל סברא לומר דדוקא ביבש ביבש כ' הש"ך בסי' ק"ט בלא נודע התערובת לא שייך ביטול משום דכל א' עומד בפ"ע ולכך א"ש דלא מצרף הפרמ"ג שהי' כבר נתבטלה כשהי' יבש ביבש דז"א כיון דכאן מיירי בלא נודע התערובת אבל בלא בלא כגון הכא שנבלל יפה במינו ברוב דשרי עתה כמ"ש הרמ"א כיון מה"ת ברובא בטל י"ל דשייך הביטול אפי' לא נודע התערובת :

ה **כ'** הפלתי אפי' חד ביצה שנתבשלה ויש בה קורט דם לא אסור משום דם שבישלה אינו עובר והוה ס' דרבנן אם הי' במקום האסור (ואפי' במקום אסור נמי אינו אלא ספק כמ"ש הש"ך בק"י בשם רשב"א ויש"ש) שלא במקום חזקת איסור אדרבה כאן איכא לביצה חזקת היתר בלא נתרקמה ע"כ ואע"ג לקמן בפרמ"ג לה' מליחה כ' דלא בכל הספיקות מקילינן בדם שבישלה מ"מ י"ל דוקא משום דאיכא לחתיכה חזקת איסור הגם דט"ז כ' בסי' קכ"ז דדם בחתיכה לא מקרי חזקת איסור מ"מ הוה חזקה דמעיקרא עיל"ק סי' ס"ט באשה ששכחה אם מלחה של' אחרונים די"ל חזקה. ועוד דכאן איכא חזקת היתר כמ"ש בפלתי. ואע"ג דיש כמה פוסקים דס"ל במקום ריעותא לא מוקמינן אחזקה מ"מ כיון דרוב פוסקים ס"ל דמוקמינן אחזקה אפי' במקום ריעותא וכן העיקר כמ"ש במקו"א כאן מצינן לסמוך הפוסקים דדם ביצה דרבנן כמ"ש או"ה ות"ח וד"מ להקל בתערובת דסמכינן הפוסקים דהוה דרבנן. ועוד בה' טריפות כתבתי דריעותא דמגרע החזקה דוקא בודאי ריעותא אבל בס' ריעותא מוקמינן אחזקה בכל ספק דמוקמינן החזקה וכאן דשמא לא הי' במקום האסור הוה ס' ריעותא :

וראיתי אח"כ בפרמ"ג שהביא בשם כנה"ג כדברי הפלתי וכ' הפרמ"ג דהך ביצה שנתבשלה בלא תערובת הכל אסור משום מנהגא וכ' הפרמ"ג אבל נפלה לאינו מינו ונתבשלה בהפ"מ יש לצדד אפי' בליכא ס' דמותר והפמ"ג לא הביא לדברי פלתי דמעלים הקושי' במ"ש דאיכא נמי חזקה ומ"ש הפרמ"ג דאסור משום מנהגא מנ"ל הא הא בכל מלתא דלא שכיח לא שייך מנהגא וזה ג"כ לא שכיח שימצא טיפת דם לאחר שנתבשלה מפני שדרך לראות מיד הקורט דם בעודו הביצה חי' ואהא גופי' אנו דנין אמאי יהי' אסור משום מנהגא :

סימן תמ"ג.

א) תי' על ב' קו' תוס' כריתות דף כ"א ע"ב וישוב ארמב"ם שפ' בפ"ג מה' מא"ס דם דגים שכנסו בכלי מותר אפי' בלא קשקשים ומה שתי' הב"ח לרמב"ם שגגה יצא להב"ח ז"ל (ב) מה שתי' בת"ש סי' ג' דליכא בדם דגים משום בל תשקצו דאבלע בתבשיל ליתא ובסי"ג כתבתי עי"ש בענין ב"ת :

בש"ע סעי' ט' דם דגים כו' אם קבצו בכלי אסור משום מה"ע ואם יש בו קשקשים מותר הוא מגמ' כריתות דכ"א ע"ב והרמב"ם בפ"ג מה' מא"ס פסק אפי' בלי קשקשים מותר וכבר השיגו הראב"ד ז"ל ולקמן סי' תכ"ג אות א' כתבתי ישוב נכון על הר"מ וכאן נ"ל ליישב והעתיק לשון הסוגי' אמר רב ובעיטור הגי' רב חסדא דם דגים שכינסו אסור מיתיבי דם דגים ודם חגבים מותר ואפי' לכתחלה היא בשלא כינסו ורב בשכינסו ופריך דכוותי' גבי מהלכי שתיים דתני באותו ברייתא דאסור בשלא כינסו ומי אסור והתניא דם שע"ג ככר גררו ואכלו של בין השניים מוצצו ובולעו ואינו חושש אלא כי תני' ההיא מתני' דאית בי' קשקשים. אמר רב ששת דם מהלכי שתיים אפי' מצות פירוש אין בו מיתיבי דם מהלכי שתיים אסור ומשני כי תניא אסור דפירש כי קאמר רב דלא פירש כדתני' דם שע"ג ככר גררו ואכלו בין השניים מוצצו ובולעו :

והקשה תוס' מה פריך שאני התם בדם שבין שניים דלא פירש ונ"ל ליישב דלא מסיק דיש חילוק בין פירש ללא פירש עדיין רק לקמן מדאמר לקמן רב ששת דם מהלכי שתיים אפי' מצות פירש ליכא וקשי' עלי' מברייתא אז צריך לאסיק ולחלק בין פי' ללא פירש. והוא החילוק בין רישא דם על ככר גררו משום שהוא פירש ובין השניים מותר משום דלא פירש וקלת רא"י עוד חוץ מה דקשה קו' התוס' דא"ת דככר מסיק חילוק זה לא הוה מקשי מרב ששת וצריך לסייע דיש חילוק בין פירש ללא פירש מברייתא כיון דככר אסיק מכל זה וא"ת ומה בין הדם שע"ג ככר אסור ובין השניים מותר כיון דלא אסיק החילוק בין פירש ללא פירש. י"ל ה"ט דם שעל הככר הוה מאוס שנפשו של אדם קצה בהם והר"מ בפי"ז מה' מא"ס כ' דכל דבר שהוא מאוס אפי' מכלי מאכל ה"ז בבל תשקצו ולמסקנא שאמר הטעם משום פירש כ"מ אפי' לנפש יפה שאינו מאוס לו דליכא משום בל תשקצו אפ"ה אסור ועיי' תוס' סו"פ ר"ע שכתבו בחגב חי נאכל ע"י רחיצה מהדם כן י"ל בדם שע"ג הככר. עוד הקשה תוס' מה פריך שמא הא דקאמר מוצצו ובולע היינו משום שהוא נודע דמהתם אתו והא דקאמר בדם מהלכי שתיים שהוא אסור מיירי בלא נודע מהיכי אתי ע"כ י"ל דאין ה"נ הוה מצי לתרץ הכי אלא התרץ עדיפא לי' קאמר דאם נודע דמהתם אתי אין סברא לאסור אפי' בכנסו הלכך נפל מהחילוק בין כנסו ללא כנסו אלא ביש קשקשים להכי אפי' בכנסו מותר דהוה נודע דמן הדגים אתי :

ונחזי

ונחזי אף למסקנא דמסיק מר' ששת ומחלק רב ששת דבלא פירש מותר דם מהלכי שתים והברייתא איירי בפירש וקאמר הש"ס מנ"ל חילוק זה הוא מברייתא דם על הככר גררו ובין השניים מוצץ ובולע מנ"ל הא דהא לרב דמתרץ לברייתא בשיש קשקשים שרי משום דנודע שהוא מן הדגים א"כ י"ל אפי' לא פירש אסור והחילוק בין רישא דם שע"ג הככר יש לאוקים שנמצא דם ע"ג ככר אע"ג שבא מן מהלכי שתים מ"מ הרואה לא נודע מזה ולכך אסור משא"כ בין שניים נודע דמהתם אתי ולהכי מותר :

מעתה יש לנו ב' אופנים דסתרי אהדדי דאם באנו לתרץ לדרב צריכין אנו לתרץ בנודע וניכר שהוא מן אדם או מדגים מותר כגון בקשקשים ולא בקשקשים אסור · וכאשר באנו לתרץ לדר' ששת מהברייתא צריכין אנו לומר דאין חילוק בין ניכר דהיינו דיש שם קשקשים וכהנ"ל בודאי עדיף לן לומר כרב ששת דאין חילוק בין יש היכר או לא וא"כ דם דגים מותר בכל אופן דאמורא לא חולק אברייתא ואם תאמר דתו קשי' מברייתא ארב דעל זה יש לומר דרב תנא ופליג אע"ג דלא בכל מקום אמרינן כן אבל כאן א"א לומר בענין אחר ליישב לרב דאתי' ברייתא כוותי' ולחלק בין יש בו קשקשים דאז קשה ארב ששת מברייתא ולא תוכל לומר דרב ששת פליג ארב ואברייתא מכ"ש אם הגירסא רב חסדא דהלכה כר' ששת וכל הפוסקים פסקו לדר' ששת וא"ש הרמב"ם : בב"ח כ' ליישב הר"מ דפסק כסתמא דברייתא דתני דם דגים מותר ואפי' לכתחלה דודאי דקמ"ל בזה שמוסיף בברייתא ואפי' לכתחלה בכל ענין מותר דהיינו אפי' בליכא קשקשים דאל"כ מה קמ"ל ואשנויי דחוקי לא סמכינן והקשיתי הא הך ואפי' לכתחלה אינו לשון ברייתא אלא הגה' מוסף הכי ועיינתי בתוספתא ומצאתי כדברי : בת"ש לעיל סי"ג כ' הא דשרי לשתות דם דגים הא איכא משום בל תשקצו דנפשו של אדם קצה בהם ותי' דאבלע לי בתבשיל לא ראה כעת ברא"ש פ' כ"ה סי' כ"ה דגרים ההוא בלא כנסו כי הא דא"ל רב לר' שימי בר חייא אבלע לי ואכלא איכול ומשמע דרב דאסור בכנסו מיירי בשותיהו בעין ועיל"ק סי' תכ"ג אות ח' מ"ש עוד בישוב הרמב"ם :

סימן תמ"ד .

א) פי' בדברי רא"ש מ"ש דמוח וקרום אסור וראש מותר משום דקרום מפסיק הוא לאו עיקר הטעם ולפי"ז מ"ש הפרמ"ג אם הוציאו המוח עם הקרום ומלחו עם בשר שכבר נמלח מדמו וצירו דמותר לרא"ש נ"ל דליתא .

בש"ע סעי' א' המוח והקרום אסורים . כ' הרא"ש בפי' ג"ה ס"ז אם צלאו חוטי דם בלא מליחה אסורין והבשר מותר ואפי' קליפה לא בעי וכ"כ בעה"ג הא מאן דמטוי רישא צריך לאנוחי בית השחיטה לתתאי והיכי דמישתלי והפכא מוקרא אסור רישא גופי' שרי אלמא דראש שרי ואפי' קליפה לא צריך וה"ט לפי שהקרום מפסיק וכבלעו כך פלטו ע"כ. והנה הפרמ"ג בש"ד ס"ק א' הקשה מה בכך דקרמא מפסיק וכי לא יכול לפלוט דרך הקרום עכ"ל לכאו' קו' זו י"ל דרא"ש לשיטתי' ג"ה דף נ"ו בכולי' שצלאה בחלבה שרי דקרמא מפסיק ולכך מתיר חוטי דם דקרמא מפסיק והמי"ע הקשה דגדולה מזו ה"ל לרא"ש לומר דהיינו דקדירה מפסיק ולדידי אפכא קשי' מה ראי' מייתי לחוטי דם מרישא דשאני רישא דקדירה מפסיק ואלא נ"ל דעיקר טעמא בחוטי דם דלא בעי קליפה משום כבלעו כך פלטו כמ"ש הש"ך סי' ס"ה אבל מ"ש קרמא מפסיק אין זה עיקר הטעם דאל"כ הל"ל גדולה מזו דקדירה מפסיק ולפי"ז נ' דליתא למ"ש הפמ"ג בט"ז כאן אם הוציא המוח עם הקרום ומלחו עם בשר שכבר נמלח ופלט כל דמו וצירו שרי כיון דקרום מפסיק ולמ"ש נ"ל דז"א דעיקר טעמא דראש לאו משום דקרמא מפסיק רק משום כבכ"פ ואפ"ת דקרמא לחוד לרא"ש מפסיק י"ל לדידן אינו קרום מפסיק כמו בכולי' דצלאו בחלבה לקמן סי' ק"ה דאסור דקרמא לא מפסיק ולקמן סעי' ט' אכתוב תי' אחר על רא"ש :

סימן תמ"ה .

א) ישוב אמ"ש רמ"א כיון בדיעבד שרי בנמלח הראש עם המוח וחתכו שתי או ערב ולא סגי בניקב העצם והקרום (ב) וישוב אתמיהת פרמ"ג אמאי בצולה הראש לא סגי לכתחלה נקיבת העצם וצריך להסיר המוח ולצלותו :

סעי' ד' בהגה ובדיעבד אם חתכו שתי או ערב סגי אפי' לא הסיר המוח קודם המליחה והקשה הש"ך סק"ח הא לקמן סי' ע"א כ' בדיעבד כשר אפי' ניקב עצם והקרום אפי' בלא חתכו שתי או ערב ועיי' ש"ך מה שתי' ובמנ"י כלל ע"ו ס"ק ל"ו תי' אדרבה חתכו לשתי או ערב רבותי' טפי דכה"ג נמצא בכל צד חצי עיגול וה"א דהוה כמולח בכלי שאינו מנוקב קמ"ל דאין חוששין לזה בדיעבד :

ונ"ל למ"ש הרא"ש בתשו' כלל כ' סי' כ"ג דהאידנא רגילין גם בצלי להסיר המוח ולמולחו תחלה קודם צלי והובא בש"ך לעיל סק"ב כי בימיהם הי' צולין בתנור ומשלשלין הצלי לתוכו וכשנותן הנחירים למטה זב כל הדם לחוץ דרך הנחירים משא"כ בצלי שלנו שאין התנורים בפיהם למעלה איכא למיחש שמא לפעמים לא יהי' בית השחיטה או הנחירים למטה עכ"ל. וא"כ לפי סברת הרא"ש זו בניקב העצם לחוד ובתנורים שלנו יש להחמיר יותר ולאסור אפי' בדיעבד דיש יותר חשש בניקב ושמא יתהפך משום נקב לחוד אפי' בזמנם אינו מפורש בגמ' מ"מ הרמ"א ס"א לא מחמיר בצלי רק לכתחלה אבל בדיע' מהני בתנורים שלנו בין נחיריו למטה בין ניקב העצם לחוד ואמנם כן י"ל ה"ד בצלי דקיל דמהני בי' באותבי' נחיריו למטה אבל במליחה דחמיר דלא מהני באותבי' אנחיריו כמ"ש הש"ך לקמן סי' ע"א א"כ י"ל בצירוף מנהג תשו' הרא"ש דמחמירין להסיר המוח בזמנינו לפי תנורים שלנו יש לאסור עכ"פ במליחה יותר אפי' דיעבד בניקב העצם והקרום דלא מהני לחוש לשמא נתהפך כיון דנקיבת העצם לא אתמר בגמ' ומ"ש בת"ח כלל ע"ו דין י"ז בשם או"ה דאפי' לא ניקב רק העצם קודם המליחה מותר בדיעבד הא האו"ה הוא בשער ז' כ' דבריו הכי לדברי הטור סי' ע"א שכ"כ אבל לתשו' רא"ש שכ' דהמנהג להסיר המוח ליתא כאו"ה וד"מ כ' לקמן סי' ע"א שהטור לא הביא דברי תשו' הרא"ש וכ"כ בלא"ה דהת"ח לבד הביא לדברי או"ה להלכה דהאו"ה גופי' ס"ל במליחה סגי בנקיבת העצם לחוד ולקמן סי' ע"א אי' ברמ"א דצריך גם נקיבת הקרום :

והנה כן כ' להחמיר במליחה דלא מהני נקיבת העצם רק דוקא חתיכת שתי או ערב ואא"כ י"ל גם הרמ"א דלקמן בסי' ע"א דמתיר הרמ"א בנקיבת העצם במליחה בדיעבד אזיל עפ"י פירושו בתשו' הרא"ש בד"מ שכ' דרא"ש בתשו' לא מחמיר רק בצולה בשפוד משום דמתהפך תמיד בשפוד אבל נראה במונח וצולה מותר גם לדידן ולא חיישינן לשמא יתהפך ה"ה במליחה מותר בניקב העצם אבל באמת אינו כן הפי' בתשו' הרא"ש אלא אפי' בצולה בלא שפוד חיישינן שמא נתהפך כדמשמע ברמ"א ס"ב ובש"ך סק"ב ולא כד"מ ונראה שהוא כוונת הש"ך סק"ב מ"ש ועיי' בד"מ בסי' ע"א א"כ יש להחמיר אפי' דיע' במליחה בניקב לחוד וצריך להיות דוקא חותכו שתי ולא קשה כולי האי מכאן דאוסר בניקב לחוד ובסי' ע"א מתיר בניקב לחוד כי למ"ש דתלי' בפי' תשו' הרא"ש ובזה הרי ודאי הכי הוא דסותר הרמ"א דבריו שבכאן ס"א בפי' תשו' הרא"ש דל"ד בשפוד לפירושו בסי' ע"א דפי' דתשו' רא"ש מחמיר דוקא בצולה בשפוד :

ונ"ל עוד דין אחר בצלי דפרמ"ג בש"ד סק"ב הקשה אמ"ש בתשו' הרא"ש דמסירין לגמרי בצלי ואומר הרמ"א לכתחלה לעשות כן ותמה הפמ"ג אמאי החמירו כל כך להסיר המוח ואי משום קושית הרשב"א (כלו' דס"ל בחוטי דם שאין פיהם על האש צריך חתוכה כדאי' בתה"ב) מ"מ לסגי בחתיכת הקרום ע"כ · וצ"ל משום דחששו לכתחלה אפי' חתוכה לשניים דהוה כמולח בכלי שאינו מנוקב וכמ"ש המנ"י הנ"ל :

בש"ע סעי' ט' מותר למלוח תרנגולת ברמז וכ' תוס' דל"ג ע"ב דוקא בראש שיש עצמות ודברים המעכבים הדם לצאת המוח אסור שנתבשל בדם הקרום עכ"ל התוס' . ורא"ש כ' בזה"ל שנתבשל בתוך הקרום והקשה הארוך מש"ך דמנ"ל לתוס' ורא"ש דהמוח אסור משום דם הקרום דלמא משום דם המוח עצמו וכ"כ רי"ו והטור בסי' ס"א וכן דעת הש"ע סעי' ד' שכ' בבישל הראש שלם צריך ס' כנגד המוח וקרום והמחבר לא ס"ל אכ"כ בשאר איסורין ולמה צריך ס' כנגד המוח א"ו משום דבמוח גופי' אסור משום דם עצמו · וצ"ל דגם תוס' ורא"ש ס"ל דהמוח אסור משום דם עצמו אלא דיש סברא לומר דשרי המוח משום דנורא משאב שאיב. כמו דשרי בתרנגולת ע"ז תי' דז"א דודאי רישא אסור משום ע"י מליגה הדם מתקבץ גם בתרנגולת הוה אסור אבל כ' דז"א דא"כ הראש אמאי שרי אם ע"י מליגה מתקבץ הדם א"ו במוח ה"ע משום זולת העצם יש עוד דברים המעכבים והיינו הקרום וז"א בתרנגולת ונמצא המוח שפיר אסור מדם של עצמו ולמה אינו יוצא היינו משום דהקרום והקדירה מפסיק ע"כ נתבשל המוח בתוך הקרום וא"ש מ"ש הרא"ש סי' ז' בצולה הראש שלם דרישא שרי והמוח אסור דקרום מפסיק והקשה מי"ע גדולה מזו דאפי' הקדירה והבאתיו לעיל סי' תמ"ד ולפי"ז א"ש דמשום עצם הקדירה ה"א דשפיר פולט במליחה כמו בכל עצמות שיש בהם מוח הלכך כ' הרא"ש לפי שהקרום מפסיק ר"ל גם הקרום דהוה א"כ ב' הפסקות :

ובזה י"ל מה שכ' הש"ך סי' ע"א סק"ח אם נמלח הראש שלם עם שאר בשר שכבר נמלח ופלט כל צירו מותר דלא בלע מהמוח השאר בשר משום שעצם הגלגולת מפסיק והא דלא נאסר מבשר הראש הש"ך מיירי בהוסר הבשר מעל הראש וכן מוגה שם בש"ך ובא"ד שם השיג עליו דדם איברים כפלט ובולע ודם המוח גופי' הוה דם איברים ויוצא הדם מהמוח ובולע

ובולע בבשר שבכבר נמלח עי"ש המכם לנ"ש א"ש דגם נגן המוח אינו יוצא משום דמפסיק הצלמות והקרום:

סימן תמ"ו

א) כ"ר שהיד סולדות בו דפליגי הפוסקים אם משערין ביד או בכריסו של תינוק פלוגתא הוא בין ש"ס דילן וירושלמי וש"ס דילן ס"ל דוקא בכריסו וכו' ולא ביד וכן דעת הערוך ור' ירוחם ות"ש כ' דאנן לא בקיאין בשיעור כריסו הלכך בדאו' יש להחמיר עד שיצא ספק מלבו וגם בדרבנן צריך חקירה (ב) מים אחרונים יש להחמיר מליטול בחמין עד שיצא ספק מלבו שאין כריסו של תינוק נכוית (ג) ספק נט"י בחסרון בקיאות דעת פרמ"ג להקל ואני דקדקתי מש"ע להחמיר ותי' על קו' הס"ט סי' קצ"ה דשם לא מחמיר הש"ע לענין חציצה ברפה ובנט"י מחמיר (ד) היש"ש כ' דמסתפינא להקל בכ"ר דעומד על האש ואין יס"ב דירושלמי אוסר והפרמ"ג מפרש לירושלמי לפי היש"ש ונשאר בקושיא על היש"ש דלפירושו דפרמ"ג מיירי הירושלמי באין עומד ע"ג האש ואני פרשתי פי' אחר בירושלמי ולא קשה קו' הפמ"ג וגם מה שהקשה הש"ך סי' ק"ה סק"ה איש"ש לא קשה (ה) נ"ל בדרבנן מצינן לסמוך אאו"ה כל שברור לו שלא נכוה האצבע אע"ג שאפשר שכריסו כו' נכוה ולא כת"ש הנ"ל:

א **סעי' י'** וכן לא יערה עליהם מכלי ראשון כו' עיי' פרמ"ג בט"ז סק"ט דכ"ר כל שהיד סולדת בו ויס"ב היינו שכריסו של תינוק נכוית בו כדאמרי בפ' כירה דף מ' ובש"ס הערוך הביא ב' פרושים פי' א' סולדות היד שחוזר לאחוריו שנתיירא שלא תכוה פי' אחר בירושלמי שולטות היא סולדות ופי' הפרמ"ג דר"ל אם היד שולטות ויש בה כח שלא תכוה ע"כ ומדבריו כ' דליכא כ"מ בין הפי' א' לפי' הב' לדינא אלא הפירוש ועוד כ' דלפרמ"ג משערין ביד ול"ל דפליגי בפלוגתא שכתבתי בחיבורי לאו"ח סי' ש"ה ביד יוסף ס"ק מ"ב דא"ר ומהר"ש בשם פריסה כ' דמורה הוראה נוהג דמשערין ביד דהיינו באצבע אלא משערין בכריסו של תינוק ועתה זכיתי לעיין בס' פריסה שם שכ' מרש"י דף מ' דאי' בגמ' שם ה"ד סולדת ופרש"י יש שסולד מרתיעה מוועטת ויש שאינו סולד ע"כ ובשם או"ה הבאתי שם דמשערין באצבע בינונות וכ' דא"ש בפריסה דאי ביד משערין מה פריך היכי דמי יד סולדות ומוליא יד מפשטי' בכריסו של תינוק ולא אמר ביד בינונות משערין א"ו דב"ב דלן ס"ל כפי' הא' דסולדות ר"ל מתיירא וכן פי' ר' ירוחם ושפיר פריך ובפרש"י דיש מתיירא מרתיעה מוועטת. אבל אי פרש"י בינונית היד מה בכך דודאי משערין ביד בינונות כי המורא תלוי ברכות הלב ולא ביד. המכם בירושלמי הוא בפ' כירה נ"כ פריך היכן יד שולטות וקאמר יד נכוית בו דירושלמי ס"ל כאו"ה דמשערין ביד אם נכוה והיינו כאו"ה א"כ אכן קיי"ל כב"מ בש"ס דילן ועיי' ת"ש חולין ק"ג שמפלפל בזה והעלה נ"כ דמשערין בכריסו של תינוק וסיים ופשוט דאנן לא בקיאין בשיעור שבכריסו של תינוק כו' ולכן עכ"פ במידי דאו' ראוי להחמיר בכ"ר עד שיצא הספק מלבו שאין בו חום הנזכר ואפי' בדרבנן צריך חקירה על זה:

ובירושלמי שם בפ' כירה קאמר מה בין כלי ראשון לכלי שני אמר ר' יונה כאן היד שולטת וכאן אין היד שולטות אלא עשו הרחקה לכלי ראשון ולא עשו הרחקה לכלי שני אמר ר' מנא הכן פנכא דאורזא מסייע לי' לאבא דאת מפני לי' מן אתר לאתר ועד כדון הוא ריתח וכ' היש"ש דמסתפינא להקל בכ"ר שעומד ע"ג האש ואין יד סולדות בו מירושלמי הנ"ל דעשו הרחקה והקשה הש"ך בסי' ק"ה סק"ה דאדרבה מירושלמי מוכח להיפוך דהיינו כ"ר ביד אינו שולטות בו אסור נראה דה"ד לירושלמי שפירוש על היד אי"ל הרחקה אבל לש"ס דילן דמשערין בכריסו ודאי צריך הרחקה וכמ"ש הת"ש הנ"ל וליכא כאן מספי' אלא ודאי צריך להחמיר ויש"ש והש"ך כ' דאזלי אחר דעת הירושלמי דמשערין ביד וכן בת"ש משמע דליכא דגמ' דידן משערין ביד וליתא מגמ' ורש"י כ' כפריסה:

ונ"ל דזה כוונת המג"א או"ח סי' קפ"א סעי' ג' אין נוטלין במים אחרונים בחמין שהיד נכוית בהם ול"ע אטו בשוטה עסקינן שיכוה ידיו ובגמ' אי' שהיד סולדות שכל שכריסו של תינוק ניכות ורש"ל פסק דוקא בצוננין עכ"ל וי"ל כוונות המג"א דרש"ל כ' דהא בגמ' אי' חולין דף ק"ו שבני גליל הי' עושין כן שהי' נוטלין במים ראשונים בחמי האור ואטו בני גליל הי' רוחצין ברותחין שהיד נכוית בהם דהיינו יס"ב והובא דבריו בט"ז סי' ק"ס שם סק"ז וכ' המג"א ז"א דהא יס"ב אין ר"ל שהיד נכוית בו אלא ר"ל כריסו של תינוק והיד לא נכוית אמנם כן נ"ל כיון שאין אנו בקיאין בשיעור תימות כריסו וכו' א"כ גם במים אחרונים אין ליטול בחמין עד שיצא ספק מלבו כמ"ש בת"ש הנ"ל דגם בדרבנן צריך חקירה אע"ג דס' נטילת ידים לקולא ואפי' ס' מחמת חסרון ידיעה עיי' בכ"מ סי' ק"ס בחשל אברהם סקי"ג אבל במים אחרונים דהוה ספק סכנתא יש להחמיר עיי' בפרמ"ג בפ"ו מה' ברכות דאוסר מים אחרונים ע"ג קסמין וכ"כ בב"ע סוס"י קפ"א אע"ג דהוה ספיקי דאיכא תרי ליתא בגמ' שם וכן מרמב"ם שכ' דצריך ליטול מים אחרונים דשמא יש בו מלח סדומית או מלח כטבע מלח סדומית שמסמא העינים ש"מ משום דהוה ס' סכנתא

מחמרינן ה"כ לענין יד סולדות בו ואלא בלא"ה נראה מש"ע ס"ג דמחמיר שאין אנו בקיאין בין רפוי לאינו רפוי דאונן בנט"י ש"מ בס' חסרון ידיעה מחמרינן אפי' בנט"י ואגב דאתי לידן נ"ל ליישב מה שהקשו האחרונים שם באו"ח וב"ע ביו"ד סי' קל"ח סק"ו דברי הש"ע אהדדי דכאן בנט"י מחמיר רפה אטו אינו רפה וביו"ד שם לענין טבילה לא מחמיר ולהנ"ל יש לקיים שניהם דהתם כ' דמעט גזירה ואיסור לא גזרו. רפה אבל כאן בנט"י כ' מ"מ אסור מעט שאין אנו בקיאין ואסור משום חסרון ידיעה ואפשר בדיע' כשרואה שודאי הי' רפה מותר:

והפרמ"ג דוחס שם בדין הא' לפי' המרש"ל והש"ך שהפר"ת פי' ג"כ הכי בירושלמי הנ"ל דעשו הרחקה בכ"ר דאסור משום מבשל והפרמ"ג כ' פי' אחר בירושלמי דהיינו לענין להעמיד סמוך לאש שיכול להעמיד במקום שלא יכול לסתמום יס"ב וא"כ לענין איסורין לא מוכח כלל דעשו הרחקה אפי' היס"ב אף עומד אבל אם י"ל דאין מבשל ולא מפליט ומבליע ול"נ דפי' זה דחוק להם דא"כ הפי' מה בין כ"ר לכ"ש דאמר הירושלמי הוא ליתן לתוכו דאפי' להפשיר נמי אסור בכ"ר שהיס"ב אטו ישהה בו עד שהיס"ב דהוה גל"ג דהא לר' יונה שם אין בישול מה"ת כל שאין האור מהלך תחתיו אפי' למה שהכתוב לקמן דעירוי מכ"ר כיון שבאותו כלי שנתחמם באור מהלך תחתיו גם בעירוי יש בו אותו כח כ"ר ועדיין מבשל לר"ת ולא מקרי אין האור מהלך תחתיו אלא אם באותו כלי לא הלך האור מעולם א"ש דליתא לפרמ"ג בפי' הירושלמי דמיירי בנותן מים בכלי לוכן לתוך כ"ר דאיכא הפסק כלי שפיר מקרי אין האור מהלך תחתיו של אותו כלי והוה גל"ג א"ו במה דאמר בין כ"ר לכ"ש ופליג ר' יוסי ור' מני נ"ל דהוא מלתא באפי' נפשי' אכ"ר וכ"ש דעלמא ולא לענין ליתן לתוכו. ואולם גם לפי פי' יש"ש וש"ך ופר"ה דקאי אכ"ר וכ"ש דעלמא ולא לענין ליתן לתוכו א"כ במה פליגי ר' יוסי ור' מני וכ' הפרמ"ג דר' יוסי ס"ל אף כ"ש מבשל מה"ת כל שהיס"ב ור' יונה סובר אף כ"ר שהעבירו מאש אין מבשל כ"א מדרבנן ועשו הרחקה לכ"ר שהעביר מהאור ולא לכ"ש וכו' עכ"ל ואין כאן גל"ג ולבסוף כ' ע"ז הפרמ"ג וז"ל ואני תמה על היש"ש על מ"ש דמסתפינא להקל בכ"ר שעומד על האש ולפי בגירסתו בירושלמי (ר"ל דגי' היש"ש דלא קאי פלוגתא דר' יוסי ור' יונה אמתני' דהמיחם אפלוגתא דר"מ ורבנן דמיירי לענין להפשיר אלא על המסנגת האלפס והקדירה שהעבירן מן האש) בכ"ר עשו הרחקה:

ול"נ כמ"ש דהך הכל מודים לא קאי לא אמתני' דמיחם פלוגתא דר"מ וחכמים ולא על מסנגת דהאלפס והקדירה שהעבירן ושם פלוגתא דרבנן ור' יודה אלא קאי אפלוגתייהו דנפשייהו וה"ק הכל מודים בכלי שני כלו אפי' ר' יונה דס"ל כלי שני נמי יס"ב אפי"ה שרי וכי פליגי בכ"ר ר' יוסי ס"ל דכ"ר אין יד שולטות בו דוקא אסור וכ"ש אין יס"ב ולהכי שרי ור' יונה אידי ואידי אין יד שולטות בו אלא בכ"ר עשו הרחקה היינו אפי' אינו יס"ב והיינו בעודו ע"ג האש והוה רק חדא גזירה אטו יס"ב והנה ר' יונה ור' יוסי פליגי אי כלי שני יס"ב וה"כ נ"כ הפרמ"ג ולא קשה קו' הש"ך סי' ק"ה איש"ש הא בירושלמי מוכח להיפך דדוקא באין יד שולטות דהיינו סולדות עשו הרחקה אבל להנ"ל לא קשה דהא דנקיט בכ"ר שאין היד שולטות לאו אהרחקה קאי אלא למה דפליג אר' יוסי דס"ל דכ"ש אינו יד שולטות כמו כ"ר קאמר ר' יונה דכ"ש נמי כמו כ"ר אין היד שולטות אלא בכ"ר עשו הרחקה אפי' יד שולטות:

ונ"ל הנה בגמ' דידן לא מצינן הרחקה זו אמנם מצינן למש"ל חומרא בגמ' דידן דלא משערינן ביד אלא בכריסו של תינוק. וא"כ י"ל להשוות התלמודין דמן הדין גם ש"ס דילן ס"ל כירושלמי דאינו מבשל רק אם היד נכוית לאדם בינוני אלא מה דמחמיר בגמ' דידן בכריסו של תינוק י"ל דזהו משום הרחקה ואפשר להקל במידי דרבנן כל שברור שאין היד נכווית והכי א"ש טפי להשוות התלמודין במה דאפשר ולא צריכין להחמיר כת"ב גם במידי דרבנן צריך חקירה אם לא נכוה:

סימן תמ"ז

א) פי' הפרמ"ג בירושלמי דעירוי מבשל כדי קליפה בנפסק הקילוח ליתא אלא בלא נפסק הקילוח (ב) מ"ש הר"ן דמאן דאוסר בירושלמי עירוי מדרבנן מבשל ודוחה לר"ת דס"ל דמבשל מה"ת דברי הר"ן קשה מאד (ג) ישוב אר"ת מירושלמי דאי' התם כל שאין האור מהלך תחתיו דרבנן וישבתי דה"ד במערה מצד התבלין על הכלי ונזחל הקילות משם תחת התבלין אבל במערה להדי' על התבלין י"ל כר"ת דהוה מה"ת ואמנם למ"ש הפרמ"ג סי' צ"ה בש"ד ס"ק ח"י לאסור כה"ג דהיינו במערה אפי' מצידהן י"ל דהוה מן התורה למ"ש בפרמ"ג כאן סוף דין ב' דש"ס דילן ס"ל דיש בישול מה"ת אפי' אין האור מהלך תחתיו א"ד דפרמ"ג לא נחית רק בעירוי להדי' אבל למה שפר' דמיירי בצידהן י"ל דגם לגמ' דידן בזה אינו מן התורה ונ' להחמיר דהא ר' חנני' בירושלמי ס"ל דגם בעירוי מן הקילוח אסור לר' יונה דאוסר עירוי להדי' א"כ לדידי' מה"ת אסור ויש לפסוק להחמיר (ד) תי' על קו' קרבן עדה מירושלמי על ר"ת דס"ל עירוי מבשל (ה) תי' על קו' טהרת הקדש על ר"ת (ו) ביאור תוס' זבחים דף צ"ה וישוב על ר"ת דמכשיר להגעיל בעירוי לכלי שנתחב לפעמים לכ"ר דהוה

בלוע

בלוע בבולי' (ז) פי' מה שהביא ר"ת ראי' מע"ז דף ע"ד דעירוי ככ"ר ולפי פי' זה לא קשה מה שהקשה הרא"ש על ר"ת על ראי' זה:

בפרמ"ג בט"ז סק"ע בהדין הב' כ"ר שהוסר מן האש אי מבשל או מפליט ומבליע לחוד והא"ל מבשל אי מה"ת או מדרבנן דז"ל הירושלמי על מתני' דאלפס מהו ליתן תבלין מלמטה ולערות עליהן מלמעלה ר' יונה אוסר ועירוי ככ"ר הוייה דר"י מן הדא דתני אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכה רותח אמר ר' יוסי תמן כלי חרס בולע תבלין אינן מתבשלין התיב ר' יוסי בר בון והתני אף בכלי נחשת כן אית לך למימר כ"כ בולע מהו לערות מן הקילוח אמר ר' חנני' ברי דר' הלל מחלוקת ר' יונה ור' יוסי (פי' הקרבן עדה כי היכי דפליגו בסתם עירוי כך פליגו בעירוי ע"י קילוח) ור' מנא דאמר זעירא כה"ג אינו מן התורה דאיזה תבשיל ברור כל שהאור מהלך תחתיו עכ"ד ירושלמי וכ' הפרמ"ג דממרוצת דברי המפרש נראה דר' יונה ור' יוסי פליגי בעירוי דנפסק הקילוח והוה פלוגתא דרב ושמואל בתתאי גבר בכילך לולין וכו' קשה הא תוס' בזבחים דף נ"ה ובשאר מקומות פירשו הירושלמי ורא"ש ורשב"א הביאו דר"ת פסק מהך ירושלמי דעירוי מבשל ושמואל דס"ל ת"ג מ"מ מבשל כדי קליפה ולא תי' לשמואל בנפסק הקילוח וכ' תוס' דר"ת לא ס"ל לחלק בין נפסק הקילוח וא"כ לר"ת פי' הירושלמי גם בלא נפסק הקילוח. ורשב"א הנה חולק וס"ל אדרבה עירוי אינו מבשל כר' יוסי דדחי תמן כלי חרס בולע אבל אינו מבשל הרי לרשב"א נמי פלוגתיהו בעירוי שלא נפסק הקילוח דהא לרשב"א גם בלא נפסק קילוח אינו מבשל וכשמואל דאמר ת"ג ורק אדמיקר בלע כ"ק אבל אינו מבשל ותוס' בזבחים ור"ן והג"א ומרדכי סוף ע"ז דמייתבין לר"ת דמתיר להגעיל בכ"ר ע"י עירוי דמשמע דעירוי מפליט בכולו ותירצו לשמואל דת"ג ולא בלע רק כדי קליפה מיירי בנפסק הקילוח אבל הירושלמי דמני' מביא ר"ת ראי' דעירוי מבשל עכ"פ מיירי בלא נפסק הקילוח א"כ דברי פרמ"ג קשיין טובי גם מ"ש דמ"ש הקרבן עדה תמן כלי חרס בולע הרבה תיבת הרבה מיותר ליתא שדברי ק"ע הם כדברי תוס' זבחים דר"ל דכ"ח בולע טפי משאר כלים לכך אסור כבישול:

עוד הביא הפרמ"ג דברי ר"ן שדוחה לשיטת ר"ת דס"ל עירוי מבשל מה"ת דז"א די"ל דר' יוסי לא חש לקושיות ר' בון דר' יוסי ס"ל דכלי נחשת נמי בולע ואדרבה מסקנא שם דכל שאין האור מהלך תחתיו אין מבשל וכ"ש עירוי אבל מדרבנן מודה דמבשל בשבת ובכ"ח אסור גם לירושלמי וכ"כ בסוף ע"ז והיינו דלא כקרבן עדה שהבין בר"ן באין אור מהלך אפי' מדרבנן מותר ויפי' כוונת הר"ן בזה לסייע לרשב"א דעירוי אין מבשל כדי קליפה דהא הרשב"א מתיר עירוי בשבת אפי' לכתחלה אלא לדחות ר"ת דס"ל דעירוי מבשל מן התורה מדמתיר הגעלה ע"י עירוי זה דוחה הר"ן דאינו אסור אלא מדרבנן:

וצריך לי עיון על הר"ן דפשטות ר' יונה משמע דהוה בישול מן התורה מדפשיט מעירה לתוכה רותח דשם דריש מקרא וראיתי בפמ"ג כאן שהרגיש בזה שכ' וז"ל ר' מני לא פליג על אביו דר' יונה דעירוי אסור היינו מדרבנן ואף שרצה להביא ראי' מא' שבישל בה כו' משמע מה"ת מ"מ מאחר שדחה ר' יוסי קבלה אמנם בר"ן סוף ע"ז לא משמע הכי אלא שמפרש מתחלה שמביא ר' יונה מא' שבישל ג"כ י"ל שאם התם צריך מריקה ושטיפה בשבת עכ"פ אסור מדרבנן וגם בפר"ח כתב כן ועי' בפר"ח במה דוחק פי' זה לפי"ז גם מה דפריך ר' יוסי תמן כלי חרס בולע. וגם מהדוחק דמה דפריך ר' יוסי בר בון מכלי נחשת אשר לפי"ז א"ש הר"ת דעירוי מבשל מה"ת ואלא דעיקר דדחקו להו לר"ן ורמב"ן שהוא מדרבנן היינו מר' מנא דס"ל דכל שאין האור מהלך תחתיו אין בישול מה"ת והשתא מסתבר לומר כפמ"ג דלמסקנא לאחר שדחה ר' יוסי מודה ר' יונה דלא אסור מה"ת וא"כ מ"מ נדחה ר"ת דס"ל דהוה מה"ת:

ונ"ל ליישב הר"ת והוא דאו"ה מתיר בעירוי שלא נפסק הקילוח אלא שלא הי' העירוי להדי' עליו אלא על דבר אחר ומצדיהו נזחל על בשר לא נאסר הבשר אמנם בארוך מש"ך כאן מ"ש בשם מרדכי בשם מהר"ם מוכח דלא כאו"ה ואיני צורך להעתיק כי כבר חולק הפרמ"ג אאו"ה בסי' נ"ה ש"ך ס"ק א' וכן כתבתי בסי' נ"ב ובחיבורי סי' ס"ח ס"ק י"ב העליתי שזהו הפי' בירושלמי דבעי' הא' בירושלמי מהו לערות מלמעלה והתבלין מלמטה היינו עירוי להדי' על התבלין ממש ובעי' הב' מהו לערות מן הקילוח ר"ל שהי' מערה על הכלי ומן הכלי נזחל הקילוח התבלין ולפי"ז י"ל דלא פליג ר' מני על אביו דעירוי דס"ל לר' יונה דמבשל מן התורה היינו בעירוי על התבלין וכ"ר דמבשל ועירוי דכלי ראשון נמי מבשל למעלה וקא בהלכה ד' שם דר' יונה ס"ל אפי' כ"ר רק משום הרחקה מזה כ' הפר"ח מכ"ש עירוי י"ל התם בכ"ר שאין יס"ב וכן ס"ל למרש"ל אבל ר' יונה דמיירי שתחלת העירוי הי' על הכלי צונן וממנו הלך הקילוח תחת התבלין אע"ג דלא נפסק הקילוח על זה אמר ר' מני דאינו מבשל מתחתיו מקילוח אלא אור מחמם לכלי מתחתיו ומבשל מה שבתוך הכלי וא"כ עלה שכבר ישבתי כן לר"ת בחיבורי לאו"ח סי' תנ"א סק"ד ועי"ש עוד על ר"ת בקונט' זה ב' תרוצים ועי' סי' תרמ"ה ובסי' תרמ"ג אות א' וראיתי בקרבן עדה שם שמביא ראי' לר"ן דלא כר"ת מר' חנני' דקאמר דפלוגתא דר' יונה ור' יוסי א"כ מוכח דר' יוסי לא קבלה מר' יוסי בר בון ול"נ דלא קשה על ר"ת דמ"מ אנן קיי"ל לחומרא כר' יונה ור' יוסי בר בון דלא ס"ל קו' ר' יוסי ועוד מאן יימר דר' חנני' אסיק מקושיות ר' יוסי בר בון מכלי נחשת וק"ל:

ב בס' טהרת הקדש בזבחים ד"ף נ"ה הקשה אמאי דתני בברייתא עירה לתוכה רותח מניין ת"ל בו ישבר תיפ"ל כיון דעירוי עכ"פ בולע א"כ פשיטא דצריך שבירה דכ"ח אינו יוצא מידי דופנו לעולם א"כ לא מהני הגעלה הנה לר"ת לא קשה דהכוונה עירה מניין דאפי' מבשל ויליף מדכתיב אשר תבשל בו ישבר דאפי' מבשל וכ"כ בפ"י שבת דף מ"ב דר"י מייתי ראי' מהא דזבחים דמרבינן עירו מלשון אשר תבושל אלמא דהוה כבישול גמור וכ"מ דאפי' בשבת אסור · ויל"פ לפי"ז מה דפריך ר' יוסי בירושלמי תמן כלי חרס בולע הרבה משו"ה חשיב כבישול וכמ"ש הר"ת:

והנה בתוס' זבחים דף נ"ה ד"ה עירה על הפיוט קערות שמושיהם כשופכין מסיר בהן כך שופכין רותחין עליהן אומר ר"ת דליתא דכל כלים שבעולם מהני שפיכת רותחין בעירוי ככ"ר וקשה לר"ת נהי דמהני עירוי מרותחין מכ"ר לתוך קערות האיך יועיל לאותן קערות וכלים שהוכנסו כולן לתוך כלי ראשון ומלאין איסורין בכל עובי הכלי לענין שיכול לחזור ולהכניסן בתוך אילפס וקדירה מרותחין של היתר כיון דקי"ל כשמואל דתתאי גבר ואינו מבשל אלא כדי קליפה וקשה הא ר"ת כ' דלכל כלים שבעולם מהני עירוי דמשמע אפי' לכ"ר שהעומד על האש א"כ עדיפא ה"ל לרשב"א להקשות דהאיך מהני לי' עירוי דבלוע בכל עובי הכלי וי"ל דהנה לכאו' קשה מה מקשי רשב"א אר"ת דלמא לא מתיר ר"ת בעירוי דהוא הגעלה קל דוקא בשל פסח דהתירא בלע כמ"ש תוס' חולין דף ט' בשם ר"ת אע"ג בסכין של איסור בעי ליבון אבל בחמץ דהתירא בלע סגי בהגעלה דעכ"פ מחליש כח הבלוע הנשאר ולא חל אח"כ שם איסור וי"ל דס"ל לרשב"א דהיינו דכ' ר"ת דלכל כלים שבעולם מהני עירוי דהיינו אפי' של איסורי' ולפי"ז א"ש דלא הי' הרשב"א יכול להקשות אר"ת מאפי' מכלי שעומד ע"ג האש מדכ' ר"ת לכל כלים שבעולם די"ל דר"ל אפי' באיסורי' ול"ד בפסח דהתירא בלע:

ואמנם לפי"ז כיון דעיקר קו' רשב"א כך מכלים שהוכנסו כולן לתוך כ"ר נמי י"ל בכלים שתשמישן תדיר בכ"ר מודה ר"ת דלא מהני עירוי כגון כפות דאלו כפות שתשמישן תדיר בכ"ר הם. נמי תדיר תשמישן בכ"ר ע"ג האור וזה הא מודה ר"ת אלא מ"ש דלכל כלים שבעולם מהני עירוי היינו כלים שלפעמים תוחבין בכ"ר אפי"ה מהני משום דר"ת לשיטתי' בתוס' סוף ע"ז דר"ת אזיל בתר רוב תשמישו וכ"פ בש"ע לקמן סי' קכ"א ובא"ח סי' תנ"א ס"ו ובפר"ח שם תמה הא קיי"ל כבלעו כך פלטו א"כ כיון דפעם א' נאסר ע"י האור אף שאין זה רוב תשמישו של כלי האיך הוכשר ול"כ ליישב עפ"י האו"ה הבאתיו בחיבורי בא"ר או"ח סי' ש"ח ובא"ח שם סי' תנ"א דקערות ע"י רובוי תשמישן צריך הגעלה בכ"ר העומד על האש הרי דע"י ריבוי תשמיש לא אמרינן כבלעו כך פלטו ונתקשה האיסור מחמת רוב תשמיש ה"נ להיפוך אע"ג לפעמים נשתמש בו ע"י האור מ"מ רוב שימוש בו ברותחין נתרפה הבלועה שהי' ע"י האור ונעשה גיעול ה"ה ה"נ לא קשה קו' רשב"א דמה שמשתמש לרוב ע"י עירו נעשה גיעול לזאת הפעם שנשתמש בו בתוך כ"ר:

ועיי' רא"ש בפ' כירה שכ' שעוד הביא ר"ת ראי' מע"ז דף ע"ד דריש רבא נעוה ארתחי' דאי אפשר להכניסה בתוך כ"ר אלא שפכו עליהן רותחין ומתוך כך הי' מתיר ר"ת כלי שנשתמש בו איסור בכ"ר עי' עירוי ואינו ראי' דשאני יי"נ דתשמישו ע"י צונן וכו' וצ"ל מתוס' זבחים הנ"ל דלא ס"ל כרא"ש דמהך נעוה ארתחי' מתיר ר"ת להכשיר ע"י עירוי דא"כ למה צריך תוס' להביא דברי ר"ת מ"ש על הפיוט ולא מקשו רק מכ"ר שהכנים בכ"ר איך שרי להגעיל ע"י עירוי ולא מקשים אמ"ש ר"ת מנעוה ארתחי' דמשם מתיר ר"ת להגעיל בעירוי והוה מקשי טפי דמשמע דמכשיר להגעיל בכל כלים הבלועים מעבר לעבר אלא גם ר"ת לא מכשיר להגעיל ע"י עירוי מהך דנעוה ארתחי' די"ל דשאני יין נסך כמ"ש הרא"ש אלא דר"ת הביא מנעוה ארתחה לדחות דעת הרשב"א דס"ל דעירוי ככלי שני ופשיטא דכ"ש אינו מפליט מכל הכלי אפי' כשתמש בה בצונן ועלה בזכרוני שכבר ישבתי לר"ת כן משום דאזיל בתר רוב תשמיש בחיבורי לאו"ח סי' תנ"א ברביד הזהב ס"ק ז' ואולם כאן הוספתי מייא וקמחא ולמה שהבאתי שם בשם מג"א דבכבוש צריך הגעלה וכ' שהוא ממג"א שם סקי"ז ומשום דכבוש כמבושל י"ל דהוה לגמרי כמבושל וז"א מראיות שכ' הרא"ש בנעוה ארתחי' בפ' כירה שם דלא בעי הכשר כמו במבושל ושפיר הקשה הרא"ש על ר"ת אלא דיש לתרץ כמש"ל דר"ת לא בעי אלא לדחות הרשב"א דס"ל דעירוי הוה רק ככ"ש:

ואולם עוד י"ל קו' רא"ש אר"ת דכוונות הרא"ש כמ"ש הרשב"א בפ' כירה דמ"ב דמנעוה ארתחי' ליכא ראי' דלא נאסר אלא כדי קליפה. וכך ס"ל נמי הרא"ש משום דס"ל כבוש אינו אוסר אלא כדי קליפה והלכך ביי"נ סגי בעירוי ואמנם א"כ לש"ך סי' קל"ה וקל"ז שכ' לכ"ע בעומד בו מעל"ע נאסר כולו וגם בסי' כ' בשם או"ה דכבוש אוסר כולו ועי' בחכמת אדם בה' יי"נ כלל פ' סי' י"א דפ' כש"ך ולצורך גדול אפי' עמד בו כמה ימים לא אסור כבוש אלא כדי קליפה וא"כ י"ל ר"ת ס"ל כאו"ה והש"ך דכבוש אוסר בכולו כמבושל והאיך מהני עירוי אע"כ דעירוי מפליט מכולו אע"ג דר"ת מודה דלא מבשל רק כדי קליפה אבל מפליט ומבליע בכולו וראיתי לשו"ת מהרש"ל סי' ס"ב דס"ל הכי ולא כש"ך סי' ק"ה שחולק אמרש"ל ולקמן אבאר עוד לקיים שיטת מהרש"ל ומה שהקשה הר"ן סוף ע"ז על ר"ת דלמה לי' למר עוקבא גדנפא בדוד דלהוי קבע בניצוצות הרי ניצוצות בלא גדנפא כעירוי ויש לומר לר"ן דס"ל דר"ת מודה בנפסק הקילוח יש לומר ניצוצות נתזין הוה כנפסק קילוח אלא עוד י"ל ניצוצות אינו דומה

דומה לערוי דשמה לא נתזו הנילוצות דהגעלה באותו מקום שהי' נתזין הנילוצות האסורים :

סימן תמ"ח.

א) עירוי שלא נפסק הקילוח העיקר כר"ת דמבשל כ"ק שכך דעת רוב הפוסקים ולא מספק כמ"ש הפרמ"ג (ב) הר"ן דוחה מה שהביא ר"ת ראי' מירושלמי ואני ישבתי ראיות ר"ת (ג) כלי שנאסר ע"י כלי שנאסר ע"י מליחה ס"ל לפרמ"ג דלא מהני הגעלה ע"י עירוי ול"נ אפי' בנאסר מחמת כבוש דשרי בהגעלה ע"י עירוי לצורך כמו ביי"נ שהבאתי בסוס"י הקודם ובנאסר ע"י מליחה הוכחתי דלא כפרמ"ג ונ"ל פשוט דמהני (ד) מים חמים אפי' מכ"ר מותר לתת בשבת לתוך מים צוננין משום דמתערבין · פרמ"ג · וכתבתי למה דקיי"ל תתאי גבר אסור ושכן ס"ל תוס' והטור ולא כפרמ"ג שעושה פלוגתא וביארתי דברי תוס' שבת דמ"ב ע"ב ד"ה נותן (ה) במג"א סי' שי"ח ס"ק ל"ו דאסור ליתן בשבת בשר רותח לרוטב צונן דמבשל. מסי' צ"א· והפרמ"ג כ' עליו נוראות נפלאתי דאדרבה מהתם מוכח להיפוך וישבתי סברות מג"א בב' אופנים ומ"ש המג"א מסי' צ"א ישבתי בג' פירושים ויש להחמיר כמג"א :

בפמ"ג בהדין השלישי עירוי שלא נפסק הקילוח מכ"ר והוא מחלוקת ר"ת ורשב"א ואנן קיי"ל עירוי מבשל כ"ק מספק לחומרא הלכך בשבת אסור ובב"ח אסור בהנאה כ"ק מספק ואיכא לעיוני בב"ח אם יש ספק שנפל ע"י עירוי אם לחשוב לס"ס עיי' סי' ק"י ואין להקל עכ"ל . וכ' דפמ"ג נמשך אחר לשון הש"ך סי' ק"ה שפסק כר"ת לחומרא וכ"ל דלא כ"כ אלא לרווחא דמלתא אבל העיקר כר"ת כיון דרוב גדולי פוסקים ס"ל הכי כמ"ש בספרו הארוך סי' ק"ה דהיינו הסמ"ג לאוין ס"ה וסה"ת והגמ"י פכ"ב משבת וסמ"ק סי' רפ"ח ורקח ואגודה וכ"כ הסכמות הרא"ש וס' יראים ורקנטי ע"כ וכן דעת הר"מ בה' שבת שם וכן דעת רש"י כמ"ש ה"ה שם בשבת דמ"ב והא"ז ורשב"א וס' הישר ובסי' הקודם כתבתי בישוב קו' ראשונים אר"ת וכאן נ"ל עוד ליישב מה שדחה הר"ן ראיות ר"ת מירושלמי (הבאתי לשונו בסי' הקודם) מר' יוסי בר בון דדייק דעירה מבשל מדתני גם בכלי נחשת דעירה אסור ודחה הר"ן בשבת ובסוף ע"ז די"ל דר' יוסי לא חש לקושיות ר' יוסי בר בון דגם בכלי נחשת י"ל דבולע אבל לא מבשל נ"ל דתוס' ורא"ש דל"ה נזהר מזה דלמה נ"מ כתבו מה דאמר ר' יוסי תמן כלי חרס בולע ר"ל הרבה דהא עיקר ראיתו מר' יונה ור' יוסי בר בון דס"ל עירה אסור וקיי"ל כרבים אבל נ' בדקדוק כתבו גם דברי ר' יוסי דמדבריו מוכח דלא כר"ן מדאמר תמן כלי חרס בולע משמע מדקאמר כלי חרס ולא אמר סתם תמן בולע אבל לא מבשל א"ו דר' יוסי דייק מדאסר בכלי חרס מדצריך שבירה ולא בכלי נחשת דלא ידע מברייתא דפריך ר' יוסי בר בון דאף בכלי נחשת. א"כ ש"מ דאינו מבשל עירה דאל"כ למה בכלי נחשת מותר רק בכלי חרס משו"ה אסור משום דבולע הרבה מעתה לבתר דמותיב לי' ר' יוסי בר בון דאף בכלי נחשת. האיך אפשר לומר דלא חש לקושיותו דהא כל עיקר דר' יוסי מדנקיט כלי חרס אבל אי גם בכלי נחשת כן גם ר' יוסי מודה :

עוד כ' הפרמ"ג ולפי"ז כלי שנאסר ע"י עירוי הכשירו ע"י עירוי הא כלי שבלע ע"י מליחה כ"ק עיי' סי' ל"א אין הכשרו בעירוי עכ"ל ולענ"ד ז"א נ"מ נר"ת דמהני דקיי"ל דהוה ככ"ר. דמהכי מגעוא ארתחי' אלא אפי' לחולקים הא כ' הרא"ש ורשב"א בפ' כירה דמ"ב זר"ן סוף ע"ז בגעוא ארתחי' מהני הגעלה בעירוי והתם הוה ביי"נ כבוש וקיי"ל כמבושל ואלא כיון דכבוש לא אסור אלא כדי קליפה כמ"ש הרשב"א שם וכמ"ש בסוס"י הקודם מכ"ש דמהני במליח דאינו רק כרותח דמליח ובפרמ"ג במ"א סי' תנ"א ס"ק י"ז כ' בכבוש כיון דאסור בכולי' לא מהני הגעלה בעירוי והא ביי"נ מהני בדיעבד עירוי כ' משום דמיי"נ מקלש עכ"פ ואין ללמוד ממנו לשאר איסורין הנה הרא"ש ור"ן ורשב"א הנ"ל כ' הטעם ביי"נ משום שהי' תשמישו בצונן ורשב"א כ' משום דלא אסור רק כדי קליפה אבל אפי' ה"ט משום דכבוש בולע בכולו מםא"כ מליחה דאוסר כ"ק פשיטא דמהני. עירוי ואין לומר כתשמישו כך הכשרו דהדעת נותן דעירוי הגעלה יותר הכשר ממה שנאסר במליחה דלר"ת שהוא העיקר להלכה ס"ל דאפי' מבשל ועוד דם שמלחו אינו אלא מדרבנן דיש לסמוך אר"ת :

ומ"ש הפרמ"ג תוס' פ' כירה דף מ"ב ד"ה נותן אדם חמין לתוך צונן ולא צונן לתוך חמין כ' תוס' נותן אדם חמין לתוך צונן אפי' בכ"ר דחמין לתוך צונן. אינו מבשל כמו שאפרש כו' ורש"י פי' דתתאי גבר והקשה תוס' ב' קו' א' דתיקשי למ"ד עילאה גבר הב' דלמ"ד תתאה גבר עכ"פ מבשל כדי קליפה אלא נראה כמו שאומר ר"ת דחמין לתוך צונן משמע והצוננים שלמטה מרובים שדרך ליתן המועט במרובה ולכך אין מבשלין החמין המועטים ומתבטל חמימותן ולא צונן לתוך חמין שהחמין שלמטה מרובין ומתערבין בהן הצוננים המועטים עכ"ל התוס' וכ' הפרמ"ג דלפי דבריהם הא דקיי"ל תתאי גבר הוא דוקא שוה בשוה לא כשהתחתון מועטין והא צונן אין אוסר כדי קליפה וכשהעליון אם מרובה אפשר דאוסר :

ול"נ לפי דבריו דפרמ"ג בדעת התוס' דהכל תלוי ברוב לחוד קשה הדיוקים נותן אדם חמין לתוך צונן דהצונן הרוב משמע הא בשוין אסור ובסיפא יש לדקדק אפכא צונן לתוך חמין אסור הא בשוין שרי ועוד וכי יהי' צונן לתוך חמין קיל דקיי"ל ת"ג מחמין לתוך צונן אבל באמת ז"א דגם תוס' כ' ב' טעמים דהיינו שחמין שלמטה מרובין ומתערבין וכ"כ בפי' בסוגי' והב"ח בא"ח סי' שי"ח שדעת הטו"ר כתוס' ומשום דמתערבין במים ובמים ואמנם בסברא זו לחוד משום דמתערבין לחוד לא מספיק דאמאי צונן לתוך חמין אסור תיפ"ל דמתערב וא"ת ת"ג ה"ק תוס' א"כ תיקשי לרב ולכך כ' תוס' ג"כ סברת דלמטה הם החמין מרובין ומודה רב וא"כ קשי' הדיוקים רישא לסיפא כהנ"ל ע"כ נ"ל דמהתנא ליכא למידק לא כמ"ד ת"ג שהוא קו' תוס' הא' וגם לא להקשות וכך כוונת התוס' התנא אורחי' דמלתא נקיט לתוך מפני שהדרך לערות המועט במרובה ממילא לא קשה חמין לתוך צונן דשרי לרב דס"ל ע"ג ולשמואל עכ"פ כדי קליפה די"ל דמשכחת כה"ג בדאיכא רוב בצוננים התתונים וסיפא בחמין לתוך צונן דאסור לא קשה לרב דלתוך משמע דהתחתון מרובה ומתערב מודה רב דמבשל אבל לשמואל דס"ל ת"ג א"כ אפי' ליכא רוב למטה וגם אין מתערב אוסר כולו נ"ל דהתנא נקיט לתוך חמין משום דאורחי' בהכי לתת מעוטים בתוך מרובים כמאה מה דהוצרך תוס' גם לס' מרובין הוא לתרץ לרב הסיפא דרב דס"ל ע"ג אמאי בצונן לתוך חמין אסור הא אפי' בעלאי חמין מתיר רב משום דמתערבין א"ו משום דחמין למטה מרובין וכשמתערבין מתבשלין אבל לשמואל לא צריך שיהי' מרובין החמין בצונן לתוך חמין דס"ל ת"ג ולא קשה לשמואל רק מרישא דתי"ל צונן לחמין עכ"פ בעי קליפה לזה הי"ל דמשהו אין אוסר כדי קליפה משום דהוה מרובים ומתערבים כמו לרב ז"א לשמואל כיון דלא אסור אלא כדי קליפה י"ל דסגי בחד סברא מים במים כיון דמתערבין אפי' כ"ק אינו מבשל כמאה לפי"ז ליכא פלוגתא בין תוס' ור"ן כמ"ש הפרמ"ג אלא אליבא דכ"ע בדברים המתערבין חמין לתוך צונן אינו אוסר כדי קליפה :

ובמחה"ש סי' שי"ח ס"ק ל"ה כ' דמ"ש תוס' דבעי ג"כ מרובים היינו לשמואל דהא לרב דס"ל ע"ג ואפ"ה קתני חמין לתוך צונן מותר עכ"ל ע"י שמתערבים אזיל לי' דין ע"ג ה"ה לשמואל אזיל כה"ג דין ת"ג דמהכ"ת נחדש פלוגתא בין רב ושמואל וא"כ נ"ל דלונן לתוך חם אסור דהתחתון הם מרובים אמנם הטור שכ' הטעם דת"ג וגם לא כ' כיון שהחמין מרובין אלא סברת מתערבין לבד דס"ל כתוס' פסחים דף מ"ח שלא כתבו רק סברת המתערב ולא הזכירו שהתחתונים מרובים :

ול"נ דאם לשמואל ג"כ בלונן לתוך חמין דוקא בחמין מרובין סתרי הדיוקי אהדדו הלכך הסברא לא יגונה דהיינו לשמואל דת"ג אם התתאים מרובים אסור אם התתאי מועטים ומתערבים כיון דאין לנו הכרח די"ל דהא דנקיט צונן לתוך חמין לאו משום. דבעי' חמין מרובין אוא אורחי' דמלתא נקיט משא"כ לרב דקשי' על רב מחמין לתוך צונן ול"ל דרב מודה במתערבין וקשה עליו מסיפא אמאי צונן לתוך חמין אסור דהא רב דס"ל ע"ג ואוסר כולו אפי"ה מודה במתערבין לכך צריכין לעוד טעמא דמשום שהתחתונים מרובין אבל לשמואל דלא קשי' רק מרישא חמין לתוך צונן אמאי אפי' מותר יהי' צריך עכ"פ קליפה סגי בתי' זה לחוד דבאמת לשמואל ת"ג רק כ"ק מתבשל מהכי סברת דמתערבין לא אסור כדי קליפה וא"כ לא סותר תוס' פסחים דלא מזכיר שהתחתונים מרובים וכן הטור דאזיל שם אליבא דהלכתא דקיי"ל ת"ג צונן לתוך חמין אסור אפי' הצונן מרובים . ויוצא מזה דלא כפרמ"ג שכ' דתוס' חולקים עם ר"ן וטור ס"ל דלא כתוס' ולא כר"ן אלא כפרש"י דז"א דתוס' כמי לדידן ס"ל כר"ן צונן לתוך חמין דלא מבשל כדי קליפה היינו משום דמתערבים (ושכן דעת הטור כמ"ש הב"ח וכן כ' לפרש דברי מ"א שם ס"ק ל"ד) ואפי' הצוננים הם מועטים ואע"ג שכ' המג"א שם כיון שהצוננים מרובין ולכך נראה כמחה"ש אמנם ממ"ש א"כ לתוס' פסחים ור"ן י"ל דלכך כיוון בתוס' שבת שכ'. דבעינן מרובים אבל ממה שלא כתבו בפסחים סברת מרובים ש"מ דלא כ' בשבת אלא לרב וכמ"ש ובזה נראה דברי פרמ"ג שבכאן שכ' דהמג"א ס"ל כתוס' פסחים אבל לא מטעמי' דס"ל דתוס' פסחים סותרין עם תוס' שבת ולמ"ש א"ש · א"כ ראיתי כמ"ש בט"ז שם סוס"ק י"ח ליישב הטור שכ' הטעם משום דתתאי גבר מתוס' ותי' דתוס' כ"כ דצריך להיות מרובין אלא למ"ד ת"ג אבל למ"ד ע"ג נשאר הטעם כפשוטו אפי' בלא התחתון מרובה ע"כ מ"מ אמאי לא מבשל כ"ק צריך לתי' ש"ה דמים במים מתערבין :

עוד כ' הפרמ"ג ונוראות נפלאתי אמג"א שם סי' שי"ח ס"ק ל"ה שכ' וכ"ל דאסור ליתן חתיכות בשר חמין לתוך רוטב צונן דכיון דאינו מתערב מבשל כדי קליפה וכ"מ בי"ד סי' ל"א ופסחים דף פ"ו עכ"ל והקשה הפרמ"ג דאדמיקר בלע אמרינן אבל לא מבשל ע"כ ור"ל כיון דנפסק הקילוח דהבשר נפסק קלוח הוא לא מבשל כ"ק רק בלע ואפשר סברת המג"א להחמיר בבשר שהוא דבר גוש שכ' המהרש"ל דמבשל אפי' בכלי שני והביאו המג"א שם ס"ק מ"ה הלכך אפי"ת נפסק הקילוח בכלי שני ס"ל· דמבשל בדבר גוש והא דמביא המ"א מסי' ל"א ומפסחים דף ע"ו לא כמו שהבין הפרמ"ג דהמג"א מביא ראי' לדבריו מסי' ל"א ומן הגמ' אלא דלא תיקשי פשיטא דאפי' כולי' מבשל דהא הבשר רותח שנפל לתוך חלב נשקע הבשר בחלב וה"ל הבשר רותח תיתאי וסברא זו כ' הרשב"א והובא בב"י סוס"י ל"א שהקשה כן ותי' אפי"ה הוה כחם לתוך צונן דכל שהוא במקומו הוא נוגב ומקרר ומוכח כן מסי' ל"א דבשר רותח שנפל לתוך חלב דלא אסור אלא כדי קליפה :

וביתי

ובימי ילדותי ישבתי בסברא זו קו' התוס' פסחים דף ע"ו שם שהקשו מדנייתי תניא אידך בשר רותח שנפל לתוך חלב רותח תימה הא תו ל"ל להביא. והשתא א"ש דס"ד הבשר שנפל לתוך חלב נשקע הבשר בחלב וה"א דהבשר מקרי תתאי ואסור כולו קמ"ל · ומצאתי עתה שתי' כן המג"א דף מ"ב ד"ה נותן וכו'. והשתא דאתינן להכי י"ל דזה גופי' סברת המג"א להחמיר בבשר רותח לתוך חלב נהי דלא, נהני מה שהבשר רותח שיעשה התתאי רותח לאסור לגמרי דהחלב העומד במקומו מתגבר ומקרר אבל מ"מ מהני שיבשל שם כדי קליפה ומביא ראי' מסי' ל"א דהיינו מנ"י בשם רשב"א דה"א מה שהבשר נופל ושוקע למטה שיהי' אוסר הכל מ"מ אדמיקר לי' דמהני עכ"פ לבשל כ"ק כיון דהבשר חם למטה ומביא סוגי' דפ' כיצד צולין דשמא הטעם דאיני אוסר רק כ"ק משום דנפסק הקילוח כבר פסק כחו ממילא אין מועיל מה שהבשר שוקע למטה אח"כ כיון שכבר פסק כחו קודם שנשתקע הבשר למטה בחלב אלא מיד בעודו בנפילה והאויר הפסיק הקילוח כבר נצטנן לכך הביא מסוגי' דף ע"ו דאומר אדמיקר לי' בלע כ"ק הרי דצריך נמי התקררות הצונן שנפל לתוכו וא"כ בבשר שנפל למטה דעד כדי קליפה לא נתקרר עדיין י"ל דמבשל נמי כדי קליפה :

ו' דהגמ' לא ס"ל כתשו' מרש"ל סי' ס"ב שכ' בלא נפסק הקילוח דכדי קליפה מבשל א"כ דכולו אע"ג דאין מבשל מ"מ בולע בכולו והובא בש"ך לקמן סי' ק"ה סק"ה הנה המג"א ודאי לא ס"ל הכי דא"כ למה שכ' דחתיכות בשר רותח לתוך רוטב דמבשל א"כ אמאי אי' בי"ד סי' ל"א ופסחים דף ע"ו בשר רותח שנפל לתוך חלב צונן דסגי בקליפה א"ו דלא ס"ל כמרש"ל ולפי"ז י"ל עוד כוונת המג"א מ"ש לעיין בסי' ל"ה דשם כ' הש"ך ס"ק ז' דאפי' עירוי דלא נפסק הקילוח סגי בקליפה ועירוי בלא נפסק הקילוח קיי"ל כר"ת דמבשל כדי קליפה ואפ"ה אינו בולע בכולו כן ה"נ י"ל בשר רותח ליתן לרוטב אע"ג דאינו בולע בכולו אפ"ה מבשל כדי קליפה וכ' אם שאכתוב לקמן מקום לדברי מרש"ל להחמיר מ"מ יש להחמיר כמג"א :

סימן תמ"ט.

א) קו' אש"ך דפסק ודלא כרש"ל בתשובה דס"ל עירוי בלא נפסק קילוח דמבשל כדי קליפה בולע ואוסר כולו ופסק דיש חילוק בין נפסק קילוח ללא נפסק וקשה דמזכי הש"ך שטרא לבי תרי (ב) ישוב לרש"י פסחים דע"ו (ג) מ"ש הכר"ו לישב הרמ"א דמחלק בין נפסק הקילוח לא נפסק דחיתי ומה שהקשה הכר"ו מתוס' ורא"ש דלא מחלקי בין נפסק ללא נפסק לא קשה (ד) הא דר"ת מתיר בעירוי בליכא ס' נגד הקליפה י"ל דוקא בעירוי אבל במליחה מודה דאסור ובזה מיושב קו' הש"ך וט"ז ועוד י"ל בלא נפסק הקילוח מודה ר"ת דאסור בליכא ס' נגד הקליפה וסמך לדברי מח"ד (ה) נפסק הקילוח על הכלי די בגרידה ואפי' בכלי עץ כ"כ בפרמ"ג וזה דלא כח"ד :

הדין הרביעי בפרמ"ג עירוי שנפסק הקילוח אין מבשל אבל מפליט ומבליע.
דין זה צריך עיון דהנה הש"ך כ' בסי' ק"ה סק"ה דין זה בשם הר"ן והמרדכי והג"א סוף ע"ז והם כתבו סברא זו על מה שהתיר ר"ת הגעלה בעירוי לכלי ראשון הא למה דקיי"ל ת"ג אינו מבשל אלא כדי קליפה ותירצו התם בפסחים דסגי בקליפה מיירי בנפסק הקילוח וקשה הא שם הביא הש"ך המרש"ל בתשו' שהבאתי בסוס"י הקודם לר"ת דס"ל דעירוי מבשל כ"ק בולע בכולו והא דאי' בפסחים דסגי בקליפה מיירי בנפסק הקילוח והש"ך חולק אמרש"ל משום דר"ן והג"א ומרדכי כ' תי' זה דבפסחים מיירי בנפסק הקילוח אבל תוס' בזבחים כ' דר"ת לא ס"ל כן מדר"ת תי' אקו' רשב"ם על ר"ת דס"ל עירוי ככ"ר הא קיי"ל ת"ג ותי' ר"ת דעכ"פ מבשל כ"ק אלמא לר"ת אין חילוק בין נפסק ללא נפסק :

ואולם לא על הש"ך לבד קשה קו' זו אלא גם ארמ"א קשה מנ"ל לחלק בין נפסק הקילוח ללא נפסק הקילוח הא אנן לא קיי"ל כר"ת דע"י עירוי יכול להגעיל כ"ר משום דאינו מבשל אלא כדי קליפה ולא יותר א"כ לא קשה מפסחים דקיי"ל ת"ג וקולף והאיך אמר ר"ת דיכול להגעיל כ"ר בעירוי ממילא אין אנו מוכרחין לתי' התוס' ור"ן ומרדכי והג"א לחלק בפסחים מיירי בנפסק הקילוח א"כ מנ"ל לחלק כן הקשיתי בחיבורי לאו"ח סי' תמ"ז סק"ז וכ' שם שכן מצאתי אח"כ הקו' בפלתי בתחלת סי' ק"ה ומה שתי' הפלתי דהוכיח הרמ"א דיש חילוק בנפסק הקילוח דא"כ כלי שני לרב היכי משכחת דכשנערה הרותח מן הכ"ר לכ"ש כיון דע"ג ונעשה הכלי רותח דחיתי שם דלמא לרב כלי שני לא משכחת אלא באמת כשכבר נצטנן מיד ס"ב ועתה נ"ל עוד דהא באמת הרשב"א מחמיר ואוסר גם בכלי שני הוא בטור לקמן סי' ק"ה ופר"ח כאן והמרדכי בסוף ע"ז בשם ר' שמחה מחולין דף ח' דאמר רב השוחט בסכין של נכרים קולף וכ"ש לא גרע ממנו וא"כ י"ל א"כ רב ס"ל כ"ש אסור (ואנן דקיי"ל כ"ש מותר וקיי"ל כרב דאמר קולף י"ל התם משום דאיכא דוחקא דסכינא כדאי' בחולין ד"ח) דהא איכא מ"ד בירושלמי דס"ל כלי שני נמי מבשל עיי' פרמ"ג בדין הא' ולקמן בס"ד בדין כ"ש ועוד אי ילפינן נפסק הקילוח מכלי שני לא יהי' אוסר כלל ככ"ש הא נפסק הקילוח נמי אוסר כדי קליפה אלא שאינו מבשל כמ"ש הש"ך סי' ל"א ס"ק ז' ואינו מפליט ומבליע כמ"ש הש"ך בסי' ק"ה סק"ה :

ועתה ראיתי במנ"י כלל כ"ו ס"ק ע"ו שכ' המקור דיש חילוק בין נפסק הקילוח מתוס' ומר"ן ומרדכי והג"א ודברי ש"ך נכונים ולא הרגיש דש"ך עצמו סותר והראשונים הנ"ל לא כתבו רק ליישב הר"ת ותוס' כתבו דגם ר"ת לא ס"ל הכי והמנ"י כ' דמש"ס פסחים מוכח דאפי' נפסק הקילוח בלע ופי' דבריו בפרמ"ג סי' ל"ב ס"ק ל"א דר"ל ממה דאי' התם כטוף מרוטבו על החרס . גם בפר"ח כאן בדין כ"ש כ"כ אבל הכר"ו בס"ק הנ"ל מיישב זה :

ב **ואולם** מה שהביא שם הפלתי ראי' אפי' לסיפוך הרמ"א מתוס' ורא"ש ורשב"א ור"ן בשבת דף מ"ב דהקשו בנותן אדם חמין לתוך צונן ולא צונן לתוך חמין ופרש"י משום דתתאי גבר והקשו א"כ קשי' לרב דס"ל ע"ג וכן לשמואל עכ"פ כדי קליפה מבשל ולמה לא תירצו דהתם בשבת מיירי בנפסק הקילוח כ"ע מודה דת"ג ואינו מבשל כדי קליפה אלא ש"מ דאף בנפסק הקילוח פליגו . הנה קו' זו י"ל דהא בלא"ה הקשה בפנ"י שם דמה הקשו א"כ קשי' לרב דהא בלא"ה הביא בפסחים ת"כ דשמואל א"כ מה אולמא האי ברייתא מהך ברייתא וגם הקו' ב' דכדי קליפה עכ"פ מבשל לא פסיקי להו דהא הביאו לקמן בזה פלוגתא דר"ח ורשב"ם אי עירוי מבשל כדי קליפה (הנה קו' זו דפנ"י לא קשה דהא מ"מ תיקשי מכאן לר"ת ועוד הא שם תוס' הוא הר"י והוא סבר כר"ת לקמן ובפסחים דף מ"א ע"ב אלא דיש להחזיק דברי פנ"י בקו' זו מרשב"א ור"ן שהקשו ג"כ קו' זו הא לשמואל עכ"פ מבשל כ"ק הא רשב"א ור"ן ס"ל כרשב"ם) אע"כ צ"ל כתי' הפנ"י שם דלאו משום קושיתם מפרשים כך אלא דבלא"ה ניחא להו כפרש"י דשייך ת"ג במים שמתערבים יחד וא"כ ליתא נמי לראיות הפלתי :

ג **אלא** אני כתבתי שם אפי' לר"ן ומרדכי והג"א שתי' על ר"ת דבפסחים מיירי בנפסק הקילוח די"ל דפליגי נמי בשניהם דהיינו בנפסק ולא נפסק עפ"י מ"ש ר"ת שם בפסחים דהביא עוד ת"כ דשמואל בשר רותח שנפל לתוך חלב צונן והא תו ל"ל ותי' ר"ת דקמ"ל היכי דאי"א לקלוף אי"ל ס' כנגד הקליפה ומקשים העולם עדיין קשה ל"ל ברייתא ראשונה . וישבתי דאילו ברייתא הב' בשר רותח שנפל היינו נפסק הקילוח קמ"ל ראשונה התם חם לתוך צונן דפליגי אפי' בלא נפסק הקילוח . ויש ליישב רש"י שם בתחלת הסוגי' דף ע"ו שכ' דהלכה כשמואל דס"ל ת"ג ות"כ בתרתי והקשה הצל"ח הא רש"י פרשן ולא פסקן ועוד למה לרש"י לומר דת"כ בתרתי · אבל להנ"ל א"ש דמאחר דת"כ בתרתי שמעינן דפליגי בתרתי וצריך רש"י זאת לפסוק דהיינו לדעת דשמואל דס"ל ת"ג פליג עם רב בין נפסק הקילוח ובין לא נפסק הקילוח (ובאו"ח בחיבורי רס"י תנ"א הבאתי ליישב רש"י זו אבל כי נאבד בדפוס ע"כ העלתי כאן לארוכת הספר ואבל על דאבדין) מ"מ אין לרמ"א מקור לפסוק כן להנ"ל בנפסק קילוח וכן כתבתי לקמן סי' ל"ז סעיף ז' ועיל"ק סי' ת"נ כתבתי ישוב על קו' זו :

ד **והנה** בפרמ"ג כאן הקשה אמג"א סי' תס"ז בתתאי דקליפה רק חומרא ואינו אלא מדרבנן אי"ל ס' כנגד הקליפה הא לר"ת מבשל כ"ק הוה מה"ת וי"ל זה קו' זו הבאתי שם בשם ק"כ על ר"ת דהאיך שרי איסור מה"ת בלא ס' · וישבתי לפי הנ"ל דהא ר"ת לא אמר אלא על ברייתא הב' דמיירי בנפסק הקילוח באמת אינו מבשל אבל ישבתי עוד דאע"ג דעירוי מבשל אבל בזמן מועט אין בכח להוציא גוף האיסור וכה"ג ט"כ לאו דאו' לא החמירו להצריך ס' כנגד הקליפה וישבתי בזה קו' הש"ך סי' ל"א סק"ח וט"ז שהקשו ממליחה דאינו אוסר רק כ"ק ואפ"ה בעינן התם בשוהה שיעור מה במלח והוה ע"כ מן התורה מודה ר"ת ומצאתי כדברי בח"ד סי' ל"ב ס"ק כ"ח שהקשה אש"ך שם ס"ק ל"א שכ' דחלב נתוך מקדירה שנרתח על האש די בגרידה דלא חשיב עירוי כיון דנפסק הקילוח והקשה דהא בהדי' כ' סי' ל"א סק"ז דאפי' עירוי שנפסק הקילוח בעי קליפה . ותי' דכ' כוונתו דוקא בעירוי שלא נפסק הקילוח הקליפה מדינא להכי אם אפשר לקלפו אסור אבל בעירוי שנפסק הקילוח הקליפה חומרא ומשו"ה בכלי שאי"א בקליפה דהיינו שיבטל כולו באחת די בגרידה במקום קליפה אף שהגרידה איני ניטול כאחת ע"כ ה"נ אמינא דמ"ש המג"א בתתאי גבר הקליפה לחומרא ה"ד בנפסק הקילוח (אולם לה"ד בכלי עץ דאפשר לקלפו לא הקילו ובפרמ"ג כאן ולקמן סי' ל"ב ש"ך ס"ק ל"א ובט"ז שם בשם תשו' מהר"מ נראה גם בכלי עץ הקילו בנפסק הקילוח בגרידה) וא"ת צ"ל ראיות פשיטא דבעירוי דלא נפסק קילוח ליכא להקל כיון דהוה מה"ת מבשל ז"א דהא לתוס' זבחים דל"ה מיירי בפסחים לר"ת אפי' בלא נפסק הקילוח ור"ת כ' שם דמותר בליכא ס' והקשה הק"כ באמת האיך איסור תורה בטל בלא ס' ולקמן סי' ל"ב ס"ז וסעי' ט' נדבר בדינים אלו במקומם :

סימן ת"נ.

א) מה שהב"י מכריע כ"ש יס"ב מותר בדיעבד השבתי עליו ופי' ביש"ש מ"ש עירוי אוסר לגמרי היינו בלא נפסק הקילוח ויבש בתוך לח (ב) ראי' מירושלמי דכ"ש בולע עכ"פ כ"ק (ג) ר"ת דמדמה בישול לבלוע היינו דווקא בשלא נפסק הקילוח ובזה מיישב אר"ת הרבה קו' ר"ן אר"ת (ד) יושב קו' ארוך מש"ד ארשב"א דאוסר בקליפה (ה) תי' אקו' דידי לעיל סי' תמ"ט ארמ"א סי' צ"ב מנ"ל דיש חילוק בין נפסק הקילוח ללא נפסק (ו) נ"ל במערה רותח ונפסק הקילוח על חם בכ"ש יש לאסור אפי' בהפס"מ עיי' מנ"י כלל ל"ג שכ' מטוש"ע סי' קכ"א דמצרכי

הגעלה לכ"ש ש"מ דכ"ש בולע ותי' כיון דיש תקנה בהגעלה הוה
לכתחילה אינו נראה דא"כ הו"ל לפרש דבדיע' אינו אוסר
אפי' אם נדחק דהטוש"ע בדיע' סמכו אפוסקים דכ"ש אינו מבליע
מ"מ מקור דבריהם מרי"ף ורא"ש בפ' כ"ש שכ' דכ"ש צריך הגעלה
ולרי"ף ורא"ש לא שייך לומר כן דחששו לפוסקים אחרונים •
ועוד בחמץ אפי' בדיע' אסור א"כ מסתמא גם בשאר איסורין
שכ' סתמא והמחבר סמך בקכ"א דכ"ש צריך הגעלה ממ"ש בסי'
תנ"א ואי בחמץ בדיע' אסור ובשאר איסורין בדיע' מותר לא
הו"ל לסמוך בשאר איסורין ממ"ש בחמץ :

בדין חמישי כ' הפמ"ג דין כ"ש דבסי' ק"ה פסק בש"ע דכ"ש בדיע'
מותר ולא מפליט ומבליע וצ"ע לכ"י לשיטתי' דטור שם חולק
ארשב"א דאוסר בכ"ש והוא מתיר אבל הב"ה והפרישה שם מפרשים דהטור
אינו חולק ובסי' זה שע"א מתיר במלג בכ"ש י"ל במליחה א"ש דאפי' רשב"א
מתיר כדאי' בתשו' סי' תתמ"ג וכמ"ש בפמ"ג בש"ך סקכ"ז אבל בעלמא
כ"ש שרי ואמאי הא הרשב"א כ' ראי' שלו מחום בי"ש וחום הכסלים וכ'
כ"י בסי' זה דבדיע' סמכינן אהרמב"ם דמתיר בחום הכסלים וכ"פ בש"ע
לעיל סי' ס"ד וקשה דחום כ"ש וי"ס"ב חם יותר מחום הכסלים ולעיל סי'
תל"ד כתבתי מקום שגם הר"מ לא מתיר בדיע' ומרש"י ותוס' שכ' שם
דאוסרים בחום הכסלים אפי' בדיע' ובפמ"ג כאן הביא הי"ש דאוסר בכ"ש
שהיס"ב בכולו והקשה הנקה"כ הא הרשב"א לא אסר אלא כ"ק וי"ל כ"ש
שהיס"ב חמור וי"ש מקיל בפ"ק בחום הכסלים בדיע' מ"מ יש לקיים דבריו
למ"ש אני דאוסרים לגמרי • ומה שהקשה הנקה"כ דנפסק הקילוח עדיף
מכ"ש י"ל דעוד כ' הי"ש שם בפ' כ"ה סי' ע"א דכ"ש שהיס"ב אוסר בכולו
וכ"ש ערוי וברוטב מקיפו מכל צד לא שייך תתאה גבר והפמ"ג כ' ע"ז ולא
ידענא מהו . וקשה מפסחים בשר שנפל לחלב הרי החלב מקיף את הבשר
מכל צד ואפשר דהתם שלא שהה והוציאו לחוץ כעין שכתבתי בסי' הקודם
לר"ת אבל בשהה שם בכ"ש היס"ב הוא גרע מערוי ונפסק הקילוח . ולענין
מ"ש בערוי אזיל לשיטתי' סי' ס"ב דערוי אוסר לגמרי כיון דבקליפה מבשל
ותי' הא דאמרינן בפסחים ת"ג וסגי בקליפה מיירי בב' דברים יבשים או
בנפסק הקילוח אבל ערוי שלא נפסק הקילוח יבש בלח היינו שכ' כיון דרוטב
מקיפו מכל צד דהוה יבש בלח לא שייך ת"ג היינו בלא נפסק קילוח :

ב **עוד** ראי' לאסור כ"ש שהיס"ב מירושלמי פ' כירה א"ר יוסי מה בין
כ"ר לכ"ש כ"ר יס"ב וכ"ש אין יס"ב . ומשמע הא יס"ב אפי' כ"ש
אסור כמ"ש כאן הפרמ"ג בדין הא' שכן פ' הי"ש וש"ך ופר"ח ואני הזקתי
שם פירושם ואע"ג דר"י ס"ל סתם כ"ש אין היס"ב י"ל דהירושלמי לשיטתי'
דס"ל דמשערין ביד אבל לש"ס דידן דמשערין בכרסו של תינוק י"ל סתמא
כשהוא רותח יש בו שיעור הזה ואפי' ר' יונה דפליג וס"ל כ"ש אפי' יס"ב
אינו מבשל דלמא דווקא אינו מבשל אבל בולע ומפליט שלא לעשות פלוגתא
רחוקה דהא בסמוך בערוי ס"ל ר' יונה דמבשל ופשט כן מעירה לתוכו רותח
וכו' ודחי ר' יוסי תמן בולע אבל אינו מבשל ופ' הרשב"ס כר' יוסי והר"ן
בשבת וסוף ע"ז כתב דר' יונה קבלה מיני' א"כ מוכח די"ל אעפ"י שאינו
מבשל מ"מ בולע ואיבא בגמ' לרשב"ס ת"ג דבולע ואינו מבשל :

ואלא אפי' לר"ת שפי' הירושלמי דערוי מדמה בלועה לבישול כמ"ש תוס'
זבחים דף צ"ה ולכך ס"ל לר"ת דערוי כמו דבלוע כ"ק כך מבשל
כ"ק מ"מ י"ל דה"ד בערוי אבל כ"ש י"ל דמודה ר' יונה אע"ג דאינו מבשל
כך בולע דהכה הא תמוה וטעמא בעי דוודאי לבישול צריך יותר כח מבלוע
והאיך מדמי הירושלמי בלוע לבישול ותדע דהא אנן קיי"ל כר"ת דערוי
מבשל כ"ק אפי"ה בנפסק הקילוח קיי"ל דבולע ואינו מבשל וכמ"ש הש"ך
סי' נ"א סק"ז וסי' ק"ה סק"ה וכי"ב הקשה הר"ן סוף ע"ז דמנ"ל לר"ת
כיון שבולע מבשל חום של כסלים מספיק להבליע בשר ומליח כרותח ומסכין
של נכרי דאסור משום חום בי"ש אע"ג דאין מבשל • אלא הסברא הוא
דווקא בערוי דב"ר שיש לו חום דכ"ר קודם שנתקרר א"כ לא בולע אדמיקר
כ"ק מש"כ קודם שנתקרר למה לא יבשל ג"כ ככ"ר הלכך מבשל ג"כ ולא ס"ל
דמיד שילאו מן הכ"ר נתקרר מכח כ"ר דהיינו מכח הבישול ועדיין הי' זה
לכאורה ס' הרשב"ס דס"ל דבולע אע"ג שאינו מבשל אבל ר"ת ס"ל מה דאמר
הדמיקר בלע מתתאה לבד נתקרר ולא קודם וכיון שלא נתקרר עד שיעור
בלועה כ"ק ממילא מבשל כ"ק אבל דבר רותח שנתערה בכ"ש שם בכ"ש
נתקרר מכח הבישול אבל מכח הבליעה לא נתקרר כיון דעדיין יס"ב :

ג **האריך** מש"ך סי' ק"ה הקשה ארשב"א דס"ל כ"ש שהיס"ב אוסר.
ובולע כ"ק הא הש"ס קאמר אדמיקר בלע פורתא קליפה
בעי משמע הא כשהוא כבר בכ"ש שכבר נתקרר אפי' קליפה לא בעי ע"כ ול"נ
לעולם בכ"ש נמי קליפה בעי אלא דאמה דאמר חם לתוך צונן מותר לא
פריך דאסור כולו כיון דהיס"ב די"ל דע"י תתאה נתקרר וגם זה פשיטא
לי' למקשן שאפי' לאחר שנתקרר בכ"ש יס"ב אוסר עדיין כ"ק והכי פריך
לי' דלו יהי' דניחא דלא אסור כולו משום דנתקרר מכח. בישול מ"מ מכח
בלוע לא נתקרר דרשב"א ס"ל כרשב"ס די"ל עירוי בולע אע"ג שאינו מבשל
א"כ ממילא גם בכ"ש בולע ולר"ת אפי' מבשל עד שנתקרר כמש"ל מלאחר
שנתקרר בולע בכ"ש כדי קליפה וא"כ לכל השיטות לא קשה קו' הש"ך בתתאי
גבר ומקרר היינו לשטח שנוגע העליון בתחתון בשעה שמונחים יחד או
בכלי אותו שטח נתקרר עד שאין יס"ב דאל"כ הי' אוסר עוד יותר מכדי
קליפה א"כ הכי פירושא בגמ' אדמיקר לי' שלא יהי' בשטח הנוגע יס"ב בלע
פורתא אבל למעלה מה שיש בכ"ש חוץ משטח הנוגע למטה בכלי י"ל ביס"ב
ואוסר . ובחיבורי לאו"ח סי' ש"ח סוסק"י כתבתי ראי' דכלי שני אפי' מבשל
ועתה ראיתי ראי' זו בס' זרע יעקב על מס' שבת דף מ"ה (וצ"ל לכאו'
מה דאי דף מ' דכ"ש אינו מבשל היינו במפסיק כלי עי"ש ובמרש"א דף ל"ט
תוס' ד"ה כל) והיינו לפי' הברטנורה שם ובפר"ח כאן האריך והעלה דכ"ש
יס"ב אוסר וכהרבה פוסקים דס"ל הכי ומה שכתבתי הוא חיזוק גדול
לדבריו ובחכמת אדם כלל נ"ט כ' אם חם כ"כ עד שהיד נכוית בו אפי'
כ"ש מבשל כ"כ הר"מ בה' מעשרות וצ"ע :

ד **השתא** דאתינן להכי דר"ת ג"כ מודה דכ"ש וכי"ב כגון נפסק
הקילוח בולע אעפ"י שאינו מבשל רק בעירוי ס"ל כיון דבולע
נמי מבשל וכחילוק שכתבתי מפני שכל נתקרר מתתאי הוא בחומו של כ"ר
דמבושל משא"כ כ"ש דאע"ג דיס"ב מ"מ נתקרר מכח הבישול וכן נפסק הקילוח
נתקרר מכח הבישול מיושב לי מה שהקשיתי בסי' תנ"ט וכי"ב הקשה
הפלתי בסי' ק"ה מנ"ל לרמ"א בסי' ל"ב בשם תשו' מהר"מ דיש חילוק בין
נפסק הקילוח ללא נפסק הא תוס' כתבו כן בזבחים רק ליישב לר"ת דס"ל
עירוי מבשל כ"ק ומה דאי' בפסחים ת"ג דאינו בולע רק בולע כ"ק מיירי
בנפסק הקילוח ותוס' גופי' דחי זה דר"ת לא ס"ל הכי דא"כ לא הוה צריך
ליישב אקו' רשב"ס לר"ת דס"ל דעירוי ככ"ר תתאי גבר ותי' ר"ת דמבשל
כ"ק ה"ל לתרץ דמיירי בנפסק הקילוח אבל לפי"ז יש ליישב דתוס' כתבו גם
בנפסק קילוח מבשל כדי קליפה דתוס' ס"ל כפשטי' בדעת ר"ת דמדמי בכל
מקום בישול לבלוע א"כ אין ה"נ, כיון דמוכח דר"ת לא מתרץ כן ש"מ דלא
ס"ל לר"ת דיש חילוק בין נפסק ללא נפסק דמנ"כ אם בולע מבשל נמי :
אבל מהר"מ ס"ל כיון שנפסק הקילוח נפסק כחו מלבשל אבל מ"מ בולע
עדיין ור"ת לא מדמי בלוע לבישול אלא בעירוי שלא נפסק כחו אין ראי'
מדלא תי' ר"ת הכי מכלל דלא ס"ל לחלק בין נפסק ללא נפסק דמסברא
יש חילוק והא דלא תי' כן משום דס"ל דפלוגתיהו סתמא בכל עירוי
פליגו מכ"ש למ"ש בסי' תמ"ט דהכי מוכח מדהביא ב' ת"כ לשמואל :

וני"ל מ"ש הפמ"ג בדין הרביעי בשם מג"א אם התחתון חם כ"ש יס"ב
ונפל מכ"ר עליו בנפסק הקילוח לא אמרינן תתאה גבר ואסור
לגמרי ובשם ש"ך וט"ז כ' הפמ"ג דהולקים אמג"א וכ' ויש להחמיר באיסור
דאורייתא ולהקל בהפ"מ וזה ודאי צ"ע לפי דעת הרבה פוסקים והפר"ח
דכ"ש יס"ב מקרי רותח דמבליע כ"ק היאך סברא לומר דמקרר לעילאה
ופר"ח כאן הביא רמב"ן ורשב"א ור"ח הכהן ומרדכי ואבי"ה דכ"ש מבליע
ובשם מהרש"ל כ' לאסור כולו והוא מקיל בהפ"מ אבל כ"ק אוסר אפי'
בהפ"מ ולא ראו בשו"ת מהר"ם סי' תרי"א שהביא שכ"כ בשם ר' יונה והא"ז
דכ"ש מבליע ורא"ס ורבו וס' התרומה מצריך קליפה :

והש"ך בסי' ק"ה כ' דרשב"ס ס"ל כ"ש אינו מבליע כלל א"י מנ"ל ואי
משום דמתיר לערות על תרנגולת למלגה כדאי' בתוס' זבחים
דף צ"ה דהוה בליעה ופליטה כא' מכ"ש לכ"ש ליתא דילמא לעולם כ"ש בולע
אלא דבליעה המלח מוליא אבל דאלו מפליט ומבליע אין המלח מוליא קמ"ל
דערוי אינו מפליט ומבליע עיי' פ"מ כאן ש"ך ס"ק כ"ט ואדרבה מדל' רשב"ס
ערוי בכ"ש משמע לגמרי ככ"ש ולכך כ' הר"י בתוס' שבת דף מ"ה חולק
ארשב"ס דערוי לאו ככ"ש לגמרי ועוד הא הרשב"ס הביא ראי' דערוי ככ"ש
מדקיי"ל בפסחים תתאה גבר ושם אי' דבולע כ"ק וא"ת ערוי חמיר מכ"ש
א"כ מה מקשי רשב"ס אר"ת מתתאה גבר דהוה ככ"ש דכיון דערוי חמיר
מכ"ש דמבשל ועיי' לקמן סי' תרט"ו אות ד' :

שוב שמתי אל לבי עוד לדחות לדעת ר"ת י"ל דכלי שני אע"ג שאינו
מבשל מ"מ בולע ואין בישול תולה בבולע ולא כפר"ח ד"ה ולענין
עירוי דטעמא דר"ת דעירוי כיון דבולע ה"ה מבשל ממילא כ"ש דאין מבשל
אינו בולע וכ"כ בפלתי לקמן סי' ס"ט סק"ו לדעת הרא"ש בפ' כירה דבשר
שור בכ"ר כמו שאין מבשל כך אינו בולע מפני דרא"ש בפ' כירה ס"ל כר"ת
בעירוי דמבשל כיון דבולע וכ' ועיי' בר"ן בע"ז ובחדו' רשב"א בשבת ובתו'
זבחים דצ"ו ואומר אני דאף לר"ת ז"א מוכרח דבליעה תלי' בבישול ומ"ש
תוס' בזבחים בתחלת הדיבור דעירוי מבשל לאו משום כיון דבולע וכיון
דבולע מבשל אלא משום דכיון דמרבה עירה מאשר תבושל בו ש"מ דמבשל
וכ"כ הפנ"י בשבת דף י"ב ואדרבה בר"ן בע"ז כשהביא שיטת ר"ת כ'
דוקא בכלי נחשת שהוא קשה ס"ל לירושלמי דאי"א לבלוע בו אלא אם יש
בו חום של בישול מזה מבואר אבל שאינו קשה ככ"כ בולע אע"ג שאינו מבשל
אפי' לר"ת . אלא אחר שכ' תוס' בזבחים שם הירושלמי דהוכיח דעירוי
מבשל מכלי נחשת דאין לומר בכ"כ מטעם שכ' תוס' השתא מדמי התם כמו
שבולע ע"י עירוי כך מבשל ע"י עירוי ע"כ מזה כ' דמשמע להו דלר"ת
בלוע תלי' בבישול י"ל דליתא אלא דכוונות התוס' כהר"ן הנ"ל דדוקא בכלי
נחשת דקשה ואם בולע ה"ה דמבשל דאי"א לבלוע אלא ביש כח החום שיכול
לבשל וש"מ דעירוי מבשל זה הפי' בירו' שהוכיח דעירוי מבשל אלא דקשיא
דלמה לא דייק גם הירושלמי דעירוי מבשל מדמרבה מאשר תבשל בו וי"ל
דאה"כ דהוי מלי לתרץ הכי אלא דעדיפא מתרץ דלאו נזה"כ הוא אלא
דהסברא נמי הכי הוא מדאסר עירוי בכלי נחשת הקשה ש"מ שיש בעירוי
כח חום של בישול וז"ש תוס' השתא קיי"ל בירושלמי למה דהוכיח מכלי
נחשת דעירוי מבשל מדמה כמו שבולע בכלי נחשת ע"י עירוי כך מבשל
וכן מבואר בחדו' רשב"א שם דאף לר"ת אין הטעם משום כן עירוי מבשל
משום דתלי' בבישול (ועיי' בפלתי שם מה שהוכיח אח"כ מחולין דק"ח חלב
נבלה דלא תלי' בלוע בבישול עי"ש ולדבריו יהי' קשה מזו אר"ת תמי'

קיימות

קיימות א"ו דגם ר"ת נמי לא ס"ל דנשו"ה מבשל משום דבולע ובליעה תליא בבישול) :

ועוד הנה דעת המתירין כן הוא כר"ן בע"ז שם דכלי שאינו בולע מהך ירושלמי בכ"כ כיון שאינו מבשל אינו בולע דהא אותם הר"ן בטוב טעם שהלא הירושלמי דהא מתחלה שאין להביא ראי' מכלי חרס מפני שהוא בולע אפי' מאחר שאינו ראוי לבישול ואח"כ הוצרכה ללמדה מכלי נחשת ומכין להם שהכשר וכי"ב לא יהי' קל לבלוע ככלי הכס ע"כ :

ואגב אכתוב מה שנ"ל ביישוב דברי רמב"ן שכ' הר"ן שם דדחו הרמב"ן דעת המתירין כ"ש הכ"ל כיון דאינו בולע אינו מבשל ודחו רמב"ן מרותח דמליחה דאינו מבשל אפי' כדבעי לאורחי' כדאי' בפ' כלל גדול ואפי"ה בולע והר"ן הקשה הא בפ' כלל גדול לא מוכח שם דמליח אינו מבשל. ובנכי"ת סי' מ"ג הקשה ארמב"ן דלמא לעולם דמלח כיון דבולע ה"ה דמבשל ובשבת פטור כיון שאינו תולדות האור כדאי' דף ל"ט בחמה או בחמי טברי' דודאי מתבשל ואפי"ה פטור ונ"ל דרמב"ן לא הביא מפ' כלל גדול דמליחה אפי' לאורחי' אין בו משום מבשל זה לא מוכח בהמת מהתם ככו' הר"ן אלא מסברא דנפשי' ס"ל לרמב"ן דבשר מלוח עדיין הוא קשה כבשר חי ומקרי אומלא ובישול היינו שנתרכך בעור ואפי"ה בולע ש"מ דבולע אפי' אין מבשל ולרווחא דמלתא כ' הרמב"ן אפי' לרש"י חולין קי"ב ותוס' שם בשם הר' יעקב ישראל דבשר רותח דאוסר ה"ד בעין מלחא דבעי לאורחי' כדאי' בפ' כלל גדול אפי"ה אין סברא שיהי' עי"ב נתבשל אלא עדיין הי מקרי והוא קשה כבשר החי משום שאין בו כח ככח הבישול ואפי"ה בולע ומה שהביא הרמב"ן מפ' כלל גדול לא הביא לראי' משם די"ב משום בישול אלא מביא למליחות דלאורחא מולחין מליחה רבה כמו שכ' תוס' דקי"ב שכ' דבעי מליחה גדולה מביא מפ' כלל גדול דאי' שם דאיכא מליחה רבה וכגון דבעי לאורחי' :

סימן תנ"א.

(א) המרש"ל בתשו' סי' ס"ב כ' דערוי שלא נפסק הקילוח מבשל כ"ק ובולע בכולי' והש"ך הקשה עליו מתוס' ורא"ש וישבתיו **(ב)** פירשתי לירושלמי והר"ן דלא חולק אר"ת אלא שלא להקל ולא כש"ך ופר"ח ופרמ"ג שכ' דר"ן פסק כרשב"ם לקולא ומזה ראי' לדיני דמרש"ל **(ג)** עוד ראי' מר"ת גופי' לדינא דמרש"ל **(ד)** ראי' למרש"ל מתה"ד דס"ל כוותי' **(ה)** כבוש בכלי דבר איסור מעל"ע משערים כנגד כולו ובי"נ משערין כדי קליפה או"ה והגהת או"ה ולא כש"ך סי' קל"ז ואחרונים שכ' לדעת או"ה כלי שעמד בו ודאי יי"נ מעל"ע משערינן בכולו וכ"כ האחרונים ולא ראו בכל המקומות באו"ה שלא כ"כ :

בתוס' זבחים דף ל"ה כ' ר"ת ליישב מה דס"ל לר"ת עירוי דכ"ר ככ"ר דהקשה רשב"ם הא קיי"ל כשמואל תתאי גבר וכ' ר"ת דמירושלמי משמע דעירוי דכ"ר ככ"ר וכו'. והיתוב ר' יוסי בר בון אית לך למימר אף כלי נחשת כן השתא מדמי התם כמו שבולע ע"י עירוי כך מבשל ע"י עירוי ש"מ מתנית' כוותי' דר' יונה היינו ברייתא דהביא ר' יוסי בר בון אף בכלי נחשת כן אלמא הלכתא כוותי' ואע"ג דקיי"ל כוותי' דשמואל דאמר ת"ג מודה שמואל דמבשל כ"ק דהא ברייתא דמסייע לי' קתני חם לתוך צונן מדיח ופריך הש"ס אדמיקר לי' בלע ומשני אימא חם לתוך צונן קולף ע"כ וכ"כ הרא"ש דברי תוס' בפ' כירה :

ורש"ל בתשו' סי' ס"ב הביא דברי ר"ן סוף ע"ז על מ"ש רשב"ס דעירוי לאו ככ"ר מדקיי"ל כשמואל דתתאי גבר כ' הר"ן דאיכא למדחי דהתם מיירי שקלוחו נפסק ומשו"ה בולע אבל הכא שאין קלוחו נפסק י"ל דמבשל ע"כ וכ' רש"ל מאחר דיש חילוק בין בישול לבלוע גבי עירוי א"כ מסתבר למימר לר"ת דמבשל כדי קליפה והלכתא כוותי' אע"ג דר"ת כ' בשם ירושלמי כל שהוא מבשל מבליע וכל שאינו מבשל אינו מבליע היינו בכלי מתכות אבל מכלי חרס מכ"ש באוכלין דמבשל כדי קליפה די"ל דמבליע בכולי' והש"ך לקמן סי' ק"ה חולק עליו וראיתי בארוך מש"ך שם במה שסותר דברי מהרש"ל הא' סותר מדברי תוס' ורא"ש שכתבתי לעיל ממ"ש דאע"ג דקיי"ל כשמואל דתתאי גבר מודה שמואל דמבשל כדי קליפה ושמואל מיירי באוכלין ואפי"ה אינו בולע אלא כדי קליפה ש"מ כיון דאינו מבשל בכולו גם אינו מבליע בכולו. ב' כ' הש"ך דהכי מוכח ממ"ש תוס' שם לתרץ הר"ת דס"ל דר"ת מכשיר להגעיל כ"ר בעירוי כתבו היינו בלא נפסק הקילוח ושמואל מיירי בב' דברים או בנפסק הקילוח ע"כ אע"ג דמבשל כ"ק מ"מ אינו בולע בכולו דהא שמואל בנפסק הקילוח מותר בקליפה ועוד מ"ש התוס' מיהו ר"ת לא סבר כן מדאיצטרך לי' למימר דעירוי אינו מבשל אלא כדי קליפה משום קושי' דתתאי גבר ע"כ וכוונתו דש"ך וקו' דתתאי גבר הוא בפסחים ותי' של הר"ת למודה שמואל דעירוי מבשל כ"ק ושם בפסחים א' דסגי בקליפה ומיירי באוכלין :

ול"נ דמרש"ל לא פי' דברי ר"ת לתוס' אלא כר"ן דאי' כתוס' דר"ת מתרץ קו' רשב"ס מתתאי גבר ה"ל לתוס' להרן מיד קו' רשב"ס מש"ס בבלי ואח"כ להביא ראיתו דר"ת מירושלמי ומה המשך אחר הירושלמי דשמואל מודה דמבשל כ"ק ליישב קו' רשב"ס מתתאי גבר לכך י"ל כך פי' התוס' דר"ת לא מתרץ כלל על סוגי' דפסחים משום קושי' דת"ג די"ל דהתם מיירי בב' אתיכות יבשות או בנפסק הקילוח ומודה ר"ת אלא דס"ל לר"ת מסברא כיון דתתאי גבר אין סברא שיהי' אפי' עירוי שלא נפסק הקילוח מבשל ולכך אחר שכתבו ר"ת ראי' מן הירושלמי דעירוי דכ"ר ככ"ר כתבו הגם שהוא היפך הסברא כיון דתתאי גבר ואעירוי דכאן קשי' להו אבל לא על מס' פסחים דהתם י"ל בנפסק קילוח (וי"ל דגם רשב"ס רק הפי קשי' לי' ולא מסוגי' דפסחים) ע"ז כתבו כדי קליפה אינו היפוך הסברא משום אדמיקר מבשל לי' כ"ק ומביא תוס' ראי' דהא בפסחים דמיירי לענין בלוע כיון דנפסק הקילוח מ"מ אדמיקר בלע כדי קליפה כך בעירוי שלא נפסק הקילוח אדמיקר מבשל כדי קליפה ומאחר מר"ת גופי' אין קו' על רש"ל ותוס' שדוחים תירוצם לתרץ בפסחים מיירי בנפסק הקילוח מכח פירושם כר"ת דס"ל בסוגי' דפסחים נמי מבשל רק כ"ק נשאר הר"ת בקו' התוס' ולפי פירושי א"ש ר"ת מקו' התוס' דהקשו היאך מהני הגעלה לכ"ר ע"י עירוי א"כ יותר נכון לפרש כמו שפרשתי לתרץ הרש"ל ולא תיקשי אר"ת קו' התוס' דשפיר מגעילין דכמו דבולע בכולו כך מפליט מכולו וגם המרדכי והג"א סוף ע"ז מתרלים כר"ן :

ותדע עוד כפירושי בתוס' ממ"ש תוס' אע"ג דשמואל ס"ל ת"ג מודה דכדי קליפה מבשל דהא בפסחים קאמר אדמיקר וכו' דלמה לתוס' ראי' מפסחים דהא מאחר דמוכח לר"ת דעירוי דכ"ר ככ"ר אי לאו ת"ג וליכא ראי' מפסחים ה"א דאפי' כולו מבשל אלא מאחר דקיי"ל כשמואל ת"ג ש"מ דאינו מבשל כולו אלא כ"ק ומה צריך תוס' לראי' אחרת אמנם כ"ז קשה לפי' התוס' דמכח קו' מת"ג חידוש ר"ת דאינו מבשל אלא כ"ק שפיר קשה צ"ל לתוס' ראי' אחרת מפסחים דבעי קליפה פשיטא דהא אי לאו קו' דת"ג ה"א דאפי' כולו מבשל אבל למ"ש דלא רצה תוס' לתרץ סוגי' דפסחים משום דשם י"ל דמיירי בלא נפסק הקילוח אלא אעירוי מקשה היאך אמרי' דמבשל כיון דת"ג וזה לא מיירי בסוגי' דפסחים דהיינו בעירוי ומתרלי תוס' דכ"ק מבשל מביאין ראי' שפיר מפסחים כהתם לענין בלוע נמי מחלקין בין לגמרי לבין כ"ק :

ועוד נ"ל דיש להחמיר כמרש"ל דאפי"ת לר"ת דס"ל הלכה כר' יונה בודאי דעירוי ככ"ר וכל שאינו מבשל אינו בולע אכן יש לן להחמיר דהא הר"ן דוחה לר"ת מירושלמי דבירושלמי הכי אי' דמבעי לי' אי עירוי מבשל ופשיט ר' יונה מברייתא עירה לתוכה רותח צריך כלי חרס שבירה ופריך ר' יוסי תמן כלי חרס בולע אב"ל מנ"ל דמבשל איתוב ר' יוסי בר בון התני' אף בכלי נחשת כן ופ' ר"ת כר' יונה וכר' יוסי בר בון דכל שאינו מבשל אינו בולע והר"ן סוף ע"ז דוחה לר"ת די"ל דר' יוסי לא חש להשיבו די"ל גם בכלי נחשת בולע (ובש"ך לקמן סי' ק"ה סק"ה ובפר"ח כאן ובפרמ"ג בדין השלישי כ' דר"ן ס"ל כרשב"ס דמאריך לחלק בין בלוע לבישול ליתא דר"ן מאריך זה לאסור בכ"ש דברור דאינו מבשל ומאריך בראיות אע"ג דאינו מבשל מ"מ בולע אבל בעירוי י"ל כר"ת דאם הוא בולע נמי וכמ"ש בסי' הקודם דלא נתקרר כלל מחומו) וי"ל אפי"ת כר' יוסי מ"מ אינו ברור דר' יוסי ס"ל עירוי אינו מבשל אלא ר"ל מהכא לא תפשוט די"ל שאני כלי חרס דבולע ואעפ"י שבולע אינו מבשל ומקשה הר"ן אר"ת מ"מ מנ"ל לר"ת להקל להגעיל בכ"ר אע"ג דאח"כ בעי בירושלמי מהו לערות מן הקילוח ופשיט חד מ"ד שהוא פלוגתא דר' יונה ור' יוסי משמע דלר' יוסי ברור דעירוי אינו מבשל הא ר' מני פליג ואמר כל שאין אור מהלך תחתיו אינו תבשיל ברור ויש לפרש לא מבעי כדעת אביו ר' יונה דעירוי ככ"ר ודאי אסור אלא אפי' לר' יוסי עדיין לא איפשטא האבעיא וז"ש שאינו תבשיל ברור דספיקי הוה ויש לומר גם ר' יונה אביו קבלה מר' יוסי דפריך לי' תמן כלי חרס בולע ולא איפשטא האבעיא אי עירוי מבשל או לא ולש"ס דלן דהוה בישול אפי' אין אור מהלך תחתיו פשיטא דאפי' לדיחוי דר' יוסי דאמר תמן בולע ולא אפשטי' עירוי די"ל דמבשל וגם למ"ש בסי' הקודמים דבעי' ב' מהו לערות מן הקילוח הוא ענין אחר מבעי' הא' דבעי' הא' מיירי בעירוי למעלה למטה להדי' על התבלין ובעי' ב' מיירי שהי' מערה על דבר אחר ונזחל מן הקלוח על המאכל א"כ י"ל אפי' למ"ד בעיא ב' להקל כר' יוסי היינו משום כה"ג מקרי אין אור מהלך תחתיו ולא אסור אלא מדרבנן ועירוי ממש נמי לר' יוסי רק ספיקי. בעירוי כזו מותר :

מ"מ היוצא לנו מזה די"ל כר"ן דהלכה כר' יוסי דיש חילוק בין בלוע לבישול כדפריך תמן כלי חרס בולע ואפי"ה י"ל דעירוי מבשל דעירוי הוה ספיקי דלא איפשטא א"כ מנ"ל להקל בעירוי שאינו בולע בכלי דהא לר' יוסי ודאי יש חילוק בין בלוע לבישול והש"ך הקשה מר"ת דפסק כר' יוסי בר בון מה דאינו מבשל אינו בולע הא דחי הר"ן לר"ת דשמא קיי"ל כר' יוסי דבולע יותר ממה שמבשל א"כ י"ל כדי קליפה עירוי מבשל ובולע בכולו :

ובס' ק"כ בפ' כירה הרגיש אתשו' רש"ל ככו' ארוך מש"ך ממ"ש תוס' דר"ת תירוץ דעירוי רק מבשל כ"ק מכח קו' תתאי גבר ובפסחים גבי ת"ג לא אסור ובולע רק כ"ק וכ' הק"כ דר"ת גופי' לא מתרץ הכי ותוס' כ"כ אליבא דמתרלים הכי בתוס' לא משמע כדבריו אבל ראיתי בס' היש"ר לר"ת דאין ה"כ דלא מתרץ ר"ת הכי סוגי' דפסחים דמבשל כ"ק משום קו' ת"ג. ולעיל סי' תמ"ז הבאתי ראי' למרש"ל מר"ת גופי'. דר"ת הביא ראי' דעירוי ככ"ר מע"ז דף ע"ד דרבא נעוס ארתחי' דהיינו להגעיל ע"י עירוי ומה ראי' הא רשב"ס מודה דבולע כדי קליפה ויי"כ נוכן אין אוסר אלא כדי קליפה וכמ"ש הרשב"א בשבת דף מ"א בסוגיין אע"כ דר"ת ס"ל דככוס בולע בכולו והאיך מהני עירוי דאינו מבשל אלא כ"ק אע"כ נ"ל כמרש"ל דכ"ק מבשל ובולע בכולו ה"ה מפליט מכולו :

ותה"ד

ותה"ד סי' קע"ו נראה דס"ל כמרש"ל הובא לקמן סי' צ"ב ס"ט שכ' טפת חלב קרוש שעשוי' ארוך כמין של שעוה וכף ממנו טיפה על הכלי שני בגרידה אבל מגר מחלב מהותך צריך הגעלה וכ' התה"ד וז"ל דלכל הספחות עדיין הוא רותח בעירוי דמכלי ראשון בעי הגעלה וקשה אפי' לר"ת שני בקליפה דאפי' לר"ת אינו מבשל אלא כ"ק א"ו דס"ל לתה"ד דעירוי כ"ק מבשל ובולע לגמרי וא"כ ראיתי בפמ"ג בש"ך סי' צ"ב ס"ק ל"ה כ' דקדוק אחר דתה"ד ס"ל דעירוי אוסר לגמרי ואה"כ כ' כמו כמו שדקדקתי מר"ן דס"ל בסי' קפ"ה ולקמן סי' תרי"ז אות ב' כתבתי שכן ס"ל בסי' קפ"א וכ"כ פר"ח סי' צ"ב ס"ק ל"ה:

ובחיבורי לאו"ח סי' תנ"א עשיתי פתיחה לסי' וגם כתבתי ליישב המרש"ל ג"כ אבל המדפיסים אבדוהו ולא מצאתי להעלות ארוכה אז אמנם יודע אני שהי' דברים טובים ונכוחים ולא עולים עוד על זכרוני ומה שכתבתי עתה כאן הם חדתי אבל גם אלה הדברים נראין להיות מכריעין בטוב ליישב שיטת המרש"ל וסניף למש"ל דאפי"ת דלא כר"ת והלכה כר' יוסי א"כ בולע עירוי בכולי' נצרף עוד הר"ן ומרדכי והג"א שכ' לר"ת גופי' דהאי דפסחים דאינו אוסר כ"ק מיירי בנפסק הקילוח אבל בלא נפסק בולע בכולי':

ועוד כ"ל נכון שדברי תוס' זבחים נ"ש וא"ע"ג דקיי"ל כשמואל ת"ג שהם דברי ר"ת ליישב קו' הרשב"ם כמו שהביאו התוס' ולכך עמדו לר"ת בקשיא אלא שהם דברי ר"י בתוס' שבת דף מ"א וז"ל ד"ה אבל נותן ונראה דעירוי לא הוה ככ"ר ולא ככ"ש אלא מבשל כ"ק דהא קיי"ל כשמואל ת"ג (ס"ל א"כ ולא הוה ככ"ר דכ"ר מבשל לגמרי) ונ"מ מבשל כ"ק דקאמר התם לתוך נותן אדמיקר בלע כדי קליפה ר"ל א"כ מוכח דלאו ככ"ש דר"י ס"ל כ"ש אינו מבליע כלל כדאי' במרדכי סוף ע"ז ולפי"ז א"ש המרש"ל דעירוי שלא נפסק כיון דמבשל כ"ק בולע בכולו וסוגי' דפסחים דאי' דאינו בולע אלא כ"ק מיירי בשניהם יבישים או בנפסק הקילוח ושפיר כתבו דמוכח דעירוי לאו ככ"ש דמי דמה בנפסק הקילוח בולע כ"ק והיינו ככ"ש מכ"ש בלא נפסק י"ל דמבשל אפי' כ"ק ובתוס' בזבחים במקום דהא דלשון זה קשה כמו שהקשיתי דמה ס"ד דעירוי מותר לגמרי דצריך ראי' דכ"ק אסור אלא צ"ל מכל מקום כמ"ש תוס' שבת ור"ל מ"מ אינו ככ"ש דהא כדי קליפה אסור בכל עירוי דבלא"ה ע"ס הוא שם כמ"ש ב"י לקמן סי' קכ"א בשבת אי' כן בשם ר"י ובזבחים כ' כל הדברים בשם ר"ת:

ה הש"ך לקמן סי' צ"ט סקי"ג כ' בשם ת"ח כלל ס"ה שכ' בשם או"ה דכבוש אוסר בכלי כולו ומתוך כך כ' הש"ך סי' קל"ז סק"ט לאסור הכלי שעמד בו יי"נ מעל"ע והבאתי דבריו סוס"י תמ"ז ומראשונים מבואר דאפי' עמד בו מעל"ע אינו אוסר רק כ"ק ובפו"ת אמרי א"ש הי"ד מאמיר כש"ך אליבא דאו"ה וחכ"א מקיל לצורך גדול הבאתי דבריהם בסוס"י תמ"ז ובעת ראיתי באו"ה כלל כ' דין ח' שכ' בכבוש בכלי צריך ס' כנגד כולו ול"ד לחבית יי"נ דשרי בסמ"ק לשום בו שכר לכתחלה ביי"נ הקילו וכ"כ הג"ה או"ה כלל ל"ז וז"ל כלי שנכבש בו מעל"ע איסור משער כנגד כולו אם לא ביי"נ אם לא שנבלע עי' רתיחת האור הרי מבואר דלא כש"ך אלא אפי' לאו"ה גופי' דס"ל כבוש בכולו אפ"ה ביי"נ מקלינן ואין אוסר אלא כ"ק:

סימן תנ"ב.

בדין השיטי הביא הפרמ"ג מ"ש ר' ירוחם בשם הפוסקים דכלי נחשת עי' עירוי אינו בולע כלל מכמה דוכתי' ולא הביא המקומות

וגם הרשב"א כ' כן בשם העיטור וחולק עליו והש"ך הקשה כמה קו' ולכאו' מאמר שכ' שכן מוכח מכמה דוכתי' א"כ ע"כ דיש לתרץ קו' הש"ך ועיינתי בעיטור שכ' ראי' א' מן הירושלמי בפ' כירה ובפ"ק דמעשרות דר' בון אומר תאמר בכלי נחשת שהוא בולע וכבר הבאתי בסי' הקודמין דברי ירושלמי כולו ועוד הביא מסוף אבות דר"נ דאי' שם כלי נחשת אינו בולע ובנוסחא דידן ליתא הכי התם ול"נ עוד מנת"כ שהביא הש"ך כאן דאי' בהטאת דכלי חרס בעי שבירה עירה לתוכה רותח מניין ת"ל אשר תבושל בו בכלי נחשת מניין ת"ל ואם בכלי נחשת ע"כ מדהוצרך לרבות כלי נחשת בפני עצמו ש"מ דכלי נחשת אינו בולע דאל"כ מה ה"א בכלי נחשת לא צריך מריקה ושטיפה כיון דכלי נחשת כמי בולע. ותוס' זבחים כתבו ג"כ כלי נחשת דלא בלע הרבה. משמע אבל נ"מ בלע והוא קו' הש"ך קשה ל"ל קרא ול"ל דה"א דוקא בכלי חרס דבלע הרבה הוה בכלל בישול אבל כ"נ דלא בלע הרבה אינו בכלל בישול וזה דחוק לעיטור ור' יר"ו ועוד כיון באבות דר"נ אי' דאינו בולע כלל גם הירושלמי הכי ס"ל דאינו בולע כלל וע"כ ראי' לר"ת והכי קיי"ל דעירוי מבשל אע"ג דליכא בלוע אסור ושפיר איצטרך קרא בכ"נ לאשמעינן כר"ת דעירה מבשל וא"ת א"כ מוכח מכלי נחשת בישול בלא בלוע אסור מה מספקי לי' בס רמי ב"ת תלאו באויר התנור דהוה בישול בלא בלוע מהו י"ל תלוי באויר התנור כיון דלא נגע בתנור גרע ור"ל בישול בלא בלוע כה"ג שאינו נוגע ובתנור דהלו נוגע הוא בישל ובלוע דתנור בולע לכך כשאינו נוגע קרי לי' בישול בלא בלוע:

ועוד י"ל כמ"ש בקרבן אהרן שם בת"כ דאיצטרך קרא בכלי נחשת דלא בלע רק קצת ושפיר מבעי לרמב"ח בתלאו באויר תנור דלא בלע כלל ולענין איסור קצת בלוע לא חשיב בלוע נר' ירוחם והעיטור ולענין מריקה ושטיפה גזה"כ הוא אע"ג דליכא כדי נ"ט א"כ לענין איסורי שרי כיון דלא יבוא לעולם לנ"ט וס"ל כרשב"א הובא לקמן בט"ז סוסי' צ"ט אפי' בנו"ט לשבח מותר לבטל לכתחלה כלי שבלעה קצת אם משתמשין בכלי זו בשפע משום דהו"א לבוא לידי נ"ט אלא אפי' לט"ז שם שכ' דלא מלינן בגמ' היתר זה אלא בנוטל"פ דאסור רק לכתחלה אבל בנ"ט לשבח משום דלא מלינן בגמ' להדי' דשרי י"ל דאסור דגזרינן אטו ישתמש בו בהיתר מועט ויהי' בו נו"ט כמו דגזרינן אב"י אטו ב"י יש להתיר כאן משום די"ל דמה דאמרינן מדאיצטרך קרא לרבות כלי נחשת דבלע עכ"פ קצת הוא רק לגד הספק תלאו באויר התנור מותר משום דלא בלע אז כ"ל דליכא למילף מכלי נחשת דאסור ול"ל בכלי נחשת בלע קצת אבל אי תלוי באויר התנור אסור אע"ג דאינו בולע אמרי' כלי נחשת לא בלע כלל ואפי"ה אסור וא"כ אפי' ודאי בלע קצת אינו אלא מדרבנן כמ"ש הט"ז ורק משום דלא מלינן היתר להדי' כה"ג דהוה ספיקי אי בולע כלל שרי אפי' לט"ז. ועוד י"ל דאפי' בלע אינו בולע רק טעם קלוש ומקרי לר' ירוחם אינו בולע איסור ושפיר איצטרך קרא בכלי נחשת לענין מריקה ושטיפה אע"ג שאינו בולע טעם גמור מ"מ במריקה ושטיפה מקרי בלוע ולא קשה כל קו' הש"ך שהקשה אר' ירוחם מזבחים ומירושלמי לפי' התוס' דמקרי עירה בכלי נחשת בלוע בלא בישול דהתם מודה ר' ירוחם דמ"מ בולע טעם קלוש וגזה"כ הוא ובעי לי' תלוי באויר התנור דלמא שרי דלמעט גזה"כ עדיף. ובחיבורי לא"ח סוסי' תנ"א כתבתי ג"כ ישוב אר' ירוחם ולקמן סי' צ"ב אכתוב בס"ד ישוב עוד וגם ישבתי הרמב"ם דס"ל גם הר"מ כר' ירוחם עיל"ק סי' ת"ד:

הלכות מליחה

סימן יורה דעה סימן ס"ט תנ"ג

סימן תנ"ג.

(א) ה"ה בפ"ו מה' מא"ס כ' דהר"מ לא ביאור דם שבישלו אם עובר או לא ולח"מ הקשה דמבואר שם דעובר וישבתי לה"ה וקו' הלח"מ על הר"מ (ב) חלב מתה אע"ג דלא מקרי בשר לענין טומאה מ"מ לענין איסור אסור ולוקין עליו כב"ח ולא כפרמ"ג בפתיחה וממילא לא מוכח דס"ל לרמב"ם דם שבשלו לוקין עליו (ג) י"ל דלוקין על חלב נבלה משום לא תאכל כל נבלה (ד) י"ל דאיכא מלקות כי אתי מהטמאין מדף ק"ב ולה"ה שכ' דליכא מלקות קשה על ה"ה מדף ק"נ (ה) ישוב על הרמב"ם שכ' ביצה טמאה אסור מבת היענה ולא כ' מהטמאים ומנ"ל לרמב"ם משקין היוצאין י"ל שהוא מה"ת (ו) הרא"ש לדעת הרמב"ם ס"ל דם שבישלו אינו עובר עליו (ז) תי' אקו' פרמ"ג אפרישה דס"ל חלב מתה רק מדרבנן דלמה לא אסור מה"ת מהטמאים (ח) ישוב ארמב"ם פ"ו מה' מא"ס שלא הביא לדרב דאמר בכריתות ד"ף כ"א דם דגים וכנסו בכלי דמותר דה"ד קשקשים בתוכו משום מראית העין ומני' דרמב"ם ס"ל דם שבשלו אינו עובר עליו ותי' אקו' מג"א סי' ש"ב ס"ק נ"ו מה פריך שבת דף ס"ג ע"ב ארב דאמר כ"מ שאסרו חכמים משום מראית העין אפי' בח"ח אסור מלא יצא בהמה בזוג ובחצרו מותר דלמא רב לא אמר מה"ת דרב ס"ל בכריתות דאפי' בדרבנן אסור בח"ח דדם שבישלו רק מדרבנן ואם רב ס"ל דם שבישלו מה"ת מיושב קו' התוס' חולין דק"ט דלב קרעו דמיירי לאחר כן דמשנה משמע דמיירי בבישול והאיך קאמר רב אהך משנה בכריתות' דכ"א בלב בהמה דאיכא כזות חייב כרת רב לשיטתי' ס"ל דם שבישלו עובר ואנן לא קיי"ל כוותי' וקו' ה"ה פ"ו הי"ב ותי' בדוחק אבל אי ס"ל דדם שמלחו אין עובר עליו לא קשה קו' ה"ה (ט) ישוב על קו' כנפי יונה ועל קו' הפלתי על הפוסקים דם שבישלו דרבנן (י) תמיהה על חדושי ר"ן דף ק"ב מה שהקשה על הפוסקים דם שבישלו דרבנן אדרבה הקו'

להיפך

להיפך אי דם שבשלו מה"ת ותי' אקו' חס"ו (יא) ברין שכחה אם מלחה בדין רובא דתליא במעשה כמה סברות:

א **דיני** מליחה עיי' ה"ס בפ"א מה' מא"ס הלכה ו' דלא נתבאר בדברי רבינו אי דם שבשלו חייב עליו ובלח"מ הקשה עליו דשפיר נתבאר דס"ל דם שבשלו חייב מדכ' הר"מ וז"ל הלב קרעו ומוליא דמו ואם בישל ולא קרעו קרעו אחר שבשלו ומותר ואם לא קרעו ואכלו אינו חייב כרת בד"א בלב העוף שאין בו כזית דם אבל אם הי' לב בהמה חייב כרת וכו' הלח"מ דלשון רבינו משמע דאפי' על דם בישול חייב מדלא כ' אבל אם הי' לב בהמה חייב כרת אם אכלו קודם בישול · ול"כ דאין מזה ראי' דגם המשנה דף ק"ט הלב קרעו ואם לא קרעו אינו עובר דמיירי לאחר בישול כמ"ש תוס' דף ק"ט ובברייתא אי' שם להדי קרעו אחר בישולו והיינו תחלת דברי הר"מ הם דברי ברייתא ואם לא קרעו ואכלו הם דברי רב בכריתות דף כ"ב וכ' תוס' דס"ל דמשנה דף ק"ט סתמא מיירי גם בהי א"כ כמו שיתפרש דברי רב הא דתנן אם קרעו מיירי בהי ורב לא מפרש אבל לאחר בישול ליכא כרת אפי' בבהמה כך הר"מ כ' סתם ולא מפרש שדרך הר"מ למסתם כמו שאתמר סתום בגמ' ועוד דלא רלה לפרש אבל לאחר בישולו ליכא כרת דה"א כרת הוא דליכא אבל לאו או איסורי איכא ובאמת אפי' איסורי' נמי ליכא ולא עוד דכ' לדקדק דלמה כ' הר"מ אם לא קרעו אינו חייב כרת בעוף דמשמע לאו איכא הא בא"ש אפי' לאו ליכא כן הקשה בלח"מ ומה שתי' משום סיפא בבהמה חייב כרת נקיט רישא נמי אין חייב כרת הוא דוחק דאין דרך למנקט רישא משום סיפא ועוד קשה דלמה משנה מלשון המשנה דתנן אם לא קרעו אינו עובר עליו אלא י"ל דלכך משנה משום דהמשנה אם לא קרעו מיירי גם בבישול כמ"ש תוס' ובבישול ליכא איסור דאו' שייך לומר אינו עובר עליו דמני' משמע דליכא איסור מה"ת כלל ואינו עובר עיי' כס"ו ·חי"ד סי' ל"ג שדקדוק יפה כן כמ"ש אלא מה שהשואל הקשה אתוס' מנחות דרולה להוכיח ממתני' דם שבשלו אינו חייב מכ"ל הא כ"ל דלא קשה מדתנן אינו עובר דמשמע דליכא איסור מה"ת וקשה הא אלי שיעור אסור מה"ת אלא ע"כ משום בישולו נקיט הכי דם שבישלו לא אסור מה"ת להיות כן שינה הרמב"ם מלשון המשנה דהמשנה דמיירי גם לאחר בשולו נקיט אינו עובר אבל הר"מ דנקיט דיוקי דרב · ודיני' דרב דמחלק בין עוף לבהמה ורב מיירי בהי מדמחייב כרת גם הר"מ כדי לאשמעינן דמיירי בהי לא נקיט לשון המשנה דאינו עובר אלא בחיוב כרת בעוף פטור ובבהמה חייב:

ב **ובב"י** לקמן סי' פ"ז דמרמב"ם בפ"ט מה' מא"ס ה"ו מוכח דס"ל דם שבישלו עובר שכ' שם המבשל בשר במי חלב או בחלב מתה או בחלב זכר או שבשל דם בחלב פטור ואינו לוקה על אכילתו משום בשר בחלב משמע משום בב"ח אינו לוקה אבל משום דם לוקה וקשה דלמא אחלב מתה קאי דלוקה משום נבלה וכ"כ בב"ח בסי' פ"ז דאין לריך לומר דאכולן קאי דאינו לוקה על אכילתו משמע אחדא קאי ולא אהרבה דברים · ובפרמ"ג סי' פ"ז כ' דס"ל לב"ח אחלב מתה כיון דכגוש בגומות חשיב כנבלה ולוקה משום נבלה ולא כפרישה דס"ל חלב מתה אינו אסור אלא מדרבנן כבילת נבילה ולדידי' א"ש הב"י דלא קאי רק אדם:

והפרמ"ג בפתיחה כ' לא כדרישה דס"ל דחלב מתה מותר מן התורה דהוה ודאי מהטמאים לאסור חלב טמאה כליר ה"ה חלב מתה מ"מ דלא כב"ח דמלקות ליכא כיון דאתי' מרובויא ליכא מלקות כמ"ש הר"מ בפ"ג מה' מא"ס אעפ"י שחלב בהמה טמאה ובילת עוף טמא אסורין מה"ת אין לוקין עליהם שנאמר מבשרם לא תאכלו על הבשר הוא לוקה ועיי' בה"ס דלאו מבשרם ממעט דהא בעוף לא נזכר מבשרם אלא כיון שאינו למד אלא מן המדרש אינו לוקה. ועוד הביא דאי"ל כב"ח מתוס' פסחים דכ"ב ד"ה הואיל דדם לאו בכלל נבלה מדלא משני התם כשהותרה נבילה הותרה דמה ועיי' ר"מ בפ"א מה' אבות הטומאה ה"ד דם נבילות אין מטמא אדם וכלים אלא כמשקין טמאים מכ"ש חלב דעיקרו מדם שאינו בכלל לא תאכל כל נבלה ודאי אין בו כ"א איסור תורה כמו א"ש וא"כ ע"כ כש"כ הר"מ ואין לוקין על אכילה משום בב"ח על הדם לחודי' קאי דלוקה משום דם עכ"ל פרמ"ג:

ובמה דסלקינן בו אפתח הנה מרמב"ם י"ל דאין ראי' די"ל דדוקא לענין טומאה לא מקרי בשר ולא מקרי נבלה אבל לענין איסור כיון דראוי לאכול חייב משום לא תאכל נבלה וראי' לדבר כי"ב דשעה"מ בפ"ח מה' מא"ס ה"ו הקשה ר' יודא אדר' יודא דשם ס"ל ר' יודא האוכל גי"ה של נבלה לוקה שתיים דיש בגידין בנ"ט אלא גידין בכלל נבלה ובריי"פ העור והרוטב מודה ר' יודא לת"ק בגידין אין מטמא משום נבלות כי"ב הקשה הרש"י בילה דף ז' אהא דקתני התם האוכל מנבילת עוף טהור מן העצמות ומן הגידין טהור וז"ל רש"י שם מן הגידין דקסבר אין בגידין בנו"ט ע"כ וא"כ לפי דעתי' מתני' דהעור והרוטב אתי' כמ"ד אין בגידין בנו"ט וקשי' ר' יודא אדר"י ותי' בשם המאירי אפי' למ"ד יש בגידין בנ"ט ה"ד לענין איסורי אפי"ה לענין טומאה טהור דלאו בשר גמור הוא ורש"י נמי כ' ריי"פ העור והרוטב דגידין לאו בכלל בשר הם אבל מ"מ הוא אוכל אע"ג מגידין אין ראי' דיש חילוק בין איסור לאכילה דהא בפ"ג מה' מא"ס ה"ד האוכל מנבלה וטריפה או מבהמה וחי' הטמאין מן העוף ומן העלמות ומן הגידין אעפ"י שהוא אסור ה"ז פטור וכו' ה"ס שילא לר"מ מרי"פ העור והרוטב דעלמות וגידין אין מטמאין טומאת נבילות הרי כמו דלא נקרא בשר לטומאה כן אינו אסור ור' יודא אדר' יודא לא קשי' לי' לרמב"ם שיהי' מוכרח לחלק דהא הר"מ גופי' אע"ג דס"ל אין בגידין בנ"ט ס"ל כר' יודא דהאוכל גי"ה של נבלה לוקה שתיים. ותי' בשעה"מ שם משום דאתשבי' לגי"ה כשאכלן. י"ל ה"ד בגיד שאין בגידין בנו"ט וחשיב כעץ בעלמא גם משום איסור אכילה ליכא אבל לענין דם שראוי לאכילה י"ל כאילו הכ"ע דאע"ג דטהור מנבלה משום דם לאו בשר הוא. אבל מ"מ חייב משום איסור נבלה כיון דראוי לאכילה:

ומ"ש מתוס' פסחים דף כ"ב דדם לאו בכלל בשר הנה בס' אבן העוזר בחדושיו מביא להיפוך מתוס' אלא דדם הוא בכלל בשר ומתרץ לפי"ז קו' תוס' אע"ג דשאר ראיות שהביא דאיתי בחדושי סוף כל הבשר אבל מ"מ י"ל הרמב"ם ס"ל כן מכח קו' התוס' בפסחים שם ומתרץ כאבן העוזר וי"ל שפיר כב"ה דאיכא מלקות אדם נבלה וה"ה אחלב מתה:

ג **וי"ל** דחלב מתה לא מריבויא דהטמאים אתי' דליכא רק איסור אלא מלא תאכל כל נבלה ואע"ג דלא דרשינן כל למלקות כאן דאיסורי כבר נשמע מהטמאין י"ל דכל אתי למלקות:

ד **ועוד** י"ל מהטמאים דליר י"ל דלוקין אע"ג דאתי' מריבויא אינו אלא גילוי מלתא ודוחק לומר כמ"ש ה"ה הכ"ל דרמב"ם שכ' דאינו לוקה אחלב טמאה ובילת טמאה מדכתיב מבשרם וה"ה כ' דמהטמאים מפני שרק ממדרש אין לוקה זה דוחק מאחר דרמב"ם נקיט מדכתיב מבשרם דלומר דלאו דוקא א"ו משום הטמאים רק גילוי מלתא וה"א דלוקה לכך אילטרך מבשרם למעט חלב טמאה ובילה טמאה הוה דומה לו:

ואחרי העיון כ' לכאו' דלא כפרמ"ג שכ' דעל חלב נבלה לא לוקה מהטמאים דז"א למסקנא דבכורות דף ו' דמשני דה"א חלב טמא מותר ולא נאסר מהטמאים לאסור לירן ואילטרך לחלב טמא ריבוי מאת או מגמל גמל דס"ל גם לרמב"ם כל מה דאתי' מהטמאים מלקי נמי לקי וכמו שהוכחתי לעיל וכ"כ תוס' חולין דקי"ב ובכורות דף ו' וכ"כ הפרמ"ג עלמו לקמן סי' פ"א בט"ז ס"ק א' ודוקא בחלב טמא כ' הר"מ דאינו לוקה ה"ד בחלב טמא דאתי' מאת וי"ל בזה גם תוס' מודה לרמב"ם ולא כפרמ"ג כאן שכ' דתוס' ורמב"ם פליגי וכ"מ מדבריו בש"ך סי' פ"א ס"ק א' וסי' פ"ז ס"ק ט' . ובזה א"ש הכנ"ת או"ח סי' ס"ו הסכים לש"ך חלב טמא סגי בחותם א' אע"ג בדבר שהוא מה"ת לריך חותם בתוך חותם ותי' הכנ"י דחשש שמא עירוב בו חלב טמא וכו"ט וטכ"ע מן התורה וחלב טמא כיון דליכא מלקות ע"כ ל"ד דליכא למילף ממשרת ומגע"מ דמה הנך שיש מלקות ודין זה הייגו דלא כפרמ"ג סי' פ"א דלפרמ"ג בחלב טמא לתוס' נמי איכא מלקות ועי' לקמן סי' תק"ח אות א' וסי' תרע"ז אות ב' כתבתי עוד ראיות דלא כנכ"י וי"ל בכל התורה לרמב"ם משקים היולאין אע"ג שאינו כמותן כגון היולאין מטבל וחדש בר"מ בפ"י ממא"ס שם וכ' בלח"מ שם דאפי' איסורי ליכא לר"מ אלא בערלה ויין ושמן לבד וכ"כ בפנ"י בק"א לחדש כי מהכ"ת איסורי' ולהכ"ל י"ל דאיסורי איכא מכת היענה כמו בילה דאסור ואע"ג דמלקות ליכא ולקמן סי' פ"א בסימן ליו"ד כתבתי ליישב קו' התוס' גי"ה דף ל"ט שהקשו דהאיך אמר רבא דקי"ב דליר טרפה אסור מה"ת הא בטרפה ליכא קרא שעל זה סומך הפנ"י בב"מ דמשקין אין כמותן ואני ישבתי שם קו' התוס':

ה **עוד** יש מקום לדברי ב"ח דיש מלקות בחלב מתה למ"ש בפלתי סי' פ"ז ס"ק י' דחלב מתה כל זמן שהוא מעורה בגידין ולפי"ז ה"ה כמלא בילה מעורה בתרנגולת מתה אסור משום אמה"ח וכ"ל דבשלמא גוף העוף שמתה אסור משום נבלה פקע שם אבמה"ח משום דנכנס איסור נבילה אבל על הבילה או החלב מעורה דהוה משום אבמה"ח עי"ש וכמ"ש הב"ח בקו"א סי' פ"ז הטעם דלוקה בחלב מתה משום נבלה משום דחלב מובלע בגופו כן י"ל לפלתי דלוקה משום אמה"ח. ובכנ"ת סי' ל"ז כ' על סוגי' דבכורות דבחלב ליכא משום אמה"ח משום דאינו אבר י"ל דדומה לכבד וכליות אע"ג דליכא עלם כן ה"כ לחלב דין אמה"ח יש לו אע"ג דאינו בשר ולא גידין:

ו **ונ"ל** דהרא"ש בפ' כ"ה שכ' להר"מ מי חלב אסור מה"ת כ"ל דס"ל אליבא דר"מ דם שבישלו מדרבנן דהייפו דמכ"ל לרא"ש אליבא דרמב"ם דס"ל הכי א"ו דקשי' לי' לרא"ש אהאי קאי מ"ש הר"מ דאינו לוקה משום בב"ח אלא משום ד"א אי אדם דם שבישלו רק דרבנן ואי אחלב מתה י"ל דס"ל כפרמ"ג אינו לוקה או כפרישה שאינו אלא מדרבנן אע"כ דקאי אמי חלב:

איברא למ"ש הש"ך סי' פ"א סקי"ב דכתר דגלי לן קרא דחלב שרי אין חלב בכלל בשר מן החי א"כ ליתא למ"ש בסי' הרא"ש מ"מ הש"ך כ' שם דרא"ש לא נחית לזה ואלא הש"ך דוחהו אבל בפר"ח שם סקי"ד דוחה לדברי הש"ך וגם בפלתי שם סוסי' פ"א דוחה לדברי הש"ך מגמ' ערוכה דף ס"ט והפרמ"ג שם סקי"ב דוחק ליישבו כמ"ש בעלמו אלא אפי' לפי ישוב הפרמ"ג דוקא כיש לו תקנה בשחיטה אבל מתה שאין התקנה מתרת גם הש"ך מודה:

איברא לקמן סי' פ"א ישבתי לפרישה הכ"ל דחלב מתה אינו אלא מדרבנן ומה שתמה הפר"מ תיפ"ל דאסור מהטמאים כמו חלב טמאה וכו' שם דשאני חלב מתה דחלב נתמלא מחיים מגוף הבשר כשהי' כשר כמ"ש הר"מ מי רגלים מטמאה מותר משום דלא נתמלא מהגוף הטמא כן י"ל להיפוך חלב מתה דנתמלא מגוף הכשר ולאחר שמתה הוה החלב דומה למי רגלים דלא נתמלא מהגוף האסור ולא אסור מהטמאים:

כן

ז **כן** החלב המתה דהיינו מתמלא מן הגוף האיסור ולא אסור מהטמאים משום יוצא מן הטמא וא"כ לפרישה אין לומר דמ"ש הר"מ אין לוקה משום בב"ח קאי אחלב מתה רק אדם א"כ מוכח דם שבישלו עובר אבל הב"ח בקו"א חולק אפרישה מטעם אחר משום דחלב מתה מובלע בגומות ולא דמי לבילת נבילה וי"ל דעל כן נקרא החולב בשבת משום מפרק משום דמובלע בגומות ואין ראי' ממי רגלים שהוא כנוס ועומד ולא מובלע:

ח **ואם** הרמב"ם ס"ל דם שבשלו דרבנן א"ש הרמב"ם לשיטתי' שפ' כפ"ו ה"א דם דגים טהורים מותר לאוכלן ואפי' כנסו בכלי ושתהו מותר והקשה הכ"מ הא רב ס"ל בכריתות דף כ"א בלית בי' קשקשים אסור משום מה"ע ומה שתי' הכ"מ קשה כמו שהקשה הה"כ בעצמו וי"ל דמסתמא מיירי כבישלו שאין דרך לאכול דם אי שיהי' אסור משום מראית עין ובבישול אינו אלא מדרבנן ובדרבנן לא אסור אלא מראית עין גמור אבל לא בחדרי חדרים כדאי' בתוס' כתובות דף ס' ובמג"א סי' ש"א ס"ק כ"ו הקשה מה פריך ארב דאמר כ"מ שאסרו חכמים מפני מ"ה אפי' בח"ח אסור מלא יצא בזוג לר"ה אבל בחצר שרי התם רק מדרבנן י"ל אפי' רב מודה ותי' בדוחק אבל למ"ש א"ש דרב לשיטתי' דאוסר בדם דגים בליכא קשקשים וסתמא מיירי לאחר בישול ודם שבשלו דרבנן הרי דרב ס"ל דאפי' בדרבנן בחדרי חדרים אסור א"כ רב לשיטתי' שפיר פריך וצריך לשנות רב תנאי הוא אע"ג ברמ"א בסי' רמ"ד באו"ח כמותן שדשו בקבלנות אסור משום מ"ע אפי' לבני ביתו א"כ גם כאן למה אינו אסור ומקרי בח"ח הא איכא חשדא משום כ"ב יש לומר כאן כיון דכ"ע יודעין דדם אסור ליכא משום מה"ע דמסתמא ישאלו על דם זה שנאכל וישיב להם שהוא דם דגים משא"כ התם בקבלנות יטעו בשכיר יום ואתי להתיר שכיר יום · וישבתי בזה הרמ"א לקמן סי' פ"ז דלא צריך להניח שקדים להיכר בעוף בחלב שקדים משום דבב"ח בעוף מדרבנן והקשה הש"ך דהא קיי"ל אפי' בדרבנן אסור משום מראית עין וישבתי קו' זו ומצאתי שכבר תי' קו' זו כן בנחלת צבי שם קו' הש"ך דדוקא מראית עין גמור אסור בדרבנן אבל לא בחדרי חדרים כהאי דכתובות דף ס':

אך י"ל מרב אליבא דרמב"ם ס"ל דהמשנה דף קי"ג בחולין אם לא קרעו הלב אינו עובר דמיירי לאחר הבישול דומי' דכחל ורב דקאמר בכריתות דף כ"א על הך משנה במנ"א דאינו עובר ה"ד בלב עוף דליכא כזית אבל בלב בהמה חייב כרת וקשה הא דם שבישלו אין עובר וכ' תוס' דהמשנה מיירי בין בבישול ובין בחי אבל להרמב"ם הי' זה לדוחק ורב ס"ל דם שבישלו אסור מה"ת ולפי"ז א"ש דאוסר בדם דגים בשתהו וכנסו מפני מ"ע דבדאו' אסרינן משום מ"ה אפי' בחדרי חדרים ויש ליישב קו' לה"מ דאי ס"ל לר"מ דם שבשלו אין עובר ה"ל להביאו ולהכ"ל י"ל דסמך דבכבר דמוכח מדבריו כן מהלכה א' הכ"ל דאינו עובר ובהלכה י"ב בכלי כ' הר"מ דמלחו ושלקו מיד וכ' ה"ה אבל אם לא מלחו מיד אסור והקשה ה"ה א"כ ה"ל לגזור אפי' מלחו מיד כלו' דקרוב שישהה מעט ויהי' אסור אמנם אם י"ל דהני פוסקים דסברו הכי ס"ל בדעת הר"מ דמשו"ה לא גזרו דדם שבישלו אינו עובר עליו ורק מדרבנן ולא נגזור ה"ל גזל"ג:

ט **בם'** כנפי יונה האריך לקיים שיטת רש"י דס"ל דם שבישלו אין עובר וכל דבריו רק ליישב רש"י אבל רק בדבר א' רוצה להכריח והוא מכל סוגי' משמע במתני' דקאמר לא קרעו לאחר בישולו אינו עובר עליו ואפי"ה מוקי לי' בלב עוף אבל בבהמה עובר אף דתוס' כ' משום דסתמא משמע בחי נמי הלכך צריך לאוקים בלב עוף אבל הדבר זה קשה אדמוקי לי' בעוף לוקמי לי' בבישול ותו דבזה לא קמ"ל מידי אטו שיעורי' אתי לאשמעינן ועדיף ה"ל לאוקמי בבישול ואפי' בלב בהמה וכו' ונ"ל דרב טובי קמ"ל בבהמה חייב כרת דלא תימא דם הלב כדם איברים כדפריך שם בתמיה ארב אמאי חייב ולא בא רב לתרץ המשנה דלמה אינו עובר עליו דאז הוה בתמיה מתרץ דמיירי במבושל כמו עכשיו דמשני דמיירי בעוף אבל לא הוה ידעינן דחייב בשל בהמה דלא הוה כדם איברים הלכך קמ"ל הא דבדם הלב חייב ומתני' אה"נ הוה מצי ליישב דמיירי במבושל אבל רב לא נחית לאשמעינן פירושא דמתני' רק דאיכא חיוב בדם אברים ולכך מתני' דמתרץ חדא מנייהו נקיט משום דאמר בדם בהמה חייב בלב שאינו דם איברים א"כ כזית נקיט הא בעוף אינו חייב אבל המשנה מצי לתרץ במבושל ועוד דמה דמשמע לתוס' דמתני' מיירי סתמא בחי ג"כ היינו כיון דלא אמר במתני' בפי' כמו בברייתא אם קרעו לאחר בישולו א"ו דמיירי גם בחי:

י **ובפלתי** סק"א הקשה א"ת דם שבשלו מדרבנן ע"כ בדם מנ"ל מה לדם שיש היתר לאיסורו לבשלו וא"ת נזיר יוכיח דיש היתר לאיסורו ואפי"ה ע"כ אסור כמ"ש תוס' בפסחים דף מ"ד י"ל מה לנזיר שכן יש היתר מצטרף לאיסור י"ל ע"כ בדם היכי משכחת אם בבישול דם שבישלו אינו עובר וכ"ל בדם בעין שנתערב הא האו"ה כ' דם שנתערב במים בטל מתורת דם כיון דאינו ראוי להקרבה ולקמן הבאתי לאו"ה ועוד י"ל כיון דלא אסור אלא חי ומה דשרי ע"י בישול הוא מפני שנשתנה ופנים חדשות בא לכאן דלא מקרי דם כה"ג לא מקרי יש היתר לאיסורי' דהיתר לאיסורי' הוא רק אם יש לאיסור תקנה בלא פנים חדשות כגון דהתורה אמרה כלי חרס ישבר ואין לו תקנה מ"מ מהני ליהדר לכבשונות משום דפנים חדשות בא לכאן וכן מצינו הרבה כי"ב ועי' חולין דק"כ ע"א בתוס':

עוד כ' הפלתי שכן דעת הרי"ף כרש"י מדהעתיק בפ' כ"ה הך מימרא דרב על המשנה הלב קרעו דמיירי בלב עוף ותמהו דמה כ"מ לדינא יש שהעתיקו א"ו להורות יתן דדם בהמה עובר דדם שבשלו דאו' ע"כ ולק"מ

וכמ"ש לעיל על קו' כנפי יונה כן ה"נ דלא תימא דהוה דם איברים ודם איברים כשלא פי' מותר דאפי' דם הכנוס ס"ד שם דהוה דם איברים:

יא **בחדושי** הר"ן דף ק"כ הביא ראי' לדעת רש"י דדם שבשלו עובר עליו ממשנה דף ק"י דתנן חומר בחלב מבדם וחומר בדם מבחלב כו' ולא קתני חומר בחלב שהחלב בין אכלו חי בין אכלו מבושל לוקה עליו משא"כ בדם שעל החי לוקה ועל המבושל אינו לוקה וקשה דבחלב חי אינו לוקה כדאי' בפסחים דף כ"ד ע"ב ואפשר דלוקה שכ' הר"ן לאו דוקא אלא אפי' אינו לוקה י"ל דס"ל לר"ן דשלא כדרך הנאתן עכ"פ איסורא מה"ת איכא מ"מ י"ל כיון דבדם חי איכא אפי' כרת ובחלב רק איסור תו לא חשיב לי' לחומר כי כנגד חלב חי דם חי חמור דדם חי בכרת אולם חי רק איסור איכא ובחלב דאיכא כרת במבושל ליכא חומר כנגד דם דמשום מה דיש קולא לדם במבושל יש בו חומר לדם בחי אמנם איפכא קשה לשיטת דס"ל דחלב חי אפי' איסורא ליכא מה"ת וכמ"ש במל"מ בפ"ה מה' יסוה"ת ועיי' ש"ך סי' קכ"ה סקי"ד שלא כדרך אכילתן מותר ומותר לאכול חלב חי רק בריא יהי' נזהר א"כ להיפוך איכא ראי' דדם שבשלו אינו עובר עליו דהל"כ אלא דנימא כרש"י דעובר ליתני חומר בדם מבחלב שבדם חייב בין חי בין מבושל ובחלב אינו חייב אלא במבושל וחדו' ר"ן כ' שם שכן דעת רא"ה ורשב"א ורמב"ן וכולהו בתראי ומקצת מקמאי דס"ל דם שבשלו מדברי סופרים ע"כ היינו לדעתי' דס"ל דרי"ף ור"ן לא ס"ל הכי מדלא הביאו לדזעירי י"ל הרי"ף אין דרכו להביא כל הדינים וכיון שבלא"ה אסור מדרבנן לא דייקו להביאו:

וראיתי בכ"ס חי"ד הקשה בשם אביו הח"ס אפוסקים דדם שבישלו אינו עובר מפסחים דף ע"ו ע"א דמביא סייעתא דאמרינן כבלעו כ"פ מדתנן דנתן קרבו וכרעיו בתוך הפסח וצלאהו והא בלע דם א"ו כבכ"פ והקשה הח"ס ז"ל מה בכך שבולע הא דם שבשלו אינו אלא מדרבנן ופשיטא שלא ידחה המצוה מה"ת לתת קרבו וכרעיו בתוכו וכמו הגאון ז"ל תי' דהתם קאי הסוגיא אליבא דאביי דלי"ל דם שבשלו אינו עובר עליו ודוחק דכ' דהתם גמ' קאמר הכי התם ועוד דכ' דאביי ודאי חזר במנחות דהא אביי רק פירכא דקשיא לי' והא מתרץ לי' רבה יפה אבל נ"ל דלא קשה קו' הח"ס דס"ל דהעמידו דבריהם בפסח אפי' במקום כרת אם הל עכ"פ בשבת נדחה טמא שחל שביעי שלו משום הזאה והזאה רק שבות מדבריהם מכ"ש לתלות הקרב וכרעים בקרב הפסח שלא בטל מצוות הפסח שי"ב כרת רק למצוה בעלמא פשיטא שי"ל דהעמידו דבריהם ומ"ש תוס' דגם הכבד בתוך הפסח ולא החמירו משום כבדא עלוי בשרא משום דאסור מדרבנן בפסח לא החמירו הרי דהמקשן גופי' ס"ל דלא החמירו ולא העמידו י"ל דוקא מוגרא יתירה לא החמירו דהיינו כיון דכבלעו כך פלטו לא החמירו בכבדא משום כבדא עלוי בשרא אבל אי לא אמרינן כבכ"פ הי' מעמידים דבריהם ועוד הא כ' שם תוס' תי' אחר:

יב **עוד** נ"ל ראי' לרוב הפוסקים דדם שבשלו אינו אלא מדרבנן מהלכה אחרת דבדף קי"ג אמר שמואל משום ר"ח הסוכר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה ה"ז מכביד את הבשר וגוזלת הבריות ומבליע דם באיברים איבעיא להו הואיל ומבליע דם באיברים שרי למיכל מיני' א"ד למיכל מיני' אסור והקשה הר"ן לגי' רש"י וז"ל ולא נהירא דאם איתא דאין לו תקנה כי היכי דאמר וגוזל את הבריות הל"ל מאכיל דם את הבריות דחמיר טפי א"ו דאלולי א"כ לקדירה שרי ולאומצא בלחוד קמבעיא להו והלכך לא נקיט משום דמאכיל דם דאומצא לא שכיח עכ"ל ותי' במי"ט שם דלרש"י נמי לא קשה דלא קתני איסורא למיכל הדם דאדרבה גוזל את הבריות חמירא דהרי דם שמלחו או שבשלו אינו עובר עליו ולית בי' אלא איסורא דרבנן ע"כ והנה לרש"י יפה הקשה הש"י ס"ל דם שבשלו מה"ת ולפי"ז למ"ש בחיבורי לעיל סי' ת"א דרוב הפוסקים ס"ל כגי' רש"י א"כ קשה קו' הר"ן וכ"ל כמי"ט וא"כ מוכח דדם שבשלו אין אסור מה"ת:

עיי' בט"ז ס"ק כ"ד שכ' בהמה ששהה אם מלחה ונתבשלה כ' הט"ז דמותר מטעם רוב ובהפלאה קדושין דף כ' הקשה אנה"כ שכ' דליכא רוב ומשום דתלי' במעשה וכ"כ בפמ"ג בט"ז שם הא תוס' בכורות דף כ' כתבו דכל שהוא רגיל הוה שפיר רוב אע"ג דתליא במעשה ומביא ראי' מרוב ע"ה מעשרין ומפסחים דף ד' דרוב בודקין החמץ הנה בנה"כ י"ל דלאו משום דתליא במעשה אמר דליכא רוב אלא כמ"ש הנה"כ דלא כס' הט"ז דמקיל מטעם סירכא נקיט וכו' כמו שכתבתם וא"י באיזה וכתבתם עומד ודוחה הנה"כ דליתא דמליחה התעסקות רב לא הי' לשכוח כן ה"כ מה"ט ליכא כאן רוב משום דא"כ לא הוה לשכוח אמנם מ"ש הפלאה דכ"מ מבכורות נ"ל דאדרבה שם מוכח להיפך דהא כ' תוס' שם אע"ג דתשמיש לא מקרי תלי' במעשה משום דממילא אבל בבהמה צריך לפעמים בני אדם ולהפלאה קשה הא עכ"פ גם בבהמה רגיל הוא ומה בכך שלפעמים צריך מעשה בני אדם הא ברגיל כ' דאזלינן בתר רובא אע"ג דתליא במעשה:

וי"ל טעמו דט"ז דבדרבנן אזלינן בתר רובא דתליא במעשה ולא קשה קו' הפלאה מבדיקת חמץ שהוא דרבנן ומרוב ע"ה מעשרין דדמאי בלא"ה מה"ת מותר כמ"ש הפנ"י שבת כ"ג דלקוח פטור מה"ת ממעשר וראיתי בס' מלא הרועים שכ' דבמצוה י"ל דאזלינן בתר רובא דתליא במעשה. אמנם תוס' לא ס"ל הכי דא"כ מה מקשו מאשתו אבהמה בבכורות כ' ויבמות קי"ט ועוד מה יליף חולין דף י"א רוב ממכה אביו דלמא לאו אבוהו הוא דלמא ש"ה דלא חיישינן למיעוט דהמעוט בזנות והרוב מצוה אמנם זה י"ל דאיה"נ הוה מצי לדחות כן כמ"ש תוס' בלא"ה הי' יכול לדחות ש"ה דאיכא נמי חזקה

חזקת לדקת ובפמ"ג לאו"ח סי' ח' במג"א ס"ק י"א כ' ה"ט דלא אזלינן בתר רובא דתליא במעשה משום דאע"ג דבעלמא רובא וחזקה ברובא דתליא במעשה אזלינן בתר חזקה הנה פשטות דבריו משמע דיש ספק אם נעשה המעשה ואוקמינן אחזקה דלא נעשה המעשה אבל בבכורות ד"כ דלא אזלינן בתר רובא דתליא במעשה ובבכור יש עוד חזקה דמעיקרא חזקת חיוב שזה שיולא ראשון יהי' בכור וא"ש דלא אזלינן בתר רובא דדעת הריב"ש שכנגד ב' חזקות לא אמרו רובא עדיף והנב"י מקשה עליו וישבתי הריב"ש במק"א ולפי"ז נמי לא קשה מרוב ע"ה מעשרין דהם ליכא ב' חזקות דחזקות חיוב ליכא די"ל מאן דס"ל רוב ע"ה מעשרין הן ס"ל כל"ק פסחים ד"ט דבכל טבל יש ספק שמא הכנים דרך גגות וליכא חזקת חיוב רק הזקה דמעיקרא שלא נעשה המעשה וכנגד חד חזקה אמרינן דרובא עדיף וכן מבדיקת חמץ דאיכא ג"כ רק חד הזקה אם נעשה מעשה בדיקה אבל חזקת איסור חמץ להבית ליכא כמ"ש הרמ"א סוס"י ק"כ והמג"א בסי' תל"ז הקשה עליו וישבתיו לרמ"א בחיבורי רביד הזהב שם ס"ק ז' בס"ד ולפי"ז גם בשכחה אם מלחה נמי אין להתיר דהנה הפלתי כ' על סברת הש"ך דלא הי' לה לשכוח התעסקות רב כ' הפלתי די"ל סברא להיפך דהיינו אדרבה אם לא עשתה מה הביא לה לידי ספק אם עשתה עסק רב כזה והוי ספק רגיל וספק רגיל מוליא מידי וודאי כדאי' פסחים דף ט' וכ"ל דאין להתיר מטעם זה משום דזה תלוי בב' לשוכות עי"ש וא"כ אין היתר בדין זה אלא מטעם רוב וכ"כ בנב"י סי' ל"ג דע"ז לא מתיר אלא מטעם רוב וי"ל דא"כ אסור משום דאיכא ב' חזקות שלא נעשה המעשה וחזקת איסור אתיכה זו בבישול בלא מליחה ולקמן סי' תס"ד כתבתי דאע"ג דא"ש הט"ז סי' קכ"ז דאתיכה שלא נמלח מדם לא מקרי חזקת איסור היינו לענין עד א' אבל לענין ספקא דרבנן מקרי חזקה א"כ גם מטעם רוב אין להתיר דאיכא ב' חזקות ובלא"ה כ' הפמ"ג בפתיחה ובפנים וכן שאר אחרונים דאין להקל בספק מליחה משום ספקא דרבנן משום דאיכא הרבה פוסקים דס"ל דם שבשלו ושמלחו דאו' :

בחדושי רשב"א דף ט' כ' גבי לא בדק בסימנים דאם הרוב תלוי במעשה ההמירו ואוקמי' על החזקה והקשה ראש יוסף שם דלמה א"כ בסי' ס"ו לא סמכינן אמסלפ"ת משום דהוה רובא דתליא במעשה הא לרשב"א רובא דתלי' במעשה רק דרבנן ובדרבנן סמכינן אמסלפ"ת עיל"ק סי' תס"ג וי"ל בספק אם נעשה המעשה כלל י"ל דהוה מה"ת משא"כ בשחט ולא בדק הסימנין דעשה מעשה אלא דספק אם נעשה המעשה הוה מדרבנן ועוד י"ל אם הס' על המעשה ורוב שנעשה המעשה כמו בלא בדק סימנים הוה דרבנן אבל בבכור דרובן אינן מולבות אא"כ יולדות ורוב זה עדיין תלוי במעשה אם נזקק הזכר לנקבה דאין הרוב על שנעשה המעשה כה"ג הוה מה"ת :

עיי' ברא"ש סי' ל"ז בפ' כ"ה מש"ש בשם רשב"ס דמותר אם נמלא דם בנומות אחר מליחה משום דם אברים דרבנן ופי' הרא"ש דכל דם שמלחו דרבנן ובה"ז כ' שדבר זה אמר רש"י ז"ל מ"מ דרש"י גופי' למעשה ס"ל דם שמלחו דרבנן אמנם א"כ דברי רש"י ז"ל סותרין וי"ל דדוקא במנחות שם דמיירי בדם הנפש וכן בחולין ק"ט בדם הלב דיש בו דם שחייב כרת בזה ס"ל לרש"י שם דעובר עליו אבל דם אברים שמלחו אינו עובר עליו ואפי' אסורא מה"ת ליכא וא"כ ראיתי בכס"ו סי' ל"ג ומהר"ם שיק סי' כ"ו ד"ה ובלא"ה שלדבר א' כיוונו כך נראה להו לר"מ דם נעכר ונעשה חלב דם שבשלו אסור מה"ת והיינו ר"מ וכ' כס"ו לפי"ז י"ל דרש"י להלכה מלי סבר דם שבישלו אסור מה"ת :

יג בשו"ת כס"ו סי' ל"ג הנ"ל מקשי שם הה"ג דפ"ב הקשה אתוס' מנחות דכ"א ד"ה דם שבשלו שכ' וז"ל והיינו דתני בפ' כ"ה לא קרעו אינו עובר עליו דמיירי אחר בשולו ע"כ ול"ע דל' דתוס' מייתי ראי' ממתני' דדם שבשלו מותר מה"ת מדקתני דאינו עובר עליו דהא רב מוקי לי' בלב עוף ומשו"ה אינו עובר עליו וכ"ל דפלתי סי' ע"ב הקשו משום מ"ש דמיירי בעוף לא אצטריך לאשמעינן דאינו עובר וכי עד השתא לא שמעינן דבא"ש אינו חייב והוא כקו' הכנפ"י שהבאתי לעיל אות ט' וכנפי יונה שתי' דאלא ע"כ דקמ"ל דוקא בעוף אינו חייב משום דליכא כזית הא בבהמה חייב וקמ"ל דם שבשלו חייב ע"כ כ"כ כוונתו כ"ל דז"א כיון דדיוקא קמ"ל מתני' הא בהמה חייב ה"ל למתני בהדיא בעוף אינו חייב ולדייק מני' הא בבהמה עובר אבל סתמא משמע דמיירי בבהמה דומי' דכאל ברישא . ופלתי תי' דקמ"ל דם בלב כל עוף ליכא כזית שהוא שליש בילה וכ"מ אם נתבשל הלב בשאר דברים לריך ס' כנגד דם הלב ולא כש"ך סי' ע"ב סק"ט דבעינן ס' כנגד כל הלב דלא ידעינן כמה הדם שבחלל הלב וע"ז כ' הפלתי להכ"ל מוכח דליותר ליכא דם בחלל הלב מן כזית שהוא שליש בילה וזה דקמ"ל מתני' מה דאמר בלב עוף אינו עובר עליו משום דלית בי' כזית ע"כ תי' זה קשה דאי אתי תנא לאשמעינן כמה דם יש בחלל הלב ה"ל למתני בהדיא במתני' הדין בעוף בפי' ולכך ס"ל לתוס' מנחות דלמה כ"מ תנן דאינו עובר עליו ואפי"ת דמיירי בעוף וא"ש דאינו עובר מ"מ וכי שיעורין אתי לאשמעינן אלא ע"כ לדיוקי אתי דהא כ' תוס' דס"ל דמתני' מיירי בין חי בין מבושל והיינו רישא הלב קרעו ומוליא את דמו אבל סיפא לא קרעו אינו עובר עליו קמ"ל חייב הוא דאינו אבל עכ"פ איסורא מדרבנן איכא ושמעינן משום דם שבשלו דיוקא זה דעכ"פ איסורא איכא וכדדייק ע"ב שם בכאל מעיבר הוא דלא עבר אבל איסורא עכ"פ איכא וא"כ שפיר כ' תוס' דמוכח מני' דמתני' דם שבשלו אינו אסור מה"ת אע"ג דרב מוקי

המשנה בעוף לא דייק בזה שום הכרח דין משום דקתני אינו עובר דהא י"ל משום מבושל נקיט הכי אלא רב פירושא קאמר דמתני' לא מלי מיירי גם בבהמה דהא המשנה מיירי בחי' ולמה אינו עובר אבל מה דתנן בסיפא אינו עובר א"ל דקמ"ל בעוף וכתי' הנב"י לדיוקא הא בהמה עובר או כתי' הפלתי דקמ"ל דין בעוף ה"ל למתני במתני' עוף בפירוש :

בנב"י תניינא סי' ל"ו מביא ראי' מסוגי' דבכורות דף ו' דדם שבשלו עובר דהתם פריך הש"ס ל"ל קרא לאיסור חלב טמא תיפ"ל מהטמאים לאסור לירן כו' ומשני דה"א חלב טהורה דשרי הידוש דדם נעכר ונעשה חלב וה"א טמא נמי שרי ופריך למ"ד דלא ס"ל דם נעכר כו' מה א"ל ומשני דאכתי חידוש הוא דליכא מידי דאתי מן החי ושרי וכו' ופריך ומנ"ל דחלב טהורה שרי ומשני מדאסרי' רחמנא בב"ח מכלל דחלב להודא שרי וכ' הנב"י דלמ"ד דם נעכר ונעשה חלב קשה דלמא לעולם חלב טהורה אסור כדם אלא בב"ה דהוי דם שבישלו ולא אסור תו משום דם ואילטרך לאסור משום בב"ה ע"כ א"ו דס"ל התם דם שבישלו עובד ולדידי לענ"ד אין מהתם ראי' כי גם המ"ד דדם נעכר ונעשה חלב מודה למה דמחדש אה"כ לאסור נמי משום דאתי מהחי וא"כ לכ"ע קאי דבר זה מה דקאמר אי חלב אסור דהיינו משום דאתי מהחי א"כ לכ"ע מוכח דחלב שרי דאל"כ למה אסרה תורה בב"ח ובנו הגאון כ' שם עוד דע"כ סוגי' דהתם לא ס"ל כזעירי דס"ל דם שבישלו אין עובר דאל"כ ליכא שום ה"א דחלב יהי' אסור משום הא הנעכר ונעשה חלב אינו ראוי לכפרה ואין בו איסור דם כמו דם שבישלו דאין ראוי לזריקה כיון שנשתנה ונעשה חלב גם זה י"ל דאי לא הוה חלב טהורה שרי ה"א דאסור דם שבישלו כיון דחלב ג"כ אסור והוה דרשינן הכ' דיליף מני' דם שבישלו אינו עובר כסך מ"ד דס"ל דם שבישלו עובר אלא למסקנא דחלב טהורה שרי אמרי' דם שבישלו אינו עובר וחלב נמי שרי משום דנשתנה אלא דקשה מה קאמר הש"ס בכורות שם דחידוש הוא דחלב שרי כיון דאתי מדם דגזה"כ הוא כיון שאינו ראוי לזריקה לא אסור משום דם כיון שנשתנה כמו דם שבישלו לאו חידוש :

ובשו"ת מהר"מ שיק סי' ל"ו מישב קו' נבי"ת הנ"ל דמ"ד דם נעכר ונעשה חלב ע"כ ס"ל דם שבישלו עובר דאל"כ האיך חייב משום דם דהא כיון שנעכר אינו ראוי לגבי מזבח הנה דבר זה כבר קדמו בנו הגאון בהגה אמנם לא כמ"ש המהר"ם שיק ז"ל דהך מ"ד דס"ל דם נעכר הכי ס"ל דלמא אין ה"כ להך מ"ד אינו חייב משום דם אלא כמ"ש הגאון שם דהך סוגי' אתי' כזעירא דם שבשלו עובר עליו מ"מ ל"ק אהלכתא דלרווחא דמלתא מנכחר אליבא דמ"ד דם שבישלו עובר :

יד ובשאני לעלמי הי' כ"ל דרמב"ם בפ"ט מה' מא"ס אין מוכח דס"ל דם שבישלו עובר עליו כמ"ש הב"י בסי' פ"ז מדכ' הרמב"ם בפ"ט המבשל דם בחלב פטור ואינו לוקה על אכילתו משום בב"ח דמשמע משום בב"ה אינו לוקה אבל משום דם לוקה וכ"ל דאינו מוכרח דלכאו' הב"י הקשה על הטור שכ' דברי הרמב"ם הנ"ל וז"ל ודם שבשלו בחלב פטור ואין לוקין על אכילתו משום בב"ח והקשה ב"י דלמה העתיק דם שבשלו בחלב מחלוקה שכתבה הר"מ ועוד שם הוא המקום הראוי לשנות בו פטורים ואין לוקין משום בב"ה דמשמע דלוקה משום דבר אחר דהיינו בחלב מתה וה"ה לדם משום מתה או משום דם ועוד מתמה הב"י דא"כ כשכ' הטור בשר שבשלו בחלב מתה כ' סתם פטור ולא כ' ואין לוקין על אכילתו משום בב"ה ובב"ח כ' לתרץ הטור משום דה"א מדברי הרמב"ם דרק על חלב מתה אין לוקה משום בב"ח אבל לוקה משום חלב מתה אבל על דם לא קאי דה"א דם שבישלו אינו עובר לכך הביא הטור דם שבשלו מחלוקה שכתבה הרמב"ם וקבעה בחלוקה ראשונה לאשמועי' דאף בדם שבישל בחלב לוקה משום דם ואיל"ל במבשל בב"ח מתה ע"כ . ולדידי קשה מאחר שהטור לדעתי' ס"ל לקמן סי' ע"ו דם שבשלו אינו עובר למה כ"מ העתיק לשון רמב"ם דנשמע מני' דעובר על דם שבשלו ולעיל בסי' ס"ו כ' דאינו עובר בלי חולק מכ"ש דקשה על הב"ח לפי פירושו הא' דרמב"ם קאי מחלב מתה רק הטור קמ"ל בהעתקה שלו לאשמועי' דעובר ושלא כדעתו בסי' ע"ו דס"ל לטור דאינו עובר למה דחיק לפרש דברי רמב"ם דעובר היכי דאפשר לומר דגם הר"מ כהלכה דידן ס"ל דאינו עובר :

ע"ב כ"ל דליכא לדייק מלשון הרמב"ם מדקאמר אין לוקין משום בב"ח הא משום חלב מתה או משום דם לוקין אלא אע"ג שגם משום דם נמי אין לוקה נקיט אין לוקה משום בב"ח דהרי כיולא בו שכ' הרמב"ם המבשל בחמי טברי' אין לוקין עליו דלשון זה לאו דוקא דהא אפי' אסורי נמי ליכא וכן מ"ש הר"מ אותו חלוקה חלב זכר דקאי בבבא אין לוקין על אכילתו משום בב"ח וא"ת שיש לדקדק הא איסור דאו' איכא וז"א הא ליכא בי' איסור דאו' מכ"ש אם נדקדק אין לוקה משום בב"ח הא משום דבר אחר לוקה הא בחלב זכר ליכא מלקות משום ד"א ובסי' תקס"ג כתבתי מקומות דמוכח שאין לדקדק כן בלשון הרמב"ם וא"כ הר"מ שכ' במבשל דם אין לוקין משום בב"ח לא כ' הר"מ כן כדי לדקדק משום דבר אחר לוקה א"כ כל זה קמ"ל הטור אחרי להטור בסי' ע"ו להלכה פסוקה דם שבשלו אינו עובר קמ"ל בסי' פ"ז דגם הר"מ הכי ס"ל ושאין לדקדק מרמב"ם הא משום דבר אחר לוקה הלכך לקח מבשל דם בפני עלמו דזהו ברור שאין לדקדק הא משום דם לקי דהא איהו גופי' ס"ל דם שבשלו אין עובר ממילא בחלב מתה נמי אין לדקדק דלוקה משום מתה הלכך כ' הטור בחלב מתה פטור ולא כ' כלשון הרמב"ם דאין לוקין משום בב"ח משום דלשון הרמב"ם לאו דוקא :

סימן תנ"ד

(א) בש"ך בשם הר"ן טעם הדחה ראשונה כדי לרכך הבשר ובפרמ"ג הקשה אש"ך ובת"ח כ' כש"ך ופירשתי דברי ר"ן (ב) אפי' רחץ הבשר היטב בשעה שהי' חם צריך לשרותו קודם מליחה ולא כח"ד (ג) חתך חתיכה א' לשנים צריך לחזור ולהדיח במקום חתך • מרדכי מפ"ק דחולין • והקשה בפר"ח על ראי' זו ותי' הפלתי ופרמ"ג הקשה אתי' הפלתי וכתבתי לישוב הפלתי וכתבתי תי' אחר על קו' פר"ח ופר"ח מחמיר גם בקרע הבשר ביד צריך הדחה מחדש במקום קרע ופלתי הקשה אדין זה בחתיך לשנים דצריך הדחה אחרות דא"כ קשה קו' ר"ן לא ראה ברשב"א בחדושיו (ד) אכל שונרא מן הבשר צריך הדחה אחרת די"ל ע"י דוחקא דלעיסה יוציא דם ומ"ש הח"ד ראי' להיפוך ליתא (ה) בפתחי תשובה ס"ק א' כ' בזמן הקור גדול ישימו המים באור עד שתפיג צינתן ול"נ דליתא לדין זה (ו) קו' אמהרא"י ות"ח שהתירו הדחה בתוך שלשה ימים כדי להשהותו לאחר ג' ימים (ז) נ"ל כב"ח בשר בכלי שמשתמשין בה דבר כשר לא יפה הם עושין לשרות בשר בכלי זה וראוי לגערה ולא כפר"ח שחולק אב"ח ונ"ל אפי' דעתו להכשיר הכלי אסור ולא כלחם הפנים •

א **בש"ע** סעי' א' צריך להדיח הבשר קודם המליחה הטעם כדי שיתרכך הבשר ויצא דמו ע"י מליחה ר"ן וי"א במרדכי ש"ך הנה ז"ל הר"ן מדיח בתחלה כדי שיתרכך הבשר ויצא דמו ע"י מליחה שאם יהי' נקרש על פניו לא יהי' כח במלח להוציא דם עכ"ל והקשה הפרמ"ג בש"ך סק"א דהא לר"ן הוא להעביר היובש שעל פני החתיכה וא"כ די בשפשוף היטב אבל לי"א שבמרדכי שכ' דצריך לרכך הבשר צריך שרי' אלי שעה לרכך החתיכה מבפנים להוציא דמו והאיך כ' הש"ך דר"ן וי"א שבמרדכי בחד שיטה קיימא ע"כ ונ"ל לכאו' דפרמ"ג תופס סוף לשון הר"ן דמשמע טעם ההדחה רק להעביר היובש מע"פ החתיכה אבל הר"ן תופס תחלת לשון הר"ן דמשמע מני' לטעם הדחה כדי לרכך הבשר ובת"ח כלל ט"ו כ' ג"כ כש"ך ונ"ל מ"ש הר"ן הנ"ל בלשונו שאם יהי' נקרש ע"ש וה"ל ואם א"כ יש ב' טעמים בר"ן בתחלת דבריו שכ' הטעם כדי לרכך א"כ בעי שרי' ובסוף דבריו טעם הב' מפני הדם שעל פניו ונ"מ בחתך החתיכה לשנים אחר ההדחה צריך הדחה אחרת להעביר הדם על פניו במקום החתך. ותדע דכאן כ' הר"ן כדי שיתרכך ובדף כ' בבשר חי כ' הטעם משום דם על גבין אלא הר"ן א"ל תרתי טעמי':

או י"ל לכתחלה חושש הר"ן לטעם לרכך הבשר ולא סגי בהדחה מועטת אבל בדיע' מותר במעביר הלחלוחית כהגש"ד שער א' והובא בת"ח שם וכ"פ הרמ"א בסמוך אע"ג שאינו דומה להגש"ד דהוא מכריע בין הפוסקים לכתחלה להחמיר כפוסקים המחמירין ובדיע' מקיל כפוסקים המקילין אבל הר"ן קאי בשיטת עצמו מ"מ יש לומר גם לר"ן כן מדעת עצמו ודומה למ"ש הפרמ"ג בש"ד סק"א לתשו' רשב"א עיי"ש וק"ק על זה מהג"א בפכ"ה שכ' ואנו נוהגים כשמביאין הבשר שורין אותו במים כדי שיתרכך הדם שע"ג החתיכה היטב והאיך פ' הרמ"א הטעם דם שנתיבש ע"ג בשר לא צריך שרי' וי"ל מהמנהג שורין אפי' מאן דס"ל הטעם משום דם שנתיבש אבל בדיעבד י"ל דאינו מעכב בהדחה היטב:

ב **שם** שאם הדיחו הטבח א"צ להדיחו בבית כ' בח"ד עיי' בט"ז וש"ך שהקשו מה קמ"ל בזה ואין לומר דקמ"ל דאין צריך שרי' לרמ"א לא יתכן זה דהא כ' לכתחלה צריך שרי' ח"ש לרכך. פרמ"ג. ונ' לי בזה עיי' ברשב"א בחידו' בד"ה רשב"א אמר מדיח כ' וז"ל דאם רחצו מעט במים בשעה שהדם חם כשהטבח מדיחו די בכך דבשעה שהדם חם סגי בהדחה מועטת ואז א"צ שפשוף אבל כשהדם מתיבש על הבשר צריך שיפשוף והיינו הא דאמרינן דתלי בי' טבחי אלמא בשעה שהדם חם ברחילה כל דהוא סגי עכ"ל אמנם אינו נראה לתרץ הרמ"א בדברי הרשב"א דתלי בי' טבחי היינו מפני שהבשר חם דבר שאינו מזכירו שום דבר מזה בד"מ ועוד למעיין ברשב"א שם שכ"כ בשם רבו ר' יונה דא"ל שם טעם הדחה ראשונה משום דם שנתיבש על החתיכה אבל לטעם לרכך הבשר י"ל דצריך שרייה בשעה שמלחו דרחילה בעודו חם לא מהני מה שנתחזק הבשר אח"כ ואין המלח מוציא דמו וצריך לרכך הבשר וצריך שרייה דוקא וא"ת הא בגמ' קאמר להדי' דמהני תלי בי טבחי היינו נמי שרייה להפוסקים דס"ל כדי לרכך וכ"כ באו"ה כלל ד' דין א' דאינו קרוי תלי בי טבחי עד ששרה אותו קצת בכלי הובא בד"מ ובת"ח כלל ט"ו דין ד' ובש"ך ס"ק ב' ובט"ז ס"ק ל"ג וכן לטעם המרדכי דהדחה ראשונה דהמלח יתמלא מדם ואין יכול לעשות פעולתו ופרמ"ג בש"ך סק"ב כ' שטעם זה עיקר דפשיטא דאין חילוק בין עודו חם וק"ל:

ג **שם** חתך כל נתח לשנים כו' צריך לחזור ולהדיח. במרדכי כ' מטעם דוחקא דסכינא כדאי' בפ"ק גבי השוחט בסכין ס"ל דאגב דוחקא דסכינא בלע ה"ה דפליט והקשה הפר"ח הרי איהו גופי' ותוס' ורא"ש ורשב"א כ' שם דדוקא לבה"ש רותח קצת מהני דוחקא ובר"ן תי' באוכל דרכיך י"ל דפליט אגב דוחקא אפי' בלא חום קצת והקשה בש"ד מליפתא בסי' צ"ו דאפי' אתא סכין שומן קרוש עליו א"צ אלא הדחה ואי לאוכל מהני דוחקא בלא חום לבלוע למה סגי בהדחה ונ"ל אי מהא לא קשיא דאע"ג דשומן קרוש על הסכין מ"מ נתיבש על הסכין עד שאינו ניכר עיי' רש"י דקי"ב ריש ע"א וא"כ י"ל אפי' הדחה לא בעינן משום צונן בצונן והוא יבש ביבש דאפי' הדחה לא בעינן כמ"ש הש"ך סי' צ"א סק"א אלא צ"ל דדוחקא מהני עכ"פ להיות צריך הדחה ושפשוף. א"כ ה"נ י"ל דמהני להפליט קצת עכ"פ דם ע"ג חתיכה אם מהני דוחקא מהכין יבש. וצ"ל ליישב קו' הפר"ח דהנה קיי"ל בשעת שחיטה כל הדם נתעורר ממקומו לצאת דלכך צריך לחתוך הוורידין ונעשה הדם כנוס ויוצא בדוחקא לחוד וקצת סמך לדבר מדף קי"ב בככר שחתך עלי' בשר צלי דככר אסור וקאמר בגמ' שם משום דיוצא דם בדחוקא דסכינא אע"ג די"ל דמיירי בצלי צונן מ"מ ראי' גמורה ליכא די"ל דמיירי בצלי חם דוקא א"ו י"ל צלי שאני דרכיך ע"י האש ויוצא בקל ע"י דוחקא לחוד כמ"ש בהגש"ד שער ג' ד"ה אכן צלי לא בעי הדחה לרכך משום דחום האש מרככו היטב:

ואמנם אע"ג דקו' הפר"ח לא קשה או כמ"ש הפלתי לחלק באוכל הו כמ"ש אי דדם יוצא אפי' ע"י דוחקא לחוד מ"מ יפה הקשה הפר"ח מאחר דעיקר ראייתו דמרדכי מפ"ק ומשם עכ"פ ליכא ראי' דהתם איכא נמי חום קצת וה"ל להמרדכי להזכיר עיקר הטעם דמהני כאן דוחקא לחוד ואפשר דמביא ראי' דדוחקא עכ"פ מהני ומי שיקשה לי' קו' הפר"ח סמך עצמו על המעיין דיש לתרץ כמ"ש:

הש"ך הביא שדעת הר"ן בפ"ק חולק על דין זה וס"ל דא"צ בחתך לשנים לחזור ולהדיח וכ"כ מכח קו' דאמר רב הונא צריך להיות לו ג' סכינים א' ששחט בה וא' שמחתך בה בשר וא' שמחתך חלבים וכ' הר"ן ופרש"י סכין ששחט בה שלא יחתוך בה ד"א שלא תפגום והקשו עליו הא כל סכין צריך בדיקה לפני שחיטה ואם תמצא שהוא פגום לא ישחוט ומכח קו' זו פי' הר"ן דצריך שלא יחתוך בשר בסכין ששחט בה משום דם שעל פני סכין שיגע בבשר והקשה הר"ן הא כל בשר צריך הדחה ותי' בדתלי בי טבחי וקשה הא עדיין כשיחתוך אח"כ הבשר לחתיכות צריך הדחה אחרת זה אינו דאינו צריך הדחה כך הוא שיטת הר"ן והקשה הפלתי א"כ להפוסקים דס"ל דצריך הדחה בחתך לשנים קשה קו' הר"ן לדוכתי' ולא עיין ברשב"א שמיישב פרש"י ז"ל עיי"ש:

ד **בח"ד** סק"ג אם אכל שונרא חתיכה אפשר דלא אמרינן דצריך הדחה שנית דע"י דוחקא דהשניים אינו פולט דאין טבע לגרור דם רק ע"י סכין דאל"ה בשר חי דמותר לאכול אי היכי משכחת לה הא יוצא דם בעין ע"י השניים וצ"ל דחום מנכחים זה שלא יסחוט דם באכילה מדוחקא דהשניים אלא ה"ט דשרי לאכול בשר חי דדם שיוצא בין השניים בלעיסה תו לא חזי להקרבה למזבח ואינו אסור מן התורה ורבנן נמי לא אסרו אלא דם שפולטת ע"י מליחה אטו דם בעין שפירש אבל בפירש באכילה לא גזרו כיוצא לדבר שכ' באו"ה דם שנתערב בו מים אינו אסור מה"ת כיון דאינו ראוי להקריב ע"ג מזבח:

אח"ד נדפס ס' יד יהודה ראיתי בו שהקשה על או"ה דאמאי דם המעורב במים צריך כיסוי דהא דם שנתערב במים לא מקרי דם כמו דם שבשלו וצ"ל דהא או"ה כ' דם שנתערב במים דאין עובר דלא תלי' דם בנתבטל כמו באיסור אכילה אלא במה שאינו ראוי להקריב אינו דם לעבור עליו וא"כ י"ל בכיסוי דכתיב אשר יאכל א"כ י"ל דתליא כיסוי הדם באיסור אכילה וכמו דאיסור אכילה עובר כל זמן שלא נתבטל כך צריך כיסוי כל זמן שלא נתבטל:

ה **בפתחי** תשובה ס"ק א' הביא דברי ב"י שכ' במקומות הקרים ובזמן הקור גדול ישים המים באור עד שתפיג צינתן ואח"כ ידיחו בו הבשר דאל"כ המים מקרשי להבשר עכ"ל וצ"ל דרמ"א לא ס"ל הכי שכ' בת"ח כלל ט"ו דין א' בשם הג"ה ש"ד דהאשר"י ס"ל טעם הדחה ראשונה כדי לרכך הבשר ולא מהני הדחה מועטת אבל בדיעבד מהני דיפה כ' הראב"י במרדכי דאין לומר טעם זה לרכך הבשר דאדרבה מיא מקרשי לי' א"כ מוכח דלא כב"י דיעמוד באור להפיג צינתן ודוחה לראב"י שישימו באור להפיג צינתן וכ"פ הרמ"א בס"ב דסגי בדיעבד בהדחה מועטת וא"ת הכל קשה הא המים מצננים ומקרשי וי"ל דא"ש לפי' הר"ן שפי' דף ל"ו גבי ריאה דאוושא בקירי לא דמכווצי דסותם הנקב א"כ כאן לא מזיק הצוננים דדוקא בנקב אמרינן הכי אבל לרש"י שפי' דמקרשי ומקשה וכן ס"ל לראבי' א"כ תיקשי באמת הא המים מקרשי ולראבי' דלא ס"ל כתי' הב"י דצריך להפיג צינתן ודאי קשה על הראבי' ולטעמיך אמאי לא מקרשי המים וצ"ל ליישב דעת הראבי' דהנה דם כנוס ועומד בחלקי הבשר ולא מובלע בו והפוסקים דס"ל דצריך הדחה לרכך אין זה אלא דס"ל דמחמת המיתה נצטנן הבשר ונתקשה בו ודחה שפיר הראבי' דע"כ דצונן לא מקשה דא"כ אדרבה המים שהם צוננין מקרשי לי' • ועוד תמוהין לי דברי ב"י דלתרוצו דצוננים מקרשי לבשר א"כ למה כ' דדוקא בקור גדול ומים קרים טובא הא אי' בפוסקים וטוש"ע לעיל סי' ל"ו גבי ריאה דאוושא דצוננים לא שרי למבדק בהו וצריך להיות מים פושרין והיינו כמים העומדים בבית ומתחממים מעט משמע דאפי' בימות החמה הדין כן וא"ת אה"כ כולי האי לא הוה שתקי ש"ס ופוסקים אע"כ דראבי' גופי' ס"ל דע"כ צ"ל דמי' לא מתקשה:

ו **ואמנם** כן קשה לי ממ"ש הת"ח בכלל ד' סי' ג' דמהרא"י כ' דלא נהיגין להתיר בשר ששהה ג' ימים בשרא תוך ג' מפני שהמים מרככין אותו דאדרבה מיא מקרשי לי' כמ"ש המרדכי והת"ח כ' עליו לקמן סי' ט"ו לא קיי"ל כסברת המרדכי דמי' מקרשי לי' ע"כ וקשה לי אמהרא"י וכי הכי ס"ל למרדכי לאמת דמיא מקרשי לי' דא"כ תיקשי לטעמיך האיך מהני מליחה

מליחה אחר הדחה א"ו דס"ל דמי' לא מטרשי לבשר וא"ל דס"ל לתה"ד בבשר ששהה ג' ימים דעי"כ נתקשה דשריית מים מוסיף קישוי משא"כ הראבי' ס"ל דליתא לטעם לריכך הבשר ובליכא קשוי המים ג"כ אינם מתקשים מ"מ מכ"ל הא וכל עיקר ראייתו מהמרדכי' ושם מוכח דמיא לא מרככי ולת"ח ג"כ קשה הא בכלל ע"ו נמי ס"ל כמהרא"י בדיעבד כשר בהדחה מועטת משום דאין לומר הטעם משום ריכוך דמיא אדרבה מטרשי' לי' א"כ מה חולק אמהרא"י כאן בכלל ד' ומ"מ לענין דינא א"ש דמהני לכתחלה שרי' בבשר ששהה ג' ימים ולא קשה קו' מהרא"י הא מיא מטרשי לי ממרדכי ולמ"ש גם המרדכי לא ס"ל הכי :

ו **בכ'** בתו"ה שער כ' סי' ז' דאסור להשתמש בכלי ששורין בו בשר אפי' לא שהה בתוכו כי אם שעה א' ואפי' להשתמש בו דבר לא צונן אין מקילין לכתחלה דשמא לא ידיחנו היטב קודם כדאוסר ביו"ד אפי' להשתמש צונן ויבש בכלי של איסור לכתחלה דלמא ישכח ולא ידיחנו וכו' וכ' הב"ח לדברי או"ה אלא שאינו מעתיקו כמו שהעתקתי וכ' הב"ח לפי דברי או"ה אותן שמקילין לשרות בשר בכלי נחשת כשר שמבשלין בו דגים (ובלאה"פ כ' בפענדל או בקעסעלע) ראוין לגערה כי עוברים הם על דברי חכמים לשרות בשר לכתחלה בכלי שמשתמשין בו דבר כשר ע"כ והפ"ח כ' שהב"ח הפריז על המדה דרבים מקילין בזה וטעמא דמלתא כיון שהרגילו עצמם להדיח הכלי אחר שריית הבשר וכן אחר הדחה אחרונה דצריך לשטוף הכלי כדי שלא ישאר בו שום לחלוחית דם והוה מידי דאורחי' בהדחה לקמן סי' ל"א דשרי להניחו לכתחלה בכלי איסור וכ"כ הרשב"א בחידו' דף קט"ו בכלי שדרכו בהדחה קודם שישתמש בו אין נמנעים להשתמש בו באיסור צונן ול"כ דלק"מ דנראה שאו"ה הירגיש בזה שלא כ' שמא ישכח מלהדיחו והיינו כיון דאורחי' בהדחה אלא שכ' דכמו באין דרכו להדיחו חיישינן שמא ישכח מלהדיחו כך בכלי שרי' אע"ג שדרכו בהדחה יש לחוש שמא לא ידיחנו היטב כלשון או"ה שהבאתי וכ"מ בש"ע סעי' ז' שכ' בהדחה לאחר מליחה שידחנו הבשר בכלי פעמיים וישטוף הכלי בין רחיצה לרחיצה נקיט בבשר הדחה משמע הדחה היטב ובכלי צריך רק שטיפה משמע שטיפה בעלמא והב"ח תמה דשטיפה זו לא הזכירו שאר הפוסקים וכ' שכן הדעת נוטה שלא יהי' על הכלי המים ודם דבוק בכלי והיינו רק משום הבשר שמדיחין בו עכשיו וגם זה רחוק מאחר שמדיחין הבשר ג"פ מכ"ש שאין מקום לרחוץ הכלי אחר הדחה כלל לבשר שאח"כ שורין ומדיחין בראשונה ומדיחין ג"פ באחרונה וא"כ לפי"ז ודאי אין מקפידין כל כך בהדחת הכלי ושעושין כן אינו עושה רק שטיפה בעלמא ושפיר כ' או"ה דחיישינן שמא לא ידיחנו היטב ועוד נ"ל הא מבואר בסעי' ז' דמהני הדחה ג"פ באויר ואז אין מדיחין הכלי א"ו אע"ג שהמנהג לרחוץ הכלי היינו אם מדיחין הכלי אחר המליחה וזה עושין דוקא בכלי ששורין בו תמיד אבל אם שורה הבשר בכלי כשר אין עושה רק השרייה והדחה הא' באותו כלי כשר מפני הדחק שאין לו כלי שרי' מיוחד לכך כה"ג לא מדיח עוד הדחה אחרונה בכלי הכשר ולא מוסיף אפי' צונן איסור בהכלי הכשר כיון שא"ל דיכול להדיח באויר וא"כ כה"ג לאו אורחי' בהדחת הכלי אחר השרי' ודינו של ב"ח נכון . ובלאה"פ כ' כך כב"ח מה שנוהגין לשרות בכלי נחשת שקורין פענדל או קעסעל לא יפה עושים אא"כ רוצים אח"כ להכשירו ופר"ח כ' דאין לבטל המנהג ע"כ והב"ח לא כ' כדבריו להתיר ברוצים אח"כ להכשירו דאפי' פר"ח אינו מתיר אלא משום דאורחי' בהדחה לא שייך שמא ישכח אבל להכשיר כלי ולהשתמש בו דבר אסור ודאי אסור וחיישינן לדלמא משתלי וכבה"ע כ' כלשון הלאה"פ ול"כ כמ"ש :

סימן תנ"ד
(גם זה הסימן נדפס בכפלו)

(א) **אם מלח ולא הדיח תחלה דמתיר הש"ך לצלי בלא שהה שיעור מליחה וכמה פוסקים דאסרו אפי' לצלי וכ' לענ"ד שהדין עם הש"ך וישבתי הארוך מש"ך (ב) מ"ש רמ"א בסי' ס"ז ס"ג בחותך בשר מבית השחיטה דצריך חתוכה ומליחה לצלי ואי"צ להשהותו שיעור מליחה כתבתי לתוס' צריך להשהותו שיעור מליחה (ג) במליחה מועטת בלא הדחה קמייתא דאסרו האחרונים ולפר"ח ודבריו נראה דשרי בהדחה ומליחה שנית (ד) הח"ד הקשה אמאי בלא הודח ונמלח אסור כל החתיכה למחבר דס"ל דאין מליחה אוסר יותר מכדי קליפה וכתבתי ישוב ע"ז (ה) ותי' אקו' שהקשו על רמ"א ביש ס' נגד הדם אמאי א"צ נמי קליפה ופלתי כ' דאין ה"נ דבעי קליפה ג"כ :**

בש"ע סעי' כ' אם מלח ולא הדיח תחלה ידיחנו וימלחנו שנית ויש אוסרין הג"ה וכן נוהגין אפי' לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי ואפי' לא שהה במלחו שיעור מליחה או"ה וכ' הש"ך סקי"ג כ' בד"מ דהיינו לקדירה אבל לצלי שרי אם לא שהה שיעור מליחה וכ"כ בסי' ע"ו סי' כ' ומרש"ל וב"ח אוסר גם לצלי ובספרי העלתי כדברי הרב ובמנ"י כלל ה' ס"ק ה' כ' דלא שרי לצלי אלא בתרתי למעליותא דלא נמלח רק מעט ולא שהה וכ"כ בפתחי תשו' בשם תפארת למשה וגם דעת הרמ"א בסי' ע"ו מתפרש כן ע"כ . והנה לענ"ד שהדין עם הש"ך ולבאר דין זה נעתיק הסוגי' דף ל"ג תניא הרוצה לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה חותך כזית בשר מבית השחיטה ומלחו יפה יפה וממתין לה עד שתצא נפשה וכ' תוס' הא דלא הדר הדחה קמייתא כגון דתלי בי טבחי ולקדירה איירי א"כ מיירי לצלי אע"ג לצלי צ"כ מליחה ש"ה שנחתך קודם שתצא נפשה ועדיף מבישרא דאסמיק עכ"ל וכ' בהג"ה ש"ד שער ג' אות כ' דמוכח מתוס' דלצלי לא בעי הדחה קמייתא ולבסוף כ' דמתוס' יש לדחוק וליישב אבל טורח ליישב מהג"א בפי' דמיירי לצלי ולא בעי הדחה קמייתא ודייק יע"ש בפ"ב סי' ת"י דמה ראי' מתוס' די"ל דלעולם דבעי הדחה קמייתא לצלי אלא כאן הא מיירי בחותך ומולחו מיד (ר"ל דהא אכלו כדי שיצא נפשה) אע"כ דאין חילוק בלא הדחה קמייתא ואפי' לצלי אסור מיד בלא שהה כלל והארוך מש"ך הכיא הגה ש"ד שם אות ג' שכ' פי' לתוס' י"ל דגם לתי' ב' דא"כ לצלי י"ל דבעי הדחה קמייתא אלא דמיירי כמי דתלי בי טבחי (ובמנ"א הקשה ע"ז דא"כ מה קמ"ל תוס' ולא ק"נ דהא קמ"ל דבעי אפי' לצלי מליחה וגרע מבישרא דאסמיק וק"ל) אבל מהג"ה טורח ליישב דמשמע אבל ישוב י"ל דהיינו די"ל בלא שהה שיעור מליחה אלא שהוא דוחק וטורח משום דפשטי' דמלתא דתוס' והג"א מיירי אף בשהה ואפ"ה שרי בלא הדחה א' שהרי כן גם אסך דמלחו יפה יפה דמשמע נמי דמיירי בשהה שיעור מליחה והקשה במנח"א דנהפוך הוא דאי בשהה מה קאמר עד שתצא נפשה ותי' בדוחק והוא ככו' יע"ש :

אמנם כן נ"ל ליישב כוונות הש"ך דהנה הרשב"א והר"ן שם הקשו אי מיירי לקדירה היאך קאמר וממתין עד שתצא נפשה דהא במליחה וביסול פסיטא דכבר יצאה נפשה ותירצו דמיירי באומצא או לצלי אמנם הש"ך והג"ה ש"ד שאזלו לדברי תוס' דמיירי נמי לקדירה א"כ אתוס' גופי' קשי' קו' רשב"א והר"ן אלא ע"כ דס"ל לתוס' מדאמר מלחו יפה יפה ר"ל נמי שיעור מליחה וע"כ צ"ל לתוס' דברייתא לנדדין קתני רישא אם מלחו יפה יפה היינו אם רוצה להכלו לקדירה ושהה כדי שיעור מליחה וביסול . וגם לתי' הב' דמיירי בצלי א"ש טפי מרשב"א ור"ן דגם בשיעור צלי כבר יצא נפשה ממתין עד שתצא נפשה דסיפא היינו ברוצה לאכול חי והפסר באי דס"ל לתוס' דלא צריך מליחה בסתם בשר בדף י"ד י"ל ה"ה בחותך מבית השחיטה ואפי"ת בחותך מליחה צריך אבל אין צריך להשהות שיעור מליחה ואוכל מיד (דהא כן ס"ל בכ"מ בפ"ו מה' מא"ס לדעת הר"מ בשם מהר"י אביב בכל בשר חי דצריך מליחה וא"צ להשהותו והכ"מ אינו חולק עליו בזה) ולא רצה תוס' לפרש הברייתא באומצא ואוכל מיד וא"צ לדחוק דנדדין קתני משום דא"כ קשה למה מלחו יפה יפה דמשמע לתוס' דמיירי לקדירה דצריך מליחה כשאר בשר וצריך להשהותו דבלא שהה מה מהני המליחה ואחרונים לא הי' להם ס' הארוך מש"ך כמ"ש במק"א :

ולפי"ז יצא לנו דין דרמ"א כ' בסי' ס"ז ס"ג דבשובר מפרקתה נהגו להחמיר לחתכו ולמלחו אף בצלי וכן בחותך בשר מבית השחיטה קודם שתצא נפשה ר"ן ע"כ וכ' בפרמ"ג בש"ך שם סק"ד אבל א"צ להשהותו כמלא שיעור מליחה ולפי"ז ה"ה בחותך כן דלכאו' הכי הוא לר"ן דמפרש בחותך בנולהו מיד דאי בשהה פשיטא דכבר יצא נפשה אבל לתוס' אינו כן ולא מוכח מידי דהא לתוס' מיירי בין לצלי ובין לקדירה א"כ מיירי נמי בשהה וק"ל :

מעתה לדינא כ' כש"ך דאפי' דמשמע מנת"א כלל ה' דאינו מתיר בנמלח ולא הודח בלא שהה לצלי מ"מ הד"מ כאן ורמ"א לקמן סי' ע"ו משמע כש"ך וקיי"ל כד"מ ורמ"א כנגד הת"ח דבתרא' נינהו כמ"ש בפרמ"ג בפתיחה וכאן כמ"ז ס"ק ט"ו והאו"ה והגהש"ד מתירין וראי' דיש"ש נדחה כפרע בדיעבד בהפ"מ שרי לגמרי אפי' בשהה ואפי' לקדירה והצ"י כ' דכדאי בהפ"מ לסמוך אמהר"מ ורא"ש ובפר"ח ס"ק י"כ כ' דלאו הר"מ ורא"ש לחוד המתירין אלא דגם תוס' רשב"א רא"ה ומרדכי ור"ן ובפשיטות יש להתיר אפי' באיסור דאו' מכ"ש בדירבנן עיי"ש והיכי דשרי הדחה ומליחה שנית כ"ש צלי כמ"ש הש"ך סקי"ב ופר"ח סקי"ד וא"כ אף דמחמרינן בפשיטות ולא שרינן אלא בהפ"מ מ"מ בצלי ולא שהה יש להתיר בפשיטות ובמליחה מועטת דאסרו אחרונים עיי' פמ"ג בש"ך סקי"ג ובח"ד ס"ק ז' ולדברי פר"ח כ' להתיר בפשיטות ואחרונים לא הביאו לפר"ח וא"י למה לפר"ח שרי בפשיטות אפי' לקדירה :

והב"ח כ' על האו"ה דמתיר בלא שהה לצלי מ"ש לצלי מלקדרה עיי' ש"ך לקמן סי' ע"ו ס"ק ח' מ"ש טעם לאו"ה ול"נ דאו"ה כ"כ בתורת הכרעה דהדין נותן כמ"ש בכלל ד' דשרי אפי' בשהה לצלי דאי בלא הדחה קמייתא דלא גרע מצלי בלא הדחה ומליחה ולא אסרינן מטעם דם בעין אלא דלא אמרינן לקולא להחשיבה כבשר שצלה בלי מליחה כלל וס"ל לאו"ה גם דין זה חומרא בעלמא הוא ולכך עכ"פ בלא שהה שיעור מליחה סמכינן אסברא להחשיבה כלא נמלח כלל וק"ל :

בח"ד סק"א דמשמע להמחבר שכ' ויש אוסרין דכל החתיכה אסור בנמלח ולא הודח והקשה הא המחבר ס"ל בסי' ע"ח וק"ה דמליחה אין אסור אלא כדי קליפה וכ"ל דלק"מ בלא הודח ונמלח חיישינן דפי' הדם ממקום למקום כמ"ש בת"ח כלל ה' דין ג' לאו"ה וכ"כ בפמ"ג בט"ז ס"ק ז' וש"ך ס"ק ז' . עוד הקשה שם ארמ"א בסמוך דאם הי' ס' כנגד דם שעליו שרי הא אנן קיי"ל בסי' ק"ה במליחה אע"ג דיש ס' בעי קליפה וי"ל דלגבי קליפה סמכינן דדם בעין שע"ג חתיכה הוה דם פליטה כיש מכשירין שכ' הס"ע דמהני הדחה ומליחה שנית דיש עוד סברא דאפי' את"ל דהוה דם בעין המליחה הו"כ דלו יהי' לדם בעין לא נפליט המליחה, מתוך החתיכה עכ"פ פולט מתוך הקליפה ואלא בפלתי כ' דאין ה"נ אע"ג דאיכא ס' צריך נמי קליפה ואח"כ ראיתי שכ"פ ביש"ש בפ"כ סי' ח"י דבעי קליפה :

סימן תנ"ה.

ואם לא הודח רק מעט מותר בדיעבד אפי' לא נשרה בכלי. ת"ח. ומה שהקשה עליו במג"י ישבתי:

בהג"ה ואם לא הודח רק מעט קודם שמלחו מותר וה"ה אם הי' ס' בחתיכה נגד דם שעליו. ובת"ח כלל ט"ו דין א' כ' בזה"ל מאו"ה. לכתחלה ישרה הבשר יותר מחצי שעה אבל בדיעבד אפי' בהדחה מועטת בלא שום שרי' סגי כמ"ש מהרא"י בהגה. דע"כ בלא שום שרי' מיירי דהא בתחלה כ' דנהגו בשריי' מועטת לכתחלה וכאן שהתירו דוקא דיעבד מיירי בלא שום שרייה והקשה במג"י סק"ב הא באו"ה כלל ר"פ דין א' לא כ"כ אלא הכי וז"ל ומ"מ אם לא שהה הבשר הרבה בכלי בהדחה קמייתא אלא אפי' שהדיחו פחות מהדחה בתרייתא ומלחה כך מותר בדיעבד כדפי' מהר"י טרוסין שבהדחה מועטת סגי להסיר הדם בעין שעליו בהדחה שלאחר מליחה אמר שמואל פעמים יפה אבל בהדחה ראשונה לא עכ"ל משמע להדי' דלא מהני אם שופכין עליו מעט מים רק צריך לשרות מעט במים שבכלי. ולכאו' י"ל דבכלל ה' דין ג' כ' ת"ח בשם או"ה כלל ד' דאין בשום חתיכה ס' נגד הדם שעלי' וגם אין המלח מפליט כל הדם שבחתיכה מאחר שלא נתרכך הבשר תחלה וכו' הת"ח כ' מדבריו דס"ל טעם הדחה שיתרכך אבל כבר נתבאר דבדיעבד אנו סומכים להתיר בהדחה מועטת מטעם דאנו סומכין אמ"ד דטעם הדחה אינו רק משום דם בעין שעליו וכו' במג"י ול"ע מאוד דהא גם האו"ה כלל ד' דין א' פ' כמהר"י טרוסין דבדיע' בהדחה מועטת סגי ע"כ וא"כ י"ל אדא קו' מתורצת בחברתה דאו"ה דס"ל טעם דהדחה משום דנתרכך באמת לדידי' לא סגי בהדחה מועטת דהיינו בשפיכה אלא בשרי' מועטת ואינו מביא לדברי מהר"י טרוסין דדייק מדלא אמר שמואל הדחה יפה יפה פעמים וסגי לי' הדחה מועטת כן ה"ל לדידן סגי בשרי' מועטת אבל רמ"א מתיר בלא שרי' כלל דאנן סמכינן דטעם הדחה רק משום דם שעליו ומ"ש הת"ח שכן מוכח מהגה ש"ד דמותר בדיע' בלא שרי' דהגה ז"ל הג"ה ש"ד המנהג כן לשרותו זמן מועט ולהדיח באותן מים היטב ומ"ש טעם הדחה כדי שיתרכך הדם האשר"י לא ס"ל הכי אלא ס"ל טעם הדחה כדי שיתרכך הבשר עצמו להוציא דמו ע"י מליחה וא"כ לפי"ז לא סגי לי' בהדחה מועטת אפי' בדיע' ויראה להתיר בדיע' וכ' במג"י דיותר כ' לפרש הא דמתיר לכתחלה היינו ע"י שרי' מועטת והדחה היטב ומ"ש להתיר דיעבד דווקא היינו ע"י שרי' והדחה מועטת כיון ששניהם מועטים ע"כ לפי דבריו הכי הל"ל להגה ש"ד לפי"ז לאשר"י לא סגי אפי' בשרי' והדחה מועטת דהוה רבותי' א"ו דמיירי בהדחה לחוד וא"כ למסקנא דמתיר בהדחה מועטת בהדחה לחוד בלא שרייה מותר :

סימן תנ"ו.

(א) נמלח מצד א' למלחו שנית בצד הב' ולהניחו למטה בצד זה שמלה עתה שכ' האחרונים לדידי צ"ע (ב) נ' דצריך להוציא הריאה מעופות קודם מליחה דלא יהי' נמלח מצד א' ואם נצרר הריאה דם שבא מבית השחיטה ישליך הריאה.

בהג"ה ס"ד ויש אוסרים אפי' בדיעבד בנמלח מצד א' הקשה בפמ"ג בש"ד ס"ק כ"ג אמאי אין להבשר זה תקנה אפי' בדיעבד ימלחנה הצד הב' ויניח למטה אותו צד שמולח עתה וליכא למיחש שיהי' בולע הצד שנמלח כבר דהא דם אינו מפעפע למעלה וביד אפרים כ"כ בשם תפל"מ ברק שיהי' נזהר שלא להתפך הבשר וצ"ע תקנה זו מה מהני למ"ש הפמ"ג בט"ז סקי"ג וז"ל כל שבקע תוך שיעור מליחה צריך למלוח מצד הב' דדוקא כשהוא נמלח מכל צד הדם נגרר אחר המלח משא"כ כשהוא מגולה לאויר. ע"כ משמע דאפי' לאותו צד שמלח נמי לא פעל כי לא נגרר הדם אחרי המלח כשמלוח בצד א' א"כ גם עכשיו כשימלח צד הב' לחוד נמי לא מהני כיון דלצד הב' מגולה לאויר ולא מלחו וא"ת עכשיו ימלחנו בב' צדדין דלא יהי' מגולה לאויר בלא מלח א"כ מה יאמרו דאין המלח מפעפע למעלה הא בודאי נגרר הדם גם למעלה כאשר שיש שם ג"כ מלח. אמנם מכל מקום י"ל דאין כח במליחה הב' אפי' במולח עתה בב' צדדין להפליט לחוץ כיון מתחלה הי' כבר נמלח צד א' בולע אותו צד שכבר נמלח מהצד שנמלח עתה וכמ"ש הגש"ד דמה"ט לא מהני מליחה שנית בצד הב' ושפיר בולע מלמטה למעלה כיון שיש שם מלח למעלה רק להפליט לחוץ י"ל דלא יכול כדם דאתי מעלמא שאין המלח מפליטו לחוץ ולכך לא הזכירו הפוסקים הך תקנתא :

ועוד י"ל דלא הזכירו הפוסקים כמ"ש הפרמ"ג בש"ך דאי שרית לי' כך אתי למיעבד לכתחלה כמו כבדא תותי' בשרא שאין צולין לכתחלה הואיל ויש לו תקנה בכלי לא היתר לו בהפ"מ (ש"ך ס"ק כ"א חשיב בה"ג הפ"מ) אמאי לא התירו לו ע"ש. ולא הבינותי לדבריו ז"ל דהא לש"ך אה"נ דשרי כיון דאיקרי הפ"מ א"כ לא אסרו אלא היכי דליכא הפ"מ ומה מקשה הפרמ"ג דבהפ"מ אין ה"כ הא שרי בצד א' וצ"ע עכ"פ נראה דאין להקל בתקנה זו. כ' במשבצות ס"ק ט"ו דיש להוציא הריאה מהעופות קודם המליחה וראיתי בס' יד יהודה סקי"א שחולק ע"ז כיון שהריאה דבוקה בצלעות הוה כחתיכה עבה. וליתא דהא אינו דבוקה כולו בצלעות ויש ממנו מגולה מב' לצדדין ולא נמלח אלא מצד א'. עי"כ לפעמים נמלא בריאה של עוף דם הרבה נצרר וקרוש בזה כ' לאסור אפי' דיע' אם לא הוציאה אך אין סתם הריאות כן ומשמע מדבריו שא"צ לבדוק אח"ז אמנם בל"ש סי' ל"א סעי"ט כ' דשכיח בעופות צרורות דם אדום או שחור בא מבית השחיטה ולא פסול משום מראה והובא בבית יצחק סי' ל"א א"ג סק"ו א"כ כיון דשכיח צריך לבדוק אח"ז ואז צריך להוציאה ונראה שאם הוא כך שישליך הריאה כי אין כח במלח להוציא דם הנצרר ועיי' בא"ד בס"ק י"ח וי"ט וכ' שכ' הדינים בסעי' זה בביאור יפה :

סימן תנ"ז.

(א) ישוב הרמב"ם והרא"ש מה שכתבו שיעור מליחה כשיעור מיל על קו' לח"מ ועל קו' התוס' (ב) ישוב ב' אופנים על סתירת הר"מ דפעם פסק מליח אינו אוסר ופעם פסק דמליח אוסר (ג) טעם למנהג דצריך להשהות במלח שעה ולא סגי כדי הילוך מיל.

בש"ע סעי' ו' שיעור שהי' במלח אינו פחות מכדי הילוך מיל כן כ' הר"מ בפ"ו מה' מא"ס והמרדכי בשם רש"י וכ' ה"ה שם דסמך הר"מ ממה דאי' בשבת דף ע"ו דמליחה י"ב משום עיבוד ושיעור עיבוד כשיעור מיל אע"ג לענין שבת אין עיבוד באוכלין ה"ד לענין שבת. והקשה הלח"מ שם דהא אי' בשבת שם דמליחה לביתי' לאו עיבוד הוא :

ונ"ל ליישב הר"מ ורש"י. דהיינו רש"י לשיטתי' כמו שאבאר והר"מ נמי לשיטתי' דס"ל כשיטת רש"י ז"ל והוא דרש"י פי' בחולין דף קי"ג דהא דקיי"ל מליח כרותח היינו במלחו כעין מליח בשר להצניעו והקשה ר"ת מכמה מקומות בש"ס דאסרינן במליח ואטו מיירי בכל המקומות במליח הרבה כעין דבעי לאורחי' ולהצניעו מסתמא מיירי כעין מליחה לקדירה ומליחה לקדירה אינו מלוח כ"כ כעין לאורחי' ומביא נמי ראי' ממנחות דף כ"א דקאמר התם במליחת קדשים אמר אביי וכן לקדירה משמע מליחה לקדירה הוה מליח כרותח דהא מדמהו למליחת קדשים ובמליחת קדשים מליח כרותח כדאי' התם עלה דם שמלחו אינו עובר משום דמליה כרותח ונ"ל ליישב דטור כ' בשם רשב"א דס"ל דאי"צ למלוח מב' צדדין ורא"ש חולק דצריך לפזר המלח בכל מקום ובב' צדדין וכ' הב"ח ונראה מדבריו שכך הי' גירסתו בטור דרשב"א ס"ל דאי"צ לעשותו כבנין ולכך א"צ לכסותו אבל הרא"ש ס"ל דצריך לעשותו כבנין. הלכך צריך לכסותו שלא יהי' מקום בלא מלח וצ"ל הא אמר אביי שם יכול לעשותו כבנין משמע דא"צ לעשותו כבנין י"ל דאי"צ לעשות שורות שורות כבנין. ויותר נכון דהא רבא דוחה לדאביי ומפרש יכול לעשותו כבונה דהיינו מלח מעט ת"ל תמלח ר"ל הרבה לכסותו וא"כ למסקנא צריך לעשותו כבנין דהיינו לכסותו במלח ולפי"ז א"ש רש"י מקו' התוס' דרש"י ס"ל דמליח לקדירה והוציא דם הוה סגי להצניעו לאורחי' כיון דצריך לכסותו ולעשותו כבנין ושפיר מליחה זו חשיב עיבוד. כדאי' בשבת שם דלאורחי' הוה עיבוד ושיעור עיבוד כמיל גם מליחה צריך שהי' כמיל ומה דאמר שם לביתי' לא עיבוד הוא היינו כעין שמולחין אוכלים במליחה קלה שאינו מכסהו כבנין :

וי"ל נמי מהרמב"ם דס"ל כרש"י דכל מליח שאינו מכסה ומרבה כבנין לא מקרי מליח כרותח דהנה בסוף פט"ו מה' מא"ס פסק בשר כשר שנמלח ונכלל עם בשר נבלה אסור ואין לעמוד על טעמו ושיעורו והקשה בכ"מ דהא בפ"ז כ' דאין מולחין חלבים עם בשר וכ' ה"ה שם דמשמע מרמב"ם דבדיע' שרי עיי"ש ולהנ"ל א"ש בפ' ט"ו מיירי ממליחה הרבה שמכסהו כעין בנין וזה כוונתו מ"ש שנמלח ונכלל כלו' שהי' מלוח הרבה ונכלל במלח אבל בפ"ז מיירי במליחה קלה כסתם מליחה לביתי' :

ודוק לדרכינו כ"ל ליישב הר"מ עפ"י סברת פליתי בסי' ל"א ס"ה דמלח אין עושה תרי פעולות דהיינו להוציא דם ולאסם החתיכה א"כ י"ל להיפוך מהנ"ל בפ"ז מיירי במולח הבשר להוציא הדם. א"כ שאין המלח עושה ב' פעולות כשמוציא הדם בתוך שיעור מליחה הוא כח טבע המלח להפליט דם אין עושה פעולה שנית להוציא ציר מחתיכה של חלב מה תאמר לאחר שיעור שרי' דכבר פלט הדם יהי' אוסר י"ל הר"מ ס"ל לאחר ששהה שיעור מליחה פסק הרותח. מהמלח כדעת תוס' דקי"ב ע"ב ד"ה ודגים בסוה"ד וכן דעת הרא"ש שם וע' רמ"א בסי' ל"א כן במקום הפ"מ וסעודת מצוה וא"כ שפיר ס"ל לרמב"ם דשרי בדיעבד דאין המליחה יכול לאסור אבל בסו"פ ט"ו שם מיירי בבשר שכבר נמלח להוציא דמו ומלחו עתה שנית עם בשר נבלה לקיימו דאין המלח עושה פליטת הדם ועושה פעולה אחת דהיינו לסרתיח חתיכת הנבלה ופולט ציר נבלה ואוסר. אבל לעניננו יש לתרץ דבפ' ט"ו מיירי במליחה היטב כמליחה לאורחי' וזה נמי מליחה לקדירה כה"ג מליח כרותח כמש"ל לפרש"י ור"מ הכי ס"ל משא"כ בפ"ז מיירי שלא הי' מליחה לאורחי' וכמליחת בשר לקדירה אלא כדרך שבני אדם מולחין בשר אחר המליחה והדחה ליומא אוחרי' וכה"ג לא הוה מליח כרותח וכב"מ שם ובב"י לקמן סי' ע' תי' כי"ב אבל לא כ' סברא וסמוכין לדבריו כמ"ש :

הגה בתה"ד כ' קצת טעם למנהג ששוהין שעה במלח ועיי' פלתי שמגנם בטעמו ולכאו' י"ל דרש"י ורמב"ם שכתבו שיעור מיל סגי היינו לשיטתיהו דמיירי במליחה שמכסה מכל צד וזה הוה מליחה לעיבוד הא גם לעיבוד סגי כשיעור מיל ה"ה במליחה לדם סגי בשיעור מיל אבל לפי"

לפי

לפי מנהג שאין מדקדקין למלוח בכל מקום כמ"ש הב"ח וש"ך וט"ז א"כ אין זה דומה למליח לעיכוד א"כ לא סמכו על שיעור מיל וי"ל במדקדק לכסותו במלח בכל מקום סגי אפשר אפי' לכתחלה בשיעור מיל :

ויש להבין תוס' ורא"ש דק"ב ע"א בשם בה"ג מדאמר שמואל מליח כרותח דצלי ושיעור צלי כשיעור מיל וקשה דבדף צ"ג כ' תוס' ורא"ש דהוצי דם צריך חתיכה במליחה משא"כ בצלי וכ' הרא"ש מזה נוכח דלא כר"ת שכ' דמותר לבשל כבד אחר מליחה כמו אחר צלי' מדכ' בה"ג דשיעור מליחה כשיעור צלי ע"כ ולמה לענין שיעור מיל שוין מליחה וצלי ובלא"ה אי' בסי' זה ולקמן סי' ע"ו דצלי עדיף ממליחה והאיך שיעור א' יוציא דם במליחה כמו בצלי' וי"ל הס"ג בצלי יוציא מהר והוא בחצי צליותו כדאי' בסי' ע"ו והוא קודם שיעור מיל וצלי' כל צרכו הוא כשיעור מיל ובאמת אין כח המליחה ככח הצלי' ולא כר"ת אלא דדייק בה"ג דלמה תלה שמואל מליח כרותח דצלי א"ו דר"ל כצלי כל צרכו והוא שיעור מיל וק"ל. וראיתי בס' באר יעקב כאן הקשה שרמב"ם שכ' שיעור מליחה כשיעור מיל וכ' הר"י בשם ריב"ן דשיעור צלי כהילוך מיל א"כ קשה מפ' אין צדין מ"ג בהמה מסוכנת בי"ט לא ישחוט א"א יכול לאכול כזית צלי מבע"י ור"ע אמר כדי שיכול לאכול כזית חי מבית טביחתה וקשה לרמב"ם דס"ל דגם חי צריך מליחה א"כ מה חילוק יש בין ת"ק לר"ע ולמ"ש נמי קשה הא שיעור מליחה כשיעור צלי כל צרכו שיכול לאכול אותו דהיינו שיעור מיל אע"כ צ"ל לרמב"ם במליחה יוציא דמו כמו בצלי וכן פי' הב"ח מליח כרותח דצלי היינו כחצי צליותו והילוך מיל כשיעור עיכוד לר"מ ולת"ק צריך צלי כל צרכו והוא יותר ממיל והקל"ד הא צלי כחו יותר ממליחה וכ"ל ליישב דהנה תה"ד מקיים למנהג להמתין במלח שעה מדאי' בפ' תמיד נשחט שמוסיפו בער"פ שחל בער"ש שעה לתמיד כשיעור צלי ור"ל עם ליקוט עצים דצלי א"ל רק שיעור שהוא כשלים שעה א"כ י"ל להרמב"ם לת"ק דקאמר כדי שיכול לאכלו צלי ר"ל עם ההכנה דהיינו ליקוט עצים והסעברה :

סימן תנ"ח.

א) מ"ש הרמ"א כדי הילוך מיל יכול לסמוך בדיע' או לכבוד שבת או לכבוד אורחים וכ' הש"ך אדיעבד בליכא לכבוד שבת לא שרי אלא בכבר נתבשל והג"מ חולק ומקיל עכ"פ בשהה יותר מחצי שעה והדיח אפי' לא נתבשל ואני ישבתי לש"ך א"כ קולא דהג"מ אינו מוכרח (ב) פי' בש"ך סקי"ד בלא הדיח רק מעט קודם שמלחו שכ' רמ"א ס"ב דמותר בדיע' שם כ' הש"ך אפי' עדיין לא נתבשל :

בש"ע שיעור שהייה במלח אינו פחות מכדי הילוך כו' הג"ה ועל זה יש לסמוך בדיעבד וכ' הש"ך כגון שהודח אחר ששהה שיעור מיל ונתבשל ובדג"מ כ' אפי' קודם שנתבשל י"ל כיון דיש הפסד מלח מקרי דיעבד וז"א דמאי שנא מסעי"ב שכ' רמ"א ואם לא הודח רק מעט קודם שמלחו מותר בדיעבד וכ' הש"ך סקי"ד דמשמע דכיון שנמלח אף שלא בשלו עדיין חשוב דיעבד וא"ל לחזור להדיחו ולמלחו עכ"ל אלמא דהש"ך גופי' ס"ל דמ"ש רמ"א דיעבד שרי ר"ל אפי' קודם בישול משום הפסד מלח ולמה כ' כאן דמ"ש רמ"א דשרי בדיעבד דהיינו שכבר נתבשל ויש ליישב דהנה במג"י מקשה על ש"ך סקי"ד מהכין משמע לש"ך כן מרמ"א דמיירי שם קודם שנתבשל כ"ל דדייק הש"ך דלמה צריך רמ"א ואם לא הודח רק מעט קודם שמלחו דהך קודם שמלחו מיותר דהא בהא מיירי דהיינו בהדחה קמייתא קודם המליחה וא"ו דנקיט קודם שמלחו לאשמעינן דמליחה לבד הי' ולא גם בישול ואפ"ה שרי בדיעבד שם משום הפסד מלח ומני' דס"ל לש"ך ממה דהתם בס"ב מדקדק רמ"א בלשונו לאשמעינן דמיירי קודם שנתבשל נמי מותר בדיע' וכאן בס"ו כ' סתם ולא נקיט קודם שמלחו א"ו כאן מיירי לאחר בישול אבל קודם בישול לא נראה לרמ"א להקל כאן משום הפסד מלח וא"כ צ"ע מה שמיקל הדג"מ אפי' קודם בישול אם שהה יותר מחצי שעה אם א"ל לחזור שידחנו ולמלחו בדליכא דחק :

סימן תנ"ט.

א) ישוב הד"מ ותשו' רמ"א שכ' מר"ן מוכח דמותר להדיח במי"פ ודוקא הדחה אחרונה אבל לא הדחה קמייתא :

בהגה סעי' ז' מותר להדיח הבשר במי פירות בד"מ כ' שזה מדברי ר"ן בפ' השוחט ותמה הט"ז והש"ך הא בר"ן לא נמצא דבר זה וכ' הש"ך שהוא ט"ס וצ"ל בתוס' בפ' השוחט אמתני' דל"ג דהשוחט ולא יצא דם כשר ונאכל בידים מסואבת לפי' שלא הוכשר בדם וכ' תוס' דלא הוכשר בהדחה דמיירי במי פירות אמנם עדיין קשה מתוס' מוכח דגם בהדחה ראשונה שרי במי פירות ובתשו' סי' קל"ב כ' הרמ"א דשואל מדקדק מהר"ן דהדחה ראשונה לא וכ' הרמ"א הטעם משום דמי"פ י"ל דמטרשי לי' :

ונ"ל דלאו ט"ס הוא הר"ן אלא דדין זה לא למד הרמ"א ממ"ש כן הר"ן בפי' אלא ממשמעות ודקדוק מדברי ר"ן וכך צ"ל בד"מ דמשמע מר"ן דמותר להדיח במי"פ ויגיד עליו ריעו דבהדחה ראשונה דלא נמי אתי' מדקדוק כמ"ש הרמ"א בתשו' והוא דהנה על המשנה הנ"ל לפי שלא הוכשרו בדם הקשה הר"ן וז"ל ליהו שלא הוכשר בדם על כרחן קודם אכילה הוכשרו במים דאי לקדירה הרי הוכשרה במים שבה ר"ל במים שבישל בה ואי לצלי דליכא רוטב נכשרו נמי בהדחה דודאי אפי' לצלי בעי הדחה עכ"ל וקשה אמאי לא הקשה הר"ן גם בבישול כבר הוכשר בהדחה כמו שהקשה בצלי דהוא קודם שנתנו לקדירה לתוך המים ואפ"ת מהדחה קמייתא לא קשי' די"ל משכחת בלא הדחה קמייתא וכגון דאיכא ס' כנגד הדם שעל החתיכה משא"כ בצלי דאוסר כדי נטילה לא מהני ס' עיי' ש"ך ס"ק ע"ו דאיכא לפעמים ס' בחתיכה כנגד הדם שעליו אבל מהדחה אחרונה ה"ל להקשות דודאי בלי הדחה אחרונה א"א דשרי לאכלו דהא קיי"ל דליכא ס' בחתיכה כנגד המלח והדם שעליו לקמן סעי' ט' ואלא צ"ל מהדחה אחרונה לא קשי' לי' משום דאפשר לתרץ שהודח במי"פ א"כ ש"מ דבמי"פ שרי הדחה אחרונה והשואל בתשו' רמ"א דקדוק דהדחה א' לא דא"כ קשה מה תו הקשה הר"ן ואי לצלי נמי הוכשר בהדחה הא אפשר לתרץ שהודחה במי"פ ע"כ צ"ל דהדחה א' לא שרי במי"פ וס'-לא מהני בצלי ויפה הקשה הר"ן וק"ל :

סימן ת"ס.

(א) בשר שנתבשל בלא הדחה אחרונה צריך ס' כדי המלה שבו בד"מ כ' דר"ן בשם רמב"ן חולק ע"ז והמלח מותר א"כ י"ל כנגד הדם ע"ג חתיכה יש בחתיכה ס' וכתבתי למהרש"א גם תוס' ורא"ש וסמ"ג כרמב"ן ס"ל ושקיל וטרי אי תוס' ס"ל כרמב"ן (ב) דברי רמב"ן אינם מוכרחים וקושיותו לפוסקים אחרים בלא"ה ל"ק (ג) ישוב על סתירת ב' הגהות דא"ז והוא אם מיד אחר ששהה שיעור מליחה נתבשלה הרבה דם יש על החתיכה אין בחתיכה לחוד ס' וצריך רוטב ג"כ לצרף לס' אבל בשהה זמן מרובה אחר שיעור מליחה דפלט ציר והציר שוטף להדם אז יש ס' בחתיכה לחוד כנגד הדם והמלח וכן דעת רא"ה (ד) ישוב על הב"ח דס"ל דלא צריך ס' אף כנגד המלח אלא למ"ד חתיכה עצמה נעשה נבלה (ה) ולפי"ז יש מקום לומר בהפ"מ בשהה שיעור מליחה ונתבשל בלא הדחה אחרונה דמותר דיש ס' בצירוף כל הנ"ל דהא יש הרבה פוסקים דלא אמרי' חנ"נ בשאר איסורין וכן במליחה ואשכחן דמצרפינן דעות אלו ביש עוד צדדין-וכאן הא איכא מהר"מ דס"ל לעולם איכא ס' בחתיכה ואיכא רמב"ן ורא"ה והמרש"א לדעת תוס' דהמלח מותר דשורף הדם וכנגד הדם לחוד איכא ס' כד"מ הנ"ל ובשהה שעה דאיכא נמי הא"ז ורא"ה כהנ"ל דיש ס' משום דהציר שוטף הדם ומה שאכתוב בסי' תס"א בהושם בכ"ש לאסור אפי' בהפ"מ היינו בשאר דבר חריף דמבשל בכ"ש או מכל מקום התם פשיטא להתיר בהפ"מ בשהה שיעור שעה עכ"פ ובהושם בכ"ש מיד אחר המליחה נ"ל כה"ג יש לאסור אפי' בהפ"מ מפני דרוב פוסקים ס"ל דליכא ס' בחתיכה ומלח עם כ"ש הוכחתי שם במישור דמבשל.

בש"ע סעי' ט' בשר שנמלח ונתבשל בלא הדחה אחרונה צריך שיהי' בו ס' כדי המלח שבו. הנה דין זה הגם שכן פ' טוש"ע והרב לדידי צ"ע לפי שאין דעת רוב הפוסקים ראשונים הכי :

א **הגה** דין זה כ' הטור בשם סמ"ק וכ' בד"מ דהר"ן בשם רמב"ן פליג אדין זה שכ' דהמלח עצמו מותר משום דהמלח שורף את הדם ולא מביא פוסקים ראשונים הלא תוס' ורא"ש וסמ"ג ס"ל כרמב"ן והוא בתוס' דף קי"ב ע"ב ד"ה דגים בסוה"ד שכ' גם מעשה דרש"י והוא סעי' כ' לקמן שהי' מניחין בשר שנמלח קודם הדחה אחרונה בכלי ונתמלא ציר שרי וכ' דאין לאסור משום המלח שעל הבשר דמבליע הדם בתוך החתיכה דא"כ האיך מניחין חתיכה לאחר שנמלחה במים דמה לי מוהל ומה לי מים א"ו ה"ט דנתייבש הדם בתוך המלח וכ"כ הרא"ש והסמ"ג ופי' המרש"א ז"ל דס"ל משום דהמלח שורף הדם וא"כ המלח מותר כרמב"ן וא"כ א"צ ס' כדי המלח אלא כנגד הדם שע"ג החתיכה ולמה פ' הרמ"א בסמוך ג"כ דהמלח אסור ולא הביאו דעת ראשונים וגם על הטור קשה שפסק שלא כדעת אביו הרא"ש :

והגה הטור כ"ל ליישב דס"ל דדוקא תוס' הוצרכו לחדש דבר זה דלא נאסר החתיכה מחמת דם שבמלח מפני ששורף אבל הרא"ש לא צריך לטעם זה משום דרא"ש כ' להדי' בזה"ל ואעפ"י שהמלח שעל הבשר אסור שהדם מעורב בו מ"מ אותו דם שבמלח נדבק הוא במלח ומתייבש בתוכו ואין לו כח ליבלע בבשר ואעפ"י שנמחה בתוך המוהל כדפי' לעיל גבי גומות עכ"ל ולעיל גבי גומות בסי' כ"ט כ' לכך אין כחו לצאת מן המלח כי אין המלח מפליטו כי אדרבה המלח דרכו שמפליט הדם ומשכו אחריו ונשאר בתוכו ואינו חוזר לבשר עכ"ל ולא כ' מפני שמתייבש וצ"ל דמ"ש בסי' ל' ומתייבש שגירת לישנא דתוס' נקיט אמנם הא גם תוס' כ' שם גבי גומות וז"ל א"כ י"ל שהמלח שעל הבשר מעכב הדם הזה מליכנס בבשר ואי דכוותה כמ"ש הרא"ש משום דטבע המלח להמשיך הדם אליו א"כ למה צריך תוס' לטעם בתר הכי משום מפני שהדם מתיבש במלח ושרפו א"ו דגם לעיל גבי גומות מ"ש שהמלח מעכב הדם מלכנוס ה"ט משום דהמלח מיבש הדם ושרפו אמנם לפענ"ד י"ל דליכא מתוס' ג"כ ראי' כלל דגם תוס' ס"ל דהמלח אסור ולא

ולא כרמב"ן דרמב"ן ס"ל שהמלח כבר שרפו לדם הלכך המלח מותר אבל תוס' ס"ל דמעט מעט מיבשו המלח לדם והוא משום שטבע המלח להמשיך אליו הדם ומהמשכה זו מתייבש במלח שמ"ש תוס' ורא"ש גבי גומות שאין הדם יכול לצאת הוא כמ"ש הרא"ש משום שהמלח טבעו להמשיך אליו הדם והוא נמי אותו סברא שכתבו לבסוף שהדם מתייבש בהמלח משום דמושך המלח אליו ועי"כ מתייבש כל כך שאינו פולט אבל לא שיהי' המלח שורף הדם ולהתיר המלח:

ואלא אם כן כוונות התוס' קשה לי מ"ש תוס' שם דדם במלח מותר כמו שמניחין במים לאחר מליחה דמה לי מוהל ומה לי מים אלא צ"ל שהדם בהמלח מתייבש בו ואין בו כח לבלוע בבשר עכ"ל ובשלמא לפי' מהרש"א דהמלח שורף הדם בתוכו א"ש דשרי בין במוהל ובין במים כיון שנשרף הדם בשעה שהי' במלח. אבל אי כוונתם כמ"ש הרא"ש דטבע המלח לעכב בתוכו הדם א"כ י"ל אדרבה מוהל קיל יותר שהוא רותח דטבע המלח להבליע הדם ואינו מפליט לחתיכה. משא"כ כשמעורב במים דאין בו כח המלח דנימא בו שטבע המלח למשוך אליו וא"ת במים שרי משום דמבטלין כח המלח כמ"ש הטור בסעי' ח'. הא תוס' לא ס"ל הכי דהם כ' הטעם בין במוהל ובין במים מטעם שנתייבש:

אמנם מ"ש הרמב"ן דהמלח שורף הדם כ' בר"ן חולין קי"ג ד"ה רב דימי דאל"כ הא המלח ניתך על הבשר ונתן טעם בו והי' ראוי לאסרו ובסוגי' דע"ח כ' ג"כ הר"ן דברי רמב"ן אלו ומבואר שם הא לדעת הר"י דאין המלח אוסר משום שאין הדם נבלע בחתיכה ואין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שהאיסור עצמו יכול לילך שם או לר"ן שכ' דלא אמרינן חתיכה נ"נ במליחה א"כ בלא"ה א"ש שאין המלח אעפ"י שאסור מ"מ אין אוסר א"כ אי"ל לסברת רמב"ן דהמלח שורף להדם בתוכו ושפיר צריך ס' כנגד דם שבמלח ג"כ. ובפלתי ס"ק ח' שכ' דרמב"ן לא מתיר המלח מפני ששורף הדם דוקא למ"ד חנ"נ רק בבב"ח לא עיין כעת בר"ן דבתחלת סוגי' דע"ח דקאמר כן אפי' למ"ד חנ"נ בכל איסורין:

ב' בתחלת הג"ה ש"ד הביא ב' הג"ה מא"ז בא' כתוב דאין לך חתיכה שנמלחה ושהה כדי מליחה שלא יהי' ס' בחתיכה כנגד הדם ובהג"ה אחרת כ' אחר ששהה במלח כדי צלי' ונתבשלה בלא הדחה יש ס' בחתיכה וברוטב ומה שתי' בהג"ה ש"ד הב"ח דוחק והרבה תרוצים כ' שם כמ"ש ולבסוף כ' שאין דבריו במשמעות דברי ש"ד. ול"נ ליישב הב' הגהות עפ"י מ"ש רא"ה בב"ה דציר היוצא לאחר שיעור מליחה שוטף הדם מע"ג החתיכה ולפי"ז לזה שישטוף הציר את הדם צריך זמן מה פליטת הציר וישטוף הדם מע"ג החתיכה ואז י"ל כנגד הנשאר על החתיכה איכא ס' בחתיכה וכה"ג מיירי הג"ה א' אבל הג"ה ב' דמיירי דמיד אחר ששהה בשר במלח שיעור צלי' שמוהו בקדירה מיד לא הי' עדיין פליטת ציר שישטוף הדם וא"כ איכא דם הרבה על החתיכה צריך לצרף גם הרוטב לס'. שוב הראה לי בני הרב החריף מה"ו יצחק נ"י בא"ז הגדול שכ' כמ"ש דז"ל הא"ז שם אלא נראה דהדחה אחרונה לא מצריך אלא פעמים שימהר לבשלו עד שלא יפול ממנו טפת דם וישימנה עמהם בקדירה עכ"ל הרי אם באמת לא מיהר לבשלו ס"ל דנפל ממנו טפת הדם וכשר בלא הדחה אחרונה וכ' הסג"ה משום כה"ג איכא כנגד הנשאר על החתיכה ס' בהחתיכה ולמה נפל טפת הדם בלא מיהר אע"כ משום דהציר שוטף להדם ובשהה שעה שלימה שהי' זמן הרבה לשטוף הציר את הדם אפשר להקל בהפ"מ בצירוף שיטת הרמב"ן שכתבנו דלא אוסר הדם בתוך המלח וכנגד הדם שעליו י"ל דאיכא ס' וגם רא"ה ס"ל כרמב"ן ובצירוף דעת הר"נ במרדכי דס"ל דבכל חתיכה יש ס' ועיי' בא"ז גופי' שכל לשונו שם מבואר כמ"ש בשם סמ"ק ובמה"ב הולק על רא"ה דנראה לעין דנשאר בחריצין נ"ל דמש"ה אין קשי' די"ל שציר יש בחריצין ועוד אפי' למשמה"ב מ"מ הציר שוטף מין החתיכה ונתמעט הדם:

ג' הטור כ' דלכך צריך ס' גם כדי המלח שבו דהמלח נעשה נבלה ומשמע לגבי דם הוה מסתמא ס' אלא כנגד המלח ג"כ ליכא ס' והמלח נ"נ והב"ח הקשה הא הטור לא ס"ל נ"נ והש"ך כ' דלא ידעינן כמה בלע המלח ובמנ"י כלל א'. ס"ק א' כ' דהב"ח תי' דהטור חושש להפוסקים דאמרינן גם בשאר אסורין חנ"נ דאזיל לשיטתי' בסי' ק"ג שכ' הב"ח גם מטור דהתם מוכח דטור חושש להפוסקים אלו להלכה למעשה ע"כ וכ"ל דאין זה קו' על הש"ך דהא הש"ך לשיטתי' בסי' צ"ד ס"ק כ"ב א"ש הטור דהם ואי"ל גם שם לתי' הב"ח:

ולענ"ד לדקדק דכאן אי"ל ס' מטעם דלא ידעינן כמה בלע המלח אלא דוקא אי חנ"נ צריך ס' כנגד המלח דהא הסמ"ק הובא בב"י סיים אמנם הר"מ מתיר בדיעבד כי בכל חתיכה לבטל הדם שעלי' יש ס' עכ"ל וא"ל לכאו' דהר"מ ס"ל דיש ס' כנגד הדם והמלח והחולקים ס"ל דליכא ס' דמהכ"ת נעשה פלוגתא במליחות א"ו כ"ע ס"ל דליכא ס' רק נגד הדם שעליו כמורה לשון הר"מ ולא כנגד המלח ג"כ ופליגי דהר"מ ס"ל דלא אמרי' נ"נ בשאר איסורין הלכך סגי בס' כנגד הדם אבל הסמ"ק דס"ל נ"נ א"כ המלח נ"נ ממילא ליכא למימר דבעי ס' כנגד המלח משום דלא ידעינן כמה נפיק מני' דא"כ קשה אהר"מ דסגי במה דאיכא ס' כנגד הדם לחוד אלא ע"כ צ"ל דכך הי' קבלתו של מהר"מ דיש ס' כנגד כל דם מה שיש על החתיכה וא"כ אפי' לא ידעינן כמה דם בלע המלח מה בכך כיון דסתמא יש ס' כנגד הדם כולו וגם דם שבמלח בכלל כי ידעו כי יהי' יחלק רב הדם במלח מ"מ הוא בין הכל רק מיעוטי ויש בו ס' בשפע ולכך האוסרין וס"ל דבעי גם כנגד המלח הוא רק משום דנ"נ וכפשטות דברי הטור וכמ"ש הב"ח דטור חושש להאומרים חנ"נ בשאר איסורין:

סימן תס"א.

(א) בנתן בשר מלוח קודם הדחה אחרונה או"ה ורמ"א אוסר אפי' בכלי שני והש"ך מתיר בכ"ש בהפ"מ ומה שפרמ"ג רוצה לאסור מטעם דנסתמו נקביו השבתי על דבריו (ב) הש"ך כ' מתשו' רשב"א ומרדכי דלא כאו"ה ואני פרשתי לדבריהם כאו"ה (ג) מ"ש הש"ך מרא"ש מוכח דלא כאו"ה כתבתי על זה ב' תרוצים (ד) כתבתי ביאור דברי או"ה במליח וכ"ש ועוד ביאור דמרדכי ורא"ש סבירי להו כאו"ה (ה) ראי' מש"ס בבלי וירושלמי לאו"ה דאוסר (ו) האו"ה כלל ל"ו סותר את עצמו שכ' שם דבר חריף אינו מסייע לבישול כ"ש וכ' ב' תרוצים דשם בכלל ל"ו מיירי בעירוי מכלי שני אז אינו מסייע לבישול או בשאר דבר חריף הוא דאינו מסייע לבישול אבל כאן מלח שפיר מסייע לבישול. גם חזקתי שהדין כאו"ה אפי' יהי' כש"ך דרשב"א ומרדכי חולקים על או"ה וגם מה שפסק היש"ש להקל שלא כאו"ה מטעם דפסק כח המלח ישבתי ונ"ל דאין להקל אפי' בהפ"מ אפי' בשאר דבר חריף ממה שישבתי לאו"ה וכ"פ הרמ"א כאו"ה ותשו' מהר"מ ומנ"י והאו"ה כ' שכן נהגו:

סעיף ט' ואי ליכא ס' בקדירה נגד המלח אפי' לא הושם רק בכלי שני הכל אסור באו"ה בכלל י"א ובמרדכי וכ' הש"ך ס"ק ל"ז ומהרש"ל בפ' כ"ה חולק ומתיר בכ"ש אפי' בכה"ג וכן מוכח מלשון המרדכי בפ' כ"ה מה שמנא כ' בשם מהר"מ ומדברי הרא"ש בפ' כירה דלי"ל האי סברא דהמלח גורם להתבשל אף בכ"ש אלא שיש לחוש לדברי האו"ה והרב במקום שאין הפ"מ. ואבאר מה שנלענ"ד הנה במרדכי אי' הכי בשר שנמלח ושהה כדי מליחה וקודם הדחה נתנוהו בכ"ש ברותחים לא ידענא מה אידון בי' משום דאמרינן בירושלמי פי' כירה תמן כלי חרס בולע תבלין אינם מתבשלין פי' דעירוי ככלי שני ואל תשיביני שמולגין תרנגול בכלי שני שהיד ס"ב דהתם לא נמלח ואם פלטה דם וחזרה ובלעה מאחר שלא נסתלקה הגולה וחוזר ויוציא הדם ע"י מליחה או ע"י צלי' אבל בשר זה שכבר נמלח ושהה כדי מליחה אין שוב מליחה וצלי' מועלין להפליטה כך מצאתי בשם ר"מ ובמנ"י כ' הר"מ זה תשו' מהר"ס וכ"כ אחרוני' וליתא בתשו' מהר"מ כמ"ש המנ"י ובאגודה אי' ר' משה כהן וכוונות הש"ך דהמרדכי לא ס"ל כאו"ה מדכ' למליגה בכ"ש שיש לו דם של עצמו ולא קאמר דכאן מלח גורם להתבשל אלא ש"מ דאין מבשל כ"כ בפרמ"ג. אולם במנ"י כלל א' הקשה על המרדכי מה בכך שלאחר מליחה אין לו דם של עצמו הא קיי"ל לקמן סי' ע' כל זמן שפולט ציר. מהני מליחה ואמרינן דאיידי דפליט ציר פולט נמי דם שבלע וגם בפמ"ג דף ד' הביאו ותי' המנ"י דנסתמו נקבי הפליטה כששם בכ"ש וכ' הפמ"ג ול"ד לסי' ע' בש"ך שם בהדחה בהעברה בעלמא לא נסתמו נקבי הפליטה משא"כ לנפל לכ"ש ודאי נסתמו נקבי פליטה ואסור עי"ש. והנה המרדכי ודאי לא ס"ל הכי דא"כ מה מספקי לי' תיפ"ל דנסתמו נקבי הפליטה אלא גם האו"ה ורמ"א שכ' משום שנתבשל ודחק הפמ"ג דר"ל שנסתמו נקבי הפליטה וגם האו"ה מסופק ולא נראה בלשונם שיהי' מסתפקים בנסתמו נקבי פליטה בכ"ש והפ"מ כ' לפשוט דאסור ודאי ומנ"ל זאת החילוק בין הדחה בהעברה או ששם בכ"ש והוציאו מיד ועוד לעיקר הדין ז"א מ"ש המנ"י משום דנסתמו נקבי פליטה דהא במנ"י כלל ו' סקי"ד כ' מהפוסקים דלא ס"ל כלל הך סברת ת"ה דע"י הדחה לאחר ששהה שיעור מליחה דנסתמו נקבי פליטה ומסיק שם כן בשם שו"ת צ"צ והמקיל לא הפסיד וכ' עליו שדבריו ברורים וכ"ל מהמרדכי ואו"ה ראי' למנ"י דלא ס"ל דנסתמו נקבי פליטה דאל"כ מה מספקי לי' ופשיטא דאסור מעתה קמה קו' המנ"י והפמ"ג דהא אפי' לאחר ששהה שיעור מליחה עדיין פולט ציר יחזור וימלחנו אמנם כ"ז לדעת היש"ש שפי' ספיקו דמרדכי אם כמו עירוי דכ"ר דאינו מבשל אפי"ה בולע דלמא כ"ש נמי אע"ג דאינו מבשל אפי"ה בולע שפיר קשה מה בכך שבולע יחזור וימלחנו דעדיין פולט ציר והיש"ש חולק על המרדכי מטעם אחר דקיי"ל כ"ש אינו מבליע וא"כ אפי' מליחה שנית לא צריך וק"ל וביש"ש כ' דקשה להולמו דברי מרדכי.

ול"נ דספיקו של המרדכי בשם ר"מ הכי הוא דהנה תוס' שבת דף מ"ב ע"ב אר' יודא דאמר לכל הוא נותן לקדירה רותחת חוץ מדבר שי"ב חומץ וציר כ' תוס' נראה דוקא בתבלין פליג ר' יודא דלא מתבשל בכ"ר משום דתבלין קשה וא"כ מספקי לי' לר"מ דהירושלמי דאמר תבלין אינו מבשל בעירוי מכלל דעירוי ככ"ש וא"כ כ"ש אינו מבשל או דלמא דוקא בתבלין שהוא קשה אינו מבשל אבל כלי חרס דרך מ"כ דבר מאכל שפיר מבשל דהא מרבה כלי חרס מאחר תבשל בו ישבר מכלל דהוה בישול וכ"כ בפ"י בשבת דף מ"ב פי' ירושלמי לר"ת דס"ל עירוי מבשל מסך דעירה בתוכן לכלי חרס מדמרבינן לי' מאחר יבשל בו י"ל דה"ה לאוכל דרך יותר אפי' כ"ש מבשל והא דתי' במשנה דף מ"ב דנותן תבלין לתוך הקערה אלמא דכ"ש אינו מבשל ה"ד תבלין דקשה אבל דבר מאכל י"ל דמבשל ועי"ז אומר ואל תשיביני ממנהגא דמולגין תרנגולת בכ"ש שהיד ס"ב ע"ז השיב עדיין איכא ספיקי דדלמא ביש מלח מסייע לכ"ש מבשל והתם לא נמלח עדיין ומשו"ה ליכא בישול ושפיר פולט הדם במליחה ושנית דוחה די"ל בלא מעליותא דעדיין לא נמלח אי"א לבשל שם דהכולות מפסיקין אבל בשר זה שכבר נמלח ושהה כדי מליחה י"ל שפיר דמבשל והיינו כאו"ה וא"ת אי מטעם. בישול נ"ל

נ"ל שהה שיעור מליחה דהא אפי' בלא שהה שיעור מליחה המלח רותח הוא:

וראיתי בס' יד יהודה שכ' בשם ארוך מש"ך דפי' במרדכי משום בישול ובארוך מש"ך שלי לא מצאתי דבר זה האיך שפי' דברי המרדכי כן ופרשתי כהנ"ל ובס' הנ"ל הקשה כמ"ש האיך עלה על הדעת כן לפרש דא"כ למה צריך שהה שיעור מליחה דהא קודם לכן נמי רותח ול"נ לתרץ עפ"י מנ"י סק"ח שהקשה על או"ה שס"ל דמלח מסייע לבישול אדרבה המלח קשה לבישול כבשרא דתורא ואפי' בכ"ר לא מתבשל אלמא דחריפות אין מסייע אדרבה החריפותו עומד כנגד הבישול ותי' ה"ד כל זמן שלא נחלש המלח משא"כ שנמלח בו בשר והפליט הדם מהבשר ונתרכך דהוה כמבושל א"כ י"ל דה"ד כשנחלש המלח שפלט כל הדם אבל בלא פלט כל הדם י"ל דלא נחלש לגמרי אינו מסייע לבישול בכ"ש אדרבה עדיין בכחו שלא לבשל כמלחא דצריך בישול רב או י"ל דרבותא קמ"ל דיש"ש הא מקיל משום לאחר ששהה שיעור מליחה פסק כח המלח וכמעשה דרש"י ואנן דלא קיי"ל כן בסוס"י זה בבשר שנפל לציר אחר ששהה שיעור מליחה ואפי' לרש"י י"ל ה"ד בפ"ע אבל בצירוף כלי שני י"ל דמסייע אפי' לאחר ששהה שיעור מליחה ומכ"ש קודם ששהה שיעור מליחה:

והנה עד כאן לפי פירושי במרדכי ליתא להשגות הש"ך מהמרדכי על האו"ה אדרבה המרדכי והאו"ה מאהדים הם ומכ"ש להמעיין באו"ה שכ' שבדבריו כ' המרדכי שסיים ע"כ לשונו של מרדכי ובודאי לאו שקורי משקר וא"ו שהי' לאו"ה נוסחא אחרת במרדכי שלו ממה שיש במרדכי שלפנינו והט"ז שמקיל כיש"ש מב' טעמים משום דמסתבר טעמי' ועיקר מלתא דרבנן והמרדכי מסתפק הנה למ"ש פי' במרדכי ליתא כיש"ש דקשה עליו קו' המנ"י דעדיין פולט ציר ומ"ש דהמרדכי מסתפק כבר כ' במנ"י סק"ו דש' מחמת חסרו' ידיעה גם המרדכי גופי' הוא מחמיר ולקמן נדייק מש"ס ומירושלמי כאו"ה:

ב **במה** שסותר הש"ך לאו"ה מהרא"ש נראה דאזיל לשיטתי' בספרו הארוך שחולק את"ח כלל ב' סי' ד' שהביא לר' ירוחם שכ' שדעת הרא"ש בפ' כירה דבשר מלוח עם כלי ראשון מבשל הלחלוחית וא"כ משמע הא מליחה עם כ"ש אינו מבשל והובא בט"ז ס"ק כ"ג ות"ח חולק עליו דכ"ר בלא מליח נמי מבשל הלחלוחית לדעת הרא"ש א"כ ליכא למידק מרא"ש כלום והארוך מש"ך מקיים לדברי ר' ירוחם ולכך כ' בש"ך דמרא"ש מוכח דלא כאו"ה דז"ל הרא"ש בפ' כירה דף מ"ב איכא דאמרי סבר ר' יוסף למימר מלח הרי הוא כתבלין בכלי ראשון בשיל ובכ"ש לא בשיל א"ל אביי מליח אינו כתבלין דכלי ראשון נמי לא בשיל והיינו דר"כ דאמר מילחא צריכא בשולא כבשרא דתורא והלכה כלשון הזה דמסייע לרבי נחמן ומשמע דבשרא דתורא לא בשיל בכ"ר ומותר לתת בשר חי לתוך כ"ר שהעבירו מעל האור ומיהו אם מליח ישן אפשר דמוכשר להתבשל כדאמר לעיל ואפי' כמלח נמחה כהי דבשר אין מתבשל הלחליחות והמלח והדם שבתוכו מתבשל ונבלע בבשר ואסור עכ"ל · ותמה הארוך מש"ך את"ח דס"ל דלחליחות מתבשל בלא מליחה א"כ היכא קאמר הרא"ש ברישא ומשמע דבשרא דתורא לא בשיל בכלי ראשון ומותר לתת בשר חי בתוך כלי ראשון שהעבירו מעל האור כו' אמנם קו' זו לא קשה כמ"ש המג"א סי' שי"ח ס"ק ל' וז"ל והב"ח הכריע כרמ"א (דס"ל שם כת"ח דבלא מלוח נמי אסור אלא דנקיט מלוח משום דם שבו) אלא למסקנא חזר מדבריו הראשונים כלו' ממה דברישא ס"ל דמותר לתת בשר חי בכ"ר מזה חזר וא"כ מלחלוחית שכ' הרא"ש לא קשה אאו"ה דהא לחלוחית לא במלוח וק"ל:

אולם עדיין קשה דהא כ' רמ"א דנקיט מלוח משום דאסור משום דם שבו ונבלע בבשר ור"ל הדם שיש בתוך המלח נבלע בחתיכה ע"י הכ"ר כמו שכ' במנ"י כלל א' סק"י דלאו כוונת הרא"ש אדם שבחתיכה אלא אדם ומלח שעל החתיכה ושהתה שיעור מליחה קאי ועי"ש שמדקדק היטב בלשון הרא"ש כן והפיר קשה אאו"ה אי איכא מליחה מאי קמ"ל בכ"ר תיפ"ל לאו"ה אפי' בכ"ש מבשל ואוסר י"ל כל כה"ג ליכא להשיב מפוסק על פוסק כמ"ש הרמ"א בח"מ סי' כ"ה דאולי אם הוה ראה דקדוקו של אותו גאון הוה מודה לי' אלא דהוא לא נחית לדקדק בזה כן ה"נ הרא"ש לא נחית לדקדק ואלו הוה ראה דברי ר"מ ודקדוק שלו לא הוה חולק עליו:

ועוד הא הפלתי חולק אט"ז ס"ק כ"ג שחולק את"ח וס"ל כר' ירוחם דודאי בלא מליחה אינו בולע ע"י כ"ר כמו שאינו נתבשל בכ"ר וכ' בפלתי סי' ק"ו דלא כט"ז די"ל דרא"ש ס"ל נמלח ל"ד כמשמעות הטור רק ס"ל אם נתן בשר חי לתוך כ"ר ה"ל חלוטה ואין הדם יוצא כלל ולכן כ' ונמלח כיון דכבר החל המלח לעורר כח הדם לצאת שוב מים רותחין גומרין והדם נפלט ונבלע ע"כ וא"כ לא קשה קו' הש"ך מרא"ש על או"ה דלעולם הרא"ש מצי סבר כאו"ה דבכ"ש מסייע חום המלח ומבליע הדם שעל החתיכה לאחר המליחה והא דכ' הרא"ש בכ"ר עם נמלח דמיירי הרא"ש שניתן בכ"ר מתחלה דהוה חליטה וכ"ר הוא להתירא הלכך צריך מלח לעורר הדם והרותחין גומרים להפליט הדם ולהבליע אבל כשכבר יש דם לאחר מליחה אפי' בכ"ש נמי מתבשל ובולע:

איברא בלא"ה י"ל קו' הש"ך דהא הרא"ש מיירי בבשרא דתורא דכ"ר ככ"ש בעלמא וי"ל דמודה הרא"ש לאו"ה בשאר בשר אפי' בכ"ש ונמלח וראיתי בס' יד יהודה דא"כ ה"ל לרא"ש להסתפק בשאר בשר כאו"ה אי ר"ל כן דוקא בבשרא דתורא ואין זה קשי' כיון דרא"ש מיירי בבשרא דתורא נקיט דבריו בכ"ר וממילא נשמע בכ"ש·

ג' **ונ"ל** להסביר ספיקו של או"ה דתוס' דף מ' כ' החילוק בין כ"ר לכ"ש ושניהם יס"ב משום כ"ר הדפנות מחזיקים החום משא"כ כ"ש דפנות מקררים ולפי"ז י"ל דזה סברת האו"ה דחום המלח מחזיק החום של כ"ש ועומד במקום דפנות אלא דמסופק בזה אי דמי להדדי ויש לומר נמי הספק דהא הירושלמי בפ' כירה כ' טעם אחר דהחילוק מה בין כ"ר לכ"ש בכ"ר עשו הרחקה ולא לכ"ש ולא משום דפנות וא"כ ליתא נמי לסברת או"ה דגם בכ"ש עם מלח אין סברא דעבדי הרחקה דמ"ש וא"ת א"כ תו ליכא ספיקי דודאי נדחה תוס' מן הירושלמי יש לומר דבאמת בק"ע שם הקשה אתוס' מירושלמי וצ"ל דאפשר ליישב דדוקא ירושלמי דס"ל שם הלכה ד' כל שאין האור מהלך תחתיו אינו חייב משום מבשל א"כ שפיר י"ל כ"ר שהעבירו מן האש לא אסור רק משום הרחקה, אבל בגמ' דידן לא נמצא דבר זה (וכמ"ש בשלום ירושלים שם) כן א"כ גם כ"ר מה"ת מבשל א"כ ע"כ הטעם כתוס' משום דפנות וי"ל שפיר כאו"ה . ועוד י"ל למ"ש בפמ"ג בסס"י ס"ח בדין הא' דקאי אפלוגתא דר"מ ורבנן דפליגו להעמיד קדירה כנגד המדורה במקום שיכול להתחמם או להפשיר ואסור בכ"ר ומותר בכ"ש א"כ אין זה ענין לתוס' דתוס' מיירי לכ"ר דעלמא ואין בו משום הרחקה ואולם שם כ' הפמ"ג דפר"ח בסי' ס"ח והש"ך סי' ק"ה סק"ה לא ס"ל הכי אלא שפירשו להך מה בין כ"ר לכ"ש אמשנה דאלפס וקדירה שהעבירו מרותחין (דאע"ג דפרמ"ג כ"כ אמה דאתמר בירו' הכל מודים בכ"ש המנס ע"ז אתמר ומה בין כ"ר לכ"ש א"כ גם זה אתמר שם וק"ל .)

ויש להטעים הספק דבס' אמרי בינה בשוני' ת"ג פסחים דע"ו כ' דעירוי דליכא דפנות מקררות ככ"ש וליכא דפנות המחזיק חום ככ"ר הוה ספיקא כן י"ל ה"נ במלח דמחזיק חום דכ"ש די"ל דפועל שלא נתקרר מהדפנות מ"מ ספיקי איכא דבעי לכ"ר מעלות דפנות שמחממים ויש לפרש בזה דברי ר"מ שבמרדכי שמביא לפשוט לספיקו בדין שלנו בנתן הבשר קודם הדחה לכ"ש מירושלמי דר"ל דעירוי ככ"ש. וקשה מה ענין זה לזה אבל למ"ש י"ל דאם עירוי ככ"ר משום דליכא דפנות המקררות א"כ י"ל ה"ה מלח מהני במקום דפנות שאינם מקררות אבל אי עירוי ככ"ש וצ"ל דבעי דוקא דפנות המחממות וכולי האי ודאי אין כח המלח ככ"ר שהוסר מן האש ודפנותיו רותחת .

עכ"פ לפי"ז לא קשה נמי אאו"ה מרא"ש דגם סברות הרא"ש כך הוא דהמלח מחמם לכ"ר שהוסר מן האש בבשרא דתורא דהוה ככ"ש בעלמא וצריך להחזיק החום וזה עושה המלח וממילא בעלמא בכ"ש מהני ג"כ המלח והא דלא מספקי לי' בשאר כ"ש כמו דמסתפק הר"מ לק"מ דלמא לרא"ש פשיטא לי' לאיסורי' בכ"ש דעלמא כמו בכ"ר בבשרא דתורא ולמ"ש דתלי' דין זה בדין עירוי דמאן דס"ל עירוי מבשל אע"ג דליכא דפנות מ"מ ליכא דפנות מקררות כן י"ל דמלח בכ"ש נמי מבשל א"כ הרא"ש דכ' דס"ל עירוי מבשל הלכך לא מספקי לי' בכ"ש ומליח כמו בכ"ר ומליח בבשרא דתורא נמצא דלא קשה כלל קו' הש"ך מרא"ש אאו"ה ועיי' בסי' דלקמן שישבתי הת"ח מרא"ש וכ' ב' פירושים .

ד' **לכאו'** לפי דעת הפוסקים האחרונים הנ"ל דמה דאתמר בירושלמי הכל מודים בכ"ש קאי אפלוגתא דרבנן ור' יודא דרבנן ס"ל דכ"ר מבשל תבלין ור' יודא ס"ל לכל הוא נותן חוץ מקדירה שיש בו חומץ וציר וצריך להבין דקאמר הכל מודים בכ"ש שאינו מבשל אי בלא חומץ וציר הא תנן במשנה בפי' אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך הכוס א"ו דס"ל לירושלמי ביש בו חומץ וציר ור' יודא ס"ל כל הקדירות בין כ"ר ובין כ"ש אין מבשל אלא ביש בו חומץ וציר וא"ש הכל מודים בכ"ש אפי' רבנן ביש בו חומץ וציר. מבשל ואי' בירושלמי שם דמלח כציר וא"כ ראי' לאו"ה ממה דמפרש טעמי' דר' יודא דמה כ"מ מלח כציר הא לא קיי"ל כר' יודא ולאו"ה א"ש דכ"מ בכ"ש . גם מגמ' דלן שבת דף מ"ב כ"ל מוכח כאו"ה דאי' התם לל"ק דר' יוסף מלח אינו כתבלין דבכ"ש נמי בשלה וטעמא מאי הא קיי"ל כ"ש אינו מבשל ולמה במלח מבשל ע"כ כאו"ה וכ"כ בס' בן אורי שם אלא שהוא ז"ל כ' דל"ב לא ס"ל כאו"ה ואני אומר דע"כ ס"ל לל"ב דמלח אינו כתבלין דאפי' בכ"ר לא בשלה דתבלין קשה כמ"ש תוס' ד"ה לכל וס"ל מלח קשה מתבלין ולכך תלי מלח בתבלין אבל אם המלח נתרכך כגון לאחר ששהה שיעור מליחה דאוסר האו"ה וכמ"ש במנ"י כלל א' סק"ח וכבר הבאתיו מהכ"ת דפליג גם בזה ל"ב אל"ק:

ובפלתי כאן כ' דבפסחים דף מ' מוכח דלא כאו"ה ואני בחיבורי לאו"ח סי' שי"ח סק"י וסי' תס"ד סק"א כתבתי להיפוך דמוכח שם כאו"ה דמה דתני שם מוללין מלילות ומוקי בחומץ וציר ש"מ דמבשל אפי' בכ"ש וראיתי עתה בס' יד יהודה שדחק דרש"י פי' בר' יודא בכלי שני ולא פי' כן אברייתא דמוללין וכו' אדרבה דמה ראה רש"י לפרש בר' יודא בכלי שני דהא בפ' כירה פשיט דר' יודא אכ"ר קאי א"ו משום דמוללין מלילות מיירי בכ"ש וכמ"ש בחיבורי שם ומדהביא עלה דר' יודא ש"מ דר' יודא גם אכ"ש קאי וק"ל ואפי' הפי' בכ"ר כדאי' בפסחים אין לנו למעט כ"ש די"ל דכך הי' דרך מלילה בכ"ר בקדירה וכמ"ש הר"ן שם וביד יהודה מר"מ ורע"ב והרא"ש בפ"ק דמעשרות פירשו כפשטי' לדר' יודא רק אכ"ר עיי' מ"ש בזה בחיבורי שם סי' שי"ח סק"י ליישב ועוד אליבא דר' יודא רבותי' קמ"ל דאפי' בכ"ר אינו מבשל אלא בחומץ וציר כדפשיט אבעיא בזה בשבת דף מ"ב דר' יודא ארישא פליג אבל בכ"ש דלא מפורש שם והפרשנים מפרשי מה שהוא מפורש ולא מה שצריך לדקדק · ועוד הביא שאו"ה גופי' כ' בכלל ל"ו דין ג' לענין תבשיל של בשר שעירהו לקערה של חלב וז"ל אך אם עירהו ע"י כף אפי' של חלב אעפ"י שנאסר הכף והתבשיל

והתבשיל הקערה מותר ואפי׳ אם התבשיל חריף דאין כאן עירוי כ״ר וכ״ש אין בישול אפי׳ לדבר חריף עכ״ל הרי מבואר דאין בישול לד״ה בכ״ש אף להבליע עכ״ל ול״נ דאין מזה ראי׳ די״ל דוקא התם דמיירי בכ״ש דהיינו הכף שעירהו לתבשיל של בשר דהוא דלא מהני חריף דהא אפי׳ עירוי דכ״ר אינו ככ״ר דכ״ר אוסר כולו ועירוי כ״ק א״כ בכ״ש אין אוסר עירוי כלל דעירוי מכ״ש . חשיב ככלי שלישי או גרע מני׳ אבל בתוך כ״ש י״ל כאו״ה דחריף אוסר עם כ״ש :

ובם׳ כנפי יונה כ׳ להחמיר בדם דאולי קל להתבשל כמו דמצינו בהקפה הדם וכן בשמן שם במעשר דקל להתבשל והקשה עליו ביד יהודה הנה היפוך מזה מצינו בהמרדכי בפ׳ כירה בשם ראב״י דס״ל כ״ש מפליט ומבליע שאר איסור אבל לא דם דשריק עכ״ל · ולק״מ להבליע י״ל כן דכיון דשריק אינו בולע אבל למה דקיי״ל דכ״ש ודאי בולע מכ״ש עם חום הלחם תו אמרינן דנתבשל ג״כ שם בתוך החתיכה הדם ולא מפליט ע״י מלח שנית וכ״ל עוד אפי״ת בשאר דבר חריף אינו מועיל לכלי שני להתבשל אבל מלח י״ל דנהכי כאו״ה כפי ראיות הנ״ל שכתבתי דרבנן מודה לר׳ יודא בכלי שני ולר׳ יודא דוקא חומץ וציר ולא שאר דבר חריף דאם לא כן למה נקיט דוקא ציר וחומץ והירושלמי דקאמר מלח הרי הוא כציר ואם עירה מכ״ר על בשר מלוח קודם הדחה כ׳ פרמ״ג במ״ז סי׳ ס״ח דאסור מכ״ש מכלי שני וי״ל דזה כוונת המרדכי שכ׳ מירושלמי דאמר תבלין אינו מבשל דעירוי ככ״ש ואם תבלין חריף ואינו פועל בישול לכ״ש בכ״ש מכ״ש א״ד תבלין שאני דקשה וכבר כתבתי לעיל ·

הנה עד כה ישבתי לאו״ה די״ל המרדכי ותשו׳ רשב״א ס״ל לגמרי כאו״ה דכ״ש עם המלח מבשל ואלא אפי״ת כש״ך דהמרדכי ותשו׳ רשב״א לא ס״ל כטעם דאו״ה מ״מ הא גם לדבריהם אסור מטעם אחר כיון שבלע לאחר שפלט דמו תו לא פליט ע״י מליחה שנית אע״ג דאנן קיי״ל לקמן סי׳ ע׳ דכ״ז דפליט ציר פולט מה שבלע מ״מ קשה להקל דכה״ג אין לצרף דעת המרדכי להקל כנגד האו״ה כיון דגם למרדכי נמי אסור עיי׳ כי״ב בש״ך סי׳ כ״ד ביתר ללע ובמג״א סי׳ קפ״ד ובחיבורי לאו״ח סוס״י תל״ו ובמק״א כי״ב ועוד י״ל דהמרדכי ותשו׳ רשב״א דפליגו אאו״ה דאין חריף של מלח מצרף לכ״ש לבשל דאינהו ס״ל כמהר״ם מרו״ב (מכ״ש למ״ש במג״י ושאר אחרונים שר״מ זה במרדכי הוא מהר״מ מרו״ב ותשו׳ רשב״א ג״כ לאו מרשב״א הוא דלרשב״א צ״ל דמספקי לי׳ אי כ״ש בולע דהוא ס״ל דבולע אלא הוא תשו׳ מהר״מ שנדפסו כמה תשו׳ מהר״מ וכ״כ ביד יודא ורשב״א ס״ל דלא כמר״מ מרו״ב דדוקא חלתות חריף) דאין דבר חריף אלא חלתות בלבד א״כ מלח לא חשיב דבר חריף ויש ליישב לדידהו למ״ל דמפסחים מוכח דף מ׳ דחומץ וציר מצרף עם כ״ש לבשל י״ל חומץ וציר חזק דהיינו ציר ממליח דבעי לאורחי׳ שפיר הוה חריף גם למהר״מ ועיי׳ בח״ד לקמן סוס״י צ״א במתביל ובתבלין אסור כולו ובמליח דקיי״ל דאינו אוסר אלא כ״ק ש״מ דמלח אינו חריף אפי׳ כתבלין אבל אנן לא קיי״ל התם כן כמ״ש בח״ד שם ובש״ך סי׳ צ״ו ס״ק ח׳ דגם מלח מקרי דבר חריף הלכך י״ל דמצרף לבשל כאו״ה :

והרי״ש דמקיל משום לאחר ששהה שיעור מליחה ופליט דם פסק כח המלח הא הפר״ח בסי׳ צ״א סק״י דוחה דבר זה והעלה דלא פסק ואף למ״ש בס״י לקמן בסמוך לדחות ראיות הפר״ח מ״מ הא בסוף סי׳ זה ובסי׳ צ״א לא קיי״ל הכי אלא בהפסד מרובה וגם לצורך והוא מתה״ד סי׳ קנ״ט וכ׳ התה״ד שהוא כן לחד שינוי דתוס׳ בפ׳ כ״ה וגם על זה הקשיתי לקמן דלא מוכח גם אפי׳ לחד שינוי ול״ע עיל״ק סי׳ תע״ד לסמוך גם בשעו׳ מלוה ולצורך אלא להחמיר כפר״ח ובצירוף לזה הנה בסי׳ ת״כ כתבתי דיש דעות דכ״ש שהיס״ב לבד מבשל וא״כ ודאי לא מהני תו מליחה ועוד אפי״ת דפסק כח המלח להיות מלוח כרותח מ״מ עדיין חריף הוא וכמ״ש לק׳ בסי׳ הסמוך א״כ כ״ל דאין להקל אפי׳ בהפ״מ . והארכתי כי ראיתי שבס׳ יד יהודה האריך להקל בהפ״מ וכ״ל להחמיר בכל דבר חריף שמבשל כמ״ש בח״ד כאן דמ״ש בכלל צ״ו להקל כבר ישבתי וא״ת דסותרין דברי או״ה כדעת היד יהודה יש לנו להחזיק להחמיר כדברי האו״ה בכלל י״א שכ׳ בנידון דידן בנותן קודם הדחה אחרונה לכלי שני דנהגו לאסרו א״כ המנהג מכריע :

ועוד קשי׳ לי דברי יש״ש הנ״ל מה בכך דפסק כח מהמלח הא מ״מ ליש״ש עדיין החתיכה רותח כמ״ש הוא ז״ל גופי׳ בפ׳ כ״ה סי׳ ס״א דאע״ג דמלח לאחר שפליט דם פסק כחו אבל החתיכה עצמו הוא רותח ולא פסיק כחו אלא אפי״ה אין הדם בולע לתוך החתיכה אע״ג לגבי צלול אמרי׳ טהור מלוח וטמא תפל בולע הטהור הצלול שאצלו כדקיי״ל בסי׳ צ״א בהג״ה אבל דם אינו בולע אצלו דהתם נמי הדם תפל כיון שפסק כח המלח מ״מ אינו בולע משום דדם מסרק שריק אמנס תינח בטמא תפל אבל מלוח שהחתיכה הוא רותח ולא פסק כחו מנ״ל לרש״ל לחלוק על או״ה דמצרף עם כלי שני :

אמנם מה שהקשה הפמ״ג על המרש״ל דמתיר כאן ע״י מליחה שני׳ ויפלוט הא המרש״ל ס״ל הוא לקמן סי׳ ע׳ לאחר ששהה שיעור מליחה ואינה פולט דק לא אמרינן דאגב דיפלוט ציר פולט דם קו׳ זו כ״ל ליישב דטעמי׳ דמרש״ל זה דילא לו כן מלשון תוס׳ ורא״ש בפ׳ כיצד צולין שכתבו לאסור בשר שנפל לציר אחר שיעור מליחתו דאגב דפליט ציר לא אמרינן דפולט דם וראייתו אינו חזקה כ״כ כמ״ש עליו בת״ח כלל כ׳ דין ה׳ עי״ש ואלא מ״מ מחמיר המרש״ל משום די״ל שכך כוונתם מ״מ הכו דלא נוסיף עלי׳ דה״ד בבלע ע״י מליח אבל לא בנבלע ע״י כ״ש כעין שכ׳ הש״ך לקמן ס״ק ע״ד בכלי שאינו מנוקב דמליח גרע טפי :

סימן תס״ב

(א) בשר שור חי שנתנהו בכ״ר שהוסר מאור קודם מליחה נאסר משום דלחלוחית שע״ג חתיכה מתבשל ונבלע בבשר וגם הדם שבתוכו פי׳ ממקום למקום עיי׳ פלתי והא דכ׳ רא״ש בנמלח ע״ז כתבתי ב׳ תרוצים ובזה מיושב קו׳ הש״ך ס״ק ל״ז אאו״ה ורמ״א מה שהקשה מדברי רא״ש הבאתיו בסי׳ לפני זה ·

סעיף ט׳ בהגה בכלי שני מבשל, וכ׳ הט״ז משמע מכאן דבכלי ראשון אפי׳ בלא מליחה אסור ולא כר׳ ירוחם שכ׳ דמתיר בבשר שור שלא נמלח חי ונתנוהו בכלי ראשון שהוסר מעל האור והוא מרא״ש בפ׳ כירה שכ׳ בבשר שור דקיי״ל שם דאפי׳ בכלי ראשון לא מתבשל מיהו אם מלוח ישן הוא אפשר דממהר להתבשל ואפי׳ נמלח מחדש נהי דבשר אינו מתבשל הלחלוחית והמלח והדם שבתוכו מתבשל ונבלע בבשר ואסור והת״ח כלל ב׳ דין ד׳ כ׳ דאין להקל בזה אלא אפי׳ בלא נמלח אסור דמ״מ הלחלוחות שעליו מתבשל ובלא נמלח כלל איכא יותר לחלוחית וכ״כ בטור א״ח סי׳ שי״ח הלחלוחות מתבשל אפי׳ בלא מליחה כלל אע״ג דאין הבשר מתבשל והט״ז מסכים לר׳ ירוחם דבעי דוקא מליחה משום אע״ג דהה״נ דהלחלוחית מתבשל מ״מ אין כח להבליע כיון שהבשר אינו מבושל ע״כ ול״נ דרמ״א ס״ל אע״ג דלא מבשל מ״מ בולע ומ״ש הפלתי דרא״ש דס״ל עירוי ככ״ר לא חילק בין בישול לבלוע כל שאינו מבשל אינו מבליע אכי כתבתי לעיל סוס״י ת״כ דליתא כן בר״ן ורשב״א מפורש להדי׳ דאפי׳ לר״ת דס״ל עירוי מבשל מ״מ י״ל דאיכא חילוק בין בלוע לבישול ולא כפלתי כאן שמראה מקום לדבריו מר״ן ורשב״א אלא אפי׳ לתוס׳ זבחים דף צ״ו דלפום רהיטא משמע כפלתי אבל גם ז״א וכמ״ש .

אמנם צריך ליישב לרמ״א דא״כ למה נקיט הרא״ש שנמלח כיון דבכ״ר לחוד אסור י״ל משום ע״י המלח דמפליט הדם וציר איכא לחלוחית בודאי ופסיקא מלתא אבל בלא מליחה משכחת דליכא לחלוחית והוא יבש לפעמים ומשום דמיירי במליחה נקיט אורחי׳ וקושטא דמלתא דמתבשל הלחלוחית והמלח והדם שבתוך הדם וקמ״ל עוד אע״ג דמלח הוה כבשרא דתורא אפי׳ בכ״ר לא מבשל אבל המלח מהדם נתרכך ונתבשל הכל כמ״ש מג״י כלל א׳ סק״ח ואסור החתיכה משום שנתבשל בשבת וא״כ הדין כרמ״א דלא צריך מלח לסייע לבישול אלא מה דנקיט מלח משום אורחי׳ דמלתא דע״י המלח נעשה לחלוחות דמ״ש הרמ״א בת״ח להיפוך דיותר יש לחלוחות קודם המליחה ז״א הדעת נותן ועוד דהא קיי״ל דכנגד דם שעל החתיכה קודם הדחה ומליחה איכא ס׳ בחתיכה לפעמים כמ״ש הרמ״א ס״ב ולאחר מליחה קודם הדחה אחרונה קיי״ל דליכא בחתיכה ס׳ כס״ע הרי דיותר יש לחלוחית אחר המליחה ממה שנמלא בקודם .

אך י״ל דהרא״ש ס״ל כרבו מהר״מ מרו״ב דאיכא ס׳ בחתיכה נגד דם שעליו ורא״ש דרוצה לאסור כל החתיכה הלכך כ׳ שאם הי׳ נמלח דכנגד הדם והמלח ליכא ס׳ ולכך כ׳ הרא״ש שהי׳ מליח וא״כ איכא נמי דם ומלח כנגד ב׳ דברים ליכא ס׳ אבל לא כט״ז שכ׳ דבעי׳ לרא״ש מליח כדי לבלוע בבשר ולפי׳ ב׳ פירושים אלו ברא״ש שכתבתי מיושב קו׳ ש״ך ס״ק ל״ז מרא״ש אאו״ה ורמ״א דאסרו בהושם להבשר קודם הדחה א׳ בכ״ש ודו״ק וכבר ישבתי קו׳ הש״ך בסי׳ שלפני זה .

סימן תס״ב (גם זה הסי׳ נדפס בכפל)

א) הפר״ח חולק ארמ״א דגוי מסלפ״ת לא מהני אפי׳ בדרבנן ולא אתחזק איסורי׳ מדעת רוב ראשונים וישבתי לרמ״א דפסק דנאמן (ב) הב״ח חולק ארמ״א דמסלפ״ת אינו נאמן משום די״ל משום התפארות אומרת כן ואני כתבתי דליכא משום התפארות אם מדיחה וביאור דברי סמ״ק דאע״ג דיש ספק שמא הדיחה ברותחין מהני מספל״ת ולא ככנפי יונה דאוסר כה״ג (ג) עוד ביאור לדברי סמ״ק לשיטתי׳ א״ש וסמ״ג וסה״ת לשיטתיהו ג״כ א״ש ולדידן דקיי״ל כסמ״ג דבדיעבד סגי בהדחה א׳ כמ״ש רמ״א לעיל ס״ט א״כ נכון פסק רמ״א דמהני מסלפ״ת (ד) מה שכ׳ בנב״י ביודעות מנהג יהודית אי״צ מסיח לפ״ת לא נ״ל והפוסקים כולם לא פירשו בסמ״ג כן וכתבתי דהא ברגלים לדבר נאמן הגוי כלקמן סי׳ קפ״ז ס״ח ה״ד כשיש הכרה לפנינו בדבר הנידון משא״כ משום שיודעות מנהג יהודית ליכא כאן הכרה והשתנות הענין זה לא מקרי רגל״ד ·

סע״י בהגה ובחד מינהו סגי או במסלפ״ת וכו׳ הקשתי הא הב״י בסוס״י קל״ז כ׳ דאין להקל במסלפ״ת אפי׳ היכי דלא אתחזק איסורא מפני שכן דעת תשו׳ רשב״א ורא״ש וריב״ש ור״ן אינו רוצה להכריע להקל ואח״כ ראיתי בפר״ח כאן שחולק ארמ״א בזה ומביא ג״כ דעת הסמ״ג וריב״א הובא בב״י דלא סמכו אמסלפ״ת כאן ונמצא דרק הסמ״ק יחיד בדבר ועלה בזכרוני שהשגתי דברי פר״ח בספרי לאו״ח סי׳ תקי״ג סק״ח וסא״ר שם כ׳ עליו וכמה רב גוברי׳ לחלוק על הכרעות רמ״א כמרדכי ותה״ד אף שראה בב״י שהפוסקים חולקים ולא הי׳ לי׳ אז ס׳ פר״ח על היו״ד ואמנם עדיין זה אינו קושי׳ מאחר דרוב פוסקים חולקים אמרדכי ותה״ד ואמנם לא ראו בד״מ שם שכ׳

שכ' ואפשר דבאיסור דרבנן אפי' הרא"ש והריב"ש ורשב"א מודים דנאמן עי"ש אע"ג בתשו' רא"ש כלל י"ח ס"ל אפי' בדרבנן אינו נאמן לכך אינו נאמן שנתייסנה הכותי יב"ה י"ל התם אתחזק איסורי' ומריב"ש שכ' בסי' קל"ב על יהודי שלקח קנקנים ישנים מן הגוי כ' הריב"ש אפי' את"ל דבההיא אפי' גוי אחר נאמן מסלפ"ת ועוד ש"ה דאתחזק איסורי' וכ' הפר"ח דחילוק זה לחלק בין אתחזק איסור' או לא אתחזק כ' רק לרווחא דמלתא הוא ס"ל הכי מפני דס"ל לפשוט דשאר ראשונים ס"ל דגוי מסלפ"ת אינו נאמן כלל אפי' בלא אתחזק אבל רמ"א ס"ל אדרבה די"ל דהוא העיקר דנאמן בדרבנן ובקנקנים דאינו נאמן דוקא משום דהוה אתחזק וא"ת הא בתשו' רשב"א כ' בסי' תל"ז דיכול לסמוך בביתו של גוי מסלפ"ת שהם כלים חדשים ויראה כמו שאמר דמותר תיפ"ל דהתם רק מדרבנן אסור דסתם כלי של גוי אב"י ודין זה הובא לקמן סי' קכ"ב י"ל דאם אינו נראה כמו בהוא אומר בהם חדשים הוה חזקה שהם ישנים ונשתמש בהם אע"ג דהוה נטל"פ מ"מ אסור מדרבנן לכתחלה ומ"ש הפר"ח מסמ"ג וריב"ה דלא ס"ל דיהי' מהני מסלפ"ת מדלא הזכירו היתר זה רק היתר אם ישראל יוצא ונכנס :

איברא דהב"ח מפרש לדברי סמ"ג דס"ל באמת כן ובכן מוכח מתוך דבריו אבל במנ"י כלל א' דוחה לפי' הב"ח ואי דנלמוד כך מדברי סמ"ג מדלא הזכיר כלל דין מסלפ"ת דמהני י"ל דהוה מלתא דלא שכיחא דשפחה בבית ישראל סתמא יודעות במנהג יהודים ויודעות במשום או"ה נגעו בו וכה"ג ליכא משום מסלפ"ת ולכך כ' דבר ההוה דהיינו באיכא יוצא ונכנס ובתשו' ר"ן סי' כ"ה שכ' וז"ל ולענין מסלפ"ת נאמן באיסורין דרבנן כגון סתם יינם אפשר לדייק להקל מפ' הגוזל דקי"ד אבל איני רוצה לעשות מעשה שלא ראיתי מפורש לא' מגדולי ראשונים ומי שירצה לעשות לא אמחה עכ"ל ומדכ' סתמא סתם יינם משמע אפי' בליכא חזקה אינו נאמן כבר לפי"ת י"ל אדרבה אנן דמלינן למרדכי ותה"ד דמקילין גם אנן מלינן למיקל וגדולה מזו אי' בשו"ת להר"מ סוף ה' מא"ס אות ג' דאפי' באתחזק איסורא אם אין הגוי מכוין לשבח את מקחו דנאמן אנן עכ"פ מלינן לסמוך בלא אתחזק · ובחיבורי לאו"ח סי' של"א סק"ב הראיתי לדעת. לדעת התוס' כתובת כ"ד דמלפ"ת נאמן אפי' בדאו' וא"ש בזה מה שהקשה בתה"ד בכתביו סי' ק"ל דמתיר מסלפ"ת בפ"ג דבכורות בספק בכור ובעי"ד כ' דאינו נאמן ותמה על הרא"ש בהוא דאו' ולכאו' קשה דסותר לדברי עצמו דבכלל י"ה כ' דהגוי אינו נאמן על כותי שנתיסן לפי"ת אבל נהנ"ל יש לומר דדברי רא"ש שם דגוי אין נאמן דוקא משום דאשכוחי מעבה אבל בלא"ה נאמן הם דברי תוס' ודרך הרא"ש להביא דברי תוס' אע"ג דאיהו לא ס"ל כמ"ש מעי"ע בריפ"ק דברכות :

וב"ח כ' להחמיר היכא דאיכא למימר דלא נתכוונה נכרית אלא להתפארות להשביח שירותה דזריזה היתה להדיח הבשר בטוב שיהי' נקי מכל להלוחות והיכי די"ל להשביח עשה הנכרי בכ"ע אינו נאמנת די"ל דערומי קמערים וכמ"ש בפר"ח בס"ק מ' וחולק הב"ח ארמ"א דמתיר מסלפ"ת ובס' כנפי יונה דלא שרי כאן מסלפ"ת אלא באין לחוש שמא הדיחו בכ"ר או בעירוי כגון שלא הי' להם פנאי להחמים המים שני פעמים וכה"ג מתיר הסמ"ק מסלפ"ת כר"ן משום דעבידי לגלויי כי טעמו בו טעם מלח וכו' לפי"ז הי"ל לומר דסמ"ג פליג אסמ"ג דהסמ"ק מיירי כשיש לחוש שהדיח באיסור ואי"ה לבוא לידי ידיעה כלל לכך אינו מכשיר מסלפ"ת :

ובהיות שאין דעת רמ"א ואחרונים כן כ"ל ביאור דברי סמ"ק כדעת הרמ"א דז"ל הטור וכ' בס' המצות ואם נכרי משמש בבית ישראל ונתן הבשר בקדירה וא"י אם הדיחו אם לאו נאמן במסיח לפי תומו וכ"ש אם יודעים בטוב יהודים עיי' בב"י וכו' וקשה למה ביודעות בטוב יהודים הוה כ"ש אפי' ועוד בא"י בטיב יהודים למה נאמנת דלמה הדיחה כיון שאינו יודעות מנהג יהודים ע"כ נראה דס"ל לסמ"ק דזה בודאי הוא שהדיחה שלא יהי' מלוח ביותר ותתקלקל המאכל ומשרתת מירתת לקלקל המאכל ועוד דקפדי משום נקיות הלכך אפי' אינו יודעות בטיב יהודית הרי בודאי הדיחה אלא שמא הדיחה בכלי ראשון אמנס ז"א דגם זה טירחא הוא לה להיחס המים פעם אחרת וכיון דאינו מרויחה ואין לה הנאה אינו מכשלת וכל גוי נאמן שלא עשה מכשול בידים כדקיי"ל בסי' קי"ח ועיי' בהג"ה ש"ד סי' ל"ב אמנם שמא הדחה יותר טרחא לה מלהיחס מים אחרים לכך צריך מסלפ"ת אבל מסלפ"ת מהני וליכא משום התפארות כמ"ש הב"ח כיון בודאי כל משרתת מדיחה הבשר מן המלח שלא יתקלקל המאכל ומשום נקיות והחשש רק שמא הדיחה ברותחין תו ליכא התפארות ולקמן סי' תס"ד כתבתי אם בהתחלה היא מסלפ"ת שהדיחה אי הי' ברותחין ל"ל מסלפ"ת :

ויותר נ"ל בביאור דעת הסמ"ק וא"ש דליכא התפארות וגם הא באתחזק לא מהימן מסלפ"ת וגם יש להבין דסה"ת שהם דברי סמ"ג שלא הביא מסלפ"ת רק מירתת לחוד וכן קשה אסה"ת ובש"ד סי' ל"ב כתבו אף אם הגוי א"י מנהג ישראל אז הכל אסור אפי' ישראל יוצא ונכנס ושמא הגוי עשה להקל ערחו כמו שרגיל לעשות לפי שנראה לו שעשה כדין עכ"ל וקשה כיון שאינו יודעות מנהג ישראל האיך נראה לו שעשה כדין דהא מדין אינו יודע ע"כ נ"ל דהנה בהג"ה ש"ד סוס"י ע"ו כ' בשם סמ"ק בדיעבד סגי בהדחה אחת בהדחה אחרונה (בהג"ה לעיל גרסם בדין זה דבדיעבד סגי בהדחה א'. מרדכי ור"ן. ולא נמצא שם דבר זה) והביא על זה דברי סה"ת סי' ס"ז וש"ד סי' ל"ב שכ' דין דסעי' י' כאן שכן כתבו אם גוי או שפחה בבית ישראל והדיחו בשר ולא ראה ישראל אם רחה שני פעמים מותר אם ישראל יוצא ונכנס דמרתת א"כ מוכח דס"ל דאפי' בדיעב' אסור בלא הדיח שני פעמים ולא שרי שם אלא משום דמרתת :

ובהג"ה או"ה שער כ"ו כ' שגם בסמ"ג כ' כלשון סה"ת מכריע המרא' בהגש"ד להקל בדיע' בפ"א משום דא"ז כ' דלולי דמסתפינא ה"א בדיע' כשר בלא הדחה כלל והגאוני' כ' בשם מהר"מ דבכל חתיכה יש ס' כנגד דם והמלח א"כ בדיע' שרי בלא הדחה א"כ אן מלינן לסמוך דסגי בדיע' בהדחה אחת מעתה י"ל דלסמ"ק לשיטתי' דסגי בפ"א הדחה וקרוב הדבר שפעם א' הדיחה שלא נתקלקל המאכל וגם משום נקיות ותו ליכא משום התפארות כמ"ש הב"ח וחזקת איסור ודאי ליכא מכח סברות האלו אלא כיון דסברת אלו אינם מפורשים בגמ' אדרבה אסברת דקפדי אנקיות נראה להטיב להמעיין בע"ז דף ל' וכמ"ש המנ"י כלל א' א"כ אינו יוצא מידי ספק ומהני מסלפ"ת עם הסברות הנ"ל :

וא"ש מ"ש הסמ"ק וכ"ש אם יודעות במנהג יהודית ר"ל דודאי הדיחה הדחה א' לעשות כרצון בעה"ב דיש כאן ג' סברות שהדיחה שלא תתקלקל ואנקיות קפדי נוסף עוד שיהודים מקפידין משום איסורי להדיח אלא דלא רצה הסמ"ק לסמוך אטעמים האלה בלא מסלפ"ת משום דטעמים הלו אינם מפורשין בגמ' ועוד שמא להדיח ברותחין קיל לה כמש"ל וסה"ת וסמ"ג וש"ד גם הם לא פליגי אמסלפ"ת אלא איהו לשיטתיהו דס"ל דאפי' בדיעבד בעי' ב' פעמים א"כ לגבי ב"פ לא מהני סברות דקפדו אנקיות או שלא נתקלקל דלזה סגי בפעם א' א"כ מ"ש הסה"ת שאם אינו יודע במנהגי ישראל סברת שכדין עשה הוא שזה יודעות שישראל מדיחין בצונן וגם היא עושית כן דלהאס אמין נמי איכא טירחא אבל זאת איני יודעות שצריך להדיח ב' פעמים דוקא א"כ שפיר כ' סה"ת דנראה לו שעשה כדין דהיינו בפעם א' שהוא כדין ישראל לפי"ז הכל מודים דפ"א ודאי מדיחות א"כ דין דמסלפ"ת דמהני כאן תלי' אי סגי בדיע' בהדחה אחת א"כ אנן דקיי"ל כסמ"ק דסגי בדיע' בהדחה א' הגוי נאמן במסלפ"ת ולא כמ"ש הב"ח דסמ"ק יחיד בדבר דהא אנן מכריען לפסוק כסמ"ג משום דהגאונים בשם מהר"מ ס"ל בדיע' סגי בלא הדחה כלל ועיי' בסי' תנ"ט שכתבתי עוד סניפין לדעת מהר"מ :

ובזה י"ל דעת הריב"ה בסמ"ג שכ' דצריך דוקא קפילא דריב"ה חולק אסמ"ג וס"ל אפי' יודעות בטוב מנהגי יהודים לא שרי מטעם מירתת הואיל דפעם אחת היא מדיחה ולא יטריח יותר והישראל יוצא ונכנס לא מרגיש מאחר שפעם א' מדיחות וכ"ע לא ידעו דאנקיות קפדי ויתלה שבוודאי להכשיר עשה כהוגן דאל"כ למה הדיחה אפי' פ"א והריב"ה לעיל שם בסמ"ג ג"כ ס"ל דבעי דוקא ב"פ הדחה הלכך מצריך הריב"ה דוקא קפילה אבל שאר כל אדם לא מרגיש כיון שהי' הדחה אחת ואינו מלוח כל כך אבל קפילה מרגיש החילוק בין הדחה א' ובין ב' הדחות ואלא הריב"ה י"ל עוד לשיטתי' הובא לקמן בסמ"ג דס"ל דהמלח שנעשה נבלה מאדם יש עליו דין לטעמי' עבידא הלכך צריך קפילא שיהי' מרגיש טעם נמעט יותר מס' ואמה ואלף.

ובנב"י חלק אה"ע סוס"י ל"א מפרש דברי סמ"ק מ"ש וכ"ש אם יודע מנהג יהודים דר"ל דא"כ מקרי רגלים לדבר לעשות כמנהג יש לסמוך עליו אפי' בלא מסלפ"ת כמו לקמן סי' קפ"ז ס"ח שאם ניכר שהועילה הרפואות יש לסמוך אף על עוכ"מ אף שאינו מסלפ"ת וקשה לי א"כ אפי' באינה יודעות במנהג יהודים אמאי אינו רגלים לדבר דקפדי אנקיות ולא תתקלקל המאכל דקדירה יתירה מלח מקרי כטל"פ ע"ז דף ס"ח אבל לענ"ד נראה דלא מקרי רגלים לדבר אלא בשיש לפנינו איזה הכרה והשתנות בדבר משא"כ מה שהיא יודעת במנהג ישראל אפת"ל שמדיחה אינו אלא סברא בעלמא ולא מקרי רגלים בדבר :

סימן תס"ג

א) ישוב קו' תה"ד וש"ך סק"ב ארשב"א וש"ע דפסקו מסלפ"ת מהני בתערובות אם יש בו טעם הא ס"ל ט"כ מן התורה (ב) ישוב אט"ז א"ע סי' י"ז מה שדוחה דברי ריב"ש שכ' מסלפ"ת אי"צ קישור דברים אלא באומר סתם מת פלוני מותר (ג) תי' אקו' פר"ח מב"ק מוכח במסלפ"ת אם נאמן אפי' באתחזק נאמן ולא כש"ך ושוב כתבתי דאדרבה מב"ק ראי' לש"ך (ד) ישוב אש"ע לקמן סוס"י קכ"ב בנכנס לגוי והוא מסלפ"ת שהם חדשים ויראה כמו שהוא אומר דמותר לקנותם ולא אמרינן להשביח מקחו אומר כן ✦

בהגה סעי' י' או במסלפ"ת וכ' בב"י משום שהוא מדרבנן וכדאי' בגמ' ב"ק דף קי"ד נחיל דרבנן ותרומה דרבנן סומכין במסלפ"ת הנה כבר קיימתי פסק הרמ"א בסי' שלפני זה דלא כב"ח וכנפי יונה דמחמרי' עי"ש וכאן באתי להוסיף יען שיסבתי בחיבורי לאו"ח סי' של"א דעת השיטות דאפי' בדאו' נמי מהני מסלפ"ת בב' אופנים וגם בסי' תקי"ג באופן אחר. וכאן נ"ל בעוד אופן אחר שהוא קו' תה"ד וש"ך לקמן סי' נ"ח סק"ב הביאו על רשב"א וש"ע שם דפסקו דטועמין לגוי במסלפ"ת הא הם ס"ל טעם כעיקר מן התורה דהא מבואר מגמ' הנ"ל דאין סומכין לפ"ת אלא בעדות אשה בלבד :

ונ"ל דהנה בגמ' סו"פ האשה בתרא סוף ע"ב כ' דהא דלא חששו לשמא שכרה לגוי שיאמר כן במסלפ"ת משום דהאמרת עלי' בקופה אם הבעל

הבעל חי בקנס י"ב דרכים · אמנם עדיין צ"ע אפי' אם לא שכרו ניחוש שמא משקר מאשר כל פיהם דבר שוא וכמ"ש רשב"א בתשו' סי' קי"ח דמה"ט אינו נאמן בעלמא · וי"ל כמ"ש בב"ש סי' י"ז ס"ק ל"ח בשם הריב"ש ממה דפריך הש"ס שם בשמע קול מן ההר שפלוני מת ישא את אשתו . ופריך דלמא נרה היא דלמא שד הוא ע"כ והקשה הריב"ש דלמה לא פריך נמי דלמא גוי הוא הע"כ אם גוי הוא נאמן ש"מ דעדות גוי א"ל קישור דברים וכ' הט"ז דאינו ראי' והא דלא פריך שמא גוי הוא כי גוי אינו מכשיל לישראל בחנם כמו דקיי"ל ביו"ד סי' קי"ח א"כ ודאי אינו גוי והב"ש דוחה לדברי ט"ז וז"ל ולק"מ כי אעפ"י שגוי אינו מכשיל בחנם לישראל מ"מ כל שאינו מסלפ"ת לא מהני עכ"ל . וי"ל לט"ז דס"ל דהכל קשה דלמה אין הגוי נאמן אפי' אינו מסלפ"ת מטעם חומר שהחמרת עלי' בסופו כמו בעד א' ישראל וצ"ל בגוי איכא נמי חשש שמא שכרו הלכך לא הקילו כ"כ מטעם שהחמרת עלי' בסופו אלא באיכא נמי מסלפ"ת :

והנה המשל"מ כ' לדחות ראיות הריב"ש דלא פריך שמא גוי הוא דמה לגוי שם בין ההרים במקום שאין בני אדם מצויין ולדידי א"ש יותר לט"ז בחנם אין לחוש לגוי שאין גוי מכשיל בחנם וצ"ל שמא שכרו וזה ודאי אינו דאי שכרו יותר הוה שכרו במקום שבני אדם מצויין א"כ שיאמר כן מסלפ"ת וא"כ ליכא למיחוש לגוי ושכרו · כנ"ל ליישב הט"ז ולפי"ז בעלמא היכי דליכא למיחוש דשכרו לגוי נאמן במסלפ"ת דבחנם אינו מכשיל ואמנם היכי דיש לחוש לשמא שכרו אסור אלא בעדות אשה לא חיישינן לשמא שכרו כמ"ש הכנ"י משום חומר שהחמרת עלי' בסופה ולפ"ז צ"ק קו' תס"ד והס"ד דע"כ אי' בב"ק דאמר רב אשי דאין מסלפ"ת נאמן אלא בעדות אשה ותרומה ושבוי' דוקא אלו דכ"ד דוקא מתירין ויש לחוש לשמא שכבו משא"כ לקמן בסי' נ"ה או כאן לענין איסור והיתר דלא שייך שמא שכרו לגוי שיאמר מסלפ"ת דלא מרגיש טעם האיסור דאם רוצה לאכול איסור מאן מוחה לו ובחנם אין הגוי מכשיל ורק משום לא פלוג לא סמכו על גוי בלא מסלפ"ת שלא יסמכו בעדות אשה בלא מסלפ"ת כעין שכ' תוס' חולין די"ה בכפל החמירו בעלמא משום איסור ערוה :

ובזה נגמר התי' הנ"ל שישבתי הט"ז שכתבתי דליכא חשש בין ההרים לגוי שמא שכרו א"כ אפי' יש שם גוי בין ההרים שפיר נאמן וקשה על תי' זה מה בכך דליכא חשש שמא שכרו אפי"ה קיי"ל דבעי דוקא מסלפ"ת והא ראי' באיסור והיתר דלא שייך שמא שכרו אפי"ה בעי מסלפ"ת א"כ שפיר הקשה הב"ש אט"ז דשפיר הקשה הריב"ש דאמאי לא פריך שמא גוי הוא ובעי מסיח לפי תומו וקול סתם מהר שמת פלוני אינו מסלפ"ת בלא קישור דברים אמנם למ"ש א"ז דשמא גוי הוא ובעי מסלפ"ת אפי' בליכא חשש ששכרו הוא רק משום לא פלוג א"כ עדיפא מקשי דלמא נרה ושד הוא דמדינא אינו נאמנת וק"ל :

ובפ"ה הקשה כאן אש"ך דמחלק בדרבנן נאמן במסלפ"ת בלא אתחזק אבל באתחזק אינו נאמן הא בב"ק שם דקי"ד דאי' שם דנאמן מסלפ"ת ומוקי שם מתני' דנאמן אשה וקטן מכאן ילא כחיל זה במסלפ"ת ומסתמא מיירי אפי' החזיק א' בנחיל הרי דאין חילוק במסלפ"ת אם נאמן אפי' באתחזק כמי נאמן א"כ גוי דאינו נאמן כמי אין חילוק בין אתחזק וסוגי' דב"ק מיירי בשאר מסלפ"ת ע"כ ולכאו' יש לומר כמו לפ"ה יש חילוק בין גוי לשאר מסלפ"ת כן י"ל לש"ך יש חילוק אלא כך החילוק שאר מסלפ"ת נאמן אפי' אתחזק וגוי אינו נאמן רק בלא אתחזק . ועוד מה דקאמר דמתני' בכ"ע מיירי ז"א דהא מוקי למתני' במשכחת היינו בבעלים מרדפין הרי דמתני' לא מלא תנן כן י"ל דגם לענין אתחזק לא במלא תנן :

ועוד י"ל דלכך צריך בעלים מרדפין דמסתמא הם מוחזקים ראשונים בו ונאמן במסלפ"ת שאי"א אח"כ להוציא מידם להפוקי אם אין בעלים מרדפין והאחרים החזיקו בהם אין מסלפ"ת מהני להוציא מידם משמע הא אם אין בעלים מרדפין והוחזקו בהם אחר אין מסלפ"ת מוליא מידו א"כ אדרבה משם יש ראי' לש"ך דאין מסלפ"ת נאמן במקום חזקה בדרבנן :

וקשה לי אש"ע לקמן סוס"י קכ"ב שפ' בנכנס לבית ורואה שם כלים והגוי מסלפ"ת שהם חדשים ירלה שם כמו שהוא אומר מותר לקנותם והוא מתשו' רשב"א סי' תנ"ז וברשב"א ליתא שם רק דמותר להשתמש בהם ית"כ לקנותם מנ"ל דשרי דלמא להשביח מקחו אמר כן . וי"ל דס"ל לש"ע כיון דכ' מרשב"א דלא נאמן במסלפ"ת רק משום בדיע' בלא"ה מותר משום דסתם כלי ש"ג אב"י מטעם זה ה"כ אע"ג משום להשביח מקחו אינו נאמן במסלפ"ת שרי משום האי טעמא כיון בדיע' מותר דסתם כלי ש"ג אב"י ובסוס"י קל"ז בהכשר כליט דאוסר מסלפ"ת שהי' בכלי יין לא שייך אב"י דיין כ"ז שנתישן משביח יותר כמבואר בפוסקים :

סי' תס"ד ·

(א) אשה ששכחה אם מלחה מתיר הט"ז משום ס' דרבנן (ב) ומ"ש הפרמ"ג בפי' הט"ז דלעיל סעי' י' דמסיח לפי"ת אינו נאמן במקום דיש טירחא כתבתי מא"ע דנאמן מסלפ"ת אפי' ביש טירחא וגם מה שמישב הפרמ"ג לט"ז אי לאו משום ס' דרבנן יש לחוש שמא הדיחה ברותחין ג"כ דחיתי (ג) עוד כתבתי כיון בהתחלה היתה מסלפ"ת מותר אח"כ לשואלה אם הדיחה ברותחין דבלא"ה סברה שתאמר שהדיחה ברותחין שמסיד הפסולות (ד) וכתבתי אני ישוב לט"ז דמתיר מטעם ס' דרבנן ותי' אקו' נה"כ על הט"ז (ה) ביאור תוס' קדושין דס"ה דבשר שצריך ניקור לא מקרי אתחזק איסורי וה"ה בשר שצריך מליחה לנקר הדם וכט"ז סי' קכ"ז דס"ל הך סברא ולא כנה"כ שם וביאור לדברי תוס' במקום חזקה אין ע"א נאמן להתיר במקום חזקת איסור ואין ע"א נאמן לאסור ג"כ היינו במקום חזקת היתר אמנם בשתקו הבעלים נאמן העד משום שתיקה כהודאה (ו) ראי' מרש"י ותוס' גיטין ד"ב ע"ב הבשר הצריך ניקור לא מקרי אתחזיק איסורי' (ז) קו' אט"ז דמתיר מטעם ס' דרבנן לו יהי' דניקר לא מקרי אתחזק ה"ד לענין עד א' אבל בנידון בשכחה אם מלחה דט"ז דמדמה לב' חתיכות והוה כחד בחד והוה כאתחזק וס' דרבנן להחמיר וגם מסלפ"ת צ"ע אם מהני כמ"ש ח"ד לגבי מסלפ"ת מהני דלא מקרי ניקור אתחזק וכתבתי טעמי' דט"ז דמתיר משום רוב (ח) ובמשבצות הקשה הא הוה רובא דתליא במעשה וכתבתי די"ל רובא דתלי' במעשה מה"ת לאו רוב ולא כשערי תורה (ט) ולדינא נ' כנה"כ דאוסר דמליחה עסק רב אי מלחה לא הי' שכחה ונ"ל בהי' לה טרדות ושפיר י"ל דשכחה תו ליכא רוב שודאי מלחה די"ל דע"י טרדות שכחה למלוח וגם מה שמתרץ הפלתי לט"ז ג"כ השבתי :

א) **בש"ע סעי"א** בשר שנתבשל בלא מליחה בט"ז ס"ק כ"ד כ' באשה ששכחה אם מלחה אותה תחלה אם לאו והתרנו דלא הוה אלא ספיקא דרבנן ולקולא וא"ל דמוקמינן לה אחזקה דמעיקרא שלא היתה מלוחה דא"כ גם כאן אמאי אנו מתירין מכח מסיח לפ"ת ולא אמרינן אוקמוה אחזקה דמעיקרא ולא היתה מלוחה ובנה"כ דלא טב הורה דודאי לא אמרי' כה"ג ספק דרבנן ולקולא דא"כ למה הוצרכו כל הפוסקים הכא מסלפ"ת וכו' ולא שרי מטעם ס' דרבנן ופמ"ג תי' מטעם ס' דרבנן בלא מסלפ"ת לא שרי משום דאיכא סברא יותר לאיסור דלא טרח להדיח או שהדיח בכ"ר דיותר טוב מעביר הפסולות אלא ע"י מסלפ"ת נעשה ספק שקול ע"כ ויפה הקשה הט"ז נימא אוקמי' אחזקה א"ו דלא מוקמינן אחזקה · וקשה לי א"כ אט"ז דמשמע במסלפ"ת לבד אינו נאמן אלא דנעשה ע"י מסלפ"ת ספק שקול ולמה אינו ודאי נאמן מטעם מסלפ"ת ולא מטעם ספק צ"ל נמי משום דיש טירחא בהדחה וז"א דהא קיי"ל באה"ע סי"ק סט"ו באין המסלפ"ת מזכיר שם המת צ"ל קברתיו ואין לך טירחא גדולה מן קבורה ואפי"ה מהני מסלפ"ת ולפי"ז יש ליישב הפוסקים שכתבו דלא צריך לומר וקברתיו וקשה עליהם דלמה נקיט בכל המעשים שם שאמר וקברתיו ודוחק לומר דמביא כל אלו משום מעשה שהי' כך הי' ולמ"ש א"ש די"ל דרבותא קמ"ל באמת קברתיו אין צריך אלא דקמ"ל רבותא אם אמר קברתיו דאיכא טירחא אפי"ה מהימנן :

ב') **אמנם** גם תי' הפרמ"ג דמשו"ה לא שרי מטעם ספיקי דרבנן משום דלא הוה ס' שקול דלמא לא הדיחה משום טירחא או שמא הדיחה בכ"ר דכנגד טירחא י"ל איכא סברת אנקיות קפדי ועוד שלא יתקלקל הבשר מייתרה מלח בלא הדחה . וכנגד כ"ר שמא הדיחה י"ל דע"ז יש לה נאמנות כיון בתחלה היתה מסלפ"ת שהדיחה דהכי אי' שם באה"ע סעי' י"ד וט"ו דאם הי' בהתחלה במלפ"ת שלא בשאלה יכול אח"כ לשאול הגוי יתר הדברים . ועוד הא אוקמוה המים אהזקתן שלא הי' רותחין אע"ג בפמ"ג בסי' ס"ה במ"ז סק"ט ד"ה ואכתי דזה לא מקרי חזקה משום דעתיד להשתנות להיות חמים ולאו חזקה הוא הנה כתבתי בחיבורי זה סי' זה ובפתיחת הסי' אות ה' דחזקה העשוי' להשתנות לאו דאינו חזקה כלל אלא דלאו חזקה אלימתא הוא וא"כ כנגד סברא בעלמא דהדיחה ברותחין משום דמסיר הפסולת מהני חזקה עשוי' להשתנות שיהי' ספק וה"ק נה"כ צ"ל מסלפ"ת ונמלא שפיר דחה הנה"כ לראיות הט"ז :

ג') **וסיים** הנה"כ דמטעם ספיקי דרבנן לא שרי משום דאיכא חזקת איסור דם בחתיכה ולפי"ז מקיל בפלתי שדעתו לקמן סי' ק"י דס' דרבנן לקולא אפי' במקום אתחזק איסורי ולא כש"ך וכבר ישבתי דעת הש"ך מקו' הפ"ח לקמן סי' ק"י ושע"מ בפ"י מה' מקואות ובחיבורי על או"ח סי' תל"ז והט"ז גופי' ס"ל הכי ביו"ד ובאו"ח סי' ת"ט :

ולפ"ז דברי ט"ז תמוהין וכל אחרונים דחו טעמו משום ס' דרבנן משום דבאתחזק ס' דרבנן אסור וקו' נה"כ על הט"ז דלמה צריך מסלפ"ת וכן בנב"י קמא סי' כ"ג כ' דמלד ס' דרבנן אסור והט"ז דמתיר כאן הוא מטעם רוב כמ"ש הט"ז אח"כ עכ"פ מט"ז מבואר דאינו כן אלא טעמא דט"ז משום ס' דרבנן כמי שרי ובח"ד כאן כ' דט"ז מתיר מטעם ספק דרבנן דלא מקרי אתחזק איסורא בשר שלא נמלח כיון שחתיכה כולו היתר אלא הדם שבתוכו ואנו תולין שהוסר הדם וכמ"ש כי"ב הט"ז לקמן סס"י קכ"ז בירך שלריך לנקרו מן הגיד לא מקרי אתחזק איסורי וע"א נאמן וכי"ב כ' בש"ש בשמעתא ג' פ' ז' והבאתיו בחיבורי לאו"ח סי' תקי"ג סק"ח · מעתה לפי"ז י"ל דברי ט"ז בטוב טעם כי שם העליתי דדוקא באיכא חזקת איסור שהי' פעם איסור ברור הוא דהוה חזקת אבל חזקה דמעיקרא ושע"י החזקה דמעיקרא יהי' אתחזק איסורי' הא לא אמרינן והבאתי ראי' מט"ז דכאן דח"ד והש"ש תירלו לט"ז דמקיל בספיקי משום דליכא בחתיכה חזקת איסור אלא הדם מ"מ איכא חזקה להחתיכה חזקה דמעיקרא שלא נמלחה אלא ע"כ דחזקה דמעיקרא לא מגרע הספק דרבנן להיות נקרא אתחזק איסורי' והוא גופי' דבריו של הט"ז לשיטתי' איהו ס"ל בניקור הגיד לא מקרי אתחזק איסורי'

איסורי' וה"ה חתיכה נמי דם ולא דן הט"ז רק משום חזקה דמעיקרא שלא נמלחה וקאמר דכנגד חזקה דמעיקרא ס' דרבנן לקולא וא"כ א"ש אע"ג דט"ז גופי' ס"ל ס' דרבנן להחמיר במקום אתחזק אסורי היינו בחזקת איסור ברור בגופי' אבל לא בחזקה דמעיקרא ולפי"ז שפיר הבית הט"ז ראי' דהל"כ כלו' דגם חזקה דמעיקרא מקרי חזקת איסור למה מסלפ"ת נאמן דהא אינו נאמן מסלפ"ת באתחזק איסור א"ו חזקה מעיקרא לא מקרי אתחזק איסורי' ולפי"ז לא קשה קו' הנ"כ א"כ כיון מכח ס' דרבנן מותר משום דלא מקרי אתחזק ל"ל מסלפ"ת דהשתא ל"ק דודאי חזקה דמעיקרא חזקה מקרי וי"ל משום לא פלוג היכי דאתחזק איסורי החמירו גם בחזקה דמעיקרא דבעי מסלפ"ת וי"ל דוקא בגוי החמירו ולא התירו מטעם ספיקי דרבנן אבל אי נימא דחזקה דמעיקרא מקרי אתחזק אסורי' כמו דס"ל הנה"כ קשה הא קיי"ל במקום אתחזק איסורי' לא מהני מסלפ"ת הנה זה קשה אנה"כ טובא היכי משכחת באתחזק איסור לא מהני בדרבנן מסלפ"ת הא בלא"ה הוה רק ספיקי דרבנן רק משום דסד"ר במקום חזקה אסור מ"מ באיכא מסלפ"ת אמאי אסור וא"ת דמסלפ"ת רק נאמן לנה"כ במקום דליכא חזקה שם ל"ל מסלפ"ת כיון דליכא חזקה בלא"ה שרי מטעם ספק דרבנן והגם שוב ראיתי בא"ז קושיא די"ל דל"מ למיעבד לכתחלה משום ס' דרבנן אסור למיעבד לכתחלה ומשום מסלפ"ת סמכינן לכתחלה בליכא חזקה וא"ש הש"ך וק"ל:

ה **ונעיין** בס' א"ד וש"ש דס' חתיכה שלא נמלחה לא מקרי אתחזק איסורי כמו שכ' הט"ז בחתיכה שצריכה ניקור בסי' קכ"ז ולא ברמ"א שם והנה כל ראיות שהביא הט"ז שם בסי' קכ"ז דוחה בנה"כ אמנם ראי' אחת שכ' הט"ז מתוס' קדושין דף ס"ה ע"ב ד"ה נטמאו נ"ל לקיים כט"ז ולא כנה"כ דז"ל התוס' שם וצריך לומר דהא דאמר בכל דוכתין גיטין דף ב' ע"ב ע"א נאמן באיסורין ה"ד להתיר כגון בשר זו מנוקרת או חתיכה זו של שומן אבל לאסור הדבר אינו נאמן אלא כמו שפרשתי עכ"ל וזהו ע"כ אפי' אין בידו לתקן כמו גבי שומן וע"כ לומר דאלו נקראו בכלל שלא הי' חזקה לא להיתר ולא לאיסור מתחלה משו"ה נאמן בכ"ג להיתר בזה עכ"ל הט"ז וכ' בנה"כ דמתוס' אין ראי' דתוס' לא נקטי התם להכי ולא באו אלא לומר דע"א נאמן להתירא דוקא ומ"ש כגון בשר זו מנוקר היינו היכי דאיכא ב' חתיכות א' מנוקר וא' שאינו מנוקר ואומר זהו מנוקר או אפשר דס"ל לתוס' קדושין כדעת ר"א מנין דע"א נאמן אפי' באתחזק איסורי:

וקשה לי לנה"כ דהנה לתי' הא' דעת נה"כ דתוס' ס"ל דאין ע"א נאמן לאסור במקום חזקה דהיינו כנגד חזקת היתר אבל להתיר נאמן כנגד חזקת איסור וכגון בשר שצריך ניקור לש"ך וקשה מאי שנא חזקת היתר דאי"כ לאסור מחזקת היתר ולמה כנגד חזקת איסור נאמן להתיר ועוד אי ס"ל תוס' להתיר נאמן במקום חזקת איסור למה נקטי בהעד אומר חתיכה זו של שומן דליכא כאן חזקת איסור כמ"ש בנמ"י בשם רי"פ האשה בב' חתיכות א' של שומן וא' של חלב לא מקרי חזקת איסור בגופה:

ו **ראיתי** גם בפנ"י שם ובגיטין דף ג' ע"א ברש"י ריש הדף שהבין ג"כ שכוונת התוס' לחלק בין להיתר ובין לאיסור וכ' עליהם שדבריהם שלא בדקדוק אע"ג דשפיר יש לחלק בין להתירא נאמן לאיסורא היינו אם נאמר דע"א נאמן באתחזק להתירא ולא לאיסור כשאינו בידו משא"כ כאן לענין בשר זו מנוקרת לא הוצרכו לכך דבלא"ה פשיטא דנאמן משום שבידו וכן לענין חתיכה זו שומן נמי טעמא אחרינא איכא דלא אתחזק איסורי' עכ"ל וכן ראיתי בהאחרונים שתפסו כוונות התוס' כן לחלק בין להתיר האיסור ובין לאסור המותר ולא נראה כלל כי קו' הפנ"י הם קו' גדולות ולא שייך לומר על קו' כי"ב לומר שתוס' כ' שלא בדקדוק ועוד קשה הא תוס' כ' דבריהם עפ"י פירושם לפני זה וכמ"ש תוס' כדפרשתי ובפירושם לעיל לא הזכירו אפי' ברמז לחלק כן דלהתיר האיסור נאמן במקום חזקת איסור ולאסור המותר אינו נאמן.

אלא נ' פשוט להדבריהם דלעיל קאי דנטמאו טהרותיך דנאמן היינו כדפרשתי ר"ל בהלה שותק אבל באינו שותק כגון שאמר א"י אינו נאמן ע"א במקום חזקה דהיינו חזקת היתר וכמ"ש הרא"ש בפ' הנזיקין להדי' ואין חילוק בין שאומר לאסור במקום חזקת היתר או להתיר במקום חזקת איסור דכל מטרת התוס' דבמקום חזקה אינו נאמן ונקטי תוס' לרבותי' דליכא חזקת איסור נאמן אפי' להתיר ולהקל נמי נאמן כגון בשר זו מנוקרת או זו דשומן ליכא חזקת איסור נאמן מכ"ש לחומרא לאסור המותר במקום דליכא חזקה דנאמן וכמ"ש הרא"ש בפ' הנזיקין אם נאמן להתיר שלא במקום חזקה מכ"ש לאסור המותר ובסיפא נקיט רבותא אבל במקום חזקה אין ע"א נאמן בלא שתיקה דהיינו אפי' לאסור המותר מכ"ש להתיר האסור א"כ מבואר מתוס' קדושין כט"ז דבשר זה מנוקרת לא מקרי אתחזק איסורי אלא הוא בחדא מחתא לב' חתיכות א' חלב וא' שומן.

והנה כי"ב במנחת כהן דף מ"ג ע"ב דגוי מסלפ"ת להתיר אינו נאמן בדרבנן באתחזיק איסורי אבל לאסור אינו נאמן במסלפ"ת אפי' בליכא חזקת היתר כמו ע"א אין נאמן לאסור ע"כ· א"כ גם המ"כ ס"ל כפוסקים האחרונים הנ"ל ול"נ פשוט כמ"ש דאינו נאמן לאסור במקום דאיכא כנגד היתר ולפי"ז היכי דליכא חזקת היתר נאמן הגוי לאסור במספל"ת כיון דמדמי במ"כ בשם פוסקים גבי מסלפ"ת להתיר ולאסור לע"א ועיי' סי' קמ"ד העליתי להלכה דבשל גוי נאמן גוי להחמיר אפי' במסיח מקחו:

ו' **ועוד** נ"ל מרש"י ותוס' גיטין דף ב' ע"ב כט"ז דפריך שם לרבה דבעי בפ"נ ובפ"נ משום דלא בקיאין לשמה לבעי תרי ומשני ע"א נאמן באיסורין ופריך אימור דע"א נאמן באיסורין היכי דלא אתחזק אבל היכי דאתחזק לא ופרש"י ד"ה ע"א נאמן באיסורין שהרי האמינה תורה א' וא' על הפרשת תרומה ושחיטה וניקר הגיד והחלב ואמאי דאמר אימור ע"א נאמן בלא אתחזק כ' רש"י ומתרומה ושחיטה לא מצי למילף דהתם בידו ולא נקיט גם כאן רש"י ניקר הגידין והחלב אע"כ דוקא תרומה ושחיטה מקרי אתחזק שפיר מקשי רש"י מהם במקום אתחזק אבל ניקור גיד והלב לא מקרי אתחזק כט"ז וא"ש נמי פרש"י ד"ה דלא אתחזק איסורי' דחלב בכך התיכה גופי' מה בעי רש"י בזה אלא משום דהש"ס קאמר אימור דאמרינן ע"א נאמן בלא אתחזק איסורי' כגון ס' של שומן ס' של חלב וקשי' לרש"י הא נאמן בניקור הגיד והחלב ולא דמי להתיכה ס' שומן ס' חלב הוא דלא אתחזק איסורי' משא"כ בניקור איכא חזקת איסור בגופי' וכוונתו דהך ס' שומן מיירי בב' חתיכות א' של שומן וא' של חלב ואפ"ה לא מקרי אתחזק איסורי' משום דליכא חזקת איסור בגופי' וכמ"ש בנמ"י סברא זו לרש"י רי"פ האשה רבה בב' חתיכות א' של שומן וא' של חלב אע"ג דאקבע איסורי' מקרי לא מקרי אתחזק איסורי' משום דלאו איסורי' בגופי' דחתיכה א"כ ממילא לא קשה מניקור דנ"כ אקבע איסורי מקרי בב' חתיכות א' של חלב וא' של שומן אבל אתחזק איסורא לא מקרי:

וכ"נ דס"ל לתוס' שם שהקשו אפרש"י דלמה מזכיר הפרשת תרומה ושחיטה שהם בידו משמע אבל נקור הגיד והחלב יפה מזכיר וע"ז דהי הש"ס אימור דנאמן במקום דליכא חזקה א"כ ש"מ דניקר הגיד והחלב לא מקרי אתחזק וכ"כ מלשונם שם שכ' תרומה ושחיטה לא הי' רש"י להזכיר דהנהו נאמן אפי' באתחזק איסור משום בידו משמע אבל ניקור מגיד והחלב א"ש לרש"י דנקיט משמע בהנהו הטעם דנאמן משום דלא אתחזק איסורי חשיב והוה בכלל מה שתי' הש"ס אימור דאמרינן דע"א נאמן היכי דלא אתחזק אניקור הגיד והחלב. נמצא מש"ל סי"ט בפתיחה איני בפנים דלא כט"ז לא דחיתי רק לראיות הט"ז ממעשים בכל יום במאמינים לע"א שבשר זה מנוקר וסמכתי לכתוב כן שלא כט"ז מפני שנה"כ כבר דחה לכל ראיות הט"ז אבל למ"ש כאן קנה ראיות הט"ז מתוס' קדושין וגם מרש"י ותוס' גיטין הכי מוכח א"כ הדין כט"ז:

ז' **אמנם** בנידון שבכאן אם מלחה קשה אף דאמרינן כט"ז בניקור לא מקרי אתחזיק הא כ' הט"ז אמאי דדומה לב' חתיכות א' שומן וא' חלב וא"כ הא תינח לענין ע"א דנאמן בב' חתיכות להעיד שזו הוא של חלב אלמא לענין ע"א לא מקרי אתחזק ואקבע איסורי' שרי לענין ע"א אבל כאן בס' דרבנן בס' אם מלחה אמאי שרי הא בב' חתיכות חד כהד באיסור דרבנן נקולא אלמא אקבע איסורי' לגבי ס' דרבנן הוה כאתחזק איסורי' וכי"ב קשה אה"ד שכ' דמסלפ"ת מהני דלא מקרי אתחזק בניקור הנה בב' חתיכות וא' איסור דרבנן נ"ע אי מסלפ"ת מהני כמו ס' דרבנן לא מהני אלא נ"ל דט"ז אינו מתיר מטעם חזקה אלא מטעם רוב כמ"ש בנב"י סי' כ"ג:

ח' **ומ"ש** הפלתי ראי' לט"ז למ"ד ק"ש דרבנן וספק קרא ק"ש א"י לחזור ולקרות אלמא אע"ג דאיכא חזקת חיוב ספק מוליא מידי ודאי בזה יש לדחות עיי' מ"ש הח"ד בסי' ק"י בבית הספק שלו באם אינו מחויב להתפלל ומתפלל נשם חיוב איסורי עביד ומשבלות זהב הקשה אט"ז דהא הוה רובא דתלי' במעשה הנה ראיתי כעת בשערי תורה ח"ג כלל ט"ו דרובא דתלי' במעשה רק מדרבנן אינו רוב מרשב"א חולין דף ט' ולא כפנ"י ואני כתבתי לעיל סי' ז' בדברי יוסף דמרשב"א אין ראי', ומש"ש דהטעם דלא אמרי' רובא דתלי' במעשה משום דאיכא חזקה שלא נעשה מעשה והקשה הא רובא וחזקה רובא עדיף ותי' ולבסוף נסתר בקשי' ואי"ל לזה אלא כמ"ש רשב"א בחדו' דף י"ב כיון דרובא תלי' במעשה והמיעוט לא תלוי במעשה הוה המיעוט שביח מהרוב וי"ל דהוה כפלגא ופלגא אלא י"ל דמ"ש הט"ז רוב מולחין לאו דוקא אלא הכל מולחין וליכא אפי' מיעוט:

ט' **ואולם** הנה"כ כ' טעם אחר להחמיר משום דמליחה מעשה רב לא ה"ל לשכוח אם מלחה ול"ע לפי"ז אם היתה טרודה מאוד דיש במה לתלות השכחה או שהי' מולחת בשר הרבה ויש לה ספק על חתיכה דאי"ל כש"ך דמסתבר דלא מלחה דאם מלחה לא הוה שכחה דשפיר שכחה מחמת טרדת רב או מחמת שמלחה חתיכות אחרת אמנם כה"ג אסורה כיון דכל טעמו של ט"ז דשרי מטעם דרוב מולחין כאן לא שייך רוב דשמא מחמת טרדה או מחמת שהשבה שמלחה עם חתיכות אחר ובאמת לא מלחה:

אולם הפלתי מישב לט"ז דכנגד שכ' הש"ך דאם מלחה לא הי' לה לשכח כ' הפלתי דיש סברא להיפך אם מלחה מה הביאה לספק דעשתה מעשה רב כזה ומסקנתו בדרבנן ספק מוליא מידי ודאי ע"כ אולם זה הדבר תלי' בב' לשונות פסחים דף ט' ולל"ב דקיי"ל כוותי' לכאו' התם ספק וספק אבל אין ספק מוליא מידי ודאי. ועוד כתשו' א' כתבתי דרובא דתלי' במעשה בבכורות משום דאיכא ב' חזקות כנגד הרוב וגם כאן איכא ב' חזקות חזקה דמעיקרא וניקור הוה עכ"פ אתחזק כמש"ל ונ"י שכ' דט"ז דלא מתיר אלא מטעם רוב ב' חזקות עדיף מרובא:

סימן תס"ה.

א' בספק אם שהה שיעור מליחה והודח פ' בס' שו"ת מהרי"א דצריך לחזור ולמלוח שנית ואם כבר נתבשל מותר ואני השבתי

השבתי על כל דבריו אלא אם נתבשל אסור בדיעבד (ב) כתבתי ישוב לראיות פלתי סי' ק"י ממנחות דף ס"ח שרוצה להוכיח דס' דרבנן לקולא אפי' באתחזק (ג) חתיכה שנתבשלה בלא מליחה עם ס' חתיכות ונפלה לקדירה אחרת אוסר אותה חתיכה · פרמ"ג · (ד) אשה שמלחה בשר והי' שם חתיכות חלב ולא ידעה אם החלב נמלח עם הבשר ופ' בצ"צ דהוה מין בשא"מ חלב עם בשר ואי ליכא ס' הוה ס' דאו' ולחומרא ופר"ח ס"ק מ"ד הסכים עמו וכ' פלתי דאם קלף כל הבשר מותר דרוב הפוסקים פסקו במליחה סגי בקליפה וליתא כמ"ש בסי' ק"ה דלא הי' לפניהם ספ' א"ז שכ' כל הפוסקים ס"ל מליחה בס' וראב"י יחיד בדבר שכ' דסגי בקליפה ואפי' לראב"י גופי' אינו ברור להלכה כך ·

סעי' י"א בשו"ת מהרי"א סי' קט"ז כ' על השאלה אשה א' שמלחה בשר ואח"כ הלכה מיד לחנות והדיחה המשרתת את הבשר והאשה אמרה שיש ספק אם שהה שיעור מליחה או לא ומתיר השואל והוא ז"ל הסכים עמו וכ' דהט"ז דמתיר בשהה אם נמלחה לשיטתי' אזיל דהבשר שאינו מנוקר לא מקרי אתחזק איסור והש"ך לטעמי' בנה"כ סוס"י קכ"ז דחולק שם אט"ז הלכך אוסר כאן ועוד כדס עדיפא דלא מקרי אתחזק איסורי' דהא חזי לאומלא והיינו כס' לא נמלחה כלל אתחזק איסור דודאי יש בו דם ויצא ע"י בישול משא"כ נמלח וס' אי שהה שיעור מליחה מ"מ כבר איתרע חזקה דמעיקרא ע"י מעשה המליחה המסלקת החזקת איסור דם אמרי' שפיר סד"ר להקל וגם הש"ך מודה דמותר ולדידי דבריו ז"ל צ"ע דהנראה מט"ז דלאו משום דאזיל לשיטתי' דסי' קכ"ז אלא דטעמי' דט"ז אע"ג דאיכא חזקה דמעיקרא כנגד חזקה דמעיקרא אמרינן ס' דרבנן לקולא ודוקא כנגד חזקת איסור והש"ך חולק דגם כנגד חזקה דמעיקרא נמי אמרי' ס' דרבנן להחמיר וא"כ בנידון זה נמי איכא לחתיכה חזקה דמעיקרא הי' דם בחתיכה כן גם עתה יש בו עוד דם והמליחה אינו מסלק החזקה כולו שיצא כל הדם ועוד גם בהזמן י"ל דהוה מוקמינן החזקה דמעיקרא דעדיין לא הי' עבר הזמן כעין שכ' תוס' יבמות דף ס"ה בקטן פוסל תרומה דמוקמינן החזקה שלא בא עדיין זמן גדלות כן ה"נ לא בא עדיין זמן שהיית שיעור מליחה ועיי' כ"י בפמ"ג סי' של"א באו"ח בס' נולד בה"ש דאמרי' חזקה כה"ג שלא בא זמן שבת כחזקה מעיקרא והרימ"ט סי"א וסי' כ' מקשי אתוס' יבמות הנ"ל ובמק"א ישבתיו ואפי' הט"ז דמיקל בשהה אם מלחה עיקר הטעם משום דהם סומך הט"ז משום דיש רוב כמ"ש בפמ"ג בט"ז כאן ובסי' ק"א ס"ק כ"א בש"ד דהא במליחה הוה כס' הונה ולא אמרי' ס' דרבנן להקל כמ"ש משל"מ בפ"ד מבכורות אלא העיקר דט"ז סמך בדידי' משום רוב וגם למ"ש בסי' הקודם דמ"ש הט"ז בניקר לא מקרי חזקת איסור ה"ד לענין ע"א נאמן אבל לענין ס' דרבנן לא :

ומ"ש כיון דחזי לאכול באומצא כל החתיכה בחזקת היתר מעיקרא קשה מה בכך אנו דנין אחתיכה זו שבשלה או שכבר נתבשלה ולבישול פי' להחתיכה חזקת איסור וכמ"ש בפמ"ג בש"ד ס"ק כ"א בסי' זה דאין לבטל בשר חי בלא מליחה בס' חתיכות אע"ג כמות שהוא חי לא מקרי מבטל איסור לכתחלה דהוה ד"א שלא פירש מ"מ לגבי בישול אסור ומקרי מבטל איסור :

ונ"ל ראי' למ"ש דבס' שהה שיעור מליחה לאסור כחזקה דמעיקרא ולא אמרי' דהמליחה מסלק החזקה מפמ"ג במ"ז ס"ק כ"ט שכ' למה דקיי"ל בסעי' זה חתיכה שנתבשל בלא מליחה דאפי' אם יש ס' אותה חתיכה אסורה וכו' אם נפלה אותה חתיכה לקדירה אחרת בפחות מס' וכו' ויראה לאסור דאין ברור שלא נשאר דם בחתיכה ונמצא אח"כ פי' ואוסרות ע"כ וקשה נימא ס' דרבנן להקל וצ"ל דמוקמינן לה אחזקה קמייתא שהי' בה דם כן עתה יש בה דם ולא אמרי' דודאי ע"י בישול מוציא דם ומגרע החזקה אע"כ דצריך לגרע כל החזקה כמ"ש הרשב"א בחדו' דף מ"ז שכ' בסירכא דבוקה לא מוקמינן אחזקה כיון שהתחיל מעשה הטריפה עי"ש היינו דע"י התחלה דמעשה הטריפה א"כ כל הבהמה ע"י סירכא זו אינו בחזקת שלימה אבל כאן כל שלא שהה שיעור מליחה הוה כלא נמלחה כלל כמבואר כאן והמליחה לא מגרע אלא שאין בו כל הדם ובודאי התחיל לצאת אבל לא על הדם הנשאר בחתיכה עדיין בחזקתו עומד שיש בו דם ובלא"ה כ' הרבה אחרונים לעיקר דדם שבישלו מה"ת ושאר אחרונים דס"ל אף שהוא מדרבנן אין להקל אלא היכי דהתירו הראשונים עיי' בפמ"ג בפתיחה ובב"ח בסעי' י' :

ואגב דאתי לידן נ"ל ליישב ראיות פלתי בסי' ק"י שמביא ראי' דקיי"ל ס' דרבנן לקולא אפי' במקום חזקה ממנחות דס"ח דאי"ה דר"פ ור"ה אכלי חדש אורתא דשיתסר נגהי שיבסר קסברי חדש בחו"ל דרבנן אלמא ספיקי דרבנן מותר אף דאתחזק חדש איסורי' יש לומר כיון דחדש יש לו היתר אח"כ לא מקרי אתחזק איסור כמ"ש הרמ"א סוס"י קכ"ז בשם ריב"ש דחמץ לא מקרי אתחזק איסור ואפי' לחולקים י"ל חמץ זה יהי' אסור לשנה הבאה אבל חדש זה לא נאסר לשנה הבאה וא"ת דלכך חמץ לא מקרי אתחזק משום שהי' מותר לפני פסח י"ל מ"מ למאן דס"ל חמץ שמו עליו ואלא אפי"ת דלכמה פעמים לא אמרי' חמץ שמו עליו כמבואר בחיבורי סי' תכ"ב סק"א מ"מ י"ל חדש אע"ג דעד עכשיו אסור מ"מ חזקה לא שייך לומר אלא אם הוא אסור האיסור אפשר שיהי' גם אח"כ כחמץ דנאסר לשנה הבאה דכך טבע החזקת איסור שכן יהי' אסור כמו שהי' מעיקרא אבל אם בודאי לא יהי' האיסור אח"כ כמו בחדש אין אומרים בו לאוקים אחזקת איסור אע"ג בחזקה דמעיקרא ולא נשתנה כמו שהי' מקודם אמרינן חזקה זו אע"ג שלא יהי' כן לעולם כמש"ל בחיבורי זה סי' ז' ובפתיחה אות ו' ה"ד בחזקה מחמת השתנות הגוף דמה מזיק מה שלא יהי' לעולם כן מ"מ כל זמן שיש לומר דעדיין לא נשתנה מוקמינן לה אחזקה דמעיקרא משא"כ חזקת איסור כגון חדש דמשום שם האיסור יש לו חזקת איסור וזה השם נשתנה ממילא בזמנו ואין איסורו איסור עולם הוה ריעותא טובא לחזקת האיסור :

סימן תס"ו ·

א) בארתי שדעת הרא"ש ותוס' דף י"ד בשם ר"ת דס"ל פי' ממקום למקום אסור ונצלה שאינו כל צרכו מותר מטעם דהנשאר לא פי' כלל ממקומו הוא מא"ז ולא כפוסקים אחרונים ולפי"ז לא נצלה כל צרכו גם לדידן שרי ולא כש"ך סי' ע"ו ס"ק י"ג ולהפוסקים לא הי' להם ספ' א"ז וכ"כ בדגמ"ר ולבוש וישבתי גם כוונות הפרישה כן (ב) היכי דלא שהה במלחו שיעור מליחה ונתבשל אח"כ רוצה הגהות מהרב"פ להחמיר ולאסור אותה החתיכ' אף באיכא ס' והפ"מ ול"נ דאין חילוק ולא חמור מלא נמלחה כלל (ג) אם נפלה אח"כ אותה חתיכה לקדירה אחרת בפחות מס' כ' בפמ"ג בט"ז דיראה לאסור ובהגהות הנ"ל בצ"ע ולענ"ד להקל עי"ש :

בש"ע סעי' י"א בשר שנתבשל בלא מליחה צריך שיהי' בתבשיל ס' כנגד אותו בשר ואז מותר הכל והקשה הב"ח ז"ל כאן וכן הקשה בסי' ס"ז דהא בשוכר מפרקת בהמה ס"ז אף הרא"ש ס"ל דאסור משום פי' ממל"מ וה"נ יהי' אסור מה"ט ותי' שם והובא בט"ז ס"ק כ"ז והט"ז כ' ולק"מ דהכי בבישול כל מה שפי' יוצא לחוץ וכל שלא יצא לחוץ אינו פורש כלל וכלל ולפי"ז צריך לפרש מ"ש הרא"ש כאן דלא שייך כאן אפשר לסחטו אסור דלא נאסר הבשר מעולם ודמי' נמי בלא מליחה דמה שנפלט האור שאבו ומה שנשאר בתוכו הוה דם איברים שלא פירש עכ"ל דר"ל מ"ש ומה שנשאר בתוכו דהיינו שלא פירש כלל ומ"ש דמה שנפלט האור שאבו ר"ל מה שנפלט ממקומו למקום אחר אותו דם האש שאבו לחוץ דאם נשאר בתוכו אסור ולפי"ז הרא"ש מצי סבר פירוש ממקום למקום מלא יצא לחוץ אסור · וכך משמע ברא"ש סי' מ"ט במולח בכלי מנוקב דחולק אר' פרץ דאוכל אפי' מה שהוא לציר וכ' הרא"ש מי הוא הנביא שהגיד שפי' ממל"מ ואינו יוצא לגמרי משמע הא פי' מקום למקום מודה הרא"ש דאסור :

איברא בתשו' כלל ב' סי"ז כ' הרא"ש דוקא אם פי' לחוץ אמנם בפסקיו לא ס"ל הכי ונ"ל בתשו' דהי' ס"ל פי' ממקום למקום מותר דוקא ביוצא לחוץ דכך משמע לי' פשטות דברי ר"ת חולין דף י"ד דהכי ס"ל דוקא כשפי' בחוץ כמשל"ק בשם פרמ"ג סי' ע"ו בש"ך ס"ק ג' דלמה צלי שלא נצלה כל צרכו מותר לר' פרץ הא פי' ממקום למקום כ"כ תוס' ורא"ש פ"ק דף י"ד א"ו משום דפי' ממקלמ"ק מותר ולפי"ז אנן דקיי"ל פי' ממקלמ"ק אסור כרשב"א בתשו' סי' תס"ו שהשיב להרא"ש ולכך פ' הש"ך לקמן סי' ע"ו סקי"ג בלא נצלה כל צרכו אסור כאן דקיי"ל כר"פ ותשו' הרשב"א פי' ממקלמ"ק אסור והפר"ח סי' ס"ז סק"ב ופלתי סי' זה סק"ו כתבו דרא"ש בסי' מ"ט לא חזר רק לדבריו דר' פרץ כ"כ שלא יהי' דבריו סותר למ"ש בתשו' נ"ל אדרבה יש לנו לומר מאחר דהרא"ש שאל זה מרשב"א ורוצה לשמוע תשובתו והרשב"א בתשו' העמידו על ההלכה דפי' ממקלמ"ק אסור מהאי דשוכר מפרקתו י"ל דודאי מודה לו אפי' הי' לו תי' על האי דשוכר מפרקתו אבל יותר נראה מדלא מתרץ הרא"ש בתשו' מהך דשוכר מפרקתו משמע שלא עלה על דעת הרא"ש הך סוגי' דשוכר מפרקתו דפי' ממקום למקום אסור והרשב"א העמידו והזכירו דיוקא דהך דינא סתמא מודה לי' וא"ת א"ת דרא"ש מודה פי' ממלמ"ק אסור כמ"ש הרשב"א א"כ למה מתיר שם במלח בכלי שאינו מנוקב למעלה מן הציר דהא ר"פ אוסר למעלה מציר משום פי' ממלמ"ק ועוד שכתבתי דרשב"א נמי מודה בתשו' לרא"ש דשרי למעלה מציר י"ל מטעם שכ' הרא"ש בפסקיו על ר"פ דמי הגיד לו בכשא"מ שפי' ממקלמ"ק ועוד י"ל למה דמודה הרא"ש בתשו' לרשב"א דפי' ממלמ"ק אסור ס"ל נמי דאסור אפי' למעלה מציר :

בהיות כן יש לפרש גם תוס' ורא"ש דף י"ד כן דמודה הרא"ש דפי' ממקום למקום ולא יצא לחוץ נמי אסור שכ' שם ובפסחים ר"פ כיצד צולין בשם ר"ת דלצלי א"צ מליחה דלא מבעיא כשנצלה הבשר יפה ונפלט כל הדם מן הבשר דשרי אלא אפי' לא נצלה כ"צ מותר ואעפ"י שנפלט מבפנים מצד זה לצד זה אינו אסור עד שיפרוש לחוץ וכו' כך הוא לשון התוס' · והרא"ש כ' לזה עוד ומה שיצא לחוץ נורא משאב שאב ומה שנשאר בתוכו הוה דם איברים שלא פירש ע"כ י"ל דמ"ש שיצא לחוץ לאו משום בפנים מותר אע"ג שפי' ממקום למקום אלא דס"ל לתוס' ורא"ש כמ"ש הא"ז להדי' דברי ר"ת שכ' כן לצלי לא בעי מליחה כלל דנורא מישב שייב ומוציא כל הדם שבו לחוץ ואין לחוש שמא פי' מצד זה לצד זה ולא יצא כולו לחוץ מהאי דרב נחמן ככר שחתך עלי' בשר דבשר שרי

שרי ש"מ שהאור מוליא כל דם שבתוכו לחוץ שכל מה שפי' ע"י האור ממקומו הוא יוצא לחוץ ואינו נשאר בו כלל ואם יש בו שלא פי' כלל ממקומו אלא נלמת בתוכו הוא דם המובלע באברים ושרי עכ"ל הרי דר"ת גופי' ס"ל דדם אברים פי' ממנולמ"ק אסור וכמבואר עוד שם בא"ז אלא בצלי לא פריש כלל ממקומו וכמ"ש הט"ז כאן בבישול א"כ נ"ל גם תוס' הכי ס"ל אלא שקיצרו ועוד גם דברי תוס' ורא"ש יש לפרש הכי (והכי קאמר בתוס' ואעפ"י שנפלט בפנים מלד לצד זה כלל לא חיישינן לשמא נשאר בתוכו ואסור ואסור דפי' ממקל"מ אסור) א"כ אינו אסור עד שיפרוש לחוץ כלו' ומיד שבא לחוץ נורא משאב שאב ועוד הא הרא"ש כ' גבי כלי שאינו מנוקב בשם ר"ת דאוסר אפי' מה שחוץ לציר וקשה דהא הפוסקים כ' הטעם למעלה מציר נמי אסור משום פי' ממקלמ"ק וקשה הא ר"ת בתוס' חולין דף י"ד כ' הפוסקים דס"ל פי' ממקום למקום מותר וראיתי שפלתי לקמן ס"ק כ"א הקשה כבר קו' כזו ועל תרוצו כ' בעצמו שהוא דוחק אבל למ"ש א"ש דמצינו לפרש דברי הרא"ש ולעולם פי' ממקל"מ אסור ועיי' סי' נ' בסי' שלי תקפ"ז אות ג' הבאתי בשם פלתי משם דס"ל לרא"ש וטור אסור פי' ממקל"מ והקשה עליו בפרמ"ג שם דז"א דהא הרא"ש וטור ס"ל פי' ממקל"מ מותר ולמ"ש כאן להיפוך א"ש תי' הפלתי :

אך יש לפרש כך דברי תוס' ורא"ש אע"ג דמה דנעקר בודאי יצא לחוץ מ"מ יש לאסור מה שהלך הדם מלד זה ללד זה מטעם אפשר לסחטו אסור וכמו בסעי' דכאן האוסרים חתיכה שנתבשלה בלא מליחה דטעם האוסרין משום אפשר לסחטו אסור כדמשמע ברא"ש כאן אע"ג דיצא כולו לחוץ כמ"ש הט"ז אבל הרא"ש דלא ס"ל כאן דאסור משום אפשר לסחטו גם התם מתיר וכך יתפרשו ג"כ דברי תוס' כיון דלא אסור עד שיפרוש לחוץ כלו' דם זה שלא נשאר בפנים אינו אסור עד שיצא לחוץ א"כ בפנים לא נאסר עדיין אין אסור מה שהלך בפנים ס"ד משום אפשר לסחטו אסור :

ואח"כ ראיתי בפמ"ג בש"ד סי' ע"ו סק"ג פי' כן דברי הרא"ש משום אפשר לסחטו אלא שסיים שפשטות דברי רא"ש לא משמע הכי וכל זה מפני שלא ס"ל להם ספ' הא"ז שהביא לדברי ר"ת דס"ל פי' ממקום למקום אסור אלא בלא נמלח כל לרכו ה"ט משום דמה שלא יצא לחוץ לא פי' כלל דנלמת ע"י החום וא"ז שהוא מבעלי תוס' ויש לסמוך על העתקתו יותר ועוד גם ר' פרץ גופי' דס"ל פי' ממקום למקום אסור פי' בהגמ"ר סוף פ' כ"ה דבלי א"ל מליחה משום דלא נעקר כלל ממקומו מה שלא פי' ומה שפי' יוצא לחוץ ולא נשאר בפנים כלל וגם הלבוש לקמן סי' ע"ו כ"כ א"כ כי היכי דלא נשוה מחלוקות אליבא דר"ת לפי תוס' שלנו עדיף טפי וי"ל דזה נמי כוונות הפרישה הובא לקמן בש"ך סי' ע"ו שהוא תי' קו' הנ"ל על רא"ש דפ"ק דחולין דמתיר לא נמלח כל לרכו והקשה מדם שנצרר בחתיכה לעיל סי' ס"ז דאסור משום פי' ממלמ"ק ותי' ש"ס שמחיים נעורר לצאת והוי דם שפי' משא"כ שלא נתעורר לצאת רק מחמת האש הלכך אמרי' כל מה שבא אליו כח האש לזוז ממקומו הוציאו לגמרי ונפל לאש ותמה עליו הש"ך דהא הרא"ש אפי' מה שנשאר בתוכו קאמר דלא הוה כפי' ובאמת ע"ש ולפי"ז י"ל דהפרישה מפרש דברי רא"ש לר"ת כא"ז הנ"ל וא"כ הכי החילוק בפי' מחיים כוחו להיות לזוז ממקומו אבל לא להפרישו לחוץ או להיפך דלא מצמת צמית אלא פי' ממקלמ"ק משא"כ כח האש מוציא לחוץ לגמרי ומה שנשאר מצמת צמית :

מעתה לפי"ז פשוט בלא נמלח כל לרכו מותר ולא כש"ך סי' ע"ו דאוסר מטעם פי' ממקום למקום דהא הרא"ש ותוס' ס"ל דפי' ממלמ"ק בצלי שלא נמלח כ"ל ולמ"ש ז"א דאפי' לדבריו דש"ך דמאן ס"ל הך איסורי' פי' ממלמ"ק ר"פ והוא ס"ל דלא פי' כלל ואלא גם הא"ז ס"ל הכי וגם תוס' ורא"ש נמי הכי מתפרשי :

בהגהות מהרב"פ כ' לדעת הט"ז הנ"ל ל"ע היכי דלא שהה במלחה שיעור מליחה ונתבשל אח"כ אמאי לא אסרינן אותה החתיכה אף בדאיכא ס' והפ"מ דיש לדמותו לדין שובר מפרקתה דהדם מתחיל להתפרש ע"י מליחה ונפסק מלצאת כשהודח ממליחתו ובבישול אח"כ י"ל דלמא לא התחיל עתה להתפרש ע"י בישול זה ולכך לא יצא ונשאר בתוך החתיכה ול"ד לבשר שלא נמלח כלל דאיכא ממנ"כ אם לא נתפרש הדם בתוך החתיכה הרי הוא דם שלא פירוש ומה שנפרש עתה בתוך החתיכה ע"י הבישול בודאי יצא לחוץ כשם שהבישול גרם פרישתו כך גמר יציאתו לחוץ ולפי"ז צ"ע ג"כ היכי שחזר ובישל החתיכה שלא נמלחה בקדירה שאין בה ס' אם נאסרת דהא איכא לספוקי שמא לא פי' כל הדם בבישול ראשון ולא יצא לחוץ רק מה שנתפרש אז ומה שנשאר בתוך החתיכה ולא נתפרש בבישול ראשון נתפרש ויצא לחוץ הקדירה בבישול שני עכ"ל :

הנה דין הב' כ' הפמ"ג בט"ז ס"ק כ"ט לאיסור. אמנם למ"ש הא"ז בלא נמלח כל לרכו דהנשאר בחתיכה נצמת ותו אינו יוצא י"ל ה"ה סברא זו י"ל בבישול דנצמת ע"י חליטה מה שנשאר אמנם בהגהמ"ר בשם ר' פרץ כ' בלא נמלח כ"ל דמותר משום אע"ג דחזינן דיש דם בחתיכה דם זה לא פי' כלל כי פירש מעט מעט א"כ י"ל גם בבישול כן דיוצא מעט מעט ומה שלא פירוש בקדירה ראשונה יהי' פירוש בקדירה שני' וכן הדין הא' י"ל לכ"ע שרי והוא דלא ס"ד שבישול לא יהי' פועל לפרוש הדם אחר המליחה ומה דשרי כאן ל"מ לא"ז דנצמת צמית מה שנשאר וליכא פי' ממלמ"ק דשרי אלא אפי' לר"פ ג"כ י"ל דפי' מעט מעט א"כ הנשאר לא פי' כלל אבל זה לא אמרינן שבישול לא יהי' כח להתפרש אבל הדין הב' צ"ע אמנם לענ"ד כיון דם שבישלו מדרבנן כמו שהארכתי סי' כ"ג מכל קו' אחרונים יש להתיר גם בדין הב' משום דאיכא ס"ס דשמא ע"י בישול יצא הדם לגמרי ואת"ל שנשאר עוד שמא מצמת צמית לי' כא"ז ושוב אינו יוצא :

ועיי' פרמ"ג בש"ד ס"ק כ"א שהקשה משם אש"ך סי' ע"ו דבצלי שלא נמלח כל לרכו אין לאכלו כך לדידן דפי' ממקום למקום אסור א"כ להש"ך גם בבשר ששהה ג"י בלא מליחה דמותר בדיע' אם בשלו אחר שצלאו נימא ע"י צלי' פי' ממקום למקום ע"ש אלא למ"ש א"ש דא"כ בצלי מותר אפי' בהאי צלייתו דבצלי ליכא חשש דלמא פי' ממקלמ"ק דמה שפי' יוצא לחוץ ונורא משאב שאב ומה שלא יצא לא יזוז ממקומו וק"ל :

סי' תס"ז.

בהגה סעי' י"א ויש אוסרים אותה חתיכה וכ' הש"ך אין לפרש הטעם דאל"כ דהא לא נאסר הבשר מעולם וכ"כ הרא"ש (לכאו' מרא"ש אין ראי' דאיהו מן המתירין אבל להאוסרים י"ל דאסור מטעם נ"נ וכמש"ק) אלא הטעם משום דרוטב מבלבל טעם החתיכה וגורם שהדם שבתוכו פי' ממקום למקום וכדאי' במרדכי והג"ה ש"ד ע"כ. ובט"ז כ' טעם האיסור בשם או"ה כיון שהאסור מוחזקת עצמו נשאר הטעם במקומו ואסור ועוד דחשיב כאיסור דבוק וכו' והפרמ"ג פי' לטעם הא' דאו"ה ג"כ משום פי' ממקלמ"ק והיינו כש"ך. ובא"ד פי' לטעם א' דאו"ה משום דהוה כעין איסור דבוק וקשה הא הטעם הב' שכ' האו"ה מטעם דבוק הקשה הא"ד הא בדרבנן לא אסרינן איסור דבוק א"כ גם טעם הא' קשה ולמה פ' רמ"א לאסור בלא הפ"מ :

אבל קשה לי אש"ך וכל האחרונים אחריו שכ' כן בשם המרדכי והגש"ד דהא להדי' כ' המרדכי בסי' תשל"א בשם ראב"ן דאותו חתיכה אסור משום ע"י בישול יהיב טעמא בחתיכה ונעשית נבלה. אלא אח"כ כ' אפי' את"ל דדם לא אסור בנו"ט בחתיכה אפי"ה א"ל דאסורה דדלמא עם יציאת הדם עם החתיכה בחד צד לא סליק דקולי דמי' וחזר ובלע בחתיכה עצמה שיצא ממנה גם זה הטעם לאו משום פי' ממלמ"ק אלא כס' או"ה דאיכא למיחוש שמא יצא חד צד חוץ לרוטב אמנם שוב בסוף כ' ודקאמר מלח מוציא ורוטב מוציא לא דמי מלח מוציא ולא מבלבל טעם הדם בחתיכה אבל רוטב מוציא ומבלבל טעם הדם בחתיכה הלכך נאסרה משנאסרה שוב לא הוכרע דאפשר לסחטו אסור עכ"ל מדלא כ' שמבלבל הדם בחתיכה דאי האיסור משום דם שפי' ממקום למקום. אבל מדכ' שמבלבל הטעם כ"ל דמטעם נ"נ אוסר וכן ממ"ש דאסור משום אפשר לסחטו אסור כיון שכבר נאסר אפשר כוונות הש"ך תרתי בעינן שפי' ממקום למקום בתחלה ונאסר אע"ג לבסוף יוצא ע"י בישול כבר נאסר וכ"כ :

אמנם באו"ה כלל ז' לא כ' סוף דברי ראב"ן מ"ש שמבלבל הטעם רק דע"י הבישול יהיב טעמא בחתיכה וכ"כ ואע"ג דנסחט הטעם לא נסחט וכ"ל לומר דס"ק דהדם פירוש והטעם מהדם לא יצא מ"מ נתעורר לצאת ושדינן להטעם בתר גוף הדם ויש עליו דין פירוש ונאסר מן הטעם עי' כי"ב בפר"ח סי' ס"ז סק"ב בשובר מפרקתו דאסור משום דהוי הדם מתעורר לצאת לחוץ כן י"ל הכי בהטעם ובהגה ש"ד כ' טעם אחר והובא בים"ש משום דמה שפליט מחתיכה שלא נמלחה נשאר ברוטב כמ"ש תוס' בכהל עכ"פ הטעם משום דנ"נ :

סי' תס"ח.

(א) בתה"ד כ' מתשו' הרא"ש משמע בשר ששהה ג"י דמותר בצלי ואסור לבשלו אחר הצלי ומהרי"ל כ' דמשמע להיפוך וישבתי כמהרי"ל (ב) מ"ש בת"ח וד"מ מטור משמע דאסור לבשלו אחר הצלי כתבתי לענ"ד דאין ראי' (ג) בשו"ת מנ"ע כ' דשרי ומביא ראי' מדין דסעי' כ"א לקמן ומנ"י תמה על ראי' זו ישבתי וכתבתי שכן ס"ל המרדכי ואו"ה בשם מהר"מ והרדב"ז וראיתי שבישוב זה כוונתי לדברי הרדב"ז ולכן נלענ"ד עכ"פ באיכא הפסד אפי' הפסד מועט מותר לבשל אחר צלי' ולא כפרמ"ג ואם משליכו אחר הצלי' לתוך רותחין לכ"ע שרי רדב"ז ולא כפתחי תשובה שלא העתיק יפה דברי רדב"ז (ד) וראיתי בס' יד יודא שכ' פי' אחר בדברי מהר"מ וגם דוחה ראיות הרדב"ז ואני קיימתי פירושי הנ"ל וישבתי לרדב"ז דמתירין בישול אחר צלי' :

סעי' י"ב בשר ששהה ג' ימים מעל"ע בלא מליחה כו' ואחר שצלאו לא יבשלנו. בתה"ד כ' שכן משמע בתשו' רא"ש שכ' וז"ל ור' מאיר ז"ל התירו בצלי ואף אם לא יצא הדם לחוץ הוה דם איברים שלא פי' אבל לבשלו בקדירה אסור כו' עכ"ל משמע דלא ברירא לתשו' רא"ש שיפליט הדם ע"י צלי' וא"כ יתבשל אח"כ שמא יפלוט בבישול דאפשר הבישול פועל יותר מצלי עכ"ד תה"ד. ול"כ לפי מה שהביא הים"ש בפי' כ"ה אין לתה"ד ראי' דז"ל ים"ש שם סי' פ"ה כתבו הגאונים בשר ששהה ג' ימים אינו יוצא עוד ע"י המליחה ומהר"מ כ' בתלמיד לא מצאנו חומרא זו דמה בכך שלא יפלוט הא הוה דם איברים שלא פירוש ע"כ פסק כל בשר ששהה ג"י בלא מליחה הוה מצוה לאכלו בצלי דנורא משאב שאב אבל לא לבשלו אחר שיצא הדבר מפי הגאונים עכ"ל ים"ש כ' דהבין מהר"מ בדעת הגאונים כיון שלא יצא ע"י מליחה לא יצא ג"כ אפי' ע"י אש ולדנפשי' ס"ל דאפי' ע"י מליחה מנ"ל דלא יצא מאחר

שכ'

שכ' דלא מליכו חומרא זו בגמ' ולא מלינן נמי דאינו יוצא ע"י מליחה אבל בדעת הגאונים ס"ל דס"ל דלא יצא כלל ואסרו לאלוטין אפי' בכלי והיינו שהקשה אפי' לדבריהם דלא יצא הדם כלל אמאי אסור הא הוה דם אברים שלא פירש והכריע דע"י אש יצא אבל לבשלו אסור דהיינו אחר המליחה אחר שילא נפי הגאונים מפרשינן לקיים דבריהם לאיסור בישול :

וא"כ כזה יש לפרש דברי תשו' הרא"ש כהנ"ל אלא שהוא מהופך קצת לשון ר' מאיר נמה שהעתיקו היש"ש דהיינו מ"ש הרא"ש ר' מאיר התירו בלי דיקא ולבישול אסור הם סוף דברי מהר"מ משום מלוה לשמוע שילא מפי הגאונים ומ"ש אח"כ ואף אם לא יצא הדם לחוץ לא אצלי קאי כמו שהבין התה"ד אלא דברי ר' מאיר דלקושטא לא ס"ל כדמשמע דגאונים דלא יצא כלל ואסרו אפי' בכלי דמה בכך אפי' לדעתם דאינו יוצא מה בכך הא הוה דם אברים שלא פי' . אבל לדנפשי' ס"ל אפי' במליחה יוצא לגמרי מכ"ש בכלי רק במליחה מחמיר משום שילא מפי גאונים ומפרש דעת הגאונים גופי' לבשל אחר מליחה אבל בכלי שרי . ובתשו' מהרי"ל סי' פ"ז כ' היפוך תה"ד דמהרי"ל כ' מתשו' רא"ש משמע דמותר לבשלו אחר צלי היפך התה"ד שכ' דמשמע מתשו' רא"ש לאסור ועיי' בב"ח מה שפי' לדברי מהרי"ל ולענ"ד כ' פשוט דהוה קשי' לי' למהרי"ל ז"ל דמהכ"ת שכ' מהר"מ ואף אם לא יצא הדם להוץ אדרבה כיון דס"ל למר"ם דחומרא זו לא מליכו בגמ' א"כ עדיפא ה"ל להקשות דהפי' במליחה יוצא א"ו לדבריהם מקשי הכי א"ת דהם ס"ל דאינו יוציא אפי' ע"י אש אמאי אסרו הא הוה ד"א שלא פירש אבל לר"מ הוה פשיטא בכלי יוצא לגמרי דהא לדעתי' לולי דילא מפי הגאונים הוה ס"ל דהפי' במליחה שפיר יוצא מדשתיק הגמ' מחומרא זו :

ובת"ח כלל ד' סי"ב וכד"מ בסי' זה כ' דמטור נמי משמע כתה"ד דאסור לבשלו אחר צלי' שהטור כ' ואין לאכלו מבושל הלא יכול לאכלו מבושל אם צלו תחלה ע"כ במכ"י ויש לדחות חדא דטור לא נחית לכך · ועוד הא בסוס"י זה כ' הטור דצלי לבשר היינו אצי צליותו מקרבן פסח דאצי צלי מקרי צלי. כל צרכו כן י"ל נמי בדין זה דאי' בפסחים דף נ"א צלי ואח"כ בשלו מקרי צלי א"כ מ"ש הטור ואין לאכלו מבושל סתמא משמע בלא צלאו מקודם דאי צלאו מקודם צלי מקרי ולא מבושל · ואפי' למ"ד שם בפסחים צלאו ואח"כ בשלו בפסח חייב היינו מרבויי דקרא ובשל מבושל וכן במנה כאו"ה סי' תס"א דלא שרי אפוי ואח"כ בשלו ה"ט משום דטעם מלה בעינן וליכא כדאי' בגמ' שם בעלמא אין בישול אחר צלי וצלי מקרי עיי' ברביד הזהב שלי באו"ח סי' ש"ח סק"ט ובסי' תס"ח :

ובתשו' מנ"ע סי' ק"ג מתיר לבשלו אחר צלי' מסעי' כ"ה לקמן סי' זה במקום שאין מלח צולין אצי צלי' ואח"כ מותר לבשל ורואים אנו שהדברים ק"ו עכ"ל והקשה במכ"י כלל ד' סק"ג מה ק"ו ול"ד כלל נהדדי דהתם הכל נפלט ע"י צלי' ומה שלא יפלוט בצלי' שוב לא יפלוט בבישול משא"כ הכי שנתקשה הדם בתוכו ע"כ וכי"ב כ' הש"ך ס"ק נ"ח ואולי ע"י בישול מתרכך יותר עכ"ד :

ואומר אני דלפי דבריהם קשה נמי קושיתם אמרדכי בפ' כ"ה בשם הר"מ שהי' נהג להתירו בצלייה שהרי בשר בלא מליחה מותר בצלי ע"כ דנ"כ קשה מה ראי' כקו' המכ"י התם מותר בצלי שלא נתקשה הדם בתוכו ויוצא כל הדם בצלייה וכו' אלא נ"ל שדברי הר"מ הם אחדים עם שו"ת מנ"ע והר"מ שכ' שהי' נהג להתירו בצלייה ר"ל דאחר הצלי' הי' מבשלו אלא במקום המליחה קודם בישול הי' הר"מ מתיר בצלי' ולא אמרינן שהאש בצלייה מקשה הדם בתוך החתיכה ושוב אח"כ בבישול ילא ומביא דא"כ האיך בסעי' כ"ה מתירין לבשל אחר צלי בבשר דעלמא הא האש שלוהו מקשה הדם וע"י בישול ילא אח"כ הדם דהבישול מרככו וזה כוונת ראיתו דהר"מ דצלי אינו מקשה בתוכו אלא מוליא א"כ ממילא ה"כ מותר צלי במקום מליחה דהאש מוליא הדם אבל להתיר בצלי ולאכלו כך בצלי ע"ז לא הביא ראי' הר"מ דזה הוה פשיטא לי' דשפי' דאפית"ל דהאש מקשה ה"ל דם אברים שלא פי' מעתה נידון זה א"ש דהוה ק"ו מהתם כמ"ש תשו' מנ"ע והוא דכאן בבשר ששהה יותר מג"י דהדם מתקשה בתוכו איכא עוד סברא להתיר דלא אסור בבישול אחר צלי' משום די"ל כיון דששה ג"י א"כ י"ל דנתקשה דאפי' בבישול לא יוליא והוה ד"א שלא פירש עוד דהתם בחתיכה דעלמא איכא ריבוי דם לפלוט בתוך התבשיל מכ"ש כאן כיון דנתקשה ששהה ג' ימים דאינו יוצא רק מעט ונתבטל וכמ"ש הב"ח שכן ס"ל מהרי"ל להתיר לבשלו אחר צלי' דע"י צלי יוצא הכל ואפי' נשאר מעט נתבטל ובסעי' כ"ה דמותר לבשל חתיכה דעלמא אחר צלי' שם יש דם הרבה שילא אח"כ בבישול :

שוב ראיתי בפמ"ג בט"ז ס"ק ל"ב והביא מ"ש האו"ה וז"ל בשר ששהה ג"י מותר בצלי דהא צלי הי"ל מליחה והוא באו"ה כלל כ' בשם מהר"מ והיינו כדברי המרדכי שהבאתי לעיל וא"ש נמי פירושי דאו"ה שם מתיר לבשלו. אחר צלי אבל הפרמ"ג פי' לדברי או"ה דה"ק צלי מותר דהא בצלי א"ל מליחה א"כ י"ל ששה ג"י בלא מליחה נהי דמליחה אין פועל צלי פועל ע"כ וקשה לי פי' זה דהא אפי"ת צלי בעי נמי י"ל נהי דמליחה לחוד אין פועל מליחה וצלי' פועל ומותר צלי בבשר ששהה כמו דמותר שאר בשר בצלי ובמליחה :

ולפי הנ"ל ג"כ יש לדחות ראיות תה"ד מתשו' רא"ש שכ' דמשמע דאסור דכ' ור"מ ז"ל התירו צלי ואף אם לא יצא הדם לחוץ הוה דם איברים שלא פי' עכ"ל ודייק התה"ד משמע דלא ברירא לי' דיוצא הדם ע"י צליה ושמא אח"כ יצא בבישול דפועל יותר, אלא י"ל לפרש דברי הר"מ שכ' הרא"ש כדברי מרדכי ואו"ה בשם מהר"מ וה"ק הרא"ש ואף אם לא יצא הדם לחוץ לאו משום דע"י ששהה ג"י נתקשה כל כך שלא יהי' יוליא ע"י צלי אלא דר"ל את"ל דלא יוציא האש להדם כולו אלא מה שלא מפליט האש מתיבש בתוכו הוה דם איברים שלא פי' ואפי' לבשלו אח"כ שרי כיון דנתקשה באש תו אינו יוליא נמי בבישול וכראיות מהר"מ דאנ"כ אלא האש מתיבש הדם ובישול פועל להפליט האיך שרי לבשל אחר צלי' לקמן בסעי' כ"ה :

אח"כ זכיתי לשו"ת הרדב"ז שכ' בסי' קל"ח דמתיר לבשלו אחר צלי' וז"ל דאין אחר הצלי' כלום מידי דהוה אכבד דקיי"ל דאסור לבשלו ואם צלאו תחלה מותר לבשלו . ואפי' לפי מה שדקדק הרב ז"ל מתשו' הרא"ש ז"ל דאין דם האיברים יוצא ע"י צלי' נהי דאינו יוצא מ"מ ע"י צליה מתייבשת הבשר טפי ושוב לא יצא הדם ממקומו ע"י בישול כללא דמלתא דעתי להקל וכן נהגו עכ"ל דנמי כ' כשו"ת מ"ע ולא כמכ"י הנ"ל והש"ך ס"ק כ"ב שכ' דל"ד לכבד דאסור לבשלו ואחר הצלי' מותר לבשלו דהתם אינו מועיל מליחה משום ריבוי דם מסתמא נפלט הכל ומה שלא נפלט בצלי' לא יפלוט בבישול אבל הכא דלא מהני מליחה משום דהבשר נתיבש דמו בתוכו והפשר צלי אינו פועל לרכך הדם והבישול פועל . אבל גם דברי הרדב"ז יש לפרש כמו שפרשתי לתשו' מ"ע והמרדכי ואו"ה ולא עוד שכן מורין דברי רדב"ז גופי' שכ' ע"י הצלי מתיבשת הבשר טפי עכ"ל ומזה הביא להקל מן כבד דאחר הצלי מותר לבשלו דהא ע"י צלי מתיבש הדם בתוכו טפי אע"ג דלא נתיבש בו מחמת שלא שהה ג"י ואפ"ה מהני בישול, וכן מה שדחה הרדב"ז דברי תה"ד מתשו' הרא"ש הוא הוא מה שדחיתי וברוך שכוונתי לדעתו . מעתה נ"ע לדינא דש"ע אוסר לכתחלה לבשלו אחר צלי' וכן רמ"א הנה לא הביאו רק התה"ד ושכן משמע לי' מטור אבל למ"ש דליתא לראיות תה"ד וגם מטור לא מוכח ותימה ארמ"א שפ' בכל מקום כאו"ה . והעלתי כדעת שו"ת מ"ע דמתיר וכטעמי' ממרדכי ואו"ה בשם מהר"מ גופי' דהוא מתיר בצלי' שהוא מתיר לבשלו אחר צלי וכן דעת הרדב"ז ומעיד שכן נהגו וכל זה לא ראו בעלי ש"ע ופוסקים אחרונים ואם כי קשה לפסוק כנגד בעלי הש"ע מ"מ כנ"ל :

ופרמ"ג במ"ז ס"ק ל"ב שכ' בע"ש ודחיקא לי' שעתי' או בסעו' גדולה דצריך למטעמים שונים הוה צלי לבד הפ"מ התיר למולחו תחלה ולצלותו ולבשלו אח"כ אבל בהפסד מועט לא ולפי כל הנ"ל כ' אלו ראו הפוסקים אלו המתירין ושכן המנהג הוה מקילין בדבר שאינו אלא חומרת הגאונים ויש להתיר בפשוט עכ"פ במקום הפסד מועט, וכן בפתחי תשו' ס"ק כ"ד העתיק תשו' רדב"ז שהבאתי בזה"ל שדעתו דהא דאסור לבשל אחר הצליה דוקא אם יתנו בקדירה בעודן פושרין אבל אם ישליכו אותו במים רותחים מותר עי"ש וכ' הפ"ת דכ' דלעת הצורך כגון בלילי פסחים שאין אוכלין צלי רק צלי ואח"כ בישלו אוכלין יש לסמוך ע"ז בפשיטות במח"כ לא העתיק יפה דהלו דעתו של רדב"ז להתיר בישול אחר צלי אפי' בפושרין מתיר אלא שכ' ברותחין אפי' תה"ד מודה דשרי :

דברים הנ"ל כתבתי זה עשר שנים ועתה בא לידי ס' יד יהודא על ה' מליחה, ראיתי ב' דברים דהיינו הא' בדברי מרדכי בשם מהר"מ דלפי פירושי הנ"ל וכן בדברי רדב"ז דמותר לבשל אחר צלי הוא כ"י כ' פי' דברי המרדכי מ"ש מהר"ם דמותר צלי דבשר צלי . א"ל מליחה כוונתו נמי דבצלי אף אם לא יצא כלל מותר דדם שלא פי' מותר דהא בשר צלי ל"ל מליחה עכ"ל ופי' זה קשה דא"כ משמע כוונתו להביא ראי' דדם שלא פי' מותר מבשר צלי דל"ל מליחה ובאמת אין לזה ראי' מכאן דהא י"ל דה"ט דצלי ל"ב מליחה משום דנורא משאב שאיב, ודם איברים שלא פי' דמותר כ' הפוסקים ראי' ממקומות אחרים עיי' תוס' דף י"ד ע"ב שהביא מחותך ככר על הבשר דף ק"ג ובת"ה מביא ראי' מכריתות דף כ"א :

והב' על הרדב"ז דמתיר לבשלו ומדמהו לכבד כ' אך לפי מה שבארתי בסי' ע"ג דבאמת דם האברים שבכבד נפלט בשיעור מליחה רק למה שנמחה מגוף הכבד דכולא דם מועיל האש ליבשו שלא תמחה עוד א"כ ל"ד לכאן דאינו אלא דם איברים לזה אינו מועיל הצלי ליבשו שלא יצא ע"י בישול וכן מוכח מגמ' דף קי"ג גבי בי דוגי דאף למוהל דאחר שתעלה תמרותו האש מיבש ואינו מפליט שוב הדם מ"מ עדיין יוציא ע"י דוחקא דסכין כדאי' שם מכ"ש דיוצא ע"י רותחין ע"כ נ"ל ליישב הרדב"ז אע"ג ע"י דוחקא יוצא ע"י בישול דאיכא ברותחין מעלת חליטה וכ"ז שלא רותח עדיין המים אינם מפליטין וא"כ ממ"כ שרי אע"ג בשאר בשר שנתבשל בלא מליחה לא אמרינן הך ממ"כ אבל בכבד מקלינן דדם כבד דרבנן כמ"ש או"ה כלל כ' ובפמ"ג בפתיחה ובט"ז ס"ק ל"ב הביאו, ומני' דמלינן להקל במכ"ש בבשר ששהה ג"י דמותר לבשלו אחר הצלי' מכח הך ממ"כ :

סימן תס"ח (גם זה הסי' נדפס בכבל)

בשר ששהה ג"י שמלחו בכלי מנוקב והדיחוהו, וחזרו ומלחו בכלי שאינו מנוקב ולא שהה בה שיעור כבישה ומצאו שם ציר רש"ל וט"ז מתיר ונה"כ אוסר וכתבתי לצדד כרש"ל וט"ז · (ב) מלח בשר ששהה ג"י עם בשר שלא שהה נאסר בשר ששהה ג"י אפי' לצלי דבלע דם מבשר שלא שהה וכיון שבלע שוב אינו יוציא ע"י צלי כ"פ הט"ז ונה"כ מתיר בצלי ופלתי' ומנ"י פסקו כנה"כ ופרמ"ג דוחה לדבר מנ"י וכתבתי כמנ"י :

ב' הט"ז ס"ק ל"פ בשם רש"ל פ' כ"ה סי' ל"א בשר ששהה ג"י שמלחו בכלי

בכלי מנוקב והדימוסו הדחה בתרייתא וחזרו ומלחו בכלי שאינו מנוקב ולא שהה בה שיעור כבישה. ומלאו שם צ"ל דמותר, ע"ש · ובכה"ג כ' דצ"ע דהסברא נותנת דהבשר ששהה ג"י פולט מעט מעט והוה כמלח בכלי שאינו מנוקב, וצ"ל דבדין זה יש הרבה טעמים לצד ההיתר, חדא דעת הריב"ש דסוברת הדין דבשר ששהה ג"י מותר במליחה לקדירה א"כ כבר יצא כל דמו במליחה ראשונה את"ל דאין מליחה מפליטו כמ"ז דקיי"ל איסור גם מליחה הב' לא מפליט דם והיוצא במקומו עומד, ואת"ל דמליחה מפליט קצת שאנו רק קצת מפליט והנשאר היוצא במקומו עומד ואינו פולט מעט מעט כמ"ש הש"ך ודברי הש"ך רק חד צד לאיסור כנגד כל הני צדדי דהתירא ומסייע נמי להתירא עם כל הכסי לדין שיטת רשב"א ור"ן דס"ל בכל מולח בכלי שאינו מנוקב מותר בצלי אע"ג בעלמא קיי"ל כר"ת לקמן בסי' זה דמולח בכלי שאינו מנוקב אסור בצלי:

עוד כ' הט"ז ס"ק הנ"ל אם מלח בשר ששהה ג"י עם בשר שלא שהה ומלחו להוציא דמו דנאסר הבשר ששהה שבלע דם מהבשר שלא שהה וכיון שבלע לא יוציא ע"י צלי והנה"כ חולק עליו דאיידי דפליט דם דידי' יפליט נמי דם שבלע ובפ"ח מסכים עם הט"ז אמנם בכו"פ דוחה דין דט"ז דאע"ג דבשר ששהה נתייבש בו הדם אבל ציר לא נתייבש וי"ל שפיר איידי דפליט ציר לא יבליע או כבלעו כך פלטו מינו דיפליט ציר עצמו יפלוט ג"כ דם שבלע ול"כ עוד כנה"כ דמתיר דהמג"י הקשה אט"ז דאוסר אפי' בצלי הא צלי פולט בשר ששהה דהא צלי שרי אלמא דפולט ופמ"ג תי' דהא דצלי שרי משום דהאש מייבש ולא משום שפולט עי"ש ולפי"ז למ"ש הסי' הקודם דהר"מ שהוא מתיר בצלי והא"כ לבבל משום דהאש פולט ואינו מייבש א"כ קמה קו' המג"י על מקומו ושרי בצלי כנה"כ:

סי' תס"ט

שלום וכ"ט ליד"נ הרב הגאון וכו' וכו' אבדק"ק פ' ·

בדין בשר שומן ששהה ג"י בלא מליחה (א) דרוצה השואל לעשות סניף לשבו"י דבשומן כיון דלא מוחזק בדם לא אמיר לאחר ג"י דרק הנב"י לבד חולק על השבו"י ואינו כן דגם הפלתי ופרמ"ג כאן בש"ך וט"ז חולקין על השבו"י (ב) מ"ש דח"ד מצורף לסניף השבו"י ליתא (ג) הא דכ' רמ"א סי"א בשר ששהה ג"י ונמלח ונתבשל כבשר שלא נמלח יש לומר דלא דמי אלא בשר ששהה ג"י בלא מליחה כיון דנתקשה הבשר י"ל דהמלח מזיזו ממקומו ואין בכחו שיפליט לחוץ א"כ הוה פי' ממקל"מ ונעשה נבלה א"כ אותה חתיכה נ"נ אפי בהפ"מ (ד) מרמ"א ומלבוש ראי' לדין זה (ו) ישוב דמט"ז ראי' דלא כדין זה וכ' דביש"ש לא כ' כט"ז וא"ש דין זה (ו) מ"ש השואל דההג"ה בסי"א בבשר ששהה ג"י דצריך ס' · או"ה · ליתא באו"ה מ"מ הדין דין אמת שב"כ בת"ח ובד"מ בשם אגור (ז) מרוקח ומרדכי והגש"ד שכ' שומן כבשר דלא כשבו"י ובס' זכור לאברהם הביא הרבה פוסקים שדוחים לדברי שבו"י וכן דעת הבל"י (ה) מ"ש השואל בשם שמש צדקה דמקיל בשומן לשער כנגד דם שבו ליתא כדאי' בת"ח וש"ך סי' ע"ה סק"ח וישבתי דעתם ואף שאין עינינו רואי' הרבה דם אדום בשומן די"ל דנתלבן הדם מ"מ באסורי' קאי (ט) במקור דברי הגאונים נמצא ב' כתובים ולפי דברי המרדכי טעמיהו דגאונים כששהה ג"י בלא מליחה נבלע הדם שלא במקומו וא"כ נעשה נבלה וצריך ס' כנגד כל החתיכה וא"ש קו' הריב"ש על דין דגאונים ולפי"ז לגאונים אסור אפי' בצלי וכך אי' בש"ד וא"כ די שאנו מקילין בצלי דיש פעמים תקנה במליחה בדם שפי' ממקל"מ עיי' סי' ס"ז אבל במליחה ובישול אסור החתיכה ואפי' יש ס' שצריך ס' כנגד החתיכה (י) הג"ה סי' ס"ד צריך ישוב ומוכח דלא כשבו"י (יא) מ"ש הפרמ"ג בש"ך סקנ"א דאע"ג דהחתיכה עכשיו היתר דהא הדם לא פי' עדיין אפי"ה אסור לבטלו כמו בחמץ לפ"ז איסורו וקו' אדג"מ או"ח סי' תמ"ז דאוסר לבטל חלב חטה ביין קודם זמן אסורו הא אין מכוון לבטל וישבתיו דאזיל לשיטתי' במה"ק סי' כ"ו דאוסר לערב בעין אפי' בלא מכוין וקו' על דבריו בסי' כ"ז הנ"ל · ישוב לסתירת רשב"א וישוב קו' פר"ח סי' צ"ט דרוצה להוכיח דאין מבטלין דרבנן ליתא (יב) דלא מצינן באין מתכוון לבטל היתר אלא באיכא עוד צדדים (י"ג) לבטל בזמן היתר פלוגתא בין הפוסקים וכאן י"ל לכ"ע אסור לבטל כפרמ"ג ·

נשאלתי ע"ד אווז שנשלחה ממקום ולא נודע למקבל שכבר עברו ג' ימים מעל"ע שלא נמלחה ונמלחה והודחה עכשיו כראוי ונתבשל הבשר ונאכל והשומן. נתך לבדו ונתערב ע"י עירוי לתוך כלי גדול שהי' בו ד' פעמים כמותו שומן דהיינו ליטער שומן בד' ליטער ואח"כ שפכו עליו עוד ד' ליטער . והשאלה סובב והולך על תערובות מה משפט תערובות זו והכלי .

והנה ידוע תשו' שבו"י סי' כ"ח שמתיר בעור האווז מסברא דנפשי' דלא שייך בשומן חומרת הגאונים כי השומן רכיך בטבעו ואינו מתקשה אפי' לאחר כמה ימים ובמג"י כלל ד' אות ו' הביא קצת דוגמא והוראה פשוטה שקרה בפראג שהמליצו ג"כ סברא זו והנב"י ק' סי' כ"ד חולק וקורא ס' הכרם והפר"ז על המדה במה"כ אחר עיקר דבריו בחולק אשבו"י נתקבלו עם כ"ז עשו גדולי האחרונים הבאים אחריו סניף להתיר והג' רע"א זצ"ל סי' ל"ח ..

א' **אומר** אני על ראשון ראשון במג"י לא נמצא שם סברא זו מזקני פראג דהיינו ס' השבו"י הנ"ל ולא זכר למו ונ"ת שלא הביא רק לנב"י הרי לפי דעת כ"ת דהנב"י יחיד החולק על שבו"י אבל באמת גם בכרתי ופלתי סי' ע"ה דוחה לשבו"י ז"ל ולא נמצא כן בפוסקים ואין לנו לחדש מה שלא נמצא בקדמונים וכ"כ כ' הפרמ"ג בש"ד סס"ע סק"ל על השבו"י לא ידענא היתר ומנ"ל דרכיך ולא נתקשה הדם אימא כל ששהה ג' ימים שוב אין הדם מתעורר לצאת ע"י מליחה עכ"ל הפמ"ג הקשה ב' קו' א' מנלן דרכיך דבר שלא נזכר קדמונים ב' שדוחה לטעמא השומן רכיך דאימא הדם עכ"פ לא רכיך ואנו דנין על הדם אם מתעורר לצאת ולא על החתיכה והקו' דלא מלינו בפוסקים כ' הפמ"ג במ"ז סקל"ב וסיים ועיי' משל"ק בזה כוונתו מ"ש בש"ך סקכ"א וא"כ אנחנו נגררים כולם הפלתי נב"י ופמ"ג עם כל סברותיהם פסיקא שאין לעשות סניף מדברי שבו"י ושפיר כ' נוב"י דכל שממציא סברות בהוראה לחדש דין שלא נמצא בקדמונים אין זה אלא סברת הכרם:

ב' **ומ"ש** דח"ד נקיט לסניף דברי שבו"י גם ז"א והפוך הוא דז"ל הח"ד בחידושים סקנ"ו ושומן ששהה ג"י הדין כמו בבשר וידוע דח"ד מביא דעת פמ"ג מה שעולה בקילור וה"ה בשר אלמא דאין חילוק ואולי מפני שאח"כ כ' הח"ד ויש להתיר ע"י בישול דמים בס' אחר המליחה דלא הוי מבטל איסור לכתחילה כיון דבהפ"מ סמכינן המחבר ספי' א' עיי' ט"ז סקכ"ז (דהט"ז כ' שם טעם דאותו חתיכה מותר דהכא בבישול כל מה שפירש יוצא לחוץ דכל שלא יוצא לחוץ אינו פורש כלל) וס"ל לכ"ת דמתיר הח"ד היתה זה משום דמצרף דעת שבו"י וז"א דהכא אפי' בבשר הקשה הפמ"ג בסקכ"א דאמאי אסור לבשל לכתחילה חתיכה שלא נמלחה כס' דליכא משום אין מבטלין וכו' דהא כ"ז שלא פי' ליכא איסורא א"כ גם בבשר א"ש תי' זה דח"ד דאם יבשל בשר ששהה ג"י במים ישפוך המים עם הדם שיצא לחוץ ומה שלא יצא לא יצא עוד וכ"כ בפת"ש דלטעם זה גם בבשר מותר ותדע שכוונת הט"ז בטעם הא' אפי' בשר מותר דאי דוקא שומן למה צריך לספ"מ הא בשומן אפי' בלא הפ"מ מותר אותה חתיכה כמ"ש התו"ח וש"ך לקמן סי' ע"ה סקע"ח והא דנקיט הח"ד דבריו בשומן לאו משום דנקיט לסניף ס' השבו"י אלא די"ל כמ"ש בפת"ש שם דלא רצה הח"ד לסמוך אטעם הא' וכ' עוד טעם ב' משום דאין מכוין לבטל האיסור אלא להתיר השומן וזה ההיתר דוקא לט"ז בשומן דוקא משום דא"א בענין אחר משא"כ בשר איפשר בצלי ועוי"ל דנקיט הדין בשומן משום סוף דבריו שכ' אבל לערבו בשומן אחר עד ס' נראה להסור הן הנה דברי הפמ"ג ס"ד סוס"ק כ"א א"כ אדרבה אומנא קמ"ל ל"מ בשר דאסור אלא אפי' שומן דהו"א ליקח לסניף השבו"י קמ"ל כמ"ש בתחילת דבריו שומן ששהה ג"י הדין כמו בבשר:

ג' **ויש** לי מקום עיון על הח"ד מה כ' ההיתר הא' מטעם דט"ז כ"ז דכל מה שפירש יוצא לחוץ וכל שלא יוצא לחוץ אינו פורש משמע דמיירי בחתיכה שומן שלא ימס בתוך המים אלא החתיכה קיימת ויוצא קצת ממנה וקצת נשאר בחתיכה ועוד שאם ימס בלא"ה היתה החתיכה שרי כמ"ש לעיל מתו"ח בש"ך סי' ע"ה סק"ח ועוד הא כתבתי בשם פרמ"י דלטעם הא' צ"ד שומן אלא חתיכת בשר א"כ משמע דבשר ששהה ג"י בלא"מ נמי שרי בהפ"מ כמ"ש הח"ד כיון דבהפ"מ מותר בסעי"א וקך משמע פשטות דברי רמ"א סעי"א הנ' וכן בשר ששהה ג"י בלא מליחה אף אם נמלח דינו כאילו לא נמלח ואם נתבשל צריך ס' עכ"ל משמע לפום ריהטא וכמו שלא נמלח מותר בהפ"מ כך בשר ששהה ג"י ונמלח ונתבשל מותר בהפ"מ לדידי צ"ע דנראה דז"א בשלמא בבשר שלא נמלח ליכא כאן חשש פירש ממקומו כי מליחה לא הי' רק הבישול ובבישול שפיר לא נאסר כמ"ש הט"ז והם דברי רא"ש דמה שפי' יוצא לחוץ ולא פי' ממקום למקום מה שנשאר כלל כלשון הט"ז אבל בבשר ששהה ג"י ונמלח הא בשעת מליחה אעפ"י שאין בכח המלח להוציא יפה מ"מ מעורר הדם לצאת וכמ"ש הט"ז סקל"ב לחומרא אמרינן הפועל המלח וכ"כ בנקה"כ שם א"כ כיון דהדם נתקשה בתוכו המלח יש בו קצת כח א"כ שמא עשה קצת פעולה לעורר הדם לצאת ונתעכב כי לא מצרף סברא זו מה שהוציא יוצא לחוץ דוקא בבישול ובצלי אבל במליחה לא בחתיכה שנתקשה בו הדם ודוגמא הא לכל הדיעות אם נמלח בלא הדחה א' ונתבשל החתיכה אסור ולטעם דהדחה א' דיתרכך הבשר גם בבישול לא נתרכך ולמה לא אמרינן ע"י בישול מה שיוציא לחוץ יוצא לגמרי א"ו משום כיון דלא נתרכך המלח פועל לעורר ופי' ממקום למקום ה"ה בנתקשה בשהה ג"י בל"מ .

(ד) **ואומר** שאין לשון רמ"א סעי' י"א הנ"ל ודין זה מתנגדים אלא יש נמי לסייעו דלכאו' יל"ד דלמה הצריך רמ"א דהו"ל בקילור בשר ששהה ג"י אף אם נמלח דינו כאילו לא נמלח ולמה סיים ואם נתבשל צריך ס' כנגדו דממילא הוי ידעי' כן ועוד מקודם כ' רמ"א בלא נמלחה כראוי כאילו לא נמלחה כלל כן בסיפא בבשר ששהה ג"י הו"ל הכי בקילור דהוי כלא נמלחה כלל אלא מלשון זה קמ"ל הרמ"א דיש חילוק בין בשר שלא נמלח או שאינו נמלחה כראוי הוי ג"כ כאילו לא נמלחה כלל בין לחומרא דלא סגי בס' כנגד מה דנפיק מני' כראב"ד אלא צריך ס' ואותה חתיכה

חתיכה אסורה ובין לקולא דבהפ"מ שרי אותה חתיכה דאין בהם חשש פי' ממקום למקום אבל בשהה ג"י דיש בו חשש פי' ממקום למקום ה"ז דינו כאילו לא נמלחה לחומרא לענין זה דאם נתבשל לריך ס' כנגדו אבל אותה חתיכה שיהי' שרי בהפ"מ אינו כן בלא נמלח כלל מותר ובשהה ג"י אפי' בהפ"מ אסור מ"מ לאו מהני אע"ג דע"י המליחה פירש ממקל"מ כמו דמהני סי' ס"ז ס"ד בנלרר הדם ואם הרמ"א לזה כיון יש ליישב הסמיכות שכ' רמ"א כאן בסי' י"א דאם בשר ששהה ג"י ונמלחה ונתבשל דלריך ס' כנגדו דמקומו בסי"ב כמ"ש כ"ת וכנה"ג לאשמעי' דלא לכל הדינים שוה ששהה ג"י וכו' ללא נמלחה כלל אלא לחומרא דהיינו לאותו דין שכ' בפירוש דלריך ס' כנגדו מכלל דלא לכל דבר ואם דומה לנ"ד לא הי' לריך לפרט פרט זה דבעי' ס' כנגדו אלא למסתם ולומר וכן בשר ששהה ג"י בל"מ דומה כלא נמלח כלל :

ובנ"ל לדקדק בלבוש שהוא הביא בסי' א' רק דין בשר שנתבשל בלא מליחה דלריך ס' וי"א אותה חתיכה ויש מתירין שם כ' ובעת הלורך או בהפ"מ יכולין לסמוך אדברי מקילין ובסי' ב' כ' דין ששה ג"י בלא מליחה אם מלחו אחר הג"י ובשלו אפי' דיע' ולא כ' כאן לסמוך אמקילין להתיר אותו חתיכה בים ס' כנגדו מש"ל בהדחה ראשונה משום דבעי להתרכך ואם אינו נתרכך פירש ממקום למקום וכתבתי ה"נ בנתקשה ע"י ששהה ג"י בלא מליחה ראיתי כן בפמ"ג במ"ז סק"ז אלא שכ' דרא"ש לא ס"ל כן ר"ל דהא הרא"ש לא ס"ל פירש ממל"מ אסור כדאי' ברא"ש חולין י"ד עיי"ש וש"פ דלא כתבו איסור זה אע"ג דאנן קיי"ל פירש ממל"מ אסור הם לא ס"ל טעם הדחה א' משום ריכך אלא משום טעמים אחרים שכתבו אחרונים :

ה **אמנם** מדין זה נראה קשי' בטו"ז ס"ק ל"ב הביא שם בשם יש"ש פרק כ"ה סי' ל"ח על בשר ששהה ג"י בלא מליחה ומלחו בכלי מנוקב כשיעור מליחה ואח"כ הדיחהו וחזרו ומלחהו בכלי שאינו מנוקב ל"א דפולט מעט מעט וע"כ אסור והשיב דאינו כן אלא מה שלא יצא במליחה ראשונה שוב לא יצא ולא דמי מ"ש במידי דלריך ליבון ועשה הגעלה דאסור משום דעי"ד הגעלה פולט מעט מעט וכו' ופי' טו"ז דהגעלה עכ"פ מהני שיזוז הבליעה ממקומו מעט מעט ע"כ יע"ש ונעתה אם כמ"ש גם המליחה פועל שיהי' פורש ממל"מ א"כ ה"ז דומה להגעלה שיזוז ממקומו ואח"כ במליחה שנית מוליאו ואמאי שרי אלא ודאי שאינו מזיז ממקומו כלל ולא פירש ממל"מ במליחה ראשונה. אמנם עיינתי ביש"ש וראיתי שלא כ' כטו"ז דהגעלה מזיז ממקומו דמשמע הא מליחה הא' לא הזיז ממקומו אלא שכ' לחלק בין הגעלה דחום האש אשכחן שהא' מפליט יותר מחבירו דליבון יותר מפליט מהגעלה והגעלה מעירוי כן י"ל דחיישי' שמא ע"י הגעלה ראשונה לא יצא כולו ונוסף עליו חום אחר שחתך בו רותח ומפליט יותר משא"כ במליחה לא מלינו כזאת נוספות במליחה משו"ה נראה פשוט אם לא יצא במליחה ראשונה שוב לא יצא במליחה שני' ע"כ וא"כ י"ל בין בהגעלה ובין במליחה בבשר ששהה ג"י מזיז הבליעה בכלי בהגעלה והמלח לשהה ג"י אלא שאין כח במלח להוליא לחוץ והמלח הב' ג"כ אין בכוחו להוליא לגמרי יותר ממליחה ראשונה כי במליחה לא מלינן כח נוספות :

מעתה אפי' לשבו"י לא מתיר אלא ביודע שהוא לאחר מעל"ע והפשיט כל בשר מן השומן אבל בנ"ד דלא הי' יודעם שהוא לאחר ג"י והפשיטה כדרך שמפשיטין אלא כאן חמור כיון שלא נפשטה קודם מליחה ונמלחו יחד השומן עם הבשר והטו"ז סקל"ב כ' דחיישי' שילא דם ונקה"כ שכ' שודאי יולא דם מעט מעט א"כ נעשה השומן מוחזק בדם מן הבשר ואם אמרינן דפי' ממקל"מ ואין בכח לדם ללאת ולפלוט לגמרי הרי במליחה נעשה ודאי כולו מוחזק בדם שפי' ממקום למקום ואפי' השומן . ואפשר אם דברי כנים מ"ש החתיכה אסורה אפי' יש ס' כנגד החתיכה והגם שאין לגבב חומרא בדין שאינו אלא מן הגאונים וליתא בש"ס מ"מ היכא דאינו מסופקי' אליך הי' דעת ראשונים ידוע שאין ס' זה נכנס בכלל ספק דבר זה ידוע לי מכ"מ בפוסקים אבל אינו עולה בזכרוני כעת להרשים מקום מן המקומות :

ו **ומ"ש** כ"ת וז"ל ואולם מלאתי בס' כנה"ג שלא מלא כן בהג"ה או"ה אשר שם שורש הדברים דהרמ"א דסעי' י"א בבשר ששהה ג"י לריך ס' כנגדו ורלה לתלות בטעות שהובא הך דינא בסעי"א עם חתיכה שלא נמלחה ולריך ס' כנגדו ולאחר אריכות עמוקה העלה דמ"ש ואם נתבשלה לריכה ס' נגד כל החתיכה לא קאי כלל על הך פיסקא דבשר שנשתהה ג"י בלא מליחה ואח"כ רלה להכריע כן, ולכאו' הי' נראה להביא ראי' דבשר ששהה ג"י בל"מ ונתבשלה א"ל ס' כ"א נגד דם שבו ובמסתפקין אם יש ס' נגד הדם כשר ואמונת שמואל כ' באיסור דרבנן שנפל להיתר בים בוודאי רוב אלא שאנו מסופקין אם יש ס' שלא ידעינן כמה נפיק מיני' דמותר .

גם ז"א במחכ"ת דמה בכך דמה שנרשם ברמ"א הנ"ל בסעי"א או"ה ז"א דלא נמלא כן באו"ה, אמנם רק הנרשם בטעות אבל הדין דין אמת שכ"כ בד"מ הגדול כאן ות"ח כלל כ' ד"ז וא"כ נסתר דברי אמ"ש מרמ"א זה בשם אגור וכל הפוסקים דש"ע ומנ"י ואחרונים ס"ל הכי כרמ"א ואין ס' כנה"ג במקומינו ואם הוא ג"כ כ' כמ"ש כ"ת דליתא כלל לדין זה שכ' הרמ"א מחמת שנרשם שלא במקומו ובשם או"ה גם עליו סובב תמיהה רבתי זה היתכן שנעלם ממנו שהדין דין אמת בשם האגור ובס' א' שלי כ' בכ"י מהגאה"ק מה"ו משה טייטעלבוים זלוק"ל שמה שנרשם הג"ה זו בסעי"א הוא בטעות סופר .

ואומר אני למ"ש באות ה' דע"י מליחה גרע דכיון שנתקשה הדם י"ל בנמלחה פירוש ממקום למקום ונעשה כל החתיכה נבלה א"כ למה אמר הרמ"א בשר ששהה ג"י בל"מ אף אם נמלחה וכו' קשה מה אף, דיותר גרוע אם נמלחה הגם שיש לתרץ דלגד א' רבותא אם נמלחה דילא ממנו דם קמ"ל דאדרבה גרוע, לכך סיים לחומרא שוה ללא נמלחה כלל ולריך ס' כנגדו אבל להנ"ל בהפס"מ לא שוה . עוד רמ"א גופי' מספקא לי' הלכך מחמיר אפי' בהפס"מ אבל מחוורתא כיון דאשתבש מטעות סופר כהנ"ל י"ל דגם אף זה שכ' הרמ"א הוא טעות דידוע דמ"ש רמ"א בהג"ה הוא אשר דיבר ככר בד"מ כמ"ש פמ"ג בפתיחה ליו"ד וא"כ כיון דבד"מ ובת"ח לא נכתב דין זה אף גם בהג"ה אינו לריך להיות .

ז **והפשתי** בספרים אם ימלא בהן מי שמלרף דעת שבו"י לסניף ולא נמלאתי . להיפך בס' זכור לאברהם ביו"ד סי' ס"ט סי"ב בד"ה שומן כ' על דברי שבו"י, ובס' מ"ה כתב שהרב נוב"י וגם הרב שופטי דעת דיבר קשות על הוראה זו דשבו"י ושהמורה להתיר גוערין אותו בנזיפה והרב בל"י פסק להקל להני תרי בהפס"מ (דהיינו כשלא הודח הדחה ראשונה או שלא הודח תוך ג"י) ול"כ דווקא בלא הודח הדחה ראשונה יש להקל בהפס"מ אבל בלא הודח תוך ג"י יש להסור אפי' בהפס"מ עכ"ל יל"ו ע"ד זכור לאברהם וזה דלא כפמ"ג סי' ס"ק סקכ"א שכ' דבל"י מקיל בסי' ע"ה לענין ג"י וכאן מחמיר בלא הודה בראשונה אלא כך ראיתי בבל"י כמ"ש בס' זל"א הנ"ל בשניהם מקיל כאן בהפס"מ ואלא בסוף סיים הבל"י בל"ע אבל בסי' ע"ה לא נזכר מזה בס' בל"י כלום :

מ"מ אמור מעתה שהפמ"ג כ' דיותר יש להחמיר בשהה ג"י מלא הודח הדחה ראשונה ועיי' שם טעמו ונימוקו וכ"כ בס' זכור לאברהם בשם ס' נ"ה ובלא הודח הדחה ראשונה כ' בבל"י סי' ס"ט סקכ"ב על השבו"י דמוכח מפוסקים דלא כשבו"י והם דכ' הרוקח אפי' שומן אווזא שנתבשל בלתי הדחה בתרייתא אסור וכ"כ או"ה ומרדכי והג"ה ש"ד וכ' בת"ח דמכאן שמעינן דאין חילוק בין בשר לשומן עכ"ל והכי איתא במרדכי בשם הרוקח וע"ש במרדכי סי' של"ד ול"ל בסי' קי"ז שכ' שומן אווזא שנמלח ולא הודח והוא בקדירה אסור דהא כנתא גופי' יש בו דם כן גם השומן הוי כבשר ולריך הדחה אחרונה :

ח **ומ"ש** בשם שמש לדקה שמקיל בשומן שלא נמלה שנתבשל א"ל לשער כנגד כל השומן אלא כנגד הדם שבו ובפ"ת סי' ס"ט סקי"ח כ' עליו דנראה דהשמיט דברי ת"ח וש"ך לקמן סי' ע"ה סק"ח דמבואר שם דלריך ס' נגד כל השומן ונ"ל עוד דטעמי' דשמש לדקה דמקיל בשומן משום דלא נראה בשומן אלא וורידין ועורקים דקים ואם נמלח כמעט אותו הליר לא יאדים מכל וכל עכ"ל ובנוב"י קושטא קאמר דהא בעור כשהי' כחוש הי' מוחזק בדם א"כ גם עכשיו יש בו דם ונ"ל דמה דלא נראה אודם משום דדם עלמו נעשה לבן והוי כללתא דמא דאפי' דם הנפש כשעומד אזיל סומקא ואתי חיורא ונקרא ללתא דדמא ואסור מה"ת למ"ד דם שבשלו מה"ת אע"ג דאינו ראוי לזריקה ולמ"ד דרבנן אסור מדרבנן כמ"ש בחס"ו סי' ע' וא"כ וודאי לא ידעינן כמה דמא נפיק מיני' כיון שהוא לבן .

ומ"ש בשמש לדקה מת"ח שכ' בשם המרדכי שכ' בשם הרוקח אווז שנמלך ולא הודח באחרונה גם השומן הוי כבשר אין ללמוד משם דלריך ס' בלא נמלח כלל כנגד כל החתיכה דשם א"ל ס' אלא כנגד המלח דלא ידעינן כמה נפיק מיני' דהתם י"ל דאפשר שיהי' כ"כ דם קרוב לשיעור המלח משא"כ בנ"ד לשער כנגד כל החתיכה דהוא שיעור יותר גדול הרבה וא"א שיהי' בחתיכה שומן כ"כ דם עכ"ד, ולת"ח וש"ך סי' ע"ה י"ל דלשון רקח ומרדכי ממה שנתנו טעם דשומן הוי כבשר למה ואפי' לא יהי' כבשר מ"מ י"ל כנגד המלח שאינו שיעור הרבה משעריכן נגד המלח ולא סגי נגד הדם אלא וודאי דכוונתו להשוות שומן לבשר ואלא דג"כ מהסברא ללמוד להיפך וכת"ח וש"ך סי' ע"ה דלמה אסרו בשומן אפי' דיעבד אם ליכא ס' אם נלך לפי ראות עינינו מה שנראה אדמומית בשומן לא יהי' בו דם אפי' אחד מכ' מאחר בשר, מעתה בשאר בשר איכא ל' בחתיכה כנגד דם ומלח שעליו פשיטא דיש בשומן כ' פעמים ל' נגד הדם וא"כ איכא ס' ואמאי אסרו רקח והמרדכי וכל הפוסקים אלא וודאי דאין אנו דנין שומן לפי ראות עינינו ואין חילוק בין שומן לבשר ולמ"ש אי"ל דדבר זה מכחיש ראות עינינו דיש דם שנתלבן ונרקא ללתא דדמא :

ט **ועמדתי** על מקור הדברים דפוסקים שהביא דברי גאונים ומלאתי שינוי טעמים וגם שנוי דינים הנה בתשו' הרא"ש כלל כ' דין כ"ה כ' מה ששאלת מנהג פשוט בארץ הזאת שלא לאכול בשר שלא ניקר ג"י המנהג הזה לא שמעתי כי מה תלוי בניקר החלב אינו נבלע בבשר דקר הוא אלא נוהגין ע"פ גאונים לאסור בשר ששהה ג"י בל"מ שנלרר הדם בתוכו והר"מ מרוטנבורג התירו בכלי עכ"ל א"כ נראה דטעם הגאונים לאו משום דבג"י פי' הדם ממל"מ ונבלע בתוכו דא"כ גם בחלב איכא למימר הכי אלא וודאי דז"א כיון דקר הוא וא"כ חלב אפי"ת שנתקשה במקומו כיון שלא נבלע יכול לנקרו ממקומו אפי' לאחר ג"י, אלא דהטעם שהדם נתקשה במקומו ולא פי' ממל"מ ולבלוע ממקום אחר ואסור מפני שהדם אינו יולא במליחה כיון שנתקשה וכן לשון הטור וש"ע מפני שנתייבש בתוכו ולאו משום דנבלע בתוכו :

אמנם במרדכי בפ' כ"ה כתב ר"י הלוי קבל מן הראשונים כל בשר ששהה ג"י מעל"ע בלא ניקר ולא נמלח שוב אינו פולט דמו שנתקשה מאיסור חלב ודם שבתוכו עכ"ל וקשה הא החלב יכול לחתכו ולנקרו אפי' שנתקשה במקומו מה בכך אלא נשמע דטעמא דגאונים מפני שנבלע בתוכו

בתוכו אע"ג שהוא קר וכן משמע מלשונו שנתקשה מאיסור חלב ודם שבתוכו ונראה דרא"ש הי' הגירסא בדברי גאונים בשר ששהה ג"י שלא נמלח ונתקשה הדם בתוכו וכו' ולא נזכר חלב והגי' זו בש"ד סי' ד' או דהרא"ש לא רצה לאסור מטעם דדם נבלע בתוכו והוי פי' ממל"מ הא הרא"ש ס"ל פי' מגול"מ לא מקרי פי' ויוצא ע"י מליחה ובריב"ש סי' פ"ו משמע דס"ל כטעם של' המרדכי דבג"י נבלע הדם ופי' ממל"מ של' הגאונים שהוא חומרא יתירה והקשה משובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה דאמר שמואל דף קי"ג ה"ז מכביד את הבשר וגוזל את הבריות ומבליע דם באברים לפי גירסת הרי"ף ז"ל דגרים מהו לאכול באומצא וסלקא בתיקו ולאומצא משמע דווקא באומצא דהיינו חי בלי מליחה אבל בצלי או אפי' לקדרה פשיטא דשרי אעפ"י שאין כח במלח להוציא דם הנבלע במק"א מוציא הוא את זה וכ' עוד הריב"ש ואע"ג שרש"י ז"ל לא גרים למיכל מיני' באומצא אלא סתמא מהו למיכל מיני' ולפי גירסתו בכל ענין אסור בין צלי ובין לקדרה ע"י מליחה כבר דחו המפרשים ז"ל דהא איתא דא"ל תקנה כי היכי דאמר גוזל את הבריות הו"ל מאכיל דם לבריות דהמיר טפי הרי דגם הריב"ש ס"ל טעמייהו דגאונים משום דלאחר ג"י פי' ממל"ק לכך נדמהו לשובר מפרקת דהוי נ"כ פי' כששובר המפרקת נבלע דם במק"א דהי סברת הגאונים משום שהדם מתקשה ממקומו לא מקשה מידי ש"ה בשובר מפרקת דלא נתקשה הדם הלכך מוציא שפיר המלח משא"כ בנתקשה ל"ק כלל קו' הריב"ש .

ודאתינן להכי בין כך ובין כך ל"ק קו' ריב"ש למה שהעלתי בחבורי דברי יוסף בסי' שלי בסי' ת"א שדברי רש"י נכונים וקו' הנ"ל דהו"ל מאכיל דם דאמיר הבאתי שם לתי' מהרי"ט על נכון ומע"י תי' בע"א ושהרימ"ע פ' כרש"י והבאתי שם דהכי הלכתא מאחר דיש ס' בני הש"ס יש להחמיר כידוע אלא כתבתי שם שכן דעת ר"ת ותוס' ועיטור וא"ז ורבותיו ר"י ור' יקיר ועוד ראיות שכ' שם דרי"ף לא חולק על רש"י וא"כ י"ל אדרבה הגאונים ס"ל כריב"ש ונדמנין לשובר מפרקת דאסור ושם לרש"י אסור אפי' לצלי כמ"ש ר"ן וכ"כ במבוא שערים סי' ד' לחד נוסחא דלגאונים אפי' בצלי אסור רק מהר"מ מתיר בצלי וא"ש היטב דברי גאונים מקו' ריב"ש ואין מזיק נראה דשדי בי' הריב"ש דמסייע בו הש"ך סקנ"ג :

י **ובהג"ה** סי' ס"ד סי"ח בלכתחילה יש לנקר הבשר תוך ג"י ובדיע' שרי והקשה שם בנחלת צבי ממ"כ אי איירי שלא תשרה תוך ג"י תיפ"ל לאסור משום דם ותי' דהי' שרי ולענין דם מהני אבל לא לענין חלב וכ"כ קצת מצד הסברא דחלב כ"ז שהוא במים מתקשה יותר על סברה זו יש להשיב דהא בת"ח כלל ו' דין ג' כ' דשרי לשרות תוך ג"י ולהשהות ג"י אחרים אמנם מהרי"א אוסר ומביא ראי' אדרבה מי' מטרשי לי' ותו"ח מתיר ועוד דלא קיי"ל כמרדכי דמיא מטרשי לי' לקמן כלל ט"ו ולתפארת צבי לא מהני בחלב ושומן כשר לשרות תוך ג"י כיון דמי' מטרשי לי' והאיך מהני הדחה ראשונה לחלב למ"ד כדי לרכך הבשר הא חלב מטרשי אלא שאין הנושאין במשקל דמיון א' די"ל דמי' מקבן החלב מ"מ בטבע נתרכך ולהכי מהני שרי' בתוך ג"י והדחה ראשונה אלא מחוורתא מ"ש מתחילה דאם לא ניקר מחלב המקום שהי' שם החלב אסור אפי' בצלי דיותר נתקשה הדם ע"י חלב שהוא שומן ואחוז יותר שם הדם מאחר מקומות דמשום חלב עצמו כיון שקר הוא אינו בולע או לכתחילה חיישינן דחלב שמתקשה בולע בבשר ולא מהני גם צלי : עכ"פ בין לפי' תפארת צבי ובין לפי' דידי מוכח דיותר מתקשה שומן מבשר דהבשר ספוגי וחלב מתקבן ומוכח דלא כשבו"י שכ' להיפך :

יא **מ"ש** כ"ת הרמה דבשו"ת הגרע"א ז"ל לוקח דברי שבו"י לסניף הנה אין במקומי שו"ת הנ"ל אלא ראיתיו הובא בקיצור פתחי תשובה גם לא נראה דמצרף לשו"ת שבו"י דהא הפ"ת הביא שם רק היתר מהגרע"א ז"ל דמותר לבטלו בס' שומן אווזות ואיני יכול לדון כיון שאיני בידי אם מצרף לדבר זה לשבו"י דהא פמ"ג סקכ"א חולק אשבו"י ואוסר לבטל בשומן ס"א פעמים וטעמו משום דמדמה לי' חתיכה שלא נמלחה דעכשיו היתר הוא כיון שלא פי' אלא מבטלו לאח"כ כשמבשלו דימהו הפמ"ג שאסור לערב חמץ בזמן היתר אע"ג דעכשיו היתר הוא ואולי הגרע"א לא ס"ל הכי אלא כמ"ש הדג"מ באו"ח סי' תמ"ז אמג"א שם ס"ק מ"ה דהסכים עם הנ"ל דאסור לערב חלב חטה ביין קודם פסח משום דחמץ שמו עליו וי"ל דזהו ס' תשו' הרשב"א שכ' מג"א דאסור לבטל משום דחמץ שמו עליו משא"כ חתיכה שלא נמלחה אין בדם שמו על החתיכה אלא על החתיכה .

ואגב דאתי לידן קשה לי על הדג"מ שם דלמה לא מתיר הדג"מ מטעם שאין מכוין לבטלו כמ"ש מג"א שם מדבש שנפלו בו נמלים דשרי לחממו וכ"כ בטור שם סי' כ"ג באין מכוין לבטלו מותר ותה"ד סי' קע"א סומך על הטור בזה וי"ל דאזיל לשיטתו סי' כ"ו בנוב"י קמ"א דמחלק בין נמלים שהי' כבר בתערובות מותר באין מכוין לבטלו אבל לערב לכתחילה אסור אפי' באין מכוין. אמנם הנב"י מביא ראי' מרשב"א לדבריו דהיינו מדין שהובא בש"ע סוס"י צ"ט בקדרה שמשתמשין בו בשפע ואני בעניי כתבתי בחיבורי סוס"י תמ"ז להיפך דמוכח דשרי ואיני רוצה לכפול הדברים שכך אמרתי בילדותי וזה כעשר שנים שיש לי יו"ד החדשים וראיתי שכוונתי בזה לנחלת צבי סי' פ"ד סעק"י אמנם מתשו' רשב"א שכ' שם במג"א דאוסר לטחון חטים שנתערבו בו חטים בקועין והנה כוונתו לטחון הוה כלא מכוין לבטלו כמ"ש רשב"א בתשו' סי' תשס"ג בתרומה דיכול לטחון ולבטל משום דאין כוונתו לבטל אלא לטחון וכ' רשב"א דדייקא בתרומה הקילו זה משום דהחמירו יותר בתרומה דלא בטל אלא א' במאה הקילו באין מכוין לבטלו (ופר"ח סי' צ"ט סק"ח דייק מתרומה דאין מבטלין איסור לכתחלה דרבנן מדהקילו כ"כ ולתשו' רשב"א ה"כ נדחה ראיות פר"ח דהקילו בתרומה כיון שהחמירו בו מאוד דלא בטל ברובא עכ"פ מוכח דמקרי אין מכוין לבטלו אלא מכוין לטחון ואפ"ה אוסר הרשב"א במג"א שם לטחון ובמחה"ש שם ובפרמ"ג בט"ז שם סי' תמ"ז כתבו על הרשב"א שם במג"א ס"ק מ"ה מטור סי' תכ"ג דשרי לבטל באין מכוין וכתבו משום דהתם בתשו' רשב"א במג"א ס"ק מ"ה כיון דיכול לבדקו הוה כאלו לא נתערב וזהו לאור' כנב"י דאם לא הי' בתערובות אסור אפי' באינו מכוין לבטלו :

יב **ואומר** אני מנהא להו ראי' בלא"ה יש לחלק מסי' תכ"ג דשם איכא עוד צדדין להתיר כדאית' בטור שם דחטה קשה לגבי מעט רוק שיתחמץ ועוד דמתיבש וגם תה"ד הנ"ל סי' קע"א איכא ג"כ עוד צדדים להתיר בתולעים שנמצאו בחיטים דסומך אטור סי' תכ"ג דמותר משום דאין מכוין לבטלו היינו משום דיש עוד צדדים גם שם כדאי' בתה"ד שם וא"כ י"ל דאפי' בתערובת אסור באין מכוין לבטלו בליכא עוד צדדים גם בכרכום בש"ך סוס"י קי"ד נמי יש עוד צדדים וגבי נמלים בי"ד סי' פ"ד נמי יש צדדים דאמרינן כאן נמצא כאן הי' ונתהוה הנמלים מן הדבש ולא אסורין אא"כ פרשו בתולעים שנעשו כלא ולא פירשו לחוץ דהיינו רביתייהו מ"מ מידי ספק לא נפקי ועוד הא איכא הרשב"א ואורחת חיים ועוד פוסקים שהובאו בב"י סוף סי' ק"ד דנמלים ושרצים מאוסים הוה נו"ט לפגם ובד"מ שם בשם סמ"ג וסמ"ג כ' דהוה כסרוחים מעיקרא וכ"פ בש"ג סוס"י ק"ד ובסוף סי' ק"ז וברמג"א שם ובט"ז ופר"ח שם משא"כ בעלמא היכי דליכא עוד צדדין אפשר דאין להתיר כמג"א שם סי' תמ"ז דמתיר דלא כנ"ל והביא ראי' מנמלים ובס' תפארת צבי בסי' פ"ד שכ' דכמה פוסקים מתירין אפי' לכתחלה לערב אפי' לא הי' בתערובת אין בידי ספרים לעיין עליהם אם גם שם איכא עוד צדדים להתירא והא דמוכח מרשב"א דקדירה שמשתמשין בשפע דמותר לבשל בו כיון שאין מכוין לבטלו הנה לט"ז סוס"י צ"ט שמפרש לרשב"א דוקא התם משום דאיכא נמי נטל"פ אין ראי' למקום אבל בפר"ת סי' קכ"ב מפרש לרשב"א התם בלשבה נמי מתיר י"ל דבלוע שאני וכן מסיק בפר"ת שם דבעין אסור לבטל משמע דאפי' אין מכוין לבטלו .

ואמנם בחלב חטה במג"א י"ל דאיכא נמי צד נוסף להתיר כיון שמערב קודם פסח בזמן היתר והנה בזה אי שרי לערב בזמן היתר במג"א כלל ס' סק"ח הביא פלוגתא בזה אי שרי לערב בזמן היתר אלא מ"ש מטור סי' תכ"ג כתבתי לעיל דליכא ראי' משום דיש עוד צדדים והוא מחזיק בדעת הנ"ל דאסור לערב חלב חטה ביין ול"ד לנמלים שמתיר המג"א כמו בנמלים בדבש דהתם אין חפץ להשים תוך היין ול"נ שאין כדאי בזה לדחות דעת המג"א משום בשעה שנותן חלב חטה ביין א"כ אינו חפץ להיות מן החלב אלא להצליל היין :

יג **ומ"ש** המג"א מכ"ש לחד דיעה בב"י דחזותא מלתא הנה בפר"ח סי' ק"ב האריך בדרבנן חזותא לאו מלתא אלא דאינו צריך לזה כיון שאינו נהנה בתערובת חלב חטה אלא שעי"כ יוצלל היין ויש ליין מראה טוב ואין לו מראה החלב חטה וחזותא רק מלתא אלא בנלבע ויש לו מראה האיסור שנתערב בו זה נ"ל פשוט דזה אינו אלא כאלו סיננו ליין שיהי' זך וצלול מראיתו ובזה נ"ל דליתא מ"ש דאפי' בחול היכי שרי דגונב דעת הבריות דאם הי' עכור לא הי' משמין כל כך דז"א וכי אסור לסנן יין עכור וחלב חטה מעשה סינון עביד :

עכ"פ אי שרי לערב בזמן היתר הלא פלוגתא בין הפוסקים והנה בפרמ"ג במ"ז בט"ז בס"ק כ"ה ס"ל כאוסרים של' בעין קודם זמן איסור אסור ובסוכה בט"ז סי' תרכ"ח שתי' שם דמותר לבטל ענפי אילן בסכך כשר ותי' הט"ז דשם הי' קודם זמן איסור כ' הפרמ"ג שם תרוצים אחרים וא"כ הפרמ"ג לשיטתי' כאן בסי' ס"ט ס"ק כ"א דאוסר לבטל ששהה ג"י אע"ג דעדיין היתר הוא מביא ראי' יפה מחמץ קודם זמנו דאוסר לבטל ששהה ג"י אע"ג דעדיין היתר הוא מביא ראי' דאסור לבטל אע"ג דעכשיו היתר הוא אבל יש לקיים דעת הג' ר"ע ז"ל דמותר לבטל בס' פעמים לדעות המתירין לבטל עכשיו כשהוא היתר אלאחר זמן ולכאו' יש להביא ראי' למתירין דהקשו המפרשים בפסחים דף ע"ו מה פריך הש"ס שם ללוי מאין נוצין ב' פסחים דמוכח ריחא מלתא דלא כלוי הא לרש"י ורי"ף מודה לוי לכתחלה אסור ותי' בגינת וורדים דהתם בזמן היתר קודם הלילה שרי לבטל לכתחלה כמו בענפי אילן בט"ז סי' תרכ"ח וכ"כ תי' במלחמות שם בשם ר' אברהם הלוי דמשום דעכשיו הפסחים היתר הוא וא"כ ליכא למיקם אטעמא יש להתיר אפי' לכתחילה וכ"כ בתה"ח :

ואמנם בצל"ח תי' שם מותר משום דאין מכוין לבטלו וכ"כ במחה"ש סי' תמ"ז בדין ריחא מלתא א"כ על האוסרין קשיא מהתם אולם הרמב"ן ותה"ח לא תירצו כן די"ל דס"ל לערב לכתחלה אסור כשלא הי' בתערובת אפי' אינו מכוין לבטלו כנב"י סי' כ"ו ולמ"ש מרשב"א מוכח להיפוך וכמ"ש הנחלת צבי י"ל ה"ד בפליטה הלכך תירצו בזמן היתר מותר לבטל לכתחלה ויש לפרמ"ג דמחמיר סמך וה"ג ר"ע ז"ל סמך דשרי וגם בח"י סי' תמ"ז כ' דאסור לבטל קודם זמן איסור ועיי' בחיבורי לאו"ח סי' תס"ג סק"ב דאפי' ב"ח דמתיר היינו להוסיף אבל לבטל בעין אסור. אבל בנידון דידן דהיינו בבשר ששהה ג' ימים שכתבתי באות ה' דע"י המליחה פי' הדם ממקום למקום א"כ כבר שם איסור על החתיכה שיש בו דם שפירש ע"י המליחה ובאות ט' פירשתי לדעת הגאונים דאפי' קודם המליחה אסור משום

דדם

דדם בג' ימים נבלע בתוכו ויש בו ג"כ דם שפי' ממקום למקום ועכשיו איסור הוא א"כ אסור לבטלו לכתחלה אפי' קודם מליחה:

אחרי כן בא לידי היו"ד חדשים ונדפס שם חדושי הה"ג רע"א זצ"ל שכ' ג"כ כמ"ש אני באות ה' דמ"ש בהג"ה סעי' י"א דבשר ששהה ג"י בלא מליחה כלל ונמלח לאחר ג"י שאין דינו לגמרי כחתיכה שלא נתבשל כלל דהתם בהפ"מ מותר אותו חתיכה אבל בזו אסור אותו חתיכה אפי' בהפ"מ אלא שאני כתבתי הטעם כיון דנתקשה הדם בתוכו אין בכח המלח להפליט הדם לחוץ אלא מפליט קצת ונשאר בחתיכה והוה פי' ממקום למקום א"כ החתיכה שנאסרה באיסורי' קיימא והוא ז"ל כ' טעם אחר כיון דשהה ג"י בלא מליחה נתקשה הדם ויצא מעט דם ע"י המליחה לאחר ג"י חוזר ונבלע בחתיכה כמ"ש הרא"ש בלא הדחה ראשונה והוה כחתיכה דעלמא דבלע איסור ונתבטל בס' דהחתיכה באיסורי' קיימא ולפי"ז צ"ע אע"ג שכ' הש"ך בסי' ע"ה בשם ת"ח בשומן שנתבשל בלא מליחה אם יש ס' הכל מותר בשומן ששהה ג"י ונמלחה י"ל דאותו חתיכה שומן אסור דהש"ך כ' שם ב' טעמים להקל טעם א' שהשומן נימס בקדירה אבל בשביל טעם זה לא שרי בשומן שאין נימס הכל כגון עור של אווז פטומה שהשומן נימס אבל העור נשאר קיימות שחותכין לחתיכות קטנות ואלא לכך כ' הש"ך טעם אחר כיון בחתיכה שנתבשלה בלא מליחה כלל גופי' מותרת בעלמא כו' והא דהוה רק מותרת בעלמא משום דאמרי' ממ"נ דאם לא יצא לא פי' כלל ואם יצא לגמרי יצא כמ"ש הט"ז ס"ק כ"ז אבל בשהה ג"י דחתיכה מדינה אסורה כיון שבלע דם שפי' או כמ"ש אני או כמ"ש הגר"ע איגר זצ"ל דחוזר ונבלע:

ובס' כנפ"י מלדד להקל ביש ס' גם החתיכה עצמו שרי בבשר ששהה ג"י וטעמי' דמדמי לגמרי בשר ששהה ג"י כאלו לא נמלח כלל וסומך להקל בבשר ששהה ג"י לפי דעתו דרוב הפוסקים ס"ל שהדם שפי' ממקום למקום באותו חתיכה עצמה מותר י"ל א"כ לא נאסרה החתיכה אמנם למ"ש בשם הג"ה רע"א ז"ל נאסר החתיכה מדם שיצא לחוץ וחזר ונבלע אמנם טעמו דהג"ה רע"א ז"ל לפי טעמו של רא"ש דטעם דהדחה א' משום לרכך הבשר. אמנם נראה דהדין כן גם לטעם דהדחה א' כטעם המרדכי שאם לא הדיחנו ותמלא המלח דם והיינו למ"ש בס' כנפ"י בתחלת הסי' שהקשה בחתיכה עבה לימא כן וכמה שיעור נצטרך לעובי הבשר שנדע שיעור מלחו שנתמלא מדמו ולא יוציא עוד וכו' ונראה כי ענין המליחה בשהייתו במליחה כשיעור יוציא הדם שאפשר שתוציאנו והנשאר בו מחום המליחה נתקרש בו ולא יוציאנו עוד אפי' ע"י בישול מים כך שיעור חכמתם אבל בהיות דם ע"ג הבשר מוכן לבלוע מיד יתמלא המלח מאותו הדם בקל קודם שיתחמם הבשר. מחום המלח וגם יוציא מן הבשר קודם שיתקשה הדם יחזיר ויבלענו בתוכו דאז לא מהני מה שיתקשה אח"כ בו עכ"ל, א"כ בבשר ששהה ג"י בלא מליחה ונמלח דלא מהני המליחה להוציא דמו ויתקשה הנשאר א"כ נתמלא המלח מדם שהוציא וחוזר ונבלע ודם זה יצא לגמרי לחוץ ולא רק פי' ממלמ"ק א"כ נאסר החתיכה מדם שנאסר וכ"כ:

וכל זה לפי דעתו שכ' שרוב הפוסקים ס"ל פי' ממקום למקום מותר אבל אני כתבתי לעיל סי' תס"ו להיפוך דכל הפוסקים סברו פי' ממלמ"ק אסור א"כ גם מהדם מבפנים נאסרה החתיכה חוץ מדם שיצא לחוץ להג"ה רע"א וכנפ"י. שיש לדמותו ללא הודח בהדחה ראשונה:

סימן ת"ע.

(א) **בשר** ששהה ג"י בטל ברוב דלא הוה דשיל"מ תה"ד שהוא פלוגתת הרי"ף וראבי"ה לרי"ף הוה דשיל"מ ולראב"י לא הוה דשיל"מ ופסק כראב"י ורמ"א הביא דין זה לקמן סי' ק"ב דמשמע בכל דשיל"מ וז"א דמשמע בתה"ד דוקא הכא מקיל כראב"י משום דדם שבישלו דרבנן ועוד הא י"ל דרי"ף נמי כראב"י ס"ל. קו' על דין דכאן אמאי בטל ברוב לאו"ה וכן קיי"ל דמותר אחד צלי הוה כאן (ב) ישוב ארמ"א מ"ש חתיכה שנתבשלה בלא מליחה בטל ברוב ולא בעי' ס' (ג) מה שחקר. הח"ד סק"ג האיך בשר חי מותר בלא מליחה הא הדם פי' בלעיסה והבאתי בשם עיטור דפי' הדם לא אסור אלא כשפי' ע"ג כלי ונמצא חתיכה שלא נמלחה ונתבשלה ברוטב לא אסור אלא מדרבנן אפי' למ"ד דם שבשלו דאו' והוא חדש:

בש"ע סעי' י"ד בשר ששהה ג"י בלא מליחה ונתערבה בחתיכות אחרות בטלה ברוב, הוא בתה"ד סי' ק"ע בשם גדול דשרי דאין שייך כאן דשיל"מ בצלי' לא נאסר מעולם ולבשל עדיין הוא אסור, ואע"ג דרב אלפס וראב"י פליגי בהך סברא כדאי' במרדכי בפ' גי"ה אההיא דפת הנאפה עם הצלי דרב אלפסי חשיב לי' דשיל"מ הואיל ויכול לאכלו עם בשר, ולראב"י לא חשיב דשיל"מ וכ' ננסר"מ דנהגו לפסוק כרב אלפס בדבר שלא נחלקו על תוס' מ"מ נראה דברי ראב"י כאן עיקר מהא דפ' הערל דקאמר רב אשי תרומה מקרי דשיל"מ וקאמר הש"ס דהא דרב אשי בדותא הוא דממ"נ אי לכהן משרי שרי אי לישראל מיסר קאסר פי' לכהן הוא שרי אפי' בלא ביטל ולישראל עדיין הוא אסור היינו ממש כסברת ראב"י ואע"ג דאפשר לחלק מ"מ נראה דכיון דטעמי' משום דשיל"מ וההיא אינו אלא מדרבנן לא דייקינן כולי האי להחמיר עכ"ל ולקמן סי' ק"ח הקשיתי דהא תוס' חולק ארב אלפס וישבתי אבל כתבתי שם דרב אלפס גופי' לדנפשי' מתיר פת שאפאו עם צלי א"כ כראב"י ס"ל רק הני מ"ד דאסר' פי' ר"א טעמיהו משום דבישל"מ דס"ל כרב אשי והתם רב אשי קאי ורב אשי ס"ל תרומה מקרי דשיל"מ וכ' שם דהגה"ד שהוא התה"ד ע"כ נמי מוכרח דס"ל הכי ובשעה"מ הקשה אתה"ד דר"מ כראב"י והבאתיו בסי' ק"ב וישבתי שם והארכתי שם בהך דינא דתה"ד, אמנם בב"י ובית"ש סי' פ"ו לא העתיקו יפה לתה"ד שהם העתיקו כיון דדשיל"מ אינו אלא מדרבנן לא דייקינן, א"כ כ' דמקיל התה"ד בכל דשיל"מ אבל למה שהעתקתי דבריו דכיון דטעמא משום דשיל"מ וההיא אינו אלא מדרבנן משמע די"ל וההיא בשר ששהה אינו אלא מדרבנן או שאינו אלא חומרת הגאונים ועוד דם שבישלו דרבנן מני' ליכא למילף בעלמא באיסור דאו' וי"ל בא"ד גם התה"ד מודה דאסור אמנם הא קשי' מה קאמר התה"ד דלא מקרי דשיל"מ דלבישול לא הותר ובצלי לא הוה אסור הא גם לבישול יש לו מתירין אחר הצלי וקודם הצלי אסור לבשלו בשלמא התה"ד לשיטתי' דס"ל בפסקיו ובהגה"ד דאסור לבשל אחר הצלי' א"ש אבל האו"ה ובעלי ש"ע דמותר מדינא לבשל אחר צלי דמ"ש הש"ע לכתחלה אסור הוא רק כדי שלא להקל כיון דיש פוסקים אוסרין אבל מעיקר הדין מותר לבשלו אחר צלי וחשיב שפיר דשיל"מ:

ובסעי' י"ג ספק נמלח תוך ג"י מותר ואם מסופק אם יש ג"י ואסור למלחו או לא ג"כ מותר משום דמוקמינן הבהמה אחזקת חי כר"ו ועוד דאינו אלא חומרת הגאונים משמע גם בספק דלי"ל דאוקמינן הבהמה אחזקת חי כגון שמלח בשר קודם אלות ובשעה ה' נעשה ג"י ומסופק אי קודם ה' או לאחר ה' מלח מותר מטעם הב' דאינו אלא חומרת הגאונים ובמ"י כלל ד' הקשה הא הוה דשיל"מ ושם תי' המ"י דזה לא מקרי דשיל"מ כמ"ש דין ח' והוא דין דסעי' ד' שכ' התה"ד בנתערב חתיכה ששהה ג"י בלא מליחה ולענ"ד יש להשיב ולחלק דתה"ד דמיירי דנתערבה ברוב דמה"ת בטיל אלא רבנן החמירו ביל"מ דל"ב י"ל היינו דוקא אם יל"מ לגמרי דהחמירו אבל אם לא הותר ממה שהי' אסור לא החמירו וגם לפלתי שכ' בסי' ק"ב משום דהיתר בהיתר לא בטיל וכיון דאזלינן בתר השם יש לו מתירין נמי ל"ב ולפי"ז היכי שאיל"מ ממה שהי' אסור נקרא בשם היתר אבל בספק יל"מ דאסור משום עד שתאכלנו באיסור תאכלנה בהיתר י"ל אפי' אין ההיתר ממה שהי' אסור אלא בכ"ע שיש לו היתר שייך לומר עד שתאכלנו באיסור וגו' וא"כ בס' שהה ג"י דיש היתר בצלי י"ל עד שתאכלנו באיסור וגו' אע"ג שבצלי לא נאסר מעולם:

וביש"ש סי' פ"ו כ' כיון דלא בא ההיתר ממילא מכח זמן לא מקרי יל"מ ע"כ כך הבין הש"ך סי' ק"ב והקשה עליו מכמה מקומות והאחרונים בונים בניינים לתרץ דברי יש"ש ול"כ דלק"מ ומעולם לא הי' כן כוונת היש"ש דאחר שכ' דברי תה"ד דחתיכה ששהה ג"י ונתערבה בטלה דלא מקרי יל"מ בצלי כיון דבצלי לא נאסר מעולם כ' היש"ש וז"ל וכ"ש חתיכה שלא נמלחה שנתערבה בין חתיכות המלוחות ואין לו כ"כ מלח או שאין לו חשק בזה שיהי' כל החתיכות מליחות יותר מדאי דכולן מותרין מטעם זה דלא נקרא דשיל"מ אלא בזה שתלוי בזמן ואחר זמן שרי ממילא וזה לא שרי אלא בענין זה ולא בענין אחר ולאותו ענין לא נאסר מעולם עכ"ל כ' כוונתו כך דעיקר ההיתר דיש"ש דכל היתר שתלה בזמן הוה היתר חדש שלא הי' מותר ומני' היתר נדרים אע"ג דלא הותר ממילא מ"מ הוה ההיתר חדש משא"כ חתיכה שלא נמלחה שנתערבה א"ת דהוה דשיל"מ דהיינו במליחה אין כאן היתר חדש דמתחלה ג"כ הי' מותר ע"י מליחה וז"ש ולאותו ענין לא נאסר מעולם ויותר מקרי שם יל"מ בדינו של תה"ד בנתערבה חתיכה ששהה ג"י דמעיקרא הי' מותר החתיכה במליחה ובא עלי' איסור ג"י ויש לה מתירין בצלי אבל בחתיכה שלא נמלחה לא בא עלי' שום איסור ודאי לא שייך עלי' שם יל"מ ואם התה"ד כ' בדינו דלא הוה דשיל"מ משום דבצלי לא נאסר מעולם מכ"ש חתיכה שלא נמלחה דלא מקרי דשיל"מ משום דלמליחה לאותו ענין לא נאסרה מעולם והיינו דברי היש"ש דהוה כ"ש וא"ש ונכון:

ונהדור לענייננו עכ"פ בס' שהה דלא שייך סברת תה"ד משום עד שתאכלנו וגו' כהנ"ל קשה אמאי שרי ולא סגי כמ"ש הפלתי משום דהוה חומרת הגאונים דבתה"ד מוכח דמטעם חומרת דגאונים הוא לא הי' מתיר אם הי' דשיל"מ ואע"ג דהיכא חזקה דאוקי בהמה אחזקתה דאזלינן בתר חזקה אע"ג דאיכא יל"מ וכו' דגם מ"ש אני בספק אם הי' המליחה קודם כלות הג"י נמי איכא חזקה דאוקמינן היום והזמן אחזקה דמעיקרא ועדיין לא הי' הג"י וכמ"ש תוס' יבמות ס"ח דמוקמינן לקטן אחזקת קטנות שלא הי' עדיין בן ט' אע"ג שכ' תוס' כשבא לפנינו אחר ט' לא מוקמינן אחזקה דמעיקרא י"ל התם דעכשיו אם אחר ט' בא הפסול על בת ישראל פוסל מחמת חזקה דהשתא דזמן בחזקת איסור שפיר כשבא לפנינו בחזקת איסור לא מועיל חזקה דזמן מעיקרא משא"כ כאן אפי' בא עכשיו אחר ג"י לפנינו אין לנו כ"מ בזמן דהשתא אלא כילד הי' קודם דהיינו בזמן המליחה. אמנם עדיין צריך עיון דלמא כמו דכ' היש"ש בפ"ק דבילה בדשיל"מ לא אזלינן בתר רוב ובספרי לאו"ח סי' תקי"ג הבאתי ראיות לדבריו שכן הלכה א"כ מ"כ כנגד חזקה דאמרינן דשיל"מ דרובא וחזקה רובא עדיף או י"ל כמ"ש הפרמ"ג סי' ק"י ס"ק י"ד ד"ה החקירה השני' בקבוע דלא אזלינן בתר רובא אע"ג לענין חזקה כן דרובא וחזקה רובא עדיף א"ד דוקא כנגד רוב א"כ הכ"ל י"ל כן דדוקא בדבר שיל"מ דאמרו דל"ב ברוב ה"ה דלא אזלינן בתר רובא בדשיל"מ אבל במקום חזקה לא אמרו:

ואמנם עדיין י"ל דס' שהה ל"מ יש לו מתירין משום דבצלי איכא פסידא בס' ת"ח בסופו בס' וויכוח מ"ח בבלעות איכא פסידא ולא אמרינן

אמרינן בי' דשיל"מ ובש"ך ס"ק כ"א כ' מה דאפשר בלא לא מקרי פסידא אבל בט"ז סקי"ב כ' להיפך דמה דשרי בלא מקרי הפ"מ :

ב' **בהג"ה** וכן חתיכה שלא נמלחה שנתערבה בשלא ברוב והקשה ש"ך ס"ק כ"ז אמאי בטל ברוב הא רמ"א פ' לקמן יבש ביבש באינו מינו אסור שמא יבשלם ויתן טעם ובמנ"י כ' אפי' שנתערבו אחר שכבר נתבטל חיישינן שמא יבוא עליהם עירוי ורמ"א כ' שם כן אפי' בדרבנן, ול"נ ליישב דעת הרמ"א מאחר למחבר לקמן סי' ק"ט יבש אפי' באי"מ מותר ואפי' בדאו' ואפי' למאן דאוסר איכא טעם אחר דהיינו טעמא דאו"ה משום דבא"מ ניכר איסור א"כ א"ש דבטל ברוב אלא דרמ"א חולק דאסור משום שמא יבשלם ויתן טעם ה"ד בלי"ל שניף ולד להכריע משא"כ כאן דאיכא דעת ראב"ד שכ' דחתיכה שנתבשלה בלא מליחה מותר דנפיק מני' דם מוטט ובודאי איכא ס' אפי' באותו חתיכה עכ"פ בחד בתרי דאיכא ודאי ס' נגד הדם שכבר נתבטלה ביבש ונעשה הכל היתר מכ"ש כיון דמיירי רמ"א שכבר נתבשלה דהוה גזירה רחוקה שיבוא לידי מימוס דסמך ארמ"א ואמחבר ואו"ה בדרבנן דנה"כ ופר"ת ס"ק מ"ח דהעיקר לדינא ביבש באינו מינו בדרבנן בטל ברובא אע"ג דז"א וכמ"ש במנ"י כלל ב' סק"ו וכלל ל"ט ס"ק י' דאפי' באיסור דרבנן שאין לו עיקר מה"ת כגון חלת חו"ל בעי' ס' מ"מ כאן דאיכא שי' ראב"ד שפיר בצירוף כ"ז שהוא דרבנן ולש"ע ואו"ה בלא"ה שרי שפיר מקיל הרמ"א דבטל ברוב .

והעיטור כ' בשם הגאונים דבשר שנתבשל בלא מליחה אע"ג דכי בשיל לה בקדירה פליט הא לא פירוש ע"ג כלי וה"ל כדם בין השניים ע"כ הגה שלא הובא דעת העיטור זה אדרבה דעה זו דחוי' הוא דלדעה זו אין שום בשר צריך מליחה רק בשר דאסמיק וכי"ב ושמואל דאמר אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מלחו יפה לאו לעכובי דצריך מליחה כיון דאפי' מבשל בלא מליחה שרי כיון דמקרי לא פירוש כיון שלא פי' ע"ג כלי רק מי שרוצה למלחו ולהוציא דמו עי"ש מ"מ קושיתו מבין השניים היך אנו מיטבין דמני' מוכח העיטור כיון שלא פי' ע"ג כלי לא מקרי פי' ואמנם דברי עיטור נ"ב דאי כוונתו על דם אדם שבין השניים מללו כדאי' בפ' דם שחיטה ולעיל סי' ס"ו שע"י לא מקשה מידי דשאני דם אדם דמותר מה"ת כדאי' שם ושם רק משום דנ"ה אסור הלכך בין השניים דמוכח שבא מאדם מותר .

ואפשר שכוונת העיטור למה שהניח הח"ד בצ"ע לעיל סק"ג דהאיך מותר לאכול בשר חי בלא מליחה כדאי' סי' ס"ז ס"ב דהא נסחט ע"י לעיסה והוה פי' ומ"ש הח"ד דלא נסחט ע"י לעיסה הוא מה שהשכל מכחיש וזה הי' כוונת העיטור ולזה תי' כיון שלא פי' א"כ הקל"ד אמאי בשר שנתבשל בלא מליחה אסור תיפ"ל דלא פי' ע"ג כלי דנדחי העיטור למה שיקרא פירוש בתולעים דוקא ע"ג ובקול יהודא לעיל סי' ס"ז סוסק"ה תי' לקו' ח"ד כל שפי' דרך אכילה לא מקרי פי' ומדמי ג"כ לתולעים דנולדו בתלוש דאינן אסורין אלא לאחר שפירשו לחוץ לפירי קצת או ע"ג גרעין ולא חיישינן למה שיפרוש בפיו דרך אכילה ע"כ ועדיין קשה דלו דלא קשה מאכילת בשר חי מ"מ כיון דמדמין לי' לפי' בתולעים לזה דבדרך אכילה לא מקרי פי' כן נדמי ג"כ כל שלא פי' הדם ע"ג כלי דלא הוה פי' א"כ נתבשל בלא מליחה ברוטב אמאי אסור הא ליכא פי' וצ"ע וצריך לדחוק דלא אסור מה"ת בשר שלא נמלח ונתבשל אלא בלא קדר דפי' ע"ג כלי וגזרו גם בנתבשל ברוטב א"כ בשר שנתבשל בלא מליחה זולת דקיי"ל דם שבישלו דרבנן עוד מטעם אחר דרבנן כיון דלא פי' ע"ג כלי ודבר חדש הוא מ"מ הדבר מוכרח ולא ראו דברי העיטור וצ"ע כיון דבלי קדר גופי' אינו אלא דרבנן דדם שבישלו אין עובר י"ל כמ"ש כמ"ב והובא בפרמ"ג בפתיחה ד"ה ורמיתי דדם בתחלת חומו קודם בישול הוה ד"ת, וכ' הפרמ"ג אע"ג א"כ כשנגלה הוה דרבנן י"ל דע"י גלגול הוה דרבנן וגזרו נמי גזירה לגזירה ועוד כיון דאיכא דם דחייב בו כרת דהיינו דם הנפש ולפעמים נשאר באיברים דם הנפש כגון בשר דאסמיק או נצרר מחמת מכה כמ"ש באחרונים לעיל סי' ס"ז ואשכחן באיסור כרת גזרו גל"ג או י"ל כמ"ש בפרמ"ג בפתיחה שם ד"ה ורמיתי מ"ש תוס' דף קי"א ד"ה דם דאורייתא ואע"ג דם שבשלו אינו עובר עליו מ"מ תחלה כשנפלט עד שלא נתבשל הוה דאו' ופי' מתחלה פרמ"ג דר"ל אם נפלט בשחיטה קודם בישול עיי"ש כן י"ל בנתבשל ברוטב אע"ג דלא פי' ע"ג כלי אסור מדרבנן אטו דם שנפלט בשחיטה .

בש"ע סעי' ט"ו בשר שנשרה במים מעל"ע עיי' פתחי תשו' ס"ק ל"ב מ"ש בנשר לא מקרי כבוש כלל דקמא קמא אזדי לי' ודינו כמים מחולפים ·

סימן תע"א

א) מ"ש רמ"א קערה שמלח בה בשר באינה מנוקבת מותר למלוח בה בשר שכבר נמלח מדמו משום דאין מליחה לכלים וכ' המנ"י דה"ד בהודחה בין מליחה למליחה הוא דאמרינן אין מליחה לכלים וליתא. גם מ"ש במולחין הרבה פעמי' אסור לכתחלה לא משמע דברי רמ"א כדבריו אלא הש"ך ס"ל בכל ענין אסור לכתחלה, לכתחלה אמרינן יש מליחה לכלים (ב) מה שהקשה הש"ך ס"ק ס"ז ומנ"י דכאן ס"ל לרמ"א דאין מליחה לכלים אפי' לכתחלה וסותר למ"ש בסי' ק"ה סי"ב דאוסר לכתחלה וכתבתי דבאו"ה מבואר התי' דהיינו כאן בנאסר הכלי במליחה אפי' לכתחלה שרי והתם בסי' ק"ה מיירי שנאסר ברותח או בדפוסי עכו"ם של גבינה אע"ג דמתחלה נאסר מחמת מליחה אסור לכתחלה (ג) קו' אד"מ סי' ק"ה שכ' בשם או"ה דלא אמרינן אין מליחה לכלים אלא בכלי מנוקב (ד) עוד טעם לפסק רמ"א דגבינות שנעשו בדפוסים של עכו"ם אסור לכתחלה (ה) הוכחה מפוסקים ומן הסברות הא דאמרינן אין מליחה לכלים הוא דאינו מבליע כמו דאינו מפליט (ו) תי' על קו' ראש יוסף ארא"ש דבדף קי"א ס"ל יש מליחה לכלים ובדף קי"ג להיפך וישוב אקו' נו"ב במה"ק ארמב"ם דהשמיט דין כבוש (ז) תי' אקו' ראש יוסף אהך דין דאין מליחה לכלים מחולין דף צ"ח ·

סעי' ט"ז בהג"ה אבל מותר לחזור ולמלוח בה בשר, כ' הש"ך ס"ק ס"ז וז"ל ובת"ח כלל י"א דין ט' כ' הטעם בשם או"ה דאין מליחה לכלים להפליט מה שבתוכו ע"י מליחה והנה ברא"ש כ' בסוגי' דף קי"א אמאי דאמר שמואל שקערה שמולח בה בשר אסור לאכול בה רותח בקערה שאינו מנוקבת מיירי דאי במנוקבת א"כ יהי' אסור למלוח ב"פ בכלי מנוקב והקשה בראש יוסף שאני מליחה דשרי דאין מליחה לכלים להפליט שכ"כ ברא"ש גופי' דף קי"ג ברא"ש סי' מ"ב שאם עשה גבינות בדפוסי עכו"ם ומלחן בתוכו אינן נאסרות דהוי כמו טהור מליח וטמא תפל דאין שייך מליחה בעץ ור"ן ורשב"א תירצו הא דהקשה האיך מולחין בכלי ב"פ משום דדם מפרק פריק והקשה ג"כ כי"ב בחדו' אנשי שם בר"ן שם קו' הנ"ל תיפ"ל דאין מליחה לכלים ·

ובכס"ו סי' ל"ט תי' אקו' זו דבדף קי"א דס"ל לרא"ש יש מליחה לכלים היינו בדם דטבע המלח להפליט דם וכו' ולענ"ד ז"א דהא מבשר ודאי טבע המלח להפליט דם ה"ד דם מן החתיכה דהיינו דם פליטה אבל דם הנבלע ממקום אחר אין כח במלח להפליט כדקיי"ל סי' ע' ס"ו חתיכה שפלטה כל דמה וגירה ונמלחה עם חתיכה שלא נמלחה נאסרה ושוב לא מהני מליחה שנית :

ראיתי במנ"י כלל הנ"ל ס"ק י"ב שכ' קו' הנ"ל ותי' בלא הודח הכלי בין מליחה למליחה הכלי רותח (וא"כ הדין כמ"ש הש"ך ס"ק ע"ד בהקערה רותח צריך ס' כנגד כל קליפת הקערה אפי' במקום שלא נגע) והא דאמרינן הכלי שנמלח בה נוכנת הוא ואין מליחה לכלים מיירי בהודחה הכלי בין מליחה למליחה ע"כ. וסתמא דרמ"א לא משמע הכי דא"כ ה"ל לפרש ולא לסתום וכמו שכ' דמותר בשנקבוהו לכלי ה"ל להזכיר גם שהודח וגם ה"ל להזכיר באם לא הודח צריך ס' כנגד כל הקערה והא דלא הזכיר בשקערה חמה דצריך ס' כנגד כל הקערה י"ל להיות הקערה חמה לא שכיח, ועוד שט"ז סמך מ"ש בת"ה כן וגם מ"ש המנ"י לתרץ במולחין הרבה פעמים זה אח"ז יש מליחה לכלים ולדידן עכ"פ לכתחלה אסור כמ"ש רמ"א סי' ק"ה סי"ב דלכתחלה אסור למלוח גבונות בדפוסי עכו"ם משום דשם מיירי במולחין הרבה פעמים זה אחר זה גם זה ליתא דמרמ"א כאן משמע דשרי למלוח בשר ודרך למלוח בשר הרבה פעמים כל עת תמיד שמבשלין בשר ועיי' ש"ך ס"ק ס"ז דא"כ גם כאן אסור לכתחלה כהתם ורמ"א רק הדיעבד קמ"ל וא"כ אי"ל לחלוקים אמנם אחרי מא"כ הש"ך והמנ"י באו"ה גופי' נמצא החילוק דכ' בכלל ג' דין כ' דוקא שנאסר הכלי ע"י האור או ע"י בישול אז אסור לכתחלה למלוח בו אבל אם הכלי נאסר רק ע"י המליחה שחשוב כרותח כגון כלי שאינו מנוקב שנמלח בו מותר לכתחלה לנוקבו ולמלוח בו עכ"ל הרי דאו"ה גופי' מתיר כאן בכלי נאסר ע"י מליחה אפי' לכתחלה למלוח בו ומ"ש לנקבו ולמלוח בו היינו אם רוצה למלוח בו בשר להוציא דמו וכ"כ בש"ך סי' קכ"א סק"י ולא קשה קו' הש"ך והמנ"י דרמ"א לקמן סי' ק"ה סי"ב ובת"ח כלל י"ז דין א' כ' דאסור למלוח לכתחלה גבינות בדפוסי עכו"ם ע"ש לק"מ דהא האו"ה אוסר אפי' בדיעבד הגבינות בדפוסי גוים בכלל הנ"ל דין ז' וכ' האו"ה הטעם משום מחמת רוב המלח קשה טעם של גבינות וכשמכניסו שוב גבינות כשרות נאסרו דכה"ג בציר אסור דהיינו ציר נבלה לא מהני כלי מנוקב דדרך ציר לסרוק ולהבלע והכי נהיגין ועוד שהנקבים של דפוס לפעמים נסתמים מהגבינות שהוא רכה ולפי שמתפשט בכל הכלי וממלא כל הצדדים יותר מבשר והוה ככלי שאינו מנוקב שנמלח בו עכ"ל הרי דאו"ה אוסר אפי' בדיע' בגבינות שנעשה בדפוסי עכו"ס רק בהג"ה שם כ' לסמוך להתיר בדיע' מ"מ לכתחלה אסור ואיברא לא מובן לי דברי או"ה דמה מתרץ דדפוסים הוה ככלי שאינו מנוקב הא לעיל דין כ' אפי' בכלי שאינו מנוקב נמי אמרינן אין מליחה לכלים והיכי דנאסר מחמת מליחה אפי' לכתחלה מותר ודפוסים נאסרו רק מחמת מליחה א"ו עיקר הטעם בדפוסים יותר אסור כמ"ש משום מחמת רוב המלח קבלה טעם ופולט טעם אח"כ בכשרות משום מחמת רוב המלח והגבינה רכה הוה כאלו כבוש בציר אלא מאחר שהדפוס מנוקב והציר יוצא ולא נשאר רק המלח תו שוב נימא אין מליחה לכלים לכך כ' דהוה דפוס ככלי שאינו מנוקב אבל לאו טעמא דאו"ה דבאינו מנוקב יש מליחה לכלים ז"א אלא מחמיר בכלי אינו מנוקב בדפוס משום דהוה כבוש בציר .

וצ"ע על הד"מ שכ' בשם או"ה דלא אמרינן אין מליחה לכלים אלא דוקא בכלי מנוקב וחולק עליו וקשה הא מאו"ה דין כ' הנ"ל שהבאתי מבואר להיפוך דאפי' כלי שאינו מנוקב אין מליחה לכלים אע"ג דכ' ומותר לכתחלה לנקבו

לנקבו היינו כמ"ש ברוצה למלוח בו ולהוציא דמו, אבל כשכבר נמלח מדאו' מותר למלוח בו אפי' בלא נקבו וכמ"ש הרמ"א כאן:

ונ"ל עוד טעמא להחמיר בגבינות שנעשו בדפוס של עכו"ם אע"ג דקיי"ל אין מליחה לכלים כאן בהג"ה דאפי' לכתחלה שרי, דהנה היתר גבינות בדפוס של נכרים הוא בתוס' ורא"ש דף קי"ג, וא"כ מקורו מס' התרומות שהוא בעל התוס' ודין הזה כ' בס' התרומות סי' ס"ד בזה"ל ואם עשה גבינות בדפוס של נכרים שעשה גבינות שלהם ביומו וגם מלאן אמר מורי משום שהמלח אינו מפליט מה שבלוע תוך העץ וא"כ הוה כמו טהור מליח וטמא תפל עכ"ל וקשה מ"ש וגם מלאן הלא ליכא ס"ד שיש עוד כאן חשש איסור מנה שמלאן דמליח כרותח והכי הל"ל אם עשה גבינות כו' לא אסור משום מליח, אמנם נראה דהנה ידוע עשיית גבינות שעומדים החלב עם הקום אצל האש ונתגבן ונוקים א"כ ה"ה שאם רותח קצת מועיל המליחה לאסור כמו דקיי"ל סעי' ט' דכ"ש עם מ"לה מבשל, קמ"ל דלא מחזקינן שהי' רותח א"כ שפיר איכא חשש יותר לאסור בגבינות לכתחלה שנעשה בדפוסי נכרים:

והנה בדין זה דאין מליחה לכלים אי דוקא להפליט אין כח במליחה, אבל להבליע יש כח במלח בכלי או דאין חילוק דאין כח במליחה בין להבליע ובין להפליט · הנה בש"ד ר"י' שער ט' כ' דאין מליחה לעץ שאינו פולט האיסור שהרי לא נבלע בו עכ"ל נראה דס"ד נ"ל דאין חילוק גם לבלוע בו נמי אין כח למלח, ובהג"ה ש"ד שיש אות א' הקשה דסותר עצמו לשער ז' שם כ' דלבלוע בכלי יש מליחה לכלים ותי' בדוחק גדול הובא תי' זה במהר"ל חלוים, והגהש"ד גופי' ס"ל בשער ז' דאין מליחה לכלים בין להפליט ובין לבלוע ועמד על סתירה זו במ"ש ד"ה שם וכן מוכח בא"ח"י וכ"ל א"כ כיון מש"ד והג"ה ש"ד פעם הכי ופעם הכי הנה לשון הרא"ש בסי' מ"ב מכריע שכ' דלא נאסר הכלי ע"י מליחה מבואר שאפי' להבליע נמי אין מליחה לכלים:

ומה שהמ"ש מביא ראיות להיפוך מלשונות הפוסקים דאין כח במלח דוקא להפליט מס' התרומות וש"ד סי' פ"ג והמרדכי יש לדחות מאחר שדברי ש"ד והמרדכי מקור דבריהם מס' התרומות והכל לפי שפרשתי לעיל דברי התרומות י"ל דע"י גבינות שהופך הגוי לא נאסר מחמת המלח דאין כח במלח ג"כ להבליע, אלא שנבלע מחמת חשש שמא הי' גבינה של גוי רותח דגוי לא מקפיד שלא יהי' רותח וא"כ נאסר הדפוס וכשישראל שופך א"כ בודאי ישראל נזהר שלא יהי' הגבינה רותח ויפליט מן הדפוס האיסור לתוך הגבינה ולא נשאר רק מחמת רותח דמליחה לכך כ' בתרומות דאין כח במלח להפליט ולא הי' יכול לומר דלא נאסר הכלי משום דגם לבלוע אין כח דהא מ"מ אסור ונבלע מחמת שהי' הגבינה בנכרי כששפכו לתוך הדפוס רותח ונבלע בדפוס:

וכן הדין נותן מצד הסברא שכ' תוס' והתרומות דהטעם דאין מליחה לכלים לדומה מליחה לעץ לטהור מליח וטמא תפל וכיון דעץ מקרי תפל לגבי המלח א"כ צריך לדמותו לטהור מליח וטמא תפל שאין הטהור מליח עושה מליח לתפל כך לא נאסר העץ תפל מחמת המלח הרי א"כ שפיר מוכח דאין מליחה לכלים אפי' להבליע בו אבל א"ת דיש מליחה לכלי לבלוע א"כ אין העץ תפל שהרי מלוח הוא שהמלח נכנס בו ומה שאינו פולט טעמא אחרינא הוא משום שאין כח במלח להוציא מכלי הבליעת איסור שנבלע בו וכל האחרונים שכתבו כן דאין מליחה לכלים רק להפליט הם נמשכו אחרי לשון הפוסקים הנ"ל דמשמע להו הכי אבל למ"ש יותר מכריע לשונות הפוסקים דלא מחלקי בין להפליט בין להבליע, וכד מן דין קשה לי על הפוסקים הנ"ל דלא אמרו אין מליחה לכלים אלא להפליט אבל להבליע יש בו כח וקשה דהנה הרשב"א בתה"א כ' והובא בב"י לקמן סי' ע"א שכ' דהא דמליח כרותח היינו מליחה לקדירה, והקשה הרשב"א דודאי אפי' מלח מועט יש בו כח להפליט קצת ותי' עיקר טבע המלח להפליט ולא להבליע רק כשיש דם הרבה מבליע ג"כ אלמא בבשר יש יותר כח במלח להפליט מלהבליע דאינו בולע במעט מלח לפי שאין זו טבע המלח, א"כ בעץ למה יהי' להיפוך שיותר טבע המלח להבליע מלהפליט:

ואלא א"כ קשה דלמה ס"ל לשמואל קדירה שמלח בה בשר אסור לאכל בה רותח וצ"ל משום שבלע הכלי ע"י מלח הא אין מליחה לכלים גם להבליע, וי"ל כדי לתרץ הקו' בכלי שאינו מנוקב יש מליחה לכלים כמו דס"ל בד"מ לדעת או"ה, ויש ליישב לפי"ז קו' הרא"ש יוסף הנה הרא"ש י"ל דס"ל לקושטא הא דאין מליחה לכלים בדפוסים דף קי"ג ה"ד בכלי מנוקב ודפוס מנוקבים הם והא דכ' הרא"ש דהך סוגי' דקדירה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח דדוקא בקדירה אינו מנוקבת מיירי דאי במנוקבות א"כ אסור למלוח כ"פ בכלי מנוקב, וקשה על הרא"ש הא אין מליחה לכלים בין להפליט ובין להבליע ואמאי אסור קדירה שמלח בה וא"ל ולתרץ דשמואל מיירי בכלי שאינו מנוקב וכהנ"ל ואומרים יש מליחה לכלי, א"כ מה מקשה הרא"ש א"כ היאך מולחין בכלי מנוקב הא במנוקב אין מליחה לכלים ובאינו מנוקב יש מליחה לכלים י"ל דס"ק הרא"ש דאי במנוקבת מיירי שמואל דאוסר א"כ יש מליחה לכלים גם במנוקבת ומפליט א"כ היאך מולחין כ"פ הא בפעם הא' בולע ובפעם הב' מפליט א"ו במנוקבת שרי ולא אסור מטעם דאין מליחה לכלים ומה דסיים הרא"ש משום דלמא משרק שריק ולא קאמר מטעם במנוקבת אין מליחה לכלים כמו שכ' טעם זה בדפוסים ה"ע דה"א דם דסריך גרע ואוסר אפי' במנוקב לכך כ' אדרבה דם משרק שריק, וא"ש וק"ל:

ובי"ב יש ליישב לפי דברי ש"ד שער ז' דמשום מליח אינו אסור הקדירה דאין מליחה לכלים אלא מטעם דהי' מונח בציר ונעשה כבוש וזהו שייך דוקא בכלי שאינו מנוקב אבל במנוקב דליכא ציר ולא נשאר רק המלח הלכך אין מליחה לכלים בכלי מנוקב . וזה למסקנא וכמ"ש הרא"ש בדפוסים אבל כאן כ' הרא"ש את"ל דשמואל גם במנוקב מיירי וצ"ל טעמא דשמואל לא משום כבוש אוסר הקדירה דהא הציר זב לחוץ ולא אסור רק משום יש מליחה לכלים שפיר קאמר הרא"ש א"כ היאך מולחין כ"פ:

ועיי' בכו"י קמא סי' כ"ו שתמה ארמב"ם שלא הביא דין דכבוש כמבושל ולהנ"ל י"ל דס"ל כש"ד הנ"ל דמה דאמר שמואל קדירה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח באינו מנוקבת מיירי ואסור מטעם שהי' מונח בציר וכבוש כמבושל א"כ כיון שמביא דין זה הרי הביא דין כבוש וא"כ הרי שפיר הביאו:

בראש יוסף דף נ"ח הקשה אפוסקים דס"ל אין מליחה לכלים . דהי' התם בגמ' הוא כזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא סבר רב אשי לשערי במה דבלע דקולא א"ל רבנן לרב אשי אטו דהתירא בלע דאיסורא לא בלע ופרש"י ז"ל בדיקולא קלחת ר"ל קדירה שמבשלין בה בשר וסבר רב אשי לשעורי התירא ולאסופי עלה מה שבלעה קדירה כדי לבטל האיסור והאיסור הי' משער כמו שהוא בא לפנינו מלומק דאיסורא לא בלע בתמי' אף האיסור מלטמק וכשנפל הי' בו יותר אלא הכל משערין כמות שאנו רואים ע"כ, אבל הר"ן ורשב"א בסוגי' דירך כ' הפי' דיקולא סל של בשר מלוח והוכיחו שם דמליחה בס' ומה דקאמר דרצה לשער מה דבלע ר"ל מה דבלע הסל מכבר ורצה מר בר"א לשער דפליט . מן הסל לבטל החלב והקשה הרי"ו הא אין מליחה לכלים והקשה עוד שם וצ"ל לפרש להך פי' שהי' סל כפרש"י קלחת קדירה דר"ל דרצה לשער מבשר זה שמונח עתה בסל דהיינו שלא הי' ס' בבשר לחוד כנגד החלב ולירף גם הבלוע מבשר זה לתוך הסל וס"ד יש מליחה להבליע ואמרו לו אטו התירא בלע דהיינו מבשר בלע ואיסורא דהיינו מחלב לא בלע' בסל לפי החשבון א"כ לך לשער האיסור וההיתר אלא כמו שבאו לפנינו:

סימן תע"ב

א) בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב דעת הש"ע דלא, אסור אלא בלא נאכל מחמת מלחו מה שהקשה הח"ד מסי' צ"ו ל"ק אמנם הא קשיא דתה"ק דס"ל דלא נקרא רותח אלא בל"א נאכל מחמת מלחו והכי ס"ל בתה"א ב"ד ש"א ובחדושיו ובתו"א ב"ג ש"ג ס"ל דציר מיד אינו נאכל מחמת מלחו והוה רותח אפי' הבשר נאכל מחמת מלחו (ב) ישוב אסתירת ר"ת דס"ל פי' דם ממקל"מ מותר ולמה אוסר בכלי שא"מ אפי' חוץ לציר מג"טעם דפי' ממקל"מ ותי' ע"ז דטעמו דר"ת ביש שומן דם מפעפע למעלה (ג) אם נגע בדם רותח חתיכה שמינה כ' הח"ד דאינו אסור אלא כדי קליפה ואני כ' והוכחתי שהיא בס' (ד) קיום לקו' הב"י אטור לקמן סי' ק"ה בס"ה שם פ' אזיל היתר ומפטם לאיסור כחוש ובסוף הסי' גבי אין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב לא כ"כ ותי' של הד"מ ב"ח דו"פ ורש"ל ליתא.

א' בש"ע סעי' ה' בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב כו' כ' הש"ך ס"ק ע"א ושיעור מליח משמע דעתו בב"י דהיינו שאינו נאכל מחמת מלחו והיינו כעין מליחה לקדירה ע"כ והיינו מדכ' הב"י לדברי תה"ק אחר שכ' לדברי מרדכי שכ' דאסור אפי' במליחה מועטת והביא לתה"ק דלא אסור אלא בלא נאכל מחמת מלחו וא"י"ל שמביאו הב"י רק לסדר השיטות הא הביאו בתחלה כבר לדבריו דתה"ק א"ו דהביאו עוד לבסוף להכריע כוותי', אלא דקשה מאחר דבחדושיו דף קי"ג ובתה"א כ' דלא כר"י אברצלוני דס"ל הכי דבעי מליחה לקדירה וכ' הרשב"א דא"י"ל משום דהציר נעשה רותח מיד ולמה בתה"ק סתם דלא אסור אלא במליחה לקדירה וגם אב"י קשה אע"ג דקיי"ל היכי דרשב"א סותר מחדושיו לתה"ק או מתה"א לתה"ק קיי"ל כקלר וכמ"ש הפרמ"ג בפתיחה ליו"ד . כאן דאיכא חדושיו ותה"א שכ' שם טעם להחמיר יותר יש לסמוך על זה ממה שסתם בתה"ק:

ובח"ד ס"ק כ"ה הקשה אמחבר לדעת הש"ך וז"ל תמוה לי כיון דלמחבר אינו אסור אלא בשיעור כבישה מחמת שנכבש בדם וציר ומבואר בסי' ס"ט ס"ה בהג"ה דציר היוצא מבשר אפי' ע"י מליחה מועטת חשיב רותח דהציר מ"מ אינו נאכל מחמת מלחו וכו' הנה לא הי' צריך להביא מסי' ס"ט ס"ה בהג"ה דהא מבואר כאן ס"ה בהג"ה כן דאפי' לא שהה שיעור מליחה רק מעט עד שנראה ציר בכלי בשם מרדכי והמרדכי כ' הטעם משום דא"א שלא יוציא המלח כל דהוא מן הדם ואותו דם חוזר ונבלע בבשר כיון שהכלי אינו מנוקב ע"כ ונמי צריך לומר דהוה הציר רותח דאל"כ היכא נבלע:

אמנם קו' הח"ד לק"מ וכי נגרא אגברא קרמית דהא הרשב"א בתה"ב כ' הובא בב"י לקמן סי' ק"ה במלח מעט אעפ"י שמלח מועט יש בו כח להפליט קצת היינו משום דעיקר טבע של מלח למשוך דם להפליטו אבל אינו מבליע אא"כ יש מלח הרבה לקדירה אלא שאני רואה ברשב"א גופי' סתירה לדברים אלו דמלח מעט אעפ"י שמוציא דם וציר לא מקרי רותח מחמת הציר אלא במלח הרבה כל שאינו נאכל הבשר מחמת מלחו

דברים

דבריו אלו בבית ד' שער א' ולמ"ש בבית ג' כל שהדם והציר יוצאין ע"י המלח הרי הן אינן נאכלין מחמת מלחן אעפ"י שהבשר עדיין נאכל מחמת מאזן ע"כ דמה בכך שהוא והציר יוצאין הא כ' דאין ראי' דהוא רותח אלא שהטבע המלח להמשיך הדם והציר:

ב **בש"ע** וחלק שחוץ לציר אינו אסור אלא כדי קליפה אפי' יש בה שומן והקשה הא"ד הא המחבר סי' ק"ה פ' בהיתר שומן אמרי' דמפטם לכחוש ותי' דוקא בכחוש אמרינן הכי אבל לא בדם שטבעו שאינו מפעפע למעלה ע"כ ולא ראה בטור לקמן סוס"י ק"ה שכ"כ לחלק עי"ש ובתוס' דף ל"ו כ' ראי' לזה דאל"כ כל מקום שאנו אוסרין כדי קליפה אמאי אין אותו קליפה חוזר ואוסר מה שאצלו, אמנם לדברי רא"מ שם אין ראי' שכ' דלא אמרינן נעשה נבלה באיסור חתיכה והביאו בב"י סוס"י ק"ה דלא אמרי' חנ"נ אלא בדבר העומד בפ"ע והמרדכי כ' שכן דעת הראבי' ולפי"ז צ"ע קו' פר"ח וכר"ו ולעיל עמדתי בקו' זו ומנפשאי הא ר"ת דף י"ד ס"ל דפי' ממלמ"ק מותר א"כ אמאי אסור כאן בכלי שאינו מנוקב אפי' מה שחוץ לציר כדאי' ברא"ש.

ולפי"ד י"ל דאותה תבגולת שאסר ר"ת שמנה היתה ור"ת ס"ל דגם בדם אמרינן אזיל השומן ומפטם לדם הכחוש ומפעפע למעלה ואפי"ת דאין הדם הולך במו דר"ת ס"ל אנ"כ בשאר איסורין וס"ל אפי' אין האיסור בעצמו יכול לילך דהא הריב"א ור"ש סוף ל"ת קמ"א ס"ל הכי בסמ"ג וכן י"ל דס"ל רשב"ם יקי"ב ואש"ש קו' התוס' עי"ש ריש ע"ב אלא דלר"ת אי"ל דוקא דס"ל כרב"א אלא י"ל ר"ת ס"ל דע"י השומן גם הדם מפעפע למעלה ומקליפה איילאי' דס"ל כרא"ם ואלא כ' תוס' שם דדם אינו מפעפע למעלה אפי' יש שמן ממה שנהגו כשמולחים בשר הרבה ומניחין בגיגית דמה שחוץ לציר ותכין ומתירין ולא אמרי' שהדם מפעפע למעלה משום שאין דרכו של ס לפעפע למעלה, א"כ לר"ת שחולק אמנהג זה מלי סבר דביש שומן עכ"פ הדם מפעפע ע"י פיטום השומן, וקשה על הסמ"ק ברא"ש בפסקיו ובתשובכלל כ' סי"ז ובמרדכי פ' כ"ה שכ' הטעם איסור שאינו מנוקב משום פי' מקום למקום ואי"ל לזה דאפי' פי' ממקום למקום מותר שפיר אסור דמאידמתיר חוץ לציר הוא רק ממנהגא דכך עושין אבל ר"ת דאסור דלא כמנהגא א"כ ליכא ראי' להתיר ומה דמביא תוס' ראי' מדלא אסור קליפה נגיפה שאצלו אין ראי' ש"ה דאין האיסור מתפשט יותר אבל בדם י"ל אס"ם שומן מתפשט הדם ג"כ למעלה דמנ"ל להיפוך ואי ממנהגא הלא גם הגז"ק דאוסר מטעם בכשא"מ משום דפי' ממקלמ"ק ג"כ חולק אמנהגא. שוב אי' במרדכי שהסמ"ק מקיים המנהג דהיינו מה שמתירין חוץ לציר מיי' שנפל הבשר לציר לאחר ששהה שיעור מליחה וע"כ משום דדם אינו מפעפע למעלה. וא"כ א"ש דצריך הסמ"ק הטעם בכשא"מ משום דפי' מלמ"ק ואין לומר הטעם משום דדם מפעפע למעלה · אמנם למה שאכתוב בסמוך אות ג' ממשמעות הפוסקים דמה שכתבו דנהגו להתיר חוץ לציר מיירי בנמלא חתיכה בתוך הציר בתוך שיעור מליחה וי"ב משום כשא"מ א"כ י"ל ר"ת דאוסר אפי' חוץ לציר הוא חולק אמנהגא זה וי"ל א"כ דטעמי' לאו משום דכשא"מ פי' ממלמ"ק ואסור אלא מטעם ביש שמן מפעפע למעלה:

וב' כא"ד בס"ק הנ"ל דלפי הנ"ל אפי' נגע בדם רותח החתיכה שמינה אינה מפעפע למעלה ומותר מה שלמעלה רק קליפה צריך דגלי' ג"כ אין דם מפעפע למעלה דאמרינן משרק שריק בגלי עכ"ל:

ול"נ שדבריו ליתא כיון דתיתאי חם וקיי"ל ת"ג הוה כבישול ובבישול גם דם מפעפע למעלה וראי' לדבר מסעי' ט"ז וש"ך שם ס"ק ס"ד בקערה שנאסרה מפני שנמלח בה אינו מנוקבת כשהיא חמה אם נשתמש בה דבר צונן שיש בו רטיבת קצת שכ' רשב"א דצריך כדי נטילה ועיי' בסי' ק"ה וכ' בפרמ"ג שם לדידן ביש רטיבת קצת אסור כולו כיון דכלי תתאי חם וצריך ס' כנגד קליפת כל הקערה ע"כ הרי בתתאי חם לא סגי בקליפה כמה שנשתמש בו אלא דמבליע בכולו ואוסר בס' ונ"ל דוקא בגלי דאי' בחולין קי"ג ובריי"פ כילד צולין דם משרק שריק משום דמורא משאב שואב לפלוט הדם וכן במליח שכ' תוס' דף ל"ו נמי דטבע הדם לשאוב ולהפליט הם לכך הדם משרק שריק ואינו מפעפע למעלה משא"כ בחם באו צונן בזה הוה כבישול ומפעפע למעלה בכולו:

ואגב אכתוב ליישב דברי בי' סוס"י ק"ה שהקשה על הטור שם שכ' הא דקיי"ל אין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אפי' החתיכה הנבלע בה האיסור שמן לפי שאין השומן שבה מוליך האיסור אלא במקום שהאיסור עצמו יכול לילך שם בטבעו עכ"ל. והקשה הב"י דברים אלו סותרים למ"ל ס"ה אפי' חתיכת איסור כחוש וחתיכות האיסור שנגלה אצלו שמן האיסור מפעפע בכולו משום דהאי מפטם להאי ע"כ. ותי' הד"מ דלא אמרינן מפטם להאי אלא בחלב כחוש אבל בשאר דבר כחוש ולא חלב כלל לא והב"ח והפרישה ומרש"ל תי' והובא בש"ך סי' ק"ה ס"ק י"ט שכתבו לתרץ דדוקא בסעי"ה שם באיסור מחמת עלמו אמרינן דאזיל ההיתר שומן ומפטם לאיסור כחוש אבל לא בבלוע וכ' דיפה הקשה בב"י אטור דהא מדכ' שם בסי' ק"ה הטעם בחתיכה שנמלחה ואי' בציר דלמעלה מציר מותר אפי' החתיכה שמן ולא אמרינן דמפטם מה"ם דדם מפעפע למעלה ודם אינו שומן כלל דהיינו כחלב כחוש אלא פחות לגמרי. וכן הוה הדם שבציר שחוזר ובולע לחתיכה איסור בלוע א"כ בין לד"מ ובין לב"ח ופרישה למה צריך הטור הטעם משום דדם אינו מפעפע למעלה תיפ"ל לד"מ דם כחוש מחלב כחוש · ולב"ח הוה איסור בלוע א"כ אפי"ת דדם

מפעפע למעלה אין השומן מפטמו או דטור ני"ל סברות אלו ושפיר הקשה הב"י:

סימן תע"ג.

א) מ"ש הרמ"א ויש אוסרים כל החתיכה וכ' המרדכי דס' התרומות שמתיר מה שחוץ לציר מיירי שנפל לציר לאחר ששהה שיעור מליחה אין דברי ראשונים משמע הכי והרמ"א לא הביא כל הפוסקים רק הרא"ש שמתיר בכשא"מ חוץ לציר ואני כתבתי שכן דעת תוס' ורא"ש ורשב"א ור"ן וריטב"א ולקמן סי' ע' ס"ו שכן דעת התרומות ת' להקל בהפ"מ (ב) האו"ה שכ' טעם כשא"מ משום מליח כרותח קשה וב' תירוצים ע"ז (ג) קו' על ח"ד מה שכ' להוכיח מרא"ש כבוש אוסר למעלה בכבוש מקצתו וקו' על מנ"י שכ' טעם כשא"מ משום דלא עביד כתקנתא דרבנן וישוב אר"ת דאוסר נשא"מ משום פי' ממקום למקום מר"ת דף י"ד בתוס' ופי' בתוס' ואי"צ להגיה בתוס' (ד) בס' אם נפל לכשא"מ בתוך שיעור שהיית מליחה דמתיר הש"ך ס"ק ע"ה צ"ע אם מותר דוקא לצלי אבל בישול אסור.

בהג"ה ויש אוסרין כל החתיכה וכ' הש"ך ול"ד לחתיכה שנפלה לתוך הציר שאינו אסור אלא מה שבתוך הציר וכדלקמן סוס"י ע' דהתם נמלחה חתיכה כדינה ופלטה כל דמה הלכך אינו אסור אלא מה שבתוך הציר דדם אינו מפעפע, הנה מקור דבר זה במרדכי בשם הר"ר פרץ שכ' דיש רוצים להתירה מה שחוץ לציר מידי דהוי מחתיכה שנטבלה בתוך הציר כדאי' בס' התרומה ותי' דס' התרומה מיירי כשנפלה אחרי שכבר נמלחה כמשפטה בכלי מנוקב לכך מה שהוא חוץ לציר מותר, ולא משמע כן לשון סה"ת שכ' בכמנס וז"ל חתיכות בשר הרבה שנמלחו ונתן בגיגית של עלים ואכניס אם נמלאת חתיכה אחת בתוך הציר אותו מקלת בתוך הציר אסור וכו' עכ"ל ומשמע לשון נמלאת שכ' אפי' בתוך שיעור מליחה אפי"ה לא אסור רק אותו מקלת שבתוך הציר וכ"כ בסמ"ג ומה שנוהגין כשמולחין בשר הרבה ומניחין בגיגית ופעמים חתיכה אחת תלי' בתוך הציר חותכין מה שבתוך הצי' וכו' וכ"מ לשון התוס' חולין דף ל"ו ד"ה מריש, משמע דלא מיירי בנפלה. וא"כ אלא שנמלא אח"כ נטבלה בתוך הציר ויש ספק שמא הגיע לציר מקלת חתיכה זה תוך שיעור מליחה וא"ת אע"ג דלא נקטינן כתי' הסמ"ק יש ליישב הקו' דס' התרומות וסמ"ג ותוס' וכל שאר הפוסקים רא"ש ורשב"א ומרדכי בפ' ג"ה ורי"ו וא"ז שכ' לדבריהם דס' התרומות וסמ"ג מיירי בספק אם נפל קודם ששהה שיעור מליחה ולהכי מותר מטעם דהוה ס' דרבנן דם שמלחו ולהכי מותר חוץ לצירו כמ"ש הש"ך ס"ק ע"ה הא כ' הפרמ"ג שם משום דהוה כמו ס"ס הואיל ויש מתירין אפי' מה שחוץ לציר דהיינו הרא"ש והרשב"א זה אי"א לומר לדעת הראשונים התרומות וסמ"ג שמתירין בספק הואיל ויש מתירין דממ"נ או דהם ס"ל אסור או מותר וק"ל. אולם עוד כ' הפמ"ג דמותר משום דהוה ספק דרבנן דם שמלחו הא האו"ה כ' עוד טעם אחר דהתם גופי' הוה חומרא בעלמא דהיינו כשא"מ דאסור חוץ לציר הוה רק חומרא וכ' ג"כ הכוונה כיון דאיכא סברת הרא"ש שחולק על סברת הסמ"ק שכ' בכשא"מ אסור כולו משום דפי' ממלמ"ק וכ' הרא"ש דמי יגיד לו שאלי' חוץ אינו יכול לפלוט ועוד גם טעם דהוה ס' דרבנן לא שייך אלא כעין שכ' האו"ה דיש ספק אם נפלה שם קודם ששהה דעכ"פ שעה חדא לא הי' שם אלא נפלה א"כ אבל בענין שכ' סה"ת שמתחלה הי' מניח הבשר כך שהי' חתיכה תלוי' למטה ונמלא ציר תחתיו י"ל כמו שהי' עכשיו ציר כן הי' ציר קודם לכן דהיינו קודם ששהה שיעור מליחה:

אולם בש"ך לקמן סי' ע' ס"ק מ' תי' דהך דסה"ת במולח תחלה בכלי מנוקב אלא שאלי' תלוי בציר ואין הבשר נוגע בשולי הגיגות מותר דכה"ג ל"ד לכלי שא"מ ועיי' בתוס' דף קי"ג ד"ה ודגים שכ' בשר בתוך הציר כגון בכלי שא"מ אין להתיר מטעם זה מחמת שהוא שקוע בתוך הציר וה"ט דשמואל דאמר אין מולחין אלא בכלי שהוא מנוקב והיכי דתלי' של חתיכה בתוך הציר מה שבתוכו אסור כדפי' וע"ל בפ' ג"ה מדבריהם משמע דלא כסמ"ק שכ' דבתלי' בתוך הציר לבד אסור מיירי בנמלח תחלה בכלי מנוקב ואח"כ נפל בציר וגם דלא כש"ך דתלי' בתוך הציר לבד אסור משום דמיירי שתלי' בציר תלוי ואין כאן משום כלי שאין מנוקב הא תוס' מיירי בתחלה נמלח בכשא"מ וגם לא אסור כולו אלא בשקוע כולו בציר וע"ז כ' תוס' והיכי דתלי' של חתיכה בתוך הציר וכו' משמע להדיא דעלה קאי דהיינו דנמלח תחלה בכשא"מ ונוגע בשולי הכלי כדרך המולח בכלי שא"מ ולא מיירי במולח ע"ג עלים ואפי"ה מותר מה שחוץ לציר וכ"כ הרא"ש סו"ס ל"ד כדברי התוס' ול"ע אפסק רמ"א דפסק כסמ"ג ליתא למ"ש הש"ך סי' ע' סק"מ הנ"ל ת"ח ואו"ה דמ"ש תוס' והפוסקים במולח ע"ג ואלי' בתוך הציר שבגיגית דלא נתיר כלי שא"מ הוא כיון שאינו נוגע בשולי הגיגית הא ז"א לתוס' והרא"ש כהנ"ל דליכא איסור מטעם כשא"מ הא הסמ"ק כ' דמיירי שנמלח כדינו בכלי מנוקב ומנ"ל להתיר באלי תוך הציר בנפל תוך שיעור מליחה מפני שאין הבשר נוגע בשולי הגיגית מ"מ אין לדם מקום לזוב והוה כשא"מ ולע"ג וגם אהכרעות רמ"א ל"ע דמכריע דלא כש"ע שפסק כרא"ש כאלו הרא"ש יחיד בדבר דס"ל כשא"מ דוקא מה שבתוך הציר אסור וז"א

וז"א למ"ש מוכח שכן דעת התוס' וכן הרשב"א בחדושיו ובתה"ב והר"ן וריטב"א כמש"ק סי' ע' ס"ו ורחיות הסמ"ק ליתא א"כ צ"ע בהפ"מ דכ' להקל ·

ובאו"ה כלל י' כ' בטעמים דכולו אסור אף בדיעבד דמאחר שאין לו מקום לצאת חוזרת הציר הרותח ונבלע בבשר דקיי"ל מליח ה"ה כרותח דצלי וגם מטעם שהדם שנשאר בתוכו פי' ממלמ"ק ולא יצא לחוץ עכ"ל הנה על טעם הראשון קשה הא ברותח דמליח דם אינו מפעפע למעלה כמ"ש ס' התרומות וכל הראשונים הנ"ל ואפשר י"ל להחמיר לדידן דקיי"ל אפי' מליח' בכחוש בש' משום שאין אנו בקיאין בין כחוש לשומן א"כ גם בדם כש' וכן כ' בפר"מ בש"ד לקמן סי' ל"א סק"א עיי"ש וא"ש מ"ש האו"ה הנ"ל להקל בספק אם נפל שם קודם ששהה שיעור מליחה משום טעם זה דלא מהני בכשא"מ אע"ג דפי' ממל"מ ותי' הש"ך ס"ק ע"ד כיון שנמלח בכלי שאינו מנוקב הוה כבוש כמבושל והקשה הפרמ"ג דהא מה שחוץ לציר אינו כבוש ואף מה שבתוך הציר לא שהה כשיעור לרמ"א ואפי"ה אסור ותי' דאפשר ע"י רתיחת מליחה וכבוש חלק א' בציר מפעפע למעלה משו"ה אסור א"כ י"ל גם או"ה הכי כוונתו :

ודע שא"ד ס"ק כ"ח כ' דלא כפרמ"ג דמ"ש הש"ך א"כ בכשא"מ הוה כבוש הוא למחבר עיי"ש וע"י פ"ח סק"ב שדוחה תי' הא' דש"ך מ"ש דהכא שפי' ע"י מליחה גרע טפי דאדרבה בכ"פ והביא ראי' א"כ לא נשאר לנו רק תי' הב' על רמ"א א"כ ע"כ כפר"מ דתי' הב' אליבא דרמ"א ולא כא"ד וק"ל

ובא"ד ס"ק כ"ז כ' דכבוש כיון דכבוש כמבושל י"ל דכבוש מועיל גם אלמעלה מציר כמו דמהני בישול .וכ' ליישב בזה קו' הפר"ח והכר"ו דברי ר"ת אהדדי דס"ל דם שפי' ממקום למקום מותר בדף י"ד ולמה אוסר במלחה בכשא"מ אפי' חוץ לציר ולפימ"ש לא קשה די"ל דר"ת ס"ל כדעה א' בהג"ה סי' ק"ה סעי"א דאפי' מה שחוץ לכבישה נאסר ומביא ראי' מש"ך שם סק"א שכ' להוכיח מדברי הרא"ש דמתיר מה שחוץ לציר דכבישה אינו מועיל למה שלמעלה ומה הוכחה הא דם אינו מפעפע למעלה א"ו אם נאמר דכבוש מועיל אף למעלה כיון דכבוש כמבושל ובבישול מפעפע אף למעלה עכ"ל וקשה א"כ למה נריך הרא"ש לכתוב למעלה שרי משום דאין דם מפעפע למעלה תיפ"ל אפי' אינו דם אין כבוש מועיל למה שלמעלה וכן הקשה הפרמ"ג בש"ד שם על הש"ך מ"מ הר"ת יש ליישב הכי לר"ת גופי' וכי"ב כתבתי בסי' הקודם, ובמנ"י כלל י"ב ס"ק ט"ז כ' לתרץ דה"ט דכלי שאינו מנוקב אסור אע"ג דפי' ממקום למקום מותר מ"מ אסור בכשא"מ משום דלא עביד כתקנתא דרבנן וש"כ מהרא"י בהג"ה ש"ד ודבריו תמוהין המהרא"י כ"כ ליישב הר"ת דאיהו ס"ל פי' ממקום למקום מותר ולמה אסור כשא"מ ודוחק לתרץ בדבר חדש אשר לא שיערו הראשונים משום דלא עביד כתקנתא דרבנן אבל המנ"י קאי שם את"ת בשם המרדכי דהא איהו ס"ל דאסור כשא"מ אין מה"ט משום דפי' ממקום למקום אסור שוב עיינתי במ"ש פי' דברי מהרא"י דלא כמנ"י אדרבה משום פי' ממקום למקום כשא"מ אסור:

ולולי דבריהם ז"ל ה"א עוד ביסוב דברי ר"ת דז"ל תוס' חולין די"ד דבשר נצלי צ"ב מליחה כלל דדם האברים שלא פי' שרי וכן אמר ר"ת ול"מ כשנצלה הבשר יפה ונפלט כל הדם מן הבשר דשרי אלא אפי' לא נצלה כל כך מותר ואעפ"י שנפלט מבפנים מצד זה לצד זה וכו' ואומר אני דלאו ר"ת אמר כל זה רק תחלת הדברים דהיינו דם אברים שלא פירש מותר משום דדבר זה לא מבואר להדי' כריתות דף כ"א דדם איברים שרי בלא פי' אלא כיון דבהך ברייתא דאי' שם דם איברים אסור אותו ברייתא מיירי שם גם בדם אדם ודם שרצים אסור ומוקי הך סיפא בדפירש אנו אומרים גם רישא בדם איברים בלא תעשה מיירי נמי דוקא בדפירוש ואינו ראי' כ"כ די"ל בסיפא שפיר אסור דוקא בפירוש משום מ"ה משא"כ ברישא . והרמב"ם כ' דס"ל דם איברים אסור אפי' בלא פי' לכך כ' תוס' בלא פי' שרי ע"ז כ' דכ"כ הר"ת אבל דפי' ממקום למקום דשרי הם דברי תוס' ולא דברי ר"ת ולעיל כתבתי עוד פי' בתוס' דתוס' נמי מודה פי' ממלמ"ק אסור וכ' פי' אחר בסי' תס"ו בתוס' נמי א"ש וא"ש הגי' בתוס' שכ' אפי' לא נצלה כ"כ מותר אעפ"י שנפלט מצד זה לצד זה אינו אסור עד שיפרוש לחוץ כדאמר כריתות דף כ"א גבי ככר שחתך עלי' בשר דאפי' מאן דאסור הככר שרי הבשר אעפ"י שלא יצא דמו עדיין עכ"ל דהך כדאמרינן בכריתות אינו מובן דהא תוס' רוצה להביא ראי' פי' מקלמ"ק מותר וזה לא מוכח מכריתות ועוד הנ"ל כדאמרי' לקמן וכן הגיה שם בהג"ה כדאמרי' לקמן דף קי"ב א"כ כדאמרינן בכריתות הוא ט"ס אבל לפי' הנ"ל יש לקיים דראי' מכריתות הוא דאין הדם איברים אסור עד שיפרים לחוץ והיינו דברי ר"ת וכן מביא ראי' ע"ז מככר דשרי הבשר אעפ"י שלא יצא כל דמו דהא הככר אסור א"כ מוכח דם איברים שלא פי' מותר וי"ל לר"ת דמה שנשאר בתוך הכלי לא פי' כלל רק תוס' לדנפסי' ס"ל הכי בלא נצלה כל נרכו הדם פי' ממקום למקום ונשאר בתוכו אבל ר"ת לא ס"ל זה וא"כ אין סתירה לר"ת ובסי' תס"ו כתבתי בשם א"ז לדעת ר"ת דס"ל פי' ממקום למקום אסור וכתבתי שם שלא יהי' סותר לדברי א"ז דברי תוס' וכתבתי שם פי' בדברי תוס' ונכון פי' שרי ומש"ש נכון למ"ש כאן דהיינו מ"ש תוס' אפי' נפלט מצד זה לצד זה לאו כוונת התוס' שפי' ממקום למקום ונשאר בתוכו דשרי אלא דר"ל באמת ע"י הצלי הדם שנפלט מצד זה לצד זה יצא לחוץ משו"ה שרי וא"ת פשיטא י"ל דה"א דאסור משום אפשר לסחטו קמ"ל אלא מ"ש תוס' עוד שם ראי' מהא דאיתא דף קי"ג חדא נמי פריש מהאי גיסא ובלע מהאי גיסא התם פי' לגמרי עכ"ל דמשמע הא בעודו בפנים ופי' ממלמ"ק מותר י"ל ג"כ דה"ט דמותר משום דבסוף המליחה יוצא לחוץ דבש"ד ס"ל דנשאר הדם לגמרי בתוך החתיכה דמלח מפליט הדם אלא דנשאר קצת בתוך החתיכה וי"ל דהא דאסור משום אפשר לסחטו ע"ז כ' תוס' התם פי' לגמרי לחוץ והדר בלע אבל ממה שנשאר בחתיכה שרי ומה שילא יצא לגמרי ולא שייך לאסור מחמת זה הדם שילא משום אפשר לסחטו :

ד' בתשו' רא"ש כלל כ' דין י"ז כ' וז"ל בנמלח בכלי שא"מ מסתברא למימר מה שחוץ לציר מפליט את דמו ושריק למטה ואין מה שבתוך הציר מפעפע לאיסור העליון וגם לא מסתבר למימר שמקצת החתיכה המונח בציר מונע את העליון שהוא חוץ לציר מלפלוט ואף אם הי' מונע מלפלוט הוה דם איברים שלא פי' ומותר וא"ת כשיבשלהו יפלוט מ"מ יהי' מותר בצלי דאי פי' נפל למטה ואי לא פי' הוה דם איברים שלא פי' ואין לומר שהדם נעקר ממקומו בתוך החתיכה לרדת למטה וכשיגיע למקום הציר מחמת שהחתיכה שבתוך הציר שבע מבליעת הדם והציר אין מקום לאותו דם לעבור ונשאר בתוך החתיכה שחוץ לציר ואוסרתה וחשיב דם אברים שפי' כיון שנעקר ממקומו דלא מסתבר כלל למימר דלמה ימנע בליעת הציר הדם העליון להתערב בו אדרבה כל דבר לא ממשיך דבר לא אחריו ומתערבים יחד וגם לא מקרי דם האברים שפי' כיון שלא פי' ויצא לחוץ וכו' עכ"ל . לכאו' יש כפל לשון בדבריו מ"ש מתחלה וגם לא מסתבר למימר שמקצת החתיכה מונע את העליון ואף אם הי' מונע הוה דם איברים שלא פי' ולמה כ' אח"כ עוד דבר זה גם במ"ש ואין לומר וכו' שאין מקום לאותו דם לעבור הוא היינו מ"ש כבר דאי"ל שמקצת החתיכה בתוך הציר מונע את העליון גם מ"ש וגם לא מקרי דם איברים שפי' הא כבר כ' לעיל דבר זה ואף אם הי' מונע מלפלוט הוה דם אברים שלא פי' על כן נראה דסיפא מפרש לרישא דהיינו מ"ש דלא מסתבר דאותו מקצת שבציר אינו מונע לעליון מפרש דבריו משום אדרבה כל דבר לא ממשיך דבר לא אחריו והדר מפרש מש"ל אפית"ל דמונע וליכא למסמך אסברא זו וכמ"ש בתחלה מ"מ הוה דם אברים שלא פי' ומפרש לבסוף ראיות לדבריו דלמה פי' ממקלמ"ק מקרי לא פי' כמבואר ברא"ש שם .

והנה לפי"ז נשאר הרא"ש במסקנא די"ל דמונע מלעליון מלפלוט כמ"ש בתחלה וא"כ לרא"ש נמי לא שרי אלא בצלי, וכ"מ לדידן אע"ג דאנן קיי"ל בכשא"מ דאסור כולו מ"מ כ"מ בספק אם נפל שם קודם ששהה שיעור מליחה שכ' הש"ך ס"ק ע"ה דמותר אפי' לדידן ומבואר בפרמ"ג שם משום בלא"ה יש מתירין וכן יתפרשו דברי או"ה ולמ"ש גם המתירין לא התירו לבשלו א"כ גם בספק אסור והגם בפסקיו מתיר סתם ומשמע אפי' בבישול מ"מ בפסקיו כ' דמודה לאסור עכ"פ בבישול וצ"ע ·

ובדברי הרא"ש הנ"ל א"ש קו' פרמ"ג ס"ק ע"ד אמ"ש הש"ך שם דלמה לא מהני מליחה שנית בכלי שא"מ משום דפי' הדם ממקום למקום מ"ש שוכר מפרקת דמהני מליחה שנית ותי' הש"ך משום דכבוש והקשה הפר"מ דמה שחוץ לציר אינו כבוש ודם אינו מפעפע למעלה ולתשו' רא"ש א"ש דל"ל לומר דמפעפע למעלה אלא כשפי' ממקום למקום נשאר הדם למעלה מן הציר כי הי' נמנע מלרדת למטה כי אי' שבתוך הציר מחמת שהי' שבע מונע העליון לרדת למטה וק"ל .

ומ"ש הרא"ש דלא מסתבר דאדרבה כל דבר לא ממשיך דבר לא אחריו ומתערבים ע"כ י"ל דבר זה פועל רותח דמליחה שיהי' נבלע במקומו ולא יהי' נמשך העליון להתערב בלא למטה ומיושב קו' הכר"ו מה שהקשה מה פריך א"ה אפי' עופות ועופות דלמא בעופות ה"א דאסור משום פי' ממקום למקום קמ"ל בדגים וקמ"ל מליח כרותח ולמ"ש א"ש דאפי' בעופות דאסור נמי משום דמליח כרותח .

סימן תע"ד

א) תי' אקו' הב"ח וט"ז על הטור בסעי' כ' ס"ל כרש"י דמלח לאחר ששהה שיעור מליחה פסק כחו ולעיל משמע דלא ס"ל הכי (ב) מ"ש הרמ"א להתיר במלח בשר בכלי חולבת מלוכלך בסעו' מצוה והפ"מ וכ"כ לקמן סי' צ"א במלח בשר נבלה עם בשר כשר והפר"ח לקמן סי' צ"א השיב על רמ"א ואני ישבתי לקו' הפר"ח (ג) בש"ע לקמן סי' צ"א סע"ה פ' דלא נעשה הבשר רותח אלא אחר ששהה שיעור מליחה לקדירה והש"ך ופר"ח שם סק"ז כ' שהר"ן שכ"כ יחיד בדבר ופר"ת מקיים לדעת הש"ע מבה"ג ור"ת ס"ל כבה"ג א"כ כ' בנגע בציר אסור דציר מיד רותח אבל בחתיכה לא אסור אלא בכבר שהה שיעור מליחה וכתבתי שאי"א שפי' בה"ג לפי' הפר"ת (ד) היש"ש דוחה לראיות התה"ד והרמ"א א"כ אפי' בהפ"מ נמי אסור ואני כתכתי ג"כ דקשה מה שמביא תה"ד ראי' מתוס' דחתיכה נמי פסק כחו לאחר ששהה שיעור מליהה הא מתוס' לא מוכח מידי וא"כ אפי' בהפ"מ וצורך מצוה אסור כפר"ח ויש"ש (ה) אמנם לקמן סי' תקצ"ו כתבתי כמה ראיות לש"ע דלא נעשה רותח הבשר אלא אחר ששהה שיעור מליחה ושכן העיקר •

בש"ע סעי' כ' כשר שנמלח ושהה כדי מליחה ונתנוהו אח"כ בכלי בלא הדחה ונתמלא מציר מותר כו' כ' הט"ז ס"ק מ"ו דלאחר ששהה שיעור מליחה לא חשיב עוד רותח והקשה שהטור כ' לעיל ומיהו בין אם מלח במלח גס או דק ולא נפלו או לא נשטף במים תחלה אין לאסור כי המים שבכלי מבטלין כח המלח ולא חשיב כרותח לאסור הבשר משמע בלא מים הוה רותח אעפ"י שעבר שיעור מליחה ע"כ ומ"ש ותי' הט"ז דהתם כ' הטור אליבא דכ"ע אפי' למאן דפליג ארש"י ואוסר משום דגם לאח"כ הוה רותח ע"כ קשה הא רש"י כ' דאין לאסור מחמת הדם שבמלח משום דנתיבש הדם או שפסק כחו, ואפי' שיש מוהל ונתמחה דאל"כ האיך נותנין לאחר מליחתם במים דמה לי מוהל מה לי מים כ"כ בתוס' דף קי"ב ע"ב ע"כ רש"י לא ס"ל דמים מבטלין דאל"כ יש חילוק בין מוהל דלא מבטל אבל מים מבטל:

ונ"ל ליישב הטור דהנה הרא"ש כ' טעם אחר מב' טעמים הנ"ל דלא נאסר מחמת הדם בתוך המלח משום דטבע חריפותו דמלח להבליע הדם בתוכו א"כ אינו פולט מהמלח ואינו בולע בחתיכה אמנם א"כ יש להקשות להיפוך דדוקא בנתמלא מוהל יש להתיר כיון דחריף הוא שלא הי' מים לבטלו לחריפותי' י"ל שהוא בטבעו שבולע הדם בתוכו ואינו בולע בחתיכה, אבל בנותנו לאחר מליחה במים דלא ניפוץ ולא נשטף דהרא"ש לא הביא כלל לרב דימי שהי' מנפץ מכלל דס"ל לרא"ש דרב דימי חומרא יתירה עביד, האיך שרי דאזיל טבע המלח ע"י המים וממילא בולע בחתיכה לכך צריך דשרי מטעם אחר דלו יהי' ע"י המים אזיל טבע המלח להבליע הדם בתוכו אבל עם המים אזיל ג"כ חריפותי' וכחו וממילא אין בו כח לבלוע בתוך החתיכה ומודה הטור דודאי לרש"י לית לי' הך סברא דמים מבטלין חריפותי' ואלא בזה ס"ל הטור כחולקים על רש"י דאין לרש"י ראי' ממים דשאני מים דמבטל כח חריפותי' מ"מ בדין דרש"י שפיר מתיר הטור משום במוהל דאין מבטל חריפותי' הרי הוא בטבעו להבליע דם בתוכו וליתן בתוך מים לאחר המליחה דאזיל ע"י המים מטבעו נמי שרי כיון דבטל ע"י המים חריפותי' והרא"ש שכ' לדברי רש"י מה לי מוהל מה לי מים ש"מ דרא"ש נמי ס"ל כרש"י דאין מים מבטל י"ל דס"ל לטור דרא"ש הביא דברי תוס' ולי' לא ס"ל כמ"ש במ"ע בפ"ק דברכות שכן דרך הרא"ש ועי' סי' ת"ר כתבתי שכן דעת הס"ת דלא מבטלין מים לחריפות:

ב' בהגה ויש אוסרים אפי' בדיעבד וכו' אבל אם הוא הפסד מרובה ואית בי' ג"כ צורך סעו' מצוה יש להקל ולומר דאחר ששהה שיעור מליחה לא מיחשב צירו כרותח עיל"ק סי' ל"א, והוא מתה"ד סי' קנ"ט שסומך להקל אחד תי' התוס' דף קי"ב שכ' דהא דלא נאסר הבשר לאחר ששהה שיעור מליחה ומניחין אותו בכלי מחמת הדם שבמלח ע"ג ולא אמרינן דחוזר ובולע משום דאחר ששהה שיעור מליחה פסק כחו של המלח והט"ז כאן והש"ך סי' ל"א כתבו דלא שרי במלח בשר נבלה עם בשר כשר כה"ג בהפ"מ לצורך מצוה אלא במלח להפליט הדם דאז נחלש כח המלח לאחר ששהה שיעור מליחה ופר"ח לקמן סי' ל"א חולק אדין זה ומחמיר אפי' בהפ"מ וסעו' מצוה משום דהפוסקים חולקים אהך תי' דתוס' הדא דתוס' והרא"ש כ"כ לחד שנויי, ועוד הרשב"א בתה"ב הביא בשם הרב ר' יונה דבשר שנמלח ועומד עם מלחו לאחר גמר פליטת דם וציר אסור לפי שיש על פניו טיפת דם שפלט וחזר הוא ובולע מחמת חם המלח שעליו ע"כ וכ"כ הר"ן והא"ה והאב"ד והרמב"ן וכ"ל דז"א דהא אנן לא קיי"ל לקמן סי' ע' סי"ה כהך שיטה ובש"ך שם ס"ק כ"ד דתלי' דין זה בדין דסעי' כ' כאן בנתמלא הכלי ציר דמתיר רש"י והש"ע כאן בדיע' דלאחר ששהה שיעור מליחה מותר דמוהל הוא ונ"ל להד שנויא דלאחר ששהה פסק כחו של מלח אע"ג דהש"ך בסקי"א שם לא מתיר אלא מטעם דדם משרק שריק (ובסי' ל"א מיירי בציר דלא שייך משרק שריק) היינו להתיר בדיעבד אפי' בלא הפ"מ אבל בהפ"מ ולסעו' מצוה י"ל כש"ך שם בשם ב"י דתלי' במעשה דרש"י דהיינו האוסרין י"ל דגם אח"כ לא פסק כח המלח והמתירין ס"ל לחד תי' הנ"ל דפסק כחו והראשונים הנ"ל חלקו אמעשה דרש"י להך שנויא דפסק כח המלח והם ס"ל דלא פ' כח המלח שכן תי' תוס' ורא"ש וסמ"ג לחד שנויא אמנם למ"ש באות הקודם הרא"ש והטור לא ס"ל הך שנויא והרא"ש כ' רק תי' תוס' אבל הרא"ש לדנפשי' לא ס"ל הכי מ"מ אין בזה לדחות פסק תה"ד בהפ"מ וסעו' מצוה כיון דעכ"פ תוס' וסמ"ג ס"ל הכי והרא"ש הביא לאותו תי':

אבל הא קשי' על פסק זה דהנה בש"ע לקמן סי' ל"א סעי' ה' פ' כר"ן דדוקא לאחר ששהה שעור מליחה לקדירה מליח כרותח ומקמי הכי לא. וא"כ לש"ע אין לומר דלאחר ששהה שיעור מליחה לקדירה פסק כחו של מלח דהא אדרבה אחר שיעור מליחה נעשה רותח. עיי"ק סי' תקל"ו אות ג' ישבתי זה אע"ג דש"ך ופר"ח כ' דהר"ן יחיד בדבר זה ואין להקל אפי' בהפ"מ הפר"ת שם ס"ק ט' כ' דבה"ג ור"ת ורשב"א ור"ן הביאו דז"ל הר"ן בפ' כ"ה סתם מליחה בקדירה חשבינן רותח וכ"נ מדברי בה"ג שכ' שיעור מליחה לקדירה כשיעור צלי ושיעור צלי כדי הילוך מיל משום דקיי"ל מליח כרותח אלמא דהכי חשיב רותח, כ"כ הנשיא הרב הברצלוני דכל ששהה במלחו שיעור שהייה לקדירה הוה רותח ומקמי הכי לא ע"כ הראתי לדעת דבה"ג והרב הברצלוני כולם בדעת אחת דלא מקרי רותח אלא כשהה שיעור מליחה, ותוס' דף קי"ג ד"ה ה"מ הר"ר יעקב ישראל וכו' כ' ר"ת שם להדי' כה"ג ע"כ:

ול"נ דליתא כן כוונות בה"ג כהרב אברצלוני דא"כ הא תוס' דף נ"ג והסמ"ג והרא"ש כולם כתבו לדברי בה"ג והאיך כתבו לחד שנויי דלאחר ששהה שיעור מליחה לקדירה פסק כחו אדרבה להרב ברצלוני אחר ששהה שיעור מליחה ופלט הדם התחיל להיות רותח ואינו נאכל מחמת מלחו עי"ש לקמן ס' תקל"ו תי' על זה כהנ"ל אלא ודאי ז"א אלא כוונת הבה"ג כיון דמליח כרותח דצלי א"כ כמו רותח דצלי צריך שיעור מיל גם ע"י רותח דמלח לקדירה פולט הדם נמי בשיעור מיל א"כ מוכח שפיר מבה"ג דאמליח לקדירה נאמר מליח כרותח דאל"כ אלא דוקא כדבעי לאורחא אמרו מליח כרותח דצלי א"כ מליחה לקדירה שהוא מליחה פחותה מנ"ל לבה"ג דסגי כשיעור צלי, א"ו מליחה לקדירה מיד נעשה אינו נאכל מחמת מלחו והם רותח כצלי וצריך לשהות כשיעור מיל כצלי, ומ"ש הר"ן וכ"כ הרב ברצלוני דהיינו דהרב אברצלוני נמי ס"ל כבה"ג דמליחה לקדירה אפי' לא לאורחי' מקרי רותח ואינו נאכל מחמת מלחו מדכ' עכ"פ במליחה לקדירה נעשה רותח שאינו נאכל מחמת מלחו, אבל הבה"ג לא צריך להיות סבר כהרב אברצלוני דהתחיל להיות רותח ואין נאכל מחמת מלחו לאחר שפלט הדם:

שוב עיינתי בבה"ג וראיתי' מלשונו כמו שכתבתי דמיד שנמלח נעשה אינו נאכל מחמת מלחו אלא לפליטת הדם צריך שהי' כשיעור צלי ולא כפר"ת אמנם לקמן סי' הנ"ל מצאתי כמה ראשונים שפי' לבה"ג כר"י ברצלוני:

ואמנם התה"ד הקשה על עצמו אע"ג שהמלח פסק כחו מ"מ גוף החתיכה חשיב רותח ותי' דז"א דאל"כ מה תירצו דפסק כח המלח להתיר הציר שנמלח בגומות לא יהי' אלא כצונן מ"מ הבשר המלוח אם יחשוב כרותח בולע הוא דבר לח שמוליא אללו כדאי' להדי' בש"ד דאם הי' הגוזל מלוח כל צרכו אפי' לא הי' הכותח מליח הוא אסור מה"ט ע"כ ודין זה אי' לקמן סי' ל"א אע"ג בב' יבשים לא אסור טהור מליח וטמא תפל אבל בטהור מליח וטמא תפל לא אללו בולע וביש"ש שם תי' כי היכי דלא יהי' סותר דברי סמ"ג דכאן כ' חד שנוי דלאחר ששהה שיעור מליחה פסק כחו ובנמלח בשר וגבינה אמה אוסר כ"ז שהם לחים וכו' ע"כ נ"ל דלא אמרינן האי סברא שמוליא דבר לח אללו ובולע אלא בבב"ח או שאר איסורין אבל דם שדרכו להיות שריק אם אינו בעין כהי דהכי לא שריק לגמרי שהרי הציר מונח בגומא מ"מ מהני סברא זו שאינו נבלע בבשר מאחר שפסק כח המלח ע"כ והוא דחוק והט"ז כאן והש"ך לקמן סי' ל"א מתרץ לסמ"ג בדרך אחר:

ולדידי קשה הוכחות התה"ד מש"כ דאל"כ מה תירצו בזה להתיר הציר שנמלח בגומות, הא תוס' כ' לעיל בדבריהם הטעם דציר בגומות שרי דכל זמן שפולט ציר אינו בולע ומה שכ' תוס' בסוף דבריהם דשרי משום דפסק כח המלח היינו משום דם שבתוך המלח וכח המלח ה"ל להבליע לאותו דם בעין בתוך הבשר, ובדם בעין לא אמרינן איידי דטריד למפלט לא בלע והוצרכו תוס' לתרץ דפסק כח המלח:

סימן תע"ה ·

א) מלח בכשא"מ אם שהה מעט עד שנראה ציר בכלי ובישי"ש אוסר מיד ואין שיעור לדבר (ב) בב"א מתיר בנפל בתוך שיעור מליחה ונפל לארץ או לתוך כלי שאינו מנוקב נ"ל דאסור מיד בכשא"מ או על הארץ מכוסה בנסרים אבל באינו מכוסה בנסרים לא אסור אלא מה שיש בתוך הציר ואם ליכא ציר בארץ ועדיין לחה צריך קליפה כמ"ש בסי' תפ"ד ·

בש"ע סעי' י"ח בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב הג"ה ויש אוסרין ואפי' לא שהה שיעור מליחה רק מעט עד שנראה ציר בכלי ע"כ אמנם ביש"ש סי' ל"ז כ' בשם הא"ז גם כן הכי דוקא אם הי' מעט ציר בכלי אבל בשם מהרי"א בשערים כ' וז"ל ואפי' לא שהתה רק מעט מיד נאסר דאין שיעור בדבר הכי נהוג ע"כ וכ"כ היש"ש דהיינו דלא כא"ז דמשמע מני' איפכא וכ"כ באשר"י במעשה דר"ת דנאסור מיד כו' משמע דמיד אסור ואין שיעור לדבר ע"כ.

ובב"א סי' ל' כ' בשר שנמלח בכלי מנוקב ובתוך שיעור מליחה נפל לארץ או לתוך כלי שאינו מנוקב. והגביהו מיד מה דינו וכ' להקל משום דר"ת ס"ל פי' ממקום למקום מותר ולמה אסור התרנגולות שנמלחה בכשא"מ ומה שתי' הכו"פ הוא דחוק והפוסקים חולקים בדעת ר"ת אי אסר כל התרנגולות אפי' מה לחוץ לציר ואלא העיקר כמ"ש המג"י י"ב ס"ק ע"ז דאפי' אנן דקיי"ל פי' ממקום למקום מותר מ"מ אסור בכלי שאינו מנוקב משום דקנסינן לי' דלא עביד כתקנת חכמים אבל בנפל תוך שיעור מליחה דלא שייך למקנסי' מותר מה שחוץ לציר ואם הגביה מיד הכל מותר והמ"ב שכ' לאסור אפי' בנפל תוך שיעור מליחה והביא ראי' מאו"ה לא ראה בהג"ה ש"ד ואו"ה לשיטתי' אזיל שכ' טעם כלי שא"מ משום פי' ממקום למקום ע"כ ·

הגה דבריו תמוהין כמ"ש בסי' שלפני זה אמג"י דהג"ה ש"ד צריך לדחוק לתרץ כן משום דקשי' לי' ר"ת אדר"ת דס"ל פי' ממקלמ"ק מותר ולמה אסור התרנגולת אמנם בן הא אנן דקיי"ל כרמ"א לאסור בכלי שא"מ כמ"ש המרדכי ואו"ה כנ"ל בש"ע א"כ י"ל מטעם שלהם אנו אוסרין דהיינו משום פי' ממלמ"ק אסור אפי' הר"ת לא ס"ל הכי המנהג אינו כן וראיות תוס' דף י"ד מלח נמלח כל צרכו דמותר אין ראי' די"ל דמה שהתחיל

שהתחיל לפרוש יצא מיד דנורא משאב שאיב ומה שלא יצא לא פירוש כלל כמש"ל בסי' הקודמין ועוד הא ישבתי בפי' הנ"ל יפה לשיטת ר"ת דלא פליגי אהדדי וכן תי' יפה הש"ד ס"ק כ"ז לר"ת וא"כ כיון דסמיכות הג"ה ש"ד הוא רק משום דלא יסתרו דברי ר"ת ותרוצו דחוק והדם דהא ר' פרץ וסיעתי' דהיינו האוסרין בכלי שאינו מנוקב לא אסרו אלא מטעם פי' ממלמ"ק אסור א"כ מנ"ל לדידן לחדש טעם לאסור משום דלא עביד כתקנת חכמים למלוח בכלי מנוקב כיון לדידן ליתא לטעם שלהם דהיינו טעם האוסרין דפי' ממל"ק שרי' לדידן ועוד תקנה זו שלא למלוח בכלי שאינו מנוקב מה טיבה דהא שמואל דאמר אין מולחין בכלי שא"נ לא תקנה הוא אלא מדינא אסור דמה שבתוך הציר יהי' אסור משום כבוש ושמואל דינא קמ"ל דכבוש כמבושל וא"כ לא שייך למקנסי' דקנס שייך כדי שלא יזלזלו בתק"ח אבל כאן למה יעשה כן כיון דנאסר הבשר מדינא ואפי' מאן דחולק אטעמא דפי' ממקום למקום הא הסו"ה כ' ב' טעמים לאיסור והבאתיו בסי' הקודם .

ובש"ש סי' הנ"ל משמע עוד טעם לאסור בשא"נ וז"ל בשם א"ז אבל הכא בכשא"נ א"א שלא יוציא המלח דמו מן הבשר וחוזר הדם ונבלע בבשר כיון שהכלי אי' מנוקב עכ"ל משמע מדבריו דלא משום דהדם פירש ממקום למקום אלא שפירש לגמרי דמו לחוץ וחזר ונבלע וכל הפוסקים מרדכי ואו"ה ואחרונים לא הביאו טעמו של הגהש"ד משום דלא עשה כתיקן חכז"ל רק ומ"ש בכ"א דגם המרש"ל על הש"ד כ' דברי הג"ה ש"ד הא ביש"ש לא הזכירו רק טעמים האחרים ובש"ד כ' לדברי הג"ה ש"ד מפני שספרו זה על הש"ד וההגהות מביאן ומפרשו מקומו ודבריו עיי"ש ועי' פ"ת ס"ק ל"ה שמחמיר יותר בנפל בתוך שיעור מליחה בכשא"נ ממלא מתחלה בכשא"נ דבמלא מתחלה בכשא"מ לא אסור אלא עד שנראה ציר בכלי כמ"ש רמ"א ובנפל תוך שיעור מליחה נאסר מיד דכיון שכבר רותח הבשר מיד פי' הדם ממקום למקום ונאסר מיד אמנם ה"ד בנפל לכלי שא"מ או לארץ המכוסה בנסרים אבל בקרקע חלקה שאינו מכוסה בנסרים הוא כמשל"ק סי' תפ"ד :

א) סתירה על המחבר דכאן משמע דבתוך שיעור מליחה חשיב כרותח ולקמן סי' צ"א לא פ' כן (ב) קשה על הש"ע י"א בטהור מליח לא שרי בנוגעין מנ"ל הא (ג) קשה על הש"ע שכוי"א בטהור מליח אסור בנוגעין למחבר דלא מחלק במליח כחוש בין ע"ג לת"ג אין מקום לי"א אלו (ד) ברמ"א לקמן סי' צ"א סע"ה בשם או"ה פסק דסמוכין איסור והיתר וא' חם לא חשיב כתתאי מסה"ת ור"ן וריטב"א לא ס"ל הכי (ה) בטהור מליח למטה מסתברא דצריך קליפה (ו) נ"ל טמא מליח וכחוש בטבעו והטמא מליח למעלה בהפ"מ לסמוך בקליפה (ז) קו' אדג"מ כאן .

סעי' ג' או שטריפה מלוח והכשירה תפילה והם נוגעין וכו' אסור כדי קליפה וכ' הש"ך דמ"ש נוגעין הוא לרבותא דסיפא דכשירה מלוחה וטרפה מלוחה אפי' בנוגעין זה"ז כשר וכו' וכ"כ בב"י לקמן סי' ע"א דכשטמא מליח אפי' אינם נוגע בבשר אלא שהפליטה של טמא נוגע בכשרה נמי אסור וכ"כ בס' התרומה וקשה דהא המחבר פ' לקמן סי' צ"א ס"ה כר"ן דלא נקרא מליח כרותח אלא בשהה כדי מליחה לקדירה והקשה הפר"ח שם סק"ט ממ"ש הטור בסי' ס"ט בבשר שנמלח בכלי אינו מנוקב בכ' ר"ת שנאסרה מיד אפי' לא שהה שיעור מליחה דאע"ג שהבשר עדיין נאכל מחמת מלחו לפי שלא שהה עדיין שיעור מליחה מ"מ הציר והדם אינו נאכל מחמת מלחו ותי' גם בפר"ת שם סק"ט דקושי' זו אינו קושי' דל"ד נגיעה דהתיכה לנגיעה דציר דציר חם ביותר ודינו כרותח הגם שלא שהה שיעור מליחה משא"כ הציר שעל דופני הבשר להיות הבשר רותח כיון שלא שהה שיעור מליחה דינו כדין צונן ומקרר כח הציר שעל פניו ואין לו דין רותח ולזה כל שנוגע בחתיכה אין להצריך כ"ק והביא ראי' מסמ"ק הובא בב"י וז"ל ומיהו מליחה מועטת דלגי לא הוה כרותח ומיהו ציר הנוטף ממנו הוה כרותח משום דאותו ציר אינו נאכל מחמת מלחו הרי דמחלק בין ציר הנוטף לציר שע"פ הבשר וחילוק זה כ' הר"ן בסוגי' זו דף קי"ב דיש חילוק בין ציר הנוטף ובין הבשר . מעתה קשה לי דברי ש"ע ממ"ש שאעפ"י שאינו בולע מדם הטריפה משמע דמיירי בתוך שיעור משפט המליחה להוציא דם וא"כ קשה לש"ע אמאי נאסר הכשרה הא בתוך שיעור המליחה לש"ע אין החתיכה מליחה כרותח אפי"ת דציר הוה רותח מ"מ למה כ"מ הדין דצריך שיעור שיהוי מליחה וצ"ל כמ"ש פר"ת דהיינו בנוגע בחתיכה וא"כ קשה על הש"ע שכ' בנוגעות אסור וק"ל . ב' קשה דמנ"ל דר"ן שכ' דמיירי בלא נוגעות דר"ל דהא בנוגעות טהור מליח וטמא תפל אסור כמ"ש בש"ע שזה י"א שכ' הש"ע די"ל דזה לאו כוונות הר"ן אלא משום דס"ל לר"ן דסוגי' מיירי דאסור אפי' תוך שיעור מליחה והחתיכה אינו רותח עדיין לכך כ' הר"ן דלא מיירי בנוגעות דא"כ צריך לחלק בטמא מליח דין תוך שיעור מליחה לאחר שיעור מליחה אלא דאסור משום הציר הנוטף מזו לזו ולכך אסור אפי' תוך שיעור מליחה :

שוב ראי' הר"ן בהלכות כ' כן בקיצור ומיירי בלא נוגעין זה בזה ופי' בש"ע דקאי אטהור מליח וטמא תפל בנוגעין אסור ולא כ' כן בחדו' לר"ן שאין זה כוונתו שם כ' דבריו בביאור ומסתמא גם בהלכות כן כוונתו שהקשה טהור תפל וטמא מליח אסור משמע אפי' הטהור תפל תחתון ואע"ג דקיי"ל ת"ג ותי' דהכא לאו בנוגעין זה בזה עסקינן אלא שעומדין בסמוך דכה"ג הפליטה זבה תחתיו ולמ"ד ת"ג הרי איכא ולמ"ד ע"ג אפשר דלאו דוקא עילאי אלא אפי' מן הלדדין ואפי' למ"ד ת"ג ואפשר לומר כל עכ"ל א"כ י"ל זהו כוונות הר"ן בהלכות שכ' מלתא דפסיקי לדידן דקיי"ל ת"ג ולמה טמא מליח אסור ולא מחלק אם הטהור תפל למטה דשרי ותי' דמיירי שאינם סמוכין רק הפליטה של טמא זב לטהור א"כ ממילא איכא תיתאי ולא מתרץ בנוגעין ובלדדין משום דלא פסיקי לי' דלצדדין מקרי תתאי בהלכות כמבואר בחדושיו דלא פסיקי לי' או י"ל להיפוך דר"ן בהלכות פסיטא לי' מן הלדדין מקרי ג"כ תיתאי ולכך בסמוכין אסור אפי' טהור מליח ואתי' דברי הר"ן כפשטי' דטהור מליח דשרי ה"ד באינם נוגעין אבל בנוגעין ס"ל דלצדדין מקרי כתיתאי ואסור ופי' זה יותר נכון דאתי' כפשוטי' והרא"ש דמתיר אפי' בנוגעין י"ל דגם רא"ש מודה דלצדדין הוה כהם תיתאי אלא דרא"ש לא מחלק במליחה בין תיתאי לעילאי רק בין טהור תפל וטמא מליח לעולם מותר הלכך מתיר אפי' בלדדין א"כ המחבר דלא מחלק במליחה בכחוש בין ע"ג לת"ג אין מקום לדברי ר"ן שהביא על טהור מליח וטמא תפל לב' פרושים הנ"ל :

ומבואר נמי מדברי חדו' ר"ן אם בטהור תפל תחתון הוה מותר ולא מזיק מה דציר נוטף מן הטמא המונח למעלה על הטהור למטה כיון במונחין זה על זה בתיתאי ועילאי וכ"מ בס' התרומות וממילא איכא נמי חומרא במונחין זה על זה אם המליח למטה אפי' הטהור מליח אסור וכ"מ בתרומות סי' ס"ג שכ' טמא מליח וטהור תפל אסור דהיינו כשהן סמוכין זה אצל זה אבל אם הם זע"ז התם פלוגתא דרב ושמואל אי ע"ג מהתם את חבירו ומפליטו עכ"ל משמע בין לקולא ובין לחומרא בזה על זה לא תלי' בטמא מליח וטהור תפל אלא אם המליח למטה אסור וכ"כ הריטב"א דמקשה על הרישא טהור מליח וטמא תפל אמאי שרי אפי' הוא תיתאי ולא מחלק דין תיתאי ותי' דהכי מיירי בלא נוגעין והיינו כמו שפירשתי להר"ן א"כ מדברי כולן מתרומות ונר"ן ומריטב"א מוכח עכ"פ אם הם בלדדין סמוכות הוה וחומרא כאלו הוה תיתאי חם וזה דלא כרמ"א בסי' צ"א ס"ה בשם או"ה דאם איסור והיתר א' חם וא' צונן ומונחים סמוכין זה אצל זה לא חשיב כתתאי חם ועיי' מ"ש סי' צ"א ס"ד בזה .

עוד קשה לי המחבר שכ' הכשרה מלוחה והטריפה טפילה מותרת בהדחה בלא קליפה בין נתן כשרה למעלה בין נתנן למטה וכ"כ בסי' צ"א ס"ה דאין חילוק בין מליח עליון ותפל תחתון למליח תחתון ותפל עליון לעולם המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו וקשה הא בסמוך ס"ד כ' לחלק במליח דין עליון לתחתון וראיתי אח"כ בש"ך סי' צ"א סקי"ב הקשה כן וכ' וז"ל וצ"ל דוקא בשמן יש חילוק לאסור כולה אבל לאסור כדי קליפה אין חילוק דהכי דתיתאי גבר מ"מ קליפה מיהא בעי כמו בסעי' א' עכ"ל וקשה דהא כ"מ גם בכחוש דאם טהור תפלה למטה סגי בהדחה כמ"ש כאן ובטהור מליח למטה בעי קליפה משום ת"ג :

וצ"ע לפי"ז גם לדידן שכ' הרמ"א בסי' ק"ה ס"י"א דבמליחה אין חילוק אם הוא למעלה או למטה י"ל ה"ד לחומרא דטמא מליח אסור בין שהוא למטה או למעלה אוסר ההיתר התפל אבל בטהור מליח והוא תחתון להקל בהדחה י"ל דלא מקלינן וצריך קליפה עכ"פ כרשב"א ור"ן וריב"א דיש חילוק במליחה בין ע"ג לת"ג מכ"ש בשמן שדעת המחבר סעי' ד' ג"כ דתלי' בתיתאי :

בחכמת אדם כלל מ"ג סי' ט"ז כ' אע"ג דאנן מחמרינן אפי' אם האיסור כחוש דאין אנו בקיאין איזו הוא שמן מ"מ בהפ"מ יש להתיר במליחה ע"י קליפה אם האיסור כחוש לפי ראות עינינו כגון בהמה כחושה ונראה לכאו' דאיהו לשיטתי' שם בב"א דמצרף שיטת הראב"י דבכל מליחה אפי' בשמן בס' וכבר דחיתי דבריו לקמן סי' קל"א מכל מקום נ"ל אם הטמא מליח למעלה דאיכא הרבה פוסקים אפי' בשמן אינו אוסר אלא כך מלינן שפיר לסמוך בהפ"מ בקליפה :

ובש"ך לקמן סי' ק"ה ס"ק ל"א כ' בשם ת"ח מיהו באיסור דרבנן כחוש יש להקל במליחה בקליפה ע"כ והקשה בדג"מ לש"ך ס"ק ט"ז שם כדם לא שייך שמנונית והרי דם שמלחו רק מדרבנן ואעפי"כ מבואר בסי' ע' ובכמה דוכתי שאוסר עד ס' וצ"ל אעפ"י שהדם כחוש מ"מ מיירי שהבשר שעמו שומן ולפי מ"ש הש"ך ס"ק כ"ח הי' לנו להקל וצ"ע עכ"ל ור"ל בס"ק כ"ח כ' הש"ך במליחה לא אמרינן היתר מפטם לאיסור וכ"כ בדג"מ כאן אשו"ע שפסק בשמן והמליח למטה אוסר כולו היינו כשטרפה בעצמו שמינה עכ"ל וצ"ל דדג"מ לא כ"כ לש"ע דהא הש"ע כ' בפי' אפי' אם החתיכה היתה שמנה אלא הדג"מ כ"כ לדין וכמ"ש הש"ך הנ"ל ס"ק כ"ח בסי' ק"ה אמנם קשה לדידן אסור אפי' הטמא למעלה ולדידן הלא אין חילוק במליחה

במליחה בין תיתאי לעילאי כמ"ש רמ"א סי' ק"ה ס"א וכן מ"ש כדג"מ שם דהיינו שגם הכשרה מלוחה · והש"ך ס"ק כ"א הנ"ל כ"כ דגם המחבר ס"ל הכי וז"ל דמחבר כ' אם הכשרה הטרפה המלוחה משמע דרק הטרפה מלוחה וכ"כ להדי' כאן בש"ך ס"ק כ"ב ואקו' דג"מ י"ל בדם שמלחו לא מקילינן כמו בשאר איסור דרבנן כמו דאשכחן דהחמירו בו בכמה פעמים בספק :

סימן תע"ז ·

(א) הא דמתיר בש"ע בשר שלא נמלח שנתן על בשר מלוח שחוזר ומלחו כ' הש"ך בשם פוסקים אחרונים דמותר אפי' בלא הודח הבשר שלא נמלח ואני כתבתי דמהרא"י ות"ח ומהרי"ל אוסרין ודחיתי ראי' מרש"ל מש"ד ותרומות להתיר א"כ למה דקיי"ל בסי' ס"ט סע"ב בשר שנמלח בלא הדחה קמייתא אסור בלא הפ"מ גם כאן צריך עיון להתיר דהא מהרש"ל בפ"ב סי' ח"י אוס' שם אפי' בהפ"מ בלא הדחה קמייתא ומהרא"י בש"ד כ' דהכא גרע טפי דהוה בלוע מדם דעלמא מכ"ש דאין המליחה מפליט (ב) תי' אקו' הש"ך סי' ק"ה סק"ב כאן ס"ל לרא"ש ציר שהוא חריף שיעור כבוש כדי שירתיח ובע"ז דס"ח כ' בחומץ מעל"ע וטעם דלמה פ' רמ"א ואו"ה כאן בציר יום שלם דלא כרא"ש (ג) דעת הפוסקים הרבה דחומץ בעי נמי מעל"ע ולא כפלתי דס"ל דרא"ש יחיד בדבר ורש"י ור"מ מוכח דלא כרא"ש כתבתי כמה אנפין דליתא וישובים הרבה על רש"י שפי' כבוש כמבושל בחומץ (ד) עוד הקשה הפלתי על רא"ש מפסחים דף ע"ד וכתבתי ישוב נכון על קו' זו בכמה אופנים (ה) עוד הקשה הפלתי מפסחים דף ע"ד דכבוש בחומץ ל"ב מעל"ע לפי' התוס' שם ואני כתבתי שפי' הר"ן שם מוכח כרא"ש והרא"ש ס"ל כפי' הר"ן וא"כ אדרבה ראי' משם להרא"ש (ו) מ"ש הש"ך ס"ק ל"ו בתי' הב' דמ"ש רמ"א דבעינן כבוש מעל"ע בכלי מנוקב וכי"ב כ' ס"ק מ' והפר"מ בסוף הסימן בסדר ששה דינים העלה מזה בזה הענין הרבה דינים ליתא א"כ כ"מ דכ' נפל בציר מיירי דוקא בכשא"מ (ז) נתן חתיכה תפלה שלא הודחה לחתיכה מלוחה אפי' בציר מותר במליחה במקום הפסד כמ"ש באות א' אפי' שהה שם כדי שירתיח ולא כפמ"ג שכ' בשהה כדי שירתיח לא שרי אלא כדי הפ"מ (ח) והנה דין הנ"ל סוף אות ב' שכתבתי לישב או"ה ורמ"א דפסקו כבוש בציר לא נעשה כבוש אלא במעל"ע הנה בתוך שיעור מליחה כתבתי בפנים דכל שלא שהה שיעור מליחה בציר אסור משום כשא"מ אפי' בלא נגע הבשר בשולי הכלי ולא כש"ך ס"ק מ' ולאחר שיעור מליחה צ"ע כמ"ש סוף אות ה' בפנים והיינו תוך יב"ש בלא הפ"מ או לאחר יב"ש בהפ"מ דלאחר מעל"ע נאסור מיד כמ"ש רמ"א וש"ך ס"ק מ"ו ובש"ד שם דין זה אכתוב לקמן דמהרש"ל חולק ע"ז וישבתי למהרש"ל ועיי' סי' תע"ח ובפתיחה שם אמנם באיסור דרבנן כחושים בציר נ"ל דבעי' מעל"ע ולא כש"ך ומנ"י :

בש"ע סעי' ו' ויש מתירין בכל זה, וכ' הש"ך ס"ק כ"ט דמ"ש המחבר להתיר בדיע' בבשר שלא נמלח כלל מיירי שהודח מתחלה דאל"כ תיפ"ל דנמלח בלא הדחה קמייתא דאסור ברמ"א סי' ס"ט ס"ב בלא הפ"מ וזה דעת מהרא"י בהג"ה ש"ד סי' ו' ות"ח כלל ו' ד"ב אבל בהג"ה אחרת בשם שושן עמק מתיר כאן אפי' בלא הדחה קמייתא וכן דעת או"ה ומהרש"ל והב"ח והטעם כ' האו"ה דאין כח בציר רק להבלע עצמו ולא להבליע דם בעין שעליו ומשום הש"ך גם דעת מהרי"ל לדעה זו והיינו דמהרי"ל כ' חתיכה תפלה שלא נמלחה עדיין ונתערבה בין המלוחות ושהתה בינהם אותו חתיכה אסורה ולא מועיל למלחה שנית אמנם אם הודחה טרם שנתערבה יחזור וידחנו וימלחנו עכ"ל כ' הש"ך כ' דשאני התם כיון שנתערבה בין המלוחות ושהתה שם א"כ אפשר שקבלה טעם מהמלח עצמו עכ"ל הש"ך :

ובפרמ"ג בש"ך סוף הסי' כ' שהדין דסעי' ו' כאן נחלק לששה דינים ועפ"י שלשה דרכים ר"ל חתיכה אצל חתיכה או חתיכה נפלת לציר בכלי מנוקב או בכלי שאינו מנוקב ודין הא' הוא דין הנ"ל והביא להש"ך בחתיכה שלא נמלחה אצל חתיכה במלחה דשרי בלא הדחה קמייתא זולת בין מלוחות הרבה ושהתה שם או אסור באין הפ"מ :

אמנם במנ"י כלל ו' דין ד' דוחה לדברי הש"ך מה שרוצה להשוות המרי"ל אלא דאו"ה דמתיר בלא הדחה קמייתא מתיר בהדי' אפי' בנתערבה חתיכה א' תפלה בין הרבה חתיכות מלוחות וכ"כ לי מהג"א סי' מ"ט שכ' לדעת התרומות שמתיר בשר שלא נמלח אצל בשר מלוח עתה מטעם שהדם נדבק במלח וקשה הא התרומות כ' הטעם דמותר התפל שלא נמלח משום דחוזר ומולחו ואגב דיפלוט דם דידי' וכ"ל דהג"א רוצה לתרץ עדיין קשה מדם בעין שעל התפלה מסתמא מיירי בלא הדחה קמייתא ותי' משום דהדם נדבק במלח והג"א הא כ' נתערב ומשמע אפי' בין חתיכות הרבה (וכ"כ לי לרא"ש דמתיר בדיע' בנמלח בשר בלא הדחה קמייתא ולא חייש משום דם בעין שע"ג חתיכה משום דדם נדבק במלח) והג"א אתרומות ובסימנים משמע דתרומות מיירי בנשתהה הבשר תפל עם המלוחה כל שיעור מליחה א"כ המרי"ל חולק ואוסר בלא הדחה קמייתא וגם מ"ש הפרמ"ג שכן סתמו הרמ"א אין ראי' דהא גם התרומות כ' סתם וכ' בת"ח דהיינו בהדחה קמייתא או דסמך מ"ש כבר בת"ח דהגהות רמ"א בתראי נינהו וסברת או"ה דאין ציר כח להבליע דם בעין קשה להולמו דהא ציר יש בו משום מליח כרותח כמ"ש פ"מ בש"ך סי' ק"ה ס"ק א' ולקמן נדקדק דרא"ש לא ס"ל :

ובי"ש סי' ע"ז דמתיר והביאו הש"ך שכ' הקערה יד השערים לכתוב הבשר שהודחה ולא נמלחה וכן הה"ת שכ' בשר שנמלח כו' ששמו על בשר שלא נמלח ומאחר שכ' סתמא שלא נמלח משמע אפי' לא הודח דסתם בשר שהודח מולחין מיד ע"כ ול"נ דאינו ראי' כלל ל"מ מהשערים דליכא ראי' דש"ד פי' מבואר שם דס"ל העיקר כמהר"מ דמתיר בדיע' בשר שלא נמלח בלא הדחה קמייתא רק היה המחמיר תע"ב הלכך גם כאן מותר בלא הדחה קמייתא אלא גם מתרומות אין ראי' די"ל דגם התרומות הכי ס"ל בלא הדחה קמייתא מותר וכן י"ל הכי ס"ל הרא"ש שכ' דמותר בדיע' בלא הדחה קמייתא בחוזר ומולח שנית מהך דתרומות הנ"ל שמתיר בשר שנמלח שהושם על בשר שלא נמלח אלמא דפולט דם שבלע מעלמא מכ"ש דפליט דם דידי' וקשה אכתי מה ראי' בשלמא התם שפיר מתיר התרומות משום דהתם אין כח בציר להבליע הדם בעין כדעת או"ה הנ"ל דמחלק בהכי א"ו דרא"ש ס"ל דאין חילוק ושפיר ש"מ לרא"ש מתרומות דהדחה קמייתא שרי דאל"כ גם בדין דתרומות אמאי שרי נימא דהציר מבליע לדם בעין, אבל אנן דקיי"ל כמרי"י טרושין שכ' שם בסוף בדברי ש"ד דבשר בלא הדחה קמייתא אפי' בדיע' אסור שכן דעת הצרפתים והעיקר כדבריהם א"כ אין ראי' מש"ד ותרומות לדידן :

ב **עוד** כ' הפרמ"ג בסוף הסי' בדין הא' וז"ל ומיהו יש חילוק אם נפלה לכלי מנוקב דאז יש לציר מקום לזוב אף כששהתה כשיעור על האש ושירתיח כמ"ש הש"ך ס"ק ל"ו דל"ש כבישה בכלי מנוקב ביש מקום לזוב יש לצדד נמי להקל לכבוד אורחים וכדומה אף שאין הפ"מ משא"כ בכלי שאינו מנוקב אין להתיר בלא הפ"מ משום כיון דלא הוה הדחה י"ל דנעשה כבוש ובולע דם בעין בנשתהה שיעור כבישה, ובהפ"מ יש לעיין בי' דיש להתיר כמו בשאר בשר שנמלח בלא הדחה קמייתא דשרי בהפ"מ :

הנה כמ"ש דל"ש שיעור כבישה בכלי מנוקב ביש מקום לזוב הוא תי' הב' דהש"ך ס"ק ל"ו ואבאר מתחלה דין כבוש היכן דעת הרמ"א נוטה והאיך קיי"ל ואח"כ נחזור לדברי פרמ"ג :

הנה הרמ"א כ' ואפי' נמלח הבשר ולא שהה עדיין שיעור מליחה ונפל לציר יש להתיר אם לא נכבש בתוכו יום שלם (והוא דין ג' בפרמ"ג סוף הסי' שהולך בסדר שלו לפי סדר המליחה מקודם הדחה עד לאחר מליחה עד אחר מעל"ע) :

הנה הש"ך הקשה ארמ"א ס"ק ל"ו דלקמן רסי' ק"ה סתם הרב כדברי המחבר דאם הוא כבוש בציר כדי שיתננו על האור וירתיח ויתחיל להתבשל הוה כמבושל עכ"ל ותי' בתי' הא' דלא קאמר התם דהוי כמבושל אלא לשאר מילי אבל לא לענין בשר דיהי' כמבושל ממש ולא יצא אח"כ ע"י מליחה ועי"ל דהכי ע"כ מיירי בכלי מנוקב ויש מקום לציר לזוב ובט"ז ס"ק י"ז כ' דט"ס איכא ברמ"א וצ"ל כדי שירתיח ובמנ"י כלל ו' ס"ק ה' כ' דהעיקר כתי' הא' דש"ך דמיירי בנפל לציר תוך שיעור מליחה בכלי שאינו מנוקב ואפי"ה דעת רמ"א דבעי כבוש יום שלם ואינו כמבושל לענין דלא מהני מליחה שנית ולא ס"ל כרא"ש דסגי בכדי שקדירה עומד על האש וירתיח ע"כ וכ' המנ"י דאו"ה לגמרי חולק ארא"ש דבדברים חריפים נמי בעינן מעל"ע לכל מילי וכ"ל דטעמי' דמנ"י מדכ' האו"ה כלל ל' דין א' דברי מרדכי משם ראב"י בפ"ב דיו"ט שכ' דרש"י פי' כבוש דוקא בחומץ וציר וראב"י השיב עליו משביעית ורד חדש בשמן כבוש ואסור אלמא לאו דוקא בדבר חריף ולאי ס"ל בדבר חזק וחריף אסור כדי שיעור שירתיח לא תקשה מידי די"ל דרש"י מיירי בשיעור כבישה כדי שירתיח ש"מ דלא ס"ל כן וא"כ מוכח נמי דראב"י נמי לא ס"ל כרא"ש אמנם כן א"י"ל לתי' הש"ך ומנ"י לחלק לרמ"א בין שאר מילי ובין בשר דצריך מליחה שנית שאין לרמ"א מקור וראי' לחילוק זה אלא כיון הרמ"א כ' בסי' ק"ה לעיין כאן בסי' ע' וכאן כ' יום שלם כאו"ה י"ל דרמ"א לגמרי ס"ל כאו"ה בדבר חריף לא מהני כבישה כדי שירתיח רק מעל"ע :

ולבאר נ"ע כיון דרא"ש חולק וס"ל בדבר חריף מקרי כבוש כדי שירתיח ולמה פ' האו"ה דלא כרא"ש וכתבתי שכן דעת רמ"א ולמה פ' לקולא איברא מ"ש המנ"י הנ"ל דאו"ה בכלל ל' דמיירי בחומץ דחולק על הרא"ש בציר אינו מוכרח דהא הש"ך בסי' ק"ה סק"ב ארא"ש כאן דס"ל לרא"ש בציר כבוש כדי שירתיח ובע"ז דף ס"ח בעכברא בשיכרא ס"ל דכבוש בחומץ בעי מעל"ע ומה שתי' הש"ך דציר ש"ב מלח יותר חריף מחומץ דוחה כמג"א סי' תמ"ז ס"ק כ"ח גם מה שתי' המג"א לחלק בין חומץ חריף לא משמע הכי דהרא"ש לא מחלק בן חומץ לחומץ.

ונ"ל ליישב דהרא"ש נמי ס"ל דאין חילוק בין ציר לחומץ בעלמא לא מקרי כבוש אלא במעל"ע רק כאן במליחה דאמר שמואל דאין מולחין בכשא"מ ומשמע לי' לרא"ש כמ"ש מטעם כבוש בציר ומשמע הא במלח בכשא"מ אסור ולא נצריך מעל"ע הלכך ס"ל דכאן במליחה גרע בכבוש בבשר בציר כדי שירתיח כסתמו נקבי פליטה לזה א"י"ל מעל"ע א"כ תו אין לבשר עוד תקנה במליחה ובכלי' וא"כ מחומץ כלל כ"ב לא מוכח דחולק או"ה ארא"ש משום דרא"ש גופי' מודה בחומץ וליכא פלוגתא בין או"ה ורמ"א עם הרא"ש אלא כאן בלא שהה שיעור מליחה ונפל לציר לרא"ש לא מהני מליחה בשיעור כבישה.

כבישה ולאו"ה ולרמ"א מהכי ולזה אין לאו"ה ורמ"א ראי' לחלוק על הרא"ש מראב"י כהנ"ל ליכא ראי' דמיירי בחומץ א"כ ה"ל לנפסק כרא"ש וכ"מ דס"ל תוס' דף ל"ז ע"ב בסוגי' דירך דמה דאמר שמואל אין מולחין בכשא"מ הוא משום כשכבוש בציר נאסר א"כ לא צריך מעל"ע וכן דעת הר"ן בפ' כ"ה וחדו' רשב"א ותה"כ וריטב"א, א"כ גם אנחנו ה"ל למפסק הכי:

ג' **אמנם** י"ל דאו"ה ורמ"א לפי הנ"ל מאחר דרא"ש גופי' ס"ל בדבר חריף כגון חומץ בעינן מעל"ע ומהכ"ת להדם כאן לענין מליחה יהי' כבוש בציר כדי שירתיח אלא נ"ל דהרא"ש לשיטתי' דלא ס"ל הא דאמר שמואל אין מולחין בכשא"מ מטעם פי' ממקום למקום כמו דקיי"ל ואסור לדידן אפי' למעלה מציר דרא"ש חולק אסברא זו הלכך ע"כ הפי' משום כבוש בציר וע"כ שיעור כבישה דל"ל תקנה במליחה כדי שירתיח דבכלי שא"מ משמע בשיעור כדי מליחה נאסר וס"ל לרא"ש דהיינו כדי שירתיח דהיינו כבוש כמבושל כדי שירתיח אבל לדידן דקיי"ל הא דאמר שמואל אין מולחין בכשא"מ מטעם שהכלי א"מ פי' הדם ממקום למקום מהכ"ת לחלק כבוש בציר כאן במליחה משא"כ דבר חריף כגון חומץ דהא ציר וחומץ שוה בכ"מ וכמ"ש המג"א הנ"ל דמשויות דציר וחומץ שוין בכמה מקומות. ואמנם לדינא צ"ע דלו דאנו נוהגים כפוסקים דמה דאמר שמואל איסור כשא"מ מטעם פי' ממלמ"ק ואסור לחומרא ואפי' למעלה מציר ומיד מ"מ צ"ע להקל בכבוש בציר לאחר ששהה שיעור מליחה דלא אסור אלא מה שבתוך הציר דדם אינו מפעפע למעלה וששה כדי שיעור כבישה צ"ע להתיר מאחר דתוס' ורא"ש ור"ן וריטב"א פי' לשמואל מטעם כבוש והפוסקים לא נחתי בהכי ולא הביאו דעות האלו ומה שמתיר הרמ"א אפי' תוך שיעור מליחה דלא ששה יום שלם זה ליתא מטעם אחר דהיינו דהוה מליחה בכשא"מ כמשל"ק סי' תע"ח:

ד' **ובפלתי** סי' ק"ה סק"ד תמה על הש"ך דהאליט להקל מדכ' הרא"ש בעכברא בשכרא בחומץ בעי מעל"ע לו יהי' שדעת הרא"ש כך מ"מ הא רש"י חולין דף ל"ז ע"ב פי' כבוש כמבושל היינו בחומץ א"כ לא ס"ל כבוש מעל"ע מפסחים דף מ"ד דקאמר הש"ס שם בב"א חידוש הוא דהי תרי לי' כולי יומא שרי ובשאר איסורין אסור דא"כ אמאי לי"ל כבוש בלוקן מהתם וא"כ בודאי לרש"י לא בעינן מעל"ע אלא דס"ל כבוש כמבושל ר"ל כדי שירתיח הקדירה ע"כ הנה מפלתי כ' דאין להקל כרא"ש שהוא יחיד בדבר וז"א כמש"ל בשם מרדכי וראב"י ואו"ה וש"פ הרמ"א דחומץ נמי בעינן מעל"ע ואפי' בציר ס"ל לאו"ה ורמ"א דבעי מעל"ע מכ"ש בחומץ וכ"פ ביש"ש בפ' כ"ה סי' ל' בחומץ בעי מעל"ע ובמנ"י כלל כ"ב שכן דעת ראשונים ואחרונים אלא לפי"ז צריך לשום לב- על ראיות הפלתי מרש"י הנ"ל הנה לכאו' י"ל דרש"י לא ס"ל כדי שירתיח מדלא ס"ל מעל"ע מתרי לי' דלמה ס"ל כריב"א דבעי כבוש ג' ימים ומביא ראי' מקנקנים דיי"ל כדאי' במרדכי בפ"ב דיו"ע גם מ"ש הפלתי עוד מדברי רש"י בפ' גי"ה שכ' כבוש בחומץ ותבלין וכמו כבוש בתבלין הוה תיכף דהוא ענין ציר כמו כן בחומץ דאין לחלק ברש"י למש"ל אין ראי' דהא בציר נמי לא מוכח דהוה כבוש תיכף דהא או"ה ורמ"א חולקים גם בציר והרא"ש ע"כ הכי ס"ל לשיטתי' הוא מוכרח וי"ל ה"ד במליחה כמש"ל דלא קשי' הרא"ש אהדדי. ועוד הביא הפלתי ראי' מר"מ בפט"ו מה' מה"ס דעכברא דנפל לשיכרא או לחלא דאסור וכ' הלח"מ דלמה לא כ' הר"מ שיעור כבישה ותי' דס"ל לר"מ דשכר הוה חריף וס"ל דשכר וחומץ מבליע טפי עכ"ל הרי אפי' בשכר א"ל מעל"ע מכ"ש חומץ ע"כ ולעכ"ד אין סמיכה לפלתי מר"מ דתי' הלח"מ קשה חדא דאין סברא כלל דשכר חריף וגם לפי תרוצו קשה דלמה לא כ' שיעור כבישה כדי שירתיח דודאי לא נעשה כבוש מיד, דהא קו' לח"מ מעיקרא לא קשה דהא בגמ' נמי לא אתמר בפי' זמן כבישה גם הר"מ לא כ' שיעור שאין דרך הר"מ להביא מה דלא מפו' בגמ' ואפשר דבעי ג' ימים:

ובכנפי יונה בסי' ק"ה פי' לרש"י מ"ש כבוש בחומץ לא חומץ ממש אלא כבושים ירקות כגון אוגערקס וכרוב במים ונעשה מיניו חמוצים וי"ל כבוש כזה לא אקרי כבוש כמבושל בזמן קבוע ולכך לא אתמר שיעור בכבוש כמבושל אלא לפי ידיעת בני אדם דאקרי כבוש דאלא מאי מליח כרותח דנמי אמר שמואל ולא אתמר שיעור שיהוי זמן במלח ואע"ג דאמר כרותח דצלי היינו שאוסר כדי קליפה כללי והפוסקים חלקו לפי דעתם אימת נעשה מליח כרותח ובאיזה מליחה ע"כ דשמואל סומך אדעת בני אדם הבקיאים דמתי נקרא כרותח דצלי כן סמך אכבוש כמבושל:

אך י"ל מרש"י פי' גי"ה אין ראי' לפלתי דרש"י מודה בשאר דברים שאינם חריפים אוסרים בשרי' מעל"ע מהך דאי תרי לי' כולי יומא ממילא ל"ק קו' המרדכי על רש"י מורד חדש בשמן אמנם בשאר דברים שאינם חריפים מטעם שרי' אסור דמפליט ומבליע וכ"מ אם רק מפליט ומבליע בשר שנשרה מעל"ע במים מהכי עדיין מליחה לבשר כמ"ש בש"ך סי' ס"ע ס' אבל משום כבוש כמבושל דאמר שמואל ס"ל לרש"י דזה אינו פועל אלא בחומץ אבל לעולם מעל"ע בעינן וכמ"ש בש"ך שם סק"ס משום דכבוש כמבושל לא מפליט תו במליחה וצלי':

אך עוד כדרך הנ"ל דאו"ה כלל ל' כ' דכבוש אינו מפעפע למעלה רק מה שמונח במים דלוקן אינו מפעפע למעלה ובהגה או"ה שם נוטה לאיסור ונראה ג"כ דלשון כבוש כמבושל הכי-דייק דמפעפע למעלה כמו מבושל וכי"ב כ' בא"ד לעיל סי' ס"ע סש"י לר"ת ואמנם הסברא נותן כאו"ה דלוקן אינו מפעפע למעלה וכ"פ הרמ"א לקמן סי' ק"ה ס"א וא"כ י"ל ג"כ שיטת רש"י דס"ל מעל"ע מתרי לי' ואפי' חומץ, נמי אלא דאינו מפעפע למעלה וקשי' לרש"י ז"ל דלשון כבוש כמבושל משמע דמפעפע אף למעלה כבישול לכך כ' רש"י ז"ל דמיירי בחומץ:

ולפי הנ"ל נשארנו על מקומינו דא"ש האו"ה ורמ"א דאפי' ציר בעי מעל"ע וגם רא"ש ס"ל הכי בעלמא דמ"ש מחומץ ולא קשה קו' הפלתי מחומץ מרש"י די"ל כמ"ש ואלא עדיפא מני' י"ל דרא"ש מ"ש דחומץ נמי בעי מעל"ע יצא לו מרש"י ורמב"ם ז"ל דקשה דלמה נקטי רש"י חומץ ור"מ שכ' וחומץ הוא משום דכבוש בעי מעל"ע ומוכח מהרי לי' כולי יומא וקמ"ל רש"י ור"מ חומץ לרבותי' דחומץ שוה לשאר דברים שאינם חריפים:

ה' **עוד** כ' הפלתי תמיהה על הרא"ש מפסחים דף ע"ד ד"ה אומצא דאסמיק כ' תוס' בשם ה"ג וכ"כ הרא"ש בפי' גי"ה דמיירי בבשר חי שנתנו לתוך החומץ שיהי' הדם נלמת בתוכו ואי אסמיק הבשר והחומץ אסור דחומץ מבליע בבשר ורבינא סבר דאפי' לא אסמיק חיילא אסור דאי"א שלא יהי' בו שורייקי סומקי ואם אין כח בחומץ להבליע זולת כבושת מעל"ע מאין יהי' הבשר חוזר ונאסר אם אין חומץ חריף איך יבליע בחתיכה ודוחק לחלק בין דם לשאר דברים כי מנ"ל לחלק ולהקל דהא הרא"ש כ' בדם כדי שיתנו על האש וירתיח מ"מ ילפינן מני' לשאר אסורים. הנה לפום רהיטא י"ל אדרבה מנס הוציא הרא"ש דבריו דחומץ בעינן מעל"ע דאי"ל כדי שירתיח הא ל"ל שיעור דאסמיק דהוא יותר זמן ארוך מכדי שירתיח זמן הרבה ואלא ע"כ שאני דם בחומץ נתנו חכמים שיעור להפליט ולהבליע בבשר דוקא שיעור דאסמיק אבל אי כדי שירתיח סגי בכל דברים מכ"ש דמהני בדם דנפלט מהר ונבלע ע"י חריף ואלא זה שכ' הפלתי דאין חילוק בין דם לשאר איסור דא"כ קשה מציר הנה למש"ל א"כ דרא"ש לא כ' דציר כדי שירתיח דוקא בדם וכמש"ל:

ועוד כ"ל על קו' הפלתי מתוס' פסחים והרא"ש הנה מתוס' כ' דלא מוכח מידי דתוס' לא כתבו דחוזר ונבליע הדם בבשר א"כ י"ל דתוס' ס"ל כפי' הר"ן שם דאסמיק והדם נאסף במקום אחד וא"כ שפיר החומץ אסור כיון דנאסף אל מקום א' י"ל דנפליט נמי לחוץ מריבוי הדם בלא כבוש והבשר נאסר ולא משום דחוזר ובולע רק משום דנאסף הדם במקום א' ומ"ש התוס' לרבינא אילי' לעולם אסור אפי' לא אסמיק והבשר לא נאסר משום פליטה מועטת אין כוונתם משום פליטה מועטת אין בו משום לאסור הבשר משום דחוזר ובולע אלא כיון דפולט רק מעט א"כ אין כחו של חומץ גדול ולהכי נמי אין בו כח לאסוף הדם במק"א בתוך החתיכה ואע"ג דתוס' חולין דף י"ד לא אוסר פי' ממקום למקום כבר כ' הפר"ח סי' ס"ז אבל דאסמיק ונגרר למקום א' הוה כאלו הוא כנוס בתוך הכלי אבל קו' הפלתי מפי' הרא"ש שהוא כ' בפי' דהבשר אסור משום דהדם חוזר ונבלע א"כ יפה הקשה הפלתי וראיתי במי"ע שם שכ' ג"כ ד"ה כי חוזר הדם ונבלע בתוכו כ' המי"ע כמו מולח בכלי שאינו מנוקב בפי' דלקמן עכ"ל ובפי' דלקמן בכשא"מ ס"ל לרא"ש דאסור מטעם כבוש בציר וס"ל למי"ע דגם כאן שכ' דחוזר ונבלע ג"כ מטעם כבוש א"כ ש"מ דחומץ יש בו משום כבוש כפלתי:

אבל לעכ"ד אדרבה איפכא מוכח כרא"ש דהא הרא"ש כ' דחוזר ונבלע בתוכו ובהאי אומצא דאסמיק דפליגי לעיל ע"כ והכי מסתבר דהאי אאסמיק דפליגי קאי וא"כ מהכי חתכי' ומלחי' וצלי כדלעיל והכי קיי"ל בסי' ס"ז וא"כ ה"ת כפלתי ומי"ע דטעמא דרא"ש משום כבוש כמו בכלי שאינו מנוקב א"כ למה מהכי כאן חתכי' ומלחי' או צלי דנורא משאב שאיב דהא בכשא"מ לרא"ש ל"ל שום תקנה ואמאי מהכי כאן חתכי' ומלחה אע"כ דלאו כבוש הוא דכבוש אין לו תקנה כמ"ש הש"ך בסי' ס"ע ס"ק ס' בכבוש במים בכלי שאינו מנוקב בכבוש בציר והרא"ש לא ס"ל לחלק דימא דמפליט ומבליע חומץ ואינו כמבושל ממש לכך יש לו תקנה במליחה וצלי אבל ציר בכשא"מ הוה כמבושל ואין לו תקנה אלא ע"כ נאמר דרא"ש בעכברא בשכרא חומץ בעי מעל"ע לפחות ממע"ל אינו מבליע ושם בפי' גי"ה באסמיק בחומץ כ' דחוזר ובולע ומתרין דברי רא"ש אהדדי ע"כ נ"ל כמ"ש כמה פעמים דהיכי דרא"ש סותר את עצמו כמ"ש המי"ע ריש ברכות דכמה פעמים הביא הרא"ש להדברי תוס' ולי' לא ס"ל וא"א להקשות ממני' למקום אחר שכ' הרא"ש לעצמו להיפוך. א"כ ה"ל הביא הרא"ש בפי' גי"ה בהך אסמיק בחומץ לדברי תוס' פסחים ע"ד אבל לדנפשי' דס"ל חומץ בעי מעל"ע לא ס"ל כפי' התוס' אלא כפי' הר"ן דאסמיק בחומץ הבשר אסור משום דנגרר הדם במק"א ומסתבר פי' זה דומי' דאסמיק דפליגי שם ר"א ורבינא אי מהכי חתכי' ומלחי' וצלי דפי' שם דאסמיק שנגרר הדם מחמת מכה כפי' שם בעצמו והוא פרש"י והר"ן וא"כ מסתמא גם אסמיק בחומץ שם נמי דומה לזה משום דנאסף הדם במק"א א"כ י"ל נמי' מוכח דחומץ אינו כבוש לפי' הר"ן והרא"ש כוותי' ס"ל דא"כ הוה כבוש תיכף כדי שירתיח אמאי מהכי חתכי' ומלחי' וצלי הא בכלי שא"מ דאסור משום כבוש ואין לו תקנה. מ"מ לדידן אין להביא ראי' מדברי ריב"א דלא כרא"ש דהא כבר כתבתי מריב"א גופי' לא מוכרח דפליג אפי' הר"ן ולרא"ש שפי' לדברי ריב"א דחוזר ונבלע בחומץ והי"ל מעל"ע הא הרא"ש לדנפשי' חולק עליו וס"ל כפי' הר"ן ופי' הר"ן מסתבר כמש"ל.

ו' **מעתה** נחזור לדין הב' דפמ"ג שכ' בדין הא' בכלי מנוקב ויש לציר מקום לזוב להקל דוקא לכבוד אורחים בכבוש בבשר שלא הודח הדחה קמייתא בכבישה כדי שירתיח והוא אליבא דתי' הב' דש"ך ס"ק ל"ו דרמ"א שכ' דבעי מעל"ע היינו בכלי מנוקב הנה כתבתי בשם מנ"י דליתא לתי' הב' דש"ך וא"כ בכלי מנוקב לא משכחת איסור אלא בר מן דין תמה תו על דברי הש"ך דבנפל לכלי מנוקב ויש לציר מקום לזוב האיך

שייך

שייך כבוש ולתרץ הרמ"א כה"ג כתי' הב' וכן בס"ק מ' כ' הש"ך כי"ב דלאחר ששהה שיעור מליחה אפי' נפל לציר בכלי מנוקב לא מהני הדחה ומליחה והיינו מטעם כבוש האיך שייך כבוש אם הוא מנוקב וא"כ אין כאן ציר שיהי' כבוש בתוכו.

וראיתי אח"כ בפר"ח ס"ק כ"א שכ' כתי' הב' דש"ך סקל"ו הנ"ל דרמ"א מיירי בכלי מנוקב ולהכי מצריך יום שלם וסיים ואף זה אינו אלא חומרא בעלמא דמעיקר הדין לא שייך כבישה בכלי מנוקב אף אם שהה יום או יומים וכן עיקר להקל עכ"ל הרי לדינא דוחה דבר זה אח"כ הרמ"א נשאר לפר"ח בקשי' א"כ מחוורתא כמ"ש המנ"י והוכיח באיסור מאו"ה דציר לא הוה כבוש כדי שירתיח כתי' הא' מ"מ ה"ד כאן דמהני מליחה אבל כתבתי דרמ"א מצי סבר לגמרי כאו"ה דליכא גם בציר כבוש כדי שירתיח ואח"כ ראיתי בס' כנפי יונה שהשיג ג"כ הכי על הש"ך סק"מ וז"ל א"י בכלי מנוקב מהו שנפל לתוך הציר דמאין יעמוד בו הציר ולא יצא דרך נקביו והא ודאי משום מועט לכלכות דם וציר שע"ג הכלי לא נאסר דכל הכלים כן הם ואינו נאסר וכו' מעתה מה שפרמ"ג כפל ושילש בכל השסה חלקים בנפל לציר לכלי מנוקב דינים הרבה כ"ז ליתא והוא פשוט.

ז' **עוד** כ' הפמ"ג בדין הראשון דהיינו בשר תפל שנתן אצל חתיכה מלוחה בתוך שיעור מליחה בכלי שאינו מנוקב ושהה שם כדי שירתיח אין להתיר בלא הפ"מ כמו בכל חתיכה שנמלח בלא הדחה קנייתא בסי' ס"ט דלא שרי בלא הפ"מ דלו דמבליע ומפליט כשיעור על האש (ר"ל דציר נבלע ופולט אגב דם דידי') מ"מ דם בעין אין יוצא ע"י מליחה ר"ל דהש"ך ס"ק כ"ט לא מתיר בלא הדחה א' ה"ד בלא שהה שם שיעור כבישה אמנם הוא דוחק לומר הכי דסתמא משמע בכ"ע מיירי התרומות שממנו הוציא דין זה דשרי אפי' בלא הדחה וכמש"ל אות א' וכן לטעם או"ה דאין ציר בולע דם בעין טעם זה משמע אפי' בנשתהה שיעור כבישה אלא הפמ"ג לשיטתי' כ' דכ"כ דאזל אחר שיטת הש"ך דשייך כבוש אפי' בכ"מ ויש מקום לציר לזוב אבל למש"ל באות הקודם דאין שיעור כבישה אלא בשקוע בציר א"כ כאן בנתן חתיכה תפלה בלא הדחה א' עם חתיכה מלוחה דאינו שקוע בציר אלא אפי' בשקוע בציר הא כ' לעיל דהעיקר כאו"ה דלא שייך כבוש בציר כדי שירתיח א"כ כ' דליתא לדין זה דפמ"ג אלא כבר כתבתי דדין זה אם הבשר תפל בלא הדחה במחלוקת שנוי' ואין להתיר אפי' בלא שהה כדי שירתיח בלא הפסד.

ח' **עיי'** במנ"י בת"ח כלל כ"ב סקי"ד אם נכבש בתוך ציר של איסור הכל אסור מיד כמ"ש הרב לעיל כלל ט"ו דין ט' דהוה כרותח ונאסר מיד דאנו מטעינן כל מליחה בס' והיכי דנמלח היתר עם איסור כחושים דרבנן כחושים ממש בציר דהיתר דאז אין לאסור מטעם מליחה בס' כמבואר לקמן כלל ל"ח מ"מ אם שהה שיעור כדי שירתיח על האש מקרי כבוש כיון שהוא ציר ונאסר כמ"ש הרב כלל ו' דין ט' וכ"כ הש"ך סי' ק"ה סק"ב עכ"ל:

הנה בכלל ו' דין ט' לא נמצא בת"ח כן דכבוש בציר כדי שירתיח אלא דנאסר מיד וכמ"ש הש"ך כאן ס"ק מ"ו משום דאנו מטעינן מליחה בס' ועוד הא איהו גופי' כ' כלל ו' ס"ק ה' דת"ח ס"ל כאו"ה דכבוש בציר אין אוסר אלא במעל"ע וכ"כ הש"ך כאן ס"ק ל"ו והיינו שכ' רמ"א סי' ק"ה ס"א לעיין בסי' ע' דהיינו שחולק רמ"א אמחבר דאוסר כדי כבישה, וא"כ גם מ"ש הש"ך ז"ל בסי' ק"ה סק"ג כמנ"י מ"מ לפ"ז גם מד"מ לא מוכח דהא גם בד"מ כ' לעיין בסי' ע' מעתה למ"ש האו"ה דלי"ל כלל שיעור כבישה כדי שירתיח ושכ"פ הרמ"א כמבואר לעיל אות ה' וישבתי שם לאו"ה, אמנם בסוף אות ה' הנחתי בל"ע לדידן דדין זה תלוי' בפי' שמואל דאמר אין מולחין בכלי שא"מ אי מטעם פי' ממקום למקום לא מוכח כבוש בציר ולרא"ש מטעם כבוש א"כ יש לנו להחמיר כרא"ש ג"כ אמנם כתבתי לעיל די"ל הרא"ש גופי' לא אמר דבריו אלא במליחה ולא בשאר איסורין א"כ נ"ל בדין הנ"ל בדרבנן יש להתיר כדי שירתיח ולסמוך על או"ה ורמ"א דהכי קיי"ל כפוסקים בדשמואל מטעם פי' ממקלמ"ק זה נ"ל פשוט:

סימן תע"ח.

בשר שהודח בראשונה ולא נמלח והונח אצל חתיכה במלחה ידחנו וימלחנו ובנפלה לציר יש מחלוקת ונ"ל במקום הפסד מותר להדיחה ולמלחה ובלא הדחה ראשונה נ"ל דאין להקל בלא הפ"מ בשהה כדי שירתיח כיון לתוס' ולרא"ש ורשב"א ור"ן וריטב"א כדי כבישה אסור אבל בהי' הדחה ראשונה נ"ל פשיטא דאין להתיר בלא הפ"מ מ"מ בלא שהה כדי שירתיח מותר ולא אסור מיד משום כשא"מ אבל חתיכה תוך שיעור מליחה ונפל לציר לכשא"מ אפי תלוי בציר ואין נוגע בכלי אסור מטעם כשא"מ:

הדין השני בפרמ"ג סוף הסי' וז"ל בשר שהודח בראשונה ולא נמלח והונח אצל חתיכה במלחה תוך שיעור מליחה אין איסור דע"י שימלחנו א"כ כבכ"פ בס' התרומו' ובנפלה לציר כשיעור על האש לט"ז ס"ק י"ז ולהרב אין תקנה דהוה כבוש ולפמ"ל בט"ז ס"ק ט"ז שרי דשם כ' מהרש"ל ז"ל ואע"ג דאמרינן כבוש כמבושל היינו אם נפל אחר ששהה שיעור מליחה ונשתהה שם שיעור כבישה דאסור כולו ולא סגי בקליפה אבל לא בלא נשתהה שיעור מליחה שתקנתו ע"י חזרת מליחה כיון שלא נשתהה בציר יום שלם עכ"ל בתוס' ביאור וקשה ארש"ל דהא מקור כבוש כדי שירתיח הוא מרא"ש שפי' כן לשמואל אין מולחין בכלי שאינו מנוקב מטעם כבוש בציר ובעי כדי שירתיח. אבל אם שהה כדי שירתיח אסור אפי' לא נשתהה עדיין שיעור ול"ל לרש"ל כמ"ש הש"ך ס"ק ל"ו דהיכי דמהני מליחה לא אסור ומהני מליחה ול"ל דמדעתי' הכריע כן דלא כרא"ש דלדידן דאין מולחין בכשא"מ לאו מטעם כבוש וע"כ כבוש כדי שירתיח לא מוכח כלל ומזה להקל עכ"פ בתוך שיעור מליחה, וכבר כתבתי בסי' לפני זה אות ה' דל"ע להקל אע"ג דקיי"ל להחמיר דכלי שא"מ אסור כפי' הפוסקים מטעם כלי שא"מ פי' ממקום למקום מ"מ מנ"ל להקל היכי דלא אסור משום כלי שא"מ אלא משום כבוש מנ"ל אמנם בהפסד נ"ל לסמוך ארש"ל דהא הש"ך ס"ק ל"ו כתי' הא' ס"ל שגם דעת רמ"א כן וכ"כ במנ"י כלל ו' סק"ה ואני כתבתי שדעת רמ"א כאו"ה דבעי יום שלם:

אמנם הפרמ"ג פי' דין זה רק בכלי מנוקב וכש"ך שכ' להקל כש"ך בכ"מ ויש לציר מקום לזוב יש לצדד ולהקל בהפ"מ ובכשא"מ אף להש"ך אסור בהפ"מ בתי' הב' ס"ק ל"ו הנה כתבתי בסי' הקודם בשם כנפ"י דלא שייך כבוש בכ"מ והמנ"י ס"ק הנ"ל שעיקר כתי' הא' דש"ך א"כ מיירי בכלי שאינו מנוקב וא"ת דאסור מטעם כבוש. וט"ז ס"ק י"ז והש"ך סק"מ הקשו בנפל לציר בתוך שיעור מליחה תיפ"ל דאסור מטעם נמלח בכלי שאינו מנוקב ותירצו דמיירי כמ"ש תוס' פי' ג"ה דף ל"ז והפוסקים בנמלח ע"ג עצים המונחים ע"ג גינת והבשר תלוי בציר ואינו נוגע בכלי, ובסי' תע"ג הקשיתי למה דקיי"ל בסי' ס"ט סעי' ח"י דכלי שא"מ אסור אפי' מה שתוך לציר מטעם דפי' ממלמ"ק והיינו כסמ"ק והובא ברא"ש והוא לא תי' כן אלא הוא תי' מה שכ' בס' התרומות בבשר שנפל לציר לא אסור אלא מה שבתוך הציר ותי' דמיירי בבשר שכבר פלט כל דמו ואי כש"ך וט"ז מהתם לא קשה דהא מיירי בתלוי בציר ואינו נוגע בכלי אע"כ דל"ש וגם כה"ג מקרי כלי שאינו מנוקב ועוד תימא מה סמך מצאו לסברא זו ולחילוק זה מתוס' ופוסקים דהתירו בנפל לציר מה למעלה מציר ולא אסרו משום כשא"מ הא מבואר בתוס' שם דף ל"ז ורא"ש גבי אין מולחין בכשא"מ דנפל בציר מותר למעלה מציר הא איהו לא ס"ל כלל איסור כלי שאינו מנוקב א"כ לדידהו אפי' נוגע בכלי מותר א"כ להאוסרים כשא"מ מנ"ל חילוק זה:

ומה שלקח הש"ך ס"ק הנ"ל מאו"ה ראי' כ' בס' כנפ"י דאינו נמצא באו"ה שלפנינו ומה בכלל ה' סי' ז' משמע קצת להתיר ואינו דומה לנמלח בכשא"מ ומותר בהדחה ומליחה שני' בלי ספק שאיכא ע"ש שם וכבר נדפס בגליון שם ול"ע ובכלל ו' דין י"ד מבואר להיפוך דאפי' רק תלוי בציר ואינו נוגע ונפל שם תוך שיעור מליחתו הוה כשא"מ ואסור כולו מיד ולמעלה מציר:

אמנם נ"ל דה"ד בתוך שיעור מליחה דיש מלח ומליחה עצמה גרע ואסור מיד משום כשא"מ אמנם בנידון דידן דינו דפרמ"ג בלא נמלח כלל י"ל דשפיר שרי ולא אסור משום כלי שאינו מנוקב ומהני שיחזור וימלחנו במקום הפסד כמרי"ל דהא להדי' כ' או"ה כלל ה' דין ב' בשר תפל בלא הדחה שנפל לציר י"ל תקנה במליחה וכו' בהג"ה שם ול"ד לכשא"מ דציר אין לו כח רק להתבלע עצמו ולא פי' ממקום למקום או אפי' לא"ז דלא חש להא דמהר"ף שיפרש הדם שבו ממקום למקום דהתם הבשר מלוח ורותח וגם יש חילוק בין ציר למליחה עצמה דמליחה ודאי מבליע עכ"ל ובס"ק כ"ט הביא הש"ך בעצמו דברי או"ה אלו וא"כ מוכח בבשר תפל לא אסור משום כלי שאינו מנוקב:

סימן תע"ט.

א) חתיכה ששהתה חצי שעה במלחה והונחה אצל חתיכה בתחלת מליחה לא בלעה כלל א"כ אי"צ מליחה שנית ובהודחה צריך הדחה ומליחה שנית ול"נ דאחר שיעור מיל הוה בדינים אלו לאחר שיעור מליחה וכן בנפל לציר אבל תוך שיעור מיל ונפל לציר נאסר מיד משום כשא"מ ולאחר שיעור מיל מקרי אחר ששהה ויתבאר לקמן:

בדין השלישי כ' הפרמ"ג חתיכה ששהתה חצי שעה במלחה והונחה אצל חתיכה בתחלת מליחה נמי הדין כמו דין השני כבלעה כך פלטה ול"מ בלא הדחה דערוך ולא בלעה כלל אלא אפי' הודחה ובלעה אפי' לא הודחה כמבואר (ר"ל דדין בשר שנפל לציר בדברי פוסקים ראשונים מיירי בתוך שיעור מליחה ואסרו עכ"פ מה שבתוך הציר) גם לרש"ל שרי ע"י הדחה ומליחה שנית (היינו רש"ל שהבאתי בסי' הקודם) אם נפל בציר תוך שיעור מליחה לציר אפי' נכבש כדי שירתיח מהני מליחה שנית גם דין זה בנפל לציר כ' הפמ"ג כ' הסמ"ג היינו בכלי מנוקב, ובכלי שא"מ אף מה שחוץ לציר אסור דהוה מולח בכשא"מ וכבר כ' בסי' הקודמין דנפל לציר בכ"מ לא משכחת א"כ דין זה דוקא בנפל לציר בכשא"מ תוך שיעור מליחה ואסור גם בנמלח ע"ג עצים והבשר תלוי בציר כמ"ש בסי' הקודם דנמי אסור משום כשא"מ אלא דמה דכ' הפרמ"ג הדין בשהתה במליחה חצי שעה יש לעיין דמעיקר הדין שיעור מליחה שיעור מיל ושעה הוא רק מחומרא כמבואר בסי' ס"ט מתה"ד ועיי' בפלתי ודג"מ שם ושאר אחרונים א"כ לאחר שיעור

מיל

מיל בנפל לציר או לכסא"נ מותר מטעם כלי שא"מ וי"ב דין רביעי דסי' לקמן כי דין שאינו מנוקב בלא"ה רק חומרא כמ"ש או"ה :

סימן ת"פ

א) בשר ששהה שיעור מליחה תוך יב"ש והונחה אצל חתיכה במלחה תוך שיעור מליחה א"צ הדחה ומליחה שנית בכב"פ מחמת מליחה ראשונה מתוס' כש"ך ורש"ל ולא כט"ז ות"ח נמי י"ל דס"ל הכי (ב) הש"ך וט"ז הקשה ארמ"א שכ' בנפל לציר אחר שיעור מליחה יחזור וידחנה וימלחנה הא בת"ח כ' דע"י הדחה נסתמו נקבי פליטה וכתבתי דת"ח כ"כ רק לדחות דעת המרש"ל לרווחא דמלתא אבל לדנפשי' לא ס"ל הכי (ג) ובנפל לציר לאחר שיעור מליחה בכשא"מ דמתיר רמ"א בהפ"מ נ' דה"ד בלא שהה שיעור כבישה כדי שירתיח ע"י שיחזור וידיחנו ולש"ד יעשה הדחה מועטת שלא יסתמו נקבי הפליטה אבל כדי שירתיח יש לאסור אפי' בהפ"מ.

בדין הרביעי כ' הפמ"ג בשר ששהה שיעור מליחה תוך יב"ש והונחה אצל חתיכה במלחה תוך שיעור מליחה לט"ז אות ע"ז שרי דווקא ע"י הדחה ומליחה שנית דבלע וע"י מליחה שנית ככב"פ אבל עכ"פ בלע דבציר לא אמרינן איידי דטרוד למפלט ציר לא בלע ולש"ך ס"ק ל"ב א"י"ל מליחה שנית דטרוד נמי אמרי' ולא בלע :

הנה מנת"ח כלל ו' דין ה' לפום רהיטא משמע בדין זה נמי צריך מליחה שנית שכ' ראיתי הר"ש שכ' בא"ו שהגיה דלא מהני הא דאמרינן אגב דפלט ציר דידה וכו' רק אם נמלח אצל בשר אבל אם נפל לתוך הציר או הציר עליו אוסר מיד לאחר שיעור מליחה וסמך עצמו בדברי רא"ש פ' ג"ה והמרדכי פ' כ"ה שכתבו ואסור בשר שנפל לציר אחר שיעור מליחה וכ' הת"ח דלשון ש"ד וטוי"ד לא משמע כן אלא משמע משום דהכל דין א' הוא בין המנלה עם בשר לאחר שיעור מליחה ובין אם נפל לציר וכן הסברא נותנת והפוסקים הנ"ל דנקטו עם שיעור מליחה היינו עם שיעור פליטתו או בהודה ונסתמו נקבי פליטה ושוב לא יפתח בשביל הציר שבו ואפשר שלענין זה נקטו הפוסקים הנזכרים לעיל שיעור מליחה דוקא בהודחה דכה"ג דוקא כנ"ל עכ"ל א"כ מדכ' הת"ח דמשמע מש"ד וטור דהכל דין א' הוא וגם בנפל לציר מהני שיחזור וידחנו וימלחנו ה"ה נמי דדמי דגם אם נמלח אצל בשר צריך וחזור וגמלחו כמו בנפל לציר :

אמנם הא ט"ז ס"ק ע"ז שכ"כ דמקור דבר זה דגם בציר אמרינן אגב דיפלוט ציר יפלוט גם דם שבלע הוא מתוס' לחד תי' דף קי"ג ותוס' כ"כ האיך מותר למלוך הרבה חתיכות זה על זה הא כשהתחתונה פלט כבר פליט כל דמו ועדיין העליונה פולט דם ובולע התחתונה ותי' תוס' דבולע אלא דהיתר הוא שיחזור ויפלטנו ע"כ והא התם אין חוזר ומולח לתחתונה ותוס' כ' דכבר פליט כל דמו אפי"ה שרי וצ"ל מחמת מליחה ראשונה דעדיין פליט ציר אע"ג דבלע מ"מ הדר ופולט ודוקא נפל לציר תוך יב"ש צריך לחזור להדיחו כמ"ש רמ"א לקמן וצורך גדול אבל בנמלחה אצל חתיכה מלוחה א"י"ל מליחה שנית :

ונ"ל גם מת"ח אין ראי' דצריך מליחה שנית במולח אצל התיכה מלוחה אחר שיעור מליחה ואלא דהכא משום בנפל לציר לאחר שיעור דלא מהני לרש"ל מליחה שנית והת"ח ורמ"א דחולק על המרש"ל א"כ מדינא י"ל דס"ל לת"ח אפי' נפל לציר אחר שיעור מליחה א"י"ל מליחה שנית כמו אצל חתיכה דמה שבלע פולט ע"י ציר מחמת מליחה ראשונה כמ"ש בשם תוס' הנ"ל וא"כ מ"ש הת"ח דשניהם דומים זה לזה דהיינו אצל חתיכה לנפל בציר לא דשניהם צריך הדחה ומליחה שנית אלא אדרבה מעיקר הדין דומין דשניהם א"י"ל הדחה ומליחה שנית והא דכ' הרמ"א בנפל לציר דיחזור וידחנו הוא משום דחושש לדברי מרש"ל ולא רצה להתיר לאחר י"ב ותוך יב"ש דוקא בהפ"מ כמבואר בש"ך ס"ק ל"ז מחמיר נמי מהיות טוב בנפל לציר אחר שיעור מליחה תוך י"ב בהפ"מ שגם יחזור וידחנו וימלחנו אבל במונח אצל חתיכה מליחה דמבואר בתוס' דא"י"ל מליחה שנית וכן דעת מהרש"ל הובא בש"ך ס"ק ל"ב אין מחמיר הרמ"א שיהי' צריך הדחה מליחה שנית .

ובזה יש מקום ליישב קו' הש"ך ס"ק ל"ט וט"ז על רמ"א שכ' בנפל לציר אחר שיעור מליחה תוך יב"ש שיחזור וידחנו וימלחנו הא ע"י ההדחה נסתמו נקבי פליטה כמ"ש בת"ח ולפי"ז א"ש דהא מדינא לדעת רמ"א א"י"ל כלל דבלע והדר פליט ע"י מליחה ראשונה ובא רמ"א ליישב ראיות מהרש"ל דכ' דמשמע לי' מרא"ש ומרדכי דאסור בנפל לציר ואחר שיעור מליחה ותי' הרמ"א בהדחה נסתמו נקבי פליטה אמנם זו אינו סברא הזקה כ"כ כמ"ש במנ"י כלל ו' סקי"ב ופר"ח סי' זה ואולם מהני לאחר שיעור מליחה שע"י ההדחה נסתמו הנקבים ממליחה ראשונה כדי ליישב הפוסקים אבל מעיקר הדין ס"ל הרמ"א דמותר בלא מליחה שנית רק משום חומרא צריך מליחה שנית דכל מה דאפשר שיפליט הוא טוב ולכך יותר עדיף להחמיר ולהדיח קודם מליחה שנית להעביר הלכלוך הבעין ויהי' נסתמו נקבי פליטה קצת מאחר שהמליחה זו להוציא הדם אינו מעכבים דמעיקר הדין ככב"פ במליחה ראשונה ולא ידיחנה כלל רק לרווחא דמלתא כ"כ ליישב הפוסקים דאוסרין בתפל לאחר שיעור מליחה בציר דלא מהני שנית דמיירי בהדחה אבל מנ"ל למרש"ל לאסור בלא הדחה שיחזור וימלח אבל לדנפשי' ס"ל לת"ח כתי' הא' שהבאתיו לעיל דאין ראי' מפוסקים הם מיירי עם שיעור פליטתו ר"ל לאסר שפלט הדם והציר ג"כ או איזה תי' אחר כמשל"ק אבל לעיקר ס"ל לרמ"א דלא נסתמו נקבי פליטה וא"י"ל מליחה שנית ואלא להחמיר כמרש"ל שאומר שיחזור וימלח תוך יב"ש מלא יותר יותר טוב שידיח הציר בעין :

עוד כ' הפר"מ ואם נפלה לציר בכ"מ ומחלק בין ששהה שיעור כבישה הנה כבר כתבתי בסי' הקודמין דז"א דבכלי מנוקב לא שייך לומר נפל לציר מכ"ש דשהה בציר שלא כדי כבישה מכ"ש כדי כבישה וא"כ ע"כ מה דרש"ל שאסר בציר לאחר שיעור מליחה ורמ"א מתיר בהפ"מ שיחזור וימלח מיירי בכלי שאינו מנוקב ומדלא חילק רמ"א בשהה שיעור כבישה דאסור היינו כמ"ש בסי' תע"ז דרמ"א לא ס"ל כלל כבישה בציר כדי שירתיח אלא בעי מעל"ע ואלא כתבתי שם דכיון דרא"ש דס"ל כבוש כדי שירתיח הוא כמבושל ואסור מה שבתוך הציר הרבה ראשונים ס"ל כן וכ"פ בש"ע סי' ק"ה ס"א אין להתיר אלא בהפ"מ א"כ תוך יב"ש דבלא"ה לא שרי אלא בהפ"מ לרמ"א א"כ בשיעור כבישה אין להתיר אפי' בהפ"מ דתרי הפ"מ אין להתיר וכמ"ש ט"ז סוס"י צ"א אמנם בלא שהה שיעור מליחה אפי' כ"ק לא אסור אם יחזור וימלחנו :

סימן תפ"א

א) מלח חתיכות על חתיכות שכבר שהה יב"ש אסורין באין הפ"מ (ב) בנפל לציר לרש"ל אסור לאחר שיעור מליחה ורמ"א מתיר בהפ"מ תוך יב"ש ולאחר יב"ש אסור אפי' בהפ"מ דחושש לדעת הרש"ל ואני תמהתי מאוד על ראיות מהרש"ל מראשונים ועשיתי דבריו בישו"ש עם דבריו בא"ו שלא לאחרים דאם מהני מליחה שנית כבוש כדי שירתיח בנפל לציר בהפ"מ תוך יב"ש אינו אוסר כיון דמהני מליחה שנית אלא כבר כתבתי בסי' הקודם אפי' תוך שיעור מליחה או קודם שיעור מליחה אין להתיר בכבוש כדי שירתיח בלא הפ"מ.

בדין החמישי כ' הפמ"ג בשר ששהה שיעור מליחה ולאחר י"ב שעות מלח עלי' חתיכה רש"ל מקיל עד מעל"ע ורמ"א אוסר באין הפ"מ לאחר יב"ש ע"כ וש"ך ס"ק ל"ג כ' שהעיקר כרמ"א ולמה השמיטו הפמ"ג. ובנפל לציר לאחר י"ב שעות לא מהני הדחה מליחה שנית אפי' בהפ"מ וכמ"ש הש"ך ס"ק ל"ח ובהפ"מ שרי תוך י"ב שעות כמבואר ברמ"א דרש"ל בא"ו שלו אוסר לאחר ששהה שיעור מליחה אם נפל לציר לכך מחמיר רמ"א ביב"ש בהפ"מ שיחזור וידחנו וימלחנו ולא מעל"ע לגמרי :

ואלו הייתי כדאי ה"א ליישב ראיות מרש"ל הא' מ"ש הרא"ש בפי' גי"ה סי"ג וז"ל שמעשים בכל יום שאוסרים בשר ששהה כדי מליחה שנפל בציר פליטת דם ואפי' לצלי וכן אסר ר"ת זכרונו לברכה תרנגולת שנמלחה בכלי שאינו מנוקב אעפ"י שלא ששהה שיעור צלי' בכלי ולא נפלט עדיין כל דמה אפי"ה אוסר אותה לצלי דדוקא היכי דנפלט מיד בשעת הבליעה כגון מולייתא אמרינן כבלעו כך פלטו אבל דבר הנאסר כבר מחמת דם שבא עליו ממקום אחר תו לא שרינן לי' משום ככב"פ ע"כ א"כ מבואר דלאחר שיעור מליחה אין לו עוד תקנה ואני איני מבין ראי' מכאן כלל דפשטות דברי רא"ש משמע דהאיסור משום כלי שאינו מנוקב וכדמשמע דמה"ט אוסר ר"ת דאוסר תוך שיעור מליחה מטעם כלי שא"מ ה"ה בנפל לציר מיירי תוך שיעור מליחה ואסור מטעם כלי שאינו מנוקב אבל לאחר שיעור מליחה מנ"ל מכאן מרא"ש דלא מהני הדחה ומליחה שנית.

איברא דעל רא"ש קשה דבפ' כ"ה חולק אדין כלי שאינו מנוקב על הסמ"ק דאוסר כולו משום דפי' ממלמ"ק וצ"ל דלא דק הרא"ש כאן לפרש משום מה אסור בנפל לציר אי משום פי' ממלמ"ק ומטעם זה אסור כלי שאינו מנוקב או משום דנכבש בציר כמ"ש בפ' כל הבשר כיון דמ"מ מוכח דאם נבלע ממקום אחר אסור אף לצלי מכל מקום בפ' כל הבשר שכ' הרא"ש דהא דאסרו בנפל לציר ה"ט דשמואל דאמר בכשא"מ אסור למנות ומשום דנכבש בציר א"כ מיירי תוך שיעור מליחה והאיך דייק המרש"ל מרא"ש דלאחר שיעור מליחה לא מהני כיון דרא"ש מיירי תוך שיעור מליחה ואסור או מטעם כלי שא"מ ופי' ממלמ"ק כמו דמשמע פשטות דבריו בפ' גי"ה או מטעם כבוש בכשא"מ כמ"ש בפ' כ"ה ועוד האיך א"ש למרש"ל מרא"ש שדעתו ביש"ש סי' ע"ז דמהני מליחה שנית בנפל לציר דמרא"ש גבי כלי שא"מ מבואר דאוסר בנפל לציר וכן בפ' גי"ה בשם ר"ת כמו שכתבתי לעיל גם מ"ש הרש"ל שכן הוא במרדכי בפ' כ"ה שכ' דלאחר שיעור מליחה אסור בנפל לציר ג"כ תיקשי לנפשך דנראה מזה דס"ל ליש"ש הא תוך שיעור מליחה מהני מליחה שנית וז"א דתוך שיעור מליחה בלא"ה אסור למרדכי בשם סמ"ק כ"כ שם משום כלי שאינו מנוקב וכ"מ דאסור אפי' חוץ לציר ונאסר מיד כדאי' לעיל סי' ס"ט סח"י ועוד הא בכל ראשונים בתוס' פי' גי"ה ורא"ש בפ' כ"ה ויתר ראשונים רשב"א ור"ן כולם פירשו להך דתרומות דאוסר בנפל לציר מה שיש בתוך הציר תוך שיעור מליחה ואפי"ה אסרו סתם ולא כתבו שיתר מליחה שנית ומרש"ל ס"ל בסי' ע"ז בתוך שיעור מליחה מהני מליחה שנית בנפל לציר ואפי' כבוש בו כדי שירתיח כללא דמלתא דברי רש"ל תמוהין והת"ח חס לקושיות יש"ש

יש"ש וכל אחרונים וא"י לתרצו ואי הרש"ל דעתו לפסוק כרא"ש וכן דעת ראשונים הנ"ל הא הם אסרו בנפל לציר אפי' תוך שיעור מליחה כמבואר בדבריהם בנפל לציר ולא מהני מליחה שנית ומה שרוצה הש"ך לומר התם איירי בלא נגע למטה בשולי כלי והלכך לא אסור תוך שיעור מליחה משום כ' שא"נ מ"מ אסור מטעם נכבש כמ"ש בתוס' ורא"ש ועוד כבר כתבתי דגם משום כשא"מ אסור בנפל תוך שיעור מליחה :

ועוד יש לדקדק מאחר למרש"ל תוך שיעור מליחה מהני מליחה שנית אפי' כבוש כדי שירתיח כמ"ש ביש"ש סי' ע"ז והובא בט"ז ס"ק ט"ו ולאחר שיעור מליחה אסור מטעם כבוש בנכבש כדי שירתיח א"כ למה לא חולק בא"ו שלו מטעם זה על רמ"א דאסור לאחר שיעור מליחה בלא"ה משום כבוש דקודם שיעור כבישה מותר למרש"ל כמבואר ביש"ש סי' ע"ה והובא בש"ך ס"ק מ"ו וזה י"ל דהדא תלי' באידך דאם מהני מליחה שנית כבוש כדי שירתיח מותר ולהכי לרמ"א דמהני מליחה שנית י"ב שעות בהפ"מ בנפל לציר אסור לרמ"א כתוך שיעור מליחה עדיין דהיינו בהפ"מ הלכך כבוש כדי שירתיח אינו אוסר כמ"ש המנ"י כלל ו' סק"ה ולא כש"ך סקל"ו וט"ז ס"ק י"ז שכ' לרמ"א הוה כבוש כדי שירתיח (וכך הבין המרש"ל בדעת הת"ח) אבל לדנפשי' ס"ל למרש"ל דבעי כבוש מעל"ע בנפל לציר תוך שיעור מליחה וה"ע כיון דעדיין מהני מליחה כבוש כדי שירתיח מותר וכמ"ש היש"ש כן והובא בט"ז ס"ק הנ"ל והביא הרש"ל לדעתי' ראי' מפוסקים דלא מהני מליחה שנית והיינו הך דהלכך אסור בכבוש כדי שירתיח :

מעתה כיון די"ל הרמ"א נמי ס"ל כס' יש"ש היכי דמהני מליחה שנית לא אסור כדי שירתיח א"כ י"ל לאחר שיעור מליחה כיון דמהני מליחה שנית לרמ"א בהפ"מ כן כבוש כדי שירתיח מותר וזה דלא כפרמ"ג בדין הרביעי שכ' לאחר שיעור מליחה כבוש כדי שירתיח. גם לרמ"א אסור מטעם כבוש ועוד שכ' דלמרש"ל שוב אסור מטעם איידי דפליט ציר פליט דם שבלע לא אמרינן ז"א דא"כ למה דוחה המרש"ל לדעת הרמ"א ועוד הא המרש"ל גופי' סי' ע"ז ס"ל כן לאחר שיעור מליחה אסור משום כבוש כדי שירתיח כטעמי' דרמ"א ולמה כ"מ צריך לעוד טעם בציר לא אמרי איידי דפליט ציר פולט מה שבלע ומה שדבר שם הפמ"ג נפל לציר בכלי מנוקב וכבר אמרתי בכלי מנוקב לא שייך נפל לציר ·

סימן תפ"ב

א) לאחר מעל"ע שפלט כל דמו וצירו והונחה אצל חתיכה במלחה או שנפל ציר עלי' נאסרה מיד (ב) ובנפל לציר היכי דלא מהני מליחה שנית כגון תוך יב"ש באין הפ"מ ולאחר מעל"ע בהפ"מ נאסר מיד אפי' לא נכבשה שיעור כבישה ·

בדין השישי כ' הפרמ"ג הוא בשר לאחר מעל"ע שהונח אצל חתיכה תוך שיעור מליחה דין זה כ' רמ"א בתחלת הג"ה ובש"ך סק"ל דלא מהני מליחה והדחה שנית ונאסר מיד ואף מהרש"ל דס"ל דבשר שנפל לציר אינו אוסר אלא כששהה שם שיעור כבישה והביאו הש"ך ס"ק מ"ו מודה הכא דהתם הציר נתקבר קצת על הכלי שנפל על הכלי או על הקרקע ואח"כ נפל לשם בשר שפלט דמו משא"כ כאן דטפה ציר נופל מיד על החתיכה מודה דאסור מיד. וא"כ ה"ה בנפלה ציר על החתיכה ולא על הכלי י"ל לרש"ל דאסור מיד :

וק"ק במחלוקת של מרש"ל על רמ"א בנפלה לציר היכי דלא מהני מליחה שנית שכ' רמ"א שנאסר מיד כמ"ש הרמ"א ובש"ך ס"ק מ"ו דהיינו דכל ששהה שיעור מליחה תוך יב"ש ואין הפ"מ או לאחר יב"ש אף בהפ"מ דלא מהני מליחה שנית והש"ך הביא שם בשם. מהרש"ל דחולק על רמ"א דלא אסור אלא כדי כבישה מרא"ש דכ"כ והש"ך ס"ק הנ"ל דוחה למרש"ל משום לדידן דכ"ל מליחה בס' שפיר כ' רמ"א דאסור מיד כמו לרא"ש אסור כדי קליפה מיד ונמה דהצריך הרא"ש כבוש כדי שירתיח הוא לאסור כולו דרא"ש לא אוסר כולו במליחה בס' :

ונ"ל דיש"ש ס"ל כל זמן שלא נכבש כדי שירתיח פולט ציר הרבה ויש לומר גם בציר איידי דיפליט ציר יפליט ג"כ מה שבלע ואפי' מליחה שנית א"ל דבלע מעט כיון שלא נכבש ופולט כן עדיין ציר הרבה ודינו כדין נפל לציר תוך שיעור מליחה דס"ל למרש"ל דמהני איידי דיפליט דם דידי' ושם מתיר אפי' כבוש כשיעור כדי שירתיח דהיינו בדם א"כ בציר עכ"פ אין סברא לאסור מיד והא הת"ח ס"ל דאפי' כדי כבישה מהני מליחה שנית דלו יהי' ע"ז חולק המרש"ל מ"מ בלא כבוש כלל מה בכך דמליחה בס' כאן גרע משאר מליחה משום דפולט לעולם ציר מ"מ אין בידי להכריע :

סימן תפ"ג

א) בשר תפל שנגע בחתיכה שנמלחה בכשא"מ מהני לה מליחה אבל בשוקעות בתוך החתיכות ושהה שיעור כבישה צ"ע אם מהני עוד מליחה אבל הפוסקים לא חלקו בכך ומתירין בכ"ע מליחה שנית בבשר תפל :

בהג"ה בשר שנגע בחתיכה שנמלחה בכלי שא"מ ונאסרה דינה כאלו נגעה בציר ומהני מליחה שנית משום איידי עיי' ש"ך ס"ק כ"ח בשם ת"ח כלל ו' ורש"ל סי' ע"ג וכ"ש ולא כמהר"י כהן מקרקא מקור הדבר דמרדכי כ' בשם ס' החכמה בשר תפל שנתערבה בין חתיכות מלוחות בכלי שאינו מנוקב, והיש"ש כ' שם למה דקיי"ל כס' התרומות דחתיכה תפלה כפל לציר מהני מליחה נ"ל דס' החכמה חולק אתרומות ועי' באורך דין ד' מש"ך דז"א דהא ס' התרומות גופי' איבור ס' החכמה, ופי' בת"ח כלל ו' לדברי ס' חכמה דמיירי שכבר נמלחה ופלט כל דמו וציר רק שהי' תפלה עתה להכי אסור ובמנ"י שם סק"ו כ' להמעיין במרדכי א"א לפרש כן :

והאגודה כ' לתרץ דתרומות דמתיר מיירי בנפל בשר תפל אצל בשר מלוח בכ"מ וס' החכמה מיירי בכשא"מ דמה חילוק יש דלא לימא בכשא"מ איידי דיפלט דם דידי' בתפלה מכלי מנוקב וכ"כ במנ"י ס"ק ח' דמרדכי דנקיט כלי שא"מ משום מעשה שהי' כך הי' ע"כ פי' דבריהם ולדידי דברי הש"ך והמנ"י צ"ע כה"ג לא שייך לומר דנקט כלי שאינו מנוקב משום מעשה שהי' כיון דשפת יתר הוא כיון דכבר שהה שיעור מליחה ועל מנ"י ודאי קשה דסותר סק"ח שכ' דשא"מ נקיט משום מעשה שהי' ובסק"ו כ' דא"א לפרש המרדכי כת"ח ועוד אי כדבריהם דאין חילוק לס' החכמה בין כ"מ לכשא"מ פשיטא דלא ה"ל לס' החכמה למסתם לאסור בשר תפל כי היכי דלא נטעה דר"ל בשר תפל שלא נמלח כלל וחולק אס' התרומות כמו שטעה מהרש"ל דלא כ"ע יש לו ס' התרומות בידי' :

ומה שכתבו על האגודה דמה חילוק יש בין כלי מנוקב לכשא"מ ר"ל דמ"ש בסי' תע"ג דתוס' דף ל"ז ד"ה מריש והרא"ש בפי' כ"ה ס"ל דאם שקוע בציר אסור והיינו דאמר שמואל אין מולחין בכלי שא"מ והיינו בשקוע בציר וכדי שירתיח דוקא אסור, הרי אפי' היתה עדיין תוך שיעור מליחה אסור בשקוע כך אסור חתיכה תפלה בין החתיכות המלוחות דהוה כאלו שקוע בתוך הציר וי"ל דג"כ שהה כדי כבישה ואז לחתיכה תפילה נמי לא מהני מליחה דכבוש הרי הוא כמבושל ולא שרי ס' התרומות אלא במונחת התפלה למעלה וצ"ע ומ"ש בפרמ"ג בש"ך ס"ק מ"ה בנשתהה שיעור כבישה אסור שם משום דמיירי בלא הדחה הא' וכמ"ש הש"ך ס"ק כ"ט אבל לדידי צ"ע אפי' בהי' הדחה א' לפי ס' החכמה כיון שפוסקים לא חלקו בכך :

סימן תפ"ד ·

א) נפל בשר ע"ג קרקע בין תוך שיעור מליחה או לאחר שפלט כל דמו אין אסור לגמרי אפי' למעלה מציר ככלי שא"מ אלא מה שהוא בתוך ואם הקרקע לחה די בקליפה וכן דעת הש"ך והדין כן אבל לא מטעמי' אמנם אם הקרקע מכוסה בנסרים ונפל על הארץ תוך שיעור מליחה יש לאסור מיד כמו כלי שא"מ וכ"כ הח"ד (ב) במנ"י כלל א' כ' ממ"ש הפוסקים להחמיר בנפל לקרקע ה"ה כל ס' חסרון ידיעה בדרבנן וכתבתי דז"א בס' אבר מדולדל אי הי' קודם שחיטה יש להקל אע"ג דהוה ס' חסרון ידיעה ובס' נפל בקרקע שאני דהספק מה קאמרי רבנן :

בהג"ה בשר שנפל לתוך ציר שע"ג קרקע דינה כאלו היתה הציר בכלי וכת"ח כלל ו' דין ח' כ' שדינה כחתיכה חצי' בציר דחוץ לציר שרי וכ' הש"ך דמיירי שנפל ע"ג קרקע תוך שיעור מליחה ולא אסור אפי' מה שחוץ לציר ככשא"מ וכמ"ש בשמו ס"ק מ' וקשה מאחר דדומה לכלי שא"מ מנ"ל לרמ"א להתיר מה שחוץ לציר ועוד הרמ"א בת"ח סק"מ הנ"ל דס"ל בת"ח כן בנפל לציר בתוך שיעור מליחה דלא אסור אלא מה שהוא בתוך הציר ולא אסור מטעם כשא"מ וצ"ל כמ"ש הש"ך ס"ק מ' בשם או"ה דמיירי במולא ע"ג עלים כיון שאינו נוגע בשולי כלי לא אסור כולו משום כשא"מ ז"א וכבר כתבתי בסי' הקודמין בשם כנפ"י דאדרבה נמלא להיפוך באו"ה בתוך שיעור מליחה ונפל לציר הוא אסור מטעם כלי שא"מ וא"כ יש לאסור כולו כיון שהוא ספק אי קרקע חשיב ככלי שא"מ ואין להקל משום ספיקי שמא אינו ככשא"מ ושמא הלכה כרא"ש דמתיר בכשא"מ מה שחוץ לציר וכ' הש"ך דדומה לספק אם שהה שיעור מליחה ונפל לציר בכשא"מ כ"ל דל"ד הך ספיקי דספק קרקע דלא ידעינן דמה אמרו רבנן לא נחשב לספיקא וכי"ב כ' במנ"י בכלל פ"א כ"ס ע"ג קרקע אלא שהוא כולל לפי"ז כל ס' מחמת חסרון ידיעה ל"כ אפי' למ"ש בסי' כ"ג דס' חסרון ידיעה חשיב לספיקי בדרבנן כחד ספק ובס"ס דאורייתא ספק כזה דמה קאמרי בי' רבנן ראוי להחמיר מ"מ לדינא נראה להקל שלא לאסור כולו תוך שיעור מליחה משום שכבר כתבתי דרא"ש ושאר פוסקים ראשונים תוס' ורא"ש ורשב"א ור"ן וריטב"א ועוד פוסקים דלא ס"ל כלי שא"מ אסור כולו רק מה שהוא בתוך הציר א"כ אע"ג דאנן נהגינן בכשא"מ לאסור כולו כדאי' בסי' ס"ע סעי' י"ח מ"מ בקרקע כיון דליכא רק ספיקי מלינן לסמוך עליהם מ"מ אם הקרקע בנסרים הוה ככלי שא"מ כ"כ הח"ד סוס"י זה :

ועוד דהש"ך כ' דאין לומר דהספק בבשר שכבר פלט כל דמו ואז תו אין הספק מטעם מליחה בכשא"מ אלא הספק אם הוא בולע ז"א דהא אפי' בכלי מנוקב נמי בולע ע"כ אמנם מהג"ה ש"ד משמע דהספק הי' לאחר שפלט כל דמו וכמ"ש הש"ך בעצמו וכן השיג על הש"ך במנ"י כלל ו' ס"ק ה' ומחלק בין נפל בעלמא לציר בכלי מנוקב דאסור כאן בקרקע י"ל דמותר עי"ש מה שמחלק מדבריו בתוך שיעור מליחה אסור כולו משום שמא הוה ככלי שאינו מנוקב והרמ"א דמתיר למעלה מציר מיירי לאחר ששהה שיעור מליחה אבל לענ"ד א"י"ל לחילוק זה דמנ"י דהא כבר כתבתי בסי' הקודמין בשם פר"ח וכנפי יונה דגם בשאר כלי מנוקב לא נאמר כלל איסור בנפל

בנפל לתוך הציר דציר אינו מתאסף במקום א' רק בקרקע מסופקים וי"ל דלא מסתפקים כלל אי אסור לגמרי בנפל ע"ג קרקע תוך שיעור מליחה מטעם כשא"מ דז"א כיון דקרקע בולע הדם אינו דומה לכשא"מ שע"י שהוא מונח בכלי שא"מ פי' הדם ממקום למקום ולכך אין לאסור לגמרי בנפל תוך שיעור מליחה לארץ שאינו מכוסה בנסרים ובצירוף כמש"ל דרוב פוסקים ראשונים בכל כשא"מ אין אוסרין לגמרי אלא דהספק בנפל לקרקע והקרקע לחה אם בולע כדי קליפה מפני שנגע בקרקע לחה וכדמשמע לשון הגש"ד שהביא הש"ך דהספק אם הוא בלע כלל. ונראה לענין קליפה יש להחמיר וכמו שמסיים הג"ה ש"ד וא"ה ורמ"א בת"ח כיון שאנו מסופקין ראוי להחמיר:

סימן תפ"ה·

א) דין בשר מלוח שנפל למי הדחה קמייתא ואין במים ס' בתשו' מהרי"ו כ' אוסרין ומתירין מן הגמ' הוא מוכח וכן הבינו המנ"י והנב"י והוא תמוה וכתבתי דלא מן הגמ' פליגי אלא אליבא דסמ"ג הוכיחו לאסור והמתירין כ' מסמ"ג לא מוכח (ב) ביאור תי' המתירין ולפי"ז ה"ט דמותר משום דהדם מעורב ברוב מים ולפי"ז מ"ש רמ"א לקמן סי' צ"א ס"ה בהג"ה ב' אם הטהור מלוח ונמצא לח איסור אצלו אע"ג דטמא תפל אסור דבולע או הבשר מלוח והחלב תפל אבל אם החלב מעורב במים מותר דקיי"ל כדעת המתירין כאן דר"ן פ' כאו"ה ות"ח וב"י סי' ס"ט ופר"ח (ג) אמנם אם ביש במי הדחה קמייתא ג"כ בשר שלא הודח עדיין אז הבשר המלוח אסור דיש לח בעין על החתיכה ובולע הבשר הלח אצלו (ד) תי' אקו' צ"צ דלמה בלח אצל יבש מלוח אסור בסי' צ"א נימא דמצנן הלח דחלב או דם אין מצנן וחילוק זה בתשו' מרי"ו שהביאו הצ"צ ונב"י (ה) ישוב קו' הנב"י והצ"צ קו' הנב"י אמתירין בשר מלוח שנפל במי הדחה דמבטל כח הציר וקו' הצ"צ למה בסי' צ"א אם הגוזל מלוח אסור אפי' החלב תפל למה לא נצטנן כמו בהדחה ונ"ל למה דקיי"ל כמתירין כ' הנב"י דמי שלבו נקפו עכ"פ יתיר ע"י מליחה וצריך לזהר שימלחנו בפ"ע ולא עם שאר בשר אבל למה שביארתי על נכון לישב קו' הנב"י א"צ שימלחנו שנית ויותר טוב מלחוש שמא לא ימלחנו בפ"ע וק"ל:

עיי' בת"ח כלל ו' סי' י' בדין בשר שנמלח ונפל למים שנתאדמו מפני שהדיחו בהם בשר קודם המליחה ואין ס' במים כנגד הדם יש אוסרין והאגור מתיר והכי נהוג להתיר בדיעבד ואלה הטעם לפי שהמים מבטלין כח הציר ע"כ· ובס' שו"ת מהרי"ו סי' כ"ה כ' דר"ש מתיר ושאר חכמי איסטרייך אסרו וטעמיהו מההיא גוזלא דנפל לכדא דכמכא דאמרי בפ' כל הבשר דף קי"ב שרייה ר' חנינא ברי' דרבא משום דהכמכא נאכל מחמת מלחו הא אם אינו נאכל מחמת מלחו אסור וכן נהיגין כר"ת דכל מליחות שלנו הוה אינו נאכל מחמת מלחו וטעמו של מהר"ר שלום ז"ל שהמים מצננים הבשר דלא הוה כרותחא אע"ג דגבי גוזלא דנפל לכדא דכמכא אם אינו נאכל מחמת מלחו הי' אסור משום דכמכא היא עבה ונדבק בהגוזלא ומתוך זה נבלע בו והובא בבכי"ת סי' מ"א·

ותמהני על כל דברי תשו' מהרי"ו דהא מגמ' לא מוכח מידי דבגמ' אמר דכמכא לא הוה אינו נאכל מחמת מלחו, מזה יש רק לדייק הא אם הי' הכמכא אינו ·נאכל מחמת · מלחו הוה אסור הגוזל דכמכא נתבלע בתוך הגוזל דהוה הכמכא טמא מליח ופשיטא דאסור אבל מנ"ל אם הבשר מליח דנאסר מהדם או אם הגוזל מליח דנאסר מן הכמכא דהוה טמא תפל וקיי"ל טמא תפל וטהור מליח שרי, ולמה צריך ר"ש לתרץ שאני התם דכמכא עבה ונדבק בהגוזל ומתוך זה נבלע בו תשמע הא בלאו החלב מלוח הוה שרי הגוזל וז"א דהא ה"ל החלב המלוח טמא מלוח לגבי הגוזל ואסור הגוזל:

עוד שראי' בס' או"ה כלל ו' דין י"ז שהביא דין זה בשר מלוח שנפל למים שהודח בהן הבשר מתחלה ההדחה קמייתא אז כל הבשר מותר וכ' כך ואע"ג שהבשר מיהו מלוח הוא ובעובדא דגוזלא דנפלה לכמכא פי' בסמ"ג שהיי' מטעם שהיהם הי' מלוחים אבל אם היתה מלוחה נאסר מן הכמכא חילק מהר"ש דשאני התם דהכמכא הוה דבר עב ונדבק אבל דם ומים המעורבים אינם נדבקין ועוד דהתם הוה האיסור בעין ובלוע עכ"ל

וא"כ א"ש דיש קילר בתשו' מהרי"ל דלאו מן הגמ' מדקדקים האוסרים אלא מן הסמ"ג דס"ל הכי דלא אמרי' טמא תפל וטהור מליח מותר אלא בשניהם יבשים אבל אם הטמא בלול אסור דכשמוליא המליח לא אצלו בולע אמנם עדיין קשה הא בסמ"ג מוכח דלאו דוקא בכמכא שהוא עב דז"ל הסמ"ג אבל בשר חי שנפל עליו חלב בין יש מלח בחלב לבדו או בבשר לבדו הכל אסור עד ס' כיון שהאיסור הוא בלול וכו' וראיתי בנב"י בסי' הנ"ל שסותר תי' מהר"ש דהכמכא עב אליבא דרמ"א זה אינו תי' דהא הרמ"א פ' לקמן סי' צ"ה ס"ה בהג"ה ב' הא דטהור מליח וטמא תפל שרי היינו שהטמא יבש אבל אם הוא דבר בלול נאסר הטהור מאחר שאינו נאכל מחמת מלחו בולע האיסור שאצלו הרי דאפי' בבלול אוסר רמ"א, ולדידי גם על תשו' מהרי"ו גופי' קשה דהא הרמ"א בסי' צ"א הם דברי הסמ"ג ומהם הקשו חכמי איסטרייך דהיינו מהסמ"ג כהנ"ל והאיך תי'

מהר"ש דדוקא בכמכא שהוא עב הוא בולע בהיבש הא בסמ"ג כ' אפי' בבלול וכמש"ל דבריו:

ובנב"י שם נחלק בין בב"ח ברמ"א בסי' צ"א ובין דם בנידון דידן ול"כ דעוד יש לחלק בדם עיי' ט"ז סי' ס"ט ס"ק מ"ז והש"ך בסי' צ"א ס"ק י"א דמלח שמפליט דם פסק רתיחותו, משא"כ במפליט דבר אחר מעתה כדם אין:

ואולם קשה הדבר לאומרו שהראשונים דהיינו תשו' מהרי"ו ואו"ה הנ"ל שהביאו לר' שלום והסכימו עמו שיהי' טועים מני' וכי' שכתבו ליישב מהסמ"ג דלא אמר אלא בכמכא מפני שהוא עב הוא בולע היבש מאחר דסמ"ג גופי' כ' דין שלו בכל בלול וכקו' הנב"י על רמ"א כך קשה על תשו' מרי"ו וא"ה והנב"י לא שם על לב שעל ראשונים גופי' קשה כן לכך נ"ל כוונת ר' שלום דכל איסור לא מקרי בלול וטהור יבש מליח בולע אצלו האסור הלא דהיינו בין חלב או דם וכי"ב שדמי לחלב ודם וכל אסורין הם עב וסמיך ומש"ה בכל איסור בלול כגון חלב שכ' הסמ"ג נבלע ביבש הטהור מליח או ה"ה דם וכי"ב עב וסמיך הוא ור' שלום לאו דוקא כמכא לאפוקי שאר משקין אלא לאפוקי מים שהוא דק וקלוש כמ"ש רש"י בשיעור רביעית שמודדין דוקא במים שהוא דק וקלוש משא"כ שאר משקין הם עב ולפי"ז מיושב ר' שלום שפיר וכמ"ש האו"ה בחתיכה מלוחה שנפלה במים שהודחה בו הדחה קמייתא אעפ"י שיש ג"כ דם מ"מ נעשה קלוש גם הדם ע"י המים ולכך אינו בולע, ומדוקדק כן לשון או"ה שהבאתי לעיל שכ' בתי' הא' דשאני התם דהכמכא הוה דבר עב אבל דם ומים המעורבים אינם נדבקים, דלמה מזכיר מים דהא הקושי' רק מהדם שיהי' אסור לדעת הסמ"ג שס"ל דבולע איסור הלח שאצלו אפי' אינו מלוח אסור הטמא אלא כמ"ש דגם דם הוה עב וסמיך רק כיון שהמים מעורבים בו גם הדם נעשה קליש:

ויצא לנו הדין דהא דקיי"ל ברמ"א סי' צ"א כדעת הסמ"ג דטהור מליח יבש והאיסור לח תפל אצלו אסור בבב"ח ה"ד אם החלב בעין אבל אם החלב מעורב במים לא נאסר היבש, וכן הוא ג"כ לתי' הב' של או"ה שכ' ועוד דהתם הוה האיסור בעין ובלול ע"כ נראה להסביר דוקא בכמכא החלב בעין וליכא מידי להתבלע רק חלב הוא דס"ל לסמ"ג שהלח בולע אצלו דהיינו האיסור לבדו, משא"כ בדם המעורב במים או חולב המעורב במים דהרוב מים של היתר הוא דאע"ג דליכא ס' מ"מ הרוב הוא המים אמרינן שהיבש בולע יותר מן המים שהוא הרוב ואפשר ג"כ בתי' הב' נמי ס"ל דבולע מן המים מן שהדם והחלב עב, אלא לרווחא דמלתא כ' עוד סניף לתי' הא' דאיכא לתי' הב' תרתי למעליותא דהיינו דהתם בכמכא החלב בעין וגם עב משא"כ כאן איכא נמי מים והמים הם הרוב פשיטא דלא בלע רק מן המים ולא מן הדם אלא דל"ע דשמא דוקא בדם המעורב במים מלכן משום דאיכא נמי סברא דידי דלאחר פליטה דם פסק כח המלח ובנקל מלטנן משא"כ בחלב מעורב במים ולא עשה המלח פליטת דם ולא פסק כח המלח י"ל דאסור ודו"ק ועיי' בסי' ת"ר אות ג':

ועיי' במנ"י כלל כ"ב בק"ז שכ' סק"ג שכ' ג"כ דלפי תי' הא' של או"ה דשאני כמכא שהוא עב א"כ בהיסור בלול גמור שאינו עב או בשר לתוך חלב אין איסור אפי' הבשר מלוח במא"כ נמי לא דק דהא תי' ר' שלום ליישב מהסמ"ג דס"ל א' מהם לא היבש אסור אפי' הטמא תפל והאיך שרי הבשר מלוח שנפל במי הדחה והאיך אפשר לומר לתי' ר' שלום שהוא תי' הא' בשר מלוח לתוך חלב מותר הא הסמ"ג כ' בפי' דאסור א"ו כמש"ל וא"ש:

ובנב"י שם מקשה על או"ה הנ"ל שכ' באות י"ז כמתירין דהבשר מלוח שנפל למי הדחה קמייתא אין במים ס' כנגד הדם הא סותר דבריו בסי' י"ט שכ' להיפוך שכ' שם וז"ל בשר מלוח שנתערב עם בשר שלא הודח ולא נמלח והושם עמו במים בהדחה קמייתא שהבשר המלוח נאסר לגמרי לפי שהדם שיוצא מן הבשר תפל הוה דם בעין ואין במים ששים נגד אותו הדם ובלע בבשר המלוח ע"כ. ועפר אני תחת כפות רגלי הקדושים דנב"י הלא נראה החילוק להדי' בדברי או"ה גופי' בשלמא בנפל למים ליכא כאן דם בעין אבל ביש שם גם בשר שלא הודח א"כ על הבשר שלא הודח יש דם בעין חיישינן שמא נגע בחתיכה ושפיר בולע החתיכה המלוח הדם מחתיכה שלא הודח וכדיני' דסמ"ג דבולע הדם התפל בבשר המלוח. ועל מ"ש הת"ח בשם האגור משום דנתבטל רתיחת הציר במי הדחה כ' הנב"י דשאני ציר המתערב עם המים תיכף ובטל כחו אבל הבשר אינו מתערב עם המים ואינו נצטנן וראי' מסי' צ"א דלא אמרינן שדבר הבלול מצנן המליח הכא מסי' צ"א אין ראי' וכתי' האו"ה דהתם נדבק החלב על הבשר שהבלול בעין ועב ולכך נבלע וכיון שבולע אי"א לומר שמצנן להיבש המלוח אדרבה הלח נדבק אליו ובולע א"כ ע"כ לא מבטל המשקה העב הרותח וכי אמרו המתירין דמצנים דוקא מים דמים שהם קלישים ולא נדבקים ע"כ הוא מבטל דזה תלוי באידך כמשל"ק מתשו' רי"ו גופי':

ובצ"צ ג"כ הקשה אהך דסי' צ"א אמאי הלא אינו מצנן להיבש המלוח דהדחה קמייתא השכיח שמצטנן הבשר אחר ההדחה ואפי' במי פירות קיי"ל דמהני הדחה, ואומר אני שהתי' ע"ז בתשו' מהר"י שכ' דהמים מצננים רתיחות המליחה משא"כ בכמכא דהיינו מ"ש בסמ"ג גבי כמכא שהוא עב ונדבק הרי כנמכא כיון שנדבק אינו מצנן אדרבה בולע וה"ה חלב דהא הסמ"ג נקיט חלב א"כ י"ל קו' הנ"ל מסי' צ"א מרמ"א דמיירי בבשר מלוח בחלב תפל דחלב כיון שהוא עב אינו מצנן הבשר א"כ מי

פירות

פירות דמהני בהדחה קמייתא היינו שאר מ"פ חוץ מחלב ודם שהם עבים ואי"א לומר דהם מצננים דזה תלוי באידך משקים קלושים אינם נבלעים במלוח היבש ממילא הם מצננים המלוח :

אמנם הא תינח לדעת המתירין משום דמים עכ"פ מצננים משא"כ שאר משקים כגון חלב אינם מצננים אבל לדעת האוסרין ודאי קשה דס"ל אפי' מים אינם מצננים קשה מהדחה קמייתא כקו' הנ"ל וי"ל קו' הנ"ל גם לדעת האוסרין והיינו דס"ל כסברת המתירין דחלב שהוא עב וכן דם שהוא ג"כ עב דנדבק ובולע בתוך היבש המלוח שאלו א"כ מחזיק עמו החום ורתיחתו מכ"ש דאין לומר דמצננו אלא המתירין ס"ל בתערובת חלב או דם עם מים נעשה החלב ודם קלים והיינו בולע ומחזיק הרותח אלא דהמים מצננו וכיון דמצננו תו אינו בולע היבש אלו אבל האוסרין ס"ל אפי' שיש תערובת מים עם הדם הדם שהוא עב נדבק בהבשר ואין כח במים לצנן דהדם העב שהוא דבוק בבשר חוצץ בין הבשר להמים :

ואכן כב"י גופי' דלא דמי חתיכה מליחה שנפלה למים דנתבטל רותח דציר כמ"ש הת"ח בשם אגור וכ' הכב"י דל"ד לנפל לציר עם מים משום דהתם הציר מבטל מתחלה נ"ל ראי' דליכא חילוק ממ"ש הסמ"ג והמרדכי בפ' כ"ה והובא בב"י סי' ס"ט ובאו"ה כלל ו' דין י"ז בשם הרבה פוסקים דבשר הרבה מלוח לא יתן בכלי במים מועט ובדיעבד מותר דמים מבטלין רותח הציר שעל החתיכה הרי גם רתיחת החתיכה מבטלין המים אע"ג דלא נתערב מתחלה וי"ל עוד קו' הנ"ל הדחה דמצנן ה"ד בהדחה ושטיפה אבל במונח בתוכו כמו בכ"א בגוזלא דנפל לכמכא אי הגוזל הי' מלוח אין החלב מצננו כיון שהבשר מונח בתוך החלב ואסור הבשר המלוח ואלא המתירין בבשר מלוח שנפל למי הדחה ס"ל דמים מצננים אפי' במונח הבשר תוך המי הדחה רק בדבר עב כגון כמכא וחלב לא מצנן אלא בהדחה ושטיפה אבל במונח בתוכו לא מבטל הרתיחה וכ"מ לפי"ז קולא דאם נפל חלב תפל על בשר מלוח דרך הדחה ושטיפה מותר הבשר אע"ג דהחלב עב משום דדרך הדחה מצנן להבשר ובסי' ל"א דלא מצנן משום דמונח בתוכו והאגור דס"ל דאפי' מונח בתוכו מבטל מי הדחה ה"ד במים שנתערב עם דם המים מצננים אפי' מונח בתוכו מסתפינא להקל אסברא דידי :

וגם לתי' שלי לעיל מסי' ל"א דשם לא פסק כח המלח דלא פלט דם משו"ה אוסר הסמ"ג ג"כ לא קשה קו' הכב"י על האגור דשאני בנפל לציר עם מים שנתבטל תחלה די"ל דלא יליף האגור דין בשר שנפל במי הדחה דנתבטל מן בשר שנפל בציר אלא מסברה דנפשי' ס"ל האגור דנתבטל רותח החתיכה משום דנחלש כח המלח דפלט דם והכב"י שמביא ראי' לדבריו מסי' ל"א אינו ראי' דשם בסי' ל"א לא פלט המלח ואיכא רותח טובא :

סימן תפ"ו •

(א) בשר מלוח שנפל לחלב תפל הבשר אסור רמ"א סי' צ"א אבל חלב לבדו מלוח מותר החלב בש"ך סי' צ"ו ס"ק ט"ז בשם ת"ח דלא כסמ"ג ומרדכי והש"ך נ' דפ' כסמ"ג ומרדכי וכתבתי דסמ"ג ג"כ הכי ס"ל אם החלב לבדו נמלח החלב מותר ומיושב לפי"ז כמה קו' ואח"כ מצאתי בסה"ת שממנו מקור הדין דאין חילוק ולא כרמ"א אלא כסמ"ג ואא"כ הגמ"ר דמתיר בחלב לבדו נמלח י"ל דחולק נמי אם בשר לבד נמלח אינו בולע מצלול שאצלו דהא לסה"ת אין חילוק בין להבליע או להפליט :

ובהיותי עומד בסי' הקודם בדינא דסמ"ג והוא ברמ"א סי' צ"א ס"ד בהג"ה דלא אמרי' טהור מלוח מותר אלא בשניהם יבשים אבל אם הבשר מלוח ונפל לחלב לא הבשר אסור משום שהבשר מלוח אם נמצא לצלוחית אלו בלעו וכך הוא בלשון התרומות סי' ס"ג וכ' הש"ך סי' צ"א ס"ק ט"ז וכ' בת"ח כלל כ"ב דין ב' אבל אם החלב לבדו מלוח משמע מדברי מרדכי דהחלב מותר דלא כהסמ"ג ול"ל הגהות מרדכי וכך הוא ט"ס באו"ה דהא במרדכי אי' כסמ"ג ומ"מ ל"ע לדינא כיון דהמרדכי וסמ"ג אוסרים בשנים שהר"ן סובר דכל טהור מליח וטמא תפל לא שרי אלא כשאין נוגעין והי דלא קיי"ל בסי' זה כוותי' י"ל בצלול כ"ע מודה ועוד בסי' ק"ה חושש רמ"א לדברי הר"ן ע"כ ונראה שלא עיינו רבותינו בסה"ת שכ' דין זה והוא שהמציא דין זה בראשונה ומסתמא כל הפוסקים הראשונים שהביאו דין זה נמשכו אחר סה"ת ומדכ' סתמא מכלל דלגמרי ס"ל כסה"ת ובסה"ת שכ' לעיל מבואר דלא כסמ"ג אע"ג דת"ח כ' דסמ"ג חולק וכ"כ בש"ך בשם או"ה של מרש"ל אבל ביש"ש סי' פ' כ' שכ"כ הסמ"ג ור"י מדורא ומהרא"י וכ' דברי סמ"ג רק אם הבשר מלוח לבדו דנאסר הבשר אבל אם החלב לבדו מלוח שיהי' אסור החלב זה לא כ' מסמ"ג, וגם זה דוחק גדול מ"ש הש"ך דאיכא ט"ס בב' מקומות בת"ח ובאו"ה מרדכי במקום הג"ה מרדכי ועוד ולמה לא פסק או"ה כסמ"ק ומרדכי ופ' כהגמ"ר, ואת"א אינו פליאה כל כך די"ל דלא ראה רק באו"ה כש"כ דין זה מרדכי במקום הגמ"ר וכ' גם הת"ה כן אבל על או"ה קשה וגם ברמ"א נרשם סי' ל"ה בבשר לבדו מלוח כו' בשם סמ"ג הא ז"א כסמ"ג דהא לסמ"ג גם בחלב לבדו מלוח החלב אסור :

אבל נ"ל דבאמת לא פליג הסמ"ג על ס' התרומות וכמו שאבאר דז"ל הסמ"ג אבל בשר חי שנפל עליו חלב בין יש מלח בחלב לבדו או בבשר לבדו הכל אסור עד ס' כיון שהאיסור הוא צלול עכ"ל והנה סתמא ראה הסמ"ג דין זה בסה"ת כידוע שהסמ"ג הביא בכ"מ לדברי סה"ת ודין זה כמו המצאו הראשון הוא סה"ת מהכ"ת דחולק עליו דאין דרכו של סמ"ג לחלוק על סה"ת בלי ראי' ועוד בשלמא במלוח הבשר לבדו כ' הסה"ת הטעם דיבש מלוח מושך כל שמוציא לצלוחית אלו ועתה אם הסמ"ג רוצה לחלוק על סה"ת שגם אם החלב לבדו נמלח דהחלב אסור ה"ל לסמ"ג ג"כ לפרש הטעם בלא מלוח מפליט מן יבש התפל דאז ההיתר צלול והסמ"ג כ' רק כיון שהאיסור צלול דזה משמע דאיירי רק בנמלח הבשר הטהור לבדו כיון דהאיסור צלול דהיינו החלב הוא האיסור לגבי הבשר וא"כ מוכח דהסמ"ג אינו חולק אסה"ת ע"כ נ"ל מ"ש הסמ"ג בין יש מלח בחלב לבדו או בבשר לבדו הכל אסור עד ס' אגוזל לחוד קאי דקאי שם אגוזל דנפל לכדא דכמכא ע"ז אומר הסמ"ג אבל אם הי' א' מלוח בין החלב לבדו ובין הבשר לבדו הבשר אסור אם החלב מלוח הוא טמא מלוח ואם הבשר מלוח נמצא חלב לא אלו ובולע וזה כסה"ת לגמרי ומ"ש הכל אסור עד ס' לאו דכ"ע אסור שניהם וז"א בחלב מליח לא נאסר הבשר אלא ר"ל דל"ת דלא אסור אלא כדי קליפה קמ"ל הכל אסור עד ס' וא"ש הכל וא"כ גם הסמ"ג ומרדכי ס"ל כסה"ת :

ומה שמסייע הש"ך מדברי ר"ן דבלא"ה כשנוגעין אסור אע"ג דלא פסקי' כוותי' עיי' עוד מש"ל בסי' תע"ה לש"ע אין מקום לדברי ר"ן כלל והנה כל הפוסקים בדין זה דאסרו בבשר מליח לבדו בלא"ה משום כשנמצא דבר לא אבל משום נוגעין לא אסור מוכח דכלהו לא ס"ל כר"ן :

ובפרמ"ג שם בש"ד ס"ק ט"ז ס"ל ג"כ להחמיר כש"ך אם החלב לבדו מלוח דהחלב אסור לפי פי' הרשב"א דטהור מליח וטמא תפל דמותר דהכי דמפליט מעט מטמא מ"מ אגב דטרוד הטהור למפלט אין בו כח לבלוע אותו מעט א"כ פשיטא כה"ג בחלב דמפליט קצת מהבשר ונכלל דיש לאסרו ע"כ ובסי' ע' במ"ז ס"ק ד' מבאר דבר זה באריכות ול"נ דזה ג"כ ליתא דבסי' ע' שם כ' בשם רשב"א ב' פירושים הא' טהור מלוח לא מפליט מידי ולטעם הזה החלב מותר ועוד פי' הב' דטהור מלוח אפי"ת דמפליט מעט כהנ"ל וכ' הפרמ"ג מדכ' בקצר כפי' הב' ש"מ דס"ל לרשב"א הלכה כפי' הב' ונ"ל אדרבה הלכה כפי' הא' דכן פי' רש"י ז"ל דף קי"ג ורא"ש ורשב"א בחידו' ור"ן וסה"ת והא"ז וא"כ פשיטא שאין הלכה כפי' הב' מכ"ש די"ל דהרשב"א לרווחא דמלתא אמר כן דאפי"ת דפולט מעט מותר דשם מיירי ביבש דנמי א"ש דאין כח להתבלע אבל אין ה"כ בלא מודה לכל הפוסקים דלא פליט מידי ומותר או בלא ודאי שרי אפי' דפליט מידי לא פליט כל כך שלא יהי' ס' כנגדו אבל ביבש אם מפליט קצת הוא צריך קליפה לכך צריך רשב"א דאין בו כח להתבלע וגם בפר"ח סי' ל"א שדעתו להתיר כדברי מהר"ם בהגמ"ר ולא כסמ"ג שסברתו ברורה שאין כח במלח אלא להבליע ולא להפליט אם הטהור צלול ומלוח וטמא תפל · אמנם אחרי זמן רב ראיתי בסה"ת בסימנים שכ' להדיא בסי' ס"ג כסמ"ג וכש"ך ופלא שת"ח כלל כ"ב וש"ך לקמן סי' ל"א ס"ק ט"ז לא ראו בסה"ת בפנים ובסימנים וא"כ לסה"ת אין חילוק בין להבליע או להפליט ועיי' סי' ת"ר מש"ש !

א) ישוב שיטת רש"י דס"ל דאפי' בבישול לא קרעו ללב אחר בישול דשיע (ב) ביאור דברי רש"י חולין ק"ט במשנה (ג) אם נפל דם בעין על לב בשעת מליחה או נפל לציר הש"ך מתיר ובמנ"י ופרמ"ג ות"ד אוסרים בנפל לציר ופר"ח ופלתי מתירין כש"ך וכתבתי פי' ברמב"ן וכדעת הש"ך דלב שיע נמי מבחוץ לרמב"ן ונ"ל עפ"כ בנפל לציר תוך יב"ש דמתיר רמ"א בסוס"י ע' בשאר בשר תוך יב"ש בהפ"מ בלב יש להקל אפי' בלא הפ"מ ולאחר יב"ש בשאר בשר אסור בלב יש להתיר בהפ"מ אף דלב עוף ליכא הפ"מ אבל נ"מ לאסור בתערובת (ד) בישוב או"ה מ"ש דהא דשרי קרעו לאחר מליחה או לאחר צלי ה"ד בפתוח למעלה אבל באינו פתוח אין כח במלח להפליט לחוץ ובולע הלב ולא אמרינן בדם בעין כבכ"פ וכל אחרונים פליגי אאו"ה ולענ"ד כל קו' שהקשו עליו לק"מ •

בש"ע ס"ב מלחו ולא קרעו קרעו אחר מליחתו כו' דכבכ"פ וה"ה אם צלאו אבל אם בשלו בלי קריעה אסור עד שיהי' ס' כנגד הלב וזה כשיטת ר"ת ולא כשיטת רש"י דס"ל אפי' בבישול קרעו ושרי ולעתיק הסוגי' פסחים דף ע"ד נימא מסייע לי' לרבה דס"ל בכלי אמרינן כבלעו כך פלטו הלב קרעו ומוציא דמו לא קרעו לאחר בשולו ומותר מ"ט לאו משום דאמרינן כבכ"פ שאני לב דשיע פרש"י ולא בלע ואפי' בקדירה

בקדירה נמי שרי ואע"ג דליכא למימר כך פלטו וכתוס' שם דר"ת ס"ל דהך תי' שאני לב דשיע דיחוי בעלמא הוא דהא למסקנא קיי"ל כרבה דאמרינן כבכ"פ והארוך מש"ך הקשה על פרש"י דאין סברא לומר דלפי מה דדחי שאני לב דשיע מתיר יותר דהיינו אפי' בבישול ואין דרך התלמוד בכך והכי הל"ל כימא נסייע לי' הלב קרעו ומוליא את דמו במאי עסקינן אילימא בבשולי אמאי שרי אלא ש"מ בצלי וכבכ"פ ולהכי לא בבישול ושאני לב דשיע:

ובישוב רש"י נ"ל דבמשנה חולין דף ק"ט ע"א הלב קורע ומוליא דמו לא קרעו אינו עובר עליו פרש"י אינו עובר עליו להיות בכרת ובמס' כריתות מוקים לה בלב עוף שאין בדמו כזית אבל בבהמה חייב אם לא קרעו אחר בשולו אבל בשרו אינו נאסר שהלב חלק הוא ואינו בולע וה"נ אמרי' בפסחים שאני לב דשיע עכ"ל דלכאו' קשה הא רש"י פרשן הוא ומה שייכות כאן במשנה אבל בשרו מותר והלא לקמן ע"ב אי' כן להדי' קרעו לאחר בשולו ובשרו מותר ועוד יל"ד אלשון רש"י שכ' וה"נ אמרי' בפסחים דמשמע דכאן נמי אמר בפי' טעם זה דאז שייך לומר וה"נ אמרי' בפסחים וז"א דכאן לא נאמר טעם זה והכי הל"ל דהכי אמרינן בפסחים וכ"כ תוס' שם דברי רש"י ושביק תוס' תיבת נמי.

ע"ב נ"ל דרש"י לריך כן כל דבריו לפירוש המשנה דקשה חדא ככו' כנפ"י ברש"י ס"ט והפלתי בסי' זה דמה קמ"ל מתני' דאינו עובר בח"ש וכי שיעורין אתי לאשמעינן ועי"ד דאם זה אשמעינן ה"ל לפרש דמיירי בעוף. ב' קשה דהמשנה קמ"ל בדם ולמה לא מהדר הדין של בשר הלב אם הוא מותר או אסור ואין לומר דהמשנה דמיירי בבישול דומי' דכחל ופשיטא דהבשר הלב אסור דבבישול לא שייך כבכ"פ דלמא מיירי בצלי כברייתא לקמן ע"ב והוא הברייתא הנ"ל שמביא בפסחים ואין פשיטא כ"כ דשרי משום כבכ"פ דהא אביי בפסחים ני"ל כבכ"פ ומקשי שם ארבה דאי"ל כבכ"פ ובברייתא א"כ קמ"ל היתר הבשר הלב קרעו לאחר בשולו ומוכר אלמא דאילטרך לאשמעינן א"כ למה המשנה שביק היתר הלב באכילה ומהדר על הדם באינו עובר ועובר:

ע"ב נ' דהדא קו' מתורלת בחברתה דמתני' לשעורין דאינו עובר לא לאשמעינן כאן דהטו לא ידעינן עד עתה דליכא עונש בפחות משיעור אלא דיוקא קמ"ל דתני בדם קרעו ומוליא דמו לא קרעו אינו עובר עליו הא הלב עלמו מותר וז"ש רש"י אבל בשרו אינו נאסר דרש"י לריך זה לפרושי דמתני' דלמה שביק בשרו ומה קמ"ל מתני' ופרש"י דבאמת הא קמ"ל דאבל בשרו אינו נאסור וכ' רש"י הטעם שהלב חלק דאין לומר משום כבכ"פ וכס' ר"ת דשיע הוא דיחוי בעלמא לרבה דטעמא משום כבכ"פ א"כ למה לא הוכיח רבה דאמרי' כבכ"פ ממתניתן ואביי מה פריך לי' תיפ"ל דמוכח ממתני' הכי בשלמא מברייתא דקתני בהדי' דקרעו לאחר בשולו ומותר לא קשה די"ל דרבה ואביי ידעו מברייתא אבל ממתני' שפיר מוכח זאי"ל דהוה מלי לשנויי שאני לב דשיע הא ר"ת ס"ל דליתא לרבה כלל סברות שיע:

ועוד אפי"ת דיש לדחות כן מ"מ רבה ני"ל סברת שיע ורק משום כבכ"פ א"כ ה"ל לרבה לאוקים דבריו אמתני' דלהכי לא נאסר הבשר כבכ"פ א"ו דקושטא הכי טעמא דמתני' משום דשיע ולא נאסר וכ"מ דאפי' בבישול מותר ועוד בלא"ה מוכח ממתני' דהטעם משום שיע וכב"ע מותר אפי' בבישול דאל"כ הקל"ד דלמה מהדר המשנה לענין הדם ולא מהדר לענין הבשר דבצלי מותר משום כבכ"פ אבל בבישול אסור א"ו כיון דכל מה דקמ"ל מתני' דאינו עובר דלשעורין ליכא למימר דקמ"ל ורק דיוקא קמ"ל דהא בשרו לא נאסור משמע בכ"ע לא נאסר בין בצלי בין בבישול זע"כ הטעם משום שיע ולפי"ז א"ש מ"ש והכי נמי אמרינן בפסחים דלפי' הנ"ל מכאן מגוף המשנה מוכח כטעמא דשיע וא"ש הלשון הכי נמי אמרי' בפסחים ולפי"ז ליתא לס' הנ"ל דלמסקנא דאמרי' כבכ"פ תו לא אמרי תי' הש"ס הנ"ל שאני לב דשיע הא' האי סברא קיימות ומוכחת מן המשנה דחוץ מדיוקי דמתני כהנ"ל וכס"ד דרלה לפשוט מברייתא קרעו לאחר בשולו ומותר כבכ"פ לא אסיק דיוקי דמתני' דחולין הנ"ל דבלב הטעם הוא משום שיע משו"ה לא נאסר ולא קשה נמי קו' הארוך מש"ך דהתרלן דקאמר שאני לב דשיע וממילא גם בבישול מהכי סברא זו ולא כרמב"ן שפי' גם לתרלן דשיע דוקא בצלי והש"ך מסכים עמו דאין דרך התרלן להתיר יותר אבל לפי הנ"ל א"ש דמפני שסמך רש"י אדיוקי דמתני' דחולין דשם מוכח כבר סברת שיע ודאפי' בבישול מותר כמש"ל:

במלחו ולא קרעו קרעו אחר מליחתו עיי' ש"ך ס"ק ג' הקשה הא בדם בעין לא אמרי' כבכ"פ כת"ח כלל כ"ז דין כ' בשם הרבה פוסקים דמה"ט אוסרין שאר בשר שנמלחה עם הלב והובא בסג"ה בסמוך ותי' דלגבי הלב עלמו מהני שיעתו דאין בולע הרבה ולגבי דידי' מחשב דם שבולע דם פליטה ומרי"א בסג"ה ש"ד תי' דהדם מתיבש ע"י מליחה וצלי והוה כדם פליטה הנה בגמ' בברייתא פסחים דע"ד אי' רק בצלי דקרעו אחר מליחתו וכ' תוס' חולין קי"א ד"ה דמא האי טעמא דמתיבש ע"י צלי וצ"ל גם אחר מליחתו מתיבש וכ' מהרא"י שהוא דוחק קלת ויש"ש מילא דבריו בסי' מ"ח וכ' שהוא דוחק גדול:

ותי' ה"ג אקו' זו הוא שיטת הרמב"ן דבצלי ומליחה דמשני הש"ס שאני לב דשיע א"כ לא בלע כלל והש"ך מסכים ובספרו הארוך לפי' הרמב"ן, א"כ אם נפל דם בעין מבחוץ בעת מליחה וצלי ג"כ מותר כיון דשיע ואינו בולע וכן אם נפל לליר מותר, ובמנ"י כלל כ"ז כ' דלא כרמב"ן משום דהרבה פוסקים פליגין עלי' ולא ס"ל לב שיע כלל וכ"פ בפרמ"ג ש"ך סק"ג ש"ד סק"ג אבל בפר"ח ופלתי מקילין דהא איכא רש"י ור"מ ורז"ה ורוקח דס"ל לב שיע אפי' בבישול אינו בולע והארוך וש"ך ורש"ל דס"ל לעיקר כרמב"ן ובס' יד יודא הקשה הא הרמב"ן ס"ל מבחוץ אינו שיע א"כ האיך נפל לליר מותר הלא בולע, הגם שלשונו מגומגם ואין להס הבנה אך אם אמנם כך כוונתו יש מקום קלת לדבריו אבל ג"כ אינו קשה אנן קיי"ל כמ"ש תוס' פסחים ע"ד ע"ב דגם מבחוץ שיע וכ"כ כל הפוסקים והאגודה כ' דכ"ש מבחוץ:

ועל רמב"ן גופי' קשה שכ' דע"י בישול אסור דאין לומר דשיע גם מבחוץ ולא בלע שא"כ נתירנו כשנתבשל עם נבלה וכו', וקשה לי"ל לרמב"ן הטעם דאסור בבישול עם נבלה משום דאינו שיע מבחוץ הא בלא"ה י"ל שאני בישול דכח הרתיחה עם הרוטב גורס שמלחלח ומחלל דרך שיעתו וכ"כ ביש"ש טעם זה סי' מ"ח ע"כ נראה לומר דגם הרמב"ן הכי כוונתו דאין לומר דשיע נמי בחוץ כלו' לגבי רוטב רותח לריך שיעתו מבחוץ ביותר וז"ש ואי"ל דשיע נמי בחוץ דהיינו ביותר שאפי' רוטב רותח נמי אינו בולע א"כ תתירנו כשנתבשל עם נבלה אבל לגבי צלי ומליחה מודה רמב"ן גופי' דהוה שיע נמי מבחוץ:

אמנם לדידי נ"ל תי' ד' על קו' הנ"ל דאה"כ דדם הלב הוה דם בעין אלא כאן משו"ה שרי כמ"ש או"ה כלל ט"ו דין א' דלא מהני קרעו לאחר מליחתו ואחר ללייתו בסגור וסתום הלב לגמרי אלא שלריך להיות פתוח למעלה ר"ל דזב הדם לחוץ במקום שהוא פתוח דאל"כ אין כח למלח להפליטו ע"כ עי"ש וא"כ א"ש נמי דלא מקרי דם בעין משום דמה שנשאר בתוך הלב אינו אלא מיעוטא וחשיב דם פליטה דאו"ה מדמי הלב לחוטין של דם דבעי חתוכי כן נמי מהני אחוכי דלא הוה דם בעין כמו בחוטין דמהני ומ"ש הת"ח על או"ה דהפוסקים לא חלקו בכך וחולק על או"ה וכן פ' ברמ"א לקמן סוף, סעי' זה והובא בש"ך סקי"ג ובט"ז שם וכל אחרונים הסכימו עם הרמ"א יש לומר וליישב האו"ה דס"ל דחתיכה דבעי לא לריכי לאשמעינן דבעי קודם מליחה דלא גרע לב מחוטי דם אלא דלב גרע מהוטים דבעי אפי' קריעה אבל לא קרעו דשרי אחר מליחה דבעי עכ"פ חתוכה ופתוח למעלה זה פשיטא ולא לריכי למימר דתיקשי לנפשך קו' הנ"ל הא בדם בעין לא אמרינן כבלעו כך פלטו:

ועוד הא הת"ח שם והגהש"ד כ' בשם ר' פרץ ור"י מאייברי והר"ר מתתי' ס"ל דדם הלב מקרי דם בעין ולכן אוסר בשר שנמלח עמו והובאו דעות האלו לקמן בסג"ה והקשה בת"ח דאע"ג הלב עלמו מותר (כמ"ש הרשב"א ומוש"ע ות"ח לא ניחא לי' דפליגי הני פוסקים) ותי' הת"ח דלגבי לב עלמו מהני שיעותי' דלא יהי' דם בעין ואמרי בי' כבכ"פ זה הי' דוחק לאו"ה א"כ ע"כ דלא שרי גם הלב עלמו אלא אם הי' פתוח למעלה כמו כן א"ש מ"ש האו"ה דלא מהני מליחה לדם הלב ואין כח במלה להפליט כיון שהוא דם בעין ומדוקדק לזה לשון או"ה שכ' שם וכן השיב הריב"א ור"י ור"ת שאין סומכין כלל אשנויי דחוקי שאני לב דשיע אלא אין חילוק כלל בין לב לשאר בשר שיש בו דם בעין כגום וסגור עכ"ל מדכ' ושונה דאין חילוק כלל בלב הרי בזה גילה היפוך דברי ת"ח שרולה לומר דעכ"פ מהני שיעותו בלב שיהי' נקרא דם פליטה אלא כלל. לא וא"כ הקל"ד האיך הלב עלמו שרי והבשר שנמלח עמו אסור א"ו דהני פוסקים נמי ס"ל דמיירי שהוא פתוח למעלה כה"ג מיירי הברייתא דמהני קרעו לאחר צלי' והם שאסרו הבשר מיירו בסגור לגמרי ואז באמת גם הלב אסור במליחה וצלי, והגם כאשר הובא דבריהם לפנינו דברי ר' פרץ ושאר דברי הפוסקים הנ"ל לא איתא כן דמיירי בסגור והברייתא בפתוח למעלה מ"מ מאחר דלי"ל תי' אחר יש ליישב דבריהם באופן זה ולענין בשר שנמלח עמו דהפוסקים הנ"ל אסרו ע"ז חולק או"ה דלשאר בשר מקרי דם פליטה:

ומה שהקשה עליו בת"ח שם דין ג' דא"כ הא דקאמרו הפוסקים דקורע אחר מליחתו ה"ד אי הי' סגור למעלה א"כ לא מהני קריעה אח"כ לדעתו ואי מיירי שפתוח למעלה א"כ קריעה זו ל"ל דהא קרוע ועומדת הוא לדעתו שהרי כ' נתבשל בו שרי ומה שנהגו לקרעו לגמרי אינו אלא חומרא דלא הזכירו בתלמוד ע"כ ובמנ"י כלל כ"ז תמה את"ח דלמה לא מקשי אאו"ה מגמ' פסחים דף ע"ד וחולין ק"ט מברייתא שם הלב קרעו ומוליא את דמו לא קרעו קרעו אחר בשולו הייני צלי ומותר ותי' המנ"י דהוק ועוד באו"ה גופי' כ' להיפוך דכ' דבריו לשיטת ר"ת והמנ"י רלה לומר שכ' דבריו לשיטת רש"י עי"ש ודו"ק:

אמנם הת"ח הבין שאם פתוח למעלה ס"ל לאו"ה הוה כקריעה ואי"ל יותר כמבואר לעיל וכן הבינו כל האחרונים וקולא קמ"ל האו"ה ול"כ פשוט דז"א דלא כיון האו"ה להקל רק להחמיר דהיינו מה דאתמר בברייתא הלב קרעו מיירי אע"ג שככר פתוח למעלה אבל לכתחלה לריך לקרעו לגמרי אבל בדיעבד סגי בפתוח למעלה וז"ש או"ה שאם פתוח למעלה ונתבשל בו מותר בדיעבד אבל לכתחלה לריך קריעה לגמרי להוליא דמו והם לא קרעו קרעו לאחר בשולו כדי להוליא דמו ומה שהקשה הת"ח קריעה זו למה שהרי כ' שהקריעה רק חומרא בעלמא לק"מ להמעיין באו"ה דהיינו מה שחוץ מה שקורעין חותכין ערלת הלב וחותכין הגידין הוא רק חומרא בעלמא שלא הוזכר בתלמיד אבל לקרוע לגמרי זה מודה או"ה דהוזכר בתלמיד וקריעה לאחר בישול לא מהני אלא כשככר פתוח למעלה דאל"כ אין במלח כח להפליטו לחוץ ובולע בשר הלב ובדם בעין לא אמרינן כבכ"פ:

איברא דמ"ש שם כן האו"ה בדין ד' בשם הא"ז והר"י אוסר לב שנמלח שלם

שלם שהדם שבתוכו לא נפלט ע"כ וכ' האו"ה והיינו לאסור רק הלב עצמו במליחה וצלי' ואינו אוסר ד"א עמו כ"א בבישול כדאי' לעיל אבל אם הלב רק פתוח למעלה אין בו חשש בדיעבד עכ"ל מבואר דס"ל שכן דעת הא"ז ור"י דהלב אסור במליחה וצלי בלא פתוח למעלה.

ויש לסייע שיטת האו"ה דבדין ה' כ' האו"ה מ"ש בש"ד שאין לבשל לב אחר מליחה בקריעה משום שמא יבשל אותו בלא קריעה היינו למאן דמכשיר במליחה וצלי' שלם אבל לדידן דהלב כשהוא שלם ולא פתוח למעלה אסור הלב ליכא למיחש להא דא"כ נאסר כבר דאין בישול בלא מליחה והובא בד"מ וכ' דלמש"כ לקמן דגם במליחה שרי הלב במלחו שלם וקרעו אח"כ אם יש מקום לגזירה זו נמצא לדידן דלא מחמרינן ש"מ כאו"ה אמנם יש לדחות דלא מחמירין משום דלא נמצא בגמ' ובגאונים כמ"ש היש"ש אמנם זה אינו דיחוי כ"כ מאחר שהר"י מהדורא גופי' הי' גאון ויש מקומות שנוהגין כוותי' ועיי' בכתבי מהרא"י סי' רע"ו דיש לנהוג כהר"י מהדורא משמע שם אפי' הפוסקים חולקים עליו א"כ אין זה די משום דלא כתוב הגמ' אבל לאו"ה א"ש המנהג שמקילין דקול' זו מן לד זה אבל חומרא נגד הב' דהיינו לאסור הלב שלם במליחה וצלי':

והאו"ה מביא ראי' לדין שלו מחוטין שביד ובצלי שכ' הרא"ש בפ' גי"ה שאין כח במליחה להפליט דם כנוס הסגור בחוטין אם לא חתכן וכך אין הצלייה מפליטו ע"ז כ' בת"ח שם ובד"מ דל"ד לחוטין דליכא דם בחוטין עצמן ולכן חיישינן שמא לא פלטו מה שבלעו מכפנים אבל לגבי לב דאית בי' דם בלא דם הכנוס בו אמרי' בי' איידי דפולט דם דידי' פולט נמי מה שבלע וכבר נתבאר חילוק לעיל גבי חתיכה שנפלה לציר ע"כ ואין זה השגה לכאו' מאחר דאיכא דם בעין כנוס בחלל הלב והאו"ה כ' בכלל ה' והובא ברמ"א לעיל סוף סי' ע' בדם בעין לא אמרינן איידי דפולט דם דידי' פולט דם אחר ועוד כ' בת"ח דגם בחוטין אין החוטין אסורין רק הדם בחוטין וא"כ ה"ה הכא הלב מותר אם קרעו לאחר מליחה ע"כ וצריך להבין דלמה יהי' החוטין שרי כיון שאין כח במלח וצלי להפליט הדם א"כ מסתמא נבלע בתוך החוטין וע"כ צ"ל משום כבכ"פ והאו"ה ס"ל דדם כנוס הוה כדם בעין ולא אמרי' כבכ"פ ושאר בשר שנמלח עם הלב דמתיר האו"ה ה"ט כיון שיצא ופלט דרך הלב ה"ל דם פליטה שפיר אמרי כבכ"פ אמנם ק"ק על או"ה דהא בחוטין בצלי מסיק שם הרא"ש בפי' גי"ה דשרי אפי' בלא חתיכה דנורא משיב שייב וי"ל בלב יש הרבה דם הלכך מחמיר האו"ה אף בצלי:

סימן תפ"ח.

א) אם בשלו בלי קריעה יש פוסקים דמשער אם יש ס' כנגד דם שבחללו וי"א כנגד כל הלב וכנ"ל ופלתי כ' דאי"צ אלא ס' זיתים שאין דם בשום עוף יותר מכזית דחיתי ראי' שלו והבאתי ראי' להיפך ובמנ"י כ' אם הלב אינו דבוק נ"נ וצריך ס' כנגד כל הלב בש"ד והגש"ד ומ"ש מבואר דלא נ"נ.

בש"ע אם בשלו בלי קריעה אסור עד שיהי' ס' כנגד הלב בש"ך ס"ק ה' הביא בש"ע אם נמלח הלב ויצא מן בשר הלב כל דמו ובשלו אי ג"כ צריך לשער כנגד כל הלב משום דלא ידעינן כמה דמא בחללו ובמנ"י כלל כ"ז אות י"ב העלה דאם אין הלב דבוק בעוף צריך ס' כנגד כל הלב אף שנמלח דכ"כ כל הלב שממהר לבלוע אבל בדבוק בחתיכה שיש ס' כנגד דם בזה י"א דהלב ממהר לבלוע וכ' בפמ"ג דלמנ"י איירי הגש"ד דלא אמרינן דלב כ"כ מיירי כדרבנן עיי"ש המעין בש"ד והג"ה ובמ"ש אות ע' מבואר להדיא דלא כמנ"י אלא אפי' הלב בפ"ע אין הלב נ"נ ובפמ"ג בש"ך סק"ה כ' בדבוק בחתיכה שיש ס' כנגד הדם יש להקל דוקא בהפ"מ. ובפלתי כ' ראי' להתיר אם יש ס' כנגד כזית מותר דודאי ליכא יותר דם בחלל הלב מכזית דאל"כ מה קמ"ל מתני' דף ק"ט לא קרעו אינו עובר ואי' בכריתות דף כ"א דמיירי בעוף דאין בו כזית וכו' שיעורין קמ"ל א"ו דמתני' קמ"ל דכל עוף ליכא כזית וקו' זו הקשה ג"כ בס' כנפי יונה והבאתיו לעיל סי' תנ"ג אות ט' וישבתי לקו' זו אות י"ג שם ולמש"ל בסי' תפ"ו ג"כ מיושב דדבר אחר קמ"ל מתני':

ועיי' בלח"מ בפ"ו ה"ו מ"ש בשם מהרלנ"ח שיש כזית דם בחללו בעוף ולא כפלתי ובה"ד ס"ק י' דוחה לדברי פלתי דריף ורא"ש ור"מ ס"ל דלא אמר רב רק בדם הכנוס בחללו אפי' בחיים אבל דם שמושך בשעת שחיטה לא הוה רק דם איברים ואינו בכרת ובזה נסתר הראי' של כר"ו אף שמושך בשעת שחיטה הוה דם בעין ובזה אפשר שיש הרבה יותר מכזית עכ"ל. ואין זה דיחוי דהא הפלתי דייק דבריו מן המשנה מדקאמר במשנה לא קרעו אינו עובר עליו ומיירי בעוף כדמוקי רב למשנה משום דאין בו כזית ומשמע דאפי' מלקות ליכא בשום עוף אף בצירוף דם המושך והא קמ"ל מתני' כמ"ש בפלתי דאל"כ מה קמ"ל מתני' אע"כ דקמ"ל דאינו עובר וליכא מלקות משום דליכא כזית דם כלל בלב עוף אבל מ"ש אני מלח"מ א"ש דמתני' מדוייק מהר"מ להיפוך דאיכא בעוף עם הדם המושך כזית ואיכא עכ"פ מלקות ולא כפלתי שכ' דמשנה קמ"ל דאינו עובר דאפי' מלקות ליכא:

ונ"ל אע"ג דליכא אפשר להקל לשער כנגד דם שבחללו ויש פוסקים שכתבו שבזה נוכל כל אדם לשער אבל הנה ידוע שע"י הבישול נצטמק ונתקטן כל בשר מכמות שהי' א"כ חלל הלב הי' יותר גדול מאשר הוא עתה אחר הבישול א"כ תו אין אנו יודעין לשער כנגד החלל של עתה ע"כ כ' דיש לשער דוקא כנגד כל הלב אלא דבר חדש הוא שלא הזכירו הפוסקים וצ"ל שגם היתר מצטמק עי' רש"י חולין דל"א ד"ה דאיסורי:

סימן תפ"ט.

א) מ"ש הרמ"א כאן בנמלח או נצלה הלב שלם העיקר כדעת המתירין שאר בשר קשה הלא האוסרין הרבים וראיות ת"ח מטור סי' ע"ב ומאו"ה ומחוטין אינם ראיות ושכן דעת מהרי"ל להחמיר (ב) בוורידין ג"כ בסי' כ"ב בלא נחתכו צריך בצלי נטילה ובמליחה קליפה מדינא ולא כש"ך שם ואין הוורידין עומדין במקום קליפה ואין הלב עומד במקום קליפה (ג) ושאר חוטי צוואר סי' ס"ה מדינא די"ע בצלי שרי בלא נטילה ורמ"א שמתיר במליחה בלא קליפה קשה אלא כיון שאין אנו בקיאין מהו וורידין א"כ כל חוטי צוואר שמנהג לחותכם דינם כוורידין.

א) **בהגה** סעי' ב' ויש מחמירין בו אפי' במליחה לאסור שאר בשר שנמלח עמו, ואומרין דל"א כבכ"פ גבי דם הלב וכו' הג"ה ש"ד בשם ר' מתתי' וכ"כ במרדכי בשם הר"י כך נראה ברמ"א ובהגש"ד כ' נמי כן בשם תשו' הרי' מאיברה והר"ר פרץ ז"ל וכ"כ בת"ח בשם הפוסקים הרבים ההם בכלל כ"ז דין ב' והרמ"א הכריע להקל שכן דעת או"ה ומהרא"י כ"ן וכ"כ בת"ח שם וכ' וכ' ראי' לזה דהא חוטין שביד ואפי' אם נמלחו או נצלו לכ"ע הבשר כמ"ש הטור בסי' ס"ה מיהו טוב לקלוף במקום שלב דבוק בו דאז יוצאין לכ"ע דהא רוב הפוסקים הסכימו בלא להצריך במליחה רק קליפה רק שאנו מצריכין ס' לחומרא כמו שיתבאר סי' ל"ה א"כ בכה"ג סגי בקליפה לכ"ע וכ"כ באו"ה כלל ט"ו עכ"ל וכ"פ ברמ"א כאן רק לחומרא בעלמא צריך קליפה שכ' הרמ"א ז"ל וי"ל וטוב לחוש לדבריהם ולקלוף קצת סביב הלב וגבי חוטין כ' בת"ח כלל ל"ד והובא בש"ך סי' ס"ה ס"ק ה' בצלי ובמליחה צריך קליפה לחומרא בעלמא אבל מדינא שרי כבכ"פ כדעת רוב הפוסקים כאן בלב דמתירים וגם בוורידין נסיק הש"ך בסי' כ"ב סק"ו דנטילה בצלי וקליפה במליחה אינו מדינא אלא לחומרא בעלמא:

ולדידי פסק זה צ"ע דכ' מדינא צריך נטילה וקליפה א"כ לדידן צריך ס' כדעת הפוסקים האוסרים שאר בשר והמה הרוב ומ"ש הת"ה ורמ"א מחוטין בסי' ס"ה מטור לא כ' הטור רק בצלי שרי בלא חתיכה ומליחה ואפי' מי שמצריך חתיכה גם לצלי אם נצלו בלא חתיכה הן אסורין והשאר בשר מותר ואפי' בצלי הא כ' שם הפרישה דקשה הא בוורידין כ' דבדיעבד צריך לחטט אחריהן וליטול כדי נטילה מבשר סביבו ותי' שיש לחלק בין וורידין לחוטין שהחוטין דקין הן ונורא משאב שאיב כל דם שבתוכן משא"כ בוורידין שהם עבים ואין כח באור להוציא כל דמן ובד"מ שם כ' חילוק אחר אבל הפרישה דוחה לחילוק של ד"מ שהוא להיפוך מחילוק הפרישה דחוטין עבים יותר מוורידין ואינו פולטין כ"כ בבשר עכ"ל והש"ך בסי' ס"ה סק"ו כ' תי' הד"מ ג"כ וקשה הא הפרישה דוחה לתי' הד"מ עכ"פ על רמ"א קשה אפי' בצלי דלב ודאי עב ולא שאיב נורא כ"כ שיהי' שואב כל הדם ודומה לוורידין דצריך נטילה בדוקא מכ"ש בלב מכ"ש במליחה דלא שייך משאב שאיב דצריך מדינא קליפה אפי' בחוטין לטור כרוב הפוסקים הנ"ל בלב ומה ראי' לרמ"א מטור במליחה אפי' בחוטין דצ"ל קליפה מנלן הגם דאו"ה כלל ט"ו כ"כ בחוטין דלא אסור שאר הבשר גם במליחה הא מאו"ה אין ראי' דת"ח מביא ראי' בלב דלא כרוב הפוסקים הנ"ל דאסרו במליחה שאר הבשר מאו"ה דמתיר בלב א"כ מנה זו ראי' מחוטין דמתיר ג"כ האו"ה דהא י"ל למה דמדמי הרמ"א שאר חוטין ללב י"ל א"כ לפוסקים דאסרו בלב ה"ה דאסרו בחוטין:

ונ"ב דעת מהרי"ל הובא בד"מ סי' כ"ב עוף שנמלח בלא חתיכת ורידין בצלי בעי נטילה ובמליחה קליפה וכ' בד"מ ולא אמרי' כבכ"פ משום שבחוטין הוה דם כנוס ולא אמרי' כבכ"פ, ובת"ח כלל ל"ד כ' דנטילה וקליפה רק חומרא בעלמא דהא הטור מתיר בסי' ס"ה בחולין ושכ"כ או"ה כלל י"ט הנה אם מיירי מהרי"ל בחוטין ולא בורידין א"ש מ"ש הת"ח בצלי המהרי"ל מצריך הנטילה רק לחומרא בעלמא משום מדינא משרי שרי דהאש משאב שאב וכמ"ש הפרישה דעור החוטין דקין אבל הש"ך כ' בסי' כ"ב דמהרי"ל מיירי בורידין א"כ אפי' בצלי צריך נטילה מדינא כיון שהם עבים לסברת הפרישה וממילא גם מ"ש מהרי"ל במליחה א"ש דג"כ מדינא צריך מליחה דמהכ"ת לומר דרק לחומרא כ"כ, אלא פשטי' דמלתא מדינא קאמר וא"כ בודאי נכון לומר דגם מהרי"ל ס"ל כהרבה הפוסקים כאן בלב דאסור שאר הבשר במליחה וצלי מדינא בנטילה וקליפה א"כ ה"ה בורידין הדין כן ולקמן אות ב' כתבתי שכ"כ מהרי"ל בסוף. או"ה שלו ובשאר חוטין בסי' ס"ה מודה בצלי לטור כיון שהם דקין א"ל נטילה מדינא דנורא משאב שאב אבל במליחה י"ל דבעי קליפה מדינא ומ"ש מהרי"ל הובא בש"ך סי' כ"ב דאם נמלח הלב עם שאר בשר שרי ע"י הדחה עי"ש סק"י י"ל כיון שדבריו סותרין י"ל דזה לא המהרי"ל כתבו רק איזה תלמיד עיי' כי"ב במנ"י כלל ל"ד סק"ד שכ' כי"ב:

ב' **כי"ב** קשה על הש"ך סי' כ"ב סק"ו שכ' בורידין אם צלאו שלם הוה נטילה בצלי מדינא שרי לגמרי כמ"ש תוס' ורא"ש פ' השוחט רק לחשוש

לדעת רשב"א דס"ל כשסילק מן האור אז בלע ולא פלט דלרשב"א אפי' נטילה לא מהני דהם בחם צריך ס' אבל במליחה דלא שייך סברת הרשב"א הלכך פ' הרמ"א שם אע"ג בצלי צריך נטילה אבל במליחה לא צריך קליפה, וכ' הש"ך והא ראי' בלב כ' מהרי"ל אם נמלח הלב עם שאר בשר שרי ע"י הדחה ולב גרע מורידין ומתיר בהדחה מכ"ש בורידין ע"כ קליפה בורידין אינו אלא חומרא בעלמא ע"כ ובמנ"י כלל ל"ד כ' דת"ח סמך דגם בורידין אפי' בלא קליפה רק חומרא בעלמא על או"ה כלל י"ט שכ' כל שהאסור משום דם כגון גידי הדם והלב שלם והכבד שדבוק בעוף במליחה או בצלי' הכל מותר בכבכ"פ ובלא קליפה לחומרא בעלמא ע"כ:

הנה כבר כתבתי לעיל סי' ק"כ דלא כש"ך אלא בורידין מדינא צריך נטילה ובמליחה קליפה ועתה עמדתי בדין הלב גם בדין הורידין וראיתי שראיות הש"ך שכ' שאינו אלא חומרא יש לדחות מ"ש דמדינא א"צ נטילה אפי' בצלי משום דלא קיי"ל כרשב"א שכ' בצלי לא אמרי' כבכ"פ משום לאחר שסילק מן האור עדיין חם ובולע אבל לא פולט וקיי"ל כתוס' ורא"ש בפ' השוחט דהא לא שחט הורידין מותר. תמה הא הרא"ש כ' בגמ' דצלאו שלם דצריך בצלי נטילה ובודאי מדינא קאמר ככל צלי דאסור בנטילה ובלא סברת הרשב"א הנ"ל וראיתי אח"כ בת"ש שם סק"ט עמד בזה על הש"ך ע"ש וצ"ל דמ"ש הרא"ש כתוס' בדי"פ השוחט בלא שחט הורידין מותר בדיעבד ר"ל לאפוקי מלשון התוספתא שם דכל העוף אסור ואין לו תקנה כ' דהעוף מותר בדיעבד אבל נטילה סביב הורידין בעי, גם מ"ש ראי' ממהרי"ל שכ' בלב סגי הדחה, י"ל כמש"ל שתלמידי מהרי"ל כתבו כן ולא אסקי מהרבה פוסקים הנ"ל ר"פ בשם ר"ש ור' מתתי' והגמ"ד והמרדכי דאסרו בלב שאר בשר וה"ה בורידין או שהקילו בלב דבלא"ה איכא פוסקים הרבה דס"ל לב שיע ולא בלע ומהני שיעותי' להתיר שאר בשר שיהי' מקרי דם פליטה אבל אח"כ ראי' בת"ש סק"ט הנ"ל ממהרי"ל גופי' דלא כש"ך והוא בא"ו שבסוף או"ה שלו דעוף שנמלח בלב שלם צריך קליפה סביב לה (וזה ראי' למ"ש באות א' בלב צריך נטילה וקליפה מדינא כפוסקים דס"ל הכי וכן דעת מהרי"ל ות"ש מחמיר בורידין ומקיל בלב וצ"ל דלב לא גרע מורידין אדרבה בלב הא איכא להדי' פוסקים הנ"ל דאסרו שאר בשר שנמלח עמו ולא אמרי' כבכ"פ אלא ה"ה בצלי נטילה כמו בורידין) ומ"ש הש"ך סמך לדבריו מאו"ה שלא כ' חומרא זו להמנ"י מאו"ה אין ראי' דאו"ה לשיטתי' דס"ל גם בלב חשיב כדם פליטה והפוסקים חולקים עליו בלב דדם כנוס לא מקרי דם פליטה ה"ה בורידין וכבר כתבתי לעיל דת"ח כלל כ"ז רוצה להכריע בלב דמקרי דם פליטה מחוטין דמתיר בדיע' במליחה בלא קליפה זה ג"כ רק או"ה ס"ל הכי:

ומ"ש הש"ך שם סי' כ"ב דא"ת דצריך נטילה וקליפה מדינא א"כ לדידן יהי' צריך ס' קשה דלמה א"כ והכל קשה כיון דרא"ש וטוש"ע כ' בצלי צריך מדינא נטילה, אמנם י"ל לדינא אין לנו להחמיר - כיון דרוב פוסקים ס"ל צלי בנטילה ומליחה בקליפה אלא דאנן מחמרינן הכל בס' כאן בורידין ובלב דאיכא דעת או"ה דלא צריך כלל די לנו אם מחמירין נטילה וקליפה וכ"ב כ' הת"ח כלל כ"ז דין ב' בלב ופרמ"ג שם פ' בורידין כש"ך ולא שם עיניו בת"ש שחולק עליו, ובפלתי שם ג"כ כ' דרמ"א ס"ל קליפה מדינא בורידין אלא דרמ"א ס"ל דורידין עומדין במקום הקליפה ותמה על האחרונים שלא הרגישו בזה אבל בת"ש שם כ' דלא חשיבי ורידין כקליפה משום דהדם כנוס ודחוק בתוכם תמיד פלטי טובא וי"ל בלב ג"כ מלא דם ואסור כמו ורידין ועוד כ"ל כולי האי אין להקל לדידן דקיי"ל בין צלי ובין מליחה בס' א"כ די לנו להקל שאר בשר בקליפה מן הבשר:

ג' **ובשאר** חוטי צואר ג"כ הנה בצלי כ' הטוש"ע סי' ס"ה למותרין בדיעבד וכבר כתבתי דעיקר כתי' הפרישה דלמה בורידין אסור בצלי וצריך נטילה משום דחוטין אלו דקים וצורא שאיב כל הדם משא"כ ורידין עבים. ובת"ש ס"ק הנ"ל תי' ורידין חמורים מפני שהם מלאי דם וי"ל לפי"ז גם מטעם זה להחמיר כאן בלב דבעי נטילה בצלי דגם בלב יש ריבוי דם אבל במליחה צ"ע דת"ח כלל ל"ד שכ' ראי' במליחה להתיר מאו"ה בדיע' בלא קליפה אין ראי' דאיהו ס"ל גם בורידין וגם בלב הכי דהוה דם הכנוס דם פליטה ות"ח גופי' מדמי דם לב לדם חוטין בכלל פ"ז שכ' דלא כפוסקים האוסרים שאר בשר שנמלח כמו בחוטין, א"כ י"ל להיפוך לדידן דאסור בורידין כמ"ש באות ב' ובלב כמ"ש באות א' גם בחוטין דינא הכי דצריך קליפה מבשר סביב החוטין וי"ל בחוטין גם הת"ש מודה דעומדין החוטין במקום קליפה אמנם הפוסקים בסי' כ"ב כתבו שאין אנו בקיאין איזה גידים נקראו ורידין א"כ בכל חוטי צואר שהמנהג לחתכם דינם כורידין:

סימן . יו"ד סימן ע"ג סעי' א' ת"צ

א) הכבד צולהו חצי צלייתו ואפי' בשאר בשר צלי נ' דסגי בכך וסמכינן על בקיאות הנשים בזה (ב) בפלתי העלה דכבד כבוש מעל"ע אפי' לר"מ אסור וכתבתי דליתא וישבתי קו' תי"ט פ"י מתרומות מי"א דשם מתיר כבוש ממשניות אחרות ואמרתי התם לא מיירי במעל"ע ואיצ"ל כמ"י שכ' דר"מ לא ס"ל כבוש מעל"ע אלא בדבר חריף (ג) תי' אקו' תי"ט פ"י דתרומות דלמה הביא הר"מ המשניות עם כמות שהן וסתי' מידו' דס"ל לר"י כבוש כמבושל מש"ס דילן ולא כתי' התום' חדשים ולא כפלתי שכ' דר"מ ס"ל כר"י (ד) מה שפי' הנב"י בדעת הר"מ ולפי פי' ס"ל כבוש מותר קשה והעלתי טעם אחר לר"מ וא"כ ס' כבוש אסור (ה) ישוב על רמב"ם שלא הביא דין פלוגתא דשמואל ור' יוחנן אי כבוש כמבושל (ו) ישוב על הר"מ דכ' כבד מבושל לבד אסור וכ' ראשונים דפסק כר' ישמעאל משולקת אסור ולמה לא הביא דאפי' שלוק אסור (ז) דחוי לראיות פלתי ממשנה דכבוש כמבושל (ח) ישוב לחו"י כבד כבוש אסור לפירש"י אליבא דסמ"ק והפלתי כ' דתום' ורשב"א לא ס"ל כסמ"ק ואמרתי דיפה כ' הסמ"ק לפירש"י ותום' ורשב"א לא אזלי בשיטת רש"י וישוב אקו' פר"ח אשיטת ר"ן שיחסו שיטתו לעצמו ולא לרש"י (ט) עוד דתום' מצי סבר כסמ"ק למסקנא דכבדא באנפי נפשי' נמי אסור בבישלה קודם מליחה מדיוקא דגמ' וביאור מהיכן יצא לסמ"ק דפרש"י לאחר מליחה (י) מ"ש הפר"ח כנגד הצ"צ דאוסר כבד כבוש מעל"ע משום דלא אתמר בגמ' אלא בישול ושלוק אמרתי אדרבה כיון דכבוש לא אתמר בגמ' י"ל דלכ"ע אסור דכבוש אינו מפליט דם בשפע כבישול ושילוק ולא שייך לומר טרודה למפלט ואינו בולע והבאתי ראי' לדבר כללא דמלתא האוסרין כבוש שפיר אסרו וה"ה כבד ששהה ג' ימים בלא שריי' אסור כשאר בשר ולא כפלתי דמתיר.

סעי' א' בהגה הכבד יש בו ריבוי דם כו' וצולהו שיהי' ראוי לאכילה הוא מאו"ה כלל א' וכ' בש"ך סק"ב עי"ל סי' ע"ו ס"ב בהג"ה דנתבאר דבחצי צלייתו מקרי ראוי לאכילה ומשמע דה"ה כאן וכ"כ או"ה סוף כלל א' בהדיא ובפמ"ג בש"ך סק"ב כ' דאפי' בשאר בשר ראוי לזהר כמש"ל בסי' ס"ט סקכ"ד עד שיהי' ראוי לאכילה לרוב בני אדם כיון דמרש"ל כ"כ בשם חדושי רשב"א. א"כ לא סגי בחצי צלייתו דהוא רק כמאכל ב"ד ולא אכילה לרוב בני אדם כן שיטת הר"מ בפ"ט מה' שבת, וזאת שנית בהגה ס"ד כ' שאין הכל בקיאין בדבר עד שיזוב כל דמו ע"כ נוהגות הנשים בארצינו לצלותו כל צרכו ויתיבש ואח"כ מבשלין אותו עכ"ל וכ' הט"ז שם דכן ראוי לנהוג לצאת כל הדעות וכ"כ פרמ"ג שם דכן ראוי לנהוג:

והנה אנו רואין שנשים שלנו אין צולין כל כך הכבדות הפטומות עד שיתיבש מבהון אלא משערין אם הוא חצי בישול ואיך סומכין ע"ז כי אין אנו בקיאין וראיתי בהגה שם בש"ד שכ' אבל הרב ר' יונה כ' בשער א' דבחצי צלייתו יותר לבשלו לכתחלה וכ' דאם אינו כן המנהג לא הוה שתיק האו"ה. והרמ"א סי' ע"ו ורשב"א שכ' שיהי' ראוי לאכילה לרוב בני אדם י"ל היינו חצי צלייתו דרש"י ור"ן סופ"ק דשבת וטור א"ח סי' רנ"ג ס"ל דמאכל ב"ד כשליש בישולו וקשה דלמה כ' הטור כאן חצי צלייתו ואפי' אם חיישינן בה' שבת כר"מ בחצי בשולו בדם שמלחו שהוא מדרבנן מכ"ש בכבדא דלכמה הפוסקים אפי' פי' הוא מדרבנן מצינן לסמוך דחשיב צלי בשליש בישול כשיטת רש"י וסיעתי' והר"ן גבי בי דוגא כ' בפי' דסגי כמב"ד ואח"כ מוהל בעלמא ואסור רק משום מראית עין והר"ן ס"ל בשליש בשולו מקרי כמב"ד א"כ י"ל דהטור ורשב"א נמי שכ' חצי צלייתו או לרוב בני אדם היינו כחצי צלייתו והיינו רק משום מראית עין וכיון מדינא שרי בשליש בשולו משום מראית עין א"ל לצלותו יותר מחצי צלייתו וא"ש מ"ש האו"ה דלא חיישינן לשמא לא יצלנו כל צרכו דהיינו חצי צלייתו משום דמדינא שרי אפי' שליש בשולו וגבי חתך ע"ג ככר כ' בתה"ב רק ראוי לאכילה ולא כ' לרוב בני אדם ובבה"ט בסי' ס"ט שם כ' דברי ט"ז וכן לקמן סי' פ"ז כ"כ, וכאן סק"ב כ' דברי הש"ך דמשמע אפי' לכתחלה סגי בחצי צלייתו ולא כ' לכתחלה יצלה כל צרכו משמע בדם כבד דיש פוסקים דרבנן אפי' לט"ז מותר בחצי צלייתו. ואני אכתוב לקמן דדם כבד דאו' מ"מ אין להחמיר עיי' סי' תס"ו וסי' תל"ח שוב עיינתי ברשב"א דקי"ב ד"ה אמר ת' דמ"ש רשב"א שם בצלי שחתך ע"ג הככר בצלי שנאכל לרוב בני אדם ליכא למידק מני' דדינא הכי אלא קושטא דמלתא קאמר דס"ל לרשב"א דשמואל אוסר הככר משום מ"ה לחוד ע"כ כ' רשב"א קושטא דמלתא דכיון שנאכל הבשר סתמא מיירי דנאכל לרוב ב"א וא"כ ע"כ משום מ"ה לחוד אסור ועוד רבותא קאמר דאפי' נאכל לרוב ב"א אפי"ה י"ב מ"ה:

הנה בכבד כבוש מעל"ע כ' בפלתי סק"א דמותר אפי' לר"מ שהוא מחמיר יותר בכבד כבוש מעל"ע מותר דהא הרמב"ם מן האוסרין אם בשלו הכבד לבדו אסורה וכן דעת הרי"ף כמ"ש הר"ן וכ' המ"מ הטעם דפסק כר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה דאמר שלוקה אסורה ונאסרת וקשה ה"ל להתיר בישול ולאסור שלוק ולהר"מ אין לומר כמ"ש הפוסקים דאין אנו בקיאין בין בישול לשלוק דהא הר"מ לא כ' אלא מדינא דגמרא לכן נראה דהר"מ ס"ל שלוק גרע מבישול דעיי' בפמ"ש פ"י משנה י"א דתרומות שכ' בפלוגתא דתנאי שם תנא המוקדם במשנה י' שם היתר רק כבושה ואמר ר' יוסי אפי' שלוקים והוסיף ר"ע אפי' מבושלים והוסיף ר' יב"ב ואמר לא כל הבשר אלא הכבד והדבר מבואר דשלוק גרוע מבישול מעתה אוסר ר' ישמעאל בשלוק כ"ש מבושל רק למעט כבוש קאתי ויצא לנו מזה הרמב"ם דמחמיר יותר בכבד מודה בכבוש במים מעל"ע אפי' זמן רב דסתמא תנן במשנה נכבשים יהי' אפי' לזמן ארוך וכן סיים הר"מ שכ' על כל דברי התנאים ודברים דחויין הן ואינו מותר אלא הנכבשין עכ"ל:

ונ"ל דאין ראי' דמיירי בכבוש מעל"ע אע"ג דתנן כבוש סתם כדתנן בפ"ז דשביעית ורד חדש שכבשו בשמן ישן ילקוט את הורד ומותר וכ' בפהמ"ש דוקא כבוש מיד מותר אבל לזמן רב אסור הרי אע"ג דתנן סתם

כבוש

כבוש ומותר אפ"ה מיירי דוקא לזמן מועט. דסיפא שם ורד חדש בישן אסור היינו מיד כמ"ש בפי' המשנה ובכ"מ בפ"ז מה' שמיטה דאסור מיד דטבע ורד חדש בישן כבוש אסור היינו מיד דלזמן רב בכ"ע אסור וכ"כ במל"י כלל ד' סק"ד דר"מ ס"ל כרש"י דכבוש לא אסור אלא בדבר חריף כרש"י והמרדכי הקשה מהך פ"ז דשביעית ותי' כמ"ש הפי"מ דהתם נאסר מיד דטבע השמן נכנס בורד. כן י"ל מה דתנן במשנה י' דתרומות נכבשין ר"ל מיד מותר אבל מעל"ע י"ל דאסור וי"ל דייקא נמי דתנן נכבשין סתם דקאי אם אמשנה ז' זיתי חולין שכבשו עם זיתי תרומה אם של חולין פצועין אסור וזיתים מקרי דבר חריף א"כ מיד נאסרו של חולין כמו בכבוש בזמן וליר דנאסר מיד אבל כבוש בין זיתי חולין שלימים מותר נמי י"ל מיד מותר וכן במשנה י' כל הנכבשין מותר אלא עם החסית וחסית הוי דבר חריף ואוסר מיד וכ"כ במנחת יעקב א"כ בלא חסית והינו חריף ג"כ י"ל דלא נאסר מיד אבל ממעל"ע לא מיירו א"כ י"ל דכבוש הכבד מעל"ע אסור. וגם בתוי"ט בסוף פ"י דתרומות הקשה אהך דכל הנכבשין מותר מהך דשביעית דכבוש אסור ולק"מ לפי' המשניות דהתם ורד ישן בשמן חדש אסור מיד משום דטבע שמן מבליע בורד וגם אי"ל כמ"ש המל"י הנ"ל דהרמב"ם ס"ל כרש"י דכבוש אינו אסור אלא בדבר חריף כמו חסית אבל שאר כל הכבושים מותרין ולכן לא הביא בהלכותיו דין זה דכבוש רק בדברים חריפים. וז"א דהא בה' תרומות אמת הביא כל הנכבשים מותרים חוץ מן החסית הא בחסית נאסר מיד ועל זה שאמר כל שאר הנכבשים מותר שאין טבע שאר כבושים להבליע מיד אבל לזמן מרובה אסור וכמ"ש גבי ורד חדש בשמן ישן ואין הרמב"ם צריך להביאו שאין דרך הרמב"ם להביא מה שאינו מפורש להדי' אע"ג שבאמת אסור ושמואל ור' יוחנן דפליגי בכבוש אי כמבושל או כרותח דצלי היינו באלו דתנן כבוש אסור פליגי אי הוא כמבושל או כרותח דצלי ובזה נ"ק קו' תוי"ט מה שהקשה ממשנה ה' בפ"ט דשביעית דתנן התם הכובש ג' כבשים כו' י"ל התם מיירי לזמן מרובה דתנן התם כובש ג' כבשים בחבית ובחבית הדרך לכבוש לזמן מרובה וגם לא קשה קו' תוס' י"ט דלמה לא מביא סיעתי' לר' יוחנן דאמר כבוש אינו כמבושל מהך משניות דתרומות לק"מ דהמשניות דמתיר כבוש מיירי מיד ולא בדבר חריף אבל ר' יוחנן מיירי בחריף או בדבר שטבעו לאסור מיד:

שוב ראיתי בב"ח סוס"י ס"ט שעמד על הטור בזה דלמה בא"ח בשבת פ' מאכ"ד שליש בישולו וכאן כ' חצי בישולו ותי' דפ' הכי והכי לחומרא הוא קשה כיון דם שבישלו דרבנן ה"ל לומר לקולא עיי' בטור סוס"י ע"ו אלא עוד נ"ל בדעת הטור דהנה הב"י כ' שם שדעת הסמ"ג דחצי צלייתו היינו צלי כל צרכו וי"ל שכן דעת הטור וא"כ חצי צלי יש להבין שאינו נצלה כל צרכו וכל צרכו בצלי הכוונה שאינו צלי לגמרי ממילא חצי צלי מקרי אפי' לא נצלה אלא שליש בישולו:

ומ"ש הטור בסי' ע"ו בבני דוגי בנצלה ראוי לאכילה דוקא שרי לקבל שמניות הנוטף ממנו י"ל ראוי לאכילה ר"ל כמאכ"ד ותדע שהרי ידוע דהר"ן כ' דברים סתם והם דברי רשב"א וביותר במס' זו א"כ הפי' שכ' הר"ן בבני דוגי כשנצלה כמאכ"ד מ"מ אסור לקבל השומן הנוטף בלא גלוי מלח משום מראית העין שהם דברי רשב"א מסכ"ת שיחלוק הר"ן על הרשב"א שרשב"א כ' אחר שנצלה לרוב בני אדם ואם דעתו לחלוק על רשב"א בזה ה"ל לר"ן לפרש דלמה פליג א"ו כמו שכתבתי דרשב"א לרבותא נקיט דאפי' נאכל לרוב בני אדם מ"מ מוהל הנוטף להדי' ע"ג ככר אסור משום מראית עין או קושטא דמלתא קאמר מסתמא הבשר שאוכל וחותך על הככר ראוי לאכילה מיירי דהא לא נחית שם לאשמעינן שיעור צלי. אלא דלשמואל אתי לאשמעינן דהככר אסור משום מ"ה אבל הצלי סתמא כדרך שרוב בני אדם אוכלין מיירי אכילת הצלי:

ב' **והנה** הפלתי מסייע לר"מ דשלוק פחות מבישול מירושלמי שם דאמר על כל השנוי שם כבוש לית כאן כבוש אלא שלוק שהוא גרע ותמה הא הרמב"ם הביא המשניות דכבוש וכן עמד בתוי"ט שם על הר"מ בסוף ה' תרומות העתיק למשניות דתרומות כמות שהן לענין כבישה עכ"ל וא"כ האיך מסייע הפלתי דברי הר"מ מן הירושלמי דשלוק גרע מבישול מדהגיה ותנן שלוק במקום כבוש הא הר"מ לא ס"ל כן:

ול"נ ביישוב הר"מ דלא ס"ל כירושלמי דמגיה שלוק ולית כאן כבוש דהירושלמי ס"ל הטעם משום דכבוש ה"ז כרותח והקשה תוס' יו"ט הא בש"ס דילן אי' ר' יוחנן אמר כבוש אינו כמבושל. ובתוס' חדשים כ' דלא פליגי התלמודין דמה דאמר בש"ס דלן מליח אינו כמבושל אבל הוא כרותח דצלי וזה דאמר ירושלמי דכבוש ה"ז כרותח נמי ר"ל כרותח דצלי:

ול"נ דאי"א לומר כתי' התוס' חדשים דהא שלוק נמי בישול הוא אפי' שהוא פחות מבישול דהיינו לענין החתיכה שעדיין לא נתבשל כל צרכו מקרי שלוק אבל הרותח עכ"פ רותח דבישול ויותר רותח מרותח דצלי וא"כ למה דירושלמי מגיהה שלוק מותר אבל כבוש אסור וצ"ל כבוש יותר רותח משלוק לירושלמי א"כ צ"ל כתו"ח דירושלמי ר"ל כרותח דצלי אלא כרותח דמבושל וצ"ל לירושלמי דס"ל דמשנה ו' דמתיר כל הנכבשים מיירי בזמן הרבה או בד"ח הלכך הוא כבוש אסור, ולפי"ז א"ש קו' התוי"ט דהעתיק הר"מ המשניות דתרומות כמות שהן לענין כבושה דלא כירושלמי משום דלירושלמי צ"ל דמגיה שלוק אבל כבוש כרותח דמבושל דאי"ל כרותח דצלי א"כ שלוק אמאי מותר א"כ קו' איידך דתי"ט לדוכתי' הא בש"ס דלן אי' דר' יוחנן לא ס"ל כבוש כמבושל. א"כ לר' יוחנן גופי' ליכא למימר דמגיהה שלוק במקום כבוש משום דכבוש כמבושל וכבוש אסור הא כבוש פחות משלוק אע"כ דמיירי בכבושה ואי"ל דמיירי במעל"ע אלא דמיירי בקודם מעל"ע או די"ל התם בתרומות בירק טבע הירק שאינו קולט טעם בכבוש וכמ"ש הפי' משניות שם בירק של תרומה דאינו מוסף טעמו אלא בבישול בבר לר"ע ולר' יב"נ כבד בירק אינו מוסף טעם הירק א"כ י"ל גם לתנא הקדמון דמתיר כבוש נמי בירק של תרומה מיירי דאינו מוסף וגם הפלתי סו"ס כ' פי' המשניות זה ליישב הר"מ דאוסר כבד המתבשלת לבדה ע"כ ליתא לדברי פלתי דהר"מ ס"ל דשלוק גרוע מבישול מן הג"ה ירושלמי אלא הר"מ דס"ל הכי מן סדר התנאים מוכח דשלוק גרוע מן בישול מ"מ לא מוכח ממנו דמתיר כבוש כבד מעל"ע משום דר"מ מיירי בכבוש מיד או עם ירק והביא המשניות כמות שהם אבל עם מים ומעל"ע לא מוכח מני' כלל ופלתי שכ' דס"ל כירושלמי לא עיי' בר"מ שהביא המשניות כמות שהן:

ג' **לפי** הנ"ל י"ל מה שהקשה בנב"י סי' כ"ו ארא"ש וטשו"ע סי' ק"ה דפסקו כבוש כמבושל כשמואל לגבי ר' יוחנן משום כיון אליבי' דר' יוחנן גופי' איכא אמוראי בירושלמי הנ"ל מוכח דס"ל ר' יוחנן כבוש כמבושל (ובנב"י שם העלה דעיקר כגי' הר"ש דמה שמגיה שלוק אמשנה ט' בחגבים שם קאי ואפי' שלוק שהוא יותר מבישול שרי דליר חגבים מותר ג"כ דלא כפלתי):

ובדעת הר"מ בדין כבוש העלה שם שלא הביא להלכה דין כבוש כמבושל דפליגי בי' שמואל ור' יוחנן דבכל שאר הדברים דלא תנן במשנה דתרומות יש מהן מהטבע שכבוש אסור ויש מהן שאינו אסור ופלוגתיהו דשמואל ור"י בהנך דברים שהעידה המשנה עליהם שנאסרים בכבוש ס"ל שמואל כבוש באלו כמבושל ור"י ס"ל כרותח דצלי כ"כ כתבתי לעיל על מל"י והר"מ הביא המשניות כל א' במקומו כמות שהן ושאר כל דברים שלא נפרשו במשניות לא לקולא ולא לחומרא הניחם הר"מ וממילא ידעינן דספק הוא אם שייך בהם כבוש א"כ באיסור דאו' ראוי לאסור בהו כבוש ובס' כבוש מותר דהוה ס"ס ומותר ס' א' כבוש בשאר איסורין אם הוא מן אותן שכבוש אסור מהטבע ואת"ל אסור שמא לא הי' מעל"ע ואינו שם אונס הך דס' שמא אינו כבוש אסור בדבר זה א"צ להסירו משם ויכול לשרות שם זמן מרובה:

וכ' עוד שם ד"ה ובמשנה י' כל הנכבשים זע"ז מותרים ג"כ ניחא לדידי דעל ירקות לחוד קאי ולא קשה קו' תוי"ט מפ"ט דשביעית הכובש שלשה כבשים וכו' דשם באמת ר"ג סבר כל שכלה מינו מן השדה בתוך החבית זה עצמו יבער והשאר מינים מותר וזה עצמו טעמו של ר"ג שאין ירק בולע מחבירו בכבוש ע"כ וקשה א"כ ר"ג חולק במציאות עם ר"א ור' יהושע והיכי דאפשר בלא"ה הוא דוחק וכר"ש ותוי"ט שם ליתא במשנה גופי' הלכה כר"ג אלא בירוש' מסיק הכי וקשה אי זה תלוי' במשנה דתרומות כל הנכבשים מותר א"כ סתם משנה זו כר"ג למה צריך לומר הלכה כר"ג הא כבר אמר הלכה כסתם ואמנם זה י"ל. ואולם זאת קשה הא הר"מ כורך כ' דכבוש לזמן מרובה אסור אלא נראה כמש"ל דהך משנה דפ"ט משביעית מיירי לזמן מרובה כדרך הכובש בחבית. והא דהלכה כר"ג י"ל כמ"ש תוס' פסחים דף נ"ב דטעמי' דר"ג דהטעם הנבלע הרי הוא כמבוער או כמ"ש הר"ש שם בתרומה דרבנן והאיסור בא בתוך התערובת התירו. ולפי"ז גם בירק גם במעל"ע אסור ודבר חריף כגון חסית אסור בזמן מועט להרמב"ם וצריך להסירו ממילא ספק כבוש אסור:

ד' **ועוד** אינו מתרץ הנב"י דלמה לא הביא הר"מ כלל דין ופלוגתא דשמואל ור' יוחנן אי כבוש כמבושל או כרותח דצלי יהי' פלוגתיהו באותן דינים דתנן בפי' במשנה מ"מ ה"ל להביאו דר"מ באותן דברים דתנן במשנה ולנב"י ג"כ נ"מ לכל דבר שאין אנו בקיאין:

ונ"ל בדעת הר"מ דמיירי מיד כבוש מותר ואינו דבר חריף לא פליגו רב ושמואל וגם בכבוש מעל"ע נמי איכא פלוגתא דאסור כמבושל אלא דפליגו בחסית וכי"ב דבר חריף דכבוש אסור אאלו דתנן במשנה פליגו אי אסור כמבושל או כרותח ותלי' בזה למ"ד כבוש כמבושל צריך להגיה בכל המשניות שלוק וכדאי' בירושלמי דכבוש לא תנן משום דהוה כרותח וע"כ כרותח דמבושל דאי כצלי אמאי שלוק מותר דשלוק ודאי יותר כרותח דצלי וס"ל נמי שלוק פחות ממבושל ויש לומר היינו בירק מקרי שלוקות והוא פחות ממבושל וכך ס"ל ר' יוחנן בירושלמי אבל ר' יוחנן בש"ס דלן דס"ל כבוש אינו כמבושל א"כ נשאר במשנה כבשים ולא שלוק דכבוש שרי. מעתה כיון דהרמב"ם הביא המשנה כמות שהיא בכבושה מני' ידוע לן דקיי"ל כר' יוחנן כש"ס דלן דכבוש אינו כמבושל אלא כרותח דצלי דא"כ האיך משכחת כבוש בזיתים שהוא ג"כ חריף במשנה ז' מותר דהא מבושל ס"ל הא תנא דאסור אע"ג כבוש אינו כמבושל:

ה' **ובאופן** זה יש ליישב קו' הפלתי ארמב"ם אם כך הוא כמ"ש ה"ה דרמב"ם פסק כר' ישמעאל דשלוק אסור א"כ למה מביא מבשל אסור דהא עדיף משלוק ושייר שלוק וכן מה שהקשו הר"ן ורשב"א אר"מ דהא כל אמוראי שלקי לי' ואכלי לי' להנ"ל י"ל דהני אמוראי הוה להו הגי' במשניות הנ"ל בפ"י דתרומה משנה ז' ומשנה ט' במקום כל הנכבשים כל השלוקים נמצא התנא הראשון ס"ל שלוק מותר וגם ר' יוסי נמי מתיר כל השלוקים חוץ מן התרדין. ור"ע מוסיף בבישול היתר חוץ מבשר לכך לא אמר הר"מ איסור בשלוק. אבל גם היתר לא רצה הר"מ לומר דהא הר"מ לפי ש"ס דלן דר' יוחנן ס"ל כבוש אינו כמבושל גי' המשנה כמות שהיא דכבוש מותר א"כ לדידהו שלוק מבליע לכך לא אמר בשלוק לא איסור ולא היתר אמנם ה"ד בשלוק שהוא פחות מבישול אבל בבישול הכריע לאסור כיון לתנא הקודם דמתיר דוקא נכבשים דמשמע הא שלוק אוסר וכן לר' ישמעאל הכי

הכי הוא ולר' יוסי דמתיר כל הנשלקים אבל בבישול כ' דאוסר הלכך מכריע גם הר"מ לאסור בבישול ואמוראי נמי לא אשכחן דהתירו אלא שלקי, ואכלו לא במבושל וא"ת הא פשיט לי' מן המשנה הכבד אוסרת ואינו נאסרת דמשמע אפי' בבישול דאל"כ לימא אביי מנה ראי' ופשטית לי מר' אמי דשלקי לי' וכך מיירי המשנה מסתמא אבל אנא בבישול מספקא לי דהוא עדיף משלוק א"ו דליכא חילוק בין שלוק לבישול א"כ בישול נמי שרי · אמנם ז"א דהאיך אפשר לומר כן דא"כ למה נקיט ר' ישמעאל משולקת אסורה אם שלוק היינו בישול ואין חילוק בין זה לזה לא צריך ר' ישמעאל להזכיר השם משולקת אלא סתמא ריב"כ ס"ל אוסרת ואינו נאסרת ור' ישמעאל ס"ל דג"כ נאסרת א"ו למסקנא זו יש חילוק בין שלוק לבישול א"כ הא דפשט בש"ד דגם בישול כמו שלוק לרב אמי דשי' שלקי ואכיל ה"ה בישול היינו לס"ד אבל למסקנא דמסקינן מברייתא דר' ישמעאל דאוסר שלוק ע"כ דיש חילוק בין שלוק לבישול א"כ רב אמי דאכלי לי' בשלוק י"ל דוקא בשלוק אכלי' לי' אבל מבושל אסור מ"מ אפי' בשלוק לא כ' הר"מ היתר בפירוש כמש"ל דרוב התנאים לפי גי' הר"מ במשנה ס"ל שלוק אסור :

ועוד י"ל פשוט דמה דלא הביא הרמב"ם שלוק דלכך אסור לבשל הכבד לבדה משום מנהגא דנהגו כר' ישמעאל וא"כ אין הר"מ כאן אדינא דגמ' אלא אמנהגא ומנהגא הוא דגם שלוק בכלל בישול משום דלא בקיאין אנן בין שלוק לבישול וזה משכחת לר"מ דהא מה"ט ממנהגא ל"מ חליטה משום דאנן אינם בקיאין ותי' הפלתי הרמב"ם זה קשה לי אלא שאיני רוצה להאריך :

ו' **והנה** עוד כ' הפלתי להתיר כבוש הכבד מעל"ע ממלה בישול ושלוק אסור שרוי מותר אלמא כבוש איני מפיג הטעם י"ל התם בטעם מלה תלי' מלתא כדאי' בברכות אבל כאן בבליעה תלי' מלתא א"כ אין להביא ראי' מזה על זה ואם לדמות זה לזה דכבוש תלי' במוסך טעם כמ"ש הפי"מ ואיכא ראי' כמו בשרי' דאינו מפיג טעם ג"כ אינו מוסך טעם ואינו בולעת י"ל ראי' להיפוך דהא בכבוש מעל"ע במלה אסור באמת עיי' בה"י והבאתיו בחיבורי לאו"ה סי' תס"א ס"ק ט' :

ז' **עוד** טען הפלתי על שו"ת חו"י דאוסר כבוש הנה לפרש"י הספק בגמ' הוא בכבד שנמלח אבל א"כ בכבד שלא נמלח י"ל אף בכבד נאסרת וכ"כ בסמ"ק א"כ כבד שלא נמלח וכבוש י"ל דנמי אסור, וכ' ע"ז הפלתי אמת כי בסמ"ק כ"כ אבל תוס' ורשב"א (וכן רא"ש ור"ן) שהקשו לפרש"י מה קאמר למיסר חברתה נמי תנן דאוסרת דלמא מיירי בלא מליחה, וקשה איך קתני אינו נאסרת וצ"ל למיסר נפשה אדרבה קודם שנמלחה דמה רב ויותר טרודה למפלט דם ולא בלעה וכ"כ המרש"א להדי' :

ע"כ נ"ל דשיטת הסמ"ק נכונה דהכל קשה מנ"ל לתוס' להקשות דלמא להיפוך בלא נמלח הדם נאסר בנתבשלה לבדה משום דאיכא רוב דם בולעות, אלא לפי פירושם מוכח הכי בלא נמלח מפני שטרודה יותר שרי' דאל"כ מה ס"ד דר' ספרא למיסר נפשה משו"ה לא מבעיא לי' ממתני' הכבד אוסרת ואינו נאסרת דלמא המשנה לאחר מליחה דליכא כל כך דם משו"ה היא אינו נאסרת אבל בעיא דאביי קאי קודם מליחה י"ל כיון דאיכא ריבוי דם לא מהני איידי דטרידא למפלט אע"כ דס"ל למיסר נפשה אפי' קודם מליחה אינו נאסרת משום דאז טרידי למפלט דם הרבה ולא בלעה וכמ"ש הפלתי והמרש"א א"כ שפיר הקשה תוס' א"כ דלמא הוא דתנן אוסר מיירי בלא נמלחה ואינו נאסרת א"ש דאיידי דטרידא למפלט לא בלע אמנם שם א"ש לתוס' דס"ל לאסור חברתה מבעי לאביי דוקא לאחר מליחה ושפיר הקשו תוס' דלמא מיירי מתני' דאוסרת קודם מליחה אבל לרש"י דהאבעיא בין קודם מליחה ובין לאחר מליחה למיסר חברתה וי"ל דלא כמ"ש הר"ן משום דאין חילוק בין קודם מליחה ובין לאחר מליחה דמליחה אינו מעלה ומוריד בכבדא אלא לרש"י ז"ל דלגבי נפשאי יש חילוק דלאחר מליחה הוא דשרי אבל קודם מליחה כיון דאיכא ריבוי דם י"ל גם לגבי נפשאי אסור וא"כ י"ל הא דאמר לגבי' דנפשאי לא מבעיא לי' ה"ד לאחר מליחה וה"ק הנה זה ודאי מוכח ממתני' דתנן הכבד אינו נאסר ולכה"פ מוכח דלאחר מליחה היא אינו נאסרת ולא אמר כי קא מבעי לי' קודם מליחה ולגבי' נפשה משום דרוצה למבעיא בין קודם מליחה בין לאחר מליחה ולמיסר נפשה לא מצי למבעיא בכל אנפין דהא לאחר מליחה מותר ועוד אין כ"מ כל כך למבעיא קודם מליחה כיון דדרך למלוח בשר וכבדא מה אתון בי' השאלה על המנהג ולכך מבעיא לי' דוקא למיסר חברתה ואפי' לאחר מליחה דהספק לפרש"י אי דם כבדא לגמרי שרי אפי' קודם מליחה דדם כבד אפשר דשרי אפי' פירש אבל לגבי' נפשי' לו יהי' קודם מליחה הוה מצי למבעיא דשפיר אי"ל דבולעות ולא אמרי' כתוס' ורשב"א ומלינן למבעי' ספק זה שמא דם כבד לגמרי שרי אפי' לאחר שפירש מ"מ א"ש דמה לגבי' נפשי' לא מבעיא משום דרוצה למבעי הדין אפי' לאחר מליחה אי אוסרת חברתה ולאחר מליחה לגבי נפשי' פשיטא דשרי :

ובזה א"ש מה שהקשה הפר"ח סק"א דמרש"י מוכח בהדי' דבעי כבדא מה אתון בי' הוא דפשיטא לי' דהמלח אינו מוציא כל דם הכבד ריבוי אלא דמספקא לי' כיון דשרי רחמנא כבדא אף דמו אפי' פירוש נמי שרי א"ד לאחר שפי' דם הוא ואסור וזו שיטת הר"ן, אלא שאני תמה עליו למה יחסו לעצמו ולא לרש"י ולפי הנ"ל א"ש דלרש"י י"ל דלגבה דנפשה יש חילוק דאחר מליחה הוא דשרי אבל קודם מליחה אסור ולא אמרי' קודם מליחה נמי איידי דטרידא למפלט לא בלע דרש"י י"ל דלא ס"ל כתוס' אבל הר"ן לדנפשי' ס"ד דמליחה בכבד לא מעלה ולא מוריד א"כ כבדא באנפי' נפשי' אפי' קודם מליחה מותר :

ח' **ועוד** י"ל מתוס' אינו מוכרח כמרש"א דהנה תוס' הקשה מה קאמר למיסר חברתה נמי לא תבעיא לך דתנן הכבד אוסרת ואינו נאסרת דלמא המשנה מיירי קודם מליחה והקשה המרש"א דא"כ אימא סיפא אמאי לגבי' נפשה אינו נאסרת ותי' המרש"א דמחמת ריבוי דם אפי' קודם מליחה אינו נאסרת ואינו מוכרח כתי' המרש"א דהרשב"א כ' על קו' התוס' אי קודם מליחה פשיטא דאוסרת אבל תוס' י"ל דקמ"ל משום סיפא דהיא אינו נאסרת אפי' קודם מליחה אע"ג די"ל כסמ"ק בלא מליחה אסורה ג"כ באפי' נפשי' משום ריבוי דם מכל מקום מנ"ל לאביי למפשט דהא יש לדחות באפי' נפשי' בלא מליחה משום טרודה למפלט כמ"ש המרש"א מ"מ לא קשה כמ"ש הרשב"א דהוה פשיטא דאוסרות קודם מליחה דלא קמ"ל משום סיפא וסיפא ודאי טובא קמ"ל דשרי באפי' נפשי' אפי' בלא מליחה דהא הסברא חילונה אפשר דאסורה באפי' נפשי' מליחה כסמ"ק אלא מנ"ל לאביי למפשט דלמא דלא כסמ"ק באפי' נפשי' מותרת והוא גופי' קמ"ל, ותי' תוס' דשפיר פשיט לי' דס"ל סתמא מיירי המשנה לאחר מליחה כדרך בשר שמבשלין קודם מליחה תו י"ל דתוס' מודה לסמ"ק הא באנפי' נפשי' אסורי' קודם מליחה דהא בס"ד דלא ס"ל תוס' כן אין ראי' דיל דקו' התוס' רק מנ"ל למפשט :

ט' **ועוד** הנה על תי' התוס' יפה הקשה ודוחה ביש"ש א"כ קו' התוס' במקומו עומד ובחדו' רשב"א תי' אקו' התוס' אי בלא נמלחה פשיטא זה דוחה הר"ן דה"א דהוה כמו חליטה או דקמ"ל משום סיפא ובתה"ב תי' דאה"נ מצי לתרץ כן אלא דקמ"ל דאפי' שמנונית אינו בולע הוא דוחק הא אביי בא כאן לפרש דבריו הראשונים מה דהוה מבעיא לי' ולא ה"ל לנחות כאן לאשמעינן רבותא זה בדרך אגב כיון דאינו מלתא דפשיטא כ"כ אדרבה הר"ן הקשה הא חזינן דבולע מאוד שמניות אלא מיחוורתא כסמ"ק ומתורץ קו' התוס' שפיר דלמא מיירי המשנה בלא נמלחה ז"א לסמ"ק וקו' מהרש"א לאמת אימא סיפא קודם מליחה אמאי היא אינו נאסרת ולא אמרי' כתי' המרש"א קודם מליחה לא אמרי' איידי דטרידא למפלט לא בלע :

ודע דכ"כ הרא"ש וש"ד והמרדכי דאיבעיא קאי לאחר מליחה והב"ח דילא לרא"ש הכי מפרשי' למה דאתמר דבעי קריעה שתי וערב ואתכה לתחת אגלי דהיינו לבשלו אח"כ דאי לאכלו לדי ל"ל חתיכה וכמ"ש תוס' ורא"ש ולא מפרש לאחר מליחה א"ו לאחר מליחה ס"ל לרש"י הוא ספיקו דאביי ולא איפשט ממילא לאחר מליחה לא מהני ש"ו ודוחק וז"א מדלא כ' רש"י רק לצלי ולא הוזכר ברוצה לבשלו כמ"ש התוס' ע"כ ברוצה לאכלו צלי מיירי כדעת בה"ג וכ"כ רשב"א בחדו' ובתה"ב והר"ן שכן דעת רש"י א"כ לא מצי רש"י לפרש במליחה ולבשלו אח"כ דלא מיירי רש"י לבשלו אח"כ אפי' לצלי לחוד צריך קריעה ש"ו ופר"ח תמה על הרא"ש דהאיך אפשר לומר לרש"י דמבעיא לאחר מליחה הא רש"י כ' אבל משום דמא מאי דלמא לא אסרה תורה כלל דם כבד א"כ גם קודם מליחה האיבעיא :

ונ"ל דילא לפוסקים מרש"י מתחלת הסוגי' דבעי כבדא מה אתון בי' וכ' רש"י מה אתם נוהגין בו מותר לבשל בקדירה או אסור מפני שפולט דם ואי מיירי לפני מליחה והספק אי דם שפי' מותר דדם כבד לגמרי מותר הל"ל או אסור לאחר שפירש ועוד למה צריך רש"י לומר מפני שפולט דם פשיטא דקודם מליחה פולט דם אפי' שאר בשר מכ"ש כבדא א"ו משום דרש"י ס"ל דזולת זה דספיקו אי לגמרי מותר ואז אפי' קודם מליחה מותר הספק נמי לאחר מליחה דאת"ל שדם אסור לאחר שפירוש אוסר אפי' לאחר מליחה דגם לאחר מליחה עדיין פולט דם וממילא אפי' בשלה בקדירה באנפי' נפשי' דזה מיירי אביי בס"ד בבשלה באנפי' נפשי' אין להתיר רק אחר מליחה כדעת הסמ"ק הלכך פרש"י שם דמיירי לאחר מליחה דשמא פולט דם וע"ז קאמר דלא מבעי לי' אבל מני' הא בלא מליחה ובשלה בקדירה ספיקי הוא ולא איפשטי' ואסור ולאסור אחרים ספיקי בין קודם ובין לאחר מליחה משום דלא שייך איידי דטרידא למפלט :

והנה הפר"ח כ' בשם נ"ל סי' קכ"א דאסור לבשל אחר צלי כבד ששהה ג' ימים בלא שרי' וגם אוסר כבד כבוש מעל"ע וכ"כ מנ"י כלל כ"ד סק"ב והפלתי מתיר שניהם ועל ששהה ג"י בלא שרי' אינו חולק הפר"ח אולם אני העלתי בסי' תס"ח דגם שאר בשר ששהה ג"י בלא מליחה מותר לבשלו אחר צלי וכ"פ במנ"י ופרמ"ג סי' ס"ט סקל"ב והפלתי לא כ' בפלפולו שום היתר ע"ז · ומ"ש הפר"ח להתיר כבד כבוש וטעמי' דאף שליקה העיקר להתיר כ"ש דכבוש דגרע מסתם מבושל אף לדדהו דאסרו אין לך בו אלא חידושו והבו דלא לוסיף עלי', ול"נ איפכא כיון דכבוש לא אתמר בפי' דשרי א"כ י"ל מי ידע טבע הכבוש דפרמ"ג כ' בש"ד סק"ט דאנו שאוסרין חלוט דאפשר אף לצלי אסור דאין אנו בקיאין ושמא פי' ונבלע ואין יוציא ע"י צלי ע"כ הרי משום חשש שלא הי' רותח כשיעור חליטה חיישינן דאינו טריד למפלט הרבה ובולע ואמרינן הכי כנגד חלוט דמפורש התירא בש"ס מכ"ש די"ל כן בכבוש דלא מפורש התירא בש"ס ולומר דדוקא ע"י בישול ושלוק פולט הכבד דם הרבה ואינו בולע משום איידי דטרידא למפלט אבל כבוש אין לו כח להפליט מכבד דם מרובה בפעם אחת א"כ פולט ובולע ובפתחי תשו' סק"ד הביא תשו' אוסרין כבוש כבד ותשו' מתירין ואין אלו התשובות אתי לעיין עליהם ולענ"ד מקום הניחו לי :

סימן תצ"א.

א) אם מנקבה הרבה פעמים בסכין הוי כקריעת ש"ו אפי' לכתחלה

לכתחלה ואפי' ברוצה לבשלו אח"כ ובעוף אע"ג דניטל המרה יש לנקבה בסכין להחמיר והב"י ורמ"א וש"ך וט"ז לא הי' להם ס' העיטור לכך כ' פירושים אחרים בעיטור (ב) נב"י מקשה דברי רמ"א אהדדי מכאן בסעי' א' לסע"ג וישבתיו מאו"ה בסע"ג בצולה לאכלו צלי מסתמא שצלאו צלי גמור א"כ אין חשש לדם הסמפונות משא"כ בצולה כדי לאכלו מבושל (ג) וקשה ארמ"א בסע"ג שפ' דל"ב קריעה ש"ו שאין דעת הפוסקים רובם ותימא שלא הזכיר רמ"א בעוף בניטל המרה דצריך חתוכי לתחת:

בהג"ה ואם מנקבה הרבה פעמים בסכין הוה כקריעה ש"ו הטור כ"כ בשם העיטור והפוסקים לא הי' להם ס' העיטור על כן מפרשים דבריו בדרכים אחרים וליתניהו. ואעתיק לשון העיטור ואלו דבריו מה דאי' בגמ' קרעוה ש"ו ואתוכי' לתחת ומדקאמר אתוכי לתחת לצלי קאמר ואפי"ה אצרכי' קריעה ומסתמא לאומרא דהא באפי' נפשי' לכ"ע שרי והכין כ' בה"ג האי מאן דמטוי בעי לאתוכי וכל המנהג בצרפת לנקבו בסכין ומנהגינו אלא בשפוד וכבד העוף בלא שום חיתוך אלא ע"ג הגחלים ויפה הוא לנקבו בסכין לאומרא לעשות סיג לתורה עכ"ל. הרי מבואר דלא כב"י שכ' דהעיטור ס"ל דלא כ' דבעי קריעה לצלי, והשפוד שכ' לא לענין צריך להוצאות דמו מיירי, ומה דשרי בעוף ע"ג גחלים נ"ל כמ"ש הט"ז סק"ב בעוף מהני כיון שניטל המרה ומ"מ לאומרא צריך נקיבת סכין ומ"ש בט"ז בצולה. ע"מ לבשלו לא מהני נקיבת סכין ז"א דהא העיטור מיירי גם בצולה ע"מ לבשלו מדכ' דהא באפי נפשי' לכ"ע שרי ובאפי נפשי' בבישול מיירי אלא בין באכלו צלי ובין אוכלו מבושל אחר צלי קריעה ש"ו אינו אלא לאומרא הלכך הקילו בנקיבת השפוד אלא דיש להחמיר בנקיבת הסכין וכן מ"ש בת"ח לחלק בין רוצה לבשלו אחר צלי לא מהני נקיבת סכין הרבה פעמים אלא בדיע' משום בצלי לבד הביא הטור דמהני נקיבת נקבים דקים וז"א דהא הטור כ' מנקבה נקבים דקין בשם העיטור והעיטור משוי שניהם יחד ברוצה לאוכלו צלי או ברוצה לאוכלו מבושל וכ"כ המעתיק לשון הטור מתחלה מביא שיטת הר"י מה דאתמר בגמ' דבעי קריעה ש"ו מיירי בצלאו ואח"כ מבשלו ואח"כ שדעת בה"ג אפי' בצלי לבדו בעי קריעה ש"ו וע"ז הביא להעיטור דמהני נקיבת נקבים דקים והעיטור משוי בין אוכלו צלי או אוכלו מבושל מהני נקיבת נקבים דקים:

בהג"ה ומ"מ אם לא עשה כן נוטל הסמפונות וכו' בנב"ת סי' נ' הקשה על הרמ"א דלדעת התוס' דף קי"א לצלי א"צ שום חתיכה כלל וצ"ל דמה שנשאר בתוכו נתקשה בו רק ברוצה לבשלו אח"כ יוצא הדם בקדירה ואוסר א"כ לתוס' מה מהני נוטל סמפונות אח"כ אלא ע"כ מדכ' הרמ"א דמהני נוטל הסימפונות הוא כדעת בה"ג שהביאו תוס' דלצלי בעי קריעה ש"ו משום דם הסימפונות ורמ"א הא פסק לקמן סעי' ג' לצלי ל"ב קריעה ש"ו. ונב"י תי' לו דברי הרמ"א כך כ"ל קו' נב"י בתוס' ביאור:

אמנם היה הנב"י שאין אתו ס' או"ה ויען שיש לי ס' או"ה בסי' ט"ז סי"ג כ' האו"ה וז"ל ודוקא כשרוצה לבשלו אח"כ אבל לאוכלו צלי הטיב ר"י שאפי' כבד בהמה א"צ קריעה כי האור שואב כל הדם וגם לא חיישינן שמא חוזר ונבלע דם הסימפונות בכבד דככ"פ ואפי' בלא נקיבת שפוד אלא ע"ג אסכלה נהוג עלמא היתר לכתחלה עכ"ל הרי מבואר דשיטת הר"י שהוא שיטת התוס' דלא נתקשה הדם בצלי אלא ע"י בישול אח"כ מתעורר ונתהפך ועולה בקדירה אלא צלי מוציא כל הדם אלא דקשה אמאי אסור לבשלו אח"כ הא כל הדם יצא ע"י צלי:

ונראה דבסי' י' כ' האו"ה דבר זה שכתבתי שאסור לבשלו אחר הצלי וצריך לקרעו היינו משום דחזא דמא שפי' נשאר הכבד ונכנס בסמפון ע"כ א"כ א"ש דלמה במבשל אחר הצלי צריך קריעה משום דם הכבד נכנס בסימפונות אח"כ צריך להבין אמאי בצלי כ' דא"צ קריעה דהא איכא דם הכבד הנכנס בסימפון או משום דם הסימפון עצמו וצ"ל דם הסימפון עצמו כדם הכבד עצמו שלא פירש מ"מ דם הנכנס בסימפון אמאי לא אוסר בצלי לבדו. ולמדתי תי' על זה מהג"ה או"ה שכ' שם על או"ה שהוא לא ס"ל כהג"ע שמצריך מיהו נקיבת שפוד ואפי' לצלי גמור עכ"ל. ולפי"ז א"ש דהא דאוסר הר"י שהוא תוספת בצולה ואח"כ מבשלו ה"ט משום כיון דרוצה לבשלו אח"כ לאכול לא יצלנו צלי גמור ראוי לאכלו משו"ה יש לחוש שיהי' נשאר דם הכבד בסמפון וצ"ל בככ"פ כיון שלא נצלה כ"צ וא"כ א"ש מ"ש רמ"א אם נוטל הסימפונות מותר אבל בסעי' ג' פ' לצלי א"צ קריעה היינו ברוצה לאכלו צלי א"כ מסתמא צלאו צלי גמור אמרי' ככ"פ ולא נשאר דם בסימפונות:

אמנם תמי' טובא על המנהג שפ' ברמ"א סעי' ג' בצלי א"צ קריעה ש"ו מאחר שדעת בה"ג שכל דבריו דברי קבלה מצריך קריעה ש"נ גם בצלי ובתוס' ורא"ש נראה שמביאין לדברי בה"ג וכן דעת הג"א בשם א"ז בשם ר"י בעל תוס' שחוששין לבה"ג והב"ח שלא כ"כ בהג"א לא הי' לו ס' א"ז וכן דעת רש"י ורז"ה ומלחמות והעיטור והר"ן וגם רשב"א בחדו' ובתה"ב כ' לחוש לבה"ג וכ"כ ביש"ש והמרדכי לא הביא רק דברי בה"ג כ' דס"ל דגם תוס' מודה לבסוף לדעת בה"ג:

עכ"פ א"ש הרמ"א אע"ג דפסק כתוס' מ"מ גם לתוס' אין האיסור אלא משום בשעת צלי נכנס הדם בסמפונות כמ"ש האו"ה הנ"ל והאו"ה שפי' כן לשיטת התוס' משום דמא הנכנס בסמפון ולא פי' משום דם דכולי כבד שלא פי' בצלי ויצא אח"כ בבישול וכן פי' באמת המהרש"א לתוס' דהא המהרש"א הקשה ע"ז דהא בגמ' אי' דחזא דהוה הסימפון מלא דם ודוחק לאו"ה לומר דנקיט הכי משום דהכי הוה עובדא ומה שהקשה תוס' אי משום דם הסימפונות מה קמ"ל טחול שרי הא טחול ל"ל סימפונות קו' התוס' א"ש אם ר"ל דצריך קריעה משום דם שיש מעולם בסמפונות ושפיר קשה הא בטחול ליכא סימפונות אבל לאו"ה באמת אסור משום דם הכבד עצמו דנכנס לתוך הסימפון אלא דס"ד בכבד גופי' נשאר הדם וא"כ גם טחול אסור קמ"ל דוקא כבד כיון שיש לו סמפונות לא יוכל לצאת לגמרי דסימפונות מעכבין הדם ובולעין א"כ טחול דליכא סימפונות שרי:

סימן תצ"ב.

א) נמלח הכבד ושהה שיעור מליחה בלא הדחה ראשונה אסורה (ב) בחליטה אסור אפי' בדיעבד ת"ח ש"ך דלא כפר"ח.

בפרמ"ג בש"ך ס"ק י"ד ממ"ש או"ה כלל ט"ז דאם לא הודח הכבד בראשונה שרי דלא גרע מאחר בשר דאו' יש לפשוט הספק של המנ"י כלל כ"ד אות כ' דאם לא הודח הכבד ונמלח ושהה שיעור מליחה דאסור דהא יליף בק"ו מאחר בשר דאו' משמע דדין שאר בשר יש לה דבלא הודח בראשונה (ושהה שיעור מליחה אסור כדאי' לקמן סי' ע"ו ס"ב בהג"ה) דאל"כ אמאי לא כ' הטעם דפולטות ואינו בולעות בבישול מכ"ש במליחה כמ"ש המנ"י דהוה כמי טעם לנמלח בלא הדחה א' דשרי עכ"ל בקצת תוס' ביאור להבין דבריו, ול"נ מהא אין ראי' וכי כי רוכלי לחשב וליזול אע"ג דטעם זה עדיף וא"י"ל למילף מאחר בשר דאו' בק"ו דלטעם זה עדיף כבד משא"כ בשר דאילו בשאר לא שייך דפולט ואינו בולע יש לומר טעם זה לאחר פולטות ואינו בולעות לא מהני אלא כנגד דם פליטה דידי' אבל לגבי דם בעין שעליו ה"א דתחלה בולע קודם שהתחיל לפלוט א"כ צריך הדחה ראשונה לצלי לכך צריך לומר נמי דלא גרע מאחר בשר שהדם אסור מה"ת מכ"ש דם כבד דרבנן אבל לאמת גם בלא הודח ושהה שיעור מליחה אע"ג בשאר בשר אסור לקמן סי' ע"ו דלגבי דם כבד דרבנן וגם פולטות ואינו בולעות מתרי טעמא די"ל דשרי בצלי:

ול"נ למ"ש הפמ"ג בש"ך סק"ט בחלוט אפשר אף בצלי אסור דשמא פי' ונבלע עי"ש וכ"ל משום כיון דאין אנו בקיאין בחליטה שמא אינו רותח כ"כ ועדיין פולט מ"מ אינו פולט בשפע א"כ ממילא בולע ולא שייך איידי דטרידי למפלט כן י"ל נמי ע"י מליחה אינו מפליט בשפע ובולע וכששהה שיעור מליחה מתקשה בו כמו שאר בשר ברמ"א הנ"ל סי' ע"ו ובש"ך שם סק"ט. דע מ"ש ראי' מחליטה לדידן דגם במליחה פולט מעט א"כ בולע וכ"כ בסי' נ' בכבוש אפי' דהתם בחלוטה אינו מדינא ופר"ח סק"י פסק התם בש"כ כמחבר בחליטה מותר בדיע' אין בכך סתירה כי בלא ראי' י"ל כן מסברא דלא שייך לומר איידי דטרידי למפלט לא בלעי בכבוש ובמליח דלא פולט בשפע ואכן לא אשכחן סברא זו דפולטות ולא בלעות אלא בבישול, והש"ך בשם ת"ח אוסר בחליטה אפי' בבישול ופ' כן בח"ד:

סימן תצ"ג.

א) הפמ"ג חולק אפר"ח שפ' דם הכבד מה"ת אסור, אלא מדרבנן וספק כבוש בכבד מותר וכ' דליתא ועיקר כפר"ח וס' כבוש אסור (ב) סתירה אטור. וש"ע שפ' בכבד בדיעבד כר"ת דשרי בנמלחה הכבד כשאר בשר והש"ך והט"ז הביאו למהרא"י דאם הורה המורה כר"ת דלא מהדרינן עובדא וקשה ע"ז מתוס' ורא"ש דף צ"ג וטוש"ע לעיל סי' ס"ה ס"א וכן קשה בזה על הטור מאביו הרא"ש וכתבתי תי' על זה וגם על הטור אמנם אח"כ דחיתי התי' על הטור וא"כ דין זה לפסוק כר"ת בכבד צע"ג.

הנה מאו"ה הנ"ל שהבאתי בסי' תצ"ב שכ' דלא גרע כבד מאחר בשר דאו' והביאו הל"מ והש"ך מוכח דס"ל דם כבד דרבנן וכ' הפרמ"ג לעיל בש"ך סקי"ד שכ"כ עוד או"ה בב' מקומות וכ"ד רש"ל בתשו' והפמ"ג כ' עוד ראי' לזה ועוד דעיקר כר"ת דאי הורה לא מהדרינן עובדא להתיר ע"י מליחה וע"כ אבעיא קודם מליחה וע"כ דם הכבד דרבנן והפר"ח באות א' לידד לומר דלא כר"ת משו"ה דאה זה מהלכה (ר"ל בס"ק ז' כ' הפר"ח דם כבד דאו' כתוס' ורשב"א ור"ן היינו משום דלא פסק כר"ת) משא"כ לדידן, לכך מסיק בכבד אם ספק אם שהה מעל"ע מותר עי"ש:

ול"נ דהאמת עם הפר"ח ולא כאו"ה ות"ח והש"ך שנמשכו אחריו דמבואר מפרמ"ג שהבין דשיטת ר"ת דמתיר כבד במליחה אלא אי האבעיא אזלי אי שרי אפי' בלא מליחה הוא משום מ"ש תוס' אח"כ דם כבד אינו אלא מדרבנן וכ"כ שהבין ביש"ש ועוד הבין הפרמ"ג דמה דמתיר כבד במליחה הוא ג"כ משום דם כבד רק מדרבנן ולכך כ' אנן דקיי"ל כר"ת לעיקר דשרי כבד במליחה ש"מ לדידן דם כבד דרבנן וכל זה ליתא דזה לא תלי' באידך אלא מ"ש תוס' ונראה לי דם כבד דרבנן הוא מלתא באפי' נפשי' ולא תלי' בשיטת ר"ת והא ראי' דרשב"א ור"ן ומרדכי וא"ז וריטב"א הביא כך שיטת ר"ת במליחה פשיטא דשרי אלא דמספקי לי' אי בלא מליחה נמי שרי והפוסקים הנ"ל ס"ל דם כבד מה"ת אלמא ואפי' אי מה"ת אסור אפי"ה במליחה לר"ת

שרי

שרי והא"ז כ' שם עוד די"ל דרש"י אינו חולק אר"ת וברש"י אי' בפי' דהספק אי אסרי' תורה אלא דמ"ש תוס' אח"כ וצ"ל דדם כבד מדרבנן זה מלתא באפי' נפשי' א"כ אע"ג דאנן קיי"ל העיקר כר"ת דקודם מליחה מותר זה י"ל דקיי"ל העיקר כר"ת מ"מ י"ל דהוה ספק דאורייתא כיון דאבעיא לא אפשטי' ולא עוד הלא זה ג"כ דוחהו הרשב"א והר"ן דאיך אפשר לומר דהאבעיא דהוה ס' דאו' הא אמר לקמן גבי כבדא עלוי בשרא דם דאו' א"כ אי"ל דהוה מעיקרא מספקי לי' מה שאח"כ אומר בפשיטות שדם כבד אסור מה"ת :

ועל מה דרצה תוס' לומר ונראה לי דדם כבד מדרבנן מדלא חשיב בכריתות דף כ"ב כבד בדם אברים כמו דחשיב לב וכליות הניח תוס' בקשי' בד"ה דם דאורייתא וביש"ש מתרץ שם לראי' הנ"ל וכ' ר"ת מה דלא חשיב נמי כבד כמו טחול וכליות ומזה נמי מ"ש הפרמ"ג בשם תשו' רש"ל שהוא מדרבנן מוכח ביש"ש דס"ל שהוא מה"ת והפר"ח ג"כ כשמביא שיטת ר"ת כ"כ במליחה פשיטא דהוי כשאר בשר אלא דמספקי אם אוסר אפי' בלא מליחה אי דמו אסור או לא וכפרש"י ורש"י פי' דהספק אם הוא מה"ת מעתה הכי הוא כמ"ש לשיטת ר"ת אינו מוכרח דדם כבד דרבנן אלא דספיקא הוא אי אסור מה"ת או לא :

אמנם דברי ר"ן צ"ע שכ' שאין לומר דמספקי לי' אי בעי מליחה כלל והוא שיטת ר"ת והקשה עליו הר"ן א"כ מה פשיט מדקריבו קפי' בקופי' דלמא מלח לי' א"ו דפשיט דם כבד אסור כדאמרי' לקמן דם דאו' ואח"כ כ' הר"ן גופי' דס"ל מליחה אינו מעלה ולא מוריד ומספקי לי' אי אסור הדם כלל וצ"ב דהאיך מפרש הר"ן לשיטתי' מהא דלקמן דפשיט לי' דם דאורייתא :

וי"ל למעיין בר"ן דלק"מ בשלמא לדידי י"ל בס"ד לא אסיק דדם כבד אסור מה"ת ושפיר מספקי לי' והדר איפשטי' אבל לשיטת ר"ת דיש מעלה בכבד במליחה א"כ מה פשיט מקריבו קופי' בקניא דלמא מיירי בנמלחה א"ו דם כבד פשיט לן דאסור, ומה שכ' הר"ן כמו לקמן הוא רק לדוגמא בס"ד כבר אסיק דאסור כמו למסקנא אלא למסקנא פשיטא לי' ובס"ד מוכח עכ"פ דהוי"ל דהוה ספק אי דם אסור לר"ת כיון דמליחה לימא דמיירי בנמלחה אבל לר"ן לדנפשי' מליחה לא מעלה ולא מוריד שפיר י"ל בס"ד מספקי לי' אי דם אסור כלל אבל למסקנא פשיטא לי' דאסור מ"מ לשון הר"ן על ר"ת שפת יתר הוא מה שמביא הך דלקמן דדם אסור כיון דכל הקשי' דלוקמי' בנמלחה וק"ל :

ועיי' בפמ"ג בש"ך סק"ב כ' שגם דעת הלבוש שדם כבד אסור מה"ת וכ' לקמן אבאר שרוב הפוסקים דדם כבד דרבנן וז"א שדעת ראשונים תוס' ורשב"א ור"ן ורש"י וא"ז ומרדכי ויש"ש ופר"ח שהוא דאו' ותמי' ע"ז לפסוק כדעת או"ה שהוא יחיד בדבר דפסק כתוס' כנגד פוסקים הנ"ל כולם הכי דשיטת ר"ת נשאר בתוס' בקשי' והר"מ ג"כ כ' בפ"ו ממאכ"א דם כבד לוקה ובה"ג שם הגה שכך אי' הגי' בברייתא דם לב כבד כו' ה"ז בלא תעשה וא"כ בדין ס' כבוש על הפ"מ קשה דאין צורך לדעתי' לראיות להקל מאחר שהוא ז"ל כ' בש"ך סק"ט בודאי כבוש ג"כ דעת פר"ח וכר"ו דמתירין כבוש בודאי יש להקל בספק אלא למ"ש בסי' ת"ל דלא כפר"ח ופלתי צ"ע אם להתיר ספק כבוש כיון דדם כבד דאו' כמבואר ועיי' בדברי יוסף דף ד' סוף ע"א דס' כבוש הוה חזקה מסייע לאסור דהיינו חזקה דהשתא משום דחזקה מעיקרא דעדיף לא אמרינן אלא בספק אם נעשה שנוי אבל בדבר שתלוי בזמן והמעשה כבר נעשית חזקה דהשתא עדיף א"כ גם לדעת או"ה ס' כבוש אסור :

ונ"ל עוד דמ"ש האו"ה הובא ברמ"א לעיל סעי' א' דמנקב נקבים הוה כקריעה ש"ו וניטל המרה סגי וכן מ"ש בצלי אי"ל קריעה כלל והובא ברמ"א ס"ג הוא משום דאו"ה ס"ל דם כבד דרבנן ורמ"א בת"ח נמשך אחריו וזה הי' מנהג העולם שכ' בא"ז הובא בקילור בהג"א דמנקב נקבים בקיסם הוה כקריעת ש"ו אבל הא"ז מתמה על מנהג הזה וכ' דאין לשנות ממנהג. הלכה בשם ר' יהודה וכן הי' נוהג הר"י והיינו אפי' בעוף דבבהמה לא שכיח שילא כבד שלמה א"כ לא שייך מנהג העולם כידוע מש"ך ברש"י א' וריש סי' ק"ל א"ו דמיירי אפי' בעוף :

ודע דקשה לי טובא מ"ש הפרמ"ג בס"ק הנ"ל סקי"ד דהעיקר כר"ת וכ"כ בש"ך סקי"ד בלא פרישה ובש"ך סק"ט וע"ז ס"ק שהביאו דברי מהרא"י שהי' לו בקבלה דאם הורה המורה כר"ת מותר בדיעבד וטוש"ע פסקו בסעי' א' בדיעבד כר"ת וקשה הא בתוס' דף ל"ג וברא"ש שם דחוהו לר"ת דס"ל כבדא מהני מליחה כצלי' ממה דחוטין של דם צריך חתיכה ומליחה ובצלי לא בעי חתיכה מעתה הא הטוש"ע פסקו כן בסי' ס"ה ס"א א"כ נדחה שיטת ר"ת ואין לומר דכאן מקילין כר"ת במונח חתוכה לתחת הא בטור סי' ס"ו כ' גם שם בחוטי דם צריך להיות חתוכי' לתחת וכ"פ רמ"א שם בסי' ע"ה ס"א ובודאי שתמא הכי הוא צ"ע ובצלי אי"ל קריעה ש"מ דלא כר"ת כמ"ש הרא"ש שם :

וכן ראיתי בשם ס' תמים דעים סי' ע' דהשואל רוצה להדמות מליחה לצלי ואינו נבלע כלל מטעם דשריק והשיב טעם משרק שריק בצלי אינו אלא משום דכבכ"פ אבל כ"ז בצלי דכחו גדול ממליחה כמו שמצינו גבי חתיכה שנסרה בה הדם דלמליחה צריכין חתיכה ולא בצלי וכן כבד מהני צלי ולא מליחה ע"כ :

ואפשר לומר ולחלק בסי' ס"ה בנצרר הדם במקום א' לא דמי מליחה לצלי דמתקשה מאד הדם וכן בחוטי דם שיש הפסק חוטין ל"ד מליחה לצלי דצלי ודאי כחו גדול ממליחה אבל כבד אע"ג דמרובה בדמים מ"מ כיון דאין הדם כנוס למקום א' אינו נתקשה כל כך ויוצא ע"י מליחה כמו בצלי ומ"ש דאין לדמות מליחה לצלי ז"א כמ"ש ר"ת מנהג מדנתנו שיעור מליחה כשיעור צלי אלמא דמדמין מליחה לצלי, ולא נשאר הקושי' אלא על הטור שפסק כר"ת בדיעבד דלא כרא"ש אביו גם זה נ"ל ליישב דטור ס"ל דמ"ש הרא"ש כר"ת בתוס' דקי"ב במולח חתיכות ע"ג חתיכות שפלטו כל דמן אפי"ה שרי מטעם דדם משרק שריק וכ"כ הרא"ש דף קי"ג בבני מעים שמלחו עם בשר אין לאסור משום דדם משרק שריק הטור ס"ל דלאו משום סברות משרק שריק רק דלא בלע כלל כדעת השואל בתמים דעים הנ"ל אע"ג בתוס' ורא"ש בתחלה משמע הכי דלא בלע כלל לבסוף דהקשה מבשר שנמצא בו גומות ודאי בלע ואפי"ה אמרינן משרק שריק וכיון דבלע ואפי"ה שרי מטעם שריק ואע"ג דלא מצינן סברת שריק אלא בצלי הא כ' ר"ת דה"ה במליחה אמרי' הכי והנה ס"ל לטור דזהו דוקא לר"ת לשיטתי' דמה שמתכנס בגומא ובולע דלו יהי' שאינו דומה לדם שנצרר או לדם שבחוטין בסי' ס"ה דבעי דוקא צלי אלא שהוא דם פליטה שנכנס ויש מרובה בדמים במקום אחד הלכך ס"ל לר"ת דדומה לכבד דמרובה בדמים ומהני גם מליחה כמו דמהני צלי כן ה"נ מהני מליחה מוציא דם פליטה ממה שנאסף בגומא דמשרק שריק מעתה כיון דרא"ש כ' בב' מקומות סברת משרק שריק ור"ת מדמה סברת משרק שריק מליחה לצלי ע"כ דרא"ש כר"ת ס"ל בב' מקומות כהנ"ל וס"ל לטור דסמי מ"ש הרא"ש ב"פ גי"ה דלא כר"ת מב' מקומות בפכ"ה דמוכח דס"ל כר"ת :

אמנם אחר העיון ראיתי שתי' זה לטור ליתא דלתי' זה צ"ל דס"ל הרא"ש לר"ת דמה דאמרינן במליחה משרק שריק היינו דבלע אלא כבכ"פ כתמים דעים וכן דעת חדו' ר"ן דף קי"ג וז"א דהא הרא"ש סי' ל"ז כ' ראי' לר"ת כמו דאמרינן דף קי"א בצלי משרק שריק אפי' מאן דלי"ל כבכ"פ עי"ש הרי' דס"ל משרק שריק א"כ אין זה ענין ראי' לר"ת דמתיר כבד במליחה כמו בצלי דהתם יש לדחות שאין כח במליחה להפליט רוב דם דכבד כמו בצלי, אבל משרק שריק דהפי' דלא בלע דם כלל וצ"ל דכך טבע דם פליטה שאינו בולע רק משרק שריק י"ל אפי' מי שחולק אר"ת בכבד מצי סבר שריק אדרבה במליחה י"ל יותר דשריק הדם ולא נבלע מקו"א מצלי דרותח יותר ואפי"ה אמרי' משרק שריק וגם ברא"ש דף קי"א בכלי שמלח בו דאסור לאכול בו רותח כ' הרא"ש דשרי במנוקבת מטעם דמשרק שריק דמא במליחה מכלל דלא בלע כלל דאי בלע אמאי שרי דהא בכלי לא שייך לומר כבכ"פ וסברת שריק לא נמצא במליחה אלא דף קי"א בצלי אלמא דרא"ש ס"ל דלא בלע כלל והר"ן ורשב"א דאוסרין גם בכלי מנוקב לאכול בה רותח איהו לשיטתיהו ס"ל דשריק הסברא מטעם כבכ"פ ובחדו' ר"ן דף קי"ג הקשה רמב"ן אסברת ר"ת דס"ל במליחה משרק שריק מהך קדירה שמלח בה אסור לאכול בה רותח אלמא דלא אמרי' במליחה משרק שריק ותי' הר"ן דסר"ת דמשרק שריק משום כבכ"פ ובכלי לא שייך זה וא"כ הרא"ש דס"ל דמשרק שריק דאינו בולע כלל וה"ק רמב"ן לדוכתי' אמנם א"ש דא"כ כ' הרא"ש דלא אסור לאכול בה רותח אלא באינו מנוקבת אבל במנוקבת אמרינן משרק שריק ושרי משום דאינו בולע וא"כ ליתא לתי' שכתבתי לדעת הטור :

סימן תצ"ד.

א) אין מחזיקין דם בבני מעים מיהו לכתחלה צריכין מליחה הפרמ"ג הניח דברי הש"ך בקשיא ואני פרשתי להש"ך דכונתו מהפוסקים שהביא מוכח דלא כר"ן שכ' מעט דם איכא בב"מ וכתבתי שהפמ"ג כ' אם לא מלח בני מעים במזיד צ"ע-וח"ד אוסר משום מבטל איסור וכתבתי שמלשון הפוסקים משמע שאינו מעכב ושאר הוכחות לא כדבריהם ז"ל (ב) מ"ש הרמ"א ביש שומן על החלחולת ומלח בצד פנים ולא מצד חוץ טריפה ה"ה בשאר בני מעים אם נמלח בחוץ ויש ודאי שומן טריפה אפי' בדיע' אלא אפי' בליכא שומן צריך לכתחלה למולחן בצד חוץ שהי' השומן משום דא"א לנקרם היטב ואפי' יש ודאי שומן מהני מ"ש הרמ"א שאם לא נתבשלה עדיין יחזור וימלחנה מבחוץ וכן סגי לכתחלה מליחה מצד א' מבחוץ ואם נתבשלה כך דטריפה אם יש ס' רק נגד השומן והגידין שבה הכל מותר ולא אסור אותה חתיכה פרמ"ג ולא כאורח מישור ·

א' סי' ע"ה בש"ע ס"א אין מחזיקין דם בבני מעיים כו' בהג"ה מיהו לכתחלה

לכתחלה צריכין מליחה כו' כ' הש"ך מפורש בסה"ת ובאו"ה כלל ד' ד"ט (וכ"כ טעם זה בא"ז והגמ"י פ"ו אות ל' והובא ביש"ש סי' ל"ה ומנ"י כלל ט"ו ס"ק י"ט) שכ' אין טוב לצלות בקערה ולא לנתח בקדירה קודם מליחה לפי שא"א לנקר הבני מעיים שלא ישאר בהן מעט שומן ע"ש ומה"ט סגי אפי' לכתחלה במליחת צד"א לבד וכדלקמן סק"ז עכ"ל הש"ך סק"ה בקצת תוס' מלשון סה"ת, ופי' הפרמ"ג דלטעם הר"ן דמעט דם יש בהן בב"מ ואין מחזיקין להיסור דיעבד (וכ"כ בלבוש ס"ב הטעם דצריך לכתחלה מליחה משום מעט דם יש בהם והר"ן כ' זה לאפוקי מדעת האומר כרס אין בכלל ב"מ דהא במחט שנמצא בכרס אי' אם יש בו ק"ד אלמא דיש בו דם ע"ז כ' הר"ן דליתא דמעט יש בו אלא שאינו יוצא עי' בישול) א"כ לר"ן הי' ראוי לכתחלה למולחן לדקין גופי' מב' צדדין ע"כ פי' הפמ"ג לכוונת הש"ך אלא שהקשה מ"מ לא הבינותי דבאות ז' כ' דשומן א"צ ליטול מהדקין כיון שאין מוחזק כ"כ בדם א"כ ה"ה לטעם הר"ן א"ש דמעט דם יש בהן מש"ה סגי לכתחלה למלחן בצ"א עכ"ל:

ול"נ דכוונות הש"ך להר"ן דבבני מעיים גופי' איכא מעט דם אז שומן הרי הוא כשאר בשר ומוחזק בדם כשאר בשר אז הוא צריך לנקר השומן ולמלחו מב' צדדים כדאי' לקמן ס"ב לכתחלה אין למלוח בשר עם ב"מ ה"ה דאסור עם שומן שלהם וכ"מ במרדכי בשם ר' יואל שאוסר אפי' בדיעבד אם מלח ב"מ עם בשר ה"ה עם שומן שלו משום דשומן חשיב כשאר בשר שכ' וז"ל וה"כ אותם מעים שקורין גריסק"א אין מולחין אותן כיון דאין מחזיקין בו דם ובשומן השוכב יש בו דם עכ"ל משמע דאין למלחו עם השומן שבו ואנן חיישינן לכתחלה לדעה זו כמו דמשמע מהרמ"א ס"ב עם שאר בשר ובשומן אין אנו חוששין ס"ל לש"ך לדידן ניחא דס"ל בב"מ ליכא דם כלל גם בשומן אין מחזיקין דם כ"כ ולהכי לא צריך לנקר השומן ולמלחו בצד א' אבל להר"ן דיש בב"מ גופי' מעט דם י"ל הא שומן חשיב כשאר בשר ולא א"ש למה סגי למלוח השומן מצד א' אע"ג דהר"ן גופי' כ' בשם תוס' דטוב למלוח מצד השומן ולא כ' דצריך לנקר השומן, אבל הש"ך ס"ל מדלא כתבו הפוסקים כהר"ן דעכ"פ מעט דם יש בו ולכך צריך מליחה לכתחלה א"ו דלא ניחא להו דלטעם זה הוה שומן כשאר בשר וה"י צריך לנקר השומן שיהי' המליחה מב' צדדים ומעשים בכל יום דלא עבדי הכי אע"כ דלא כר"ן:

ובמ"ז סק"ב כ' הפרמ"ג בשם לבוש דנתן טעם דצריכין בו"מ מליחה לכתחלה דמעט דם יש בו והוא מהר"ן דבטל הוא ולכתחלה יש למלחו דאין מבטלין איסור לכתחלה ועיי' מנ"י כלל ט"ו אות י"ט ועיי' רש"י חולין דף קי"ג ד"ה אין לאסור אם לא נמלחו וכו' וצ"ע אם לא נמלחו במזיד עכ"ל וקשה הא במנ"י שהביא הפרמ"ג הוא דוחה ללבוש ולהר"ן דהם לשיטתיהו אזלי דכרס הוה בכלל ב"מ וכמו שהבאתי לעיל דברי הר"ן דזה תליא בזה אבל באמת כל אחרונים פסקו דכרס אינו בכלל ב"מ וצ"ל דס"ל לפרמ"ג מ"מ י"ל כר"ן דמעט דם יש בו מ"מ מאחר כל הראשונים כתבו דלא כלבוש אלא כסה"ת וסה"ת כ' רק אין טוב לנתח בקדירה קודם מליחה משמע אבל צלוי ליכא אפי' לא נמלח תחלה וברש"י ג"כ י"ל דמה"ט כ' לשון דיעבד משום דלכתחלה יש למלחם מטעם שכ' בסה"ת שא"א שלא ישאר בו מעט שומן ועוד לא מוכח מרש"י דצריך מליחה לב"מ לכתחלה אלא משום שסתמא לכתחלה מולח הב"מ עם השומן א"כ א"ש לשון דיעבד שאם אירע שלא מלח הבני מעיים דהיינו שליקט השומן מהם ולא א"ל ב"מ מליחה משום דאין מחזיקין דם בב"מ ושייך שפיר לשון דיעבד אי אתרמי הדקין שלא נמלחו וכגון שהסיר השומן מהם:

ובלא"ה כ' דלא כפרמ"ג דהא הר"ן כ' דאינו יוצא אותו מעט אפי' ע"י בישול א"כ למה צריך מליחה ואפי' לפרמ"ג שכ' שמא יצא בספק אם יש איסור לאו מבטל איסור לכתחלה חשיב כמ"ש התה"ד גבי קמח המותלע הובא בב"י לקמן סי' פ"ד ועוד הא בפרמ"ג בסי' ס"ט ס"ק כ"א בשומן אווז שהופשט ושהה ג"י בלא מליחה כ' בפרמ"ג דלא מקרי מבטל איסור לכתחלה אם מוסיף שומן עד ס' דעכשיו ליכא עדיין איסור דהוה דם איברים שלא פירש ואח"כ כשפירש יהי' בתערובת אלא שכ' כיון דמוסיף הרי מכוין להתיר א"כ כאן במבשל ב"מ בלא מליחה דאינו מוסיף וליכא כאן מכוין להתיר אלא מכוין לבשל:

בהג"ה ואם מלח האלחולת מצד פנים ולא מצד חוץ הוי כאלו לא נמלחה כלל ואם נתבשלה כך טריפה אם יש עלי' שומן מבחוץ וכ' הש"ך ס"ק ט' פירוש אם ידוע שהי' שם שומן כדי לאסור אבל אין לאסור מטעם שא"א לנקרה שלא ישאר בה שומן עכ"ל והקשה באורח מישור א"כ אמאי כ' או"ה וכ"כ הרמ"א דוקא אלחולות אפי' בשאר דקין אפי' בדיע' אסור · וצ"ל להמעיין באו"ה דלא ק"מ דאין הכי נמי אם יש שומן בשאר דקין ומלוח בצד פנים אפי' בדיע' אסור אלא בדקין מנקרין מן שומן לכך אע"ג דאפי"ה צריך לכתחלה למלוח באותו צד שהי' שומן אבל בדיע' כשר משא"כ באלחולת שם אין מנקרין מן השומן לכך כתבו שם שאם לא מלח בצד השומן טריפה אפי' בדיעבד ובמנ"י כלל ט"ו כ' בשם לבוש דה"ה לענין דיעבד הוה שאר בני מעיים לאלחולת וכן הבין בל"ח וכ' המנ"י וז"א דלא לחנם נקט הרשב"א דוקא אלחולת אלא לומר דמותר דיעבד בשאר מעיים ולמ"ש א"ש הלבוש ולא"מ כיש שומן על בני מעיים הוה בני מעיים עם אלחולות . ומ"ש או"ה דב"מ לכתחלה ימלוח בצד השומן היינו לאחר שהסיר השומן דא"א לנקר היטב ומה שמקשה האורח מישור על הש"ך הא מ"א פ' ואם לא נתבשלה עדיין יחזור וימלחנה מבחוץ ומותרת ועודאי יש שומן כמ"ש הש"ך וודאי לא מהני שיחזור וימלחנה ע"ז דזה כבר דחה בפרמ"ג דבת"ח כלל ט"ו דין י"ב מבואר דאפי' ביש שומן בודאי אפ"ה יחזור וימלחנו וכל קושית האו"מ בזה ר"ל הקושיא שכ' הש"ך ס"ק ז' דאפי' לכתחלה סגי מליחה בצד האיזן והקושיא בס"ק ח' דאם יש ס' נגד השומן והגידין בלא מליחה הכל מותר אפי' אותו מגריכה שלא נמלחה:

סימן תצ"ד ·

א) תוס' ורא"ש וסמ"ג וסמ"ק וסה"ת והמרדכי ואגודה והגמ"י והגש"ד וטוש"ע סי' ס"ט ס"ז כולם ס"ל במליחה אמרי דם משרק שריק ואינו בולע דם כלל וקשיא אדמ"א בסי' ס"ט פסק הכי ובסי' ע' ס"ו לא פסק כן אלא בזמן ד'לא פליט ציר בלע ולא אמרינן משרק שריק כרשב"א ור"ן (ב) ישוב קו' רשב"א על ר"ת (ג) בפ"מ בש"ך ס"ק י"ג רב א' הורה בחולחולת שנהפך השומן לפנים ומלאו בקמח בלי מליחה ומלגו במים רותחין ע"י עירוי והתיר הרב שיהפוך השומן לחוץ וימלח בצד השומן והפמ"ג כ' דלא יפה הורה מה שלא נטל השומן מעל הכרכשתא ואני כתבתי דיפה הורה מכמה טעמים (ד) אם מלח כרס והודח תוך שיעור מליחה והונח אצל בשר מלוחה אוסר הפמ"ג בהפ"מ ול"נ דזה פשיטא דשרי אלא אפי' הכרס הודח לאחר שיעור מליחה והונח אצל מליחה נמי יש להתיר הכרס ·

בפרמ"ג כש"ך סקי"ג כ' שמעתי שרב א' הורה שנהפך לעבר המעי' דהיינו השומן נהפך לפנים ומלאו בקמח בלי מליחה ונמלגו במים רותחין ע"י עירוי והתיר הרב שעירוי מבשל כדי קליפה והבני מעים הם במקום הקליפה ובדיע' מותר בלא מליחה וימלח לצד השומן אלא שזה לא יפה הורה דצריך ליטול השומן מן האלחולת דמטעם דמותר משום דשריק או טריד למפלט אינו בולע הבני מעיים כמ"ש הש"ך ס"ק י"ג ובמבושל לא שייך הכי טעמא ע"כ:

ולענ"ד יפה הורה דהנה ר"ת בתוס' דף קי"ב ס"ל דמשו"ה מותר למלוח בשר עם בשר שכבר פליט כל צירה וכ' הפוסקים בשמו אפי' אחר כמה ימים עיי' בתה"ב ושאר פוסקים מטעם דדם משרק שריק והביא ראי' מדף קי"א כמו בכלי מותר לכתחלה דשרא עלוי בשרא דאמרינן דמא משרק שריק ומוסיף הרא"ש אפי' מאן דלי"ל כבלעו כך פלטו כדפי' לעיל . והוא בתוס' דף קי"א ד"ה דמא משרק שריק כתבו כן דאפי' מאן דפליג בפסחים אסברת כבלעו כך פלטו לא פליג אסברת דמא משרק שריק הרי מבואר מתוס' ורא"ש דס' דם משרק שריק הוא לאו משום כבכ"פ אלא דאינו בולע כלל וכבר כתבתי בשו"ת תל"ג דמה דמדמי ר"ת מליחה לצלי לאו משום דר"ת לשיטתי' אזיל דס"ל דככבד מהני מליחה כמו בצלי אלא אפי' הרא"ש דחולק אר"ת כמבואר בסוגי' דכבדא ויותר בפי' ג"ה דף ל"ג התם להפליט דם צלי יש יותר כח ממליחה אבל מה דאמרי' דם משרק שריק ואינו בולע כלל בצלי רותח מכ"ש במליחה די"ל דאינו בולע כלל:

והנה זה דלא כהדו' ר"ן דף קי"ב שהקשה אר"ת דקאמר דם משרק שריק ואינו בולע קשה מדף קי"א ע"ב קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח ואי משרק שריק א"כ אינו בולע כלל וכ' אדו' הר"ן דס' ר"ת דשריק משום כבכ"פ וז"א למש"ל דטעמא דמשרק שריק משום דאינו בולע כלל מעתה יש ראי' להלכה דקיי"ל משרק שריק ואינו בולע כלל מרא"ש דף קי"א וטור בסי' ס"ט וסמ"ק שם ושאר פוסקים ובש"ע סעי' י"ז דהא דאי' בגמ' דקערה של בשר אסור לאכול בה רותח היינו באינו מנוקבת אבל במנוקבת מותר מטעם דדמא משרק שריק כמ"ש ג"כ בט"ז שם ס"ק מ"ב וש"ך ס"ק ס"ט ובסק"ע כ' רק בכלי חרס אסור משום דכ"א בלע טפי . ואין לומר בכלי אין בולע כל כך כמ"ש מהרא"י בהג"ה ש"ד מנ"ל להקל בכלי אדרבה כל הפוסקים ראשונים שם כ' טעמי' דמשרק שריק ולא ידענא אלא מכלי כשר ע"ג בשר וכ' ר"ת דה"ה במליחה בבשר ועיי' בר"ן סוף ע"ז גבי עירוי שכ' בשם פוסקים דבשר שוה בבליעה עם כלי והר"ן חולק ע"ז ועיי' בסי' תע"א בד"ה אלא א"כ מ"ש בזה והר"ן ורשב"א דאסרו התם בכלי מנוקבת איהו לשיטתיהו אזלי דחולקים אר"ת דלא ס"ל משרק שריק במליחת בשר ולפי"ז לע"נ אדמ"א סי' ע' ס"ו שפסק לאחר פליטת ציר ונמלח עם בשר שמלחו להוציא דם נאסר משום דליכא טעם איידי דטריד למפלט ציר לא בלע כיון דלא פליט ציר וזהו שיטת רשב"א ור"ן אבל אנן הא קיי"ל דם משרק שריק ולא בלע כלל דמשו"ה מותר הרותח שאכל בכלי מנוקבת וצ"ע:

ואע"ג דתוס' דף קי"ב כתבו תרוצים אחרים אמאי דשרי למלוח התיכה לא נפל מסברא דדם משרק שריק וכדמוכח מרא"י שכ' תוס' ורא"ש כהכ"ל ומראי' הכ"ל מסי' ס"ט סי"ג אלא דצריך תרוצים אלו משום בשר שיש בו גומות דבולע וא"י"ל דלא בלע משום דשריק הא הדם בגומא וכ"כ בסמ"ג וז"ל והדבר פשוט כשמולחין חתיכה אחרונה שכבר היתה שהתה ראשונה שיעור מליחה אעפ"כ מותרת לפי שדם משרק שריק ואפי' יש גומות בחתיכות שאינו יכול להיות נסרק מ"מ הואיל ושמו חתיכה שני' וכו' ומשמע כמ"ש דשני טעמים איתא ובליכא גומות גם מטעם דשריק ואינו בולע נמי שרי שהוא שיטת ר"ת:

וגם ס' התרומות כ' לדברי ר"ת ורא"יתו מדשרי למלות בשר ע"ג בשר רק משום גומות צריך לתירוץ אחר וכ"כ בהגמ"י פ"ו ממא"ס אות ע' מעשה

מעשה בכל יום שמולחין חתיכות הרבה ביחד וכו' וא"כ מותרת דדם משרק שריק רק משום שיש גומות בבשר לא אמרי' כר"ת דגומות מעכבות מלשרוק ומסייע לזה ספר המצות וספה"ת דלא חלקו אר"ת הסברת דשריק אלא ביש גומות וי"ל גם ר"ת גופי' ס"ל הכי ולא כ' טעמא דשריק אלא בליכא גומות בבשר והנה הא"ז והמרדכי ואגודה כולם כתבו דברי סמ"ג וספה"ת א"כ ש"מ בליכא גומות מודה לר"ת דמשרק שריק ובגומות מהכי הטעם דאיידי דטרידא למפלט לא בלע וליכא מחלוקות וכל הפוסקים הנ"ל ס"ל דשריק ולא בלע כלל ובש"ך סקי"ג כ"כ והביא להגמ"י וכ"כ בהג"ה ש"ד בשער ד' לאחר יום או יומים אסור למלוח עליו הכי נהוג וכ"כ רוב הגאונים ואפי' בדיעבד דהא עינינו רואות שמתיבשות החתיכות שמלחו לפני זמן מרובה וא"ת משרק שריק כיון דאיכא גומות לא שריק הרי דס"ל סברת שריק ולא בלע רק בגומות לא שייך שריק ולעיל מני' ד"ה אבל כ' ג"כ דברי הגמ"י הנ"ל ול"ע בש"ך כ' סוס"ק י"ג בשם רש"ל דדוקא דהיכי דפליט ציר אמרינן שפיר דשריק קשה הא היש"ש הביא בסי' ע"ד דברי הג"ה ש"ד ואינו חולק עליו ומדברי הג"ה ש"ד אם ליכא גומות מודה דאמרי' שריק אפי' לאחר זמן מרובה דמתיבשות ולא פליט ציר :

ומ"ש בס' התרומות והובא ג"כ ברא"ש סי' ל"ט אם מלח חתיכה על חתיכה שלא נמלחה מהני לכ"ע מליחה לאותו חתיכה שלא נמלחה משום איידי דיפלוט דם דידי' ולא אמר דלא בלע כלל דמשרק שריק י"ל דכ"מ בבשר שיש בו גומות דלא שייך משרק שריק מ"מ שרי מטעם איידי דיפלוט דם דידי' וגם דש"ד ס"ל כר"ת משרק שריק ואינו בולע כ' שם במ"ש דס"ל כתוס' ומרדכי והרא"ש וסמ"ג כשמולחין חתיכה אחרונה וכבר שהתה ראשונה שיעור מליחה ואעפי"כ מותר משום דמשרק שריק אלא אפי' יש גומות בחתיכות שאינו נסרק מ"מ פתוחה לפלוט ציר יום או יומים ובתוך הזמן הזה כל מה שבולעות פלטות עכ"ל והוא לשון סמ"ג א"כ נמי משמע הא בליכא גומות לא בלע כלל אלא בגומות בולע ופולטות וכ"כ עוד דס' ר"ת דלא בלע כלל דהא ר"ת יליף מליחה דאמרי' שריק מגלי בבשר ע"ג בשר ונשוי ר"ת מליחה לגלי ובגלי לא שייך לחלק בין פולט ציר או לא פולט ציר אמרי' משרק שריק כמ"ש בש"ך סי' ק"ג סקי"ד א"כ ה"ה במליחה נמי הכי הוא :

ב' והנה רשב"א ור"ן חולקים אר"ת על סברתו במליחה לא אמרי' דשריק אלא כל זמן שפולט דם או ציר אמרי' איידי דטריד למפלט לא בלע והכי כ' הרשב"א בתה"ב ור"ת ז"ל התיר אפי' לאחר כמה ימים משום דדם משרק שריק ולעולם אינו נבלע ואם נבלע כמו שנבלע נפלט ואינו מתעכב שם עכ"ל דהיינו כמ"ש דר"ת תרתי ס"ל דדם שריק ולא בלע ומ"ש ואם נבלע ר"ל כגון בגומות כמו שנבלע נפלט :

וכ' הרשב"א ואינו מיחוור בעיני דהא אי' רב ששת מלא גרמא ואקשי' תרי מ"ט לא דלמא פליט האי ובלע האי חד נמי דילמא פליט האי גיסא ובלע האי גיסא אלמא היכי דלא פליט בלע ואסור אלא משום דטריד למפלט אינו הולע נראה כוונתו דלמה לא אמר בקיצור תרי מ"ט לא דלמא בלע האי מהאי בחדא נמי א"ו דלא בלע א"ו דאז ה"א דלא בלע כלל כטעמי' דר"ת דמשרק שריק וז"א דודאי בלע אם ליכא ציר דטרידי למפלט והלכך לרב ששת דאוסר הי' חושש שמא אחת גומרה פליטתה קודם והאחרת עדיין פליט וזה שאמר דחושש דלמא פליט האי עדיין ובולע האי שכבר קדמה פליטתה י"ל דאי' דף קי"א רב דימי מנהרדעי אוסר לצלות כבדא עלוי בשרא א"כ איהו לא ס"ל גם בגלי דם משרק שריק ואינו בולע וגם לא ס"ל כבכ"פ וככ"פ איכא בפסחים דף ע"ד דלא ס"ל כבכ"פ א"כ לא הוה מצי להקשות ארב ששת שיסי' שרי מטעם משרק שריק דלמא לי"ל כבכ"פ או דלמא לא ס"ל לרב ששת משרק שריק הגם דג"כ הוה מקשי שפיר א"כ חד נמי מ"מ עדיפא מני' מקשי דהא איידי דטרידא לא בלע כ"ע ס"ל אפי' מאן דלא ס"ל משרק שריק ע"כ נקיט לדידך דרב ששת דאתה חושש שגמרה ראשונה פליטתה ותו ליכא טריד למפלט ובלעה א"כ בחד נמי :

ועוד כ' בתה"ב וגרסינן נמי התם אמר ר"כ אמר שמואל דגים ועופות שמלחן זה ע"ז אסורין מ"ט משום דדגים רפו קרמוהו ופלטי ועופות קמיטי קרמיהו ובתר דכייאו דגים כלומר לאחר שיכוחו דגים לפלוט כל דמן וכל צירן פלטי עופות דם ובלעי דגים מיניהו עכ"ל ור"ל מזה מוכח דלא כר"ת דאמר דלא בלע ומשרק שריק א"כ בקיצור הל"ל אבל דגים דרפו קרמיהו א"כ לא שייך דשריק בלע א"ו דהא דלא בלע בעלמא משום איידי דטרידא למפלט הלכך צריך להאריך בתר דכייאו דגים לפלוט וליכא טרידי משו"ה בלעי, י"ל לר"ת גם בדגים אע"ג דרפו קרמיהו אפי"ה אמרי דשרק דמסייע מה דטריע למפלט לכך אמר דז"א דחיישינן שמא כבר כייאו דגים מלפלוט, או י"ל דרשב"א הביא דעת האומר דמהני מליחה שנית לדגים ומסיק דלא מהני להו מליחה דכך משמע לשון אסורין דאי"ל תקנה וא"כ י"ל דאי הוה אמר משום דרפי קרמיהו לחוד ה"א אע"ג דבלע מ"מ מהני מליחה שנית משום איידי דיפלטו דגים דם דידהו יפלוט ג"כ דם שבלע ממקום אחר כמ"ש בתרומות במולח חתיכה עם חתיכה תפלה ובדפי קרמיהו י"ל כן אפי' נמלחה פעם א' קמ"ל דדגים פלטי לגמרי במליחה עד שכייאו מלפלט עוד א"כ ממילא לא מהני מליחה שנית :

והנה מ"ש דהפוסקים הנ"ל ס"ל משום גומות טעמא כבלעו כך פלטו מיד או משום איידי דטרידי למפלט לא בלע ס"ל ג"כ טעמא דדמא משרק שריק למה כ"מ נריך גם טעם זה י"ל דכ"מ בבני מעיים דאלק דליכא גומות אמרי' דמשרק שריק אע"ג דל"ל דמאי למפלט או דכ"מ לכלי

מנוקב שמלא בו בשר דמותר לאכול בו רותח מטעם דשריק כדאי' סי' ס"ט סי"ז והנה הר"ן דחולק אר"ת ואפי"ה כ' במלח בשר עם ב"מ טעמא דמשרק שריק צריך לומר דב"מ כיון שהם חלקים מודה הר"ן דשריק ולא בלע א"כ י"ל דגם רמב"ן וראב"ד דחולקים אר"ת מודים בב"מ דשריק ולא נשאר רק רשב"א שהוא יחיד בדבר וחולק אתוס' שכ' בב"מ מטעם דשריק אלא הרשב"א כ' דלהכי לא בלע משום דמ"מ פולטין הב"מ ציר ואיידי דטרידי למפלט ציר לא בלע :

מעתה נראה דיפה הורה הרב שלא צוה ללקט השומן מעל הכרכשתא ומ"ש הפ"מ דלא יפה הורה דטעם דשריק או טריד לפלוט ציר במבושל לא ל"ש הכי טעמא ע"כ הכה זה דוקא אם טעמא דשריק דאע"ג שהוא בולע פולט מיד וכאדו' ר"ן שכתבתי לעיל כיון שהוא מבושל בולע יותר ותו לא פליט אבל אי סברת דמה משריק שריק דלא בלע כלל כמש"ל דכך ס"ל ר"ת ורוב פוסקים גדולים. אפי' שהבשר מבושל נמי שריק דהא סברת שריק במליחה לומד ר"ת מגלי בשרא ע"ג בשרא אע"ג שכבר נצלה אינו בולע מחתיכה לחתיכה ואפי' לפוסקים החולק אר"ת י"ל דמודים בב"מ דחלקים ולא בלע כמ"ש לר"ן ולא נשאר רק הרשב"א דלא ס"ל גם בב"מ משרק שריק פשיטא דאין לחוש לו כנגד כל הני פוסקים דועוד י"ל דאפי' רשב"א לא חולק אלא בדין דאיירי בי' במולח בני מעין עם בשר לא אמרינן דשריק אע"ג דב"מ חלקים אלא משום בבשר יש דם הרבה משא"כ בשומן על החלחולת דאין מהזיקין הרבה דם בשומן ולא צריך ללקט השומן מבני מעיים משום דמשרק שריק וכמ"ש בש"ך סק"ז י"ל היינו דשריק ולא בלע כלל כדעת רוב הפוסקים דס"ל הכי כמש"ל א"כ אפי' במבושל ע"י עירוי הכרכשא כנידון דידן נמי משרק שריק ולא בלע כלל ונצרף עוד דעת רשב"ם וסיעתי' דס"ל עירוי ככ"ש ומותר למלוג בשר קודם מליחה והובא בב"י סי' ועוד הרמב"ן ורשב"א ור"ן אע"ג דס"ל דאין למלוג אפי' בכ"ש הם ס"ל עירוי ג"כ ככ"ש כמבואר באדו' רשב"א שבת מ"ב והר"ן סוף ע"ז ועירוי רק מבליע ומפליט ולא מבשל א"כ עדיין הכרכשתא חי הוא ולא מבושל א"כ עדיין פולט ציר כמעיקרא ולא בלע, או דמשרק שריק ולא בלע ואפי'. אי משרק שריק ר"ל דבלע ופולט מיד כאדו' הר"ן גם כאן נמי פולט מיד כיון שאינו מבושל הכרכשתא דהפר"מ אוסר רק במבושל דהיינו אם עירוי מבשל וכר מן דין כ"ל דעירוי מבשל כדי קליפה דקה והכרכשתא הוא עב יותר מכדי קליפה אם הכרכשתא סמוך לשומן לא נתבשל :

ג' כ' פרמ"ג ס"ק ו' בכרס אם הודח תוך שיעור מליחה והונח אצל מליחה בשאר בשר מותר בהפ"מ כמ"ש בסי' ס"ט בט"ז ס"ק ל"ה בכרס אסור בהפ"מ. דשמא אין בו דם ונסתמו נקבי פליטה ע"י ואני אומר דבסברת נסתמו נקבי פליטה הדחה רבים חולקים בו וכרס ממנ"כ מותר אם יש בו דם א"כ הרי הוא כשאר בשר ומותר בהפ"מ כשאר בשר, ואי אין בו דם כפוסקים דכרס בכלל ב"מ א"כ לא בלע הכרס דם דלגבי בני מעיים אמרינן משרק שריק דמשו"ה מותר למלוח השומן מחובר על ב"מ כמ"ש הש"ך ס"ק ז'. וגדולה מזו כ' אפי' הודח לאחר שיעור מליחה אמרינן בכרס דלא נסתמו נקבי פליטה וסמכינן אפוסקים בצירוף דכרס דינו כבני מעיים. דהא י"ל אפי' הפוסקים דס"ל כרס אין לו דין ב"מ והרי הוא כבשר ה"ד לענין דצריך מליחה אבל אם נמלח אחר הדחה עם בשר שלא נמלח אמרינן דכרס אינו בולע כמו בב"מ שהם אינם בולעין משום דב"מ קשין וחלקין ודם משרק שריק כן בכרס י"ל הדין כן דג"כ קשה וחלק כב"מ והנה כתבתי לעיל דרוב הפוסקים כר"ת דאמרי' בדם משרק שריק ולא בלע כלל אפי' שאר בשר לאחר מליחה ופלט כל דמו ולירו והונח אצל בשר שמלוח עתה אע"ג דבסי' ע"ו לא פ' הרמ"א כן הכו דלא לוסיף עלי' אלא בבשר משום שיש בו גומות אבל הכרס שאין שם גומות או הגומות למטה דשרי :

בפמ"ג בש"ך סק"ט הביא בל"ע אם מולח שומן דבני מעיים עם בשר אם מותר די"ל דוקא דקין עם בשר שרי דאיכא נמי דקשי קרמא וחלקים ושייך בהו שריק אבל השומן שהוא רך בולע כך כ' כוונתו וכ"ל דהא לא מצינו שצריך ללקט השומן מן הדקין והחלחולת כשנמלחו עם בשר יחד א"ו דשרי בין לרוב הפוסקים שכתבתי לעיל דס"ל כר"ת דס"ל במליחה אמרי' משרק שריק מקו"ח מגלי ובגלי נתרכך הבשר ע"י האש ואפי"ה אינו בולע וגם מטעם הרשב"א דאגב דפולט ציר אינו בולע :

סימן תצ"ו.

א) היש"ש והב"ח וש"ך וט"ז הסכימו דוקא בלא נגמר החלמון מותר שמלוח עם בשר אבל בנגמר החלמון וכן אפי' הביצה בקליפה אסור. והנה אם הביצה יש לה קליפה כבר כ' בת"ד דסגי שמשליך הקליפה ואני ישבתי המנהג דאפי' בלא קליפה מותר למלחו עם בשר ואם בשלם בלא מליחה אין להתיר רק ביש לה ג"כ החלבון (ב) הקשיתי על פסק הש"ע סי' פ"ז שפסק ביש לה חלמון וחלבון אעפ"י שמעורה, דנ' בב"י דסומך להקל משום דהמנהג למלחן עם בשר וזה אין ראי' :

בהג"ה סעי' א' ביצים הנמלאים בעופות אם לא נגמר רק החלמון לבד צריכין מליחה כשאר בשר ומותר למלחן עם בשר ב"י סי' ס"ב ועיי' בש"ך ובט"ז בשם רש"ל אפי' נגמר החלמון לבד דחשבינן לענין בב"ח כבשר

כבשר דלא כרש"י אפי"ה אסור אפי' בדיעבד במלחו עם בשר משום דלי"ל דם וציר ולא שייך טרודה למפלט ור"ל מכ"ש בנגמר גם החלבון דלא חשיב כבשר דאסור אם מלחה עם בשר וא"כ כ' ואפי' כבר נתקשה לגמרי בולע ובפלתי מקיל בנתקשה בקליפה דמשליך בקליפה ודי וכ"כ בח"ד בבהורים סק"ה וכ"כ בחו"ת לקמן סי' פ"ז, ובפמ"ג כ' בש"ך סקי"ב דברי יש"ש דאפי' דיעבד אסור כל שנגמר החלמון והעולם אין נזהרין ויש לגעור בהן עכ"ל ונמשך בזה אחר דברי הפ"ך סקי"ב וסיים הש"ך שכ"כ הב"ח וז"ל דהא הב"ח הביא מ"ש הב"י בסי' פ"ז וז"ל ומ"מ העולם נוהגין שכל שאין לו חלבון מולחים אותו ואפי' עם בשר וכ"כ ה"ה בשם רשב"א וכל כיוצא בדברים אלו סומכין על המנהג עכ"ל אלא שהב"ח כ' אפשר העולם נוהגין למלחן עם בשר ה"ד כשאין החלמון נגמר אבל היכי דחלמון נגמר לגמרי ודאי אין למולחן עם בשר וכו' משמע דהב"ח לא אסור אלא לכתחלה בנגמר כבר החלמון, אלא דברי ב"ח דוחק מאחר שהעיד הב"י בנגמר החלמון המנהג למלוח עם שאר בשר מהכ"ת להב"ח לומר שאין המנהג רק כשלא נגמר החלמון ועתה מעיד גם הפרמ"ג שהמנהג כן אף בנגמר החלמון למלוח עם בשר א"כ נסמוך על המנהג כמ"ש הב"י:

ונ"ל לקיים המנהג ושהוא כהלכה לפי מ"ש בסי' הקודמין דרוב הפוסקים דקמאי וקדמאי דקדמאי ס"ל כר"ת דדם במליחה משרק שריק אפי' פליט כל דם וציר רק בבשר שיש בו גומות לי"ל דמשרק ולא בלע צריכין לטעמא איידך דלא בלע משום איידי דטרידא למפלט לא בלע וכל טעמי' דרש"ל דאוסר משום דביצה אין לה דם וציר א"כ אינו טרודה לפלוט ז"א כיון דליכא גומא משרק שריק ולהפוסקים דפליגי אר"ת דשפיר בלע ולא אמרי' שריק הא הר"ן דפליג אר"ת ובב"מ הוא מודה דמולחין בני מעיים עם בשר וז"ל דהכי כיון דלית בהו דמא לא בלעי אלא שריק לי ואזיל בהדי' מלחא עכ"ל הבאתי לשון הר"ן לפי שכתבתי בסי' הקודם דחולקים אר"ת מודים בבני מעים כמ"ש הר"ן משום דחלק כמ"ש הש"ך סקי"ג ואו"ה כלל ד' כ' משום ב"מ קשי' וחלק א"כ בביצה שנגמר החלמון דלא קשה וחלק לא שרי לטעמא דר"ן ע"כ הבאתי לשון הר"ן דלאו משום דב"מ. אלא אמרי' משרק שריק אלא כיון דלית לי' דמא לא בלעי ומשרק שריק כ"ל סברת הר"ן דע"כ ס"ל דדם מליחה לא שריק ובולע אלא בדבר שיש בו דם שע"י המליחה נפתחו נקבי פליטה ותו לא נסתמו לגמרי ונכנס הדם בנקבים ובלע וצריך דוקא לטעמא איידי דטרידי למפלט דם לא בלע משא"כ דבר שאין לו דם ולא נפתחו הנקבים מחמת מליחה הדם משרק שריק א"כ בב"מ אמאי אוסר מרש"ל משום דלי"ל לבליס דם וציר לא שייך איידי דטרידי ולא בלעי אם ליכא דמא בלא"ה לא בלע וכמ"ש הר"ן, אף דרשב"א חולק בבני מעים ולא ס"ל כר"ת וגם לא סברת הר"ן ולא שרי בב"מ אלא משום איידי דטרידא למפלט ציר הא רשב"א מטעם אחר מתיר כמ"ש ה"ה בפ"ע ממא"ס שכ' בשם הרשב"א שכל שאין לה חלבון הרי היא טעונה מליחה לקדירה כדין בשר עכ"ל משמע די"ל לגמרי דין בשר ומותר למלחה עם שאר בשר וכ"מ מב"י דס"ל לה"ה בשם רשב"א הכי וי"ל דס"ל לרשב"א כיון די"ל דין בשר ה"ה דיש לו דם וציר ולא כיש"ש וכ"מ מר"ן בילה ור' ירוחם הובא בב"י שם באינס במורות דהיינו אפי' שאין לו חלבון ונגמר החלמון כבשר גמור נינהו וטעון מליחה ודלא כיש"ש שכ' דלי"ל דם וציר ותמי' טובא איש"ש וש"ך וט"ז שנמשכו אחריו כנגד דעת הראשונים וליש"ש הוה חומרא דאתי לידי קולא דא"ת כן שאין בהם דם א"כ הרי הם כבני מעיים דאין מחזיקין בהם דם לפיכך אם בשלם בלא מליחה מותר כדאי' בסעי' א' א"כ בביצה שנגמר החלמון ולא החלבון נמי נימא הכי דמאי שנא וז"א ישתקע הדבר מאחר שרשב"א ור"ן ורי"ו וב"י ס"ל דהוה כשאר בשר:

והפוסקים לא דברו באם בשלם בלא מליחה וכ' דסמכו דתלי' אם הוא חשיב כבשר לענין בב"ח הוה נמי בשר דאסור אם מבשלם בלא מליחה כמו שכ' הר"ן ורי"ו דהוה כבשר לענין מליחה א"כ אין להקל באין החלבון אם בשלם בלא מליחה דהא הש"ע פסק בסי' פ"ז ס"ה דהוה כבשר לענין בשר בחלב, ולפי"ז למ"ש הש"ך סי' פ"ז ס"ק י' דאפי' בנגמר החלמון לבד בהפ"מ אפי' מעורות ומחוברין בשדרה דתו לא מקרי בשר לענין בב"ח אפשר דה"נ אם בשלם בלא מליחה מותר בהפ"מ ונ"ע בזה אע"ג דמסיק הש"ך שם דעיקר לדעתי' כל שהוא מעורה אסור ואינו מעורה מותר מ"מ סומך אהרבה פוסקים בנגמר החלמון בהפ"מ משום דזה הבשר דהיינו בשר עוף בחלב דרבנן כמו שרא' בס' אחד אר"מ שכ' דמותר נבטל לכתחלה איסור דרבנן כגון בשר עוף בחלב דה"ד בשר עוף בחלב דמקרי אין לו עיקר מה"ת אבל שאר איסור דרבנן לא, א"כ י"ל ה"נ דם שבישלו מקרי עיקר מה"ת כדאי' בגמ' דף קי"א דם דלאו אע"ג דמיירי בדם שבישלו משא"כ כאן דרבנן וקשה אב"י שכ' בסי' פ"ז דלענין בב"ה אין להחמיר ביותר (כ' דר"ל דאין להחמיר אפי' כא"ח דמחמיר כל זמן שאין לה אותו קליפה דקה ולכנה מקרי עדיין בשר) כיון דבשר עוף בחלב דרבנן וכ' דה"ה לענין מליחה שגם היא אינו אלא מדרבנן וכו' עכ"ל ולמפ"ז צ"ד דם שבישלו לבשר עוף בחלב הא חדא ועוד דם כשהוא עכביו קודם מליחה הוא דאו':

ועוד כ' הב"י ואפשר שהמחמיר בזה הוה חומרא דאתי לידי קולא שיבוא למלחם עם עוף או בשר ואם אינם צריכים מליחה נמצא שאין בהם מה לפלוט ובלעי מדם דפלטי עוף ובשר המלחים עמהם ומ"מ העולם נוהגים כל שאין להם חלבון מולחין אותם וכ"כ ה"ה בשם הרשב"א וכל כי"ב סומכין על המנהג עכ"ל כ' דר"ל דמ"מ מוכח להחמיר בבב"ח כל שאין להם חלבון ולא כרש"י וסיעתי' דס"ל בנגמר החלמון לבד מותר בבב"ח ולא נקרא בשר דא"כ איך מולחין עם בשר והנה למש"ל דאין ראי' ממליחה דקיי"ל דמשרק שריק לרוב הפוסקים ולרשב"א דלא ס"ל משרק שריק אפי"ה בביצה מותר וא"כ גם בש"ע דפסק כן באין לה חלבון אלא חלמון מטעם זה שכ' בב"י ממה שהמנהג למלוח עם בשר הוא קשה מכ"ש על המחבר גופי' דאיהי ס"ל בסי' ע' ס"ו דאפי' פלט כל דמו וצירו כמ"ש הש"ך שם ס"ק כ"ו וכ' דהיינו היש מתירים שכ' לבסוף וע"כ משום דדם משרק שריק א"כ אין ראי' מ"ש הב"י ממנהג שמלחו עם בשר כיון שאין בהם מה לפלוט:

וי"ל עוד דאין ראי' ממה שמולחין עם בשר דהוה נמי בשר לענין בשר בחלב דודאי אפרכא אם חשיב בשר לענין בב"ח דצריכי מליחה דבשר יש לו דם אבל ממה שמולחין עם בשר י"ל אע"ג לענין בב"ח לא מקרי בשר מ"מ יש לחוש דיש בו דם ולא הרבה דם דהא היש"ש ר"ל דאין בהם דם כלל, והחמירו למלחו מ"מ לא החמירו שלא למלחו עם בשר כמו שומן המלחולת שמחזיקין דם בשומן וצריך למלחו בלא השומן מ"מ לא אסור למלחו עם שאר בשר כמ"ש הט"ז סק"ז שכן המנהג למלוח בני מעיים עם בשר וממשמע מכ"ש שומן אע"ג דאין מוחזק שומן כל כך בדם וכמ"ש הש"ך ס"ק:

ובזה איכא נמי קיום המנהג דלא כב"ח שכתב לסתור המנהג שמולחין בחלמון לבד משום דלא הוה בשר וממילא בולע מבשר שנמלח עמו ז"א דליכא מוחזק בדם הרבה כמו שומן אבל מ"מ י"ל דקצת דם אית בהו וממילא אם בשלם בלא מליחה אסור וממילא ליתא למש"ל להש"ך דמתיר בבב"ח בהפ"מ כרש"י וסיעתי' ביש להם חלמון לבד דלא מקרי בב"ח ביהי' מותר בנתבשל בלא מליחה, אמנם ביש להם חלמון וחלבון שכ' הר"ן ור' ירוחם אין טעון מליחה, ונ"ע על הש"ך שכ' דר' ירוחם ס"ל כרש"י בחלמון לבד תו לא נקרא בשר הא בב"י כ' בשם ר' ירוחם שאם אין לה חלבון עדיין בשר הוא וטעינה מליחה ע"כ משמע אבל החלמון נגמר ואפי' מקרי בשר:

סימן תצ"ז.

א) ישוב שיטת רש"י דצלי בעי מליחה מקו' התוס' וקו' הר"ן אלא שלפי"ז העלתי שדעת רש"י אינו ר"ל מליחה קצת והעלהו מיד אלא צריך מליחה יפה ושהיי' כדי שיפלוט (ב) מ"ש הר"ן דר"מ ס"ל כרש"י דצלי צריך מליחה אינו מוכרח כלל וישוב על הדמב"ם בבשר חי והוא דר"מ נמי ס"ל בשר חי אי"צ מליחה ולא קשה עליו קו' הראב"ד והכ"מ.

בדה"ג"ה ס"ב וי"א דצריך קצת מליחה תחלה רש"י והוא בפסחים דף ע"ד אמר רבה האי מולייתא שריא ופרש"י דמלחו כמליחת צלי דאי במליחת כל צורך לקדירה פשיטא ותוס' חולק על רש"י דצלי צ"ל מליחה ומבואר שם דס"ל לתוס' דאם נשאר קצת דם פי' ממקום למקום מותר. א"כ לרש"י י"ל דס"ל פי' ממקום למקום אסור א"ש דבצלי צריך מליחה שמא לא יצלנו כל הצורך והדם פי' ממקלמ"ק. ותוס' הקשה על רש"י מחולין דף קי"ב דככר שחתך עלי' בשר הככר אסור מפני הדם שיצא מהבשר ונבלע בככר ואפי"ה הבשר מותר אעפ"י שלא יצא כל דמו ולא נצלה כל צרכו ורשב"א כ' בשם ראב"ד דהככר אסור משום מ"ה וא"כ י"ל דמיירי בנצלה כל צרכו ולא קשה קו' התוס' על רש"י..ועוד למ"ש הלבוש והדרישה הובא בש"ך סק"ב דמה שנתעיבר לצאת ע"י האש יוציא לגמרי לחוץ ומה שלא יצא לחוץ לא פי' כלל. א"כ א"ש דהבשר מותר והככר אסור וא"ש דהנה להש"ך לא נצלה כל צרכו אסור כמ"ש סקי"ג והיינו משום דהדם פי' ממקום למקום ובחצי צלייתו לא יצא לחוץ אבל למ"ש בסי' תס"ו ולקמן דבשר שלא נצלה כל צרכו הבשר מותר כש"כ צ"ל כטעם הנ"ל מה שלא יצא לחוץ לא פי' ממקומו כלל ולכך הבשר בחצי צלייתו והככר אסור משום מ"ה או כיון דיש דם על הככר אמרינן ע"י דוחקא דסכינא יצא לחוץ ושפיר צריך מליחה דע"י בישול אה"כ יצא לחוץ:

ובפסחים הקשה תוס' לרש"י מה מועלת מליחה מועטת לצלי דאין הבשר יוצא מידי דמו עד שימלחנו יפה יפה באו"ה מיהא דהכי הוא דצריך מלח עם צלי להוציא הדם והוא קשה וכ' תוס' דלא גרסינן בהקומץ דף כ"א אמר אביי וכן לצלי דצלי לא צריך מליחה ולפי"ז י"ל דהא גי' רש"י הי' וכן לצלי ולולי דעתם ז"ל ה"א שדעת רש"י גם לצלי צריך להשהותו שיפליט המלח דם וצריך ג"כ מליחה יפה אלא מפני לקדירה ס"ל לרש"י דבעי מליחה טובה דהיינו מליחה כדי להצליעו אבל בצלי לא צריך מליחה

מליחה כ"כ אלא אפי' כמליחה דידן וקרא מליחה מועטת לגבי מליחה לקדירה דבעי כדי להכליע דרש"י פי' חולין דף קי"ב מליח אינו נאכל מחמת מלחו במולח להכליעו והקשה תוס' מכמה מקומות דמליח כרותח וכי בכל המקומות מיירי כדי להכליעו י"ל אה"נ לרש"י בעי מליחה לקדירה מליחה כזו דהיינו להכליע א"כ סתם מליחה כה"ג מיירי אלא עוד הקשה תוס' דלקדירה לא בעי מליחה להכליע ממנחות שם דקאמר מליחת קדשים אינו עובר דדם שבישלו אינו עובר ומליח כרותח ולא"כ מליחת קדשים מוכח דאינו נאכל מחמת מלחו הוא כיון דבמליח אינו עובר דהוה כבישול דאין עובר על דם שבשלו וקאמר התם כמליחת קדשים וכן לקדירה ומליחת קדשים אינו מלוח כל כך כדי להכליעו כדאי' בברייתא שם דאי"ל מלח כבנין :

ונ"ל לרש"י דבס"ד לא אסיק מהך ברייתא וס"ד דמליחת קדשים כמליחת קדירה והיינו כדי להכליעו ואינו נאכל מחמת מלחו ושפיר אינו עובר עליו כמו דם שבישלו אינו עובר אבל למסקנא דמסיק מברייתא מליחת קדשים רק מב' לדין שירגיש הטעם ולא מליחה להכליעו שהוא מליחת קדירה אלא כמליחת צלי שכך הי' גי' רש"י וכן צלי והוי מליחת צלי כמליחה קדשים ומליחת קדשים כמליחת צלי דהיינו לא מליחה מעט דמה מועיל אלא מליחה צלי לרש"י י"ל כמליחה שלנו לקדירה ובאמת דם כה"ג ע"י מליחה עובר אבל מליחה מועטת ממש לא מהני גם לרש"י . ובר"ן פ' גי"ה כ' לרש"י צלי בעי מליחה כמו לקדירה אלא דאינו צריך שיהוי ונראה דהיינו מדאמר בקדשים במנחות שם מלחו ומעליהו וע"ז אמר וכן צלי כ"ל דאין מוכרח דאלא לעולם צריך שיהוי מליחה צלי אלא דאמר וכן צלי לרש"י רק על כמות המליחה דבעי צלי כמו בקדשים אבל לא למעליהו מיד ותדע דהא לר"ת גרים וכן לקדירה ובודאי אין לומר דלא צריך שיהוי כמו לקדשים דהא לקדירה לכ"ע צריך שהוי וכמ"ש הר"ן גופי' לפי גירסתו וכן לקדירה היינו לענין המליחה שיהוי צריך :

והר"ן שם על רש"י מפ' הזרוע . הזרוע וחוטים שבלחי אסורין וכל כהן שא"י ליטלן אין נותנין לו מתנות ולא היא אי בעי מידב דייב אי לקדירה אדחתכי לי' ומלחי לי' ש"ד ומדלא מדכרי מליחה בעוי כלל כמו לקדירה דמדכיר חתיכה ומליחה ש"מ בצלי לא בעי מליחה כ"ל דר"ן לדעתי' יפה הקשה אבל לרש"י י"ל דלא קשה דהכה כי"ב אי' בתוס' דף צ"ג ד"ה חתכי' דחוטי יד אפי' לצלי בעי חתיכה ושכן דעת רש"י והקשה הר"ן לעיל כי"ב מפ' הזרוע דלא מזכיר חתיכה בצלי וצ"ל כמ"ש בעה"ב דדוקא לקדירה איצטרך לאשמעינן דלהו בחתיכה לחוד מחכשר עד דמלח . ואי הוי אמר דבעי מליחה ה"א דסגי במליחה קמ"ל חתיכה ומליחה בעינן אבל הא דבעי חתיכה בצלי זה ה"ל פשיטא לי' כן י"ל דמה דבעי מליחה לצלי נמי פשיטא דככר אמר אביי וכן לצלי אלא חתכי' ומלחו לקדירה איצטרך :

ומ"ש הר"ן שם דגם הרמב"ם ס"ל בפ"ו מה' מא"ם כרש"י ז"ל דלצלי בעי מליחה ותמה אני על המרדכי בפ' כ"ה סי' תכש"ע כ' דברי הרמב"ם ולא כ' שהמיימוני כ"כ א"כ משמע דאיהו גופי' הכי ס"ל ובסי' תשי"ע הביא דר"י אמר דגי' הספרים וכן לצלי הוא שיבוש ע"כ כ"ל מרמב"ם אין ראי' דס"ל כרש"י דהר"מ כ' שם כל הדברים האלו לבשר שצריך לבשל אבל לצלי מולה ואולה מיד והרוצה לאכול בשר חי מלחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה ואח"כ יאכל עכ"ל . והראב"ד הקשה דלמה בחי צריך מליחה א"כ ס"ל דם איברים שלא פי' אסור ובתר הכי כ' הר"מ דאם חולט לבשר ש"ד א"כ ש"מ דס"ל דם איברים שלא פי' מותר :

ולישב הכל נ"ל דמ"ש הר"מ מליחה לצלי או לבשר חי לאו משום דצריך מליחה נקיט אלא אם מלחו כדי ליתן לו טעם כמ"ש תוס' חולין ד' קי"א וביצה דף י"א דנקיט שם מליחה לצלי לאו משום דבעי מליחה אלא משום דמנהג למלחו והנה הרמב"ן הביאו הר"ן בפ' גי"ה כ' לתרץ הגי' במנחות לצלי אע"ג דצלי ל"ב מליחה א"ש דר"ל וכן לצלי דאין צריך הדחה אם מלחו . וה"ה בשם רשב"א שם כ' דוקא במלחו ומעליהו מיד אי"ל הדחה אחר המליחה אבל מלחו ולא מעליהו מיד צריך להדיח הבשר ע"כ ולפי"ז כמו שהפי' בגמ' כן יש לפרש דברי הר"מ דהר"מ הי' לו הגי' וכן לצלי וס"ל כפי' רמב"ן דהיינו אם מלחו דכך הוא הדרך למלוח בשר צלי או בשר חי ואמר הר"מ דאע"ג שלקדירה צריך הדחה קמייתא והדחה בתרייתא לא נאמר כל הדברים אלו רק לקדירה אבל צלי מלחו כנהוג ואוליהו מיד ור"ל ואי"ל בכתיים הדחה ודוקא בגולהו מיד אבל בלא העלהו מיד משמע דצריך הדחה כמ"ש הרשב"א הנ"ל ע"ז כ' הר"מ אבל בשר חי שמלחו שכך המנהג למלחו צריך הדחה דלא שייך לומר דאכלהו מיד ולא צריך הדחה כי בתוך שיאכל החתיכה מעט פולט המלח דם על פני החתיכה הלכך צריך הדחה אבל לענין מליחה גם הר"מ ס"ל דאי"ל מליחה

סימן תצ"ח.

א) ראיות לדעת הלבוש והפרישה בלא נצלה כל צרכו דמותר לאכלו צלי אלא על המנהג שצולין הכבד ע"ג גחלים ואין מדקדקין אם נצלה בכל מקום כחצי צליתו ואח"כ מבשלין הכבד דיש להם על מה שיסמוכו

בהג"ה רק שיצלנו תחלה כדי שיהי' ראוי לאכילה כ' הש"ך בלא נצלה כל צרכו אסור לבשלו אח"כ אמנם מהו"ה משמע דאפי' לאכלו כך אסור בלא נצלה כל צרכו דפי' הם ממקום למקום כמ"ש הרא"ש בפ"ב . ואני כתבתי בסי' תס"ו מפוסקים ראשונים ואחרונים דשרי משום מה שלא פי' לחוץ לא יצא כלל ועתה נראה להוסיף למה שכתבתי בסי' הקודם לדידן דקיי"ל פי' ממקום למקום אסור הדרי קו' התוס' דף י"ד וכל הראשונים כתבו כדבריהם שהקשו מהא חתך בשר צלי ע"ג ככר ונראה בו דם דהככר אסור אבל הבשר מותר ש"מ דפי' ממקום למקום מותר אלא עכ"ל דלא פי' כלל ועוד הנה הרשב"א דף קי"ג השובר מפרקתו אי שרי בחומצא וכלהו בתיקו ורשב"א ס"ל האיסור משום פי' ממקום למקום אסור כמבואר שם ובתשו' רא"ש ואפי"ה כ' הרשב"א בשובר לא שרי בלא נצלה כל צרכו משמע דוקא בשובר משום דנבלע ע"י שבירה הדם ממקום למקום אבל בלא"ה בבשר בעלמא שרי בחצי צלייתו : והגה ש"ד בסי' ע' פי' דברי ש"ד שם באחד תי' דס"ל לש"ד דצלי שלא נצלה כל צרכו מותר אע"ג דס"ל לש"ד פי' ממקום למקום אסור אע"כ דמה שלא פי' ויצא לחוץ לא פירוש כלל כמ"ש הלבוש והפרישה שכ' הש"ך סק"ב וכן שם בהג"ה ש"ד ד"ה והוי כאלו כ' דאין מדקדקין אם נצלה כל צרכו עיי' במנ"י כלל י"ב ס"ק י"ז מה שפי' להג"ה זו דלא ס"ל כלל ממקום למקום אסור וכלי שאינו מנוקב הטעם משום דלא עשה כתקנת חכמים וכבר כתבתי בסי' ס"ט סעי"ח דליתא לדבריו ובמ"ש פי' אחר וגם פירושו קשה דמבואר דמתיר לא נצלה כל צרכו אלא שאיני רוצה להאריך מ"מ זה מבואר בדבריו דמתיר בלא נצלה כ"ל אמנם בנצלה כמאכ"ד י"ל דיזוב כל דמו כמש"ל סי' ת"ל :

ואלא יותר נ"ל מתוס' פ' כילד צולין בלא נצלה כל צרכו אפי' לבשל אח"כ שרי משום ברותח דצלי מלמת למית הדם שלא יצא לחוץ וממלקו מן האש ע"י רותח זה נלמת הדם בתוכו ותו אינו יוצא בבישול וכ"כ בא"ז והבאתיו בסי' תס"ו שכ' בככר שחתך עליו בשר דככר אסור דע"כ מיירי בלא נצלה כל צרכו אפי"ה הבשר מותר משום דהדם נצמת בתוכו · וכיון דנצמת בתוכו מותר נמי לבשל כמו חליטה דשרי לבשל אח"כ וכ' שם משום דמצמת למית וצ"ל דמה דיוצא על הככר היינו ע"י דוחקא דסכינא אבל במבשל אחר צלי' אם לא נצמת בטוב ע"י רותח דצלי נעשה נחלט ע"י רותחין דבישול אע"ג בעלמא לא סמכינן אבישול משום חליטה בבשר חי די"ל כל זמן שאין הקדירה רותח כדי לחלוט הדם נפלט בקדירה ע"י חום המים דהדם מחתיכה אי בקל נפלט משא"כ כשהי' קודם הבישול על האש ברותח דצלי אין כח בחום המים להפליט וכשיגיעו המים להיות רותחין חולטין ולא פולטין כך כ' לפרש דעת הא"ז :

ונ"ל לדקדק כן מתוס' פסחים דף ע"ד שכ' ל"מ נצלה כל צרכו דנפלט כל הדם ושרי אלא אפי' לא נצלה כל צרכו דלא נפלט כל הדם מותר אע"ג דאיכא נמי בדם האיברים ה"מ דוקא כשפירש כו' ועוד דאמר בפ' כל הבשר דכבד אחר שחלטוהו ברותחין או בחלא מותר לבשלו לפי שמצמיתין הדם בתוכו ואין מניחין אותו לפלוט דקאמר התם רב הונא חלטי לי' בחלא ור"כ חלטי לי ברותחין סבר רב פפא קמי' דרבא למימר חלי' אסור אמר לי' אי חלי' אסור איהו נמי אסור דכי היכי דפליט הדר בלע א"ו חלייה נמי שרי דמצמת הדם ואין מניחו לפלוט ואפי"ה שרי באכילה ע"כ וקשה מה האריך תוס' והביא מה דסבר רב פפא הוא אסור ומה דהשיב לו רבא אי חלא אסור איהו נמי אסור דהא ממה דחלטי ברותחין א"ו בחלא ש"מ דמותר כיון דלא פי' הדם לחוץ ככר ש"מ דם איברים שלא פי' לחוץ מותר ואפי' לפי ס"ד דרב פפא דחלא אסור ופרש"י בחולין שם ד"ה חלא אסור אותו חומץ שנצמת בו אסור דקסבר מוציא מקצת מן הדם ע"כ :

ע"ב נ"ל דס"ל לתוס' פי' ממקום למקום אסור וא"כ קשה אמאי צלי שאינו כל צרכו מותר שמא פירוש ממקום למקום וצ"ל דהאש למתו שאינו יכול לפרוש ממקומו כלל אלא נמית לי' במקומו ע"י הצלי כמו חליטה וס"ל לתוס' דא"כ מותר לבשלו אח"כ ולא חיישינן שמא פליט מקצת אח"כ והא דהתירו חליטה בחלא או ברותחין לבשל אח"כ התם דוקא בכבדא שרי דכאן דברי תוס' אזלי בשם ר"ת בפסחים שם לר"ת הא ס"ל לר"ת דף י' ד"ה כבדא דמבעי' לי' התם בכבדא דדמי' דאפי' פי' אין אסור אלא מדרבנן א"כ מבעיא לי' דלמא ה"ד בבעין אבל לא בתערובת א"כ י"ל דפשיט מהכהו דחליט להוא בחלא או ברותחין דלו יהי' דדם אסור גם בתערובת מכל מקום בלא פי' רק מקצת מודו דשרי דנתבטל ומשום מבטל לכתחלה עכ"פ ליכא בלא פי' א"כ בצלי שלא נצלה כל צרכו י"ל דאסור דאפשר דזה פולט יותר אע"ג דנצמת דהיינו בשאר בשר בתוך התערובת נמי מה"ת אסור לכך כ' תוס' דברי רבא היכי דצמית לא פליט כלל א"כ גם שאר בשר מותר אם צמית על האש וממילא מותר לבשלו ושפיר הוצרך תוס' להביא דברי רבא דלא פליט כלל אם צמית :

וראיתי בא"ז שכ' דברי תוס' כן וז"ל מפני שהאור מוציא כל דמו לחוץ שכל מה שפי' ממקומו ע"י האור לא נשאר בחתיכה כלל אלא יוציא הכל לחוץ ואם יש בה דם שלא פי' כלל ממקומו אותו דם הוי המובלע באיברים ומותר הרי דס"ל אם הוי פי' ממקום למקום אסור אלא שלא פי' כלל ממקומו וע"ז הביא ראי' ממה דחלטי לי' עד רבא אמר דגם חלא שרי דלא פליט כלל ע"כ משמע דהראי' דודאי מסו"ה לא פליט כלל משום דע"י שצמית לא פריש כלל ממקומו דאי פי' ממקומו מי מעכבו שאינו יוציא אח"כ לחוץ כן ס"ל לא"ז לדעת התוס' ע"י האור נעשה צמית ולכך לא פי' מה שנשאר מהדם ממקומו כלל וא"כ מותר לבשלו אח"כ כמו דמותר לבשלו אחר החליטה ולסברא שכתבתי דשרי לבשל אחר נצלה שלא כל צרכו משום דנחלט ברותחין דצלי גופי' נחלט אפי' שלא נצלה כל צרכו וכמ"ש הא"ז דדם הנשאר

לא פי' ממקומו כלל והאחרונים לא הי' להם ס' הא"ז וזה זכות גדול מה שנוהגים לצלות הכבד ומבשלין אותה עם שאר דברים והכבד לא נצלה כל צרכו כנלע"ד ומ"ש הא"ז במקום שאין מלח יצלה הבשר עד שיזוב כל דמו היינו מה שראוי לצלות אבל הדם פסק מלצאת ועדיין לא נצלה כל צרכו והדם הנשאר נצמת בתוכו :

דברי סימן השמטה ליו"ד סימן א' סעיף י"ב תצ"ט יוסף

בדעתי הי' להדפיס השמטות ותשובות שהשבתי לשואלים אותי על חבורי ח"ר דברי יוסף בתחלת חיבורי זה ח"ב בתחלתי או בסופו ויהי' נדפסים על סדר הש"ע וגם החיבור על הסדר אבל מפני שרשמתים השמטות והתשובות בזמנם בסימנים של סדר החיבור ע"כ שא"א לשנות כל סימני החיבור כידוע שסי' זה אומר עין בסי' אחר ואם נשתנה הסימנים לא ימצא ע"כ דפסתי במקומם שרשמתים ובסימניהם :

סימן תצ"ט.

א) אם חזר הטבח מדבריו לגבי עצמו מהני חזרה אבל אחרים אסור להאכילו בחזרה לחוד בלא עדים ולא אמתלא כיון לגבי אחרים אינו נאמן בחזרה א"כ לגבי אחרים איסור הוא ואינו נאמן הרי ספינן לי' איסור וצ"ע נ"ל (ב) באגודה לגבי בעל לא אמרינן שוי' נפשי' ח"ד ותי' ע"ז מקו' מרימ"ט וי"ל דהוי שנח"ד מטעם נדר ותוס' רי"ד ור"ן מצי סברו שהוא מטעם נדר אפי"ה מצי סברו כתשו' רשב"א דלטבח אסור (ג) נ"ל דב' טעמים אמת בשוי' אנפשי' ח"ד משום דאדם נאמן על עצמו או משום נדר ותלי' באומדנא דהיינו אם האמירה הוא להתיר רק ממילא בא האיסור בדבר אחר אין כאן נדר רק משום נאמנות אבל באמירה לאיסור כגון בטבח כאן י"ל דהוי נדר א"כ בטבח לא מהני חזרה (ד) ראי' מקדושין דף ס"א דשוי' נפשי' ח"ד מטעם נדר וקו' על האומרים מטעם אדם נאמן וצריך לחלק כמ"ש באות ג' (ה) קו' עצומה על רשב"א וש"ג שכ' טעם דשוי' אנפשי' ח"ד מטעם דאדם נאמן על עצמו (ו) אם לא אמר בעצמו אלא שהאמין לאחר כגון בעל שהאמין לאשה טא"ל וכי"ב היש"ש ס"ל דוקא בנתנה אמתלא מהני גם לדידי' ולא כנמ"י בהג"ה שחולק ע"ז אבל חזר ואמר שעתה אינו מאמין הוי שנח"ד כמו מעיקרא מתוס' ורשב"א ובשעה"מ כ' דאם מאמין והוא לא אמר ליכא משום שנח"ד ז"א מתוס' ורשב"א הנ"ל והעיקר כיש"ש (ז) ישוב על תשו' רשב"א וש"ע כאן דלטבח אסור אפי' איכא עדים (ח) עוד ראי' מתוס' דשוי' אנפשי' ח"ד הוא מטעם נדר וישוב אקו' נב"י שדוחה מטעם נדר וא"ש דין הד' שכ' הפרמ"ג דלא אמרי' שוי' נפשי' ח"ד אלא היכי דבידו לאסור המותר זה בידו עיי"ש (ט) מ"ש הפרמ"ג בדין הה' היכי דחב לאחרים לא אמרי' שוי' אנפשי' ח"ד מדברי ר"ן כתבתי דשאר פוסקים חולקים אר"ן אלא אפי' מר"ן גופי' לא מוכח ·

סי' א' סי"ב השוחט בפני עדים בהמה לעכו"ם וכשבא ישראל לקנות ממנו אמר לא תקנה ממנה כי לא שחטתי' אינו נאמן ומיהו לדידי' אסורה דהא שוי' אנפשי' ח"ד ועיי' בפרמ"ג בש"ך ס"ק ל"ט הביא מש"ל בפ"ט מה' אישות הט"ו שדברי מהרא"י בכתביו סי' רכ"ו חולק אדין זה דש"ע שהוא מתשו' רשב"א דס"ל אם עדים מכחישין אותו גם לעצמו אינו נאמן שכ' וז"ל אין כאן בית מיחוש לפי העדות אשר ראיתי דאתכחיש האי גברא בעדים שלא נתן לאבי הנערה הקודשין והנעיף כ"א דרך שליחות ופקדון מ"מ אי לאו דאתכחיש אחזרתו לא סמכינן כיון דגברא שוי' לי' ח"ד לאסור בקרובותי' ע"כ בדאיכא עדים מכחישין אותו הוא עצמו מותר והשוה המשל"מ המהרא"י עם תשו' הרשב"א דיודה הרשב"א כשחוזר בדבריו והוא חידוש גדול בעיני עכ"ל פרמ"ג וגם המשל"מ בפ"ג מיבום כ' שהוא דוחק לחלק בהכי וראיתי בכס"ו ח"ד סי' ב' שכ' שהוא סברא פשוטה ולענ"ד כפרמ"ג דהא דעת הרשב"א דהכחשת עדים לגבי' דידי' לאו כלום הוא דאדם נאמן על עצמו יותר ממק' עדים א"כ דל עדים מהכי וליכא רק חזרה שלו וחזרה בלא אמתלא לא מהני :

ובשעה"מ בפ"ט שם הביא משם תשב"ץ דאם הוא סומך על העדים ואותן עדים הכחישוהו דהיא עצמה מותרת משום דלא שאנ"ד רק באותן עדים וכו' בזה יש ליישב קו' המשל"מ ע"כ וי"ל שכוונתו ליישב הרשב"א עם המהרא"י דמהרא"י מיירי בסומך על עדים והם הכחישוהו, וזה דלא כפרמ"ג שכ' כאן בדין ג' דתשו' רשב"א מיירי בליכא עדים אחרים אלא שסומך על עדים והם הכחישוהו :

ולענ"ד הנה בדין א' כ' בפרמ"ג דכל שאינו אומר אמתלא טובה אף שחזר אסור והוא מגמ' פ"ב דכתובות שאמרה אשת איש אני ואח"כ אמרה פנוי' אם נתנה אמתלא לדברי' נאמנות וכן אי' בתוס' ורשב"א סוף נדרים וכן בש"ע סי' קט"ו ס"ו בהג"ה באומרת טמאה אני לך אמנם נ"ל דה"ד לגבי אחרים צריך אמתלא וכך מיירי בכל המקומות הנ"ל. וא"ש מ"ש המהרא"י דחזרתו לא מהני היינו לענין הקרובות כיון שהוא אסור בהן גם הם אסורים למספי לי' איסור בידים וזה דלא כבכ"י ח"א בעה"א סי' ע' שכ' בשוי' אנח"ד אין מאכילין לו דבר האסור ה"ד בעל כרחו וז"א דהא מצווין להפרישו מכ"ש אבל לגבי' דנפשי' מהני חזרה כיון דאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים נאמן ג"כ על עצמו שמה שאמר מתחלה אמר שקר ושל עכשיו אמת מ"מ הקרובות גם לדידי' לא מאמינים לו דלגבי אחרים אינו נאמן בחזרה אלא באמתלא א"כ מ"ש המהרא"י דמהני העדים בשוי' אנפשי' ח"ד ה"ד לגבי אחרים דאחרים סומכין על העדים והוא שעדים לא מהני על עצמו הא על עצמו מהני חזרה הלכך בחזר ממ"נ מותר ולאו מטעם שכ' המשל"מ דחזרה עם עדים מצרפין יחד להתיר כמו אמתלא וחזרה אלא מטעם אחר דעדים מהני לגבי אחרים ולא חזרה. ולגבי' דידי' עדים לא מהני חזרתו מהני א"כ בתשו' רשב"א מיירי בלא חזרה גם התה"ד מודה דטבח אסור דעדים אין נאמנים לגבי' דידי' ועיי' אות ח' מש"ש ליישב עוד תשו' רשב"א :

ב **אמנם** בכס"ו שם כ' דאי טעמא דשוי' אנפשי' ח"ד מטעם נדר לא מהני חזרה אלא שכ' דטעם זה פגום הוא דהא בתשו' רשב"א שהובא בב"י אה"ע סי' מ"ח כ' אם העדים מכחישין שהי' הכסף שנתן לה לשם פקדון ולא לשם קדושין הוא נאמן משום דאדם נאמן על עצמו יותר ממק' עדים וכ"כ בריא"ז בפ"ב דכתובות ולא כמשפט לדק הובא בשעה"מ שם דטעמא דשנ"ד הוא משום נדר עיי"ש דהנה בשעה"מ שם הקשה בשם רימ"ט סי' ל"ב אתוס' רי"ד קדושין דף י"ב דאיתה דר"ח הי' לה נער לידה אמרה לי' דאימי' אמרה לה אביך קבלה מאחר קדושין ואמר ר"ח לא כל כמיני' לאסרך עלי והקשה תוס' רי"ד אמאי היא שרי' נהיא אמרה קדשתני דאסורה בקרובותיו משום דשנ"ד ותי' באגודה דגבי' לא מהימנא והקשה רימ"ט הא באומרת הנאות תשמישך בנדרים דף ע"ו אסורה אע"ג דאגידה גבי'. והקשה שעה"מ על רימ"ט התם משום נדר אסור משא"כ כאן דליכא נדר רק משום נאמנות וצ"ל דרימ"ט ס"ל דגם שנ"ד מטעם נדר וכו' כס"ו א"כ מוכח דתוס' רי"ד ס"ל דשנ"ד לאו משום נדר הוא וכ"ל אי משום הא לא ארי' וכו' ליישב קו' רימ"ט דהנה הר"ן כ' בנדרים דף ע"ו שם באמרה הנאות תשמישך עלי מינו דמשכה הנדר רווחא עלה דאין מאכילין לאדם דבר האסור דשוי' אנפשה ח"ד אל נמי על בעלה שהיא משועבדת וקשה נימא אפכא מגו דלא אפשר לחול הנדר מחמת שהיא משועבד לבעל לא חל נמי עלה ולא משכה רווחא כלל דשיעבודי' דבעל הוא קודם לזמן הנדר :

אלא דיש לומר דר"ן כ' שם בהוא אמר תשמישך עלי מותר משום דהוא משועבד לה הא קונמות מפקיע מידי שיעבוד ותי' הר"ן דאלמוהו לשיעבוד דאשה לפי"ז לא קשה קושיון דאין השיעבוד של בעל דוחה לרווחא חלות הנדר כיון מה"ת קונמות מפקיע השיעבוד והא תינח בקונמות גמור אבל בדף י"ב בשוי' אנפשי' ח"ד אע"ג דהוה מטעם נדר מ"מ אין לו דין קונמות המפקיע כדי שיעבוד מאחרים דלאו כל כמיני' א"כ במקום שיעבוד לא חל הנדר :

ובי"ב כ' הכס"ו דר"ן סוף נדרים ג"כ ס"ל דלאו משום נדר רק משום נאמנות שכ' ג"כ כתוס' רי"ד דמעיקר הדין אינו נאמנת בטענת טמאה אני לך כיון דמשועבדת לבעל אלמא דס"ל דלאו משום נדר אלא משום נאמנות טעמא דשוי' אנפשי' ח"ד דז"א כיון דלא חל על הבעל לא חל נמי אדידה כעין נדר שהותר מקצתו הותר כולו וממילא נדחה מ"ש בכס"ו ז"ל דתוס' רי"ד והר"ן חולקים אדין דתשו' רשב"א בספי' זה כיון דתוס' רי"ד והר"ן ס"ל דטעמא דשוי' אנח"ד משום נאמנות ממילא גם לטבח שרי דהא לטבח למשפט לדק דתשו' רשב"א דס"ל דאסור לטבח הוא רק משום דהוה שנ"ד כנדר דאפי' שהוא משום נדר מ"מ באיכא שיעבוד לבעלה לא משכה הנדר רווחא דחיילא :

ג' **עוד** כ' בכס"ו דשטה מקובלת שהביא שם השעה"מ מוכח נמי דלא ס"ל דטעמא דשנ"ד משום נדר דשמ"ק כ' בסוגי' דטמאה אני לך למשנה אחרונה אינה נאמנת והקשה האיך היא משמשת דעוברת אלפ"ע ותי' דנבעלת בע"כ וליכא משום לפ"ע וכ' השעה"מ למשפט לדק שכ' דטעמא דשאנ"ד מטעם נדר ליכא משום לפ"ע לאחרים א"כ ש"מ דשמ"ק לא ס"ל משום נדר. ול"נ דאין ראי' דמשפט לדק כ' דבריו בטבח א"ש דלאו שום אדם עושה איסור אם הטבח נותן הבשר לאחרים כיון דהאחרים סמכו על העדים שהוא כשר ואיהו לא אכיל דהיינו הטבח שנותן לאחרים ג"כ לא עביד איסור. משא"כ בטמאה אני לך דליכא עדים ועל מה סומכת בעלה שהוא איסור לפי דעתה שפיר איכא משום לפ"ע ולכך צריך הריטב"א לתירוץ שלו :

ד' **ומ"ש** בכס"ו דגם מש"ג בפ"ב דכתובות אי' להדי' דלא מטעם נדר שכ' בשבוי' אם היתה פנוי' ואמרה נטמאתי ועדים מכחישין אותה ·

אותה אסורה לכהונה משום שאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים וכן מתשו' רשב"א ח"ג שהביא הב"י באה"ע סי' מ"ח כ' טעם זה :

והנה נ"ל ליישב דשניהם אמת דשוי' אנפשי' ח"ד הוי מטעם נאמנות משום דנאמן אדם על עצמו וגם מטעם נדר דאדם יכול לאסור על עצמו דבר המותר אלא יש מקום דשייך בו לומר משום נאמנות כגון בשבוי' די"ל דידעה דזינתה בפעם אחרת ואסורה לכהונה אלא דכסיפא לה טוענת בזמן שהי' שבוי' או דמעשה שבי' מסייע לה דלאו מתורת נדר אמרה רק האמת שנטמאת ולכך נקיט הש"ג הלשון דאדם נאמן על עצמו או באומרת קדשתני דלשון זה לא משמע משום דדעתה לאסור על עצמה קרוביו אלא דעתה לדור עם איש זה וכן בתשו' רשב"א ח"ג הנ"ל שאמרה שהי' כסף קדושין הוי' דדעתה לדור עם זה ולא הי' בדעתה באמירה האיסור הלכך אסורה מלשון אדם נאמן על עצמו כמאה עדים ומש"כ בקדושין דף י"ב בדביתהו דר"א או בטמאה אני לך סוף נדרים דאמרה לשון איסור שאסורה עליו אמרינן בשוי' אנה"ד הלשון דנאמן אדם לאסרה עליו ומטעם נדר :

ובזה א"ש על ר"ן דסוף נדרים שכ' למשנה אחרונה אומרת טמאה אני לך מותרת משום דמשועבדת לבעל שכ' ולא קשה הא שוי' אנפשה ח"ד בין מטעם אדם נאמן על עצמו או מטעם נדר איסור שבה להיכן הלך וצ"ל כיון שהיא משועבדת נשמטת בע"כ או דאין מקום לחול הנדר, אבל תרומה אמאי שרי' דלזה איני משועבדת אמנם אם הטעם משום נדר א"ש דאמרינן דלא אסרה אלא מה שאמרה בפי' דהיינו תשמיש דזה בלשון טמאה אני לך אבל תרומה י"ל שלא הי' בדעתה לאסור כלל הלכך מספקי לש"ס מעתה בטבח דאומר שלא שחטי' י"ל שדעתי' לאו להכחיש העדים אלא לאסור על עצמו וא"כ לא מהני תו חזרה בלא אמתלא וכן נ"מ באומרת קדשתני שאינו נדר כהנ"ל שדעתה רק לדור מהני חזרה אבל באמרה שהלך למה"י וקדשה א"כ בדיבורה שהיא אסורה על כל העולם י"ל דאסורה משום נדר ולא מהני חזרה :

ה' ועל טעמי' דתשו' רשב"א וש"ג שכ' טעמא דשוי' אנה"ד הוא מטעם נאמנות דאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים מקדושין דף ס"ה ע"ב אמר רב אסי ומודינא באומרת נתקדשתי שאין סוקלין אותה דלאו הימנא רחמנא לדידה לא הימני' רחמנא ופרש"י לדידה לא הימני' לומר נתקדשתי אלא הא דנאסרת משום דשוי' אנפשי' ח"ד וכו' ואי דגם שוי' אנה"ד ג"כ מטעם נאמנות דאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים אין לך גדולה הימנא מן התורה לדידה יותר מזה, אמנם למש"ל א"ש באין המקדש כאן ובדבורה רק איסורא משמע שהיא אסורה על כל העולם אמרינן דהאיסור משום נדר אלא דעדיין קשה דמשמע אי הוה הימנא מה"ת הוה סוקלין ולמה כיון דיש לפרש בדברי' בנדר נאסרת ואין סוקלין אותה למה נפרש שאמרה בתורת עדות ונאמנות וסוקלין הנה זה יש לדחוק לתרץ שאם הוה התורה מהימנ' לדידי' בפי' ולמאי נ"מ לענין איסור בלא"ה אסור משום שוי' אנה"ד אע"כ לענין סוקלין א"כ אז ע"כ לא הוי אמרינן שוי' אנה"ד אבל הא קשיא עדיין דלו יהי' דיש סברא בהמקדש לפנינו שויי אנה"ד הוא רק משום נאמנות א"ש דאי"ל משום איסורי' ונדר כיון דלא אמרה לאיסור בלשונה אדרבה רק ההיתר שרוצה לדור עמו . אבל להיפוך באומרת נתקדשתי שהלך למה"י דבדבורה משמע איסורא מ"מ יש ג"כ מטעם דאדם נאמן על עצמו כק' עדים וא"כ היא מהימנות כמו האב וצ"ל כיון דיש לתלות בנדר תלינן דלאו קושטא קאמרה ואין סוקלין אלא דתלינן בה בנדר :

ו' אבל אי קשי' הא קשי' על תשו' רשב"א וריב"ש שכ' דהוא נאמן לגבי ב' עדים משום דאדם נאמן על עצמו כו' מרי"פ אמרי לו שנים מכחישין לו הוא אמר לא אכלתי והעדים אומרים אכלתי פטור לרבנן ומבעיא התם אי טעמא דרבנן משום מגו דאי בעי אמר מזיד הייתי או משום דאדם נאמן על עצמו ונ"מ בטומאה חדשה דליכא מיגו דבעי אמר נטמאתי וטבלתי דהא לא הי' שהות שיטבול ופשיט שם דטעמא דרבנן משום מגו עיי' פרש"י ותוס' שם והכי פ' בר"מ בטומאה חדשה אינו נאמן משום דליכא מגו, א"כ מוכח דאין אדם נאמן על עצמו ודוחק לומר דהתם לפטור עצמו מן קרבן הוא דאין אדם נאמן על עצמו אבל לאסור על עצמו הוה כלחוב על עצמו אדם נאמן על עצמו אעפ"י שאינו חייב הא גם בקרבן הוה לחוב שאין לו כפרה אפי"ה אינו נאמן על עצמו :

ויותר תמוה על רשב"א גופי' דכ' ביבמות דף פ"ז ובקדושין דף ס"ו דב' סוגיות פליגי שם סוגי' דיבמות ס"ל דע"א נאמן מטעם שתיקה כהודאה דמי' והיינו באת"ל דאדם נאמן על עצמו אבל סוגי' דקדושין דף ס"ו שם ס"ל הסוגי' דע"א נאמן מהעדות העד ולא משום הודאות ושתיקת הבעלים משום דסוגי' זו ס"ל אין אדם נאמן עצמו וטעמא דרבנן משום מגו והכי קיי"ל ואלא הנה ידוע דאין מתשו' רשב"א קשי' על הרשב"א משום דיש כמה תשובות דלאו מרשב"א הם מ"מ מרשב"א מוכח דלא ס"ל אדם נאמן על עצמו וא"כ ע"כ טעמא דשוי' ח"ד הוא מטעם נדר :

ז' ולטעמא דשוי' אנה"ד מטעם נדר מיושב לי היש"ש ביבמות דף י"ב רע"ד שכ' האשה שאמרה טמאה אני לך והבעל מאמין לה דצריך להוציא אבל נתן אמתלא לדברי' למה אמרה טמאה אני ה"ז טהורה ואין הבעל צריך להוציאה וראיתי בנמ"י בסוף נדרים שמתוס' סוף נדרים וכ"כ רשב"א שם וכה"ה בפכ"ד מאישות שכ' שם הג"ה וא"י ממי הגהות האלו וכ' מראשונים הנ"ל מוכח להיפך שכ' שם אם הבעל מאמין לה צריך להוציא אפי' אם תחזור ואמרה אנוסה הי', והבין בעל הג"ה הנ"ל דתוס' וראשונים הנ"ל ר"ל אפי' נתנה אמתלא לדברי' דבשלמא לגבי' דידה אתי דיבור שלה ומבטל דיבור שלה אבל אם הוא מאמינה לגבי בעל שאסר עליו את המותר אמתלא דידה דע"י האמנתו הא אקבע איסורא לגבי' ודברו שאנה"ד כשחזרה ונתנה אמתלא לדברי' לא אתי דיבור דידה ומבטל דיבור דידי' והדבר לו פשוט וצ"ל דתוס' וראשונים הנ"ל לא כתבו כמ"ש דמיירי באמתלא אלא בחזרה שהם מיירי בלא אמתלא אבל אמתלא דידה י"ל דמהני לבעל ואי הטעם משום נדר וקיי"ל כמ"ד תנאי זה כזה הותר א' מהם הותר כלו כן ה"נ הבעל תלוי במאמר האשה שעשתה נדר א"כ בהותרה היא באמתלא גם הוא הותר מטעם נדר שהותר מקצתו הותר כלו אע"ג דאין היתר בנדר דשוי' אנפשי' ח"ד ואלא אי מהא לא ארי' אפי' אם שוי' ח"ד הוא מטעם דאדם נאמן על עצמו מ"מ כיון דהוא לא אסור מחמת עצמו אלא מטעם נאמנות שלה והיא נאמנת על עצמה למה לא מהני אמתלא דידה על בעלה :

וגדולה מזו כ' בנוב"י סי' ע' בהאמין לה הבעל שהיא טמאה ואח"כ חזר אע"ג שלא נתן אמתלא מהני כיון דלא שוי' ח"ד אלא אפומא דידה שהאמין לה וכיון דעכשיו אינו נאמן לה א"כ מעיקרא לא נעשה ח"ד ע"כ א"כ מכ"ש כשהיא נותנת אמתלא ונאמנת דלא נעשה מעיקרא ח"ד ולנב"י אפי' אמתלא א"צ אלא בחוזר ואומר שאינו מאמין לה, אמנם נראה מתוס' סוף נדרים לא משמע הכי שכ' דאי מהימן לה שוי' אנה"ד ואסורה לי' לעולם ואפי' אם תחזור ואמרה באונס ע"כ דמשמע דה"ק ואפי' אם מאמין לה מה שאמרה עכשיו באונס :

ובשעה"מ בפ"ט מה' אישות כ' גדולה מנב"י דלנב"י עכ"פ כל זמן ששתק ומאמין שוי' אנפשי' ח"ד רק בחוזר אח"כ ואינו מאמין מעיקרא לא שוי' ח"ד אבל בשעה"מ בפ"ט שם כ' דאם רק מאמין לא שוי' ח"ד שהקשה אתוס' ורשב"א דלא ס"ל בסוגי' דטמאה אני לך דלמשנה אחרונה משום דמשועבדת לבעל ואגידה גבי' לא אמרי' שאנה"ד כתוס' רי"ד דף י"ב וכר"ן סוף נדרים א"כ ה"ק תוס' רי"ד דף י"ב בדביתהו דר' חייא האיך שרי דהא שוי' אנפשה ח"ד ואסורה לבעלה ותי' השעה"מ דהיא לא אמרה דהיינו הבת רק על פיה שנאמנת לאמה לא אמרינן שוי' אנפשי' ח"ד עי"ש דז"א דהא תוס' ורשב"א כ' בפי' דאם מאמין לה אע"ג שא"י אם אמת מ"מ שוי' אנה"ד וא"כ קשה אתוס' ורשב"א קו' תוס' רי"ד ואפשר דהכא תוס' ורשב"א כ' סוף נדרים למשנה אחרונה באומרת טמאה אני לך איני נאמנת והקשו דשוי' אנה"ד ותי' בדבר גדול יש כח ביד חכמים לעקור א"כ י"ל קו' תוס' רי"ד דא"ש דשם דף י"ב ליכא משום עכ"ב דהא רוצות לישב כל ימי' בלא בעל מ"מ השוו מדותיהן אפי' היכי דלא שייך עכ"ב אין ביד האשה להפקיע עצמה מיד בעלה וכבר כ' כי"ב בנב"י בסי' הנ"ל ובהג"ה נמ"י סוף נדרים כ' דרמ"א אה"ע סי' קע"ו סעי' ו' חולק אש"ס ואינו מוכרח כלל עיי"ש :

ח' ובשעה"מ שם בפ"ט מה"א סט"ז כ' דמה"ה שם הלכה ל"א משמע דלא כש"ע כאן ותשו' רשב"א. ור"ל דשם כ' ה"ה אם אמרה נתקדשתי וקבלה קדושין משני דאם אין נותנת אמתלא אסורה משום שאנה"ד וצריכה גט משני וכ' ה"ה ופשוט הוא אפי' בא הארוס איני מותרת לו בלא גט מן השני שהרי אין עדים מעידים כדברי' ע"כ דמשמע הא אם עדים מעידים כדברי' ה"ז מותרת אלמא ביש עדים פקע איסור גם ממנה ה"ה דשרי לטבח . ונ"ל דלא דמי למש"ל דעדים וחזרה גם לטבח שרי א"כ אפי"ת שאין זה ארוס מ"מ מותרת דאחרים סמכו על העדים והיא הא חזרה ולדנפשי' מהני חזרה כמש"ל ועוד דאיהו לא שוי' אנה"ד אלא לאותן שתאמר היא שאין זה ארוס :

ולדידי קשה אדין דכאן ותשו' רשב"א דתוס' ורא"ש יבמות דף כ"ה פליגי על תשו' רשב"א שהקשו שם באומרת טמאה אני לך אמאי מותרת הא שוי' אנה"ד ותי' כיון דראו חכמים דרובן משקרת עיי"ש ולו יהי' רוב שמשקרת כב' עדים מ"מ היא מותרת מכ"ש כשיש ב' עדים ששקר אמר הטבח דהטבח מותר אמנם י"ל דלא פליגי דהך תוס' ס"ל כמ"ש בתוס' סוף נדרים לתרץ קו' הנ"ל האיך היא מותרת דשוי' אנה"ד ותי' בדבר גדול יש כח ביד חכמים להתיר . וי"ל גם תוס' יבמות הכי ס"ל אלא דמפרשי שם דמהו הדבר גדול שהתירו חכמים משום שראו דרוב משקרות ומפקיע עצמן מיד בעלים :

ט' עוד הקשה בשעה"מ שם בשם רימ"ט אתוס' רי"ד דף י"ב שכ' באגידה גבי' לא אמרינן שוי' אנה"ד ובפ"ב דכתובות מאומרת טמאה ואח"כ אמרה טהורה אני אינה נאמנת אלא באמתלא ואמאי הא אגידי' גבי' ותי' בשעה"מ התם היא נאמנת מוספרה לה ע"כ · וקשה למ"ש בש"ש שמעתת' ו' פ"ח לחכמי פרובינציא דהיכא דנאמן עד בתורת עדות לא מהני אמתלא אמאי באומרת טמאה אני ואמרה טהורה ונתנה אמתלא מהני הא נאמנת מוספרה לה וכ' דמוספרה לה היינו נאמנות אלא בז' נקיים דליכא לא חזקת איסור ולא חזקת היתר · אבל טמאה אני איני נאמנת מוספרה לה מטעם ע"א כיון דאיכא חזקת היתר אין ע"א נאמן אלא דאסורה מטעם שוי' אנה"ד א"כ הקל"ד הא אגידה גבי' :

ולבאר' מוכח מחכמי פרובינציא דס"ל דשוי' ח"ד מטעם נדר דאי משום נאמנות אמאי בטמאה אני מהני אמתלא ולפי"ז גם תוס' הכי ס"ל דהא בש"ש שם ש"ו פ"ט דתוס' יבמות דקי"ח ד"ה אמר לי' דתוס' ס"ל כחכמי פרובנציא (ומש"ש הש"ש ליישב קו' התוס' זו משום דזקוקה ליבם לא אמרי' שוי' אנה"ד למ"ש הר"ן במשועבדת לבעל לא אמרי' שוי' אנה"ד ז"א דהא הר"ן ותוס' רי"ד הדא הוא דהיינו באגידה גבי' ל"א שאנה"ד וא"כ א"ש דתוס' ·

דתוס' לא רצו לתרץ כן משוע דהקל"ד קו' רימ"ט מטמאה אני הא אגידה גבי' ואין לתרץ מוספרה לה לחכמי פרובינציא וספרה לה רק בז' נקיים) :

ומ"ש בנב"י הובא בפ"ת כאן דמי שאומר דשוי' אנה"ד הוא משום כעין נדר הוא שטות דא"כ מי שיאמר בימי חול שהיום שבת וכי אסור לעשות מלאכה ול"כ דזה לק"מ וכמ"ש בשעה"נ בפ"ט הנ"ל דשוי' אנה"ד הוא דיכול לקנוס עצמו דבר המותר אבל על דבר שאינו כגון שאמרה שנתקדשה ונודע שהי' קטן והיא אמרה שהי' גדול לא אמרי שוי' אנה"ד כה"ג דבר שאינו כי"ב שבת בימי חול הוא דבר שאינו אבל שאסור על עצמו דבר המותר מטעם נדר זה אפשר ודין זה הביא ג"כ הפרמ"ג כאן בדין הד' לאסור המותר יש בידו משא"כ לעשות מקטן גדול עיי"ש כמו כן לעשות מחול שבת :

והפרמ"ג הקשה ולא הבינותי דהטעם דאדם נאמן על עצמו כק' עדים א"כ נאמן הא' שהי' גדול ע"כ ולק"מ דהא דין זה כ' בשם משפט לדק והוא ס"ל דשאנה"ד לאו משום דאדם נאמן על עצמו הגא משום נדר וא"ש דלאסור דבר המותר בידו :

בפרמ"ג בדין הה' כ' אם כמה דשוי' אנפשי' ח"ד חב לעצמו ולאחרים גם לעלמה מותרת ממשנה סוף נדרים דאין לה נאמנות כיון שיש חוב לבעלה ע"כ ותמה על הפרמ"ג שזה דברי הר"ן אבל תוס' כ' בשם דא"מ תי' אחר על המשנה אחרונה דלא שוי' אנה"ד משום דמשנה מיירי באשת כהן דהיא אילי אסורה אלא אם הכהן אסור אבל כאן דאיהו שרי משום שמא עיני' כ תנת באחר גם היא מותרת וכ"כ הרשב"א בחדו' שם ולא קשה מה שהקשה תוס' אמהר"מ הא כתיב לא יקחו דהיא מוזהרת כמו הוא ולמ"ש בשם רשב"א א"ש ובנבי"ק קמא סי' ע' כ' דתוס' כתובות דס"ג נמי כרא"ש ס"ל ומה שהקשה תוס' מתרומה אמאי שרי ר"מ בנב"י שם דשנא"ד אין מאכילין לאדם דבר האסור לו הייני בע"כ ותרומה נמי לא שרי ליתן לו בע"כ וכבר כתבתי לעיל דתי' זה קשה דודאי צריך לאפרושי או למספי לי' בידים . והני ככר כתבתי לעיל ישוב מתרומה אי שנא"ד מטעם נדר :

ותוס' בנדרים שם תי' אחר וכן ברשב"א דלא כר"ן אלא בדבר גדול יש כח ביד חכמים להתיר וכי"ב בתוס' ורא"ש דף כ"ה כ' תי' אחר שלא כר"ן וכבר כתבתי לעיל אות ח' דתוס' יבמות דקי"א וחכמי פרובנלי' ג"כ לא ס"ל כתי' הר"ן אלא כ"ל דגם מר"ן אין הכוונה של ר"ן כיון דחב לאחרינא אלא. כס' תוס' רי"ד כיון דגופה אגידה גבי' דבעל שוי' לנפשי' ח"ד מטעם נדר לא משכח רווחא דחייל הנדר על גופה כיון דגופה אגידה בבעל וגם לטעמא דשאנה"ד משום דאדם נאמן על עצמו י"ל ה"ט בבעל מותרת אע"ג דהיא אסורה משמשת בעל כרחה כיון שהיא משועבדת לו לא אכפת לבעל איסורי' דידה כיון דאמרי' דמשקרת ועיני' נתנה באחר אבל בעלמא מנ"ל דלא אמרי' שוי' אנפשי' ח"ד היכי דחב לאחרינא :

דברי סימן לספרי סי"ז י"ח נ"ד וביאור סוגי' דעובר ירך אמו ת"ק יוסף

שלום וכ"ט לידידי הרב החריף מופלג בתורה כקש"ת מו"ה גרשון שטערן נ"י אב"ד דקהל מ' לודאש יע"א :

אחדש"ט כ"ת ידידי נ"י השיב לו תשו' מאהבה אשר השיב על ספר דברי יוסף ואני מלאתי דברי כי נאמנו ועל עמדם יעמודו :

א' מה שאני כ' בסוסי"ז דה"ט בס' דרס דאסור אע"ג דאיכא רוב אינן שוהין ואינן דורסין משום כנגד הרוב איכא תרי חזקות חזקה שאינו זבוח וחזקת אמה"ח לרשב"א דמחזיקין מאיסור לאיסור והקשה מעלתו א"כ ל"ל לר"מ דף פ"ו רוב מעשיהן מקולקלין תיפ"ל גם שם איכא הב' חזקות ואלים כמו רוב ואמאי לא מקשי כן אליבא דרבנן אמאי מחמרי מספיקי הא איכא תרי חזקות ואחרי שדוחה תי' שלי מחדש מעלתו תי' אחר אם' שהה וס' דרס דלא אזלינן בתר רוב דסמכינן ב' מיעוטי שמא ממקום נקב שחט למיעוט שוהין ודורסין כעין זה כ' פלתי סי' ע"ו ועוד תי' כיון דאיכא ריעותא דאתילד ס' בשחיטה לא אזלינן בתר רוב כעין רוב נשים בתולות נשאות בפ"ב דכתובות על תרוליו אלו יש לפלפל אלא לא באתי רק להעניד דברי על מכונם אבל זאת שאלתי דלמה על תרולי קשי' למעלתו ולתרולו ניחא לי' דגם על תרולו קשה דל"ל לר"מ רוב תיפ"ל דהוה תרי מיעוטי לאיסור דהוה כמו רוב מכ"ש דחזקה מסייע חזקת שא"ז מכ"ש לר"מ דחייש אפי' לחד מיעוטי א"כ עדיפא לר"מ תרי מיעוטי מתרי מיעוטי לרבנן :

ואלא לדידי קו' מעלתו לא קשה א' הא כתבתי דאיכא סוגי' דלא אסיק מברייתא כל ס' בשחיטה אסור וכל אתי לאתויי ס' שהה ס' דרים וה"א דאזלינן בתר רוב אין שוהין כנגד הב' חזקות או דלא דייק כל אתי לאתויי דמלינן הרבה כן דיוקי דמתני' אתי לאעטמינן עיי' שבת ל"ז דיש שלא דקדק וא"כ סוגי' דפ' כיסוי דס כי"ב לא אסיק ולכך ס"ד דאזלינן בתר רוב שוהין ועוד י"ל אפי' למסקנא ל"ק לרבנן ה"ט לרמב"ס דאזיל דברי אליבי' דלולי י"ב חזקות הא בחשו"ק נמי רוב מלויין אש"מ הן וברמ"ל א"ש לא אמרי' סמלא"ז אבל כיון דאיכא ב' חזקות מחמרי והוה ספיקי ובלא"ה אין הב' חזקות אלימא כשאר חזקות דחזקה דמחזקינן מאיסור לאו כ"ע ס"ל וכמ"ש הרשב"א שם דף ד' לעיין ביבמות פד"א מכ"ש לר"מ דחייש למעוטא כנגד רובא מכ"ש דהוה מיחוש לפלגא מתוקנים כנגד ב' חזקות דפלגא לא גרע מתרי מיעוטי ורובא וחזקה רובה עדיף די"ל מכ"ש דמהני פלגא כנגד ב' חזקות ואמאי לר"מ לקי ומכ"ש דהב' חזקות לא חשיבי כשאר חזקות כהנ"ל הלכך אילטרך דוקא רוב מקולקלים :

ב' מה שכתבתי בסי"ח דעת הפוסקים בדיקת סימנים דרבנן ומברר דעתם כ' מעלתו דין זה ל"ע לדעתו לפי מ"ש הפר"ת בעופות טמאים לא מהני רוב דמ"מ איכא עשה להבדיל בין הטמא ובין הטהור וכ' מעלתו שהרבה אחרונים החזיקו בדברי פר"ת וכ' מעלתו לפי מ"ש בת"כ הובא ברש"י בחומש סוף פ' שמיני כתיב ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור ל"ל בין פרה לחמור כבר הם מפורסים א"כ למה נאמר להבדיל לומר לך בין טמאה לך ובין טהורה לך בין נשחט חליו לנשחט רובא וכמה מלא שערה ע"כ א"כ מוכח דגם בדיקת סימנים מן התורה ע"כ :

הנה קו' דמעלתו לק"מ דת"כ הוא ענין אחר דשחט ונמלא מחלה שחט דלא תימא דכשר כס"ד דרב בפ"ו השוחט קמ"ל וחוט השערה אחד מבדיל בין איסור לכשר וגם כה"ג פשיטא דלריך בדיקה שיהי' רוב אבל כשחט סתם כרוב שוחטין דשוחטין רוב סימנים בזה לא מיירי הת"כ, ואלא לדידי להיפוך קשה על הפר"ת דאמר להבדיל אתי לעשה א"כ מה פריך הת"כ לפרה וחמור כבר אמורים הא אתי לעשה ועיי' לקמן סי' ע"ט שהוכחתי דלא כפר"ת ולא עיין יפה בפר"ת שמעולם לא כ' הפר"ת משום להבדיל לא מהני רובא עיי' סי' תק"ב מ"ש בזה :

מה שכתבתי בסי' נ"ד טעמי' דר' יוחנן הלב שליל מותר משום דעובר ירך וכל עובר. א' מאחרי' וכ"מ ואני תמה מאוד איזה סברא יש לומר שחלב יהי' כבשר האם וכו' אי' שהביא ראי' לסתור ומעלתו לא כ' סברא וסברא דידי מפורשת, לא אסרה תורה אלא חלב שעל הקרב ועל הכליות, ולא חלב הירך. ועובר כירך אמו וכי יש דין חלב בירך :

מה שכתבתי בסי' הנ"ל אות ג' אמאי דאתמר התם דף ע"ב מונין בבהמה ועובר ראשון ושני ור"ל אמר אין מונין ותמה הלב אחרי' אר"מ דלמה לא פסק דקיי"ל כר' יוחנן ותי' ר' יוחנן ס"ל דהוה תרי גופי' אבל הר"מ פסק עובר ירך אמו והקשתי דז"א הא ר' יוחנן אי"ל בפ' השולח עובר י"א וכ' מעלתו דלא מלא בפ' השולח כן אלא בגיטין דף כ"ג ושם כ' תוס' דר' יוחנן אליבא דרבי אמר כן ולי' לא ס"ל הכי וכ"כ תוס' סנהדרין דף פ' דר' יוחנן לנפשי' ס"ל עובר לאו ירך אמו בתמורה דף כ"ה דאמר ר' יוחנן המפריש חטאת מעוברת רלה מכפר באם רלה מכפר בולד ומפרש טעמי' דר' יוחנן דאם רלה לשייר משייר עובר לאו ירך אמו וכ"כ ביבמות פ' הערל דף ע"ח :

הנה אפי' למעלתו שלא עיין יותר אלא בתוס' הי' לו מקום כי לא נופל מלי (ובפ' השולח ט"ס ל"ל בגיטין דף כ"ג) דאם תלי' בעובר י"א מה פריך ר"ל מר"מ אר' יוחנן לימא הא רבי הוא מכ"ש לפי הסגי' בתמורה ר' מאיר ולא רבי וכן מה פריך ר' יוחנן אר"ל מאידך ברייתא הא לתוס' פלוגתא דתנאי הוא רבי ורבנן אע"כ דלא כלב אחרי'. איברא דמ"ש תוס' דר' יוחנן אמר הכי אליבא דרבי אינו מובן לי' הא רבי לא דיבר בעובר אלא בענין אחר דנשחרר חצי עבדו אבל קו' הנ"ל מ"מ קשה דהא מקשי בתמורה שם לדר' יוחנן כתנאי אי עובר ירך אמו וא"כ קשה מה מקשו ר"ל ור' יוחנן מברייתות אבל למ"ש אני אפי' עובר ירך אמו מ"מ כיון שאין מתיר גם החלב חלוק הוא להיות מונה ראשון ושני ופריך לי' שפיר מברייתא לדבריך כמש"ש :

אבל כבוד מעלתו לא דק אנן בשיטת הר"מ קיימינן דמיישבו הלב אחרי' א"כ ליתא למ"ש תוס' בתמורה ס"ל ר' יוחנן עובר לאו ירך אמו א"כ ע"כ ר' יוחנן אליבא דרבי קאמר דהא הר"מ פ' בכמה דוכתי עובר ירך אמו ואפ"ה פסק הך דר' יוחנן המפריש חטאת מעוברת בפ"ד מפסולי מוקדשין ש"מ דלאו טעמי' דר' יוחנן בתמורה משום דס"ל עובר לאו ירך אמו א"כ נשארנו דר' יוחנן בגיטין אליבי' דנפשי' קאמר עובר ירך אמו :

ובלח"מ שם מישב הר"מ דפסק אם שיירו משוייר ותי' זה קשה להלמו מאחר דהש"ס תלי' אם שיירו משוייר עובר לאו י"א והר"מ פסק עובר ירך אמו אלא בלא"ה כבר הוכיח בשעה"מ בפ"ב מה' גניבה דהר"מ. לא פסק אם שיירו משוייר מדלא פסק לר"מ תמורה דף י"ט המפריש נקבה מעוברת לפסח הולד עלמו יקריב לפסח ומפרש הגמ' דסבר אם שיירו משוייר עובר לאו י"א (מאז הקשיתי האיך מוקמי' לר"א חולין דף כ"ז בולד טריפה דאסור משום עובר ירך אמו. אח"כ ראי' בתוי"ט במשנה דף י"ח בתמורה דגרים ר' אלעזר ולא עלה על דעתו העליונה להכריח כן מקושיותי עכ"פ לא קשה קושיותי דגם בברייתא ל"ל ר' אלעזר) :

אמנם העיקר כתי' הב' דלא"מ פסק כר' יוחנן המפריש חטאת מעוברת דרמב"ס ס"ל דטעמי' דר' יוחנן משום דאדם מתכפר בשבח הקדש וכן תי' בעלמות יוסף קדושין דף ס"ח והביאו בשעה"מ הנ"ל ואע"ג בתמורה דחי רב המנונא לרבא דר"ל טעמי' דר' יוחנן משום אדם מתכפר בשבח

בשבא הקדש מדלא השיב ר' יוחנן לר"א דמותיב לי' טעמי' דידי משום אדם מתכפר בשבא הקדש הר"מ סמך אפ' התודה דף פ' דקאמר שם טעמי' דר' יוחנן משום אדם מתכפר בשבא הקדש ותי' זה קשה מה חזי לר"מ לסמוך אסוגי' זו יותר מסוגי' דתמורה דמסייעי' ממה דלא השיב ר' יוחנן לר"א כן כקו' רב המנונא :

ועוד בפ' התודה שם רב כהנא כך אמר דלמא טעמי' דר' יוחנן משום אדם מתכפר בשבא הקדש פשיטא דלא ה"ל לסמוך הר"מ אסוגי' זו כיון דרב כהנא גופי' לא ברירא לי' ורב המנונא ודאי קאמר מרא' שאמר דא"כ למה לא השיב כן ר' יוחנן לר"א. אלא כ"ל דה"ט דר"מ הם לא מסקי מר' יוחנן דגיטין דס"ל עובר ירך אמו אבל לדידן דמסקינן דר' יוחנן ס"ל עובר ירך אמו א"כ ע"כ טעמי' דר' יוחנן משום דאין אדם מתכפר בשבא הקדש. וקו' דרב המנונא ע"כ לאו קושי' הוא דל"ל א"כ דהשיב ר' יוחנן לר"א כן אלא דאכן לא שנעי' לן ולא אסקי תשובת ר' יוחנן בבהמ"ד .

וי"ל עוד דסמך הר"מ דטעמי' דר' יוחנן בתמורה ע"כ משום אדם מתכפר בשבא הקדש ולא משום עובר לאו ירך אמו מרבא ב"ק דף מ"ז דפרה שהזיקה גובה מולד דע"כ ס"ל לרבא עובר י"א כמ"ש תוס' סנהדרין דף פ' וכפ' הר"מ בפי"א מה' נזקי ממון ואי ר' יוחנן ס"ל עובר לאו ירך אמו האיך חולק רבא אר' יוחנן דהא מר' יוחנן ואמוראי קמאי פרכינן אמוראי בתראי וזהו באמת סברת ר"ת דפסק עובר לאו י"א כדאי' בר"ן בפ' א"ט מדס"ל לר' יוחנן הכי בתמורה ודחוק לתרץ הא' דרבא דפרה שהזיקה דאתי' אפי' למ"ד עובר לאו ירך אמו והך דגיטין דף כ"ג דאם היתה עוברה זכתה לו נימא אפכא דהלכה כרבא עובר ירך אמו ור' יוחנן דתמורה דס"ל לר"ת עובר לאו י"א נימא דאתי' כרב דימי אמר ר' יוחנן יבמות דף ע"ח דקאמר מגרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שני מדכתב אשר יולדו ש"מ הא בעלמא עובר לאו י"א כדאי' שם ובגיטין אי' ר' חייא ב"א אמר ר' יוחנן עובר ירך אמו וא"כ אמוראי נינהו אליבא דר' יוחנן ורבא פסק כהך מ"ד אליבא דר' יוחנן עובר י"א א"ו נ"ל דז"א אם אמוראי נינהו אליבא דר' יוחנן ה"ל לרבא לומר הלכה כהך מ"ד גנובי למה גניב אע"כ דלא שייך רבא כדר' יוחנן דגיטין דאם עוברה זכתה לה משום דהתם שפיר זכתה אפי' עובר לאו ירך אמו דהוה כיד שלה כמ"ש הר"ן ואא"כ יחלוק אר' יוחנן דתמורה דשם ס"ל עובר לאו י"א ורבא אין לחלוק אר' יוחנן הלכך עכ"ל דדין דרבא איכא אפי' למ"ד עובר ירך אמו וכמכ' שכ' הר"ן דשניהם הזיקו האם והולד .

כן ה"כ ס"ל לר"מ דהר"מ ס"ל דרבא עובר ירך אמו ס"ל והאיך יחלוק אר' יוחנן דתמורה דס"ל עובר לאו י"א ולי"ל לרבא דאיכא פלוגתא דתנאי בדר' יוחנן דא"כ גנובי' למה גניב לימא הלכה כהך מ"ד עובר י"א א"ו לרבא נ"ל דר' יוחנן ס"ל עובר י"א וכדס"ל בגיטין ולא אמר הלכה כר' יוחנן דאז ה"א דאיכא פלוגתא מדאמר הלכה מכלל דפליגי וא"כ ע"כ דרבא בתמורה לא קבל אתקפתא דרב המנונא מדוע השיב ר' יוחנן לר"א דא"כ למה סבר בב"ק הכ"ל עובר ירך אמו דהם קיבל לקו' דרב המנונא א"כ ר' יוחנן עובר לי"א ס"ל והאיך חולק רבא על ר' יוחנן וא"ש פסק הר"מ דפסק לדר' יוחנן המפריש חטאת מעוברת כו' מטעם אדם מתכפר בשבא הקדש אע"ג דרב המנונא דחי לדרבא הא מוכח דרבא לא קבל דיחוי דרב המנונא .

ובזה ניחא ליישב הר"מ דבפ"ז מה' עבדים פסק כהכמים בתמורה שם שאם אמר לשפחה את בת חורין וולדך עבד דבריו קיימין והקשה שם הראב"ד הא בסיפא שם פ' הר"מ עובר ירך אמו וחכמים ס"ל עובר לאו י"א כדאי' בתמורה והגם שלח"מ שם מתרץ דהר"מ ס"ל די"ל דס"ל אפי' עובר י"א וכן בעלמות יוסף שם ובש"ך סי' רס"ז סעי' ס"א וט"ז שם מתרלים להרמב"ם וכתבו סברות לר"מ דאתי' חכמים אפי' למ"ד עובר ירך אמו מ"מ מה לריך הר"מ לזה לומר דלא כסוגי' דתמורה דמפרש טעמא דחכמים דס"ל עובר לאו י"א ואי משום דר"מ פסק עובר י"א מטעם דר' יוחנן ס"ל עובר י"א ומר' יוחנן דתמורה אין קושי' דשם טעמי' משום דאדם מתכפר בשבא הקדש וברייתא דאם עוברה זכתה לה נמי ס"ל הכי דעובר ירך אמו מה אכפת לן אם חד תנא ס"ל עובר לאו י"א אפי"ה מלינן למפסק עובר י"א כר' יוחנן דפסק כאותו ברייתא עובר י"א אבל למ"ש א"ש מדרבא דאמר עובר ירך אמו ש"מ דליכא תנאי דפליגי ויאמר איזה תנא להיפוך דא"כ רבא כתנאי והל"ל הלכה :

ואלא קו' זו דמנ"ל להר"מ כן דחכמים דאמרו דבריו קיימין לא ס"ל עובר לאו י"א למסקנא י"ל באופן אחר דרש"י פי' דאתקפתא דרבא דלמא טעמי' דר' יוחנן משום דאדם מתכפר בשבא הקדש אדלעיל תחלת הסוגי' קאי דאדר' יוחנן זה לא ס"ל לר"מ דא"כ ה"ל לסדר דברי רבא לעיל אחר דמותיב אר' יוחנן עם דיחוי דרב המנונא לכך ס"ל לר"מ דלהכי מסדר הש"ס לרבא בתר דמסיק תנאי בדר' יוחנן משום דע"כ נ"ל כן דרבנן דס"ל דבריו קיימין ס"ל עובר לאו י"א הוא רק כדי דלא להוי ר' יוחנן תיובתא דלא כשום תנא אבל למה דקאמר רבא טעמי' דר' יוחנן משום דאדם מתכפר בשבא הקדש א"כ ס"ל לר' יוחנן עובר י"א גם אין לנו לומר דתנאי פליגי בעובר י"א ולכך סידר הש"ס לדרבא בתר דמסיק תנאי וא"ש נמי דמה דעתי' דרבא לתרץ לר' יוחנן טעמי' דאדם מתכפר בשבא הקדש מאחר דבלא"ה לא איתותב עתה ר' יוחנן כיון דחכמים קאי כוותי' א"ו דרבא ר"ל דלא אמר תנא דס"ל הכי דהיינו חכמים דאמרו דבריו קיימין אלא כדי לתרץ לדר' יוחנן ושפיר אמר רבא הא בלא"ה אר' יוחנן לא קשה דטעמי' משום אדם מתכפר בשבא הקדש וק"ל .

ואמנם עוד כ"ל בישוב הר"מ דלא פסק כסוגי' דתמורה דרבא דאמר דילמא טעמי' דר' יוחנן משום אדם מתכפר בשבא הקדש שדחי לי' רב המנונא מדלא השיב כן ר' יוחנן עלמו לר"א א"כ ש"מ דטעמי' דר' יוחנן משום עובר לאו י"א וא"כ ליתא לדר' יוחנן דאמר המפריש חטאת מעוברת וכו' דהר"מ פסק עובר ירך אמו ולמה פסק הר"ם דינו דר' יוחנן. הנה מעלתו עוד הקשה עלי מסוגי' דפ' הערל דגם שם אי' דר' יוחנן ס"ל עובר לאו ירך אמו ולדידי לא קשה קו' זו דהר"מ לא פסק כן וטעמי' דרמב"ם דלא פסק הכי הוא דהנה בשעה"מ שם בה' גניבה הקשה ארמב"ם שפ' בפ' ט"ו מעה"ק המקדיש עובר במעי בעל מום ה"ז קדוש והוא פלוגתא דבר פדא ור' יוחנן בתמורה דף י"א דאמרי' התם דר' יוחנן סבר עובר לאו י"א והקשה בשעה"מ כיון דהר"מ פסק עובר י"א האיך פסק להא דר' יוחנן ותי' דהר"מ ס"ל דבע"מ ה"ט דפסול משום הקריבהו לפחתך ומאים א"כ הולד שאינו מאים כשר ע"כ וקשה מ"מ על ר"מ שהוא כנגד הגמ' דאמר טעמי' דר' יוחנן משום עובר לאו י"א וי"ל דס"ל לר"מ דהתם קאי אביי ואביי הוא דסבר טעמא דר' יוחנן דף כ"ה המפריש חטאת מעוברת משום עובר לאו ירך אמו וכמ"ש עוד לקמן. דהך ס"ל לאביי אבל הר"מ דאסיק מר' יוחנן בגיטין דס"ל עובר ירך אמו וכרבא ב"ק דף מ"ז דס"ל הכי וכן ס"ל לרבא דף כ"ה דטעמי' דר' יוחנן במפריש חטאת נקבה משום דאדם מתכפר בשבא הקדש ואביי ורבא הלכתא כרבא הלכך ע"כ מה דאמר ר' יוחנן דעובר בע"מ קדיש מטעם אחר וכמ"ש השעה"מ וא"כ לא קשה מפ' הערל דשם אי' אליבא דר' יוחנן דס"ל עובר לאו י"א התם איתא אביי ואליבא דאביי מודה הר"מ אבל אנן לא קיי"ל הכי :

ועתה נעתיק עלמינו לפי"ז מיושב הרמב"ם שפסק כרבא דטעמי' דר' יוחנן משום דאדם מתכפר בשבא הקדש הא רב המנונא דחו לדרבא מדלא השיב ר' יוחנן בעלמו הכי לר"א :

וכ' דהנה תוס' הקשה על דיחוי דרב המנונא הא בכריתות דף כ"ז מבעיא ר"א לר' יוחנן אי אדם מתכפר בשבא הקדש א"ל כמה גדל זה בינינו ועדיין לא ידע דבר זה וקאמר הש"ס מכלל אין ועל הדא אמר כן ר' יוחנן ולד תודה כו' אין טעונה לחם ואמר ר' יוחנן ל"ש אלא לאחר כפרה אבל לפני כפרה טעון לחם אלמא מתכפר בשבא הקדש. וכן מסיק בפ' התודה דף ע"ט דקמ"ל ר' יוחנן אדם מתכפר בשבא הקדש והוה נמי אביי כה"ג עכ"ל הגמ' ותי' בתוס' ולריך לחלק בין תודה לחטאת ושם דף ע"ט כ' תוס' החילוק בין תודה לחטאת אולם בדף פ' הקשה תוס' דשם מוכח דס"ל דאין חילוק בין תודה לחטאת עיי"ש ע"כ נ' דסוגיות חלוקות הן דהיינו אביי דאיהו ס"ל טעמי' דר' יוחנן תמורה כ"ט המפריש חטאת נקבה משום עובר לאו י"א כדמוכח דס"ל אביי תמורה דף י"א ויבמות דף ע"ח כהנ"ל ולא ניחא לי' לאביי לפרש טעמי' דר' יוחנן משום דאדם מתכפר בשבא הקדש כדאמר ר' יוחנן גופי' לר"א בכריתות נ"ל משום דא"כ למה השיב ר' יוחנן לר"א הכי כקו' רב המנונא או דאביי ס"ל כרב דימי אמר ר' יוחנן ביבמות עובר לאו י"א וא"כ ע"כ לריך לאביי לחלק בין תודה אמרינן אדם מתכפר בשבא הקדש אבל לא בחטאת א"כ מה דמפרש בכריתות הש"ס מכלל אין דר"א ס"ל אדם מתכפר בשבא הקדש אתודה קאי סוגי זו אזלי אליבא דאביי ויגיד עליו ריעו סוגי' דפ' התודה דמפרש לדר' יוחנן אתודה דאי' שם דהוה בה אביי כה"ג אלמא אביי איהו דהוה מפרש לדר' יוחנן הכי אלחמי תודה דוקא אבל לא בחטאת דהא בחטאת אי"ל לר' יוחנן אליבא דאביי עובר לאו י"א מכלל בחטאת לא ס"ל אדם מתכפר בשבא הקדש :

מעתה הא לרבא אע"ג בתמורה נ' דקבל קו' דרב המנונא דלי"ל דטעמי' דרי"ו משום אדם מתכפר בשבא הקדש התם הא רבא אמר בלשון דילמא טעמא דרי"ו משום אדם מתכפר וא"כ מספקי לי' דשמא טעמי' דר' יוחנן משום עובר לאו י"א ע"כ אז לא הוה מסיק מר' יוחנן דגיטין דס"ל לר' יוחנן עובר ירך אמו וכן י"ל דלא אסיק נמי מדברי ר' יוחנן דכריתות דאמר ר' יוחנן להדי' לר"א דאדם מתכפר בשבא הקדש וא"ש דאמר דלמא מסברא דנפשי' ושפיר קבל דיחוי דרב המנונא דא"כ אמאי לא השיב ר' יוחנן בעלמו הכי. אבל למסקנא מסיק רבא מר' יוחנן דאמר עובר ירך אמו ופסק כן בב"ק דף מ"ז ומסקינן נמי דר' יוחנן אמר לר"א עד כמה גדל בינינו ועדיין לא ידע דבר זה מכלל דאין תו ליתא לקו' רב המנונא די"ל אין ה"כ אמאי דמותיב ר"א לר' יוחנן אמפריש חטאת נקיבה הי' מסיים ר"א אי אמרינן אדם נתכפר בשבא הקדש ותו לאו תיובתא על זה הי' ר' יוחנן השיב עד כמה גדל בינינו ועל חטאת השיבו ומה דמפרש בכריתות אתודה היינו אליבא דאביי אלא בבהמ"ד לא סיימו תשובת ר' יוחנן ולכך ס"ד דרב המנונא לדחות לרבא מדלא השיב ר' יוחנן לר"א אבל באמת השיבו ואפי"ת דר' יוחנן אתודה אמר אכן לא מחלקינן בין חטאת לתודה מאחר דקיי"ל אליבא דר' יוחנן עובר י"א אפי"ה לא קשה קו' דרב המנונא דמדאמר ר' יוחנן עד כמה גדל זה בינינו ולא ידע דבר זה א"כ י"ל מהכרחא דהי' כבר למד ר' יוחנן דין זה דאדם מתכפר בשבא הקדש ור"א שכחו לדין זה שלמד ע"כ כשאמר ר' יוחנן דין המפריש חטאת נקבה וכו' הי' מותיב לר' יוחנן ור' יוחנן לא חש להשיבו ואפכתן טובי כן דלא חש להשיבו וכאן לא חש להשיבו מפני דה"ל לאסיק דטעמי' משום דאדם מתכפר בשבא הקדש שלמד ממנו בתודה וא"כ שאל ר"א פעם אחרת אי מתכפר בשבא הקדש וקפיד עלי' ר' יוחנן וג"כ לא חש להשיבו אלא א"ל כמה גדל זה בינינו ולא

ולא ידע דבר זה דהשתא והאי ה"ל למידע כבר זה דכבר ה"ל תרי זימנא מה שלמד ממנו דבר זה בתודה ובמפריש חטאת נקבה וא"ש :

ובזה א"ש קו' מהר"מ ברכי חולין דף מ"ז שכ' שם תוס' ורשב"א אמאי דפליגי שם ר"א ור' יהושע בולד טריפה ר"א אוסר משום עובר י"א ור"י מתיר עובר לאו י"א והקשה תוס' דאנן קיי"ל כב"ה עובר י"א והתם קיי"ל כר"י עובר לאו י"א ותירצו בטריפות דתלי' בחיות לכ"ע לאו י"א משום דהאם אינו חי' דטריפה אינו חי' אבל הולד חי' וכיון די"ל חיות כפ"ע לכך הולד מותר וכן ס"ל לר"מ כמ"ש בעצמות יוסף בקדושין שם והקשה מהרמ"ב הא רבא ס"ל בנדה ס"ג טריפה ה"א א"ש אבל במקום אחר בפ"ק דע"ז ס"ל טרפה חי' א"כ ליתא לה' הנ"ל ואמאי הולד טרפה הרי הא רבא ס"ל עובר ירך אמו ולפי"ז י"ל דתלי' בזה הא דס"ל לרבא טריפה חי' הוא למה דלא אסיק רבא דר' יוחנן ס"ל מתכפר בשבח הקדש וקבל קו' דרב המנונא דרק מסברא דנפשי' הוא אמר דלמא טעמי' דר' יוחנן משום מתכפר בשבח הקדש א"כ טעמי' דר' יוחנן משום דעובר לאו י"א וכך הלכה כמ"ש הר"ן בשם ר"ת ושפיר ל"ק מר' יהושע דס"ל עובר לאו י"א דכך הלכה כב"ה. אבל מה דאמר טריפה חי' היינו למסקנא דמסיק מר' יוחנן דס"ל עובר י"א ולא קשה קו' דרב המנונא כהנ"ל וקשה הא קיי"ל בולד טרפה כר' יהושע דר"א שמותי הוא א"כ טריפה אינו חי' הלכך הולד חי מותר אע"ג דהאם אסור :

ובהך פסקא דהרמב"ם בפ"ז מה' עבדים דפסק כרבנן באומר לשפחה את בת חורין וולדך עבד דבריו קיימין דקשה עליו הא הגמ' פי' דס"ל עובר לאו ירך אמו והר"מ הא פ' עובר י"א והפוסקים כ' תרוצים שונים כנ"ל ועליהם קשה דמ"מ הגמ' לא אמר כן אלא משום עובר לאו י"א כ"ל דרך לעצמי בישובו. והוא דעל מימרא דר' יוחנן המפריש חטאת נקבה וכו' דמפרש בגמ' דס"ל לר' יוחנן אם שיירו משוייר עובר לאו ירך אמו דמשמע דתלי' הדא בהידך ס"ל לר"מ כך מאן דס"ל עובר לאו ירך אמו מוכרח לסבור אם שיירו בפי' משוייר דאל"כ אלא אפי' משייר בפי' אינו משוייר פשיטא דעובר כחד גופי' דאימי' הוא ולכך דלא תיקשי אר' יוחנן האיך ס"ל עובר לאו י"א כיון דאפי' שיירו בפי' אינו משוייר משו"ה קאמר דז"א דודאי אם שיירו בפי' משוייר וא"ש מה דלא סגי לכאו' בטעמי' דר' יוחנן דס"ל עובר לאו ירך אמו לחוד או בטעם אם שיירו משוייר לחוד אלא למ"ש א"ש דאה"נ בטעם עובר לאו י"א לחוד סגי אלא דאם קיי"ל דשייר בפי' אינו משוייר פשיטא דלי"ל עובר לאו י"א כהנ"ל :

אבל מאן דס"ל אם שיירו בפי' משוייר איהו מצי סבר עובר ירך אמו רק כשמשייר בפי' להעובר מהאם או העובר חלוק מהאם ולכך במביא תנאי דאת בת חורין וולדך עבד דס"ל לת"ק ע"כ הרבה פעמים קאמר הש"ס אם שיורי שייר ולא שייס עובר לאו ירך אמו דאין זה מוכרח אלא ר' יוחנן מצי לתרץ עצמו כן דהך תנא מצי סבר עובר לאו י"א והך תנא ס"ל כוותי' דלא להוי ר' יוחנן תיובתא דלא כמאן הוא א"כ למסקנא דקיי"ל עובר ירך אמו אין סתירה מרבנן דאמרו דבריו קיימין התם כיון דעשה השפחה לבת חורין ואמר כן וולד יהי' עבד מהני דשייר בפי' משוייר אפי' למ"ד עובר לאו י"א אבל בדין דברייתא באמר את שפחה כמות שהי' ועובר בן חורין לא שייך לומר דשייר לולד דהא היא שפחה כמות שהי' ועיקר כל דבריו רק על העובר ול"ד לאמר את בת חורין לא כמות שהי' ואמר וולדך עבד כה"ג הוא שפיר שייר בפי' הלכך באומר את שפחה והולד עבד תלי' שפיר בעובר ירך אמו ועל כן אסך בברייתא את שפחה וולדך בן חורין זכתה אם משיירו משוייר ועובר ירך אמו מסיק שפיר דס"ל עובר י"א ומה דאמר כמי אם שיירו להך מ"ד עובר י"א ודאי מצי נמי סבר אם שיירו משוייר ונקיט תרתי כדי לאלומי קושי' בלשון על ר' יוחנן בתרתי דאינו משוייר ועובר ירך אמו וא"כ א"ש הר"מ אע"ג דס"ל עובר י"א מצי סבר כרבנן את בת חורין וולדך עבד דבריו קיימין :

ונ"ל לפי"ז יש להמציא ישוב על הרמב"ם מה דמקשי עליו בעצמות יוסף קדושין דף ס"ט דאי' התם דילפינן דבן הנולד מנכרית כמוה מקרא דכי תהיין וגו' ופריך א"ה אפי' בן שפחה נמי ומשני אה"נ אלא האשה וילדיה צ"ל לכדתני' הרי את בת חורין וולדך עבד ר' יוסי הגלילי אומר ולדה כמוה וחכמים אומרים דבריו קימים דכתיב אשה וילדיה ואמר רבא קרא לריה"ג כדאי' בתמורה ורבנן לפי"ז ע"כ לא ילפי מכי תהיין אלא מכי יסיר כר"ש דדרש טעמא דקרא ואשה וילדי' אתי לבן שפחה כמוהו א"כ הר"מ דלא פסק כר"ש דדרי' טעמא וצ"ל בן נכרית כמוהו מכי תהיין . וקשה א"כ אשה וילדיה למה וצ"ל לכדרי' יה"ג א"כ קשה הא הר"מ פסק בפ"ז מה' עדים כרבנן שהדבריו קיימין שאין הולד כמוה א"כ קשה האשה וילדיה ל"ל ע"ש ובמקנה שם מיישב קו' זו ולנו ה"ל י"ל דע"כ קאמר רבא דדוקא לריה"ג איצטרך קרא אשה וילדיה ולא לרבנן אלא למה דבעינן לאוקים ר' יוחנן כחכמים דס"ל עובר לאו י"א אבל למה דקיי"ל עובר י"א י"ל דאפי' לרבנן איצטרך קרא והוא דרבנן ס"ל מסברא אם שיירו משוייר וא"כ ה"א אפי' לא שייר בפי' נמי משוייר הוא"ל ואי בעי משייר וא"ת מה כ"מ דאי"ל דר"מ במפריש חטאת נקבה דלא שייר תיפ"ל. הא בלא"ה לר"מ מתכפר דאדם מתכפר בשבח הקדש וי"ל דר"מ באומר את שפחה וולדך בן חורין דליכא שיור וה"א דהוה בן חורין דמשחרר אלי עגוד קמ"ל האשה וילדיה דהולד כמוה ואינו משוחרר וטעמא זו משום דאין משחרר אלי עבד דהכי קיי"ל דאי"ל דאתי לאומר את בן חורין וולדך עבד דהוה כמוה כריה"ג זה לא ס"ל לרבנן ולא מסתבר לאוקים קרא כה"ג שמייחד בפי' אלא כי אתי למסתבר בלא שיירו בפי' :

ו **אמנם** מה שהקשה עלי מעלתו מיבמות פ' הערל דתוכח מני' דר' יוחנן ס"ל עובר לאו י"א ובמ"ש תוס' שם הנה כבר כתבתי לעיל דהסוגי' לר"מ אליבי' דאביי אמנם אין אנו צריכין לזה למה דקיימינן לדחות הלב ארי' אליבא דרמב"ם דהתם הולכה של הסוגי' הכי אמר ר"ד אמר רי"ו מנין שמצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שני אלמא עובר י"א דכתיב אשר ילדו הכ' תלאו בלידה משמע אבל בעלמא עובר לאו י"א ז"א הא הר"מ בפי"ב מה' איסורי ביאה הביא ג"כ קרא אשר יולדו להם והקשה בעצמות יוסף דלמה מביא הר"מ הקרא הא איהו ס"ל בלא קרא הדרין העובר בתר אמי' דעובר ירך אמו ותי' בשפה"מ דאיצטרך אף למ"ד עובר ירך אמו דה"א כיון דאין עבירה לבית אבותם קרינן בי' קמ"ל בנים אשר יולדו להם שדינן בתר האדם דעובר י"א וסוגי' דיבמות ע"כ למסקנא ה"ק אפי' עובר ירך אמו ה"ל כראוי להיות כאב משום דכתיב לבית אבותם קמ"ל בנים אשר יולדו להם הרי גם סוגי' דיבמות ס"ל אליבא דרמב"ם לר' יוחנן עובר ירך אמו :

ויש לומר עוד לפ"ד שם דס"ל טעמי' דר' יוחנן המפריש נקבה מעוברת משום עובר לאו י"א ופריך מרב דימי דאמר מצרי שני שנשא ראשונה בנה שני ומשני דכתיב בנים אשר יולדו להם דשדי' בתר אימי' וקשה נילף מני' דעובר ירך אמו וצ"ל אה"נ במפריש חטאת נקבה ע"כ הטעם משום דאדם מתכפר בשבח הקדש א"כ א"ש דהר"מ מביא קרא בנים אשר יולדו להם למה דס"ל לר"מ עובר י"א מביא קרא דאפי' מקרא מוכח הכי הגם דפשטות הגמ' משמע דמשני דהתם דוקא דגלי קרא בנים אשר יולדו להם שדינן לולד אחר האם אבל בעלמא לא :

עכ"פ מוכח דסוגי' דיבמות לרמב"ם אליבא דר' יוחנן לא ס"ל עובר לאו י"א דא"כ האיך פסק הר"מ כהך סוגי' דבנה שני מאשר יולד :

מה שהקשה כ"ת מגמ' ב"ק דף ע"ח בעי ר' ירמי' מכרה חוץ מעוברה מהו כי תיבעי לב"ד עובר לאו י"א וכו' והקשה להר"מ והמחבר סי' י' ע"ב דמותר לשחוט מעוברת ול"ב משום אוה"ב דעובר ירך אמו א"כ למ"ד לאו ירך אמו אסור לשחוט אוה"ב למה דפ' מהרש"ל חייבי מלקות שוגגין פטורין כנ"ל ור"ל נמי ס"ל כל שאינו בטביחה אינו במכירה הוה לי' לומר עוד ואליבא דמ"ד כל היכי דאינו בטביחה אינו במכירה לא תבעי לי דאם עובר לאו י"א אינו בטביחה לדידי קו' זו לק"מ כיון דמאחר כשילדה מותר לשחטה איתי' בטביחה הוא כמו שוחט בשבת כעין מוכר בשבת כתוס' דע"ז ד"ה כל :

וגם גוף דבר זה נ"ל דליתא דאפי' למ"ד עובר לאו י"א מותר לשחוט מעוברת כדדרשי בתוספתא פ"ד דכתיב אוה"ב לא תשחטו דדוקא כששניהם צריכין שחיטה אע"ג בסו"פ אוה"ב דרשינן לא תשחטו מ"מ גם זה נשמע מפשטי' היכי שאי"ל שחיטה לא שייך בי' לא תשחטו אלא דר"ל איפכא למ"ד עובר לאו י"א והרי כב' גופים ושחיטה דאם לא מקרי שחיטה דולד הוא דאיכא למימר למעוברת שרי דאין הולד בשחיטה דשחיטת האם אינו שחיטת הולד מצינן למקרי בהו לא תשחטו דוקא אם יש שחיטה לשניהם עובר לאפוקי מעוברת אין השחיטה רק לגוף א' משא"כ אם עובר ירך אמו די"ש בשחיטתו הבהמה גם שחיטת הולד ה"א דשפיר קרינן לא תשחטו מכ"ש אם תאמר דלא הותר חלב העובר בשחיטת האם לכך כ' הר"מ דליתא כיון דעובר י"א הרי הוא לגמרי כגוף א' ולר"מ אפי' החלב מותר ואין נחשב לאוה"ב :

סימן תק"א

א) מצות עשה לבדוק בסימנים בהמה חיה ועוף ודגים וחגבים בספק ומקיים מצות עשה בזה ולא כפ"ת שכ' אפי' היא באמת טהורה איכא עשה לבדוק ושו"ת שערי צדק דלא סמכינן ארוב מה"ת (ב) סמך לר"מ מכאן דס' דאו' לקולא מה"ת ובמקום דאיכא לברורי מודה הר"מ ודיחוי לתי' פר"ח וריט"ב אקו' רשב"א לר"מ האיך יליף רוב מרישא של עולה דלמא טרפה הוי דלמא משום ספק שרי (ג) ביאור דעת הר"מ והטור דמ"ש מצוה לבדוק הסימנין ר"ל שיהי' מכיר בחוש הסימנין ולא סגי בלימוד לחוד וכפ' רש"י בחומש וקרבן אהרן וזה ג"כ דלא כפ"ת ושע"צ הנ"ל :

סעי' א' סימני בהמה בס' המצות מצוה קמ"ט היא שצונו לבדוק בסימני חי' ועוף השחוטין לבדוק אותן באלו הסימנין הוא מ"ע והוא אומרו יתברך זאת החי' אשר תאכלו · ולשון ספרי אותה תאכלו שיש' בה סימנין

סימנין אלו מותר לאכלה ובהמה שאין לה סימנין אלו אינה מותרת וזהו לאו הבא מכלל עשה שהוא עשה והענין מצוה זו לבדוק בסי' האלו וכי"ב מצוה ק"כ בעופות ובמצוה קכ"א בחגבים ובמצוה קכ"ב בדגים וז"ל הוא שצוינו לבדוק בסי' דגים והוא אומרו יתעלה ויתברך שמו את זה תאכלו במים וביאר אמרו בחולין דף ס"ו ע"ב האוכל דג טמא עובר בעשה ול"ת והענין באמרו זו מצות עשה שהותינו מצווין לדון באלו הסימנין ולומר שזה מותר לאכלו וזה אינו מותר לאכלו כמו שאמר והבדלתם בין בהמה טהורה לטמאה והסימנין והקשה בס' פר"ת שתחלת דבריו משמע שהעשה הוא מאותו תאכלו ומסיום דבריו משמע שהעשה שאמר הכ' והבדלתם ותי' דב' עניני עשה הם דהיינו באוכל בהמה טמאה עובר בעשה ול"ת דאותה טהורה אכול ולא אחרות והוא אכל אחרת וקרא והבדלתם אתי דאם אכל בלא הבדלה אפי' אם היא בהמת טהורה עבר בעשה מפני שאכל בלא בדיקה ע"כ והוא דבר חדש לומר כן דאפי' היא טהורה בדיעבד עובר בעשה וראיתי בשו"ת שערי צדק מהה"ג מו"ה מנחם פאנעטה ז"ל סי' פ"ח וסי' צ' שכ' דלהכי לא מהני לן רוב לסמוך עליו משום דצריך בדיקה והוא ג"כ קשה להולמו דרובו ככולו קיי"ל ולמה צריך בדיקה ועוד דלשון ספרי ולשון הרמב"ם לא משמע כפר"ת דעשה דאותה תאכלו נמי אתי לבדיקת סימנים כמו והבדלתם בסימנים ולפר"ת אותה תאכלו לא תלו בסימנים אלא כל שאוכל טמאה עובר בל"ת ועשה :

ובכך נ"ל דתרתי איצטרך דאי מאותה תאכלו לחוד א"כ דהוי לאו הבא מכלל עשה דהוי עשה אבל ה"א דאתי לאכול בהמה טמאה דעובר בל"ת ועשה וליכא עשה בפני עצמו לכך איצטריך קרא דוהבדלתם לפרש דאותה תאכלו ר"ל שיאכל בבדיקת סימנים והוי שפיר עשה ונמנה בין מנין העשין ואי הוי כתיב והבדלתם בין בהמה הטהורה כו' לא הוי ידעינן בעוף ודגים וחגבים דלא כתיב בהו והבדלתם הלכך איצטרך קרא אותה תאכלו בבהמה הא אין בהמה טמאה באכילה דהוא עשה זו ובדיקת הסימנים דכתיב בי' והבדלתם דגלי קרא דר"ל בדיקת הסימנים כיון דגלי קרא בבהמה כוונת העשה דאותה תאכלו לבדיקת סימנים ה"ה לעופות חגבים ודגים נמי כוונת לאו הבא מכלל עשה דעשה דידהו היינו ג"כ בדיקת הסימנים וכיון דליכא יתורא דקרא כמ"ש הפר"ת א"כ א"ל בדיקה ומקיים העשה בבדיקה היינו דוקא בספק טהורה ספק טמאה דצריך לבדוק להוציא מידי ספק אלא בבדק מקיים מ"ע ג"כ :

וי"ל סייעתא מזה לפר"ח סי' ק"י בקו' הספיקות וריטב"א סי' א' שכ' אקו' רשב"א ארמב"ם דפ' סדא"ו לקולא מנ"ת היכא יליף רובא מרישא של עולה דכתיב עצם לא תשברו בו דלמא ניקב קרום של מוח אלא דאזלינן בתר רובא ולרמב"ם מנ"ל מטעם רובא דלמא משום דסדא"ו לקולא ותירצו דהיכי דאיכא לברורי מודה הר"מ ולהכ"ל י"ל דילא להרמב"ם כל דבריו מכאן מדהוצרך הכתוב לצוות לבדוק הסימנים ולא נסמוך אספק ואי סדא"ו לחומרא פשיטא דנבדק ולמה לי' לצוות על זה א"ו סדא"ו לקולא וה"א אפי' במקום דאיכא לברורי נמי קמ"ל כה"ג לחומרא מ"מ תרומס ליישב קו' רשב"א אינו מובן כיון דאמרה תורה ועצם לא תשברו בו א"כ הוי כספק דליכא לברורי ושרי משום ספיקא ומה שמסייע שם השערי צדק שלפי דבריו מיושב קו' הפלתי סי' פ"ג סק"ד אמאי אין אוכלין עוף בלא מסורת ניזל בתר רובא דפרים ופריס מרוב טהורים שעופות טהורים מרובים עי' פלתי שם מה שמחדש והשע"צ מחדש ראי' לדעתו דאפי' רוב לא מהני וצריך בדיקה ולמ"ש תוס' דף ס"ה תי' על קו' זה ד"ה דלמא מעוף טמא הוא דליכא רוב טהורין א"כ לי"ל ראי' לחדש וחידוש שלא ראו בתוס' אחרי כן ראיתי שקדמו בסברא זו שכ' השע"צ בשם הספר"ת בבדיקת סימנים כיון שהתורה אמרה להבדיל בסימני בהמה או עוף בריב"ש סי' קל"ב לדעת הרמב"ם שהתורה אמרה להבדיל וכבר כתבתי דליתא כך כוונת ומהכ"ת שילא זה מכלל כה"ת ומה שהביא הריב"ש ראי' מדף ס' הי' הולך במדבר ובלבד שיכיר ערוד ואעפ"י שהערוד מיעוטא דמיעוטא לגבי שאר בהמה טהורה ולכך פרש ועזכי' דף ס' אם הי' שכיחי בישוב הוא אסור עוף באחד סימן טהרה אע"ג דהוה פ"ו עדיין מיעוטי לגבי עופות טהורים ע"כ עי"ש ול"נ דאין מזה ראי' כלל דבהאי דוכתי במדבר י"ל דשכיח שם ערוד יותר מבהמה טהורה וכן פ"ו אי הוה שכיחי בישוב הוה אסור ומי יכול לעמוד עליו שאינם מרובים שבא העוף בסימן אחד דעיקר עופות טמאים מקומם באגם ושמא הטמא זה הרוב שם וראי' מכל הראשונים שתי' כתוס' הנ"ל דף ס"ה למשמע דס"ל דאזלינן בתר רוב והר"ן תי' שם כי"ב דפריך דלמא עוף טמא ולא אזלינן בתר רוב דבדוכתי' דשכיחי עופות טמאים לחוש הרי כמ"ש דשם ליכא רוב טהורין דחיישינן בהאי דוכתא דליכא רוב טהורים אע"ג בעולם איכא רוב טהורים :

והנה לרמב"ם ז"ל דמה דכ' רש"י בחומש סו"פ שמיני ובסוף פ' קדושים מת"כ והובא בב"י כאן להבדיל בין הטמא בין חמור לפרה לא הוצרך קרא דהכר חמור אלא דאתי להבדיל בין נשחט חציו לשחוט רובא וכ' בסי' הקודש דלא תימא מחלה ע"מ כרוב כס"ד דרב בפ' השוחט אסמכתא בעלמא הוא דהא לר"מ איצטרך לעשה דבספק צריך לבדוק וא"כ יש ליישב נמי שיטת הפוסקים ס' דאו' לקולא וקשה עלייהו מספרי דס"ל מקרא דאיכא עשה לבדוק בסימנים בספק ש"מ עכ"פ באי"א לבדוק דס' דאו' לקולא וי"ל דאינהו לא ס"ל כספרי דאתי לעשה אלא כת"כ לדון נשחט חציו לנשחט רובו אמנם ז"א כי בת"כ פ' שמיני דריש הב' דרשות מפסוק זה בפסקי ו' שם להבדיל (בקרבן אהרן אי ר"ל לידע ההבדל. שבין הטמאים לטהורים הרי התורה ביאור זה שביארה סימנים אלו ואלו) לא בלבד השונה אלא כיודע איזה טמא ואיזה טהור פי' הקרבן שלא יספיק שמה ששונה ההלכות דהיינו לידיעה שבליות צריך הכרת החושים וזהו פי' הפסוק סו"פ שמיני זאת תורת הבהמה שהוא שידיעה בה דהיינו הלימוד כדי שתדע להבדיל ולהכיר הטמא מהטהור ולא יספיק לך ידיעת התורה וא"כ בפסקי ז' ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור נ"ל בין פרה לחמור והלא כבר מפורשים אלא לומר לך לטהור לך בין נשחט רובו של קנה לרובו של חציו וכו' וגם רש"י בחומש הביא הב' דאשת דת"כ מפסוק זה מעתה הדרי קו' לדוכתי' נ"ל קרא לבדיקת הבהמה בסימנים תיפ"ל דס"ל ס' דאו' אמנם לא קשה להכ"ל לקרבן אהרן וכן רש"י בחומש לא אתי קרא לבדיקה בסימנים בספק אלא דאתי שצריך להיות לומד וגם מכיר הסימנים בחוש וא"כ י"ל ג"כ מ"ש הר"מ בס' המצות ובפתיחה להלכות מא"ם דצריך לבדוק בסימני בהמה וחי' להבדיל בין טמאה בין טהורה לא מיירי בשיש לפניו בהמה וא"י אם הוא טמאה או טהורה ובדיקתה ע"י הסימנים הוא המצות עשה דהיינו הבדיקה ואם לא בדקה עברה על מצות עשה ז"א אלא דר"ל כפרש"י דמצוה לבדוק בסימנים עצמן בחוש שיהי' מכיר בהסימנים בחוש הוא המצות עשה ומ"ש הר"מ דהעשה אותה תאכלו ר"ל ע"י לימוד ההלכה ומכיר הסימנים ואכל אחרת שאין אלו סימנים עבר בלאו הבא מכלל עשה שלא הבדיל ותורה אמר להבדיל :

וב"י הקשה על הטור שכ' להבדיל בסימנים הא בת"כ דרשי בין נשחט חציו של קנה וכו' ותימא ראה בפסקי ז' ולא ראה בפסקי ו' וגם פט"ז לא ראה כלל בת"כ שכ"כ בשם רש"י ובאמת אי' בת"כ כן להדי' דתרי דרשות נדרש מקרא קמא זאת תורת הבהמה כו' להבדיל בחוש יהי' מכיר הסימנים וגם דרשא אידך דת"כ ומה דנקיט הרמב"ם והבדלתם ולא להבדיל ידוע דרך הר"מ דנקיט קרא היותר פשוט והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה מפורש יותר שצריך להיות בקי בחוש בסימנים מן קרא זאת תורת הבהמה כו' להבדיל דר"ל לא די בלימוד לחוד אלא שיהי' צריך ג"כ להכירן בחוש והפר"ת ושערי צדק כתבו לבדיקה העשה דהיינו לבדוק ביש לנו ספק ע"י הסימנים דכך משמע להם לשון הר"מ בס' המצות ובפתיחה לה' מא"ם לבדוק בסימני בהמה. אבל בפנים הלכה א' הא כ' הר"מ בזה מצות עשה לידע הסימנים וכו' משמע ההכרה בחוש להסימנים הוא המצוה ולא ההבדלה המצוה וכ"נ אם ההבדלה המצוה י"ל כפר"ת דבכל גוונא צריך להבדיל ולבדוק בסימנים אפי' נמצא טהורה עבר על העשה וז"א דאלא אם מדינא היא טהורה אין כאן עשה לבדוק דאין בעשה אלא לידע הסימנים ולהכיר אותם :

סימן תק"ב

סעי' א' בהג"ה בשר אדם אסור לאכלו מה"ת רמב"ם וכו' בה"ה בפ"ב ס"ג מה' מא"ם הקשה הא חלב האדם מותר ואי בשר אסור מה"ת קשה הא קיי"ל כל היוצא מן הטמא טמא וכדאי' במשנה בכורות דף ו' ותי' דכלל זה אתמר אלא בלאו אבל בשר אדם רק בעשה לא והקשה בלא"מ דעדיין קשה למה בברייתא והיא בכתובת דף ס' כשאמרה ולא הוציא את הבשר (הוא כן בת"כ) הכוונה שיהי' אפי' לאו ולא רק עשה א"כ הדרי קו' לדוכתי' דאיך אפשר לומר כן והלא היוצא מן הטמא טמא ומ"ש לתרץ דלפי ס"ד בברייתא הוא מפרש כלל מזה הוא דוחק מאחר דחלב טמא אסור מקרא כדאי' בבכורות דף ו' וילפינן מהתם דכל היוצא מן הטמא והקל"ד דאיך ס"ד לומר דהבשר אסור בלאו והחלב מותר ובקרבן אהרן ג"כ הקשה הכי ותי' דפריך בבכורות שם נ"ל קרא דחלב טמאה אסור תיפ"ל מהטמאין לאסור לירן ורוטבן ומשני בבהמה טהורה נמי חידוש שחדשה תורה דדם נעכר ונעשה חלב והי' ראוי שיהי' אסור וגם למ"ד דלאו מדם קאתי עכ"ז חידוש הוא דהואיל דליכא נידי דאתו מן החי ושרי ועם כל זה מותר מה"ת משום דלאו מגופה ה"נ נימא דשרי באדם דלאו מגופו הוא עכ"ד וצריך לומר א"כ אינו דומה חלב טמאה לצירן ורוטבן שהם באין מגופי' והא דלא משני בקיצור שאני חלב דלאו מגופי' ה"א דשרי ואיצטרך קרא לאסור וי"ל דה"א כיון שבא מן הגוף אע"ג דלאו מן הבשר בא אין חילוק ועדיין דומה לצירן משום זה נקיט דא"כ יהי' חידוש אמאי שרי חלב טהורה דחידוש הוא כיון אפי' שאינו מגופה ממש כמו מגופה ממש דמי דהיינו חלב שאינו מגופה כציר דמי א"ו דיש חילוק כיון דלא בא החלב מגופה לא דמי לציר ורוטב וא"ש דחלב כדם נמי שרי אע"ג דהבשר אסור כיון דלא בא מגוף הבשר וק"ל לפי"ז למסקנא דחלב מותר כיון דלאו מגופה אתי אין כאן חידוש דדבר מן החי דאסור מיירי בבא מן הבשר אמנם קשה למ"ד דם נעכר ונעשו חלב גם למסקנא הוה חידוש טהור מדם האיסור וי"ל דכיון דדם נעכר ונעשה חלב שרי תו לא מקרי חידוש וגם בטמא שרי דגם בטמא רק מדם אתי ולא מגופי' אבל אם תאמר דבא מגופי' דבהמה למ"ד דלאו מדם אתי האיך אפשר למילף חלב טמא מחלב טהור נימא מחידוש לא ילפינן א"ו דלאו מגופי' אלא כלשון הש"ס דיוצא מן החי וכיון למסקנא לאו מגופי' הוא תו ליכא חידוש ושרי גם בטמאה ול"ל דבא מן המאכל דחלב ונעשה מתכו משקה ועומד כפ"ע בתוך הגוף וא"כ מתמצין ונעשה חלב מ"מ לא דמי למ"ר של חמור לקמן דף ז' דקאמר דלא דמי לחלב דמתמצי מן הגוף היינו כיון דמ"מ נכנס השקה ממאכל בתוך הגוף ול"ד למ"ר דמי על ומי' נפק ולדברי קרבן אהרן הנ"ל א"ש ג"כ הפרישה סי' פ"ז שכ' דחלב מתה רק מדרבנן

מדרבנן אסור וקשה בפרמ"ג מ"ש מלירן ורוטבן וביאור דבריו אע"ג דהש"ס בבכורות היינו דס"ד דשרי הלא קרא אבל למסקנא דכתיב קרא דחלב טמאה אסור ה"ל חלב כצירן ורוטבן . ולקרבן אהרן אינו כן אלא למסקנא נ"ד לצירן ורוטבן כיון דחלב לאו מגופה קאתי אלא בטמאה דאיכא קרא לאסור החלב אסור אבל חלב מתה דליכא קרא לא אסור אלא מדרבנן ולפוסקים דס"ל דאסור מה"ת י"ל דילפינן לי' מחלב טמאה ומקרי גם חלב יוצא מטמא אע"ג דלאו מגופה :

עכ"פ א"ש קו' לא"מ דקאמר אוליא אני את החלב אע"ג דהבשר בלאו משום דלאו מגופה לאו בכלל יוצא מן הטמא הוא ולא ילפינן מחלב טמאה וחלב מתה נמי שרי ואלו הפוסקים דס"ל חלב מתה מה"ת י"ל ע"י המיתה נעשה הכל כגוף א' אמנם עדיין אין פי' קרבן אהרן מוכרח דחלב שרי משום דלאו מגופה כמ"ש למ"ד דם נעכר ונעשה חלב שבא מגופי' דאיסור וא"כ מה ס"ד דחלב טמאה נמי שרי דאיכא תרי איסורין וע"כ צ"ל דס"ד דמה לי חד איסורי ומה לי תרי איסורי כדאי' כ"כ חולין דף ס"ט א"כ גם לאידך מ"ד דחלב לא אתי מדם י"ל דאתי מגופה ודמי לאבר מהחי ונמי ס"ד דחלב טמא מותר קמ"ל קרא בטמא דאסור אבל לעולם בא חלב מגופה :

אמנם כשנדקדק הטיב נכונים דברי ק"א והוא דהכל קשה אדרבה כיון דחידוש הוא דחלב טהורה שרי' מהכ"ת גם ממאה שרי וכנ"מ אמרי' אין לך די אלא חדושי' א"ו גם דם לא בא מגופו אלא מתמצית גופה ועומד בפ"ע וכמ"ש הר"מ בפ"ו ה"א דדם בא מתמצית גופן כחלב בהמה טמאה . וא"כ גם מה דאמר למ"ד דם נעכר ונעשה חלב חידוש היינו רק דאי לא הוי שרי' רחמנא חלב ה"א דודאי אסור כיון שדם אסור וחידוש דשרי רחמנא אבל לבתר דשרי' רחמנא ע"כ דטעמא איכא בדבר וה"ע כיון דם מעיקרא לא בא מגופו דהיינו מבשר רק מתמצית הגוף דהיינו מליחות הגוף ומן המאכל דשרי מתחלה אע"ג דשעה שנעשה דם נאסר מ"מ כשנעכר ונעשה חלב הדרי לקמייתא ושרי ושפיר ס"ד דכפי' בטמאה חלב שרי כיון דגם בטהורה ה"ע כיון דלאו מגופה בא הדם ושרי משום דבתחלה וסופן הי' היתר א"כ ה"ה בטמאה נמי מה"ט שרי קמ"ל קרא בטמאה דאסור אבל בעלמא דליכא קרא שרי חלב דלאו מגופה והארכתי בזה לקיים מה שכתבתי בחיבורי לא"ח בתשובה תחלת הלכות פסח ושם סי' תס"ו ושילשתי הדבר בחיבורי ליו"ד ס' דברי יוסף לעיל סי' ת"ט דחלב שאוכלת בהמות חמץ בפסח אסור דחלב בא ממאכל ואחרי שילא ספרי הנ"ל נדפס ס' גורן דוד דמתיר החלב ודחיתי כל דבריו ואעתיק תשובת על דבריו ז"ל בסי' הסמוך סי' תק"ג וכתבתי התשובה לבנו הה"ג ונעתיק מה שהשבתי לו לקמן סי' תק"ד תק"ה וסוף סי' תק"ה רשמנו דברי קרבן אהרן מ"ש דחלב לא בא מגופו דבהמה ומה שכ' שהכרחתי פרושו כהנ"ל ועיל"ק סי' פ"א סי' תק"ז הרחבתי הביאור כקרבן אהרן :

דברי סי' ליו"ד סי' ע"ט והשמטה לדברי יוסף סי' ת"ט תק"ג יוסף

סימן תק"ג

א) השבתי על ס' גורן דוד שמתיר החלב בפסח שהפרה אוכלת חמץ מהמשויר מיי"ש (ב) דחיתי מ"ש פי' חדש במה דאי' בע"ז פרה שנתפטמה בכרשיני ע"ז (ג) דחיתי מה שרוצה להתיר משום קמא קמא בטל ופירושו בקק"ב לתוס' ב"ק ד"ק (ד) גם מ"ש להתיר משום דהחלב בגופה והמאכל רק כמפתח (ה) מ"ש דלא עלה על דעת מג"א לאסור זוז"ג אין דברי מג"א סובלים כדבריו והקשיתי על סברתו (ו) ורב א' כ' לי ג"כ סברות אחרו' להתיר החלב ותמהתי על כולם להתיר איסור כרת בסברת הכרס המכוסה מאחנו ודחיתי סברותיו בשתי ידים (ז) גם מ"ש בחיבור חדש להתיר החלב משום כשקונה החלב מן הגוי בכסף מלא הוה כהולך הנאה ליה"מ דחיתי ודבריו תמוהים (ח) הש"ך והפר"ח דקדקו בסי' ס' מאגור דלא כרמ"א שאוסר פרה שאוכלת כל ימי' איסור אכילה ואני דקדקתי מאגודה שהם דברי אגור כרמ"א וכן מתוס' תמורה וא"כ בהמה ששותה חמץ די לה משחרית לשחרית החלב אסור (ט) כ' הפרי תואר שפי' דברי רש"י ותוס' מהמאכל נעשה פירשא במעי הבהמה ואע"ג דפירשא באסורי הנאה שרי אבל להינות מדבר המושבח הבא מהך פירשא אסור ע"כ וא"כ בחמץ דאסר בהנאה החלב אסור לדברי פר"ת אלא כתבתי לישב הרמ"א סי' ס' דאסור אפי' באוכלת איסורי אכילה עם דברי פר"ת (י) מ"ש הר"מ בהמה שנתפטמה בכרשיני ע"ז מותר למזבח משום דנשתנה בחד גורם דאסור להדיוט ולא מהני נשתנה וכ"כ במגי"ש והש"ך א"כ באפשר להעמיד באכילת חמץ הוה חד גורם לא מהני נשתנה ועי' מ"ש עוד לקמן סי' תק"ה אות א' ובסי' תקל"ט מ"ש עוד דלא מהני סברת הר"מ להתיר משום דנשתנה (יא) ישבתי הרמ"א דאוסר אפי' נתפטמה מאיסור אכילה מקו' הש"ך שהביא ראי' כל שאוכל האיסור עצמו מותר (יב) לש"ך ופר"ת סי' ס' הנ"ל באיסור הנאה כל שהעיקר בא מן האיסור הוא כחד גורם א"כ בחמץ דאסור בהנאה אפי' החלב הבא מן האיברים ולא מן המאכל אסור משום חד גורם (יג) תי' אקו' הש"ך סי' ס' ארמ"א דאוסר אפי' באכילה בנתפטמה כל ימיה מדברי מרדכי ישבתי וכתבתי דאף בד"מ משמע דמרדכי חולק אתוס' תמורה דאוסר אם האיסור עיקר הגורם ליתא וברמ"א באמת מסיק דאין חולק (יד) פסק דפרמ"ג באיסור הנאה כל ימי' אפי' בדיעב' אסור ומשחרית לשחרית ספק א"כ החלב הבא מן חמץ דעיקר בא מן המאכל דומה לכל ימי' כמש"ל ואסור דיע' בלא ספק ועוד מה דמספקי לפרמ"ג משחרית לשחרית דאזיל אחר הש"ך דחולק ארמ"א ואני כבר ישבתי לרמ"א וגם הפרמ"ג הביא אח"כ בכנה"ג שפ' כרמ"א וראי' שגם בס' יד אפרים ביו"ד סי' ס' פ' כרמ"א דאפי' באוכלת תמיד איסור אכילה אסור ועוד כ' פרמ"ג מטעם שנשתנה אין היתר רק בזוז"ג וכאן ליכא רק חד גורם כמש"ל ועוד כבר כתבתי ואכתוב בסמוך לאסור זוז"ג בחמץ (טו) מה שפרמ"ג רוצה לדמות חלב מבהמה אוכלת חמץ לעיכול בשרוף ליתא לפר"ת לעיל אות י' ולש"ך ופר"ת לעיל אות י"ב ועוד כתבתי דליתא לדברי פרמ"ג בזה (טז) בחמץ זוז"ג אסור כיון דאסור במשהו וכן לרמב"ם דס"ל חמץ מקרי יל"מ זוז"ג אסור והבאתי ראשונים המפורסמים וכן פוסקים אחרונים ס"ל כן וכתבתי דגם הטוש"ע י"ל דס"ל הכי וישבתי דברי מג"א ומנ"י שרוצים להוכיח דטוש"ע לא ס"ל חמץ הוה יל"מ א"ב אי"צ לדידן לדוחק שכ' המג"א אמאי יבש ביבש בחמץ ל"ב כיון לדידן הוה דשיל"מ (יז) הוכחתי נכון מן הסוגי' דטעם חמץ לדידן רק משום דבר שיל"מ ופרשתי דברי תוס' ע"ז דע"ד ד"ה למעוטי וישבתי הרא"ש שם מקו' פלתי ופלפלא חריפתא (יח) כתבתי דאין לדחות דחלב לא מקרי דשיל"מ משום אם ישהנו אחר הפסח יתקלקל החלב ולא הוה דשיל"מ למאן דס"ל הכי ועי' עוד מ"ש באיסור החלב בחיבורי לה"פ בתשובה בתחלת החיבור ובפנים סי' תס"ו ובחיבור זה לעיל סי' ת"ט ולקמן סי' תקנ"ד וכסי' תקע"ט באות ד' ט"ז י"ז :

בס' גורן דוד סי' ל"ה שילא לאור כעת שנת תרמ"ו כ' שם להתיר החלב בפסח שבהמות אוכלין חמץ ואני הנה כתבתי בחיבורי לא"ח על הלכות פסח בריש חיבורי בתשו' לאסור וכן כתבתי בפנים סי' תס"ו והחזקתי האיסור עוכא בחיבורי ליו"ד דברי יוסף סי' ס' ועל עתה באתי מ"ש הרב גורן דוד ז"ל :

(א) **כ'** משום דככר נשתנה החמץ לדבר המותר דהיינו שנהפך לבשר ודם ונתבשל בבשר ודם שבגוף הבהמה ע"כ והשבתי מנ"ל להמחבר ז"ל שכך הוא דלמא חלק החלב נעשה מהמאכל ומשתיית החמץ מיד ולא נעשה בשר ודם מתחלה ואפי"ת מתחלה נעשה דם מ"מ לא נכנס באיברים אלא שהם נשתנה ונעשה חלב וליכא כאן ביטול ועי' בתוס' חדשים וכ"כ בפ"א בנדה מ"ד דרבנן דקיי"ל כוותייהו דלא ס"ל דם נעכר ונעשה חלב לא לא נעשה מתחלה דם ואח"כ חלב אלא מיד נעשה חלב ואפי' לר"מ דדם נעכר ונעשה חלב אין כאן ביטול רק דנשתנה מאודם ללובן וכה"ג גם המחבר שם מודה לאסור וכך נראה לעין בבהמות המולבות שכקנים יוצאין מן הכרס לכחל ונראה שהחלב יוצא ממקום הסמוך לקיבה וכעין המי"ר דיוצא ג"כ מן מהאברים הפנימים יוצאין מיד ולא נכנס תחלה בתוך האברים אע"ג די"ל שגם מטבע החיות ומאברים ג"כ בא חלב מ"מ י"ל דעיקר החלב בא מיד מן המאכל והשתי' עיל"ק תק"ד אות ד'.

(ב) **ואף** לדעתו ז"ל שנעשה תחלה בשר ומותר יקשה א"כ פרה שנתפטמה בכרשיני ע"ז בע"ז דף מ"ט דתני חדא פרה תרזה משום זוז"ג אמאי אסור הא נתבטלה ורחיתי א"כ שבעלמו שהקשה קו' זו הא הכרשיני' נהפכו לדבר המותר ותי' דעיקר הוכחות הש"ס משדה ובור אבל פרה תרזה כ"ל דודאי אם שחטה קודם שתרזה מותרת אלא כיון לכתחלה עבר ונהנה מאיסור קנסוהו רבנן ואולי עבדו כדשיל"מ עכ"ל ותמוהין דבריו ז"ל אלו מהכ"ת לחדש גזירה דרבנן ולעשות פשט חדש וגם הוא היפוך פר"י שם ד"ה מאי לאו דגם מפרה תשחט דייק דהוא משום זוז"ג ועוד להרב המחבר ז"ל א"כ במה פליגי ברייתות מ"ד תרזה ס"ל דקנסוהו רבנן א"כ מ"ד תשחט לא ס"ל הכי ולא אשכחן פלוגתא בזה ועוד מ"ש כיון דעבר ונהנה קשה במה עבר הא שנתפטמה תני משמע אפי' נתפטמה ע"י גוי ממילא ואפי"ה אסור ומש"ש דזה טעמי' דר"מ שכ' בנתפטמה בכרשיני ע"ז מותרת משום שנשתנה ז"א דטעמי' דשרי כדאי' דף מ"ט משום דהוה זוז"ג ומ"ש הר"מ למזבח משום דנשתנה עי' בתשו' שלי שם ד"ה וזה י"ל וד"ה ומ"ש בספרי סי' תס"ו .

(ג) **עוד** כ' להתיר מטעם קק"ב ולהנ"ל ליכא ביטול כיון דלא נכנס לגוף להתבטל ואני עמדתי בתשו' שם ד"ה ומה שעדיין י"ל

דלו

דלו יהי' לאו קק"ב בגוף מ"מ נימא קק"ב החלב שבא בתוך החלב שיש שם מכבר וכ' שם חמן ל"ב ולמ"ד דם נעכר וה"ל מתחילה איסור אין איסורין מבטלין זא"ז ועוד הבאתי שם דברי ריטב"א דמה דעומד מתחילה להתערב לא אמרי' קק"ב וכעת אומר דהא הכא י"ל גומות גומות א"כ מאן יימר דנתבטל ק"ק דלמא כל קמא קמא דבא מן חלב נכנס לגומא בפ"ע ולא נתבטל אדרבה רוב חלב בבהמה שאכלה חמץ משחרית לשחרית ועוד עיי' רמב"ן ור"ן ע"ז דף ע"ג ורשב"א בתה"ב ורא"ש שם ויש"ש פי' גי"ה סי' כ"ז ורמ"א סי' צ"ט ס"ז וש"ך שם ס"ק כ"א דאנן לא קיי"ל קק"ב איברא שהש"ך כ' שם דוקא בנו"ט אמרי' חוזר וניעור מרשב"א ור"ן בשם רמב"ן ולא כרא"ש ועיי' סי' תרל"ה כתבתי נכון שגם ראשונים הנ"ל כרא"ש ס"ל מדכתבו דקק"ב לגמרי אידחי ועוד עיי' בפרמ"ג שם בש"ך ס"ק כ"א שכ' פר"ח אם אין רוב בהיתר לכ"ע ל"א קק"ב וחו"נ ופר"ח הביא ראיות לדברי' שאפי' מה"ת אסור ואפי' בנב"נ דליכא טעמא דהוה כהוכר האיסור א"כ ה"נ שנא אין רוב מן ההיתר ולא אמרי' קק"ב ולא חוזר וניעור ובפלתי סי' צ"ט ס"ק ב' חולק אפר"ח ואני ישבתי כל קו' הפלתי היטב והוכחתי כפר"ח לקמן סי' תרל"ח והוא ז"ל כ' לתרץ דלא אמרינן קק"ב בפרה שנתפטמה כמ"ש תוס' ב"ק דף ק' בוסתן בכך לא אמרינן קק"ב ובכרשיני ע"ז איירי שהכין בעה"ב כרשיני ע"ז כל כך שתאכל כל ימי' כרשיני ע"ז ותתגדל מהם וכה"ג איירי הרמ"א סי' ס' דאוסר בנתפטמה כל ימי' עכ"ד והוא וודאי תמוה מי יכול להכין מספוא מין א' לכל ימי' ואפי' לחצי שנה אחת אין דרך להכין בבת אחת וממנין א' ומכ"ש דאין מקום לומר עוד דסתמא כך הוא לקרוא דרך הזה וסתן בכך אלא גוף כוונתו בתוס' ב"ק הנ"ל שהדין דוסתן בכך ר"ל המעשה אכילת הבהמה דלאכול כרשיני ע"ז מקרי אין וסתן בכך וז"א דז"ל התוס' וריב"ם פי' דבצל וכלאים וגבי נוטפין דוסתן בכך ליגדל מעט מעט לא בטל קמא קמא עכ"ל הרי מבואר דלא על המעשה קאמר אם וסתן בכך דהיינו על הנטיעה על הבצל והכלאים והנטיפה בנוטפין אלא על הגידול והריבוי להתגדל מעט מעט הוא וסתן בכך להתגדל מעט מעט וה"ה בנידון שיתרבה חלב האיסור ולהתרבות מעט מעט מן האכילת חמץ שאכלה וסתן בכך לא אמרינן קק"ב:

ד **ומ"ש** עוד להתיר החלב משום דהחלב כבר הוא בקרבה אלא ע"י אכילת חמץ מוציא החלב מקרבה ולא מאכילתה שאוכלת עתה נעשה החלב דא"כ האיך נמשך חלב מדות הרבה אם מן האכילה נעשה חלב אלא יום א' או יומים שנתהפך לשיעור כל כך ודומה המאכל מהחמץ כמפתח להוציא החלב ע"כ והנה הרב שמע כן הדבר שפעמים הרבה אין הפרה נותן חלב כלל בשעת החליבה ואם נותנין לה דבר מאכל לחליבה נותנת כמה מדות ומזהו שאמר ע"כ שהחלב מוכנת בקרבה בבשרה. אמנם אין הדבר כן הלא אנו רואין שהדד הבהמה כשיש בה יותר חלב היא יותר עב ומלא הרי שאין החלב בקרבה רק הפרה אינה נותנת החלב למטה אם אין נותנין לה דבר מאכל לחליבה אבל החלב בדד נתקבץ מהמאכל מעט מעט:

ה **גם** מ"ש דלא עלה על דעת המג"א סי' תמ"ה דזוז"ג יאסר גבי חמץ אלא באפי' וביש"ל הוה כניכר האיסור וחשיב כמשהו ולא בטל בע"ז וחמץ לא נשמע כן דברי מג"א ואלא דיש להקשות עליו מה מביא הגמ' ע"ז דף מ"ט מר"א דס"ל זוז"ג אוסר בנתפטמה הא ר"א לא איירי אלא באפי' ובישול:

ו **וזה** אשר כ' לי הרב דש"ס הברא וז"ל אם בכל איסורים לא מהני שינוי אם לא שיבוא דבר אחר כדברי א"י על הר"י וקלסי' אם"ו היינו שהתורה אסרה איסור ההוא בכל גוונא שיהי' הן במראה הן בטעם ומה מועיל השנוי מעצמות הדבר לא כן בחמץ שהאיסור הוא יען שנתחמץ העיסה או נתחמץ מחמת ד"א ואנו למדין ממחמצת אבל העיסה הי' היתר אם לא נתחמצה וא"כ אם בא אליהו וא"ל שהלך כל חימוץ מזה בודאי לא הי' בו איסור והוא דומה ממש לבב"ח אם נפלט כל טעם בב"ח ועדיף ממנו לענ"ד ובפסולת י"ש לא אזיל החמץ כידוע אמנם כ"ז מה שנוגע לענין איסור אכילה אבל מה שנתהווה מחמץ הרי אסה"נ גרם לדבר זה ויש בו משום איסור הנאה לבד ע"כ וקשה פשוט להתיר איסור כרת מסברת הכרס בפנים. והשבתי לו אין להורות הלכה על סברא חדשה בלי ראי' ומי יימר שאין בו עוד חימוץ וסליק ופקע מני' האיסור ומה חילוק מי"ש ולמה בפסולת י"ש יש בו עוד חימוץ ובפסולת המאכל אין בו חימוץ ועוד אנו דנין מה שהוא עכשיו חלב וס"ל דהוי שינוי גמור בטעם ובמראה כן הי"ש ג"כ אינו בטעם ומראה שהי' מקודם ועוד ל"ד לבב"ח שהאיסור מחמת תערובת משא"כ חמץ העיקר נתחמץ מאליו הוה עיקר חמץ אלא אפי' מחמת ד"א דנערבינן ממחמצת לאו משום תערובת איסור אסור ועוד כשבא זמן האיסור חמץ נאסר וא"כ ל"ד חמץ לבב"ח דאסור משום תערובת אם החלב יוצא לגמרי ואין כאן תערובת משא"כ חמץ הוה איסור בגופו ולא מחמת תערובת ומ"ש לחלק בין אכילה להנאה ז"א הא בב"ח אם אין בו איסור אכילה ופקע מני' שם בב"ח גם ההנאה מותר כיון דאינו בב"ח כלל אלא בלא כל הנ"ל הלא גם בבב"ח כ' הש"ך סי' ק"ה סקט"ז וכן דעת הב"ח שם ומהרש"ל דאסור הבשר אפי' אם בוודאי אין בו עוד חלב ולכך בב"ח אוסר חברתה הנוגעת בו אע"ג דאין חלב יוצא דאין בלועה יוצאה מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ולא בלע רק בשר אפ"ה כיון דנאסר שוב אין לו היתר:

גם מ"ש כ"ת שא"א שיתהפך המאכל בעצמו לחלב הרי אנו רואין באשה מנקת שגם אם לא תאכל איזה ימים ר"ל עכ"ז לא יופסק חליבה לגמרי ובימי לידתה נהפוך הוא שיש לה ריבוי חלב הגם שאינו אוכלת בימים הראשונים א"ו שכח המאכל יבוא לאיברים ומהם מתמלא החלב ע"כ אומר אני דמזה לא מוכח דמינקת אע"ג שהיא חולי מ"מ האצטומכי אינו רק כידוע ועדיין בא ממאכל ובימי לידתה טבע החיות להעשות חלב רב מזה המעט שאוכלת או שותת ומה שנתרבה באותו שביל החלב מסתמא נתמעטו זיבות ורטיבות אחרות ואדרבה נשים י"ל אומדנא להיפוך דידוע לנשים שאז בתחלת הלידה אינו שותת ולא אוכלת רוטב כי מיד שאכל עניני רוטב נתרבה החלב ממנו הרי מן המאכל והשתי' נעשה חלב וזה נעשה מיד אחר השתי' ועוד אפי"ת דגם מן חיות הטבע מרבה החלב באינו אוכלת ומתענה וחוקר הדם והליחות לתוך האצטומכא וממנו נעשה חלב אבל כשאוכלת מיד נעשה חלב מן המאכל ויש אומדנא כי"ב במ"ר מי שאינו אוכל ושותה מחמת חולי ר"ל מטיל מ"ר שמתמלא מחיות הטבע מהליחות שנתאספו וכשאוכל ושותה מיד מטיל מ"ר ומי שמונה על מהירת מ"ר להטיל תמיד אומד על הך אומדנא שמיד אחר השתי' צריך למהר להטיל מ"ר וידוע שהשתן מתמלא ונשתכן בטחול וא"כ נראה לענין כי ליחות המ"ר מיד בא מן האכילה ושתי' ולמה בחלב אינו כן:

ז **ובכתבי** דבר זה בא לידי ס' אמרי נועם מהרב מבהמ"ד ענן חיים בוויען שכ' להתיר החלב דהנה אם אפה הפת בעצי ע"ז לרש"י מהני הולכת הנאה ליה"מ אפי' לא נתערב כלל והר"ן וכן הרא"ש אף שהם צריכים שיתערב הפת מ"מ סגי לדעתם בהולכות דמי עצים והסברא דהא לא נעשה כל הפת איסור א"כ בהמה שאוכלת חמץ של נכרי וישראל משלם בכסף השוות א"כ אין נהנה מאיסור א"כ מותר לאכול החלב דהוה כמו הלכות הנאה ליה"מ והאריך בדף מ"ט וכ"ל דז"א דהא פרה שנתפטמה בכרשי' ע"ז ע"ז דף מ"ט סתמא איירי בגוי שפיטם בהמתו בכרשי' ע"ז אבל ישראל האיך יש כרשיני ע"ז ואפי"ה תרזה אע"ג דסתמא לקחה הישראל בכסף מלא אלא באכלה הבהמה דבר איסור והוה כאלו הוא אוכל האיסור בעין ולהכי הבהמה או החלב אסור אם הוא זוז"ג למ"ד זוז"ג אסור בחמץ מכ"ש אם הוא דומה לשבח עצים עיי' בחיבורי סי' תס"ז מזה וכתבתי שם הכי ועוד נראה ועיי' בתשו' בחבורי שלי לה"פ בפתיחת הספר שהסברתי למג"א דאוסר זוז"ג בחמץ יותר משאר איסורי הנאה הנה בחלב שפיר לכ"ע אסור דאיכא מהחמץ תוס' המדה וממילא לא מהני הנאה ליה"מ כי תוס' המדה בעלמן אסור אבל בלא זוז"ג יש לאסור החלב משום די"ל דמתמלי ג"כ מהאוכל גופי' כמבואר ומכמה טעמים שכתבתי באיסור החלב בחיבורי שם בתשובה שלי ובדברי יוסף סי' תי"ט ולקמן בסי' תק"ב ולהלן ועוד סברת הרב דהוי' מעיקרא שכ' הסברא דלהכי מהני הולכת דמי עצים ליה"מ בלבד דהא לא נעשה כל הפת איסור מנ"ל הא מהכ"ת שאין הפת אסור כל זמן שיש בו האיסור אלא כשמוליך הנאה ליה"מ מהני משום דע"ז תופס דמיו ויש לו פדיון אבל בהמתו של נכרי שאכלה חמץ שלא נפדה בהולכה ליה"מ או למג"א דלא מהני הנאה ליה המלח משום דחמץ לא נתפס דמיו ודאי באיסורי קאי כיון שאין לו פדיון ועיי' ב"י סי' תמ"ז לפוסקים דחמץ יש לו פדיון מ"מ באכילה אסור כיון דטעים טעמא דאיסורא ובד"מ שם דחמץ אין לו פדיון:

ועיי' בש"ך סי' ק' דלא מהני הולכת הנאה ליה"מ בשאר איסורין וכ"פ בש"ע א"ח סי' תמ"ה ורמ"א סי' תס"ז ס"י וכעת אין הספר הנ"ל ת"י וקשה דלא דמי להולכת דמים ליה"מ אלא כקונה איסור הנאה שכל זמן שהאיסור בתוכו ולא נשלא ליה"מ והוא קונה ה"ז קונה האיסור הנאה והאם מה דאי' ביו"ד סי' קמ"ג בארג בגד בככר של ע"ז דלא מהני הול' איסור ליה"מ וכי איירי דוקא בישראל ארג הבגד מסתמא איירי בעכו"ם ולמה אסור לישראל הא משלם לגוי הכל בכסף מלא וא"כ אין הישראל נהנה ממנו ועוד דכאן נתערב טעם דשבח היוצא מן המאכל ובנתערב ממשות האיסור לא מהני הליה"מ ועיי' ברא"ש ור"ן ספ"ג דע"ז והרבה פוסקים ס"ל דהולכת הנאה ליה"מ לחוד לא מהני שעדיין אסור לישראל לאכלו אלא צריך למוכרו לגוי וההנאה יוליך ליה"מ וכתבתי ברביד הזהב סוף סי' תמ"ה דיש להחמיר הכי בשאר אסורין:

ואגב דאתי לידן עמדתי על הש"ך שהשיג על רמ"א סי' ס' דאוסר בכל גדולי' מדברים האסורים באכילה מאגור שכ' וז"ל שינקה חלב רותח משחרית לשחרית הואיל וכל גדולי' מטריפות אסור ופי' בתוס' ה"ה להדיוט אסור בהמה שכל גדיליה מאיסור כגון מכרשיני עכו"ם וכי"ב עכ"ל דנדפתא בטריפות וסיים בכרשיני ע"ז אלמא דלהדיוט לא אסור בהנאה אבל למזבח אסור אפי' דלאו איסורי הנאה וכו' והנה לשון האגור הוא לשון אגודה סו"פ ו' והפר"ח הביא דברי אגודה ודקדק כן כש"ך מלשון אגודה כמו שדקדק הש"ך מלשון האגור. אמנם באגודה אשר לפני כ' כן ופי' בתוס' ה"ה להדיוט אסור בנקודה המפסקת. משמע דגם באיסורי אכילה נמי להדיוט אסור כמו דמשמע פשטות דברי תוס' תמורה דף ל' וז"ל שינקה חלב רותח וה"ה בכרשיני ע"ז אם אכלה כל ימי' שעיקר גדולתה מהן שהוא אסור ולפום רהיטא אפי' להדיוט עכ"ל דפשטות דבריהם דקאי גם אחלב טריפה ואדרבה יש לדקדק אי הכי דלמה כתבו תוס' וה"ה כרשיני ע"ז דפשיטא דמה דלא אסור רק באכילה מכ"ש איסור הנאה עיי' פרמ"ג אלא משום דהש"ס פריך אלא מעתה האכילה בכרשיני ע"ז ה"נ דאיסורי דמשמע דהוה דבר זה פשוט דהאכילה בכרשיני ע"ז דמותרת מדפריך מני' א"כ סד"א דבכרשיני ע"ז למסקנא דמשני שאוכלת חלב רותח משחרית לשחרית אבל בכרשיני ע"ז שרי בכל ענין דפשטות משמע מדפריך

מדפריך

מדפריך אלא מעתה האכילה כרשיני ע"ז ה"נ דאסורה דבכל ענין מותר ע"ז כ' תוס' למסקנא ע"כ נ"ל דה"ה בכרשיני ע"ז באוכלת כל ימי' אסור כמו ביונקה משחרית לשחרית וא"כ ולפי"ז משמע דיותר פשטות האיסור אם יונקה משחרית לשחרית ובכרשיני ע"ז כ' תוס' רק בה"ה א"כ מ"ש תוס' לבסוף דלהדיוט אסור אינקה משחרית לשחרית קאי דזהו פשטות האיסור וה"ה האכילה בכרשיני ע"ז ועוד י"ל דתוס' כתבו ה"ה בכרשיני ע"ז שאכלה בהמה כל ימי' משום דה"א בבהמה שרי משום דהוית הבהמה כמי גורם לפיטום וה"ל זוז"ג וכמ"ש הפר"ח סוס"ק ה' מש"כ ביונקה חלב רותח דכנגד הוית של העגל איכא הוית דאם שהיא טריפה הו"א דאסור קמ"ל תוס' דלא כפר"ח וא"כ באמת למסקנת התוס' דלא כפר"ח הוה איסור הנאה כ"ש דאסור להדיוט מן איסור אכילה וכיון דמוכח מאגודה ממנה שכ' נקודה המפסקת דגם באיסור אכילה בכל גדוליה מאיסור אסורה ע"כ כך נ"ל באגודה ואגור וה"ה או וכ"ש בהמה שכל גדולי' מאיסור כגון מכרשיני ע"ז ומיושב הרמ"א היטב וא"כ חלב שאוכלת בהמה חמן שיכול לעמוד בה משחרית לשחרית ועיקר חלב מחמן אסור ובאיסור אכילה לא מהני ג"כ הולכות הנאה לי"ה ועיי' בסי' דלקמן ובסי' תקכ"ז לקמן מ"ש עוד מזה לא מהני ובס' פרי תואר הכריע אע"ג שכל גדולי' בדברים האסורים באכילה כגון נתפטמה כל ימי' בדברים אסורים אע"ג דליכא בה"ג זוז"ג כיון דעיקר גידולה מדברים אסורים ודומה אם אין בהיתר כדי להאמין ובאיסור יש בו כדי להאמין דלא הוה זוז"ג ודקדק הכי מרש"י ע"ז דף מ"ט ומתוס' תמורה דאוסר להדיוט היינו באיסורי הנאה דוקא משא"כ באיסורי אכילה מותר וכ' הסברא לחלק משום דפיטום דבהמה דהוי מאיסורי נעשה המאכל תחלה פירשא בעלמא במעי' כמו בשרה שינקה מטריפה לקמן סי' פ"א דמותר משום כיון דכנוס במעי' נעשה פירשא משא"כ באיסור הנאה יש לו מן האיסור אע"ג דפירשו דאסורי הנאה מותר כדאי' בע"ז פ"ב היינו לאכול הפירשא בעינא אבל אנן קיימינן השתא לאתהוני מדבר מושבח דאתי מהך פירשא דאיסורי הנאה והאי דאמינא דאסור עכ"ד:

ול"נ דרמ"א דאוסר אפי' מדברים האסורים באכילה אם עיקר הווית הדבר מן האיסור חדא דלמא דוקא בחלב במעי בהמה נעשה פירשא ועוד אפי"ת דכל מאכל חשיב פירשא י"ל הא המזון שיוצא מן המאכל לגוף ולאברים הוא משובח ולא הותר האיסור אלא כשהוא בתערובת עם המאכל ולא גרע מפגום ולבסוף השביח אלא דעדיף מני' בפגום ולבסוף השביח בשעת פגום לגמרי שרי וכאן המזון בתוך המאכל שנכנס לגוף י"ל דלעולם הוא מושבח וכמו לענין איסור הנאה דמודו דאסור משום דהנאה מדבר מושבח דאתי מהך פירשא כך באיסור אכילה הוא כפגום ולבסוף השביח ועוד העיקר כמ"ש לקמן סי' ס"ז דהנאה באכילה תליא ואם מותר באכילה גם ההנאה מותר ומאחר דמודה לתוס' תמורה דבהנאה אסור א"כ ע"כ אכילה נמי אסור וא"כ ע"כ דלא חשיב כפירשא ובאגודה ואגור משמע בכל איסורי הנאה ול"ד בע"ז דבע"ז י"ל דהנאה לא תלי' באכילה דהא בע"ז אפי' פירשא אסור וא"ש הרמ"א:

י **ומ"ש** הרמב"ם בפ"ג מה' אסורי מזבח בהמה שנתפטמה בכרשיני ע"ז מותר למזבח משום דנשתנה דמזה הוכיח הפר"ה דר"מ לא ס"ל כתוס' דלהדיוט אסור בכל ימי' כ'. הפר"ת דמרש"י ע"ז דף מ"ו ד"ה המשתחוה דלא ס"ל כר"מ וכן תוס' ס"ל כרש"י וכתבו כן מן הסברא א"כ ליכא למגמר נמי מרמב"ם דכל שנשתנו הותרה גם במלתא דאסורי הנאה להדיוט אלא דלא מהני נשתנה דמותר אלא במלתא דשרי להדיוט ואסור לגבוה ור"ל בנתפטמה גם מדברים המותרים דהוה זוז"ג דלגבוה לחוד יש לאסור להכי מהני טעמא דנשתנה דמותר אפי' לגבוה א"כ בנתפטמה כל ימי' באיסורי הנאה דהוה כחד גורם דאסור בהנאה להדיוט לכ"ע אסור אפי' להדיוט ולא מהני מה שנשתנה והש"ך ס"ל ג"כ כפר"ת דבאיסורי הנאה בעיקר בא באיסורי הנאה ה"ל חד גורם ואסור אבל באיסור אכילה דאוסר רמ"א הניחו בל"ע ולא חולק ארמ"א להלוטין ול"נ אפי' באיסור אכילה כהנ"ל ונראה דע"כ הכי הוא דאל"כ קשה למ"ד זוז"ג אסור פרה שנתפטמה בכרשיני ע"ז תרזה מה בכך דהוה זוז"ג יהי' אסור הא נשתנה אע"כ מה דאסור להדיוט לא מהני נשתנה (ועיי' מ"ש עוד בסי' תקל"ט) וכ"כ המג"ש פסחים דף כ"ז ד"ה וכן וז"ל אע"ג בכל איסורי תורה איסור שנשתנה פשיטא דאסור באכילה וש"מ באיסורי גבוה לא אסרה תורה כי אם בעין ע"כ.

יא **ומ"ש** מן ליישב מ"ש הש"ך קו' על רמ"א דבאיסורי אכילה מותר משום שאינו אוכל האיסור עצמו וכ"מ בתוס' ע"ז דף מ"ט ד"ה שאם נטע דגדולין ממעשר שני מותר ולא אסור משום זוז"ג לר"א וס"ל לש"ך א"כ ה"ה כחד גורם כגון שעיקר הדבר מן איסורי לרבנן מותר כל שאינו אוכל האיסור עצמו י"ל דוקא בגדולין דנרקב הזרע ולא נשאר אלא מעט והוא אוכל אח"כ מתוספת. גדולין א"כ כנגד משהו איסור הזרע חשיב גדולין איני אוכל איסור עצמו אלא תוספות שניתוסף אבל בהמה שאוכלת איסור הרבה וממנו נתפטם א"כ חשיב שפיר כאלו אוכל איסור עצמו ולא מן התוספות כמו גדולין דהתוספות הגדולין הוא כדבר חדש שלא הי' בעולם אבל בפיטום נעשה מן המושבח המאכל שישנו בעולם אבל ממש הוא מה שנתפטמה הבהמה א"כ ואין תוספות הבהמה או החלב בא יותר דבר משיעור הפיטום כמו גדולין ועיי' ברכיד הזהב או"ח סי' תס"ו סק"ב שכתבתי ת' אחר על קו' זו ועל שאר קושית:

יב **ודע** לש"ך ופר"ת דאיסור הנאה אסור בעיקר בא מן האיסור דהוה כחד גורם דאסור באיסור הנאה אנ"ל דחלב מחמן אסור משום דבא החלב מן המאכל כמו דכ"ל דקושטא הכי הוא אלא אפי' שבא מן האברים נמי אסור דה"ל חד גורם דעיקר בא מגורם איסור שאכלה כמו נתפטמה כל ימי' דהבשר אסור כן החלב העיקר בא מאחד גירם מה שאכלה איסורי הנאה ויכולה לעמוד בו מכ"ש לרמ"א דחשיב כאוכל איסור כיון שבא העיקר ממושבח המאכל:

יג **ועוד** אני אומר דהש"ך שכ' דהמרדכי פליג ארמ"א שכ' המרדכי בפ' אלמנה לכ"ג בשם ר' יקיר דהא כהן שסכר פרה מישראל לא יאכילנה כרשיני תרומה מפני שבהמה מתפטמת מן התרומה נמצא ישראל אוכל בתרומה. ולא נראה דא"כ אמאי אנו אוכלין תרנגולים המתפטמים מן השרצים עכ"ל והקשה הש"ך וכ' הפרמ"ג תוכן כוונות הש"ך אי הוה סבר המרדכי כרמ"א דנתפטמה כל ימי' אסור דיעבד א"כ נתפטמה קצת לכתחלה מיהו אסור דהוה זוז"ג ע"כ ור"ל א"כ למה דחה לתי' ר' יקיר דלא יאכל תרומה ר"ל לכתחלה אסור זוז"ג ע"כ. ונ"ל ליישב חדא ועוד דהיינו כיון דרמ"א ס"ל דלתוס' אסור א"כ ההלכה כתוס' כמ"ש הפוסקים דבכל מקום ההלכה כתוס' זולת היכי דהרי"ף חולק וכמ"ש בד"מ לעיל סי' ל"ה ס"ק ז' וסמ"ע ח"מ סי' כ"ה ומג"א סי' תמ"ז סק"ד והלא להש"ך דמודה בנתפטמה כל ימי' באיסורי הנאה דאסורה בדיעבד ובפר"ת הוכיח דתרומה חשיב איסור הנאה משום דהנאה של כילוי אסור דאל"כ אמאי עיסה שהאכילה בשאור של תרומה אי לאו דהוה זוז"ג אסור הא אינו אוכל האיסור עצמו ואי תרומה רק אסור באכילה ופר"ת נמי ס"ל דלא כרמ"א א"ו תרומה חשיב איסור הנאה וא"כ תיקשי הש"ך לדנפשי' אמאי מתיר המרדכי בתרומה לכתחלה באכלה מקצת אלא כ' דמעיקרא לא קשה מידי דהא בנתפטמה כל ימי' מאיסור או החלב מחמן שבא מאכילת אסורות דאסור ואפי' אכלה דברים אחרים בנתיים כיון דעיקר המקיימה הוא האיסור אסור וכ' הפר"ת משום דה"ל כיש באיסור כדי לפטם ואסור כמו כן להיפך אם עיקר המקיימה דברים מותרין אע"ג שאכלה בנתיים דבר איסור כמו עופות שאוכלין שרצים הוה כיש בהיתר כדי להאמין האיסור אין בו כדי שהאמין כה"ג לרידן אפי' לכתחלה שרי דהא בשניהם שוין הגורמין דה"ל זוז"ג לא אסור רק לכתחלה וא"כ דליכא זוז"ג שוין אלא בהיתר י"כ כדי להאמין פי' לכתחלה פשוט שהוא מותר א"כ שפיר הקשה המרדכי אמאי תניא סתמא בכל ענין דכהן לא יאכל כרשיני תרומה לכתחילה סתמא משמע אפי' שאוכלת רוב אכילת היתר וקיומה של היתר אפ"ה אסור לכתחלה ושפיר הקשה אמאי כה"ג אסור לכתחילה וכ"מ מפרמ"ג שם בסי' ס' כש"ד מש"ש באוכלין שרצים לפעמים מותר אפי' לכתחילה המגס מד"מ משמע דמרדכי פליג אתוס' וכ"כ בפרמ"ג דבד"מ ס"ל דהמרדכי חולק אתוס' תמורה ומרדכי מתיר אפי' בנתפטמה מדברים אסורים באכילה ואין ה"כ קשה אד"מ דיש לומר דמרדכי אין חולק אתוס' דמרדכי לא מתיר לכתחילה אלא באוכלת לפעמים דבר איסור ועיקר קיומא מן ההיתר או דמקודם לפיטום כבר אכלה דברים מותרין דכה"ג גם תוס' מודה והלא ודאי דד"מ כשמביא דברי תוס' אחר דברי המרדכי שכ' תוס' בכל ימי' אסור הי' משיגו די"ל דגם המרדכי מודה לתוס' ולכך השמיט המרדכי לגמרי לדברי מרדכי ואין חולק אתוס':

ועיי' פרמ"ג שם בסי' ס' ד"ה ור"מ מאגור שכ' מסקנתו וז"ל סוף דבר הכל נשמע באיסורי אכילה אפשר כ"ע מודים דשרי כל ימי' ולכתחלה אם דבר ידוע אסור לקנות כו' ואיסורי הנאה אם כל ימי' אסור דיעבד כדמוכח מע"ז ומשחרית לשחרית כסתם קו' תוס' עכ"ל ול"נ דחלב הבא מן המאכל חמן הוה ככל ימי' כי עיקר עשיות החלב בא מן המאכל ומה דמוספקי לי' לפרמ"ג וכן דעת הש"ך ונשאר בל"ע על רמ"א הנה ישבתי לרמ"א וראיתי בס' יד אפרים על היו"ד בסי' ס' שפסק בפשיטות כרמ"א דאפי' באיסור אכילה כל ימי' אסור עיי"ש וכן הביא הפרמ"ג אח"כ בשם כה"ג ד"ה וראי' לכה"ג ועיי' מ"ש הפרמ"ג שם סוף דיבור זה כרשיני ע"ז בלאו כל ימי' אין טעם זה דשינוי לחוד מספק ע"כ ר"ל דלא מספק אלא עם גם הטעם דהוה זוז"ג א"כ בחמן זוז"ג אסור כמ"ש כבר ואכתוב עוד בסמוך ועוד כבר כתבתי בחלב ליכא רק חד גורם בעיקר אכילה מחמן:

טו **ומה** שבפרמ"ג ד"ה ודע דסבור לדמות חלב מבהמה שאוכלת חמן לאם המין בפסח עפרן אסור ז"א דאפי"ת דנה שהמאכל במעי בהמה ועיכול הוה כשרוף אינו כאפר אלא פירשא בעלמא כמ"ש הפרי תואר א"כ היולא ממנו הוה משובח הוה לי' הנאה מאיסורי הנאה ומטעם זה אני כתבתי לעיל דא"ש דעת הרמ"א דאפי' מדברים האסורים באכילה שרי וזולת זה שדיתי נרגא בהאי שכ' הא"ה דעיכול הוה כשרוף בדבר אכילה דהעיקר דלא הותר עיכל אלא בטומאה כמ"ש טוא"ח סוס"י תס"ז ועוד אם א"ש הרמ"א דאפי' בדברים האסורים לאכילה אסור בכל ימי' (וחלב דדומה לכל ימי' לפר"ה ופר"ת כיון דעיקרה ממאכל) א"כ ודאי אין הטעם משום דאפר אסור דבמידי דאסור באכילה אפר שרי ועיי' עוד בג' מקומות בספרי רביד הזהב בכ' מקומות דהיינו בריש ספרי לס"פ תשו' הרוכה ובפנים סי' תס"ו ברביד הזהב ובספרי זה לעיל סי' ת"ט שהרכתי בכל מקום בלדחות דעת הראיות המתירין והרביתי ראיות מש"ס ופוסקים דהחלב אסור ועיי' בסי' שאחר זה שהס"ג בתשו' ה"ג גורן דוד רולה ליישב דברי אביו ז"ל ואינו כלום ועל א' מן הדברים שהעליתי כהיסור השיב עלי ולא שם על לבו לכל הראיות ולכל המקומות אבל גם מזה לא קשה ולא הקשה

הקשה כלום ואבאר דעתי העני' בסי' דלקמן ומתוכו יצא עוד ראיות דהחלב אסור :

טז **ובעת** אחזור להוסיף לבאר במה שכתבתי בפתיחת ספרי ד"ה ואת"ל ובפנים סי' תמ"ה סק"ד דאפי"ת כפר"ח דהוה זוז"ג העליתי שם דרמב"ם ס"ל זוז"ג אסור בחמץ ואפשר דכ"ע מודים או משום בחמץ דחמיר זוז"ג אסור כמו הקדש דף כ"ז והר"מ בפ"כ מנדרים שכ' בנדרים זוז"ג אסור משום דדומה להקדש או כמ"ש הכ"מ שם או טעמי' דרמב"ם משום דחמץ לרמב"ם הוה דשיל"מ ולכך בנדרים זוז"ג אסור ואבאר כאן. כבר כתבתי בסי' ת"ט לעיל והי' לי וויכוח בזה פא"פ עם הרב המה"ג ר"ש ז"ל באונגוואר והי' משיב לי דמה לן לגבב חומרות הלא הרמב"ם יחיד בדבר הזה דחמץ מקרי דשיל"מ וטוש"ע ונושאי כליו החזיקו דלא כרמב"ם והשבתי בראשונה אין הרמב"ם יחיד בדבר זה אלא שכן דעת רמב"ן במלחמות ור"ן אע"ג בפסחים מגמגם בטעם זה דחמץ ישל"מ כיון מדרבנן לאחה"פ אסור מ"מ בע"ז כ' סתמא דחמץ הוה דשיל"מ וכ"כ בריטב"א שם כרמב"ן ורמב"ם וכ"פ רשב"א בחידושיו לביצה דף ד' היכי דלא מתקלקל מקרי חמץ יל"מ ואידו' רשב"א לא הי' נדפס בימיהם וכ"פ ביש"ש בפ' כ"ה סי' פ"ז וב"ה וט"ז ביו"ד סוס"י ק"ב וכה"כ סי' ל"ב ובכ"ן סי' תמ"ז ועוד דקשה לכאו' רבא דס"ל בפסחים דף ל' חמץ בזמנו בין במינו ובין שלא במינו במשהו הוה דלא כמאן דהא לשמואל ור' יוחנן אינו מינו בס' ורב דס"ל במשהו שאני רב דאיהו ס"ל מב"מ במשהו וגזר שלא במינו אטו מינו אבל רבא דס"ל גם במינו בס' למה אסור לרבא במשהו אבל אי חמץ מקרי דשיל"מ ואסור במינו במשהו א"ש דאוסר רבא אפי' אינו מינו. והנה המג"א בסי' תמ"ז ס"ק מ' ובמג"י כלל ל"ט השיגו על הכה"כ דס"ל דחמץ אסור משום דהוה דשיל"מ הא פ' בש"ע בסי' תמ"ז בער"פ בס' ולא במשהו משום דהוה גם בער"פ דשיל"מ ועוד הקשה המג"י דלמה מתיר הש"ע בסי' תס"ז בחמץ ס"ס הא בדשיל"מ לא מהני ס"ס ואע"ג דיש לחלק וכו' :

ונ"ל ליישב קושיתם דהנה בפנ"י פסחים דף ל' ד"ה אמר רבא פי' לדברי ר"ת דבתוך הפסח לא רצה להקל בס' משמע אבל ער"פ הי' מיקל דבער"פ הי' סומך אשאלתות ואבה"ג דס"ל חמץ בס' וכ' הפ"י ובזה י"ל הטוש"ע דלמה פסקו בער"פ בס' וכו' וקשה לי על הפנ"י מה קשיא לפי' אטוש"ע הא הם לא אסרו בפסח במשהו אלא משום כרת ולא כדילי וא"ש בער"פ דליכא כרת הוא בס' א"ו ר"ל דאפי' ס"ל לטוש"ע משום דשיל"מ אפ"ה א"ש בער"פ בס' לסמוך אשאלתות ובה"ג וא"ש מה שהקשה היש"ש הנ"ל אר"ת שהובא במרדכי בפ' כל שעה בדבר שנתקלקל בחמץ ל"א דשיל"מ מנ"ל לחדש סברות מעצמינו ולהנ"ל א"ש דר"ת כ"כ ליישב השאלתות דס"ל אפי' בתוך פסח בס' הא חמץ הוה דשיל"מ ותי' דס"ל משום דתבשיל חמץ מתקלקל ולא ס"ל כמרדכי לתרץ דחמץ לא הוה דשיל"מ כלל משום דנאסר לשנה הבאה כמו"ש לפי"ז אפי' ר"ת דס"ל בס' וכן השאלתות ובה"ג נמי ס"ל חמץ דשיל"מ בלא נתקלקל ולקמן אכתוב בחלב שאוכלת הבהמה חמץ לא שייך להתיר דשיל"מ משום דנתקלקל :

ועיי' בכ"מ בפ"א מה' חומ"ל שכ' ליישב הרמב"ם אע"ג דטעמא בחמץ משום דשיל"מ שכ' ליישב שם דלמה בער"פ בטל בס' עיי"ש ועדיין קשה עכ"פ במינו אמאי בער"פ בטל בס' הא במינו בכל איסורין דשיל"מ במינו במשהו עיי"ש ואלא י"ל עוד דחמץ לא הוה דשיל"מ טוב כשאר דשיל"מ בכל איסורין דלפעמים חמץ אין לו מתירין כגון בנתקלקל הלכך לא מחמירינן אלא תוך הפסח :

אמנם מ"ש הפנ"י גם ליישב הטור ז"א דהא הטור פסק כאביו הרא"ש יבש ביבש בטל ברוב א"כ ודאי חמץ לאו דשיל"מ הוא דא"כ אפי' יבש ביבש נמי ל"ב אבל לש"ע שפסק בס"ה כסברא ראשונה יבש ביבש ל"ב ברוב י"ל דחמץ טעמי' דבמשהו משום דהוי דשיל"מ וכ"כ כוונת היש"ש שם שחולק אב"ח שכ' דחמץ לא מקרי יל"מ וקשה אי"ש הא איכא הטור ורא"ש דודאי ס"ל הכי מדס"ל יבש ביבש בטל ברוב ואלא ליש"ש קשיא על הת"ח לדידן דקיי"ל דלא בטל ברוב א"כ למה לנו להמציא סברות מעצמינו ובמג"א סק"מ הנ"ל כ' אפי' לדידן דיבש ביבש ל"ב ואסור במשהו לאו משום דשיל"מ אלא הטעם כמ"ש המרדכי כיון דאסרו במשהו ה"ה ביבש ע"כ אומר הני ממרדכי אין ראי' דאיהו ס"ל בפ' כ"ש דחמץ לא מקרי יל"מ א"כ צריך להמציא סברה זו אבל אנן דאיכא הר"מ ורמב"ן ורשב"א ור"ן וריטב"א וכל האחרונים הנ"ל דחמץ מקרי יל"מ א"כ אדרבה מלינן לומר דה"ט ג"כ הטעם דיבש ביבש ל"ב ראי' דהוה דשיל"מ ולא קשה רק אמאי בער"פ בס' וזה א"ש כהנ"ל בער"פ סמכינן אשאלתות שהנ"ל :

ונ"ל להוכיח מן הסוגי' דחמץ במשהו רק משום דשיל"מ דהנה ברא"ש בע"ז דף ע"ד שמיישב בשם ראב"ד דמתני' התם משו"ה שייר חמץ מכל איסורין במשהו דתנן התם בע"ז מיירי דאסור במשהו בהנאה אבל חמץ בהנאה לא אסור במשהו והרא"ש תי' בע"ז מיירי ביבש וכחמץ יבש ביבש לא אסור במשהו והר"ן תי' דחמץ במשהו משום דהוה דשיל"מ ובמתני' דהתם לא תנן דשיל"מ וא"כ אנן דקיי"ל חמץ אסור במשהו בהנאה ליתא לתי' הראב"ד וקיי"ל יבש ביבש בחמץ לא בטל א"כ ליתא לתי' הרא"ש ואין לנו לדידן רק תי' הר"ן דחמץ הוה דשיל"מ ודשיל"מ לא תני לי' התנא :

וא"ת לדידן איכא נמי עוד תי' אחר ליישב הסוגיות ולא צריכין לסברת דשיל"מ והיינו כתי' הא"ס שם בע"ז ד"ה למעוטי דר"ל למעוטי חמץ דלא חשיב לי' אבל מודה דאסור חמץ במשהו אומר אני דתוס' גופי' בתחלה לא הי' ניחא להו תרוצם ולבסוף דחוהו לתרוצם כמו שאבאר דהנה תוס' כתבו רק ושמא יש לומר כן אלמא דלתוס' גופי' רפיא בידי' תירוצם. וכ"ל משום דפשטות לשון הגמ' למעוטי חמץ בפסח משמע פשוט דחמץ בפסח לא אסור במשהו ולא משום שלא ירד לשנותו כתי' התוס' ועוד דלשון הש"ס למעוטי איסורי הנאה ואינו דבר שבמנין דבטל בכל איסורי הנאה מיירי ל"ד בחמץ וכל איסורי הנאה דקאמר למעוטי היינו דלא אסור במשהו כלל דודאי איסור הנאה לא אסור במשהו וא"כ גם איסור חמץ נמי בכלל שאר איסור הנאה דלא אסור במשהו ויותר לסבול הדוחק דלמעוטי דרישא דבר שבמנין ולא אסור בהנאה דר"ל שלא ירד לשנותו וסיפא איסור הנאה ואינו דבר שבמנין דהוה למעוטי לגמרי ולא הוה רישא דומי' דסיפא ומוקי אנפשי' דלמעוטי דרישא ע"כ דלא ירד לשנותו כיון דאיכא סתמא אחריתא בחולין דבר שבמנין אפי' לא אסור בהנאה אפי"ה לא בטל אע"ג דלא הוה דומי דסיפא די"ל קלא דאז זה דנקיט לשון למעוטי דרישא לאו דוקא אלא כיון בסיפא נקיט הכי נקיט נמי רישא הכי מ"מ דנימא גם בסיפא למעוטי שלא ירד לשנותו דהיינו חמץ שמא הוא יותר דוחק ולכך כ' תוס' בתחלה לשון ושמא.

ולבסוף כ' תוס' דתי' זה אינו תירוץ אלא לרב וקשה מאחר דהכי קיי"ל כרבא במשהו כרב א"כ אתי' שפיר הסוגי' כהלכתא ומה אפכת לן שאין הסוגי' כשמואל ור' יוחנן דס"ל חמץ בס' כיון דלא קיי"ל כוותיהו א"כ מה קשיא להו לתוס' וכ' כוונתם כיון דהך תנא נקיט תרתי איסור הנאה ודבר שבמנין ותנן אלו למעוטי משמע ממתני' גופי' כל דליכא תרתי כגון דבר שבמנין לחוד או איסור הנאה לחוד מותר בכל שהוא והאיך הי' מתרץ שמואל ור' יוחנן המשנה לדידהו ע"כ איסור הנאה לחוד אפי' חמץ למעוטי לגמרי דלא אסור במשהו ולא איכפת להו שאינו למעוטי דרישא דומי' דסיפא דלמעוטי דרישא דבר שבמנין ואינו אסור בהנאה לאו לגמרי הוא דלא בטל אלא שלא ירד לשנותו א"כ גם לדידן אין אנו צריכין לדחוק לפרש המשנה דלא כשמואל ור' יוחנן אלא גם לדידן למעוטי דסיפא לגמרי אתי דחמץ איכו במשהו ובזה א"ש הרא"ש שכ' למעוטי דסיפא בחמץ לגמרי דלא אסור במשהו ביבש ביבש וכן לדעת הראב"ד בהנאה והקשה הפלפלא חריפתא שם ופליתי סי' ק"י סק"א דלרא"ש קשה דלא הוה למעוטי דסיפא דומיא דרישא כקו' התוס' דמעוטי דרישא הוה רק שלא ירד לשנותו ולמעוטי דסיפא אסור למעוטי לגמרי דאמת לא אסור במשהו. וכ"ל דרא"ש ס"ל כדאמרן דיותר מסתבר לומר דלמעוטי דרישא חלוק מלמעוטי דסיפא מלמימר דסיפא קאמר שלא ירד לשנותו מטעמים שכתבתי לעיל ושגם תוס' לבסוף דוחה תרוצם ולמעוטי דסיפא לגמרי דחמץ למתני' דלא אסור כאן במשהו :

ועיי' בב"ח וט"ז יו"ד סוס"י ק"ב שכתבו דיש לפסוק להחמיר כמרש"ל שפסק כרמב"ם לחמץ מקרי יש לו מתירין וכ"ל פשוט דחלב לא סרו משום אם ישהנו עד לאחה"פ נתקלקל ז"א דהא אפשר לאוכלו דע"י השהה נעשה מהחלב חמאה ושאר החלב נעשה גבינה וא"ת עכ"פ לאותו הנאה בבישול החלב כמות שהוא נתקלקל הנאה זו ודומה למ"ש הפר"מ בט"ז לקמן סי' ק"ב לענין טלטול לא מקרי דשיל"מ דכל טלטול הנאה בפ"ע וכ"כ בגל"ח ביצה ד' ד' הנה בפנ"י שם דוחה סברא זו מברייתא אע"ג דגל"ח שם תי' עיי' מ"ש ראיות לתי' הגל"ח בספרי לאו"ח סי' תקי"ג סק"ה לכאו' כ' דתה"ד דחתיכה שלא נמלחה תוך ג"י מקרי דשיל"מ לולי משום לולי לא נאסר מעולם והובא בט"ז סי' ק"ב ס"ק י' ולא כ' דהנאות בישול אין לו מתירין מכלל דאי"ל דשיל"מ לכל הנאות וזה לכאו' דלא כגל"ח דתה"ד אינו חולק בהנאות אכילה איכא עכ"פ יש לו מתירין מש"כ הנאות הטלטול י"ל כגל"ח דכל טלטול הנאה בפ"ע וא"כ בחלב שנעשה חמאה דאיכא עכ"פ הנאות אכילה גם הגל"ח מודה והלא בחלב אי"ל לכל זה כשמבושל החלב תו לא מתקלקל ושאר החלב במתיקה ועיי' עוד בספרי לאו"ח בדין זה בפתי' הספר בתשובה ובפנים שם סי' תס"ו ובחיבורי זה לעיל סי' ת"ט ולקמן עוד סי' תקכ"ד ובסי' תקע"ט אות ד' ואות י"ז עיי' היטב בכל המקומות שהעליתי לאסור החלב בפסח :

ומקצת מתשו' זו כתבתי לבן המחבר גורן דוד הרב הגאון דקהל יארמוט והשיב לי להצדיק ולקיים דברי אביו ז"ל אבל לא כ' להתישב על לב דברי אביו ז"ל רק מביא ראי' לדבריו. והוא אשר השבתי לו המבואר לק' בסי' תק"ד :

סימן תק"ד

א) מה שהקשה לי רב ב' קו' מן הגמ' דחלב בא מן הגוף ולא מן האוכל א"כ בהמה שאוכלת חמץ מותר לא קשה כתבתי ראיות לדברים שכתבתי (ב) גם מר"מ שכ' דחלב בא מן האברים אין ראי' דלא בא ג"כ מהמאכל והבאתי מן הנסיון שבא החלב מן המאכל ואלא אפי' בא מן האברים יש לאסור (ג) מי חמור דקאמר דמתמצי מגופי' היינו דנכנס תחלה בגופי' ואח"כ מתקבץ למקום השתן ומפני שחל עליו איסורי' אע"ג דמ"ר נפגמו אח"כ באיסורי' קיימא כן ביאור הפר"ת מכ"ש בלא אוכלת רוב היתר די"ל בחלב כן דנבלע המתמצי בגופה ומתקבץ ויורד לדד דבאיסורידהו קיימא קו"ח דהחלב עומד בשבחו (ד) אלא כרשב"א דכ' דחלב לא בא מדם ואיברים מ"מ מקרי יוצא מהחי וא"כ בא ממאכל ורק נשתנה ממראיתו וכמו דלא בא

מדבר

מדבר אחר ונעשה חלב דהיינו מדם וחלב ומבשר כן לא נעשה מאידים ואפ"ה מקרי שפיר לרשב"א מתמצי מגופי' בגמ' אע"ג דאי' בגמ' חלב יוצא מאיברים כן י"ל לרמב"ם כמו שכ' רשב"א לגמ' מ"מ מ"ר של סוסים וגמלים אסור כיון שנתפשט בגוף חשיב מתמצי מגוף אע"ג שהיתה שותה מים של היתר או שנתערב המאכל היתר בלחות הגוף טמא לכך החלב אסור אע"ג שאוכל טמאה דברים התורם וכמ"ש תוס' במ"ר של גמלים וסוסי' שנתערבו שם הלחות הלכך המ"ר אסורין ועוד י"ל מאברים בא וא"י אם הרוב מהמאכל או הרוב מן הגוף הלכך חלב טמא יש לאסור אע"ג שאוכלת היתר ובאוכלת איסור יש לאסור שמא רוב מן המאכל וכ"כ כי"ב בשו"ת מהר"ם שיק (ה) מפי' קרבן עדה שכתבתי בסי' תק"ב ראי' דלא בא החלב מגוף הבהמה א"כ י"ל דבא מן המאכל ותי' על קו' כנפ"י (ו) מה שרצה הרב להביא ראי' משבת קמ"ג דחלב לא בא מן המאכל ליתא (ז) מה שכתבתי בסי' ת"ט כנגד המתירין דמאי שנא מתינוק שיש לזהר ממינקת שאכלה מאכלות אסורות ורצה הרב לחלק בין אדם לבהמה ליתא וכתבתי דלא אסור התינוק לינוק אלא בעת שאכלה איסור והבאתי מגמ' ורש"י דבחלב נרגש כל טעמים של איסור וכי"ב כתבתי בסי' דלקמן מן הנסיון שכך הוא בחלב בהמה וברמב"ם נמי איתא דמה דאי' בע"ז פרה תשחט מטעם זה וז"נ ולא כמחבר גורן דוד זצ"ל:

א **אחד"ש** כ"ת מה שדקדק כ"ת מבכורות דף ז' דמ"ר דחמור עכירי דמיא לחלב מגופי' מתמצי ע"כ אלמא דחלב מתמצי מגוף תמו' על זה. דודאי מי השתי' מיא על ומיא נפק ויורד לכליות ומי שיש לו חולה במ"ר שאין לו מעצור מיד נכנסו המי שתי' לכליות אלא בש"ד התם (דלמסקנא א"י לכך) עיי"ש הוה ס"ל כיון שנכנסו המ"ר תחלה בכליות הוה כחלב דנבלע החלב בדד ומחמת שנבלע בדד מקרי מתמצי מגופה ויוצא מן הטמא מקרי וגדולה מזו כ' הב"ח בסי' פ"ז בקו"א דחלב מתה לוקה כיון שהחלב נכנס בגומות חשיב מגופי' וכגופי' דמי א"כ שפיר קרי לי' הש"ס וחלב מתמצי מגופי' ועוד הנה החולב בשבת חייב משום מפרק ש"מ חלב בכחל מקרי מבלע בליעי וזה א"ש מה שהקשה כ"ת שם בבכורות דף ז' גמל גמל ל"ל לחלב טמא תיפ"ל מהטמאים לאסור צירן והקשה כ"ת דלמא ה"א דוקא צירן דיוצא מן הגוף משא"כ חלב שבא ג"כ מהאוכלין יש לומר כיון דנבלע בבשר א"כ בדד בגומות הוה כגופי' ומה שנבלע בגוף עד שיורד לדד שפיר מקרי מתמצי מגופי' ועוד י"ל דס"ל המקשן הטמאים מרבה אפי' דבר שאינו מתמצי מגופי' וכמ"ש הב"ח בסי' פ"א ליישב הרר"א דאוסר מי חלב משום הטמאים מרבה הכל כל יוצא מן הטמא אע"ג דלא מתמצי מגופי' ואע"ג דאנן קיי"ל מי חלב מותר הוא מטעם אחר כמבואר בסי' פ"א עכ"פ מן הש"ס אין ראי' דחלב מתמצי מגוף הבהמה ולא מן האוכלין:

ב **ונראה** דגם מן האברים בא לחות להדד ונעשה מהליחות חלב ומקרי נמי שפיר מתמצי מגופי' כמ"ש תוס' שם דף ז' ע"ב דמ"ר אסור משום תערובת הליחות א"כ בחלב יש לומר דנתערב הליחות מכל הגוף ויוצא ג"כ מן האיברים כדאי' בחולין ס"ט בהמה שיש לו אבר יוצא החלב אסור משום אותו אבר אבל בא נמי החלב מהאוכלין ומתערב בדד עם לחות הגוף כמו מ"ר מי על ומתערב עם לחות באותו מקום מן הגוף וכ"כ נמ"ב הרמב"ם בפ"ה מה' מא"ס והבאתיו לעיל בחיבורי דברי יוסף סי' כ"ו שכ' דהחלב בא מן האברים נמי ר"ל דבא נמי מן אברים אבל לא אמר שלא בא מן המאכל ג"כ. ולרב א' השבתי כי הנסיון מעיד על זה שהחלב בא מיד מן המאכלים שנשים הרבה סמוך ללידתן אין אוכלת רועב כי מיד אחר האכילה בא לדדי' חלב רב ויש לה כאב וצער ויסורים ועי' מ"ש בסי' הקודם ד"ה ודע לש"ך שאפי' בא החלב מן האיברים נמי אסור ע"ש אלא קושטא דמלתא דה' כי גם מהמאכל בא החלב הוא אסור:

ג **ואוסיף** עוד מה שהחוש מעיד לומר ומסתייע מן הספר פרי תואר סי' פ"א שמישב סוגי' דבכורות דף ד' הנ"ל דאי' שם דמ"ר דחמור אסור שהמים שהבהמה שותה נכנסו המים בתחילה בגופה ובתר הכי מתמצי מבללות האיברים למקום קיבוץ השתן ומ"ר דסוסים וגמלים לל"ק דשרי הגם דמבלעי בגופה שרי משום דמיא על והדר נפק אלא מ"ר דחמור מבעיא לי' כיון לא כמו דעל נפק דעכירי מבשר חמור ואסור כחלב ודומה לכשרה שינקה מטריפה דהגם דנפגם החלב בקיבה באיסורי קאי ה"נ מ"ר של חמור כשהי' נבלע בגוף חל עליו האיסור ואף א"כ כשהופרש נפגם ג"כ באיסורי' קאי כיון דחל עלי' איסורי' באסורי' קאי א"כ אומר אני בשותה הבהמה אמן דקודם שנבלע באיברים הי' אסור דקו"א כשמתמצי מגופה ויורד לדד והחלב עדיין מסובך דאסור ובאסורי' קמא קאי מק"ו ממ"ר דפגום א"כ ואפי"ה באיסורי' קמא קאי ופגם לא מועיל לדבר שהוא בעין כמו שהסי' קודם מה הנעשה א"כ החלב לפגם דיש לאסור החלב בלא אוכלת רוב היתר:

ד **ואלא** בסי' ת"ט אות ו' הוכחתי מגמ' חולין ובכורות דלא בא החלב מהאברים לא מן דם וחלב ואבר מן החי ומרשב"א שהבאתי שם דמש"ס דיוצא מאבר ר"ל דילא מן החי ולא מאיברים וכתוס' חדשים בפ"ק דנדה דלרבנן דר"מ דלא ס"ל דם נעכר ונעשה חלב לא נעשה חלב מן דם וכ"ת השיב לו שי"ל דתוס' חדשים ר"ל דנעשה החלב מאידים והם היתר הנה להתיר האיסור צריך ראי' ברורה אבל לא סגי בסברא שיש לומר כן. ועוד א"ת דנעשה החלב מליחות ואידים מ"מ דלא נעשה מדם כיון דבא החלב מדבר אחר. אבל למ"ש א"ש מליחות הבהמה י"ל דלא נעשה חלב אלא מן המאכל ושתי' אלא א"כ בגוף נשתנה במראה חלב וא"כ אסורי' להיכן אזיל וי"ל דנכנס לגוף מן המאכל ומהגוף יוצא להדד שפיר מקרי מתמצי מגופי' וכמ"ש הרשב"א הנ"ל דמקרי יוצא מן החי אבל לא שנולד מן האיברים ולשון רשב"א שם מסייע דהוה עומד בפ"ע מעיקרא עד לאתו ולא שנתהוה ונתהפך המאכל לבשר או לדם וחלב ואה"נ נעשה חלב א"כ החלב בא מדם וחלב ואבר ורשב"א כ' דאינו כן, אלא שילא מן החי והר"מ הנ"ל שכ' דהחלב בא מן האברים כי היכי דלא קשה עליו מגמ' חולין ובכורות שכ' הרשב"א ניחא לומר דגם הר"מ הכי ס"ל דהמשקה מהאוכל שנעשה חלב עומד בשבילין בגוף בפני עצמו ונשתנה שם רק במראה חלב ולפי שאח"כ יוצא מן הגוף לדד כ' הרמב"ם שבא מן האברים ור"ל שילא מן החי כמ"ש הרשב"א לגמרא דאמר יוצא מן איברים ר"ל שילא מן החי וכ"ת רצה לחלוק מדפריך הגמ' מצירן ורוטבן על חלב ע"כ דיש חילוק בין חלב וצירן דהיינו וכו' אדרבה מדפריך אהדדי שמ' דשוין הן והוא דאע"ג דחלב לא בא מדבר אחר רק מהמאכל כמו דהוכיח הרשב"א מגמרות הנ"ל מ"מ הוה כגוף הבהמה ויוצא מן החי מקרי דלכך מאבר היוצא החלב אסור וא"כ הוה כצירן ורוטבן:

ומ"ש כ"ת אם בא מן המאכל החלב אמאי חלב טמא אסור הא בא מן המאכל וראי' ממ"ר סוסים וגמלים מותרים הנה אנן באמת לא קיי"ל כרמב"ם דדעה א' בש"ע סי' פ"א ס"ה דלא כרמב"ם והאחרונים מקשים מן הש"ס על הרמב"ם ואלא למה שהוכיח הרשב"א דע"כ הכי הוא דחלב לא נעשה מדם וחלב ואבר וא"כ ע"כ בא מאכילה ושתי' א"כ ע"כ צריך לחלק לר"מ בין חלב למ"ר דהיינו הרוטב שממנו נתהוה החלב מן המאכל והמשקה אם אכילת איסור הוא עומד באסורי' אבל אם המאכל היתר הוא מ"מ נתפשט ונכנס בתוך גוף הבשר וכיון שנבלע בבשר מקרי יוצא מן האיסור ואסור או שנבלע בכחל בין הגומות הכחל שכתבתי לעיל מב"ח דכידונן כאיסור הגוף מ"מ לא בטל ממנו האיסור אם המאכל אסור כיון שהאיסור הוא כמו שהי' מקודם אלא שנשתנה ממראהו. ואלא אפי' יהיבנא שבא גם מהאברים חלב א"כ פשיטא דצריך לאסור חלב טמא דשמא הרוב מן האיברים מי יודע תהלוכות הלחות בבטן הבהמה ואמנם גם באיסור אמנם שהוא איסור נמי אין להקל בלא ראי' ברורה מהש"ס ולא לדחוק בסברא להתיר מכ"ש שהבאתי ראיות חזקות לאיסור בכל המקומות:

ועוד הנה לעיל סי' ת"ט הבאתי לשו"ת מהר"מ שיק ז"ל והוא בחלק או"ח שילא אז מדפוס דמתיר החלב והשגתי ודחיתי דבריו שם אות ו' ואות ז' עתה יצא לאור שו"ת מהר"מ הנ"ל על היו"ד וראיתי שם סי' ל"ו ד"ה ובגוף הדבר של מבואר בכמה דוכתי' דחלב נעשה ע"י מאכל כמבואר בפוסקים לענין חלב בפסח שאכלו הבהמות חמץ יש לאסור דהנסיון מעיד דהמאכל גורם על חלב וכו' דמי יודע אם החלב הבא מן המאכל יותר או הבא מן הדם יותר ובודאי זה תלי' בבריאות הגוף של אותו דבר ולפי המאכל של אותו דבר וכו' שם דהוה אקבע איסורי':

ולמ"ש לעיל סי' תק"ב ביסוד התו"כ עם פי' הקרבן אהרן היכא ראי' דלא בא החלב מגוף הבהמה א"כ י"ל דבא מן המאכל א"כ י"ל ג"כ המקשן דפריך מהטמאים לאסור צירן ול"ל גמל גמל לחלב טמא הוה ס"ד דבא גם החלב מגוף הבהמה כמו צירן אבל התרצן הוכיח לי' לפי פי' הק"א דחלב לא בא מגופי' עיי"ש ולקמן סי' תק"ז הרחבתי בביאור הסוגי' דבכורות והעלתי שפי' הק"א הוא הנכון:

וראיתי בס' כנפי יונה בסי' זה סי' ע"ט שהקשה ארמב"ם דבשר אדם בעשה מנדה דף ט' דס"ל דם נעכר ונעשה חלב וקאמר הש"ס היינו דכתיב מי יתן טהור מטמא דדם הי' טמא וחלב טהור אלא לרבנן קשה וכו' ומשני על שכתב זרע דזרע טמא והאדם שנולד ממנו טהור וקשה לרמב"ם ה"ל לשני על חלב מאדם דלשון טמא פירושו איסור דמלינן טמא על איסור וזה לכם הטמאה דקאי על איסור ותי' דרוצה לתרץ בענינא דטומאה ממש כמו שפירשו לר"מ דם נדה שנעכר ונעשה חלב דבלא"ה נמי קשה דה"מ לפרושי על חלב בהמה שטהור מטמא דאבר מן החי כמו שמסיק בבכורות דחלב חידוש הוא דרחמנא שרי' לחלב שהי' איסור אבר מן החי ולמ"ש לא קשה דמסקנא החלב לא יוצא מבשר ואיברים כי אם מן המאכל הטהור אלא שהוא מובדל בתוך האיברים:

ומ"ש כ"ת בשבת דף קמ"ג ע"ב ומתוס' שם ד"ה לרצון אמאי דתנן חלב האשה מטמא לרצון ולא לרצון חלב בהמה אינו מטמא אלא לרצון ופרש"י לרצון ולא לרצון משום דאיקרא' משקה שנאמר ותפתח את הנאד ותשקיהו וכו' תוס' דלא צריך קרא על זה דחלב אשה בא מדם דדם נעכר ונעשה חלב ודם מנפתה טמא וכי צריך קרא לטמא בהמה לרצון ע"כ והקשה כ"ת ל"ל קרא אם חלב בא ממאכל וממים ששתה תיפ"ל דחלב טמא משום המים אשר בו ומים מטמא אפי' שלא לרצון אע"כ דחלב בא מגוף הבהמה ע"כ הנה כבר כתבתי אפי' בא מגוף הבהמה מ"מ החלב אסור בפסח דעכ"פ המאכל גורם על החלב אלא שאין ענין דטומאה לכאן לענין איסור דהא תקשי לנפשך בנדה דף כ"ה קאמר מי רגלים מנ"ל דמטמא דתניא זובו טמא וזאת לרבות מימי רגליו ולדעת כ"ת קשה ל"ל קרא למי רגלים דודאי מים הוא דמיא על ומיא נפק ולרמב"ם מ"ר של בהמה טמאה

טמאה מותר א"כ ודאי מים הוא ול"ל קרא דמ"ר ודאי לא מתמעי מגופי' וכפ"י מה' טומאות אוכלין פ' מ"ר של בהמה הוה מי פירות ואמאי לא הוה מיא דהא מי' על ומיא נפק אע"כ טומאה שאני דצריך להיות עליו שם משקה ובגוף פקע שם משקה מכל המשקים רק היכי דגלי קרא להוה משקה אבל לענין איסור לא פקע מני' מה שהי' כבר אסור מקודם לפר"ת הנ"ל אפי' נפגם אח"כ מכ"ש חלב הסברא נותן שנעשה מהמשובח שבמאכל דבאיסורי קמא קאי:

ומ"ש בסי' ת"ט בלא"ה תמה על המקילין לאכול אותו חלב שאוכלת חמץ בפסח ומפרות שנתפטמו ושותים מ"ש חמץ דמאי שנא ממינקת שאוכלת איסור דאסור ליתן לתינוק דגורם טבע רע ופר"ח שם הפליג להזהיר בזה וכו' כ"ת מסברא דנפשי' דרמ"א לא כ"כ אלא במינקת ישראלית דהאיסור גורם טבע רע בלבה ואמר כ"ת תדע דש"ך ופר"ח לא כתבו כן בבהמה שנתפטמה כל ימי' באיסור ע"כ. מה זה ראי' נימא משום דפשוט דאין חילוק בין חלב של אשה ובין חלב של בהמה שאכלו דברים אסורים וא"צ להזכיר ובלא"ה בהמה שנתפטמה באיסור שם בדבר דאסור ומותר מדינא הוא מיירי ואזהרה בדרך מוסר לא מיירי שם אלא בסי' פ"א לפשוט דגם בבהמה הכי הוא וגם סברתו ליתא שכ' בישראלית דוקא משום דאיסור גורמת טבע רע בלבה דא"כ אפי' אח"כ בימים אחרים שלא אכלה עכשיו אסורה כיון שאכלה פעם יש לה טבע רע בלבה וז"א דאינו אסורה אלא אותן הימים שאוכלת איסור כמ"ש הפמ"ג בש"ד שם סק"ה אלא ע"כ הטעם משום דהמאכל האיסור שממנה נתהוה החלב פועל רע על התינוק והוכחתי כבר בסי' ת"ט בסופו לשיטת ר"ת וק"ל. ומצאתי עוד סעד לדברי מרש"י סוטה דף י"ב שבת פרעה החזירוהו למשה על כל המצריות כולן ולא ינק אמר פה שעתיד לדבר עם השכינה ינק דבר טמא כ' רש"י דבר טמא זו שאכילתה דברים טמאים והתינוק טועם בחלבה כל מה שתאכל כדאמרינן ביומא דף ע"ה גבי לשד השמן עכ"ל וכ"כ ביומא שם ד"ה שד זה תינוק מוצא בו כל מיני טעמים שהאם אוכלת:

ומ"ש כ"ת על מה שהקשיתי בסי' ת"ט אות ו' דמה פריך בבכורות למ"ד אברי' מתפרקין מה אידוש דשרי וכו' וכ"ת כיון שאינו לא בשר ולא אבר אין נאסור כלל עכ"ל א"י נגה מקשה דאם חלב יוצא מאברי' שרי יוצא מן איסור ואסור ושרי' רחמנא ה"א ה"ה חלב קמא נמי שרי והנה לדעתי סר"ל דכל החלב בא מן האיברים זולת שהבאתי כבר ראיות להיפוך אלא לדעתי כ' למה לאו ברייתא פרה שנתפטמה בכרשיני ע"ז תרזה הוא לדעת אביו ז"ל בטל בתוך דם ובשר כמ"ש דחמץ בטל בתוך דם ובשר. ואין לומר כדעת אביו ז"ל בפרה תרזה לאו משום זה וז"ג הא הר"מ כ' בפ"ה מה' ע"ז מטעם זוז"ג:

סימן תקה.

א) הרב השיב לי מדקדוק רש"י ע"ז דף מ"ט דלא ס"ל פרה תשחט מטעם זוז"ג לאו כלום וגם מה שדחיתי לדברי גורן דוד וטעמו משום קנסא השיב לי הרב בלא כלום ומ"ש להתיר מטעם זוז"ג החלב השבתיו הלא דרי קמאי ובתראי ס"ל דחמץ מקרי דשיל"מ וזוז"ג אסור ועוד כ' בחיבורי לה"פ סי' תס"ו לאסו' להדיוט ועוד כתבתי שם ביכולה להעמיד במאכל זה חשיב חד גורם ומ"ש הר"מ להתיר בנשתנה היינו דאם לא נשתנה הוה כבעין וזוז"ג אסור ועוד דניכר החלב מהמאכל זוז"ג אסור חוץ מה שכתבתי בסי' הקודם דחלב בא ממאכל ולא נשתנה אלא המראה (ב) מה שהקשיתי על גורן דוד שכ' דהמג"א בסי' תמ"ה לא אמר בחמץ זוז"ג אסור אלא באופה ורצה בנו הרב לישבו ליתא ואני כתבתי בתשו' ריש חיבורי הלכות פסח טעמא דאוסר המג"א זוז"ג בחמץ ועיי' לקמן סי' תל"ט וכן מה שהקשיתי שם על היתר גורן דוד רצה לישב בנו הרב ג"כ ליתא (ג) כתבתי דחלב שבא יום יום ואוכלת חמץ משחרית הוה כבהמה שכל ימי' נתגדלה מאיסור ומ"ש הפר"ח דחיות נמי גורם כתבתי בסי' תקנ"ז דליתא (ד) מה שכ' הש"ך והפר"ח דאוסר גם באיסורי אכילה מאו"ה דעיכול כשרוף כתבתי לקמן סי' תקל"ג באיסור לא תליא בעיכול אלא בראוי לגר וכינן דמתהוה החלב מן המשובח ומה שהקשו על רמ"א דהא תוס' לא כתבו אלא באיסור הנאה ישבתי ומה שפרשתי דברי תוס' ב"ק דלא כגורן דוד והשיב לי הרב בנו ני' ג"כ ליתא (ה) מן הנסיון שטעם המאכלים נרגש בחלב:

א עוד השיב לי דמה שהקשיתי על אביו המחבר ז"ל מרש"י ע"ז דף מ"ט ד"ה מאי לאו עי"ל סי' תק"ג כ' כ"ת שיש לדקדק על רש"י שלא כ' רש"י ופרה תשחט אחר שדה תזרע כו' ע"י זבל דאיסור וקרקע דהיתר ש"מ מרש"י דבפרה איכא טעם אחר וכטעמי' דמר אביו ז"ל הוא פלאי בעיני דרש"י פרשן הוא ולא פי' בפי' כפי' אביו ז"ל וסמוך על דקדוק זה שנדע פי' זר שלא נזכר כלל והוא מוקשה מכל צד ועוד פלאי הלא בפרה כ' רש"י נמי בפי' משום זוז"ג מ"ש שאף היא גדלה קודם לכן משאר אכילת סרי שכ' בפי' כמו בזרעים מטעם זוז"ג אף בפרה מטעם זה מותר והנה יש לי ליישב סדרו של רש"י אלא דיותר ניחא הגהות הב"ח שאחר וקרקע דהיתר ז"ל ופרה תשחט ועיי' פר"ח ופר"ת שהבאתי בסי' הקודם כולם פירשו לרש"י מטעם זוז"ג והוא פשוט הלא כ"ת בעצמו כ' שרמב"ם מתיר מב' טעמים מטעם זוז"ג כמ"ש בפ"ו מה' עכו"ם ומותר להדיוט ומטעם הב' משום דנשתנה ומותר אפי' למזבח כמ"ש בפ"ג מה' איסורי מזבח בפרה שנתפטמה ע"כ א"כ הרי גם הר"מ כ' פרה מותר מטעם זוז"ג ולא כמר אביו ז"ל דאסור משום קנסא וכבר כתבתי זה בסוס"י הקודם. ומ"ש האיך אפשר לומר משום קנסא וכמו דשיל"מ וכי לא מיירי בנתפטמה ע"י גוי ומה קנסא שייך בגוי הא ישראל לא עביד מידי. והקשה עלי כ"ת וכי דשיל"מ מותר בגוי לא כלום הקשה עלי בזה הלא קושיותי מה קנסא שייך בגוי. ורק מר אביו ז"ל מדמה לדשיל"מ דאמרו לא בטל כך אמרו כאן רבנן דלא בטל משום קנסא אבל כאן ליכא דשיל"מ:

גם מ"ש בפרה שנתפטמה מתיר הר"מ מטעם זוז"ג ומשום שנשתנה מותר אפי' למזבח הנה מטעם זוז"ג הנה כתבתי בפתיחה לחבורי על הלכות פסח כיון דחמץ י"ל מתירין אסור זוז"ג והמתירין זוז"ג משום דס"ל לא מקרי יל"מ אבל כתבתי לעיל בסי' הקודם דהפוסקים הוה ס"ל דר"מ יחיד בדבר זה דחמץ יל"מ וז"א כן דעת רמב"ן ורשב"א ור"ן וריטב"א ויש"ש וב"ח וט"ז וש"ך כתה"כ וכ"ל ועוד אחרונים ע"ש שכתבתי דברים נכונים מש"ס לדעת זו ואפי' נשתנה מ"מ גורם הוה ועי"ל סי' תק"ג מ"ש בישוב זה דלא מהני נשתנה בדבר האסור להדיוט מפר"ת ומגי"ש ועוד כ' שם מקום ובסי' תס"ו דלהדיוט אסור ועוד כ' שם ביכולה להעמיד באכילת איסור הוה כחד גורם ודומה ביש כדי להחמיץ שאיסור ולקמן סי' תקע"ט כתבתי דהר"מ נמי לא מחדש טעם אחר מ"ש משום נשתנה אלא הר"מ מתיר רק מטעם זוז"ג אלא אם לא נשתנה הוה כבעין ובבעין לא אמרי זוז"ג ושם כתבתו בניכר האיסור כמו בחלב שבחלב וניכר תוספות מאכילת איסור זוז"ג אסור עיי' עוד שם ועוד הא כבר כתבתי די"ל דלא גורם הוא אלא הליחות של המאכל נתפשט בגוף שמאותו ליחה נעשה חלב דהיינו שנשתנה המראה וטעם החלב שהוא משובח ועוד טעמים רבים שכתבתי בכל המקומות עיי' עליהם ואין לי להכפיל הדברים:

ב ומה שהקשיתי על אביו המחבר ז"ל שכ' דהמג"א סי' תמ"ה לא כתב דזוז"ג אסור בחמץ דאמיר אלא באופה ומבשל והקשיתי מע"ז דף מ"ט דר"א ס"ל זוז"ג מאפה בו הפת הא יש לדחות אימור דאמר ר"א זוז"ג אסור באופה דוקא וכ' כ"ת דברייתא דאפה בו את הפת קאי ג"כ על הסיפא ארג בו את הבגד דבמשנה זאת אי' ג"כ ארג בו את הבגד ובלא"ה יפה דחה הש"ס אימור דשמעת לרבנן כו' דברי כ"ת אינו מובן ארג בו הבגד ליכא זוז"ג ואפה בו פת אינו ברייתא רק משנה דלקמן ברישא באפה בו הפת ר"א אומר יוליך הנאה לי"ה וגמ' אימור דאמרי רבנן וכו' ולמה לא אמר נמי אימור דאמר ר"א ה"ד באופה ועיי' מ"ש אני טעמי' דמג"א דאוסר זוז"ג בחמץ ועיי' לקמן סי' תקל"ט:

ומה שהקשתי על מר אביו מי יכין מספוא לכל ימי' וכ' כ"ת דכל ימיה ל"ד אלא כל ימי היותה אצלו כמו בחלב רותח לעגלה שכ' רש"י תמורה דף ל' כל ימיו ובודאי אין העגל יונק כל ימיו כ"ל פשוט בעגל ר"ל כל ימיו ימי הנקתו אבל לשון תוס' שם ורמ"א סי' ס' שכ' בהמה שנתפטמה כל ימיה ר"ל כל ימי הפיטום ונהוג לכה"פ חצי שנה וידוע דלאו כן הוא שיכי' מכין כל מספוא של חצי שנה. בפ"א ובלא"ה הוא משכחת רחוק ישוב אביו ז"ל את הרמ"א ובילדותי כ' א"ת לאביו הגאון ז"ל ונמצא בס' זה תשובתו אלי וכ' לי. שהוא רחוק לתרץ הרמ"א דבר שלא נמצא תחילס דבריו כד"מ או בב"י וכן תי' זה דמר אביו הגאון ז"ל ג"כ לא נמצא רמז בד"מ ובב"י:

ג ועוד בש"ך ופר"ח סי' ס' סק"ד באיסור הנאה כל ימי כיון דעיקר גידולה מאיסור הנאה לא שרי מטעם זוז"ג ובתחלת ס"ק שם כ' בזה י"ל אסור גם לת"ק בתמורה שם וכ' לי דחלב שנעשה יום יום ואולב הבהמה ואוכלת חמץ משחרית לשחרית הרי יום ביומו בחלב יש לדמותו לבהמה שנתגדלה כל ימי' באיסור ואלא בסוס"ק ה' שם כ' הפר"ח דאפי' אוכלת כל ימי' מותר משום זוז"ג דס"ל לפר"ח דחיות של בהמה נמי גורם הוא ולהכי הוה זוז"ג עיל"ק סי' תקנ"ז שהוכחתי דחיות לא מקרי גורם וישבתי שם קו' הפר"ח ארמ"א שם דרמ"א אוסר אפי' בנתפטמה כל ימי' ה"ה למ"ש בחלב משחרית לשחרית באיסורי אכילה מבילה טריפה ע"ש:

ד ומה שהשיג הפר"ח על הרמ"א דאוסר באסורין אכילה ג"כ מאו"ה משום כיון דנתעכל הוה כשרוף הנה לקמן סי' תקל"ג העלתי באיסור לא תליא בעיכול אלא בראוי לגר ובתערובת תליא בביטול א"כ אע"ג שנתעכל מ"מ השבח יוצא לתוך הבהמה ובאוכלת כל ימי' א"כ ל"ל דנתבטל דהא רוב הוא מן האיסור א"כ לדידן אין ראי' מפוסקים המתירין בנתפטמו כל ימיה באיסור אכילה אינה סברי כפוסקים דאיסורי אכילה תליא בעיכול ומ"ש הש"ך והפר"ח דתוס' לא כתבו איסור כל ימי' אלא באיסור הנאה י"ל דזה לא קשיא כי משכח רחוקה לנו לפטם הבהמות מאיסורי אכילה ודו"ק:

ה ועל מה שפרשתי דברי ריב"ס בתוס' ב"ק קאי על הגידול דז"ל התוס' דווסתן בכך ליגדל מעט מעט לא בטיל קמא קמא כמו ביי"נ דהתם ביי"נ לא שייך לומר הכי ע"כ וכ"ת הקשה דגם ביי"נ מתגדל היין מעט מעט עכ"ל ולא הבין כ"ת החילוק הפשוט דדוקא הגידול ממנהגו של עולם להתגדל שפיר מקרי ווסתן בכך משא"כ מה שנעשה ביי"נ מעט מעט ע"י מעשה אדם לא מקרי ווסתן בכך דוגמא לדבר הכנה בידי"ם מקרי הכנה ממילא

ממילא אבל נגמרו בידי אדם לא מקרי הככה ממילא כדעת אביו ז"ל אין לפסוק הלכה כריב"ס שהוא יחיד בזה ואני כתבתי לריטב"א מה שכ' ובחיבורי לאו"ח סי' של"ה הבאתי ראי' לדבריו :

ומ"ש כ"ת בדברי ריטב"א קשה עדיין קו' מר אביו ז"ל דהיינו כימא קק"ב באכלה כרשיני ע"ז וכי אם האכילה היום כרשיני ע"ז אין מוכרח שגם מחר תאכל מאכל זה וכן אין מזה ראי' לדינא של מע"כ דבהמה שאכלה חמץ תאסור חלבה דנימא קק"ב וכי מפני שאכלה היום חמץ אין הכרח שתאכל גם למחר חמץ דברי מע"כ תמוהים דה"ל להודות שאביו ז"ל לא ראה דברי הריטב"א וכ"ת שהראיתיו את דברי הריטב"א הקשה על הריטב"א מדברי מר אביו ז"ל דמי דן מה שיהי' ליום מחר שאם בבירור יהי' כך ליום מחר אמרינן ק"ק בטל הלא הם דברי אביו ז"ל אלא מאי מוכח מריטב"א דלא כדברים האלה שכ' הא הריטב"א תי' דקק"ב רק מה שעומד מעיקרא ליפול כל מה שנפל בסוף מצרף וכן באכילת בהמה כל מה שעומד לכך לאכילתה לגוף הבהמה ל"א ק"ק בטל אמנם כבר כתבתי דברים אחרים מת"ש דליכא ביטול וחמץ הוה דשיל"מ וחלב לא נתבטל בגוף הבהמה :

ומה שהקשה כ"ת מ"ש בספרי ריש ה"פ דחמץ הוה כחד גורם דחיות לא חשיב גורם פר"ת ולא כפר"ח והקשה מע"כ מדוע החלב אסור מחבר היולא כיון דלאכילה הוה רק חד גורם והחיות לא נחשב כלל ע"כ לא קשה ככר כתבתי לעיל דמ"מ כיון דהחלב נבלע בבשר החבר הוא יוליא מן החי וכמ"ש בשם רשב"א ת"ט אות ו' ואי"ל להכפיל הדברים ואפי' הוה זוז"ג הנה ישבתי שם המג"א דס"ל בתמ"ה דמחמיר בחמץ משום זוז"ג ושם בחיבורי ריש ה' פסח כתבתי אם האיסור נופל לבסוף זוז"ג אסור לט"ז א"ח סי' ש"ח וישבתיו שם ועיי' עוד באריכות לקמן סי' תקל"ט מש"ש בס"ד :

וברוך השם כי תמיד הי' לי פרה חולבת אחת או שתיים וידעתי כי הי' נרגש בחלב טעם מן האוכל שאוכלת הפרה כגון בתחלת הקיץ כשיאכלת במרעה הי' נרגש בחלב טעם עשב וכשהי' במרעה בגלים ושומים הגדלים שם הנקראים לוויפלעך קנעבלעך הי' נרגש ריח וטעם חריף וכשהי' נותנים לפני האליבה לפרה טוקעם שקיראין בל"א קערבעס הי' נרגש הריח והטעם עד שכמה פעמים הייתי קץ לאכול החלב ואפי' בחמאה הי' נרגש הטעם ודברים אלו לרש"י סוטה הנ"ל שכ' שטועם התינוק בכל טעמים שאוכלת האם כיהודה ועוד לקרא אמנם הכני כותב זאת שלא יתעקש המתעקש לומר דבבהמה אינו כן וליתא ואף יאמר אדם שהוא אינו מרגיש הטעם הנה ידוע דאין אפי' בטעימת היתר אין אנו סומכין כדאי' בסי' צ"ח ועי' בחיבורי סוף סי' תמ"ז וכן המנהג דאין סומכין מכ"ש בטעימת איסור וקו"ח באיסור כרת ·

ואפי' אם הי' הטעם חמץ בטל מה שבאמת אינו כן הנה המחזיקים הפרות למכור החלב והפרות אוכלין הפסולת מבישול הי"ש שהוא חמץ הרי הם מבטלים בשביל ישראל וקיי"ל בסי' צ"ט דאסור למי שמבטלין בשבילו ואם המוכרים ישראל כמו השאלה מפעסט ושאר עיירות גדולות שבזמנינו המוכרים עוברי עבירה בבה"ת ואין מוכרין החמץ ואפי' מוכרין מכירה שלהם אינו כלום כי דעתם ליהנות מן החמץ למכור חלב א"כ הלוקחים מהם מסייעים ידי עוברי עבירה ואם הגוי מבטל עיל"ק סוף סי' תקנ"ח :

סימן תק"ה עוד להנ"ל. (זה הסי' נדפס בכפל)

א) מ"ש בחיבורי שאין החמץ שאוכלת מפרה מתבטל בדם ובשר דאין איסור מבטל איסור מח"ד והשיב הרב ע"ז ובארתי שכן הוא לטור וב"י אע"ג לענין מלקות אינה לוקה אבל באכילה אסור מה"ת וישבתי דברי ח"ד דהכי גם הוא ס"ל ותי' אקו' ב"י דלמה נ"מ הביא הטור דג' איסורין פטור ממלקות דטור לא כ' לענין מלקות ואסור בלא"ה (ב) תי' אקו' ב"ה אר"מ דס"ל אין איסורין מבטלין זא"ז ועל הטור דפ' מבטלין וכתבתי בצירוף היתר גם הר"מ מודה דמבטל אבל איסורין בתוך איסורין לבד בלא היתר גם הטור ס"ל דאסור (ג) תי' על קו' המנ"י שכ' דראב"ד סותר במה דפסק כר"מ אין איסור מבטל איסור ואני ישבתי דיפה פסק ואינו סותר (ד) המנ"י דס"ל דרא"ש ס"ל איסורין מבטלין לשיטתי' אזיל בחי' שדחה לבית הילל ואני כתבתי שדברי ב"ה נכון דרא"ש נמי ס"ל איסורין אין מבטלין זא"ז (ה) ישוב על הטור והיינו דהי' הכרח לטור להלכה דגם ר"ל ס"ל אין איסורין מבטלין זא"ז ולא ס"ל אלא דפטור ממלקות (ו) ישוב על הרא"ש אע"ג דקיי"ל אין איסורין מבטלין אפי"ה מביא ראי' מר"ל ולמה דקיי"ל אין אסורין מבטלין אפי' ביש ס' מכ"ש בהמה שאוכלת חמץ יש רק ספק אם נתבטל בס' טרם שנעשה חלב וז"ש אף שישבתי בחיבורי לה"פ לתשו' ראש דפ' כר"א יש לנו להחמיר כר"מ וראב"ד דלא פסקו כר"ל ואלא כתבתי לדינא גם הרא"ש ס"ל הכי ואפי' לפי מה שכתבתי שם תוס' ורא"ש בחולין שהקשו מר"ל לא מוכח דהלכה כר"ל וקו' אב"י :

הנה מה שכתבתי בתשובה בתחלת חבורי על הלכות פסח דלא שייך ביטול החמץ בתוך הבהמה בדם ובבשר דאיכא איסור דם ואיסור אמה"ח או איסור שאינו זבוח ואיסורין אין מבטלין זה את זה והבאתי מח"ד סי' ל"ח סק"ח וכ"ת כ' דשם דיבר הח"ד מאיסורין אשר הם משם א' רק בטעמם אינם שוה משא"כ איסור חמץ עם דם ובשר מן החי שנינהם שם אחר והוה כחלב ודם שנתערבו ע"כ. הנה תשובה זו נשאלתי סמוך לפסח כמש"ש דברי השואל בתחלת התשובה ולא הי' מספיק להאריך בכל פרט ע"כ אבאר פרט זה כאן ואעתיק מ"ש אני שם בסי' ל"ח בחיבורי דברי יוסף השם יזכנו להוציאו לאורה :

בטור סוס"י ל"ח קדירה שיש בה ל"ט זיתים של היתר ונפל בה ב' זיתים א' של דם ואחד של חלב כל א' מצטרף עם הל"ט של היתר וכו' וכן ג' מינים איסורין של יבש שנתערבו זה בזה כזית מכל א' כל שני מינים רבים על הג' ומבטלין ופטורין על שלשתן וכ' ב"י שב' דינים אלו נלמד ממתנן בפ"ב דערלה הערלה מעלה את הכלאים כו' ומפ' התערובת דף ע"ח אמר ר"ל הפיגול והנותר וטמא שבללן זה בזה ואכלן פטור ש"מ איסורין מבטלין זה את זה ומקומות אלו הביא הרא"ש בתשובה כלל כ' סי' ב' על ל' זיתם של היתר שנפל בהם כזית של חלב ובקדירה אחרת הי' ל' של היתר ונפל לתוכן כזית של דם ונתערבו יחד אלו שתי התערובת וכ' דסברא הוא דכל איסור בטל כשאינו יכול ליתן טעם בהיתר וטעם דם וחלב אינו שוה הרי נתבטל טעם החלב בס' וטעם הדם בס' דמה לי איסור המבטל איסור ומה לי היתר המבטל איסור רק שיתבטל טעם האיסור ולא יהי' לו עוד כח ליתן טעם בהיתר ומ"ש הטור וכן ג' מינים איסורין שנתערבו זה בזה היינו האי דפיגול ונותר וטמא שבללן זה בזה ואכלן פטור והא וודאי פשיטא דאסורים באכילה הם ולא בא ר"ל אלא לפוטרן ממלקות וא"כ לא הי' צריך רבינו לכתוב דין זה דהא לא נפקא לן מידי וכו' והפליתי תי' לטור וכ' דיש ל"מ עי"ש :

וכ' בח"ד שם בשוהש"י דהנה הפלתי כ' לתרץ דלמה כ"מ כ' הטור דין הנ"ל דג' זיתים דשנים מבטלין הא' ופטור ממלקות הא איסורי עכ"פ איכא ותי' הוא דאם זית כ"כ וזית ערלה ועוד כזית היתר נתערבו שפרא שם ערלה וכ"כ דנתבטלו ברוב לענין מלקות ה"ה לאיסור מה"ת דמלקות ואיסור מחד קרא אתי רק מדרבנן אסור אפי' אכל שלשתן וכו' וקשה למה כ' כזית א' היתר תיפ"ל אפי' הג' זיתים איסור דנמי פטור ממלקות וממילא איסורי נמי ליכא דמלקות ואיסורי מחד קרא נפקא אח"כ ראיתי קו' זו באמרי ברוך הוא הגהות הג' רב"פ על הח"ד שהקשה כן וכ"ל דפשטות טור וב"י משמע דאסורים באכילה מה"ת בג' זיתם איסור אע"ג דפטור ממלקות ויש לומר דלענין מלקות דצריך התראה להתרות לו שם האיסור כמ"ש רש"י בזבחים שם ובנתבטל כל א' בשנים בטל מהם השם ולא הוה התראה אבל לענין איסורי' לא פרח מהם כיון שכל הזיתם איסור לא נתבטלו מאיסור אכילה אין איסורין מבטלין זה את זה להתיר באכילה והא דתנן הערלה מעלה את הכלאים יש לומר כמ"ש הב"י סוס"י ל"ט כ"ב דהא דאי' בסי' ל"ח דאיסור מבטל איסור א' מצרף עם ההיתר לבטל את חבירו אבל היכי דשניהם מין א' מגא את מינו וניעור כן י"ל ג"כ בנידון דידן הגם שאין זה דינו דב"י מ"מ גם כאן יש לומר הכי דוקא כשיש כאן היתר כגון כלאים שנפו לקל"ט זיתם היתר ההיתר יכול לבטל איסור בנפל כזית ערלה אח"כ ומצטרף כל זית איסור עם הקל"ט זיתם היתר ומבטל הכזית האיסור הב' · אבל בליכא כאן שום היתר רק הג' זיתים איסור בלא צירוף היתר לו יהי' לענין מלקות פטור משום התראה אבל באכילה אסור דאין אסורין מבטלין זה את זה הלכך לא כ' הח"ד דמותר מה"ת ביבש דבטל ברוב דוקא ביש כזית היתר או בצירוף האיסור מבטל איסור (ואלא לרמב"ם שהביא שם הח"ד דס"ל בפי"ח מה' מוקדשין דאין איסורין מבטלין משמע דחולק וס"ל דאפי' לענין מלקות אין מבטלין) :

ויש לומר על קו' ב"י דלמה כ"מ הביא הטור דין זה דודאי פשיטא דאסור באכילה יש לומר משום דתשו' הרא"ש הביא לדין שלו בנפל זית א' חלב לכ"ט זיתם היתר ואח"כ נפל כזית דם דמותר לגמרי והביא הרא"ש לדין זה מג' זיתם פיגול ונותר וטמא דכל חד בטל ברוב א"כ ה"א דגם מותר לגמרי ועוד כיון דליכא מלקות ה"א דאיסורי' נמי ליכא כיון מחד קרא אתי לכך כ' הטור ג' זיתם איסור שנתערבו פטור ושמעינן פטור אבל אסור דבאכילה אסור משום דאין איסורין מבטלין זה את זה ולקמן אבאר מה שהכריח לטור דבר זה ומה ראה על ככה לחלק בין מלקות לאיסורי :

ב **בתחלה** אבאר הכלכה בדין איסורין מבטלין זה את זה דהנה הפלתי הביא בשם ברכת הזבח ושו"ת שער אפרים דלמה השליך הב"י שיטת הרמב"ם בפ' י"ח מה' פסולי המוקדשין אחורי הדלת דחולק על הטור ותרולם של פלתי דחה הח"ד וגם בס' בית הילל כאן תמה דהא הכ"מ כ' שם לרמב"ם שפסק אין איסורין מבטלין כדאי' בירושלמי ר' יוחנן ור"ל פליגי בזה ור' יוחנן ס"ל אין איסורין מבטלין זא"ז א"כ ודאי הלכה כר' יוחנן ור"א בזבחים דף ע"ח נמי ס"ל הכי דאין איסורין מבטלין זא"ז וקשה על הטור שמביא דברי ר"ל כאן בסוס"י ל"ח אמנם תמה הבית הילל על הר"מ ממשנה דערלה מעלה את הכלאים וכ' דע"כ צריך לחלק ול"ל דהוא החילוק כמש"ל דשם מצרף האיסור עם ההיתר דהיתר מבטל לאיסור יכול האיסור לצרף עם ההיתר לבטל האיסור אבל איסור אין מבטל איסור כמ"ש כן לטור. שוב ראיתי בשו"ת שער אפרים שהקשה על הרמב"ם כקו' ב"ה ותי' כמו שכתבתי והנה למש"ל גם הטור הכי ס"ל כר"מ דאין איסורין מבטלין זא"ז ול"ק קושיתם הנ"ל :

ג' **ובמג"א** כלל פ"ה ס"ק מ"א הניח בצ"ע לדינא אם אסורין אין מבטלין זה את זה כר"מ וכן הראב"ד בתמים דעים ס"ל כר"מ או כרא"ש בתשובה וכ"פ הטור סוס"י ל"ח ובב"י סי' ל"ט כ' בשם הרשב"א שכ' בשם הראב"ד להיפוך דהדין בכל איסורים לבטל זא"ז וצ"ע לדינא שכ' מ"ש המג"י שרשב"א כ"כ בשם הראב"ד ע"ש וצ"ל הר"ן בשם ראב"ד בסוס"י ל"ט אבל למ"ש לק"מ דשם מיירי הראב"ד שנפל איסור מועט לתוך היתר מרובה ונתבטל בהיתר דודאי היתר מבטל האיסור וכ' הראב"ד אם נפל אח"כ עוד איסור אינו חוזר וניעור ונתבטל קמא קמא אבל מה דס"ל הראב"ד בתמים דעים דאין איסורין מבטלין זא"ז ר"ל בליכא ביטול היתר פסק כר"מ ור' יוחנן בירושלמי דדוקא היתר מבטל איסור אבל איסור אין מבטל איסור:

ד **ולא** נשאר לנו אלא מ"ש המג"י דהרא"ש בתשו' שהביא לדר"ל וכן הטור בזה המג"י לשיטתי' אזיל בחי' סי' תע"ה ס"ק ט' שכ' שם וז"ל וראי' בס' בית הילל ביו"ד סי' ל"א סק"ד שמתמיה שם על הרא"ש והטור וב"י על שפסקו שם בפשיטות דאיסורים מבטלין זה את זה וז"ל ותמי' נפלאה שנעלם מהם מה דאי' בפ' התערובת על הא דר"ל דאיסורין מבטלין זה את זה ופליגא דר"א דאמר כשם שמצות אין מבטלין זא"ז כך איסורים אין מבטלין זה את זה מאן שמעת לי' דאין מצות מבטלין זה את זה הילל היא דתניא על מצות ומרורים יאכלוהו דתניא אמרו עליו על הילל הזקן שהי' כורכם בבת אחת ואוכל שנא' על מצות ומרורים יאכלוהו א"כ אנן דפסקינן בפ' ע"פ לצאת ידי כולם לחומרא ולמה פסק כאן לקולא דאיסורין מבטלין זא"ז וכ' הה"י ולפענ"ד אין כאן אפי' קצת קושיא דלדבריו דשני הדינים אלו תלוין זו בזו מנא אמאי קאמר הש"ס ופליגא אדר"א אמאי לא קאמר ופליגא אהלל דאמר אין מצות מבטלות זא"ז אלא ודאי הוא פשוט דה"ק הש"ס ופליגא דר"א דאמר כשם שאין מצות מבטלות זא"ז כך אין איסורין מבטלין זא"ז ור"ל סבר דלא אמרי' הכי כשם אלא אע"ג דאין מצות מבטלין זא"ז כיון שהם שניהם לכוונת ענין א' זכרון ליצ"מ מ"מ איסורין מבטלין זא"ז ע"כ:

ול"נ כיון דר"א הוא דאמר הכי הך כשם ואחרי ששמענו מר"א הך כשם לא אמר ופליגא אהלל אלא הש"ס קבל דברי ר"א דודאי זה תלוי באידך וממילא ר"ל כרבנן ס"ל וא"ש ופליגא אדר"א דר"א ס"ל דהלכה כהילל ור"ל פליג אר"א דהוא ס"ל הלכה כרבנן ולא שייך לומר דאמורא פליג אתנא הילל אלא פליג במה דר"א ס"ל הלכה כהילל איהו פליג עלי' והדרבה גם הלשון משמע כך דלכאו' הוה סגי להש"ס לומר ר"א אמר כשם דמצות אין מבטלין דתניא אמרו עליו על הלל הזקן שהי' כורכם א"ו דהש"ס רצה לתרץ גם לר"ל וכי פליג אהילל והא אין אמורא פליג אתנא לכך קאמר הש"ס מאן שמעת לי' דס"ל הכי דאין מצות מבטלות ותי' לאו כ"ע הכי ס"ל אלא הילל מני' נשמע אבל רבנן פליגי עלי' וא"כ ל"ל דר"א ס"ל הלכה כהילל ור"ל ס"ל הלכה כרבנן והיינו דפליגא אר"א מעתה קו' הבית הילל על הרא"ש במקומו א"כ צריכין אנו למה שדחק הבית הלל בדעת הרא"ש שכ' דלעולם הרא"ש ס"ל כרמב"ם דאין איסורין מבטלין זא"ז אלא אע"ג שהביא הרא"ש ראי' מר"ל מן הפיגול והנותר והטמא אף שאין הלכה כן ממילא נלמד מני' לענין איסור בנו"ט עד ס' איסורין מבטלין זא"ז משום דהרא"ש הביא ראי' שלו במכש"כ שכ' בסוף התשובה וז"ל וכל שכן דבר שניתבטל בנתינת טעם כדפרשתי לעיל עכ"ל ולעיל כ' וז"ל והשתא אפי' דבר שבטל ברוב איסור מדבטל איסור כש"כ דבר שנאסר בנ"ט שהאיסור מבטל כמו ההיתר עכ"ל וטוב לנו לסבול דוחק זה כי בלא"ה קשה דלא ה"ל לפסוק כר"ל כנגד ר' יוחנן בירושלמי ואת"ל דלא אסיק הרא"ש מן הירושלמי פשיטא דהלכה כרמב"ם דפסק אין איסורין מבטלין זא"ז:

ה **אמנם** קיים הבית הילל אבל על הטור קשה שהוא מביא דרכו ר"ל וצ"ל ליישב הטור כמש"ל והוא ודאי סתמא דגמ' משמע בזבחי' דר"ל מתיר אפי' באכילה קאמר הש"ס ש"מ טעמא לא אסור מדאו' משמע גם באכילה מתיר ר"ל ולבסוף מוקי הש"ס לר"ל משום דהוה מב"מ ובטל ברוב משמע ג"כ דאפי' באכילה מותר וא"כ ר"ל ס"ל דאיסורין מבטלין זה את זה ממילא א"ש דפליגא אר"א דאמר אסורין אין מבטלין זה את זה ומדסלק הש"ס אליבא דר"ל ורבא משני לי' ורב פפא מותיב משמע דהלכה כר"ל דאסורין מבטלין זה את ולריך לומר דלא אסקו התם כדאי' בע"פ דלעיבד לחומרא כרבנן תחלה שלא לכרכם ואח"כ ליעבוד כהלל אלא הוא ס"ל דהלכה כר"ל וכרבנן דהלל הלכה ודאי ואפי' לקולא א"כ איסורין מבטלין זא"ז כמו מצות מבטלין וממילא אפי' באכילה מותר אבל למה דמסקינן מסוגי' דע"פ דספק אי כרבנן אי כהלל וא"כ לענין איסורין צריכין להחמיר דאסורין אין מבטלין זא"ז א"כ י"ל דגם ר"ל מודה לענין אכילה אסור דאין איסור מבטל איסור ולא פליג אר"א כשם שמצות אין מבטלין כך איסורין אין מבטלין ואפי' רבנן דפליגו דלא לכורכם אין טעמם משום דמבטלין זו את זו אלא כיון שכל א' מצוה בפ"ע יאכל כל א' בפני עצמו אבל באיסורין מצי רבנן נמי סברי דאיסורין אין מבטלין ור"ל נמי ס"ל איסורין אין מבטלין זה את זה ואסורין באכילה ומה דאמר ר"ל פטור ר"ל ממלקו' דכיון דאיכא רובא אין בו עכ"פ שם שהי' לו והתראה צריך להזהירו על השם של איסור:

ו **ואומר** ליישב הרא"ש בלי דוחק דבית הילל כ' לכך תרוצו הנ"ל אות ד' דוחק דרא"ש הביא ראי' מר"ל בהדרגה ר"ל ס"ל אפי' דאיסור מבטל איסור לדידן עכ"פ איסור מבטל איסור בליכא נו"ט ועל זה כ' שהוא דוחק מדמדמה דין זה להילל והתם הוא מין בשאינו מינו אבל למ"ש א"ש והוא דודאי לשון זה אין איסור מבטל איסור משמע אפי' אינו מינו וליכא נ"ט מאחר דרק היתר יכול לבטל ואין בכח איסור לבטל אין חילוק בין מינו לאינו מינו כל זמן שאין בתערובת מין אחר היתר שאז דוקא מצרף האיסור עם ההיתר לבטל האיסור אחר אבל בליכא רק ב' איסורין או ב' מצות אין איסור מבטל איסור ואין מצוה מבטל מצוה א"כ שפיר כ' הרא"ש ראי' מר"ל בהדרגה הא ר"ל ס"ל שאפי' באיסורין בלא צירוף היתר אסורין מבטלין זה את זה א"כ אע"ג דאנן לא קיי"ל כר"ל באיסורין לבד עכ"פ בצירוף היתר גם אנן מודים דאיסור מבטל איסור והלכה כמשנ' בפ"ב דערלה דכלאים מעלה את הערלה. ואי"ל דאתי' המשנה כרבנן דהלל דס"ל מצות מבטלין זא"ז וא"כ יפה מדמי דר"ל ור"א לדהילל דהא גם בהילל מיירי דליכא רק ב' מצות בלא דבר אחר רשות:

ויש ראי' למ"ש דהנה ראיתי בברוך טעם בפרק א' שכ' בשם ס' תמים דעים לראב"ד שטעם הסוברים היתר בהיתר לא בטל ילפינן מדין מצות שאין מבטלין זא"ז ואסורין אין מבטלין זא"ז והנה בתשו' ר"ן סי' כ"ט כ' שיש ב' ספיקות אם מותר לטחון לפסח כ"א מבוקעות עם אינו מבוקעו' הא' שאין היתר מתבטל בהיתר וה"נ בזמן היתרו ומתי יתבטל לאחר איסורו נמצא זה מבטל איסור לכתחלה הספק השני דדלמא כי אמרינן דלפני זמנו בס' היינו לאכלו משש שעות ולמעלה אבל תוך הפסח אסור דחוזר וניעור ע"כ הרי דמיירי ביש ס' וליכא נו"ט באינו מינו ואפ"ה אין ההיתר מתבטל ואי"ל משום חומרא דחמץ במשהו ז"א דהא מדכ' בספק הב' משום משהו ש"מ בטעם הא' לאו משום חמץ הוא א"כ ה"ה מה שאנו אומרים אין איסורין מבטלין זא"ז אין חילוק אפי' בליכא נו"ט האיסור באיסור לא בטל:

איברא אם נדמין להיתר בהיתר הא עט"ז כ' בסי' רנ"ט הובא בש"ך שם בב"ח שפיר בטל בס' משום דחלב מתפשט והוה כאלו נאבד מעולם אבל בכלאים שיש לו מציאות בעולם לא שייך ביטול א"כ ה"נ י"ל באיסורין כן ביש ס' הוה כאלו נאבד מן העולם אמנם מר"ן מוכח דז"א וצ"ל לחלק בכלאים כאשר תרוצם שם וגם מרא"י שהביא הר"ן מע"ז בפ"ב דהתירא שנפל לגוי איסור לא בטל נמי מוכח דאפי' ביותר מס' ואלא לשון איסורין אין מבטלין כפשטי' משמע כמו שאמרו בכל דברים שאינם בטלים דר"ל אפי' יש ס' לא בטל וא"כ אפי"ת שהמאכל חמץ יש ספק שנתבטל בגוף ובשר בס' קודש שנעשה חלב לא נתבטל איסור באיסור ועיי' בברוך טעם שם שכ' ב' אופנים ביאור פלוגתא דר"ל ור"א באסורין מבטלין ולשניהם אין הלכה כר"ל ובפלתי סי' ק' פ' בפשיטות איסורין אין מבטלין זא"ז:

איברא בא"ח סי' תע"ה כתבתי ביישוב תשו' הרא"ש דפ' כר"ל והוא שכתבתי שם דמרא"ש שם נראה דהלכה כרבנן דהילל וטעמיהו דרבנן מצות מבטלות זה את זה ור"א דס"ל כהילל אזיל בשיטת ר' יוחנן רבו בירושלמי דס"ל איסורין אין מבטלין זא"ז א"כ ס"ל לר"א דר' יוחנן ס"ל דהלכה כהלל ואין חכמים חולקין על הלל. אבל לש"ס דילן דאמר ר' יוחנן בע"פ דחולקין רבנן על הילל הלכה כרבנן א"כ הלכה כרבנן וממילא הלכה כר"ל אומר אני דכל זה נכון לפלפולא אבל מאחר דר"מ וראב"ד בתמים דעים ס"ל הלכה כר"א יותר נכון לדינא להשוות גם דעת הרא"ש הכי ובלא"ה צריכין אנו לדינא להחמיר כר"מ וראב"ד ויותר נכון לומר דגם הרא"ש ס"ל הכי דדוחק לעשות פלוגתא בין התלמודים דבירושלמי סי' ס"ל לר' יוחנן דלא פליגי ובגמ' דידן ס"ל דפליגו מכ"ש למה שדקדקתי לעיל אות ד' הלשון הגמ' בזבחים דף ע"ט דקאמר אר"א שפת יתר מאן שמעת לי' דאסיק דרבנן פליגא אהילל ואלא אפי' יסיבנא דרא"ש ס"ל הלכה כרבנן דהילל ואנן דאסקינן בירושלמי דאיסורין אין מבטלין זא"ז יש לנו לומר א"כ אין איסורין מבטלין תליא במצות מבטלין או די"ל טעמיהו דרבנן כמש"ם דמה דסברי רבנן מצות מבטלין זה את זה הוא משום ביזוי מצוה לאידך מצוה כמו שכתבו שאין להקדים עם מצוה שאינו תדיר לתדיר משום ביזוי ועיי"ש מש"ם בזה סתירת התוס':

ח **ויש** לעיין בתוס' חולין דף צ"ח ע"ב ד"ה לא נצרכה שכ' לרש"י אסור בקדשים אפי' בליכא טעם והקשה תוס' מהא דאמר ר"ל הפיגול והנותר והטמא שבללן ואכלן פטור וקאמר ש"מ נו"ט ברוב ל"ד אלמא משמע דאפי' כדי נ"ט לא אסור במינו י"ל מזה אין ראי' דס"ל לתוס' והרא"ש שם דהלכה כר"ל מדהביאו ראי' מר"ל ל"ל אע"ג לענין איסורין מבטלין אין הלכה כר"ל מ"מ מוכח עכ"פ מר"ל דלא אסור בקדשים אלא בנו"ט אמנם על ב"י כאן משמע דגם לר"ל עכ"פ איסורין איכא קשה מתוס' ורא"ש הנ"ל ומגמ' גופי' דלר"ל אפי' איסורי' ליכא ואין לומר דמ"ש ב"י דפשיטא דאסור מדרבנן וכמ"ש הח"ד א"כ לא הוה מקשה הב"י פשיטא וכמ"ש הח"ד דזה קמ"ל הטור ולמש"ל בדעת הטור דאפי' לר"ל רק לענין מלקות פטור אבל איסורי איכא היינו לפי ההלכה למה דמסיק בפ' ע"פ אבל שם בזבחים הוה ס"ד לר"ל באיסורין מבטלין פליג ר"ל ואפי' איסורי נמי ליכא ואני תמה על כ"ת הגם לכ"ת שמפקפק על איזה דבר שכתבתי שם לאיסור ולדעתי ישבתי ולא נופל דבר א' מ"מ הלא נשאר לכ"ת עוד דברים שכתבתי טעמים לאסור כגון דיש לאסור החלב דחלב מחד איסור התירה תורה אבל חלב זה שבא גם מאיסור חמץ לא התירה תורה דלא אמרינן הואיל ואישתרי אשתרי יע"ש ועוד מ"ש בפנים בחיבורי סי' תס"ו יע"ש והפוסקים האוסרים שהבאתי בתשו' בתחלת חיבורי ובסי' תי"ט והרבה לדדים כתבתי לכ"ת עתה וכתבתי עוד בס"ד לקמן סי' תקע"ט והרבה דברים שכבר כתבתי לעיל בסי' תק"ב סי' כבר מיושב הכל ולא הי' צריך ליישב עוד אלא מפני שתשובת הרב

כאו

בלו שלא בזמן אחד ולא לקחתי פנאי לחזור אחר כל הדברים שכתבתי מכבר והשגתי בכל עת לפי מה שעלה בדעתו תמיד להחזיק דברים הראשונים :

סימן תק"ו

א) ישוב קו' ריט אלגזי הא בחולין אי' פרה שנולד טמא הוא אסור :

סעי' ב' וטהורה שילדה כמין טמאה מותרת כסתם מתני' בכורות דף ו' כרבנן כ"כ השאלתות פ' שמיני והרא"ש והקשה ברי"ט אלגזי הא איכא סתמא אחריתא כר"ש טהורה שילדה כמין טמאה אסור והיינו בחולין דף ס"ט אבעיא התם בשר היוצא דאסור ברוב אברים אי אתך על אבר שהוציא אי רובא בב"א בעינן או לא ופשיט מסתם מתני' דרי"פ בהמה המקשה תנן התם זה הכלל שאינה גופה אסור זה הכלל לאתויי מאי לאו כה"ג ודחי לא לאתויי קלוט במעי פרה ואליבא דר"ש דאסור א"כ תרי סתמא דסתרי וה"ל להחמיר בדאו' ועוד דודאי קים לי' לש"ס בחולין דהלכה כר"ש דאל"כ מה דחק לאוקמי' שלא אליבא דהלכתא ועוד סתמא דחולין עדיפא דהוי סתמא במקומו לענין איסור והיתר וסתמא דבכורות תנן אגב אורחי' דתנן גבי בכורות :

ול"נ דלא קשה דסוגיות חלוקות יש דהסוגי' בבכורות דף ו' כמי פשטי' משמע דהלכה כר"ש דטעמי' דר"ש מדכתוב גמל ב"פ א' בת"כ וא' במתנה ואתו לאסור גמל שנולד מפרה ורבנן מוקי גמל גמל לאסור חלבו ור"ש מאת הגמל דריש לאסור דס"ל ר"ש כר"ע דדרש את ורבנן לא דריש את א"כ משמע דקיי"ל כר"ש דאתי' כמסקנא דר"ע דדריש את את והכן קיי"ל לדרוש את בכל מקום א"כ הלכה כר"ש וא"ש סוגי' דחולין דמוקי סתמא כר"ש אמנם הרא"ש שהביא כמה ראיות מסוגיות אחרות דהלכה כרבנן על כן נדחה סוגי' דחולין דף ס"ט וע"כ דהנך סוגיות דהכי חלקו דסוגי' דחולין ס"ל גמל גמל כ"ע דרשי וא"כ ע"כ מוכח דגמל במעי פרה אסור דהי"ל לאיסור חלב הא דרשינן את אבל אינך סוגיות ס"ל דרבנן לא דרשי גמל גמל כמו דלא דרשינן שפן שפן ארנבת וחזיר ועוד מוכח דר' יוחנן ס"ט דף מוכח דס"ל הלכה כרבנן דקאמר שם כמלא דמות עוף בבהמה אסור וכ' תוס' שם מדנקיט עוף דלא מתקיים אבל עובר דומי' דעוף דאין לו רגלים דהוי קלוט אפי' בילא לאויר מותר והא אמר ר' יוחנן הלכה כסתם מתני' א"כ ש"מ דסתמא דבכורות עיקר וכן מר' יוחנן דף כ"ד חזיר כרוך אחר רחל אסורה באכילה דלמא מרחמי' לי' אע"ג דלאו דילי' ש"מ בידוע דהיא ילדה שרי וכ"כ ברא"ש שם וא"כ ש"מ דסתם דבכורות עיקר :

יו"ד סימן פ"א

א) הפרישה הקשה מה ס"ד בבכורות ד"ו דחלב טמא שרי דנילוף מחלב טהורה הא בחלב טמאה איכא ב' איסורים השיב השואל בנבי"ת סי' ל"ו ותי' הנב"י תמוהים (ב) קו' דידי מה ס"ד למילף חלב טמא מחלב טהור כיון דחלב טהור חידוש (ג) פי' בגמ' וע"כ חלב לא בא מגופה למסקנא בקרבן אהרן שהבאתי בסי' ע"ט ומיושב קו' הפרישה הנ"ל (ד) לפי"ז מיושב דקיי"ל מ"ר אסור כרב ששת הא לר' ששת דבש דשרי ע"כ מקרא כר' יעקב ולא משום דבש לא מתמצי מגופו כברייתא ונ"מ לר' יעקב דמתיר מקרא דבש צרעין אסור כדאי' בסוגי' והא אנן קיי"ל הלכה כסתם מתני' וסתם מתני' דבש צרעין מותר א"כ דבש ע"כ לאו מקרא מותר אלא מטעם דלא מתמצי מגופי' ואמאי מ"ר אסור הא מ"ר לא מתמצי מגופו :

בש"ע סעי' א' חלב בהמה וחי' טמאה או טריפה ונירה ומי רגלים אסורים כבשרה חלב טמאה יליף בבכורות דף ו' יליף מזה מקרא מגמל גמל לרבנן או מאת הגמל לר"ש ופריך תיפ"ל מהטמאים לאסור צירן ורוטבן (ובפרישה הקשה כך דל"ל קרא תיפ"ל מסברא הואיל והיא אסורה ממילא אף חלבה אסורה ז"א מגמ' מבואר דמן הסברא בלא קרא הטמאים לא הוי אמרינן דאסור) ומשני דס"ד הואיל מבהמה טהורה נמי חידוש הוא למ"ד דם נעכר ונעשה חלב או למ"ד דלאו מדם נעכר ונעשה חלב נמי חידוש הוא הואיל דליכא מידי דאתי מחי' ושרי' והקשה הפרישה אף אם נאמר דאיסור אבמה"ח מותר בחלב איסור בהמה טמאה במקומו עומד ר"ל מנ"ל דהתורה כיון דשרי' חד איסור דהיינו אמה"ח דהותר ג"כ ב' איסורים ותי' הפרישה דליכא בבהמה טמאה ב' איסורים דאבר מן החי אינו נוהג בטמאה וא"כ ה"א הואיל והותר איסור אבמה"ח בטהורה הותר נמי איסור חלב טמא בטמאה ובנב"ת סי' ל"ו הקשה השואל על הפרישה דעדיין קשה למ"ד דם נעכר ונעשה חלב מה ס"ד דשרי חלב טמאה לדידי' איכא ב' איסורים דם וטמאה וה"ק פרישה לדוכתי' ותי' דרק מדם איברים נעשה חלב ודם איברים כל זמן שלא פירש אינו אסור וליכא רק חד איסור דהיינו טמאה . ואמנם הנוב"י כ' אבל רש"י לא כ"כ שכ' דמעיקרא הוה דם והאכלו בכרת הרי דלאו מדם איברים שלא פירש נעשה החלב וקו' השואל במקומו עומד . ולדידי קשי' שאין מקום להתכוין תי' הנב"י דאי מדם איברים שלא פי' קאי א"כ מה ס"ד ג"כ להתיר איסור טמא דהא י"ל דע"כ שרייה רחמנא חלב טהורה משום דעדיין לא הי' בדם האברים איסור דם כיון שלא פי' ונעכר הלכך לא חל עלי' איסור דם משא"כ איסור טומאה איכא בעודו באיברים הדם עד שלא נעשה חלב מנ"ל דהותר האיסור ושפיר פי' רש"י דבא מדם הנפש וא"כ ה"ק הפרישה לדוכתי' ותי' הפרישה ליתא בקו' השואל בנב"י :

ועוד דבלא"ה הנה קשה דמג"א בסי' רע"ו חולק אר' יונה שכ' בשר נבלה בדבש ונתהפך לדבש שרי דאזלינן בתר השתא והקשה המג"א דהא הש"ס אמר כאן בחלב דס"ד דחלב אסור משום מעיקרא הוי' אבמה"ח אלמא דאזלינן בתר מעיקרא ואין למדין מחלב דשרי דאזלינן בתר השתא הא חלב חידוש הוא ומחידוש לא ילפינן וקשה אנא במאי א"כ מה קאמר הש"ס דס"ד דילפינן חלב טמאה מחלב טהורה נימא הכא טהורה חידוש הוא ומחידוש לא ילפינן וכבר הקשיתי זה לעיל סי' תק"ב וקשה מה ס"ד דחלב טמא שרי ול"ל קרא גמל גמל

ולבאר' יש ליישב זה וכמ"ש בנשמת אדם כלל כ"ד ס"ק ט' להתיר חלב מבהמות שאוכלין חמץ בפסח כמו למ"ד דחלב בא מאיסור דם למ"ד דם נעכר ונעשה חלב או לאידך מ"ד דהוי כמו אבמה"ח ועכ"פ יש בו איסור גמור ואפ"ה היתר רחמנא א"כ אמרינן הואיל ואישתרי אשתרי כדאי' ביבמות דף ו' ע"ב הואיל והותר לגרעתו הותר לקריו וכדאי' נמי בבכורות דאי לאו גמל גמל לאסור ה"א דחלב טמאה נמי מותר וא"י"ל דאדרבה מדאיצטרך קרא להתיר חלב מוכח דה"א לאיסור וא"כ חידוש הוא ומחידוש לא ילפינן דדוקא דם היתר ז"א דא"כ אפי' אכלה שאר איסורין נאמר דהחלב אסור משא"כ שאר דברים אינם בעצמן נעשה חלב ולפי"ז י"ל קו' הפרישה דשפיר קאמר הש"ס דסד"א דגם האיסור טמא הותרה כיון דאישתרא חדא איסור בחלב טמאה אישתרי נמי האיסור ב' דהיינו איסור טומאה · אבל להפרישה דליכא איסור אבמה"ח בטמאה אלא דנימא הואיל ואישתרי בב' גופין דהיינו הואיל ואישתרי בטהורה איסור אבמה"ח הותר נמי בטמאה איסור טמאה מהכ"ת נאמר כן מכ"ש לנב"י דליכא בחלב כיון דאשתרי כי בלא פירש עדיין לא אסור משום דם :

אמנם פי' הכ"א בגמ' דהואיל ואישתרי כו' הוא תמוה חדא הא גופי' חידוש ונימא עוד חידוש ועוד כבר דאיתי בב' ידים פי' זה דנשמת אדם בחיבורי והפי' בפתיחת הספר שם בדין חלב מחמץ שאכלת הבהמות בפסח ד"ה ועוד דלא איצטרך דלא אמרי' הואיל ואישתרי אלא באישתרי קודם איסור ראשון שלא בא א"כ איסור הב' אבל לא כשבאו הב' איסורי' יחד כמו בחלב דלא הותר החלב מאבמה"ח קודם איסור טמא כה"ג לא הואיל ואפי' ס"ד ליכא דיהי' איצטרך קרא לאסרו עיי"ש :

מעתה נסתרנו בקושיא אס"ד דחלב טמא הוי שרי ג"כ ואמסקנא ל"ל קרא ע"כ מחוורתא כמ"ש בשם קרבן אהרן בסי' הנ' דלמסקנא אין חלב בא מגופי' ובזה פליגא הס"ד והמסקנא וה"ק הש"ס דאי לאו קרא דגמל גמל לאסור ד"א דחלב חידוש הוא להתיר שבא מדם ונעשה חלב או מגופי' דאבמה"ח וכדי שלא יהי' חידוש הא' דקודם שנעשה דם שראוי להיות דם נעכר ונעשה חלב וכן מאבמ"ה לא נעשה החלב אלא מה שנפרד מן המאכל ונעשה משקה עומד בתוך הגוף אבל לא מן הבשר והאיברים נתהווה משו"ה מותר שפיר בלא חידוש כלל וכיון שכן שפיר סד"א דגם חלב טמאה נמי שרי כיון דלא בא מבשר והאברים אלא מן האוכל והמשקה ועומד בתוך האברים בפני עצמו וא"ש הס"ד מה שהקשיתי דחידוש הוא וגם קו' הפרישה דהוי תרי איסורים דז"א דמה דאמר הש"ס דהוי חידוש ר"ל וכי לאו חידוש הוא דאי לא היתר הכ' חלב ה"א דבא מאמה"ח אבל לאמת אחרי שהיתר הכ' חלב טהורה צ"ל דלא בא מאמה"ח דוכי לאו חידוש הוא הבא מאבמה"ח ויהי' מותר א"ו דלא בא מגופה וליכא אפי' חד איסור כלל גם בטמאה וכך צריכין לפרש דברי תוס' בחולין דס"ג ד"ה ריקמה שכ' דאיצטרך בת היענה דבילה טמאה אסור ולא הוי אסרינן מכל היוצא מטמא משום דבילה חידוש הוא דלא אשכחן דאתי מחי ושרי סד"א דשרי אף בטמאה וכו' כמ"ש פי' דברי הגמ' כך צריכין לפרש דברי תוס' שהביא רק כדברי גמ' ור"ל דחידוש בילה שרי א"י דלא כמגופה הוא ומש"ה שרי שפיר וליכא חידוש לאמת וסד"א שפיר דגם טמאה שרי וזאת הי' כוונתי מכבר בספרי להלכות פסח שם בתשובה ד"ה ועוד דלא וז"ל שם דחידוש הוא שהי' ראוי לאסור מטעם אבר מן החי ושרייה סד"א דחלב כרי' כפ"ע עכ"ל כוונתו מבואר כקרבן אהרן דלאו מגופה הוא ולאמת לאו חידוש הנא ועיל"ק סי' תקי"ז שכ' עד סמוכי' לפי' קרבן אהרן :

איברא מהרא"ם כ' דלא ס"ל כפי' הזה דמה שאמר דחלב חידוש הוא שפיר דמי לאסור דס"ד דחלב בא מן הבשר אבל עכשיו דשרי באמת לאו חידוש הוא דחלב לאו מגופי' אתי' דהא הרא"ש הקשה דמה חידוש איכא בחלב דהא אשכחן גם ביצה דיוצא מן החי ואפ"ה שרי משמע

דגם

דנס עכשיו להאמת דחלב טריפה הוי חלב חידוש דאס באמת לאו חידוש הוא נ"ק קו' הרא"ש ובפר"ת ס"ק ט' הקשה קו' זו וכו' תי' חידוש וכבר קדמו הרא"ש מכל מקום פי' הקרבן אהרן מוכרח כהנ"ל :

וויש מקום ליישב בזה דעת דאשוכה בש"ע דמ"ר אסור כרב ששת בכורות דף ז' משום דמ"ר לא מתמלין מגופן . ודוכשא דשרי לאו משום דדבש לא מתמלי מגופן כברייתא שם אלא כר' יעקב דבש קרא קא שרא אר' יעקב דבש זבין דלא מרבי מקרא משום דיש לו שם לווי וקשה הא סתם דמס' מכשירין דדבש זבין מותר וכמו שפסק ר"ת הובא ברא"ש וכ"כ ה"ה בפ"ג דמטעס זה פ' הר"מ דלא כרב ששת מסתמא דמס' מכשירין דדבש זבין שרי דלא כר' יעקב דדבש מותר מקרא דלר' יעקב א"כ דבש זבין אסור אלא טעמי' דדבש דשרי משום דלא מתמלי מגופי' והלכך פ' הר"מ דמ"ר טמאה נמי שרי וקשה הפסקים עיי' במ"ז ס"ק א' הקשה הכי אמחבר דמ"ר אסור כר' ששת וסתם מתני' דמכשירין מתיר דבש זבין והוי תרתי דסתרי ולהנ"ל יש ליישב דהגמ' דף ז' הוי ס"ל דחלב מגופי' דבהמה א"כ ר' ששת דאוסר מ"ר דלא מתמלי מגופי' ואפי"ה אסור ופריך לי' מברייתא דמתיר דבש דאי' הטעם משום דלא מתמלי מגופי' וצריך לשנות ר' ששת אתי' כר' יעקב דדבש מותר מקרא וא"ת נילוף מ"ר מדבש לקולא ז"א דלר' יעקב דבש זבין אסור וילפינן לחומרא הלכך מ"ר אסור . וראי' בס' הישר סי' תל"ג דיש לכוין בדבריו שהקשה ותי' כן כמ"ש וע"כ ר"ש ז"ל הלכה כסתם מתני' כללא הוא בכל מקום אמנם אנן סמכינן אסוגי' הנ"ל דף ו' דגם חלב לא מגופי' אתי ואפי"ה אסור א"כ א"ש רב ששת דגם מ"ר אסור אע"ג דלא מתמלי מגופי' א"כ אי"ל דרב ששת כר' יעקב וכמו דאסור לר' יעקב דבש זבין דלא מתמלי כן מ"ר אסור ז"א די"ל דבש זבין מותר גם לר' ששת כסתם דמכשירין דס"ל דבש קרא שרי' היינו כל דבש אפי' של זבין דלא כר' יעקב דמחלק בין דבש דבורים לדבש זבין ולאו דבש שרי מטעם דלא מתמלי מגופי' לחוד דהא חלב וה"ה מ"ר אסור אע"ג דלא מתמלי מגופי' ולא כל"ק דס"ל מ"ר שרי דל"ק ס"ל חלב מתמלי מגופו אלא ה"ט דבש שרי מקרא עוף טמא ל"ת אבל משרין עוף טמא מותר כסתם דמכשירין וליכא נ' מחלוקות דהיינו הברייתא דקאמר דטעם דבש מותר משום דבש לא מיתמלי מגופו ודלא כר' ששת דאוסר מ"ר אע"ג דלא מתמלי ור' יעקב מתיר דבש מקרא והילוק בין דבש דבורים לדבש זבין וסתם מתני' דמכשירין למה שכתבתי דאי"ל דרב ששת דאע"ג מ"ר דלא מתמלי מגופו אסור ודבש דשרי מקרא ולא מחלק בין דבש זבין לדבש דבורים ואיכא נ' מחלוקת די"ל דברייתא נקיט טעמא בדבש משום דלא מתמלי מגופי' ס"ל נמי דבש שרי מקרא אלא דקרא לא שרי' אלא דבש שאילו מתמלי מגופו אבל מ"ר לא ילפינן לי' לקולא מדבש אלא לחומרא מחלב וא"ש ההלכתא דמ"ר אסור כרב ששת ודבש זבין מותר כסתם מתני' דמכשירין :

סימן תק"ח

א) חלב טמא וטריפה אסור ואין מלקות א"כ ט"כ ל"ד (ב) ציר טריפה כשעומד בפ"ע יש מלקות וט"כ מה"ת בשנתערב לציר בשר שבישל בחלב הוה בב"ח מה"ת (ג) תי' על קו' ח"ד דל"ל גמל גמל לחלב טמא תיפ"ל משום כל היוצא דלפי תרוצו שוה ציר וטעם הנפלט ועומד בעין ומ"ר וז"א אלא ציר וטעם הנפלט ועומד בעין איכא מלקות ומ"ר הוה דומי' דחלב וליכא מלקות וטעמא דר"ש דמ"ר אסור דמדמי לחלב (ד) או י"ל דיליף לי' מדאיצטרך דבש להתיר ש"מ מ"ר אע"ג דלא מתמצי מגופי' אסור וקשי' א"כ קרא לאיסור חלב ל"ל ותי' ע"ז וישוב על רמב"ם דפסק מ"ר מותר דלא כרב ששת (ה) מה שהעלה בפנ"י בקו"א לחדש דציר טריפה אינו אסור מה"ת מכח קו' תוס' חולין דף צ"ט כיון דליכא קרא ומני' דמשקין אינם כמותן ועוד לפי דבריו שם בנבלע הציר באוכל דהוה כאוכל ודחיתי ראיות שלו וישבתי קו' התוס' הנ"ל ולפי תרוצו יש בציר טרפה איסור ובשל שרצים ובהמה טמאה מלקות ואין חילוק בין שותוהו בעין לנבלע באוכל אמנם כ' עוד תי' אחר אקו' תוס' ועוד תי' מריטב"א וביאור דברי ריטב"א דציר טריפה מה"ת (ו) ישוב אר"מ בפ"י מה' מא"ס דמשקין מפירות אסורין ואין לוקין (ז) ביאור הר"מ דפסק משקין מפירות אסור מה"ת כר' זירא דלא כאביי דס"ל זיעה בעלמא ובזה יש לישב קו' תוס' חולין דצ"ט הנ"ל אמאי לרבא ציר טריפה אסור מה"ת היינו רבא לשיטתי' (ח) החס"ו ז"ל מצדד להקל להעמיד בעור ששורין אותו במים וי"ש ולא אסור משום בב"ח והשבתי על כל צדדים שהתיר ובסי' פ"ז העלתי בב"ח ג"כ לרוב פוסקים אם העמיד בעור כשרה נמי אסור :

(א) **בש"ע** בסעי' א' חלב בהמה וחי' טמאה או טריפה וצירה עיי' פרמ"ג בפ"ך סק"א דעל צירה איכא מלקות כ"מ מתוס' בכורות בכ' דקרא אתי לנחוי ונעשה רוטב ולצירן דבקולים הם ועל מיחוי איכא מלקות דבתי' בכלל הכינך א"כ ה"ה צירן אלא בכ' דר"מ בפ"ג מה' מא"ס חולק התוס' שכ' דהאי' מרבוי ואין מלקות ואני כתבתי סי' תנ"ג אות ד' דאין מוכרח דהר"מ לא כ"כ אלא בחלב טמא דאתי מרבוי אבל הטמאים לאסור צירן י"ל דמודה דאינו אלא גלוי מלתא ועיי' בפרמ"ג שכ' כ"מ בין איסור לבד ובין שי"ב מלקות וי"ל עוד כ"מ למ"ש בנבי"ת אה"ח סי' ס"ו חלב בהמה טמאה ע"כ ל"ד דממשרת ומגעולי מדין לא מצינן למילף דהתם בא מאיסור שי"ב מלקות וכיון דע"כ דרבנן מהני חותם א' כדאי' בסי' קי"א ה"ה חלב טריפה נמי ע"כ ל"ד וכ"מ נמי בנספק דספק מותר ועיל"ק סי' תרע"ז מרשב"א וריטב"א בציר מלקות נמי איכא :

(ב) **עוד** כ' הפרמ"ג אפי' לר"ן בפ' כ"ה רוטב היוצא ע"י בישול לרש"י דס"ל טכ"ע ל"ד ה"ד רוטב שי"ב תערובת אבל ציר העומד בפ"ע הוה ד"ת ע"כ וכ"כ בריטב"א חולין דקי"ב גבי ר' מרי בר רחל אימלא בשר שחוטה עם בשר טריפה ופשיט לי' רבא מהטמאים לאסור צירן ורוטבן אע"ג דאנן קיי"ל ט"כ ל"ד הא רבא נמי ס"ל הכי ופשיט מברייתא זו ובשום מקום אינו מביא ראי' מברייתא זו לט"כ א"ו דכל שהטעם עומד בפ"ע הוא מה"ת ולפי"ז טעם הנפלט ועומד בפ"ע דהוה כציר י"ל דהוי מלקות ואם נבלע אח"כ לדידן דקיי"ל ט"כ ספיקו אסור וכ"מ בר"ן שם דרב מרי ס"ד דציר זיעה בעלמא ורבא פשיט לי' דלאו זיעה הוא וא"כ הוה כבשר וא"כ מסתברא כמ"ש בפרמ"ג חלב בציר הוה בשר בחלב מה"ת ולא כח"ד סי' נ"א ס"ק ט' דציר בשר שיוצא ע"י מליחה זיעה בעלמא הוא אלא דמחלק שם בין קודם שנעשה רותח דמליח אז זיעה בעלמא דעדיין לא מוציא טעם כיון דיש מלקות בציר הרי הוא מגוף הבשר טעם הבשר ועומד הטעם בפ"ע כדמוכח מכל הנ"ל ולפי דבריו מישב הסוגי' מה פשיט רבא מהטמאים וכי רב מרי לא ידע דבציר איסורא איכא וכן מה פריך אח"כ הש"ס ולפשוט משמואל דאמר מליח כרותח מה הוה ס"ד דרב מרי אי"ל לפרושי ולחדש דבר נגד הראשונים דבבר פי' יפה הסוגי' הרשב"א בחדו' שם והריטב"א כ' עוד פי' אחר ולבסוף הסכים לפי' הרשב"א וכח"ד סי' נ"ח סק"ג כ' מרש"י גופי' הכי בטעם העומד בפ"ע הוא מה"ת דרש"י כ' חולין דף נ"ח ד"ה לטעם כעיקר דמאן דס"ל ט"כ דרבנן מקרא דאחרי רבים להטות הרי דטעם העומד בפ"ע מה"ת וצריך ביטול ברוב אלא דת"ד כ' הטעם דאי"א דטעם הנפלט מרבנן דזה אי"א דילפינן מהטמאין לאסור צירן וכל היוצא כמש"ל סי' פ"א ומה"ת יהי' טעם הנפלט גרע מאשר כל היוצא עכ"ל ולפי דבריו דאסור ציר וטעם משום היוציא כמ"ש סי' פ"א משמע דליכא מלקות בציר וטעם הנפלט וכמו שהכתוב דבריו ממ"ש כאן סי' פ"א סק"א ול"כ דליתא אלא דאיכא מלקות ודבריו כאן סק"א אינם מתכוונים .

ג **הנה** כח"ד כאן א' ס"ק א' כ' וז"ל עט"ז סק"א עד דכל היוצא מן הטמא טמא והוא מדאי' והקשה ח"ד ל"ל גמל גמל לאסור חלב טמאה בכורות דף ו' הא בלא"ה אסור משום כל היוצא מטמא טמא . כ' אמאי ציר דגים טמאים מדרבנן הא יוצא מטמא ותי' דכל היוצא מקרא דהטמאין לאסור צירן נפקא לן ול"ד צירן אלא כל היוצא מהן ומשו"ה בדגים טמאים דליכא קרא מהטמאין כמ"ש תוס' חולין דף צ"ט דאף צירן מותר אף כל היוצא מותר וכ' לפי"ז א"ש דתוס' דף ז' ד"ה רוב דג טהור שנמצא במעי דג טמא אמאי מותר ולא אסור משום כל היוצא כו' דהוי' להם להקשות קו' זו נ"כ אציר דגים דמותר מה"ת דליתסר משום כל היוצא דזה לא נתיישב בתרוצם עי"ש ול"כ דל"ק קושיותו ראשית מה שהעתיק כמה פעמים לשון כל היוצא מטמא טמא ז"א בט"ז ולא בלשון המשנה אלא שהיוצא מן הטמא ואי' בדף ו' דלשון זה רק לסימנא תנן דלא תחליף גירסת המשנה טהור שילדה טמא טהור וטמא שילדה טהור טמא ובדף ז' דייק רב ששת מיוצא מטמאה דמי רגלים אסור של בהמה טמאה ולא מלשון כל היוצא :

ובתוס' ד"ה ריקמה חולין דס"ג הקשה כי"ב ל"ל ריקמה תיפ"ל מכל היוצא מטמא טמא מה"ט אסרינן מ"ר של חמור עכ"ל לאו מלשון כל היוצא הקשה אלא מדאסרינן גם מ"ר של חמור ש"מ דכל היוצא אסור והח"ד הקשה ל"ל גמל גמל לאיסור חלב לחלב ודאי איצטרך דה"א דשרי כמו דמשני דף ו' דאתי מאבמה"ח ושרי ה"א מטמאה נמי שרי והנה מתוס' שם משמע דמ"ר מלקות נמי איכא מדהקשה תוס' ל"ל ריקמה למלקות תיפ"ל מכל היוצא מה"ט אסרי' מ"ר של חמור א"כ משמע דגם במ"ר איכא מלקות ויש לומר אם מ"ר רק אסור בילה דמיירי בי' הוה כמו נולד מן הטמא וכנולד ודאי אפי' מלקות איכא עיי' פרמ"ג בט"ז :

ונראה לרב ששת יליף מ"ר מגמל גמל דל"ק* במו לל"ק דר"ש דמדמי מ"ר של חמור לחלב . וחלב ילפינן מגמל גמל וליכא מלקות בחלב טמאה ולא עדיף מ"ר מחלב טמאה א"כ ה"ה במ"ר ליכא מלקות אבל מהטמאים ילפינן צירן ואיכא נמי מלקות ה"ה לל"ב דכל מ"ר אסור אע"ג דלא מתמלי מגופי' נמי ל"ד לצירן דהוה כגוף הבשר אלא דגם לל"ב דמ"ר אסור ואין לוקין כחלב ואפשר ל"ב ס"ל דחלב נמי לא מתמלי מגופי' וציר דגים שפיר שרי מה"ת כי ציר ילפינן מהטמאים ולא כל היוצא דליכא לשון זה כל היוצא וכיון בדגים לא כתיב הטמאים לא אסור מטעם ציר ומעין חלב טמאה ליכא למיסר נמי בדגים משום דציר הוא יוציא בענין אחר מחלב נמי לא ילפינן כל היוציא וכעין שכ' תוס' חולין דף ס"ג ד"ה ריקמה דאיצטרך כ' קראי לחלב טמא גמל גמל ואידך קרא בת היענה לביצת טמא משום דלא יוצא בדרך אחד א"כ בדגים דלא כתיב קרא לאסור ציר דגים ולא ילפינן לי' מחלב טמא וי"ל מ"ר הוה שפיר דכוותי' דמ"ר שמתאסף במקום א' ואח"כ יוציא ומ"ש דתי' התוס' שם דף ז' לא א"ש אי הוה תוס' מקשי מציר דגים גם זה אינו דהא תוס' הקשו אמאי מ"ר אסור אע"ג דלא מתמלי מגוף א"כ למה דג טמא שבלע דג טהור מותר ותי' תוס' שעם המ"ר יוציא

עמו לאלוהית מהגוף א"כ י"ל בציר דגים דמלך עצמו מותר דזיעה בעלמא ושאר לאלוחות מן הגוף אין יוצית עמו :

והיוצא מזה דלא"ד מ"ר וציר וטעם הנפלט ועומד בעין ומ"ר הכל אסור מהטמאין ללמד שכל היוצא מטמאה טמא וכמו במ"ר דליכא מלקות דמדמי לי' לחלב לנ"ק ה"ה לנ"ב א"כ גם אינך ליכא מלקות ולמ"ש ז"א אלא דאיכא מלקות בציר וטעם הנפלט ועמד בעין אבל במ"ר ליכא מלקות .

ד **ועוד** י"ל דמ"ר לרב ששת דאסור מה"ת למה דמוקי רב ששת כר' יעקב דקרא מתיר דובשא דדבורים הא של זגין ולרעין אסור אע"ג דלא מתמלי מגופי' הלכך מ"ר נמי אסור אע"ג דלא מתמלי מגופי' ואפי' למחבר סעי"ב דאפי' בשל זגין מותר כסתם מתני' פ"ו דמכשירין דליכא חילוק בהתירא דקרא דמתיר דבש נמי י"ל דמן דבש מוכח דמ"ר אסור מה"ת משום מדאיצטרך להתיר דבש דמהכ"ת דאסור דל"ד להטמאים לרבות ציר ולחלב מגמל גמל דאינהו מתמלי מגופו משא"כ דבש א"ו דאתי לדיוקי דוקא דבש מותר הא מ"ר אסור אע"ג דלא מתמלי מגופי' :

אלא לפי"ז קשה דאם מ"ר אסור מדאיצטרך לאסור דבש או מדבש זגין ל"ל גמל גמל קרא דחלב טמא אסור תיפ"ל כיון דמ"ר אסור חלב לא גרע ממ"ר ואין לומר כתי' הש"ס דף ו' אפירכת הש"ס ל"ל גמל גמל תיפ"ל מהטמאים לאסור צירן כו' ומשני הש"ס דה"א חלב שרי דליכא מידי דאתי מהחי ושרי וחלב טהורה אידוש שמותר וה"א ה"ה חלב טמאה נמי שרי דז"א כיון מה"ת אפי' מ"ר אסור דמיא על ומיא נפיק ולא מתמלי מגופי' דהוא ג"כ אידוש ואפי"ה אסרי' רחמנא א"כ אין ס"ד למילף חלב טמאה מחלב טהורה דשרי דיש להקשות מה לחלב טמאה שהדין נותן דאסיר כיון דיוצא מטמאה דהא אפי' מ"ר אסור בטמאה ואלא צריך לומר דליתא למ"ש דרב ששת יליף מ"ר דאסור מדבש די"ל דשאני דבש שנעשה עכור ונשתנה מחמת הגוף לא הוי ידעינן מני' מ"ר דלצול שיהי' ג"כ אסור (וסברא זו ראי' בכנפ"י דלנ"ק דמ"ר של חמור דעבירא אסור כיון דנשתנה מחמת הגוף) והמקשן פריך לר' ששת מנא מכ"ש דהאי' בבריתא דדבש שרי משום דלא מתמלי מגופי' מכ"ש מ"ר דלא נשתנה מהגוף דיהי' שרי ומשני ר"ש כר' יעקב ס"ל דדבש מקרא דמתיר ולא משום דלא מתמלי מגופי' וא"כ קשי' ליכא ארב ששת דאוסר מ"ר אע"ג דלא מתמלי הא דבש שרי דקרא התירו מ"מ ראי' נמי ליכא מדאיצטרך לאסור דבש ש"מ דמ"ר אסור די"ל לעולם מ"ר דלא נשתנה מחמת הגוף שרי והדבש דנשתנה מחמת הגוף ה"א דאסור איצטרך קרא דשרי ואלא ה"ט דמ"ר אסור משום דמדמי לי' לחלב דג"כ לא נשתנה דכך הוא מתולדתו ומתמלי מגופי' לא ס"ל לר"ש הלכך גם מ"ר אסור :

ודאתינן להכי י"ל הרמב"ם בפ"ג מה' מא"ם דלא פסק כר' ששת דאוסר מ"ר דאיהו הוי קשי' לי' קושין לר"ש דס"ל כר' יעקב דדבש מקרא שרי וכ"כ בפי"מ בפ"ו דמכשירין דדבש מקרא מותר וכמ"ש בתי"ט שם א"כ ל"ל גמל גמל לחלב טמא ולא ס"ל תי' שלי הנ"ל וצ"ל רב ששת דדייק מן המשנה דמ"ר אסור צ"ל קרא לחלב טמא אלא למסקנא ידעינן לי' מ"ר וחלב הכל מדאיצטרך קרא להתיר דבש ש"מ הא שאר דבר היוצא מטמא אסור בין מ"ר מכ"ש חלב וצ"ל גמל גמל לא דרש כדאי' בברייתא דף ו' ע"ב כמו דלא דרשינן שפן שפן ארנבת ארנבת חזיר חזיר ואת הגמל את לא דריש כמו דאי' שם דף ו' דרבנן לא דרשי את וא"כ ליכא קרא לחלב טמא אבל אנן או דדרשינן גמל גמל או דדרשינן את בכה"ת א"כ איכא קרא דחלב אסור וצ"ל קרא תיפ"ל אם מ"ר אסור מכ"ש דחלב אסור א"ו דמ"ר מותר דלא כרב ששת :

ה **והנה** בציר טריפה דפשיט רבא לרב מרי מהטמאים דאסור מה"ת הקשה תוס' דף ל"ט ע"ב ד"ה שאני ציר וז"ל וקצת תימא כיון דצריך קרא בשרץ ובבהמה טמאה מדכתיב טמאים הם לכם ודגים דליכא קרא לא אסור מדאו' היכי מייתי רבא התם ראי' מהטמאים לאסור ציר של טריפה עכ"ל ומנא קו' זו כ' פנ"י בקו"א לחדש דאה"נ דרבא לאו לענין ציר גופי' קפשיט לי' דליתסר מדאו' דאה"נ אם שתה להציר של טריפה לית בי' איסור דאו' משום דזיעה בעלמא הוא (דהלכה לפנ"י דמשקין של איסור אינם כמותן) דאכילה כתיבה בי' אלא עיקר פשיטתי' דרבא אלא לענין אם חזר ונבלע בבשר דה"ל אוכל כמעיקרא ודבר זה למדתי מתוס' בכורות דף ו' ד"ה צירן שכ"כ לענין רוטב אלא רב מרי מספקי לי' אם יש כח במלח להפליט ציר ובהא פשיט לי' שפיר מהטמאים לאסור צירן וציר היינו היוצא ע"י מליחה ש"מ דיש כח במלח להפליט ציר וה"ה להבליע וכפי' הרשב"א עכ"ד אם כן לפי דבריו ציר טריפה רק מדרבנן אסור :

והנה דבר זה שמחדש עוד שם הפנ"י דאע"ג שהוא מדרבנן ה"ד בשותה אבל מה דפשיט רבא שהוא מה"ת בחזר ונבלע באוכל דהוי אוכל כדמעיקרא מלתא יתירתא הוא דהא אפי' הוא בכל ענין מדרבנן ואפי' בחזר ונבלע מ"מ פשיט רבא שפיר ספיקו דרב מרי דיש כח במלח להפליט ציר וגם מה שמביא סיעתא מתוס' בכורות ליכא ראי' דתוס' הקשה שם ל"ל קרא הטמאים לאסור צירן ורוטבן . והקשה תוס' לרוטב ל"ל קרא תיפ"ל משום ט"כ וכ' תוס' בתי' הכ' דאיצטרך להמחהו וגמעו דלהוי שתי' בכלל אכילה וילפינן נמי ציר דשקולים הם ומיהו מציר לחודי' לא הוה שמעינן דלהוי שתייה כאכילה דהוי מצי לאוקמי כשקפוהו ואכול עכ"ל והיכי מוכח מתוס' כאן דאם הי' מותר בכעין משום דהוה שתי' בחזר ונבלע הדרי כמעיקרא דהוי כאוכל וא"י"ל דראיות פ"י ממ"ש תוס' דאיצטרך קרא להמחהו וגמעו דקשה דא"כ ט"כ היכי משכחת דאסור מה"ת א"ו בחזר ונבלע דהוה אוכל כדמעיקרא תשו' בדבר די"ל ט"כ איכא ברוטב ויש בו תערובת איסור וכ"ע בכ"ע מלקות ליכא ואיצטרך להמחהו וגמעו דאפי' מלקות איכא בשתיית האיסר בעין כגון המחהו וגמעו :

ולעד"נ ליישב קו' התוס' לפוסקים דציר טריפה מה"ת דילפינן לי' מחלב טמא דאסור מגמל גמל ה"ה ציר ה"א דאסור כמו דפריך בש"ס בכורות דל"ל גמל גמל תיפ"ל מהטמאים לאסור צירן א"כ מדפריך מציר אחלב ש"מ דחלב הדין נותן דלהוי שקול עם ציר וכמו שחלב אסור ציר נמי אסור וא"כ כמו דחלב טריפה ילפינן דאסור מחלב טמאה כן מצינן למילף גם ציר טרפה מחלב טמאה ואפשר במכ"ש ילפינן לי' דמה חלב טמאה דה"א דשרי כמו חלב טהורה דבא מן החי ואפי"ה אסרי' הכ' מכ"ש ציר טריפה דאסור אמנם כיון דילפינן לי' מחלב טמאה משום שיוצא מן הטמא ליכא אלא איסורא ולא מלקות ולפי"ז לא קשה קו' התוס' חולין הנ"ל שקושיתם דע"כ ציר טריפה כזיעה בעלמא דאי"ל דילפינן לי' הדא מאידך דהיינו טריפה מסרלים ז"א דהא איצטרך ב' כתובים בשרץ ובבהמה טמאה וכ"ל הבכ"א אין מלמדין ומה"ט בדגים ליכא קרא מותר מה"ת ולמ"ש לק"מ דציר טריפה מצינן למילף מחלב טמאה לאיסורא עכ"פ וכ"כ בשרץ הטמאים ובבהמה טמאה דצירן אסור אתי דבהני אפי' מלקות איכא וכמ"ש תוס' בבכורות דצירן מהטמאים בשרצים שקול הוא עם המחהו וגמעו דאיכא מלקות . וציר דגים אפי' לאיסורא לא מצינן למילף משום דשאני ציר דגים דזיע בעלמא הוא ואע"ג דרבא מביא קרא דף קי"ב ציר טריפה מהטמאים דרך הש"ס הכי להביא קרא אחר אע"ג דנשמע מקרא אחרינא אבל פשוט כ"ל כישוב קו' התוס' ולכך כ' תוס' רק קצת תימא משום דע"כ ש"ס דילן ס"ל דקרא בבהמה טמאה דדריש לצירן ורוטבן לאו דרשא גמורה א"כ ליכא ב"כ הבכ"א וילפינן מסרלים דצירן אסור . דהלא"כ למה מצריך קרא בשרלים . אמנם בריטב"א דף קי"ב מתרץ בתוך דבריו קו' התוס' הנ"ל דף ל"ט וז"ל על רבא דמביא קרא דהטמאים לאסור צירן ורוטבן כ' כדף ב' איכא קרא דדרש מני' לציר של נבלה והביא קרא דשרלים דהכי סוגי' דתלמודא עכ"ל :

ולמ"ש לעיל דציר טריפה אסור מחלב טמא ומלקות ליכא דלמלקות איכא שני כהבכ"א הטמאים בשרלים ובבהמה טמאה . וי"ל ה"ה כל יוצא מאיסור הכי הוא איסור איכא ומלקות ליכא וי"ל ה"ט דר"מ בפ"י מה' מא"ם הכ"ב שכ' בכל איסורין הטבל והחדש כו' מסקין במותן ואין לוקין דמשמע אבל איסורי איכא וכ' הלא"מ משום שלא כדרך אכילתן אסור מה"ת וכ"מ שם דהוי אסמכתא ובפנ"י בקו"א הנ"ל שלא כדרך אכילתן אפי' איסורי ליכא ולהנ"ל י"ל דאיסורי איכא משום כל היוצא מאיסור אסור מה"ת כציר טריפה ואין לוקין :

ז **אמנם** דאתינן להכי י"ל טעם אחר דציר טריפה אסור מה"ת אפי' דלא כתיב הטמאים ורבא ס"ל לרב מרי דאסור מה"ת היינו כמ"ש הלא"מ שם דרמב"ם פסק כר' זירא פסחים דכ"ד דמשקין לאו זיעה בעלמא הוא אלא משום דהוי שלא כדה"כ וס"ל לר"מ דמ"מ אסורין מה"ת [וכ"ל אע"ג דמשל"מ בסוף הים"ת כ' שלא כדה"כ מותר מה"ת מדשרי שלא במקום סכנה י"ל ה"ד שלא כדרך הנאה לגמרי כגון שהניח דבר מאכל לרפואה אבל משקין מדבר מאכל אסור מה"ת] וקשה אתרולו של לא"מ דהאיך פסק הרמב"ם כר' זירא לגבי אביי דבתרא הוא ועיי' פ"י בק"א דהאי סוגי' דחולין דף ק"כ דלא כר' זירא דאמן וחלב ונבלה ציר ומשקה חייב ולר' זירא הוה שלא כדה"כ ובהנו שלא כדה"כ מותר ומ"ש הלא"מ שם מדקיי"ל כר' יוחנן קיי"ל נמי כסיעתי' כר' זירא וקשה אטו אביי פליג אר' יוחנן :

אמנם י"ל דא"ש הרמב"ם דבפסחים דף כ"ו דייק אביי לא אפשר ומכוין מותר דלא כרבא דאוסר מר' יוחנן בן זכאי שדרש כל יום בצל של היכל משום דהוי לא אפשר בע"א ומכוין לצל הי' ושרי ומשני רבא שאני היכל דלתוכו עשוי' דהוי שלא כדרך הנאתן וי"ל דרבא ס"ל כר' זירא דמשקין לאו זיעה אלא דה"ט דאין לוקין על משקין מתותים ורמונים של איסור משום דפירות לאכילה עומדים והוה משקין שלא כדה"כ ה"ה ההיכל לתוכו עומד הוי הצל חוץ להיכל שלא כדרך הנאתן אבל אביי ס"ל דשאני משקין דזיע בעלמא הוא אבל משום דעומד לאכילה הוה משקין כדרך הנאה כיון דאיהו נהנה כדרך הנאה ה"ה בצילו של היכל מחוץ הוה דרך הנאה אע"ג שעומד לתוכו וא"ת אם לרבא עכ"פ מה"ת אסור והאיך שרי לר' יוחנן בן זכאי וי"ל כאינו עומד לכך מודה רבא בלא אפשר כר' יוחנן כ"ז דשרי אפי' לכתחילה . או י"ל דהר"מ כ' טעם בהיכל משום דהוה מחובר ועמד ובמשל"מ שם למה לא כ' הר"מ טעמא דאי' בגמ' היכל לתוכו עשוי' ולהנ"ל א"ש . משום דהוה קשי' לי' לרמב"ם דמה בכך דלתוכו עשוי' ואינו עומד לכך והוה שלא כדה"כ וא"ש דאין לוקין אבל מ"מ מה"ת אסור ועדיין קשי' לרבא לכך מוסיף הרמב"ם טעם כיון דנהנה מכותל מחובר מותר לגמרי מה"ת שלא כדה"כ . עכ"פ יוצא מהנ"ל דרבא ס"ל דמשקין לאו זיעה בעלמא הוא אלא משו"ה משקין לא הוה כמותן משום דהוה שלא כדרך הנאתן א"כ בזה י"ל קו' התוס' דף ל"ט אמאי ציר טריפה לרבא אסור מה"ת מהטמאים הכה מה דמביא קרא. דהטמאים אורחי' דמביא קרא אע"ג דלא ילפינן מני' וכמ"ש הריטב"א הנ"ל מ"מ קושטא הוא לרבא מה"ת אסור דאיהו ל"ל דאביי דמשקין הוה זיעה בעלמא ה"ה ציר טריפה זולת ציר דגים לכ"ע זיעה בעלמא משום דאינו עומד לכך הוה בלא כדה"כ ורק מה"ת אסור כרבא לשיטתי' הנ"ל אבל אין לוקין :

ועוד

ועוד י"ל קו' תוס' חולין דף ל"ט אע"ג בהמה טמאה אילטריך קרא לציר ולא ילפינן מהטמאים דשרצים אבל בהמה טריפה שפיר ילפינן מבהמה טמאה דבהמה מבהמה ילפינן כעין זה כ' תוס' דף ס"ג דביצת שרץ לא ילפינן מביצת עוף טמא דכתיב בת היענה דלכך בביצת שרץ בעינן דוקא ריקמה אבל ביצת טריפה ילפינן מביצת עוף טמא דעוף מעוף ילפינן אעפ"י שזה מן היתר :

והנה כל הטורח ליישב קו' התוס' דף ל"ט הוא אליבא דסוגי' דפסחים דף כ"ד דאביי אמר דמשקין זיע בעלמא וקראי דמביא הש"ס דחלב וחמץ ונבילה אתי דוקא להמחהו וגמעו אבל ציר לא אסור וכו' כפ"י דגם תוס' בחולין דל"ט הכי ס"ל מדכ' בדגים דדרשינן גבי שקץ לאסור צירן ורוטבן אסמכתא אמאי לא אסור מדאו' דומיא דכל איסורין שבתורה דילפינן להו מנבלה וחמץ ושרצים וליכא למימר דיש שום סברא לחלק ולומר דציר דגים הוה זיעה בעלמא טפי משאר משקין זה אינו דהא סתמא קאמר שאני ציר דזיעה בעלמא ולא קאמר שאני ציר דגים דזיעה בעלמא וכיון דלא ילפינן ציר דגים אסור מה"ת כמו כן ציר טריפה נמי לא ילפינן מחלב וחמץ ונבלה מקשי תוס' וכן דעת חכ"ל סי' כ' דהך ס"ל סוגי' דפסחים דף כ"ד דכל ציר זיע בעלמא וחמץ וחלב ונבלה הני קראי אתי' רק להמחהו וגמעו דשתי' בכלל אכילה אבל ציר לא מרבינן וא"ש קו' התוס' וישבתי כמה תרוצים לרבא אבל לסוגי' דחולין דף ק"כ דמרבינן מחלב וחמץ ונבילה המחהו וגם צירן א"כ מעיקרא לא קשה על רבא קו' התוס' דמנ"ל לרבא דציר טריפה אסור דהא בכל התורה כולו ילפינן דציר אסור מחלב וחמץ ונבלה וכ"כ להדי' בר"ן ובריטב"א דף קי"ב ארבא דמביא קרא דהטמאים כ' כן הריטב"א לקמן יליף לי' מקרא דנבלה ומייתי קרא דשרצים דאורחי' דתלמודא כי"ב ולק"מ קו' התוס' לפי סוגי' דחולין דף ק"כ ובריטב"א כ' נמי דדוקא ציר דגים זיעה בעלמא הוא וצ"ל כיון דקאי בדגים א"ל לומר שאני ציר דגים ואני כתבתי בספרי לאו"ח סי' תמ"ב דאפי' לאביי בפסחים דמשקין פירי זיע בעלמא דמשקה של פרי א"ל טעם הפרי וחשיב קיוהא משא"כ לציר של בשר כיון דהמחהו וגמעו חייב דשתי' כאכילה גם צירו ומשקין שלהם כמותן די"ל טעם כעיקר הבשר וכתבתי שם זה לסניף די"ש לא חמץ גמור הוא כשו"ת פ"י ולא כחכם לבי א"כ גם לסוגי' בפסחים י"ל הא ציר טריפה ילפינן שפיר מחלב וחמץ ונבלה ועיי' בסי' דלקמן שדעת הר"מ דאפי' ציר של איסורים אינו אסור מה"ת וא"כ ה"ה כ"ש משקין מפירות אם סחטו דלא אסורין משום דס"ל ציר זיע בעלמא הוא א"כ הוא סיעתי' לפר"י בקו"א מ"מ מה דמתיר הפר"י גם שכר שהוא ע"י בישול וע"י בישול מוציא ליתא דהר"מ לא מתיר רק ע"י מליחה וכעין זה כ' בחס"י סי' פ"א דע"י בישול הוא ט"כ וע"י כבוש למליחה י"ל דזיעה בעלמא הגה מ"מ בי"ש דיש בו קיוהא ואינו טעם הפירי. ועוד שהוא מהזיעה לגדר בחמץ שעה"פ כשו"ת פ"י כמש"ש בחיבורי סוס"י תמ"ב :

וישוב עיינתי בתוס' חולין דפ"ט שכ' דלא כפר"י בקו"א לחדש ד"ה ואין להוכיח שכ' שם דתוס' ס"ל דכל ציר דרבנן וז"א דהא תוס' תמה שם מה פריך דף קי"ב מציר דגים מהטמאים אבשר עיי"ש מבואר להדי' דרק ציר דגים מותר מה"ת וכן הוא באגודה במס' בכורות בשם ר"י בעל התוס' וכן דעת כל ראשונים ובסמ"ג כ' נמי כדברי תוס' ונראה בסמ"ג שכך הי' לו נוסחא בגמרא גופי' שאני ציר דגים :

ח ע"י נכי"ק סי' כ"ו ד"ה ומתוך ובחס"ו סי' פ' ד"ה והנה שהבינו בתוס' בכורות דף ו' ע"ב דלתי' הב' אפי' רוטב לא אסור משום טעם כעיקר דהא כ' תוס' דשקולין הן רוטב עם ציר וזה ליתא וכוונים בזה דברי פרמ"ג בש"ך סק"א דרוטב לתי' הב' אסור מט"כ אלא לירן אתי למלקות ולזה כ' תוס' דלירן ונמחה וגמעו שקולין הן למלקות ומה שמלדד שם החס"ו להקל במעשה העמדה שלוקחין עור הקיבה ושורין אותו במים ויין שרף ואח"כ שוחטין העור ומאותו מוץ מערב בחלב ונתגבן וכו' להקל כיון דרוב פוסקים בכ"ח לא אסור מעמיד אלא בכ"ט וכאן ליכא טעם וא"כ המוץ הזה שנסחט אינו אלא ציר היוצא מן בשר ובכ"ח לא אמרינן ציר בשר כבשר דאין לך בו אלא חדושו אלא שיהי' נזהר שלא יהי' העור כבוש מעל"ע וכ' שם עוד דאין אנו בקיאין אם הוא יבש כעץ ע"כ תו"ד וכ"ל דאפי' הי' יבש כעץ עתה כשמרככו חזר לשבח כמ"ש בפרמ"ג סי' פ"ז בש"ך ס"ק כ"ג ומ"ש שלא יהי' כבוש מעל"ע עיי' מנ"י כלל כ' אות ד' דגם כבוש מעל"ע אינו מוליא טעמו וגופו רק ציר והוכיח במישור דברים אלו מן הפוסקים ולא כש"ך וע"ז סי' פ"ג שכ' דכבוש מעל"ע הוליא טעם וגם נכ"י סי' כ"ו הכ"ל ס"ל כמנ"י ובסי' תקכ"ז כתבתי כש"ך ואמנם במנ"י ונכ"י שם כתבו דכבישה ע"י פרע"ם אין מוליא ציר רק ממשו של איסור א"כ י"ל נמי העור שנשרה ונתרכך יוליא ע"י סחיטה גוף הבשר ולא רק ציר ומ"ש דציר בשר לאו בשר הוא שאסור מה"ת משום בכ"ח כך עלה בדעת פרמ"ג בש"ך סק"ח כאן אבל סיים דיש להחמיר די"ל כיון הטמאים לרבות צירן ה"ל גילוי מלתא בעלמא ואפי' בכ"ח אסור ואני כתבתי בס"ד לקמן סי' פ"ז דרוב הפוסקים בבכ"ח נמי אסור מעמיד בכל. שהוא א"כ כל שמעמיד עם עור אפי' משל כשרה אסור ולא בטל בס' ושאר לדדין של חס"ו זלה"ה בהס על מה לסמוך :

סי' תק"ט

א ישוב ארמב"ם דפסק דלא כר' ששת דאוסר מ"ר של טמאה ור"מ מתיר דהיינו הר"מ לשיטתי' דס"ל ציר של איסורין מותר וה"ט דלא ממצי מגופו (ב) עוד ישוב ארמב"ם דסתמא דגמ' דלא כר' ששת או לר"ש ס"ל לר"מ קשה קו' התוס' אמאי דג טמא שבלע דג טהור מותר ולר' ששת מתורץ בדוחק (ג) המרדכי כ' דמ"ר דסוסים וגמלים פירשא בעלמא ושרי ופר"ח הרבה עליו קושית וישבתי קו' הפר"ח וכתבתי די"ל דר"מ נמי כמרדכי ס"ל הלכך כל מ"ר שרי אפי' דחמור בזמן הזה לא שתי אינשי והוה הכל פירשא בעלמא לתי' ה"ה על הר"מ דפסק כמתני' דמכשירין דאתי' דלא כר' ששת הלכך מ"ר שרי צ"ע די"ל דהמשנה אינו חולק אר' ששת :

בש"ע סעי' א' ומימי רגלי' אסורים כבשרה הכי אי' בגמ' בכורות ד"ז בעי מיני' מרב ששת מ"ר של חמור מהו מ"ר דסוסים וגמלים לא מיבעיא להוא דלא עבירי ול"ד לחלב מי' על מי' נפק כי קמבעיא לי של חמור דעבירי ודמו לחלב ופשיט ר"ש מן המשנה שהיוצא מן הטמא טמא והאי מיא דטמא הוא וא"ד דסוסים וגמלים לא מיבעיא להו דלא שתי אינשי דחמור דשתי אינשי ומעלי לירוקא מאי ופשיט ר"ש מן המשנה שהיוצא מן הטמא והאי נמי מטמא קאתי מיתיבי מפני מה דבש דבורים מותר מפני שמכניסן בגופן ואין ממצית אותן מגופן ופרש"י וקשי' לרב ששת דהא הכי כיון דלאו מגופן ממילו שרי ומשני הוא דאמר כר' יעקב דאמר דובשא רחמנא שרי שרן עוף טמא אי אתה אוכל אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משרין זה דבש דבורים דבש גזין ולרעין לא שיש לו שם לווי ע"כ ופסקו הפוסקים והש"ע כר"ש והקשו על הרמב"ם דפסק דלא כר"ש ואפי' מ"ר של חמור מותר :

ומה שלענ"ד כבר ישבתי בסי' תק"ז וכ"ל כאן עו' כמה סמוכין לדברי הרמב"ם וליישב עי' בכ"ח סס"י ק"ה שמיש' הרמב"ם שכ' בפ"ז מה' מא"ס אין מולחין החלבי' עם הבשר כו' משמע שאם עבר ומלח אין הבשר נאסר בכך וכ"כ להדי' אח"כ וכפי' ה"ה ומדלא חילוק אלמא דאפי' שמן אין האיסור עצמו מפעפע ע"י מליחה וכ"כ הר"ן ע"ש הרמב"ן שפי' כך וכ"כ הר"ן ד' ע"ש הרא"ה וקשה מהא דכ' הר"מ בפט"ו מה' מא"ס דבשר נבלה מליח שנכלל עמו בשר שחוטה ה"ז נאסר דאלמא שהכל נאסר במליחה דמפעפע ותי' דוקא באיסור נבלה מגזירת הכ' דהטמאים לאסור אפי' צירן היינו במליחה דלאו זיעה בעלמא הוא ואע"ג דהטמאים בשרצים כתיב בפ' העור והרוטב דף ק"כ מפרשינן מהיכי קיי"ל בנבלה אבל בשאר איסורין כיון דאין במליחה אין מפעפע אלא ציר אינו אוסר דציר זיעה בעלמא הוא. ורבא דקאמר דף קי"ב מהטמאים באימלא בשר כשר עם בשר טרפה אינו אלא דר"ל מחם מוכח דמליח עכ"פ מפליט ופריך לי' לימא לי' מדשמואל דאמר מליח כרותח עכ"ד ודבריו עדיין צ"ב כיון דס"ל דציר זיע בעלמא הוא אין לאסור מקרא דחלב וחמץ ונבלה רק להמחהו וגמעו דשתי' כאכילה אבל ציר מותר כמו בכל התורה וכ"כ בחכ"ל סי' כ' לסוגי' דפ' כל שעה לאביי דס"ל משקין זיעה בעלמא הוא ויש לומר כמ"ש המהרש"א שכ' אתוס' ד"ה איסור הבא מאליו בחלב וחמץ ונבלה דכתיב נפש מרבינן גם ציר אבל שאר איסורים מותר ציר כש"ס דף ל"ט דמשני שאני ציר דזיעה בעלמא וכן סוגי' דפסחים דאביי ס"ל הכי במשקין של פירות והר"מ סמך אהני סוגיות ולא ילפינן מניהו כדאי' דף ק"כ מחלב וחמץ ונבלה מסתמא הי' יודעים מאיזה מקום דציר מותר וליכא למילף מהני לכהת"כ והא דכ' הר"מ בפ"י מה' מא"ס דמשקין של טבל וחדש כו' אין לוקין י"ל דאפי' איסורי נמי ליכא אע"ג שכ' אין לוקין מלינן כר"מ שמה שאינו אסור כלל מה"ת שכ' אינו לוקה עיי' בר"מ בפי"ב מה' שחיטה הי' כי"ב וכ"כ בכ"מ בפי"ב מה' מא"ס הכ"ל דאינו אסור מה"ת מעתה י"ל דה"ט דציר של כל איסורין דמותר משום דזיע בעלמא הוא ולא אסור מכל היוצא מטמא טמא משום דלא מתמלי מגופי' וא"כ א"ש הר"מ לשיטתי' דפ' דלא כרב ששת דאוסר מ"ר אע"ג דלא מתמלי מגופי' וכברייתא דס"ל הכי דה"ט דבש דשרי משום דלא מתמלי מגופי' וא"ש ג"כ לר"מ הברייתא שהביא כפ' העור והרוטב דמשקה של טבל וחדש ושביעית וכו' כמותן הוא אתי' כר' יעקב דס"ל אע"ג דלא מתמלי מגופו אסור ודובשא רחמנא התירו :

ב נ"ל ישוב הרמב"ם דהנה רב ששת פשיט מן המשנה שהיוצא מן הטמא ומשמע דפשט דל"ל אלא דקמ"ל כל היוצא מן הטמא א"כ מ"ר נמי אסור וז"ה דהא הש"ס פריך בדף ו' למה למתני שהיוצא טמא כיון דתנן בהדי' טמא שנולדה כמין טמא טמא ומשני הש"ס לסימנא בעלמא תני לי' שלא תחליף ופרש"י הגי' ותוס' ד"ה ולמה הקשה קו' זו האיך קאמר כאן למה וקאמר לסימנא הא אילטריך לרב ששת ומה שתי' תוס' לא ס"ל לרמב"ם דתוס' תירלו דאי נתן טעם לדבר כרב ששת הו"ל והיוצא ותי' זה קשה להיפוך לימא דאתו רק לסימנא דלנתינת טעם הל"ל והיוצא אע"כ סתמא דש"ס ס"ל דלא כר' ששת ויש להסביר במה פליגי סתמא דש"ס דס"ל לסימנא שלא תחליף תנן שהיוצא מן הטמא כו' ור' ששת ס"ל דתנן לרבות כל היוצא מטמא טמא ואפי' מ"ר דלא ממלי מגופי' :

ונ' דקשה מהכ"ת להחליף הגירסא דתנן סימנא וכ' דה"א להחליף הך בבא טהור שנולד את הטמא טמא דיהי' סתם משנה כר"ש דלא להיות קשי' סתמא זו אסתמא דפ' בהמה המקשה דתנן שם זה הכלל שאינו גופה אסור ומפרש בגמ' דאתי לאתויי גמל במעי פרה כר"ש והרי"ט אלגזי באמת הקשה אמאי קיי"ל כר"ש כסתמא דחולין דיתני במקומו לאיסור והיתר והבאתי בסי' תק"ו וישבתי שם דיש הרבה סוגיות דס"ל כרבנן ולכך מפרש הגמ'

הגמ' שהיוצא מן הטמא משנה יתירה אתי לסימנא שלא תחליף המשנה כר"ש קמ"ל סימנא כרבנן וקמ"ל דכך ההלכה דאי כמו בעלמא דהיכי דסתרי סתמא אסתמא שפינן לה דחזר רבי ומשנה לא זזה ממקומו ה"א דהלכה כסתמא דחולין לכך קמ"ל דזו דבכורות סתמא בתרא ונתן סימנא שלא לתרץ סתמא אסתמא ולהחליף כר"ש אבל ר"ש ס"ל דהלכה כר"ש וכסתמא דחולין במקומו לכך מפרש בדוחק דלנתינת טעם תנן שהיוצא ולא איכפת לי' דלא תני והיוצא דמסו"ה לסימנא תנן אבל אנן קיי"ל לסימנא תנן וליתא דר' ששת :

ויש לומר עוד דרך דהנה תוס' ד"ה רוב דגים דף ז' הקשה אר' ששת דאוסר מ"ר אפי' דסוסים וגמלים לל"ב ממתני' דהתם דשרי דג טמא שבלע דג טהור ותי' תוס' דל"ד חדא דמתני' לא איירי אלא בנמצא בתוכו דג טהור ואפי' יאמו הכא פשיטא דגים עול דגים נפיק אבל מים שהבהמה שותה לאלוחית הגוף מתערב עמהם וס"ל לר"מ דמתני' סתמא תנן ואפי' יאמו ולא ס"ל כתי' התוס' דעם מ"ר לאלוהית הגוף מתערב דא"כ מה פריך מדבש לימא בדבש לא מתערב לאלוחות הגוף כמו דמשמע בפי"מ בפ"ו דמכשירין ואלא רב ששת ל"ל דאיהו לשון המשנה דייק מדתנן שהיוצא הוא נתנה טעם ולא קשי' לי' קו' התוס' ממתני' דלקמן דג טמא שבלע דג טהור דמותר מ"ש ממ"ר כקו' התוס' וי"ל לר' ששת כיון דס"ל כר' יעקב ניחא לי' הך סתמא דאוסר מ"ר ולכך דחיק לאוקים מתני' דא"כ דג טמא שבלעו מדג טהור מותר בנמצא תוכו דג טהור ודחיק לי' לר' ששת כן עוד דע"כ משנה יתירה שהיוצא לנתינת טעם הוא א"כ מ"ר אסור וע"כ מתני' דג טמא שבלעו דג טהור בנמצא בתוכו. אבל אנן דקיי"ל דמתני' לסימנא תנן ולא לנתינת טעם א"כ מ"ר מותר וא"ש מתני' דג טמא שבלעו דג טהור כפשטי' דאפי' בינא נמי שרי :

ג עוד י"ל הרמב"ם דסברת רב ששת דמ"ר אסור דהוי דומי' דחלב דאסור מגמל גמל או מאת הגמל ומ"ר דומה לחלב דשניהם מתאספים במקום א' ולא נשארו בלועין בגוף וכ"מ בפרמ"ג בט"ז ס"ק א' ובפמ"ג הביא בשם כנה"ג על רמב"ם דלמה מביא הר"מ בפ"ג בינת טמאה מבת היענה ולא מביא חלב טמאה דאסור מגמל גמל או מאת הגמל ולעיל סי' תי"ט אות כ"ו ישבתי קו' זו ואומר כאן קצת דרך אחר והוא דהנה תוס' דף ס"ג ד"ה ריקמא הקשה דל"ל בת היענה לבינה טמאה ולא אסור מהטמאים ותי' תוס' דה"א דאפי' בינת טהורה חידוש הוא דהוה כאמה"מ של טמאה נמי שרי וכמו שתי' הש"ס בכורות ד"ו דאיצטרך קרא לחלב טמאה אמנם הר"מ לא ס"ל כתי' התוס' דכיון דכבר גילה קרא פ"א בחלב טמא דאסור תו לאו חידוש הוא א"כ גם בינה טמא נמי אסור וא"כ לא צריך תרי קראי אלא חדא מתרתי רב ששת ס"ל דדרשינן קרא חדא בבהמה טמאה לחלב טמא דאסור או מגמל גמל או מאת וכיון דחלב אסור מ"ר נמי אסור דדומה לחלב כהנ"ל ובת היענה לא דריש דתרי קראי לא צריך לאיסור חלב ולאיסור בינה אבל הר"מ ס"ל כחזקי' שם מבת היענה דבינה אסורה וא"כ לא דרשינן קרא לחלב דאי דה"א דחלב חידוש הוא ושרי די מה דגלי לן הכ' בינים דאסור אע"כ את לא דרשינן לאסור חלב טמאה או גמל וכיון דאתי' מבת היענה מהכ"ת לאסור מ"ר דבהמה אע"ג דדומה לחלב הא קרא. לא בחלב כתיב דאסור דנימא מ"ר אסור משום דומי' דחלב הוא דהא מבת היענה ילפינן לי' לחלב ואין מ"ר דבהמה טמאה דומה לבינה שבא מבת היענה וק"ל :

במרדכי כפ' שמנה שרצים פי' הגמ' לל"ב דמ"ר דסוסים וגמלים לא מיבעיא להו דלא שתי אנשי והוי פירשא בעלמא דחמור דשרי לירוקנא מהו ופשיט מיני' דמי רגלים מותר וכ' הפר"ח דפירושו אינו מיחוור אי מ"ר דסוסים וגמלים פירשא מכ"ש דחמור דעכירי ועוד אי פירשא מה ששותין אותו משום רפואה אין זה מחשיבו להוציא מידי פירשא ומה פשיט ר' ששת מן המשנה שהיוצא מן הטמא טמא הא למרדכי איכא מ"ר דסו"ג דשרי ונימא מ"ר דחמור נמי שרי :

ונ"ל דלשון הגמ' מורה כמרדכי דמ"ר דסו"ג שרי דאל"כ דכל מ"ר אסור א"כ למה למ"ר דסו"ג לא מבעיא להו אע"כ דלא שתי. להו מ"מ נ"מ אם הוא איסור ואוסר התערובת א"ו דפירשא הוא ואין אוסר התערובת ועוד אי מ"ר דחמור מסו"ה מספקי לי' משום דשתי לירוקנא לרפואה לבד. למה נ"מ קאמר דשתי אינשי בקיצור הל"ל של חמור דמעלי לירוקנא מהו אלא ודאי הה"ק דחמור דשתי אנשי אפי' אינם חולים והיינו אינם יהודים ומעלי לירוקנא היינו דמבעיא לי' אם מותר ליהודים לירוקנא וא"ש הלשון ומעלי לירוקנא ולא קאמר שתי אינשי דמעלי ב"ד או דהק' דברואים שותין מ"ר דחמור משום דמעלי לירוקנא וכיון דבריאים שותין לאו פירשא בעלמא הוא ואפי"ה שרי כיון דלא מתמלי מגופי' ופשיט להו דאסורי כיון דחזי ושתי אינשי ואפשר דר"מ נמי ס"ל כפי' המרדכי ולהיות בזמן הזה לא שתי אינשי ברואים והוה פירשא לכך אינו מביא לדין איסור מ"ר כלל :

וזה"ה תי' להר"מ דפסק כמתני' דמכשירין פ"ו וכטעמי' דברייתא דבש ה"ט דשרי דבש משום דלא מתמלי מגופו ולא מקרא וקשה מ"מ מן המשנה לא מוכח דלא כר' ששת דהא י"ל טעמא דמשנה דבש שרי מקרא ובין דבורים ובין גזין מותר מן המשנה וכפי' כפי' המשניות שם דמקרא דבש מותר וכ"מ לשון המשנה דגבי דבורים לא תנן ומותר באכילה ודבש לרעה טהור ומותר באכילה וכ' כפי' המשניות דבש דבורים ככר פשיט מקרא דשרי עי' בתוי"ט שם הרי מהמשנה אין כאן סתירה לר"ש :

ופלפתי תי' להרמב"ם דרב ששת רק המשנה מפרש וי"ל דאתי' כר"מ דס"ל אפי' נבלה דלא חזי לגר אסור אבל אנן דקיי"ל כר"ש בלא חזי לגר שרי א"כ מ"ר שרי דכמי לא חזי לגר ע"כ וקשה דמ"ר דומה לסרוח מהייס דלא יכול האיסור לחול בסרוח מעיקרא וגם ר"מ מודה ויש לומר מ"ר אינו כן אלא הסרוח ובליעתו בגוף באין כא' ושפיר חל האיסור כמ"ש הפוסקים בכבוש היתר בכלי איסור דאסור אע"ג דאימת נעשה כבוש לאחר מעל"ע אז הוא נטל"פ ותירצו דהאיסור והפגימה באין כאחת כ"כ בש"ך סי' ק"ה ובמ"א סי' תמ"ז וה"ל כי"ב. אמנם לדעת הפוסקים דאסרי מ"ר ס"ל דהסירחון יש במ"ר בזמן קצר שילא מן הגוף אבל כשיעמוד איזה זמן ילא ממנו הסרחון. וגם משום מיאוס ליכא מי שאינו יודע שהוא מ"ר ועוד משום מיאוס לא פקע איסורי כיון מצד עצמותו חזי לגר הוא :

עוד כ"ל בישוב קו' הפלתי אמאי מ"ר אסור הא אסור בתכלית כלא חזי לגר ולכאו' לדקו דברי פלתי דהא בע"ז דף ס"ה ס"ל לר' ששת דנטל"פ בשרצים אסור אע"ג דמאיסי התורה אסרתו ואין חילוק בין בעין בין בתערובת ורבא ס"ל נטל"פ. בשרצים דמאיסי מותר משום דאין לך בו אלא חדושי' כ"כ הר"ן דה"ד בבעין אבל בתערובת מותר הרי משום דמאים מותר בתערובת רק בבעין הוה חידוש א"כ מ"ר בבעין אמאי אסור כיון דמיאוס הוא בעין ובסי' ק"ד בסס"י ק"ז פסק בש"ע והלמ"א דנוטל"פ בשרצי' מותר משום דמאים ויש לומר דטעמי' דרבא לאו משום דמאים אלא כמ"ש בתה"ב בית ד' שער א' בטעמי' דרבא דטעם של שרצים פוגם בתבשיל וא"כ י"ל דע"כ בשרצים חידוש אלא דהתם בעינא הוא מאיס וטעמו פגום ג"כ ובאמת ס"ל לרבא דטעמא מותר אבל היכי דליכא רק מיאוס כמו מ"ר לא חשיב כאינו ראוי לגר וא"ש הש"ע :

אמנם הרמב"ם י"ל דאיהו ס"ל טעמי' דרבא בנטל"פ בשרצים מותר לאו משום דטעמו פוגם אלא משום דמאיסי הוה כסרוח מעיקרא וכ"כ בסמ"ג עיל"ק סי' תקנ"ד הבאתיו שכ' דשרצים דמאיסא אינו אוסר התערובת משום דהוה כסרוח מעיקרא והיינו לרבא ולא משום דהטעם שרצים פוגם בתבשיל א"כ גם מ"ר הוה כסרוח מעיקרא הלכך פ' הר"מ מ"ר מותר והא דאסר רב ששת בבכורות מ"ר ל"ק ר"ש לשיטתי' דאיהו ס"ל בשרצים כיון דאסרי' תורה שרצים בעין אע"ג דמאיסי ה"ה בתערובת נמי אסור ולא ס"ל אין לך בו אלא חדושי' וע"כ ר"ש שם ס"ק דדוקא אי לא הוה אסרה תורה שרצים דמאיסי הוה חידוש אבל לבתר דאסרי' שרצים דמאיסוי גם בתערובת אסור וכן בכל מקום אפי' מ"ר שהוא מיאוס נמי אסור ואנן קיי"ל כרבא ואין לך בו אלא חידושו וא"כ מ"ר שרי :

ובזה יש מקום ליישב כמה פוסקים דס"ל דשרצים המאוסים אוסרין בתערובת והובאו בב"י סי' ק"ד וכ"פ בטור סי' ק"ז שאם הוליא זבוב בכף הכף אסור והקשה הב"י שם הא דעת רשב"א ור"ן מיוסדים על אדני פז דפסקו כרבא דבתערובת טעם שרצים הוה נטל"פ ושרי ולהנ"ל י"ל דהם סברי דטעמא דרבא לאו משום דטעם דשרצים פוגם התבשיל אלא דמאיסי הוה כסרוח והם פסקו כרב ששת בכורות. והכי רהיטא סתם סוגי' התם דמ"ר אסור ור"ש דייק זה מדיוקי דמתני' מדתנן כל היוצא מן הטמא דמ"ר אסור ורבא י"ל דלא נחית לדיוקי דמתני' עיי' שבת דף ל"ז דקאמר התם דיוקי דמתני' קמ"ל דאע"ג דמשנה שגורה בפי כל אבל דיוקי דמתני' לא שגורה וצריך לאשמעינן הלכך לא פסקו הם כרבא אבל הרמב"ם דאי סוגי' דבכורות מסוגי' דע"ז מרבה דבתרא ודיוקי דרב ששת אינו מכרעת דיש לדחותו כמ"ש ה"ה בפ"ג ממאכ"א ה"ג וכל הפוסקים מיושבים על מקומו בשלום ועי' סי' תקמ"ד :

סימן תק"י

א) ג' דינים הם בסעי' זה טריפות שי"ל שנעשה סמוך לשחיטה כגון ניקב הש"ע מתיר אע"ג דהוה חזקה שאינו מבוררת אינו חזקה מותר למפרע מטעם רוב כמ"ש בסמ"ג ורא"ש וטור ואו"ה ודין ב' נגלד פי המכה דיצא זמן מה מן החזקה אסור לדעת טוש"ע ורמ"א מתיר והכי קיי"ל ולא כבר"ו ותי' על קו' כר"ן דלמה. מוקמינן אחזקה ולא אמרינן כאן נמצא כאן הי' וקו' על הטור א"ע סי' ל"ט שכ' בנמצא מומין בעודה בבית אבי' ואין להאב ראי' שמנתארסה הי' בה מומין דאין צריך גט (ב) ישוב אקו' רשב"א מכתם דהוכיח בשיצא בודאי שעה א' מחזקתו תו אסור למפרע ז"א אלא בטהרות א"כ הוגלד פי מכה מותר אפי' באין הפ"מ ולא כפר"ח ופר"ת (ושו"ת בית יצחק שמחמיר באין הפ"מ) מג' טעמים חדא דרוב פוסקים ס"ל הכי דרוב עושה גם החזקה מבוררת א"כ עד ג"י מותר וסה"ת לא ס"ל חזקה שאינו מבוררת לאו חזקה ורקח כ' דהחלב הי' לו חזקת היתר עד ג"י כלו' כיון שאכלנו עד היום חלבה אלא מתחלה ר"ל אפי' בתוך ג"י דבהמה איתרע חלב לא איתרע ולבסוף כ' בשם ר"ת דתוך ג"י אסור (ג) מה שפר"מ הניח בצ"ע בבהמה שי"ל שווינדל זה יותר מיב"ח ועתה נמצא שלא היקף המוח דיש לאסור הגבינות למפרע והניח בצ"ע ול"נ להתיר מכ"ש עתה מבקעין הראש ואינם יכולם לעמוד אם הוקף במוח דכשר (ד) מה דכ' רמ"א סי' נ' בנמצא מים במוח כיון דיש ריעותא מחיים ויש ספק אם המוח מקיפו דאסור כתוס' ושאר פוסקים נ"ל תוס' ושאר פוסקים לשיטתיהו

לשיטתיהו אבל לדידן דקיי"ל בהוגלד פי מכה מוקמינן אחזקה גם בריעותא מוקמינן אחזקה ׃

בש"ע סעי' ב' גבינות שנעשה מחלב בהמה כו' הנה באו"ה כלל מ"ט והובא בד"מ בסי' זה כ' בסוף דבריו נמלא ג' דינים בדבר טריפות א' דאיכא למימר סמוך לשחיטה נעשה כמו נקב הכל מותר ב' ואם הוגלד פי המכה תוך ג' ימים קודם ג' שרי וטריפות הבא מן הבטן כגון יתרת או חסרת הכל מה שנעשה ממנה לעולם אסור ע"כ הנה נקוט בידך ג' דינים אלו כי בג' דינים אלו נכלל כל הדיעות וכל הדינים המסתעפים להלכה דידן :

והנה הפר"ח פסק דכל שאינו נוכל לומר שקרה לה אחר שחיטה א"כ ילאה מחזקתה מחיים החלב טרפה למפרע ולא כט"ז שלא כ"כ והפלתי הסכים לט"ז אפי' אם ודאי נטרפה קודם שחיטה רק שנוכל לומר סמוך לשחיטה ג"כ מותרת ע"כ ומשמע דהכי נקטינן וז"א הט"ז כ"כ רק אליבא דמשמרת הבית שר"ל דוקא בטריפות שי"ל שקרה לה אחר השחיטה מותר כ' הט"ז דליתא כן אלא דעת רשב"א מתיר אפי' נטרפה קודם שחיטה כל שיש לומר שנעשה סמוך לשחיטה ולא אוסר הרשב"א אלא בילא בבירור זמן נגה קודם השחיטה כגון הוגלד פי מכה דאז אסור הגבינות למפרע אבל להלכה קיי"ל כרמ"א דאפי' הוגלד פי מכה לא אסור קודם ג"י ועיי' בש"ך ובארוך מש"ך שכן דעת הפוסקים הרבה ורובא דרובא כרמ"א :

ובפלתי מסביר דלכך אסור הגבינות אם אין נוכל לתלות שקרה תיכף סמוך לשחיטה משום חזקה דכאן נמלא כאן הי' וכמ"ש הטור א"ע סי' ל"ע דאם נמלא בה מומין והיא ארוסה הקדושין בטלין וא"י"ל גט משום כאן נמלא וכאן הי' אפי' טוענת ברי והוא חזקה כנגד חזקת הגוף ולפי"ז הדין כש"ע ולא כרמ"א וסיעתי' דמתיר למפרע בהוגלד פי מכה ולא אוכל לכוין דבריו ז"ל דא"כ אפי' בטריפות שנוכל לתלות שנעשה סמוך לשחיטה אמאי שרי לימא כאן נמלא כאן הי' ואלא דנמי קשה דכאן נמלא הוא חזקה דהשתא ובחולין חזקה דמעיקרא עדיף כדאי' בר"י מסכת נדה דף ג' בתוס' ד"ה ואב"א והוא פשוט וכאן איכא חזקה גרוע דהיינו שאינו מבוררת אמנם איכא לכך חזקה נמי רוב ולסמ"ג וכמבואר באו"ה בתר דאזלינן בתר הרוב נעשה החזקה ג"כ טובה ומבוררת ע"י הרוב ומה דהתם אמרי' באיסורי ג"כ דהיינו בגט כאן נמלא כאן הי' לדעת הטור כן כנגד חזקת הגוף י"ל כמ"ש הנמ"י יבמות דף קט"ז לא כל המקומות שווים בענין כ"כ וכ"ה והם דברי רמב"ן דבכתובות לא פסק במומין כאן נמלא כאן הי' כן י"ל לטור דיש לחלק דרא"ש כ' בכתובות שם בנמלאו מומין בעודה בבית אבי' אע"ג מן הדין מיד שנתארסה הי' ברשות הבעל ונסתפחה שדהו מ"מ כיון שהיא ברשות האב לכל מילי והכתובה שלו אמרינן כאן נמלא וכאן הי' קודם אירוסין כן י"ל נמי לענין איסורי דהיינו לענין גט דמהני רשות האב עם חזקה כ"כ וכ"ה ואלא שדברי הטור לפי דעת הב"ש דמהני כ"כ וכ"ה דלא לריכי גט קשה דזה י"ל לרבא שם דא"י"ל סברת כ"כ וכאן הי' משא"כ לרב אשי :

(ב) **ומה** שהביאו הרשב"א והר"ן ראי' בהגליד סי' כ"ה כיון שילא שעה א' ממזקתו לא מוקמינן אחזקה דמעיקרא מנדה דכ"ו דאם יושב הכתם מטמאין למפרע עד שעת הכיבוס וכן הביאו הפר"ח דס"ל דנקטינן כרשב"א והש"ך סק"ט מיישב קו' זו דשאני הכא דאיכא נמי רוב בהמות כשירות דוחה הפלתי דהתם נמי איכא רוב נשים טהורות מדם ולדידי קשה תיקשי רשב"א לנפשי' דאי' שם במשנה דגם אם הכתם לא מטמאין למפרע כל זמן שהי' יכול להיות לא הא זה דומה לטריפות שיכול לומר עתה סמוך לשחיטה נטרפה ומוקמינן לבהמה אחזקה ומותרין כל הגבינות כן נימא נמי בלא דהשתא נפל על הבגד ואמאי מטמאינן למפרע אלא לכאו' ראיות רשב"א ור"ן מעיקרא אינה ראי' מכתם דהתם מיירי לענין טהרות וקדשים אזלינן בתר שעת מציאתן לטמא למפרע כדאי' דף ד' ד"ה שכל הטומאות כשעת מציאתן ותוס' דף ג' הנ"ל ותוס' כתו' דף ע"ה ותנא תונא וב"ה מטמא למפרע במשנה ראשונה דנדה בקדשים אבל בחולין מוקמינן אחזקה ובפר"ת מכריע נמי בהוגלד פי מכה משום דהעיקר דחזקה ליכא כיון דאינו מבוררת גם רוב ליכא דהרי יצתה מכלל דילפינן מפרה אלא כיון דרוב פוסקים לא ס"ל הכי עכ"פ בהוגלד פי מכה יש להחמיר ועיי' לקמן סי' תקט"ז אות ב' כ' ישוב על קו' :

וד"א מ"ש דלא אמרינן רוב כיון שעתה יצתה מכלל רוב הא בחזקה דמעיקרא אזלינן אע"ג דהשתא יצתה מחזקה מוקמינן על החזקה עד השתא [ועיי' בסה"ת סי' ע"ג שמביא כמה סוגיות דאמרינן הכי] ורובא וחזקה רובא עדיף דודאי י"ל דאזלינן בתר רוב אע"ג דעכשיו יצתה מהרוב עיי' באו"ה סי' מ"ט והוא מסמ"ג דוקא לס"ד אין החזקה שאינה מבוררת חזקה אבל למסקנא דאזלינן בתר רוב ורובא עדיף ממזקה הרוב גרם שיהי' החזקה מבוררת כל שעה דרוב בהמות כשרות א"כ בהמות בחזקת בריאות אפי' תוך שנתן עכ"ל א"כ לא מזיק מה שעתה יצתה מכלל רוב קו"ח מחזקה ואם בחזקה אמרינן השתא הוא דנטרפה רובא דעדיף מחזקה ודאי אמרינן השתא הוא דנטרפה ויצתה מהרוב כן מבואר באו"ה וגם כוונות הרא"ש הכי כמ"ש רוב עדיף מחזקה וראי' בכס"ו סי' ס"ד שדחק בדברי רא"ש :

וזה נמי דלא כפר"ת שכ' כיון דחזקה שאינה מבוררת ליכא חזקה גם רוב ליכא כיון שאינה מבוררת ואינו מובן הא פרה דבתר חזקה לא אזלינן שאינה מבוררת ורובא ילפינן מינה וצ"ל דה"ק הפר"ת כיון דעתה נמצאת טרפה למפרע אין מבורר הרוב ז"א כמו חזקה דהשתא אינו מגרע חזקה דמעיקרא כן מה שהשתא טריפה אינו מגרע לרובא דרובא וחזקה רובא עדיף והנה דעת המתירין כרמ"א הלא המה דאזלינן בתר הרוב אע"ג דאין החזקה מבוררת ר' יונה ורא"ש וסמ"ג בשם רשב"ם ובה"ג והמרדכי פ' א"ע בשם הר"י ומהר"ם בשם רבו ורקח סי' שפ"ו בשם אביו ור"ת והס"ד סי' פ"ד ושכן דעת בהג"ה כ"ל דל"ל בה"ג וסה"ת אלא סה"ת כ' דס"ל דגם מטעם חזקה מותר ולי"ל כלל חזקה שאינה מבוררת וקו' תוס' די"א דהוכיח רוב מפרה והקשה תוס' שמא מטעם חזקה מזה כ' תוס' דחזקה שאינה מבוררת לא הוה חזקה תי' סה"ת וסמ"ג דיליף למ"ד טרפה חי' ולא קשה קו' התוס' דלמ"ד טרפה חי' ליכא בפרה שהיא בת ג' חזקה כלל שלא היתה טרפה מדחייתה יב"ח וזה דלא כבינת אדם שער רובא וחזקה דכל הפוסקים ס"ל כתוס' דל"א חזקה דבהמה לא אמרינן משום דהוה חזקה שאינה מבוררת סמ"ג סי' ר"א והגמ"י פ"ג מה"א והג"א פ"ק דחולין ואו"ה בשם א"ז דלא ס"ל כתוס' ולא כפר"ת שכ' דרוב הפוסקים ס"ל כתוס' דלא אזלינן בגבינות לא בתר חזקה ולא בתר רובא ובנדה דף ב' ע"ב נשאר תוס' גופי' בצ"ע אי חזקה שאינה מבוררת הוי חזקה ורקח שם כ' דכ' סברא אחרת להתיר הגבינות משום דחלב הי' עומד עד היום בחזקת כשרות דהיינו דאכלנו את חלבו אתמול וה"ה בהוגלד פי המכה מותר כל שנעשה קודם ג"י ופלא מ"ש בפתחי תשו' בשם שו"ת תולדות ילחק דלא התיר רמ"א בהוגלד פי המכה אלא בהפ"מ ומה שלא כ' בפי' משום דסמך אמ"ש לקמן בהג"ה סעי' ג' בסירכא שדעת הב"י שאין אוסרין אף תוך ג' ימים משום דהוי ס"ס ואפי"ה כ' רמ"א דיש לאסור באין הפ"מ מכ"ש הכא בהוגלד פי המכה דאוסר הב"י מה שנעשה הגבינות מעולם בודאי לא שרי באין הפ"מ הנה אין דברים אלו מכוונים דהא הב"י לא ס"ל הכי כמ"ש הש"ך דב"י ס"ל דסירכא לא שרי תוך ג' ועוד מה שייך דין זה לזה בסירכא מיירי תוך ג"י הי' כ' לרמ"א דיותר כ' שסירכא בא תוך ג"י הלכך סמך להתיר בהפ"מ שבאה תוך ג"י ולא בהפ"מ ובהוגלד פה"מ הוא ענין אחר דהיינו להתיר החלב קודם ג"י סמך רמ"א ארוב פוסקים :

(ג) **עיי'** פר"מ ש"ך סק"ד בהמה שיש לה שווינדל משום שיש לה מים בראש ועתה אין המוח מקיף דיש להטריף הגבינות מעולם דילאה רוב שנים מחזקתה דרובן לאו מים בראש הם כמ"ש בתוס' סי' כ"ט א"כ יש לאסור קודם יב"ח דסמוך מיעוט לחזקה דהשתא וצ"ע ולכאו' למה דמבואר בסי' כ' דלא כתב"ש ע"י בח"ד שם ומש"ש א"כ כה"ג מותר ועוד הא הש"ך סי' כ"ז סקמ"ח אפי' למרש"ל דמיעוטא חי אינו רק מיעוטא דמיעוטא ולא אמרינן סמל"ח ודעת רשב"א דאפי' מיעוטא דמיעוטא אינם חיים י"ב ועוד נראה דחזקה דמעיקרא שלא נעשה שינוי עדיף מחזקה דהשתא שנעשה שינוי ואכן לא מלינן למימר סמל"ח אלא בחזקה דמעיקרא :

(ד) **ואגב** דאתי לידן כ' לדייק מכאן דלא כת"ש הנ"ל במקיף מים במוח דלא מוקמינן אחזקה כדעת הרמ"א בסי' כ' וכן דעת פר"ח ומסביר הפר"ח בסי' כ"ט בד"ה אמנם דלפעמים אשכחן דמוקמינן אחזקה בריעותא ואיכא ספק שקול ורמ"א דמחמיר וכן מסביר בת"ש בסי' הנ"ל והובא בפרמ"ג בסי' ל"ע בט"ז ס"ק י' ועוד בכמה מקומות עפ"י דברי רשב"א בחדושיו בדף ל"ה ובדף מ"ג בהחל מעשי הטורף מחיים כגון מים במוח לא אוקמינן אחזקה ואומר למה דקיי"ל כרמ"א כי או"ה בכלל מ"ט בשם מהר"פ (וכן דעת הסמ"ג וכמה ראשונים) דכמו שאתה אומר כשהיתה החזקה מבוררת השתא הוא דנהפכה החזקה כמו כן י"ל בחזקה דאינו מבוררת שע"י הרוב השתא היא דנעשית בהמה זאת מן המיעוט דרובא וחזקה רובא עדיף וכ' הר"מ וריב"ק דליכא למימר טריף ואתאי כמו גבי מקוה ולהפריש תרומה מן יין ונמלא חומץ מה שהפריש מג' ימים אחרונים לריך לתרום פעם אחרת ולא מוקמינן אחזקה דהתם אין דרך להתחמץ פתאום אלא לאט לאט וכו' א"כ יש לומר בהחל מעשי הטורף הוה כחסר ואתאי הלכך לא מוקמינן ג"כ אחזקה ורמ"א שכ"כ בסי' כ' שכן דעת התוס' אע"ג דבשו"ת מהר"מ הקשה ארמ"א מתוס' יבמות שכ' הרמ"א לא מוכח הכי כבר ישבו לרמ"א האחרונים עיי' בפלתי סי' כ' וגם אני ישבתיו שם וא"כ תוס' לשיטתיהו דהם אסרו הגבינות למפרע משום דכיון דנעשה עתה טריפה הוה למפרע טריפות כחסר ואתאי דמעשה הטורף כבר התחיל מעיקרא מעט מעט ור' יונה ורשב"א הם אסרו שם בספק שקול הבהמה עלמו. ור' יונה מתיר הגבינות אע"ג שעתה טריפה זולת בהוגלד פי מכה שידוע זמן מה שהיתה טריפה ודאי ככתם דמטמאין משעת כיבוס לריך לומר בבהמה עלמה שאנו דנין בו הוה חסר ואתאי מגרע החזקה כן מה שהחל מעשה הטורף לא מוקמינן הבהמה עלמה על החזקה אבל לענין החלב דהחלב הי' לה חזקת היתר בפ"ע כמ"ש בשם הרקח לא מגרע טריף ואתי של בהמה לחזקת חלב חזקת היתר שלו זולת בנמלא ודאי טריפה מחיים וא"י אימות ריעותא גדולה כזו שכבר ילאה זמן מה מחזקה בחיים עם טריף ואתאי גם החלב אוסר וע"כ נ"ל איזה ישוב שלא יהי' דברי ר' יונה סתרי דלעיל כ' הר"ן בשמו דף י' דאוסר בספק שקול וכאן מתיר הגבינות בספק שקול אמנם לדידן דקיי"ל דאפי' שהיא עתה ודאי טריפה והטריפות כבר הי' למפרע איזה זמן כהוגלד פי מכה ואפי"ה מוקמינן לבהמה אחזקתה וצ"ל כמו שכ' או"ה וכ"כ בהג"ה או"ה שטריפות לא דמי לטריף ואתאי ושכן נוהגין להקל י"ל גם בריעותא מחיים מותר משום אע"ג דאיכא ריעותא

ריעותא לא מקרי ההא מעשה הטורף דא"כ גם טריפות דומה לטריף ואתאי ואמאי מכשירין עד ג"י להגבינות

סימן תקי"א

א) מ"ש בש"ע בנטרפה ע"י סירכא מותר מטעם ס"ס ופירשו הפוסקים דלאו בכל סירכות אלא בסירכות שאנו אוסרין מספק שאין אנו בקיאין ואמרתי דז"א דלשון מרדכי ואו"ה וטוש"ע משמע להתיר בכל סירכות משום דהוה סירכא רק ספק טרפה (ב) הש"ך ס"ק ט' כ' לדידן אפי' בוודאי סירכות יש להתיר הגבינות קודם ג"י דומי' דהונלד פי מכה המג"י אוסר בוודאי סירכות דהיינו סי' שלא כסדרן בלא הפ"מ והובא בפרמ"ג ואני השבתי על המג"י וישבתי קושיתו וא"כ הדין כש"ך ואלא לענ"ד בלא"ה שרי אפי' סי' שלכ"ס גם מטעם ס"ס כמ"ש אות א':

בש"ע סעי' ב' ואם נטרפה ע"י סירכא אין אוסרים הגבינות משום דהוה ספק ספיקא וכ' הש"ך סק"ט וז"ל מ"ש הטוש"ע להתיר בסירכא מטעם ס"ס היינו בסתם סירכות שאנו אוסרין מספק שאין אנו בקיאין בבדיקה אבל ודאי איכא סירכות טובא דטריפות בודאי וכמו שנתבאר בסי' ל"ט (וכ"כ מדכ' תוס' ורא"ש דהוה ס"ס בנטרפה ע"י סירכא דספק אנו הוה בקיאין לבדוק וס' שמא עכשיו נטרפה) והכי כ"ל ליישב דרשב"א ור"ן דלא התירו גבינות בנטרפה מחמת סירכא דלא פליגי ארא"ש ותוס' מיהו אנן קיי"ל דאפי' ודאי סירכא יש להתיר הגבינות:

הגה מ"ש דרשב"א ור"ן לא פליגו אהרא"ש כוונתו כמ"ש בארוך מש"ך שהקשו מרש"ל וב"ח דלמה הרא"ש והר"ן לא מתירין מטעם ס"ס ותי' דרשב"א מיירי בודאי סירכות דאי"ל בדיקה ותוס' ורא"ש מיירי בסירכות שהם ספק ובאר יעקב הקשה אדברי ש"ך אנו דסותר עצמו למ"ש בסק"ד מש"ש מיהו כ"ל שאינו כן דעת הרא"ש ולא הי' לו ס' ארוך מש"ך התם בטריפות שלא מחייס שעה א' ודאי פליגו דלרשב"א לא מוקמינן אחזקה דמעיקרא ולרא"ש מוקמינן אבל בסירכא שהוא ספק גם רשב"א ור"ן מודה דשרי מטעם ס"ס וביש"ש ובב"ח ובט"ז כתבו לטעמא דרשב"א ור"ן משום דצריך בדיקה לא מהני ס"ס והא דמהני לתוס' ורא"ש אע"ג דצריך בדיקה היינו דהם מיירי במה שגם אנן בקיאין בבדיקה אלא שאנו מחמירין ומחזיקים עצמנו כאינם בקיאים מהני ס"ס אפי' במקום דיכול לברר ולעיל בה' טריפות הבאתי הרבה פעמים לדברי מהרש"ל אנו בדין ס"ס אי צריך לברורי עי"ל סי' ת' ולדידי קשה טובא הא תוס' ורא"ש ומרדכי וטוש"ע כתבו סירכא סתם משמע בכל סירכא מיירי ואי כיש"ש או כש"ך לא הי' לסתום מכ"ש לפרמ"ג בפתיחה לסי' לט' ד"ה. ויש לחקור שפי' לדברי הש"ך כאן ולא מוליא סירכא שהוא ספק אלא מאותן סירכות המוזכרים בסי' ל"ט מסעי' ח"י ואילך שאין אנו נוהגין להתיר דהוי ספק סירכא ויש להתיר החלב תוך ג"י וכו' עכ"ל דפשיטא דלא על סירכות האלו כיוונו הראשונים להתיר מכח ס"ס דהא לראשונים דינים אלו מותרין אלא דאנן מחמירין ונוהגים לאסור אותם גם מ"ש להתיר החלב תוך ג' ימים קשה ג"כ דהא קיי"ל דאין סירכא פחות שכבר נקב ג"י כמ"ש בש"ך סק"ט ויבואר אי"ה לקמן אלא דאפשר להקל באלו סירכות מסעי' י"ח ואילך החלב תוך ג"י כיון דטריפות רק מחומרא שלנו ובמג"י כלל ע"ב סקט"ו דלשון תוס' ורא"ש נמי משמע כש"ך שדקדקו בלשונות וז"ל ומיהו אם הוא טרפה מחמת סירכא שאם היינו בקיאין כו' משמע דוקא באותן סירכות שאם היינו בקיאין לברר אפשר שהי' להם בדיקה משא"כ בסירכא שלא כסדרן דלי"ל בדיק' פשיט' דלי"ל ס"ס ע"כ. איברא שכך לשון הרא"ש אבל תוס' לא כ' כלשון הזה דלי"ל וי"ל דתוס' אנו הוא ר' שמשון בסמ"ג דסירכא כסדרן בעי בדיקה דס"ל אין סירכא בלא נקב וקאי אסירכא כסדרן ובהגמ"י ורא"ש כ' דאפי' סירכא כסדרן טרפה משום דאין אנו בקיאין בבדיקה וכן י"ל הרא"ש כ' דברי תוס' שכ' כמה פוסקים כסדרן נמי בעי בדיקה ולי' לא ס"ל שמסקנת הרא"ש בפ' א"ע כרמב"ן דסי' כסדרן ל"ב בדיקה וא"ש הרשב"א דס"ל ג"כ סירכא כסדרן ל"ב בדיקה וסי' שלא כסדרן לא מהני בדיקה אמנם בטוש"ע שכ' סתם סירכא משמע כל סירכא הו"א ספיקי וכמ"ש בסי' רפ"ט דכיון שאין אנו בקיאין בניגוע הסירכות הוי לדידן כולם ספיקי וכן במרדכי פ"ג סי' תרל"ה ואו"ה סי' מ"ט משמע דכל הסירכות הוה ספק משום דאין אנו בקיאין בנפיחה ובפוסרין וכסמ"ע סי' רל"ב שכל סירכא הוה ספק טריפה ועוד י"ל דאין מוכרח מל' התוס' ורא"ש כמ"ש המג"י אלא י"ל גם לתוס' ורא"ש סתם כל סרכות אפי' כשלא כסדרן הוה לנו ספק דאין אנו בקיאין עיי' לשון התוס' דיש לפרשו אכל סירכות אלא דעוד י"ל דלא כתבו סתם אם נטרפה מחמת סירכא שאין אנו בקיאין לברר דאז ודאי הוה משמע דכל סרכא אין אנו בקיאין משום דרוצים לכלול גם שאר טריפות וכ"מ בר' ירוחם נט"ו אות ל"א ובאו"ה כלל מ"ט להכי כתבו שאם הייתו בקיאין לברר דבשאר יש שהם ודאי טרפה ולא הותר בבקיאות לבדוק לכך נ"ל שאם הוא מן הטריפות שאם היינו בקיאין:

ומ"ש הש"ך שכתבתי דלדידן ליכא כ"מ בס"ס בסירכא דאנן קיי"ל בהונלד פי מכה דשרי עד ג"י משום דמוקמינן לה ארוב בהמות כשרות ולא נטרפה קודם ג"י ובמג"י כלל ע"ב ס"ק ט"ז הקשה אש"ך דא"כ למה לא כ' הטוש"ע בסירכא דסמכינן ארובא וכ' דוקא הרא"ש לשיטתי' דס"ל נאבדה ריאה כשר דסמכינן ארוב נגד סירכות משא"כ הטור ושאר פוסקים דחששו להחמיר כ"ש הכא דלא סמכינן ארובא בסירכא דמצויין ואיכא סירכא קמן לכן כתבו הטעם משום ס"ס א"כ כל שהוא ודאי סירכא כמו סירכא שלא כסדרן דליכא ס"ס אין להכשיר רק בהפ"מ והובא בפרמ"ג בש"ך סק"ט והנה למ"ש אני לעיל דסתימות הפוסקים משמע גם בסי' שלא כסדרן איכא ס"ס א"כ גם שלא כסדרן כשר מטעם ס"ס אלא דק' שגם מטעם רוב מותר לדידן כש"ך ומ"ש לדידן דנאבדה ריאה טריפה בלא הפ"מ לאו כמ"ש הוא ז"ל משום לגבי סירכות לא סמכינן ארוב ז"א אלא כמ"ש הש"ך סי' ל"ט סק"ח דלכך נאבדה ריאה אסור להאוסרים משום דא"כ כל א' ישליך הריאה ומה הועילו חכמים בתקנתן א"כ אדרבה מוכח דלאו משום דלא סמכינן ארובה כנגד סירכות והא דתיקנו רבנן לבדוק הריאה בזה אין חילוק בין הרא"ש לשאר פוסקים ונ"ל דוקא לאחר שחיטה דיש לברר ולבדוק הייטינן לסירכות דמצויות משא"כ מה שנעשה למפרע הגבינות בעודה בחיים בשעה שלא הי' קמן סירכות ולא הי' אפשר לברר שפיר סמכינן ארוב כמו שאכלנו החלב ומה שהקשה דלמה לא כ' הטוש"ע בסירכא להכשיר מטעם רוב כ"ל דלק"מ שגם בדבריהם יש כמו בהרא"ש אלא שמהפכים הסדר דהרא"ש כתבו תחלה דברי תוס' שמתירין סירכא מטעם ס"ס ואחריהם כ' עוד טעם דאזלינן בתר רוב מה דלא ס"ל לתוס' וטוש"ע מהפכים הסדר תחלה כתבו בנמלאת טריפה דהגבינות מותרין מטעם רוב ואח"כ כ' טעם דס"ס. וטעם דרוב מהני נמי אסירכא ממ"נ אי ס"ל סירכא בא סמוך לשחיטה הרי הוא כמו כל טריפות די"ל דעתה סמוך לשחיטה נטרפה דאזלינן לטוש"ע בתר הרוב ואי דס"ל דסירכא כהונלד פי מכה ובא תוך ג' ימים ואפי"ה מתיר הרא"ש לגבינות קודם ג"י מטעם רוב. ונ"ל אז דטוש"ע פליגו ארא"ש דהא פסקו כרשב"א ור' יונה בהונלד פי מכה לא אזלינן בתר רוב כיון שילא בודאי מחזקתה זמן מה אז בוודאי ליכא התחלה לקו' המג"י דלא כתבו הטוש"ע דבסירכא מותר מטעם רוב דהא הם פליגו בהונלד פי מכה דלא מהני. ובארוך מש"ך פ' דטור לא כ' בסירכ' מטעם רוב כמ"ש הרא"ש דס"ל דנ"ש הרא"ש ועוי"ל דאזלינן בתר רוב אריסא קאי ולא אסירכא בהונלד פי המכה אבל העיקר אין הפי' ברא"ש הכי וכ"כ בשם יש"ש סי' כ':

סימן תקי"ב

א) פי' בבה"ג וסה"ת הונלד פי המכה אין הגבינות אסורות למפרע כתה"ב וטוש"ע אלא כפוסקים וכרמ"א דלא אסור אלא עד ג"י ונמצא ע"י סירכא נמי תוך ג"י אסור ולא כפר"ח שכ' דסה"ת מתיר תוך ג"י. (ב) סתירה למ"ש הפר"ח מכאן דיחוי לרמ"א סי' א' שכ' בשוחט שנטל קבלה פ"א ועתה א"י אין אוסרין למפרע אדרבה ראי' לרמ"א מבה"ג וסה"ת וכתבתי מאין יצא לבה"ג דלא אסור הגבינות דמוקמינן אחוקה אלא בידוע בבירור שהי' טרפה ומבה"ג מוכח דיתרת ודאי מן הבטן נולד ולא כהג"ה ש"ד ומרש"ל והבאתי ראי' מגמ' לבה"ג (ג) הרמ"א שמתיר גבינות תוך ג"י בנמצאת טרפה ע"י סירכא בהפ"מ והש"ך אוסר ואין לרמ"א על מה לסמוך והאחרונים כ' סמוכין לרמ"א והעלתי כש"ך וליתא לסמוכין שכ' האחרונים:

בהג"ה ויש אוסרין אפי' בסירכא מה שנחלב תוך שלשה ימים רשב"א ור"ן וכן יש לנהוג אם אין הפ"מ ע"כ והש"ך סק"ט הקשה ב' קושיות על הרמ"א חדא דמשמע מדבריו דדעת המחבר והמתירין מטעם ס"ס מתירין אפי' תוך ג"י ורשב"א ור"ן אוסרין היינו תוך ג"י ולכך מתיר בהפ"מ תוך ג"י וז"א דאין ענין זה לזה המתירין מטעם ס"ס מודים תוך ג"י אסור כהונלד פי מכה ולרשב"א ור"ן לעולם אסור דלי"ל ס"ס וגם הונלד פי מכה ס"ל לעולם אסור כראי' שהביאו מכתם. ועוד הקשה מכל הפוסקי' שכתבו כפי' בסירכא דנעשה בג"י והפוסקים שלא כ' בפירוש רק סתמא נמי ס"ל הכי מדלא חילקו וכ"כ בארוך מש"ך והאחרונים הרבה מיישבים לרמ"א להמציא איזה פוסקים דס"ל סירכא נעשה מיד ולא בג' ימים לא שמו לב לקו' ראשונה של ש"ך האיך הבין הרמ"א כן לדעת המתירין משום ס"ס מתירין אפי' בתוך ג"י והאיך רשב"א ור"ן אתוך ג"י הוא דפליגי אמנם קו' הב' דש"ך כ"ל במקומו עומד וכל התירוצים שכ' האחרונים לענ"ד לא העלו ארוכה הנה הפ"א כ' סיעתי' לרמ"א דמשמרת הבית וכן בס' התרומות סי' ע"ג כ' דס"ל הכי הנה בתה"ב כ' לסיפוך דז"ל המ' דאזלינן בתר הרוב להתיר הגבינות בטריפות שאפשר לומר דהשתא סמוך לשחיטה ממש נולד בה אבל בטריפות סירכא או טריפות אחרות שאי"א לתלות בשעת שחיטה בהא ודאי אסירכא וכו' וכן נמלא בבה"ג ז"ל שבהמה שנמלאת טריפה אוסרין גבינות שנעשה בה למפרע וכן הי' בס' התרומות עכ"ל הרי דתה"ב ס"ל דסירכא נעשה זמן ידוע קודם השחיטה וע"כ דדומה להונלד פי מכה שנעשה קודם שחיטה ג"י ועכ"פ דלא כמשמרת הבית דס"ל דסירכא נעשית קודם שחיטה ממש וכבר כ' הט"ז מטעמים אחרים שלא יצאו דברי מה"ב מהרשב"א. ודברי סה"ת מבה"ג פי' ג"ה אמנם מסמ"ג בבה"ג איכא פי' אחר מסה"ת ויש נ"מ ביניהם דז"ל סה"ת וכתבו' ר"ם נמי ראיתי שהתיר הגבינות מטעם חזקה דהשתא הוא דנטרפה וכו' וכן עמא דבר וכן מתיר נמי בבה"ג והכי אי' התם מאן דאית לי' עיזא וחלב מני' אלבא ועביד מיני' כמכא ושחטה ונמלאת טריפה ההוא כמכא אסור וה"מ

דנודע ודאי דמקמי השחיטה היתה טרפה כגון דהוגלד פי מכה דבידוע שלשה ימים לפני שחיטה נטרפה עכ"ל א"כ אם נמצאת טריפה ע"י סירכא יש להתיר את הגבינות כי יש לסמוך על הוראות הר"ש והתיר רב יהודה גאון אבל בטריפות שבא מן הבטן כל הגבינות אסורות ומדהביא רשב"א ראי' מסה"ת הייני דהא מבואר ממ"ש לבה"ג בהוגלד פי המכה אסור ואסור משמע לי' לרשב"א לעולם אסור למפרע כיון שא"א לתלות שנעשה בשעת שחיטה · אמנם קשה על רשב"א הא מדכ' סה"ת אבל בנמצאת טריפה ע"י סירכא יש להתיר את הגבינות דמשמע סירכא אפשר שנעשה סמוך לשחיטה כמ"ש פר"ח וקשה על רשב"א שכ' גם בנטרפה ע"י סירכא אסורין הגבינות משום שלא אפשר שנעשה סמוך לשחיטה ובהוגלד פי מכה אסור לעולם כרשב"א היפוך דעת הרמ"א לעיל דמתיר עד ג"י בהוגלד פי מכה :

אמנם בסמ"ג כ"כ וכן התירס הגבינות רב יהודא גאון בפי' גי"ה אלא במקום שנודע שקודם שחיטה היתה טרפה כמו ביתרת שלא בדרי דאוני וכי"ב שהוא טריפות הבא מן הבטן אז הגבינה אסורין עכ"ל ולכאו' קשה האיך כ"כ הבה"ג הא בה"ג כ' כגון הוגלד פי מכה טריפה אסור משמע דגם בהוגלד פי המכה לעולם אסור והסמ"ג כ' לבה"ג ביתרת מן הבטן דוקא אסור למפרע משמע אבל בהוגלד פי המכה כיון שלא נעשה מוקמינן לי' אחזקה ומותרין אלא כ' דס"ל לסמ"ג דלשון בה"ג שכ"כ ודוקא דידעינן מקמי דנחלב האי חלבא הואי טריפה כגון הא דקאמרינן אם הגליד פי המכה בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה עכ"ל דבמכה הייני כותח ונעשה זמן רב מקודם לימים רבים ומשמע מדבריו דלא אסור אלא בידיעה ודאית שהי' כבר טריפה למפרע קודם חליבה וכשנחלב ידע בבירור שהי' טריפה וזה לא משכחת אלא ביתרת דאלו לרשב"א דס"ל דבה"ג אוסר למפרע בהוגלד פי מכה אין אסור למפרע אלא מספק מכי נעשית טרפה ומ"ש הבה"ג כגון הא דקאמרינן אם הגליד פי המכה בידוע ששלשה ימים לאו דמיירי הבה"ג כה"ג ולא ביתרת דא"כ הכי הל"ל כגון הוגלד פי המכה אלא דה"ק ביתרת דידע שנחלב בודאי קודם שנעשה טריפה דיתרת נולד מבטן קאמר דמיון ליתרת מעולם אסור כגון הא דקאמרינן בהוגלד פי המכה דאסור שם ג"י דשם ידוע בודאי ג"י ואסור דוקא בידוע כן למפרע לעולם נמי אסור דוקא בידוע והיינו ביתרת ועתה מבה"ג מוכח כרמ"א דהוגלד פי מכה לא אסור אלא ג' ימים ויש נמי לפרש הכי דברי סה"ת דמיירי בסתם טריפות דבהמה שנעשה ע"י סירכא וא"ש מ"ש אחרי שהביא לבה"ג דא"כ סירכא יש להתיר הגבינות מהראיות בה"ג אבל בטריפות שהוא מן הבטן כמו ביתרת אסורים הגבינות לעולם דהיינו דינו דבה"ג דאוסר ביתרת לעולם מיי' בסירכא דהיינו הוגלד פי מכה מותר דזה נמי מוכח מבה"ג דאפי' הוגלד לא אסור למפרע לעולם ותדע שא"כ כ' והיכי שהטריפות מחמת שהוגלד פי מכה מספקא לן כו' הא מה מסופק הא כבר פשיט מבה"ג דמותר וכ' שכן עמא דבר א"ו דה"ק מה שמתחלה הי' מסופק קודם שפשט מר"ש ובה"ג הי' הספק בהוגלד ע"ש ואי סירכא נעשית סמוך לשחיטה לימא רבותי' עפי' דאפי' ע"י סירכא שהוא סמוך לשחיטה הי' מספק מדפשיט אחרי שהביא הבה"ג דאם נמצאת ע"י סירכא מותר א"ו סירכא הוא הוגלד פי מכה ונעשה בג"י והוא פשיט לי' מבה"ג ממש הוגלד פ"מ אסור ג"י דגם סירכא הכי הוא הלכך א"ש שכ' אח"כ דהי' מסופק בהוגלד פי מכה ודו"ק ומני' מוכח דסמ"ג וסה"ת אסרו ביתרת לעולם דבא מן הבטן ולא רק יב"ח כמרש"ל והגה ש"ד :

ונ"ל שכן הוא דעת הטור כמו שפרשתי לה"ג דהטור כ' אבל אם ידוע שקודם שחלבה נטרפה כגון יתרת אבר שנטרפה בו או הוגלד פי המכה שבידוע שקודם ג' ימים קודם השחיטה הי' כל הגבינות אסורות עכ"ל וכ' ב"ח שהוא טעות וצ"ל אם ידוע שקודם שחיטה נטרפה וכ"כ הב"י דהא משמע דהטור שכ' כל הגבינות אסורות משמע שהוא אוסר הגבינות אפי' מה שנעשה קודם שלשה ימים כיון שיצאה מחיים מחזקת הרוב ול"נ דס"ל כבה"ג דוקא בידוע בבירור שנעשה טריפה קודם חליבה לכך כ' כגון יתרת וה"ה בהוגלד פי המכה אסור תוך ג"י אע"ג שכ' סתם אסורות הא פי' בתחלה כוונתו דדוקא בידוע שקודם שנחלבה נטרפה ומצאתי בבכור שור חולין דף י' שפי' כן לדברי הטור ואלא דקשה לפי"ז הא הטור כ' אח"כ בסירכא דברי רשב"א שכל שידוע שלא עכשיו נטרפה א"כ כבר יצאה זו מחיים מחזקת ואיכ' ידוע מכמה ובספק יש לאסור דס"ד לחומרא וא"א הרא"ש כ' להתיר בסירכא משום ס"ס וכו' כ' הת"ש דוקא בסירכא ס"ל לרשב"א דאין שיעור לסירכא יש שנעשית יום א' קודם ויש ב' ימים ויש ה"ו ימים ולא נתנו בו חכמים שיעור אבל הוגלד פי מכה דיש לו שיעור ג' ימים ה"ל זמן ידוע ואמרי' דבאותו רגע של התחלת ג' ימים נעשה הטריפות וראי' לזה דדברי טור לקוחים מתה"ק ושם מוכח להדי' כדברי בבית ג' שער ו' וז"ל וכן כשהוגלד פי המכה ונעשה גבינות מחלבה קודם ג"י כו' ויש מי שמתיר ונותן טעם לדבריו לפי שרוב בהמות כשרות כו' ומ"מ בטריפות סירכא וכי"ב שא"א לומר שעכשיו ממש נטרפה כו' עכ"ל הרי דשבק הוגלד דאיירי בי' ונקיט סירכא אלמא דשני לי' בין הוגלד לסירכא עכ"ל הת"ש ואין זה אלא דברי נביאות הא כ' דלשון הטור הוא לשון בה"ג ושם לא נאמר אלא כלשון הג"מ דאם נמצא עכשיו הוגלד בידוע שכבר הי' נקב זה ג' ימים א"כ לא מוכח אלא קודם ג' ימים לא נעשה הוגלד אבל עדיין י"ל לפעמים הוגלד אחרי ד' או ה' או ו' ימים כמו בסירכא ומ"ש ראי' לדבריו מתה"ק אינו ראי' כלל דתחלה כ' דעת ר' שמשון ובלשון ר' שמשון אי' הוגלד פי מכה ואח"כ כ' דעת ר' יונה ולשון ר' יונה תפיס סירכא כדאי' בר"ן ובתה"ב ולפי דבריו ז"ל לא מוכרח דפליגו ר' יונה עם ר' שמשון דר"ש י"ל דמודה בסירכא ור' יונה מודה בהוגלד ובר"ן ורשב"א כ' דפליגי משמע דהוגלד וסירכא חדא הוא .

ומעתה יש ליישב המשך דברי הטור שכ' בסירכא לדברי רשב"א דאוסר וטעמו משום דיצאה זמן מחזקתו הלכך אסור למפרע וס' דאו' לחומרא והקשה ב"י דלמה כ' טעמו דרשב"א בסירכא הא גם בהגליד שאסר לעיל כבר הוא מטעמי' דרשב"א כיון שיצא מחזקתו זמן מה וכ' ועוד הקשה ביש"ש סי' כ' על הטור דלמה לא כ' הטור טעמי' דרא"ש בסירכא דכשר מטעם רוב . אמנם לדידי הכל א"ש דהיינו דהטור חולק ארשב"א ומתיר בהוגלד קודם ג"י והם דברי בה"ג ע"כ תחלה הביא דברי בה"ג והיכא טעמי' דרא"ש דשרי בהוגלד קודם ג"י מטעם רוב נעשה החזקה עד קודם ג"י והמשך דברי טור בדרך זו וא"צ"ל זו כלו' דהוגלד מותר למפרע מטעם חזקה דאתי' מכח רוב ואי"ל בסירכא דרשב"א אוסר מטעמו כיון שיצא זמן מחזקה ולא ס"ל דמותר מרוב דלדידן שרי בסירכא גם מטעם ס"ס סוף דבר ברוך שכיוונתי לדעת העליונה של ת"ש :

[ב] **ולפי"ז** מ"ש הפר"ח מכאן תשו' על רמ"א סי' א' בשוחט שנטל קבלה דאין אוסרין למפרע בלא ידע אלא מהשתא ל"מ לפוסקים בהוגלד פי מכה דאוסרין למפרע פשיטא דאסור [הנה כתבתי בסי' הקודם ובסי' זה דיחוי לחולקים על רמ"א והבאתי כאן ראיות מסמ"ג וסה"ת דבה"ג בהוגלד פי"מ אין אסור למפרע קודם ג"י] אלא אפי' מאן דמתיר כאן בהוגלד ולא אסרינן למפרע ה"ד דכאן יש גבול דמוקמינן אחזקה עד ג"י אבל בשוחט ליכא שום זמן שיכול לתלות בו השכחה ולא בא השכחה בבת אחת ואין לומר ג' ימים דלמא עד ד' או עד ה' ולמ"ש ז"א דגם כאן אין הג' ימים מועיל שנעשה דוקא עתה בתוך ג' ימים ולא קודם ג' דגם יכול שהי' נטרפה בד' וה' או יותר כמו שהי' בתוך ג"י ואין זמן דג"י שיכול לתלות בו יותר משאר ימים ואפי"ה מוקמינן אחזקה כל זמן שיוכל לתלות אלא בתוך ג"י לא נוכל להכשיר כיון שבידוע בבירור שכבר נטרפה בתוך ג"י ועיי' מ"ש בסי' א' בסי' ז' שלי בדברי יוסף ביישוב דברי רמ"א דלמה נקט בה"ג בידעינן שהי' טריפה קודם חליבה והיי' יתרת כמ"ש הסמ"ג דאיירי בלקותא שא"י מתי נעשית אבל בוודאי נעשית קודם שחיטה וכי אטום או למקה נעשית בג' ימים כמו סירכא דדוקא הוגלד תלי' בג"י ימים ואפ"ה טריפה ואסורין הגבינות מחזקה א"ו גם זה כשר ה"ה בשוחט וכ' עוד הבה"ג לפי דפרשתי דלא אסור הגבינות אלא ביתרת משום דוקא בידוע שהיתה טריפה בשעת חליבה אבל בא"י בודאי מוקמינן לה אחזקה וכ' דילא לבה"ג הכי כמ"ש הרשב"א והר"ן בשם ר' יונה להכשיר הגבינות בנמצאת טריפה בניקב דיוכל לתלות שקודם שחיטה נעשית נמה דאמר ר"ה נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה בה"ג מתיר גם בהוגלד פי מכה רק ביתרת דאז ידוע שקודם שנחלב הי' טריפה או בהוגלד תוך ג"י וא"כ בשוחט נמי מוקמינן לי' אחזקה כל זמן שיש לנו ספק או הוא ידע עד עתה שידוע שאינו יודע אז תו ליכא עוד ספק לא נוכל להכשיר עוד ועיי' קדושין דף כ"ז ד"ה שחט ונמצאת טרפה דמוכח משם דחסר ויתיר וודאי הי' משנולד ולא כמרש"ל והגה ש"ד וכל"ש בס' טריפות מלרף לדעתם ולא ראו' בהך סוגי' .

ובמג"י כלל ע"ב כ' סמוכין לרמ"א מאו"ה דסירכא מותר אפי' תוך ג"י לתוס' שכ' האו"ה שם שאם עשה מכל בהמה גבינה בפ"ע ואח"כ נתערבו הגבינות כתבו תוס' פ"ק דחולין דכל גבינות שנעשה מכולן תוך ג"י אסורות ואין ס"ס על כל א' שמא אינו זו ושמא סמוך לשחיטה דז"א דודאי היתה טריפה ג"י וכו' והבין המג"י מדכ' בשם תוס' פ"ק דחולין דאוסרין הגבינות היינו תוך ג"י א"כ מ"ש תוס' אח"כ להתיר בנמצאת טריפה ע"י סירכא משום ס"ס דשרי אפי' תוך ג' ימים ול"נ דא"א לומר כן דהא תוס' אסרו הגבינות מטעם דהוה חזקה שאינו מבוררת א"כ אסורים לעולם ולא דוקא בתוך ג' ימים ועוד הא כ' האו"ה שם קודם זה בשם ר"ת בלי שום חולק בסירכא היתה טריפה ג"י ואלא א"כ דברי או"ה ל"ב מש"כ לא נמצאו דבריו בתוס' אפי' ברמז ונ"ל מפלפול הוציא או"ה מדברי תוס' דתוך ג"י אסור ולא מהני ס"ס תוך ג"י דהנה הפלתי סי' כ' הקשה דלמה נקיט תוס' חולין לאסור הגבינות בנמצאת טריפה בשנחלב הרבה בהמות ונמצא אחת טריפה הא אפשר לכתוב הכי בבהמה אחת דחלב ונגינה אסור למפרע ותוס' נדה דף ב' ע"ב באמת כ"כ רק בבהמה אחת וכן הקשה בס' לב ארי' בחולין שם וא"כ י"ל דכתבו בהרבה בהמות למ"ש בתחלה שכ' התוס' דגבינות אסור סתם היינו אפי' ביש ספק אפי"ה אסור ובהרבה בהמות משכחת ספק כגון שנחלב כל א' בפ"ע ונתערבו דעל כל א' י"ל שמא אינו זה ולא קשה פשיטא דבס' אחד אסור י"ל דה"א לו יהי' חזקה שאינו מבוררת לאו חזקה היא להתיר ספק דחזקת כשרות כנגד ספק טריפה ליתא כיון דלא נתבררה אבל כנגד ספק אחר דהיינו שמא אינו זה הא סמוך פלגא לחזקה שאינו מבוררת ויהי' כשר קמ"ל מעתה אומר האו"ה מדכפשי' בתוך ג"י ליכא ס"ס דנימא שמא אינו זה ושמא אינו טריפה תוך ג"י דז"א דתוך שלשה היתה ודאי טריפה :

ובפלתי כ' ליישב הרמ"א והביאו הפרמ"ג במ"ז דתלי' בפלוגתא דרש"י ותוס' לרש"י דאין סירכא בלא נקב א"כ הסירכא הוגלד פי מכה ואסור תוך ג"י אבל לתוס' דסירכא משום סופו להתפרק י"ל דנעשה סמוך לשחיטה הנה גם תי' זה ליתא דא"כ לרשב"א דס"ל כתוס' בנטרפה

ע"י

ע"י סירכא כשר למפרע וז"א דהא בתוס"ב כ' בסירכא או הוגלד פי המכה אסור למפרע ע"כ גם סירכא בידע שג' ימים הי' טריפה דלרשב"א אוסר למפרע בהי' זמן ידוע שהיתה ודאי טריפה ובפמ"ג בפתיחה סי' נ"ט בסופו הביא דברי פלתי וכ' עליו שאינו מוכרח ושם בש"ד ס"ק מ"ו כ' בהחלט דלא כפלתי וכ' כמ"ש בפ"מ בט"ז בסי' מ' שמתמה שם לשיטת התוס' דסירכא טריפה משום סופו לנקוב אבל עכ"פ עכשיו אינו נקוב ואמאי טריפה דלא דמי ללקותא שהוא טריפה משום סופו לנקוב משום כל שסופו לנקוב כנקוב עכשיו דמי דלקותא הוה כנוקב דמי ותי' וצ"ל גם לתוס' יש לקותא במקום הסירכא ובל"ש סי' ל"ט ס"ק ל"ז כ' כ"ב דבמקום הסירכא שם נקלט מעטה עור הריאה והוה כנקוב מעכשיו וא"כ גם לתוס' הסירכא הוה כעין נגלד פי המכה העולה מכל הנ"ל דשפיר כ' הש"ך דאין להתיר החלב תוך ג"י בנטרפה ע"י סירכא אפי' בהפ"מ דאין לרמ"א על מה לסמוך ומ"ש בפרמ"ג בפתיחה לסי' ל"ט דריאה א"צ בדיקה רק משום סירכא ולא משום נקבים דנעשה סירכא מיד נ"ל דלא מיד אלא תוך ג"י ולנקבים שנעשו תוך ג"י לא צריך בדיקה דלא שכיחא ואנו העלנו בסי' ס"ו דגם אחרי הנקבים צריך לבדוק דלא נעשה מיד הסירכא :

סימן תקי"ג

(א') טריפות שהם אינם בסוג הוגלד פי המכה כגון צמקה וכי"ב ג"כ לא אסור אלא תוך ג"י וביש ספק בסוג זה מצינן להקל אפי' תוך ג"י משא"כ בסירכא ובשאר הוגלד פי המכה תוך ג"י אסור אפי' בספק וכללא דמלתא דליתא רק ג' סוגים טריפות דייק שיכול להיות סמוך לשחיטה החלב מותר קודם סמוך לשחיטה וסרכא או שאר הוגלד פי מכה או שלא הוגלד אלא שלא נעשה לזמן מועט אסור החלב תוך ג"י חסר ויתיר החלב אסור לעולם (ב) פלוגתא בחסר או יתיר אי כשר או טריפה לא מהני להתיר החלב כמ"ש הפלתי והל"ש :

צ"ע בטריפות שאינו הוגלד פי מכה כסירכא מ"מ השכל מחייב שנעשו זמן מה קודם השחיטה או אפי' שלא נעשה הרוס א"כ הוה כודאי איסור לחלב למפרע קודם זמן שחיטה ומתי נאסר למפרע ב' מ"ש הפלתי בכרתי ס"ק ד' כיש מחלוקות ביתרת גופי' אם היא טריפה או לאו לאחר יב"ח מדאי יב"ח ש"מ דיתרת כשר הוא כי"ב כ' בל"ש בה' טריפות ובחדושי דינים שלו ליו"ד סעי' ח' פרה שנמצאת חסר מרה ונטרפה דהלב מותר קודם יב"ח דיש פוסקים דחסר מרה כשר . הנה בהג"ה ש"ד סי' פ"ד כ' וז"ל וחלב שנעשו תוך ג"י בין ע"י סירכא בין ע"י שאר טריפות שאין באין מן הבטן אבל בטריפות הבאים מן הבטן אסור הכל למפרע עד יב"ח אע"ג דכשחיטתה יב"ח איגלאי מלתא למפרע דלא בא הטריפה מן הבטן וא"כ נתיר ע"ג ג"י כשאר טריפות מ"מ אין רגילות הוא לבוא טריפות כזה בזמן מועט כמ"ש בהג"א בפ"ק דחולין דנוהגים לאסור בטריפות של סירכא עד ג"י משום דסירכא פחות מג' ימים לא נעשית ה"ה טריפות דאין נעשין בזמן מועט ומשום ה"ט נכון להחמיר בכל הטריפות עד ג' ימים משום דאין נעשין כ"כ סמוך ממש לשחיטה ואשכחן שיעור דג' ימים גבי הגליד פי המכה עכ"ל . ונפשט לן נ"ע שלנו דטריפות שלאו בכלל הוגלד פי המכה הוא וכודאי לא נעשית סמוך לשחיטה ממש אפי"ה לא אמרי' קלת זמן אסור למפרע בודאי וא"י עד כמה לאסור ואסרינן למפרע עד יב"ח אלא מדינא מותר עד סמוך לשחיטה ומוקמינן לי' על רובא דרוב בהמות כשרות וכמ"ש בסי' הקודם בדעת בה"ג או משום דחלב עד לאחר השחיטה בחזקת היתר הי' עומד אלא דנכון להחמיר לאסור תוך ג"י משום דאשכחן גבול זה בהוגלד פי מכה . וא"כ בנטרפה ע"י סירכא דודאי נטרפה תוך ג"י למפרע א"כ גם בספק אסור אבל שאר טריפות נעשה בוודאי קודם הזמן כשר בספק תוך ג"י וצ"ע על היש"ש בפ"ק דהביא להגה ש"ד הנ"ל דנכון להחמיר בשאר טריפות תוך ג"י באין נעשית כ"כ סמוך ממש הא היש"ש פ' שם כר"ן וכתוס' כשילא זמן מה קודם שחיטה מחזקתו אסור למפרע ולא מוקמינן אחזקה עד תוך ג"י :

ובלב"ש בחדו' דינים הנ"ל בחסר מרה דמתיר החלב קודם יב"ח הא חסר ויתר חי יב"ח א"כ מה ראי' מזה שחי' יב"ח אלא שכ' שם ס"ק כ' שבתשובה שלו העלה מש"ס ופוסקים דיתר וחסר דטריפה ג"כ אינו חי יב"ח ותשובה זו אינו תחת ידי אמנם לדבריו קשה הא דקיי"ל ברמ"א כאן בטרפה מחמת יתרת אסור החלב מעולם ולא מהני חי יב"ח הא לדבריו אינו חי יב"ח כשאר טריפות וזו שחי' ניחא שאינו טריפה וצ"ל דרק מיעוט חי י"ב חדש וכ' שם דמיעוט המכשירין חסר מרה ומיעוט נולד א"כ ולא מבטן מהני י"ב חדש כנגד מיעוט טרפה חי אומר אני אפי' כדבריו אלו דטריפות מבטן נמי אין חי מ"מ לא מלינו להתיר החלב קודם י"ב חודש כיון דמשמע מסמ"ג ואו"ה וכ"מ בתוס' קדושין דף כ' טריפות חסר ויתר מן הבטן וא"כ אפי' חי י"ב חודש אין אומרים דנעשה אח"כ דהיינו תוך י"ב חודש אלא מן הבטן וכיון דודאי בא מן הבטן לא מהני י"ב חודש וע"כ ס"ל למרש"ל והגהש"ד דבא יתרת שלא מן הבטן הייני כמו שכתב כשחיות יב"ח איגלאי מלתא למפרע דלא בא הטריפות מן הבטן אלמא דס"ל דאי"א לחיות שטרפה יב"ח א"כ זו שחיתה י"ב ע"כ לאו מבטן נעשה אבל אכן ס"ל דיתר יכול נמי לחיות י"ב חודש אפי' א"ת דזו רק ממיעוטא שחיים מ"מ מהכ"ת לומר בחסר ויתר לא בא מן הבטן מדאי יב"ח חודש וה"ה מיעוטא דנולדה אלא בליכא חסר ויתיר שלא מן הבטן וזו שחיתה יב"ח אין לו הכרח שהיא מאותן מיעוט טרפות שחי יב"ח הא אפשר לה לחיות י"ב חדש ועיי' לעיל סי' ע"ט מש"ס דיב"ח אינו מכריע למאן דמכשיר :

סימן תקי"ד

א' דרוסה משעה שנודע שהיא דרוסה החלב אסור (ב) מ"ש בט"ז דאם פרות כשרות משובחות אי"צ ס' בהמות לענ"ד צ"ע (ג) מ"ש הפרמ"ג גבינות שלימות הוה דבר שבמניין ולא בטל אפי' אינה ראוי להתכבד לענ"ד ליתא כן לדידן דקיי"ל את שדרכו למנות תמיד (ד) בנטרפה מחמת סירכא וחלב תוך ג"י נתערב בחלב היתר ולא נודע עד אחר שנתערב הפמ"ג מתיר ברוב וכתבתי לש"ך סי' ק"י בעינן דוקא הפסד מרובה וגם צורך סעודת מצוה וצ"ע אפמ"ג שהשמיט זה :

בפרמ"ג בט"ז סק"ג כ' בחזקה מבוררת כמו דרוסה שודאי לא נולדה דרוסה אפי' ינאה זמן מה מהחזקה כמה ימים אפי"ה חזקה דמעיקרא עדיפה ביון שהיתה מבוררת עכ"ל אין לטעות בלשונו דנשמע דידע שהיא דרוסה כמה ימים ואפי"ה חזקה דמעיקרא עדיף מותר החלב אפי' באותן ימים שינאה מחזקתה וידוע שנדרסה הא פשיטא דאסור החלב אלא ר"ל למחבר לא אסור החלב למפרע ולדידן כ"מ דחזקה דאתי' מכח רובא דהוה חזקה מבוררת דלכך בהוגלד פי מכה לא אסור עד יב"ח וא"כ מהני החזקה אפי' בטריפות שלא נעשה סמוך לשחיטה ממש אפי"ה שרי קודם שחיטה אלא דנכון להחמיר גם בשאר טריפות תוך ג"י וכמ"ש בסי' הקודם בשם הגש"ד : מ"ש בט"ע דאם יש ס' בהמות אמרינן מסתמא דאיכא ס' ומותר וכ' הס"ג סק"ח מאחר דשיעור ס' דרבנן אזלינן לקולא וכ' הפרמ"ג משמע אף דיש לברר אפי"ה ספיקא לקולא וצ"ע וצ"ל דאי"א לברר דאפי' עכשיו לא יהי' ס' בכשירות אין הפרות נותנים תמיד שיעור אחד ויש לומר בשעת עשיות גבינות הי' הטריפה נותנת פחות ממה שנותנת עתה . ולפי"ז מ"ש בט"ז סק"ד כל שרואין שהכשירות משובחת תלינן להקל צ"ע דיש פרות שמינות נותנים מעט חלב מכחושת כידוע והדבר זה שהחלב הוא שומן וע"י שנותנת מעט חלב השומן נשאר בגופה ונעשה משובחת והכחושת נותנת שומן שלה בנתינת רב חלב ע"כ היא כחושה אבל ודאי יש שמינה בגופה ונותנת ג"כ חלב הרבה וכחושות בגופה ונותנת מעט חלב ע"כ נראה שאין להקל אלא כמ"ש הרמ"א דוקא אם יש ס' בהמות שלא לשער כל א' לפי אומדן דילי' :

ומ"ש שם הפרמ"ג ודע דגבינה שלימה הוה דבר שבמנין אפי' הוא במקום ההוא אינו ראוי' לתכבד אע"ג דאין מוכרין גבינות אלא במשקל ולא במנין מ"מ הוה דבר שבמנין דומי' דליטרא דקציעות ריש ביצה אע"ג דנמכר במשקל דהיינו בליטרא מ"מ כיון שהפומין של העגולין יש להם מנין לא בטל . אמנם נ"ע בביצה שם דף ג' פליג ר' יוחנן ור"ל רי"ו אי"ל את שדרכו למנות תמיד לא בטל ור"ל ס"ל כל שדרכו למנות ופריך לר"ל אמאי תני התם בילה לא בטל ומשני דאתיא כתנא דליטרא קציעות דהיינו ר' יהושע דאפי' יש ג' מאות פומין לא בטל ופרש"י הואיל ופומי כלי דבר שי"ב מנין הוא ולא בטל ע"כ ויש להבין דלמה לא מקרי הפומין את שדרכו למנות וא"כ מאן תנא דאי"ל לר' יוחנן בילה לא בטל משום שכל שדרכו למנות כמי לא בטל ונראה דה"ע משום כשבאין למוכרן מפרידן במגריפה ומוכרן במשקל כפרש"י שם להכי כיון שנמכר שלא במנין אלא במשקל לא מקרי את שדרכו רק כל שדרכו וכ"מ בתה"ד סי' ק"ג במוכרין במשקל הוא דבר שבמנין שכ' נרות חנוכה שנתערב בשאר נרות אינם בטלים משום דהוה דבר שבמנין וכ' וכ"ת דלא מקרי דבר שבמנין אלא מה שמוכר במנין ולא במשקל וכאומד מ"מ הואיל ונתערבו ואחר שהודלקו הוה דבר שבמנין כו' עי' בד"מ לקמן סי' ק"י אות כ' שכ' שמתה"ד זה דס"ל כר' יוחנן מדכ' אעפ"י לפעמים מוכרין בתה"ד לא כ' כן אעפ"י שלפעמים מוכרין. וי"ל דד"מ ס"ל דאי ס"ל כר"ל מה בכך שמוכרין במשקל זה לא מקרי תמיד כיון דעכשיו יש לו מנין והוה כמו לפעמים מוכרין ופשיטא דלא בטל ומה צריך התה"ד לראיות א"ו דס"ל כר' יוחנן עכ"פ מוכח אפי' שדבר שיש לו מנין לבני אדם כל שמוכרים במשקל לאו דבר שבמנין חשיב ואפי"ת דמקרי כל שדרכו למנות כליטרא קציעות אע"ג כשנמכר נמכר במשקל הא אנן קיי"ל לקמן סי' ק"ו כר' יוחנן דדוקא את שדרכו לא בטל ובאו"ה כלל מ"ט כ' דגבינה ראוי להתכבד ומדבר שבמנין לא כ' שם רק בכלל כ"ה דין ה' כ' דאם היא שלם דהוי דרכו למנות אמנם על או"ה לא קשה דאיהו פסק שם כר"ל כל שדרכו למנות לפעמים כמי לא בטל אבל לדידן דקיי"ל את שדרכו למנות תמיד קשה על הפרמ"ג ורמ"א באמת לא כ' כאן רק לאו"ה כלל מ"ט דגבינה הוה ראוי' להתכבד :

ועיי' פרמ"ג במ"ז ס"ק ה' אם נחלב תוך ג"י ר"ל בנמצאת טריפה ע"י סירכא ונתערב ברוב דבמכ"מ בטל ברוב מה"ת ומדרבנן בעינן ס' ולא נודע הספק עד אח"כ וה"ל ס' דרבנן כמו בס' א' בגופו וס' א' בתערובת דלא הוה ס"ס אבל בלא נודע עד שנעשה ס"ס הוה שפיר ס"ס דמהרי"ל דמחדש דס' דרבנן ע"י גלגול לא מקלינן תלי' בס' א' בגופו וס' א' בתערובת ומנבי"ת חי"ד סי' כ' דלא ס"ל כפרמ"ג מ"מ י"ל דלא עלה על דעת נב"י

סברת

סברת הפרמ"ג וטעמו וזה דלא כשו"ת מהר"מ שיק סי' נ"ה ע"ש הנה הספק בסירכא תוך ג"י הוה ס"ל לפמ"ג כאן דשמא כמ"ד דסירכא נעשית סמוך לשחיטה הנה כבר כתבתי בתשו' סי' קי"א דליכא מאן דס"ל הכי ואלא יש לקיים דברי פרמ"ג בספק משום דכל סירכא הוה ספק טריפה ונתערב החלב תוך ג' ימים אמנם בכללי ס"ס בקצרה כ' הש"ך בלא נודע הספק איסור עד אחר שנתערב לא שרי אלא בהפ"מ ויש צורך סעו' מצוה ג"כ ויאכלנו שניים וכו' בש"ד סי' ק"י ס"ק ס"ב ביצה ביצה לאכלו אחת אחת תו לא שייך הפ"מ אבל ודאי אי בשלו כ"א דהוי הפ"מ יש להתיר מטעם ספק דרבנן ע"ש וקשה דהא הש"ך כ' הפ"מ וצורך סעו' מצוה והפמ"ג השמיט כעו' מצוה וכאן השמיט גם הפ"מ וי"ל דהנה במנ"י ס"ק כ"ה נייש' למ"כ סי' ל"ז דהעלה דס' א' בגופו א' בתערובת דלא הוה ס"ס ה"ד בנודע ס' הא' קודם שנתערב (א"כ ה"ה בס' דרבנן ע"י גלגול דחדא תלי' באידך) ועיקר ראיות מנ"י מהגה"ה ש"ד סי' פ"ד שכ"כ לחלק דדוקא בנודע ס' הא' קודם שנתערב לא הוה ס"ס ופרמ"ג בש"ך סק"י אע"ג שדוחה למנ"י וכ' אע"ג דהגה"ה ש"ד כ"כ נ"מ חלוקים עליו ולכך י"ל דמשו"ה מקיל הפר"מ יותר ומתיר בס' דרבנן ע"י גלגול בלא נודע בהפ"מ לבד בלא צירוף סעודת מצוה . ועי' בחיבורי לא"ח סי' תס"ז סק"ע ד"ה ובשעה"מ בדבר חשוב שהתבטל אמרינן ס' דרבנן ע"י גלגול אפי' נודע נמא"כ בשאר ס' דרבנן א"ש להקל ובלא נודע ע"ש ד"ה למה :

סימן תקט"ו

א') ישוב פרמ"ג שכ' בחזקה מבוררת ואפי' יצאה זמן מחזקתה מ"מ הוה למפרע חזקה אפי' אי"א ליתן גבול מקו' כס"ו וביאור ראיות הר"ש דאזלינן בתר חזקה דאתיא מכח רובא אע"ג דחזקה אינה מבוררת ועדיף משאר חזקה לשיטתי' בכתו' דף ע"ה מוכח הכי וא"ש פסק רמ"א בהוגלד פי המכה לא אסור למפרע משום חזקה מחמת רובא ויישבתי דחוי של הר"ן ורשב"א על הר"מ ז"ל על נכון (ב) ישוב על עוד קו' הכס"ו על פמ"ג הנ"ל ותי' על קושיותו מה ראי' הביא מכתם ותי' אקו' פלתי מתוס' נדה ד"ב ע"ב וביאור דבריהם (ג) מה שדוחה כס"ו לפלתי שכ' דאין סירכא פחות מג"י תלי' בפלוגתא דרש"י ותוס' אי אין סירכא בלא נקב ליתא והרבה דינים העלה להקל בנטרפה בסירכא אפי' תוך ג"י וליתא דנקטינן אין סירכא פחות מג"י (ד) וחלב תוך ג"י או חלב אותו היום ונתערבה ונודע לאחר שנתערבה אין חילוק אע"ג דהבשר אסור החלב מותר ולא מקרי מזלזל בדרבנן ובנטרפה בסירכא ודאי ג"כ דינא דכל סירכא לא ס' טריפה ואי שרי אפי' בלא הפסד מרובה צ"ע כמ"ש בסי' הקדו' אמנם בסירכא ביש בו פלוגתא מותר אפי' בלא הפסד מרובה :

(מה"ת) **בש"ע** סעי' ב' גבינה שנעשה מחלב בהמה ונמצאת טריפה . אחרי שילא שו"ת מאור הגולה שו"ת כתב סופר וראיתי בו בענין זה כמה חדושי דינים אשרי הם אינם לפי אשר העלתי בסימנים הקודמים ואחוה דעתי מה שהשגתי על דבריו זלה"ה :

(א') **הנה** הפרמ"ג בט"ז ס"ק ג' כ' דע"כ לא פליגו האוסרין רשב"א ור"ן והטור והמחבר מכללן בהוגלד עד י"ב חודש אלא בחזקה מחמת רובא א"כ בחזקה מבוררת אזלינן בתרי' ושכן משמע בלבוש ואולך הפר"ח דס"ל דחזקה ברורה נמי כל שילאה כמה ימים ואי"א ליתן גבול אין סומכין עלי' וגם אני כתבתי כן מדעתי בסי' קי"ב מסמ"ג ובס"ג ובסי' קי"ג מהמרא"י בהגה ש"ד אלא הפרמ"ג שכ"כ דגם האוסרין לא פליגי בחזקה מבוררת הקשה עליו בכס"ו הא אי' בר"ן ממומין וכמומין כ' הפנ"י בכתובות דף ע"ה דאיכא רוב וחזקת הגוף ואפי"ה אי לאו דהוי מרשות לרשות ה"א דהי' למפרע משום דילאה זמן מה מן החזקה ול"כ דקו' זו לא קשה כלל דהנה הכס"ו כיון לפנ"י אתוס' כתובות דף ע"ה ד"ה אבל דרבא אמר אבל היכי דליכא חזקה דממונא אזל ר' יהושיע בתר חזקת הגוף וכו' תוס' פי' אע"ג דאיכא חזקת פנויה כנגד חזקת הגוף והקשה הר"י אמאי אזיל בתר חזקת הגוף דהא איכא תרתי לריעותא חזקת פנויה והרי מום לפניך ותי' הרשב"א דחזקת פנוי' לא חשיבה כלל חזקה לגבי חזקת הגוף ותמה הפנ"י אמאי לא חשיב חזקת פנוי' מ"ש ממקוה וכו' . ותי' בתי' הב' דרשב"א דהתם הוה ר' שמעון שהביא הר"ן גבי גבינות ונמלא טריפה דלמסקנא דאזלינן בתר רובא מתיר הגבינות משום דס"ל חזקה דאתי' מכח רובא דעדיף משאר חזקות וה"כ דכותי' דדלמא נולדה כמום אלא דרוב נשים אין להם מום והוי חזקה דאתי' מכח רובא דעדיף משאר חזקות וכ"כ מלשון רשב"א דחולין פ"ק שהביא סברת רבינו שמשון ומביא ראי' ממומין עכ"ד פנ"י וא"כ הדרבה ר' שמשון דס"ל חזקה דאתי' מכח רובא עדיף משאר חזקה א"כ איהו מתיר בהוגלד פי מכה דאע"ג דילא שעה א' דהיינו ג"י אפי"ה מוקמינן אחזקה דמעיקרא ולדידי' לא לריך הפרמ"ג לראי' דאזלינן בתר חזקה דמעיקרא והביא ר"ש שפיר ראי' ממומין דהוה גם שם חזקה דאתי' מכח רובא ועדיף משאר חזקה וה"ט דרובא וחזקה רובא עדיף וכמ"ש הרא"ש ור"ן ורשב"א דהם לשיטתיהו דלא עדיף משאר חזקה א"כ הקל"ד למה התם אזלינן בתר חזקת הגוף לר' יהושיע דקשה קו' התוס' דה"ל חזקת הגוף חדא כנגד תרתי ותירלו דר' יהושיע מודה הייני בנכנסה לרשות הבעל והוה ג"כ כאן נמלאו כאן הי' והוה ג"כ תרתי במקום חדא :

ולפי"ד יש ליישב דלמה לא אסיק ר' שמשון מדיחוי דרשב"א שהוא מפורש בדברי רבא דהתם במומין משום דאיכא כאן נמלא כאן הי' ולפי"ז א"ש דהפנ"י מתמה אהך נימרא דרבא התם דקאמר לא תימא דר' יהושיע לא אזיל בתר חזקה דגופי' כלל מלבד דלא שייך הא מלתא כאן כלל אלא בפ"ק דעיקר פלוגתא דר"ג ור"י הל"ל הכי ויותר קשה הלשון בתחלה אמר רבא כמימרא בפ"ע ולבתר הכי רבא אמר לשנוי' מתני' ועוד וכו' ותי' שם ברא"ה ודוחהו ותי' הפ"י ז"ל דנימרא זו רבה גרסינן וקאי אאוקימתי' דר"א דמוקי המשנה כולי' גם כר' יהושיע ושפיר קאמר ומפרש אליבא דר' יהושיע ולפי"ז לא קשה מה שדחה הר"ן ורשב"א לראיות הר"ש מטעם כאן נמלא כאן הי' דהא ר"א דס"ל תברא ומוקי מתני' נמי כר' יהושיע לא ס"ל כאן נמלא כאן הי' א"כ שפיר הוכיח דחזקה דאתי' מכח רובא עדיף משאר חזקה ורא"ה דהוא בבית ג' שער ו' דלא ס"ל כר' שמעון אלא כיון דלא מהני חזקה שאינו מבוררת גם חזקה מכח רוב לא ס"ל א"ל כתי' הפ"י דא"כ יהי' ראי' לר"ש יפה הלכך דחק לתרץ בתי' אחר :

ב' **עוד** הקשה הכס"ו אפרמ"ג דהא הר"ן ורשב"א כ' ראי' לדבריהם מכתם שמטמאין למפרע משעת כיבוס ולא משעת שנתיבש שיכול להתיבש והתם הי' חזקה טובה דהא הי' החלוק בחזקת בדוק וחוששין למפרע משום שילא זמן מן חזקה דמעיקרא שנתיבש . וי"ל דהנה בסי' תק"י הקשיתי מה ראי' מייתי מכתם דמטמאין לנפרע הא התם רק לקדשים החמירו ונשארתי שם בקשיא וכעת נ"ל שיש ליישב וגם מה שהקשה הפלתי בסי' זה אתוס' נדה דף ב' ע"ב ד"ה דאיכא ריעותא דמגופי' קחזי' לכך מטמא ב"ה למפרע אבל אי לאו האי טעמא הוה . מוקמינן אחזקה אע"ג דהשתא ודאי טמאה כו' ומ"מ אין להתיר הגבינות מבהמה שנמלאת טריפה מטעם אוקי אחזקה כיון מעולם לא היתה לה שעה מבוררת והבין הפליתי דתוס' תחלה דייק מב"ה להתיר הגבינות מטעם דליכא כאן ריעותא והקשה טפי ה"ל לתוס' לפרש דהא מודה ב"ה לחולין די' שעתה וכו' ול"כ כל כוונת התוס' מעיקרא להכשיר הגבינות דס"ל לתוס' בין לטעמא דב"ה דמחמיר בטהרות למפרע ולא אוקים אחזקה משום דמגופי' קא חזי' ובין לאידך אוקימת' דכותלי בה"ר מוקמי דס משמע דע"כ הוה החזקה לעולם חזקה שאינו מבוררת למפרע וא"כ טעמא דב"ה דמחמיר בקדשים הוא מהאי טעמא דהוה חזקה שאינו מבוררת א"כ שפיר ס"ל לתוס' א"כ מהאי טעמא גבינות בחולין שרי אע"ג דהוה חזקה שאינו מבוררת ע"כ כ' תוס' דחזקת כשרות דבהמה שאינו מבוררת כלל בשעתה י"ל אפי' בחולין נמי אסור וכך הי' ראיות רשב"א מכתם אם מטמאין חזקה שאינו מבוררת בקדשים למפרע משום דאינו מבוררת נחמת דחזי' מגו פי' או משום דכותלי בה"ר מעמידין דם א"כ בחולין עכ"פ יש לאסור למפרע היכי שהוא לגמרי אינו מבוררת בשעתה כגון בבהמה אע"ג דאיכא רוב דהא התם נמי איכא רוב נשים טהורות וכ"כ בפלתי דגם שם איכא רוב . מעתה א"ש גם הפרמ"ג וקו' כס"ו לא התם הי' החלוק בחזקת בדוק חזקה גמורה ז"א לענין קדשים לאו חזקה גמורה הוא זה אלא חזקה שאינו מבוררת מטעמים הנ"ל דמטמא ב"ה למפרע משום דמגופי' קא חזי' או משום דכותלי בה"ר מעמידין והא דמביא רשב"א ראי' לחולין קו' זו בלא"ה קשה ארשב"א אלא למ"ש א"ש דמביא בחזקה שאינו מבוררת לגמרי י"ל גם בחולין למפרע :

(ג) **והנה** הרבה דינים מחדש הכס"ו להקל תוך ג"י פעמים בהפ"מ כרמ"א ולפעמים אפי' שלא בהפ"מ ויסוד לדבריו אלא מפני שנמשך אחרי מנ"י ופלתי ופרמ"ג שכתבו דיש פוסקים כרמ"א בסירכא מותר תוך ג"י ולא עוד שפלתי דר"ל דתלי' בפלוגתא דרש"י דס"ל אין סירכא בלא נקב דמי' להוגלד פי מכה משא"כ לתוס' דסירכא משום סופו להתפרק ל"ד להוגלד פי מכה וכו' וכ"ל דרחוקים זה מזה הגלד בא ע"י שמתחלת המכה לבתרפאות וקמו חכמים במלתא דאין הגלד בא תוך ג"י אבל נקב הריאה ע"י שהמים עוברים תוך הנקב נעשה סירכא מכ"ל דקמו חכמים דלא נתהווה רק אחר ג"י והפרמ"ג בפתיחה לסי' ל"ט כ' שדברי פלתי אין מוכרחין ובל"ס נתכוין למ"ש עכ"ל ובמא"כ אור תורתו כאן לא דק כלל דהא הפלתי לא כ' כברא זו מדנפשי' אלא הרקא בשם ר"ת והג"א ודרי קמאי כמ"ש בש"ך וארוך מש"ך דסירכא כהוגלד ואסור תוך ג"י עד שמתמה בארוך ובש"ך שאין לרמ"א על מי לסמוך מאן דס"ל בנטרפה ע"י סירכא מותר תוך ג"י וסברתם כיון שיש כאן הוגלד או סירכא לפנינו הוא בידוע שכבר הי' לכה"פ ניקב ג' ימים ובתוך ג"י נעשה גלד או סירכא וא"כ דודאי הי' נקב והוא שיטת הפוסקים וכ"פ הש"ך ופר"ח ות"ש בכנ"ש חולין דף י"א וכך הוא לשיטת רש"י שהי' נקב דאין סירכא בלא נקב ולאו דברי פלתי אלא הפלתי מחדש לתוס' דס"ל סירכא משום סופו להתפרק ולא הי' נקב לא תלי' בהוגלד שגם הי' נקב ושיערו ג' ימים ופרמ"ג בפתיחה לאו כוונתו דלא כפלתי משום דלשיטת רש"י י"ל דלא נקב כבר ג"י אלא להיפוך מ"ש לפלתי דלתוס' בא הטריפות תוך ג"י זה אינו מוכרח ואני כבר כתבתי בסי' הקודמין דליתא לפלתי ולמנ"י ופרמ"ג שכתבו שיש פוסקים דס"ל בע"י סירכא אינו טריפה תוך ג"י וא"כ אין להקל תוך ג"י אפי' בהפ"מ וכבר ביארתי בסי' הנ"ל די באר דהכי נקטינן וכעת תמה מאוד על המנ"י כלל ע"ב סקי"ט שכ' סמך לרמ"א מאו"ה מן לפי שכ' האו"ה לתוס' פ"ק דחולין להכשיר בסירכא החלב תוך ג' זולת שדחיתי דבריו אלו בב' ידים בסי' הנ"ל יותר קשה על המנ"י דהא כאו"ה גופי' לא פסק הכי . והביאו שם

שם כת"ח דין ה' שעומד בו המנ"י דאין סירכא פחות מג' ולא כרמ"א דסירכא כהוגלד פי המכה וכ"כ בד"מ ולא הביא שום פוסק דמחלק שהי' תוך ג' וגם הפר"ח שמלא למשמרת הבית לסה"ת דס"ל דסירכא אינו מעיד שהי' נקוב תוך ג' מ"מ פסק העיקר כש"ך שכן דעת כל הפוסקים ועיי' בסי' הנ"ל שכתבתי דרשב"א וסה"ת נמי לא ס"ל כרמ"א ובעליל כ' דשגגה יצא מלפני השליט הרמ"א ז"ל דהוה סובר דהמתירין משום ס"ס מתירין אפי' תוך ג"י וז"א כמ"ש הש"ך סק"ט וכת"ח ג"כ הבין כך וכו' אבל הרשב"א אוסר דודאי אין סירכא נעשית פחות מג' ימים א"כ אין כאן אלא ספק אחד הבין ג"כ דפליגי תוך ג"י וזה ג"כ ליתא במ"ש בשם רשב"א דהא הרשב"א אוסר אפי' קודם ג"י בסירכא והוגלד וקודם ג"י הוה שפיר ספק ספיקא וצ"ל תי' אחר לרשב"א מ"מ מוכח דלא כרמ"א שהבין דרשב"א מיירי תוך ג"י וכן החולקים :

(ד) **ומ"ש** ד"ה אמנם שכ' הפרמ"ג היכי שנתערב חלב טריפה מחמת סירכא חד בתרי ואח"כ נודע הספק מותר דס' דרבנן להקל כשנודע אחרי שנתערב וכ' הכס"ו דאפי' בוודאי טריפה מחמת סירכא יש להתיר בכה"ג לסמוך בדרבנן בהפ"מ ולסמוך על הסוברים דיש סירכא תוך ג"י הנה נטעמי' אין להתיר כמ"ש דתוך ג"י ליכא מאן דמתיר החלב אלא דיי"ל כמ"ש הוא ז"ל ד"ה עד דבכל סירכות איכא ספק טריפה דפרמ"ג בפתי' לסי' ל"ט מונה והולך איזה ודאי טריפה ואיזה ספק טריפה ובד"ה ולכן כ' בדעת המחבר ותוס' ורא"ש וטור דכל סירכות הוה ס' אם בא מחמת נקב ומ"ש תוס' ורא"ש שאם היינו בקיאין לבדוק ר"ל אם היי' בקיאים אם יש נקב תחתיו או אם בא ע"י נקב עי"ש וכן כי"ב כתבתי בסי' תקי"ב ולעיל סי' רפ"ט באריכות דמפ"מ גופי' בפתיחה ושאר פוסקים דכל שלכ"ם הוה ודאי טריפה ואני העליתי ממרדכי ואו"ה בכל סירכות הוה ספק משום שאין אנו בקיאין בנפיחה וכ"כ גם בכ"ב הבאתיו בסי' רכ"ח והובא בט"ז סי' ל"ט ס"ק ו' :

(ה) **ואומר** בנידון דנשאל הכס"ו שהי' השאלה שהי' נסרך האונה לאומה למעלה מחצי' ונתערב החלב דמתיר הפ"מ כאן בט"ז בלא נודע עד שנתערב מותר והקשיתי בסי' הקודם הא לא צריכן כה"ג בס' א' בגופו בנודע אלא בהפ"מ וס' ע"י דרבנן ע"י גלגול תלי' בס' א' בגופו וכ"כ בפר"מ בס' דרבנן ע"י גלגול מלא נודע עד שנתערב דלא שרי אלא בהפ"מ בדין למעלה מחצי' הוה ס' פלוגתא כמ"ש בד"מ בסי' ל"ט מלינן להקל אפי' בלא הפ"מ כמ"ש הש"ד סוס"י ק"י במחודשים אות ג' עי"ש היכי דשרי בהפ"מ ביש עוד ספק מותר אפי' בלא הפ"מ וכאן י"ל עוד סניף להתיר ממה שישבתי בחיבורי לאו"ח סי' תס"ז סקי"ב אמ"ש בש"ע שם תבשיל שנמצאו שם חיטים בלא נתבקעו התבשיל מותר והוא מהרי"ף והרא"ש שכ' למיכל הני חיטים בעיניהו אסור כיון שהוא ס' דאו' אבל התערובת שרי משום דהוי ס' דרבנן והקשה הא אן קיי"ל כל דבר שעיקרו אסור מה"ת והדרבנן בא ע"י הנלגול קיי"ל ס' דרבנן להחמיר וכן הקשה בישועת יעקב שם וישבתי שם לח"י שם סק"י דס' דפלוגתא עדיף משאר ספק י"ל בס' פלוגתא ע"י גלגול מותר ולדינא ל"ע לסמוך על זה כי לא נמצא לי חבר ע"ע ובכס"ו מסתפק בשיש לפנינו הבשר וצריכן לדון על הבשר ג"כ דהוי ס"ד אם נתיר החלב שנתערב ונודע אחר התערובת משום שהוא דרבנן אם לא הוה כתרתי דסתרי או כמזלזל באיסור דרבנן ולא עלתה בידו ול"נ דנפשט דהריף ורא"ש הנ"ל דהחיטים בעיניהו אנו אוסרין והתבשיל מתירין :

וגם מה שרוצה לחלק בין תוך ג"י שנתערבה קודם שנודע התערובת דיש להתירה אפי' שלא בהפ"מ אבל אותה שנחלבה ביום השחיטה אפי' נתערבה ואח"כ נודע אין בידינו להתיר דטריפה וודאי ואין סירכ' פחות מיום א' שלפניו ליתא כן לדעת כל הפוסקים אלא כל שנמצא סירכא נקרא הוגלד פי מכה וכל הוגלד פי מכה בידוע שכבר הי' נקוב ג' ימים וכל החלב דין ג' להם ולא שרי בנודע לאחר שנתערב אלא בהפ"מ ואפשר אפי' בלא הפ"מ כמ"ש סוהס"י דלפני זה וכל הסירכות דין א' להם דכל הסירכות חשיבין ספק כמ"ש :

ומ"ש הכס"ו ולענין כלים שנתבשל בה החלב אחר שיהוי מעל"ע כ' עיי' ט"ז סי' קל"ז וחו"ד סי' כ"א ונעלם מעיני כבודם תשו' מהרלנ"ח סי' קנ"א ובמנ"י כלל פ"ה אות ס"ד דיש להתיר כ"א בשיהוי מעל"ע ובנידון שלנו דיש בלא"ה לדדים להתיר אפי' בכלים שנתבשלה החלב שנחלבה ביום השחיטה לא הפסיד וכ"ש שנחלב תוך ג"י עכ"ל ולענ"ד לנ"מ מפוסקים ראשונים כולם כמבואר בארוך מש"ך ובש"ך וכ"פ בש"ך ובפר"ח ואין על מי לסמוך להתיר החלב בתוך ג"י א"כ גם הכלים אסורים ובשיהוי מעל"ע ג"כ הא כ' בפרמ"ג בסי' ל"ג הלכה מרווחות בישראל דאפי' באיסור דרבנן לא מהני נותל"פ וכ"כ כתבתי בישוב הנב"י לעיל סי' מ"א עי"ש האר‌כתי :

סימן תקט"ז

א) פי' דברי ש"ך סק"א שכל אחרונים מתמיהים עליו (ב) הראב"ד בפ"ה דמשיג אר"מ דס"ל שליא לאו פירשא א"ש הראב"ד לשיטתי' בפ"ד ולר"מ לשיטתי' ל"ק (ג) תי' אקו' פלתי אר"מ דס"ל שאר שליות בהמות טמאות אסור ומה שתי' הפלתי קשה להלמו (ד) סתירה לתי' הפלתי אש"ך דס"ל שאר טמאים ג"כ שליא מותר וישוב לדברי פלתי (ה) סברא לישב קו' פלתי ופרמ"ג והוא דבר שנברא מגוף הבהמה אעפ"י שהוא מיאוס ואינו ראוי לגר אסור ודומה לשרצים דמיאוס ואסרה התורה אא"כ הוא פירשא ואינו אוכל כלל בשליא של חמור או שאר שליות או מ"ר מאן דמתיר (ו) סתירה לתי' הח"ד הקושיות שהקשה ומה שמחדש ג"כ כנגד כל הפוסקים דשליא של חמור שכתבו דהוה פירשא ועפרא בעלמא (ז) הר"מ נ' שהי' לו פי' אחר בסוגיא דחולין דף ע"ז ומזה יצא לרמב"ם לחלק בין שליא של חמור דמותר לשאר בהמות טמאות אבל לפי נוסחא שלנו ופי' רש"י כ' ראב"ד דמהכ"ת לחלוק בין שליות חמור לשליות שאר בהמות וכמ"ש הש"ך ותי' קו' הפר"ח על הראב"ד והש"ך דאם שליא פירשא בעלמא ל"ל קרא דשליא מותר בשחיטת האם :

בש"ע סעי' ד' שליא שהחמור נולד בו נותר דפירשא בעלמא הוא וכ' הש"ך סק"א וכ"ש של שאר בהמות טמאות עיי' בס"ק ב' והקשה במנ"י ופר"ח וכן בפרמ"ג דמה ראי' מסק"ב התם מ"ר דעכירי יש לאסור דחמור יותר משאר מ"ר דמיא עול ומי' נפיק ואדרבה דבהמקשה משמע דדוקא של חמור דמאוס שרי וכ"כ בר"מ פ"ה מא"ס ה"ג וכו' :

(א) **ואומר** על ראשון ראשון בכוונות הש"ך דקשי' לי' לש"ך למה נקיט של חמור דוקא ואי"ל דוקא חמור דהא מביא בבכורות משליא של אדם לחמור וכמ"ש הפלתי אלא נ"ל כ"ש שאר בהמות דפשיטא דהוה פירשא ושרי ומ"ש הש"ך עיין בסק"ב אין כוונתו להביא ראי' לכ"ש שאר בהמות אלא כוונתו דלא קשי' לן קו' הרמב"ן בבכורות פ"ק והובא בה"ה בפ"ד מה' מא"ס ה"כ בסעיף א' דמ"ר אסורין כרב ששת ולא אמרי' דשרי משום דפירשא הוא ותי' דכאן בשליא לאו אוכלא הוא כלל ועפרא בעלמא הוא ע"כ וכ' ה"ה שם מכאן דשליא של חמור מותר משמע לר"מ דלא פסק כרב ששת אלא מ"ר נמי שרי ע"כ ונראה ה"ה בל"ק דרב ששת מ"ר נשאר בהמות נותר אלא דחמור אסור משום דעכירי ודמי לחלב א"כ נמי לא קשה משליא אמ"ר כלל ולזה כ' הש"ך עיי' סק"ב דשם יראה דהש"ך מכריע כל"ק דרב ששת ·

(ג) **וי"ש** לומר בזה הרמב"ם פ"ה מהמא"ס ה"ג דאסור שלי' ביצאה מקצתה קודם שחיטה כאבר היוצא והקשה עליו הראב"ד דשליא אינו אוכל דפירשא בעלמא הוא וי"ל הראב"ד לשיטתי' יפה הקשה דבפ"ד ה"כ הר"מ מתיר מ"ר של בהמה טמאה והשיג עליו הראב"ד מרב ששת דפשיט לאסורי וכיון דפסק כרב ששת וקשה קו' הרמב"ן אמאי שליות חמור מותר וצ"ל כמ"ש בהשגות בפ"ק דשליא פירשא ולא אוכל כלל אבל הרמב"ם דס"ל מ"ר מותר וגם שליות חמור מותר א"כ אין מוכח שם דשליא הרי הוא יותר פירשא ואינו אוכל כלל אלא אדרבה י"ל אפכא דוקא של חמור מותר אבל של שאר בהמות הוה אוכל ואסורה :

(ג) **ואמנם** על הראב"ד קשה קו' הפלתי דא"כ מה ראי' נייתי רב חסדא לר"ה משליות אדם לשליות חמור נימא שליות אדם כשליות שאר בהמה וכ"ל ליישב ונקדים ליישב מה שהקשו המנ"י ופר"ח אפי' הראב"ד מפ' המקשה דף ע"ז דאי' התם במשנה השוחט את הבהמה ומצא בה שלי' נפש היפה תאכלנו ואינו מטמאה לא טומאת אוכלין ולא טומאת נבלות חישב עליהם מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות שליא שיצאה מקצתה אסורה באכילה פרש"י נפש היפה תאכלנו ולא אבר מן החי הוא שגם היא ניתר בשחיטת האם · אינה מטמאה דלא חשיבה אוכל אבל לא טומאת נבלות דלאו בשר הוא · אסורה באכילה ואע"ג דלא נפיק אלא פורתא כו' שמא יצא הראש והרי הוא כילוד ובגמ' מנה"מ דשלי' מותר בשחיטת האם כל בהמה תאכלו לרבות את השליא יכול אפי' מקצתה ת"ל אותה תאכלו שלימה ולא מקצתה ל"ל קרא תיפ"ל אין שליא בלא ולד ופרכי' פשיטא דשמא יצא הולד ומשני קרא אסמכתא בעלמא הוא והקשה הפר"ח לראב"ד דמשמע דלולי קרא דכל דשחיטה מתרת ה"ה דשלי' אסורה משום אמה"ח א"כ ש"מ דלא פירשא הוא וכן קשה על הש"ך שכ' בשאר בהמות טמאות נמי מותר השליא :

וכ' בפלתי על הש"ך יש ליישב משום אמה"ח ה"א בלא קרא אסור שליא בא"מה"ח אי"ל דוקא בשר מידי דהוה אחלב וכלים דאי לאו דאסרינן מקרא ואלו לאו בשר הם אבל בטמאות דכתיב בשר שפיר כ' הש"ך דשליא לא מקרי בשר בטמאות לא שייך אמה"ח אבל על הראב"ד דכ' אפי' בבהמה טהורה ג"כ השליא מותר ביצא מקצתה קשה קו' הפר"ח ותי' דמודה הראב"ד דמדרבנן אסורה וראב"ד הכי פליג כיון מה"ת פירשא אלא מדרבנן אסור אין לאסור יצאה מקצתה ורוב שליא בפנים והוה כלא ילוד ואם מחמירין באבר שיצא דהוא של תורה אבל במה דמחמרינן איסור דרבנן אין לנו לאסור המיעוט וקשה דבריו ז"ל להולמן דשפיר חיישינן ביצאה במקצתו ספיקו דאורייתא שמא יצא עם אותו מקצת ראשו והוה כילוד :

(ד) **וגם** מ"ש ליישב הש"ך בטמאה כיון דכתיב בשר וליכא אמה"ח א"כ דוקא בשר א"כ למה צריך הש"ס לומר בכורות ד"ו ע"ב דאיצטרך גמל גמל לאסור חלב טמא ולא הוה אסור משום הטמאים לרבות צירן ורוטבן דה"א דחלב טהור נמי חידוש הוא ושרי' רחמנא וה"א ה"ה טהורה תיפ"ל מהטמאים לא הוה אסור חלב דלא בשר הוא ובטמא בשר כתיב ושרינן חלב כמו שליא כיון דלא בשר הוא אע"כ מדכתיב הטמאים לאסור צירן א"כ בשר לאו דוקא . ואולם דבריו אלו יש מקום ליישב דמדרשא דגמל גמל פשיטא דמלקות ליכא בחלב טמאה והרמב"ם כ' בפ"ג מהמא"ס דכתיב בטמאה מבשרם ממעט חלב ממלקות וכ' ה"ה דל"ד אלא כיון דאתי מדרשא

מדרשא ליכא מלקות וא"כ י"ל כך אזלי הסוגי' בבכורות ל"ל גמל גמל תיפ"ל מהטמאים כו' ואי"ל דאתי גמל גמל למעט ממלקות דיהי' אתי' מדרשא ולא מהטמאים דדרשינן נמי מלקות כמבואר מתוס' שם וכמ"ש בפרמ"ג ס"ל מלקות דליכא בחלב הוה ממעטינן מדכתיב מבשרם. מעתה למסקנא דאיצטרך גמל גמל לאיסור חלב שמעינן דליכא מלקות בחלב ובשרם ל"ל ואמרינן דאתו למעט שלי' כיון דלאו בשר הוא ולא ממעטינן חלב מבשר ומגמל גמל לרבוי שליא, דמסתבר לרבות חלב דראוי לאכילה וא"ש תי' הפלתי:

(ה) **ואלא** לתי' הפלתי דשליא ראוי לאכילה מקרי אלא דלא מקרי בשר ה"ק רמב"ן לדוכתי' דלמה מ"ר אסור דודאי נמי לא מקרי בשר ושליא מותר ואי"ל דשליא כעפרא בעלמא וגרע ממ"ר הא לפי תי' הפלתי ז"א דשליא אוכלא הוא אלא דבשר לא מקרי והש"ך כ"כ אמחבר דשל שאר בהמות טמאות נמי מותר שליא והמחבר פסק מ"ר אסור ולפ"מ שאני כתבתי לעיל דזהו כוונות הש"ך מ"ש ועיי' ס"ק ב' דהיינו א"כ כיון דשליא מותר בשאר בהמות גם במ"ר יש לפסוק הכי דשרי וא"ש:

ואגב דאתי לידן יש ליישב הרמב"ם במלתא דמסתבר מוסיף על ה"ה שכ' ה"ה והבאתיו לעיל דמשליא של חמור דשרי למסקנא ש"מ דרב ששת דאסור מ"ר לאו הלכתא ואומר דכמה פליגו המסקנא עם רב ששת ואגב ניישב מה שהקשה בפלתי סק"א דהאיך רב ששת אוסר מ"ר תיפ"ל דאינו ראוי לגר וצ"ל דגם אר"ה דמתיר שליא של חמור מה קמ"ל הא אינו ראוי לגר ואומר אני דאם הוה השליא מגופו של הבהמה יש לומר דאפי' אינו ראוי לגר נמי אסור דע"כ שרי באינו ראוי לגר אפי' בנבלה גופי' שרי משום שהי' מתחלה לשבח וא"כ נפסד משרי ע"י שאינו ראוי לגר אבל דבר נברא מעיקרא אינו ראוי לגר בחיותה של בהמה הרי זה דומה לשרצים אע"ג דמאיסי מ"מ אסור כדאי' בע"ז דס"ח ע"ב ואסור אפי' שאינו ראוי לגר ועל שלי' פרש"י דלא הוה מגופי' דבהמה בת"כ דרב חסדא והקל"ד ואלא אר"ה דמתיר שליא תו לא קשי' מה קמ"ל דשרי דהא גופי' דשליא אינו מגופו של בהמה הלכך שרי באינו ראוי דלא חל עליו איסורי' וא"כ י"ל ה"ט דרב ששת דעם המ"ר יוצא ג"כ לחלוחות מהגוף הטמאה כמ"ש בתוס' ד"ה רוב ויש ספק אם יש במ"ר כדי לבטל הלחלוחות הלכך אסר ר' ששת ולא קשה ארב ששת קו' הפלתי ופסק בש"ע כוותי דמ"ר אסור הא אינו ראוי לגר משום דהלחלוחות הגוף הנתערב עם המ"ר הוה איסורי' מגופי' ומעיקרו אינו ראוי לגר לא מותר ועוד פריך עלי' מדבש ש"מ גם בדבש אע"ג דאינו מתמלה מגופו לחלוחית הגוף מתערב עם הדבש וכ"כ במי"ע ומשני ר' ששת אמר כר' יעקב דבש התורה התירתו אע"ג דמתערב עמו לחלוחית מ"מ לא ילפינן מני' מ"ר דהא אפי' דבש בעין ממעטינן דאסור מכ"ש מ"ר אמנם לבתר דמתיר ר"ה שליות חמור דודאי ג"כ יש בו לחלוחית הגוף ואפי"ה שרי ה"ה מ"ר וא"ש נמי הרמב"ם מקו' הפלתי שהקשה כאן על הר"מ והבאתיו לעיל להרמב"ם דס"ל דוקא של חמור מותר השליא משא"כ בשאר בהמות טמאות הא רב חסדא מביא ברייתא מאדם ודחמור ולהכ"ל י"ל דרב חסדא מביא רק רא"ז דהתם מוכח דהשליא לאו מגופו דהאם הוא א"כ ממילא ליתא סברת ר"ה דמתיר השליא של חמור משום דלאו אוכל הוא וק"ל:

(ו) **ועיי'** בא"ד סק"ב שהקשה דאיך שרי שליא משום מאיסותי' דהא בש"ס בכורות מדמי הא מלתא לשליא של מת שהוא טהור ופרש"י דשליא לא מן הולד ולא מן האם אלא פירשא בעלמא ואי הטעם משום מיאוס מה לי שהוא מן האם או לא ועוד מה שייך מיאוס לענין טומאה ועוד הא אפי' מ"ר של סוסים וחמורים אסור אף דמאוסין וכל קושיותו לא קשה כיון שאינו מן האם אינו טמא וממילא רק פירשא בעלמא הוא ומביא רק ראי' שאינו מן האם וגם אינו מטמא טומאת אוכלין כיון דלאו אוכל הוא כדאי' במסכה חולין דף ע"ז ומ"ר הא כ' הרמב"ן דלאו פירשא הוא כמו שליא ולמ"ש דהאיסור משום הלחלוחית הגוף (כמ"ש תוס') ומה שנכרא במאיסותי' אסור וצ"ל לאוסרים מ"ר ומתירין שליא דשליא אין יוצא עמו לחלוחית:

ומה שרוצה הא"ד לחדש דה"ט דשליא שרי אע"ג דהוה ראוי לאכילה אינו אוסר בכלל היוצא מטמא לטמא דכל היוצא מטמא לא שייך אלא בדבר המתמלה מגופו אבל בדבר שנולד בתוכה כברי' חדשה בידי שמים לא שייך כל היוצא מטמא וראי' לזה מבכורות דף ו' דאיצטרך קרא לפרה הנולד מן הגמל אף דיוצא מן הטמא וגם קאמר התם מה דתלה פרה הנולד בהא דכל היוצא מטמא הוא לסימנא בעלמא עי"ש ברש"י שלא תטעה ובזה א"ש תוס' חולין דף ס"ג ד"ה ליקמה שהקשו ל"ל קרא דבת היענה לאסור ביצת טמאה כו' וי"ל דאצטריך פרה נולד מגמל למלקות כי מהטמאים ליכא מלקות לר"מ בפ"ג מהמא"ס ולתוס' בסוגיא דס"ל מהטמאים מלקות י"ל איפכא דהא פרה הנולד מן הגמל כיון די"ל חיות בפ"ע לא אסור כעין שכ' תוס' דף כ"ח גבי עובר ירך אמו ולא נראה כדבריו דאע"ג מהטמאים לאסור צירן לא ה"א לאסור פרה הנולד מן הגמל ואיצטרך קרא דגם הנולד בבהמה אסור מ"מ לבתר דאסר הכ' פרה הנולד מן הגמל אסור הוא מטעם כל היוצא מן הטמא ול"ל בת היענה ואלא נ"ל כתי' התוס' בחולין שם וכן שליא של חמור אמאי שרי כיון דגלי לן קרא פרה בתוך הגמל אע"ג שהוא נולד בפ"ע אפי"ה אסור ומ"ש דהש"ס נקיט רק לסימנא בעלמא הוא תמוה וכי יאמר המשנה שקר מפני שלא תטעה א"ו הדברים כפשוטים הפרה הנולד מן הגמל אסור מטעם שהיוצא מן הטמא טמא כדדייק רב ששת דף ז' אלא גם לסימני מוכח שלא תטעה כמ"ש בתוס' שם דף ו' א"ו

ה"ט דשליא שרי משום דאינו ראוי לאכילה ופירשא בעלמא הוא כדעת הפוסקים ולא"ד טהור שנולד מן הטמא לא מקרי יוצא מן הטמא טמא מה פריך ד"ו ל"ל למיתנא כל היוצא עדיפא הול"ל דלא מקרי יוצא מן הטמא כה"ג ועוד הא הא"ד קאי ליישב הרמב"ם דס"ל בפ"ה הי"ג דאסור שלי' שיצא מקצתו משום אבר היוצא ומחלק דבאבר מן החי כל היוצא מן החי אסור אפי' מה שנברא בפ"ע עי"ש וכ"כ בפלתי ליישב הר"מ דלא אוסר רק באבמה"ח ג"כ קשה הא בפ"ד הלכה י"א כ' הר"מ דשלי' של נבלה שהוא אסור אלמא ל"ד באבר מן החי:

ואמנם הנה נראה בדעת הרמב"ם שלא פי' המשנה שלי' שיצאה מקצתה לאסור משום שמא הוציאו ראשו באותו מקצת והוה כילוד דא"כ הי' כולו אסור דהיינו מה שבפנים כיון שהוא כילוד דהא הר"מ כ' ושלי' שיצאה מקצתה ושחט את הבהמה אם היתה שלי' זו קשורה בולד מה שיצא ממנו אסור והשאר מותר הרי דלא אוסר אלא המקצת וע"כ דפי' הסוגי' הכי דשלי' שיצאה מקצתו אסור אותו מקצת שיצא א"כ מוכח דשליא אסורה ולאו פירשא בעלמא והכי משמע לי' לר"מ דמה דקאמר בגמ' בשליא קשורה בולד דר"ל הולד בפנים כפרש"י א"כ יצא השליא בפ"ע מקצתו לחוץ בלא ולד א"כ המקצתו שאסור על השליא קאי ולי"ל משום דהוה כילוד דאין הולד בתוך השליא וכן משמע לי' ממה דאמר ר"א ואם לא היתה קשורה בו כולה אסורה שמא שליא זו שיצאת מקצתה הלך לו ולד שהי' בו כו' מכל זה משמע לי' לרמב"ם דשלי' לבד אסורה ולא על הולד קאי האיסור דהא ליכא וולד אבל פרש"י דף ע"ז ע"ב לא מפרש כפי' הר"מ דמחלק בין קשורה ואינו קשורה דבקשורה אסור רק מקצת ובלא קשורה כולו אסורה דהא ר"א אמתני' ל"ש אלא שאינו קשורה אבל קשורה אין חוששין לולד אחר. א"כ משמע דמתני' מיירי באין קשורה ובמשנה פרש"י דכולי' אסרה כיון דהוי כילוד אלא רש"י פי' הכי הלא שנו דמשמע דאפי' יש עוד ולד עמה בפנים ומפרש בגי' וולדות כיון דאינו קשורה בו ואמרינן שליא זו הי' לו ולד אחר אלא שנימוח וקאמר המשנה דשליא סימן שהי' כאן ולד וא"כ המשנה כפשטי' דפי' רש"י במשנה דשלי' שיצתה מקצתה דאסור כל המיחוי שנשאר שם ממה שיצא מאותו ולד ולא כולו יצא אבל שנאמר שמקצתו אסורה משום אבר היוצא ליתא לפרש"י וא"כ פרש"י מסכים לדעת הראב"ד די"ל השלי' עצמו מותר דפירשא בעלמא הוא וצ"ע. והרמב"ם י"ל פי' אחר מפרש"י וגם נראה שהי' לרמב"ם נוסחא אחרת בגמ' דף ע"ז וחידוש שנושאי כליו אין מרגישין בזה ועוד אדרבה כתבו האחרונים דפרש"י מסכים עם הרמב"ם דשלי' אסור ועוד קשה על הרמב"ם למה בקשורה הולד בו רק מה שיצא ממנה אסור ולא כולו דהא מוכח מב"ק דף י"א ולעיל דף ס"ח ביצא מקצת שליא כל הולד אסור דשמא יצא רובו והוה כילוד וכ"כ הר"מ בסוף הלכה י"ג ולמה בקשורה לא אסור כל הולד שמא יצא רובו כיון שקשורה בו וצ"ע וא"כ הרי"ף והרא"ש שכתבו כגי' רש"י מסתמא פירשו כפרש"י וא"כ נמי ס"ל כראב"ד כל שליות של שאר בהמות טמאות מותר כמו בחמור דהא הר"מ רק משום לפי גירסתו ופירושו יש לו הוכחה דשליות אחרות אסור ודוקא של חמור מותר ומה שהקשו המל"י והפר"ח על הש"ך והראב"ד אם שליא פירשא בעלמא ל"ל קרא דמותר משום אבר מן החי והבאתים באות א' כ"ל דלשליא עצמו ל"ל קרא אלא דקרא אתי לולד הנימוח בהשליא דה"א בהמה שלימה ממעט אפי' ולד בשליתה מלא בבהמה אחר שחיטה ולא הנימוח קמ"ל כל בהמה מרבה אפי' הולד אינו שלמה ואותה ולא שלימה אסמכתא בעלמא ומ"ש המל"י ופר"ח ופלתי ושאר אחרונים דגם הג"א ס"ל כרמב"ם ולא מתיר שליא טמאה אלא בתבשיל ז"א כי לא הי' לפניהם ס' א"ז דשם מבואר להדי' דס"ל כראב"ד:

סימן תקי"ז

א) ישוב שיטת הראב"ן דאוסר מי חלב (ב) ועוד אופן אחר דראב"ן ור' שמחה פליגי אי נסיובא דחלבא עם בשר אסור מה"ת או לא (ג) ישוב קו' חס"ז למה בדם שנעשה ממנו מים דלא חשיב כדם ומי חלב חשיב כחלב ותי' אקו' חדו' ר"ן אפוסקים דם שבשלו אינו עובר דלמה לא תנן חומר בחלב מבדם:

בש"ע סעיף ה' ויש מי שאוסר בזה פלוגתא זו הובא ברא"ש פ' כל הבשר שהרמב"ם ז"ל אוסר ומעי"ע גרים והרמב"ן וגם ברמב"ן בהלכותיו לבכורות לא נמצא כן וכ"ל דצריך להיות והראב"ן ז"ל אוסר דהא בפ"ק דבכורות מצריך קרא להתיר חלב משום דכל מידי דאתי מחי אסור והכי אמרי' לענין בישול בב"ח דמי חלב אינו כחלב וליכא קרא למשרי וכיון דאתי מחי אסור והר"ר שמחה ז"ל השיב דדוקא לענין בב"ח אין חשיב כחלב דקרא קאמר כמו שיוצא מן האם מעורב עם האוכל אבל בכל שאר מילי הוי בכלל חלב דתנן מכשירין פ"ו מי חלב הרי הן כחלב ואמר ר"ל לא שנו אלא להכשיר אבל לענין בישול בב"ח מי חלב אינן כחלב וי"ל הראב"ן הא אנן קיי"ל משקין כמותן מהטמאים וציר בשר שבישל עם חלב נמי חייב וכמ"ש בפרמ"ג בש"ד ס"ק א' ומי חלב ס"ל לראב"ן מסברא דאינו חלב אלא כמשקין היוצאין כמותן הוי מי חלב כחלב ולא הוי אסור משום יצא מן החי אלא הכ' אמר בחלב אמו שלא יהי' כחלב כיון שאינו כמו שיוצא מן החי וס"ל לראב"ן דלא בא הכ' לחדש דבכל מקום מי חלב ממש חלב וכאן אינו חלב ולא משקין של חלב הא למעט לאדושי עדיף אם כן הכי אמרינן בעלמא

בעלמא מי חלב פשיטא שאינו חלב ממש אלא מטעם משקין לבד הוי חלב וקרא אתי בבב"ח שלא נימא כחלב גבי בב"ח משקין כמותו הלכך מי חלב בבשר פטור דלא הוי מי חלב משקין כמותו בב"ח. ואת"כ שפיר הוכיח הרשב"ץ דבעלמא מי חלב אינו כחלב ממש והלכך מי חלב אסור דאי כחלב ממש הוי חידוש גדול דאמרי תורה בב"ח למעט מי חלב דפטור דמגמעט שאינו כחלב ואינו כמשקה חלב וק"ל וממילא ל"ק נמי ממה דמכשיר מי חלב לאו משום דחשיב מי חלב חלב עצמו אלא משקה חלב ומשקין כמותן הלכך מכשיר:

ועוד י"ל דרשב"ץ ס"ל כרא"ש שם והובא בש"ע סי' פ"ז ס"ה דנסיובי דחלבא דהיינו המתמלה מקפאון הגבינה אינם בכלל מי חלב ואסור מה"ת ומי חלב נקרא אחר שעושים הגבינה מבשלים הנסיובי והאוכל צף מלמעלה והפר"ח כאן סקי"ד הקשה על הרא"ש אמאי נסיובי אסורי מה"ת הא אינו הוא כמו שיצא מן האם מזה ס"ל לרשב"ץ דהא דמי חלב אינו כחלב נמי אין הטעם כמ"ש ר' שמחה משום דלא הוי כיוצא מן האם אלא משום דמי חלב אינו כחלב אבל ר' שמחה ס"ל כתוס' ורא"ש ור"ן דנסיובא דחלבא נמי אין אסור מה"ת הלכך מצי לומר ר' שמחה דהטעם משום דקרא קאמר כמו שיצא מן האם והרא"ש דס"ל נסיובא מה"ת וכמי הלב כ' דס"ל כר' שמחה וקשה קו' הפר"ח וכן בפמ"ג בש"ך סקי"ב ישבתי לקמן סי' פ"ז ס"ה בס"ד:

עוד י"ל בשיטת הרשב"ץ דהנה החס"ו סי' ע' הקשה אמשנה דמכשירין פ"ו הכ"ל דמי חלב מכשיר מאי שנא מהא דאי' חולין דפ"ז בדם אי לית בי' מראה אדמימות ולא נשאר אלא מי צללתא אינו מכשיר וכ"ל בהכשר במשקה העומד לשתי' תלי' ומי חלב עומד טפי לשתי' ממי הדם לגבי כח וכמבואר בסוף מס' מכשירין וזה גופי' הי' סברת הרשב"ץ דס"ל מי חלב אינו כחלב מ"מ הוא מכשיר משום דעומד לשתי' ובטור משמע כן דשותין מי חלב ובב"י תמה ע"ז אמנם כ' דתלי' לפי מנהג המקומות ובמדינתינו לוקחים בכסף מי חלב של צאן אולם לר' שמחה דלא מחלק בין הכשר לשאר דברים קו' החס"ו קשה דלמה מי דם לאו כדם יחשב ומי חלב חשיב כחלב. ואפשר ליישב קו' החס"ו עפ"י ש"ס חולין דף ק"כ דפריך מניין המחהו חלב דחייב דיהי' שתי' בכלל אכילה (עיי' בתוס' שם) ת"ל נפש וכו' באידו' ר"ן מה סברא לחלק בין אכילה לשתי' בהמחהו כיון ששותה גוף החלב וכו' דהתורה שאסרה לא איירי באיסורין אלא כשהן כעין ברייתן ולא נשתנו א"כ י"ל קו' לר' שמחה בשלמא חלב דלא דברה בו התורה התירא דידי' אלא דפשטינן דחלב שרי מדשבחי' א"י זבת חלב ודבש ש"מ דחלב מותר מהכ"ת מי חלב אינו בכלל חלב משא"כ באיסור דם דדברה בו התורה לא תאכל דם לא דברה תורה אלא בדם כשהוא כברייתו ולא צללתא דדמא ונעשה מים אינו כברייתו ואפי' למסקנא דאתי נפש והמחהו דשתי' המחהו אסור ואע"ג דנשתנה מברייתא וכן ציר אסור מהטעמים א"כ יהי' צללתא דדם אסור מטעם ציר דם י"ל דמי ציר דטעמים לא נשתנו כלל וחלב שנמחה כמי גלי קרא דאסור לאו שינוי גדול הוא משא"כ דם דתלי' בזריקה דצריך להיות אדום ונשתנה שינוי גדול א"כ לא דמי לשאר ציר היוצא מאיסור וכ' שם החס"ו דמ"מ דם צללתא והוי' למים י"ל דמה"ת אסור כשאר ציר ומביא ראי' דתנן סו"פ כ"ה חומר בחלב מבדם וכו' ואי ציר דם מותר ליחשב הא ג"כ בחלב ציר אסור כדאי' דף ק"כ מדכתיב נפש ובדם מותר א"ו דלא שנא ולכאו' למ"ש בפרמ"ג בפתיחה לסי' ס"ט דציר דילפינן מהטעמין ליכא מלקות ובחלב דכתיב נפש גם מלקות איכא בציר חלב וכדמשמע דף ק"כ ובמרש"א שם דציר והמחהו לחלב שקולין הן והי' לי' למתני עדיין חומר בחלב מבדם לענין מלקות בציר אלא צ"ל תנא ושייר יש ליישב קו' אידו' ר"ן שם אי דם שבישלו אינו עובר ליתני. חומר בחלב מבדם דחלב מבושל אסור משא"כ בדם ולהכ"ל י"ל תנא ושייר דשייר נמי צללתא דדמא ולפמ"ג סק"א מתוס' דאיכא מלקות בציר ל"ק קו' חס"ו דשייר צללתא כמו ששייר דם שבשלו:

והש"ך סקי"ב תי' דמימי חלב מותר כיון דהתורה גלתה באמה"ח דוקא גופו ולא חלב ובפר"ח הקשה על הש"ך א"כ מה קאמר הש"ס שם דחלב חידוש הוא דשרי ומה חידוש דהתורה גילה לן דדוקא גופו ולא חלב ובפמ"ג ש"ך סקי"ב תי' לש"ך דודאי חלב לא הוה אלא כציר וה"ה דאסור משום ציר של אבר מן החי דהטעמין לאסור צירן וה"א ה"ה חלב של אמה"ח וגלי קרא דחלב מותר וחידוש הוא דבכל איסורין צירן כי"ב ובאמה"ח לא וה"א דה"ה חלב טמא נמי שרי לכך כתיב גמל גמל. ותי' בזה גם קו' פלתי על הש"ך דקיי"ל חלב של איסור יוצא אסור משום דלי"ל תקנתא בשחיטה הוה כאמה"ח הא לש"ך גלי קרא דלא הוה אמה"ח ותי' הפמ"ג דבאמת דחלב טמאה אסור דאין לו היתר ה"ה איסור יוצא ע"כ ובחס"ו סי' ע' כ' לדחות דברי הש"ך בהאי סברא גופי' שכ' הפרמ"ג דלא עלה על הדעת דחלב יהי' בכלל בשר אלא דס"ד בבכורות שם דהוי חלב בכלל ציר היוצא מאמה"ח וס"ל לרשב"ץ חלב חידוש הוא בכה"ת ציר כיוצא בהם א"כ אין לך הלא חידושו כשהם מעורבים ע"כ וכ' דס"ל לחס"ו ג"כ הפי' בגמ' כפרמ"ג. וקשה לי דא"כ מה קאמר הש"ס דאיצטרך גמל גמל דהא דחלב טהור נמי חידוש הוא דהי' ראוי לאסור משום כל היוצא וה"א טמאה נמי שרי אמאי לא אמרינן אין לך בו אלא חידושו כמ"ש חס"ו למסק' לרשב"ץ ובאמת קו' זו קשה על הש"ס ומבא קו' זו העלתי בסי' תק"ז דפי' בגמ' כקרבן אהרן עי"ש וכן קשה נמי דלמא טמאה אסור החלב ומטהורה ליכא למילף דהאי טמאה דלי"ל היתר בשחיטה כמ"ש הפרמ"ג למסקנא דטמאה אסור משום דלי"ל תקנתא בשחיטה לבתר דכתיב גמל גמל כך י"ל מטעם זה אסור אפי' לא הוה כתיב גמל גמל משום טמאה אין לו תקנה בשחיטה אבל לפי' ק"א א"ש דרק כס"ד ה"א דחידוש הוא להתיר חלב טהורה דהא חלב נתמלא מגופי' ואלא נדסריא רחמנא ש"מ חלב לאו מגופי' מתמלי א"כ ה"ה חלב טמאה נמי שרי קמ"ל גמל גמל ואסור אפי' אינו יוצא מגופי' ולהכי אבר היוצא נמי אסור כטמאה ולא כטהורה דהאי טהורה דאי"ל תקנתא בשחיטה:

סימן תקי"ח

א') ישוב אקו' פר"ח אמאי קיבה מותר ומ"ר בסע"י אסור והיתר קיבה כל שאינו סמוך להנקה משל טריפה מותר ואי"צ מעל"ע (ב) ישוב קו' ב' דפר"ח (ג) ישוב קו' ג' דפר"ח מתוספ' (ד) ישוב קו' הפר"ח בסי' זה אראב"ד שכ' דשליא פירשא בעלמא ל"ל קרא להתיר שליא הנמצא בבהמה וביאור ישוב הרמב"ם והראב"ד בשליא שהוא פירשא לרמב"ם אסור מדרבנן ולראב"ד בחישב מטמא טומאת אוכלין וחלב שבקיבה קיל לרמב"ם מותר וכן לראב"ד ואפי' חישב לא מהני לטמא טומאות אוכלין (ה) עוד ישוב על קו' הפר"ח לראב"ד ל"ל קרא וסמכינ' לפסק של פר"ת. אפי"ת חלב שבקיבה כשהוא בעין אסור אבל להעמיד בו בתערובות שרי דהיינו אפי' כשרה שינקה מטרפה חלב שנמצא בקיבה שרי להעמיד בו (ו) ישוב קו' פ"ח אר"מ אי חלב בקיבה פירשא מה מהני חישב ואכילה ולא אמרינן בטלה דעתו ותי' על קו' ה"ה על ראב"ד דשליא פירשא הא תנן חישב לאכילה מטמא ט"א וישבתי בין בחלב שבקיבה בין שליא מי שדעתו יפה אכלו להכי מהני חישב (ז) הפר"ח כ' מירושלמי משמע דלא כרי"ף ור"מ דהתירו כשרה שינקה מן הטרפה חלב שבקיבה וכתבתי אדרבה מירו' משמע כדבריהם וכ"כ בק"ע וכן דעת העיטור (ח) פ"ח הביא מתוספתא דלא כרי"ף ור"מ ועוד לפי"ז י"ל כל קו' הרא"ש ופ"ח על הרי"ף ור"מ (ט) ראי' לרי"ף ור"מ מן הגמ' וסיומא דמלתא דיש להקל בדיעבד בהעמיד אפי' בצלול בכשרה שינקה מטרפה (י) ישוב בלוקח גדי מן הנכרי למה לא חיישינן בקיבה שלו לתרי מיעוטי וקיבת טמאה לדעת הש"ע מותר ולא כצ"ע דפרמ"ג:

בש"ע סעי' ו' כשרה שינקה מן הטריפה מותר וכו' וכן פסק לקמן סי' פ"ז סעי' ט' דחלב הנמצא בקיבה אינו חלב וכ"פ בב"י כאן וכ' והכי נוהג כסברא ראשונה אבל בב"ח כאן פסק דוקא בקרוש מותר כדעה הב' הוא דהוה פירשא ודוקא נקרש בחיי הבהמה הוא דהוה פירשא אבל בצלול בחיי הבהמה ואח"כ לאחר שחיטה דאין להקל אפי' בהפ"מ. והש"ך לקמן סי' פ"ז ס"ק ל"ב מתיר כרמ"א שם אפי' בצלול בחיי בהמה ונקרש לאחר שחיטה במקום הפ"מ ולמה שכ"ל ביאור דעת הפוסקים כ' בהעמיד בדיעבד אפי' בצלול דשרי במקום הפ"מ:

איברא בפר"ח סי' פ"ז ס"ק כ"ב דוחה לדעה הראשונה דמחבר והוא דעת הרי"ף ורמב"ם דמקור הדין ממשנה סו"פ כ"ה קיבת נכרי ושל נבילה אסורה כשירה שינקה מן הטריפה אסורה קיבתה מותרת מפני שכנוס במעיה ופריך הש"ס אקיבת נבילה דאסור והא אמר שמואל מפני מה אסרו גבינות עכו"ם מפני שמעמידין אותו בעור נקיבת נבילה הא קיבה גופא שריא לא קשי' כאן קודם חזרה אסור קיבת נבילה וכאן לאחר חזרה ושוב פריך רישא לסיפא ברישא קיבת נבלה אסורה ובסיפא תנן קיבת טריפה כשרה וקתני טריפה שינקה מן הכשירה מותר. אמר רב חסדא רישא נראה כאוכל נבלות ופריך עלי' רבא אלא אמר ר' יצחק אמר ר' יוחנן סיפא לאחר חזרה ומסיק והלכתא מעמידין בקיבת נבילה ובקיבת שינקה מן הטריפה וכ"ש בקיבה טריפה שינקה מן הכשרה מ"ט חלב המכונס בה פירשא בעלמא וכאותו גי' פ' הרי"ף והר"נ והקשה שם הפר"ח דהא אפי' מי רגלים מבהמה טמאה אסור כדפסק בש"ע לעיל סעי' א' ולא שרינן לי' מטעם דהוה מ"ר ודאי פירשא בעלמא. הנה מקו' זו אין מקום להכריע נגד דעת הרי"ף והר"נ וכמו שכ' בה"ה בפ"ד מה' מאכלות אסורות ה"כ בשם הרמב"ן והובא בב"י בסי' זה לעיל סעי' ה' דשליא מותר דהוה פירשא וקשה ממ"ר, ותי' דמ"ר אינו כל כך כפירשא כמו שליא כאן צ"ל נמי לש"ע לדעתו דמתיר שליא וכן חלב שבקיבה שינקה מן הטריפה דהוה יותר כפירשא בעלמא ועוד הא בש"ך כאן סק"ב פסק במ"ר דשאר בהמות מוכר כל"ק ורק בשל חמור אסור משום דעכירי. ודומה לחלב ועוד הא בפלתי מיושב הרמב"ם דפסק מרש"ל כל בהמות טמאות מותר דאינו ראוי לגר ורב ששת דאוסר מ"ר רק המשנה מוקי כך ואתיא כר"מ דאוסר ראוי לגר וכבר כתבתי בסימנים הקודמין כמה יישובים על שיטת הרמב"ם ודאתי לידן י"ל לפי סוגי' זו עוד בישוב הר"מ דרב ששת דדייק מהמשנה דמ"ר אסור כתי' הפלתי דרק המשנה מדייק כן ר' ששת וי"ל דאתי משנה זו קודם חזרה וקיבה אע"ג דפירשא הוא אסור להכי מ"ר נמי אסור אבל למשנה אחרונה ולפי' גי' הרי"ף כהכ"ל הך והלכתא קיבה פירשא בעלמא ושרי לדעת הרי"ף והר"מ גם מ"ר נמי שרי:

ובפ' כנפי יונה בסי' זה רלה לומר דהיתר קיבה לא שרי אלא לאחר מעל"ע דהוא שיעור עיכול ואבל מפני שאינו נזכר דבר זה בפוסקים

בפוסקים ואדרבה בס' הישר לר"ת כ' שלא יהי' מיד סמוך להנקה אבל מל"ע לא בעינן ואומר מה ענין עיכול לכאן אלא כיון שנתקלקל ואינו ראוי למאכל אדם כקיבה שטעמו פגום ובריחו ומראהו ועיפוש זה נעשה קודם מעל"ע. וא"ת אם קיבה שרי משום דפירשא הוא ואינו ראוי לגר א"כ למה צריך הטעם דמשנה מפני שכנוס במעיה תיפ"ל כיון שהוא אינו ראוי לגר יש לומר נבלה שאינו ראוי' לגר מדרבנן עכ"פ אסור לאוכלו בעיני' הלכך קאמר הטעם מפני שהוא כנוס במעיה כלו' דוקא הנבלה כמות שהוא עכשיו אסור לכתחלה משא"כ החלב הטריפה שינקה הכשירה במעיה דכשרה כה"ג לא אסרו רבנן ומותר בעיני'. איברא הפר"ח סי' ק"ג כ' דנבלה שאינו ראוי לגר מותר אפי' לכתחלה לא עולה תי' זה יפה דלמה צריך המשנה הטעם מפני שכנוס במעי' תיפ"ל משום דאינו ראוי למאכל אדם. אמנם י"ל דה"ק כי מפני שכנוס במעי' ע"כ מחמת הבלא דגופא נעשה פירשא בעלמא עי' לק' סי' תקל"ב דכ"ל עיקר בתוך המעים נמי דוקא בראוי לגר תלי' י"ל שאני חלב והתם מיירי בחתיכה :

ב' **עוד** הקשה הפר"ח בדף ק"ט תני' כחל שבישלה בחלבה מותר קיבה שבשלה בחלבה אסור כחל אינו כנוס במעי' כלו' א"כ לאו חלב הוא וקיבה כנוס במעי' אלמא דכנוס במעי' אינו ר"ל פירשא בעלמא דאדרבה מפני שכנוס במעי' אסור אלא ר"ל שבא ממקום אחר וכנוס כאן משא"כ כחל עדיין אינו חלב והרי"ף דוחה ברייתא זו מהלכה מפני שהיא נשנת קודם חזרה ותימא שהרי"ף נקט הלשון דשונה במשנה אחרונה לדעת הרי"ף מפני שהוא כנוס במעיו הלכך מותר אותו טעם נשנה בברייתא בחלב שבקיבה דאסור מפני שכנוס במעי' וכ"ל דישוב פשוט בזה לרי"ף ור"מ דהך ליישנא מפני שכנוס במעיו יש ב' משמעות מפני שהוא כנוס במקום א' ע"כ חשיבא חלב וגם מפני שהוא כנוס במעיו ע"כ נעשה פירשא וא"כ בלישנא דברייתא דאוסר המשמעות בו לפי ענייננו מפני שהוא כנוס במקום א' ואסור דס"ל כמשנה ראשונה אבל למשנה אחרונה דמתיר מפני שהוא כנוס במעי' הכוונה ע"כ הוא פירשא בעלמא ואפי' לכתחלה שרי מהאי טעמא מפני שחלב הטריפה עתה כנוס במעיו דכשרה :

ג' **עוד** הקשה הפר"ח מתוספתא דטהרות ופסקה הר"מ בפ"א מטומאת אוכלין חישב על החלב שבקיבה מטמא טומאת אוכלין אלמא דאוכל הוא דאי הוה פירשא הל"ל דבטלה דעתי'. מתחלה חשבתי שהפר"ח תמוה דהא הראב"ד כ' עליו שם הכ"ג שהוא טהור דחלב שבקיבה פירשא וכו' וכ"מ אע"ג דהר"מ כ' בפ"ט מה' מא"ם דחלב שבקיבה פירשא אפ"ה איכא למימר כשחשב עליו הוה כאוכל לענין טומאה דומיא דשליא דס"ל לרבינו בפ"ד מהמא"ם הכ"ל דפירשא הוא אעפ"כ בחשיב מהני ומטמא טומאת אוכלין אמנם אח"כ ראי' בפר"ח כאן סקי"ב שכ' לדברי ראב"ד והכ"מ הלא שהוא מהני חישוב א"כ לפי שיטתו שפיר ס"ל דחלב שבקיבה אסורה באכילה לכן בשליא לאו פירשא גמור מדאי' סו"פ בהמה המקשה במשנה דאם חישב מהני לטמא טומאת אוכלין. ואומר דהא הראב"ד ס"ל בפ"ה מה' מא"ם דשליא מותר משום דפירשא הוא א"כ ס"ל דהוה כפירשא ואפ"ה מהני חישב וגם בא"ז והג"א סו"פ בהמה המקשה הכי ס"ל א"ו דבטלי' דעתי' לא שייך אלא באינו ראוי כלל כעפרא וא"ש הרמב"ם והכ"מ. איברא דל"ע הרמב"ם בפ"ה מא"ם הי"ג אוסר שליא וצ"ל בשליא מדרבנן אסור כמ"ש הפ"ח והפלתי כאן זאת הוא לדעת הר"מ וע"כ צ"ל לר"מ לפי שפסק כגי' הרי"ף דחלב טריפה בקיבה כשרה דמותר לגמרי ע"כ דחשיב קלת אוכל יותר מחלב שבקיבה וה"ט כי לפי גי' הרי"ף הי' בפי' דחלב שבקיבה מותר משום דפירשא הוא ואפ"ה מהני חישב לאוכל מכ"ש בשליא מ"מ ל"ע על הראב"ד שכ' בחלב שבקיבה דפירשא הוי הוא וחולק הרמב"ם דלא מהני חישב ולמה בשליא שכ' הראב"ד פ"ה מה' מא"ם הי"ג דשליא הוה פירשא ומותר ואפ"ה מהני חישב כדאי' במשנה סו"פ בהמה המקשה דמהני חישב ומנ"ל יצא לראב"ד דחלב שבקיבה הוה פירשא דאפי' חישב לא מהני עכ"פ היוצא מזה דאין לפ"ח ראי' דלא הוה פירשא מדמהני חישב ומוכח דראב"ד ס"ל בחלב שבקיבה כרי"ף וכגירסתם דהוי פירשא ועדיפא מני' דלר"מ צריך חישב ולראב"ד חלב שבקיבה הוה כ"כ פירשא דאפי' חישב לא מהני בי' ושלי' אינו פירשא כ"כ דהא מהני חישוב ואפי"ה מותר לראב"ד מכ"ש חלב שבקיבה דלא מהני לראב"ד אפי' חישב לטמא טומאת אוכלין ובסי' תקט"ז כתבתי מן הסוגי' העיקר בשליא כראב"ד והא"ז והג"א וש"ך פסק כן סקי"ב דלאו אוכל הוא ופירשא הוא וכ"מ בגמ' דף קי"ג דשליא פירשא הוא ואפ"ה מהני חישב :

ד' **והנה** עיקר ראיות הפר"ח כאן בסעי' ו' דשליא אסורה אע"ג דפירשא הוא מדקאמר דף ע"ז כל בהמה לרבות שליא הנמצא בבהמה דמותרת ואי פירשא גמור הוא פשיטא דמותר וצ"ל קרא הנה כבר ישבתי קו' זו בסי' קט"ז על נכון וכאן כ"ל עוד ליישב דהנה נבלה שאינו ראוי לגר העלתי לקמן סי' ק"ג שאם מתבל בתבלין עד שיהי' ראוי למאכל אדם הוא אסור כפגום ולבסוף השביח ולא כמ"ד שם דדוקא עור נבילה ממעטינן דף ע"ז ע"ב מנבלתה שאפי' עושהו כליקי קדירה דהיינו מתבלו בתבלין דאפ"ה אינו נבלה לטמא עי"ש א"כ שליא אע"ג דהוא פירשא ומותר לאכלו לדעת הראב"ד מ"מ כשמתקנו בתבלין אסור לאכלו ככל פגום כשמתבלו בתבלין דחזיר וכיעור ואסור א"כ י"ל דאתי קרא כל בבהמה לרבות שליא דמותר בנמצאת בבהמה שנשחטה דמותר בכל ענין אפי' עשאו כליקי קדירה כדמצריך שם קרא בעור של נבלה דג"כ לא צריך קרא ומשני דלא נצרכה אלא כשעשאו כליקי קדירה :

וא"ב י"ל דס"ט דרמב"ם דלמה בשליא ס"ל אע"ג דפירשא הוא מ"מ אסור כמ"ש בשמו אות ג' ולמה בחלב שבקיבה מותר כיון שפירשא הוא ולהכ"ל י"ל אע"ג דשליא פירשא ואינו ראוי לגר מ"מ כיון שאפשר לתקנו ע"י תבלין אסור מדרבנן שכ"כ בפר"ח בשליא לר"מ דאסור רק מדרבנן אסור וכ"כ בפלתי ובפ"ת וי"ל דהתם ראו לאסרו כיון שעכ"פ ראוי לאכילה ע"י תבלין משא"כ בחלב שבקיבה ס"ל לר"מ דלגמרי שרי דבעצמו לא חזי לעולם לא יבוא לידי כ"ט כי אין דרכו לאכלו ע"י מתבל בתבלין אלא להעמיד בו חלב ובהעמדה ליכא לעולם רק דבר מועט כמ"ש הר"מ בפ"ג מא"ם דעור הקיבה שמעמיד בו אינו אלא דבר מועט מ"מ ל"ב משום מעמיד ומעמיד ה"ד במעמיד בדבר איסור כגון עור נבלה אבל במעמיד בחלב שבקיבה דהיתר הוא לא נעשה איסור בתערובת משום שהוא סופו להשביח התערובת דפגום ולבסוף השביח לא אמרינן אלא בדבר האסור מתחלה ונפגם ובסופו להשביח חזיר וכיעור משא"כ בדבר המותר מכ"ש שאין בו כ"ט וא"ש נמי הראב"ד שעמדתי עליו באות ג' בקיבה שהוא פירשא כ' בפ"א מה' טומאת דלא מהני חישב הא בפ"ה מה' מא"ם הי"ג כ' נמי הראב"ד דפירשא הוא ובשליא הא מהני חישב לטמא טומאת אוכלין כדאי' במשנה דף ע"ז ולהכ"ל י"ל דשליא עכ"פ אפשר לבוא לידי כ"ט בליקי קדירה כמש"ל ליישב קו' הפר"ח על הראב"ד דל"ל קרא אבל חלב שבקיבה אינו עומד לבוא לידי כ"ט דעומד להעמיד בו ואינו נותן בו אלא דבר מועט :

ה' **ולמ"ש** בס' כנפי יונה בסי' ק"ג וכן ראי' בחס"ו שכ' בנבלה שאינו ראוי לגר אם אוכלי' בעיני' אסור ה"ט משום כיון דאיהו אכלו אחשבי' לאכילה א"כ י"ל דסברת אחשבי' מועיל להיות אסור מה"ת וצ"ל דלא שרי מה"ט נבלה שאינו ראוי לגר אלא כשאכלו בתוך התערובת דלא שייך אחשבי' שדעתו על התערובת כי"ב כ' בס' עטרת פז בתחלת ספרו ובשאר מחברים בכל שהוא למלקות לר"ש וכ' הריטב"א משום אחשבי' א"כ בתערובת מודה ר"ש דדעתו על התערובת שאוכל וא"כ שפיר איצטרך להתיר שליא דאפי' איהו אכלי' לי' מותר דה"א דאסור משום דאיהו דאחשבי' קמ"ל דאפ"ה מותר בנמצאת בבהמה ולפי"ז הא בבעינ' שליא של נבלה שפיר אסור כדעת הר"מ ולא כראב"ד כיון דאחשבי' מכל מקום בחלב שבקיבה שהוא בתערובת שפיר ס"ל להרמב"ם דמותר דלא שייך בי' אחשבי' וראיתי אח"כ בס' פרי תואר כאן סק"א אחרי אריכות העלה דחלב שבקיבת כשרה שינקה מן הטריפה בעינא אסורה אבל בתערוב' הוא דשרי והר"מ אינו מתיר רק להעמיד בו שהוא בתערובת אמנם לא כ' טעמא ומקור הדבר ולמש"ל אות ד' וכאן א"ש דיש חילוק בין שהוא בעין או שהוא בתערובת :

ו' **ונ"ל** עוד ליישב תמיהת הפר"ח על הרמב"ם דמתיר חלב שבקיבה משום שהוא כפירשא א"כ האיך מהני חישב לאכילה נימא בטל' דעתי' אצל כל אדם יש לומר כמ"ש הפר"ח בסי' פ"ד סק"א בכל דבר מיאוס דאסור לאכלו משום בל תשקצו א"כ קשה הא דתנן בחולין דף ע"ז שליא נפש יפה אוכלו וכן בחלב שבקיבת עולה בע"ז דף ל"ה כהן שנפשו יפה שורפו חי נימא בטלי' דעתי' אצל כל אדם ואלא כ' הפר"ח דכ"ל כיון דאיהו אוכלי' ולא ממאס בו לא אזלינן בתר דעת העולם אלא בתר דעתו ואם בדיני' דפר"ח בדברים מאוסים צ"ע אבל לענין איסורי' דאשכחן הרבה סברא זו דמהני אחשבי' לאכילה י"ל שפיר כיון דאיהו אכלי' לי' שהוא נפש יפה לא אמרינן בטלי' דעתי' אצל כל אדם ועוד י"ל אפי' איהו רק חישב שיהי' לאכילה מטמא ט"א אפי' איהו בעצמו לא יאכלנו מ"מ מהני חישב לאכילת אחרים אם יש אחרים אוכלין אותו וחלב שבקיבה איכא שדעתו יפה ושרפו חיה שפיר מהני חישב לאכילה ואכן אמרינן דנתיחד לאכילה לנפש יפה ששורפו חי' ולא שייך כה"ג בטלי' דעתי' אצל כל אדם כיון דיש דיעות בני אדם שאוכלין אותה דהיינו נפש יפה · ולפי"ז יש ליישב השגות הראב"ד בפ"ה מה' מא"ם דהר"מ פסק דשליא שיצאה מקצתה לחוץ אסור והשיגו עליו הראב"ד דלמה יהי' אסור הא שליא פירשא בעלמא הוא והשיג עליו ה"ה כיון דתנן במשנה חישב עליו לאוכלן מטמא טומאת אוכלין א"כ אין זה כפרש גמור הראב"ד י"ל דס"ל חישב לאכילה מהני שפיר לאכילת נפש יפה ושפיר מטמא ט"א אבל לכ"ע חשיב כפירשא והלכך מותר באכילה :

ז' **עוד** כ' בפר"ח שם בסי' פ"ז וז"ל ועוד מצאתי בפ' אין מעמידין מבואר דלא כרי"ף ורמב"ם דאי' שם להדי' דהך בבא דמשנה סוף פכ"ה כשירה שינקה מן הטריפה קיבתה אסורה כמשנה אחרונה הרי מבואר דאפי' למשנה אחרונה לא אמרינן חלב שבקיבה דפירשא בעלמא הוא :

ול"נ אדרבה מירושלמי זה הוא ג"כ בפ"ק דביצה ושם אי' להדי' להיפוך דכשירה שינקה מן הטריפה לא אסור אלא למשנה ראשונה וכו' בק"ע שם דהנוסחא בירושלמי בפ' אין מעמידין מהופכת הוא ותמה שם על הרא"ש סו"פ כל הבשר דחולק על הר"מ וכ' דכשרה שינקה מן הטריפה כאחת נשנית. עם טריפה שינקה מן הכשירה למשנה אחרונה וחולק אהרי"ף וכ"ל דיפה כיון הק"ע דנוסחא דירושלמי בביצה אמת ושבפ' אין מעמידין מהופכת דאי' התם בירושלמי דקיבת עגל ששחטו עכו"ם אסור כר"א סתם מחשבת גוי לע"ז מדתני במשנה אחרונה בסיפא טריפה שינקה מכשרה מותר ולא נקט רבותי' טפי בשחטו גוי א"ו שחטו גוי אסור וקשה ה"ל לדייק מרישא כשירה שינקה מטרפה אסור מכ"ש ששחטו גוי דאסור א"ו הך בבא למשנה ראשונה אתמר ולא למשנה אחרונה וא"כ לא מצי למפשט מני' בתר חזרה מבבא זו וראיתי אח"כ בפ' העיטור שהביא ג"כ נוסחת ירושלמי דהך בבא כשרה

כשרה שינקה מטריפה אסורה קודם חזרה נשנית א"כ לאחר חזרה מותר כרי"ף ור"מ והגם דהמשנה מתישבת בדוחק אם כן דינקה כשירה קודם חזרה נשנית כמ"ש בפר"ח מ"מ כמה משניות מתישבין בדוחק בלישנא אם ע"כ הכי הוא כן ה"נ מוכרח הוא כיון שכן הוא בירושלמי ומצא עם הרי"ף והר"מ וכבר כתבתי שכן דעת הראב"ד ועתה כן ה"נ דעת העיטור ושכשיטתם מוכח בירושלמי וכמ"ש הק"ע :

עוד כ' שם הפר"ח דאי' שם בירושלמי למה בקיבה טריפה שינקה מכשרה לא אסרו כמו בילת נבילה ומשני בילה גדולי גופי' קיבה ממקום אחר ומדלא תי' בילה לאו פירשא שמעינן דהיתר קיבה לאו משום פירשא מותר אלא מפני שבא ממקום היתר י"ל דאי משום פירשא הוה עדיין אסור מדרבנן כנבלה בעין שאינו ראוי לגר אבל מפני שבא ממקום אחר ס"ל לירושלמי דמותר לגמרי א"כ כשרה שינקה מטריפה י"ל אה"נ לירושלמי זה אסור בבעין אבל להעמיד בו מותר דהוה ע"י תערובת וכן לגמ' דידן דכללי בהלכתא בין כשרה שינקה מהטריפה עם טריפה שינקה מכשרה משום דהוה כפירשא י"ל דלגמרי שרי כמש"ל דאינו דומה לנבלה עצמה שאינו ראוי לגר דכאן איכא נמי שהוא כנוס במעי בהמה ובא לו ממק"א וק"ל עכ"פ א"ש דצריכי תרתי טעמא :

ח' **עוד** כ' הפר"ח שכן מוכח מתוספתא אמנם לפום רהיטא משמע הכי אבל לאחר העיון ז"א דהכי אי' בתוספתא קיבה של נכרי ושל נבלה אסורה חזרו לומר מעמידין בקיבת נכרי וקיבת נבלה ר"י אומר כשירה שינקה מן הטריפה אסורה וטריפה שינקה מן הכשירה קיבתה מותרת מפני שכנסה במעי' ע"כ הרי לפום רהיטא אפי' לאחר חזרה כשרה שינקה מטרפה אסורה כדברי ר"י שאומר כן לאחר חזרה אמנם לאחר העיון אדרבה מדאמר ר' יודא אומר משמע אבל הת"ק חולק והיינו בכשרה שינקה מן הטריפה וכן משמע מש"ס דילן דקאמר לפי גי' הרי"ף והלכתא כשרה שינקה מטריפה מותרת מכלל דפליגו ומאן פליג אמנם להכ"ל א"ש דהא ר' יודא פליג גם אחר חזרה דכשירה שינקה מטריפה אסור קמ"ל דהלכה כת"ק דר' יודא מתוספתא · ודאתינן להכי יש ליישב קו' הרא"ש סו"פ כ"ה לשיטת הרי"ף דסדר מתניתין משמע כשירה שינקה מטריפה אסורה לאחר חזרה נשנה דהא תני לי' בהדא מחתא עם טריפה שינקה מכשרה וי"ל דאין ה"נ לכך צריך הש"ס לומר הלכתא דבין ינקה כשירה מטריפה בשר כמו טריפה שינקה מכשרה ואין הלכה כהך סתמא דידן דיחידאי היא דהיינו כר' יודא אלא כת"ק דתוספתא דמתיר כשרה שינקה מן הטריפה וע"כ משום דקיבה פירשא בעלמא הוא ואזלי כל קו' הרא"ש והפ"ח דס"ל לרא"ש ופר"ח דפסקו כסתם מתני' דנשנית כאן והבינו דמה דתנן במשנה כשרה שינקה מטריפה אסורה ס"ל לרי"ף ור"מ דדוקא קודם חזרה נשנת ולכך הקשו קושיתם עי"ש אבל להכ"ל י"ל דרי"ף ור"מ מודו במתני' לאחר חזרה נשנית אלא דאין הלכה כן דיחידאי היא אלא לאחר חזרה מותר כשרה שינקה מטריפה כן ס"ל סתם גמ' לפי גירסתם וכך הוא הנכון דהא מהירושלמי ותוספתא נמי הכי מוכח :

ט' **ול"נ** ראי' לשיטת רי"ף ור"מ דקשה לרב הונא דמפרש למשנה דאין מעמידין בקיבת עכו"ם בלוקח גדי מן הגוי וחיישינן שמא ינק מן הטריפה ומן הטמאה כמה יפרכס רב הונא התוספתא חזרו לומר מעמידין בקיבת נכרי דלא אשכחן חזרה אלא שמעמידין בקיבת נבלה וכמו שפרשנו שהחלב בא ממקום היתר אבל בלוקח מנכרי לר"ה דחיישינן שמא ינק מן טריפה ומטמאה לא אשכחן חזרה ואמנם לרי"ף ור"מ כשירה שינקה מטריפה ומטמאה למשנה אחרונה שרי :

סיומא דמלתא הנה הש"ך בסי' פ"ז ס"ק ל"ב אינו מקיל לגמרי דהיינו בלנול אלא בנקרש אחר שחיטה היינו משום דש"ך הביא שם ס"ק כ"ה דעת ר"ן ורקח ואו"ה ורש"ל דפסקו לגמרי כרש"י כשירה שינקה מטריפה בין לנול ובין קרוש אסור ומחקו הנוסחא שבגמ' והלכתא דשרי משום דפירשא בעלמא אבל למ"ש העיקר כרי"ף ור"מ מירושלמי ותוספתא ושכן דעת הראב"ד והעיטור וש"ע וב"י שכ' שכן נהגו והפוסקים לא נחתו לכל זה וישבתי כס"ד קו' שהקשו על שיטתם והפר"ת דמתיר להעמיד משום בתערובת לא גזרו שעכ"פ בדיעבד בודאי מצינן לסמוך במעמיד אפי' בלנול דמעמיד גופי' דלא בטל בס' רוב הפוסקים דהוא מדרבנן דיש פוסקים דס"ל מעמיד נמי בטל בס' כמבואר לקמן בס"ד בסי' פ"ז וכ"כ בש"ך שם ס"ק ל"ה בשם רש"ל לסמוך להתיר בדיעבד והגם לקמן סי' פ"ז כתבתי שלא להרחיק הפלוגתא בין הרי"ף ור"מ דמודו בלנול ולא פליגי אלא אם צריך להיות קרוש בחיי בהמה אמנם בדיע' יש לסמוך אפי' בלנול דדעת הפוסקים לא ס"ל הכי אלא דהתירו אפי' בלנול וכן דעת ה"ה והש"ע עיל"ק סי' תקע"ו אות ו' :

י' **הרמ"א** שכ' ומיהו אין חוששין שמא ינקה מן הטריפה או מן הטמאה צ"ע להפוסקים שכ' הרשב"א והר"ן דף ס"ח דהיכי דאיכא תרי מיעוטי לא אזלינן בתר רובא א"כ גם אמאי לא אסור כאן משום מעוט טריפות ומיעוט טמאות ואולי שיונק מן הטמאה מיעוטי דלא שכיח וכתה"כ גבי גבינת נכרי כ' דעכשיו גם הנכרים מיאסו לאכול חלב טמאה וא"כ לא נתנו ג"כ ליונק מן הטמאה :

י"א **בפמ"ג** בש"ד ס"ק ט"ז כ' דקיבת טמאה יש לעיין אם שריא צ"ע דה"ה בפ"ד דמי' למאן דאוסר דלא מהני מה שהוא פירשא וקיבה דשרי צ"ל דמאן שהור קאתי הלכך לא אסור משום כל היוצא וכ' לפי"ז קיבת טמאה אסורה משום כל היוצא מן הטמא טמא והמחבר דפסק בסעי' א' דמ"ר של כל בהמות טמאות אסור א"כ לפי הנראה ה"ה קיבת טמאה אסור ול"ע ע"כ ול"ע דידי לדעת הש"ע וסיעתי' דפסק כרי"ף ור"מ כשרה שינקה מטריפה שרי א"כ גם מחנית שינקה מטמאה נמי שרי אבל יהי' אסור משום כל היוצא מטמא טמא ול"ע אפרמ"ג דהא ה"ה סיים שם בשם הרמב"ן לחלק בין מ"ר שהוא אסור ובין עור הבא כנגד פניו של חמור דשרי משום דהוי כעפרא בעלמא ולא אכפת לן אע"ג שהוא יוצא מן הטמא אפי"ה כיון שהוא פירשא מותר וכן שליות שאר בהמות טמאות כמ"ש הש"ך סקי"ב וכן דעת ראב"ד וא"ז משום דשליא פירשא א"כ הרי במה דאתמר בי' שהוא פירשא מותר אפי' ביוצא מן הטמא . בכל בו כ' טריפה שינקה מכשרה אסור לר"ת בלנול זה ליתא כדאי' בש"ע כאן וכן מוכח דהא ר"ת מוקי המשנה דקט"ז בלנול ותנן התם טרפה שינקה מכשרה מותר :

תקי"ט

א) צ"ע על רמ"א שהשמיט דעת ר"ח שכ' דחלב נכרית אסורה כחלב טמאה מה"ת (ב) מ"ש הפר"ח לדעת הרמ"א דחלב נכרית כישראלית דליתא אלא בגדול יש איסור אפי' בכלי וכתבתי דליתא ודעת הרמ"א נכון דגם בשל נכרית ליכא לרמ"א איסור בחלב נכרית בכלי כמו בישראלית (ג) חלב בהמה טמאה י"ל מה"ת שרי למספי בידים ומיושב בזה קו' רע"א וקו' ארשב"א דס"ל איסור דרבנן מותר למספי בידים (ד) ראי' לטור לקמן סי' שע"ג דלמסקנא יבמות קי"ד קראי אתי לקטן או"נ שאין ב"ד מצווין להפרישו ולמספי בידים מסברא שמעינן ומיושב קו' רע"א (ה) התה"ד כ' טעמי' דאסור למספי לקטן שלא להרגילו והקשה חס"ו דהא לא דרשינן טעמא דקרא ותי' כס"ו ליתא וישבתי קו' חס"ו פשיט היכי דקראי סתרי ואנו צריכין לישב יש לומר טעמא דקרא לישב :

בהג"ה סעי' ז' חלב עכו"ם כחלב ישראלית ר"ן פא"נ בשם הרשב"א · בסוס"י ת"ע תמהתי דלמה לא הביאו דעת ר"ח שהביא הרשב"א דחלב עכו"ס אסור וכ"פ בנמ"י ויש"ש ורשב"א הביא ראיות עלמות לר"ח וסיים וצריך תלמוד וישבתי שם מה דקשי' על שיטה זו אמנם כתבתי שם דה"ד בהלכה אכילת אסורות אבל בבית ישראל ואוכלת דברים מותרים החלב מותר והפר"ח ס"ק כ"ד כ' אמ"ש הרמ"א חלב נכרית כחלב ישראלית דאין זה מחוויר מדגרסינן בפ' חרש יונק תינוק והולך מנכרית ומבהמה טמאה ואינו חוששין משום שקן ובגדול אסור כו' ופי' הפר"ח אפי' בכלי אסור ובגדול אעפ"י בכתובת דף ס' אי' חלב מהלכי שתיים בכלי מותר אבל בנכרית גזרו ע"כ ודבריו קשה טובא דמה דתני בברייתא ובגדול אסור איונק מן הדד קאי ואי ר"ל דומיא דבהמה טמאה תנן דאסור גם בכלי לגדול הא לדעתי' נמי לאו דומיא הוא דהא לגדול רק מדרבנן אסור וטמאה מה"ת אבל באמת לא קשה דלא הוה דומי' משום רישא בקטן תני שפיר חלב של נכרית ושל טמאה ל"מ לר"ח י"ל דהוה שייהם מה"ת ולרמ"ה דפסק כרשב"א דחלב נכרית מותר צ"ל דנקיט בדרך ל"ז אף זו ל"מ מן הנכרית דשרי אלא אפי' מן הטמאה נמי מותר :

ג' **ועוד** י"ל דשפיר נקט נכרית וטמאה בחדא מחתא דבאמת שניהם רק מדרבנן דראי' קו' בשם הגאון רע"א איגר ז"ל מ"ל התם ביבמות חלב טמאה אסור לספות בידים מדאמר התם דלא שרי חלב טמאה לתינוק רק במקום סכנה דהא משרלים ודם ליכא למילף דמה לאיך דאיכא מלקות דהכה בלא"ה קשה על הברייתא דקתני יונק מן הנכרית ומבהמה טמאה ולא יאכילנו נבילת טריפות שקלים ורמשים ומכולן יונק מהם וכ' הרשב"א למסקנא ברישא לענין חלב דהוה סכנה סתם יונק וספין לי' בידים אבל נבלות וטריפות צריך אומדנא ע"כ לא יאכילנו סתמא וקשה דלמה פרט ברישא דוקא הני תרתי ולא אמר גם משקלים ורמשים דהא באמת בכולהו שרי כמו שסיים ומכולן יונק אלא י"ל אין ה"נ כקו' רעא"ג לאמת דחלב טמאה כיון דליכא מלקות לא מני למילף מהכך ולכך נקיט רישא בשל נכרית ובהמה טמאה בחדא מחתא דהכשו דשרי למספי בידם לקטן מה"ת אלא מדרבנן בליכא סכנה דהא קיי"ל בא"ח סי' שמ"ג דאפי' באיסור דרבנן אסור למספי לי' בידים . וקשה לי' על הרשב"א דס"ל דשרי למספי בידים איסור דרבנן הא תני נמי חלב נכרית ורשב"א ס"ל דלא כר"ח דס"ל לר"ח דיש איסור בחלב נכרית אלא ס"ל דחלב נכרית כישראלית ואסור מדרבנן כיונק שקן כמ"ש הרא"ש בכתובות דף ס' דלמא אתי לאחלופי בבהמה טמאה ול"ל סכנה ובודאי משום סכנה קאי אבבא דרישא כמ"ש הרשב"א גופי' דקאי אטמאה וה"ה אחלב נכרית הא שלא במקום סכנה אסור כדרך הנאתן כמ"ש בש"ך ס"ק כ"א וא"כ מן הברייתא מוכח דלא כרשב"א אם לא שנדחוק לרשב"א תני לא זו של נכרית דהוה דרבנן דשרי כי בדרבנן א"ל סכנה אלא אפי' בבהמה טמאה שהוא מה"ת אסור למספי לי' אפ"ה בתינוק שרי משום שתם תינוק מסוכן אצל חלב . ואמנם לרשב"א הד"ק רע"א לדוכתי' דכיון לרשב"א לא אסור למספי בדרבנן אלא מה דאסור למספי מן התורה א"כ חלב טמאה דלא ילפינן מהכהו דאיכא מלקות מנ"ל דאסור למספי לי' בידים :

ד' **ויש** מקום ליישב הטור סי' שע"ג שכ' דקרא בטומאה אתי לאפרושי לקטן ולא כרמב"ם והקשה ב"י דהא ביבמות קי"ד מסיק הש"ס כרמב"ם

כרמב"ם דקרא אתי למספי בידים וכ' הב"י דהטור ס"ל דלריכי תי' דעביד הש"ס פירכא וא"כ ה"ל ב"כ הבכ"א א"כ לי"ל דאתי קרא למספי בידים א"כ אמאי הבה"ת אסור למפרע הא ה"ל ב"כ הבכ"א א"ו דקרא אתי לקטן או"כ והוי ב"כ הא בעלמא אין מצווין להפרישו ע"כ עי"ש וקשה מנ"ל לטור נ"מ לפסוק כן כנגד הש"ס בלא ראי' :

ולפי"ד יש ליישב דחלב טמא מוכח דאסור למספי בידים כן מוכח מתוספתא פ"י דשבת ומירושלמי שהביא רשב"א בחידושיו ליבמות דחלב טמא שלא במקום סכנה אסור והכי משמע נמי פשטות ברייתא דף קי"ד דחלב טמאה דוקא במקום סכנה אסור וי"ל גם חלב נכרית ס"ל כר"ח וקשה קו' רע"א בחלב טמא מנ"ל דמהנהו קרא ליכא למילף דמה להנך דאיכא מלקות א"ל צ"ל דקראי אתי בהנהו ב"ד מצווין להפרישו וא"כ מנ"ל דלמספי בידים אסור הא ליכא קראי דאסור למספי בידים אע"כ צ"ל מסב' אמרינן הכי דאסור למספי בידים ולא קשה קו' רע"א דגם בחלב טמאה אסור למספי בידים מסברא דהא לא ילפינן איסור למספי בידים מהנך קראי :

ה' **מריש** ה"א לתרץ קו' רע"א עפ"י חס"ו חאו"ח סי' פ"ג שהקשה אתה"ד בכתביו סי' ס"ד שהקשה מדקטן או"כ אין ב"ד מצווין להפרישו ש"מ דליכא שום איסור על הקטן א"כ אמאי אסור לספות לו בידים וכו' משום שלא להרגילו באסורות והקשה עליו הא לא דרשינן לטעמי' דקרא ובכס"ו סי' מ"ז תי' כה"ג דרשינן טעמי' דקרא אם הטעם גילוי מלתא לקרא כמ"ש הר"ן בפ"ג דשבועות בא"ש ה"א דקרא כתיב בכל חלב כל אתי לא"ש וה"א מה לחלב שכן בכרת ומפני שיש לן טעמא דחזי לצרופי אין הקרא רק גילוי מלתא כך הי' בדעתי ליישב קו' רע"א כיון דאית לן טעמא שלא להרגילו תו אמרינן גם בחלב טמא דאסור למספי בידים שוב ראי' דליתא לדברי כס"ו דלי"ל דכאן הוה מהני לקרא שיהי' גילוי מלתא למילף קל מחמור א"כ ל"ל ג' קראי כדף קי"ד משום דאיכא למפרך כדאי' שם א"ת דהוה טעמא גילוי מלתא בעלמא הא ילפינן קל מחמור אלא לע"ד קו' חס"ו לק"מ דע"כ לא דרשינן טעמי' דקרא אלא היכי דליכא סתירה אין אנו לריכין להבין מהו טעם מלוה זו אבל כגון הכא דגלי לן קרא שאין שום איסור על הקטן דא"כ הוה מצווין להפרישו והקשה התה"ד א"כ למה למספי בידים אסור דמשמע דאיכא איסור על הקטן מלינן ליישב וליתן טעם לחלק בין זה לזה דהיינו אע"ג דליכא עליו איסור למספי בידים אסור משום שלא להרגילו . ומה שהקשה החס"ו שם אתה"ד א"כ בחרש ושוטה דלא שייך בהו דאתי להרגילו ליכא בהו דהא לא אתי לידי חיוב ואמאי אסור למספי לי' בידים הנה הא דאסור למספי לחרש בידים ליתא אלא מחדו' רשב"א גיטין דף נ"ה ע"א וכמו שהביאו החס"ו אבל גמ' ערוכה לא הביא ואלא אדרבה מסוגיא דסו"פ חרש מדקדק מתחלה החס"ו דמוכח בחרש מותר למספי לי' בידים ול"ע :

סימן תק"ב

א) תמיהה דלמה מדינא אין אביו מצווה להפרישו כיון דמטמטם את הלב ומוליד לו מדות רעות ולבסוף יוצא לתרבות רעה ופי' בסוגיא דר' יוחנן בחד דרבנן מספקי לי' אי מצווין להפרישו וישוב על הרי"ף שהשמיט תי' דר' יוחנן שבת קכ"א בקטן שבא לכבות דאביו צריך למחותו בעושה ע"ד אביו **(ב)** תי' על תמיהה הנ"ל דמשום חינוך צריך להפרישו כדעת הרמב"ם ומראה מקום מאין יצא לרמב"ם דין זה ותמי' על או"ה שכ' בתינוק דלאו בר הבנה לא שייך חינוך מיונק בהמה טמאה הא התם שאני דסתם תינוק מסוכן אצל חלב וקצת ישוב על או"ה וישוב על הרי"ף הנ"ל שלא הביא שבת דף קכ"א הנ"ל מה דמשני ר"י בעושה ע"ד אביו :

בהג"ה וכן התינוק בעלמו כי כל זה מזיק לו בזקנתו וכו' הש"ך אע"ג דקטן אוכל דברים אסורים אין אביו מצווה להפרישו כדקיי"ל באו"ח סי' שמ"ג היינו מדינא אבל מ"מ יפרישו מפני שמזיק לו בזקנותו שמטמטם הלב וגורם טבע רע. ופ"ח מוסיף ויוצא לתרבות רעה ולפי שבזמנינו אין נזהרים מעניינים אלו רוב הבנים יוצאים לתרבות רעה ורובם הם עזי פנים שבדור ואין יראת ד' נוגע בלבם והאריך בדברים ועיי' חס"ו או"ח סי' פ"ג דהאריך בהיתר שוטה ליתן לבית חינוך שיש בעיר מלוכה וויען או לווילען של אינם יהודים שמלמדים אותם דעת ויאכל מאכלות אסורות מ"מ שיים ומ"מ העידו קדמונים ז"ל שע"י מאכלות אסורות מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע א"כ מוטב שיהי' שוטה כל ימיו ושורש דבר זה מאחר שילא לתרבות רעה שאמו יהי' מעוברת ממנו ועברה על בתי ע"ז והריחה מאותו המין ואכלה ממנו . וא"כ תמה אני למה לא יהי' ב"ד מצווין להפרים מדינא וכי יש לך השבת אבדה גדולה מהשבת אבדת הנפש ואם אינו מצילו הרי אבדה נפשו ויוצא לתרבות רעה · והי' נ"ל דבר חדש קטן אוכל נבלות דליכא אלא איסור דרבנן כי הקטן אינו אכל כזית בכדי א"פ ולא שייך בי' נמי חזי לצרופי ובכריתות דף י"ג כ' דהוה ספק אי אוכל כא"פ י"ל נרוחא דמלתא קאמר אפי' אם הוא ספק א"ש אבל לקושטא י"ל דלא אכל כדי א"פ ג' או ד' בצים וליכא אלא איסור דרבנן וכן במעביר הקטן בשבת ראיתי כ' בשם הריטב"א דסתמא הוליך פחות

מד"א ועתה דוקא ביש קרא שב"ד מצווין להפרישו הרי גזה"כ להפרישו מה"ת אבל בליכא קרא יש לומר דלריך להפרישו מהסברא משום כיון שהוא אסור עכ"פ מדרבנן מוליד טבע רע דבאיסור דרבנן נמי רבעי עלי' כח הטומאה לטמטם הלב או י"ל כיון דרבנן לא אסרו אלא משום גזירת איסור דאורייתא אבל משום איסור דרבנן לא רבעי עלי' טומאה ואין מזיק לנפש :

וי"ל הא דמסיק הש"ס יבמות קי"ד אלא ר' יוחנן ספוקי מספקי אי קטן או"כ מצווין להפרישו אע"ג דהוה להקטן רק איסור דרבנן כיון דאוכל א"ש ובקטן לא שייך חזי לצרופי ואפשר למ"ד דאזלינן בתר הנאת מעיו שפיר איכא עכ"פ איסור אע"ג דליכא מלקות איסורי' איכא דמעיו נהנין מכזית ומצרף במעיו לכשיעור וכ"כ בחדושי' לסוגי' דא"ש ועתה ראיתי שכ"כ במהר"מ שיק מאו"ח סי' קס"ה בשם הירושלמי אבל לר' יוחנן והכי קיי"ל דאזלינן בתר הנאות גרונו ובגרונו של תינוק ליכא שיעור בכ"א ולא אסור אלא משום חזי לצרופי לכזית למלקות ומלקות ליכא בקטן ועוד בפמ"ג סי' ס"ב רלה לומר חזי לצרופי עכשיו אם הי' אכל כזית עכשיו בכ"א וזה לא שייך בקטן וא"כ כיון דספיקו דר' יוחנן בחד דרבנן דהיינו בקטן בנבלות ליכא לעולם בקטן רק איסורי' דרבנן א"כ מה דמשני הש"ס שם ביבמות בדרבנן מודה כ"ע דאין לריך לאפרושי אפי' בס"ד דמספקי לי' בנבלות הא נבלה גופי' דרבנן ע"כ צ"ל משום בכל איסור דרבנן הוה תרי דרבנן · וא"ש קו' התוס' שם ד"ה אומר ר' יוחנן בדמאי הקילו הקשה תוס' אפי' לא הקילו בדמאי הא מצי למימר כיון דאינו אלא מדרבנן שאני ולמ"ש א"ש בחד דרבנן לא הקילו ובדמאי הא אם אוכל ס"ד דהוי כאוכל איסור דאו' כיון דיש לחוש שיאכל טבל דהוה דאורייתא וכמ"ש תוס' שם כתי' הכ' :

ויש ליישב בזה רש"י נדה דף מ"ו ע"ב שכ' דקטן או"כ פלוגתא הוא ביבמות והקשה הרשב"א ביבמות הא התם בנדה מיירי באיסור דרבנן ובדרבנן ליכא פלוגתא ולפי"ז א"ש הכא ר' פדת דעבד עובדא במפתחות להקל ס"ל בדרבנן אין מצווין להפרישו · ויש ליישב בזה רש"י נדה דמ"ו ס"א שכ' קטן או"כ פלוגתא היא ביבמות והקשה הרשב"א התם בנדה מיירי באיסור דרבנן ובדרבנן ליכא פלוגתא וכ"ע ס"ל דאין מצווין להפרישו ולהנ"ל י"ל דר' יוחנן לא קאמר דהקילו אלא בתרומה דרבנן כה"ג הוה תרי דרבנן חדא דהוה דרבנן ולעולם לא אוכל כשיעור בכ"א אבל ר' פדת דעביד עובדא אפי' בר"ה דליכא אלא חד דרבנן פליג אר' יוחנן אע"ג בשבת דף קכ"א גי' רש"י ר' יוחנן במקום ר' פדת י"ל בנדה לפי רש"י הגירסא ר' פדת . ובס' חוסן ישועות ביבמות שם הקשה מה פריך אר' יוחנן דלמה משני המשנה קטן שבא לכבות בעושה ע"ד אביו ש"מ דס"ל קטן או"כ אין ב"ד מצווין להפרישו הא ר' יוחנן ס"ל מלאכה שאינו לריכא לגופי' רק מדרבנן ומודה ר' יוחנן בדרבנן א"ל להפרישו אבל למ"ש בחד דרבנן לא מודה א"ש דלא מודה אלא בתרי דרבנן :

ויש מקום בזה ליישב הרי"ף שלא הביא אוקימתי' דר' יוחנן בעושה ע"ד אביו כן הקשה בב"י או"ח סי' של"ד י"ל הנה הרשב"א ביבמות כ' הדרגה אם קטן או"כ ב"ד מצווין להפרישו אז בדרבנן אסור למספי בידים אבל למה דקיי"ל קטן או"כ אין ב"ד מצווין להפרישו אז בדרבנן מותר למספי לי' בידים ועיי' במשל"מ סוף ה' מא"ם ולדידי קשה ארשב"א מדין דהכי דלאמר ה' וד' חדשים אסור לינוק לתינוק הא חלב מהלכי שתיים להניק רק איסור דרבנן כמ"ש הרא"ש ואפי"ה אסור לספות לקטן בידים מעתה י"ל הרי"ף הוה ס"ל ג"כ הדרגה שכ' הרשב"א דהיינו אם מלינן דאסור לספות לקטן בדרבנן בידים ע"כ בדאו' לריך להפרישו אפי' ומדרבנן לריך להפרישו א"כ בשלמא ר' יוחנן דס"ל מלאכה שאינ"צ מדרבנן ובדרבנן אפי' מדרבנן א"ל לפרושי כלו' מהכא לא תפשוט בחד דרבנן דיש לאוקים בעושה ע"ד אביו אבל הרי"ף דפסק מלאכה שאינ"צ חייב א"ל להביא בעושה ע"ד אביו בדאו' ס"ל לריך לאפרושי מדרבנן .

אמנם לולי דעת קדושים ה"א עוד דרך אחר על תמיה שלי דהאיך מדינא אין מצוה להפרישו כיון שמאכלות אסורות מזיק לו בנפשו י"ל דהא כ' הר"נ בפ' כ"ד משבת ובסוף ה' מא"ם אבל אביו מצוה לגעור בו ולהפרישו משום מצות חינוך ותו א"ל עוד איסור משום להפרישו כיון בלא"ה מפרישו משום חינוך אמנם במג"א שם כ' בשם או"ה דדוקא בתינוק דבר הבנה שייך חינוך אבל לאו בר הבנה לי"ל בה דהא אי' בברייתא תינוק יונק מבהמה טמאה עכ"ל וסיים המ"א ועבי"ד סי' פ"א סס"ז דמכל מקום מזיק לתינוק עכ"ל וא"כ הקל"ד אמאי אין מצווה האב להפריש כיון שהוא מזיק לנפש התינוק ע"כ כ"ל דילא להרמב"ם דאע"ג דאין מצווין להפרישו מ"מ אסור משום חינוך ולא כרשב"א דחולק עליו ביבמות שכ' דלא כרמב"ם דחינוך ליכא אלא בהגיע לחינוך וכ"כ תוס' שבת דף קכ"ב . י"ל דילא לרמב"ם כן מהש"ס ומברייתא זו דקאמר ת"ש קטן או"כ אין ב"ד מצווין להפרישו דתני' תינוק יונק והולך מנכרית ומבהמה טמאה ולא יאכלנו נבלות וטרפות ומכולן יונק ובגדול אסור ש"מ קטן או"כ אין ב"ד מצווין להפרישו ומשני לא תפשוט דשאני חלב כריב"ל דסתם תינוק מסוכן אלל חלב וכ' הרשב"א לדעת המקשן הא ספי לי' בידים לכ"ע אסור לריך לפרש לשון בברייתא תינוק יונק מניחן לו אבל ספי בידים אסור כדאי' בסיפא ולא יאכל נבלות ולתרלן דסתם תינוק מסוכן אלל חלב נ"ל הפי' תינוק יונק ר"ל דשרי למספי לי' בידים :

וקשה לי לרשב"א לתרלן דלעולם קטן או"כ ב"ד מצווין לפרושי סיפא בגדול אסור היינו תינוק שאינו יונק דליכא בי' סכנה אסור למספי

למספי בידים הא קיימינן עתה דקטן או"כ צריך אפי' לפרושי א"ו אפי' לתרץ הפירוש תינוק יונק ר"ל כמו בס"ד דמניחין לו לינוק ואין כאן חזרה בפי' הברייתא ואע"ג לתרץ ספי לי' בידים כיון דתינוק מסוכן אצל חלב מ"מ נקיט לשון מניחין לו לינוק משום סיפא הא בגדול שאינו יונק אין מניחין לו דקיי"ל עתה קאו"כ אין ב"ד מצווין להפרישו וא"ש . מעתה נחזי למסקנא למה דקיי"ל קטן או"כ אין ב"ד מצווין להפרישו וסתם תינוק מסוכן אצל חלב למה נקט מניחין לו לינוק הא תינוק שיונק מותר אפי' לכתחלה כיון דסתם תינוק מסוכן אצל חלב וצ"ל דנקיט משום גדול שאינו יונק דאסור מנ"כ אי גדול ממש פשיטא אלא צ"ל קטן שהוא גדול אצל חלב שאינו יונק הא קיי"ל קטן או"כ אין ב"ד מצ"ל א"כ גם קטן זה מניחין אותו א"ו דלא דנו לי' לשון לכתחלה לספות לי' בידים אלא לשון יונק שהוא לשון דיעבד משום דוקא כאן חשיב כדיעבד משום דסתם קטן מסוכן אצל חלב משמע בליכא סכנה אין מניחין וקשה הא קיי"ל קטן או"כ אין ב"ד מצווין להפרישו אע"כ מ"מ על האב מצוה להפרישו משום חינוך א"כ מכאן יצא להרמב"ם דעתו ולא מצאתי בנושאי כליו מראה מקום שיצא להרמב"ם הכי וא"כ מוכח דאפי' בלי"ל הסכנה שייך חינוך ותמי' על האו"ה דמביא ראי' דמולד מבהמה טמאה דפשוט קשה עליו הא ש"ה דסתם תינוק מסוכן אצל חלב כריב"ל :

וישלא יהי' האו"ה כטועה יש ליישב גם האו"ה דאיהו ס"ל דר' יוחנן דמוקי בעושה על דעת אביו משום דמספקי לי' אי קטן או"כ מצווין לפרושי לא ס"ל כריב"ל דסתם תינוק מסוכן אצל חלב דלריב"ל עכ"פ מוכח מדרבנן קטן או"כ ב"ד מצווין להפרישו דלמה נקיט לשון תינוק יונק דמשמע מניחין הא משום סכנה מותר אפי' לכתחלה וצ"ל לריב"ל דנקיט לי' משום גדול דסיפא שאינו יונק דאפי' מניחין אסור דצריך להפרישו ומה מספקי לי' ר' יוחנן א"ו ר' יוחנן לי"ל דריב"ל ולמסקנא ס"ל לר' יוחנן אין ב"ד מצווין להפרישו וא"ש דנקיט לשון מניחין בלשון הברייתא כדעת המקשן דאבל למספי בידים אסור וקשה אמאי מניחין משום חינוך אע"כ בל"ל הסכנה לא שייך חינוך ·

ויש ליישב הרי"ף שלא הביא אוקימתי' דר' יוחנן בעושה ע"ד אביו דרי"ף פסק כריב"ל דסתם תינוק מסוכן אצל חלב וה"ק לדוכתי' אמאי נקיט הברייתא תינוק יונק והולך דמשמע מניחין הא בסכנה שרי אפי' לכתחלה וצ"ל משום סיפא בגדול אסור ר"ל תינוק שאינו יונק אסור ואין מניחין א"כ ש"מ קטן או"כ עכ"פ מדרבנן צריך להפרישו והש"ס רוצה לפשוט אם הוא מדאו' ולא איפשטא אבל מדרבנן דצריך לפרושי ס"ל לרי"ף דאיפשטא לכך לא צריך להביא תי' דר' יוחנן בעושה ע"ד אביו ומה שהקשה הרשב"א ביבמות על הרמב"ם הכ"ל דס"ל אע"ג דאין מצווה להפרישו חייב לחנכו ישבתי בחדושים ואין כאן מקומו :

סימן תקכ"א

(א) במה שכ' בפ"ת דם הנמצא בחלב כשחולבין הפרה מטעם דם נעכר ונעשה חלב הא לא קיי"ל הכי ומה שתי בזה שו"ת מר"ם שיק ליתא (ב) דדם זה מה"ת שרי כיון דנמצא עכור אמרינן שנעכר קודם שפי' (ג) באו"ה כ' דם שנתערב אינו מה"ת ואפי' מדרבנן י"ל דשרי כיון דלא מצינן איסור ועוד דדרך הדם יורד לגמרי למטה מן החלב וסברא שלא נשאר דם כלל במקום שאין נראה אדמימות ודומה לבי דוגי דשרי (ד) מ"ש החס"ו דם מן החי אסור נמי משום ציר אבמה"ח וז"א לש"ך סי' זה סקי"ב שכ' לבתר דהותרא חלב לא אסור אלא בשר מה"ח משמע אבל כל היוצא מן החי לא אסור משום ציר אבמה"ח משום דכל היוצא ממין טהור טהור (ה) ואם שנ"ל להתיר החלב מסתפינא אמנם התערובת נ' להקל בהפ"מ וקדירה שנמצא בו הדם אסור עוד להעמיד בו חלב אחרת אבל אם נתן מאותו חלב לקדירה אחרת דהיינו חלב נקי ועמד בו מעל"ע נ"ל דלא אסור כלי זו להעמיד בו עוד חלב להשהות בו מעל"ע (ו) עוד ראיות לש"ך דציר אבמה"ח מותר :

בפתחי תשובה סק"ז כ'. עיי' בתשו' נחלת שבעה סי' כ' בענין פרה חולבות שיצא ממנה דם עם החלב אסור והכלים שעמדו.. בו החלב מעל"ע אסורין עי"ש וכן בתשו' חינוך ב"י סי' ל"ה פסק לאסור בזה משום דדם נעכר ונעשה חלב וכיון דיש דם בחלב או אדמימות מוכח דעדיין לא לגמרי נשתנה הדם לחלב ע"כ יש לאסור משום דם ממש והחמאה ימכור לכותי באופן שאין לחוש שיחזור וימכרנו לישראל עכ"ל וקשה הא קיי"ל בסי' קפ"ט כרבנן דלי"ל דם נעכר ונעשה חלב וראיתי בשו"ת מהר"ם שיק סי' ל"ה ד"ה ועכשיו בשם חס"ו בחדושיו לשבת דלא פליגו במציאות אלא ר"מ סובר דמדם נידות נעכר ורבנן סברי מדם האיברים מ"מ שפיר קאמר הש"ס בכורות דף ו' לרבנן חלב לאו חידוש דשרי משום קודם שנעשה מדם חלב נתעפש הדם כעין שכ' הר"ן ע"ז דף ל"ט גבי דבש מסרי כרי דלעולם העדר קודם הוי' בשלמא לר"מ דנעכר מדם נדות לא מהני העיפוש דבטומאה בעינן אפי' שיופסל מכלם עי"ש ולפי"ז הוה א"ש כיון דעדיין נמצא דם בתוך החלב גם לרבנן אסור אבל דברי חס"ו קשה טובא דהא רש"י פי' שם דם נעכר דם ש"ב כרת ולא פי' מדם איברים א"כ גם אינו מדם ש"ב כרת אלא כשאר דם איברים ועוד הא תינח באשה אבל בבהמה ליכא דם נדה וא"כ גם לר"מ לא בא אלא מאברי' ועוד הא התם בבכורות לענין איסור אכילה קיימא א"כ אי עיפוש גם לר"מ אין חידוש אמנם זה י"ל ר"מ דס"ל באכילה שאינו ראוי לגר אסור א"כ באכילה נמי עד שיפסל מאכילת כלב אמנם עדיין לא ניחא משום א"ת דשרי לרבנן מטעם נתעפש קודם שנעשה חלב גם לר"מ שרי דמודה ר"מ בסרוח מעיקרא ואלא עוד קשה הא מה בכך שנתעפש והוה לפגם הא קיי"ל פגום ולבסוף השביח אסור וכשנעשה חלב הוה לבסוף השביח ולא דמי לר"ן גבי דבש שניתן בו בשר דמותר התם נשתנה הבשר לדבר היתר לבשר משא"כ כאן לא נשתנה לדבר אחר המותר אלא שאותו דם נשתנה לחלב במראיתו וסברא זו כ' הה"י סי' תס"ז דלא מוכח מדשרי חלב דאזלינן בתר השתא עי"ש והביאו החס"ו סי' ע' ושבחוהו ושם הביא ג"כ דברי תוס' חדשים דרבנן דר"מ לא ס"ל מדם נעשה חלב רק מהליחות ההיתר נעשה החלב ושיבחוהו ג"כ החס"ו וא"כ הקל"ד אמאי חלב שחולבין והוא אדום דאסור מטעם דם נעכר ונעשה חלב דהא רבנן לא ס"ל הכי :

ואא"ת מכל מקום הא יש כאן דם בחלב י"ל כיון דעכור הוא ולא ראוי לזריקה והנה בכנה"ג סי' ל"ו בהגה כ' למ"ד דם נעכר אינו ראוי למזבח הואיל ונשתנה ה"ז דומה לדם שבישלו ודם שמלחו ואינו אסור מה"ת וכי"ב כ' הוא ז"ל בסי' ל"ו ד"ה ובלא"ה ומיושב שם קו' הנב"י סי' ל"ו ולא ראה כשכתב זה שבהגה עצמו כ"כ ומ"ש ליישב דמ"ד דם נעכר ונעשה חלב ע"כ ס"ל דם שבישלו עובר הוא תמוה מנא לן דבר זה ואין זה כאן מקומו :

ב' **א"כ** מה תאמר דהא עינינו רואות שיש דם בחלב א"כ בודאי יצא דם מהגוף להדד ופירש ממקום למקום דלרוב פוסקים אסור וכאן נתערב בהחלב ונאסר החלב מהדם . (דטעם דתשו' חינוך ליתא שכ' דעדיין לא נתבטל החלב ממה שהדם נעשה חלב דהא קיי"ל דלא אמרינן דם נעכר ונעשה חלב אלא החשש שבא דם שפי' מן הגוף) אומר אני דהנה היכי דליכא חזקה דמעיקרא אזלינן בתר חזקה דהשתא ואנן קיי"ל בס"ב בגביעות אע"ג דחזקה שאינו מבוררת לאו חזקה אבל מכח רוב בהמות כשרות א"כ בכל שעתה יש לבהמה חזקה דמעיקרא מכח רוב וכאן חזקה דהשתא שהחלב עכור וכן הדם ואין לנו חזקה מבוררת שבשעת שנפרש הדם מן הגוף שהי' צלול וא"י די"ל חזקה מכח רוב דרוב בהמות הדם אדום ז"א די"ל דהליחות שממנו נתהווה החלב נתערב בדם בתוך הגוף והי' עכור קודם שפירש דעל זה ליכא רוב ולומר שבא הדם צלול כשפירש מכ"ש לטעמי' דתשו' חב"י שאמר משום דם נעכר ונעשה חלב זה כיון שיש לו אדמימות לא נתבטל היטב די"ל כן דאע"ג דלא נתבטל החלב מ"מ משום דם נמי ליכא דאזלינן בתר חזקה דהשתא כמו שהוא עכשיו עכור כן הי' עכור כשפירש מן הגוף ולא הי' מעולם ראוי לזריקה וע"ז ג"כ אין לומר דרוב דם אדום כמו בבהמה התם בכל שעתה י"ל רוב בהמות כשרות וה"ל חזקה משא"כ הכי האי דם שראוי להיות חלב נעשה עכור ועומד להיות עכור וא"כ דם זה אין לו רוב כל שעתה שהוא עתה אדום אדרבה כל שעתה נעשה מהדם חלב ונעכר ועוד הא לאחר שחיטה נמצא בדם חלב לבן ובודאי לאו סברא שנהפך בבת א' מדם אדום לחלב לבן א"ו מתחלה נעכר הדם בגוף וא"כ הסברא כן שנעכר קודם שנפרש הדם וא"כ יורדין להדד עי' פמ"ג בט"ז סק"ג בענין חזקה דהשתא :

ג' **ועוד** אפי"ת שנפרש קודם שנעכר מ"מ עתה הוא מעורב בהדד וא"ה הא כ' דם מעורב במים אינו אסור מה"ת ולא תלי' בביטול אלא שהוא בתערובת אינו ראוי למזבח וישבתי לעיל סי' תכ"ג וכתבתי שם הא דבשר חי מותר לאכלו אפי' מדרבנן אע"ג דודאי נסחט דם ופירש ע"י לעיסה משום דמה"ת נפסל בזה מזריקה וגם רבנן לא אסרו אלא דם שפירש ע"י מליחה ובישול אטו דם בעין שפי' בעצמו אבל בענין אחר לא גזרו א"כ גם בנידון דידן מותר אפי' מדרבנן כיון דלא אשכחן וקו"ח התם בלועס בשר חי דנראה דם בעין שאוכל ומרגישו בפה מכ"ש כאן דשרי אפי' מדרבנן דהא ידוע מי שהוא בקי בדבר דהחלב כשמעמידין בקדירות לשומן וחמאה אז נמצא הדם לגמרי למטה בקדירה והחלב והשומן שקורין סמעטנ"א קפוי למעלה זך ונקי · וא"ת מה בכך שהדם נצלל למטה הא קיי"ל אין הגעלה באוכלין עיי' פמ"ג סי' ס"ט ס"ק א' וס"ק כ"א י"ל דא"ד הקשה שם ס"ק י"ג אפלתי ס"ק א' שכ' במלח אפי' נתיבש לגמרי נעשה נבלה אפי' יצא לגמרי דאפשר לסחטו אסור הקשה דבמקום שיסחוט הכל מותר כמ"ש הר"ן בחולין דף קי"ב גבי בי דוגי דע"י המלח נצלל הדם מהשומן ויורד לגמרי ואומר אני שאני בי דוגי מתחלה עומד לכך שלא יהי' נשאר הדם בשומן ודומה למ"ש תוס' חולין דף ק' דכל דרך הילוכו לא נעשה נבלה משא"כ בנשאר להיות נתעכב בתוך החתיכה שפיר נ"נ מעתה כנידון דידן שנמצא הדם למטה מאליו א"כ ודאי עומד לכך שירד דכך הוא טבע הדם כמו דקיי"ל דאין דם מפעפע למעלה אע"ג בבי דוגי לא סמכינן משום דאנן לא בקיאין כמה מלח צריך אבל כאן אי"ל שום בקיאות מאליו יורד ובשומן סי' נ"א דמלננו ולף למעלה ואפי"ה צריך ס' דטעם שומן נשאר למטה א"כ תאמר גם כאן הכי דהטעם דם נשאר למעלה ז"א דא"כ בי דוגא האיך שרי אלא דל"ד התם בסי' נ"א טעמו של שומן כחוש דמה שהוא שמן לף למעלה א"כ חיישינן לטעם שהוא למטה בתוך התבשל היינו הכחוש משא"כ כאן אפי"ת דכחוש ירד למטה מ"מ לעולם החלב לף למעלה שהוא שמן ודם כחוש ורז"ל אמרו מה שומן לפה על כל המשקה א"כ כל שלא ניכר מהו אדום לא נשאר בו דם דומה לבי דוגי ואפשר לסחטו מותר כה"ג

כה"ג והיתר זה אפי"ת דהדם בא ממנה כדך וזה חשיב פירוש י"ל דשרי מהני טעמא :

ד' ועוד כ' במהר"ש שיק שם ד"ה איברא הביא שם דברי חס"ו סי' ק"ו דדם מן החי אסור לדידן נמי משום ציר אבמה"ח וא"כ אע"ג שילאנו מידי איסור דם כיון שאינו ראוי לזריקה עדיין יש בהדם משום ציר אבר מן החי ולי קשה על דברים אלו של חס"ו דהא קיי"ל כרב ששת בסעי' א' דמ"ר של בהמ"ט אסור ודייק בכורות דף ז' מהמשנה דתליא במין טמא וכו' שם דהוא מה"ת דפריך לי' אר' ששת מדבש דשרי ותי' ר"ש אמר כר' יעקב דדבש שרי דגלי קרא וא"כ כיון דכללי הוא כל היוצא ממין טמא טמא ה"ה להיפוך כל היוצא ממין טהור טהור א"כ הא דהיתר הכ' חלב טהורה ולא אסור משום ציר אמה"ח משום דיוצא ממין טהור וממילא גם דם היוצא מבהמה טהורה טהור שהוא ממין טהור וחלב טמאה דאסור מגמל גמל נמי טעמא משום שיצא ממין טמא :

וא"ש מה שהכים החס"ו בסי' ע' להש"ך סי' פ"א סקי"ב בתמוה דהש"ך כ' שם דמי חלב מותר כיון דגלי קרא היתר חלב ש"מ בשר דוקא נאסר מן החי ולא שאר דברים וכ' החס"ו שדבריו תמוהים דחלב דהתיר הכ' היינו דחלב הוי ציר אמה"ח וסד"א חלב טמאה נמי קמ"ל גמל וס"ל לרמב"ן חידוש הוא ואין לך בו אלא חדושו דוקא כשחלב והמים מעורבים אבל כשפירשו הוה כשאר ציר אבמה"ח . ול"כ גם הש"ך אע"ג דנקיט לשון אבמה"ח ר"ל ציר אמה"ח וכן פירשו פרמ"ג לש"ך ואפ"ה שפיר כ' הש"ך לבתר דגלי קרא חלב טהורה מותר וחלב טמאה אסור הכל תלוי במין א"כ גם מי חלב מותר שיוצא ממין טהור ותו ליכא שום איסור מן החי ממין טהור ולכאו' נ"ל אע"ג דהטמאים דפריך בבכורות בשרצים כתיב שהוא ממין טמא ולמה חלב חידוש הוא ממין טהור כי מסברא לחוד לא הוה מחלקינן בין יוצא ממין טמא ליוצא ממין טהור . וכן נ"ל אחר שהתיר הכ' חלב טהורה ה"מ דגם טמאה מותר כדאמר הש"ס בבכורות אע"ג דזה מין טמא וזה מין טהור לא הוה מחלקינן בהכי אלא לבתר דכתיב גמל גמל לאסור חלב טמא וחלב טהורה מותר ולא אסור מהטמאים אז מחלקינן וכתנו טעם הוא מפני שכל היוצא ממין טמא טמא וכל היוצא ממין טהור טהור הלכך ס"ל לר"ש מ"ר מבהמה טמאה אסור משום שבא ממין טמא ודייק הכי מן המשנה וא"כ י"ל כחס"ו סי' פ' דבב"ח לא אסור ציר עם חלב מה"ת כיון דיצא ממין טהור ולא כפרמ"ג סק"א וה"ה טעמא דחב"י ליתא אע"ג שלא נתבשל יפה כל היוצא ממין טהור טהור הוא . וא"ת אמאי ציר טרפה חולין דף קי"ב אסור מה"ת הא ממינו טהור י"ל דנבלת עוף טהור מביא חולין דף ק"כ דציר היוצא ממנו אסור וא"כ י"ל טרפה כי"ב ולא שרי ציר אלא כשכל הבהמה טהור אע"ג דיש בו ג"כ איסור אז היוצא בו מותר דזיל בתר עיקר הבהמה משא"כ נבלה או טרפה דלגמרי איסור אסור כל היוציא וסוגי' דחולין דף ק"כ בנבלת עוף טהור בטומאה מיירי מ"מ הסוגי' הביאו לענין איסור דילפינן כמה פעמים איסור מטומאה כדאי' בסו"פ בהמה המקשה גבי שליא ובכורות דף ז' ע"ב וכמ"ש כן בא"ז סו"פ בהמה :

ואפשר שזהו טעמא דרמב"ם שפסק דלא כר' ששת מ"ר של בהמה מותר משום דלר"ש תליא במין וכיון דסוגי' דחולין דף קי"ב וק"כ אסור ציר טריפה אלמא לא תליא במין אמנם אנן קיי"ל כר' ששת וממילא גם מי דם שנקרש הדם ונעשה סביבו מים אין המים אסור מה"ת . בחס"ו כ' בסי' ע' ג"כ דאינו מה"ת אמנם רק למ"ד דם שבישלו אין עובר ה"ה גם מים זה אינן ראוין לזריקה ולדידי לכ"ע מותר משום כל היוצא ממין טהור טהור ומסייעי' לזה דברי הש"ך הנ"ל והכי משמע מר' ששת כהנ"ל וגם לזה א"ש את מה שכתבתי כיון דהדם יורד למטה גם לחס"ו דס"ל דדם אסור משום ציר אבמה"ח מ"מ שרי כה"ג לא אמרינן אפשר לסחטו אסור כמו בבי דוגי ומפני שבעלי תשו' אסרו ואני מתיר הגם דנראה דלא נחתי לכל מה שכתבתי מסתפינא בעלמי להקל אותו חלב שיש בו הדם והקדירה אז יש לאסור מפני שדם בעין יורד לשולי הקדירה ובולע מדם בעין אבל תערובת מחלב זה כ' להקל בהפ"מ ואם לקח מאותו חלב לקדירה אחרת ועמד שם מעל"ע אותו קדירה כ"ל פשוט להתיר להעמיד חלב בתוכו מעל"ע אע"ג דנעשה כבוש ויפליט הקדירה ז"א דהא כ' הפוסקים דאימת נעשה כבוש לאחר מעל"ע ואז נעשה פגום אע"ג לכתחלה אסור קדירה שאינו ב"י הנה הטעם זה משום לתא דאין מבטלין איסור לכתחלה מ"מ, כאן דהחלב בעלמו שרי דעכ"פ אין לאסור הכלי בצירוף זה דהא בסי' תמ"ו העליתי דהעיקר דכלי כבוש לא הוי בולע רק כדי קליפה וא"כ הוה בולע דבר מועט והקדירות משתמשין בשפע שמעמידין החלב מלאים הקדירות כידוע והש"ע פ' בסוס"י ל"ט כה"ג מותר להשתמש אפי' לכתחלה והט"ז חולק שם אדין זה עיי' בהגר"א שמישבו ומביא ראי' לדבריו וכן אם נראה בגבינה מראה ירוק נע"ל ישליך אותו מקלת והשאר מותר דיש לתלות המראה בדבר אחר בלא"ה :

ונ"ל ביסוב הש"ך הנ"ל סקי"ב ולבאר הסוגי' דמוקשה הוא ועפ"י שנייסב הסוגי' דברי הש"ך ג"כ נכונים דהפר"ח הקשה על הש"ך דאמר למה דחלב מותר אז אין אבמה"ח רק בשר ומידי אחרינא לא והקשה פר"ח א"כ למה קאמר הש"ך דחלב חידוש הוא אין כאן חידוש אלא דגלי קרא דחלב לאו בכלל אבהמ"ח רק בשר יש משום אהמה"ח והפלתי שם הקשה לש"ך דלמה חלב מאבר יוציא אסור משום דלי"ל תקנתא בשחיטה הא כיון למסקנא לא אסור אלא בשר וחלב אינו בכלל אבהמה"ח ופרמ"ג סקי"ב תי' לקו' פר"ח דהוי חידוש דלו יהי' שאינו אבמה"ח מ"מ ראוי שיהי' אסור חלב מטעם ציר אבהמה"ח ואחר שחלב טמאה אסור וחלב טהורה מותר אמרינן הטעם משום טהורה אי"ל תקנתא בשחיטה וא"ש ג"כ קו' הפלתי ע"כ וקשה וקושי' זו נמי קשה פשוט אגמרא האיך אמר חלב חידוש הוא והתורה התירה וה"א ה"ה טמאה דשרי מה ס"ד בשלמא טהורה שרי שפיר משום אבהמה"ח או ציר אבמה"ח משום דאי"ל תקנתא בשחיטה משא"כ טמאה דמה חזית המסקנא דאמרי' חילוק זה ולא עלה בס"ד חילוק זה אח"כ ראי' קו' זו בתשו' מהרי"א סי' נ"ז ותי' דהא ילפינן חלב טמא מחלב טהור מק"ו חלב טהור דאסור מאמה"ח ונוהג בבני נח טמא דאינו נוהג בב"נ מכ"ש דמותר ומה דטמא לי"ל תקנתא בשחיטה אינו חומרא דמה ענין היתר שחיטה לאיסור טומאה ואינו מבין מה בכך דלא פירכא הוא דמה שאין לטמא היתר בשחיטה אינו חומרא מ"מ י"ל בשלמא בטמאה דאין שחיטה בטמאה חלב אסור אבל טהורה מלתא אחריתא הוא דיש לו ענין בשחיטה ותקנתי' בשחיטה מש"ה החלב היתר הכ' ועוד הו"ל לש"ם לומר הק"ו ותו לא ועוד דכבר עמדתי על גוף הסוגי' דקאמר חלב טהורה חידוש וה"א גם טהורה מותר כימא אין לך בו אלא חידושי' אמנם י"ל דאע"ג דהש"ם הביא קרא דהטמאים דתיפ"ל חלב טמאה אסור נ"ל גמל גמל תיפ"ל הטמאים לרבות צירן וריטבן ומשני הש"ם דסד"א הואיל ואל בטהורה חידוש הוא דאסור ציר אבהמה"ח אין ציר אבהמה"ח אסור משום הטמאים דהטמאים כתיב בשרצים שהוא מין טמא וגם אין שייך בו היתר שחיטה אלא סד"א מנבלה דצירו אסור שבא ממין טהור והי' שייך בו שחיטה הרי הוא קיל ואסור ציר גם ציר אבמה"ח נמי אסור דהוה אמינא לדמות ציר אהמה"ח לציר של נבלה ולא ה"א לחלק דאבהמה"ח יש לו עדיין תקנה בשחיטה משא"כ נבלה משום דהחלב שנחלב ויצא כבר אין לו תקנה בשחיטה וה"א דדומה לנבלה אע"ג דהש"ם לא מייתי קרא דנבלה כי"ב כ' הריטב"א חולין דף ל"ח ע"ב דש"ם דקי"ב מביא לציר טריפה מהטמאים דכתיב בשרצים אלא מעתה כיון אציר נבלה קאי ונבלה יש לד שהוא דומה לאבמה"ח שהמין טהור והי' שייך בו תקנה בשחיטה ויש לד שהוא טמאה שעכשיו כולו נבלה ואסורה כולו דומה ציר היוצא מנבלה לציר היוצא מן טמאה וחלוק מציר אבמה"ח משום שהבהמה שציר יוציא ממנו לא דומה לשאר ציר היוצא משאר איסור שאין לו תקנה בשחיטה הלכך א"ש הסוגי' ב' לדדים סד"א דהיינו אי לא דגלי קרא דחלב טהורה שרי סד"א שדומה לציר נבלה דשייכס ממין טהור וציר נבלה אסור ה"ה ציר אבמה"ח ושרי רחמנא א"כ חידוש הוא דשרי רחמנא אמנס לבתר דהתיר התורה חלב טהורה סד"א להיפוך חלב לאו חידוש הוא דשרי דיוצא מן החי שרי א"כ גם חלב טמאה שרי ואיצטרך קרא חלב טמאה אסור וכיון דלאו ההיתר משום כל יוציא מן החי שרי שוב הוי חלב חידוש דציר של נבלה אסור דאתי' ג"כ ממין המותר ושייך בו שחיטה אמנס כדי למעט מחידושי' אמרינן שאני חלב שיש לו עתה תקנה בשחיטה א"כ כל ציר אהמה"ח שרי מה"ט דיש לו תקנתא בשחיטה כדעת הש"ך והי' הש"ם נריך למה שאמר חלב חידוש הוא ולא אמר בקילור דס"א כמו דחלב טהורה שרי כמו כן ה"א חלב טמאה נמי שרי דכל היוצא מן החי שרי משום דה"ק דסד"א. חלב טמא מדמינן לציר נבלה לזה מקדים דהא אפי' חלב טהורה שנייסס ממין היתר וגם נבלה שייך בשחיטה הוה ואפי"ה לא מדמינן לי' לחלב טהורה לציר נבלה גם חלב טמאה לא מדמינן לי' לציר של נבלה אלא לכל היוציא מן החי מותר :

וא"ש מה שהקשיתי אי חידוש הוא האיך חלב טמא שרי מחלב טהורה דמה דאמר חידוש הוא הוא רק בדרך לכאורה דה"ל לדמות חלב טהורה לאסור כמו ציר נבלה ואיכא חידוש דשרי אבל להאמת שע"כ התיר הכ' לחלב טהורה ר"ל דתו לאו חידוש הוא אלא דכל יוציא מן חי מותר ושפיר ה"א אפי' חלב טמאה ודו"ק הטיב כי הסוגי' תמוה מאוד מה שהקשיתי ולפי"ז א"ש ודברי ש"ך נכונים דכל ציר מן החי שרי משום די"ל תקנתא בשחיטה וכבר כתבתי בסימנים הקודמים ובסי' תק"ז לקרבן אהרן שפי' כן הסוגי' דלמסקנא דחלב טהורה מותר חלב לאו חידוש הוא ועי' בס' פר"ת סק"ט שכ' ג"כ דבתר דחזינא דרחמנא שרי' חלב לאו חידוש הוא דלא אשכחן איסור כי"ב להדי' באיסורי דאתו מחי דנימא דהאי חידוש הוא אלא למ"ד דאברי' מתפרקין נריך לדחוק כן ואבל למ"ד דם נעכר כו' חלב לאו חידוש הוא משום יוציא מן החי וא"כ למה דקיי"ל הלכה כר"מ דסבר דם נעכר כו' א"כ א"ש אמאי מי דגלים טהורים מותר הא הוי ציר יוצא מן החי וא"י"ל משום דהוי פירשא דהא קיי"ל בסעי' א' מ"ר בהמות טמאות אסור ולא שרי מטעם דהוי פירשא ולפי"ז א"ש דלמאי דאנן קיי"ל כר"מ לא אסור שום דבר יוציא מן החי משום אבר מן החי :

הנה עכ"פ נקטינן מדבריו חדא שכ' דלמסקנא לאו חידוש הוא אלא שהוא מסיק הלכה כר"מ דם נעכר וי"ל דגם תשו' אינוך ב"י הוי הכי ס"ל אבל לדידן דקיי"ל סי' קפ"ט כרבנן לא אמרי' דחלב בא מן דם וא"כ לא אסור חלב שנמצא בו דם משום שלא נתבשל וגם קושית הפר"ת דאמאי מ"ר של טהורות מותר ושל טמאות אסור לכאו' במקומו עומד ומה שתי' ליתא דאפי' לדעתו ז"ל דקיי"ל כר"מ וליכא איסור משום יוליא מן החי דהוי אבר מן החי אלא משום דם אמאי לא אסור מ"ר טהורים משום ציר אבר מן החי דהא מ"ר דטמא נמי אתי' מהטמאים לרבות צירן ומשום כל היוציא מן האסור אע"ג דמ"ר לא מתמלי מגופי' ס"כ נימא כיון דכל הבהמה אסור משום אבר מן החי כל יוצא ממנו אסור ונימא חלב התירה תורה ולא שאר יוציא מהחי א"ו למסקנא אין יוציא מן החי אסור וחלב לאו חידוש הוא :

ועוד

ועוד ראיתי בפר"ת עם המסייע לדברינו לעיל דחלב זה שנעכר ונמלא בו דם לא אסור לר"ת משום דהוה סרוח מעיקרא דקודם שחל איסור דם הי' כבר העפוש ונעכר החלב והקשה לי בני הרב כו' מה"ו זאב נ"י דשמא לאחר שכבר פירש ממקום למקום נעכר ובא האיסור קודם ואמרתי לו דז"א דרוב הפוסקים ראשונים עי' תוס' חולין ד"ה ורא"ש שם ובתשו' כלל כ' וטוש"ע סי' ס"ט סעי' ח' א"כ כל זמן שלא יצא לחוץ לגמרי מותר אלא אפי' לדידן דקיי"ל פי' ממקום למקום אסור נמי י"ל דכבר הי' חלב קודם שפירש מכח דחזקה דהשתא חלב כן הי' מקום שפירש שאנו דנין דליכא חזקה מבוררת מעיקרא בשעתה כשהיא בתוך הבהמה לומר בכל שעה עתה עדיין הדם שראוי להיות חלב אדום הוא דהיינו כשפירש. אמנם למ"ש בפר"ת בסק"ט שלא"ה א"ש שכ' אדברי ש"ס דקאמר חלב חידוש הוא דם נעכר כל דיכול, לדון בו להתירא כי דם בעודו בלוע באיברים מותר ולא אסרו הכ' אלא אחר צאתו וחלב זה בהיותו בלוע נעשה חלב ולא חל עליו איסור כל עיקר ויש מקום לומר דם אמר רחמנא ולא חלב. ואלא דאפי' אמר הש"ס דה"א דאסור משום דסוף סוף דם הוא עכ"ד וכ' די"ל מ"מ דסוף סוף דם היא כיון דלא נשתנה לדבר היתר הרי הוא דינו כדם אלא שנשתנה מראיתו כמש"ל בשם ח"י סי' תס"ז ואלא דבריו שכ' בתחלה קשה דמה בכך שהוא בלוע בדד מ"מ יש לאסור מטעם דכבר פי' ממקום למקום א"ו כמ"ש לעיל אמנם עוד כ"ל פשוט פי' ממקום למקום לא מקרי פירוש אלא כשפי' שלא בטבע דהיינו ע"י הכאה או ע"י מלח כגון בכלי שאינו מנוקב או בשר שלא נמלח כל צרכו כמאן דאוסר בפי' ע"י דנפרש ע"י אש אבל מה שפירש הדם מהאברים לתוך הדד בטבע לא מקרי פי' ממלמ"ק דהא כל דם שבגוף לא נייח במקום א' אלא פי' והו"ל ממקום למקום :

ודע עוד דבכנה"ג סי' ל"ו ג"כ תמה וכי חלב אבר או בשר הוא ואמאי קאמר הש"ס דחלב חידוש הוא דס"ד דאסור משום אי שלא מן החי וכ' דאה"נ דלא אסור משום אמה"ח אלא משום עשה וזבחת ויש לומר דלא רצה לומר דאסור משום ציר אבמה"ח כמ"ש החס"ו הנ"ל ופרמ"ג סק"ב משום דשאני ציר די"ל דאסור משום משקין כמותן וה"ת בדאיכא למימר שיכול להיות כמותן. אבל ציר אבמה"ח א"א לומר שיהי' ציר כמותו כיון באבוהן אבר והציר א"א להיות כמותן אבר על כן כ' שהאיסור משום שאינו זבוח. ולפ"ז נמי ליתא דברי תוס' דדם אסור משום ציר מאינו זבוח למה דפסק רמ"א לעיל סי' ע"ט סעי' א' דבשר אדם אסור לאכול מה"ת וכ' ה"ה ריפ"ב מה' מא"ס ואמאי חלב אדם מותר ולא אסור מטעם כל היוצא מאיסור אסור ותי' דלא אמרו הכי אלא היוצא מאיסור לא תעשה אבל בשר אדם אינו אלא עשה עיי"ש א"כ ה"ה ציר היוצא מבשר שאינו זבוחה דג"כ רק עשה הציר מותר. והא דהש"ס אמר חלב חידוש הוא דאסור משום איסור שאינו זבוחה אע"ג דחלב אדם מותר אע"ג דאיכא עשה בס"ד לא הוי ילפינן בהמה מאדם עיי' תוס' ד"ה ריקמה כי"ב אבל לאמת דברי' רחמנא אמרינן טעמא כאדם דאין ציר מהי אסור כיון דאינו אלא עשה ובלא"מ בפ"ב ה"ג מבריית' כתו' דף ס' בת"כ אוליא את החלב שאינו שוה בכל ולא אוליא את הבשר ששוה בכל דאיך אפשר דהבשר אסור והחלב מותר הא כל היוצא מן הטמא טמא ודוחה לדברי ה"ה בעשה לא אמרינן כן הא בס"ד ה"א דגם לאו איכא וכ' הלא"מ דבס"ד לא נאמר כלל זה עי"ש והוא תימה מהכ"ת בס"ד לא נאמר כן כיון דקיי"ל כל היוצא מן הטמא מהטמאים לרבות ציר דאיצטרך קרא להתיר בשר אדם לס"ד א"ש למסקנא חלב לאו חידוש הוא וציר אבמה"ה מותר משום דוקא מנין טמא צירו אסור או דבר אכילה והוא אסור באכילה כה"ג ילפינן מביניהו דף ק"כ אבל אדם דלאו בר אכילה יוצא מכלל זה כציר אבמה"ח דלא דמי לשאר איסור אכילה דאבמה"ח א"ל תקנתא בשחיטה וא"כ יצא לאור שו"ת מה"ג מה"ר משולם טיסמניטץ וראי' כמ"ש דציר אבמה"ח ל"א משקין כמותו ואינו אסור משום אבמה"ח ע"ש וכ' מי שסומך עליהם בהפס"מ לא הפסיד :

סימן תקכ"ב

(א) ביש ג' סימנים בגופו של טהרה הרשב"א מתיר והרא"ש אוסר ואו"ה וש"ע ורמ"א פסקו כרא"ש נ"ל הכרעה כרשב"א כיון דרש"י גופי' במק"א כרשב"א ס"ל ורא"ש גופי' לאו מדינא ס"ל לאסור כרש"י אלא לחומרא ועוד דרא"ש מחמיר כרש"י שלא ראה שיטת ר"מ בר יוסף והרמב"ן ור"ן כ' דשיטתי' נכון בסוגיא וכ"כ הרשב"א רק שיטת רש"י ור"ת ועוד הש"ע דמחמיר כרש"י ס"ל כריב"ש דגם הר"מ כרש"י ס"ל וליתא כמ"ש בלח"מ וליתא למ"ש הריב"ש בסימני עוף לא אזלינן בתר רובא ולפלתי שכ' מדרבנן בעי בדיקה ולא אזלינן בתר רוב (ב) דאף רש"י לא מחמיר דאין עוף נאכל אלא במסורת ה"ד בעוף נכרי או שיש מסורת במקום שהוא מותר ובמקום אחר שהוא אסור אז לא סמכינן אבדיקת סימנים אבל תרנגולים שדומה לתרנגולים שלנו ושמו כן היא וגם דומה למנהגו מהני מכ"ש ביש ד' סימנים בשאר תרנגולים לא חיישינן שידרסו אח"כ וכי"ב כ' הגאון מהר"י אסאד להתיר ושלא איכפת לן אם נמצא בו שינוי שצאוורם אדום (ג) די"ל דאין כאן מחלוקת דאפי' לרש"י ז"ל כל שי"ל ג' סי' בגופו בירוע שאינו דורס ועוף טהור הוא (ד) עוד היתר להנך תרנגולים די"ל ג' סימנים בגופן שמא יהי' דורס אח"כ לרוב פוסקים דס"ל כרמב"ן דסי' דורס שכועס וצד להמית תרנגולים אינם כן אלא שכן יחד ועוד סברא שכן יחד מהני אפי' לרבנן דר"א דלא פליגו אלא אם הסי' שבגופו כנגד סי' שכן אבל בסי' בגופו טהור וגם שכן עמו לכ"ע מהני שכן ומ"ש הפלתי דש"ע לא ס"ל כרמב"ן ליתא אלא כש"ך ופר"ח דגם הש"ע כרמב"ן ס"ל וישוב על הרמב"ם דפסק כר"ה דורזיר טמא וכרבנן שכן ונדמה טמא שהקשו דמוכי שרא לבי תרי (ה) ישוב נכון לצ"צ מה מביא מב"ק דאווז הבר טהור מקו' בנו בקו"א ומקו' חס"ו ועולה משם בתרנגולים שינוי על צווארם שהוא אדום ה"ז עדיין מין תרנגולים שלנו הוא כיון דנזקקו יחד או מפני המסורת מהני גם לאלו או כיון שיש להן אותן סימנים שיש לתרנגולים שלנו ודומה להם מוכח דשרי וא"צ מסורת (ו) אם ריב"ל דאמר אין טהור מתעבר מטמא יש ראי' מביצים שהם משונים דמתרנגולים הנכרים נתעברו א"כ ע"כ טהורים הם ולא אמרינן נדמה הם (ז), ואני כתבתי דמה שמזדווגים זה לזה נמי סימן שהוא טהור וישבתי מדרשים אחרים וקו' חס"ו על הצ"צ מנדה דף נ' (ח) נמצא באווז הבר ביצים עם סי' טומאה טמא ולא כפלתי אבל בתרנגולים בנידן דירן יש לסמוך אסי' טהרה של ביצים דלקמן סי' פ"ו כמ"ש הצ"צ לסמוך אסי' ביצים להחמיר כנגד סי' טהרה בעוף סמכינן בסי' טהרה דביצים בג' סי' טהרה בגופו נמי יש לו כיון דג' סי' טהרה בנופא דאסור בלא מסורת רק חומרא הוא :

בש"ע סעי' ב' ואם ידוע שאינו דורס יש ג' סימני טהרה כו'. עד הג"ה ואין לאכול שום עוף אלא במסורות ע"כ הנה לפני זה כערך כ' שנים הי' רעש בעולם עבור תרנגולים שהי' נקראים קאאיכא הינער בין הרבנים אוסרים ומתירים ועלו בהיתר מגדולי וגאוני ארץ אמנם על אלו עופות הי' להם חוץ מהמתירים שכתבו מהה"ג מלונדן שיש מסורה בארץ הודו שאוכלים אותם כדאי' בשו"ת יעלה יהודה · ואחרי חדשים מקרוב באו תרנגולים במדינותינו והם משונים שצוארם אדום וערום ושמעתי ואח"כ ראיתי בשו"ת שערי צדק מהגאון מדעם ז"ל סי' נ' שאוסר אותם אף אם נבדקו ונמצאו בהם ג' סימני טהרה בגופן חיישינן שמא דורס כפרש"י שמא ידרוס אח"כ שאין אנו בקיאין בו וצריך דוקא במסורות ולהיות שמדינא שרי כיש לו ג' סימנים בגופו דאז ידוע שאינו דורס כמ"ש הש"ך סק"ד רק משום לחומרא אנו מחמירין דאף בג' סימנים לא מהני וכמ"ש הש"ך ג"כ בס"ק ו' וא"כ נחזי אנן דעת הפוסקים בחומרא זו האיך דעתם נוטה דלימא הכו דלא לוסף עלי' :

הנה הרשב"א בתה"א מחמיר ג"כ בג' סימנים בגופו שכך כ' וז"ל שאין לסמוך בעוף הבא לפנינו בלי ארבעה סימנים טהרה לאכלו אלא במסורות וכ"כ רש"י ז"ל וז"ל מתוך שאין אנו בקיאין בהם נראה לי שעוף הבא לפנינו יש לומר שמא דורס הוא דהא הך תרנגולתא דאגמא הי' מחזיקין בה בטהורה ולאחר מכן ראוה שדורסת ואין עוף נאכל במסורות וכו' עכ"ל מכל מקום בתה"ק שהוא העיקר לא כ"כ אלא כל שיש לו ג' סי' בגופו מותר בידוע שהוא אינו דורס וידוע שהעיקר תפס מ"ש בתה"ק וכן בד"מ לא הביא רק תה"ב הקצר :

וקשה לי על תה"ב הארוך דאיהו נמי מתיר עכ"פ ביש בו ד' סימנים והאיך משכחת ד' סימנים ונ"ל שראינו שאינו דורס. והאיך כ' וכ"כ רש"י דהא לרש"י לא שרי אפי' בד' סימנים בלא מסורות משום דחיישינן שמא ידרוס אח"כ וכ"ל דס"ל לרשב"א כיון דמרש"י גופי' גבי שמונה ספיקות דף ס"ב ע"ב ס"ל כשיטת ר"ת תוס' ד"ה כל הדורס דבאיכא ג' סימנים בגופו בידוע שאינו דורס אע"ג בדף ס"ה ע"א לא ס"ל לרש"י הכי וכבר הקשה רשב"א בחדושיו בריש הסוגי' דברי רש"י אהדדי לכך נקיט הרשב"א למסקנא דברי רש"י דשמונה ספיקות וליכא מחלוקות עם ר"ת דבלא"ה הקשה תוס' כמה קושיות אשיטת רש"י שם ד"ה וכל כמלא גם לרש"י בג' סימנים בגופו הוא טהור כי בידוע שאינו דורס וא"ש מה שתה"ק פסק בג' סימנים בגופו טהור ולא הביא חומרא דרש"י דקאי כחדא שיטה מה דס"ל בתה"א ובחדושיו דכיון דרש"י גופי' סתרי אהדדי אין לנו לחוש לדעת רש"י ביש ג' סימנים בגופו שמא ידרוס וא"כ הש"ע דפסק להחמיר וכן או"ה הובא בד"מ ונרשם בהג"ה ור' ירו' הכל שנמשכו אחרי הרא"ש שפסק להחמיר כרש"י ור' ירו' והרא"ש בלא"ה לא נקרי רבים מפני שהוא תלמידו כ"כ במהרי"ק דאפי' בג' סימנים בגופו אינו בידוע עדיין שאינו דורס כרש"י מכריע יותר דעת הרשב"א כיון בחד מקום רש"י גופי' לאו הכי ס"ל וא"כ רש"י דמחמיר בעוף הבא לפנינו דלא שרי בלא מסורות ואפי' בג' סימנים ה"ד בג' סימנים בגופו והג' הי' שאינו דורס דזה וודאי צריך מסורות דרש"י לפי"ז ג"כ כר"ת ס"ל בג' סימנים בגופו והג' אינו דורס

יש

יש לחוש לי"ט עופות טמאים דאי"ל הכי אלא אפי' בסי' א' דשרי במקום דלא שכיחא פרס ועזני' והיינו סימן שאינו דורס כה"ג שרי מדינא וכמ"ש תוס' דף ס"ב ע"ב ד"ה חזי' רבנן או בסי' א' בגופו ואינו דורס ובקי בעורב ומנין או בב' סי' בגופו ואינו דורס ומכיר י"ט עופות דבכל זה מדינא שרי לר"ת אבל אנן דלא בקיאין כ' רש"י דלא שרי אלא במסורות משא"כ בג' סימנים בגופו בידוע הוא שלא דרים:

ואמר עוד דרא"ש שלא הביא רק פי' ר"ת דס"ל ג' סי' בגופו בידוע שאינו דורס ופרש"י דפליג בזה א"ש דרא"ש מחמיר כרש"י כנגד ר"ת אבל הרא"ש הנה לא ראה דברי חדו' רמב"ן שהביא פי' ר"ת והביא ג"כ פי' ר"מ בר יוסף דלפרושו בסוגי' ג"כ בג' סימנים בגופו טהור הוא והסכים עמו וכן הסכים עמו הרשב"א והר"ן אין מקום לחומרא דרש"י וגם ראי' דרמב"ן לא הביא חומרא דרש"י ומכ"ש הר"ן שדרכו להביא דברי רש"י א"ו משום דתפסו שיטת הר"מ בר יוסף לשיטה נכונה תו ליתא לשיטת רש"י ז"ל ואולי הרא"ש הוה ראה שיטת ר"מ בר יוסף בצירוף שיטת ר"ת ג"כ לא הוה מחמיר כרש"י כעין שכ' כ"י רמ"א בח"מ סי' כ"ה ואומר עוד דהש"ע דמחמיר כרא"ש היינו דס"ל כריב"ש סי' קנ"א דגם הרמב"ם ס"ל כרש"י אבל בלח"מ בפ"א מה' מא"ס דחהו וכ' דגם הר"מ ס"ל כהר"מ בר יוסף מעתה גם מאו"ה שכ' הרמ"א אין ראי' שלא הביא האו"ה רק דעת הרא"ש ודו"ק:

ועיי' בד"מ שכ' מרא"ש בתשו' מוכח דאפי' אנו רואין בה כל סימני טהרה אפ"ה הוא טמא ולכן אין להתיר שום עוף אלא בסימנים רק במסורות אע"ג דיש לדחות זו לומר דלמעוטי לא חיישינן וכמ"ש לענין טריפה סי' מ"מ כ' דיש להחמיר בדבר עכ"ל הרי דחומרא גדולה הוא כי מדינא שרי כר"ת דס"ל בג' סימנים בגופו בידוע שאינו דורס שכך פי' ברייתא דף ס"ה ברייתא דרשב"ג ולר"מ בר יוסף לא משכחת כלל עוף טמא בג' סימ' בגופו א"כ די לן להחמיר בעוף שלא מוחזק לנו מכבר שאינו דורס דלא כר"ת וכר"מ בר יוסף אבל ברואה כל הד' סימנים דה"ל מיעוטא לחוש שידרוס אע"כ אין לחוש וכן דעת רשב"א בתה"א:

וראי' בס' משפטו לדק סי' הנ"ל ובשאר סימנים שכ' בשם פרי תואר סי' ע"ט בסימני עוף דאיכא עשה להבדיל לא אזלינן בתר רוב כבר כתבתי בסי' תק"א שאין כוונות העשה כך ושהפר"ת לא כ"כ אך בריב"ש סי' קנ"ב כתב כן והביא ראי' מגמ' דף ס' מלא בהמה כו' ובלבד שיכיר ערוד אע"ג דרוב בהמות אינם ערוד ודחיתי שם ראיות הריב"ש לנכון וכאן נ"ל עוד לדחות כיון שהוא הולך במדבר במקום שהערוד שם מקומו ה"ל קבוע וכל קבוע כמע"מ דמי משא"כ עוף הבא לפנינו ממקום ה"ל פירוש וכל דפריש מרובא פריש ועוד ק"ל אריב"ש דאפי' ברור אא"כ שהוא טהור מ"מ עבר אלהבדיל דצריך לבדוק א"כ מה פריך הש"ס דס"ו סנפיר ל"ל דלמא אתי דצריך לבדוק אע"ג שהוא כל שי"ל קשקשים י"ל סנפיר רוב פוסקים לא ס"ל כריב"ש כמש"ש שלא הביאו דברי תוס' דף ס"ג ד"ה ודלמא עוף טמא הוא שהקשו הא רוב עופות טהורין עי"ש מה שתרצו וכ"כ ברשב"א והר"ן עכ"פ מוכח דלא ס"ל סברת הריב"ש שכ' בסימני עופות לא אזלינן בתר רובא וכתבתי שם בס"י תק"א דליתא לדברי פלתי סי' פ"ג סק"ד ד"ה והנה דמוכח בסימני עופות לא אזלינן בתר רוב דהוה מיעוטא דלא שכיח כמו שאמרו בריאה דמראשונים הנ"ל מוכח להיפוך ומה שדוחה שם הפלתי חד תי' של הר"ן נ"ש דשם לא אזלינן בתר רובא משום דאיכא תרי מיעוטי מיעוט נבלות ומיעוט טמאות הנה הר"ן כ' שם ב' תרוצים אחרים ותי' קמא בלא"ה דוחהו הרשב"א דה"ל להש"ס לומר בזה"ל ודלמא אסורות הן דלשון זה כולל נבילות טריפות וטמאות:

ב' נ"ל דלא הביא רשב"א בתה"א ראי' לסתור דהיינו הרשב"א דמתיר בעוף שיש לו ד' סימנים דשרי והאיך יודע שאינו דורס הרשב"א מיירי בעוף שיש בינינו זמן רב וראינו שאינו דורס תו לא חיישינן שיהי' דורס אח"כ או כעין נידון שלנו דיש לנו מסורה דתרנגולין יש להם הד' סימנים ג' סימנים בגופו ואינו דורס ובא תרנגולת שיש בו איזה שינוי לא חיישינן שמא זה מין טמא הוא כיון שדומה במראה ופרצופו ובמנהגו אבל רש"י מיירי כדמשמע מלשונו שכ' עוף הבא לפנינו דמשמע שהוא נכרי ואינו מוחזק לנו זמן רב שאינו דורס ונסמוך על בדיקתינו אם הוא דורס כה"ג לא סמכינן דשמא ידרוס אח"כ וגם כיון שהוא עוף נכרי א"כ אין מסורות על מין זה כה"ג הוא חיישינן שמא יהי' דורס אח"כ:

וא"כ לפי"ז מה שמקשים בתוס' ד"ה חזיוה רבנן דדרסי ואכלי' מתחלה מה קסברי ותי' נתחלה הי' סבורים דלא דרסי ואכלי בהאי סימני' לחודא ולא חיישינן לפרס ועזני' דלא שכיחי בישוב או קים לי' בגוי' דלאו ממין פרס הוא עכ"ל והוא דחוק דא"כ לבסוף ל"ל דנשתנה מהטבע ובאו פרס ועזני' והתי' הב' ג"כ דוחק שהי' מתחלה טעות לגמרי לפי המסקנא ועוד קשה הא אמימר גופי' אמר הלכתא דלא חיישינן לפרס ועזני' דלא שכיחי בישוב הא אמימר גופי' ראה דאתרמי עוף הבא בסי' א' שהוא טמא וקשה עוד לרש"י ליכא למימר כתי' התוס' דהא רש"י בנדה דף כ' ע"ב ס"ל דתרנגולתא הנקיבה לבד כשר אבל הזכר טמא והוא שכיח וה"ל לאסוקי שמא מפרס ועזני' הוא אע"ג דלא שכיח דא"ת דטהור הוא האי נמי לא שכיח ומספיקא ה"ל לאסור בכל ס' דאו' וה"ל למיחש שמא דורס דלא חזינא דדורס אבל למ"ש א"ש דרש"י כ' דף ס"ב הי' בקי בהן ובשמותיהן עוף הבא בסי' א' טהור פרש"י אם ידוע שאין דומה להן לפ"ו ואין שמו פרס ועזני' עיי"ש א"כ י"ל להיפוך בעוף טהור כשהוא בקי בו ובשמו סגי וא"כ האי תרנגולתא דאגמא מתחלה הי' סבורים כיון שהוא דומה לתרנגולין וגם שמו כן הוא סגי או דהוי סמכו על מסורות כללי דמין תרנגולין טהור ואפי' בדיקה לא צריך במסורות כמ"ש הש"ך סק"ו וס"ק ט' ואם מחמת בקי בהן ובשמותן ג"כ י"ל דס"ל דתו א"צ בדיקה ולא עמדו על הדבר אם הוא דורס או לא משום דתרנגולתא דאגמא הי' עוף נכרי שבא מן האגם ושחטוהו מיד כי עופות ברא א"א להשהותו כי ברחו וא"כ מצד הדין א"צ בדיקה וגם במשך הזמן לא יכלו ג"כ לעמוד ולדעת אם הוא דורס כי אינו עוף בייתי שיהי' לפנינו תמיד ולבסוף דחזיה דדרים נודע להם דהמסורה וכו שמו לא הי' רק על תרנגולין בייתי אבל תרנגולתא דאגמא דברא היא לא הי' המסו' מעתה אף לפי המסקנא ליכא חזרה ממה דהי' סבורים מתחלה אלא בעוף נכרי שאינו בייתי כמו תרנגולתא שבא מן האגם כזה כ' רש"י כיון שאין אנו בקיאין לא נאכל אלא במסורה אבל בתרנגולים בייתי נאמר כמו דהוי ס"ל בס"ד מהכ"ת לחזור ושרי אפי' בלא מסורה על תרנגולת זה אלא סמכינן בו שדומה לו ובשמו שנקראת תרנגולת ובמנהגו או במסורה שתרנגולים טהורים דהא בס"ד הוה ס"ל דמהני כל זה אפי' על תרנגולים ברא מן האגמא ולפי"ז גם מרא"ש ומתשו' רא"ש אין ראי' לאסור אלא בעוף נכרי שלא הי' לנו מסורות ורוצה להתיר ע"י בדיקת סימנים כה"ג מיירי בתשו' כלל כ' סי' נ"ב או בעוף שהי' לנו מסורות דאסור כגוונא דא מיירי שם סי' כ' ובמקום אחר הי' אוכלין אותו ובא א' לבדוק בסימנים ולהתיר כנגד מסורה שאסור אבל בעוף בייתי ותרנגולים שהי' המסורה להיתר כה"ג י"ל דגם הרא"ש מודה דסמכינן במסורה וכו שדומה ובשמו שנקרא כן ובמנהגו:

וראיתי אח"כ בשו"ת מהרי"א סי' נ"ב מפני שכדמו לתרנגולי' שלנו ובמסורה אנו יודעים שתרנגולים אינם דורסים א"צ מסורה פרטית לאותן תרנגולים שבאו מארץ הודו בשביל השינוי בגדילתן משא"כ תרנגול דאגמא דמלבד מה שנשתנה בשם לומר ואולי גם בצורתו ותוארו נשתנה עוד בסי' טהרה א' שלא הי' קרקבנו נקלף ע"כ [זה אינו מוכרח דדוקא תרנגולא דאגמא שהוא מהא' ספיקות א"י גם שלא הי' קרקבנו נקלף אבל לא בתרנגולתא דאגמא דחזיהו דדרס אח"כ] עכ"פ ראי' למ"ש · וגם מ"ש הוא ראי' לומר הכי וגם שם ד"ה ועוד עדיפא דייק מאו"ה בהג"ה דאין להחמיר בג' סי' בגופו ואינו דורס אלא בעוף חדש שאינם דומים לטהורים הנכרים לנו וכ"כ ד"ה ובהדי' בשם מהרי"ל דבסי' ל"ה שכ' כלשון זה והבא להעיד מסורות של עוף נכרי שאין מכירין אותו נשמע דוקא בכה"ג הוא שהתנה איך יהי' המסורות בחומרות עכ"ל ועי' פר"ח סק"ח הביא לשון מהרי"ל . ואע"ג דשו"ת מהרי"א כ' שם בסי' מסורה ג"כ מלונדן ואלא שלא להחמיר חומרות מהרי"ל במסורות כ' דמהרי"ל לא מחמיר כ' אלא בעוף מ"מ בד"ה ועוד עדיפא הנ"ל ובד"ה אמנם אף הנ"ל משמע מטעמים הנ"ל לא הי' אוסר אפי' בלא מסורה כלל והוא ז"ל כ' שם סברא דמהני מסורה כללי לכל התרנגולים כמו דמהני מסירה דאווז לכל שיש לו תואר אווז בחרטום וכף רגלו רחבים מחמת מסורה מאווז אעפ"י שיש שינוי מאווזים שלנו שיש להם חרטום שחור ולא כאווזים שלנו עי"ש מעתה יש היתר לאלו תרנגולים שהם דומים לתרנגולים שלנו בצורתו ותוארו ושמו וגם מה שהגאון מה"ד דייטש ז"ל מפקפק על היתר שכן ונדמה כ' שם ד"ה וז"א דקיי"ל כרבנן דר"א שכן ונדמה ופי' נדמה בסימנים כפי' תוס' ור"ן וכ' בשם רש"י שפי' דומה להם במראיהן ופי' הר"ן כוונתו שהוא דומה בפרצופו ומנהגו הנה כ' הגאון ז"ל כמ"ש לסמוך ככל מה שכתבתי ומביא ראיות וסברות לדבריו ז"ל ואני כיהודה ועוד לקרא העלתי מראיות אחרות:

והנה לדידי שכתבתי דמהני דומה ושמו שוין מהא דאמר ר"ל בקי בהן ובשמותן דעוף הבא בסי' א' טהור ואמרתי ה"ה בעוף טהור סמכינן בו ובשמו שפרש"י בקי בהן שדומה לו ואומר אע"ג לרבנן שכן ונדמה בעינן בדף ס"ה בזרזיר וסניונית וא"ש התם אינו שמו עורב לכך בעינן שכן ג"כ ועוד התם רק נדמה משמע קצת אבל דומה לגמרי י"ל אהא גופי' סמך ואומר דאין סברא לומר דר"ן לחומרא קאמר וקמ"ל אם הוא בקי בפרס ועזני' בהם שאינו דומה אפי' במקצת לפ"ו וגם שמו אינו פ"ו אז דוקא הוא טהור הא דומה קצת לפ"ו מחמרינן אבל לקולא לא סמכינן בדומה קצת ואפשר אפי' לגמרי דומה לקולא לא אמרינן רק לחומרא אמרינן וא"כ אין ראי' שלי ראי' דמהני דומה ושמו כ' דאין לחלק לומר הכי דסתמא משמע דר"מ דוקא קאמר ובין לחומרא ובין לקולא:

(ג) **עוד** נ"ל מאחר מ"ש דלא מהני ג' סי' בגופו הוא רק חומרא כרש"י דפי' דכל י"ט עופות טמאים יש להם ג' סימנים בגופו ורש"י בעצמו בא' ספיקות כ' בעצמו להיפוך ותוס' ד"ה כל דף ס"א דוחה פרש"י והרבה פוסקים ראשונים ס"ל כר"ת עיינתי ומצאתי ליישב דעת רש"י דגם ממקום שכתבו הפוסקים שדעת רש"י דלא מהני ג' סימנים בגופו דלא מוכח הכי וטוב לומר כן ורש"י לא סותר עצמו ולא קשה עליו קו' התוס' הנה מקור דבר זה דף ס"ה אמשנה אבל אמרו חכמים כל עוף הדורס טמא תניא רשב"ג אומר דורס ואוכל בידוע שהוא טמא יש לו אצבע יתירה וזפק וקרקבנו נקלף בידוע שהוא טהור פרש"י הג' יש לו אצבע יתירה וכו' ואריסא סמוך דתנא לי' כל עוף הדורס טמא ואם אינו דורס ויש לו עוד שלשה סימנים דהוה להו ארבעה בידוע שהוא טהור עכ"ל וכ' תוס' דף ס"א ד"ה כל דלשון הברייתא לא משמע כן ומהר"מ שיף כ' דמ"ש תוס' דלשון הברייתא לא משמע לי' כפרש"י דאריסא קאי דכיון שכ' תוס' הגי' בברייתא רשב"ג אומר כל שיש לו אצבע א"כ ליכא בברייתא רישא כלל אבל בגמרות שלנו כמו במתניתן שרשב"ג גופי' דורס ואוכל ול"ל דאפי' גרסינן

גם בברייתא כל הדורס טמא נמי לא משמע כפרש"י דקאי ארישא ואדיוקא דאם אינו דורס ויש לו ג' סימנים כיון דלא תני בהדי' ואם אינו דורס ובר"ן במשנה שהביא פרש"י כ' דתנא בברייתא ואם אינו דורס ויש לו ג' סימנים ומשמע דבהדי' תני הכי אמנם גם ברש"י גופי' לא משמע הכי וא"כ שפיר כ' תוס' דלא משמע כפרש"י דארישא קאי ואפי' מהר"מ שי"ף קשה דעדיפא ה"ל להקשות לתוס' דלמה כ' רש"י דארישא סמך הא למהר"מ שי"ף לגי' התוס' ליכא כאן רישא כלל והאיך כ' רש"י דארישא סמך ורא"י בס' לב ארי' שהביא דברי מהר"מ שי"ף וכ' דמ"ש רש"י ארישא סמוך י"ל ארישא דמתני' וכ"ל הגם שהוא דחוק י"ל כן משום דגם במתני' תנן הכי כל שיש לו אצבע יתירה וכו' טהור שהוא דברי רשב"ג דברייתא וקאי רש"י נמי אמתני' ולכך קאמר שפיר דארישא סמך דברישא דמתני' תנן ברישא :

ול"ע דגם גי' רש"י לא הי' הגי' בברייתא כמו שהוא בגמרות לפנינו דהכי איתא דורס ואוכל בידוע שהוא טמא דהא רש"י כ' הגי' יש לו אצבע כו' משמע דזו התחלת הברייתא וכך הוא בתוספתא לפנינו וליכא רישא דורס ואוכל ועוד הא רש"י כ' סמוך כל עוף הדורס טמא כו' וזהו לשון המשנה אבל בברייתא הלשון כהנ"ל דורס ואוכל בידוע שהוא טמא מעתה אומר אני מ"ש תוס' הנ"ל ורשב"א ור"ן ורא"ש דלרש"י ג' סימנים בגופו עדיין טמא דשמא מי"ט עופות הוא משום דרש"י כ' ארישא סמך לא מוכח מידי דהר"ן ורשב"א הקשה על רש"י דל"ל ד' סימנים תיפ"ל בסי' א' בשל טהורה ואינו דורס סגי דליכא עוף טמא בסימן א' ואינו דורס ותרלו די"ל דאין ה"נ אלא דתנא לא אתי לאשמעינן בהיתר עוף הבא לפנינו בכמה סימנים סגי לי' אלא כולהו סימני טהרה אתי לאשמעינן ובגמ' הוא מפרש עוף הבא לפנינו בכמה סימנים סגי לי' עד כאן א"כ י"ל דלעולם רש"י נמי כר"ת ס"ל דג' סימנים בשאר עופות מטמאים היינו ב' סימנים בגופו ואינו דורס וכמ"ש גבי א' ספיקות וממילא שמעינן כל שיש לו ג' סימנים בגופו שהוא טהור אלא דמ"ש רש"י ארישא סמוך משום דהוי קשי' לי' לרש"י אברייתא קו' רשב"א ור"ן דלמה קאמר כל שיש לו ג' סימנים בגופו טהור תיפ"ל בחד פי' בתרי מיניהו נמי טהור כגון אותו סימן דליתא בי"ט עופות וסי' אחר עמו כמו שהקשה תוס' ד"ה כל אר"ת וצריך לתרץ דהתנא לא קמ"ל אלא הסימנים של טהרה כמה הם וזו קשה על הברייתא דלא תני רק ג' סי' טהרה ואי סי' טהרה אשמעינן הא איכא ד' לכך כ' רש"י דארישא סמך דהיינו אמתני' דאיכא ברישא חד סי' טהרה במה דתנן כל הדורס טמא מכלל באינו דורס טהור על זה קאי דעוד איכא כל הסימנים בכלל ד' עם הג' סימנים בגופו אבל בכמה סמנים סגי לא אתמר בברייתא לרש"י כמ"ש דלא אתמר במשנה כמ"ש הרשב"א ור"ן הנ"ל רק בגמ' מפרש זה אבל הברייתא והמשנה סתמא כוונה אחת :

ואומר עוד דהנה בלב ארי' כ' לרש"י שכ' הכי גרסינן אמרשב"ג יש לו אצבע יתירה כו' דהיינו דאתי לאפוקי דלא גרסינן כגי' התוס' כל שיש לו אצבע כו' דכ"מ שאם הגירסא אמר רשב"ג כל פי"ל הוה מלתא באפי' נפשי' אבל אי הגירסא יש לו ולא כל י"ל דקאי ארישא וא"כ י"ל דרש"י נמי ס"ל כר"ת בג' סימנים בגופו טהור דליכא עוף טמא בג' סימנים בגופו אלא דרש"י הוכיח דע"כ דלא גרסינן כל דא"כ קשה קו' תוס' אר"ת דל"ל ג' סימנים בגופו דהא משכחת בחד סי' דהיינו אצבע יתירה והב' אותו סי' שבגופו דליכא בכל י"ט עופות וצריך לתרץ כמו שתי' בתוס' ותי' בתוס' וז"ל ונראה לפרש דכל עיקר משנתינו לא באת לאשמעינן אלא ד' סימנים של טהרה ועדיין קשה קו' התוס' אברייתא אי גרסינן כל א"כ הוה מלתא באפי' נפשי' ולא קאי ארישא א"כ א"ל לומר דקמ"ל ד' סימנים טהרה דהא כיון שהברייתא מלתא באפי' נפשי' הוא לא תני רק ג' סימנים וצריך לדחוק מאוד ליישב הר"ת שכ' מברייתא משמע בג' סימנים בגופו טהור בידוע שאינו דורס ואיכא כאן ד' סימני טהרה גם בברייתא דזהו דוחק כיון דלא נזכר בפירוש הסי' שאינו דורס בברייתא לכך כ' רש"י דלא גרסינן כל אלא יש לו וכו' ומצינו לפרש דארישא דמשנה קאי דהזכיר כל הדורס טמא דאיכא למשמע הא אינו דורס הוא סי' טהרה ותני אח"כ עוד הג' סימנים ואשמעינן בברייתא כמו במשנה הד' סימני טהרה ובאיזה סימנים בידוע שהוא טהור מפרש בגמרא וא"ש לרש"י גופי הברייתא בלי דוחק עכ"פ לפי"ז נכון מאוד שיטת רש"י ולא סתרי אהדדי דקאי בשיטת ר"ת בסוגי' גבי שמנה ספיקות דגם פירושו דף ס"ה מ"ש רש"י דארישא קאי לאו משום דהם ס"ל לרש"י דבעי דוקא ד' סימנים ויהי' רש"י סותר את עצמו והוא נכון מאוד :

ומה שכ' רש"י לפי"ז עוף הבא לפנינו אין לאכול אלא במסורות מיירי דומי' דהתם בליכא סימנים בגופו כמ"ש תוס' שם ד"ה חזיה דלא לסמוך על סימן שאינו דורס או בב' סימנים שמא עורב הוא או בג' סימני' דהיינו ב' סימנים בגופו ואינו דורס דשמא דורס והוא מי"ט עופות טמאים אבל בג' סימנים בגופו דכה"ג ליכא שום עוף טמא הרי זה עדיפא ממסורות וכמ"ש הפוסקים דאע"ג דאין עוף נאכל אלא במסורות אבל בי"ל חרטום ורגל רחבים מותר דזה הוה כמסורות וא"ת האיך אפשר לומר דרש"י ס"ל כר"ת א"כ עורב שי"ל ב' סימנים א' מהסימנים שאינו דורס כמ"ש הה"ס הנ"ל ד"ה כל ורש"י הא כ' דף ס"ג ע"א דעורבים המגדלים בבתים דורסין י"ל דלאו היינו עורב שכ' בתורה כמדומה שכי"ב כ' בעל המאור וכי"ב נמצא בפוסקים דנשתנה שמות העופות מאשר שכ' בתורה :

(ד) **עיי'** בש"ך סק"ג דס"ל לרמב"ן וס"ל כוותי' הר"ן והמגיד פ"א ורא"ה ורשב"א במ"ה וב"י וש"ע כאן ומרע"ל ופר"ח שפי' בסי' דורס ואוכל שנועץ בצפרניו בבע"ח ודורס כעין דרוסת הכן ושאר עופות לעיל סי' כ"ז עכ"ל ובחדו' רמב"ן ביאור אלא דהתם בסי' כ"ז מיירי דמחמת זהירא וארס מטיל בו וכאן ר"ל אפי' בהכי דליכא זהירא אורחיהו דעופות טמאים שיש להם הסי' דורס ואוכל שמכהו בצפרניו להמיתו ואכלו בין מחיים בין לאחר מיתה ובפלתי ס"ק א' השיג אש"ך ופר"ת דאין לומר כן לדעת המחבר דהא המחבר כ' אעפ"י שי"ל כל ג' סי' בגופו אין לאכלו לפי שאנו חוששין שמא דורס כשיטת רש"י דכל כ' עופות י"ל ג' סי' בגופו וא"כ סי' החדש שיש או בפרס או בעזני' היינו שאינו דורס ומה נסתפקו תוס' ופוסקים איזהו סי' החדש ע"כ עי"ש דבריו ז"ל תמוהים דהפוסקים לא מספקי להו אלא בהלכה כמאן ואיזהו פירוש אמת אי פרש"י או פי' ר"ת ואנן קיי"ל מעיקר דינא דלא כרש"י כמ"ש הש"ך סק"ד אבל תוס' דחולק על רש"י ליכא לתוס' ספק כלל כמבואר בתוס' ד"ה כל הדורס כמו לרש"י הוה סי' החדש אינו דורס כך לר"ת הוה סי' החדש קרקבן נקלף עי"ש ומבואר בחדו' רמב"ן ור"ן והמגיד דרמב"ן חולק אר"ת שהוא פי' דורס ואוכל מחיים ולא ס"ל כרמב"ן דר"ל שדורס עליו מחיים להמיתו כדי לאכלו. אבל לשיטת רש"י. דס"ל ג' סימנים בגופו חיישינן שמא עדיין דורס והש"ע מחמיר כוותי' כדמשמע לשון הש"ע שאין לאכלו שפיר י"ל כפי' רמב"ן או לרמב"ן ור"ן ורשב"א דעיקר כר"ג בר יוסף דכל כ' עופות י"ל רק סי' דורס א' איכהו ס"ל שפיר כמ"ש הרמב"ן דכולם י"ל סי' טומאה דורס ואוכל דורס וממית כדי לאכול וכל עופות טמאים עושים כן ור"ת לא הוה נמי מצי לפרש כן מאחר דכל עופות טמאים עושין כן ולר"ת כל עופות טמאים י"ל ג' סימני טהרה וא' מהם שאינו דורס על כן אין לנו לומר דר"ת חולק על הרמב"ן במציאות דשאר עופות טמאים בני תרבות ואינם לדים עופות להמית הא בדף י"ג מסקינן דשאר עופות טמאים יש להם דרוסה בדכוותיהו א"כ טבע שאר עופות טמאים לאו בני תרבית עם עופות טהור שדרכם של עופות לדרוס וא"כ טבעם לכעוס על הטהורים וא"כ איך אפשר לומר שהתרנגולים אלו שהם לגמרי כשאר תרנגולים אלא שצוארם ערום הם עופות טמאים א"כ ה"ל לצוד ולהמית האפרוחים קטנים של שאר תרנגולין או של אווזות או בר אווזות ואף אם נדחוק מחמת שהם רגילים עם בני אדם נעשו בני תרבות כמו חתול אע"ג דיש לחתול דריסה חתולות שלנו בני תרבות ניגהו היינו עם עופות שלנו אבל מכל מקום הוא כועס על האפרוחים העופפים ועוד מכל מקום אין החתול שכנו יחד כאחד חברותא אבל אלו התרנגולים ששכנו בין תרנגולים שלנו כחדא כחד חברותא כפני עצמו אפי' לא קיי"ל כר"א דשכן הוה סימן דמינו הוא היינו בעופות טמאים אע"ג דשכן עמו לאו מינו הוא דכולם מדבריי המה אינו כועס זה על זה. ועוד דגם התם מודו רבנן לר"א דשכן עמו הוה הוכחה שמינו הוא אבל הא אמרו שאנשי תמרתא הי' אוכלין אותו מפני שיש להם זפק א"כ ס"ל לרבנן דסימן טהרה מוכח יותר שהוא טהור שסימן זה סי' עלום הוא יותר בקבלה מסימן דשכן דאינו אלא מסברא להכי אע"ג שכן עם הטמאים סמכינן אסי' טהרה שהוא טהור אבל בעופות שיש להם סימני טהרה ואיכא נמי שכן עמו תו ליכא סברא שלא לסייע סי' טהרה דשכן עמו שהוא טהור ובפרט לדעת הרמב"ן דזולת דשכן עמו שמורה לכל הפירושים שהוא מינו עוד לרמב"ן הוה יותר ראי' שהוא מינו שהטבע של עופות טמאים לכעוס ולהמיתו העופות הקטנים של תרנגולים ואוזות ובר אווזות והתרנגולים אלו אינם עושים כן אדרבא שוכן עמם בחיבור יחד באגודה הובא ברמב"ן ור"ן בחדושיהם אם יעלה חמור בסולם תמלא דעת בכובסין אם ידור גדי עם נמור תדור כלה עם חמותה אם תמלא עורב לבן תמלא כשרה בנשים ע"כ הם הביאו זה דסתם עורב שחור כן י"ל דלא משכחת עוף טהור תדיר יחד עם עוף טמא שטבעו לכעוס עליו להמיתו ולצודו ולאכלו :

ובסברה הנ"ל יש ליישב על נכון הרמב"ם שפ' בפ"א מא"ס הי"ד זרזיר שהוא מין עורב וטמא ובהלכה כ' פסק כל השוכן ונדמה להם טמא והקשה בכ"מ דזה תרתי דסתרי אהדדי דאי' בדף ס"ה תניא אחרים אומרים שכן עם טמאים טמא שכן עם טהורים טהור כמאן כר"א דתניא רא"א לא בחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו אפי' תימא רבנן שכן ונדמה קאמרינן והשתא מ"ש להביא את הזרזיר כר"א ומ"ש וכל השוכן עם הטמאים ונדמה להם טמא הוה כחכמים דפליגו עלי' ולהנ"ל א"ש דהנה תוס' דף ס"ב ד"ה מפני כתבו דרבנן פליגו עלי' דר"א דזרזיר יש לו זפק קטן וכו' וא"כ י"ל כך והנ"ל דודאי שכן לבד הוא סימן שהוא מינו וכדמביא ש"ס סתמא ב"ק דף נ"ב ע"ב כל המחובר לטמא טמא כל המחובר לטהור טהור דבר זה כ' בתורה שנוי כו' ומשולש כו' ותנן במתני' ותניא בברייתא ר"א אומר לא בחנם הלך זרזיר כו' ואלא סימן זה הוא רק מסברא בעופות ממינו הוא אבל לרבנן דזפק קטן הוה זפק וסי' זה מובהק יותר שהוא טהור ואנן קיי"ל כמ"ש בכ"מ שם הלכך כיון שהזפק הוא קטן לאו סימן מובהק דטהור הוא כנגד סימן דשכן עמו שהוא טמא והרי א"כ אמרינן דשכן עם העורב יותר סימן מן סימן טהרה דזפק מעתה נחזי אנן במלתא הסי' שבגופו לטהרה יפה כגון שיש לו זפק גדול כשאר עופות כי"ב ע"ז לא אשכחן ר"א דפליג על החכמים דסי' יפה שבגוף בסי' טהרה עדיף מסימן שכן לבד. דהא לא אשכחן דס"ל שכן לבד מהני אלא כנגד סימן גרוע בעוף כגון זפק קטן אמנם הגם דשכן לבד לא מהני כה"ג אבל שכן ונדמה מהני לר"א דבהא לא פליג ר"א וא"כ על רבנן דס"ל דאפי' בסי' יפה דזפק קטן לרבנן סי' יפה שכן לבד לא מהני אבל שכן. ונדמה מהני ה"ה לר"א הכי הוא וע"כ ת"ש הרמב"ם אע"ג דפסק כר"א

בר"א דזרזיר טמא ושכן לבד מהכי בזרזיר כיון דסי' בגופו לאו סי' מובהק הוא איתא נמי לר"א כ"מ בשכן ונדמה אע"ג דברייתא קאמר דאתי' כרבנן מ"מ כ"מ גם לר"א דהלכתא כוותי' כנגד סימן מובהק בגופו דשכן לבד לר"א לא מהני אבל שכן ונדמה מהני וק"ל:

(ה) **ועתה** נעיין מאחר שהתרנגולים מזקקין זה עם זה אם זהו סימן שהם טהורים דאין מין טהור וטמא מזדקקין זה ע"ז זה מדובר בתשובה בנ"ל סי' כ"ט בשם מהר"מ מווילנא הוא בעל חלקת מחוקק שהביא שם ראי' להתיר אווזות הבר מהא דאי' בב"ק דף נ"ה אמר שמואל אווז ואווז הבר כלאים זה בזה ופריך מ"ט אילימא משום דהאי אריך קועיה והאי זוטר קועיה אלא מעתה גמלא פרסא וכו' אלא אמר אביי זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים פרש"י ביצי הזכרות ניכרין באווז הבר מבחוץ וא"כ מוכח דאווז הבר מין טהור הוא דאי הוה מין טמא מה קמספקי להו פשיטא מין טהור וטמא מין כלאים הוא דעיקר כלאים דאו' הוא טהור וטמא לדעת הרמב"ם דומי' דשור וחמור דכתיבי בקרא עכ"ל הנ"ל:

ובבנו בקו"א השיב עליו דמה שכ' הר"מ כלאים דאו' טהור וטמא הוא בפ"ט מה' כלאים היינו לענין מלאכה דנלמוד מלא תחרוש שור וחמור אבל לענין הרבעה הוה כלאים וכדאי' בש"ס והרמב"ם שם ושפיר פריך מ"ט הוה כלאים בהרבעה אווז ואווז הבר מין אחד הוא אבל יכול להיות שאעפ"י שהם מין טמא ומין טהור מ"מ המה מין א' וליכא כלאים גבייהו ומתרץ הגמ' אלא אמר אביי זה ביציו כו' דהוה שני מינים עכ"ל ובפרמ"ג בש"ך סק"א דוחה דברי בנו הנ"ל בקו"א דמין א' טהור ומין א' טמא שיהי' מין א' זה אין הדעת נותן וכ"כ בפלתי ומ"ש הפרמ"ג ראי' מנדה דף נ' בתרנגולא דאגמא דהזכר שיהי' טמא והנקיבה טהור שא"א שיהי' מין א' טמא וטהור ע"כ ואין זה ראי' דהתם ודאי רחוק שיהי' הזכר שהוא ממין נקיבה שלו א' טמא וא' טהור אבל אווז ואווז הבר דאינו זכר שלו יכול להיות הא' טמא וא' טהור מ"מ ליכא כלאים גבייהו אלא דאי"ל לראי' אלא שאין הדעת נותן שיהי' מין אחד א' טמא וא' טהור וכ' פשוט כיון דמזקקין זה עם זה דמינו הוא וכיון דמינו הוא אין סברא שיהי' א' טהור ואחד טמא:

אמנם עדיין לא א"ש לתי' הפרמ"ג מה מייתי הנ"ל דברי הרמב"ם כלאים בטמא וטהור ועוד דמזה משמע כדברי בנו בקו"א דלכך פשיטא לי' לנ"ל דפשיטא דהוה אם זה טמא וזה טהור ה"ד דהא הר"מ ס"ל אפי' דכלאים ליכא אלא בטהור וטמא דמשמע הא בהי הוה נניירי בהרבעה דהוה כלאים כל שני מינים ל"ד בטמא וטהור י"ל דטהור וטמא אין כלאים וא"ש דפריך מ"ט הוה כלאים דאע"ג דא' טמא וא' טהור מכל מקום הוה מין אחד ול"נ ליישב דה"ק הנ"ל דוודאי אסיק דהש"ס איירי לענין כלאים דהרבעה ומסיק נמי מהר"מ אלא דר"ל דהנה כלאים דשור וחמור למלאכה כתיב בפירוש בתורה שור וחמור אבל שאר חי' בהמה ועוף לא כתיב בפירוש בתורה לא במלאכה ולא בהרבעה אלא דיליף להו מדרשות שם בב"ק דנ"ד ע"ב וקראו הנ"ל לעיקר כלאים שור וחמור דכתיב בפי' בקרא במלאכה ושאר בע"ח רק טפל ולפי"ז הוה כוונות הנ"ל מה שהביא הרמב"ם דס"ל בעיקר כלאים דהיינו במלאכה דטמא וטהור הוה כלאים ולא תליא במינים רק בטמא וטהור א"כ אין סברא בהרבעה דלו יהי' דאפי' לרמב"ם הוה בהרבעה כלאים אפי' בב' מינים טהורים ואכן אפי' במלאכה לא קיי"ל כר"מ מ"מ אין הדעת נותן לומר דלא הוה כלאים והוה מין אחד וא' מנהן טהור וא' מהם טמא:

ובחס"ו סי' ע"ד הקשה על ראיות נ"ל והוא בס"ד דוקא הוה ס"ל דאווז ואווז הבר שניהם טהורים כיון שלא אסיק עדיין שזה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים והרי אווז סי' לא להם במסורות גם אווז הבר מין טהור הוא כמו שהקשה וכי משום דהאי קועיה ארוך כו' תרי מינים הם ונאכל אווז הבר כאותו מסורות שאכלו אווז הבייתי כיון דמין א' לגמרי הוא אבל לבתר דמסיק דברי' אחריתא הוא באיברי זרע שוב לא נאכל אווז הבר במסורות של אווז הבייתי כיון דמין א' הוא מין א' לגמרי הם ול"ע הנה י"ל דמסורת בייתי לא מהני לבר ומדבריי ותרנגולתא דוגמא שאכלו מקודם לא משום דסמכי אמסורות דכל דבר הוה שם לווי והמסורות הי' על תרנגולים בלא שם לווי וכ"כ בס' יעלה יהודה והבאתיו לעיל מ"מ עדיין קשה מנ"ל לנ"ל ראי' דיש לדחות דמסורת מהני אפי' לתרנגולת הבר או לאווז הבר ולא אכפת לן בשם לווי ובודאי המין אינו דומה לגמרי דא"כ הוא בעצמו הוא א"ו אפי' נשתנה קצת מקרי מינו ה"ה להיפוך במינים טהורים פשיטא דמהני מסורות אם הוא דומה אע"ג שי"ל שינוי כן הדבר מן הסברא בלא שום ראי' ולמה נריך לראי' אלא מעתה גמלא פרסי וגמלא טייעה ה"נ דהוה כלאים זה בזה א"ו דס"ל דמסורה דאווז לא מהני אאווזא דבר אלא מפני שדומה לאווזא בתוארו ובסימניו א"ב אפי' למסקנא דנשתנה באברי זרע אין זה מסימני טומאה וטהור גם למסקנא:

ובשו"ת יעלה יהודה מה"ג מהרי"א אסאד סי' הנ"ל דוחה לראיות נ"ל מנ"ק הנ"ל והוא דאפי' ת"ל דאווז הבר אסור היינו רק מספק שמא ידרוס אה"כ ורק מדרבנן לר"מ דס"ל ס' דאו' לקולא ואפי' לרשב"א דס"ל ס' דאו' לחומרא כאן מה"ת לקולא דרוב עופות טהורים וצריך הש"ס למהדר אטעמא אחרינא דמ"ט ב' מינים דה"ל כלאים דאו' ול"נ דאין זה תשובה כלל חדא אמקשן דפריך מ"ט דאסור קשה דלמא משום ספק אסור שמא ידרוס ומ"ש לרשב"א הוה רוב טהורים ז"א חדא דהש"ס אינו דן שם לאווז הבר שפירש א"כ אם הוא ספק הוה מה"ת ג"כ בהולך למקומן על קינה שלהם ה"ל קבוע ועוד הא רשב"א בחדושיו דף ס"ג ד"ה דלמא עוף טמא הוא כ' כתוס' דליכא רוב טהורים בפרטי:

ועוד כ' ראיות נ"ל נכונה בימי הש"ס לא הי' סמכו אמסורות אלא שבדקו עוף שבא לפניהם בסימניהם מכ"ש למסקנא שהי' בקיאין שזה ביציו מבחוץ דודאי היו בקיאין בסימני טהרה שלו והי' ידוע להם שהאווז הבר הי' לו אותן סימני טהרה שיש לאווז שלנו דהיינו האווז שלנו כ' דיש לו קורקבן נקלף ואולי אצבע יתירה פירוש שאצבע אמצעי גדול אבל זפק אין לו דוקא לא חשיב כזפק כמבואר בחדו' רמב"ן דעופות טמאים אין להם זפק וא"כ אין לאוס מדינא דגמרא לשום עוף טמא לעורב לא חיישינן דאווז הבר לבן הוא ועורב שחור ודומה נמי לאווז ולי"ט עופות נמי לא חיישינן כיון שאינו דורס מדינא דש"ס לאמוראי קדמאי התם בב"ק דקאי אליבא דשמואל לא חיישינן כיון דחזינן שאינו דורס לפנינו לא חיישינן שמא דורס לאחר זמן דרק אמימר דבתראי הוה חזיה רבנן דתרנגולא דאגמא דורס אחרי שהוחזק שאינו דורס והי' דורס לאחר זמן ולשיטת רש"י נמי הי' כשר משום כיון שאינו דורס שהוא סי' החדש דזה ליכא בעופות טמאים א"כ אין ראיות נ"ל לדייק מהגמ' שהוא ודאי טהור דאל"כ למה לא חיישו שמא ידרוס דז"א חשש אליבא דאמוראי קמאי אלא דראיות הנ"ל אם הוא טהור או טמא הספק שמא אין לאווז הבר אותן סימני טהרה שיש לאווז שלנו וזה הי' ברור להם כי הי' בקיאין בבדיקה ודייק הנ"ל שאם תאמר שאווז הבר טמא א"כ אין לו סימני טהרה שיש לאווז (אע"ג דאכן אין בקיאין בבדיקת סימנים) א"כ פשיטא דהוה כלאים זה בזה וא"ש נמי קו' החס"ו הם לא הוה סמכו אמסורות רק אבדיקה א"כ מה פריך אשמואל דקאמר דאווז ואווז הבר כלאים זה בזה דלמא שמואל הוה בדיק לי' ומצא דאווז הבר משונה בסימני טהרה שיש לאווז או שמצאהו דורס והוה א' טמא וא' טהור משו"ה הוה כלאים א"ו שגם הוא ידע שאין חילוק ויש לאווז הבר אותן סימנים שיש לאווז ושמו אווז ונדמה לאווז וסימניו כאווז ושניהם טהורים וכן מוכח מהתרצן דלא כחס"ו דאיהו למה נריך לתלות האיסור כלאים במה שאין ביציהן שוין דאיהו ודאי הי' בקי בהם ועמד על מה שהם משונים וכלאים זה בזה א"ת שהם אינם דומין בסימני טהרה מאווזות שלנו ה"ל לומר שינוי זה דחוץ מה שהם ברי' אחרת מפני השינוי הוה נמי ב' מינים שזה טהור וזה טמא דהוה ודאי כלאים זה בזה א"ו שאינם משונים בסימני טהרה ושניהם טהורים ויצא לנו נמי לנידון שלנו להתיר התרנגולים חדא כיון דמזדקקי אהדדי כמש"ל. ולחס"ו משום דמסורת על התרנגולים שלנו מהני נמי אהך תרנגולים ולדידי למ"ש בסוף מוכח כיון שיש לתרנגולים אלו אותן תרנגולים שלנו וגם שהם נדמו לשלנו מותרין הם בודאי מן סוגי' הש"ס ומה שהוא מותר בבירור אי"ל לנו מסורות ומשום דנמצא שינוי בתרנגולים שהם גדולים משלנו · או באלו שיש להם שינוי בצוארם בשביל זה לא נחשבו לב' מינים כדפריך אילימא משום דהאי אריך קועיה וכו':

(ו) **הנה** באחרונים בחס"ו ובשו"ת יעלה יהודה דנו במה דאמרו ריב"ל בכורות דף ז' הא אמר ריב"ל לעולם לא מתעברה טמאה מן הטהורה ולא טהורה מן הטמאה אי אמר ג"כ הכי בעופות אבל מפני שאנו רואין שהם מזדקקין ועולין זה על זה משום שאין ראי' שהם מין א' ושניהם טהורין עי"ש ד"ה ולענ"ד ז"א שכ' אף שמעידים שראו הזכרים עולים עליהן דרך תשמישן הרי ריב"ל לא אמר לעולם דאין עולים טמא על טהורה אלא לעולם אין מתעברות א"כ אף שעולים זע"ז ומזדקקים מ"מ אין מתעברות אלא מזכרים שלנו טהורים כמותן וגם את"ל שהיו חבושים רק עם זכרים שלהם דלמא נתעברו ע"י ספנא מארעא. ומשינוי הבצים שמטילים אין ראי' שנתעברה מהם די"ל בנדמה מולידים כמו בלאן לבן ופרה שילדה כמין חמור ועכ"פ אינו ודאי ממש שהולידו מהם שיהי' זה סימן טהורים ומכש"כ אי ריב"ל לא אמר למלתי' בעופות כו' ובסי' נ"ג הקשה עליו השואל על מ"ש שמא ע"י ספנא מארעא נולדו הבצים הא חזינן דמגדלים אפרוחים וספנא מארעא אינם מגדלין אפרוחין כדאי' בפ"ק דביצה ע"ז תי' דיש מקום לומר דביעי דספנא מארעא מיעוט יש דמגדלין ועל שינוי ביצים שכ' דשמא נדמה הוה כלאן לבן בדרך נס הוה ופרה שילדה כמין חמור ה"ל מיעוטי דמעוטי והדר ה"ל סי' טהרה ע"ז הביא הגאון מהרי"א בכחו הגדול ובקיאותו העצום דנדמה הוה מיעוט גמור ולא מיעוטי דמעוטי ונראה דמה דפשיטא להו דרוב לחוד לא מהני גבי לטהר בעוף ומותר לאוכלו דס"ל למהרי"א דלא אזלינן בתר רובא כאן וכמ"ש שם ד"ה ועוד עדיפא והבאתיו באות הקודם דס"ל הכי נראה דאזלי בתר שיטת הריב"ש סי' קנ"ב שכ' להבדיל בסימנים לא אזלינן בתר רוב הוא מה"ת אלא א"כ אפי' במעוטי דמעוטי נמי נראה דאין חילוק דאסור כיון דאינו ברור שבודאי כך הוא ויותר י"ל דאזל לשיטת הפלתי בסי' פ"ג שכ' דלא אזלינן בסימני העוף בתר רוב טהורים משום דהוה מיעוט דשכיח וצריך לבדוק כמו בדיקת הריאה וא"כ מיעוטי דמעוטי דלא שכיח שרי אמנם כבר כתבתי בסי' תק"א ושניתי בסי' זה ב' פעמים דאין הלכה כריב"ש והפלתי א"כ מצינן למיזל בתר רובא · ועל הספק שינוי ביצים שכ' די"ל דנדמה הוא יש להשיב הא בשעה שנזקקו לא היתה רואות רק התרנגולין ובשלמא אי הוה מוליד נדמה לתרנגולין הנכרים י"ל שפיר דילדה נדמה. אבל למה הביצה דומה לביצים שלהם הא לא היתה רואות ביצים שלהם שיהי' ביצים שלה נדמה לביצים שלהם א"כ ודאי מהתרנגולים הנכרים נתעברה:

ז' ואי

(ז) **ואני** כפר ולא אדע דלמה לא יהי׳ סימן טהרה מה שעולין זע״ז ונזדקקו דהך תשמישן. הא רש״י כ׳ על הפסוק כי השחית כל בשר את דרכו שאפי׳ חי׳ ובהמה ועוף מזדווגן לשאינו מינן ובתשו׳ מהרי״א ד״ה ולענ״ד ז״א הביא דבר זה והוא מימרא דר׳ יוחנן סנהדרין דף ק״ח כי השחית כל בשר דרכו על הארץ אמר רי״ו מלמד שהרביעו בהמה על חי׳ וחי׳ על בהמה אמר ר׳ אבא בר כהנא וכולם חזרו חוץ מתושלמי ופרש״י כולן חזרו להזדווג עם מיניהם חוץ מתושלמי עוף הוא שעדיין אוחז תרבית רעה תושלמי עוף א׳ במס׳ חולין דף ס״ג גבי ח׳ ספיקות ודרכו של אותו עוף להרביע כל הבריות. וא״כ אחר המבול חזקה גדולה שכל עוף ובריי׳ אינו אוחז תרבית רעה ויזדווג עם שאינו מינו ואם לפעמים אשכחן פרידה יוצא מחמור וסוס הי׳ רק מיעוטי או אפי׳ מיעוטי לא משכחת אלא בהרביען בני אדם:

ואת״ת א״כ למה לא תנן גם סי׳ זה לידע איזי׳ עוף טהור כשמזדווגין זה עם זה הנה כי״ב ר״ל השואל בתשו׳ מהרי״א סי׳ ל״ג דריב״ל ע״כ לא אמר דבריו בעופות דאל״כ אמאי לא אמרו נמי האי סימן יש בעופות אם מתעברת ממנו טהור. ותי׳ דהמשנה לא אמרה רק הסימנים דשייכי בעופות ועוד סי׳ זה לא לבד להבדיל בין טהור לטמא אלא מבדיל בין שני מינים טהורים בין בהמה וחי׳ ובין גסה לדקה והתנא נחית רק למתני סימני עופות בלבד ובין טמא לטהור בלבד. ועוד דהתנא נחית למתני סימנים שיכול אדם לבדוק כל יום ושעה שירצה וכו׳ כל התרוצים א״ש גם לקו׳ דידי ודידי בלא״ה א״ש דאם לא נזדקקו עם הטהורים מזה אין ראי׳ שהוא טמא דלמא משום דלאו מינו הוא אבל ע״י סימנים יכול לדעת שפיר שהוא טמא:

ובזה א״ש מ״ש בשו״ת מהרי״א שם ד״ה ומה. וז״ל ומה שפרו״מ דחה ראיות השואל להתירן דהואיל והוא שכן ונדמה כמו דמרבינן זרזיר לטומאה ודחה רו״מ כי אולי במדינות שהובאו משם אינם מחברים למין אלו אלא במדינתינו שנותנין אותן בין התרנגולים שלנו ואין נמצא כאן מינו ממש לכן מזדווגין בע״כ עם שאינו מינו ואין התחברותם ראי׳ שהם מין א׳ וזרזיר דמרבינן ה״ט משום דגלי קרא למינהו עשאו הכ׳ מינו אבל בעלמא אין מה שגדל ומחבר עמו עושיהו מינו:

ובשו״ת מהרי״א ומביא שם גם להתיר אמרינן כל המחובר ונדמה מינו הוא מתוספתא ומב״ק דף ל״ב ע״ב. ומ״ש דמשום הכרח מזדווגים פה במדינתינו עם שאינו מינו ז״א את״ל שהוא טמא ה״ל טפי להתחבר עם שאינו מינו פה במדינה שהוא ג״כ טמא כמוהו דורס ואוכל על צד ההכרח וכו׳ הנה תשובה זו יש לדחות כי לא שכיח בהעיר מכ״ש בבני ישראל עופות טמאים שהם דורסים ואוכלים ול״נ דאין סברא לומר שיחטא ויצא לתרבות רעה להזדווג באינו מינו לאחר המבול אפי׳ על צד ההכרח כי השחתת דרכו זולת שהוא תרבית רעה בעוף שאין לו בחירה ע״כ מאחר המבול כך הוא בטבע שלא להתדווג עם אינו מינו ויותר יש לומר שכך נברא בטבע שלא להזדקק אלא עם מינו כיון דאין לשום ברי׳ בחירה ואחר שאמר קב״ה למיניהו הוה הדבר מוכרח כמו שכ׳ הספ״ק כי הוא אמר ויהי מה שהי׳ במאמרו הוא מוכרח להיות רק מה שהוא במחשבה יש ביד האדם בחירה שלא לעשות או לעשותו כמבואר בספה״ק וכמו שפרשתי בחדו׳ אשר לי בברכת קידוש הלבנה אשר במאמרו ברא שחקים. וברוח פיו כל צבאם י״ל ג״כ במאמר וברוח ממללא. כיון שהי׳ במאמר חוק נתן להם שלא ישנו תפקידם. כי (כיון שהוא) פועל אמת (שלא נשתנה ואמת יציב סלה קושטא קאי) (כך) שפעולתו אמת. ולא משנה · אמנם אחד מן צבא השמים הוא ללבנה אמר שתתחדש (ונשתנה פעמים חסר ופעמים נתחדש ונעשה מלא הוא כנגד ישראל) עטרת תפארת (סימן טוב) לעמוסי בטן שיש להם בחירה חוטא. הרי חסר · ויכול לתקן שהיינו שהם עתידים להתחדש כמותה לפאר ליוצרם על שם כבוד מלכותו כי אם לא יהי׳ לאדם הבחירה והי׳ מוכרח לחטוא הי׳ עול בחיקו. אבל כיון שנתן לו הבחירה הוא פאר ליוצר וכבוד שמו וביום שלישי במעשה בראשית כתיב כל חי׳ ובהמה ורמש למינה וביום חמישי גם בעוף כתיב למינהו וכלם במאמר נבראו הרי מוכרחים להזדווג במינו רק על הצד ההכרח אם מרביען אדם מין על שאינו מינן כי לאדם בחירה ובאדם לא כתיב למינהו את הימים במדבר ענה הביא סוס על חמור ויצא פרידה כדאי׳ פסחים דף נ״ד. והא בדור המבול יצאו מן הטבע להזדווג מין על שאינו מינו ולשנות את מדתם במאמר הקב״ה ומאחר שאין להם יצה״ר לחטוא ולא בחירה נ״ל דיש לדקדק מלשון ר׳ יוחנן סנהדרין הנ״ל משמע שכל בשר לא חטאו הם דאמר רי״ו מלמד שהרביעו בהמה על חיה וכו׳ משמע שבני אדם חטאו שהרביעו אותם ורש״י בחומש כ׳ אפי׳ בהמה וחי׳ ועוף נזקקין לשאינן מינן משמע שבעצמן הי׳ נזקקין וכן משמע קרא דכתיב כי השחית כל בשר את דרכו דמשמע שהם השחיתו ולא ביד בני אדם וכך משמע מה דאמר ר׳ אבא בר כהנא וכולם חזרו חוץ מתשלומי ופרש״י שאוחז עדיין תרבות רעה דמשמע דקודם המבול הם חטאו וחזרו אבל תשלומי לא חזר מדרכו הרעה ובמזרחי על הפסוק כי השחית. כל בשר שפרש״י אפי׳ בהמה חי׳ ועוף נזקקין לשאינו מינן הוא כדר׳ זעירא בשם ר׳ סימון במדרש דאמר הכל קלקלו במעשיהם הכלב הולך אחר הזאב התרנגול אצל הטווס וזהו לפי לשון הראשון שפרש״י סוף בראשית מאדם עד בהמה אף הם השחיתו דרכם ד״א הכל נברא בשם האדם וכיון שהוא כלה מה צורך בהם והא דפ׳ חלק דאמר ר׳ יוחנן מלמד שהרביעו בהמה על חי׳ וכו׳ ואי שם וימח את כל היקום אשר פני האדמה אם אדם חטא בהמה מה חטאה אמר ריב״ק כלום עשיתי הכל בשביל בני הכל למה לי הוא לפי׳ האחרון הנ״ל שפרש״י סוף בראשית ומה שפרש״י גבי ויצא נח וכל רמש על הארץ למשפחותיהם שקבלו ע״מ לידבק במינן אינו אלא לפי לשון הראשון משתי לשונות ע״כ ודברי מזרחי קשה כמש״ל דהפסוק כי השחית כל בשר משמע שהם בעצמן השחיתם והאיך ס״ל לשון השני ור׳ יוחנן להיפוך ועוד הא לשון ר׳ אבא בר כהנא קאמר אר׳ יוחנן דבריו ומדבריו משמע שהם בעצמן קלקלו וחזרו ועוד מה עביד לשון הכ׳ עם למשפחותם דכתיב יצאו מן התיבה:

ע״כ נ״ל שאין כאן מחלוקות בין הב׳ פרושים שכ׳ רש״י בסוף פ׳ בראשית ושניהם אמת וגם ר׳ יוחנן לא סתר דבריו מרישא דמשמע מלשונו שבני אדם העלו מין על שאינו מינו דמלינן כי״ב דכתיב רש״י על הפסוק. ועץ פרי שכ׳ רש״י שנפקדה על עונה ונתקלקלה וגבי ארורה האדמה דמשמע שלא בעון שלא נתקללה ע״י עונה עיי׳ מזרחי מה שתי׳ שם וכאן י״ל שבני אדם התחילו להשחיתם ולהרביען מין על שאינו מינם והרגילם להתאוה תאוה לשאינו זווגם וא״כ מעצמן השחיתו ושינו מידותם ע״כ הד״א ברש״י סוף בראשית אינו חולק אפי׳ הראשון כי עיקר העונש בא רק בעון האדם שהוא התחיל בקלקלה אלא שאח״כ התשיתו מעצמן וא״כ לעולם הוה סימן טוב במין שמזווגין זה בזה ודאי מינו טהור או טמא כי״ב ומה מבול פי׳ עולין מין על אינו מינו הי׳ על בני אדם שיש להם הבחירה ועוד סימן זה מוחזק ממה שקבלו עליהם לידבק דוקא במינו כמ״ש רש״י הנ״ל וא׳ טמא וא׳ טהור שיהי׳ מין א׳ אין הדעת סובל כמש״ל:

וראי׳ בחס״ו בסי׳ ע״ד שכ׳ על מה שהחליט הגאון נ״ל דטמא וטהור הוה ב׳ מינים לענין הרבעה האמת כן הוא בבהמה אבל בעוף צ״ע לדיעה קמייתי בתוס׳ נדה ד״כ ע״ב והוא דעת רש״י [וכ״כ במרדכי בשם הר״י] דתרנגולא דאגמא הזכר הי׳ משמונה ספיקות וטמא והנקיבה מזה המין הי׳ טהור עד דאזיוה דדרסי עכ״פ מבואר מדעתו דאפשר בעוף שהי׳ בטבע הבריאה הזכר והנקבה חלוקים זה מזה בטומאה וטהרה וא״כ שוב א״א שיהי׳ זה גורם איסור הרבעה וצ״ע ע״כ ול״נ דלא קשה שאני התם כיון דהזכר נברא ממנו דהיינו מהנקיבה ודאי כה״ג מינו הוא ומזדווגין זה בזה ומה שאח״כ נעשה אח״כ דהבילה גביל ונעשה כעפרא ונולד אח״כ התרנגול בסימני טומאה הוא חידוש ומחידוש לא גמרינן ועוד בזה לא נמשך אחרי חלוקה שבהם שהזכר טמא והנקיבה טמא. אלא נמשך אחרי התחברות שבהם שנולד ממנו ושפיר מזדווג עמו ורק נתהפך אח״כ אבל בעוף שאין נולד ממנו והא׳ טמא וא׳ טהור ודאי כלאים זה בזה:

ואלא דקשה דהא רבנן פליגו אר״א בזרזיר וסנונית דמחמת שהוא שכן לחוד עם עורב לאו מינו דוקא שכן ונדמה אמאי כיון דמזדווגין יחד ע״כ מינו הוא שאין מדבקין אחר המבול אלא במינו אמנם הא גופי׳ הי׳ לאחרונים דעולין זה על זה מינו הוה עדיין אבל נ״ל דהך שכן אין הכוונה על תשמיש יחד אלא שדרים יחד שכינים זה עם זה ומתחבר עמו כעין קרא דכתיב בבן סירא והובא בב״ק דצ״ב כל עוף למינו שכן ובן אדם לדומה לו וכך משמע לשון ר״א לא הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו הרי דלא ידעינן אלא שהולך אצלו רק ר״א דן מסתמא לא נכנס הלך אצלו אלא מפני שהוא מינו וה״כ לר״א תשמישן זה עם זה אבל לרבנן אינו כן אעפ״י שהולך אין ראי׳ שהוא מינו ואין להקשות מב״ק דף כ״ה דאמר ר״ל כאן שנו רבי תרנגול טווס ופסיונו כלאים זה בזה מהו דתימא כיון דרבו אהדדי מין חד הוא קמ״ל הכי דאפי׳ ב׳ מינים שזה רבו אהדדי י״ל הא הובא שם בשם ראב״ד פי׳ דרבו אהדדי מגדל האפרוחים של זה וא״כ יש ראי׳ לדידי דאי״ל דרבו אהדדי דמזדקקין אלו באלו דא״כ אמאי אינו מינו:

א׳ **ויש** עיון הנה בחס״ו שם מתקשה שם כיון דסימנים לא נתפרשו אלא אכז״ל ע״י בדיקותם המציא אותם מה ראו שלא הכניסו לזה פי׳ בילים ראשו א׳ כד וראש א׳ חד אע״ג דסי׳ בלים לאו דאו׳ כדאי׳ דף ע״ד מה בכך הלא כל אלו סימנים לאו דאו׳ אלא שמצאו והיכא עורב דדמי ליונה מה בכך נימא דאסרו הכ׳ לעורב ויש לו ג׳ סימני טהרה וצ״ע ע״כ ולכאו׳ כ׳ דהא לא דסמכינן משום דדמי ליונה משום דחיישינן שמא איתרמי גם בעופות אחרים ולכך צריך נמי אמנות מצד א״כ ע״כ שאינו סי׳ מובהק מד׳ סימני טהרה ועיי׳ סי׳ פ״ו ס״א וקו׳ חס״ו לא קשה ובלא״ה לא קשה כמש״ל אות ה׳ דלא אתמר סימנים אלא במה שיכול להבחין בכל עת תמיד:

וא״ב צ״ע על הפלתי סוף קונטרס פני נשר שכ׳ דאווזא הבר מותר אפי׳ אם נמצא מעיד שהבלים שראו במקומו מאוז הבר כסימנים דבלים טמאים דאפי״ה מותר וכ׳ טעם א׳ שאם יש לו סימנים המספיקים בטהרה ע״י בלים דטומאה אינו דוחה לסי׳ טהרה של העוף כמה שאמרו חכמים סימני טהרה מעופות ולא הזכירו כלל סימני בלים ע״כ וזה לא קשה כהנ״ל ועוד כ׳ וכי אין במציאות שטהור יולד כמין טמא ומכ״ש בעופות שסימני ביצה לאו דאו׳ וסימני טהרה שמסורות לנו הלמ״ס גם ז״א הא סימני טהרה נמי לאו הלמ״ס אלא שחכמים מצאו סימנים אלו וסימני טומאה דבילה קאמר הש״ס לקמן ס״ד ע״ר דהוה ודאי סימן טומאה ואפשר דהוה כסימן דם הדורס טמא וכ׳ רשב״א דאפי׳ ימצא סי׳ טהרה האחרים שמעידין מחמתן שהוא ודאי טהור מ״מ קבלת חכמים כל הדורס טמא דוחה ושאר סימני טהרה וש״ך ולבוש כ׳ בסי׳ פ״ו דאפי׳ עד נאמן אומר בב׳ ראשי׳ כדים שהוא טהור א״כ. איברא הפלתי שם חולק עליהם אבל בסי׳ כ׳ דלא כפלתי ועי׳ בסי׳ פ״ו לקמן בד״ה ובנ״ל ועיי״ש. וא״ש נמי עוד דלא מנו חכמים אלא סימנים. טהור ודאי או טמא ודאי משא״כ סימני בילים הוה רק

רק

רק ודאי סימני ביצה טמא שהוא טמא אבל סימני ביצים טהורים אינו בודאי סימנים דע"כ צריך עוד לשאול לצייד על כן גם מ"ש דלפעמים איתרמי שטהור יוליד כמין טמא וכן מביא מירושלמי דאמר על עוברי דגים טהורים דמתרמי שיש אצ"ידגים טהורים כעוברי דגים וכן להיפוך ומני' נשמע לביצים דמתרמי לפעמים כן עכ"ל נמי מאחר דסימני טומאה לביצים טמאים דאמר הש"ס דודאי טמא אין לסמוך להקל משום לפעמים שטהור ג"כ איתרמי שיוליד כעין ביצים טמאים ומכ"ש פרה שיוליד כמין חמור מיעוטי דלא שכיחא ולא חיישינן לס' כלל א"כ הוה כודאי טמא מחמת סי' זה ואפשר גם כנגד סי' טהרה הוה ודאי לכל הפחות הוה ספק כיון בין סימן דטהרה הוא טהור ומחמת סימנך של ביצים הוא ממין טמא הוה ודאי טמא א"כ הוי לכל הפחות ספק טמא ואין להקשות על פוסקים הש"ע ונושאי כליו כי סמכו בסי' ביצים אמש"ל סי' פ"ו ס"א מעתה נ"ע לרש"י גופי' שכ' דלא נאכל עוף לפנינו אלא במסורות שמא ידרוס היינו בזכר או בנקיבה ואין ידוע לנו ביצה שלה הטהור סימניו וסתמא כך הוא אבל כעין תרנגולים אלו שאנו דנין עליהם שהם מצויים בבית ישראל ויש ביצים בסימ' של טהרה דלקמן סי' פ"ו י"ל דסמכינן כיון שאינו דורס לפנינו רק חששא שמא ידרוס מכ"ש לדידן דמעיקר הדין לא קיי"ל כרש"י אלא כרוב הפוסקים דחולקים עליו דרק דאמרינן כרש"י דמלינן לסמוך אביצים בסימני טהרה שהוא טהור ולא חיישינן שמא ידרוס. ואם הביצים שלהם משונים בתרנגולים שלנו ואמרתי באות הקודם לנדמה לא חיישינן ובודאי הוא מוכר שלהם אפי' לא ראינו שנדבקו יחד א"כ נמי טהור למ"ש באות הקודם דזה נמי סימן שאינו הטהור מזדווג מעצמו על הטמא שאינו מינו. הנה בכל הח' אותיות כתבתי התירים:

סימן תקכ"ג

א') מ"ש בשו"ת מהר"מ שיק דלא אזלינן בתר רוב והשש שמא ידרוס הוא דאו' ליתא ולדידן בג' סימנים בגופו ודאי רק חומרא (ב) מ"ש השואל להתיר משום שכן ונדמה חולק עליו מר"ן שכ' אם הוא קטן לאו נדמה הלא כתבתי לר"ן גופי' בדומה לסימנים הוה נדמה אע"ג שהוא קטן א"כ בטהורים כל סי' טהרה שיש לו הוא נדמה לטהורים ומהני שכן עמו אלא ישבתי פירש"י מקו' הר"ן א"כ לרש"י נדמה במראה הוא אפי' הוא קטן (ג) מ"ש שכן ונדמה בטהורים לאו סי' הוא ליתא ודחיתי ראיותיו הבאתי ראיות להיפך (ד) ועיקר מה שדעתו נוטה להחמיר מפני שנמש' אחרי רמ"א שסובר דאין שום עוף שרי בלא מסורות וכן כל אחרונים אמנם כ' שכל המקומות שהוציא הרמ"א וד"מ לכתוב כן ליתא וגם בחרטום רחב וכף רגל רחב וי"ל סי' בגופו דאוסר הפרמ"ג דנמשך אחרי רמ"א ליתא (ה) במהר"ם שיק פסק כר"ן נדמה שמינו הוא במנהגו ליתא דכל הפוסקים חולקים על הר"ן ויישוב על הרמב"ם:

א' (מה"ת) **אחרי** כתבתי זאת ויצא לאור שו"ת מהר"מ שיק שהשיב לשואל שרצה להתיר הענגלישע הינער בלא מסורות לא ראי' שם מעין ראיות שכתבתי אני בסי' הקודם זולת זה מה שראוי לעמוד עליו דהשואל רצה לצדד דמה דחיישינן בי"ב ג' סימנים דאפי"ה חיישי' שמא ידרוס דרוב אינו כן ע"ש וכמ"ש בד"מ ואיהו דחי לי' דאפשר לומר דלא אזלינן בתר רוב דוקא בדבר שהוא ספק לכל העולם ואי"א לברר הדבר אבל אולי יש א' בסוף העולם שמכיר בדבר זה ואפשר שמכיר אותו לדבר איסור ואנו אינם מכירין לא שייך דניזול בתר רובא וכעין שכ' בהפלאה לענין הא דאמרינן לא אמרה תורה שלא לתקלה ע"כ היינו דמקשו אם אין מבטלין לכתחלה דרבנן מה תקלה שייך ותי' כיון דיש א' מכיר בסוף עולם הלכך אסור וק' דאין ראי' מזה דמ"מ בדיעבד כשהוא מעורב שרי ועוד הרבה תרוצים נאמר על קו' זו הסמ"ע וחס"ו תי' בדבר יבש אסור לבטל לכתחלה ואני כתבתי פלפול על כל התרוצים וכתבתי תי' נכון והנה גם בהגה או"ה כ' בכלל כ"ז תי' ע"ז דלמה לא אזלינן בתר הרוב אבל כ"ז אינו מאחר דתוס' ורשב"א ור"ן ס"ל הכי אלא ברוב טהורים לא אזלינן בתר רוב כמ"ש דבריהם בסי' הקודם ודף ס"ג אבל בשאר חששות היכי דאיכא רוב אזלינן בי' ולר"ן במקומות הרחוקים במדבר אזלינן בתר רוב טהורין היכי דאי"א לבדוק כגון התם דלוקח ביצים מן העכו"ם דאי"א לבדוק העוף וא"כ לרש"י ע"ב רק דרבנן הוא כמ"ש בד"מ ובמחכ"ת לא שם עיניו הטהורים על הש"ך לדידן מדינא שרי רק דמחמירין כרש"י שהוא כנגד רוב הפוסקים:

(ב') **עוד** רוצה השואל להתיר מטעם שכן ונדמה כ' עליו עיי' בר"ן דגודל וקטן לא מקרי נדמה ע"כ הא הר"ן כ' שם הא נדמה בסימנים שפיר מקרי נדמה אעפ"י שהוא קטן · ומ"ש הר"ן דאם הוא קטן לא מקרי נדמה הוא כ"כ לפרש"י ולר"ן מהני מה שהוא נדמה בסימני':
ואלא דכ"ל דלא קשה קו' הר"ן ולרש"י כל שהוא דומה במראיתו נקרא נדמה דהר"ן פי' נדמה בסימנים ודוחה פרש"י והוא דרש"י פי' שהזרזיר הוא עוף הנקרא אשטורניל וא"כ האשטורניל עוף טהור הוא כיון דרבנן פליגו עלי' דר"א והא אשטרנל שחור א"כ הוה שכן ונדמה ואמאי טהור · וצ"ל מה דפרש"י נדמה דומה להן במראיהן דאין הפי' כפשוטי' בתואר ונבע א"כ אמאי אשטרנל כשר דנמי שחור הוא א"ו לרש"י ר"ל נדמה שיהי' דומה לעוף טמא בפרצופו ומנהגו והלכך אשטרנל אעפ"י שהוא שחור אינו נדמה בפרצופו מפני שהוא קטן לפי שהוא קטן ובמנהגו לפי שהוא מזמר תמיד והר"ן לעצמו פי' נדמה בסימנים וכר"ן ס"ל תוס' דף ס"ב ד"ה מפני וכ"ל דזה דוחק מה שפי' הר"ן בכוונות רש"י שכ' נדמה במראיהן דר"ל בפרצופו בגופו ומנהגו אלא ר"ל במראיתו ממש ואשטרניל כיון שהוא שחור והוא זרזיר מ"מ הוא טמא אפי' לרבנן וכמ"ש ה"ה שכן דעת הרמב"ם דרבנן לא פליגו על ר"א אלא דר"א זרזיר מטעם שכן לאוד טרפה ורבנן סברי דמטעם שכן ונדמה טרפה ולפי"ז ובמה הוא נדמה שהוא שחור במרא' אע"ג שהוא קטן ועוד דתרנגולין אלו יש להם אותו פרצופו ומנהגו כעופות שלנו ואפי"ה שהם קצת משונים מפני שי"ל נוצות על הרגלים כל נדמה משמע שאינו דומה לגמרי אלא שיש שנויים אלא דנדמה לו:

(ג') **עוד** כ' אפי"ת דחשיב נדמה הא בחולין שם אמרו אם חולק את רגליו ב' קלבעות ב' מכאן וכו' טמא שלש לכאן טהור שוב אמרו אחרים אומרים שכן עם טמאים טמא שכן עם טהורים וכ' הר"ן שם שתים לכאן ושתים לכאן ודאי טמא אבל כללי' בתרא דשלש לכאן ואחת לכאן יש מהם טמאין ויש מהם טהורין ואמרו שכך נראה לעין ולפי"ז כ' מהר"מ שיק שלא"ה דה"כ האי כללי' דשכן ונדמה לטמאים אבל שכן ונדמה לטהורים טהור אינו כלל אלא אפשר שהוא טהור וכ"מ מר"מ בפ"א ה"כ שכ' רק הכלל דשכן ונדמה לטמא טמא אבל אידך כלל דטהור לא כ' כלל וכן מוכח מטוש"ע שלא הביאו כלל זה עכ"ל הנה ממ"ש הר"ן אין ראי' אדרבה הא כ' הר"ן דמשום דכך נראה לעיין דיש טמאים ויש טהורי' בשתים לכאן ושתים לכאן אבל שכן ונדמה מהכ"ת דימא דלאו דוקא אדרבה בב"ק דף נ"ב ע"ב משמע שהוא שוה דמביא דכל למה שהוא שם מחבר עצמו ומביא שם בין לטמא ובין לטהור דהיינו כל עוף למינו וכן אדם בדומה לו כל מחובר לטמא טמא לטהור טהוא ומה שלא הביאו הרמב"ם כלל זה י"ל דהוא מפרש שכן ונדמה נדמה בסימנים וא"כ כללא קמא א"ש אע"ג שנדמה בסימנים למשל שיש לו ב' סימנים כעורב אם הוא מכיר עורב הרי אינו עורב ועוף טהור הוא אמנם שמא מינו הוא ואינו מינו אלא בשכן ונדמה. אבל בעוף טהור אם סימניו מעידין שהוא בודאי עוף טהור ל"ל שכן אפי' בלא שכן עדיין כגן שהוא עוף שהובא ולא נודע אצל מי שכן אפי"ה כשר כיון שידוע לו שי"ל הסימנים של טהרה · ולא תני לי' שכן ונדמה עם טהורים איידי דרישא. ולמ"ש בסי' הקודם אות ד' ליישב הר"מ דפסק כר"א זרזיר טמא ופסק כרבנן שכן ונדמה טמא משום דע"כ פליגי רבנן עם ר"א דשכן לא מהני דזרזיר מינו דעורב אלא כדבריהם והלא יש לו זפק דלאו סימני דעורב הוא וסי' זה יותר סי' משכן אבל א"כ בטהורים כל כוונה שיש לו סי' טהרה אינו סותר כנגד מה ששוכן עם הטהורים דעופות טהורים אדרבה מעי' הסימנו עם השכונה א"ל להיות שכן ונדמה בשכן לבד סגי א"ש דהש"ס מסני אפי"ת רבנן שוכן ונדמה קאמרינן דקשה דנקיט וקתני רק שכן לבד ולפי"ז א"ש משום בטהורים באמת שכן לאוד טהור הוא ממילא ג"כ נדמה הוא בסי' וגם לרש"י נדמה במראיתו אין צריך כיון דליכא התנגדות בסימן כנגד השכונה נקיט נמי בטמא שכן לאוד דומי' דטהורים ולא חש אם נטעה להחמיר שכן לבד לאסור ותדע דגם לר"מ מותר דאל"כ למה כ' בחולק את רגליו רק הרישא בשתים לכאן וכו' טמא דאיכא למטעי מכלל לאו אתה שומע הן הא שלש לכאן וא' לכאן טהור וכן בשכן ונדמה איכא למטעי הכי א"ו דאין ה"כ מכלל לאו אתה שומע הן וי"ל עוד בתוספתא שלפנינו באמת ליתא רק הרישא בשתים לכאן ובשלש לכאן מכלל לאו אתה שומע הן בשלש לכאן טהור הלכך גם בשוכן ונדמה הכי הוא מביא רק בשוכן ונדמה לטמא ומכלל לאו אתה שומע ואין ראי' מרמב"ם אבל יפה הוא מה שכתבתי בטהור נדמה לבד כשר או שוכן לבד ואם אנו רוצין ליישב הדבר כמ"ש הר"ן בשלש לכאן שיכול להיות טהור קשה דלמה תני בברייתא טהור דמשמע שהוא בוודאי טהור ולכה"פ נוכל לטעות שהוא ודאי טהור א"כ יותר י"ל דהך בבא שלש לכאן כו' טהור לא אתמר בברייתא כלל כמו דאי' הגירסא בתוספתא. אבל שכן עם טהורים דאי' בתוספתא טהור כללי ודאי הוא ואדרבה איכא ראי' מתוספתא דהכי הוא דלמה בבבא דרישא לא תני דבר והיפוכו דהיינו הא אם שלש לכאן טהור ובסיפא תני דבר והיפוכו הא שכן עם טהורים טהור א"ו דשם ברייתא לאו כללי הוא וכמ"ש הר"ן · אבל בסיפא כללי ודאי הוא דטהור וגם בשו"ת יעלה יהודה סי' ל"ב כ' דמב"ק מוכח דהך כללי שכן לקולא נמי אמרינן כמש"ל והבאתיו בס' כקודם אות ז':

(ד) **ועיקר** מה שדעתו דמהר"ס שיק נוטה לאיסור בלא מסורות הוא כמ"ש בתחלת הסימן שסבר סגר עלינו בש"ע ביו"ד סי' פ"ב מ"ש הרמ"א שאין עוף טהור נאכל אלא במסורות וכן נהגו ואין לשנות הנה אפי' יהיבנא דמסגרת הרמ"א ז"ל אין סוכרו עמו נמי י"ל הא איכא מסורות כללי על תרנגולים מהני נמי להנך תרנגולים וכ"כ ביעלה יהודה שם ובחס"ו סי' ע"ד באווז הבר אע"ג דודאי יש איזי' שינוי בהנך ע"ש וכמ"ש בסי' הקודם ועוד מאחר שגילה לנו הרמ"א ואו"ה כלל זה עם הטעם משום דחיישינן לשיטת רש"י ז"ל כמ"ש הרא"ש ז"ל אם אנן מולאין פוסקים מרובים ראשונים אשר הרא"ש לא הביאם דהיינו הר"מ בר יוסף ורמב"ן ורשב"א ור"ן מסכימים עמו ושיש עוד ראיות מהש"ס ופוסקים להיפוך ועוד היכי די"ל דהיכי דגם הרא"ש מודה וכן האו"ה ומכ"ש דהיכי דגם רש"י גופי'

גופי' ס"ל הכי וכמ"ש באריכות בסי' הקודם מה חילוק זה מכל התורה כולה בכדאה ראיות הפוסק בליתא להיסוד שבונה עליו דאין הלכה כן מה שאנו רואין דהוא עצמו לא פסק כן אלא מפני טעמו שכ' ונדחה טעמו ויש ראיות להיפוך אלא בפרט כאן דמה דסבר הרמ"א שלא לאכול שום עוף בלא מסורות שוכרו עמו (דמוליא כן בד"מ וכן נרשם בהג"ה או"ה ור' ירו' והרא"ש) דרמ"א היינו דאוסר אפי' עוף בג' סימנים וחרטומו וכף רגלו רחבים והוא ליתא דבאו"ה מודה בחרטומו וכף רגלו רחבים דשרי הרי דאו"ה גופי' לא סבר עלינו איסור בכל אופן דהא מ"ש האו"ה כלל כ"ז המנהג שאין לאכול שום עוף כ"א במסורות. הא כ' פירוש י"ב מסורות שאינו דורס וי"ב ג' סי' טהרה אבל בי"ב חרטום וכף רגל רחב מבואר גם דאי"ל מסורות שאינו דורס וכ"כ בפלתי בקו' פני נשר סמוך לסופו על רמ"א דלא ס"ל האו"ה כמ"ש הרמ"א וא"כ מה דסבר רמ"א דאין לאכול שום עוף בלא מסורות ליתא :

אלא גם מה שסבר האו"ה על דרך זה שאין לאכול שום עוף בלא מסורות וכ' פי' שיש מסורות שאין דורס ויש בו ה' סימנים טהרה בגופו גם זה שוכרו עמו דהש"ך דוחה לדבריו של או"ה בס"ק ו' וסק"ט ביש מסורות אי"ל לדקדק בסימנים וא"כ על מה דסמך רמ"א דסבר הדרך הנה הוא ליתא ועוד דכ"ל דגם האו"ה כוונתו כך דאעפ"י שי"ב ג' סימנים טהרה מ"מ לריך נמי מסורה אבל באיכא מסורה מודה דשרי בלא סימנים ותדע דהא האו"ה הביא ראי' לדבריו שכ"כ רש"י בחולין שאין להכשיר שום עוף בג' סימנים אם לא שיש קבלה שאינו דורס ואי כש"ך האיך מביא ראי' מזה מרש"י דמסורה לא מהני בג' סימנים גם מה שנרשם והוליא כן בד"מ מר' ירוחם שאוסר חסידה שקורין שטארך ושכ"כ הרא"ש בתשובה וסיים הד"מ הרי לך אע"ג דאנו רואין כל סימני טהרה אפי"ה הוא טמא הלכך אין להתיר שום עוף ונטל סי' רק במסורת אע"ג דיש לדחות למעוטי לא חיישינן דיש להחמיר בדבר עכ"ל גם זה ליתא דריר"ו ותשו' הרא"ש לא אסרו משום חומרא לאסור בכל ענין כל עוף ולסגור כל שום היתר דז"א אלא מטעם שהי' מסורות במקומותן שהוא עוף טמא ושהוא חסידה וגם מ"ש הד"מ דאסרו עוף זה אעפ"י שנראה בו כל סימני טהרה גם ז"א כמ"ש בפלתי בפני נשר שם דאין חרטומו רחב כאווז אבל ביש בו תרווייהו חרטים וכף רגל רחב אין פולה פה שיהי' אסור וגם בב"י מבואר דיש פלוגתא אי בעינן תרווייהו חרטום וכף רגל וא"כ תימא על הד"מ שכ' דמה דפליגי בר' ירוחם בהא עוף שקורין שטארך דר' ירו' אוסר מטעם חומרא דהא בר' ירוחם כ' שי"ל רק כף רגל רחב וא"כ ה"ל לפרש דפליגי בהא דמתירין ס"ל דסגי בכף רגל רחב לחוד והאוסר ס"ל דבעינן תרווייהו וא"כ כל דבריו של רמ"א דסבר ההיתרים כולם בלא מסורות ליתא וכל האחרונים שנמשכו אחרי רמ"א לא עיינו בכל זה וגם בפרמ"ג בש"ך סק"ז נמשך אחרי הרמ"א שכ' לדידן ליכא כ"מ דאפי' בתרווייהו חרטום וכף רגל רחב אסור וליתא כן במקומות שהוליא רמ"א דבריו וכיון דליתא מה שסבר רמ"א הרי הפתח פתוח לדון עפ"י ראיות נכונות דשרי אפי' בלא מסורות :

(ה) **ואח"כ** בא לידי ס' חדו' רמב"ן ואעתיקו ובזה יהי' מובן דברי ר"ן שהבאתי ויתברר לנו דין נדמה דז"ל רמב"ן ושוב בדקתי את הזרזיר והוא עוף השחור ממש ובלע"ז אשטרונל וכך פרש"י ז"ל ומלאתי בג' סימניו של עורב וקרקבן נקלף ולמדתי מזה שמחלוקתו של ר"א בזרזיר משום כיון דיש לו סימני עורב ממש ושכן עמו ורבנן פליגו עלי' דסברי שכן ונדמה בעינן והיינו ידמה בצורה (דאי"ל כפרש"י נדמה במראהו הא זרזיר שחור וי"ל לרש"י דבאמת קבלו רבנן מר"א ולא פליגי לזרזיר שכן ונדמה הוא במראיתו וכמ"ש ה"ה לרמב"ס) וזה אינו נדמה שהוא עוף קטן ומזמר ואין קולו ופרלופו ומנהגו כעורב כלל וכ"ל בזרזיר הגירסא מפני שקרקבנו נקלף ובזה יובן דברי ר"ן שכ' נדמה שהי' לו אותן סימנים עלמן שי"ל לעורב (הוא) פי' התוס' דף ס"א ולפי"ז עוף הנקרא אישטורנל טמא דהא י"ל אותן סימנים שיש לעורב וזה דלא כפרש"י שפי' זרזיר אשטורנל א"כ עוף טהור הוא כיון דרבנן פליגי עלי' דר"א (וכ"ל דכאן לריך להיות) ורש"י פי' נדמה במראהו הא זרזיר הוא שחור אמאי שרי לרבנן הא הוא שכן ונדמה ולפי"ז נלטרך לפרש דכי בעי רבנן שכן ונדמה היינו שיהי' דומה לעוף טמא בפרלופו ומנהגו והאישטרנל אעפ"י שהוא שחור אין פרלופו דומה לעורב ולא מנהגו שהוא מזמר תמיד וכפי' הרמב"ן כנ"ל אבל אם נפרש בסימנים אישטורנל עוף טמא הוא שהרי יש לו אותן סימני טהרה עלמן שיש לעורב :

ובשו"ת מהר"מ שיק כ' בסי' ל"ט הניחא אם הפי' נדמה כרשב"א בסימנים וכ"כ שכן דעת התוס' דס"ב ד"ה מפני גם אלו תרנגולים יש להם איזה סימנים של תרנגולים שמוחזקין לנו לטהורים א"כ לפרש"י המובא בר"ן שם דנדמה במראיתו וגדלו ומנהגו וככר העידו שאלו התרנגולים החדשים. מנהגם משונה דהם לנים ע"ג קרקע ואינם עזין וקולם משונה ואין להם כרבלתא גם הנהגתן עם האפרוחים משונה ע"כ. והנה אפי' אינם נדמה ככר כתבתי טעמים אחרים בפי' הקודם אלא דמסייע לן עכ"פ פי' רשב"א ותוס' דנדמה בסימנים ועל קו' הר"ן עכל"ל דזרזיר אין לו אותן ד' סימנים של עורב ויש שינוי שמות בזרזיר דהא רש"י כ' די"ל זפק ותוס' כ' דעורב י"ל אלבע וזפק ועוד דלא קשה קו' הר"ן א"כ זרזיר טמא הוא והאיך פליגי רבנן לטהור הא י"ל כמ"ש תוס' ד"ה מפני דרבנן אמרו והלא אוכלין אותן ע"כ הי' מכירין שאינו עורב ולא מייתי טעמא דיש לו זפק דהא עורב נמי יש לו זפק אלא קאמר הטעם למה אוכלין אותו מפני שראו בו סי' טהרה שיש לו זפק ואינו דורס :

וכן י"ל לתוס' ורש"י לפי בדיקתם אישטרנל שי"ל זפק לאו היינו למחוק כל הגירסות ואם ת"ל דמוחקין הגירסא במקום הלא יש לו זפק מגו אלא שהי' לו קרקבנו נקלף דא"כ מה טעם זה דמותר וע"כ ל"ל דר"ל אעפ"י שהי' לו קרקבונו נקלף אפי"ה אוכלין אותו דק"כ הוא סי' דעורב וקשה עוד דלמה שייר אלבע יתירה דהא יש לזרזיר גם אלבע יתירה כמו שהי' בעורב ועוד אם מחקינן הגי' יותר להגיה פשוט והלא אנשי נמרתא אוכלין אותו והי' הכוונה שהי' מכירין בו אינו עורב עכ"פ רוב הפוסקים חולקין אר"ן ונדמה היינו בסימנים וגם רש"י שפי' במראהו נמי הכוונה רק באבע ולא בפרלופו ומנהגו וגם מדכ' רש"י טעמא דרבנן דזרזיר מותר משום דלית לי' זפק ש"מ דנדמה הוה ע"כ משום דהוא שחור כמוהו מוכח דקטן ומנהגו אינו מזיק הנדמה אם המראה נדמה לכך הגהתי בר"ן דרש"י לא ס"ל כר"ן וראי' בחדו' רמב"ן דס"ב ד"ה והלא שכ"כ לפרש"י זרזיר נדמה הוא וכן בחדו' רשב"א כ' טעמי' דרבנן דמתירין זרזיר משום מסורה וכי"ב כ' הרז"ה ולא כר"ן משום דאינו נדמה וכן הרמב"ס דפסק זרזיר אסור כר"א ונדמה כרבנן ע"כ זרזיר נדמה הוא וכמ"ש ה"ה ג"כ מוכח דמשום מראה מקרי נדמה אע"ג שהוא קטן ואינו ננהגו וכ' ה"ה שכן דעת הרי"ף דמסכמת לדעת הרמב"ס כרבו של הרמב"ס ולא כר"ן שכ' שדעת הרי"ף לטהר הזרזיר היפך דעת רבינו עכ"ל ואולם הר"ן לדעתי' אזיל דנדמה ר"ל פרלופו ומנהגו א"כ זרזיר דאינו דומה לעורב בפרלופו ומנהגו של עורב הוכיח לפרש זרזיר מותר אבל יותר ניחא דעת ה"ה דאז הר"מ כרי"ף רבו זרזיר אסור דנדמה המראה וזרזיר נמי שחור כעורב ואי"ל להיות דומה בפרלופו ומנהגו וכ"ל ליישב מה שהקשה ה"ה דלמה לא הביא הר"מ סנוינית לבנה דהיינו ירוקה כרסה דאסור לכ"ע :

וי"ל בס"ד דף ס"ב לא הוה אסיק דרבנן מודים בנדמה מכל מקום גם בס"ד פריך א"ת דאמר לריך להכיר עורב ותו לא ופריך מר"א מזרזיר ומסנוינית לבנה דאמר ר"א דלמינו מרבה זרזיר וסנוינית וס"ד דרבנן לא פליגי אר"א וכמ"ש אלא ה"ה ה"ה ס"ל דאסיק דרבנן מודו בנדמה וזרזיר נדמה הוא ואי אומר דלא אסיק בנדמה מ"מ ס"ד דמודו לר"א ומתחלה רק שאלו לי' מאחר שאכלו זרזיר וסנוינת אם רבנן פליגי והשיב ר"א דעתידין ליתן את הדין מודו רבנן דשכן מינו הוא ומה דקאמר בתר הכי דפליגו בסנוינות ס"ד דפליגו בקבלה ר"א הי' לו בקבלה דאסור ורבנן הוה להו בקבלה דשרי. אבל למסקנא דקאמר טעמא דרבנן שכן ונדמה בעינן ולשון נדמה משמע שאינו לגמרי דומה אלא אפי' יש לו שינוי במראה מ"מ נדמה חשיב זולת בכריסה לבנה דזה הוה היפוך מעורב דעורב מראהו כולו שחור אמנם בירוקי כרסי שאינו נהפוך ללבן לגמרי אע"ג דמשונה ירוק משחור שינוי כה"ג עדיין מקרי נדמה וא"כ א"ש זרזיר דהוא שחור לגמרי מנה הר"מ בעורב ומינו דהכנו במראהו לגמרי שחור א"כ הוא שכן ונדמה ור"א היסר סנוינת וכ"ל דהוי שכן עם עורב מינו הוא לר"א אמנם רבנן ס"ל דנדמה נמי בעינן וא"כ זרזיר א"ש דאסור דאיכא שכן ונדמה לגמרי דהא זרזיר הוא שחור ושכן אלא ממילא נשמע דסנונית בירוקה כרסא דבכל עורב הוא כיון דכל הגוף שחור כעורב וה"ל שפיר נדמה אע"ג דנמלא בו שינוי מאחר עורב אינו שינוי גדול כל כך ממילא נשמע מר"מ דאסור ואין להקשות שאני עורב דכתיב ריבוי למינו ומנ"ל בטהורים שכן ונדמה ז"א בטמאים דמנה הכ' דה"ל למנות טהורים ולא יאמר דבר מגונה אלא כדרכי משום דליכא בטמאים אלא אמו ותו לא הלכך לריך ריבוי למינו בטמאים ולפי"ז א"ש ל"ל לר"א הטעם לא בחנם הלך זרזיר תיפ"ל משום למינו ולמ"ש א"ש כדי לידע בטהורים דלא כתיב למינו :

ויוצא לנו דנדמה אין השינוי אם נמלא זו מסיר הדמיון דהא עורב שחור ולרבנן שכן ונדמה אסור ואסרו ירוקי כרסא או עורב עמקי וכ' רמב"ן בכולי לבן ודאי אינו עורב דעורב בעינן שחור ואם כולו לבן סנוינית לבנה בשביל כרס ירוק מה דמיון דעורב יש בזה ועורב עמקי דמרבינן לקמן היינו שיא בו מקומות לבנים כמו בהרות עמוקת הרי כיון דכולו שחור ונדמה לעורב לא איכפת לן ולפי"ז אפי' לר"ן י"ל דהכי שנויים לאו שנויים דמה שקולו עב י"ל שלוואר עב ודומה למה דאי' בב"ק דף כ"ה וכי בשביל זה לוואר עב וזה לוואר דק אעפ"כ מינו הוא. וכן שאר שנויים שכ' י"ל דאפי' לר"ן שרי די"ל דע"כ ס"ל לר"ן קטן ומנהגו אינו נדמה דה"ד בגדלים במדינה אחת וזה קטן וזה גדול או משונה במנהגו אין זה נדמה במדינה א' לריך להיות טבע אחת אבל אלו התרנגולים שבאו ממדינה אחרת מארץ הודו דאפי' במיני אדם שכל אדם מין א' אבל הטבעים ומנהגיהם משונה :

סימן תקכ"ד

א) מ"ש דנדמה מהני אע"ג דאיכא שינוי משו"ת כנס"י משמע להיפך וישבתי דברי והכנס"י לא הי' לו ס' חדו' רמב"ן (ב) דיחוי לישוב מהר"ם שיק הרמב"ם שלא הביא שכן ונדמה משום דלקולא לא סמכינן אשכן ונדמה וראי' מכאן דלא כריב"ש שכ' דלא אזלינן בתר רוב טהורים (ג) חיזוק לפוסקים לדידן דקיי"ל סי' ל"ד גם כמה סי' אמצעים לא מהני לסי' מובהק וישוב אר"מ הנ"ל

שוב

שוב דיחוי לישוב זה דלרמב"ם בכה"ת מהני ב' סי' להיות חשוב כסי' מובהק ומיושב לפי"ז הר"מ בפי"ז מנחלות דיורדין לנחלה בצירוף סי' (ד) הפנ"י ס"ל דלא סמכינן אסימנים בדרבנן ונב"י מיקל וכל א' מביא ראי' לדבריו ודחיתו ראיותיהם והבאתי ראי' לפנ"י מ"מ מדינא מצינו להקל למה דקיי"ל ספיקי אי סי' מדאו' נמי מהני א"כ ביש לעוף ג' סי' ורואינו דורס ונדמה לעוף טהור יש להתיר בפרט עם צדדי התר שכ' בסי' הקודמים :

(מה"ת) **הנה** נ"ש בסוס"י שלפני זה דנדמה חשיב אפי' אם נמצא שינוי והבאתי ראי' מסנונית שאע"ג שמשונה מאחר עורב דעורב כולו שחור והנונית כרסא ירקא ועורב עמקי שיש בו בהרות לבנות מאחרי סתירה לזו בשו"ת כנס"י שמקשי דלמה אמר בסנונית דש"ה מלמיניהו ולא אמר למינו בעורב למינו כתיב . גם בתוס' דף ס"א פי' ד"ה כל דאעורב קאי ורוצה הכנס"י לחדש דקאי על למינהו בכן להביא סנוינית וכו' וכ' והסברא נותנת כן דהנה עורב שחור ועורב עמקי חיוור ואיך נאמר סנוינית לבנה טהור וירוקה כרסא טמא ע"כ נראה דס"ל דעל למיניהו דכן קאי ע"כ אמנם לא הי' להם ספר חדושי רמב"ן ז"ל שגירסתו באמת ד"א למינהו להביא סנונית לבנה ועורב עמקי לא לגמרי לבן כמ"ש ברמב"ן עורב לגמרי לבן ליתא והביא ראי' לדבריו אלא ר"ל בהרות לבנות וכן סנוינית לבנה לא ר"ל לגמרי לבנה אלא כרסא לבנה :

עוד כ' בשו"ת מהר"מ שיק סי' נ"ט דלכך לא הביא הר"מ סיפא דברייתא דף ס"ה מחובר לטהורים טהור בשכן ונדמה משום דנדמה הוי סי' בינוני והברייתא ס"ל סי' דאורייתא הלכך מהני נדמה אבל אנו דקיי"ל סי' דרבנן לא סמכינן אנדמה ע"כ וקשה א"כ אי ס"ל ברייתא סי' דאו' ל"ל גם שכן לנדמה ועוד כיון לרבנן שכן ונדמה מהני ולר"א שכן לחוד האיך נעשה פלוגתא רחוקה דלדידן אפי' שכן ונדמה לא מהני . גם מ"ש דס"ל לר"מ שכן ונדמה הוה רק רוב הלכך לקולא לא סמך ארוב כמ"ש הריב"ש סי' קנ"ב כיון דהתורה אמרה להבדיל אפי' רוב לא מהני שאין כאן דבר ברור קשה מנ"ל לרמב"ם הכי דליכא רק רוב וכבר כתבתי בסי' תק"א ותקכ"ב דליתא לדריב"ש דרוב פוסקים דף ס"ג ד"ה ודלמא בתוס' ורשב"א ור"ן וא"ש מ"ש עוד דליתא לדריב"ש · ואומר ממקומו מוכרע לרבנן דבעי שכן ונדמה אם שכן ונדמה רוב שכן להודי' עכ"פ מיעוטא איכא דהוה מינו דעורב ואמאי שרו רבנן כיון בסימני עופות אפי' מיעוטי להחמיר נמי אסור לדעת הריב"ש :

ולבאר' יש מקום ליישב הרמב"ם דס"ל טעמיהו דרבנן דבעינן שכן ונדמה דנדמה הוי סימנים אמצעים כדמשמע חולין דף ע"ט דסמך ר' אבא בהכי כודניתא דדמי להדדי וקאמר הש"ס ש"מ סי' לאו דאו' ושכן נמי הוה סי' אמצעי וס"ל לרבנן דב' סי' אמצעים מצרפין להיות סי' מובהק ואפי' למ"ד סי' ל"ד מותר . ועי' בחה"ע סי' י"ז סעי' כ"ד שפסק דאפי' ק' סי' אמצעים אינם מצרפין יחד להיות סי' מובהק אבל בח"מ שם ס"ק מ"ג ובב"ש ס"ק ע"ג הביא מחלוקות הפוסקים בזה , אמנם הרמב"ם י"ל דס"ל דמתני' יבמות דף ק"כ פליגו ארבנן דשם משמע דלא מצרפין ב' סימנים אמצעים לסי' מובהק וכמ"ש בהג"ה שם שדייק להחמיר מהך מתני' מדקתני אעפ"י שיש סימנים בגופו ובכליו אין מעידין עכ"ל . ור"ל אעפ"י שיש סימנים הרבה בגופו דהיינו למ"ד סי' ל"ד לא מהני להיות כסי' מובהק וזה דלא כהג"ה ע"ז שם שדייק להיפוך לקולא דהרבה סי' בינוני בגופו נעשה סי' מובהק ודייק כן מהר"א מזרחי שכ' שהי' בנידון שלו הרבה סי' גרועים במת דלא מצרפי דא"כ בסי' דכליו במתני' דסתמא תנן אפי הי' הרבה סימנים גרועים על כליו לא מהני וכ' הג"ה ע"ז דבכליו בהרבה סימנים גרועים בכליו הי' דעתו להתיר אלא דהסיא מוכח להדי' בכל ענין אין לסמוך עליהם א"כ בסימנים אמצעים דלא מוכח בגמ' לאסור פשיטא דהרי הרבה להיות סי' מובהק אבל למ"ש הגר"א הנ"ל מוכח מן המשנה להיפך וכ"ל גם לשו"ת אלי' מזרחי הכי כמו בסימנים בכליו דהוי סי' גרועים ומשני הש"ס למ"ד סי' דאו' הא דאין מעידין על סי' בכליו מיירי בסי' גרועים דהיינו באיוורא וסומקי ולא מצרף כמה סי' גרועים לסי' א' אמצעי א"כ ה"ה לדידן דסי' ל"ד הסברא שלא מצרף כמה סי' אמצעים לסי' מובהק דסי' אמצעים לדידן הוה כסימנים גרועים איוורא וסומקא למ"ד סי' דאו' ועי' בחש"ו סי' ע"א גבי סימני כלים דמהני ב' סימנים בכלים לסי' מובהק וזה דלא כהגר"א וי"ל באיסור כרת החמירו ועי' לקמן סי' פ"ג ס"ז שהקשה פלתי למה כ"מ אמרו סי' דרבנן בעוברי דגים וי"ל דכ"מ ב' סי' מהני ודו"ק :

אולם מ"ש עוד שם הגר"א ראי' להחמיר מב"מ דף א"י דאי' התם רמי ב"א אירכם לי' גיטא בי מדרשא אמר אי סימנא אי"ל בגוי' אי ט"ע אי"ל בגוי' אהדרוה ניהלי ולא ידענא אי משום סימנא אי משום ט"ע הדרוהו ולא קאמר או משום שניהם יחד הדרוהו ע"כ אי חדא לא מהני בצירוף שני' נמי לא מהדרינן עכ"ד יש לדחות דלמא פשיטא לי' משום ט"ע לחוד מהדרינן לי' א"כ א"א לומר אי צריך שניהם דלט"ע פשיטא לי' דמהדרינן אלא הכי מספקי לי' אי משום סימני לחוד הדרוהו ומכ"ש משום ט"ע א"ד משום ט"ע דהוי הדרוהו אבל משום סי' לא מהדרינן וק"ל וי"ל דאי משום ט"ע לחוד פשיטא דמהדרינן ועדיף מסימנים ולמה לרמב"א להזכיר אי משום סי' אית לי' בגוי' כיון די"ל אפי' ט"ע דעדיף מסימנים ה"ל להזכיר רק העדיף מהם דהיינו די"ל ט"ע א"ו דמשום ט"ע לחוד נמי מספק' לי' דט"ע נמי גרע דהא קיי"ל בחה"ע סי' קל"ב דלא מהדרינן לשליח גט דלמא נשקר משום

סכירות או שלא יתרעם עליו משלחו אלא לפי"ז נמי יש לדחות ראיות הגר"א דלמא בעלמא סי' אמצעים הרבה מצרפינן וחשיב כסי' מובהק והתם בגט לשליח לא מצרפינן ט"ע משום דהתם ט"ע גרע משום סי' אמצעי ואינו חשיב כלל ואין להביא ראי' לקולא ממ"ש תוס' שם דף קט"ו ע"ב ד"ה וקאמרי סימנים וכ' תוס' דט"ע לא מהני משום דאומר בדדמי וסי' לחוד לא מהני דסי' לאו דאו' אלא משום צירוף שניהם כן כ' תוס' בשם ר"י י"ל התם שאני דמיירי בנטבע במים ואמרו דאסקינהו קמן דאם לא הי' שם שבשעת שהעלוהו תו י"ל שמא נתפח לאחר ששהו וזהו רק מדרבנן אסור ותוס' דף כ' ע"א ד"ה אין כ' שם דספוקי שרי ותלינן בתוך ג' ימים נהרג ה"ה י"ל בלא חזוה בשעתי' דאין מעידין עליו כדאי' דף קכ"א ע"א נמי אינו אלא מדרבנן אלא אפי"ת שהוא מה"ת י"ל ש"ה דאיכא ט"ע יפה שהוא יותר חשיב מסימנים אי סי' לאו דאו' אבל סימנים לא מצרפי ועוד דאיכא שם עוד תי' בתוס' וא"כ אין ראי' מהתם

ואמנם למה שאנו עומדים כאן בשיטת הרמב"ם דלא הביא שכן ונדמה משום דהוה שניהם ב' סימנים אמצעים ואינם מצרפין לענ"ד אינו כן דעת הרמב"ם אלא הא ד' סי' אמצעים לא מצרפין אינו אלא מדרבנן ורק באיסור כרת משא"כ בשאר איסורין דהנה בפי"ז מנחלות כ' הר"מ מי שנהרג ולא הכירו פניו אבל הי' לו סימנים מובהקין בגופו והכירו אותם כו' יורדין לנחלה אעפ"י שאין משיאין את אשתו שאני אומר שלא החמירו בדברים אלו אלא מפני איסור כרת והקשה עליו האחרונים ע"י נבי"ק סי' כ"ט אי ר"ל הרמב"ם בסי' מובהקין ביותר גם אשתו משיאין א"ו דמ"ש בסי' מובהק ר"ל סי' אמצעים קשה אפי' מה"ת אין משיאין דסימנים ל"ד ועי' בקצה"ח סי' ת"ע מה שמישבו . ול"כ ליישבו דר"מ ר"ל שיש לו הרבה סימנים אמצעים בכה"ת מהני לצרף שע"י הרבה סימנים שאינם מובהקין חשיב כסי' מובהק דכולי האי לא מתרמי רק באיסור כרת החמירו וסי' אמצעים קרי לי' הר"מ סי' מובהקים ע"י פ"ד מה' גזילה הי"ד :

ונחזור לנידון שלנו וכ"ל עוד דאם י"ל ג' סימנין ועכשיו רואין שאינו דורס אלא דחוששין שמא יהי' דורס שאינו אלא מדרבנן אם הדבר כן שמה שהוא נדמה הוי כסימנין וכמ"ש מהר"ם שיק ז"ל כמו בהכי כודניתא דף ע"ט מכ"ש שכן ונדמה אפי"ה למה דקיי"ל סי' דרבנן היינו בדאו' דלא מהני סי' אבל בדרבנן שפיר סמכינן אסימנין כ"כ בנב"י שם סי' כ"ט במים שאין להם סוף ועמדו עליו וראו עד שתלא נפשו ודייק כן מרש"י ב"מ דף כ"ז הכי שכ' שם רש"י סימנין דרבנן ולא סמכינן עליהו באשת איש דהוי איסור דאו' עי"ש משמע באיסור דרבנן אפי' אי סי' דרבנן סמכינן עליהו :

אמנם בפנ"י בגיטין דף כ"ז ד"ה גמ' העלה להיפוך דאי סי' דרבנן לא סמכינן בדאו' אפי' דהיכי איכא רק חששא מדרבנן ודייק הכי מיבמות דף ק"כ דתנן שם דאין מעידין על פ"פ עם החוטם אעפ"י שיש סי' בגופו ובכליו ושקיל וטרי שם משום דסימנים דרבנן משמע המשנה בפרצוף פנים בלא חוטם אין מעידין בסימנים אע"ג דאי' בבכורות דף מ"ו דמנה דאין מעידין בפרצוף פנים בלא חוטם אינו אלא מדרבנן :

איברא דכ"ל שאין מוכרח כמ"ש הפנ"י דהא י"ל הך אוקימתי' בבכורות ליתא להך אוקימתי' ביבמות דסי' דאו' והמשנה דאין מעידין מיירי בסי' גרועים כדמשני ביבמות בארוך וגוץ אבל סימנים אמצעים אם סי' דרבנן י"ל דא"כ בחששא דרבנן מהני ועוד י"ל דהמשנה יש לפרש פ"פ עד החוטם כדאי' בבכורות שם וכשאינו קיים הפ"פ מה"ת אין מעידין ולהכי לא מהני סימנים וברייתא דתני לי' דצריך להיות החוטם עם הפ"פ כדאי' בבכורות שם זהו רק מדרבנן י"ל א"כ דמהני סי' כדרבנן דהא בברייתא זו לא תני כלשון המשנה דאין מעידין אעפ"י שיש סי' בגופו ובמשנה דתנן הכי דאעפ"י שי"ב סי' בגופו יל"פ עד החוטם :

אמנם שוב כ"ל דגם ראיות נב"י יש לדחות מרש"י ב"מ שדייק הנב"י דמהני סי' דרבנן בדאו' וחששא דרבנן ואדרבה מתחלה נדקדק מסוגי' דגמ' ב"מ משמע לי להיפוך אלא כפנ"י דהכי אי' שם בב"מ אבעיא להו סי' דאו' או דרבנן למה כ"מ לאהדורי גט אשה בסימנים א"א דאו' מהדרינן וא"א דרבנן כי עבדי רבנן תקנתא בממוני' אבל באיסורי לא עבדי רבנן תקנתא ע"כ ולכאו' אין לומר דכבר אסיק טעמא דעבידא רבנן תקנתא בממוני' היינו באבידה כדאמר רבא במסקנא משום דניחא לי' לבעל אבידה להחזיר בסימנים דא"כ למה קאמר משום בממונא עבדי תקנתא ולא באיסור' דמשמע משום בממונא יש כח ביד חכמים משום דהפקר ב"ד הפקר משא"כ באיסור' לא מצי למיעבד תקנתא וכן פרש"י שם הא למסקנא באבידה טעם איכא דאיקנו אבל משמע בעלמא דלא שייך טעם דאבידה פשיטא דלא עבדי תקנתא יהי' אפי' ממון א"ו בס"ד לא אסיק מרבא אלא דס"ד בכל מקום הי' תקנתא דרבנן לסמוך על סימנים כעין חזקה ע"כ שפיר קאמר הש"ס בממונא עבדי רבנן תקנתא שיש כח ביד חכמים ולא באיסור' וא"כ ליתא לראיות נב"י דהיינו . וודאי להך ס"ד גם באיסור דאו' וחששא דרבנן נמי מהני כמו בממונא דיש להם כח גם בחששא דרבנן יש להם כח דהם אמרו והם אמרו ורש"י דמביא הנב"י ראי' ממנו קאי בסוגי' בס"ד דלא אסיק עדיין טעמי' דרבא כהנ"ל אבל למה דמסיק מטעמי' דרבא דמשום דיש טעם דלמה תיקנו באבדה משום דניחא לבעל אבידה אבל משום דיש כח להכמים לעשות תקנתא לא ס"ל ש"מ דס"ל בליכא טעמא לתקנתא לא עבדי תקנתא וכ"מ בעלמא בחששא דרבנן בליכא טעם כאבידה נמי לא עבדי תקנתא א"כ לא מהני סי' כמו חזקה דלא

דלא אשכחן דאמרו רבנן הכי אלא באבדה ושם איכא טעמא דעבדי תקנתא הכי ותדע עוד דלא אסיק בש"ד מטעמא דרבא דהא פריך אמור בסי' אוכף היכי מהדרינן והכי קיי"ל עיי' ר"מ בפי"ד מה' גזילה ופי' במר"ס שיף דאי סי' דרבנן כולי האי לא תיקנו להחזיר אבידה כיון שאין הסי' בגוף ולמסקנא דרבא א"ש דזה כמי ניחא לבעל אבידה ליהדר בסי' אוכף :

ונ"ל ראי' דבדרבנן לא מהני סימנים משיטת הר"מ דס"ל בה' כלאים בבהמה טמאה מדרבנן ולא מה"ת והקשה עליו הרא"ש בתשו' כלל ב' סי' ע"ז מהך כודכיתא חולין דף ע"ט דסמך ר' אחא על סדומין וקאמר הש"ס סימנים דאו' דלמא לעולם סימנין דרבנן והא דסמכינן התם משום דהוי שם איסור דרבנן דמיירי בבהמה טמאה עכ"ל ומכח קו' זו י"ל דע"כ ס"ל לרמב"ם כפכ"י דאי סי' דרבנן לא מהני אפי' בדרבנן וא"ת א"כ מסו"ת הרא"ש מוכח להיפך להקל מדלא תי' כן ובאמת בפו"ת בית שמואל אחרון סי' ד' כ"כ ול"נ מרא"ש אין הכרח וראי' די"ל דס"ל פי' הסוגי' זו כמ"ש בחדו' ר"ן שם בחולין שהקשה אפרש"י ופי' דהתם מיירי בסימני' אלו לסמוך עליהם בענין זה הם מדאו' אבל באבדה וכי"ב י"ל דהוי דרבנן משום דלמא מחזי הוי לו דקאמר בסומא . באחובה ושפיר כ' הרא"ש לפי זה דלמה לא מהני בדרבנן אפי' אם סי' דרבנן לסמוך עליהם ובדאו' י"ל דלא סמכינן וכמ"ש הר"ן שם דהוי דומי' דסי' ביליס דקאמר בפ' א"ט דלאו דאו' · וא"כ לרא"ש י"ל גבי לאהדורי גט או במיתת בעל די"ל דאומר בסומא באחובה לא סמכינן דבעינן דוגמא דאבידה דאיכא טעמא דתקנתא דניחא לי' :

מעתה לרא"ש שכן ונדמה י"ל דהוי סימנים דמלינן לסמוך עלה כהך סוגי' דדף ע"ט לאדו' ר"ן דפרדות שסי' דומין סי' סומך על סי' ובדרבנן מלינן לסמוך עלה . ואלא גם אם ת"ל בדרבנן לא מהני סימני' ה"ד אם סי' בדרבנן בודאי אבל למה דקיי"ל דסי' דאו' הוה ספיקי בעיא דלא איפשטי כ' בשו"ת אמרי אש לאהעו"ג אח"ה סי' כ"ט דמלינן לסמוך בדרבנן מטעם ספיקי דרבנן לקולא כיון די"ל דאפשר דמהני סימנים אפי' מה"ת ע"כ איכרא התם יש לעיין מה בכך דהוי ספיקי דרבנן הא איכא חזקת אשת איש וחזקת חיים והש"ך בסי' ק"י העלה דס' דרבנן אסור במקום חזקה והבאתי ראיות לדבריו בספרי להו"ת סוס"י תל"ג אמנם בספק אם נהרג תוך ג"י ולא נשתנה צורה שפיר כ' תוס' דף ק"כ ד"ה דהוי ס' דרבנן דהתם כנגד חזקת א"א איכא חזקת חיים ותלינן שהוא תוך ג' ימים · וכן בעוף שיש לו ג' סימנים דליכא חזקת איסור י"ל כמו דסמכינן אסימ' שכן ונדמה בדרבנן מטעם ספיקי דרבנן דשמא אפי' מה"ת מקרי סימנים וכמ"ש באמרי אש הנ"ל :

ואמנם לפי הנ"ל פרפרות א' ליסב הר"ת בתוס' שם יבמות דף קכ"א הנ"ל דס"ל דליכא חבלה בפניו מעידין עליו אפי' אחר כמה ימים והקשה רשב"א מדף קכ"א דאי' שם איבעיא ר' יודא בן בבא בשיטת דאמר לא כל אדם ולא כל המקום ולא כל השעות שוין לקולא פליג דיש לך אדם כו' דמעידין אפי' אחר כמה ימים או לחומרא פליג דיש לך אדם כו' דאפי' תוך ג"י אין מעידין עליו וקאמר ת"ש דהשוא גברא טבע בדגלת ואסקוה רבא לדביתהו לאחר ה' ימים אא"כ ר' יודא לקולא פליג איהו דעביד כר"י בן בבא וכו' והקשה רשב"א לר"ת דלמא מיירי בלא חבלה בפניו דאפי' ת"ק מודה דמעידין אפי' אחר כמה ימים וי"ל דהא מדכ' תוס' בשם ר"ת שם דלאחר ג"י דאין מעידין בספק קיי"ל לקולא א"כ רק חששא דרבנן א"כ י"ל דר"ת ס"ל דה"ט דמהני סי' לאחר ג"י בפ"פ שלם דשמא סי' מהני מה"ת שהוא לדידן איבעיא דלא הפשטי' להכי מהני אפי' לאחר כמה ימים משום דה"ל ספיקי דרבנן כמ"ש בשם אמרי אש וא"כ ל"ק קו' רשב"א הנ"ל מדף קכ"א מרבא דהתיר אחר ה' ימים וז"ל דהתם רבא דהוי ס"ל דאיהו ס"ל בב"נ דכ"ז סי' ל"ד בודאי הלכך לא מהני סי' בדרבנן מודה ר"ת דלא מהני סימנין אפי' בדרבנן אבל לדידן דלא איפשטי' אי סי' דאו' שפיר סמכינן אסימנין בדרבנן ורשב"א לדנפשי' יפה הקשה דרשב"א הא ס"ל דף קכ"א דלאחר ג"י הוה מה"ת לכך ספיקי אסור אבל נר"ת לשיטתי' דס"ל מה שאין מעידין אחר ג"י הוא רק מדרבנן הלכך מהני סימנים אפי' לאחר ג"י ובקונטרס התשובות האריכתי עוד בישובו של ר"ת ז"ל בדברים נכונים אשר אני לא ראיתי בספרים שיש לי ישוב על ר"ת ובש"ע אה"ע לא פסק כוותי' דר"ת ולמ"ש קם וניזל לדעת ר"ת ויש עוד סניף לסמוך עליו :

וסיומא לנידן דידן הוא גם סי' בילה כמי לאו דאו' ואפי"ה בצירוף תרתי לטיבותא דהיינו באומר שהוא מעוף פלוני וטהור מלרף עם סי' כמבואר דף ס"ד ובש"ע ורמ"א לקמן סי' פ"ו סע"א דאפי' מן גוי אע"ג דאמירת גוי לחוד לא מהני וכי"ב כ' הט"ז לקמן סי' פ"ג סק"ט דאע"ג סי' קרבי דגים דרבנן מהני אמירת איהו בקי ובחדו' רמב"ן סופ"ב דע"ז גם שם אפי' אמירת גוי מלרף לסי' דרבנן כל זה סניף לכאן ודו"ק :

סימן תקכ"ה

א' הפר"ח כ' אם נהגו באתרא דלא שכיחא לאסור בעוף א' אטו אתרא דשכיחא הוה מנהגא ואסור במקום הנוהגים משום חומרי המקום שהלך לשם ואפי' בספק מפני מה שנהגו לאסור אבל הפלתי חולק אפר"ח וכתבתי ישוב לפר"ח ושוב רחיתיו :

עיי' סעיף ד' מי שהוא ממקו' שנוהגין איסור בעוף א' מפני שאין להם מסורות והלך למקום שיש להם בו מסורות מותר לאכלו והקשה הפר"ח למה שהעלה מן הגמ' דף ס"ג ע"א אמר אמימר שקלאי ובטלאי מקום שנהגו לאכול אוכלין מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין ופריך אטו במנהגא תלי' מלתא אין ולא קשיא הא באתרי דשכיחא פרס ועזני' הא באתרא דלא שכיחא והעלה הפר"ח אפי' באתרי' דלא שכיחא אם נהגו שלא לאכול אטו אתרי' דשכיחא אסור וא"כ הקשה אמאי דין דש"ע שרי למקום שהלך לשם דלמא במקומו החמירו אטו אתרי' דשכיחא וכל חומרא שיש בו טעם שייך בי' חומרא מקום שילא משם אמנם הפלתי חולק אפר"ח דלשון הגמ' לא משמע כוותי' והולי אפשר לקיים דינו דפ"ח דלכאו' קשה מה קמ"ל אמימר מקום שנהגו לאכול אין אוכלין דאי שם שכיחא פשיטא הא נהגו שלא לאכול א"ו דקמ"ל אפי' שם לא שכיחא אלא שנהגו אטו מקום דשכיחא קמ"ל דלאו מנהג בטעות והא דלא משני הש"ס הכי משום דהש"ס לא ניחא לתרץ רק קו' הש"ס אטו במנהגא תלי' מלתא בשכיח פ"ו ולא שכיח אבל מאמימר גופי' מוכח הכי דאל"כ מה קמ"ל אמנם אפי' איתא לדינא דפר"ח מ"מ א"י מה קשי' לי' אש"ע דניחא להכי דנהגו אטו אתרא דשכיחא הא חומרא מקום ליכא רק מדרבנן וא"כ ה"ל ס' דרבנן ולקולא . ואלא דיש לדחות גם דינא דפר"ח כפלתי ומה שדקדקתי מה קמ"ל אמימר הא י"ל דקמ"ל דין דרשב"א בסמוך סע"ה במקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין ולא מלי נסמוך אמקומות שאכלו א"כ בודאי יש להם מסורות קמ"ל כמ"ש הרשב"א אפשר מה שנהגו להחמיר משום דשם שכיחא כה"ג עופות טמאים וא"ת לימא גם בדינא דרשב"א ספיקי דרבנן הוא שמא משום דאין להם מסורות החמירו וא"כ שרי ושמא משום דשכיחא שם עופות טמאים הדומים להם רק מדרבנן אסור י"ל דא"כ יהי' נעקר לגמרי האיסור דרבנן מה שנהגו כה"ג לא אמרינן ספיקי דרבנן לקולא כמ"ש הר"ן בפ' ע"פ בד' כוסות :

סימן תקכ"ו

א') מ"ש בש"ע דמותר לקנות מהעכו"ם דגים מלוחים טהורים אעפ"י שמונחים עם הטמאים בכלי א' וכ"פ הרמ"א בדיע' הוא עפ"י מ"ש בב"י שכן דעת פוסקים ראשונים והעלתי שאינו כן דהרא"ש יחיד בדבר הזה אבל רמב"ן ורשב"א ור"ן וריטב"א לא התירו אלא דשרי ליקח דג טהור מלוח מעכו"ם ולא חיישינן שמא מלחו עם טמאים וכה"ג מתיר סמ"ג וסה"ת אבל היכא דאיכא ריעותא לפנינו שמונחים עם הטמאים בכלי א' אסור וכן דעת יש"ש דאסור מטעמים אחרים ובב"ח אוסר בנוגעים זה בזה ועוד כ' שם טעמים לאי' מטעם ס' כבוש וכשיש ציר בין הדגים מלוחים וכו' ולמה שאכתוב בסי' דלקמן בס' כבוש מעל"ע ציר דגים מה"ת א"כ בדגים שהביא הגוי ואיך אנו יודעין שלא נשרו מעל"ע (כ) סברא דלא אמרינן ס' דרבנן לקולא ע"י גלגול ה"ד אם אח"כ נעשה דרבנן :

בש"ע ס"ה ציר דגים אינו אלא מדרבנן לפיכך מותר לקנות מהעכו"ם דגים מלוחים טהורים אעפ"י שמונחים עם הטמאים בכלי אחד שמא לא נמלחו יחד והם דברי רא"ש בפ"ב דע"ז סי' מ"ב וז"ל שמא לא נמלחו בתחלה ביחד ואחר שפלטו כל צירן עירבן יחד דמותרין דספיקא דרבנן הוא עכ"ד ומשמע אפי' מונחין עדיין במליחתן בכלי אחד אפי"ה מותר וכ"פ ברמ"א בסמוך בדיעבד אבל לכתחלה אוסר הרמ"א לקנות כתה"ד והג"ה ש"ד וש"ד סי' כ' וא"ז וארוך ומרדכי בשם הר"ר ישראל כמו שנדפס ברמ"א והנה בדיעבד נמשך הרמ"א אחר הב"י שכ' דאין לאסור כפוסקים אלו כנגד כל הני רבוותא והוא לפי שסעלה הב"י דכל רבוותא מתירין :

ואעתיק דברי רמב"ן בפ"ב דע"ז שכ' הב"י דגם הרמב"ן מתיר אפי' מחובר עתה הטמאים עם הטהורין בכלי א' וכן דעת הרשב"א שכ' כדברי רמב"ן ולענ"ד כ' להיפוך דהרמב"ן בחדו' לע"ז דלא כ' גבי טרית ולמדנו שמותר לקנות מן הנכרי דגים מלוחים ולא חיישינן שמא מלחו עם הטמא ואמאי ולאי משום דלא מחזקינן ריעותא הא כל היכי דשכיח מחזקינן ותי' דטמאים עם טהורים לא מינמלחו יחד דטהורים צריכים לאפושי מלחא יותר מבטהורים א"כ כיון דציר דגים דרבנן הוה ספיקי דרבנן . ודברי רמב"ן כ' הר"ן והרשב"א והריטב"א שם . ובב"י כ' דה"ס דייק מדברי הרמב"ם בספ"ג מה' מא"ס שאין לחוש בדג טהור מליח שמא נמלח עם דג טמא כך העלה הרמב"ן וכ' שאפשר שהטעם מפני שטמאים בטהורים לא נמלחו ודלריכין לאפושי עלהו מלחא יותר מטמאים א"כ משום דס' הוא בדרבנן ולקולא וכ"כ הרשב"א עכ"ל וכ' הב"י אע"ג דמשמע מדברי ה"ה והרשב"א בתהב"א בשם מליח הנמצא ביד נכרי ואינו מחובר לטמא מ"מ משם נלמד לשטמא וטהור יחדיו דהא הנך טעמא דכ' הרמב"ן התם נמי שייכו בי' וכן מפורש בדברי הרשב"א בתה"ק וז"ל מלא חתיכות דגים ויש בא'

בא' מהם קשקשים כו' לא הי' מתאימות את שנמצא בה קשקשים מותרת והשאר אסורות ואפי' הי' כולן מלוחות בגרב א' ואח"כ כ' גבי גרב של ציר שאין הדבר מצוי למלוח דג טמא עם דג טהור כ"א לפי שזה צריך מליחה יותר מזה עכ"ל ב"י:

וקשה הא הרמב"ן ורשב"א ור"ן וריטב"א לא כתבו טעם הרא"ש דשמא לאחר פליטת כל צירן נמלחו א"כ לא ס"ל טעמא דרא"ש ומשום טעמא דטהור צריך מלח יותר א"כ מלח כל א' בפ"ע ואח"כ עירבן מטעם זה לבד י"ל דמלחו בפ"ע ועירבן מיד קודם פליטת כל צירן סגי להו בטעם זה לחוד כמ"ש הרא"ש ולמה צריך לטעמא דטהורין בעי כפישי מלח ועוד הא בת"ה שם ד"ה שאלה כ' דגים מלוחים טהורים שנמלחו ביד גוי מותרין ואין חוששין שמא נמלחו יחד עם טמאים ולא אמר רבותי' טפי אפי' נמלחו בתוך גרב טמאים ג"כ שרי אי ס"ל כרא"ש דשמא עירבו לאחר שפלט כל צירן א"ו דלא ס"ל כטעמי' דרא"ש אלא טעמא דטהורין צריכין מלח טפי ומטעם זה אין להתיר כשהם בגרב א' מלוחין לפנינו. ועוד כ' דטעם זה שכ' הרמב"ן דטהורין צריכין מלח רב אינו מוכח מרמב"ן אלא לתרץ קושיתו דאמאי שרי ליקח דג טהור מלוח מן הנכרי דקושיתו בדג מלוח בפ"ע ולא מעורב עם טמא ואפ"ה מקשי דאין להתיר דניחוש שמא מלחו עם טמאים דליכא כאן חשש רק דנחזיק ריעותא כיון דשכיח מחזקינן ריעותא ע"ז א"ש תי' הרמב"ן כיון דטהור צריך מלח רב תו הוה לא שכיח והוי ס' שקול לא מחזקינן איסורי' אבל כאשר בא עתה לפנינו בריעותא שדגים טמאים מעורבים עם הטהורים מהכ"ת דגם בזה מתיר הרמב"ן ובקו' רמב"ן נמי משמע דלא מתירין רק דג טהור מלוח בפ"ע אבל לא כשבאו מלוחין יחד דזה לא שרי אלא לטעם הרא"ש וזה לא ס"ל רמב"ם וסיעתי' כהנ"ל:

ולבאר כ' דכוונות ב"י נראי' מתה"ק שהביא דאמרי באין מתאימות שרי אותן חתיכות שנמלאו בו קשקשים הא נמלחו יחד אם הטמאים שאין בו קשקשים אע"כ דס"ל אפי' נמלחו יחד שרי הנה הש"ך סק"ה כ' הטעם כטעמי' דרא"ש דשמא נמלחו לאחר פליטת כל צירן וז"א דרמב"ן ורשב"א לא ס"ל טעמי' דרא"ש כהנ"ל ואי משום דטעמי' דרמב"ן משום דטהור צריך כפישי מלח הא כבר הוכחתי דמטעם זה אין להתיר כשהם בכלי אחד וכמו דהוכחתי דאם הם מעורבין יחד הרי דלא הקפיד ע"ז למלחן יחד וכשהריעותא לפנינו באמת אסור ומה שכתב הרמב"ן בתי' הב' א"כ דהוי ספיקי דרבנן ר"ל בדרבנן לא מחזקינן ריעותא אפי' שהוא שכיח אינו יוצא מידי ס' דרבנן דהא מדמינן ס"ס בדאו' לחד ספק דרבנן כמ"ש בפנ"י לכתובות בקו"א ושאר פוסקים ובס"ס הפוסקים דהוה ס"ס אפי' ס' א' שכיח ניעוט עם פלגא חשיב ס"ס והע"ג דיש פוסקים חולקים אני הבאתי ראי' כהך שיטה בחיבורי סוס"י תס"ז לאו"ח ובחיבורי זה סי"ד אלא אפי' בס"ס או בשאר ס' דרבנן המיעוט לא הוה ס' וי"ל להחזק ריעותא קיל יותר דהא הא"ז ס"ל דאפי' במקום שצריך בדיקה אין מחזקינן ריעותא אלא הא"ז בזה צ"ע לדדי כמשל"ק. אלא נ"ל טעם אחר דאמאי באין מתאימות אלו שי"ב קשקשים שרי. וכ"ל אע"ג דאינו מתאימות מ"מ לגבי ציר דרבנן סמכינן הוה אין מתאימות רק ספק דשמא גם שאי"ב קשקשים טהורין כמו במתאימות דאמרינן מדהא טהור הא נמי טהור משא"כ בודאי נתערבו לפנינו טהורים עם טמאים אסור לרמב"ן וסיעתי' דהא הש"ס קאמר דף מ' במתאימות סד"א דאיתרמי קמ"ל כיון דמתאימות ודאי חדא נינהו אבל באין מתאימות י"ל דלאו ודאי לא חדא הוא אלא דלא מתאימות י"ל שפיר דאיתרמי הכי והכי א"כ הוה משום ציר ספיר ס' דרבנן:

ועיי' בפמ"ג ש"ך סק"ה באין מתאימות וס' אם נכבשו יום שלם שרי מטעם ס"ס שמא טהורות וס' הרי באין מתאימות אינם וודאי טמאים הלכך א"ש דמשום בליעות וציר דלא נאסרו ויותר י"ל בתי' הב' של הרמב"ם והאשונים הנ"ל אחרי א"כ משום דהוה ס' דרבנן וקשה דכל דשכיח יותר לא הוי ספק ויקשה בקושי' ס"ל לרמב"ן דשכיח א"כ הרא"ש ס"ל בתי' הב' דשרי משום דהוי ס' דרבנן וכתשו' א' לענין שטאף אם יש לחוש לשעטנז ויסבתי עפ"י ריטב"א חולין דף נ"ט דציר דגים גרע משאר היסור דרבנן משום דזיעה בעלמא הוא ולכך מתיר ג"כ אפי' דשכיח דמערבין טמאין אע"ג דבשאר ס' דרבנן בשכיח לא אמרינן ס' דרבנן לקולא. אלא נ"ל דמ"ש הרמב"ן בקושיא דשכיח ומחזקינן איסורי' ר"ל דשכיח נמי דמולחין טהורים עם טמאים כמו דשכיח מליחה בלא טמאים והוי ס' שקול אלא בס"ד ס"ל להחמיר משום דהוי ס' דאו' לא דהוי כעושה ס' דרבנן לכתחלה לקנות וכתי' הב' ס"ל דאינו כן אלא דהוי ספק בדרבנן ולקולא עכ"פ ה"ד בס' שקול. אבל כבאו לפנינו מעורבים ביחד אין כאן ס' דשכיח יותר שנמלחו יחד דבתי' הב' לא ס"ל לרמב"ן תי' הא' דאין מולחין טהורין עם טמאים משום דטהורין צריך מלח טפי א"כ אוך י"ל דשרי במעורבין יחד דהא שכיח יותר שנמלחו יחד דהא לתי' הב' ליכא שום הוכחה דלא נמלחו יחד או הרמב"ן לא מתיר אלא באינם מעורבין דהוה ס' שקול ולהכי שרי בדרבנן מעתה אינו כמ"ש הב"י שאין לחוש לדברי התה"ד דס"ל כתוס' ר' ישראל כנגד כל הכי פוסקים וז"א לרמב"ן וסיעתי' וראב"י ותוס' ר' ישראל הוכחו במרדכי בפ"ב דע"ז אינם מתירין אלא דוקא בידוע שלא נמלחו יחד עם הטמאים וכ"כ בתוס' הר' ישראל דסתם דגים מלוחין נהגו בו איסורי' חוץ מהערינגש וכו' שאין דגים טמאים נמלחים עמהם אבל בסמ"ג (כ"ל כל"ל כי בסמ"ג נמצא הכי ובכה"ג לא נמצא) וסה"ת היכי דס' נמלחו עם הטמאים מותר מטעם ס' דרבנן לקולא ע"כ ובסה"ת כ"כ ואם יש ספק כגון הערינגש וכו' שמוכרין הגוים מלוחים וס' אם נמלחו עמהם דגים טמאים מותרין מספק עכ"ל א"כ תנ"ל נב"י דסמ"ג וסה"ת חולקים אר' ישראל ומתירין אפי' מעורבין יחד ועוד הערינגש כך הוא דלפנינו אין מעורבין טמאין ולא ס"ל כתוס' ר' ישראל שבהערינג בודאי אין מערבין וסה"ת ס"ל דהוה ספק אם מערבין אבל במעורבין יחד לא איירי ומהכ"ת דפליגי גם במעורבין יחד על ראבי' ותוס' ר' ישראל ועוד דא"כ ה"ל לפרש כטעמי' דרא"ש דיש ספק שמא נמלחו לאחר פליטת כל צירן והם לא כ' אלא אם ספק אם מלחו עמהן כלי ורמב"ן ורשב"א כ' דגם העיטור כ' דמותר אלא דנהגו לאיסור ולמ"ש דרמב"ן ורשב"א לא התירו אלא לא מעורבין יחד א"כ מ"ש בשם העיטור דנהגו לאיסור משמע שם הי' נהגו בסתם דגים לאיסור כתוס' ר' ישראל ולא שרו אלא בידוע שלא נמלחו יחד א"כ פשיטא דאין להתיר אפי' במעורבין נמצא כל הפוסקים חולקים על הרא"ש והב"ח אוסר בנוגעין זה בזה גם למתירין והש"ך ס"ק ז' וט"ז ס"ק ו' כ' עליו דליתא דמוכח מרא"ש דמתיר אפי' מעורבין י"ל דכוונות הרא"ש לכ"ע לכל הפוסקים חוץ מהרא"ש וכן מהרש"ל ביש"ש פ' כ"ה סי' ע"ח פסק דאף במלוחים אסור עד אפי' דיעבד וכ' עליו הש"ך סקי"ד שאינו כן דעת כל הפוסקים עי"ש למ"ש ליתא דעת ראשונים אינו כן אלא הרא"ש ויפה כ' היש"ש כ' טעמים דאפ"ת דפלט כל ציר מ"מ פולט טעם ע"י מליחה ועוד דדוקא הרא"ש דס"ל מליחה אין אוסר אלא כ"ק הלכך בדגים שרי לגמרי אבל אנו דקיי"ל מליחה בס' כמו בישול א"כ כל היכי דאוסרים בבישול אפי' אחר זמן פליטה ה"ה במליחה איברא ע"ז הטעם י"ל למה שכ' פרמ"ג כאן סק"ז דאנן בקיאים בדגים שהוא כחוש א"כ גם לדידן אין אוסר רק כדי קליפה כמ"ש ש"ך סי' ק"ה ס"ק ל"ח ועי"ל סי' תע"ה כ"כ:

ועוד קשה הא כ' הט"ז בס' כבוש מעל"ע אסור וכ' הפ"מ אפי' למנ"י דע"י כבוש מעל"ע נמי רק מדרבנן אסור מ"מ איכא ס"ס להחמיר שמא נמלחו יחד ושמא נשרו מעל"ע. הנה לאסור כולו ליכא ס"ס להחמיר דאם נמלחו יפה אין אסור אלא כמש"ל דאנן בקיאין בדגים שהוא כחוש. נ"מ כיון כ"ק אסור א"כ קשה לציר דברי הרא"ש דהא הרא"ש איירי שבאים לפנינו טהורים עם מלוחים יחד ביד גוי והאיך משכחת שלא יהי' ספק לנו כה"ג אם נשרו מעל"ע. ועוד הנה אנו רואין בדגים מלוחים שיש בחביתן שי"ב הערינג שיש ציר א"כ האיך אומר הרא"ש דשמא לאחר שפליט כל צירן נתערבו. ועוד דהא כבישה מחמת כובד כגון ע"י פרע"ס גם למנ"י הוה מה"ת וכמ"ש בהג"ה ש"ד סי' כ'. והובא בש"ך סי' ק"ז ס"ק א' א"כ כ' פשוט בחביות שהם גדולים כאותן שהובא בהן הערינג שיש בו כובד שנתספכו והדגים טמאים למטה ויוליא ממש ולא ציר דאסור מדאו' אפי' הרא"ש מודה דאסור. ול"ל דרא"ש לא מתיר אלא דליכא ציר בעין ולא באו הדגים הטהורים באותן חבית שמלחן בהם הדגים שי"ב כובד. ואלא למ"ש בסי' דלקמן בש"ך ולא כמנ"י אלא כבוש מעל"ע הציר אסור מה"ת א"כ כיון דאיכא ספק כבוש מעל"ע הוה ס' תורה לאסור כולו:

עוד אדבר למש"ל דאם החתיכות אינן מתאימות מש"ה אלו שי"ב קשקשים מותר לגבי החתיכות חיישינן שאלו שא"ב קשקשים טמאים ולמה שי"ב קשקשים מותר ולא אמרינן דאסורין שבלעו מציר הטמאים משום דלגבי ציר הוי ספק דרבנן תיפ"ל דהוי ספק דרבנן ע"י גלגול דכיון דככר אמרת דהוי ס' דאו' לגבי חתיכות שטמאים הם כיון שאין מתאימות ולגבי ציר אמרתי שהם טהורים אבל לרא"ש וש"ע א"ש דתלינן שאח"כ נתערבו אפי' שהם טמאים וי"ל לרשב"א ג"כ א"ש דפר"מ בסי' ק"י בקו' הס"ס אות א' כ' בשם מהריב"ל דס' דרבנן להחמיר בגלגול תלי' בפלוגתא דר"ת והר"י דא"י ס' א' בגופו ס' א' בתערובת הוה ס"ס דר"ת ס"ל דהוה ס"ס והר"י ס"ל דלא הוה ס"ס משום דככר נאסר בס' הא' בגופו מה"ת תו לא מהני הספק בתערובת אע"ג בתערובת אינו אלא מדרבנן דמה"ת חד בתרי בטל אפי' דבר חשוב ה"ה שאר דרבנן כגון ס' טריפה שבישל בקדירה והיא אב"י. א"כ י"ל דוקא בתערובת דהוי' מעיקרא דאו' או ס' טריפה דהוי מעיקרא מדאו' אלא ע"י תערובת נעשה דרבנן או ע"י ששהה מעל"ע נעשה דרבנן. אבל ציר דמעיקרא דרבנן לא מקרי שבא הדרבנן ע"י גלגול מכ"ש לרשב"א דרק להחמיר חושש בתה"ב כר"י די"ל הכי ועוד הא כ' שם הפרמ"ג בשם כמה פוסקים בלא נודע עד שנעשה דרבנן מותר וכ' לסמוך עליהם בהפ"מ ועי"ל סי' תקי"ד מ"ש בזה ואח"כ ראי' בס' כנפ"י שאוסר בנמלא דגים טמאים עם הטהורים מלוחים מטעם ס' כבוש מעל"ע וכרוב ציר אסור כשיעור כדי שיתן ע"ג האור ויתחיל להרתיח:

סימן תקכ"ז

(א) השׁ"ך כ' בכבוש מעל"ע יוצא גוף לחלוחית וציר דגים כה"ג מה"ת אסור והקשה במנ"י ונב"י אש"ך דז"א דהגש"ד לא כ"כ אלא במכבש בפרעסס ומשמע בכבוש מעל"ע לא (ב) ישוב אקו' מנ"י אש"ך מתשו' רשב"א ומאו"ה (ג) ישוב קו' מנ"י מר"מ וברטנורה ורא"ש והעלתי אדרבה ראי' לש"ך (ד) ישוב קו' מנ"י מר"מ דלמה מתירין לקנות דגים טהורים מלוחים מעורבין עם טמאים לימא דאסור מטעם ס' כבוש וכ' טעם המתירין והעלתי לדינא איה"נ דאין מותר וכדעת הפוסקים דאוסרין במעורבין וכמו שהארכתי בסי' הקודם שכן דעת הראשונים דאסרי ומ"ש המנ"י מת"ח כלל ג' דכבוש אינו לגמרי כבישול אמרתי דנהפוך הוא (ה) והבאתי מת"ח כלל א' דכבוש לגמרי כבישול ופירשתי

דבריו

דבריו שכ"כ ממרדכי והאשר"י (ו) אח"כ ראי' בכנה"י שדוחה דברי מנ"י אך מ"ש בנכבש ויוצא לחלוחית הוא מדרבנן בדגים ליתא כמבואר בש"ך סי' ק"ז סק"א שהוא מה"ת בדגים גם מ"ש ראי' לש"ך מירו' פ"י דתרומות ליתא :

(א) **בש"ע** סע"ה ציר דגים טמאים אינו אלא מדרבנן וכ' הט"ך ס"ק ע"ו דוקא במליחה אבל בכבוש וכ"ש במבושל הוא דאו' וכ"כ בסי' ק"ז סק"א דאז יוצא עיקר הלחלוחית ובמנ"י כלל כ' סק"ד דוחה דברי ש"ך בב' ידים והאריך בראיות ול"נ דא"ש הש"ך ולדחות ראיות המנ"י ראשית דיסוד ומקור דברי ש"ך שכ"כ הוא מהג"ה ש"ד סי' כ' שכ' דגם הרמב"ם שכ' דג טמא שנכבש עם דגים טהורים בעי ששים לבטל שמעתי דוקא שכבשו במכבש שקורין פרע"ס בלשון אשכנז אז יוצא עיקר לחלוחית ובעינן ששים אבל בשאר מיני ציר נודה עכ"ל ר"ל דמודה לשאר פוסקים דבטל בס' וא"כ קשה אש"ך דס"ל גם בכבוש מעל"ע יוצא לחלוחית מגופו ולא ציר הא בהג"ה ש"ד לא כ"כ אלא במכבש וכן הקשה בנכ"י ח"ר סי' כ"ו אש"ך וכו'. עוד דכ"ל להגש"ד להוציא לשון הר"מ ממשמען שהוא סתם כבישה א"ו סתם כבישה מעל"ע ס"ל דלא עדיף מאשר ציר דגים :

ול"נ מהיות שהדבר פשוט מאוד דהגש"ד כ' במכבש שקורין פרע"ס אין לנשות רבינו הש"ך שטעה בדבר פשוט אלא מזה גופי' ראי' למה שכ' ליישב הש"ך והוא דס"ל להש"ך מדלא הביא הרמב"ם דין כבוש כמבושל וכבר עמד בו בנכ"י שם וכבר האריכתי ביישוב זה לעיל בסי' ע"ג בדין ככר כבוש אלא ס"ל לש"ך דלא ס"ל לר"מ כבוש כמבושל ואפ"ת דס"ל כבוש כמבושל בחריף כיון שהביא בפט"ו מה' מא"ס מה' תרומות כל הכבשין מותרין חוץ מן החסים שהוא חריף וכ"כ במנ"י כלל ג' סק"ד דס"ל הר"מ בפי' המשנה פ"י דתרומות י"ל ציר אינו חריף כ"כ לי"ל כבוש וראי' דלא הביא הר"מ רישא דמשנה פ"י דתרומות משנה א' דג טמא שכבשו עם דג טהור וכו' הר"ם שם ורשב"א בתשו' סי' ע"ר דרישא זו מיירי באיסור כבישתו שאוסר את הטהור שכבוש עמו עי"ש (דמשנה זו ג' בבא אתני בה) א"ו דוקא בחסית שהוא חריף ס"ל כבוש וכהך משנה שם בפ"י מתרומות דכל הכבשין מותרין חוץ מן החסית וכמנ"י הנ"ל או כנכ"י שם ובפלתי סי' ע"ג דחסים אסור לאו משום חריף אלא לפי טבע חסית לבד בולע בכבוש ולפי"ז בבא ג' צירו אסור במאתים הלכך לא מצי הגש"ד לאוקים אליבא דר"מ בסתם כבוש הציר שבא ע"י כבוש דכבוש אינו כמבושל לר"מ והלכך נפרש לר"מ בציר שיצא ע"י מכבש אבל לדידן דקיי"ל כבוש מעל"ע כמבושל ס"ל לש"ך לדידן יוצא לחלוחית גופו כמו במבושל :

(ב) **עו"ב** המנ"י מתשו' רשב"א סי' ע"ח ורפ"א שכ' על המשנה פ"י דתרומות הנ"ל דפי' רשב"א דמציעתא דבטל בתתק"ס לענין ביטול גופו מיירי דברי' בטל בתתק"ס. דאין לומר לענין ציר דהאיך יהי' כל כך פלוגתא רחוקה דר"ן ס"ל בציר דרבנן אינו בטל אלא בתתק"ס הרי דמיירי המציעתא בכבוש ואפ"ה אמר הרשב"א דהוי דרבנן כ"ל דלק"מ דרשב"א כ"כ לדעת השואל דכל המשנה חד טעמא הוא א"כ גם רישא שכבשו עם דג טמא עם דג טהור עלה דת"ק ס"ל בתתק"ס דהיינו מחמת הציר כמו בסיפא דתנן וצירו אסור קאי נמי ארישא וצירו דסיפא ודאי אינו אסור אלא מדרבנן וכיון דמתני' הדא טעמא וחדא תנן א"כ גם ברישא ג"כ רק מדרבנן אסור א"כ ע"כ השואל ס"ל כבוש אינו כמבושל כמ"ד בש"ס דילן דס"ל הכי וכאחד מ"ד בירושלמי שם הובא בר"ש שם . אבל לרשב"א דתנן ג' בב"א ורישא לא בכבוש בציר מיירי אלא כבוש דג טמא עם דג טהור אסור מה"ת משום דכבוש כמבושל כמ"ש בסימנים הנ"ל ורק סיפא דג טמא צירו אסור הוא לבד דרבנן דציר זה בא ממליחה ולא מחמת כבוש ובי' פליגי ר' יודא ס"ל במאתים ור' יוסי פליג כיון דאינו אלא מדרבנן וכן אין ראי' מ"ש המנ"י שכן מבואר ג"כ בחו"ה כלל ו' עכ"ל גם ז"א דהא ז"ל חו"ה שם וכ' בא"ז ציר מדג טמא שכבשו עמו דג טהור בטל בס' ודוקא ציר דגים שהוא דרבנן אבל בציר נבלה צריך מאתים ע"כ ואין כאן סתירה על הש"ך דהציר הי' מדגים טמאים מלוחים דהוי דרבנן אבל דג טמא שנכבש יוצא ממנו י"ל כש"ך דאסור מה"ת :

(ג) **עוד** כ' המנ"י וכן מוכח להדי' מש"ס חולין דף צ"ט דמשני שאני ציר דרבנן ומזה כ' כל הפוסקים דמוכח ציר דגים דרבנן והתם קאי להדי' בכבוש דג טמא עם דג טהור כהוזכר שם במשנה כמו שפי' הר"מ וברטנורא וכן דעת הרא"ש וכמ"ש במעד"מ דף ר"ט ולא כר"ש ורשב"א שפי' במתני' לתלתא בבא ע"כ וכו' דגם זו אינו ראי' דלו יהי' דחלקו הר"מ והרא"ש אר"ש ורשב"א במציעתא דר"ש ורשב"א ס"ל דמציעתא בבא בפ"ע הוא לענין ברי' דל"ב בתתק"ס ור"מ והא"ש ס"ל דמיירי לענין ציר וחדא בבא הוא עם הסיפא אבל רישא טמא שכבשו עם דג טהור י"ל דמודו דבבא בפ"ע הוא ושהוא אסור מה"ת ואלא אפי' למ"ש הר"מ בסופט"ו מה' מא"ס דג טמא שכבשו עם דג טהור הכל אסור הא"כ הטמא א' ממאתים וכו' הלא"מ שהי' גורם כל גרב פ"ש א"כ גם הרישא עם המציעתא ג"כ חדא הוא וכ"כ המי"ט דגי' הרא"ש כל גרב עי"ש כ"ל אדרבה ראי' לש"ך דהא הרשב"א בסי' ע"ר הנ"ל הקשה השואל שפי' ג"כ ארישא משום ביטול ציר א"כ מ"ק בתר רישא דג טמא צירו אסור ר' יודא אומר רביעי בסאתים דהא גם עד השתא נמי בצירו אסקינן באיסורי וביטולו אבל לש"ך א"ש וראי' לש"ך איכא ברישא דמיירי בכבוש ויוצא בעין ואסור מה"ת לא הוה פליג ר' יודא דהוה מב"מ מה"ת (מכאן מוכיח דג טמא עם דג טהור הוה מב"מ) וכ"מ בש"ס דמשני לר' יודא שאני ציר דרבנן משמע בגוף הדג הוה מה"ת לרבא דאזיל בתר שמא א"ש ולאביי דאזיל בתר טעמא קשה עי' ש"ך סי' ק"ז . וסיפא דרוצה לומר פלוגתא דר' יודא ור"י דר' יודא ס"ל בדרבנן ממב"מ בטל לכך קאמר בסיפא דג טמא צירו אסור דהיינו ציר ע"י מליחה ולא קשה קו' רשב"א דלמה נקיט בסיפא צירו אסור משום דעד השתא דהיינו ברישא לא הוה מיירי בציר דרבנן אלא בכבוש מעל"ע עם הדג טמא ואסור מה"ת אלא הר"מ דלי"ל כבוש אלא בחסית הלכך גם בכבוש מעל"ע ס"ל בסאתים כר' יודא :

ובזה ליתא פשוט מה שדוחה הנכ"י סי' הנ"ל לדברי הש"ך מרא"ש בע"ז סי' מ"ב שכ' דציר דגים מדרבנן שכ' דבהדי' תנן במס' תרומות פי' דג טמא צירן אסור וה"כ הר"ש בתרומות שם דציר דגים עכ"פ מדרבנן במשנה דתרומות דג טמא שכבשו צירו אסור הנה הנכ"י מוסיף מדילי' בלשון הר"ש דג טמא שכבשו דז"ל הר"ש לכל הפחות מדרבנן אסור כדתנן הכא כלו' דל"ת דשרי לגמרי כמו ציר חגבים וא"כ ל"מ לר"ש לשיטתי' שפי' המשנה לתלתא בבא א"כ הסיפא לא אתמר כבוש אלא בביטל ציר בתוך ציר דלק"מ לש"ך דציר ר"ל לש"ך ע"י מליחה הוא דאסור מדרבנן אבל ברישא בכבוש דג טמא עם דג טהור הוא בבא בפ"ע ולא מיירי בציר די"ל כש"ך דע"י כבוש יוצא גוף לחליחות אלא אפי' לרא"ש רק הסיפא מיירי בציר והוכיח שהוא מדרבנן כדמשני שם בחולין דף צ"ט שאני ציר דגים דזיעה בעלמא הוא וכמ"ש הר"ש ורא"ש בתחלת דבריהם אבל ברישא דרישא י"ל גם לרא"ש אסור מה"ת :

(ד') **ומ"ש** עוד המנ"י ראי' לדבריו דזהו טעם הפוסקים המתירין כאן בש"ס בדגים טהורין מלוחין עם טמאים בדיע' וקאמר דהיינו הש"ע מתירין אפי' לכתחלה ולא חששו שמא הי' שרוין מעל"ע והוי ס' דאו' ולחומרא א"ו אפי' בכבוש רק דרבנן הנה בסי' שלפני זה הקשיתי זאת על המתירין דט"ז כ' בס' כבוש מעל"ע לכ"ע אסור א"כ האיך משכחת היתר דעל אזי' דרך דליכא ס' אלא למנ"י דאין ה"כ ס"ל למנ"י דלעולם איכא ס' כבוש ומתוך כך הוכיח דכבוש אסור מדרבנן קשה למנ"י אפי' שהוא דרבנן נמי קשה אמאי שרי דהא הפרמ"ג בט"ז סק"ו הקשה אט"ז דאוסר כאן ס' כבוש הא בסי' ק"ה מתיר הט"ז ע"י כבוש מעל"ע ותי' דכאן איכא ס"ס להחמיר שמא נמלחו יחד ושמא הי' כבוש מעל"ע ואפי' בדרבנן אסור א"כ גם למנ"י קשה אפי' הוא דרבנן אמאי התירו כיון לעולם יש ס' כבוש מעל"ע :

ובעת כ"ל ליישב הפוסקים המתירין דמשכחת דליכא ס' כבוש דהא הט"ז כ' בסק"ו בשם ת"ח דלא נעשה כבוש אלא הציר עולה למעלה מן הדגים א"כ מיירי הפוסקים באין עולה לעעלה וליכא ס' כבוש ולא קשה נמי קו' המנ"י דע"כ מיירי המתירין ליכא ס' כבוש ואמנם א"כ לדינא כ' נקיים לאיסור בישנם מעורבים דגים מלוחים טמאים עם טהורים כדעת הפוסקים האוסרים כמ"ש בסי' שלפני זה דקשה דהוה ס' כבוש וכתבתי כאן דמשכחת למ"ש בט"ז בשם ת"ח דכבוש לא שייך אלא באם הציר למעלה וכו' דכיון לת"ח כלל כ"ב דין ו' דמה שחוץ לציר מותר וכ"כ בהג"ה לקמן סי' ק"ה ס"א הא הש"ך שם השיג ע"ז דלא אמרינן כן אלא בדם דטמא הדם לשרוק שריך למטה משמע אבל ציר מפעפע למעלה וא"י"ל משום דציר דגים כחוש אינו מפעפע למעלה הא דם נמי כחוש ואפ"ה הוה מפעפע למעלה רק משום דטבע דם אינו מפעפע למעלה :

(ה') **ומ"ש** המנ"י דלא כש"ך דס"ל כבוש כמבושל לכל דבר אלא דיש חילוק ואל תתמה ע"ז דכה"ג כ' הרב לעיל בכלל ג' ע"כ הנה בכלל ג' אדרבה כ' שם המנ"י ס"ק ד' קמאי ובתראי דכבוש דומה למבושל לגמרי ומ"ש ראי' עוד מהמנ"י שכ' וכן הדין לענין בב"ח דאין איסור דאו' אלא דרך בישול דוקא ולא ע"י כבוש זה אין ראי' דהתם גזה"כ דלא אסרי' תורה אלא דרך בישול אבל לעולם מפליט ובולע בעין אפי' בכבוש וראי' בנכ"י שכ' ג"כ מתחלה כמנ"י ראי' מבב"ח ודחה כמ"ש ומ"ש הת"ח בכלל ג' דכבוש אינו לכל דבר כבישול אין ראי' דהתם שיבלבל הדם בחתיכה הוא ענין אחר אבל לענין מפליט ומבליע. דבזה אמרו כבוש כמבושל י"ל דהוי לגמרי כמבושל ומפליט נמי בעין כמבושל ובת"ח כלל א' דין ה' כ' בשר ששהה לאחר מליחה נעל"ע הוי כמבושל לכל מילי כמ"ש המרדכי בפ"ב דביצה והאשרי פ' השוכר וכ' במנ"י שם ס"ק י"א הלשון אינו מדוקדק דה"א כ' כלל ג' דכבוש אינו כמבושל לכל דבר וי"ל התם בכלל ג' דמיירי בבשר ששהה בלא מליחה מעל"ע בים ס' דמותר אפי' אותו חתיכה דלא אמרינן כבוש כמבושל לכל דבר רק שמפליט ומבליע אבל אינו מבלבל טעם החתיכה ואיכא שם נמי הטעם כמ"ש בת"ח דהא גם בבישול אינו אלא מנהג לאסור אותו חתיכה אכן אין להחמיר כה"ג ע"כ משמע דוקא משום דאיכא נמי הטעם הנ' ולבלבל הדם בחתיכה י"ל דהוא ענין אחר אבל בכלל א' להפליט ס"ל לת"ח דהוי כבוש כמבושל לכל מילי ומ"ש ראי' ממרדכי ואשר"י הראי' רק דמעל"ע שוי כבוש כמבושל ומביאין ראי' מדאמר הש"ס בב"ח חידוש הוא דאי תרי לי' כולי יומא שרי ש"מ בשאר איסורין אסור במעל"ע בנכ"י שם מקשה עליהם דלמא כבוש רק כרותח דכלי כמליח וי"ל דלמה נקיט הש"ס דאי תרי ולא אמר גם מליח וכבוש או אי למאן דס"ל כלי אין היסור בב"ח מה"ת א"ו רבותי קמ"ל דכבוש הוא אפי' כמבושל ואפ"ה בב"ח שרי ושאר איסורין אסור אבל מ"ש הרמ"א דכבוש כמבושל לכל מילי הוא מסברא אבל עוד י"ל דת"ח מביא ראי' ממרדכי ואשר"י דאמרי' כבוש דומה לבישל לגמרי מדדחו פרש"י דס"ל כבוש כמבושל דוקא בחומץ ותבלין

או

או בחרדל ולפוסקים דס"ל כבוש דוקא בג' ימים מהאי דקאמר בב"מ מ"דוש הוא דאי תרי לי' כולי יומא אלמא בעלמא במעל"ע דחד יומא אסור דלגנא התם אסור מטעם דמפליט ומבליע אבל להיות כמבושל לגמרי א"ש פרש"י דבעינן דוקא כבוש בדבר חריף או ג' ימים וכ"מ בכלי קשה בעי ג"י או חריף לרש"י והיינו מדאמר למבושל א"ו דס"ל דליכא לחלק כיון שאמר כבוש כמבושל ואשכחן כבוש הסור במעל"ע תו אין לחלק והוי כמבושל לגמרי :

ואמנם אם לדינא הדין כש"ך נכונה דכבוש לגמרי כמבושל אבל דברי הש"ך קשה שכ' בסי' ק"ז בשם הגש"ד סי' כ' דין זה שכ' הגש"ד דדג טמא שכבשו עם דג טהור אסור מדאו' שאז יוליא עיקר הליר והאלוחית עכ"ל הא הגש"ד פי' כן הר"מ והמשנה פ"י דתרומות דליר בטל בנאתים והא הך משנה מוקי הש"ס חולין ל"ט דאינו אסור אלא מדרבנן דלכך בטל לר"י במנ"מ והגה"ה ש"ד לא כ' שהוא אסור מדאו' כמ"ש הש"ך ואפשר לומר כוונת הש"ך לר"מ דס"ל ע"כ. ל"ד אין ה"כ אפי' בכבשו בפרעם דאיירי בי' הגש"ד מ"מ אע"ג דיולא לאלוחית ולא ליר מ"מ אינו אלא טעמא וטעמא ל"ד וא"ש סוגי' דחולין לענין מב"מ במשהו טעמו לבד מודה ר' יודא דבטל וא"כ מחמת הטעם בטל ומחמת הליר ג"כ בטל דהוה דרבנן ודרבנן ס"ל מב"מ בטל אבל הש"ך כ"כ לדידן דקיי"ל ע"כ הוא מה"ת א"כ כיון דיוליא לאלוחית אסור מה"ת :

וראי' בכנפ"י א"כ שחולק אמנ"י והסכים עם הש"ך וקלת קו' המנ"י אלא שהקשה אמנ"י שכ' דהגש"ד דקאמר שהוא מה"ת מיירי בנכבש בפרע"ם והקשה הא הגהש"ד כ"כ אמשנה ובמשנה מוקי חולין דף ל"ט שאינו אלא מדרבנן ולכך כ' בנכבש בפרע"ם גרע שהוא מדרבנן אבל כבוש מה"ת ולכך אי' בירושלמי הובא בר"ש שם במשנה א' דלא גרסינן במשנה כבוש אלא שלוק או להגש"ד בנכבש בפרע"ם דדוקא אז הוא מדרבנן ובמא"כ לא עיין בש"ך סי' ק"ז שכ' ע"י פרעם הוא מה"ת וא"כ גם אש"ך קשה וכבר ישבתיו לעיל לפי קו"ד וגם לאו סברא שנכבש ע"י פרעם שאלוחית לא יהי' בו משום טעם כעיקר וגם מ"ש דלכך הגיה הירושלמי שלוק ולא כבוש משום דוקא שלוק שהוא פחות מבישול או נכבש בפרעם הוא דאינו אלא מדרבנן וא"ש לר"י דבטל אע"ג דהוה מבמ"כ בכבוש הוה מה"ת ולמה בטל לר"י כך כוונת דבריו ז"א הא כ' רשב"א חולין דף ל"ח בטעם לחוד לא ס"ל ר"י מב"מ במשהו :

סימן תקכ"ח

א) התה"ד מתיר אם נמצאו טמאים עם הטהורים בהעריב אפי' לכתחלה כיון שבאו מארץ מרחקים הדרך שמביאין רק טהורים ובוודאי אח"כ נתערבו ולא נמלחו עמהם ולענ"ד ליתא אלא כל שנתערבו יחד גם בהעריב אסור לכתחלה ותוס' ר' ישראל לא מתיר אלא בלא נתערבו זה לרמ"א אבל למ"ש בסי' הקודמין דעת הפוסקים לאסור גופי' בדיעב' במחובר לטמא גם בהעריב דינא הכי • מ"ש רמ"א דאי"צ לפשפש ולבדוק בשאר דגים הקשיתי והעלתי דצריך לבדוק עיי' פרמ"ג בשורב בציר ממש והספק כשיעור על האש הוה ספק אי הוה ס' דאו' או דרבנן עיי' בש"ד סקי"ד הנה לעיל סי' תע"ז העלתי דגם בציר צריך כבוש מעל"ע •

בהג"ה מלבד העריגג דמתירין בכל ענין דודאי אין נמלחים עם הטמאים משום דאין דרך למלחן עמהם ז"ל תה"ד סי' קע"ד בארצותינו ודאי שלא נמלחו הטמאים עמהם כי מביאים אותם בחבית מיוחדת ממרחקים וכודאי לאחר ימים רבים ממליחתם הביאו אילו אצלם והביא דמרדכי בפ' כל הבשר דלעיל שכ' דמותרין הן משום ספק אפשר מיירי במקומות הקרובים לעידת ההעריגג עכ"ל ומבואר מדבריו הא המרדכי בפ' אין מעמידין שכ' בהעריגג אין דגים טהורים נמלחים עמהם בודאי מיירי בענין אחר ממה דמיירי המרדכי בפ' אין מעמידין דהיינו בפ' כ"ה מיירי במקומות שמולחין שם ההעריגג י"ל שמלחו יחד עם טמאים והמרדכי בפ' אין מעמידין מיירי במקומות רחוקים דוודאי שרי ולא ספק וליתא דהא במרדכי בפ' אין מעמידין כ' דפליגי שכ' בשם תוס' הר"ר ישראל דסתם דגים מלוחין נהגו בהן איסור חוץ מהערנגים שאין דגים נמלחים עמהם ובסמ"ג ובסה"ת כ' היכי דאיכא ספק אם נמלחו עם הטמאין אם לא מותרין מספק וה"כ במרדכי בפ' כ"ה הגה שם והא סמ"ג וסה"ת כ' ואם יש ספק לקולא כגון הערינגש וכו' א"כ משמע ממרדכי דמיירי הר"ר ישראל שכ' דהוי וודאי אין נמלחים וסמ"ג וסה"ת שכ' דהוי ספק בהעריגג במקומות שוין ועוד בלא"ה דתוס' הר"ר ישראל וסמ"ג וסה"ת כולם הי' בעלי תוס' והי' דרים במקומות שוין או במרחקים ממקום שנילודו או קרובים ועוד קשה אתה"ד מאחר שהוא פסק שם באותו תשובה כא"ז כשטמאים מחוברים עם הטהורים הסור ולא כהסר"י דתלינן מספיקי שמא לאחר שפלטו כל לירן נתערבו א"כ מנ"ל להקל בהעריגג כשהם עכשיו מחוברין ול"ל דס"ל דוקא בדי"ל דנתערבו זמן קצר אחר מליחה תלינן שמא קודם שפלטו כל לירן נתערבו דלא כרא"ש אבל בהעריגג שודאי זמן רב שנתערבו אז לכ"ע שרי דודאי פלטו כל לירן מנ"ל לתה"ד לחלק כן דכרא"ה הא"ז והפוסקים דאסרו כשהם מחוברים יחד משום דמליחה גם אחר פליטת כל לירן אסור דע"י מלח פולט טעם כמ"ש היש"ש וכי בדגים אין טעם אוסרו אפי"ת דגם הטעם שפולט מן הדגים לעולם לא מקרי טעם כעיקר אלא ליר כמשל"ק מ"מ מדרבנן אסור דהא מלח פולט עכ"פ הטעם בודאי והרא"ש דמתיר נ"ל כמ"ש היש"ש הרא"ש לשיטתי' דס"ל מליחה בקליפה הלכך בדגים לגמרי שרי הנה גם זה דוחק על הרא"ש ממילא גם בהעריגג כשהם לפנינו מעורבין כמי אסור :

ואמנם נ"ל מה שדחקו לתה"ד דאפי' הם מעורבין מותר דאל"כ למה לי' לתוס' הר"ר ישראל טעמא דבספק אסור אלא בהערינג משום דוודאי לא נמלחו עמהם דאי בליכא דגים טמאים עמהם תיפ"ל דלא מחזקינן ריעותא וכמ"ש ורמ"א בסמוך דלא מחזקינן ריעותא אפי' היכי דאיכא לברורי א"ו דמיירי שיש דגים טמאים בכלי עם הטהורים ואפ"ה אוסר בשאר דגים ולמה בהעריגג מתיר ולכך צריך לדחוק משום דהעריגג באו לנו ממרחקים ודאי אח"כ לזמן רחוק נתערבו וצריך לדחוק דסמ"ג וסה"ת במקומות שנולדים ההעריגג וכ"ז הוא דוחק אחר דוחק ואה"כ ראי' כמ"ש בש"ד כלל כ' עומד בסתירת דברי מרדכי נפ' כ"ה אפרק אין מעמידין ותי' כמ"ש לחלק בין מקום רחוקים וליתא כמש"ל וגם דברי מרדכי ורא"ב"י ותוס' הר"ר ישראל משמע שאינם טמאים מעורבים עם הטהורים אלא דאוסר בסתם דגים מלוחים משום דחיישינן שמא נמלחו עם דגים טמאים וא"ת הא לא מחזקינן איסורי' י"ל כמ"ש הרמב"ן ור"ן וריטב"א דכאן שכיח מחזקינן איסורי' לכך צריך לתרץ בהעריגג ודאי לא נמלחו אבל סמ"ג וסה"ת ס"ל דהוי ספק השקול ושרי בדרבנן הלכך לא צריכי להו לומר בהעריגג שודאי לא נמלחו דהא לדבריהם אפי' ספק נמי שרי :

ומ"ש רמ"א ואפי' בשאר דגים אין להחמיר ולפשפש אם יש ביניהם דגים טמאים הוא מתה"ד מהא"ז במס' בכורות שכ' הלכך אותם דגים מלוחים שמביאים בעגלות כיון שאין רואין אותן עגלות דג טמא הרי הם מותרין דספק נמלחו עם דגים טמאים וס' דרבנן ולקולא ותו קיי"ל באלו טריפות בהא דאמרו בני מעיים בכפל לאור והרי הם אדומים הבני מעיים שצריכין להיות אדומים מותר לאוכלן לצויין ואי"ל לשלקן שמא ישתנו ויוריקו דאחזוקי איסורי' לא מחזקינן אפי' היכי דאיכא לברר מכ"ש הכא דליכא לברר אם נמלחו עם טמאים ע"כ וקשה מה דמיון להתם לגבי צלי ליכא בדיקה והוא רוצה לאכול צלי ולא שליק או דשליק פחות מבישול או שליק יותר מבישול דמלינן שלוק הכי והכי עיי' רש"י פ"י דתרומות משנה ח' ועוד דכיון שהם אדומים אמרינן שהם בדוקים לפנינו וי"ל חזקת כשרות לפנינו אין חוששין שישתנו מחזקתן מעיקרא אבל הכא אין ענין שרוצה לאכול ולא יצטרך בדיקה וגם ליכא חזקה מעיקרא שהוא בדוק ועומד י"ל דשפיר צריך בדיקה לכתחלה בשלמא לא"ז י"ל דאסוף דבריו סמך דהכא דליכא לברר אם הם מלוחים עם הטמאים או לא דהוי פשיטא דלא מחזקינן ריעותא וילוף בהדרגה אם התם לא מחזקינן אע"ג דהתם איכא למעליותא שהוא רוצה לאכול צלי ועוד דלפנינו אדומים הם מ"מ הכא דליכא לברורי כלל דלא מחזקינן אבל כאן באיכא לברורי לפשפש בהם לא מוכח מהתם כלל ועל הרמ"א בלא"ה קשה כיון לכתחלה חושש לתוס' הר"ר ישראל ורא"בי והם ס"ל אפי' באינם מעורבים עם טמאים חיישינן אפי' לא בואין כאן טמאים שהיו נמלחו עם טמאים דהא כ' סתם דגים מלוחין נוהגין בהן איסורי חוץ מהעריגג שאין דגים טמאים נמלחים עמהם וכ"כ הרא"בי דדוקא בידוע שלא נמלחו עם דג טמא א"כ בשאר דגים יש לחוש אפי' בודק וליכא כאן טמאים לכתחלה לתוס' הר"ר ישראל ורא"בי אע"ג בדיעבד סמך ארא"ש לאחר שנפל כל לירן נתערבו או על רמב"ן שאין דרך למלוח יחד טמאים אבל לא לכתחלה ולכל הפחות שצריך לבדוק ולפשפש לכתחלה שמא יש כאן טמאים דאז לכל הפוסקים שהביא רמ"א אסור אפי' בדיעב' כיש כאן גם טמאים דיש לחוש לבדוק לכתחלה והראי' שהביא הא"ז להתיר אינו ראי' כיש טמאים מעורבים עם טהורים כמ"ש וק"ל :

והש"ך כ' הטעם דאי"ל לבדוק דמהכ"ת ניחוש שיש כאן טמאים הא הא"ז לא כ"כ דבאמת ע"ז י"ל כמ"ש הרמב"ן דהא בשכיח מחזקינן ריעותא ואפי' למה שתי' בחד תי' דאין דרך למלוח טמאים וטהורין יחד מ"מ י"ל ה"ד בבדוק שאין כאן טמאים מכ"ש דיש לחוש לתי' דרמב"ן שכ' דשרי משום דהוי ס' דרבנן ור"ל דאע"ג דשכיח שמולחין טהורים גם טמאים יחד דהגוי לא מקפיד ומולח אלו כאלו אפ"ה הוה רק ס' שקול אם עירוב טמאים א"כ כיון דשכיח להמולחים טמאים עם טהורים והגוי אינו מקפיד פשיטא דצריך לבדוק ויש לחוש שמא יש כאן טמאים ול"ד לס' על לעיל סי' כ"ז כיון שהביהם מצוי לפנינו דהיינו לפני הגוי והגוי מולח בחבית דגים הוה וודאי על ומה"כ דלא הי' מערבין א"כ היכי בקל יכול לבדוק :

סימן תקכ"ט

א') להפוסקים הראשונים דלא מחלקי שאם יש שומנינות דאסור במעורבין מלוחים טהורים עם טמאים ויש דס"ל ע"י מלח אפי' משומן ליכא אלא ציר מ"מ כיון שלא מצאתי מי שכ' בפי' כן אין להקל בספק (ב) ישוב אקו' השואל בחס"ו אסתי' רשב"א שכ' בחד מקום ס"ל מב"מ מודה ר' יודא דל"ב ובמק"א כ' להיפוך (ג) ב' תירוצים אתוס' ע"ז ד"מ שכ' ציר דגים מה"ת ‡

בהג"ה וסתם דגים מלוחים לית בהו שמנונית אבל אם אית בהו שומנונית אסור מדאו' וספיקא לחומרא וקשה הא אנו רואין בהעריגג

בהעריגג גדולים וגם הקטנים הטובים ויקרים שהם שמנים ואפי' ביבשים כ' בהג"ה ש"ד כלל כ' דמחמרי והובא בהג"ה בסמוך ונהגו להחמיר וכו' הגה ש"ד משום דשמנונית הרבה ניכר בהם · אמנם הש"ע אע"ג בב"י הביא לדברי סמ"ק להחמיר במונחין יחד ביש בהם שומניניות בש"ע לא הביא משמע דלא מחלק בכך דכ"כ דעת הרא"ש וסמ"ג וסה"ת דמתירין סתם ולא מחלקי בכך אע"ג דסתם דגים מלוחים לית בהו שמנונית ה"ל לחלק הא ביש בהן שומנונית דאסור ועוד קשה לי דהנה תוס' דף ל"ט ע"ב ד"ה שאני ציר דציר דגים דרבנן הקשו מדף קי"ב דפריך לרבא דאסור בשר שחוטה דאימלח עם בשר טרפה מהטמאין נאסור ציר ופריך לי' מדג טמא שנמלח עם דג טהור מותר פריך שפיר דעכ"פ דלכל הפחות אסור ציר מדרבנן אלא ש"מ משום דלא בלע ע"כ וכ"כ הר"ש בפ"י דתרומות מ"ח ורא"ש בפ"ב דע"ז סי' מ"ב דלמא סתם דג מלוח כחוש הוא ואינו בולע אבל בשר דשומן הוא בולע ע"י מלח ודוחק לומר דמיירי בבשר כחוש א"כ ה"ל לפרש אלא כ' דעת ראשונים דאין חילוק דכל מה שפולט ע"י מלח אפי' משומן הכל שם ציר עליו כי"ב בחדו' רשב"א דמספקי לרב מרי אי מלח אינו פולט אלא דם ופשיט לי' מדקתני לרבות ציר וציר היינו מה דנפיק ע"י מלח:

ועוד ראי' מזה י"ל מרשב"א דף ל"ח שכ' בשם רא"בד למה דמשני הש"ס דף ל"ז חלב כחוש הוה ובטל בס' אשמואל קאי ואע"ג דחלב ובשר מב"מ ושמואל ס"ל מב"מ במשהו אין גופו של חלב נכנס לתוך הבשר אלא פליטתו ע"כ א"כ מכ"ש במליחה דאין פולט גופו אלא פליטתו א"כ כיון שאין פליטתו חלב מנא יאמר דאינו אלא ציר דאם אינו ציר פולט גופו כמ"ש הש"ך סקי"ד דבישול וכבוש אינו פולט אלא מגוף הדבר ואלא אפי' הרשב"א דף ל"ז חולק ע"ז וכ' דמה דמשני הש"ס כחוש הוה לא אשמואל קאי י"ל ה"ד בכלי אם דפולט מגופו אבל במליח אינו פולט ציר אפי' בשומן א"כ בדגים אפי' בשומן אינו אלא מדרבנן וספיקא להקל אלא כיון דלא נמצא מי שכ' כפי' כן אין בידינו לסמוך על זה ובמרדכי בפי' גי"ה ס"י ובסי' תרע"א כ' בשם ריב"א ושר מקולי וכ"כ סמ"ג בציר דר' יודא דקאמר דף ל"ט דרבנן כתבו כמה פעמים שומן ואי שומן דאו' ה"ל לדקדק:

(ב) **ועוד** דדגים מלוחים עם טמאים נעשים כבוש או בציר או מעל"ע א"כ סתם ציר דגים הוא מה"ת אלא בידוע דלא נכבש מעל"ע אבל בסתם כיון דכבוש כמבושל פולט מגוף הדג כמ"ש הש"ך סקי"ד וכמו שישבתי בסי' הקודם והא דמשני הש"ס דף ל"ט שאני ציר דרבנן י"ל התם אליבא דאביי קאי והוא אמר דף קי"א דליתא לדרבנן אליבא דר' יוחנן מליח אינו כרותח משמע אבל הא דאמר כבוש אינו כמבושל אי"ל וכ"כ בב"י סי' כ"ו אבל אנן דקיי"ל כבוש כמבושל י"ל כל ציר דג מה"ת אסור וא"ש קו' הג' רד"פ בתשו' סי' פ"ה והקשה דרשב"א סותר דבריו בדף ל"ז כ' לדקדק מרבא דאמר מב"מ בטעמא כגון שמנו של גיד דש"מ מרבא דס"ל מב"מ בס' הא בדף ל"ט כ' שאני ציר דזיעה בעלמא דמשו"ה הוה מדרבנן ובדרבנן מודה ר"י דמב"מ בטל ושמנו של גיד רק ישראל קדושים נהגו בו איסור ולהנ"ל י"ל לרבא ציר אסור מה"ת דהוה כבוש וכן י"ל לדעת התוס' ע"ז דף ו' שכ' דהוה מה"ת ציר דגים וקו' הגמ' שם ר' יודא אדר' יודא א"ו מטעם שלק את מינו כקו' התוס' שם ד"ה והאמר לאמת וכמ"ש התס"ו שם לדרכו:

ובפרמ"ג בש"ך ס"ק כ"ג עמד בקושי' הנ"ל אסתי' תוס' ע"ז דף מ"ב שכ' דציר הוה ד"ת משום דס"ל כבוש מעל"ע הוה ד"ת וקשי' להם אמאי בציר הקילו (וזה ראי' לש"ך סקי"ד בכבוש הוה ציר מה"ת ועל אות זה דהיינו אות כ"ג כוונת פרמ"ג בשוסק"א דיש ראי' לש"ך) וא"י במה העלה ארוכה לפי תרוצו דלפי' תרוצו צ"ל סוגי' דחולין מיירי בציר דרבנן שאינו בכבוש א"כ מה קשי' להו בע"ז נימא גם בע"ז מיירי הכי ונ"ל א"ש התם בחולין אליבא דאביי איהו ס"ל כבוש כמבושל. ונ"ל עוד בישוב תוס' ע"ז דבחולין דמשני ציר דרבנן ה"ד נר' יודא דהנה הרמב"ם פ' בסו"פ ט"ו מה' מא"ס כר' יודא דציר בטל במאתים וכ' בלח"מ דר"מ מפרש כל המשנה לענין ביטול ציר ובציר הת"ק ס"ל דבטל בתתק"ס ור' יודא במאתים ור' יוסי בי"ו וכ' בלח"מ דפ' כר' יודא דהלכה כדברי המכריע וזה לא ניחא לי' לתוס' דאין הלכה כמכריע כיחיד לגבי רבים ות"ק דסתמא הוא וגם רבים וס"ל לתוס' דהלכה כת"ק אמנם בתהב"א בית ד' שער א' במשמרת הקשה אפי' הרמב"ם דמפרש דפליגו ת"ק ור"י בביטול ציר שהוא דרבנן יוסי מחמיר כל כך דלא בטל עד תתק"ס הלכך ס"ל לתוס' ע"ז דת"ק ס"ל א"כ דגם ציר דגים דאו' ואף דהך ברייתא דת"ק דהביא תוס' חולין דף ל"ט דיליף מקרא דציר דגים אסור מה"ת וכ' תוס' שם דהוה אסמכתא אי"ל כן אלא דאתי' כת"ק אלא ר' יודא דס"ל מב"מ בכה"ת בטל דפריך הש"ס אמאי ס"ל דציר בטל לר' יודא דבטל ומשני הש"ס אליבא דר' יודא שאני ציר דזיעה בעלמא הלכך הוה רק מדרבנן ובדרבנן מודה ר' יודא דבטל:

סימן תק"ל

א) תי' אקו' התוס' דל"ל לרבא לשנויי בשנימחו לימא סימנים ל"ד דרב מספקי' לי' אי סי' דאו' בדגים וגם בביצים (ב) תי' הר"ן ארי"ף שהשמיט תי' הש"ס בשנימוחו קשה וכתבתי ישוב אחר על הרי"ף (ג) ישוב קו' ב"י א"ע סי' קל"ב שלא הביא ברייתא יבמות ק"כ מצאו קשור בכים (ד) תי' קו' תוס' על ר"ת דס"ל סימני ביצי דגים דאו' מן הירושלמי (ה) תי' אחר יותר פשוט מירושלמי אר"ת (ו) הש"ך ופר"ח כ' דמעיד על עוף או דג שיש בביצים ב' ראשי' כדים או חדין והוא טהור אינו נאמן והפלתי דוחה דבריהם מירושלמי ואני ישבתי דבריהם וגם בחדו' ר"ן כ' בשני ראשי' כדים אינו ודאי טמא אלא רוב וזה ג"כ דלא כש"ך ופר"ח וכתבתי שראיות חדו' ר"ן אינו מוכרח ממילא נשארנו פי' הברייתא כפשטי' בשני ראשי' כדים או חדים אין סומכין על שום עדות (ז) ר"ת ס"ל כפוסקים בדגים לא מהני אמירה ותי' דלמה נ"מ תיקנו סי' מדרבנן (ח) קיום דברי ש"ך אני מלחתים מהני בלא סימנים ותי' על קו' פלתי על הש"ך (ט) עד א' חשוד נ"ל דאינו נאמן מה"ת באיסורין (י) קו' פלתי בשמונה ספיקות ניזול בתר רוב לק"מ (יא) עוד ישוב אחר ארי"ף ופ"מ שלא הביאו תי' הש"ס בשנימוחו ועי' בסוגי' דיש לדקדק בה טובא (יב) ישוב ארמב"ם דאסי' בשלימים לא מהני אומר מדג פלוני וטהור (יג) ישוב על הטור בשלימים מהני סי' בישראל אינו מומחה (יד) ישוב ארשב"א דפסק לקולא דביצי דגים מותרין דאין לדג טמא ביצים:

בש"ע סע"ד קרבי דגים וכו' מסוגי' ע"ז דף מ' אמר רב קרבי דגים ועוברין אין ניקחין אלא מן המומחה רמי לי' עול' לר' דוסתאי דמן בירו מנכלל דדג טמא אית לי' עוברין ורמינהו דג טהור מטיל ביצים טמא מכאן עוברין א"ל ר' זירא לא תיסמי תרווייהו מטילי ביצים ניהו אלא זה משרינן מבחוץ זה משרינן מבפנים ופריך ל"ל מומחה לבדוק בסימנים דתני' כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים ואלו הן סי' ביצים כל שכודרות ועגלגולת ראשה א' כד וראשה א' חד טהורה ב' ראשי' חדין וב' ראשי' כדים טמאה חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים טמאה חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים טהור חלבון וחלמון מעורבין זה בזה זו בילת השרץ אמר רבא בשנימוחו ולר' דוסתאי דאמר טמא מכאן עוברין והתניא כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים לא תרוצי מתרצת לה כך סימני קרבי דגים ומשכחת לה בשילפוחא אין שם מומחה מאי אמר ר' יודא כיון דאמר אני מלחתים מותרין ר"כ אמר עד שיאמר אלו דגים ואלו קרביהם אורי לי' ר' יודא לאדא דיילא כיון דאמר אני מלחתים מותרין ע"כ סוגי' הש"ס וכ' תוס' ד"ה אמר רבא בשנימוחו תימה אמאי לא נקט קסבר סימני עוברי דגים לאו דאו' ולכך אין לבדוק בסימנים דהכי משני בפ' א"ע דף ס"ד גבי סימני ביצים דלאו דאו' ניניהו דפריך ולבדוק בסימנים ומשני סימני ביצים לאו מדאו' ע"כ ויל"ד מה הצריך תוס' ולא סגי להו במה שכ' דה"ל משני בפ"א גבי סימני ביצים דלאו דאו' ולמה צריך תוס' להאריך ולהביא עוד דפריך ולבדוק וכו'. אמנם כ' די"ל קו' התוס' די"ל למה דגרסינן בגמ' וכתוס' רבא. ורבא בב"מ דף כ"ז נראה דספוקי מספקי לי' אי סימנים דאו' אי סימנים דרבנן דאמר רבא שם את"ל סי' דרבנן נשמע דספוקי מספקי לי' אלא אפי' גרסינן רבינא כגי' רשב"א ור"ן י"ל ג"כ דספוקי מספקי לי' כרב אשי גיטין דף כ"ז דספוקי מספקי לי' ועי' לקמן דף ע"ט כרב אבא דסמך אפרדות דבוין בסימנים באודני' וגוונתי' וקאמר הש"ס ש"מ סימנים דאורייתא ופרש"י סימנים דעלמא דמספקי לן תפשוט מרב אבא דסי' דאו' א"כ ה"נ י"ל דלרבא ספוקי מספקי לי' דאי אתרמי שני דברים בחד סימן כדאי' ביבמות דף ק"כ אי סימנים ל"ד משום דאפשר דאיתרמי אהדדי הלכך כאן צריך רבא לשנות כאן בנימוחו באת"ל סימנים דאורייתא אז סי' דאו' בין בביצים ובין בא"ט ולכך כי היכי דלא תפשוט מכאן סי' לאו דאו' מוקי בשנמוחו · ור' זירא דמשני באלו טרפות בסי' ביצים סימנים ל"ה ה"ה בעוברי דגים לאו דאו' והא ר' זירא דאל"כ לבדוק בשמונה ספיקות בביצים שלהם רבא פליג עלי' גם בביצים רק ספק וממילא א"א לבדוק התם והכי כיון דספיקי הוה:

ולתי' זה א"ש קו' הפלתי ס"ק ג' שהקשה דהתם בחולין אי' ת"ר לוקחין ביצים מן הגוים בכל מקום ואין חוששין לא משום נבלות ולא משום טריפות ופריך ולמא דעוף טמא הוא אמר אבוה דשמואל באומר של עוף פלוני טהור ופריך ולבדוק בסימנים עד דהסיק ר' זירא סי' לאו דאו' והקשה הפלתי דמשמע דברייתא דתני סתמא אפי"ה סמוך דסתמא מיירי בהכי דמיירי באומר והכי בע"ז תני הפוכו אין נקחין מכל אדם מיירי סתמא בלא אמר לרי"ף ור"מ דס"ל לכך לא משני סי' ל"ד ובאומר אלא דס"ל סי' דאו' ונ"ל דסתמא מיירי באינו אומר ופליגי הסוגיות כך תוכן כוונתו ואלא גם לפר"ת דס"ל כתוס' לקמן דסי' בילם לאו דאו' וסי' עוברי דגים דאו' קשה הא בברייתא קתני כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים כמו שהקשו עליו בזה וגם שיטת התוס' דחולק אר"ת דלכך לא משני סי' ל"ד דאכתי צ"ל מומחה באומר שגי כמו בביצים דמוקר אבוה דשמואל באומר באמת שניהם קשה דמהכ"ת סתמא דקאמר וסמוך דמיירי באומר אלא למ"ש א"ש דוקא אבוה דשמואל דאיהו ע"כ ס"ל סי' לאו דאו' דאל"כ למה מוקי' דוקא באומר הא יכול לשנות אפירכת הש"ס ואימא מעוף טמא ניהו שהי' בודק בסימנים א"ו דס"ל כ"ע ס"ל סי' לאו דאורייתא דאין לומר דמספקי הא בש"מ מבואר דהספק אי סי' דאו' או דרבנן אי רבנן ור"א בן תדאי פליגי אי סימנים דאו' ואי גם אבוה דשמואל הכי הוה מספק לי' הוה ניחא לי' לשנות דהך תנא ס"ל סימנים דאו' ור"א בן תדאי הוא הלכך ליכא חשש שמא עוף טמא הוא דלבדוק בסימנים ולא לתרץ לדחוקי דמיירי באומר ותני סתם וסמך דסתמא מיירי ג"כ באומר א"ו דאבוה

דשמואל

דשמואל לכ"ע סי' ל"ד ור' זירא דמשני סי' ל"ד שפיר קאמר דקאי בשיטת אבוה דשמואל אבל לדידן דמספקי לן ההלכתא י"ל כן דהך ברייתא דלוקחין בלים אפי' מעכו"ם ולא קשה דלמא עוף טמא דבדיק להבילים בסימנין שלהם מ"מ אכן מספקי לן להלכה אי סי' דאו' או סימנים דאו' לאו דרבנן. הלכך צריך לשנות כנימוחו :

(ב) **יותר** יש לומר דגם ר' זירא דאמר בחולי סימנים לאו דפשיטא לי' הכי דסי' ל"ד אלא מטעם דספיקי הוה וה"ק סימנים מדאו' לא מצינן לסמוך דלא אפשטי' אי סי' דאו' דבלא"ה יש לדקדק אר' זירא דמביא ראי' לדבריו דאי לא תימא הכי בשמנה ספיקות לבדוק בבילם שלהם והלא יש לו ראי' דא"כ למה אמר אבוה דשמואל עוף טמא לבדוק בסימנים ומכח קו' זו הוכרח לשנות סי' ל"ד אלא למ"ש א"ש דמביא משמונה ספיקות דאפי' בדיק ומלא סימנים טהורים ואפ"ה הוה ספק דמשמע בסימנים אי מהני הוה ספיקי וכן ממה דאמר דאיכא עורבא דדמי ליונה ולכך חושש בכל הבלים אפי' גדולים מליונה כמ"ש בחדו' ר"ן בחולין וא"כ לר' זירא הכל רק ספק איסור א"כ י"ל נמי דמה דאמר סי' ל"ד היינו משום דגם כאן י"ל סי' ל"ד דחיישינן דלמא איתרמי טהורין כטמאין כמו דאתרמי עורבא דדמי לדיונה והרוואחנא בזה דהרי"ף לא הביא מה דמשני כנימוחו וכ' הר"ן דסמך נמנה שכ' בפ' א"ט דר' זירא אמר סימנים לאו דאו' א"כ אפי' בשלימים אין לו בדיקה וכ"כ בתה"א. וקשה א"כ לא ה"ל לרי"ף להביא בע"ז ג"כ הברייתא בסימני בילים כך סימני עוברים כי כבר הביא כל זה בפ' א"ט ועוד דיתר הוא הך ברייתא דהא כבר היא היא במה דסמך פ' א"ט דסימנים ל"ד ולא מהני בדיקה ובאומר מהני ואלא דרי"ף לא סמך אסוגי' דפ' א"ט וממילא כאן בדגים לא מהני באומר מדג פלוני אע"ג בבלים מהני באמור והביא הרי"ף בחולין בדגים לא מהני כיון דלא סמך בדגים מה שכ' בבלים בחולין וס"ל כיש מחלקים שכ' הר"ן שם דבדג לא מהני אמירה מדג פלוני או כה"ה בפ"ג בדגים לא מהני אמירה משום דבאו ממרחקים אלא דרי"ף סמך אמאי דס"ל בסוגין דעלמא סי' אי דאורייתא או דרבנן הוה ספיקי כמ"ש בסמוך לקמן ולכך אין בדיקה בסימנים ולא צריך לשנות בשנימוחו והא דמביא לדר' זירא בחולין דסי' לאו דאו' וגם זה אינו סתירה לרי"ף דס"ל ספיקא הוא אי סי' דאו' או דרבנן דגם לר' זירא פירושו הכי כמש"ל ואלא הא דמביא הרי"ף לדר' זירא משום דאמירה מהני בבילים קמ"ל אבל משום סי' ל"ד הוה גם התם סמך מה דס"ל לרי"ף סי' דאו' הוה ספיקי ושכך הוא שיטת הרי"ף דסי' ספיקי הוה אי דאו' אי דרבנן כ"ל :

(ג) **דהנה** הב"י בא"ע סי' קל"ב הקשה ארי"ף דלמה השמיט ברייתא דמלאו קשור בכיס כו' יחזור והוא ברייתא יבמות ק"כ וי"ל דאי סי' דרבנן ודאי ל"ל כמ"ש בתוס' שם דכיס וטבעת ה"ל סי' מובהק אבל לרבא בב"מ דף כ"ז הבאתיו לעיל דס"ל דספוקי מספקי לי' א"כ יש בכלל ספק זה במה פליגי שם ת"ק ור"א בן מהבאי דפליגי אי סי' דרבנן או סי' דאורייתא כאביי דמוקי פלוגתיהו ביבמות בהכי א"כ אי"ל כיס וטבעת הוה סי' מובהק להך לד י"ל דלאו סי' מובהק הוא אלא דאתי' כר"א בן מהבאי ופליגי בסי' דאו' ואתי הברייתא כר"א בן מהבאי דס"ל סי' דאו' אבל אנן קיי"ל דסימנים ספיקי הוה הלכך לא מצי להביא ברייתא זו . ונחזור לענין ראשון דת"ס הרגיש בתי' זה וממילא לא הוה מוכח הר"ת דסוגי' כאן ס"ל סי' דגים דאורייתא דהא י"ל דבכל הסימנין בין בבלים ובין בעוברי דגים ספוקי מספקי לי' לכך האריך תוס' דפריך ולבדוק בסימנים ומשני סימני בילים ל"ד ונראה שכך הי' גי' התוס' דמשמע דוקא סימני בילים לאו דאו' ואפי' דלא גרסי הכי מדאמר בבילים סימנים לאו דאו' משמע דלא תליא סימנים אלו בסימנים דעלמא באבידה וגם ובמיתת בעל מדקאמר סי' ל"ד ובסימנים דעלמא הא ספוקי מספקי לי' והקשה תוס' שפיר א"כ סימני עוברי דגים נמי ל"ד א"כ לישני לי' הכי :

(ד) **שם** בתוס' ואומר ר"ת דש"מ מהכי סימני עוברי דגים דאורייתא והקשה תוס' מן הירושלמי דפירקן נתן בר רבא אמר קמי' שמואל ידע אנא מפרשה בין עוברי דגים טמאים לעוברי דגים טהורים עוברי דגים טמאים עגולים וטהורים ארוכים אמי לי' הדא ספליתא ופי' המפרש שאחופת א' ומהרש"א הגי"ה הדא קליפתא עיי' ה"ה פ"ג מה' מא"ס ה"ז דלא כמרש"א דעוברי דגים דהיינו בילי דגים אין להם קליפה א"ל כזה מהו וא"ל טמא א"ל לא כיש לך דאמרת על טהור טמא אלא סופך לומר על טמא טהור משמע דיש עוברי דג טמא לשל טהור כמו בבלים דאיכא דעורבא דדומה ליונה אלמא סימנים לאו דאו' :

ונ"ל ליישב ר"ת מירושלמי דהנה רש"י פי' לקמן ע"ב מן המומחה ד"ה אלו דגים דר"ל שצריך להיות בקי בהן אם הן טהורין וכ' דרש"י לא רצה לפרש כרמב"ן דר"ל מומחה שהוא מוחזק בכשרות כמ"ש בתה"א דכך משמע לשון הגמ' לקמן דקאמר אם אין שם מומחה מהו ואי דמומחה ה"ל שאינו מוחזק בכשרות הל"ל אם אין מומחה אמנם על הגמ' גופי' קשה דלמה פי' מומחה ר"ל שהוא בקי בהן משום דא"כ במה סמך אותו המוכר שהם טהורים ומכ"ש עכשיו דנימוחו א"ו ע"י שראה הסימנים כשהי' שלימים דהא הוא לא מלחם דאי מלחתים לא צריך מומחה וא"כ ש"מ דסמכינן וש"מ סי' עוברי דגים דאו' וא"ש ר"ת מדלא משני סי' ל"ד ש"מ נ"כ דס"ל סי' עוברין דאו' והיינו נמי דש"ס דילן פי' מומחה ר"ל בקי ע"י סימניהם א"כ מירושלמי לא קשה דהוא לשיטתי' שפי' מומחה ר"ל מוחזק בכשרות שלא לוקח ומוכר טמא בעד טהורה . ולא מיירי שיהי' צריך להיות בקי בהן דהיינו בבלים דאז משמע דצריך להיות בקי בסימני בילים א"כ מדלא קאמר הירו' הכי שיהי' בקי בהן ע"כ דירושלמי ס"ל דסימנים לא מהני דסי' לירושלמי ל"ד אלא הא המוכר שלקח ממנו דשרי ליקח מן מומחה דר"ל אינו חשוד משום דודאי חזי הדגים גופיהו שהי' טהורים א"כ לא קשה אר"ת מירושלמי דלירושלמי מודה ר"ת דס"ל סי' עוברי דגים ל"ד דלכך פי' מומחה מוחזק בכשרות אבל ש"ס דלן פי' מומחה בקי בהן ר"ל בבלים גופיהו והיינו ע"י הסימנים משום דסי' דאו' :

(ח) **ואלא** דנ"ל פשוט דלא קשה על ר"ת מירושלמי דלכאו' נ' מתוס' דסימנים דקאמר רבא טמאין עגולין וטהורין ארוכין דהיינו סימני בילים דגים דש"ס דילן וא"כ מוכח מירו' דסי' דגים דש"ס דלן לאו דאו' וזה קשה א"כ מה זה שאמר שהוא יודע להפריש בין טמאין לטהורין ואם תאמר דסימניו היינו סימנים דברייתא כל אדם היודע לברייתא והסימנים וגם שמואל דאמי לי' ולא ידע ה"ל לשמואל לתרץ הא הברייתא אמרה דיש סימני טהרה לבילי דגים וה"ל לשנות לברייתא דלמה ל"מ מהני סימנים דאי' בברייתא וכ' דלהכי הגיה המרש"א קליפתא אמי לי' בקליפה יש בו הסימני בילים דאם סי' אחרים הי' לי' לרבא בר נתן האיך הוכיח תוס' מירושלמי דסימני בילים ל"ד דלמא דוקא אותן סימנים שמחדש רבא ל"ד אבל סי' בילה י"ל גם לירושלמי דאו' אבל הנה ליתא לדברי מהרש"א מכח קושית הנ"ל דע"כ סימני דרבא ב"נ לאו היינו סימני בילה וכמש"ל בשם ה"ה בפ"ג מ"ה ז' דעוברי דגים אין להם קליפה אלא הפי' כפי' המפרש דסימנים דרבא ב"נ הי' בשלחופות ולא בבילים א"כ י"ל הא בבילם נמי סי' דגים דאו' אלא רבא ב"נ חידוש סי' אחר דל"מ בנימוחים וליכא סי' בבילים וראי' א"כ בחדו' רמב"ן בשדוחה לר"ת מהקיר"ו כ' דברייתא דידן קאמר וקשה כהנ"ל ועוד הרמב"ן מדויל ידי' משלם דס"ל כש"ך ופ"ח בב' ראשי' כי וודאי טמא כמ"ש בשמו לקמן סוף אות ו' :

(ו) **ובזה** מיושב לי הש"ך ופר"ח שכתבו במעיד בדג טהור בב' ראשים כדין או בב' ראשין אדין אינו נאמן דמכחיש התורה וכ"ל אפי' ב' אינם נאמנים כיון דמכחישין התורה דבפ' א"ט אומר ולקמן ס"ח כה"ג ודאי טמא והפלתי דחה דבריהם מן הירושלמי הנ"ל דאיתרמי טהור כ' בב' ראשין כדין דלכך הוה רבא בר נתן אמר שהוא טמא ובאמנת הוא מטהור כדאמר שמואל אבל למ"ש אין סתירה לש"ך ופר"ח מירושלמי דמיירי בסימנים אחרים שהי' סומך עליו רבא בר נתן אמי לי' שמואל דליתא אבל הסי' דאי' בברייתא שניהם כדים או שניהם חדים דהוי ודאי טמא אין שום עדות נאמנים דמכחיש התורה ומ"ש הפלתי דהא אשכחן פרה שילדה כמין גמל י"ל כיון דאתמר דהוה ודאי טמא יש ליישב גם זה פרה שילדה כנין גמל נמי לא משכחת אלא בשרואה הפרה שנזדקקה זכר לגמל ונעשה הולד נדמה לגמל משא"כ בילה בב' כדים או ב' חדין ל"מ בדגים אין לומר דטהור ראה בהזדקק בילה של דג טמא הא טמא אין מטיל בילים לחוץ אלא אפי' בעופות נמי לא שכיח כלל להאמין העד על זה :

איברא בחדו' ר"ן פ' א"ט דף ס"ד כ' שם דמה דאמר בב' ראשי' כדין ודאי טמא רק רוב ולהכי אינו נאמן ואלא לר"ן י"ל דוקא ע"א אינו נאמן הרוב אפי' עד כשר וזה דלא כפלתי אבל ב' עדים ודאי נאמנים כנגד הרוב ול"ע מחדו' ר"ן זה על פר"י דס"ג וא"ד יו"ד סי' קכ"ז שכ' אע"ג דע"א אינו כנגד החזקה אבל כנגד הרוב נאמן דהוה כמברר האיסור וכאן מר"ן מוכח דאינו נאמן וחשבתי דוקא ברובא דאיתא קמן הוה כב' חתיכות לפנינו שומן וחלב והוה כמברר אבל ברובא דליתא קמן אין ע"א נאמן וכמדומני שכתבתי בזה במק"א וכעי הרב הגדול מה"ו ילחק כ' לי שגם הגאון בעל שערי תורה אומר סברא זו לחלק בין רובא דאי' קמן לליתא קמן :

שוב ראי' בשם ש"ש שמעתתא ו' פ' ז' דס"ל הכי ברובא דליתא קמן אין ע"א נאמן אמנם בנב"י קמא חא"ע סי' ס"ט כ' להיפוך ברובא דליתא קמן פשיטא דע"א נאמן ולא אוכל כעת לעיין בזה אמנם ראיות נב"י שם מנדה אפי' רואות רוב ימי' נאמנות קשה הא שם בידה לטבול ודברי חדו' הר"ן והוכחתי ממה דאי' בפא"ט אלא אמר ר' זירא סי' לאו דאו' דאי לא ת"ס שמונה ספיקות לבדוק בבילם דידהו והקשה חדו' הר"ן דלמא לעולם סי' טהרה דאו' שאין טמאין דומין לטהורין אבל יש לטהורים סי' כטמאים דהיינו ב' ראשי' כדים וכך הי' שמונה ספיקות הלכך לא אפשר בבדיקה ותי' דס"ל לתלמודא דאם איתא דאיכא טהורים דמיין לטמאים אלמא אין סימני בילה מבדילין דאיכא נמי טמאים דדמין לטהורין והיינו נמי דאמרי דאיכא עורבא דדמי' ליונה ר"ל ה"כ איכא למיחש לבילים אחרים טמאים דדמי' לטהורין ודאמרי' ב' ראשין כדים טמאה ודאי לאו דוקא אלא רוב ואפי' אומר מעוף פלוני וטהור הוא לא סמכינן ול"כ דודאי דוקא קאמר דהא אי סימנים ל"ד אלא למה הלכתא קתני לה לכאו' בקצרה כדמשני על זה דכ"מ דאם אומר מעוף פלוני וטהור הוא סמוך על הסימנים בגוי' ה"ל ג"כ לפרש הרישא בשני ראשי' כדים אפי' עד כשר לא מהני כנגד הרוב אם אומר מעוף פלוני א"ו דהתרלן לא ס"ל כס"ד אלא התרלן ס"ל דהוה ודאי דוקא ומשום דלא חיישינן דימלא טהורין כטמאין בב' ראשי' כדים אע"ג דמשכחת טמאין דומין לטהורין התם חזינן דהכי הוא עורבא דומה ליונה אבל טהורין לא דדמי לטמאין הלכך הוה ודאי טמא רק בס"ד דלא

דלא אסיק דחזינן עורבא דדמי ליונה אלא מחמת האפשר רוצה לדחות דלמא טמאים דומה לטהורין שפיר מקשי מהכ"ת לחלק כמו דאפשר טמאין דומין לטהורין כך י"ל טהורין דומה לטמאין אבל למסקנא יש לחלק טובא דשלמא טמאים דדומה לטהורין חזינן בעורבא דומה ליונה תו יש לחוש בכל בילים שמא יש טמאים לטהורים אבל טהורים אין אנו רואין בשום עוף שיהי' כן הלכך בכל הבילים כשאנו רואין סי' טומאה ב' ראשי' כדים הוה ודאי טמא ואח"כ ראי' בחדו' רמב"ן שהקשה קושי' חדושי ר"ן דלמא יש בטהורין דמיין לטמאין ותי' דליתא דהא ת"ז ב' ראשי' כו' ודאי טמא וק"ל :

(ו) **ומה** שדוחה הר"י לדברי ר"ת דלא הוה מצי לשנות סי' ל"ד דאכתי הוה קשה דאמר אין ניקחין אלא מן המומחה דמשמע דאין שום היתר ואין זה בשלימים וסי' ניכרים מהני באומר מדג פלוני וטהור הוא דאיכא תרתי לטיבותי' הנה י"ל דר"ת ס"ל כיש מחלקים בר"ן דבדגים אפי' בשלימים לא מהני אמירה וכי"ב כ' ה"ה מטעם אחר דלא מהני משום דבאים ממרחק ועוד י"ל דהנה ר"ת בס' הישר סי' תקי"ב כ' באומר אני מלחתים דשרי ה"ד באין שם מומחה אבל ביש שם מומחה צריך ליקח מן המומחה כן י"ל דס"ל לר"ת דאומר מדג פלוני וטהור דמהני בשלימים ה"ד באין שם מומחה א"כ שפיר אומר רב אין ניקחן אלא מן המומחה ביש מומחה. אבל התם בחולין מהני סימני בילים עם אמירה אפי' יש שם מומחה דשאני דגים שבאים ממרחק או כש' הר"ן שמחלק בין בילים עופות לדגים אלא לר"ן לא מהני אמירה כלל ולר"ת י"ל דלא מהני ביש שם מומחה והרווחנא בזה ליישב קו' מהר"מ לובלין שהקשה אקו' תוס' שהקשה ר"ת אמאי לא משני קסבר סימני עוברי דגים לאו דאו' והקשה מהר"מ וכ"ת למה ל"מ מני' בסימנים כיון שאינן דאו' דכ"מ להיכי דאמר של דג פלוני טהור הוא כדלקמן דבור זה גבי בלים עכ"ל אע"ג דתוס' כ"כ לדחות לר"ת משמע הא לר"ת בדגים לא מהני אמירה ולהכ"ל י"ל בדיע' גם לר"ת מהני ושפיר הוה מצי לשנות סי' ל"ד וכ"מ באמירה מ"מ שפיר קאמר דאין ניקחן אלא מן המומחה ביש שם מומחה :

אמנם לפוסקים הכ"ל כר"ן דלא מהני בדגים אמירה אפי' בשלימים (ובאחרונים ראי' שכ' לר"ן דוקא בנימוח' לא מהני אמירה לא שמו עין רק בסוף דברי ר"ן דמייתי שם בנימוחו ז"א כמבואר למעלה בר"ן כשהביא היש מחלקים) ואפי' בדיע' הקל"ד למה תיקנו סימנים וכ"ל ליישב דראשונים הקשו אר"ת דהא אמר בברייתא כסימני בלים כך סי' עוברי דגים וכו' וקשה אר"ת דהא סי' בילים דרבנן וסי' דגים דאו' א"כ אינם שוין ותי' דאע"ג בסי' טהרה אינם שוים בסיפא שפיר מתחיל התנא כסימני בילים כך סימני דגים בשני ראשי' כדין או שניהם חדין בריש' דודאי טמא בשניהם. כך תוכן דבריהם וא"כ י"ל נמי סימני טהרה בסיפא לא אתמר באמת אדגים ומה דמזכיר סימנים בדגים היינו הסימני טומאה דודאי טמא גם דגים ע"י סימני טומאה :

(ח) **ובזה** א"ש הש"ך ס"ק כ"ד כ' דאי מלחתיו לחוד מהני בלא סימנים ושכן מוכח בגמ' דקאמר בנימוחו ואין מומחה מהני באומר אני מלחתיו ובנימוח ליכא סימנים והקשה הפלתי דמרמב"ם בפ"ג והוא כדברי הש"ע בסעי' א' לקמן משמע דאני מלחתיו בלא סימנים לא מהני ודאי לסוגי' דע"ז דמוקי בשנימוחו וליכא סימנים ואמר רב יודא אני מלחתים מהני בלא סימנים אבל הרי"ף והרמב"ם שכ' הר"ן והרשב"א בתה"א שסמך אסוגי' דפ' א"ע דסי' ל"ד ובצירוף סימנים מהני אמירה א"כ גם בדגים לא אמר ר' יודה בנימוחו אלא גם דגים מיירי בשלימים וי"ב סימנים א"כ בשלימים אמר ר' יודה אני מלחתיו מהני דהיינו עם סימנים דוקא ור"מ ג"כ ס"ל כרי"ף ועוד קשה על המחבר דס"ל אני מלחתי מהני בלא סימנים למה ל"נ אמרו סימנים דרבנן הא סי' לחוד לא מהני ואני מלחתיו לכ"ע מהני בלא סימנים ע"כ וכ"ל דלא קשה כמ"ש בפר"ח ס"ק כ"ד אש"ע דקמ"ל לסי' לחוד לא מהני אבל אני מלחתים בלא סי' נמי מהני וא"כ גם לר"מ י"ל כן שהוא כלשון הש"ע גם מ"ש לרי"ף בעי נמי סימנים ג"כ ליתא דהא הרי"ף הביא רק קרבי דגים וקרבי דגים לדעת הש"ע דליכא סימנים כלל ואני מלחתים מהני ש"מ דאני מלחתים מהני בלא סי' לדעת הרי"ף וא"כ סתמא גם הר"מ הכי ס"ל. וקו' הב' למה ל"מ תיקנו סימנים לא קשה כמש"ל דלא אמרו באמת סימנים מדרבנן מהני אלא מה דאתמר בברייתא כסימני בילים כך סי' עוברי דגים וזה יש ליישב כמש"ל דל"מ לענין סי' טומאה :

ועוד י"ל את"ל דתיקנו רבנן סי' טהרה בדגים ומה דאתמר כסימני בילים כך סימני עוברין דגים גם אסי' טהרה דסיפא נמי קאי י"ל דכ"מ לענין ציר שלהם דמותר ע"י סי' דרבנן ואפי' לפנ"י גיטין דכ"ז והבאתיו לעיל סי' קכ"ד דהם סי' דרבנן לא מהני במיתת הבעל סימנן אפי' בדרבנן התם כיון דלא אשכחן דתיקנו רבנן סימנים במיתת הבעל להכי התם לא מהני משא"כ כאן את"ל דתיקנו עוד. להכ"ל לפלתי שכ' לדעת הרי"ף דאיהו פסק כסוגי' דפ' א"ע דס"ל ל"ד א"כ מה שאמר ר' יודה ואני מלחתים מיירי בשלימים והלכך י"ל ה"ד בצירוף סימנים מהני ופליגי אסוגי' דע"ז דמוקי כשנמוחו ואפי"ה מהני ואני מלחתים ז"א סברא לעשות פלוגתא בין הסוגיות בלא צורך דהא י"ל דגם סוגי' דע"ז ס"ל סי' ל"ד אלא דלא רוצה לשנות הכי דמ"מ אמאי אמר רב דאין לוקחין אלא מן המומחה הא איכא תקנתא באמירה והרי"ף סמך דמהני אמירה עם סי' כמ"ש ר"ן ורשב"א א"כ לא פליגי הסוגית כלל ועכ"פ לסוגי' דע"ז מוכח דמהני אני מלחתים בלא סי' וסוגי' דחולין לא מוכח כפי' דפלינו :

(ט) **ופלתי** הקשה אתוס' מה תמה בע"ז אמאי לא משני הש"ס סי' ל"ד הא מה"ת נאמן אפי' שאינו מומחה אלא מדרבנן אינו נאמן כשאינו מומחה ומוחזק בכשרות א"כ אפי' סי' דרבנן המנוהו רבנן בדרבנן ע"כ והנה לתוס' י"ל דס"ל כפרש"י דמומחה שצריך להיות בקי וכשאינו בקי כ' דאסור מה"ת אלא גם למה דקו' זו דמומחה ר"ל שמוחזק בכשרות ג"כ ליתא דיהי' מה"ת נאמן דודאי הא דע"א נאמן באיסורין רק מי שהוא מוחזק בכשרות לאפוקי שאינו מומחה והוא חשיד שלא לדקדק שיהי' כשר :

(י) **עוד** כ' פלתי סק"ד שהקשה אמאי עוף אינו נאכל אלא במסורת ניזול בתר רובא דפרים מרובא וכמו א' ספיקות בחולין פ' א"ט נימא כל דפריש מרובא פריש ואפי' בדיקה א"צ כמו בחי טריפות וכ' דלק"מ דהא תוס' והשב"א ור"ן כתבו דחיישינן שמא באותו מקום שכיחא טמאים יותר ותוס' תי' דאע"ג דרוב המינים טהורין מרובין מ"מ ממין הטמאים י"ל שהם יותר רבים מן הטמאים ודחו הרשב"א והר"ן מה שתירצו בתחלה דמצרפין תרי מיעוטי דנבלות וטריפות למעוטי דטמאים ותו ליכא רוב להתיר והפלתי לא הביא רק תי' זה שלאחוהו הרשב"א והר"ן ומשמונה ספיקות ודאי לא קשה כיון שכבר בדקו ומצאו שאין קרקבנן נקלף אלא בסכין והאיך מהני רובא דעלמא טהורין על עופות אלו דיש להן סי' טומאה שהוא עדות שהוא טמא כיון שאין קרקבנו נקלף ביד הספק שמא הוא סי' טומאה וכבר כתבתי על הפלתי בסי' פ"ב עי"ש :

(י"א) **הרי"ף** לא הביא תי' הגמ' בשנימוחו כ"ל ליישב דהנה קשה מאחר דרב אמר אין נלקחים אלא מן המומחה דמשמע לעיכובא והאיך קאמר בתר הכי אם אין שם מומחה מהו דהא רב אלא מן המומחה אמר והכי הכ"ל הא דאמר רב דאין ניקחן אלא מן המומחה ה"ד באין אומר אני מלחתים ע"כ נראה דה"פ דסוגי' דהמקשן דפריך ונבדוק בסימנים לאו משום דפשיטא לי' סימנים דאו' אלא דהוה מספקי לי' אי סי' דאו' או ל"ד ופריך ונבדוק בסימנים ורצה לשמוע מה יענה לו התרצן על זה. אי יאמר לו סי' ל"ד או יאמר לו סי' דאו' אלא הכי מיירי. בשנימוחו א"כ ליכא היכר סימנים ולבתר שתי' לו בשנימוחו עדיין הי' עומד בספק דשמא לדבריו דמקשן שהבין התרצן דהמקשין ונבדוק בסי' ס"ל סי' דאו' אבל לדנפשי' ס"ל סי' ל"ד או קושטא משני לי' דסי' דאו' וא"כ דוקא בשנימוחו אסור דאי"א לובדקי' ולברר דעת התרצן בזה שואל אם אין שם מומחה מה כלו' היש עוד תקנה אחרת ליקח שלא מן המומחה והיינו בלא נימוחו אין צריך מומחה דיש תקנה בבדיקת סימנין דסימנים דאו' ומתרץ לי' ר"ה אמר עד שיאמר אני מלחתים כך הוא גי' הרי"ף עד שיאמר ולא כגי' בגמ' לפנינו כיון שאומר כו' ובאמת גי' הרי"ף אינו מובן דהא ר' יודה לקולא פליג עם ר"כ דר"כ ס"ל להחמיר שייך לומר ברב"כ עד שיאמר אלו דגים ואלו קרביהם ומאן דאמר דסגי באני מלחתים לא שייך לומר עד אבל לפי הכ"ל א"ש דהוא שאול לי' אם סימנים נמי מהני ולא צריך מומחה דוקא ופשיט לי' מרב הונא דאמר עד שיאמר אני מלחתים דלהכי אמר עד דליכא תקנה אחרת באין מומחה אלא אני מלחתים לאפוקי סימנים לא מהני דסימנים לאו דאו' וכיון שהביא הרי"ף אם אין שם מומחה דאמר ר"ה עד שיאמר אני מלחתים דש"מ סי' ל"ד א"כ ליתא לתי' בשנימוחו דאלא אפי' שלימים נמי צריך מומחה ומה דהוי תי' בשנימוחו הי' משני כן לדעת המקשן דפריך ונבדוק בסי' דמשמע דס"ל סימנין דאורייתא כן כ"ל נכון ועיל"ק סי' פ"ו ס"א אות ד' שישבתי בזה הרמב"ם :

(יב) **והרמב"ם** בפ"ג תפס ג"כ כפסק הרי"ף ז"ל ולפי"ז א"ש קו' הלח"מ שהקשה על הר"מ דאפי' בשלימים נמי לא מהני אמירה מדג פלוני וטהור אלא אני מלחתים דזה ליתא לשום סוגי' דסוגי' דע"ז דס"ל ס"ד איירי בנימוחו הא שלימים י"ל דמהני ואע"ג דאנן קיי"ל סל"ד כסוגי' בפ' א"ע לסוגי' זו מהני אמירה מעוף פלוני ומכ"ל דבדגים לא מהני ולמ"ש לא קשה דמסוגי' דע"ז מוכח כן דס"ל סל"ד ואפי' שלימים לא מהני אלא עד שיאמר ואני מלחתים. ומ"ש הרי"ף קרבי דגים ומעי דגים ולא כ' עוברי דגים וכ' הר"ן דפסק כר' דוסתאי דליכא בילים לדגים טמאים ותמה עליו דה"ל לפסוק כר' זירא לאומרא דיש בלים גם לדגים טמאים ול"כ דמעי דגים ר"ל היינו בילים דפ' כר' זירא וכך מפרש המפרש בירושלמי' דמעי דגים היינו בילים ובחולין כ' הרי"ף קרבי דגים לחוד י"ל לרי"ף דהיכי דאתמר קרבי דגים לחוד משמע גם בילים רק בע"ז דמפרש מעי דהיינו בלים אז פשיטא דקרבי דגים אינו מכוון בו בילים :

(יג) **הטור** כ' בשלימים מהני בהו אם ניכר בו סימני טהרה וכ' ר"ת שהוא סי' מובהק להתיר עליו כל דג ובירושלמי משמע שאינו סי' מובהק וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל והרשב"א כ' דאפי' בשלימין וסי' טהרה ניכר בהם אין ניקחן ממי שאינו מומחה כו' וא"א הרא"ש ז"ל כ' כסברא ראשונה והקשה ב"י הא הרא"ש כ' כתוס' דלכך לא משני בשלימו' וסי' לאו דאו' אע"ג דהאמת סי' ל"ד משום דעדיין קשה למה אמר דאין ניקחין אלא מן המומחה דז"א דשרי באומר מדג פלוני וטהור הוא ותי' הד"מ וב"ח ודרישה וט"ז אבל לא כתבו תי' ממה שכ' דעת הרא"ש והפוך הוא דמראי' מבואר סי' טהרה לחוד לא מהני דסי' ל"ד :

ונ"ל ממ"ש הרא"ש בא"ע דף ס"ד אר' זירא סי' ל"ד ואלא למה הלכתא קתני לכו הכי קאמר שני ראשיה כדין. שני ראשון חדין ודאי טמאה דאין סומכין על אמירת עכו"ם וכו' וקשה מאי אריי' דנקיט רא"ש על גוי אין סומכין הא אפי' על ישראל אין סומכין כמ"ש הש"ך ופר"ח דהוה כמעיד

ומכחיש

ותכחיש התורה והדו' ר"ן ס"ל דאינו נאמן משום דהוה רוב כנגד עדותו. ונ"ל דנקיט לי' משום סיפא בראש א' כד וראש א' חד דהיינו סימני טהרה דשואלין אותו אם אומר מדג פלוני וטהור סמכינן דוקא בעכו"ם שואלין אבל בישראל בשלימים א"צ שאלה ה"ה בביצי דגים דהא תני כסימני ביצים כך סי' עוברי דגים וכך לשון הטור לקמן רס"י פ"ו שאין סי' טהרה של ביצים סי' מובהק לסמוך על נכרי משמע לסמוך על ישראל הוה סי' מובהק בישראל בלא"ה א"נ להחזיק ריעותא כ"כ הלכך מהני בי' סימנים הלכך אפי' סי' לאו דאו' רק מדרבנן מהני בישראל וא"ש בע"ז ג"כ הרא"ש שם כ' דאינו מוכרח כר"ת דס"ל סי' דאו' מהתם אלא אפי' סי' ל"ד מהני סימנים בישראל כדמוכח מרא"ש דחולין כהנ"ל וכמו דלא מהני סימנים לחוד בגוי' משום סי' ל"ד מכ"ש דלא מהני להתיר ברכוע"י שיש ריעותא לפנינו דאין סומכין על הסימנים :

(יד) **עוד** תמה הטור דעוברי דגים דהיינו בצים ניקחן מכל אדם דאין לדג טמא בצים דלמה פסק לקולא דהא ר' זירא מספקי דאיכא ביצים לדג טמא והר"ן הקשה כן אהרי"ף דכ' רק קרבי דגים וכך גירסתו בברייתא ולמה לא מקשי כן הטור על הרי"ף ועוד קשה כיון דטור פסק כר' זירא דיש לדג טמא ביצים א"כ למה כ' בתחלת דבריו קרבי דגים וכ' כל הדינים אקרבי דגים ולא מזכיר ביצי דגים דמשמע דליכא ביצים לדג טמא כמו שדקדק הר"ן כן מדברי הרי"ף אלא כ"ז א"ש למ"ש באות י"ב דגם הטור הכי ס"ל דקרבי דגים כולל גם ביצים אלא היכי דאומר בפירוש גם ביצי דגים דאז קרבי דגים הכוונה על שאר בני מעיים :

וישוב ארשב"א נ"ל דרמב"ם כ' בפ"ג מה' מא"ס שכ' יראה לי דאוכל ביצת דג טמא לוקה וכו' ה"ה משום דאין לו קליפה חשיב כבשר משמע אבל אם הי' כשאר ביצה הוה שרי דהיינו כמ"ש תוס' דף ס"ד ד"ה רקמה דמביצת עוף טמא לא ילפינן ביצת שרץ לכך צריך דוקא רקמה וא"כ ביצת דג טמא דליכא קרא שרי ועיי' חס"ו סי' ע"ח שמבואר כל זה בדבריו וכיוונתי לדעתי' וא"כ י"ל דרשב"א לא ס"ל כרמב"ם אלא דביצי דגים אע"ג שאין להם קליפות לא חשיבי כבשר ודומה לציר דגים דלא אסור רק מדרבנן כמו כן ביצה דגים אינו מגוף הדג אלא כצירו ונמי לא אסור אלא מדרבנן הלכך פסק לקולא וי"ל דגרע ביצה מציר דציר זיעה בעלמא ביצה חשיב בפרוש מעיקרא כיון שבא מס"ז וכשנעשה ביצה ראוי לאכילה לא חשיבי כבשר וכמ"ש תוס' סוף דבריהם שם ד"ה רקמה :

סימן תקל"א

א) מה שלא כ' רמ"א סימנים בקרבי דגים וכ' הש"ך ואחרונים דס"ל דקרבי דגים לי"ל סימנים והקשה עליו הש"ך מש"ס ופוסקים כתבתי די"ל דגם רמ"א ס"ל דיש סימנים לקרבי דגים (ב) מ"ש רמ"א דעכו"ם נאמן באומר אני מלחתים רשב"ם בשם רמב"ן הנה מדברי רמב"ן אין הכרע אבל הריטב"א מפרש לדברי רמב"ן כרמ"א ואפי' בנימוחו נאמן העכו"ם וישוב אטור שכ' שדג פלוני טהור נאמן אפי' אינו מומחה בכשרות :

בש"ע ס"ד קרבי דגים אינם ניקחים אלא אומר לו ישראל אני מלחתים בש"ך ס"ק כ"ד כ' דעת המחבר שלא כ' סימנים בקרבי דגים דס"ל כמ"ש ה"ה בפ"ג ממא"ס לדעת הר"מ שהוא פוסק כר' זירא ואליבא דר' זירא לא מהני בקרבים שום סימן והקשה הש"ך דהא הרי"ף והרא"ש ורשב"א והר"ן וכל הפוסקים סברי דקרבי דגים שוה לביצי דגים בסימנים וכן הסוגי' מכרעת כדבריהם ונ"ל דאין הכרח לומר הכי דהש"ע ס"ל דליכא סימנים לקרביים אלא משום דלמה נ"מ להביא הסימנים דהא הסימנים אינו מעלה ואינו מוריד כמ"ש מיד בסמוך דגם בסעי' א' קמ"ל אפי' איכא סימנים אין סומכין עליו עד שיאמר אני מלחתים ואי מלחתים מהני אפי' בנימוחו וליכא סימנים וכ"כ פר"ח ס"ק כ"ד וא"ת א"כ למה נ"מ כ' הש"ע בסעי' א' סימני ביצים כיון דסימני ביצים בדין זה במלוחים ליכא נ"מ בסימנים י"ל דאגב אורחי' רצה לאשמעינן דדג טמא יש לו ביצים דלא כרשב"א דפסק לקולא דאין ביצה לדג טמא וא"ת דה"ל להביא סי' קרבי דגים בשניהם כדים דודאי טמא ליכא נ"מ כ"כ. כיון דאפי' א' כד וא' חד נמי אוסר בהגה או עכו"ם ובש"ך ס"ק כ"ה חולק על רמ"א וכ' דאפי' בשלימות לא עלה על דעת רמב"ן שיהי' נאמנות לגוי באומר אני מלחתים ובספרו הארוך הביא בשם רשב"א שכ' הרמב"ן אפי' בנימוחו הגוי נאמן באומר אני מלחתים ותמה פה קדוש הרמב"ן לא אמר דבר זה וכ' הש"ך ואין דקדוקו של רשב"א ברור ור"ל דרשב"א כ"כ מדכ' רמב"ן דלא מצי משתמיט ש"מ דאפי' בגוי נאמן ובארוך מישב דזה אין ראי' דגם גוי נאמן ע"כ אמנם הש"ך לא הי' לו חדו' רמב"ן על ע"ז והביאו גם הריטב"א שכ' שם הרמב"ן דף מ' רש"י ז"ל מפרש מומחה זה בקי בהן כו' אלא מה מומחה נאמן והטעם מפני שנחשדו עמו הארץ ליקח קרבי דגים ועוברין מן העכו"ם בחזקת שהם טהורים ושמא טמאים הן ואם אמר אנא מלחתינהו נאמן דמירתת משום דלא מצי משתמיט לי' אבל לא אמר אנא מלחתינהו מצי משתמיט לי' אמר ישראל מכרן לי בחזקת טהורים והטעני ודמיא הא מלתא להא דאיתמר בפ' א"ט גבי ביצים שאם אמר של עוף פלוני טהור הוא נאמן עכ"ל מדכ' דדמי לאמר של עוף פלוני טהור הוא דנאמן דהתם נאמן אפי' גוי משום דמירתת ה"נ דשייך מירתות נמי גוי נאמן אלא דרשב"א בתה"א כ' דעת הרמב"ן אפי' בנימוחו מתיר הרמב"ן והיינו משום דסוגי' דהתם מוקי הש"ס בנימוחו וס"ל דג"כ מירתת וכ"כ כ' הרשב"א בפ' א"ט דאפי' בצים טרופות נאמן הגוי באומר עוף פלוני וטהור הוא דמ"מ מירתות דניכר אם דומה זה לשאר בצים טהורים מעוף פלוני וטהור הנה ע"ז כ' הרשב"א דפוסקים חולקין ע"ז דהיינו תוס' שכ' לתרץ קו' ר"ת דלמה לא מהני סי' ל"ד משום דעדיין קשה ליסגי באמירה ומתרץ בנימוחו ש"מ אמירה לא מהני כ' דגם הרמב"ן לא אמר כן דמירתות אלא בשלימות אע"ג דהסוגי' דע"ז מיירי בנימוחו הרמב"ן לא קאי אלא לדחות פי' רש"י דלפרש"י כל שאינו בקי אין נאמן ולפי' הרמב"ן נאמן ומביא ראי' מדמהני אנא מלחתים משמע אנאמנות ואמירתת סמכינן ואמנם כן י"ל דמ"ש רמב"ן דדמי הא מלתא לאומר של עוף פלוני טהור הוא נאמן דאינו מוכרח דר"ל דגם כאן הגוי נאמן אלא לסתור פרש"י קאמר דכאן מ"ש מומחה ואני מלחתים דר"ל מטעם נאמנות ודמי' כאן בישראל מומחה בנאמנות כהתם בעוף פלוני דהתם ואע"ג דמיירי באינו חשיד למספי איסורי דחשיד כזה חשיב כגוי מ"מ הוא חשיד כמ"ש הרמב"ן הנ"ל שנחשדו ע"ה ליקח מן העכו"ם בחזקת טהורים :

ומ"ש הש"ך דגם הר"ן אמר כן כמבואר בהר"ן ר"ל בר"ן בפ' א"ט שכ' שם בשם רמב"ן דישראל שאינו מוחזק בכשרות לא צריך התם באומר של עוף פלוני וטהור הוא דמעוף טהור סגי כדאמרי' גבי דגים דבאומר אני מלחתים נאמן ה"נ באומר אני חזתינהו שמעוף טהור הוא נאמן ע"ה הרי דדומה אני מלחתים אני חזתינהו ובאני חזתינהו וזה סותר לרמב"ן דע"ז דאני מלחתים איכא מירתת וי"ל דרמב"ן במקומו בע"ז עדיפא דאני מלחתים איכא מירתות ומ"ש רמב"ן בחולין בעוף דאני חזתינהו מהני נמי מהני דאיכא נמי מירתות שמא יהי' אדם מכיר שאינו מעוף טהור מ"מ בגוי לא מהני מירתות אלא כמ"ש בחדו' רמב"ן בחולין דגוי נאמן היכי דעבידי לגלויי תיכף וא"כ באומר מעוף פלוני וטהור הוא מצינן לגלויי תיכף כיון שאמר מעוף פלוני דמיד אפשר דמתבדה · אבל אני חזתינהו או אני מלחתים ולא אמר מעוף פלוני או מדג פלוני מתבדה מיד דיכול לומר מעוף אחר אמרתי ושיהי' כמצא בקי מכיר בע"ע אותם העוף והדג שהם מטמאים הוא לא שכיח ורחוק למצוא בקי כזה בישראלית שאינו מוחזק בכשרות נאמן אבל בדגים אינו נאמן מכל מקום מר"ן בפ' א"ט לא מוכח דגוי אינו מהימן באני מלחתים בשלימות אלא מ"ש בישראל שאינו מוחזק י"א דצריך אמירה היינו בטרופות דע"ז כ' בשם הרמב"ן דאי"ל אמירה מעוף פלוני דומי' דמלחתים דמיירי בנימוחו אבל בשלימים י"ל דגם גוי נאמן דזה עדיף מאמר מעוף טהור הוא דליכא מירתות כלל :

אמנם בריטב"א כ' בע"ז כפי' דברי הרמב"ן דאפי' חשוד דהוה כנכרי נאמן באומר ואני מלחתים ומשמע אפי' בנימוחו ונ"ל לדבריהם דמה דאמר בביצי עופות אם יש לו סימנים מהני באומר מעוף טמא וטהור דלא ס"ל כפרש"י שם דבצירוף שניהם סימנים עם אמירה מהני בגוי דהא דומי' דאני מלחתים דמיירי בנימוחו מהני בחשוד דהוה כנכרי אלא דה"פ שם כמ"ש הש"ך ס"ק כ"ד אש"ע סעי' א' דסימנים לחוד לא מהני עד שיאמר אני מלחתים אבל אני מלחתים לחוד מהני כן התם ה"פ סימנים לחוד לא מהני אבל אומר מעוף פלוני וטהור מהני והכי דייק אבוה דשמואל דמוקי באומר וכו' ולמה לא מזכיר נמי סימנים ואין להשיב ע"ז מתוס' ורא"ש שכתבו ד"מ דלכך לא מהני סי' ל"ד דא"כ אמאי אמר אין נקחין מן המומחה דעכ"פ מהני באומר מדג פלוני וטהור הוא דהוי תרתי לטיבותא' וע"ז מהני בשנימוחו דמשמע בשנימוחו לא מהני באומר דג פלוני ומומחה י"ל היינו קודם דאסיק דאני מלחתים מהני וס"ד דוקא אלו דגים ואלו קרביהם מהני דזה עדיף מדג פלוני וטהור הוא אבל למסקנא דאפי' אני מלחתים נמי מהני דזה דומה לאומר מעוף פלוני וטהור הוא מוכח דמהני ג"כ באומר מעוף פלוני וטהור הוא וממילא גם בנכרי נאמן וכמ"ש הריטב"א ז"ל דאין הפרש בזה בין ע"ה סתם ואדם חשיד דנאמן בואני מלחתים וכ"כ בתה"א וא"ש הטור שכ' בנימוחו מהני באומר מדג פלוני וטהור הוא ועיי' בב"י מה שמדקדק על הטור ובב"י הקשה כמו שהקשיתי מתוס' מוכח דלא מהני מדג פלוני ולמ"ש הכל א"ש והטור סמך ארמב"ן דמדמי אני מלחתים לאומר עוף פלוני וטהור מ"מ בנכרי לקמן סי' פ"ו אינו סומך להתיר באומר עוף פלוני לחוד אלא בצירוף סימנים ובחס"ו סי' ע"ח כ' ליישב הטור דמהני באומר מדג פלוני בנימוחו אע"ג בטריפות בצים לא מהני אמירה בלא סימנים כמ"ש רשב"א בחולין אבל נימוחו בדגים הוה כחתיכות מהני אמירה מדג פלוני דשפיר מכר זה י"ל נמי סיעתי' לרמ"א דבקרבי דגים מהני אפי' בגוי מדג פלוני או ואני מלחתים דדמי להדדי אע"ג בטריפות לא מהני אלא בצירוף סימנים משום דנימוחו דמי רק לחתיכות :

אמנם למש"ל שדעת רשב"א בתה"א והריטב"א דאני מלחתים מהני אפי' בגוי ואפי' בנימוחים וקשה מר"ן בפ' א"ט הנ"ל בשם הרמב"ן דעכ"פ מוכח מדבריו דבגוי וישראל חשיד אני מלחתים לא נאמן בנימוחו נ"ל ליישב דז"ל הרמב"ן שם ויש מפרשים בישראל שאינו מוחזק בכשרות (הוא שיטת הרמב"ם דסוגי' דפ' א"ט לוקחין ביצים מכל אדם מישראל ולא מגוי וכ"פ בש"ע לקמן סי' פ"ו ס"א) ע"ז כ' הרמב"ן ולפי דעתי בישראל אעפ"י שלא אמר עוף פלוני וטהור דהא מסקנא בדגים כמ"ד מלחתינהו אנא בפ' אין מעמידין ה"נ חזיתינהו אנא מהימן עכ"ל הרי דמלחתינהו רק ישראל שאינו מוחזק בכשרות נאמן וקשה על רשב"א וריטב"א

וריטב"א כן הקשה האו"ך מש"ך ופ"ח סקכ"ב י"ל לדנפשי' לרמב"ן דמלחתיכהו אנא עדיף מאנא חזתיכהו דאנא חזתיכהו גוי אינו נאמן ואנא מלחתיכהו אפי' גוי נאמן דמירתת אלא בחולין מקשי לדעת הרמב"ם אעפ"כ דאנא מלחתיכהו הוה כאנא חזתיכהו מ"מ כמו דאנא מלחתיכהו נאמן ישראל שאינו מוחזק בכשרות גם אנא חזתיכהו נמי נאמן עכ"פ קשה על הרמב"ם דצריך בישראל שאינו מוחזק בכשרות דוקא באומר של עוף פלוני ולא סגי באנא חזתיכהו · אלא ע"כ דסוגי' דהתם של ע"פ מיירי אפי' בגוי מהני מירתות א"כ אני מלחתים ג"כ י"ל סברת נירתת א"כ אני מלחתים מהני גם בגוי כנ"ל נכון ליישב ועיי' לקמן סי' פ"ו סעי' מ"ש ליישב הרמב"ן מקו' דרמב"ן הנ"ל ולפי"ז ישבתי שם על הר"מ קו' ר"ן עיי"ש :

סימן תקל"ב

א) לפי' הב"י בטור י"ל דלא מתיר הטור דג שאינו שלם בלועם אלא בלא ידעינן כמה שהי' במעיו די"ל תרתי לטיבותי' לעיסה ושמא כבר שהה כדי עיכול איסור ב) ולדעת הש"ך בדעת הטור אם הדג אינו שלם מותר דנראה שנעשה מחמת דעיכול שלט בו והוי עיכול (ג) טעם דמנ"ל לטור באינו שלם דהוה עיכול :

בש"ע סעי' י' דג טמא שנמצא במעי' טהור אסור ז"ל הטור דג טמא שבלע דג טהור בין שנמצא במעיו בין שיוצא לחוץ מותר אפי' לא ראינו שבלעו ובכל ענין שנמצא. בו בין דרך בית הרעי בין שנמצא דרך בית הבליעה וטהור שבלע דג טמא אסור דלא חשיב כמעוכל כיון שהוא שלם זכ' הב"י שכ' הרא"ש וטהור שבלע דג טמא אסור באכילה תימא דבמס' אהלות פי"א כמה תשהה במעיו ג' ימים נעל"ע ובעופות ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף אלמא חשיבה כנעוכל וא"כ ה"כ תשתרי ויש לחלק בין איסור לטומאה וה"ר ר' משה ז"ל מחלק בין היכי שאכל ולעסו בשיניו ובין היכי שבלעו שלם כי הך מתני' דבהכי לא חשיב עיכול עכ"ל וזהו שכ' רבינו דלא חשיב כמעוכל כיון שהוא שלם עכ"ל הב"י והקשה המעדני מלך דהא הטור בא"ח סי' תמ"ז מביא דעת ר' משה ואח"ז כ' וי"א שאין ללמוד איסור מטומאה לזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ונשאר בקושי' והש"ך תי' דגם הרא"ש מודה בתירוצו היכי דלעסו בשיניו חשיב כמעוכל אלא דלא ניחא לי' דמשנה דאהלות מיירי בלועם [דעופות מסתמא בולעין שלימים] ואפ"ה הוה עיכול מיד לזה תי' דלא ילפינן איסור מטומאה ע"כ והפלתי הקשה ע"ז מהיכן הוציא א"כ הטור להקל באיסור אם לעסן כיון דקושי' ליכא דאיסור מטומאה לא ילפינן ולא מצינן סברא זו בתוס' ורא"ש ע"כ ול"נ דשפיר נמצא בר"ש שם ובתוס' מנחות דף ס"ט שכ' מסברא יש לומר כן בלועם חשיב עיכול וכו' א"כ אע"ג דאין הכרח לומר כן מכח הקו' דמחלקין בין טומאה לאיסור מ"מ מצד הסברא יש לומר כן לר"ש ותוס' מכ"ש בנידון דידן דלא ידעינן כמה שהה במעיו שאם אינו שלם והי' לעוס דיש להתירו מחמת שהוא לעוס ושמא שהה כדי עיכול להוציא אפי' מידי איסור מחמת שלא מצאנו דמתיר הטור אלא כאן וכאן איכא תרתי לטיבותי' לעיסה ולא ידעינן כמה שהה. ומה שהקשה הפלתי על הטור דמתיר לועס א"כ בסי' פ"א כשרה שינקה מטרפה דאוסר הטור בגלול ואמאי הא במשקין הוה ודאי כלועס א"כ הוה עיכול וכ"ל דלא קשה דהתם ידוע שבזמן מועט כשנתחמם החלב נעשה קרוש וא"כ כל זמן שהוא גלול לא שהא עדיין שיעור עיכול לרמב"ם דס"ל שיעור עיכול בהמה מעל"ע מכ"ש לדעת ר"ש ג' ימים עיי' לעיל סי' תקי"ח אות א' ד"ה ובכנפ"י :

והש"ך פי' לדברי הטור דאם לא הי' שלם אחר הבליעה אמרינן דעיכול הוא והקשה הפלתי מאגודה בפ"ק דבכורות שכ' אפי' לדברי ר' משה אין להתיר חטה בפסח דנוסתמא בלפה שלמה ולא הוה עיכול משמע דעכשיו הוא בלתי שלמה ע"כ וז"א דמנ"ל להקשות מאגודה אטור וכי גברא אגברא קארמית ואלא דגם זה אינו קושי' התם בחטה שנמצא בזפק בפסח והנו דכין על חטה זו שנפלה בתבשיל אם אוסר אין ראי' מה שאינו שלימה שנתעכלה דלמא מחמת הבישול נאסרה אבל כאן בדג כשאינו שלמה דנראה שנעשית כן מחמת העיכול :

ואא"ש לטור מה שהקשה הפ"ח לפוסקים דמחלקין דמשנה מיירי בלא שהה שיעור עיכול שצריך להיות באיסור או לר"ת דפ' כריכ"ב דשיעור עיכול בדגים מעל"ע [כך כ' כוונתו] הא מתני' סתמא קתני משמע אפי' שהה שיעור עיכול וי"ל זה לטור כיון שהוא שלם סתמא לא שהה שיעור עיכול וליכא עיכול ופר"ת הקשה לש"ך קשה למה כ' הטור כיון שהוא שלם דלא הי' עדיין כ' דמיירי בשלם והכי הל"ל אם הוא שלם וי"ל כמ"ש תוס' מנחות דף ס"ט שבלעו משמע שהוא שלם וא"ש לשון הטור כיון שעדיין הוא שלם :

ואולם עוד כ' הפלתי על הש"ך שדבריו חדשים דהיינו א"כ מה ראה הטור שכ"כ דאם אינו שלם דהוי עיכול וכ"ל דראה הטור שהרא"ש אביו כ' תי' הא' דמחלקינן בין טומאה לאיסור דהיינו בטומאה שיעור עיכול כדי שתפול לאור ותשרף ויש חומרא באיסור דלא אתמר באיסור שיעור עיכול כמה ישהה וא"כ תי' הר' משה דמתיר בלעיסה מיד וא"כ כ' הרא"ש דברי ר"ת דשמא אפשר להחמיר כריכ"ב באהלות שם דס"ל שיעור עיכול במעי דגים ועופות מעל"ע וכיון דצריך להחמיר מספק ממילא אין להקל בלעיסה כה"ר משה ז"ל כי תרוצו לקולא ואינו מוכרח והיותר מהג' תרוצים הוא תי' הא' דבאיסור לא ידעינן שום שיעור שיהוי שיהי' מותר הלכך בא"ח סי' תס"ז כ' דהרא"ש מסכים דלא כהר"ר משה דהא דעת הרא"ש שיש להחמיר א"כ השתי' לחלק בין טומאה ואיסור הוא היותר מוכיר שכך כ' בסי' תס"ז כתי' הא' של רא"ש דמחלק בין טומאה לאיסור שתי' זה יותר מוכיר וקשה למה לא קתני במשנה שיעור עיכול באיסור כמה הוא בדגים לת"ק דריכ"ב ואין לומר נוסחנא לא יהי' יותר ממעל"ע כריכ"ב מנ"ל הא דהא ריכ"ב נמי בטומאה מיירי ודלמא גם הוא מקיל יותר בטומאה מבאיסור וצ"ל דסמך התנא מדתנן שבלעו די"ל שהוא שלם כמ"ש תוס' מנחות לתי' הר"ר משה ממילא משמע מכך דנולא שלם במעיו כמו שהי' בבליעה דאז ליכא עיכול אבל בלא נמצא שלם הוי עיכול :

ובש"ך ל"א הקשה הש"ך דלמה כ' הטור סתם דאסור דמשמע אפי' יצא לחוץ דומי' דרישא הא הרא"ש כ' בהדי' בילא לחוץ שרי דחשיב כעיכול וכ"ל דהא דברי רא"ש הם דברי תוס' שדייקו מברייתא דת"כ דתני' דג טמא נמצא במעי' דג טהור אסור לכך נקיט במעי' דלמא דוקא במעי' אבל יצא לחוץ שרי הכא תוס' כ' רק דלמא וי"ל דס"ל לטור דכמלא משמע ג"כ סתמא כשהוא שלם כמו שבלעו ונקיט שפיר במעי' לדיוקי הא אם אינו שלם אלא חסר הוה עיכול אפי' הוא עדיין במעיו. אבל כשהוא שלם י"ל דלא הוה עיכול ואפי' יוצא לחוץ וא"כ ליתא לדיוקא דרא"ש זה דס"ל בילא לחוץ הוה לעולם עיכול וס"ל לטור דרא"ש כ"כ לדברי תוס' ותוס' כתבו כן לחד תי' במנחות דף ס"ט שכתבו דמעשה דזאבים שבלעו שני תינוקות וטהרו חכמים את הבשר דבשר רכיך הוי עיכול ולמה בדג טמא כאן אסור ולא הוה עיכול ותי' בחד תי' דהתם מיירי שיצא דרך בית הרעי הוה עיכול וא"כ למסקנא שכ' הרא"ש תי' דאין דומה איסור לטומאה ועוד תירוצים אחרים תו אין ראי' להתיר בילא מבית דהוה עיכול ומת"כ הנ"ל נמי ליכא ראי' לדעת הטור זה דאם יצא לחוץ הוה עיכול אפי' יצא לחוץ . והביא שכן דעת הרמב"ם בפ"כ מה' טומאות מת שכ' בעופות ובדגים מעל"ע כד"א בנשאר הבשר תוך בני מעיה אבל זאב שבלע תינוק והקיאו דרך בית ריעי הבשר טהור הנה רש"י ותוס' במס' תענית דף כ"ב פירשו כגון ששהו במעי הזאבים ונתעכלו שם א"כ משמע איפכא דיוצא לחוץ מבית רעי נמי אין עיכול אלא בשהה במעים ושם נתאכלו ונשמע אפי' בלעיסה לא הוה עיכול ביוצא לחוץ דהתם זאבים בשינים לעסו וכמ"ש תוס' מנחות דף ס"ט משמע דס"ל כטור דלא שרי באכילה אלא בבלעו שלם ועכשיו חסר ונראה שהוא חסר מחמת העיכול אז מותר אבל לא בלועס ואפי' יצא לחוץ אע"ג שאינו שלם כיון דליכא הוכחה שחסר מחמת עיכול :

ויעו"ל סי' תק"ט סוף אות ב' דלר' יעקב דאוסר דבש זגין ורב ששת ס"ל כוותי' דג טהור שנבלע בדג טמא ג"כ אסור ולא ס"ל החילוק שכ' תוס' משום דמ"ר מתערב מאלחיות הגוף וא"כ אין ראי' מת"כ שכ' תוס' דקתני שנמצא במעי' משום סיפא הא בילא לחוץ מותר אלא משום רישא דג טהור בדג טמא דוקא במעי' מותר אבל בילא אסור כמו מ"ר לרב ששת לר' יעקב והת"כ אתיא כר' יעקב :

סימן תקל"ג

(א) קו' על סדר תוס' דמנחות וקושי' דלא נמצא מקום מה שמתירין ראשונים בעיכול ולא מחלקים בראוי לגר דאסור ותוס' מנחות באמת כ"כ אלא שאין להם סדר מכ"ש לרב האי גאון דמתיר מה"ת מיד שבלעו הדג טהור לדג טמא . ומה שנראה מתוס' ביצא לחוץ דרך בית הריעי מה"ת מותר אין ראי' כלל (ב) עוד קושי' אתי' דיש לחלק בין איסור לטומאה דהא לעיל מיני' מדמי איסור לטומאה (ג) בא"ז ותוס' בכורות ס"ל דהלכה כר' מאיר דנבלה לא פסולה אלא באינו ראוי לכל א"כ יותר קשה אמאי בעיכול אסור הא לכלב ודאי ראוי וסיומא דמלתא שאין העיכול עושה היתר באיסור אכילה אלא בראוי לגר או לכלב תליא לכל מאן דאי"ל הכי :

בש"ע דג טמא כו' בסי' הקודם כתבתי ביאור הטור ודעת הפוסקים אחרונים וכאן אכתוב מה דל"ע וקשה לדידי לרא"ש שתי' איסור מטומאה לא מדמינן מ"מ כ' הטור באינו שלם מותר וקשה באכילה תלי' באינו ראוי לגר דמ"ש מנבלה א"כ כיון דראוי לגר מנ"ל דשרי ומנ"ל דע"י עיכול חשיב פירשא או עפרא וקו' זו סובב על תוס' מנחות דס"ט שכ' ד"ה דבלע באיטין שבגללי בהמה אם לקטן לאכילה מטמא טומאת אוכלין דלא הוה עיכול ותי' תוס' טומאת תלוי בראוי לגר ולכלב עי"ש (ולפי"ז באכילה דנמי תלי' בראוי לגר ולכלב לא תלי' בעיכול אלא בראוי לכלב) . אבל מזאבים שבלעו תינוקות וטיהרו את הבשר וטימאו העצמות א"ש דטומאת מת לא תליא אלא בעיכולי וא"כ הקשו תוס' מהא דתנן דג טהור שבלע דג טמא אסור באכילה . ותי' בתוס' שאני טומאה דאפוקי טומאה לא מפקינן . וקשה דמה הקשו הא באכילה תלי' בראוי לגר ולכך אסור באכילה ולא קשי' נמי ע"ז ממתני' דאהלות הקשו תוס' א"כ דנתן השיעור כדי שתפול על האור ונשרף דהתם מיירי לענין בשר המת דתלי' בעיכול אבל באכילה דתליא בראוי לגר הלכך אסור באכילה :

לכן

לכן כ' דתוס' מנחות אינו מסודר אלא כמ"ש בתוס' בכורות דמקשי אמתני' דבכורות דאסור באכילה ממתני' דאהלות דהוה בדגים עיכול כדי שתפול על האור ותשרף ותי' שפיר דיש לחלק בין איסור לטומאה · אבל נ"מ קשה כיון דאיסור אכילה תלי' בראוי לגר א"כ נ"ש במעי הדג דשרי בעיכול אע"ג דראוי לגר מכ"ש לרה"ג לתוס' במנחות הנ"ל משום דאפוסי טומאה לא מפסיקן דמשמע באיסור רק מדרבנן וכדאי' בכילה דף ז' דכדאו' ני"ל דלא נפסיקן טומאה א"כ משמע מה"ת מותר מיד שבלעו הדג טהור דודאי קשה דהרי הוא חזי לגר כמו שהי' מקודם ואמאי שרי מה"ת. אבל לתוס' ניחא דהתם בטומאת מת דוקא טהור דבמת אזלינן בתר עיכול וזה קשה לכל התירוצים להר' משה דמחלק דאהלות מיירי בלעיסה ואז מותר באכילה מנ"ל הא כיון שהוא ראוי לגר

ואמנם מתוס' בכורות משמע בעיכול שוליא לחוד מה"ת שדייק מברייתא דת"כ מהפסוק דוקא דג טמא במעי טהור מותר אבל בשילא אסור הרי דעיכול יותר ולא תלי' בראוי לגר כ"ל דלא מוכח כלל די"ל דנקיט במעי בהמה לאפוקי בשוליא מבית רעי סתמא נעשה ריעי ואינו ראוי לגר:

(ב) **עוד** קשה דבבכורות לעיל מיני' קאמר דשליא של חמור מותר משום דהוה פירשא ופשיט לי' מטומאה הרי דמה שהוא פירשא לענין טומאה הוה פירשא לענין איסור א"כ בעיכול דנמי הוי שרי מטעם דהוה פירשא והאיך כתבו תוס' אח"כ דיש לחלק בין טומאה לאיסור:

ובא"ד סוף המקשה כ' דשליא של נבלה או טריפה שנתבשלה עם בשר כשרה שאינו אוסרת דפירשא בעלמא הוא הואיל ולא מטעם טומאת אוכלין דאשכחן בפ"ק דבכורות דיליף ענין אכילה מענין טומאה והביא הך והבאתי לעיל דפשט דשליא של חמור מותר כמו דטהור לענין טומאה והוכח בהג"א בפ' בהמה המקשה בסופו ומ"ש שם הא"ז וכ"ת הא אמרינן נבלה עד לכלב נ"ל דס"ל כמ"ש בגב"י קמ"א סי' כו' דהלכה כר"מ דנבלה בעין אסור עד שאין ראוי לכלב. וכ"כ דס"ל תוס' שכ' כאן בבכורות לחלק בין איסור לטומאה וא"כ לדבריהם לענין טומאה נעשה נסר יותר אינו ראוי ופירשא ולענין איסור הא בבכורות לקמן דף כ"ג ע"ב כ' תוס' להיפך לר' יוחנן שם דלענין טומאה הוה עדיין ראוי כל זמן שאינו ראוי לאכילת כלב ולענין איסור אכילה סגי באינו ראוי לגר · אלא נ"ל דפסקו כר"מ וס"ל סתם מתני' ג"כ כר"מ הלכך גם באיסור הוה נבלה עד שנפסל מאכילת כלב אמנם כן עדיין קשה על ר' יוחנן דס"ל טומאה חמור מאכילה ועוד א"כ הוגדל האיך בנבלע דג טמא לדג טהור מותר בנתעכל לטור שאינו שלם ואפי' להר"מ בלעיסה מה מהני עיכול כיון דעדיין חזי לאכילת כלב וא"ת הא שליא נמי חזי לכלב ואפ"ה שרי כבר תי' שם בא"ז דהא דאמרינן נבלה עד לכלב היינו היכי דמעיקרא חזי' לאדם כדאמרי' בפ' דם שחיטה וא"כ הדג טמא שהי' קודם העיכול חזי' לאדם לא פקע מני' איסורי' עד דלא חזי' לכלב ובסי' שלפני זה כתבתי דהטור מתיר במנא הדג אינו שלם במעי הדג טהור דשרי דאל"כ כיון דיש חילוק בין איסור לטומאה ה"ל לפרש שיעור העיכול לענין איסור. אמנם לקושטא אין מזה ראי' כלל אדרבה דסמך דלענין איסור אכילה כבר מבואר במקומו למאן דס"ל בנבלה בדלא חזי לאדם ולמאן דס"ל עד דנפסל מאכילת כלב ה"ה מסתמא הכא נמי דינא הכי:

וברקח סי' רנ"א דוחה מה שרוצים להביא ממשנה דאהלות דין עיכול לענין איסור ולהתיר חטה שנמצא בזפק בפסח ונבלה או נתבשלה עם התרנגולת וכו' דמה ענין פסחים אצל אהלות וכו' ועוד דאין איסור בלוע מתבטל דהא דג טהור שבלע דג טמא אסור באכילה אלמא באיסורי' קאי משמע באיסורי ליכא משום עיכול כלל וקאי בשיעורי' בראוי לגר או לכלב. ומה שהקשות דלמה מדמי לעיל מהך משנה איסור אכילה מטומאה י"ל עי' ברש"י שם ולעיל סי' תקס"ז אות ו' מכל מקום הנה בפר"ח ופר"ת כ' להחמיר ככל התרוצים ולמ"ש יש להחמיר דאפי' אינו שלם כל שהוא ראוי לגר או לכלב לכל מאן דאי"ל ה"ה בבלוע אין העיכול מעלה ומוריד. וכן י"ל לכל הפוסקים שמתרצין לחלק מאהלות דמיירי בטומאה ובין איסור כמו שהביאם הרבה פוסקים ראשונים דהכי ס"ל בב"י א"ח סוס"י תס"ז דכולהו הכי ס"ל דבאיסור לא תלי' בעיכול וי"ל גם הטור הכי ס"ל ומ"ש כיון שהוא שלם ר"ל לאפוקי אם הוא נימוח דאז אינו ראוי לגר ושרי:

סימן תקל"ד

(א) ביאור דעת הר"מ מן הגמ' מה שפי' הסוגי' והוא דעה א' סעי' ב' (ב) אם עולה המים למעלה משפת הקיר או שנפרץ הדופן ונעשה זוחלין לחוץ אסור כל הבור אע"ג שאינם נמשכין לדעת הר"מ (ג) הפר"ח דקדק מהר"מ ומסה"ת דאם פירש לרופני הכלי דשרי ה"ד עם המשקים ולא בפ"ע ובפמ"ג כ' מרשב"א משמע דשרי בפ"ע ודחיתי לפ"ח שאין מר"מ וסה"ת ראי' לדבריו מ"מ משום בל תשקצו אסור אפי' לדידי' לא מאוס אלא לרובא דעלמא מאוס בטלי' דעתי' אצל רובא דעלמא (ג) ישוב אטור שלא הביא דברי אביו הרא"ש דאסור לשאוב בכלי מן הבור (ה) תי' אקו' חכ"א מנא לן דאם פירשו התולעים שבכלים אסור וקו' פרמ"ג ש"ד סק"ז מנ"ל שאר משקים תולעים נדלים בתוכם שרי הא בקרא במים כתיב:

(יג) **בש"ע** סעי' א' שרצים הגדלים במים שבכלים · בגמ' לת"ק כל שאינם נובעין מותר דדריש בכלל ופרט ותנא דבי ר' ישמעאל דריש בריבוי ומיעוט ומאן דדריש בריבה ומיעט מרבה יותר א"כ חרילין ונעילין ג"כ אסור ובורות ושיחין להתירא כדקתני מתתיה בר יוסדא מה ראית לרבות בורות שיחין להתירא ולהוציא חרילין ונעילין לאיסורי מרבה אני בורות שיחין ומערות שהן עגורין בכלים וכו' וכ' הר"מ בפ"ב מה' מא"ס הלכה מ"י שרץ המים הנברא בבורות שיחין ומערות הואיל ואינם מים נובעין והרי הן עגורין הרי הן כמים שבכלים ומותר והוא דעה הא' בש"ע סעי"ב הגדלים במים שבחרילין ונעילים שהם מושכין ואינם נובעין יש אוסרין ויש מתירין ס"ל חרילין ונעילים לא אסור אלא בנובעין אבל באין נובעין אעפ"י שהם מושכין מותרין:

וכ' הט"ז לדעת הר"מ דס"ל בחרילין ונעילין שאינם נובעין וזוחלין אסור לכ"ע כר"ן בין לתדב"ר"י ובין לברייתא דת"ק ודאי לא ס"ל הכי ולא פליגו אלא בחרילין ונעילין שאינם נובעין ולא נמשכין דלתנא דברייתא זה הוה כבורות וככלים ולתנא דברייתא אסור כיון שהוא גדול ואינו דומה לכלים שאינם גדולים כל כך ואפי' בכלים אמרינן דאם הוא מחזיק יותר ממ"ס בלא בטל מתורת כלי ופי' הר"מ כתנא דברייתא וקשה דליכא רמז במחלוקות זו ועוד דמשמע בכלי גדול ממ"ס גם כאן אסור לתדב"ר"י כ"ז ה"ל לאשמעי' בכלי גופי' ועוד הא טעמא שם בגדול ממ"ס דאינו מטלטל מלא וריקן לפ"ז בטל לגבי קרקע ולהכי אינו מקבל טומאה א"כ אי"ל בחרילין ונעילין מפני שהוא גדול תפ"ל שהוא בקרקע ואינו מקבל טומאה ובורות ושיחין נמי אינם מטלטלין ככלי ואפ"ה שרי:

ודל"נ לפרש לר"מ עפ"י דרכו של ט"ז דס"ל הת"ק דדריש כללי ופרטי ולא אסור אלא נובעין ולא קשה מה ראית לרבות נובעין ולמעט חרילין ונעילין כיון דדריש כללי ופרטי מרבה רק היותר דומה לימים ונחלים שהם נובעין אבל לתדב"ר"י דלא מזכיר נובעין ואפ"ה אסור משום דהוא דריש ריבה ומיעוט ועליו קשה מה ראית למעט בורות ושיחין ולרבות חרילין דגם חרילין אינם נובעין ומשני דס"ל כתנא דברייתא שיחין ומערות שהם עגורים ככלים משא"כ בחרילין אעפ"י שאינם זוחלין אינם עגורים וא"כ תנא דבר"י ותנא דברייתא בחדא שיטה ופסק הר"מ כוותיהו כרבים לגבי ת"ק וגם הת"כ ס"ל הכי כמ"ש ה"ה דתני התם עד שאני מרבה מים שבכיברין עי"ש וכ' בקרבן אהרן שהם חפירות שעושין הליידין שמאספין דגים שם והם זוחלין אבל אין נובעין עכ"ל ונמי א"ש קו' הט"ז בתחלת הסימן אטור שכ' אחרי דברי הרמב"ם וא"א לא כתב כן דלמה לא אמר וא"א כ' כסברא ראשונה ולפ"ז א"ש דזולת הדין שלא פסק הרא"ש כרמב"ם אבל הרא"ש כ' דתנא דברייתא אתי' כת"ק והר"מ ס"ל דאתי' כתדב"ר"י וכיון דחולקים בפי' הברייתא שייך שפיר לומר שהרא"ש לא כתב כן בפי' הסוגי':

ונראה לכאו' לרמב"ם דזוחלין מבור ושיח אסור וכ"מ לשון הט"ז ולשון קרבן אהרן ודומה לבור מקוה שאינו מעיין נובע דקיי"ל בסי' ר"א דאין אשברון מטהר בזוחלין דאם זוחל לחוץ או שנפרץ המחיצה ויצאו המים לחוץ דכל המקוה מקרי זוחלין ופסול דה"ה ה"כ הדין כן אע"ג שאינם מושכין להלן כיון שאינם עגורים ככלים. אמנם בפרמ"ג בט"ז פי' לדברי ע"ז דאסור לרמב"ם בזוחלין הייני שיש להם מוצא ובא כמ"ש הש"ך אות ב' ולא משמע הכי לשון זוחלין אלא כמו במקוה ולשון הר"מ שאינם נובעין והרי הן עגורים משמע כל שהמים אינם עגורים בו אסור אע"ג שאינם נמשכין אלא יוצאים המים על שפתו אסור. ומ"ש הפרמ"ג דלמה כ' הר"מ תרתי אינם נובעים ועגורים דאי הוה אמר עגורים ה"א דהיינו כלי קטן לאפוקי חרילים גדולים אף שאין מושכין אסור לז"א שאין נובעין עגורים לומר עגורים היינו שאין זוחלין דדומה לנובעין שיש להם מוצא ובא עכ"ל מזה כ' דילא לפרמ"ג דלרמב"ם צריך להיות דוקא מוצא ובא דומיא דנובעין והוא דחוק דאם הוה אמר עגורים לחוד הא דוקא כלי קטן מהכ"ת גדול לא וגם זה דוחק מדאמר ג"כ נובעין ועגורין ר"ל דומי' דנובעין אסור שיש לו מוצא ובא. ואלא דלא קשה דהא באר שיש לו מים נובעין ומימיו ג"כ עגורים א"כ אי הוה יאמר עגורים ה"א ה"ה באר קמ"ל דנובעין אסור ובתנא דברייתא דנקיט עגורים לחוד ליכא למטעי באר שיש לו מעין נובע והא דשרי ז"א דתנא דברייתא דנקיט עגורים קאי אדרשא דתנא דבר"י מה הפרט מפורש מים נובעין כבר שמעינן דנובעין אסור:

וגם רש"י שכ' כל עגורים ככלים שאין להם מוצא ובא אורחי' דמלתא נקיט דכל שיש לו מוצא י"ל בא אבל באמת אפי' שיש לו מוצא לחוד מסתמא יש לו בא אבל עיקר האיסור הוא רק משום שיש לו מוצא ועוד מרש"י אין ראי' דלרש"י אין אסר רק בנובעין ושפיר לא אסור אלא כיש לו מוצא ובא אבל לדידן דלאו [illegible] אפי' אינם נובעין כנסר אסור א"כ במוצא

במוליא לחוד סגי וכ"כ בא"ה כלל מ"א דין ז' על הרמב"ם אם מושכין אסורין אפי' שאי"ל מוליא ומבוא :

(ג') **לפיכך** שוחה ושותה מהם . כ' הש"ך משמע אפי' משום תשקצו אין בהם כיון דאין כוונתו אלא לשתות המים וגם אינם בעין כפר"ח ס"ק ו' בנתגדל התולע במים שבכלי ופי' בדופני כלי דשרי ה"ד בחזר לתוך המשקה אבל לאכלו בעין אסור ודייק הכי מר"מ הי"ט שכ"כ ואם פי' לדופני כלי וחזר למים מותר משמע דוקא עם המים וכן דייק מס' התרומות ובפרמ"ג בט"ז סק"ד הניחו בצ"ע מרשב"א בחדושיו שכ' פרחה לאוויר עולם מחוץ לכלי וקלטה הוה בעיא דלא איפשטי ואסור משמע הא בדופני כלי אף שלא חזרה מותר . לכאו' יש לקיים שניהם דהא דמשמע מרשב"א דמותר היינו משום שרץ השורץ אבל אסור משום בל תשקצו מדרבנן לכך צריך לחזור למשקה לר"מ וסה"ת וכ"מ אם לרוב עולם מאיס ולדידי' אינו מאס מותר כמ"ש הפר"ח כאן אות ב' אמנם כ' שאין ראי' לפר"ח מס' התרומות והר"מ דמ"ש הפר"ח שכ"מ בס' התרו' ודאי כוונתו מ"ש בסה"ת בסימנים בתחלת הספר שכ' אם פירשו בדופני כלי מותר לשתותן עם המשקה ואם סיננו כו' ופרחו שם אסורין עכ"ל דמשמע דוקא עם המשקה שרי הא בפנים כ' סה"ת להיפוך שכ' וז"ל ואפי' הלכו חיים בדופני כלים או בדופני הבורות חוץ למים מותרין משמע דתולעים עצמן מותרין על כן כ' דמ"ש בסימנים דמותר לשתותן עם המשקה נקיט עם המשקה משום סיפא הא אם סיננו ופרחו מהם דהוה פירוש אסורין אפי' עם המשקה דדינא הכי כדאי' לקמן סעי' ג' א"כ גם מהר"מ אין ראי' דגם הר"מ כ' אם פי' בדופני בור וחזר למים מותר המסנן ופירשו אפי' חזר לכלי אחר שמכנס אסור וכו' לכך נקיט בפי' לדופני הבור וחזר מותר משום סיפא הא בסינן אפי' חזר לתוך המשקה אסור · ומ"ש הפמ"ג בט"ז סק"ב בשם פר"ח אפי' מאוס לכ"ע ולדידי' לא מאוס מותר ובש"ך ס"ק ג' כ' בשם כנה"ג דאסור עי"ל סי' כ"ג שהעלתי מהרבה ראיות דאזלינן בתר רובא דעלמא אם הוא מאוס ולדידי' לא מאוס בטלי' דעתי' אגל הרוב :

(ו') **אבל** אסור לשאוב בכלי ולשתות מהם הלבוש השמיט הגה זו ועמד עליו בש"ך ואני תמה על הטור שהשמיט דין זה שהם מדברי אביו הרא"ש וכ"ל דסכה ז"ל הרא"ש י"א דוקא שוחה ושותה אבל בכלי אסור דלמא פירש בדופני מנא וי"ל דאורחי' דמלתא קתני וה"ה בכלי נמי מותר ולא חיישינן דלמא פירש אדופני מנא כל כמה דלא חזינא דפירוש ולקמן בשמעתין משמע כל היכי דאי פריש אסור חיישינן דילמא פריש עכ"ל ויש לדקדק בלשון הרא"ש כיון דאמר אורחי' דמלתא קתני א"כ מנ"ל דכלי נגע מן הבור דלמא אפי' ודאי פי' בדופני כלי בפנים שאב בה שרי כמו אי הוה פירוש בבור דאין חילוק בשואב בכלי עם המים מהבור כיון שתמיד הוא עם המשקה והא דנקיט שוחה אורחי' דמלתא קתני ותו יל"ד בלשון הרא"ש שכ' בשמעתין משמע דאוכל היכי דאי פי' אסור חיישינן דלמא פי' הא ממ"ש ולא חיישינן דלמא פירוש משמע הא בפירוש בהכלי פשיטא דאסור אלא דלא חיישינן דפי' א"כ ה"ל לומר בקיצור דלקמן בסוגי' משמע דחיישינן דלמא פירוש אבל מלשון שכ' ולקמן בשמעתין דכל היכי דאי פירוש אסור משמע דלא ברירא לרא"ש אם אסור אפי' בפירוש ולכך ס"ל לטור דהרא"ש תי' ב' תרוצים התי' הא' דאורחי' דמלתא נקיט שוחה א"כ אין חילוק בין הבור ובין הכלי שאב מן הבור א"כ אפי' פי' בדופני כלי מבפנים מותר כמו בבור תחלה אם הי' פי' בדופני הבור כיון דמה דנקיט שוחה ל"ד אלא ה"ה בשואב בכלי ומ"ש הרא"ש ולא חיישינן דלמא פי' אדופני הוא תי' אחר והוי שלא ולא חיישינן הוא ויו מחלקות ועוד קשה על הי"א דאסרו אפי' בלא ידעינן דפי' בדופני כלי וז"ש אפי' לדבריהם דשוחה דנקיט שוחה דוקא אבל בכלי אסור לשאוב מ"מ לא חיישי' לשמא פי' בכלי וע"ז תי' דמוכח בשמעתין משמע דכל היכי דפי' אסור חיישינן דלמא פירוש א"כ הא לא קשיא על האוסרין דהוה פשיטא להו בשואב בכלי אסור הלכך אוסרין שמא פירשו אבל הרא"ש לדנפשי' ס"ל דאפי' ודאי פירוש בכלי מותר דמהכ"ת דאסור ואי משום דנקיט שוחה דמשמע כלי אסור לק"מ כתי' הא' דרא"ש שוחה אורחי' דמלתא נקיט וא"ש הטו"ר דהשמיט לגמרי איסור לשאוב בכלי דהא אפי' בידוע שפירש בפנים בכלי ששואב נמי מותר וליש אוסרין אפי' בספק אם פי' בפנים נמי אסור הכריע דעכ"פ בידוע שפירשו אסור וא"ש דשוחה דנקיט הוא דוקא דשרי בכל ענין אפי' בידוע שפי' אבל למיחוש ג"כ לשמא פי' סומך על הרא"ש דשרי דהא הרא"ש מתיר אפי' בידוע שפי' :

(ה') **בחכמת** אדם כלל ל"ח הקשה מנ"ל דאם פירשו תולעים שנבראו בכלים אסור נימא כיון דהתירה תורה בימים ובנחלים כל שיש לו סנפיר וקשקשת ובבורות וכלים אפי' באין לו וא"כ י"ל כשם שאלו שי"ל סנפיר וקשקשת מותר אפי' פי' לגמרי ה"ה בכלים נימא באין לו דשרי נמי אפי' פי' לגמרי . ותי' מדכתיב בפרשה ואת נבלתם תשקצו לרבות יבחושין שסיננו הרי שפילשו אסרה תורה ע"כ כך הוא גי' הרי"ף אבל גי' שלנו מכל שרץ דרשינן לרבות יבחושין שסיננו וקשה תרוצו דכח"א הא כ' דלא דרשה גמורה מפסוקים אלו דהא ואת נבלתם תשקצו דרשינן לקמן ע"ב לרבות את הדרנים שבבהמה וכל שרץ איצטרך לקמן לרבות תולעים שבעיקרי נפנים וי"ל דשקולין הן לרבות מכל שבעיקרי נפנים וגם יבחושין שסינן ז"א דודאי לא שקולין הן כקו' חכ"א דהתולעים שגדלים בכלים שרי אפי' פרשו דומיא דיש סנפיר וקשקשת דשרי בימים אפי' פירשו וזכ"ל ביישוב קו' חכ"א בשלמא באלו שיש להם סנפיר כתיב אותם תאכלו משמע אותם אפי' פירשו בפני עצמן מותרין משא"כ בכלים דמרבינן מתאכלו אשר במים משמע דוקא כשהם עודם במים :

ואמנם לפי גירסתינו דדרים מקרא מכל לרבות יבחושין שסיננו יש ליישב מה שהקשיתי דהא צריך מכל לתולעים שבעיקרי נפנים דהתם אסמכתא הוא דכן משמע משמואל דאמר קישות שהתליע באיבורי' אסורה משום דהוה שרץ הארץ ולא מביא מכל משמע מפשטי' כל מחובר לקרקע מקרי שרץ הארץ וכזה יש ליישב קו' פרמ"ג בש"ך ס"ק ז' מנ"ל דשרי תולעים שבכלים הגדלים מכל משקין הא בקרא לא כתיב אלא את זה תאכלו מכל אשר במים ולהכ"ל י"ל דקשה קו' חכ"א מנ"ל תולעים שבכלים אם פירשו אסור וכתבתי דמוכח מדכתיב במיעוט שבכלים דמותר מתאכלו כל אשר במים א"כ קשה כל שרץ לרבות אם סיננו אסור אי קמ"ל דפירשו אסור ל"ל דהא פי' אסור ידעינן מכל אשר במים אע"כ דאתי לרבות יבחושין שסיננו משאר משקין כמו שפרש"י יבחושין שסננן המגלאות במרתף של יין דאסור ג"כ אם פירשו ולפירשו לא צריך קרא כהכ"ל אלא דאשמעינן לשאר משקין הא לא פירשו מותר אפי' בשאר משקין :

סימן תל"ה

א') הסוגי' זו דסעי' ג' תמוה הרבה וישובה וגם הב"ח פי' הסוגי' והקשיתו על פירושו (ב) הפר"ח כ' הא דב' ר' ירו' בחומץ שי"ב תולעים אפי' פי' בתבשיל מותר כ' הפר"ח אבל פי' לדופני כלי אסור וכ' בינת אדם דפר"ח לשיטתי' דאוסר התולע עצמו שפי' בדופני כלי והוא חולק עליו וכ' לפי"ז חומץ שי"ב תולעים אין שום חשש לבשל עם בשר ודגים ואני כתבתי די"ל כפר"ח דבפ"ע אסור א"כ החומץ אסור שמא יתיבש המאכל ואוכ' התולע בעין (ג) טעם לפר"ח אם פי' ממאכל לדופני קדירה אסור (ד) בפר"ת לאו"ה אוסר מבור לכלי אפי' לא פי' לדופני הכלי וכן בתבשיל שיש בו חומץ מתולע אסור משום דפי' על המאכל (ה) בחכ"א וחס"ו כ' דעדיף טפי אם אינו מסנן החומץ ואני כתבתי דצריך סינן וסגי בסינן על מטלית עבה ובישול מקודם הוה רק ליתר שאת לכתחלה ודוקא בחומץ אבל בשאר משקין מתולעים עם מאכל י"ל דאסור בלא סינן :

א') **בש"ע** סעי' ג' המסנן מים . לפיכך משקה שדרך ליגדל בו תולעים אין לסננם בקסמים וקשים בלילה שמא יחזרו ויפלו לתוך הכלי ויבוא לשתותן הוא מימרא דר"ה דף ס"ז ופריך אי הכי במנא נמי דלמא פי' לדופני' דמנא וחזר ונפל למנא ומשני התם היינו רביתייהו ומנא תימרא דתני' מנין לרבות בורות שיחין ומערות ת"ל מכל אשר במים וליחוש דלמא פירוש לדופנא וחזר ונפל אלא היינו רביתי' ה"נ היינו רביתי' א"ל רב חסדא לר"ה תניא דמסייע לך כל השרץ כו' לרבות יבחושין שסיננו טעמא דסיננן הא לא סיננן שרי והסוגי' תמוה חדא מה שהקשה הב"ח דמה פריך דלמא דוקא במסנן בלילה הוא דאמר ר"ה דפירש והדר נפל כמו שהוא הרגילות ומה שתי' הב"ח דס"ד דלר"ה דכל היכי דאי פריש אסור חיישינן לדלמא פריש עי"ש ז"א דהא גופי' קשיא מהכ"ת לס"ד לומר הכי ועוד קשה רב הונא איסורי' קמ"ל והמקשן ס"ל התירא . א"כ מה מנא תימרא איכא לר"ה אדרבה לדעת המקשן עדיף טפי דלדעת המקשן לא חיישינן לדלמא פירוש כלל · ואר"ה אדרבה ה"ל להקשות גם מהברייתא ולשנות גם שם התם היינו רביתיהו ולא קשה אר"ה אבל מנ"ל ראי' לר"ה דאוסר והברייתא קמ"ל התירא ועוד מה אולמא הנך ב' ברייתות דמסייעי' לר"ה מברייתא דכלים דפריך ודלמא פי' בדופני מנא כו' ומשני התם היינו רביתיהו ה"ה די"ל כן בהנך ב' ברייתות וכבר מסייעי' חילוק זה מברייתא דכלים :

ונ"ל ביישוב הסוגי' דהמקשן הי' סובר דלא כר"ה דאוסר פירוש אלא פירוש לגמרי שרי דומי' דיש בו סנפיר וקשקשת דשרי אפי' פי' וכקו' חכ"א שהבאתי בסי' הקודם והיינו דפריך א"ת פי' אסור ניחוש שמא כבר פירוש לדופני דמנא וחזר ונפל למנא ומשני התם היינו רביתי' . אבל פי' אסור ע"ז קאמר מנא תימרא דפירש אסור וצריך ממילא לחלק דלא שרי אלא במקום רביתיהו דתני' מניין לרבות שיחין ומערות לא הביא הברייתא כולי' אבל סמך אסוף הברייתא דשוחה ושותה משמע דוקא שוחה אבל בכלי אסור כמ"ש הרמ"א סעי' א' משום דהוה פירוש א"כ ש"מ פירוש אסור וסיים אלא ע"כ דהא דלא חיישינן שמא פי' משום היינו רביתיהו וכן חסדא מביא מכל לרבות יבחושין שסיננו ש"מ דפי' אסור כר"ה וגם חילוק דר"ה מוכח דבמקומות רביתיהו מותר דאל"כ לחוש שמא פי' בדופני הכלי :

ובב"ח ראי' פי' ברב חסדא דקאמר תניא דמסייע לך כפשטי' דהיינו לאסורא כרב הונא וא"כ א"ש הסוגי' אבל פירושו קשה לי והוא דהנה הב"י הקשה דלמה לא מזכיר הטור דאין לסננו בקשין כדברי ר"ה שכ' דס"ל לטור שכ' סתם אין לסנן בלילה דאין חילוק דגם במסנן במסננת יש לחוש שלא יפלו דרך הנקבים אם הנקבים גדולים וכו' . ראי' לדבריו וז"ל והכי מוכח בגמ' מדאמר ר"ח לר"ה תניא דמסייע לך כל השרץ השורץ לרבות יבחושין שסיננן דהוצרך להביא דמה שפרשה התולעת קצת על המסננת אעפ"י שמיד חזרה ונפלה למשקה נעשית שרץ הארץ מדאיצטרך קרא ליבחושין שסיננן דאי איתא דמיירי בפירשו לגמרי מן המסננת פשיטא הוא דהוה שרץ הארץ כשאר שרצים אלא בע"כ דאיצטרך קרא להיכי שחזרו

שחזרו מיד לאחר שהלכו קצת על המסננת אלמא דשכיחא הוא לחזור מן המסננת לכלי מדאיצטריך קרא להכי עכ"ל הרי דהב"ח ז"ל הוה קשיא לי' קושין דכפסטי' קשה האיך הוה תניא דמסייע לר"ה דאוסר הא אם ליתא לדכ"ה ולא חיישינן שמא פירוש א"ש טפי ולא קשה וליחוש שמא פירוש ולכך פי' כהכ"ל דהתניא דמסייע לי' לר"ה דאוסר משום דחייש שמא פי' וחזר ונפל אבל פירושו דב"ה קשה מ"ש דע"כ שכיח מ"מ הא כ' דאיצטרך קרא לפי' קצת וחזר ונפל דאסור אע"ג דלא שכיח בדאו' מה חילוק יש בין שכיח ללא שכיח קרא אתי היכי דאתרמי דדוקא בגזירה דרבנן שייך לחלק בין שכיח ללא שכיח אבל מ"ש הב"ח ליישב הס' הטור ובמסננת שיש לו נקבים גדולים חיישינן שיפלו יש לומר כן בלא ראי':

(ב) **בב"י** כ' בשם ר' ירוחם חומץ שי"ב תולעים אם פירשו לאויר נקרא פירשו אבל מן החומץ לתבשיל לא הוה פירשו .וכ' בפר"ח אבל אם פי' מן המאכל ולחוץ אפי' בדופני כלי מבפנים אסור דלאו היינו רביתי' ובס' כנפי יונה כ' שאין הוכחה לדברי פר"ח ומן הסברא הי' כ"ל דשרי אפי' פי' מן המאכל לדופני הכלי ול"ד דאסור לשאוב בכלי מן הבור בהג"ה סעי' א' דחיישינן שמא פי' לדופני כלי וחזר ונפל דהם בכלי לאו היינו רביתי' דמתחלה הי' בבור אבל בזה ששנו של נקוס מתחלה ועד סוף הוה אף דנשתנה ממשקה לאוכל ובחכמת אדם דוחה לפר"ח כמו דעל המאכל דשרי וה"ל דכל מה שהוא בקדירה כאלו הוא בכלי א"כ כשפי' נמי מהמאכל לדופני קדירה נמי אמרי' דהיינו רביתי' כיון שהוא באותו נקוס וכי"ב כ' בפרמ"ג בש"ך סק"י והב"א כ' דפר"ח אזיל כאן לשיטתי' ס"ק ו' דהתולע גופי' שפי' לדופני כלי אסור כן ה"נ כוונתו בחומץ דמה דאוסר הפר"ח היינו התולעת שפי' אבל המאכל עם החומץ מותר וגם ע"ז חולק עליו הב"א דהתולעת בדופן הכלי שרי משום שרץ המים דומי' דיש לו סנפיר מותר אפי' פי' לגמרי ומן הדין דגם שרצים הגדלין בכלים מותרין אפי' פי' לגמרי אלא פי' לגמרי דהיינו בפי' בדופן מבחוץ אסור מקרא דכל שרץ כשסיכנן אבל כשפי' רק לדופני כלי אינו אסור אלא משום בל תשקצו:

ולפ"ז העלה שם דאין חשש כלל בחומץ שיש בו תולעים לבשלו עם בשר ודגים וירקות אפי' אי דלמא ניחוש לה אי ניחוש לשמא יפרוש לאוכל או לדופני כלי ל"מ כל זמן שהמשקה טופח עלי' דודאי מותר אלא אפי' אם יתיבש לגמרי המאכל כיון דאין איסורו אלא משום בל תשקצו מדרבנן ובל תשקצו לא שייך אלא כשרואה התולע במאכל ע"כ.

ולר"ב כ' תשובות בדבר אדא מה שמאליט דלא כפר"ח דהתולע בפני עצמו מה שפי' בדופני כלי לא אסור אלא משום בל תשקצו הגם שכתבתי אני בעצמי לעיל בסי' תל"ד כן די"ל כן ואין ראי' לפר"ח שכ"כ מר"מ ומסה"ת אבל ליכא נמי ראי' להיתר דמ"ש החכ"א דמן הדין נותן דאפי' פירשו לגמרי כבר כתבתי שלא כדבריו בסי' תל"ה אות ה' דלא דמי ליש לו סנפיר וקשקשת דשרי אפי' פירשו התם כתיב אותם תאכלו משמע אפי' בפ"ע משא"כ שרצים בכלים מותר מן הכ' מתאכלו במים משמע דלא שרי אלא כל זמן שהם במים ולא פירשו א"כ כשפי' בדופני הכלי י"ל כיון שאינו במים התולע גופי' ומה שכ' החכ"א ראי' מכלבו שכ' פי' לדופני הכלי או הבור אין נמנעין מהם דמשמע מהם מתולעים עצמן וכן דייק מהר"ן כ"ל דאין ראי' דה"ם אין נמנעים מלשתות מפני התולעים אבל בפ"ע אסורין דאל"כ תיקשי לנפשי' דעכ"פ אסור משום בל תשקצו ועי' בפרמ"ג במ"ז ס"ק ד' שהקשה אפר"ח דאם התולע שפי' בדופני כלי בפנים אסור האיך בחזר למים שרי משום דהיינו רביתא מי התירו ותי' כל שנוטלו לתוך פיו הוה פי' בפיו ודומה לשרץ הארץ א"כ ממילא דיש לחוש בחומץ שיש בו תולעים שמא יתיבש הבשר ויאכל השרץ בעיני' ותי' פ"מ קשה דה"כ בפיו מקרי פי' שוהה ושותה האיך מותר:

(ג) **פשטות** דברי פר"ח משמע דאפי"ת דתולע בפ"ע מותר אפי"ה אוסר המאכל בחומץ אם פי' בדופני כלי וחזר ומה שהקשו טעמי' דפר"ח י"ל דלא אמרינן היינו רביתייהו בפי' לדופני הכלי וחזר אלא כשהמשקה בפ"ע כברייתיהו אמרינן אדעתא לחזור פי' והוה כאלו לא פי' כלל כמו שפרש"י אבל כיש אוכל בהמשקה ואין המשקה כברייתא פירוש אדעתא שלא לחזור עוד ושמי' פירוש:

ובזה י"ל קו' פרמ"ג כיון דליכא בכלי רק וחזר אדעתי' דלחזור פי' והוה כלא פי' מעולם עיי' פרש"י ומה שכ' הב"א ראי' דלא כפ"ח דבעיא בגמ' פי' לאויר העולם וקלטו אי מקרי פי' ולפ"ח התולע בפ"ע אסור כי"ב הקשה פרמ"ג בט"ז סק"ד אפר"ח מהדו' רשב"א שכ' גם במים שבכלים פירשה לאויר העולם איבעיא דלא אפשטי' משמע דוקא לאויר חוץ לכלי הא לדופני כלי שרי אף שלא חזרה למשקה מותר וי"ל דלא קשה דרש"י פי' דף ס"ז בשיטה אחרונה כיון דרחשה והלכה קצת על הקשין נעשה שרץ הארץ א"כ שפיר י"ל בדופני הכלי דרחשה והולכות פשיטא לי' דתולע בעצמו אסור אלא דמספקי לי' בפי' לאויר אי ג"כ מקרי פי':

(ד) **בפר"ת** ס"ק ו' מחמיר יותר שכ' הא דבכלי שרי וכן מכלי לכלי כמ"ש הרמ"א היינו בכלי מסקין הא יש אוכל הוה פי' על האוכל עי"ש משמע דחולק אדין דר' ירוחם דכל שיש אוכל אפי' לא פי' לחוץ לדופן הוה פירוש ע"ג אוכל וכ' בפרמ"ג עליו במ"ז סק"ה וז"ל ולדידי ל"ע שיש משקה אף שפי' ע"י האוכל וחזר למשקה היינו רביתייהו ושרי וכן משמעות רי"ו ולדינא ל"ע עי"ש וכ' דהניח הפמ"ג בצ"ע הדא דפר"ת כ' דר' ירו' לא מתיר אלא בתבשיל לח אבל לא בתבשיל יבש ועוד הא הפר"ת סיים ולבי מקפיד להתיר גם בזה למה לדעת או"ה שכתבתי לעיל עכ"ל ר"ל דלעיל כ' דאו"ה חולק על הרא"ש דרא"ש לא אוסר אלא לשאוב שמא פי' לדופני כלי ושם בדופני כלי אינו רביתייהו שמתחלה הי' בבור כמ"ש בהג"ה ס"א בש"ך סק"ד אבל האו"ה ס"ל אפי' הורק מבור לכלי בצינור דודאי לא פי' בדופני כלי קודם המים אפי"ה אסור כיון שנגדלים בבור כ' האו"ה בכלים מן הבור הוה פירש אע"ג דאיכא משקה עמו בכלי (ולפי"ז גם הכ"ב שכ' האו"ה והובא בהג"ה סעי' ג' הכי ס"ל) ה"ה מכלי לכלי ויש בכלי ב' מאכל ג"כ הוי פי' במאכל אע"ג דאיכא משקה על האוכל ולפי"ז לא קשה מר' ירוחם דלא ס"ל הכי דאיהו כ' דברי הרא"ש רבו בשואב מן הבור לא מקרי פירוש בכלי ולדידי' בפי' לדופני כלי וחזר לתוך הכלי אסור כ"ש באוכל בתוך המשקה דשרי אבל או"ה חולק וס"ל מאכל בתוך המשקה נמי לאו רביתי' ומקרי פירוש כמו בעירוי מבור לכלי דלא רביתי' והפרמ"ג שהביא מתחלה באותו דיבור בט"ז סק"ה דברי פר"ת דאו"ה חולק על רא"ש לכך בדין תולעים בחומץ על המאכל ג"כ הניח בצ"ע לדינא אע"ג דכ' שם הפמ"ג ליישב דעת או"ה עם הרא"ש ומ"ש האו"ה מבור לכלי הוה פירש ר"ל דהוה קרוב לודאי דפירש ע"ג דופני כלי מבחוץ או מבפנים קודם ביאת המים הוה לפר"ת תי' זה בצ"ע לדינא:

(ה) **ולפ"ז** מ"ש הכה"א שם כיון שבררנו דמה"ת כ"ז שלא פי' לגמרי חוץ לכלי אינו אסור אלא מדרבנן משום בל תשקצו וגם בררנו שבחומץ ג"כ דין א' להם ואם עירה מכלי לכלי דין כלי שני ככלי ראשון ובל תשקצו לא שייך אלא ברואה לפי"ז אין חשש כלל לאכלו עם בשר ודגים וכן מעולם לא שמענו פוצה פה ואפי' חסידים ואנשי מעשה אוכלין מאכלים בחומץ ואין חוששין כלל לבדוק החומץ אך צריכין ליזהר שלא לסננו דאם סינן הוה פי' ואסור ומנהג ישראל תורה היא עכ"ל והנה למ"ש כ"ז דאינו בתוך האוכל איכא פר"ת דאוסר ובפי' מן המאכל וחזר איכא פר"ח דאוסר מה"ת ולא משום בל תשקצו מדרבנן:

אמנם צ"ע דודאי לאותן תולעים מחומץ כמ"ש בשם החוקר שאי"א שנעשה חומץ עד שנעשה כולו תולעים וכן הוא כל החומץ מלא מאותן תולעים לאלו גרע הסינן ויותר טוב שיבשל בלא סינון אבל עותן יבחושין שנעשו מן ההבל החומץ כמו שנעשה במרתף היין נראה דצריך סינון והכי אי' בתוספתא בפ"ז דתרומות יבחושין שביין ושבחומץ אסורין רי"א מסננים את היין ואת החומץ. ובהגר"א הקשה אדין דכאן סעי' ג' וז"ל וצ"ע בתוספתא פ"ז דתרומות תני' יבחושין שביין ושבחומץ הרי אלו אסורין רי"א מסננין את היין ואת החומץ ואפשר כוונתו דלת"ק משמע דאפי' סינן לא מהני דחיישינן דלמא פירוש. ואפשר ליישב בגמ' דידן דתני לרבות יבחושין שסיננן במהודק הכלי שלא יכולין לצאת חוץ מן הכלי ותוספתא מיירי שהכלי פתוח ואלו יבחושין אם הי' פתוח הכלי הי' יוצאין ונכנסין ע"כ צריך סינן אפי' לת"ק אלא הת"ק דאמר אסורין על התולעים עצמן קאי ור' יודא לא בא לחלוק את"ק אלא ר"י קאי אתבשיל שוב ראי' בפרמ"ג בש"ך סק"י בשם דמש"א דאותן שיש להם כנפים ודאי פירשו וגם בפנים כלל ל"ה דין א' כ' דחומץ בלא סינון מותר וגם בחס"ו בחדו' ע"ז דף ס"ט ע"א כ' כחכ"א וז"ל ידוע דהחומץ החזק כולו מתולע אלא כל זמן שלא פי' מותרים ואם יעבירו ע"י מסננת בגד עבה מ"מ יתמלו התולעים כי דקים הם מאוד ויהי' פירוש ואסור ע"כ א"א להעביר חומץ במסננת אא"כ בשלו קודם שימותו התולעין עכ"ל וכ"כ ג"כ בחכ"א שם מ"מ גם מחס"ו משמע דחומץ עדיף טפי בלא סינון כחכ"א ואלא מתוספתא מוכח דליבחושין שבשול צריך סינון א"כ אפי"ת דיבחושין אינם דקים כ"כ מ"מ תו צריך ג"כ בישול קודם סינון בישול מפני התולעים דקים מחומץ כולו שהוא כן ויהי' ע"י סינון פירוש והחכ"א כ' כיון שהתולע מת תו לא יעבור בסינון ול"כ דפירשו מתה איבעיא דלא אפשטי' ואם נתבשלו יש עוד ספק שמא נימוחו ושמא לא פירוש כלל אלא שיוצא מן הסינון עם המשקה ביחד:

ואולם נראה שתולעים מחומץ אינם אוסרים התבשיל דהא הרמ"א בסי' ק"ג ס"א כ' דברים החשובים כברי' או כי"ב אם אינם פגומים בעצמן שפוגמין התבשיל אינן בטלין עכ"ל ואפי' ברי' שהיא פגומה ומאוסה משנולדה מ"מ כשנתקלקלה מכמות שהי' בטל כמבואר בתשובותי' ח"ד סי' ק"ג ס"ק ג' א"כ התולעים שבחומץ פגומין בעצמן אינו אסור משום ברי' ובטל בס' וא"ת כשבא בתערובת נעשה לשבח דבר חשוב שבא בתוך התערובת אינו נעשה דבר חשוב כמו גיגת באו"ה סי' ס"כ ובפרמ"ג לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ה שכ"כ: ועי' בפמ"ג שם בסי' ק"ג בט"ז שכ' ע"י שנסרחו מעלמא מקרי פגומין בעצמן וכן ה"נ חומץ אין ראוי לשתות כמות שהוא כדאי' באו"ח סי' תרי"ב ונפגמו ע"י החומץ וכ"כ בפמ"ג בסי' ק"א בש"ך סק"ה וק"ב בט"ז סק"א וקשיא לי ע"ז דמבואר בש"ך בסי' ק"ד מ"ש רמ"א שם בשרץ משמונה שרצים כיון דמטמא בכעדשה גם כן דלא בטל בנתערב כעדשה שרץ מהם מטעם ברי' והיינו מה דאי' בע"ז דף ס"ט בעכבר שנפל לחומץ אסור משום דאמרוטי אימריט ופי' זה נכון דטעמא דברי' לא בטל כ' תוס' דף ל"ו משום דאחשבי' תורה דלוקין עליו ג"כ הדין נותן דלא בטל כעדשה דאחשבי' תורה דלוקין עליו אע"ג דליכא כזית והרשב"א הקשה בפי' גי"ה שם אמאי אבר שרץ בטל הא אבר מטמא אפי' אין בו כזית ותי' דאבר דוקא לענין טומאה אבל לא לענין איסור א"כ בכעדשה דגם לענין איסור אחשבי' ולוקין עליו א"ש דלא בטל וקשה הא העכבר נעשה פגום מחמת החומץ א"כ ואמאי אותו עדשה לא בטל וי"ל דתולעים הוה פגומין מעיקרא מחמת חומץ ואינו אסורין מעיקרא הוה שפיר פגומין מצד עצמן בזמן

בזמן דנעשו לשבח ויהי' אסור משום ברי' הי' בתערובת התבשיל וע"י התבשיל יהי' נעשה דבר חשוב זה לא אמרינן והרי זה בטל משא"כ בעכברא התם דהכר קודם תערובתו בחומץ הי' לשבח והי' לוקה בכעדשה שפיר אוסר כעדשה בתערובת:

ושוב ראי' בפ"מ בסי' ק"ג בט"ז שם עומד בזה מהך דט"ז בכעדשה ואין מסכים לו לעיין בדבריו כעת עכ"פ הנה זה דבטל משום ברי' הוא בבעי'. אבל לכתחלה נראה מתוספתא דחומץ בעי סינן כיון שאפשר להוציא האיסור ע"י סינן הוה כהוכר איסור מ"מ סינן לחוד משמע דמהני ואי"ל בישול קודם הסינן אבל סינון צריך ולא כחכ"א וחס"ו שכ' דסינן גרע. מ"מ בישול קודם סינון ליתר שאת עדיף חוץ לזה שמא נמחו ע"י בישול עכ"פ ודאי מתו ע"י בישול א"כ אפי' פי' אח"כ על המסננת ונפל שלם בתוך החומץ הא כ' הש"ך סקי"ב דהעיקר פירשה מתה לא מקרי פירש מ"מ למה נחמיר בחומץ יותר ממים דסגי בסינן ושותה א"ו משום דתולעים דקים יורדים עם המים ולא מקרי פירוש והגדולים נשארו על המסננת ואולי במים ליכא קטנים ודקים וכולם ישארו על המסננת אבל בחומץ יש דקים שירדו עם המסננת ויהי' אח"כ פי' על המאכל וכבר כתבתי במאכל יש חשש פי' או כפר"ח או כפר"ת הלכך צריך לבשל החומץ קודם וא"ת דהוה ס"ס שמא לא יהי' פי' על המאכל וא"ת יהי' פי' שמא מת קודם שפי' ומת העיקר דלא הוה פי' אין רוצין לעשות ס"ס בידים מ"מ אינו אלא חומרא יתירה מאחר בתוספתא אי' סינן לחוץ וחומץ לא ראוי לשתות בעינא אלא לטבל בו פת או לבשל עם מאכל הרי דלא חיישינן דלא כפר"ת דכל על המאכל חשיב פי'. הגם דיש ליישב הפר"ח והפר"ת מתוספתא כמו דס"ל הגר"א דתוספתא חולק על ש"ס דילן דס"ל בדופני כלי נמי הוה פי' זה דוחק גדול לומר כן כיון שאפשר לפרש דלא פליגי כמש"ל דתוספתא ס"ל דבעי סינון משום אותן יבחושין שיש לו כנפים וכודאי פירשו לחוץ מכלי כללא דמלתא הבישול הוא חומרא יתירה אבל על הפר"ת ודאי קשה מתוספתא דהא בחומץ ודאי איכא תולעים דקים שנכנסו במסננת למטה ואפי' לא חיישינן דיהי' פירוש במאכל א"ו צ"ל כיון דיש משקה תמיד עם המאכל הרי ולא מקרי פירוש ודו"ק אלא דיש ליישב תולעים שבחומץ שאני דאפי' פי' לא חשיב ברי' כיון שנפגם ע"י החומץ ול"ע ביש"ש סי' קכ"ד שכ' דיבחושין קטנים שקורין (מוקי"ן) מותר לשתות עם המשקין ודייק כן מר"מ שכ' לאחר סינן לוקה עליהם משמע בתוך המשקה מותרין בלא סינן הא בתוספתא מבואר דבעי סינן לכל הפחות צריך לומר דבעי סינן מפני אותן מוקי"ן ויבחושין שיש להם כנפים ומר"מ אין ראי' דודאי מלקות ליכא כשהם בתוך המשקה או בתוך הכלי דשמא לא פירשו לחוץ מ"מ אסורי' איכא דשמא מעני שיש להם כנפים יש ספק שמא יצאו חוץ לכלי או דכ"מ אם הכלי צרור והתום כמש"ל על הגמ' וראי' בשו"ת מהר"מ שיק סי' ק"ה דצריך לחומץ בישול משום דשופכין כמה פעמים החומץ כשעושין החומץ חיישינן שמא פי' וז"א דמותר לערות עי' בסי' דלקמן ועוד כ' כשיקה קרין יהי' התולע על המאכל בפ"ע גם ז"א כיון דקרין יש משקה:

סימן תקל"ו

א') **תולעים הגדלים בכלים דשרי בכלי שני כמו בכ"ר כ' הפלתי דוקא לערות. מכ"ר לכ"ש שרי אבל לשאוב אסור ובחכ"א כ' דגם לשאוב; שרי והבאתי ראי' לחכ"א אמנם החכ"א מתיר משום גם בחוץ יש משקה טופח ועיי' מה שכתבתי לפי ראי' שלי וא"ת אמאי במסננת אסור דהא כשמסנן עדיין הוה משקה טופ' וי"ל דוקא מכלי לכלי י"ל משקה טופח עדיין היינו רביתייהו אבל מסננת לא מקרי כלי:**

סעי' ג' בהג"ה מותר לערות המשקים מכלי אל כלי הואיל והם תמיד עם המשקה היינו רביתייהו ובד"מ הנדפס בפ"ע כ' ראי' לזה מדלא אסור אלא לסנן דחיישינן שמא יפרוש על הקשים או עלים ויחזור לכלי אבל נסא לא חיישינן שיפרוש בכלי שני לדופני כלי עכ"ל ול"ב דמה נ"מ כיון דיש נמי לחוש שיחזור לתוך הכלי נקיט הכי כיון דליכא נ"מ אלא י"ל דאיכא נ"מ דאז אפי' בימא דחזי שלא נמצא בתוך המשקה משמע דתו לא צריך והרי עדיין הוה לזהר שלא יהי' נמצא בדופני כלי אפי' בימא א"ו דכ"ר כדין כלי שני וגם בכלי שני בנמצא על דופנו של כלי נמי מותר ועיי' בש"ך ס"ק ד' דלאו דוקא לערות מכ"ר לכלי שני מותר אלא אפי' לשאוב בכלי מכלי נמי שרי וכ"כ הפוסקים ואלא הפלתי דוקא לערות מכלי אל כלי שרי דהא כשבא בתוך כ"ש היינו רביתייהו כאלו הי' בתוך כ"ר אבל לשאוב מכלי אסור כיון דנדבק השרץ באחורי הכלי וכשמוציא הכלי לחוץ הרי השרץ בדופן הכלי מבחוץ בלא משקה וחיישינן שמא ירחוש מבחוץ ולפני' שדרכו בכך לקרב אל המשקה הלכך אסור ובחכמ"א כ' דקשה שכל הפוסקי' טעו בזה ולכך כ' גם בחוץ מקרי ג"כ היינו רביתייהו כיון בשואב בכלי מכניסו כולו בתוך כ"ר ול"כ המוכח גם זה בכלל דאיות הד"מ דאל"כ אפי' בימא ה"ל לומר שיזהר שמא יפרוש על לבייתא ויפול וע"י נפילה יכול להיות שיפול בחוץ בדופן אחורי הכלי וכשיתיבש יכנס לתוך הכלי לקרב אל המשקה אע"כ דגם בפי' מחוץ לכלי כיון בסינן יורד למטה עם המשקה יהי' גם בחוץ משקה ומכלי לכלי הוה הכל דרך רביתייהו אלא מזה הוה משמע דכ"ש הוה רביתי' אפי' לא נטמן כל הכלי שני בתוך כ"ר כדרך שואב אלא כל הכלי מקרי דרך רביתי' כל שלא פי' מעצמו מתוך הכלי לאחורי כלי אלא שנפל לחוץ לכלי הדרך להתקרב לתוך הכלי והוה כאלו לא פי' כלל ול"ע:

סימן תקל"ז

א') ס' תיקו פר"ח ס"ל דלא נכנס בנדר ספק לעשות ס"ס ופר"ת כ' דהוי ס"ס עם ספק א' אינו ס' בעיא ופרמ"ג ס"ל להק' בהפ"מ ובפי' מתה הוה ס"ס עם עוד ס' כיון דהפלוגתא תלי' בנסחות אע"ג דלא שוין בחכמה ובמנין (ב) תימא על פלתי שכ' ס' פי' מתה הוה ס' דרבנן (ג) תי' אקו' ר"ן ארש"י שכ' דצריך ריחש דוקא והקשיתי אפרש"י וישבתי (ד) כ' דרי"ף וגי' איצ"ל דחולק על רש"י אלא גם הרי"ף יוכל להיות דמת קודם שפירש מותר ועכ"פ מצינן לסמוך מת קודם שפירוש בטל מטעם ברי':

בש"ע סעי' ד' אלא שמת באויר קודם שהגיע לארץ עד מפרי לפרי כ' הש"ך כל אלו בעיות בש"ס וסלקא בתיקו וכ' סמ"ג בש"ד ס"ק י"א וכ"מ אם יש עוד ספק הוה ס"ס ובע' פר"ת. כ' ג"כ דיקא דתיקו נכנס בספק לס"ס וכן העלה בסי' ל' והוסיף כאן אפי' מאן דס"ל ס' תיקו לא נכנס בספק וכן דעת הפר"ח בסי' ל' אבל במקלתה פי' באויר ואזל או מת דס' זה ליתא בגמ' לכ"ע מצרפינן לעשות ס"ס חדא שמא אויר לא מקרי פי' דהוא ס' בגמ' וא"ת דאויר חשיב פי' שמא מקלתו באויר לא מקרי פי' ולא כפר"ח שכ' למסקנא דאויר הוה פי' מספק דבעי גם מקלתה באויר אסור כמו מקלתה ע"ג פרי לחוץ ובפרמ"ג סי' ל' כ' דס' בעיא ותיקו לא נכנס בגדר הספק לעשות ס"ס ובמשבצות זהב סי' נ"ט סק"ה כ' להקל בהפ"מ להכניס ספק אבעיא לספק (ועיין במנ"י כלל א' ודעת רא"ש וטור דס' אבעיא דלא איפשטא בדרבנן לקולא וכ"מ לכאו' כאן דעת ה"ה שכ' דקיי"ל באבעיות אלו לחומרא משום דהוה ס' דאו' וכ"מ דעת הרי"ף שכ' דס' איסורי לחומרא משמע משום דכאן אינו דאו' ועי' בזה מ"ש בחיבורי לאו"ח סי' רמ"ה ברביד ס"ק ב') ויש לראות אי ס' פירשה ומתה מצרף לס"ס מאחר דהרי"ף ור"מ ור"ח ור"ת אומרין פי' ומתה והס"ס דפלוגתא כ' המנ"י כלל ס"ב דס"ס דפלוגתא לא חשיב אלא כשהם שוים בחכמה ובמנין אמנם בחכ"א כלל כ"ט דין ז' כ' כי"ב וכ' כיון דתלי' פלוגתתן בגי' הס"ס ליתא לכלל זה אפי' אינם שוין בחכמה ובמנין ועוד מונה הש"ך ס"ק י"ב יותר המתירין:

(ב) **אמנם** לפלתי אי"ל ס"ס שכ' דמצינן לסמוך ארש"י דפי' ומתה מותר דהא אפי' להאוסרין במת קודם שפיר' וכשפרש כבר מתה דהא אינו אלא מדרבנן דאין ס' כלל שיהי' נקרא שורץ על ארץ בלא שורץ כלל כשהי' חי והפרמ"ג כ' רק עליו ויש לראות דא"כ למה פסקו להחמיר דזה לא קשה כ"כ די"ל דמחמרי' בבעיא דלא איפשטי' אפי' בדרבנן להחמיר עוד הקשה הפרמ"ג מה"ה שכ' דהוה ס' דאו' ולחומרא דהא ברש"י שפי' הבעי' פי' ומתה פרש"י וז"ל פירשה מתוך הפרי לארץ ולא פירשה שמתה מיד בנפילתה ומשמע דאסור מה"ת דהא לקמן בקלטה האויר העולם מהו כ' רש"י אר"ן פי' ומתה מותרת משום דאינו ראוי לרחוש אבל זו ראוי הי' לרחוש משמע לגד הב' פי' ומתה אסור ס"ד דל"ב לרחוש ואפ"ה אסור מה"ת דומיא דהא את"ל קאמר דפי' ומתה מותר מבעי לי' בקולט אויר דאסור מה"ת מחמת דראוי לרחוש וס"ד פי' ומתה אסור דסגי בפרשה לחוד וא"כ גם לרש"י קשה קו' הפלתי דהא גם לרש"י לא הרלה כלל דהא מתה ולא ריחשה כלל אלא נ"ל דמספקי לי' דאולי סגי בפרשה ולא צריך שורץ על הארץ כן י"ל לאינך פוסקים הרי"ף ור"מ דגרי' פירשה מת שהבר מת קודם שפירשה דסגי בפירשה לחוד ממילא אפי' מת קודם כיון דאי"ל שירלה רק פי' אין חילוק בין מת בין חי וכ"מ בר"ן שאכתוב בסמוך וכ"כ להדי' בחדו' רשב"א דס' דאו' הוא אע"ג דרשב"א בתה"ב מאוסרין פי' מתה:

(ג') **בר"ן** הקשה על רש"י שפי' שם ע"א בר"ה דאמר אין מסככין באותא בלביותא דשמא פי' ורחשה דדוקא ריחשה בעינן א"כ למה מספקי לי' בפי' ומתה ולא מספקי לי' בפי' חי ולא הלכה אע"ג דראוי להלכה א"ד דלא בעי הלכה וכ"ל דרש"י דנקיט ריחשה מלתא דפסיקי נקיט דר"ה דאמר דעובר משום שרץ השורץ על הארץ פי' רש"י בריחשה ולא נקיט פירשה לחוד בלא הלכה דזה בעי הוא לקמן אי סגי בריחשה לחוד א"כ מתה בנפילה נמי חייב ולא צריך הילוך כלל והא דהקשה הר"ן דלמה לא מבעיא לי' בפי' חי ולא הלכה אלא שהי' ראוי להילוך י"ל דהנה לר"ן דלא מסופק אי בעי הילוך דפשיטא לי' דלא בעי הילוך א"כ בעי' לאויר העולם מהו אין הפי' כפרש"י משום דהי' ראוי להילוך אלא הספק אי אויר למבעי בפי' חי ולא הלכה מ"מ כיון דראוי להולכה אפשר דחייב הלא זה הספק פי' רש"י לאויר העולם מהו משום דראוי להלוך ולא נקיט בלא הלכה סתם די"ל אגב אורחי' קמ"ל דאת"ל דלא בעי הילוך מ"מ צריך להיות פי' על הארץ א"ד אויר קרקע דמי:

ולדידי קשיא על גי' רש"י פי' ומתה בוי"ו דמתה בנפילה מיד אי הפי' כפשוטי' דילא מפרי חי אלא בתוך הנפילה מתה א"כ כבר הי' ראוי להילוך כיון שהי' חי א"כ מה מספקי לי' תו לאויר העולם מהו מפני שהי' ראוי להילוך היינו הך אלא צ"ל עם יציאתה מתה ולא הי' ראוי להילוך כלל

כלל משעה שפי' א"כ יפה כ' הפוסקים דרש"י וגירסתו חולק ארי"ף וגי' שהרי"ף גורס פרשה מתה בלא ו' דמשמע שסבר מתה כשהי' בפנים קודם שפירשה. אלא לפי"ז קשה דלמה פרש"י לאויר העולם וקלטה בפיו קודם שהגיע לארץ הא לפי הנ"ל ה"ל לפרושי את"ל במתה מיד עם יציאתה לא מקרי פי' מבעי' לן בילא לאויר העולם אי דראוי להיות להלוך ועוד דלשון רש"י שכ' שמתה בנפילה מיד מתה לא משמע דעם יציאתה מתה ועוד דא"כ אין אנו מוכרחין לעשות מחלוקות בין ג' הרי"ף פירשה מתה מגי' רש"י פי' ומתה די"ל גם לגי' הרי"ף דאם מתה בפנים לא מקרי פירש דא"כ יותר הל"ל מתה ופרשה אבל פרשה מתה יש לפרש עם פירשה דהיינו עם יציאתה מתה ולאויר העולם יש לפרש דמת לאחר אויר העולם דהי' ראוי להילוך נמצא במת בפנים אינו מוכרח דהרי"ף ור"ח אסרו ורק הר"מ בפ"ב הי"ו כ' דהוה ספק מ"מ מהגי' ומהרי"ף אינו מוכרח ויש ליישב לרש"י וגירסתו אם מתה בנפילתה מיד זה מורה שלא הי' ראוי להולכה ולשרוץ בשעה שפירש ולכך א"ש הא יצא לאויר העולם ולא מתה מסופק תו בבעי' שהי' שפיר מסתפק דכה"ג הי' ראוי להולכה מהו מיקרי שרץ השורץ:

הנה לפי הנ"ל הש"ך שכ' ס"ק י"ב דהעיקר ורוב מנין פירשה מתה מותר ובמנ"י כלל מ"ו ס"ק י"ג מפקפק על הש"ך מפני החולקים וס"ל מת קודם שפירשה נמי אסור מספיקי ולמ"ש מרי"ף וגי' הרי"ף אין ראי' כהנ"ל ובפר"ת ס"ק ע' כ' שכן דעת הר"ן וכ"ב הנה הר"ן לא מכריע כמאן ובכלבו משמע להיפוך שכ' בפרי שנמצא לאחר י"ב חדש בשם עיטור וכ"ש שמת תלינן שנתלע במחובר כלו' ובמחובר אפי' לא פי' אסור משמע אבל בהיתליע בפי' תלושין אי נמצא מת מותר אע"ג דעכשיו פירוש הוא עיי"ש והנה הרא"ש כ' דלא מסתבר כלל להסתפק במת ואא"כ פירשה ול"כ עוד דאי הבעי' במת קודם ופרשה ל"ל הא מת אא"כ פשיטא דאסור משום דפשיטא דלא בעי הילוך כמ"ש הר"ן ומנה זו פשיטא הא בקרא כתיב שורץ על ארץ ויהי' מלתא דפשיטא דאפי' ראוי להילוך נמי סגי הנה המנ"י והפר"ת נמי לא כתבו רק שיש לחוש לדברי האוסרין ול' דה"ד לאיסור בעיני' או דצריך ביטול אבל שלא יהי' בטל מטעם ברי' לא בטל אפי' באלף ודאי מצינן לסמוך דיש לו ביטול:

סימן תקל"ח

א) תי' על קו' פלתי אפרש"י דלמה צריך לפרש אבעי לאויר העולם קשה המציאות וראי' מפירש"י לפר"ת דפי' מקצתו לאויר לא מקרי פירש (ב) הב"י והב"ח לא ראו רק בס' תה"ק אבל בארוך כ' זה הרשב"א בעצמו ומה שהקשה הט"ז דברי הטור אהדדי ל"ק וטעמי' דט"ז לרשב"א דמתיר בניקב לחוץ ליתא ואפי' הכלי מלא מים לא חיישינן שמא פי' התולע לאחורי כלי (ג) טעם לפוסקים אם ניקב הפרי לחוץ שהביא הרמ"א ממילא בפרי שאין לו גרעין או שניטל ממנו גרעין מודים לרשב"א בתולעים שגדלים בתלוש דאפי' ניקב לחוץ כשר:

עיי' פלתי ס"ק ג' דבגמ' בעי נמי פרשה באויר מהו ופרש"י שפירשה מן פרי תלוש לאויר וקודם שהגיע לארץ קלטה בפיו ובלעה והקשה מה צורך לזה קשה המציאות ולא פי' כפשטי' דמקצת מן התולע פי' באויר ובפי' ע"ג קרקע ואסור או לא ומה שתי' בזה ודאי בעינן כולו ושכ"כ הפר"ח ובזה א"ש הרשב"א דמתיר אפי' חורו נקוב לחוץ והובא בסמוך בש"ע ולא חייש שמא פי' מקצת לאויר דזה פשיטא דשרי. והנה מסקנת הפר"ח בסק"י אינו כן אלא למסקנא דלאויר מבעי לי' אי הוה כקרקע אז גם מקצתו באויר נמי אסור ולרשב"א לא יצא אפי' במקצת דאי מקרי פירש לא הוה חזר לחורו ואלא קו' הפלתי לק"מ פרשה באויר משמע כולו ולא מקצתו דא"כ הל"ל מקצתו לאויר העולם מהו או אדלעיל קאי וכפרש"י אפרשה ומתה את"ל דמותרת משום דלאו ראוי להילוך ולכאו' מדכ' רש"י וקלטו בפיו ולא נקיט דחזר לחורו משמע דאויר לחוד לא חשיב כקרקע ע"כ צריך לקלטו בפיו והוה כמונח ע"ג קרקע דאדם חשיב כקרקע כמ"ש הט"ז בא"ח סוסי' של"ו ולפי"ז לרש"י בפי' במקצת באויר מותר דלא כפר"ח דפר"ח כ"כ לפי' רשב"א ור"ן דבעי אי אויר כקרקע וא"ש למסקנא דאויר כקרקע גם מקצתו באויר כמקצתו בקרקע ומקצתו בקרקע או חוץ לפרי דהוה כע"ג קרקע ה"ה מקצתו באויר אבל לרש"י דהוה ע"ג קרקע דאדם שבלעו הוה כע"ג קרקע א"כ מקצתו באויר בלא קרקע מהכ"ת דאסור דהא לא אשכחן דמספקי לי' אי אויר כקרקע אלא אי אויר דראוי להילוך כהילוך דמי או לא ועיי' בפמ"ג בט"ז סק"ד שכ' כי"ב בתולעים שבכלים כשנטלו לתוך פיו הוה פירש ה"ה כאן בקלטו לתוך פיו הוה פי' אלא לרש"י דצריך נמי הילוך לכך מספקי לי' לאויר עולם דליכא רק ראוי להילוך אי מהני או לא דתרתי בעינן מונח ע"ג קרקע וגם הילוך ולר"ן ורשב"א בקרקע לחוד מהני ולדידי נ"ל דמספקי לי' אי אויר כקרקע ובפר"ת דייק מפוסקים דלא כפר"ח דאוסר פירש במקצת באויר ולמ"ש איכא מפרש"י ראי' לפר"ת דשרי ואמנם בהג"ה ש"ד והובא בב"י ס"ל מקצתו באויר אסור:

ב') **בש"ע** אפי' חורו נקוב לחוץ הב"י ראה בתה"ק לכך כ' ונ"ל דטעמי' דיליף לה משרצים שבכלים ושבכורות דאינו חושש שמא פירשו וחזרו וגם הב"ח הקשה דל"ד לכלים דשם איכא ס"ס שמא לא פי' כלל ואת"ל דפי' שמא לא פי' אלא בדופן בפנים ג"כ לא ראה רק בתוה"ק דהא בארוך כ' בעצמו טעם זה דילפינן משרצים ול"ל דליכא גם בכלים ס"ס דהיכי דהכלים מלאים משקים על כל גדותיו וליכא דופן מבפנים דליכא אלא חדא ס' שמא יצא לחוץ לגמרי ואפ"ה שרי וגם הט"ז ס"ק ו' כ' דיש חולקין ס"ל דאין ראי' משרצים ובכלים דהתם הוה פי' רחוקה מהמשקה בתוך הכלי בחוץ משא"כ הוה פי' קרובה ואי פריש אסור חיישינן דלמא פירוש ותמה אטור דפ' כאן כרשב"א ולא הביא דברי רא"ש אביו שהובא בהג"ה ס"א דאסור לשאוב בכלי מבור דכל דאסור אם פירוש חיישינן דלמא פירוש הנה כתבתי בסי' תל"ד טעם שהשמיט הטור דברי הרא"ש אביו ואלא דברי ט"ז שכ' בכלים הוה פירשה רחוקה הא אם הכלי מלא על גדותיו או בור ושיח שהוא מלא שוחה בהן ולא חיישינן שמא פירש לחוץ לאחורי הכלי אע"ג דהוי פי' קרובה אע"ג דלאוסרין ביש נקב טעמים אחרים וכמ"ש הש"ך סקי"ג ב' טעמים לאוסרים בנקב לחוץ דחיישינן שמא פירשו וחזרו ול"ד לשרצים וכו':

ולולא דעת הרמ"א וכ"מ בתה"ד דטעמיהו דמרדכי ורא"ן וא"ז שנרשם בהג"ה כאן דאוסרין ביש נקב פליגי ארשב"א דרשב"א ס"ל בניקב לא חיישינן שמא פי' וחזרו כמו בשרצים והנך פוסקים ס"ל דכאן חיישינן שמא פי' וחזרו ובשרצים לא חיישינן כדאי' לעיל ס"א אלא הם מטעם אחר אסרו אבל מודו לרשב"א עפ"י מ"ש בכנפי יונה דמשמע מפוסקים וכ"כ ביש"ש סי' ק"ב בתולעים הגדלים בפירות תלושים אם פי' לגג גרעינתה אפי' מבפנים שלא נתגלה לאויר העולם אסור אבל הוא הוכיח דכל שפירשה על הגרעין מבפנים ולא נתגלה לאויר שהוא מכוסה לא מקרי פירש ולא נאסר והוכיח שכן דעת רש"י ורי"ף ור"מ ורא"ש וטור סה"ת ורשב"א ואו"ה וכ"ל דסגי במקצת אויר עולם ל"מ לפר"ח דפי' במקצת אויר הוי פי' אלא אפי' לפר"ת דלא מקרי פי' דלא פסק כשמואל התם ליכא פי' אחר אבל כאן עיקר פירש איכא מבפנים על הגרעין אלא דצריך להיות ג"כ אויר כה"ג סגי במקצת התגלות אויר דהיינו אפי' נקב א"כ המרדכי בשם הפוסקים קאי לאלו פוסקים דלא פסקו כשמואל דמחלק בין נתולעים שנתלעו במחובר ואפי' שורץ מבפנים וכולו מכוסה מקרי שרץ השורץ והמרדכי קאי לפוסקים דלא פסקו כשמואל הוה פי' מחוברין כמו לדידן כפי' תלושין ומיירי שם בקישות דיש לו גרעין דיש לחוש לשמא פי' על גג גרעין ואינם במכוסה לגמרי לכך דשרי אלא אם יש בו נקב אסור דנתגלה במקצת לאויר דז"ל הא"ז שהוא המקור כ' דברי רבותינו דלית הלכה כשמואל וכ"כ מ' אבי"ה ובלבד שלא יהי' הפרי נקוב לחוץ והא דאבעיא לן פי' לגג גרעי' מהו היינו לשמואל עכ"ל ואי נקוב לחוץ הטעם דשמא פי' הל"ל טעם זה או הטעם דבעי נקב שיהי' אויר העולם וכן אי הטעם דנקב שמא פי' א"כ הא התולעת מגרעין נולד ויצא כפרש"י א"כ ודאי שורץ חוץ לנקב הוי א"ו דלכך צריך נקב בפרי משום דבעינן אויר עולם ג"כ אבל באותן פירות שלא הי' להם גרעין או שנטלו מהם הגרעין י"ל דמודו לרשב"א אם פי' תו אינו חוזר גם אינו מוכרח דש"ד פי' דברי רא"ן דחיישינן שמא פי' וחזר דרא"ן מיירי בפירות הרבה שנתלעו וחושש שמא פי' לגמרי וחזר תוך הפרי אבל שיחזור לחורו י"ל דמודו לרשב"א דלא חיישינן:

ג') **וראיתי** בס' כנפי יונה שם שדוחה דברי פר"ח. שהחליט בס"ק י' דלמסקנא דמסופק פי' לאויר העו"לם מהו דפי' מקצתו לאויר נמי אסור והקשה בס"ק שלאחריו ארשב"א דלמה לא חייש בנקב לחוץ שמא פי' מקצתו לאויר ע"ז כ' הכנפ"י וז"ל ואי אומר א"כ למה חזרו להביא האי אבעי' פירשו ע"ג תמרה מהו שהרי א"א מבלעדי שיפרוש מקצתו לאויר העולם א"ו דמקצת לא אסור אלא אם אותו מקצת פי' ע"ג קרקע ע"כ ול"כ דל"ק דהך פירש ע"ג תמרה משמע אפי' כולו וא"כ תקשה לנפשך הא אפי' מקצתו או פירש כולו לאויר אסור אלא דלק"מ דהך איבעי קאי באת"ל מקצתו או לאויר עולם לא מקרי פי' מ"מ אכן קיי"ל לחומרא בכולן דהיינו גם במקצתו וגם לאויר דאסור אלא קו' לק"מ חדא די"ל פי' מקצתו באויר שרי כמש"ל ואלא אפי' לפ"ח דאסור א"כ הוה מקצתו ככולה א"כ כמו בכולו ס"ל לרשב"א אם פי' תו אינו חוזר ה"ה מקצתו אם מקרי פירש תו אינו חוזר:

סימן תקל"ח (זה הסי' נרשם בכפל)

(א) קשיא אתה"ד דפ' חיישינן שמא פירש וחזרו מה מהני רותחין לקמן סעי' ח' באינם מנוקבים (ב) כל הפוסקים מפורסמים לא ס"ל בניקב חיישינן שפי' וחזרו וכן ראי' ממנהג (ג) לכל הפוסקים אלו קמח שהתליע מותר וכן דעת רא"ש בפסקיו ולא' כמו שאוסר בתשו' קמח שהתליע וש"ד ואגודה ורוקח ס"ל קמח שהתליע מותר וליתא וטעם דפלתי ובנ"א דאוסרין (ד) דחוי לדברי פרמ"ג מ"ש דאפי' הטוש"ע דמתירין בסעיף ד' נקבו לחוץ אוסרין בקמח ואדרבה אפי' הראב"ן דאוסר שם דמתיר בקמח:

(מה"ת) **הנה** מ"ש התה"ד סי' קע"א ביש נקב לחוץ אפי' לאחר ברירה איכא למיחש שמא עדיין איכא התולע בהן שפירשו כבר לאויר העולם וחזרו דהכי כ' ראב"ן וראב"י דהכי חיישינן בפירות וכן בקטניות פולין ועדשים ה"ה בחיטים דמ"ש ואע"ג דאיכא כמה גאונים דכ' להתיר ולא חיישי בהכי מ"מ בשל תורה הלך אחר המחמיר ע"כ הנה

מ"ש

מ"ש כן בשם הרא"ש רא"י שכ"כ בשמו הש"ד סי' מ"ו אבל לדידי קשה על פסק זה דלמה לא מוקמינן אחזקה דמעיקרא דעדיין לא פירש ואפי' בדאו' הולכין אחר החזקה ומה דפריך בשרצים שבכלים ודלמא פירוש בדופני כלים היינו משום דאורחייהו בהכי ולמסקנא היינו רביתיהו אדרבה כיון דאורחייהו בהכי שרי אבל חוץ לנקב שפי' מכ"ל דלא מוקמינן אחזקה שלא פירש מכ"ש דמסייע לחזקה דאין דרך שרץ לצאת ממקום רביתי' :

(ב) **קשה** דתה"ד בהגהותו בש"ד הנקרא הגהות מהרא"י כ' שם לדברי רא"ב"ן דאית לן למימר פירשו וחזרו וכו' וה"מ בודאי מתולעים אבל אם נמצא פולין ועדשים שנעשה הרבה מתולעים לאחר שנתלשו יש לברור יפה ולהשליך הנקובים ולתנם בתחלת בשולם במים רותחין כדי שלא ינקבו בקדירה ויצאו עכ"ל וקשה מהכ"ת ליחוש שעד עתה ליכא נקב דבניקבו אסור דחיישינן שמא פירשו וחזרו ועתה אם יתנם בצוננים ינקבו קודם שירתיחו ויהי' פירש ובודאי צריך המרא"י לדחוק כך משום שהמנהג ליתן אותן ברותחין ואם לנקובים נותנים רותחין כדי שילכו הרותחין לתוך הנקבים וימותו תיפ"ל בנקובין בלא"ה אסור שכבר פי' וחזרו קשה לרמ"א אדרבה ממנהג זה מוכח דהמנהג דאפי' בנקוב לא חיישינן שפירשו ולכך נותנין ברותחין שימותו בתוך הנקב שבפולין וכ"כ בהדי' בסה"ת סי' ל"ד ויש מחמירים ונותנין לפולין לבשל במים רותחין שימות הזבובים מיד בתוך הפולין קודם שיפרשו וכ"כ בסמ"ג בה' מא"ם וכ"כ בחדו' רשב"א דיש מי שאוסר בתלוש שלא יצא השרץ ע"י מים ע"כ ולכך נהגו המדקדקים להרתיח המים כדי שימותו מיד בתוך הפרי וכשיפרש לאחר מיתה אין בכך כלום וכ"כ בתה"א דנותנים אותם ברותחין כדי שימותו בתוך חורו אבל דימא דיורד לנקוב עתה בצוננים זה אין סברא ולא נזכר בשום פוסק מעתה הנה מהמנהג דנותנים פולין ועדשים בצוננים ורותחין מוכח דמיירי דוקא בנקוב לחוץ ואפי"ה לא חיישינן שכבר פירשו וחזרו אלא דחיישינן שמא עתה ע"י בישול יפרשו וגם זה לא מדינא דמשמע מדינא לא חיישינן לזה דל' מטעם חזקה דמעיקרא מכ"ש דלא חיישינן קודם שיתנם במים שפירשו וחזרו ועיל"ק סי' תקמ"א מה שיש לע"ז הקי"ב דפירות שדרכן להתליע בתלוש דל"צ תקנה זו דסעי' א' :

(ג) **התה"ד** כ' אעפ"י שכמה פוסקים ס"ל דלא חיישינן שמא פי' וחזרו בדאו' יש להחמיר ג"כ אינו נראה דכל שאר פוסקים גדולים חלקו ע"ז דהיינו הרשב"א והובא בטוש"ע וסה"ת וסמ"ג שם ובד"מ שכ' בשם מרדכי שהביא הא"ז בסו"פ אלו טריפות דאוסר בניקב מיד הביא עליו סה"ת שחולק דלא חיישינן שמא פי' וחזר וכ"פ באגודה ודרך אגודה לפסוק כמרדכי ורא"ש ור"ן ור' ירוחם שכ' תקנת רותחין נמי הכי ס"ל כמש"ל וכן ס"ל ברקח סי' תס"א וכ"כ הכ"ב בשם הר' יצחק שבפולין ושבקטניות באין בתלוש והותן שיצאו ופירשו שוב אינן ור' יחיאל ותוס' משאנץ אוסרין דהם ס"ל שנעשו במחובר עי"ש משמע אבל לחזר ופי' לא פליגו וא"ש לדידי דלמה לא הביא הטור דין תשו' הרא"ש דאסור קמח שהתליע דמאן יימר דלא פרשו ושרצו על הארץ וחזרו עכ"ל משום דממה שכ' הרא"ש בפסקיו בקטניות וכי"ב שיתן לתוך הצוננים ואח"כ לרותחין דאי באינם נקובים ל"ל רותחין דאין סברא כמ"ש התה"ד שמא יש תולעים בתוכו וירדו שיכנסו לנקוב עד שירתיחו א"ו משום דשמא הנקובים לא יצפו כולן ע"י הצוננים לאלו יועילו הרותחין שיכנסו לתוך חוריהון ואי ס"ל דחיישינן שמא פירשו וחזרו לנקובין לא מהני רותחין שימותו כיון שכבר פירשו וחזרו מחיים אלא בלא נקובים א"כ ל"ל רותחין דהא לא פירשו לאויר עולם א"ו דלא חיישינן שמא פרשו וכן מוכח עוד דהא הרא"ש מיירי שם בנקובים שכ' שיתנם תחלה שיעלו המותלעים והנקובים והקשה הרא"ש דמה מהני רותחין לאוד שמא ירחשו לחוץ בבישול תיפ"ל שכבר רחשו לחוץ וחזרו ועדיפא יה"ל להקשות מה מהני רותחין שימותו בחוריהן ולא ירחשו הא כבר פי' וחזרו מחיים כיון שהי' נקובים א"ו דלא חיישינן לחזרו ופירשו והרא"ש אינו אם לדעת רא"ב"ן זקינו אכן חיישינן לי' היכי דרוב הפוסקים ככולם לא ס"ל הכי גם בהגמ"י בפ"ב אות ג' ס"ל הכי ובאות פ' ג"כ הביא הטור בשם רשב"א דלא חיישינן בניקב לחוץ שמא פי' וחזרו ולקמן סי' תקל"ט כתבתי ליישב הטור ממקומות אחרים שבפסקיו מוכח דלא ס"ל דחיישינן שמא פי' וחזרו וכן ישבתיו בסי' תקכ"ב אות ו' :

וגם הש"ד אע"ג שכ' בסי' מ"ו פלוגתא זו דעה הא' דלא חיישינן לפי' וחזרו ורא"ב"ן ס"ל דחיישינן לפי' וחזרו הא בסי' כ"ד כ' דתולעים הגדלים בקמח מותרין וע"כ דס"ל דלא חיישינן שמא פירשו וחזרו מעתה ל"ע ג"כ דין דסעי' ד' דאוסר בש"ע קמח שהתליע ממילוין משום שמא פי' וחזרו והט"ז ס"ק א' כ' דלא נמצא מי שמתיר תולעים שבקמח רק באגודה בשם רקח והוא משום דלא חיישינן שמא פירשו ואכן קיי"ל דחיישינן שמא פירשו כמ"ש בתה"ד סי' קע"א ולמ"ש הא רוב הפוסקים ככולם לא ס"ל כתה"ד והש"ד נמי מתיר ובפלתי שם בקמח רוצה לדייק לאיסור קמח משום בפירות תלושים כיון שפירשו הרי הם שרצים ומה בכך דחוזרים והביאו פרמ"ג בט"ז שם סק"א וכן בבינת אדם סי' ל"ה החזיק דברי פלתי וכ"ז ליתא למ"ש בשם כל הפוסקים רובם ככולם דס"ל בפי' תלושים דלא חיישינן שמא פירשו וחזרו משמע הא בשירצו לאוד במקומן אינם אסורין אלא בפירשו לחוץ והפרי נאסר כשחזר התולע בתוכו וכבר ישבתי לקו' הפלתי זו לקמן סי' תקל"ט אות א' ובכלל דברי שם כדאו גם דברי בכ"א גם מש"ש בכ"א בקמח הוה ודאי פירש מקודע לקורע הוה כמו מתמרא לתמרא ז"א דהא הרא"ש בתשו' דאוסר כ' רק משום ספק שמא שירצו על הארץ אבל מקורע לקורע לא חשיב פי' משום דכל הקמח מקרי רביתי' [ואפרש גם כאן לדברי בכ"א שדבריו תמוהין שכ' דמה פריך ודלמא פי' לדופני כלי הא בספק אין מחזיקין איסור וצ"ל דס"ל דהוה ודאי פירש וקשה מכ"ל דמשום היינו רביתי' להתיר אפי' ודאי משום יתורא דכל במים משא"כ בפי' תלושין דליכא ריבוי לא הנה מכל פוסקים הכ"ל דגם בפי' תלושין צריך פירוש לחוץ ע"כ ליתא לדבריו ובאמת תמוהין דבריו דהא בס"ד יפה פריך וניחוש ומ"ש שאין מחזיקין איסור הא בשכיח מחזיקין עיי' סעי' א' ובחדו' רמב"ן דף כ"ח במלוי מחזקין ותי' לי' דהיינו רביתי' וכמ"ש כיון דהיינו רביתי' הוה כאלו לא פירוש כלל וק"ל] :

וסברת הפלתי כיון שפירשו מה בכך שחזרו מ"מ הרי כבר פירשו ז"א דהא מכל הפוסקים הנ"ל דמתירין היינו דלא חיישינן כלל לשמא פירשו משום דהחזקה מסייע לזה שלא פירשו ועוד כיון דלא חיישינן שמא חזרו משום כל שפירש ממקום רביתן אינם חוזרין א"כ לא חיישינן ג"כ שפירשו ממקום רביתן דזה תליא באידך משום דמחזיק עצמו במקום רביתי' עבור כן לא חיישינן שמא חזרו אחרי שפירש ממקום רביתן כמו בתולעים שבכלים דלא חיישינן כשפירשו שלא יחזרו משום דאין דרכן לפרוש ממקום רביתן דאם, דדרכן לפרוש ממקום רביתן כך אין לחוש שאם כבר פירשן שיחזרו א"ו דלא פירשו כלל :

ועי' פרמ"ג בש"ך סק"ע שכ' בניקב הוה רמוקה יותר שרי משום דהוה בעיא דלא איפשטא שמא לא פירוש וא"ת"ל פירוש שמא פי' ע"ג פירי מותר דהוה בעיא דלא איפשטא א"כ אפי' הטוש"ע דמתיר בסע"ד בניקב לחוץ בקמח ליכא רק חד ספק חיישינן לפי' וחזרו קשה אמאי בניקב לחוץ לא חיישינן שפי' לגמרי על הארץ כמו בקמח וספיקי ליכא אלא בפי' ע"ג פירי . ועוד הרא"ב"ן שממנו מקור הדין דאם נקב אסור כ' בש"ד משום דבעיא לן פירש לאויר עולם מהו ועלתה בתיקו א"כ כולהו אסירי דתיקו דאו' לחומרא ואית לן למימר פרשו וחזרו עכ"ל וקשה עלי' אמאי אסור לימא דהוה ס"ס א"ו דס"ל דאם לאויר אסור הוה שכיח דפי' לאויר וכמו כן י"ל דע"ג פירי שכיח ולא חשיב ס"ס ועתה אין סברא לומר לדעת מתירין דהוה ס"ס אלא טעמא דמתירין משום דלא חיישינן שמא חזרו ואלא א"ת דחשיב ס"ס שמא לא פירשו נמי שפיר איכא ספק יפה א"כ גם גבי קמח איכא ספק זה שמא פירשו וא"ת"ל שפירשו שמא לא חזרו וליכא שם אוכס חד דהא כ"מ לס' א' אם רוה שפי' אסור ולספק הב' דמה שפי' אינו חוזר מותר אפי' ברוה שפי' אלא דהי"ל לכל זה דמשמע מסה"ת וכל הפוסקים הנ"ל דודאי הכי ולא מטעם ס"ס אלא דודאי הכי דלא פירשה חוץ מבריייתיהו דכל שפי' אינו חוזר כמו בשרצים שבכלים וכ"כ הרשב"א בהדי' דדומה לשרצים בזה כמלא מלינן לומר להיפך דהפי' הרא"ב"ן דאוסר בנוקב לחוץ התם הוה פירשה קרובה שפי' מקצתו חוץ לנקב אבל בקמח שצריך להיות פירשה ע"ג הארץ מודה בקמח :

ועי' לקמן סי' תקל"ט מה שהבאתי עוד לקיים דעת המתירין קמח שהתליעו ועיי' בה"ה שכ' בפיתת שדרכן להתליע בתלוש מותר לכתחלה לבשלן שכן דעת הר"מ ורשב"א ורמב"ן משום דע"י בישול נימוחו ועי' באו"ה כלל מ"א שכ' דלא אישינן בניקב לחוץ שמא פי' וחזרו כמ"ש הרא"ש ור"ב וסמ"ק ורשב"א בת"ה דקיי"ל כל היוצא מחורו אינו חוזר לחורו עוד עכ"ל רק לכתחלה צריך לבוררן ולהוציא מהן נקובין בכל יכולתו דהא רא"ב"ן לפי' וחזרו ע"כ וכ"פ כלל כ"ז דין א' דלפי' וחזרו ל"א וקשה ארמ"א שבכל מקום פ' כאו"ה וכאן לא הביא דבריו ומכ"ש למ"ש דכל הפוסקים גדולים חולקים ארא"ב"ן והנה בודאי היכי דאי"א לברר כגון כרי גדול או בקמח שהתליע מותר לאו"ה ול"ע על או"ה שכ' שם דין ה' בקמח שהתליע פי' ר"ח דאוסר ול"ד למשקין שהתליעו ופירשו לדופני החביות מכפנים דשרי דהתם יש יתורא דמכל אשר במים עכ"ל ועיל"ק סי' תקל"ט בתחלה מה שישבתי רא"י זו וכ' בפרמ"ג בט"ז ס"ק ז' אף דאי' בחולין דס"ז ע"ב להוציא זיזין שבעדשים התם באין נקב חורו לחוץ דודאי לא פי' לחוץ א"כ קשה הא האו"ה פוסק דניקב חורו לחוץ נמי שרי דלא חיישינן שמא פי' וחזר רק לכתחלה חושש לדעת רא"ב"ן א"כ קמח דאי"א לבדוק ממילוועו אמאי אסור ואפי' למכרו :

ונ"ל דאפי' לפוסקים שהביא הרמ"א בס"ד בניקב לחוץ חיישינן שמא פירשו י"ל דהתם הנקב מוכח עליו שרצה לצאת ובפמ"ג בש"ד ס"ק ל"א כ' דיש חשש שמא אתו המילבען מעלמא א"כ הוה כבר פירש עי' מ"ש בזה לקמן בסי' תקמ"ה סוף אות ה' וכ"ל רא"י מהגמ"י בפ"ב מה' מא"ם שהיתר מהר"מ תולעים בתוך הירקות שהעלים דבוקים ואין לתולע מקום לרחש והוא ס"ל תולע במחובר לא אסור אלא בריחש כש"ע סעי' ו' וקשה ניחוש שמא בא התולע מעלמא ואח"כ גדלו עלים על התולעת א"ו דלא חיישינן לזה ועי' בסי' הסמוך אות א' שהג"ה ש"ד כ' שיש מתירין אפי' פי' התולעים לדופני הכד וחזרו לקמח כמו משקין דלעיל ושגגה היא כי לשם יש תי' מכל אשר במים כו' עכ"ל ע"ש וקשה לי ע"ז דהא הר"מ כ' בפ"ב הי"ז דג מליח שהתליע הרי התולעת שבו מותרת שהן כפירות שהתליעו אחר שנעקרו מן הארץ :

סימן תקל"ט

(א) הפר"ח מתיר קמח מתולעת בבלי וסברת המתירין כיון דפירשו לדופן הכלי מבפנים וחוזר לתוך הקמח א"כ היינו רביתייהו וקו' אחרונים אפר"ח ישבתי לנכון (ב) ראיות כפר"ת

דגם

דגם בתולעים בפי' תלושין אמרינן בפי' כרביתייהו לא חשיב פירוש וראי' לפר"ח מכל הפוסקים (ג) צדדים להיתר קמח מכנפי יונה (ד) הגי' ברקח לפנינו נכון דמתיר קמח מילווען ולא כבינת אדם וראי' מת"ח ומהגש"ד שהוא אוסר קמח מילווען מטעם דלא אמרינן היינו רביתייהו (א) אמרינן רק במשקים דכתיב במים במק"א מהגש"ד מוכח דלא ס"ל הכי (ה) הטור לא הביא לתשו' הרא"ש דאוסר תולעים הנמצא בקמח משום דלאו הלכתא הוא וגם סותר לפסקיו (ו) עוד צד להקל דמילווען נעשו בתערובת וכה"ג ברי' בטלה (ז) סניפים לר"מ ורשב"א יש לבריה ביטול בתתק"ס ולרש"י ורא"ש ברי' בטלה ולר"ת ורש"י נמלה מתה בטלה מחשיבות (ח) קמח מילווען נ"ל דשרי לטחון שנית ויצא ולא כפרמ"ג שכ' דאין לו תקנה :

(א) **בש"ע** סע"ה תולעים הנמצא בקמח אסורים שמא פירשו ושרצו בכ"י העתיק הג"ה ש"ד שיש מתירין אפי' פי' התולעים לדופני הכד וחזרו לקמח כמו משקין דלעיל ושגגה היא כי לשם יש תי' מכל אשר במים וכו' וכ' הפר"ח דלא שגגה הוא דפי' לדופני הכלי וחזר דמותר ע"ז ליכא קרא אלא מסברא דהיינו רביתיהו · א"כ ה"נ מלינן לומר הכי בשקמח בכד אפי' פי' בדופני כלי לא מקרי פי' משום דהיינו רביתיהו וקרא בלא הסברא איצטרך לתולעים הנמצאים במים עצמן (כלו' בליכא למיחוש שפירשו בדופן הכלי כגון שהוא נמלא כל גדותיו או דה"א דלא חיישינן כלל לפירוש) רק משום הסברא שרינן לפי' בדופני כלי משום דהיינו רביתיהו. והלא אפי"ת דכיון דרבי' קרא להתירא לתולעים שבכלים ממילא מתרבוי התירא דפי' לדופני כלי (ודוחק לאוקים קרא בכלי מלא) דאל"כ לימוש דלמא פרש בדופני כלי וחזר והתם גלי קרא אבל בעלמא לא ז"א דהא לאו גזה"כ הוא שם גזירה בלא טעם אלא הש"ס טעמא קא יהיב משום דהיינו רביתי' וכיון דלא גזה"כ הוא בלא טעמא ממילא מהך טעמי' גופי' יש להתיר לעולם דהיכי דהוי רביתייהו שרי וכ' הפר"ח דריב"ס ס"ל דקמח בכד מקרי רביתיהו ואפי' פי' בדופן הכלי וחזרו שרי. ורא"י דבכלי היינו רביתיהו להמתירין משום דקים להו דהכי רביתי' ואורחי' לפרוש מן המשקה ומן הקמח לדופן הכלי ולחזור ואי לאו דהיינו רביתי' ומקרי פירוש לא הוה אזר עוד. ורבים המתירין הריב"ס בהגש"ד ורקח ואגודה ע"כ תוכן דברי פר"ח :

והפלתי הקשה אפר"ח בשלמא תולעים במשקה דאסורין שאין להם קשקשת וסנפיר רק התורה התירה מכל אשר במים ואמרינן דוקא אשר במים אבל פירשו מן המים אסורין לזה אמרינן הואיל דהיינו רביתי' לפרוש לדופני כלי ולחזור קרי בי' אשר במים משא"כ תולעים בפי' תלושים אטו כתיב קרא להתירא רק מקרא דעל הארץ להוציא זיזין כו' דאינו בכלל שרץ הארץ אבל כשפירשו הרי הם שורצים ומה בכך דחוזרים וכך רבית' וכו כדבריו כ' בפמ"ג בט"ז וחכ"א מחזיק ג"כ כן והאריך יותר ואני איני רואה שום השגה בזה על הפר"ח עכ"פ אפי' בתולעים במשקה אם באמת פירוש כגון לאחורי כלי וחזר לתוך הכלי במים אסור אע"ג שהוא עכשיו בתוך המים והתורה אמרה מכל אשר במים תאכלו אלא נ"ל להיפוך דקשה באמת מנ"ל דפי' אסור לימא כמו אלו שי"ל סנפיר וקשקשת דשרי אפי' פירשו כמו שהקשה הבכ"א הבאתיו לעיל סי' תקל"ד אות ה' והוא ז"ל תי' דשמעינן מואת נבלתם שקלו לרבות יין שסיננן יבחושין אסורין א"כ ש"מ פירש אסור א"כ מנ"ל להתיר פי' בדופני כלי וחוזר דקרא במים לא מתיר אלא בלא פירוש אע"כ מסברא אמרינן כל דהיינו רביתיהו מותר . ואני כתבתי שם דידעינן דפירוש אסור בתולעים שבמים משום דמרבינן מתאכלו אשר במים דמשמע כשהם עודם במים הוא דשרי הא כשפירשו אסור א"כ הרי נהפוך הוא מנ"ש ושאר האחרונים דיותר יש להקל בתולעים שבמים משום דהתם כתיב התירא אשר במים אדרבה קרא במים לאסורי' אתי דפי' מן המים אסור . וא"כ אמרת קו"ח מה התם דשרצים שאין להם סנפיר וקשקשת הי' אסורים אלא אפי' אחרי שהתירה אותם התורה לא התירה לגמרי אלא בלא פירשו ואפ"ה אמרו בהיינו רביתיהו ואפ"ה ראו לומר רק מסברא כהכ"ל דהוה כאלו לא פירוש מכ"ש בתולעים שגדלים בקמח בתלוש דמנלינן למילף מסברא דברבייתיהו הוה כאלו לא פירוש אלא אפי' קו"ח כ"מ איכא דבפירות שנתגדל תולעים בפי' תלושים בלא קרא זה הארץ להוציא את הזיזין כו' דהיינו פירות שבתלוש דשרי ולא ידעינן איסורי' בלא קרא זה דפשיטא די"ל מסברא דכל דהיינו רביתייהו דלא מקרי פי' :

(ב) **והפלתי** גופי' סק"ג פי' בעי' לאויר העולם מהו במקלתו באויר ומקלהו בפרי היינו רביתי' לא מקרי פירוש ועי' ש"ך ס"ק ט"ו בתולע שבגבינה מותר אפי' פי' בקערה ובשם יש"ש כ' אפי' על השלחן ועט"ז והכל משום דכל היינו רביתי' לא מקרי פירש ומנא ידעינן דלא אתמר סברא זו אלא בתולעים שבמים ואי כפלתי ופמ"ג לימא ש"ה דבמשקה יש ריבוי מכל אשר במים וקשי' קו' גמ' וניחוש דלמא פי' בדופני כלי ע"כ במים ריבה במקום רביתי' דשרי א"ו ז"א דהוא סברא ולא גזה"כ דבמקום רביתי' לא מקרי פי' ה"ה בשאר תולעים דלא אסור אלא כשפירש ובכביתיהו לא מקרי פי' :

והנה עוד ראי' מטוש"ע סעי"ד דפ' כרשב"א אפי' בניקב הפרי לחוץ מותר דאי הוה פי' שוב לא הדר כמו בתולעים שבבורות ושבכלים דלא חיישינן שילא לאחורי כלי דאי הוה ילא שוב לא הוה הדר הכי פשטי' משמע דדומה לתולעים שבמשקה דדוקא לדופן מבפנים הוה כברייתא א"כ אזר והוה כאלו לא פירוש אבל חוץ לנקב דומה לתולעים אחורי כלי דלא הוה כברייתא הלכך אם ילא לא אזר הרי דיליף הא מהתם . ואי' כפלתי ופרמ"ג וכ"א מה ראי' מהתם דלמא ש"ה דאלת"ה אלא דאפי' פי' חוץ מכלי שהוא מקרי פי' אפי"ה אוזר קשה האיך מים שבכלי מותר הא הוה פי' ואוזר ודלמא יפי' לאחורי כלי ואוזר אלא ע"כ משום דהתם במים כתיב וכשהוא כברייתא עדיין חשיב במים אבל באחורי כלי לא מקרי למים עי' פמ"ג בש"ך ס"ק ט"ו ובכ"א א"ו דז"א כי מסברא ילפינן נמי בתולעים הגדלים בפי' תלושין אפי' לאולקים בסעי' ד' לאו משום דלא ילפי בכל דברים פירות תלושים מתולעים שבמשקין אלא דוקא התם כמ"ש הש"ך כיון דאיכא נקב הוה הוכחה דילא לחוץ א"כ גם בחוץ הוה לדידהו במקלת התולע מהנקב על הפרי פירוש ואשיב כברייתא במקלת ומקלת דלא כברייתא הלכך י"ל כה"ג פירוש מקלתו לחוץ ומקרי פירוש וכמי אוזר אבל כברייתא ממש כגון כולו בתוך הכלי של קמח מודו לרשב"א דאם כברייתא גאוזר הוה כאלו לא פי' כלל . ועוד הנה כתבתי בסי' שלפני זה דהנך פוסקים דאסרו בניקב לחוץ מטעם אחר אסרו דהיינו בפירות שיש גרעין ועי"ג גרעין הוה שרילה אלא שצריך להיות לאויר העולם לכך צריך נקב אבל בקמח דאין לו גרעין מודו דכל כברייתא כאלו לא פירוש :

ובט"ז הקשה אש"ע דבסעי' ד' פ' כרשב"א דלא חיישינן שמא יפרוש לחוץ וכאן פ' כרא"ש דקמח אסור שמא יפרוש ולפר"ח לק"מ דהתם בסעי' ד' לאו משום דאינו חושש שמא יפרוש הוא אלא אפי' אם יפרוש לא חיישינן דאוזר דלאו היינו רביתייהו אבל בקמח הלבור בקרקע חיישינן שפי' ואוזר וכשאוזר אסור דלאו מרביתייהו אזר אמנם יפה הקשה הט"ז כיון דלא רביתיהו לא חיישינן שפי' חוץ לרבותי' :

(ג) **וראי'** בס' כנפי יונה אע"ג דכאן דוחה לדברי פר"ח הביא לקמן ד"ה כ'-הב"ח בסוס"י זה שכ' במילווען קטנים שאינם נראה אלא ע"י בדיקת אוס השמש ואם ואין ספק שלא פירשו ולא חיישינן לדלמא פרשו דאם לא נאמר כן לא מלאנו לאכול לחם וגם פת פלטיר נאסור אחר ידיעתינו שכל הקמחים כמעט המה מתולעים וכן בבתי השאור ועריכה ולישה רוחשים לאלף ורבבה על כן העלה שם לדדים להיתר ורלה לומר דלא מקרי ברי' כלל שאינו בטלה משום שאינו נאסר מתחלת יצירתו אלא לאחר שפירש וכה"ג לא מקרי ברי' וכ"כ ג"כ בפלתי וכ' חלילה להקל בכל תולע המתהוה בתלוש מטעם זה ושוב כ' דלא הועילו דברי הב"ח מ"ש דאינו נפרשו משם דקה בט"ז דאי"א בעריכה ולישה שאינן פורשין ע"ג כלי הלישה . ועוד כיון שאותן המילווען נתהוה מבחוץ דאינן לריכין שום פרישה כך כ' לכאו' גש"ד ס"ק ל"א לזה אמר אדרבה דדומה למ"ש הג"ה ש"ד בדין תולעים בדגים שבבשר שכ' ואפי' פירשו לגג החתיכה שרי דהיינו רביתייהו ול"ד לפי' לגג התמרה שאין דרכו להיות בתוך הגרעין ע"כ הלכך גם המילוון כיון שנתהוו בקמח בחוץ מקרי היינו רביתיהו ולכך כ' הט"ז בהכי ראזיכ"ע שנלקחו דלמא פירשו מתחת העריכה ולישה אבל מה שפי' מבחוץ לא מקרי פירשו וה"ט משום דהיינו רביתיהו :

(ד) **הנה** דבר זה אמרתי מסברא דנפשאי שכ' בינת אדם וכן הוא בדין לאסור דלא גרע מפרי לפרי שאסורים וה"כ כל קורט וקורט של קמח הוא כפרי אחר ואמרתי למ"ש בתה"א בדין תולע לאחורי כלי דדמי לגג תמרה וגרעינתה שתוך החור הוא כתוך הכלי ע"כ וכ"כ בחדושיו והלכך יצא מהחור הוה יצא לאחורי הכלי משא"כ בקמח דליכא חור לא מקרי פירש אלא היינו רביתייהו ולפי"ז אפי' קמח לבור שאינו בכלי נמי לא הוה פי' כיון שנתהוה בחוץ היינו רביתיהו . ונוה שהקשה מט"ז דאי"א שלא יהי' פירוש בעריכה ולישה כמו ברוזיכ"א יש לחלק כיון בעריכה ולישה בכל מקום הוא שם עם קמח מקרי גם שם היינו רביתייהו דאבק של קמח נמלא בכל מקום ושם שלא נמלא קמח רק מילווען הם נקראו פירשו חוץ לרביתיהו כמו באחורי כלי זה לא יחזור עוד וכמו בשואב מכלי לכלי בסעי' ג' דאפי' אותן תולעים שנשארו באחורי כלי מבחוץ לא מקרי פירשו משום דגם שם יש המשקה מבחוץ בשעה ששואב :

ונ"ל דכך ס"ל הרקח והוא דפר"ח כ' בשם רקח דמתיר וכ' בכ"א הגם שברקח שבידינו מתיר אבל בהגש"ד סי' מ"ו כ' אבל פשוט שיש שם השמטות הדפוס דקשה וכו' עי"ש א"ו העיקר כמ"ש בהש"ד וז"ל תולעים שבקמח מותרים ואם שרלו בקמח אסורין ואם נשארו בנפה אסורין א"כ אדרבה מבואר דאם שרלו רק בקמח אסור אפי' לא פי' בדופני כלי ול"כ שנוסחא זו משובש דאמאי כמלא מותר הא הי' אי' פעם א' ושרלו א"כ הוה פירוש אלא העיקר כמ"ש ברקח דאפי' שרלו בקמח מותר ומה שסיים הרקח ואם שרלו בנפה אסור והקשה בכ"א ל"ל בנפה שרלו אפי' לא שרלו אסורין בנפה י"ל אורחי' דמלתא נקיט שהם שורלין · וכ' דרקח לשיטתי' הי' לו הכרא דמתיר דרקח כ' שם דלא חיישינן שמא פירש וחזרו שאם יצאו לא הי' חוזרין וכתה"ד פי' קע"א כ' שהרבה פוסקים ס"ל הכי כדמות ראי' לדבריהן מפ"ו דמכשירין מעלין פירות על הגג מפני הכנימה שילאו לחוץ ע"כ א"כ דשוב אינו חוזר דאל"כ מה זו תקנה וא"כ ס"ל להרקח כשהוא עתה הקמח יחד אפי' שרלו המילווען מותרין דלא מקרי פירוש זה ששרלו בתוך הקמח דהכל רביתי' ואם ימלא שיפרשו מן הקמח לחוץ שוב לא יחזור :

ומדברי רשב"א הכ"ל שכ' דאחורי כלי כמו חוץ לחור על גג תמרי כמי מוכח דלא כקו' הגש"ד ופלתי ופרמ"ג וכ"א דדוקא במשקה דקשה דלמא פי' בדופני כלי דאלא ע"כ משום דכתיב במים היתר התורה

כפי'

בפי' בפנים כיון דהיינו רביתיהו דחוזר והוה כאלו לא פי' משא"כ בפי' בחוץ לאחורי הכלי אלא דמדמי במשקה לתולעים בפי' תלושים ולא עוד ומהגה"ד הנ"ל שכ' בתולעים על בשר וגבינה אפי' פי' על גב החתיכה משום דהיינו רביתייהו סותר מה שכ' לאסור הקמח ולא אמרי' היינו רביתייהו אלא במשקים דכתיב במים :

ה' **והנה** הש"ע בשם תשו' הרא"ש דאוסר תולעים הנמצא בקמח הפר"ח תי' דמיירי במונח על הארץ ולא בכלי והב"ח כ' דמיירי בתולעים גדולים שנראה לעין שפירשו וט"ז ס"ק ח' חולק אב"ח דהא אנן קיי"ל דחיישינן שמא פירשו א"כ אין חילוק בין המילווען בזה ע"כ ז"א דהא התה"ד כ' בסי' קע"א בשם הרבה גדולים דלא חיישינן אלא דתה"ד ס"ל טעם הפוסקים שכ' רמ"א סעי' ד' ס"ל דחיישינן שמא פרשו ולמ"ש הש"ך ס"ק י"ג יש חילוק מטעם דחיישינן שמא פי' לכאן ואני בסי' תקל"ח כתבתי דגם שם אינו מוכח דס"ל דחיישינן שמא פירשו אלא ס' הב"ח מצד עצמו נכון כיון דאינם זזים אלא מחמת חום גדול למה ניחוש שמא פי' בלא חום הא הט"ז גופי' כ' סק"ו דלא חיישינן לטוש"ע שמא פירש אלא ע"י מעשה א"כ כאן דלא פי' אלא ע"י מעשה כנגד החום י"ל דגם רמ"א מודה דלא חיישינן שפי' בלא מעשה . ול"ל דהרא"ש בתשו' שכ' בקמח שמא פרשו על הארץ וחזרו לשיטתי' אבל בס"א שכ' הרמ"א בשמו דלשאוב בכלי מן הבור אסור דשם בדופני הכלי אסור וחיישינן שמא פירשו וחזרו א"כ ה"ל חיישי' שמא פירשו וחזרו ולפי"ז א"ש דלא הביא הטור תשובת הרא"ש אלו דכבר כתבתי בסי' תקל"ד אות ד' דהטור השמיט דברי רא"ש אביו אלו משום דס"ל דרא"ש באמת ס"ל דלא חיישינן שמא פירוש וחזר אלא אם חוזר אמרינן היינו רביתיהו ואם אינו רביתיהו ופי' תו אינו חוזר וס"ל לטור דבפסקיו לא ס"ל כמ"ש בתשו' דידוע דפסקים עיקר אם הוא כנגד התשובה אע"ג ברמזים העתיק דברי רא"ש דכל מקום כשיש איסור כשפירשו אנו חוששין שמא פירשו עכ"ל י"ל בטור ס"ל כמ"ש גם ועתה עוד נ"ל דפסקיו ס"ל דאסור לשאוב בכלי מן הבור דחיישינן שמא פירשו בדופני כלי אבל לא כ' הרא"ש דחיישינן ג"כ שמא חזרו דז"א דס"ל כמש"ל לרקה דממ"נ אם פירשו ועדיין הם במקום רביתיהו ומקום רביתיהו ר"ל שפי' וחוזר והוה כאלו לא פירוש ושרי גם התולע ואם הוא פי' שלא במקום רביתייהו והוה פירוש וכך הוא בכלי ששואב מן הבור דאפי' בפנים הוא שלא במקום רביתיהו וע"כ אנו חוששין שמא פירוש וכמ"ש הש"ך סק"ד תו לא חיישינן שחוזר דאינו חוזר אלא במקום דרביתייהו ולא אסור אלא התולע ומ"מ אסור לשתות מן הכלי כי אע"ג שלא חזר למים בשעת שתיה ישתה גם התולע עם המים יחד א"כ מ"ש בתשובה בקמח ב' חששות שמא פירשו על הארץ וחזרו הוא כנגד מ"ש בפסקיו הלכך לא הביא הטור תשו' זו דממ"נ אם חזרו הוה רביתי' ולא חשיב פירש ואם לאו היינו רביתי' וחשיב פירוש לא חיישינן שחזרו וכמ"ש הרקה ותה"ד סי' קע"א דהרבה פוסקים הכי ס"ל :

בנב"י סי' כ"ז כ' על דבר תולעים שנמצא בקמח תלי' בפלוגתא דסעי' ד' לש"ע מותר דאין לחוש שמא פי' ולרמ"א אסור ולא כ' דבש"ע מוכח להיפך בסעי' ד' דלא חיישינן שמא פי' ובסעיף ה' בקמח כ' דחיישי' שמא פי' ובשו"ת שיבת ציון מיישב התרי סעי' מסברא דנפשי' בין זבובין ויתושים מיד שיכולין לרחף פורחים וכן במשקים פורחים מיד משא"כ מילווען בקמח ונ"א דהא רשב"א דהוא בע"ד דסעי' א' מדמה למשקין ועוד ביין ושכר נמצא שכינו היתושין ואינם פורחים מיד וכבר כתבתי לעיל ישוב על ש"ע בזה ואחרי הלדים שכ' בכנפי יונה כ' שלא רצה להקל אחרי שכבר הנהיגו רבותינו שלא לאכול בימי החום מאלו המינים דשכיחי בהו מילווען כגון פי' היבשים ולמוקים גרויפי"ן הירז רוזינ"י ולדעתי לא את לגם דבכל המינים שכיחי בי' בקטנים ובכלים של כל כל דבר ודבר כמ"ש וכו' ולא יחשוב ד' לנו עון בזה מחמת הביטול כמ"ש וטוב להשאר על מנהג קדמונים כי לא באתי להקל בענין הבדיקה ואכולתן לכתחלה אבל בדיע' יכולים להקל ולהורות אם ימצא ג"כ לגדר נדדים כנא"ה עכ"ל על זאת הנני בהיתר הקמח דעל הלחם יחי' אדם כתבתי גם אני לדדים עוד ולהקל כדעת המתירין . ולפי' הנ"ל ג"כ לא קשה קו' הגש"ד דדוקא במשקה שרי משום דכתיב במים ז"א דבלא קרא נמי שרי ממ"נ דאם הוה רביתיהו שדרכו לחזור הוה כאלו לא פירוש וא"ת דלא מקרי רביתיהו והוה פי' תו לא חיישינן לאחר שפירשו שיחזור :

ועוד נ"ל נר להקל דלא הוה ברי' משום שנולד האיסור בתערובת וכל דברים החשובין שאינם מתבטלין לא חשיבי שלא להתבטל כשנולד האיסור בתערובת כמ"ש בפ"מ סי' ק"א ובריש סי' ק"ב בש"ך וכן כתבתי לעיל בסי' תקל"ה אות ב' בתולעים שנעשה בחומץ ועיי' בפרמ"ג בט"ז סי' ס"ט סקל"ה שהקשה הא כשאיסור בא בתערובת אין לו ביטול כמ"ש המרדכי בשם ר' משולם ותי' היינו כלתחלת הווייתן בתערובת א"כ כאן תחלת הווייתן הי' דהיינו המילווין נעשו מהקמח והקמח הי' בעולם ואז ליכא כידון משום תערובת דהוה היתר אלא כשנעשה תולע אז נעשה תחלת איסורו בתערוב' :

(ו) **עוד** נ"ל סניף להקל דרש"י ורשב"א בתשו' ס"ל ברי' בטל בתתק"ס טוב ראי' שגם הכנפי יונה כ' סניף זה מרש"י כ' בפלתי סי' ק' סק"ג דרש"י ס"ל ברי' בטלה ולפי"ז י"ל קו' האחרונים כנפי יונה וצינת אדם דלמה פרש"י דלא ליספי אינש שכרא בלביותא באורתי' דלמא פי' לעיל מלבייתא והדר נפל לכסא ועובר משום שרץ השורץ על הארץ ופרש"י שמא תפול התולעים על הקשים ומשם תפול לכלי ולמחר שירחנה יהי' סובר שלא יצאה מן השכר ותולעת המים מותרין והקשו דלמה לא פי' רש"י שמא ישתה בלילה ולאו אדעתי' דנפל ולפי"ז א"ש בלילה שלא ירחנה ליכא איסור דהוה בטל משא"כ ביום ירחנה והוה ניכר האיסור ואסור :

(ז) **עוד** לזה נצרף שיטת הרמב"ם דהנה בד"מ סי' ק"א כ' בשם או"ה דברי' וחתיכה לא בטל ה"ד במינו ובד"מ הקשה על האו"ה דהא הרשב"א כ' בתשו' שבריה שנפלה לירקות אינו בטלה ובמנ"י כלל מ' אות י"ב הקשה כן מאו"ה גופי' דס"ל זבוב ונמלה לא בטל משום ברי' וכן ס"ל הר"ן בשם רא"בד וכן מבואר בסי' פ"ד דאם נמצא ג' תולעים הוחזק התבשיל ואסור וכ"מ ברא"ש וטור וכל הפוסקים גבי ברי' שכתבו כגון נמלה ועוף טמא כו' והש"ך ופר"ח רס"י ק"י כתבו דמ"ש בש"ע רס"י ק"י דברים החשובים לא בטלי במינו והוא לשון הרמב"ם בפט"ו מה' מא"ס הוא לאו דוקא ובפלתי בקו"א סק"ו כ' אקו' ד"מ וז"ל ולא ידעתי בשלמא ברי' דאינו במציאות רק באינו מינו ובמינו במעט לא ימצא וע"כ באינו מינו אסרו חכמים משא"כ בחר"ל וכ' דמ"ש האחרונים דמ"ש הרמב"ם במינו ל"ד לאשמעינן כמ"ש הר"מ בפי' המשנה בפ"ה דערלה מ"ו שכ' וז"ל וכל הדברים האלו דינים בזה הענין שכל דבר אסור שלא נתנו בו חכמים שיעור אלא נאמר בו איסור בכל שהוא כמו ביי"נ ומה שמנו מן הדברים במינו כל שהוא שלא במינו בנ"ט וכו' עכ"ל הרי הדברים מבוארים שכל מה שמנו חכמים הכל במינו ומתכוין לאותן שמנו חכמים בע"ז וגם לא נזכר ברי' עכ"ל הפלתי וז"א במשמע שהרי כ' שכל דבר אסור שלא נתנו בו חכמים שיעור משמע דגם ברי' בכלל וכן משמע ביד החזקה בפט"ו שכ' מתחלה הא כל דבר חשוב דלא בטל ה"ד במינו וחשיב אח"כ חתיכה ר"ל וברי' וכ"כ במ"כ ח"ג פ"א ומ"ש הפלתי דאינו מן המציאות י"ל דהרמב"ם ס"ל דלא חשיב שום זבוב ושרץ או עוף דין ברי' אלא מה דתנן במשנה דף ק' גיד הנשה שנתערב עם הגידים וזה הוא שפיר מב"מ וא"כ בקמח התולעים מקרי מין בשאינו מינו לדעת הרמב"ם בטל :

ועיי' ריטב"א ע"ז דס"ט ע"א ד"ה והלכתא דמוכח שם כאו"ה דברי' ל"ב דוקא במינו וכ' שם דרבו קילסו בפי' זה טוב ראי' שכשם שכ"כ הריטב"א בחידושיו בחולין דף צ"ט ע"ב ויש לעיין עליו ממ"ש לדחות המפרשי' דברי' בטל בתתק"ס מירושלמי בפ"י דתרומות דשיעור ר' כון בעכבר בתתק"ס והקשה הריטב"א האיך אפשר לומר דירושלמי ר"ל דעכבר משום ברי' בתתק"ס הא העכבר ניכר ולא הקשה הא ברי' ל"ב אלא דוקא במינו לזה י"ל לדנפשי' ס"ל לריטב"א דברי' ל"ב דוקא במינו והמפורשים עכבר משום ברי' אז ע"כ אפי' שלא במינו נמי לא בטל וקושי' מדעתי' לא מצי להקשות לכך הקשה לדעתם דע"כ אפי' שלא במינו לא בטל מחמת דניכר האיסור : ונ"ל עוד ליישב האו"ה דז"ל דוקא במינו לא בטל והב"י דוחהו בסי' ק"א בזה דהא הרשב"א אוסר תבשיל ירקות שנמצא בו תולעים וכן האו"ה כ' דין זה דירקות וי"ל דלכאורה לרשב"א וכן דעת האו"ה דברי' בטל בתתק"ס א"כ הא דאסרו תבשיל ירקות מחמת התולעים צריך לומר דוקא בליכא תתק"ס :

והנה הרא"ש והר"ן הקשו בפי' ג"ה ארשב"א הנ"ל שכתב דברי' יש לו ביטול באלף מהסוגי' דף ק' דשם תנן במשנה ב' דברים דל"ב ברי' דהיינו גיד בין הגידים אינם בטלים ועושה שם הש"ס צריכותי' לגיד ולחהל"ה משמע דשוין הם וכמו חהל"ה אינו בטל אפי' באלף ויותר כך ברי' ל"ב אפי' באלף אין לו ביטול :

מעתה י"ל האו"ה לשיטתי' דהתם דמיירי בברי' גיד בין הגידים דהוה מב"מ מודה או"ה דברי' לא בטל דומי' דחהל"ה אבל באינו מינו ברי' בטל אמנם הא דברי' בטל בתתק"ס היינו באינו מינו ושפיר איתא לדברי או"ה דברי' דל"ב כלל הוא דאיתא דוקא במב"מ ולא קשה עליו קו' ב"י מתבשיל ירקות דהוה אינו מינו ואפ"ה לא בטל זה אינו בירקות באמת בטל כאו"ה והיינו בתתק"ס והו"ה לא אמר דל"ב אלא במינו היינו באינו לא בטל אפי' באלף ועיי' מ"ש עוד מזה במ"ת לקמן פי' תקמ"א ובת"ח כלל מ' דין ו' כ' עוד על או"ה דס"ל ברי' ור"ל ל"ב דוקא במינו כמו בדשיל"מ כ' הת"ח וז"ל דס"פ בדשיל"מ דאין החשיבות מצד האיסור עצמו אלא מאחר שיהי' לו היתר א"כ לא רצו חכמים שיתבטל וכל שנתערב שלא במינו אין ההיתר נקרא על שם האיסור אלא על שם דבר שנתערב בו והוה כמו שאין לו מתירין וכ"י שם ס"ק ח' כ' לטעם הר"ן בנדרים דכ"ב דצריך בדשיל"מ דוקא במינו פשוט שאין לדמות דברים החשובים לדשיל"מ לענין מב"מ ומין בשא"מ ע"כ וכ"מ בט"ז סי' ק"א ס"ק י"ב כמנ"י ובפ"ח סי' ק"ו דוחה לר"ן וכן כתבתי בסי' תש"י . ולענ"ד ליישב או"ה לדעת הר"ן והוא דר"ן כ' דאנן קיי"ל דרבנן דר"י עולין אין מבטלין זה את זה דהוה היתר בהיתר והחמירו חכמים אם יהי' למחר היתר בהיתר אם הוא מב"מ ג"כ בעלם דלא בטל ע"כ ולפי"ז יש ליישב האו"ה דכל היתר דלא בטל במינו דהיינו בהיתר היינו משום דבר היתר חשוב הוא ואם נתערב בהיתר דהוה לרבנן מב"מ ומחזקו כמו לר' יודא במב"מ בעלם כך לרבנן מב"מ היתר בהיתר מחזקו ולא בטל אבל איסור בהיתר ההיתר חשוב ומבטל לאיסור ואם עכשיו אסור אלא למחר יהי' מותר א"כ למחר יהי' היתר בהיתר מ"מ כיון דהיום איסור הוא עיי' פרמ"ג במשבצות סק"א אין ההיתר שעתיד להיות מותר חשוב כל כך ושפיר בטל לחשיבותי' הלכך צריך להאי חשיבות עוד להיות מב"מ בעלם ומחזקו בעלם הלכך ל"ב הרי בדשיל"מ נמי דרבנן אמרו שהוא חשוב ושם יש החשיבות עיקר מה"ת דהיתר בהיתר

בהיתר

בהיתר מה"ת ל"ב מכ"ש כרי' דאינו חשיבותו מה"ת פשיטא דל"ב דוקא אלא במינו:

להנ"ל י"ל קו' עצומה שהקשה פר"ח סי' ק' ס"ק ב' אתוס' סוף מעילה באומר פרוטה בכיס הקדש מעל והקשו ולבטלי' האי פרוטה באחרינא וכ"ת דהוה דשיל"מ ע"י פדיון הא דשיל"מ דרבנן הוא ותי' תוס' מטבע חשוב. ול"ב והקשה פר"ח הא מה"ת ברובא בטל ודבר חשוב רק מדרבנן ל"ב כדאי' בגמ' גיטין דנ"ד ולהנ"ל דאשכחן בהרבה מקומות דברים האיסורים מה"ת ומסרו הכ' לחכמים הן ה"נ כיון דעולין בעולין ל"ב והטעם דהיתר בהיתר ל"ב וה"ט משום דהיתר חשיב ולא בטל מה"ת ומסרו הכ' לחכמים והם אמרו דגם מטבע דבר חשוב ולא בטל:

ועוד הא תוס' מנחות כתבו הא דאמרו ר' יוחנן ור"ל ע"ז דף ע"ג כל איסורין שבתורה בנו"ט חוץ מטבל ויי"נ דאסור במשהו משום בטבל ויי"נ מחמרי כר' יודא דמב"מ לא בטל וכ"כ בריטב"א בע"ז דף ע"ג וטבל דשיל"מ הוא א"כ מוכח דלא כר"ן ולא כת"ח אלא טעמא דדשיל"מ במינו משום דמחמרי במשהו ה"ט דמחמרי משום בהכי ס"ל להחמיר כר' יודא א"כ שפיר כ' או"ה דה"ה כל דברים חשובים דאסרו במשהו י"ל נמי מה"ט אסרו במשהו כר' יודא וא"כ דוקא במינו אסור וי"ל גם בה"ג ס"ל הכי הוא בתוס' ד"ל ורא"ש בפ' בתרא דע"ז דאגר מרבא דאמר חמץ במשהו כרב. אבל בשאר אסורין לא אסור במשהו והקשה הרא"ש האיך מוכח בשאר אסורין לא אסור הא רש"י בפסחים כ' להפוך מדאמר רבא במשהו כרב ש"מ דס"ל כרב דמשו"ה אסור במינו משום דרב ס"ל במב"מ כר' יודא בכל התורה ול"ל דבה"ג לאו הכי כוונתו להוכיח מרבא דלא ס"ל כרב דמב"מ לא בטל דז"א כקו' הרא"ש אלא הבה"ג הי' לו הוכחה ממקום אחר דמב"מ בס' דהיי' מר' יוחנן ור"ל ע"ז דף ס"ג הנ"ל דס"ל הכי אלא דלא תיקשי מרבא דהוא בתרא והוא אמר בחמץ במשהו כרב ורב ס"ל מב"מ בכה"ת מב"מ לא בטל ע"ז תי' הבה"ג די"ל דוקא בחמץ אסור במשהו דנוטה להחמיר משום חומרא דחמץ כרב דס"ל מב"מ ל"ב כר' יודא וגזר אינו מינו אטו מינו כרב דליכא למימר סתמא חמץ במשהו משום חומרא דחמץ אסור דא"כ רבא דלא כמאן דלא כר' יוחנן ור"ל דס"ל חמץ בנו"ט ולא כרב דע"כ ס"ל לרב חמץ במשהו משום דרב לטעמי' דס"ל מב"מ כר' יודא ולכך גזר אינו מינו אטו מינו אבל רבא דס"ל מב"מ בס' מנ"ל לאסור חמץ במשהו א"ו טעמי' דרבא בחמץ ס"ל להחמיר כר' יודא דמב"מ ל"ב א"כ ה"ה בכל דברים החשובים דלא בטל נמי מטעמי' דבדברים חשובים מחמרינן כר' יודא דמב"מ לא בטל א"כ מוכח שפיר דכל דברים חשובים דוקא במב"מ לא בטל:

ועיי' פ"י פסחים דף ל' שכ' סברא דלמה כל הדברים שאמר דלא בטל בס' דוקא במינו וכ' נמי בריי' וכ"כ הפ"י ביצה דל"ח ד"ה בתוס' באו"ד ולקמן סי' תש"י כתבתי שוב לקו' ט"ז ס"ק ה' שהקשה את"ח דלמה לא הביאו הת"ח בדשיל"מ דוקא במינו ל"ב טעמא דר"ן משום דס"ל לת"ח כמש"ל לדעת הר"ן א"ש האו"ה דברי' לא בטל דוקא במינו ות"ח שכ' שאינו כן דעת הפוסקים הלכך כ' הת"ח טעם אחר ועי"ש עוד טעמים אחרים לת"ח דנדחה טעמא דר"ן וברמ"א סי' ק"ג ס"א כ' מיהו דברים חשובים כבריי' או כי"ב אם אינם פגומים בעצמם אינם בטלים וכ' בפרמ"ג הא פגומים בטלים ושייר הרמ"א דשיל"מ משום דבשיל"מ לא משום חשיב' הוא בטל כ"כ במשבצות ס"ק ב' והנה דין דרמ"א נרשם שם נאו"ה כלל ל"ב דין ו' והנה באו"ה כ' שם גם יל"מ ויש ליישב זה האו"ה לשיטתי' דס"ל בריי' וכל דברים חשובים דוקא במינו ל"ב כמו בדשיל"מ דאו"ה ס"ל דשיל"מ נמי משום חשיבות לא בטל ורמ"א אזיל לשיטתי' בת"ח כלל מ' הנ"ל דשיל"מ לאו מטעם דבר חשוב לא בטל וא"כ לא מלינן למילף ד"ח מדשיל"מ הלכך בדשיל"מ בפגומה בעצמן דהיינו שנסרחת לא בטל ופרמ"ג שם נשאר בצ"ע ובש"ד פי' לדברי הש"ך דרמ"א מתיר גם דשיל"מ ול"כ פשוט דרמ"א ואו"ה לשיטתיהו אזלי א"כ לרמ"א אסור דשיל"מ בפגומה מעצמן ולאו"ה שרי והלא מזה גופי' יש לקיים דברי או"ה שדשיל"מ נמי משום חשיבות אסור דלכאו' ל"ע על או"ה שכ' הוא בבריי' שנסרחה בטל אע"ג דמלקות עדיין חייב כמ"ש הר"מ וקשה הא בתוס' ורא"ש ושאר פוסקים מבואר דברי' דל"ב הוא תלי' במלקות כיון דלוקין אחשבי' · והלא לאו"ה דמדמי כל דברים חשובים לדשיל"מ וילי"מ נמי משום חשיבות אסור כן נמי מדמינן כל דברים חשובים מדשיל"מ דאם סרוח בטל ומנא ידעינן זה בדשיל"מ יש לומר דקיי"ל לקמן סוס"י ק"ב בדשיל"מ ביתקלקל אח"כ מותר ובש"ש בפב"ה חולק על דין זה מנ"ל לחדש דברים מלבנו אמנם הא המרדכי כ"כ בשם ר"ת בפ' כ"ש וכ"כ ברשב"א ביצה דף ד' לאו"ה א"ש כשהוא מקולקל מותר בדשיל"מ והיינו משום דשיל"מ מטעם חשיבות ל"ב ומנ"י ס"ל לראשונים אם עתיד להתקלקל מותר בדשיל"מ כיון דשיל"מ ל"ב משום השעתי' דהיינו עד שתאכלו באיסור עתה תאכלנו בהיתר לעתיד א"כ צריך להיות עומד בחשיבות גם אח"כ. ועוד י"ל סמוכין לאו"ה הנה הרבה פוסקים כר"ת במרדכי והג"א והגה"ה ש"ד בנימוח דשיל"מ בטל ועיי' ש"ך סי' ק"ב שהקשה ע"ז מנדרים וא"ש לרקח סי' רפ"ו שכ' מים ויין הוה ישל"מ אבל גוש ונימוח הוא דבטל ויש לומר החילוק לאו"ה א"ש דהוה דשיל"מ בכלל דברים חשובים וקיי"ל בבריי' בסי' ק"א ובחה"ל כשאינו שלם בטל החשיבות א"כ גם בישל"מ צריך להיות שלם ומש"ל דהיתר הוא חשוב לכך דשיל"מ ל"ב דאזינן דאיסור לא חשוב ע"כ לא מקרי אכילה כמ"ש הר"מ בפ"י מתרומות ה"ח נזיר ששגג ושתה יין תרומה אין משלם חומש משום דאיסורי לא שמי' שתי' וכתבו' ביארתי דברי הר"מ אלו מסי' תקל"ט:

(ח') עוד להנ"ל הנה הפרמ"ג ס"ק ל"ט בש"ך כ' דקמח שבו תולעים או מילוועץ אין לקמח זה תקנה ליתן ברחיים ולטחנם עוד שנית שיצאו התולעים ע"י קול הטחינה הנה איהו ז"ל נמשך אחר הש"ך שם שכ' בחיטין שהתליעו שכ' תה"ד דשרי משום ע"י קול הטחינה יצא הה"ד לאחר ברירת החיטים וא"כ בקמח שהתליעו לא שייך ברירה א"כ לפי מה שאכתוב בס"ד לקמן דשרי בחיטים לטחון אפי' בלא ברירה כיון דאיכא ס"ס א"כ לפי עוד הרבה צדדים שכתבתי להתיר קמח שנמצאו בו מילוועץ דודאי יש להתיר אם טוחן הגם דיש לחלק בין ס"ס גבי חיטים דאפי' בלא איסור הוא טוחן החיטים ולא מקרי מכוין לבטלן ה"ה דשרי לעשות הס"ס דהם בידים דלא לעשות ס"ס בידים תליא באין מבטלין לכתחלה כדאי' במג"א סי' תס"ב סק"ז ובמחה"ש שם אבל בקמח דאי לאו משום איסורי לא הוה טוחן שנית א"כ הוה איסור לכתחלה דעושה הס"ס בידים עיי' כי"ב פרמ"ג סי' ס"ע בש"ך ס"ק כ"א אכתוב בס"ד עוד שם דלא מקרי מבטל איסור לכתחלה הנה בימים קדמונים שהי' טחינה ברחיים של מים או ברחיים של בהמות והי' באפשר לטחון מעט מעט בפעם אחת והוה עכ"פ יכול לזהר בזה וערת הכנפ"י צדדים להקל בדיעבד אבל בזמנינו שכמעט נתבטלו כל רחיים של מים ושל בהמות ולרובא דרובא נטחן בדאמפף מיהלע"ן ושם טוחנים בפעם א' לרוב ותמיד בכל עת ויש שם קמח ישן לרוב וא"א שלא יהי' מתולע מן מילוועץ ועיי' בסי' תקל"ח מ"ת שהרביתי עוד בקמח שהתליע מילוועץ דהמתירין לא כמ"ש האחרונים דריב"ס לחוד מתיר אלא כן ס"ל האגודה ורקח וש"ד והעלתי שכן הוא דעת כמעט כל פוסקים ראשונים ודו"ק היטב:

סימן תק"מ

א) בישוב קו' המג"א וכן הקשה במנ"י כלל מ"ו דהוכיח מע"ז דלא מהני למכור מעט מעט לנכרי אלא בחמץ וכן מחולין דף ס"ד ולקמן סי' פ"ו ולמה כאן מהני מעט מעט:

בהג"ה סעי' ה' ואסור למכרו פי' הכל ביחד אבל מותר למוכרו מעט מעט בענין שלא ימכרנו הגוי אח"כ לישראל כמ"ש הטור והמחבר רסי' תס"ז באו"ח גבי דגן שנטבע בנהר כ"כ בש"ך ס"ק י"ז וט"ז סק"ט ובמג"א שם סק"ז כ' דלא שרי מעט מעט אלא בחמץ דאיכא ס"ס שמא לא ימכרנו ושמא יאכלנו הישראל הלוקח קודם פסח משא"כ הכא דליכא ס"ס (במחה"ש שם כ' דס"ל למ"א דמותר לעשות ס"ס בידים ובמנ"י כלל מ"ו כ' דהטעם דקבא קבא שרי משום דקרוב וודאי שיאכלנו):

והמ"א מביא ראי' לדבריו מפ' בתרא דע"ז ביי"נ שנפלו על החיטים קאמר דשרי רבא למאפינהו ולזבינהו ולמה לא היתר למכור קבא קבא כמו בחמץ ע"כ לכאו' יש לומר דהך תקנתא למכור בבת אחת עדיפא ועוד דקמ"ל לאפינהו ולא חיישינן דלמא אתי למיכל מני' אלא בחמץ קודם פסח הזמן קצר למפינהו ולמכרנה ולאכלו קדם פסח שם תקנתא דימכר מעט מעט עדיף טפי ומה שהקשה המג"א מסי' פ"ו דאסור למכור ביצה לנכרי משמע אפי' ביצה א' נ"ל דין דביצים הוא דאי' בגמ' חולין דף ס"ג ע"ב בבריתא לוקחין ביצים מנכרי בכל מקום ולא חיישינן שמא נבלה וטרפות ופריך שמא עוף טמא הוא ומשני באומר מעוף פלוני וטהור הוא וכ' הר"ן בשם י"מ אע"ג דטהורים מרובים מטמאים מ"מ כאן דאיכא תרי מיעוטי ועי"ש בר"ן ותוס' ורשב"א כ' תרוצים אחרים מ"מ זה אמת דאיכא כאן תרי מיעוטים של אסורות ושם דף ס"ד קתני בברייתא אין מוכרין בילת טריפה לנכרי אא"כ טרופה בקערה לפיכך אין לוקחין מהם ביצים טרופות בקערה ע"כ משמע משום דאיכא דטרופות בקערה חיישינן דטרפה היא וי"ל באותו חשש איכא בכלל שמא טריפה נבלה טמאה היא וא"כ י"ל דמלך שמא זבן ומהדר ומזבני' לי לישראל הוה מותר למכור ביצה לנכרי דהוה דבר מועט לא חיישינן שיחזור לימכרנו לישראל אבל ראו חכמים שיהי' אפשר ליקח ישראל ביצים מנכרים ואלא דיש ב' מיעוטי דטריפות ונבלות גם שמא מעוף טמא הלכך אמרו שיאמר דוקא מעוף פלוני וטהור הוא ע"ז סמכינן על האמירה דגוי מירתת כדאי' בגמ' ופוסקים לקמן סי' פ"ו ושוב יש ביצים במעי אמן בגוי גמורות הוה בילת נבילות ושמא הי' מעוף טרפה אע"ג דהוה כשם ב' מיעוטים נמי הוה מותר ליקח מן הנכרי דסמכינן ארוב ביצים מן הכשרות הם אמנם זה לא רצו להתיר ליקח ביצים מגוי אם יהי' גם ישראל מוכר ביצים נבלות וטרפות שלו שיש לחוש כה"ג שמא לא ישאל לגוי כלל מאיזי' הוא כגון שיהי' הישראל רואה בשעה שלקח הגוי מישראל ויאמר מסתמא ישראל מכר לו ביצה טהורה דוגמא לדבר כדאי' בחולין דף ל"ד שלא ימכר הישראל בשר טרפה לגוי לפני ישראל שמא יקח הישראל דודאי ישראל בשר כשר מכר לגוי וא"כ בצירוף כל החששות טמא ונבלות וטריפות של גוי הוה חיישינן ליקח ביצים מן הגוי בצירוף של נבלות וטריפות של ישראל הלכך כדי שיהי' מותר ליקח בצים מן הגוי אמרו שלא למכור בצים נבלות וטריפות לגוי משום שמא ימכרנו לישראל מה אמרת הא בדבר מועט לא חיישינן שמא ימכרנו לישראל ז"א כאן שפיר חיישינן דהאיך נקח אנן ביצים מן הגוים בצירוף חשש טמא ובצירוף ביצים נבלות וטריפות של גוי וכל אדם מישראל ימכור ביצים נבלות וטריפות הרבה להגוי ואז ודאי יש לחוש שימכור לישראל והוה לן למגזר שלא ליקח ביצים כלל

מנכרי הלכך גזרו שלא למכור לנכרי ביצים אפי׳ ביצה אחת אע״ג משום הך גזירה שמא ימכרנו לישראל לבד לא גזרו בדבר מועט אבל משום דאיכא נמי גזירה אם ימכרו ביצים נבלות וטריפות אפי׳ אם מעט מעט שלא למכור ביצים כלל מישראל :

ואומר אני לפי״ז יש ליישב קו׳ עצומה שהקשה בחדו׳ רשב״א שם דף ס״ד וכן הקשה הר״ן אלשון הברייתא הנ״ל דקאמר לפיכך אין לוקחין מהם ביצים טריפות טרופות דמשמע מדיוקא שרי ליקח מהם ביצים טרופות רק משום דישראל מוכר לגוי ביצים טרופות יש חשש שמא מלא ביצה טריפה תיפ״ל מדינא אסור דשמא מעוף טמא הוא ולא מהני באומר מעוף פלוני וטהור הוא דדוקא בשלימות דמוכר נאמן דמירתת שמא לא יהי׳ דומה לעוף פלוני טהור משא״כ בטריפות שמכר הא כ׳ דכל ראשונים לא ס״ל הכי וגם הר״ן תי׳ בדוחק ולמ״ש י״ל דהכי פרושו׳ דאי הוה שרי למכור כל ביצים הוה אסור למכור מגוי שום ביצה אבל כיון דאין מוכרין לגוי ביצים אלא טרופות לפיכך ביצים טרופות אסור ליקח מן הגוי כיון די״ל ריעותא דטרופות הן אבל שאר ביצים בהתירא קאי ומותר למכור מן הגוי :

אמנם קו׳ מג״א מבילה יש ליישב פשוט כיון די״ל תקנה שבודאי לא ימכרנה שישראל דהיינו שיטרפנה ישראל בקערה א״כ היכי שאין הגוי רוצה בכך שיטרפנה ישראל אסור למכרו אפי׳ ביצה אחת דקרוב לודאי שרוצה למכרו לישראל דאי לצרכו למה אינו רוצה שיטרפנה לישראל משא״כ כאן או בחומץ דליכא תקנה שיהי׳ מודה קרוב לודאי שרוצה למכרו לישראל הלכך מעט מעט שרי וא״ש נמי קו׳ מג״א מסי׳ קי״ב בלא הסליק קיסם דהפת אסור משום פת עכו״ם ואסור למכרו מעט מעט התם נמי איכא תקנה בבירור שלא ימכרנו לישראל :

ואמנם ישבתי קו׳ המג״א מן הגמ׳ ביי״כ שנפל על חיטים וכתבתי די״ל דנקיט הגמ׳ תקנתא דיאפה פת שהוא תקנתא עדיפא דיכול למכור הרבה בפעם א׳ אבל מטוש״ע לקמן סוס״י ל״ד א״א לומר כן דפ׳ שם מרשב״א ביי״כ שנפל על החיטים דיאפה וימכור פת ובמקום שישראל אוכלים פת עכו״ם אין לחיטים תקנה ולא כתבו למכרם מעט מעט וכן נשאר הפר״ח כאן מכח קושיא זו דלא כש״ך דמתירין למכור מעט מעט זולת בקמח שבכד דמתיר הפר״ח ומנ״י כלל והנה נולי שכן דעת הפוסקים ראשונים ה״א דאינהו דמחמרי בכל מקום למכור מעט היינו מכח קושית ורא׳ המ״א מחולין ד׳ ס״ד דמוכח משם דאפי׳ ביצה אחת טריפה אסור למכור לגוי שמא ימכרנו לישראל ותי׳ שישבתי לעיל אקו׳ רשב״א ס״ד הרשב״א לא ס״ל תי׳ זה אבל לדידן י״ל דמחולין דס״ד לא מוכח מהתם אבל אין לנו בידינו לומר כן כנגד דעת הראשונים מ״מ י״ל דא״ש דעת הש״ך וט״ז כאן דמותר למכור מעט מעט דהא איכא רקח דמתיר לגמרי ועיי׳ מה שכתבתי בסי׳ תקל״ט דלפני סי׳ זה דאיכא כמה צדדים להתיר שוב ראי׳ בכנפ״י כי״ב :

סימן תקמ״א

(א) מה דפסק בש״ע בתולעים הנמצאים תחת הקליפה לפי שהם מונחים במקום הצר לא קרינן בי׳ שרץ השורץ על הארץ אבל הש״ך העלה כת״ח וכן דעת רמ״א דכל זמן שלא נתבשל התולע אסור אבל כשנתבשל לא נאסר הפרי ממנו וישבתי קו׳ הפר״ח והפלתי וחולקין ואוסרין התבשיל והעליתי שיש לפסוק כש״ך בשם ת״ח ורמ״א ז״ל :

בש״ע סעי׳ ו׳ תולעים הגדלים בפירות בעודם במחובר חשוב כשורץ על הארץ ואסור אפי׳ שלא פירש והוא שריחש. זהו שיטת התוס׳ דס״ז ד״ה דיקא דמתירין אותן תולעים המצאים בפולין ואופנין תחת הקליפה כל זמן של ריחשה וכ׳ תוס׳ וגם בקו׳ פי׳ לעיל גבי קישות שהתליעה באיבה אסורה כיון דמהלכות התולעת בתוך הקישות וכ״פ הרא״ש והגמ״י בשם מהר״מ ורמב״ן ורשב״א ור״ן חולקים דאפי׳ לא ריחשה אסור וכש״ך סקי״ט מחמיר בפרי גופי׳ לאסור התולע כל זמן שלא נתבשל הפרי :

ובפר״ח ס״ק ח׳ דאפי׳ התבשיל אסור וכ׳ תוס׳ ור״מ ורא״ש לא כיוונו בעיקר הדין משום דגרסינן בגמ׳ בעי ר׳ יוסף פירשה ומתה מהו וכ׳ רש״י מי אמרינן כיון דלא הלכה לאו שרץ הארץ הוא א״ד כ״כ שילה והסיקא בתיקו ותיקו דאו׳ לחומרא אלמא אסורא מספיקא ולא בעינן שרילה וכמו דבפירי תלוש פירשה ומתה אסורה אע״ג שלא ריחשה כלל כ״ש בפרי מחובר לקרקע שאף התולעת במקום צר שאין לו מקום לרחוש כלל דאסור והיינו משום שהוא ראוי לשרוץ אעפ״י שאינו שורץ ואין לומר בפירשה ומתה יש עכ״פ מקום לשרוץ ז״א וכו׳ ואף רש״י דעתו כך לדינא מספק (וכמ״ש הש״ך ולא כמו דהבינו הראשונים מדבריו עי׳ בנה״כ ובמנ״י כלל מ״ו שלא הבינו דברי הש״ך מ״ש שאי׳ מנ״ל שראשונים מרש״י הכי והקשו הא כ׳ רש״י בפי׳ הכי דצריך להלוך בתוך הקישות ולפר״ח א״ש) אלא דרש״י מלתא דפסיקא נקיט בהולכת הוא ודאי אסור׳ אבל בלא ריחשה הוה לקמן ספק. ועוד כ׳ הפר״ח דהא הר״ן הביא ראי׳ דלא כרש״י דמשמע מדבעי לי׳ פירשה ומתה משמע לא מתה אעפ״י שלא הלכה דפשיטא לן דאיסורי (ועי״ל סי׳ תקל״ז אות ג׳ שישבתי קו׳ הר״ן אלא דפר״ה כ׳ ואפי״ת דמבעיא לי׳ נמי בפרשה ולא הלכה שאני התם דהוה תולעת שגדל בתלוש ומשו״ה

מבעיא לן אי איכא אויר ולא ריחש א״כ דריחש מתמרי לתמרי ולא ראה אויר מי אמרינן דלא קרינן שרץ השורץ אלא היכי דאיכא תרתי אבל בתולעת שגדל במחובר מסתברא ודאי אף שלא ריחש השורץ על הארץ קרינן בי׳ ועוד הא הך פירשה ומתה הוא ראי׳ מכרעת דלפחות אסורא מספק והכי נקטינן ואמרתי דקו׳ הפר״ח לא קשה מפירשה ומתה דודאי בעינן שרץ השורץ על הארץ אלא הש״ס מספקי לי׳ פירשה ומתה אם מחמת הפרשה לבד מקרי שרץ על הארץ ולא בעי תרתי ריחש ושרצה א״כ פירשה ומתה אסור א״ד בעינן נמי שרצה וקיי״ל להחמיר אבל בתולע במקום צר דאפי׳ פירוש ליכא לא מקרי שרץ השורץ על הארץ כלל אח״כ ראיתי בכנפי יונה שהשיב כי״ב על הפר״ח קלת בסיגנון אחר והוא דלא מספקי לי׳ לש״ס אלא בפירשה ומתה אי סגי בלא הליכה ממש אבל בלי פירשה כלל מכ״ש שלא נתגלה לאויר העולם לא מספקי להו כלל דעדיין לא נאסר שהרי דקדק התורה לכתוב השורץ על הארץ :

וישוב כ״ל דא״ש דברי הפר״ח די״ל כסוף דברי פר״ח דדוקא בפירות שנתלעו בתלוש מבעיא לי׳ אבל בתולעת שגדל במחובר מסתברא אף לא ריחש כלל אסור וכ״ל דס״ט דהא פירות שהתליעו בתלוש קי״ל אינם אסורים אלא בפירשו דמיעטא קרא כדאי׳ בגמ׳ וא״כ פירות מחובר והתליע במחובר לא צריך פירוש הרי דמה שהוא במחובר א״כ אי״ל במחובר לא הוא מידי דמה שהוא גדולו בארץ זה הוא כמו פירשה בפירות שהתליעו בתלוש ומקום צר איכא נמי ראוי לרחוש הוה בכלל אבעיא בתלוש ופירשה לאויר העולם דאיכא פירשה וראוי לרחוש :

אמנם לדינא נראה כת״ח והש״ך בנתבשל מאחר דתוס׳ ור״מ ורא״ש לאו משום דסמכו ודייקי דבריהם מרש״י כתבו כן דבמקום צר מותר דזה יש לדחות רש״י מלתא פסיקא נקיט אבל למסקנא הוא ספק אבל אחר שהם כתבו סברא דנפשיהו הכי דמקום צר לא נאסרו מעולם אין אנו יכולין לחלוק עליהם מסברא. וכפלתי פ׳ ג״כ כפר״ח מסברא כשמתהוה הי׳ התולע קטן מאוד והי׳ לו מקום לרחש ואח״כ כשנתגדל מילא כל מקום הפרי שוב אינו חוזר להתירא ועוד דהך פירשה במקלת אבעיא דלא איפשטי לכך הוצרך רש״י לפרש דהלכה בתוך הקישות ג״כ ר״ל דמלתא דפסיקא נקיט אבל למה דקיי״ל פירשה מקצתה דאסור פשיטא דיש לחוש טרם דמילאה כל כמות הפרי ריחשה במקצת אפי׳ דיש כל שהוא ואסור ולכן לדינא יש להחמיר ולאסור :

ול״ב דמה דהכריע מסברא ז״א דתוס׳ וסיעתי׳ ס״ל כשהי׳ התולע קטן מסתמא גם מקומו החור נמי הי׳ קטן וצר וכשגדל התולע נתרחב עמו מקומו א״כ לעולם הי׳ במקום צר ואלא כ״ל דתוס׳ ורא״ש יפה כתבו דגם לרש״י אפי׳ ספק ליכא בלא מהלך בתוך הפרי במחובר כגון תולעים בפון תחת הקליפה דאל״כ למה כ׳ רש״י שם דף ס״ז ע״ב דכולהו אבעיות בתלושין מבעיא להוא דאפי״ת דפירשה ומתה לא שייך אלא בתלושין דבעי פירשה הא במחובר לא בעינן פירשה אבל בעי דמקלתה מהו זה שייך גם במחובר וכמ״ש פלתי הנ״ל דלמסקנא במחובר אסור בריחש במקצת אע״כ דלרש״י דוקא הילוך בכולי׳ הוה הילוך אבל ריחש במקצת כעין תולע במקום צר זה לא מקרי ריחש :

וי״ל עוד תולע במקום צר לא מקרי אפי׳ ראוי לרחוש כיון שהמקום צר ותוס׳ ורא״ש ורש״י שגרסי פירשה ומתה דמתה מיד בנפילתה ויש לומר דמכל מקום בשעה שילא מהחור הי׳ חי והי׳ ראוי לרחוש משו״ה הוה ספק אבעיא ואסור משא״כ במונח במקום צר אפי׳ ספיקי ליכא. אמנם הרמב״ם ורשב״א דאינהו ס״ל כגי׳ הרי״ף פירשה מתה דלא הי׳ אפי׳ ראוי לרחוש אפי״ה הוה ספיקי ה״ה תולע במקום צר נמי הוה ספיקא והנה לדינא כ׳ כרמ״א וש״ך דקו׳ פר״ח הנה כתבתי ליישב ונוכל לצרף דעת גדולי ראשונים דלא פסקו לגמרי דין זה דשמואל דפירות שהתליעו במחובר דאוסר שמואל משום שרץ השורץ על הארץ :

סימן תקמ״א (זה הסי׳ נרשם בכפל)

א׳) ביאור דעת הראשונים (ב) בספק אם רגיל פרי זו להתליע אין מחזיקין ריעותא ואי״צ שום תקנה (ג) טעם דלמה לא מהני בפירות שהתליע במחובר תקנה שכ׳ הש״ע (ד) מה שהק׳ הש״ך אהה״מ שכ׳ בשם הרשב״א דלאחר יב״ח צריך תקנה שכ׳ הש״ע לא קשה וקשה אש״ע דמפוסקים משמע דוקא בודאי התליע בתלוש צריך תקנה זו אבל ברגיל להתליע כיון דאיכא רק מיעוט המצוי סמכינן דלא חיישינן שמא ירחשו בס׳ עוד שכ׳ רמב״ן אפי׳ ירחשו נימוחו בתבשיל (ה) ישוב לט״ז דקמח ורוזי״נא אעפ״י שדרכן להתליע מילוען אי״צ בדיקה (ו) צ״ע אש״ע שהשמיט דתקנה זו שכ׳ הפוסקים ליתנם בצוננים ורותחין הוא רק מנהג יפה וישוב ארמב״ן שכ׳ אפי׳ לבעלי נפש אי״צ תקנה משום דתלינן שנמחו בתבשיל :

בש״ע סעי׳ ח׳ כל מיני פירות שדרכן להתליע כשהם מחוברים לא יאכל עד שיבדוק יען כי ראי׳ בפוסקים נושאי כליו דש״ע דברים שאינם לפע״ד ולא הי׳ להם ס׳ הרמב״ן וגם דברי רשב״א בחדו׳ דף כ״ח לא הביאם ע״כ אעתיק הסוגי׳ ודברי ראשונים ועי״כ יתבאר דעת הראשונים ופסק הש״ע :

א׳ דהכי

(א) **דהכי** אי' בגמ' דף כ"ח אמר רב פפא ש"מ מדר"ה הא דאמר שמואל קישות שהתליע באיבי' אסורה הני תמרי דכדא בתר תריסר ירחי שתא שריין ופרש"י בהתליעו בודאי וכפי' הרמב"ן וכ' אבל מספק ליחוש אין גבו דאחזוקי איסורי' לא מחזקינן מ"מ במינן שהתולעי' מצויה בהן האיך לא ניחוש וכן דעת הרמב"ם והרשב"א בחדושיו כ' על רש"י ורמב"ן שפירשו הסוגי' בודאי התליעו כ' הרשב"א דאין הלשון מתיישב בזה יפה דמ"ש תמרי דנקיט ולא נקיט פרי סתמא אלא משמע משו"ה נקיט תמרי לפי שהתליעה מצויה בהן וחששו במיעוט המצוי כענין שחששו לסירכות הריאה . וכן כ' הרמב"ם ז"ל כל מיני פירות שדרכן להתליע כשהן מחוברין לא יאכל עד שיבדוק הפרי שמא יש בו תולעת הרי לדעת הרמב"ם ורמב"ן ורשב"א שוין במצוי צריך בדיקה וע"כ דילא לו מהגמ' הכי כמ"ש הרשב"א מדנקיט תמרי ולא שאר פרי והע"ג לדינא גם הרמב"ן הכי ס"ל במינין המצויה בהן התליע צריך בדיקה אמנם בפי' הגמ' ס"ל לרמב"ן דתמרי לא מצויה היא להתליע ופי' כרש"י דמיירי בודאי התליעה הא בספק לא חיישינן ע"ז כ' הרשב"א מרבינו משמע דס"ל כרש"י דרבינו כוונתו על הרמב"ם שפי' כפרש"י אבל לדינא מודה דצריך בדיקה במצויה התליע וכן דעת הר"ן דמפרש דנקיט תמרי משום דמצויה בהם התליע :

ואח"כ כ' הרשב"א ואותן זבובין שבתוך הפולין שקורין קורקס"ש אינו באין במחובר ולענין לבשל אותן פולין בלא בדיקה יש מי שאומר שהוא אסור שמא יצא מן הפרי ע"י המים ואחר שפירשה ודאי אסורה ולכך נהגו מקצת המדקדקים להרתיח המים יפה תחלה ואח"כ ישליכו הפולין לתוך הרותחין כדי שימותו וכ' הרשב"א לגירסת פירשא ומתה נמי אסור לא סגי בהכי ולפיכך צריך לזהר לשרותן במים צוננים תחלה כדי שיפרוש שם העתיד לפרוש ואח"כ ישים במים רותחין ודיו ואם נמצאת א' או שתים בתוך הקדירה משליכה ואוכל את השאר עכ"ל כמלא לדעה זו שעושין כן שנותנים במים צוננים ואח"כ ברותחין קולא וחומרא קולא שהם עושין כן אפי' בתוך י"ב חדש דהא לא מזכיר שעושין כן לאחר יב"ח ועוד דהא ס"ל דאותן תולעים בפולין באו בתלוש ואין כאן חשש אלא שמא ירחשו וא"כ אפי' בתוך יב"ח כלאחר י"ב חדש מהני צוננין ואח"כ רותחין שלא ירחשו הרי קולא וע"ז הקשה בס' תה"א דמהכ"ת דלא ניחוש בפולין אלו שהרחש בא במחובר ומה מהני צוננים ואח"כ רותחין דלא אתמר תקנה זו בשום מקום בש"ס ועוד מה בכך שיתנם לרותחין שלא יפרשו הא בתולעים שבאים במחובר אסור אפי' שלא יפרשו לדעת הרשב"א שם ור"ן ורשב"א לעיל ס"ו ותמה הרשב"א דלא מהני דבר זה בתוך י"ב חדש אלא בדיקה צריך בתוך יב"ח כיון שהדבר מצוי צריך בדיקה שכן בדיקה זו מצאנו בש"ס אמנם מצינן חומרא לדעה זאת שאפי' אחר יב"ח עושין תקנה זו ליתן לצוננים תחלה ואח"כ לרותחין שדבר זה מותר מדינא כיון שמצויה שהתלעה במחובר מהכ"ת ניחוש שהתליע גם אח"כ בתלוש דא"כ זה החשש רק ספק ובספק אחזוקי ריעותא לא מחזקינן כמ"ש בשם רמב"ן והיינו דכ' הרמב"ן דיש בעלי נפש שאין אוכלין פולס ועדשים אפי' בתר יב"ח משום דשכיח דפירשו מיד שבא עליהם החום ומשמע דוקא בעלי נפש עושים כן וכ"מ מחדו' רשב"א בחדו' ובתה"א דלכך נהגו מקצת המדקדקים להרתיח המים משמע אבל מדינא שרי וכ"כ הר"ן ודאמרינן דתמרי בתר יב"ח שרי יש בעלי נפש שהחמירו ואמרו דה"מ לאכלן חיין אבל לבשלן כמות שהן חיישינן שמא ע"י בישול פורשין וכו' הרי דס"ל מדינא א"ל לחוש לאחר יב"ח שהתליעו בתלוש :

והרא"ש כ' דאותן שרגילים לגדל תולעים לאחר יב"ח צריך לבדקו ולהשליך ובאותן עדשים שמצא בהם כנימה מנהג יפה תוך יב"ח אין להם תקנה (דהיינו צוננים ורותחין אבל בדיקה ודאי מהני) ולאחר יב"ח יתנם לתוך מים צוננים ואח"כ לרותחין ע"כ משמע מדינא א"צ כלום אחר יב"ח אלא מטעם מנהג יפה לחוש לבעל נפש :

והה"כ בפ"ב הט"ו על מ"ש הרמב"ם לפיכך כל מיני פירות שדרכן להתליע כשהן מחוברין לא יאכל עד שיבדוק דילא להרמב"ם כן מדנקיט הגמ' כדי תמרי ולא נקיט שאר פירות שהתליעו א"ו משום דתמרי דרכן להתליע במחובר כמ"ש הרשב"א בחדושיו ועל מ"ש הרמב"ם ואם שהה הפרי אחר שנעקר יב"ח אוכל בלא בדיקה כ' ה"ה ונראה מדברי רבינו שיכול לבשל בלא בדיקה ואין חוששין שמא פירשו או יפרישו בשעת בישול שהרי לא חילוק וכ"כ דברי הרשב"א ז"ל וכ"כ הרמב"ן ז"ל ונתן טעם לדבר שאעפ"י שמא פירש בשעת הבישול אם נמוח בטל הוא בששים ואם הוא בעין זורק ואוכל עכ"ל :

ונ"ל דאין זה שכ' הרמב"ן עיקר הטעם אלא הפירות אלו שדרכן להתליע במחובר שניחוש שמא התליע ג"כ בתלוש כיון שא"י שדרכן בכך ה"ל ספק ואין מחזקינן ריעותא כמ"ש הרמב"ן והרשב"א א"כ לאחר יב"ח מותרין הן ומ"ש הרמב"ן הטעם משום דתלינן בשעת בישול הוא נמוח הוא כ"כ לסתור דעת בעלי נפש ויש מדקדקים להחמיר בס' אם התליעו בתלוש ומחזיקים ריעותא ע"ז כ' הרמב"ן דגם לבעלי נפש אין להחמיר כיון דיש נמי לומר את"ל שנחזוק ריעותא שהתליעו בתלוש מלינן להקל שאם יתבשלו נימוחו וי"ל דגם ה"ה הכי כוונתו :

ואמנם יש לומר והוא הנכון בפירות שיש ספק שהתליעו בתלוש כגון תמרי ושאר פירות אפי' המדקדקים לא החמירו לעשות תקנה ליתן בצוננים ואח"כ ברותחין רק בידוע שהם מתולעים בתלוש או שנמצא התליעו אחר יב"ח או במצויה להתליע בתלוש הי' מן הדין מותר לבשלן כי ימותו ע"י הבישול והמדקדקים חששו שמא עד שירתיח התבשיל יפרשו בצוננים הלכך החמירו ליתנם ברותחין וע"ז כ' הרשב"א דעדיין למ"ד פרשו לאחר מיתה אסור מה מהני רותחין לחוד שימותו הלכך צריך ליתנם תחלה בצוננים שיעלה תחלה כל מה שהם מתולעים ואח"כ ברותחין רק בידוע שהם מתולעים בתלוש או שנמצא התליעו אחר יב"ח או במצויה להתליע בתלוש הי' מן הדין מותר לבשלן כי ימותו ע"י הבישול והמדקדקים חששו שמא עד שירתיח התבשיל יפרשו בצוננים הלכך החמירו ליתנם ברותחין וע"ז כ' הרשב"א דעדיין למ"ד פרשו לאחר מיתה אסור מה מהני רותחין לחוד שימותו הלכך צריך ליתנם תחלה בצוננים שיעלה תחלה כל מה שהם מתולעים ואח"כ יתנם ברותחין והמעיין בסמ"ג קל"ב וסה"ת סי' ל"ד תמצא כן כמ"ש

ועתה מ"ש הש"ך ס"ק כ"ג דאותן פירות שאין דרכן להתליע כלל ודאי א"צ בדיקה כלל אפי' מבחוץ דמשמע דוקא בידוע שאין דרכן להתליע אבל בספק צריך בדיקה ולמ"ש ז"א אלא דוקא בידוע שרגיל להתליע בתלוש צריך ליתנם בצוננים ורותחין אבל בא"י לא מחזקינן ריעותא כמ"ש הרמב"ן ורשב"א ושכ"מ מסמ"ג וסה"ת :

(ג) **ובש"ך** כ"ה כ' טעם דלמה לא מהני הך תקנה עי"ש ול"נ טעם תקנתא דבדיקה אשכחן בגמ' במיעוט המצוי בריאה דצריך בדיקה אבל בדיקה זו לא אשכחן בגמ' הלכך במחובר לא סמכינן על בדיקה אבל בדרכו להתליע בתלוש דאיכא רק מיעוט המצוי וכנגד זה יש ספק שמא לא ירחשו וישארו שם וכ"ש דכשירתיח התבשיל די"ל שנשארו שם אלא דסמ"ג וסה"ת החמירו ליתנם ברותחין ורא"ש ורשב"א מחמרי ליתנם תחלה בצוננים וכיון שאינו אלא חומרא דמדינא מצינן לסמוך במיעוט המצוי ויש עמו ספק שלא ירחשו הלכך סמכינן אתקנתא זו דאינו אלא לחומרא ולא להקל משא"כ בפירות מחובר במיעוט המצוי צריך דוקא בדיקה דנמצא בש"ס :

(ד) **ובש"ך** כ"ו כ' הש"ך דה"ה כ' שמדברי רשב"א והרמב"ם ורמב"ן כ' דלא יב"ח א"צ שום בדיקה דלא חיישינן שמא יפרשו בשעת הבישול ול"ע על ה"ה דבתוה"ק מוכח להדי' דאפי' לאחר יב"ח צריך תיקון זה ע"כ ובפמ"ג בש"ך ס"ק כ"ג כ' דכוונות הש"ך דאפי' בדרכן להתליע בתלוש א"צ שום בדיקה זה ודאי ליתא דה"ה קאי שם על פי' שדרכן להתליע בתלוש ואח"כ התליע בתלוש הוה ספק וא"כ שפיר כ' ה"ה דכ"כ מרשב"א דא"צ שום בדיקה וה"ט משום דלא מחזקינן ריעותא ולא כש"ך שמשמע דה"ה מתיר לרשב"א ורמב"ם אפי' ברגיל ז"א דברגיל להתליע בתלוש מסכים הרשב"א דצריך הך תקנה או אפי' ברגיל להתליע אפשר דג"כ כ' ה"ה כן משום דס"ל מדינא אין ה"כ דלא צריך תקנה זו ורק לבעל נפש מחמיר הרשב"א עכ"פ מדינא מודה הרשב"א בחדו' ובתה"א ורמב"ן אפי' לבעלי נפש מקיל כמש"ל כיון דאיכא אפי' ברגיל רק מיעוט המצוי ושמא לא ירחשו הלכך אפי' לבעל נפש לא מחמרינן ואע"ג בתה"ק מחמיר וכ' תקנה זו י"ל ג"כ ה"ד בודאי התליע בתלוש כמו בתה"א הוא דמחמיר הרשב"א כן כוונתו בקלר אבל ברגיל להתליע מכ"ש בספק מקיל ה"ה לגמרי וא"צ שום תקנה ועתה קמה נצבה מה שהקשה הש"ך ס"ק כ"ו שלא הביא הב"י לדברי ה"ה וכן קשה על הש"ע דמשמע מדבריו דאפי' בספק התליע בתלוש צריך תקנה זו ומה"ה ומרשב"א ורמב"ן משמע דדוקא בודאי צריך תקנה זו בהתליע בתלוש אבל ברגיל להתליע בתלוש א"ל ורמב"ן י"ל אפי' בודאי דלא חיישינן שיפרשו ובסמ"ג וסה"ת משמע ג"כ דוקא בודאי ואפי' בוודאי סגי ברותחין לחוד וזה שלא הביאם ב"י דסגי ברותחין לחוד תמה בש"ך סוס"ק כ"ד וא"כ גם הרא"ש והטור שכ' תקנה זו י"ל דה"ד בודאי התליע בתלוש כדעת כל הפוסקים :

(ה) **ובט"ז** סקי"ב כ' אמ"ש הש"ע כל פירות שדרכו להתליע במחובר כו' משמע אבל באם אין דרך להתליע אלא בתלוש א"ל בדיקה בקמח או בפירות יבשים שקורין רוזיני וכי"ב אם יש שם מילווען קטנים דאין שם איסור אלא אחר שפירשו ונמצא דהוה ס"ס והקשה במנ"י ובפרמ"ג במ"ז סקי"ב וז"ל ויש לתמוה דהא עבר וביטול פירות שדרכן להתליע תוך יב"ח צריך עכ"פ בדיקה כמ"ש הרשב"א והמחבר ואפי' לאחר יב"ח צריך דהיינו שיתנם במים צוננים ואח"כ ברותחין אמנם כ"ל אע"ג דט"ז כ' מטעם ס"ס וקשה קו' פרמ"ג וגם לא דיבר ממה שכ' ד"מ מש"ע דאפי' בספק מכ"ש ברגיל להתליע צריך תקנה הנ"ל מ"מ לדינא קיים לדברי ט"ז יען שכן מ' דעת ה"ה ורשב"א ומכ"ש רמב"ן וסמ"ג וסה"ת דלא הוצרכו הך תקנה רק בודאי ולרמב"ן מקיל אפי' בודאי ומטעם שכתבתי לעיל דהא אפי' ברגיל להתליע אינו אלא מיעוט המצוי וכיון דעדיין אין איסור אלא אחר שירחשו לא חיישינן שירחשו ומהני זה שיהי' ע"כ מיעוט שאינו מצוי ושרי ומסייע עוד ס' הרמב"ן שאחר הבישול נמחו דודאי אינו נחשב אלא כשאר מיעוט שאינו מצינן כי"ב בע"ז דל"ט בטרית טריפה שהקשה רמב"ן בחידו' שם ובר"ן וריטב"א אמאי לא חיישינן שמא נמלח עם טמאים וא"ת דלא מחזקינן ריעותא הא בשכיח מחזקינן ותי' רמב"ן ב' תרוצים משום דאין מולחין טמאים עם טהורים ועוד ניר דרבנן והוה ס' דרבנן משמע לתי' הא' שרי אפי' בדאו' וקשה האיך נסמוך בדאו' על סברא זו אלא התם ג"כ הטעם בשכיח דמחזקינן רק מדרבנן משום מיעוט המצוי אבל מה"ת שרי כיון שאין טמאים לפנינו או רוב אמנם נתערבין וכיון דיש קצת סברא להקל תו לא חשיב מיעוט המצוי ולא מחזקינן ריעותא :

(ו) **וגדולה** מזו כ' בש"ד סי' מ"ו דאפי' בודאי נתלעו קטניות ופולין ולאחר בישולן נמצאו התולעים בקערה אותן תולעים מותרין

דלא

דלא חיישינן שיצאו מחיים וכ"כ בהגמ"ד שכ"כ המרדכי בשם ס' התרומות אלא כ' בשם סמ"ג שיתנם בתוך רותחין וה"ד בודאי וגם הוא ז"ל כ' בודאי מותלעים לברור יפה הנקובים (כיון שהוא נקוב לחוץ חיישינן שפירשו כמ"ש הרמ"א בסעי' ד' בשמו) ולתנם בתחלת בשולם במים רותחים ודי בכך וטעם דש"ד ודעת הס"ת בתחלה הכי כמ"ש המרדכי דאפי' בודאי לא חיישינן שמא יצא צוננים משום דמוקמינן אחזקה שלא ירחשו לחוץ אלא עכשיו שנרתחין בקערה אמרינן עכשיו פירשו בשעה שהי' התבשיל רותח וכבר מתו והא דפריך הש"ס וניחוש שמא פירוש בדופני כלי דרגיל בכך ומשני אדרבה היינו רביתייהו ואך דבעינן ליתן בצוננים ואח"כ ברותחין אפי' בודאי הוא לצאת אף ידי המדקדקים כמש"ל לרמב"ן ורשב"א ורא"ש וטור שכ' משום מנהג יפה ואלא לדעת הס"ת כתבתי בסי' תקל"ח דאפי' וודאי התליע הקמח נמי שרי משום דלהס"ת לא חיישינן שחזרו. ופי' והעלתי שכן גם דעת כל גדולי פוסקים זולתי מעט פוסקים האוסרין וב"י וש"ע ורמ"א והאחרונים לא נחתו לכל זה ופלתי מתיר מטעם חזקה דעתה נתהוו ואסור בזמן חום וא"י למה מוקמינן אחזקה דעדיין לא פירשו לדידי דהוי כתוך הקמח לא פירשו כדמשמע בתשו' הרא"ש:

ובמג"א כלל מ"ו ס"ק ט"ו כ' דהרא"ש וטור כ' שהוא רק מנהג יפה דהם ס"ל דפי' מת מותר והי' די שיתנם מיד ברותחין מדינא אבל הש"ע והרב ס"ל פי' מתה אסור הלכך מדינא צריך ליתן תחלה במים צוננים שיצאו המתולעים לכך השמיטו מ"ש רא"ש וטור מנהג יפה אמנם עיי' ש"ך ס"ק כ"ד מדכ' הש"ע וירחשו משמע דס"ל פי' מתה מותר עיי' פרמ"ג וא"כ הקל"ד אמאי השמיט הש"ע שהוא רק מנהג יפה ואמנם הש"ך כ' דחיישינן שמא לא ימותו מיד ברותחין ויפרשו מחיים ואלא א"כ א"ש הש"ע דהשמיט דמ"ש הרא"ש והטור שהוא מנהג יפה וא"כ הקל"ד הרא"ש וטור דלמה כ' שהוא רק מנהג יפה ול"נ כהנ"ל דס"ל להרא"ש וטור מדינא לא חיישינן אפי' בודאי מתולעים שירחשו לחוץ כדעת ש"ד וסה"ת רק שהוא מנהג יפה לעשות תקנה זו:

ובפר"ח ס"ק כ"ו כ' על הטעם שכ' ה"ה בשם הרמב"ן אפי' שהתליעו בתלוש ויפרשו בשעת הבישול אם נימוח הוא בטל בס' ואם הוא בעין הוא זורק וכ' הפר"ח ואינו מיחוור דתולעים קטנים בתבשיל נסתמא אינם נמוחים וכו' והנה למש"ל דס"ל לרמב"ן מדינא שרי ברגיל להתליע מיירי ולא מחזקינן ריעותא רק בעלי נפש שהחמירו כ' הרמב"ן דאי"ל ולהנ"ל א"ש יותר ל"מ ברגיל להתליע דשרי מדינא כיון דאיכא ספק שירחשו דתו אין להחזיק ריעותא אלא אפי' בודאי מותלע י"ל דס"ל לרמב"ן מדינא שרי כש"ד דאנו מחזקינן שלא יפרשו כלל אלא לבעלי נפש שהחמירו לחשש רחוק שמא יפרשו ע"ז כ' רמב"ן דמצרפינן שימוחו אף אם יפרשו ואין להחמיר אפי' לבעל נפש:

ואלא קו' הפר"מ אט"ז דמתיר בכ"ם בלא בדיקה מרשב"א דהא עבר ובישול תוך יב"ח צריך עכ"פ בדיקה י"ל אע"ג דאיכא ס"ס ואפ"ה אם יכול לבדוק בודק כמ"ש בש"ע אמנם הנה רשב"א לשיטתי' דס"ל ס"ס שיכול לברר צריך לברר כמ"ש הש"ך בשמו סי' ק"י ס"ק ס"ו וכ' מכאן דהמחבר נמשך אחרי דעת רשב"א דצריך לברר ובפרמ"ג כ' אפי' בקלת טירחא אי"צ לברר בדבר"י לעיל סי' ת' כתבתי דאפי' בטירחא צריך לברר בס"ס מ"מ דעת הפוסקים הסמ"ג וסה"ת הובאו בש"ך שם בסי' ק"י בס"ס אי"צ לברורי וכ"כ בת"ח כלל מ"ה סוף דף ז':

ובמג"א כלל מ"ו סקי"ט הקשה על ת"ח שם שמביא דברי רשב"א והוא דין בש"ע בסעי' ט' בסמוך אם עבר ובישל תוך י"ב חודש אם יכול לבדוק יבדוק הא הוי ס"ס והת"ח כלל מ"ה פי' דס"ס אי"צ לבדוק ותי' כיון שהדבר מצוי וקשה דהוה רק מיעוט המצוי ובמיעוט המצוי אפי' במחלה רק מדרבנן חיישינן וצריך לבדוק א"כ ביש עוד ס' הוה שפיר ס"ס דאפי' יהי' מחלה איכא רק ספק השקול ובעוד ספק הוה שפיר ס"ס ובפלתי תמה על הט"ז דלמה לא צריך בדיקת חוץ בקמח ורוזינא כמ"ש הש"ך ס"ק כ"ג דבמילווען לא שייך בהו שמא פירשו דהא כל עניינם לרחוש ולצוד ע"כ וליתא גם בקמח שנעשו מתולעים כ' הש"ע לעיל ס"ה שמא פירשו נסתמא מיירי במילווען וכל זמן שהם בקמח הוה היינו רביתייהו והוה כשאר פי' דהוה מיעוט המצוי עם שחזקה דמעיקרא שלא פירשו דשרי ולפר"ח שם כ"ז שמונח בכלי לא חשיב פירוש ויש ג"כ סניף דרמב"ן דאם נימוחו נתבטלו כמ"ש בס' כנפ"י לסניף להתיר קמח שהתליע שמחמת חום התנור נמחו וכלין מאיליהן:

(ז) ל"ב ליישב קו' המג"א את"ח דהרשב"א כ' ב' טעמים דשרי אם עבר ובישל א' מטעם חזקה כמו בזאב שנטל בני מעיים ועוד דהוה ס"ס שמא לא הי' תולע ושמא נימוח והנה טעם הא' אין לדידן היתר עי' ש"ד ס"ק כ"ט ולא נשאר אלא ס"ס וס' שמא נימוח לאו ספק גמור וכמ"ש הפרמ"ג בט"ז סקי"ב דלכך צריך בדיקה ועי' פר"ח ס"ק כ"ו שכ' אמ"ש הרמב"ן דנימוחו דאינו מיחוור ולכך פ' הרמ"א כאן דצריך בדיקה באפשר לבדוק (מכאן יש לדייק מת"ח דס"ס מהני אפי' אם ס' א' אינו שקול כדעת הריב"ש וכן דעת התוס' נדה די"ח ולעיל סי' י"ד בדבר"י כתבתי שגם דעת תוס' כתובות כן ויש לדחות דמ"מ איכא נמי כאן חזקה דמסייע ולא אסור אלא משום מיעוט המצוי) אבל בס"ס של ט"ז הוה ס"ס גמור י"ל כט"ז דאי"ל בדיקה:

ותמוהים לי מ"ש בס' בינת אדם סי' ל"ה שכ' בקמח אפי' לא פירשו כלל אפי' על דופני כלים מכפנים אסור וכן בדין שכל קורט של קמח הוא כפירי אחר לאסור לכן אין להתיר אפי' בהפ"מ קמח שהתליעו מילבן וחיים ובקמח המונח כמה שנים בחבית צריך לבדוק אחר תולעים ובדיע' אסור דאין כאן אלא ס' א' שמא לא פירש ואסור וקשה כיון דליכא אלא ס' א' לדעתי' ל"ל דוקא שמונח בחביות כמה שנים הא קמח דרכו להתליע א"כ בשנה אחת הוי צריך בדיקה דהא הט"ז מקיל דל"צ בדיקה רק משום דאיכא ס"ס אבל באמת ז"א דהא בש"ע בשם תשו' רא"ש כ' בקמח שהתליע רק דאיכא ספק שמא ריחשו בארץ משמע דלא ס"ל דכל קורט כפ"ע פרי ועי' סי' תקל"ח במ"ת ובסי' תקל"ט בהיתר קמח שהתליע ודאי ועיי' פרמ"ג בט"ז סק"ז מ"ש תשו' הרא"ש בקמח שמא פירש וחזר שהוא ודאי מנ"ל הא אפשר משום דקשי' לי' הא הטור ס"ל בנקב לחוץ לא חיישינן דפי' וחזר ולכך תי' דבקמח הוה ודאי. וז"א הא הטור לא הביא דין תשו' הרא"ש וכ' בסי' תקל"ח ותקל"ט דרא"ש בתשו' לעולם ס"ל דהוה ספק וחיים לשמא חזר ופירש אלא כפסקיו חוזר וכ"כ בחו"ה כלל מ"א דין ג' בשם הרא"ש דס"ל ניקב מבחוץ מותר י"ל שכוונתו למ"ש בסי' הנ"ל:

סימן תקמ"ב

(א) במעשה דט"ז ס"ק י"ז באשה שמצאה מילווען בראזינקע"ס ומצאו גם במוכר דמכשיר מה שמכרו קודם שנודע מטעם דאמרינן עתה במעט זמן נעשו המילווען הוא קשה אלא כתבתי טעם אחד דמותר אפי' אותם הלוקחים אח"כ וכ"כ בשם הב"ח דמילווען קטנים שצריך לחמם לשמש לראות לא אסור ומתיר הראזינקעם עצמם והבאתי ראי' לדבריו מש"ד וכתבתי שטוב להשליכן לרותחין לשרותן:

בש"ע סעי' ט' עבר ובישול תוך יב"ח בלא בדיקה כו' מותר וכ' הרשב"א מטעם ס"ס שמא לא היה ואת"ל היה שמא נימוח ונתבטלו בט"ז ס"ק י"ז רוצה להתיר במעשה שמצאה אשה מילווען בראזינק"ס והי' כמלא גם כן אצל המוכר מילבע"ן וכולן לקחו מאם כ' דאותן שלקחו קודם שנודע שיש מולבין מותרין דזה דומה למ"ש ב"י בשם הרשב"א בדין עבר ובישול דמותר מטעם ס"ס ספק הי' שם רחש ס' לא הי' ואי"ל שזהו נגד הסברא שבשעה קטנה יהי' נילבין דהא גם בהאי דרשב"א כיון שדרכן להתליע הוה בודאי שם' הרגיל לא שני' ספק כמ"ש בתה"ד. ובכה"כ חולק עליו בפוחזת לכך לא הוה ובמג"א כלל מ"ו מישב ברגיל להתליע לא עדיפא מספק והוה שפיר ס"ס והוא דלא כש"ך סוס"ק ל"א ברגיל להיות תולעים בחוץ דאז נאסרו מיד וליכא אלא חד ספיקי ולא נראה כן מרשב"א אלא הרשב"א אפי' בדרכן להתליע אינו אלא מיעוטי דמצוי ואפי' ספק שקול י"ל דלא הוה כי' ועדיף משאר ספק ותה"ד שכ' דהוה ס' הרגיל ולא נכנס בספק ופליג ארשב"א מ"מ הרשב"א לא ס"ל הכי. א"כ הט"ז דרוצה להתיר מדברי הרשב"א וז"א דספיקי דרשב"א הוה ספק גמור משא"כ לשעה קטנה שיעשו מילווען הוא דבר שאין הדעת סובל אבל במוחזק להתליע לא חשיב לספק כ"כ המג"א שם ושכ"כ בחו"ה וכ"כ בפר"ח בס"ק ל"א דעדשים ופולין שהם מוחזקים שי"ב תולעים וליכא אלא ס' א' כ"ל דוקא במחובר דלא צריך להיות פירש אבל בתלוש כמו מולווען בראזינק"ס הנ"ל שפיר איכא ספק אחר שמא לא פירשו ואת"ל פי' ס' חזרו וס' נימוח מכ"ש למש"ל בסי' תקל"ח שכתבתי רוב פוסקים דלא חיישינן לחזרו ופירשו ואמאי פשיטא לי' לט"ז דע"י עריכה ולישה הוה ודאי פי' די"ל במקום שהגיע יד הלישה או העריכה על הפרי שיש המלווין שנדחק המילווען על הפרי ונשארת שם ועוד שמא נתרסק ע"י העריכה והלישה ובפר"ח כ' אפי' ע"י עריכה ולישה ממקלמ"ק היינו רביתי' כיון שלא פי' לחוץ ובב"ח סי' ל"ו כ' דפר"ח לשיטתי' שכ"כ בקמח והוא חולק עליו בקמח אמנם למ"ש אני דחיתי דבריו גם בקמח:

וראי' אח"כ בהג"ה מהרב"פ שכ' בשם שו"ת ב"ח החדשות סי' כ"ג דמקיל מטעם ס"ס שמא נימוח ושמא לא פירשו מן הראזינים והרי כמו שכתבתי אני. וכ' עוד שמותר לאכול הראזינים שמחליט המילבין הקטנים שאינם נראים לעיין רק אם ישימו אותן בחמין כנגד השמש לא שייך חשש איסור ריחש מדינא יע"ש באריכות דמתיר הפלאדען והראזינים אף בנודע קודם שהושם בתנור. הנה דבר זה כ' הב"ח בסוף הסי' שכ' שזה דעת הרקח וכ' בתשו' האריכתי ובכנפ"י הביאו הבאתיו בסי' קל"ט אות ג' והט"ז בס"ק ח' חולק עליו משום דלא נמצא מי שמתיר בתולעים שבקמח רק באגודה בשם רקח והוא מטעם דלא חיישינן שמא פירשו ואכן קיי"ל דחיישינן שמא פירשו כמ"ש בתה"ד סי' קע"ח וע"כ שאין שום חילוק בין המילבין בזה ע"כ הנה גם לטעם זה הנה כתבתי אני שם אות ד' כ' דרקח לשיטתי' דלא חיישינן שמא פירשו וחזר הרי כתבתי בסי' תקל"ח שכן דעת רוב הפוסקים א"כ נמי שרי הרוזנקים. ואלא הב"ח שכ"כ בשם הרקח נראה שהי' מפרש כן לשון הרקח וא"כ לרקח מב' טעמים מותר והיותר שאין תשו' הב"ח לפני וא"י ראיותיו מ"מ כ' ראי' לב"ח דלא כט"ז מש"ד עצמו בסי' מ"ו כ' לבסוף דברי הראב"ן דחיישינן שמא פירשו וחזרו ובסי' כ"ד מתיר קמח שהתליע ועי' סי' תקל"ח מ"ש בזה ולב"ח יש ליישב דש"ד מיירי בתולעים מילווין גדולים שנראים שורצים ואי"ל לחמם נגד השמש וכיון שאין תשו' הב"ח לפני כ"ל דמ"מ היכי דאפשר למיעבד תקנתא עבדינן כמ"ש החו"ה כלל מ"א דראזינקעם ישליך לתוך רותחין שימותו דהרבה פוסקים ס"ל פי' ומתה מותר:

סימן תקמ"ג

(א) בענין שמניחין „פאמעראַנצין שאָלען" בחום התנור וריי"ז על המחבת שמדמי בבינת אדם לשמרים יבשים בתנור דשרי ולעור קיבה שנתייבש לעשות גבינה דשרי ואני הקשתי עליו מטעם זה יש לאסור ומה טעם אין הגעלה באוכלין ודבר שנתיבש כעץ אפי"ת דשרי בנתרכך אח"כ אסור ועוד בברי' דלא הוי בנ"ט אפי' יבש כעץ אסור (ב) דחוי לב"א שכ' כמו דמהני יב"ח בתולע מהני תנור לכ"ע (ג) אחרונים דהלקו אחכ"צ דמתיר כלי אחר יב"ח (ד) דחוי לב"א שכ' דש"ך מתיר שרץ שרוף לבריא וגם מ"ש דלא אסור בשרוף אלא באחשבי' לאכילה ליתא טעם אחר להמורים להקל לחרוך הרייז וקליפות בהרבה סניפים ונ"ל דאח"כ ירחצו הרייז שעי"כ אם נשאר תולע שלם יסירו כמ"ש חס"ו להמוכרים פי' יבשים דאשתקד מן הקיץ ומוכרים בחורף שירחצו אמנם גם בזה כ' חס"ו להמדקדקים להחמיר (ה) ביאור אחר לרשב"א ולא כחס"ו :

בנ"א סי' ל"ו כ' בשם מורי זקן הלכה למעשה בקליפות מראנצין שמעט מוחזקין בתולעים מילבי"ן להניחם בתנור חם והנה אין ספק שלא לו מדין דירדאי דהמנאי לאחר יב"ח מותר וכ' תוס' בשם ר"א דשמרים שנתיבשו בתנור מועיל כמו המתנה יב"ח ה"ה הכא דמהני יב"ח דנעשה כעפרא כך מהני ע"י החמימות התנור ונעשה כאפר עי"ש וכך שמעתי שקולין ומהממין ריי"ז בימי קיץ עי"ש . ול"ע ברא"ש שם כ' בשמרים דאנו רואין שאין בו שום לחלוחית א"כ במראנצין קליפות שמא יש עיקום בקליפה שלא שלט בו החום ולא הי' יכול להתיבש כ"כ שאי"כ לכלוכית :

ועוד ל"ע מה מהני שנתיבש האיסור ויצא ממנו כל לחלוחית דיש לדמותו לחתיכה נ"נ ואפשר לסחטו אסור והתם מאן דמתיר שמרים שנתיבשו בתנור הוא ר' אפרים דס"ל חנ"נ ואפשר לסחטו אסור הוא דוקא בב"ח ואנן לא קיי"ל כוותי' ועי' כ"י בש"ך ס"ז ס"ט דאסור למלוח במלח שנית שנתיבש מכל לחלוחות הדם שבו וכ' הפלתי שהוא פשוט דאפשר לסחטו אסור ובכן נדחה מ"ש הב"א שם שזה דומה לעור הקיבה שנתיבש כעץ דלא אסור משום בב"ח דהתם ביותר שאני לא אמרינן חתיכה עצמו נ"נ ואפשר לסחטו מותר כמ"ש במג"א סי' תמ"ז עי"ל סי' ל"ו סק"ה ואף שא"ד שם בסי' ס"ט חולק על פלתי דהיכי דנסחט הכל אפשר לסוחטו מותר מ"מ הש"ך שם אוסר יעי' מאיזי' טעם שיהי' ועי' פרמ"ג בסי' ס"ט בט"ז ס"ק ל"ה שכ' אלו שחותכין בסכין בשר מלח קשה ומלבנים המלח אין ליבון באוכלין אפי' בהתירא בלע ועכ"פ בעינן שיהי' בו קש נשרף והם אינם מניחים אלא להתחמם מעט וזה שייך נמי גם כאן דאין ליבון באוכלין להוציא הלחלוחית ועוד שאינם מלבנים הקליפות אלא עד שיתחממו ואם לא מהני ליבון בבולע ממקום אחר מכ"ש דלא מהני ליבון באיסור מחמת עצמו ול"ע באמת למה לא מהני ליבון באוכלין דאי"ל משום אפשר לסחטו אסור הא לא"ד מותר ביוצא לגמרי ועוד הא כ' אפי' בהתירא בלע לא מהני הגעלה באוכלין וי"ל דודאי חיים שלא ישרוף ובחיים קיי"ל בא"ח סי' תנ"א דלא מהני ליבון אפי' דיע' ולא חיים או י"ל דאוכלין דומה לכלי חרס שאינו יוצא מידי דפיו לעולם ואפי' בכלי מהני החזרות כבשונות התם ה"ט משום דפנים חדשות בא לכאן אבל בכלי לא שייך כאן א"כ י"ל דאפי' לא"ד הכ"ל דוקא בדם יוצא כולו כראי' שהביא הא"ד שם מבי דוגי משא"כ בשאר איסורין והחכ"ל סי' ה' דליכא למילף מיי"נ דאשכחן דהקילו ביי"נ דמהני בכבוש מילוי ועירוי משא"כ בשאר אסורין והחכ"ל קאי שם בדין דכלי איסור לאחר יב"ח מותר כמו בשמרים לאחר יב"ח של יי"נ אבל בדין עירוי ומילוי דשרי אפי' לאחר כבוש מעל"ע כ' דביי"נ הקילו והוא ס"ל דשאני משום דבליעתו בצונן ולמ"ש דאין יבשות התנור בשאר אסורין כטעם הכ"ל י"ל דה"ה יב"ח בכלי לא מהני ואלא ביי"נ דוקא הקילו והחכ"ל הקשה על עצמו הא אפי' בזגין הקילו לאחר יב"ח דאינו בלועה בצונן י"ל דהקילו ביי"נ בזגין ושמרים שאינו גוף יי"נ :

ומ"ש עוד לדמות לעור הקיבה שנתיבש כעץ לעשות גבינה מותר בסי' פ"ז עיי' בחס"ו סי' פ"א מאן יימר שהגיע היבשות לשיעור הזה ועוד הא כ' בפמ"ג שם בש"ך סקל"ג באחר שנתיבש נתבשל ונתרכך הדרי לאיסורי וכ"כ בכנה"ג סי' כ"ו דע"י שנתיבש אינו יוצא שום איסור וכשחזר ונתרכך אסור א"כ ה"ה בנידון דידן אפי"ת בשעת יבשתו כעץ שרי כשמבטל ונתרככו הדרי לאיסורי ובפ"ת שם הביא בשם תפארת לבי ראי' מסוגי' ק"ד דכרכום שרי משום שמזייפים בכשר משום שהוא יבש לית לן בה אלא אע"ג דמבשלין א"כ הכרכום הרי דלא כפמ"ג והכ"ב כ' דלאו ראי' דשם איכא בלא"ה שאר טעמים בהיתר כרכום ומתשו' רשב"א הובא בב"י סי' קכ"ג שכ' דר"ת דאוסר שמרים יבשים משום דאם שורין במים חוזר ללחלותו אבל תמצית הדבוק בדופני חביות אין בו שום לחלוחית וגם תמצית אוסר הט"ז לכתחלה א"כ משמע כפמ"ג וכ"י א"כ בעור הקיבה וכן בנדון דידן מי יימר שלא נשאר בו לחלוחית . ועוד י"ל דע"כ יבשות מהני בדבר איסור בנ"ט וטעם פגום אסור א"כ ביבש כעץ לא אסור אבל בריה דלא תלי' בנ"ט דהא אוסר אפי' כשהוא לפגם כדאי' ברמ"א פי' ק"ג י"ל אפי' הוא כעץ אפי"ה אסור :

ועוד הנה בב"א דסבר בחום התנור לא נשרפו אלא מ"מ נתיבשו ומדמי לשמרים שנתיבשו בתנור וכעין זה כ' בחכ"ל סי' ע"ה דמתיר כלי איסור שנתישן לאחר יב"ח דהוה כעפרא ומדמי לשמרים של יי"נ לאחר יב"ח הנה בסי' ע"ו שם השכים עם החכ"ל דכלי לאחר יב"ח הוה כהגעלה ושרי והנה י"ל דה"ד בכלי דשייך הגעלה הקילו אפי' בכלי חרס דמלינן דמהני החזרות כבשונות אבל להתיבש איסור לא דאין הגעלה באכלין ועוד אפשר לסוחטו אסור וכ"כ דאולי נשאר קצת וכיון דא"כ נתרכך נמי אסור כמש"ל ובדין דהכא לבי נמי יש פוסקים פליגו ע"ז עיי' במג"א סי' תמ"ז ס"ק מ' ובמאה"ש ופרמ"ג שם כלי חרס בטל ולא הוה דבטיל"מ דהא אין לו היתר בהגעלה וחוזר לאיסורו לשנה הבאה ובש"ת שם סי' תנ"א סק"א כ' בשם שו"ת חיים שאל דחולק על החכ"ל מתשו' רשב"א סי' תקע"ה דלא מהני יישן יב"ח רק בכלי יי"נ וכתבתי אותו בחיבורי לאו"ה סי' תמ"ז סק"ב ביד יוסף :

ומ"ש הבינת אדם דאף דר"ת חולק אר' אפרים וכ' דלא מפני יישן יי"כ חדש אלא בנתמד תחלה במים והכי קיי"ל בסי' קכ"ג וכ' הב"א דמשו"ה לא מהני יבשו בתנור אבל הכא דמהני יב"ח בתולע מודה ר"ת דמהני נתיבש בתנור הנה למש"ל בשם תשו' רשב"א דטעמא דר"ת משום דחוזר ללחותו כשנתרכך אין חילוק וחולק נמי איבש בתנור וגם איבשות התנור לא צריך לחלוק שהוא פלוגתא ישנה בין ר' אפרים לר"ת דר"א מתיר ביבש בתנור משום דס"ל אפשר לסחטו מותר ולא חנ"נ אלא בב"ח ור"ת ס"ל אפשר לסחטו אסור ע"כ לא פליג עלי' אלא אפי' לטעמי' דר"א דמדמי יבש בתנור לישן יב"ח דליתא דישן יב"ח לא מהני אלא בנתמד מקודם במים ולרשב"א בתשו' סי' תקע"ה להכ"ל דדוקא ביין שכלה הלחלוחית א"כ בברי' לא דמהני יב"ח בתולעים לאו משום דמוציא כל הלחלוחית ולא חשיב ברי' אלא אחר יב"ח נעשה כעפרא שנתפזר וברי' ליתא אלא בשלם אבל בתנור מאן יימר שלא נשאר שלם ואין ראי' מיי"נ דמהני תנור לר"א התם לא תלי' בשלם אלא בלחלוחית :

עוד כ' בב"א אע"ג דרמ"א כ' בסוף סי' קכ"ה דשרץ שרוף מותר לרפואה משמע לבריא אסור וכן בא"ח סי' תמ"ב כשנשרפו קודם זמנו דאסור ה"ה דמתכוין לאכילה וכ"כ בחכ"ל דאחשבי' לאכילה (ועוד כ' החכ"ל בשרוף לגמרי עד שאינו ראוי לכלב לכ"ע מותר) ולמ"ש הש"ך סי' קכ"ה סקי"ג משמע אפי' לבריא מותר בשרץ שאינו אלא איסור אכילה ומותר משום דהוה שלא כדרך אכילתן ע"כ הנה מש"ך אין ראי' די"ל דלא מתיר באיסור אכילה שלא כדרך אכילה אלא באיסור אכילה שרי שלא כדרך הנאה ואינו נראה טעם דחכ"ל משום דאחשבי' א"כ למה מתיר הר"ן בחמץ שם בשרפו קודם זמנו וי"ל דאפי' שרוף לגמרי באכילה אסור שמא לא חרכו יפה כמ"ש הרא"ש הובא בא"ח שם סי' תמ"ב במג"א סקי"ד ומטעם זה י"ל דאוסר באו"ה לבריא שרץ שרוף בכל ענין מכ"ש בנתיבש די"ל כן והחכ"ל מתיר לאחר יב"ח משמע דזה עדיף מתנור דהא מדמי לאחר יב"ח לשרוף דהוה כעפרא אבל נתיבש בתנור דדומה רק לחרכו דאסור שם בחמץ באכילה לכ"ע ועי' פסחים דל"ע קמחא דאבשוי חיישינן שמא לא חרכו יפה :

ואפשר לומר דס"ל המורה שמתיר שע"י החום הגדול מחמת קטנן וקלישתן נימוחו והוה ס"ס כמ"ש רשב"א בתה"ב הובא בש"ע סעי' ס' אמנם קשה ארשב"א נוקמא אחזקה דלא נימוחו י"ל לרשב"א בתשו' סי' ת"א דס"ס עדיף מרוב א"כ מה רובא דעדיף מחזקה מכ"ש ס"ס אמנם לקו"א לכתובת בפנ"י כפוסקים דלא מהני ס"ס במקום חזקה י"ל דאיכא חזקה דלית תולעים ושמא נימוח והוה חזקה לגבי חזקה ועוד י"ל כיון שעביד מעשה שע"י י"ל שהוא נימוח תו ליכא חזקה כמ"ש הרשב"א בתה"ב בתחלתו דלא אמרי' בשחיטה סמוך מל"א משום דעשה מעשה המסלקת כן ה"נ מהני ס"ס בעושה מעשה המסלקות אמנם בסעי' ט' לא שרי הרשב"א אלא בדיעב' אם עבר ובישול בלא בדיקה משמע לכתחלה אסור משום אין מבטלין לכתחלה ומזה דלא כתה"ד סי' קע"א ביש ספק אם יש כאן איסור מותר לבטל לכתחלה ועוד הא הרשב"א לא כ' אלא בדרכן להתליע אבל לא בודאי וכמ"ש הש"ך ס"ק כ"ט ל"א ופר"ח ומנ"י כלל מ"ו ופלתי ס"ק ז' ואין לנו סמך אלא למ"ש אני בסי' תקל"ה דרוב פוסקים ס"ל אפי' בודאי התליעו לא חיישינן לפירשו וחזרו והאחרונים הנ"ל לא נחתו לזה רק לכתחלה חיישינן לראב"ן לבדוק כמ"ש האו"ה ותקנה שכ' הפוסקים בסעי' ה' בודאי יתליע בתלוש צריך תקנה שכ' שם ליתנם בצוננים וא"כ ברותחין הוא רק מצד מנהג יפה דיעשה כל מה דאפשר . וכל הקושית שהקשו אמקילין קמח שהתליעו יישבתי בסי' קתל"ט . ובצירוף לזו מש"ש ממשנה דע"י חום יוצאין הכימה ויפרשו מן הפירות וכן הוא במילבן שידוע שיוצאין ע"י החום וי"ל נמי דאם יפרשו יצאו לגמרי לחוץ ובצירוף כל זה מהני נמי החום שי"ל שנימוחו · או שכלו ויבערו ע"י חום התנור או הכלי שקולין בו הרייז ושאר סניפים מ"ש בסוס"י קל"ט קולות לדין ברי' עיין שם :

בחס"ו סי' ע"ו כ' פי' לדברי רשב"א שכ' אפי' בדרכו להתליע הוה מיעוט המצוי דלונו אפי' עינינו רואות רוב זמנם ובמקומות ההמה שכיח הרחש אפי' ברוב החביות אבל לא ברוב הפירות ואם יבדוק כל פירי בפ"ע והי' הרוב בלא תולע ע"כ ליכא אלא מיעוט המצוי ע"כ וקשה הא הרשב"א איירי לבשל הפירות ויש חשש שמא בבישול יצא התולע מן החור א"כ מה בכך שרוב הפירות אינם מתולעים יהי' יוצא א' תולע א' יוצא בבישול

בבישול ברי' לא בטל ומכ"ש דהש"ו מיירי שם במלוי"ן שנעשה בחוץ לא שייך דבריו ז"ל אם יבדוק כל פרי בפ"ע יהי' הרוב בלא תולע דזה שייך דוקא בהתליע בפנים רוב פירות אינם מתולעים אבל במלוין כל פרי שבחביות יש הספק שמא יש תולעת המלוין על כל פרי · ועי' מ"ש בספרי לאו"ח סי' תק"ג ברביד הזהב ס"ק ז' בדבר שיל"מ לא אזלינן בתר רוב כמו דלא בטל והכי קיי"ל א"כ בברי' י"ל נמי כן דלא אזלינן בתר רובא אלא טעמא דרשב"א משום דהפירי י"ל חזקת היתר וכמ"ש החס"ו גופי' שם ולכך הוה שרי אי לאו משום ניעותא דמלוי הוא. והמנס מש"ל דרשב"א מיירי לענין בישול הוא ממ"ש אם עבר ובישול וכ' טעם ראשון דשרי כמו בא זאב ונטל בני מעיס וקשה גם לדידי שכתבתי טעמי' דרשב"א משום חזקה הא החס"ו כ' שם במחובר ליכא חזקה מבוררת דשמא נויד שנברא הפירי נברא עמו התולעת ואין שעה מבוררת שאין התולע שם וי"ל דהוה חזקה דאתי' מכח רוב דרוב פירות לא נבראו מתולעין כמו בבהמה ואע"ג בברי' לא אזלינן בתר רוב אבל חזקה דאתי' מרובא נעשה עי"כ חזקה דמעיקרא כמבואר ברא"ש פ"ק דחולין ובאו"ה והבאתי דבריהם בסי' פ"א וחזקה דמעיקרא דאין ברי' מהני אפי' בדבר שלא בטל · אע"ג דרשב"א ס"ל בנמצא טריפה מעיקרא לעולם ה"ד באיכא ודאי טריפה השתא לפנינו אבל הכא בעבר ובישול ואינו יכול לבדוק ליכא לפנינו ודאי איסור :

סימן תקמ"ד

(א) רוב פוסקים מפורסמים ס"ל דזבוב ונמלים ושרצים בתערובת פוגם וכ"פ ברמ"א בסי' ק"ז וט"ז ופר"ח ומ"ש הש"ך כאן לחלק ולישב לרשב"א בתולע בפרי אינו פוגם לא ראה במשמרת הבית והמחמירין דשרצים אוסרין בנ"ט אין לצרף לדעתם המרדכי והאגודה והג"מ דהם כתבו במקום אחר שהן פוגמין ושלא יהי' דבריהם סותרין צ"ל מה שכתבו דטעמן אוסר כמ"ש הב"י סי' ק"ד לישב הטור דלדבריהם דאוסרין קאמרי הכי (ב) ישוב לתשו' הרי"ף אע"ג דשרצים פוגמין בתערובות ה"ד בטעמן אבל נפסק ונימוחו שם נשאר גופו של שרץ בעינן ס' (ג) בדין מרקחת ווינקסעל שלא נבדק (ד) בדין אי יכול להשליך התולע ולאכול הפרי אי אסור משום בל תשקצו ‡

בהג"ה שאין לך פרי שאין בו ס' נגד התולעת שבתוכו וכ' בש"ך דמרש"ל חולק וס"ל בפרי קטן ליכא ס' נגד התולע וכ"כ בשם הרבה פוסקים ומה שמלדד הרב בת"ח כלל מ"ו דרבים אומרים דאין התולע אוסר משום דהוא פגום ור"ל שהביא בכלל נ"א בשם הרבה פוסקים דאין טעם הזבוב אוסר ומשמע לי' להרב דה"ה טעם התולע בפרי וז"א דהמקילים בזבוב הם הרשב"א והרקח שהביא שם והם בעלמם אוסרים בתולע דהא כ' הרשב"א (ר"ל בתה"ק) ומביאו הטור כאן שאין בהם כ"כ שיאסרו בפליטתו וכן מחלק הרקח סי' תס"ו בהדיא בין זבוב לתולעת וכו' עכ"ל הש"ך ולא כן הוא שהרקח מחלק כן בהדי' אלא דכך צריך לחלק לרקח דכ' שם בזבוב טעמו פגום וכ' שם בתולע דיש ס' בפרי כנגד טעם התולע ש"מ כש"ך דיש חילוק בין זבוב לתולע בפרי. ובמנ"י כלל מ"ו ס"ק כ"א כ' על הש"ך וז"ל ובאמת אף אם רצונו לומר שזה דעת הרשב"א והרקח מ"מ יפה הכריע הרב דהא כ' בתשו' תמים דעים וז"ל תשובה לרב אלפסי ז"ל מי שמצא א' מן השרצים כגון תולעת נמלה וזבוב משליך אותו ולא נאסר התבשיל וכ"כ הב"י בשם א"ח. והר"פ להדי' ולפי דעת הרב שם פשיטא שאין להחמיר בפאווידל כלל אפי' שנעשה מפירות קטנים (די"א שיש גם בהם ס' ואין להחמיר כי בתבשיל יחד עם שאר פירות שאין בהם תולעים דשרי ודאי בצירוף דטעמו פגום) ע"כ :

וצ"ע לחלק מאחר בזבוב ונמלה וכי"ב טעמי' דשרי משום דקיי"ל כרבא בע"ז דף ס"ח ע"ב דס"ל אע"ג דשרצים פוגמין בעין דמאיסי ואפי"ה אסרי' תורה מ"מ בתערובת אינו אוסר משום דפוגם התבשיל וכמ"ש הרשב"א בתה"א והקצר בית ד' ש"א וכמ"ש בב"י בסס"י ק"ד שכן הביאו לרשב"א הטור שם וכ' הב"י שכ"כ הא"ח בשם הר"פ וכן פי' הר"ן ז"ל בע"ז דברי רבא וכ"כ הריב"ש וכ"כ הריטב"א שהעיקר כפי' זה וכ"נ ממרדכי בפ"ב דבילה דדבורים בדבש הוה כפרוחה מעיקרא ורקח שכ' זבוב אינו נ"ט ומתמה הב"י על החולקים ואוסרים הכף שנוטל זבוב מן הקדירה שדברי הרשב"א והר"ן מיוסדים על אדני פז דכרבא קיי"ל וכן דעת אגודה בפ"ב דבילה ולהכ"ל כן הוא נמי תשו' תמים דעים והכן תשו' הרי"ף ובד"מ שם הוסיף שכ"כ ריב"ה בתשובת וכ"כ מדברי הסמ"ג והמרדכי ופסק כן בסוס"י ק"ז שאין לשנות המנהג דאין אסור התערובת וכן הסכים הט"ז ופר"ח שם ואם הוה ראה הב"ח ומרש"ל כל הפוסקים לא הוה מחמיר. עכ"פ נחזור לענייכנו אטו תולעת בפרי אינו כן שמיאוס לאכלו ומה"ט מתיר רבא דהתערובת מותר משום דפגמו ובאמת לא ראו הש"ך והמנ"י במשמרת הבית שם שכ' להדי' גם בתולעת שבפרי מותר בתערובת :

ואלא א"כ הקל"ד הרקח ורשב"א בתה"ק דל"ל טעמא דיש ס' בפרי תיפ"ל דפגום הוא יש לומר כמו שתי' הב"י על הטור בסוס"י ק"ז דסותר ג"כ שכ' בסי' ק"ד כרשב"א ובסי' ק"ז כ' לפוסקים דאסור הכף שהוליא זבוב מהקדירה ותי' דהתם לדבריהם דאסרו קאמר אבל איהו כרשב"א ס"ל א"כ י"ל כן מ"ש הרקח ורשב"א וטור כאן שיש ס' בפרי כנגד התולע לדבריהם דראשונים (והוא בספה"ת בשם הר"י בר אשר) קאמר הכי אבל לדנפשי' ס"ל דטעמו פוגם בתערובת. ועוד י"ל דסמ"ג כ' בנמלא דבורים בדבש מנ' טעמים שרי כיון דמאיס וכ"ה במרדכי ואגודה שם חדא כיון דפוגם להתערובת ועוד דהוה כפרוח מעיקרא וכ"מ לאותן דס"ל פרוח א"כ מותר (ועי' נבי"ק סי' כ"ו שכ' שכן דעת הרמב"ם דהלכה כר"מ דלא שרי דוקא פרוח מעיקרא) א"כ גם לרשב"א ורקח וטור י"ל כן דהביאו דיש ס' כנגד הפרי אפי' למאן דס"ל נטל"פ מותר וכש"ך סוס"י ק"ז שכ' דרבו פוסקים האוסרין זבוב אינו פוגם האו"ה ומהר"מ פדווא דכן נוהגין הנה הם לא ראו כל ראשונים הנ"ל שהובא בב"י וד"מ הנ"ל ותשו' הרי"ף ומ"מ במקום הפ"מ מתיר הש"ך וכ"כ דעת מהר"מ פדווא וראי' בתשו' מהר"מ פאדא סי' ע"ט שכ' שאין לומר דבר פגום מעלמינו וקשה הא הוא מגמ' דע"ז דס"ח כרבא כמ"ש רשב"א ור"ן וב"י סי' ק"ד שדבריהם מיוסדים על אדני פז ות"ח שכ' בכלל מ"ו לצרף דס"א דתולע פגום ומחמיר בפרי קטן שאין בו ס' ומקיל בנתבשל עם עוד דברים אחרים דא"ל ס' כנגד כל הפרי ולא אמרי' חתיכה עלמו נ"כ הנה ברמ"א כאן שכ' דאין לך פרי שאין בו ס' חזר בהג"ה בש"ע אחרונים מת"ח כמ"ש בפרמ"ג בפתיחה לאו"ה ליו"ד וקשה גם ארמ"א דהא לקמן סי' ק"ד וסי' ק"ז מסכים הרמ"א בהג"ה דשרלים פוגם בתערובת א"כ למה לריך לכאן דיש ס' בפירי כנגד התולע וצ"ל כתי' הנ"ל שכ"כ כאן לדבריהם דמחמירין או לרמ"א י"ל דכאן לא לא מסיק עדיין ממ"ש הב"י בסי' ק"ד מדעת הפוסקים המתירין כי נכונים הם כמ"ש הב"י ועוד הרבה פוסקים שכ' שם הב"י והד"מ וי"ל המנח"י ואו"ה שכ' הש"ך בסוס"י ק"ז דמאחרי המה לאו דברי מרדכי ואגודה בשם ראב"י בפא"ע והגמ"י בפ"ב מה' מא"ס שכ' דאין ס' בפרי כנגד התולע והביאו ג"כ דברי הר"י בר אשר שם דין. אם הוליא זבוב בכף עם רוטב דנעשה נבלה ולא ראו מ"ש המרדכי והאגודה בסוף ע"ז דברי רקח דזבוב פוגם התערובת וכ"כ בהגמ"י ולא ראו במרדכי ואגודה בפ"ב דבילה בשם ס' יראים דדבורים פוגם ולסמ"ג דהוה פרוח מעיקרא וא"כ הפאווידיל של עכו"ם שלא נבררו הפירות דיש"ש מתיר בסי' והובא במנ"י שם ספק"א והנ"ל כ' דמרש"ל דמלדד מתחלה להחמיר הוא בפירות קטנים אבל בשל פלוימען שנקראו שוועטשקען פשיטא דיש ס' והמנ"י מוסיף אפי' בפירות קטנים פשיטא דשרי כהכרעות רמ"א דאין אוסר רק אותו פרי ועתה עוד יותר פשיטא למ"ש דלא כש"ך שמחלק דבתולע בפרי אינו פוגם אלא דאין חילוק דשרי וכ"ז כתבתי טרם ראי' בע"ז שכ"כ בס"ק ע"ו אבל אחרי כן יש במה שכתבתי תוס' מרובה על העיקר :

וד"ל תשו' הרי"ף סי' ש"ה מי שמלא א' מן השרלים בקדירה משליך אותו ולא נאסר אותו תבשיל אבל אם נפסק אותו שרץ בתבשיל ושיערו כשאר איסורין שבתורה וכ"ל אע"ג דטעמו פגום וא"י"ל לבטל בנפסק ונימוח גופו אלא ברובו ומדכ' כשאר איסורין שבתורה. משמע דבעי ס' הרי זה דומה למה דקיי"ל בש"ע סי' ק' בגיד הנשה אע"ג דאין בגידין בנ"ט ועיי' בפרמ"ג בע"ז שם סוס"י ק"ו שכ' אע"כ דאין בגידין נו"ט טעם קלוש איכא הלכה בנמחה הגוף לריך ס' א"כ י"ל דכך הי' ס"ל הרי"ף ז"ל בשרלים כיון דמאיסי חשיב בעיני' לאבר אכילה והשיב כעין בעלמא וטעמו טעם קליש א"כ בזרקו לחוץ אפי' אותו פרי שרי משא"כ בנמוח גם גופו עם טעם קלוש לריך ס' :

הגה במרקחת ווינקסלן לריך לבדקן תחלה אבל בדיעבד אין לאסור דאיכא ס"ס כמ"ש בש"ע כאן וכן בפאווידלע אפי' בדרכס להתליע שמא ליכא ושמא נימוח ואין כאן ברי' ומשום איסור טעם אותו פרי וכ"כ אין איסור כמ"ש במנ"י ס"ק כ"א דאין לזוז ממ"ש בת"ח דמותר בנתבשל עם אחרים ופשיטא למ"ש דהעיקר דתולע בפרי פוגם מ"מ בתוך יב"ח לריך לבדקן ובתשו' הרא"ש כלל כ' אני מתיר את האחרים דמהר"ס קיבל שאין לך פירשא שלא יהי' ס' נגד התולע וקשה דא"כ למה אינו מתיר אותו פרי רק האחרים וכ"ל דאוסר אותו פרי שנמלא בו תולע משום מיאוס שכך דרך העולם בבדיקת קירשן או ווינקסל שנמלא בו תולע משליכין כל הפרי וכן עושין בשוועטשקען :

וכ"ל בבודק קירשן ווינקסל לאחרים יכול להשליך התולעים וליתן לאכול הפירות כיון שאינו יודע ליכא משום בל תשקלו אלא באיהו גופי' אם אומר שאינו מיאוס יש לעיין אם הוא מאוס לרובא דעלמא גם לדידי' אסור כמ"ש בסי' כ"ג בדברי דלא כפר"ח כאן ואין ראי' מאינם יהודים שאוכלין הפירות מתולעין הם או כלין שאינם רואים התולע וליכא כל כך מיאוס וכ"ל להקל במקום הפסד כי המשרתים אינם יהודים אוכלין אותן פירות שיש בהם תולעים שישראל מפרידין בבדיקה בפרט בעושין מרקחת דלריך להשליך הרבה כי עושין מפירות הרבה ונעשה בשביל אחרים שאינם יודעין ולא נאכלין מיד ונאכלין אחר בישול עם פי' אחרים וליקר יכול ולהשליך התולע לחוץ וליקח הפרי למרקחת : ולכאו' תמוה הפוסקים דס"ל שרלים נותן טעם לשבח ועיי' רא"ש ע"ז דף ס"ח ע"ב מזבוב של אותו רשע דגם זבוב לשבח ולן כל הפוסקים דאסרו הכף שהוליא זבוב מהך גמ' ערוכה דף ס"ח מרבא דמתיר בשרלים נטל"ע וכמ"ש הר"ן ותה"ב וריב"ש וכל הפוסקים הנ"ל וכן הקשה ב"י בסי' ק"ד הא דעת רשב"א שאר פוסקים ור"ן דפסקו כרבא מיוסדים על אדני פז :

וכ"ל ליישב דרך פלפול דהני פוסקים ס"ל דרבא אינו מתיר משום דטעמו פגום אלא משום דמיאוס לאו בר אכילה הוא הלכך אינו יכול לאסור התערובת וס"ל להני פוסקים כיון דבעלמותו לשבח אלא משום דמאים

דמאיס אינו האוכלו אלא אכילה ע"י הדחק ורבא ס"ל אכילה ע"י הדחק לא שמי' אכילה ולא אסיק דבשבת דף ע"ו פליגי בי' רב אושעיא ור' יוחנן דר"א ס"ל אכילה ע"י הדחק שמי' אכילה ור"י סבר ל"ש אכילה והלכה כר"א וכ"פ הר"מ בפ' י"א מהש"ם ומקרי דבר נימאס מה"ת דבר אכילה הלכך אוסרין תערובתן וכ"כ בש"ד סי' ק"ג ס"ק ד' ורקח הובא במג"א סי' תע"ו סק"ב דאם אוכל פסח אכילה גסה ע"ז נאמר ורשעים יכשלו בם כדאמר ר' יוחנן בנזיר דף כ"ג והקשה במחה"ש הא ר"ל השיב שם דעכ"פ פסח עביד וי"ל דרקח הוה ס"ל דאכילה גסה הוה אכילה ע"י הדחק וגירסתו הי' בשבת ר' יוחנן ס"ל לא שמי' אכילה ור"ל ס"ל שמי' אכילה ולפי"ז לא קשה מר"ל דנזיר דאיהו ס"ל דמשום פסח יצא אבל ר"י לא חזר דאה"נ לר' יוחנן לא יצא כיון דאכילה ע"י הדחק לא שמי' אכילה וא"כ הלכה כרבא בע"ז דכיון דמאיס לאו מידי דמאכל הוא ממילא טעמו נמי מותר דהוה כבעיני' ועי"ל סוס"י תק"ט כתבתי ישוב אחר על קו' הב"י זה דלמה לא פסקו כרבא ישוב נכון ומדבריהם שכתבתי שם לרמב"ם דמתיר נ"ר של חמור משום דמאיסי דלא כר' ששת בכורות ד"ז הוא כר' ששת לשיטתי' כאן אבל הר"מ פסק כרבא כרוב הפוסקים :

סימן תקמ"ה

א) בש"ך ס"ק ל"א מוכח דס' בעי' דלא אפשיטא לא נכנס בס"ס אלא כפמ"ג סקי"ט (ב) מ"ש הש"ך בפי' לאחר יב"ח אפי' בנמצא ג' השאר מותר מס"ס נכונים ול"ק קו' הפר"ח ופרמ"ג (ג) ואפי' בתולעים הנעשים מבחוץ מקרי היינו רביתיהו פרמ"ג ולא כש"ך ואני כ' בסי' תקל"ח ותקל"ט גם בקמח שהתליע במילבען שאיכא ס' זה שמא לא פירשו (ד) במעשה דחג השבועות שכ' הט"ז הפר"ח חולק עליו והפר"ת מסכים עם הט"ז ונ"ל למה שכתבתי בסי' הקודמין מסי' תקל"ח עד סי' תקמ"א ואכתוב עוד בסי' דלקמן לגמרי מסתפינא להקל עד יראו המורים אבל מצינו לסמוך על המקילין בדינים במילוועץ כי"ב במקום הפסד (ה) מרשב"א ראי' לש"ך הנ"ל לאחר יב"ח השאר מותר משום ס"ס וס"ל ס' בעי' נכנס בס"ס וכ"כ בעיטור (ו) קושיא גדולה אר"ן הנ"ל בס' מתה לחוד אמאי אוסר לאחר יב"ח :

ויש מי שאומר דה"מ שלא נמצאו אלא א' או ב' אבל ג' או ד' הכל אסור וכ' הש"ך ס"ק ל"א דהאי ויש מי שאומר משמע דקאי אתוך יב"ח דאז אפי' הן תוך הפרי אסור אבל לאחר יב"ח דליכא איסור אלא בשפירשו איכא ס"ס ספק פירש חי או מת ואת"ל פי' חי שמא נימוח ואע"ג דמדברי הר"ן שם משמע דקאי גם לאחר יב"ח היינו משום דאזיל לטעמי' דס"ל פי' ומת אסור וכו' ע"כ. וקשה הא גם לר"ן איכא ס"ס דפי' מת הוה בעיא דלא איפשטי' ש"מ דס"ל לש"ך וכן דעת הר"ן דס' בעיא דלא איפשטא לא נכנס בס"ס ולא כפרמ"ג סקי"ח בש"ך שכ' להיפוך וכתבתי בזה בסי' תקל"ז:

(ב) **ובפר"ח** חולק על הש"ך למה דקיי"ל פי' ומתה אסור ול"כ כיון דתליא בגי' הש"ס אי גרסינן פי' ומתה או פי' ומתה הוה ספק גמור כמ"ש בחכ"א כלל כ"ט דין ז' מכ"ש כאן דאיכא בפי' מת פלוגתא בין הפוסקים דפי' מת מותר ואפי' מאן דאוסר הוה רק מספיקא דבעיא דלא איפשטי'. ואלא עוד חולק הפר"ח אש"ך כיון דנמצא ג' והוחזק התבשיל בג' תולעים שהם פירשו ולא נימוח כן אמרינן דעוד נמצאו תולעים בתבשיל שלימים וליכא אפי' חד ספק ול"כ משום הא לא קשיא דברי הש"ך דאפי' אותן שנמצא בתבשיל לא בפעם א' וברגע א' פירשו כולם מן הפירות דע"ז ליכא חזקה אלא אדרבה בודאי לא בפעם א' פירשו וכן לא הוחזק שכל התולעים בפעם א' נימוחו וא"כ שפיר יש ס"ס שהשאר תולעים שמא לא פירשו עדיין ושמא לא נימוחו ואין ראי' מהג' שנמצאו דהא גם הם לא פירשו בבת א' וא"כ כשפירש התולע הג' אין כאן חזקה שאז עם הג' פירשו כל התולעים וא"כ שוב יש לומר שאר התולעים פירשו קודם הג' שנמצאו וא"כ יש בהם שפיר ספק שמא נימוחו והג' שהם שלימים אח"כ פירשו ע"כ לא נימוחו עדיין ובפרמ"ג הקשה על הש"ך הא גם לר"ן איכא ס"ס שמא לא פי' ושמא נימוח לק"מ דהא הש"ך קאי אש"ע באינו יכול לבדוק היינו שהפירות נמאו ואז א"א לבדוק כמ"ש רשב"א בתשו' סי' קי"ג במבושלין ומבולבלין א"א לבדוק וא"כ ודאי פירשו לחוץ לתוך התבשיל. וכן מה שהקשה אש"ך איך כ' הש"ך שהתולע עצמו אסור והתבשיל מותר כיון שהוחזק בתולעים אוכל התולעים עם התבשיל לא קשה וכמ"ש אפר"ח דלא הוחזק שפירשו השאר בתי דשמא פירשו אח"כ שכבר מתו וגם שמא פירשו מקודם וכבר נימוחו דהא לא הוחזקו שפירשו בב"א גם בפמ"ג ס"ק ל"ב בהוחזק התבשיל לא מהני ס"ס ועיל"ק אות ה' ראי' לש"ך :

(ג) **עוד** כ' הש"ך אבל בפירות שרגיל להיות תולעים מבחוץ דאז נאסרו מיד כשנתבשלו בלא בדיקה ונמצא אח"כ בתבשיל ג' או ד' הכל אסור דבחוץ הוה פירש והקשה בפמ"ג וז"ל ועי' בט"ז ס"ק י"ז במעשה דחג השבועות במילבען שהם בחוץ ואפי' כל שלא פירש אין איסור ע"כ ור"ל דדוקא ע"י לישה ועריכה הוה פירש אבל מה שהם בחוץ לא מקרי פירוש וכך משמע בש"ך ס"ק ע"ו בקמח כל זמן שלא פי' או ע"ג קרקע דלא מקרא פירוש וכן מבואר בט"ז סקי"ב דאין קמח ורוזינקס צריך בדיקה ולא כפלתי סק"ז שחולק על הט"ז דכיון שהם נעשים בחוץ ורוחשים אנא ואנא הוה פירוש וכמש"ל סי' תקמ"ה דהוה הכל היינו רביתיהו :

(ד) **במעשה** דחג השבועות חולק הפר"ח אט"ז והובא בכה"ע ועי' בפ"ת כ' דינים חלוקים ועיי' בפרמ"ג אבל בפרי תואר הסכים עם הט"ז וא"י למה לא איכא סברא דלישה הוה נעשה בידים בכח בתוך העיסה וכל מקום שהיד מגעת נתרסק המילוועץ וכן ע"י העריכה ועוד כל זמן שלא פי' מהקמח והעיסה דהוה מקומו ורביתיהו והנה כל חומרות שכ' האחרונים וקולת ראשונים דאסרו בפשיטות קמח שהתליעו וכתבו דליכא מי דמתיר רק האגודה בשם רקח וגם זה דוחק אבל למ"ש בסימנים הקודמין לקיים דעת הפוסקים קמח שהתליע מילוועץ א"כ אע"ג להתיר לגמרי א"א בהיות שלא ראיתי אחרונים שיעוררו בזה דבר או דבר שלם אבל אדברי מקילין מצינן לסמוך :

(ה) **ולבאר** למה שהוכיח בבכור שור דף כ"ח מתשו' רשב"א סי' קי"ג בתרי זימנא הוה חזקה א"כ האיך כ' לשון זה דשו"ע ואם נמצאו קצת בקדירה מבליכים ואוכל השאר דלשון זה לכה"פ נשמע דנמצא שניים ואמאי אוכל את השאר י"ל דרשב"א קאי שם אפירות שהתליעו בתלוש ושרי מטעם ס"ס שמא פירוש מת מותר דהוה בעיא דלא איפשטי' או שמא נימוח אע"ג דס"ל לרשב"א פי' מתה אסור נ"ל דס"ל בעיא דלא איפשטא נכנס בס"ס ודלא כמש"ל דאיכא ס"ס לדעת הר"ן לש"ך ס"ק ל"א ואיכא ראי' לש"ך אות ב' דאיכא ס"ס אפי' בהוחזק התבשיל בג' תולעים :

ואמנם קשה לי טובא על הר"ן דלמה אסור דלא הוה ס"ס כמ"ש הש"ך דהר"ן ס"ל פי' מתה אסור הא הר"ן כ' בפי' גי"ה דאם חסר אבר הוה בעיא דלא איפשטא נזיר דף כ"א וכ"כ בתה"א בשם רמב"ן והלכך לענין ביטול ברי' שהוא דרבנן ס"ל לקולא א"כ פירשה מתה דג"כ בעיא דלא אפשטי' ועיי' בסי' ק' בט"ז סק"א וסי' ק"א בהג"ה ס"א דס' דרבנן לקולא אם הספק אם הוא ברי' גם הספק פירשה מתה הוה הספק אם הוא ברי' כיון דלענין מלקות הוה ספק וא"ל פי' מתה הוא כנגד חזקת חי דחזקת חי לא הי' מעולם וגרע מחזקה שאינו מבוררת דזו עכ"פ עכשיו חי יב"ח והוה חזקה למפרע שכשרה היתה אבל בפי' מתה אין כאן חזקה שפי' פעם אחת חי ומיני' קשה בספק אם פירש כגון בקמח שהתליע במילוועץ או בפירות יבשים הוה ודאי ספק לענין מלקות אי לקי ולר"ן כל שיש ס' לענין מלקות מה"ת בטל מדרבנן משום ברי' ול"ע ובפרמ"ג בש"ך ס"ק ל"א כ' דשמא כאו המילבען במק"א וכ"ל חדא עי' בפ"ת סק"ו בשם חו"י בדבר דאתי מעלמא אמרי' כאן נמצא כאן הי' ולא אתי מעלמא ועיי' מ"ש כבר בזה סוס"י תקל"ח :

סימן תקמ"ו

(א) מה שכ' בפלתי זכות מה שאי"א להנצל מאיסור מילבען בימות הקיץ משום שאין להם דין ברי' שלא נאסרה מתחלת ברייתה דחוי חפמ"ג ליתא ודחיתיו אני דאי"צ לזה אלא כל שאסור מחמת עצמו הוא מברייתו לאפוקי בנאסר מחמת ד"א לא מקרי ברי' (ב) מתרומות וסמ"ג ורקח וראב"ן ותוס' משמע דברי' ל"ב דוקא בדברים שאין מאוסין אבל כגון נמלים וזבובי' ומילבען דמאיסי לא מקרי דבר חשיב וברי' שלא יבטל אפי' באלף (ג) ישוב תשו' הרי"ף להלכותיו דלא ס"ל ברי' בטל כמו דס"ל בהלכות וטעם לתשו' הרי"ף כמ"ש בסי' תקמ"ד (ד) טעם לתשו' הרי"ף כח"ד סי' ק"ד בדבר שלוקים כמו בשמנה שרצים בכעדשה אם נתערב שרץ ונחתוך לחתיכות קטנות לא בטל בניכר האיסור אבל בליכא מלקות וניכר צריך ס' (ה) דיחוי לתי' הפלתי על הרי"ף דלא הביא משנה דגיד ל"ב (ו) טעם לפוסקים הנ"ל בשרצים המאוסים לא אמרינן ברי' ל"ב כיון שחשובים כסרוחים מעיקרא בטל חשיבות מרמ"א סי' ק"ג בשם או"ה (ז) מה דאי' לקמן ק"ג דאם הברי' פגומה בעצמה כלו' שנסרחה בטל חשיבות הברי' ובטל בברי' חשיבה כצפור טמא לכ"ע ובברי' מאוסה ונסרחה לגמרי האו"ה ס"ל דבטל ופר"ח ס"ל דל"ב אבל בנסרח קצת ראוי לגר ל"ב ולא כח"ד וישוב לר"מ בפ"ב דברי' סרוחה לקי וטעם לסוברין ברי' מאוסה בטל בתערובות כמו נטל"פ בתערובת מותר משום שאין לך בו אלא חדושו וכל הפוסקים רבים דס"ל שרצים מאוסים פוגמין בתערובת בטלין ואפי' רשב"א ור"ן שכ' נמלה ל"ב י"ל לדידהו לא ס"ל ועוד תי' אחרים (ח) דקדוק מראב"י הובא בא"ז מרדכי הג"א ואגודה דדבדים מאיסים בטלים (ט) ישוב על הרי"ף שהשמיט ברי' דגיד הנשה שהוא משנה ערוכה :

(א) **בפמ"ג** בש"ד ס"ק ל"א כ' בכר"ו סי' ק' אות ד' ד"ס והנה לדעת הרשב"א דמילבן לא הוה נולד באיסורו דכ"ז שלא פירשו שרי ולא הוה ברי' לרשב"א והפרמ"ג כ' דליתא דהא כל הפוס' כ' דמילוועץ הוה ברי' אלא דאנו אומר כל זמן שלא ריחשו ולא פירשו בתלוש לאו ברי' הוא אלא אוכלא דאפרת וא"כ כשפי' הוה ברי' ומקרי נולד באיסורו עכ"ל וזה דוחק כיון שהתולע נולד לגמרי דהוה ברי' שלמה ורוחש בתוך הפרי או אל הפרי מהכ"ת שלא יהי' נקראי' ברי' כ"ז שלא פי' לארץ הא בפרי שהתליע במחובר מקרי ברי' אפי' לא ריחש כלל להרבה פוסקים

פוסקים ס"ל הכי הובאו בש"ך לעיל סקי"ט וככלל הרשב"א והר"ן :

ול"נ דרשב"א בתה"א כ"כ לחלק דלמה עוף טמא מקרי ברי' ונבלה לא מקרי ברי' או שור הנסקל לא מקרי ברי' לזה כ' ברי' שאינו בטילה דוקא שאיסורי' מחמת עצמה כגון נמלה או גיד וכי"ב שאיסורן מלד עצמן מתחלת ברייתן אבל ברי' מותר אלא שקבלה איסור מחמת ד"א כגון שור הנסקל וכי"ב אין זה ברי' שאינו בטלה ע"כ וכ"ל דאין כוונות רשב"א ור"ן אלא לחלק וליישב דלמה בשור הנסקל וכי"ב לא מקרי ברי' א"כ סני לי' חילוק הא' דדוקא עוף טמא וכי"ב שאיסורי' מחמת עצמו משא"כ בשור הנסקל קבלה איסור מחמת ד"א ולא מוכח דלריך נמי האיסור מתחלת בריתו ואלא אה"נ דרק טעם זה לחוד איתא וכ"כ הרשב"א בסוף דבריו שם וז"ל ונמלא שאיני קרוי ברי' אלא בריית נשמה ושאיסורה מתחלת ברייתו כו' ולא מזכיר הרשב"א גם שאיסורו מלד עלמו אלא דמ"ש הרשב"א שברי' הוא רק שאיסורו מחמת עלמו מתחלת ברייתן הוא חד מלתא דכל שהוא מתחלת ברייתו הכי הוא שאסור מחמת עלמו וא"כ בשרץ בתלוש דאע"ג דלא אסור מתחלת ברייתו מ"מ העיקר שיהי' מתחלת ברייתו והרא"ש שכ' בתחלה דברי' ה"ד כנולד מתחלה באיסור ג"כ ר"ל כיון דאיסורו בשעה שנולד ר"ל שהוא אסור מחמת עלמו ובריתו גורם האיסור אלא דבר אחר אבל למ"ש הרא"ש דברי' הוא בעוף טמא וכי"ב מה שי"ל דהתורה אמרה לא יאכל בין גדול ובין קטן א"כ בעוף דלא בטילה דהיינו שור הנסקל וכי"ב דלא אמרה תורה בי' לא יאכל בין קטן א"כ ליכא מלקות וכיון דליכא מלקות ליכא בי' דין ברי' לא לריך הרא"ש לחילוק דבין עוף טמא לשור הנסקל ונבילה משום דעוף טמא אסור מחמת עלמו משא"כ שור הנסקל ונבלה. ואח"כ קשה מרשב"א ור"ן לקמן סי' ק' למה כתבו תנאי זה וכי"ב כיון דר"ן ורשב"א ס"ל כתוס' ורא"ש דברי' תליא במלקות תו לא לריכין לתנאים שכ' הר"ן כמ"ש בחדו' הנשי שם ואח"כ מלאתי כי"ב בשו"ת טור אבן שכ"כ על הפלתי והאריך בראיות ומאו"ה כלל כ"ה כ"ל דתנאי שנתנו בברי' הוא מה דשייך בי' לשון ברי' אבל לענין ביטול תליא במלקות כל שהוא :

(ב') **ול"נ** להסף בזכות שאי"א בימות הקין מאיסור מילבע"ן ולכן חידש הפלתי סמך הכ"ל שמולבען לא נאסרו מתחלת ברייתן הנה כבר כתבתי לדדים בסימנים הנ"ל בסי' תקל"ח וקל"ט ותקמ"א וכ"ל כאן עוד דהנה הרי"ף ז"ל לא הביא המשנה דגיד וחתיכות לא בטלים וכ' הרא"ש נראה דסובר דחתיכה ראוי להתכבד בטלה וסובר כמתני' דע"ז דתרתי בעינן דבר שבמנין ואיסור הנאה לא בטל וכ' בפלתי סי' ק"ג אע"ג דהרא"ש לא זכר מברי' אבל היא היא דחדא מניהו נקיט ומדהשמיט כל המשנה ש"מ דאף בברי' לא ס"ל דלא בטל :

הנה מרים דחיתי לדברי פלתי יען כי הרא"ש שם בפ' גי"ה הביא בשם תשו' הרי"ף וכן הובא בחדו' רשב"א ור"ן ובתה"א שכ' בזה"ל בסי' ל"ג וכן נמלא בתשובה להרי"ף נמלא מכל הרמשים בקדירה בין שנפל בחמין בין שנפל לצונן אם נפסק מאותו הרץ שיעורן בשישים כשאר היסורין שבתורה עכ"ל הרי בשלם הברי' ס"ל לרי"ף דלא בטל ונשארתי בקשיא על הרי"ף דא"כ למה לא הביא משנה דגיד לא בטל · וקשיא נמי כטעם שכ' הרא"ש לרי"ף ועתה זכיתי לתשו' הרי"ף וכ' שלא הי' לפני הראשונים גוף התשובה רק שראו הביאם דבריו בקילור אבל לפי שראיתי בגוף דברי התשובה כ' שהדין עם הפלתי ולא יהי' דברי רי"ף סותרין מתשובה להלכותיו דהשואל בקי' ש"מ שאלה איך הדין באלו השרלים כגון תולעת וזבוב ונמלה שנפלו בקדירה איך הדין בהם כמו שאמרנו בכל היסורין שבתורה בס' או אין אומרים כן אלא כשנפלו בצונן אבל נפלו בחמין בכלי שני וכ"ש בכ"ר אפשר שיפסיק אותו זבוב ויבלע בתוך התבשיל או יאכל נמלה וכבר אמרו לוקה חמשה . תשובה מי שימלא א' מן השרלים בקדירה משליך אותו ולא נאסר אותו תבשיל בין שהי' חם בין שהי' צונן אבל אם נפסק אותו שרץ בתבשיל שיעורין כשאר איסורין שבתורה עכ"ל ואם י"ל דאם נפסק בטל מתורת ברי' הנ"ל כך ואם נפלה מאותן שרלים ולא ניכר כל התבשיל אסור ואם נפסק אותו שרץ וכו' · ועוד דזה משמע שהי' השאלה בנפלה בקדירה ולא נמלא איך הדין דלי"ל ביטול כמ"ש שסיים או יאכל נמלה א"ו דסמך הרי"ף מדלא פשיט לאסורי' דבריי לא בטל ממילא יובן דבדברי' י"ל ביטול · ומה שכ' אם נפסק לריך ס' לאו מדין ברי' מיירי אלא כמו שפרשתי סי' תקמ"ד דאע"ג דשרלים אינם בב"ט מ"מ כשגוף האיסור נתערב ונימוח היינו שכ' ונפסק דלכך א"א להשליכו לחוץ בעי ס' ורא"י כעת בחדו' רמב"ן דף ל"ה שכ' לדעת הרי"ף יבש ביבש בעי ס' ומשמע אפי' במב"מ אע"ג דליכא גזירה אטו אינו מינו ושאם מבשל יתן טעם דהא ביבש במינו לא גזרינן לקמן סי' ק"ט ולהכ"ל א"ש דשיטתו כל שנתערב גוף האיסור לריך ס' :

(ג') **בס'** התרומות בסימנים כשחושב ברי' לא בטל חשיב דג טמא אפי' קטן או עוף טמא או גיד הנשה כשנתערבו אפי' באלף ל"ב ולא חשיב נמלה וזבובים ויתושים · ול"ע למה הגה בפנים הביא מהך דט' נמלים וא' חי לוקה הוא רק ראי' דמה דאתמר דף ק"ב ליפור טמאה לוקין בכל שהוא בין חי' ובין מת אבל לענין ביטול הרי לא מזכיר אותן שיהי' חשיב ברי' שאינו בטלה וגם בסמ"ג וגם ברוקח לא כ' בשרלים זבוב ונמלה דתערובת אסור משום ברי' ובש"ד סי' מ"ו כ' בשם רא"ן פירות שהתליעו בין בתלוש בין במחובר וכן עדשים וכן פולין אסור לאוכלן עם התולעים ואוכל את הפירות ומשמע דהכל מיירי במבושלין דומיא דפולין שאינו נאכלין אלא במבושל וכן כי"ב מיירי במחובר והא משמע

אפי' נמלא הרבה תולעים והוחזק התבשיל בתולעים א"כ בשלמא בתלוש י"ל דשרי משום ס"ס כמ"ש הש"ך סקל"א אבל במחובר היאך אוכל את השאר דהיינו התבשיל ואלא כ' דכל הפוסקים הנ"ל לא אסרו ברי' אלא בדבר שאינו מיאוס אבל באותן שהם מאוסים אע"ג דלקי אכל שהוא מ"מ לא חשיב ברי' שלא יהי' בטל אפי' באלף וגם בתוס' דף ל"ה לא הזכיר בברי' כזו דמאוס שאינו בטל אפי' באלף · ועוד כיון בתערובת עכ"פ פוגם כמו דקיי"ל בסוס"י ק"ד וסוס"י ק"ז א"כ הוה כמשהו לפגם י"ל דשפיר בטל בתערובת דבתערובת הוה משהו לפגם . והנך פוסקים דס"ל דנמלה וכיוצא בו לא בטל באלף הם ס"ל כפוסקים שהביא ב"י סוס"י ק"ד שס"ל דהנך שרלים דמאיסי בבעין מ"מ בתבשיל הם לשבח ומשו"ה חשיבי בתערובת דלא בטילי :

(ד') **וייש** לומר סמך עוד לדברי הרי"ף נ"ש ואם נפסק לריך ס' דהנה בש"ס ע"ז דמשני רב כהנא דאסור עכבר בחלא היינו באמרטוטי אמרוט וס"ל הש"ך ונ"כ דעכבר וכל שמנה שרלים שנחתך לחתיכות קטנות דלוקין בכעדשה אסור אפי' דאיכא ס' משום כיון דלוקין עליו הוה כברי' וזה שכ' משום דלוקין עליו כעדשה אלא פי' זה קשה דא"כ ה"ל לפרש רב כהנא הטעם דהוא דבר חדש ועיקר חסר מן הספר דל"ל כפי' אע"ג בעלמא אין ברי' אלא בשלם בשמנה שרלים הוה ברי' כיון דלוקין בכעדשה · אמנם הט"ז ופר"ח ומ"כ כתבו בכל אסורין הדין כן בחתיכה קטנה וניכר האיסור דהיינו א"ש אין בטל כיון דניכר האיסור ובחדושים כ' דוקא ביש מלקות וניכר האיסור לא בטל כלל לכך פרש"י דלוקין בכעדשה אבל בה"ש דליכא מלקות בטל בס' אפי' ניכר האיסור וא"כ כה"ג מיירי הרי"ף בתשו' דנפסק לחתיכות וניכר האיסור לכך שיעורו בס' :

(ה') **אמנם** מ"ש הפלתי ביישוב הרי"ף דלא מניא ברי' דהיינו משנה דגיד משום דלשיטתי' אזיל בע"ז בפ"ב דאין דבר אוסר במשהו אלא דבר שבמנין וגם איסור הנאה קשה דמנ"ל לרי"ף גופי' הכי דלמא מתני' דע"ז אע"ג דחתיכה ר"ל לא ס"ל כמבואר שם במשנה אבל ברי' אית לי' דהא בפי' גי"ה מלריך לריכי מנכרי' לחתיכה ר"ל וא"ת דלמה לא תני לה התם בע"ז בכלל אוסרין בכל שהוא י"ל כמו דמשני התם אששה דברים חשובים דאי"ל והא דלא תני להו משום דכבר תני להו במס' ערלה כן ברי' נמי הא כבר תני לי' בחולין משא"כ חתיכה ר"ל ליכא למימר דכבר תני לה בחולין דא"כ למה תנן בע"ז בב"ח דאסור נ"כ בהנאה א"ו בליכא איסור הנאה שרי חתיכה ר"ל . ומה שכ"ל ביישוב הרי"ף יבואר לקמן מה שנלע"ד אלא נקדים ביאור דין אחר בהג"ה סי' ק"ג ומיני' לסי ועי' מה שכתבתי לעיל בדעת הרבה פוסקים דשרלים דמאוסין כיון שדומין לסרוח מעיקרא כמ"ש הסמ"ג וכמה פוסקים הבאתים לעיל סי' תקמ"ד ואינם אוסרין התערובת דהנה כבר כ' הרמ"א בסי' ק"ג ס"ה בשם או"ה דברי' אם אינם פגומין בעלמן אעפ"י שפוגמין התבשיל מקרי ברי' ואינו בטל משמע הא פגומין בעלמן דהיינו שנתקלקל מעלמא או שנסרחה מאה שהי' אז בטל החשיבות של ברי' כן פי' ת"ח כלל פ"ה דין כ"ד ובשו"ת פנים מאירות הובא בפרמ"ג בש"ך שם ס"ט ובט"ז סק"ב שפירוש להג"ה רמ"א בשם או"ה אם אינם פגומין בעלמן הוא דהוה ברי' ר"ל שהברי' מושבח בעלמו כגון לפור טמא ודג טמא א"כ אבל זבובין ויתושין שהם פגומין בעלמן ר"ל דמאיסי בעינן משום ברי' ואין ס' פ"מ תחת ידי והובא בפ"ת סי' ק' סק"ג ולכן הקשה על רמ"א אבל בפרמ"ג שם וכל אחרונים לא פירשו כן אלא מה שהוא מאוס אינו נקרא לרמ"א שכ' פגומין מעלמן אלא דר"ל אם בא עליו פגם בעין מעלמא כשהוא בעין אז ר"ל דהוה פוגמין בעלמן דאז בטיל ממנו חשיבות הברי' ואלא אומר אני דאו"ה לשיטתי' דהוא ס"ל דתולעים המאוסים אינם פגומין בעלמן דטעם שבו הוא לשבח ולכך לריך ס' כנגד טעם התולע וכמ"ל סי' תקמ"ד דמאן דס"ל דבעי ס' כנגד טעם התולע ס"ל דתולע אינו מקרי סרוח והלכך לא בטל החשיבות אלא בנסרח מעלמא אבל לסמ"ג וסיעתי' דס"ל דכל אלו השרלים הוה כסרוח מעיקרא ואפי' מאן דס"ל בעלמא נותל"פ אסור מודה בשרלים נטל"פ מותר א"כ הרי הוא כמו בנפגם א"כ דבטל החשיבות ממנו אע"ג דלקי מ"מ אין בו משום ברי' דהא הה"ד כ' שם בסי' ק"ג ארמ"א דאפי' נפגם קלת בטל החשיבות וכ' ראי' מאו"ה שכ"כ שנמלה שנסרחה אף דלקי מ"מ בטל :

ובפר"ח שם סי' ק"ג סק"א פי' ההג"ה הנ"ל למה דקיי"ל דברים המאוסין כגון זבובין ואפי"ה אסרי' רחמנא ולקי עליהו ולא בטילי משום ברי' כאלו אפי' בנסרחו ג"כ אפי"ה לקי דמאי שנא דבלא"ה הוה כפרות אפי"ה קיי"ל דהוה ברי' (וזה לפוסקים דלא ס"ל דבטל שרלים המאוסים) ולקי עלי' ולא בטל חשיבותי' וכמ"ש הרמב"ם בפ"ב כאלו המאוסים דאפי' סרחה הברי' הואיל ואכלי' כולי' לוקה . ור"ל אפי' סרחה לגמרי. ולא כפי' ה"ה שם שפי' הרגב"ס בברי' שאינו מאוסה כגון עוף טמא ולכך פי' שסרחה קלת דאם סרחה לגמרי עד שאינו ראוי לגר אמאי לוקה וההג"ה דרמ"א הוא דוקא בברי' שאינו מאוסה כגון עוף טמא וכי"ב דאלו נסרחו דאפי' אינהו גופיהו מותרין מכ"ש שלא אסרו תערובתן הרי לפר"ח מיירי בברי' חשובה ונסרחה לגמרי דין דרמ"א ודברי הרמב"ם בפ"ב מיירי בברי' מאוסה ונסרחה לגמרי ואפי"ה לוקין ואינו בטל :

ובח"ד שם סי' ק"ג חולק אפר"ח מאו"ה שכ' נמלה שנסרחה אף דלקי מ"מ בטל מזה הוכיח הח"ד דאפי' בנסרחה קלת בטל דאי בנסרחה שאינו ראוי לגר לא לקי כמ"ש ה"ה בפ"ב הנ"ל . והפר"ח חולק על ה"ה וכ' דברים המאוסים שנסרחו לוקין עליהם ואין נראה דא"כ אף נותל"פ ובהדיא

מוכח

מוכח בע"ז דף ס"ח ע"ב אף שרצים נוטל"פ מותר עכ"ל כל דבריו במח"כ ליתא דהא הפר"ח אינו חולק על ה"ה אלא בפי' הרמב"ם דה"ה פי' דברי הר"מ בפ"ב בברי' חשובה הלכך צריך לפרש לר"מ דנסרח קצת והפר"ח פי' בברי' מאוסה ואפ"ה אסרה ה"ה גם בנסרחה אסורה ובאמת פי' ה"ה קשה דבנפגם קצת ורחוי לגר מה צריך הרמב"ם לאשמעינן דלוקה דמ"ש מכל התורה דכל שרחוי לגר במלתייהו קיימא אבל לפר"ח קמ"ל הרמב"ם אע"ג דרבא ס"ל בשרצים המאוסים בתבשיל מותר דנטל"פ הוא כדקיי"ל בסוס"י ק"ז אבל בבעין אפי' נסרחה לגמרי נמי אסור וק"ל :

ולי"ל להטעים דברי הרמב"ם בפ"ב דעל טעמי' דפר"ח בדעת הרמב"ם כיון דבלא"ה מיאוס בעין ואסרי' רחמנא ה"ה בנסרח מעלמא יש לדחות דהא רבא דס"ל בשרצים דמאיסי נוטל"פ מותר כ' הר"ן בבעין דאסרי' תורה אע"ג דמאוסים הן חידוש הוא הלכך אין לך בו אלא חדושי' דוקא בבעין אסור אבל בתערובת מותר כיון דנטל"פ הוא כן י"ל דוקא מה שהם פגומין ומאוסין בתולדותן חידוש הוא ואין לך בו אלא חדושי' א"כ בנסרחו מעלמא או שנתקלקלו ונסרחו מותרין ולמה כ' הר"מ דלקי אלא יש לומר טעמי' דרמב"ם לשיטתי' דאיהו ס"ל כפי' דנטל"פ מותר משום דהוה שלא כדרך הנאתן ועי' פלתי סי' פ"ז וחס"ו סי' ל"ח שמישבו להרמב"ם נכון . וידוע דברי מהרש"ל שבועות דכ"ג בשם מהר"י בן לב דהיכי דמשהו לקי גם שלא כדרך הנאתן אסור וא"כ ברי' בעינא דלקי אפי' בכל שהוא הלכך אפי' נסרחו אסור :

והנה לפי"ז גם האו"ה איירי בברי' מאוסה ומודה לפר"ח דלקי אלא דס"ל לאו"ה אע"ג דלקי לענין ביטול בטלי' חשיבות ברי' בנסרחה לגמרי והפר"ח ס"ל כיון דלקי ביטול ברי' תלי' במלקות כמ"ש תוס' דף ל"ה ורא"ש ור"ן הלכך אינו בטלה ג"כ והא דנטל"פ מותר ה"ד בתערובת דאין הטעם אוסר משום דאין לך בו אלא חדושי' כמ"ש הר"ן וס"ל לפר"ח דה"ד בתערובת מותר כי"ב כ' הש"ך בסי' ק"י ס"ק כ"ג לש"ע שם דקבוע חידוש הוא דוקא בבעין אסור אבל לא בתערובת ולקמן אכתוב דפרמ"ג חולק אפר"ח מאו"ה ות"ח וט"ז מלקדוק אחר ופי' כאו"ה בנסרח קצת נמי בטל חשיבת הברי' וכ' דאו"ה לשיטתי' אזיל דאיהו ס"ל דאבר מהחי חשיב ברי' אם הוא אבר אע"ג דליכא כזית והובא בפרמ"ג בט"ז סי' ק' סק"ג הרי לאו"ה לא תלי' ברי' במלקות ולפר"ח דוקא תליא במלקות אין ה"נ באבר שאי"ב כזית בטל הלכך לאו"ה בנסרחה לגמרי אף דלקי לא חשיב ברי' דלאו"ה לא תלי' ברי' במלקות ולפר"ח בנסרחה לגמרי איכא מלקות לא בטל :

עכ"פ נחזור לענינינו דהפוסקים שכתבתי דס"ל דוקא ברי' חשובה לא בטלה אבל ברי' מאוסה דחידוש הוא דלקי אבל בתערובת אין אוסר התבשיל משום דהוה נוטל"פ כן ס"ל דלא אסרו רבנן ברי' זו בתערובת ולקמן אכתוב אפי' בעלמא ברי' תלי' במלקות אבל בסרוח י"ל כאו"ה ורא"י בפרמ"ג בפתיחה לה' תערובת בפ"ב בא"ג שכ' מדהתנה בש"ע בריית נשמה לאפוקי חטה הא חטה א' ליכא מלקות הרי דס"ל דלא תלי' במלקות וס"ל כאו"ה באבר הוה ברי' אע"ג דליכא כזית וליכא מלקות :

ונ"ל דאין ראי' מש"ע דבלא"ה קשה אש"ע מתוס' ורא"ש דנשמע אי הוה בריית נשמה הוה חטה ברי' הא תוס' ורא"ש כ' דחטה לא הוה ברי' משום דוקא בשרץ שרץ משמע בין גדול בין קטן אבל חטה לא כתיב בתורה דלימא בין גדול ובין קטן ואף דכ' דר"ן ורשב"א לא כתבו כתוס' דמשום דלא כתיב ל"ת חטה מ"מ בברי' דרבנן יש להקל ועוד הש"ע כ' ג"כ הכלל שאם יחלוק אין שמו עליו וכ"כ הרשב"א והר"ן ודבר זה דקדק התוס' דעוף ושרץ דאמרה תורה ר"ל שלימות בין גדול ובין קטן וה"ד שאם יחלוק אין שמו עליו אז מדכ' בתורה עוף ר"ל אפי' קטן משום ברי' כשהיא שלם דאי נחלק לא מקרי עוף א"כ גם לר"ן ורשב"א דלא כתיב חטה האיך פשיטא דלא חשיב חטה ברי' ורבנן דר"ש מכות די"ז שהשיבו לר"ש דחטה לא חשיב ברי' משום דלא הוה בריית נשמה ה"ה דהמ"ל וכי חטה כתיב בתורה ועוד מה שפסק הש"ע דאמה"ח הוה ברי' קשה והקושיא כתבתי לקמן סי' תקכ"ט אות ו' וכן בפלתי סי' ק' סק"ג כ' אע"ג דאמה"ח צריך דוקא כזית למלקות מ"מ באבר שלם ואי"ב כזית נקרא ברי' והיינו ג"כ כאו"ה אבל קשה כמש"ל מתוס' ורא"ש ובחדו' רשב"א ותה"א והר"ן משמע דתלי' במלקות וכן הדעת נותן דלא אשכחן דברי' לא בטל אלא בגיד הנשה ושם אחשבי' קרא דלוקין אפי' בכל שהוא ואי אפי' בליכא מלקות נמי הוה ברי' למה תנן דין דברי' בגיד דאיכא מלקות ליתני בברי' דליכא מלקות וכדף ק"ב דאכל ציפור טמאה בכ"ש שכ' רש"י ותוס' דהוה ברי' ונמלה דהוה ברי' כדאי' מכות י"ג נמי איכא מלקות וכן לר"ש דקרי שם לחטה ברי' ר"ל א"כ לוקין אכ"ש א"כ בליכא מלקות דלא מלינן ברי' הוא ואינו בטלה מהכ"ת לומר דלא בטל ועי' פלתי סי' ק' סק"ד שכ' כי"ב אש"ע שם דבילה שי"ב אפרוח דהוה ברי' הקשה מנלן הא דקבעוהו חכז"ל לברי' ה"ה הכא אלא כאן מוכח להיפוך משמעות הפוסקים דתלי' במלקות יש לומר אבל צריך שיהי' ג"כ חשיבות מצד עצמו אבל בנסרחה דאין לו חשיבות מצד עצמו כיון שהוא סרוח בטל וזבוב וכי"ב ס"ל דאינו מקרי סרוח אלא דס"ל דפליטתן הוה לשבח ולכך נמצא בו חשיבות ולא בטל ועי' סוס"י תקמ"ז כ' עוד ראי' דתלי' במלקות ובסי' תש"ח אות ד' מ"מ היכי דאיכא מלקות אבל שהוא ואין בו חשיבת הברי' מצד עצמו שפיר בטל :

עיי' ח"ד סי' ק' סק"ב שכ' אבר מן החי מן השרץ אף משרצים המובדלים לא הוה ברי' ואף דלענין מלקות לקי על איברים אפי' כל שהוא כדמוכח במעילה דברי' לא הוה אלא עם כל הכמות כעין שנולדה וגם אינו כל הכמות שפירשה רחמנא דשרץ של שם שלימות נקרא כמ"ש הרא"ש בחולין דף ק' עכ"ל ואומר אני דה"ה אם אינו חשוב באיכות דהיינו לפוסקים דשרצים ותלעים המאוסים דהוה כסרוח מעיקרא דלאו דבר חשוב הוא שלא יהי' בטל באלף כמו לאו"ה דס"ל שרצים מאוסים אין להם דין סרוח אבל בנסרחה מעלמא בטל החשיבות :

ובמשבצות סי' ק"ג סק"ב ג"כ חולק אפר"ח מת"ח כלל פ"ה דין כ"ד ומאו"ה כלל ל"ב דמהם משמע אפי' סרוח מעלמא הברי' ואפי' נמלה שהוא ברי' מאוסה אפ"ה אם נסרחה קצת אע"ג דלא סרוח לגמרי אלא עדיין ע"י הדחק עי"ש שדקדק מלשון הט"ז ות"ח ואו"ה ומשמע דפרמ"ג שם מסכים אמנם טעם פליגתיהו דאו"ה ס"ל דהחשיבות ברי' לא תלי' במלקות ע"כ בנסרח קצת אע"ג דאיכא מלקות בטל חשיבות ברי' ופר"ח ס"ל כיון דאיכא מלקות לא בטל כמ"ש בסי' ק"א ס"ק י"ט ופרמ"ג אע"ג דבסי' ק"א סו"ס קט"ו כ' ברי' שנסרחה קצת ל"ע ור"ל שמא כפר"ח דל"ב כיון דאיכא מלקות אמנם בסי' ק"ג הנ"ל כ' דס"ל כאו"ה וא"כ י"ל בברי' בעלמא גם או"ה מודה דתלי' ברי' במלקות אבל לענין חשיבות כגון שהוא סרוח הוא דס"ל האו"ה כיון דברי' ל"ב מחמת חשיבות וסרוח בטל החשיבות לא תלי' במלקות :

(ז) **ולפי"ז** לכל הפוסקים שהבאתי בסי' תקמ"ד דשרצים המאוסים הוה כסרוח מעיקרא לא מקרי חשוב להיות ברי' כאו"ה דס"ל בנסרחה א"כ אזיל החשיבות הלא המה הסמ"ג והמרדכי בפ"ב דבילה בשם ס' ירא"ים ואגודה שם וא"ח שהביאו ב"י סוס"י ק"ד וכ"כ הד"מ שם בשם תשו' הריב"ש וסמ"ג ומרדכי ותשו' הרי"ף ובאמת במרדכי לא נמצא ברי' אינו בטלה בדברים מאוסים והש"ע אע"ג דפסק בסוס"י ק"ד וק"ז דשרצים ממאוסים הוה כסרוח ואין אוסר התערובת ואפ"ה פסק בסי' ק' דנמלה לא בטל הש"ע לא נחית לזה לדקדק ומקום הניחו לי ובאמת גם הרשב"א והר"ן נמי פסק לתרתי דפסקו נמלה לאו כסרוח ופסקו דבתערובת הוה לפגם כמו שהביאם הב"י סי' ק"ד אבל לכל הפוסקים הנ"ל יש לומר הכי דס"ל מצד הסברא דבברי' מאוסים אין בו משום ברי' דברי' לא בטל משום דחשיב ואלו אינם חשובים כמו שס"ל האו"ה מן הסברא בנסרחו א"כ אינם חשובים ועוד י"ל כמו שהקשה ב"י אטור בסי' ק"ד ס"ל בשרצים המאוסים בתערובת הוה לפגם ובסי' ק"ז פ' בהולאה זבוב בכף מן הקדירה הכף אסור ותי' לדבריהם דס"ל דשרצים המאוסים בעין מ"מ בתערובת הוה לשבח כן י"ל דנקטי רשב"א ור"ן דברים מאוסים מקרי ברי' לדבריהם של הפוסקים דהוה טעמם לשבח אבל לדנפשיהו דס"ל נמס' ע"ז שהם פגום וכסרוח הם בטלים בתערובת ועוד שהם הבינו כן בתשו' הרי"ף לפי קיצור דבריו שהובא להם דס"ל הכי דשרצים המאוסים מקרי ברי' דלא בטל נמשכו אחריו אבל למה שכתבתי אדרבה מתשו' רי"ף מוכח להיפוך דבטל ובדברי הר"ן שלא הביא תשו' הרי"ף יש לומר דלא ס"ל נמלה וכי"ב לא בטל שכ' התנא הראשון בברי' איסורי מגופי' כילד כגון גיד הנשה תנאי ב' בריית נשמה כגון לפור א"כ גיד הנשה ושייר נמלה שכ' הרשב"א בתה"א ומ"ש הר"ן א"כ דצריך להיות שלם ומביא ראי' מנמלה שנתרסק הוא רק לדוגמא כמו נמלה דמקרי ברי' משום הכי לוקין אכל שהוא אבל באינו שלם לא לקי אלא בכזית משום דלא לקי אלא אברי' וברי' לא מקרי אלא שלם כך ג"ה וליפור טמא לענין ביטול לא מקרי ברי' אלא שלם :

(ח') **במרדכי** סו"פ א"ט כ' וז"ל ור' אבי' כ' אם נתבשלו הרבה פירות ביחד ונמצאת בא' מהם או בשנים ושלש תולעים והשתא לדברי הפוסקים כשמואל במחובר צריך לראות אם יש ס' כנגד התולעת בטל טעם התולעת וזורק התולעת ואוכל אפי' הפרי שנמצא בו ויקלוף מעט בפנים דיבש שנתערב בהיתר חד בתרי בטל וכ"פ רשב"ס וריב"ס ובלבד שלא יהי' ברי' או חתיכה הראוי להתכבד עכ"ד ראב"י עכ"ל המרדכי והובא בא"ז ובהג"א והאגודה וע"כ מ"ש שלא יהי' ברי' ר"ל ברי' חשובה כגי"ה ולפור ודג . אבל במאוסין אין לו דין ברי' דהא כיון דנמצא שלשה תולעים הרי הוחזק בתולעים אותו תבשיל ומיירי במחובר דליכא ס"ס כמ"ש הש"ד ס"ק ל"א והאיך אומר ואוכל את השאר וא"י"ל לבדוק ועוד במבושל ליכא בדיקה כמ"ש בתשו' רשב"א סי' קי"ג וזה כמו שדקדקתי לעיל מרא"ב"ן א"ו כיון דמאוסין לא חשיב ברי' ובטל :

ועיי' בב"ח בסי' ק"א שכ' בשם ר"ש דבהמה בעורה לא מקרי ראוי להתכבד משום דמאוסה וכ' הב"ח דה"ה בהמה בעורה ותרנגולת בנולתה משום דהוה מאוס בטל ממנו דין חתיכה ראוי להתכבד ודין ברי' הרי משום דמאוס לא מקרי ברי' מחמת שהיא בנולתה מכ"ש ברי' המאוסים שנפשו קצה מהם דפשיטא דאינו חשיב ובטל הגם ממה שהב"ח כ"כ מדברי ר"ת שהובאו במרדכי בפ"ק דבילה אינו כוונת ר"ת כן מ"מ מהסברא י"ל כב"ח דגם מהאי טעמא משום דמאוס בטל מדין ברי' כמו חתיכה ראוי להתכבד דבטלי' חשיבתה משום דמאוס אלא ר"ת כ' טעם אחר דלמה משום ברי' בטל כמ"ש בסמוך וכ"מ לעלמא היכי דאינו מאוסה ואפ"ה אינו ברי' מטעם דר"ת וכמ"ש בסמוך :

ועתה יש ליישב הרי"ף דלא הביא דין ברי' בגיד הנשה דרי"ף ג"כ ס"ל דברי' דלא בטל צריך להיות בטעמו משובח ואז הוא דבר חשיב והמשנה דגיד אתי' כמ"ד יש בגידין בנ"ט לכך הוא חשוב אבל לדידן דקיי"ל אין בגידין בנ"ט ועץ בעלמא הוא אין לו חשיבות ולאו דוקא במאוס בטל החשיבות אלא כיון שאין בו טעם כלל לא מקרי דבר חשוב ואפי' לש"ך סי'

סי' ק"ג סק"א דגיד שאינו נ"ט לשבח ולא לפגם אסור י"ל לענין ברי' דצריך חשיבות בעי' דוקא טעם לשבח ועוד י"ל דס"ל לרי"ף דאם משהו אסור מטעם ברי' בגי"ה אע"ג דליכא נ"ט א"כ ה"ה בברי' מאוסה משהו אסור וס"ל לרי"ף כפוסקים שכ' הרא"ש בפ' בתרא דע"ז היכי דמשהוא אסור גם נטל"פ אסור ובשרצים הא נוטל"פ מותר כרבא בע"ז דס"ח א"כ ע"כ גם משהוא אסור אלא לפי"ז נ"ל דרי"ף לי"ל ברי' כלל אפי' בברי' חשובה כליפור דא"כ ראוי דנטל"פ לאסור :

ואם שהדברים חדשים שלא דיברו בו הש"ע ונושאי כליו והרא"ש בתשו' אוסר קמח שהתליע ממילבן וכן עוד פוסקים הנה מכל זה י"ל מקום הניחו לי להמציא מקום להקל העולם דבר שא"א להזהר בימות החמה ממה שמלוי ברוב מאכלים תולעים שמיגעים האחרונים בכפי יונה כאן ובפלתי בסי' ק' וכבר כתבתי טעמים נכונים לפענ"ד ולהיות סניף ביש עוד צדדים דמה דלא נחתו ראשונים לדבר זה מחמת שהי' לפניהם תשו' הרי"ף דלא ס"ל כמ"ש ובכל בו ראיתי הביא תשו' הרי"ף כמו שכתבתי אני ודו"ק בכל זה ועוד דאע"ג דפוסקים לפנינו לא נמצא דברים אלו הנה מכל מקום י"ל דהרבה פוסקים שכתבתי הכי ס"ל זולת מ"ש בסי' תקל"ח תקל"ט תקמ"א בעניינים אלו ועיי' עוד מה שאכתוב בס"ד בסי' דלקמן ואם שאין לזוז מפסקי ש"ע מכ"ש המדקדקים מכל מקום המקילין יש להם על מה שיסמוכו כנלע"ד :

סימן תקמ"ז

(א) ישוב ר"ת דס"ל ברי' דלא בטל ה"ד בחי ולא במת ורש"י כר"ת ס"ל ומיושב הרי"ף דהשמיט המשנה גיד שנתערב בגידים דלא בטל וי"ל דס"ל כר"ת וא"כ המשנה שלא כהלכה (ב) הבאתי ראי' לר"ת דברי' ל"ב ה"ד בחי :

במרדכי בפ"ק דבילה מעשה בנשואין בצרפת שנתערבה תרנגולת נבילה עם שאר תרנגולת השחוטות וצוה ר"ת להשליך אחת ולהתיר האחרות ואע"ג תרנגולת דבר שבמנין וברי' דבר חשוב אפי' באלף לא בטל מדפריך בגיד הנשה מגיד שנתערב בגידים וכן חתיכה נבילה דלבטל ברובא ומשני שאני חתיכה ראויה להתכבד דאפי' באלף ל"ב וריש פ' התערובת גבי חטאת המתות ושור הנסקל פריך ולבטל ברובא ומשני בע"ח חשיבי ולא בטלה אלמא אי לאו בעלי חיים בטילה ואותה תרנגולת אינו ברי' כיון שאינו חיה וגם אינו ראוי להתכבד לפני האורחים שהיא עם הנולה עכ"ל והב"ח בסי' ק"ג הבאתיו בסי' הקודם אות א' שכ' כיון שהיא בנולה בטל ממנו נמי דין ברי' וז"א דדין ברי' כ' הר"ת דבטל מטעם שאינו חיה וס"ל לר"ת מדמשני התם שאני בעלי חיים דחשיבה שהוא נמי מטעם ברי' ודוקא משום שהוא חיה הוא דמקרי ברי' ולא בטל · ובא"ז כ' דהר"י הקשה אר"ת הא גיד הנשה נמי אינו חיה וכן בש"ג בפ"ה דע"ז הקשה אר"ת כן ותי' ואולי הטעם משום דנבילה אין אסורה מתחלת ברייתה ע"כ וז"א דהא ר"ת כ' דאי' מבעלי חיים שצריך להיות חיה עתה וסוגי' דפ' התערובת חולק אסוגי' דגיד הנשה ולר"י לא ניחא לי' תי' זה דהא גיד בין הגידים דלא בטל הוא פי' המשנה שם והאיך יחלוק סוגי' דפ' התערובת על המשנה ובש"ג הקשה על ר"ת מדף ק"ב דלפור טמאה מתה חייב הרי דאפי' מתה קרוי ברי' הנה קו' זו י"ל פשוט אר"ת דמודה לענין מלקות דלוקין אלפור טמא כל שהוא וכמ"ש תוס' דף צ"ח כיון דאמרה תורה לא תאכל שרץ בין גדול בין קטן אבל לענין ביטול לא חשוב אלא בחי ולא מתה כדאי' בפ' התערובת בעלי חיים חשיבי אבל קו' הר"י קשה מגיד הנשה והנה דעת רש"י מכות דף ע"ז ס"ל דמלקות אברי' נמי לא לקי אלא בחי וא"כ נמי ס"ל במת בטל הברי' דאיתא התם ריסק ט' נמלים והביא א' חי והשלימן לכזית לוקה ו' אמר ר' יוחנן אפי' שנייס והוא . ופרש"י א' משום כזית נבלה שכשבלען הוא מת ומצרף לכזית עכ"ל אלמא דס"ל לרש"י מה דנקיט וא' הי כפשטי' דמשום שרץ דלוקה אכל שהוא הוא בחי ולאחר שמת לוקה משום נבלה ולא כתוס' שם שכ' חי לאו דוקא אלא כשהוא שלם דאי חי ממש האיך מצרף לכזית נבלה והוה דוחק לתוס' פרש"י שכשבלעו הוא מת וכן מבואר ברש"י לעיל מיני' אמר אביי אכל פיטותא לוקה ד' נמלה לוקה חמש פרש"י בלע נמלה חיה . וראיתי אח"כ ברא"ש יוסף דף נ"ו אתוס' שם ד"ה ור"י שכתבו דהי דקאמר במכות ר"ל שלם כ' הרא"ש יוסף דרש"י חולק אתוס' דבעינן חיה ממש במתה לא מקרי ברי' וסיים שם וצריך הא דלקמן דף ק"ב בליפור טמאה במיתתה בכל שהוא (והוא כקו' הש"ג על ר"ת) וכן כאן דגיד הוה ברי' ואף שאין עכשיו חיה :

ונ"ל ליישב דברי רש"י וא"ש גם ר"ת והנה במכות דפליגו רבנן ור"ש בכל שהוא למכות דלר"ש לוקין אכל שהוא ברי' ואפי' על חטה א' משום דהוה ברי' ורבנן בעינן ברית נשמה הוא דהוה ברי' א"כ י"ל לרבנן בעינן ברית נשמה ממש א"כ אינו לוקה במת השרץ אכל שהוא ודוקא חי בעינן וכך ס"ל האמוראים ור' יוחנן מכות דף ע"ז הנ"ל דאינו לוקה אלא בחי דלא מקרי ברי' אלא ביש לו אי' נשמה עתה ואז המשנה דגיד בגידי' דהוה ברי' ולא בטל אתי' כר"ש דלא בעי ברית נשמה וא"כ המשנה אינו הלכה אבל רב דף ק"ב דס"ל דלוקין אלפור מתה כל שהוא ס"ל דמה שאמרו רבנן דבעי' ברית נשמה או דסגי מה שהי' לו ברית נשמה אעפ"י שאין לו עכשיו או דהם לא אמרו דבעי ברית נשמה דוקא התם דלא חייב אחטה א' אבל בשרץ לא אמרו כלל דבעי ברית נשמה דהתורה אמר לא תאכל שרץ בין גדול בין קטן בין חי' בין מתה וא"כ לרב אתיא המשנה דגיד לא בטל אפי' כרבנן דהי' לו ברית נשמה והתורה אמרה לא תאכל גיד בין גדול בין קטן עי' בתוס' דף צ"ו תמצא שם הסברות גופיהו שם וכך הוה ס"ל סוגי' דחולין וא"כ א"ש דאמר הסוגי' דגיד לא בטל ולא משוי פלוגתא דהא אתיא אפי' כרבנן . מעתה א"ש הלכתא דר"ת דבעינן דוקא חיה דהלכה כר' יוחנן הנ"ל במכות דף ע"ז וכולהו אמוראי דשם דבעי דוקא חי לגבי רב חולין דף ק"ב דלוקין אפי' מתה אלא ז"א כיון דשם סוגי' דחולין פי' המשנה דגיד שנתערב בגידין דפריך וליבטל ומשני שאני גיד דברי' הוא ולא אמר דאתי כר"ש משמע דשם סוגי' ס"ל דאתי אפי' כרבנן וס"ל דאפי' מת נמי מקרי ברי' וכלל זה דהלכה כשם גמ' עדיף מרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן הלכך הביא ר"ת שם סוגי' דפ' התערובת דס"ל דוקא חי חשיב ואתי' סוגי' כר' יוחנן תו הדרינן דסוגי' זו עדיפא דאתי' כהלכתא דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וגם בזה א"ש הרי"ף דהשמיט מתני' דגיד שנתערב בגידים דלא הוה ברי' דס"ל נמי כר"ת א"כ בעי דוקא חי וכמה ראשונים שכתבתי מהם דמוכח מדבריהם דברי' בטל יש ליישב דס"ל כר"ת ורש"י וגם זו סניף לחומר איסור תולעים והיתר קמח ופירות שהתליעו במילבען כי בודאי מתו בהפי' ובישול ובטלין ומה דאי' בגמ' ולעיל סעי' ד' פירשה מתה דאסור לאו לענין דלא בטל אלא אם בהתולע יש איסור כלל בפירשה מתה כמו דליכא איסור בתולע קודם שפירש :

(ב) ונראה ראי' לר"ת ורש"י הנ"ל דדוקא חי' מקרי ברי' ולוקה עליו וכן בנתערב חי חשיב ולא בטל דהנה בחדו' רשב"א בפי' גי"ה ותוה"ב ב"ד שער א' כ' ראי' ממעילה דף ט"ז דברי' שאינו שלם לא מקרי ברי' דאי' שם רב ס"ל לוקין על שרצים בכזית אלמא אינו קרוי ברי' אלא שלמה ואומר אני דמסוגי' זו מוכח כרש"י ור"ת הנ"ל דדוקא חי מקרי ברי' דפריך התם ארב דבעי כזית הא מה טומאה כעדשה אף אכילה כעדשה ומשני לא קשיא כאן במיתתן מטמאין כעדשה כך אכילתן ורב בחייהון צריך כזית א"ל אביי הא רב אמתני' קאי ומתני' כל השרצים קתני ופי' בתוס' דמקשי מלשון המשנה דכל השרצים וכל קתני דמשמע בין במיתתן בין בחייהון ופי' זה קשה ולטעמך אביי דס"ל כל השרצים בכל מיירי א"כ משמע דמיירי נמי בנמלים קטנים א"כ במשנה תנן דמצטרפין בנמלים קטנים למלקות צירוף ל"ל אע"כ במת מיירי הלכך שפיר צריך צירוף בכל השרצים א"כ ש"מ במת אינו ברי' ולא לקי אכל שהוא ואי"ל דמיירי בנתרסק הא לאביי בכל שרצים מיירי ובכל ענין דא"כ לרב נמי לא פריך כמו דמוקי במשכחת בנתרסק כך נוקי במיתתן . וא"ת גם לרש"י האיך א"ש כיון דמיירי נמי בחי האיך שייך צירוף דהא לקי אכל שהוא שאכלו חי אמנם לרש"י א"ש דשייך צירוף כמ"ש רש"י במכות דף ט"ז ע"ב כשבלעו כבר מת ושם מצרף וק"ל :

סימן תקמ"ח

א) מ"ש הש"ך דוקא ירקות אין להם בדיקה אחר הבישול משא"כ שאר פירות כתבתי דזה דוקא לנוסח הב"י בתשו' רשב"א ירקות אבל לפי הנוסחא בידינו אינו כן אלא גם לנוסחא דב"י יש לדחות דקמ"ל ירקות לדינו דתולעים שנפלו מעלמא ל"א בג' הוה חזקה וכ' פר"ת להחמיר בנמלים שדרך להיות רבים בב"א דהוה חזוק אפי' בג' דנפלו מעלמא :

בש"ע סעי' י' אבל אם מצא בהם ג' פעמים יש לחוש שמא יש ואינם נכרות כ' הש"ך ס"ק ל"ד בשם הטע"ז שכ' בסי' ק' דוקא ירקות אבל שאר פירות ואפי' כמהין ופטריות אפשר לבודקן אחר שבשלן אפשר לבדוק אפי' אחר שנתבשלו ומותרין בבדיקה נ"ל דזהו לפי' שכ' הב"י וכן הם דבריו בש"ע שכ' בירקות ואינן נכרות דזהו משמע כדברי שואל ברשב"א סי' קי"ג בירקות מבושלין לפי שנשתנה צורתן לצורת הירקות ואינן נכרין דא"כ משמע הא בשאר פירות י"ל בדיקה אפי' לאחר שנתבשלו אבל לפי תשו' רשב"א בידינו שכ' כשהן חיין יש להם בדיקה אבל במבושלין ומבולבלין אין להם בדיקה ואם בישל בהן בשר אפשר לרחצו ולבדקו משמען בכל פירות שהן מבושלין נמי אין לו בדיקה אם הן מבולבלין וכ"מ בת"ח כלל מ"ו בכל תבשיל אין לו בדיקה ובאמת משונה תשו' הרשב"א בידינו כמו שהיתה ביד ב"י וכ"כ על ענין אחר כמ"ש במנ"י כלל מ"ו ס"ק כ"א דמשונה תשו' בידינו ממה שהי' לב"י ע"כ נראה במבושל כל כך שנבלל מן הפרי או שיש בו סדקין שנתרכך יש לחוש שמא יש בסדק או במה שנתרכך מן הפרי ולא נראה דלא מהני בדיקה גם בשאר פירות ואלא אפי' לנוסחא דב"י דייק הטע"ז מדנקיט ירקות וכו' אין ראי' למ"ש בפר"ת ס"ק כ"ב דלכך נקיט ירקות משום דפרי' ירקות למלוא בו תולעים מגופו בג' הוה חזקה לאפוקי תולעים דאתי מעלמא כמ"ש הטע"ז ס"ק ז' א"כ אין לטע"ז ראי' לדברי' :

סימן תקמ"ח (סימן זה נדפס בכפל)

הנה שאלתכם לדעת העני אודות כרוב שלא היו יכולין למכור הכרוב חי וכבשים בחביות בלי בדיקה . אחוך עם שלמים ועכשיו נפשם בשאלתכם

באלתכם אם נכון הדבר למכור. הכרוב לישראל ג"כ והישראל ימכור בחנותו לאט לאט דפמ"ג בסי' פ"ד בש"ד ס"ק ח"י אוסר להסתחר במאכלים המתולעים דאסור לעשות סחורה בדבר האסור. זה תוכן שאלה הא'. ומפני שאין העולם נהגו כן והפמ"ג נשאר בצ"ע. מחויב לנו ליישב מנהג העולם כאמרו רז"ל ושפטו העם משפט צדק. שמלוה להמליא זכות על ישראל:

הנה הבינת אדם מבאר במישור מכל הקמשונים דסחורה בדברים אסורים אסור מן התורה ואמרו דדוקא בדבר מאכל שמא יאכל ורהיתי הרגש בדבריהם הא לא דרשינן טעמא דקרא הגם די"ל קושי' זו בכאן כ"ל דרך כלל מה שעולה בזכרוני דהש"ו הא"ח הקשה על הר"ן ריש פסחים כי"ב שאמר טעמא דקרא דלא ימלא משום שמא יאכל ממנו וכי"ב בכ"ם כל לאי"ם ול"ל טעמא דקרא משום דחזי לאיטרופי וכ"ל היכא דקרא מוקשה וסתירה ונשארנו על הקרא בקושי' והא כיצד אז אי"א ליישב רק לדרוש טעם הקרא ואחרי ידיעתינו הסברא והטעם יצא לנו לאוקמי קרא בישוב וא"כ א"ש בלא יראה לך קשה משמע שלך אי אתה רואה וכן קשה הא חמץ אסור בהנאה ואינו שלו. וע"ז מוכרחים אנחנו ליישב דכל עיקר הטעם של לא יראה הוא משום דלמא יבוא לאכול הימנו ועי"כ יהי' שלו וע"כ עשאו הכתוב מיד ברשותו שיבערנו ולעבור בב"י משא"כ בשל אחרים לא שייך כ"כ שמא יאכלנו וכן בא"ש דר' יוחנן דריש כל לאיסור כ"ש כמ"ש התוס' פסחים מ"ד ע"א וקשה אמאי לא מרבינן גם למלקות. הא ג"כ עבר על מימרא דרחמנא. ע"כ צריך טעם דאי לא דחזי לאטרופי לכזית דלוקין עליו לא הי' איסור כלל לא"ש וא"כ לא עבר אמימרא דרחמנא אלא משום דלוקין אכזית והא"ש חזי לאטרופי לכזית:

בן נ"ל בסחורה יש סתירה בפסחים כ"ג לכס משמע היתר הנאה. ויהי' משמע איסור מנ"ל סחורה דוקא אלא כל הנאות במשמע ע"כ ליישב קרא אמרו איסור הנאה שאין בו סרך אכילה מותר אבל אכילה אסור א"כ הנאה שיש בו סרך אכילה אסור ע"כ אסרו הנאות סחורה ודוקא בדבר מאכל משום שמא יאכל. היוצא לנו איסור סחורה תרתי איכא הנאה ואכילה ולפי"ז א"ש הפר"ח בק"א שמתיר להסתחר בפירות המתולעים משום דאין נותנין יותר בשביל התולעים והקשה הפמ"ג ולא ידענא דהא אין עושין סחורה שמא אכל ולפי"ז א"ש הפר"ח דמה ראו לאמר כן דהא בתורה סתמא כתיב ולפמ"ש א"ש דהתורה אסרה מטעם שיהיה ההנאה ואכילה והוא סחורה בדבר מאכל נמצא שפיר כתב כיון דאין נותנין יותר בשביל התולעים ליכא הנאה ושרי כמו בדבר שאינו מאכל ועושה סחורה שרי דאיכא הנאה ולד מאכל ליכא:

ובהגהות מהגאון מהרש"ק ז"ל תמה על הפמ"ג דאי מן התורה לא מצינן גזירה כלל רק דהוא גזה"כ כך וכיון דגז"כ דוקא אם הפירות גופא אסור אבל לא מתולעים וכו' ותמי' האיך כתיב בתורה דבר מאכל שנוכל לאמר גזה"כ הוא בכ' לא כתיב רק יהיו ומזה דרשו חכז"ל לאיסור סחורה ואלא מסרו לחכמים ע"י בינת אדם וכל האשונים ס"ל מה"ת לא הי' סברו שמא יאכל אלא באמת גם מדאורייתא מלי' הרקקה כמ"ש הר"ן ריש פסחים ובספרי דברי יוסף סי' ט"ו כתבתי הרבה מקומות בתו' כן מכ"ש כאן שמוסרו הכ' לחכמים:

ב' יש לדמות דבר שאסור שלא באכילה כגון לסחורה אע"ג דאסור בעומד לאכילה מ"מ איסור הבא עליו מעלמא לא אסרו כגון פירות מתולעים או אם הם בלועים מאיסור מה שהביא המג"א סוס"י תרמ"ט דתורה אסרה אתרוג שאין לו היתר לאכילה והביא בשם ש"ג דה"ה אתרוג הבלועה מאיסור שבא עליו איסור מעלמא והמג"א כ' דאינו מוכרח ובשו"ת שיבת ציון הביא ברא' דלא כש"ג וא"כ י"ל דעולם מקילין דס"ל דלא כש"ג ה"ה הכא לא אסור סחורה אלא בדבר האסור מחמת עצמו דומי' דשרצים וי"ל דיהי' בהויתן יהי' דמיני' דרשינן איסור סחורה משמע כמי בהויתן כשהם בעצמם בהויתן איסור ולא שנאסר מחמת ד"א ויש לומר כאן גם הש"ג מודה מהאי טעמא:

ג כיון דאיסור סחורה דוקא בדבר העומד לאכילה ושמא יאכל היינו שמא ישכח וא"כ בתולעים בפירות דמוחזקי' בתולעים דקיי"ל דצריך בדיקה וכשיבדוק יהי' נוכר האיסור לא חיישינן שמא ישכח ואפי' לזמן מרובה וזה מוכרח מסי' פ"ד ס"ה בקמח שהתליע דאסור למוכרו לגוי משום תקלה שמא יחזור וימכרנו לישראל וכ' הטור ופר"ח כיון דקמח אין דורכן ולא צריך בדיקה א"כ קמח זה שהתליע לא מסיק הישראל לבדקו ולא יראה התולעים והש"ך פי' שימכרנו לישראל בענין שאין האיסור ניכר כגון קמח ויעשה פת וימכרנו לישראל הרי לטו"ז ופר"ח משמע דכרוב או שאר פירות דמוחזקים בתולעים לא חיישינן לתקלה שמא ימכרנו לישראל ולש"ך אפילו קמח שאין דרכו להתליע ליכא למיחש לתקלה שמא ימכרנו משום דניכר א"כ ה"ה תקלת סחורה דשמא ישכח ויאכל ותקלת זמן מרובה שמא ישכח למה ניחוש כיון דודאי יבדוק דהא ניכר וכן למה אינו דומה לטריפות ניכר בהג"ה סוס"י כ"ז דמותר להשהות. ובדיקה וודאי לא ישכח כיון דרגיל וזה טעמיהו דטור ופר"ח וכמו שאבאר לקמן באות זה אלא הש"ך לאורה קשה כיון דקמח אינו מוחזק להתליע בוודאי א"כ שייך למיחש שמא ישכח ולא יבדוק. וא"כ נ"ל להש"ך טעם אחר:

ומ"ש לבאר ברגיל שיתקן ויבדוק לא חיישינן לתקלה וכתבתי גם בתקלה לזמן מרובה. והנה ברגיל הוא מסי' נ"א ס"א באורחא בהדחה א"נ להזהר והבאתם גם אתם דבר זה ומקור דבר זה בתה"א בית ד' סוף שער הראשון. ובתב"ש סי' י"ח סק"א הקשה ארשב"א דלמה כתב טעם

לבדיקת הסכין קודם שחיטה משום איסור נבלה. כיון דכל שוחט צריך לבדוק הסכין אחר שחיטה א"כ דמיא להא דריש סי' נ"ו ס"א בבשר אי דאורחא בהדחה לא חיישי' שמא ישכח ותי' ויש לחלק דהתם אורחא להדיח הבשר משום דדרך אכילה בכך אבל הכא דיכול לאכול בלא זה רק שהתור' חייבת להכי חיישי' היכא דלא בדק בתחילה שמא לא יבדוק בסוף. ותו דגם התם לא סמכינן אאורחא כ"א במידי דרבנן ואינו אסור רק לכתחילה הרי אפילו באורחא חיישי' שמא ישכח וזה אינו כמה שכתבתי לעיל אלא במקור הדבר בת"ה מוכח לסיפוך דאי דאורחא בהדחה מיירי אפילו באיסור דאורייתא ותב"ש הבין דמיירי רק בבשר אי שנגע בחלב לוכן ובזה מיירי בסי' נ"א אבל בת"ה מעיטור משמע דמיירי בכל איסורים ורא"ב"ד שם מביא ממה שאנו לוקחים כלים מן הנכרי' ולא חיישינן שמא ישכח להכשירו אע"כ כיון דאורחא בהדחה לא חיישי' שמא ישכח והתם יש לפעמים מן התורה כגון אם בישל מריף או למ"ד נט"ל אסור כמי לוקחין כלים מן הנכרים לכתחילה כדאיתא בע"ז דע"ה וכ"מ בפמ"ג בטו"ז סי' נ"א מה שמחמיר שם אפילו באיסורים שאינם שמנים צריך שיפשוף ומה"ד סק"א שם מה שמקיל ואף שרבותינו אלו כ"ע לא הי' להם ספר העיטור שממנו מקור דין זה ולמ"ש העיטור ליתא לא לחומרת פרמ"ג ולא לקולת המ"ד מ"מ מכולם מובן וגם משאר אהרונים משמע דהך אי דאורחא בהדחה מיירי בדאורייתא. והשם התקלה הוא לענין מה שהוא מחויב מן התורה דהכי כלים נכרים היובו מה"ת ואפ"ה אין חוששין וכ"ז דלא כתב"ש ורא' לענין שלנו כיון דאורחא בהכשר להכשירו לא חיישי' שמא ישכח ויאכל בלא הכשר ומכ"ש גבי כרוב כיון מה"ת בטל אע"ג דלענין ספק סי' כס' דאורייתא להחמיר משום דעיקרו מה"ת וגילגול מדרבנן כדאיתא בטו"ז סי' ק' סק"א בשם או"ה וד"מ בסו"ס כ"ז ופרמ"ג בקונטרס הספיקו' מחודש א' והראיתי מקומות כי במכתבו דכ"ת ראיתי שלא נזכר מזה. ואפשר דזה קמל"ן רמ"א סי' ק"י ש"ך שם ובפר"ת סוס"י כ"ז הביא מקומו' מש"ס הלכות תקלה וסוף דבריו שם שאין לנו לחוש לתקלה מעצמינו אלא היכא דאיתמר איתמר והיכא דלא איתמר לא איתמר גם מ"ש בתבו"ש הנ"ל בסי' נ"א לא שרי רק באיסור לכתחילה היינו לטו"ו שם סק"א דס"ל דאי משתלי בדיע' שרי אבל הפמ"ג שם כ' דליתא למה דקיי"ל בקליפה מדינא אסור עי"ש ול"כ גם בלא הפמ"ג קשה הטו"ז. דמאן דס"ל שם ס"ד בדיעבד א"ל ס' היינו כנגד הקליפה עיי"ש טו"ז סק"ז בשם הג"ה ש"ד אבל כנגד האיסור עלמן פשיטא דצריך ס' וא"כ התם בבשר אי וגבינה דאורחא בהדחה ונוגעין זה בזה האיסור עומד בעין דלוכן אינו בולע צריך ס' בדיע' כנגד האיסור כ"כ פשוט ולא כטו"ז ותבו"ש שנמשך אחריו:

אבל למה דליתא לתירוצים של התבו"ש. א"כ הדרה קושי' התבו"ש ארשב"א דלמה צריך בדיקת הסכין לכתחלה וע"כ דחיישי' שמא ישכח א"כ בנידון נמי אע"ג דאורחא בבדיקה כמו בסכין דאורחא בבדיקת הסכין אח"ש אפי"ה צריך בדיקה קודם שחיטה שמא ישכח. נ"ל דמספיק לנו לתרץ קושי' זו בדברי התבו"ש מ"ש להכי חיישינן בסכין כי היכא דלא בדק בתחילה כן לא יבדוק נמי לבסוף עכ"ל ויש הטעם בדברי התבו"ש האלו שדרך שיש מעשה בדיקת הסכין קודם שחיטה לבדוק מיד ולפניו קודם שחיטה וכאשר ידחה ולא יבדוק מיד כך ידחה לאח"ש אבל בבדיקת כרוב וכל הצריך בדיקה אין עליו חובת הבדיקה רק שיהי' קודם אכילה ולא נוכל לאמר שכבר התחיל לדחות וידחה יותר וישכח:

שאלה ב' הנה לכבוש כרוב שלמים עם כרוב נחתך זה כבר אוסר הגה"ק מדעטש מהר"מ ז"ל בתשובה ואולם השלמים פשוט להיתר וכל נפש היפה אוכלין וכ"ת תמה דהא מבואר בי"ד סי' פ"ד דאחר הבישול אינה מועלת הבדיקה בירקות שמא יש עוד שם אינם ניכרים והוא מהרשב"א בתשובה סי' תקי"ג דעת השואל והרשב"א משמע דאינו חולק על השואל וא"כ למה דקיי"ל כבוש כמבושל גם בכבישה נימא דלא ניכרים דמשנה נורת התולעה לנורת הירק כמו בבישול כס' השואל וגם בש"ע ס"ל כן וגם בזה אנו בקיאים דכוח הלביעה ככח הבישול לשנות הלבע ובפרט בכבש לימים הרבה דוודאי ישתנה נורת התולע לנורת הירק ע"כ תורף שאלתו דכ"ת:

ועי' בש"ך סקל"ד בשם עט"ז דוקא ירקות וכו' והיינו ג"כ כהשואל בתשו' הרשב"א וכן האמת אפילו לא כשואל אלא כרשב"א נמי א"ש שכ' מפני שאינם ניכרים דרשב"א כ' ג"כ דאינם ניכרים בבישול אלא לא מטעמי' דשואל משום דמשתנה מראה התולע למראה הירק אלא מטעם דהבישול מבלבל וג"כ אינו ניכר וכ"ל דהרשב"א בוודאי חולק על השואל כך משמע דבריו ואלא טעמא דרשב"א דבישול מפעפע וטוחן הגוף לרוטב עבה כידוע והאיך יהי' מכיר התולע וא"כ בוודאי הלכה כרשב"א אמנם הש"ע הא כ' ירקות ומוכח דמכריע כהשואל. אמנם מזה אין הכרע דל' שלא הי' לפני הש"ע תשו' הרשב"א דחולק עיי' בב"י ובמג"י כלל מ"ו סק"ע שלא הי' לפני ב"י תשו' הרשב"א כמ"ש לפינו וא"כ למה שיש לפינו תשו' הרשב"א דחולק אשואל א"כ אין הלכה כשואל דע"י בישול נשתנה חזותא דירק עד שאינו ניכר ואמנם למ"ש בפר"ת סקכ"ב דנקיט משום דדרך ירקות למצוא בו תולעים וא"כ אפילו לש"ע ונוסחא שלו אינו מוכרח כדעת השואל ברשב"א דס"ל כן ודו"ק ובכבוש מוכח דוודאי אינו כן מתשובת רשב"א הוא בסי' ע"ד בנמלים בדבש דתוך י"ב חודש י"ל בדיקה. ולמה דילמה נשתנה חזותא לדבש:

לרווחא

לרווחא דמילתא אומר בדרך אפשר דהנה חזותא כ' הספר"ח בסי' ק"ב אי חזותא מילתא פי' כגופו של איסור והנה בפמ"ג בטו"ז סי' ק' סק"א כ' אם חזותא מילתא היא לאו דוקא בדברים שאסורים משום מראה אלא אפילו האכילת אגורות הי' כניכר האיסור ע"י חזותא וא"כ י"ל ממ"נ אם נשתנה מן הבא' חזותא דידי' ע"י בישול או כבישה ונדמה לירק אזיל א"כ מגוף הברי' אם חזותא מילתא היא ובטלה. דברי' אינו בטילה דוקא כשהיא שלימה וא"ת חזותא לאו מילתא היא דאי חזותא מילתא הוא בעי' דלא איפשטא כמבואר בפר"ח שם יש ספק שמא נימוח במבושל אי ספק זה שמא נימוח גם בכבוש כמבושל י"ל ספק זה ובעי' דלא איפשיטא אי מצרפי' לס"ס כתבתי בחיבורי לש"ע או"ח סי' רמ"ה סק"ב ופמ"ג סי' ק"ט כ' להקל ועוד אע"ג בעלמא איבעי' דלא איפשיטא לא נכנס בס"ס אבל הכא כיון דברי' אינו בטילה היא רק מדרבנן ומצינו להכניס גם בעי' דלא איפשיטא לס"ס כמ"ש בסי' זה בשם הלח"פ של' בשם מג"א שהקשה אש"ע סעי' ט' דמתיר התם מטעם ס"ס דהא ס"ס זו הוה ס"א בגופו שמא נימוח וס"א שמא ליכא בתערובות יותר והי' ס' בתערובות ותי' כיון דברי' לא בטל הוא רק מדרבנן מהני ס"ס כזו אמנם אמג"א צ"ע דלא מהני ס"ס א' בגופו וס"א בתערובת רק בלא נודע והק"ל דהכא משמע אפילו בנודע מכ"ש לד"ת שם וטו"ז בסי' ק' סק"א בשם או"ה לכ"ע לא מהני ס"ס בברי' בשאר תערובת וצ"ע :

שאלה ג' האיך מלאו ידיהם להתיר לכתחילה הלא הוא מבטל אי' לכתחילה דהלא התולעים פולטים צירם בכרוב וכמה תולעים נימוחים מכבישת המים וכו' הנה שאלה זו שמניחים שלמים עם כרוב החתוך אינם עושים כמ"ש לי מהג' הצדיק מדעעש מהר"צ ז"ל הנה חפשתי בתשו' זו ולא מצאתי בה' יו"ד ולמה לא רשם לי מקומו ע"כ א"י בזה ונעלם ממנו טעמו ונימוקו לאסור ולמה לא כתבו כ"ת דיש לחוש שמא יצאו תולעים שלמים והשבתי בעודם חיים לא יצאו מריביתייהו כמו בתולעים שבכלים דבעי' פירוש וקיי"ל דלא פירשו מרביתייהו ולומד ה"ה בפ"א תולעים בפירות / בתלוש מתולעים שבכלים עיי"ש כמו, כן י"ל בתולעים במחובר כגון כרוב דאי"ל פירוש מ"מ נוכל ללמוד דאינם יוצאים מריבתייהו מכ"ש בכרוב הכבוש שאינם יכולים לצאת מחמת כובד האבן והפרעס וגם י"ל שמתו מחמת זה וגם מחמת זה הסבל והחימוץ החריף מתו ולא יכלו עוד התולעים לצאת מן המקום השלם ע"כ כ' כ"ת דהלא פולטים צירם והלא זה של' שנימוחים ר"ל והי' למים ועי"כ יצאו וברי' ליכא מ"מ איסור איכא וכ' ע"ז דלא שרי משום דאינו מכוון לבטלו כיון דאפשר בענין אחר כמ"ש בטו"ז סי' קל"ז לזה אבא ראי' לכ"ת ממהרש"ק סוס"י תמ"ז כמדומה במג"א ס"ק מ"ה בתשו' צ"ל דין שנותנים חלב חיטה ביין לזככו לענין פסח כ' המהרש"ק כאפשר לבדקו ואינו בדקו א"ל דאינו מכוון לבטלו עי"כ לנב"י דלא שרי כאינו מכוון אלא במעורב כבר עי' במנחת צבי סי' פ"ד שהוכיח להיפוך ועיי' בחיבורי לאו"ח סי' תמ"ז בדין דל"ל מ"ש בזה ומ"ש כ"ת כאן לשו"ת מהר"ם שהכשות הי' איסור בבירור מהתולעים שבכשות לתוך השכר :

ובהדי אכן הא יש ללמוד עליהם זכות והיתר כמ"ש התה"ד בחומים מותלעים הובא בב"י של' כיון דלא הי' וודאי איסור אין כאן מא"ל וכאן נמי ליכא איסור וודאי ואי התם איכא נמי אין מכוון ה"נ. בנידון זה אין מכוון אע"ג דתה"ד דצריך עוד ברירה עיי' ש"ך ס"ק ל"ט בבורר וליכא רוב מותלעים וספיר שמכי' אהנך טעמיהו דתה"ד ובנידון ליכא רוב ועוד דליר מן התולעים המאוסים. הו' נטל"פ לרוב הפוסקים כמ"ש והסכימו בב"י ובד"מ סי' ק"ד וכן פ' בש"ע ובסי' ק"ז וברמ"א וטו"ז ופר"ח שם וכנ"ל עיקר ואין כאן מקומו להאריך וסו"ז סוס"י ל"ט ונקה"כ שם במשהו ונטל"פ מותר לבטל לכתחילה מכ"ש לש"ע מותר אפילו. לשבח לבטל לכתחילה היכא דלא יבוא לעולם לידי כ"ע כגון קדירה שמשתמשין בו בשפע וכ"פ הפר"ח סי' קכ"ב וכ"פ בס' כנפ"י בסי' כ"ב ואע"ג דוודאי משהו בלוע אסור לבטל היינו דאפשר לבוא לידי כ"ע דילמא יאכלנו בפחות מס' משא"כ בכרוב דגם עכשיו כמו שהוא בקלא מעורב ובטל ברוב דא"א לבוא לידי כ"ע אע"ג דאפשר בברירה מ"מ מה בכך כיון דלעולם לא אפשר לבוא לידי כ"ע דמטעם זה שרי לבטל לכתחילה דלא עדיף מה דאפשר לברר ולבדוק ממשהו בלוע ואפילו משהו בלוע הי' מותר לבטל לכתחילה אלא מש"ה אסור משום דאפשר לבוא לידי כ"ע ומ"ש כ"ת דאין הפסד מאומה איך נתיר לכתחילה ולסמוך על הביטול :

אספרה לכ"ת כשבאתי לכאן שאלני הרב הצדיק בין הבעלי בתים שם בתחילה באלף אלפין מחילות לומר לו אם יש לי טעם בדבר שמתע שמניחין אלו כרוב שלימות בתוך החתוך והשבתי לו זוגתי הרבנית שתי' עושות כמו שהי' קבלה מידה מאמו"ח הרב הגאון דבערגסאס ז"ל והוא בא בטענות כמ"ש כ"ת והשבתי לו כהנ"ל ועוד הוספתי לו הנה בחיבורי לה' שבת או"ח סי' רמ"ו מבואר שם דבר שיש לו טירחא חשיב כדיעבד א"כ אין כאן משום אמ"ל שאם יבדוק עכשיו השלמים כולם הוא טירחא גדולה וכשבודק מעט בכל פעם אינו רק טירחא קטנה וא"כ דעדיף כשבודק מעט בכל פעם דאפשר לבדוק יפה יפה משא"כ כשבודק הרבה ברוב דברים לא יוכל שעיאוזי מעט בכוונה .. לרווחא דמילתא דאי' מתה"ד סי' קע"ג בהרבה קשה הדבר מאוד לבדוק וכו' אעפ"י שאי"ל דאי' לזה ומש"ל מש"ה דלא חיישי' שמא פירשו ממקום רביתייהו הנה התם י"ם אלו פריסות ה"פ דלא חיישי' שמא פירשו דאם הי' פירשו תו לא הי'

אחר א"כ בנידון דידן דלא הוה אחר א"כ מבטל איסור לתוך כרוב הנ"ל שכתבתי עוד כמה צדדים להתיר דלא מקרי אמ"ל מ"מ גם טעם זה כיון דתו אינו חוזר יותר הדבר ועדיף שבוודאי לא יפרוש ממקום [כעין זה איתא בגמ' בהמה טמאה ואינה מזרקת ילדה מפני שאם מתרחקת תו לא מרחמי' עלי'] וזהו דעת רוב הפוסקים בפירות דלא חיישי' לפירשו וא"כ מקומו להאריך בזה :

ואחר שנתעכב הבי דואר עיינתי במחברים וראיתי בח"ס א"ד סי' ק"ב כ' פירושים בסוגי' דפסחים דף כ"ג פי' הא' ד"ה במס' פסחים ופי' הב' ד"ה אך ומכל הב' פירושים אומר כמ"ש אני דאיסור סחורה דאסרה התורה באיסורי' היא משום הנאה דהיינו הנאת סחורה אסור והוא אשר כתבתי לאפוקי בפירות מתולעים דמחמת איסור התולעת אינו נהנה כיון דאינו מרוויח יותר והתורה לא אסרה סחורה אלא משום הנאה ועוד מה שהשיג אטו"ז דמתיר בהזדמן למכור אפי' לישראל שירוויח הישראל הקונה מותר מתוס' סוכה ל"ע הנה ז"ל התוס' שם ואפשר הקונה מחבירו כדי להרוויח ולמכור ביוקר היינו נמי סחורה די"ל דה"ד בפירות שביעית דאפי' שלו אסור למכור ולא שרי בהזדמן בשלו משא"כ בדברים האסורים באכילה דאיהו מותר בהזדמן י"ל כטו"ז דבר זה מותר לכל ישראל ובכ"ת תמה אתוס' סוכה דמספקי להו דלהרוויח אי מיקרי סחורה ובע"ז ס"ב פשיטא להו י"ל דהתם בסוכה איירי באתרוג שהוא דבר מועט דהמוכר יכול למכרו ויקנה בהדמים דבר מאכל לאכלו בשביעית דכה"ג מותר א"כ אפשר דגם הקונה לא עביד איסורא אפילו עושה להרוויח אבל בע"ז ס"ב כתבו התוס' אומר ר' יצחק דסחורה שהוא אסור בפי' שביעית היינו לקנות הרבה ביחד להוליך ממקום הזול למקום היוקר ע"כ א"כ בקונה הרבה ביחד י"ל דאסור גם למוכר הרבה ביחד שאינו מוכר הרבה לאכילה עתה ואלא בלא"ה הרבה וודאי סחורה היא ופשיטא להו דשרי ויותר קשה קושי' הכ"ת דברי התוס' מיני' וב"י דלמה באיסור סחורה בנבילות פשיטא להו דלהרוויח הוה סחורה ובפ"ז דשביעית מספקא להו אבל לחילוק הנ"ל שכתבתי א"ש. וא"כ בנידון דידן הכרוב גדל בגינה של ישראל לטו"ז כה"ג מותר לישראל אחר לקנות ולמכור :

הר"מ בפ"ח ממא"ס ה"ז כ' וכל שאיסורו מדבריהם מותר לעשות בו סחורה בין בספיקן בין בוודאן ודבריו קשים להולמם כמו שהקשה המל"מ הא ס' דבריהם אפילו באכילה מותר עיי"ש. וצ"ל כוונת הר"מ כגון גבינות עכו"ם דגזרו כמ"ש הר"מ בפ"ג מהמא"ס ה"ג מפני שמעמידין אותן בעור של נבילה ושם בסי"ב דגזרו על גבינות אפילו מעמידן בדבר המותר גזירה משום שמעמידן אותם בדבר האסור והנה בוודאי העמיד בקיבת נבילה י"ל דאסור להר"מ מה"ת דכיון דמעמיד אקומי קמוקם הוא כבעין וכ"כ האחרונים באו"ח סי' תמ"ב גבי תירק"י ס"ד דהו' כבעין וזה י"ל אפילו אי להר"מ טע"כ לאו דאורייתא :

אמנם הפלתי סי' ל"ח הקשה מהר"מ פי"ב מה"א משמע דס"ל ט"כ מה"ת א"כ הרמב"ם סותר עצמו דהא בפ' ט"ו כ' בחלב כליות וכו' מכין אותו מכות מרדות וכ' ביו"ד סי' ל"ח דס"ל ט"כ לאו דאורייתא ופמ"ג בש"ך סי' ל"ג סק"ב תי' קושי' הפלתי ואינו לדעתי אבל העלתי ממקום אחר עוד דר"מ ס"ל ט"כ דאו' ואין כאן מקומו להאריך ומ"ש בפט"ו שהוא מדבריהם עיי' ש"ך א"מ סי' ל"ג וא"ש. וא"כ למ"ש המרדכי בע"ז סי' תתכ"ט מאן דס"ל ט"כ דאורייתא מעמיד נמי דאו'. א"כ להר"מ כשידוע שהעמיד בקיבת נבילה הו' דאו' איסורי' כיון דט"כ הוא אמנם מ"מ. גם כה"ג שייך עליו הלשון לאמר שנקרא בכלל גבינות שגזרו חכמים דכל הגבינות בכלל אפילו אותן שידועות שהעמידן בהיתר דגזרו אטו העמיד באיסור ומ"מ ע"י גזירות חכמים ידעי' שמעמידין בקיבת נבילה :

ומעתה הכי מתפרשי' היטב דברי הר"מ ז"ל וכל שאיסורו מדבריהם מותר לעשות בו סחורה בין בספיקן בין בוודאן אין כוונתו דהו' ס' אם היא אסור או לא אלא ר"ל בין שאיסורו מדבריהם מחמת ספיקן כגון גבינת גוי דנאסרו משום ספק שמא העמידן באיסור או בהיתר אבל באיסור גופי' אסור וודאי ולא ספק ובין בוודאן כלומר אפילו ידעי' שמעמידין בוודאי באיסור ה"ז דבריהם ואע"ג דוודאי נתערב בו אי' דאו' אפ"ה מותר לעשות בו סחורה כנ"ל ביאור דברי הר"מ ולפי"ז מוכח אפילו נתערב וודאי איסור דאורייתא בהיתר מותר בסחורה והיינו כפר"ח :

וירושלמי בפ"ז דב"ק טמאים הם טמאים יהי' לכם לאיסור הנאה ופי' שמפרש סחורה [הכ' כתיבי בחזיר ולא כמ"ש ר"ת בשרצים דמאיסי ולא חזי] א"כ מבואר גם בירושלמי דסחורה לא אסור אלא משום הנאה וא"ש הפר"ח כמ"ש. ופריך והרי חמור וגמל ומשני למלאכתו הוא עומד והר"מ לא הביאו וי"ל הר"מ לשיטתו בפ"ה מה' נזקי ממון דחזירים וחמור אסור לגדל משום דמזיקין א"כ י"ל דפי' הר"ש בירושלמי והרי חמור ת"ש וחזיר לכלבים ומשני דלמלאכתו הם עומדים ואינן מזיקין וכיון דר"מ הביא בחזיר וכלב אסור לגדל ממילא נשמע דשאר בהמות טמאות מותרים לגדל :

ועוד י"ל דקשה הכי דמיזא דדוקא שעומד לאכילה בעי' ע"כ כ' דכך הפי' בירושלמי דחמור וגמל כיון שעומד למלאכתו זה לא מיקרי סחורה דסחורה לא מקרי אלא דבר מאכל שעומד לקנות מזה ולמכור לזה להרוויח כי בן משמע לשון סחורה סחור סחור מזה לזה וכעי' של' התוס' סוכה הנ"ל דסחורה מיקרי בקונה למכור להרוויח וכיון דהר"מ מביא דסחורה אסור ממילא מובן הא בקונה למלאכתו דלאו סחורה מיקרי אסור וא"כ

ואח"כ פירות מותלעים דאין הסחורה להיות מהאיסור דהיינו מתולעים שרי כמנהג מעולם :

סימן תקמ"ח (מהדורא תליתאי)

אשר שאלת כי מנהגך לבדוק כרוב מה שאתה מבשל בבית אבל במקומך אין בודקין כרוב וכאשר שולחין לך קצת כרוב ממקומך אתה אוכל וחותנך כי' אומר לך שהוא אסור ורצונך לדעתי . הנה אם שולחין לך ומכבדין לך כרוב מבושל הנה מבואר בסי' פ"ד סעי' ט' דמותר מטע' ס"ס הי' שם תולע ושמא נימוח . אמנם בש"ך ס"ק כ"ט כ' דאו"ה כלל מ"א כ' וז"ל והיינו שלא הוחזקו פי' בסתם מיני קטניות אבל פרטיים במדינה שהוחזקו בכך הוה ודאי ולא ספק עכ"ל והך דין מרשב"א בתה"כ שכ' דהוה מיעוט המצוי ופי' בפרמ"ג בש"ד ס"ק כ"ט דר"ל שדרכן קצת להיות מתולעים . ולהכי הוה ס"ס ובודאי ר"ל דעפ"י רוב לא נמצא תולע כלל דאל"כ אלא תולע א' או ב' תמיד נמצא אמאי שרי דהוה הוחזק וליכא ס"ס דהא בברי' אפי' הוחזק שנמצא תולע תמיד אפי' ברי' א' לא בטל וליכא אלא ס' א' שמא נימוח אלא ע"כ דר"ל דעפ"י רוב לא נמצא אפי' אחד אלא במיעוט קטניות נמצא ומשום דס"ל מיעוט המצוי צריך בדיקה ואלא לפי עכ"ד לא משמע הכי ברשב"א ועוש"ע חדא דרשב"א ועשו"ע קאי על דברי רמב"ם בפ"ב מא"ס והובא בסעי' א' כל פירות שדרכן להתליע ולשון זה משמע שדרכן במדינה זו להתליע ולא כמ"ש הפמ"ג לאו"ה שר"ל שדרכן קצת להתליע ומה דקאמר הרשב"א דהוה מיעוט המצוי ר"ל דמצוי מתולעים מועטים בתוך שאר קטניות ורוב קטניות כולם אינם מתולעים ומיעוט קטניות כולם מתולעים בודאי ומשום דהוה מיעוט המצוי צריך בדיקה וגם מדמדמי רשב"א לבדיקת ריאה דהוה מיעוט המצוי דבריאה אין נקרא מיעוט המצוי דבכל הבהמות כולם הוה כן בכל המדינות מיעוט המצוי שהם טריפות בסירכת הריאה ודרכן בכך גם באותו מדינה א"כ פירות שדרך להתליע מקצתן באותו מדינה דומה שפיר לריאה ומכשיר הרשב"א בעבר וביטול כמו בריאה א"כ אפי' במדינה שדרכן להתליע אפי"ה מכשיר ועוד הא הרשב"א כ' דין שלנו בפולין ועדשים הרבים וכ' דאלו בכל מדינות דרכן להתליע ודברי תשו' רשב"א סי' רע"ד כ' בפי' עדשים ופולים וזיתם בלי ספק יותר מצוי בהם ע"כ הרי כמ"ש דרשב"א מתיר אפי' שאין ספק דרחש מצוי בהם וזה דלא כאו"ה אלא רשב"א מיירי במדינה שבודאי דרכן להתליע שוב ראי' בפר"ח ס"ק ל"א שכ' דברי תשו' רשב"א הנ"ל ודוחה דברי רשב"א ופ' כאו"ה דהאיך הוה ס"ס. כה"ג וכ' כמי כמ"ש דפולין ועדשים מוחזקים שיש בהם תולעת וליכא אלא ס' א' שמא נימוח וס' דאו' לחומרא מ"ש הפר"ח ס' דאו' לחומרא כ' לשיטתי' בסי' ק' אזיל דברי' דל"ב הוא מן התורה :

אבל זה מן התימא מאחר שרשב"א כ"כ לאשכו כטועה ושכן כ' הר"ן בפ' א"ט וטור ור' ירוחם נט"ו חלק כ"ז וש"ע ורמ"א שתיק לי וש"ע ורמ"א כולם פסקו סתמא כרשב"א ועוד ממה שהביא הרמ"א בסעי' ח' דבדיקת החלב לא מהני ואי מיירי בדרכן קצת להתליע אבל לא מוחז' מדינה זו שמתליעין במקום זה אם אנו בודקין הרוב מכ"ש רובא דרובא ולא נמצא הוה לן לומר דבמקום זה או בשנה ההיא אינם מתלעין פי' אלו ואמאי לא סמכינן על בדיקת הרוב עד שיבדק כולם א"ו שדרכן בודאי להתליע במדינה זו ויש מיעוט המצוי בכאן הלכך לא מהני בדיקת הרוב :

ונ"ל ליישב דעת הראשונים על נכון . אע"ג בלי ספק יש תולעים בפולין ועדשים וכיו"ב מ"מ אינם מתולעים אלא מיעוטן וא"כ יש ספק אחד שמא מיעוט מתולעים נשארו ברובן ובתבשיל זה ליכא שום תולע כדאמרי' סברא זו בזבחים דף ע"ג ועיי' בב"י בסי' ק"ז בשם ר' שמשון דתלינן דאיסורי ברובא איתא מ"מ מידי ספיקא לא נפקא אע"ג לקמן סי' ק"י סע"י לא מתירין אלא בג' תערובת משום בלא ג' תערובת ליכא ס"ס ע"ש אבל כאן דאיכא ס' שמא נשאר ברובא וס' נימוח הוה שפיר ס"ס . וא"ש דברשב"א מתיר מב' טעמים מטעם חזקת היתר כמו נטל זאב ונאבדה ריאה ומטעם ס"ס ובפמ"ג בש"ך ס"ק כ"ט כ"ל דלדידן דנאבדה ריאה אסור בלא הפ"מ וגם ל"ד לזאב סי' ל"ו שם י"ל דאם הי' סירכות הי' ניכר תלתולי' בשר ועוד הא התם יש לתלות בזאב ולמ"ש א"ש דחזקת היתר דאתי' מכח רובא דרובן אינם מתולעים מסייע דנימא דמיעוט המתולעים נשארו ברוב קטניות הנשארים והש"ך ופר"ח כתבו ראי' לדברי' מתשו' מהר"ם לובלין סי' כ"ז בכישות שהתליעו שאוסר משום דהוחזקה . לענ"ד סברת השואל דמתיר הוא כסברת דידי שכ' דאף בלא סינון יש להתיר דהא הוה ספק אעפ"י שיש ודאי תולעים בכישות מ"מ במשקה לא ראינו ומותר כמ"ש הרשב"א דאיכא ס"ס שמא הי' שם רחש ושמא נימוח עכ"ד וזה כמ"ש שאפי' יש ודאי תולעים שמא נשארו בכישות כן י"ל הוא ס' רשב"א דשמא באותן קטניות האחרים נשארו המתולעים ומהר"ם דוחה כיון דהוחזקו הכישות בודאי מתולעים תו ליכא ספק ונדמי למ"ש הרשב"א בתשו' סי' קי"ג כל שהוחזק בתולעים צריך בדיקה לאפוקי מאותו חזקה ובנידון זה גם המשקה הוחזק בתולעים כאשר הגידו שהם ראין בעין בתוך הכישות וקנאם פירשו עכ"ד י"ל דאין לש"ך ופר"ח ראי' לא מבעיא אם י"ל דנראין בתוך המשקה תולעים דודאי אין לומר שם ספק הי' בו רחש כיון דנראין אלא אפי' אין נראין בתוך השכר מ"מ כיון בכישות נראין תולעים ואם נותנין בלא סינון לתוך המשקה ג"כ הוחזק המשקה בודאי ודומה למ"ש הש"ע ס"ט דאם נמצא תולעים בתבשיל הוחזק שהתבשיל בתולעים אבל כל שי"ל שנראו מיעוט המצוי דהיינו בקטניות בנשארים יש שפיר כאן ספק שמא הי' שם ובמהר"ם מיירי שכל הכישות מתולעים וכמ"ש במפתחות ומערבין שם כל הכישות שהם ודאי מתולעים :

שוב ראיתי במנ"י כלל מ"ו סקי"ט שכ' דאו"ה לא בא לאסור אלא בהוחזק שנמצא בתבשיל ב' או ג' תולעים או שידעינן בודאי שכולן מותלעים כ"ז ברור ופשוט להמעיין הטיב בדבריו ולא כמ"ש הש"ך בספרו נה"כ סי' פ"ד שהשיג הטו"ז בס"ק ט"ו במעשה דחג השבועות וכו' וכ' שם שאם דרכן להתליע לא מקרי ספק ולא מתירין מטעם ס"ס וכמ"ש או"ה עכ"ל בקיצור ודאי לא עיין בדברי רשב"א ואו"ה שמוכח מדבריהם להיפוך עכ"ל הרי כמ"ש ואלא השגה זו סובב גם על ספרו בש"ך והפר"ח הנ"ל ואלא המנ"י לא ביאר דבריו דברי רשב"א שמבואר הכי ולא מיושב קו' הפר"ח האיך הוה ס"ס הא פשטות תשו' רשב"א משמע דבלי ספק שימצאו שם רחש א"כ הוה ככולם מותלעים ולמ"ש א"ש וגם ממנ"י הי' נוכל להבין דרשב"א לשיטתי' לא מתיר אלא ביש קטניות שלא נמצא בהם תולע כלל אבל אם בכולן נמצא בודאי אפי' רק א' תו אוסר דברי' אפי' ב"א אוסר ולא במל אבל ז"א וכמ"ש דאפי' בכל קטניות בודאי נמצא תולעים מ"מ שרובן מהם באותו תערובת יש רוב אינם מותלעים נמי איכא אח"כ בתבשיל רק ספק אם נתערבו כאן או נשארו אצל החנווני או אצל האחרים שיש לבעה"כ :

ועתה אשיבך אם נשלח לך כרוב כבוש אי וכ"ל דשפיר מצית לסמוך ולבדקו דהא הש"ך סי' פ"ד ס"ק ל"ד כ' דוקא ירקות כשהן כבר מבושלין וכ' טעמו משום דירקות נעשו גם התולעים ירוקין כדאי' בתשו' רשב"א סי' קי"ג ואיברא שם כ"ל דכל אחר בישול קשה הבדיקה שנתרכך החתיכה ונעשה בו פילי פילי ואפשר שנכנס שם תולע קטן או בתוך מה שנימוח מבישול אבל כרוב חי י"ל דאי"ל בדיקה וכדי לסמוך על בדיקה זו שמא תאמר דגם ע"י כבוש שנכבש הכרוב נעשים תולעים קטנים ירוקין כמראה הכרוב וקשה הבדיקה כ"ל לסמוך על הבדיקה · משום דכ"ל להפוך בזכותיהם שאוכלין כרוב כבוש בלא בדיקה כלל דלולי דעת הש"ע והפוסקים מרובים יש לדעות פוסקים ראשונים דמתירין ברי' של תולעים ושרצים דבטל דהיינו הרי"ף ז"ל דלא הביא דף ק' דין ברי' ורא"ש שם ור"ן שם ורשב"א בתה"כ הם הביא תשו' הרי"ף דס"ל ברי' דשרצים אבל לא הי' להם תשו' הרי"ף עצמו לפניהם אבל אנחנו שזכינו לתשו' עצמו מבואר דס"ל ברי' דשרצים בטל ואולי אם הי' לפניהם תשו' הרי"ף עצמו הוה מודו . חוץ לזה שיטת הרמב"ם דס"ל כל דברים חשובים ל"ב רק במינו ואשיב גם ברי' . וכן כ' דעת הריטב"א ע"ז דס"ח וחולין דף ק' וא"כ לדידי' ל"ב אלא גיד בגיד ועוף טמא בתערובת עופות טהורים אבל שלא במינו בטל והפוסקים לא נחתו להכי וכ"כ בסי' ק"י סק"א שכן דעת הר"ס ועיי' סי' תקל"ט אות ד' חשש באריכות אלא אפי' לש"ע יש להמציא היתר דהא ברי' דלא בטל מבואר בתוס' חולין דף ל"ה ובכל הפוסקים כיון דאחשבי' תורה ללקות עליו בכל שהוא וברי"מ בפ"ב מה' מא"ס בנפגם הברי' ליכא מלקות ומטעם זה כ' או"ה ופסקו הרמ"א סי' ק"ג ס"א בנפגם הברי' בטלה בס' וא"כ כרוב מאוד שע"י חימוץ הכבישה נפגם טעם הברי' ועוד כי ידוע טרם שנעשה הכרוב לכבוש וחימוץ טוב נתקלקל טעמו בתסיסה וכאשר הרוקח והפוסקים כתבו שכל דבר שנתהפך ע"י דבר שמונח בו נפסד ונפגם מהוויתו . וא"כ כבר נפגם הברי' ובטלה בס' ואין כאן משום אין מבטלין דאינו מכוין לבטלן אע"ג שתה"ד בחיטים לפסח סי' קי"ד דצריך לבררם כדי הברירה מוכיח שאין מכוין לבטלו וזה י"ל טעמו דתה"ד סי' קע"ח בחיטים המתולעים דצריך לבררם וכמ"ש בש"ך בשמו סי' פ"ד ס"ק ל"ט . אבל הא אנן בא"ח סי' תנ"ג לא כ' שם דצריך ג"כ לבררם וי"ל כיון דאיכא טירחא לבררם א"י"ל לבררם התם בחיטים מותלעים דאיכא ס"ס ופ' הש"ך כן בסי' ק"י אות ס"ו ועי' פרמ"ג בט"ז סי' פ"ד סקי"ח דאפי' לראות כנגד השמש איכא קצת טירחא . ואלא כאן דאיכא סברא דע"י הכבישה נעשה פגום מה אמרת הוא איהו פגמי' בידים ודומה למבטל לכתחלה י"ל כיון דנעשה עפרא מותר לעשות כן בידים כיון דאין מכוין לבטלן אע"ג במנ"י כלל מ"ו ס"ק ט' כ' פי' דברי המרדכי רי"פ כל שעה דאפי' לשרוף שרץ ולעשותו עפרא זה לכתחלה וכ' המנ"י משום דהוה כמבטל לכתחלה והובא המנ"י בפרמ"ג סי' פ"ד בט"ז סק"ג :

ול"נ דזה אינו דומה למבטל איסור אלא למכלה האיסור כמו ליבון דנהגי אפי' באוכלין עי' פרמ"ג סי' ס"ט בט"ז ס"ק י"א אלא אפשר טעמי' דמרדכי דבריא יש לזהר משום דאפשר בשרצים הוא שלא כדרך הנאתן ובשרצים שלא כדרך הנאתן אסור דהא התורה אסרה שרצים אע"ג דמאיסי והוה כפרות מעיקרא כמ"ש הפמ"ג הובא בד"מ סוס"י ק"ד ולכך אוסרין הרבה פוסקים בשרצים אפי' נוטל"פ וא"ת אכילה כתיב בי' א"כ מותר שלא כדרך הנאתן י"ל כמ"ש בנל"ח דף כ"ד ע"ב דאזלינן בתר השתא וא"כ השתא כשנעשה אפר הוה כדרך הנאתו או י"ל טעם אחר דבריא יזהר בו דגזרינן שמא יאכל שרץ בעין כמו דגזרינן אב"י אטו ב"י ואלא אפי' למנ"י ופרמ"ג שכתבו דהוה כמבטל לכתחלה התם אוכל השרץ גופי' אבל כאן שנשארו התולעים בכרוב ונפגמו ובטלי' חשיבותיה אפי' לכתחלה מותר כיון שאין העושה כדי לאוכלן התולעים הוא אין מכוין לבטלו ומשו"ה מותר כל זה הוא זכות להקל אותן מקומות שאוכלין כרוב בלא בדיקה ואין ללמוד מזה למקום אחר :

ויש להם עוד דבר לסמוך בזכותן להקל מעושין גדולים דכבר ידוע דברי' לא בטל אלא ביש מלקות אברי' משו"ה לא בטל מדרבנן וברש"י

מכות

מכות דף ע"ז וברי"ת שם דליכא בברי' מלקות אלא כמי אכל במתה אין מלקות ויש ליישב שיטתם מקו' תוס' שם וא"כ לו יהי' דמתה אסורה אבל מלקות ליכא א"כ לדידהו תולעים שבכרוב בטלים וגם מזה לא דברו הפוסקים הנה לטעם זה או לטעם הא' והב' צריך עכ"פ בדיקה להפריש האיסור דכל היכי דאפשר להפריש הוה כניכר האיסור אבל לטעם דנעשה הברי' פגומה הותרה לגמרי דקיי"ל סוס"י ק"ז דשרצים המאוסים טעם שלהם אינם אסורין א"כ גם הם עצמן נראה דנעשו היתר דהא מה דאסרו הכ' אע"ג שהם כשרוחים מעיקרא כמ"ש הסמ"ג הלא גזה"כ א"כ י"ל אין לך בו אלא חדו' כל זמן שהם כמות שהי' אבל כשפגמו דנתבטלו מתורת שרץ ואלא א"כ גם לאידך טעם דהיינו לרש"י ור"ת וכ"מ דעת המרדכי בפ' דבילה כיון דמת בטל מתורת שרץ כיון דאין לוקה הוה כמשהו בשר נבלה סרוחה דבעלמו מותר . ואלא גם לטעמים ראשוני' דמצד ברי' עצמו לא נתבטל ואיכא מלקות אלא דרי"ף ס"ל ברי' בטלה או לר"מ משום דהוה מין במינו ג"כ י"ל דאי"ל לבדוק דהא הי"א לבוא לידי כ"ט אלא לטעם משהו פגום ויאכל התולע ג"כ בתערובת והתורה לא אסרי' אלא בעינא ובתערובת יהי' הכל לפגם א"כ הא כל הפוסקים ס"ל סוס"י נ"ט היכי דלא יבוא לידי נתינת טעם לשבח מותר לבטל לכתחלה מכ"ש שלא יבוא כאן לידי טעם פגום דהא נתבטלו התולעים בס' מכ"ש שאין מערב כאן לכתחלה אלא שאינו בודק ומשליכן ובאמת אפי' לכתחלה שרי לבטל כה"ג וכ"ז למה דקיי"ל סוס"י ק"ז דשרצים המאוסים הוה נטל פ' ברמ"א שם ובט"ז ופר"ח :

אחרי כל התהפכות בזכות שאוכלין כרוב בלא בדיקה אתה תוכל לסמוך לבדוק הכרוב החתוך מכל המקום המחמיר תע"ב והמהדרין מחמירין ואפשר אלו הוה נחתו לכל מה שכתבתי לא הי' מחמירין :

סימן תקמ"ט

מרקחת שנמצא מילבען בתוך הכלי שאוסר בבינת אדם ואני העלתי מטעמים מקור הדברים מראשונים דשרי וכתבתי ישוב לפוסקים דס"ל בעי' דלא אפשיטא נכנס לספק ממה דכ' האו"ה מברכות ראי' דלא מהני ואע"ג דקיי"ל מסייע אי"ב ממש אבל יש מסייע גדול שי"ב ממש ובתשו' א' הארכתי בזה ליישב הט"ז א"ח שר"ח דאוסר להוציא שן :

בש"ע סעי' י"ב מרקחת כ' בבינת אדם מרקחת שקורין איינגעמאכטס שמצא מילבען בתוך הכלי דאם לא נמצא רק א' וכ' מותר מטעם ס"ס שמא לא יש יותר ואת"ל שישנו שמא לא פי' דהרי כתבו כל הפוסקים בתרי זמנא לא הוה חזקה וכ"כ בהדי' בתה"א ולפי"ז הדבר ברור כמ"ת בט"ז [היי' בט"ז סוס"ק דט"ס ברשב"א שכ' שתי פעמים אבל אם נמצא ג' אפשר דאפי' ס"א דכמו דאלו נמצאו פירשו ה"כ פירשו יותר ונפלו למטה לכן אין לו תקנה ע"כ הנה בש"ך ס"ק ל"א כ' במילבען שנעשו בתלוש יש ס"ס אפי' בהוחזק בג' תולעים שמא פירשו יותר ונפלו למטה לכן אין לו תקנה ע"כ הנה בש"ך ס"ק ל"א כ' במילבען שנעשו בתלוש יש ס"ס אפי' בהוחזק בג' תולעים שמא פירשו מתו ושמא נמוחו והפר"ח חולק על הש"ך וכ' ג"כ כמו שכ' הנשמת אדם אלא בכ"א אינו מזכיר מס"ס שכ' הש"ך שמא פירש מת ושמא נימוח אבל בסי' תקמ"ה ישבתי על נכון דברי ש"ך וכ' שם בשם בכור שור דבתשו' רשב"א מוכח הכי דס"ל בתרי זמנא הוה חזקה וישבתי שם מ"ש בתה"א דמותר בתרי זמנא התם מיירי בתלוש ומותר השאר משום ס"ס שמא פי' מת דהוה בעי' דלא איפשטא ושמא נימוח וכתבתי שם שכן דעת העיטור ועל הר"ן דלא ס"ל הקשיתי מדידי' אדידי' וצ"ל אפי' בעלמא יש פוסקים דבעיא דלא איפשטי' לא נכנס בגדר ספק אבל הכי כיון דברי' ל"ב מדרבנן מהני ס"ס אפי' ס' א' אבעיא דלא איפשטי כמ"ש בבאר יעקב בסי' זה בשם לחם הפנים שהקשה המג"א אמאי דמתיר בש"ע סעי' בדיע' מותר בתולע במחובר מטעם ס"ס שמא לא יש יותר ושמא נימוח דהוה ס"ס א' בגופו וא' בתערובת דמשום דברי' בטל מדרבנן מהני אפי' ס"ס כה"ג א"כ י"ל ה"נ מהני ס' בעיא דלא איפשטא ועל זה ע"ע בט"ז סי"ק א' בשם או"ה עי' בר"ן בפ' גי"ה גבי ברי' וברשב"א ובתה"ב דכתבו בעיא דלא איפשטי' בברי' יותר משום דהוה ס' דרבנן וכן הובא האו"ה בד"מ סוס"י נ"ז וכעת נ"ל ליישב דעות הפוסקים דבעיא דלא איפשטי נכנס לספק עי' בחיבורי לא"ח סי' רמ"ה פלוגתא בזה דבמנחת יעקב כלל א' כ' בשם או"ה ראי' מברכות דף נ"א קבלו לכוס ברה"ז בימין ונותנו לשמאל אמר ר"י שאלו ראשונים שמאל מהו שמסייע לימין אמר רב אשי הואיל וראשונים אבעיא להו ולא איפשטי' אנן נעבד להחמיר וקשה לכאו' הא קיי"ל שבת דל"ג מסייע אין בו ממש :

וראי' במג"א סי' קנ"ג דהתם מיירי במסייע שאי"ב ממש ועדיין קשה ממה דתנן בפ' י"ב דפרה דאשה פסולה להזות וקטן שי"ב דעת כשר ואשה מסעדתו ומזה ואחזתו לו המים והוא טובל ומזה פי' בתשו' לעיל סי' ב' ס"ק כ"ב אבל באחזו' בידו פסול וזה דומה למסייע הכוס בשמאל עי"ש וקשה תפשוט מהתם ואלא צ"ל דמספקי לי' בדרבנן אפשר אפי' מסייע שי"ב ממש נמי שרי א"כ י"ל דע"כ פשיט רב אשי להחמיר אלא דוקא במסייע דאשכחן במסייע רבה מקרי יש בו ממש להכי גם בדרבנן נמי הכי הוא ועוד הא רב אשי גופי' ס"ל מכות דף כ"א דהניקף חייב הא לא עביד מעשה ומשני רב אשי במסייע והקשה הריטב"א שם הא קיי"ל מסייע א"ב ממש ומתרץ שם הוה יותר מסייע וכי"ב כ' בט"ז או"ח סי' שכ"ח סק"ב ובש"ע סי' קל"א חולק אט"ז דריטב"א למסקנא לא ס"ל הכי כתי' הב' שם וחולק אט"ז שם בשכחה ליטול לפורן דט"ז אוסר ליקח ע"י גוי בשבת משום מסייע ז"א דהא איכא ראי' ממשנה דפרה ככה"ל דיש חילוק בין מסייע למסייע וכן הביא בכה"ל ראי' לט"ז מהך דברכות דף קנ"א ולמ"ש יש ג"כ ראי' ממתני' דפרה כהכ"ל וגם באסיפת זקנים לביצה דף כ"ב מחלק בין מסייע למסייע ועיי' ב"י יו"ד סי' ת"ע בשם ס' התרומות מעתה י"ל דפשיט רב אשי לחומרא משום דכל דתיקנו כעין דאו' תיקנו א"כ בעלמא לא מוכח מהתם דאבעיא דלא אפשטי לא נכנס בספק דרבנן להחמיר ובדלו' בס"ס .

ואמנם הנה דינו דכ"א לא דמי לס"ס דש"ך סי' קל"א דהתם הי' בביעור יש ספק שמא מת ושמא נימוחו משא"כ בנידון דכ"א דנמצאו מילבן חיות דליכא רק ס"ס שמא ליכא יותר ושמא לא פירשו ועי"ז יפה כ' כיון דאתחזק אלו שיש ופירשו כן יש יותר שפירשו וצ"ל שיעשה כמו שכ' בבל"י שיקח כדי עובי אצבע הובא בפר"מ ס"ל לי"ז שאין דרך להיות מילבן רק למעלה על הפרי כמ"ש הכנה"ג והפמ"ג כ' עליו שאי' כי הכנה"ג אומר שאין מילבין תוך גוף הפרי אבל מאן לימא שאין מילבין תוך המרקחת בין הפירות ואולי במשקה לא עכ"ל כוונתו דלא תימא ממ"נ מותר כי אם הם בתוך המרקחת הם בתוך המשקה ותולעים שנעשה במשקה בכלים מותר כל זמן שלא פירשו על זה כ' הפמ"ג מאן לימא שאין המילבען בין הפירות ולא במשקה אומר אני דס"ל לבל"י כמו שאין דרך להעלות המילבען אלא מחוץ לפירי הרי שנעשו מאויר עולם כן נעשו למעלה ממרקחת במקום אויר ולו יהי' שאינו אלא ספק מ"מ ליכא כאן חזקה לתוך המרקחת שהוחזק בתולעים דשמא נבראו למעלה כנגד האויר ועוד מאחר שנמצאו בתוך הכלי מהכ"ת איכא נמי חזקה שנמצא גם תוך הכלי ושמא נעשה מן המשקה או ליכא חזקה דהא אפי' אותן שפירשו י"ל חזקה דשמא יצאו מן המשקה לדופני כלי והיינו רביתייהו או יש שפיר ס"ס שמא גם אלו שפירשו מותרין וליכא חזקה או על המרקחת יש בלא"ה ס"ס שמא ליכא יותר ושמא לא פירשו ולרווחא דמלתא שיקח כעובי אצבע מכ"ש למ"ש בסי' קל"א רוב הפוסקים ס"ל דלא חיישינן שמא פירשו וחזרו או שיקח למעלה מן המרקחת משום בל תשקצו כעין שכ' ביש"ש בפ' א"ע סי' ק"ה בשומן שהתליע שיקח למעלה וא"כ יחממנו אצל האש וכ' ביש"ש משום בל תשקצו וכ' גם למרקחת להרתיח עוד הפעם :

סימן תק"נ

א) דברי ר"ן שכ' בפ' אין מעמידין דאין מכוין לבטלו מותר מהגעלה קשה להלמו. ועי' סי' תל"ו מ"ש ליישבו (ב) מדין דכאן נמלים שנפלו לדבש דמותר משום שאין מתכוין לבטלו אין ראי' להתיר בעלמא וכ' שאין להתיר באין מכוין לבטלו אלא ביש עוד צדדים וביאור דברי ריב"ש במדבקין חלב בחבית יין שמטפטף מפני שאין מכוין לבטלו והובא בהג"ה סי' קכ"א דאיכא עוד צדדים :

סעי' י"ג דבש שנפלו בו נמלים יחממנו וכו' ואין כאן מבטל איסור לכתחילה ובס' נחלת צבי כאן הביא בשם נבי"ק סי' כ"ו שכ' דלא שרי כאן לבטל לכתחלה אלא כשכבר מעורב אבל לערב לכתחלה אסור אפי' באין מכוין לבטלו מרשב"א וכ' מרשב"א מוכח להיפוך וכן מר"ן בפ' אין מעמידין נוכח להיפוך אמנם דברי ר"ן קשה שכ' דלהכי מותר ליתן שכר בקנקנים של יי"נ דאינו אלא שרפו וא"ת פולט הוא אינו מכוין לבטלו ומביא ראי' מכלי מדין למ"ד אין מבטלין מה"ת הגעלה היאך שרי א"ו משום דאין מכוין לבטלו קשה הא בהגעלה אין כאן ביטול אלא דע"י הגעלה פולט האיסור למי הגעלה וליכא כאן מבטל וראי' שכן הקשה בסו"ת ש"ר ח"ב סי' ד' ותי' דגם בהגעלה צריכין אנו לטעם ביטול שנתבטל הבלועה במים דאל"כ הוא חוזר ונאסר הכלי מן המים ובע"כ משום דהבלוע נתבטל ע"כ :

ויש לעיין דאם ליכא ס' באמת חוזר ונאסר הכלי אלא באיכא ס' וכ"כ הר"ן סו"ס כ"ה דבעי ס' א"כ אין כאן מבטל איסור אלא שלא יהי' המים נאסרין ע"י הפליטה ואין זה מבטל האיסור אלא להציל שלא יהי' הכלי נאסר מחדש ועוד הא הר"ן מביא ראי' בקנקנים שאפי' א"ת שהמשקין שנותנים לתוכו שהן מוציאין אותו משם ומערבין אותו עם ההיתר לא נאסר לבטל אסור לכתחילה אלא למי שכוין לבטלו כדי ליהנות ממנו דא"ה האיך הגעלה מותר די"ל בהגעלה שיש ס' במים והוא שופך המים ולא נשאר בכלי משהו איסור אבל בקנקנים שנשאר בתערובת משהו איסור י"ל דאסור אפי' באינו מכוין א"כ מר"ן זה אין לנו לדון היתר מאחר שהם מוקשים והריב"ש סי' שמ"ט כ' כדברי ר"ן רבו וכ' דהמים אסורים דהוה קשי' לי' קו' אלו ופר"ח בסוס"י פ"ד הביא בקשי' לריב"ש ועי"ל סי' תל"ו מה שישבתיו עוד כ' בכ"ד ממ"א סי' תמ"ז ס"ק מ"ה דמתיר אפי' לכתחילה לערב וכן מנ"ל וכ' דהעיקר כמנ"י כלל ס' סק"א על דברי מנ"י השבתי לעיל סי' תס"ט ומ"ש הנה"ל דמרשב"א שהביא הנב"י ראי' לאיסור מוכח להיפוך דברי גם אני כתבתי בחיבורי לאו"ח בסוס"י תמ"ז בדין דל"ל אי שרי לתת חלב חטה ביין קודם פסח מ"מ מתשו' רשב"א שכ' שם המג"א סקמ"ה לפי פי' המחה"ש כיון דאפשר בבדיקת חיטים החמוצים הוה כלא נתערבו ואסור אפי' באין מכוין ועי' בש"ר שם האריך בזה בסברות דקות וכתבתי לעיל סי' תס"ט

דאין

דאין להתיר באין מכוין לבטלו ולערב אלא היכי דיש עוד צד להתיר וב' שם דיש בנמלים שנפלו בדבש עוד צדדים וכן בסמוך סעי"ד שכ' התה"ד גם הוא בדין זה ומשום שאין מכוין לבטלו דאיכא נמי עוד צדדים להיתר ע"ש וכ"מ בפ"מ בש"ד סי' צ"ט סקי"ז. ובעת נראה לי דדין דבש בנמלים כאן הוא בעל דין זה הא"ח וא"כ י"ל דאין ראי' מא"ח באין מכוין לבטלו דא"ח הנה הוא ס"ל דנמלים ושרצים המחוסים הוה נטל"פ וסמ"ג כ' דהוה סרוח מעיקרא כמ"ש סי' תקמ"ז ולפי"ז א"ש דלא אסור כאן משום מבטל לכתחלה דאי משום איסור ברי' גופי' לא אפשר לסנן הדבש כשהוא קרוש וצריך לחממו ולסננו ה"ז דומה להגעלה וז"ש הא"ח שאין כוונתו לבטל אלא לתקנו ואי משום דנשאר בו טעם הנמלים ע"י החימום ונתבטל לכתחילה ז"א כיון בשעה שהוא מבטלו דהיינו שעומד בידים לחממו עדיין אין כאן איסור ודומה למי שמבטל לכתחלה בזמן היתר (עיי' בפרמ"ג לעיל סי' ס"ט בש"ד ס"ק כ"א אלא בזה יש פלוגתא אי שרי לבטל בזמן היתר וכמש"ל סי' תס"ג] אמנם בנידון דכאן דלאחר התערובת יהי' משהו נטל"פ הא משהו נטל"פ כ' בט"ז סוס"י צ"ט דמותר לבטל איסור שכבר אסור ואיל"ל במה שעכשיו לכתחלה אין כאן איסור אלא שיהי' האיסור אח"כ בתערובת:

ובריב"ש ס' שמ"ט והובא בהג"ה לקמן סי' קכ"א דמה שמשימין חלב ביין בין נסר לנסר שלא יטנף היין מותר לפי שטבע היין להתרחק מן החלב ואפי' נגיעה אין כאן. ועוד דהיין הנוגע בחלב כבר מתערב עם יין אחר ואין זה כמבטל איסור לכתחלה שהרי אין כוונתו לבטלו גם שם איכא כמה צדדים להיתר הגם לטעם הא' שכ' הריב"ש דוחה הפר"ת בסי' קכ"א דע"כ א"א לברוח היין ובע"כ צריך לנגוע ביין היפך טבעו מכ"ש כשישהה שיעור כבישה כ"ל דמ"ש הריב"ש שיהי' האיסור אח"כ בתערובת הוא טעם בפני עצמו דלא יבוא הבליעה רק אח"כ אחר מעל"ע כשנעשה כבוש וא"כ כשהוא מדבק החלב עדיין אין מבטל איסור דהא עדיין ליכא איסור והוה כמבטל בזמן היתר ואח"כ יהי' רק משהו א"כ גם מדברי ריב"ש אין ראי' אלא באיכא עוד צדדים עם הסברא שאינו מכוין לבטלו:

ונשאלתי פעם א' שהאומנין העושים ליק"ר משימין הדפוסים בדבר שומן שלא יתדבק הצוקר בדפוס ושיהי' בנקל להשמיטו מן הדפוס והי' רב א' צווח ככרוכי' על דבר זה וכו' דליכא חשש כלל משום אין מבטלין איסור לכתחלה כיון דסיכה רק משהו כיון דאינו מכוין לבטל איסור שם אלא להשמיטו בקל · ובתה"ד סי' קע"א והוא סעי"ד בסמוך דהיכי דיש לומר דאין כאן איסור כלל לא אסור משום מבטל לכתחלה וכאן נמי יש ספק איסור דשמא מושחין בשמן ולא בשומן. אבל א"ל לכל זה דאין מבטלין לכתחלה הוא האיסור שלא יבוא לבטל בפחות משיעור ויבוא לידי איסורי משא"כ כשבטלו הגוי ולא מבטל ישראל בידים אין לחוש לזה וראי' בנב"ת סי' כ"ו שכ' בפשיטות דכל ע"י גוי הוה כדיעבד וכ"כ ט"ז:

אמנם לכאו' צ"ע במבטל גוי אמאי שרי לט"ז משמע דגוי מבטל בשביל ישראל הא כ' הרשב"א בת"ה הובא בב"י לקמן סי' צ"ט דקנסו לישראל בבישול במזיד דשמא יאמר לגוי לבטלו א"כ מוכח דגוי המבטל לצורך ישראל אסור ובנב"י שם כ' אבל בגוי המבטל אפי' ליכא ס' אלא לבסוף מותר נמי קשה אמאי לא כ"כ ואי בלא נודע לא ס"ל כ"כ כאו"ה וע"י גוי הוה כלא נודע הא' הש"ך בסי' צ"ט סקט"ו חולק על או"ה ועיי' לק' סי' תר"ז שישבתי לאו"ה עכ"פ הו"ל לנב"י לתרץ ולפרש ואפשר דלטעמי' דט"ז ונב"י דאין שייך ביטול איסור אלא בשלו דאז אסור למי שמבטל בשבי' עיל"ק סי' תרל"ג וצ"ע דהא אהני לי' מעשיו שלוה לבטל איסור ומבטל הגוי בשבילו והט"ז מיירי שהגוי מבטל בשבילו ואפשר דט"ז לא מתיר אלא ברפואה ועיי' סי' תרל"ט שם כתבתי דהכ"ל לא דק מה שחולק וכ' הכ"ל דטעמי' דרשב"א בבלע איסור מועט מותר לבטל ולבשל בו אם הוא כלי שמשתמשין בו בשפע שהכ"ל כ' טעמי' דרשב"א משום דאינו מכוין ז"א עיי' בר"ן ע"ז דף ל"ד בדין זה דרשב"א ורשב"א בתשו' לא ס"ל באינו מכוין מותר לבטל כמ"ש הפר"ח סי' תנ"ג סק"ג וכ"כ אני לקמן תר"ל וסי' תרל"ט אלא עיקר הטעם של רשב"א כיון שהוא כלי שמשתמשין בו בשפע מותר ואפשר אפי' במתכוין לרשב"א כיון שלא יבוא לעולם כדי כ"ע ליכא משום מבטל כמ"ש הרשב"א:

שוב ראי' ברדב"ז סי' תקמ"ז דאם הגוי מבטל אפי' בשביל ישראל ולא חיישינן שמא יאמר לגוי לבטל ואם אמר לגוי לבטל אסור ויש לומר דס"ל דישראל שביטל בשבילו גוי כיון דישראל לא עשה איסור אין לקנוס דהא לאחרינא לא קנסינן אבל ישראל שביטל בשביל אחר לא לאחריני' קנסינן דהיינו למי שנתבטל בשבילו אלא להמבטל שלא יהני מעשיו הלכך אסור למי שביטל בשבילו אבל הב"י סי' צ"ט ס"ל דלא קנסינן למבטל כיון שהוא אינו נהנה אלא למי שנתבטל בשבילו שהוא נהנה מן הביטול שנתבטל בשבילו ואע"כ דאיהו לא עביד איסורא גזרינן אם יהי' מותר למי שמבטל בשבילו שמא יאמר הוא לגוי לבטלו א"כ פשיטא גוי המבטל בשבילו דיש לחוש שיאמר לגוי לבטל בשבילו:

סימן תקנ"א

א) מה שהקשה הש"ך דהאיך חולק התה"ד שם שהוא דין דסעי"ד דחיטים מותלעים להתיר אבל הפוסקים ועל עצמו בהג"ה ש"ד קשה טובא על הש"ך דלא קשה כלל גם מ"ש הש"ך בחיטים המתולעים צריך בדיקה קודם טחינה ליתא וכ"מ בש"ע ובב"י ות"ח וגם מה שרוצה לחדש מכח קושיתו הנ"ל ברוב החיטי' מותלעים אין להם תקנה אפי' בבדיקה וטחינה ליתא כיון דקוי' לק"מ וא"כ ברירה כלל כיון דאיכא ג' ספיקות וטירחא מרובה מכ"ש למ"ש בסי' תקל"ח רוב פוסקים דלא חיישינן שמא פירשו לחוץ וכתבתי א"כ אפי' ליכא ס' שרי משום ס"ס:

בש"ע סעי' י"ד חיטים מתולעים וכו' בש"ך ס"ק ל"ט כ' בשם הג"ה ש"ד שנוה א"מ להשליכן לנהר וכן הביא בת"ח כלל מ"ו ע"ש מוהל"מ ובתשו' מיימוני ובאו"ה ומחלק הש"ך דהנך פוסקים מיירי כשהמותלעין ברוב בענין דא"א לבררן דאז ודאי דלא סמכינן אהנך לדין שמא מהרי"ת להתיר דגם מהרי"א לא מתיר אלא בענין שיבררו קודם הטחינה כמבואר בדבריו בתה"ד ובהג"ה ש"ד להדי' דאז כיון דליכא אלא חשש דיש עוד תולעים שם סמכינן אהנך טעמי' וכ"כ מהרש"ל בפא"ע בהדי' סי' קכ"ה ע"ש. וקשה דתה"ד סתמא מיירי שנמצא הרבה תולעים ראשו לפני השמש ואח"כ אתכו הרבה ומצאו תולעים בהרבה מהם וכ' התה"ד דקשה הדבר מאוד לברור כרו גדול בדקדוק א"כ גם בתה"ד משמע דמיירי בענין דא"א לברר שיש הרבה מתולעין דלא משמע מלשון תה"ד שיש רק מיעוט וא"כ כך קשה הבדיקה בהרבה כמו ברוב ויותר קשה דהא הוה ס"ס כמ"ש התה"ד דע"י הטחינה בורחים התולעים לחוץ מקול ונדנוד הרחיים וכ' התה"ד וז"ל ואפי' ת"ל דאין דבר זה ברור מ"מ אין להחמיר שמא אם יטחנו התולעים בטלים בס' וזה עדיף מס"ס לעול סעי' ת' בנתבשלו פירות שדרכם להתליע ואינו יכול לבדוק מותר מטעם ס"ס שמא אין כאן תולע ואת"ל שיש שמא נימוחו וכאן לתה"ד אפי' בס"ס ס"ל לתה"ד דא"ל בדיקה כך שיטת תה"ד בכתביו סי' מ"ז ופסק כוותי' הרמ"א סוס"י ק"י אלא כאן הא איכא הס' הא' קרוב לודאי שברחו אלא שכ' את"ל שאינו ברור משמע עכ"פ דספק קרוב לודאי הוא והלך הב' את"ל שאינו ברור ונשאר משמע שבודאי יטחנו ויש בו ס'. וכ' התה"ד ואין זה מבטל איסור לכתחלה כיון דספק הוא אם יתערב הרי דעכ"פ ספק הוא דשמא ברחו לחוץ אבל באמת יש זה הס' קרוב לודאי כמש"ל ועוד מתכוין לבטלו. ועוד הא בלא"ה מבואר בתה"ד דמעיקרא ליכא רק ספק דהרבה גדולים מתירין דלא חיישינן שמא פירשו לחוץ אלא כיון דרמב"ן ורשב"א ס"ל דחוששין הלכך בדאו' יש להחמיר בספק [ואני העלתי בסי' תקל"ח דרוב פוסקים ס"ל דאין חוששין] א"ו דמה דמשמע מתה"ד דצריך ברירה ה"ד בתחלה קודם שכתבו דיש צדדים להתיר דלא מקרי מבטל איסור לכתחלה וא"כ בהג"ה ש"ד כלל מ"ו דמשמע דס"ל למהרא"י דצריך ברירה לחיטים חדא דשם לא כ' רק הסברא שבוררין מקול הרחיים אבל בתה"ד שהעמיק יותר דמוסיף להאמית דבר זה שבורחין לחוץ שכך נשמע מכל ישמעלים. וגדול א' היתר בשביל סברא זו וגם את"ל שלא ברחו יטחנו ושאין כאן מבטל איסור א"ל בדיקה דכל זה לא כ' בהג"ה ש"ד וי"ל דאז הוה ס"ל דס' שמא יברחו ספק קל הוא ועוד בהג"ה ש"ד כ' דאין להחמיר שמא בין הברירה והטחינה ינקבו ויצא לחוץ דבלא זה יש מקילין שאומרין שברחו לחוץ מקול הרחיים ולא מזכיר שיהי' נטחנו ויהי' בטל בס' כמו שכ' בתה"ד א"ו התם סבר דאם חיישינן שינקבו לחוץ חיישינן שמא יאמרו שלימים בקמח אבל בתה"ד לחדא דלא כ' חשש זה שמא ינקבו בין ברירה לטחינה אלא שמא אינו ברור שיצאו מקול הטחינה יטחנו התולעים א"כ צריך ברירה דהוה עכ"פ ס"ס ובמקום טירחא פ' הש"ך סי' ק"י ס"ק ס"ו דלא צריך בדיקה מכ"ש כאן דאיכא אפי' לתה"ד ג' ספיקות דהרבה גדולים ס"ל דלא חיישינן שמא פירשו וא"כ עוד י"ל דבהגה ש"ד דקאי על דברי רמב"ן דחושש שמא פירשו וחזרו לדבריו כמי י"ל דצריך ברירה אבל בתשו' שכ' דכמה גדולים דס"ל דלא חששו שמא פירשו איכא רק ספיקא דאו' לחומרא עם שאר הספיקות פשיטא דא"ל בדיקה לתה"ד ואפי' לשאר פוסקים דס"ל בס"ס צריך בדיקה כאן מודו כמש"ל. וא"כ לא קשה מהנך פוסקים שהביא הש"ך דנוה להשליך לנהר דאנאי הלא הם חששו שמא פירשו וחזרו וי"ל גם הם לא שמעו מהך מלתא דע"י הטחינה בורחין התולעים לחוץ:

ועוד הא בהג"ה ש"ד דנוה להשליך בדאנאי כ' זה בקמח חיטים ובב"י השמיט קמח וכן א' בת"ח כלל מ"ו דין ו' תולעים הנמצא בקמח בהג"ה ש"ד כ' לאסור וכו' רב מוהר"ם עשה הלכה למעשה להשליכו לנהר וכ' ב"י דכן קיבל מהרי"ב ממהרי"ם ובהג"ה ש"ד משמע דה"ה חטין המתולעין אסורין וכ"כ בתרומת הדשן וכו' דיש מקילין וכו' כל דברי תה"ד ע"ש הרי דמעשה מהר"מ בקמח הי' אבל בחיטין לא נאמר מעשה זה להשלי' לנהר אדרבה אח"כ דהגש"ד כ' דה"ה חיטים המתולעין אסור אלא דמסיק מתה"ד להתיר בטחינה ושייך דברי הג"ה ש"ד דמצריך ברירה והביא התה"ד דלא צריך ברידה ע"כ דלא מזכיר ברירה כלל הת"ח והיינו כמ"ש ופלא שהש"ך הביא הת"ח ולא הרגיש דמוהר"ם שעשה מעשה להשליך לנהר מיירי בקמח דשם ליכא צדדים ההיתר של תה"ד דמיירי בחיטים דאיכא סברת המקילין שיברחו לחוץ מקול הטחינה וגם הנשארים יטחנו וכן האו"ה שהקשה הש"ך מתשו' מיימוני כ' בכלל מ"א כל תשו' הר"א כהן שהקשה ממנו הש"ך ומתשו' ומאו"ה כ' באו"ה שם בכולם דהך מעשה שהשליכו לנהר מיירי בקמח וכך משמע בהגש"ד שכ' ושמעתי שר' אב"מ זצ"ל עושה מעשה כן שהתליע קמח חיטים ונוה להוליכו לנהר דונאי להשליכו בו ולא רצה להתיר למכור לגוי פן יאפינו פת וימכרנו לישראל עכ"ל ומדקאמר להוליכו ולהשליכו

משמע

משמע דנויירי בקמח. וכן אי מיירי בחיטים הנ"ל שמא יטחנו וימכר הקמח ישראל ויש חשש אפי' במקום דנזהרין בפת גוי א"י על"פ תחלה גם העתי' ויאפנה וימכר פת לישראל וא"כ מ"ש הב"י דברי הג"ה ס"ד וז"ל ושמעתי שאלה מרא"ה עשה מעשה שהתליעו חיטים ורצה להוליכן לנהר ולהשליכן בו ולא רצה להתיר למכור לנכרי פן יאפה פת וכו' הוא טעות אחת מכל המקומות הנ"ל וכן הוא בהגה"ד לפנינו שהי' המעשה בקמח ועוד מנוסחא דב"י גופי' קשה אע"ג להוליכן ולהשליכן משמע שפיר דמיירי בחיטים אבל ממה שסיים שמא יאפנה משמע דהי' המעשה בקמח. ואלא לדינא הא הב"י כ' אח"כ ובתה"ד סי' קע"א כ' להחמיר בחיטים ואח"כ כ' שמשמע דמקילים משמע לבסוף שמשמע תה"ד דבורחים התולעים ואת"ל שאין זה ברור מ"מ אין להחמיר שיטחנו בתוך הרחיים משמע דאין הלכה כנוה.נירין ולא קשי' לי' לב"י כקו' הש"ך להקשות את תה"ד מן המחמירין דהם לא שמעו מזה דברהו וכו' וכן הי' ס"ל לתה"ב מתחלה ואח"כ שמע שע"י קול הטחינה בורחים לחוץ התיר לבסוף והמחמירין לא שמעו ותימא גדולה על הש"ך ויש"ש ז"ל וכל אחרונים נמשכו אחריו. ונראה פשוט דמ"ש התה"ד דאת"ל שאין זה ברור נטחנו בהמיים בשעת טחינה ויש כנגדו שישים ה"ד משום דתה"ד ס"ל דשרצים הנמוסים בתערובת הוא נטל"ם אבל לרוב פוסקים דס"ל דהוא לפגם כמ"ש בב"י ובד"מ סי' ק"ד וכ"פ בש"ע בסי' ק"ד ובסי' ק"ז וברמ"א שם וט"ז ופר"ח אין נאסר התערובת מטעם שלהם כלל:

ונחזור עוד לענין ראשון דאי"ל בדיקה כיון דאיכא ג' ספיקות וטירחא דאי"ל לברר לתה"ד היפוך דעתו בהגה"ד מחדש דהתה"ד דירקד הקמח לאור היום וא"כ אפי"ת דנשאר תולע יהי' רואה אותו בשעת ריקוד:

ועיין בס' כנפי יונה שכ' לענין פווידל"י שנעשה משוועטסקים שבתשו' נ"ל סי' כ"ב משמע שבדקו הפלוימען (אלא החשש שאם השואל שהרבה מן פירות הנ"ל הם מתולעין יותר מן הרוב) אלא אי הבדיקה מהני להם כנ"ל ומדברי מהר"ש סי' ק"ג משמע דלא אם לבדוק מגוף התולעים ובנ"ל שם משמע דרגילין לפתוח הפירות וזורק התולעת ובמדינותינו לא נהגו כך ותמיה לי שהרי תולעים שכיחי בלי ספק וא"כ לא נכנס בספק וליכא אלא ס' שמא נימוח. גם הפר"ח הקל"ד שמא הרבה תולעים שלא נימוחו ע"כ שומר נפשו ירחק מהם שלא לאכול ממנו בלי בדיקת הפרי ע"כ הנה ודאי במקום שהמנהג לבדוק השוועטסקים אין להתיר ופשיטא שהמדקדקין ידקדקו בו אלא דקשה על הכנפ"י הא הנ"ל מתיר אפי' נעשית ע"י גוי דשרי' משום שנתבטל טעם התולע. וכיון דנתבטלו ע"י גוי שרי והא בגוי ליכא בדיקה ע"כ דלגוף התולע אינו משום דאיכא ס"ס וכ"כ במנ"י לנ"ל בכלל מ"ו ס"ק א' שפאווידל שנעשה ע"י גוי דמותר וכל השאלה אם אסור מהטעם התולעים והבאתיו בסי' תקמ"ד דמתיר גם מחמת הטעם ונ"ל דסמכינן אס"ס דמלא שוועטסקין נמי שאין בהם תולעים כלל וס' נימוח כתבו בספ' א' כל הפוסקים ואם לפעמים מלא פר"ח תולעים מלינן אנו לסמוך אראשונים שכ' ס' נימוח הוא ספק וכבר כתבתי במקום א' בסי' זה בברי' דרבנן מלינן לסמוך אספק א' שקול עם ס' שכ' שאינו אלא מיעוט שכ"ל דעתו של ראשונים ע"י מה שכתבתי ברביד הזהב סי' תמ"ז ס"ק ג' ובדברי יוסף פי"ד ומנ"י ופלתי בלא"ה סמכו בס"ס כה"ג בכמה מקומות א"כ מכ"ש בברי' דרבנן ופר"ח דמחמיר דאיהו ס"ל בסי' ק' ברי' דאו' ואינו כן דעת כל הפוסקים וזולת הנ"ל כך עלה במחשבתי שעמדתי בבירור הדבר ודאי' שכתבו הנ"ל כן דשוועטסקעס המלא בו תולעים הם נעשו משוועטסקין שלא נתבשלו כל צרכן אבל הפווידלי נעשים משוועטסקין שנתבשלו ובהם לא נמצאו אחת מק' מתולעים ע"כ ועמדתי מעצמי על דבר זה כי המתולעים הם לא נקטן קודם גמר בישולן יפלו מאילן מעצמן א"כ הוא ודאי ס"ס שפיר:

אמנם עיינתי עוד בנ"ל ורא' שלא כ' מתחלה דצריכין בדיקה אלא שכ' אם נעשה ע"י גוים שרי כיון שנתבטל ע"י גוי ואם נעשה ע"י ישראל כשפותחין הפירות להשליך הגרעין ואז כשישראל כשרואה פרי מתולעת זורק התולעת עם הגרעין לחוץ ואת"ל דלא זרקם הרי נתבטל ושרי עכ"ל א"כ מוכח דישראל נ"כ לא בודק דא"כ האיך שייך לומר ואת"ל דלא זורק אלא דפותחין בלא"ה הפירות להשליך הגרעין וס"ל נל"ל מסתמא כשישראל רואה התולעת זרקו אבל באמת להוציא הגרעין א"צ לראות עין שם ע"ז כ' דלא גרע מאלו שנעשה ע"י גוי דאפ"ה שרי כיון דנתבטל ומ"ש כנ"ל שאמרו שטוחין הדוד שמבשלין בו בשומן שאל ליהודים כשרים ואמרו שאינו כן שרי עי' מש"ל סוס"י הק"ל במושחין מעט ומכ"ש בספיקי אפשר דמה דמושחין דהוא שומן דיש להתיר כמש"ש:

סימן תקנ"ב

א) תולעים במות הדג אסורין דמעלמא אתי דלא כמנ"י וכן בכבד פר"ת וצריכין בדיקה שם א"רח מישור (ב) תי' אקו' ת"ט אמאי תולעים בבשר דג שרי מחיים הא גבלי מאיסורי בל תשקצו (ג) מן הכתוב דקדקתי כראב"י דתולעים שנבראו בבשר אחר שחיטה מותר אפי' פירשו וכן תולעים ברג ובגבינה (ד) ראי' מן הגמ' כראבי' ולא כפר"ח שכ' דהוראה דראב"י טעות ובל פוסקים אחרונים לא הי' להם ס' הא"ז ע"כ לא נחתו לטעמי' דראב"י שכ' בעצמו תי' על קו' פר"ח אראב"י מן הגמ' דף ס"ד לק"מ וכן מה שהקשה הפר"ח מן הפוסקים כתבתי

הא הרא"ש וטור הנהגו שלא חששו שיפרשו בצונן מוכח מן המנהג כראב"י:

בש"ע סעי' ט"ז והנמצאים בדגים במיעיהם אסורין במנ"י כלל מ"ה סק"א כ' דהש"ך סקכ"א כ' או במות אסורין דמעלמא אתי וכ' המנ"י מנ"ל לש"ך דבמות אסורין וא"כ דזה פשוט כיון דכי נייס נכנסו תולעים בחוטם כדאי' בגמ' א"כ מלינן ליתוש בתולעים שבמות דאתי' מן החוטם למוח עיי' סי' ל"א ורא' באורח משור שחולק אמנ"י ומדקדק כש"ך ולנ"פ פשוט כמ"ש אלא בש"ך לפנינו לא נמצא דבר זה.

(ב) תוך בשרן מותר במי"ט הקשה דמ"ש מתולעים שנמצא בבהמה בתוך הבשר דאסור משום דבהמה בעי שחיטה ודגים באסיפה הא גם דגים חיים איכא איסור בל תשקצו א"כ מאיסורי קא גבלו ומה שתי' דבל תשקצו רק דרבנן עי' בתבו"ש סק"א שאינו מכריע אי הוא דרבנן ועי' מש"ש בסי' כ'. ובכנפי יונה תי' כיון דדגים סגי באסיפה גם לדגים הי' אסיפה ותי' זה קשה בשלמא אבר מן החי דשחיטה דא"כ מתיר איסור אבר שהי' לבהמה קודם אבל אסיפה אינו מתיר מה שהי' מקודם איסור בל תשקצו דאסיפה להם היתר הוא כשחיטה שהוא היתר דמתיר דאל"כ דאסיפה לא נהתיר כשחיטה לבהמה א"כ תו במים יהי' אסור שלא הי' להם אסיפה לחיות שלהן ובאמת דגים מתים במים מותר כדאי' לעיל בסי' י"ג בב"א שם ול"כ דנ"ק קו' הנ"ה דעל הדג גופי' ליכא שום איסור וכל תשקצו הוא רק אם הוא אוכלן אי שהוא ניאוס לאכול חיים א"כ האיסור על האוכל ולא על הנאכל:

(ג) בהג"ה עוד נוהגים בתולעים של גבינה לאוכלן אעפ"י שקופצין הנה והנה וכ' הש"ך ל"ד אלא ה"ה בקערה אבל על השלחן אסור משום מראית עין ושתם בהג"ה וטוב להחמיר במקום שאין הפ"מ הנה דעת המתיר הראב"י ויש"ש בפ' א"ט סי' ק"ד ובד"מ המציאו טעמים בדעת הראב"י דלמה גרע תולעים בגבינה או בתולעים שגדלו בבשר אחר שחיטה מתולעים שנעשה בפירות בתלוש דאם פירשו וחזרו אסורין מפני שלא הי' להם ספר הא"ז אנחנו שזכינו לאורו ראיתי שכ' הטעם לדבריו וז"ל והא דאסרינן תולעים שהתליעו בבשר ה"ד שהתליעו מחיים קודם שחיטה אבל תולעים שהתליעו בבשר לאחר שחיטה כ' מורי הקבי"ה דמותרין דאין בהם לא משום אבר מן החי ולא משום השורץ על הארץ דדיינינן לנולד כמוליד והכא הבשר המולידן אין בו בשעת לידה משום אבר מן החי וכש"כ הנמצאים בבשר דגים אפי' פירשו לגמרי ע"כ ובאמת דבריו צ"ע מה בכך שאין בו משום אבר מהחי הא גם פירות בתלוש אע"ג דאינו משום אבר מן החי מ"מ אסור משום שרץ השורץ על הארץ וכ"ל טעם לדבריו דנבלתם תשקצו דרים דרבנן של בהמה והיכי משמע הכי ונ"ל דנבלה ממש ליכא למימר דלא אצטרך קרא דנבלה הוא בלאו דלא תאכל כל נבלה א"ו דר"ל דאתי לרבות תולעים שבבשר בהמה דהוה כנבילה שלא נשחטה כך התולעים בתוך הבשר הם נבלה הוא שאין להם תקנה בשחיטה א"כ ס"ל לראב"י מדאיצטרך קרא שתולעים שבחי' בהמה משום אבר מן החי אסורין ש"מ משום שרץ השורץ לא אסור בנמצאת במאכל ואין לומר דקרא איצטרך לאסור משום אבר מן החי דלאסור אפי' לא פירוש דמשום שרץ הארץ לא אסור אלא בפרוש י"ל ז"א בשלמא בפירות תלושין יש חילוק דלא מקרי הויות השרץ כל זמן שלא פירוש וריחש על הארץ אבל בבהמה שהיא מהלכת על הארץ גם התולע שנולד ממנו מקרי מהלך על ארץ כי מיני' קאגביל יהי' הנולד ממנו כמוליד דחשיב גם הנולד כאלו מהלך על הארץ וא"כ הקל"ד ל"ל לאסרו מטעם דאין לו תקנה דשחיטה אע"כ דר"ל במה דנולד מבשר בדבר המאכל לא אסור משום שרץ ארץ אלא משום אבר מן החי וא"ש הראב"י הא בשר שאין בו משום אבמה"ח גם משום שרץ הארץ לא אסור מכ"ש דגים ושאר מאכל כגון גבינה דליכא בי' אפי' בחי משום אבר מן החי דודאי לית בי' איסור כלל משום אמה"ח דשרי משום שרץ השורץ על הארץ כנ"ל נכון:

(ד) ויותר נראה דגוף הדין הוציא הראב"י מן הגמרא דמותר תולעים שבגבינה ובבשר שחיטה ודגים כמו שאכתוב אלא על הגמרא גופי' קשה מנ"ל דשרי לזה י"ל כמש"ל דמוכח כן מקרא מדאיצטרך לאסור תולעים בחי בהמה משום אבר מן החי תיפ"ל דאסור משום שרץ השורץ על הארץ א"ו הכא מן אוכל התולעים שרי. והוא דאי' בגמ' דמ"ש תולעים הנמצאים בבשר בהמה אסורין ודכוורי שרי ומשני בהמה דבשחיטה הוא דמישתרי והני מדלא קמהני להו שחיטה באיסורייהו קיימין אבל דגים דבאסיפה בעלמא משתרי והני כי קא גבלן בהתירא קא גבלן עכ"ל הגמ' וקשה דלכאו' הגי שיאמר אבל דגים באסיפה משתרי ולא נאסרו מעולם משום אבמה"ח ולמה צריך עוד למה שאומר דהכי כי קא גבלן בהתירא קא גבלן וכ"כ בראב"ד בהשגות בפ"ב דכוורי שרי דחיי דגים כמיתתן דמי וכן אי' בס' התרומות סי' ל"ו שכ' אבל דג לאו בר שחיטה הוא הלכך בין הדג בין התולעים משתרי באסיפה. ולא כ' מה דאמר עוד בגמ' וכי קא גבלן בהתירא קא גבלן אלא מזה הוציא הראב"י שיטה שלו וא"ש דהיינו דהוה משמע לי' מדאמרי' דכוורי שרי משמע דלגמרי תולעים בבשר הכוורי שרי אפי' פירשו דאל"כ לא שייך לומר דשרי דהא פרי שהתליעו בתלוש דנמי לא אסירי אלא בפירשו הכי שייך בהו לומר דתולעים בתלוש שרי סתם כיון בפירשו אסורין דנקראו שרץ השורץ על הארץ א"ו דשרי דכוורי אפי' פירשו ולכך צריך ב' טעמים דבכשרא כיון דאסורין משום אבמה"ח אסורין נמי

נמי משום שרץ השורץ על הארץ כיון באיסורי גבלי אבל דכוורי משום אבמה"ח שרי משום דבאסיפה תלי' ומשום שרץ הארץ שריין משום דלא גבלי בהתירא קא גבלי ועל האוכל דג ובשר ששחט וגבינה דליכא איסורי דאבמה"ח שרי משום שרץ הארץ וממילא אפי' פירשו מותרין וא"ש מה דאמר כוורי שרי ומשמע גם משום שרץ הארץ ואמאי הא על הדג ליכא איסור שרץ אבל על התולע אפי' בתי הדג לא הותר שהוא שרץ השורץ על הארץ ולכך צריך און היתר אבמה"ח להיתר שרץ משום דבהתירא קא גביל וזהו גופי' דברי הרא"ש בא"ז שכ' אבל תולעים שהתליע בבשר שאחר שחיטה (ומכ"ש בדגים וגבינה) דמותרין כיון דאין בהם משום אבמה"ח ליכא משום שרץ השורץ על הארץ דדיינין לנולד כמוליד אפי' פירשו לגמרי עכ"ל וכוונת דבריו כמו שמוליד התירא כך הנולד כיון מהתירא קא גביל. ודעת הרא"ש נכון מאוד ולא כפר"ח שכ' דסוראה זו דרא"ש הוא טעות:

ומה שהקשה הפר"ח מדף ס"ד דקאמר התם בס"ד אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם מכל שרץ השורץ והקשה לרא"ש הרי שאפי' אינו גדולו מן הקרקע הוא שרץ השורץ לק"מ דרא"ש מודה שא"צ להיות גדולי קרקע אלא דלא שרי הרא"ש אלא תולעים הבא מן אוכלים והיכי דגלי גלי ודוקא הבא מאוכלים דהתירא מתיר הקרא וכמש"ל מדאיצטרך אתא נבלתם לאסור תולעים שבבהמה משום אבמה"ח משמע דליכא איסור אבמה"ח שרי וה"ד בדומה לו כגון בשר שהי' חי ודג ג"כ הי' חי וגבינה. נמי בא מן החי שרי משום שרץ השורץ דקא גבלי בהתירא אבל בעלמא אסור אפי' אינו גדולי קרקע. וא"ש בשכר דאסור התולע ורא"ש ע"י בש"ך ס"ק א' דעמד בזה על רא"ש וכן הקשה בפר"ע ולמ"ש א"ש דלא מרבינן להתירא אלא בדבר הבא מן החי ואינו אסור משום אמה"ח ועוד י"ל דבשכר ישנו מן פירות ואסור מקרא דאסור בפירות ועיי' סוס"י תל"ד עוד תי' ע"ז ומה שהקשה הפר"ח דכל הפוסקים חולקים על הרא"ש דס"ל בפירשו תולעים שנעשו בבשר לאחר שחיטה או בדג וגבינה אסורין אומר אני דמה שהקשה מרמב"ם בפ"ב ה"ד אלו המינים הנבראים בפירו' ובמאכלות אם פירשו ואכל כזית מהם לוקה. נ"ל מהרמב"ם לא קשה דהא שיטת הרמב"ם (והובאו בש"ע כאן) שם הלכה י"ז דתולעים הנמצאים בבשר אסורה אפי' לאחר שחיטה והקשה הסגות שם הא בגמ' לא אסור אלא הנמצאים בחיים משום דצריך שחיטה ומה שתי' ה"ה שם דס"ל לרמב"ם מדאמר בבשרא אסורין משמע אפי' בבשר לאחר שחיטה אסורין. וקשה הא הגמ' טעמא קאמר בדגים בהתירא קא גביל וא"כ בבשר לאחר שחיטה אמאי אסורין דג"כ בהתירא קא גביל אלא דצריכין אנו לדחוק שלא הי' בגי' הש"ס הך מלתא בדגים בהתירא קא גביל ולכך גם בחתיכות דג נמי אוסר בפירשו ואמנם זה דוחק לשנות הגירסא וא"כ באמת קשה מגי' הש"ס דקאי מוסיף בדגים מהתירא קא גבלי דמיני' משמע להדי' כרא"ש:

ועוד הקשה הפר"ח מתרומות ורשב"א וה"ה דס"ל פירשו אסו־ין יש לומר מאחר דהרא"ש סיים לדעת התרומות הי' לחוש שמא פירשו מחיים כשהי' עדיין לוננים וכ' דלא נהגו כן וקשה באמת דאי דומה תולעים במאכלות כפי' שהתליעו בתלוש כתרומות א"כ למה בסעי' א' חיישי להכי שמא ירדו כשהי' עדיין לוננין ועוד דחששו ג"כ למאן דס"ל פירשו לאחר מיתה דאסורין עי' מנ"י כלל מ"ו ס"ק י"ג א"ו דהמנהג כרא"ש דאפילו פירשו נמי מותרין ויש ראי' נמי מן הגמרא דרבינא אמר לאימי' אבלע לי תולעים בכוורי דלא חזי לי ולא אקוץ בהם ושרי משום בל תשקצו ולמה לא חש שיהי' פורשין בתבשיל ולא ירצה אותם ובדרי' לא בטל א"ו אפי' פירשו מותרין. מעתה נ"ל לקיים פסק דרמ"א דתולעים עצמן שפירשו מן המאכל אין להתיר כשפירשו לגמרי כפר"ח בשם רוב הפוסקים דאסור ולא כש"ך ס"ק מ"ו כמו שחולק עליו הפר"ח אבל בתערובת יש להתיר במקום הפסד כמ"ש הרמ"א כיון דברי' לא בטל רק מדרבנן:

ומה שהקשה לי' לרא"ש מן המנהג דלמה לא חששו שפירשו כשהי' לוננים ופירשו מחיים זה קשה לדעתי' ולדעת התרומות דס"ל דחיישינן לשמא פירשו חוץ ממקומו הלכך אוסר הרא"ש קמח שהתליע בסעי' ה' וסה"ת ג"כ ס"ל הכי אבל מדלא נהגו כן ש"מ דהמנהג כפוסקי' דלא חיישינן להכי רק בפירות בסעי' א' במנוקבין חששו ועושין להם תקנתא דסע"י והוא ראי' לדעת רוב הפוסקים שכתבתי בסי' תקל"ח דלא חששו לשמא פירשו וא"ש לפי"ז הטור שהקשה עליו בט"ז סק"ו דפסק כרשב"א בניקב לחוץ לא חיישינן שמא פירש וחזר דלא כדעת אביו הרא"ש שכ' בתחלה גבי תולעים שבכלים דחיישינן דס"ל לטור אע"ג בתחלה כ"כ רק בדרך לכאורה אבל למסקנא שכ' שנוהגו שלא חששו בתולעים שבבשר שמא פירשו כשהי' מים לוננים ומנהג זה הביא גם הטור בסוס"י ובסי' תקל"ח ותקל"ט כתבתי מעוד מקומות בישוב הטור זה וא"כ אין ראי' ממנהג כרא"ש די"ל דמשו"ה נהגו דלא חששו לשמא פירשו אבל אם פירשו אסור. מכל מקום לרמב"ם דס"ל פירשו מתו נמי אסור כמ"ש ה"ה בפ"ב וכן דעת רשב"א א"כ לדידהו התולעים שפירשו בקערה מבשר אע"ג שעכשיו מתו יהי' התולעים אסורין והמנהג לאכול עם התולעים עצמן כמבואר בס' התרו' וברא"ש א"כ ודאי מוכח ממנהגא כרא"ש דמותרין אפי' פירשו:

ובפ"ש סי' ק"ד כ' שמצא לקוטים בשם מהר"ש הלכה למעשה בשומן אווז שנמצא תולעים בשומן של אווז וא"צ להסיר ממנו כל מה שהי' רואה וא"כ לאממנו אבל השאר ומותר ופי' שם משום דאפי' פי' מותר ומה שצוה להסיר מה שרואה משום בל תשקצו הרי דס"ל כרא"ש

ודין זה כ' ג"כ בת"ח והובא ג"כ בפמ"ג בש"ך ס"ק מ"ט ומש"ש היש"ש נמה דמותר נמלים בתוך הדבש בסעי"ג וכ' היש"ש בדבש אסור כשפי' משום דמקרי מי"פ לענין חמץ ומלה דחוהו במנ"י כלל מ"ח ול"נ דס"ע דדבש מקרי משקה ולרא"ש לא שרי אלא מאוכל דומיא דבשר כמש"ל או כמ"ש סוס"י תל"ד דמשקה מדרבנן דאסור ומ"ש היש"ש דבש שנפל בו נמלים בסעי"ג מיירי שנעשה מדבש עצמו והמנ"י הקשה עליו דנמלים שנפלו בדבש משמע דאתי מעלמא י"ל דדבר שנעשה בו מעלמו נמי שייך שנפל בו כמו בגד שנפל בו עש ועכ"פ יש ספק שמא מן הדבש עצמו נעשה וראי' למ"ש בסי' תס"ע שבדבש שנפל בו נמלים דשרי משום דאין מכוין לבטלו משום דיש עוד לצדדים דשמא נעשו מתוך הדבש עצמו ואיכא שמא לא פירשו עדיין:

סימן תקנ"ג

א) ברפואה שאינו בדיקה במקום סכנה כ' בט"ז בשם רש"ל בשם תשו' מהר"ם לאסור לאכלו דבר איסור לרפואה אבל בפרמ"ג ובתוס' יה"כ דף פ"ג דמותר דס' נפשות להקל ואמרתי דוקא בנכפה דהוה חולי שיש בו סכנה דצריך להיות לרפואה ברירה ויותר נ"ל דרש"י ורמב"ם ומהר"ם בחדא שיטה דרפואה טבעית שירעו הרופאים הטבע שהוא רפואה מותר בסכ' אפי' אינו ברירה אבל רפואה סגוליות לא שרי אלא ברפואה ידועה שריפ' ג"כ אותו חולי ונ' דברירה ג"פ רפוא' סגוליות נמי שרי לחאכיל איסור ג"כ כמו בקמיע וצ"ע וס"נ יש להקל • וכתבתי ברפואה טבעיות י"ל דשרי בלא נסיון כלל אם אומר הטעם לרפואה ואפשר דאז אפילו סתם בני אדם שאינו רופא שרי לרפאות וביאור דעת ראשונים רש"י ורמב"ם ותשו' מהר"ם:

בש"ע סעי' י"ז שרץ שרוף מותר לאכלו משום רפואה משמע אבל לבריא אסור וכ"כ המרדכי וא"ה והקשה במנ"י כלל מ"ו סק"ט על זה דמרדכי וא"ה הם מיירי לשרוף לכתחלה וליתן לאכול אסור לבריא דהוה איסור לכתחלה הא כשככר שרוף אף לבריא שרי והובא בפרמ"ג בט"ז ומסכים עמו ול"נ דלבריא צריך לזהר אף אחר שרפו דשמא לא שרפו יפה ויאכלנו כמ"ש הרא"ש בפ' כל שעה גבי חרכו לפני זמני' ואלמודי' שנותנין בו פת קל:

(א) **בט"ז** סקכ"ד רש"ל העתיק בשם תשו' רש"ל העתיק בשם תשו' ר"י על נכפה שהוא כמכה של חלל ומותר להאכילו מאכל שיש בו שרץ העוף אם הרפואה בדוקה ואם לאו אסור ואם ביטל הגוי בם' שרי אף באיסור תורה ול"ש אין מבטלין איסור כיון שבטלו עכו"ם ובפרמ"ג בא"ח סי' שכ"ח א"ש המג"א שם סק"א עיי' יו"ד סי' קכ"ס בהג"ה דבעינן שתהא רפואה ידועה והקשה הפרמ"ג אמאי הא ספק נפשות להקל כי"ב הקשה מהר"מ חביב בס' תוס' יה"כ יומא דף פ"ג אפרש"י שם דת"ק ס"ל דאין מאכילין למי שנשכו כלב מאלר הכבד משום דרפואה זו אינו רפואה גמורה להתיר לו איסור בהמה טמאה על כך ע"כ ופי' בס' הכ"ל דהוה ספק והקשה ג"כ אמאי אסור הא ס"נ להקל וכן הקשה על תשובה הר"י הנ"ל והובא בא"ה ובתשו' מהר"מ סי' ק"ס שכ' בנכפה דלא שרי אלא אם הוא רפואה בדוקה דאמאי אסור והעלה דשרי ופי' המשנה שם משום דת"ק ס"ל דאלר הכבד אינו רפואה כלל או כפי' המשניות שם שרפואה דאלר הכבד אינו בהסכמת הדעת אלא דרך סגולה וכ' בתוי"ט דר"ל שסגולת רפואה זו לא בא מן הנסיון שמרפא זה שרי אפי' שאינו לפי הדעת וא"י טעם רפואתה אלא התם מיירי בהיא מדרכי האמורי:

ובחס"ו ליו"ד סי' ע"ו כ' דהרא"ש בתשובה מוכח דנכפה אין בו סכנ' וא"כ חולי נכפה אי הוה סכ' תליא בפלוגתא ומ"מ נ"ל בפ"כ הולכי' להקל ויש לסמוך להקל אמהרש"ל בשם הר"י הנ"ל להאכילו דבר איסור אם הרפואה בדוקה עכ"ל ולכאו' לתוס' יה"כ ופרמ"ג הנ"ל אפי' דנכפה הוה ספק פלוגתא אם הוא סכנה מ"מ א"צ להיות רפואה בדוקה דבסכ"נ מותר אפי' בס"ס וכמה ספיקות כדאי' בא"ח סי' שכ"ט:

ואמנם קשה הא תשו' זו שכ' דאסור ליתן הנכפה שרץ העוף משום דאינו ידועה הרפואה אע"ג שכ' דנכפה הוה כמכה של חלל ופעמים מסתכן שנופל למים או לאש ומדמה לקמיעה שאינו מומחה דאסור לצאת בה בשבת ואולי ביהכ"פ שאנו מאמירין קלת לצריך בקיאין עכ"ל בהגמ"י בפי"ד מ"ה מא"ע וא"כ מוכח אפי' בי"ב סכנה צריך להיות הרפואה ידועה אמנם נ"ל למה דכ' הר"ן בפי"ד ממס' של חלל דמחללין ע"י השבת הוא דוקא בנתקלקל אותו אבר ע"י המכה אבל בלא נתקלקל אינו אלא מיחוש והכי קיי"ל בפי' שכ"ח ס"ב וא"כ נכפה כ' דאינו כן שיהי' נתקלקל אבר א' מחמת החולה וא"כ מהר"מ לא אמר דנכפה כמכה של חלל אלא בדרך לכאורה וי"ל עוד דלכך ס"ל דהוה כמכה של חלל היינו כמו שמפרש א"כ משום דלפעמים נופל לאש או למים אבל החולי גופי' אין בו סכנה שימות לכך אינו מקיל אלא ברפואתו ידועה וא"כ א"ש דמה דרא"ש ס"ל דנכפה אין בו סכנה והאיך חולק על על מהר"מ רבו דתשו' זו הוא בתשו' מהר"מ סי' ק"ס ולמ"ש א"ש דגם לר"מ מ"ש דנכפה הוה אינו ברור לו א"כ הא בסכנה ודאי כגון מכה שבחלל ונתקלקל האבר או שבני אדם רואין שיש בחולי סכנה מותר אפי' אין הרפואה ידועה דס"ל להקל:

(ב) **אמנם** מרש"י יומא דפ"ג משמע דא"כ בסכנה גמורה צריך להיות דוקא הרפואה ידוע שפי' מי שנשכו כלב שוטה אין מאכילין

מאכילין לו מאכל ככד שלו פרש"י אעפ"י שנוהגים הרופאים ברפואה זו איני רפואה גמורה להתיר לו איסור וכו' כתיה"כ דמשמעות דברים הללו ר"ל דרפואה זו לפעמים מעלה ארוכה ולפעמים אינו מעלה ארוכה ולפיכך אסרוה חכמים ע"כ. ול"כ דמ"ש רש"י דאינו רפואה גמורה כפי' המסכיות שאינו מרפא עפ"י דעת אלא עפ"י סגולה. ותוס' יה"כ הקשה אהרמב"ם דהא בחיבורו בפי"ט מה"ש דין י"ג וי"ד מבואר דמתרפאים גם ברפואות שהם דרך סגולה והביא שם מהשו' רשב"א שדבריו סותרין אהדדי מפ' י"א דע"ז ותי' דיש כמה רפואות בספרי חכמי הרופאים שמרפאים דרך סגולה והיא רפואה אמתיות מצד הנסיון ר"ל דפעם א' קרה מקרי דתלו עשב על הנכפה ונתרפא משם הכירו וידעו דזו רפואה לנכפה אף שלא השיגו טעם הרפואה על צד הטבע שריא אבל רפואות שאנו אוסרין מפני דרכי האמורי הם רפואות שהמציא תחלה האמוריים מפני שהי' עע"ז לשמש ולירח וכו' וא"כ מה שת"ק אוסר לאכול מאכל הככד מיירי ברפואה סגוליות לאותה רפואה אין אנו מתירין לאכול דבר איסור או לחלל שבת א"כ י"ל דרש"י נמי ר"ל מ"ש שאינו רפואה גמורה שאיני רפואה טבעיות אלא עפ"י סגולה ויש להביא ראי' לזה מקמיעה דג"כ איני מרפא אלא דרך סגוליות ואפי"ה כל שאינו ברורה אין מרפאין אפי' יש בו סכנה דהכי תני שבת דף ס"א ת"ר איזי' קמיע מומחה כל שריפא ושנה ושילש אחד חולי שי"ב סכנה וא' חולי שאי"ב סכנה וא"כ י"ל גם תשו' מהר"מ דאוסר בנכפה אעפ"י לדעתי' נכפה מקרי סכנה דהתם לא הי' רופא אלא ישמעאל הדיוט א"כ מדרך הדיוטים שאינם בקיאים בטבע אלא מה שיודעים וכ"כ בפנ"י שבת דס"א בפשיטות דרופא מותר לרפאות בשבת אעפ"י שא"י שרפואה זו תועיל אמנם למ"ש דברפואה סגוליות אסור א"ש קו' פנ"י שם ודו"ק ול"ע ברפואה סגוליות דאוסר הרמב"ם אפי' בי"ב סכנה ואמרתי שגם רש"י הכי ס"ל אם איתמחי רפואה זו ג"פ אי שרי כמו קמיע דאתמחי או דלמא דמתני' סתמא תנן דאין מאכילין אותו מאכל הככד ולא קאמר כשאינו מומחה כמו דתנן בשבת דף ס' ואין יוצאין בקמיע שאינו מומחה ועוד התם בקמיע שאינו מומחה אינו מחלל שבת כפרש"י שם אבל בקמיע מומחה שרי דתכשיט הוא לו משא"כ באוכל איסור הוא עובר אמנם זה יש לומר דצריך רש"י זה לחולי שא"ב סכנה אבל חולי שי"ב סכנה י"ל דשרי אפי' בעושה איסור כיון דאיתמחי :

(ג) **אחרי** כתבתי זאת ראי' בס' שמש לדקה בשואל סי' כ"ט שפי' ג"כ רש"י ז"ל עם פי' הר"ן לאחדים אלא שהוא ז"ל כ' דאפי' שעפ"י הרופאים נתקנה אעפ"כ גם איהו כ' שאין לנו להשתמש אם לא העיד עלי' גם הדעת והנסיון וה"ל דצריך לכך דהא רש"י כ' אעפ"י שהרופאים נוהגין ברפואה זו אינו רפואה גמורה ולפי פרש"י חד פי' עם הר"ן קשה לי' האיך יש לומר כן דהא הר"ן דמשום דרפואה זו הוא רפואה סגוליות ורפואות הרופאים אינו כן ולכך כ' אפי' רפואה שנתקנה עפ"י רופאי' נמי אינו רפואה ברור אם לא שהדעת והנסיון מעיד ולמ"ש אני אינו כן דכל שנתקנה מרופאים אמרי' מסתמא נתקנה מה שהוליאו מן הדעת ואפי' הרופא מסופק שרי לי' לרפאות כמ"ש הפ"י הנ"ל והא דכ' רש"י אעפ"י שנוהגים הרופאים ברפואה לאו שהם התקינו רפואה זו אלא כמ"ש בשם תוס' יה"כ דגם הרופאים נוהגים ברפואות סגוליות שהי' כך נזדמן שרפואה זו הי' מרפא לחולה ואין אנו יודעים טעם מהטבע שמרפה זו וניחא פי' תוס' יה"כ אלא שהוא סברא כן דרופאים שמתקנים רפואה ומוליאין בחכמתו ולדינא בס' נפשות להקל ושלא לאפושי פלוגתא בין הת"ק לר' מתיא בין חרש לדעתי' שם דר' מתיא בן חרש מתיר אפי' אינו רפואה גמורה . אלא ע"ז כ' שם בהגה מבן המחבר דר' מתיא ס"ל דהוה רפואה גמורה כמו שפרש"י ז"ל ולדידי י"ל בהא פליג ר' מתיא דאיהו ס"ל דרפואה זו הרופאים תקנוהו א"כ הוא רפואה גמורה הוא שהוליאו מן הדעת :

וראי' שם שהקשה בשם עץ חיים על הרמב"ם ואמר שלא התירו בפ"ו דשבת לצאת בקמיע מומחה ואין זו אלא רפואה דרך סגולה ואני אמרתי לעיל דאדרבה דמשם ראי' לדינא דהכי הוא כפי' הר"ן מדלא שרי התם בקמיע שאינו מומחה אפי' במקום סכנה הא ס"ל להקל א"ו כיון דקמיע הוא רק רפואה סגוליות מה שאינו המליאו מהטבע מן הדעת הלכך אסור וי"ל אין ה"ל באבר הככד אי איתמחי ג"פ נעשה רפואה ברורה ומותר וי"ל הא דלא תנן במשנה הכי כמו דתנן בקמיע י"ל דתנא סמך אמשנה דשבת שאין יוצאין בקמיע שאינו מומחה ותני בברייתא אפי' בי"ב סכנה אסור אלא באיתמחי ג"פ וה"ט משום דהוה רפואה סגוליות כן ה"ל באבר הככד סתמא דינא הכי ותמהתי על הרמב"ם שלא הביא בחבורו דין זה דמי שנשכו כלב שוטה דמאכילין לו חצר הככד ולא מצאתי מי שמרגיש על הר"מ בהשמטה זו ולהנ"ל י"ל דסמך אמ"ש בה"ש פי"ט בהי"ג כ' דיוצא ובשן השועל ובמסמר הצלוב ובכל דבר שתולין אותו משום רפואה שהוא שיאמרו הרופאים שהוא מועיל ובה' י"ד כ' דיוצאין בקמיע מומחה ג"פ א"כ בשן השועל ובמסמר הצלוב אע"ג שהוא סגולה מותר דרפואה זו ככר ברורה ובשאר רפואות מותר מה שהרופאים אומרים שהוא מועיל ר"ל שידעו מן הדעת שדבר זה מועיל וקמיע דהוה רפואה סגוליות צריכי להיות אתמחי ג"פ א"כ ה"ה בשאר איסורין דינא הכי :

(ד) **ובעל** שמש לדקה תי' התם בקמיע שאני לפי שהיליאה בשבת בקמיע אין בה איסור תורה שתכשיט הוא לו (וכ"כ הר"מ בפי"ט) ולפיכך התירו ג"כ שמתרפאות בסגוליות (ואלא א"כ מכ"ש דקשה דלמה החמירו במקום סכנה בלא איתמחי קמיע כיון דהוצאה רק מדרבנן) אלא י"ל דשם עשאוהו כדבר תורה דפרמ"ג במג"א סי' ש"א ס"ק ט"ז הק' דלמה פסקו באיבעיא דרב פפא דף ס"א תלתא קמיע לחד גברא מאי לחומרא משמע דיש בו איסור תורה (ר"ל למאן דפסק בעיא דלא איפשט' הוא ובדרבנן לקולא) ותי' דא"ש למג"א סי' ש"ח סעי' כ"ז דאם ודאי אינו מרפאה והוציא חייב חטאת וכ' דרולה ליישב קו' הא"ר ותו"ש שהביא הפרמ"ג שם בסוס"ק שהקשו אמג"א סי' ש"ח הנ"ל מרמב"ם בפי"ט באינו מומחה אלא מדרבנן לכך כ' הפרמ"ג דמג"א ר"ל אם בודאי אינו מרפאת הוה ד"ת הרי דעשאו כדבר תורה . ובזה מיושב לי דלכאורה קשה דלמה צריך איתחזק בקמיע בג' זימני הא קיי"ל כרבי בתרי זימני הוה חזקה אע"ג דיש דברים דקיי"ל כרשב"ג דדוקא בתלתי זימני הוה חזקה ובש"ע בסי' פ"ד פ' אפי' באיסור דאו' נמי לא הוה חזקה אלא בתלת זימנא אבל באיסור דרבנן למה לא סגי בתרי זימנא כרבי ועיי' בכ"ש דף ס"ז שכ' דרשב"א ס"ל בבדיקות ירקות כרבי בב' זימני הוה חזקה להחמיר א"כ בדרבנן י"ל לקולא אבל להנ"ל י"ל דעשאוהו כשל תורה מפני כשודאי אינו מתרפאות חייב חטאת כהנ"ל :

אמנם לדינא ראי' שמסיק בשמש לדקה בשואל כמ"ש ש"כ לרמ"א סי' קנ"ה בהג"ה שצריך להיות הרפואה ידועה או עפ"י מומחה שלא כ' עפ"י רופא אלא להורותינו שזה הרופא שאומר שזו רפואה טובה צריך שיהי' מומח' לאותו חולי ולאותה רפואה כדאמרי' בשבת לענין קמיע ע"כ הרי דמדמה שאר איסרין דאם אתמחי בג"פ מותר אלא דהוא ז"ל ס"ל דאפי' ברפואה שעושה רופא צריך להיות אתחזק הרופא לאותו חולי ולאותו רפואה ואינו כן אלא כמש"ל והוכחתי דרפואה שנעשית עפ"י רופא א"ל להיות מומחה והרמ"א הם דברי תשו' מהר"ם הנ"ל ולא נעשה הרפואה עפ"י רופא רק עפ"י הדיוט וממילא אינו הרפואה עפ"י דעת אלא עפ"י סגולה וכך משמע שם דרפואה צריך להיות מומחה וא"כ ראיתי בתשובה שמשיב השמש לדקה להשואל כמ"ש אני דפי' רש"י ור"נ חדא ואם נעשה הרפואה עפ"י רופא א"ל לאיתמחי הרפואה :

אמנם לדעת תשו' מהר"מ שהביא הגמ"י בפ"ד שכ' וז"ל ר' התיר לנכפה מאכל שיש בו שרץ טמא אם הרפואה ידועה וכו' והמחאות רפואה שמא א"ל המחאה גדולה כמין הקמיע שאם השרץ מרפא מכח חוזק טעמו א"ל המחאה כ"כ כמו קמיע שאין בקמיע אלא מכח מזל שלהם וכיולא בהם יפה כחם ונותר וכו' ואם אין הרפואה מומחה אין בידי להתיר יותר מקמיע שאין מומחה וחולה ביה"כ שאנו מחמירין קלת להצריך בקיאים עכ"ל . יש לדייק מדבריו דרפואות סגוליות צריך המחאה ג"פ כקמיע כמ"ש אלא ברפואה טבעיות צריכה להיות ג"כ איתמחי אלא דמסופק בזה אם צריכה להיות איתמחי כקמיע וכ' דהר"ם הי' סתמא מפרש חצר הככד כפי' רש"י (כמ"ש ב"י סי' כ"ד סתמא הפי' כפרש"י) וס"ל פרש"י דרפואת חצר ככד לאו סגוליות היא אלא טבעיות ואפי"ה בלא איתמחי כלל אסור אפי' במקום סכנה וזה דלא כמש"ל לדעת הר"מ כל סגולה טבעיות א"ל איתמחי כלל דס' נפשות להקל . דאל"כ דלא פי' המשנה כך מהר"מ מנ"ל הא דגם מה שהוא רפואה דרך טבעיות דאסורה בלא אתמחי כלל בספק נפשות . ומני' לפי"ז להרמב"ם שפי' המשנה דחצר הככד ברפואה סגוליות הוא דאסו' משום שאינו לפי הטבע אבל אם הוא רפואה עפ"י הטבע ודעת מהכ"ת ומנ"ל דצריך איתמחי כלל אע"ג דהר"ם כ' אין עוברים על המלות אלא בדברים המתרפאים בטבע והוא דבר אמיתי הוליאו מהדעת והנסיון ע"כ א"כ משמע דאפי' ברפואות הרופאים בטבע צריך ג"כ נסיון יש לדחות כהנ"ל מהכ"ת בס' נפשות שלא יכול הרופא לרפות אם דעתו נוטה לזה ולא הי' לו נסיון אלא הר"מ רלה לאלוני דרפואת שהם עפ"י טבע הם אמתיים דע"ז מעיד הדעת והנסיון אבל לא דצריך הרפואה בטבע בדעת הרופא :

ואלא די"ל ולפרש גם דברי מהר"מ דהגמ"י הכי דמ"ש דא"ל מומחה כל כך כמו קמיע דאין כוונתו בקמיע צריך חזקה בתלת זימני אבל רפואה שאינו סגולה סגי בנסיון חד זימנא ועכ"פ נסיון בעינן אלא דר"ל שאם השרץ מרפא מטעם שהוליא הדעת דהיינו מ"ש תחלה אם הרפואה ידועה ר"ל שהוא ידועה מן הדעת שמרפא מחמת חוזק טעמו של שרץ סגי בזה להיות מומחה וא"ל עוד נסיון כלל כמ"ש להר"ם משא"כ בקמיע דלרי' נסיון וממילא לא סגי אלא בתלתא זימנא וז"ש בסוף אבל אם אין הרפואה מומחה אין בידי להתיר ס"ל שאין להרפואה טעם דלמה מתרפא ה"ז אינו מומחה אלא סגוליות אין בידו להתיר ולחלק דדוקא בקמיעי צריך ג' זימנא משום דקמיע רק תולין בחולי משו"ה צריך איתמחי אבל בדרך שתי' ואכילה לא צריך ז"א די"ל כל שאינו טעם ידועה לרפואה הוה סגוליות צריך להיות איתמחי בנסיון ובג' זימני :

ומצינן להוליא עוד קולא יותר מהגמ"י ומתשו' הר"מ שמשמע שם דלא מיירי ברופא מומחה שכ' סתם שעושה כן ישמעאל ואפי"ה עלי' אם נותן טעם לרפואתו דמרפא השרץ מחוזק טבעו דג"כ שרי סמכינן וא"ל מומחה וכן בדין דאפי' גבי שבת חמור א"ל מומחה כמ"ש בש"ע א"ח סי' שכ"ח סעי' י' דכל בני אדם חשובים מומחין שאיזה חולה הוא סכנה אע"ג דשם אי' בסתם גוי לא מחזיקין אותם כבקיאים ועוד הא התם מיירי שבקיאים בסכנה אבל לא ברפואה י"ל דהיכי דאיכא סכנה ודאי דאיכא חזקת היתר אין לאסור מספק אפי' גוי באומר רפואה מן הדעת אע"ג שהוא מסתם בני אדם כמו בתחלה דיש לו חזקת אינו מסוכן וסמכינן אסתם בני אדם שאומרים שהוא מסוכן וגוי אינו נאמן במקום חזקת איסור

איסור משא"כ בוודאי מסוכן דאיכא חזקת היתר אין להוציא מספק לאסור רפואת הגוי אעפ"י שאינו בקי:

וראי' אח"כ בשמש צדקה מבן המחבר שהביא בשם תשו' רשב"א ורדב"ז שחולקים אהגמ"י דהם התירו בס' כרפואה אם הוא מרפא או לא ע"כ אומר אני דא"כ נכון לומר כמש"ל דגם הגמ"י מתיר בספק רפואה ומ"ש בתחלה אם הרפואה ידועה הוא פירוש זה. מ"ש בסוף דבריו שלא יהי' סגוליות דאז צריכי להיות אתמחי כמו קמיע אלא שיהי' ידועה רפואתו של הדבר נמצא כל הפוסקים כחדא דבר שהוא מתקנת הרופאים סתמא הוא רפואה מן הדעת והכמתם דמותר ואפי' הרופא עדיין מסופק יכול לעשותו ואם אינו מתקנת הרופאים לא סמכינן אסתם אלא בידוע לנו שיברר טעם הרפואה שלא יהי' סגוליות ואז שרי ושרי ג"כ אפי' בלא הי' נסיון תחלה כלל:

סימן תקנ"ד

א) מ"ש במרדכי הטעם דשרץ שרוף מותר לרפואה מטעם שלא כדרך אכילה תיפ"ל דאינו ראוי לגר ויותר דעפרא הוא ותי' ע"ז (ב) ישוב אמאי אדם בריא יזהר בשרץ שרוף שהקשה ע"ז המג"י (ג) תי' על קו' שעה"מ על דברי המרדכי הנ"ל (ד) הצל"ח כ' דבר שהוא נשתנה ונהנה כפי שהוא עתה עומד הוה ההנאה כדרך הנאתו אלא שכ' מרש"י לא משמע הכי וישבתי שאין סתירה מרש"י (ה) לצל"ח א"ש הר"מ דס"ל נוטל"פ אסור משום דהוה שלא כדרך אכילה (ו) תי' אקו' ח"ד אכרתי סי' פ"ז שכ' לר"מ בב"ח כיון שלא כדרך הנאתן אסור נטל"פ נמי אסור (ז) אמנם מ"ש הצל"ח יסוד דבריו עפ"י קושיתו מסוגיא לדעת הר"מ קו' הצל"ח ישבתי על ב' אופנים אמנם מ"ש הצל"ח דינו לענין איסור הנאה כגון שעירב דבר מר הוה האכילה שלא כדרך וההנאה לפי עכשיו דרך ההנאה קשה כיון דפקע איסור אכילה פקע נמי איסור הנאה אמנם בחמץ באינו ראוי לאכילה י"ל כצל"ח דאסור בהנאה בחמץ לא תליא הנאה באכילה כמ"ש בסי' תש"ו סקכ"א (ח) לעשות רטי' מחמץ דמתיר הר"מ בפ"ה מה' יסה"ת וכ' בכ"מ דלא מתיר אלא בחמץ שאין ישראל עובר כגון חמץ של נכרי ואין רוצה לזכות בו וכ"כ במג"א סי' תס"ו ופר"ח אוסר שם אפי' בבה"ג והבאתי מתוס' דלא ס"ל הכי וכ"מ פשטות הר"מ ולא ככ"מ וראיות פר"ח דרוצה לאסור כתבתי דאינו ראיות וצ"ע:

בש"ע סעי' י"ז שרץ שרוף מותר לאכלו משום רפואה במרדכי בפ' כ"ש כ' ראב"י כל איסורין שבתורה שרי לאוכלן שלא כדרך אכילתן או ליהנות מהם שלא כדרך הנאתן וכל שכן מאפרן ומעשה בא לידי מהו לשרוף שרץ ולשתות העפר לרפואה והשבתי דמותר דכל הנשרפין אפרן מותר אך בכלאי כרם ובב"ח פליגי אביי אמר שלוקין עליהן שלא כדרך הנאתן וכוותי' קיי"ל ושאר אסורין מותרין אפי' באכילה דהכי אמר ר' יוחנן שאם הניח חלב שור הנסקל ע"ג מכתו שפטור מכ"ש אוכל חלב חי שהוא פטור והא דנקיט פטור לאו דוקא אלא פטור ומותר מיהו אדם בריא מוזהר בדבר עכ"ל וקשה לי הא שרץ אינו איסור הנאה רק איסור אכילה וכיון שנשרף אינו ראוי לגר ואפשר אפי' ר"מ דפליג ובעי דוקא סרוח מעיקרא אבל היכי דשרוף והוה עפרא ואפשר לומר כיון דאיהו אכלי' אחשבי' כמ"ש הרא"ש בפ' כל שעה גבי חרכו לפני זמנו דאסור באכילה כיון דאיהו אכלי' אחשבי' קמ"ל דהוה שלא כדרך אכילה כמו באכל חלב חי דמותר ולא אמרי אחשבי' אמנם על הרא"ש הנ"ל הקשה הב"ח הנשבע שלא יאכל ואכל עפר פטור ולא אמרינן אחשבי' לאכילה ועוד קשה לי מנבלה שאינו ראוי לגר לא קרוי נבלה ומותר באכילה ולא אמרינן אחשבי' ובחיבורי יד יוסף א"ח סי' תמ"ז ברכה"ז סק"ה כתבתי ביסוד קו' הב"ח דגם הרא"ש לא אמר אחשבי' בשרוף מהני אלא בחמץ משום בחמץ חייב בראוי לאכילת כלב ס"ל לרא"ש דלא גרע אחשבי' דידי' מאכילת כלב משא"כ בכל איסורין בנפסל מאכילת אדם אינו קרוי אוכל לא מהני אחשבי' דידי' להיות אכילת אדם דבטלי' דעתי' אצל כל אדם ויש לומר דבב"י סי' ק"ד הביא פוסקים דס"ל תולעים ושרצים המאוסים נטל"פ מותר כיון דמאיס הוה כסרוח מעיקרא וא"כ לפוסקים דאסרו טעמן ס"ל כיון דתורה אסרי בעיניהו אע"ג דמאיסי אוסרין גם טעמן וכ"כ דעת הראב"י בש"ך בסי' זה ס"ק ל' א"כ ה"א דמהני אחשבי' כמ"ש בחמץ לרא"ש הנ"ל:

ובשג"א סי' ע"ה שכ' אוכלין ומשקין שאינם ראוים אסור לאכלן לרפואה ביוה"כ לחולה שאי"ב סכנה כיון דאכלן אחשבינהו כמ"ש הרא"ש בפ' כ"ש לגבי חמץ חרכו קודם זמנו ומשמע התם דוקא ביוה"כ דאסור שאינו ראוין ג"כ אלא דה"א דשרי דלא חמיר מאיסור הנאה של תורה שלא כדרך הנאתן דמותר להתרפאות בהן בחולה שאי"ב סכנה כדאי' בפ' כ"ש גבי רבינא דשרף לברתי' בגהורקי דערלה אלא דר"ן כ' שם לענין אכילה באיסור דרבנן אסור אפי' לרפאות בחולי שאב"ס וא"כ באוכלין שאינם ראוים אפי' באכילה שרי כיון דלאו אוכל הוא מותר בחולי שאב"ס להכי מהני אחשבי' שיהי' אוכל וה"ד ביוה"כ כיון שאסור לבריא אוכלין שאינם ראוי' ודומה לחמץ דלא שרי אלא בנפסל לכלב מהני אחשבי' דידי' ה"ה ביוה"כ דכ' אמיד יוה"כ משאר איסור תורה דמרפאין שלא במקום סכנה שלא כדרך הנאתן אבל ביוה"כ דאסור אינו ראוי מהני בי' אחשבי' שיהי' חשיב כאוכל ושותה ואסור ולא במקום סכנה אבל שאר איסורין באוכל שאינו ראוי מותר לאוכלו ג"כ שלא במקום סכנה וכמש"ש כיון דאינו ראוי לגר הוה מכ"ש כשהוא לגמרי עפר וא"כ הא דלא כ' הראב"י קושטא דמשו"ה שרי כמו שהקשיתי ואין בידי לתרץ:

(ב) **ולפ"ז** מ"ש המרדכי מיהו אדם שהוא בריא יזהר בדבר וכ' במג"א כלל מ"ו ס"ק מ"ש משום דהוה כמבטל איסור לכתחילה והובא בפרמ"ג בט"ז כאן ל"ע דאין כאן מבטל ה"ז דומה למלבן כלי שאין כאן מבטל אלא מכלה אע"ג דאין ליבון באוכלין להכשיר האוכל הבלועה מאיסור אבל בנשרף לעפר מהני עי' פרמ"ג במ"ז בסי' ס"ט סקכ"א אלא כ"ל דטעמי' דאסור לבריא כיון דשקצים נמאסי ואינו ראוי לאכילה ואפי"ה אסרי' תורה. ואלא דשרי מטעם דלא חמיר משאר איסורין דמותר שלא כדרך אכילתו דהא אכילה כתיבי בהו עכ"פ מהני בהו אחשבי' א"ס באוכל אסור אפי' שהוא שלא כדרך אכילה ולא ממעט אכילה אלא היכי דליכא למימר דאיהו אחשבי' לאכילה כגון שאכלו לרפואה שאי"ב סכנה דלאו משום דאחשבי' לאכילה הוא אוכל הלכך לרפואה מותר אבל לבריא יזהר דאי"ל כיון שאכלו אחשבי' ובשרצים דבלא"ה לאו אוכל הוא ואסרי' תורה י"ל ה"ה עפרא דידי' נמי אסור ובמג"י שם הקשה על הש"ע כאן שהוא בב"י בשם א"ח דמתיר שרץ שרוף לרפואה דמשמע הא לבריא אסור והקשה דמרדכי לא כ' דאדם בריא לזהר אלא לכתחלה אבל בדיע' כשכבר שרוף אפי' לבריא שרי ולמה שכתבתי ודאי קשה דהא הא"ח הובא בב"י סי' ק"ד כ' בשם א"ח בשרצים אע"ג דאסרי תורה אע"ג דמאיסי ה"ד בבעיני' א"כ בשרוף אמאי לבריא אסור הא הראב"י לא אוסר אלא איהו לשיטתי' דס"ל בשרצים אפי' אינו ראוי לגר נמי אסור ונטל"פ ג"כ אסור ע"כ כ' עוד טעם אחר שאדם בריא יזהר משום חשש אטו שרץ בעיני' כמו שגזרו אב"י אטו בת יומא והא דכל הנשרפין אפרן מותר לענין הנאה אבל אכילה י"ל דאמיר עיי' פרמ"ג הנ"ל אלא לחולה שאי"ב סכנה מתיר משום דלא אשכחן גזירה זו בגמ':

(ג) **ובשעה"מ** בפ"ה מה' יסה"ת הקשה על המרדכי הנ"ל שכ' דמותר משום דהוה שלא כדרך הנאתן וכ"ש מאפרן דכל הנשרפין אפרן מותר והקשה מה כ"ש דשור הנסקל יוכיח דשלא כדה"נ מותר ואפרן אסור דכל הנקברין אפרן אסור הרי אע"ג שלא כדרך הנאתן מותר אפרן אסור כדרך הנאתן ואיך קאמר וכ"ש אפרן עכ"ל וקשה לי תיקשי לנפשך דהאיך שייך לומר דאפרן הוה כדרך הנאתן וי"ל כמ"ש בצל"ח פסחים דף ס"ח בדבר שנשתנה אזלינן בתר השתא אם הוה נהנה כדרך הנאתו כמו שהוא עכשיו י"ל דין דרך הנאתן אע"ג ממה שהי' מעיקרא אינו דרך הנאתו א"כ א"ש מ"ש השעה"מ דאפ' כפי שהוא עכשיו חשיב דרך הנאתו ושפיר הקשה מה וכ"ש:

ונ"ל ביסוד קו' שעה"מ דהנה הר"ן כ' בפ' כ"ש דיותר יש להתיר איסור תורה שלא כדרך הנאתו מלהתיר איסור דרבנן דהיינו בחולי שאב"ס וכדרך הנאתו די"ל דרבנן כעין דאו' תיקנו. וא"כ א"ש מה שהקשה השעה"מ משור הנסקל אדרבה שור הנסקל נכנס בק"ו ובכ"ש שכ' המרדכי דשור הנסקל מותר שלא כדרך הנאתן ואפרו אסור וי"ל דאפרן הוה כדרך הנאתן כצל"ח הנ"ל אלמא דיותר אסור אפרן מדרבנן משלא כדרך הנאתן דמותר לגמרי לראב"י מעתה בנשרפין דאפרן מותר אע"ג דהוה כדרך הנאתן מכ"ש דמותר לגמרי שלא כדרך הנאתן וא"כ שאר אסורים שאינם אסורין בהנאה דקיל מאיסורי הנאה דנשרפין מכ"ש דאפרן מותר אע"ג דהוה באפרן כדרך הנאתן מ"מ אתי' במכ"ש דאפרן שרי מדשרי אפרן של כל הנשרפים א"נ בשאר איסורין באיסורי אכילה אין באכילה דרך אכילתן בכך דאפר הוה משתמש רק להנאה ודוקא באיסור בנאה י"ל אם נהנה דהוה כדרך הנאה לפי מה שראוי עכשיו א"כ איכא שפיר כ"ש דמה בכל הנשרפין בא"ה אפרן מותר אע"ג שהוא כדרך הנאה עכשיו מכ"ש באיסור אכילה דשרי האפר באכילה דהוה שלא כדרך אכילה:

(ד) **ודברי** צל"ח הנ"ל אגב דאתי לידן ויש בו ג"כ כ"מ לדינא לענין חולי שאי"ב סכנה בשלא כדרך הנאתן דמותר להתרפאות בו כדאי' בסי' קנ"ה וא"כ כ"מ אם לפי עכשיו כשנשתנה הוה כדרך הנאתו אסור להתרפאות בו בחולי שאיב"ס אמינא בי' מה שנ"ל להשיב וליישב בסברא זו דסברת הצל"ח בתו"י פסחים כ"ד ע"ב דר' זירא ואביי פליגי בסב' דר' זירא אמר אף אנן נמי תנינא דאין לוקין אלא כדרך הנאתן דתנן אין סופגין את הארבעים משום ערלה אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים בלבד ואלו מתותים ורימונים לא מאי לאו משום דלא אכיל כדרך הנאתן א"ל אביי בשלמא אי אשמעינן פירא גופי' דלא קאכיל דרך הנאתו שפיר אלא הכא משום דזיע בעלמא הוא ופרש"י בשלמא אי אשמעינן פירא גופי' דאי אכיל שלא כדרכן כגון שבישל אגוזים או אפרסקן לאכלן דאין לוקין אלא כדרך אכילתן. אבל השתא דפטור משום דלאו פרי הוא עכ"ל וכ' הצל"ח דר"ז ואביי פליגי בהא ר' זירא ס"ל דאזלינן בתר מעיקרא כשהי' פרי אם אכלו כך הוה כדרך אכילתן משא"כ כששותה משקין היוצאין מהן אין זה דרך הנאתו ואביי ס"ל דאזלינן בתר השתא לפי מה שנשתנה ועכשיו הוא משקה ושותה ה"ז מקרי נהנה כדרך הנאתן אמנם הצל"ח סיים שם מפרש"י לא משמע כן. ובני הב' יניק וחכים וכעת הוא הרב הגדול בהאטהאז אמר
לי

בי בילדותו (כקש"ת מה"ו יצחק נ"י) שכוונות הצל"ח מדב' רש"י לאביי אי הוה בקיע פירא כגון שבישל אגוזים הוה שפיר שלא כדרך הנאתן ולצל"ח ליתא כן כיון דעכשיו מבושלין א"כ לפי עתה אוכלן כדרך הנאתן אלא לצל"ח ה"ל לרש"י למנקט פירות שראוין לאכול יותר כשהן מבושלין והוא אוכל אותן חי הרי כשהם עכשיו הוא אוכל שלא כדרך אכילתן שעומדין לאוכלן עכשיו. וכן ממה שפי' רש"י ד"ה אין סופגין גבי משקין קאי במס' תרומות וקאמ' דאין כל מי פירות קרויין משקין אלא אלו בלבד ע"כ ורש"י פי' כן לר' זירא ולצל"ח א"ל רש"י לפרש הכי דהא אפי' מי"פ משקין הם מ"מ פטור לר' זירא כיון שאינו אוכלן כפי מה שהם עומדין בתחלה ולא למשקה. ול"נ לקיים מדברי רש"י בעירוב דבר מר בדבר מאכל שכ' גם הצל"ח דף כ"ד ע"ב לסברתו כה"ג הוה האכילה שלא כדרך כיון שאינו ראוי ואינו עומד לאכילה רק ההנאה וכשנהנה הוא למה שעומד עכשיו דרך הנאה וי"ל דוקא התם דדרך הנאתו רפואה דהיינו אכילה ליכא והוא כברי' חדשה הוה שפיר עכשיו ההנאה דלך הנאה למה שהוא חדשה עכשיו אבל כפי מה שהוא עכשיו עדיין עומד ליהנות ממנו באכילה כמו שהי' מתחלה כגון אגוזים מבושלין כה"ג אכילת האגוזים מקרי שלא כדרך אכילתן כיון דעדיין מאכל הוא ואוכל אותו צריך להנות באכילה כדרך הנאתן:

אמנם יש לסתור סברת הצל"ח מפרש"י מסס דף כ"ה ע"ב דרבינא הוה שייף לברתי' בגהורקי דערלה משום דלא עביד כדרך הנאתן ופרש"י דרך הנאתו לאחר שיתבשלו ויוציא שמנן בבית הבד ע"כ ולדעת הצל"ח מה בכך שגהורקי הי' בוסר הוה שלא כדרך הנאה הא לצל"ח כפי שהן עתה הרי הוא נהנה כדרך הנאתו עכשיו ואפ"ה מקרי שלא כדרך הנאה משום שלא הי' נהנה כמה שהי' עומד מתחלה ומתחלה הי' עומד שיתבשלו הפירות ונהנה משמנן אחר הבישול אמנם לפי' הר"ן ליכא סתיר' לדברי הצל"ח מהתם דר"ן כ' דהתם ברבינא משו"ה הוה שלא כדרך הנאה משום שהי' סך עם השומן והשמרים ביחד א"כ הרי גם לפי מה שהוא עתה הרי הוא נהנה שלא כדרך הנאה ומשמע מר"ן דכוונות רש"י נמי הכי הוא שאם הר"ן חולק על רש"י הביא תחלה פרש"י ואח"כ חולק וסתם בוסר כיון שאין יוצא בבית הבד הוא מעורב עם השמרים יחד:

(ה) **ואתי** לי שפיר דקשה לכאו' לרמב"ם דס"ל בפי"ד מה' מא"ס דאינו ראוי למאכל אדם מותר משום דהוה שלא כדרך אכילתו הא ר"ש יליף מקרא אינו ראוי לגר אינו קרוי נבלה תיפ"ל בנבלה אכילה כתיבה בי' וא"כ שלא כדרך אכילה מותר וכמ"ש הר"מ ועיי' באמרי בינה לאמוה"ג זצ"ל ברי"פ כל שעה ולהנ"ל א"ש דאי לאו קרא ה"א דהאוכל סרוח שאינו ראוי למאכל אדם חייב דלפי שהוא עכשיו הרי נהנה כדרך הנאתו קמ"ל קרא דאינו ראוי לגר פטור משום כיון דגם עכשיו הוא נהנה באכילה כמו שהי' נהנה קודם סרוח מקרי אוכל שלא כדרך אכילה ולא מהני שיהי' מקרי כדרך הנאה למה שהוא עכשיו אלא אם עכשיו כברי' חדשה שאין ראוי ליהנות באכילה כמו שהי' מעיקרא ואלא הכר"ו בסי' פ"ג ואס"ו סי' נ"א יש להם דרך אחר ברמב"ם דלרמב"ם אין ה"נ שמעינן נוטל"פ משום דהוה שלא כדרך הנאתן אלא לר"ש דס"ל כ"ש למלקות גם שלא כדרך הנאתן אסור כמ"ש המרש"א שבועות דף כ"ג ע"ב וא"כ ה"א דנטל"פ אסור איצטרך לר"ש קרא דאינו ראוי לגר מותר וכו' בפלתי שם דא"כ לרמב"ם בבב"ח דלוקין אפי' שלא כדרך אכילה נטל"פ אסור ובמ"ד בסי' ק"ג ס"ק א' הקשה על הפלתי דא"כ גם בכה"כ דלוקין שלא כדה"נ נוטל"פ אסור וז"א דלדידי' אי' בע"ז דף ס"ח דנוטל"פ בכ"כ ר"ש מתיר ולא ק"מ דר"ש לא תלי' נוטל"פ בשלא כדרך הנאתו אלא מקרא יליף דנוטל"פ מותר א"כ גם בכה"כ נמי מותר. ובשעה"מ בפ"ה מה' יסה"ת הקשה דמתוס' פסחים ד"ה היכל דמשמע אי אסרה לאו נגל לעשות הוה מותר בע"ז שלא כדרך הנאה והקשה מע"ז דף מ"ד ר' יוסי ס"ל ע"ז שוחק וזורה לרוח אמרו לו אף היא נעשת זבל ומביא ר' יוסי ראי' מקרא ואשרוף אותו באש וגו' ומה ראי' דמה שנעשה זבל אחרי השחיקה הוה שלא כדרך הנאתו ושרי בע"ז אמנם אפי' לצל"ח א"ש דלאחר שנשרף עד שנעשה עפר אינו ראוי עכשיו רק לזבל א"כ הוה שם דלך הנאתו:

(ז) **ואמנם** מ"ש הצל"ח יסוד סברתו דף כ"ג מכח קושיא כ"ל ליישב קו' הצל"ח באופנים אחרים והוא דבדף כ"ג יליף רב פפא איסור הנאה בחמץ דכתיב אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף מה ת"ל לא יאכל לגופי' לא איצטרך דילפינן ממעשר הקל בקו"ח וכ"ת אין מזהירין מן הדין הא איכא הקישא וכו' והקשה הצל"ח דהא הסוגי' קאי שם לענין הנאה א"כ לרמב"ם מה צריך לומר דאין מזהירין מן הדין תיפ"ל לרמב"ם אין לוקין על ההנאה ומכח קו' זו מחדש הצל"ח סברתו הנ"ל והוא דהא ה"ה כ' בפ"ח ממא"ס דלכך אין לוקין משום דכל הנאה בדבר אכילה הוה שלא כדרך הנאתו דרך הנאתו הוא האכילה ולזה כ' הצל"ח אבל בנשתנה דאינו ראוי לאכילה כגון שעירוב בו דבר מר ואין עומד השתא רק להנאה הוה ההנאה דרך הנאתו ולוקה הנה קו' הצל"ח על ההנאה יש ליישב למ"ש במשל"מ בפ"ה מה' יסה"ת טעם אחר לר"מ דאין לוקין על ההנאה דוקא היכי דלא כתיב הלאו בפירוש על ההנאה מודה הר"מ דלוקה אלא דמשל"מ הקשה ע"ז אמאי ס"ל לרמב"ם גם בב"ח אין לוקין על ההנאה הא בבב"ח איכא ג' קראי לא תבשל ואתו חד לא תבשל לאיסור הנאה לא קשה מה וכמ"ש בצל"ח שם דף כ"ג דבלשון בישול לא משמע כלל איסור הנאה רק מיתורי דלא תבשל ומיתורא אין לוקין ופר"ח א"ח תמ"ג דלוקין בב"ח א"כ א"ש אי הוה מזהירין מן הדין הוה כאלו כתיב קרא בפי' ואפי' קו"ח איכא ולריך הס"ם לדחות דאין מזהירין מן הדין ופרש"י משום דקו"ח אדם דן מעצמו א"כ קו"ח לאו כמפורש בקרא ואין לוקין על ההנאה הלכך איצטרך לא יאכל קרא בפי':

ולעיל סי' תס"ו ישבתי באריכות דעת התשב"ן ושכן דעת הרמב"ם דאיסור הנאה באסורין אינו מן התורה רק מדרבנן אינו מיחוור וה"ד לרמב"ם לשיטתי' דס"ל מדפרע לך הכ' בנבלה לא מוכח דר"מ ס"ל בנבלה כר' יודא לדברים ככתבן לגר בנתינה ולנכרי במכירה ומאותו אתה משליך וכו' נמי לא מוכח דלר"מ לשיטתי' דאותו אתי לדרשא אחריתא והלכך אינו לוקה על ההנאה א"כ לא קשה קו' הצל"ח דלמה דרב פפא רוצה למילף מקרא דההנאה אסור מה"ת מבכל קדש לא תגע הוה מודה הרמב"ם דלוקין על הנאה א"כ סברתו של צל"ח לא ק' עליו מרש"י אבל גם ראי' מרמב"ם נמי ליכא אלא אם נסמוך על ס' הצל"ח מצד הסברא לבד נ"ע א"כ נ"ע במעורב דבר מר בדבר אכילה אם נהנה ממנו לרפואה שלא במקום סכנה נ"ע משום הא נהנה כדרך ההנאה ואמנם נ"ע על הצל"ח אמאי בעירב דבר מר אסור משום ההנאה דהוה כדרך הנאתו דהא ההנאה תליא באכילה כמ"ש הרמב"ם בנקודה נפלאה במס' כריתות וא"כ אפי' למשל"מ בפ"ה מ"ה יסה"ת דשלא כדה"נ אסור מה"ת ה"ד כשלא בטל איסור האכילה אבל כשבטל איסור האכילה ואינו ראוי לגר בטל גם איסור ההנאה וא"כ ועי' לקמן סי' פ"ז כתבתי אריכות דברים בזה בשיטת הפוסקים אי אכילה והנאה אדוקין זה בזה והסכרתי הקשה שם מטוש"ע שהם אדוקים זה בזה א"כ במערב דבר מר שאינו אסור באכילה גם בהנאה שרי. א"כ אפי' כה"ג מקרי לפי עכשיו דרך ההנאה לא אסור אלא מדרבנן ואיסור דרבנן מותר לרפאות חולי שאי"ב סכנה כדאי' בהג"ה לקמן סוס"י קנ"ה רק לאכלו או לשתות אסור לרפואה לחולי שא"כ סכנה:

והצל"ח שכ"כ בדף כ"ג לדעת הרמב"ם כן שאם עירב דבר מר הוה האכילה שלא כדרך אכילה ופטור ועל ההנאה חייב דהנאה לפי עכשיו הוה דרך הנאתו הא הר"מ בפ"ג דכריתות בנקודה הנפלאה ס"ל דאכילה והנאה אדוקין זה בזה ע"ז אפשר לומר דהר"מ כ"כ רק בתחלת איסורו שלא חל בבב"ח על בשר טמא מטעם מוסיף דבב"ח אסור בהנאה כיון מצד אכילה אינו חל וההנאה באכילה תליא אבל אם כבר אסור באכילה ובהנאה אע"ג דאיסור אכילה פקע איסור הנאה עדיין לא פקע אבל לדינא כ' דאינו כן ועמשל"ק בסי' פ"ז באריכות בזה אמנם בסי' תס"ו אות כ"א כתבתי פנים לר"מ ושאר פוסקים בחמץ אכילה והנאה לא תלי' בלאו א' ואפר חמץ אסור מה תי' כס' צל"ח א"כ בחמץ איכי ראוי אסור מה"ת אפי' משא"כ שאר איסורין:

(ח) **ודרך** אגב עמדתי על דברי רמב"ם שכ' בפ"ה מה יסה"ת הלכה ח' שכ' דמותר לעשות רטי' או מלוגמא מחמץ בפסח וכו' בכ"מ שם דמיירי בחמץ של נכרי והשאילה לישראל או הניחה ע"ג מכתו ואין לישראל אחריות כל עכ"ל מבואר הא כשעובר ישראל בב"י ובב"י אין חילוק בין דרך הנאה ושלא דרך הנאה אסור לעשות הימנו מלוגמא כיון דצריך לבערו וכ"כ במ"א סי' תס"ו לא מלא לבו להתירו למעשה דאעפ"י שחמץ של נכרי הוא ואין ישראל מכוין לזכותו והוה כדורן שהביא הגוי לישראל חמץ באחרון של פסח דמותר לאחר פסח וישראל לא ניחא לי' לקנות כדאי' בסי' תמ"ח הא כ' בטוש"ע שם דצריך שיהי' ככר מתוך מעשיו של ישראל שאין חפץ בדורן וכאן אדרבה דחפץ במלוגמא שהרי מחפש אחר הרופא שיניחנה לו ע"ג המכה ומה בלע שאין מכוין לקנותו לכן כ' שם דהר"מ לא מיירי שם אלא לענין איסור הנאה אבל בחמת אסור וכ"כ במג"א ובספרי שם כתבתי כשנעשה המלוגמא אינו אלא נוקשה לדעת הר"מ משמע דאפי' חמץ גמור מותר:

ול"נ דיש מקום לומר הרמב"ם כפשטי' דאפי' עובר בב"י מ"מ מותר ליהנות בו שלא כדרך הנאתו וראי' לזה מתוס' בפ' כל שעה דף כ"ה דפריך משם לאביי דס"ל הכל מודים בכלאי כרם דלוקין שלא כדרך הנאה מאיסי בן יהודה דיליף בב"ח דאסור בהנאה מערלה וכ"כ ולאביי קשה מה לכ"כ שכן לוקין עליו שלא כדרך הנאתן וכ' תוס' תימא לרשב"א היא גופי' ניליף במה מצינו מכלאי כרם שילקו על בבב"ח שלא כדרך הנאה ר"ל כ"כ נמי הי' שעת הכושר ונעבדה בו עבירה ואומר ר"י דליכא למילף דאיכא למימר דשור הנסקל וחמץ שעבר עליו בב"י יוכיח שנעבד בו עבירה ואסור באכילה ואינו אסור אלא כדרך הנאתו דאכילה כתיב בהו עכ"ל ועיי' במהרש"א דהוצרך תוס' לומר חמץ בפסח יוכיח להתירא ליכא למימר רק חמץ שעובר עליו ונתעבדה בו עבירה הרי מוכח מתוס' דאפי' בחמץ של ישראל מותר ליהנות בו שלא כדרך הנאתו אע"ג שלא ביטלו ולא אמרי' כיון דעובר בב"י אין חילוק בין כדרך הנאתו לשלא כדרך הנאתו וגם מקרא משמע הכי מאחר דהתורה מתיר בחמץ ליהנות בחמץ שלא כדרך הנאתו ודוחק לומר דקרא לא מתיר בחמץ של ישראל והאיך מותר ליהנות בו הא צריך לבערו וכ"מ מתוס' קדושין דף כ"ז שהקשו דלמה אינו מקודשת בחמץ הא מותרת ליהנות בו שלא כדה"נ והרי היא רוצה לזכותו בו לקדש בו א"כ היא עוברת בב"י וצריך לבער האיך אפשר לה ליהנות בו שלא כדה"נ וא"ת הא תנן ולא יסיק בו תנור וכריים הרי דאסור ליהנות בו שלא כדה"נ הוא רק מדרבנן ובשעה"מ בפ"ה הקשה מהא על תוס' קדושין הנ"ל דס"ל דמותר ליהנות שלא כדרך הנאה אפי' מדרבנן עכ"פ משום דצריך לבערו מותר ליהנות בו. א"כ מותר לעשות רטי' דהוה חולי שאי"ב סכנ' ושרי איסור דרבנן. וא"ת הכל קשה כיון דצריך לבערו האיך מותר ליהנות שלא

שלא כדה"כ י"ל נר"י דף פ"ט המשהה כדי לבערו אינו עובר א"כ באינו מבערו מפני שהוא יו"ט א"כ ה"נ כיון שמותר שלא כדרך הנאה ואחרי ההנאה יעבירנו מיד ומשהה כדי ליהנות בו בהיתר הוה כמשהה כדי לבערו בשעה שיהי' צריך לבערו או י"ל הא אמאי עובר התורה אמרה שלך אי אתה רואה וחמץ כיון שאסור בהנאה אינו שלך וקאמר הש"ס ד"ו דהכ' שאנו ברשותו כדי לעבור עליו א"כ כיון דהתורה אמרה דהנאה שלא כדה"כ מותר אמרינן להאי גוונא לא עשה הכ' ברשותי' לעבור עליו ומקרי חמץ שאינו שלך :

(ט) **והפר"ח** מביא ראי' ממרדכי בפ' כ"ש דמתיר הר"י לאשה שכאב לה דדי' שששים לה קמח הנילוש בדבש ושמן זית דמי"פ אין מחמיצין ע"כ משמע הא בחמץ אסור וכ"ל דאין לומר כן לר"י דהא הך תוס' דף כ"ה שכתבתי דמותר חמץ שלא כדה"כ אלא משם אין ראי' דשלא כדה"כ מ"מ מדרבנן אסור ורשב"א ס"ל דאסור אפי' לאולי שאב"ס כמ"ש בשעה"מ בשמו בפ"ה מה' יסה"ת א"כ מחמיר יותר באיסור דרבנן מבשבת דבשבת קיי"ל אמירה לגוי שבות דרבנן מותר בחולי שאי"ב סכנה כדאי' בא"ע סי' כ"א ושבות שיעשה ישראל בידים דעת הש"ע שם סעי' י"ז כדעת דמותר אפי ישראל וכ"כ דעת מג"א שם ובס"ק מ"ד שם והרשב"א דאוסר דרבנן בשאר איסורין בחולי שאי"ב סכנה א"כ אנן דקיי"ל לקמן סי' קנ"ה דשרי איסור דרבנן בחולה שאי"ב סכנה מ"מ לא קיל משבות גבי שבת והתם קיי"ל דלא שרי שבות בחולי שאי"ב סכנה אלא בנפל למשכב או שהוא חולי כל הגוף א"כ התם בכאב לה דדי' לא שרי איסור דרבנן הלכך אסור חמץ גמור שלא כדרך הנאתו ואא"כ לא שרי ברעי' ומלוגמא אלא בנפל למשכב או שהוא בחולה כל הגוף מחמת המכה :

ומה שכ' הפר"ח מירושלמי בפ' שמונה שרצים האי גומרתא סכנה ונותני' עלי' חמץ בפסח וכל היכי דליכא סכנה אסור י"ל דהכ"מ בפי"ד דין י' מה' מא"ס כ' דב' לשונות בפסחים כ"ד פליגי דל"ק דס"ל כל איסו' שבתורה אין לוקין אלא כדרך אכילתן ס"ל אבל הנאה אסור שלא כדרך הנאתן ול"ב ס"ל אין לוקין אלא כדרך הנאתן ס"ל גם בהנאה דוקא בדרך הנאתו וא"כ אם בתלמודין יש פלוגתא אם הנאה צריך דרך הנאתו מכ"ש די"ל כן בב' תלמודין א"כ י"ל דירושלמי ס"ל כל"ק אם בהנאה אסור מה"ת אפי' שלא כדרך הנאה הלכך שלא במקום סכנה אסור . ולפי"ז לא ק' קו' מסל"מ בפ"ה מה' יסה"ת דין א' ד"ה אך ראיתי דהקשה לכ"מ במה פליגי הב' לשונות ולמ"ש בהא פליגי לל"ק בהנאה שלא כדרך הנאתו בלא אכילה אסור ולל"ב מותר אין דרך הנאה רק האכילה :

ואיבא בירושלמי בפ' כל שעה להיפוך ר"א בשם ר' יוחנן העושה איספלנית משור הנסקל ומחמץ אינו לוקה שאין ל"ת שבו מיחוור ומסיק שם בירושלמי ר' יוחנן ס"ל כחזקי' ובפנ"י כ' דף כ"ד ד"ה בגמ' דליסנא דס"ל דאין חילוק בין דרך הנאה ללא דרך הנאה ס"ל כחזקי' עי"ש וא"כ להך ליסנא א"ש דגם שלא כדה"כ אסור אבל לאידך ליסנא ס"ל כר' אבוה דלא תאכל הנאה נמי משמע א"כ כמו דאימעט שלא כדרך אכי' אימעט נמי שלא כדרך הנאה בהנאה וראי' לפי"ז א"ש קו' הק"ע שם בפ' כ"ש דלמה דמסיק ר' יוחנן ס"ל דאכילה לא משמע הנאה א"כ למה נקיט אספלנית תיפ"ל אפי' הנאה גופי' מותר ולהנ"ל א"ש כיון דס"ל כת"ק ולפנ"י הנ"ל לחזקי' כליסנא בהנאה אין חילוק בין כדרך הנאתן או לא כדרך אמנם לדינא לא נוכל לצרף ירושלמי דפ' כל שעה דמתיר איספלנית דטעמא דירושלמי שם משום דאיסור הנאה לא מיחוור :

בהזור לענייננו דירושלמי דאוסר איספלנית לאו משום דהא צריך לבערו אלא משום דס"ל שלא כדרך הנאתן מה"ת אסור ולכך לא שרי שלא במקום סכנה אבל אנן דקיי"ל שלכדה"כ מדרבנן · אבל מה"ת מותר להינות שלא כדרך הנאתן מחמץ א"כ משמע ברולה ליהנות ממנו שלא כדה"כ אינו עובר ואי"ל לבערו שהוא כמבוער כעושה ממנו רעי' וכמ"ש דמוכח הכי מתוס' ואלא ע"ז קשה ממשנה דף ל"ט דלא ילעוס חיטים ויתן ע"ג מכתו מפני שהן מחמיצות ולהנ"ל קשה מה בכך כיון שהנאה שלא כדה"כ אינו עובר ובמג"א שם וכל אחרונים פירשו משום דעובר בב"י וי"ל דשלא כדה"כ לא שרי אלא בחולה שאי"ב סכנה אבל בלא חולה איכא איסורי' ואפשר לרכך החיטים בלא לעיסה א"כ אסור בלעיסה דהא אפי' בחולה שיב"ס דמותר לי' כל איסורין שבתורה אפי"ה ביש היתר לפניו בלי שהה לא שרי לעשות באיסור ואמנם היות כי האחרונים בסי' תס"ו כ' ככ"מ דמשום דעובר בב"י אסור ליהנות מחמץ שלא כדה"כ ולא הביא מתוס' מוכח להיפך חדש הוא וצ"ע וליתב בדבר :

מה"ת מסימן תקנ"ד (להמה"ג מקלויזענבורג)

אחדש"ה מה שהקשה רו"מ אתוס' חולין דף קט"ו ע"ב ד"ה מה לחמן וכתבו דכרת גופי' ליכא למילף דאין עונשין מה"ד והקשה מהרש"א סנהדרין דף ס"ד בשם סמ"ג הטעם דאין מזהירין מה"ד כיון דזה חמיר מזה אינו מתכפר בכפרה המפורש בקל א"כ אי זה פירכא אדרבה הא דחמץ ענוש כרת לאו משום דחמיר הוא מבב"ח אלא קל הוא מבב"ח החמיר דלא די לו בעונש כרת ואינו מתכפר בו וכו' שרהא אח"כ הקו' ברהם יוסף וכהיות שרהם יוסף שלי ישן כושן פרידים העלים לא מצאתי עלה זו לעין בו אבל גם בבאר יעקב בסוף בחדושיו הקשה כן ג"כ וכיון לדעת הגדולים אולם להליכות עולם הכ' טעמא דאין מזהירין מה"ד משום דיש לו לקו' איזה פירכא א"ש דברי התוס' דמב"ל לעשות דלמא איה"כ כרת גופי' ילפינן ותי' התוס' כיון דס"מ אין מזהירין מן הדין דשמא י"ל פירכא וא"כ אי הוה אייכ כרת הכ"ל לכתוב קרא להדי' כי על ק"ו לא נסמוך א"ו דליכא בב"ח כרת ופריך שפיר מה לחמן שכן חייכ :

ומה שהקשה כ"ת אקו' התוס' כיון דככר למידן איסור אכילה מנבלה א"כ ידעינן בבירור דאין ענש כרת ע"כ גם קו' זו הקשה ב"י וכיון נכון לדעתו הגדולה אמנם הקו' כמות שהיא יש לדחות דא"כ למה יליף איסי בן יהודה איסור הנאה לבב"ח נימא ג"כ כיון דל"מ איסור אכיל' מנבלה א"כ ידעינן בבירור דאינו אסור בהנאה אלא צ"ל הקו' למ"ש התוס' פסחים ד"ה אמרת ק"ו שהקשה באמת כן כילוף מגז"ש דמותר בהנאה כמו נבילה ומביא תוס' ראי' דלא אמרינן אהני קראי ואהני ק"ו דהא בפ' כ"ה איכא תנא דיליף הכא וסבר דבב"ח אינו אסור בהנאה ותי' תוס' דבהאי קרא דאכסי קודש כתיב נמי איסור הנאה דמבשר בשדה טריפה דרשינן קדשים שיצאו חוץ למחיצה וגלי לן ק"ו דגמרינן מקדשים ולא מנבלה וא"כ קו' דכ"ת והגאון בא"ר יעקב שפיר קשה אתוס' חולין תיקה איסור הנאה דאיכא ק"ו לכך מדמינן ליה יותר לקדשים משא"כ כרת ודאי גמרינן מנבלה :

אמנם כן יש ליישב הקו' פשוט דתוס' כאן בחולין אזלו לתי' הא' דף ק"ט ע"א דפי' מה דאיסי ב"י ס"ל אהני גז"ש ואהני ק"ו א"כ הקשה תוס' שפיר נימא לאיסי ב"י אהני גז"ש מנבלה דאסור באכילה ואהני ק"ו דחייב כרת ומה שמביא תוס' פסחים ראי' דע"כ לא אמרינן אהני ק"ו ואהני ג"ש מהא תנא דס"ל דבב"ח ילפינן מנבלה ומותר בהנאה הא כתב תוס' שם דתנא זה באמת פליג בזה עם איסי ב"י ולמ"ש תוס' ב"מ קי"ד באמת לכ"ע אהני הקישא ואהני ק"ו וה"ה בק"ו וגז"ש ודאי אתי שפיר ומה דמקשה תוס' בפסחים ומאן דמתיר בהנאה תירצו שם דהך תנא ס"ל אכילה והנאה חדא הוא ע"ש א"כ מקשי תוס' שפיר לימא מק"ו כרת ואהני ג"ש לאכילה ולפלפל עם כ"ת כ"ל בכמה אופנים דלעולם אמרינן לאהני גז"ש ואהני ק"ו מה דקשיא לכ"ת פסחים מפ' כ"ה דיליף הכי מקדש קדש ואינו אסור בהנאה אלמא דלא אהני ק"ו כנגד גז"ש אומר לפענ"ד :

בפרק כל הבשר דבשר בחלב מותר בהנאה הך תנא הוא ר"ש וא"כ י"ל דכ"ע ס"ל אהני גז"ש ואהני ק"ו אלא לר"ש לשיטתי' ליכא ק"ו דהנה במכות דף י"ז א' דר"ש ס"ל חטה אחת מקרי ברי' וקשה מה כ"מ לר"ש דהוה ברי' כיון דלר"ש כ"ש למכות וכ"ל דכ"מ אבל ענין תערו' דמודה ר"ש כמ"ש תוס' ע"ז דף ס"ו והוא כמו שכתבתי קצת רש"י תמ"ב דריטב"א כ' טעמי' דר"ש כיון דאכלי' אחשבי' משא"כ בתערובת דהא דאכלו משום התערובת משא"כ ברי' דרחמנא אחשבי' אין חילוק בין בעין בין תערובת ובאידו' לחולין דף ל"ו אתוס' שם כתבו בס"ד דהא דתוס' שם דברי' לא בטל מה"ת כיון דרחמנא אחשבי' אין חילוק בין בעין ובין תערו' ומה שכשאר תוס' שם בקו' א"כ אמאי כ"ש בטל לר"ש במאתים כ"ל או אליבא דר"ש כך הי' הסלכה או י"ל אע"ג דשיעור מאתים מדרבנן מ"מ מן התורה אסור למ"ד בירו' פ"ק דחגיגה ס"ב כל השיעורין דרבנן אלא מ"מ מה"ת חשיב דהכ' מסרו לחכמים לעשות שיעורין וי"ל עוד נמי למ"ש הרמב"ס בפ"ב מהמא"ח הכ"א דלוקין אברי' אפי' שהוא סרוח אבל עם כ"ש לר"ש פטור כיון דאינו ראוי לגר ויעוי' בי"ד סי' ק"ז בסג"ה שם בשם או"ה כ' דברי' בתערובת בטלה כשהיא סרוחה אבל כשהוא בעין מודה לאסורה ואפי' לוקין עליו כרמב"ס ומעתה לר"ש ליתא לק"ו דאיכא למפרך מה לכלאי הכרם דאוסר לר"ש אפי' חטה אחת משום ברי' לכן הוא חמיר דאסור נמי בהנאה בב"ח אין לוקין בכ"ש לר"ש בתערובת או בסרוח . ואי"ל אף דמ"מ פריכא הק"ו לר"ש (בתערובת) הא תוס' כ' בסוגין דאף מתקרובות ע"ז מצינן למילף הקו' כתוס' ד"ה חדא מתרתי אמאי ס"ל לר"ש נותר בהנאה י"ל לתי' התוס' ב' פסחים דכ"ו ד"ה תוכו דע"ז אסור שלא כדרך אכילתן אך מצינן למיפרך מה לת"ע שכן אסור שלא כדרך אכילתן תאמר בב"ח ס"ל לר"ש כיון דילפינן מג"ש קדש קדש הוי כאילו כתוב אכילה בגופי' אמנם א"כ גם אכ"כ י"ל כן :

(ב) **על** קו' הנ"ל דלמה ר"ש לא ס"ל הק"ו דאסור אפי' בהנאה דהנה האו"ח הקשה בפסחים מנ"ל בב"ח דדרך בישול אסרה תורה מדאפקי' אכילה בלשון בישול דהא להכי אפקי' בלשון בישול כדי שלוקין אפי' שלא כדרך אכילתן וכ' אס"כ אביי דס"ל בב"ח אין לוקין אלא כדרך אכילתן צ"ל דרך בישול אסרה תורה וא"כ י"ל ר"ש ס"ל דרך בישול אסרה תורה ובב"ח לוקין אפי' שלא כדרך הנאתן וא"כ הק"ו פריכא מה לכ"כ שכן לוקין עליו שלא כדרך אכילתן תאמר בב"ח :

(ג) **דהאו"ח** הקשה בשם מקשים העולים אק"ו דאיסי ב"י דלימא בב"ח אין לוקין אלא כדרך אכילתן וא"כ נסתר הק"ו דמה לכ"כ שלוקין עליו שלכד"א ואי"ל הא בב"ח ג"כ כתי' אכילה בגופי' וכמי לוקין שלכ"א י"ל דאי"ה כתי' אכילה בגופי' ה"א דאסור בהנאה לרבו' דכ"מ שנאמר לא יאכל וכו' אי הנאה במשמע והתורה לא רצה שאיסור בב"ח בהנאה וכ' האו"ח ול"ל א"כ באיב"י כחזקי' ס"ל ע"כ ומעתה אמינא הא ר"ש לשיטתי' שכ' תוס' פסחים דכ"ב דר"ש כר"א ס"ל א"כ לר"ש ליתא לק"ו ככו' העולם לאמת :

(ד) **הפנ"י** פסחים הוכיח לכאו' כמ"ש האו"ח הנ"ל אלא דאיסי ב"י ס"ל כר"א דהא בגמ' איתבי' דגז"ש דקדש קדש אע"ג דפשיטות דקרא כי עם קדוש אתה לא קאי אבב"ח דכתי' בתרי' אלא אנבילה גופי' דכתיב

דכתיב ברישא מ"מ כיון דהוה גז"ש מופנה ולנבלה לא צריכי דהא איסור אכילה והיתר הנאה דידי' תרווייהו כתבו בהדי' ע"כ מוקמינן הגז"ש אבכ"ח דכתיב בתרי' אלא דלפי"ז צ"ל דאיב"י לא ס"ל כר"א אליבא דר"מ מדהוצרך היתר הנאה מכלל בכ"מ שנאמר ל"ת איה"נ במשמע דהא איצטרך היתר הנאה בנבלה גופי' דאל"כ הי' מוקמינן גז"ש לנבלה לאסור בהנאה לבש"ק שילא חוץ למחילה דלהתירא להנאה לדמותו לטריפה לא איצטריך קרא דמהכ"ת דנאסר ולא הוי מוקמינן הגז"ש אבכ"ח דכתי' בתריה :

אמנם בס' א"א ד"ה ואביי מדייק להיפך דאיב"י כר"א ס"ל שהקשה לאביי דלמה דילפינן בכ"ח מקדש קדש וא"ל אביי דלהכי לא כתיב אכילה בגופי' לומר שלוקין עליו שלכד"א וכו' ולכאו' יש לתמוה בזה דאטו בכל גז"ש ניקום ונדקדק למה אמרה תורה גז"ש ולא כ' רחמנא בהדיא ומכ"ל כאן ללמוד בדבר החדש להחמיר יותר בלמד מן המלמד אדרב' הרי בכ"מ אמרינן אין גז"ש למחצה ע"כ והוא קו' עצומה לכאו' ותי' די"ל דס"ל לאביי דאיב"י ס"ל כר"א דלא תאכל איסור הנאה משמע ויליף ליה מאותו . וכבר מבואר לעיל בחידושינו מה שמיישבים העולם קו' רש"י שם דף כ"ב ע"ב אמאי לא יליף מגוף הקרא מדאיצטרך היתר אכילה בתרומה ובטריפה לכלב תשליכון כו' משום דאיצטרך לגופי' דלא תימא להיפך גז"ש טרפה מבכ"ח דאסור בהנאה השתא י"ל דודאי בעלמא ליכא שום יתור קרא לא קשיא לן דלמה לא כתיב בפירוש וכתב גז"ש אבל כאן שפיר הקשה דאייתר קראי והכי דייק אביי דע"כ לוקין שלכד"א בכ"ח דא"כ הו"ל לניכתב איסור אכילה בגופי' דקשה ל"ל הגז"ש ומיותר אותו דאי"ל להורות דל"ת איסור הנאה משמע דהוה נוכל למילף מגוף הקרא מדאיצטרך היתר הנאה בטרי' לכלב תשליכון אותו מכלל בעלמא אסור וא"ש דה"א נילוף נבכ"ח מגז"ש דטרפה אסור בהנאה כיון דהשתא הג"ש לא נאמרה אע"כ דמשו"ה לא כתיב אכילה בפי' דלוקין עליו אפי' שלכד"א מש"ה נאמר הגז"ש ולא בפי' ואיצטרך שפיר אותו דמגופי' לא מצינן למיליף איסור הנאה בעלמא דה"א דטרפה גופי' אסור בהנאה מגז"ש מבכ"ח ובכ"ח ע"כ לחומרא גמרינן מבשר קודש דאסור בהנאה ע"כ דברי אור חדש . מעתה לר"ש דאיהו אי"ל בפ' כיסוי הדם ובפ' האיש מקדש דחולין שנשחטו בעזרה דאו' ומבואר בדף כ"ב למאן דס"ל חשבע"ז דאו' לא מוקמינן אותו לאיסור הנאה בשאר איסו' אלא למעט חשבע"ז דדומה לבשר בשדה דדרשינן מיני' בשר שילא חוץ למחי' א"כ אותו אינו מיותר הדר' קו' האו"ח לדוכתי' מנ"ל דבכ"ח אין לוקין אפי' שלא כד"א מדלא כ' התורה בפי' וכל התי' הי' רק לאיב"י דס"ל לאביי דמכח יתור דקרא דכתיב אותו דהאותו אינו מיותר א"כ לרש"י ליכא לק"ו די"ל מה לכ"כ שכן אסור אפי' שלא כד"א תאמר בכ"ח דאין לוקין שכד"א לרש"י . ומיושב לפי"ז קו' התוס' שם בפסחים דלמה לא אמר אביי הכל מודים בכ"ח דלוקין שלכד"ה דהא לפי"ז איכא ר"ש דאין לוקין כיון דאיכא גז"ש קדש קדש ומה דלא כתיב אכילה בפי' אין אנו מדקדקין כיון דלא מיותר שום קרא דאותו איצטרך לחשב"ע :

(ה) נ"ל בתוס' דכ"ו בפסחים ד"ה היכל דלתוכו עשוי פי' הקו' הנאות ילו אסור שאינו דה"כ וא"ת הא לא כתיב אכילה ואפי' שלכד"א אסור וכדי להשתעשע עם כ"ת נלע"ד בישוב קו' התוס' דהנה דודו מאוה"ג בספרו כ"ס סי' קי"א דף ק"ה ע"ב כ' הגאון ז"ל קו' על המלחמות בכת תיהא אע"ג דהנאה שרי משום דהנאה שלכד"ה הא שלכד"ה עכ"פ מדרבנן אסור ותי' משום דהוי שלא מתכוין והנאה באה לו בע"כ מותר שלכדה"כ והנה קו' הגמאוה"ג י"ל למ"ש בשעה"מ בדשא"מ אפי' מדרבנן מותר שלכד"ה וא"כ ב"ת שאינו אלא ריחא ולא ממש מותר שכד"ה אפי' מדרבנן ומ"מ סברת הגאון כ"ס נכונה : ואומר אני זהו סברת אביי אפי' תימא כקו' התוס' דנעילה אסור אפי' שלכד"ה מ"מ בהנאה דבאה עליו בע"כ דמיירי התם דאביי מתיר והנאה ממש גם רבא לא פליג עלי' אלא בהנאה ממש אבל שכד"ה בע"כ ודאי מודה רבא דשרי ותוס' תי' וי"ל דילפינן מתרומה ובתרומה אכילה כתיבא והקשה המהרש"א לפי"ז לתוס' אליבא דרבא אע"ג דלא כתיב אכילה במעיה גופי' אלא מגז"ש הוי כמאן דכתיבי אכילה בגופי' דמי א"כ לרבא קשה מה לכ"כ שלוקין עליו שלא כדה"כ תאמר בכב"ח דילפי' מג"ש קדש קדש הוי כמאן דכתיב אכילה בגופ' דמי' ולענ"ד אקו' מהרש"א דשאני ג"ש דקדש קדש דכתיב ברישא אלא משום דלגופי' לא איצטרך דאו"ה הנאה בהדיא כתי' בי' כמש"ל בשם הפנ"י לכך מוקמינן הגז"ש אבכ"ח דבתרי' מ"מ לא כתיב הג"ש עצמו בגופי' בכ"ח לא אליס ג"ש דקדש קדש דנימא עוד דהוה כמאן דכתי' אכילה בגופי' בכ"ח דתרי רואין לא אמרינן והמהרש"א ז"ל תי' דבאמת לא פריך מה לכ"כ אלא לאביי דאיהו פליג כאן ארבא אבל לרבא איה"נ אי"ל בכ"כ נמי אין לוקין שלא כד"ה אע"ג דלא כתי' בי' אכילה אפשר דאי"ב שום דרשא וגז"ש כאילו כתי' בי' נמי אכילה עכ"ל מהרש"א ז"ל . אמנם לפי"ז לאביי ול"ש אלי' דאביי דאיפשר וקא מכוין אסור קשה מריב"ז דישב בצילו של היכל מוכח דאפשר וק"מ דשרי וקשה אר"ש וקשה . לומר דר"ש פליג אריב"י וע"כ צ"ל דאביי מודה אליבא דר"ש כדמשני לי' רבא וא"כ מוכח דר"ש ס"ל דג"ש דקודש קדש כמאן דכתיבי אכילה בגופי' דמי כמ"ש המהרש"א אליבא דרבא וא"כ מיושב ג"כ הקו' התוס' שהקשו אמאי לא דריש ר"ש הק"ו דאסור בהנאה דהא לר"ש הק"ו אי"ל פירכא דמה לכ"כ שכן לוקין עליהן שלכדה"כ תאמר בכ"ח כיון דילפינן קדש קדש ס"ל לר"ש דהוי כמאן דכתיב אכילה בגופי' וכמ"ש המרש"א דאמוראי פליגא כן י"ל דתנאי פליגי כן ובזה נמי אתי שפיר קו' התוס' שם אביי דלמה לא אמר הכל מודים בבכ"ח דלוקין עליו שכד"ה דלכאו' אתי מקשה תוס' דהא איכא ר"ש דמתיר בהנאה לגמרי בכ"ח וצ"ל קו' התוס' דהכל מודים ואמר להני תנאי דס"ל דאסור בהנאה אמנם להנ"ל הרי דאפי' הני דאסרי בכ"ח בהנאה לאו הכל מודים לאביי דמאן דס"ל דשא"מ מותר כר"ש ע"כ ס"ל דבכ"ח אין לוקין שכד"ה דגז"ש דקדש קדש הוה כמאן דכתיבה אכילה בגופי' דמי . ומ"ש בין תירוצי' הנ"ל ליפות הדבר ר"ש לטעמי' הגם אם הגירסא ר"ש בי"ה נ"מ מצינן לתרץ דס"ל כר"ש סתם שהוא ר"ש בן יוחי אבל ברש"י קדושין כ"ח הגי' לרש"י ז"ל סתם ר"ש ועמד על גי' זו בחולין בש"ס שם דף כ"ו ע"ב ומה בהקשה עוד אתוס' חולין שם ד"ה כ"כ מה שתי' בתי' הב' דלרבנן דר"י חמץ בפסח מן הנקברים והקשה מעכ"ת דאפי' למסקנא קו' דאיב"י פריכא מה לכ"כ שכן בשריפה וא"ת חמץ יוכיח א"כ צריכין למהדר דינא ולמילף במה הצד ואמה הצד כל דהוא פרכינן שכן גדולי קרקע וצ"ע . קו' זו קו' חזקה ולע"ג באמת אתוס' ומרפסן איגרא ואמנם נלע"ד ליישב כונת התוס' על דרך זה דהיינו דהנה לכאו' דברי תוס' קשים לכאו' בלא"ה דדרך התי' הב' מוסיף אתי' הא' ומהו מוסיף כאן אדרבה מה דהא תוס' דנפל מתי' הא' דמהכ"ת לא נימא כתי' הא' ודלא נילף מכולהו דגם בכ"ח בשריפה ואמנם זה עדיין יש ליישב הא' ליתא אם אמרינן דכיון דילפינן מנבלה אהני ג"ש ולא אהני ק"ו א"כ כיון דילפינן מג"ש ונבילה אי"ל שריפה אמנם זה דוחק דלמש"ל כתבתי שבדיבור הקודם דנילף נמי כרת דתוס' קאי לתי' הא' לקנן דאהני ק"ו ואהני גזרה שוה . אמנם יותר נראה דתוס' הוה קשיא להו אתי' הא' א"כ קשה הא תנן בתמורה דף ל"ג ע"ב בכ"ח מנקברים ושם תנן כ"כ ערלה חמץ בשרפה אמאי לא ילפינן באמת בכ"ח בשריפה מהנהו מק"ו או במ"מ מכ"כ שנעבדה בו עברה ואסור בהנאה ובעי שריפה וצריכין לדחק דבפסחים דכ"ח דאישתק ר"י מה דדן חמץ בשריפה מנותר ואפי"ה לא אשכחן דחזר ר"י ואדרבה התנא סוף תמורה פסק כר"י דחמץ בשרפה וכ"פ מטעם זה הרבה פוסקים כר"י מהך סתמא דסוף תמורה ואע"כ אי"ל לפי' איזה דרשא וקרא מיותר או גז"ש כל יראה וכל תותירו דחמץ בשרפה והלכך לא יליף בכ"ח בשרפה מערלה וכ"כ וחמץ דהא חמץ כיון שעבר בע"פ בתשביתו או בב"י אם איכא בע"פ ב"י או עכ"פ אם עבר בפסח נקרא חמץ נעבדה בו עברה כמבואר במפורשים בסוגיא דחמץ של נכרי פסחים כ"ח א"כ צ"ל קרא מיותר בחמץ בשריפה הלא מצינן למילף מכ"כ שהוא בשריפה שנעבדה בו עברה ואינו כרת אע"ג מדאיצטרך קרא בחמץ כי היכי דלא נילוף מכ"כ הלכך גם בכ"ח לא ילפינן מכ"כ . ואמנם א"כ ליתא לתי' א' של תוס' אמנם תינח לר"י דאי"ל קרא מיותר לשריפת חמץ מוכח דלא ילפינן מכ"כ וכהנ"ל וזה שמוסיף בתי' התוס' הב' דעכ"פ לרבנן דס"ל חמץ אינו בשריפה לדידהו ודאי מצינן למילף בכ"ח מכ"כ והמשנה סוף תמורה אתי' כר"י דלא מצי למילף בכ"ח מכ"כ :

א) ישוב ארמב"ם דלוקחים בצים דוקא מישראל הא בחולין דס"נ דמותר אפי' מגוי באומר של עוף פלוני דסוגי' דא"ט ס"ל בישראל ל"ל אמירה שע"פ אפי' אני. חזיתיו נמי מהני אבל אנן דקיי"ל בע"ז דף מ' ולעיל סי' פ"ג ס"ז אני מלחתים בישראל דדומה לשע"פ א"ש הברייתא בישראל מהכ"ת להקל גם בגוי (ב) ישוב אחר דרמב"ם ס"ל כרמב"ן בחדו' לע"ז דאני מלחתים דמי לשע"פ ואפי' כטעמי' דרמב"ן שכ' אני מלחתים מירתת ושרי אפי' גוי הא ר"נ פליג דצ"ל אלו הדגים ואלו קרביו ולא מהני שע"פ אע"ג דקיי"ל כר' יודא דמהני אני מלחתים משום מעשה רב אבל בגוי קיי"ל כר"נ דר"נ ס"ל אפי' בישראל לא מהני שע"פ וי"ל ר' יודא מודה לר"נ בגוי וסוגי' דא"ט לא אסיק מהך רב יודא ור"נ (ג) עוד ישוב לרמב"ם אי סי' ל"ד למה תיקנו בעוברי דגים סי' וצ"ל לאומר ואני מלחתים ובישראל א"כ רישא סימני בצים נמי בישראל (ד) עוד ישוב לר"מ בחולין ס"ל סי' ביצה דגים דאו' א"כ סי' ביצה דמיירי בשע"פ אז סי' דאו' ושפיר מהני אפי' בגוי אבל הר"מ סמך אסוגי' דע"ז בעוברי דגים ג"כ ל"ד ה"ה רישא בסי' ביצים ואומר שע"פ נמי ל"ד הלכך אין סומכין אגוי (ה) ישוב אקו' מהר"מ מה דחיק לאוקים בסוגי' בפ"ד בטרופות ולא מוקי בבדק בסימנים ואני הקשיתי אפי' למסקנא לוקי בטבי"ע ותי' על הר"מ אפי' לפי הגירסא לוקחין ביצים מן הנכרי (ו) קו' אפר"ח סי' פ"ג סקכ"ב שכ' דסמכינן כאן אגוי כמו בקפילה ומ"ש דבסי' רצ"ד אין גוי נאמן במירתת

במירתת ויישוב ארמב"ם דברייתא אתי' כרשב"ג דגוי נאמן כשהוא בידו להחמיר אבל הרמב"ם פ' כרבי דאין הגוי נאמן כלל אפי' כשהוא בידו :

(א) **בש"ע** ס"א לפיכך שואל לנייד ישראל כו' הוא שיטת הרמב"ם בפ"ג מה' מא"ס אבל נכרי לא מהימן ולא גרים בחולין דף ס"ג. לוקחין בצים אפי' מן עכו"ם וכו'. עליו בחדו' רמב"ן וז"ל ולפי דעתי בישראל אעפ"י שלא אמר עוף פלוני וטהור דהא מסקנא בדגים (בע"ז דף מ') כמ"ד מלאחיתנהו אנא ה"נ חזיתנהו אנא מהימן עכ"ל והובא בר"ן בפ' א"ט ועי' בשו"י קל"א שכתבתי דרמב"ן סותר עצמו בפ' אין מעמידין שלא כ"כ דמלאחיתנהו אנא לאו מטעם נאמנות אלא כשאומר מלאחיתנהו אנא מירתת ודמי לעוף פלוני וטהור וכ' שם למ"ש בתה"א והריטב"א בע"ז כוונות הרמב"ן כיון דמירתות א"כ אפי' בעכו"ם נאמן ולפי"ז א"ש דכל כוונות רמב"ן לדחות הרמב"ם א"כ ממ"נ ליתא לדעת הרמב"ם דאם מלאחיתנהו אנא מטעם דמירתת ודמי לשל דג פלוני וטהור הוא א"כ גם גוי נאמן כיון דמירתת אלא לרמב"ם אין להקשות דלמא לא ס"ל מטעם מירתת רק מטעם נאמנות הלכך דוקא ישראל נאמן באני מלאתים לכך הקשה לי' בממ"נ אי ס"ל לר"מ מטעם נאמנות א"כ התם בביצים חזיתנהו אנא מהימן ולמה קאמר התם בבצים צריך שיאמר עוף פלוני וטהור אמנם נ"ל דהרמב"ם הי' לו פי' אחר דמהני מלאתים אינהו דהיינו כיון דאינו מומחה ואינו מוחזק בכשרות אמרינן שאינו מדקדק וסומך על הגוי שאמר לו שהם טהורים אבל כשאמר אני מלאתים והוסיף הר"מ והולאתים מדג טהור אמרי' שהי' מדקדק וסמכינן עליו דירא שמא תתבדה מ"מ לא שייך בזה מירתות לסמוך על גוי [וכ"כ הש"ך בארוך פי' דברי רמב"ן גופי' בע"ז הנ"ל דמהני רק לישראל ולא לגוי] ולהכי מהני בישראל דוקא משל עוף פלוני וטהור דזה הוכחה ג"כ שהי' מדקדק היטב מדאמר עוף פלוני וטהור אבל אי אמר מעוף טהור דמצי לאשתמוטי אין סומכין עליו דשמא לא מדקדק והלכך אנא חזיתנהו לא מהימן כיון שאינו מוחזק בכשרות שמא גם זה לא הי' מדקדק ולקח מן הגוי וסמך עליו על העכו"ם שאמר לו שהוא טהור ומשקר לומר אני חזיתנהו כיון לפי קלותו שסומך על הגוי שהוא טהור ואינו מאכיל איסור מוסיף מדילי' ואומר אנא חזיתנהו אבל באומר משע"פ דיש מעלה. בזה שמא ימצא בקי וימצא שאינו מדג פלוני אינו משקר שלא יתבדה וא"כ י"ל אדרבה מזה הוציא הר"מ דמיירי בישראל דאני מלאתים דמהני דומה לשע"פ כיון דאמר הוא מעצמו עסק בי' אבל ידעתי שהוא מדגים טהורים לא מהני דצריך הוכחה שהי' מדקדק והוא דוקא באומר שהוא בעצמו מלאם משו"ה מצינן לומר דביצה של עוף פלוני נמי דוקא בישראל מיירי :

ולפ"ז לא קשה מה שהקשה הר"ן בע"ז שם על הרמב"ם דהא בחולין פריך ונבדוק בסימנים ומשני בטרופות ופריך בטרופות מי מזבינן מנכרי הרי דסוגי' דש"ס ס"ל דלוקחין בצים מיירי אפי' בנכרי ולהנ"ל י"ל דסוגי' דהתם הוה ס"ל דאי"ל דמיירי בישראל שאינו מוחזק בכשרות או בישראל אנא חזיתנה נמי נאמן למה צריך של עוף פלוני א"ו דמיירי בנכרי כקו' רמב"ן אבל אנן דמסקינן בדגים אני מלאתים דומה לשע"פ וטהור הוא ואני ידעתי לא מהני משום דצריך הוכחה שהי' מדקדק מהכ"ת לסמוך גם אנכרי מוקמינן לברייתא בישראל דוקא :

(ב) **ועוד** יש לומר בפשוט ביישוב הר"מ עם דברי הרמב"ן דעל דברי הרמב"ן כ' הרשב"א בתה"א דרמב"ן ס"ל דאני מלאתים דמי לגבי בצים שאם אמר שע"פ וטהור הוא נאמן ונראה כמו בבצים נאמן בנכרי וחשוד. ה"ה ואני מלאתים אבל הראב"ד ז"ל כ' דדוקא במי שאינו מומחה ואינו מוחזק בכשרות סגי לן באני מלאתים אבל בישראל חשוד ובנכרי אינו נאמן עד שיאמר אלו דגים ואלו קרביהן ובאומר של עוף פלוני וטהור נאמן משום דלא מצי משתמיט וכ"ש באומר אלו דגים ואלו קרביהן שאחד רואין בעיני הדגים ועוכרין עכ"ל א"כ י"ל הרמב"ם ס"ל כרמב"ן דאני מלאתים דומה לאומר שע"פ וטהור הוא דלא מצי משתמיט וא"כ לרב נחמן דאמר דאני מלאתים לא מהני עד שיאמר אלו דגים ואלו קרביהן גם אנירה שע"פ לא מהני כמו ואני מלאתים דלא מהני ולרמב"ן נ"ל ר' יודא ס"ל אני מלאתים א"כ הכי מירתות כמו באומר אלו דגים וכו' וכ"כ הריטב"א אליבא דרמב"ן אבל הרמב"ם לפי שיטת הרמב"ן דאני מלאתים דומה לשע"פ ואלא רב נחמן פליג דשל עוף פלוני לא מהני וא"כ אע"ג דקיי"ל כר' יודא דאני מלאתים מהני היינו כמ"ש הפוסקים דמעשה רב דעביד עובדא הכי אמנם ה"ד בישראל אבל בנכרי דלא אשכחן מעשה קיי"ל כר"כ דאני מלאתים לא מהני רק באומר אלו דגים ואלו קרביהן ה"ה דלא מהני באומר שע"פ וטהור הוא ולשיטת הראב"ד אני מלאתים דוקא בישראל שאינו מוחזק בכשרו' דוקא מיירי וס"ל לר"מ דאני מלאתים הוי דומה לאומר שע"פ וטהור ואפי"ה דוקא באינו מומחה מהני דמשמע בחשוד ונכרי לא מהני כמ"ש הראב"ד א"כ מוכח דשע"פ וטהור לא מהני בנכרי מכ"ש דאיכא ר"כ דסבר אלו דגים ואלו קרביהן גם באילו מוחזק בכשרות צריך דוקא ולא אני מלאתים דדמי לרמב"ם לאומר שע"פ לא מהני מכ"ש דלא מהני בגוי של ע"פ ואע"ג דלא קיי"ל כר"כ מ"מ בגוי אפי' ר' יודא מודה דגם ר' יודא לא מתיר אלא באינו מומחה וא"כ בזה סמך הר"מ אסוגי' דע"ז דמוכח דלא כסוגי' דפ' א"ט דמתיר גם בנכרי ליקח ביצים באומר שע"פ וטהור הוא ומיושב קו' רמב"ן בחדושיו על הרמב"ם דרמב"ם ס"ל כרמב"ן בע"ז דאני מלאתים דמי לאומר שע"פ ומוכח לי' לרמב"ם לפי"ז בעכו"ם לא מהני שלע"פ אלא בטביעות עין :

(ג) **ועוד** י"ל הא כ' הר"ן והרשב"א דסוגי' בע"ז דפריך בעוברי דגים ולבדוק בסי' ותי' בנימוחו והרי"ף ורמב"ם לא הביאו תי' הגמ' בשנימוחו משום דס"ל דסוגי' זו ס"ל סי' דאו' הלכך בשלמים אי"ל מומחה דאיכא סימנים הם סמכו אסוגי' דא"ט דסימנים ל"ד וקשה לרי"ף ור"מ למה כ"מ תיקנו סימנים בערובי דגים אם סי' ל"ד כיון דבאיכא מומחה אי"ל סימנים ובליכא מומחה לא מהני וכי"ב הקשה מהר"מ בתוס' בע"ז ומה שתי' באם אמר מדג פלוני וטהור זהו דוקא לתוס' דס"ל סוגי' דע"ז ס"ל סל"ד וצ"ל הא דלא משני סל"ד וצ"ל דעכ"פ צ"ל מומחה דהא שרי באומר של דג פלוני אבל הר"מ דס"ל סוגי' דהתם ס"ל ס"ד ולא הוה מצי לתרץ בלא"ה שם סי' ל"ד ועוד הר"מ בפ"ג לא הביא בדג דמהני של דג פלוני וכ' ה"ה משום דדגים באו ממרחקים ולעיל סי' תק"ל אות א' ישבתי דהמניהו רבנן סי' דרבנן בדרבנן דהיינו לענין ציר דגים שהוא מדרבנן י"ל לשיטתי' לא ס"ל הכי דהא הרא"ש בתשו' כלל ג' דין ט"ז הקשה ארמב"ם דס"ל בפ"ט מה' כלאים דהנהגה בכלאי בהמה אינו מן התורה אלא בטמאה וטהורה אבל בב' טמאים רק מדרבנן א"כ מה קאמר הש"ס דף ע"ט ס"מ סי' דאו' הא התם מיירי בב' טמאים שאין האיסור אלא מדרבנן ולהכי מהני אפי' סי' דרבנן מכח קו' זו נ"ל דלרמב"ם ס"ל אי סי' דרבנן אפי' בדרבנן לא מהני וכן ס"ל פכ"י גיטין דכ"ז ע"ב אלא צ"ל לסוגי' דחולין דסי' ל"ד אלא דרבנן לא מהני ואני מלאתים אלא בצירוף סימנים ולהכי תיקנו סימנים וא"כ למה דשמעינן ואני מלאתים דהוה כעוף פלוני וטהור דמהני עם סימנים דוקא בישראל דאין שם מומחה מוקי לה ה"ה רישא סימני ביצים נמי מיירי רק בישראל וק"ל :

(ד) **או** יש לומר כפ' א"ט הוה ס"ל דעוברי דגים דאו' וכמ"ש ר"ת דאפי' למסקנא דסי' ביצה ל"ד היינו משום דאיכא עורבא דדמי לדיונה אבל של דגים דאורייתא וא"כ כיון דתני כסימני ביצים כך סימני דגים דשניהם שוין והאיך הם שוין הא סימני דגים דאו' וסימני ביצה דרבנן וצ"ל באומר של עוף פלוני וטהור דהוי תרתי לטיבותא' כפרש"י בחולין ותוס' בע"ז דף מ' ותרתי לטיבותי' זו הוי כסימנים דאו' [עי' פלתי סי' פ"ג סק"ג דל"ל דסתמא בבצים מיירי באומר] וכיון דהוה כסימנים דעוברי דגים מהני הסימנים בביצי דגים אפי' בגוי כמו בעוברי דגים דמהני סימנים אפי' בגוי דסי' דאו' אבל הר"מ ס"ל כסוגי' דע"ז דלמסקנא שם דסימני עוברי דגים לאו דאו' כמש"ל סי' תק"ל אות י"א לדעת הרי"ף והרמב"ם שלא הביאו תי' הש"ס שם בשנימוחו ע"ש דבר נכון א"כ אמרי' להיפוך סי' ביצים כסי' עוברי דגים וכמו בעוברי דגים לאו דאו' וממילא לא סמכינן בהו אפי' בעכו"ם אלא בישראל כך בסי' ביצים לא סמכינן בגוי דהא מה דס"ד בחולין דסמכינן אגוי הוא רק משום דומי' דסי' עוברי דגים תני שהוא מה"ת וא"ש מה שמקשין העולם בחולין דפריך ונבדוק בסימנים למה לי' להביא ברייתא כסימני ביצים כך סי' עוברי דגים ולפי"ז א"ש דאסיק מתרוצו דר' זירא דסימני ביצים דרבנן דדמי עורבא לדיונה הלכך מביא כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים וסי' עוברי דגים ודאי דאו' ע"ז משני ר' זירא סי' ביצים באמת מדרבנן אלא אפי' מדאו' מהני דומי' דעוברי דגים באומר שע"פ וטהור הוא דהוי תרתי לטיבותי' ובזה א"ש קו' הש"ך ארמב"ם סק"ב מחולין דף ק"ו אמנם קו' זו דש"ך כבר תי' הפלתי דלא ק"מ :

(ה) **עוד** י"ל כי כל התרגלים הנ"ל איתא רק אם אין הגי' לרמב"ם בברייתא לוקחין ביצים מעכו"ם בכל מקום ונ"ל ליישב הרמב"ם אפי' הי' גי' הרמב"ם מן העכו"ם והוא דהנה המר"ם שיף הקשה למה דמשני הש"ס בטרופות עסקינן אמאי דחיק אבוה דשמואל לאוקים בטרופות ובאומר שע"פ ולא מוקי בשלימות והי' בדיק בסימנים (וקמ"ל דלא חיישינן משום טריפות ונבלות) וגם בפלתי סק"א הקשה כן ותי' מדתני בכל מקום משמע אפי' טרופות ותי' זה במח"כ ליתא דבכל מקום אינו מרבה דברים אלא מקומות ונכל מקום לא משמע אפי' טרופות אמנם בלב ארי' תי' למ"ש הר"ן בכל מקום ר"ל אפי' במקום דשכיחא יותר טמאים מטהורים ואי בבדק ומצא סי' טהרה מה רבותי' דיש יותר טמאים :

אמנם יש לדחות הר"ן כמ"ש בחס"ו סי' ע"א שכ' דלולי דברי הר"ן הי' אומר דלהכי נקיט בכל מקום אפי' במקומות שרוב גויים דרוב שחיטתן נבלה דאיכא ביצה במעי אמן וספק ביצה טרפה קמ"ל אין חוששין משום נבלות וטרפות ע"ש ואע"ג דהוי רק מעוטין ורוב אינם במעי אמן וטריפות מ"מ כיון דברייתא קמ"ל דאין חוששין משום נבלות וטריפות כנגד זה איכא רובא וחד מיעוט קמ"ל בכל מקום אפי' רוב נבלות ברוב גוים ה"ל תרי מיעוטי וקמ"ל דאפי' כנגד תרי מיעוטי מהני רוב ולא סמכינן מיעוטי דנבלות למעוטי דטרפות והוי פלגא כנגד רוב ביצים כשרים וא"כ הדרי קו' מהר"מ שיף לדוכתי' דלמה לא מוקי בפ"ד בטרופות בבדק וי"ל סי' טהרה ול"כ דקו' מהר"מ שיף גם למסקנא קשה אע"ג דסי' ל"ד מ"מ טביעת עין מהני כמ"ש הר"מ וש"ע לקמן א"כ מה דחיק אבוה דשמואל בברייתא דתני סתם דמיירי באומר שע"פ לימא משום טמא לא חיישינן דמכיר בטב"ע שטהורים הם וקמ"ל דלא חיישינן משום נבלות וטרפות וכל מקום קמ"ל כמ"ש החס"ו ברוב גוים אפי' דהכ"ג הוה תרי מיעוטי דלא תימא דתרי מיעוטי הוה לגבי רוב פלגא ופלגא

אמנם

אמנם י"ל דודאי חזקה עדיף ממיעוט וסוגי' דיבמות דף קי"ט ס"ל סמוך מיעוטי לחזקה עדיף אבל סוגי' דקדושין דף פ' ס"ל מיעוט וחזקה ליכא אלא פלגא וא"כ לסוגי' דקדושין פשיטא ולא צריך לאשמעינן דתרי מיעוטי הוה כפלגא דפשיטא דמיעוט וחזקה הוה רק כפלגא וכך ס"ל אבוה דשמואל וא"כ אין לומר דמיירי בבדק בס"ד דסימנין דאו' או בטב"ע למסקנא סל"ד מה קמ"ל בכל מקום דהפי' כר"ן אפי' במקום שרובן טמאות מאחר דליכא שום ספק שהוא טמא אבל הרמב"ם פסק כסוגי' דיבמות דמיעוט וחזקה איכא מ"ד דהוה רוב תו י"ל דבריית' מיירי ביש לו ט"ע שהבילה טהור וא"ת מה קמ"ל בכל מקום י"ל כהס"ו דה"א כיון דמיעוט וחזקה הוה רוב תרי מיעוטי הוה פלגא ופלגא קמ"ל דלא סמכינן תרי מיעוטי ממה דאתמר בכל מקום (וגם הר"ן דוחה ממה דתני בכל מקום ויש מתרצים קו' דמה פריך וניחוש שמא טמא הוא הא רוב עופות טהורים ותירצו דהוה תרי מיעוטי מיעוט טריפות ומיעוט טמאים וכ' הר"ן לדחות מדתני בכל מקום דוקא משום דאיכא נמי מקומות דשכיח רוב טמאים משמע אבל במקומות דרוב טהורות לא צריך לאשמעינן דלא חיישינן אע"ג דאיכא תרי מיעוטי) :

(ו) **ובפר"ח** לעיל סי' פ"ג סק"ב כ' דלא כרמב"ם דלאו משום תורת עדות נאמן אלא משום דחזקה שאינו משקר במידי דמלינן לברורי דמשקר וכדאמרי' בפג"ה דסמכינן אקפילא ארמאי ול"נ אדרבה מהתם מוכח להיפוך למאן דאי"ל התם דוקא קפילא אומן מרע דאין אומן אומנותי' אבל סתם גוי צריך להיות מסלפ"ת וי"א גם אומן צריך מסלפ"ת וכאן ליכא מסלפ"ת מדצריך לומר שע"פ וטהור הוא וגם אינו אומן ואמאי נאמן ויש דס"ל דאפי' אומן צריך מסלפ"ת עי' בטור לקמן סי' צ"ח והוא תמוה טובה ועוד כ' הפר"ח ולא דמי למ"ש הנחבר לקמן סי' רצ"ד דעכו"ם שהי' מוכר פירות ואמר של ערלה הוא אפי' אמר מאיש פלוני לקחתי אינו נאמן דהתם ליכא למימר דמירתת משום דאפשר דעשה קנוני' בכיסם עכ"ל גם זה קשה מהכ"ת נימא ישראל אינו נאמן וחיישינן לקנוני' הא קיי"ל ע"א נאמן באיסורין ולאומר הנושא כ"ל דהכה בסוף יבמות אי' נכרי שהי' מוכר פירות בשוק ואמר של ערלה הוא איני נאמן ובתוספתא הובא ברא"ש בפ' ואלו מגלחין ובש"ך סי' קכ"ז ס"ק כ' הגירסא כך סיים דברי רבי דלהשביח מקחו אמר כן רשב"ג אומר נאמן להחמיר אבל לא להקל ופי' שם להחמיר משום דהוה בידו ולפי"ז נמי קשה האיך הגוי נאמן כאן באומר שע"פ וטהור דהוה להשביח מקחו חוץ מה שהקשיתי לעיל דאינו אומן ואינו מסלפ"ת להקל גם לרשב"ג אינו נאמן וי"ל דברייתא אתי' כרשב"ג דמספקי לי' אי נאמן הגוי או לא כיון שהוא בידו וא"כ למסקנא דאסיק סי' בילה לאו דאו' לאו בוודאי מה"ת לאו דאו' אלא דהוה ספק כמ"ש הרמב"ם. דהוה ספק וי"ל דהיינו ספיקו שמא מן התורה סי' אלו לאו סימנים כמו דאיכא עורבא דדמי ליונה כן יש לספק גם בעופות אחרים שמא טמאים דומה לטהורים א"כ י"ל הברייתא כרשב"ג ולהכי שרי באומר הגוי שע"פ דהוה ס"ס ספק כיון בידו שמא נאמן אפי' להשביח מקחו אבל הרמב"ם לשיטתי' דפסק כרבי לגבי רשב"ג אביו כמ"ש באריכות דבר זה בחיבורי לאו"ח סי' רמ"ח סק"א דלהשביח מקחו אומר כן אינו ודאי ואפי' היכי דמירתת כדאי' סוס"י רל"ד וליכא אלא טיבותי' דסימנים הלכך בגוי דאינו נאמן אסור ולאידך הפוסקים דס"ל דגוי נאמן משום דמירתת י"ל דלא קשה קו' כל הנ"ל קו' פר"ח מסי' רל"ד ועוד שאינו אומן ואינו מסלפ"ת וגם איכא להשביח מקחו כ"ל דלו יהי' סי' לאו דאו' אבל בתרתי לטיבותי' דאיכא מירתות סמכינן דסי' דאורייתא הלכך אפי' מגוי לוקחין מ"מ אר"מ לא מלינן להקשות וא"ש :

סימן תקנ"ו

א) בישראל אם אומר של עוף פלוני וטהור הוא אפי' בטרופות דליכא סימנים סומכין עליו ולא כפמ"ג (ב) באומר שע"פ ויש סימנים דסמכינן על גוי היינו אפי' אין אותו עוף טהור מצוי בינינו ולא במ"ז ישוב על הטור מקו' אחרונים (ג) ישוב אר"מ דמנ"ל מה שכ' לשאול לצייד ישראל ולמה פ' בנכרי אין סומכי' היפוך הגמ' (ד) פי' בדברי טור מ"ש חשוד כנכרי דמהני שע"פ בהדי סימנים וקו' אמאי אמרי' בחשוד מירתת ותי' :

בש"ע לפיכך כו' בפרמ"ג בט"ז ס"ק כ' דמשמע בישראל נמי תרתי בעינן סימנים ואומר שע"פ והב"ח לא כ"כ אפי' בטרופות דליכא סימנים סומכין על ישראל באומר של עו"פ שכ"כ הטור בסי' פ"ג בדגים שנימוחו ישראל נאמן באומר של דג פלוני וכ"כ הר"ן בשם רמב"ן דאפי' אמר אנא חזיתנהו שהוא מעוף טהור נאמן משמע אפי' בלא סימנים ונרא' אפי' מאן דפליג בסי' פ"ג דלא מהני של דג פלוני הוא כמ"ש ה"ה בפ"ג כיון שבא ממרחקים וא"ת על הש"ע דכ' סימנים הא מיירי י"ל כמ"ש בש"ך סי' פ"ג סק"ד גבי סי' דגים ובפ"ת שם ס"ק כ"ד דכ' הש"ע סימני בילה דגים ואי מלחתים אע"ג מלחתים לא בעי סימנים קמ"ל הסימנים לומר סי' לא מהני אלא צריך לומר כו' אבל אומר אי מלחתים לא צריך סי' ה"ה ה"נ הכי הוא דסימנים לא מהני עד שיאמר אבל אומר מהני בלא סימנים :

(ב) **בש"ע** ואנו מכירים בטור כ' אם אומר של עו"פ ואנו מכירים שהוא טהור אבל אם אומר סתם ואינו מזכירו אין סומכין עליו והקשה בפרישה ובב"ח וט"ז סק"ב למה לא בסיפא ההיפוך דרישא דהיי' שאומר שמו ואין אנו מכירין אותו ולכאו' הי' נראה דמשום בגמ' אמר באומר של עוף פלוני וטהור הוא שהגוי אומר כן והאיך סומכין עליו דהוי יודע שאיסור והיתר סומכין על פיו והאיך סומכין עליו כדאי' לקמן סי' צ"ח בקפילא שכ' הטור בשם אביו הרא"ש בקפילא אם יודע שאיסור והיתר באמירה אין סומכין עליו ועוד דהוי להשביח מקחו לכך פי' הטור הגוי אומר רק שמו ואנו מכירין שהוא טהור אבל ז"א דהא גם בסי' פ"ג בקרבי דגים בישראל כ' הטור כן . והט"ז תי' דמ"ש הטור ואנו מכירין שהוא טהור דלשון זה משמע שהוא מעופות המצוית בינינו ועי"כ דוקא הוא מירתת שיכיר שהוא משקר וא"כ אי"ל לאשמעינן באין מצויין בינינו דאסור אלא דה"א כן אם הוא מצוי בינינו ה"א אע"ג שאינו מזכיר שמו מירתת העכו"ם שמא יתברר שאין מאותן המצויין בינינו קמ"ל דלא אלא שצריך להזכיר שמו כפי' . והכל נכון מצד הדין ומצד הלשון ול"נ להיפוך שאינו מצד הלשון דלשון שאנו מכירין אותו משמע שאין מצוי בינינו עוף זה הטהור דא"כ שייך לומר ועוף זה מצוי בינינו והוא טהור אלא כיון עוף שאינו מצוי בינינו רק שידענו בו שהוא טהור ע"י שאנו מכירין בו א"ש הלשון שאנו מכירין בו א"כ הדין ליתא אלא אפי' אינו מצוי בינינו נמי מהני וכ"מ לשון אדו' רמב"ן באדו' לע"ז דף שכ' דמירתת שמא יראהו בקי ויכיר ואי דוקא במצוין בינינו אי"ל בקי דכל אדם מכיר שאינם ממינים מצויים כשידמה בילים אלו לאלו וכ"מ מתה"א שכ' בשם רא"ד באומר אלו הדגים ואלו קרביהם שרואה בעיני דמהני ובודאי ה"פ באומר אלו קרביהם ואלו הדגים שהדגים לפנינו דיכול לדמות בדגים אחרים מאותן מין וא"כ ע"כ משע"פ משמע דאותו עוף אינו מצוי לפנינו וכ"מ בר"מ כמ"ש בפר"ח כיון שמזכיר זמן שגי אפי' אין מכירין אמנם א"כ פר"מ חולק אטור דצריך גם מכירין אנו שהוא טהור . וכ"מ בהג"ה בסמוך דאף לדידן מהני סי' באומת שעו"פ באותן מינים שאינם שכיחין בינינו וכ"כ בפרמ"ג בש"ך סק"ג הרי דאפי' אין עופות מצויין בינינו שייך מירתת וסומכין עליו :

ול"נ ליישב הטור דודאי לשון אבוה דשמואל דמוקי הברייתא באומר של עוף פלוני וטהור הוא דהכל הגוי אומר משום דמירתת אעפ"י שאין אנו מכירין שהוא טהור וכ"מ ממה דפריך ולימא רק מעוף טהור הוא דכאן לא שייך לומר שאנו מכירין שהוא עוף טהור שהרי לא הזכיר שמו אע"כ לאבוה דשמואל אי"ל שהי' אנו מכירין העוף . אמנם למה דקיי"ל בסי' הב' דאין עוף נאכל אלא במסורות ואפשר נמי דמן הגמ' נאסר כדא' ר' יצחק אמר ר' יוחנן דף ס"ג עוף נאכל במסורות א"כ אם אין אנו מכירין אותו שהוא טהור הלא לא היינו אוכלים אותו עוף ע"י הבלים באומ' שע"פ כיון דעוף לא נאכל אלא במסורות והאיך שרי הבלים והעוף אסור וזה א"ש נמי בדגים בסי' פ"ג דאם אין אנו מכירין בידוע שהדג טהור אסור האיך קרביהן מותר . ונעתה לא קשה אטור קו' הפוסקים דכיון שכ' הטור דצריך שיהי' אנו מכירין משמע פשוט דהוה לעכובי . דאם אינו אנו מכירין אע"ג דמזכיר שמו אמנם ה"ד בזה דמוסיף הטור דצריך שיהי' אנו מכירין ידענא ההיפוך אלא באינו מזכיר שמו צריך לאשמעינן דבר והפוכו דהא איכא הא' דאע"ג דאינו מזכיר שמו איכא מירתות כדפריך בש"ס למה צריך שמו לימא מעוף טהור הוא ומפרש הש"ס באינו מזכיר שמו מצי לאשתמוטי גם הטור כ"כ דאבל באינו מזכיר שמו אין קונים ממנו שנמשך אחרי דברי הגמ' אמנם לדינא אם יש טיבותי' בהדי סי' כגון שיש לו ג' סי' ואינו דורס מלינן לסמוך להתיר העוף כמשל"ק . וי"ל כזה גם הרמב"ם והש"ע שפסק כוותי' שלכך כ' הרמב"ם שואל לישראל לצייד דבגמ' משמע דסומכין על המוכר ואינו מזכיר לצייד דהיינו לאבוה דשמואל אבל אנן דקיי"ל כר' יוחנן דעוף נאכל במסורות ונאמן הצייד לומר עוף פלוני טהור הוא והובא ברמב"ם דין זה בסופ"א מה' מא"ס ואז אי"ל בדיקה לעוף כמבואר בסי' פ"ב ס"ו וא"כ באומר של עו"פ וטהור הוא דסמכינן בלא בדיקת העוף והעוף הא לא שרי כיון דלא מוכר אלא ע"י צייד והאיך הבילה מותר הלכך צריך ג"כ כאן לשאול לצייד וא"ש נמי הר"מ מה דלא מתיר אפי' בגוי ובגמ' מתיר ולפי"ז א"ש בזמן הברייתא לא הי' עדיין אומרא זה דעוף לא נאכל אלא במסורות או דישאל לצייד . אבל עכשיו דצריך דוקא לצייד הלכך צריך דוקא לצייד ישראל :

(ג) **הטור** אחר שכ' דבריו דקונין מנכרי באומר שע"פ בהדי סימנים והר"מ כ' דאפי' אמר של ע"פ וטהור הוא לא מהני אלא מישראל אבל מנכרי אין קונין אלא בטביעת עין כ' ונראה שאין לחלק בין נכרי לישראל חשוד וכ' הב"י בשם מהר"י אביב ב' פרושים הא' דפי' לרמב"ם דמיירי אפי' בישראל חשוד מהני אמירה וחולק עליו והפי' הב' דמפרש לרמב"ם דלא מיירי הרמב"ם בישראל חשוד ועי' בט"ז מה שהקשה לפי' הא' ועל פי' הב' הקשה מהר"י אביב דלשון הטור שכ' ונראה משמע שבא להשיג על הרמב"ם ור"ל דאי לפרש הכי הל"ל ונראה דלא קאמר סומכין על ישראל בחשוד אבל אי הר"מ מיירי בחשוד שפיר קאמר דעתי' דנפשי' דחשוד חשוב כגוי ולענ"ד נראה תחלה הביא הטור הב' דעות ופירושם בגמ' הפי' הא' בברייתא דלוקחין העכו"ם . ופי' הר"מ דוקא מישראל וא"כ כ' סברא דנפשי' שחשוד דינו כגוי וחוזר לפי' הא' דחשוד כנכרי הלכך צריך גם בחשוד אמירה בהדי סימנים בעכו"ם וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן והרשב"א בתה"א דחשוד חשוב כנכרי :

אמנם קשה לי על זה דהא דמהני שע"פ וטהור משום דמירתת כדאי' בגמ' דלא מצי לשתמט וכ"כ הר"ן בשם רמב"ן וכ"כ בתה"א כאן

ובגוי

ובביצי דגי' ולעיל סי' פ"ג וקשה למ"ש תוס' חולין דף ג' ע"ב דישראל חשוד לא מירתת דיבדקו אחריו דמחזיק עצמו כישראל לכל דבריו אבל לרמב"ם שכ' דוקא כישראל ליד סומכין עליו כשאומר שע"פ י"ל דלאו משום דמירתת נאמן אלא מתורת אומן דאין מרע אומנתו ועוד ישראל שאינו מומחה בכשרות דודאי מחזיק עצמו כישראל כשר ואמאי נאמן כשאומר שע"פ הוא משום דמירתת וי"ל התם במומר או"כ לתאיבון אבל לא שביק התירא וגם אינו עובר על לפני עור מחזיק עצמו לישראל ככל דבריו שיאמין לו גם טירחת בדיקת סכין כיון דלא שביק התירא משא"כ כאן כיון שאינו מוחזק בכשרות וסומך ולוקח מעכו"ם וסומך שהוא טהור ומוכר לישראל הוא בעצמו יודע שאינו בדבר זה כישראל מוחזק בכשרות הלכך מירתת וחשיד שהוא דספי איסור בידים דהינו כגוי בהדי סימנים מהני משום דגם הוא אינו מחזיק עצמו בדבר כישראל ואיכא מירתות :

סימן תקנ"ד

א) אם רואה שינוי בביצים שאינו מעופות שאינם שכיחם שכ' רמ"א מהני סי' ואמירה ולא כפרמ"ג וכ"מ במג"י (ב) באישור דברי רמ"א דלא קשה עליו מה שמקשי הט"ז • גם מ"ש בפרמ"ג שת"ח ס"ל כה"ה דלא לוקחין ביצים סתם אלא בטב"ע ממילא אם הביאה גוי ושברה בפנינו דלא הי' ט"ע אסור ליתא (ג) מ"ש בצ"צ באווזות הבר אפי' יש מין שהבצים שלהם סי' טהרה מ"מ כיון שיש מין שיש להם סי' טמאה כולם אסורין כמו עורבא דדמי ליונה כ' שאין הדמיון זה לזה ועוד גם התם באיכא עוד טיבותי' סמכינן אסימני ביצה (ד) תשו' על כנפ"י בביצים לא אזלי' בתר הרוב ועל הפלתי דעוף טמא שנתערב לר"ש ל"ב אבל מ"מ אזלינן בי' בתר רוב :

(א) **בהג"ה** סעי' כ' אבל אין לוקחין מעופות שאינם שכיחים יותר מעופות טמאים עד שירא' בסימנים כמו שנתבאר פי' פרמ"ג בש"ך סק"ו ויאמר של ע"פ וטהור הוא וכדאי' בס"ח. וכ' שם אבל אם רואה שינוי ודאי יש לחוש אף שמכיר בט"ע שהם ביצים תרנגולים עכ"ל ולדבריו מכ"ש מהני סימנים דגרע מטב"ע ול"ל הא דכ' הרמ"א דמהני סי' היינו באין שינוי ואלא מהיכן יודע שהם מעופות אחרי' הוא כמ"ש הט"ז ס"ק ח' שאומר הגוי בפי' שהם ממין דלא שכיח וקשה הא קיי"ל דאין סומכין על אמירת גוי אפי' לאיסור וא"כ אע"ג דהוה להחמיר דע"י אמיר' צריך לבדוק בסימנים אמאי נאמן ול"ל משום דהוה בידו להכי נאמן להחמיר אלא דעדיין תמוה שיהי' העכו"ם נאמן כנגד סי' מכ"ש כנגד טב"ע שהוא ביצה תרנגולות וליכא שום שינוי שהגוי יהי' נאמן שהוא משאר עופות א"ו דרמ"א מיירי שיש בו שינוי ואין בו ט"ע שהוא מתרנגולת וא"כ מחמת זה רואה בעצמו שהוא משאר עופות ואפ"ה מהני סימנים ושיאמר שע"פ ואנו מכירין וכ"מ במג"י כלל ס"ו ס"ק ה' אמ"ש בת"ח דסתם ישראל שאינו חשוד לא צריך דלימא הכי של עוף פלוני וכ' המג"י וכ' הר"ן מ"מ צריך שיאמר מעוף טהור הוא ומיירי דוקא באותן ביצים שי"ב שינוי דאל"כ אפי' בגוי מותר לקנות בלא שום אמירה כלל כמבואר בדין א' עכ"ל וכדין א' ר"ל דשם כ' דעכשיו מותר בלא סימנים ובלא אמירה ולהכי תי' דכאן דצריך אמירה בישראל מיירי באיכא שינוי וחזי שהוא משאר עופות משו"ה צריך בישראל אמירה והיכי דבישראל מהני אמירה בגוי מהני אמירה בהדי סימנים ועכ"פ מוכח ממ"כ דרמ"א מיירי בשינוי אפ"ה מהני סימנים :

(ב) **בש"ך** הקשה ארמ"א שדבריו סותרין דרא"ש ורשב"א כ' דעכשיו לוקחין בצים בסתם מכל אדם לפי שאין טמא מצוי בינינו וה"ה כ' טעם אחר בפ"ג הי"ט לפי שאין לוקחין אלא ביצים של תרנגולין ואווזן וכ"מ בין הפירושים דאם שברה עכו"ם בפנינו שלא בכוונה דאין ריעותא מותר ליקח מעכו"ם ואף שאין ט"ע כלל ולה"ה דוקא כיש בו ט"ע ובת"ח כלל ס"ו כ' שדעתו כה"ה שכ' שם דין א' תחלה דברי רא"ש ואח"כ דברי ה"ה וכן ממה שכ' בהג"ה כאן ופרט בילת תרנגולים ואווזן ש"מ דכה"ה ס"ל א"כ קשה מ"ש הג"ה אבל אותן שאין שכיחין יותר מהטמאים אין קונים ובודאי איירי באין ט"ע מה אריי' שאין שכוחים אפי' שכיחי נמי אין קונין כך פי' הפרמ"ג כוונות הט"ז ול"כ דלק"מ דאיך אפשר לומר דת"ח ס"ל דליכא כה"ה לדוקא ט"ע מהני דזהו דעת הר"מ בסעי' א' דסימנים לא מהני ושם בת"ח הביא אחרי שהביא דברי ה"ה וכ"כ הא"ה וכ' אבל אסור לקנות ביצים אחרים מן עכו"ם א"כ מכיר בסימנים ואומר מעוף פלוני עכ"ל הרי דלא כה"ה דבעי דוקא ט"ע וכן ס"ל הרמ"א בס"ח דלא כר"מ וכן בהג"ה כאן שכ' בודק בסימנים אלא שהביא גם לדברי ה"ה לאשמעינן דט"ע ג"כ מהני בכל ביצים כמ"ש אח"כ וה"ה כל הבצים שמכיר בט"ע שרי וכן המנהג לקנות ביצים בר אווזות עכ"ל ור"ל שמכירין אותן ע"י טב"ע אע"ג דאיכא נמי סי' ראשו א' כד וא' חד מ"מ כ"מ בטב"ע שא"ל אמירה ומה שנקיט כאן בהג"ה דהיינו תרנגולים ואווזות לאו משום דס"ל כה"ה אלא דס"ל לרמ"א דזה כ"ע מודים שאין לוקחין אלא של תרנגולין ושל אווזין דלא חולקין במציאות אלא להרא"ש והרשב"א באמת שרי גם אחרים לקנות בבדק בסימנים ואומר שע"פ טהור הוא אלא שאין קונין רק מתרנגולין ואווזין וסתם בלא שאלה משום שאין ביצים אחרים מצויין בינינו ומה שכתבו הרא"ש ורשב"א מפני שאין טמאין מצויין בינינו היינו אפי' במקומות שמצוי ביצים טהורים זולת תרנגולים ואווזן מ"מ כשר מפני אין טמאים מצוי בין הבריות אבל במקומינו אפי' מטהורים אין לוקחין אלא מתרנגולין ואווזן אבל ה"ה לשיטתי' לדעת הרמב"ם דבעי דוקא טב"ע כ' דמה שאין לוקחין רק מתרנגולין ואווזים סתם לאו משום דלא מצוי אחרים אלא משום באלו יש ט"ע וא"כ שפיר נקיט הרמ"א דוקא ביצים השכיחים דהיינו בילת תרנגולים לאו משום דבעינן ט"ע כה"ה אלא דלהכי לוקחין רק מאלו משום דאחרים לא שכיחא :

(ג) **בצ"צ** סי' כ"ט כ' בבר אווזות הבר כיון שיש מקום שיש להן סי' טומאה שבילתן אין ראשו א' חד וא' כד כמו שסיפר אדם א' אף במקו' דלא נמצא בהן סי' טומאה בביצי' אלא ראשו א' כד וראש א' חד דלמא אלו ממין טמאים הם כדאי' בפ' א"ע ועי' בסי' תקכ"ב מ"ש דלא כצ"צ וכ"ל עוד על דברי צ"צ דלע"ד התם בא"ע יש ספק דאו' אם הם מי"ט עופות טמאים או כשמנה דלמא יש להם סי' טומאה שאין קורקבן נקלף אלא בסכין אין סומכין על הסימנים ביצים משום דאיכא עורבא דדמי ליונה הלכך חיישינן בכל עופות שאין אנו מכירין שמא גם הם טמאים וסי' ביציהם אין לסמוך דשמא דמי לטהורים אבל כאן דאי"ל כל סי' טהרה וגם קבלה דהגאון רז"ה כל שיש לו חרטום רחב וכף רגלו רחב כשל אווז דטהור הוא אלא מטעם מנהג שכ' האו"ה דאסור מפני שאי"ל מסורות א"כ במקום שהמנהג לאכלן מנ"ל כה"ג לאסור משום דדמי עורבא לדיונה אסרינן גם אינם דעורבא ועוד דאפי' התם סמכינן אסי' ביצים כשיש עוד טיבותי' לסימנן כגון גוי שאומר מעו"פ וטהור וישראל אפי' אומר רק מטהור אע"ג דהתם מכירין אנו לעוף זה הוא טהור מ"מ הרי אנו סומכין על אמירת גוי שאין לו נאמנות בכל מקום אלא בהדי סימנים סומכין כמ"ש רש"י בפא"ע והטור בסי' זה ורמ"א כאן מכ"ש דיש לנו לסמוך אסימני' ביצים באיכא עוד טיבותי' די"ל חרטום וכן רגל רחבה ומזה באלו תרנגולין שקורין "קאכין היגער" או אלו שמשונה בצואריהן שכתבתי באריכות בסי' פ"ב דיש להם ג' סי' טהרה ואין דואין שדורס דמהני טיבותי' אלו סימנים ביצים דביצים שלהן טהורין אפי' לדידן כמ"ש הרמ"א כאן אע"ג דרש"י אוסר מפני שאין להם מסורות שהוא רק חומרא דרבנן ואין לחלק אע"ג דביצים שריין העופות אסורין מפני שאין להם מסורות אין טעם לחלק ביניהן כי"ב כ' הב"י סי' פ"ג על הטור שכ' בקרבי דגים שלימים סמכינן על סימנים ואין סי' מובהק להתיר כל עוף ע"י הסימנים שכ' הב"י שהטור סותם עצמו מני' וכי' ואין לחלק בין הדגים עצמן לקרביהם וי"ל אפי"ת דלא סמכינן אסימני ביצה היינו בדאו' אבל ביש לו ג' סי' ואינו רואה שהוא דורס דאינו אלא חומרא דרבנן ועל סי' שבגופו וסי' ביצים הה"ל ב' סימנים דמהני אפי' מדאו' כמ"ש כ"ב בסי' קכ"ד בשכן ונדמה ועי' בפלתי סוף סי' ז' בסוף קונטרס נשר מאחר דאווז הבר י"ל כל סי' טהרה אין סימן טומאה דביצה דלאו דאו' דוחה סימנים בגופו מה"ת ושאר ראי' של פלתי דאיתי בסו"י תק"ב אבל מ"ש הפלתי דזה שאמר לפי הצ"ל שיש לאווזות הבר ביצים שאינם כשאר ביצים שראשן א' חד וא' כד דמספק הוא נכון ובפמ"ג בש"ך כ' אע"ג דאנו מחמירין בעופות אבל בביצים מותרין איני נראה דהוי מילי דרבנן כחוכה אלא במקום שנוהגין איסור יש לאסור גם בבצים ובמקום שנוהגין היתר בביצים גם בעופות יכולין לסמוך להתיר :

עי' בסוגי' דף ס"ג דפריך ולימא עוף טהור הוא והקשה תוס' ורמב"ן ורשב"א ור"ן אמאי לא אזלינן בתר רובא ובכנפ"י לעיל סי' פ"ג שתי' עפ"י שכ' הרשב"א דאי"א שלא יהי' הכרה בכל מיני ביצים בכ"ע שיהי' א' דומה ממש לחבירו א"כ אין זה ספק להתיר עפ"י רוב זה שאפשר שיהי' א' בעולם שמכירו וידע שהוא האיסור ולא עדיף מכל ספק וס"ס דאי"ל ידועה שאינן נחשב בגדר הספק ודו"ק שהוא אמיתי לענ"ד הנה מה שצריך לרשב"א ושיש א' בעולם היינו דסימנים לפנינו ל"ד מ"מ יש הכרה בין מין זה למין אחר אמנם גם לזה אי"ל מ"ש שיש א' בעולם שיכיר אלא כל אדם יכול להכיר לדברי הרשב"א והובא כאן בט"ז סק"א דהא דסומך בסימנים בגוי שאומר שע"פ וטהור דמירתת שמא יביאו בילי אותו עוף ויראו שאינם דומין לאלו וליכא למימר כיון דאיכא עורבים דדומה ליונה כדאי' בגמ' א"כ מצי להשתמיט ולומר דיונה הוא י"ל דמ"מ מירתת דלמא ישראל יהב דעתי' עלוי' ובמומחה לדיונה ומכיר שא"א שלא יהי' הפרש כל דהוא ביניהם כ"י בשם הרשב"א עכ"ל ול"כ דאין מהתם ראי' דודאי ליכא טב"ע כל דהוא דאל"כ למה נסמך באמת על אמירתו היכי דיכול לברר אלא מרבא ליכא ראי' דהתם העיקר דסמכינן בגוי על אמירתו בהדי סימנים להכי לגבי מירתת מהני סברא זו דשמא באמת יהי' דומה לעוף טהור שאומר ושפיר סמכינן דמירתת ובהדי סימנים אבל דיהי' בדיקה ברורה בטב"ע ע"י הכרה בהפרש כל דהוא להתיר או לאיסור ודאי לא אמרינן ואפשר כוונתו דכנפ"י כיון דכ' הרשב"א דכל אדם מכיר בהכרה כל דהוא י"ל דיש א' בעולם שיהי' מכיר הטיב מנ"ל הא ועוד אפי' כדבריו ז"ל שאפשר שיש הכרה הרי זה דומה לרוב היכי דאיכא לברורי וקיי"ל דאזלינן מה"ת בתר רוב אלא מדרבנן צריך לברר לכתחלה כמבואר סי' א' וה"ד בידי קמן ולא דמי למבואר לקמן סי' ק"י דאם א' יודע ומכיר האיסור אף דאנן לא ידעינן לא שייך ביטול עי' פלתי סי' ק' סק"א בזה דכאן לא מקרי שא' יודע האיסור אלא ע"י בירור ובדיקה ואזלינן בתר רוב כהנ"ל :

ובפלתי' שם כ' מ"ש הר"ש במס' ערלה לכך ציפורי מצורע לא בטל דהתורה הוקשה לטמאה ונ"ל לדבריו דטמאה גופי' לא שייך ביטול דיש להכיר ע"י סימני טהרה יש לומר ה"ד בתערובת כיון שי"ל סי' טומאה

טומאה הוא כהוכר האיסור ואין כאן תערובת אבל עוף הבא לפנינו אמרינן שפיר דמרובא פריש מתוס' וראשונים דף ס"ג הנ"ל דאזלינן בתר רוב עופות טהורים אע"ג דקושיתם על הביצה ניזל בתר רוב הא אס"ד דעדיין לא אסיק מסימנים ל"ק קו' התוס' כמ"ש בפרמ"ג כאן סק"ה עי"ש אלא לתרצן למסקנא ולמסקנא מסיק דאיכא ביצה סי' טומאה ואפ"ה כתבו דניזל בתר רוב א"ו דהכי הוא כיון דהרוב מסייע שהוא טהור א"כ לא יהי' בו סי' טומאה :

סימן תקנ"ח

א) צ"ע על בה"ג שכ' בבב"ח בעוף דרבנן לא גזרו בביצים גמו' כמו דגזרו בביצת נבילה (ב) בטריפה שלא נשחטה מיד לאחר שנטרפה ונגמרה קצת ביצה משנטרפה או מנבילות שלא מת מיד דהביצה אסור מה"ת (ג) ראי' מכאן דלא כפר"ח סי' ס' סק"ה שכ' בהמה שכל גדוליה מאיסור הנאה מותר משום דחיות נמי מקרי גורם דז"א דחיות לא מקרי גורם אלא אפי' באיסור אכילה כה"ג נמי הבהמה אסורה כרמ"א סי' ס' :

בש"ע סעי' ג' ביצת נבילה בב"י כ' תוס' חולין דף כ"ח וערובין דף ס"ב דאמר ר' יוסף אפי' ביעי בכותחא אסור להורות בפני רבן דודאי איירי בביצים גמורות הנמצאות בתרנגולת דאי בסתם ביצים אין לך ע"ה שא"י שמותר בחלב ותי' בה"ג דגבי איסור נבילה דאו' החמי' אבל בב"ח עוף דרבנן הקילו ע"כ וקשה הא ר' יוסף אית לי' חולין דף ק"ד דבב"ח של עוף הוא מדאורייתא וצ"ע :

בש"ע אבל ספק אם הוא ביצת טריפה כו' אסורה וכו' בפרמ"ג בש"ד סק"ח במעורת בגידין גם בנבלה יש בו חשש איסור תורה דהוה כגופה ואולי צ"ל דהא דמחלק בין ביצת נבילה דהוה דרבנן ובטריפה דאו' היינו בגמורה כי"כ נמכרת בשוק וכך נמצא בה ומסתמא הי' נגמרת קודם שנתנבלה הלכך לא אסורה אלא מדרבנן ובטריפה היינו שכבר נטרפה והי' בה ביצים וכשהי' מעורין הי' אסורין דכגופה דמי לכך נגמרו דאפשר בטריפה ואח"כ נגמרו אחר שנטרפו ובפר"ח מבואר שדעתו אם נגמר בחלבון והחלמון ונטרפה אע"ג שעדיין מעורה בגידין מותר מה"ת דתו לא מקרי כגופה להיות חשוב גדילה באיסור ומה שנגמר אח"כ הביצה ה"ל זוז"ג ובס' כנפי יונה כ' על הפר"ח וז"ל עיין בחדושי לחולין כי שם הארכתי כי הגידול אוסר הביצה לגמרי ולא מקרי זוז"ג כמ"ש הפר"ח להתיר בזה עכ"ל וק"ל לי מרשב"א שהובא בב"י דדוקא בנטרפה ומיד שחטה ונמצאת גמורה הוא דאסור אטו מעורה בגידין משמע הא במעורה אע"ג שהיא לדעת הפר"ח נגמרה אסורה מה"ת ולא שרי מטעם זוז"ג וצ"ל דמה דס"ל לפר"ח דהוה זוז"ג היינו דתרנגולת הטריפה הוא גורם האיסור אבל גם החיות גורם הגידול והחיות מקרי גורם דהיתר ואזיל לשיטתי' בסי' ס' בבהמה שאכלה כל ימי' איסורי הנאה וכל גדוליה מאיסור הנאה אפ"ה הבהמה מותר להדיוט משום דס"ל זוז"ג דחיות הבהמה מקרי גורם דהיתר וה"ל זוז"ג א"כ לכנפ"י ורשב"א שכתבתי מוכח דחיות לא מקרי גורם לא מבעיא לתוס' בע"ז דף מ"ט כשב' גורמים מענין א' לא מקרי זוז"ג דגם החיות עם הגוף לא מקרי זוז"ג אלא אפי' לרש"י שם ורמב"ם בסוף פ"י מה' מעשר שני דס"ל דגם מב' ענינים מקרי זוז"ג צ"ל דחיות הבהמה לא מקרי גורם כלל וליכא אלא חד גורם לאיסורי דהיינו הגורם מהבשר הטריפה של התרנגולת הטריפה :

וברמ"א שם בסי' ס' פסק אם נתפטמה כל ימי' רק בדברים אסורי' אסורה אפי' בדברים האסורים באכילה והקשה פר"ח מולד טריפה דשרי אע"ג שנתגדל באיסור לזה י"ל כיון שיש לולד חיות בפ"ע ואינו ירך אמו לענין טריפות כמ"ש תוס' ורשב"א דף נ"ח כך הוא לענין גידול חשוב בפ"ע ועוד הקשה פר"ח מכאן דביצת טריפה לא אסרינן להן אלא משום דמעורה בגידין וכגופי' דמי' והתם בש"ס הא לאו הכי הוה שרי' ולהנ"ל אינו כן אלא דבדף נ"ח קאמר הש"ס דביצת טריפה מודה ב"ש לב"ה אע"ג בביצת נבילה לא גזר מדרבנן מפני שגדלה באיסור ומגיה הש"ס מפני שנגמרה באיסור וא"כ נגמרה באיסור מה"ת דאל"כ לא גזר ב"ש ומשמ' אפי' הי' חלבון וחלמון אלא שלא נגמרה לגמרי אסור וסתם נגמרה משמע סתמא הכי שהי' חסר קצת ונגמרה אסורה מה"ת דהא ב"ש בעדיות לא מתיר אלא בביצת נבלה שהוא כמוה נמכרת בשוק דבדרבנן לא גזר (ודברי ב"ש ואם לאו אסורה היינו שאינו נמכרת בשוק אסורה וקשה אם נתנבלה בשחיטה לא נגמר כלל באיסור וצ"ל דמייר' בספק נבילות שאינם מתים מיד ש"מ ג"כ דכל שנגמר קצת באיסור ה"ז אסור מה"ת ובפרמ"ג בש"ד ס"ק א' מסתפק בזה וצ"ל דפשוט דאסור מה"ת כמ"ש) ממילא מה דאמר בסיפא ומודה ב"ש בביצה טריפה נמי משום דאסור מה"ת ולפי הש"ס בחולין דתני גמרה א"כ משמע אפי' הי' חלבון וחלמון כל שלא נגמרה לגמרי אסור מה"ת ומה דכ' רש"י ותוס' שם דהוה כגופה ה"ע כיון דנגמרה ע"י איסור לבד ה"ל חד כל שעיקר גורם באיסור ש"מ כרמ"א דאפי' באיסור אכילה גמרה ע"י"כ אסורה :

והגה מ"ש בשם פמ"ג במעורת בגידין גם בנבלה שייך איסור תורה בפלתי סי' פ"ז ס"ק י' לא ס"ל הכי עי"ש וצ"ל כפרמ"ג כמו בחלב מתה שכ' בפרמ"ג בפתיחה לבב"ח דאסור מה"ת משום דהוה ציר נבלה ויוצא מן האיסור אסור א"כ ביצה נמי חשוב נבלה שהוא עדיין מעורה ויוצא מן האי' אסור ואפי' לפרישה לקמן סי' פ"ז דחלב מתה מותר משום דכנוס במעיה הוא כביצת נבלה ולאחר שנתנבלה אינו מגדלתו עוד הביצה כך אינו מוסיף חלב ובמעורה דאז אינו כנוס בפ"ע א"כ הוה כציר האיסור ויוצא מאיסור אסור גם הפרישה מודה דאסור מה"ת ולפי"ז יש ליישב הבה"ג שהביא תוס' דף כ"ח שמתרץ אמאי ביצת נבלה כמוה נמכרת בשוק אסרו ב"ה ובב"ח מותר ותי' נבלה דאו' לכך החמיר בשר עוף בחלב דרבנן והקשה תוס' א"כ אמאי אמר ר' יוסף דלא לשרי איניש אפי' ביעי כנמצא במעי תרנגולת בכותחא לפני רבו אע"ג שהוא דבר פשוט ולבה"ג אין הדבר פשוט דהא איכא תנאי בב"ח של עוף דאו' אמנם להנ"ל י"ל דברי בה"ג דלכאו' מה קאמר בה"ג נבילה דאו' ובב"ח דרבנן אי ר"ל דביצת נבילה גופי' דאו' הא ביצת נבלה גופי' דרבנן ואי ר"ל דשאר נבלה דאו' הא בב"ח י"ל כן דשאר בב"ח דאורייתא הגם י"ל בביצה איכא באותו בהמה איסור דאו' נבלה אבל אין אנו צריכין לדוחק זה אלא בביצה איכא בביצה גופי' דאו' אם היא מעורה משא"כ בב"ח אפי' הביצה מעורה מ"מ אינו חשיב אלא כציר בשר וציר בשר בחלב כ' בחדו' סי' נ"א ובס"ו סי' ע' דליכא משום בב"ח דאו' א"כ מה דכ' בה"ג בשר עוף בחלב דרבנן קושטא דמלתא לדידן בודאי יש חילוק בין ביצת נבלה לבב"ח אבל אפי' לתנאי דס"ל בשר עוף בחלב דאו' כקו' התוס' ואני הקשתי לעיל עדיפא ה"ל להקשות הא ר' יוסף גופי' ס"ל בעב"ח דאו' נמי לא קשה כיון דביצה הוה כציר בשר ס"ל לכ"ע רק מדרבנן אפי' הוא מעורה מ"מ הביצה רק כציר מן הבשר אמנם תוס' דלא ניחא להו לתרץ הכי ע"כ הם ס"ל כפרמ"ג סי' פ"ח בט"ז סק"ח דציר בשר הוה בב"ח דאו' א"כ שפיר הקשו למ"ד בשר עוף בחלב דאו' יש לגזור בב"ח בביצה גמורה נמכרת בשוק כמו בנבלה אמנם ז"א דא"כ למה כ' תוס' לר"ת דחלוק בין ביצת נבלה דאסור משא"כ בבשר עוף בחלב דאו' :

ויש ליישב בזה דברי תוס' ביצה ד"ו ע"ב ד"ה ביצים שכתבו תי' בה"ג והקשו אמאי בכותחא והאיכא ר' יעקב דאוסר ותי' דכ"ע מודים בביצים גמורות וטעמיהו דב"ה משום דגזרינן ביצה נבלה אטו ביצה טרפה וכו' ועיי' מרש"ל ומרש"א ומהר"מ דמה ענה ר' יעקב לקושיא ולמה נפל' תוס' מתי' בה"ג ומה שתרצו קשה אלא שאין להאריך אמנם להנ"ל י"ל דלכאו' יש ב' ענינים מעורה הא' ע"י שמעורה ע"י הגידין לגוף העוף הוה כבשר גופי' ויש מעורה אעפ"י שהביצה גמורה לגמרי ותו אין לומ' דהוה כגוף העוף מ"מ עדיין הביצה מונח בתוך הטרפחת וי"ל דאעפ"כ אסור משום דעדיין בלוע מקרי ויוצא מאיסור אסור כמו ציר היוצא מאיסור ועי"ז הקשה תוס' מר' יעקב דאוסר אם הם מעורין ותוס' קאי שם בשיטת רשב"ם שהובא במרדכי שם וסה"ת סי' כ"ט כל זמן שאינו בקליפה קשה אסור לבשל בחלב ואפ"ה אוסר ר' יעקב וע"כ אין ר"ל מעורה מפני שהוא כגוף הבשר אלא דהוה כבולע וכציר יוצא מאי' אלמא ציר נמי אסור בבב"ח ותירצו בגמורות כלו' ואינו מעורה אפי' לר' יעקב אסור מ"מ במעורה דאוסר ר' יעקב מטעם דהוה כציר וציר אסור בב"ח וליתא לתי' בה"ג ולכך כ' תוס' תי' אחר דגזרו ביצת נבלה אטו ביצת טריפה :

בש"ע סעי' ג' ואם נתערבה באלף כולן אסורות בש"ך סק"י הקשה אטוש"ע דזה אינו אלא לסברת סה"ת דפ' כר"ן דכל שדרכו למנות ל"ב משא"כ הש"ע דפ' לקמן סי' ק"י דרק ו' דברים ל"ב והגה דאת שדרכו תמיד למה פסקו כאן ביצה לא בטל ועיי' פרמ"ג שכ' ועיי' סי' ק"י דעכשיו אין נמכרין ביצים כלל באומד וכו' שהוא גופי' טעמא דטור דהא לא כ' שהסה"ת כ"כ דביצה ל"ב ומיד כ' הטור וכו' בספה"ת אבל ספק ביצת טרפה וכו' ולמה בדין זה דביצה לא כ' בשם סה"ת וכן לקמן סי' ק"י הביא בשם עיטור דביצה ל"ב והעיטור לא כ' אלא סתם ולא כ' דהלכה כר"ל וכי"ב כתבתי לקמן סי' תס"ז אות ד' דש"ד סי' מ"א ס"ל הכי דביצה לא בטל ודקדקתי שם לאו משום דס"ל כר"ל א"ו בזמן ש"ד והעיטור כבר לא הי' מוכרין הביצים באומד אלא במנין וא"כ לא משום דס"ל כר"ל לא בטל אלא משום דהוה את שדרכו למנות וגם אש"ע דפסק את שדרכו בטל ורק ו' דברים ל"ב הנה מש"ד שם מדמה ביצה לפירות גסות בערלה והיינו ששה דברים אגוזי פרך ורימוני בדן א"כ נראה דביצה בזמן ש"ד כבר הי' נחשב לששה דברים א"כ א"ש גם הש"ע דפסק כאן ביצה אינו בטלה אע"ג בסי' ק"י פסק דרק ששה דברים ל"ב וא"ש לפי"ז קו' פרישה וע"ז לקמן סי' ק"ב סק"א דלמה נקיט הטוש"ע בדבר שיל"מ ביצה בין שלימה וכו' הא שלימה בלא"ה ל"ב משום דבר שבמנין ותי' הפרישה ותי' הט"ז דאיתי לקמן סי' תס"ו ולהנ"ל א"ש דכ"מ דהנה דברים חשובים דאמרו בגמרא אם באיזו' מקום אין חשוב בטלה דעתם כ"כ במג"א כלל מ' אות וכ"ל להיפוך דהיינו ביצה דאי' בגמ' דלא הוה את שדרכו למנות אלא עתה נשתנה דהוה ביצה את שדרכו אם בזמן הזה באיזו' מקום כל שדרכו למנות לא אמרינן בטלה דעתו ועוד י"ל דמג"א לא אמר דבריו אלא מה דפרשו בגמ' כגון אגוזי פרך ורימוני בדן אם במקום א' לא חשיב בטלי' דעתם כנגד דעת חכמינו ז"ל אבל בדבר שבמנין שאמרו דתליא בדרכו למנות לפעמים לר"ל ואת שדרכו לר' יוחנן תליא כל זמן בדרכו בכך ולא שייך לומר בטלי' דעתי' וא"כ שפיר נקטי' בסי' פ"ו ביצה שלימה ומה שכתבתי דטוש"ע כתבו כאן לפי זמנם ומקומם דביצה הוא את שדרכו כ"מ בסי' ק"ב אם יש מקום דהוה ביצה כל שדרכו לא בטל משום דשיל"מ :

א' ביאור

סימן תקנ"ט

א) ביאור דברי תוס' דף צ"ו דברי' מקרי מה שי"ל דהתורה אמרה בשלם (דהיינו באם יחלוק ואינו שלם אין שמו עליו אינו ברי') בין גדול בין קטן וכן כ' הרא"ש וסה"ת וסמ"ג וטור סי' ק' וישי"ש (ב) דחוי לש"ך ס"ק ט"ז שכ' תוס' ורא"ש ס"ל ביצה מקרי ברי' (ג) קו' על רשב"א שכ' תנאי בברי' שאם יחלוק אין שמו עליו למה כ' דבעי בריית נשמה ולרשב"א ל"ק אבל על הש"ע שפ' כן בסי' ק' קשה (ד) ראי' מ"ש רשב"א דאין קרי ברי' אלא בנוצר באיסור הכוונה שיהי' האיסור מחמת עצמו אלא שקשה ארשב"א בתה"ב שכ' תנאי זה הא רשב"א בחדו' דוחה לתנאי זה ומכ"ש דקשה אש"ע סי' ק' שפ' תנאי זה (ה) מ"ש באס"ז לביצה בשם הר"י דברי' צריך להיות איסור מתחלת ברייתו ובריית נשמה ליתא (ו) קשה מאוד אש"ע לקמן סי' ק' שכ' דאבמה"ח מקרי ברי' ולא בטל באלף (ז) מ"ש בש"ע סי' ק' ביצה שי"ב אפרוח הוה ברי' ולא בטל האחרונים חלקו עליו וכתבתי סניף לדבריהם (ח) ביאור אמאי בביצה שי"ב אפרוח צריך ס"א לרמב"ם משום ברי' ולא בשאר ברי' (ט) דברי רמב"ם בזה בפ"ד ה"ג קשיון טובא וקשה להולמם ונושאי כליו לא עמדו בו (י) ישוב קצת אהג"ה ש"ד אבל לדינא ליתא מ"ש נבלה הוה ברי' ולא בטל וכן קשה הפר"ח שפסק כר' יודא דלוקין אגי"ה אגיד שבכל ירך כולו והאיך קיי"ל בגי"ה ברי' הוא ולא בטלה (י"א) תי' על קו' פלתי אתוס' דצ"ו ותי' אקו' התוס' וקו' אתוס' ותי':

(א) **בש"ע** ס"ה וצריך שיהא ביצים של היתר ע"ש ש"ך ס"ק י"ו וז"ל אבל הרמב"ם פט"ו מהמ"א דין י"ט כ' הטעם מפני שהיא ברי' בפ"ע עשו בה היכר והוסיפו בשיעורה עכ"ל (וכ"ז לא איירי אלא לבטל פליטתה אבל לא לבטל גוף הביצה כדאי' ברשב"א וב"י ופשוט הוא) והוכחתי בספרי דר"ל שהביצה עצמה הוא ברי' וכדעת התוס' והרא"ש והרשב"א בפ' גי"ה בשם הראב"ד ומביאו ב"י לקמן סי' ק' ושאר פוסקים דביצה הוא ברי' עכ"ל הש"ך. ראשית דבר שדברי הש"ך בדעת התוס' והרא"ש ס"ל דביצה הוא ברי' ולא בטלה קשה. ונעתיק דברי תוס' חולין דף צ"ו ע"א ד"ה מ"ט דרבנן והרא"ש שכ' כדברי תוס' שמהם הוציא הש"ך בספרו לקמן סי' ק' דבריו הנ"ל וז"ל תוס' מה טעמא דרבנן ברי' הוא וכלו' לכך ס"ל לרבנן דלוקין אם אכל כל הגיד אפי' אינו כזית אלא כל שהוא ובסוף פירקין נמי אמרי' כה"ג אכל ציפור טהורה בחייה בכל שהוא במיתתה כזית אכל ציפור טמאה בין בחייה בין במיתתה בכל שהוא דאבר מן החי ועוף טמא חשיבא להוא ברי' (ודע דרש"י פי' שם דף ק"ב ע"ב דלכך חשיב ציפור טמא ברי' משום דנולדה באיסור מתחלת ברייתי' אבל צפור טהורה שמתה לאו ברי' ואין לוקין אלא בכזית אפי' אכלה כולו ואין לוקה משום נבלה משום דכשנבראת לא הי' עליה שם נבלה) ותוס' הקשו כאן דף צ"ו וז"ל וא"ת מ"ש דאבר מן החי ועוף טמא וגיד ושרץ חשיבה טפי ברי' מנבלה טהורה במיתתה בכזית ולא חשיבה ברי' וכן טבל לא חשיבה לרבנן ברי' במכות דף י"ז (ולא הוה לתוס' ניחא לפרש"י הנ"ל דלפרש"י קשה אבר מן החי דהא קיי"ל כר' יוחנן דף ק"ג בהמה בחי' לאו לאיברים עומדת א"כ לא הוה נולד באיסור מתחלת ברייתי' ועי' ברא"ש סי' ל"ג שדוחה פרש"י מכמה טעמים:

ודע מ"ש תוס' גם אבר מן החי דהוה ברי' כ' במהרש"א ותוס' שכ' לקמן (ד"ה ור' יודא) דאבר מן החי צריך שיאכל כזית והתם (דף ק"ב) מוקי כמי סך דאכל צפור טהורה בכל שהוא במשהו גידין ועצמות היינו משום דאכילה כתיבה בי'. אבל אי לאו הכי הוה חשיב ברי' ליחייב בכל שהוא ממש וה"כ לר' יודא בשמעתין גיד הוה ברי' ליחייב במשהו אי לאו דאכילה כתיבה בי' ודו"ק עכ"ל הנה מבואר דתוס' לא כתבו דאבר מן החי חשיב באמת ברי' דז"א דהא אכילה כתיבה בי' אלא דקשיא להוא רק דמשמע דאם לא הוה כתיב אכילה דמשמע דהוה חשיב ברי':

ותי' התוס' וי"ל דהיינו דכי אמר רחמנא ל"ת גיד ול"ת עוף טמא וכן באבר מן החי כאלו פי' בין גדול בין קטן דכולהו מקרי גיד ועוף ובלבד שיהי' שלימים אבל נבלה חתיכה נמי משמע נבלה וכן טבל דאי הוה כתיב אל תאכל חטה טבל אז הוה חשיב ברי' וכ"מ בפ"ג דשבועות דכ"א דקאמר היכן מצינו באוכל כל שהוא חייב ופריך ולא והרי נפרש פי' שבועה שלא אוכל כל שהוא ומשני מפרש נמי כברי' דמי משמע דטעמא דברי' כאלו פירוש הכ' שלא תאכל בין גדול ובין קטן ע"כ מזה נמי איכא טעמא דלא ניחא לתוס' ורא"ש לפרש"י דף ק"ב לחלק בין נבילה דלא הוה ברי' ובין עוף טמא דהוה ברי' משום דנה שנולד באיסורו הוא שיקרא ברי' משום דמשמע להוא משבועות דטעמא דברי' הוא כאלו פי' הכ' שלא תאכל בין גדול בין קטן ומנילא נבילה ליכא למימר דהוה ברי' דאין לומר כן שהתורה אמר בין גדול בין קטן אלא בדבר שאם יחלק אין שמו עליו כגון עוף ושרץ א"כ כשהתורה אמרה לא תאכל עוף ר"ל כשהוא שלם ממילא על עוף שלם אמרה תורה דלוקה בין גדול ובין קטן וכיון על עוף קטן כשהוא שלם לוקה מקרי ברי' אבל בנבלה כיון דגם אחר שנחלק נמי שמו עליו נבלה אין לומר לא יאכל נבלה שלם בין גדול ובין קטן דהאנבלה לאו אשלם קאי דוקא דנבלה מקרי שמו עליו אפי' בנחתך.

היוצא לנו מזה דתנאי זה דאם נחלק אין שמו עליו לא מקרי ברי' אינו תנאי בפני עצמו דהא מנ"ל לחלק בלא קו' התוס' הכי דאם הברי' שלם אינו ברי' משום כשנחלק אין שמו עליו אלא חלק זה והך תנאי הוא רק לתי' התוס' דלא תלי' בנחלק שמו עליו לחוד אלא כיון בנחלק אין שמו עליו ליכא למימר שהתורה הקפיד כשהוא שלם ואז חייב אפי' קטן כיון דגם כשאינו שלם שמו עליו כנבלה וכן מבואר יותר בביאור באריכות לשון הרא"ש בהדי' ולקמן אכתוב מה שלפי"ז נ"ע על הפוסקים ראשונים מה שנתנו עוד תנאים אחרים בדיני ברי' הא לתי' התוס' מכל האיסורים מיושב דלמה לא נקראו ברי'. וכיון שכתבו הראשונים החילוק מה שאם נחלק אין שמו עליו איתי' לתי' התוס' א"כ מהכ"ת לחדש עוד תנאים אחרים ונחזור עוד לביאור דברי תוס' שם להלן ועי' א"ד סי' ק' סק"ד שרשב"א פי' אחר בהא דאם יחלוק אין שמו עליו ממש כפי תוס' ולא ניתן להאמר מאחר שכ' הרשב"א כן בשם ר"י בעל התוס':

והקשה תוס' ממכות י"ז דקאמר ר"ש כל שהוא למכות ואפי' קמה ומה שהקשה ר"ש לדבריהם דרבנן קאמר אודו לי מיהת דחטה אחת כברייתא בכל שהוא ורבנן בשלמא נמלה בריית נשמה חשיבה דחטה דלאו בריית נשמה לא חשיבא והשתא קשה הרי גיד ואמה"ח דחשיבה ברי' אלמא לא תלי' מלתא בנשמה ואפי' הוה נשמה בחטה לא חשיב ברי' דלא דמי למפרש דלא תאכל טבל כתיב ולא תאכל חטה של טבל וכ' תוס' וי' לפרש דרבנן לדבריו דר"ש קא מהדרי לי' לדידן אפי' הוה חטה נשמה לא חשיבה לי' ברי' דל"ד למפרש כדפרישית אלא לדידך דחשבת לי' ברי' אלמנא דלית לך טעמא דמפרש מ"מ ל"ד לנמלה דלנמלה איכא נשמה והרא"ש סיים וי"מ דאף לרבנן בעו דבר שבא מבריית נשמה וגיד ואמה"ח באו מדבר שי"ב נשמה וכפי פירושי הנ"ל בתוס' מבואר בסה"ת סי' כ' וסמ"ג לאוין סי' קל"ט דשיירי אבמה"ח והיינו כמש"ל בשם מהרש"א דלפי האמת אבר מהחי לא מקרי ברי'. וכן הביא סה"ת פרש"י לקמן ק"ב שכ' דלא מקרי ברי' כ"א אותו דבר שאיסורו בא מיום שנברא והקשה אפי' זה כמו שהקשה הרא"ש הרי חלב המכסה את הקרב וחלב הכליות והליה וכ"כ דאסירי בתחלת בריתן ובטילה. ותי' כתי' תוס' ורא"ש דוקא בעוף או שרץ דאם יחלוק אין שמו עליו עוף או שרץ א"כ כשאמרה תורה לא תאכל עוף טמא על עוף שלם קאמר ומשמע בין גדול בין קטן משמע דליתא וכדחה פרש"י הנ"ל דתלי' ברי' אם בא האיסור בשעת לידתו:

(ב) **וכ'** בארוך מש"ך בסי' ק' על דדברי תוס' דלרבנן לא צריך בריית נשמה אין זה נכון כו' לכך כ' כרשב"א בת"ה והר"ן דלא מקרי ברי' אלא בריית נשמה ואסור מתחלת בריית' כגון ערלה וכלאים כיון דלא הוה בריית נשמה וכן עוף טהור שנתנבלה אע"ג דהוי בי' חיותא כיון דאינו נבלה מתחלת ברייתא לא הוה ברי' וזהו דעת הי"מ שכ' הרא"ש מיהו הרשב"א בחדושיו שם מודה בזה לס' התוס' דלא מקרי ברי' אע"כ יחלוק אין שמו עליו אבל הר"ן הזכיר ז' תנאים ולא הזכיר דצריך שיהא שאם יחלוק שמו עליו. ולענין הלכה נראה עיקר בזה סברת התוס' דלא מקרי ברי' אלא שאם יחלוק אין שמו עליו כיון דכל הני רבוותא מסכימים (ר"ל תוס' ורא"ש לרשב"א וסמ"ג וסה"ת) וכ"פ מהרש"ל פ' גי"ה סי' מ"ח ובש"ע סי' ק' ובהג"מ פ"ח מהמא"ם ונראה מדברי תוס' והרא"ש וסייעתי' דבילה חשיבה ברי' דהא ס"ל דלא בעינן בריית נשמה אלא דלהכי לא חשיב חטה ברי' כיון דלאו שמו עליו אם יחלוק משא"כ בילה וכ"כ בסי' פ"ו שר"מ קרי לבילה ברי' וכ"כ הרשב"א בפ' גי"ה דף ל"ח בשם הראב"ד עכ"ד ארוך מש"ך ולמ"ש בביאור כ' פשוט דליתא לדברי ש"ך ז"ל דהא טעמא זה דאם יחלוק אין שמו עליו דלאו ברי' טעם זה לבד אינו תנאי לברי' אלא דע"כ נוכל לומר דהתורה אמר עוף טמא לא תאכל על עוף שלם קאמר דאם יחלוק לאו שמו עוף עליו וכיון דהתורה אמרה עוף שלם הוה כמו שאמרה תורה בין גדול ובין קטן וזהו עיקר טעם דחשיב ברי' מחמת דהתורה אמרה בין גדול בין קטן א"כ בילה היכן אמרה תורה לא תאכל בילה טמא דה"א בין גדול בין קטן א"כ אי"ה לומר לתוס' ורא"ש וכל הפוסקים הנ"ל שכ' טעם דברי' משום דאם יחלוק שמו עליו דבילה נקרי ברי' וכן קשה עליו ז"ל הא אפי' לרשב"א דבעי בריית נשמה היינו דהוי בריית נשמה כהנ"ל א"כ בילה נמי בא מבריית נשמה א"כ גם לרשב"א בילה ברי' ולמה כ' דוקא לתוס' ורא"ש דלא הצריכו בריית נשמה הוא בילה ברי' ובאמת חולק רשב"א דף ל"ה אראב"ד בשם רמב"ן דבילה לא הוה ברי' דבעי בריית נשמה איברא דקשה על הרשב"א הא לרשב"א דף ל"ט ד"ה וליבטל סגי ממה שבא מבריית נשמה כגון גיד אע"ג דעכשיו אי"ב נשמה א"כ אמאי בילה אינו ברי' ובטלה י"ל לרשב"א דס"ל דבעי ג"כ שאם יחלק שמו עליו ובילה אינו כן אלא ארשב"א קו' אחרת קשה כמש"ל ועוד נ"ע על הש"ך דפליגו אי הוה דבר שבמנין בפוסקים סי' ק"י תיפ"ל משום ברי'. וארוך מש"ך סיים דבילה לא חשיב ברי' דכ' הב"י בריש סי' ק"י בשם א"ח לדעת רוב הפוסקים כרמב"ן דחולק אראב"ד וכ"ל דל"ל דרוב פוסקים כרמב"ן ולא מטעמי' דטעמי' דרמב"ן משום דבעי בריית נשמה ממש ובילה אינו בריית נשמה ממש ורוב הפוסקים הנ"ל טעמייהו משום בבילה לא אשכחן דאמרה תורה בין גדול בין קטן כמש"ל:

ג' **ומ"ש** הרשב"א ור"ן ליישב קו' התוס' ממכות דלעולם ברי' בעינן בריית נשמה אלא דגיד ועוף טמא שמת הוה בריית נשמה כיון דבא מברי' שהי' בו נשמה וכי"מ ברא"ש הוא תמוה ותוס' לא ניחא להוא לומר כך דהא כ' תוס' דאפי' הוה חטה ג"כ בריית נשמה מה מועיל כיון דברי'

כמפרש

כמפרש התורה בין גדול ובין קטן ובחטה לא כתיב לא תאכל חטה וקו' זו נשמע בהדו' רשב"א וא"כ מכל הפוסקים הנ"ל של' ברי' ה"ד משום דברי' כמפרש מוכח דלא כרשב"א דברי' בבריי' נשמה ז"א דהכל תלוי במפרש התורה בין גדול בין קטן וגם הטור לקמן סי' ק' כ' רק שאם יחלק אין שמו עליו והיינו כתוס' דהז איסור שאסרה תורה אכלם קאי ור"ל בין גדול בין קטן והשמיט בריית נשמה כדעת תוס' ורא"ש וכל הפוסקים הנ"ל ולרשב"א יש להמליא ישוב שלפני הרשב"א הי' כך כמ"ש תוס' מכות דף י"ז של' טעם ברי' רק משום שאם נחלק שמו עליו ושם לא כ' תוס' דע"כ קרא על שלם קאי והוא כמפרש בין גדול בין קטן כמ"ש תוס' בחולין וס"ל דטעם זה לבדו מספיק ולכך תי' דגם צריך להיות בריית נשמה אבל באמת ז"א גם בתוס' מכות הכוונה כמ"ש בחולין הלא שקילר וברי"פ התערובת דע"ג ע"ג ד"ה וליבטל קילור וכ' תוס' רק משום דהוה מפרש בין גדול ובין קטן ולא כ' שם דה"ד בשלם שמו עליו עכ"פ עיקר הטעם משום זה משום דהוה כמפרש ולפי"ז קשה על הש"ע בסי' ק' של' דברי' הוא כשחולק אין שמו עליו ובעי בריית נשמה כרשב"א וזהו דלא כדעת רוב הפוסקים. ועוד דא"כ בילה אמאי אין ברי' לש"ע כמבואר שם דדוקא בבילה שי"ב אפרוח כ' הש"ע דהוה ברי' כמ"ש הארוך מש"ך לתוס' ורא"ש דלא בעינן בריית נשמה הוה בילה ברי' ול"ל לש"ך בילה אם יחלק שמו עליו ולש"ע דבעי בריית נשמה ע"כ אין ר"ל די"ל השתא חיות דהא גיד הוה ברי' ואין בו חיות השתא אלא ר"ל שהי' לו חיות וזה הי' ג"כ לבילה אלא דזה ליתא כמ"ש דליתא לדברי ארוך מש"ך דבילה אם יחלוק אין שמו עליו דלא מקרי בילה אלא חתיכות בילה וראיתי אח"כ בפרמ"ג כאן בש"ך סק"י של' אמ"ש הש"ך שם דטור ס"ל בילה לא בטל משום דהוה ברי' הקשה הפרמ"ג וז"ל ודע שמ"ש הש"ך דלטור לק"מ דבילה הוה ברי' יש לעיין בי' דנהי דהטור סובר דלא בעינן בריית נשמה ואף שאין נולד באיסורי' מקרי ברי' מ"מ בעינן שיחלוק שמו עליו וירא"ה הפי' דה"ק כל שהתורה פירשה האיסור והוא שלם דמשמע בין גדול בין קטן כגון שיראה הרואה בפי' גי"ה כו' ונוי כתיב לא תאכל בילה טרפה וכו' עכ"ל הרי כמ"ש דהפי' בתוס' ורא"ש נ"ש דאם יחלוק אין שמו עליו לאו לטעם זה לחוד הוה ברי' אלא דהז הוה ברי' כל שהתורה פירשה האיסור והוא שם ובנחלק אין שמו עליו הוה כמפרש דאסור משום ברי' בין גדול בין קטן ולא כרשב"א ור"ן דלא ס"ל הכי וא"כ כיון דרוב הפוסקים תוס' ורא"ש וסה"ת וסמ"ג וטור והגמ"י הכי ס"ל וא"כ הקשיתי שפיר קשה על שפסק דבעינן שאם יחלוק אין שמו עליו א"כ אין ברי' אלא בה"כ נפרש והאיך כ' דתלי' ג"פ בבריית נשמה וכן מוכח לכל הפוסקים הנ"ל תוס' ורא"ש והג"מ וסה"ת וסמ"ג וטור והגמ"י דס"ל ברי' כמפרש לא הצריכו בריית נשמה:

ד' **וכן** מ"ש בש"ע בסי' ק' דצריך שיהי' איסורו מתחלת ברייתו וכ"כ הר"ן והכריסם לפי שנמשכו אחרי דעת תוה"ב בית ד' ש"א של' ואיזו ברי' שאינה בטילה דוקא שאיסורין מחמת עצמן כגון נמלה או גיד וכי"ב שאיסורי' מגד עצמן מתחלת ברייתן ותדע לך דאמרי' בשלהי פ' גי"ה אכל ליפור טהורה בכל שהוא משום דקסבר דבהמה בחי' לאיברים עומדת והרי זה חייב משום אוכל אבר מן החי עכ"ל והנה בפלתי סי' ק' כ' לפי"ז בשרצים ותולעים בפירות לא אסור משום ברי' כיון קודם שפירוש מותר א"כ לא הוה איסורו מתחלת ברייתו וכתבתי לדחות דברי פלתי בסי' פ"ד דז"א דהא הרשב"א גופי' כ' דתולעים בתבשיל הוה ברי' ולא בטל וכו' שם וסכ"כ בסו"ת טור אבן סי' כ"ו דאין הקפידה בתחלת ברייתו אלא מחמת ברייתו של' הרשב"א ולא מגד שבא עליו איסורו מחמת דבר אחר כגון שנתנבלה דהא גיד נמי איתו אסור מפעה שנולדה דגיד איתו נוהג בשליל ואפי"ה הוה ברי' עי"ש אמת בתה"ב בפתיחה שם בשער הנ"ל כ' רק החילוק אם האיסור מחמת עצמו חשיב ברי' ולא בשקבל מחמת ד"א ולא כשקבל מחמת ד"א ולא הזכיר תחלת ברייתו שוב ראי' שב"כ א"ד ס' ק' ס"ק ה':

ונ"ל ראי' לדבר מרא"ם וכן הקשו שאר ראשונים על רש"י דס"ל סברא זו דף ק"ב דמקרי ברי' כשנולד באיסורו אמאי חלב וערלה וכ"כ אינו ברי' דהא נולד באיסורו ולא הקשה דאינו נולד בתחלה באיסור דהא אינו נוהג בשליל ואפי"ה הוה ברי' אע"כ דר"ל דכל שנאסר מחמת ברייתו דהיינו מעצמו ואלא דקשה על רשב"א של' לתנאי זה מאחר דגם הרשב"א הקשה על פרש"י מחלב וכו' מכ"ש דקשה על הש"ע של' תנאי זה דצריך איסורו מתחלת ברייתו דלכל ראשונים נסתרו בקשיא על פרש"י זה אלא עוד קשה לפי דעת הראשונים הנ"ל דברי' תלי' במפרש בשלם בין גדול בין קטן תו א"צ שום תנאי אחר לברי' דממ"כ אי יכול לומר בי' דהתורה אסרי' בין גדול בין קטן הרי הוא ברי' בלא תנאי אחר ואם אינו מה"ת כמפרש אינו ברי' אפי' יש בו כל תנאים כמו דלא צריך לרוב ראשונים בריית נשמה כן לא צריך נמי תנאי נולד מתחלת ברייתו:

ה' **עי'** צל"ח בילה בסוג' דספיקו אסור שנמשך אחרי הש"ך כאן ס"ק י"ו דתוס' ורא"ש ס"ל בילה הוה ברי' וז"א כמ"ש באות ב' ושם הבאת דברי אס"ז שהקשה מה פריך התם בבילה טרפה ותבטל ברובא ולא הוה ברי' ותי' בשם הר"י דלא אסרו ברי' אלא בבילת עוף טמא שהיא אסורה מתחלת ברייתו' ופי' הצל"ח דר"י חולק אתוס' זבחים ומכות די"ז וחולין דאיהו בעי בריית נשמה אלא דסבר כיון דבילה מחמת התרנגולת אסורה שנחשב בריית נשמה וכיון דתרנגולת עצמה לא נאסרה מתחלת ברייתה ולא מיחשב ברי' ולכך גם הבילה הבאה מחמתו חשיבה שאין אסורה מחמת תחלת ברייתה ע"ב וכ"ל דדברי אס"ז נמפני שנמשך אחר הרשב"א של' תי' התוס' דלא מיחשב ברי' אלא כשהוא נחלק אין שמו עליו וסתם תוס' הוא הר"י ואפי"ה כ' רשב"א דבעי בריית נשמה ונולד באיסור מתחלת ברייתו אבל למ"ש ז"א דלתוס' מחשיב ברי' רק כשאסרה תורה בין גדול בין קטן ובבילה לא כתיב לא תאכל בילה וא"כ לא בעי ברי' נשמה ולא שיהי' האיסור מתחלת ברייתו ולא זו דסתם הוא הר"י אלא בסמ"ג הנ"ל כ"כ בפי' בשם הר"י והפי' בילת טמא ור"י לא הוה ברי' דהיכי אמרה תורה בין גדול בין קטן בילת טמא לא אסור אלא מכל היוצא מן הטמא כחלב טמא ואפי' לרמב"ם דס"ל בילת עוף טמא מבת היענה כ' בפרמ"ג כאן ש"ך סק"י אי הוה ברי' כיון דאין לוקין עליו עיי' בש"ד סי' פ"א ס"ק כ' פלוגתא אי לוקין על בילת טמא כ' דפמ"ג הכריע כאן דאין לוקין ובכה"ג בפ"ד ה"ו כ' שכן העיקר וביטול ברי' רק דרבנן וכן נראה דאפי' דאסרי' התורה בין גדול בין קטן מטעם איסור ליכא חשיבות ברי' כיון דתלי' שיעור נמי אסור ואפי"ה בטל ורק אם יש מלקות בכ"ש התורה אחשבי' דבעלמא אין לוקין אלא בכזית וכ"מ בט"ז סי' ק' סק"א ועי' סי' תש"א אות ד' מש"ש עוד מזה:

ו' **עוד** קשה לי על הש"ע סי' ק' שפ' אבמה"ח מקרי ברי' והוא כרשב"א בתה"ב הנ"ל והיינו כמ"ש התה"ב ליפור טהורה חייב בכל שהוא בשר הא רשב"א וש"ע כ' דה"ד כשאסר מברייתו וזהו דוקא למ"ד בהמה בחי' לאברים עומדת אבל למ"ד לאו לאיברים עומדת איכא מתחלת ברייתי' אסור וגם למה שפרשתי לעיל דרשב"א ר"ל כל שאסור מחמת עצמו א"כ למ"ד לאו לאיברים עומדת בא האיסור ע"י דבר אחר דהיינו כשתולש האבר ודומה לנבלה שאיסורו בא מחמת ד"א א"כ הא אנן קיי"ל כר' יוחנן דף ק"ב לאו לאיברים עומדת א"כ אמאי אבמה"ח אסור משום ברי'. ועוד לתוס' דף ל"א ה"ד כשתוכל לומר לא תאכל גדול ובין קטן פחות מכזית וא"כ באבר מן החי לא תאכל הנפש עם הבשר ליכא למימר דהוה כמפרש לא תאכל בין אבר גדול ובין אבר קטן הא לא תאכל כתיב וצריך כזית באבר אע"ג דסגי במשהו בשר מכל מקום מנ"ל כה"ג חשיב ברי' שלא יהי' בטל דלא אשכחן בש"ס בפי' דלא בטל א"כ מנ"ל לומר דלא כיון דצריך להיות כזית דוקא אע"ג דכזית משלים בגידין ועצמות מ"מ אין לומר באבר בין גדול בין פחות מכזית וא"כ מנ"ל דחשיבות רק מחמת משהו בשר ואיקרי ברי' מדצריך להשלימו לכזית בגידין ועצמות הרי דמשהו בשר לחוד לא חשיב א"כ אין קרוי ברי' וכן הוא למרש"א שהבאתי באות א' דתוס' לא כתבו אבמה"ח הוה ברי' אלא אי לא הוה כתיב אכילה אבל השתא דכתיב אכילה וצריך כזית בשר גידין ועצמות לא מקרי ברי' ע"כ אע"ג בשרצים נמי כתיב אכילה הא כ' תוס' ע"ב בשרצים כתיב חד לאו דלא כתיב בי' אכילה ולאו בשרצים דכתיב אכילה ר"ל כשישנו ד' וה' זיתים חייב בכזית א' אבל באבמה"ח דאכילה אתי' שאם יש באבר ד' זיתים חייב משום אבמה"ח באכל כזית א' ממנו א"כ אתי לכזית א"כ הבשר כ"ש מנ"ל דחשיב ברי' אלא כל האבר ושיש בו כזית דוקא ואבר קטן מכזית א"כ נמי אין לומר באבר בין גדול בין קטן:

דרב שנים ראי' בפלתי סי' ק' סק"ג מביא בשם פרי תואר הירגש בקו' זו וכ' הפלתי דתוס' כתבו כבר טעם דלמה אמה"ח נקרי ברי' וכ' אע"ג דליכא כזית מ"מ אבר שלם מקרי ברי' דאע"ג דאימעט ממלקות כיון דליכא כזית והוה ח"ש מ"מ לא ימלט להיות נקרא ברי' אמנם דאיתי דבריו לעיל סי' תקמ"ו אות ו' ולקמן סי' תש"א אות כ' ואות ד' דברי' זה שדעת הראשונים דברי' דלא בטל תליא במלקות ואוסיף כאן מנ"ל לפוסקים דטהור שנתנבלה לא מקרי ברי' וכתבו מדף ק"ב מדאמר רב במיתת בכזית דלמא לא אימעיט אלא מלאו ומלקות אבל מ"מ לא ימלט להיות נקרא ברי' כיון שהוא שם כברייתי' הוא חשוב ולא בטל ולמה אמר רב אשי זבחים דף ע"ב משום בע"ח חשיבה ל"ב דלמא אפי' במתה כיון שלם ל"ב משום דהוה כברייתי' אע"כ דתלי' במלקות היכי דאחשבי' הכ' בשלם לענין מלקות הוא דלא בטל משום ברי':

ראי' בפלתי סי' ק' מביא בשם פר"ת הרגיש בזה וכ' הפלתי דתוס' ככר כ' טעם דלמה אבמה"ח מקרי ברי' וז"א דמתו' מוכח להיפוך דלא נקרי ברי'. ובפרמ"ג בסי' ק"י סק"ג בט"ז כ' דהאבר מהחי שלם ואפי' אין בו כזית חשיבו ברי' כיון דחשיבה תורה ברי' למלקות אבמה"ח חכז"ל החשיבה לאבר שאי"ב כזית אע"ג דליכא מלקות וקשה כהנ"ל הא התורה לא החשיבה לאבר מן החי לברי' כיון דצריך כזית ואכילה כתיבה בי' ומנ"ל עוד דחכז"ל החשיבה אפי' אין בו כזית להאבר ובפתחי תשו' כ' בשם פני ארי' אבר שלם ואי"ב כזית לא מקרי ברי' וזה דלא כפרמ"ג אלא לדידי קשה האבר מן החי לגמרי אפי' י"ב כזית אמאי פסקו דהוה ברי' עיי' בפלתי בסי' ק' אש"ע דבילה שי"ב אפרוח של' הש"ע דהוה ברי' דמנ"ל לחדש דין ברי' דלא מלינן בש"ס מכ"ש באמה"ח די"ל להיפוך מש"ס דלא הוה ברי' כמש"ל. וכן מבואר בהדי' בתוס' דף ק"ב ע"ב ד"ה אבל ליפור ה"כ במשהו גידין ועצמות ובין הכל צריך להיות כזית ולא הוה כמשהו דסיפא דהוה ברי' והוה משהו ממ"ש עכ"ל. הרי בהדי' כמ"ש באבמה"ח ברישא דלא הוה משהו ממש לא הוה ברי' וי"ל גם הרשב"א הנ"ל אין ר"ל דאבמה"ח מקרי ברי' אלא דמפרש דהך כל שהוא באכל ליפור טהורה בחיה דף ק"ב לאו כל שהוא ממש כמו בסיפא אלא דר"ל כל שהיא בשר וא"כ מפרש באכל כולי' אמאי חייב משום אבר הא לא הפרש אבר ממנו ואם לאו לאיברים עומדת פטור כה"ג לכך כ' דס"ל לאיברים עומדת עי' דף ק"ב:

ז' **ומ"ש** בש"ע עוד שם דבילה שי"ב אפרוח חשיב ברי' כמ"ש הרמב"ם בפט"ו. הי"ע בילה שי"ב אפרוח שנשלק עם ביצים אם היתה עם ס"א והיא הרי הן מותרת היתה עם ס' בלבד נאסרו הכל מפני שהיא ברי' בפני עצמה והוה קשי' לי על הש"ע דהא בילה שי"ב אפרוח אסור משום נבלה ונבלה אפי' ברי' שלם אינו ברי' והאיך יהי' טפל חמור מן העיקר ומלאתי קו' זו בפלתי סי' ק' סק"ד והקשיתי מתשו' רשב"א סי' רפ"ב שכ' בילה שי"ב אפרוח לא מקרי ברי' ורא' שכבר קדמוני בזה הפר"ח בסי' ק' ס"ק כ' והעלו בפלתי ופסקו הפר"ח שם ופלתי שם דלא כש"ע אלא גם בילה שי"ב אפרוח בטל ולא מקרי ברי' ואלא מ"ש הר"מ דהוה ברי' י"ל לענין הפליטה חשבוהו רבנן לברי' וכ"כ בפר"ח כאן סקי"ד ולאו תימא הוא דכיוא דהוה לחד דבר חשוב והוה ברי' ולענין ביטול לאו חשוב ולא הוה ברי' אשכחן כי"ב בחטה בחולין קי"ע לענין שומר לטומאה קאמר ברי' שאני והטה לכ"ע לאו ברי' הוא ובטל וכן לענין ברכה בא"ח סי' ר"י דגרגיר א' לריך ברכה משוה דהוה ברי' :

ח' **בפרמ"ג** כאן בש"ך ס"ק ט"ז מסתפק אם באנו לחוש לדברי ר"מ ז"ל א"כ בכל דברים החשובים לריך ס"א והוא לבטל הפליטה שלא יבואו להקל בהיא גופי' כמו לר"מ בבילה שי"ב אפרוח משום דלריך ס"א משום שהיא ברי' ובפר"ח סקי"ד כ' דוקא בבילה שי"ב אפרוח דאח"כ נעשה היתר גזרו טפי · ול"ע דסתם דברי רמב"ם יש לפרש אף בבילה טמאה שי"ב אפרוח דלא אתי לכלל היתר ועוד שם הלכה י"ז כ' הכ"מ שם אע"ג באיסורי דרבנן ס"ל הר"מ בטל בס' והאיסור מן המנין הואיל ג"ה ברי' הוסיפו בשומן הגיד דלריך ס' של היתר אלמא אפי' בשל איסור נמי הוסיפו לר"מ וא"כ למ"ש הש"ך דיש להחמיר כרמב"ם הוה בדברים חשובים לריך ס"א ובהמת בדוכתי' טובי משמע דסגי בס' עיי' פ"מ סי' ק"ד במ"ז סק"ו שכ' דהכא קיי"ל ול"ע :

ואולם הפרמ"ג ופר"ח נמשכו אחרי ב"י שכ' טעמי' דר"מ דאפרוח שיש בה חשוב והוה ברי' וז"א וכמש"ל אות ז' ועיי' ש"ך סי' ק' וביש"ש פי' ג"ה סי' מ"ג מקשה ג"כ הכ' דלא אשכחן בשום ברי' ודבר חשוב דלריך ס"א רק בבילה וכ' דוקא בבילה שי"ב אפרוח הוא מין של היתר שהם הבילה מותרת ואף האפרוח סופו להיות מותר והוה ברי' בפני עצמה דהיינו שאינו מן בה היולא ממנין הטמא ולא שסופו להיות טמא מנשו"ה עשו בה היכר להוסיף על שיעורה כדי שלא תזלזל בשעורה ג"כ וא"כ הר"מ לא מסתים סתים דודאי מיירי בבילה טהורה מדכ' ע"י שנמלא בה אפרוח בעי ס' וא' דע"י אפרוח הוה ברי' דהי"ל דכוונתו ברי' חשוב כמ"ש הש"ך האיך ע"י האפרוח נקרי ברי' חשוב אלא דר"ל שהוא ברי' בפ"ע משונה משאר אסורין וכך מורה לשון הר"ם מ"ש דהוה ברי' בפ"ע כמו שמלינן בכוי ברי' בפני עצמה כלו שהוא משונה לא חי' ולא בהמה ואם שגבי גיד הנשה שהוא מחמת חשיבות ברי' ואפי"ה כ' הרמב"ם ברי' בפני עלמו וכ"כ הר"מ בפ"ח ה"ב דלוקין על ג"ה אם אכלו כולו מפני שהיא ברי' בפ"ע יש ליישב דהכי איכא נוסחא בגמ' חולין דף ק' דגי"ה ברי' בפני עצמה והמגיהים מחקו תיבת אלו ברי' בפ"ע אבל הר"מ תפיס האי גירסא ויש ליישב הגירסא דגיד משונה מכל איסורין דקודם שנתקשר הי' בשר א"כ למה אסרה גיד יותר מבשר שבאה ממנו דאכלו כולו חייב אפי' אי"ב כזית ועוד דלא אסרי' תורה אלא טעם גמור וכאן אין בגידין בכ"ע ועץ הוא והתורה אסרתו אלא משונה גיד מכל איסורין להכי נמי משונה דאם אכלו כולו חייב אפי' אי"ב כזית לכך החמירו בפליטה מדרבנן כ"נ. ותוס' ושאר ראשונים ג"כ מקשים אמאי גיד הוה ברי' כמבואר בתוס' דף ל"ו והר"מ לא ס"ל תירוצם ותי' מפני שהוא ברי' בפ"ע כהנ"ל והיינו שכך הי' לו הגי' בש"ס :

(ט) **בדף** ק"ב אי' בברייתא אכל לפור טהורה בחייה בכל שהוא במיתתה בכזית מטמאה בין בחייה בין במיתתה בכל שהוא ומוקי הש"ס רישא בלפור טהורה במשהו בשר גידים ועלמות ובין הכל איכא כזית. ופרש"י אכל לפור טהורה בחייה בכל שהוא משום אמה"ח במיתתה בכזית דנבלה אכילה כתיבה בי' וכל אכילה בכזית וכו' והרמב"ם בפ"ד ה"ג כ' בזה"ל האוכל עוף טהור חי כל שהוא לוקה משום נבלה אעפ"י שאי"ב כזית הואיל ואכלו כולו · ואם אכלו אחר שמת עד שיהי' בו כזית אעפ"י שאין בכולו בשר כזית הואיל ויש בכולו כזית חייב עליו משום נבלה עכ"ל דברים אלו תמוהים חדא מ"ש באוכל עוף טהור כ"ש לוקה משום אוכל נבלה הואיל ואכלו כולו הא כיון שהוא חי הל"ל דלוקה משום אבר מן החי אבל בנבלה אכילה כתיבה בי' · ועוד שכ' אעפ"י שאי"ב כזית משמע דר"ל כל שהוא ממש מדכ' בסיפא עד שיהי' בו כזית מכלל דרישא משהו ממש קאמר פשיטא דקשה הא בנבלה אכילה כתיב. ואפי' משום אבמה"ח לא לקי באכלו כולו בכ"ש ממש עד דאיכא כזית עם בשר גידין ועלמות כהנ"ל וכמ"ש ג"כ הכי בתוס' · וסיפא של דברי ר"מ נמי קשה שכ' באכלו אחר שמת הואיל ויש בכולו כזית חייב עליו משום נבלה הא נבלה אכילה כתיבה ולריך כזית בשר. ואפי"ת דר"מ ס"ל בנבלה א"ל כזית כמ"ש ברישא קשה דלמה באכלו חי לוקה משום נבלה בכ"ש ממש וע"ל דנבלה הוה ברי' הלכך חייב באכלו כולו א"כ למה בסיפא באכלו כולו במיתתה לא מקרי ברי' לחייב בכ"ש ממש. ועוד דוקא בחייה דאיכא משום אבר מן החי א"ש דלא חייב משום אבר מן החי עד שיהי' בו כזית אע"ג שאין בכולו בשר כזית אבל בנבלה מה מהני שי"ב כזית עם בשר גידין ועלמות כיון שאין כזית בשר ולא רא' שנושאי כליו יפרשו דברי הר"מ ולא

עמדו כלל על דבריו האלו והר"מ ז"ל גופי' הביא דין זה דבאמה"ח לוקה על אבר כולו כברייתו בשר וגידין ועלמות כזית ואכלו לוקה אעפ"י שאי"ב בשר אלא כל שהוא עי"ש בפ"ה מה' מא"ס ה"ג והאיך כ' כל בפ"ד הנ"ל באוכל ליפור במיתתה גבי נבלה הכי הואיל ויש בכולו כזית אעפ"י שאין כזית בשר :

(י) **הגה** בתוס' הנ"ל דף כ"ו הקשו לר"ש דחשיב חטה ברי' האיך תרומה עולה בא' ומאה ובפלתי בסי' ק' תי' דברי' מלד עלמו אין בו חשיבות אלא מפני דלוקין אכל שהוא בגיד והרן א"כ הא ר"ש ס"ל בכל מקום כ"ש למכות א"כ בברי' ליכא חשיבות מטעם מלקות דהא בכ"מ לוקין אכ"ש והוא תימא גדולה על תוס' וכ"כ בס' לב ארי' וכן הקשתי אני שוב רא' שיפה הקשה תוס' דלר"ש ע"כ ברי' חשיבי מלד עלמו דאל"כ הא כ' תוס' דרבנן דאמרי ש"ה בנבלה דאיכא חשיבות מלד עלמו דהיינו בריית נשמה רבנן לא ס"ל הכי אלא לר"ש קאמרי ואז לר"ש לדידי' אין ברי' חשיבי מלד עלמן א"כ ר"ש למאן קאמר דחטה מקרי ברי' לרבנן הא דרבנן ס"ל הא לא כתיב לא תאכל חטה א"ו לדנפשי' קאמר דחטה חשיב ברי' מלד עלמו ושפיר הקשה תוס' · ואמנם י"ל ר"ש דס"ל חטה חשיב ברי' בכל שהוא ואמר כן לרבנן אודו לי מיהת בחטה היינו בטבל של תרומה דחטה א' פוטרת הכרי מה"ת כי"ב אי' בש"ס ע"ז דף ע"ג טבל לא בטל במשהו משום דחטה א' פוטרת כל הכרי וא"ש נמי קו' התוס' אליבא דרבנן דהשיבו חטה אין בריית נשמה הא לא כתיב לא תאכל חטה י"ל דאי הוה התוס' נשמה הוה מודה דהוה חטה א' ברי' משום דאשכחן חטה א' פוטרת כל הכרי :

וקשה לי מה דוחקי' דש"ס מכות דף י"ז דר"ש דקאמר אי אתם מודים בנמלה דלוקין בכ"ש ה"ה חטה הא ר"ש ס"ל כ"ש למלקות ודחיק הש"ס לדבריהם דרבנן קאמר לתוס' ע"ז דף ס"ו ע"א דר"ש מודה בתערובת אין כ"ש למכות א"כ י"ל ר"ש לדנפשי' אמר הא בברי' אפי' כל שהוא כגון חטה אחת לא בטל אמנם קו' זו קשה לתוס' ב"מ דף ו' ע"ב וכמ"ש הפר"ה סי' ק' סק"א דברי' ל"ב מן התורה אבל אי ברי' מה"ת בטל א"כ פריך שפיר אי' בתערובת בטל ואי בבעין הא ר"ש ס"ל כ"ש למלקות מה אריא דנקיט חטה א"כ י"ל תוס' ב"מ דס"ל ברי' ל"ב מה"ת ס"ל כ"מ ברא"ש דרבנן דר"ש במכות שם ס"ל לדנפשיהו דברי' תלי' בבריית נשמה א"כ שוב י"ל לר"ש ברי' מלד עלמו לא חשיבה ומלד מלקות נמי לא חשיבי דהא לר"ש בכה"ת כ"ש למלקות כפלתי אלא שדחיתי דברי פלתי הנ"ל דא"כ קשה הסוגי' לתוס' דס"ל בריית נשמה וי"ל לרבנן אלא לדבריו דר"ש קאמרי והש"ס קאמר התם ר"ש לדבריהם דרבנן קאמר וע"כ רש"י עכ"פ ס"ל ברי' מטעם חשיבות דאל"כ למאן קאמר דברי' מטעם חשיבות דאי לרבנן לא תליא בחשיבות אלא במלקות וא"ו ר"ש הכי ס"ל אבל מאן דסבר דרבנן ס"ל ברי' מטעם חשיבות שפיר י"ל לר"ש ברי' לא חביבי ור"ש לדבריהם דרבנן קאמרי ולא קשה קושייתי דלימא דכ"מ לר"ש בתערובת דלא בטל דהא לר"ש לדנפשי' ברי' איהו לא ס"ל כלל דטעם ברי' חשיבות י"ל לר"ש לדנפשי' לא ס"ל ברי' חשיב מלד עלמו אלא רבנן ס"ל הכי כמו שהשיבו התם איכא בריית נשמה אמנם תוס' ב"מ שם דרמזו לחולין כאן דף ל"ו דברי' לא בטל מן התורה וכ"ל דסברת התוס' דברי' לא בטל מה"ת כיון דאחשבי' תורה ללקות אכל שהוא בין גדול בין קטן א"כ אין חילוק אפילו הוא בתרועבת דכל שהוא לעולם איכא והא דכ' תוס' בע"ז בתערובת מודה ר"ש היינו משום כמו דבטל לרבנן כזית כך בטל לר"ש כ"ש בס' הא תינח בליכא בכל שהוא מטעם חשיבות אבל לרבנן בכה"ת בכזית והכי אחשבי' אברי' שלמה בכל שהוא אמרינן אין ה"נ דנמי בטל כל זמן שהוא שלם ומש"ל דא"כ הק' פלתי לדוכתי דלר"ש משום מלקות ליכא ברי' דר"ש ס"ל כ"ש למכות בכ"מ לק"מ דכ"מ גם לר"ש מה דאמרה תורה לוקין בין גדול בין קטן דאחשבי' קרא אם הברי' שלם לוקין אפי' בתערובת ודברי תוס' מיושב מכל לד :

סימן תק"ם ·

בש"ע סעי' א' וביצה עוף טהור שהתחיל להתרקם כ' הש"ך ס"ק כ"ג הקשה הפרישה דהא הטור כ' בסי' ס"ו דאם ידוע שהוא מרוקם האפרוח חייבין עליו מן התורה ולמה כ' כאן מכות מרדות וכ"ל ליישב דהכה בסה"ת כ' דכל זמן שלא ילא לאויר העולם אסור מן התורה ואפי' שאמו אין בכך כלום שאין שחיטה שייכי בי' אלא שהקשה דלמה קאמר הש"ס דף ס"ד דאסור משום שרץ השורץ ואסמכתא בעלמא ותי' בדוחק כמו שהקשה בפר"ח ס"ק כ"א ותי' הפר"ח דוקא בנגמר האפרוח אסור משום נבלה אבל בהתחיל להתרקם לא שייך משום נבלה ואסור כשום שרץ השורץ וכ"ל דרמב"ם לא ס"ל דחייב משום נבלה אלא בנולד וילא לאויר העולם ומתה זהו דאקרי נבלה וכמשמע לשון הר"מ בפ"ד ממא"ם ה"ה בהמה או חי או עוף שמת לוקה משום נבלה וכן בהלכה א' שם וז"ל כמלאת למד שהתורה אסרה מתה והיא נבלה אבל בהתחיל להתרקם עד גמר יליאתו לאויר העולם הוה בשר עוף ולא נבלה כמ"ש ה"ה פ"ג הלכה א' (כי"ב) כיון זה שמינו כבר הוא עוף והבילה הוא מעוף הוה מיד כבשר העוף ואע"ג שאינו נבלה מ"מ שחיטה בעי ושחיטה לא שייכי בי' הלכך אסור מה"ת כעיקר סימנים לבה"ג דאינו נבלה רק דשחיטה לא שייכי בו ומ"ש ה"ה שם בהלכה זו ד"ה אבל דכל זמן שלא ילא לאויר העולם אינו

אלא מדרבנן כדאי' בגמ' דף ס"ד ז"א אלא דאסור מה"ת כסה"ת ולא מטעמי' דסה"ת ס"ל משום נבלה ואפשר דס"ל לסה"ת דכל שאין מועיל בו הוה נבלה אבל לרמב"ם נבלה במיתה תלי' א"כ כל זמן שלא יצא לאויר העולם לא אסור משום נבלה אלא דאפי"ה אסור מה"ת משום דאין לו היתר בשחיטה ויל"ד הכי לר"מ דכ' לעיל מני' בהלכה ו' חלב ובילה טמאה אין לוקין ואסור מה"ת ולוקין עליהם מכות מרדות א"כ ה"ה מ"ש אא"כ בהתחיל להתרקם מכין אותו מכות מרדות נמי' דומי' דלעיל מיירי שאסור מה"ת דאל"כ הל"ל כאן אסור מדבריהם א"ו דאסור מה"ת והא דאי' בגמ' דאסור משום שרץ ומסיק קרא אסמכתא תיפ"ל דאסור משום דלא שייכי בי' שחיטה ככו' סה"ת לשיטתו י"ל דברייתא דקתני טמא ושייר בילה עוף טהור שהתחיל להתרקם ש"מ בטוהר ליכא איסור שחיטה וצריך לומר דהך ברייתא ס"ל אין לעיל מה"ת אלא מדרבנן ובבילה לא גזרו ופריך הא אסור משום שקץ ומשני אסמכתא אבל אנן דס"ל יש שחיטה לעוף מה"ת בילה שהתחיל להתרקם מה"ת אסור א"כ י"ל מ"ש הטור בסי' ס"ו חייבים לא מלקות קאמר אלא שאסור וחייב מן התורה :

אא"כ תני נמרה אבל אי הוה משני בטעינה באיסור הוא דבילה אסורה אבל בשיאלא קמא דלא כל גדולה באיסור שרי קמ"ל אפי' שיאלא קמא דלאו כל גדולי באיסור אפי"ה הבילה אסורה . ועוד י"ל דבילת טריפה וילדה מיד אחר שנטרפה דהוה כמו בילת נבלה שכמוה נמכרת בשוק דלא אסור אלא מדרבנן וכמ"ש בפרמ"ג לעיל בש"ך סק"ח ובט"ז ס"ק ז' מעתה קשיא דפליג ב"ש ומתיר בילת נבלה שכמוה נמכרת בשוק דלא גזרו בילת נבלה אטו בילת טריפה ועלה קאמר ומודים בבילת טריפה נמי דומי' דרישא מיירי שכמוה נמכרת בשוק וצ"ל דבבילת טריפה גופי' גם ב"ש גזר אטו בילת גופי' שלא נגמרה וא"כ ל"ק קו' הכנפ"י דאדרבה משום דס"ל דסיפא דשמי' דרישא בכמוה נמכרת בשוק ולהכי משני לי' דמיירי בשיאלא קמא וקמ"ל אע"ג בנבלה כמוה ננכרת בשוק פליג ב"ש אבל בבילת טרפה מודה דאסור אע"ג דהבילה כמוה נמכרת בשוק דגזרו אטו בילה שהי' עדיין בשר כשנטרפה דאסורה מה"ת .

עיי' בהג"ה ש"ד ס"ק ע"ג והובא במי"ט ובב"ח כאן היכי דאין רוצה להשהותו זמן מרובה לא חיישינן לתקלה לכולהו תרוצים של תוס' בפא"ט דף י"ג ע"ב ואפי' רש"י ומרדכי לא אחמור אלא בטרפה שצריך ע"כ להשהות . עיי' פרמ"ג בט"ז ס"ק ט"ז דבזמן מועט לא חיישינן דהיינו כ"א יום וכן הוא בלשון פוסקים אחרונים לעיל סי' כ"ז . וצ"ע דהא יש לפעמים בין שיאלא קמא לשיאלא בתרא מ"ב יום כגון שנטרפה בראש חדש וכבר נזדקק עם זכר ועיברה דפרש"י דבכורות לאחר שנתעברה מתרנגול שוהה לגמור עד כ"א יום ובין טעינה ראשונה לשני' ג"כ כ"א יום הרי זה מ"ב יום ועוד מלשון רש"י משמע משעת שנתעברה מתרנגול שוהה בילה לגמור בקליפה קשה כ"א יום ואח"כ מתחיל להטיל בילים בכל יום בילה אחת ברש"י בכורות דף ח' כלב לכ' יום פרש"י גמרה לורת הולד א"כ גם בבילה ה"פ לכ"א יום נגמר הבילה וא"כ כיון הדין דמשהין אותו עד שיטול כל ביליו הנשים אומרים שפעמים תרנגולות מטיל בילים ל' יום יום בכל יום בילה א' ולפעמים עוד יות וא"כ מותר להשהות העוף כ"א יום בטעינה ראשונה משעת שנתעברה ול' יום זמן הטלת בילים מטעינה ראשונה וכ"א יום מטעינה שני' עד שתגמור הרי סך הכל להכ"ל ע"ב יום ועוד הא בחורף ידוע תפסיק תרנגול מלהטיל בילים ב' או ג' חדשים ובגמ' קאמר סתם שיאלא קמא משהינן להוא אי הדרי וטעינה שריין ולא נתנו לנו קצבה כמה יום משהינן בזמן הטלת בילים אלא בכל ענין יכול להשהות עד טעינה שני' ואפי' יהי' ב' וג' חדשים מטעינה ראשונה לשני' ואין שיעור לדבר וכ"מ מלשון הש"ע והפוסקים וצ"ל דזהו כוונות הג"ה ש"ד הנ"ל שלא נתנו חכמים שיעור לדבר לזמן מועט דוקא בשיעור ימים קצובים אלא סתם שיכול להמתין ולהשהותו לאפוקי בטריפה שצריך ע"כ להשהות יב"ח ובזמן רב כזה ודאי חיישינן עכ"ל הג"ה ש"ד משמע הא אינו זמן רב כזה יב"ח יכול להמתין ואין שיעור לדבר וצ"ע דפוסקים לא ביארו וקצרו במקום שצריך להאריך וזה בטריפה אבל ודאי לפעמים מצינן תקלה שמא ישכח ויעשה מיד הכל לפי המקום והזמן שמביא לו לידי תקלה :

סימן תקס"א

א) הש"ע כ' בס' טרפה עיבוד לחוד לא מהני אלא עד שתלד ובס' כנפ"י הקשה ע"ז מש"ס וישבתי קושיותיו (ב) מה שכ' הפוסקים בעוף דהוה זמן מיעוט דהיינו כ"א יום לא חיישינן לתקלה ודקדקתי ע"ב יום ויותר לא חיישינן לתקלה אלא יב"ח דהוה ודאי זמן דב חיישינן לתקלה וצ"ע על הפוסקים :

בש"ע סעי' ט' אם יטעון כו' כ' בש"ך ס"ק כ"ה כלו' אם יטעון ויטיל בילים אבל בטעינה לחוד לא מהני כמש"ל סי' כ"ז ס"ק מ"ה והוא שם בשם מהרש"ל ופר"ח חולק עליו שם אבל בפר"ת וכנפי יונה הסכימו עם המרש"ל וכן שאר אחרונים אמנם בכנפ"י הקשה מגמ' דף כ"ח דאמימר שם בס' טריפה שיאלא קמא אסור ומשהינן להוא אי הדרי וטענה שריין ופריך דתנן ומודים בבילת טריפה שאסורה מפני שגדלה באיסור ומשני התה בדשיאלא קמא א"כ גדלה גמרה מבעי תני גמרה ופרש"י לעיל גדלה משמע כל גידולה באיסור והקשה הכנפ"י מה קשי' דלמא התם באשכח בגווה דטריפה מיירי דומי' דבילת נבילה דמיירי באשתכח בגווה ואינו מוליא מידי ספק טרפה כיון דלא ילדה ותי' דהא בנגמרה מוקי לה מכ"ש לפי' התוס' דקאי התם אמשנה דעדיות דתנן ברישא בילת נבלה שנמכרת בשוק ובהכי ודאי שאין הטרפה מגדלת עד שיהי' נגמרה עד שהכי הוא כילוד דמי נמלא העולה מדבריהו דלא בעינן וולד יוליא לאויר העולם לגמרי אלא כל שנגמרה שכי"ב נמכרת בשוק ה"ל כילוד וסי' להוליא מידי ספק טריפה ע"כ :

ול"נ דליתא לראי' זו ולא קשה קושיתו הכ"ל דשפיר משני בדשיאלא קמא רבותי' היא דאפי' כך גמרה באיסור ג"כ הבינה אסורה וכמ"ש

א) אמש"כ בש"ע מג"פ לא תבשל מוכח בישול אכילה והנאה קשה ג' קושיות דלמא קראי לדרשות אחרות אתי (ב) ולפי שבארתי דברי הר"ם וכוונתו לישב הג' קושיות הנ"ל והוכחתי דר"מ ס"ל דלוקין בב"ח על ההנאה (ג) דיחוי לישוב לחם משנה שגם הוא ר"ל לרמב"ם אין לוקין בב"ח על ההנאה (ד) דבדי הר"מ בפט"ז מהמ"א הלכה ו' שכ' חתיכה ר"ל לא בטל אפי' בב"ח וחולין שנשחטו בעזרה הואיל ואסור בהנאה מדבדיהם ודבדיו תמוהים מאוד מכל צד ולא נמצא בישוב כל דבדיו אלו וישבתיו פשוט ונכון (ה) ביאור פיהמ"ש בפ' ג' דכריתות מ"ש דאין בב"ח חל על איסור חלב שהם דבדים אחדים עם דבריו בסה"מ :

א' **בש"ע** סעי' א' כ' בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ג"פ א' לאיסור בישול וא' לאיסור אכילה וא' לאיסור הנאה והוליא אכילה בלשון בישול לומר שאינו אסור מה"ת אלא דרך בישול עיי' פרמ"ג בש"ך סק"א שהקשה הא להולרך והוליא בלשון בישול לאסור שלכ"א . ותי' מ"מ כיון שבא הכ' בלשון בישול אין לנו לאסור כבישה דמנא לן דע"י כבישה אסור כיון דלא אשכחן בתורה רק בישול ואינו מובן כיון דקיי"ל כבוש כמבושל א"כ ה"א דתורה לא הקפיד בבישול דוקא אלא בכ"ע וא"כ ה"ה כבוש נמי אסור בנרגש הטעם ואילטרך קרא למעט כבוש דלא אסרי' תורה אלא דרך בישול ול"נ לישב הרמב"ם בפ"ט מה' מ"א ה"א ה"נ שהרמב"ם מישב קו' כו' ועוד קשה לרמב"ם דפסק כר' אבוה א"כ מנ"ל הנאה דלמא משו"ה הוליא בלשון בישול דאי הוה כתיב לא תאכל ה"א דאסור בהנאה לכך הוליא אכילה בלשון בישול וחד לבישול ולא תבשל ג' אתי למעט כבישה ועוד קשה דלמא קמ"ל קרא אכילה בלשון בישול דלא חייב על אכילה אא"כ בישלו ואכלו אבל בלא בישול הוא ואכלו פטור :

ב' **דהנה** ז"ל הר"מ שם ה"א וה"ב בב"ח אסור לבשל ואסור לאכלו מה"ת ואסור בהנאה ומי שבישל משניהם כזית א' לוקה וכן האוכל כזית משניהם לוקה אעפ"י שלא בישל · ובה"ב כ' לא שתיק הכ' מלאיסור אכילה אלא מפני שאסור הבישול כלו' ואפי' בישלו אסור ואיל"ל אכילתו כמו ששתק מלאסור הבת מאחר שאסור בת הבת עכ"ל ובפרמ"ג בפתיחה באות ג' כ' מדברי הרמב"ם הנ"ל מוכח דגם בב"ח ס"ל לרמב"ם דאין לוקין על ההנאה . כי"ב כ' בצל"ח פסחים דף כ"ג ד"ה והא מעשר הקל וכ' אע"ג דאיכא חד לא תבשל לגמרי על ההנאה מ"מ אינו לוקה כיון דלא מפורש ההנאה בקרא אלא לא תבשל . והא דלקי על אכילה דג"כ לא נאמר אכילה בפי' דלכך הולרך הר"מ בה"ב הנ"ל דלא שתיק הכ' לאסור אכילה אלא מפני שאפי' בישול אסור וכ"ש אכילה א"כ הוה אכילה כמו שכ' בפי' . והביא ראי' מד"מ הלכות סנהדרין בפי"ט כשמנה הלאוין שאין בהם לא כרת ולא מיתה בי"ש שלוקין עליהם שם ל"ב האוכל בב"ח ל"ג המבשל בב"ח הרי מנה האוכל ומנה הבישול ולא מנה ההנאה הא ודאי שההנאה אינו לוקה וכי"ב כ' הפר"ח בא"ח סי' תמ"ג והביא ג"כ מדברי הר"מ בהלכות סנהדרין הנ"ל כמ"ש הצל"ח :

ונ"ל דלרמב"ם בב"ח לוקה על הנאה ודבריו בר"מ הם דברים אחדים עם דבריו בס' המלות לר"מ ולא אעתק אריכות דבריו רק בקילור דבריו ותוכן כוונתו דשם שמנה הר"מ כ' לאוין למלקות בב"ח דהיינו באכל בב"ח לוקה ולמלוה בפ"ע אם בישל בב"ח לוקה והקשה על עלמו הא ג"פ לא תבשל כ' וא' לאיסור הנאה ולמה לא מנה גם להנאה ללאו בפ"ע ותי' דאין ראוי להנאה בלאו בפ"ע מפני שהנאה ואכילה ענין א' כי אכילה ממין מיני הנאה והוא אמרו כל מקום שנאמר לא תאכל א' איסור אכילה וא' איסור הנאה עד שיפרוט לך הכ' כדרך שפרט לך בנבלה א"כ ה"ה הכא מהך לא תבשל דאסור באכילה הנאה נמי בכלל ומה דאמר כל מקום שנא' לא תאכל הא למ"ש אפי' בלא לשון לא תאכל אסור בהנאה כיון דאסור

דאסור באכילה ממילא כיון דלא פרט היתר הנאה כדרך שפרט לך בנבלה י"ל דהא לר"מ אינו לוקה על הנאה משום דאפקי בלשון אכילה וכ"כ פר"ת סק"א ד"ה הנה ולכך נקיט ר' אבוה כ"מ דכתי' לא תאכל א' איסור אכילה וא' איסור הנאה לאשמעינן איסורי איכא ולא מלקות וכו' דלא תבשל הג' דאתי לאיסור הנאה. אתי כדי שיהי' בב"ח איסור ההנאה אפי' שלא כדרך הנאה ע"כ א"כ מוכח מר"ה דר"ל דליכא על ההנאה מצוה במנין המצות בפ"ע אבל מלקות איכא גם על ההנאה כמו על האכילה דאל"כ דאין לוקין על ההנאה בבב"ח כמו דאין לוקין על ההנאה בשאר איסור הנאה א"כ לימא דהג' לא תבשל אתי ללאו ולמלקות על ההנאה לכך אילטרך לאו בפ"ע א"ו דס"ל לרמב"ם דוקא בשאר איסורין דכתיב אכילה דממעט שלא כדרך הנאה ממלקות וא"כ על הנאה ליכא מלקות דהנאה אינו דרך הנאתו דדרך ההנאה דוקא אכילה וכמ"ש ה"ה טעם זה בפ"א מה' מא"ס לרמב"ם דס"ל דאין לוקין על ההנאה משא"כ בבב"ח אם הנאה בכלל אכילה ולא כתיב אכילה בפי' רק לא תבשל ודאי הנאה כדרך הנאה נמי לוקין דהא לא כתיב אכילה דנימא דוקא אכילה שהוא דרך הנאתו וכיון דאפי' מלקות איכא בהנאה תו לי"ל דלא תבשל הג' אתי למצוה בפ"ע להנאה דלוקה אע"כ דאתי לאסור אפי' שלא כדרך הנאתו כמו כדרך הנאה ואפי' לוקין שלא כדה"כ אינו מצוה בפ"ע אלא גילוי דעת דכאן הוה שלא כדרך הנאה כמו דרך הנאה וחייב על כל ההנאה אפי' למלקות :

ואלא דעדיין על הרמב"ם קשה מנ"ל דההנאה בכלל אכילה לגמרי דלמא הנאה לאו בכלל אכילה לגמרי ואפי' למלקות וממילא הלא תבשל ג' אתי למלקות על ההנאה וההנאה באמת מצוה בפ"ע והתי' על זה דהי' לי' לרמב"ם קשה קו' הפרמ"ג והפר"ת מנא לך דאתי הלא תבשל ג' על ההנאה ולוקין על ההנאה הא אילטרך הג' לא תבשל חדא לאיסור בישול וחד לאיסור אכילה והוציא אכילה בלשון בישול לאפוקי בכבוש והג' לא תבשל אתי לאסור אפי' שלא כדרך אכילה ולכך כ' הר"מ אה"כ הנאה ידעינן משום דהנאה ואכילה ענין א'. והלא תבשל ג' אתי לשלכה"כ וממילא לא קשיא קו' הכ' דלמא משו"ה לא כ' אכילה כדי שלא יהי' אסור בהנאה והכ' לבישול והג' שלא ע"י כבושה משום דאפי' לא כתיב אכילה הנאה אסור כיון דאכילה אסור ועדיפא בב"ח משאר איסורין דבשאר איסורין הנאה אינו בכלל אכילה למלקות ובב"ח גם למלקות :

ועל כוונה זו דברי הר"מ בחיבורו בפ"ט הנ"ל שהולך אחרי דבריו בסה"מ וכ"כ בפתיחה לה' בב"ח שמונה ב' מצות אוכל בב"ח ובישול בב"ח כמו כן כ' בפ"ט ב' מלקות לאוכל ולמבשל ולא אתי למעוטי הנאה דליכא דז"א הנאה בכלל אכילה א"כ ליכא רק ב' מצות וע"כ הכי כוונתו שהתחיל אכילה ובישול מה"ת ואח"כ כ' ואסור בהנאה וקשה וכי הנאות בב"ח אינו מה"ת אלא שכל כוונתו להודיע דליכא רק ב' מצות ב' לאוין וזה חד לאו אכילה וחד לאו הבישול ואח"כ ואסור בהנאה כלו' מה שכתבתי לך דאסור באחד מצוה האכילה ר"ל ג"כ איסור הנאה דאכילה הוא ממין הנאה וא"ש ג"כ מ"ש הר"מ דאסור באכילה אפי' הוא לא בישול דאל"כ הקל"ד מנ"ל דלא תבשל אתי להנאה היינו לשלכה"כ כמ"ש בסה"מ הא אילטרך שלא חייב על האכילה אא"כ בשלו :

ואמנם עדיין הוה קשיא לרמב"ם מנ"ל למדרש מג"פ לא תבשל לתנא דבריי' א' לאיסור אכילה וא' לאיסור בישול וא' לאיסור הנאה לשלכה"כ. הא לכל תנאי ואמוראי דילפי איסור ואכילה והנאה לבב"ח דף קט"ו מדרשא אחרות. וע"כ לדידהו הג"פ לא תבשל אתי לעבור עליו בג' לאוין א"כ מנ"ל לתנא דבריי' מהג"פ לא תבשל למדרש אכילה והנאה. אע"ג כל היכי דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן לקראי לאפוקי לאוין שאני הכא דפשטות דקרא משמע הכי דליכא רק לאוין הרבה. להכי כ' הרמב"ם דברי כ"ר (בלח"מ הקשה ע"ז) דפשטות הקרא הכי משמע דלא שביק איסור אכילה אלא דנקיט בישול אפי' בישול אסור אי"ל אכילתו והנאה בכלל אכילה ותו פשוט לדרוש הלא תבשל הג' שההנאה שדיבר בו אפי' שלא כדרך הנאה ולא לאפוקי לאוין :

(ג) **ובלחם** משנה תי' שם בפ"ט דר"מ ס"ל דאין לוקין על ההנאה משום דלא אתיא אלא כאם אין ענין משא"כ אכילה דהוה מכ"ש מבישול שפיר לקי כמו בת הבת אע"ג דגם בההנאה איכא קו"ח מבישול דהשתא בישול אסור ההנאה לא כ"ש י"ל דהוה ודאי קו"ח אלא דלא הוה דומיא דבת הבת דהוה אותו ענין ממש וכו' נ"ל שתי' הלח"מ אינו מוסכם עם ספר המצות דההנאה הוה ידעינן מאיסור אכילה דאכילה וההנאה ענין א' ואפי' לוקין על ההנאה כמש"ל אלא בלא דברי ספה"מ הא אפי' לדברי לח"מ דקרא דאם אין ענין לאכילה אתו לא תבשל הג' והנאה רק לאסורי מ"מ כיון דאיכא נמי קו"ח כה"ג מזהירין מן הדין ולוקין כמ"ש ה"ה ברמב"ם פ"ב מה' מא"ס :

(ד) **אמנם** אי קשיא הא קשיא דבפט"ז מהמא"ס הלכה ו' כ' בחתיכה הראוי להתכבד כ' וז"ל וה"ה בחתיכה של בב"ח או של חולין שנשחטו בעזרה שהרי הן אסורין מדבריהן בהנאה אוסרין בכל שהוא וקשה הא הנאה מה"ת אסור בבב"ח ואין לומר דקאי אבשר עוף בחלב כמו שדחה בפמ"ג בפתיחה דלר"מ בשר עוף בחלב לא כ"כ. ורא' כ' במנחת אהרן על ארוך מש"ך דמזה ראי' ללח"מ דבשר בחלב הנאה אין לוקין וכיון דאינו מפורש בקרא קראו הרמב"ם מדבריהם כמ"ש הר"מ בפ"א מה' אישות דקדושי כסף קרי הר"מ דברי סופרים. ולמ"ש דליתא לדברי לח"מ נ"ל

דמ"ש הר"מ שאסור בהנאה מדבריהם אחולין שנשחטו בעזרה לחוד כמ"ש הארוך מש"ך ובב"ח אגב גררא נקיט וכפרמ"ג בפתיחה כ' דנקיט בב"ח לרבותי' אע"ג שאינו איסור מחמת עצמו ופי' שכן כוונות הכ"מ בפי' י"ו שם ומה שהקשה בפרמ"ג הא בפ"ב מה"ש החליט הכ"מ להיפוך דר"מ ס"ל חולין בעזרה דאורייתא וא"כ קשיא מ"ש הרמב"ם שאסור מדבריהם אהאי קאי ולשון דברי קבלה או דברי סופרים מני קאי אדבר הנלמד בי"ג מידות משא"כ לשון דרבנן או דבריהם משמע רק איסור דרבנן עי"ש בלח"מ בפ"ב מה"ש תי' כן וס"ל דלא כפרמ"ג אלא אפי' לשון דבריהם שכ' הר"מ נמי על האסור מה"ת מדרשא ואינו מפורש וכן הוא בלח"מ עי' בש"ך ח"מ סי' ל"ג סק"א ואלא לפי"ז י"ל דקאי גם אבב"ח אע"ג דאיכא מלקות אהנאה מ"מ כיון שאין האיסור מפורש בתורה קאמר הרמב"ם שהוא מדבריהם :

אלא עוד הקשה בפרמ"ג בפתיחה בין שני אלו עגולות דא"כ דחולין שנשחטו בעזרה מן התורה מה רבותי' דחתיכה ראוי להתכבד לא בטל וכן קשה לדידי דמ"ש הר"מ מדבריהם גם אבב"ח מן התורה. נ"ל ליישב דבע"ז דף ע"ד במשנה דכל איסורין ואוסרין בכל שהוא יי"נ וע"א וכו' ובב"ח וחולין שנשחטו בעזרה הרי אלו אסורין ואוסרין בכל שהן וקאמר עלה בגמ' הרי אלו למעוטי מאי למעוטי דבר שבמנין ולאו אסורי הנאה א"כ למעוטי אסורי הנאה ולא דבר שבמנין וכ' תוס' שם ד"ה למעוטי דבר שבמנין ואין אסורי הנאה משמע דאתי למעוטי להאי דקתני בפי' ג"ה חתיכות נבלה אינו בטלה דהוה דבר שבמנין אע"ג דאינו אסור הנאה וכך ה"ה ס"ל לרמב"ם ולא ס"ל כמו שדוחה תוס' דלא פליגו אלא דהא תנא לא ירד לשנותו דהא בסיפא ודאי לא ירד לשנות לבד כמש"ל באריכות בדברי יוסף סוס"י תק"ג מעתה כיון דפליגו המשניות ואנן קיי"ל כמשנה דפ' ג"ה דחתיכה של נבלה ר"ל לא בטל ולא אזיל בתר איסור הנאה א"כ י"ל מדנקיט נבלה לחוד ולא נקיט נמי בב"ח שאינו איסור מחמת עצמו דהוא רבותי' כמ"ש הכ"מ בפ' ע"ז הי"ו הנ"ל ובמשנה דע"ז תנן בב"ח ה"א דהך משנה דפי' ג"ה לא ס"ל בב"ח דהוה ר"ל ולא בטל אלא דס"ל בב"ח בטל. וכן המשנה בע"ז תנן חולין שנשחטו בעזרה דלא בטל ותנא דפי' ג"ה דתני נבלה בלבד דלא בטל י"ל מדנקיט נבלה דאיכא מלקות משו"ה כיון דאחשבי' למלקות החמירו בו רבנן דלא בטל אבל חשכ"ע דליכא מלקות בטל ע"כ כ' הר"מ דליתא ואפושי פלוגתא לא מפשינן מאחר דלתנא דע"ז דלאו"ל בחד מעלה כגון נבלה דהוה דבר שבמנין כר"ל בטל ואפי"ה ס"ל באיסור הנאה ג"כ לא בטל אפי' בבב"ח וחולין שנשחטו בעז'. ה"ה לתנא דפי' ג"ה דס"ל אפי' בחדא למעליותא לא בטל ה"ה בב"ח וחשכ"ע דאיכא תרתי דבר שבמנין ואיסור הנאה וי"ל דאיכא אפי' כ"ש לתנא דפי' ג"ה דמחמיר יותר בדבר שבמנין לחוד לא בטל מכ"ש בב"ח וחשכ"ע אע"ג דיש לחלק דהכי קיל מנבלה דבב"ח אין האיסור מחמת עצמו וחשכ"ע ליכא מלקות מ"מ הסברא נותן דלא חולק בזה אתנא דע"ז דאי"ל בב"ח וחשכ"ע לא בטל משום דהוה ג"כ איסור הנאה. והיינו דכ' הר"מ לדידן בב"ח וחשכ"ע לא בטל משום דאסורין בהנאה א"כ איכא תרתי דבר שבמנין ואיסור הנאה כתנא דע"ז וע"ז לא פליג תנא דפג"ה :

הנה כלל תי' הזה הוא לר"מ הא כך דאע"ג דמשנה דע"ז ודאי פליג אמשנה דפי' ג"ה כדמוכח מסוגי' דע"ז. אבל משנה דג"ה ס"ל לא פליג וצ"ל כך בב"ח וחשכ"ע הוא יותר חמור מחתיכה נבלה משום דבב"ח וחשכ"ע איכא תרתי איסור ר"ל ואיסור הנאה א"כ מדלא תנן חתיכה ש"מ דתנא דע"ז לא ס"ל חתיכה נבלה ר"ל ואסור אבל תנא דפי' ג"ה דנקיט חתיכה נבלה ר"ל מכ"ש בב"ח וחשכ"ע דאסורין בהנאה מכל מקום לא סגי לי' לרמב"ם שיכתוב רק חתיכה נבלה ובב"ח וחשכ"ע ה"א מכ"ש ז"א דהוה מצינן למטעי אם לא הוה הביא בב"ח וחשכ"ע דדוקא נבלה שהוא איסור עצמו משא"כ בב"ח ולאפוקי חשכ"ע דאינו אסור מה"ת לא הוה אסור קמ"ל הרמב"ם דמשנה דג"ה אי"ל בב"ח וחשכ"ע ועיל"ק סי' תש"ב מש"ש בישוב הרמב"ם באות א' ובס' ש"ד אות א' ואלא מ"ש הרמב"ם שאסור בהנאה כ' בפר"ח ובפר"ת לקמן סי' ק"א דמה שאינו מפורש בתורה קרי לי' הרמב"ם מדבריהם אמנם בל"ח בפי' ג"ה גבי חהל"ה כ' סתירה ע"ז ועי' מה שפרשתי בזה דברי הר"מ לקמן סי' תר"ה :

(ה) **ולמ"ש** בכוונות הר"מ בס' המצות לעיל אות ג' א"ש פי' המשניות בפ"ג דכריתות שכ' הטעם במבשל בשר נבלה בחלב לא אתי בשר בחלב דהוה מוסיף הנאה וחל על נבלה. וכ' בפלתי בסי' זה ס"ק י"ג דמשמעות תרגלו משמע לכאו' הואיל מחד פסוק נפקא בב"ח אכילה והנאה וזה אינו דהא יש כאן לאו מיוחד לא תבשל אבל עכ"ל נ"ל שכוונתו כמ"ש בשם סה"מ דמ"ד קרא שמעינן אכילה והנאה משום דאכילה והנאה ענין א'. ובשבילי דוד בפתיחה כ' בסה"מ הביא בב"ח מג"פ לא תבשל א' לאיסור אכילה וא' לאיסור הנאה וכתב אף דלא תאכל א' איסור אכילה וא' איסור הנאה כאן לא כתיב אכילה בפי'. ע"כ. וליתא דלא תבשל ג' דאתי להנאה כ' ספה"מ לאשמעינן דחייב בב"ח אפי' שלא כדרך הנאתן והנאה עצמו ידעינן מחד קרא אע"ג דלא כתיב לא תאכל נמי הנאה בכלל אכילה עד שפרט לך הכ' כדרך שפרט לך בנבלה והיינו משום דאכילה והנאה א' הוא ולא משום דכתיב לא תאכל ואלא היכי דכתיב אכילה אין מלקות על ההנאה משום דאין דרך הנאה אלא אכילה וכמש"ל כ"ז מבואר בסה"מ וכן זה ממש לשון פי' המשניות בכריתות למה אין חל איסור בשר בחלב על חלב התשובה על זה שבשר בחלב נאסר בהנאה מפני שאסרו הכ' לאכיל'

לאכיל' כמו שהקדמנו שכל איסור אכילה אסור בהנאה עד שיפרוט לך הכ' וכו' הרי אע"ג דלא כתיב לא תאכל אפ"ה אסור בהנאה כמו אכילה עד שיפרוט לך כמו שפרט לך הכ' בנבלה נמלא בעלמא היכי דכתיב לא תאכל י"ל לרמב"ם אין הנאה ואכילה ענין א' דאכילה היינו דרך הנאה אכילה דוקא וממעט הנאה שאין ההנאה דרך הנאתו א"כ אכילה והנאה בעלמא לר"מ ב' עניינים הם רק בב"ח דלא כתיב אכילה בפי' והי' כוונות הכ' לאסור גם ההנאה וגם אכילה בכלל הנאה הלכך בב"ח אכילה והנאה א' ועוד כ' בשבילי דוד לפי דעתו ז"ל דרמב"ם ס"ל דלא אסור בין באכילה ובין בהנאה אלא היכי דכתיב בפירוש אכ'לה אלא כאן כיון דאכילה מכ"ש מבישול הוה כאלו כתיב בפי' אכילה קשה ג"כ א"כ בב"ח אסור אפי' שלא כדה"כ דלמה לענין זה לאו כאלו כתיב לא תאכל בפירוש :

(ו) **במשנה** למלך בפ"ה מה' יסה"ת סוף הלכה א' שדעת הרמב"ם דאין לוקין על הנאות בב"ח שכ' אף דברי רבינו ז"ל שלא חייב מלקות בב"ח הם תמוהים נ"ל להכריע סברתו מהא דתנן בכריתות דף י"ג דמוקדשין חל על חלב וביארו בגמ' משום דאיסור מוסיף הוא באיסור הנאה ויש לתמוה מפ' כל הבשר דף קי"ג המבשל חלב בחלב אינו לוקה משום בב"ח ולפי סוגי' דכריתות יש לתמוה דהא איסור מוסיף הוא דהשתא נאסר בהנאה א"כ אמאי לא חייל איסור בב"ח על איסור חלב ולסברת רבינו ז"ל ניחא דע"כ לא חשיב מוסיף אלא היכי דלוקה על ההנאה כגון האי דמוקדשין אבל בב"ח דליכא מלקות בהנאה עכ"ל וכבר דחוהו הפלתי בסי' זה ס"ק י"ב דלוקין על הנאות בב"ח לרמב"ם כדעת הפר"ח דאיכא קרא להנאה בפ"ע לא תבשל. ול"כ דז"א דהא איכא קרא בפ"ע להנאה גם הר"מ הוה מודה דהוה לאו הנאה והר"מ לא מונה הנאה לאו בפ"ע ולא הוה הנאה שייך באכילה אלא ה"ט דלקי משום אכילה והנאה חדא וכשם שלוקין ס"ל אכילה כך לוקין על ההנאה אלא בשאר איסורין אין לוקין על ההנאה משום בשאר אסורין אין לוקין אלא כדרך הנאתו ודרך הנאתו היינו אכילה ומה שתי' הפלתי קו' המשנה למלך עי' לק' סי' תקס"ה אות ו' מש"ש :

ומה שתמה המשל"מ ד"ה ודע על ס' המלות שכ' ואלו מנינו ב' מלות בב"ח הי' ראוי כן בחמץ ובערלה וכה"כ ותמה המשל"מ בכל איסורין ליכא לאו מיוחד להנאה משא"כ בב"ח ולמ"ש לק"מ דס"ל דכיון דההנאה ואכילה חדא הוא דאכילה נמי הנאה הוא זה הי' עיקר טעמו של הר"מ דאינו לוקה על ההנאה והלאו אתי להנאה שלא כדרך הנאתו אבל הנאה עלמו בכלל באותו לאו דאכילה והרי בב"ח דומה לשאר אסורין דאסורין באכילה וההנאה בחד פסק ומסכים לתי' בכוונות הר"מ בפי"מ פ"ב דכריתות בנקודה נפלאה שכ' דליכא ב' כתובים בב"ח לאכילה והנאה ועי' סי' תקס"ה אות ו' וגם תי' המשל"מ קשה במלקות נמי אינו אלא אמיר ולא מוסיף דמוסיף רק במוסיף גברא וקו' המשל"מ סובב גם אר"מ דפסק במבשל חלב בחלב אינו חל איסור על אכילה ובמוקדשן פי' בפ"ו משגגות דחל מוקדשין אחלב ובגמ' אמר בכריתות במוקדשין אתי וחל אחלב משום דהוה מוסיף דאסור בהנאה ובפלתי סק"י כ' דמ"ש הרשב"א איסור הנאה מוסיף לאו דוקא אלא אמור וחולק המשל"מ דס"ל לפלתי כפר"ח דר"מ ס"ל דהוה מלקות וא"כ ה"ק המשל"מ לדוכתי' אמאי במוקדשין חל וקאמר הגמ' דאיסור הנאה הוה מוסיף ותי' הפלתי דשאני מוקדשין דפשיטא דחל ההקדש על כל הבהמה גם על החלב וכיון בהחלט אתה אוסר החלב בהנאה משום הקדש אף אנו נאמר דבאכילה אסור משום הקדש אף דבלא"ה אסור משום חלב דה"ל איסור מוסיף משום ההנאה ע"כ ולא אבין דהוה חל גם משום אכילה מכח מגו דחלב ה"ל איסור מוסיף מהכ"ת נאמר הכי נאחר ההנאה רק איסור אמור ולא מוסיף גברא ואי דההנאה ואכילה חד ענין הוא א"כ הרי אכילה משם זה אסור כיון דהנאה ואכילה חדא הוא ולמה אמר בקדשים מטעם איסור מוסיף אחע"א אלא דאין אנו לריכין לזה דנה דאמר בקדשים דמוסיף הנאה לאו מטעם אחע"א אלא ר"ל דבא איסור הנאה ומוסיף על החלב ההנאה מפני שלא הי' על חלב האיסור ההנאה ודומה לנבשל חלב באכילה למ"ד לוקה על בשולו שלא הי' החלב אסור בבישול ואין אנו לריכין לדון על אכילה כלל שגם האכילה חייב באשם מעילה מטעם ההנאה וכמ"ש הר"מ בה' שגגות ושאם אכלו לחלב חייב אשם מעילה שהרי נהנה מן ההקדש. ורא' בס' פר"ת סק"א ד"ה ונראה שתמה על המשל"מ נ"ש לר"ם אין לוקה על ההנאה בב"ח שהרי הבואר להדי' בפי"ד הלכה י' דלוקין ואפי' בהנאה שנהנה שלא כדרך הנאה :

סימן תקס"ג

א') מ"ש הפר"ח בב"ח בצלי אסור מה"ת כר"ן ופי' לדעתי' גמ' סנהדרין דף ד' כתבתי אני לדקדק מלשון הגמ' דצלי רק מדרבנן (ב) מ"ש פר"ח דטיגון דאו' מרמב"ם דחיתי דלא (ג) מ"ש פר"ח מה"ה ראי' דהוה מה"ת דברי ה"ה קשה וכתבתי דירושלמי שכ' הפר"ת דהוה מה"ת אין מוכרח אלא אפילו לירושלמי מה"ת א"ש לדידן הוה מדרבנן (ד) דקדקתי מירושלמי ור"מ דאינו אלא מדרבנן וגם מ"ש מוכח כן דבעי"א דירושלמי מדרבנן (ה) מ"ש ה"ה לישב הר"מ דלמה כ' חמי טבריא הא בירושלמי לא הזכיר ח"ט בב"ת דוחהו הפרמ"ג וישבתי לרמב"ם בתי' אחר ולפי"ז אין מר"מ הוכרח מה דס"ל בטיגון אין אסור מה"ת (ו) מ"ש הפלתי ראי' לפר"ח מרש"י דצלי אסור מה"ת נ"ל דליתא וכתבתי טעם דלמה לא כתב רש"י החידוש בב"ח דאי תרי לי' (ז) דחוי לראיות פלתי לפ"ח מסנהדרין וקו' אגמ' סנהדרין שם היכי הוכיח ראב"י יש אם למקרא דאל"כ דלמא חלב ותי' (ח) דחוי לראיות פלתי לפר"ח מגמ' דף ק"ט (ט) דחוי לראיות פלתי מגמ' לפ"ח מדף קי"א (י) באות א' כתבתי דרך לתנא דבי ר"י דיליף מג"פ לא תבשל מוכח דרך בישול א"כ צלי מותר משום דאיכא יתורי אמנם באות זה כ' דלכ"ע הכי הוא ומיושב הרבה קושיות (יא) קיימתי מ"ש באות א' ולכולה תנאי ואמוראי מוכח דרך בישול מדרשא וא"כ צלי מותר (יב) בפר"ח ופר"ת כתבו דר"ן ס"ל צלי לאו בכלל בישול ואני כתבתי אדרבא דר"ן ס"ל צלי בכלל בישול והעליתי דעירוי למה דקיי"ל עירוי כמבושל כ"ק הוה בב"ח מן התורה עירוי חייב קו' על הר"ן שכ' מבשל כ"ק לא חייב בבב"ח קושיא עליו מירושלמי ועי' בפנים שכתבתי עירוי רק מדרבנן בב"ח ובפר"ת גופי' דוחה דמר"ן מוכח להיפוך דצלי בב"ח מה"ת בשומן ולא ס"ל כרש"י ותוס' סנהדרין דס"ל דכל צלי וטיגון אינו אסור מה"ת (יג) תמהתי על הגר"ע בחס"ו סי' רצ"ז שהבין דר"ן ס"ל כתוס' דצלי אינו אסור מה"ת ותמהתי על החס"ו שמחלק בין שומן לכחוש בשומן הוה צלי כבישול ובכחוש לא הוה כבישול ומישב בזה ראיות הפלתי דז"א דקו' הפלתי ארש"י ותוס' דהם ס"ל כל צלי אפי' בשומן לאו בישול הוא ואינו אסור מה"ת (יד) מפסחים ראי' דצלי בכלל בישול ובפר"ח דוחה ראי' זו ומתוס' פ' כל שעה נדחה דברי פר"ח וכתבתי שהברי תוס' פ' כל שעה לדברי מרש"א שם בישוב קו' רא"ם שם ל"ל במים לא לכתוב במים ולא צריך ובשל מבושל לצלי קדר דאסור אמנם ישבתי קו' הרא"ם וא"כ אין ראי' לתוס' וכ' שדברי צל"ח בזה קשה ובמה שתירץ הרא"ם קושיתו השיב עליו המרש"א וישבתי דברי הרא"ם ׃ ולפי דברי הר"מ צלי בכלל בישול וישבתי בזה דקדוק הצל"ח בסוגי' דלמה נקיט הברייתא בבישל כל צרכו במים שהוא שפת יתר וכתבתי קו' על תוס' סנהדרין דלמה לא נילף מפסח לבב"ח דצלי בכלל בישול ובזה פרשתי הירושלמי פ' הנודר מן המבושל (טו) כתבתי פי' בר"מ בפ"ט מה' מא"ס טעם דלמה בח"ט אסור בב"ח ואין לוקין דלא כה"ה ונ"מ לה"ה עישון מטיגון דרבנן אבל לפרושי ספק מה"ת ואסור משום דצלי דרך בישול (טז) כתבתי דהר"מ ס"ל כפר"ח מצלי אש אפי' איסורי' ליכא בצלי קדר ושפיר כ' הפר"ח מפסחים אין ראי' לתוס' דהתם ה"א מצלי אש צלי קדר הוה צלי אש לכך צריך התם ובשל מבושל לאסור צלי קדר אבל בעלמא צלי בכלל בישול ומיושב בזה הר"מ שפסק כל"ק שם באוכל נא ומבושל לוקה חדא וגם מיושב הרמב"ם שפסק צלי קדר אסור כרב כנגד הרבנן ׃

בש"ע סעי' א' שאינו אסור מה"ת אלא דרך בישול בסנהדרין דף ד' ע"ב לא תבשל גדי דרך בישול אסרה תורה חלב ללול כמים אבל ליכא למימר בתורה חלב דחלב אינו בישול אלא טיגון וכ"כ תוס' שם א"כ ללי מותר מה"ת ופר"ח סק"ב כ' דללי וטיגון כבשר וחלב נמי אסור מה"ת מ"מ שמעינן חלב מדכתיב בישול טפי משמע חלב דללול הוא אבל חלב תרבא הו"ל למינקט טפי טיגון דשייך בחלב תרבא לשון טיגון אבל בחלב שייך טפי בישול מ"מ ללי בכלל בישול כמו שנאמר בקרבן פסח שהוא ללי כתיב ובשלת ואכלת וכ"ל דלא יהי' מלשון בישול א"א למעט ללי רק תרבא דא"כ יותר ה"ל למינקט טיגון כמ"ש הפר"ח אבל מדסוליא הכ' אכילה בל' בישול דדרשינן מיניה דוקא דרך בישול וממעטינן כבוש ומליח אע"ג דכ"ע ה"ה ממעטינן ללי דג"כ אינו דרך בישול כמ"ש הר"ן ס"פ כ"ה דרך בישול היינו דוקא בישול דאסור כולו אבל ללי דאסור רק כדי קליפה אינו דרך בישול וא"כ הש"ס הכ"ל אי כפר"ה דרק למעט תרבא קאמר משום דאי תרבא למה אמר בישול אלא הל"ל טיגון הכי הל"ל לא תבשל גדי בישול אמר רחמנא דהוה מוכן דאי תרבא ה"ל טיגון ולא בישול א"ו דכוונות הש"ס דטיגון מש"ה לא משום שאינו דרך בישול דדרך בישול דוקא בללול א"כ ללי כמי אימעט דליכא כאן ללול כדרך בישול :

ומ"ש הפר"ח ראי' מרמב"ם בפ"ט המעושן אסור ואין לוקין וכ' ה"ה דאסור מה"ת מספק בעי דלא איפשטי' בירושלמי בנדרים פרק נודר מן המבושל וידוע שספק תורה להחמיר ומ"ש הר"מ המבשל בחמי טברי' אין לוקין עליו ג"כ נראה שהוא שוה למעושן ולגבי שבת שהמבשל בחמי טברי' פטור ע"כ דברי ה"ה וכ' הפר"ח אמאי מעושן אסור דהא לא אסרי' תורה אלא דרך בישול אע"כ ללי בכלל בישול ע"כ :

ב' **הנה** מדברי הר"ם גופי' בלא דברי ה"ה אין ראי' שהוא מה"ת אע"כ דאמר אין לוקין אין לדייק הא מה"ת אסור ע"י כי"ב בפ"י ממא"ס במשקין היולאין דקאמר הר"מ אין לוקין ולא"ת שם ובפ"י בקו"א לקדושין לאדם הוכיחו דהוה רק מדרבנן · וכן ממ"ש הרמב"ם בסמוך המבשל במי חלב או בחלב מתה דהיינו חלב שחוטה או בחלב זכר או שבשל דם בחלב אינו לוקה על אכילתו משום בב"ח וחלב שחוטה וחלב זכר לכ"ע רק מדרבנן עיי' ש"ך ס"ק י"ג וט"ו ואין לוקין סתמא אכולהו קאי עיי' רא"ש סי' כ"א שדייק מרמב"ם הכ"ל דמי חלב עכ"פ איסורי' איכא ומי"ט

ומ"ט הגיה שם רמב"ן וכ' משום דקשיא לי'. למ"ט דהא מר"מ לא מוכח די"ל הא דקאמר אין לוקין דמשמע איסורי איכא משום איך נקיט הכי דהיינו חלב שחוטה ודם אסורי' עכ"פ איכא. אבל נ"ל דאי"ל להגיה דא"כ לא ה"ל לרמב"ם למינקט דבר זה באותו בבא כן ה"ל דאי לא נקיט אין לוקין דמשמע הא מה"ת אסור משום דם לא ה"ל למנקט חלב שחוטה באותו בבא א"ו דאכולהו קאי ואע"ג דלא אסור אלא מדרבנן שייך נמי לומר אין לוקין :

ג' **ומדברי** ה"ה שדייק הפר"ח דמעושן מה"ת דברי ה"ה קשין לי דהא ה"ה הנ"ל כ' בח"ט פטור ובפר"ח כאן סק"ב כ' דש"ס דלן בפ' כירה בח"ט אינו בישול מה"ת וה"ה הא כ' דמשוה ח"ט בב"ח לשבת וא"כ הר"מ דנקיט המעושן בחד בבא עם ח"ט משמע דגם מעושן מדרבנן וצ"ל דס"ל לר"מ בעיא דלא איפשטא אפי' בדרבנן להחמיר כן הוא שיטת הר"מ וש"ע עיי' בחיבורי בה' שבת סי' רמ"ה ברביד הזהב סק"ב ובירושלמי גופי' הכי איתא מעושן מהו שיהי' בו משום תבשילי שבת מהו שיהי' בו משום בב"ח י"ל פי' תבשילי שבת משום מלאכה אי הוה מבשל תולדה דאש הוא מ"מ לענין בב"ח י"ל דהוה דרבנן. ואפי"ת דהוה בירושלמי הספק מה"ת י"ל שאם ירושלמי ר' יוחנן ור' יוחנן יליף איסור בב"ח מלא תאכלנו אבל לדידן דקיי"ל כתנא דבריי' מג"פ לא תבשל ומדהוציא הכ' אכילה בלשון בישול דמוכח מני' דרך בישול אסרי' תורה א"כ מעושן דלאו דרך בישול מותר מה"ת ואינו אסור אלא מדרבנן וכך ס"ל לר"מ כהנ"ל דאינו אסור אלא מדרבנן בלא ספק ואלא די"ל תבשילי שבת ר"ל אם כבר בישל דהתבשיל אסור בו ביום מדרבנן מספקי לי' אם גם מעושן אסור מדרבנן א"כ גם המעושן בב"ח נמי מדרבנן ומספקי לי' אע"ג מליח וכבוש אסור מדרבנן י"ל משום דלאו עכ"פ מדרבנן אסור וקיי"ל מליח כרותח דלאו מליחה בכלל צלי. וכבוש בכלל מבושל וקיי"ל להחמיר וא"ש עכ"פ גם הר"מ דלא אסור לדידן מעושן רק מדרבנן אמנם לירושלמי לדנפשי' י"ל דמספקי לי' מעושן וה"ה מליח וכבוש מספקי לי' דשא ר' יוחנן בש"ס דילן דף ק"ח לא ס"ל מליח כרותח וכבוש כמבושל ועיי' בר"ש בפ"י דתרומות משנה א' דירושלמי שם לי"ל כבוש כמבושל :

ד' **ועוד** נ"ל לדקדק מרמב"ם ומירושלמי דלא כפר"ח דהנה לפר"ח טיגון דהיינו צלי ליכא ספק דצלי בכלל בישול ורק במעושן ל"ל דגרע מצלי מספקי לי' לכאו' הנה הרמב"ם שכ' המעושן וח"ט וכיוצא בו אין לוקין ואיסורי איכא דמה כוונתו של הרמב"ם מהו שכ' וכיוצא בו. ואלא נ"ל משום דאי' בירושלמי בנודר מן המבושל מהו שיהי' מותר במעושן במטוגן בחמי טבריא וא"כ אי' דשאלו רבנן דקיסרין מעושן שהוא משום בשולי עכו"ם מהו משום תבשילי שבת ומשום בב"ח ומשום מעשרות ע"כ וגבי שאלות רבנן דקסרין שביק חמי טברי' ולמה נקטי' הרמב"ם ח"ט וצ"ל דס"ל לרמב"ם דהכי דמבעיא גבי נדרים דהיינו חמי טברי' וטיגון ספק זה איכא נמי בבישול עכו"ם ושבת ובב"ח ומעשרות דמאי שנא זה מזה אע"ג דרבנן דקסרי לא נקטי טיגון וח"ט וא"ש מ"ש הרמב"ם חמי טברי' וכיוצא בו שאינו בישול דהיינו טיגון נמי מספקי לי' וטיגון היינו צלי ואפי"ה מספקי לי' א"ו דצלי נמי לאו בישול בב"ח מה"ת כפר"ח דא"כ מה מספקי לי' ואלא ע"כ דלא אסור רק מדרבנן אי אסור או לא והרמב"ם כ' דאסורין מדרבנן ואם מש"ס דילן מוכח דצלי וכבוש אסור מדרבנן (כמו דמוכח הכי מגוזלא דנפל לכדא דכמחא) ודאי גם כל אלו אסור ודאי ובזה א"ש טפי הרמב"ם דלא"ה ה"ל לרמב"ם לומר דאסורין מספקי אם נמשך אחרי הירושלמי כמ"ש ה"ה א"ו דר"מ ר"ל דאסורין ודאי ואי ר"ל הר"מ מן התורה אסורין מנ"ל לרמב"ם הכי מאחר דירושלמי נשאר בבעיא דלא נפשטה א"ו דירושלמי מדרבנן מיירי דהיינו דמספקי לי' אי אסורין מדרבנן א"ש הר"מ דיש לו ראי' מגמ' דידן דכה"ג אסור מדרבנן בודאי דהא אפי' מליחה בש"ס דלן נמי אסור כבב"ח ה"ה לכל איך דהיינו טיגון ומעושן וח"ט נמי אסורין מדרבנן לבד :

וגם ביש"ש סי' ק"ב משמע כן דהוה רק מדרבנן שכ' על הר"מ דמעושן פטור בעייא הוא בירושלמי וחמי טברי' למד מפ' כל שעה דמבשל בחמי טברי' פטור דגזרו תולדת חמה אטו תולדות אור ע"כ וא"כ מוכח דגם מעושן שכ' הר"מ באותו בבא נמי רק מדרבנן וכמ"ש היש"ש בפתיחה דלרפואה אפי' אין בו סכנה הכל מותר עכ"ל מדכ' הכל מותר משמע דל"ד בחלב אשה שכ' שם היש"ש מותר באין סכנה כדמשמע מדבריו בפנים אלא גם מעושן מותר באין סכנה א"כ ש"מ דבעיא דירושלמי אי אסור מדרבנן דדבר שאסור מה"ת אסור לחולי שאי"ב סכנה :

ה' **עוד** כ' הפר"ח דאיפשיט הבעיא בירושלמי בפ' כלל גדול דאי' שם דף כ"ט דמטגן והשולק והמעשן כולהו חייב משום מבשל וכ"כ בקרבן עדה. והקשה פרמ"ג בט"ז סק"א מה ענין שבת דתלי' במלאכה לבב"ח ותי' דכוונות פר"ח לפי דברי ה"ה שכ' דח"ט שוה למעושן הלכך כ' הר"מ מעושן וח"ט ול"ל דס"ל מדבעי תחלה בנודר מהו במטוגן ומעושן ובח"ט ובתר הכי אמרינן רבנן דקיסרן מבעיא מעושן מהו בב"ח משמע דדין א' להם הלכך הביא הר"מ ח"ט בבב"ח אע"ג בירושלמי ליתא ח"ט האבעיא בבב"ח וגם ממ"ש ה"ה דבחמי טברי' פטור משמע דמשוה בב"ח לשבת ושפיר איפשטי' מפ' כלל גדול דטיגון חייב בבב"ח כמ"ש הפר"ח וסיים הפרמ"ג אמנם למ"ש צ"ע דהיינו כמש"ל שאין לדמות בב"ח לשבת בב"ח לא הוה בישול או הוה בישול ושבת במלאכה תליא ואלא כיון שה"ה נדחק דלא דמי בב"ח לשבת וכי"ב לענין נדרים בנדרים הולך אחר לשון ב"א הקל"ד על הרמב"ם דלמה כ' ח"ט בב"ח דהא לא מביעיא ח"ט אלא בנדרים וגם מח"ט דאי' בשבת פטור אין ראי' לבב"ח . וא"כ נ"ל דינא לרמב"ם כן דח"ט מותר מה"ת מירושלמי פ' כירה דנבעיא שם מהו לערות מן הקילון עיי' פירושו שכתבתי בחיבורי לאו"ח סי' ש"ח ס"ק י"ב ר' מנא ס"ל בשבת חייב משום בב"ח חייב משום מבשל ודאי לי' דאמר ר' זעירא איזי' חלוט ברור (פי' דלא מחמיץ) כל שהאור מהלך תחתיו איזי' תבשיל ברור פי' המפרש בשבת ובב"ח כל שהאור מהלך תחתיו א"כ אע"ג לענין עירוי ס"ל הר"מ דמבשל בשבת כמ"ש ה"ה בפכ"ב מה"ש י"ל עירוי מקרי אור מהלך תחתיו שהי' אור תחתיו באותו כלי אבל חמי טברי' ודאי אין אור מהלך תחתיו והירושלמי משוה בזה בב"ח לשבת דלא מקרי בישול כל שאין אור מהת"ח ואח"כ אין ראי' הר"מ מטיגון דדוקא לה"ה שכ' טעמי' דרמב"ם דנקיט ח"ט משום דבעיא הא' בנדרים קאי גם בבעיא שני' דהיינו בב"ח וא"כ הא בבעיא הא' איכא נ"כ טיגון ש"מ טיגון נמי מדרבנן דומי' דח"ט אבל למ"ש טעמי' דר"מ בח"ט ממקום אחר דהיינו משום שאין האור מהלך תחתיו א"כ טיגון לא נשמע דמותר מה"ת מדברי הר"מ :

(ו) **בפלתי** הביא ראי' לפר"ח דצלי אסור מה"ת מרש"י חולין דף ק"ח ע"א דס"ל לרש"י דתרי לי' לאו חידוש הוא. משום דאין כבוש לרש"י אלא בחומץ ורק החידוש הוא האי לאודא שרי ואי צלי מותר בבב"ח דאין לשון בישול סובל הנ"ל צלי היינו חדושי' וא"כ דלי"ל טעמי' דרש"י דתרי לי' לאו חידוש הוא משום גם בשאר אסורין כבוש מותר בלא חומץ וליר דא"כ הא איכא משכחת כבוש גם בב"ח בדבר חריף וכמ"ש במג"א סי' תמ"ז דבארשט מקרי חריף ובב"ח שרי כיון דלא אסרי' תורה אלא בישול ובשאר אסורין אסור. ובחבורי סוס"י תמ"ב באות א' כ' שם טעמי' דרש"י לשיטתי' ע"כ ל"ד א"כ בכבוש בלא חומץ וליר מפיק רק טעם והבאתי ראי' ולהכי בעי לרש"י כבוש בחומץ דחריף מוליא בעין. ולפי"ז למה דס"ל דילפינן ע"כ מבב"ח מודה רש"י דגם כבוש בלא חריף אסור וילפינן לי' מבב"ח. וא"כ שפיר דאי הש"ס דתרי חידוש הוא דהיינו בכל איסורין דילפת מבב"ח תרי בחלבא אסור כיון דתלי' בטעם ובב"ח דילפית מני' תרו לי' כולי יומי שרי. ונלענ"ד דלכך לא ניחא לי' לרש"י בחולין האי חדושי' דאי תרי לי' שרי בב"ח משום כיון דמלותו בכך בב"ח א"כ מה חידוש הוא אם כך הוא המלוה אבל לענין טעם שפיר מנינן למילף מבב"ח היכי דאסרי' הכ' בב"ח היינו בבישול אסור בכ"ט ה"ה אשאר איסורין שאסור גם בכבוש אסור בכ"ט ממילא גם צלי לאו חידוש הוא כיון דמלותו בכך ואגב נ"ל ישוב קו' התוס' על רש"י בחולין שהקשו הא בפסחים מסיק החידוש מאי תרי לי' כולי יומא. וי"ל התם בפסחים אזלי הסוגי' אליבא דר' יוחנן דיליף איסור בב"ח איסור אכילה משאר איסור מלא תאכלנו דפסולי מוקדשין וכי"ב לר"ל שם א"כ ודאי חידוש הוא שמחולק בב"ח משאר איסורין דהתם בשאר איסורין כבוש אסור ובב"ח מותר דגופו של איסור בב"ח ילפינן לי' משאר איסורין אבל להלכה פ' רש"י איסור בב"ח מנ"פ לא תבשל א"כ הא דתרי' שלי בב"ח לאו חידוש הוא כיון דמלותו בכך. ועוד למ"ט אות א' מלשון בישול לחוד י"ל כפר"ח דצלי בכלל בישול אלא מדאמר דרך בישול אסרי' תורה היינו דוקא בצלול א"כ צלי מותר א"כ אפי"ת כש"ד כפלתי אבל למסקנא דקאמר רבא דרך בישול אסרי' תורה צלי מותר מה"ת משום דלא הוה דרך בישול :

(ו) **עוד** כ' הפלתי ראי' לפר"ח דבסנהדרין דף ד' מביא ראי' דיש אם למקרא דאי יש אם למסורות דלמא חלב ולא חלב וקאמר הש"ס למ"ד יש אם למסורות מוכח חלב מלא תבשל גדי דרך בישול אסרי' תורה א"כ מ"ד יש אם למקרא לא ס"ל דרך בישול אסרי' תורה א"כ גם צלי אסור מה"ת ועי' פרמ"ג הנ"ל שהקשה הא אנן קיי"ל יש אם למסורת ולי קשה על דברי פלתי דהא בשו"ת מהרי"א הקשה תיפ"ל דחלב אמרה תורה מדרשי דף קי"ג בחלב אמו ולא בחלב זכר ופרש"י שיש לו דדים ע"כ א"כ ע"כ ר"ל חלב היוצא מן הדדים דאי חלב תרבא מה חילוק יש בין נקיבה לזכר וכן דרשינן בחלב אמו שראוי להיות אם לאפוקי חלב שחוטה. ואי ר"ל חלב תרבא ע"כ ר"ל לאחר שחיטה ומוציאין החלב ותי' באמת הוה מצי הש"ס לתרץ כן. וא"כ האיך מוכיח יש אם למקרא דאל"כ מנא ידע חלב הא ידע שפיר מדרשות הנ"ל אפי' לא ס"ל דרך בישול אלא דז"א דלא הכאן הוכיח יש אם למקרא אלא קושטא קאמר כיון דיש אם למקרא נמי מוכח דחלב קאמר אלא למ"ד יש אם למסורות מנ"ל ומשני דרך בישול אסרי' תורה וה"ה דהוה מצי לשנות לכ"ע בלא"ה ידעינן מהנך דרשות הנ"ל בחלב אמו ולא בחלב זכר וכו' :

אמנם בני הבחור החרוץ כה' יצחק נ"י (ועתה הוא רב המה"ג בעיר האלדהאז) הקשה דהקל"ד לרב אחי בר יעקב סנהדרין שם דפריך מי איכא מ"ד דלי"ל יש אם למקרא והתניא בחלב אמו יכול בחלב תרבא אמרתי יש אם למקרא ופרש"י וליכא מאן דפליג דאי פליג בשר בחלב מניין ע"כ הרי דר"א בר יעקב הוכיח מבב"ח יש אם למקרא והאיך מוכח דהא ידעינן חלב ולא חלב מהך ברייתות דף קי"ג בחלב אמו ולא חלב זכר ולא חלב שחוטה ואיפ"ת דלא אסיק מברייתות הא ממשנה דף ק"ט ידע דכחל קרעו לאחר בשולו לא קרעו אינו עובר עליו וטעמא דמשנה ע"כ משום חלב שחוטה דרבנן והיינו מדכתיב בחלב אמו וישבתי לו רב אחי בר יעקב לא אסיק גם מהך ברייתא דחלב אמו ולא חלב שחוטה והוה פירוש משנה דכחל בגלי הלכך אינו עובר והא דאשמעינן דין זה בכחל ולא בכל צלי משום דאגב אורחי' קמ"ל דכחל צריך לקרעו לכתחלה קודם בשולו וא"ת אם דרך בישול דוקא האיך הוכיח יש אם למקרא דאל"כ דלמא חלב תרבא הא

תרבא

אדרבה לא הוה דרך בישול י"ל דבס"ד הוה סבר דאדרבה כיון דנעשה צלול מחמת חימום האש וניימס לצלול הוה שפיר דרך בישול א"כ עדיין קשה מנ"ל חלב דלמא חלב וחלב ס"ד דהוה דרך בישול אע"כ יש אם למקרא ועוד הקשתי לו למ"ש הר"ן בחדו' לסנהדרין שם דמאן דס"ל יש אם למקרא אית לי' נמי דיש אם למסורת א"כ רב אחי הקשה דע"כ יש אם גם למקרא וחלב ג"כ איסור עם בשר אבל ה"ה חלב אדרבה י"ל דע"כ אסור לפי המסורה וא"כ יש לדחוק דחלב אמו ולא חלב זכר אחלב לחודי' קאי דבשר בחלב לא אסור אלא בנקבה ולא בזכר ולא בחלב שחוטה :

(ח) עוד כ' הפלתי ראי' לפ"ח דצלי אסור מה"ת לשיטת רש"י דף ק"ט דמה דתנן כחל קרעו לא קרעו אינו עובר וקאמר בחד לישנא עובר הוא דלא עבר הא אסורי איכא משום דחלב שחוטה מדרבנן אסור הא לרש"י כל הסוגי' איירי בצלי א"כ קשה מה אריי' כחל הא כל צלי נמי אין עובר מה"ת ע"כ הנה להך לישנא דאינו עובר ומותר לא קשה דבצלי עכ"פ איסורי איכא ולהך לישנא דאינו עובר עליו ואסור שהקשה הפלתי י"ל להך לישנא מיירי בקדירה בלא בשר כמ"ש במהרש"א שם וכיון דמיירי בקדירה י"ל דהוה כבישול בצלי דחלב שבכחל יוצא לתוך הקדירה ע"י הבישול ומתבשל בתוך החלב ולא שרי אלא משום דחלב שחוטה דרבנן עי' בסוגי' וא"ש בצלות :

(ט) עוד כ' הפלתי ראי' מדף קי"א כבדא עלוי בשרא אסור כחלא עלוי בשרא שרי בצלות מ"ט דם דאו' חלב שחוטה דרבנן ואי צלי דרבנן מה אריי' משום חלב שחוטה הא בלא"ה דרבנן דמיירי בצלי. ע"כ. וי"ל כמ"ש תוס' שם שהקשה הא דם שבשלו דרבנן ותי' עכ"פ דם דאורייתא קודם שבישלו כך בצלי קודם הי' ראוי להיות דאו' ורא"ז בפרמ"ג בט"ז ס"ק הנ"ל תי' ג"כ הכי וי"ל דצלי גרוע ויותר ראוי לאסור מדרבנן דגם עתה אם מבשלו אחר צלי אסור מה"ת ויש בישול אחר צלי. ואלא גם לרש"י דס"ל דם שבשלו מה"ת יש לומר קושטא דמלתא אמר כיון דם דאורייתא ואסור אבל באמת אם הוה דרבנן אלא שהי' אפשר לבוא לידי דאורייתא כמו צלי וגם עתה עדיין אפשר לבוא לידי דאו' תני אסור אלא דלא ברירי לי' לאסור בבירור רק בדם דאורייתא לכך כיון דמספקי לי' נקיט באיסור דם דאו' ותידוק מני' הא צלי שרי כיון שאינו אלא מדרבנן ובסיפא נקיט כחל דלגמרי דרבנן חלב שחוטה שא"א לבוא לידי איסור דאו' ונוכל למידק איפכא דוקא כחל עלוי בשר שרי הא שאר צלי דאפשר לבוא לידי דאו' אסור ובכל מקום שהדיוקים סתרי הוה ספיקי וא"כ לא קשה קו' דלמה לא נקיט צלי משום דהוה לאמימר גופי' ספיקי :

י' עוד כ' הפלתי ראי' להיפוך דלא כפר"ח דצלי בב"ח אינו בכלל בישול מנ"ל דף קט"ז דיליף איסור אכילת בב"ח מקרבן פסח מאל תאכלו נא ובשל מבושל יש לך בישול אחר כיוצא בו דאסור והיינו בב"ח ומדאמר כיוצא בו כמו בפסח והתם צלי לאו בכלל מבושל א"כ גם בב"ח נמי צלי לאו בכלל בישול ועל זה לא פליגו שאר אמוראי דילפי בב"ח ממקומות אחרים אמנם למ"ש באות ה' בלא"ה לכולהו דילפי איסור אכילת בב"ח ממקומות אחרים י"ל כפר"ח ורק למה דקיי"ל כתנא דבי ר"י דאיסור בב"ח מג"פ לא תבשל ומדהוציא אכילה בלשון בישול ש"מ דרך בישול אסרי' תורה א"כ אין אנו מרויחין מדברי פלתי דאין ה"כ לכולהו אמוראי בלא"ה אין מוכרח דצלי לאו בכלל בישול רק לתנא דבריי' :

ואמנם הדרנא בי דאם כן רבא דאמר דף ק"ח מבב"ח ליכא למילף ע"כ וא"ת אפי' ליכא נו"ט דרך בישול אסרי' תורה וכי כל אמוראי פליגו אדרבא דהא סתם גמ' בפסחים דלא ילפינן מבב"ה ע"כ אתי' כרבא ושם הסוגי' אליבא דר' יוחנן יליף איסור בשר בחלב מפסולי מוקדשין ולא מג"פ לא תבשל א"ו צ"ל מלשון לא תבשל משמע דוקא דרך בישול אין שלא כדרך בישול מותר א"כ לכ"ע צלי מותר שאינו כדרך בישול דדרך בישול היינו במים וצלול. ומ"ש הטוש"ע כאן מדהוציא הכ' בישול בלשון אכילה זה ליתא בגמ' אלא הרשב"א בתה"ב כ' כלשון הזה דפסקו כתנא דבריי' דאיסור אכילת בב"ח מג"פ לא תבשל אבל באמת לכ"ע נמי הכי הוא דלשון בישול משמע כדרך בישול. ולא קשה קו' הפרמ"ג בש"ך סק"א שהקשה דלמא ג"פ לא תבשל אתי חד לבישול וחד לאכילה דרך בישול הא כבוש ומליח לא וחד לשלא כדרך הנאה כי"ב הקשה במו"ח בפסחים דף כ"ה דס"ל אביי דבבב"ח לוקין אפי' שלא כדרך הנאה מדלא כתיב אכילה דלמא לכך כתיב אכילה שלא אסור אלא דרך בישול כי"ב הקשה הגאון רא"ב מנ"ל דבב"ח אסור בהנאה דלמא חד לא תבשל אתי שלא יהי' אסור בהנאה דאי הוה כתיב לא תאכל הוה אסור אפי' בהנאה למה דפי' הר"מ כר' אבהו וחד לא תבשל אתי לאיסור בישול וחד אתי לדרך בישול וכבר כתבתי בישוב קו' אלו בסי' הקודם אבל לפי"ז א"ש הנ"ל לדרך בישול לא צריך קרא מיותר אבל מפשטות בישול נשמע דלא אסור אלא דרך בישול ואביי קיבלה מני' דרבא חולין דף ק"ט כמ"ש תוס' במקומות אחרים :

י"א אמנם אמרתי לקיים מה שכתבתי באות ה' דרך לתנא דבריי' מג"פ לא תבשל מיתורא מוכח דדוקא דרך בישול אסרי' תורה ואפי"ה לכולהו תנאי ואמוראי דילפי איסור בב"ח משאר מקומות נמי ס"ל הכי למה שראיתי בס' פרי תואר דאיהו נמי חלק אפר"ח מרש"י ותוס' ורשב"א ור"ן דצלי מותר מה"ת בב"ח (ופרמ"ג בט"ז ס"ק הנ"ל כ"כ בשם מנ"י בסולת למנחה ומהרש שיף) וכ' הפרי תואר דאפי' לאיסי בן יהודה דיליף איסור בב"ח ממקום אחר (וכ"ל ה"ה לכלם שילפי ממקום אחר) היינו איסור דוקא אבל למלקות ילפי מג"פ לא תבשל ואלא דצריך למילף איסורי ממקום אחר הוה מוקמינן הג' לא תבשל לג' לאוין כתרגום אנקלוס וא"כ לכ"ע מוכח דרך בישול מדהוציא אכילה בלשון בישול. ונמי לא קשה קו' הג' ר"א ברודי אתנא דבריי' דיליף מג"פ לא תבשל הנאה מנ"ל די"ל גם התנא דבריי' אכילה והנאה ידע ממקום אחר ככולהו אמוראי :

יב מ"ש הפר"ח דצלי אסור מה"ת דלא כר"ן כ' ותדע דהא עירוי מבשל כדי קליפה קשה לי אם רוצה בזה לדחות הר"ן שכ' דצלי מותר משום דצלי אוסר בקליפה ולא משכחת קליפה בבב"ח משום דאין דרך בישול אלא באוסר כולו. א"כ מה הקשה הפר"ח מעירוי לא מביעיא להר"ן הא הר"ן סוף פ' בתרא דע"ז פסק כרשב"ם דעירוי אינו מבשל אלא אפי' למאן דס"ל דעירוי מבשל כדי קליפה מנ"ל דעירוי אסור בב"ח מה"ת דלמא אין ה"נ גם עירוי מותר כיון שאין דרך בישול בכך וכ"כ בפר"ת דעירוי כיון שאינו אסור אלא כדי קליפה ג"כ אינו מה"ת כמו צלי וטיגון ומביא ראי' מרי"ף כל הבשר דקאמר התם שמא יעלה באלפס רותח ולא קאמר אפי' בכל שהי דמבליע כדי קליפה א"ו דמה דאסור כדי קליפה לא אסור מה"ת בבב"ח :

הנה עד כה דחיתי לראיות פר"ח ופלתי שכתבו ראיות דצלי בכלל בישול היפוך פשטות רש"י סנהדרין דף ד' ותוס' שכ' להדי' דצלי אינו מה"ת אבל מה שהחליט הפר"ת שכן דעת הר"ן נ"ל אדרבה דהר"ן לא ס"ל הכי דהא בחדושיו לסנהדרין הקשה הר"ן על פרש"י ולא שייך לשון אלא בחלב שהוא משקה אבל בחלב שהוא אוכל לא שייך לשון בישול אלא טיגון והקשה הר"ן וז"ל והקשו עליו דמי לא אסקינן דבהדי מים מבשל בשר וחלב ומקרי בישול ואחרים פירשו דרך בישול אסרה תורה דדרשינן בפ' כל הבשר ג' לא תבשל דכתיב חד לאיסור אכילה וחד לאיסור הנאה וחד לאיסור בישול ואפי' האי דאתא לאסור אכילה כ' רחמנא בלשון בישול ש"מ דה"ק לא אסרתי לך בישול אלא כשהוא בר אכילה אם נתבשל בפני עצמו יצא חלב שאעפ"י שנתבשל בפ"ע אסור באכילה א"כ לפי' זה דר"ן מסכים לו אין לנו ראי' דממעט צלי דאינו בכלל בישול איברא דתוס' שם דחה שכ' כעין פי' הר"ן מדף קי"ג דאסרינן חלב ומתה אסור לבשל בחלב למ"ד איסור חל על איסור הרי דאפי' חלב דאסור באכילה אפי"ה אסור :

וי"ל קו' התוס' דהא לא הוצרך לחדש זה אלא למ"ד יש אם למסורת ואע"ג דאנן קיי"ל בסוכות יש אם למסורות התם בסנהדרין הי' מוכרח לחדש הכי דבב"ח ר"ל דמותר באכילה הא חלב אסור באכילה דלמא חלב דלא אסיק מברייתא דדריש מחלב אמו ולא חלב זכר ולא חלב שחוטה אבל למסקנא דשמעינן מהך ברייתא א"כ ש"מ חלב ולא חלב אין דרשינן שלא יהי' אסור באכילה למעט חלב ודוק. וכן א"שדקשה למס' בכורות דף ו' דס"ד התם חלב אסור באכילה והכ' דאסור בשר בחלב היינו בחלב ואסרו הכ' דעם בשר אסור אפי' בהנאה וקשה הא לר"ן פשטי' דקרא דלא אסור הכ' אלא כשהחלב מותר א"כ איך אפשר לומר חלב דאסור באכילה וי"ל דמה דמחדש הש"ס שלא יהי' א' מהם אסור באכילה ה"ה למ"ד יש אם למסורות דאל"כ קשה דלמא חלב אבל למ"ד יש אם למקרא לא ס"ל הכי לומר שידעינן חלב מיש אם למקרא ואזיל הגמ' בכורות למ"ד יש אם למקרא :

ועוד י"ל קו' התוס' דמאן דס"ל איסור חע"א ס"ל גדי אתי לרבות מבשל חלב בחלב כדאי' חולין דקי"ג ולדידי' לא אתי קרא גדי כמ"ש הי"מ דדרך בישול אסורי' דבלאו בישול שרי לאפוקי חלב דבלא"ה אסור אסור כיון דאיכא קרא גדי לרבות דחייב אפי' מה שהוא בלא"ה אסור ולדידי' יליף חלב ולא חלב מיש אם למקרא או משאר מקומות מחלב אמו ולא חלב זכר ולא חלב שחוטה אבל לדידן דאין איסור חל על איסור ולא אתי גדי לרבות חלב בחלב שפיר י"ל כי"מ דלא חלב כיון דחלב בלא"ה אסור ומלא תבשל משמע דוקא שע"י הבישול אסור וק"ל. אמנם לר"ן י"ל דפשטות הקרא מיירי גדי שהיא מותר באכילה ואסרתי לך הבישול עם החלב כל החלב מותר באכילה דאכילה כאן נמשך על החלב שמחמתו נעשה הבישול יחד מ"מ לדעת הר"ן לא מוכח צלי אינו מה"ת וכן ס"ל הר"ן באמת דצלי הוה מותר ולא אימעט צלי משום דצלי לא הוה דרך בישול ולכך כ' בסו"פ כל הבשר טעם אחר דצלי אינו מן התורה משום דצלי אינו אוסר אלא כדי קליפה וס"ל לר"ן דכדי קליפה לא אסור משום מבשל בב"ח אלא כשאוסר כולו וא"ת הא איכא עירוי דאוסר כ"ק ז"א דר"ן לשיטתי' סוף פ' בתרא דע"ז דעירוי לא מבשל מירושלמי כנ שאין אור מהלך תחתיו אין מבשל במנן ובבב"ח ובשבת משמע הא לר"ת והכי קיי"ל דעירוי מבשל כדי קליפה ה"ה בב"ח חייב וכמו שהבאתי הירושלמי אות ה' מהו לערות מן הקילוח (ומפרש הר"ן בפ' כירה בעירוי בלא נפסק הקילוח) ר' מנא ס"ל בשבת חייב ובב"ח חייב הרי דעירוי אע"ג שאינו מבשל כדי קליפה חייב בבב"ח וכ"כ הפרמ"ג בפתיחה וז"ל עירוי מכ"ר שלא נפסק הקילוח כ"ק הוה ספק איסור תורה שמא מבשל כ"ק וצלי אצל האש דעת הפר"ח דהוה מה"ת הנה מ"ש דעירו הוה ספק דשמא כר"ת דעירוי מבשל כדי קליפה ולכאו' לר"ן הנ"ל דצלי ודאי מבשל כ"ק אפי"ה כ' הר"ן דליתא בבב"ח אלא נוה שמבשל כולו. ובאמת על הר"ן קשה מן הירושלמי פ' כירה הנ"ל דר' זעירא התם לא מתיר עירוי מן הקלוח אלא מפני שאין האור מהלך תחתיו משמע הא בצלי דהאור מהלך תחתיו לכ"ע הוה מבשל גם בב"ח חייב דהא קאי שם אבב"ח ועוד הא ר' מני מחייב בעירוי שאינו מבשל אלא כ"ק וחייב בבב"ח ועל זה לא פליג ר' זעירא דמשום דליכא רק כדי קליפה לא חייב בב"ח. וא"כ יפה דוחה הפר"ח לדברי הר"ן שכ' דצלי שנאסר כ"ק משום דבב"ח למדנו ואין בב"ח קליפה מה"ת דדרך בישול אסרי' תורה דהא קיי"ל

דעירוי

דעירוי מבשל כ"ק ודרך בישול מקרי ולמ"ש יש ראי' לפר"ח מירושלמי ורשב"א בפ' כירה דמ"ב הביאו ומכל הפוסקים מוכח דלא כר"ן ותמה על הפר"ת שכ' דרשב"א ס"ל כר"ן . דהא הר"ן כ' סברתו בסו"ס כ"ה שהביא שם קשיא אמאי בלא ניעור הקדירה אין חתיכות אחרים נאסרה מחתיכה שקבלה טעם מטיפות חלב ותירלו משום דאין יוליא הבלועה מחתיכה לחתיכה בלא רוטב (ועי' בש"ך סי' ק"ה סקי"ז אפי' בב"ח שנעשה הבשר עלמו נבלה מ"מ כיון דחלב אינו יוליא אין הבשר אוסר) דאין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שאיסור עלמו יכול לילך שם והביאו ראי' מקליפה שאין אוסר קליפת חברתה וכל הראשונים הביאו לדברים האלה והכי קיי"ל דאין נאסר יכול לאסור וכו' לבד הר"ן דלא ניחא לי' בתי' זה כיון שהבשר נאסר אפי' אפשר לסחטו לגמרי א"כ למה אינו אוסר ולדידי' הקל"ד אמאי אין קליפה אוסר קליפה שני' . וכן לעולם כיון דס"ל דנאסר יכול לאסור אפי' שאין האיסור יכול לילך וצריך הר"ן לחדש סברתו בקליפה לא אמרי' כ"כ דלא הוה דרך בישול א"כ כל הפוסקים דחולקים על הר"ן וס"ל דאין נאסור יכול לאסור אין לריכין לחדש כתי' הר"ן אלא אדרבה מדבריהם מוכח להיפוך שכתבו טעם אחר דאין הקליפה כ"כ אמנם בפר"ח בסי' ס"ח העלה יפה דעירוי אינו מבשל כ"ק אלא מדרבנן וכן כתבתי בחיבורי לאו"ח בפתיחת סי' תנ"א וכ"כ בשם ר"ן וכ"כ כאן בס' פרי תואר ועיל"ק סי' תרמ"ה :

ואלא הפ"ח גופי' דוחה מר"ן ומפוסקים מוכח להיפוך דללי בכלל בישול ול"ע על הפר"ת ופלתי שכ' מר"ן (ומרשב"א) מוכח דללי אינו בכלל בישול דהא כ' הפר"ח דיש לדחות מהר"ן דהר"ן בללי דעלמא קמיירי אבל בללי דבב"ח אוסר כל החתיכה וכמשל"ק בסי' נ"ב וא"כ שפיר כ' הר"ן דאין בבב"ח קליפה מה"ת ר"ל חלב אוסר בללי כל החתיכה משום דחלב מקרי שמן וכמ"ש רשב"א הובא בש"ך ופר"ח סי' נ"ב סק"ב וא"כ הר"ן לא קאמר בללי דלא הוה דרך בישול בב"ח ולא אסור ללי מה"ת כיון דלא אסור אלא דרך קליפה הא בבב"ח אוסר כל החתיכה א"כ הוה דרך בישול . א"כ מוכח להיפוך מר"ן דללי הוה כדרך בישול ולא כרש"י ותוס' בסנהדרין . איברא לר"ן כ' דלא ס"ל כרשב"א דחלב אוסר כולו דחלב מקרי שמן כמ"ש הפר"ח דהא הר"ן כ' דה"ע בטיפת חלב נאסרה החתיכה חוץ לרוטב כל החתיכה דהא הוה רק ללי וכו' משום דהבל הקדירה מסייע להתפשט החלב בכל הקדירה משמע אבל חלב אינו שומן מ"מ אליבא דשאר הפוסקים שכתבו דאסור כולו משום דחלב מקרי שומן להתפשט בכל החתיכה ולא מקרי שומן לאסור כל החתיכות דשפיר הוה ללי דרך בישול דר"ן לא כ' דלא הוה דרך בישול אלא בנאסר רק בקליפה וכי"ב להר"ן אם החתיכה שומן דמפטם לחלב אסורה כולו כמ"ש בש"ך סי' ק"ה א"כ ללי גם לר"ן משכחת דרך בישול כשנאסר כולו וא"כ אדרבה מר"ן מוכח דללי אע"ג שאינו במים אלא כמו טיגון הוה דרך בישול :

(י"ג) **ובזה** אני תמה על תמיהת הגאון רע"א זצ"ל בחס"ו סי' נ"ז שתמה על הפר"ח דלמד מר"ן אין ללי אוסר בב"ח א"כ להר"ן אפי' ללי שומן דמפטפט בכולו אין אוסר בבב"ח ומ"ע אמר הר"ן דוקא אין כדי קליפה נעשה נבלה ול"ע בודאי עכ"ל . איברא שכן הבינו הפר"ת והפלתי בפ"ח ומר"ן דכל ללי אפי' שמן אין אוסר מה"ת בב"ח . אבל ז"א דפר"ח כ' דגם הר"ן מתיר בללי מה"ת ולא מטעמי' דרש"י ותוס' דללי וטיגון אין דרך בישול לרש"י ותוס' אפי' באוסר כולו דהיינו אם ס"ל חלב שמן הוא או בהחתיכה שמן מ"מ לאו דרך בישול הוא אבל הר"ן לא אמר אלא בללי דעלמא ובכחוש ואף בב"ח אם חלב כחוש דסגי בקליפה :

והחס"ו תי' לאמיו הגאון דאפי' ללי אם כשהוא שמן באופן שמפטפט בכולו והביא ראי' לדבריו וכו' א"כ בסוגי' דירך שכ' תוס' דמיירי בחתיכה חוץ לרוטב [א"כ הוה ללי וקאמר בישול ירך שנתבשל כצ"ל כוונתו] אע"ג דגיד ושומנו גוש וכחוש הוא מ"מ אי' במשנה דאוסר בכ"ע ותי' דהתם מיירי בירך שמן ומפטם ומה שאמר שמואל ל"ש אלא שנתבשל אבל נללה קולף והוכל ר"ל כחוש וא"ש מה דכתיב ויבשלו את הפסח דסתם פסח שמן הוה ובהכי נדחה רוב ראיות הפלתי ומיושב קו' מו"ח על הר"ן דבללי הוא כל המפטפט בכולו הוא בכלל בישול ובהכי מיירי כחלא עלוי בשרא וכל כחוש אינו אוסר מן התורה עכ"ד חס"ו . ודברי חס"ו זצ"ל קשה להולמו דלמאן קאמר חילוק זה אי לר"ן וטעמי' דר"ן דללי אינו בכלל בישול משום דכדי קליפה לא מקרי דרך בישול א"כ הר"ן גופי' מחלק חילוק זה דבכחוש דאינו אוסר רק כדי קליפה לאו מה"ת בישול בבב"ח הא בשומן דאוסר כולו כגון אם חלב שומן או בהחתיכה שומן הוה בללי בישול מה"ת ואי לרש"י ותוס' בסנהדרין דללי וטיגון אינו בישול מה"ת דלאו דרך בישול הוה הא רש"י ותוס' מבואר להדי' דאפי' בשומן ללי וטיגון לא מקרי דרך בישול ומה ראי' הביא מירך במקלתו חוץ לרוטב דקרי לי' בישול בלשון המשנה אלשון קרא ועוד כיון שכל החתיכה רק מקלתו חוץ לרוטב שפיר איקרו ירך שנתבשל . וכן מ"ש דסתם פסח שמן הוה הא כ' תוס' בסנהדרין גם בפסח אי לאו דקרא ובשל מבושל הוה ללי קדר לאו בכלל בישול וכיון לרש"י ותוס' אין חילוק בין כחוש לשומן לעולם אין ללי בכלל בישול שפיר הקשה הפלתי מכחלא עלוי בשרא אפי' דמיירי בשומן כמ"ש החס"ו הא לרש"י ותוס' אין חילוק בין כחוש לשומן :

גם מ"ש החס"ו שם ראי' לדבריו דאלת"ה מנ"ל מריקה ושטיפ' לצפוד ואסכלה שא אשר תבושל בו כתיב או נפשוט מהכא בלוע בלא בישול אע"כ ללי שמן היינו בישול עכ"ל דבריו אלו תמוהים דניחא לי' נרבא למפשט בזבחים דף צ"ה ממשנה דא' שבישל בו וא' שעירה לתוכה רותח בלוע בלא בישול דסך משנה קודם בדף צ"ה והמשנה דשפוד ואסכלה תנן בתר הכי בדף צ"ז :

ולדינא אשר דברנו עד כה יצא לנו אם בב"ח ללי בכלל בישול אין לנו ראי' ברורה ממה שכ' הפר"ח והפלתי להחמיר וגם הראיות שכ' האחרונים להקל אינם ברורים כהנ"ל והוה ס' פלוגתא דלרש"י ותוס' בסנהדרין ללי אינו בכלל בישול מפירושם בגמ' שם טיגון לאו בכלל בישול וליש מפרשים שכ' תוס' שם ולפי' אדו' ר"ן לא מוכח ואדרבה כתבתי מר"ן ראי' להיפוך דס"ל ללי בכלל בישול ואם שתוס' מקשים על הי"מ בסנהדרין שם גם הר"ן הקשה אפי' התוס' :

(י"ד) **אמנם** עוד פש גבן מ"ש תוס' ראי' מפסחים דף מ"א דתוס' הקשו על פירושם דללי אינו בכלל בישול והאי דקרי ללי קדר בישול בפ' כל שעה שאני התם דכתיב ובשל מבושל מ"מ עכ"ל ועתה יש מהתם ראי' טעמא דכתיב ובשל מבושל הא אי הוה כתיב אל תאכלו ממנו נא ובשל ה"א ללי קדר אינו בכלל בישול בפר"ח דוחה זה שאני התם דאפקי קרא בסיפא כי אם ללי אש להכי ה"א ללי קדר בכלל ללי אש להכי אילטרך ובשל מבושל לרבות ללי קדר חייב כמבושל אבל תוס' בפ' כ"ש שם ד"ה איכא בינייהו ללי קדר כתבו דלא כפר"ח שכ' מללי אש ממעט ללי קדר דאסור א"כ אי ללי בכלל בישול ל"ל ובשל מבושל ואמנם י"ל דתוס' לשיטתיהו כתבו הכי :

ואלא לכאו' יש לדחות הראי' לתוס' מפ' כל שעה דהתם כתי' ובשל מבושל במים ומדכתיב במים ה"א לאפוקי ללי קדר הלכך אילטרך התם ובשל מבושל . ויש ליישב לתוס' מבמים אין לדייק דממעט ללי קדר דהא המרש"א שם הקשה בשם הרא"ש דרבי דקאמר כתיב במים וה"א במים דוקא ולא שאר משקין ת"ל ובשל מבושל מ"מ לא לכתוב במים ולא הוה לריך לכתוב ובשל מבושל . ותי' במים אורחא דמלתא נקיט וכ"ת לא לימא במים אורחי' דמלתא ולא אילטרך ובשל מבושל הא ובשל מבושל בלא"ה לריך לללי קדר למעט א"כ א"ש במים אינו ממעט דאורחא דמלתא נקיט ובשל מבושל ממעט ללי קדר הא בעלמא ללי לאו בכלל בישול וא"ש תוס' . ולדעת הראשונים הנ"ל דס"ל ללי בכלל בישול י"ל דליכא ראי' מפ' כל שעה כהנ"ל דהתם אילטרך ובשל מבושל משום דה"א במים ממעט ללי קדר דמים לאו אורחי' דמלתא אלא מיעוטי וא"ת א"כ הקל"ד קו' מהרא"ס לא לכתוב מיעוטי במים ולא ילטרך ובשל מבושל י"ל במים אילטרך . דישבתי קו' מהרא"ס וא"כ ראי' בלנ"ח שם דהרמב"ם פסק בפ"ח מה' ק"פ דסכין במי"פ אבל לא במים וכ' דלמד זה מן המשנה שם ששנינו אין מבשלין את הפסח לא במשקין ולא במי פירות ולמה שבקה מסנתינו מים וליכא למימר מים לא הולרך זהו דוחק לכן סבר הר"מ לפי שמשנתינו רלה לסיים אבל סכין ומטבילין אותו בהם וזהו דוקא במשקים ומי"פ אבל במים אפי' סיכה וטבילה אסור וה"ע מפני שהפסח מרתיח המים ושוב המים מרתיחים הפסח . אבל שאר משקין דאתו רק מק"ו אין מזהירין מן הדין עכ"ד הלנ"ח וכיון דאילטרך במים לאסור אפי' סיכה במים א"כ ה"א במים דממעט ללי קדר לכך לריך התם ובשל מבושל . איברא שטעמו של לנ"ח קשה לי שכ' בשאר משקין סכין משום דאין מזהירין מן הדין דמשום זה אין לוקין אבל איסורי עכ"פ איכא ובמשנה תנן סכין אפי' לכתחלה וכאשר ישבתי לענני כן אמרתי לבשל במי"פ דאיכא הרבה מי"פ הם מבטלין טעמו של בשר הפסח ללי כמו שפרש"י דמפיגין טעמו ר"ל של פסח משא"כ סיכה לטעמי' עבידא וטעם הפסח נשאר אלא דסיכה טעמו לשבח ממילא לא אסור כמי מחננת ללי מחמת דבר אחר דכל לטעמא עבידו אותו דבר הוא משא"כ מים דלא לטעמא דפסח אסור אפי' סיכה אסור משום ללי מחמת ד"א דפסח מרתיח המים והמים לפסח וכן אמרתי בישוב הרמב"ם ומלאתי און לי בפ"י שמישב שם קו' התוס' דמה שייכי בפ' כל שעה המשנה אין מבשלין את הפסח כו' ותי' במשנה מיירי מבשלין אחר הללי דמפיג טעם אבל סכין ומטבילין והוה שפיר דומיא דמשנה שלפניו דתנן גבי מירור פעמים דמפיג טעם מרור ופעמים אין מפיג הרי דסיכין ה"ע שאינו מפיג הטעם כמ"ש וס"ל לרמב"ם כמ"ש אבל מים לא אע"ג דמים אין מפיג טעם גם אינו כ"ע והוה דבר אחר משא"כ לטעמי' עבידו ומתקנו לא מקרי דבר אחר כמו שכ' תוס' בילה דל"ע וזכר לדבר כל מה שמתקן הדבר מינו הוא לפי"ז אע"ג דפיהמ"ש קאמר במשנה סכין לאחר ללייתו אע"ג לטעם שכתבתי מותר סיכה אפי' בשעת ללי' נקיט הר"ס לאחר ללי' דפי' להמשנה דמרור שהי' מרור וא"כ מבטלו כך מיירי המשנה שהי' ללי וא"כ מבשלו ומפיג טעם הללי במבשל במי"פ אחר הללי לכך נקיט בסיכה אחר הללי . עוד קשה לי על תי' הלנ"ח שמישב לרמב"ם כהנ"ל דס"ל שאר משקין חייב מק"ו כרבנן וכן דעת הכ"מ בפ"ח בדעת הר"מ במה שפ' הר"מ ללאו וא"כ בשלו חייב דס"ל כרבנן דשאר משקין מק"ו וכל אחרונים נמשכו אחרי הכ"מ וז"א דהא הר"מ שם הלכה ז' פ' בשאר משקין מבשל מבושל :

והרא"ם דאילטרך לכתוב במים דהא דגם ללי בכלל בישול קמ"ל במים ותי' הא' במים דוקא אילטרך ובשל מבושל לרבות שאר משקין והקשה עליו המרש"א האיך ס"ד ללי בכלל בישול הא עיקר מלות הפסח בללי כמה"כ ואכלו אותו ללי ול"נ שכוונות הרא"ס למה דתניא לקמן יכול כל לרכו חייב ת"ל אל תאכלו ממנו נא ומבושל במים נא ובשל מבושל במים אמרתי לך ולא אי יכול יהי' מות׳ ת"ל כי אם ללי אש ה"ד כל לרכו אמר רב אסי דשויא חרוכא ע"כ ופרש"י משום דאין

זה

זה צלי אש רק קלי אש וא"כ י"ל כתי' הרא"ש דאי לא הוה כתיב במים וצלי בכל מקום בכלל בישול ה"א ה"ה כחרוכא נמי בכלל בישול כתיב במים למעט דלאו בכלל מבושל · והא דעיקר המצוה בצלי היינו כדרך צלי שראוי לאכילה וא"ש מה שדקדק הצל"ח בסוגי' דלמה נקיט בהך ברייתא תיבת במים וכמו שהבאתי כאן לשון הברייתא דשפת יתר הוא ובסמוך בברייתא דחי לא הביא תיבת במים ולמ"ש א"ש כיון דצלי בכלל בישול א"כ גם צלי כל צרכו נמי יהי' חייב לכך הוצרך להביא במים לאפוקי צלי כל צרכו אבל חי לאו בכלל בישול הוא א"צ למעטו מבמים :

וא"כ לפי תי' מהרא"ם מוכח דצלי בכלל בישול א"כ בב"ח הוא דאו' ולדידי קשיא על תוס' סנהדרין שכתבו דוקא בפסח דכתיב ובשל מבושל צלי קדר אינו כמבושל אמאי לא נימא אין ה"נ מן הסברא אילונה ה"א צלי אינו בכלל בישול אבל כיון דרבי קרא ובשל מבושל מכל מקום אפי' צלי קדר והרמב"ם בפ"א פסק כרב כילוף מפסח דבכל התורה צלי בכלל בישול . וכדאי' כי"ב דף ע"ה אמר ר' יוחנן גרפו לתנור וצלה בו את הפסח אין זה צלי אש שנאמר צלי אש שני פעמים וס"ד שם הא לא גלי רחמנא ה"א לאו צלי אש הוא א"ל גלי רחמנא וילפינן מיני' וכן פרש"י שם ע"ב במשנה נגע בחרסו של תנור הרי דילפינן לכה"ת מפסח ולמה לא נילוף מדכתיב ובשל מבושל מ"מ לכה"ת דצלי הוה בכלל בישול מהכ"ת לעשות בפסח גזה"כ ודאתית להכי י"ל דבהכי מספקי לי' הירושלמי בפ' הנודר מן המבושל מעושן וטיגון וכי"ב בכה"ת אי הוה בכלל בישול דכל אלו בק"פ אסור מבשל מבושל בכל מקום אי ילפינן כה"ת מפסח או לא ילפינן כס"ד מ"ד הכי בדף ע"ה דלא ילפינן מפסח :

ט"ז **והנה** לעיל באות ד' וה' דחיתי לראיות פר"ח מרמב"ם מדכ' הר"מ המעושן אסור ואינו לוקה ש"מ דאסור מה"ת וכ"כ ה"ה וכתבתי דז"א כיון שכ' הר"מ המעושן בחדא מחתא עם חמי טברי' וח"ט רק מדרבנן אסור כן ה"נ המעושן וכי"ב טיגון אסור מדרבנן ועתה נ"ל דאין אנו מוכרחין לטעמו של ה"ה דחמי טבריא שכ' רמב"ם בבב"ח דאסור ואין לוקין דקשה מנ"ל לרמב"ם וכ' ה"ה דמשוי בב"ח לשבת ושם ח"ט רק מדרבנן אלא י"ל בשבת גמירי לן כל שאינו תולדות האש אינו חשיב מלאכה בשבת אבל שאר אסורים לא דומה לשבת רק ילפינן שאר איסורין מפסח ובפסח דס"ל לרב חסדא דלוקין במבשל בחמי טברי' אע"ג דר"מ בפ"ח מק"פ לא פסק כר"ח היינו למלקות דס"ל לר"מ דאין לוקין אלאו שבכללות ואל תאכלו נא כי אם צלי אש לאפוקי חמי טברי' דחייב וי"ל דחיוב דחמי טברי' הוא משום שם דרישא דהיינו משום בשל אע"ג דח"ט לאו תולדות אש מקרי בישול אע"ג דמוקי כי אם צלי אש לקמן לבשעה שישנו באכול מצה מ"מ פשטות הקרא דכי אם צלי אש ממעט חמי טבריא וממילא הוה בכלל בשל אלא כיון שאינו מפרש דילפינן לי' מק"פ הלכך כ' הר"מ אסור ואין לוקין איברא מרש"י ד"ה משום צלי אש דלאו חמי טבריא בכלל בישול דרישא אבל לרמב"ם י"ל כמ"ש דה"ק לא תאכל כ"א צלי אש לאפוקי כל שאינו צלי אש והוה לאו שבכללות ולרב חסדא אין לוקין רק משום דצלי אש אע"ג דממילא הוה ח"ט בכלל בישול מ"מ כיון דלא ידעינן לי' לח"ט אלא מלא תאכל כי אם צלי אש ה"ל בכלל לאו דצלי אש וכמ"ש רש"י ע"ב ד"ה לאו שבכללות דכי אם צלי אש דכולל כל מיני בישולים שאינן צלי להסור הרי דמה דמפיק כי אם צלי אש היינו כל בישול וא"כ ח"ט נמי י"ל דהוה בישול :

ט"ז **עוד** נ"ל להביא סיעתי' לפר"ח שדוחה לתוס' שכ' בסנהדרין דמאיצטרך בפסח ובשל מבושל לרבות צלי קדר ש"מ בעלמא צלי אינו בכלל בישול והפר"ח דוחה לעולם צלי בכלל בישול אלא התם דכתיב כי אם צלי אש ה"א צלי קדר מותר דהוה בכלל צלי אש והקשתי הא תוס' כ' שם ד"ה איכא בינייהו מכי אם צלי אש אסור צלי קדר ודאי' בפרי תואר שהקשה אפר"ח כן ומ"ש לעיל באות י"ג דוקא תוס' לשיטתי' כ"כ הא תוס' כ' ראי' מנגע בחרסו של תנור לכ"ע יקלוף את מקומו דזה הוה כצלי קדר וס"ל לתוס' דמתני' אתיא ככ"ע דאפי' רבנן דרבי דלי"ל צלי קדר אבל איסורי' איכא :

ונ"ל דרמב"ם ס"ל כפר"ח דכי אם צלי אש צלי קדר אינו אסור אפי' וא"כ שפיר ה"א צלי קדר בכלל צלי אש איצטרך ובשל מבושל . והוא שיטת הרמב"ם דפסק בפ"ח מה' ק"פ דאין לוקין אלאו שבכללות שהי' ני' הרמב"ם רבא א"ל אין לוקין אלאו שבכללות ופסק כלשנא קמא חדא לקי והכי פירושו אכל נא ומבושל אין לוקין אלא חדא דאל תאכלו הוה לאו שבכללות שכולל נא ומבושל והקשה בכ"מ הא מלקות כמיתה ולמה לא פסק כא"ד ולקולא דאפי' חדא לא לקי עיי"ש . ולדידי עוד תמי' לי פי' הרמב"ם דל"ק ס"ל חדא לקי באכל נא ומבושל ממילא לא"ד אפי' חדא לא לקי באכל נא ומבושל במה יתרץ הא"ד כל הברייתות דלעיל דתני בהו חייב באכל נא ומבושל א"כ מוכח דעכ"פ חדא לקי ונ"ל דהא דכתבו תוס' הנ"ל ד"ה איכא בינייהו דבצלי קדר עכ"פ איכא עשה ואיסורי מכי אם צלי אש לשיטתם בע"ב אזלי שכ' בשם ר"ת דכי אם צלי אש הוה לאו דלא תאכל כי אם צלי אש דהא למ"ד באכל נא ומבושל לוקה שלש דהיינו משום נא ומשום מבושל ומשום לא תאכל כ"א צלי אש · א"כ אפי' למ"ד דאין לוקין עכ"פ איסורי היכא בצלי קדר משום אל תאכלו כי אם צלי אש וכמ"ש תוס' דאיכא עשה או איסורי' . אבל הרמב"ם דפסק כרבא דלא לקי אכי אם צלי אש ס"ל דאפי' איסורי' נמי ליכא מצלי אש אלא כי אם צלי אש אתי לעשה דאם אכל צלי אש מקיים העשה של אכילת פסח א"כ באכל צלי קדר ליכא איסורי כפר"ח וא"כ שפיר ה"א דהוה צ"ק כצלי אש כמ"ש הפר"ח והא דמביא תוס' ראי' מנגע בחרסו של תנור יקלוף א"כ מקומו לא האיסור מכח שאינו צלי אש ואפי' לרבנן דרבי דלא מרבי מבשל מבושל צלי קדר מ"מ מודו דנגע בחרסו של תנור דאסור עכ"פ מכי אם צלי אש ז"א לרבנן אפי' איסורי' ליכא אלא מתני רבי הוא דדריש מבשל מבושל צלי קדר ונגע בחרסו של תנור אסור משום צלי קדר . וראי' בפרש"י שם שכ' דתוס' צריך להביא ראי' מנגע בחרסו של תנור דאיכא עכ"פ איסורי' דבלא"ה ה"א כ"א צלי אש אינו רק עשה . א"כ לרמב"ם י"ל באמת כן דהוה עשה ומתני' דנגע בחרסו של תנור אתי' כרבי ואסור משום צלי קדר ולפי"ז לרבנן דס"ל צלי קדר לא אתי מבשל מבושל וכן שאר משקין אלא שאר משקין מק"ו א"כ לרבנן בשאר משקין ליכא מלקות דהא אין מזהירין מן הדין דאין לומר כיון דאיכא איסורי' בלא"ה מכי אם צלי אש לוקין מק"ו וכמ"ש כלל זה ה"ה בפ"ב מה' מא"ס בריש הפרק הא לרמב"ם מכי אם צלי אש ליכא אלא עשה :

אמנם לפי"ז קשה על הרמב"ם למ"ש הצל"ח ד"ה וכזה עמדתי דהמאי לא ילפי רבנן דיותר מסתבר מבשלו מבושל לאסור שאר משקין מלדרוש מבשל מבושל צלאו ואח"כ בשלו ולמה ילפי רבנן שאר משקין מקל וחומר וכ"מ טובא דמק"ו ליכא מלקות וכמש"ל לרמב"ם דאין מזהירין מן הדין . ואלא ע"כ צ"ל דרבנן דרבי אפי' מנה דאתי' מבשל מבושל נמי לא לקי והיינו משום דהוה לאו שבכללות וא"כ א"ש הא"ד דס"ל לרמב"ם דס"ל אפי' חדא לא לקי והר"מ פסק כש"ך דחדא לקי דל"ק ס"ל הלכה כרבי ולכך פליג את"ק דיליף מק"ו ואי גם לרבי לא לקי מה כ"מ דפליג את"ק דיליף מקו"ח א"ו דרבי ס"ל דעכ"פ חדא מלקות חייב וכן כל מהברייתות דלעיל דתני חייב אתיא כרבי . וא"ש מה דפסק הר"מ בצלי קדר כרבי כנגד הרבנן כן הקשה הכ"מ ואלא ממקום שמקשה הכ"מ צ"ע מנ"ל לכ"מ דפ' כרבי . אמנם נ"ל מדפסק הר"מ בשאר משקין בשל מבושל והיינו כרבי ולהנ"ל א"ש דפסק כרבי משום דאתיא כוותי' סתם מתני דנגע בחרסו של תנור יקלוף את מקומו וכהנ"ל . ואח"כ ראי' בא"ד שדוחה ראיות פר"ח וכר"ו שמביאים ראיות דצלי בכלל בישול אעפ"כ סיים מכל מקום צלי אין אסור מה"ת דגמ' מפורש בסנהדרין הכי וז"א שאין כאן גמ' מפורש דהא היא מפורשים בתוס' והדו' ר"ן פי' הסוגי' באופן אחר הגם שהק' תוס' אינם מפרשים כל קו' י"ל תי' ותרצתי הי"מ על נכון באות ב' והר"ן דוחה פי' התוס' וראיות כר"ו ופר"ח וראיות שהבאתי דצלי מה"ת הם ראיות להיות מפורשים הסוגיא דלא כפי' התוס' :

סימן תקס"ד :

א) בפר"ח כ' בלא נתבשל הבשר כמאב"ד אין אסור אלא מדרבנן וישבתי קו' כנפי יונה על הפר"ח וח"ד כ' דלא כ' הפר"ח אלא הבשר אבל החלב ולחלוחות הבשר שנבלע בחלב מתבשל מיד ובשו"ת אמרי אש כ' דאין חילוק בין הבשר ובין החלב דגם הלחלוחות צריך כמאב"ד אמנם בפרמ"ג בפתיחה כ' דמסתימת הפוסקים דלא כפר"ח וכן דעת הכנפי יונה ופלתי סי' צ"ב ס"ק ג' (ב) ציר של בשר בחלב ח"ד וחס"ו ס"ל שאינו אסור מה"ת ופרמ"ג ס"ל דאסור מה"ת (ג) ואחרונים דפליגו אפר"ח וכתבו דברייתא כמאב"ד ה"ד למלקות וקשה למה השמיטוהו הפוסקים ותי' הפלתי דחיתי וישבתי הרמב"ם באופן אחר והרבתי להקשות בסוגיא זו ולפירושי ברמב"ם מיושב הכל :

בש"ע סעי' א' בהג"ה כל בשר בחלב שאינו אסור מה"ת מותר בהנאה כ' בפר"ח ס"ק ג' וכן אם בישול בב"ח שלא נתבשל כמאכ"ד לא אסור מה"ת כדגרסינן בפ' כ"ה דף ק"ח ע"ב כשם שלוקה על אכילתו כך לוקה על בשולו ובאיזי' בישול אמרו וכן הסכים בח"ד כפר"ח בסי' צ"א ס"ק ז' וכ' שם אבל החלב אסור דהחלב מבושל וטעם הבלוע בחלב נמי נתבשל מיד כמ"ש הרא"ש הובא בט"ז סי' ס"ע ס"ק כ"ג דאפי' הלחלוחית מתבשל מכ"ש דטעם הבלוע מתבשל עי"ש ובכנפי יונה הקשה הא אפי' עירוי אוסר בבב"ח מה"ת כמ"ש הפר"ח גופי' בס"ק שלפני זה . וכ"כ בסי' שלפני זה מירושלמי פ' כירה · אמנם משום קושיא זו יש לקיים דין דפר"ח והברייתא דהבשר מותר בקליפה דאין עירוי מבשל אלא כד"ק וכדי קליפה נתבשל מיד ואמנם עוד הקשה אמאי הבשר מותר הא הלחלוחות שעל הבשר נתבשל מיד ול"נ דגם מזה לא קשה אפי"ת דנתבשל מיד אינו מוכח שגם נבלע מיד לתוך הבשר ושיאסור הבשר דלמא נתחבר הלחלוחות עם החלב וליכא בבשר איסור ולא נאסר הבשר עד שנתבשל כמב"ד ועוד י"ל לחלוחות על הבשר אינו אלא ציר הבשר . ובח"ד סי' צ"א סק"ט כ' דציר של בשר בשאר איסורין ציר אסור מהטעמים אבל בבב"ח לא אסור מה"ת וכ"כ בחס"ו סי' פ' ובפ"מ בסי' פ"א סק"א לא כ"כ עיי' מ"ש בזה בסוס"י תקכ"ח אלא דאסור מה"ת . אמנם בשו"ת אמרי אש איו"ד לאמוה"ג זצ"ל כ' דמרא"ש הנ"ל וט"ז עי' ס"ע הנ"ל לא מוכח אלא דמבליע מיד אלא מסברא ר"ל דמסתמא מתבשל נמי מיד ורוצה ג"כ לחלק דוקא הבשר צריך בישול. כמאכ"ד אבל החלב שנפל לתוכו הלחות אולי נאסר מיד וסיים אבל פשטא דברייתא לא משמע הכי וכן דברי פ"ח · והפרמ"ג אין מורין כן אמנם בפרמ"ג בפתיחה כ' מסתימת הפוסקים משמע דלא כפר"ח והברייתא מיירי לענין מלקות וכן

וכן כ' בכנה"ג וקלסוהו הפלתי סי' ל"ב ס"ק ג' אלא שהקשה דלמה השמיטו לברייתא הרמב"ם שדרכו להביא הכ"מ גם לענין מלקות אף שבלא"ה אסור מה"ת ורוצה לתרץ שם דהך ברייתא ס"ל כרבי דף קט"ז דאיסור בב"ח מלא תאכלנו א"כ אכילה כתיב בבב"ח ומותר שלא כדרך אכילתו וכל זמן שלא נתבשלו כמאב"ד הוא שלא כדרך אכילתו ולכך אין לוקין עי"ש. איברא תוס' פסחים דף כ"ד ע"ב משמע בשר אי הוא שלא כדרך אכילתו אמנם בפסחים דף ע"א משמע דבשר אי הוא כדרך אכילה ובביצה דף כ"ה במשנה דמוסכמת בי"ט ס"ל ר"ע כדי שיאכל כזית בשר אי מבית טביחתה ובאו"ח סי' ש"ח גבי בשר תפל אי מותר לטלטל בט"ז כ' בשם הטור דאפי' בשר בהמה חזי לאומצא ובמג"א האריך. שם דדוקא בשר אווזא דרכיך חזי לאומצא ובב"ח דכתיב בקרא לא תבשל גדי בחלב אמו משמע שעדיין יונק וא"כ ג"כ מקרי רך כדאי' בסי' ל"ט הגדיים וטלאים הרכים אין ממעכין סירכא ואי' שם כל זמן שיונק הוא רך וא"כ הפסוק לא תבשל כפשטי' בגדי אי לא מקרי שלא כדרך אכילה ובזה ישבתי אשר נשאלתי מפסחים דף נ"א דאי' התם בברייתא יכול אכל הפסח אי והקשה הא הוא שלא כדרך אכילתו ויישבתי לו דלפסח גדי תוך שנתו כמי מקרי רך וחזי אפי' לאומצא מכ"ש בנתבשל אלא שלא נתבשל כמב"ד דלענין בישול בשבת ובשולי עכום מקרי אי אבל פשיטא דמקרי כדרך אכילתן ובזמנינו מצות הרופאים לחולי אצטומכות לאכול בשר אי שיהי' רותח מעל"ע והוא טוב מאוד לאכילה ולרפואה:

ולענ"ד טעם דהשמיטו הפוסקים דלכאו' הסוגי' והברייתא תמוה דהכי אי' שם אי זית בשר וחצי זית חלב שבשלן זה עם זה אמר רב לוקה על אכילתו ואינו לוקה על בשולו ופריך מנ"כ אי מצטרפין אבישול כמי לילקי אי לא מצטרפין אכילה כמי לא לילקי לעולם אין מצטרפין בבא מיורה גדולה לוי אמר אף לוקה על בשולו וכן תני לוי במתני' כשם שלוקה על אכילתו כך לוקה על בשולו ובאיזי' בישול אמרו בבישול שאחרים אוכלין אותו נחמת בשולו ע"כ ופרש"י לעולם לא מצטרפי לעשות איסור אא"כ הי' מתחלה כשיעור וכי אמר רב למילתי' באכל חצי זית בשר וחצי זית חלב הבא מיורה גדולה שנתבשל בה שיעור מזה ומזה נאסרה ולוקה על אכילתו שאכל שיעור שלם איסור על שם א' ואין לוקה על בשולו דאם בשל כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זה עם זה מפני שאין מצטרפין מכלל התירן לקרות איסור עד שיהי' בכל א' ליעשות איסור אחרים עכוס כלו' שנתבשל כל צרכו עכ"ל:

ומובן דאין שום חילוק בין אכילה לבישול אלא אכילה מיירי ביורה גדולה ובישול ר"ל על התחלתו שהי' מתחלה חצי זית מזה וחצי זית מזה א"כ לוי שפיר אמר דאף על בשולו לוקה לאו דיש רבותי' בבישול יותר מן האכילה אלא דר"ל אף שהי' מתחלה חצי זית וחצי זית מזה בשעת בישול וא"כ קשה מה דאי' בברייתא כשם שלוקה על אכילתו כך לוקה על בשולו דמשמע דקמ"ל דלא תימא דעל אכילה יותר סברא אלא מפני דאין לחלק כיון דלקי על אכילה לוקה על בשולו וקשה דאי ר"ל כלוי דלוקה בחצי זית מזה וחצי זית מזה ליכא רבותי' יותר דלקי בבישול יותר מן אכילה אלא הל"ל דלוקה בבישול חצי זית מזה וחצי זית מזה וממילא לקי גם על אכילה והרמב"ם כ' להיפוך בפ"ט הלכה א' תחלה כ' ומי שיבשל משניהם כזית לוקה וכן האוכל כזית משניהם לוקה הרי להיפוך כ' כמו שלוקה על הבישול כך לוקה על אכילה הא בברייתא איפכא תני כשם שלוקה על אכילה כך לוקה על בשולו · וה"ה כ' שם ומי שיבשל משניהם דאמר רב לוקה על אכילה ואינו לוקה על בשולו ולוי אמר אף לוקה על בשולו ופי' ר' כלוי לגבי רב ומ"ש רבינו וכן האוכל כזית משניהם לוקה כבר נתבאר בסמוך דאפי' רב מודה באכילה ע"כ ומשמע מדברי ה"ה דפלוגתא דרב ולוי בבישול זית משניהם אי חייב בבישול ובאכילה בלא בא מיורה גדולה דהא הר"מ כ' דלוקה על אכילה כלוי דא"ל בין באכילה ובין בבישול לקי אפי' לא נתבשלו אלא כזית א' משניהם כיון דס"ל כלוי דהוא חל איסור בב"ח אף בבישול משניהם זית ממילא חייב על אכילת בב"ח באוכל כזית זה שנתבשלו משניהם וכ"מ לשון הר"מ. וקשה על ה"ה שכ' רב מודה באכילה כזית משניהם דז"א הא רב אינו מחייב באכל כזית שנתבשלו משניהם אלא בבא מיורה גדולה וכ' לה"ה משמע הכי מדברי הר"מ דקשה כיון דלוי אמר חייב אף על בשולו במבשל כזית משניהם דר"ל תחלת בשולו למה צריך הר"מ לאשמעינן אכילה דחייב כיון שכבר חל עליו שם בב"ח פשיטא דחייב משום אכילה א"ו דר"ל זו ואצ"ל זו דבישול חייב דהלכה כלוי ואצ"ל אכילה דחייב באכל כזית שנתבשלו משניהם דאפי' רב מודה וא"כ הקושיא בהקשית גם על הרמב"ם קשה:

ובתוספתא ג"כ ליתא כמו שאי' לפנינו כשם שמבשל על אכילה וכו' אלא להיפוך כמה יבשלם ויהי' חייב כחצי זית בשר וחצי זית חלב כדי שיהי' זה בכזית כשם שחייב על בשולו כך חייב על אכילתו דכוני קשה מה רבותי' קמ"ל דגם על אכילה חייב הא לוי איפכא אמר אף על בשולו דמשמע מכ"ש על אכילה ועוד קשה הא בברייתא שלנו עיקר חסר מן הספר דאתי' כלוי הכי הל"ל כמה יבשלם ויהי' חייב כחצי זית מזה וחצי זית מזה ע"כ הברייתא כמו שהיא לפנינו משבשתא וצריכי הגה"ה כמשל"ק · ועוד קשה דלמה נקיט שאחרים אוכלין דהיינו עכו"ם וכן אי' בפסחים ד"ה שלך אי אתה רואה ואתה רואה של אחרים דהיינו של גוים:

וצ"ע ליישב קו' הגמ' אע"כ דיש סברא לחלק בין אכילה דמצרף מי שיש בידו לחלק ואפשר החילוק באכילה תליא בהנאות גרונו א"כ כשיש בשניהם כזית חייב אע"ג דכל חצי זית לענין מידי דבר אכילה מצטרפין כזית משניהם אבל הבישול אין מצרפין לשיעור וכל חצי זית עומד בפני עצמו וליכא רק כחצי שיעור ולכך לא לקי וא"ש טפי לשון לוי דאמר אף לוקה על בשולו דמשמע מכ"ש על אכילה ומשמע דבין הבישול והאכילה מיירי בענין א' שבאו שניהם מכזית א' ורב מודה על אכילה אפי' לא בא מיורה גדולה:

וריטב"א כ' פי' נכון בבא מיורה גדולה ולדדין דמה דאמר רב לוקה על אכילתו מיירי הכי אבל כשאינו בא מיורה גדולה אפי' על בישול אינו לוקה דלא אמרי' בשול כ"ד א"ר וכיון דכן פשיטא דאינו לוקה על אכילתו עכ"ל ועתה א"ש דנקיט ברישא אכילה ולמה נקיט בסיפא בישול דאיכא רבותי' בבישול וא"כ ודאי קשה לישנא דלוי דקאמר אף על בישול והיינו בלא בא מיורה גדולה לר"מ א"כ איפכא הל"ל אפי' על אכילה לקי מכ"ש בבישול דיש יותר סברא בבישול כ"ד מאכילה מעתה צריך להגיה הברייתא שמביא סיעתי' ללוי וכמו דאי' בתוספתא כמה יבשל ויהי' חייב חצי זית מזה וחצי זית מזה וש"מ כלוי דאמר אף בבישול מצרפינן · וא"כ קשה מה קאמר כשם שחייב על אכילתו וכו' הוא משנה שאינו צריכי הא כבר אמר בפי' דחייב על בשולו בכזית משניהם דכך צריך להגי"ה כמו דאי' בתוספתא אלא י"ל דגי' הברייתא אפשר כשם שחייב על בשולו כך חייב על אכילתו כדאי' בתוספתא אמנם אי הך כשם ארישא קאי במבשל חצי זית מזה וחצי זית מזה האיך אומר כשם שחייב על בשולו כך חייב על אכילתו ז"א דהא באכילה יותר פשיטא דהרי דאפי' רב מודה בי':

אלא נ"ל דהוא מלתא באפי' נפשי' תני והכא במה עסקינן במבשל חלב בחלב או נבלה או שאר איסור דאיכא בזה פלוגתא לקמן דף קי"ג חד ס"ל על אכילה לא לקי דאין איסור חל על איסור אבישול לוקה וחד אמר כשם שלוקה על הבישול כך לוקה על איסורו וזה דהומר בברייתא כשם שלוקה על בשולו כך לוקה על אכילתו ובאיזי' בישול אמרו (כך הוא לשון הברייתא לפנינו) בבישול שאחרים אוכלין אותו כפרש"י עכו"ם ר"ל המבשל חלב בחלב או בנבלה דה"א כיון דאסור לישראל לאכלו והיינו דאחרים אוכלין ה"א דלא לקי על אכילתו קמ"ל כהך מ"ד דף קי"ג כשם שלוקין על בשולו כך לוקין על אכילתו והא דלא הביא מהך ברייתא סיעתי' למ"ד זה ותיובתא לאידך מ"ד י"ל דיש לדחות דהאי ברייתא אתי' כמ"ד איסור חל על איסור בחמור וחל בב"ח על חלב דבב"ח חמור דאסור בהנאה ולהכי גם לענין אכילה נמי חל ולוקה אבל לדידן דאין איסור על איסור י"ל דאינו לוקה על אכילה א"כ הרמב"ם דפסק במבשל חלב בחלב לוקה משום בשולו ואינו לוקה על אכילתו משום דאין איסור חל על איסור א"כ הברייתא דלא כהלכתא ושפיר שמטוהו וא"כ ראי' שקדמוני בלח"מ מה שהקשתי על ה"ה ומה שמישבו הלח"מ הוא דוחק גדול · ועוד דלשון ה"ה ברים דבריו שכ' חצי זית בשר וחצי זית חלב שבשלן זה ע"ז רב אמר לוקה על אכילתו ואינו לוקה על בשולו משמע דגם האכילה מיירי שנתבשל תחלה חצי זית משניהם ולא בבא מיורה גדולה:

סימן תכ"ה:

(א ביאור הר"מ בפי' המשנה דהמבשל חלב בחלב אינו אסור בהנאה (ב) מתוס' ורא"ש דלא כפי' המשניות וישבתי דאין הכרח שחולקין אדינו של הפר"מ (ג) ראי' לדינו דפיה"מ (ד) ישוב ארמב"ם דפסק כר' אבוה ופסק כר' יודא בנבלה לדברים ככתבים ומזכי שטרא לבי תרי וסייעי לדינו של פי' משניות הנ"ל (ח) קיום הגירסא לגר בנתינה מה שרש"י ז"ל מחקו וא"ש לרמב"ם (ה) לרמב"ם א"ש קו' מהר"מ ברבי דאמר על ר' אבוה הניחא לר' מאיר הא איצטרך גם לר"מ שאינו ראוי לגר אינו קרוי נבלה (ו) פי' פלתי בדברי פיה"מ קשה ותי' אקו' פלתי במבשל חלב נימא איסור חע"א בכולל (ז) ישוב על קו' ראש יוסף מ"ש דברי פי"מ הנ"ל קשה להולמו (ח) מסמ"ג ותה"ד ורא"ש דס"ל ג"כ דאכילה והנאה חרא דג"כ איתא לדינו דפיה"מ (ט) במשל"מ בפי"ד מה' אבל מסתפק האסור בהנאה אם נפסד מאכילת. אדם דלא אסור באכילה אם ג"כ הנאה מותר משא"כ בב"ח הרי דס"ל דלא תלי' אכילה עם הנאה וכתבתי דמשל"מ לשיטתי' בפ"ה מהיסה"ת אזיל דהכי ס"ל ולא כפיה"מ אבל דברי משל"מ שם דחיתי ובלא"ה אין דבריו של משל"מ כנגד פיה"מ וכתבתי שהפוסקים לא חלקו עליו (י) מתוס' תמורה משמע דלא כדינו של פיה"מ וכן קשה אמשל"מ משם וישבתי דלא קשה (י"א) והפרמ"ג בפתיחה פסק כרשב"א בתה"ב בדינו של פי' המשנה והר"מ בפ"ט דלא חל איסור בב"ח על חלב או נבלה והוא ז"ל פי' כרשב"א דס"ל דחל א"כ אפי' באכילה והנאה איכא בהוא משום בב"ח והקשיתי טובא על זה והבאתי דהלכה כרמב"ם דאינו חל איסור בב"ח על חלב ומתה אלא על בישולו לוקה דחד איסור הוא ועל ההנאה דעת הר"מ דליתא כמו אכילה והדג"מ כ' דתוס' לא חלקו עליו ואני הבאתי ראיות מהרבה פוסקים כהנ"ל כדינו דרמב"ם:

בש"ע סעי' ג' אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה וכ' הרמב"ם בפ"ט הלכה ז' אבל המבשל בשר מתה או חלב בחלב:

בחלב לוקה על בשולו ואינו לוקה על אכילתו משום בב"ח שאין איסור בב"ח חל על איסור נבלה או איסור חלב שאין כאן לא איסור כולל ולא איסור מוסיף ולא איסור בת אחת :

א' וב' בדג"מ כאן סעי' ג' ואמנם אם הוא אסור בהנאה אינו מבואר בדברי הרמב"ם · אבל בפי' המשניות במס' כריתות פ"ג במשנה יש אוכל אכילה אחת מבואר שם בדברי הר"מ שאינו אסור בהנאה עיי"ש בנקודה הנפלאה שביאר שם ואף שלדברי תוס' במס' חולין דק"א ד"ה איסור כולל שכתבו איסור הנאה לא מקרי מוסיף אין הברח לנקודה הנפלאה הא מ"מ לא מלינו לתוס' בפי' שיחלוקו על דינו של הרמב"ם שהיכי שאינו אסור באכילה משום בב"ח אינו אסור בהנאה ולכן הסומך על זה במקום הפסד לא יפסיד עכ"ל ובהיות שהפלתי כ' בס"ק י"ב שלשונו של פי' המשניות מגומגמים ופי' דבריו אעיקר לשונו של פי' המשניות ומה שליתא לפירושי' אחרי' אלא כפי' הנלענ"ד ואם דינו דפי' המשניות אמת כמ"ש הדג"מ :

וז"ל הר"מ פיה"מ שם וזה שידוע הוא שבב"ח אסור בהנאה והחלב מותר בהנאה לכשיובשל החלב עם חלב וא"ת ולמה אינו חל איסור בב"ח על איסור חלב שהוא איסור מוסיף כמו שאמר כאן בחלב הקדשים ונתחייב על אכילתו מעילה לפי שניתוסף בו איסור הנאה והתשובה על זה שבב"ח נאסר בהנאה מפני שאסרו הכ' לאכילה כמו שהקדמנו שכל איסור האכילה אסור בהנאה עד שיפרוש לך הכ' ואין שם כתוב שאוסר אכילתו וכ' איסור הנאתו רק שני הענינים יחד הם איסור בב"ח ולפיכך כשאנו אומרים אין איסור חל על איסור לא יחול איסור בב"ח על איסור חלב· או נבלה ולא הי' אסור בהנאה אבל הוא מותר בהנאה וכ' ותראה המשנה אומרה כפי' שבשר בהמה טמאה מותר לבשל בחלב ומותר בהנאה עכ"ל כ"ל ביאור דבריו עפ"י דבריו בס' המצות לרמב"ם (והבאתיו לעיל סי' ת"ק ס"ב) סי' קפ"ו קפ"ז דכ' שם הרמב"ם בב"ח לב' מצות אכילת בב"ח ובישול בב"ח ולמה לא מנה לג' דהיינו להנאה בפ"ע דהא ג"פ לא תבשל כתיב ולא תבשל א' לאיסור הנאה ותי' כמ"ש כאן בפי' המשניות דהנאה והאכילה שני הענינים אחד הוא שכל האסור באכילה אסור בהנאה עד שיפרוש לך הכ'. והא דכא לא תבשל הג' להנאה תיפ"ל שכבר ידענא אותו מלא תבשל באכילה ע"ז תי' דלא תבשל הג' אתי להנאה לא לגופי' דהנאה אסור אלא כיון דכתיב בהנאה לא תבשל ולא כתיב באכילה אתי לאורויי דלוקין אפי' שלא כדרך הנאתו דהיינו דלוקין על ההנאה דדרך הנאתן היינו אכילה דוקא וכמ"ש ה"ה בפ"ח מא"ס ולפי"ז א"ש מ"ש הפי"מ דאין שם כתוב שאוסר אכילתו וכתב איסור הנאתו דמשמע כשיש כתיב להנאה בפ"ע אז הנאה ענין אחר מן האכילה וקשה הא איכא בהנאה כתוב בפ"ע א' מהג' לא תבשל אבל להכ"ל א"ש דלא תבשל הג' לא אתי להנאה דידעינן לי' מדפרט לך הכ' בנבלה דמותר בהנאה אלא דאתי להנאה דלוקין אע"ג שהוא שלא כדרך הנאה :

והנה לפי"ז לפשטות כל הפוסקים דלא תבשל כתיב בפ"ע הנאה ושלא כדה"כ ידעינן מנילא מדלא כתיב אכילה א"כ הנאה ענין אחר הוא לפי דברי עצמו של פיהמ"ש א"כ אין הנאה בכלל אכילה וחל על חלב ועוד הא ר' אבוה אמר דוקא כל שכ' לא יאכל תאכלו הוא דאסור בהנאה מדסולרך הכ' בנבלה דכתיב לא תאכל ופרט לך היתר הנאה הא בבב"ח לא כתיב לא תאכל לא גלי דהנאה בכלל אכילה א"כ תוס' פסחים דף כ"ה ע"ב ממה שהקשה שם לר' אבוה א"כ נהנה מחמץ לחייב כרת דהא כתיב כל אוכל חמץ הרי לתוס' תלי' היכי דכתיב לא תאכלו ולפמ"ש לא מקשי תוס' מידי דהא לר' אבוה לא תלי' בלשון אכילה אלא כל אסור באכילה אסור בהנאה מ"מ ס"ל לר"מ דאין לוקין על הנאה ה"ה כרת אינו חייב א"כ לתוס' בב"ח דלא כתיב לא תאכל אין ההנאה בכלל אכילה לפי טעמו של פיהמ"ש וא"כ לריך קרא בפ"ע להנאה א"כ אין הנאה ענין א' אם האכילה ג' הא הרא"ש בפי' גי"ה פסק כחזקי' שהוא רבו דר' יוחנן וכ' שכן דעת הרי"ף בודאי לריך הכ' בפ"ע להנאה והפי"מ לא כ' דההנאה ענין א' עם האכילה אלא לר' אבוה וא"כ ליתא לדינו של הפמ"ג :

ב' אלא די"ל כמ"ש הדג"מ אע"ג לפי דעת התוס' והרא"ש הכ"ל אין הכרח לדינו של פיה"מ היינו לפי טעם של פיה"מ דתליא בר' אבוה ור' אבוה לאו דוקא במקום דכתיב לא תאכל מ"מ אין הכרח שחולקים אדינו של הפי"מ די"ל דהם ס"ל לא הכרח שכ' הפי"מ מכל מקום במקום שאסור בהנאה הוה אכילה והנאה אחד בבשר בחלב שאנו דנין אם בב"ח בחלב אסור כיון דאכילה מותר גם ההנאה מותר דהאכילה עיקר ההנאה וה"ה פ"א הכ"ל י"ל דלכך אין לוקין על ההנאה משום דאכילה עיקר הנאה א"כ ההנאה הוה שלכה"כ דלו יהי' דזה לא ס"ל לתוס' דתוס' ס"ל דלוקין על ההנאה לא פליגו אלא דגם ההנאה הוה ג"כ דרך הנאתו אבל מודים אכילה נמי הנאה מקרי ועיקר ההנאה וכיון דאכילה מותר גם ההנאה נותר ומלאתי ראי' לזה בתוס' ב"מ דף קי"ד ד"ה לאידך דאי' שם דקו"ח מבטל הג"ש והקשה תוס' על ר"ש דס"ל בב"ח אסור באכילה מג"ש קדש קודש מטריפה ומותר בהנאה הא איסי בן יודא בחולין דקט"ז יליף בב"ח אסור בהנאה מקו"ח מערלה אמאי לר"ש מותר בהנאה ולא אמרינן דקו"ח מבטל הג"ש ותי' בתוס' משום דאכילה והנאה חדא הוא ולכך כיון דיליף נג"ש אכילה מטריפה יליף ג"כ ההנאה וא"ת לתוס' ב"מ דאכילה והנאה חדא א"כ נהנה בחמץ חייב כרת י"ל דמשמעות הקרא כי כל אוכל חמץ ונכרתה משמע אוכל דוקא ומפיק ההנאה מכרת :

(ג') **ונ"ל** ראי' דלאו מדאיצטרך היתר הנאה בנבלה משום זה מוכח הא בכל מקום א' איסור אכילה והנאה משמע אבל בלא הך מדאיצטרך ה"א באכילה אסור ובהנאה מותר ז"א אלא פשטות הדבר היכי דאסור באכילה בהנאה נמי אסור משום דאכילה והנאה חדא הוא עד שיפרוט לך היתר הנאה כמו בנבלה דהא ר"ש ס"ל כר' אבוה כמ"ש תוס' פסחים דכ"ב ע"א ואי דיוקא דר' אבוה מדאיצטרך קרא בנבלה דמותר הוא דמגלה בשאר מקומות מותר בהנאה דאל"כ ל"ל קרא היתר הנאה בנבלה דהא כ' תוס' בפסחים כ"ד ד"ה הכל מודים דקשה לר"ש דיליף בב"ח מקדש קדש בטרפה הא בקרא דבשר בשדה טריפה דרשינן נמי בשר קדש שילא חוץ למחילה דאסור בהנאה וה"ל לר"ש להקיש לחומרא מג"ש הכ"ל דהיינו לבשר שילא חוץ למחילה ותי' בתוס' לטריפה דמפורש בקרא מדמינן לי' וטרפה מותר בהנאה וא"כ א"ת מדאיצטרך יתור בנבלה להיתר בהנאה למגלה בשאר אסורין אסור בהנאה קשה נימא דאיצטרך קרא בנבלה דקדש דבב"ח בנבלה באותו קרא כתיב וה"א דג"ש אתי לאיסור הנאה בנבלה מקדש בטריפה דהיינו לבשר שילא חוץ למחילה דלטרפה גופי' דכתיב בקרא לא מדמינן דלמה אתי דאסור באכילה הא באכילה בלא"ה נבלה אסור (עיי' פכ"י פסחים כ"ד שכ' כי"ב לאיסי ב"י) אלא ע"כ דלאו מיתורי דנבלה כל אסורין בהנאה אסור אלא כיון דאכילה והנאה חדא הוא כמ"ש תוס' ב"מ שמעינן כיון דאסור באכילה אסור בהנאה וממילא היכי דאין אסור משום אכילה לא אסור משום הנאה וא"כ מוכח דינו דפיה"מ ואמנם דבר זה אינו אלא לר"ש אבל סתם גמ' בפסחים לא ס"ל הכי אלא מיתורי בנבלה יליף ר' אבוה דפריך התם הניחא לר"מ אבל לר' יודא לדברים ככתבן לגר בנתינה ולנכרי במכירה מנ"ל :

ודאתינן להכי י"ל הר"מ דפ' בפ"ח מה' מא"ס כר' אבוה והקשה הלח"מ הא הר"מ פסק בפ"ג מזכי' כר' יודא לדברים ככתבן אתי ומאותו אתה משליך נמי ליכא למילף אסורין הא הר"מ ס"ל חולין שנ"ע דאו' א"כ אותו אתי לחולין שנכ"ע עי' בסוגי' פסחים ובלח"מ שם ולהכ"ל י"ל דרמב"ם דס"ל דהנאה ואכילה חדא הוא ממילא כל שאסור באכילה אסור בהנאה בלא מדאיצטרך בנבלה כסוגי' דפסחים. וי"ל דס"ל הרמב"ם דתליא בב' לשונות פסחים כ"ד דלל"ק דאמר ר' אבוה אמר ר' יוחנן כל אסורין שבתורה אין לוקין אלא כדרך אכילתן ול"ב אמר אין לוקין אלא כדרך הנאתן וכבר כתבתי דברי ה"ה בפ"ח ממא"ס דלרמב"ם אינו לוקה על ההנאה משום דרך הנאתן היינו אכילה וי"ל היינו כל"ב וסברתו דאכילה והנאה חדא הוא א"כ דרך ההנאה היינו אכילה אבל ל"ק ס"ל אכילה וההנאה תרי מילי נינהו א"כ הא דקפיד רחמנא באכילה כדרך אכילה אבל שלא כדרך אכילה לוקה אבל מה שאסור בהנאה לוקה אם נהנה כדרך ההנאה וא"ל דוקא לאכלו משום אכילה נמי הנאה וחדא הוא ז"א דאכילה והנאה תרתי א"כ הסוגי' אליבא דר' אבוה דיליף היתר הנאה מדאיצטרך הנאה בנבלה מיותרא ולאו משום דכיון דאסור באכילה אסור בהנאה דאכילה והנאה חדא אתיא כל"ק אבל הר"מ פסק כל"ב א"כ אכילה והנאה חדא ידעינן איסור הנאה מאיסור אכילה בלא יתורי אלא מפשטות הכ' דכ"מ שאסור באכילה אסור בהנאה :

(ד) **ויש** לפי"ז לקיים הגירסא בחולין דף קי"ד בדר' אבוה דרב אשי ס"ל התם כר' אבוה כ"מ שנאמר לא תאכל כו' א' איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמע עד שיפרוט לך הכ' כמו שפרט לגר בנתינה וכו' ורש"י מוחק הך גי' לגר בנתינה בפסחים דזה אתי' כר' יודא לדברים ככתבם וס"ל לר"מ דהתם ודאי כרש"י ז"ל דהא פריך אר' אבוה הניחא לר"מ אבל לר' יודא דאמר לדברים ככתבן מנ"ל בכל אסורין שבתורה אבל בחולין הי' לרמב"ם הך גירסא כמו שפרט לך הכ' לגר בנתינה. וא"ש דהתם בחולין לא פריך הניחא לר"מ אבל לר' יודא לדברים ככתבים מנה איכא למימר א"ו התם ס"ל הסוגי' דר' אבוה אתיא אפי' לר' יודא דס"ל בנבלה לדברים ככתבן דס"ל סוגי' ר' אבוה לאו מיתורי היתר הנאה יליף לי' אלא משום דהנאה ואכילה חדא הוא ומרווחין בסוגי' זו דרב אשי התם בחולין ורב אשי הלכתא הוא · וקשיא הלכתא אהלכתא דהא קיי"ל ר"מ ור' יודא הלכה כר' יודא ור' יודא הא ס"ל לדברים ככתבים אתי. וכן קשה לדידן לדעת הר"מ דר"מ ור' יודא הלכה כר' יודא לדברים ככתבים וקשה לדידן כל אסורין שבתורה דאסורין בהנאה מנ"ל כדפריך הש"ס בפסחים ומה דמשני התם דאתי מאותו אתה משליך הא הר"מ ס"ל חולין שנשחטו בעזרה דאו' ולמ"ד חשנכ"ע דאו' איצטרך אותו אתה משליך ואי אתה משליך חשכ"ע כדאי' בפסחים א"ו אפי' לר' יודא דס"ל דברים ככתבים היסור הנאה שמעינן מאיסור אכילה דאכילה והנאה חדא הוא (א"ה בזה מיושב היטב קו' התוס' פסחים דף כ"א דקאמר הגמ' לר"י חשנכ"ע ל"ד וקשה הא בת"כ פ' לו ס"ל לר"י דהוי דאו' ולהכ"ל א"ש דת"כ אזיל לפי גמ' חולין דהכי קיי"ל כר"א וממילא מיותר אותו ע"כ דריש לחשנכ"ע דהוי אורייתא) (מבן אחי המחבר) :

(ה) **ועוד** ראי' דבחולין קי"ד הקשה מהר"מ ברבי דהא איצטרך קרא לגר בנתינה ול"מ איצטרך קרא למעוטי סרוחה מעיקרא וי"ל דקו' זו סובב לסוגי' דפסחים דקאמר הניחא לר"מ הא לר"מ ג"כ לריך קרא בנבלה למעוטי סרוח מעיקרא אלא יש ליישב בפסחים לא אסיק מפלוגתא דר"מ ור"ש והוה ס"ל מסברא כנטל"פ מותר דדומי' דמשרת או געולי מדין דהוה טעם לשבח אבל לפגם מותר או דאסיק מפלוגתא דר"מ ור"ש אלא דס"ד בסברא פליגי בלא"ה כ' תוס' בע"ז לעולא דר"מ ור"ש בסברא פליגי ולא בקרא אבל למה דמסיק הש"ס דר"מ ור"ש בקראי פליגו ואפי'

ואפי' עולא דס"ל בסברא פליגו לא פליגו אלא ר"נ אוסר כשהי' לשבח בשעת נפילה אבל כשהי' לפגם בשעת נפילה אינו אוסר אפי' לר"מ ולריך לומר מקרא דאינו ראוי לגר אינו קרוי נבלה והק' מהר"מ ברבי ולר"מ מי ניחא הא אילטרך קרא לראוי לגר אע"כ דאיסור הנאה לאו מיתור דקרא בנבלה אסור בכל איסורין אלא משום דאכילה והנאה חדא הוא:

(ו) **ובהך** קושיא דמיישב הפי"מ בנקודה נפלאה דלמה קדשים חל על חלב משום דקדשים הוה איסור מוסיף דהיינו איסור הנאה ובב"ח על חלב וכוונתו דכוונות הר"פ דלא יתכן בבב"ח לומר שמותר באכילה ואסור בהנאה וחד מישך שייך בכל אופן וא"כ המבשל נבלה בחלב אין איסור בשר בחלב חל ולא יתכן לומר דיחול הואיל ואית בי' איסור הנאה כי ע"ז אנו דנין דלא כיוונה התורה רק לבשר המותר באכילה אבל לבשר דבלא"ה אסור באכילה כיון דאין איסור חל על איסור ולא חל עליו לאו דאכילה לא חל עליו גם לאו דהנאה ולא מיירי התורה כלל מכה"ג כמו דלא מיירי התורה מבשר בהמה טמאה משא"כ בהקדש על חלב פשיטא דכל הבהמה בכלל מעילה וכו' וקשה לי תרוצו דהא הוציא הכ' אכילה בלשון בישול דאיכא בב"ח גם בבישול לומר דלא כיוונה התורה שחייב בבישול אלא בחייב באכילה ולמה לקי על בשולו וגם מנ"ל דלא כיוונה התורה דל"ד לטמאה דילפינן לי' מקרא וכמו בהקדש שהי' מתחלה היתר כיון השתא מוסיף איסור הנאה חל השתא איסור הקדש כמו כן בב"ח נימא כן מכ"ש למ"ש הפלתי שם דלוקין לר"מ על ההנאה בב"ח משום דאיכא לאו בפ"ע דלא יתכן שההנאה מיירי באכילה וגם דבריו אלו סתורין בדברי פיה"מ שכ' דליכא ג' כתובין כתוב א' לאכילה וכו' א' להנאה. אבל למ"ש הכל על נכון דהר"מ מטעם זה לחוד ס"ל דליכא בב"ח מוסיף ע"י ההנאה כיון דאכילה וההנאה חדא הוא ואתי' אכילה וההנאה רק בדבר אכילה וגם ליכא ג' כתובים להנאה בפ"ע לכך לא חשיב ההנאה מוסיף. אבל בהקדש איכא כ' על ההנאה בפ"ע דהיינו הפי' אותן דברים שאינו דבר מאכל א"כ הרי ההנאה בהקדש לא שייכי באכילה הלכך לא שייכי ולא חדא הוא עם האכילה הוה שפיר ההנאה איסור מוסיף. ומה שהקשה הפלתי אמאי לא חל בב"ח אחלב מטעם כולל נתחלה הי' אסור החלב והשתא נאסר גם החלב והוה כולל כ"ל דגם לדבריו קשה הא לפי דבריו ז"ל דהתורה לא איירי היכי דבשר אסור כיון דאין איסור חל על איסור באכילה אינו חל גם אהנאה דהא אם בב"ח כולל יהי' נמי חל בב"ח גם על אכילה ואמאי על אכילה לא לקי אלא צ"ל דאין זה כולל דלא אמרינן כולל אלא ביש מקום לחול האיסור החדש על אתיכות ההיתר בפ"ע משא"כ בבשר בחלב דלא משכחת שיחול האסור החדש דהיינו בב"ח על ההיתר לבדו דהיינו על החלב לבדו אלא ע"י סיועי של הבשר נעשה בב"ח וכיון על הבשר דהיינו החלב לא יחול מטעם אין איסור חל איסור על חלב לבדו לא יחול ועי"כ יחול גם אבשר:

(ז) **בראש** יוסף דף קי"ג תמה על סוף דברי פיס"מ בכריתות מנה שסיים רא"י לדבריו הלא תראה בפי' במשנה דידן בהמה טמאה מותר בבישול ובהנאה וכי הרא"ש יוסף דלא ידע להולמו כלל דטמאה לאו משום דאין איסור חל על איסור אלא ממעוטי דקרא גדי להוציא את הטמאה:

ונחזור לדינו דפיס"מ וכל מ"ש לעיל לפיס"מ דאיהו ס"ל הנאה בב"ח לגמרי אפי' למלקות מקרא דאכילה אבל אפי' שאר ראשונים דס"ל למלקות אתי לאו בפ"ע מ"מ י"ל דמודו לר"מ דאכילה והנאה חדא כיון דלא חל בחלב איסור אכילה לא חל נמי הנאה וכ"כ בתה"ד סי' קי"ג בשם סמ"ק שבכל התורה איסור אכילה ואיסור הנאה נחשבין ללאו אחד אעפ"י שחלקו הכ' בשינוי לאוין והיינו כמ"ש דמ"מ לענין איסור אכילה הנאה חדא הוא וממילא בליכא אכילה ליכא הנאה וכו' שם התה"ד דה"ט לפני זמנו אפי' דאיכא בלאו לא גזרינן במשהו אפי' באכילה. ובתוך זמני' גזרינן במשהו אפי' בהנאה משום דלא מפלגינן איסור הנאה מאיסור אכילה וכדברי הסמ"ק עיי"ש וכ"כ בחשר"י בפ' בתרא דע"ז דאסור חמץ במשהו בהנאה כמו באכילה ג"כ טעמא משום הכי כיון דאכילה והנאה חדא לא מפלגינן הנאה מאכילה ואף שרא"ב"ד מחלק ברא"ש שם בין אכילה דאסור במשהו ובין הנאה דלא אסור בחמץ במשהו אין מוכרח דחולק אדינו דפיס"מ בדברי תורה מיירי י"ל שפיר דאכילה והנאה חדא הוא רק בדרבנן לא גזרו בהנאה במשהו ואנן קיי"ל ברס"י תמ"ו בא"ח דלא כרא"ב"ד:

ובמשנה למלך בפי"ד מסתפק באיסורי הנאה מה"ת ונפסד ממאכל אדם דאם נפסד אינו ראוי למאכל אדם דמותר באכילה אם מותר גם בהנאה א"ד כיון דהנאה מאכילה נפקא כר' אבוה א"כ כיון דשרי באכילה שרי ג"כ בהנאה ופשיטא לי' בב"ח דלא אתי איסור מלא יאכל דמה"ט שלא כדה"כ נמי אסור משום דלא כתיב אכילה א"כ אע"ג דנפסד מאכילה ולא אסור משום אכילה מ"מ בהנאה אסור ולא תליא הנאה עם אכילה. עיי"ש. הנה ל"מ בשאר אסורין דמבואר מכל הפוסקים שהבאתי דהנאה ואכילה חדא דודאי אם פקע איסור אכילה פקע נמי איסור הנאה. אלא אפי' בב"ח הכי הוא כמ"ש הר"מ בפי"מ ואין הפוסקים חולקים עליו ונראה טעמי' דמשל"מ דפי"מ מוכרח לחדש הכי מכח קושיתו. דלמה המבשל חלב בחלב אין איסור חע"א דהוה מוסיף באיסור חמור דבב"ח אסור בהנאה ותי' הפי"מ דאכילה והנאה חד ענין. אבל המשל"מ בפ"ה מה' יסה"ת סוף ה"ח שכ' תי' אחר על קו' זו דהיינו דהא דר"מ ס"ל אין לוקין על ההנאה ילא לו מפני הך קושי' דלמה בחלב בחלב לא אמרינן אח"ע משום מוסיף הנאה ותי' המשל"מ דס"ל לר"מ ביד החזקה משום הנאה לא קיי"ל אחע"א אלא אם יש מלקות על ההנאה ובב"ח ליכא מלקות אבל במוקדשים איכא מלקות וכבר מיאן בפלתי סקי"ב בתי' המשל"מ וגם אני דחיתיו לעיל סוס"י תקס"ב ומהכ"ת דביד החזקה לא ס"ל כדבריו בפי' המשנה ומה דאין לוקין על הנאה י"ל כמ"ש ה"ה בפ"ח דרך הנאתו ה"ד אכילה ובב"ח דאסור דרך הנאה לוקין על ההנאה כמש"ל בסי' הנ"ל אמנם בפלתי ס"ק ט"ו אוסר אפי' אפר בב"ח שהי' כבר נאסר בב"ח מן השבח ואינו מועיל בו פגימה כלל משום דבב"ח אפי' שלא כדה"כ אסור בב"ח:

ובתוס' סוף תמורה כ' באיסורי הנאה שהם מנקברים אפרן אסור מה"ת ועדיין נמשך עליהם האיסור וזהו דלא כמשל"מ דלמשנה למלך כיון דפקע איסור אכילה פקע נמי איסור הנאה וש"מ מהך תוס' דלא כפי"מ דאכילה והנאה חדא הוא א"ש להמשל"מ למ"ש במקו"ח סי' תמ"ה שכ' דתוס' תמורה לא כתבו הכי אלא בהני דתנן שם במשנה כולהו לא כתיב בהו אכילה ואסורין אפי' שלא כדרך אכילתן. וקשה על מקו"ח הא תנן שם שור הנסקל שהם מנקברין ובשור הנסקל לא יאכל את בשרו כתיב ועיינתי במקו"ח וראי' שהרגיש בזה ותי' דאפשר האי תנא מבעל השור נקי יליף לכאו' י"ל כיון דהכא אתיא מקרא אחר ולא מלא יאכל לא תלי' הנאה באכילה וזה כפיה"מ בלא יאכל הנאה נמי אלא מדכתיב בעל השור נקי אתי לשלא כדה"כ וכמו שפרשתי לסה"מ ופיה"מ וא"ש למקו"ח גם המשל"מ:

וזה קרוב יצא ס' שבילי דוד מהגאון דטערעבעס ומצאתי שהקשה כן בא"ח סי' תפ"ע אמשל"מ הנ"ל בה' אבל מתוס' תמורה. ועברתי עוד הפעם על דברי תוס' תמורה וראי' בס' מקוה"ח שם שהביא תוס' סוף תמורה הנ"ל וכ' דתוס' כתבו הטעם דנשרפין אפרן משום דנעשה מצותו אבל בנקברים דרחמנא לא נוה לעשות מאומה רק שאסרה בהנאה צריך קבורה משום תקלה לית בי' משום נעשה מצותו ע"כ וקשה דליתא משום נעשה מצותו נ"מ אמאי אפר אסור מה"ת כיון דאי"צ לעשות מאומה הרי זה לא גרע דליכא עליו מצוה לבערו מאיסורי הנאה דמצוה לבערו ונעשה אפר כן נימא בנקברים שנעשה ממילא אפר דמהני כיון דאי"צ לבערו בידים ואמנם כתבתי בחיבורי לא"ח על הלכות פסח בשו"ת בפתיחת הספר ד"ה אמנם כ"ל למ"ש המגי"ש פסחים דף כ"ז שתוס' מס' תמורה אינם מוסכמים וכתבתי גם על תוס' זה שאינו מוסכם:

ומוכח נמי שאין דעת הפוסקים כתוס' דלתוס' תמורה חמץ אפי' הוא מנקברים אפרן מותר כמ"ש המקו"ח הנ"ל וכ"כ בחס"ו סס"י ל"ח לתוס' תמורה אין החילוק דוקא בין נשרפים לנקברים אלא כל שהוא מצוה לבערו ונעשה מצותו מותר א"כ בחמץ לרבנן דהשבתתו בכל דבר הרי נעשה מצותו ואפר חמץ מותר הא הרא"ש וטוש"ע ס"ל דאפר חמץ אסור והטור כ' שכן דעת הרמב"ם. וא"י שם סק"ה מיישב לדעת הרמב"ם דאפר חמץ אף שהוא מהנקברים אפרו לא אסור אלא מדרבנן וכ"כ שם בתשו' שכן דעת הרמב"ם הובא במג"א שם סק"ה וישבתי בזה קו' המג"א כל זה דלא כתוס' תמורה א"כ אין קו' מתוס' תמורה על המשל"מ ועי' בסי' תקס"ו דלקמן אות א' והבאתי דבריהם מקו"ח וחס"ו סי' תי"ע אות א"י וסי' תשי"ז אות ב':

אח"כ ראי' בפרמ"ג לאו"ח בפתיחה כוללות בפ"ג אות ג' שתמה על תוס' תמורה הא אפר הוה שלא כדרך הנאתו ולרמב"ם הוה ודאי שלא כדרך הנאתו כ"ל דר"ל דאין לומר כפי שהוא עתה אפר הוה כדרך הנאתן הר"מ בפי"ד מה' מא"ס לא ס"ל הכי שכ' אם הביאם הוה שלא כדרך הנאתו אע"ג לפי עתה הוה כדרך הנאתו ותי' תוס' ס"ל הנאה חמיר מאכילה והנאה אסור אפי' שלא כדרך הנאה א"כ אכילה והנאה לא חדא הוא אמנם לדידן דקיי"ל כל"ב פסחים דף כ"ד דגם בהנאה דוקא כדרך הנאתו ליכא כתוס' תמורה וכ' אפי' לר"מ דס"ל שלא כדרך הנאה עכ"פ מה"ת אסור רק אין לוקין עי' פר"ת סק"א דה"ד הנאה גמורה מ"מ הוה שלא כדרך הנאה דדרך הנאתו היינו אכילה אבל שלא כדרך הנאה כאפר מותר באיסורי הנאה דשרי בהו שלא כדה"כ:

ובפרמ"ג בפתיחה פסק דלא כפיה"מ אלא כתה"ב בית ד' פ"א שכ' דחלב או נבלה שנתבשל בחלב חל איסור בב"ח על חלב משום דבב"ח הוה מוסיף דאיסור הנאה הוה מוסיף ממילא אי"ל גדי כשמואל לרבות חלב שנתבשל בחלב אלא אתי גדי להוציא עוף כר"ע ואתיא שמואל כר"ע דקיי"ל כר"ע וכ' הפרמ"ג אף שדבריו צ"ע מ"מ נקטינן דאסור בהנאה מה"ת. ול"ע על פרמ"ג הוא כמו שהקשה פלתי על רשב"א בס"ק י"ב וכ' דרשב"א לאו דוקא איסור מוסיף רק איסור חמור דאלת"ה לא מקשה הגמ' לשמואל מהך דתרומה טמאה דשם ליכא מוסיף וכ"כ תוס' חולין דף ק"א ד"ה איסור עי"ש עכ"ל ובודאי זה כוונות הפרמ"ג ותי' כפלתי דלאו דוקא מוסיף אלא חמור וקשה הא התה"ב כ' שכן מוכח בשבועות וז"א דשם לא חל אלא במוסיף ולא בחמור ועוד הכי קיי"ל בחמור אין אחע"א ורשב"א רוצה ליישב שמואל אליבא דהלכתא א"ו רשב"א ס"ל הנאה מוסיף א"כ תיקשי עליו קו' פלתי ותוס' ק"א ולתוס' דס"ל דהנאה לא מוסיף ואילטרך לשמואל גדי לרבות חלב ומתה בחלב לא קשיא קו' רשב"א נמי האיך קיי"ל כשמואל הא איכא אמורא דהיינו שמואל דאילטרך גדי לרבות חלב ומתה א"כ לא אייתר גדי להוציא עוף מה"ת ואנן קיי"ל כר"ע הא הרמב"ן כ' שם התה"ב תרוצים אחרים דשמואל אתי' כר"ע. ועוד קשיא לי על רשב"א מה הקשה משמואל דאיכא אמורא דאחע"א מגדי הא איכא שם שאר אמוראים

כר' אמי ורב אסי דס"ל בחלב כחלב אין איסור חל איסור וכך מפרש סתמא דש"ס דכ"ע הכי ס"ל א"כ ע"כ דשמואל לאו הלכתא הוא ומה קשיא משמואל וגם מוכח דהכא לאו מוסיף. הוא דא"כ למה מפרש סתמא דש"ס בפלוגתא דרב אמי ורב אסי כ"ע אין איסור חע"א שלא אליבא דהלכתא דהא במוסיף קיי"ל אחע"א ואי כפלתי דהנאה איסור חמור פשיטא דאין הלכה כשמואל ע"כ כ"ל דרשב"א לא נחית אלא ליישב לשמואל דיהי' גם הוא ס"ל כר"ע דעוף איכו מה"ת. כמבואר בדבריו שם בשם רמב"ן אבל בדינא דשמואל ודאי אין הלכה כשמואל אלא כרב אמי ורב אסי וסתמא דגמ' בחלב וחלב אין אחע"א וע"ז סמך הר"מ בפ"ט ובפיה"מ דמשום הנאה אין איסור חל על איסור דפסק כרב אמי ורב אסי כסתם גמ' אלא בפיה"מ מחדש דגם על ההנאה איכו לוקה רק על בשולו משום דאכילה והנאה חדא והדג"מ כ' שאין תוס' חולקים עליו ואני הבאתי ראיות דפוסקים הכי ס"ל וכ"כ בפלתי בס"ק ו' לרמב"ם דס"ל אין איסור חל על איסור בחלב כחלב (היינו הר"מ דלא כרשב"א) א"כ מנ"ל למעט חי' ועוף הא הש"ס קאמר טעמא דר"ע משום דס"ל איסור חל על איסור ואייתר גדי להוציא ותי' וצ"ל דס"ל לרמב"ם כדעת התוס' חולין דק"א ד"ה ר"ע דכל הסוגי' אתי' דשמואל אתי' כר"ע אבל ר"ע ס"ל אין איסור חל על איסור א"כ כ' דגם רשב"א כל כוונתו למוקים שמואל כ"ע וכוונתו ג"כ כתוס' אבל להלכה ס"ל דאין איסור בב"ח חל אחלב ומתה וכן דעת רמב"ן שכ' התה"ב ז"ל ובנימוקי הרמב"ן ז"ל דהא דשמואל נמי לא קשיא משום דשמואל גופי' תרילי מתרלי לי' לדידי' איסור חע"א אי"ל וחלב ומתה לא צריכי קרא וכו' משמע דוקא לדידי' דשמואל מתרץ הכי דס"ל איסור חל על איסור ושמואל גופי' לדנפשי' נתרץ הכי שיהי' מיותר חד גדי לר"ע להוציא עוף אבל לדידן נלר"ע גופי' אי"ל לתירוץ זה דאנן קיי"ל אין איסור חל על איסור דאיסור הנאה חמור ולא מוסיף ולא מוקמינן גדי לרבות חלב ומתה אלא להוציא חי' ועוף כר"ע דהלכה כוותי' ובאו"ה כלל ל"א דין י"ג חלב טריפה לקדירה בשר הוא ככל שאר איסור בב"ח דאורייתא ע"כ ובד"מ אות ה' הביאו וע"ש בד"מ טמאה וצ"ל טרפה והניחו לאו"ה בצ"ע וכוונת הד"מ דהא אין אחע"א ופרמ"ג בש"ך ס"ק ט"ז משמע דרוצה ליישב דאו"ה רק להנאה קאמר וליכא משום אחע"א דלא הוי' בהנאה אסור אבל לשון או"ה ככל שאר איסור בב"ח דאו' משמע גם לענין אכילה וכ"מ לענין שלא כדרך אכילתן א"כ ליתא לדברי או"ה לאכילה דאין אחע"א ולהנאה מפיה"מ וכל הראיות שהבאתי :

סימן תקס"ו.

א) הפלתי כ' דאפר בב"ח לאחר שנשרף מותר מה"ת וכ"כ בסולת למנחה כלל פ"ה ודיניהם אמת למה שהעלו הפלתי והמנ"י בב"ח בנסחט החלב לגמרי אין הבשר אסור משום בב"ח (ב) מ"ש הפרמ"ג דאפר בב"ח אסור מה"ת משום דאסור שלא כדה"נ מן המשנה ורמב"ם מוכח להיפוך (ג) קיימתי דינו של או"ה דאסור להשליך בב"ח לכלב שאינו שלו ופרשתי דברי הגמ' והג"א דס"ל באו"ה דלא כאחרונים דדחו דעת הראשונים וישבתי הרמב"ם דפסק בפ"ח מה' מא"ס כר' אבוה ובפ"א מחמץ הביא לדחזקי' והקשיתי לר"מ שכ' דצריך קרא לא יאכל בחמץ לח"ש קשה הא חמץ אסור בהנאה וח"ש איכא הנאה א"כ ל"ל קרא ותירוץ על קו' זו (ד) המשליכין בב"ח לאש טעו בדבר משנה פ"ח וח"י וסולת למנחה ופר"מ כ' דלא כפ"ח וכתבתי שדבריהם תמוהין ‡

כ' הר"מ בפ"ט מה' מא"ס בב"ח אסור בהנאה הוא מנקברים ואפי' אפרו אסור ותמה בפלתי אמאי בנשרף בב"ח אסור דהא פרח ונסחט ממנו כל טעם חלב והעלה דהך דנקברין דאפרו אסור הוא רק מדרבנן. וכ"כ בסי' הקודם אות י' דכך ס"ל כמה פוסקים ויש ראי' לזה מכח קו' הפלתי מבב"ח דודאי איכו מה"ת כיון שנסחט כל החלב ממנו ואין זה סתירה למ"ש הפלתי ס"ק ט"ז באפר שע"ג אסור אע"ג דפגום התם באפר כירה יש באפר בשר וחלב והבב"ח לא נעשה אפר אלא דאפר פגמו והכה שלא כדה"נ ואסור בב"ח וביאור הדבר נקברים אפרן אסור מדרבנן משום תקלה שמא יהנה ממנו קודם שנעשה אפר ויהנה מבב"ח. ואפ"ה ס"ל לרבנן דנקברים לא ישרופו אע"ג בנשרפים אפרן מותר אלא חיישינן לתקלה אבל בנקברים גזרו אם ישרופו ויהי' מותר להנות מאפרן אתי להתיר באפרן גם אם יקבור וצ"ל דלא הוה גל"ג ודברי פלתי נכונים לט"ז סי' ק"ה סקי"ג וכן דעת הרבה פוסקים בש"ך שם סקי"ז בבשר שנאסר מחלב אין אוסר חתיכה אחרות בלא רוטב כיון דאין יוצא חלב אפי' משהו אין הבשר אסור אם יבוא אליהו שנסחט לגמרי מהחלב. אלא אפי' לש"ך שם דהבשר ס"ל אפי' נסחט לגמרי הבשר אסור כגוף האיסור ואיסור מחמת עצמו אם אוסר חברתה בלא רוטב. ופרמ"ג שם בט"ז ובש"ך שם כ' ראי' להש"ך מרמב"ם דהא אפי' אפר אסור בב"ח הרי דאפי' נפרד לגמרי החלב אסור כ"ל דאין מר"מ ראי' להש"ך בנשרף ונעשה גם הבשר אפר א"כ גם מהבשר יצא כל לחלוחית בשר דנעשה היתר משם איסור בב"ח לגמרי ואפר דאסור הוא מטעם אחר משום תקלה הוא דאסור כמ"ש הפלתי ושאר אחרונים דאפר נקברים אסור מדרבנן משום תקלה · והנה מש"ל דאפי' להש"ך בסי' ק"ה ס"ק י"ז דבשר אסור אפי' בנסחט לגמרי החלב הוא רק לרווחא דמלתא דהא הפלתי בסי' ק"ה דחה ומקשי דעת הש"ך וכן דחוהו במנ"י כלל כ"ח סק"א כל ראיות של ש"ך והעלה דעת כל הפוסקים דלא כש"ך. והטעם כמו הש"ך שם בשם מהרא"י שאם יבוא אליהו שנסחט החלב לגמרי לא אסור משום בב"ח כן ה"נ טעם זה כ' הפלתי דאפר מותר מה"ת שאם יבוא אלי' וכו' ובאפר ודאי ליכא חלב ואמנם לקמן סי' תקל"ח כתבתי דלא כש"ך :

(ב) וראי' בפרמ"ג בפתיחה שכ' בשם סולת למנחה כלל פ"ה ד"נ שכ' דאם נשרף הבב"ח האפר שרי כיון דנתפרד כל החלב ממנו ואם הי' אפשר להפרד כך בלתי שישאר משהו חלב הוה שרי כ' עליו הפר"מ הנה הר"מ בפ"ט מה' מא"ס אומר בפי' להיפוך דאפרו אסר בהנאה. הנה לפי פרמ"ג שדוחהו מרמב"ם יותר ה"ל לתמוה עליו דהסולת למנחה מביא בעצמו שם שכ"כ הר"מ בפי"ט מה' פסולי מוקדשין דבב"ח מהנקברים וכל הנקברים אפרן אסור. אבל לא אכפת למנ"י מדברי הרמב"ם והיינו דכ' שם דלא הוזכר בשום פוסק בב"ח דאפרן אסור וכבר הרגיש בתמיה' זו בס' ב"ה סי' רל"ד עכ"ל וקשה הא מביא המנ"י להר"מ דאפרן אסור בב"ח א"ו דר"ל שלא הביאו שום פוסק דין זה היינו ברי"ף ורא"ש ותה"ב וטוש"ע חוץ מהרמב"ם. עוד כ' הפרמ"ג לעיין בסי' ק"ה בש"ך אות י"ז ובט"ז שם וכוונתו כמש"ל דלש"ך האפר אסור אפי' דודאי נסחט כל החלב וזה דלא כסולת למנחה וכ"כ הפלתי זה לא קשה דכבר כתבתי שהמנ"י כלל כ"ח ובפלתי סקי"ב העלו דלא כש"ך ומסלת למנחה נעלם דבריו במנ"י כלל כ"ח שהעלה כן מדעת כל הפוסקים וכך כ' כאן על סברא זו ואפשר. אמנם לדינא אם האפר מותר הניח הסולת למנחה בצ"ע ולא פסק כנגד הר"מ אלא עכ"פ מכח זה מגרף להקל כרא"ש בפ' כל שעה דפ' כר' יודא סוף תמורה אם רצה לשנות ולשרוף לנקברים וכ"פ או"ה בזה כ' ודאי הדין עמו כיון מה"ת האפר מותר כיון שילא כל הלחלוחית חלב אלא מדרבנן משום תקלה אסור האפר עצמו נלינן לסמוך ארא"ש ואו"ה דרשאי לשרפו :

ומ"ש הפרמ"ג דאפר ירא' מה"ת הוא בבב"ח דלא כדה"כ אסור מה"ת כי"כ כתבתי בסי' תקס"ה אות י' בשם מקו"ח דכולהו דתנן התם דאפרן אסור. משום בכל אלו לא כתיב אכילה לאסור שלא כדה"כ הוא תמוה הא במשנה סוף תמורה קאמר הטעם דלכך אפרן אסור משום דנקברין אפרן אסור וכ"כ הר"מ משמע לאו משום שאסור שלא כדה"כ וכה"כ אסיב שם בנשרפין ואפרן מותר ואמאי הי' כ"כ אסור מה"ת שלא כדה"כ ואפי' לתוס' שכ' דבשריפה נעשה מלותו הלכך אפרן מותר הנה כבר כתבתי בסי' שלפני זה שאין דעת הפוסקים הכי אלא אפי' לתוס' כיון דאסור שלא כדה"כ מה"ת ממילא נמשך האיסור אפי' על האפר נמ"ל בנעשה מלותו דפסק איסור תורה דאיסור הנאה שלכה"כ נימא להיפוך כיון שלא כדה"כ אסור גם האפר אסור ממילא לא מהני נעשה מלותו אמנם כבר כתבתי בסי' הקודם מדעת הפוסקים דלא כתוס' תמורה והאפר רק אסור מטעמא דנקברים יש חשש תקלה ובזה ליתא נמי לפרמ"ג שרולה להכריע בסי' ק"ה כש"ך דבשר אפי' שלא יוליא שום חלב אוסר הבשר כגופו של איסור מדאפר אסור דז"א הא טעמא במשנה והרמב"ם לאו משום דהוה בב"ח אפי' נסחט דאז הוה טעמא משום שלא כדה"כ וז"א וכמש"ל והובא בט"ז סי' ל"ד סק"ז :

(ג) עוד כ' הפרמ"ג בפתיחה בשם או"ה כלל כ"א די"ב ודין י"ג דאסור להאכילו אפי' לכלבים של הפקר אלא ישלכנו לבית הכסא או לנהר וקשה הא בירושלמי כ"כ מיותר קרא דחמץ מלא יאכל עי' בחיבורי סי' תל"ה ועתה ראי' שכן הקשה בפרמ"ג במג"א סוס"י תמ"ח שהקשה זה בחמץ לא יאכל לא לריך דתלתא קרא כתיב לר' יודא חד לת"ז וחד לפ"ז וחד לאח"ז ואנן דקיי"ל לאח"ז כר"ש מיותר חד קרא ואתי לבהמות הפקר אבל שאר איסורין מנ"ל ובשו"ת פ"י סי' ב' כ' דש"ס דילן חולק אירושלמי אפי' בחמץ וראי' בשבילי דוד בפתיחה הביא קו' פמ"ג וכ' דטעמא דאו"ה משום דלריך קבורה דוקא ולא נראה לי' תי' זה דז"ל או"ה נוהגין לספוך התבשיל של בשר וחלב בבית הכסא והיא קבורתו או לנהר דהוה כנשרף שאין יכול להנות ממנו שום ברי' עכ"ל משמע מה דלריך קבורה משום שאסור שיהנה ממנו שום ברי' אפי' בהמות הפקר. ועוד הא בסולת למנחה הנ"ל כ' דאו"ה ס"ל כרא"ש בפ' כ"ש דמותר לשנות לשרוף לנקברים א"כ לא שרי ליתן לכלבים של הפקר מאי שנא משריפה דשרי וכס' ק"כ כ' דרא"ש ר"ל אפי' לחכמים דס"ל דאסור לשנות לשרוף הנקברים אם רוצה להחמיר באפרן שרי ג"כ לשרוף וכמ"ש במג"א סי' תמ"ה סק"א. וכ"כ במקו"ח סי' תמ"ח סק"ה אף דמלריכין קבורה היינו משום תקלה אבל כשמאכל לכלבים לא שייך תקלה :

ונ"ל ליישב ולקיים דינו של או"ה דהנה בחס"ו חלק ו' סי' ס"ה קו' השואל על הרמב"ם שפ' בפ"א מה' חמץ ה"ז האוכל מן החמץ עלמו בפסח כל שהוא ה"ז אסור מה"ת שנאמר לא יאכל ואעפי"כ אינו חייב כרת או קרבן אלא על כשיעור שהוא כזית עכ"ל והקשה השואל דא"כ שור הנסקל וערלה ושרלים מה דריש בלא יאכל דידהו ותי' לו החס"ו דודאי הנקודות לא מייתרי אלא מדמשני קרא לא יאכל דקאי אמאכל ולא אגברא האוכל מני' ודריש הרמב"ם חלי שיעור שזה המאכל לא יתאכל אפי' ע"י כמה אנשים זה מעט וזה מעט א"כ בשרלים דמייתי אזהרת גדולים לקטנים בס"פ חרש ולא דריש זה מלא יאכל דאז הוה משמע טפי למדרש לא יאכל לח"ש וה"א דלח"ש הוה כ' כתובים לכן כתיב לא תאכלום להזהיר גדולים על הקטנים וא"כ גם לא יאכל הפ' שלא יתאכל ע"י אחרים גדולים לקטנים

ויתורי

ויתורי ליכא בנקודות וכן גבי שור הנסקל כיון דעיקר קרא אתי לשחטו אחר שנגמור דינו שייך שפיר לשון לא יאכל שלא יעשה המלאכה לבוא לידי אכילה היינו שישחטנו אחר שנגמור דינו אבל בערלה שפיר קשה מ"ט שני קרא בלישנא לא יאכל ואי משום לא תאכלים וילפינן שארי אסורין מבכייהו דשרצים ודם וטומאה א"כ אמאי בערלה שני קרא בלישנא אלא משום דערלה מחמץ וחלב לא אתי' לאסור ה"ש דמה להנך שכן בכרת וחמץ מחלב וערלה ילפי' שלא הי' להם שעת הכושר וחלב מערלה וחמץ לא אתי' דמה להנך שכן בכרת והשתא דכתיבי ג' קראי אתי' מני' כל אסורין שבתורה עכ"ל ולכאו' קשיא לי דלמה צריכין בחמץ וערלה קרא לא"ש דהא חמץ וערלה אסורין בהנאה א"כ א"ש עכ"פ הנאה הי"ל וכ"כ בגל"א פסחים דא"ש עכ"פ הנאה איכא ויש לומר דאי מטעם ההנאה ה"א בלא אכל בכ"א אלא כדי א"פ אינו לוקה דנלקות בא משום אכילה וא"ש שאכל תחלה אם רק דין הנאה יש עליו לא מצטרף לאכילה אבל אם משום א"ש אסור שפיר מצטרף :

מעתה יש לקיים דינו דאו"ה דא"ש כהר"ן בפ"ג דשבועות שפיר ילפינן כה"ת משום דיש לן עוד סברא דחזי לצרופי תו כל חלב לא"ש רק גילוי מלתא בעלמא וכך ס"ל לירושלמי דמוקי קרא דלא יאכל לבהמת הפקר דלא"ש אין צריך דילפינן לי' מכל חלב ואח"כ על הירושלמי קשה קו' הסואל בשלמא בשרצים ושור הנסקל י"ל כמ"ש החס"ו אבל בערלה למה שני קרא בלישני' ולא"ש א"י"ל קרא דילפינן כהת"כ מחלב אע"כ צ"ל דגם לערלה אתי דאסור בהנאה ואסור ליתנם אפי' לבהמות הפקר וא"כ ממילא ילפינן לכל איסורי הנאה שהדין כן וא"ל דהוה בכהכב"א ז"א מחמץ לא אתי' שאר איסורי הנאה דמה לחמץ שכן הוא בכרת הלכך אילטרך בערלה ומערלה לא אתיא שאר איסורין דה"א מה לערלה שכן לא הי' לו שעת הכושר חמץ יוכיח שהי' לו שעת הכושר וילפינן כל התורה מבכייהו דכל איסורי הנאה אסור ליתן לבהמת הפקר :

(ד) **עם** הכ"ל לענ"ד מקום ישוב הר"מ שם בפ"א נחמן ה"א שכ' חמץ אסור בהנאה דכתיב לא יאכל שלא יהי' בו היתר אכילה והקשה בלח"מ כאן כ' טעמי' דחזקי' פסחים דכ"א ע"ב ובפ"ח מה' נא"ם פסק הרמב"ם כר' אבוה ולהכ"ל י"ל דלשון לא יאכל משמע אפי' א"ש אסור כמ"ש החס"ו ומשמע נמי איסור הנאה שלא יהי' היתר המביא לידי אכילה כפרש"י ז"ל וא"כ ה"א אע"ג בעלמא היכי דאסור באכילה איסור הנאה נמי משמע אבל בחמץ דכתיב לא יאכל לא"ש ה"א דחמץ מותר בהנאה דאם אסור בהנאה ל"ל קרא לחצי שיעור דאסור תיפ"ל דא"ש עכ"פ הנאה הוא וכמ"ש בגל"א פסחים דכ"ב ע"ב דא"ש עכ"פ הנאה הוא לכך כ' הר"מ דלא יאכל נמי משמע איסור הנאה והי מניהו מפקת :

ובמ' באר יעקב יו"ד סוס"י כ"ט בשם תשב"ן כ' בפשיטות דדבר האסור בהנאה אסור להשליך לכלב של הפקר וחידוש על הבאר יעקב דכ"כ בסי' ל"ד סק"ג בשם או"ה ורש"ל ולבסוף כ' שכ"כ בהג"א בפ"ב דפסחים בשם הגמיי' וכ"כ במקו"א סי' תנ"א סק"י לדברי הגמ"י בפ"ג מחמץ אות כ' שכ' ריב"ק הי' אוסר להשליך חמץ במקום הפקר דחזינן בתמורה כל איסורי הנאה מצרכי להו קבורה והביא ראי' מירושלמי לא יאכל אפי' לכלבים אחרים וכו' ול"כ מהגמי"י קשה דמה ראי' נייתי מתמורה התם איכא משום תקלה משא"כ לכלבים אחרים ועוד דכ' מתמורה ליכא ראי' לכל אסורין דצריכים דוקא קבורה ומביא ראי' לסתור מירושלמי קאמר טעם אחר מקרא ויהי' כיסודא ועוד לקרא אלא פי' הסגמ"י כך דאסור להשליך החמץ במקום הפקר ולא מיירי ליתן לכלבים שיאכלום מיד וס"ל דאסור משום תקלה ומביא ראי' מתמורה כל איסורי הנאה מצריכין קבורה הרי כל שאינו קבור יש לחוש לתקלה . אמנם ס"ל דקשה לכאו' מה תקלה יש לחוש בהו משליכו במקום הפקר כדומה לו בגמ' פ"ק דפסחים הוא עצמו חוזר עליו לבערו בודאי לא יאכלנו וס"ל להגמ"י כיון דאסור להשליך לכלבים של הפקר שפיר יש לחוש אם ישליך במקום הפקר שמא ישליכו לכלבים של הפקר ומביא ראי' מירושלמי דאוסר להשליך לכלבים של הפקר וממילא כל הנקברים דלא שרי להשליך במקום הפקר דמה"ת א"ל לעשות מאומה לאיסורי הנאה אלא משום תקלה ומה תקלה יש במשליכו במקום הפקר אע"כ גם בכל אסורי הנאה אסור להשליך לכלבים של הפקר דהיינו שאינם שלו ובמקו"א הביא בשם שו"ת פי' א"א סי"ב שמרש"י דף ה' מוכח דלא כירושלמי אפי' בחמץ עיי' בחיבורי לאו"ח סי' תל"ה ישבתי זה על נכון :

(ה) **בפר"ח** סק"י כ' רבים משליכין לבכ"א לאש ע"ג כירה טעו בדבר משנה סוף תמורה כל הנקברים לא ישרופו וכ' המנ"י בסולת למנחה ובחק יעקב סי' תמ"ה סק"א דהרא"ש בפ' כל שעה פ' להדיא כל הנקברים רשאי להחמיר ולשורפן כר' יודא דס"ל הכי והטעם כיון סתמא דמתני' סוף תמורה בפטר חמור אתי' כר' יודא ופוסקים כרא"ש והוכא דבריו בפרמ"ג בפתיחה לה' תערובת והדברים תמוהים בדבר זה דרשאי לשרוף הנקברים ליכא שם סתמא כר' יודא וגם דברי רא"ש ליתא בדבריו אלא כוונות הרא"ש התם בחמץ כיון דיש פוסקים חמץ בשריפה הכריע הרא"ש בחמץ הוא דרשאי לשרפן ומלי להחמיר בשריפה אבל לא אמר הרא"ש בחמץ להקל באפר החמץ דשמא הוא מנקברים ואם יהי' קברו מיד בשעת קבורה מיקל דטריפה חמור מנבלה ע"כ טוב יותר שיעשה מכל צד למומרא שישרוף החמץ ויחמיר גם באפר ומביא הרא"ש רק ראי' מר' יודא דקבורה קיל משריפה ושריפה הוא להחמיר והיינו מדאמר ר' יודא אם רוצה להחמיר ולשרוף רשאי אבל לאו דפסק הרא"ש כר' יודא :

סימן תקמ"ז :

א') במרדכי מביא ראי' דבב"ח בכבוש ומליחה כיון דאינו אסור אלא מדרבנן לא גזרו בי' בישול והנאה מדאמר שמואל גבינות נכרים אסור משום שמעמידין בנבלה אמאי לא אסור בהנאה ומה שהקשה עליו הגרע"א ישבתי · אבל הקשיתי על המרדכי דלמא ש"ה כיון בלא"ה אסור משום נבלה לא גזרו מדרבנן כבוש ומליחה כמ"ש ב"י על הטור דליכא למימר דגזרו בטמאה מדרבנן בבישול והנאה כיון דבלא"ה אסור מה"ת וגם מתוס' ור"י מג"ש הביאו כל ראשונים ומרמב"ן קשה זה וצ"ע :

בש"ע סעי' ג' ובשר חי' ועוף מותר בבישול ובהנאה וכ"כ במרדכי פ' אין מעמידין שהביא ראי' ממה דאמר שמואל התם טעם דאסרו גבינות של גוי מפני שמעמידין בקיבת נבלה ולמה לא פריך אמאי אינו אסור בהנאה משום בב"ח כמו דפריך התם לטעם דרב חסדא ולטעם דר"ל אע"כ כיון דהוה דרך כבושה דרבנן אינו אסור בהנאה וראי' בהג"ה הגאון ר"ע איגר זצ"ל וז"ל וקשה לי הא באמת קשה למה נקיט משום נבלה הא גם בעור קיבת כשרה איכא משום בב"ח וכן הקשו בתוס' ותירצו כיון דהוה רק בב"ח דרבנן ולא חיישינן לספיקא וגם שתירצו הר"י מג"ש והרמב"ם דמסתמא איכא ס' ואינו אלא משום מעמיד וע"י מעמיד אין עושה בב"ח ומנילא בזה אזדא ג"כ ראיות המרדכי דלענין הנאה משום בב"ח ליכא דהא מעמיד לא נעשה בב"ח וכיון דהמרדכי לא ס"ל הני תרוצים ישאר קו' התוס' דלמה נקיט נבלה ועוד הקשה לתי' המרדכי בכבוש לא אסור בהנאה וכן לתוס' דהוה דרבנן לא אסור מספיקא יהי' אסור לעלמו תבשיל מגבינה של נכרי כשעתה מבשל אותו הבלוע בב"ח שנבלע בגבינה הוה עתה בישול ועבר על בישול וגם אסור בהנאה הנה קו' הנ' צ"ל דאין ה"כ אלא דנותן טעם משום נבלה דטעם זה מספיק לאסור אפי' באוכל גבינה חי :

ועל קו' הראשונה ס"ל כרמב"ן בחדו' דף ל"ה שתי' קו' התוס' דלהכי נקיט נבלה ולא שחוטה דשחיטת גוי ודאי נבלה ולכך נקיט נבלה טעם לכ"ע אבל משום בב"ח אינו אלא למ"ד איסור חל על איסור אבל נבלה איכא אפי' למ"ד אין אחע"א אמנם גם תי' זה ליתא כיון דאין אחצ"א אזדה ראיות המרדכי דיהי' אסור בהנאה משום בב"ח הא איסור בב"ח ליתה דלא חל על איסור נבלה אמנם יש לקיים ראיות המרדכי דאע"ג דזה א"ש דנקיט משום נבלה דגזירה של גבינה לא הי' פלוגתא ולכ"ע גזרו וא"כ למ"ד אין אחע"א וליכא משום בב"ח לכך נקיט משום נבלה מ"מ מביא המרדכי יפה ראי' דמ"מ לשמואל לדנפשי' דס"ל דף קי"ג איסור בב"ח חל על איסור נבלה תיאסר בהנאה אלא עדיין קשה מנ"ל למרדכי בבשר שחוטה דגזרו כגילה ובשר בחלב דלא אסרו בהנאה כעין דאורייתא והתם ה"ט דלא אסרו מדרבנן בהנאה משום בלא"ה אסור מה"ת באכילה משום נבלה תו לא הי' רבנן לגזור כמ"ש הב"י במבשל בשר טהורה עם חלב טמאה כיון דמין א' אסור מה"ת למה להו לגזור דהא בלא"ה יש איסור תורה והסכים עמו הש"ך סק"ג וט"ז סק"ב וצ"ע :

ובחס"ו בחדו' לע"ז שם הקשה ארמב"ן הא שמואל ס"ל בבב"ח איסור חל על איסור ודוחק לומר דוקא בב"ח דרך בישול דאו' אבל לא במליחה וכבוש ודוחק וקשה מה זה דוחק כיון בלא"ה אסור מה"ת לא גזרו בכבישה ומליחה והנה קו' החס"ו לא קשה לפי מש"ל אע"ג דשמואל לדנפשי' ס"ל איסור חל על איסור נקיט הטעם משום נבלה ליתן טעם איסור גבינות דאסור לכ"ע משום נבלה אבל משום בב"ח אין מספיק למ"ד אין אחע"א אמנם הא קשיא דמה צריך הרמב"ן לתרץ הקו' דלמה נקיט משום נבלה ולא משום בב"ח הא הקיבה בולע בכבוש ולא אסרו בכבוש מדרבנן משום בב"ח משום בלא"ה אסור מה"ת וכן קשה על תוס' והר"י מיגש דצריכים לתרוצם דלמה נקיט משום נבלה מאחר דקיבה של גוי סתמא נבלה הוא א"כ משום בב"ח ליכא למימר דהכא מיירי בכבוש ולא גזרו רבנן וא"כ מכל הראשונים מוכח דליתא לסברת ב"י בב"ח וא' טמאה אסור מדבריהם משום בב"ח אע"ג דא' טמא וצ"ע ולא ראי' בפוסקים שהרגישו בזה וצ"ע :

סימן תקמ"ח :

א') מה שפסק הש"ע גמורות היינו שיש להם חלבון וחלמון כתבתי גם רש"י הכי ס"ל ישוב אדברי ר"ן מפ' ה"ה אמ"ש בפ"ק די"ט ולא כארוך מש"ך שכ' מר"ן דהלכה כר' יעקב וכן מירושלמי (ב) היש"ש הקשה רשב"א אהדדי דכאן פ' כת"ק אפי' מעורת מותר ובהכה על זנבה והפילה ביצה אוסר במעורת וכ"פ בטוש"ע סי' פ"ו והש"ך תי' בשם אחרונים וגם הש"ך בעצמו תי' וכתבתי לענ"ד דיפה הקשה היש"ש דתרוצים שלהם קשה וכתבתי השגה על הפלתי שכ' ביצה אינו בגדר אמה"ת וישבתי לד"ה קו' היש"ש דבהכה על זנבה על תרנגולת הביצה לא אסור בסי' פ"ו אלא בהיתה מעורה ודבוקה (ג) רשב"ם וסה"ת פוסקים שאם אינו גמורה קליפה הקשה אסורה לאוכלן בחלב וכתבו מדקדוק הסוגי' כפי' רשב"ם (ד) ישוב קו' הש"ך ופר"ח על פי' רשב"ם וכתבתי שרי"ף ור"מ משמע דס"ל כרשב"ם (ה) עוד תי' אחר

אחר על קושייתם וישוב על בה"ג דמחלק בין ביצה נבלה דאו' אסור אפי' כמוה נמכרת בשוק משום שהוא דאו' מקו' התוס' חולין דנ"ח על הבה"ג. (ו) עוד מלתא בטעמא לשיטת רשב"ם דאסור כל זמן שאין לו קליפה קשה גם בזה מיושב קו' הש"ך ופר"ח :

(א) **בש"ע** סעי' ה' בצים הנמצאים בעופות אם הם גמורות דהיינו שיש להם חלבון וחלמון בגמ' ביצה דף ו' ע"ב אמר רב ביצה עם יציאתה נגמרה. מה עם יציאתה נגמרה אילימא עם יציאתה נגמרה ומותרת לאוכלה בחלב הא במעי אמה אסורה לאכלה בחלב והתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב ע"כ ופרש"י ביצים גמורות ואפי' בלא קליפה לבנה אלא שהחלמון לבדו גמור ואפי' מעורה בגידין שריא כדלקמן מדפליג ר' יעקב עלי' ואמר אם היה מעורה בגידין אסורה ובטור ור' יר"ו כ' דרשב"א חולק על רש"י שכ' הרשב"א וכ"כ הר"ן לת"ק לא שרי אלא כנגד החלבון ג"כ ולולי דעתכם ה"א דז"א דה"ל לרשב"א להביא שיטת רש"י ויאמר הטעם שחולק ארש"י מכ"ש הר"ן שידוע דרכו בכל מקום הביא תחלה דברי רש"י אבל נ"ל דרשב"א והר"ן הוה כן מפרשים דברי רש"י דלכאו' לשון רש"י קשה מרישא לסיפא ומלאתי אחרי כן שהקשה הכי בס' כנפי יונה שדברי רש"י לא סיפא רישא תחלה כ' רש"י אפי' בלא קליפה לבנה משמע אבל עכ"פ צריך להיות החלמון והחלבון ומיד כ' רש"י ז"ל דסגי בחלמון לבד לכך ס"ל לרשב"א ור"ן דודאי איסור בב"ח שם בשר תליא באודם דהיינו בחלמון וגמורות דתניא בברייתא אחלמון קאי דאז יצא מתורת בשר ולכך מותר בחלב מ"מ האיך אנו יודעים שנגמר החלמון לגמרי ומסברא חוץ ה"א דזה אנו יודעים דוקא אם כבר הקליפה לבנה עליה לזה כ' דשרי' דקליפה לבנה לא צריך כיון לת"ק מותר אפי' מעורה בגידין א"כ הא חלבון דלא נשמע דלא צריך א"כ ודאי צריך להיות גם החלבון והשתא א"ש פרש"י רישא וסיפא רישא קמ"ל דצריך גם החלבון כדי לדעת שכבר נגמר החלמון אבל לשון גמורות דברייתא קאי אחלמון לחוד שהוא אודם והבשר כ"ז שלא נגמר :

וארוך מש"ך הקשה דברי הר"ן אהדדי בפ"ק די"ט כ' בנגמר חלמון וחלבון והיינו כת"ק ובריש"פ כ"ה כ' דוקא באינן מעורן והיינו כר' יעקב ותי' דפסק כר' יעקב אלא ר' יעקב לא אסר כשנגמר החלבון והחלמון. וקשה תי' זה א' הר"ן ס"ל כפרש"י הא לרש"י אסור ר' יעקב כל זמן שאינו בקליפה לבנה ואלא דס"ל כרשב"א שכ' דבעי חלמון וחלבון הא רשב"א כ"כ לת"ק אלא. נ"ל כוונות הר"ן דהא יש לומר בר"ן בחולין ובלבד שאינן מעורין ר"ל מעורין מאוד כגון באשכול לקמן דף ז' והיינו כת"ק וגם י"ל דר"ל שאין מעורין קלת כגון בנגמר החלבון והחלמון והיינו כר' יעקב ע"כ כ' הר"ן כמו שפרשתי בפ"ק דביצה בנגמור החלמון והחלבון מותר אע"ג דמעורין קלת אלא ע"כ מה שכתבתי בפ' כ"ה ובלבד שאינן מעורין ר"ל מעורין ודבוקין באשכול :

וארוך מש"ך מסייע לשיטת דפסקו כר' יעקב נגן הירושלמי דאוסר לבשל בחלב אם מעורות בגידין אבל בקרבן עדה שם מפרש לירושלמי דהיינו מחוברת בגידין בשדרה והיינו כרבנן הרי דלשון אם מעורות בגידין יש לפרש מעורין הרבה בשדרה וי"ל דר' יעקב את"ק קאי דמתיר בצים גמורות ור' יעקב לחומרא פליג כמ"ש פר"ח והאחרונים אז ע"כ ר"ל כר' יעקב אפי' מעורין קלת אסור אבל סתם מעורין י"ל דהיינו מעורה היטב דהיינו מחובר באשכול :

(ב) **ובי"ש** סי' ק"ב הקשה על רשב"א דכאן פסק כת"ק לעיל דף ס"ג ע"ב בחדו' ובתה"ב כ' גבי הכה על תרנגולות על זנבה והפילה ביצה מותרת משום אמה"ח וכ' הרשב"א בשם תשו' הגאונים ודוקא כשאינו מעורה בגידים עי' ש"ך ס"ק ט' שכ' שאני הכי בשר עוף בחלב אינו אלא מדרבנן או ש"ה דהקילו דכל א' היתר הוא וחילוק זה הוזכר בתוס' פ' א"ע דנ"ח והפוסקים ורשב"א מכללם בין הא דבילת נבלה דאסור אפי' כמוה נמכרת בשוק ובין הך דהכא ע"כ כ"כ הש"ך בשם אחרונים ותי' זה לא ניחא לע"ד דא"כ ה"ל לרשב"א להחמיר וכן הטוש"ע בסי' פ"ו בהכה על זנבו אפי' כמוה נמכרת בשוק כיון שהוא דאו' או דאיסורי' הוא כמו שהחמירו בבילת נבלה בסי' פ"ו אפי' כמוה נמכרת בשוק מהאי טעמא וגם הברייתא גופי' ה"ל להחמיר כמו בבילת נבלה. א"ו מ"ש רשב"א בשם תשובת הגאונים דמעורה אסור היינו מדינא ולא משום חומרא. וגם אין לומר דרשב"א מחמיר שם כר' יעקב משום שהוא דאו' הא כ' סתם בשם תשו' הגאונים דאסור במעורה והנ"ל דיש לחוש ולאסור בדאו' במעורה מכ"ש א"ת מעורה לר' יעקב רק מדרבן אסור דאיכא כ"מ בספיקא :

עוד כ' הש"ך לתרץ קו' הי"ש וז"ל ונ"ל בלא"ה לא קשה מהך דהכה תרנגולת על זנבה אע"ג במעורין לא חשיב בשר לענין בב"ח אפ"ה אלב ממש הוה אסור משום אבר מן החי אי לאו דגלי קרא וא"כ כהי דגלי לן קרא דחלב מותר ה"ד באינו מחובר בשום דבר אבל ביצים מעורות ומחוברות ודאי באיסורייהן קיימא וגדולה מזו אוסרים מימי חלב בסי' פ"א (הש"ך כ"כ מסברתי' דבלים שיולא מן החי דומה לחלב מן החי וגם בבלים אי לאו דגלי קרא ה"א דאסור משום אבר מהחי וא"כ כ' הש"ך בשם הג"ה ש"ד שכ' כי"ב בבילים גופי' ופלתי ס"ק י' תמה על הש"ך וכ"כ הפר"ח וכ' אמת שכ"כ בש"ד בשם ר"ת אבל לא הבנתי כי לא נזכר בגמ' רק בחלב שהוא מינן ורוטב. הגוף והוא בכלל הטמאים לאסור ליוצא מן החי אלא חלב מן החי הגדל במקומו שאינו מן החי אבל בילה הוא כגדר ולד שנולד מעוף מה ענין אמה"ת ואמרינן בבכורות ליכא מידי דאתי מחי ושרי רחמנא כו' ואם בילה ג"כ אבר מן החי מה קאמר ליכא מידי בילה יוכיח וכו' במח"כ לא עיין כעת ברא"ש בכורות שם דף ו' שעמד ומישב וכן בתוס' חולין דף ס"ג ד"ה ריקמא ומהטמאים לאסור לירן ורטבן אתיא ג"כ כל היוצא מן הטמא טמא) :

אבל לדידי קשה על תי' הש"ך דהא כ' הש"ך בסי' פ"א ס"ק י"ב לבתר דגלי קרא דחלב מותר ש"מ הא דכ' ולא תאכל נפש עם הבשר שהוא אזהרה לאבר מן החי דוקא בשר מן החי וא"כ ליכא לדברי ש"ך כאן שכ' דאי לאו דגלי קרא הוה חלב אסור א"כ חלב חידש הוא הא למסקנא אין כאן חידוש ועוד גם באבר מן החי לבתר דגלי חלב מותר גם באבר מן החי בשר דוקא אסור משום אמה"ח כמו בבשר בחלב ועי' מש"ל בזה בסי' תקכ"א שישבתי דברי ש"ך הנ"ל על מכו' מקו' אחרונים ופרמ"ג שם בש"ך סקי"ב פירוש לדברי הש"ך ומסקנתו דפרמ"ג דחלב שרי לבתר דגלי קרא דמותר משום אבר מן החי משום שהי' לו תקנתא בשחיטה כשהי' במעי בהמה. עכ"פ עיקר הטעם כיון דגלי קרא חלב מותר ליכא איסור באבר מן החי אלא בבשר וגם בלים הי' להם תקנתא בשחיטה. אלא לענ"ד כ' כמש"ל ליישב הר"ן ומירשלמו דב' ענינים מעורות הם מעורה מעט דפליגי בהו ת"ק ור' יעקב ומעורה דבוק לגמרי באשכול וא"כ תשו' הגאונים וטוש"ע הביאם בסי' פ"ו מיירו במעורה הדבוקים באשכול וזה גם בב"ח אסור ואמנם דה"ל לפרש בסי' פ"א בדוקא בדבוק באשכול ואפשר כיון דאיסור דאו' לא חששו לפרש אם נטעה לחומרא מה בכך הא גם כאן איכא פוסקים דלא שרי אלא בקליפה קשה :

(ג) **ורשב"ם** הובא במרדכי בפ"ק דביצה ובסה"ת סי' כ"ט ושאר פוסקים ס"ל שאם אינו גמורה בקליפה הקשה אסורה לאכלן בחלב והקשה עליהם הארוך מש"ך ופר"ח מן הסוגי' דמדמי לקמן פלוגתא דת"ק ור' יעקב לברייתא מן שלל של בילים טהור מגדלת עוף טהור אבל מן האשכול טמא דהוה בשר ולכולהו ליתא אפי' ר' יעקב לא צריך שיהי' עד הקליפה קשה מכ"ש לרבנן דמקילין מר' יעקב :

ונ"ל פשטות דברי סה"ת והמרדכי (דברי מרדכי קלת מגומגים) כיון בבילת נבלה החמירו אפי' בקליפה קשה לב"ה הא בילת נבלה כמוה נמכרת בשוק אינו דאורייתא דפרוד בפני עלמו הוא והא דכ' בה"ג בתוס' וסה"ת נבלה דאו' החמירו ר"ל דאפשר שיהי' בבילת נבלה דאורייתא כגון שהיא דבוקה ובב"ח אפי' דבוקה רק מדרבנן בשר עוף בחלב לעומת זה יש בב"ח בעוף לגזור אטו בב"ח דאו' ובבילת נבלה לבה"ג לא גזרו אטו טריפה עי' תוס' חולין דף כ"ח ולתי' תוס' שם דבילת נבלה גזרו אטו בילת טריפה להך תי' לאו משום דגזרו בילת נבלה אטו דבוקה למה לא נגזר אטו בב"ח דאו' וצריך לדחוק בילה אטו בשר לא גזרינן עכ"פ ס"ל לרשב"ם וסה"ת דילן להקל בחד דרגא שלא לאסור אפי' קליפה קשה כמו בילת נבלה אבל לא להקל אפי' בלא קליפה קשה :

ויצא להם שיטתם מן הסוגיא היינו מדפריך ארב הא במעי אסורה לאכלה בחלב והתניא השוחט את התרנגולת ומלא בה בילים גמורות מותרת לאוכלן בחלב ואי מיירי בנגמרה רק בחלמון וחלבון ואפי' מעורות ה"ל לטפויי קושיא ארב דס"ל במעי אמו אסורה אפי' בקליפה הקשה הא הברייתא מתיר אפי' בלא קליפה לבנה ואפי' מעורה מותר אלא מכאן מוכח דגמורות דברייתא ר"ל בקליפה קשה. ועוד י"ל דקשה לכאו' מה פריך ארב דלמא רב ס"ל בשר עוף בחלב דאו' דהא איכא תנאי ואמוראי דס"ל הכי ותוס' חולין דף כ"ח כ' מדפריך מרב משמע דפשיטא לי' דמותר בשר עוף בחלב דרבנן עי"ש וקשה מנ"ל פשיטא זו ולהקשות אלא נראה אלשון דרב הקשה דלרב משמע גמר הבילה עם יליאתה ומקשי מלשון גמורות במעי אמה הרי דככר במעי אמה מקרי נגמרה כמו לרב עם יליאתה וכיון מלשון גמרה פריך אין חילוק אפי' למ"ד בשר עוף בחלב דרבנן ולפי"ז ע"כ ר"ל עם הקליפה הקשה ופריך שפיר ארב דאפי' סבירא לרב בשר עוף בחלב דאו' צריך להיות גמורה הא גמורות תני וגמורות ר"ל דגמורה לגמרי :

(ד) **ואי** תקשי קושיות רש"י האיך אפשר לומר דגמורות היינו ר"ל בקליפה קשה אפי' ר' יעקב דמחמיר יותר מת"ק א"ל רק הקליפה לבנה א"כ לת"ק דקאמר גמורות דמיקל מר' יעקב ע"כ אפי' קליפה לבנה לא צריך אמנם י"ל דזהו דוקא קשה ומוכח רש"י לשיטתי' דגר' גם בברייתא דפלוגתא דת"ק ור' יעקב גמורות א"כ ש"מ גמורות לת"ק אפי' הקליפה לבנה אין לו אלא החלמון לבדו נמי שרי דת"ק מתיר אפי' מעורה בגידין אבל תוס' הקשו לקמן אגי' רש"י וכתבו דלגי' דלא גרס גמורות ניחא וי"ל כך גי' רשב"ם וסה"ת ובברייתא דמקשי ארב הי' הגירסא גמורות וכמש"ל דע"כ הגירסא גמורות מכח קושיות לעיל וע"כ לא קשה קו' ארוך מש"ך והפר"ח דלקמן פלוגתא דת"ק ור' יעקב הוא ברייתא אחרות דלא גרסי גמורות לברייתא זו גם הרשב"ם מודה דת"ק מתיר אפי' מעורה אבל הרשב"ם פסק כהך ברייתא דתני בה גמורות ור"ל בקליפה קשה וכהנ"ל וכן משמע דעת הרי"ף לכאורה שהביא רק השוחט תרנגולת ומלא בה בלים גמורות מותרת לאכלן בחלב דפשטי' משמע גמורות לגמרי כל מה שתוכל לומר גמורות דאל"כ אלא בחלמון וחלבון ה"ל להביא גם דברי ר' יעקב דמדברי ר' יעקב נשמע דגמורות דת"ק לאו גמורות בקליפה קשה כפרש"י ובאמת גם הרמב"ם שכ' בפ"ט מה' מא"ם כלשון הברייתא והרי"ף כ' עליו הגמיי' היינו גמורות בקליפה ומשמע מדינא ושכן ס"ל לר"מ

ולא

ולא כש"ך וכארוך ובפר"ח דרשב"ם וסה"ת ר"ל רק מדעתם החמירו ולא מדינא . ולפי"ז לא קשה קו' ארוך מש"ך ופר"ח דלקמן משמע בברייתא דמחלק בנבלת עוף טהור בין בילים בשלל לטהור דאתי' כת"ק משמע דאי"ל קליפה קשה התם אתי' כת"ק דר' יעקב לדידי' מודה הרשב"ם וסייעתו דאפי' אינו גמורות נמי מותר :

ואע"ג דר' יוסף שקיל וטרי אליבא דהך ברייתא דפלוגתא דת"ק ור' יעקב י"ל הנה בלא"ה לדעת בה"ג שכ' לחלק בין מתני' דעדיות דמחמרי ב"ה בבילת נבלה אפי' כמוה כנמכרו בשוק ואמאי בחלב מותר ותי' נבלה דאו' והקשה הלל"ח בבילה שם הא בנבלת עוף טהור דאו' ואמאי שרי ול"ל דהאי תנא ס"ל דב"ש וב"ה לא נחלקו בדבר הזה אבל אנן קיי"ל דנחלקו א"כ ליתא להך ברייתא דנבלת עוף טהור . וכן לא איתא ברייתא פלוגתא דת"ק ור' יעקב מקמי הך ברייתא דף ו' בבילה דגרסי גמורות משמע דוקא גמורות לגמרי :

(ה) **ועוד** י"ל הא ר' יוסף ס"ל כרי"פ כל הבשר בשר עוף בחלב מן התורה וא"כ לדידי' לא קשה קו' הלל"ח הא נבלת עוף טהור ג"כ דאו' הא גם בשר עוף בחלב נמי דאו' ואפי"ה מתיר הת"ק אפי' עדיין מעורה בגידין וא"כ ה"ק התוס' לדוכתי' אלא בנבלה אפי' כמוה נמכרת בשוק דאין לתרץ נבלה דאו' הא גם בב"ח וכן נבלת עוף טהור דאו' וצריך ע"כ לדחוק דאתי' כב"ש דהיינו לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה אבל אליבא דר' יוסף דס"ל בב"ח דאו' מודה הבה"ג דצריך לתרץ קו' התוס' כר"ת (ולפי"ז לא קשה קו' התוס' בחולין שם על הבה"ג דלפי דברי בה"ג מקשי שם תוס' למ"ד בשר עוף בחלב דאו' מה פשיטא דאמר לא שרי לתלמיד להורות בעי בכותחא דהיינו במעי אמו דהא איכא למ"ד בשר עוף בחלב מה"ת ולהנ"ל א"ש למ"ד דאו' ע"כ צ"ל כתי' ר"ת וכהנ"ל) א"כ לתי' ר"ת א"ל להיות גמורות ממש בקליפה ולא קשה מבילת נבלה דאסור דהתם איסור הוא משא"כ כאן בב"ח דכל א' בפ"ע היתר הוא הכימוהו על דין תורה ושרי לת"ק אפי' מעורה בגידין אבל למ"ד בשר עוף בחלב דרבנן אין אנו צריכין לומר כתי' ר"ת אלא כתי' בה"ג בין בשר בה' דאו' או דרבנן וכך ס"ל הך ברייתא דגרסי בה גמורות דמשמע לגמרי בקליפה קשה ע"כ לא העמידו גם בב"ח אדין תורה רק גזירות דרבנן לפי מה שראו לגזור וגזרו בבילה נבילה יותר דאפי' גמורה בקליפה קשה אסור ובב"ח גזרו באין הקליפה קשה :

(ו) **ועוד** י"ל קו' ארוך מש"ך מברייתא דלקמן מפלוגתא דת"ק ור' יעקב ומברייתא דנבלת עוף טהור דמונח מיני' דאפי' אינו בקליפה קשה לא חשיב כבשר והוא דחלב אי לאו דגלי קרא ה"א דאסור מהטמאים וטעם איסור זה משום משקין היוצאין כמותן כדאי' בחולין דף ק"כ דמרבה מהטמאים משקין כמותן ולפי"ז ה"ה בילים ה"א דאסור וכמ"ש הש"ך סק"ט בשם ר"ת ולפי"ז בחלב אע"ג שהוא בתוך הדד בפ"ע אפי"ה ה"א דאסור משום משקין כמותן א"כ ה"ה בלים אע"ג שהוא אינו מעורה בגידין ואינם כבשר מכל מקום כיון שהבילה עדיין מונח בתוך העור השלל והוה ככנוס החלב בדד הי' ראוי לאסור הבילה משום משקין היוצא וכ"כ בסוף סי' תקכ"ח ע"ש ובשלמא כשבילה בקליפה קשה י"ל דודאי כבר יצאה מן העור השלל ובילה גמורה הוא באלו כבר יצאה מגוף העוף או אפי' עדיין היא בתוך העור כיון שהיא בקליפה קשה הרי זו כאלו כבר יצאה לגמרי ואו לא אסור משקין היוצאין . וא"כ קשה על הת"ק ור' יעקב והברייתא דנבלת עוף טהור דמתירין אפי' שעדיין לא נגמר בקליפה קשה ועדיין הוא תוך העור שאינו כבשר יהי' אסור מטעם משקין כמותן :

אמנם הנה המרש"א כ' חולין דף ק"כ ע"ב בד"ה היכי דלהו בכלאים דלא כתיב אכילה ה"א דוקא בחמץ וחלב כמו דאסור המחהו ושותה כך דהוה גוף החלב הוה מרבינן גם משקה היוצא מהם משא"כ בכלאים וכ' המרש"א דמרבויי דנפש מרבינן בכולהו אפי' באינו שותה גוף החמץ והחלב כדאמרינן נמי גבי שרצים הטמאים לאסור צירן ורוטבן דאל"כ לא הוה מלינן למגמרי מינייהו לאסור הכי דתני' בברייתא הטבל וחדש וכו' דאינו שותה גופן ע"כ וא"כ י"ל דהאי ברייתא דמתיר בנבלת עוף טהור כשאינו דבוק ולא חשיב כבשר ולא אסור משום משקין כמותן דהך ברייתא ס"ל דכ' בנבלת עוף טהור נפש לרבות המחהו וגמעו דה"ד בשותה גוף העוף אבל לא במשקין היוצאין שאינו גופו ופליג אברייתא חולין דף ק"כ הטבל והחדש והשביעית דמשקין כמותן אבל אנן קיי"ל כהך ברייתא ע"כ דאין חילוק בין המחהו וגמעו למשקין היוצאין דאל"כ האיך יליף הטבל וחדש וכיוצא כמ"ש המרש"א . וא"כ כל זמן שאינו בקליפה קשה הרי הוא כבלוע ואסורה הבילה מטעם משקין כמותן :

בזה עולה לי בישוב קו' תוס' פסחים דף כ"ד וחולין ריש דף קכ"א דלמה אמר אביי שם טעמא דמשקין היוצאין מפירות ערלה דאינו לוקה משום דזיע בעלמא הוא הא בחולין יליף מפרי פרי ערלה מבכורים דוקא תירוש ויצהר אבל משקין שאר פירות לא ומ"ש תוס' דס"ל לאביי לשאר פירות לא צריכי קרא דזיע בעלמא אלא דה"א אפי' תירוש ויצהר נמי לא קמ"ל פרי פרי הלא קשה הלא בלא פירי פירי הוה ילפינן ערלה מבנייהו כמו כל התורה דמשקין כמותן · אמנם להנ"ל א"ש מאחר דשקיל וטרי אביי בבילה בהך ברייתא בנבלת עוף טהור ובתה"ב כ' מדהדר אביי לאוקים הברייתא כת"ק דר' יעקב ש"מ דס"ל דהלכה כת"ק א"כ משמע דאביי ס"ל כהך ברייתא והך ברייתא ות"ק דר' יעקב וגם ר' יעקב ס"ל דאין משקין כמותן וא"כ לא קשה קו' התוס' דודאי לסוגי' דחולין דס"ל

אם המחהו וגמעו לגופו של איסור כמו כן משקין היוצאין חייב א"ש דאיצטרך פרי למעט ערלה בשאר פירות דלאו זיע בעלמא הוא דהא משקין כמותן משא"כ אביי דס"ל כהנך ברייתות בנבלת עוף טהור בילה בשלל טהור וצריך לומר נפש דכתיב בנבלת עוף טהור דוקא בהמחהו לגופו אבל המשקין היוצאין אינו בכלל כמותן וע"כ דרק זיעה הוא :

סימן תקס"ט :

א) קדירה שיש בה בלועה מבב"ח ומבשל בה כ' הפלתי דחייב משום בישול דיש בישול אחר בישול בבב"ח רק בבלוע אין בישול מה"ת ואני כתבתי בבישול כל צרכו גם בבב"ח אין בישול אחר בישול ואפי' נצטנן וחוזר ומרתיחו ושכן ס"ל השער אפרים ומצאתי גוף הסברא בחס"ו ודחיתי תי' הח"ד על קו' העולם מנ"ל ט"כ מכלי מדין דלמא משום בב"ח צוה התורה להגעיל אבל אם כבר בישל גדי בחלב אמו ומוסיף בשר או חלב ה"ז בישול בב"ח מחדש (ב) בפלתי כ' בבלוע אין בו משום בישול בב"ח ול"נ מראי' שהביא אין ראי' דהתם מראי' שהביא דמיירי שהחלב יהי' בטל בס' בבשר כנגד החלב ולכך ממ"נ ליכא בישול דחלב כבר נתבשל עם בשר ואין בישול אחר בישול ומחמת הבשר החדש יהי' איסור בישול לבשר כיון דאין בבשר נ"ט מחלב ליכא נמי משום בישול :

בהג"ה סעי' ו' י"א דאסור לחתות אש תחת קדירה של גוי לפי מבשלים בהם פעמים בשר ופעמים חלב והמחתה תחת קדירה שלהם בא לידי בישול בשר בחלב ע"כ וכ' הש"ך ס"ק י"ח ה"ה שאר כלים שמבשלים בהם גוי ג"כ יאסר לחתות דיש להן בלוע בב"ח וא"כ מתבשל הבלועה בב"ח . וכ' הפלתי מתחלה הטעם משום מדינא אין בישול אחר בישול כמו בשבת ושוב דחה זה בב"ח יש בישול אחר בישול והסכים עמו הפרמ"ג בש"ד ס"ק ח"י מהא דאמרינן בגמ' בפ' כ"ה דף ק"ד דלכך אין עולה על שלחן אחד שיאכל בשר וגבינה כ"א שמא יעלה באלפס רותח והוה איסור תורה כמבואר בגמ' וזה ודאי לא יעלה על השולחן בעת האוכל דבר חי וצריך בישולא וע"כ דכבר נתבשל רק יעלהו רותח וישים בו גבינה וש"מ אף בכה"ג קרוי איסור דאורייתא ובישול ע"כ וכ"כ בפרמ"ג בש"ך ס"ק כ' דבב"ח יש בישול אחר בישול אפי' במה דקיי"ל בשבת סי' שי"ח דאין בישול אחר בישול כגון נתבשל כל צרכו ועדיין רותח או כדבר יבש כדאי' באו"ח סי' שי"ח סעי' ד' בב"ח יש בישול אחר בישול . מכח זה חידש הפלתי טעם אחר דהוה רק חומרא משום בבלוע ליכא משום בישול וכ"כ בפלתי ובח"ד ס"ק א' לא ס"ל כפלתי שכ' בישוב קו' העולם מנ"ל לש"ס ט"כ מגעולי מדין דלמא צוה התורה להגעיל משום בב"ח ובב"ח ט"כ דאו' אפי' למ"ד ט"כ ל"ד בשאר איסורין . ותי' הח"ד דאין לומר כן דאי הגוי כבר בשל בה בב"ח הרי הוא כבר כשאר איסורין ולא חוסר נאכל של ישראל בטעם הכלי ואי דשמא בישול הגוי בשר וישראל יבשל עתה חלב א"כ למה צריך ליבון בהתירא בלע שגי בהגעלה ואי כפלתי ופרמ"ג הקל"ד שמא בישל הגוי בב"ח ואיסורא בלע וא"כ למה צריך הגעלה הא בשאר איסורין ט"כ ל"ד הא י"ל לאכילה ה"כ דשרי אבל כשיבשל בו ישראל הוא מבשל עוד הפעם הבלוע ולכך צוה הכ' להגעיל שלא עובר משום בישול אע"כ דס"ל לח"ד אין בישול אחר בישול :

ולענ"ד להכריע כמו בשבת בסי' שי"ח ס"ד במבושל כל צרכו תו אין בישול אחר בישול כך בב"ח מהכ"ת לחלק ולומר בישול אחר בישול בבב"ח (ובירושלמי בפ' כירה מדמי בישול בב"ח לבישול שבת באם צריך להיות דוקא האור תחתיו ובירו' נדרים גבי המעושן כ' הפרמ"ג במ"ז סק"א דמדמי בב"ח לשבת) ואע"ג התם בנצטנן וא"כ מרתיחו בשבת יש בישול אחר בישול י"ל דהתם איכא פעולה חדשה שהי' צונן ועושהו רותח משא"כ בענין בב"ח שהאיסור ע"י התערובת בבישול ותערובת זה כבר נעשה בבישול הראשון אין בישול אחר בישול וא"כ לחתות בכלי של גוי שכבר הבלועה נתבשל בב"ח יחד אין בישול אחר בישול משא"כ גבי שמא יעלה באלפס רותח לו יהי' דמיירי שהבשר אינו חי וכבר הוא מבושל אבל הגבינה י"ל דרך גבינה לאכול חי א"כ הרי כשעתה יתבשל הגבינה עם הבשר הוא הבישול הראשון של תערובת בשר בחלב ואין זה מקרי בישול אחר בישול מפני שהבשר נתבשל כבר פעם א' דבישול זה לא נחשב בב"ח אלא בהי' כבר בישול הבשר עם החלב יחד תו אין בישול אחר בישול :

ואע"ש מה שכ' הפרמ"ג בש"ך סק"כ בשם שו"ת שער הפרים סי' ל"א חמאה שבישלו בקדירה של בשר בן יומו דהרי לנר חנוכה · והביא הפרמ"ג בשם א"ז הא עבר בבישול דיש בישול אחר בישול ולמ"ש א"ש בב"ח אפי' נצטנן אין בישול אחר בישול שכבר מה שיכול להיות תערובת בב"ח ע"י בישול כבר נעשה הכל בבישול ראשון ואין בישול השני מחדש והנה מא"ז נמי מבואר דיש בישול בבלוע מה"ת דאל"כ מנ"ל להקשות דלמא מדרבנן לא גזרו בישול אחר בישול וכ"מ פשטי' דמה"ת קאמר וקשה על הפרמ"ג שם מסכים כקושיות הא"ז ובס"ק ח"י הסכים לפלתי בכלי שבלוע מבב"ח יש בישול בס"ק ח"י שניהם הי' בלוע בקדירה אין דרך בישול בכך משא"ק בס"ק בדחמאה בעין אלא שנאסר מבלוע דעכ"פ הבישול השני הי' החלב מבליע בתוך הקדירה ואם הי' מעיקרא בלוע · מבשר וחלב ומבשל

ומבשל עתה ירקות שהם בעין ובלועים מבב"ח לא יהי' כדרך בישול. והעתקה שני' ראיתי שכיוונתי בזה לדעת החס"ו סי' פ"ב שכ' הא לא מבעי' דבשר שנתבשל בפ"ע עם חלב שנתבשל בפ"ע ואח"כ נתבשלו זע"ז בודאי שייך ביה בב"ח דאו' אבל אחר שכבר נתבשל הגדי בחלב אמו אם חזר ובשלו אפשר דלא שייך בי' תו בב"ח דאו' ואפי' מצטנן ומחממו נמי לא דדוקא לענין שבת ה"ל כבישול משום דה"ל מלאכת מחשבת וכמ"ש ע"ז בא"ח סי' ש"ח סק"ד ומסולקת תלונות הפר"ח סי' ל"ד אש"ך ס"ק ד' עכ"ל ואם שהחס"ו כ' בלשון אפשר לענ"ד נ' פשוט דמהכ"ת נאמר בבב"ח יש בישול אחר בישול כיון בשבת אין בישול וירושלמי מדמי בישול בב"ח לבישול שבת כהנ"ל. מכל מקום תרוצו של א"ד לקו' העולם ליתא דזה פשוט אפי' כבר נתבשל גדי בחלב אמו אם מערב עוד בשר אחר או חלב אחר דיש משום בישול בב"ח כיון שזה שמערב עכשיו הי' הבישול ראשון א"כ שמא הי' הגוי מבשל בקדירה בב"ח ועכשיו יבשל הישראל או בשר או חלב הוה בישול מה"ת חלב שמבשל עכשיו עם הבשר הבלוע בקדירה ומשום איסור בישול צוה התורה להגעיל:

כתב הפלתי דלכך כ' הש"ך דהוה חומרא בעלמא דנראה בב"ח בלוע שהוא רק טעמא בעלמא בזה לא שייך וכ"כ הפרמ"ג ס"ק ח"י דזה לא הוה דרך בישול אבל בשר בקדירה ב"י מחלב ודאי הוה דרך בישול ע"כ ולכאו' דוחק לחלק בכך והפלתי מביא ראי' לדבריו מתוס' דף ק' שהעלו במדין הגעילו יורות גדולות בני יומן ובפעם ראשון לא הי' ס' נגד הכלים וא"ת שהגעילו כ"פ קשה לר"ת דס"ל חתיכה נ"נ בכל איסורין א"כ מה הועילו שהגעילו כ"פ ע"ש וקשה כלים שנשתמש בהם האי בשר בחלב דהא כל הכלים צוה התורה להגעיל עי"ש שכוונתו א"כ לר' אפרים מי ניחא אפי"ת שתמא הי' כליהם נבב"ח משניהם והוה כשאר איסורין מ"מ עכשיו כשיבשל בו ישראל בשר או חלב הרי הוא מבשל בשר בחלב. עוד הביא ראי' מלקמן סי' צ"ב שדעת הרמב"ם חלב שנפלה על בשר וא"י איזי' חתיכה נוער הקדירה שיתפשט בכל החתיכות הא בלוע חלב חוזר ומתבשל בשאר החתיכות ומזה נראה בלוע שנתבשל כבר אין בו משום בישול וכולי האי לא אמרינן ולכן כ' הש"ך דהוה רק חומרא עכ"ד הנה לפרמ"ג שכ' הטעם משום דאין דרך בישול בכך לא שייך בדינא דרמב"ם דהרי הוא דרך בישול ולנער את הקדירה:

אמנם הראיות אלו הם ראיות לדעתי' דס"ל בב"ח יש בישול אחר בישול אבל למ"ש נמי שכבר נתבשל בשר בחלב תערובת זה תו אין בו משום בישול אחר בישול וא"ש דהגעילו כלים של בב"ח ואינו גורם לבישול בב"ח שיש בקדירה שניהם בשר וחלב בזה שנתבשלו כבר יחד אין בישול אחר בישול וכן החלב בחתיכה כבר אסורה משום בב"ח תו אין על החלב עוד בישול אחר ע"י שנוער ויתבשל החלב בחתיכות האחרות והחתיכות יש בהם בישול חדש אעפי"כ לא אסור משום בישול דהא החלב בטל בס' בחתיכות והיכי דליכא טעם לא אסור משום בישול דדרך בישול אסרה תורה וכ"כ פלתי ס"ק ע"ו דגם בישראל אינו חייב אלא בנ"ט והוא פשוט:

ומה שהקשה הפלתי דלמה רק חומרא בעלמא הא איכא בישול מה"ת נ"ל בלא"ה א"ש דנ"ל פשוט בישול בב"ח בכלי שאב"י אינו אסור מה"ת כמו אכילה דבנ"ט אסור ואפי' דרבנן גזרו נטל"פ אסור לכתלה לבשל באב"י הטו ב"י גזירה זו אשכחן במאכלות אסורות באוכל דשכיח אבל בבישול בב"ח דלא שכיח וכן לא מצינן דגזרו בבישול אינו ב"י. וא"כ סתם כלים של גוים אב"י הלכך אינו אלא חומרא בעלמא:

סימן תק"ע.

א) ביאור דברי רמב"ם דמהיכן יצא לו שאם אכל חלב מבושל ונכוה גרונו פטור וישוב אקו' תוס' יה"כ לר' יוחנן דס"ל ח"ש אסור מה"ת ל"ל כל חלב לח"ש (ב) ישוב על קו' שעה"מ על מהרש"א שבועות דף כ"ג שהקשה המהרש"א אם ח"ש אסור אמאי שלא בדרך הנאה מותר ותי' אחר על קו' מהרש"א וישוב ארמב"ם בפ"ב דשבעות איסור חל על איסור ח"ש וסתירה לדברי פלתי בב"ח כיון שלא כדרה"נ אסור נטל"פ אסיר (ג) נבלה סרוחה בעין אינו מוכרח דאסור בעינא מן התורה לרמב"ם אפי' בב"ח דפקע איסורי אבל בב"ח שהוא לפגם פשיטא דאינו אוסר לתערובת ובטל ברוב פרמ"ג וח"ד (ד) דבר שהוא פוגם בעין כנבלה סרוחה ונבלע בכלי חרס צ"ע אם הכלי אסור ועוד כיון שהמאכל סרוח וליכא טעם אי"צ אלא רוב א"כ כשהי' מבשל בכלי והי' רוב כנגד הבשר סרוח לא נאסר הכלי כמ"ש הפרמ"ג בש"ך ס"ק ח"י אבל בנירון דידן אם בדיעבד עשה מים לחפיפת ראש מאפר כירה אין הכלי צריך הגעלה:

(א) **בהג"ה** סעי' ו' עוד כתבו דהכלי שעושין בו מים לחפיפת הראש אין לשמש בו דעושין בו אפר של הכירה ורגילות להתערב שם בשר וחלב ועי' ת"ח כלל ע"ז פעם א' בקשו להשתמש בו והצריך מהרי"ל הגעלה והקשה הפלתי כי הדבר ברור בלא ג"י שעושין מאפר הוא פגום לגמרי ואמאי אסור ותי'. הפלתי דהנה הרמב"ם בפי"ד הלכה י' כ' כל האוכלין האסורין אינו חייב עליהם עד שיאכל אותם דרך הנאה חוץ

מבב"ח וכ"כ לפי שלא נאמר בהן אכילה אלא הוציא איסור אכילתן בלשון בישול (מזה מוכח נמי דהר"מ פ' כתנא דכריי' מנ"פ לא תבשל א' לאיסור אכילה ולא כהרבה מפרשים ברמב"ם שיש לו שיטה אחרות) ובהלכה י"א כילד הרי שהמחה את החלב וגמעו כשהוא חם עד שנכוה גרונו ממנו או שאכל חלב חי' (ויל"ד מנ"ל לרמב"ם הא דפשטות דברי ר' יוחנן פסחים דכ"ד דקאמר שגון שאכל חלב חי דמשמע שהנאכל אינו נאכל כדרך אכילתו אבל הרמב"ם שכ' בנכוה גרונו ג"כ מקרי אינו נאכל כדרך אכילה מנ"ל לרמב"ם. ונ"ל משום גבי חלב כתיב כי כל אוכל חלב הרי נזכר לשון אכילה על האוכל. וכמ"ש רש"י יומא דף ע"ד פי' בברייתא שם מדכתיב כל חלב לא תאכלו וסמיך לי' כי כל אוכל חלב הרי עונש אין לי שיהא מוזהר אלא על כשיעור שהוא ענוש עליו דגבי עונש לא כתיב כל חלב אלא אוכל ע"כ לכך איצטרך כל חלב לח"ש דאסור וקשה לא לכתוב לא הי ולא ויו כלו' לא לכתוב סמיכות הנאכל לעונש האוכל ולא איצטרך כל חלב לאיסורי לח"ש ויש לומר מאחר דמשנה קרא בעונש דאינו חייב בחלי שיעור דלכך לא כתיב כל אחלב אבל באדם האוכל בפיו גם אח"ש נמי חייב עיי' חס"ו בחדושיו לע"ז דף ס"ו ד"ה ומה דב'. ח"ש יש א' בכמות כגון פחות מכזית ואיכות כגון החיך נהנה ולא גרונו וי"ל דשיעור שלם באיכות הי' מן הסברא שיהי' נהנה גרונו וגם בני מעיו והנאות גרונו הוה ח"ש אפי"ה חייב לר' יוחנן לשיטתי' דס"ל כל חלב לא אסמכתא לח"ש ואתי סמוכין דענוש באיכות בח"ש כמו בנאכל וחייב בהנאות גרונו וח"ש בכמות ס"ה כמו האוכל אינו חייב בעונש אח"ש בכמות כך איסורי נמי לא לכך איצטרך כל אבל ר"ל דדריש כל חלב לח"ש אסמכתא הוא ס"ל באוכל דוקא שיעור שלם דהיינו ר"ל לשיטתו דס"ל אינו חייב אלא בהנאות מעיו וכך בכמות הוקש לעוף ולא אסור ג"כ אלא בשיעור שלם. ובזה אמרתי בחדושי מה שהקשה בתוס' יה"כ דף ע"ד ל"ל לר' יוחנן מכל חלב ח"ש תיפ"ל מן הסברא דחזי לצרופי ולא תי' על קו' זו כלום והר"ן בפ"ג דשבועות תי' קו' זו דאי לאו חזי לצטרופי לא הוה ילפינן כל התורה מחלב עי"ש וקשה א"כ מה פריך ר' יוחנן לר"ש מכל חלב לימא לי' אני לא ס"ל סברת חזי לצטרופי ומחלב לא ילפינן אבל להנ"ל א"ש לעולם בכה"ת ח"ש אסור מטעם חזי לצטרופי אלא בחלב צריך כל לרבות ח"ש דה"א דח"ש בחלב מותר דסמיך לעונש שאינו חייב אלא כשיעור ת"ל כל חלב ושפיר פריך ר' יוחנן לר"ל מסתמא טעמא דקרא גם בחלב מן הסברא משום דחזי לצרופי דמהכ"ת בעלמא ח"ש מותר ולא אמרי' חזי לצרופי ובחלב יהי' ח"ש אסור ויהי' בחלב גזה"כ. ונחזור ללשון הרמב"ם) או שעירב דברים מרים לתוך קדירה של נבלה או שאכל אוכל האיסור אחר שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם הרי זה פטור ואם עירב דבר מר בתוך קדירה בשר בחלב או בין כלאי הכרם ואכלו חייב והקשה הפלתי דר"מ נתן הטעם אם האיסור מבאיש ובטל מאכילת אדם פטור דהוה שלא כדה"נ ואלו בגמ' דע"ז קאמר הטעם דנבלה דחזי לגר קרוי נבלה וכן הקשה בחס"ו סי' ל"ח ותירצו דבבכורות קאמר הש"ס לר' יוחנן לסרוח מעיקרא אתי מה דכתיב לגר בנבלה והקשה תוס' הא ר' יוחנן ס"ל נטל"פ מותר והי' שם דיליף מראוי לגר קרוי נבלה ולסרוח מעיקרא לא צריך קרא ותוס' לענין איסור ודאי לא צריך קרא מעיקרא עפרא הוא אבל לענין טומאה ה"א דמיטמא אע"ג דלא חזיא מידי דהוה אארץ ושכבת זרע:

וכתבו דרמב"ם לא ניחא לי' בתי' התוס' בפלתי כ' משום דנבלה וטומאה אתי' מחד קרא האיך שייך לחלק ובחס"ו שם לא כ' טעמא לרמב"ם דלא ניחא לי' בתי' התוס' אמנם בחדושיו לע"ז דף ס"ז הקשה אתי' התוס' דמחלקי בין אכילה לטומאה הא באכילה נמי סד"א דאסור סרוח מעיקרא דג"כ שרצים דאסור אע"ג דבטלים ג"כ מתורת אוכל כדאי' בע"ז דף ס"ח דמאיסי ובדילי מני' לכך ס"ל לר"מ טעמא דנטל"פ מותר משום דהוה שלא כדרך הנאתן ולר"מ דס"ל נטל"פ אסור ס"ל שלא כדרך הנאתן מותר ובב"ח דאסור שלא כדרך הנאתן גם נוטל"פ אסור והא דפריך התם בע"ז לר"ש נוטל"פ מנ"ל ולא אמר כמו שלא כדרך הנאתן תי' על זה כמ"ש המהרש"ל בשבועות דף כ"ג לר"ש דס"ל כ"ש למכות גם שלא כדרך הנאתן נמי אסור ע"כ:

לבאו' קשה על קו' מהרש"א שם א"כ גם לדידן נמי שלא כדה"כ איסורי אכלא כמו ח"ש. אמנם בשעה"מ בפ"ה מה' יסה"ת הקשה על המהרש"א דח"ש שאני משום דחזי לצרופי אבל שלא כדה"נ לא שייך סברת חזי לצטרופי. ול"נ עיי' בפרמ"ג בפתיחה טעמא דחזי לצטרופי אי משום שמא יטעם ויאכל כזית בכדי א"פ או דר"ל דחזי לצרף חצי זית זה עם חצי זית אחר ול"נ מלשון ר' יוחנן ביומא דאמר ח"ש אסור מה"ת כיון דחזי לצרופי איסורי קאכיל דלכאו' הוה סגי שיאמר ח"ש אסור מה"ת כיון דחזי לצטרופי ומה שאומר איסורא קאכיל הוא שפת יתר אלא דר"ל דאין לומר דאין שם איסור על המאכל עד כל שהוא אחרונה דכך ס"ל לר"ל דהאיך חייב עונש אכל שהוא אחרונה ואין סברא לר' יוחנן באוכל המשהו אחרונה יהי' כזית מצטרף הם אינו אסור כלל: א"ו צריך לומר דאכל משהו איכא עכ"פ אסורי ושפיר מצטרף כל הזית אם אכלן למלקות א"כ לאו טעמא דר' יוחנן משום חזי לצטרופי הח"ש אסור אלא כיון דלוקין אכזית מחמת חזי לצטרופי כל הכזית ע"כ דבח"ש איכא עכ"פ איסורי א"כ שפיר כ' המרש"א כיון דכ"ש לדידן אסור לימא כדרך הנאתן נמי אסור מעתה כיון דקמה קו' המרש"א ליתא לדברי מהרש"ל:

אמנם יש ליישב קו' המרש"א דתוס' שבועות שם ס"ל כדעת דס"ל סתם אכילה בכזית וא"כ למאן דדייק כזית משום דדייקינן דצריך לאכול כזית

כזית

כזית דהיינו אכילה ולא כל שהוא ה"ה דדיקינן אכילה דרך אכילה ולא שלא כדרך אכילה אבל לר"ש דס"ל כ"ש למכות משום דלא דייק בלשון אכילה דצריך להיות דרך אכילה דהיינו כזית ה"ה דלא צריך להיות דרך אכילה ודרך הנאה מטעם זה כ' המהרש"ל לר"ש כיון דכ"ש למכות ולא דייק אכילה ה"ה שלא כדרה"כ נמי אסור ולא דייק אכילה דרך הנאה. אבל לענין ח"ש דאסור להו משום דלא דייקינן אכילה בכזית אלא משום דהוה איסורי מצד הסברא כיון דחזי לצרופי א"כ אין ענין שלא כדה"כ לח"ש. וה"ה בפ"ח דין ט"ו דאיסור הנאה הוא שלא כדרך הנאתו דדרך הנאתו אכילה וה"ז אסור כדין ח"ש שאסור ואין לוקין ותמה עליו בפר"ת הא בח"ש טעמא משום חזי לצטרופי וי"ל סברת ה"ה דלכך לר"מ אין לוקין על ההנאה כמו למה דקיי"ל ח"ש אסור ואין לוקין אלא אכילה דייקינן אמלקות דאין אכילה אלא בכזית ה"ה לענין דבעי דרך הנאה דאכילה דייקינן דוקא למלקות והא דבח"ש איכא מסברא חזי לצטרופי י"ל כמש"ל על שעה"מ שהקשה כי"ב על המהרש"א :

ב) **אמנם** באמרי בינה להמוה"ג בסוגי' דח"ש שהקשה ארמב"ם שפסק כה"ג חייב בכזית אמאי צריך כזית אי טעמא משום סתם אכילה בכזית הא בכ"ג חייב שלא כדרך הנאה משום דלא כתיב בי' אכילה ותי' דצ"ל דרמב"ם ס"ל כדעת רא"ש הובא במשנה למלך בפ"א מחמץ ומצה דסתם אכילה בכל שהוא אלא דאתי הלכתא ומפיק לקרא דאינו חייב אלא בכזית וההלכה הי' על כל אסורין גם על כ"ג ע"כ א"כ לא תלי' בכזית ומשהו אלא בהלכתא ולא משום דדיקינן מדכתיב אכילה א"כ ליתא לסברת מהרש"ל ואין דבריו הכרח לתלות אכילה בדרך הנאתן דהא הא לא פליג ר"ש את"ק וי"ל גם ר"ש דס"ל כל שהוא למכות סתם אכילה בכל שהוא וההלכתא ג"כ אמרה למלקות בכל שהוא וכי בעי כזית לקרבן אבל לא כדה"כ לא הי' הלכתא שיהי' אסור וא"כ ליכא למימר כפלתי והש"ו בדעת הרמב"ם דס"ל לר"מ לר"ש דכל שהוא אסור שלא כדה"כ אסור דזהו דוקא למ"ד דהא דבעינן כזית משום דדייקינן אכילה בכזית ואכילה כדרך הנאתן א"כ יש חילוק לר"ש כמו דלא דייק אכילה דוקא לענין כ"ש כך י"ל דלא דייק נמי לענין דרך הנאתן אבל אם גם הת"ק לא דייק אכילה אכזית י"ל דלכ"ע לא תליא הדא בהידך :

אמנם איך מיושב הרמב"ם בפ"ב מה' שבועות דסבר איסור חל על איסור אהני שיעור וכ' בלח"מ שם דילא לרמב"ם הכי כמו שכ' תוס' שבועות דף כ"ג דלא משני ר' יוחנן לא אמר כר"ל וכו' והקשה תוס' אמאי לא אמר משו"ה ר' יוחנן לא אמר כר"ל משום דח"ש אסור מה"ת אע"כ דחל איסור על ח"ש איסור והקשה מר"מ ברבי הא תוס' דהא רא"י זו משום דעדיין הוה מצי לשנות שלא כדרך הנאתו · אמנם להכ"ל ח"ש לרמב"ם דליכא למימר לתרלן כן בשלא כדה"כ א"כ ה"ק מ"ט דר"ש ותי' מהרש"ל לרש"י כיון דלוקין שלא כדרך הנאתן נמי חייב זה ליתא לרמב"ם :

ג) **אמנם** לדעת הרמב"ם כמ"ש המשל"מ בפ"ה מה' יסה"ת דס"ל שלא כדרך הנאה אין לוקין אבל אסור מה"ת א"כ בלא"ה ל"ק קו' מהר"מ ברבי דאי לא חל אח"ש ה"ה אשלא כדרך הנאה נמי חל וליתא לתי' התוס' ואמנם א"כ ליתא נמי לדברי פלתי והש"ו דנטל"פ מותר לגמרי שהוא מטעם שלא כדרך הנאה ז"א דמטעם שלא כדרך הנאתן רק מלקות ליכא אבל אסור מה"ת . אמנם בשביל טעם זה י"ל אינו ראוי לגר כשהוא בעין אסור מה"ת כמו שלא כדה"כ לרמב"ם דהא נקיט לי' הרמב"ם סרוח והבאים מטעם שלא כדה"כ וכ"כ במנחת כהן בח"א פי' שנבלה שאינו ראוי לגר אסור ואינו אוסר תערובות דמדכ' הר"מ איסור שהסריח ואכלו פטור משמע אבל אסור וא"כ למשל"מ בפ"ה מה' יסה"ת לרמב"ם אפי' מה"ת אסור שלא כדרך הנאתן וכ"כ לקמן סי' ק"ג אמנם בתערובת מותר ולא כפלתי והטעם כמ"ש הפרמ"ג כאן ש"ך ס"ק חי כיון דנטל"פ א"צ ס' כיון דליכא טעם בטל ברוב וכ"כ בת"ח כלל פ"ה דין כ"ד . ועי' ח"ד סי' ק"ג נסרח ובאם להו משום שלא כדרך הנאתן אסור הר"מ אלא מטעם שאינו ראוי לגר אינו קרוי נבלה וכ"מ אם מתבטל בתבלין בשלא כדרך הנאתו כגון שעירב בו דבר מר לא פקע איסורי' הלכך כשמתבל בתבלין אסור משא"כ בסרוח כשמתבל בתבלין מותר דאיסורי' פקע מני' הנה בדין זה בסרוח ומשביחו כתבתי לקמן סי' ק"ג דלא כח"ד ואסור ואמנם די"ל כ"מ פשוט בתערובת שלא כדרך הנאה כיון דאיסורי לא פקע אוסר התערובת אם אוכלו כדרך הנאה משא"כ סרוח אינו אוסר כיון דנטל"פ . מעתה לפי"ז די"ל דר"מ נקיט סרוח משום שאינו ראוי לגר ולא משום שלא כדרך הנאה א"כ אינו מוכרח דס"ל לרמב"ם בסרוח דעכ"פ איסורא איכא כמ"ש המ"כ מדכ' הר"מ פטור ולא אמר מותר אינו מוכרח דקשה דמנ"ל לרמב"ם הא דעכ"פ איסורי איכא כיון דפקע איסורי' אלא י"ל דנקיט פטור איידי דאידך כגון נכוה גרונו או אכל חלב חי דפטור משום שלא כדרך הנאתן והסיב בהדייהו סרוח נקיט פטור אכולהו ומצינו כי"ב בסעי' זה מ"ש בש"ע ח"מ פטור והוא פטור ומותר מה"ת ואיך באותו בבא המעושן פטור ואסור כמ"ש ה"ה בפ"ט אדרבה הח"ד בסי' ק"ג סק"א ופרמ"ג בש"ך שם סק"ד מדקדקים מרמב"ם דלא כפלתי והש"ו מדכ' הרמב"ם בב"ח שעירב דבר מר והניח חלוקה שנפסד נשמע כל שנפסד אף בב"ח עפרא הוא ומותר · וראי' בס' פרי חג כלל ל"ט שכ' על הח"ד וז"ל ולא הבינותי דלפי דבריו א"כ גם בעירוב דבר מר ונתקלקל נמי ילוף מנבלה כיון שנתקלקל עד שאינו ראוי וכמו דילפינן בגמ' בע"ז בחומץ שנפל לגריסין וכלי שאב"י עיי"ש וצ"ל דלא דמי כיון דחומץ הוא לפגם וליכא טעם החומץ בטל ברוב כמ"ש הפרמ"ג כאן ס"ק ח"י בב"ח כי"ב ובאינו ראוי לגר נמי בטל מצד עצמו ופקע איסורי' משא"כ בעירוב בו דבר מר דלא פקע איסורי מצד עצמו לא ילפינן לי' לרמב"ם מאינו ראוי לגר ובלא"ה כבר כתבתי לעיל דלפלתי והש"ו צ"ל כרש"ל אם כ"ש אסור שלא כדרך הנאה נמי אסור וזה דאיתי לעיל לדעת הרמב"ם והא דאין אסור התערובת בב"ח פגום א"ת דכמו שהוא בעין סרוח אסור והפרמ"ג שכ' הטעם כיון דליכא טעם לגבי הבעין סגי ברוב צ"ע לקמן סי' ק' גבי ג"ה בנימוח בעין דצריך ס' אע"ג דאין בגידין בנ"ט וי"ל ש"ה דאסור מה"ת דעץ הוא והתורה אסרתו וי"ל דשם אסרה התורה גם אותו טעם קלוש :

ד) **ומה** שהקשה הפלתי אמהרי"ל שצוה להגעיל הכלי כיון דיש תקנה בהגעלה הוה כלכתחלה ונטל"פ לכתחלה אסור ע"כ ולכאו' טעם זה דנטל"פ אסור לכתחלה כמש"ל בשם מ"כ דנבלה שאינו ראוי לגר אסור אמנם קשה דזה כשהנבלה בעין אבל בנידון דנבלע בכלי הנטל"פ צ"ע אמנם בהג"א פ"ב דע"ז פ' אי הקדירה שטעם נוטל"פ אסור בכלי חרס שרי דצריך שבירה משמע הא בכלי דאפשר בהגעלה צריך הגעלה וכ"מ סוס"י צ"ט וסי' קכ"ב דאסור לבטל משהו נוטל"פ בלוע אסור לדידי' לבטל לכתחלה עיי' פ"מ סי' תכ"ב סק"א ובודאי אין הטעם משום דגזרינן אב"י אטו ב"י דודאי משהו ונטל"פ הוא גל"ג אטו ב"י דנטל"פ לכתחלה אסור אלא דצ"ע תי' זה של צ"ל דהא הר"ן ס"ל דאפי' כלי חרס דצריך שבירה אפ"ה נטל"פ אסור והשיב לכתחלה שהקשה בחולין דקי"א למה תברי' רב אשי לפנכא שמלחו בו לישתמשו עד למחר ותי' דנטל"פ לכתחלה אסור · אמנם י"ל דלא כצ"ל לפר"ח סי' ק"ג סק"א דנבלה שאינו ראוי לגר דהוה נוטל"פ אפי' לכתחלה מותר ובבלוע מן נוטל"פ דהיינו מן אינו ראוי לגר י"ל אפי' המנחת כהן מודה דמותר ובסוס"י צ"ט הנ"ל אין ראי' דשם קבל מתחלה טעם מן השבח ומ"ש הר"ן דאסור לשהייה עד למחר משום דנוטל"פ לכתחלה אסור י"ל ג"כ בקבל טעם מן השבח וכשמשהו למחר לעשות נטל"פ הוה כמבטל איסור לכתחלה וכי"ב כ' במנ"י כלל כ"ח ס"ק כ"ב אש"ך סי' צ"ה סק"כ וכי"ב כ' הט"ז סי' צ"ח ס"ק ט"ו אמנם בשאר נטל"פ בלוע בכלי חרס דצריך שבירה צ"ע בנידון דידן כיון דהוה ספק אם יש בה בשר וחלב ושמא נשרף וכבר כתבתי דאפשר בב"ח אחר שנשרף אסור וקרוב הדבר שיש ס' במים הבשר בחלב א"כ אין צריך הגעלה · ועוד קשה לפרמ"ג כאן ס"ק י"ח כיון דליכא טעם בטל ברוב וכ"כ בת"ח כלל פ"ה א"כ הבב"ח שהי' באפר שהוא לפגם כבר נתבטל במי אפיפה ברוב א"כ למה צריך הגעלה ע"כ ניחא יותר טעם כ' של הל"ל דמהרי"ל עשה כן משום שהשמש לא שמע לו שלא לעשות מי אפיפה מאפר שע"ג כירה הלכך החמיר להגעיל למגדר מלתא וגם למ"ש בכנפי יונה בסי' ק"ג דנבלה סרוחה אסורה בעינו משום דאיהו אחשב' והסכים עמו בחס"ו בחדו' לע"ז בפ' בתרא וכי"ב כ' בשו"ת שאגת ארי' וח"ד בסי' ק"ג אוסר אם האיסור ברוב א"כ לפי"ז ודאי אין הכלי צריך הגעלה דלא שייך אחשבי' אלא כשאוכל האיסור אבל לא בתערובת זו בלוע בכלי ובכלי אב"י דהוה נטל"פ כ' פרמ"ג סי' צ"ד בש"ך סק"ב ושם ס"ק י' דמשהו עכ"פ איכא ובח"ד שם סק"ו כ' דאפי' משהוא לא חשיב ובסי' תר"ל כ"צ כח"ד :

סימן תקע"א.

א) בפרמ"ג בפתיחה כ' אם נתערב טעם בב"ח בתבשיל מותר למכרן לגוי שאין נותן יותר בשביל הטעם וכ"כ מאו"ה ותימא שלא כ' שכן דעת הרבה ראשונים ומה שתמה על המג"א סי' תמ"ה שכ' בשם ה"ה באפה פת ע"ג חמץ אותו פת אי"ל תקנה וגם קו' הח"י שם אמג"א לא קשה (ב) אמנם דינא דפמ"ג בטעם בשר וחלב בתבשיל דמשביחו ומכשירו לתבשיל צ"ע דמנ"ל מירושלמי וראשונים דאסור למכרו אפי' בחוץ מדמי בב"ח שבו (ג) יישוב על הרמב"ם שפ' ביי"נ שנפלו על ענבים מבוקעות בנ"ט אסור בהנאה וע"ג חטים מותר בהנאה נ"ל בחטים אע"ג דיין בחטים אינו נטל"פ ואסור באכילה אבל לענין הנאה לא חשיב הנאה אא"כ ניחא לי' בתערובות זה אבל יין בחטים דלא ניחא לי' לא חשיב הנאה :

בפמ"ג בפתיחה כ' בשר בחלב שבישל עם ירקות ונתן טעם בירקות מותר למכור התבשיל ירקות דאין הגוי נותן יותר בשביל הבלוע אע"ג דקיי"ל בע"ז דף ע"ד יי"נ שאסור מדאו' נתערב ביין היתר אסור למכרו חוץ מדמי יי"נ שבו אפי' משהו שאין הגוי נותן יותר בשביל משהו זה ה"ד ביי"נ ובמינו אבל בשאינו מינו מותר וראי' מע"ז דף ס"ו גבי היטין שנפל עליהן יי"נ דשרי לזבוני כ"כ בשם או"ה כלל כ"ה שכ"כ הרא"ש וכ"כ הפרמ"ג בס"ק כ' במנ"ז ובפתיחה תמה הפרמ"ג על המג"א סי' תמ"ה הות שכ' שם כל שגוף האיסור נתערב והוא אסור מדאו' ואסור למכרו חוץ מדמי איסור הנאה כמו יין ביין והקשה הפרמ"ג דמאי כרי דחיטא מוכח אפי' יי"נ ודאי דהוה איסור תורה אפ"ה מותר למכור לגוי מפני שאין הגוי נותן יותר בשביל הטעם ע"כ ותרי תמיהות לי על הפרמ"ג דסמוך דבריו על או"ה שכ"כ בשם הרא"ש ולא הביא שכן דעת כל הפוסקים והובאו בש"ך סי' ק"י ס"ק כ' דמהני בשאר אסורין למכור חוץ מדמי איסור שבו אפי' בבלע גוף איסור תורה דדוקא ביי"נ ודאי הוא דאסור והם

תוס'

תוס' ור"ש וברטנורה ואגודה ונמ"י והר"ן בע"ז בכל מקומות עי"ש והב' מה מקשה על המג"א מאו"ה שכ' בשם הרא"ש דמותר הא המג"א הביא לש"ך הנ"ל סי' קי"ד סק"ב א"כ ראה שכל פוסקים הנ"ל מתירין בשאר איסורי הנאה למכור חוץ מדמי איסור שבו אלא המג"א כ' שדעת המ"מ אינו כן שכ' דאותו פת שנאפה מהיסק חמץ אין לו תקנה ושכן דעת המרדכי בפ' כ"ש ויותר הא המג"א כ' שכן משמע מר"ן ומלחמות וצ"ל לר"ן שלא יהי' סותר את עצמו מחמיר בחמץ דהא הר"ן כ' בסו"פ כל הצלמים בשאר איסור הנאה דשרי למכור חוץ מדמי איסור שבו דלמא דוקא ביי"נ שמצינו בו חומרא א"כ בחמץ דהחמירו בו דאסור במשהו י"ל גם כן דאסור :

ובח"י כ' שם בסי' תמ"ה דלא כמג"א מש"ך סי' ק"י סק"ב הנ"ל וכ"כ בפר"ח שם ומש"ש מה"ה דאין לו תקנה אין ראי' לפי שהוא נמשך אחר דעת הרמב"ם דס"ל דהשלכות הנאה ליה"מ עם תקנה למכור חוץ מדמי איסור הכל תקנה א' ע"כ ר"ל דהר"מ הכי ס"ל שימכור לגוי כולו ואח"כ יקח המעות של איסור הנאה וישליכנו ליה"מ וקיי"ל השלכות הנאה ליה"מ לא מהני בשאר איסורי כמ"ש הש"ך שם סק"ב והקשה הא ה"ה כ' בפ' ע"ז מה' מא"ס הלכה ז' דסמך הרמב"ם בשאר איסורי הנאה דמהני תקנתא דר"א ורשב"ג מש"ש לקמן תקנתא דר"א ורשב"ג גבי נתערב יין ביין ואמנם כך יש לומר על המג"א מה"ה אין ראי' דהוא כיון שכתב דסמך הר"מ בשאר איסורא איין ביין א"כ הא ביין ביין כ' פר"מ דלא שרי אלא ביין ביי"נ דרבנן כן התם בהלכה ז' מיירי נמי בדרבנן דמיירי שם בדברים חשובים דלא אסור אלא מדרבנן אבל בדאו' ס"ל נה"ה דאסור אבל כיון דכל הפוסקים שבש"ך סק"ב מתירין בשאר אסורים אפי' בתערובת אסור מן התורה ה"ל ה"ה והמרדכי כנגד רוב הפוסקים גם זה אינו השגה על המג"א לדינא להחמיר בחמץ כמ"ש שלא יהי' דברי הר"ן סתרי אהדדי :

(ב) **אמנם** לדידי ל"ע דמנ"י ופרמ"ג בשם או"ה דמתירין איסורי הנאה שנתנו טעם דמותר למכור לגוי מפני שאין הגוי נותן יותר מירושלמי בע"ז דאי' התם דמודו רשב"ג דאסור למכור לגוי חוץ מדמי יי"נ איסור הנאה שבו בהיין מכשיר להתבשיל ופי' שם במראה פנים בירו' פ' בתרא הי"ג וז"ל מהכא שמעינן דבנותן טעם לכ"ע אסור הכל בהנאה כודאי יי"נ אלמא בכ"ע גם באינו מינו אסור ואפי"ת דהתם מיירי שהגוי נותן יותר דמים מחמת ההנאה מה בכך מ"מ אמאי מודה רשב"ג דאסור למכרו חוץ מדמי יי"נ שבו . אע"כ כיון שיש בו טעם ה"ז כאיסור גופי' כל התערובת והוה ככולו כאלו איסור עצמו וירו' זה הביא רשב"א בתה"כ ור"ן ע"ז דף ע"ד ובב"י סי' קל"ד ועי"ש ברמ"א א"כ ע"כ צ"ל דהאי כרי שנפל עליו יי"נ מיירי ביי"נ דרבנן ולרש"י דס"ל רבא ס"ל ט"כ ל"ד והאי כרי בע"ז שם הוא רבא כמי א"ש וי"ל עוד אפי' תימא דלא נעשה התבשיל עצמו כאתיכה דאיסורי' מ"מ אסור ליתן לגוי אותו טעם הבלוע אע"ג שהישראל אינו נהנה דהגוי אין נותן יותר והוה כבהנס מ"מ לא גרע זה מאלו נותנו בחנם ולא גרע ליתן לא"י ממה שאסור ליתן לבהמות הפקר :

ועי' בח"ד סק"ב אמ"ש בש"ע בהג"ה דאין לחוש מה שעושין מים לאפיפת רחם מאפר שעל הכירה ורגילות הוא ועירב שם בשר בחלב עי' ש"ך סק"כ כיון שאינו דבר אכילה לא חשיב הנאה נראה כוונתו דלא אמרינן באיסור הנאה אנ"כ שיהי' גוף האתיכה אסור בהנאה כיון שהוא רק איסור דרבנן דמיא לסתם יינם לקמן בסי' קל"ד דאיטים שנפל עליהם יי"נ דמוכר לגוי משא"כ ליתן לבהמה לעיל בנהנה מהטעם גופי' מה שהוא מוטעם לבהמה עכ"ל. ומשמע אפי' לבהמות הפקר א"כ ה"ה לגוי אסור אפי' לא נ"נ. ומשמע מדבריו הא בנותן טעם דאסור מה"ת נעשה הכל כנבלה באכילה ובהנאה דאכילה והנאה חדא הוא כיון שאסור באכילה אסור בהנאה כמ"ש הפוסקים הבאתי דבריהם לעיל בסי' תקס"ג (עי' בע"ז סי' קל"ד סק"ד בסתם יינם ונתערב ביין של היתר אב"י לא נפל קיתון של מים הלא לבסוף מותר וכ' הט"ז לדידן דסתם יינם בס' אמרי' אם נפל מים לבסוף אמרי' אתיכה עצמו נ"נ והש"ע דמתיר היינו דס"ל סתם יינם במשהו וכ"כ שם בהג"ה יד שאול לענין איסור הנאה לא אמרינן נעשה נבלה דלא אמרו רק דנעשה נבלה ונבלה מותרת בהנאה ולדידי טעם זה תמוה דלהון נבלה בב"ח הוא רק שם מושאל דאסור כגוף האיסור כמו נבלה דגופו אסור כ"ב אי' בש"ס דף ק"ח חלב אמאי מותר חלב נבלה הוא והא חלב ודאי אסור שפי' בהנאה. אמנם אידוש על הח"ד שבכל ספרו ח"ד אינו מניח בוס דין דפרמ"ג והביאו או בחלק ביאורים או בחלק חדשים שלו. וכן הא כ' פרמ"ג בשם או"ה שכ' בשם הרא"ש דמותר למכרן דמשום הטעם אינו נותן יותר ופירש דהא דשרי למכור החיטים שנפל עליהם יין אפי' ניי"כ דאו' אמנם למ"ש ליישב הח"ד דס"ל באינו מינו התם יין בכרי היין נותן טעם לשבח כמ"ש בשם ירושלמי הרשב"א בתה"כ דא"כ אסור אפי' לרשב"ג למכרו חוץ מדמי יי"נ שבו א"כ ע"כ התם בחיטים שנפל עליהם יי"נ מיירי בסתם יינם :

ומסברא דנפשאי ה"א עוד חילוק אחר דהתם ביי"נ שנפל על חיטים אע"ג דיין על חיטים אינו נוטל"פ כמ"ש הרשב"א בתוה"כ דלשון עיסה עם יין היינו לאכילה דאסור כיון שאינו נטל"פ אבל לענין ההנאה אינו אסור אלא בניחא לי' והכא שנתערב אבל יין שנפל לחיטים ודאי לא ניחא לי' לאינש שיהי' טעם יין בהקמח או במבושל מן הקמח הלכך לא חשיב הנאה ומשו"ה מותר למכרו לגוי. אבל בתבשיל שאדם נהנה וניחא לי' בטעם הבשר וחלב באותו תבשיל הרי נהנה מן טעם האיסור ואסר בהנאה ואסור למכרו לגוי אעפ"י שהגוי לא יתן יותר מהמת הטעם חדא מאן יימר הכי דלמא כיון דמשביח התבשיל י"ל דאם לא הי' בו טעם זה הוה פוחת ולא הוה נותן דמים כל כך או דאסור משום דהכל נעשה כגופו של איסור :

(ג) **ובזה** נ"ל ליישב פר"מ בפ' ע"ז מה' מא"ס שכ' בהלכה ל"ב יי"נ שנפל ע"ג ענבים מבוקעות אם נותן טעם בענבים הרי אלו אסורים בהנאה ובהלכה ל"ד כ' יי"נ שנפל ע"ג חיטים הרי אלו אסורות באכילה ומותרות בהנייה והקשה בירושלמי במה"פ מ"ט דר"מ דאוסר בנפל יי"נ ע"ג ענבים באם נו"ט ודעת רשב"א וכן דעת הטור בסי' קל"ד דאין אסורות אלא אם הם בנו"ט ותי' דס"ל לרמב"ם דיין בנ"ט בענבים כיין לתבשיל והכל נעשה איסור ואסור בהנאה גם הענבים וקשה לי א"כ אמאי ביי"נ שנפל על החיטים ונ"ט בחיטים דהוה לשבח כמ"ש בשם הרשב"א אמאי מותרים בהנאה ולא נעשה כולו איסור ולמ"ש ניחא דיין בחיטים לא חשיב נהנה כיון דעתה לפי עכשיו נפילת היין בחיטים שלא לרצונו ולא ניחא לי' בתערובת הזה :

סימן תקע"ב :

א) קו' על רשב"א ותוס' אמאי חמאה וחלב נקפא וחימוץ אסור מה"ת הא אינו כמו שיצא מן האם ותי' על זה וטעם לשיטת הרא"ש דנסיובי אסור מה"ת (ב) תי' על קו' פלתי סי' צ"ח ארשב"א דס"ל בתוחב כף חולבות ליורה בשר ונשפך ס' מותר הא בב"ח ט"כ לכ"ע דאו' וישבתי חלב הבלועה בקרירה אינו אסור מה"ת וישוב על קו' פ"מ פסחים מ"ד מנ"ל ט"כ מגעולי מדין דלמא צוה התורה להגעיל משום בב"ח והוא קו' העולם :

א) **בש"ע** יש מי שאומר דנסיובי דחלבא ופי' חלב המתמצה מקפאון הגבינה אינם בכלל מי חלב וכו' אבל תוס' ורשב"א בתה"כ ארוך וקצור דגם חלב זה מדרבנן אחר שכבר הוציא הגבינה על חלב הנשאר מקרי חלב אמו כמו שהוא יוצא מן האם ועיי' פר"ח סי' פ"א ס"ק י"ד ובפ"מ בש"ך שם ס"ק י"ב דנשארו בקפיא זה על היש מי שאומר כאן והוא הרא"ש דאי כשמבשל הנסיובי והוציא האוכל לא מקרי חלב אמו כמו שיוצא מן האם א"כ הנסיובי לא מקרי כמו שיוצא מן האם שכבר הוציא הגבינה · ולי קשה לתוס' ורשב"א דהא עיקר המשובח בחלב הוא החמאה דהיינו השומן שצף מלמעלה שקורין שמעטי"ן א"כ אמאי החלב הנקפא וחימוץ שעדיין הגבינה באותו חלב הימוץ דמשמע לתוס' ורשב"א דאסור מה"ת והמאי הא כבר יצא ממנו החמאה ואינו כמו שהי' יוצא מן האם וגם כן קשה אמאי החמאה והגבינה אסור מה"ת הא אינם יחד כמו שהי' כשיוצא מן האם ואפשר לומר ולדמות דבר זה למה דאי' בברייתא חולין דף כ' הקפה את הדם ואכלו חייב כיון דאקפי' אחשבי' אחשבי' ע"כ אלמא אע"ג דפשטות דם דכתיב בקרא משמע כמו שהוא יוצא מבעל חי מ"מ ה"ד אם נשתנה לגריעותי' אבל בנעשה חשיב על ידי השינוי אין סברא שיהי' האיסור נעשה היתר א"כ ה"נ י"ל כן אע"ג שהופרש החמאה למעלה דהיי' השמעטי"ן מ"מ לא נגרע החלב למטה דחלב הקפא למטה אותו כל הדם ועוד ממנו נעשה גבינה ולמי שצריך גבינה הוה עתה נשתנה לשבח. המנס הרא"ש לא הוה ניחא לי' בתי' הנ"ל דגזה"כ הוא שיהי' שילא מן האם א"כ הדרי קו' לדוכתי חמאה וגבינה אמאי אסור מה"ת כיון דגזה"כ אין לחלק בין שהוא לגריעותא נשתנה או לשבח נשתנה · והלכך ס"ל לרא"ש דכל מה שאפשר למעט הגזה"כ עדיף טפי ומאחר שכבר נמלא דבר זה בב"ח דרך בישול אסרי' תורה היינו דוקא באיכא נ"ט הלכך אמרינן מה שממעט הכ' דאם אינו כיוצא מן האם מותר היינו נמי בליכה כבר טעם חלב ע"י שהופרש מיני' כל שבח מאכל והיינו לאחר שבישלו גם הנסיובי והוציא כל מאכל אבל כשיש עדיין מן האוכל כמו הנסיובי קודם בישול עדיין מקרי שיש בו טעם חלב :

ב) **עיי'** רשב"א חולין דף ל"ח שכ' לרש"י דע"כ לאו דאו' אם נתחב כף חולבות בתוך יורה של בשר ונשפך וספק אם הי' ס' מותר והקשה הפלתי סי' ל"ח סק"ב הא בב"ח גם רש"י מודה דט"כ מן התורה וצ"ל חלב הבלועה בחרסי קדירה ס"ל לרשב"א דודאי לא הוה בכלל בחלב אמו כמו שהוא יוצא מן האם כמו נסיובי דחלבא לרשב"א דעדיין יש בו טעם חלב דהא עדיין יש בו מאכל שנעשה בו אחר שנעשה מהחלב גבינה וע"י מאכל זה עדיין איכא בו טעם חלב ואפ"ה לא חלב מאמו הוא גם חלב הבלוע בקדירה אינו עושה בב"ח דאו' אפי' נ"ט משום דאינו בכלל בחלב אמו כמו שהוא יוצא מן האם. אולם אם ע"כ בכה"ת גם לענין זה הוה כעיקר שילא מן האם :

ונ"ל בזירוף זה ליישב קו' העולם מנ"ל ט"כ מגעולי מדין דלמא אמרה תורה להגעיל משום בב"ח דט"כ מה"ת. בהקדים אעפ"י שבלוע בכלי גם בב"ח אסור מה"ת וע"כ כמ"ש בסי' תקס"ט ולא כפלתי ג"כ דלא הוה דרך בישול וצ"ל ז"א דאיסור אכילה שהוציא הכ' בלשון בישול וצריך דרך בישול סגי בבישול ונתינת טעם ומקרי דרך בישול אבל הנאו דלא תבשל דחייב משום מבשל אינו חייב על הבלוע וצ"ע אלא כפשטי' דקרא לא תבשל גדי בחלב אמו ה"ד בשר בחלב ממש ולא מבלוע ולפי"ז א"ש קו' העולם שאם החשש שמא בישל הגוי בשר בחלב ז"א דאז הוה כשאר אסורין לאחר שכבר נתערבו ונאסרו וא"ת דהחשש שמא בישול הגוי בשר וישראל יבשל חלב

חלב הא קיי"ל אין איסור אכילת בב"ח אל איסור נבלה ובשר של גוי נבלה הוא ואי דמ"מ איסור בישול חלב כמ"ש הר"מ בפ"ט כמ"ד דהכי ס"ל בחולין דף קי"ג גם ז"א כמש"ל דלאיסור בישול בלא אכילה צריך להיות קרא כפשטי' בשר בחלב ממש ולא מבלוע. ואי שמא בישול הגוי תחלה חלב וישראל יבשר בשר ז"א בחלב אמו ממעט חלב בחרסי הקדירה שאינו כחלב היוצא מן האם :

סימן תקע"ג :

א) הטור וש"ע פ' נמלח הקיבה והעמיד בקיבה בטל בס' והקשה ד"מ וש"ך הא מעמיד באיסור לא בטל וב' תדוצים שתי' ע"ז בד"מ קשים להולמם (ב) דברי פלתי מה דס"ל בדעת הטור דלא ס"ל מעמיד ל"ב ליתא (ג) תוס' נופך וישוב על הטור מקו' הש"ך דטעם הקיבה קיוהא ואינו נ"ט וכה"ג ליכא איסור בב"ח מה"ת דטעם גמור בעינן (ד) מה שהקשה פלתי מתוס' ע"ז דף ל"ה בנידון הנ"ל דטור ורמ"א מתוס' מוכח דלא בטל בס' וישבתי שאין מתוס' ראי' (ה) אמנם כיון דכל חיילא דרמ"א בדין זה מטור צ"ע כי לענ"ד מטור אין ראי' (ה) נ"ל אם העמיד בקיבה אפי' בצלול שבה ונמלח הקיבה עם עורה אפי' שהיא נבלה מותר בהפסיד משום דנלע"ד עיקר כרי"ף ור"מ כמ"ש בסי' תקי"ח עיי"ש אות ז' ח' ט' :

א) בש"ע חלב הנמלא בקיבה שנמלח בקיבתה או שעמד בו יום א' אסור להעמיד בו הג"ה ואם העמיד בו אם הוא הללול אסור כל הגבינות עד שיהי' ס' בחלב שהעמיד נגד הקיבה האסורה והקשה הש"ך בס"ק ל' אמאי סגי בס' הא החלב שבקיבה אסור מעלמו וכיון שהוא דבר המעמיד אפי' באלף לא בטל כמ"ש בסי"א ואף שהטור ג"כ כ' כמ"ש הרב י"ל דהטור ס"ל דדבר המעמיד בטל בס' וכדעת ר"ת שבמרדכי ע"כ ובד"מ הקשה כן קו' הש"ך על הטור ולא ניחא לי' כמ"ש הש"ך דטור כר"ת ס"ל דד"מ הביא בשם טור או"ח סי' תמ"ב דס"ל מעמיד לא בטל ופרמ"ג הרגיש על הש"ך מטור או"ח סי' תמ"ב ומה שתי' הפרמ"ג לא משמע בש"ך כדברי פרמ"ג. ובד"מ תי' ב' תרולים על הטור חדא בב"ח בטעמא תלי' מלתא ובטל בס' תי' זה ליתא וכמ"ש הש"ך הא החלב שבקיבה שנמלח כבר נ"נ ואם העמיד בנבלה לא בטל גם תי' הב' שתי' בד"מ דאי"א בלא קיבה קרוש ג"כ וליכא משום מעמיד דלא בטל דה"ל זוז"ג גם תי' זה לא א"ש לישב הטור דהא הטור כ' דאסור בכ"ע לרש"י אפי' בקרוש דלרש"י קרוש לאו פירשא הוא וא"כ ליכא זוז"ג דכיון הכל גורם דאסור אפי' הקרוש לאו פירשא הוא :

ב) וגם בפלתי ס"ק י"ז תי' להטור שכ' דסגי בנידון דידן ס' ולא אסור משום מעמיד משום דהוה כתרתי דסתרי אם מעמיד לא בטל כשיטת הר"מ אז ע"כ אין חילוק בין קרוש ללולול כר"ת דאז קשה קו' התוס' אלא גם ללול הוה כפירשא עי"ש וקשה גם על הפלתי דהאיך כ' הטור דלרש"י אפי' בקרוש סגי בס' לרש"י גופי' ליכא תרתי דסתרי דלרש"י ליכא חילוק בין קרוש ללולול הכל לאו כפירשא א"כ אמאי בטל בס' דהא מעמיד לא בטל. גם מ"ש הפלתי לבי אנסני לומר דטור לא ס"ל כלל כר"מ וסיעתי' דמעמיד אפי' באלף לא בטל מדלא הזכירו עם הספר ובא"ח שכ' בגבינות שהוקם בחלא דשיכרא דאוסר רהב"ן להשהותו בפסח כיון דאוקים חשיב כבעינו שם לא הי' ס' כנגד החלא והא דהולרך כיון דמוקים חשיב כבעיני משום דה"ל נ"ט בר נ"ט דכך מפורש בהג"ה הרא"ש בפ"ב דע"ז ע"כ ודבריו ז"ל קשה דנ"ט בר נ"ט שייך דוקא כמו דגים שעלו בקערה של בשר דאין יוצא מן הקערה לדגים רק טעמא בעלמא אבל החלא של שכר דאיכא תערובת חמץ בשכר ואותו תערובת דהיינו החלה נתערב לגמרי בתוך הגבינה כמות שהוא. א"כ אין חילוק ממה שהי' השכר בתערובת הראשון או שנתערב אח"כ בעוד תוס' תערובת ועוד אפי' יהי' נידון כנ"ט בר נ"ט הא ממאכל למאכל לא שרי נ"ט אלא דוקא בכלי וכה"ג מיירי הסג"א בפ"ג דע"ז שהי' טעם הראשון בקדירה דין זה מבואר באו"ח הביאו המג"י כלל ל"ו ס"ק ע"ז דנ"ט בר נ"ט לא שרי אלא מכלי למאכל אבל לא ממאכל למאכל ובפרמ"ג בע"ז סי' ל"ה סק"א וכן אי' כי"ב בד"מ כאן אות ח' אמה שמדמה ב"י דקיבה דשרי לרי"ף ור"מ בין בלולול ובין בקרוש כ' הב"י דמשמע אפי' בנמלח הקיבה עם העור מותר הגבינה שהעמיד מפני דהוה כנ"ט בר נ"ט והקשה הד"מ דל"ד לדגים שעלה בקערה דהתם לא קבל טעם מן הבשר עלמו אלא מן הקערה שקבלה טעם מן הבשר ועיי' פלתי ס"ק ח"י וכ' דגם הב"י מודה דל"ד אלא כיון דהקיבה הוה כפירשא אין כח בטעם זה לחול עליו שם איסור בב"ח דזהו ס' נ"ט בר נ"ט וכי"ב כ' הפרמ"ג בש"ד סוס"ק ל' דהוה כעין נ"ט בר נ"ט דאיקלים וכן כוונת ש"ך בס"ק ל"א ומ"ש הפלתי דאי"ל לטור סי' תל"ב באו"ח משום מעמיד אסור א"כ אמאי אסור להשהותו י"ל כמ"ש בא"י שם משום דמעמיד הוה כבעין ואינו כתערובת ואני כתבתי בספרי שם ברביה"ז ס"ק ד' טעם הטור אע"ג במידי דרבנן אי"ל לבערו לטור אבל מעמיד חשיב כטעם ואי ע"כ מה"ת גם מעמיד מה"ת :

ג) והש"ך תי' דמעמיד לא בטל אלא דוקא במעמיד באיסור מחמת עלמו ממש כגון נבלה משא"כ הכא דלא אסור אלא משום תערובת בב"ח בטל שפיר ואפי' בב"ח ממש הוה כגופו של איסור וה"ד בנאסר ע"י בישול ובפלתי לא ניחא לי' בתי' הש"ך דמנ"ל לרמ"א הכי דמקיל בס' משום דאיכא הרי"ף ור"מ דגם בלולול הוה פירשא ועיי' בסי' פ"א ס"ו שכן הוא העיקר וכדעת הש"ע בסעי' ט' דעה ראשונה אלא אפי' לטור שכ' אפי' לרש"י דס"ל דקיבה אפי' קרוש לאו פירשה הוא מ"מ אינו אסור אלא בנ"ט משום דבב"ח לא נעשה מה"ת בב"ח אלא בנ"ט והיינו בנ"ט גמור אבל בקיוהא דלא נ"ט גמור הוא ומותר מה"ת כמ"ש בטור או"ח בסי' תמ"ב א"כ הקיבה שהוא חמץ אפי' לא נמלח וכמ"ש לעיל סעי' ט' לכתחלה אין להשהות כלל החלב בתוך עור הקיבה אפי' לא מלחו וכ' בהג"א בפ"ב דע"ז הטעם מפני שהוא חמוץ שהרי מעמידים בו עכ"ל א"כ מכ"ש במלח הקיבה מן העור דהוה חמץ וחריף א"כ טעם הקיבה טעם וליכא גם מטעם זה בב"ח מה"ת כיון דליכא נ"ט בחלב שבקיבה ובפלתי הקשה ארמ"א דס"ל דסגי בס' במלח הקיבה עם העור מתוס' ע"ז דף ל"ה ד"ה חדא שכ' תוס' שם דהרב הר"י בן חיים כ' לאסור גבינות נכרים שבמקומו וכיון שמולא הקיבה בעורה ואיכא איסור דבב"ח ולמה בחר משום בב"ח ולא אמר משום נבלה א"ו משום נבלה ס"ל דלא אסור דנבלה שילא לתוך הקיבה ולא מקרי איסור מגופו משמע הא בב"ח הוה כאיסור מחמת עלמו וכי"ב כר"ח הכהן דמשמע בתוס' חולין דף קט"ו ע"ב ד"ה כאן :

ד) ובמ"כ א"י בפלתי ר"ל שם על דברי ר' חיים דהעמדה שמעמיד בו נותן בתוך החלב וכבוש שם ואח"כ לוקח ההעמדה וקשי' לי' הא לא נכבש מעל"ע וגם ר"ל שם דטעם בשר היולא מקיבה או עור שמעמידין בו אינו מעמיד וכ"ז ליתא שאין מעמידין בכבילה אלא בתערובת וגם ז"א מ"ש דטעם אינו מעמיד דודאי אותו טעם מהקיבה או מהעור שהוא חריף וחמץ הוא מעמיד וכ"כ במרדכי סו"פ כ"ה בשם תשו' רשב"א :

ונחזור לקו' הפלתי על הש"ך הנ"ל דלמה לא נקיט ר' חיים הכהן משום נבלה זה אינו קושי' לכאו' אדרבה תוס' הקשה שם בדיבור שלפני זה אשמואל שאמר הטעם דאסרו גבינות נכרים משום שמעמידין בעור קיבת נבלה למה לא אמר דאסור משום בב"ח ותי' תוס' משום נבלה דאו' ובב"ח דרבנן ור"ל דשל נבילה יותר טעם דאסור אפי' בספיקי וכ"כ תוס' בפי' בסו"פ כ"ה הרי דתוס' איפכא קשיא להוא דיותר ה"ל למנקט משום בב"ח דכ"מ אפי' רוב עגלים בעיר שאיטות הי' היום או שראינו שלקח מעוף כשר דאפי"ה אסור משום בב"ח ומשום נבלה בלוקח מנבלה מסתמא הוה ידעינן דאסור משום נבלה א"כ שפיר נקיט ר' חיים כהן דאסורין משום בב"ח וכ"מ אפי' לקח הגוי העור מעגל כשר שנשחט אפי"ה אסור אע"ג דתוס' כ' בתירולם דניחא למינקט משום נבלה כדי לאסור אפי' בספיקי משא"כ משום בב"ח אי ספיקי הוה שרי זה א"ש לשמואל די"ל דכ"מ בספק ומיירי שמואל בספק אבל ר' חיים כהן דמיירי בודאי עושים כן במקומו תו אין חילוק בין דרבנן לדאו' הלכך נקיט יותר ר' חיים משום בב"ח דכ"מ אפי' ראינו שלקח הגוי הקיבה מישראל מעגל הנשחט :

ועדיין קשה לי דס"ל לר' חיים כהן דאסור משום נבלה ולא בטל אפי' איכא ס' דמעמיד לא בטל משא"כ משום בב"ח לרמ"א מהני ס' בנמלח קיבה בעור כשר לדעת רמ"א מכלל דלא ס"ל כרמ"א ואפשר זהו כוונות הפלתי דר"ל דהול"ל הב' טעמים משום בב"ח ומשום נבלה שבכל א' יש כ"מ מה שאינו באידך א"ו דלא ס"ל כרמ"א אלא משום בב"ח נמי מעמיד אסור ולא בטל במלח הקיבה בעורה כאיסור מחמת עלמו וי"ל ר"ח הכהן ס"ל כראב"ד כתבו הר"ן בפ"ב דע"ז ורשב"א סופ"י כ"ה ובהשגות פ"ג מה' מא"ס דמעמיד דלא בטל לאו מטעם דמעמיד כבעין אלא כל שאסרו בשר גוי מפני שמערבין דבר איסור אסור בכל שהוא שלא יפרולו במא"ס א"כ אף משום בב"ח לא בטל וה"ה בגבינות נכרים שהעמיד הנכרי אבל אנן דקיי"ל מעמיד אסור משום דמעמיד הוה כבעין וה"ד באיסור מחמת עלמו שפיר י"ל כתי' הש"ך ותוס' נופך שלי. ועוד אפי' לר' חיים כהן למ"ש דס"ל כראב"ד בנכרי לא בטל במשהו הרמ"א דמיירי בישראל א"ש אפי' לר"ח כהן דסגי כאן בס' :

ועוד י"ל על קו' הפלתי מר' חיים כהן למ"ש הרא"ש בפי' גי"ה סי' ל"א בשם ר' חיים הכהן דס"ל אע"ג ע"כ מה"ת מ"מ לא ס"ל כר"ת דנתהפך ההיתר לאיסור נמלא לכאו' דס"ל כר' אפרים דלא אמרי' חתיכה עלמו נעשה נבלה בשאר איסודין א"כ א"ש קו' הפלתי דלא נקיט מפני שמולחין הקיבה בעור של נבלה והוה כאיסור מחמת עלמו דהיינו הקיבה ולא בטל ז"א כיון דלא נעשית הקיבה נבלה ולא נתהפך לאיסור לא הועמד באיסור כלל דמפני טעם העור של נבלה שנבלע בקיבה נראה שטעם זה מעט הוא ואינו מעמיד ואפי' נימא דמסייע טעם עור הנבלה להעמיד עם הקיבה ה"ל זוז"ג לכך אומר ר' חיים דאסור משום בב"ח דנעשה נבלה ולא בטל ולא ניחא לי' להקל כרמ"א מפני שלא רלה לבטל איסור גבינות של נכרים ומאחר במקומו לא הי' מעמידין בעור של הקיבה רק בקיבה שנמלח בעורה והוה שרי מטעם נבלה כיון דל"ל חתיכה נ"נ מחמת העור ומחמת קיבת נבלה מותר לאחר חזרה למשנה אחרונה הלכך אוסר משום בב"ח :

אמנם כיון דכל חילי דרמ"א מן הטור שכ' אם העמיד בה גבינת בנו"ט ובטור לענ"ד אין הכרח די"ל שכ' הטור בנו"ט ר"ל טעם דהעמדה וטעם דהעמדה איכא ביותר מס' והמרדכי בפ"ב דע"ז כ' בסי' תרכ"ט דטעם העמדה הוה כטעם גמור ומאן דס"ל ע"כ דאו' טעם מעמיד ג"כ

ג"כ דאו' ובסי' תמ"ב סק"ד כתבתי שכן דעת הטור ועיי' במרדכי סו"פ כ"ה ובהגמ"י בסוף הספר בתשובות שם דאפי' העמיד בעור קיבת כשרה הרי הוא כשאר מעמיד ולא בטל בס' ומה דתנן בנו"ע ר"ל העמדה הוא הנו"ע ועיי' משל"ק סי' תקע"ד שכן דעת רוב הפוסקים וא"כ אין ראי' מטור כלל דסגי בס' דמ"ש בטור בנו"ע א"ל כמ"ש נו"ע במשנה לפוסקים הנ"ל דר"ל טעם העמדה שנרגש למעלה מש' כי הדבר המעמיד הוא דבר מועט ול"ע ובריטב"א סו"פ כ"ה כ' להדיא דלא סגי בס' ולא כרמ"א עיי' לקמן סי' תר"ע אות ב' דאו"ה נמי קרי לי' טעם מעמיד בלשון נו"ע :

(ו) **הגה** לדינא בדין דרמ"א אם הקיבה עם העור לדעת הרמ"א בין שהעמיד עם הקיבה או העמיד עם העור שקבלה העור טעם מן ננול סגי בס' לתי' הש"ך כיון בכ"מ ע"י מליחה אינו אלא דרבנן אבל לתי' הד"מ דס"ע דבטל בס' ולא אסור משום מעמיד משום דס"ל זוז"ג דבלנול איכא נמי חלב קרוש א"כ ס"ד בנעמיד בקיבה אבל מעמיד בעור לא שייך זוז"ג כי העור יש בו כדי להעמיד ומה שבלע מהקיבה ננול ג"כ נבלה הוא ומה שבלע גם מקרוש הוא מיעוטי דמעוטי וליכא זוז"ג . אבל למש"ל בסי' פ"א ס"ו בסי' שלי סי' תקי"א דהעיקר כדברי רי"ף ור"ת ננול כמ"י פירשא בעלמא הוא ואם העמיד בה מותר בדעי' א"כ גם בנמלא אפי' עם העור והעמיד בקיבה ל' ג"כ לסמוך בהפסיד דמותר כיון דפירשא הוא לא שייך לומר דנעשה נבלה דמסתמא איכא ס' בהעמדה :

סימן תקע"ד :

א) מ"ש הש"ך ס"ק ל"ב צלול מתחלה ונקרש יש לו דין קרוש לדעת ר"ת דחיתי ראיות הש"ך מרשב"א והבאתי ראיות דיש לו דין צלול ותי' על קו' התוס' ע"ז על ר"ת :

(א) **בהג"ה** סעי' י' אם היה הקיבה ננול מתחלה ונקרש יש לו דין ננול ב"י בשם רשב"א בתה"ק והש"ך ס"ק ל"ב כ' שאין בדברי תוה"ב הקלר הכרע ועוד בתה"א משמע איפכא מדכי' שם לדברי ר"ת ז"ל בננול אסור והא דאמרינן דמעמידין בחלב שבקיבה היינו בקרוש ואורחא דמלתא הכי דאין מעמידין בחלב ננול ע"כ וכ' הש"ך אי ננול ונקרוש אסור א"כ לא ה"ל למסתם ע"כ כ' דש"ך הבין דרשב"א רוצה לתרץ דלמה אמר סתם מעמידין הא משכחת דאסור כגון בננול ולא ה"ל למסתם ואי יש קרוש דאסור הדקל"ד דלא ה"ל למסתם :

אבל ז"א דסתם נמי הכי הוא שמניחין שיסי' נקרוש בחיי בהמה ונותנין לינק לעגל קודם שחיטה ומשהין לשחוט עד שיקרוש כמו שהיה ושלים ר"ת בס' הישר דכך המנהג ומשמע מדשינה ושילש דדוקא בנקרש בחיי בהמה וכי"ב כ' המרדכי סו"פ כ"ה בשם ראבי' שכ' בשם ר"ת דהיכי דיונק סמוך לשחיטת דין חלב עליו ואי ננול ונקרש לאחר שחיטה נמי מהני לר"ת מה פיסקא בין סמוך לשחיטה דאסור הא אפשר שיקרוש אח"כ ונראה דס' הישר לר"ת כ"כ שכך המנהג וכ' מנהג ישראל הוא ליתן לינוק ולהמתין עד שיקרוש בחייה כדי שיהי' עליו דין פירשא ויכול להעמיד בקיבה שנמלטה אבל נכרים אין נוהגים כך אלא שוחטים מיד אחר ההנקה ולא המתינו עד שנעשה פירשא :

אלא מ"ש הרשב"א בתה"ב ארוך והא דאמרינן דמעמידין בחלב שבקיבה לאו משום דקשי' לר"ת ה"ל לפלוגי דה"ד בקרוש אלא הכי קשיא על ר"ת האיך קאמר במתני' סתם כשרה שינקה מטריפה אסור סתמא ועל מתני' אתמר מעמידין ולר"ת מתני בננול ומעמידין בגמ' היפך המשנה בקרוש והאיך אפשר לומר ולחלק סתמא בכך הגמ' איירי בענין אחר מן המשנה וה"ל לפרש ותי' הרשב"א סתמא כפרושו הוא משום דסתם מעמידין הוא כאלו דמיירי בקרוש וכ"ל עם זה מיושב קו' תוס' אר"ת דף ל"ה בע"ז דפריך התם שמואל אדשמואל דאמר קיבת גוי אסור משום שהעמידו בעור קיבת נבלה הא קיבה גופי' שריא הא שמואל מפרש המשנה קיבת עכו"ם נבילה ואסור והקשה תוס' לר"ת לימא הכי הא דאמר שמואל קיבה גוי שרי' הא התם מיירי בהעמדה ונסתמא קרוש הוא ומשו"ה שריא ולהנ"ל א"ש הא התם מיירי בגוי דלא קפיד אאסורי ונותן לעגל ליונק סמוך לשחיטה והוה ננול בשעת שחיטה ואח"כ נקרוש ור"ת שכ' דסתם העמדה בקרוש בחיי בהמה דהיינו ישראל שממתין לשחוט שעה עד שתקרוש בחיי בהמה שיהי' כפירשא בעלמא אמנם לדינא הנלע"ד כתבתי בסי' תקי"ת ובסי' שלפני זה דהעיקר כרי"ף וסיעתי' דאין חילוק בין קרוש ובין ננול דשניהם חשיב פירשא :

סימן תקע"ה :

א) עור הקיבה לפעמים מיבשין אותו ונעשה כעץ לא חשיב בשר עי' בפנים הבאתי פלוגתא בזה אם לאחר שרי' אסור לפמ"ג אסור ונב"י מתיר ואני דחיתי להלכות נב"י (ב) ביאור לישוב הר"מ בפר"ג מה' טומאת מת שכ' נפרך בשר המת טהור כר"ל נגד ר' יוחנן (ג) יבש דאינו מטמא וה"ה דאקרי יבש לענין איסור לנב"י דמדמי איסור לטומאה צריך הגיע היובש לאפרוכי בצפורן :

בהג"ה סעי' י' עור הקיבה לפעמים מולחין אותו ומיבשין אותו ונעשה כעץ וממלאים אותו חלב מותר מאחר שנתיבש כעץ והוא

בב"י בשם שב"ל וכ"פ במנחת כהן בח"א כיון דיבש כעץ בטל מתורת אוכל וא"כ אפי' נתרכך ע"י בישול ושרי' מעל"ע נמי מותר כיון דכבר נתבטל מתורת אוכל אבל הפרמ"ג בש"ך כאן ס"ק ל"ג מחמיר בנתרכך אח"כ ע"י בישול או שרי' מעל"ע וכן בסי' ס"ג ס"ק ב' חולק הפרמ"ג אמנחת כהן ובפתחי תשו' כאן כ' בשם נב"י"ק בסי' כ"ו כ' בבב"ח דצריך לחול עליו שם איסור מותר ביבש כעץ אבל בשאר איסור לא פקע שם איסור מיני' ביבש כעץ ובשם שו"ת תפארת לבי מתיר יבש כעץ אפי' בשאר איסורין כיון דאינו ראוי למאכל אדם עי' בשע"ת ואני עיינתי בנב"י שם וראי' בסוף גם הנב"י הכי ס"ל בשאר איסורין ג"כ יבש כעץ מותר ולענ"ד ל"ע להתיר אם הוא יבש כפן אפי' בזמן יבשתו בלא ריכוך ע"י בישול ושרי' עי"ל סי' תקמ"ג שהארכתי בזה ושים לאוס שמא נשאר לחלוחות ולא יבש לגמרי :

וכאן כ' לאסור מטעם שכ' הנב"י שם שדעת הרמב"ם דבר האסור ונפסד לא פקע אסורי' מיני' עד שנפסל מאכילת כלב כר' יוחנן בכורות דף כ"ג עי"ש וכ' שם ד"ה והנה כאן דאם הוא יבש כחרס אינו ראוי למאכל כלב ואפי' אם שרי' מעל"ע ונתרכך לא הדרי לאסורי וכ' הטעם משום דאם נתרכך ע"י שרי' לא ישוב להיות אוכל אדם ומותר אע"ג דחזי אחר השרי' לאכילת כלב והוליא דבריו אלו מרמב"ם בפ"ב מה' טומאות אוכלין הלכה י"א דז"ל הר"מ שם כל אוכל שנטמא ואחר שנטמא נפסל ונסרח אם נפסל מלאכול הכלב או שיבש כחרס ה"ז טהור ולא התנה שאם יכול לשרות שהוא טמא ואין לומר שלא הולרך להזכיר זה שכבר הזכירו בהלכות הקודמות ז"א שהרי בהלכות הקודמות הזכירו בכל מקום שראוי להזכירו אע"כ בטומאת אוכלין דתלי' במה שהוא אוכל לא מהני שרי' אע"ג ע"י שרי' ראוי לאכילת כלב אבל לא מינו שיהי' ראוי לאדם ומזה ילא לשבולי לקט שכ' הרמ"א כאן בקיבה שנעשה העור יבש כעץ ילא מתורת בשר ולא מהני שרי' :

ואני בער ולא אדע כיון דפסול אוכל שילא מתורת אוכל הוא תלי' באכילת כלב דכל זמן שהוא ראוי לכלב מקרי אוכל ומטמא טומאות אוכלין כר' יוחנן א"כ למה בשרי' ונתרכך וראוי לכלב למה לא יהי' חשיב אוכל ומנ"ל לרמב"ם חידוש זה ועוד דחידוש כה"ג לא הוה להר"מ לפרש ולא למסתם דמן הסתמא ה"א גם לאחר שנתיבש הכל תליא באכילת כלב אלא לענ"ד שראיות הנב"י אינו מוכרחת דהא הנב"י כ' שם ד"ה ובנפסל דלא מלאו מקום בש"ס לדברי הר"מ הנ"ל דיבש כחרס בטל מתורת אוכל עי"ש ואמנם מנינו בנושאי כליו של הר"מ כשאינם יודעים מקום שהוליא הר"מ איזו' דין שכ' מתרלים כמה פעמים כן שבודאי ראה הר"מ דין זה בירושלמי או בתוספתא וספרא וספרי כן ה"כ מסתבר לומר שראה הר"מ דין זה באיזו' מקום וכ"כ בנב"י באותו שאין דרך הרמב"ם להביא דין מה שהוליאו הר"מ ואינו מפורש בשום מקום א"כ ממילא קושי' מנ"ל להקשות דבכל המקום כ' הר"מ דמהני שרי' ובטומאת אוכלין לא מהני אע"ג דראוי לאכילת כלב אלא יותר נכון לומר דבמשנה רי"פ דם הנדה דחשיב שם הרבה דברים טמאים שיבשו טהור ואי' במשנה דשרי' מהני שיחזור לטומאה גם הרמב"ם כ' כן בכל המקומות דמהני שרי' דנמשך אחר לשון המשנה אבל בטומאות אוכלין מקום שהוליא הרמב"ם יבש כחרס טהור נתני כך באותו ברייתא ולא תני תנאי זה בהשרה חוזר לטומאתו גם הר"מ לא כתבו :

ועוד לדעת הנב"י דמדמה איסור לטומאה א"כ למ"ש הר"מ ברי"פ מה' טומאות מת יבש כחרס מטמא ומדייק הכ"מ בפ"ג שם הלכה י' בשר המת שנפרך ונעשה כקמח טהור . וכ' בכ"מ שם שהוא מרי"פ דם הנדה אמה דתנן במשנה בשר המת מטמא לא ויבש מנלן אמר ר"ל לכל טומאתו לכל טומאות הפורשות ממנו פרש"י ל"ש לח ל"ש יבש ר' יוחנן אמר או בעלם אדם דומיא דעלם מה עלם יבש אף כאן יבש מה ביניהו איכא בניהו דאפרוך יותר מדאי לר' יוחנן טהור דדומי' דעלים בעינן ופריך מיתבי בשר המת שהופרך טהור וקשי' לר"ל דס"ל אפרוכי טמא ומשני התם דאקמא והקשה הכ"מ על הר"מ שכ' בשר המת שנפרך ונעשה כקמח טהור היינו כדמשני אליבא דר"ל והוא תימא האיך פוסק כר"ל במקום ר' יוחנן . ועוד שבר"פ ב' כ' במת יבש כחרס מטמא משמע דוקא כחרס שאינו יוכל לפרך אבל אם יבש יותר מחרס הרי עשוי לפרוך וטהור אעפ"י שלא נפרך ותי' ול"ל מ"ש כאן שנפרך ועושה קמח לא שנפרך ממש קאמר אלא היינו לומר שהוא יבש כל כך עד שאלו יפרוך ונעשה כקמח טהור וזהו פי' דאפרוך אפרוכי דאי' בגמ' שהוא טהור לר' יוחנן ובנב"י שם ד"ה ובנפסל הביא לדברי כ"מ ולפי דברי כ"מ יבש כחרס אינו בכלל אפרוכי מפרך דהיינו שאלו נפרך יעשה כקמח . ול"כ אם שלריכין אנו לסבול בפי' הכ"מ דמ"ש הר"מ שנפרך לאו נפרך ממש וכמ"ש הכ"מ אבל קשה דלמה נקיט הרמב"ם לשון זה נפרך ונעשה קמח דפשטות לשון זה משמע שהוא שנוי דש"ס אליבא דר"ל .

ע"כ נלענ"ד דהר"מ הי' מפרש הסוגי' הנ"ל בנדה פלוגתא דר' יוחנן ור"ל איכא ביניהו אפרכי אפרכי להיפוך מפרש"י דרש"י מפרש ר"ל לחומרא ור' יוחנן לקולא אבל הרמב"ם הי' מפרש אפכא ר"ל לקולא ור' יוחנן לחומרא ויש לדמות מ"ש הר"מ בה' טומאות ריפ"ג יבש כחרס טמא וכן בפ"ב מה' טומאות אוכלין יבש כחרס טהור יש לדמותו למ"ש הר"מ בפ"ג מה' ק"ש דאסור לקרות כנגד נואה אפי' יבש כחרס ומבואר שם כשנוללה ונפרך הוא שיעור יבש כחרס ויבש יותר מחרס היינו בזורקה נפרך ממילא . ויש לומר הא יבש כחרס נמי שייך בי' אפרוכי אפרך דהיינו אם הי' מפרך ביד או בליפורן נעשה כקמח מ"מ אינו נפרכת בזריקה לאוד מעתה פי' הר"מ

הר"מ לר' יוחנן לאומרא באפרוכי מפרך ע"י יד ולפורן דומי' דעלים שטמא אע"ג דליכא בעלים שום לחלוחית כך בשר המת טמא אעפ"י שאין בו שום לחלוחית והסימן באוכל הוא דאז נפרך ביד או בצפורן וראוי לעשותו קמח. אפי"ה טמא ומשני דברייתא דמטהר אליבא דר' יוחנן מיירי שככר איקמח ולפי"ז לנב"י דמדמי לר"מ איסור אכילה לטומאה ובטומאה מקרי יבש בר"מ כל שאין בו לחלוחית אלו נפרך דהיינו ביד ונעשה קמח אז הוא דמקרי יבש כחרס. א"כ מ"ש שבולי לקט אם נעשה יבש כעץ וכו' הנב"י דילא לו מרמב"ם ממה שמטהר יבש כחרס ולמ"ש ז"א דיבש כחרס הוא צריך להיות יבש כל כך שאם תפרוך ביד יהי' נעשה כקמח :

מעתה יש לעיין הנה לנב"י שכ' לר"מ מדלא כ' בפ"ב מטומאת אוכלין ביבש כחרס דע"י שרי' ונתרכך חוזר למלתא קמייתא מכלל דלא מהני שרי' כיון ע"י שרי' לא חוזר לאכילת אדם היכי דמי יבש כחרס בהגיע יבשותו לאפרוכי כקמח כדמוכח בטומאת מת הנ"ל הלכה י' אבל בקיבה שנתיבש כעץ מי יימר שהגיע יבשותו לאפרוכי א"כ ע"י שרי' או בישול י"ל אפי"ת דהוה דין יבש בשעת יבשתו אבל בבישול ושרי' י"ל דחוזר אפי' לאכילת אדם אלא דקשה אפי' בשעת יבשתו אמאי מותר כיון שלא הגיע לשיעור יבשות שהוא למ"ש הר"מ הנ"ל בפ"ב מטומאת אוכלין דהיינו יבש כחרס ולמש"ל דהיינו בהגיע לפרוכי וצ"ע אם עור הקיבה נעשה יבש כל כך ומ"ש בפתחי תשו' ראי' להתיר ביבש מכרכוש בש"ך לקמן סי' ק"ד ס"ק כ"ח עי' בסי' תקמ"ג כ' שם דבכרכוש יש עוד צדדים בלא זה :

ועוד נ"ע אפי' דיובש שני בנפסל מאכילת אדם כפשטות כל הפוסקים דמ"ש הנב"י באיסור ג"כ תלי' באכילת כלב לרמב"ם ראי' א' מר"מ בפי"ד מטמא"מ הי"א ממ"ש הר"מ שם הבאים והסריח פטור משום שלא כדרך הנאתן ולא קאמר משום דאינו ראוי לגר אינו ראי' עי' לעיל סי' תק"ע מ"מ קשה האיך מותר ביבש אם לאחר בישול נתרכך ונעשה יפה לאכילה ה"ז דומה לבשר חי שאינו ראוי לאכילה לתוס' פסחים כ"ד מקרי האוכלו שלא כדרך אכילה וכשמבשלו הוה אכילה כן הבשר שנתיבש משום זה לא נתקלקל לומר שאינו ראוי לגר אלא עכשיו כמות שהוא יבש אי אינו ראוי לאכילה וצ"ע . ועי' בחס"ו סי' פ"א שכ' שם שאין להמליא היתר להעמיד בעור הקיבה שיובש מ"מ בש"ע כאן בשם שב"ל דמאן לימא לן שהגיע לשיעור זה ועוד הכא שחוזרת ומתרככת ע"י המשקין דינו כבשר עכ"ל ועי' משל"ק סי' תקע"ז סוף אות ב' באם נתרכך ע"י שרי' הוה פגום ולבסוף הסכים דקיי"ל לאסור :

סימן תקע"ו

א) דין דש"ע אם העמיד בעור קיבת כשרה דפחות מס' מותר לדידי צע"ג מאחר שנראה פוסקים טפי ס"ל דגם במעמיד בעור קיבת כשרה אסור משום מעמיד מתוס' חולין ותוס' ע"ז ורמב"ן בשם ראב"ד וסמ"ג ומרדכי סי' תרצ"ח בפ"ב דע"ז והג"א שם וטור א"ח סי' תמ"ב וא"ר שם וראב"ן ומרדכי בשם ר' טובי' דמעמיד הוה כטעם ממש ואסור מה"ת כטעם העיקר ושכן דעת העיטור ורמב"ן החס"ו קשיא לי' אמאי במעמיד בעור כשירה לא אסור משום מעמיד מחמת שהעור קבל טעם הרבה חלב ודחיתי תרוצו של חס"ו ומכח קו זו ראי' דאפי' בעור כשירה שהעמיד בה ג"כ אסור משום מעמיד (ב) למה דקיי"ל בבב"ח דרבנן מותר בבישול והנאה מוכח דבעור כשרה שהעמיד בה אסור ולא בטל כמו בעור נבלה (ד) קו' אמאי לא אתמר בפי' במשנה דין מעמיד והעלתי דא"ש לפי גירסות במשנה ויוצא נמי י"ל דגם במעמיד בעור כשר שאסור משום מעמיד וצע"ג על הש"ע :

בש"ע סעי' י"א אם העמיד בעור קיבת כשרה יש בה טעם בשר אסורה ע"כ והוא משנה דף קט"ג ודברי ש"ע הם דברי רמב"ם בפ"ט ה' כ"ו ובחדו' רמב"ן בע"ז דף ל"ה והר"ן שם בשם ר"י מיגש נמי ס"ל הכי העמדה בעור כשרה אינו אסור אלא בנו"ט דלא נעשה בב"ח אלא בנ"ט אמנם לדידי צ"ע דנראה רוב פוסקים לא ס"ל הכי והוא דהא הר"י מיג"ש כ' בזה מה שהקשה אשמואל בפ"ז דף ל"ה דאסרו גבינות נכרים משום שמא העמיד בעור קיבה של נבילה ולא אמר אפי' בעור כשרה ואסור משום בב"ח ותי' משום בב"ח לא אסור אלא בנ"ט דדרך בישול אסרה תורה אבל נבילה דאסור משום מעמיד אפי' באלף לא בטל מעתה הנה קו' זו הקשה תוס' חולין דף קט"ז וע"ז דף ל"ה ע"א ורמב"ן בחדו' הנ"ל בשם ראב"ד וכ"כ ר"ת בס' הישר סי' שפ"ו וראי' גם בחס"ו סי' ע"ט ד"ה ור"ת שפי' כן לדברי ר"ת בס' הישר וכולם תירצו בב"ח הוה ס' דרבנן כיון שאינו דרך בישול אבל נבלה דאו' ולא הירצו דנקיט משום נבלה משום דאסור אפי' יש ס' ש"מ דלא חלקו בין נבלה ובין בב"ח :

ואין לומר דס"ל דאין חילוק ואפי' בהעמיד בעור נבלה בטל בס' כיש"ש סי' ק"ו דז"א דכל הפוסקים ס"ל מעמיד לא בטל . ומ"ש הש"ך ס"ק דטור ס"ל כר"ת דמעמיד בטל בס' כתבתי בסי' תקע"ד דליתא אלא גם ר"ת הא כ' המרדכי סו"פ כ"ה דלא אמר ר"ת הלכה למעשה ובאו"ה כלל מ"ז דין א' ס"ל מעמיד מדרבנן ל"ב ובכלל כ"ה כ' דין ז' כ' דאין העמדת גבינה לר"ת אוסר מדאו' אלא בס' משמע אבל מדרבנן גם ר"ת מודה ובחדו' חס"ו לע"ז דל"ה ד"ה ולהדר כ' דפלוגתא ישנה הוא אי מעמיד לא בטל וכמ"ש מג"א סי' תמ"ב קשה הא המג"א כ' רק דעת יש"ש דלא ס"ל מעמיד וכ' עליו המג"א דבטל כנגד כל הפוסקים הרבה פוסקים ס"ל מעמיד דאו' ככ"ע אם ע"כ דאו' כמ"ש בחס"ו סי' ע"ט וכ"כ דעת סמ"ג סוף לאוין קל"ד שהקשה בש"ס פ"ז מפרש טעם איסור גבינות הגוים מפני שמעמידין אותם בעור קיבת נבלה משמע שאם היו מעמידין בעור קיבה כשרה שאין לחוש והלא שנינו בפ' כ"ה שאסור ומה קושיא משום בב"ח לא אסור אלא בנ"ט אבל משום נבילה כל שהעמיד לא בטל וכן מוכח ממרדכי בפ' דע"ז סי' תתל"ח שכ' אמה דפריך הש"ס לטעמא דרב חסדא ור"ן דאסור גבינות נכרים תתסר בהנאה למה לא פריך לשמואל דאמר הטעם דהעמידו בעור נבלה תתסר בהנאה משום בב"ח וכ"כ בהג"א בפ"ב דע"ז ומה קושיא דסתם העמדה יש בו ס' וכמ"ש הר"ת בפ"ג מה' מא"ס או גם בב"ח הוה מעמיד אפי' למעלה מס' לא בטל :

וא"ת הא אי' במשנה בסו"פ כ"ה הנ"ל בנו"ט י"ל כמ"ש המרדכי בסו"פ כ"ד בשם תשו' ר' שמשון בן אברהם דגם בב"ח מעמיד לא בטל ומה דתנן במשנה בנ"ט היינו טעם העמדה שנרגש בגבינה הוא הנתינת הטעם וכ"כ דעת המרדכי בפ"ב דע"ז סי' תרכ"ט בשם ר' טובי' דטעם העמדה לגבינה חשיב טעם גמור ואסור מה"ת למ"ד ט"כ דאו' וכ"כ המג"א סי' תמ"ב שכן דעת הטור וכ"כ בא"ר בשם ס' אמרכל שם בסי' תמ"ב ובחס"ו סי' ע"ט כ' ושכן דעת ראב"ן מוכח מגמ' ע"ז דף ל"ה דאוקמי קמוקים חמיר מתערובת מוריים שיש בו טעם כעיקר א"כ כיון דחשיב טעם העמדה טעם מה"ת גם בב"ח אסור מה"ת . ולכאו' מלשון המשנה גופי' קשה דקאמר המעמיד בעור כשרה בנ"ט הא ליכא בהעמדה שלא יהי' ס' בחלב כנגד העור וכמ"ש הר"מ בפ"ז ממא"ס והכי הל"ל אם העמיד בעור כשרה מותר דודאי ליכא נתינת טעם אבל לתשו' ר' שמשון בן אברהם וכל הפוסקים שכתבתי א"ש כי העמדה הוא הנ"ט וגם בב"ח אסור וכ"כ דעת העיטור בה' בב"ח שכ' דשמואל דנקיט מפני שמעמידין בעור קיבת נבלה הוא לאו דוקא אלא ה"ה בעור קיבת כשרה כדקתני במתני' המעמיד בעור הקיבה אם יש בה בנו"ט ה"ז אסורה אכן תי' הרמב"ן לדעתי' בע"ז שם ואי בכשרה לא אסור אלא בס' ונבלה הא אסור למעלה מס' ובסתם העמדה הא איכא ס' כנגד העור א"כ שמואל דוקא נקיט עור של נבלה :

(ב) **ועי'** חס"ו סי' פ"א שהקשה על המשנה תינח שהחלב לא נאסרה מהעור המועט משום מעמיד כיון דאינו נו"ט ולא נעשה בב"ח בתחלתו אבל עכ"פ העור שנותן בתוך החלב בולע הרבה וכ"כ אז פשיטא שאוסר החלב מפני שהוא מעמיד וחזרתי על כל צדדים ולא מצאתי תי' לקו' זו ורוצה לפרש המשנה דעור שהוזכר במשנה אין ר"ל עור בעין אלא מעשיהו שהלחלוחית והמליחה מהעור ומתערב מן החלב מיד ואין ניכר כפ"ע ואין שייך לומר שתעשה נבלה ומלדד שם דמיגן והלחלוחית אינו אלא ציר ואע"ג בכל אסורין ציר אסור מה"ת אבל בב"ח לא נעשה בב"ח מה"ת . הנה זה לא נראה לענ"ד כי עור כשנתרכך וסוחטין העור לתוך החלב נפרד מגוף העור לתוכו ולא מציר ועי' פרמ"ג בסי' פ"א בט"ז ס"ק א' דס"ל גם בציר של בשר הוה בב"ח מן התורה וכבר כתבתי מזה בסי' זה בא' מן סימנים שלי מזה :

אמנם לא הבנתי קו' החס"ו דאפי' מיירי שנותן העור גופי' בחלב לא הי' העור בו מעל"ע עיי' פמ"ג בש"ך ס"ק ג' ל"ה בשם כר"ו וצ"ל דקשי' לי' לחס"ו דא"כ לפלוג ולתני בדידי' בעור כשרה בנ"ט אבל בנכבש מעל"ע אסור משום מעמיד אפי' ליכא נו"ט אבל לשיט' ר"ש בן אברהם וסיעתו דגם בב"ח אסור משום מעמיד והיינו הנ"ט דתנן במשנה א"ש ג"כ קו' החס"ו עיי' רש"ש רי"פ כל הבשר שכ' דאפי' בב"ח דרבנן כגון בכבוש ומליחה אסור גם בהנאה דכל דתיקן כעין דאו' תיקן ומביא ראי' דגזרו אפי' בבשר עוף בחלב שהוא מדרבנן גזרו העלאה אטו אכילה ועיי' בש"ך ס"ק ב' בשם רוב הפוסקים דמותר בהנאה וראי' בחס"ו סי' פ"א שכ' לחלק בבשר עוף החמירו יותר קשה דהעלאה אטו אכילה גזרו גם בב"ח אפי' לונן דוק ותשכח וא"כ קשה על הפוסקים מנ"ל בהנאה מותר אלא נ"ל כהרדכי והג"א הנ"ל מדלא פריך לשמואל תיתסר בהנאה וא"כ מוכח דגם בב"ח אסור משום מעמידין וכמש"ל ועיי' מש"ל סי' תקע"ג אות ה' שכתבתי שכן דעת הטור :

(ג) **והנה** במשנה חולין דף קט"ז אי' קיבת של עכו"ם נבלה ה"ז אסורה המעמיד בעור של קיבה כשרה אם יש בנותן טעם ה"ז אסורה וקשה דלמה לא תנן דינא במתני' אם העמיד בקיבה נבלה דאינו תלי' בנו"ט דלמה לא מפרש דין מעמיד ובחדו' רעק"א שם הקשה פשיטא בכשרה בנ"ט ותי' דקמ"ל הא בשל נבלה אסור למעלה מנו"ט . וקשה דלמה תני לי' איסורי' בפירוש ברישא אם העמיד בקיבת נבלה אסור והאיך סמך התנא דנתרץ דלכך נקיט בעור כשרה בנו"ט לדיוקי דבשל נבלה לא בטל כלל אמנם לתשו' ר"ש בן אברהם א"ש דנ"ט דקאמר ר"ל טעם של מעמיד :

ועוד נ"ל דבתוס' כאן דף קט"ז כ' שלא גרסו במשנה המעמיד בעור של קיבת כשרה אלא בד"ה המעמיד כ' כך המעמיד בעור של קיבה יש בה בנ"ט כו' וכך הביא הגי' תוס' דף ל"ט ע"ב ד"ה לא וכך הגי' באגודה סו"פ כ"ה וכן הובא הגי' בשו"ת ר' שמשון ב"א במרדכי סו"פ כל הבשר ובתשו' הגמ"י סוף ה' מאכלות אסורות וא"כ מלינן לפרש דסיפא זו אם

העמיד

המעמיד בעור הקיבה מיירי אפי' בעור נבלה בכ"ע וסיפא זו מיירי לאחר חזרה דקיבת נבלה מותר אבל עור קיבת נבלה אסור ואלא א"כ קשה אשמואל דס"ל דאסרו גבינת נכרים משום שמעמידין בעור קיבת נבלה ובגבינה יש יותר מס' ואפ"ה אוסר שמואל ומן המשנה מוכח דלא אסור משום מעמיד אלא בכו"ע :

אמנם קו' זו קשה נמי אתוס' דף ל"ט ד"ה לא הנ"ל שכ' שם דס"ד מעמיד בכו"ע ומשמע דאפי' מעמיד בעור קיבת נבלה דמעמיד בטל וכבר הקשה בתשו' ר"ש בן אברהם הנ"ל קו' זו על ר"ת שכ' בשמו דס"ל מעמיד אין אוסר אלא בכו"ע משמואל דאסרו גבינות של נכרים משום מעמיד וכ' למעשה לא אמר כן ר"ת וכי"ב כ' ברימ"ע חי"ד סי' ג' במעמיד בעור נבלה דמודה ר"ת דלא בטל על כן נראה לומר אין ה"כ הסוגי' דפי' גי"ה דף ל"ט ע"ב הוא באמת ס"ל בס"ד התם דמעמיד בטל כיון דאינו נו"ט גמור כמ"ש תוס' שם בפי' הסוגי' אבל למה דמשני שאני שאור דאמולו קשה א"כ החימוץ הקשה חשיב עכ"פ כנ"ט א"כ גם מעמיד בעור קיבה חשוב כאמולו קשה דעור הקיבה נעשה אריף וכ' באו"ה כלל כ"ה דין כ"ד והג"ה בסמוך דמעמיד בגבינה כמעמיד שאור לעיסה ועיל"ק סי' קע"ט עוד תרולים וכך משמע ברקח שכ' סי' תס"ד קיבה נכרי ושל נבילה הרי זו אסורה המעמיד בעור הקיבה מפני כח חוזק שלו כמו שאור תרומה שנפל לעיסת חולין שאוסר חוזקו של שאור עכ"ל משמע דהביא המשנה כלשונו ופי' בכ"ע במשנה הוא למעלה מס' מכח מעמיד אלא שגם הרקח מלשונו משמע שלא הי' גירסתו במשנה עור כשרה וא"ש מה שהקשיתי דלמה שייך עוד נבלה דאה"נ דמה דאתמר בכ"ע במשנה י"ל החוזק דמעמיד הוא אוסר וא"כ דלא תנן במשנה כלל דעור של כשרה דשרי בנו"ט ממש אלא סתמא תנן בעור הקיבה משמע אפי' בכשרה אסור מחד טעם כמו בנבלה דאסו' משום מעמיד והכ"ע דמשנה ר"ל חוזק העמדה לא בטל וחשיב כטעם ממש ונוסף לזה תשו' ר' שמשון ב"א שכתבו המרדכי סו"פ כ"ה ותשו' מיי' המא"ם סי' ז' וכ' בש"ך סק"ל דס"ל דאפי' מעמיד בעור קיבת כשרה לא בטל וכמבואר בדבריו עכ"ל :

סימן תקע"ז

א) ישוב אה"ה שכ' דר"מ ה"ט דלא פסק גבינות גוי אסור משום צחצוחי חלב או שמחליקין פני' בחזיר משום דבטל והקשה שם והאיך העלימו הני אמוראי מקו' זו (ב) עוד תי' אחר וסמך לר"מ פוגם ולבסוף השביח אסור (ג) הר"י מיגאש ורמב"ם אינם חולקים על ראב"ד דס"ל לראב"ד כל מה שאסרו חכמים בתערובת של גוים אין לו ביטול ולא כנב"י שכ' שחולקין וסומך עליהם להקל והפוסקים רמב"ן ור"ן ורשב"א ורא"ש ס"ל ס' ראב"ד וראב"ד הביא ראיות לדבריו אמנם הראב"ד לא אמר אלא היכי דשביחא טעמא אז גזרו בשל גוים אפי' בליכא נו"ט (ד) הש"ע נמי כראב"ד ס"ל ולא כנב"י שכ' מדמתיר ש"ע בחמאה של גוי לבשל שיצא החלב במקום שלא נהגו י"ל אדרבא איפכא מדאוסר במקום שנהגו לאסור דס"ל כראב"ד (ה) ישוב קו' שבילי דוד לשו"ת מהר"מ שיק אב"י סוס"י קל"ד בשם תשו' דשב"א דנקיט בנידון שלו ב' טעמים מעיקרא כ' משום דדמי לד' מיני מדינה וזה אפי' בישראל לא בטיל ולבסוף כ' כטעם דראב"ד בשל גוי אסור אפי' בליכא נו"ט וכתבתי ד' מדינה וכי"ב בישראל אסור היינו שהאיסור חלק מחלקים של הדבר ההוא אבל דינו דראב"ד דמה דגזרו חכמים בגוים הוא בדבר דשביח טעם לפעמים אין ס' ורמ"א בסי' קי"ד דמקיל בשכר מתערובת שמרים לא משום דחולק אראב"ד אלא כיון דאינו בבירור שעירוב ושמרים לעולם יש ס' הלכך מתיר רמ"א בלא עבידא לטעמא וראי' לדברי רמ"א מאו"ה יוצאים ומשם אין ראי' דחולק אראב"ד וממק"א באו"ה מוכח דס"ל כראב"ד וכ"כ מש"ד בשם סמ"ק ומסמ"ג כראב"ד ופלתי כ' שכן ס"ל ר"ת והטור:

בש"ע סעי' י"א אבל המעמיד בעור קיבה נבלה ובהמה טמאה אוסר בכל שהוא והש"ך ס"ק ל"ו כ' דמהרש"ל פסק בפ' כ"ה סי' ק"ו דאפי' המעמיד בעור קיבה נבילה בטל בס' ואין דבריו מוכרחים ובמג"א סי' תמ"ב שבטל דברי מהרש"ל כנגד כל הפוסקים והנה המרש"ל כ' לשיטתי' דמעמיד בטל בס' א"כ מה טעמא דשמואל בע"ז דף ל"ה דאסור גבינות נכרים משום דהעמידו בעור קיבת נבלה ה"ט דלא בטל הוא כמ"ש הראב"ד בפ' ט' מהמא"ס הלכה י"ו שכ' דאין אנו צריכין לתירוץ גבינות נכרים דאסור משום מעמיד אסור בכל שהוא שאין קו' לדיך לתירץ משום דראב"ד ס"ל תי' אחר והובא בה"ה בפ"ג שם הלכה י"ג לפי שאין הולכין באיסורין אלו של עכו"ם אחר נתינת טעם שלא יפרוצו והובא בחדו' רמב"ן ור"ן בע"ז דף ל"ה ובחדו' רשב"א חולין הנה מבואר מש"ס דראב"ד לא ס"ל מעמיד לא בטל :

והה"ה בפ"ג כ' דרמב"ם לא ס"ל כסברת הראב"ד דבשל גוי האמירו דלא בטל דלכך לא פסק הרמב"ם כהך טעמא דנזכר בגמ' שם דגבינות נכרי אסור כאיכא מ"ד דאסור משום לאלוחי חלב או כמ"ד משום דמחליק פני' בשומן חזיר לדידהו יקשה לבטל ולא ס"ל בשל גוי לא בטל ותמה ביש"ש שם אה"ה ומסכים לראב"ד וכי להך אמוראי סי' קו' זו בהעלם דבר וצ"ל ליישב דהא בפ"ג שם הי"ד כ' הר"מ החמאה של גוים מקלת הגאונים התירו שהרי לא גזרו על החמאה ומקלת הגאונים אסרו מפני לאלוחי חלב שנשאר בה וא"כ יש לומר מ"ד משום לאלוחי חלב לא הי' קושי' זו בהעלם דבר דליבטל דאיהו ס"ל דלאלוחי חלב עומדים בעין ולא שייך בו ביטול · ואלא דקשה עליו דלמה לא גזרו גם על חמאה ולריך לדחוק להך מ"ד דחמאה הוא בכלל גבינה הי' וזה הי' לר"מ לדוחק אלא ע"כ משו"ה לא גזרו בחמאה משום דלאלוחי חלב לשמואל ג"כ נתבטל ולא חשיב כעומד בעין א"כ גם בגבינה קשה אי משום לאלוחי חלב לבטל אע"כ גבינה לא כמ"ד משום לאלוחי חלב :

וגם למ"ד מפני שמחליקין פני' בשומן חזיר לא הי' הקושיא בהעלם דבר דליבטל די"ל דמה דמחליק פני' בשומן חזיר שאין עושין כן לתערובת טעמים אלא להלהיל פני' וחזותא וס"ל חזותא מלתא א"כ לא בטל דניכר האיסור ואמנם אנן דמבעיא בב"ק דף ק"א אי חזותא מלתא הוא ובמנ"י כלל ע"ד סק"ה כ' דחזותא לאו מלתא ולהכי דלא פסק הר"מ דכהך טעמא משום שומן חזיר דבטל ועיי' פר"ח סי' ק"ב פ' דחזותא הוא בעיא דלא איפשטא נמי א"ש כיון דהך מ"ד מפני שמחליקין ס"ל חזותא ודאי מלתא דאל"כ אמאי אסור דהא איכו ודאי רק ספק וכ"מ שכ' תוס' חולין דף קי"ו סוף ע"א דמ"ד מפני שמעמידין בעור קיבת נבלה הוא רק ספק א"כ הוה ס"ס ואמאי אסור והפר"ח כ' שם בדרבנן בטל חזותא משום ס' איבעיא דלא איפשטא וא"כ בדאו' מותר בס"ס :

(ב) **אך** י"ל להרמב"ם מהך אמוראי דטעמא משום לאלוחי חלב או מפני שמחליקין פני' בשומן חזיר דמוכח דלא בטל וע"כ כראב"ד בשל גוי האמירו דלא בטל י"ל הכא לכאו' י"ל דהא דלא אמרו כטעמא דשמואל משום דמעמידין בעור שכך הי' דרכם מימי קדם להעמיד גבינה בעור כדאי' במשנה חולין דף קי"ו במשנה תנן בעור כשרה בנו"ט א"כ בחדושי רשב"א דמני' מוכח הא בעור קיבת נבלה במשהו ועוד הא על דין מעמיד י"ל דס"ל לר"מ דליכא פלוגתא כמו שאור של איסור ויש בו כדי להחמיץ תנן במשנה ערלה דאסור משום מעמיד אלא י"ל שהי' בימיהם דרך להעמיד שהי' מיבשין העור הקיבה וכך עושין עכשיו ואינו חזי לגר כמ"ש ברמ"א לעיל וא"כ נותנין מן העור לחלב ונתרכך ועיי' פר"מ ס"ק ל"ג דכה"ג אסור וי"ל דזה תליא בפגום ולבסוף השביח לקמן סי' ק"ג והני אמוראי ס"ל פגום ולבסוף השביח מותר א"כ ע"כ צ"ל לדידהו טעם דאסרו גבינות או למ"ד משום לאלוחי חלב או שמחליקין פני' בשומן חזיר וא"כ לדדהו מוכרח כשיטת הראב"ד בשל גוים האמירו שלא יהי' לו ביטול א"כ לדדהו מודה הר"מ אמנם הני אמוראי גופיהו דס"ל הכי הוא רק מכח הכרח משום שאין להם כטעמא דשמואל . אבל שמואל ס"ל פוגם ולבסוף השביח אסור ונלי אמר טעמא דגזרו גבינות נכרי משום שמעמידין בעור קיבת נבלה מהכ"ת דלימא דבר חדש וגזירה שאין לעשות הכרח מן הש"ס דהיינו גזירה שבישול גוי אין לו ביטול ונושאי כלים של הר"מ בפט"ז דורשין ומבקשין מנ"ל לר"מ פוגם ולבסוף השביח אסור ולפי"ז י"ל סמך לדבריו מכאן דקיי"ל כשמואל :

(ג) **ובתשו'** בעינן ליגאר"ע שיש בו חשש שמערבין בו שומן חזיר כתבתי דראב"ד נמי מודה דגבינה אסור משום מעמיד וכ"כ בחס"ו סי' ע"ט דלשון הראב"ד כך משמע בפ"ט שכ' דקו' זו אי"ל תירוץ כלו' כיון בלא"ה אסור והפוסקים דס"ל גבינה אסור משום מעמיד מ"מ י"ל דאי"ל ג"כ סברת הראב"ד דהא הפוסקים הביאו וס"ל הכי דהיינו בחדו' רמב"ן ור"ן בע"ז דל"ה ותהב"א ותשו' רשב"א הובא בב"י סס"י קל"ד ור' ירוחם ובמנ"י כלל ל"ב סק"ג כ' שכן דעת הרא"ש וכ"כ בפר"ח רס"י קמ"י שזהו הטעם דמלאות שאתכו בסכין שם של גוי דאסור וכ"כ הב"י טעם זה במלאות בפ"ב דע"ז דף ל"ה וכ"כ בחדו' רמב"ן שם ועוד ראיות וזה דלא כנבי"ת סי' ל"ו שכ' כיון דר"י מיגאש ורמב"ם תלמידו כ' טעמא דאסור גבינות נכרים כשמואל משום דמעמיד עור קיבת נבילה והאיסור משום דאוקמי קאי מוקים הם חולקין על סברת הראב"ד והרשב"א דס"ל בשל גוי אין לו ביטול שאפילו לדעת הראב"ד ורשב"א אין כאן איסור תורה שעיקר טעמים שכל דבר שעיקרו כך חיישינן שמא יפרוצו וכן מפורש במג"א סי' תמ"ב סק"א ותמה שכ"כ המג"א כן מסבר' דנפשי' ובאמת הוא מפורש בדברי ראב"ד ורשב"א ואני תמה על הנב"י עיקרו בכך הוא אפי' בישראל אסור כגון ד' מיני מדינה במג"א ודברי ראב"ד לא מיירי בעיקרו כך אלא בכל תערובת משל גוי שיש בו חשש איסור אין לו ביטול כמשל"ק וכיון שהוא מדרבנן כדאי הם הר"י מיגאש והרמב"ם לסמוך עליהם להקל עד כאן . וז"א דהא אבל הפוסקים שהבאתי כראב"ד ס"ל :

ועוד די"ל דר"י מיגאש נמי לא פליג אראב"ד דכל תערובת שנעשה ביד גוי ל"ב וה"ט דאמוראי דאסרו גבינות משום לאלוחי חלב או משום שמחליקו פני' בשומן חזיר ולא בטל או דמוכח כן ממה דס"ל לרא"ש הכי וכמ"ש במנ"י כלל ל"ב סק"ג הנ"ל אלא דר"י מיגאש לא הי' מלי לתרץ קושיתו בדברי ראב"ד לבד דהא כך הקשה מהר"י מיגאש דלמה אמר שמואל מפני שמעמידין בעור קיבת נבלה תיפ"ל אפי' בעור קיבת שחוטה אסור משום בב"ח ולכאו' הנה יפה כ' הרמב"ן בחידושיו דלכך נקיט נבלה משום דקושטא העור של קיבה אצל גוי נבילה הוא אלא נראה הר"י מיגאש הכי קשי' לי' לימא משום בשר בחלב וכ"מ אפי' עירוב בודאי עור קיבת שחיטה והיינו משכחת בישראל הי' רואה בשעה שהי' מעמיד דאפ"ה אסור במשהו

משום

משום מעמיד ותי' בב"ח תליא בנו"ט א"כ לא הי' יכול לתרץ בדברי ראב"ד בשל גוי אסור בכל שהוא דמה זה תי' על הקו' שהקשה למה לא נקיט אפי' בשחיטה ודאי דהיינו שישראל רואה דזה הוא כתערובת ישראל ואפ"ה אסור וביש' ע"כ משום מעמיד אסור אבל בגוי י"ל דמודה דאסור במשהו אפי' בלא מעמיד :

ועוד נ"ל ביסוד קו' יש"ש על הרמב"ם שלא פסק כטעם דשמא החליק הגבינה בשומן חזיר ומה שתי' ה"ה משום דבטל וכי הי' להך מ"ד בהעלם דבר דבטל י"ל דודאי לאו תוחבין הגבינה לתוך אילפס חזיר רותח אלא כך דרכו שמערין חזיר רותח מכלי ראשון וכשהוא חם משפשף השומן על הגבינה ומחליקו א"כ י"ל דאמורא דס"ל מפני שמחליקו פני' בשומן חזיר ס"ל עירוי אינו מבשל אלא בולע כדי קליפה ובכדי קליפה ליכא ס' וכן היא מ"ד בירושלמי פ"ג דשבת דעירוי רק בולע ואינו מבשל אמנם הר"מ דס"ל בפ' כ"ב דשבת עירוי מבשל כדי קליפה וס"ל כמרש"ל בתשו' סי' ס"ב אם עירוי מבשל כ"ק הוא בולע בכולי' ועמדתי שיטת מהרש"ל על נכון לעיל סי' ס"ח וכיון דבלע בכולי' הרי הוא בטל בס' גם מ"ש דרמב"ם חולק אסברת ראב"ד אין הכרח די"ל כמ"ש הראב"ד בפ"ט שאין צריך לתי' הרמב"ם בגבינות נכרים דלא בטל משום מעמיד דיש בלא"ה תי' דהיינו משום בשל עכו"ם אין לו ביטול אבל לעולם גם מעמיד אית לי' וכמ"ש בחס"ו סי' ע"ט ועי' בלח"מ שם כך י"ל דס"ל לרמב"ם תי' הראב"ד אלא גם הר"מ נקיט דיש עוד תי' אחר דלא בטל משום מעמיד וכ"מ אפי' בישראל נמי לא בטל אבל בשל גוי ס"ל לר"מ בלא טעם מעמיד נמי לא בטל וכסברת הראב"ד :

ועוד י"ל דהרמב"ם אינו חולק אס' ראב"ד דהא הראב"ד הביא ראיות לדבריו בפ' דע"ז וכן הוא בחדושי רמב"ן שם דף ל"ה וגם בגבינה אע"ג שכ' הר"מ משום מעמיד ולא כטעמי' דראב"ד אין ראי' דר"מ חולק והוא דהנה בחדושי רמב"ן בע"ז שם והר"ן שם בע"ז כתבו כך לדברי הראב"ד וז"ל דבר של גוים לא הלכו בו חכמים אחר נו"ט כיון דשכיח בהוא טעמא אוסרין אותו לעולם כדי שלא יפרוצו עכ"ל משמע מדבריו דוקא בדבר שהוא שכיח שיש בו פחות מס' דוקא אוסרין אותן לעולם דהיינו אפי' בליכא נו"ט וא"כ צריך לומר לראב"ד גם בגבינה שכיח שמא עירוב כל כך שיש בחלב פחות מס' כי"ב ס"ל הכי בשו"ת ר' שמשון בר אברהם במרדכי סו"פ כ"ה ובשו"ת בהגמ"י מהלכות אסורות דיש ספק אם יש ס' בחלב כנגד עור הקיבה ·וא"ש דברי ראב"ד דלכך גבינה אסור לעולם כיון דשכיח בי' טעמא. אבל הרמב"ם לשיטתי' שכ' בפ"ג מה' מא"ס הי"ג הלא עור הקיבה דבר קטן הוא עד מאוד בחלב שעמד בו א"כ לא שכיח בי' טעמא לעולם כה"ג לא אסרו חכמים כיון לעולם ליכא נ"ט ולכך צריך הרמב"ם לתרץ דלא בטל משום מעמיד :

(ד) **עוד** כ' הכנ"י ולא עוד אלא לפי הנראה הכריע המחבר בש"ע להקל בהרי מפלוגתא זו שבין הרמב"ם והרשב"א יצא מזה פלוגתא אחרת ביניהם אם מועיל הבישול לחמאה של גוי דלרמב"ם לאוסרים אותה מועיל בישול שאז אין החלב בעין ובטל במעוטו ולרשב"א אינו בטל במעוטו וכמפורש בתה"א בית שלישי תחלת שער ששי וכיון דפסק הש"ע בסי' קט"ו סעי' ג' להתיר אם בישלה הרי הכריע כרמב"ם ואולי לכך כ' שם בש"ע ובמקום שאין מנהג אם בישלה וגו' והפר"ח באמת תמה שהרי בר"מ מבואר אפי' במקום שנוהגין איסור בחמאה מותר אם בישלה ולמ"ש ניחא דהשש קלת לדעת הרשב"א ולכך לא היתר רק במקום שאין מנהג לא להיתר ולא לאיסור :

ול"נ דהש"ע לא ס"ל כן דז"א לדעת הכ"מ שם בפ"ג ובב"י סי' קט"ו דהא הראב"ד משיג שם על הרמב"ם דמתיר החמאה בבישול דהוה דבר מכוער. ותי' הכ"מ דאפי' משום דבר מכוער לא אסור משום דחמאה לא אסור מדינא אלא יש מגאונים אסרן. ע"כ הרי אפי' הראב"ד דאוסר בגבינה דלא בטל מדינא מודה בחמאה שבישלה דמותר מדינא אלא משום מכוער הדבר וה"ט משום דחמאה לא אסור מגמ' אלא יש גאונים אסרו והר"מ כ' הכ"מ ס"ל כיון דחמאה לא אסור מדינא דגמרא אפי' משום דבר מכוער מותר ולפי"ז מנ"ל לכנ"י דהש"ע מכריע כראב"ד מדמתיר בישול חמאה ז"א ראי' דהאי חמאה שלא נאסר מדינא דגמ' ואינו אלא חומרות הגאונים ועוד אפי' בחמאה י"ל דס"ל כראב"ד ואסור משום דבר מכוער הלכך אסור במקום שנהגו אבל בגבינה דאסור מדינא דגמ' ס"ל כראב"ד דשל גוי לא בטל בכל מקום. או י"ל דהש"ע לדנפשי' ס"ל כרשב"א וה"ה דבישול חמאה תלי' בפלוגתתן וש"ע כיון דס"ל כראב"ד הלכך אסור בישול חמאה במקום שנהגו אע"ג שאינו אלא חומרת הגאונים והכ"מ תי' כן לרמב"ם דהא"ל ס"ל כראב"ד דמ"מ קשה שיהי' אסור משום דבר מכוער לזה תי' הכ"מ כיון דלא אסור מדינא דגמ' לא אסור הר"מ אפי' משום דבר מכוער והניח הש"ע היתר במקום שלא נהגו אבל במקום שנהגו אינו מתיר משום דס"ל כראב"ד והנה מש"ל דאינו מוכרח דרמב"ם חולק אראב"ד אין להקשות מרשב"א הנ"ל דס"ל דרמב"ם חולק אראב"ד מדמתיר בישול לחמאה וזה תלי' בפלוגתתן דאומר אני אע"ג דרשב"א כ"כ אבל אין מוכרח לעשות פלוגתא דר"מ חולק אראב"ד וחמאה דמתיר הר"מ לבשל ה"ט משום דלא נאסר מן הגמ' אלא מקצת גאונים אסרו עיל"ק סי' תר"כ ראי' מוכרחת :

(ה) **וכתבתי** בזה להרב הגאון וכו' ר' דוד ליב זילבערשטיין בעל שבילי דוד והוא בספרו סי' קי"ד שתמה על תשו' רשב"א שהובא בב"י סוס"י קל"ד שכ' שם אם עקרן בכך כגון ד' מיני מדינה לא בטל ולבסוף כ' כשיטת הראב"ד דמשו"ה לא בטל משום דכל תערובות של גוי אין לו ביטול שלא יפרוצו והקשה הא ד' מיני מדינה אפי' בישראל לא בטל וכ' עוד הרמ"א בסי' קי"ד סעי' ו' במערבין שמרי יין במשקה אם לטעמי' עבידי לא בטל הרמ"א חולק ארשב"א וראב"ד מדבעי דוקא לטעמי' עבידא משמע הא בלא"ה בשל גוי יש לו ביטל קו' דמר ה"ג ראי' גם בשו"ת מהר"מ שיק א"ח סי' ט' ארשב"א בתשו' בב"י סוס"י קל"ד הנ"ל מעיקרא כ' משום עיקרו בכך אין לו ביטול ואח"כ דכל של גוי אין לו ביטול ולכאו' אראב"ד גופי' קשה דג"כ ס"ל הובא ברא"ש ע"ז אמשנה דאלו אסורין ואוסרין בכל שהוא דעיקרו בכך כגון ד' מיני מדינה לא בטל והיינו אפי' בישראל ואיך שייך דברי ראב"ד דבשל גוי לא בטל דודאי מיירי בגוונא שדרכן לערב ומתקנים התערובת שנתערב בו א"כ הוה עיקרו בכך א"כ אפי' בישראל לא בטל ועי' מחה"ש סי' תמ"ה ס"ק מ"ה במערבין חלב חטה שהקשה כי"ב :

ונ"ל דהוא החילוק בין עיקרו בכך ובין מה שדרך לערב בו ולתקן עיקרו בכך היינו מה שהוא חלק א' מחלקי התערובות כגון ד' מיני מדינה דמפרש בגמ' בריי"פ אלו עוברין שהוא תלתא שעורים ותלתא קמחא ותלתא מילחא א"כ הרי כל א' חלק של התערובת זה יקרא עיקרו בכך אבל שאין זה חלק ממנו אלא שמערבין בו להעמידו או להגלילו או לתקנו דזה לא דמי לד' מיני מדינה ולא בטל מטעם אחר משום מעמיד או עבידא לטעמי'. ובתערובת שנעשה ע"י גוי שאין לו ביטול לדעת הראב"ד ג"כ אינו חלק ממנו אלא שמערבין יחד ב' דברים ולפעמים יש יותר מס' ולפעמים פחות מס' כמש"ל מלשון הראב"ד וי"ל ה"ד בדרכן כך לערב וא"כ הרשב"א בתשו' בב"י סי' קל"ד בנידון שלו מב' טעמים אסור חדא משום דהתם דומה לד' מיני מדינה ועוד אפי' אינו עיקרו בכך ול"ד לד' מיני מדינה ה"ז אסור בגוי מטעמי' דראב"ד :

וא"ש קו' מהר"מ שי"ק שם שהקשה מגילה ל"ט דפריך וליבטל מיא ומלח בשלמא מלח י"ל הוא מה דמשוי לטעמי' עבידא ועוד דרש"י פי' שם דלא משוי אמים וקשה הא מים לא תבטל כיון דעיקרו בכך ולהנ"ל א"ש דמים בעיסה אינו חלק ממנו להיות נקרא עיקרו בכך משום דמים לא בא אלא לחבר ולגבל הקמח ורמ"א הנ"ל בסי' קי"ד נמי י"ל דס"ל כראב"ד אלא שם בסי' קי"ד אינו בבירור שעירוב בו שמרים ועוד כנגד השמרים אין בשום פעם שלא יהי' ס' כנגד השמרים והראב"ד לא אוסר אלא היכי דשכיחא טעמא הלכך לא אסור הרמ"א אלא משום דעבידא לטעמא ובסי' קט"ו משמע דמודה רמ"א לב"י דבמקום שנהגו באיסור בחמאה של גוי אסור בבישול החמאה מפני שנשאר בה מעט חלב טמא ואין לו ביטול דכראב"ד ס"ל וכמש"ל אות ד' :

והנה קשה לי דנרשם שם ברמ"א בסי' קי"ד תוס' ומרדכי ואו"ה הארוך ובתוס' ומרדכי לא נמצא כלל דבר זה ואלא באו"ה נמי ליתא כמ"ש הרמ"א דמשמע מלשון רמ"א בלא עבידא לטעמא בשל גוי נמי בטל הא באו"ה כלל כ"ב כ"כ וכן כרוב שכובשין בו העכו"ם במקום שרגילין לערב בו חומץ יין אסור ליקח מהם. וגם לא בטל בס' מאחר לטעמי' עבידא ע"כ ולפי"ז פשיטא דלא מוכח מזה דפליג אראב"ד דהא י"ל דמודה או"ה בתערובת של גוי לא שרי בליכא נו"ט אפי' דברים דלאו לטעמי' עבידא אלא כאן שכ' או"ה אהזהרה שלא ליקח כרוב שמערבין בו חומץ יין לא קשה דלא נקיט טעמי' דראב"ד בשל גוי אין לו ביטול מאחר דמה דבתערובת של גוי דלא בטל הוא רק משום הרחקה שלא יפרוצו א"כ האו"ה דמיירי בעבידא לטעמא עדיפא לי' למנקט הך טעמא דאסור מדינא. ועי' בכלל מ"ו באו"ה שכ' גם טעם דגבינות מפני שמחליקין בשומן חזיר ע"כ ופשטות קשה אמאי ל"ב ע"כ כראב"ד א"כ מסכ"ת דרמ"א הביא האו"ה שיחלוק. וכי"ב כ' בש"ד סי' ע"ט כאו"ה הנ"ל בשם סמ"ק הרי דגם סמ"ק ס"ל כראב"ד ובסמ"ג ל"ת קל"ב כ' דבכל ספרים שלנו בפ' אין עומדין אומר שאסור מטעם חלב טמא כר' ירמי' ונמי קשה אמאי לא בטל הרי מכולם נשמע דס"ל כדברי ראב"ד ועוד ברמ"א שם בסי' קי"ד נרשם ג"כ תשו' רשב"א בב"י סוס"י קל"ד והרשב"א כ' שם כדברי ראב"ד א"ו דהביאו הרמ"א כוותי' ס"ל ומ"ש ג"כ דעת המרדכי רק הדיעות מביא ומרשים גם תשו' רשב"א ומקומו כדי לעיין בי' ואינו מכריע וראי' באיזי' ספר ביו"ד סי' קל"ד שהביא הרמ"א שם ב' דעות התה"ד והאגודה והם חולקין דאם איתא לדין של א' ליתא לדין הב' אלא דרמ"א לפעמים מסדר הדיעות אף שסותרין זא"ז לא הביאם הלכה להב' דיעות. אלא דעדיפא י"ל כמש"ל דרמ"א ג"כ אינו חולק על הראב"ד ופלתי ס"ק י"ז כ' דר"ת והטור ס"ל כראב"ד :

ועוד כתבתי לו דהנה הלבוש כ' דשמרים נמי לטעמא עבידא והמרדכי מקיל בסתם יינם ממילא י"ל אע"ג דס"ל למרדכי כראב"ד בשל גוי ל"ב מיקל המרדכי בסתם יינם וא"כ הרמ"א שמביא המרדכי לא מוכח דחולק אראב"ד על זה הביא הרמ"א לאו"ה דאפי' בסתם יינם מחמיר בעבידא לטעמא דלא כמרדכי. ואח"כ לתשו' רשב"א לדידי' אפי' בלא עבידא לטעמא רק בתערובתן של גוים ואפי' בסתם יינם אפי"ה לא בטל וא"כ אין מקום לומר דרמ"א חולק אראב"ד :

והנה בסי' תקל"ח בנידון הלינאהרי"ע הבאתי שם תשו'. רמ"א סי' כ"ד שכ' שאין לחוש שמושחין החביתן של שמן זית בשומן חזיר שלא יטפטף וכשמושחין בשומן חזיר נקרש הנה מ"ש דשומן חזיר פוגם. ודחיתיו ראיתי שכבר קדמוני בפרמ"ג בש"ד סי' ק"ג סקי"ג ומה שהביא ראי' מדף ל"ח ודחיתי ראי' גם הש"ך דוחהו באופן אחר שם סקי"ד ובסי' תשכ"ה

אות

אות ב' הוספתי לדחות ראיות רמ"א ושם אות ו' הבאתי למג"א סי' ע"ה סק"ד כ' אע"ג דראיות רמ"א ליתא מ"מ הדין כרמ"א מהרבה טעמים שכ' הרמ"א וכן דעת הש"ך סי' ק"ד סק"ט ודחיתי שם דברי מג"א בפשוט ועוד ע"כ אחזוקי איסור לא מחזקינן היינו היכי דלא צריך שומן אבל היכי דצריך חיישינן שמא לקח שומן איסור כמ"ש בב"י סי' ק"ג במקום שנוהגים למשוח המחבת בשומן חיישינן שמא מחלב ימשח ועוד הא הבאתי לעיל בסי' תל"ח היכי דמרויח סגי בשל איסור הוה ודאי שלקח איסור ולא אמרינן אחזוקי איסור לא מחזקינן:

ולעיל סי' תל"ז כתבתי מפוסקים דשומן הוה לטעמי' עבידי ולא כט"ז סי' ל"ח סק"ח שלא כ"כ ומאו"ה דלא מקרי לטעמי' עבידי אלא בדבר חריף. ובכנה"ג כ' בסי' ל"ח אפי' לאו"ה דלא מקרי לטעמי' עבידי אלא בחריף מ"מ כל זמן שמרגיש הטעם ממש ודאי אסור. א"כ צ"ע אם בזה נסמך על בקיאתינו אם מרגיש הטעם ממש או לא. ולקמן סי' תשכ"ה כתבתי דב"י בסי' קכ"ב כ' מכמה מקומות דהר"מ ס"ל סתם כלי א"י ואני הוספתי אר"מ דהכי ס"ל ורק משום מקום א' שאסור הר"מ חמאה של גוי קשה אי ס"ל סתם כלי א"י וכל אחרונים נמשכו דר"מ לא ס"ל סתם כלי א"י עי' בש"ך סי' ק"ג ושאר אחרונים וקשה לומר כן מאחר מהרבה מקומות מוכח מר"מ דס"ל סתם כלי א"י וכתבתי דס"ל לר"מ הא דחריף מחלי לשבח משום דמטעים לפגם וא"כ חמאה דכמי מטעים כשומן עושה לשבח עי"ש ואלא אפי' לט"ז ואו"ה דס"ל דלא אמרינן לטעמי' עבידי אלא בדבר חריף יש לומר לתוס' ע"ז דף ל"ח ע"ב דשמן זית חריף וכ"כ בפסקי תוס' ומבליע ופולט א"כ שמן זית ודאי לטעמי' עבידי אלא גם במערב שומן חזיר בשמן זית נעשה חריף וא"כ גם לאו"ה חשיב לטעמי' עבידי ואם תיקשי ע"ז מתוס' חולין דף ק"ח ע"ב ברי' דס"ל דלא אמרי לטעמי' עבידי אלא באיסור מחמת עלנו הנה בסי' תרפ"ה ובסי' תרפ"ו אות א' כתבתי שר"ש וריב"א שהביא הטור סוס"י ק"ה חולקים על הר"י וכן דעת רשב"ם ור"ת בתוס' שם וכן דעת הסמ"ג וראב"ן ומ"ש בד"מ שכן דעת הרא"ש והטור ורשב"א כהר"י דחיתי בסי' תרפ"ה:

והנה בבאר יעקב בסי' ק"ג בתשו' הקשה מפוסקים דלא ס"ל כתוס' דל"ח ופסקי תוס' ומיישבו ואלא לבסוף הקשה מגמ' דף ל"ה דלמה היתר ר' יודא כשיאה לשמן ולא אסור משום זליפתן של כלים כיון דחריף הוא מחלי לי' לשבח ותי' דס"ל לתוס' דשמן זית חריף דלא משוי לשבח אלא אלתות כפוסקים דס"ל הכי בסי' ל"ו. ועוד י"ל דס"ל כר"מ דבשר פוגם לשמן בעין ור"ל דא"כ אין חריף מחלי לשבח והעלה אם שהה שמן זית בכלי איסור מעל"ע מותר ממ"נ דא"ת שמן זית חריף תו צריך לומר דשמן זית לא מחלי לשבח או דפוגם בעין עכ"ל וצריך לומר ששהה בכלי איסור לאחר מעל"ע כיון דחריף הוא ובולע ומפליט אי"ל מעל"ע. וכ"ל על תי' הב' קשה דהא בסי' ק"ד כ' המחבר בעכברא בחומץ של שכר אסור אם שהה מעל"ע והוא מר"ן ע"ז דף ס"ט בעכברא בחלב והקשה הש"ך מסי' ק"ה דס"ל למחבר בחומץ אי"ל מעל"ע ותי' במג"א סי' תמ"ז ס"ק כ"ח בסי' ק"ד מיירי בחומץ שאינו חזק ואפ"ה כ' הר"ן ותה"א דאסור הלא משום דאורפי' מחלי לשבח דעכבר פוגם בעין הוא בתבשיל א"כ שמן זית דאי"ל מעל"ע משום חריף הוא מכ"ש דמחלי לשבח לפוגם בעין ואי כס' הבאר יעקב בתי' הב' בכלי יוכל לומר דמחלי לשבח אבל בבעין לא מחלי לשבח. א"כ גם תי' הא' ליתא לרשב"א ור"ן דאם חומץ שאינו חזק שאינו מפליט ובולע מחלי לפוגם בעין לשבח. מכ"ש בכלי דמחלי לשבח מכ"ש שמן זית דחריף דמפליט ומבליע וליתא רק תי' ה"א של באר יעקב דס"ל רק אלתות מחלי לשבח עכ"פ אם נתערב בשמן זית שומן דלא צריך להפליט ולהבליע ולא נמחלי לי' לשבח אלא שיהי' נעשה חריף השומן מן השמן זית י"ל דודאי נעשה גם השומן חריף א"כ הוה השומן לטעמי' עבידי אפי' לאו"ה:

לסי' תקע"ז:

א) מ"ש הפר"ח באו"ח סי' תנ"ג שאם אינו מוסיף היתר אלא שהוא מעורב בס' מותר לטחון לכתחלה וראי' שהביא נכונה וכן מה שהקשה מפ"א דערלה ומגיטין דף נ"ד דמשם מוכח באין מכוין נמי אסור לבטל לכתחלה לא מוכח מ"מ נ"ל דלא להתיר לבטל לכתחלה באינו מכוין אפי' באין צריך להוסיף היתר אלא לשנות מכמות שהי' כמשל"ק סי' רצ"א ורצ"ט (ב) דיחוי לתי' על הר"מ סוה"ת שכ' תרומה א"צ הגעלה וכתבתי תי' על הר"מ ובזה ישבתי אידך הר"מ בפ"ח מה' מעה"ק דמזכי שטרא לבי תרי (ג) מ"ש שרוצה להתיר הציגאריע מטעם דלפת משנה טעם השומן לאו כלום הוא:

שוב"ט לידידי הרבני החריף ובקי בקש"ת מהו' ישעי' זילבערשטיין נ"י ובעת הוא הרב הגדול בקהל יראים בוויטצען יע"א:

הנה ראי' מ"ש כ"ת פלפול בארוכות בסניפים להתיר לציגאריע בסוף ספר שבילי דוד על יו"ד והנה במה שכתבתי למר אביו הגאון שם יראה דהציגאריע יש הרבה טעמים לאסור ועיי' מ"ש לעיל בזה בסי' תכ"ח ומפני שדברי כ"ת נדפס בספר והרואים בו אפשר דנמשכו אחרי המתירים דכ"ת ע"כ אזכיר כאן דברי כ"ת ומה שהשבתי עליהם:

שם באות א' כ' מהשואל כיון שהשכר מעורב השומן בציגארי"ע וכשמערב הציגארי"ע במים ובקאפע והחלב הוא בטל האיסור בס' ואין כאן משום אין מבטלין איסור לכתחלה משום דאין מכוין לבטל כמ"ש הכנ"י א"ר סי' כ"ו בהג"ה וכ"ת קיצר וכו'. כ"ת שכן דעת הפר"ח באו"ח סי' תנ"ג ס"ק ג' כנכ"י כי רק במעורב כבר שרי לבטל באין מכוין והביא ראי' מפ"ד דתרומות דלר"י שאורות מעלות לבנות יען דיכול לערב ולדרסן יחד והביא ג"כ מירושלמי סופ"ה הובא בר"ש ובי"ע שם דקתני טוחן. וכ' כ"ת אי כפירושו דאיירי יען דאינו מתכוין לבטל א"כ אדרבה משם סתירה דהרי אנן לא קיי"ל כמ"ש הרמב"ם בפי"ד מה' תרומות דאין שאורות מעלות לבנות וכו' וכן בפי"ג כ' הר"מ טחון לשון דיעבד ואנן דקיי"ל רק דיעבד כיון דמתכוין ע"כ דברי כ"ת בקיצור:

הנה מ"ש בפר"ח דמתיר לבטל בשהי' מעורב מפני שאינו מכוין כנכ"י ז"א דהא הפר"ח קאי שם לרשב"א בתשובה דלא מתיר באינו מכוין והכנ"י שכ' ליישב לרשב"א בדין שכ' בשמו בהכנ"י בהג"ה הא אינו מכוין לא ראה בתשובת רשב"א שהביא הפר"ח שם דלא ס"ל לרשב"א אינו מכוין אסור ומה שהקשה אפר"ח מרמב"ם דלא קיי"ל כר' יהושע כ"כ דפר"ח כ' המשכלות סי' ל"ט סק"ח בשם כנה"ג והקשה עליו הפרמ"ג כמו שהקשה כ"ת אפר"ח וישבתי קושיתו לקמן סי' תרל"ח אות ד' דהא דלא קיי"ל כר' יהושע אלא מה דר"י ס"ל הואיל ואי בעי דרסן משמע דאפי' לא דרסן שרי אבל לדרוס לכ"ע שרי כמ"ש הכנה"ג והפר"ח כיון דאי"ל להוסיף אלא משנה מכמות שהי' לא חשיב מבטל לכתחלה ומה שדחה ראיות פר"ח מירושלמי דתני טוחן מהרמב"ם דקאמר טחן לשון דיעבד וכו' כ"ת כיון דמתכוין לא דקדק בלשון דיש לטעות במכוין לבטל במזיד מותר בדיעבד. ומרמב"ם לא קשה אפר"ח דהא במשנה גופי' בפ"ה דתרומות. נ"ט אי' וטחנן לשון דיעבד ואפ"ה אי' בירושלמי תני טוחן אפי' לכתחלה א"כ מהר"מ אין ראי' דנקיט לשון המשנה. וכ"ל טעמא דירושלמי דא"ת דאסור לכתחלה דהוה כמבטל במזיד א"כ אפי' בדיע' קנסינן וכן הביא הרשב"א בתשו' סי' תס"ג בשם הר"מ הך ירושלמי כמו הר"ש והברטנורא דאף טוחן לכתחלה ומותר שכן דרך כהנים טוחנים מדומע בבתיהם ע"כ:

ומה שהקשה כ"ת מפ"א דערלה מ"ו דאי' שם נטיעה של ערלה ושל כ"כ שנתערבו בנטיעות ה"ז לא ילקט ואם לקט יעלה בא' ומאתים ובלבד שלא יתכוין ללקוט ר' יוסי אומר אף יתכוין ללקוט ויעלה בא' ומאתים ע"כ ומדקדק כ"ת מנדסיפא ובלבד שלא יתכוין ופרש"י גיטין דף נ"ד היינו מתכוין לבטל א"כ משמע ברישא דאוסר לכתחלה איירי אפי' באינו מכוין ע"כ לא כן פי' המשנה אלא רישא איירי במכוין ומבטל במזיד וקאמר ברישא דלא ילקט במזיד לכתחלה ואי הוה תני סיפא ואם ליקט יעלה בא' ומאתים ה"א בדיע' מותר אפי' ביטל במזיד קמ"ל ובלבד שלא יתכוין אבל במתכוין כרישא אפי' בדיע' אסור:

וגם מה שהקשה מהא דר"מ ור' יודא גיטין נ"ד דסברי קנסו שוגג אטו מזיד במפלע אגוזים ואי אין מתכוין שרי לכתחלה ואין עושה איסור וכו' מה הועילו בתקנתו דקנסו שוגג אטו מזיד ומטעם אתי לערומי שיאמר שוגג אני אכתי יאמר שפלע לדרכו וכו' לק"מ דזהו פשוט דאליבא דר"מ ור' יודא דקנסו שוגג גם אינו מכוין קנסינן לי' דלא עדיף משוגג אדרבה מזיד ואינו מכוין לדעת הרבה פוסקים דס"ל דהוה כמבטל לכתחלה ומזיד וקנסינן אפי' בדיע' ובשוגג קיי"ל דלא קנסינן שוגג אטו מזיד א"כ לר"מ ור"י שוגג אטו מזיד מכ"ש דקנסינן באינו מכוין לבטל וביטל במזיד הנה קו' כנ"י סי' כ"ו הכ"ל ארשב"א לא קשה דהא רשב"א כ' דין זה דבלוע איסור מיעוט מותר לבשל לכתחלה בכלי שמשתמשין בשפע בשם ראב"ד ופר"ח כ' דסי' ל"ט לראב"ד דאסור לבטל מה"ת אינו מכוין אסור וכן ס"ל לרשב"א בהרבה תשו' והובאו בפר"ח סי' ת"ב דאינו מכוין נמי אסור אמנם לדינא נ"ל כמ"ש בסי' תק"כ ובסוס"י תרל"ח ובסי' תרל"ט אות ו' דאסור לבטל לכתחלה אפי' במעורב בס' ואין צריך רק לשנות מכמות שהי' דאין להתיר עי"ש מכ"ש כשמוסיף היתר לאיסור ומכ"ש כשהוא נהנה מן האיסור דר"ן לבדו שכ' בפ' אין מעמידין דף ל"ד דהגעלה לא אסור משום מבטל משום שאינו נהנה א"כ בנידון דידן שג"כ נהנה גם הר"ן מודה עיי' כ"ב בכת תיהא בע"ז דף ס"ו במלחמות שכ' אפי' אינו מכוין אסור כמו מתעסק בחלבים ועריות שכן נהנה וכתבו הר"ן בפ' גי"ה ותה"א וכ"ת כ' ד"ה עד כה דהר"ן כ' בהדי' בע"ז דף ל"ד בקנקנים של יין נסך דמותר להשתמש בו מים ושאר משקים משום דאין מכוין לבטלו ז"א כמ"ש דשאני הכא שכן נהנה ועוד הא הר"ן כ' משום דמכוין להכשיר י"ל דזה עדיף מסתם שאינו מכוין:

ומ"ש מעלתו דא"כ קשה קו' הפר"ח דאמאי שרי ליתן שכר בקנקנים ושותה הרי דאפי' אין כוונתו להכשיר הנה נ"ל דל"ק קו' הפר"ח משכר דלמה שרי די"ל שכר הוא חריף ודומה למוריים. וציר דשורפין היין ועיי' בשו"ת אמרי אש חי"ד סי' מ"ד דכמי מבואר בדברי השואל דשכר בכלל ציר ומוריים ואמנם נ"ל דקו' פר"ח בלא"ה לא קשה למעיין בראשונים שם ברמב"ן ורשב"א בתה"ב ש"ד בית ד' ור"ן וריטב"א בע"ז דמה דאתמר וצריך לערותן בג' ימים בכל יום להחליף ודוקא כה"ג כשר א"כ גם שכר ושאר משקין בהכי מיירי שמחליף בכל יום שכר או משקין אחרים א"כ הרי מכוין שהכשיר הוא גם בקנקנים. ועיי' משל"ק סוס"י תרל"ח בשם פר"ח ותשו' רשב"א שכ"כ דדוקא בתרומה הקילו דהתירו לטחון לכתחלה ודלא ככנה"ג הכ"ל אע"ג שאינו מכלי ועי' בפר"ת בסי' קכ"ב סק"ה שמיישב להרמב"ם

להרמב"ם דאי"ל לתרומה הגעלה אפי' מבעין הטוח בתוך הכלי מזבחים דף נ"ו דאותה ממעט תרומה ממריקה ושטיפה א"כ לפי"ז י"ל ג"כ דאין ראי' מתרומה אם הקילו לבטל לכתחלה בתרומה ליכא למילף מני' בשאר איסורין א"כ להתיר אינו מכוין נמי לא מצינן למילף מתרומה :

(ב) **וראי'** שכ"ת תי' הר"מ דלכך ס"ל בתרומה אי"ל הגעלה משום דתרומה לא אסור לכל לא מצינן למילף מגעו"כ ע"כ וקשה על כ"ת א"כ האיך קאמר בגמ' פסחים דף מ"ד דאתו חטאת לב' כתובין להיתר מצטרף לאיסור ולא לב' כתובין לט"כ ולדבריו נימא לעולם דאתי לט"כ וצריכי דמג"ע לא מצינן למילף חטאת דלא אסור לכל דהא שרי לכהנים ועוד לאביי שם ע"א דס"ל במקפה תרומה לוקה בהיתר מצרף לאיסור ויליף מנשרת אלא דלא קשה כמ"ש תוס' שם דילפינן ט"כ בנזיר מדלוה תורה להגעיל כלי של יין בשביל נזיר ונזיר ג"כ אין אסור לכל ועוד בזרוע בשלה קאמר לא נצרכה אלא לטעם כעיקר דה"א דאסור והא זרוע בשלה שלמים הוא ונאכל לכהנים אפ"ה הוא ילפינן לי' מגעו"כ :

ואגב דאתי לידן כ"ל ביישוב הרמב"ם סוף הלכות תרומות דכלי שבישל בה תרומה אי"ל הגעלה וכ' בשו"ת לר"מ הובא בכ"מ שם מדשרי מערה מכד לכד עד שנוטף ג' טיפין מכש"כ קדירה דאי"ל הגעלה והקשה הראב"ד מזבחים דף נ"ו דפריך מברייתא קדירה שבישל בה תרומה לא יבשל בה חולין וכו' אר' יודא דדריש מאותה למעוטי תרומה ממריקה ושטיפה א"כ ש"מ דתרומה צריך הגעלה וכ"ל דהא הפלתי הקשה בסי' ק"ג מה פריך באמת לרא"ש סוף ע"ז אע"ג דלינת לילה פוגמות או דהא נעשה הכלי לפגם אחר שנעשה נותר גזה"כ הוא דהכלי אסור א"כ מה פריך אר' יודא מהך ברייתא דקדירה שבישל בה חולין וכו' שאני התם דברייתא שפיר אסור הכלי דמיירי בב"י ומה דר' יודא ממעט תרומה ממריקה ושטיפה היינו אחר שנעשה לפגם מגזה"כ · ועוד הקשה דמה פריך מברייתא דלמא הברייתא ס"ל ט"כ דאו' ור' יודא ס"ל ט"כ ל"ד · אמנם י"ל הב' קו' דבלא"ה נ"ל דר' יודא מדאיצטרך אותה למעט תרומה ממריקה ושטיפה ע"כ דלא ס"ל כרא"ש דגזה"כ הוא אפי' הוא נוטל"פ בנותר אסור דז"א דא"כ נ"ל לר' יודא אותה למעט תרומה תפ"ל בתרומה ליכא משום נותר וליכא גזה"כ וכן ע"כ דס"ל לר' יודא ט"כ דאו' דאל"כ נ"ל אותה למעט תרומה הא אי ט"כ ל"ד גם בשאר קדשים דצריך מריקה ושטיפה אינו אלא גזה"כ אע"כ דר' יודא ס"ל ט"כ דאו' ואפ"ה אותה ממעט תרומה ושפיר פריך אליבא דר' יודא ואמוראים דמשני התם הכל אליבי' דר' יודא אבל הר"מ פסק דט"כ ל"ד א"כ כל קדירות אינם אסורין מה"ת ורק מדרבנן צריך הגעלה א"כ בתרומה דחזינן דהקילו במערה מכד לכד שנוטף ג' טיפין דלא צריך הגעלה הך משנה ס"ל ג"כ ט"כ ל"ד והלכך הקילו בי' גם הגעלה אי"ל ואע"ג דבפי"ז מה' מא"ס כ' הר"מ לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא הרי לר"מ אע"ג דס"ל ט"כ ל"ד אפ"ה צריך הגעלה מגעו"כ א"ש לפ"מ בסי' נ"ג דאפ"ה הצריך התורה הגעלה לכתחילה א"כ גזה"כ הוא וחידוש א"כ אין לך בו אלא חדושו בגעולי מדין הי' מאכלות האסורות אבל לא בתרומה וא"ש הר"מ מקו' הראב"ד :

ואי"ש איך הרמב"ם מקו' הלח"מ בריפ"ח מה' מעש"ק ובכס"ז ותוס' חדשים רי"פ דם חטאת דפסק שם הר"מ כר' שמעון רי"פ דם חטאת חטאת פסולה אין דמה טעון כיבוס בין שהיתה לה שעת הכושר בין שלא הי' לה שעת הכושר והיינו כר"ש דף ל"ג ודף ל"ו דיליף זה מאותה והאיך פסק כר' יודא דף נ"ו דקדשים קלים בעי מריקה ושטיפה דלר' יודא אתי אותה למעוטי תרומה . עי"ש אמנם גם לרבי קשה כן דבפ' דם חטאת משנה א' סתם כר' שמעון ובדף נ"ה כר' יודא קדשים קלים אי"ל מריקה ושטיפה אמנם למ"ש א"ש לר"מ דס"ל דא"ש לדידן ט"כ ל"ד לא איצטרך אותה למעט תרומה וא"כ ע"כ אתי' כר' שמעון וא"ש נמי קו' הפר"ח סי' קכ"ב ארמב"ם מירושלמי דאי' שם דאפי' בתרומה דרבנן מגעילה ברותחין ג"י וי"ל כהנ"ל דר"מ ס"ל דירושלמי ס"ל ט"כ דאו' ומוקי המשנה דמערה עד ג' טיפין כמ"ד לאו דאו' . כ"ז כתבתי לפי דעתי' דליכא כאן בליגאר"ע רק משום מבטל לכתחלה וגם זה אין להתיר אפי' באינו מכוין ואינו נהנה אלא שאינו כן דיש לחוש שמא י"ב כא"פ וכ"כ כולו וגם בשל גוי אין לו ביטל וגם שומן י"ל לטעמי' עבידי כמ"ש כאן ובסי' תכ"ח :

(ג) **אלא** מ"ש כ"ת בהיתר ליגאר"ע שנעשה מראב"ע"ן וכ' אף שמערבין בו שומן חזיר שרי דבסי' נ"ו מבואר דלפת משנה טעם בשר וכן אפי' לסכין של איסור כמ"ש המרש"ל ע"כ הוא פלאי רש"י כ' בחולין ק"ג הלפת משנה טעם הנפלט בסכין ומה מדמה מעלתו לשומן בעין ורב זהתם בחתך בלפת אין כח החריף להוציא טעם גמור מהסכין דהוה נ"ט בר נ"ט ואפי' דאיסורי מלד הפרמ"ג סי' נ"ד סק"ב דהוה דרבנן אלא גם בסכין של איסור כ' בת"ח כלל ס"ה וכ"פ בלאס חמודות בסכין של איסור לא מהני בחותך לפת וכמדומה דגם המרש"ל כן פסק דאסור אז כשעיינתי בו והאיך מדמה כ"ת שומן בעין בלפת והרסים שעושין ליגאר"ע אינם לפת :

סימן תקע"ח.

(א) בדג"מ מדקדק מרש"י דס"ל כמרש"ל דמעמיד בדבר איסור בטל בס' וחס"ו דוחה לדברי דג"מ ואני כתבתי דמדוקדק יפה כדג"מ וליתא לדחיות חס"ו והשגה על שעה"מ שכ' חלב שבקיבה חלב שחוטה (ב) הכה"ג מיישב לרש"י דס"ל לרש"י מב"מ לא בטל דוקא בדאו' אבל באיסור דרבנן בטל והקשה עליו השעה"מ מפסחים דף ל' וכתבתי משם מבואר להיפוך וישבתי קו' שעה"מ (ג) ישבתי קו' ב' דשעה"מ על כה"ג והבאתי ראי' לכנה"ג דרבא ס"ל בדרבנן מב"מ בטל וישוב על רש"י דאמאי במולח הקיבה בעורה ס"ל לרש"י דלא בטל אע"ג בעלמא ס"ל בדרבנן בטל ה"ט משום דמעמיד לחוד בב"ח דרבנן ס"ל לרש"י דבטל כמ"ש ש"ך ס"ק ל' ואלא במעמיד וגם מין במינו ס"ל לרש"י דלא בטל לאו משום מעמיד ובצירוף אלא כיון דסברת מב"מ ל"ב משום דמין מחזיק את מינו הלכך בדבר מעמיד דג"כ מחזיקו ס"ל לרש"י דאפי' בדרבנן מב"מ לא בטל :

בש"ע סי"א המעמיד בעור נבלה וטרפה ובהמה טמאה אסור בכל שהוא וכ' בדגול מרבבה ומדברי רש"י חולין דף קט"ז בד"ה ה"ז אסורה משמע כדעת מהרש"ל שהביאו הש"ך ס"ק ל"ה דאפי' מעמיד בעור קיבת נבלה בטל בס' שכ' רש"י וחלב הנמצא קרוש בעור הקיבה שמולחין אותה בעורה נראה בעיני איסור גמור כבב"ח ממש לאסור איסור גמור וכשמתערב חלב זה עם חלב הגבינה ה"ל מין במינו חלב נבלה בחלב היתר וכ' הדג"מ דצריך רש"י לטעם מב"מ לא בטל הא כמ"ד מב"מ בטל מותר ולא אסרינן משום דבר המעמיד ואולי הואיל ולא נאסר רק ע"י מליחה ולא ע"י בישול לא אמרינן בי' שיהי' מעמיד אסור בכל שהוא ואף שרש"י קראו נבלה וכ"מ לענין זה שיהי' אסור משום מעמיד אינו כנבילה ממש וכמ"ש הש"ך בס"ק ל' אלא דל"ע דא"כ אף לענין במינו לא יהי' נבלה ממש שיאסר במשהו ול"ע ובחס"ו סי' ע"ט דוחה לדברי נב"י דלכך כ' רש"י מטעם מין במינו משום דכ"מ אי לקח גם קיבה של היתר דמטעם מעמיד מותם משום דה"ל זוז"ג . אבל משום מב"מ אסור . וליתא לתרוצו דחס"ו דהא רש"י לאו דינא דעלמא קמ"ל אלא דין זה הי' בא לפני רש"י לעשות הלכה למעשה כמו דמשמע מלשון רש"י שכ' שמולחין בעורה וכ' רש"י שעד עכשיו הי' נוהג בה היתר הלכה למעשה ואי דמעמיד אסור במשהו האיך הי' נוהג בה היתר תפי"ל דאסור משום מעמיד ואי בתחלה קסבר מעמיד שרי בס' ולבסוף ס"ל מעמיד אסור הוה לי' לרש"י לאשמעינן דבר זה מה דס"ל בסוף דמעמיד אסור אלא כיון מעיקרא נהג בו היתר דלא נטעה דבאמת גם למסקנא אסור דמהכ"ת דחזר רש"י ממה דס"ל מעיקרא אבל דאי משום מין במינו לחוד אסור לרש"י כמ"ש רש"י טעם זה א"ש דמעיקרא הוה ס"ל לרש"י כיון דהוה רק מדרבנן נבלה כיון דלא הוה דרך בישול הוה ס"ל לרש"י בדרבנן מב"מ בטל וכמו שתי' הש"ס דף צ"ט ע"ב אליבא דר' יודא שאני ציר דזיעה בעלמא הוא :

אבל למסקנא ס"ל לרש"י אפי' בדרבנן נמי מב"מ לא בטל וכ"כ בשעה"מ בפט"ו מה' מא"ס מרש"י כאן דס"ל מב"מ בדרבנן לא בטל וצריך לומר מה דמשני לעיל שאני ציר דוקא ציר דזיע בעלמא וכמ"ש הריטב"א אלא מ"ש גם השעה"מ דהוה כאן מדרבנן משום דחלב הקיבה חלב שחוטה אי"ל לזה כיון שאינו דרך בישול וגם אינו נראה לי דחלב הקיבה יהי' דין חלב שחוטה כיון דכנוס במעיו כמו דתנן במשנה א"כ החלב שינקה העגל מבהמה בחי' כמו שמונח בכלי הוא . ועי' פרמ"ג בש"ך ס"ק כ"ד שכ' חלב קיבה בנלול לר"ת דהוה חלב גמור ואסור בבישול מדאו' הרי כמו שכתבתי · ונחזי אנן ביישוב דברי דגול מרבבה ושאין מוכח מרש"י שחולק אדין דמעמיד דאוסר בכל שהוא :

(ב) **הנה** בשעה"מ שם הביא בשם כנה"ג שכ' ליישב קו' ר"ת לעיל דף ל"ז שהקשה על רש"י דפסק מב"מ במשהוא ולכך ס"ל לרבא הא רבא אמר שם דף ל"א מין במינו בס' ותי' הכנה"ג די"ל דמה דאמר רבא אמרו רבנן בס' מיירי בדבר שאיסורו מדרבנן ורש"י ס"ל באיסור דרבנן מב"מ בטל והקשה עליו השעה"מ מרש"י הנ"ל חולין דקט"ז דמוכח דרש"י ס"ל אפי' בדרבנן לא בטל :

ועוד הקשה עליו מפסחים דף ל' ע"א דאמר רבא חמץ בזמנו בין במינו ובין שלא במינו במשהו כרב (כך כ' מתוס' שכך הי' גי' רש"י כרב) שלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותר כר"ש ופריך והא ר"ש קנסא קניס כו' והשתא יש לדקדק לדעת רש"י ז"ל שם כרב דפסק בזמנו בין במינו כו' במשהו משום דס"ל בכה"ת מב"מ לא בטל א"כ מה קושיא אימא הא דקאמר רבא שלא בזמנו מותר בס' הוא דקאמר שהרי רב ג"כ אמר כהאי ליסנא התם שלא בזמנו שלא במינו מותר ופרש"י מותר במשהו אבל בפחות מס' מותר ואלא דהוצרך רבא לומר מותר כר"ש לאשמעינן דוקא לר"ש שאינו אסור אלא מדרבנן הלכך במינו מותר בס' דמב"מ בטל :

אמנם לר' יודא דס"ל חמץ שעבר עליו הפסח אסור מה"ת מב"מ אסור במשהו אלא עכ"ל דאפי' איסורי דרבנן ס"ל דמב"מ במשהו וזה נ"ל ראי' שאין עליו תשובה ותמה על השעה"מ דהא לעיל בסוגי' מוכח להיפוך דרב ס"ל שלא בזמנו במינו אסור במשהו משום דרב כר' יודא ס"ל א"כ מוכח להיפוך דלר"ש דחמץ שעה"פ מדרבנן מב"מ בטל וכן מוכח משמואל דס"ל שלא בזמנו מותר כר"ש במינו דלא אסור במשהו משמע בס' אסור לשמואל כשאר איסורין וכפרש"י א"כ נמי מוכח אע"ג דשמואל ס"ל בכה"ת מין במינו במשהו כדאי' שם אפי"ה לאחר זמנו כיון דאין אסור אלא מדרבנן מב"מ בטל . והאיך אח"כ תיכף בדברי רבא ס"ל הש"ס להיפוך לפשוט דמב"מ בדרבנן במשהו מדמקשי מכח זה קשיא אדרבא ויהי' הסוגי' סותרות מני' ובי' על כן נראה דלא כשעה"מ דהמקשן הוה ס"ל דע"כ רבא לאחר זמנו מותר כר"ש דר"ל כר' יוחנן דמותר אפי' בנו"ט כר'

כר' יוחנן דאמר בזמנו בין במינו ובין שאינו מינו אסור בנ"ט שלא בזמנו מותר כר"ש ע"כ אפי' בנ"ט מותר וכן פרש"י כדר' יוחנן דבשלמא בזמנו דתליא פלוגתא דרב ושמואל ור' יוחנן ור"ל בפלוגתא דתנאי ר' יודא ורבנן דפליגי אי מין במינו בטל פסק רבא שפיר כרב ושמואל וכר' יודא דמב"מ לא בטל אע"ג ר' יוחנן ור"ל ס"ל דבטל אפי' אי הלכה כר' יוחנן לגבי רב ושמואל דקאי רבי כוותי' דרב ושמואל או דס"ל לרש"י דאין הלכה כר' יוחנן לגבי רב ושמואל אבל לאחר זמנו כיון דרבא ס"ל כר"ש ואי אסור בה' היינו כשמואל ולר' יוחנן מותר בנ"ט סתמא הלכה כר' יוחנן לגבי רב ושמואל א"כ שפיר פריך והא ר"ש קנסא קניס ועוד י"ל למ"ש בס' אבן העוזר סוס"י תמ"ז דמאן דאי"ל ע"כ דאו' ס"ל בחמץ שעה"פ אסור בה' וא"כ א"ש לר' יוחנן דפרש"י לאחר זמנו בנ"ט לרש"י פסחים דף מ"ד דר' יוחנן ס"ל ע"כ ל"ד בטל ברוב וא"כ רבא שכ' רש"י שם דג"כ ס"ל ע"כ לאו דאו' ס"ל דבטל ברוב אפי' דנ"ט נמי מותר :

ואמנם קשיא על רש"י חולין דפסק מב"מ לא בטל אפי' בדרבנן מסוגי' דפסחים דרבא דס"ל מב"מ במשהו לשיטת רש"י ואפ"ה ס"ל בדרבנן דהיינו בחמץ שעבר עליו הפסח ברובא אפי' במינו כר' יוחנן וכהכ"ל דשלא במינו ודאי ס"ל הלכה כר' יוחנן דבטל ברוב וא"כ ה"ה בזמנו נמי הכי הוא דהא כייל רבא בחדא מחתא שלא בזמנו בין במינו ובין שלא במינו מותר ויש לומר אי מהא לא קשיא די"ל חמץ שעה"פ קיל משאר איסור דרבנן וכמ"ש הר"ן שם דדומה לחלת חו"ל דאיסור קל הוא דבטל ברוב :

(ג) **ואגב** נ"ל ליישב מה שהקשה עוד השעה"מ אכנה"ג הנ"ל מה שכ' הכנה"ג בדרבנן מב"מ בטל מיבמות דפ"ב ע"א דאי' התם שיטה כרי' דרב אידא אמר רישא בטומאת משקין דרבנן סיפא דאו' ואי' שם ברש"י ותוס' דרב שישא קסבר דרבנן לא פליגי אר' יודא אלא בדרבנן מב"מ בטל הרי מבואר דלר' יודא אפי' באיסורי דרבנן נמי לא בטל מעתה מה דאי' בחולין דל"ט שאני ציר דזיעה בעלמא דוקא בציר דזיע הוא הקילו לר' יודא דבטל ולא בשאר איסורין דרבנן ע"כ נ"ל שאין דברי שעה"מ מוכרחין דלעולם מה דמשני לר' שאני ציר דמודה ר' יודא משום שהוא מדרבנן ולא קשה א"כ לרב שישא דס"ל לר' יודא אפי' בדרבנן לא בטל האיך משני קו' בחולין שם י"ל דאיהו משני ר' יודא אדר' יודא הא דידי' הא דרבי' כמ"ש תוס' שם דהוה מצי לשנויי נמי הכי :

ול"נ ראי' לכנה"ג שכ' דרבא דף ל"ז מיירי בדרבנן ובדרבנן מב"מ בטל מזבחים דף ע"ח דרמי אר' יודא דס"ל מב"מ לא בטל ורמינהו דלי שהוא מלא רוקין והטבילו כאלו לא טבל (פרש"י דלי טמא שהוא מלא רוקין כאלו לא טבל שהרוק עב הוא וחוצץ בפני מים ואינו בטל במים) מלא מי רגלים רואין אותו כאלו הן מים פרש"י כיון דדין מים הם לא בעי רוב לבטולי אלא רואין אותו כו' הלא מי חטאת עד שירבו המים על מי חטאת (פרש"י הואיל והן אב הטומאה וחשיבי משום קדושתייהו לא בטלין אלא ברובא) מאן שמעת לי' דאית לי' רואין ר' יהודה וקתני דסגי לי' ברובא אמר אביי לא קשיא הא דידי' הא דרבי' רבא אמר בדלי שתוכו טהור וגבו טמא עסקינן דמדינא סגי להוא בכל דהו ורבנן הוא דגזרו בי' דלמא חיים עלי' ולא מבטל לי' וכיון דאיכא רובא לא צריך . ופרש"י האי דרבי' הא דתנן לעיל רואין כו' דמחמיר במין ומינו ע"כ וקשה ע"ז דכי היכי דמחמיר במב"מ הא מב"מ מן התורה לא בטל ולא מתורת חומרא ונ"ל אביי ס"ל כר' שישא דר' יודא דמחמיר אפי' בדרבנן ותוס' הקשו שם דעדיין קשיא רישא לסיפא דרישא ס"ל רואין כרבי' וסיפא ס"ל דבטל ברובא כדדי' ונ"ל לרש"י בהאמת תברא רישא דרבי' ומב"מ בדרבנן לא בטל ור' יודא ס"ל בטל ונ"ל דמי חטאת חשיבי משום קדושתיהן כדאו' דאל"כ למה צריך רבא לשנות בטמאה בטומאה דרבנן תיפ"ל דבלא"ה אינו אלא מדרבנן מה"ת הוה מי חטאת מים עם מים ורק משום חשובתייהו צריך רובא שהוא רק דרבנן ורבא דמשני לי' דהא דתני מי חטאת ברובא מיירי בטומאה דרבנן א"כ מוכח מרבא דס"ל בדרבנן מב"מ בטל ועיל"ק סי' תר"ס אות ו' מחולין דף ק' מוכח להיפוך וצריך ליישב . וא"ש ישוב הכנה"ג הנ"ל מה שמיישב אליבי' דרבא מודה רש"י בדרבנן מב"מ בטל וא"ש קו' התוס' בחולין דף ל"ט הנ"ל דלמה לא משני בציר דקאי שם לאביי לשיטתי' הא דידי' הא דרבי' די"ל דאביי בתר דשמע מרבא בטמא בטומאה דרבנן י"ל דהדר וקבלה תירוצא דרבא ונפל מתרוצי הא דידי' הא דרבי' מ"מ ראי' לכנה"ג דרבא ס"ל בדרבנן מב"מ בטל וא"ש תי' הכנה"ג מה שמיישב לרש"י ז"ל ומרב שישא לא קשה כמש"ל דאיהו משני הא דידי' הא דרבי' כדס"ל אביי בס"ד על כנה"ג ועיל"ק סי' תר"כ וסי' תר"ס · אמנם עדיין קשה קו' השעה"מ מרש"י דידן חולין דף קט"ז דרש"י פסק אפי' בדרבנן נמי לא בטל . ולמ"ש קשה על רש"י דהא מרבא מוכח בדרבנן מין במינו בטל :

וי"ל דס"ל לר' יודא מב"מ לא בטל בדרבנן דבטל אלא בדרבנן גופי' יש חילוק דהיינו בציר שהוא ג"כ מחזיקו לא בטל הלכך בהעמדה נ"ב אלא בציר שהוא זיעה בעלמא בטל במאתים ועיל"ק סי' תרפ"ג ד"ה וי"ל למרדכי ורקיות דגול מרבבה כ"ל דלעולם בעלמא ס"ל לרש"י מעמיד אוסר בכל שהוא ואלא כאן כיון שאינו אלא מדרבנן מותר משום מעמיד וכש"ך ס"ק ל' אמנם משום מין במינו ר"ל לרש"י אע"ג בדרבנן מב"מ בטל כמ"ש הכנה"ג ליישב רש"י וכמ"ש שכן מוכח מרבא זבחים . אבל כאן ס"ל לרש"י דאסור דטעמא דמאן דס"ל מב"מ לא בטל כ' הר"ן בנדרים משום דכל מין מעמיד ומחזיק מינו ע"כ לא בטל . אמנם אין המעמיד חזק כל כך הלכך בדרבנן אפי' ר' יודא ס"ל איכא דרבא דבטל · אמנם כאן בחלב נבלה של קיבה דזה מעמיד לחלב ומחזיקו שלא יהי' בטל אם הוא עוד לזה העלם מין במינו דמב"מ ג"כ מין מחזיק את מינו ס"ל לרש"י כגון זה יש לאסור אפי' בדרבנן :

סימן תקע"ט :

א) קו' הש"ך סקל"ו מנ"ל במעמיד ביש לאיסור לבדו כדי להעמיד אסור דאין ראי' משאור דהוה כנ"ט ממש והבאתי למ"כ דג"כ הכי ס"ל דשאור לא אסור משום מעמיד אלא משום לטעמי' עבידא והפר"ח דוחה לדברי מ"כ ולראיותיו ולכך סבר הפר"ח דהטעם משום מעמיד ואדבריו של פר"ח כ' תשובות על דבריו מ"מ כיון דפוסקים ס"ל דין דמעמיד לא בטל והר"מ בפי' המשנה בפ"ב דערלה נמי כ' דשאור אוסר משום דנכרת פעולת החימוץ א"כ היינו המעמיד וא"כ קשה סוגי' דפי' גי"ה דף צ"ט הנ"ל דמשמע דמחמיץ משום טעם אסור ולא משום מעמיד ישבתי זה בד' אופנים וא"כ הלכה דשאור אסור משום מעמיד וכ"כ תוס' ע"ז דף מ"ט ביש באיסור כדי להחמיץ אסור אפי' אם יש גם בהיתר כדי להחמיץ ותוס' פסחים כ"ז ע"א שכ' להיפך קשה מע"ז דר"ש הכי ס"ל דהא טעמא דר"ש משום דהוה נטל"פ · ובב"י סקכ"ו כ' בשם כנה"ג ביש ס' להתיר ביש גם באיסור כדי להחמיץ ומסכים עמו הבל"י דהא המרש"ל ס"ל כל מעמיד בטל בס' ואע"ג דש"ך כ' שאין דבריו מוכרחין ביש ס' יש לסמוך להקל ע"כ ודבריו קשה דמה מכריע ס' דהא הא גופי' פלוגתא של מהרש"ל דרש"ל ס"ל דבטל כל מעמיד בס' ואנן ס"ל דל"ב ובמג"א סי' תמ"ז כ' דבטל דעת רש"ל נגד כל הפוסקים :

בהג"ה אבל אם הי' שם מעמיד היתר ה"ל זוז"ג וכ' הש"ך ופר"ח וה"ד כשאין האיסור יכול להעמיד לבדו בלא ההיתר כדתנן במס' ערלה כדי לחמץ אסור כמו שפסק הר"מ בפט"ו מה' מא"ס הט"ז וכן בהעמדה הדין כן כל שיש באיסור לבדו כדי להעמיד אסור בכל גוונא להכי אי' במרדכי סו"פ כ"ה דמדמינן העמדה דחלב לשאור של עיסה ומה שנמגס בזה להש"ך ממה דאמרינן בפי' גי"ה דף צ"ט שאני שאור שחמוצו קשה אלמא דחימוץ תליא בטעם אינו נמגוס דהא גבי שאור גופי' פריכן זוז"ג עכ"ד אינו מובן דברי פר"ח הא קו' הש"ך במקומו עומד מה ראי' משאור לאסור ביש בו כדי להחמיץ דנ"ט ממש האיסור משו"ה לא מהני נתינת טעם ההיתר עמו משא"כ באין ב"א כדי להחמיץ וליכא נ"ט מאיסור לבדו אלא מן האיסור וההיתר ה"ל זוז"ג ומותר משא"כ בהעמדה אפי' יש בא' לבדו כדי להעמיד מ"מ ליכא נ"ט ממש בהעמדה אלא הכרת הפעולה א"כ ביש ב' גורמים לפעולת העמדה ס"ל דהוי זוז"ג אפי' ביש באיסור לבדו כדי להחמיץ כנ"ל כוונת הש"ך והאמר וסוף דבר דגם בשאור הטעם משום מעמיד ול"ק מפ' גי"ה כנ"ל כוונת הש"ך :

עיי' פר"ח סי' ל"ח ס"ק ז' עומד על המחקר הא דמחמץ בשאור של איסור דאסור אי הטעם דאסור משום שהשאור מה שמחמיץ הוא משום שנו"ט בעיסה או לפי שפעולת האיסור דהיינו חימוצו ניכר בו והביא שם בשם מ"כ בס' התערובות פ"ג שנראה משום שנו"ט בהיתר הוא וכמ"ש בחולין ד"ו הנח לשאור ותבלין דלטעמא עבידי והפר"ח חולק על המ"כ וכ' ששאור אינו אוסר לפי נ"ט בעיסה אלא לפי שפעולת האיסור דהיינו השאור וחמוצו ניכר בעיסה והביא כן מפיהמ"ש בפ"ב למס' ערלה ועוד הביא ראי' מפ"י דתרומות תפוח שרסקו ונתנו לתוך העיסה וחמצה ה"ז אסורה ואם איתא חמצה ל"ל דאי איירי מתני דאיכא טעמא אפי' לא חמצה אסורה העיסה ואי בדליכא טעמא אפי' חמצה נמי שרי ופר"ח דוחה ראיות מ"כ מהך דחולין ד"ו דאי' התם דלתערובת דמאי לא גזרו ופרכינן עלה מדתניא הנותן לשכנתו עיסה לאפות וקדירה לבשל אינו חושש לשאור ותבלין שבה לא משום שביעית ולא משום מעשר ואם אמר עשי לכי משלי חושש לשאור ותבלין שבה משום שביעית ומשום מעשר אלמא חיישינן לתערובת דמאי ומשני שאני שאור ותבלין דלטעמא עבידי וטעמא לא בטל ואינו ר"ל ששאור עשוי לטעם ונותן טעם בעיסה דהא גבי תערובת דמאי נמי איכא טעמא דאי ליכא טעמא מה אריי' תערובת ודאי נמי מותר ואעפ"כ לא גזרו אטעמא דדמאי ע"י תערובת וא"כ קשה דמאי האי דמשני שאני שאור ותבלין דלטעמא עבידי ומה בכך הא אטעמא לא גזרו אע"כ לפרושי כדפרש"י וז"ל וטעמא לא בטל לפי שהוא מתקן הכל והוא עיקר אבל יין במוריים ויין בכלים אינו עיקר עכ"ל הפר"ח :

ול"נ דאין דיחוי של פר"ח על המ"כ דשפיר י"ל דר"ל ששאור נותן טעם בעיסה ולטעמא עבידא לתערובת דמאי מיירי בליכא טעמא ומה שהקשה פר"ח מה אריי' תערובת ודאי נמי מותר אי מהא לא אריי' בודאי אסור תערובת ולא נותן טעם דטבל דהוה דשיל"מ ולא בטל אלא שאין אנו צריכין לכך אלא אפי' דמה דלא גזרו בתערובת דמאי לא גזרו אפי' נו"ט מכל מקום בטעם משובח כגון שאור ותבלין דלטעמי' לאחרים בא ולתקן אחרינא כה"ג גזרו בתערובת דמאי ויש לפרש גם כוונת רש"י הכי וכך משמע פשטי' דגמ' כמ"כ דקאמר הנח שאור ותבלין דלטעמי' עבידי ותבלין

ודאי

ודאי משום טעם הנרגש אסור ולא משום דפעולה נכרת בקדירה דאם משום דפעולה נכרת א"ל הרגש טעם האסור ותבלין ותוס' כ' ע"ז דף ס"ו דהיכי דפסק הטעם אפי' במידי לטעמי' עבידי בטל וא"כ גם באסור כן דהא גם האסור קאמר לטעמי' עבידי הרי אפי' דניכר פעולות האסור אפי"ה בטל כל שפסק טעמא :

עוד כ' המנ"כ ראי' דשאור אוסר משום נתינת טעם מפ' גי"ה דף ל"ט הנ"ל דפריך כי יש בה כדי להחמיץ אמאי לא בטל בא' ומאה ופרש"י וכו' איכא דיהיב טעמא כולי האי אלא שאור כדי להחמיץ הוא משום דיהיב טעמא כולי האי דמקשן ס"ד דכדי לחמיץ אינו נ"ט אלא כמו מעמיד ואם אינו נ"ט שרי כדתנן בפ' כ"ה הרי אינון אסור רק בנו"ט ומשני שאני שאור דאימוצו קשה כלו' לכך הוא נו"ט כולי האי או משום כך אמוצו דידי' אוסר אפי' לא נרגש הטעם והיינו כמ"ש הש"ך כאן דסוגי' דפ' גי"ה משמע דמחמץ אסור משום דהוה כנו"ט ממש. והפר"ח דחוק לדחות ראי' זו דמנ"כ וכו' דהכי פריך דמשמע לי' למקשן דעד ק' המחמץ פועל ומשבינן לי' לנו"ט אבל בטפי מק"א אף שי"ב כדי לחמץ אינו אלא לקיוהי ע"כ והוא דחוק טובא מנ"ל למקשן לחלק בכך ולהקשות מאחר דיש בו כדי להחמיץ מהכ"ת דחימוץ זה הוא קיוהו ועוד מה משני שאור דאמוצו קשה דזה י"ל דידע גם המקשן דאמוצו קשה אלא דהוה ס"ד דהוה קיוהי והפר"ח כ' דהכי מתרץ הואיל ויש שאור שחמוצו קשה ואיכא חמץ מעליא בטפי מק"א הלכך לא פלוג רבנן בכל שיש בו כדי לחמץ העיסה אסור ואין דברי פר"ח סובלין בדברי גמ' ולא בפרש"י ותוס' ופשטות דברי גמ' ודברי רש"י ותוס' דשאור משום נותן טעם הוא במקשן ותרצן והכי מוכח נמי מהתם דף ל"ט דפשיט דאיכא דנו"ט למעלה בס' מליר מסאת'ס אלמא דיהיב טעמא יותר מק"א ולפר"ח מה ראי' דלמא בליר נ"ט מודה דיהיב טעמא אלא איהו דקשיא לי' שאור האיך כדי להחמיץ אוסר כיון דאינו אלא קיוהי א"ו דמחמץ משום לטעמא עבידי אם יש בו כדי לחמץ אסור משום דנ"ט ויהיב טעמא כולי האי והביא מליר בסאתים דנפלה שיש דבר שנו"ט ביותר :

ואומר בישוב הסוגיא דפי' גי"ה א' לפי פשטות הסוגי' ופי' התוס' דמקשן דלא אסור אלא בנו"ט כמו מעמיד א"כ מה דמשני שאני שאור דחמיצו קשה דיהיב טעם ביותר ה"כ שאור דאוסר ודאי רק משום נתינת טעם כמ"כ אלא ה"כ מוכח דמעמיד בטל בליכא כדי נ"ט והלא ע"ז קשה וכן הקשה פר"ח שם וז"ל דשיטת התוס' תמוה דהא מוכח בהדיא במתני' ובגמ' דמעמיד לא בטל דשאל ר' ישמעאל לר' יהושע במתני' מפני מה אסרו גבינת עכו"ס וא"ל משום שמעמידין בקיבת עגלי עכו"ס ופריך לי' א"כ אמאי לא אסרו בהנאה והשיאו לדבר אחר ואי' בגמ' שם דף ל"ה ותוס' דף ל"ד דהכי הגי' בגמרא שרומז המשנה השיאו לדבר אחר ופריך ולהדר לי' משום דליתא לאסורי בעיני דהא מוריים לא אסרו בהנאה משום דליתא להיסורי בעיני ומשני הכא כיון דהוקומי קמוקים כמאן דאיתא לאיסורי בעיני דמי ע"כ א"כ י"ל דברי פרש"י דלכך השיאו לד"א ולא תירוץ לו דלכך לא אסרו בהנאה משום דליתא להיסורי בעיני דקסבר שלא יקבל ר' ישמעאל תי' זה משום דס"ל לר' ישמעאל מעמיד הוה כאיסורי בעינא א"כ אדרבה לקושטא דלא אסרו לגבינה אפי' בהנאה ש"מ דלא חשיב מעמיד כאיסור בעינא א"כ א"ש למסקנא דעת ר"ת דמעמיד בטל בס' והמנס בים"ש בפ' כל הבשר סי' ק"ו מישב קו' זו דים"ש ס"ל להלכה דמעמיד בטל בס' תי' דסוגי' דע"ז דקאמר דמעמיד חשיב כבעין הוא רק בע"ז הכי הוא עי"ש :

(ב) **אמנם** למה דכל הפוסקים דס"ל מעמיד אסור א"כ שאור נמי משום מעמיד אסור וישבתי לעיל סי' תקע"ו אות ג' דאע"ג בס"ד הוה ס"ל דמעמיד בנו"ט דהיינו בס' דאיכא נ"ט יפה ואינו אסור אלא בנ"ט יפה אבל למסקנא דמשני לי' שאני שאור דאימוצו קשה חשיב מה שאימוצו קשה כנ"ט א"כ גם מעמיד חשיב כנ"ט דהקיבה ועור הקיבה נעשה אריף והוה כחמוצו קשה וחשיב כל מעמיד נו"ט :

(ג) **אף** י"ל דהתרצן לטעמי' מתרץ לי' דס"ל שאור משום דיהיב טעמא אוסר ומשני לי' משום דאמוצו קשה וס"ל מעמיד נ"כ בנו"ט וגבינת נכרים אסור משום גילוי כריב"ל או כטעם אחרים בע"ז פ"ב אבל למה דמסקינן כטעמי' דשמואל דגבינת נכרים אסור משום מעמיד וא"כ צ"ל כך לס"ד דלא ס"ל מעמיד אסור בכל שהוא רק בנ"ט וצ"ל דהיינו בידוע דאיכא נ"ט או לפעמים איכא נו"ט דהיינו במעוטי וא"כ דוקא בנרגש הטעם אסור אבל מאחר דגזרו כל גבינות משום מעמיד דרובא דרובא ליכא במעמיד בתערובת כל כך עד שיהי' בנ"ט ואפי"ה אסרו ש"מ דמעמיד אוסר בכל שהוא :

(ד) **י"ל** דמה דפריך בפי' גי"ה וכי יש בו כדי לחמץ אמאי לא בטל בא' ומאה דמשמע דכדי להחמיץ משום נ"ט הוא ולא משום מעמיד יש לומר דפריך דס"ל דאם יש בו כדי להחמיץ דאסור מיירי במשנה בפ' דערלה משנה ח' דתנן בו כדי להחמיץ אבל לא חימצו עדיין דליכא איסורי כה"ג משום מעמיד דלא פעל כלום עדיין וכה"ג עדיין רק האיסור משום נ"ט ויהבי בי' שיעור נ"ט אם יש בו כדי להחמיץ אז נותן בו טעם ועדיין לא החמיץ ונ"ט מפני שחמוצו קשה ועיי' בסי' שאח"ז דקדקתי זה מלשון המשנה דלא תנן אם יש כדי להחמיץ וחימצה ושכ"ב כ' בפר"ח בסי' ל"ח :

סימן תקע"ט מ"ת ·

א) מ"ש הר"מ בהמה שנתפטמה בכרשיני ע"ז מותרת למזבח שהרי נשתנה ע"כ דמשמע להדיוט שרי י"ל בנתפטמה כל ימי' אסור ולא כפר"ח (ב) הפרמ"ג הקשה ארש"י דמ"ט פרה תשחט משום זוז"ג מפני שגידולה היתה קודם וכן באכילת היתר תיפ"ל אפי' לא אכלה כל ימי' היתר הוה זוז"ג ותרוצו דחוק אלא נ' דרש"י ס"ל דהגוף אינו גורם שוב ראי' כן בפר"ת (ג) עוד כ' הפר"ח להתיר אפי' נתפטמה כל ימי' מטעם שכ' הר"מ משום דנשתנה וכתבתי דז"א למה לא כ' הר"מ טעם דגמ' אלא אה"נ דר"מ משום זוז"ג אלא אם לא נשתנה חשיב כבעין וליכא זוז"ג וכמילא ידעינן לר"מ באכלת כל ימי' אם הגוף לא מקרי גורם דאסור דליכא אלא חד גורם (ד) בנתפטמה תחלה בהיתר ולבסוף נתפטמה באיסור אם אין ניתוסף ע"י אכילת איסור בשר ושומן כי לא אכלה כ"כ שנעשית שמינה הוה זוז"ג כה"ג מיירי רש"י ע"ז דמ"ט אבל בניכר תוספות מודו רש"י דאסור וממילא חלב שנחלב מבהמה מאכילת חמץ דניכר תוס' חלב אסור וליכא כאן זוז"ג אי אוכלת בפסח איסור בלא היתר (ה) קו' על רמב"ם שכ' אם אין הגורמים יחד ליכא זוז"ג כברייתא ע"א דס"ת ותי' ויצא מזה דין במעמיד הוה זוז"ג אפי' אין הגורמים יחד (ו) דחיתי הקו' מע"ז והקשיתי אר"מ ממקום אחר א"כ מכח קו' זו יהי' ראי' לדין הנ"ל אמנם ישבתי גם קו' זו וא"כ אין ראי' לדין זה אדרבה לפי תרוצי גם במעמיד אם הי' האיסור תחלה לבדו אסור ואלא שאפשר לומר כן מצד הסברא ועוד יש סמך (ז) כתבתי תוס' לא חולק ארמב"ם שכ' הר"מ היכי דאין הגורמין באין בב"א לא ה"ל זוז"ג ופירשתי דברי תוס' שאינו חולק ארמב"ם ולא כאבני מלואים ותוס' בנתפטמה בכרשיני ע"ז דמתיר מטעם זוז"ג באוכלת גם היתר התם תוס' לשיטיהו ע"ז מ"ט כשאין הגורמים עושין פעולה אחת לא הוה זוז"ג ואז אזלינן בתר העיקר (ח) אמנם הפר"ח הוכיח דאנן קיי"ל כרש"י ע"ז מ"ט דאפי' אין הגורמין שוין אמרי' זוז"ג ואפי"ה פסק רמ"א בסי' ס' כתוס' תמורה באכלת כל ימי' כרשיני ע"ז אסור א"כ ה"ק אבני מלואים לדוכתי' וכתבתי עוד ב' תרוצים וא"ש הרמ"א (ט) ראי' מר"ן היכי דניכר האיסור לא אמרי' זוז"ג כמ"ש באות ד' הא דקיי"ל צביעה בערלה אסור משום חזותה מלתא לא אמרי' זוז"ג רק באיסור דרבנן דאבעיא דלא איפשטי קיי"ל לקולא כך הוא בשעה"מ לתשובות הר"ן ובמחנה אפרים חולק אדין תשו' הר"ן בנכרים שצובעין מנעלים בצבע שחור ונותנים בו חומץ דר"ן מתיר מטעם זוז"ג והמחנה אפרים חולק עליו והקשה על הר"ן ואני ישבתי נכון קישיות מח"א · אמנם הקשיתי ע"ז מירוש' שהביא בתשו' הר"ן דאמרי זוז"ג בחזותא א"כ ש"מ חזותא לאו כבעין ולא כשעה"מ וקשה על הר"מ בפי"ו מה' מא"ס הכ"א שפסק בצבע בגד בקליפה ערלה לא אמרינן זוז"ג וישבתי דגם הר"מ ס"ל בב' גורמין על ב' עניינים לא הוה זוז"ג ובסופ"י מה' מ"ש פרי עם קרקע הוה ענין א' וא"כ דינו דתשו' הר"ן כמחנה אפרים דאסור כ' הר"ן דס"ל שבח עצים כבעין לשיטתי' דס"ל באכילה ג"כ יש שבח עצים וישוב אתשו' הר"ן לשיטתי' אבל לדעת הפוסקים הדין דתשו' הר"ן כמחנה אפרים (יא) קו' על הר"ן בדבר אכילה נמי אמרינן יש שבח עצים ותי' וישוב אתוס' שהביא מתנור שהסיקו בכמון של תרומה דלא אמרי' שבח עצים באיסור אכילה (יב) תי' על קו' פ"י מנ"ל לפוסקים באפה בחמץ הפת אסור · ועוד הקשה אמאי אסור הפת הא הוה שלא כדרך הנאתן ותי' שתי' הוא זו קשה וכתבתי תרוצים אחרים (יג) המרש"ל פסחים דף כ"ז הקשה מה מבעיא לרמי הקדש לרבנן דמתירין הפת בהוסק בעצי ערלה הקדש מאי הא בהקדש אפי' אפר אסור וכ' הרא"ש דאסור לר"ה וכ' בפ"י ה"ד לרבי אבל לרבנן מותר ודחה מרש"ל ואמרתי דזה י"ל לרא"ש אבל מרש"י ותוס' משמע דאפי' לרבנן אסור ויפה הקשה מהרש"ל וישבתי קו' מהרש"ל דסוגי' אזלי למ"ד בלוחשות פליגי (יד) ישוב מג"א סי' תמ"ה סק"ה מ"ש לרמ"ך באפה בחמץ צריך אבוקה בתבשיל אסור בלא אבוקה מקו' אבני מלואים (טו) ביאור דברי מג"א מ"ש שם בחמץ זוז"ג אסור משום דלא בטל ומיושב קו' מרש"ל דף כ"ז ע"ב וישוב אמ"א שכ' בע"ז זוז"ג אסור משום דל"ב הא אי' בע"ז דף מ"ט בע"ז זוז"ג מותר ולפ"ז חלב מבהמה שאוכלות חמץ בפסח אסור כמ"ש בחבורי לאו"ח בפתי' הספר ובסי' תס"ו שם ובספרי לי"ד סי' תי"ט ולעיל סי' תקנ"ג ותקנ"ד (טז) ואין סתירה למג"א סי' תמ"ב דמתיר בחמץ זוז"ג התם מקיל במעמיד ורק להשהותן (יז) הפרמ"ג הקשה אמג"א הא בע"ז לח בלח מבשאינו מינו בטל וישבתי עצים דמתקן לפת חשיב מב"מ (יח) ישוב ארמב"ם מנ"ל בשאין הגורמין באין כא' לא הוה זוז"נ (יט) האבני מלואים מצדד דלא כמג"א ומקיל הוא בזוז"ג מחמץ דלא גרע מנוקשה דבטל וכן הקשה בפרמ"ג ועוד קושית וישבתי למג"א וא"ש המג"א דזוז"ג אסור הפת בחמץ (כ) מ"ש ביד אפריסל יישב הש"ך דמודה למג"א בהניח עצים דהיתר עם אפר אליל דאסור ליתא (כא) ישוב הרמב"ם

בפי'

בפ"י מה' מא"ס ודחיתי דברי כ"מ ובזה ישבתי קו' פ"י דלמה לא מוקי פלוגתא דרבי ורבנן בזז"ג וקו' דידי מנ"ל מר"א דס"ל זז"ג אסור ממשנה דסוף ס' כ"ה (כב) תי' אקו' אחרונים אתוס' למה תנור בזז"ג לכתחלה אסור ובהדירה אב"י דלא אסור לכתחלה ושבירה הוה כלכתחלה (כג) ישוב לפוסקים פסחים דף כ"ז בלוחשות פליגי ופוסקים באבוקה כנגדו :

שאלה אם העמיד תחלה במקצת איסור שאין בו כדי להעמיד ואח"כ נתן מקצת העמדת היתר אי מותר מטעם זז"ג כיון שהי' האיסור תחלה :

(א) **תשובה** בב"ח סי' ס' כ' דרמב"ם כ' בספ"ג מה' אסורי מזבח בהמה שנתפטמה בכרשיני עכו"ם מותרת למזבח שהרי כשתנו ע"כ וסתמא קאמר להדיוט שרי אף שכל ימי' נתפטמה כך ע"כ ויש לדחות כמ"ש הפר"ח לעיל אפלוגתא דת"ק ור"א ב"א בסוף פ' כל האסורין ר' אב"א אומר כשירה שינקה מן הטריפה פסולה מע"ג המזבח ובגמ' מ"ט אילימא דמפטמי מיני' אלא מעתה אכילה כרשיני ע"ז ה"נ דאסורי אלא כגון שהניקה חלב רותח משחרית לשחרית הואיל ויכולה לעמוד עלי' מעל"ע ופסק הרמב"ם כת"ק וא"כ לת"ק אפי' באכלה חלב רותח מותרת ואין בזה חילוק מהאכילה כרשיני ע"ז דמותרת וכ' פר"ח די"ל דיש לחלק דדוקא בחלב רותח מתיר הת"ק אבל בנתפטמה באיסורי הנאה כל ימי' אסור אפי' לת"ק א"כ הא הש"ס פריך סתם אלא מעתה אכילה כרשיני ע"ז ה"נ דאסורי דמשמע נמי סתמא בכל ענין שרי וע"כ צ"ל אע"ג דאתמר סתם מ"מ לא שרי אלא בלא נתפטמה כל ימי' א"כ הר"מ כ' סתם דברי הגמ' א"כ כמו דמחלקינן במה דאתמר בגמ' כן יש לחלק בדברי הרמב"ם דלא מתיר אלא בלא נתפטמה כל ימי' :

(ב) **ועוד** כ' הפר"ח דיש להתיר מטעם זז"ג אפי' נתפטמה כל ימי' דהגוף הוה חד גורם והמאכל חד גורם אע"ג דהגוף והמאכל אינם מענין א' רש"י ס"ל ע"ז דף מ"ט דאמרי' זז"ג אפי' אינם מענין א' וכן פסק הרמב"ם בספ"י מה' מעשר שני וכן פי' הרא"ש במס' ערלה ותוס' שם בסו"פ כל איסורין דאוסר להדיוט לשיטתיהו אזיל שם דף מ"ט אם אין הגורמין בענין א' זז"ג אסור ודחק הפר"ח ליישב פרש"י שם דף מ"ט אברייתא פרה שנתפטמה בכרשיני ע"ז תשחט משום דהוה זז"ג מפני שגידולה היתה קודם לכן באכילת היתר קשה הא לדידי' אף שלא היתה גידולה קודם לכן מהיתר נמי שרי כיון דגוף הוה נמי גורם דהיתר ותי' הפר"ח בדוחק דרש"י קושטא דמלתא קאמר שגידולה קודם לכן במאכלים של היתר וזה דוחק ועוד למ"ש הפר"ח דסתמא משמע אפי' נתפטמה כל ימי' א"כ ה"נ מיירי הברייתא בכל ימי' וה"ל לרש"י לפרש זז"ג באפי' נתפטמה כל ימי' מ"מ הוה זז"ג אלא צ"ל דלא כפר"ח דהגוף אינו גורם כלל לפיטום לרש"י :

(ג) **ועוד** כ' הפר"ח להתיר משום דנשתנה כמ"ש הרמב"ם יש לומר דרמב"ם דמפרש משום דנשתנה ולמה לא אמר הטעם משום דהוה זז"ג כדאי' בגמ' דלפר"ח אפי' באכלת כל ימי' איכא זז"ג הגוף והמאכל אלא צ"ל אם לא נשתנה וחשיב בעין ליכא זז"ג לכך כ' הר"מ דנשתנה וליכא אלא גורם וא"כ שפיר מותר מטעם זז"ג א"כ בגורם א' י"ל דלא מהני מה שנשתנה ולפ"ז י"ל נמי אע"ג דהרמב"ם כ' סתמא מותר מ"מ י"ל בנתפטמה כל ימי' אסור דהוה חד גורם וסמך הרמב"ם במ"ש בעלמא בפ' י"ו מה' מא"ס דחד גורם אסור ועוד ממה דסתם מפני שנשתנה וידעינן דליכא רק גורם א"כ ממילא ידעינן דלא שרי אלא בזז"ג אבל בחד גורם אסור ורא' א"כ בפ"ת שם שדייק ג"כ מרש"י באוכלת כל ימי' באיסור אסור והגוף לא הוה גורם דהיתר ולא דמי לרש"י דס"ל דקר' ואגוז הוי ב' גורמים אפי' אינם מענין א' ע"ש מה שחילוק דגוף הבהמה ודברים האחרים דהיינו המאכלים מבין שניהם ישנו לבשר פרה זו . והנה מפר"ח שם משמע להתיר בנתפטמה כל ימי' באיסור היינו אפי' נתגדל וניכר תוס' הבשר ופיטום אפ"ה שרי מטעם זז"ג ומ"ש רש"י היתר בפ' כל הצלמים פרה תשחט דאף היתה גידולה קודם לכן :

(ד) **וכ"כ** הפר"ת שם בפי' ד"ה דוקא דנתפטמה מקודם ע"י מאכלות היתר ואח"כ נתפטמה מאכילת איסור ואז אפי' הוכר בה הפיטום האיסור והפר"ת כ' דרש"י דוקא קאמר באכלה מקודם דברים המתירים דאז הוה זז"ג וקשה לי אם הברייתא פרה שנתפטמה בכרשיני ע"ז פרה תשחט מיירי בנתפטמה כל כך שע"י האיסור נעשית שמינה וניכר בו שניתוסף הבשר והשומן אמאי שרי הא כה"ג לא מתירין זז"ג כיון דמה שניתוסף ע"י אכילת איסור לבד הוא ניתוסף כמ"ש הרמב"ם בפ"ו מהמא"ס הכ"ג קדירה שבישל אותה בקליפה ערלה ואח"כ בעצי היתר ה"ז אסור אעפ"י שזז"ג שבשעה שנתבשל מחמת עצי איסור עדיין לא בא עצי ההיתר ונמצא מקצת הבישול בעצי היתר ומקצתו באיסור עכ"ל א"כ ה"נ בשעה שניתוסף בשר ושומן בכרשיני ע"ז לא הי' מאכל היתר נמצא מקצת תוס' בשר ושומן הי' במאכלי היתר ומקצתו במאכלי איסור ועי' בכ"מ שמקשי אר"מ דמאין יצא הרמב"ם דין זה ולמ"ש דיצא לו מפסחים דף כ"ז הניח הכ"מ בצ"ע ול"כ דר"מ כ"כ מן הסברא דליכא למימר זז"ג אלא בהב' גורמים פועלים פעולה א' אבל בבישול שכל מקצת בישול הוה פעולה אחרת צריך להיות דוקא שהב' גורמים יהי' יחד בב"א :

(ה) **ע"כ** נ"ל דברייתא פרה שנתפטמה בכרשיני ע"ז לא מיירי בנתפטמה כל כך עד שיהי' תוס' בשר ושומן דכה"ג אסור כיון דניכר האיסור אלא מיירי שאכלה בכרשיני תרומה וע"י האכילה זו יש קיום להבהמה ומעמיד אותה שתחי' ואין ניכר תוס' בשר ושומן לזה כ' רש"י דמה שהיתה גדילה קודם לכן ע"י אכילת היתר הוה שפיר זז"ג כי לקיום וחיות הבהמה מועיל כל האכילות אפי' מה שכבר אכלה מועיל לעולם כי בכח האכילה ניתן לה כח חיות ואכילת האיסור שאוכלת עכשיו מסייע וגורם המעמיד עם אכילת הקודמות וה"ל שפיר זז"ג ולא תיקשי מלשון נתפטמה דתני שהוא משמע שנעשית מפוטם ושמינה ז"א דכל אכילת בהמה כשאוכלת תבואה מקרי פיטום ורא' לדבר דבסוף פ' כל איסורין דאתמר אר"א ב"א כשרה שינקה מן הטריפה פסולה מע"ג המזבח ובגמ' מ"ט אילימא דמפטמא מינה אלא מעתה האכילה בכרשיני ע"ז ה"נ דאסרי הרי דפתח בפיטום וסיים האכילה בכרשיני ע"ז וכר"מ כ' דין זה בסופ"ג מה' איסורי מזבח בהמה שנתפטמו בכרשיני עכו"ם מותרת למזבח הרי דש"ס נקיט אכילה והר"מ נקיט שנתפטמה אלמא דפטום משמע נמי אכילת סתם בבהמה היוצא לנו לדינא באם אין הגורמין ביחד והיתר עשה במקצת והאיסור במקצות לא הוה זז"ג ופי' בחיבורי לא"ח בתשובה בריש הלכות פסח שכתבתי בהמה שאכלה חמץ בפסח החלב אסור וכן כתבתי שם בסי' תס"ו ובדברי יוסף לעיל סי' ת"ט ובסי' תר"ג בדברי שם והמתירין סמכו על רש"י ע"ז דף מ"ט דפרה שנתפטמה בכרשיני ע"ז תשחט משום דהוה זז"ג א"כ ה"נ ונמצא שם תרוצים על קו' זו אמנם למ"ש לא דמי להכי בחלב של היום לא הי' ביחד עם מאכל ההיתר וזז"ג לא מקרי אלא כשההיתר יש ביחד בשעה שיש גורם ההיתר כמ"ש בשם הר"מ ועוד דניכר התוס' החלב ממאכל שאוכלת היום ורש"י לא כ' דהוה זז"ג אלא שלא לאסור כל הבהמה מפני שהאיסור מעמיד לחיות הבהמה ע"י כח האכילה והוה שפיר זז"ג כי גם מאכילת היתר שאכלה כבר יש גם עתה בבהמה אותו כח והוה שפיר זו"ז גורם וגם איירי דלא ניתוסף בשר ושומן ע"י אכילת איסור :

ולבאר' קשה לי על הר"מ הנ"ל שאם בישל תחלה עצי האיסור במקצת ואח"כ נתן גם עצי ההיתר לא הוה זז"ג משום שהי' במקצת בישול האיסור לבדו וקשה מברייתא ע"ז דף ס"ח שאור של תרומה נפל תחלה ואח"כ חולין ד"ה אסור ומיירי שיש בזה כדי להחמיץ ובזה כדי להחמיץ ונשמע אבל אם אין בתרומה לבדו כדי להחמיץ מותר למ"ד זז"ג מותר ולרמב"ם אמאי מותר כיון דנפל תרומה תחלה א"כ עשה מקצת חימוץ בלא גורם היתר וצ"ל כמש"ל דהר"מ לא אמר אלא בבישול דכל מקצת בישול הוה פעולה בפני עצמו כמו כן כשנתרבה בשר אפי' רק מקצת בשר או שומן או חלב הוה כל מקצת דבר בפ"ע משא"כ בשאור שהוא לתכלית פעולה א' דהיינו להחמיץ העיסה וכל זמן שלא נחמץ יפה אינו חשיב כלל פעולת מקצת החימוץ א"כ שפיר מצרף גורם ההיתר להיות זז"ג אפי' בא גורם ההיתר לבסוף וא"כ העמדה דומה לשאור אם אין באיסור כדי להעמיד אם העמיד בקיבה של איסור תחילה ואח"כ מעמיד היתר הוה זז"ג :

(ו) **שוב** ראי' דאין ראי' מברייתא דע"ז דף ס"ח הנ"ל די"ל משום דרישא תני אם נפל חולין תחלה ואח"כ שאור של תרומה וחימצו אע"ג דהוה לפגם אוסר הת"ק ור"ש מתיר דס"ל נוטל"פ מותר לכך נקיט בסיפא בנפל של איסור תחלה אסור והיינו ג"כ בחימצו וקמ"ל דר"ש מודה בהשביח ולבסוף פגום דאסור ופגם אינו ביש גם באיסור כדי להחמיץ ואם אח"כ נופל חולין הוה לפגם אבל באין בשניהם כדי להחמיץ ואלא ע"י צירוף חימצו ואיכא לשבח י"ל דאסור אם לא הי' הב' גורמין יחד :

אמנם ממקום אחר מוכח הכי דהיינו מפ"ב דערלה דאמרו רבנן דר"א בין שנפל האיסור תחלה בין נפל לבסוף מותר משום דהוה זז"ג עד שיה"ב כדי להחמיץ ע"כ א"כ מוכח הא באין בו כדי להחמיץ אפי' נפל האיסור תחלה לבדו ואח"כ נפל ההיתר ה"ל זה וזה גורם וקשה ארמב"ם ואיכא ראי' לדין הנ"ל שכתבתי . אמנם גם משם יש לדחות שאין ראי' לדין שכתבתי אלא גם במעמיד ס"ל לרמב"ם שאם הי' תחלה מקצת שאור איסור לבדו תו לא הוה זז"ג ומה שהקשיתי הא רבנן אינם מחלקין בין נפל איסור תחלה יש לומר דהכ"מ בפי"ו מה' מא"ס קשה לו ממה שכ' הר"מ דממנו יצא לרמב"ם דין זה א"כ י"ל אדרבה דיצא לרמב"ם מהך משנה דפ"ב דערלה דר"א אומר אחר אחרון אני בא ואמר אביי פסחים דכ"ז לא אמר ר"א אלא בקדים וסילקו וכ' בפנ"י שם דיצא לאביי הכי מדאשכחן דר"א ס"ל זז"ג אסור א"ו הכא מיירי בקדם וסילקו עי"ש וקשה עדיין מנ"ל לאביי להוציא דברי ר"א מפשטי' דלמא ע"כ ס"ל לר"א זז"ג אסור דוקא בנפלו בב"א מכ"ש אם נפל האיסור באחרונה דאיכא נמי סברת אחר אחרון אני בא אבל בנפל ההיתר לבסוף י"ל דשרי אע"ג דאיכא זז"ג אחר אחרון אני בא אמנם לרמב"ם א"ש שאם נפל האיסור תחלה והי' האיסור לבדו אסור לכ"ע וא"כ גם מרבנן לא קשה ארמב"ם כמו שהקשתי די"ל דרבנן אסילקו דר"א קאי דבריהם דדוקא בסילקו האיסור הוא דמתירין בנפל האיסור תחלה ג"כ מ"מ אפי' בלא סילקו ונפל בבת אחת נמי ס"ל דמותר משום זז"ג מדאמרו עד שיהי' בו כדי להחמיץ אבל בנפל איסור תחלה ולא סילקו שהי' גורם אחד לבדו י"ל דגם רבנן מודו שאסור דהוה כחד גורם לרמב"ם כמו בישול קדירה במקצת עם עצי איסור בלא הי' שם עדיין עצי היתר וממילא לפ"ז אפי' במעמיד נמי לרמב"ם הדין כן . אמנם אח"כ בא לידי בשאלה ס' אבני מלואים וראי' בסוף הספר סי' ז' שהקשה ארמב"ם הנ"ל מהך פ"ב דערלה ובודאי כוונתו כמו שהקשיתי בדברי רבנן :

ותי'

ותי' כעין תרוצי באות ה' והוא דדוקא בבישול ניכר מקלת הבישול אבל שאור שאין בו כדי להחמיץ אינו ניכר אפי' מקלת חימוץ באין בו כדי להחמיץ אלא אח"כ כשנפל לתוכו שאור דהתירא מתעורר השאור הראשון ע"כ הרי דמחלק ג"כ דין בישול ובין מעמיד כמו שחלקתי באות ה' והנה לפי סברת אבני המלואים אינו מיושב רש"י ע"ז דמ"ט שהקשיתי ע"ז באות ב' שפי' אברייתא פרה שנתפטמה בכרשיני ע"ז תאסר משום דהוה זוז"ג ופרש"י מה שאכלה כבר אכילת היתר זה הוא גורם ההיתר והקשיתי לרמב"ם הא עתה כשאכלה אכילת איסור האיסור הוא לבדו כה"ג זוז"ג אסור וכתבתי שם דרש"י מודה בניכר האיסור שניתוסף בשר ושומן ע"י מאכלי איסור הוה כגורם אי כיון שהי' האיסור לבדו וזה ס"ל נמי האבני מלואים כמ"ש דבריו כאן אלא דמה שכ' דהוה זוז"ג דהיינו להעמדת הבהמה וקיומו והוה כמעמיד ולתי' האבני מלואים צ"ל דהאכילת היתר שאכלה קודם אינו ניכר אפי' מקלת העמדת הבהמה וזה א"א לאמרו אבל למ"ש א"ש אע"ג במעמיד ניכר מקלת חימוץ מ"מ במעמיד מקלת חימוץ לא חשיב כלל עכ"פ רא"י ליכא לדין זה מנפ"ב דערלה דלא וסי' קשה קו' אבני מילואים דהא יש לתרץ מכ"פ דערלה כמש"ל מ"מ י"ל שהדין זה אמת מכח הסברא דהיינו במעמיד מודה הרמב"ם דלא נאסר אפי' לא הי' הב' גורמים יחד בב"א וכדי ליישב רש"י הנ"ל ע"ז דף מ"ט שכ' מאכלים מקודם הוה זוז"ג אם רש"י לא חולק ארמב"ם כשאינם בב"א וצריך לתרץ כמ"ש דהתם בע"ז הוה כמעמיד כהנ"ל ובמעמיד הוה זוז"ג אפי' ליתניהו בב"א ולקמן אכתוב בס"ד לקמן אות י"א עוד מקום שיש לרמב"ם דין שלו שאם הגורמים אינם בבת אחת נפלו אסור כמ"ש בבישול דאבני מלואים כ' ב' תרוצים אמאי בהקדם זוז"ג אסור ובע"ז מותר וס"ל הרמב"ם כתי' הא' :

(ז) **ואמנם** כ' בס' אבני מלואים וז"ל ובמרדכי סו"פ כל הצלמים משמע דאפי' היכי דאין הגורמים בבת אחת נמי ה"ל זוז"ג עי"ש גבי פרה שנתפטמה כל ימי' בכרשיני ע"ז דאסור ואם לא נתפטמה כל ימי' באיסור הנאה ה"ל זוז"ג ומותר והובא באחרונים ביו"ד סי' ס' ולדעת הרמב"ם הוה כה"ג זוז"ג כיון שלא באו בב"א וצ"ע כעת עכ"ל ולקמן אכתוב דהך דעה ס"ל כתי' הב' של אבני מלואים אמאי בהקדם זוז"ג אסור ובע"ז מותר ממילא לא מוכח דינו של רמב"ם מה שכ' דבעי דוקא הגורמים באין בבת אחת כמשל"ק אות י"ח מ"מ בהעמדה כ' לאמר כן מן הסברא שכתבתי לעיל דהוה זוז"ג ול"ד לבישול ואמנם לא במרדכי פ' כל הצלמים איתי' לדבר זה רק בתוס' תמורה ד"ה שינקה חלב רותח כ' תוס' וה"ה בכרשיני ע"ז אם אכלה כל ימי' שעיקר גדולתה מהן שהוא אסור ולפום רהיטא אף להדיוט עכ"ל אמנם למ"ש הפר"ח בסי' ס' תוס' זה אזיל לשיטתי' בפ' כ"ה דף מ"ט באין הגורמים שוין בפעולה אחת לא הוה זוז"ג וס"ל דגוף ג"כ גורם והוה הגוף גורם היתר והמאכל גורם איסור מ"מ אסור כיון שאין הגורמים שוה וכה"ג כפי' כל הצלמים כ' לתוס' היכי דאין הגורמים שוין אזלינן בתר עיקר הגורם וא"כ אין דברי תוס' נגד הרמב"ם דבתוס' הוה כ' גורמין באחת דהיינו כיון דהגוף הגורם היתר וגורם זה תמיד הוא וי"ל דא"כ מדוקדק לשון התוס' שכ' שעיקר גדילתה מהן באכלה כל ימי' דס"ל לתוס' בלא אכלה כל ימי' י"ל דגוף העיקר יותר אבל באכלה כל ימי' האכילה עיקר ואסור וכדברי ש"ג באין הגורמין שוין אזלינן בתר העיקר :

(ח) **אמנם** הפר"ח שכ' כן הוכיח שם דלא כרמ"א סי' ס' שפסק כתוס' תמורה דהכן קיי"ל דאפי' אין הגורמין שוין נמי הוה זוז"ג כדעת רש"י דף מ"ט בע"ז שם גבי נטע אגוז וכן פ' הר"נ הכי בנטע אגוז וכפי' הרא"ש וא"כ ע"כ רמ"א פי' לדברי תוס' תמורה דהוה הגורמין שוין ולכך אפי' לתוס' הוה זוז"ג וכיון מטעם זוז"ג אסור ה"ק אבני מלואים לדוכתי' הא מה שאכלה כבר היתר ועכשיו אוכלת איסור לאו זוז"ג הוא כיון שאין הגורמין כאחת כמו בנתבשל בתחלה מקלת בעצי איסור כמ"ש הר"מ והובא בש"ע י"ד סי' קמ"ב וגם הרמ"א אינו חולק א"כ לרמ"א יש לחלק באופן אחר דהיינו דוקא בבישול ליכא זוז"ג באינם באין כאחת כי הבישול המקלת האחרון אינו גורם למה שנתבשל כבר דהיינו אם מתחלה נתבשל כשליש בישולו לשליש זה שכבר נתבשל אינו גורם עוד למה שנתבשל השליש כבר אבל אם אכלה אכילת היתר שממנו הבהמה יעמד חי האכילה אחרונה ג"כ מעמיד הבהמה מה שכבר גדלה שפיר הוה זוז"ג וכן במעמיד ע"י המעמיד האחרון מחזיק השאור שנפל תחלה כדי שיחמץ שפיר ה"ל זוז"ג הלכך במעמיד אין חילוק בין נפל תחלה או לבסוף :

אך יש לומר למ"ש בחיבורי סי' תס"ו בא"ח דמה שאכלת בכרשיני ע"ז הוה כאלו הוא בעין וכאלו אכל האיסור אלא דתוס' ס"ל אפי' שנחשב כבעין מהני זוז"ג ולכך לא אסור לתוס' רק באוכלת כל ימי' דליכא רק חד גורם הלכך אסור וא"ש הרמ"א בסי' ס' שכ' דאפי' באיסור אכילה אסור משום דהוה כאלו אכל האיסור בעין וא"כ יש לומר דלא דמי לבישול דבישול האחרון מעלי היתר אפי"ת דחשיב שבח עצים בפת וחשיב כבעין מ"מ הוה יותר מקלי בתוך הפת מאוכלת בכרשיני ע"ז שנתעכל והפרש יוצא לחוץ והמשובח נכנס לבהמה משא"כ שבח עצים אינו בעין הלכך יש חילוק גדול בבישול תחלה מקלת בעצי איסור לא מצרף אא"כ הגורם עצי היתר לגורם האיסור אדרבה מה שכבר נתבשל בעצי איסור במקומו עומד ואין כח בגורם קלים לחזור ולעוררו שיהי' חשיב זוז"ג אבל באוכלת דבר איסור אא"כ שהוא בעין הרי גם הוא עומד במקומו ויש בכחו לחזור ולעורר הגורם הראשון שהי' כבר ושיהי' עכשיו זה וזה גורם :

(ט) **אלא** דבר זה מה שכתבתי לתוס' אפי' בבעין מהני זוז"ג הא הר"ן בתשובה סי' ע' לא כ"כ אלא הוא אמר דמה דקיי"ל יש שבח עצים בפת חשיב כבעין הלכך לא מהני זוז"ג כ"כ הר"ן בפסחים ובסופ"ג דע"ז כ' דשבח עצים בפת אתיר מזוז"ג לפי שהאיסור ניכר בהיתר עכ"ל ולכאו' למה לא אמר כמ"ש בפסחים דיש שבח עצים בפת חשיב כבעין מעלים דלאיסורי הנאה נהנה וי"ל דב' פירושים הדא ניהו אע"ג דהשבח מן העצים בעין אבל בתוך הפת נימא דמקלי קלי כמ"ש בלח"מ פ"ג מה' חמץ בנחלים אסורין בחמץ מ"מ בתוך הפת אינו בעין לכך כ' הר"ן גם בפת חשיב כבעין כיון דהוכר האיסור מדברי ר"ן אלו למש"ל אות ד' בהוכר האיסור לא שרי זוז"ג והתם חשיב יותר הוכר האיסור במוסיף והר"מ בפע"ז הכ"א כ' בגד שצבעו בקליפה ערלה אסור והקשה הלח"מ הא הוה זוז"ג הצבע והאור ותי' משום דאין הגורמין עושין פעולה א' כמ"ש תוס' דף ע"ז דף מ"ט דלכך אסור לזרוע ירקות בחמה תחת אשירה והקשה בשעה"מ בפ"ג מה' חמץ דסברא זו ליתא למסקנא כמ"ש הר"ן שם בע"ז אלא הוא תי' משום בערלה חזותא מלתא הוא ולא אמרינן זוז"ג והביא ראי' מתשו' הר"ן ולכאו' מר"ן גופי' פסחים ומע"ז הוה מצי להביא ראי' :

ומדברי שעה"מ עמדתי ליישב תשו' הר"ן שגוף השאלה בר"ן שנשאל על מה שהגוים נותנים לתוך עיבוד של עורות חומץ בשעה שצובעים אותו לצבע שחור והאמון שלהם וכ' הר"ן כיון דנקטינן מבעיין (דלא איפשטי' אי חזותא מלתא) אסורין של דבריהם דחזותא לא מילתא אפי"ת שהחמיר הכ' בע"ז וערלה ושביעית אפי"ה אין גוף האיסור שם כיון דחזותא לאו מלתא אלא גרמא יש להתיר מטעם זוז"ג וכ' הפר"ח ולפי"ז אף בחומץ של יין שנסכתך לפנינו דאסור מה"ת יש להתיר מטעם זוז"ג והשיג עליו האיך מתיר בנסך האיסור מה"ת דהא מספקי לן אי חזותא מלתא הוא ואיך אמר בערלה אין גוף האיסור שם עי"ש וכשראיתי בשעה"מ הי' קשה לי שכ' להיפוך בשם תשו' הר"ן וכ' בערלה כיון דחזותי' מלתא הוה כבעין הי' הר"ן כ' שאין גוף האיסור שם ועמדתי על האמת דר"ן לא כ' דאין גוף האיסור שם אלא אי חזותא לאו מלתא ולכך מקילין באיסור דרבנן משמע אבל לאם ת"ל חזותא מלתא ס"ל לר"ן דחזותא בערלה הוה כגוף האיסור שם ומעולם לא היתר תשו' הר"ן בנסך מן התורה כמו שעלה על דעת פר"ח ובמחנה אפרים בה' נח"ס פ' ע"ז הכ"א חולק אר"ן משום דאין החומץ צובע אלא הוא להעמיד הצבע קאי ואע"ג דליתא בעיני' חשיב כאלו איתי' בעיני כדאי' בפ"ב דע"ז דכל דבר המעמיד אסור בכל שהוא וכי אמרינן זוז"ג מותר ה"מ משום דאין גורם איסור יכול לתקן בלא גורם ההיתר משא"כ הכא דאין הצבע מעמיד והכי אי' בתוספתא עכ"ל נ"ל שט"ס הוא וכל"ל והכי אי' בתוספות והיינו תוס' ע"ז דף מ"ט דס"ל היכי דאין הגורמין פועלין פעולה אחת לא זוז"ג הוא אמנם הר"ן שם לא ס"ל הכי שליתא כן במסקנא וכן שיטת רש"י שם וכן דעת הר"מ בסופ"י מה' מעשר שני שכ' שם הלומח בפירות ערלה מותר שהרי גרם לצמח הפרי אסור והארץ המותרת ע"כ וכפי' הרא"ש בה' ערלה וגם מלח"מ הנ"ל נעלם זה והמחנה אפרים הנ"ל נראה דהשיב ג"כ על הר"ן מטעם דמעמיד הוה בעין ובבעין לא אמרינן זוז"ג נ"ל דאין זה קושי' דהא שאר נמי מעמיד הוא מ"מ אם אין באיסור כדי להחמיץ ה"ל זוז"ג וכ' הר"ן בתשו' משום שאין ממש של איסור שם כשאר שנתבטל אלא שנשאר טעמו אעפ"י שכחו ניכר בתוך העיסה ה"ל זוז"ג ושבח עצים בפת הגורם איסור ניכר וגורם היתר אינו ניכר להכי אסור עכ"פ מבואר אפי' במעמיד דחשיב כבעין לא חשיב כבעין ממש א"כ החומץ אע"ג שהוא מעמיד כיון שלא נשאר ממשו מותר מטעם זה וז"ג :

אמנם הא קשיא לי על שעה"מ הנ"ל כיון בערלה חזותי מלתא הוה כבעין ולא אמרי' זוז"ג הא הר"ן בסוף התשובה כ' בצבע של איסור שנתערב בשל היתר אם אין באיסור כדי לצבוע רואין האיסור כמי שאינו וע"ש יש שם בתשו' וכל"ל כמ"ש א"כ במה מיירי אי בשאר איסורין וסתמא גם בדברים האסור מה"ת או מכ"ש בערלה חזותי' חשיב כבעין ואפי"ה מהני זוז"ג א"כ ליתא לתי' של שעה"מ וא"כ הק' על הר"מ הנ"ל קו' לח"מ ושנאמר דירושלמי חולק אש"ס דילן וס"ל חזותא לא מלתא אלא בערלה גלי קרא דאסור אעפ"י שאין גוף הערלה שם האיך יתישב הירושלמי משנה זו בפ"ג דערלה הבגד שצבעו אסור וקשה קו' הלח"מ הא ה"ל זוז"ג ודוחק לומר דמשנה אתי' כמ"ד זוז"ג אסור וכן קשה קו' זו אר"ן שכ' בתח"ל חזותא לאו מלתא ובערלה גלי קרא אע"ג דליכא שם גוף האיסור ג"כ קשה כהנ"ל האיך בגד שצבעו בקליפה ערלה תדליק :

ע"כ נ"ל דאם נחזיק כדברי הר"ן בבעין לא אמרינן זה וז"ג ע"כ חזותא לא חשיב כבעין מדמתיר הירושלמי בצבע איסור גם היתר דהוה זוז"ג אלא ה"ט בגד שצבעו תדליק לעולם כתי' הלח"מ משום שאין האור והצבע עושין פעולה אחת והא שהקשיתי מרמב"ם סופ"י מה' מעשר שני בנטע פרי של ערלה מותר מטעם זוז"ג ותוס' כתבו ע"ז המ"ט ד"ה שאם דפרי בקרקע שני ענינים הם ולא שרי זוז"ג כה"ג והר"מ ס"ל דהוה זוז"ג אע"ג דהוה ב' ענינים יש לומר הרמב"ם מודה לתוס' בב' ענינים לא אמרינן זוז"ג א"כ א"ש דלצביעה ואור לא הוה זוז"ג שהם ב' ענינים ומש"ה אגוז של ערלה שנטע הוה זוז"ג לאו משום דהר"מ ס"ל דאפי' בגורמים ב' ענינים ה"ל זוז"ג אלא אגוז וקרקע הוה ענין א' דשניהם עושין ענין הצמיחה ואח"כ בדין דתשו' הר"ן מטעם דחזותא הרי משום חזותא לא חשיב

כבעין

בבעין כיון דזו"ג מותר אפי' בדבר האסור מה"ת כגון ערלה וכדאי' בירושלמי מ"מ בהיתר דר"ן אסור משום דהחומץ והצבע הם ב' עניינים וכמ"ש המחנה אפרים מתוספתא כן ס"ל לרמב"ם ג"כ הסברא בב' עניינים לא אמרינן זו"ג אלא התם חולק הר"מ אתוס' דס"ל דפרי וקרקע הוה ענין א' מאחר קו' התוס' שם מיישב הר"ן . ול"ע בפרמ"ג בט"ז סי' ק' ס"ק א' שכ' דלא מבעיא בב"ק אלא בגזילה והנאה אי חזותא מלתא אבל לענין אכילה כל שניכר האיסור אינו בטל וקשה הא גם לענין הנאה בבעין או בניכר האיסור לא אמרי' זו"ג ומדאי' בירושלמי זו"ג ש"מ דאע"ג דניכר מחמת חזותא מ"מ כיון דלאו מלתא הוא אינו אסור א"כ ה"ה במאכל י"ל הכי ועיי' מש"ל בסי' תקל"ח בשו"ת בפירות מותלעים אם מותר לסחורה ד"ה לרווחא הבאתי שם הפר"ח ופרמ"ג דחזותא הוה כבעין ולמ"ש לאו הכי הוא מדמהני זו"ג וכ"ל ליישב הר"ן בתשו' לשיטתי' :

(י) **עוד** כ"ל דר"ן לשיטתי' אזיל דאמר שבח עצים בפת חשיב כבעין דאיהו ס"ל בע"ז דף ס"ו אקו' תוס' שם אמאי המבשל בשבת יאכל וכן הקשה תוס' בפסחים דף כ"ו ע"ב הקשה לרבי דאי"ל יש שבח עצים בפת אמאי יאכל בשבת הא גם הגחלים אסורין משום מוקצה וא"כ איכא שבח הגחלים בפת וכ' תוס' דלא אמרו יש שבח עצים אלא באיסור הנאה אבל לא באיסור אכילה אבל הר"ן כ' שם דאינו מוכרח אלא בבישול לא אמרינן יש שבח עצים ע"כ א"כ י"ל דה"ט דר"ן משום דהוה שבח עצים כבעין וא"ש דלאסור ג"כ באיסור אכילה אבל תוס' דס"ל בדבר אכילה לא אמרינן שבח עצים חשיב כבעין וא"כ שפיר כ' תוס' דאמרו יש שבח עצים באיסור אכילה וחס"ו בחדו' לע"ז שם הקשה אר"ן הא בפי' אי' במשנה בפ"ג דערלה תבשיל שנתבשל בעצי ערלה תדליק הרי אפי' בתבשיל אמרי' יש שבח עצים בפת וכפי' הר"ש והרמב"ם שם וכ"פ בר"מ בפט"ו מה' מא"ס ויו"ד סי' קמ"ב ותי' החס"ו דלהר"ן הך משנה אתי' כמ"ד זו"ג אסור ובזה לא קשה מה שהקשיתי אר"ן באות הקודם המשנה דבגד שצבעו בקליפה ערלה. וא"ש דאתי' כמ"ד זו"ג אתי ואין זה דוחק דהא גם הך משנה תבשיל תדליק אתי' כמ"ד זו"ג אסור אע"ג גם משנה דסופ"ג דערלה בפל עצים מאשרה חדש יותץ אתי' כמ"ד זו"ג אסור י"ל דלמא דוקא בע"ז אבל בשאר איסורין אדרבה הא בפ"ב דערלה משנה י"א סתם חכמים אומרים אינו אוסר עד שיהי' בו כדי להחמיץ הרי דסתם זו"ג מותר בשאר איסורין כ"ז הר"ן לשיטתי' אבל הר"ש ור"מ ותוס' דס"ל בבישול אמרי' יש שבח עצים וליכא סתמא דס"ל זו"ג אסור הלכך גם משנה דבגד שצבעו בקליפה ערלה אתי' כהלכתא דזו"ג מותר אלא א"כ צריך לומר כמש"ל דהתם אפי' מ"ד דזו"ג מותר התם מודה משום דהוה ב' עניינים :

(יא) **ועל'** הר"ן הנ"ל קשיא לי הא תוס' בע"ז שם הביא עוד ראי' דאיסור אכילה לא אמרינן יש שבח עצים ממתני' תנור שהסיקו בכמון של תרומה אפה בו הפת מותרת ויש ליישב דהר"ן הוה ס"ל דמתני' אתי' כרבנן דרבי דלית להו שבח עצים בפת . אמנם כ"ל ליישב תוס' דלמ"ד בלוחשות פליגי א"כ באבוקה כנגדו אפי' רבנן מודו וכ"ה בפי' דף כ"ז ע"ב ד"ה מעתה וסתמא משמע אפי' אבוקה כנגדו ולדידי' ע"כ בדבר אכילה לא אמרי' יש שבח עצים א"כ גם מ"ד באבוקה פליגו לא פליג על זה :

(י"ב) **ואחרי'** השלמתי לבאר דברים הנ"ל בהלכות זה וזה גורם אכתוב עוד ביאור דברים בסוגי' ויהי' נמי מהם יוצא לדבר הלכה :

גרסינן פסחים דכ"ו ע"ב ולא יסיק בו תנור. וכירים ת"ר תנור שהסיקו בקליפי כו' והקשה בפנ"י דרא"ש כ' למ"ד ביעור חמץ בכל דבר אפי' למ"ד אין שבח עצים בפת אפי"ה אפי' עוממות אסור דלהך מ"ד אפי' אפר אסור משמע דרוצה לאסור הפת וכ"מ בטוש"ע או"ח סי' תמ"ה וכ"כ במג"א שם שכן משמע מרמב"ם מדכ' בפ"ג וכן פחמין וכ"כ בש"ך סי' קמ"ב סק"י (הבאתי כל הפוסקים מפורש דלא כאבני מלואים שמקיל בחמץ ופי' כן הרמב"ם ויבוא לקמן ומקשי הפ"י הא להסיק חמץ התנור הוה שלא כדרך הנאתן ואינו אסור אלא מדרבנן מנ"ל לפוסקים דהפת אסור אפי' בדיעבד וכ"ל בערלה תנן במשנה אם אפה הפת אסור וכן בע"ז סופ"ג באפה בעצי אשרה תנן הפת אסורה ובכמון של תרומה תנן הפת מותרת ולמה אעמידנן המשנה בחמץ דקאמר ולא יסיק בו תנור אם אפה בו הפת אם אסור או מותר ואלא מסתמא כיון דיש לדייק לחומרא דהיינו מדלא תני אסורה בערלה וע"ז ש"מ דמותר וי"ל נמי להיפך מדלא תנן הפת מותר כמו דתנן בכמון של תרומה ש"מ בחמץ אסור מסתמא לחומרא דייקינן ועוד דאם לחומרא דייקינן יש ליישב דלמה בערלה ובע"ז תנן בפירוש אפה בו את הפת אסורה משום דבעי למתני התם עלה הסיפא אם נתערבה באחרות אסורות (כי"ב כ' הב"י סי' קמ"ב לקמן דרי"ף ורא"ש כתבו משנה דע"ז אפה בו פת אסורה משום דרצו להשמיענן סיפא נתערבה) :

אמנם הקשה הפ"י מ"מ טעמא לא ידענא אמאי הפת אסורה כיון שהוא שלא כדרך הנאתן והפ"י תי' דבלא"ה גם אקליפה ערלה אע"ג דהוה דרך הנאתן אפי"ה לית בי' איסור דאו' מדאיצטרך קרא בערלה לאסור הדלקה וע"כ דלא מקרי הנאה דלאו מלתא הוא והיינו נמי טעמייהו דרבנן דכאן שאמרו אין שבח עצים בפת ודוקא בשמן הוא דגלי קרא לאיסורי' דהוה כבעין וכ"כ תוס' דף כ"ב ע"ב להדיא א"כ אפי' למ"ד יש שבח עצים בפת לא הוה אלא חומרא דרבנן וטעם שהחמירו לאו משום הנאה לחוד נגעו בה דא"כ לא הוה שייך פלוגתא זו בזו"ג אלא הטעם

המומרא דהנאות עצים כי האי בפת ונגמר הדבר ה"ל כאיסור בעין והיינו דמדמי לי' בסמוך לשאור של תרומה כיון שנגמר הדבר על ידיהן ולפי"ז לא שייך לחלק בין דרך הנאתן לשלא כדרך הנאתן כיון לאו מטעם איסור הנאה לחוד אייתינן עלה אלא מטעם שניכר טובא הוה כאיסור בעין · ודבריו קשה בתוס' לעיל דף כ"ב לא כ' כפ"י דטעמיהו דרבנן דאין שבח עצים בפת משום דלא מקרי כה"ג הנאה אלא משום דס"ל השלהבת לא בא מן העצים אלא מגחלת ממשהו שנשרף וכ"כ תוס' כאן בד"ה חדש ועוד הא תוס' דף ע"ה כ' שם דיש שבח עצים מה"ת מסוגי' דהתם וכ"ל שכן מוכח מסוגי' דף כ"ז דפריך לרבנן דמתירין באבוקה א"כ אסורי עצים דאשרה תורה היכי משכחת ואי לרבי רק מדרבנן א"כ גם לרבי קשה עצים דאיסור היכי משכחת לה גם מ"ש דלקמן מדמי שבח עצים בפת לשאור דתרומה קשה דלא נמצא כן בסוגי' דלקמן :

ומה שהקשה דהוה שלא כדרך הנאתן ואינו אסור אלא מדרבנן אינו מוכרח דבמשל"מ בפ"ה מה' יסה"ת כ' מכמה מקומות דהוה מן התורה אלא דאין בו מלקות וכן דעת המחנה אפרים בה' מאכלות אסורות ובמדומוני שכן העלתי במקום אחר ויישבתי דהאיך היתר רבינא לעיל דסף בשמן של בוסר ערלה לברתי' שלא כדרך הוא התולי שאין בו סכנה איסור תורה אבל א"י עתה מקומו ועי' בחיבורי לא"ח הלכות פסח דף ל"ה שכתבתי בפנים דחמץ אסור אפי' שלא כדה"כ מה"ת אע"ג דמלקות ליכא דאכילה כתיבי בי' · ועוד י"ל לאחר שנעשה אפר או גחלים לרבנן דס"ל אפרן אסור א"כ עכשיו הוא כדרך הנאתן ושפיר פסקו הפוסקים דהפת אסור וכמ"ש הגל"ח מ"ג דאזלינן בתר עכשיו אם הוא עכשיו דרך הנאתן ולמש"ל דמוכח מן המשנה דהפת אסור ולעיל דף כ"ה קאמר הפ"ם ולא יסיק בו תנור פשיטא ומשני לא נצרכה אלא לר' יודא דס"ל אין ביעור חמץ אלא שריפה והא בשעת ביעורו ליתהני מני' קמ"ל ולר' יודא אפרן מותר דכל הנשרפין אפרן מותר י"ל כמ"ש בפ"י שם דף ק"א בשם תומת ישרים שכ' בשם ר' אשר דלר' יודא דיליף חמץ בשריפה מנותר אפר אסור מה"ת כהקדש ולדברי תומת ישרים א"ש קו' התוס' סוף תמורה שהקשו דלמה לא תנן התם חמץ בפסח בין הנשרפין לר' יודא או בין הנקברין לרבנן לפי"ז א"ש כיון דליכא כ"ע דאפי' לר' יודא דהוה מן הנשרפין אפרן אסור לא דמי להך דתנן התם אמנם לרמב"ם ליתא לתי' זה שהרי כ' בפ"ג מה' חמץ ה"ז לא יסיק בו תנור וכריים ואם בישול או אפה אסורין בהנאה וכן פחמין שלו אסורין מדכ' בסיפא וכן פחמין ש"מ דרישא אין האיסור משום פחמין אלא משום החמץ בעין ואסור משום יש שבח מעצים הקל"ד הא מבעין הוא שלא כדה"כ ויש לומר דהרמ"ך שכ' שם אדברי הר"מ באבוקה כנגדו והמג"א סי' תמ"ה חולק ארמ"ך בחומץ אפי' אין אבוקה כנגדו נמי אסור משום דזו"ג אסור בחמץ וכ"כ כ' הש"ך סי' קמ"ב סק"י דהתם אסור בחמץ כיון בחמץ גם האפר אסור :

ועי"ל סי' תקל"ד אות ד' מה שכתבתי על סברות הגל"ח הנ"ל ובס' אבני מלואים בתשו' סי"ע כ' לרבנן דמבער בכל דבר א"כ בשריפה נמי מלי מבער א"כ לרבנן ג"כ בשרפו או פררו אפרן מותר משום דכבר נעשה מצותו מכל מקום בשעת ביעורו דעדיין לא נעשה מצותו אסור דדוקא בתרומה טמאה גלי לן קרא דמותר להנות בשעת ביעורו אלא לר' יודא דא' דף כ"א ע"ב קאמר ס"ד דליתהני בשעת ביעורו עי"ש אבל לרבנן דהשבתה בכל דבר אין סברא כלל שיהנה בשעת עשיית ביעורו עיש ודבריו אליבא תוס' סוף תמורה שכ' סברא זו כל נשרפין ה"ט דאפרן מותר משום דכבר נעשה מצותו · ולפי"ז י"ל קו' הפ"י אע"ג דשאר הנאות מותר שלא כדה"כ אבל דליתהני בשעת שריפה בשעת ביעורו זה ההנאה אסרה תורה וגם ר' יודא דיליף לי' מנותר נמי אסור כמו קודש כמו תרומת הדשן דבשעת ביעורו אסור מה"ת ואלא דקשה לי על האבני מילואים דמה פריך לקמן עלי דאסורי לרבנן דמתירין אפי' באבוקה היכי משכחת לה הא לאבני מילואים אע"ג לרבנן אין שבח עצים בפת מ"מ אסור להסיקו משום דאסור להנות ממנו מה"ת בשעת ביעורו מטעם דלא נעשה מצותו עד שנעשה אפר :

ובתום' לעיל דף כ"ב ע"ב ד"ה מניין שכתבו דל"ל קרא בערלה דהדלקה אסור תיפ"ל דאסור בהנאה ותי' תוס' דסד"א דשרי הדלקה משום דהוה דרך ביעורו ע"כ א"ש מהם ש"מ דאסור ליהנות בשעת ביעורו ועו"כ תוס' לרבנן דס"ל דאין שבח עצים בפת לשרי הדלקה אתי קרא איסור הדלקה בשמן דהוה בעין אבל עצים אינו מן הבעין דשלהבת בא מן הגחלים ולאבני מלואים גם לרבנן העצים אסורים להדליק ולהינות בשעת ביעורו משום דעדיין לא נעשה מצותו הדק תוס' לדוכתי' ל"ל קרא הדלקה אסור בערלה הא הדלקה הנאתו בשעת ביעורו תיפ"ל דכבר אסור כמ"ש האב"מ מדאיצטרך היתר ליהנות בתרומה ש"מ בעלמא אסור ויש ליישב לאבני מלואים דקרא יתירה אתי לאסור העצים הנאתן אפי' אחר שעת ביעורן וס"ד דהיינו הסקה אם אפה בו הפת ושפיר פריך א"כ לרבנן עצים דאיסורי היכי משכחת לה :

(י"ג) **תום'** ד"ה חדש ורבנן סברי אין שבח עצים בפת אעפ"י שאבוקה כנגדו דשלהבת אינו באה מן העצים אלא מחמת משהו הנשרף וא"כ היא כמו גחלת דאין האיסור בעין וכפרש"י עכ"ל ופי' המהרש"ל לתוס' היכי דאפר וגחלת אסור גם רבנן מודו דהפת אסור דחום בא מן גחלת האיסור וכן דעת הרא"ש בחמץ דאפר אסור מודו רבנן דפת אסור ושכ"מ מרא"ש כ"כ בפי' שהבאתי לעיל וכ"כ בשעה"מ בפ"ג מחמץ וכ"כ הש"ך בסי' קמ"ב סק"י ולכן הגיה המהרש"ל מה שכ' תוס' בסמוך הקשה הר' אהרן

אהרן לרבי לר"י דהא התם במוקלה גם גחלים אסור ואפי' רבנן מודו ולפי"ז הקשה המרש"ל לקמן כ"ז ע"ב מה בעי רמי בר חמי מרב חסדא תנור שהסיקו בעצי הקדש ואפה בו הפת לרבנן דשרי בקנייתא מאי הא הקדש גם האפר אסור ואפי' רבנן מודו :

ועלה בדעתי לתרץ קו' המרש"ל ואח"כ ראי' שכיוונתי לדברי פ"י שכ"כ לקמן דף כ"ז ד"ה בגמ' מכלל לרבנן דאפי' בע"ז דאפר אליל אסור ואסור הפת וכמ"ש הרא"ש בחמץ ר"ל ה"ד לרבי אפי' אין אבוקה כנגדו משום דרבי ס"ל יש שבח עצים בפת אבל לרבנן דהשתא דבעי לנימר דלמ"ד אפי' לוחשות מותר אפי' לרבי א"כ פלוגתיהו באבוקה כנגדו א"כ ממילא משמע למה דשרי רבנן אפי' כשאבוקה כנגדו היינו משום דס"ל דאין שבח עצים ניכר כלל בפת א"כ כ"ש דאין שבח אפר וגחלים ניכר בפת א"כ אפי' דאפר אסור מ"מ לרבנן הפת מותר ושפיר מבעיא בהקדש ואני הוספתי לדברים אלו דמ"ש הרא"ש בחמץ דאפר אסור לד"ה אסור אין כוונות הרא"ש מ"ש לד"ה אפי' לרבנן אלא לרבי ולד"ה ר"ל אפי' מ"ד לרבי לוחשות נמי מותר מודה בחמץ דאסור ואמרתי דגם לתוס' הכ"ל י"ל כן מה שכתבו דשלהבת בא ממשהו הנשרף וא"כ היא כמו גחלת דאין האיסור בעין ע"כ מסוף דבריו מ"ש דאין האיסור בעין י"ל ה"ה אפי' אם הגחלת ואפר אסור נמי שרי לרבנן דכל שבח מן הגחלת לא מקרי איסור בעין בפת עי' כי"ב בלח"מ שהביא בשם מקשים (בפ"ג מה' חמץ דל"ל הטעם בחמץ משום יש שבח עצים בפת וכו' דדייקו לרמב"ם הטעם במסיק בחמץ דאסור משום שבח עצים בפת כמש"ל באות י"ב ד"ה אמנם) תי"ל דחמץ עם האפר אסור ותי' הלח"מ דה"א מכל מקום מותר הפת דמקלי קלי איסורי ואינו בעין לכך צריך לומר דאסור משום יש שבח. אמנם ה"ד לרבי אבל לרבנן י"ל דלי"ל כלל יש שבח ניכר בפת ומותר הפת כיון דאין הגחלת בעין ונקלי קלי בתוך הפת א"כ גם לתוס' י"ל כן ולא קשה קו' המרש"ל ואי"ל להגיה :

אמנם הפ"י כ' דילא למרש"ל הכי היכי דאפר אסור הפת אפי' לרבנן אסור מפרש"י לעיל ד"ה אימור שכ' רש"י דרבנן הוה מקילי טפי ושרי אפי' הפת לאכול דאמרי אין שבח עצים בה אלא שבח היסק דאיסור שבה ככר כלה הוא ורבי סבר הואיל ואבוקה כנגדו יש שבח עצים ואיסור גמור בה וכו' הפ"י דס"ל למרש"ל דמ"ש רש"י משום דשבח היסק איסור ככר כלוי משמע להוא דלא שייך לומר כן אלא היכי דגחלים ואפרן מותר משא"כ היכי דגחלים ואפרן אסור מודו רבנן דיש שבח איסורין לאסור הפת ודחה הפנ"י וז"ל אבל למה דפרישית אין סברא לומר כן אלא דוקא למ"ד דלוחשות אסורין לרבי וא"כ משמע באבוקה כנגדו אפי' רבנן מודו דיש שבח עצים לאסור הפת וא"כ היכי דגחלים ואפרן אסור הוה כאבוקה כנגדו ומשו"ה הוצרך רש"י לפרש לעיל דפלוגתיהו דרבי ורבנן היינו כה"ג שבח ההיסק ככר כלוי דניחא לי' לפרש מלתא דפסיקי משא"כ למ"ד לוחשות נמי מותרין דבעינן למימר השתא דפליגי רבי ורבנן אלא כשאבוקה כנגדו ואפי"ה שרי רבנן והיינו ע"כ משום דסברו דלגמרי אין שבח עצים בפת עכ"ל ודבריו תמוהין הא רש"י כ' ורבי סבר הואיל ואבוקה כנגדו יש שבח עצים א"כ משמע דרש"י כ' דבריו למ"ד באבוקה כנגדו פליגי ואפי"ה כ' רש"י לרבנן הטעם משום דשבח היסק איסור כלה. ולכך ס"ל המרש"ל היכי דאפר אסור אפי' רבנן מודו שכן דעת התוס' ולהכי מגיה המרש"ל במקום הקשה לרבי משום במוקלה דגחלת אסור משום דתוס' כתבו וכן פרש"י ולרש"י מוכח דאפי' באבוקה כנגדו פליגי אפי"ה לא פליגי רבנן אלא בערלה משום דשלהבת בא מן הגחלים ובערלה גחלים מותר אבל היכי דאפרן אסור גם לרבנן אסור וכן מוכח ממ"ש תוס' ורבנן סברי אין שבח עצים בפת דהא לשון זה לא איתמר בגמ' לרבנן ואי ס"ל לתוס' דאפי' היכי דאפר אסור הפת מותר למה כ' תוס' דסבר אין שבח עצים בפת משמע דשבח יש בעצים אלא שאינו בפת הא י"ל דרבנן סברי דליכא כלל שבח עצים ולאו מלתא הוא כיון דמקלי קלי ואינו בעין אלא משמע דוקא כאן אין שבח עצים משום דשלהבת באה מן הגחלים אבל אם הגחלים אסורים מודו רבנן דיש שבח איסור בפת :

ויש להקשות באמת מנ"ל לרש"י ותוס' כן דאם הגחלים ואפר אסורין דגם רבנן מודו דלמא באמת טעמייהו דרבנן דס"ל דאין שבח דאיסור ניכר בפת אפי' השלהבת יוצא מן העצים וכן היכי דגחלים אסורין נמי מותר לרבנן יש לומר דס"ל דא"כ למה פליגו רבנן ורבי בעצי ערלה וכלאים למה לא פליגי בכל אסורי הנאה בחמץ וע"ז והקדש דנמי מותר הפת לרבנן ואין לרבותי' דרבי פליגו בערלה דיש לו ביטול אפי"ה אוסר רבי משום יש ש"ע בפת הא כאו דהתירא עדיף א"ו דלרבנן אסור היכי דאפר אסור א"כ לא מצי פליגי אלא בערלה משום דאפר מותר ושלהבת באה מן הגחלים :

אמנם לפי"ז י"ל קו' מהרש"ל דמה מבעי לי' בהקדש כיון דאפר הקדש אסור והוא למ"ד עוממות לכ"ע מותר ובלוחשות פליגי ובאבוקה כ"ע מודו דאסור וכ' למ"ד זה בלוחשות פליגי דלאו טעמא דרבי משום לוחשות חשיב כאבוקה אלא דגזרינן מדרבנן לוחשות אטו אבוקה ורבנן לא גזרו וא"כ למ"ד זה שפיר י"ל אפי' באיסורין שאפר אסור נמי מותר הפת והא דפליגו בערלה י"ל שפיר דקמ"ל כאו דאיסורי' דרבי וכמ"ש בלל"א בפ"ק דבילה בדרבנן אמרינן כאו דאיסורי עדיף וא"כ רמי בר חמי דמספקי לי' בהקדש מה ס"ל כמ"ד בלוחשות פליגו ומספקי לי' בהקדש דאפר אסור אי נמי פליגו רבנן דשבח ליכא כאן אלא משום גזירה ולא גזרו רבנן והא

דלא פליגו בעלמא י"ל משום כאו דרבי ובדרבנן אמרי' כאו דאיסורי עדיף א"ד דלא אמרינן הכי אלא התם באמת גם רבנן מודו דאסור א"י בשלמא למ"ד באבוקה פליגי י"ל דפליגי אי יש שבח בעצים אבל אי בלוחשות פליגי א"כ אין כאן שבח עצים וע"כ טעמא דרבי דיש שבח אפי' בלחשות ולא מותר משום מקלי קלי והשיב לו דאסור משום שאין לו ביטול ורבנן סברי דליכא שבח כל שאינו בעין א"כ שפיר מבעיא לי' אפי' בהקדש דאפר אסור מ"מ מותר כיון דליכא שבח :

(י"ד) **באו"ח** סי' תמ"ה בחמץ לא יסיק בו תנור וכריים ואם אפה בו אותו פת אסור בהנאה וכ' במג"א סק"ה אסורים בהנאה לפי שיש שבח עצים בפת (ר"ן מ"מ) ודוקא כשאבוקה כנגדו ואע"ג דחמץ אפי' גחלו ואפרו אסור מ"מ הוה זוז"ג דתנור הוא ג"כ גורם שיאפה ושרי אבל אם בישל תבשיל אפי' ע"ג אפר וגחלים אסור ועיי' ביו"ד סי' קמ"ה ודו"ק כו'. והקשה בס' אבני מלואים בסוף כפרו סי' ז' מה דמחמיר המג"א בקדירה יותר מתנור מנ"ל אומרא זו אדרבה משמע להיפוך מר"ן ע"ז דף ס"ו דשבח עצים בתבשיל לא שמעגא הרי דמקיל יותר בתבשיל ואפי' תוס' דלא מפלגי מ"מ להחמיר יותר מתנור ודאי לא שמענא ול"כ דהנה בחס"ו בע"ז הקשה אר"ן מפ"ג דערלה מ"ב דאם בישל בעצי ערלה התבשיל תדליק ותי' החס"ו דלא אמרו שבח עצים בפת אלא באבוקה וטעם דאבוקה משום דאש נולא חום התנור כמ"ש תוס' פסחים דף ע"ה ע"א בשם ירושלמי א"ו דמשנה אתי' כמ"ד זוז"ג אסור אבל תוס' הקשו בפסחים דאמאי המבשל בשבת יאכל הא הגחלים מוקלים דל"ל לתוס' לומר משום דגחלים מוקלים תיפ"ל דקיי"ל כרבי וסתמא תבשיל מיירי נמי באבוקה דהא בפ"ג דערלה נמי תנן סתם תבשיל תדליק ופי' הר"ש והר"ס משום יש שבח עצים ובערלה ע"כ משום אבוקה דגחלים מותר בערלה א"ו תוס' הירגיש דשמא תאמר כר"ן בבישול לא שייך אבוקה כר"ן וכמ"ש החס"ו ע"כ כ' תוס' מ"מ לא גרע מגחלים ע"כ כ' תוס' דגחלים נמי אסורין משום מוקלה וקשה מה בכך כיון דצריך אבוקה כנגדו דוקא ובקדירה דליכא אבוקה א"ו דתוס' רצה לומר בקדירה אי"ל אבוקה דעדיף מתנור והיינו שכתבו דאפי' גחלים נמי יהי' אוסר בבישול וי"ל דר"ש ור"מ ותוס' ס"ל אע"ג בקדירה אין האש נולא באבוקה ולא שייך בקדירה אבוקה כנגדו ס"ל דדוקא בתנור שהוא רחב ונתפזר החום במקום גדול הלכך צריך דוקא אבוקה כנגדו לגלא גורם היתר דתנור אבל בקדירה שאין מקום רחב להתפזר הלכך סגי בחום גחלים אפי' באין אבוקה ואפשר דכוונת מג"א לעיין ביו"ד סי' קמ"ב ר"ל שם בסעי' ד' באפה בו פת בעצי אשרה אסור וקאמר שם היינו באבוקה כנגדו דש"ם ס"ל כרמ"ך כאן דאע"ג גחלים ואפר ע"ז אסור לא אסור אלא באבוקה כנגדו וס"ל למג"א בפשיטות דטעם אבוקה משום דהאש נולא וא"כ במבשל לא שייך אבוקה כחס"ו הכ"ל ואפי"ה כ' אח"כ ואם גרף כל הגחלים ואח"כ בישול כו' בחומו של תנור מותר שהרי עצי איסור הלכו להם דמשמע הא בלא גרף והיינו ואבוקה כנגדו אסור הא בבישול לא שייך אבוקה כנגדו אמאי אסור בלא גרף א"ו בבישול אי"ל אבוקה והא"ח תי' בקדירה ל"א זוז"ג שאין הגורמין בענין א' וליתא כדאי' דף כ"ז עי"ש. ועוד כ' פסוט דבישול שכ' המ"א ר"ל על גחלת בלא קדירה וליסנא דגמ' נקיט וכ"כ ביד אפרים על מג"א שם בסמוך :

(ט"ו) **עוד** כ' המג"א ניהו נ"ל עיקר כדעת הט"ז והש"ך שם דדעת הרמב"ם והפוסקים דבע"א אפי' בישל ע"ג גחלים או אפה בחומו של תנור אסור ולאו מטעמיהו אלא מדאמרינן בפסחים דף כ"ז ע"ב דאף דרבנן שרי באבוקה כנגדו דוקא בערלה דבטילה במאתים הלכך לא חמור משכלה ונבער האיסור אבל בהקדש דאפי' באלף לא בטל אסור וא"כ ה"ה גחלים עוממות דאסור וזהו דעת הטור כאן שלא חילוק בין תנור חדש לישן משום דכ' ביו"ד בשם הרמ"ה דכיון דע"ז לא בטלה אפי' זוז"ג אסור וה"ה בחמץ דהנאה כל שהוא מיהו הוה וא"כ אפי' הי' מונחים עצים אחרים על האש והניח חמץ ג"כ עליהם דה"ל זוז"ג אפי"ה אסור וכ"ל שכוונתו בדבריו רולה לישב קו' המרש"ל וכמש"ל אע"ג דאפר הקדש אסור ומודו רבנן דהפת אסור מ"מ ה"ד באפה ע"ג גחלים דליכא גורם אחר אבל אינו חמור כאבוקה דאוסר אפי' בזוז"ג משום דככר כלה האיסור ומקלי קלי איסורי' בתוך הפת משא"כ באבוקה מעלים בעין לרבי הוה כאיסור בעין בתוך הפת כמ"ש הר"ן ומספקי לי' אי מחמרי בהקדש רבנן אע"ג דשלהבת בא מן הגחלים אסור כמו לרבי באבוקה שיהי' חשיב כאיסור בעין וכ"מ דאפי' זוז"ג אסור כמו לרבי באבוקה דחשיב כבעין ומשני לי' דאסור זוז"ג משום חומרא כיון דלא בטל וא"ש קו' התוס' שם ד"ה הקדש מה חומרא הוא זו עי"ש :

ולפי"ז שפיר יש חומרא דמחמרי רבנן בהקדש כמו לרבי באבוקה ואסור אפי' איכא זוז"ג ויש לומר בזה כנים דברי מהרש"ל שכ' ליישב קושי' שלו דלא מבעיא לי' אלא באפה הפת בתנור חדש שלא הותן וביישן שלא הוסן דה"ל זוז"ג גבי הקדש מאי וכו' והקשה המרש"א דהא הש"ס מסיק דפליגי בשבח עצים ובזוז"ג לכ"ע שרי ונסתמא בהכי קמבעיא לי' ודחק המרש"א שם בס"ד לא אסיק דאפר אסור בהקדש אמנם למ"ש א"ש דאין ה"כ לפי אקומתא דמסקנא מבעיא לי' דפליגי בשבח עצים ורבי אוסר באבוקה א"כ אפי' בתנור ישן נמי אסור כמ"ש הר"ן בפסחים דהוה כבעין ורבנן פליגי ומספקי לי' לרבנן בהקדש דאפר אסור והשלהבת בא מן הגחלים א"כ מדינא ודאי לא חשיב כאבוקה דשבח עצים מן הבעין מ"מ שמא מחמרי רבנן באפר הקדש כמו לרבנן באבוקה דאוסר אפי' בזוז"ג דהיינו בתנור חדש בהיסק שני או בתנור ישן בהיסק שני :

ועי'

ועי' מחה"ש מה שיאור דברי מג"א מ"ש כע"ז והש"ך ולאו מטעמייהו מש"ש דאפי' באבוקה כנגדו מותר בזו"ג וזהו במהדו"ת בסוגי' ד"ה גמרא איתר שכל הפוסקים חולקים עליו פי' שעה"מ בפ"ג מה' חמץ ובמפרשים ובאל"ה ופי' גם מש"ש בתוך דבריו לכ"ע אין שבח עצים בפת הא רבי ס"ל יש ש"ע בפת והכי קיי"ל . אלא דברי מג"א פשוט דטור ביו"ד סי' קמ"ב כ' בשם הרמ"ה מאפה בעצי אשרה זו"ג אסור א"כ הפת אסור אפי' אין אבוקה כנגדו והכ"כ הרא"ש וכ' הט"ז שם הטעם משום בע"ז מחמרינן לאסור זו"ג טעם זה לא ס"ל למג"א כמו שדחוהו שם הכה"כ מגת' משמע דאין חילוק בזו"ג בין שאר אסורין בין ע"ז והש"ך כ' הטעם משום דאפר אליל אסור וס"ל לש"ך כיון דאפר אסור חשיב כאבוקה ויש שבח בפת כמו אבוקה והלכך זו"ג אסור ולכאו' לש"ך אם מניח עצי היתר ג"כ דהוה ג"כ אבוקה של היתר פשיטא דשרי דה"ל זו"ג אבל המג"א לא ס"ל כש"ך דהא הרמ"ה אוסר זו"ג א"כ משמע אפי' מניח גם עצי היתר והוה זו"ג נמי אוסר הרמ"ה ולכך כ' המג"א טעם אחר כיון דע"ז לא בטל החמירו מחמרינן וכמו נרדי באבוקה אסור בזו"ג דהתנור גורם היתר כן מחמרינן בע"ז ובהקדש בלא אבוקה דאסור אפי' בזו"ג ממילא ה"ה בהניח עצים אחרים דהוה זו"ג נמי אסור :

ואלא א"כ קשה אמג"א בקו' כ"י על הסור בשם רמ"ה הא בע"ז מותר זו"ג בע"ז דף מ"ט האי גינתא דאיזבלי בזבל דע"ז . י"ל לקו' זו מלינן לחלק כמ"ש הט"ז לשיטתי' דטעם דרמ"ה דהחמיר בע"ז זו"ג מטעם חומרא דע"ז כן י"ל למג"א שכ' מטעם דע"ז לא בטל והיינו בע"ז סק"ד שם דדוקא הכל מה שיש הכרח לאיסור ואי"א זולתו ואז אפי' יש גורם היתר אסור בעכו"ם א"כ ה"ה למג"א בחמץ ובהקדש ובע"ז שאי"א להיות נאפה הפת בלא עצים אבל בלא זבל אפשר הלכך זו"ג מותר כי"ב הקשה בשעה"מ בפ"ג מחמץ על המרש"ל דמחמיר בהקדש זו"ג והקשה מע"ז דג"כ חמיר וזו"ג מותר ותי' דל"ל כחילוק הט"ז הנ"ל אח"כ ראי' שכן חילוק המחה"ש אלא שלא כ' שהט"ז מחלק כן · אמנם לא הזכירו הט"ז והשעה"מ ליישב מפרה שנתפטמה בכרשיני ע"ז דתני נמי התם נשחט דזו"ג מותר והא התם א"א לבהמה בלא אכילה ואפ"ה זו"ג מותר וצריך לומר כיון כבר נתגדלה כולה בגורם היתר הוה .מה שאכלה עתה איסור רק לקיימה ולא עדיף משבח שאפשר זולתו וא"כ יפה כתבתי בפתיחה לחבורי הלכות פסח בתשו' ובסי' תס"ו ובחיבורי ליו"ד סי' ת"ט ולעיל סי' תקכ"ג תקכ"ד בהמה שאכלה חמץ בפסח דאסור החלב כמ"ש במג"א בחמץ זו"ג אסור ולא קשה מפרה שנתפטמה בכרשיני תרומה וכבר ישבתי קו' זו לעיל בסי' זה ולמ"ש נמי יש חילוק דהתם עכ"ל למג"א ולרש"ל דכיון כל הבהמה כבר נתגדלה מותר אפי' בע"ז משא"כ חלב לא הי' אלא עכשיו נעשה ע"י האכילה דוקא ובלא אכילה לא יהי' חלב ואי"א זולתו אסור זו"ג :

(טז) ובפתיחה כתשו' הנ"ל בחיבורי לה"פ תמה השואל וכ' שכך הקשו האחרונים על המג"א שכ' כאן בחמץ כיון דלא בטל זו"ג אסור ולעיל סי' תמ"ב כ' להתיר זו"ג בחמץ י"ל הא ודאי מודה המג"א דלאו כ"ע הכי ס"ל כמ"ש בתחלת ס"ק דרמ"ך וכן דעת הא' בטור וש"ע סי' קמ"ב ס"ל אפי' בע"ז זו"ג אסור אלא כאן מכריע דעת עצמו ושכן נ"ל עיקר כטור ורמ"ה דס"ל הכי ועוד י"ל דהתם לא מקיל אלא להשהותן ובמעמיד שהביא שם בשם יש"ש דמעמיד בטל בס' (ועי"ל סי' תקע"ח שכתבתי דגם רש"י ס"ל כמרש"ל) אע"ג שכ' המג"א דבטל דעת היש"ש כנגד כל הני מחברים מ"מ מלינן להקל בזו"ג במעמיד ולהשהותן :

(יז) ובפמ"ג שם בפי' תמ"ה מג"א סק"ה הקשה אמג"א ז"ל ואמנם מה דנראה ממג"א מ"ש ביו"ד סי' קמ"ב טעם הרמ"ה בע"ז דאוסרות בכ"ם ל"ש זו"ג והא ע"ז בכל שהוא דוקא בדבר חשוב טבעת ותבית או לא בלא יי"כ ביין כשר אבל שלא במינו ע"ז בטל בס' והא האי גינתא שם בקמ"ב מבואר בע"ז זו"ג שרי עכ"ל מהסוא גינתא כבר ישבתי לעיל ועל הך קו' במין שלא במינו י"ל כמ"ש תוס' ביצה דף ל"ט ד"ה משום כיון דעיסה לא נתקנה אלא ע"י מים הוה כמין אחד כן י"ל עצים לפת כיון שלא נתקנה הפת אלא ע"י הסקת עצים הוה ג"כ מין במינו ובפ"י דכ"ו ד"ה פיסקא מדמי שבח עצים למתבל ולטעמי' עבידא כיון שנגמר על ידיהון וא"כ מה"ט נמי מקרי מב"מ כמ"ש תוס' ביצה תבלין לקדירה חשיב כמין א' :

(ח"י) ובס' אבני מלואים סי' ו' מחזיק כדברי מג"א בחמץ זו"ג אסור משום דלא בטל לרמב"ם דס"ל חמץ ל"ב משום דהוה דשיל"מ והר"ן כ' בסופ"ג דע"ז דזו"ג מטעם ביטול והביא שכן דעת הרמב"ם כר"ן מפ"ה מה' נדרים הכ"מ דרמב"ם ס"ל שם בנדרים זו"ג אסור משום דהוה דשיל"מ א"כ חמץ דנמי מקרי יל"מ לא אמרינן זו"ג הנה כן כתבתי אני בתשו' ריש הלכות פסח לר"מ החלב שאוכלת הבהמה חמץ אסור ולא שרי מטעם זו"ג משום דהוה דשיל"מ והבאתי דברי הכ"מ הנ"ל בה' נדרים ובסי' תקכ"ד הבאתי דר"ן וריטב"א נמי ס"ל כרמב"ם דחמץ מקרי יל"מ וכ"כ כמה פוסקים וכ"פ היש"ש וכתבתי הוכחה שכן הוא מוכח מן הש"ס עי"ש דבר נכון ולא קשה נמי מע"ז דף מ"ט באוכלת כרשיני ע"ז דאמרינן זו"ג אע"ג דע"ז לא בטל דאבני מלואים כ' בע"ז אמרינן שפיר זו"ג אע"ג דאין לו ביטול ותי' הא דע"ז לא בטל ה"ד כרב דימא דף ע"ד דהיינו דוקא בנפל התירא לגוי איסורי' אבל היכי דשניהם באים כאחד בע"ז בטל לכך מותר זו"ג . וכ' עוד אפי' מאן דלא פסוק כרב דימא בע"ז לא בטל הטעם משום בע"ז כתיב לא ידבק בידך מאומה מן החרם א"כ י"ל ה"ד בתערובת מע"ז בעינא אבל בגורם לאו בעינא לא מקרי ידבק בידך מאומה מן החרם כל זה כ' ליישב קו' מהרש"א שהקשה על מהרש"ל שפי' בעצי הקדש זו"ג אסור משום דלא בטיל והקשה המרש"א הא גם ע"ז לא בטל ואפי"ה זו"ג מותר וכ' כנלא למידין מתירולם משום חומרא דלא בדיל מני' א"כ גורם דידי' נמי לא בטל אבל בע"ז נראין דברי הש"ך ביו"ד סי' קמ"ב דזו"ג מותר משום בע"ז נמי בטל ומטעמים שכתבנו :

ונ"ל די"ל דמזה יצא להר"מ מ"ש בפי"ו כשאין הגורמין באין כאחת לא הוה זו"ג דהוה קשיא לי' קו' מהרש"א הא בע"ז זו"ג מותר אע"ג דלא בטל . ולכך ס"ל לרמב"ם דיש חילוק בין באין הגורמין כאחת א"כ א"ש הא בע"ז לא בטל ה"ד כרב דימא בנפל התירא לגוי איסורי' א"כ כעין זה באמת זו"ג בלא"ה אסור דאם נפל תחלה גורם האיסורי' ונפל אח"כ גורם ההיתר אין זו"ג כיון שלא באין הגורמין כאחת משא"כ בגינתא דאיזדבלא דשני גורמין באין כאחת דאז יש בע"ז ביטול להכי זו"ג מותר לזה התי' כיוונתי באות ו' ז' :

(יט) ובסי' ז' כ' דיש לצדד בחמץ דזו"ג מותר למ"ש הר"ן בפ' כל הצלמים גבי שנארג בככר של ע"ז דזו"ג לא אסור אלא מדרבנן וכיון דהא החמץ בפסח במשהו אינו אלא חומרא דאיסור כרת אבל בנקשה שאין בו כרת יש לו ביטול משא"כ בנדרים דה"ל דבר שיל"מ ולא בטל אפי' מדרבנן אבל בחמץ בפסח ס"ל לכמה פוסקים דלא הוה דשיל"מ משום דחוזר ונאסר לשנה הבאה כי"ב כ' בפרמ"ג בסי' תמ"ה סק"ה דאוסר הפת באופה בפתמין של חמץ אפי' בזו"ג משום דחמץ לא בטל וכ' דע"כ חמץ במשהו משום כרת ולא בדילי ומה"ט יש מקילין בנקשה דלית כרת באכילה כמ"ש מג"א סי' תמ"ז ס"ק ה' ואף בחמץ גמור בהנאה ליכא כרת לא חלקו בין הנאה לאכילה משא"כ אפר דלא שייך בו אכילה כלל לא עדיף מנקשה ועוד הרי הוא נפסל מאכילת כלב דבאכילה לית בי' איסור תורה רק בהנאה הסור כדין של שכר שעשאן גוי בפסח ונתערב ברוב דיו של היתר י"ל דבטל עכ"ל :

הנה בדין נוקשה לא כ' המג"א שם דמותר במשהו ובט"ז סי' תמ"ז סקי"ט פסק דאסור אלא אפי' נקשה בטל בס' כתה"ד כמ"ש בסוגי' דנקשה ובסוגי' דחמץ במשהו כ' מרש"י דהכי ס"ל דנקשה בטל בס' וא"כ קשה קו' כהנ"ל וכי פתמין עדיף מנקשה · אמנם מאחר דמג"א יפה דייק מר"מ וטש"ע דאפה פת בחמין אסור דאפי' ליכא אלא חד גורם קשה קושיות הפרמ"ג הא כבר פסלו מאכילת כלב ומותר אפי' באכילה וגם הרא"ש שכ' למ"ד חמץ מנקברין אפי' עוממות אסור משמע דרוצה לאסור הפת כמ"ש בפ"י דף כ"ו ע"ב ד"ה פוסקי' ושעה"מ בפ"ג מה' חמץ ומשמע אפי' בתנור דהוה זו"ג . וכן ראיות מג"א נכונה מטור ורמ"ה סי' קמ"ב דאסרו באפר אליל אע"ג דהוה זו"ג ונכונים דברי מג"א דלא כש"ך דס"ל אם אפר אסור הוה כאבוקה ואי כמג"א דלא הוה כאבוקה וה"ל זו"ג וכן ראי' שכ' המג"א כי מסתמא יש עצים אחרים ואסור זו"ג משום דלא בטל א"כ ע"כ צריכין אנו ליישב דאע"ג בנפסל מאכילת כלב אינו אסור באכילה וממילא גם הנאה מותר מכ"ש די"ל ג"כ ביטול . יש לומר ה"ד שאר הנאות הוא דמותר אבל הנאות פתמין או אפר להסיק בו אסור או דאפר אסור מדרבנן או מה"ת כמש"ל בשם פ"י דף כ"א בשם תומת ישרים כיון דמצותו לבערו ודוקא בתרומה גלי קרא דמותר ליהנות בשעת ביעורו אבל בעלמא דצריך שריפה אסור ליהנות מן האפר ואין חילוק בין שעת ביעורו או שלא בשעת ביעורו ועוד דגם א"כ כשכבר נעשה פתמין ואופה בו נהנה ממנו בשעת ביעורו ובשעת ביעורו אסור ליהנות ממנו . ועוי"ל כמ"ש ר"ת ב"ק דק"א לביעה והדלקה לאסור אתי אפי' שלא כדרך הנאתו וא"כ אע"ג שאר הנאות מותר שלכה"כ אכילה כתיבי' אבל ההדלקה אסור אפי' שלא כדה"כ אע"ג דתוס' דחי לר"ת הייני מלביעה ודו"ק :

והנה המרי"ל כ' המג"א בסי' תמ"ז סק"ה דנקשה בטל בס' ואפי"ה כ' המ"א בתמ"ה סק"ה כאן דלא בטל וז"ל מהרי"ל לאסור אף גחלת החמץ לאחר שנחרב לשרוף באש אשר מבשלין קדירות הסעו' אללו ואפי' ע"י הביטול אסרה הגחלת אע"ג דעצים שנשרו בי"ט מן הדקל מרבה עליהן עצים ומבטלן ה"ד עצים דאינן בר אכילה וגם אם מקלתן אתי לתבשיל אין האיסור דרך הנאתו משא"כ בחמץ דבמשהו הוה דרך הנאתו וכ"ל דטעמי' דמהרי"ל (אפי"ת מטעם זו"ג מותר) ואין בו איסור אכילה דאינו ראוי לאכילה מ"מ י"ל ה"ד בפתמין אבל ע"י האש י"ל כיון דיש שבח בעצים מכ"ש בלאש שכ' תוס' שבת דף כ"א דהוה כבעין הייני טעמא שע"י האש מפליט לכלוכית שיש בו ועכ"פ משהו ונכנס בתוך התבשיל ונהנה כדרך הנאתו :

וביד אפרים בסי' תמ"ה פי' דברי מהרי"ל משום דהוה דשיל"מ וכ' שם ושמעתי דאפי' למ"ד חמץ לא מקרי יל"מ משום שחוזר לשנה הבאה מ"מ לענין איסור האפר שפיר אין האפר בטל משום דבר שיל"מ דאפר אינו חוזר לאיסורו דלשנה הבאה הוה לי' כחרכו קודם זמנו שמותר והנה א"כ ליתא לדברי אבני מלואים והפרמ"ג דהא האבני מלואים כ' לפוסקים דחמץ במשהו משום דהוה דשיל"מ א"ש דזו"ג אסור ולא בטל משום דהוה דשיל"מ ועדיף ג"כ מנוקשה דלא הוה דשיל"מ כיון שנאסר לשנה הבאה משא"כ אפר לא בטל בס' דהוה דשיל"מ גם בזו"ג לר"ן מטעם ביטול לא אמרי' זו"ג וי"ל שלכך כיון היד אפרים הא מהרי"ל ס"ל נקשה בטל בס' וכ' המג"א בתמ"ז סק"ה דס"ל למרי"ל דחמץ במשהו

משום

משום כרת ולא משום דשיל"מ ולמה כ' היד אפרים למרי"ל טעם דבר שיל"מ והלא י"ל דהוה קשי' ליד אפרים אמהרי"ל למתיר נקשה בס' וכי אפר עדיף מנוקשה כקו' פרמ"ג לכך כ' באפר שייך לכ"ע טעם דשיל"מ הלכך עדיף מנקשה ולא מהני ביטול משום דמקלי קלי ותי' מהרי"ל כיון דנהנה דרך הנאתו ליתא לסברת מקלי קלי כ"כ ורהי' ביד אפרים שכ' די"ל דגם הש"ך ס"ל כמג"א דלא מהני הגחלים כמו אכוקה דאין טעם הש"ך משום דגורם דאפיית הגחלים הוא ניכר טפי בפת מגורם דתנור אלא טעמא משום דשבח עלים הניכר בפת ה"ל כמו הוא בעין בפת ולא מהני מה שיש בו עוד גורם אחר וא"כ גם לש"ך אפי' הניח ג"כ עלים דהיתר ג"כ לא מהני כיון דשבח העלים של האיסור הוא כמו בעין בפת מה מועיל מה ששבח עלים דהיתר הוא ג"כ בעין עכ"ל וליתא דבריו במחילת כבוד קדשו הא הר"מ כ' בפ"ו ופ' כן בש"ע בסי' קמ"ב בבישול מקלת קדירה בעצי איסור וא"כ בישול מקלתו בעצי היתר לא הוה זה וז"ג משום דלא בא כאחת משמע הא הניח בבת אחת הוה זוז"ג אלמא אע"ג דקיי"ל יש שבח עלים בפת והוה כבעין בפת מ"מ מהני במניח ג"כ עלים דהתירא אלא ודאי דז"א דמ"ש הר"ן בפסחים דשבח עלים הוה כבעין אין ר"ל דהוה בעין ממש אלא כמ"ש הר"ן בפסחים בסוף דבריו בין שני עגולים וכ"כ בסופ"ג דע"ז ובתשו' דכיון דניכר האיסור טפי מן ההיתר חשיב כנכר האיסור :

(כ"א) **הר"מ** כפי"ו מה' מא"ס הכ"כ תנור שהסיקו בקליפה ערלה וכ"כ בין חדש בין ישן יוצן וא"כ יחם אותו בעצי היתר ואם בישל קודם שיוצן בין פת ובין תבשיל אסור בהנאה יש שם שבח איסור בפת גרף כל אש וא"כ בישל או אפה בחומו של תנור ה"ז מותר והקשה בכ"מ אמאי בגרף מותר אפי' בחדש דהא הוה כולי' גורם דאיסור ותי' דס"ל לרמב"ם כיון דגרוף והלך האיסור הפת מותר בדיע' אפי' בחדש שלא ליבנו ויש הוכחה לדבר מדבעי הש"ס לאוקים תחלה ורבי דאוסר הפת משום דס"ל זוז"ג אסור ואע"ג דקתני אדברי רבי בשלה ע"ג גחלים מותר אלמא אע"ג דס"ל לרבי זוז"ג אסור אפי' בדיעבד ה"מ כשעצי האיסור קיימין ולא נשאר אלא גחלים וכלה איסור ה"ה לדידן בתנור חדש בהיסק ראשון דאסור הייני כמי דוקא לכתחלה אבל בדיע' לא אסור אלא באכוקה כמו דשרי למ"ד זוז"ג אסור בלא נתנו ולא ליבנו וקשה לי על הכ"מ דא"כ הרמב"ם ס"ל דרבי למסקנא נמי חדש לכתחלה יותן אלא בדיע' מותר בלא ניתלה מסיפא בישלה ע"ג גחלים כמו למ"ד זוז"ג רישא וסיפא חד תנא איתמר דס"ל חדש יותן ובדיע' ס"ל דמותר ע"ג גחלים א"כ למה לא כ' הרמב"ם חדש יותן כדקתני בברייתא והיינו לכתחלה ועוד מה הוכחה מביא הכ"מ דא"כ קשה מסיפא אמאי בישלה ע"ג גחלים מותר דלמא באמת הוה מצי להקשות כן למה דרצה לאוקים פלוגתיהו בזוז"ג אלא כיון מרישא פריך אימור דשמעת לרבי משום יש שבח עלים לכך לא פריך מסיפא ועוד מה פריך דזוז"ג מי שמעת הא ודאי שמעת דהא אפי' למסקנא רבי ארישא קאי א"כ שמעת לי' למאן דמוקי רבי בזוז"ג מרישא דחדש דצריך נתילה ולא מהני ליבון . אלא ע"כ דהמקשן אסיפא סמך אמאי בשלה ע"ג גחלים מותר בחדש אפי' בדיע' אסור דהוה חד גורם ובישל הוה זוז"ג :

ע"כ נ"ל דס"ל לרמב"ם למה דמוקי פלוגתיהו בשבח עלים לא אתמר פלוגתא דרבי ורבנן וסיפא בישלה ע"ג גחלים אהך ברייתא דתנור חדש יותן לדידי' דס"ל יותן דס"ל זוז"ג אסור לדידי' אין שום היתר בבישל ע"ג גחלים בין בתנור חדש דאפי' יוצן ויסיק בעצים אחרים לא מהני וכן בישן בהיסק ראשון דהא ס"ל זוז"ג אסור בישלה ע"ג גחלים נמי הוה גורם היתר לאחר שנעשה גחלים נמי אסור בחדש דזוז"ג אסור . אבל הרמב"ם ס"ל דקאי רבי ורבנן וסיפא בשלה ע"ג גחלים אהידך ברייתא דבין תנור חדש או ישן יוצן דזוז"ג מותר וא"ל נתילה אפי' לכתחלה ועלה תני בשלה ע"ג גחלים דמותר דגחלים הוה גורם דהיתר כיון דהאיסור כבר הלך לו והוה זוז"ג . וא"ש קו' פנ"י והגלה שהקשו מה דחיק לש"ס לאוקים פלוגתיהו ביש שבח עלים ולא ניחא למוקים פלוגתייהו בזוז"ג דפלוגתא הוא דפליגי בי' תנאי ולהנ"ל א"ש דאי בזוז"ג פליגי א"כ פלוגתיהו אברייתא דחדש יותן אתי' כרבי דזוז"ג אסור למה לא פליגי חכמים ארישא דחדש יוצן דזוז"ג מותר אבל אי לכ"ע זוז"ג מותר ופלוגתיהו אברייתא שני' ברישא תני בין חדש בין ישן יוצן דזוז"ג מותר א"ש דלא פליגי בברייתא אלא אפת וק"ל :

ובזה מיושב מה דקשה לי מנ"ל לש"ס כאן בפסחים ובע"ז דף מ"ט דר"א ס"ל זוז"ג אסור מדתנן במשנה סו"פ כ"ה נטל עלים מאשרה והיסק בו את התנור חדש יותן ישן יוצן אפה בו את הפת רא"א יוליך הנאה לי"ה דלמא ר"א אוסר הפת משום יש שבח עלים בפת וכן פי' באמת ר"ע מברטנורא ואי ארישא קאי הא בברייתא נמי תני ברישא הסיק בקליפה ערלה החדש יותן ישן יוצן דס"ל זוז"ג אסור ועלה תני אפה בו את הפת אסורה דברי רבי ומפרשינן לרבי משום יש שבח עלים בפת אבל למ"ש א"ש למה דמוקי רבי ורבנן דפליגי בשבח עלים קאי פלוגתיהו אהידך ברייתא דתני בין חדש בין ישן יוצן :

(כ"ב) **שם** בתוס' בין חדש בין ישן אע"ג דזוז"ג דוקא בדיעבד מותר כו' דהכי הוה בדיעבד דאם נאמר חדש יותן כפסיד התנור והקשה הרדב"ז ושעה"מ פ"א ה' כ"ה ובחדושי שם על הר"ן לקמן דף ל"ו אמאי באיכו בן יומא דנוטל"פ אסור לכתחלה ואפי"ה צריך שבירה ולא חשיב הפסד כדיעבד · וברא"ש מוסיף אדברי תוס' דהכא אינו נהנה מאיסור עצמו ועי' בק"ל דלמה צריך הרא"ש לכך וכי"ב תי' בא"מ שם התם בקדירה נהנה מפליטת הכלי עצמו אבל אפיית התנור ליכא אלא גרמא והניח בל"ע ולמ"ש מרא"ש אפי' כגורם כל שנהנה מאיסור עצמו ולפי תי' זה יש בנטל"פ לכתחלה כאיסורי מחמת הפליטה וזה דלא כחא"ו סי' ק"י שכ' בנל"פ אב"י ליכא משום איסור בפליטה אלא גזירה שאע"י אלא שאינו מוכרח די"ל כתי' הרדב"ז הובא באמרי בינה או כתי' שעה"מ :

(כ"ג) **ואמיים** כפרפרת הנה הרא"ש והרמב"ן פסקו לחומרא כמ"ד בלוחשות פליגי ואפ"ה אמר רבי וכ"ל הוכחה כדבריהם וליישב הרי"ף והרמב"ם שפסקו לקולא באכוקה פליגו ובלוחשות כ"ע מודים ואישב קו' מורי ורבי בס' אמרי בינה שהקשה ל"ל לשמואל לאפוכי רבי וחכמים משום דהלכה כרבי דהוה ידעינן דהלכה כרבי דאיכא סתם משנה בפ"ג דערלה אפה בו את הפת אסור והוא דמ"ש תוס' דף ע"ה ע"א בסוף דבור ה"א הירושלמי דכא האש נוגע חום התנור והקשה המרש"א מה בעי תוס' הכי וכ' באמרי בינה דתוס' קמ"ל דלמה באכוקה אסור משום דאכוקה נוגע כח התנור דלא יהי' זוז"ג וכ"כ בחדו' אח"ו ע"ז דף ס"ו ד"ה תנור שהסיקו בכמון :

והנה לקמן דף ע"ו פריך הש"ס לשמואל דס"ל תיתאי גבר מהמשנה נטף מפסח מרוטבו וחזר אליו יטול את מקומו וקס"ד בחרס לוכנת ואי ת"ג גלטכן הרוטב בחרס ואמאי כשחזר אליו יטול את מקומו ומשני בחרס רותח וכ' בס' אמרי בינה מה הוה ס"ד דמיירי בחרס לוכנות ולא כדרך לגי' הפסח בתוך אותו תנור וחרסו רותח מסתמא ותי' דהוה ס"ל דהאש נוגע לחום התנור והוה כולי לגי אש ואמאי יטול מקומו ע"כ וס"ל דמיירי בחרס לוכנת ע"כ וא"כ שמואל דמשני בחרס רותח כסתמא בלי הפסח תוך התנור א"כ ס"ל שמואל ע"כ דאש כל זמן שאין אכוקה כנגדו אין האש נוגע לחום התנור ובירו' איכא פלוגתא בזה וא"כ אמאי לשמואל הפת אסורה וצ"ל שמואל ס"ל באכוקה פליגי ואכוקה שפיר נוגע לחום התנור ולא הוה זוז"ג א"כ כיון דתסתיים דשמואל באכוקה פליגי ע"כ ר' יוחנן ס"ל בלוחשות פליגו ומוכח כרא"ש ורמב"ן להחמיר בלוחשות דשמואל ור' יוחנן פליגי :

אמנם הרי"ף ור"מ יש ליישב דס"ל הא אנן קיי"ל כשמואל דת"ג דת"כ כתרי ברייתות כשמואל ולשמואל קשי' מתני' וצ"ל בחרס רותח א"כ מוכח דהאש אינו מגלה וקשיא לר' יוחנן דס"ל דאש בלא אכוקה נמי נוגע כח התנור אע"כ ר' יוחנן ס"ל מן המשנה אין ראי' די"ל דמשנה מיירי בחרס לוכנות דאי ברותח אמאי יטול מקומו דר' יוחנן סבר אש בלא אכוקה נמי נוגע חום התנור א"כ כיון לר' יוחנן דמוקי בחרס לוכנות ע"כ ס"ל עלאי גבר דאי ת"ג קשי' לשמואל א"כ כיון דפלוגתא דר' יוחנן ושמואל אי לוחשות נוגע בפלוגתא דת"ג וע"ג הוא ור' יוחנן ע"כ ס"ל ע"ג הלכך אנן דקיי"ל כשמואל דת"ג אין הלכה כר' יוחנן דבלוחשות פליגי וס"ל לר' יוחנן לוחשת ג"כ נוגע ז"א למה דקיי"ל כשמואל דת"ג וק"ל :

ולפי"ז א"ש קו' אמרי בינה הנ"ל דלמה לריך שמואל לאפוכי רבי לחכמים דהלכה כרבי הא איכא סתמא כרבי מאחר דשמואל מוקי משנה בחרס רותח וס"ל דאין אש נוגע לחום התנור א"כ לא הוה ידעינן לחלק בין אש גחלים ובין אכוקה וה"א גם אכוקה כן הוא דאינו נוגע לחום התנור ולא הוה הלכה כמשנה דפ"ג דערלה דאוסר הפת דה"א הלכה כהך סתמא דפי' אין נולין דנטף מרוטבו על החרס יטול מקומו דאין האש נוגע הלכך לריך שמואל לאשמעינן דרבי ורבנן דפליגי באכוקה כנגדו הלכה כרבי דאכוקה מגלה לחום התנור ולכך הפת אסורה :

הנה מה שכתבתי בחיבורי לה' פסח בתשובה בתחלת הספר על החי"א שרוצה להתיר חלב מבהמה שאוכלת חמץ בפסח אע"ג דבא על מן האיסור כמו דשרי חלב דעלמא אע"ג שבא מאיסור חלב ודם ואמה"ת הואיל ואישתרי אישתרי והביא מבכורות ד"ו דאי' שם דאיצטרך גמל גמל ואסור חלב טמא דה"א כיון חלב בא מדם ומאמה"ת ואשתרי גם חלב בא מן הטמאה נמי אישתרי ואמרתי אדרבה נימא ראי' להיפוך מן המסקנא דאסרה תורה חלב טמאה מוכח דלא נימא הואיל ואשתרי מהני איסורין אישתרי נמי נשאר היסור . ראי' אח"כ שכ"כ בס' גינת ורדים לבעל פרמ"ג כלל כ"א שכ"כ ליישב כזה קו' פלתי סי' י"ד אגמ' חולין דף ס"ע אמה דמבעיא לי' התם עי"ש :

בעה"י כ"ג ניסן תרמ"ע לפ"ק :

יצו ד' את הברכה עם החיים עד העולם לכבוד ידי"ע וידי"נ ה"ה כבוד הרב הגאון הגדול חו"ב צנא מלא ספרא כקש"ת מה"ו נתן מטלער נ"י אבדק"ק סעטשין יע"א :

אהדש"ת מכתבו דרומ"כ הגיע לידי קודם החג בהיותי טרידא טובא ונתתי עיני בשורות ראשונים ולקחו בני הרב נ"י ומפני שלקחו לביתו נדחה עד היום שבקשתי מכתבו ולא מלאו ע"כ לא אוכל להשיב לכ"ת רק מה שעולה בזכרוני שרומכ"ת הקשה מה פריך הש"ס פסחים דף כ"ז ע"ב אלא עלים דאיסורי הנאה לרבנן היכי משכחת לה והא שפיר משכחת לה דאסור למכור עצי אשה"כ או ליתנם לאחרים דהא המכירה והנתינה גופי' מחשב הנאה כדמוכח מר' אבו' לעיל דף כ"א ע"ב ואז עדיין האיסור בעין ע"כ לא הבנתי קו' זו ש"ה דכל הנאות אסורין

גם מכירה הוה הנאה דמ"ש מכירה משאר הנאות אבל העצים לרבנן דמותר בהנאה דהנאות עצים ההסקה ולרבנן מותר בהסקה. אם בדיע' היסיק ונאמר דהתורה אסרה עכ"פ המכירה לכתחלה דהא בדיע' מותר ההנאה דלימא קרא אתי שלא ליהנות לכתחלה מן התורה לא אמרי' דאסרה הכ' לכתחלה וכבר הביא חס"ו בסי' והבאתיו בספרי דברי יוסף בשם חו"י שהקשה לר' אבוה דמכירה אסור בהנאה הא בדיע' מכרן וקידש בדמיהן מקודשת וכי קרא אתי לכתחלה ובספרי שם ישבתי קו' זו עפ"י הר"ן דיפ"ק דחולין דאם מכרן וקידש האיסור עדיין בדיע' ג"כ באיסורו קיים אלא שדמים זה אין זה דמיהן של איסורי ההנאה ולפעמים מצריך קרא לכתחלה עי' פרמ"ג בש"ך סי' ל"ג ולקמן סי' תרמ"ח בדברי יוסף נ"מ היכי דאתמר אתמר:

ב"ה שנית להנ"ל.

אחד"ש רומכ"ת קבלתי מכתבו שנית אשר בו מסייע לקיים קושיתו ראשונה מכובי"ת אא"ח סי' ע"ד שכ' שם המקדש באסה"כ שתהנה האשה באפרן אינה מקודשת וכ' שם דמכירה ונתינה גופא הוי הנאה ישלח נא רומכ"ת וכי אני אמרתי להיפך אלא כך אמרתי בדבר שאסור בהנאה וכל הנאות אסורין אפי' בדיע' פשיטא דגם המכירה והנתינה נמי חשוב הנאה אבל בעצים דמותר בהנאה והסקה ולאפות בו ואם אפה בדיע' מותר חום העצים כיון דחום בא מן הגחלת אלא שנאמר לכתחילה אסור המכירה. זה לא אמרינן אלא אפי' לרבי דעצים אסורים באפה בו אבל מה שמניח העצים הוה גרע משלא כדרך הנאה לא פי' בכ"כ מותר כיון שאין נהנה מגוף איסור:

ומ"ש כ"ת בשם חס"ו יו"ד סי' ק"ל לדעת הרמב"ן דמכירה לא הוי הנאה כיון דאינו נהנה מגוף האיסור והא דיליף ר"א היתר ההנאה מאו מכור היינו משום דאי לאו דשרי בהנאה לא מקרי מכירה כיון שאין עליו בעלים וכו' כ"ת לשיטת רמב"ן אין איסור במכירת אסה"כ אבל לרשב"א בנדרים דמ"ז אסור למכור אסה"כ. ולולי דברי חס"ו לענ"ד לא נראה כן דהא דברי רמב"ן בריש"פ השוכר עפ"י ירושלמי בפ' האיש מקדש דמוכר אסה"כ אין זה דמיהן ופי' רמב"ן שאין לו דמים באסה"כ והממון גזל בידו והובא ברשב"א ור"ן בפ"ק דחולין גבי חמץ של עוברי עבירה וברשב"א קידושין דף נ"ז ומבואר שם דרשב"א גופי' ס"ל כרמב"ן וחס"ו הוא דקשיא לי' א"כ היכי יליף מאו מכר אסה"כ מאחר שאין הדמים דמי איסורי הנאה אין איסור הנאה במכירה ע"כ תי' הוא ז"ל מדקראו הכ' מכירה ולמ"ש ז"א דהא הרשב"א נמי ס"ל כרמב"ן ואפ"ה כ' בנדרים דף מ"ז דאיסור הנאה להחליף לכתחילה אסור דכל שהוא אסור בהנאה אסור למכרו מדגלי קרא גבי נבילה או מכור וכו' ש"מ בעלמא אסה"כ אסור למכרו אלא כ' דלא קשה קו' החס"ו דאע"ג דמכירה הוי הנאה כשאר הנאות ואע"ג שאין אסה"כ דמיו ואינם שלו ולאו דמי אסה"כ הם ומותר להנות מן הדמים מ"מ אסרה למכרו לכתחלה מאו מכור וכי נקשי' קושיא לאלקינו מ"מ ה"ד באיסורי הנאה שגם אחר המכירה הדבר נשאר באיסורו וכל הנאות אסורין אבל בנידן דידן בעצי איסור לרבנן דלא משכחת הנאה רק הסקה ובדיע' שרי דנימא דקרא אתי לכתחלה לא אמרינן וכן לרבי כמש"ל ולא ילפינן ממכירה. ומה שהקשה כ"ת משבועות דף י"א דמבואר שם דאיסור הנאה אינו יכול להאכיל לאחרים דהיינו נמי למכור לגוי וזה קו' לרמב"ן ז"ל הנה יפה הקשה אמנם כ"ז קשה לחס"ו שכ' כן לדעת הרמב"ן מכירה אין איסור הנאה ומאו מכור ילפינן כך מדקרי לי' תורה מכירה ונתינה אבל לרמב"ן גופי' ז"א וגדולה מזו כ' בע"ז סוסק"ד דאפי' לבהמה של אחרים אסור ליתן משום איסור הנאה והוא מאו"ה וילפי' מירושלמי בריש"פ כ"ש מלא יאכל דאסור אפי' לבהמת הפקר והיבא באו"ח סוס"י תמ"ח והיינו משום דהנתינה מקרי הנאה:

ומה שהקשה כ"ת אירו' בפ"ב דקדושין אמר מכרן וקדש בדמיהן מקודשת משום שאין זה דמיהן אר"א זאת אומרת שמקדשין בגזל והקשה כ"ת מנ"ל לירושלמי הא דלמא המשנה מיירי במכרו לגוי או לישראל והיכר בהוא דהוי מעות מתנה כמ"ש הרא"ש בקידושין נ"ל פשוט דע"כ כ' הרא"ש הכי דסתם מתני' מיירי במשכחת הוא כמ"ש הרא"ש לדידן דקיי"ל קדשה בגזל לפני יאוש אינה מקודשת אבל הירושלמי ס"ל דמקודשת וס"ל כר"ש סתם גזילה יאוש בעלים א"כ המשנה סתם איירי אפי' מכרן לישראל ולא היכר בו ומ"ש הרא"ש שם דלא הוי גזל כיון שבא לידו בתורת מקח בחבורי לאו"ח הלכות פסח דף ק' בריש הדף פרשתי נכון שם סוגי' דרי"ף לולב הגזול כירושלמי:

מ"ש ה"ג קו' מהגאון מפאקש נ"י למה לא יאסר התנור מטעם דרואה בקיומו נ"ל דפר"ח סי' ל"א סק"ב הקשה אתוס' ע"ז דל"ב לר"ת שם דאוסר בכלי שנאסר מבב"ח או מחמץ משום רואה בקיומו אפי' בשאר איסורים כמ"ש באו"ח סי' ת"כ ובאו"ח שם הקשה דהא בדף ס"ה אי' דאין רואה בקיומו אסור אלא בע"ז משום דצריך לאבד נ"ל דע"כ אי' בדף ס"ה דוקא בע"ז היינו אפי' שאינו נהנה בשימוש האיסור גופי' כגון מעביר חבית יי"נ ממקום למקום מ"מ צריך להאביד ע"ז מן העולם אבל בשאר איסורי הנאה כגון בב"ח וחמץ שאי"צ לאבד הכלי אין אסור רואה בקיומו אלא בשעה שנהנה ומשמש בכלי ואם רואה אז בקיומו הרי נהנה בשעת שימוש אבל קודם שנהנה ליכא איסור כיון שאין המצוה לאבדו ולפי"ז בתנור שהסיקו בקליפי ערלה אינו אסור משום רואה בקיומו אלא משום איסור הנאה בשעה שנהנה דהיינו בשעת אפיי' ואז הוה זוז"ג אבל קודם אפיי' והנאה ליכא עליו שום איסור כיון שאי"צ לאבדו והא דקיי"ל ביו"ד סי' קמ"ב גם בע"ז חדש אינו יותן דהא בע"ז צריך לבערן ויהי' התנור אסור משום רואה בקיומו צריך לתרץ באופן אחר כיון דבדיעבד אם הסיקו ואפה מותר כה"ג לא אמרינן דאסור משום רואה בקיומו כיון דתנור להסקה עומד ורואה בקיומו בהיתר בזוז"ג והטור שם י"ל דלא ס"ל הך סברא הלכך הביא שם תנור בע"ז חדש יותן וא"ש קו' רש"י דכ"ז דלא אמר נ"ד זוז"ג אסור הוא ת"ק דר"א די"ל דמסיק המקשן מר"א דאמר וכן הוא בשאר אסורין זוז"ג אסור א"כ גם בע"ז מטעם זוז"ג אסור אבל לת"ק י"ל טעמי' משום רואה בקיומו:

ועוד נ"ל על קושיות ראשונה כמו שכתבתי בתשו' אחת והיא לקמן סי' תרל"ב על א"ד סי' ל"ט ס"ק שכ' כמו דאסור לפטם בהמה באיסורי הנאה אע"ג בדיע' מותר דאין לך ביטול גדול מזה ה"ה בשאר מבטל איסור הנאה אע"ג בדיע' הוא מותר מ"מ מה שבוטל לכתחלה וזרקו לאיסור לתוך ההיתר אסור לכתחלה מפני שנהנה מה שמרבה ומשביח ההיתר והקשיתי שם הרבה לפי דבריו ואמרתי כיון שבטל האיסור כמאן דליתא דמי הלכך איסור הנאה בטל בס' גם ההנאה אע"ג דנהנה מאיסור הנאה שנתרבה ההיתר מחמת איסור הנאה אין בכך כלום משום כיון דבטל כמאן דליתא דמי הלכך כיון דקיי"ל אין מבטלין לכתחלה רק דרבנן אבל מה"ת מותר לבטל וג"כ לא אסור משום נהנה מה שהשביח ההיתר דע"כ דאזלינן בתר סופו ויהי' כמאן דליתא דמי א"כ ההנאה שבא לו ע"י הביטול מותר אפי' לכתחלה ולהכי א"ש דעצים לרבנן מה שהניחם להדליק ולשרפם אין לך ביטול גדול מזה ומותר לבטלו לכתחלה לשרפם וההנאה שיש לו ע"י הביטול מותר משא"כ הנאה שבא לו שלא ע"י ביטול דהיינו שמפטם בהמתו שלו וגם מזונותי' עליו וכן הוא צריך לדמים ומוכר איסור הנאה דהנאות דמים או הנאה שבהמתו אוכלת אין הנאות אלו מחמת הביטול הלכך הנאות אלו אסורין:

סימן תה"פ:

א) בפר"ת כ' אם יש באיסור לבד כדי להחמיץ אסור אפי' נפל האיסור אחר שכבר הועמד בהיתר מר"מ בפט"ז שכ' כי"ב בעירה מוחמצת ונפל איסור כדי להחמיץ אסור ואני כתבתי דלא דמי מעמיד לשאור דשאני שאור דראוי לחמע בו עיסות אחרת אלא גם לדינו של רמב"ם נמי קשה (ב) עוד דיחוי לדינו דפר"ח וקצת ישוב לר"מ (ג) ביאור לשונות המשנות בפ"ב דערלה באיזו' משנות תנן אם יש בו כדי לחמץ ולא תנו וחמצה ובאיזו' משנות תנן וחמצה (ד) מפימ"ש מבואר להדי' כפר"ח ואלא דצע"ג ע"ז דהא מגמ' ע"ז דף ס"ח אי' להדי' דלא כרמב"ם עי"ש:

מ"ש הפר"ח בס"ק ל"א דאפי' החמיצה או העמידה בהיתר כבר ואי"ל עוד לפעולת החימוץ והעמדה ונפל אח"כ האיסור שאור או בהעמדה עור נבילה ויש בו כדי להחמיץ אסור. איברא שכן פסק הרמב"ם בפט"ו מה' מא"ס הלכה ט"ז וז"ל עיסה מחומצת שנפל לתוכה שאור של תרומה או שאור של כלאי כרם וכן קדירה מתובלת שנפל לתוכה תבלין של תרומה או של ערלה ושל כלאי הכרם אם יש בשאור כדי לחמץ אלו היתה העיסה מצה ובתבלין כדי לתבל הקדירה אלו היתה תפילה הרי הכל אסור אמנם דינו של פר"ח שכ' כמו כן במעמיד וז"א דהא כ' בלא"מ שם כיון שכבר היא מוחמצת וע"י איסור שמחמץ עוד ה"ל נוטל"פ ומותר לתי' הלא"מ הכא שאני שראוי לחמע בה עיסות אחרת וכן יש לומר בתבלין שראוי לתבל בה קדירות אחרות עכ"ל לא"מ א"כ במעמיד גבינה וכי יכול להעמיד בגבינה זו גבינות אחרות א"כ אמאי אסור הא הוה נוטל"פ:

ואלא גם פסק של רמב"ם בעיסה ותבלין נמי קשה דהא' בע"ז דף ס"ח דר' יוחנן אמר דר"מ ור"ש שם דפליגי בנוטל"פ בפוגם מעיקרא פליגו ומביא ראי' לר' יוחנן דתנן שאור של חולין שנפל לתוך העיסה והחמילה ואח"כ נפל שאור של תרומה או של כלאי הכרם ויש בו כדי להחמיץ אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא הוא ופליגי אמר ר' זירא שאני עיסה הואיל וראוי לחמע בו עיסות אחרות ע"כ מנ"ל לרמב"ם לפסוק כת"ק דהא ר' זירא לא אמר אלא לדחות דברי רב עמרם דאמר דודאי דברי ר' יוחנן תני לי' במתני' ודחי ר' זירא מה ליכא למשמע מני' דיני' דר' יוחנן דמצינן למדחי טעמא דמתני' דאוסר משום דראוי לחמע בה עיסות אחרות אבל בתר דשמעינן מר' יוחנן בפוגם מעיקרא פליגי י"ל גם טעם דמשנה מהאי טעמא אוסר הת"ק משום דס"ל נטל"פ אסור אבל לדידן מותר נוט"ל וכן דעת תוס' פסחים דכ"ב ביש בהיתר כדי להחמיץ מותר משום נוטל"פ וכמ"ש פלתי ס"ק כ"ח. מה שפי' הפלתי לתוס' פסחים לרשב"א שם דמ"ש ביש באיסור וגם בהיתר כדי להחמיץ מותר נוטל"פ קשה דהא תוס' כ' שכן ס"ל ר"ש בע"ז דס"ח ור"ש לא מתיר אלא בנפלו תחלה האיסור והיתר יחד אבל בנפל האיסור תחלה דהוי שבח מתחלה ואח"כ נפל חולין ופגמו. אפל ותוס' דייק שם ברייתא דתני בי' בין שנפל איסור תחלה אפי"ה מותר אע"ג דליכא משום פגם אע"ג דמשו"ה

מותר

מותר לתוס' משום זוז"ג ואלא דקשה א"כ אתוס' דא"כ גם מ"ש תוס' דזהו טעמא דר"ש ור"ל משום זוז"ג וז"א דהא אי' בע"ז דף ס"ח דר"ש מתיר ביש בכל א' כדי להחמיץ משום מעיקרא הי' לשבח גם מההיתר ולכך פגום בסוף מותר משמע הא אי לא הוה פגום בסוף הוה אסור וא"כ מוכח בשניהם כדי להחמיץ ליכא משום זוז"ג וכ"כ תוס' ע"ז דס"ח ע"ב ועוד מ"ש הלא"מ דגם בתבלין י"ל הכי הוא תמוה דשאני עיסה דעיסה עצמו אפשר לעשות שאור ולהכי הוה מן לד זה לשבח מוסיף משא"כ בקדירה לא נעשה הקדירה עצמה דהיינו התבשיל אפי' אין מתהפך לתבלין לתבל קדירות אחרות ולענ"ד ל' בתבלין טעמי' דרמב"ם דס"ל בקדירה מתובלת כבר ונפל עוד תבלין לא נעשה לפגם ע"י התבלין השניים וכל"ק ע"ז דף ס"ז ול"ע הא קיי"ל לקמן סי' ק"ג סעי' ג' כל"ב :

(ב) **עוד** י"ל על דינו דפר"ח דאין אסור בככר נתחמץ משאור של היתר כאסר משאור של איסור א"כ דקיי"ל באיסור חימוץ בלחמי תודה דצריך להיות מצה דאין מחמץ אחר נחמץ וכי"ב קיי"ל בב"ח אין בישול אחר בישול ודברי הרמב"ם בפט"ו הכ"ל שהוא המשנה בפ"ב דערלה מיירי שאיסור שנפל בו א"כ לא שחימצה ג"כ ע"י שאור של איסור ולא אסור משום מחמץ דאין מחמץ אחר מחמץ אלא דאסור משום נו"ט של שאור האיסור וכמש"ל בסוס"י קע"ט ליישב סוגי' דפי' גי"ה דאוסר ביש באיסור כדי להחמיץ דאסור משום נו"ט ולא משום פעולת החימוץ ושיעור נו"ט הוא אם יש בו כדי להחמיץ ומצאתי כי"ב עתה בפר"ח סי' ל"א סק"ב ד"ה והרמב"ם רוח אחרת עמו מ"ש הרמב"ם בפיה"מ וברמב"ם בפט"ו דמחמץ לא אסור אלא במינו דהא מחמץ דאסור משום מעמיד ונעמיד אסור אפי' באינו מינו כמו שהאריך בראיות ותי' דהומרא שיש יותר במינו כשיש בשאור כדי לחמץ ואפה העיסה קודם שהחמיץ כיון דליכא למיקם אטעמא אסור אפי' לא החמיץ עדיין וזהו במשנה ו' דפ"ב דערלה הרי דאע"ג דתנן באותו משנה ויש בשאור של איסור כדי להחמיץ מיירי בלא חימצה עדיין א"כ ה"ה במשנה ה' בפלוגתא דת"ק ע"ש הכ"ל י"ל כן מ"מ אע"ג שלא חימצה עדיין נעשה טעם לפגם ולהכי ר"ש מתיר וי"ל הרמב"ם פסק כת"ק אע"ג דנוטל"פ מותר כאן הלכה כת"ק וס"ל לרמב"ם כמ"ש הב"י בסי' ק"ג בשם פוסקים דברים שהם אוסרים למעלה מס' נוטל"פ אסור וקשה גם עליהם דהא ר"ש מתיר נוטל"פ ות"ק דאוסר הא קאמר בע"ז דף ס"ח דאתיא כר"מ או כר' זירא דשאני התם דראוי לחמע בה עיסה וע"כ דילא להם מסוגי' אחרות דדוקא הכי דאוסר למעלה מס' כגון ערלה וכ"כ ותרומה נוטל"פ אסור א"כ במעמיד די"ל בכדי להעמיד באיסור נבלה דאיסורי עד ס' נוטל"פ מותר במעמיד אחר כך באיסור ואפי' העומד א"כ גם ע"י האיסור אין אסור דאין מעמיד אחר מעמיד :

(ג) **ולפ"ז** א"ש ומדוקדק היטיב המשנות בפ"ב דערלה דיש שם משנות דתנן אם יש בה כדי להחמיץ אסור ולא תנן אם יש בה כדי להחמיץ וחימצו ויש משנות דתנן בה אם יש בה כדי להחמיץ וחימצה ולהכ"ל יש לפרש זה וא"ש בדקדוק הנה במשנה במין במינו בשאור של חיטים שנפל לתוך עיסת חיטים ויש בו כדי לחמץ אסור ואין עולה בא' ומשה לא תנן וחימצה דאז אפי' באינו מינו אסור כמ"ש בשם פר"ח . וכן במשנה ח' תנן שאור של חולין שנפל לתוך עיסה ויש בו כדי לחמץ וא"כ נפל שאור של תרומה או שאור של כלאי כרם ויש בו כדי לחמץ אסור ולא תנן וחימצו ברישא בשאור של חולין משום דמיירי שנפל של תרומה קודם שנתחמצה משאור של חולין כמו שפי' הברטנורא שם וא"ש דר"ש לא פליג כאן במשנה ח' כיון שעדיין לא נחמצה בשל חולין ונפל א"כ שאור של תרומה אינו לפגם ובשאור דסיפא נמי לא נקיט וחימצה כיון דיש בו כדי להחמיץ הוא אוסר משום נ"ט במינו כמו נ"ט דאסור באינו מינו וא"כ ע"י שניהם נעשה הטעם ונעשה האיסור ע"י שניהם בשוה הלכך אסור לר"ש כמו אם ע"י שניהם נעשה החימוץ אבל במשנה ט' תנן שאור של חולין שנפל לתוך עיסה וחמצה וא"כ נפל שאור של תרומה או שאור של כלאי הכרם ויש בו לחמץ אסור ור"ש מתיר כאן נקיט וחמצה משום דע"י שכבר חמצה בשל חולין ע"כ נעשה בשאור של תרומה א"כ נוטל"פ ולהכי מתיר ר"ש ורמב"ם פסק כת"ק כמ"ש הלא"מ או כמ"ש אני טעם לרמב"ם וכן במשנה י"א הכי תנן שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ נצטרפו וחימצו רא"א אחר אחרון אני בא וחכ"א בין שנפל איסור בתחלה בין בסוף לעולם אינו אוסר עד שיהי' בו כדי להחמיץ ע"כ דכאן לאו משום הטעם אסור אלא משום דהוה כמו מעמיד אע"ג דאין נו"ט אסור דניכר דעולת החימוץ הוה כבעין ולא בטל הלכך נקיט וחימצו :

(ד) **אמנם** בפי' המשניות בפ' דערלה מבואר דעת הר"ס דפסק בפט"ז ה"ו הכ"ל כת"ק עיסה מחומצת שנפל לתוכה שאור של תרומה או שאור של כלאי הכרם דאסור ולא פסק כר"ש לא מטעמי' דלא"מ ולא מטעם שכתבתי אלא כפר"ח דת"ק ור"ש פליגי בדין דפר"ח דת"ק ס"ל הואיל אם יש בשאור כדי לחמץ אלו היתה עיסה מצה ור"ש ס"ל כיון דעכשיו כבר היתה חמוצה מחולין תו אינו אוסר שאור של תרומה הלכך פסק הרמב"ם שפיר כת"ק דאסור ואלא דקשה לי טובא על הרמב"ם מסוגי' דע"ז דף ס"ח מבואר דטעמי' דר"ש משום דהוה נוטל"פ והא לרמב"ם אפי' ס"ל בעלמא נוטל"פ אסור אמר ר"ש שפיר דשרי כיון שכבר חימצה משל חולין אין פעולת החימוץ ניכר ואין אוסר וכן לרבנן פי' לרמב"ם לא תליא בנוטל"פ :

(ה) **והנה** הפר"ח בסי' ל"א והבאתיו לעיל דמה דתנן בשאור החומרא במינו טפי משאינו מינו והיינו בשיש בשאור כדי לחמץ כגון שאפה קודם חימוץ דמין בשא"מ לא אסרינן אלא כשיחמץ העיסה והקשה דהא ודאי ליתא דהא במשנה ח' שאור של חולין שנפל לתוך עיסה ויש בו כדי לחמץ וא"כ נפל שאור של תרומה ויש בו כדי לחמץ אסור שאור של חולין שנפל לתוך עיסה וחמצה וא"כ נפל שאור של תרומה ויש בו כדי לחמץ אסור והכי סתמא קתני בין במינו בין בשאינו מינו :

נ"ל ליישב דסמך אסתמא דאמילתא דסמך דהא כבר תני במשנה ביש בו כדי להחמיץ ולא תני וחמצה כמו דתנן באידך משנות דהאיסור משום במינו ממילא ידעינן במשנה א"כ דנמי קתני ויש בו כדי לחמץ ולא קתני וחמצה דמיירי במב"מ וסמך דקאי על רישא דהיינו במב"מ · ועוי"ל מה דהתיר במינו במשנה ו' ל"ד במינו אלא אע"ג דלא נרגש הטעם במינו אסור כמו שאינו מינו יהיב טעם א"כ במינו הוה להחמיר :

עיי' ט"ז א"ח סי' שי"ח ס"ט אם בהיתר שנפל בתחלה לא הי' כדי לעשות הפעולה וא"כ נפל האיסור וגמרו כה"ג זוז"ג אסור ומה שהקשו עליו שם בא"ר ות"ש שם ישבתי על נכון בחיבורי יד יוסף על הלכות פסח בתשו' שכתבתי שם בתחלת הספר בד"ה עוד אכתוב לכ"ת :

סימן תקפ"א :

א) אם מלח קיבה בעורה של נבלה או טריפה במג"י כלל ט' משמע דמותר אם הקיבה קרוש אבל מפוסקים משמע דאסור וכן מצאתי להדי' בתשובת הרדב"ז (ב) מ"ש עוד שם הרדב"ז לאסור מטעם דסתמא מעמידין בצלול וגם א"א בלא צחצוחי צלול ליתא אלא עיקר טעמא משום טעם עור הנבלה שיש בקיבה :

בש"ע סי"א אבל המעמיד בעור קיבת נבלה וכו' אסור בכל שהוא ויש לעיין אם מלח הקיבה בעור של נבלה והעמיד בקיבה אי מותר ונראה פשוט דאסור אפי' בקרוש הקיבה דהוה פירשא מ"מ אסור מטעם הבשר שנבלע בקיבה ומעמיד אלא במג"י כלל ט' סק"י בקורקבן שנמלח עם הפירשא שבתוכו ונתבשל א"כ דאוסר וכו' אף דבד"מ כ' כאן בסי' פ"ז לענין קיבה שנמלח עם חלב שבתוכו דאינו אוסר הגבינות מטעם כיון שהחלב בתוך הקיבה מקרי פירשא א"כ גם הנבלע בתוכו מקרי פירשא ואינו נו"ט כלל וכ"כ הש"ך וט"ז סי' פ"ז מ"מ כבר הורה זקן וגם יש לחלק קצת בין נבלע בו רק טעם בשר לבד או שנבלע בו ממשו של איסור ובפרמ"ג בש"ך ס"ק ל' הביא לדברי מג"י הכ"ל וכ' על דבריו ומיהו יש לחלק בין שאר איסורין לבב"ח שכ"א לאודי' שרי ונבלע בפרש אין בו כח להתחבר עם בשר א"כ ושיהי' על שם בב"ח ע"כ וקשה על המג"י וגם על הפרמ"ג דהא בש"ך ס"ק ל"א מבואר בפי' דלא שרי בנמלח עם הקיבה רק בב"ח משום שאין בטעם שנבלע בפרש כח להתחבר להיות בב"ח משמע הא במלח קיבה של נבלה בעורה דאסור מחמת טעם הבשר שנבלע אפי' בקרוש אע"ג בעמדה בפרש הוה לפגם מ"מ כשבא א"כ ומעמיד חוזר וניעור לשבח כיון בחלב שמגבן אינו פגום וכ"מ להדי' בב"י בשם ממ"ש וכן משמע מתשו' רשב"א וכו' וכן מוכח בב"י מ"ש בשם המרדכי בשם אב"י וסה"ת דוקא בב"ח לא חל שם חדש שיתחברו להיות נקרא בבב"ח אבל אם הוא קיבת נבלה או טריפה אפי' שהקיבה פירשא בעלמא מ"מ לקח טעם העור ומעמיד החלב בבשר ובשם ר' ירוחם כ' דאסור אפי' בב"ח אע"ג דהקיבה הוה פירשא מ"מ כבר לקחה טעם בשר וכשמעמיד בה ה"ל בב"ח :

ומצאתי כן להדי' ברדב"ז ח"ד בדפוס ווארשוי סי' וז"ל לדעת הרי"ף והרמב"ם דס"ל לאחר חזרה בין קרוש ובין צלול פירשא הוא לכאו' הי' נראה לומר כיון שהיא מותרת באכילה יהי' מותר להעמיד בה אעפ"י שנמלחה בעורה או אם נתבשלה אבל כד מעיינית בה שפיר תשכח דלאו הכי הוא דבשלמא לאכול הקיבה כמות שהוא מותר שאין שם אלא פרש ובשר אבל להעמיד בה שהבשר נתן טעם בפרש הזה וכשמעמיד בו החלב חוזר האיסור וניעור ואם נמלחה קיבת נבלה בעורה העור נתן טעם בקיבה והעמיד הגבינה בקיבה שיש בה טעם נבלה אוסר בכל שהוא דאוקמי קא מוקים ע"כ ולכאו' דברי רדב"ז צ"ע דבשלמא במעמיד בעור נבלה דאיכא רק יחד גורם שפיר אסור אבל בנמלח הקיבה עם עורה ומעמיד בקיבה דהעיקר המעמיד הקיבה והקיבה מותרת. ומה בכך שיש בקיבה טעם בשר ולא שרי טעם הבשר להעמיד בו אע"ג כשהי' טעם הבשר בקיבה חשיב פרש אבל א"כ במעמיד חוזר וניעור אמאי לא שרי מטעם זה וז"ג דהא הקיבה עצמה גורם דהיתר הוא. וכשאני לעצמי הי' נ"ל לאסור דשמא יש בטעם העור שיצא לקיבה מחמת מליחה כדי להעמיד והלכך אסור וכמ"ש הט"ז סקי"ג דלא שרי אלא כשיש בבירור שאין באיסור לחוד כדי להעמיד. אבל מלשון רדב"ז משמע דקיבה אוסר בהעמיד בה מפני שיש בה טעם נבלה וקשה האיך בפ"ע מותר הקיבה לאוכלה עם טעם בשר שבה ובהעמדה הקיבה אסור דעל הקיבה מה חוזר וניעור שייך דהא הקיבה לא הי' אסורה מעולם שנאמר דאיסור הקיבה חוזר וניעור אלא צ"ל דגם כוונות רדב"ז דאסור להעמיד בקיבה שיש בה טעם נבלה היינו משום טעם הנבלה וטעם זה הי' מותר בקיבה שהי' בפרש אלא שחוזר וניעור :

אלא מ"ש עוד הרדב"ז לר"ת דאוסר בצלול דעיקר שעמדת הגבינה בצלול שבו ואפי' שמעמידין בקרוש שבו אי"א בלא נצוצי הצלול א"כ הי' יבש וכזה אין דרך להעמיד זה קשה דהא הר"ן כ' סו"פ כ"ה לר"ת דסתמא מעמידין בקרוש וצריך לומר כן ליישב הסוגי' כמש"ל בסימנים הקודמים ומ"ש הרדב"ז שנותנים ליינוק סמוך לשחיטה וא"כ הוא צלול י"ל לר"ן דבקרש אחר שחיטה מקרי קרוש כיש מקלין שכ' הרמ"א גם מ"ש ואפי' מעמידין בקרוש שבו אי"א בלא נצוצי צלול הוא ג"כ קשה אמאי אסור דהא ה"ל זו"ג :

(א) אכל בשר עוף אסור לאכול אח"כ גבינה עד שש שעות בפלתי כ' שאין זה מדינא אלא ממנהגא מתוס' והרא"ש וכתבתי לתוס' מדינא אסור וכן לרמב"ם וכתבתי ישוב מה דקשה על זה הא תני אגרא עוף ובשר נאכל באפיקורן דלא כר"מ שכ' דצריך להמתין אחר בשר עוף ו' שעות וישבתיו :

בש"ע סעי' א' אכל בשר אפי' של חי' ועוף לא יאכל גבינה אחריו עד שישה שש שעות כ' הפלתי כ' הרא"ש דכן נהגו אבל מדינא נראה דלא ס"ל לתוס' ורא"ש כך כו' וצ"ל דוקא לרא"ש הכי הוא כמבואר ברא"ש כיון דבשר עוף בחלב דרבנן הי' מדינא שרי לאכול מיד אלא דאסור מפני המנהג אבל לתוס' הוה מדינא דס"ל לתוס' בשר עוף בחלב דאו' א"כ אין חילוק בין בשר עוף לבשר בהמה :

ונ"ל דלשון הש"ע משמע דאפי' באכל בשר עוף מדינא אסור והש"ע אזיל בתר שיטת הרמב"ם שכ' בפ"ט מא"ס דין כ"ח מי שאכל בשר בתחלה כו' בין בשר עוף לא יאכל וכו' שש שעות דמשמע דאסור מדינא ומשמע דכך אסור מדינא ועי' בחדו' רשב"א והר"ן דילא לרמב"ם הכי דאי' דף ק"ד ר' יצחק ברי' דר"מ איתו לי' גבינה אכל איתא לי' בשרא אכל ולא משי ידי' א"ל והא תני אגרא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא ואם איתא דאפי' עוף ואח"כ גבינה מותר ליתני לי' התם עוף ואח"כ גבינה הא בשר ואח"כ גבינה לא אבל בר' יצחק בשר ואח"כ בשר הוה :

ונ"ל טעם להמנהג אפי' לדידן דבשר עוף בחלב ל"ד דצריך להמתין מסעו' לסעו' וקשה הא אגרא תני עוף וגבינה נאכל באפיקורן יש לומר דנאכל באפיקורן ר"ל שא"צ קנוח והדחה אבל לשהות צריך אפי' בבשר עוף משא"כ קנוח והדחה ודאי צריך כמ"ש הרמ"א בסמוך דאחר שהמתין ו' שעות צריך הדחות פה ובל"ח כ' דצריך נט"י וכ"כ בלבוש וקמ"ל אגרא אבל בבשר עוף אחרי שהמתין ו' שעות א"צ קנוח והדחה. מכ"ש לתוס' דס"ל דא"צ לשהות בגבינה אחר בשר אלא מסעו' לסעודה דצריך קנוח והדחה וקמ"ל אגרא דאין צריך וכן הרמב"ם דס"ל דאפי' אחר בשר עוף צריך להמתין ס"ל כהנ"ל דאגרא דאכל באפיקורן ר"ל אחר המתנה וכ' הר"מ שם באכל גבינה תחלה צריך נט"י וקנוח הפה וכ' אם אכל בשר תחלה דלא סגי בקינוח צריך להמתין ו' שעות ע"כ הא תינח כנגד תקנתא דקינוח אבל נט"י דלא אמר תקנתא אחריתא צריך נט"י וא"ש אגרא דלא צריך נט"י דהיינו באכל גבינה תחלה דא"צ להמתין א"צ נט"י מיד ובתחלה עוף היינו בהמתין ו' שעות א"צ נט"י :

סימן תקפ"ג :

א) מ"ש בט"ז לנוהגים להמתין שעה ובהמ"ז צריך קנוח והדחה מוכיח הכי מהגש"ד כתבתי דלא מוכח ובס' ת"ח נמי כ' כט"ז וכן הדין בל"ח לרמ"א והקשה הלח"מ ובאו"מ וא' זוטא מתמיהים על הלח"מ ואני ישבתי קו' הלח"מ א"כ העיקר כאו"ה שכ' הש"ך דלא צריך קנוח והדחה וכן לדידן אחר ו' שעות וכ"כ בכ"ב דא"צ (ב) תוס' נופך לל"ח שכ' דלא קיי"ל כזהר כנגד גמ' דידן מה שמחמיר בזהר שגם אכל גבינה צריך להמתין לאכילת בשר (ג) טעם לאומרים להמתין שעה א' :

בהג"ה והמנהג הפשוט כו' כ"כ מהרא"י בהג"ה ש"ד סי' ע"ו דנוהגים להקל ועושין להם פשרה מדעתם להמתין שעה א' אחר סעו' בשר וסילוקו וברכו אז אוכלין גבינה ואע"ג דלא אשכחן טעם ורמז לשיעור זה נמ"כ כלו' לתוס' סגי בסילוק ובירך ולרי"ף ור"מ צריך המתנה ו' שעות מ"מ ימחה בידם הואיל ותוס' ורא"ה מתירין ע"כ וכ' הט"ז שצריך ג"כ קנוח והדחה כמו שנזכר בדברי י"א של רמ"א שמזה נמשכה קולא זאת לפי דברי מהרא"י וכ' בפרמ"ג שכן משמע בד"מ שהמהרא"י מחמיר בהמתנת שעה ולא להקל בלא קנוח והדחה וכן הדין בלח"מ לדברי רמ"א :

ובש"ך ס"ק ז' הביא בשם או"ה כלל מ' שכ' דא"צ קנוח והדחה וכ"ל דלא מוכח כט"ז די"ל הם עושין פשרה שלא להחמיר ביותר ושלא להקל ביותר דהיינו משום מושך טעם סגי בשעה א' כמו לרי"ף ור"מ ו' שעות וכמו בו' שעות א"צ קנוח והדחה כמ"ש בכל בו כך סגי להו בשעה א' וא"צ קנוח והדחה אלא שלא להקל בשעה אחת אפי' בלא סילוק ובירוך כמו בו' שעות לרי"ף ור"מ דמהני אפי' לא סילוק ובירוך כולי האי אינם רוצים להקל הלכך ס"ל דצריך נמי סילוק ובירוך א"כ אין ראי' דאו"ה תלמידו חולק אמהרא"י רבו :

ובלח"מ בפ' כ"ה אות כ"ד שהביא בשם סימני ת"ח והבין גם הג"ה רמ"א כט"ז הקשה מנין לו זה דודאי לסברא זו שסומכין על ה"ג ור"ת ורא"י ולא בעינן ולא כלום והקשה עליו בא"ז בא"ח סי' קע"ג ובאורה ניסור כאן ותוכן כוונתם מה מערב הל"ח ה"ג ור"ת עם תוס' ורא"י ומה מקשה דה"ג ור"ת מיירי מדין קנוח ונטילה שלא ישאר בפיו מהבשר ולזה י"ל גם הר"י דהיינו תוס' ורא"י מודה דתוס' ור"י מיירי רק בהמתנה דצריך סילוק ובהמ"ז ותדע דר"ת לא ס"ל כתוס' מסעו' לסעו' ר"ל סילוק ובירך דהא שיטת ר"ת הוא מה דאמר ר"ח אכל בשר אסור לאכול גבינה ר"ל בלא קנוח והדחה אבל בשר אחר גבינה לא בעי קנוח והדחה והא דמתיר מר עוקבא מסעו' לסעו' היינו בלא קנוח והדחה או דמחמיר על עצמו הוה א"כ מה מהני סילוק ובירוך במקום קנוח והדחה או ר"ת ס"ל מסעו' לסעו' ו' שעות וא"ש דלא צריך קנוח והדחה אבל בשעה א' למקילין י"ל דרמ"א דצריך קנוח והדחה ול"כ דיפה הקשה הלח"מ דתי' הא' הוא העיקר מ"ש תוס' דמר עוקבא מיירי בלא קנוח והדחה כי תי' זה אי' בס' הישר לר"ת עצמו א"כ אדרבה דצ"ל דר"ת ס"ל מסעו' לסעו' ו' שעות דו' שעות צריך דוקא לטעם רש"י דמושך הטעם זמן ארוך או לטעם דר"מ דקודם ו' שעות לא נתעכל בשר בין השיניים ולרש"י לא מהני קנוח והדחת פה וכן לר"מ וגם ניקור לא מהני לר"מ כמ"ש בב"ה הטעם נ"ל שלא מנקר היטב וא"כ איך מהני קנוח והדחה לר"ת במקום המתנות ו' שעות ועוד קשה למה יחמיר מר עוקבא על עצמו להמתין כמה שעות כיון דאפשר לאכלו מיד ע"י קנוח והדחה ואביו המתין מעל"ע א"ו ר"ת ס"ל המתנה מסעו' לסעו' ר"ל בסילוק ובירוך וכיון דא"צ תו קנוח והדחה ע"כ סילוק ובירוך ואוכל מיד רק משום הכירא הוא שלא יאכל בבב"א בב"א וכיון דהדחה וקינוח משלים שלא צריך להמתין והמתנה משלים אם לא קינוח והדחה א"כ ע"כ גם קנוח והדחה נמי מאותו טעם צריך כמו המתנה והמתנה הוא משום היכר שלא יאכל בב"א כך קנוח והדחה רק להיכר שלא יאכל בב"א בבת א' קנוח א"כ עכ"פ מוכח בפי' דה"ג ור"ת וכ"כ בס' הישר בשם שאלתות והמרדכי בשם ר"ת כלהו ס"ל בשהי' סילוק ובירוך א"צ קנוח והדחה עכ"פ מוכח לר"ת וסיעתי' בסילוק ובירוך א"צ קנוח והדחה וי"ל דגם תוס' ורא"י דס"ל סילוק ובירך סגי נמי כר"ת ס"ל דאז אין צריך קנוח והדחה וא"ש דברי ל"ח דקשה האיך סמכו אתוס' ורא"י כנגד הריף ור"מ וכך משמע פרש"י ז"ל דצריך להמתין ו' שעות אבל לל"ח א"ש משום דסמכו אה"ג ור"ת ושאלתות והרא"ש דגם הם ס"ל כתוס' ורא"י וכיון דאו"ה כ' בפי' דסגי בלא קנוח והדחה מנ"ל לרמ"א למהרא"י דצריך הלא יש להם על מי שיסמוכו דהיינו שיטת ה"ג ור"ת וסיעתי' ותוס' ור"י י"ל דלא חלקו אלא מפני בר"ת לא כ' בפי' שיעור מסעודה לסעודה כמה הוא כ' תוס' ורא"י שיעור זה וי"ל עוד דכל טעם זה דתוס' דסגי בסילוק ובירוך סגי ולא ו' שעות היינו משום דס"ל כר"ת דמסעו' לסעו' חד טעם הוא עם קנוח והדחה להכירא וא"כ סגי בסילוק ובירוך וממילא גם קנוח והדחה משום הכירא ולהכי סגי סילוק ובירך משום הכירא :

בב"י בא"ח הביא בשם הזהר שמחמיר להמתין גם בבשר אחר גבינה וכ' אלו הי' בימיהם פ' הזהר הי' מחמרי ג"כ בבשר אחר גבינה אמנם בל"ח כ' דאין הלכה כזהר כנגד גמ' שלנו דא"צ להמתין בבשר אחר גבינה ויש"ש כ' דזהר מיירי בגבינה אחר בשר ויש לומר דע"כ מחמיר הזהר דאיהו ס"ל דצריך להפריש האכילות יחד משום הכירא כר"ת ותוס' הנ"ל וצריך לדחוק לר"ת בטעם דלמה בבשר תחלה צריך קנוח והדחה א' ולא בגבינה אחר בשר וכן סילוק ובירוך דצריך דוקא לבשר תחלה ולמה בגבינה תחלה א"צ הכירא מ"מ הלכה כרב חסדא וכגמ' דידן אבל למה דאנן קיי"ל ונהיגין כרי"ף ורש"י ורמב"ם דצריך ו' שעות שכך משמע מסעודה לסעודה והוא או מטעם רש"י דבשר מושך טעם זמן מרובה או כטעם הרמב"ם דתוך ו' שעות לא מתעכל הבשר בין שיניים וטעמים אלו לא שייך באכל גבינה תחלה מודה הזהר דדוקא בגבינה אחר בשר צריך להמתין דשייך ב' טעמים הנ"ל אבל באכל גבינה תחלה דלא שייכו טעמים הנ"ל מותר לאכול מיד בקנוח והדחה :

ונ"ל ליתן טעם להמנהג זה שממתינים שיעור זה שעה א' דבדג"מ כ' דו' שעות שצריך להמתין לריף ור"מ משום דזמן סעודה שישית והיינו כל שעה שישית וא"כ מסוף הסעודה שהוא תחלת שבע עד ערב יש שש שעות עי"ש ואע"ג דיש שאינם מאריכים בסעו' שעה מכל מקום נתנו שיעור לסעו' א"ח שהוא שיעור שעה א"כ י"ל ג"כ הטעם להמנהג בשיעור שעה דהם ס"ל כתוס' דצריך סילוק וברכת המזון והא דצריך גם סילוק הוא מטעם שכ' רמ"א בסמוך בשם י"א דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה וכמ"ש הט"ז סק"ג ועתה אם אוכל בכל השעה שהוא שיעור

זמן

זמן סעודה ככר אכל כל צרכו לכל אדם וכשמברך בהמ"ז בודאי אינו מברך כדי לאכול גבינה כיון שאכל כל צרכו ולכך כל אדם ימתין שעה כדי שיעור זמן סעודה לאות ידי סילוק ולא פלוג כמו דמהני לסתם סעודה שנמשך שעה באכילתו דהוה סילוק כיון שכבר אכל כל צרכו :

סימן כפ"ד :

במ"ז ס"ק ג' כ' אמ"ש הרמ"א י"א דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה אבל אין נזהרין בזה כ' הט"ז שאין נהם על מה שיסמוכו דהא בפי' כ' תוס' ומרדכי בשם ראב"י דצריך סילוק ובהמ"ז ע"כ ובכור שור דף ק"ה כ' דליתא תוס' לשיטתיהו אזיל דבהמ"ז לאוד אסור משום דהוה ברכה שאינו צריכי כמ"ש תוס' בפ' כ"כ והובא בב"י סי' רנ"א דאין להפסיק באמצע סעו' שחרית לסעו' ג' בבהמ"ז כיון שרוצה לאכול עוד הוה ברכה שאינו צריכי אבל אנן קיי"ל שם כרא"ש דע"י שמברך בהמ"ז בין סעו' שחרית לסעו' ג' מקרי סעודה אחרינא ולא מקרי ברכה שאי"צ כיון שעושה לצורך סעו' ג' ה"ה הכי מקרי לצורך כיון שצריך כדי לאכול גבינה ע"כ :

ול"נ שהדין עם הט"ז דהא המרדכי ואגודה כ' בפ' כל כתבי דאפי' בהמ"ז אי"ל להפסיק בק בתבשיל שאינו רגיל בו בחול אבל בהמ"ז ודאי מהני ולא הוה ברכה שאי"צ ואפי"ה כ' הראב"י כאן כתוס' דצריך סילוק ג"כ עם ברכת המזון וסילוק א"כ גם לרא"ש התם דע"י ברכת המזון הוה אח"כ סעודה אחריתא משום דהתם לחלק הסעו' לשניים ולברך בהמ"ז הוה דבר שאינו רגיל משו"ה סגי בבהמ"ז וכס' הראב"י באוכל דבר שאינו רגיל ס"ל לראב"י דאפי' בתוך הסעו' מהני שיהי' חשיב לסעו' אחריתא כמו כן לרא"ש אם מברך בהמ"ז ונוטל ידיו ומברך המוציא מהני כיון שאינו רגיל בכך משא"כ כאן בסעו' בשר וגמר סעו' ומברך דבך הוא רגילות לברך בגמר סעו' ואם תאב אח"כ לאכול בירך לפניו א"כ אין כאן היכר אם מברך על הבשר ע"מ לאכול אח"כ גבינה שיהי' חשיב סעו' אחריתא כיון דלא עביד דבר שאינו רגיל דלא הי' מחלק הסעודה לב' ובהמ"ז לאוד לא מהני כי מחויב לברך בהמ"ז ע"כ צריך ג"כ סילוק השולחן :

ועוד נ"ל דטעם הר"י בתוס' שכ' הב"י סי' רנ"א שאין להפסיק באמצע סעו' ראשונה משום איסור ברכה שאינו ולא ניחא לי' בתי' הרא"ש כיון שהוא מפסיק לכבוד השבת אין כאן משום מרבה ברכות שלא לצורך דהר"י י"ל דס"ל דכל מה שהכין לסעו' ראשונה וצריך לאכול עדיין שייך לאותו סעו' ראשונה לאותו מצוה ואם ממעט ה"ל אכחושי מצוה ועי' תוס' ברכות מ"ב שכ' אם שכח לאכול אפיקומן ואמר הב לן ונברך אינו היסח הדעת דאכן אתכא דרחמנא סמכינן א"כ ה"נ כל מה שהכין לסעו' שחרית וצריך לאכילת כל אכילה מצוה אחת מאתכא דרחמנא א"כ אין להפסיק כלום מסעו' ראשונה והכל כדי שביעה ויעשה סעו' ג' אחר מנחה ואי דזה א"א שאח"כ יאכל אכילה גסה הסעו' ג' וכמ"ש הרא"ש הובא בטור סי' הנ"ל ס"ל לתוס' אז באמת בטור וא"י לאכול סעו' ג' וגם לא ס"ל לתוס' שימעט בסעו' א' משום אכם עיניו בראשו כיון דאין רשאי למעט מן המצוה וא"כ שפיר כ' תוס' דהוה ברכה שאי"ל דממ"נ דאם יכול יעשה סעו' ג' בערב ואם יהי' אכילה גסה אי"ל לעשות סעו' ג'. אבל כאן כיון דצריך לברך להפסיק דצריך לאכול אח"כ גבינה. י"ל דאפי' תוס' מודה דהוה ברכה צריכי ולא כבכור שור דכ' דתוס' כאן דברכת המזון לאוד לא מהני כמו דלא מהני בג' סעו' משום דהכא והתם הוה ברכה שאי"ל ז"א כמ"ש אמנם א"כ יש ליישב לאינם נזהרים שכ' רמ"א ולא קשה קו' הט"ז מתוס' דלהכ"ל פשיטא דבהמ"ז לאוד נמי אפי' לתוס' דהא כאן לא הוה ברכה שאינו צריכי אלא נ"ל להיפוך כוונות התוס' דסילוק לאוד לא מהני א"כ אפי' אם סילק והסיח דעת לא מקרי סעו' אחריתא עד שיברך בהמ"ז וכדאי' בברכות דף מ"ג. וטוש"ע או"ח סי' קע"ט דסילוק אינו היסח הדעת ומותר עוד לאכול ולשתות בברכה לפניו וא"ש לברך בהמ"ז אבל בירך בהמ"ז לא צריך סילוק דבהמ"ז לאוד ודאי אזלי סעו' הראשונה וסעודה של גבינה אח"כ מקרי סעו' שחריתא :

סימן תקפ"ה.

(א) ראי' שכ' הר"ן כר"מ דמה דאמר ב"ה מדיח בין גבינה לבשר היינו נט"י והמ"ט דוחה לדברי הר"ן ואני ישבתי דברי הר"ן מ"מ ישבתי גם הפוסקים אחרים דפליגי אר"מ וס"ל מדיח דאמר ב"ה ר"ל הדחות פה (ב) ישוב על קו' כ"מ על הרמב"ם דלמה השמיט תי' הש"ס דבימא לא צריך נט"י :

סעי' ב' ואם הוא בלילה צריך לרחצה הוא מגמ' ר' יצחק ברי' דרב משרשיא איקלע לבי' רב אשי אייתו להו גבינה אכל אייתו לי' בשרא אכל ולא משי ידי' אמרו לי' והא תני אגרא עוף וגבינה נאכל באפיקורן הוא תני לה והוא אמר לה בלא נט"י ובלא קנוח הפה עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא אמר להו ה"מ בליליא אבל ביממא הא חזינא והקשה בכ"מ על הרמב"ם דלמה השמיט הרמב"ם בלילה אי"ל נטילת ידים. וכ"ל ליישב דהנה בסמוך בגמ' שם תניא ב"ש אומרים מקנח ובה"א מדיח ופריך אלא הא דאמר ר' זירא אין קנוח הפה אלא בפת כמאן כב"ש אלא בש"א מקנח וה"ה למדיח ובש"א מדיח וה"ה למקנח ומר א"ח ומר א"ח ולא פליגו ופרש"י והוא הדין דתרוייהו בעינן ע"כ. והנה הר"מ בפ"ט כ' מדיח דב"ה לאו הדחות פה כפרש"י אלא הדחות ידים. וכ"כ הר"ן דא"כ דצריך קנוח הפה והדחות הפה ונטילת ידים א"כ עוף וגבינה דנאכל באפיקורן לא צריך הני ג' א"כ הכי ה"ל למתני הוא תני לה והוא אמר לה בלא נטילת ידים ובלא קנוח הפה ובלא הדחות פה ז"א הדחות פה אין צריך ומדיח דב"ה ר"ל נט"י ובס' דחה זה כמו ב"ש וב"ה נקטי רק חדא אפי"ה אמרי' ד"ה לאידך ותרוייהו בעינן עי"ש ול"כ ע"ז יש לחלק דקשה האיך ס"ד דתני חדא כגון ב"ש דס"ל מקנח דר"ל נמי קנוח דלא הזכיר כלל וכן הקשה ביש"ש אע"כ דלמסקנא ר"ל דחסורי מחסרי ותני נמי תרוייהו או י"ל כמ"ש הרא"ש דב"ה פליג אב"ש ואמר ה"ה הדחה חוץ מקנח דאמר ב"ש ואי"כ תרוויהו אתמר לב"ה ולמסקנא ב"ש הוה מודה לב"ה ולא פליגו א"כ שפיר מוכח מאגרא דלא בעי הדחות פה מדלא מזכיר דלא צריך ג"כ הדחות פה אדרבה איכא ראי' דלס"ד מדלא הזכיר ב"ש אלא הדחה דר"ל קנוח לבד ר"ל ולא הדחה :

אמנם הפוסקים דפליגו ארמב"ם וס"ל הדחה היינו הדחות הפה י"ל אע"ג לב"ש כיון דלא מזכיר הדחה ע"כ דאין צריך הדחות פה דאל"כ הא ב"ש נחית כולו רק לאשמעינן תקנתא ואי צריך נמי הדחות פה אמאי שייר האי תקנתא אבל באגרא י"ל שפיר הדחות פה ר"ל חוץ נט"י דקאמר - והא דלא הזכיר רק נט"י וקנוח והדחות פה לא הזכיר י"ל דהך הוא תני לה לא נחית שם לאשמעינן תקנתא אלא לאשמעינן דלא תימא דמה דאמר אגרא עוף וגבינה נאכל באפיקורן י"ל דאין צריך לשהות בין זה לזה אבל לענין נקיון פה וידים צריך קמ"ל דאגרא ענין נקיון פה אתמר כלו' דנאכל באפיקורן בלא נט"י ובלא קנוח ושייר הדחות הפה כיון דלא נחית לאשמעינן כאן תקנתא אלא דאגרא תני לענין נקיון :

והנה לרמב"ם קשה דלר"מ מדיח ר"ל נטילת ידים דלמה פריך ארב משרשיא מאגרא שדחוק קושיתו כמ"ש בתוס' ולמה לא פריך מב"ה דאמר מדיח והיינו נט"י וכן הקשה בתדו' ר"ן ובמהר"מ מלובלין. וכ"ל ליישב בס"ד לא הוה מסיק מר' זירא דב"ה נמי ס"ל קנוח נמי לתרווייהו בעינן אלא א"כ ב"ש ס"ל בס"ד זו קנוח דוקא ולא הדחה וב"ה סברי הדחה ולא קנוח וא"כ לס"ד זו דקאי קנוח אקנוח הפה סתמא ב"ה דאמר מדיח נמי אהדחות פה קאי דומיא דב"ש דמיירי בפה א"כ בס"ד לא מצי למפרך ארב משרשיא דאכל ולא משי ידי דהא ב"ה דאמר מדיח לא בנטילת ידים קאמר אלא בהדחות פה. ופריך דוקא מאגרא דהוא תני לה עוף וגבינה נאכלין באפיקורן בלא משי ידי הא בשר וגבינה צריך למשי ידי' ומשני דאגרא דצריך נט"י מיירי בלילה אע"ג סתם אכילה מיירי בימא או כעין יממא כדאי' בריפ"ק דברכות זה לא קשה דהא ברייתא גופי' דעוף וגבינה נאכל באפיקורן בלא נט"י ובלא קנוח הפה מיירי. בין בלילה ובין בימא ואלא דיוקא הא בשר וגבינה לא וצריך נט"י זה לא אכפת לן אי לא מיירי בכל אופן כיון דגוף הברייתא מה דתני בכל ענין מיירי - אבל למה דמסיק מר' זירא ומסקינן דבעי קנוח והדחה אז דחיק לי' לרמב"ם לומר דצריך בפה תרי תקנתא ולמה לא סגי באחד בקנוח לחוד או בהדחה לחוד א"ו דנ"ל הדחה היינו נטילת ידים ואא"כ עתה למסקנא קשה על רב משרשי' דלא משי ידי' מב"ה דאמר מדיח וסתמא מיירי גוף דברי ב"ה דאמר מדיח באוכל בימא או כעין יממא לגבי נר ואפי"ה ס"ל לב"ה דצריך נט"י א"כ ליתא לרב משרשיא ומה דמשני הש"ס בימא אי"ל נטילת ידים בין גבינה לבשר :

א) תי' על קו' תוס' דק"ט דמה פריך לרב דס"ל לפרש"י בצלי בלא קרעו מותר ממתני' עם ביאור לסוגיא (ב) מאין יצא להרבה פוסקים למבשל כחל עם בשר אסור לכתחלה אפי' קרעו שתי וערב ולמהרש"א נעלם דברי רש"י דף קי"א ותי' על דקדוק הפר"ת מה שדקדק מלשון רש"י דלא כהרבה פוסקים הנ"ל (ג) קו' הפלתי על שיטת ר"ת לק"מ (ד) פי' לשון ש"ע דיש לטעות בו ופרשתי דצלי ובישול לבדו שוה לכתחלה צריך קריעה קצת ודיע' מותר בלא קריעה כלל :

בש"ע ס"א ואם קרעו שתי וערב וטחו בכותל מותר לבשל עם בשר כפ' התערובת ורשב"א בחדו' וכן דעת הטור אפי' קרעו ש"ו וטחו בכותל אסור לבשלו לכתחלה עם בשר לשיטת רש"י ז"ל ורבים עמדו עליהם מנ"ל הכי לומר כן. וכ"ל בנקדים הסוגיא במשנה דף ק"ט הכחל קורעו ומוציא את חלבו לא קרעו אינו עובר עליו גמ' אמר ר' זירא אמר רב

רב אינו עובר עליו ומותר ופריך והא אנן תנן אינו עובר עליו מיעבר הוא דלא עבר הא איסורי איכא ורש"י פי' לרב בכלי קאמר רב וכן תוס' שם ד"ה אינו עובר והקשה תוס' ד"ה ה"א איסורי איכא וא"ת לפי' הקו' דלמא במשנה הא איסורי איכא לקדירה ורב מיירי בכלי ולא אזיל רב על המשנה :

ולבאר' קשה ממ"נ האיך ס"ל להמקשן אי ס"ל דרב אמתניתן קאי דכן משמע פשטות לשון הרב דנקיט לשון המשנה אינו עובר דתנן במשנה ומותר ודאי רב לא קאי אמשנה אלא המשנה מיירי בבישול ורב מיירי בכלי דלא צריך לרב לומר אלא בכלי מותר אפי' בלא קרעו ואלא רב אמשנה קאי קשה לישנא דהמקשן והא אנן תנן אינו עובר עליו הא גם רב אמשנה קאי ופי' אע"ג דתנן עובר אפ"ה קאמר רב ומותר ומלשון והא אנן תנן משמע ס"ד המקשן דרב פליג אמתני' או דרב לא אסיק ממתני' וז"א דהא רב מתרץ למתני' כוותי' דעובר לאו דוקא וכך ה"ל להקשות לרב מה טעמא נקיט אין עובר · ולא נקיט דמותר . וי"ל דהמקשן ס"ד דאה"נ י"ל דרב בכלי מיירי ולא קאי אמתני' דמיירי בבישול ומ"מ לא ניחא לי' בהכי וכמו שהקשה תוס' דלשני הכי משום דעדיין קשה למה נקיט רב דאינו עובר כלל וסגי לי' שיאמר בכלי מותר · אלא דיותר משמע דרב פירושא דמתני' קמ"ל דאינו עובר דתנן ומותר . ואם תיקשי על לשון המקשן והא אנן אינו עובר הא גם רב ידע דכך תנן ואפ"ה אמר מותר והכי ה"ל להקשות מה טעמא דרב דעבר לאו דוקא וי"ל דקו' המקשן מן המשנה כך הוא דלמה לא קמ"ל התנא מותר ולא ליתני כלל אינו עובר ע"כ מדתנן אינו עובר ולא תנן מותר דמיעבר הוא דלא עבר הא איסורי' איכא וא"כ לפי מה דמשני דתנן אינו עובר עליו משום סיפא נאמרנו כפשטי' דרב אמתני' קאי לפרשו וכן סי' דעת המקשן כהכ"ל דאי רב בכלי ולא אמשנה לא הי' רב צריך להזכיר דאינו עובר עליו וא"ש קו' התוס' הכ"ל · שוב ראי' ברשב"א שכ"כ ליישב קו' התוס' דרב אמשנה קאי והקשה אמקשן ולא תי' דבר מתקבל :

ואמנם א"כ דרב אמתני' קאי קשה מה דוחקי' דרב דמוקי מתני' בכלי ומה דתנן אינו עובר לאו דוקא אלא רישא משום סיפא ומשום דבעי למתני' בסיפא עובר תני רישא עובר ולמה לא מוקי המשנה לקדירה בבישול וא"ש כפשטי' אם לא קרעו מיעבר הוא דלא עובר הא איסורי' איכא ואשמעינן הא בכלי נמי מותר מזה ילא לס' התרומות וראשונים הכ"ל עמו אפי' קרעו שתי וערב וטב"כ עכ"פ עם בשר אסור וא"כ לא נוכל לתרץ המשנה בבישול ולקדירה דהוה משמע בכל בישול אפי' עם בשר והאיך תנן קרעו ומותר אפי' לכתחלה :

וא"ת למה פסקו לאומרא בבישול עם בשר אסור לכתחלה אפי' בקורע ש"ו הא רב נחמן מוקי למתני' לקדירה וסתמא נמי עם בשר כמו דס"ל לתרומות א"כ ש"מ לר"נ אפי' לכתחלה מותר בקורע ש"ו וטב"כ וא"כ בדרבנן ה"ל למפסק נקולא י"ל דע"כ ר"נ פליג ומוקי בקדירה היינו משום דאיהו סבר נלי ל"ב קריעה כלל וא"כ הוא מוכרח לאוקים מתני' בבישול ע"כ הוא מוכרח דשרי קש"ו אפי' לקדירה עם בשר אבל אנן דקיי"ל כל"ב דרב דתני כחל שבשלה דהיינו נלי שבשלה מותר מוכח עכ"פ הא לכתחלה לריך קריעה ש"ו א"כ מנינן לאוקים בנלי ע"כ הא בבישול עם קדירה אסור לכתחלה :

איברא המרש"א כ' ד"ה ההוא למסקנא דמתרץ ר"נ להך ברייתא שבשלה לאו ליכא ת"כ דרב וק"ל אמנם ז"א דהא רש"י כ' דף קי"א ע"ב והלכות כחל אמרנו למעלה נלי בעי קריעה שתי וערב (ר"ל או ערב) ואם לא קרעו מותר כלישנא קמא דרב דהא תניא כוותי' וזה דלא כמרש"א אלא נ"ל לרש"י אע"ג די"ל כר"נ וליכא ת"כ דרב מ"מ כיון סתם גמ' אמר ת"כ דרב הכי קיי"ל) ולקדירה קרעו ש"ו וטחו בכותל עכ"ל רש"י ז"ל ובפר"ח סק"א כ' מרש"י זו מוכח דלא כס' התרומות דסתם קדירה שכ' רש"י כאן משמע בכל גוונא בין לחודי' ובין עם בשר ע"כ ול"נ דאין כאן סתם מדכ' רש"י והלכות כחל כבר למדנו למעלה א"כ גם מ"ש רש"י ולקדירה קרעו ש"ו ג"כ אקדירה כמ"ש למעלה ולמעלה דף ק"ט ע"ב כ' רש"י ד"ה הא קמ"ל לקדירה ודאי לריך להוליא כולו תחלה לפי כשהוא יולא הרי הוא חלב גמור וחוזר ומתבשל עמו וכ"כ רש"י שם ד"ה ההוא לקדירה דכי נפיק מיני' הוה חלב שחוטה נכי הדר ומבלע לי' אסור לי' עכ"ל הרי מוכח דלקדירה שכ' רש"י כאן דלריך קש"ו וטחה בכותל מיירי בבישול הכל לבדו ונאסר מחמת שהחלב יולא חוזר ונבלע דאם עם בשר תיפ"ל דנאסר הכחל מחמת הבשר שנבלע בכחל :

ועוד י"ל על דקדוק הפר"ח דלכאו' מה שכ' רש"י שלא במקומו והלכות כחל למדנו למעלה נראה שכ' רש"י שם דקאמר דכחל תותי בשרא שרי וה"א דשרי בלא תקנתא כלל לכך כ' רש"י דסמך מה שלמדנו למעלה הלכות כחל או לכתחלה בקריעה שתי או ערב [כ"מ בב"י וב"ח ופרישה ופר"ח] או בדיעבד מותר דת"כ קל"ק דרב אמנם מה מביא רש"י כאן ולקדירה בעי קריעה ש"ו וטב"כ זהו ודאי שלא במקומו דלא מיירי כאן בבישול ואין כאן מקומו לאשמעינן כל דיני כחל כמו שאינו מקומו לומר בין מניקה בין אינו מניקה · אלא כ' דלא נחית רש"י כאן לאשמעינן דיני כחל אלא רש"י רולה לחזק הת"כ בנלי מותר בלא קריעה כלל בדיע' משום דת"כ דהיינו כחל שבשלה מותר והיינו בנלי דלמא מיירי הברייתא בבישול לקדירה מותר ר"ל אפי' בקריעה שתי או ערב ור"ל דאמר דמותר ר"ל קרעה קלת והיינו אפי' קלת שתי סגי בדיע' ועל זה אמר הא"א קרע לי

ואנא אכול ר"ל בבישול בשתי לבד ובנלי אפי' בקלת שתי א"כ ליתא למ"ש רש"י מ"ש בנלי לריך שתי או ערב וממילא ליכא ת"כ דל"ק דרב דמתיר בנלי אפי' קלת שתי וגם ליכא ת"כ דרב הא מיירי בנלי אפי' במקלת שתי והברייתא הא מיירי לקדירה מיירי בבישול וקרע כל השתי או כל הערב לכך הולרך רש"י לכתוב דבבישול לי"ל דאיירי הברייתא דהא לבישול לא שרי בדיע' אלא בקרע ש"ו וטיחה בכותל אפי' בדיעבד לא שרי בלא"ה אר"כ דמיירי בנלי א"כ אין לנו להקל בנלי בקרע ולא קרע כולי' דהיינו מקלתו כר' אליעזר וה"ט כמ"ש רש"י לעיל שאם אינו מוליא כולו כשיולא נאסר החלב ואח"כ כשחוזר ובולע אסור הכחל מעתה הנה רש"י לא נחית כאן לאשמעינן דין קדירה ואפי' עם בשר להתיר בקש"ו כמ"ש הפר"ח מסתם דברי רש"י דהא רש"י לא נחית אלא ליישב בזה דין דנלי לכתחלה לריך קריעה או שתי או ערב ובדיע' בלא קרע כלל מותר . ועוד לפי"ז רש"י מיירי רק בקדירה לבדו כהכ"ל דאסור משום דכשחוזר נאסר הכחל מן החלב שפירוש וזה הטעם שייך במבשל הכחל לבדו אמנם מתוס' דק"ע ורא"ש סי' כ"ג משמע דמה שכ' רש"י ולקדירה קורע ש"ו אדיע' דלעיל קאי כלו' דלא שרי בדיעבד אפי' בבישול לבדו אלא בקריעה גמורה וא"כ לכתחלה י"ל כסה"ת בזה לא מיירי רש"י כאן :

(ב) **ושיטת** ר"ת דמשוה נלי לבישול בקדירה בלא בשר דשניהם סגי לכתחלה בקריעה קלת ובדיע' מותר גם בקדירה בלא בשר וזה דלא כרש"י וקש"ו וטיחה לא לריך אלא בקדירה עם בשר לכתחלה ובדיע' מותר אפי' בהדי בשר בקרע קלת כמבואר בתוס' עיי' פלתי סק"א שהקשה אר"ת דהי' בגמ' אמר ר"א לשמעיה קרע לי ואנא אכול מה קמ"ל נתכי' הא קמ"ל דלא בעינן שתי וערב וטחו בכותל אלא קרע קלת ולר"ת מיירי בנלי או בבישול לקדירה בלא בשר והקשה הפלתי אמאי לא פריך והאנן קרעו תנן כמו דפריך לקמן לרב נחמן דאמר זוקי לה כחלי דפי' לר"ת כמו לר"א בקריעה קלת ועדיין מלא חלב כנוד ומשני ההיא לקדירה ר"ל עם בשר לכך לריך קרעו ר"ל קריעה גמורה ולמה נטר בקו' זו ארב נחמן ולא פריך לעיל הכי אר"א ולא קשה מידי דמבואר בתוס' ורא"ש וכן הוא בפי' בס' הישר לר"ת דכך הגי' בגמ' בדברי ר"א הא קמ"ל דלא בעינן ש"ו אלא לקדירה א"כ כבר מתורץ הקושיא והא אנן קרעו תנן קריעה גמורה לקדירה :

והש"ע פסק כשיטת הרמב"ם דהיינו לכתחלה לריך בנלי או בבישול לבדו קריעה קלת וז"ש המחבר אם קרעו ומירק החלב שבו מותר ללנות ואלא שקילר דה"ל לש"ע לומר ומותר לבשלו לבדו דהא לא לריך קריעה גמורה אלא במבשל עם בשר כמ"ש בסמוך וכמבואר וכן מ"ש בסמוך ואם עבר ובשלו בפני עלמו מותר לאו אדסמוך לי' קאי שכ' אם קרעו ש"ו וטחו בכותל מותר לבשלו קא על זה אם עבר ובשלו ר"ל ולא קרעו ש"ו ז"א אלא במבשל כפ"ע מותר בדיעי' אפי' לא קרעו כלל והיינו דכ' הרמ"א וכ"ש אם ללאו דג"כ מותר אפי' בלא קרעו כלל וא"כ מוכח דנלי ובישול לבדו שוין הן וא"כ הא שכ' תחלה לכתחלה לריך בנלי קריעה קלת ובדיע' מותר בלא קריעה ה"ה בישול לבדו דמותר בדיע' בלא קריעה כלל לכתחלה סגי בקריעה קלת ולשון ש"ע כמות שהוא יש לטעות בו :

סימן תקפ"ז:

א) **ישוב אש"ע מה שפ' כחל בקדירה הב' ג"כ כחל מן המנין וישוב אב"י שכ' דר"ן נמי הכי ס"ל ויש לעיין לדינא הכי אע"ג דרמ"א חולק אש"ע דהיינו בלא הי' ס' בקדירה ראשונה וישוב קו' רשב"א אשיטת ר"ת (ב) פי' ברשב"א מקו' ט"ז:**

בש"ע ס"א בין כך ובין כך אם נפל לקדירה אחרת אוסר אותה ומשערין בו בס' כבראשונה ע"כ כלו' בין שהי' בנפילה הא' ס' דאסור הכחל וכחל מן המנין כמו כן אם הי' בנפילה ה"א לפחות מס' אפי"ה מלרפינן בקדירה הב' וכחל מן המנין וכ' הפר"ח דאע"ג דר"מ ורא"ה ס"ל הכי אינו נכון כיון דנפל בקדירה ראשונה פחות בס' ונעשה נבלה תו לריך בקדירה ב' ס' בלא הכחל וכן הרשב"א כ"ל הכי וכ"פ רמ"א בסמוך וכ"ל רשב"א הכי ס"ל דחולק אר"ת אבל הש"ע ס"ל כר"ת ותוס' כ' דק"ע בשם ר"ת דבבישול הכחל לבדו מותר בדעי' אפי' לא קרא כלל אע"ג דפירוש החלב לתוך הקדירה וחוזר (וע"ז תמה על ר"ת באמת) רק בבישול בהדי בשר לפי דטעם החלב נכנס בבשר ומשתנה טעם הבשר ויש בו טעם בב"ח ולכך גזרו חכמים ע"כ וכ' דלא קשה קו' תה"ב הכ"ל וסברת ר"ת מבואר שכך הוא דחלב שחוטה מדרבנן דהיינו דוקא אם פירוש לחוץ בלא תערובת והי' חלב בעינא אם מבשלין בו בשר הוה בב"ח דרבנן אבל כשפי' בתוך התערובת ולא הי' בעינא בשום פעם חלב לבדו אינו בב"ח בשר עם חלב שחוטה ולכך כשבישלו לבדו מותר ואפי' עם בשר הוא מותר מטעם בב"ח רק בהדי בשר אסור משום דמרגישין בו טעם בבב"ח מחזי כאוכל בב"ח גזרו חכמים משום מראית עין :

מעתה הא דקיי"ל כחל בס' וכחל מן המנין ואמר ר' ילחק וכחל עלמו אסור וכ' תוס' דף ל"ז ע"ב דכחל אסור משום דנכנס טעם בשר בגומות שבחלב לאו האיסור לר"ת משום דהוה באמת בב"ח דהא לא פי' החלב בעינא אלא ג"כ מטעם דמחזי כבב"ח ואפי' נפל לפחות בס' דברי ר"ת וא"כ אינו כמ"ש הפר"ח דהוה איסורי ונבלה דזהו י"ל אם סי'

בכ"ח

בב"ח דרבנן אבל ז"א דלא אסור אלא משום חומרא שמחזי כבב"ח א"כ לו יהי' דעשאוהו כנבלה לאסור קדירה אחרת דאי לאו הא לא קיימא הא חומרא זו אי' בגמ' אבל מאחר שעיקר האיסור מה שהחלב עצמו אסור אינו נבלה אפי' בפחות מס' והחלב מן המין דאוסר קדירה אחרת הוא רק טפל משום אי לאו הא לא קיימא הס יהי' חמיר כאיסור ממש שלא יהי' החלב מן המין זה ודאי ליתא ובזה א"ש דיש גי' בגמ' שם דף ל"ז אר' יצחק והחלב עצמו אסור ומה נ"מ אם נפל לקדירה אחרת אוסר והקשה הריטב"א אמאי לא אמר נ"מ זו דהחלב אסור ותי' דקמ"ל דגם זה נ"מ וקשה אמאי לא אמר עוד בנ"מ הכי אם נפל לקדירה אחרת בפחות מס' אוסר ואין החלב מן המין בקדירה הב' א"ו דהוה מן המין. ובב"י כ' כר"מ ורא"ה לס' הר"ן שכ' דאסור החלב משום מראית עין וכו' בת"ח כלל ל' דין ז' ובד"מ שאין דברי הר"ן שייכים לכאן דהר"ן נתן טעם דלמה בס' והחלב מהני למנין ס' אמאי אסור החלב ואמר משום מ"ה אבל בפחות מס' מודה הר"ן דנעשה נבלה ואסור. וכ"ל ליישב עם הנ"ל כוונות ב"י דקשה על הר"ן אי איכא מראית עין אמאי החלב מן המנין וליכא משום מ"ה א"ו דגם הר"ן ס"ל דליכא כאן כלל איסור בב"ח דרבנן וס"ל כהנ"ל שכ' לר"ת דאפי' ליכא ס' נמי לא אסור אלא משום מ"ה דמחזי כבב"ח והלכך כיון דליכא אלא משום מ"ה הקילו דהחלב מן המנין. וא"כ למה דאנן קיי"ל כרש"י החלב שפי' בתוך הקדירה הוה בב"ח דרבנן הדין כפר"ח דאין החלב מן המנין בקדירה אפי' בבישול החלב לבדו דחתיכה נ"נ ויש לעיין בהפ"מ משום דש"ע והרבה ראשונים כר"ת ובדרבנן מקיל הפר"ח דלא אמרינן נ"נ לקמן סי' צ"ב ובש"ד כ' להקל בלבדו ול"נ למ"ש דיש נמי עיון בה בהדי בשר דפר"ת פ' לגמרי להתיר :

ב) **ובט"ז** סק"ג הביא בשם רשב"א בתה"ב נפל לקדירה אחרות אוסר לפי שאנו חוששין שלא פלט כל חלבו בקדירה ראשונה ולפיכך חוזר ואוסר והקשה ט"ז א"כ למה הוצרך בגמ' לומר כיון דאמר ר' יצחק והחלב עצמו אסור כחתיכה נבלה שויה רבנן הא יש טעם לאיסור בקדירה שני' כמ"ש הרשב"א ע"כ ובא"ד הצריך לתרץ קו' ט"ז ותוכן תרוצו שכוונת רשב"א ליתן טעם אמאי בקדירה הב' ג"כ החלב מן המנין להקל. וז"א דלא משמע ברשב"א כן אלא שנותן טעם לאסורי דהיינו אמאי החלב אוסר בקדירה שני' :

ול"נ כוונות רשב"א ליתן טעם לגמ' דמשמע דמדמי לחתיכה עצמו נבלה כיון שנאסר שוב הוה כחתיכה נבלה דודאי החלב גופי' אינו נבלה כיון דחלב מתפשט בשוה אלא החלב שבגומות שם נעשה נבלה קודם שילא וע"כ גם החלב אסור כמ"ש בריטב"א דא"א לאכול החלב בלי חלב שבגומות ומטעם זה עשאוהו רבנן כנבלה כלו' כמו חנ"נ וכיון שפעם נאסר תו הוה כאיסור עצמו וס"ל לרשב"א דאין לומר הכי אלא כשהוא דומה לשאר חתיכה נעשה נבלה שנשאר שם מקצת מן האיסור עי' מי"ט ברא"ש בסוגי' זו שעמד בזה למה דמשמע שם דנ"כ דלמה כן אם פלט כולו :

(ג) **ברמב"ם** פ"ט כ' הטעם החלב מן המנין משום שאיסור החלב מדרבנן ובתה"ב הא בשאר איסורי דרבנן לריך ס' ואין האיסור מן המנין ומביא ראי' מדף ל"ח בילה בס' והוא ומוקי בבילת אפרוח דאסור משום שרץ השורץ והוא רק אסמכתא בעלמא ע"כ וקשה הא רש"י פי' משום נבלה ותו ס' משום דם ואסור מה"ת ובת"ח כלל ל' כ' ולא דמי לדם הבלועה בחתיכה שלא נמלחה לעיל סי' ס"ט סי"א שאין החתיכה מן המנין שהוא איסור דאו'. וט"ז תמה עליו מרשב"א שכ' טעם מפני שאין על החלב שם איסור ולא נהירא תי' הד"מ שהצריך גם טעם דרשב"א לומר שהחלב מדרבנן. א"כ ה"ק לדוכתי' מ"ש מדם בחתיכה וכן הקשה גם במעי"ט וכ' ג"כ כתי' הנה"כ ועי"ש מה שתי' דשאני דם שהוא מובלע בכל החתיכה הוה ככולן איסור והובא במנ"י כלל ל' סק"ה · ועי' במנ"י כלל ל' שכ' ליישב דת"ח כ' שם וכ"כ בסמ"ג וכסמ"ג כ' באמת הב' טעמים בחלב מן המנין משום שהבשר מותר וגם שאין האיסור רק מדרבנן ושם סק"ה ס' תי' אחר ובפלתי כ' החילוק דרא"ש וטור ס"ל לחלק בשלמא בחלב אין החלב נאסר בחתיכה אלא כשיולא משא"כ בדם ס"ל פי' ממקום למקום בתוך החתיכה אוסר החתיכה והקשה עליו בפמ"ג במ"ז סק"ב וכ' עליו ולא הבינותי חדא שאם בישל עם בשר למה מלטרף החלב ור"ל דשם הטעם דנאסר חלב שבגומות בתוך החתיכה ועוד דם שפי' לרא"ש וטור אין איסור בפי' ממקום למקום ואפי"ה אין החתיכה מלרף לס' כמ"ש המחבר הנ"ל בסי' ס"ט ול"נ דא"ש כיון דרא"ש וטור ס"ל כר"ת אפי' בהדי בשר אין איסור מטעם בב"ח מדרבנן אלא משום שנשתנה טעם כבב"ח אסור משום דמחזי כבב"ח כמ"ש אות א' אבל החתיכה לא נאסר כאיסור דם כשפי' ממלמ"ק אוסר החתיכה מאיסור דם ועי' בסי' ס"ט בסימנים שלי סי' תס"ו שהעלתי שם כפלתי בסבר' הרא"ש והטור פי' ממלמ"ק בתוך החתיכה אסור :

סימן תקפ"ח.

(א) ממה דפסק הש"ע כאן כר"מ שכ' הט"ז דס"ל בב"ח דרבנן לא אמרינן חנ"נ אינו מוכרח ותמיהה על כס"ו שמקיל בחנ"נ בדרבנן וראי' שהביא יש ליישב (ב) עו"כ החס"ו דמותר לבשל החתיכה שנאסרה במים בס' וישפוך המים ומותר ז"א דקיי"ל אין הנעלה באוכלין (ג) גם מרמב"ם אין ראי' דלא אמרי' חנ"נ בב"ח דרבנן אלא כשהאיסור עדיין בתערובת הראשון מותר להוסיף עליו אבל כשפי' מן התערובת נ"נ ותו אסור להוסיף עליו מכ"ש (ד) מרש"י חולין ק"ט משמע דס"ל לרש"י טעמא אסור מה"ת וקשה לי דשיטת רש"י דטע"כ ל"ד וישבתי דנהפוך ההיתר לא ס"ל לרש"י אבל טעמא מה"ת אסור ובמק"א הארכתי :

(א) **בהג"ה** סעי' א' וי"א דאם נפל תחלה לקדירה שאין בה ס' ונאסר החלב אם נפל אח"כ לקדירה אחרות אין החלב מלרף לס' כרשב"א ע"כ והש"ע בדעה א' פ' כרמב"ם וכ' בט"ז סק"ד מעתה נולד לנו מחלוקות חדשה בין רמב"ם לרשב"א דהיינו לרמב"ם לא אמרינן אפי' בב"ח דרבנן חתיכה עצמו נ"נ וכ"כ ב"י בשמו בסי' ל"ט בד"ה הרמב"ם פט"ו חלב שנפל לקדירה שי"ב בשר עוף וכ"ט בקדירה מרבה עליהם בשר עוף עכ"ל הרי אפי' להרבות בידים התיר ולרשב"א אם אפי' נפל ממילא אח"כ בשר עוף לא מהני דחתיכה עצמו נ"נ תחלה ולפי מש"פ רמ"א כאן כרשב"א אמרינן בכל איסורין נ"נ אפי' באיסור דרבנן והקשה בפרמ"ג במ"ז סק"ד ד"ה אמנם כן מ"ש הט"ז מר"מ מוכח דלא ס"ל חתיכה נ"נ דא"כ אמאי בקדירה שני' מן המנין החלב הא כבר נעשה נבלה זה אינו דהא לרמב"ם כל איסורין דרבנן בתשעה וחמישים והוא סגי כמ"ש הר"מ בפט"ו מהמא"ס וא"כ אפי' נ"נ מדינא ג"כ מלרף לחמשים ותשעה והוא נ"ל כוונות הט"ז דמה כוונות הט"ז שיש מכאן פלוגתא חדשה דלרמב"ם אפי' בב"ח דרבנן לא נ"נ מאחר שזה מוכח שכבר ס"ל לר"מ הכי כמ"ש הט"ז דמותר אפי' להרבות · אבל כוונות הט"ז לדעת הש"ע נ"מ אע"ג דס"ל לש"ע אסור לבטל איסור דבריהם כמ"ש בסי' ל"ט ס"ו א"כ לא נוכח משם דלא אמרינן נ"נ בב"ח אבל מוכח מש"ע מכאן הכי דלא נ"נ ולש"ע ל"ק קו' פרמ"ג דהא הש"ע פסק כרשב"א באיסור דבריהם בעי ס' בלא הוא כמבואר בש"ך לקמן סי' ל"ח סק"ו כו' :

והפרמ"ג סיים וחלילה להקל וכ"מ מהרב בכמה דוכתא דאפי' בדרבנן ובשאר אסורין אמרינן חתיכה נ"נ וכ"ל דאין ראיות הט"ז ראי' גם מש"ע דפסק כרמב"ם דשאני החלב דפסק הש"ע כר"ת ולשיטתי' דר"ת אפי' בהדי בשר אינו בב"ח דרבנן כשאר איסור דרבנן אלא כיון דנשתנה טעמו לבב"ח החמירו בו וא"ש דהחלב במנין בשני' כמו בראשונה וכמ"ש בסי' לפני זה אות א' :

ועי' מי"ט שכ' סברא אחרת שאינו דומה לשאר חתיכה נ"נ שהקשה על הרא"ש שכ' טעמא דשויהו כנבילה מטעם שכ' תוס' משום שיש בחלב של גומות טעם בשר וא"א להפרישו ותו לא משתרי אחר שילא הכל הא תוס' לא כ"כ אלא למ"ד אפשר לסוחטו מותר. א"כ הא הרא"ש ס"ל אפשר לסחטו אסור א"ל לזה ולמה השמיט הרא"ש זה מתוס' ותי' דלא שייך אפשר לסוחטו אסור ונעשה נבלה לפי דס"ל לרא"ש כל שעדיין לא חל שם האיסור לפי שמתבשל עדיין וכ"כ הרא"ש בפי' כ"ה סי' כ"ב וכפי' רש"י לשם ותמה על רש"י כאן בפי' גי"ה ד' ל"ז שכ' כיון דאמר ר' יצחק החלב עצמו אסור מפני שבתחלה נאסר עד שלא נלטמק וכו' כ' דס"ל כפי' התוס' דמשום אפשר לסוחטו אסור. ע"כ עי"ש וא"כ נמי א"ש הרשב"א דהוה קשי' לי' דהאיך שווי' כחתיכה עצמו נ"נ משום אפשר לסחטו אסור לפיכך כ' רשב"א לפי שאנו חוששין שלא פלט כל חלבו ע"י הבישול א"כ א"ש דליתא לסברת מי"ט דלא חל שם האיסור לפי שנתבשל עדיין דהא תינח אם הבישול אינו מוליא הכל ויהי' נשאר איסורו בחתיכה מעיקרא נקרא על החתיכה שם איסור. ובזה י"ל קו' מי"ט על סתירת רש"י ז"ל דודאי שאר אפשר לסחטו אסור מדינא וחתיכה נ"נ גמור אינו אלא בנקרא עליו מתחלה שם איסור וא"כ כאן דאין באמת נ"נ אלא דשוי' כחתיכה נ"נ מ"מ לריך טעם לשניהם דלמה אינו ממש נעשה נבלה ואפשר לסוחטו אסור ואם חלוק הוא משאר אפשר לסחטו אסור למה שווי' רבנן לאפשר לסחטו ושאר נ"נ. אבל להנ"ל א"ש כיון דעדיין מתבשל לאו אפשר לסחטו אסור הוא כיון דלא חל עדיין שם איסור עליו פעם א' אלא מ"מ כיון דאפשר דאח"כ לא יפלוט כל החלב א"כ אין כח בבישול שיהי' כמו מעיקרא כולו היתר אע"ג מכח זה המעט חלב שנשאר מדין אפשר לסוחטו גמור לא אסור כיון דלא חל שם איסור אלא אם הי' שם איסור עליו מחמת נתינת טעם וז"א בחלב כיון שעדיין מתבשל ולא יהי' בו נתינת טעם מ"מ כיון דקלט נשאר מחלב בו ואינו חוזר כדמעיקרו :

(ב) **וראי'** תמיה גדולה בכס"ו סי' נ"ב שכ' דנ"ל דהמקיל במלתא דרבנן בשאר אסורים לא הפסיד שהוא כנגד הרמ"א ושכ"כ בפוסקים בכמה דוכתי כמ"ש בפרמ"ג כאן והכס"ו הביא ראי' לדבריו מרש"י סוף סוגי' דטיפת חלב שכ' בחלב הדבוק בחתיכות בשר ויש בו ליתן טעם בה ואפי' אין בו כזית דהוה ח"ש דאסור מה"ת החתיכה עלמו נ"נ ואוסר כל החתיכות כולן מפני שהם מינה עכ"ל מדכ' דאפי' ח"ש וכ' משום שאסור מה"ת כ' דס"ל דאי הוה מדרבנן לא נ"נ עי"ש ולכאו' בדף קט"ז ע"ב מוכח דמותר להיפוך מרש"י דאפי' בדרבנן נ"נ שכ' אם מלאו הקיבה עם עורו נ"נ ואוסר אח"כ החלב שמעמיד משום מנ"מ אמנם מזה אין קו' על כס"ו מאחר דרש"י בעלמו סותר עלמו ולריך לומר בב"ח דרבנן הוא דס"ל אפי' בדרבנן נ"נ אבל לא בשאר איסורין וה"ט בב"ח דשניהם היתר וכשנתערבו נעשה נבלה כך דרבנן כעין דאו' תיקנו ונעשה כחתיכה נבלה אבל בשאר איסורין דנ"נ אטו בב"ח אם כן בדרבנן הוא גל"נ :

אמנם מאחר שההלכה מדעת הפוסקים דאפי' בשר איסורין חתיכה עלמו

עצמו כ"כ גם דברי רש"י ליישב כן דהנה מרש"י דף קס"ז הנ"ל מוכח דס"ל מב"מ אפי' בדרבנן לא בטל ולעיל סי' תקע"ח כתבתי פלוגתא בזה ומכמה מקומות שיש לומר בדרבנן מב"מ בטל · עי' דף ל"ט בליר דמשני דמודה ר"י מב"מ בטל בדרבנן מטעם זה כ' רש"י משום דא"ש מה"ת דמודה רש"י דנעשה נבלה בדרבנן ואוסר חתיכה זו בכ"ע · אבל שיהי' אסור במשהו במב"מ ס"ל לרש"י כיון דכה אחר מעורב בו דהיינו דחתיכה עצמו היתר הוא אלא נאסרה מאיסור שנתן בו טעם כה"ג בדרבנן ל"ב כעין שכ' הר"ן בדאו' במב"מ שנאסר במשהו אין משהו זו אוסר לחתיכות אחרות משום דכח אחר מעורב בו א"כ בדרבנן בשאר אסורין אפי' שנאסר בכ"ע אין אוסר במינו של החתיכה דעדיין כח היתר מעורב בו ולא אוסר במב"מ במשהו . אבל בב"ח דרבנן דכעין דאו' תיקנו דשניהם היתר וע"י תרובתן נעשה כל א' כגוף האיסור הלכך כל א' אוסר במינו במשהו :

(ג) **ער"ב** בכה"ג שם דבשארי איסורים לא אמרי' כ"כ תלי' אם מותר להוסיף ויש היתר לאיסורו לא נקרא עליו שם איסור וממילא לא נעשה נבלה ודומה לכלים שכ' המרדכי דלא כ"כ משום דיש לו הכשר דהגעלה אלא ז"א לדידן דקיי"ל דאסור אפי' להוסיף על האיסור . אלא הא מ"מ אפשר לבשל החתיכה במים בם' וישפוך המים שלא נשאר רק בלוע משהו כמו בהגעלה דלא הוה מבטל איסור לכתחלה כמו . כן הכא א"כ משום זה ס"ל בשאר איסורים לא אמרינן נעשה נבלה עכ"ד ובמח"כ זה אינו דהא קיי"ל אין הגעלה באוכלין עי' פמ"ג במ"ז סי' ס"ט ס"ק כ"א דגם אין ליכון באוכלן הרי אפי' יעשה כהגעלה אין זה מועיל באוכלין :

(ד) **אמנם** כן יש מקום לומר דאין ראי' מרמב"ם דס"ל באיסור דרבנן בבב"ח לא אמרינן כ"כ והא דמתיר אפי' להוסיף בבשר עוף בחלב היינו דוקא במוסיף כיון שהוא בתערובת עדיין לא נקרא עליו שם איסור כיון שאפשר להוסיף עליו אבל כשפירש החתיכה עם בלועת האיסור ולא הוסיף על התערובת י"ל דמודה הר"מ שבב"ח נקרא על החתיכה שם איסור בבב"ח וכ"כ אפי' בבב"ח דרבנן וצריך ס' כנגד כל החתיכה · דמאי שנא מבשל דלרמב"ם כשהוא בתערובת בקדירה ויש בקדירה כ"ח פעמים כנגד הכחל לרמב"ם מותר להוסיף פעם א' ויהי' הכל כ"ט וס' עם הכחל ומותר התערובת ולמה בלא הוסיף ונפל לקדירה אחרות התערובת הב' אסור עד דאיכא ס' א"ו כיון שפירש מן התערובת מקרי שם האיסור חדש על כל החתיכה צריך ס' ועיי' בסולת למנחה כלל כ"ט דין ז' שכ' מ"ש הפר"ח מרמב"ם דלא אמרי' חנ"נ באיסור דרבנן והכל"ל אינם מוכרחים כל כך ואפשר לחלק אלא בלא"ה אין שומעין להקל כנגד משמעות גדולי פוסקים ראשונים ואחרונים שאנו נמשכין אחריהם ועיי' תוס' וראשונים דף ל"ו ד"ה אפי' שכ' דלא אמרי' בקליפה במליחה כ"כ משום דאין דם מפעפע למעלה או מטעם אחר הא דם מלוח אינו אלא דרבנן ועיי' כי"ב תוס' דקי"ב ד"ה דגים כי"ב ולא חזרתי אחרי ראיות עוד אלא מה שעולה בזכרוני מבלתי חיפוש בספרים שאין כאן סמך לדין חתיכה עצמו כ"כ :

(ה) **אגב** דאתי לידן דברי רש"י חולין דף ק"ט הנ"ל שכ' בחלב הדבוק בחתיכות בשר ויש בו ליתן טעם בה וא"ש אסור מן התורה נעשה נבלה וקשה הא רש"י ס"ל ט"כ דרבנן וזה ראי' למה שכתבתי במק"א על קו' הפלתי דף ל"ו ע"ב במשנה ס' הל"מ הא ט"כ ל"ד ועי' דף ק"ח ע"א שם משמע מזרוע בשלה ילפינן ט"כ באיסורין שאינם אוסרין למעלה מנ"ט ג"כ קשה כי"ב והעליתי דרש"י נמי ס"ל דאסור טעמא עד ס' מהלמ"ס וזרוע בשלה אע"ג זרוע בשלה במב"מ ההלכה מפרש כי"ב באינו מינו נותן טעם משום דאיכא ס' אלא רש"י ס"ל דלא נתהפך ההיתר לנקות עליו כדס"ל לר"ת דלהוי כגופו של איסור וזהו פי' טעם כעיקר זה לא ס"ל לרש"י וכן משמע ברש"י פסחים דף מ"ד ע"א ומה שכתבו בתוס' בהרבה מקומות דרש"י מביא ראי' מרבא דאמר דרך בישול אסרה תורה זה לא נמצא ברש"י בשום מקום רק בס' הישר לר"ת כ"כ ולמה שהוא פסק ט"כ דאו' אמר מרבא לא מוכח להיפוך והי' בעלי תוס' כ' מזה הי' רש"י הביא ראי' וליתא ויגעתי דבר זה מכל המקומות סוף דבר יש לי מכאן ראי' וסמך למה שכתבתי :

סימן תקפ"ט :

א) בהג"ה אם עבר ובשלו אם קרעו שתי וערב וטחו בכותל יש להתיר בהפ"מ כ' הש"ך אפי' עם בשר ולא כבב"ח וכ"כ ביש"ש וז"א ביש"ש ובא"ו שלו פסק כפ"ח לאסור אפי' בהפ"מ ושכן מוכח באו"ה וכן הוא בא"ז ובמרדכי והגש"ד בשם שו"ת רש"י ז"ל א"כ לרינא צ"ע (ב) בהג"ה ואם לאו העליון מותר כתבתי ה"ד בקרעו שתי או ערב אבל בלא קריעה כלל בכל ענין אסור אפי' בדיעבד בנצלה כחל עם בשר יחד ולא כח"ד :

בהג"ה סעי' ב' ואם עבר ובישלו עיי' ש"ך ס"ק ח' שכ' בשם רש"ל בא"ש ובספרו פ' כ"ה סי' מ"ו להתיר בדיע' עם בשר ע"י קריעה ש"ו וטיחה בכותל ונראה במח"כ של הש"ך שראה פסק של או"ש בתחלת הסימן שפסק דלא כת"ח וכי"ב כ' ביש"ש בהתחלה ולהלן אח"כ כ' היש"ש מן הדין אבל למה שנהגו אסור לבשל הכחל וס"ל לש"ך דזה לכתחלה אבל בדיע' הא פסק דמותר כדינו דגמ' ולא ראה הש"ך בסוף הסימן דיש"ש ובסוף או"ש שכ' בד"ה ועוד נראה דאף בשלו בפ"ע דאסור אף שאינו מן הדין מ"מ מאחר שכ' הגאונים דנהיגי בכל ישראל שאין מבשלין כחל כלל הוה כדבר הנאסר במנין וקיימו וקבלו עליהם לאסור וכ"כ ביש"ש והובא בט"ז סק"ט ולכאו' א"י דלמה לא אסור מדינא אלא ממנהגא וכמ"ש הש"ך ס"ק ז' והפוסקים שכ' הש"ך סק"ח להקל לדעת רש"י לא הי' לפניהם תשובת רש"י דאוסר להדי' עם בשר אפי' בדיעבד וי"ל הטעם בשר אחר הוא יותר מחזי כמבשל בב"ח ואפי' קרעו ש"ו חוץ הטעם שכ' שמא לא טחו יפה יפה מזה הטעם לחוד לא הוה לאסור אפי' הקדירה כמ"ש באו"ה כלל ח"י א"כ במבשל עם בשר נראה דאסור מדינא וי"ל עוד טעם כי כתבו התה"ד סי' קפ"ב דטחול י"ל טעם חלב א"כ אפי' טחו בכותל כשמבשלו עם בשר מרגיש טעם בבב"ח :

או י"ל דלהכי לא מהני לתשו' רש"י מדינא קריעה ש"ו במבשל עם בשר דהא תוס' ורא"ש דקי"ל הקשה אמה דדריש מרימר הלכתא בין כבדא בין כחלא תותי בשרא שרי עלוי בשרא אסור וא"ת כחל היכא מותר תותי בשרא הלא שמנונית הבשר נוטף על הכחל ואי קרעו ש"ו וטחו א"כ עלוי בשרא נמי לשתרי דהא מותר לבשלו עם הבשר בקדירה וי"ל דהכא גרע טפי דאעפ"י שקרעו עדיין נוטף החלב מן הכחל על הבשר וניכר שהוא בעין עכ"ל הרי שאפי' אחר קש"ו עדיין יש חלב בכחל וס"ל לרש"י דלא עדיף בישול מתותי בשרא וא"כ הקל"ד אמאי עלוי בשרא אסור דהא מותר לבשל בשר עם הקדירה אלא אה"כ דאסור בשר :

ועיי' רמ"א בסמוך שכ' לבשל בקדירה בלא בשר נוהגים בו איסור לכתחלה והטעם שם עיי' בש"ך שם ובס"ק כ"א באו"ה כלל י"ח דין ז' שכ' דלמא אתי לבשל הכחל עם הבשר יחד וכיון דגזרינן כולי האי משמע דעם בשר מדינא אסור דאל"כ אלא מטעם חומרא הוה בישול בלא בשר תרי חומרא לא הי' לנו להחמיר כל כך :

(ב) **בהג"ה** ואם לאו העליון מותר הקשה בח"ד אם הכחל למעלה למה לא תאסור דהבשר מפעפע למעלה ונכנס טעם הבשר לתוך הגומות כמו בבשלה עם בשר אפי' איכא ס' ומה שתי' דהקילו בחלב שחוטה כיון דליכא רק טעם כ"ל דאין מוכח מראיות שהביא לחלק בין טעם ועוד מאן יימר הכי דע"י צלי אינו מפעפע שומניות בעין למעלה והנה הר"ן כ' דקי"א דדריש מרימר כחלא תותי בשרא שרי הקשה ואעפ"י ששומן הבשר נכנס לתוך הכחל (וזה כקו' הח"ד להיפוך אם הבשר למטה ג"כ השומן נכנס לתוך הכחל דשומן מפעפע למעלה) ותי' הר"ן דהקילו בכך לפי שאין טעם השומן ניכר בכחל ועוד שלבסוף הוא נפלט ממנו דכבלעו כך פלטו והרשב"א בחדו' הקשה כן מ"ש מכחל שנתבשל עם בשר דאפי' דיעבד אסור כדאמר כחל בס' דה"נ חלב הכחל נסרך ונבלע בו ואמאי כחלי עלוי בשרא שרי בדיעבד ע"כ וזה נמי קשה אתי' הר"ן אמאי במבשל עם בשר אסור הכחל דג"כ לא ניכר דנבלע בתוך הכחל וגם לבסוף פולט הכל ע"י בישול דבישול יותר מפליט . אמנם הרשב"א תי' על קושיותו וז"ל ושמא נאמר משום דחלב הנוטף על הבשר אעפ"י שהוא מסתרך דבר מועט הוא ורובו נופל באש ובדבר מועט בדיעבד לא גזרו אבל בקדירה מתבשל הוא הטיב וקולט טעם החלב ואיכא למגזר אטו בב"ח וא"כ א"ש כמי קו' הר"ן וח"ד על רמ"א בצלי יחד כיון מהרוב נופל על האש ובלא"ה הוא דבר מועט הקילו אמנם עדיין קשה מנ"ל לרמ"א דמשמע מדבריו אפי' לא קרע כלל לכחל אם הוא למעלה מותר מנ"ל הא דמ"ש מבישול עם כחל דאסור כימא דבשר מפעפע למעלה ואסור בבישול ומנמ' אין ראי' דהיינו מדשרי תותי בשרא דקשה קו' רשב"א דמ"ש מבישול הא הבשר נוטף לתוך הכחל וצ"ל כרשב"א ורשב"א כ' בתה"א בית ג' שער ד' דגמ' מיירי אפי' לא נקרע קלת מאחר דתוס' ורא"ש פירשו למרימר בקרע ש"ו וטיחה אלא שהחמירו בו יותר מבישול ולפי"ז י"ל דוקא כה"ג הקילו דעליון שרי וכן תותי בשרא . אבל בלא נקרא ש"ו מנ"ל דשרי הכחל העליון וי"ל דאסור משום דבשר למטה מפעפע כקו' הח"ד וכי"ב בהכחל למטה אסור מחמת הבשר שלמעלה נבלע בכחל למטה ומנ"ל דשרי מאחר בסוגי' לא מתיר אלא בנקרע ש"ו וטיחה ובאו"ה כלל ח"י דין י"ב שכ' וכחל שנצלה כדינו (כדינו י"ל כמש"ש דין א' לכתחלה צריך קריעה ש"ו וטיחה ובדיע' אפי' קריעה שתי או ערב) מותר אז להניחו לכתחלה ע"ג בשר רותח אע"ג כחלא עלוי בשרא רק בדיע' שרי התם לפי שהחלב נוטף קודם שנצלה או הכא שנצלה מותר לכתחלה עכ"ל וא"כ הא בנצלה שלא כדינו שלא נקרע דתוס' ורא"ש שכתבו דגרע כאן מבישול כ' דאסור אפי' בדיע' :

וגדולה מזו משמע בתה"ד סי' קפ"ב שכ' דאחר קש"ו וטיחה מותר לחתכו בסכין לאחר שכבר נצלה ומותר נמי להניחו על לוח של בשר כ' ואין לומר דאיכא למגזר דלמא אתי לאנוחי בשר על הלוח עם הכל רותח ובלע מני' כמו בבישול כ' דכולי האי לא גזרינן וכו' הרי דלא כח"ד שכ' בטעמא לא גזרו אלא אפי' לאחר קריעה ש"ו וטיחה אסור להניח בשר עם כחל רותח וצ"ל דלמה בכחלי תותו בשרא שרי כמ"ש הרשב"א הנ"ל דרוב נופל על האש א"כ בלא קריעה ש"ו וטיחה דאיכה לפנינו חלב קרבה אין סברא כלל דמותר מאחר דאפי' בקריעה גמורה אסור בהניח בשר עם כחל רותח :

ובאו"ה שם דין ב' כ' בנצלה הכחל והבשר למעלה הבשר מותר בדיע' אפי' שלא נקרע כלל דחלב אינו מפעפע משמע הא הכחל העליון אסור דבשר מפעפע למעלה שוב ראי' בחדו' ה"ג ר"ע איגר שהקשה כן מאו"ה על רמ"א . עי' בש"ך סס"ק כ"ז מ"ש דיש"ש חזר ממ"ש באו"ש וכ' בפ"מ שם דיש"ש חיבור באחרונה וכ"כ בפתיחה ליו"ד בכללי או"ה וז"א באו"ש

כאו"ש הביא גם בסי' כ"ט שם יש דיני כאל וכן כתבתי בספרי יש"ש ש"ת דאו"ש איסור באחרונה והפרמ"ג לא הי' לו ס' או"ש של מרש"ל כמ"ש בסי' זה :

(א) קו' הט"ז סק"א בטור כ' בזה ש"מ הא כך אי' בהדיא במתני' ותי' ט"ז קשה וכתבתי ג' תרוצים ותי' אקו' תוס' פסחים דף ע"ו לריב"א באי"א בקליפה צריך ס' כנגד הקליפה (ב) תמי' על קו' הט"ז דלמה אסור לכתחלה שלא יגעו זב"ז כיון דבדיע' מותר משום דאיכא איסור בעין (ג) באינם שמנים אי"צ שפשוף וסגי בהדחה ולא כפרמ"ג אבל בשומן בלא דוחקא צריך שפשוף דלא כח"ד (ד) תי' אקו' פרמ"ג ארשב"א במ"ה (ה) מ"ש בחו"ד והובא בפ"ת באיסור משהו מותר אפי' בדבר לח דאי"א בהדחה ליתא ועי' בפנים :

בש"ע סעי' ב' כל מידי דבעי הדחה כו' להבין היטב דברי ש"ע אעתיק הסוגי' ולשון העיטור בש"ס דף ק"ז ע"ב צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהי' נוגעין זה בזה ופריך בגמ' וכי נוגעין זה בזה מה הוה צונן בצונן הוא אמר אביי נהי דקליפה לא בעי הדחה מיהא בעי ע"כ וכ' העיטור וז"ל הדחה בעי כדאי' לקמן צונן בצונן מדיח והוא ברייתא פסחים דע"ו ואי שרית לכתחלה (ר"ל שיגעו זה בזה) דלמא אזיל בלא הדחה ה"מ כגון להעלות בשר היתר צונן בקדירה דאיסורי' צונן אסור לכתחלה בלא הדחה ודוקא בשר מבושל דלאו אורחי' בהדחה דמתני' דקתני בשר וגבינה בשר מבושל דלאו אורחי' בהדחה דמתני' דקתני' בשר וגבינה בשר מבושל הוא דלאו אורחי' בהדחה אבל במידי דאורחי' בהדחה כגון בשר חי וזולתן שרי לכתחלה דאלת"ה היאך מזמנין לגוי וטפין לי' חמרא בכסא דידן הא לכתחלה בעי הדחה עכ"ל והקשה הט"ז מה ש"מ דקאמר הא מפורש במשנה ובלבד שלא יגעו זה בזה ואי מותר לכתחלה י"ל סמך שידיח א"כ קשה למה צריך לזהר שלא יגעו . וכ"ל ליישב דש"מ אלמטה קאי דמתני' בבשר מבושל קאי הא בחי מותר משום דאורחי' בהדה דאל"כ למה נקיט המשנה דין זה בב"ח בשר עם גבינה אי בחי נ"כ אסור ה"ל למנקט צורר אדם בשר שצריך הדחה עם דבר היתר ובלבד שלא יגעו זה בזה אלא ש"מ דוקא בבשר מבושל אסור משום בב"ח וע"כ ה"ט משום דלאו אורחי' בהכי ע"ז כ' דאלת"ה כלו' דלמא נקיט בב"ח לרבותי' אע"ג דהיתר בהיתר הוא ועשו רחקות יתירות דגזרו בי' אפי' גזרה לגזירה כמ"ש בנה"כ סי' צ' סקי"ב אפי"ה צורר במטפחת אחת . מכ"ש בשאר אסורין לכך מביא ראי' אחרות ממעשים בכל יום היאך מזמנין לגוי וכו' :

אך י"ל באופן אחר דלכאו' יל"ד למה כ"מ מביא העיטור מברייתא דצונן בצונן מדיח כיון דכן אי' מן המשנה כדמשני אביי דבעי הדחה והוה ברייתא לגבי המשנה כיהודה ועוד לקרא אלא י"ל מן המשנה ה"א דוקא בב"ח כיון דהיתר בהיתר הוא עשה הרחקה דבעי הדחה והחמירו שלא יגעו זה בזה שמא ישכח להדיח אבל בעלמא אי"ל הדחה כלל . וא"כ אביי דאמר הדחה מיהו בעי בבב"ח מן המשנה גופי' מוכח הכי לכך מביא העיטור הברייתא בשאר איסורין נמי צריך הדחה · וזה שאמר אביי הדחה מי לא בעי דאהך ברייתא סמוך . ולפי הך ברייתא קאמר העיטור ש"מ בכל איסורין אסור לכתחלה שיגעו זה בזה במידי דלאו אורחי' בהכי דאל"כ ה"ל לאביי לומר ואע"ג בשאר איסורין מותר לכתחלה שיגעו לכתחלה על סמך שידיחנו אח"כ (דהא מה דאמר אביי דהדחה עכ"פ בעי סמוכין דידי' אברייתא דשאר אסורין) אבל בב"ח עשו הרחקה אלא ש"מ דאפי' בשאר אסורין אסור לכתחלה שמא ישכח להדיח :

אך י"ל באופן אחר דהעיטור הלא הוא הריב"א וריב"א ס"ל פסחים דף ע"ו ד"ה תניא אידך שהקשה תוס' תימא הא ברייתא בשר רותח שנפל לתוך חלב רותח הא תו ל"ל ותי' ר"ת דקמ"ל דאפי' חלב מותר כיון דלא שייך קליפה וריב"א חולק בזה ומצריך ס' כדי קליפה ע"כ ולכאו' א"כ ה"ק תוס' לדוכתי' תרתי ברייתא ל"ל א"כ י"ל כך דמדנקיט בשר צונן שנפל לתוך חלב צונן משמע דוקא דיעבד אבל לתחלה אסור על סמך שידיחנו שיגע זה בזה אע"ג דנראה לענין לכלוך החלב על בשר אפי"ה חיישינן שישכח ולא ידיחנו וברייתא ראשונה ג"כ יתורא קמ"ל לענין הדחה דאסור לכתחלה שיגעו זה בזה ע"כ לא מיירי לתוך חלב דזה נשמע מברייתא שני' וגם א"ל לומר דמיירי בדברים גושיים לא שייך לומר לתוך אלא ס"ל לעיטור שנפל לתוך כלי דאיסור ושייך שפיר לשון שנפל לתוך צונן · ובכלי איכא רבותי' דהא רא"ה בבדה"ב חולק על עיטור דבתוך כלי דאיסורי' מותר ליתן לכתחלה על סמך שידיחנו . אבל העיטור דלא ס"ל הכי הוה ס"ל דהא קמ"ל ברייתא ראשונה דאסור בכלי . ולהכי מביא העיטור הך ברייתא צונן לתוך צונן מדיח ולעיטור ע"כ מיירי בכלי דאל"כ קשה עליו קו' התוס' ועל זה דקאמר העיטור מ"ש ש"מ דהיינו דאפי' צונן בכלי צונן אסור ליתן לכתחלה על סמך שידיחנו אח"כ :

עוד הקשה ט"ז הא כ' ב"י בסי' ב' דבכל מקום דמותר בדיע' לא חיישינן מתחלה שמא ישכח וא"כ אמאי חיישינן כאן דלמא אכיל בלא הדחה כיון דאי אכיל בלא הדחה אין איסור דאפי' במקום שצריך קליפה יש דעות בסי' זה אי שרי בדיע' בלא קליפה . ולא הבינותי קו' זה דמאן דמתיר בדיע' בלא קליפה היינו דא"ל ס' כנגד הקליפה כשיטת ר"ת היינו כיון דלא אמרי' קליפה אוסרות חברתי' וכמ"ש בט"ז סק"ז בשם הג"ה ש"ד אריב"א הא בשאר דוכתא אין הקליפה אוסרות חברתה ואמאי צריך כאן ס' נגד הקליפה ותי' מהר"א שהוא דחוק למש"ל לר"ת אבל עכ"פ כנגד גוף האיסור לא אשכחן מר"ת דשרי בדיעבד בלא ס' ואם תמצא מקום בפוסקים דמשמע להיפוך הדבר קשה לאמרו דודאי צריך ס' כנגד האיסור מטעם צונן בצונן שנוגעין זה בזה כגון בשר עם גבינה שטיח הבשר עומד על הגבינה בעין לא נתבטל מה ס"ד דשרי לאכול בב"ח בעין בלא ס' עיי' סי' תקמ"ג גליון כ' אות ג' ד"ה גם בדיעבד :

(ג) **בפרמ"ג** בט"ז סק"א כ' חומרא דאפי' דברים שאינם שמינים אפי' אורחי' בהדחה כמו בשר חי אסור דצריך שפשוף גדול ודוקא להניח היתר בכלי איסור מקונחים הוא דמתיר העיטור ומביא מתה"א שהביא דברי העיטור דמותר אפי' בבשר חי אבל הטור הביא דברי בעה"ע אכלי א"כ אין להתיר אלא בכלי ע"כ ובודאי לא הי' לפרמ"ג ס' העיטור לעיין בו אלא מה שהובאו דבריו בתה"א ובטור ובאמת ז"א דהא בפי' כ' בש"ע אבל במידי דאורחי' בהדחה כגון בשר חי שרי בהדחה א"כ ש"מ דלא צריך שפשוף גדול דא"כ לא שרי לכתחלה כיון דאורחי' בהדחה הא צריך שיפשוף :

(ד) **ובח"ד** ס"ק א' כ' קולא שמינות בלא דוחקא א"צ שפשוף כמ"ש הרשב"א גופי' בתה"ב שמביא ראי' מקרא דוישימו החלבים על החזות ע"כ ול"נ מזה אין ראי' דברי תוה"ב הוא בבית שלישי שער רביעי והם דברי תוס' דף ח' ע"ב ד"ה לא לסחוף איניש כפלי עלוי בשרא היינו לאחר ניתוח מיד אבל לאחר שנצטנן אין לחוש כדכתיב ושמו החלבים על החזות עכ"ל א"כ י"ל לעולם דבעי שפשוף אלא דתוס' מביאים ראי' דאינו בולע כמו כשהם דאז אפי' שפשוף לא מהני דכך שיטת רש"י במניח כפלי עלוי בשרא אפי' בדיעבד אסור דבולע ואלא אדרבה יש להביא ראי' מהם היפוך דברי ח"ד דהא התה"ב הביא שם שיטת הרמב"ם דכפלו עלוי בשרא רק לכתחלה אסור וכ' הרשב"א דמשמע דרמב"ם מפרש מטעם שמא ישכח מלשפשף היטיב אבל בדיעבד בשפשוף גדול די לו גם בזה וכ"כ בחדושיו הרשב"א וכ"כ הר"ן הרי אע"ג דליכא כאן דוחקא אפי' צריך שפשוף דאי הדחה לחוד הא אורחי' בהדחה דמיירי בבשר חי :

ובנ"ג ממשמרת הבית בית ד' סוף שער ראשון אמה דכ' רא"ה בבד"ה להתיר בחלב בלא שפשוף כ' במה"ב מי הזקיקו לומר כן שהרי דבר מוכרח מן השכל שחלב נדבק בבשר הרבה והחלב אינו סר בהדחה מועטת ע"כ ואי כח"ד בלא דוחקא סר החלב בהדחה אלא באיכא נמי דוחקא הוא דאינו סר אין שייך לומר חילוק זה שיהי' מוכרח מן השכל אע"ג בלא דוחק סר בהדחה בדוחקא דסכינא לא סר אלא גם פשטות דברי מה"ב משמע אפי' כל דוחקא מפני שהשמנונית סרוך ונדבק הרבה ולא משום דצריך נמי דוחקא :

(ה) **הגה** בבדה"ב שם כ' על העיטור דמתיר לכתחלה באורחי' בהדחה חולק הבדה"ב דלא מלינן בשום מקום היתר זה לחתוך דבר המותר עם דבר האסור על דעת להכשירו אח"כ שמא לא ידיחנו יפה יפה והקשה עליו במה"ב מקרא מלא דבר הכ' ושכחו שהרי כתיב בתורה וישימו את החלבים על החזות ומשום דצונן בצונן הוא אלמא משרי שרי לי' קרא וכ' בפמ"ג בט"ז סק"ו שאני תמה דמה ראי' מקרא לדידן דגזרינן שמא ישכח עכ"ל כ"ל כוונות המה"ב דלכאו' מה הקשה הבדה"ב דלא מלינן מקום היתר זה נימא אדרבה נימא איפכא היכן מלינן איסור דבר זה מה דאורחי' בהדחה דאסור לכתחלה ונ"ל דס"ל לרא"ה כיון דלא כתיב בשום היתר מפורש י"ל מסתמא הוא אמינא להחמיר שמא לא ידיחנו יפה אע"ג דלא אתמר בפירוש דאסור · ע"ז הקשה המה"ב מאחר דמלאנו קרא דכתיב בפירוש דשרי אז אם שהוא לדידן אסור מדרבנן ודאי הוה נהוא לרבנן לאסור בפי' באיזי' מקום אע"כ מדלא אשכחן מקום בפי' נשאר על ההיתר דקרא דמשרי שרי אע"ג די"ל כיון דתנן במשנה ובלבד שלא יגעו זה בזה דאסור לכתחלה וס"ל לרא"ה דאין חילוק לכתחלה דאפי' באורחי' בהכי א"כ לא ה"ל להקשות דלא מלינן מקום מותר באורחי' בהדחה משמע דאם יש מקום דשרי הוא מודה דמותר מטעם דאורחי' בהדחה והרי מלינן מקום בה"כ וא"כ גם עתה דתנן במתני' דאסור נימא המשנה מיירי באין דרכו בהדחה . אבל בדרכו בהדחה דקרא מתיר ולא מלינן מקום דאסרו רז"ל בפי' א"כ נימא דנשאר בהיתר גם עתה באורחי' בהדחה :

(ו) **בח"ד** סק"ג ר"ל בחמץ במים צוננים מותר מטעם דהדחה רק חומרא כמו ברותח לתוך צונן דבעי קליפה ואם אי"א לקלוף מותר משום דקליפה רק חומרא ומותר וה"ה בחמץ וכמ"ש ברמ"א סי' תס"ז ס"ק ל"ג ובחדושים ובאורים כ' סתם דמותר ובאורים כ' דתליא בפלוגתא א"ח סי' תס"ז סי"ב אי צונן אסור במשהו וקשה דהא דחומרא הוא ברותח לתוך צונן היינו הקליפה וכ' שאינו אוסרות אם נתבשלה עם חתיכות אחרות אבל ודאי מקלת פולט ע"י חום וכנגד האיסור גופי' בודאי איכא ס'

וכן

זכן מבואר באו"ה כלל כ"ט וכן בנוגעין זב"ז ודאי איכא משהו איסור והט"ז כ' בס"ק א' מכח קושיתו דמש"ה אסור לכתחלה משום דאיכא איסור ברור ואני כתבתי דודאי איסור בעין א"כ באמן פשיטא דאסור אלא הטעם שם בסי' תס"ז דהמים מותרין הוא כמ"ש במג"א סקי"ט דלא אסרו משהו בצונן ואפי"ה יש אוסרין שם משום דעכ"פ משהו איכא בנגיעה במים נשטף משהו במים א"כ המים ודאי אסורין והבשר לא נאסר אלא ביש בו פילי וכ"כ במג"א סי' תמ"ז סק"ז דהמים אסורין דיש בו משהו ותימה על הפ"ת שהביא דברי א"ד להתיר הא הא"ד לא כ"כ לכ"ע והרמ"א בסי' תס"ז מביא היש אוסרין :

ועי"ש ביד יוסף ס"ק ז' וסק"ח דאם בשר שרה במים צוננים ונמצא חטה אפי' שלמה במים נאסר הבשר דמשהו מפליט ומבליע ודוקא ע"י שרי' קלת אבל אם נמצא חטה מבוקעת על תרנגולות שהי' לחה די בשטיפה בעלמא ע"כ ולכאו' הך שטיפה ר"ל הדחה כמו כאן בנגע באיסור ואם בשלו אח"כ בלא הדחה יש לאסור :

סימן תקצ"א :

א) ביאור דברי ת"ח דס"ל דאפי' הדיח הכלי איסור מ"מ אסור ליתן לכתחלה בתוכו איסור שאין דרכו בהדחה דשמא יתן בכלי קודם הדחה ודעת רמ"א דהיינו דוקא בכלי שנשתמש בו איסור בחמין אבל כלי שמשתמש בו בצונן מותר לשמש בו לח דוקא צונן ויבש מותר אפי' חם (ב) ישבתי כל קו' הש"ך שהקשה על הת"ח וכן הפר"ח שדוחה דברי ת"ח וד"מ ורמ"א לגמרי ויש להחמיר לכתחלה כן בכל מתכות דמותר להשתמש בצונן באקראי כדאי' סי' קכ"א לא ישמש דבר דלאו אורחי' בהדחה או בכלי שנשתמש בו איסור צונן לא ישמש תחלה :

בהג"ה סעי"ב ודוקא דבר שיש בו לחלוחות וכו'. הנה בת"ח כלל י"ז דין י"ד משוה הת"ח והאורחת חיים עם הטור והעיטור כאן בחלוקים וכי"ב בד"מ והש"ך סק"ג סותר כל דברי ת"ח ואחריו הפר"ח כ' שכל דברי ת"ח וד"מ ליתניהו וגם הט"ז הקשה קלת ושלא יסי' דברי מאור עינינו הרמ"א כטועה יגעתי ומצאתי בעה"י שדבריו נכונים וכל קושיתם מיושב לענ"ד. והוא שהביא שם דברי א"ח [הובא הא"ח בב"י סי' ק"פ] מותר ליתן בתוכו תבלין וכו' אמנם הטי"ד סי' ל"א כ' בשם בעה"ע כל מידי דבעי הדחה כגון בשר לונן בקערה של בשר איסור לונן דלמא אכיל בלא הדחה ודוקא בשר מבושל דלאו אורחי' בהדחה אבל מידי דאורחי' בהדחה כגון בשר חי וכי"ב שרי לכתחלה עכ"ל ומשמע דתבלין וכי"ב אסור ליתן בכלי איסור. אך יש לחלק דכלי איסור שמשתמשין בו בחמין אסור להשתמש בו היתר לונן וכ"כ הטי"ד סי' קכ"א אמנם אם משתמש בו איסור לונן מותר להשתמש בו היתר לונן לכתחלה. ולכן היתר רשב"א למלוח בשר בכלי של יי"כ אפי' לכתחלה וכן מלינו בכלי חמץ שמותר להשתמש בו מלה כדאי' בגמ' ובטא"ח סי' תכ"א וכ"מ ביו"ד סי' ס"ט. א"כ יש לחלק אם רחץ הכלי תחלה היטב או לא רחצו דאם רחצו תחלה הטיב ודאי שרי כדאי' ביו"ד סי' קכ"ב ומ"מ נ"ל לכתחלה יש להחמיר בכל ענין :

והש"ך הרבה להקשות עליו והוא כ' דמ"ש הא"ח כלי עכו"ם שהודחה יפה היינו דידעינן שהודחו יפה ע"כ ותימא שלא הקשה הש"ך כן על הת"ח דקרי לה מה קרי לה הא גם הת"ח ראה שהודחה הקערה יפה דמשמע דידעינן שהוא כן. וכ"ל אע"ג דהש"ך ס"ל הכי וכן הפר"ה וכן הט"ז ס"ק א' ס"ל הכי אפי' באין המאכל דרכו בהדחה לא אסור אלא ליתן ההיתר קודם הדחה שמא ישכח מלהדיח משמע בהדחה לכלי קודם שיתן מותר. א"כ ליכא התחלה לקו' הת"ח כיון שהי' הדחה לכלי קודם נתינת התבלין והט"ז ס"ק ג' שכ' דלא מהני הדחה משום דטור אוסר משום איסור בלוע קשה הא הטור בשם העיטור דאוסר ליתן לכתחלה בכלי דבר שאין דרכו בהדחה דמדמי לי' למתני' בשר וגבינה שלא יגעו זה בזה שע"י הנגיעה נדבק זה מזה ומהני הדחה שאם הי' דבר שדרכו בהדחה ה"ה בכלי דילפינן מני' נמי מהני הדחה :

ובה"ד סק"ד כ' כוונות ת"ח בנשתמש בחמין לא סגי בהדחה אלא צריך שפשוף א"כ אפי' הדיח הכלי צריך להדיח אותו דבר וז"ש מסי' קכ"א וז"א דהא שם ס"א מיירי בנשתמש בצונן א"כ ע"כ שפשוף דהתם רק הדחה ורא' שמביא מרא"ה גם רא"ה שכ' דכלים שצריכין הדחה בעינן שפשוף נמי גם בכלים שנשתמשו בצונן מיירי. ורא' א"כ שא"ד מרגיש בזה ותי' והוא דוחק מכ"ש דת"ח כ' שכן הוא בסי' קכ"א ודו"ק :

ע"ב כ"ל דת"ח ס"ל דלכאו' קשה מה לכתחלה דקאמר העיטור דלא ישים היתר בכלי של איסור כגון בשר מבושל דמשמע דיע' מותר דאי לא הודח הכלי אפי' בדיע' אסור מחמת איסור שנגע בו דאי"א להדיח הבשר מבושל וצריך לגרור או לקלוף כמ"ש בסי' הקודם דלא שייך לומר דבטל בס' מה שהאיסור בעין טוב ע"ג (וכ"מ ביש"ש סי' מ"ה שכ' בעוברי דרכים שמניחין אוגערקעס על כלי של נכרי מה שקולף הקליפה שמשליכין די אלא אחר שקולפין לא יניחו) א"כ אין הפי' דאסור לכתחלה על סמך שידיח אח"כ דלא שייך הדחה בבשר מבושל. לכך ס"ל לת"ח דה"ק העיטור אפי' בהודח הכלי דאם הניח ודאי שרי בדיע' מ"מ לכתחלה לא יניח אפי' אחר הדחה כיון שאותו דבר אין דרכו בהדחה יש לחוש לכתחלה שמא יניח גם קודם הדחות הכלי ואז אסור כדי גרידה אפי' בדיע' ויאכל איסור כעין שכ' ה"ה בפ"ו דלא ישמש בכלי חרס אפי' לונן שמא ישמש בו חמין (ורמ"א סי' קכ"א אפי' בכלי מתכות לא ישמש בלון בכודע שמא ישמש בו חמין) כן י"ל שמא ישמש לפעמים בלא הדחה והא דמתיר העיטור למספי לגוי מיין שלנו מפני דאורחי' להדיח הכום התם ליכא למגזר שמא ישמש בלא הדחות הכום התם במשקה בדיע' בלא הדחה יהי' ס' ויהי' בדיע' מותר לא חיישינן לזה לכתחלה לאסור לכתחלה אפי' בהדחה כיון אפי' בלא הדחה מותר בדיעבד וא"כ יפה הקשה הת"ח להעיטור ליתא לכאו' דיכא דאו"ח דאע"ג דאו"ח מיירי בהדחות הכלי אסור ליתן לכתחלה תבלין שאין דרכו בהדחה משום שמא ישמש בהכלי ליתן בלא הדחה ואז אסור בדיע' ובזה א"ש מ"ש בת"ח דלגבי עוברי דרכים בכלי של גוי חשיב כדיע' והקשה בפרמ"ג בט"ז סק"ב וז"ל ולא הבינותי דמה דיעבד שייך כיון שאפשר בתיקן הכלי שירחץ יפה ע"כ ולמ"ש ז"א דלא יעלה על הדעת שעוברי דרכים נותנים בכלי נכרי בלא הדחה ואלא דס"ל לת"ח בדבר דלאו אורחי' בהדחה אסור לכתחלה אפי' בהדחות כלי דלמא אתי להשתמש בלא הדחה וע"ז כ' שפיר דה"ל לעוברי דרכים שאין להם כלים כשרים כדיעבד דמי :

(ב) והנה על תי' הא' של ת"ח דהעיטור אוסר בכלי שנשתמש בו חמין הוא דאוסר לכתחלה לשמש לונן וכ' שכן הוא בטי"ד סי' קכ"א והקשה הש"ך סק"ג דלא נמלא בטור שם כן ואדרבה אפכא משמע שם שכ' כלי שמשתמש בו חמין מותר להטבילו ולהשתמש בו לונן ולא מקרי טובל ושרץ בידו מפני דעדיין אסור לשמש בו חמין עכ"ל הרי דלונן שרי להתשמש כ"ל לישב דכוונות הרמ"א ממ"ש הטור בתחלת הסימן והוא מברייתא סוף ע"ז כלים של נכרים ישנים שמשתמש בהם נכרי בלונן כגון כוסות ולגוחות וכו' מדיחין ומשפשפין כדי למרק האיסור (מהרא"ש שכ' דלריך להדיחן ולשפשפן משום אילה מטור משמע דלריך לזה גם משום איסורי') ואח"כ מטבילין וקשה לר"י שפ' הטור הכ"ל דמותר לשמש לונן אחר הטבילה אפי' בכלי שנשתמש בו הנכרי חמין ולמה לא נקיט הברייתא רבותי' זה דאפי' כלים שנשתמש בחמין אפי"ה מותר בטבילה לחוד וכגון שהוא רוצה לשמש בו עכשיו אמנם לעיטור לדעת הת"ח א"ש במאכל שאינו דרכו בהדחה אסור להשתמש לכתחלה בנשתמש הנכרי חמין תחלה הלכך לא פסיקי כיון דלא שרי בכל גוונא וא"כ מלתא דלא פסיקי לי' לא תני. ומה דאמר הטור דברי ר"י בנשתמש בחמין מותר להטביל ולהשתמש בלונן לכתחלה שם כ' דברי הר"י והא דלעיטור לא שרי אלא במידי דאורחי' בהדחה בזה סמך הטור אמ"ש הטור בסי' זה דברי העיטור וי"ל עוד קו' זו על ת"ח דמ"ש שכתב הת"ח ר"ל מה שכ' היא בטי"ד כעין חילוק זה והיינו כוונתו לד"מ שם סק"ד שכ"כ חלוק כי"ב למרדכי בדינו ולרשב"א שם בדינו וכמ"ש בש"ך סק"י כן ס"ל הטור חילוק זה כאן. ולפי"ז הא דאי' לקמן סי' ל"ד ס"ג דכלי שנאסר מבב"ח מותר להשתמש בו פירות או לונן ודין זה מסה"ת סי' כ"ה וסמ"ג לאוין קמ"א וש"ד סי' פ"ה ובטוש"ע לקמן סי' ל"ד ס"ג והקשה הש"ך הרי דשרי להשתמש בלונן אע"פ שנשתמש בו בחמין בתחלה ות"ח סי' פ"ה דין ג' פסק ג"כ דין זה :

ובמנ"י כלל י"ז שם כ' דאם נתקנה הכלי היטב מותר להשתמש דבר יבש לגמרי וקשה א"כ דברי ת"ח סתרי אהדדי דהא בכלל י"ז וכן בד"מ ובהג"ה כאן ס"ל לרמ"א בכלי שנשתמש תחלה בחמין אסור לשמש בלונן ומשמע אפי' יבש וגם הודחה דומי' דיני' דאו"ח דמיירי בתבלין יבש והכלי הודחה יפה אבל למ"ש אני יש לקיים שניהם דהיינו בסי' פ"ה בת"ח והוא דסי' ל"ד ס"ג מיירי במאכל דאורחי' בהכי להדיח ומודה העיטור דשרי אפי' לכתחלה או במשקה לא דג"כ מודה העיטור כמש"ל כיון בדיע' יש ס' לא אסור לכתחלה ליתן בו לונן אם הודח הכלי (ומה דכ' המרש"ל באו"ש וכ"פ הב"ח כוותי' לקמן סי' ל"ד דאסור שם בל"ח לפי' תוס' ע"ז דל"ב אכתוב אי"ה בסי' הסמוך) :

ומ"ש הת"ח אבל בנשתמש בתחלה בלונן מותר לשמש לכתחלה בלונן אפי' מידי דלאו אורחי' בהדחה ולכן היתר הרשב"א למלוח בשר בכלי יי"כ אפי' לכתחלה והקשה הש"ך דאינו ענין לכאן דבלא"ה היתר הרשב"א דמיירי בבשר חי שדרכן בהדחה ואי משום שמלחו הא מליחה לאו כלום הוא ע"כ ר"ל דאין מליחה לכלים וכ"ל אע"ג שהבשר חי ואורחי' בהדחה אמנם בשר מלוח שניתן בכלי איסור לא סגי בהדחה אלא דלריך שיפשוף וכ"מ בפרמ"ג סק"ב ובח"ד בחדושים ס"ק ג' א"כ עכשיו משונה בשר החי במליחה דלא אורחי' בשפשוף ה"ז דומה לבשר מבושל דלאו אורחי' בהדחה :

ומ"ש הת"ח וכן מלינן בכלי חמץ שמותר להשתמש בו מלה דמיירי כה"ג ור"ל לטור ורא"ש וכ"פ ש"ע או"ח סי' תנ"א דגרסי בגמ' כל הכלים שנשתמשו בהם חמץ בלונן מותר להשתמש בהם מלה אפי' בחמין חוץ מבית השאור ובית החרוסות וכו' ויפה כ' הת"ח דמה דמותר להשתמש מלה בחמין בנשתמש תחלה בלונן מכ"ש דמותר להשתמש מלה ואיני מבין מ"ש הש"ך דמן הגמ' שכ' הת"ח לא מוכח מידי :

ומ"ש הש"ך דמה לי אם נבלע ונשתמש בלונן או שנבלע ונשתמש מתחלה בחמין כיון דעכשיו משתמש בלונן רא' בכנפי יונה מתוס' חולין דף ח' ד"ה והלכתא דדם לא בלע כל כך כמו משתמש בו חמין הלכך בחמין אפי' לחתוך בה לונן בעי נעילה הרי אפי' דעכשיו משתמש לונן יש חילוק דיותר אסור בנשתמש בו חמין י"ל אי מהתם יש לדחות דש"ה דאיכא דוחקא דסכינא ומפליט גם בלונן הלכך תלי' אם בלע הרבה מפליט יותר אמנם כ' דיש לחלק בין נשתמש בחמין ובין לנשתמש יותר דהא אשכחן דגם לונן מפליט

מפליט משהו בס' הזכות הובא בפר"ח כ' בכלי חרס משום דבלע הרבה פולט משהו הלכך אסור לשמש בכ"ח אסורה אפי' בצונן א"כ כ"ש י"ל לענין שאר כלים בנשתמש בחמין עם סברת העיטור לאסור לכתחלה אפי' בצונן ועיי' בטאו"ח בסי' תס"ז בב"י ד"ה מ"ש הרא"ש וד"ה מעשה שכ' דצונן פולט משהו וא"כ י"ל בכלי דקשה אין צונן פולט משהו ומותר אפי' לכתחלה לשמש בו צונן אפי' בלאו אורחי' בהדחה והעיטור לא אוסר אלא בנשתמש בו חמין דבלע הרבה חושש לכתחלה להשתמש בכלי בצירוף דחיישינן דצונן מפליט גם מהכלי משהו :

ומ"ש הש"ך דלאו כ"ע ס"ל הכי דהיינו לגי' הרי"ף כ"ל ג"כ דא"ש דהת"ח אינו רוצה להביא ראי' מפ' כ"ש וטא"ח לחלק בין חמין לצונן אלא דרוצה רק להביא משם בנשתמש בצונן לכתחלה דמותר לשמש צונן לכתחלה וזה ודאי מוכח לגי' הרי"ף דגרים כל הכלים שנשתמש בהם חמץ בצונן מותר להשתמש בהם מצה בצונן הרי אע"ג דמצה לאו אורחי' בהדחה מותר לשמש בצונן לכתחלה בנשתמש תחלה בחמץ בצונן :

ומה שהקשה הש"ך וכן מבואר בר"ן בפ' כל שעה משאור ובית החרוסת דהוה כנשתמש בחמין ואפי' מותר להשתמש מצה בצונן י"ל דסברת העיטור משום תקלה וי"ל לז' ימי פסח דהוה לזמן מועט א' ימים לא חיישינן לתקלה וסברא זו כנלא בחבורים דז' ימים של פסח הוה זמן מועט לתקלה ואם נמצא דחששו לתקלה גם לח' ימי פסח עיי' פסחים דף מ' באורכא דטבעי באישתא אין מדמין גזירות חכמים זו לזו . ומן הגמ' גופי' בלא הר"ן לא קשה די"ל בית שאור וחרוסות אינו דומה לגמרי לכלי שנשתמש בו חמין בחור וא"כ גם מר"ן לא קשה דאולי אם הוה ראה לעיטור הוה מודה לו וכמ"ש רמ"א בח"מ סי' כ"ה כשי"ל שלא ראו הפוסקים לאותו גאון אין לדחות דברי הגאון משום דאיכא למימר אם הי' רואין דברי הגאון הוה מודו לי' :

ומ"ש בת"ח שכן משמע בסי' ס"ט כ' הש"ך אמת שמדברי טור משמע הכי אמנם הוא הרשב"א בשם י"א הובא בב"י שם דס"ל בהדי' דאפי' בנשתמש בקערה רותח הדין כן דמותר להשתמש בו צונן וא"י"ל הדחה והקל"ד הא הרשב"א פסק כעיטור הנה כבר כתבתי במשקה צונן מודה העיטור אבל אין צריכין לכך דרשב"א גופי' לא ס"ל כי"א רק כלי שמלחו בו מותר לאכול בו צונן אבל מה שסי"א מתירין אפי' בקדירה של איסור [שנשתמש תחלה בחמין] לא כ' הרשב"א בדעת עצמו דמותר להשתמש בו צונן :

ועוד תי' הת"ח א"כ יש לחלק בין אם ירחוץ הכלי היטב וכדאי' בסי' קכ"ב כ"ל הסברא מתוך שרחוץ היטב כמ"ש הא"ח דרחצו יפה אית לי' הכירא ולא חיישינן שישמש בלא הדחה והש"ך כ' דמ"ש וכדאי' בסי' קכ"ב ל"ע ע"כ והיינו דלא נזכר בסי' קכ"ב מזה כלל ואפשר דט"ס הוא וצ"ל בסי' קכ"א ור"ל ממ"ש הטור דיטביל ומשמש בצונן קודם הגעלה אם דמיירי הטור סתמא אפי' במידי דלא אורחי' בהדחה ואפ"ה מותר לשמש צונן לכתחלה היינו משום דקודם הגעלה צריך רחילה היטב כמ"ש הטור בתחלת הסימן דקודם הגעלה צריך שפשוף היטב :

והרמ"א שכ' דבעינן תרתי לטיבותי' הקשה הט"ז הא לגי' הרא"ש כל הכלים שנשתמש בהם חמץ בצונן מותר להשתמש בו מצה בחמין מכ"ש דמותר להשתמש בלא בצונן ולמה אוסר בלא אם לא בלע רק בצונן עי' מה שהגיה הט"ז ולפי הגהתו דבר יבש מותר להשתמש בכלי שנשתמש תחלה חמין ובלא השתמש בו תחלה רק בצונן מותר אח"כ בלא הדחה אפי' בדבר לח ול"ל כוונות רמ"א הכי דודאי מיירי בהדיח הכלי דאל"כ לא הוה כ' רמ"א דשרי בלא הדחה כלל אפי' בנשתמש תחלה בצונן ועכשיו משמע צונן יבש כיון דנגע באיסור האיך שרי בלא הדחה כלל אלא בהדיח הכלי מיירי הרמ"א וכ' הרמ"א אם לא בלע הכלי רק בצונן מותר להניח בו דבר יבש ר"ל אפי' שאותו יבש הוא חם בכ"ע מותר והיינו לגמרי דין דפ' כ"ש כלים שמשתמשין בהן חמץ משתמשין בהם מצה יבש ואפי' חם וממילא מוכח בלא לא שרי בכל ענין אלא בצונן ומ"ש דאי"ל הדחה ר"ל המאכל אי"ל הדחה דלפי דעת הת"ח אפי' הודח הכלי לא שרי אלא במידי דאורחי' בהדחת המאכל א"כ בלא אורחי' בהדחות המאכל אסור לכתחלה לזה כ' הרמ"א בלא רק בצונן ומניח בו דבר יבש אפי' חם ממילא לח מותר בצונן ל"ל הדחות מאכל א"כ שרי לכתחלה ליתן כה"ג בכלי איסור ומודה העיטור דשרי :

די"ע דרא"ה בבדה"ב לא הבין בהעיטור כמ"ש לדעת הת"ח אלא שהבין במידי דלאו אורחי' בהדחה אסור לשמש לכתחלה שמא ישכח מלהדיח אבל בדבר שדרכו בהדחה מותר לכתחלה לשמש על סמך שידחנו אח"כ ותמה על זה ההיתר דשמא לא ידיחנו יפה . והיינו כפוסקים אחרונים הט"ז והש"ך אבל כבר כתבתי באות א' שדברי העיטור משמע כת"ח ואלא הא קשיא דמה מקשי הת"ח מא"ח הא הא"ח כ' דבריו מרא"ה ורא"ה כהנ"ל ס"ל בהעיטור דהדחת כלי מהני ולא דיבר העיטור באיזי' חומרא דלא מהני הדחות כלי אלא קולא בלא הדחות כלי דמותר לשמש לכתחלה באורחי' בהדחה על סמך שידיחנו אח"כ וזה קשה על הת"ח מ"מ כיון שדעת העיטור משמע כפי' הת"ח והראיות שהביא ישבתי א"כ בלא מא"ח יש לקיים דין דת"ח יש להחמיר לכתחלה לשמש בכלי איסור דבר דלאו אורחי' בהדחה ובמשקה מותר לשמש תחלה אחר הדחות כלי ומודה העיטור משום דמסתמא יש ס' וכמש"ל :

סימן תקצ"ב .

(א) מה שפסק בפר"ח כאן כ"ח שאסור להשתמש בו אפי' צונן רק במתכות מותר ומ"ש תוס' ע"ז דל"ב לח אסור משום רוצה בקיומו ולא קיי"ל הכי כמ"ש בפר"ח סי' ת"נ ואני ישבתי דרוצה בקיומו אסור גם בשאר איסור הנאה כשיש לו הנאות שימוש (ב) ואני הוכחתי מסה"ת וסמ"ג וש"ד ובעה"מ וטוש"ע ות"ח כלל פ"ה דמותר להשתמש בצונן בכלי חרס כמו בכלי מתכות (ג) ישבתי קו' יש"ש על בה"ת וסיעתו הנ"ל (ד) וכן דעת העיטור וטוש"ע הביא כאן דלא כפ"ח וישבתי קו' וראיות פר"ח שהביא מרב אמי דתברי לפנכא ומקדירות בפסח דאמר ישברו (ה) עוד ישוב על סה"ת מקו' פר"ח מרב אמי דלאו הלכה כרב אמי (ו) אב"י אסור אפי' באיסור דרבנן דלא כנב"י ותי' אחר על קו' פר"ח (ז) עוד תי' על קו' פר"ח (ח) דאיסור של פר"ח כפוסקים כגי' הרי"ף בפ' כל שעה כל כלי חרס שנשתמש בו בצונן מותר להשתמש מצה חוץ מבית שאור מוכח דכ"ח שנאסר בחמין אסור לשמש בו צונן הא הר"מ ס"ל כגי' הרי"ף אפי"ה מותר לשמש בו צונן (ט) בס' כנפ"י המציא סברא חדשה כפר"ח וליתא לדבריו כלל ט' מ"ש בת"ח דברי ה"ה דאסור לשמש בכ"ח שנאסר בצונן היינו בקבע ולא כמנ"י (י) אמנם לדידן נ' דאסור לשמש משקה לח אפי' בכלי מתכות שיעמוד בו מעל"ע ותי' על קו' מרש"ל על סה"ת :

בהג"ה ודוקא הכא הפר"ח פסק כאן כהמ"מ בפ"ו מהמא"ס והר"ן בפ' כל שעה דכלי חרס שאסור אסור להשתמש בו אפי' בצונן כיון דאין לו תקנה בהגעלה חיישינן שמא ישתמש בו חמין שמביא ראי' מרב אמי דף ק"א דמלאו בשר בפנכא של חרס ותברי' ואי מותר לשמש בצונן למה תברי' וכן מרב דאמר קדירות בפסח ישברו והא דאי' כאן דמותר לכתחלה באורחי' בהדחה מיירי בכלי מתכות וכן לקמן סי' נ"ד סעי' ג' דמתיר ליתן בכלי שנאסר מבכ"ח פירות או צונן מיירי בשל מתכות ותמה על הש"ע או"ח סי' תנ"א שפ' בבית שאור ובית החרוסות דאסור להשתמש חמין משמע אבל צונן שרי וקשה מהא דרב אמי תברי' לפנכא . וקשה הא דין דסי' נ"ד סע"ג הוא בס' התרומות סי' נ"ה ובסמ"ג לאוין קמ"א ובש"ד סי' פ"ה והביאו ראי' מע"ז דף ל"ב נכרי רמו יין בחבית ישראל רמי בי' שכרא ושרי ובפ' אלו מציאות נמי אמרינן מלא חבית של יין היין אסור בהנאה וחבית מותר וסתם חבית של חרס הן ולא שייך בהו הגעלה ע"כ א"כ מבואר מדבריהם דדין דסי' נ"ד מותר אפי' בשל חרס :

(ב) **ואנב** אבאר דב"י פי' מדאמר פירות או צונן משמע דמתיר אפי' דבר לח וכ' הפר"ח כאן ס"ק ב' הא דכתבו תוס' דף ל"ב למסקנא לר"ת דלא אסור בכלי שנאסר מבכ"ח או בחמץ בפסח דהתם משום רוצה בקיומו אסור ע"י ד"א לדדהו אפי' בשאר איסורין אסור רוצה בקיומו וכמ"ש בחיבורי לאו"ח סי' ת"נ עכ"ל ושם הקשה דהא רוצה בקיומו לא אסור אלא בע"ז משום דצריך לאבד ע"ז כדאי' בדף ס"ה בע"ז כ"ל אי מהא לא קשיא על ר"ת דיש לחלק דדוקא אם הוא אינו משמש . בע"ז המעביר חבית לשברו וכי"ב שם דף ס"ה דאין כאן הנאות תשמיש בע"ז רק רוצה בקיומו לבד הוא דלא אסור אלא בע"ז משא"כ במשמש בקדירה של בכ"ח בדבר לח ורוצה בקיומו הכי ברוצה בקיומו נהנה הנאות תשמיש אסור גם בשאר איסורין ומה דאסור לשכור קדירה לגוי לבשל בו חמץ וכ' הטור משום רוצה בקיומו התם נמי משום שנהנה בתשמיש הכלי שכר איסור הנאה וכמ"ש בחיבורי שם סי' ת"נ . ומה דמביא פר"ח ראי' מרמב"ם פ"ה מה' יסה"ת דמותר לעשות רטי' מחמץ אעפ"י שבודאי רוצה בקיומו אלא ע"כ דרוצה בקיומו אפי' בחמץ מותר והתם משמש עם החמץ נק"מ דבשעה שהוא משמש שמונח על הרטי' הוה שלא כדרך הנאתן וליכא משום איסור הנאה :

ואמנם הטוש"ע דפסקו בסי' נ"ד הנ"ל בכ"ח מותר אפי' לח א"כ ס"ל רוצה בקיומו מותר באיסורי' הנאה וקשה מא"ח סי' ת"נ דאוסר בחמץ משום רוצה בקיומו . וראי' במנ"י כלל פ"ה ס"ק ט"ו משמש בכלי צונן הוה רוצה בקיומו אע"ג דליתא לאיסורי' בעינא ואי' שם בע"ז דף ל"ב דשכרי בחמץ הוה עכ"פ כמשהוא ולטור דס"ל בסי' תמ"ז בחמץ משהו אסור בהנאה הלכך בחמץ אסור אבל תוס' ע"ז דמתיר אפי' בחמץ איכהו ס"ל דחמץ במשהו לא אסור בהנאה ע"כ וקלת קשה דא"כ ר"ת דאוסר בלא בבכ"ח דלא אסור במשהו וחמץ נמי ס"ל לר"ת להלכה בנו"ט ואפ"ה ס"ל דלא אסור ליתן בקדירה ואלא נ"ל כמ"ש דר"ת ס"ל כשמשמש באיסור הנאה אסור משום רוצה בקיומו אע"ג דליתא לאיסורי' בעינא מ"מ הסה"ת וסמ"ג וש"ד וטוש"ע ות"ח כלל פ"ה לא ס"ל כר"ת וא"כ יש לן למפסק כפוסקים ראשונים הרבה כנגד מסקנת תוס' בשם ר"ת :

אמנם בא"ו של מהרש"ל כלל פ"ה כ' על ש"ד דס"ל כסה"ת והסמ"ג כ' הוא ז"ל דדבר לח אסור כר"ת בתוס' ע"ז הנ"ל וכ' שם אפי' דבר לח שאינו של משקה נמי אסור להשתמש ור"ל כגון בשר צונן לח נמי הקדירה אסור בהנאה והא דשרי למרמי שכרי בחבית של יין והוא ראיות סה"ת התם טעם אחר הוא משום דשאר משקין מבטל לטעם יין כי כן פרש"י שם וכ"פ בב"ח בסי' נ"ד והביא בקיצור א"ו דמרש"ל :

וכ"ל

ונ"ל כיון דטוש"ע ות"ה פסקו כסה"ת וסמ"ג וש"ד דמותר יש לומר דאין קשי' מרש"י דהמעיין בסה"ת שאין מביא ראי' להתיר לשמש לונן בקדירה בכ"ח זה הוה ס"ל להתיר מסברא דלא אשכחן דאסר והוא אינו נהנה מגוף איסור ההנאה אלא אפשר תאמר דגוף החרס אסור בהנאה דגם החרס נאסר א"כ נהנה מגוף איסור הנאה ע"ז מביא דליתא דא"כ דאבית גופי' אסור בהנאה דהיינו החרס אמאי שרי ברני בי שכרא דמבטל טעם היין מ"מ החרס אסור א"ו דאבית גופי' דהיינו החרס מותר :

(ד) **בחזור** לענין ראשון דסה"ת וסמ"ג וש"ד וטוש"ע והרמ"א בסי' ל"ד דלא הגיה כלום וכן ס"ל בת"ח כלל פ"ה ס"ל דגם בכלי חרס מותר להשתמש בלונן ולא כפר"ח שכ' למחבר כאן ובסי' ל"ד דמיירי בכלי מתכות ז"א בשלמא אם אמרו הטוש"ע ורמ"א באיזו' מקום דכ"ח אסור בלונן י"ל דסמכו כאן ובסי' ל"ד שכתבו סתם וסמכו על מק"א אבל לא זו שלא כתבו כן במק"א אלא אדרבה סתמא נמשך בסי' ל"ד אחרי סה"ת וסמ"ג והם מביאין ראייתם מכלי חרס וכן כאן העיטור מיירי בקערה של איסור דסתמא חרס עיי' רש"י קי"א וה"ה סופ"ו מה' מא"ס ואפי"ה באורחי' בהדחה מותר ומא"ח סי' תנ"א כן הוא לדעת רא"ש וטור ש"ע וכמו שהקשה הפר"ח · ואלא מה שהוכיח הפר"ח מרב אמי דתברי' לפנכא וכן הוא במלחמות פסחים ד"ל ע"ב ורב דאמר קדירות בפסח ישברו יש לומר דהלכתא כשמואל לגי' הרא"ש כל הכלים שמשתמש בהם חמץ בלונן מותר לשמש מלה בחמין חוץ מבית השאור דאסור בחמין משמע אבל בלונן מותר אע"ג דבית שאור של חרס הוא ונכשתמש בו חמין ואפי"ה לונן מותר ומבואר שם דרב אשי ורבא ס"ל לדשמואל וקיי"ל הלכתא כבתראי ובקדירות בפסח י"ל כיון דרבים המה גם שמואל מודה דחיישינן לתקלה כדאי' בחולין דף כ"ג הסיא שרקפא דס' דרוסות דאתי לקמי דשמואל אמר שחקינהו ולשדינהו בנהרא ופרש"י אבל לישינהו אסור כיון דטובא נינהו חיישינן לתקלה וכ"כ הטור בשם רשב"א · אבל בחד כלי כבית שאור לא חיישינן לתקלה אע"ג דאנן קיי"ל כשמואל כ"ז אפי' בחדא חיישינן לתקלה כאן דאיתא בפי' דשרי לא אסור אפי' לדידן :

ועוד י"ל הסה"ת ופוסקים הנ"ל דמותר לשמש בלונן בכ"ח מרב אמי דתברי' לפנכא בקו' פר"ח והוא קו' מלחמות בפסחים דף ל' דהנה הרמ"א פסק בסי' קכ"א כמרדכי דהא דמותר לשמש בכלי לונן קודם הגעלה היינו באקראי אבל בקבע גזרינן שמא ישתמש בו בחמין · אמנם אינו כן דעת הטור בסי' ל"ד וכמ"ש בד"מ שם דמתיר להשתמש פירות ולונן ומשמע אפי' בקבע וא"כ כל הראשונים סה"ת וסמ"ג וש"ד ס"ל כטור והרמ"א דפסק כהמרדכי הוה הלכה כיחיד כנגד רבים וצ"ע . ודין זה דמותר להשתמש בלונן קודם הגעלה הוא מוכח מן המשנה סוף ע"ז דתנן הסכין של איסור שפה והוא מותר להשתמש בו לונן ולא חיישינן לתקלה דלמא ישמש בו רותח ולא ס"ל סברת לחלק כהרמב"ן בכלי חרס שאני כיון דאין לו תקנה בהגעלה חיישינן לתקלה :

ועוד כיון לטור וסיעתי' מותר להשתמש בלונן בקבע תמיד ואי"ל להגעל ולא חיישינן לתקלה . ואיתא בס' פר"ח דמתכות ה"ט דשרי כיון דיש לו תקנה בהגעלה ודאי יגעיל בזמן קרוב ז"א דהא לשיטת אלו מותר להשתמש בלונן תמיד אע"ג שאין לו הפסיד כלי אם ניחוש לכתחלה לתקלה מכ"ש בכלי חרס אם חיישינן לתקלה שלא ישמש בו לונן ולא יהי' יכול למכרו לגוי לריך לשבור הכלי עכ"פ י"ל דמוכח מן הך משנה דלא חיישינן לתקלה ומותר להשתמש לונן בכלי חרס שנאסר אמנם יש לומר דה"ד משום בכן יומא דהוא זמן קטן לא חיישינן לתקלה אלא שמא ישמש בו בחמין ואב"י כמי לא אסור אלא משום גזירה אטו בת יומא א"כ לא גזרינן לונן אטו חמין דא"כ הוה גזירה לגזירה והמשנה דהסכין שפה דמותר להשתמש בלונן מיירי בלוקח כלים מן הנכרים וסתם כליהם אב"י הלכך לדידן שרי ולא חיישינן לתקלה דהוה גזרה לגזרה דרב אמי ס"ל נטל"פ אסור לכתחלה וכ"כ בר"ן בפ' כ"ה אדברי רב אמי מהכי שמעינן דנטל"פ אסור לכתחלה דאל"כ למה תברי' עי"ש וכיון דנטל"פ אסור מדרבנן ולא משום גל"ג הלכך לא מתיר רב אמי לשמש בו לונן . ועיי' מהרש"א ר"ח בחולין שהקשה אר"ת למה סגי הגעלה בסכין קטן ניחוש שמא ישתמש בו ישראל באור ותי' המהרש"א דוחק בלב אחרי' והוא תי' משום דאפי' אם ישמש הוא נטל"פ וג"כ קשה מר' אמי ולמ"ש א"ש לר"ת אין הלכה כר' אמי וכמו שאבאר :

(ו) **ועי'** בפתחי תשובה סי' קכ"כ ס"ק ב' שכ' בשם נבי"ת חי"ד סי' כ"א שכ' כיון דאב"י אסור משום גזירה אטו ב"י דמדינא שרי באיסור דרבנן אלא שלא להקל בזה כיון שלא נמלא בפוסקים והפ"ת הקשה עליו וכ"כ ברכי יוסף דקי"ל וכ' ראי' ברורה דאין להתיר מהך דרב אמי אע"ג דס שבשלו רק מדרבנן וכן מוכח בר"ן שם להדי' שכ' מהך דרב אמי מכאן יש להוכיח דנטל"פ אסור לכתחלה דאל"כ לישינהו עד למחר ע"כ ועל כרחך כיון לזה דאפי' באיסור דרבנן אסור קדירה שאינו ב"י דאל"כ מה מלמדנו הלא ש"ס ערוכה סוף מס' ע"ז ולכאו' למ"ש לעיל יש לדחות מרב אמי ומר"ן דר"ן לשיטתי' אזיל דכלי חרס אסור להשתמש בלונן משום תקלה וכ' במלחמות ראי' מדרב אמי א"כ רב אמי הלכתא הוא דלריך לשבור הכלי חרס וע"כ אב"י לאו משום גזירה אטו ב"י אלא משום נטל"פ אסור מדרבנן לכתחלה אלא שאין אוסר אחרים הלכך גם בדרבנן אסור אבל להפוסקים הסה"ת וסמ"ג וש"ד וטוש"ע אין הלכתא כרב אמי משום דאנן

קיי"ל דאב"י לא אסור אלא מטעם גזירה אטו ב"י והלכך לא גזרינן לונן אטו חמין א"כ ה"ה באיסור דרבנן י"ל דאינו אסור באיסור דרבנן ואלא למ"ש בפרמ"ג בסי' ק"ג דאפי' בבלוע אסור נטל"פ מדרבנן ובסי' ל"ג כ' דהלכה מרווחות בישראל דנטל"פ אסור אפי' באיסור דרבנן א"כ זה דלא כנב"י וכ"כ בפרמ"ג סי' ל"ט בט"ז סקט"ז :

מ"מ יש לקיים התי' הנ"ל דלא פסקו כרב אמי מכח המשנה הנ"ל דשפה בלונן דמוכח דמותר לשמש בלונן ולא חיישינן לתקלה זו משום דנטל"פ מותר וי"ל רב אמי ס"ל כמ"ד נטל"פ אסור ואע"ג דרב אמי תלמידי דר' יוחנן הוה ור' יוחנן ס"ל בע"ז נטל"פ מותר י"ל אמוראי נינהו אליבא דר' יוחנן דהא בבכורות ס"ל לר' יוחנן דקרא לגר תתננה ואכלה אתי' לסרוח מעיקרא וזהו כר"מ דס"ל נטל"פ אסור כמו שהקשו תוס' שם ותי' התוס' לא ס"ל לפוסקים שהוא דוחק כדאי' בחס"ו בפ' דע"ז בחדו' דף ס"ח וכן מה דאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה כמי אמוראי נינהו וא"כ א"ש הפוסקים דלא ס"ל כרב אמי דאוסר לשמש בלונן דלכך תברי' :

(ז) **ועוד** יש ליישב הפוסקים דלא ס"ל לדרב אמי דהנה בחדו' אנשי שם הקשה אר"ן כיון דלריך שבירה הוה כדיע' ותי' בשו"ת רדב"ז דשאני קדירה דיש לו תקנתא להדורי לכבשונות ואיהו דאין רולה להחזיר כבשונות לא שרי לי' . ועי' תוס' ע"ז דף ע"ו ע"א שכ' טעם אחר דקדירה לריך שבירה משום דבא מן נאכל המובאה ועי' בחדו' אנשי שם מה שתי' . וא"כ י"ל טעמי' דרב אמי דאוסר אפי' לונן משום תקלה משום רב אמי ס"ל כלי חרס אין לו תקנה לחזור לכבשונות כמ"ד דאי"ל הכי בזבחים דף ל"ו וא"כ איתי' לסברת הר"ן והמ"מ אע"ג בכ"מ מותר לשמש בו בלונן וכדמוכח מסכין שפה כהנ"ל הייני משום דאי"ל תקנתא בודאי יגעילנה לשמש בו חמין משא"כ כלי חרס דלי"ל תקנתא בכבשונות ולא אמרי' פנים חדשות באו לכאן וישמש לעולם לונן יש לחוש לתקלה לכך תברי' רב אמי · אבל הפוסקים ס"ל דמהני החזרות כבשונות (עי' רמב"ם בה' סוטה דכלי שנשבר פסול להשקות בו סוטה ואם החזירה לכבשן וחזר ונתלבנה כשר ועי' באמרי בינה דף י"ו לאמוה"ג זלוק"ל דטעמי' דר"מ דפסק כמ"ד פנים חדשות בא לכאן) א"כ מדינא אין חילוק בין כלי חרס דג"כ י"ל תקנתא כמו כלי מתכות ואם איהו אינו רולה להדורי לכבשונות מ"מ לא מלינן בש"ס גזירה זו דכלי חרס אסור אין לנו לבדות גזירות מלבנו מה דלא גזרו רז"ל :

(ח) **ויש** לעמוד על הר"מ דאיהו ס"ל כמ"ש ה"ה בפ"ה מה' חומ"ל בכלי חרס שנאסר בחמץ בחמין אסור לשמש אפי' בלונן · וכ"כ ה"ה בפ"ו מה' מא"ס הכ"א וקשה דלמה כ' הר"מ שם הכ"א קערה שמלא בה בשר אסור לאכל בה רותח והביא ה"ה שם דס"ל דאין לו תקנה אפי' בלונן וכדרב אמי דתברי' לפינכא וקשה על ה"ה הא לא כ' הרמב"ם אלא דאסור להשתמש בו רותח משמע אבל לונן שרי דלא כרב אמי וא"כ מוכח אף לרמב"ם דס"ל בפ' כ"ש כגי' הרי"ף ואסור להשתמש התר בלונן התם אי"ל שבירה אלא משהין הכלים עד אחר הפסח אבל בשאר אסורין לא פסק כרב אמי דלריך שבירה ומותר להשתמש בלונן כדעת סה"ת וסמ"ג וטוש"ע וכן דעת המאור שם בפ' כ"ש :

(ט) **ובבנפ"י** כ' טעם חדש דאסור לשמש בכ"ח אפי' לונן דאינו מתקנא יפה כמ"ש תוס' בכ"ש ד"ה דמאן . ול"נ דליתא דהא תוס' כ' כן דלא שרינן בתנור כ"ט בר' כ"ט ובקדירה פשיטא דמהני כ"ט בר כ"ט א"ו דוקא בתנור אמרינן הכי דלא מתקנא יפה אבל לא בקדירה אפשר להדיחו וכן מה דמביא מדמדייתי שם דף ל"ב ג"כ אינו ראי' בליכא משקין בכלי אין הבלוע נדייתי כפרש"י שם ואפשר להדיחו יפה :

ובת"ח כלל י"א דין ח' כ' לדברי המ"מ דבכלי חרס כיון דאין לו תקנה אסור אפי' בלונן וכ' הת"ח דיש לזהר לכתחלה וכ' שם במנ"י שכן דעת ר' ירוחם נע"ו אות כ"ה כ"ל דאין מן ר' ירו' ראי' דהא כ' שם וכה"פ בכללים כ"ה אות כ' כתבתי פלוגתא בזה ושם אינו מכריע ועוד הר' ירו' לא הביא לסה"ת וסמ"ג ומאו"ה וש"ד דלא ס"ל הכי · ועו"כ במנ"י כיון דאפי' כלי מתכות אסור בלונן להשתמש בקבע כמו שפסק הרמ"א סי' קכ"א כמרדכי דס"ל הכי א"כ ע"כ חרס דחמיר ואסור להשתמש לונן ע"כ אפי' בפעם אחר ואפי' בהדחה שמא ישמש בו לונן :

ול"נ ממה דפסק הרמ"א בת"ח כלל פ"ה דמותר להשתמש פירות ולונן והוא אפי' בכלי חרס כהנ"ל וביו"ד סי' ל"ד ס"ג נמי לא הביא דברי המ"מ משמע דלא ס"ל כה"ה וכן ראוי להורות בלב"י בכלי חרס כיון דרוב הפוסקים הכי ס"ל כמש"ל סה"ת וסמ"ג וש"ד והעיטור בסעי' זה כמש"ל וטוש"ע וגם מ"ש בכלל י"א נראה דלא פסק לגמרי כמ"מ שכ' רק לכתחלה יש לזהר ואם אפי' פעם א' אסור א"כ לריך שבירה א"כ אין הבנה מ"ש דעכ"פ לכתחלה יש לזהר. כמ"מ הא למ"מ גופי' הכלי לריך שבירה והתבטל בדיע' מותר כיון דנטל"פ ואם גם לדידן לריך שבירה הרי הוא לגמרי כמ"מ ע"כ כ"ל לפרש הכרעות הת"ח כך הנה לטור משמע בסי' ל"ד מותר להשתמש בכל הכלים בלונן לעולם ובקבע ואלא בכלי מתכות כיון דיש תקנה בהגעלה מחמיר הרמ"א בסי' קכ"א שלא ישמש בלונן רק ערלי כיון דאפשר בהגעלה אבל בכלי חרס דאין לו תקנה בהגעלה הדין כדאי' בסי' ל"ד דמותר לעולם להשתמש בלונן וכן הדין נותן כיון דסה"ת וסמ"ג וש"ד וטור הכי ס"ל בכל הכלים ואפי' במתכות דאין לו הפסד כלי דאפשר להגעיל והוא מעיקר הדין . ולכך כ' הרמ"א בת"ח כלל י"א הנ"ל נלדד להחמיר כמ"מ והר"ן הייני אפי' מאן דסומך אפוסקים בסי' ל"ד דמותר לשמש בלונן בקבע בכל הכלים מ"מ בכלי חרס יהי' נזהר לכתחלה

שלא

שלא ישמש בקבע אבל לאסור אפי' פעם א' ולשברו זה אין דעת הרמ"א סובל דס"ל הכי :

(י) **אמנם** לדידן אסור להשתמש משקה לח בכל הכלים שנאסר אפי' של מתכות כשיהי' עומד המשקה מעל"ע אע"ג לאחר מעל"ע שנעשה כבוש ה"ז נוטל"פ ובדיע' שרי כמ"ש בט"ז סי' ק"ה סק"א וש"ך שם סק"ב ובמג"א סי' תמ"ז ס"ק ט"ז ע"ש זולת בדבר חריף דמחלי לי' לשבח מ"מ לכתחלה אסור להשתמש בו דנטל"פ לכתחלה אסור כמ"ש בט"ז שם סי' ק"ה סק"א. ואע"ג דכאן לא שייך גזירה אב"י אטו ב"י מ"מ נטל"פ אסור לכתחלה כמש"ל בשם פרמ"ג סי' ל"ג וק"ג וכ"כ בפרמ"ג בט"ז סי' ל"ט ס"ק ט"ו ד"ה ועי' מ"ש :

ומני' יצא לנו ישוב על קו' מרש"ל בחו"ש על דין זה שס"ת וסייעתו שהבאתי לעיל דמה ראי' הביאו מע"ז דף ל"ב דש"ה דשרי ליתן שכר ומשקין דמנבטלי לטעם היין הנה כקו' זו הקשה הפרישה סי' קכ"ב וט"ז סי' ל"ט ס"ק ט"ז על רשב"א דמתיר להשמש בכלי שמשתמין בשפע ומביא ראי' מהך דע"ז והקשו הא ש"ה דהמשקין פוגמין ליין וכ' בט"ז שם דטור חולק באמת ארשב"א בטור סי' קכ"ב דלא שרי להשתמש בשפע אלא כשהוא פוגם. ויהי' לטור התם שרי אפי' לכתחלה נוטל"פ משום שמשתמש נמי בשפע וא"כ שס"ת וסיעתי' איכהו דס"ל דמותר להשתמש אפי' לח בכלי חרס ולא מחלקי משמע אפי' בכלים שאינם משמשין בשפע ועומד בו מעל"ע אפי"ה מותר דשס"ת ס"ל דנטל"פ מותר אפי' לכתחלה אלא דאסור בקדירה אב"י אטו ב"י א"כ לח ולונן אפי' כבוש מעל"ע שרי דאימת נעשה כבוש לאחר מעל"ע ואז אב"י כדעת האחרונים הנ"ל אלא הט"ז בסי' ק"ה לכתחלה אסור משום נוטל"פ אסור לכתחלה הביאו ראי' שפיר לדעתם מהך דע"ז דשרי למירמי שכרא אפי' לכתחלה משום שהוא פוגם א"כ ש"מ דנטל"פ לכתחלה מותר היכי דליכא חשש אב"י אטו ב"י ולולי שכ' הפרמ"ג בסי' נ"ג דהלכה מרווחות נוטל"פ אסור לכתחלה אפי' דלא שייך אב"י אטו ב"י רק מצד עצמו נוטל"פ אסור מדרבנן לכתחלה ולכך אפי' באיסור דרבנן אב"י אסור ה"א מסס"ת וסיעתו מוכח להיפוך כיון שהם מתירין לכתחלה לשמש בכלי איסור משקה לח אפי' לעמוד בכלי מעל"ע. ועוד נ"ל פשוט בישוב קו' הנ"ל על סס"ת מרב אמי דתברי לפכלא כמ"ש הריטב"א חולין דקי"א דלמה לא מכרה רב אמי לנכרי כיון דישנה ליכא למיחש שימכרנה לישראל אלא דלא חש לה כן י"ל דהא דלא החזיקה לנונן משום דלא חש לה :

סימן תקצ"ג ·

קיצור מפרמ"ג וא"ד ומה שהעלתי אני העני. ז"ל פרמ"ג סי' ג' בש"ך א' הנה סי' קכ"א בהג"ה סעי' ה' פ' הרב כל הכלים שימש בהם רותח אם הודח היטב שרי לאשתמושי בי' לונן לח עראי ולא בקביעות (הוא בשם מרדכי) ואני כתבתי בסי' תקל"א שדעת הת"ח בדבר שאין דרכו בהדחה אסור להשתמש בלונן. אמנם ה"ד בדבר גוש אבל בדבר לח יש סתמא ס' מותר בהדיחו הכלי לשמש לונן אע"ג שאין שלא אפשר בהדחה. אמנם לשמש בו בלא מעל"ע אסור לשמש בו דנטל"פ לכתחלה אסור וכשהוא בבית עכו"ם או שאין לו כלי אחר סגי בהדחות אפי' דבר שאין דרכו בהדחה והיינו דכ' רמ"א שם בסי' קכ"א דמותר להשתמש עראי כגון שהוא בבית גוי או בדיע' וכ' הש"ך שם סק"א שאין לו כלי אחר וכמ"ש ב"ח כלל י"ז דכה"ג כגון שהוא בבית גוי (וה"ה כשאין לו כלי אחר) הוה לענין זה כדיע' וסגי בהדיח הכל היטב אפי' בלא אורחי' בהדחה :

(ב) **ובח"ד** שק"ד כ' דרך חדש בישוב ת"ח והעלה דינים חדשים דהיינו כמשתמש ברותח בסי' קכ"ה ס"ה נשמש עראי היינו בהדיח הכלי ושפשוף ובס"א שם כשתמש בלונן בקבע ג"כ לריך שפשוף כמו בחמין בעראי ז"א הא בסעי' א' כ"כ הטוש"ע והוא מברייתא והטוש"ע וכל סייעתי' סי' ל"ד ס"ג לא ס"ל כלל דין דסע"ה דמותר רק לשמש בעראי כמ"ש בד"מ שם סק"ד א"כ האיך אפשר לומר דלונן קבע שכ' בס"א דלריך הדחה ושפשוף תלי' בכשתמש ברותח עראי. אלא ע"כ דמ"ש הטוש"ע שפשוף ר"ל לאפוקי שטיפה בעלמא רק בשומן הוא דלריך שפשוף גדול כמ"ש סי' תקכ"א אות ד' ודבר שנשתמש בו לונן באקראי לכ"ע סגי בקינוח כדאי' בסי' י' :

(ג) **דבר** יבש חריף מותר ע"י הדחות כלי הטיב כאורחת חיים ולמ"ש אני בישוב ת"ח אסור לכתחלה כנשתמש בו רותח אפי' הדיח הכלי כיון שאין דרכו בהדחה ועי' בסוס"י תקל"א ודבר לח לא אמרינן לכתחלה אין מליחה אמנם ה"ד בנשתמש בכלי רותח אבל בשימש בכלי רק לונן מותר אפי' לכתחלה כמבואר בש"ך סי' קכ"א (וכ"כ בסי' תע"א בשם או"ה) :

(ד) **כ"ך** בשאר כלים אבל כלי חרס דאי"ל תקנה בהגעלה ה"ה כלי עלים וה"ה כלי עץ שנפל עליו טפה מאור שאין לו תקנה בהגעלה אסור לשמש לונן אפי' עראי שמא ישמש בו חמין ואפי' לא נבלע אלא במליחה :

וח"ד כ' חולק על ר"ן שכ' בכ"ח משום תקלה אלא מטעם דכ"ח נבלע הרבה וז"א דר"ן ורשב"א ורמב"ן במלחמות כ' מטעם תקלה וכ"כ ה"ה בפ"י מה' מא"ס ות"ח כלל י"א ומנ"י שם ופר"ח כאן אלא אפי' לטעם זה דכ"ח בלוע הרבה ג"כ יש איסור כמבואר בר"ן ומלחמות שכ"כ לגי' הרי"ף דמבואר שאם כ"ח נאסור בחמין אסור לשמש מלה כיבש משום דהוה כנוגע בגוף האיסור. ומה שמביא מתוס' ע"ז דמתיר כיבש ואוסר בלח איכו ענין לכאן דתוס' לא כ' לא אסור אלא בכ"ח ובחמין וכבר כתבתי כוונות התוס' בסי' תקל"ו :

אלא מקום הניחו דרוב הפוסקים וטוש"ע ס"ל דאפי' בכלי מותר להשתמש בלונן לח ואפי' בקבע מותר בין בכ"ח ובין בכלי מתכות וא"כ אפי' מאן דס"ל כוותיהו ס"ל לת"ח כלל י"א דיש להחמיר בכלי חרס· אבל מ"מ אין להחמר אלא בקבע ודי ואין לריך לשבר הכלי ובכלי מתכות אע"ג דאפשר בהגעלה וא"ל לשבר הכלי אפי"ה מותר לשמש לונן בעראי אבל בקבע יש להחמר משום תקלה :

סימן תקצ"ד ·

(א) קו' אר"ת דס"ל רוטב דאי"א בקליפה מותר ותי' (ב) אם נתבשל בלא קליפה צריך ס' כנגד הקליפה וקליפה נשאר באיסורה (ג) תי' אקו' הפלתי אר"ת דבנפסק הקילוח ס"ל לאו"ה דקליפה רק חומרא הלכך אינו אוסר הקליפה (ד) ול"נ דר"ת לא אמר דאין הקליפה נ"נ לאסור היינו בחלב ובמשקה ובזה יש לקיים ההלכה כר"ת (ה) שוב ישבתי הש"ך באינו מבירו ונימוח דלא נ"נ הקליפה :

(א) **סעי' ד'** בהג"ה במקום שהבשר לריך קליפה אם לא קלפוהו ובשלו כך מותר הוא כר"ת פסחים דף ע"ו והביא עוד ברייתא שני' כשמואל דתיתאי גבר ולמה כ"מ וכ' ר"ת ברייתא זו דתני בשר שנפל לחלב לונן קולף הבשר וחלב אי"א בקליפה ואי יש איסור בחלב ה"ל לפרש א"ו כיון דאי"א בקליפה מותר וריב"א ס"ל דלריך בחלב ס' כנגד הקליפה וכ"כ הרא"ש בסי' כ"ה · לכאו' י"ל הריב"א דהנה בברייתא הא' תני אם לתוך לונן קולף דמשמע ג"כ דבשר גוש נופל לתוך חלב לונן דאי להיפוך הכי הל"ל אם על לונן (עי' ת"ח כלל כ"ג שכ"כ אם נפל בשר רותח לתוך חלב לונן או דנפל חלב רותח על בשר לונן וטוש"ע לא הקדקו בלשון) ואי כר"י דהא אתי לאשמעינן דוקא היכי דשייך קליפה פה כבר שמעינן מרישא דמיירי בדבר דשייך קליפה ואי יש איסורי בדבר לח למה לא קמ"ל בלא האיך יעשה א"ו דז"א דזה לא קמ"ל וי"ל דלריך ס' כנגד הקליפה אלא מלתא אחריתא קמ"ל :

וי"ל לר"ת אי מהתם ה"א כריב"א ומה דאמר אם לתוך לונן קולף ר"ל חלב רותח נפל בכלי של בשר ובכלי שייך שפיר לשון לתוך וממילא מובן כיון דאי"א בקליפה לריך ס' כנגד הקליפה קמ"ל ברייתא שני' בבשר לתוך החלב ויש לדייקו שפיר דאי יש איסורי בחלב למה שייר חלב מה דינו כיון דאפשר דלא אפשר בקליפה ורק בבשר קאמר דינו א"ו בחלב כיון דאי"א בקליפה שרי א"כ גם ממילא ברייתא ראשונה ה"פ בשר שנפל לתוך חלב קולף אבל מותר אמנם עדיין ל"ע דגם בברייתא ראשונה אי"א לומר דנפל בכלי בלא רוטב א"כ קשה רישא אם תוך אם אסור כולו הא בלא רוטב איכו אלא כ"כ כדאי' סי' ק"ה וי"ל בשמן ובכלי בלועה בשמן ועי' לקמן סי' ת"ר אות ד' ד"ה וכאן וכמ"כ תי' הריב"א דאיכא למימר דאתי לאשמעינן בדבר לא אף שעולה החלב למעלה ע"ג בשר אם שנפל בו מקרי תיתאי משום שהוא עומד במקומו ומזה תמה בס' כנפי יונה אר"ת דמוליא מחמת קשי' קלישא זאת דלמה ל"מ מביא תרתי ברייתא דין שלו אשר כלי ספק שערי תרומים לא נגעלו והביא ג"כ תי' המ"כ הנ"ל ול"נ דעיקר ההכרח של ר"ת מדלא קאמר מה דינו של החלב כמ"ש ג"כ ברים בפי' כ"ה אע"כ דחלב שרי. למה שקשיא לר"ת דלמה ל"מ מביא עוד ברייתא מתרץ גם קו' זו בזה הדין אבל לא שר"ת הוכיח מכח קשיא זו את הדין הזה וק"ל :

והנה בטעמא דר"ת כ' באו"ה כלל כ"ט משום דקליפה רק חומרא ולכך בדיע' מותר ומט"ז משמע שהבין דקליפה לא אסור דיע' ואם בישל בלא קליפה מותר אפי' ליכא ס' כנגד האיסור דמה דאמרו אדמיקר בלע כדי קליפה הוא רק חומרא וכ"מ במג"א סי' תס"ז סקל"ג. והוא ק"ע אלא למג"א רק בקליפה זו רק חומרא אבל שאר קליפות אסור מדינא וזה קשה טובא מנ"ל הא אדרבה מדנקטי הש"ס אדמיקר בלע כ"ק והגיה הברייתא משמע דפשיטא דאסור כ"ק א"ו דידעינן דאיכא ס' כנגד האיסור ובליכא ס' כנגד האיסור פשיטא דאסור וראי' אח"כ שכ"כ בס' כנפ"י דר"ת לא מתיר אלא באיכא ס' כנגד האיסור והלא דכ"ל אפי' בספק אם יש ס' י"ל דשרי כמ"ש לקמן ולפי"ז אזלי כמה קו' של ט"ז :

והש"ך הבין בדעת ר"ת דתלי' אם הקליפה נעשה נבלה משמע ג"כ אבל כנגד האיסור לריך ס' אלא אם לריך ס' כנגד הקליפה (ועי' ת"ח כלל כ"ג מה שהקשה לדברי או"ה כלל ל"ו שכ' שם דלריך ס' כנגד הקליפה א"כ סתרי דברי או"ה אהדדי והובא בט"ז ולפי"ז א"ש שם מיירי האו"ה דלא ידעינן כמה הי' האיסור שבלע תוך הקליפה הלכך לריך ס' כנגד כל הקליפה) אלא ר"ת ס"ל אם ידעינן שיש ס' כנגד האיסור אין הקליפה נ"נ וא"ל ס' כנגד הקליפה ופליתי הקשה לטעם האו"ה משום דקליפה איכו אלא חומרא הא ר"ת ס"ל דאסור מדינא דס"ל עירוי מבשל כדי קליפה ויש לומר דהנה תוס' זבחים כתבו דר"ת לא נחלק בין לא נפסק הקילוח לנפסק הקילוח דעל מה שהקשה לר"ת עירוי מבשל כדי קליפה הא קיי"ל ת"ג והולרך ר"ת לתרץ אע"ג דת"ג מ"מ כדי קליפה מבשל · ור"ל א"כ הוה מלי לתרץ הך קו' מת"ג דמיירי באם לתוך לונן ונפסק הקילוח · וכ"ל דיש לומר כן דברייתא ראשונה אם לתוך לונן משמע לי'

לי' לר"ת אפי' חלב רותח ע"ג בשר דלא נפסק הקילוח והא דאמר לתוך ולא אמר על בשר י"ל כמ"ש הפרישה לטור דקאמר לתוך בשר ופי' הפרישה דר"ל לתוך קדירה של בשר ולכך ליישב ברייתא ראשונה צריך ר"ת ליישב דעכ"פ מבשל כ"ק · אבל בברייתא הב' דתני בשר שנפל לחלב הרי זה נפסק הקילוח וק"ל שם ס"ל לר"ת דהוה רק חומרא וכה"ג מתיר בדיעבד בלא קליפה למג"א הנ"ל או דלא נעשה נבלה :

ולפ"ז י"ל אע"ג דעירוי מבשל והוה בב"ח דאו' כמבואר בסי' פ"ז ובפרמ"ג בפתיחה . היינו בלא נפסק הקילוח אבל בנפסק הקילוח דאינו מבשל והוה רק בב"ח מדרבנן י"ל אפי' בספק אם יש ס' כנגד האיסור מותר דה"ל ס' דרבנן ונספך (ועי' פלתי מה שהקשה ד"ה אלא מתוס' שם דאם הקליפה אינו אוסר ואיך כ' תוס' דרוטב יאסר וא"ש דרוטב גוף האיסור משום לא עי"ש ודאי אוסר אבל הקליפה י"ל דאינו כ"כ ואוסרת ולמ"ש דכל האיסור בנפסק הקילוח רק חומרא וק"ל מ"מ אתי' זה עדיין קשה מה פריך בברייתא ב' אדמיקר בלע כ"ק כיון דנפסק רק רק חומרא וי"ל דמסיק דיוקא דר"ת דלמה תני בבשר שנפל לתוך חלב ולא נקיט בחלב שנפל לבשר א"ו דהיינו החילוק כר"ת א"כ עכ"פ מוכח דקליפה בעי אע"ג דנפסק הקילוח אלא בדיע' החלב מותר והש"ך הקשה מכמה מקומות דקליפה כ"כ וצריך ס' כנגד הקליפה וכ' ה"ד משום דקליפה ניכר משא"כ בחלב לא ניכר הקליפה נמצא דוקא ברוטב ס"ל ר"ת הכי והלכה כוותי' שכן פסקו הפוסקים או"ה ורמ"א ופלתי העלה לפי טעמו דר"ת לא אמר אלא בב"ח :

ונ"ל כש"ך דר"ת לא אמר אלא ברוטב ולא מטעמי' דש"ך ויהי' נכון שיטת ר"ת אליבא דהלכתא דהנה בתה"ד סי' קפ"ג בתחב הכף של בשר ב' פעמים אי"ל ס' והכי קיי"ל סי' צ"ד והוכיח כן מרמב"ן שכ' אם נפל טיפת חלב על הקדירה שבו מבושל עתה בשר לא אמרי' דבלוע בתוך הקדירה נעשה נבלה ויהי' צריך ס' כנגד כל הבלועה בקדירה משום דרוטב הבלועה בקדירה מקושר עם הרוטב בתוך הקדירה והביא ראי' מדריו וכ' התה"ד והא דאמרינן דף ק"ח חלב נבלה הרי דחלב הבלועה בבשר נעשה נבלה מבשר שנאסר ולמה לא לא אמרינן דמקושר עם חלב בקדירה ולא צ"כ ומחלק שאני מאכל דמחובר . והנה הג"ה ש"ד כלל כ"ג הקשה על הריב"ש דהא הבשר לא מתפשט בכל החלב א"כ אמאי אוסר הקליפה דהא קיי"ל אין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שאיסור עצמו יכול לילך ותי' ש"ה דמתערב · וא"כ א"ש שיטת ר"ת דקליפת הרוטב לא נעשה נבלה דדוקא כשנבלע בתוך המאכל יש לומר דמחובר במאכל משא"כ בתוך משקה לא נעשה נבילה דמשקה מקושר עם המשקה כיון דמשקה אינו עומד לעצמו ומתערב. וריב"ש ז"ל דס"ל כחולקים שם אדין זה והצריכו ב"פ ס' לכף או דס"ל דגם במשקה מחובר ונעשה נבלה והוא דוחק גדול ועוד הא א"כ ה"ק הג"ה ש"ד לדוכתי' למה אוסר וצריך לומר כתי' הג"ה ש"ד דש"ה דמשקה מתערב ומשו"ה אוסר ובודאי קשה דא"כ שיהי' נאסר וכ"כ הקליפה ה"ז כעומד בפ"ע וכ"כ ולאסור אחרים סי' אוסר משום דמתערב א"כ שיטת ר"ת במשקה נכונה וכ"פ בפר"ת סק"ח וכ' כגוף הסברה שכתבתי אלא הוא ז"ל כ"כ מסברת עצמו ואני הוכחתי הדבר :

ובח"ד כ' הטעם וביסוד הדבר דרוטב כיון שהוא מעורב לא נעשה במקצת נבלה דאין דרך בישול בכך שיבשל תחלה מקצת ומביא ראי' משבת דמיחוס שפיכוהו נותן לתוכו מים מרובין כדי להפשיר אף שהתחלי רותח הנה בפנ"י מקשה זה וכ' לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה אינו מלאכה אלא בסופו להתקיים וא"כ אע"ג מתחלה כשנתן מעט מתבשל אינו מתקיים שעומד לספוך מרובין ונתבטל הבישול . ומ"ש שגם בחתיכה לא כ"כ הקליפה משום דעירוי ג"כ לאו דרך בישול עי' פרמ"ג בפתיחה ולעיל סי' קס"ד שכ' דהוה מה"ת ועוד קשה על תרוצים אלא דהא מ"מ מדרבנן אסור ואנן קיי"ל אפי' בדרבנן אנ"כ וגם מ"ש בד"ה אמנם משום דס"ל לר"ת בחלי חתיכה לא כ"כ לא נתיישב קו' הש"ך מפוסקים הרבה דס"ל דקליפה כ"כ אע"ג דהוה חלי חתיכה ולתרוצו א"ש הכל :

ובח"ד ס"ק ו' כ' דלא אינו מחובר ומהאי טעמא בק"ה ס"ג גבי אסור לערות שיש בו שומן וכן דבר לא רותח שנגע באיסור רותח המונח אצלו אי"ל ס' רק נגד מה שנגע כדאי' בטוש"ע לקמן סי' צ"ב עי"ש וכ"ל דז"א כמש"ל מתה"ד סי' קפ"ג דאפי' משקה שבלוע בקדירה חשיב חיבור עם הרוטב בתוך הקדירה . אלא התם כ' בתה"ד הטעם שאין מוליך הבליעה למעלה בנילוק שכן י"ל זהו הטעם מה שנוגע מן הצד אינו מוליך הבליעה מלח מה שהוא חוץ לאותו קדירה :

(מ"ת) וש"ך ס"ק ט' כ' גם בבשר לתוך חלב ונתבשל ונימוח הקליפה ואינו מכירו ג"כ אי"ל ס' בדיע' כנגד הקליפה · והקשה פר"ת הא כבר נאסר הקליפה וכ"כ מי יתירה מה שעכשיו נימוחה · וגם הפר"ח ופלתי סק"ד מקשים על הש"ך מה לי מכירו או לא מכירו עי"ש דעכשיו דנימוח הוה לח בלח · ודעת המרדכי לח בלח לא כ"כ דליכא חשיבות ואע"ג דר"ת ורא"י ס"ל בלח בלח ג"כ כ"כ י"ל משום דס"ל אפי' בלח כיון דליכא ס' נעשה נבלה ס"ל דגם בלח שנפל ללח פחות מס' איכא חשיבות וניכר האיסור אמנם בקליפה דאין כאן מתחלה חשיבות גדול מהני אפי' נימוח לבסוף שלא יהי' חשוב ניכר האיסור ויש לצרף זה ליישב הש"ך למ"ש הפרמ"ג בש"ך סי' ל"ט שדייק שם מדברי רשב"א ורא"ד יבש שנעשה נבלה ונימוחה נעשה לח בלח והותרה . למאן דס"ל לח בלח אין כ"כ ולדידן בסי' ל"ב בהפ"מ מותר · א"כ אע"ג דתוס' ורא"ש ס"ל דגם בלח בלח

כ"כ ובפמ"ג כ' שם להלכה כה"ג אסור לח בלח דהיינו שהי' אסור מעיקרא ונימוחה אבל בקליפה שאינו דבר חשוב כהנ"ל יש לסמוך להתיר בקליפה בדיע' בא"כ נימוח דקיל קליפה שג"כ מחתיכה כ"כ דקליפה ודאי קיל דהא מהרא"י וא"ה הובא בט"ז סק"ז ס"ל בכל קליפה אפי' בניכר האיסור דאי"ל ס' כנגד הקליפה ועי' סי' תר"ז אות א' ותרצ"ו ב' ומ"ש הפלתי וכ"כ בח"ד בקליפה אי"ל ס' כנגד הקליפה משום בחלי חתיכה לא כ"כ כרא"ש קשה הא תוס' דף ל"ו ד"ה עד וכן ס"ל כל הפוסקים דה"ט דאין קליפה אוסרת חברתה דהא הקליפה כ"כ משום דאין האיסור הולך חוץ לקליפה דאין הנאסר יכל לאסור אלא במקום שאיסור בעצמו יכול לילך א"כ פליגי אהר"מ וסבירא להו אנ"כ בחלי חתיכה ותימא אפלתי שכ' דאנן קיי"ל כרא"ש כמ"ש הש"ך גופי' לעיל סי' כ"ב כבר כתוב בי"ד החדשים שם דלא קיי"ל כן ופ"מ שם דוקא התם דאיכא עוד לצדדין להתיר ועיל"ק סי' תש"ו אות א' דפלתי לשיטתי' כאן אזיל הלכך ס"ל דאם הקליפה ר"ל בטל דלא כש"ך ופר"ח שם והשבתי גם שם על הפלתי :

עוד תי' הפלתי דידוע מ"ש גבי כ"ע בר כ"ע דבב"ח שרי דטעם קלוש הוא ובב"ח דהתירא אינו אוסר רק בתערובת טעם גמור משא"כ שאר איסורים ולפי"ז א"ש דבלא"ה צ"ל טעמא דמלתא למה הנאסר כ"ק אינו אוסר תערובת כי ליכא ס' ומין בשאינו מינו טעמו נרגש וניכר ולמה שרי וצ"ל דקים להוא לחז"ל דבר שאין לכתחלה כח להתפשט יותר מכדי קליפה אין בו טעם גמור רק טעם קלוש א"כ ה"ד בב"ח. א"כ ר"ת לא אמר דמותר בדיע' ה"ד בב"ח קשה מנ"ל הא לר"ת מאחר דהקליפה כ"כ אם יחתוך הקליפה שאין בקליפה טעם גמור מהכ"ת לומר כן ולקמן סי' תש"ו עוד הקשיתי על תי' הפלתי :

ועד כ"ל ביסוד הדבר בנפל חלב רותח שנפל על בשר צונן כיון שהקליפה נתערב מיד הוה אינו יודע מקום האיסור כה"ג ס"ל לר"מ וש"ע לקמן סי' צ"ב ס"ב בש"ך סק"ט שם לא נעשה נבלה והוא שיטת הרמב"ם ושם כתבתי בס"ד מאיזו' מקום הוציא הרמב"ם דין זה ולפי"ז י"ל דילא נו ג"כ מסכא דהא הרמב"ם ס"ל כר"ת כאן כמ"ש הטור :

ועוד י"ל דדומה למ"ש הרמ"א סוס"י צ"ט בלא נודע מתערובת הראשון שהי' פחות עד שנתערב בתערובת הב' ושיש ס"י בתערובת הב' כנגד האיסור לא אמרינן נ"נ וכתבתי שם ראיות לרמ"א ויישבתי שם קו' הש"ך כן ה"נ דומה לזה כי מיד שנפל החלב רותח לבשר צונן ונאסר הקליפה נתערבה הקליפה הוה כלא נודע עדיין ולא מקרי רגע א' שם איסור על הקליפה הוה כלא נודע תערובת ראשון בפ"ע ע"כ לא נ"נ :

סימן תקצ"ה.

(א) ס"ד בהג"ה ואם נפל זה לתוך זה צוננין מדיח עי' פרמ"ג בש"ך סק"ט ודע דאם היתר לח שנפל לאיסור גוש היכי דאי"א בהדחה שרי דכ"ש הוא מקליפה היכי דאי"א וכ"כ בת"ח שם בהדי' ומיהו זה למען דפוסק כר"ת וכפסק ההג"ה אבל רש"ל דפסק כריב"א באמת אוסר המי מלח של אגרקית הובא בט"ז סק"ב . ול"נ מהמרש"ל אין ראי' דמי המלח הוא מעט מה שמולחין. האגערקעס אחר שחותכין אותם לחתיכות קטנות שע"י המלח מזיעין מעט וי"ל דליכא כנגד שדבק בכלי האיסור וכ"כ בת"ח דיותר להקל בצונן לענין הדחה אפי' לדעת הריב"א דאם לתוך צונן דבדין של ריב"א פ' בכלל כ"ג דין ד' שאין להקל אלא בצורך גדול ובכלל כ"ב דין א' בהדחה מתיר סתם באי"א בהדחה מותר בלא הדחה · וכ"כ דדוקא בחם ס"ל לריב"א דע"י החום נאסר במקום דחום שנגע תחלה נאסר תחלה ונעשה נבלה וא"כ צריך ס' כנגד הקליפה משא"כ בצונן לא כ"כ במקום הנגיעה תחלה :

(ב) ועוד דכ"ל דהנה בפרמ"ג בט"ז סק"ה כ' דפסק כריב"א משום דקליפה אינו אלא חומרא כאו"ה כלל כ"ט ומג"א סי' תס"ז ובס"ק ד' סיים דאין להקל ול"כ ברוטב יש לסמוך ארמ"א כטעמי' דש"ך ס"ק ח' ברוטב כיון דלא מכירו הקליפה לא כ"כ ואני כתבתי טעם נכון בסי' שלפני זה דלא נעשה הרוטב הקליפה . ועוד בלא"ה בלח בלח אי' לקמן סי' צ"ב העיקר דלא כ"כ ואמנם בב"ח מחמיר שם בהג"ה סי' צ"ב ס"ד בהג"ה וש"ך ס"ק ט"ו גם זה לאו כ"ע הכי ס"ל אלא לאו"ה כלל כ"ד ד"י שם בלא נודע לא נעשה נבלה א"כ אע"ג כיון מיד נתערב הקליפה לא מקרי נודע תחלה שנאסר הקליפה לאוד והש"ך בסי' צ' ס"ק ט"ו האריך לסתור שם דברי או"ה ואני ישבתיו מכל הקושיות שם :

(ג) ובפמ"ג בט"ז שם סק"ה כ' עוד כמה דינים בדין תיתאי גבר וז"ל ועי' ש"ך (בסי' ק"ה ס"ק כ"א) אי בבלוע שייך אדמיקר בלע כדי קליפה ע"כ הנה הש"ך כ' שם דגבי בליעה מחתיכה לא אמרינן דאדמיקר בלע כ"ק · והפמ"ג השיג עליו מאו"ה ועי' בחיבורי לאו"ח ברביד הזהב סוס"י תנ"א דף פ"ז ע"ב שהעליתי שהדין כש"ך ואו"ה מיירי בבב"ח אלא לדידן גם בב"ח חתיכה בשר בלוע מחלב ונפל על בשר צונן דאי"ל קליפה ואפי' הדחה אי"ל כיון דאינו יוצא בצונן למטה כ"ק א"כ אינו יוצא כלל ואם נפל הבשר בלועה מחלב על קערה קרה ליש"ש דס"ל בכלי לא שייך תיתאי א"כ צריך קליפ' ובש"ך סי' ק"ה מקשה על היש"ש והפליתי מישבו מן הש"ס ואינו מיושבו מן הפוסקים ואני ישבתי שם גם מהפוסקים עי"ש :

(ד) עו"ב בפמ"ג הנה ברור הוא דצונן לתוך חם של כ"ר שהוסר מאור ועדיין יס"ב דין כ"ר לגמרי יש לו ומפליט ומבליע כא' ואפי' שניהם יבשים ולדידן אסור הכל אף שהם כחושים שא"א בקיאים כמבואר לקמן סי' ק"ה ע"כ ומ"ש דמפליט ומבליע כא' ר"ל אם החם למטה היתר מפליט מן האיסור ובולע ההיתר אפ"ה אסור כמ"ש בטוש"ע לקמן סי' ק"ה ס"ג להכי משמע פשטות הברייתא צונן לתוך חם אסור דאי' בברייתא שם כל החלוקים ולמה לא מפליג דוקא אם האיסור חם אלא דלא שנא מזה צ"ע על רשב"א דס"ל עירוי אינו מבשל אלא מבליע מדקיי"ל ת"ג והיתר למלוג תרנגולת והקשה בס' ק"כ בפ' כירה אע"ג דאינו מבשל מ"מ מפליט הדם ומבליע ותי' דרשב"ס ס"ל דעירוי אינו מפליט ומבליע אלא מבליע לחוד א"כ לרשב"ס לא אסור אלא באיסור חם למטה והר"ן בפ' כירה כ' לרשב"ס במליגה ובפ' ב' דע"ז כתב כרשב"ס ובפ' כ"ה ס"ל כטוש"ע וצ"ע:

(ה) עו"ב בפמ"ג אם הא' קר וא' חם ונוגעין זה בזה סגי בקליפה כ"פ הרמ"א סי' ק"ה ס"ג והמרש"ל אוסר כולו וכ' הש"ך שם דהמרש"ל אוסר כולו ה"ד כשאיסור חם דהוה כטמא מליח וטהור טפל והט"ז שם סק"ה פי' כמרש"ל באין הפ"מ ולפי"ז כ' הפמ"ג למ"ש הרב בס"ה בהג"ה אפי' ההיתר מלוח והטמא תפל אם האיסור צלול אסור א"כ ה"ה בההיתר חם אבל צלול קר נמי באין הפ"מ אסור דדומה לטהור מליח וטמא תפל אם הטמא צלול אסור משום דההיתר בולע ממנו אע"ג דהש"ך סק"ה ס"ק ו' חולק לגמרי אי"ש הפרמ"ג שם הביא המנ"י כלל כ"ג סק"ב תמה עליו דיש"ש סק' (ובפרמ"ג הש"ך הק' ע"ש) דמנ"י מישב ליש"ש אמנם אכתוב בס"ד לקמן ס"ה בשם הרבה פוסקים דלא כרמ"א אלא טהור מליח וטמא תפל מותר אפי' כשהטמא צלול א"כ כ' כאן ודאי להתיר אפי' בליכא הפ"מ עיל"ק מ"ש בסי' ת"ר:

וכך מסביר המנ"י לדברי המרש"ל שכ' לאסור בא' חם בנוגעין זה לזה לטעם הסמ"ק והוא דסמ"ק מתיר בזה אלא זה אפי' שניהם חמין וס"ל ליש"ש משום דליכא זה אלא זה גובר וא"כ לטעם זה יש לאסור אפי' באיסור חם דכיון דאין כאן גובר דומה למליחה דליכא גובר ואסור בטמא מליח וטהור תפל אמנם אני כתבתי בספרי לאו"ח סי' תס"ז ס"ק כ"ו ליישב הסמ"ק דאם הוא ס"ל כטעם שכ' מרש"ל א"כ הוה הסמ"ק אוסר באיסור חם אבל ז"א דהסמ"ק ס"ל שאינו דומה למליחה דליכא שום גובר אבל בשניהם חמין ס"ל לסמ"ק הוא אדרבה כל א' גובר על חבירו ומשו"ה ליכא כח באיסור לאסור ודי שיהי' אוסר בקליפה עד דזה נולא בזה בלע כדי קליפה ואו"ה ורמ"א דאסרו בשניהם חמין ס"ל דהם בחם כיון דאין כאן מקרר יכול לגבור החם ולאסור זה את זה· והיכי דא' צונן דוקא אם החם תיתאי אז גובר החם ואין עילאי צונן יכול לקרר ממילא גובר החם אבל כצונן זה אלא החם יכול הצונן לקרר ואין החם גובר נמלא שאינו דומה למליחה דבמליחה ליכא באמת גובר ומקרר משא"כ בחם וצונן ודברי ט"ז שמחמיר בלא הפ"מ משום בסעי' י' שם אסר רמ"א במליחה בנוגעין זה בזה מה מקשי לרמ"א ממליחה דשאני מליחה לרמ"א דשם ליכא מלין וגובר ורק המרש"ל מדמה למליחה ורמ"א לא מדמי למליחה וא"כ מה מכריע דלא כרמ"א ממליחה. אלא כתבתי שם מתשו' רשב"א סי' רס"ד משמע כל זה אלא זה אסור בא' צונן וא' חם ע"כ נ"ל דעת רמ"א כמכריע וסגי בקליפה:

ובח"ד סי' ק"ה נמי כ' דלא כפרמ"ג שכ' שם ס"ק י"ב בחדושים ואם א' צונן מהרש"ל אוסר כשהאיסור חם אף שההיתר צונן כמו במליחה באיסור מליח והיתר תפל ואוסר אפי' בנוגעים אם לא בהפ"מ [מ"ש אם לא בהפ"מ הוא דעת הט"ז ס"ק ה'] ואם דבר צלול נוגע בדבר רותח א"ל ס' רק נגד מה נוגע דברי לא לא חשיב חיבור · ועי' מ"ש לעיל סי' ל"ב עכ"ל הרי דלא כפמ"ג דלפמ"ג אסור כולו אפי' הצלול היתר וצונן כיון דאינו חיבור דבר לא. ולא"ד אפי' הצלול ג"כ רותח נמי לא נאסר אלא כנגד מה שנגע:

ואלא לדידי קשה דברי ח"ד דמ"ש הח"ד דלא אינו חיבור כ' הח"ד בסי' זה בבאורים סק"ו ראי' מפסקי מהרא"י סי' ק"ג וז"א דמהרא"י לא כ' דאינו חיבור אלא בנילוק וקטפרס אבל לאחר שעמד ומונח הצלול אם הוא רותח ונוגע ברותח אסור כולו (אלא דקשה משכחת זה דצלול שיהי' מונח בדבר ונשפך שיהי' כ"מ דאסור כולו הצלול דאם הוא בכלי הצלול לא שייך נגיעה אלא עירה הצלול לתוך הגוש אלא חוץ לכלי והנשפך מתפשט ונה כ"מ במעט משקה הנשפך וי"ל דכ"מ דאוסר אם נגע בצד הב' של חלב דאם החלב נאסר כולו הבשר בצד הב' ג"כ אסור) ומ"ש הח"ד עוד ראי' לדבריו מת"ח כלל י"ז דקילוח חלב הנוגע בבשר דאינו אסור אלא נגד מה שנגע בקדירה י"ל דאין הטעם משום דלא הוה חיבור כח"ד אלא כטעמא דרמ"א סי' ק"ה ס"ג דאם א' צונן ההיתר צריך רק קליפה למקום שנגע דנוגעין יש לו דין חמין לתוך צונן:

ומ"ש הח"ד ראי' לדבריו מדברי ט"ז לקמן סי' צ"ב ס"ק כ"ה שכ' שם בנשפך חלב או שאר דבר רותח על גבי כירה והעמידו עליו קדירה חמה כ' הט"ז בשם או"ה שכ' בשם הר"י מפאריז דצריך ס' נגד ממה שאומדין ממה שיש חלב בעין תחת הקדירה עכ"ל ופי' בט"ז שם כיון שהכירה אצל האש ת"ג וצריך ס' ומדקדק מני' הח"ד מדכ' דצריך ס' כנגד מה שיש חלב בעין תחת הקדירה דמשמע אבל כנגד מה שיש חלב בעין לצדדי הקדירה לא צריך ס' אלמא דלא לא חשיב חיבור ליתא דמ"ש מה שהוא בעין תחת הקדירה לא אתי לאפוקי לצדדין אלא לאפוקי מה שאינו בעין תחת הקדירה אלא שנבלע בקרקע הכירה כנגד זה א"ל ס' דמה שנבלע בכירה אינו אוסר כמבואר בהג"ה ש"ד סי' כ"ה וכ"פ בחכמת אדם כלל מ"ה דין י"ד דאם כבר נבלע הכל בקרקע ואינו נשאר ממש אעפ"י שהעמיד עליו קדירה רותחת מותר:

ונ"ל עוד נ"מ לדידן דקיי"ל תתאי גבר שאם עומד אצל האש לא שייך ת"ג למ"ש בש"ך לקמן סי' צ"ה סק"ו דרמ"א פסק שם לכתחלה אסור דגים שנתבשלו בקערה לאוכלן בכותח וכ' הש"ך אבל עלו אע"ג דתתאי חם לא הוה כנתבשלו אע"ג דקיי"ל ת"ג והותר אפי' לכתחלה לאוכלן בכותח וכמ"ש בב"י שם דת"ג לא דמי לנתבשלו ואם שניהם חמין אסור לכתחלה לאכלן בכותח הרי דת"ג לא דמי לגמרי לשניהם חמין דדוקא ב' חמין הוה כנתבשל ואסור לכתחלה· ולפי"ז לר"ן בעומד אצל אש דלא שייך ת"ג אלא דומה לשניהם חמין ולבישול ממש א"כ אם התיתאי עומד אצל האש נ"מ גם לדידן דאסור לכתחלה לאוכלן בכותח:

(ו) עו"ב הפמ"ג שם מ"ש הר"ן בפ' כ"ה כל העומד אצל האש לא שייך בי' עלאי ותתאי והוה כשניהם חמין וכ' דמת"ח שהביא לר"ן משמע שנפרש אף בעומד קדירה קרה אצל אש ונפל לתוכו חם מכ"ר כח האש שולט בה ואינו מניח להקרר. ואלא מב"י ורמ"א לקמן סי' צ"ב ס"ז משמע דאם הקדירה צוננת אפי' עומדת ע"ג האש ונפל רותח לתוכה לא אסור רק כ"ק ונשאר בצ"ע ול"נ דודאי הכי הוא כי מה נ"מ אם הצונן אצל האש אלא מ"ש דמת"ח ירא' להדי' דאוסר כולו נ"ל דליתא· כי נראה דכוונות הפרמ"ג דקשה למה נ"מ מביא ת"ח לדברי ר"ן כיון אנן קיי"ל ת"ג ואוסר כולו אפי' אין התתאי עומד אצל האש בשלמא לר"ן י"ל דקמ"ל אליבא דרב בעומד אצל אש מודה רב דע"ג אבל אנן דקיי"ל ת"ג למה נ"מ הביא הרמ"א דברי ר"ן:

ונ"ל דיש נ"מ למ"ש התה"ד סי' קפ"א והובא ברמ"א לקמן סעי' ז' דאם קדירה של חלב עומדת ע"ג האש ומחמת הרתיחה יצא החלב וזחל הקלוח בלי הפסק עד שהגיע אצל בשר שהוא ג"כ על הכירה הוי כעירוי וכ' ב"י בסי' זה דמיירי דבשר הי' צונן דאל"כ למה הוצרך לומר שהחלב חשיב עירוי פ"א אפי' החלב צונן גמור הוה אסור הבשר דהוה צונן לתוך החם והקשה הט"ז שם ס"ק כ"ז שהוא תמוה דכל שנוגע בקדירה אין כאן לא עילאי ולא תיתאי אלא הוה עליהו דין נוגעין זה בזה ודינו מבואר בסי' ק"ה ס"ג דאם הא' צונן והשני חם אינו אוסר אלא כדי קליפה עי"ש ולמ"ש באות הקודם ה"ע בנוגעים וא' צונן וכו' דאינו אסור אלא כ"ק משום דצונן גובר נעתה אם הי' להיפוך הבשר הי' רותח ע"ג הכירה א"כ מיירי שעומד ע"ג האש כמ"ש בפרמ"ג כאן אז הוה אוסר לחלב צונן לגמרי משום דכל שעומד ע"ג האש הוה כחם לתוך חם ולא כנוגעים חם עם צונן זה אלא זה ועי' עוד נ"מ לדידן מדברי ר"ן בש"ך סי' צ"ב ס"ק ל"ג ובפרמ"ג שם ודו"ק ועי' סי' תרע"ו אות ח':

סימן תקצ"ו.

(א) מ"ש המחבר דאין החתיכה מליח מיקרי אינו נאכל מחמת מלחו אלא בשהה שיעור מליחה ואחרונים הקשו עליו מכל הפוסקים ומדידי' בסי' ס"ט ותי' פלתי במליחה בב"ח שהוא דרבנן סמוך להקל שוב דחה בש"ע כ"כ מר"ן ומר"ן גופי' משמע בשר וגבינה כיון שאי"צ המלח להוציא דם נעשה רותח ואין צריך שיעור מליחה ואני כתבתי שאינו כן כוונות הר"ן כפלתי וישבתי קו' הפלתי על ר"ן (ב) דיחוי לדברי פלתי מה שדחה דברי ש"ך שכ' דהא דס"ל בסי' ס"ט בלא שהה שיעור מליחה הוה רותח משום דציר אי"צ לשהות שיעור מליחה וא"כ ליתא לחילוק הפלתי שכ' לא מתיר כאן אלא בב"ח דרבנן אלא בכ"מ ס"ל דחתיכה לא מקרי רותח בלא שהה שיעור מליחה (ג) קשה על הש"ך שחולק אש"ע בדין זה כר"ן דהר"ן יחיד בדבר הזה עוד הבאתי מרא"ש ור' יר"ו בשם ר"פ דס"ל כר"ן (ד) הש"ך כ' דרשב"א במה"ב דחה דעה זו כתבתי לדידן ליתא לדחיית הרשב"א ואדרבה במה"ב במק"א ס"ל להדי' כר"ן ואא"כ הרשב"א סותר דבריו ישבתי (ח) דעת הא"ז נמי כר"ן שכן פי' הבה"ג כר"ן וכן פי' הריטב"א ודעות החולקים אר"ת נוכל לצרף להקל כש"ע דהם ס"ל דלא מקרי מליח כרותח אלא היכי דבעי לארחי' ודברי ח"ד דחיתי ולאחר ששהה שיעור מליחה דמקיל רמ"א בהפ"מ וכן בסי' ס"ט והש"ך מסכים עמו בסי' ס"ט ס"ב ומחמיר עי' מש"ל תע"ד דיש להחמיר גם שם וה"ד בנגע בגוף החתיכה אבל בנגע בציר עי' בסי' תקצ"ז:

בש"ע סעי' ה' דהיינו כעין מליחה שמולחין לקדירה הנה הש"ך ושאר אחרונים הקשו אמחבר שדבריו סתרי אהדדי מלעיל סי' ס"ט סעי' ח"י במולח בכלי שאינו מנוקב אוסר מיד כדי קליפה והש"ך כאן וט"ז סי' ס"ט כ' דהתם בדם ס"ל למחבר הכי דטבע הדם דנעשה רותח מיד וקשה לי מנ"ל למחבר לחלק בהכי מהאי שדין דכאן הוא מהר"ן ושכ"כ הר"י ברצלוני והוא כ' אפי' בדם הכי דלא נעשה רותח כל זמן שלא שהה שיעור מליחה וכל הפוסקים בסי' ע"ט חולקים עליו דנעשה רותח מיד

מיד א"כ הם חולקים עליו א"כ מנ"ל לחלק בין דם לשאר דברים ובפלתי ס"ק ג' כ' דהמחבר סמך כאן בבב"ח שהוא במליחה דרק איסור מדרבנן אלא שהפלתי דחה להכרעות המחבר זה דהא הר"ן הקשה מדגים ועופות שנמלחו ביחד דאמרי' בגמ' דפלטי דגים וניחו ועדיין פלטו עופות דם ובלעי דגים הרי אפי' קודם שהשלימו העופות לפלוט ולא שהה עדיין שיעור מליחה הוה רותח ותי' כיון דבשהיי' בקדירה מקרי רותח בעודו המלח עליו לגבי דגים דרפו קרמייהו מקרי רותח מקמא הכי והפלתי הבין דמחמת דרפו קרמייהו וממהרים לפלוט בשביל זה יהי' החימום המלח יותר והקשה מה ענין זה לזה ותי' משום דממהרים לפלוט א"כ פסק מהמלח כח פעולתו להוציא דם וסברת הר"י ברצלוני דנעשה רותח לאחר שפסק המלחה פעולתו להוציא דם וא"כ בדגים דממהרים להוציא דם אף גם ממהר לחמם הדגים ולהיותם רותחים כלי וא"כ בבשר וגבינה שהמלח אין עושה פעולה להוציא דם דכבר נמלח הבשר מן הדם תיכף מחמם ואוסר ול"ע וברור שיש להחמיר אף דהוא איסור דרבנן ע"כ:

ול"נ דאין פי' הפלתי עולה בדברי הר"ן דלפלתי משמע דדם שיצא מן העופות לאו רותח הוא כיון דלא שהו שיעור מליחה רק הדגים כיון שהם לאחר פליטת הדם שלהם נעשו הדגים רותחים ובלעי. ואינו נראה כן דהא בקושית הקשה היאך העופות הם רותחין ואוסר הדם א"כ גם בתי' ר"ל דהדם שיוצא מן העופות הם רותח הוא ולא כמו שהבין הפלתי דע"י מהירות פליטת הדגים נעשו יותר חימום הדגים מן העופות אלא כוונות הר"ן הכי הוא דדם נעשה רותח מיד אלא שיהי' בולע לבשר שהוא דבר קמיט אינו מספק רותח כזה עד ששהה שיעור מליחה. אבל לגבי דגים דרפי קרמייהו די ברותח זה אעפ"י שלא שהה שיעור מליחה לבלוע בדגים. ומשמע בר"ן שם בכל הדברים זולת דגים אינו אוסר אלא בלא נאכל מחמת מלחו דהיינו ששהה שיעור מליחה וא"כ עדיין יש מקום לומר בבב"ח דרבנן מקיל לסמוך על הר"ן ור"י ברצלוני ולפי"ז לא קשה קו' הפלתי על הר"ן א"כ מנ"ל לר"ת שם והוכיח דמליחה לקדירה הוה אינו נאכל מחמת מלחו ממנחות דכ"א דאי' התם מליחות קדשים הוה כמליחה לקדירה ואי' שם דאי"א למלוח לדם קדשים דקרבן צריך מלח משום דה"ל דם שמלחו והוה כלי הא בקדשים לא שהה שיעור מליחה דמיד אחר המליחה צריך להעלותו ע"ג המזבח ולמ"ש א"ש דהדם מודה הר"ן דנעשה מיד רותח אלא לבלוע למקום אחר צריך שיהי' החתיכה שיעור מליחה:

איברא שרא"ה בבה"ב גבי אין מולחין בכלי שאינו מנוקב תי' קו' הר"ן הנ"ל שכן הקשה בתה"ב שם דהדיא פליטה מהעופות ודאי צונן הוא אבל הדגים הם רותחים יש לומר אבל כוונות הר"ן אינו כן אלא כמ"ש דפליטה מהעופות הוא רותח לגבי דגים. וכוונות רא"ה יש לומר ג"כ דלא מוכרח כפלתי דמשום דכבר פלטי דם דידהו נעשו רותח אלא כיון דרפי קרמיהו הדגים הם רך ונעשו קודם שלא נאכל מחמת מלחו כי המלח נכנס בתוכו בזמן קצר מאחר בשר:

(ב) **ואלא** בלא"ה אין לומר כן בכוונות המחבר כדי שלא יהי' דבריו סותרין מסי' ס"ט סעי' כ' כמ"ש הש"ך והפלתי כ' סתירת הש"ע מסעי' י"א סי' ס"ט דאם נמלח בכלי שאינו מנוקב ושהה רק כדי שיתן על האור וכו' נאסר הבשר לגמרי כדין כבוש ומקודם אוסר כדי קליפה וכ' הפלתי ויש רוצה לומר דציר אוסר תיכף דציר הוה תיכף רותח וכ' הפלתי לא הבנתי מה הועיל אף כאן בשר נמלח עם גבינה ציר היוצא מבשר הוא רותח. וכן הקשה הדרישה ועיל"ק סי' תקל"ט אות א' ע"כ כ' תי' אחר ודבריו ז"ל קשה הא מאחר שכ"ל הפוסקים הראשונים דבשר שאינו חשוב כרותח לאסור מגעו כגון שלא נמלח רק מעט כמליחת צלי מ"מ ציר הנוטף ממנו על הגבינה אוסר דציר חשיב כרותח ודין זה בש"ד סי' כ"ב והגמ"י בפ"ט בשם סמ"ק והג"א בשם א"ז ומרדכי ואגודה והובא בב"י הגמ"י והמרדכי וכ"פ ברמ"א לקמן סעי' זה ובת"ח דכמי קשה דמשמע במגעו אינו אוסר במליחה מועטת אפי' יש ציר על הבשר ואמאי אינו אוסר הא הציר רותחו אע"כ צריך לומר דכל זמן שהציר על שטח החתיכה גם הציר נאכל מחמת מלחו רק כשנטף הציר ונתאסף הציר יחד נעשה אינו נאכל מחמת מלחו וא"כ כיון שאין ש"ע סותר ליתא למ"ש הפלתי דדוקא בב"ח דרבנן מקיל. אמנם לדינא צ"ע מ"ש הש"ך בסוף דבריו ומיהו בתוך שיעור מליחה לעולם אסור אפי' בהפ"נ וסעו' מלוה דכל הפוסקים סוברים דתוך שיעור מליחה הוה רותח והר"ן יחידי הוא לגבייהו גם כבר דחה דרשב"א במה"כ סברא זו בשתי ידים:

(ג) **לבאר** יש להבין היכי מוכח כן מכל הפוסקים דאותן הפוסקים שהביא הש"ך שכתבו אי פסק כח המלח לאחר ששהה שיעור מליחה אין מוכח על החתיכה די"ל דאחר ששהה שיעור מליחה נעשה החתיכה רותח אע"ג שהמלח פסק אז כחו ועוד הא באין המלח מוציא דם דעת הש"ך דלא פסק כח המלח וכדם פליטה שפלט מן החתיכה גם הש"ע מודה כמ"ש הש"ך בתחלת ס"ק דציר רותח ואם מ"ש סה"ת וסמ"ג וא"ז דבשר וגבינה מלוחים שנגעו זה בזה כיון דכ' סתם ולא פליגו בפי' אסברת ר"ן י"ל דמיירי ששהה שיעור מליחה. ועי' רא"ש בפ' כ"ה סי' מ"ט שכ' הר"י הברצלוני ז"ל במולח בכלי שאינו מנוקב דאינו אסור אלא בששהה שיעור מליחה וכ' בנימוקי הר"ר פרץ דאעפ"י שלא שהה שיעור מליחה אסר את כולו דלא אשתן הש"ס דמפליג בכלי שאינו מנוקב בין ששהה כדי מליחה או לא ששהה ע"כ הנה נראה פשוט דר"י ברצלוני לשיטתי' אזיל דס"ל דבכל מליחה אינו רותח אלא בששהה שיעור מליחה כמ"ש הר"ן בשמו א"כ הר"ר פרץ לא ס"ל הכי הנ"ל דליכא בכל מליחה אלא מדקאמר דלא נמצא כן בש"ס בכלי שאינו מנוקב משמע הא בשאר מליחה מודה דבעינן דוקא ששהה שיעור מליחה וזה מה שאמרו בש"ס אם אינו נאכל מחמת מלחו ודברי הרא"ש ודברי ר' פרץ הובא בר' ירוחם ובהגש"ד וכ"כ תוס' פסחים דע"ז ובאו"ה כלל י' דין ב' כ"כ בשם מהר"מ א"כ מדברי כולם מבואר כש"ע:

(ד) **ומ"ש** דמה"כ דוחה לדעה זו הנה במה"כ בית ג' שם במליחת בכלי שאינו מנוקב הביא לדברי הר"י ברצלוני ודוחהו מכח קו' שהקשה הר"ן אמאי הדגים אסורין ואפשר ע"ז כוונות הש"ך כי בבדה"ב שם והבאתיו לעיל תי' קו' זו שכ' הדגים הם רותחין ודחהו במה"כ דא"כ אמאי הדגים לגמרי אסורין כמ"ש למעלה דהוה כצונן לגבי חם והיינו שהביא למעלה דברי רמב"ן ע"י מליחה להוציא דם נפלו טיפות מלוחות על הדגים הלכך לגמרי אסורין ע"ז הי' כוונות הש"ך לומר אי למה דק י"ל בטוש"ע דדגים אינם אסורין אלא כ"ק איתא לדברי ר"י ברצלוני אפי' לדעת הרשב"א כיון דמותרץ קו' הרשב"א:

ואדרבה הנה במה"כ בית רביעי שער א' גבי דגים טמא מליח וטהור תפל כ' וז"ל ובעל ה"ג פ' ושיעור מליחת בשרא כל שאינו נאכל מחמת מלחו ומשהי לה למליחה עלה בשרא כשיעור טוי' ע"כ ושיעור טוי' פירשו הגאונים ז"ל כדי הילוך מיל כמלאת למד שכל ששהה במלחו כדי הילוך מיל הרי הוא כרותח והוא שיהי' עליו מלח הרבה שיהי' מכוסין במלח עכ"ל הרי דכאן ס"ל להדי' כר"י ברצלוני וכש"ע כאן. איברא בסי' תע"ד כתבתי שלשון בה"ג אינו ראי' לזה אלא דבריסא ר"ל אם נתן מלח במליחה לקדירה שצריך להיות מכוסה זה שנקרא אינו נאכל מחמת מלחו ומ"ש א"כ לבתר הכי ומשהיא לי' כשיעור טוי' הוא ענין אחר דהיינו כדי שיפליט כל הדם צריך להיות עליו המלח כשיעור טוי'. אמנם אז לא דקדקתי אחרי דברי ראשונים וסמכתי על דברי אחרונים וא"ת א"כ דברי רשב"א סותרין במה"כ כאן למה דס"ל בתה"ב בבית שלישי דשם חולק אר"י ברצלוני י"ל דבבית ד' דראה לדברי בה"ג חזר וס"ל כר"י ברצלוני. ועוד י"ל דהתם בבית שלישי שדחה לתי' הבדה"ב כמש"ל בשם מה"כ דא"כ ליהני בקליפה דהם ס"ל כרמב"ן דע"י המליחה נופלים טיפות הרבה על הדגים ומחממן א"כ הדגים בס' אבל בבית ד' שם דמסיק רשב"א דמליחה בקליפה והביא שם מר"ש שכ"כ בפי' מס"ת דמיירי כמו בדגים וא"כ שפיר אי' לתי' רא"ה בבד"ה הנ"ל:

(ה) **ובש'** א"ז בפ' כ"ה סי' תש"א כ' ג"כ לדברי בה"ג וז"ל ובה"ג כ' דשיעור מימלח בשרא כל שאינו נאכל מחמת מלחו ומשהי לי' כמו טוי' ר"ל שכמו שהדם נפלט ע"י צלי' כך נפלט ע"י מליחה לצורך בישול כששהה במלח שיעור צלי' וזה קורא שאינו נאכל מחמת מלחו עכ"ל מבואר כמי דס"ל כר"י ברצלוני דגם שיעור ששהה במלחו צריך שיהי' חשיב אינו נאכל מחמות מלחו:

וראי' בריטב"א עתה בדף קי"ב שכ' על ראיות ר"ת מבה"ג דמליחה שלנו מקרי כרותח ולא נאכל מחמת מלחו כ' וז"ל דראיות ר"ת אינן ברורות כי אעפ"י שאמרו הגאונים ז"ל דשיעור מליחה להוציא הדם כשיעור צלי אין זו ראי' שיהי' כאן אחד להפליט ולהבליע כי הצלי חם יותר אלא שהם שיעורו כי כשיעור ההוא יוציא הדם הראוי לפלוט בקדירה כו' זה כתבתי בסי' תע"ד שאין מדברי בה"ג ראי' דצריך שיעור שהי' מ"מ מוכח דהראשונים דס"ל מהגאונים מוכח דלית כרותח דוקא בששהה שיעור מליחה ולריטב"א ולשיטתי' יותר קולא דלא מקרי מליח כרותח מליחות שלנו אלא במולח לארחא וא"כ שיטת רש"י שפיר דלא מקרי מליח כרותח אלא במולח להצניעו ותוס' בשם ר' יעקב ישראל והריטב"א בשם רבותיו שדחו לראיות ר"ת וכ' הריטב"א דיש להחמיר כר"ת מ"מ כל אלו מסייעים לש"ע עם כל הפוסקים שכתבתי לעיל דמלינן להקל כל שלא שהה שיעור מליחה אינו כרותח וקו' הריטב"א אר"ת עצמו כ' דלא קשה דר"ת הביא יפה ראי' דמדהזכיר בה"ג מליחות שלנו היינו דאינו נאכל מחמת מלחו שפיר מוכח דמליחת שלנו הוה מליח כרותח:

אמנם ראי' זו לדעת ר"ת דס"ל מליחת קדירה לאו כדבעי לאורחי' אבל למש"ל סי' תנ"ו ליישב רש"י ורמב"ם נמי הכי ס"ל דאינו נאכל מחמת מלחו ה"ד במולח כמו לאורחא דאז הוה כרותח וכתבתי שם דהם ס"ל גם מליחה לקדירה צריך בה"ג מליחה י"ל דאין לו לר"ת ראי' מבה"ג די"ל גם בה"ג ס"ל מליח כרותח ומליחה לקדירה צריך שיהי' דוקא במליח לאורחא ועי' בסי' תע"ד שהעלתי שם דלא כש"ע כאן אלא כאחרונים דחלקו על ש"ע ועתה מצאתי שהרבה פוסקים כש"ע ולא מלינן בפי' מי שחולק אש"ע מפוסקים שכ' הש"ך ע"כ מ"ש כאן שהדין כש"ע נ"ל עיקר:

ובח"ד סק"ט הביא קו' הדרישה על הש"ע דפ' בלא ששהה שיעור מליחה לא חשיב רותח דהא הציר הנוטף מהבשר חשיב רותח מיד. ותי' כל זמן שלא שהה שיעור מליחה לא נעשה הבשר רותח א"כ אין יוצא רק ציר ולא שומנונית וטעם מגוף האיסור ואין בציר איסור משום בב"ח ורמ"א דס"ל בסעי' ה' דציר הנוטף אוסר דה"ד הרמ"א לשיטתי' דפ' כאן דגם הבשר נעשה רותח קודם ששהה ש"מ מפליט הבשר גופי' טעם ומקבל הציר טעם שומנונית הנפלט מהבשר דאפי' ציר דגים שמנים אסור מה"ע בסי' פ"ג דבריו במח"כ ליתניהו דהא הב"י כ' דברי הגמ"י והמרדכי דציר הנוטף הוה רותח במליחה מועטת והוא דין דסעי"ה שכ' רמ"א בסמוך ולא כ' חולק עליו ולא"ד הש"ע בשם הר"ן חולק עליו. ועוד

הא

הא דברי המחבר מר"ן בפ' כ"ה וכר"ן מבואר שם דלא קאי אבב"ח אלא גם אעובדא דר' מרי דמלח בשר שחוטה עם בשר נבלה ומה שהביא ראי' מסי' פ"ג בציר דגים דוקא בלית בהוא שמנונית גם זה ליתא דציר דגים הוא דרבנן במליחה דע"י מליחה נקרא ציר כמבואר בראשונים ואחרונים ולא נשמע שאם הדג שומן שהציר מה"ת אלא בסי' פ"ג מלתא אחריתא הוא שאם יש גוף שומן בתוך הדגים הנלקחים אסור דס' דאו' אסור מה"ת אבל הציר ע"י מליחה ושומן הוא ג"כ דרבנן. ומ"ש דציר מבשר לא אסור מבב"ח עי' מ"ש בזה סעי' תקכ"ח ומה שכ' ליישב הסוגי' דף קי"ב כבר עמדו בו הראשונים סוס"י תקכ"ח הסוגי' עי' עליהם וכבר כתבתי עליו בזה בסק"א:

סימן תקצ"ז

א) העלתי לדעת הש"ע דלא מקרי מליח כרותח אלא בשהה שיעור דס"ל אפי' הציר שזב מן הבשר אינו חשיב רותח ג"כ אלא כה"ג דשהה שיעור מליחה וכתבתי בסי' הקודם דהעיקר מהפוסקים כש"ע והאחרונים לא ראו בפוסקים האלה וכאן כתבתי שכן מוכח מסה"ת (ב) ואם הציר נעשה רותח אפי' לא נמלח רק לצלי כמ"ש הרמ"א בסמוך גם ע"ז חולק ש"ע כמ"ש ש"ך סי' ס"ט ס"ק ע"א ולא כח"ד שהקשה על הש"ך וכתבתי שדעת הב"י שכן דעת הטור ושכן ס"ל הרשב"א ור"ת א"ז ונ"ל להתיר בהפ"מ ושכ"מ מד"מ ומ"ש המג"י ופרמ"ג דמרי"א משמע דאוסר אפי' בהפ"מ ישבתי אמנם במלח מליחה לקדירה וירד ציר וזב ונגע באותו ציר אסור בהפ"מ אפי' לא שהה שיעור מליחה:

הג"ה סעי' ה' וי"א דלאחר ששהה במלחו שיעור מליחה לא מקרי אח"כ רותח והכי הרמ"א לפי"ז ס"ל דקודם ששהה שיעור מליחה חשיב רותח וחולק אמחבר וכ"כ הש"ך ס"ק י"א ובסי' שלפני זה כתבתי דעת רוב הפוסקים ס"ל כמחבר והבאתי קו' הפלתי מה מועיל כאן שלא שהה שיעור מליחה למחבר דהא קודם ששהה שיעור מליחה יוליא ציר והציר מיד הוא רותח וישבתי קו' זו בסי' הקודם. אמנם העיקר כ"ל דהמחבר לא ס"ל הכי אלא גם הציר לא אוסר ולא נעשה רותח אלא בשהה שיעור מליחה דהא מוכח הכי מהר"ן שכ' דהא דאי' בגמ' באינו נאכל מחמת מלחו טמא מליח אסור אבל טמא תפל וטהור מליח מותרין אינו מותרין אלא בלא נוגעין זה בזה אלא דמיירי דציר הפולט זב זה לזה. וא"כ גם טמא מליח מיירי בפליטה זב מטמא מליח לטהור וע"ז כ' הר"ן דלא אסור אלא בשהה שיעור מליחה. הרי דאפי' הציר הפולט ג"כ לא אוסר אלא בשהה שיעור מליחה:

ועוד אע"ג בדין דמתחיל הר"ן בטהור מליח וטמא תפל בנוגעין לא פסקו הפוסקים כר"ן כמבואר בת"ח כלל כ"א דין ד' ויש"ש בפכ"ה סי' פ' ועט"ז סי' פ"ה וכ"כ בש"ך סי' ע' ס"ק כ'. אבל בדין זה דנמה דאוסר הר"ן בטמא מליח וטהור תפל אפי' בלא נוגעים ממש לאסר הטהור ע"י הציר הזב מן הטמא על הטהור דין זה קיי"ל כמו"ש הרמ"א לעיל סי' ע' סעי"ד וכ"פ בת"ח כלל כ"א דין ג' ושכ"כ בסה"ת וכ"כ ביש"ש שם ושכ"כ בסה"ת וכ"כ ב"י שכ"מ מר"ן ושכ"כ בסה"ת:

והנה זהו לשון סה"ת סי' ס"ג והשתא שפירשתי שמליחות שעושים לבשר כדי לבשלו בקדירה נקרא אינו נאכל מחמת מלחו ועל מליחה כה"ג אמרינן מליח כרותח א"כ אם נגע אותו בשר לגבינה הגבינה אסורה וכו' ואם שניהם נמלחו ונותנים זה על זה או אף שמוכין זה לזה שניהם אסורין דשניהם פולטין טעם שלהם וגם בולעים טעם של חבירו הסמוך לו עכ"ל מזה שכ' הסה"ת אף סמוכין כתבו הפוסקים הנ"ל דס"ל כר"ן דאפי' לא נגעו ממש אלא ע"י ציר הזב מן הטמא נמי אסור. ושם בסמוך כ' ובשר שלא נמלח רק קלת לצורך צלי אעפ"י שאינו חשיב כרותח לאסור במגעו מ"מ ציר הנוטף ממנו על הגבינה אסרו דהציר חשיב כרותח שהרי אינו נאכל מחמת מלחו כי אם הי' טיבול עכ"ל וכ"כ בש"ד סי' כ':

מעתה קשה על ספה"ת וש"ד לעיל שכ' באינו נאכל מחמת מלחו אוסר הטמא מליח בציר תיפ"ל ציר כיון שהוא זב הרי הוא רותח אעפ"י שהבשר נאכל מחמת מלחו והוא יותר קשה מקו' הפלתי דקו' הפלתי יש ליישב בטמא מליח דאוסר דוקא בלא נאכל מחמת מלחו וקו' הפלתי דאיכא ציר ע"ג חתיכה והציר הרי הוא רותח יש לומר כמ"ש בסי' הקודם ליישב דציר לא נעשה רותח אלא בזב בעין חוץ לחתיכה אע"ג ע"ג חתיכה שנאכלת מחמת מלחו גם הציר אינו רותח אבל התרומות דמפרש בציר הזב א"כ צ"ל מליחה בכמות לקדירה דהיינו מלח הרבה הא אפי' במליחה מועטת כל צלי הציר הזב הוא כרותח אמנם אי ס"ל סה"ת כר"ן דלא נעשה מליח כרותח אפי' ציר הנוטף אלא בשהה שיעור מליחה א"ש. ומ"ש בסמוך במליחה מועטת ציר הנוטף חשיב רותח היינו אע"ג דלא הי' רק מליחה מועטת אבל לעולם ששהה שיעור מליחה וכ"כ מב"י שכ' שיטת הר"ן דצריך ששהה כדי שיעור מליחה וע"ז הביא המרדכי שכ"כ בשם דאב"ן ושאין נראה לראב"י דציר נבלה חזק הוא ומבליע אפי' קודם גמר פליטה עכ"ל משמע דמתירין המה מתירין אפי' הציר. ולפי"ז מ"ש רמ"א בסמוך בהג"ה ג' אפי' שאין הבשר אוסר דלא נחשב רותח מ"מ הציר חשיב אינו נאכל מחמת מלחו לדעת הש"ע דתוך שיעור מליחה לא חשיב כרותח אפי' בלא ציר. וסה"ת והגמ"י והמרדכי שכ' דין זה מיירי במליח המועטת ע"ש. אבל לעולם דבעינן ששהה שיעור מליחה:

(ב) ודין זה של רמ"א דהציר חשוב לעולם רותח אפי' שאין הבשר אוסר דלא נחשב רותח דהיינו במליחה לצלי וכ' במג"י כלל ו' אות ט"ו דכ"מ בציר לאסור אפי' בהפ"מ כי בלא הפ"מ בלא"ה אסור משום שאין אנו בקיאין ויש לחשוב אפי' מליחת צלי כרותח כמ"ש הרמ"א בהג"ה א' על דין חולק הש"ע אלא אפי' ציר אינו אוסר אלא במליחה לקדירה כמ"ש הש"ך בסי' ס"ט בכלי שאינו מנוקב ס"ק ע"א שכן דעתו בב"י וכוונת הש"ך נמ"ש בב"י במולח בכלי שאינו מנוקב שלא כ' הטור שיעור מליחה משום דסמך אסי' ל"א א"כ גם הש"ע סמך אסי' ל"א מ"ש כאן דשיעור מליחה כמליחה לקדירה כן התם נמי אין אוסר בכלי מנוקב אלא כמליחה לקדירה הרי אע"ג דמונח בציר לא חשיב רותח אלא כמליחת קדירה ומכי' נמי ראי' למש"ל דמאן דס"ל דצריך שיהו כמליח לקדירה גם בציר כן דהא התם בכלי שא"מ מיירי בציר וקאמר דסמך בשיעור מליח כרותח כמ"ש כאן והרי כאן כ' דצריך שיעור שהה כדי מליחה להכשר לקדירה:

ובח"ד שם בסי' ס"ט על הש"ך הנ"ל וז"ל תמוה לי כיון למחבר אינו אסור אלא בשיעור כבישה מחמת שנכבש בדם וציר ומבואר בסי' ל"א בהג"ה ס"ה דציר היוצא מבשר אפי' ע"י מליחה מועטת חשיב רותח דהציר מ"מ אינו נאכל מחמת מלחו והאיך כ' הש"ך שדעת המחבר דלא חשיב אינו נאכל מחמת מלחו אפי' בציר דוקא במליחה לקדירה וכ"כ בש"ך רס"ק י"א שדעת המחבר דמודה בציר לרמ"א וז"א דיפה כ' הש"ך בסי' ל"ט דהמחבר חולק ארמ"א בדין זה ולא ק' כלל קו' הח"ד ועי' בפמ"ג שם בש"ד סק"א שכ' ולדידן אף מעט דאין אנו בקיאין עכ"ל ובמ"כ לא דק מטעם דאין אנו בקיאין מותר בהפ"מ אבל בציר אפי' בהפ"מ אסור כמ"ש בשם מג"י והפ"מ כאן בש"ד ס"ק ט"ו הביאו וכ' שהוא נכון:

מעתה נחזי אנן לדינא הנה הרמ"א שכ' דין זה דכל ציר מבשר שנמלח אפי' לא נמלח רק לצלי חשוב רותח נרשם הגמ"י פ"ט וש"ד וסג"א מא"ז ואגודה פ' כ"ה בהגמ"י שלפני ליתא ואלא כל הפוסקים אלו נמשכו אחרי סה"ת שהוא המקור מוליא דין זה והמעיין בשם יראה שהוא לשון סה"ת ושם לא הביאו דעת הרשב"א והביאו בב"י בסי' ס"ט דחולק דאע"ג דע"י מלח יוליא מיד דם וציר מ"מ אינו אוסר במליחת צלי אלא כמליחת קדירה וכן דעת הב"י וכמש"ל מש"ך סי' ס"ט ס"ק ע"א ודעת הב"י שכן דעת הטור שסמך שם אמ"ש כאן בסי' ל"א דלא חשיב מליח אלא במליחת קדירה אפי' בציר ומלאתי בא"ז כרשב"א שכ' בשם ר"ת במה שהוא חולק דף קי"א ארש"י שפי' דאינו נאכל אלא כדי להלניע ור' ישראל יעקב ס"ל דוקא במליחה לאורחי' ור"ת ס"ל במליחה שאנו מולחין לקדירה חשיב נאכל מחמת מלחו והביא ר"ת הרבה ראיות לדבריו וכ' הא"ז ראי' א' מהא דאסור בכלי שאינו מנוקב במליחה לקדירה מיירי וחשוב אינו נאכל מחמת מלחו הרי אע"ג בכלי שאינו מנוקב הוא כבוש בציר לא עדיף ולא נאסר אלא אם מלוח כדי מליחת לקדירה א"כ הרי ר"ת וא"ז כרשב"א ס"ל והרמ"א ושאר פוסקים דאסרו י"ל דלא ראו ברשב"א ובא"ז ולא דקדקו ורמ"א לא הי' לו ס' הא"ז וא"כ מה שנרשם ברמ"א הג"ה בשם א"ז דס"ל הכי ליתא דאדרבה מא"ז בשם ר"ת מוכח להיפוך ומה שנרשם בהג"א מא"ז הוא קאי אמ"ש בסוף הג"ה לענין יבשים ולחים דין זה הוא בא"ז א"כ כדאי אלו הפוסקים להתיר בהפ"מ:

ויש לדקדק מרמ"א גופי' בד"מ משמע דלא כמג"י הנ"ל דעל פלוגתא שכ' ב"י דרשב"א ס"ל דציר נמי לא חשיב רותח אלא כמליחת קדירה והגמ"י בשם סה"ת ס"ל דציר הנוטף נעשה רותח אפי' במליחת צלי ע"ז כ' בד"מ אות ו' אמנם כאו"ה כלל י' כ' דאפי' במליחת צלי יש להחמיר עתה שאין אנו בקיאין משמע אפי' בציר נמי מה"ט יש להחמיר דלא כרשב"א משום דאין אנו בקיאין וא"כ מטעם אין בקיאין כ' רמ"א דמותר בהפ"מ א"כ גם בציר מותר בהפ"מ ומ"ש המג"י דא"כ למה כ"מ כ' הרמ"א דין זה עוד הפעם הא כבר כ' במליחה מועטת אין אנו בקיאין ומותר בהפ"מ י"ל דרמ"א כ' דין זה משום מ"ש אחר זה וז"ל ולכן אם נפלה ציר על הגבינה או על כלי הסור אפי' במקום שאין הבשר אוסר דלא נחשב כרותח מ"מ הציר חשיב אינו נאכל מחמת מלחו ר"ל בזה אפי' דלא שהה שיעור מליחה דזה לרמ"א אפי' בהפ"מ אסור. אע"ג שכבר כ' רמ"א בהג"ה א' וי"א דלאחר ששהה במלחו שיעור מליחה לא מקרי אח"כ רותח דמשמע דתוך שיעור מליחה הוא דמקרי רותח דאל"כ מתי מקרי רותח מכל מקום הוה מלינן למימר די"ל הכי ס"ל להחמיר תוך שיעור מליחה ולהקל אחר שיעור מליחה הלכך פ' כאן דאפי' מאן דפסק בתוך שיעור מליחה לא מקרי רותח אבל בציר יש לאסור אפי' תוך שיעור מליחה אכן לענין מליחה מועטת י"ל דלא אסר הרמ"א אלא מטעם שא"א בקיאין כמו דמשמע מד"מ וא"כ בהפ"מ שרי:

סימן תקצ"ח.

(א) שאלה חתיכות בשר שנמלח עם תרנגולת שמנה דמתיר בבינת אדם בהפ"מ חתיכות שלא נגעו בטריפה גופה אלא בחתיכה שנגעה בטרפה והשבתי על כל דבריו ואסור אפי' בהפ"מ

בהפ"מ (ב) קו' על הב"י וש"ע סי' ק"ה סי"ז שפ' שאין חתיכה נאסרה מחתיכה הבלוע מאיסור דבכך משמע מתוס' ורא"ש דהא אינו מוכרח דאין בלוע יוציא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב (ג) קו' אב"י וטור הא תוס' ורא"ש מספקי להו אי אין בליעה יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ולמה לא פ' להקל ותי' ע"ז אמנם פשטות דברי תוס' ורא"ש משמע דמספקי להו אי חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה (ד) עוד קו' על ש"ע מה דפסק אין בליעה יוציא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב לש"ע לשיטתו' בסי' צ"ב (ה) עוד קו' על ש"ע למה דס"ל הש"ע דבב"ח הוה כאיסור מחמת עצמו ולא כאיסור בלוע תו ליכא ראי' מגמ' דאין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב א"ו כתי' הרא"ה או כתי' הר"ן (ו) קו' על ט"ז שכ' בסי' צ"ב דש"ע ס"ל כרש"י דנפל טפה על חתיכה שמקצתה תוך הרוטב ונעשית נבלה ואח"כ אוסרת א"כ מוכח דש"ע ס"ל כר"ן וה"ה דבב"ח לא מקרי איסור בלוע וא"כ א"י לשי' רש"י במקצתה תוך הרוטב נ"נ ואוסרת אח"כ שאר חתיכות בלא ניעור כיון דבב"ח אין איסור בלוע (ז) ישוב שיטת רש"י ז"ל דס"ל בליעה יוצא בלא רוטב מקו' התוס' וקו' הפלתי (ח) א"כ דין זה דאין בלוע יוצא צ"ע מהנ"ל ועוד ראיות (ט) הוכחה ממרדכי לדידן בלוע יוצא מחתיכה אפי' בכחוש במליחה אפי' בבישול אינו יוצא וכ"פ ביש"ש בצלי ובמליחה ושם הבאתי שו"ת הא"ז בארוכה במליחה דחתיכה שנגעה בחלב ולא הי' ס' כנגד החלב נעשה נבלה ושאר שלא נגעו בטריפה אלא בחתיכה שבלעה נאסרו דבליעה יוצא מחתיכה לחתיכה וצריך ס' כנגד החתיכה שנאסרה והביא הרבה ראיות לדבריו ופלפלתי בין דבריו ויש מן הראי' דל"ד בשומן אלא בכל דבר הפולט פולט ואסור (י) למה דק"ל דבוק נ"נ אע"ג דסופו להתפשט מיושב השיטות דס"ל בלוע יוצא ונ"נ ואוסר בלא רוטב לחתיכות אחרות (י"א) ישוב אתרומות דלא יהי' דברי' סותרין צ"ל בבישול הוא דס"ל אין בלוע יוצא בלא רוטב אבל במליחה יוצא (י"ב) הח"ד הקשה אש"ך דסבר גם במליחה אין יוצא מדגים בעופות ותירוצו ליתא ולא ראו בא"ז דהוכיח מזה דבמליחה יוצא ותימא אפר"ח והובא בפרמ"ג דאם יש ס' בשאר חתיכות שנמלחו כנגד החלב מצרפינן הכל מר' נתנאל וליתא אלא ר' נתנאל ג"כ ס"ל כא"ז אלא דא"ז ס"ל דאסור ודאי ור"ן ס"ל דאסור מספק וא"ז מביא הרבה ראיות (י"ג) במנ"י כלל ל"ח כ' לת"ח ותשו' רמ"א דאם ידוע שנמלחה יחד לא נ"נ חתיכה שנגע ליתא דלא הי' להם ס' א"ז וש"ך סי' צ"ב סקט"ז ופמ"ג סי' ק"ה סקל"ח דהתירות שאר חתיכות בהפ"מ נמשכו אחרי ת"ח ותשו' רמ"א וליתא (י"ד) רוב פוסקים ס"ל מליחה בס' ונ' אפי' בכחוש מהגהת ש"ד מדלא מצריך קליפה ביש ס' (ט"ו) חטה בפסח דמתיר רמ"א א"ח סוס"י תס"ז במליחה שאר חתיכות שאין החיטה עליהם צ"ע ואח"כ עיינתי עוד דפעם ביש"ש סי' מ"ה וראי' דבאמת אוסר בחמץ הנ"ל גם שאר חתיכות והנה במליחה כתבתי מא"ז דהוה כבישול ופולט מחתיכה בלא רוטב אבל היש"ש שכ' גם בצלי הוה כבישול לא מצאתי ראי' לדבריו :

בהג"ה ס"ה וי"א דבכל מליחה אנו משערין בס'. **שאלה** בס' בינת אדם אות ל"ע סי' מ' תרנגולת שמינה טריפה שנמלח עם חתיכות ומקצת חתיכה נוגעות בתרנגולת והשאר חתיכות נוגעות זו בזו והוא הפסד מרובה מה דינו · תשו' לכאו' אין למצוא היתר כמ"ש הר"מא בסי' ק"ה סוף סעי' ט' דבהפ"מ יש להתיר במליחה בקליפה בכחוש אבל לא בשמן · ואמנם אחר העיון נ"ל דיש הרבה צדדים להקל החתיכות שאינם נוגעים בטריפה גופי' שהיא פלוגתא מהר"מ ור' נתנאל במרדכי פי' גי"ה ומביאם הב"י סי' ק"ה שהדעת מהר"מ דחלב אינו מפעפע במליחה ומה שאינו נוגע בחלב מותר . ור"נ מספקי לי' והמחבר בסי' ק"ה סעי' ט' כמהר"מ ודעת מהר"מ נ"ד לחומרא דאין שאר החתיכות מצרפות לששים לבטל החלב אלא גם לקולא החתיכות שלא נגעו בטריפה גופי' מותרין דאין בלועה אפי' שמן יוצא במליחה מחתיכה לחתיכה בלא רוטב :

ולענ"ד לא נראה הלכה ופסק זה ותחלה אבאר הך כללא מה שאי' בפוסקים דאין בלועה יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ברותח ואח"כ איזול ואידון דין זה במליחה בנידון דידן :

(א) **בש"ע** לקמן סי' ק"ה סעי' ז' כ' וז"ל הא דחתיכות איסור אוסר חברתה בנגיעתה דוקא כשאיסורה מחמת עצמה כגון נבלה או בב"ח · אבל אין בה איסור אלא ממה שבלע ממקום אחר אינו אוסרות אחרות דנוגעות בה · ע"כ. בלי שום מחלוקות כ"כ הש"ע ולע"ג · דהנה בב"י כ' מקור לדין זה מרשב"א בתה"א שכ"כ דאין בלועה יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב שאם אתה אומר כן אין לך קליפה שהקליפה אוסרת קליפה הסמוכה לה וכן לעולם ואסור כולו · ואפי' חתיכת היתר שמנה ושומן שבה מפעפע לפי שאין שומן של היתר מוליך עמו את האיסור אלא במקום שהאיסור יכול להלוך בטבעו וכ' הב"י ולפי שמתוך דברי התוס' והרא"ש שכתבתי בסמוך אנו למדין כן מפני כך לא כ' רבינו הטור דברים אלו בשם רשב"א עכ"ל :

וקשה על הב"י דהנה רא"ה הקשה על תה"ב הנ"ל דמה ראי' מביא מקליפה דאין בלועה יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב · דשאני התם בצלי אין כח להבליע יותר ולא אזיל מחמת החום דצלי יותר לתוך החתיכה אלא כדי קליפה. אבל מנ"ל שאינו יוצא לחתיכה אחרות שהיא אצל האש ואוסר גם האחרות כדי קליפה ובשומן אסור כלו ואוסר החתיכה האחרת אצל האש כולו. אמנם על רשב"א ל"ק מידי דהא דאין בלועה יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב מביא רשב"א ראי' אחרות מדקאמר הש"ס דף ק"ח בלא ניעור מפלע לא פליט אלא דקשה נימא כיון דחתיכה נ"נ יאסר חברתה אפי' לא פליט האיסור הבלועה לזה קאמר רשב"א דאין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שהאיסור עצמו יכול לילך. לזה שפיר מביא רשב"א ראי' מקליפה דא"כ ה"ל לאסור קליפה חברתה וכן לעולם וכן הוא בר"ן סו"פ כל הבשר אחרי שהוכיח דאין בלוע יוציא בלא רוטב הקשה מ"מ אמאי אין הנאסר בעצמו אוסר כיון דנ"נ ותי' ג"כ. כיון שאין האוסר בעצמו יכול לילך אין הנאסר אוסר ומביא ג"כ הך ראי' מקליפה דאל"כ בצלי דאוסר בקליפה יאסר הסמוכה לה ושני' ושלישית וכן לעולם ע"כ וכן כתבתי כ"ז מסברא דנפשאי בחיבורי לאו"ח סי' תס"ז ס"ק כ"ה ד"ה ואלא מעתה אבל על הב"י קשה מ"ש דמדברי תוס' ורא"ש ג"כ אנו למידין כן הקל"ד ממ"ש תוס' ורא"ש מקליפה דאין קליפה אוסרת חברתה מזה אין מוכח אלא דאין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שאיסור עצמו יכול לילך שם ומן הקליפה לתוך החתיכה ודאי אין יוציא לאו משום דאין בלוע יוציא מחתיכה לחתיכה אלא משום דחום האש אין לו כח להבליע יותר לתוך החתיכה אלא כדי קליפה אבל דאין בלוע יוצא לחתיכה אחרות לא מוכח מהם וכקו' רא"ה הנ"ל · שוב ראי' בפ"מ בפתיחה להלכות תערובת ח"ב פ"א ד"ה מנא הא מלתא שהביא ג"כ דאין בלוע יוציא וכו' הרבה ראיות ודחה אותם רק ממה שאין קליפה אוסר יותר כ' תחלה זה א"ש למ"ד חתיכה נ"נ בשאר אסורין ואח"כ מישב אפי' למאן דלי"ל נ"נ בשאר האסורין ולמ"ש אני ראי' משם דש"ה דאין כח באש או מליחה להוליך יותר מקליפה ושאר ראיות שכ' הרשב"א דחה הפרמ"ג מפוסקים שוב ראי' בריטב"א דק"ח הקשה כן וע"כ כ' דהדין כרא"ה ועי' במרדכי סי' ת"ש בכ"ה והג"א דף ק"ח דס"ל דראב"י ס"ל בלועה יוציא מחתיכה בלא רוטב :

(ב) **אלא** קשה עוד דהא בדף ק' ד"ה בשקדם וברא"ש שם מוכח דתוס' ורא"ש מספקי להוא בדין זה אי בלועה יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב בחלב שכתבו דר' אפרים הביא ראי' דלא אמרינן חתיכה עצמו נ"נ בשאר אסורין מדף ל"ח ע"א דאי' התם ההוא כזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא סבר רב אסי לשעורי במה דבלע דקולא א"ל רבנן לרב אסי אטו התירא בלע איסורי' לא בלע ע"כ וכ' ר' אפרים דקולא היינו סל מלא חתיכות בשר רותח ולא אמר שתעשה נבלה אותו חתיכה שנפל עלי' ותאסור שאר חתיכות אע"כ דלא אמרינן חנ"נ בשאר אסורין ותוס' ורא"ש דחו ראי' זו משום דממ"נ אם אין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב כמו שפי' לעיל א"כ אין איסור "אלא החתיכה שנפל עלי' החלב ואם הוא מפעפע מחתי' לחתיכה א"כ בדין הוא שכל החתיכות מסייעות לבטלו מידי דהוה טיפת חלב שנפלה על חתיכות בשר אעפ"י קודם שיתפשט הטיפה נו"ט במקום נפילתה ולא אמרינן שיעשה אותו בשר נבלה כיון דסוף הטיפה להתפשט מיהו למש"ל בשם הרא"ש דבאי חתיכה לא אמרי' שתעשה נבלה אין ראי' משם עכ"ל תוס' וכ"כ הרא"ש. וגם ס"ל הטור בסי' ק"ה קשה דלמה פ' הספק לקולא נגד תוס' ודעת רא"ש אביו דאפי' בשמן דתוס' ורא"ש מספקי לסוא בשמן ועוד דיחוי זה כ' ג"כ הרשב"א בתה"ב דא"ת בליעה יוצא מחלב בלא ניעור לרוטב אמאי חתיכה שנפלה עלי' טפה נ"נ וילטרפו השאר לבטל והיינו כס' התוס' כאן דסופו להתפשט מלטרף הכל אמנם בס' התרומות סי' נ"א כ"ב כ' דאין זו קו' לשיטה זו דמשו"ה נאסרה אותה חתיכה שבלעה בתחלה והובא בפרמ"ג בפתיחה הנ"ל ועי' אות ח' שכ' הרבה פוסקים כס' התרומות ומביא שם מתוס' ד"ק דאם סופו להתפשט לא נ"נ חלילה לומר כן :

(ג) **ועוד** קשיא לי על פסק דש"ע דפסק אין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב מנ"ל הא למ"ש הט"ז בסי' צ"ב בס"ק ב' דש"ע כר"מ פסקו כרש"י דמתני' מיירי מקצתה תוך בשלמא לר"י א"ש כמ"ש תוס' וכ"כ במרדכי דאין נאסר אלא אותו חתיכה שכולו חוץ לרוטב ושאר חתיכות מותר בלא ניעור ש"מ שפיר דאין בלוע יוציא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אבל לרש"י מנ"ל ודאי לתה"ב הנ"ל דאפי' לרש"י דאפי' מקצתה תוך הרוטב דלא נאסרו שאר החתיכות בלא ניעור מכ"ש בליכא רוטב דלא נאסרו שאר החתיכות משום דאין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אבל הט"ז כ' שם שדעת הש"ע כרש"י במקצתה תוך הרוטב ואסורין שאר החתיכות בלא ניעור מנ"ל בלא רוטב כלל דלא יוציא בלוע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ואלא דקמ"ל במקצתה תוך הרוטב ה"א דכל החתיכות מצרפין לבטל הטיפה כאלו נפל לתוך הרוטב קמ"ל דאפי' מקצתו תוך הרוטב נעשה החתיכה שנפל הטיפה עלי' נבלה תחלה כמו בכולו חוץ לרוטב ואח"כ נאסרו שאר חתיכות :

(ד) **וא"ת** הא תוס' ותרומות הובא במרדכי וכן הרשב"א במה"ב הביא ראי' לפירושם מן הגמ' הנ"ל דף ק"ח מדקאמר בלא ניעור מבלע בלע מפלט לא פליט ש"מ דאין בלוע יוציא מחתיכה בלא רוטב. יש לומר דהא הראב"ד וה"ה בפ"ע ורא"ה מקשים ומה בכך דמפלט לא פליט הא הבשר אסור מחמת עצמו ולא מחמת בלוע ורשב"א תי' דגם

בב"ח אין אוסר הבשר אא"כ יצא חלב הבלוע עמו אע"ג שהבשר כנבלה איסור מחמת עצמו אינו כנבלה ממש והובא בש"ך סי' ק"ה ס"ק י"ז אבל לשיטת רש"י ור"מ ופסק כן הש"ע דנאסרו אח"כ שאר החתיכות לא קשה הא הש"ס אמר בלא ניעור מפלט לא פליט לק"מ דהא הר"ן כ' שם וה"ה בפ"ע כ' בשם הראב"ד והרא"ה דוחים ראי' זו . וכתבו דמה דאמר מבלע בלע מפלט לא פליט היינו לס"ד דלא אסיק דאפשר לסחטו אסור וכ"כ הריטב"א ומישב קו' הנ"ל מגמ' דאמר מפלט לא פלט ובהגמי"י בתשו' סוף מ"א משמע דמספקא לי' אי הלכה כר"י דאין בלוע יוצא ע"ש בשם מהר"ח בחד תשו' אבל למה דמסיק אפשר לסחטו אסור הבשר לחוד אוסר אפי"ת דלא פליט הבשר לחוד אוסר וש"ך סי' י"ז שם העלה שכן דעת הש"ע בב"ח לאיסור מחמת עצמו ואוסר אפי' אין יוצא החלב עמו ושכן הרש"ל הביא ראי' לזה שכן הוא :

מעתה בשלמא לתרומות ותוס' דס"ל בב"ח אינו כנבלה ממש והוה כאיסור מחמת בלוע ופריך מבלע בלע מפלט לא פליט שפיר ש"מ דאין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ור"ל כיון דחלב בלוע אינו יוצא למה שאר חתיכות אסורין אבל אי כס"ד דמקשן דלמה אסור שאר חתיכות משום דס"ד דלא נעשה נבלה דאפשר לסחטו מותר כדעת הש"ע וסייעתי' א"כ למה תלי' המקשן במבלע בלע מפלט לא פליט תיפ"ל דלא אסור שאר חתיכות משום דלא נעשה נבלה חתיכה שנפלה עלי' טיפה וכנגד הטיפה יש ס' אע"כ צ"ל כמ"ש רא"ה דהכי פריך דלא פליט הרבה חלב כדי לאסור שאר חתיכות א"כ אין ראי' מן הגמ' דאין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב וק"ל ואע"ג דרשב"א במה"כ דוחה לפי' רא"ה דמה מקשי מפלט לא פליט הרבה הא אפי' פליט אינו אלא מעט מ"מ לדעת רא"ה וסיעת' ע"כ צ"ל דלא חש המקשן לדקדק והסכרח דע"כ צ"ל כן דהא המקשן מלתא דפסיקי נקיט אפי' מקלת חתיכה חוץ לרוטב נמי פריך אמאי אוסר וכ"כ רא"ה אפי' מקלת חתיכה חוץ לרוטב אינו אוסר ובמקלת תוך הרוטב ודאי פולט אע"כ דמקשי הא אינו פולט הרבה וכר"ן שם כ' וז"ל מפלט לא פליט אפשר שאינו יוצא מחתיכה לחתיכה (הנה זה קשה לר"ן בשם ראב"ד כס"ד לא נעשה נבלה אפי' פליט נמי אמאי אוסר שאר חתיכות) ואפי' יוצא ה"ל מין בשאינו מינו ואי"א שנאסר כל החתיכות כלן מפני שהן מינה וי"ל הש"ע ס"ל כתי' הר"ן וא"כ גם לר"ן לא מוכח דאין בלוע יוצא מחתיל"ח בלא רוטב מקו' המקשן ובש"ך סי' ק"ה סקי"ז כ' דתרומות שמביא ראי' דאין בלוע יוצא בלא רוטב מס"ד לשאר איסורין קשה מה ראי' הא למסקנא בב"ח אסור משום דנ"כ הא קיי"ל ג"כ בשאר אי' א"כ מנ"ל לחלק למסקנא בין בב"ח לשאר אי' :

(ה) **וקשה** לי נמי אט"ז מדידי' אדידי' דבסי' צ"ב סק"ג הנ"ל כ' דש"ע פ' כפרש"י בנפל טיפה על חתיכה על מקלתה שחוץ לרוטב נעשה חתיכה זו נבלה ואח"כ אוסרת וקשה התוס' בלא ניעור קאמר הש"ס מפלט לא פליט וצ"ל כמ"ש ה"ה והר"ן בשם הראב"ד למסקנא דחתיכה נ"נ הבשר גופי' אוסר ואי"ל ניעור דבב"ח מקרי איסור מחמת עצמו ולמה כ' הט"ז סק"ה סקי"ג דלש"ע בב"ח מקרי איסור בלוע ואין אוסר בלא רוטב ועל הש"ך סק"ה סקי"ז שהעלה לדעת הש"ע דס"ל כר"ן וה"ה דבב"ח למסקנא מקרי איסור מחמת עצמו ואוסר אפי' בלא ניעור א"כ איתא לשיטת רש"י שפי' במקלת חתיכה בתוך הרוטב והאיך כ' הש"ך סי' צ"ב סק"ד שדעת הש"ע כרש"י שנפל הטיפה על חתיכה מקלתה תוך הרוטב הרתיחה מערבת הטעם בכל הקדירה ולא נעשה מתחלה החתיכה נבלה מאחר דתוס' דף ק"ח לא דחי פרש"י אלא משום דליכא למימר דאח"כ אוסר שאר חתיכות בלא ניעור כדאמר בגמ' לקמן מפלט לא פליט משמע אבל החתיכה שמקלתה חוץ לרוטב וכ"כ ליכא למדחי פרש"י אע"ג דסופו להתפשט וכמ"ש סוף אות ב' בשם סה"ת דזה אין קו' ליכא לדחות פרש"י שהרתיחה מערבת הטעם בכל הקדירה ולא נעשה נבלה אלא מכח שיש קו' זו שהקשו על רש"י ומגמ' הא בלא ניעור לא פליט ואוסר שאר החתיכות וממילא מכח קו' זו צ"ל כפר"י דהמשנה מיירי בכולי חוץ לרוטב וממילא אמרינן הא במקלתה תוך הרוטב דלא נויירי בי' המשנה י"ל דלא נעשה החתיכה בנקלתה חוץ לרוטב נבלה וכס' הנ"ל דהרתיחה מעכבת א"כ הש"ע דס"ל כר"ן וה"ה למסקנא דאפשר לסחטו אסור וכ"כ ואוסר בלא ניעור ולא קשה קו' התוס' תו י"ל כפרש"י דמשנה מיירי במקלתה תוך הרוטב ונעשה נבילה ואח"כ אוסרת בלא ניעור אח"כ ראי' בפתיחה הנ"ל עמד בזה על הש"ך :

(ו) **ול"ב** ליישב קו' התוס' אפרש"י מלקמן בגמ' דאמר מפלט לא פליט ומ"ש דאין בלועה יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב דהתם הכי אי' בגמ' ואפשר לסוחטו תנאי היא דתני' טיפת חלב שנפלה על החתיכה כיון שנתנה טעם בחתיכה החתיכה עצמו נ"נ ואוסרות כל החתיכות כולן מפני שהן מינה דברי ר' יודא וחכ"א עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות . ומפרש הש"ס ואזיל דהאיך מוכח דפליגי באפשר לסוחטו דאמר רבי נראין דברי ר' יודה בשלא ניעור ודברי חכמים בשניעור ומפרש ואזיל וס"ד שם מה לא ניעור ולא כיסה אילימא לא ניעור ולא כיסה כלל מבלע בלע מפלט לא פליט לס"ד זו דאמר נראין דברי חכמים כך הוה ס"ד נראין דברי חכמים דמתירין בניעור . ולא כר' יודה דאוסר היינו דר' יודה אינו אוסר שאר חתיכות אלא בניעור וס"ד בהא פליג רבי עם ר' יודה דהיינו ר' יודה אוסר שאר חתיכות ובניעור משום דס"ל בלא ניעור אין בלוע יוצא בלא רוטב וחכמים דפליגי אר' יודה ומתירין בניעור ליכא לס"ד טעם אחר דפליגי אר' יודה כיון דלא פליגי בס"ד באפשר לסחטו ע"כ תאמר דפליגי דרבנן ס"ל דאפי' בניעור לא פליט ודחי הש"ס ומפרש אי בלא ניעור כלל קאמר רבי נראין דברי ר' יודה דאסור הא מבלע בלע מפלט לא פליט דהא מוכח דר' יודה אפי' מתיר בלא ניעור דמפלט לא פליט דהא ר' יודה לא אסור בס"ד זו אלא בניעור מהאי טעמא מכ"ש לרבי דס"ל אפי' בניעור לא נאסרו שאר חתיכות דלא פליט וה"ה דהוה מצי להקשות בניעור מ"ט דמותר לחכמים אלא דיפה מקשי אפי"ת בלא ניעור מתחלה אלא בסוף נמי קשה הא בלע הא פליט א"כ כל זה דס"ל דמפלט לא פליט הי' רק קא סלקא דעתן והוה אמינא דבס"ד בהא פליגי ר"י ס"ל בלא ניעור לא פליט וחכמים אפי' בניעור אבל למסקנא דדחי דלא פליגי בזה אלא בניעור אי חיישינן שמא לא ניעור יפה יפה א"כ י"ל לכ"ע בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ופליגי בלא ניעור מתחלה אלא לבסוף לרבותי' דרבנן דאפי' לא ניעור בתחלה דודאי בלע תחלה אפי"ה שאר חתיכות מותר אפי' בניעור אח"כ לבסוף משום דס"ל אפשר לסוחטו מותר . וא"כ למסקנא דמסיק כל הענין דפליגו באפשר לסחטו כך אמר רבי נראין דברי ר' יודה בלא ניעור לאו דצריך ניעור כדי לאסור חתיכות אחרות כיון למסקנא פליט אפי' בלא רוטב לא צריך ניעור ועי' ע"ז סי' צ"ב סק"ה שכ"כ לרש"י דיוציא בלא רוטב והקשה כן בנה"כ מדקאמר לרבי בלא ניעור מתחלה אלא לבסוף ואי יוצא בלא רוטב צ"ל ניעור לבסוף אלא ה"ק נראין דבר"י בלא ניעור בתחלה דמבלע בלע וכיון דבלע נ"נ ולבסוף אי"ל ניעור ור' יודה אוסר אפי' בניעור שמא לא ניעור יפה ובלע וכיון דבלע נאסר ואח"כ אוסר וחכמים מתירין אפי' לא ניעור בתחלה דבלע ונאסר אפי"ה אין אוסר דס"ל אפשר לסחטו מותר ולרבנן קמ"ל אפי' ניעור לבסוף דודאי יוצא ע"י רוטב אפי"ה מותר כיון דאפשר לסחטו מותר ואם שהוא דחוק הא גם לטעמך הקשה הא בב"ח דאפשר לסחטו אסור ונעשה הבשר נבלה אפי' אינו יוצא מחלב ולבשר לא צריך ניעור ונמי קשה לרבי צ"ל ניעור עי' ש"ך סי' ק"ה ס"ק י"ז :

(ז) **ובפלתי** סי' ק"ה סקי"א הקשה אתי' הר"ן והמ"מ ורא"ה הנ"ל דאפשר לסחטו אסור וכ"כ בלא ניעור כלל נמי אסור א"כ ה"ל לש"ס לומר כן תיכוף בתר דהקשה אי בלא ניעור מבלע בלע מפלט לא פליט דקו' זו משום דס"ד אפשר לסוחטו מותר ה"ל הש"ס לשנויי דאלא ה"ט משום דאפשר לסוחטו אסור דזה כוונתו לאסוקי תנאי באפשר לסחטו אבל מגמ' משמע דאפשר לסוחטו אסור קאי אלא ניעור בתחלה אלא לבסוף ולמ"ש א"ש כיון דאסיק דפליגי באפשר לסחטו ומאן דס"ל אפשר לסחטו אסור אפי' בלא ניעור כלל מ"מ מוקי בלא ניעור מתחלה אלא לבסוף קושטא דמלתא כיון דלרבנן אפשר לסחטו מותר אפי' בלא ניעור מתחלה דודאי בלע דנמי מותר וכ' שזה כוונות ה"ה והר"ן גם מה שמתקשה הפליתי לר"ן וה"ה דלר' יודה אסור אפי' בניעור מתחלה ורבנן שרי אפי' לא ניעור בתחלה רק לבסוף ולר"ן וה"ה מיירי ר"י ג"כ בלא ניעור כלל והכל שוה לאיסור א"כ גם לרבנן מיירי בכל גוונא גם בלא ניעור כלל וא"כ יש בדברי חכמים שני פירושים דהיינו בלא ניעור אותו חתיכה ג"כ אסור . כיון דלא ניעור לא נסחט ממנו האיסור ואלו בניעור וכיסה לבסוף לחכמים אף אותו חתיכה מותרת דהא נסחט ומותרת :

ונ"ל דרש"י פי' במשנה טיפת חלב שנפלה על החתיכה אם יש בה בנו"ט באותו חתיכה אסורה ניעור את הקדירה אם יש בה בנו"ט באותו קדירה אסור וכ' רש"י ובשאר חתיכות דקדירה לא איירי תנא דמתני' ובגמ' פליגו בה אם אוסרות אותו חתיכה אם לאו ור"ן כ' בשם תוס' דלא כפרש"י וכ"כ בס' התרומות ובמרדכי דסיפא דמתני ניעור את הקדירה קאי ארישא דחתיכה האסורה מתחלה ניעור בתוך הקדירה אם אם יש בקדירה נו"ט דהיינו דצריך ס' כנגד כל החתיכה ולמה כ' רש"י דלא מיירי המשנה מחתיכות אחרות . וצ"ל דרש"י ס"ל שאר חתיכות הא אסור אפי' בלא ניעור דחתיכה שנפלה עלי' ע"ח נעשה תחלה נבלה כיון דלרש"י מיירי במקלת חוץ לרוטב א"כ נעשה תחלה ואח"כ אוסר חתיכה זו לאחרות בלא ניעור עי' בב"י סי' צ"ב דא"י מאיזה מקום מרש"י כ' תוס' דאיירי במקלת חתיכה ברוטב ולפי"ז י"ל מהכא מדכ' רש"י דסיפא דניעור לא קאי אשאר חתיכות מכלל דס"ל דשאר חתיכות אפי' בלא ניעור נאסרו מחתיכה ראשונה דמפלט פליט אפי' בלא ניעור וחתיכה נעשה נבלה תחלה דמקלתה חוץ לרוטב ולפי"ז נ"ק קו' הפלתי דלרש"י המשנה והברייתא חדא הוא מה דשייר המשנה דהיינו דין דחתיכות אחרות תני בברייתא . וא"כ ה"ה לסיפוך מה דתנן במשנה לא תני בברייתא וא"כ נ"ק קו' הפלתי בברייתא לא מיירי בלא ניעור דזה איירי במשנה ובין המשנה והברייתא תני כולי גוונא דהיינו רישא דמתני' תנן ע"ח שנפלה על החתיכה מקצה חוץ לרוטב ונאסרה. וזה דין דחתיכה עצמה . ואי אוסרות אח"כ אחרות תלי' בפלוגתא בברייתא אם אפשר לסחטו אסור אסורות ממילא נשמע דהא אח"כ פליט (או החתיכה דבב"ח איסור עצמו) ומשכחת הכ' בסיפא דמתני' בניעור מתחלה ג"כ לענין החתיכה לא נאסרה תחלה ובברייתא תני דין דשאר חתיכות ולא מיירי בלא ניעור כלל דהך תני לי' במשנה דנאסרה החתיכה ופשיטא דאסור שאר חתיכות לר' יודה כיון דלא ניעור כלל אלא קנ"ל רבותי' לר' יודה אפי' ניעור מתחלה ועד סופו אסור שמא לא ניעור יפה ונאסרה ואוסרות ורבנן ג"כ לא מיירו בלא ניעור כלל לענין איסור אותו חתיכה דזה תנן במשנה אלא מיירו לענין שאר חתיכות וקאמרי רבותי' אפי' לא ניעור מתחלה וניעור לבסוף ונסחט דמותר :

והשתא דאתינן להכי גם קו' א' דפלתי לא קשה דלא ניחא לי' תיכף בלא

בלא ניעור אמאי אסור משום דאפשר לסוחטו אסור ולחכמים אפשר לסחטו מותר והא א"כ מיירי גם בלא ניעור מתחלה אלא לבסוף הוה קשה קו' ב' דפלתי דהאיך כללי חכמים הני ב' ענינים ביחד שיש חילוק לענין חתיכה עצמה כמ"ש הפלתי בלא ניעור אסור החתיכה ובניעור ונשחט מותר אלא גם פשוט א"ש קו' הפלתי וגם קו' התוס' דלכך מוקי לברייתא למסקנא דוקא בניעור מתחלה עד סוף לר' יודא ולא מוקי בלא ניעור דכמי אפשר לסחטו אסור משום דין זה בלא ניעור ניחא לי' דלא תני בברייתא אלא במשנה :

מעתה דין זה דאין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב צ"ע מאחר שכל ראיות של הרשב"א בתה"ב ליתא כמש"ל גם מה שדוחה אותם בפרמ"ג בפתיחה הנ"ל וסמך של' בב"י מתוס' ורא"ש שדיתי כרגא דעכ"פ בחלב מספקי אי מפעפע מהל"ח ועוד הא דין זה תליא בשיטת רש"י ור"י במשנה דט"ת והש"ך ברי' סי' ל"ב כ' דרמ"א ס"ל כרש"י א"כ לשיטת רש"י דאסור אפי' בלא ניעור משמע דבלוע יוצא בלא רוטב אם בב"ח איסור בלוע וזה דעת הר"ן וה"ה והראב"ד והרא"ה וה"ה כ' שם די"ל שגם דעת הר"מ כן בסי' ל"ב שכ' שכן דעת הרמב"ם והש"ע ועי' משל"ק סי' תר"ג לט"ז שם שכן דעת הרמב"ם :

(ח) ועתה נעתיק לדינו ושאלה דבינת אדם במליחה אי אמרינן אין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה וכ"ל דאסור ולא כש"ע ס"ט דס"ל במליחה כמהר"ם דאפי' שומן אינו מפעפע בלוע מחתיכה לחתיכה דכבר כתבתי דהך דינא להקל דאין בלוע יוצא וצ"ע גדול. אבל במליחה כ' מכמה ראיות אפי' מאן דמקיל בבישול מחמיר במליחה והש"ך ס"ק מ"י בסי' ק"ה כ' מהמרש"ל דאוסר במליחה ואלי ולא כש"ך דפ' דלא כמהרש"ל וא"כ אפי' בכחוש אסור מסברא דנפשאי דהנה במרדכי פי' גי"ה מדמה וכ' טעם דמליחה סגי בקליפה שמדמה ללא ניעור וכיסה דאין בלוע יוצא מחתיכה בלא רוטב משום דהאיסור עומד במקום א' ולפי"ז אנן דקיי"ל מליחה בס' לסברת המרדכי צריך לומר כמ"ש התה"ב וז"ל דיותר י"ל דמפעפע במליחה כמו בכלי מפני המוהל היוצא מן הבשר ע"י המליחה והוה כעין רוטב ולהוליך האיסור ולפלטו בכל ע"כ. א"כ חשיב כניעור לס' המרדכי א"כ יוצא מחתיכה לחתיכה. אע"ג לגמרי לא חשבינן מליחה כרוטב לתה"ב הנ"ל וכמ"ש בלאו חמודות בפי' גי"ה אות ק"ה על תה"ב הנ"ל במקום הידוע שנפל שם שהאיסור צריך קליפה דאין בהחלט שמוהל הוה כמו רוטב וכמו שיתבאר בסמוך מדברי מהר"מ עכ"ל ודברי מהר"מ הם דין דש"ע סי' ק"ה סעי' ט' דאפי' חלב אינו מפעפע במליחה לא חשיב כרוטב ול"כ למרדכי כיון דמדמי לי' לניעור להחמיר יש לנו לומר דמליחה יוצא בלוע מחתיכה לחתיכה :

ואעתיק בקיצור דברי א"ז בפי' גי"ה סי' תכ"ג משם יוצא לנו מכמה פוסקים ראשונים במליחה החתיכה שנגע בחלב כ"כ והתיכות הנוגעים בחתיכה נאסרו כולם דבלוע יוצא במליחה וידוע דפוסקים לא הי' להם ס' הא"ז וז"ל הא"ז מעשה בא לידי בחתיכה שהי' דבוק בה חלב ולא הי' בחתיכה ס' כחלב ונמלח עם שאר חתיכות ולא הי' בהם ס' כאותו חתיכה ורא' שהתירו וגם הראו לי תשו' הרב ר' שמואל ז"ל והי' כ' בה להתירא ואני אסרתי ושלחתי הדברים אל הרב ר' שמואל ז"ל וזה לשוני נראה בעיני הלכה למעשה חתיכה שדבוק בה חלב ואין בה ס' כנגד החלב ונמלחה עם שאר חתיכות ואין בחתיכות ס' כחתיכה זאת שדבוק בה החלב נעשית נבילה ואוסרות כל החתיכות ורא' לדבר מהשיא זיתא דתרבא דנפל בדקולי דבשרא סבר רב אשי לשעורי במה דבלע דיקולי ופי' ר' שלמה דיקולי קלחת ונפל לתוך הרוטב. ופי' מורי ר' יודא ז"ל וכ"פ התרומות דהטעם שלא פי' דיקולי סל כמו דמשמע בכל המקומות בתלמוד משום שאם הי' מפרש סל אז הי' מיירי בסל שנמלח בה בשר ונפל הזית על חתיכה אחת ונאסרה כולו שאין בה ס' לבטל החלב והי' צריך ס' לבטל אותה לכך הוצרך לפרש שנפל לתוך יורה של רוטב שאי"ל ס' לבטל הכזית ואתה הרב יודע שמפי ר' יצחק פירושו הא למדת דרש"י ור"י [הוא ר"י בעל התוס'] ומורי רבינו יודא והר' ברוך בעל סה"ת ז"ל כלהו ס"ל דחתיכה שמחובר בה חלב ואין בה ס' כחלב ונמלחה עם שאר החתיכות שצריך ס' בחתיכות לבטל אותו חתיכה. וכן סובר ר' אפרים ז"ל דאיהו מוקי לה בסל מלא בשר שנמלח [ובתוס' דף ק' שכתבו לדברי ר' אפרים בסל מלא בשר רותח וליתא כמ"ש הא"ז צריך להיות שאין דרך להיות בסל מלא בשר רותח אלא מלא בשר שנמלח דכוונה בשר צלי ועדיין רותח כמשל"ק מא"ז דמליחה כרותח דצלי כיון שעדיין פולט ציר מפליט ומבליע זה בזה] ויליף מני' דלא אמרינן חתיכה עצמה נ"נ אלא דוקא בב"ח אבל אי הוה בב"ח הוה צריך ס' לבטל אותה חתיכה שבלעה טיפת חלב אע"ג דאין כאן בישול כי אם מליחה א"כ ה"ה לדידן דקיי"ל בכל איסורין חתיכה עצמו נ"נ. וכן סובר רשב"ם דאי' דף קי"ב דאמר ר"נ אמר שמואל דגים ועופות שמלחו זה עם זה אסורין ופרש"י שהדגים לבדן הן אסורין וכ' מורי ר' יודא וקשיא לי' לרשב"ם א"כ הל"ל דגים שמלחן עם עופות אסורין והי' הרשב"ם ז"ל מפרש שגם העופות אסורין לפי שהדגים נעשו נבלה ומוזרים ואוסרין העופות בצירן שאסור שנאסר מחמת דם והוא נותן טעם בעופות וכ' דלר' אפרים שלא הי' אומר בשום מקום חתיכה נ"נ אלא בב"ח לא א"ש (וכ"כ בתוס' דקי"ב והרא"ש בפ' כ"ה סי' ל"ו) א"כ דס"ל חנ"נ בכל איסורין וגם לפי רבי דמפרש דלא אמרי אעפ"כ כיון שדם מן הדגים שנבלע מעופות אין בעצמו יכול לפלוט עם הציר עד שלבסוף. אמר מסתברא כפרש"י היינו הכל מקושיא דדם אבל דבר המפעפע כגון ציר וחלב דמפעפע בכך מודה לרשב"ם דכ"כ ואוסר וצריך ס' כנגד אותו חתיכה שנאסרה תחלה וכ"כ [הרי מרא' זו מוכח כמי מתוס' ורא"ש הנ"ל הלא דחו לרשב"ם אלא משיטת ר' אפרים וכתבו כמי אותו דחיי' מפני שאין הדם יכול לילך מעופות וקו' זו מדם משמע בשאר דברים אסור ורשב"א בתה"א דוחה לפי' רשב"ם בבית ג' שער ג' וז"ל אף את"ל דדם שבלעו הדגים חזרו ופלטו מ"מ אין העופות בולעין כל זמן שפולטין ציר ודבזה כמי לא אמרינן איידי דטרידא למפלט לא בלע אלא בדם אבל לא בשאר אסורין דאיסור והיתר שנמלחו יחד אסורין דפלט ובלע א"כ גם מרשב"א מוכח למאן דאי"ל בשאר איסורין נבלה דאסור ואוסר כרשב"ם וכדקדוקו של א"ז) :

וצ"ע על רשב"א שא"כ דבריו סותרין ממ"ש בבית ד' שער א' שכ' דשוה מליחה עם צלי לבישול דדוקא בלוע שמן יוצא מחתיכה לחתיכה אבל לא בכחוש אין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה וכן דעת הטור והובאו בש"ך סי' ק"ה סק"י נמ"ש ואל תשגיח בדברי הרשב"א והטור הא מרשב"א כאן בדגים ועופות וכן מוכח מרא"ש אביו שכתבתי בסמוך דבמליחה יוצא מחתיכה לחתיכה וכן צ"ע אבל האחרונים שכ' הש"ך שם דס"ל גם במליחה אין בלוע יוצא מכל הראיות הא"ז ועובדא דהרב ר' יעקב ישראל שהיתר גיגית מלאה בשר שחוטה שנמלח עם בשר נבלה מפני שהי' מפרש דמליח הרי הוא כרותח היינו מליחה כאורחי' משמע אי הוה ס"ל כר"ת הוה אסור הכל א"כ אנן דקיי"ל כר"ת אסור [וההוא עובדא דר' יעקב ישראל הוא בתוס' דקי"ב ע"א וברא"ש סי' ל"ג ושאר ראשונים הביאו לדברי ר"י ישראל ולא דחוהו מטעם דאין בלוע יוצא גם במליחה הכא זה י"ל דלא נחתו שם אלא לבאר שיעור מליחה כר"ת נ"מ מר' יעקב ישראל ראיות א"ז אמת] וכ"כ בס' התרומות בקלרות בנמלא במליחה מקצת חתיכה בציר אבל חתיכה למעלה מציר מותר אפי' יש שומנונות באותו מקצת שבתוך הציר אעפ"י אם הוא נבלה או חזיר הי' אוסרת למעלה מחמת פיעפועו אפ"ה שלמעלה מותר כיון שאין הדם הולך למעלה ואין לו לאסור ויתר מאלו כולו דם הא למדת אבל אם הי' נאסר מחמת חלב היא אוסרות לכל החתיכות וכ"כ סה"ת בארוכות (ר"ל בפנים) ומה שמדקדק ר' יצחק בר שמואל ז"ל מהאי דטפת חלב שנפלה דאיסור הנבלע בחתיכה אינו הולך חוץ לחתיכה אלא ע"י רוטב היינו יבשה ממש כגון שעירה רוטב חוץ לקדירה והקדירה אלא אם ונתייבשו החתיכות אע"ג דהחתיכות הן חמות אינן מפליטות ומבליעות זה בזה אבל סל מלא בשר צלי ועדיין רותחין או כל מלוחות אין זה יבש (הנה תי' זה צ"ע דהא הוכיחו דאין בלועה יוצאה מדאמר אי לא ניעור מפלט לא פליט משמע דעדיין יש רוטב ולא כא"ז שעירה הרוטב והא לר"י אפי' מקצתו תוך הרוטב ס"ל דאין בלועה יוצאה וקו' הא"ז לכאו' מכל ראיות לא קשה דכל הראיות שהביא מיירו בחלב א"כ י"ל התם בחלב כחוש עכ"פ מכל ראיות מוכח דלא כש"ע שפסק כמהר"ם במליחה דאפי' בחלב אינו אסור שאר חתיכות שלא נגעו בחלב אבל מרא' מדגים ועופות מוכח דאפי' איסור כחוש כמי מפליט ומבליע במליחה כיש"ש דלא דחי לרשב"ם אלא מקושיא מדם וק"ל) :

וישוב אמרו לי מורי הרב שכ' שמותר ממ"כ שאם החלב מפעפעת בכל החתיכות מחתיכה לחתיכה הרי כולם מצטרפין ומבטלין את החלב אעפ"י שאין בחתיכה הדבוק בה ס' ואם אינו מפעפע מחתיכה לחתיכה הרי לא נאסרו כ"א אותה חתיכה ואני אמרתי שא"ו שמורי אמר כך שהרי כל רבותי אינם סוברים כך כדפי' (הנה דברים אלו הך ממ"כ כ' תוס' דף ק' ורא"ש שם ומבואר מא"ז כמ"ש סוף אות א' דהממ"כ הוא דספקי לתוס' אפשר חלב בלועה יוצאה מחתיכה לחתיכה וכן מה שדוחה הרשב"א לרש"י דס"ל בלועה יוצאה א"כ הכל מצרף וכמ"ש תוס' דאם מתפשט הכל מצרף אינו קושיא כמש"ל סוף אות א' ראי' למ"ש מא"ז כאן שכ' דכל הפוסקים לא ס"ל הכי) · ועוד כ' דאין שייך לומר כאן ממ"כ כלל שהרי חתיכה שחלב דבוק בה הוא תופסה בידו ומולחה ולאחר שמלחה כל צרכה מניחה אצל שאר חתיכות הלכך הואיל וחלב דבוק בה מיד כשמתחיל למלוח מתפשט בכל החתיכה ונאסרה זו החתיכה ושוב פולטות ונבלעת בחברתה ואוסר כל החתיכות (כ"ל דהא"ז ס"ל מליחה נעשה רותח מיד אבל אפי' לש"ע לעיל בסעי' זה דאינו נעשה רותח עד ששהה שיעור מליחה ולא נאסרה מיד מ"מ י"ל כיון שהוא דבוק נאסרה קודם ונעשה נבלה. ולפי"ז באינו דבוק כגון בנידון דבינת אדם י"ל לטעם זה שפיר כמהר"מ דכל החתיכות מצטרפות ולא נעשה חתיכה נבלה מ"מ ראי' הא' מכל הפוסקים מוכח אפי' באינו דבוק) כמשל"ק אות י"ב וה"ר שמואל השיב לא"ז מה שכתבתי בראשונה למו"מ בעלמא כתבתי אבל לענין הלכה למעשה אני מורה בו לאיסורי עכ"ל מא"ז זה כ' דל"ל איסור דבוק דכ"כ ובהג"א פי' גי"ה סי' כ"ד כ' בשם א"ז דס"ל דבוק אבל המעיין בא"ז פי' גי"ה סי' תכ"ב נראה דפסק להלכה כדעת הר"י בדבוק לא כ"כ :

(ט) ונ"ל עוד דליתא לדידן מה שדחו לא"ז כיון שסופו להתפשט כל החתיכות נצרף שכ"כ תוס' דף ק' ולא נעשה נבלה וכן דחה הרשב"א לפרש"י דס"ל בלא ניעור כמי נאסרה חתיכה וכ"כ ויוצא בלא רוטב דאם מתפשט תצטרף השאר כמש"ל ובאות א' דהא קיי"ל איסור דבוק נעשה נבילה אפי' בישול וצריך ס' כנגד החתיכה הרי אע"ג דסופו להתפשט נעשה תחלה נבילה וא"ש תוס' והראשונים הנ"ל לא ס"ל איסור דבוק כמבואר בתוס' גי"ה דף ל"ו ד"ה אם שהקשו דתנן ירך שנתבשל בה גי"ה אם יש בה בנו"ט דלמה לא אמר בהן דהיינו ברוטב ובחתיכות והג"א תי'

תי' שם משום דהגיד דבוק וכ"נ הרי דתוס' לא ס"ל דבוק וכל הפוסקים ר"ן וה"ה ורא"ה בשם הראב"ד דס"ל בלא ניעור כ"כ וצריך אח"כ בחתיכות ס' כנגד אותה חתיכה שנאסרו כולם חולקין אסברת תוס' הנ"ל:

(י) **הנה** התרומות כ' והובא במרדכי סופ"י גי"ה דלכך פרש"י קלחת ולא פי' סל ובשר רותח דא"כ האיך נצרף כל החתיכות שבדקולי הא אין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ע"כ לכאו' מוכח דס"ל לתרומות אפי' הבלועה שומן כהאי כזית דתרבא אפי"ה אין בלוע יוצא אמנם יהי' התרומות סותר עצמו הא באותו סי' כ"כ בבשר שנפל לתוך הגיגית בשעת מליחה נ"ל דבדבר המפעפע נעשה אותו חתיכה נבלה ופולט ואסור אחר חתיכות אחרות אע"כ צ"ל דמחלק במליחה דמוהל היוצא מחמת מליחה חשיב כרוטב ואמנם מ"ש הא"ז מן התרומות דמוכח מזיתא דתרבא הא ליתא:

(י"א) **בח"ד** סי' ק"ה ס"ק י"ג הקשה אש"ך ס"ק חי דס"ל גם במליחה אין בלוע יוצא מדגים ועופות כמו שהקשה הא"ז ורצה לומר דש"ה דמלח פולט אפי' דם דבלע מעלמא הח"ד לא ראה בא"ז. ועוד דמנרמ"א סי' ע' ס"ו מוכח דלא כח"ד דבשר שפלט כל צירו עם בשר שנמלח עתה אסור ולמה לא מהני מליחה שנית אם מלח מפליט דם מעלמא ותימא על הפר"ח ס"ק ל"ז שם והובא פרמ"ג שם בש"ך סקל"ג דס"ל ממ"נ דאם יש ס' בחתיכות החלב מותר ממ"נ דאם אינו מפעפע לשאר חתיכות בלא רוטב מותרין שאר החתיכות ואם מפעפע הכל מצרף וכ"כ לדעת ר' נתנאל הובא במרדכי סופ"י גי"ה דהכי אי' שנשאל ר' נתנאל על חתיכות בשר שלא נקרה מחלבה ונמלחה עם שאר בשר וכ' היכי שאין בחתיכה ס' ובשאר חתיכות יש ס' כנגד החלב היא אוסרות כל החתיכות דשמא חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה ואין בהם ס' הרי בפי' אע"ג דאיכא ס' בכל החתיכות כנגד החלב לא שרינן מכח ממנ"כ אלא דתחלה נ"נ החתיכה ואח"כ אוסרת שאר חתיכות משום שמא נתפשט וכא"ז אלא הא"ז ס"ל דחלב במליחה ודאי מפעפע וכן ס"ל כמה שו"ת במרדכי פי' גי"ה מסי' תרע"ד ולהלן א"כ רוב הפוסקים ס"ל כא"ז דחלב מפעפע מחתיכה לחתיכה אעפי"כ אינן מצרף כל החתיכות לבטל החלב אלא אותן חתיכות שנגעו בחלב מצרפין לבטל החלב אבל החתיכות שלא נגעו בחלב אלא בחתיכה שנגעה בחלב אמרינן דאותו חתיכה נ"נ תחלה אע"ג דסופו להתפשט לשאר חתיכות מ"מ נעשה זו שנוגע בחלב נבילה וצריך ס' כנגד חתיכה אפי' בהפ"מ וכ"פ במנ"י כלל ל"ח ס"ק ה' והמנ"י לא ראה בס' א"ז שהובא מפוסקים רבים האוסרים:

(י"ב) **ועל** המנ"י שכ' שכן דעת הג"ה בש"ע סי' ק"ה סעי"ט ע"ז יש לגמגם דרמ"א כ' שם דמשרינן לעולם בס' אע"ג דיש לפי"ז קצת קולא ופי' בש"ך שם ס"ק ל"ו ובפרמ"ג בט"ז שם ס"ק כ"ה דאם חתיכה א' נגע בחלב ושאר חתיכות נוגעות זו בזו לדידן כלן מצטרפין וזה לא כמנ"י אבל לדינא נמה דמבואר מא"ז שדייק מפוסקים הרבה הרי הדין כמנ"י. ואפי' נמלחו יחד אפי"ה אותו חתיכה שנגע בחלב נאסרה תחלה וצ"כ ואוסר שאר חתיכות שנגעו בחתיכה הנאסרה:

ואמנם מה שכתבתי אפי' נמלחה ביחד נעשה זו שנוגע בחלב נבלה אפי' בהפ"מ הואיל וש"ך סי' ל"ב ס"ק ע"ז מתיר בהפ"מ דלא כ"כ כת"ח אפי' בשמן וסגי בס' מכל החתיכות כנגד החלב. ובפרמ"ג בש"ך סי' ק"ה ס"ק ל"ח מתיר שאר חתיכות אפי' כששי' החלב דבוק בחתיכה א' כל החתיכות מצרפין לס' לבטל החלב בהפ"מ ולא אמרינן דחתיכה דבוק בה כ"כ ואוסר השאר עד שיש ס' כנגד החתיכה לא אמרי' כן במליחה בהפ"מ הנה מקור דבריהם שהקילו בזה הוא ג"כ מחמת שלא הי' לפניהם ס' הא"ז ודברי ת"ח כלל ל"ח כ' במנ"י סק"ד מתשו' רמ"א סי' ל"ה שהקשה השואל (בסי' קי"ג השאלה) המרדכי בפי' גי"ה סי' תר"פ כ' לדברי הא"ז דרש"י לא רצה לפרש דיקולי סל ובמליחה דא"כ חתיכה ראשונה נעשה נבילה א"כ נצטרך שישים בחתיכות אחרות שנגעו בחתיכה ראשונה שנאסרה מזיתא דחלב ומסברא זו פ' הר"י מווינא דחתיכות בשר שנמלחה ונמלאת חלב דבוק בא' מהם אם אין באותו חתיכה לבטל החלב בס'. חתיכה עצמה נ"נ ואוסרות שאר החתיכות בס' כנגד כל החתיכה שהחלב דבוק בו והטעם משום דמסתמא החתיכה נמלחה לבד מתחלה ונאסרה ואח"כ אסרה שאר החתיכות כ"כ משם ר' יודא וקשה דברי א"ז מני' ובי' דתחלה אמר דפ' דנ"כ מטעם רש"י דמשמע דאפי' אינו דבוק ונמלחו יחד אלא דאותו חתיכה שנוגע בחלב נ"נ ואח"כ כ' בדבוק ומשום דמסתמא נמלח תחלה:

עי' תי' בתשו' סי' ל"ה והובא במנ"י כלל ל"ח ס"ק ד' כל דבריו של הא"ז חדא הוא דבכל מקום שאמרינן חתיכה עצמו נ"נ הוה מטעם דחיישינן דפעם א' היתה אותה חתיכה לבד ומה שהוצרך לפרש הטעם יותר גבי מליחה דהא דמשערין בשישים גבי מליחה הוא גופי' חומרא בעלמא ע"כ לא מסתבר להחמיר בו עוד ולאוש שמא הי' החתיכה בפ"ע לבד וגם אין דרך לנער החתיכות כמו דברים המבושלים וע"כ הוצרך הטעם מסתמא דמלתא אותו חתיכה נמלחה לחוד. ולפי"ז כ' המנ"י אם ידעינן בודאי שנמלח יחד א"כ לא שייך כלל למימר חנ"נ אכן ביו"ד סי' ע"ב משמע באיסור דבוק כ"כ אף בלא האי טעמא וחששא דישאר החתיכה פ"א לבד ע"כ. והת"ח כ' שם דמהר"מ פאדו התיר בהפ"מ דלא אמרי' חתיכה נ"נ ואוסרת משום דרוב הפוסקים ס"ל דסגי במליחה בקליפה ע"כ:

וקשה מאוד דברי תשו' רמ"א דהא בכזית תרבא שנפל לתוך סל מלוח דכולם נמלחו מכבר ולא נמלח חתיכה א' תחלה עם הזית תרבא שאינו דבוק עם התרבא ואפי"ה נ"נ וכה"ג ליכא למימר מסתמא אותו חתיכה נמלחה לבדה תחלה וגם שהיתה מסתמא לבדה עם החלב ואפי"ה אוסר הא"ז משום דחתיכה שנגעה באיסור נאסרה תחלה. ובא"ז הכי אי' דאמרו בחלב הדבוק ונמלח עם שאר חתיכות דאין אוסר שאר חתיכות משום ממ"נ שאם החלב מפעפע בכל החתיכות מחתיכה לחתיכה הרי כולם מצטרפת ומבטלין את החלב אעפ"י שאין בחתיכה הדבוק בה ס' ואם אינו מפעפע מחתיכה הרי לא נאסרה כ"א אותה חתיכה וכ' הא"ז דזה דעת מורי ר' יהודה ודוקא גבי האי כזית תרבא שייך הממ"נ שכבר הי' כל החתיכות רותחות כשנפל הכזית תרבא שייך לומר מתפשט שכבר הם פולטות בשעת נפילת החלב אבל הכא שהחלב דבוק והכל חתיכה אחת והוא תפס אותך בידו ומולח הכא ודאי נאסרה תחלה ואוסרות כל החתיכות זה כ' נר' יודא. אבל הא"ז סיים ותו דאפי' בהאי דקולי שנפל כזית תרבא שאין החלב דבוק בה לא ס"ל נר' שלמה נמ"כ מדפי' הקולי קלחת כדפי' רבותינו לטעמי' כדפי' לעיל עכ"ל הרי לדינא ס"ל לא"ז אפי' נמלחו יחד ונגע א' בחלב נאסרה ואוסרות כל החתיכות עד שיהי' ס' כנגד החתיכה ולא משום נסתמא הי' בפני עצמה אסור מכל ראיות שהביא הא"ז לעיל לרש"י ור"א וכל הפוסקים כדינו דרשב"ם בדגים ועופות והמרדכי קיצר בהעתק דברי א"ז:

ונ"ל עוד דהש"ע נמי מודה להחמיר חתיכה ראשונה נ"נ ואוסרת שאר חתיכות דהא כ"כ בב"י אחרי שכ' המרדכי בשם הר"י מווינא הוא הא"ז כ' הב"י דזה דוקא לדדהו דס"ל חתיכה נ"נ משמע עכ"פ לדידן דס"ל נ"נ בשאר איסורין מודה הב"י דחלב מפעפע במליחה מחתיכה לחתיכה וא"כ מ"ש לעיל הב"י כהר"מ דחלב אינו מפעפע זה הי' כ' קודם שראה במרדכי בשם מהר"י מווינא דס"ל חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה. וא"כ מה שפ' בש"ע סעי' ע' כההר"מ אע"ג דמהר"מ גופי' ס"ל אפי' לקולא הכי כמו דמשמע בהג"ה ש"ד אבל הש"ע לדנפשי' ס"ל דוקא להקל אינו מפעפע וצריך להיות ס' בחתיכה שנגע בו החלב לבד. אבל שאר חתיכות אוסרות דשמא מפעפע וכמ"ש הנה כ' דש"ע רק לחומרא ס"ל דחלב אינו מפעפע ומה שמקשה הבינת אדם דלמה לא הזכיר משאר חתיכות י"ל דבלא"ה הקשו הא בסעי' ז' פ' בכלי דשומן מפעפע. כן הקשה בט"ז שם ובפר"ח ובמ"כ כתבו במליחה מקיל כי לא לכל דבר אמרו מליח כרותח דלני' והוא קצת דוחק מפני שלא נזכר זה בב"י אבל לנה"כ א"ש דעל שאר חתיכות סמך אמ"ש סעי' ז' דשומן מפמפע לחומרא דאם ליכא ס' בכל החתיכות כלן אסורין ממילא לדידן נ"נ ואוסרות כל החתיכות כדמשמע בב"י וכא"ז ומ"ש הבינת אדם דגם השר מקולי ס"ל כמהר"מ דאין חלב נפעפע כמ"ש במבוא שערים סי' ל"ז ז"א הא בסוף כ' המ"ש דהשר מקולי נספקי לי' כתוס' דף ק' והרא"ש שרא' בסמ"ג שהוא שר מקולי שהוא כ' כדברי תוס' דף ק"י דמספקי לי' אם שומן מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב:

וגם במנ"י שם סק"ה הכריע דלא כרמ"א בת"ח אלא להחמיר במליחה נ"נ אפי' בהפ"מ ואוסרות השאר. וכ"פ ביש"ש בפי' גי"ה סי' נ"ה וסיים שם דאין לשמוע למהר"מ בת"ח והמנ"י הביא ג"כ הראי' מדגים ועופות שכ' הא"ז והמנ"י שם כ' דרמ"א חזר ממ"ש בת"ח ובפ"מ בסי' ל"ב ס"ק ע"ז וסי' ק"ה סקל"ח בש"ך כ' דלא חזר ואין כ"מ דאפי' לא חזר מאחר דהא"ז שהוא קדמון אוסר והביא ראיות דבריו ורמ"א שלא ראה בו הסיא לדברי הא"ז דברים שאינם:

וכן אין להשגיח במ"ש בד"מ סי' ק"ה אות י"א שכ' דוקא אם החלב דבוקה בו נ"נ אבל אם אין החלב דבוק בחתיכה אלא שנמלח עם בשר החלב הכל מצטרף לבטל החלב בין חתיכה הנוגעות בחלב בין אינו נוגעות נ"ז ליתא בהינו נוגעות בחלב אלא בחתיכה שנוגעות בחלב נ"נ ואוסרת וכ"כ באו"ה כלל י"ד דין א' וז"ל וכ' בא"ז בשר וחלב שנמלחו או נמלחו יחד בין שהחלב דבוק בו או נוגע בו בתלוש ואין ס' בחתיכה נגד החלב ואסור לפי שחלב מפעפע מחתיכה לחתיכה. ומה שהביא הד"מ מהג"ה ש"ד דבישול ומליחה הכל שוה וכ"מ לשון האגור שכ' דמשערינן בס' בין להקל בין להחמיר ע"כ וכ' בד"מ לכך אין לחלק אלא הכל מצרף לס' אם אין דבוק דאז יש להחמיר כא"ז כי מדינא א"צ ס' במליחה אלא קליפה וכו' ע"כ אין ראי' כמו דלא מיירו בדבוק כן לא מיירו בנוגעות בחלב ונ"ש דשוה מליחה לבישול דא"צ קליפה ביש ס':

והא דסמך הת"ח והד"מ להקל דלא נ"נ בנוגעות משום מדינא לא הי' מצריך במליחה רק קליפה (והא דכ' הרמ"א בסי' ק"ה בשמן מדינא צריך ס' כ' בבינת אדם שם דהיינו כנגד אותו חתיכה שנוגעות החלב דנאסרה כולו) וכ"כ בתשו' סי' ל"ה ובתשו' סי' כ"ח מתיר בפסח מטעם זה חיטה שנמלא בבשר בתוך הפסח על חתיכה בשר דאותו חתיכה אסורה אבל שאר חתיכות מותרין וכ' טעם הא' הביא שם הג"ה ש"ד שער ל"ד שכ' דנהיגין לשער בס'. ובדאיכא ס' נ"ב קליפה אע"ג דרבותינו טובא פליגי ואזלינן בתרייהו ברוב דוכתין מ"מ כאן תפום עיקר לשוי' מליחה כבישול משום דמלתא דפסיקי הוא ולא נרכינן לשעורי כמ"ש ראב"י שצריך להעמיק יותר בחלב שמן מבחלב כחוש ודבר זה תלוי בכל פעם באומד הדעת לפי שומנונותו וזימנין דאתי לידי מכשול ולכך ראוי לסמוך אבעל השערים שראה מעשה הרבה פעמים ומעשה רב אפי' יחיד כנגד רבים עכ"ל וכ' הרמ"א בתשו' דכ' לדקדק מלשונן שלא משערין בס' כל ימות השנה משום דס"ל הכי אלא שנהגו משום דמלתא דפסיקי היא ולא נרכינן לשעורי כו' ומשמע הא לאו הכי אזלינן בתר רבותינו דפסקו דסגי בקליפה ע"כ:

(י"ג) **וקשה** דלמה לא נימא דהא דמצריכינן ס' במליחה הוא מדינא דקיי"ל כפוסקים דס"ל הכי שהם רבים כנגד מועטים ולחומרא

ולחומרא וקמאי ובתראי דפוסקים דס"ל בקליפה סגי במליחה הם תוס' ורא"ש ורשב"א ור"ן בשם רא"ה ורמב"ן ועי' בב"י סי' ק"ה שכ' בשמן גם הרא"ש מודה לרשב"א דמפעפע בכולי' א"כ י"ל גם תוס' הכי ס"ל א"כ רק המרדכי בשם ראב"י בפ' כ"ה דס"ל אפי' בשמן סגי בקליפה. וא"כ האוסרים רבו דהיינו המרדכי בשם מהר"ם והרבה גאונים המשערים בס' וכ"כ בשם הר"י הלבן בפ' כ"ה והרבה גאונים וא"ז בכללן כל אלו הביא הרמ"א בתשו' וכ' שכ"כ בש"ד ואגור בשם מהר"י מולין ומהר"י ווייל בתשו' ואו"ה דמליחה בס'. וכן נראה כאן בש"ע דאנן משערינן מליחה בס' היא רוב קמאי ובתראי ובא"ז סי' כ"ג הביא דברי קמאי דס"ל הכי דהיינו הא"ז וה"ג ור' שמואל נוטראי ור' שמרי' ור"י הלבן ר' יודא בר ר' יצחק בשם ר' יצחק בן ר' שמואל וגדולה מזו דליכא מאן דכ' דאפי' שמן סגי במליחה קליפה רק הראב"י במרדכי וכמו שנראה בק"ה סעי' ט' בהג"ה והא"ז כ' וז"ל וכן ראה מורי ר' אבי העזרי ז"ל רבותיו שבשפירא שהי' מורים מליחה בששים. ודעת הא"ז והגאונים משמע דבכל מליחה בס' בין בשמן בין בכחוש וכ"מ דס"ל הג"ה ש"ד דאל"כ בכחוש מודה דאינו בולע יותר מכדי קליפה האיך מלינן להקל שלא לקלוף א"ו דגם כחוש בולע בכולי' וא"כ מדינא מועיל ס' וצריך ס' מדינא אבל לתשו' רמ"א מדינא צריך קליפה ואפי"ה משום מלתא דפסיקי מקילין דלא אתי לידי מכשול קשה הלא עכשיו אוכל איסור א"ו דהגש"ד ס"ל מדינא אפי' בכחוש צריך ס' ולא צריך קליפה אלא דקשי' לי' דלחומרא יש לחוש להצריך נמי קליפה ע"ז תי' דלפעמים יסמוך על הקליפה לחוד וגם הקליפה לא יעשה לפי הצורך ויבוא לידי מכשול כ"כ לפרש דברי הגש"ד שלא יהי' דבריו קשים עכ"פ הן דין שלנו אין להקל כת"ח ושו"ת רמ"א דאיהו סמך דמדינא א"ל ס' וסגי בקליפה הלכך לא כ"כ ואוסר לשאר אתיכות וז"א דמדינא מליחה בס' ובחס"ו סי' ל"ג פ' כשבו"י לצרף דעת ראב"י מפני שכן דעת כמה גאונים במרדכי סי' תרפ"ד הנה גם החס"ו ג"כ לא ראה לא"ז ועוד י"ל דהכי גאונים הוא רק מודו דאמרי' חנ"נ בכל איסורין ולפי"ז ל"ק קו' חס"ו אראב"ן דסתרי אהדדי ועוד לחס"ו קשה למה ר' ברוך שם כ' בסוף דמליחה בס' כיון ששאל שם והי' התשובה לו מליחה בקליפה:

(י"ד) **ואלא** גם בשמן נ"ע אם להתיר שאר אתיכות שלא נמלא בה האיטה אע"ג דתשו' רמ"א כ' עוד שם טעמים והעתיקה

המג"א סי' תס"ז סקל"ג אמנם מרמ"א סי' כ"א ותשו' מהרמ"פ משמע דסמכו בזה דוקא דהיינו משום דמליחה סגי בקליפה וכ' דאפי' כחוש כיון דציר דמליחה חשוב כרוטב לא"ז ושאר פוסקים שכ' לעיל יוצא מחתיכה לחתיכה כמו בבישול א"כ ה"ה בחטה וכל כחוש בולע ופולט ומהר"נ פדווא בתשו' רמ"א כ' אף שהרא"ש (שם בטור) בלא הי' אוסר גם האחרות הוא כמו שמבאר דע"י היפוך השפוד מתפשט מזה לזה אבל גבי מליחה אף המורים להחמיר שמתפשט מחתיכה לחתיכה ואוסרין אם אין בהם ס' הוא חומרא יתירה וכו' הנה כבר כתבתי רוב הפוסקים דמדינא אוסרין מחתיכה לחתיכה ומליח בס' ובמרדכי סופ"י ג"ה סי' תרפ"ד כ' דחיישינן שמא כל אחת נגעה באיסור גופי' כי כן מנהג כשמולחין הרבה ביחד להפך אתיכה על אתיכה אע"ג בסוף כ' דאין להחמיר מליח כרותח דצלי ולא יהי' צלי חמיר מבישול ולא צריך קליפה כשיש ס' לבטל אבל בפסח דגם בצלי האתיכות אחרות אסור דע"י היפוך השפוד מתפשט עכ"פ משהו כן י"ל נמי במליחה דהמנהג להפך אתיכה על אתיכה יש לאסור מליח כצלי ולדעת רשב"א דיליף אין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה מקליפה דאינו יכול לילך יותר א"כ כיון דאותו אתיכה אסור ומתפשט בכל האתיכה גם מחתיכה לחתיכה הולך ובלא"ה הנה כבר כתבתי בתחלת הסי' בשם כמה פוסקים דס"ל דבלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב וכיון דמליחה בס' ומתפשט בכולי' ה"ה דמתפשט מחתיכה לאתיכה ומרש"ל בסי' מ"ה כ' בשם הרבה פוסקים בלי ומליחה אפי' בכחוש יוצא מחתיכה לחתיכה ורמ"א בתשו' הביא באמת דעת האוסר י':

ונחזור עוד לדברי בינת אדם שמתיר דמ"ש הרמ"א סעי' ט' דקאמר בשמן מליחה מדינא בס' הוא רק לאותו אתיכה אבל בשאר אתיכות לא מיירי כ' דז"א דהא בתחלה ההג"ה כ' דוקא אם איכא ס' בכל האתיכות כנגד הדבוק וא"כ כ' כמג"י שהבאתי דרמ"א חזר בהג"ה להחמיר בשמן אפי' בהפ"מ ממ"ש בת"ח ומ"ש הבינת אדם להתיר מטעם ס"ס שמא הלכה כראב"י דסגי בקליפה אפי' בשמן ואת"ל כרשב"א דצריך ס' בשמן שמא אינו מפעפע מחתיכה ומביא ראי' מנכ"י שמצרף הראב"י הנה זה נדחה כמש"ל דרוב הפוסקים בס' דלא כראב"י והא"ז שכ' מראב"י גופי' הכי דראה בשפירא שמשערין בס' (ועי' בפרמ"ג בש"ך סקל"ד דמצרף לראב"י בס' טריפה לס"ס גם ז"א מא"ז והפרמ"ג לא מזכיר ס' שמא אינו מפעפע מחתיכה לחתיכה וגם שם כ' הפרמ"ג דאין להתיר אלא בהפ"מ ופ"נ והנכ"י לא כ' כפרמ"ג אלא אפי' ספק טריפה לא גרע מאיסור דרבנן ומשערין בשומן בס' ונכ"י אינו מצרף הראב"י אלא בס' טריפה ובמין במינו ועוד בנידון דנכ"י בנמצא קוץ בקורקבן לאחר אכילה וא"י אם הי' ניקב לחוץ דעת רש"ל להכשיר שם מצרף הנכ"י לראב"י ואם הי' רואה לא"ז לא הי' מצרף לראב"י כלל ואדרבה י"ל ס"ס לחומרא הא יש הרבה פוסקים כמ"ש בתחלת הסי' דאפי' בכחוש יוצא מחתיכה ואפי"ת דאינו יוצא מ"מ במליחה כ' מהרש"ל בשם הרבה פוסקים דיוצא ופסק כן. מכ"ש בשומן כבר הבאתי מא"ז דכן הוא והביא ראיות דיוצא מחתיכה לחתיכה ובאו"ה כלל י"ב כ' בשם ראב"י דאפי' בכחוש במליחה משערינן בס':

ומ"ש הב"א דמ"ש הפר"ח דרשב"א חולק אהר"מ דרשב"א ס"ל דשומן מפעפע מחתיכה לחתיכה כ' אמת שכן משמע מדבריו הכי אינו כן דבך כ' הרשב"א בפי' ופסקו הש"ע בסעי' ז' ומ"ש דמשמה"ב מוכח מדבריו דשומן אינו מפעפע מחתיכה לחתיכה שכ' וז"ל וכן אם נמלא חלב נמלח עם אתיכות מרובות ולא נודע באיזו' מהן נגע בשעת מליחה כלן אסורות אם אין ס' כנגד אתיכות החלב המפעפע עכ"ל ודייק הבכ"א מדכ' נמלח ולא נודע באיזו' מהן נגע משמע דאם ודאי לא נגע בחלב גופי' אלא באתיכה שנגע בחלב אינו מפעפע מחתיכה לחתיכה ול"נ דאין מזה לדקדק דמשום דצריך לומר אם נמלא דאם הי' יודע מהחלב הוא מסירו. וכיון דנמלא אורחי' דמלתא דנקיט שאינו יודע איזו' מהן נגע ואלא אדרבה יש לדייק אפכא ממ"ש ולא נודע באיז' מהן נגע משמע אפי' לא נגע החלב אלא בא' מהם אפי"ה כל האתיכות שנוגעות זו בזו מצטרפות ש"מ דמפעפע מחתיכה לחתיכה:

ומ"ש בב"א מתה"ב (בתה"ב שלי דפוס וויען הוא דף ס' פ"נ) נמי משמע דס"ל דאין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה שכ' וז"ל ע"י הציר והמוהל היוצאין ע"י מליחה האיסור הולך ונבלע בכולו כדרך שהוא עושה ע"י בישול עכ"ל יש לומר דשאר אתיכות לא מיירי הרשב"א שם ואדרבה מדמדמי לבישול משמע כמו בישול דמפעפע מחתיכה לחתיכה ומהר"מ שכ' הבינת אדם דפשיטא לי' דחלב א"י מחתיכה מהגש"ד הנה דברי הגש"ד הוא מתשו' הגמי"י סוף ה' מא"ס הנה שם תמצא תשו' אחרת בשם מהר"מ דמספקי לי' וא"כ גם לר"מ להחמיר שאין כל האתיכות מצרפין רק אותה אתיכה שנגע בחלב ואם ליכא בה ס' נ"נ ואוסר ועסל"ד סי' תר"א ועי' באו"ה כלל י"ב דין ט' שכ"כ בשם מהר"מ דרק אתיכות הנוגעות בחלב מצרפין לבטל ושאר אתיכות אסורין:

מכל הנ"ל מבואר דליתא מ"ש החכמת אדם כלל מ"ד להקל בהפ"מ במליחה דלא נ"נ אפי בשומן דמא"ז מעופות ודגים מוכח אפי' בכחוש אמרינן דנ"נ במליחה וכן מתרומות גבי מלח בגינת ואלי' בציר ויש"ש סי' מ"ה אוסר איטה שנמלאת בתרנגולות במליחה אוסר גם אחרים דמשהוא יוצא במליחה א"כ כיון דנ"נ במליחה אוסר אתיכות אחרות דהא דאין אוסרים אע"ג דאתיכה עצמה אסורה ואינו אוסרת משום כיון דאינו יוצא בלי רוטב מהאיסור גופי' אפי' משהו א"כ למרש"ל דיוצא משהו כמו דאתיכה זה אסורה כן אוסרת האחרות כעין זה תמה בפרמ"ג בפתיחה להלכות תערובת ח"ב פ"ג ד"ה והנה על רמ"א בתשו' בנמצא איטה במליחה דמשמע דס"ל אי לאו עוד טעמים מודה דמשהו יוציא א"כ האיך אמרי' אין בלוע יוצא כיון דאתיכה עצמה אסור דנ"נ אמאי אין אוסר כיון דמשהו יוציא וא"כ למרש"ל דבאמת אסור במליחה במשהו ה"ה דאוסר שאר אתיכות דלא שייך לומר דאין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שאיסור עצמו יכול לילך (וקו' הפרמ"ג לרמ"א דלא מחלק בין מליחה לבישול באמת יש ראי' לפוסקים שכתבתי בתחלת הסימן דאתיכה שנאסרה אוסר חברתה בלא רוטב כיון דעכ"פ משהוא יוצא. וא"ש ומובן היטב תי' הראשונים שכתבתי בתחלת הסימן דרא"ה תי' מה דאמר בגמ' מפלט לא פליט היינו כדי נ"ט וכן תירצו דזהו לס"ד דאפשר לסחטו מותר ולפי"ז מובן היטב דודאי משהו פליט אמנם משהו אין אוסר ולא חשיב פליטה כיון דאינו כדי לאסור וא"כ כיון דאיסור הולך משהו נימא דנ"נ ואוסר הא לס"ד אפשר לסחטו מותר אבל למסקנא דאפשר לסחטו אסור האתיכה בעצמו ונ"נ ואוסר כיון דמשהו יכול לילך ומה שהביא החכ"א ראי' מש"ך סי' כ"ב סקי"ג שכ"כ אין מש"ך ראי' דש"ך הא ס"ל בסי' נ"ב ס"ק ע"ו גם במליחה אין בלועה יוצא אבל בלא"ה אין מהם ראי' דהם יש לדדים בלא"ה להתיר כמ"ש בפמ"ג שם. ודע די"ל הא"ז וסיעתי' דס"ל במליחה אתיכה שנוגע בו החלב נ"נ ואוסר אתיכות אחרות בלא רוטב דקשה ממ"נ אי סופו להתפשט אמאי נ"נ וכן קו' ראשונים מש"ס דק"א מפלט לא פליט בלא רוטב י"ל כמ"ש האו"ה כלל כ"ד דין ד' שכ' מה שעתיד להתפשט אמרי' שנתפשט ברגע ראשון וא"כ י"ל ה"ד באותו אתיכה שנגע בו החלב אבל מחתיכה לחתיכה אינו מתפשט ברגע ראשון ושפיר אתיכה ראשונה נ"נ וא"כ י"ל הש"ס הכי מקשי מפלט לא פליט ברגע ראשון אע"ג דפליט אח"כ ס"ד אפשר לסחטו מותר ואמאי האתיכות אסורין ומשני אפשר לסחטו אסור ונ"נ ברגע ראשון ואסור:

סימן תקצ"ט.

(א) ישוב ארמב"ן במקום א' מליחה בקליפה ובמק"א כ' בס' וחלקתי בציר שזב אוסר בס' וישוב הסוגי' דף קי"ז מקו' ראשונים (ב) ישוב דברי ר"י הלבן מליחה בס' שכ' דמוכח מהגמ' הא מגמ' מוכח להיפוך ותי' היש"ש שכ' בתירוצו למ"ד יש בגידין בנ"ט היינו לאחר בישול הקשיתי וכתבתי קצת תי' (ג) עוד ישוב על הר"י הלבן וסיעתי' (ד) עוד ישוב וישבתי קו' התוי"ט אשמואל דאמר כבוש כמבושל מפ"י דתרומות וקו' נב"י למה קיי"ל כשמואל כבוש כמבושל הא ר"י פליג ולא נדחה ר"י בזה וקו' פרמ"ג סי' ק"ה מה ראי' מרב אמי דתבר פנכא דס"ל מליח כרותח דלמא הי' בציר וישוב קו' ב"י סי' ק"ה אהגמי"י שכ' לרא"ש אינו כבוש אלא בדבר חריף (ה) ישוב אפרש"י דף צ"ז שכ' דכבוש רק בחריף וכתבתי דרש"י לא חולק אשאר פוסקים דכבוש אפי' באינו חריף וישוב מסוגי' לר"י הלבן וסיעתי' מן הסוגי' וגם ישוב לפוסקים דס"ל במליחה אפי' בכבוש ס' וישוב קו' הח"ד ס"ק ט' דמה

פריך

פריך ריש דף קי"ג ולימא מדשמואל דלמא שמואל לא אמר מליח כרותח אלא בלא פליט ההיתר אבל בפליט עדיין הספק שמא איידי דטריד למפלט לא בלע :

(א) **בהג"ה** וי"א דבכל מליחה אנו משערין בס' בב"י כ' שכן דעת רמב"ן ולקמן סי' ק"ה ס"ט בהג"ה נרשם בשם רמב"ן דמליחה אינו אוסרת רק כדי קליפה והקשה שם בתוך הש"ג מ"ש הב"י כאן בשם רמב"ן בס' ואין ס' מ"כ ת"י אבל עולה בזכרוני שכן הקשה המ"כ ותרוצו לא הי' נראה לי כשראיתי בו ונ"ל דהר"ן כ' בפ' גה"נ דף ל"ז בשם רמב"ן דסגי במליח כ"ק ובפ' כ"ה דף ק"ב גבי ר' מרי בר רחל כ' הר"ן בשם דצריך ס' וס"ל לב"י דחזר הרמב"ן והעיקר כמ"ש באחרונה בפ' כ"ה ושהוא לחומרא · אבל לענ"ד שאין כאן סתירה דכבר כתבתי בסי' תקל"ו לדעת הפוסקים דיש חילוק בין הציר עדיין על החתיכה אינו רותח עד שישהה שיעור מליחה משא"כ הציר שנטף למטה מהחתיכה הוא רותח תיכף וכיו"ב עי' בפלתי סי' ס"ט שמחלק כיו"ב אם חתיכה במלח ולא זב הציר ממנו בזה אין מליחה לכלים אבל אם הציר זב ממנו לא שייך אין מליחה לכלים דהציר משוה לי' רותח והוי כבוש אף בכלי ומישב הפוסקים בזה וחידוש על הפלתי שהקשה אש"ע והבאתיו בסי' תקל"ו אות ב' דפ' דלא נעשה רותח אלא בשהה שיעור מליחה הא יש ציר מיד וציר נעשה רותח תיכף ולשיטתי' ה"ל לחלק בין ציר על חתיכה ובין ציר שזב מחתיכה וכן ישבתי אני שם :

ואם כן יש ליישב דמ"ש הרמב"ן דמליחה בקליפה בהני אטמהתא בגידי דנשיא דהגיד ושומן דבוק בחתיכה ואין שם ציר זב במקום הגיד ודומה לב' חתיכות נוגעות כה"ג אינו רותח כ"כ וסגי בקליפה משא"כ בפ' כל הבשר שכ' הרמב"ן דהכא כול' איים מרוב טיפות מלוחות ששם חמין ביותר א"כ משמע דציר כבר זב כה"ג ס"ל לרמב"ן דאוסר עד ס' והתם משמע דיש ציר זב מדאמר רבא לרב מרי מהטמאים לאסור צירן ורוטבן ואגב יש ליישב הסוגי' מה שהקשו ראשונים ובח"ד סק"ט דרש"י פי' דרב מרי מספקי לי' אי אמרינן איידי דטריד למפלט ציר לא בלע א"כ מה פשיט לי' מהטמאים לאסור צירן כו' הא לא מספקי לי' אי אסור אלא אי בלע וי"ל דתוס' הקשו שם מה קאמר מהטמאים לאסור צירן ורוטבן הא ממשרת נפקא לן דטעם כעיקר ותי' דעיקר קרא לצירן איצטרך דזיע בעלמא הוא וקשה דלמה נקיט ורטבן כיון דרוטב אסור ממשרת וכ"מ בדגים דציר מותר אפי"ה רוטבן אסור וי"ל דנקיט שיהי' צירן דומי' דרוטב כמו רוטב מבליע רק ציר מבליע ושפיר מפשיט לי' דאור במליחה בולע כיו"ב כ' בסי' הקדם מא"ז ויש"ש סי' ע"ה דבמליחה כיון שיש ציר הוה דומי' דרוטב ופליט מחתיכה לחתיכה כמו רוטב ומה שהקשו עי' בח"ד דמה פריך ולימא מדשמואל דאמר מליח כרותח וכבוש כמבושל הא משמואל אין שום פשטות דאפשר דשמואל מיירי במקום שאין טרוד להפליט אישב עם מ"ש לקמן בישוב הר"י הלבן :

(ב) **והגה** על הפוסקים דמליחה בס' הקשה בס' הא"ז דהוא היפוך דברי גמ' דף ל"ז הני אטמהתא דאימלחו בגידא נשיא בי ר"ג רבינא אסר רב אחי שרי א"ל רב אחא לרבינא מה דעתם דאמר שמואל מליח כרותח כבוש כמבושל מדקאמר מכלל דרותח דצלי קאמר קשיא וכו' הא"ז דר"י הלבן הסיב מליחה בס' מהני אטמהתא ולא ביאור היטב ופי' דמיירי באטמהתא דאיכא ס' מדאמר ר"ה דחלב נפעפע בצלי עד ראש אזנו ה"ה במליחה והקשה ביש"ש פ' גי"ה סי' כ"ח א"כ אמאי בעי רבינא לאוסרו ואין לומר דס"ל שעפ"י שמפעפע מ"מ לא נתבטל בס' דאין ביטול בס' אלא ברוטב כמ"ש הר"ן סברא זו שם בפי' גי"ה דשמא הרבה ממנו מתכנס במק"א . א"כ מה קאמר מה דעתך מליח כרותח דצלי קאמר וא"ש רבינא דנמי קשה אמאי אסור בדאיכא ס' וכו' ונ"ל דילא להר"י הלבן מדאסיק הש"ס בקשיא ולא בתיובתא ע"כ דאיכא שנויי כמ"ש הרא"ש בברכות בשם הרב האי גאון ועל כן ס"ל להר"י הלבן דרב אחא ס"ל כחוש סגי בקליפה ופריך על רבינא דאוסר אפי' בס' אבל אי הוה כמבושל הוה לי' א"ש דודאי מה דאמר שמואל כבוש כמבושל אינו כמבושל ממש אלא גרע מני' כמ"ש הפוסקים דכבוש רק כמבושל רק להפליט ולהבליע כמו כן אי הוה מליח כמבושל הוה א"ש די"ל דמ"מ אינו כמבשל ממש ואינו מפעפע בשוה ולכך פריך לי' הא מליח כרותח דצלי א"כ אפי' לא הוה ס' נמי הוה שרי דהיינו בכחוש וקאמר קשיא משום להלכה בעי בשומן הגיד ס' כרב הונא דחלב מפעפע ולשאר תרוצים בגמ' שם לא מחלקינן בין שומן לכחוש ומ"מ בהא לא קיי"ל כרבינא דלא מהני ס' משום שאינו בולע בשוה כמו שדחה הר"ן מהאי כזיתא דתרבא דשיעורי רב אשי לבטל בס' :

והר"מ כ' בפט"ו מה' מא"ס במליח בשר נבילה עם בשר שחוטה אי"א לעמוד כאן לא על הטעם ולא על השיעור וכ' בס' מ"כ דס"ל דאפי' ס' לא מהני דכך משמע מלשונו אלא שכ' דלא נמצא מקור לדבר זה ולהנ"ל א"ש די"ל דפסק כרבינא וכר"י הלבן דאין חילוק בין שמן לכחוש מ"מ מליחה אינו מפעפע בשוה . וקו' הר"ן מכזיתא דתרבא דכפל לדקולי יש לומר דלא כפי' של ובמליחה אלא דיקולי כפרש"י קלתות ונפל לתוך רוטב :

וביש"ש תי' קו' הכ"ל דרבינא דאוסר אע"ג שהי' ס' כ' וז"ל נ"ל דהי' ס' נגד שומנו של גי"ה ולא כנגד כל גוף גי"ה וס"ל יש בגידין בנ"ט כתנא דמתני' והקשו לו רב אחא ניהי דיש בגידין בנ"ט היינו כשנתבשל שהרוטב מרככו לפלוט טעמו אבל במליחה ואלי אפי' האי תנא גופי' דס"ל יש בגידין בנ"ט במליחה מודה דהא אמתני' קאמר ל"ש כשנתבשל וכו' ומשו"ה קאמר לי' שפיר מליח כרותח דבישול קאמר וכו' ודו"ק עכ"ל · וקשה לי איש"ש מריש פירקין דקאמר למ"ד יש בגידין בנ"ט מוקדשין חל על איסור גיד ומשמע מדאקדשי חל מחיים עי"ש ועוד דהי"ל לאחר בישול דבעינן שעמדה והערכה וקשה היאך חל הא עתה מחיים אין בגידין בנ"ט וכן קאמר שם דנוהג בשליל בא איסור גיד עם הקדש בבת אחת . ואפשר כיון דעומד להתבשל ויהי' בנ"ט גם עתה חשיב בנ"ט כעין שכ' בפר"ח סי' ק"ג ס"ק בפגום ולבסוף השביח אסור גם בפגם אסור משום דעומד לכך לשבח בסופו :

(ג) **ול"נ** ליישב כך קו' היש"ש מאחר שהי' ס' אמאי אוסר רבינא די"ל שהי' ס' בכל החתיכות שנמלחו ונגעו זו בזו אבל בחתיכה שהי' דבוק הגיד לא הי' ס' א"כ נאסרה אותו חתיכה תחלה ואח"כ אוסר חתיכה זו לכל החתוכות כמ"ש בסי' לפני זה בשם א"ז ויש"ש פיג ע"ה אע"ג אין בלועה יוצא בלא רוטב דהיינו בבישול הא כ' הא"ז ויש"ש במליחה דאיכא מוהל וציר יוצא כמו בבישול ורב אחא ס"ל כחולקין כת"ח כלל ל"ח דגם במליחה אינו יוצא מחתיכה לחתיכה וסגי בקליפה וקאמר מה דעתך דהוה כמבושל וא"כ יוצא מחתיכה לחתיכה הא אמר שמואל כרותח דצלי ונשאר בקשיא וס"ל לר"י הלבן כמ"ש מא"ז בסי' הקודם מדגים ועופות דף קי"ב דגם העופות אסירי דבלוע מתפשט מחתיכה לחתיכה מדגים לעופות א"כ פשיטא דמתפשט בתוך אותה חתיכה וא"כ שפיר כ' הר"י הלבן מהני אטמתא מוכח דמליחה בס' היינו משום דנשאר לרבינא בקשיא ולא בתיובתא וקשה על הרא"ש שכ' דאיתותב רבינא הא הוא ז"ל כ' בפ"ג דברכות דקשיא לאו תיובתא :

(ד) **עוד** נ"ל ליישב הר"י הלבן וסייעתי' אע"ג בסוגי' זו דף ל"ז מוכח מדברי רב אחא דמליח אינו בס' משמואל דאמר מליח כרותח וכבוש כמבושל ש"מ מליח אינו כמבושל אבל מסוגי' אחרת פי' אחר בשמואל פי' אחר דלכאו' הקשה תוס' יו"ט בפ"י דתרומות מוכח דכבוש אינו כמבושל וקשה אשמואל (בפלתי סי' ס"ט ס"ק א"י מקשה איפכא ארבין אמר ר"י הא איכא כמה משניות בזרעים דס"ל כבוש) ובכנ"י קמ"א סי' כ"ו הקשה דהא רבין לא נדחה מרב אמי דתברי לפכא במליחה אלמא דמליח כרותח אבל מה דאמר כבוש אינו כמבושל לא נדחה ואמאי פסקו הפוסקים דכבוש כמבושל כשמואל לגבי ר' יוחנן (וכן הקשה בפלתי שם) וי"ל דלכך פרש"י כבוש בציר וחומץ בשמואל דהא הלכה כר' יוחנן לגבי שמואל א"כ אי"ל דפליגי בכבוש מעל"ע דכבוש במעל"ע ס"ל לרש"י דכ"ע מודה כסתם גמ' פסחים דמ"ד ועוד הא למ"ש רש"י ע"ז דס"ו דר' יוחנן ס"ל ע"כ ל"ד וקשה למה לא יליף מכב"ח ונ"ל משום דחידוש הוא אי תרי לי' כולי יומא שרי א"כ ש"מ הא בכל איסורין כבוש מעל"ע לר' יוחנן אסור ובפרמ"ג לקמן סי' ק"ה בט"ז סק"א הקשה מה פריך מרב אמי דהא דמליח כרותח דצלי ה"ד בלא ציר אבל בציר בולע ופולט בכולו ומה פריך מרב אמי דלמא התם מיירי בציר ותי' בדוחק (וכן הקשה בפלתי שם למג"א סי' תמ"ז בכלי איכא כבישה כדי שירתיח דלמא רב אמי מיירי בציר משו"ה תברי לפכא :

וישבתי מסברא דנפשאי וראי' אח"כ בפלתי שתי' כן דכבישה מעל"ע מודה דהוה כמבושל (היינו לפי דמקשה הוא ז"ל על רבין דאיכא כמה משניות דמוכח כבוש וי"ל מפ"ז דשביעות ועוד משנות בשביעות הובא בתוי"ט בפ"י דתרומות) אלא הא דאמר רבין כבוש אינו כמבושל היינו בכבוש בציר כדי שיתן על האור וכו' ונ"ל הטעם דליכא כאן דבר רותח דמרתח לי' עד שיהי' כבישה בשלמא אם מליח כרותח הוה דבר דמרתח ע"כ בשהה כדי שיתן על האור הוה כבוש אבל מליח אינו כרותח ולאו הוא וכי בשביל דשהה פורתא יהי' כבישה וכבישל וא"כ חד בחברי' מישך שייך אם מליח אינו כרותח אף כבוש בציר אינו כמבושל וא"ש מה שהקשינו מרב אמי דלמא לכך סברה רב אמי משום כבישה דהא הך תליא באידך אם מליח כרותח אף כבישה ליכא ואני אמרתי כן מסברא דנפשאי דחדא תלי' באידך למ"ש הר"ש בפ"י דתרומות אע"ג דרבין אמר כבוש אינו כמבושל אבל כרותח הוא וכן אי' בירו' וכ"כ בכנ"י שם · וקשה דלמה אמר ר' יוחנן בלשון שלילה כבוש אינו כמבושל למה לא אמר כבוש כרותח כי"ב מקשים בהרבה מקומות וארשים מקום א' ביצה כ"ד אמר שמואל אין הלכה כר"ג והקשה פ"י למה אמר בלשון שלילה ואמרתי כמ"ש הפלתי והיינו מרא"ש גבי כלי אינו מנוקב כ' דכבוש בציר כדי שיתן כו' מדאמר כבוש כמבושל ומזה יש ליישב הגמ' הביא הב"י בריש סי' ק"ה שדעת הרא"ש דלא אמרינן כבוש אלא בדבר חריף והקשה הב"י הא ברא"ש ע"ז דף ס"ח ס"ל כבוש מעל"ע אפי' באינו דבר חריף ולהנ"ל י"ל שהגמ"י ס"ל מדכ' הרא"ש גבי כלי שאינו מנוקב הפירוש כבוש כמבושל בציר דהיינו חריף א"כ ע"כ באינו חריף לא ס"ל דא"כ מנ"ל לפרש בכבוש בציר ומ"ש בע"ז הם דברי תוס' כמ"ש במי"ע ריש ברכות שדרך הרא"ש להביא דברי תוס' ואין סתירה אם הרא"ש במקום אחר לא ס"ל הכי :

וא"ש דאמר בלשון שלילה כיון דחדא תליא באידך א"ש כיון דאין מליח כרותח לכך אם כבוש בציר אינו כמבושל מעתה לפי סוגי' זו דרמי אהדדי משמואל ארבין ורבין דאמר כבוש אינו כמבושל ר"ל בציר כדי שיתן גם שמואל מיירי בציר כדי שיתן הוה כבוש ומה דאמר כמבושל ר"ל כשיעור בישול דהיינו כדי שיתן על אור וירתיח ולא קשה קו' תוי"ט שהקשה להיפוך אשמואל מפ"י דתרומות דמוכח שם דלא אמרי' כבוש היינו באינו חריף ומשנה ע' שם בחסית הוא חריף אמרינן כבוש לכ"ע . או י"ל דאיכא פלוגתא אי כבוש אסור אף באינו חריף דהיינו משנה פ"ז דשביעות ורד

חדש

חדש שכבשו בשמן מסס מוכח דאפי' באינו חריף אמרינן כבוש כמ"ש המרדכי הובא בב"י בסי' ק"ה וקיי"ל הכי דהכי קאמר סתמא דגמ' פסחים דמ"ד בב"ח חידוש הוא דאי תרי לי' כולי יומא שרי וכו' הרא"ש בע"ז שם דמייתי מוכח הא בשאר אסורין כבוש אסור מ"מ שמואל דאמר מליח כרותח כבוש כמבושל לפי סוגי' דפ' כ"ה דף קי"א מיירי בכבוש בציר דומי' דרבין דחדא תליא באידך כיון דמליח כרותח ויש דבר דמרתיח הלכך אם הוא כבוש בציר הוה כמבושל :

מעתה א"ש הר"י הלבן וסיעתי' דהתם דף ל"ז דפריך רב אחא ארבינא משמואל מה דעתך מליח כמבושל ואסור בליכא ס' ופריך מדאמר שמואל מליח כרותח וכבוש כמבושל ש"מ דמליח אינו כמבושל התם הוה הפרש לשמואל מליח וכבוש לא תלי' חדא באידך אלא כבוש ר"ל מעל"ע ור"ל דמפליט ומבליע כבישול. ומליח מפליט ומבליע כלי בקליפה א"כ לא צריך ס' אבל לסוגי' דף קי"א י"ל שפיר כרבינא דמפליט ומבליע בכולו וצריך ס' ומה דאמר מליח כרותח וכבוש כמבושל מיירי בכבוש בציר וחדא שייך באידך כיון דמליח כרותח ואיכא מה דמרתיח ע"כ כבוש בציר כמבושל והך כמבושל אין ר"ל דמפליט ומבליע כבישול אלא כדי שיתן ע"ג האור וירתיח. ולכאו' לפי"ז להרא"ש דס"ל כרב אחא דסגי בקליפה ע"כ ס"ל כבוש כמבושל ר"ל מפליט ומבליע א"כ לא מיירי בציר ור"ל כמבושל כדי שיתן והאיך כ' בכלי שאינו מנוקב הפי' כבוש כמבושל וכדי שיתן דאין לפרש מאמר א' בב' מסכתות שאינן דומים דהיינו כמבושל דמפליט ומבליע במע"ל כמבושל וגם כדי שיתן בכבוש בציר ע"כ נראה דעיקר טעמו של רא"ש בכלי שאינו מנוקב דאין סברא שיהי' נאסר מיד לכך מן הסברא לבד ס"ל לרא"ש דלא עדיף מרותח דאם בבישול. אבל לשמואל העיקר מה דאמר כבוש כמבושל מיירי בכבוש מעל"ע. ועי' בסי' תע"ז שלא יהי' דברי הרא"ש סותרין שכ' במק"א דלא אמרי' כבוש בחריף כדי שיתן אלא דוקא במעל"ע וכתבתי שם דרא"ש לא כ"כ אלא בכלי שאינו מנוקב ולכאו' נמ"ש הרא"ש ממה דאמר שמואל כבוש כמבושל בציר כדי פירתיח הוה לפי"ז צריך לומר לרא"ש דשמואל ג"כ לא מיירי אלא בכלי שאינו מנוקב אמנם למ"ש א"ש בלא"ה דמה דמביא הרא"ש לדשמואל הוא ל"ד דהא הרא"ש דפ' כרב אחא שמואל לא מיירי בכבוש בציר אלא כבוש מעל"ע :

(ה) **ונ"ל** ליישב יותר דאפי' הסוגי' דף ל"ז נמי הוה ס"ל דשמואל מיירי בכבוש בציר ואפ"ה פריך לרבינא ונקדים מ"ש הפלתי בסי' ס"ט ס"ק ט' שניסב למחבר שם סעי' ט"ז שכ' בשר קודם מליחה שנשרה במים מעל"ע מותר בכלי והקשה הש"ך הא כבוש כמבושל כמ"ש בסעי' י"ח בכבוש בציר לא מהני כלי ותי' כבוש אינו כמבושל לגמרי דהיינו שאינו עושה ב' פעולת להפליט ולהבליע כא' ולכך בסעי' ט"ו דצריך להפליט דם במים ולחזור ולהבליע זה אינו עושה אבל בסעי' י"ח דמונח בציר שכבר יש בו דם וא"צ אלא להבליע פעולה א' עושה כבוש ומביא ראי' ממשנה דתרומות פי' הכ"ל כל הכבשים זה עם זה מותרין חוץ מן החסית וקשי' הא קיי"ל כבוש כמבושל ובפי"ז דשביעות תנן ורד חדש שכבשו בשמן ישן וכו' מוכח דכבוש אסור ולהנ"ל א"ש גבי ורד ודאי פועל להבליע הורד בשמן אבל תרומה וחולין שיהי' מפליט טעם תרומה ונבלע בתוך חולין תרתי לא עבדי :

והנה רש"י פי' דף ל"ז כבוש בציר וחומץ וכן בשאר מקומות פרש"י כן. וכ' ב"י רש"י ק"ה דכל הפוסקים פליגי ארש"י דס"ל לכל הפוסקים כבוש אפי' אינו חריף הוה כבוש במעל"ע ולפי"ז יש לומר דרש"י אינו חולק אכל הפוסקים דבכשרה מעל"ע אסור מדאמר תרי לי' כולי יומא בב"ח מותר ש"מ דבשאר אסורין אסור אלא רש"י ס"ל דוקא בציר וחומץ שייך לשון כבוש אבל במע"ל ואינו חריף שייך לשון שרה או תרי לי' כי"ב כ' בס' כנפי יונה בסי' ק"ה ובחדו' חס"ו לע"ז דף ס"ח קלסיס. ועוד מדאמר שמואל כבוש כמבושל ע"כ בחריף איירי דמפליט ומבליע כבישול והנה רש"י פי' בדף ל"ז כבוש כגון דנקיט איסור והיתר וכבשו לתרויהו וקשה למה לא פרש"י כבוש היתר לתוך איסור. ולהנ"ל א"ש הנה כבוש מעל"ע אינו עושה ב' פעולת חוץ מן החסית שהוא דבר חריף כפי' משניות שם א"כ חריף עושה ב' פעולות ולכך נקיט רש"י רבותי' כיון דשמואל מיירי בחריף א"כ עושה ב' פעולת ואוסר אפי' איסור והיתר ככבשו יחד דצריך להפליט מן האיסור ולהבליע בהיתר אפ"ה אסור. וא"כ יש ליישב הר"י הלבן עפ"י דברי הא"ז שכ' למה דקיי"ל כרב הונא דחלב מפעפע ולא מחלקינן בין כחוש לשמן ואלא לא כא"ז דא"כ מיירי שהי' ס' ז"א דא"כ אמאי אסרי' רבינא אלא י"ל כיון דחלב מפעפע הטעם דהוה רך וכאלו הוא לח וא"כ א"צ כח להפליט מן החלב והוה רק פעולה אחת אבל אי חלב כחוש צריך להפליט ממנו והוה ב' פעולות א"כ ה"ק רב אחא מה דעתך דמליח כרותח דמבושל ועושה ב' פעולת דס"ל שומן הגיד כחוש הא מדאמר כבוש כמבושל היינו בחריף עושה ב' פעולת ש"מ מליח אינו כמבושל ואינו יכול לעשות ב' פעולות ומדכשאר בקשי' ולא בתיובתא ש"מ דס"ל הלכה כרב הונא דחלב אוסר כולי' וכהנך תרוצים דאין חילוק בין שמן לכחוש א"כ אינו רק פעולה אחת :

אמנם הנה ז"א דהא קיי"ל טמא מלוח וטהור טפל אוסר המליח אלמא דאפי' מליח עושה ב' פעולות וא"כ קשיא על הפלתי שכ' דוקא כבוש חריף עושה ב' פעולות הא מליח אינו כמבושל ואפ"ה עושה ב' פעולות אע"כ במליח שאני כיון דמוליא ציר והוה ציר איסור בעין ותו ליכא אלא חד פעולה א"כ ליתא להך פירושי הכ"ל דרב אחא ס"ל דמליח אינו אוסר כולי' משום דהוה ב' פעולת אמנם יש לומר באופן אחר דס"ד דרב אחא כרב מרי דף כ"ב קיון דשיהם מלוחים אינו יכול לאסור דלא דמי למבושל דאוסר אפי' דפליט נמי בלע וכן בכבוש איסור והיתר יחד דהיתר פליט אפ"ה בלע א"כ למה דפשיט רבא לרב מרי מהטמאים לאסור צירן דמכי' ש"מ דבולע אפי' שניהם מלוחין דומי' דרוטב וכמ"ש אות א' א"כ איתא לדרבינא ואסור אפי' שניהם מלוחין ואפי' עד ס' וכמ"ש דקיי"ל כרב הונא דחלב מפעפע ואין חילוק בין שמן לכחוש :

אמנם לפי"ז הרי מליח לגמרי עושה כבישול דאפי' א' מליח דהיינו טמא מלוח לחוד נמי אוסר ואין זה שני פעולות כהנ"ל והא אפי' אינו מוכח בציר הא קיי"ל טמא מליח אוסר ע"כ דציר שעל המתיכה אוסר ואפי' שניהם מלוחין נמי אסור וכיון דאוסר עד ס' הרי מליח לגמרי כבישול וקשה קו' רב אחא למה כ"מ אמר שמואל כבוש כמבושל דמשמע מיני' הא מליח אינו כמבושל. י"ל היינו בכחוש ושיטת הר"י הלבן לא ס"ל מליחה בס' אלא בחלב ואלא שאין חילוק בין חלב שמן לחלב כחוש. ואמנם להרבה פוסקים דס"ל מליחה לעולם בס' כמ"ש בת"ח כלל ל"ח הדרא קו' לדוכתי' (יש לומר דילא להם מרבא דפשיט לי' מהטמאין לאסור צירן דאוסר לגמרי ומשמע אפי' בכחוש) וי"ל משום דס"א בשלמא מליח א"ש דאוסר לגמרי כיון דאיכא דבר דמרתיח לי' אבל בכבוש דליכא דמרתח דס"ל כבוש מיירי במעל"ע ה"א דקליש ואינו בולע קמ"ל דכבוש הוה כמבושל. ולפי"ז א"ש קו' הח"ד ס"ק ע' והבאתיו אות א' דמה פריך בדרב מרי משמואל דאמר מליח כרותח דלמא שמואל מיירי בלא שניהם מלוחים ולא טריד למפלט ולפי"ז א"ש דהוה ס"ל דס"ד כבוש גרע כיון דליכא מידי דמרתח וצריך כבוש כמבושל כלו' הא גם בבישול ליכא מידי דחריף כן כבוש אבל מליח דאיכא חריף דמרתח פשיטא דבולע ודף קי"א גבי כ"ט בר כ"ט נמי איכא ליפכא דחריף עדיף מבישול :

ולמ"ש באות א' דמיירי רב מרי במונח בציר וכתבתי דהפי' בשמואל דאמר מליח כרותח כבוש כמבושל בכבוש בציר דחדא שייך באידך כיון דמליח כרותח א"כ איכא דבר דמרתיח לכך כבוש בציר כמבושל ובולעה כדי שיתן על האש וירתיח נמי לא ק' קו' הח"ד דפריך שפיר משמואל דבציר בולע אע"ג דגם היתר מלוח ופולט משום דהוה כרותח דבישול דבולע אע"ג דהיתר פולט (ועל הפלתי הנ"ל שכ' לדעת הש"ע דכבוש אינו מפליט ומבליע קשה מא"ח סי' תמ"ז ס"ח בזיתא מבואר שם דכבוש מבליע ומפליט ואי"ל זיתים חריף הא כפ"י דתרומות בזיתים תרומה עם חולין אין כבוש אוסר ואפשר כיון דזיתים חריף קלת עם כבוש מעל"ע מצרף ומפליט ומבליע כעין הג"ה בסי' ס"ט כלי שהי עם חריף מצרף שמבשל אמנם צ"ע מהתם בשר שנשרה בכל אמן דאסור תוך הפסח דאיכא תרתי מפליט מן הכלי ומבליע בבשר ודוחק דמיירי בחריף ואולי במשהו אמרו דמפליט ומבליע אפי' אינו חריף) :

והש"ם שם מסהי אי משמואל ה"א לענין דמן פרש"י בכלי שאינו מנוקב וקשה הא אנן קיי"ל בסי' ס"ט סעי' ה"י דמיד נאסר בכלי שאינו מנוקב משום דפי' ממקום למקום א"כ אפי' האיך אפשר לומר דשמואל דאמר מליח כרותח בכלי שאינו מנוקב דמליח כרותח מפרש"י גבי גוזלא דנפל לכמכא שאינו נאכל מחמת מלחו ולדידן א"י לכך אלא משום דטבע המלח שהפליט מיד אפי' אינו רותח ופי' ממקום למקום אלא צ"ל דרש"י ס"ל כרא"ש וכ"פ בש"ע סי' ס"ט סי"ח דדוקא מה שכבוש בתוך הציר אסור ומטעם כבוש כמבושל א"כ הסיפא דאמר שמואל כבוש כמבושל הוא דקאי על כלי שאיני מנוקב א"כ אבל מה דאמר שמואל כרותח לא קאי אכלי שאינו מנוקב וצ"ל גם לרש"י דחדא שייך באחברתי' משום דמליח כרותח משו"ה כבוש כמבושל וא"כ כבוש כמבושל לרש"י בכבוש בציר מיירי ג"כ א"ש דלכך פרש"י בכך כבוש מיירי בציר וחומץ א"כ י"ל אבל בכבוש מע"ל נמי מודה רש"י דאסור אלא דהוצרך רש"י לפרש הך כבוש בציר וחומץ והלא דודאי א"כ צ"ע דמה פריך רב אחי לרבינא ממליח כרותח דאינו מבליע כבישול דהיינו בכולי' כיון דשמואל לא מיירי לענין בליעה אלא דה"ק כיון דמליח כרותח ולעולם דבולע בכולי' מ"מ כבוש בציר דהוה כמבושל ליכא למימר אלא אם מליח כרותח וא"כ הוה מלח דמרתיח משו"ה בכבוש בו הוה כמבושל :

ואמנם לדידן דקיי"ל דנאסר מיד בכלי שא"מ הדקל"ד מה קאמר דאי משמואל ה"א משום דמן דאי"א לפרש כפרש"י דשמואל אמר מליח כרותח בכלי שא"מ וי"ל דה"פ דהא כ' תוס' דקי"ג והכי קיי"ל דצריך להשהות במלח כשיעור צלי' כמ"ש בה"ג מדאמר שמואל מליח כרותח דצלי וה"כ נמי לא קשה אר"י הלבן וסיעתי' דאסרו מליחה בס' והוא כנגד גמ' ערוכה דף ל"ז דרב אחי סבר התם ס"ל מליח כרותח לענין בלועה וש"מ דאינו בלועה בכולי' מדאמר כבוש כמבושל א"כ מליח אינו כמבושל אבל למה דאי' דף קי"ג דשמואל אמר למלתי' משום דמן דצריך מליחה כשיעור צלי שיפליט כל דמו א"כ לא איתותב רבינא דאמר מליח בס' ששמואל דהא שמואל לא מיירי משום בלועה :

סימן ת"ד.

(א) **בש"ע בהג"ה אבל אם הוא יבש לגמרי אינו בולע מדבר לח שאצלו ופר"ח ס"ק ט"ו דחה הג"ה זו מהג"א סי' ל"ג שכ' דאם חוזר ומתלחלח ע"י המים יש לחוש. והקשתי אפר"ח והא בטוש"ע בסמוך לא פסק כהג"א אלא בנתלחלח ע"י מים אינו חוזר**

חוזר ומתעורר וכן נ' דעת התרומות וכן דעת הגמ"י והמרדכי. והקשיתי אהג"א בשם א"ז כ' כן בסי' ל"ז ובסי' מ"ג כ' כתרומות ובס' כנפ"י כ' דט"ס יש בהג"א וליתא כי כן הוא בא"ז כמ"ש הג"א והקשיתי דברי הא"ז אהדדי וישבתי דמ"ש בחזר ונתלחלח במים יש לחוש היינו במעט מים אבל בנפל להרבה מים המים מבטלין כח המלח וקשי' על רמ"א שכ' הטעם משום שאינו בולע מדבר לח שאצלו תיפ"ל יבש אינו רותח בין בנפל להרבה ואפי' בנפל למעט מים לדעת הש"ע בסמוך לא נעשה רותח ועוד הא הדחה מועט ג"כ מבטל כח הציר. (ב) כתבתי דהג"מ בשם ר"פ והא"ז לפי הג"ה ש"ד לא ס"ל דין דסה"ת שכ' הרמ"א בטהור גוש מליח והטמא תפל לח דאסור משום דבולע מהלח אלא הם ס"ל דשרי וצ"ע לדינא מאחר שדין זה בלא"ה קשה כקו' הצ"צ הא הלח שאצלו מבטל כח המליחה (ג) כתבתי דין זה דסה"ת דטהור מליח בולע מלח שאצלו הוא לסה"ת לשיטתי' דנ' דלא ס"ל דלח מבטל כח הרותח ושהגש"ד חולק אסה"ת וס"ל טהור מליח מותר אפי' הטמא תפל לח (ד) מ"ש הח"ד סק"א לטוש"ע כאן ביבשים בחריף צריך הדחה ליתא אלא מהגש"ד כתבתי לענין הדחה אין חילוק אלא אפי' יבשים ונגע באיסור צריך הדחה ולא כש"ך בשם ב"ח שכ' ביבשים א"צ הדחה ומה שדקדק הב"ח מן הגמ' ביבשים לא צריך הדחה ישבתי בטוב להגהש"ד (ה) מה שכ' מרמ"א וכ"פ בפרמ"ג סי' צ"ח דאין מליחה אוסר בכלי אלא כדי קליפה אפי' באיסור שמן אע"ג באוכל קיי"ל אפי' בכחוש אוסר כולו בס' ואני העלתי דאין חילוק אלא אפי' בכלי אוסר כולו עד ס' אפי' כחוש ויותר בולע כלי ממאכל:

בהג"ה ואם הוא יבש לגמרי אינו בולע מדבר לח שאצלו ופר"ח דהא הג"ה זו מהג"א פי' כ"ה סי' ל"ג דאם חזר ומתלחלח ע"י המים יש לחוש ובס' כנפ"י כ' הואיל דהג"א כ"כ בשם הא"ז וב"י הביא הג"ה ש"ד להיפוך מהא"ז אם הא' יבש אפי' שיפול בדבר לח אין לחוש הרי אע"ג דמתלחלח ע"י הלח אין לחוש וכ' דיותר י"ל דיש ט"ס בהג"א. ולי קשה דהב"י כ' שדין זה מקורו מתרומות שכ' וכן אם הודחו ונרחצו שעתה הם לחים אין אוסר זא"ז כי כשהם רותח מחמת מלח קרוי רותח המפליט לחלוחו ואדרבה ההדחה מסירה הלחלוחית והמלח משמע כטוש"ע דמתלחלח מחמת ד"א לאו רותח הוא כטוש"ע אלא ברחיצה הוא כ"ש א"כ התרומות וטוש"ע פליג אהג"א בשם א"ז וקשה דהג"א בפי' כ"ה סי' מ"ג כ' כלשון התרומות וסיים מא"ז א"כ יהי' דברי הא"ז סותרין זה להג"ה הנ"ל בסי' ל"ג. וקשה לי ג"כ על הפר"ח שדוחה לרמ"א מהג"א מאחר מתרומות והגמ"י ומרדכי וש"ע כאן פליגי וס"ל דלא מחמת ד"א לא מקרי רותח ולא נתעורר ע"כ להיות רותח כשכבר נתיבש וא"כ לפר"ח ליתא לדינא דש"ע ובהג"א לאו ט"ס כמ"ש הכנפ"י כי כן כ' הא"ז סוס"י תס"ט יש להחמיר בבשר שיש זמן מרובה קלת שנמלח וכן גבינה מלוחה שיש לחשוב הציר והמלח שעליהם כרותח לענין דבר שיפלו עליהם או יפלו בו דאותו מלח וציר חשיב כרותח ודוקא שהבשר והגבינה הם לחים ויש עליהם לחלוחית במלח או בציר שעליהם אבל גבינה יבישה או בשר יבש שנראה לעינים שאין בו לחלוחות כלל לא שייך בו מליח כרותח אבל אם חוזר ומלחלחו ע"י מים יש לחוש אבל לאחר שנרחצו שוב לא חשיבי לחוש עכ"ל הרי כמ"ש הג"א במתלחלח במים אין לחוש:

אמנם א"כ הא"ז גופי' קשה להגהש"ד שדייק מא"ז דמותר בא' יבש ונפל ללח דאין לחוש הא מתלחלח ע"י ד"א אסור לא"ז. וכ"ל ליישב דמ"ש הא"ז דמים יש לחוש היינו במעט מים אבל הגהש"ד מתיר בנפל לתוך הרבה לא א"כ אדרבה מבטל כח הרותח כי"ב תי' הח"ד סקי"א אקו' נ"ל ארמ"א דהיתר מלוח והאיסור ללול אסור משום דבולע הללול שאצלו הא אפי' הדחה מועטת מבטלת כח הציר ותי' דנראה דכאן מיירי שהי' החלב מועט שלא הי' מכסה החתיכה אבל כשנפל לחלב הרבה דהוה כמו הדחה ודאי אינו אוסר יותר מכ"ק אפי' לנ"ל אלא על רמ"א קשה ממנ"ל אם הי' הרבה כדי הדחה לא נעשה רותח ואלא מש"ע ומתרומות משמע דאפי' מעט שנתלחלח כמי לא נעשה יבש רותח וא"כ ל"ל הטעם ביבש משום דאינו מושך אצלו תיפ"ל שאינו רותח:

(ב) **אמנם** לפי עכ"ד מאחר דין זה שכ' הרמ"א בטהור מליח וטמא תפל ללול דאסור משום דבולע מהללול שאצלו איני מוכח מן הגמרא כמש"ל סי' תפ"ה דאינו אלא סברת סה"ת וכתבתי בסי' תפ"ו דמוכח מסה"ת בסימניו דס"ל דאין חילוק אם הללול מלוח דהיינו החלב גם החלב אסור דללול מליח מפליט כמו אם הבשר מליח דבולע מן החלב ואמרתי שם דהגמ"ר בפ' כ"ה בשם ר"פ דמתיר בחלב מליח חולק על דינו דסה"ת לגמרי דהיינו בבשר מליח אינו בולע מחלב ללול כיון דאין חילוק לסה"ת וכיון דאין לסה"ת ראי' מן הגמ' אלא סברת עלמו כן כ' דהגש"ד לא"ז דמתיר ביבש מליח שנפל ללח ללול חולק על סה"ת והוא לסה"ת א"ש לשיטתי' דמתיר ביבש מליח שנפל ללול דאע"ג דנעשה לח הסה"ת הא ס"ל בנעשה לח ע"י ד"א לא נעשה רותח אבל לא"ז דנעשה רותח ע"י ד"א קשה אי ס"ל כסה"ת דטהור מלוח אבל ללול אסור אמאי הכא שרי ומהכ"ת לחלק ולהוסיף דינים וכמ"ש הרמ"א שאם הוא יבש ונעשה רותח אינו בולע מן הללול אלא כיון דגוף דין זה טהור מליח אבל ללול תפל דאסור אינו מוכח מן הגמ' נראה יותר לומר דהא"ז ג"כ ס"ל כהגמ"ר דלא ס"ל כלל לסברת סה"ת מלאחם דינים ולהוסיף סברא על סברא אע"ג בעלמא אפוסי פלוגתא לא מפשינן היינו כיש לדבר מקור בגמ'. ועוד למ"ש אני כבר יש פלוגתא דהיינו הגמ"ר בשם ר"פ ועוד הא כאן הא ודאי פליג הא"ז עם סה"ת בנעשה לח ע"י ד"א א"כ פשוט ל' כמ"ש דגם בזה פליג אסה"ת דאין המליח בולע מללול תפל מאחר לא"ז נעשה חם ע"י הללול מפני שנעשה לח ומתיר הא"ז ליבש וצ"ע לדינא לכאו' מאחר דבלא"ה קשה על סה"ת שכ' דבולע מהללול שאצלו למה לא אמרינן דהללול מבטל כח הרותח כקו' נ"ל וצריך לשנות תרוצים שונים והכל מן הסברות וכמו שהבאתי התרוצים מהפוסקים על סה"ת לעיל סי' תפ"ה ואין ראי' מפוסקים אחרונים שכלם נמשכו אחר סה"ת משום דהוה ס"ל שדברי סה"ת גמ' ערוכה כמש"ש. וגם הרמ"א ויתר פוסקים לא ראו בסימני סה"ת כמש"ש ע"כ לא עלה על דעתם דהגמ"ר בשם ר"פ חולק על סה"ת. וכן לא פי' להם ס' א"ז ולמ"ש דלהגש"ד בשם א"ז נמי חולק על סה"ת:

(ג) **ונהדור** עוד על קו' זו דנ"ל שהקשה בסי' ל' אמאי נאסר מללול ולא אמרינן דנבטל כח רתיחתו. דהא הטור כ' בסי' ס"ט במניחו לבשר אחר מליחה בכלי אפי' מעט מים מבטל רתיחתו ואני ישבתי לעיל סי' פ"ו די"ל שאני התם דהמלח נחלש כאן שפליט דם ורא' עתה כנ"ל שדוחה תי' זה ממה דקיי"ל סי' ס"ט ס"כ דאפי' לאחר ששהה שיעור מליחה ונתמלא מוהל בכלי אסור אלמא דלא אמרינן דפסק כח המלח מחמת שפלט דם לק"מ התם עכ"פ הציר רותח. ועי' מנ"י כלל י"ד סק"ה ובת"ח שם דיש עוד לחלק לפי דבריהם ואלא בלא"ה לא קשה אע"ג דלא פסק כח המלח היינו החתיכה כמות שהיא אבל במים מועטים עם שפלט דם המים מועטים כמי מבטלין משא"כ בלא עשה המלח פעולה אין מים מועטים מבטלין ובח"ד ס"ק י"א הביא קו' הנ"ל מהדחה מועטת דמבטל כח הרותח כי"ב כ' הנ"ל דאפי' מי"פ מבטל דהא מותר להדיח במי"פ ואני כתבתי שם בתי' א' דדוקא מים מבטל כ"ל מהדחה לא קשה דהדחה לאו משום דמבטל אלא משום דמסיר המלח והדם שע"ג אמנם כל התרוצים הם ס' חדשות ויותר יש לומר דסה"ת ס"ל כפוסקים דס"ל דאין המים מבטלין הרותח אלא במעט במים הרבה כמ"ש בס' א"ז סי' תע"ז בציר מעט המטפטף לתוך מים הרבה והובא מחלוקות זו בד"מ לעיל סי' ס"ט ס"ק י"א וכך נראה מסה"ת גופי' בדין הנ"ל ביבשים ונתלחלח כ' אדרבה הרחיצה מעביר המלח ולחלוחות ולא כ' דמים מבטלין כח הרותח וכן בסי' ס"ב כ' המגס בדיעבד אם נתן הבשר לאחר מליחה בכלי ואח"כ נתן המים לא נאסר בכך הכלי כיון שהבשר כבר שהה שיעור מליחה ופלט כבר הדם ואין נשאר רק דם הבלוע במלח שסביב הבשר משמע טעמי' כמ"ש הרא"ש סי' ל"ז בענין אחר שהדם הבלוע במלח אינו יכול לצאת מן המלח כי אין המלח מפליטו. ולא כ' כטעם הטור סי' ס"ט דהמים מבטלים כח המלח אלא ע"כ דס"ל לס' התרומות דלא שייך סברא זו אלא כתרתי לטיבותי' דהיינו האיסור מועט והמים מרובים ועי' סי' תע"ד אות ה' דרש"י לא ס"ל כלל דמים מבטלין חריפות וא"כ לסה"ת גופי' לא קשה קו' הנ"ל אבל אנן דקיי"ל דמים מועטים מבטלין הרותח י"ל א"כ דליתא לדינא דסה"ת והיינו דלא הביא הטוש"ע דין זה דתרומות ובלא"ה כ' כאן בד"מ דב"י סי' ל"ג כ' דיש חולקים אדין זה דתרומות אמנם לא מלאתי שום דבר בזה בב"י סי' ל"ג אבל כן הוא בב"י סי' ע' גבי טהור תפל וטמא מליח ד"ה כ' בהגש"ד לפי הגהות מהר"ל חנלים בשם כנה"ג ע"ש דטהור מליח וטמא תפל לח וללול נמי מותר וא"ת הא כ' הטור בא"ח סי' תמ"ז אף לס' התרומות בכבש זיתם אם נזהר מסכין אמן הלא כבשן בקדירה אמן מותר משום דמים מבטלין התם מים מרובין הא הי' ג"כ זיתם מרובים יש לתרץ דמ"ש הטור דמבטל המים היינו לשיטתי' בסי' ס"ט דאפי' מים מועטין מבטלין ומ"ש אף לס' התרומות ר"ל לס' אחרות של סה"ת דס"ל שאר דברים חריפים הוה דינם כחילתות ואפי' אנן יהבינן הא לסה"ת מ"מ שרי לדידן דמים מבטלין:

(ד) **מ"ש** בש"ע ואם הם יבשים אפי' הם מלוחים או לחים ולא מחמת מליחה סגי בהדחה והקשה פרמ"ג בש"ך סק"א שכ' שם ביבשים אפי' הדחה א"ל וצריך לחלק ע"י מליחה אעי' יבשים הפי"ה צריך הדחה וא"י טעם לחלק ואין לומר דמ"ש לקמן הדחה אכתלחלחו קאי דדוחק הוא עכ"ל ובח"ד בחידושים סק"א כ' כתי' הא' דבדבר חריף אפי' יבש צריך הדחה ול"כ דתי' זה שדוחהו הפרמ"ג שא"י טעם לחלק הוא דיחוי גמור כיון דיבש הוא מהכ"ת דצריך הדחה ומ"ש חריף כיון ע"ג ליכא לחלוחות ולי דחריף מפליט אפי' מיבש א"כ מנ"ל דלא מפליט כ"ק. דאם נדקדק דמ"ש הטוש"ע דסגי בהדחה דבעי הדחה היבשים דרישא קאי א"כ הא רישא מיירי גם ביבשים שאינם מלוחים דהא כ' הטוש"ע ואם הם יבשים. אפי' הם מלוחים משמע דרישא מיירי באינם מלוחים וזה ודאי שמודים לב"י וש"ך דאינו צריך הדחה דאין כאן חריף. ועוד בלא"ה אינו דוחק מה שלא חלקו הטוש"ע בפי' ביבש לא צריך הדחה משום דדרך להדיח כל יבש מלכלוך ועפרורית שעליו וא"כ סתמא לא הוא מחמת ההדחה כי"ב כ' בפר"ת סקי"ג ממ"ש המרדכי ואם הם לחים מחמת ההדחה וכי"ב כ' סה"ת שההדחה מסירה לחלוחות כולם בהי הידועה כיון שדרך להדיח א"כ ההדחה ידועה שייך לומר בהי הידועה:

ואמנם בהג"ה ש"ד סי' כ"א ואם הי' יבשין אפי' הן מלוחין סגי בהדחה

ואפי' לחים אם אינם לחים מחמת מליחה סגי בהדחה סמ"ק בפנ"ה ס"י משמע דגם ביבשה ביבשין אפי' לא מלוחין צריך הדחה וכ"ש מלוחין וא"כ הוא דלא כב"ח וש"ך שכ' ביבשים א"צ הדחה אלא לענין הדחה אין חילוק בין יבשים ללחים ומה שהב"ח דקדק דין שלו ברישא הסי' דפריך דף ק"ז אמאי דתנן צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהי' נוגעין ופריך וכי נגע זה בזה מה הוי צונן בצונן הוא וכו' הב"ח אלמא דקס"ד אפי' הדחה לא בעי הלכך אע"ג דאביי קא מהדיר וקאמר דהדחה מיהו בעי הכא דלא לוסיף דמסתמא ודאי לא בעי הדחה אלא היכא דהבשר לח או הגבינה לחה אבל שניהם יבשים לא בעי הדחה וכדס"ד תלמודא מעיקרא עכ"ל ולהגהש"ד אין כאן דקדוק כיון לדידי' אין חילוק בין לח ליבש לענין הדחה א"כ בס"ד הוה ס"ל בכ"ע צ"ב הדחה א"כ למסקנא דאמר הדחה מיהו בעי בכ"ע בעי הדחה ואלא אדרבה דיש נמי אפי' לדקדק איפכא דתמיה אס"ד דפריך וכי נוגעין מה הוה ולא אסיק דעכ"פ נדבק בנגיעה זה בזה אלא י"ל דהכי פריך דס"ד מדאמר צורר אדם בשר וגבינה במטפחת ובלבד שלא יהי' נוגעין ואי בלא אפי' בלא נוגעין אמאי שרי לכתחלה דהלחות יוצא מן המטפחת ונוגע זה בזה אע"כ דמיירי ביבשים וקס"ד דעכ"פ ביבשים אפי' הדחה לא בעי ושפיר פריך וכי נוגעין זה בזה מה הוה א"כ למסקנא דבעי הדחה אפי' ביבשים נמי :

(ה) **בהג"ה** וציר של בשר שאוסר שנפל על הכלי צריך הגעלה בת"ח כ' כלל י"ג בשם מהרא"י בהג"ה ש"ד דאם מלח בקערה ממש לא סגי בקליפה כן הוא בסי"ד. אבל בנפילת טיפת ציר על הכלי אז סגי בקליפה במקום הטיפה דלא עדיף מאיסור חם שנפל לצונן דסגי לי' בקליפה וצריך הגעלה בכ"ר משום דכל עירוי נידון ככ"ש וציר הנוטף לתוך הכלי עדיין הוא ברתיחתו כ"כ בת"ח שה בשם ב"י שכ"כ בשם הגש"ד ולכאו' לדידן בסי' ק"ה סי"א דלא מחלקינן במליחה בין תיתאי לעילאי אסור כולו והנה הת"ח שם כ' אמנם רוב הפוסקים ס"ל דאינו אוסר במליחה רק כ"ק וראי' בד"מ סי' ק"ה שכ"כ המרדכי ואו"ה המרדכי כ"כ בשם הר"י בפ' כ"ה וקשה מאי ראי' הא הר"י ס"ל כל מליחה אינו אסור רק בקליפה אבל אנן דקיי"ל מליחה בס' ליכא רק האו"ה דמקיל בקליפה ורבו מהרא"י הנ"ל גם בכלי אוסר כולו ואח"כ מצאתי קו' זו בפרמ"ג סי' נ"ח בש"ך סקי"ד הקשה כי"ב דמסתימת רמ"א משמע בכלי אף שהוא שמן אין מבליע במליחה יותר מכ"ק והמעיין במרדכי פכ"ה תשו' דמליחה רק כ"ק א"כ לדידן מליחה בכולי' והניח בצ"ע ומהרא"י מבואר. מהנ"ל דאפי' בכחוש אוסר במליחה בכלי בכולו וכ' שם דיותר בולע בכלי מאוכל עי"ש כלל י"ג בהגש"ד ד"ה ומיהו :

וכאן סהמ"י כ' הפרמ"ג בש"ד בפשיטות אפי' נבלע בכלי שומן ע"י מליחה אין אוסר יותר מכ"ק דהא הת"ח כ' דלא עדיף מחם לצונן דאין אוסר אלא כ"ק הרי כמו תתאי דאין אוסר אלא כ"ק ואף דבמליחה אנו פוסקין דלא אמרי' תתאי עס"י ק"ה סי"א מ"מ בכלי אמרינן כן א"כ ודאי אין לחלק בין כחוש לשמן. ע"כ. וקשה דברי פרמ"ג להולמן דהגש"ד גופי' לא מתיר אלא בנפל על הכלי דומה לתיתאי אבל בנוטף לתוך הכלי הא כ' דגם בכלי אוסר והגש"ד הוא מן מהרא"י ומהרא"י גופי' הא כ' בכלל י"ג במליח תוך הכלי אוסר לגמרי וא"כ אין מליחה לגבי כלים דומה לתיתאי אפי' להג"ה ש"ד אלא בנפל ציר ע"ג כלי. ועוד אפי' להגש"ד שכ' בנפל ציר ע"ג כלי דומה לת"ג י"ל ה"ד בציר של דם דדם משריק שריך מעתה אין לרמ"א לדין זה להקל בכלי שאין אוסר בס' אלא כדי קליפה רק האו"ה כלל כ"ד וכמ"ש בת"ח כלל פ"ה דין ה' ואו"ה לא כ"כ אלא ממרדכי בפ' כ"ה סי' תשו' וא"כ גם על או"ה קשה הא מנרדכי שם אין ראי' דר"י שם בדין זה גם בכל מליחות ס"ל דאינו אוסר בס' אלא בקליפה א"כ לדידן מנ"ל וכ"ל דעל או"ה לא קשה דאע"ג דפסק מליחה בס' כגון בכלל י"ד מ"מ כ' דיש אליבא דפוסקים דס"ל דמליחה בכ"מ כ"ק וכי"ב שכ' או"ה כלל י"ד וז"ל אך אם הציר אינו נופל אלא על מקצת כלי קולף מקומו ומשמש בו רותח דרתיחת מליחה אינו בולע אלא כ"ק עכ"ל משמע דאו"ה לאו מטעם שס"ל כרמ"א דבכלי קיל דאינו נאסר במליחה אלא כ"ק אע"ג במאכל בס' אלא כלי דומה למליחה באוכל וכל מליחה אינו בולע כ"ק וקשה ג"כ הא או"ה פסק בכלל י"ד מליחה בס' א"ו דכ"כ לדעות דס"ל מליחה כ"ק וכ"מ באו"ה שדברים אלו לאו דבריו של או"ה הם אלא דברי ר"י מפרים. כן בכלל כ"ד הביא רק דברי מרדכי ושם מפרש לדבריו ולא להלכה תדע דאי"ל כרמ"א דכלי אינו בולע כ"ק ומאכל בולע יותר דהיינו בכולי' א"כ כלי קשה יותר לבלוע דהא מאו"ה כלל יוד הנ"ל משמע דס"ד לאסור כלי בכולי' אע"ג מליחה באוכל כ"ק קמ"ל רל"ש דאפי' בכלי אלא כ"ק א"כ משמע כמ"ש מהרא"י דיותר הכלי בולע מאוכל ועי' מ"ש בסי' תקל"ד אות א' מש"ש דבכלי ג"כ שומן מפעפע בכולי :

ודע עוד דדין דרמ"א דמתיר כלי במליחה כ"ק כ"כ מהמרדכי ומהרא"י בהגש"ד סי"ג הנ"ל הוא ממרדכי אע"ג דבשר מותר בקליפה וכ"כ ביש"ש פכ"ה סי' ע"ז ובא"ו של מרש"ל עי' במרדכי לפנינו סי' תשכ"ה דשם מקום זה ליתא אבל נאמנים הגש"ד ויש"ש שהי' לפניהם במרדכי כן דהיינו בשר לאחר ששהה שיעור מליחה נתנו לתוך הכלי ונתמלא ציר הוא מעשה דרש"י בסי' ס"ט ס"כ כ' במרדכי שם לפי פי' הגש"ד דהבשר אסור כ"ק והכלי אסור לגמרי. ומרש"ל בב' מקומות מסכים עמו אלא לפסק הלכה אוסר שם אפי' הבשר וכן מש"כ היש"ש על הגש"ד מ"ש מהרא"י שנוא יותר לבלוע הכלי מדברי ראב"י לא כ' כן שהר"י כ' לדעת רש"י שמתיר הבשר כ"ש הכלי אלמא דס"ל לגבי האי מלתא (ר"ל בבשר שכבר שהה שיעור מליחה דמתיר רש"י הבשר) לא אמרי' דכלי עדיף ובלוע מבשר מאחר שהמלח שעליו לא יוכל לבלוע ולאסור את עצמו כ"ש הכלי עכ"ל משמע הא בעלמא דיש כח במליחה לאסור אז מודה למהרא"י דכלי עדיף לבלוע :

סימן תר"א.

(א) דעת הש"ע חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה לחומרא. א"כ צריך ס' באותו חתיכה שנגע בה החלב כנגד החלב ובליכא ס' בחתיכה זו לדעת המחבר כל החתיכות אסורות עד דאיכא בכל החתיכות כנגד החלב ולדידן חנ"נ צריך ס' כנגד אותו חתיכה ואפי' אינו דבוק החלב ג"כ אותו חתיכה שנגע בה צריך ס' כנגד אותו חתיכה שנגע בה החלב בין שהאיסור שמן ובין שהאיסור כחוש ואפי' בהפ"מ ואם יש ס' כתבתי לדעת רוב הפוסקים דלא צריך קליפה ולא כרמ"א סי' ק"ה והנה בכחוש יש להחמיר לקלוף :

(א) **בש"ע** סעי' ו' וכן חברתה אסורה כולה וקשה הא בסי' ק"ה סעי' ט' פ' דאין שאר חתיכות נאסרות משום דאין במליחה מפעפע חלב מחתיכה לחתיכה א"ו דש"ע ס"ל דוקא לחומרא אמרי' דאין מפעפע דלא נצרף הכל אבל בליכא ס' החתיכות האחרות אסורות כנה"כ שם וכמש"ל בסי' תקל"ח ולא כבינת אדם. ובהג"ה שם באותו סעי' כ' וז"ל לפי שאין אנו בקיאין בין בשר שמן לכחוש נוהגין לשער כל מליחה בס' ארוך (בת"ח כלל נ"ו ד"א כ' שכ"כ באו"ה כלל י' והגש"ד ומרדכי בשם א"ז וכל אחרונים דאם איכא ס' בין הכל ביחד נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה אז הכל שרי מלבד אותה חתיכה שהחלב דבוק בה צריך קליפה מעט :

הגה מ"ש דרק משום שאין בקיאין בה ז"א באו"ה כלל י' סי' ג' שכ' כל חלב אפי' כחוש קיי"ל בס' משמע מדינא וכן בהג"ה סי' ל"ז אע"ג שכ' בש"ד בהג"ה משום דאנן לא בקיאין בכחוש. אח"כ ד"ה אבל משמע דאסור מדינא בס' אפי' בכחוש וכ"מ בפי' בהג"ה ש"ד סי' ל"ח ד"ה וכן ראי'. ועל כן פסק שם דלא צריך קליפה ואי משום דאין אנו בקיאין הוה בכחוש צריך קליפה אפי' איכא ס'. מעתה נ"מ לדינא להקל ולהחמיר להקל דא"צ קליפה וכ"ה דעת רובא ככולא פוסקים בתרא' דאם איכא ס' א"צ קליפה אפי' בכחוש שם בש"ד סי' ל"ח וז"ל וכן קבלתי דהכי נהיגנו בו וכ"פ סי' ע"ה וסי' פ"ז בבי טבחי' שלא נקרו צריך ס' ולא כ' קליפה ואם משום שאין אנו בקיאין הוה להחמיר אפי' יהי' ס') והאגור בשם מהר"י מולין ומהר"י ווייל בתשו' סי' קנ"ב דמליח בס' בין להקל בין להחמיר. אבל הר"ר יונה באו"ה וב"י סי' ק"ה כ' אבל לא להקל אלא אעפ"י שהוא בטל בס' בעי קליפה עכ"ל עכ"פ כל הפוסקים הנ"ל דלא בעי קליפה להקל ס"ל דכל מליחה בס' אפי' כחוש ואו"ה שם כלל י' כ' על או"ה כלל י"ד סי' ג' דאו"ה מצריך ג"כ קליפה כ' ג"כ כלשון הזה קיבלתי דהכי נהגינן לאסור במליחה עד ס' וגם לבטל בס' ולא בעי קליפה ועי' בתשו' מהר"י מולין (הוא תשו' מהרי"ל) הנ"ל שמשמע ממהר"ר שלום וכעין זה בתשו' מהרי"ש. וכ"כ בתשו' רמ"א סי' כ"ח דברי מהרא"י בהגש"ד וידוע דתשו' הי' חיבור אחר ס' ת"ח והגהות רמ"א כמבואר בתשו' רמ"א סי' ל"ה וכן דעת הלבוש סי' כ"ה הובא בט"ז שם ס"ק כ"ה וש"ך ס"ק ל"ה וכ' דאפשר לסמוך ע"ז כמ"ש הגהש"ד דמעשה רב וכן תשו' מהרי"ל ותשו' מהרי"ו הוה מעשה רב אפי' בכחוש גמור ועל הנך שכתבו דהכי נהיגין והמה רובא בתרא' דקיי"ל כבתרא' ועמהם רוב קמאי כמו שנרשם לעיל בתחלה הג"ה ולחומרא כיון שכן מדינא צריך ס' א"כ אפי' בהפ"מ אסור ורמ"א דמתיר שם סי' ק"ה בהפ"מ בכחוש בסוף הג"ה לשיטתי' אזיל דס"ל דצריך ס' במליחה אפי' בכחוש משום רק דאין אנן בקיאין :

ומ"ש בדבוק כתבתי לעיל סי' תקל"ח דגז"א אלא אפי' באינו דבוק רק חתיכה נגע בחלב ובחתיכה זו נגע אחרות אפי' בחלב שמן אותה חתיכה נעשה נבילה וצריך ס' בשאר חתיכות כנגד אותה חתיכה שנגעו באיסור. אלא מאחר אפי' בכחוש במליחה בס' והרבה פוסקים דבלוע יוצא מחתיכה לחתיכה ועל הנך פוסקים דס"ל אין בלוע יוצא הקשיתי שם הרבה ובמליחה בלא"ה הרבה פוסקים דעי' המוהל הוה כרוטב דאותו חתיכה שנגע באיסור כ"נ ואוסרות אח"כ שאר חתיכות וצריך להיות ס' כנגד אותו חתיכה כמש"ש באריכות :

סימן תר"ב.

(א) ביאור דברי ראב"ד (ב) הגהש"ד מביא ראי' דחי אינו אוסר אפי' ביש לו בקעים ולא כסה"ת ומנ"י דוחה ראיות הגש"ד וכתבתי דליתא לדיחוי המנ"י (ג) הנב"י הקשה ראי' מנ"ל בכבוש מעל"ע מהא דתרי לי' דלמא מיירי ביש בו פילי' וישבתי אלא מזה ראי' למחבר ומכ"ש לרמ"א דמקיל בהפ"מ בצונן ויש בו פילי דלשיטה זו דלא אסור ביש בו פילי אלא בצלי רותח ל"ק קו' הנב"י ולשיטת דס"ל דגם צלי צונן אסור בפילי י"ל כפר"ת דלא אסור אלא בבר גוזלא דרכיך וכי"ב אבל בשר שור ושה מותר (או י"ל דלא אסור אלא בבמכא שהוא

עב ודבוק יותר ונוח לבלוע) וגם הרא"ש בפרק ג"ה סי' כ"ד כ"כ שאני בר גוזלא דרכיך וכ"נ דס"ל הגמי"י פט"ו אות ס' וצ"ע על הטור ש"ע דהשמיטו וכ' לאסור בכל בשר צלי ביש בו פילי (ד) הגמי"י ואו"ה ס"ל צלי רותח שנפל לתוך חלב אוסר כדי נטילה וכ' ב"א שכן ס"ל תוס' וסמ"ג ורא"ש וקשה אדמיקר לא בלע אלא כדי קליפה אלא מכח קו' זו כתבתי דלא אסרו כדי נטילה אלא בצלי רותח ונפל למליח כבותח אלא שאינו נאכל מחמת מלחו (ה) עוד ישוב אחר לדעת ראשונים צלי רותח שנפל לתוך צונן דס"ל לראשונים דצריך נטילה מיירי בצלי כל צרכו וחם לתוך צונן דסגי בקליפה (ו) הפר"ח כ' דמפסחים מוכח דצלי רותח נמי סגי בקליפה ובארתי דבריו ושכן דעת רוב הפוסקים דסגי בקליפה וטעמי' דרשב"א דס"ל הכי דסגי בקליפה (ז) כתבתי ראי' להגמי"י דרותח דצלי חמיר מרותח דבישול ע"כ ברותח דצלי שנפל לתוך צונן בעי נטילה מל"ח אבל דחיתי לדברי ל"ח (ח) ישוב הש"ע שפסק צלי אוסר כדי נטילה דלא קשה עליו קו' התוס' (ט) מ"ש הרמ"א כאן צלי צונן שנפל לתוך שאינו נאכל מחמת מלחו והט"ז חולק על רמ"א כיון דמליחה מועטת איכא דלא שרי ג"כ אלא בהפ"מ א"כ תרי קולי במקום הפ"מ לא אמרינן ואני ישבתי לרמ"א כאן שרי בהפ"מ אפי' דאיכא מליחה מועטת עי' בפנים ויישוב לשון הר"מ (י) ישוב קו' שכתבתי באות ח' ואדרבה ראי' יש לדברי הגמי"י ע"כ אין להקל וכמ"ש הב"א ופ"ת:

בש"ע סעי' ז' הא דמפלגינן בין נאכל מחמת מלחו כו' ה"מ בבשר חי להבין הדברים והשיטות בסעי' זה ומה שאכתוב. הנלענ"ד אעתיק הסוגיא דף קי"ב ההוא בר גוזלא דנפל לכדא דכמכא שרייה רב חיננא ברי' דרבא מפשרוניא קסבר כי קאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח ה"מ דאינו נאכל מחמת מלחו אבל האי כותחא נאכל מחמת מלחו. וה"מ חי אבל צלי בעי קליפה ואי אית בי' פילי כולי' אסור ואי מתבל בתבלין כולי' אסור ע"כ ועי' בר"מ בפ"ט מה' מא"ס הלכה ח"י שכ' דהכותח אינו נאכל מחמת מלחו כדאי' בפסחים דמ"ד וע"כ ר"ל דכיון שהגוזל נאכל מחמת מלחו של כותח שרי ואין הכותח אוסר אע"ג דהכותח אינו נאכל בעינו וקשה לשון הגמ' שאמר והרי הכותח נאכל מחמת מלחו וצריך לדחוק דה"ק עם הגוזל נאכל הכותח מחמת מלחו ולכך לא נאסר הגוזל דלא מקרי אין נאכל מחמת מלחו אלא בלא נאכל אפי' עם לפתן או עם הגוזל אמנם קשה אכתי אמאי הגוזל מותר כיון דכמכא אינו נאכל מחמת מלחו ה"ל לגבי גוזל טמא מליח וטהור תפל ולע"ג ואלא אפשר לומר אע"ג דאינו נאכל הכמכא בעינו מ"מ אינו אוסר משום דפסק כחו כמו שהקשה הר"ש דף קי"ג אמ"ש שם דלאחר שיעור מליחה פסק כחו והקשה א"כ אמאי בהאי גוזלא אי הוה לא נאכל מחמת מלחו הוה אסור הא כבר שהה שיעור מליחה ורא"ד דס"ל דכמכא לא נאכל בעינו צ"ל דאפי' בלא נאכל בעיני לא אוסר משום דפסק כחו:

(ב) **והנה** יש כאן ג' שיטות דעת סה"ת והשערים מה דקאמר אבל ביש בו פילי או מתובל בתבלין כולי אסור אמי קאי ורא"ש וסיעתי' דקאי אצלי דקאמר אבל צלי בעי קליפה היינו בצונן ואי אית בי' פילי או מתבל בתבלין גם בצלי צונן אסור כולא דעה זו הביא הרמ"א להחמיר באין הפ"מ ודעת רשב"א ור"ן ר"ל צלי בעי קליפה היינו בצלי רותח וביש בו פילי או מתובל בתבלין אסור כולא בצלי רותח דוקא וכן פ' המחבר ורמ"א בהפ"מ וכ' הט"ז ס"ק י"ב מהגש"ד דאי אין אסור פילי ולא כסה"ת וראי' דהא כששורין בשר קודם המליחה ויש עליו דם הרבה שמעורב עם המים ולא דייקו מידי אי אית בי' פילי ובמנ"י כלל כ"ב הביאו וכ' למש"ל סק"ג דיש לחלק בין אם הדם בפ"ע ובין שהדם מעורבים כמ"ש האו"ה אין להג"ה ש"ד ראי' ע"כ הנה בנבי"ת סי' מ"א דוחה לדברי או"ה הנ"ל שאין חילוק בין אם הדם בעין או שהדם מעורב וקשה אמנ"י דלמה לא דוחה להגש"ד מטעם הא' שכ' בס"ק ג' דדוקא כמכא שהוא עב בולע אלא לענ"ד מעיקרא דברי מנ"י תמוהים דמה מדמי דין זה דכאן לדין דס"ק כ"ג שהם דינים משונים זה מזה התם בס"ק כ"ג מיירי בטהור מליח וטמא תפל אם הטמא צלול כמו כמכא אסור או משום דכמכא עב משא"כ בדם מעורב במים או דם שמעורב במים מותר בטהור מליח אבל כאן מיירי בשניהם אינם מלוחים אלא דאפ"ה יהי' אסור משום פילי י"ל דאסור אפי' בצלול ומעורב הדם עם מים דהא בטמא מליח נמי בולע אפי' באינו דבר עב ככמכא אלא חתיכה עם חתיכה או מעורב א"כ אם יש בקעים דבולע י"ל דדומה דבולע לטמא מליח:

(ג) **הרא"ש** בע"ז דף ס"ח גבי עכברא בשכרא הביא ראי' כבוש אסור במעל"ע ממה דאמר בגמ' פסחים דף מ"ה בב"ח חידוש הוא אי תרי לי' כולי יומא שרי ואי בשיל אסור ש"מ הא שאר אסורין תרי לי' כולי יומא אסור והקשה בנב"י מה ראי' דלמא ה"ק בשאר אסורין צונן אסור ביש בו פילי (לסה"ת בחי ולרא"ש בצלי צונן ביש לו בקעים אסור כולי') ובב"ח מותר ע"י צונן דבב"ח לא אסור אלא בבישול ומה דאמר בתרי לי' כולי יומא היינו משום דב"ח נקיט דשרי אפי' תרי זמן רב ואפ"ה שרי משא"כ בשאר אסורין משכחת צונן דאסור מיד והיינו ביש פילי אבל בלא פילי י"ל דשרי צונן אפי' כבוש מעל"ע עי"ש ובש"ג שם בע"ז כ' בשם הרי"ף הלכך דכבוש לא אסור אלא בג' ימים באמת מפרש הכי סוגי' דפסחים באית בי' פילי:

לבאו' אין דקייל כבוש מעל"ע י"ל דראי' למחבר שפסק כרא"ד ורשב"א ור"ן דאפי' ביש בו בקעים לא אסור אלא בצלי רותח י"ל כה"ג אפי' בב"ח אסור אע"ג דבב"ח לא אסור אלא דרך בישול כיון דרותח הוא הרותח פועל ביש בקעים לבשל כדי כולו וכולי אסור ונ"ל קו' זו מסייע עכ"פ לרמ"א דפסק כמחבר בהפ"מ דלא כש"ך ס"ק כ"ב שכ' ארמ"א דמקיל בהפ"מ בל"ע משום כיון דהרבה פוסקים סוברים כן אפי' בחי והט"ז פ' לגמרי כמחבר וכ' הש"ך ולא נהירא אמנם במ"כ אע"ג שרא' לדברי הש"ך נמי פסק כמחבר:

ופר"ת ס"ק ט"ו כ' דאפי' הרא"ש וסיעתי' דאסרו אפי' בצלי צונן ויש לו בקעים דאסור ה"ד בגוזלא דרכיך וכן בר אווזא וכמ"ש תוס' דף נ"ו ד"ה עד אבל בשר שור ושה אין אוסר בצונן אפי' ביש בקעים נמי א"ש קו' הנב"י. וצ"ע אטוש"ע דכ' סתם בשר ואפשר עוד לומר דרא"ש וסיעתי' דס"ל אפי' בצונן אסור וכ' הש"ך שכן דעת הר"מ והסמ"ג דסתמו דמשמע דאוסר אפי' בצונן י"ל ה"ד בכמכא דבולע יותר וכמ"ש המנ"י כלל כ"ב ס"ק ג' לענין טהור מליח דאסור בטמא תפל צונן ה"ד בכמכא שהוא עב וכי"ב כ' המי"ט דף קי"ב גבי אין מניחין בשר אצל כדא דכמכא משום דכמכא עב וא"כ נמי לא קשה קו' הנב"י:

ובפר"ח רוצה לאסור אפי' בחי שיש בו פילי ומדמי למה דאפי' בע"ז דס"ו ליי"נ שנפל ע"ג ענבים וע"ג חיטים במבוקעות אסור וכן חיטי אגב צירייהו בולע נ"ל דלא דמי התם הקליפה קשה וכשיש בקיעו ונכנס בתוך הענבים וחיטים שם הענב רך ויש בחיטי קמח שהוא ג"כ רך משא"כ בבשר חי אינו רך יותר בפנים והא ראי' אם יחתוך הפילי ויהי' הבשר בשעת השוה הרי הוא גם לשה"ת קשה לבלוע ג"כ מה מועיל יותר אם האיסור בתוך הפילי ויכול להדיחו היטב ובפנים אינו נבלע שאינו רך א"כ ראי' בפר"ת שדוחה לדברי פר"ח בענין זה:

(ד) **עי'** ש"ך ס"ק כ"ו שכ' לדעת רא"ד ורשב"א ור"ן וכ"פ הש"ע בצלי רותח בליכא בקעים סגי בקליפה ולא כהגמי"י ואו"ה דס"ל בצלי רותח שנפל לחלב צריך נטילה וכ"ש בפכ"ה סי' ס"ט כ' סברתו דהגמי"י כיון לדעת הגמ"י בצלי צונן צריך קליפה בצלי רותח בעי נטילה ובשערי תשובה כאן סק"ח כ' בשם בית אפרים שכן דעת התוס' וסמ"ג ורא"ש כשיטת הגמ"י ואין ברשותי ס' בית אפרים וכ' שכיון לתוס' פי' גי"ה דף צ"ו ע"ב ד"ה עד שיגיע לגיד שכתבו בזה"ל ואפשר דרותח דצלי בלע טפי (ור"ל טפי מקליפה אלא בנטילה) ולקמן בפ' כ"ה דאמר רב האי בר גוזלא דנפל לגו כדא דכמכא דצלי בעי קליפה התם אפי' בצונן איירי ומשום בר יונה דרכיך בלע טפי מבואר מדבריהם דצלי רותח אוסר יותר מכ"ק:

והנה בחיבורי לה' פסח הקשיתי על קו' תוס' הנ"ל ושאר ראשונים דמה הקשו אמאי בנפל לכדא דכמכא סגי בקליפה בצלי רותח הא הרי זה הדין דאי' בברייתא חם לתוך צונן קולף עי"ש מה שתרצתי דתוס' ס"ל כהגמ"י צלי רותח בעי נטילה אמנם ה"ד משום דהוה נמי מליח אע"ג שאינו נאכל מחמת מלחו מ"מ מסייע לרותח שיהי' אוסר כ"נ עי' בי"ב בט"ז סקי"ב בשם מהרש"ל לדעות דס"ל פי' הסוגי' בצלי צונן קליפה ה"ד במליח אלא שאינו נאכל מחמת מלחו כן י"ל לדבריהם בצלי רותח דס"ל דאסור יותר דהיינו כ"נ ה"ד במליח אלא שאינו נאכל מחמת מלחו אבל צלי רותח לבד לא אסור אלא כ"ק כחם לתוך צונן ולא כבית אפרים וגם כ' דאי"א לומר כן דמה טעמא יהי' צלי רותח אוסר כ"נ וכתבתי בשם יש"ש דס"ל להגמ"י ותוס' ורא"ש בגי"ה הנ"ל דס"ל כיון צלי צונן בקליפה ממילא בצלי רותח סלקינן דרגא ובעי כ"נ ז"א הא בקושיתם של תוס' הוה ס"ד דסוגי' מיירי בצלי רותח רק בתרוצים תירצו דהתם מיירי בצונן ואפ"ה ס"ל תוס' בקושיתם דרותח צלי אוסר כ"נ אע"ג דליכא לן מקום מסוגי' לס"ד דצלי צונן בעי קליפה. אח"כ ראי' בש"ס חדשים עם הגהות חס"ו שהקשה קו' דידי הנ"ל דמה הקשו דהא חם לתוך צונן סגי בקליפה ותי' דתוס' הי' בגרסתם רב ורב א"ל ע"ג ושפיר הקשו אמאי סגי בקליפה ותי' החס"ו קשה הא הרא"ש ג"כ הקשה כקו' התוס' ורא"ש אין לו הגי' רב ועוד הגמיי פט"ו אות ס' ג"כ הקשה קו' התו' ובפ"ט גי' הגמ"י רבא ולא רב ועוד הך וה"מ חי אבל צלי בעי קליפה דמי' הקשו תוס' משמע דסתמא דגמ' אמרי' ולא רב יאברא להגמ"י גופי' תי' שלי נמי כ' דליתא דהא רש"ל כ' הובא בט"ז ס"ק י"ב להגמ"י אינו נמלח ונאכל מחמת מלחו הוה כלא נמלח ואפשר ה"ד בצונן אבל ברותח ונמלח שאינו נאכל מחמת מלחו ס"ל דסלקינן דרגא ואוסר כ"נ:

(ה) **ולעת** עתה ראי' בח"ד ס"ק ט"ז אמ"ש הרמ"א וי"א אפי' צוננים בצלי צונן בעי קליפה כ' נראה דבעינן שיתבשל כמב"ד ועי"כ נעשה רכיך וראי' מבשר רותח שנפל לחלב בש"ד דצריך קליפה משום אדמיקר לי' בלע אבל בלאו האי טעמא אפי' קליפה אי"ל וא"כ יש מקום לתרץ דהא דתוס' וסמ"ג ורא"ש והגמ"י ס"ל דצלי רותח אוסר כ"נ ה"ד בצלי כמב"ד והוא ג"כ רותח והא חם לתוך צונן קולף ע"כ מיירי בלא צלה כמב"ד לא"ד דאם כמב"ד בלאה צריך קליפה כיון דע"י צלי נעשה רכיך אלא דעוד י"ל דראשונים דאסרו צלי רותח היינו בצלה כל צרכו דנתרכך והתם בחם לתוך צונן מיירי בלא צלה כל צרכו ואינו רך ע"כ לא בלע כ"ק אלא משום אדמיקר לי' כ"ק וא"כ ראי' בח"ד סקי"ג שהוא ג"כ הקשה קו' דידי הנ"ל וחס"ו אתוס' ושאר ראשונים בצלי רותח שאין אסור רק כדי קליפה

קליפה היינו משום דת"ג ואם לתוך צונן אדמיקר לי' בלע כ"ק ותי' כיון דלאי שקוע ה"ל הלאי רותח למטה ות"ג וחולקים ארשב"א שכ' הש"ך ס"ק כ"ג ודבריו תמוהין דא"כ לאסור לגמרי כיון דת"ג ועוד הא גם באם לתוך צונן מיירי שגוש נופל לתוך צלול ושקוע למטה האם ומה שהביא הח"ד ראי' מרש"ל דאוסר בדבר גוש לאו ראי' בדבר גוש ליכא דבר המקררו משא"כ בנפל תוך הצלול צונן דמקררו אדמיקר לי' אינו בולע אלא כ"ק :

(ו) **בפר"ח** ג"כ כ' דלא כהגמ"י שכן מוכח מפסחים דף ע"ו ואולי י"ל שכוונתו ג"כ להך קושיא הנ"ל דהא חם לתוך צונן סגי בקליפה ועוד י"ל כוונת הפר"ח דלא כהגמ"י מן המשנה דתנן התם בק"פ אם סכו בשמן של תרומה אם חי ידוחינו ואם צלי יקלוף . והנה תוס' שם כתבו דצלי צונן נמי מיירי דומיא דחי משמע אבל ה"ה ברותח ורשב"א ור"ן שכתבו בחולין דצלי מיירי רק ברותח דצלי ר"ל רותח עכ"פ הרי דלא כהגמ"י שכ' דצלי רותח צריך קליפה ולהגמ"י צריך לדחוק דמה דתנן אם צלי יקלוף מיירי דוקא בצונן ואינו דומי' דחי וגם למה לא תנן ג"כ מהו אם הוא רותח . וכ' דהיינו טעמי' דרשב"א ור"ן שכ' בחולין דצלי דאמר בעי קליפה היינו צלי רותח שכן מוכח מפסחים וי"ל דכך ראייתם דא"ת צלי צונן נמי בעי קליפה א"כ הסברא נותן צלי רותח בעי אפי' נטילה א"כ מה דתנן בפסחים אם צלי יקלוף ר"ל בצונן א"כ למה שייר אחך הדין בצלי רותח דבעי נטילה א"ו דמיירי בצלי רותח ואפי' צלי רותח סגי בקליפה א"כ ע"כ בצונן אפי' קליפה לא בעינן · מעתה מ"ש הב"ח דקשה להקל כנגד תוס' וסמ"ג ואשר"י והגמ"י אע"ג דקצת פוסקים מתירין לכאו' י"ל דהרבה פוסקים המתירין הרא"ד רשב"א ור"ן ומחבר והטע"ז ומ"כ שפ' כמחבר דצלי רותח סגי בקליפה ושאר פוסקים דס"ל דסוגי' מיירי בצלי צונן מ"מ לא כ' הא בצלי רותח צריך נטילה א"ו דסגי בקליפה ומאחר דסוגי' דפסחים הכי משמע ככו' הפר"ח ומרא"ש אין ראי' דידוע דרא"ש מעתיק דברי תוס' ולי' לא ס"ל כמ"ש במי"ע בפ"ק דברכות וכן י"ל הסמ"ג מעתיק דברי תוס' ולי' לא ס"ל אלא כפרש"י כן צלי בעי קליפה מיירי גם בצונן אבל גם ברותח א"ל יותר מקליפה דאדמיקר בלע כ"ק ומצאתי ברא"ש כן דסגי בצלי רותח בקליפה ברא"ש חולין דקי"ג גבי טמא מליח וטהור תפל כ' במליחה לא אמרינן ת"ג אלא בחום של צלי הרי דמוקי הרא"ש מה דתני' אם לתוך צונן דבעי קליפה בחום של צלי :

(ז) **וחשבתי** ליישב קו' על הגמ"י ותוס' הנ"ל דס"ל דצלי רותח לא סגי בקליפה הא תני אם לתוך צונן קולף וחשבתי דצלי לאחר שהוסרן מן האש רותח יותר מחם שהוסר מן הבישול כמ"ש המי"ע דף קי"א אפרש"י דגים שעלו מן הקערה שעלו מן הצלי וכ' הל"ח לרבותי' נקיט רש"י מן הצלי דאע"ג דרותח דצלי אינו כרותח דבישול כדמוכח בכמה דוכתי' היינו בשעתן דצלי ובישול אבל לאחר שהוסרו מן האש יכול להיות שחום הצלי יותר גדול וכן למדתי מסמ"ג וסמ"ק שהביא בב"י סי' צ"ה וכו' עי"ש · אמנם ז"א הא תוס' ורא"ש כ' שם דלא אסרו אלא כ"ק ולבית אפרים רותח מצלי אם נטילה בעינן :

ול"נ טעם אחר לפרש"י שפי' דגים שעלו מן הצלי בקערה דרש"י לשיטתי' נתבשלו נ"ט בר נ"ט שרי א"כ דלא נקיט דגים שבישלו בקערה מותר לאוכלן בכותח ודגים שעלו בקערה משמע דעד עכשיו לא הי' בכלי לכך פרש"י שעלו מן הצלי והוה בקערה טעם הראשון לאפוקי אם הי' בקדירה תו הוה בכותח ג' נ"ט ובאמת אפי' ב' נ"ט מותר ומ"ש מסמ"ג ומסמ"ק שהביא ב"י שכ' להחמיר יותר בצלי שצלאו בשפוד יותר מדגים שעלו בקערה וכו' התם אין הטעם משום דצלאו תמיד יותר אלא כנתבשל הוה ג' נו"ט ושרי וכצלאו הוה ב' נו"ט ואוסר כמבואר בראשונים ולקמן סי' צ"ה בש"ע ובש"ך שם ס"ק ד' וכשגגה יצאה מלפני הל"ח :

(ח) **בספרי** רביד הזהב הלכות פסח סי' תס"ז ס"ק כ"ו הקשיתי דלמה פסק המחבר צלי בעי נטילה הא מתוס' ורא"ש בפי' גיד הנשה הנ"ל דס"ל צלי בעי נטילה הקשו על שיטתם מסך גוזלא דנפל לכדא דכמכא דצלי סגי בקליפה ותירצו תוס' בגוזלא מיירי בצלי צונן וא"כ המחבר דפסק כאן בסעי' ז' בגוזלא שנפל וכו' מה דאמר בצלי בקליפה בצלי רותח מיירי א"כ ה"ק התוס' לדוכתי' דהרי אפי' ברותח דצלי בקליפה סגי ועתה עמדתי על הדבר וראי' דלא קשה מידי דאדרבה אקו' תוס' קשה מה מקשו ש"ס דצלי רותח נפל לתוך צונן ות"ג ולא בלע אלא כ"ק ככו' הס"ו וא"ד ולתוס' צריך לדחוק ולתרץ אבל הרא"ד ורשב"א ור"ן וכ"פ הש"ע דצלי רותח סגי בקליפה ס"ל ככו' זו לאמת דה"ד בנפל הרותח לתוך צונן אדמיקר בלע כדי קליפה ומ"ש הש"ע דצריך בצלי נטילה היינו בגוונא דלא שייך ת"ג כגון צלי אצל האש או בשכיסם חמים וכי"ב :

(ט') **מה** שרמ"א מתיר בהפ"מ בצלי צונן ומשמע דרמ"א קאי אדברי ש"ע בכמלא אלא שנאכל מחמת מלחו והט"ז כ' הא לעיל ס"ה ס"ל לרמ"א דמליח' מועטת להקל בהפ"מ א"כ תרי קולי במקו' הפ"מ לא אמרינן א"כ לא שרי צלי צונן אלא בנפל לתוך שאינו מלוח כלל הוא דשרי במקום הפ"מ אבל במליחה מועטת אסור וכ"ל בדעת הרמ"א ליישב בב' תרוצים חדא במליחה מועטת לעיל כ' הרמ"א רק טוב להחמיר א"כ משמע מי שאינו רוצה להחמיר אין לחוש אפי' בלא הפ"מ אבל כאן כ' בצלי צונן יש לנהוג לאסור שלא בהפ"מ א"כ ליכא תרי קולא בהפ"מ כי מליחה מועטת רק מן טוב להחמיר ואינו נקרא שמי שמתיר דמקיל קולא אלא שאינו מן המחמירין ועוד י"ל התם בסעי' ה' מיירי במליחה לחתיכה חתיכה מועטת דאע"ג מדינא לא איקרי אינו נאכל מחמת מלחו מ"מ דרך להדיחו מן המלח כמ"ש ביש"ש סי' ס"ע למ"ד צלי בעי מליחה גם מליחת צלי מקרי אינו נאכל מחמת מלחו משום דמדיחין אותו מן המלח מעתה כיון דגם במליחה מועטת מדיחין אותו מן המלח אין אנו בקיאין דעד כמה אבל בנידון דסעי' זה בנפל לכותח דבאמת הכותח נאכל מחמת מלחו אין מעכב מה שאין אנו בקיאין כיון שנאכל כך במלחו אין צריך בקיאות דודאי לא מקרי מליח כרותח כיון דכך נאכל :

ונ"ל ליישב בזה לשון הרמב"ם בפ"ט מה' מא"ס ה' ח"י שכ' מליח שאינו נאכל מחמת מלחו הרי הוא כרותח ואם נאכל מחמת מלחו כמו הכותח אינו כרותח דקשה דהך בבא אם אינו נאכל שפת יתר הוא וגם למה כ' כמו הכותח ולא אמר סתם אם נאכל מחמת מלחו יהי' איך שיהי' אינו כרותח ומה בא בזה ללמדנו אמנם הר"מ דס"ל בפ"ו דצלי ג"כ בעי מליחה וס"ל כיש"ש דהוא לפי הגי' במנחות דף כ"א וכן צלי בעי מליחה וא"כ גם מליחה מועטת נמי אסור ול"ל דע"ג דאפשר לאכלו עם המלח מ"מ כיון שהמלח על החתיכה בעין ואין נאכל א"כ הדיחו ה"ז מקרי אינו נאכל מחמת מלחו ואא"כ היכי משכחת נאכל מחמת מלחו ע"כ צריך לפרש כגון כותח שאין כאן מלח בעין והוא נאכל מחמת מלחו ובפ"מ סי' ק"ה בש"ך ס"ק כ"ו דאף בכחוש אמרי' מליחה מועטת אבל בהג"ה רע"א ז"ל כ' דאינו מוכרח דלא אמרי' תרתי דאין אנו בקיאים בין כחוש לשומן ולא בקיאים בין מליחת צלי למליחת קדירה וסגי בקליפה ע"כ ולכאו' כ' להקל דרמ"א כ' רק וטוב להחמיר א"כ נמי לא קשה קו' הט"ז ארמ"א דתרתי קולא בהפ"מ לא אמרינן י"ל דכ"מ בכחוש דמליחה מועטת שרי :

(י) **סוף** דבר נ"ל כבית אפרים שאין להקל בצלי רותח שהותר מן האש ונפל לצונן דצריך נטילה משום דמקושיא שכתבתי באות ו' על דין זה אדרבה נ"ל ראי' מהתם דהנה לנסקנא בפסחים דף ע"ו דמשני סיכה משהו עבדי לי' לא קשה על הגמ"י אמאי סגי בקליפה בצלי רותח די"ל כיון דסיכה משהוא עבדי סגי בקליפה ואלא דקו' זו קשה על הגמ"י מס"ד דקאמר בשלמא לרב דס"ל עלאי גבר והשמן צונן א"ש דסגי בקליפה אלא לשמואל דס"ל ת"ג לאסור בכולי' וקשה על הגמ"י ולרב מי ניחא הא צלי רותח צריך נטינה אמנם כן אדרבה ראי' להגמ"י דידוע דרך התלמוד דהיכי דקאמר בשלמא גם להך מ"ד לא ניחא לגמרי דאל"כ לשתוק מני' ושלמא יתיב א"כ להגמ"י ניחא באמת לרב ג"כ לגמרי לא ניחא דאפי' לרב לא סגי בצלי רותח קליפה אלא די"ל קצת דלא דקדק כל כך בין לשון קליפה לנטילה והיינו דקאמר בשלמא לרב אע"ג דג"כ לא א"ש לגמרי אבל לשמואל דת"ג ואסור בכולי ליכא שום תירוץ דאוסר לגמרי ובמשנה תנן דסגי בקליפה :

סימן תר"ג ·

(א) כזית בשר לתוך יורה חלב וקפילא אמר דליכא בבשר טעם חלב אינו נאמן ול"ק קו' פלתי ·

בח"ד סק"א כ' וז"ל עי' בתה"ד סי' קפ"ג הקשה אמאי מהני טעימה קדירה של בשר שבישל בה חלב הא החלב שנכנס לתוך הקדירה נעשה נבילה כל בלוע שבקדירה וטעימה לא מהני דהא החלב נעשה נבלה בתוך הקדירה וכשפלט הוה מב"מ ותי' בקדירה כיון שאין לקדירה פליטת עצמו הלכך חלב שבתוך הקדירה מקושר עם החלב הבלועה בדופני הקדירה ולא נעשה הבלועה נבילה כיון שאין הבלוע עומד בפ"ע משא"כ בנבלע במאכל מקושר במאכל ועומד בפ"ע במאכל וכ"כ ע"כ · והקשה בח"ד א"כ ג' זיתים בצלים שבלעו כזית בשר ונפלו לחלב יהי' צריך ג"פ ס' דחלב שנבלע בתוך הבצלים נעשה נבילה בתוך הבצלים שהוא מאכל ועומד בפ"ע ובסי' צ"ד מבואר דאי"ל רק פעם א' ס' ותי' בהתירא אמרינן אפשר לסוחטו מותר ומשום דהוה טעם קלוש ואי"א לחול שם איסור כמו בנ"ט ברנ"ט ומשו"ה אין החלב הנכנס לתוך הבצלים נ"נ כיון דטעם הבשר לבצלים ודאי סופו לסחוט הוה כאלו יצא כבר כמ"ש תוס' חולין דף ק' דסופו לצאת הוה כאלו כבר יצא משא"כ חלב הנכנס לתוך בשר הטעם בשר ודאי לא יפלוט לכך נעשה החלב נבילה ומ"מ בקדירה הולך הטעם דמקושר ולא שרי משום דסופו לסחוט והוה ככבר נסחט משום בקדירה של חרס לא נסחט האיסור כלל ואסור לכך צריך הטעם דמקושר עכ"ד וקשה הא בתה"ד כ' שם דבריו אכף וכף אינו מן חרס אלא של מתכות או של עץ :

ועוד קשה לפי דבריו ז"ל אם נפל כזית חלב לקדירה שיש בה כ"ח זיתים ירקות וכזית א' בשר לדבריו נעשה הבשר נבלה כיון דחלב נו"ט בהבשר והבשר לא יסחוט וקשה מה בכך הא החלב האוסר והחלב סופו לסחוט דכה"ג כ' תוס' חולין דאם האיסור סופו לצאת לא אמרינן דנ"כ ואיך נעשה בב"ח מחדש מטעם קלוש דהיינו כיון דחלב סופו לצאת א"כ לפי דבריו שמדמה דין זה לתוס' דף ק' אם האוסר סופו לצאת והאיך כ' הוא ז"ל משום דבשר אין סופו לצאת נ"נ ז"א אלא לפי סברתו לא הי' נ"נ כיון דחלב האוסר סופו לצאת א"ו דלא משום אפשר שיסחוט תליא אלא דתליא כיון דמקושר בבשר נעשה הבשר נבילה ועי' לקמן סי' תר"ה א"כ הדרי קו' ח"ד לדוכתי אמאי בג' זיתם בצלים שבלע כזית בשר ונפלו לחלב א"ל רק פעם א' ס' אע"ג דבשר לא יסחט מה בכך הא החלב האיסור יסחט והח"ד מדמה זה לאמן לפני זמנו דלא אמרינן בי' אפשר לסחטו אסור כיון דהתירא הוא וכיון דאפשר לסוחטו ולא נשאר אלא טעם קלוש ודומה לנ"ט בר נ"ט דהתירא ע"כ י"ל שאני אמן לפני

זמנו

זמנו שהי' עומד בתערובת בזמן הזה בהיתר. אבל בצלים הבלועים מבשר ונפלו לתוך החלב לא עמד התערובת אפי' שעה אחת בהיתר דנימא דאיכא טעם קלוש דעכשיו מחמת התערובת איני דהתירא הוא ואלא שרוצה לומר דדומה להתירא משום דסופו להתפשט ולאתת אינו דומה לאמן דמ"מ עכשיו קודם שיצא יכול האיסור לחול ונ"נ וגם אינו דומה כלל לדברי תוס' דף ק' שם כ' תוס' מה שדרך הילוכו בהילוך זה כגון איסור שנפל על חתיכות היתר לא אמרינן דנעשה חצי חתיכה נבילה כיון שקבלה הבליעה קודם כל החתיכה משום שסופו להתפשט בכל החתיכה בהילוך זה בלי הפסק משא"כ חתיכה בלועה מאיסור כגון בשר הנבלע מחלב ודאי נ"נ כיון דנבלע בחתיכה ונתפשט ומקושר בה נ"נ ולא מהני מה שאפשר לסחטו ע"י בישול אחר ולא מקרי עי"כ התירא:

וכן הח"ד נ"ל ליישב בג' זיתים בצלים הבלוע מכזית בשר ואח"כ נפל ליורה של חלב לא נעשה החלב נבילה בתוך הבצלים משום שהמאכל יש בו פליטת עצמו שיהי' עי"כ מקושר החלב לבצלים הא גם החלב מאכל הוא א"כ כמו כן הוא מקושר חלב הבלוע בבשר עם החלב שיש בקדירה ולא נ"נ ואלא מ"ש התה"ד במאכל הבלוע מקושר אינו נעשה מקושר אלא איסור עם היתר כיון כשבאו יחד זה אוסר את זה או חלב לבשר נעשין מקושרין זא"ז ונעשה נבלה בדבר מאכל א"כ ב' תנאים צריך להיות שיהי' מקושר הבלוע ונ"נ דהיינו בתוך מאכל וגם בתוך מאכל היתר בלועת איסור הלכך בכלי כיון שאין בו פליטת עצמו מקושר הבלוע עם הרוטב בקדירה ולא נ"נ אבל בתוך הכלי אע"ג דהבלועה איסור והכלי היתר לא נעשה מקושר בתוך הכלי בפ"ע דהיינו אם הכלי בלוע מבשר ובישל בה חלב נעשה הבלועה בשר נבלה אבל כאן הבשר בתוך הבצלים אע"ג דבלוע בתוך המאכל הבצלים מ"מ כיון דבצלים היתר הוא לא נעשה מקושר עם הבצלים דאין נעשה מקושר אלא איסור עם היתר ואח"כ הבשר כשהוא לבדו בבצלים עומד בפ"ע הוא וכשנפל לחלב לא נ"נ מפני שהאיסור מקושר עם הבשר הבלוע בבצלים שהוא מאכל דכמו כן הוא מקושר עם החלב שג"כ מאכל הלכך לא נ"נ שלא עמד פ"א בפ"ע אמנם הא תינח כשהבשר הי' רק בלוע בבצלים שאז תוכל לומר בלוע של בשר לא מקרי עמד בפני עצמו לא בבצלים שהי' בלוע בתוך ההיתר ועכשיו אין הבלועת בשר שם בפ"ע הוא מקושר עם החלב יחד שנבלע בו ועם החלב תוך הקדירה ולא נ"נ מעולם משא"כ כזית בשר בעין שנפל לתוך יורה של חלב פריך הגמ' שפיר חלב נבלה הוא דהבשר עומד בפ"ע ויש לו ג"כ פליטה לעצמו שפיר החלב ונבלע בו עכשיו מקושר עם חתיכת הבשר ונ"נ אע"ג דגם החלב מאכל ויש בו פליטה מ"מ החלב שאוסר הבשר נעשה מקושר עם הבשר:

סימן יו"ד סי' צ"ב סעי' ב' תר"ד

(א) הש"ך שכ' דרמ"א מספקי לי' אי כר"י אי כרש"י לכך צריך במקצתה בתוך הרוטב ס' בקדרה כנגד הטיפה אפי' לא ניעור והחתיכה אסורה ובשאר איסורין אפי' בניעור שאר חתיכות מורין דנ"נ רק מדרבנן אבל אותה חתיכה דאפשר לסחטה מה"ת כ"כ בח"ד והקשיתי לכל הטעמים אפשר לסחטו רק מדרבנן (ב) למ"ד אפשר לסוחטו מותר מה יענה וכי אשכחן הגעלה באוכלין (ג) לר"ת בט"כ נהפוך למה באמת קיי"ל נ"נ דרבנן וכן לר' חיים כהן ביש בו כזית איסור בכא"פ דלוקין אבל כזית מן התערובות (ד) וראי' אח"כ בח"ד תי' ע"ד אפי' נהפוך הוא בט"כ מן התורה ה"ד כל זמן שיש בו טעם מ"מ אותה חתיכה לא אסור מה"ת כיון דליכא בו טעם וישוב קו' אר' אפרים מירו' י"ל ירו' ס"ל היתר מצטרף לאיסור מודה ר"א דחנ"נ מה"ת א"כ קשה גם לר"א למ"ד היתר מצטרף לאיסור יורה גדולה היכי משכחת (ה) בח"ד סי' ק"ו כ' לתרץ בב"ח תליא חנ"נ באפשר לסוחטו כדמוכח בגמ' משא"כ בשאר אסורין אפי' לא נ"נ אפשר לסוחטו אסור ולפי דבריו א"ש מ"ש כאן אפשר לסוחטו מה"ת אסור אבל דבריו שבסי' ק"ו ליתא כמו שדחיתי. ומדברי פלתי סי' ק"ו יש ראי' למשל"ק לרמב"ם חנ"נ דרבנן אפי' בב"ח דמה"ת לא אסור החלב אלא כל זמן שהוא עם החלב (ו) הט"ז כ' שדעת ר"מ וש"ע ורמ"א כרש"י במקצתה תוך הרוטב נעשית החתיכה תחלה נבלה וחוזרת ואוסרת כל החתיכות אפי' בלא ניעור מה שהקשו אט"ז פלתי ופרמ"ג ל"ק אבל אני הקשיתי אט"ז דל"ל הכי לש"ע ורמ"א אבל לר"מ י"ל כן ונ"מ לדינא שכתבתי בסי' תקצ"ח (ז) אני ישבתי הרמ"א שדעתו דט"ח שנפל על החתיכה אין נעשית נבלה לאסור החתיכה בלא ניעור וצריך ס' בקדירה אפי' בלא ניעור אפי' החתיכה כולה חוץ לרוטב ואותה חתיכה אסורה אמנם בשאר איסורין מקיל לא אוסר הקדרה במקצתה חוץ לרוטב אפי' בניעור אבל אותה חתיכה יש להחמיר ונכון כן לדינא:

(א) **בסעי'** כ' בהג"ה וכן אם לא ניעור אם יש ס' בקדירה אינו אסור רק אותו חתיכה ושאר הקדירה מותר והקשה ש"ך דכשאין ס' בקדירה נמי יהא מותר כיון שלא ניעור כלל ולא נתן טעם באותו חתיכה עצמו ואי יוצא אפי' בלא ניעור אמאי אותו חתיכה אסורה

ותי' הש"ך דמיירי במקצתה תוך הרוטב ומספקי לי' לרמ"א אי כר"י אי כרש"י דלר"י צריך ס' בקדירה נגד הטיפה ולרש"י לא מערב הטיפה בכל הקדירה רק בחתיכה הלכך החתיכה אסור אבל בשאר איסורין במקצתה תוך הרוטב מקיל הרמ"א לקמן אפי' בניעור בשאר חתיכות כמ"ש בש"ך סקי"ג וכ' בח"ד סק"ט הטעם כיון דחתיכה נ"נ בשאר איסורין דרבנן מקיל רמ"א בשאר חתיכות אבל אותה חתיכה אסור דאפשר לסחטו אסור מה"ת וקשה מהכ"ת דנ"נ דרבנן ואפשר לסחטו מה"ת הנה דעת הטור בסי' ק"ו ועוד פוסקים ס"ל חתיכה נ"נ ואפשר לסוחטו חדא הוא. אלא אפי' למה דאי' בסי' ק"ו אפי' מ"ד בשאר איסורין דלא אמרי' נ"נ מ"מ אותה חתיכה אסורה וכ' הרא"ש בפ' ג"ה לדעת הר"א דאותו חתיכה אסור משום דא"א להאיסור לפרד ממנו וכתשו' רשב"א סי' רנ"ה כ' הטעם דאותו חתיכה אסורה משום דלא מצינן הגעלה באוכלין וטעם זה כ' כאן הפמ"ג וח"ד וכ"כ בט"ז אבל קשה דודאי לא אסור מהכי טעמא אלא מדרבנן דמהתורה לא אסרי' אלא טעם וכיון דיש ס' בקדירה כנגד האיסור ליכא טעם איסור בחתיכה ואמאי אסור ולר"ת דס"ל נהפוך ההיתר להיות איסור א"כ נעשה נבילה ג"כ מה"ת ושאר חתיכות נמי אסור מה"ת כמ"ש בפרמ"ג בש"ד ס"ק י"ב אלא אנן קיי"ל דנ"נ דרבנן אמנם כן אפי' אותו חתיכה דאסור נמי לא אסור אלא מדרבנן:

(ב) **וקשה** לי עוד אטעמא דרשב"א דאותו חתיכה אסור משום דלא מצינן הגעלה באוכלין א"כ מה טעמא דמ"ד אפשר לסוחטו מיתר ואותה חתיכה נמי מותר כמ"ש רש"י דף ק"ח ד"ה אי קסבר וברא"ש סו"פ ג"ה ד"ה ואע"ג דס"ד וכו' והר"ן סו"פ כ"ה בתחלת הסוגי' ד"ה אבל איני מיחוור מה יענה הך מ"ד להך קו' וכי מצינן הגעלה באוכלין:

(ג) **באמת** קשה למה בשאר איסורין נ"נ בכל ענין דרבנן לר"ת דנהפוך ההיתר להיות כאיסור ולכל הפחות כשיש כזית כא"פ בתערובת דלר' חיים לוקה על כל כזית כגופו של איסור למה באמת לא נ"נ מה"ת וכך משמע מסמ"ג שכ' דר' אפרים ס"ל בשאר אסורין לא נ"נ מפני שאינו חייב עד שיאכל מן ההיתר כל כך שאכל כזית מן האיסור משמע הא למ"ד באוכל כזית מן התערובת חייב נעשה נבילה משום דנהפוך ההיתר לאיסור א"כ מה"ת ולמה קיי"ל דנ"נ בשאר איסורין דרבנן וצ"ע ולקמן סי' תר"ה כ' להיפוך אפי' דנ"נ מה"ת היינו תערובת ה"א אם נהפוך או בב"ח אבל לא לאסור כגוף איסור:

(ד) **ואח"כ** ראי' בח"ד סי' ק"ו סק"ח ארש"י פסחים ד"ה מפת ויין חייב ואלו פשיט היין בכל הפת לא הוה רבנן פליגי עלי' דהא אי"ל ט"כ ואתעביד גופו איסור עכ"ל א"כ נימא בכל איסורין נ"נ מה"ת ותי' זהו דוקא כל זמן שהטעם שם הוה כגוף האיסור ע"כ ולכאו' משמע הא למ"ד היתר מצטרף לאיסור דהיינו לר"ע דאי"ל להתפשט הטעם בכולו נ"נ ההיתר כגוף האיסור וכן משמע בתה"א לדעת ר"ת דוקא בב"ח נעשה נבילה משום דחצי זית חלב וחצי זית בשר כגוף האיסור ולוקה עליהם משא"כ בשאר איסורין דאין היתר מצטרף לאיסור אלא בקדשים משמע הא לר"ע דבכה"ת היתר מצטרף בכה"ת נעשה נבילה וי"ל בזה מה שהקשה הר"ן ופר"ח ס"ק י"ד על ר' אפרים מרבי בירושלמי דס"ל נ"נ בשאר איסורין י"ל ע"כ רבי בירושלמי ס"ל כר"ע היתר מצרף לאיסור אמנם כן קשה מה הקשו תוס' דף ק' למאן דס"ל נ"נ בשאר איסורין וס"ל לתוס' דהיינו מה"ת א"כ יורה גדולה בהגעלה היכי משכחת לה הא גם לר' אפרים קשה למ"ד היתר מצרף לאיסור כל איסורין דומה לבב"ח ונ"נ ג"כ קשה יורה גדולה היכי משכחת:

(ה) **ואח"כ** ראי' דמ"ש הח"ד כאן אפשר לסחטו מה"ת ונ"נ דרבנן בשאר איסורין א"ש לשיטתי' סי' ק"ו סק"ח שהביא שם קושי' מפלתי על הפוסקים בשאר אסורין לא נ"נ אבל החתיכה אסור משום דאפשר לסחטו אסור מחולין דף ק"ח דקאמר ואפשר לסחטו אסור תנאי הוא ומביא מדפליגי בנ"נ דלמא לא פליגי אלא בנ"נ אבל אפשר לסחטו כ"ע מודו דאסור ותי' בשאר אסורין כל זמן שהטעם בחתיכה נ"נ ההיתר נעשה כגוף האיסור ואח"כ כשנתערבה בחתיכות אחרות אפי' טעמו קפילא לאותו חתיכה אותו משהו שנשאר בחתיכה לא בטילה בחתיכות ההיתר משום דלא הוכר ההיתר שכבר הי' שם איסור על ההיתר באותה חתיכה שהי' בה טעם וכסברת המרדכי ביבמה שרקקה דם סו"פ כ"ה דלא בטלה משום דלא הי' ההיתר בלא תערובת (וא"ש דאותה חתיכה אסור מה"ת) משא"כ חלב שנבלע בבשר דתרווייהו התירא נינהו ובטעמא תלי' רחמנא ומשהו הנשאר בחתיכה אינו עושה לגוף הבשר איסור משום דכל זמן שאין בבשר טעם חלב אין על הבשר שם איסור הלכך צריך לתלות נ"נ בב"ח באפשר לסחטו אסור הוה הבשר כגוף איסור עכ"ד הנה קו' הפלתי לדעת הרשב"א דס"ל הכי וקו' הפלתי במקומו עומד והרשב"א כ' טעם אחר והרשב"א לא כ' טעם זה משום דלא בטל אלא משום דכבר נאסר פעם א' אין הגעלה באוכלין ולקמן כתבתי עוד סברת רשב"א ושאר ראשונים משום דכבר נקרא על החתיכה שם איסור לכך אפשר לסחטו אסור לאפקע שם איסור מני' וה"ק פלתי לדוכתי' וקושיותי במק"ע משום דנקרא שם איסור עלי' ודאי רק סברא דרבנן:

אלא בלא"ה דברי ח"ד קשה להולמן הא גם בשאר איסורין בטעמא תלי' מלתא כמ"ש רש"י בפסחים הנ"ל ד"ה מפת ומיין עם הטעם נעשה כגוף האיסור א"כ בליכא טעמא למה לא נקיל הוכר עכשיו ההיתר כמו בב"ח ואמאי לא בטל כמו בב"ח וא"ת דניזול בתר מעיקרא שהי' בו

טעם גם בב"ח הי' בו טעם אלא הבשר הי' מעיקרא היתר קודם שנתערב גם בשאר איסורין הי' ההיתר מעיקרא היתר קודם שנתערב וקודם שנאסר והוא ז"ל כ' והקשה על עצמו בב"ח נמי נימא הא החלב הי' אסור בתערובת והאיך נתבשל דהוא נמי כלא הוכר האיסור ולא נתבטל אותו משהו ותי' בב"ח לא אסור אלא כשקבלה טעם זה מזה אינו מובן כלל דהא אותו משהו חלב בתוך הבשר יש בו טעם בשר א"כ יש בחתיכה משהו נבילה ואמאי בטילה הא לא הוכר האיסור עכשיו ועוד לדבריו בב"ח כיון דעכשיו ליכא טעם לא אסור ואין אוסר שאר חתיכות ותליא הגמ' באפשר לסחטו אסור נמי קשה למה למ"ד אפשר לסחטו אסור אוסר שאר החתיכות כיון דאמרת בב"ח תליא בטעם ועכשיו ליכא טעם ושרי ועיל"ק סי' תרע"ז אות א' ועי' בפלתי שם שתי' באופן אחר בשאר איסורין לא תליא אפשר לסחטו בנ"נ רק בבב"ח תלי' חתיכה נ"נ באפשר לסחטו ולכאו' לפי"ז למה שכתבתי לעיל דאפשר לסחטו לטעמים שכ' הפוסקים הוא רק מדרבנן א"כ נ"נ בב"ח לפלתי דתלי' באפשר לסחטו . א"כ גם נ"נ בב"ח דרבנן א"כ יש מכאן הוכחה למשל"ק בסי' תר"ה לדעת הרמב"ם ושאר פוסקים דנ"נ בב"ח רק מדרבנן דהיינו שיהי' צריך ס' מה"ת רק כנגד כזית חלב ולא כנגד כל תערובת ראשון הוא רק מדרבנן :

(ו) **נחזור** לדברי רמ"א והנה הט"ז סק"ב הביא מד"מ לרש"י במקלת חתיכה בתוך הרוטב אינו אוסר שאר חתיכות אא"כ ניעור וכ' הט"ז דליתא אלא מוזרות ואוסרות אפי' בלא ניעור וכן דעת הר"נ והש"ע שהביא לדברי הר"מ ע"כ וקשה הא גם הד"מ כ' פלוגתא בזה דר"ן ס"ל דאוסרת השאר בלא ניעור וכ"כ ה"ה לדעת קצת מפרשים בפ"ט מה' מא"ס וכ"כ רשב"א לדעת רש"י ורא"ה וריטב"א ועוד ראשונים הבאתים בסי' תקל"ח ס"ז אות ה' ובפלתי תמה דלרש"י הסוגי' במקלתה תוך הרוטב ואפי"ה פריך מבלע בלע מפלט לא פליט אלמא אפי' במקלתה תוך הרוטב אין בלועה יוצא לאסור שאר חתיכות וכן הקשה הפרמ"ג במ"ז סק"ב וגם תמה מי מעכב בחתיכה המונחת חצי' בתוך הרוטב דאיסור מגיע ואוסר למקום חתיכה המונח בתוך הרוטב למה לא יפליט אוה"נ ויצטרך כל הקדירה :

הנה קו' הב' הוא קו' התוס' דף ק"ח ע"א ד"ה ט"ח וכל הראשונים הנ"ל מתרצים קו' זו שחתיכה זו נאסרה תחלה ולא ס"ל שכל דרך הילוכו לא נ"נ כדעת התוס' דף ק' דס"ל הכי וקו' הא' ג"כ מיושבים כמ"ש דבריהם בסי' תקל"ח שם ותימא על הפרמ"ג שתמה קו' הא' כהנ"ל והוא בעצמו הביא בסק"ו במ"ז תי' הר"ן על קו' זו מה דפריך הש"ס מפלט לא פליט פליטה האוסרות ה"ד רק לס"ד דאפשר לסחטו מותר אבל לפי האמת במקלתה תוך הרוטב חוזרות ואוסר כל הקדירה כולו אפי' בלא ניעור כיון אפשר לסחטו אסור ואלא דקשה אט"ז הא הש"ע לקמן סי' ק"ה ס"ט במליחה פסק דאין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ופוסקים ראשונים דקדקו כן מקו' הגמ' מפלט לא פליט ואי דפסקו כמ"ש הט"ז וכתי' ראשונים דלמסקנא דידן מפלט פליט הגם דה"ד במקלתה תוך הרוטב מ"מ אין לנו ראי' במליחה דאין בלוע יוצא בלא רוטב דהש"ס לא אמר מפלט לא פליט אלא פליטה האוסרות למ"ד אפשר לסוחטו מותר ובפרמ"ג כאן ש"ך ס"ק ג' הביא עוד ראי' ממקום אחר דאין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב דהיינו מדאין אוסר קליפה לסמוך לה והם דברי רשב"א בתה"א וביאור דברי תה"ב אלו הפרמ"ג בפתיחה לה' תערובת פ"ב א"ב ד"ה מנא וכו' אמנם בסי' תקל"ח אות א' הקשיתי על טעם זה דרשב"א בתה"א וא"כ לרמב"ם יש לומר כפי' הט"ז ויש עוד סמך גם מר"מ למ"ש בסי' תקל"ח מהרבה ראשונים דאמרי' במליחה נעשה חתיכה שנגעה באיסור נבילה ואוסרת שאר החתיכות שנגעו בחתיכה שנאסרה בלועה יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב עי"ש ועי"ש בסי' תקל"ח אות א' ובחיבורי לאו"ה סי' ס"ז ס"ק כ"ה שגם רשב"א לאו כוונתו להביא ראי' מקליפה דאין בלוע יוצא בלא רוטב כמו שהבין הפרמ"ג :

(ז) **וי"ל** ביישוב דברי רמ"א דהנה הפרמ"ג בפתיחה לה' תערובת שם כ' דפשיט דבר הבלוע דקי"ל בלא רוטב אין יוצא מחתיכה אפי' משהו אינו יוצא וממקומו הוא מוכיח דאל"כ אכתי תיקשי מה האי דקאמר הש"ס דף ק"ח אילימא לא ניעור כלל מבלע בלע מפלט לא פליט הא כיון דיוצא משהו מחלב עמו נהי שאין כח באותו משהו לאסור הא כל עצמו של חנ"נ ואפשר לסחטו כן הוא דכנגד האיסור יש ס' אפי"ה צריך לשער כנגד כל הנאסר וע"כ כדאמרן שאין משהו יוצא בלי רוטב הן אמת שדברי הרב בתשו' סי' כ"א מורין להיפוך שהיתר במליחה בפסח האחרות מטעם דמשהו דרבנן אין יוצא מחתיכה לחתיכה וכו' · ועוד צירף שם כמה טעמים באלועות וכו' משמע הא אי ליכא ס' נגד השמן אף אחרות שלא נגעו אסורין · עי"ש א"כ מכ"ש דס"ל לרמ"א בנ"ח שנפלה לקדירה אפי' כולי' חוץ לרוטב דאיכא ג"כ הכל הקדירה ס"ל לרמ"א דפשיטא דמשהו יוצא :

וא"ש דפסק הרמ"א אפי' בלא ניעור צריך ס' בקדירה כנגד הטיפה דלא ידעינן כמה נפיק מני' ומה שהקשה הפרמ"ג א"כ מה פריך מפלט לא פליט כיון דמשהו יוצא שפיר אוסר כל החתיכות ואפי' לא ניעור ועוד קשה א"כ יצרף כל הקדירה לבטל בס' ולמה תנן אם יש באותה חתיכה כ"ע הא אמרי' דיוצא א"כ כל הקדירה ליצרף ולמה רק אותו החתיכה י"ל דמקלת דיוצא מן החתיכה הוא עומד להתפשט ולצאת מיד דרך הילוכו ונה שמתפשט דרך הילוכו כ' בתוס' דף ק' דלא נ"נ ואינו אוסר אחרות ולא קשה קו' הפרמ"ג הנ"ל דצריך ס' בקדירה כנגד הטיפה היוצא ממנה דלא ידעינן כמה נפיק מני' והחתיכה אינו נ"נ ואינו אוסרות כנבלה משום דמה שיוצא יוצא דרך הלוכו רק מה שנשאר מן הטיפה ומתעכב שם ולא יצא מיד לחוץ ע"י זה נעשה החתיכה נבלה ואם יש בה נ"ט אסורה ובלוע זו שאינו יוצאות מיד אינו יוצאות אלא בניעור ואז אוסר כל החתיכות אבל בלא ניעור כל החתיכות והקדירה מותר דהטעם שנתעכב בחתיכה אינו יוצא בלא רוטב לר"י בכולי' חוץ לרוטב ולרש"י במקלתה בתוך הרוטב ואותה חתיכה אסורה שמא נשאר בה טעם ואקפילא לא סמכינן וא"ש דרמ"א שכ' סתם משמע דמיירי לכל השיטות בין לר"י ובין לרש"י דאלו לש"ך וט"ז דמיירי הרמ"א במקלת תוך הרוטב ה"ל לפרש כמו שהקשה הא"ד אבל בניעור אפי' במקלתה תוך הרוטב בבב"ח אמרי' דנ"נ כיון בב"ח לכ"ע נ"נ והוה אוסר שאר חתיכות :

אבל לקמן בשאר איסורין כ' הרמ"א בפי' במקלת חתיכה בתוך הרוטב כיון דהרבה פוסקים דלא אמרי' בשאר איסורין חנ"נ סמוך הרמ"א אר"י וסיעתי' דלא נעשה נבלה דהכל יוצא מיד וכל דרך הילוכו לא נעשה נבילה כלל אפי"ת דחתיכה זו קבלה בלועה תחלה ומתעכב בה אפי' במקלתה תוך הרוטב מ"מ כיון דהוא יוצא בלא ניעור דרך הלוכו מקרי ולא נ"נ אפי' אם ניעור נמי אינו אוסר כיון שיכול להלוך מעצמו בלא ניעור לא נ"נ אבל אותה כיון דנאסרה תחלה ומתעכב שם וככר ראוי' להקרא עלי' שם איסור נשארת באיסורה כמו אפשר לסחטו דאסור מטעם זה דלגבי אותה לא אמרינן דלא אסור כיון שהוא דרך הלוכו דמ"מ הוה נקרא עליו ככר שם איסור :

סימן תר"ה

(א) הרבה ראיות דהא דצריך ס' בקדירה כנגד כל החתיכה שנאסרו הוא רק מדרבנן וצ"ע על פוסקים דכ' שהוא מה"ת וישבתי בזה הר"מ אלא שהקשו ע"ז מחולין דף ק"ח וישבתי אמנם לתוס' דס"ל נ"נ מה"ת בשאר איסורין ג"כ מיושב קו' זו ואם הוא מדרבנן יש לישב הטור בסי' צ"ט שחולק על סה"ת שכ' דצריך החכם לחקור אם לא נתנו מים אחר שנתנו בהכלי האיסור דאז נעשו המים נבלה וצריך ס' כנגד כל הכלי והטור כ' שא"צ אפי' בב"ח ועוד ראי' מט"ז לקמן ס"ק כ"ח דנ"נ אפי' בבב"ח רק מדרבנן (ב) הבאתי ראי' לפוסקים דס"ל נ"נ בשאר איסורין אסור מן התורה וישוב קו' התוס' זבחים דף צ"ו אר"ת שכ' חוזרות כבשונות שרי מטעם פנים חדשות באו לכאן וישוב על רמב"ם בפ"ג מסוטה שפסק כלים שנתאכמו והחזירו לכבשן דשרי והקשה המשל"מ הא הוא בעיא דרבא ולא איפשטי' :

בש"ע סעי' ד' לא אמרו חתיכה עצמה נ"נ נבילה אלא בבב"ח וכו' ומשמע דאוסר הבשר מה"ת וכן החלב אוסר מה"ת כנבלה וכ"כ בש"ך ס"ק י"ב והלבוש כ"כ דכשנתערב בב"ח הוה כאלו נולד האיסור עתה וכ"כ האחרונים בב"ח דאוסר מה"ת וצ"ע למ"ש הש"ך בסי' ק"ה ס"ק י"ז דע"כ אי' בש"ס דף ק"ח מבלע בלע מפלט לא פליט ואין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב היינו מקמי דהוה קי"ל חנ"נ כדאי' בהדי' התם אבל לבתר דמסיק אפשר לסוחטו אסור ומנ"ל א"כ נחשב הבשר גוף האיסור ואה"נ דאוסר הבשר דנהי דלא פליט החלב עצמו מ"מ כיון דע"י חבורין נאסרו א"כ הבשר שנחשב גוף האיסור ואוסר וכ"כ הר"ן סו"פ כ"ה וכ"פ ה"ה בפ"ט מהמ"א בשם הראב"ד וכ"כ הרא"ה בס' בד"ה עכ"ל הש"ך וא"כ שפיר י"ל דהבשר גופי' בלא טעם חלב אסור מה"ת ואפשר לסחטו אסור מה"ת אמנם הא הרבה פוסקים דס"ל דאין הבשר אוסר בלא ניעור וכמו שפ' בש"ע בסעי' ג' וכמו שהשיג הגה"כ בסק"ב וא"כ אין הבשר כנבלה בלא חלב וא"כ אפי' ניעור אמאי צריך ס' מה"ת כנגד החתיכה דהא החתיכה עצמו אינו כגוף הנבלה אלא האיסור מחמת נ"ט מחלב בחתיכה הא עתה ליכא נ"ט משל חלב למה אוסר מה"ת אלא אפי' להפוסקים הנ"ל שכ' הש"ך דנעשה גוף הבשר נבלה כיון שע"י חבורן נאסרו מ"מ מנ"ל לאסור מה"ת הלא גם לס"ד נמי הוה ס"ל נעשה נבלה ע"י חיבורן דהא חצי זית בשר וחצי זית נבלה אפי' לס"ד כ' דהוה לקי דבס"ד נראה דהוא ס"ל אפשר לסחטו מותר ולמסקנא מסיק דאפשר לסחטו אסור וא"כ מ"ד אפשר לסחטו מותר אינו מתיר אלא חתיכת בשר שנאסר מחלב ונתבשל עם חתיכות בשר אחרים דמותר דע"י הבישול נסחט האיסור ואפל"ס מותר אבל כל זמן שלא נסחט גם הוא מודה בעודן חיבורן חשוב החצי זית בשר עם חצי זית בשר איסור נולד ע"י החיבור וא"כ גם למסקנא אין ראי' דמה"ת אסור הבשר לבד מדאסור חצי זית בשר עם חצי זית חלב דלוקה מזה אין ראי' דאפשר לסחטו לאסור הבשר לבדו כגוף האיסור חתיכות האחרות מ"מ י"ל אפשר לסחטו מותר וכיון דלא מוכח קרא דאפשר לסחטו אסור מנ"ל דאוסר חתיכות אחרות וצריך ס' כנגד כל החתיכה שנאסרה מקודם דא"כ אין האיסור רק משום שכבר נאסר פ"א אבל מקרא לא מוכח וזה י"ל דלא הוה קשיא לי' לר"ת קו' תוס' לר"ת יורה גדולה האיך הגעילו דכ"כ עי' תוס' ד"ק שי"ל אף שנאסרו המים בהגעלה ראשונה דלא הי' ס' במים מותר בהגעלה ב' כיון דטעם ליכא ואפשר לסחטו רק מדרבנן וא"ש

מה

מה שהקשה פלתי כאן סק"י ושאר מפרשים סתירה בתוס' דבדף ק"י ס"ל לתוס' בשאר איסורין נ"נ מה"ת ובדף ק"ח ריש ע"ב כ' הר"י שהוא מדרבנן וי"ל הא בדף ק' מסיק תוס' בשם הר"י בסוף דבריהם דראיות ר' אפרים אינו ברורה וי"ל מהאי טעמא דהר"י ס"ל שאינו אלא מדרבנן וא"כ ראי' פלתי סקי"ב דהוא מתמה שם דאם בשאר איסורין אם ידוע בבירור דנסחט האיסור חוזר להתירא א"כ אפי' בב"ח נימא כן ומנ"ל לחלק בין בב"ח ובין בשאר איסורין ע"כ ואני פליאה הקשיתי דבב"ח בטעמא תליא ועכשיו ודאי נסחט דליכא כ"ע אמאי אסור מה"ת ובמלא הרועים אות חנ"כ וכן ראי' א"כ בפרמ"ג בפתיחה לה' תערובות בפרק ב' ח"א ד"ה ומה שהביא דבר זה בל"ע ובש"ד ס"ק י"ב הקשה אמרי"ק דס"ל דנ"נ בשאר אסורין מה"ת הא הטעם הלך לו כן קשה נמי בבב"ח אחרי זמן מצאתי בס' כנפי יונה שכ' בפשיטות ליישב קו' שם כמ"ש דהא דאמרינן חנ"נ לענין שצריך ס' כנגד כל מה שנאסר מן ההיתר מתחלה אינו אלא מדרבנן ואפי' בב"ח דמהיכא נלמד מן הכ' היפוך זה דאפשר לומר ע"כ לא אסור רחמנא אלא בהיות בו טעם אבל אחר שכבר עבר טעם חוזר גם הנאה להתירא ראשון אף דהר"ן אוקמי' להא דאמרי' חנ"נ ואפשר לסחטו אסור בב"ח שהוא דאו' מ"מ מדלא מיירי דפליגי בקראי י"ל דלאו מדאו' קמפלגי ועי' בסולת למנחה שכ' חמץ הוה גוף איסור משא"כ בב"ח לכן בחמץ אפרו אסור ובב"ח אפרו מותר עי"ש נמי י"ל כן מה"ת כשנסחט הטעם מותר כיון שאין גופו איסור :

ולפי"ז יש לומר מ"ש הרמב"ם בפט"ז מה' מא"ס הלכה ו' דה"ה בחתיכה של בשר בחלב וחולין שנב"ע (ר"ל שהם חתיכה ר"ל) הרי הן אסורין מדבריהם בהנייה אוסרין בכל שהן ועי' מה שהשבתיו בסי' תקס"ב אות ד' וקשה בב"ח אסור בהנאה מה"ת ולמ"ש א"ש דר"מ שם מיירי דחתיכה זו נתערבה בקדירה שיש בה חתיכות ורוטב כדאי' שם ה"ו ועלה קאי וא"כ נסחט הטעם א"כ בב"ח לא אסור אלא מדרבנן ובזה א"ש הר"מ בפט"ו שם דס"ל דבב"ח דרבנן לא נ"נ וכמ"ש בט"ז לעיל סי' צ' סק"ד משום אפי' בב"ח דאו' אינו נ"נ לענין שיהי' צריך ס' כנגד החתיכה דלהנ"ל הוא גזירה לגזירה :

אמנם תוס' דס"ל דף ק' אפי' בשאר איסורין נ"נ מה"ת (וכן דעת תשו' מהרי"ק) דאל"כ מה פריך הש"ס דף ק"ח ע"ב חלב אמאי מותר חלב נבילה הוא הא מה"ת אותו חלב שנאסר בכזית בשר אינו אוסר מה"ת כשנפלט לתוך היורה של חלב כיון דליכא נו"ט ורק מדרבנן אסור א"כ מה פריך לרב הא מב"מ לא בטל תוס' ס"ו דף כ"ט בדרבנן מב"מ בטל אע"כ דס"ל לר"ת דנ"נ אפי' בשאר אסורין ג"כ מה"ת אמנם לר"ת נ' דלא קשה דר"ת נ' דס"ל מב"מ אפי' בדרבנן לא בטל ושפיר פריך הש"ס דף ק"ח דהא בדף ל"ז הקשה בתוס' הר"ת ארש"י שפסיק מב"מ במשהו ומדייק הכי מרבא והקשה ר"ת אדרבה מרבא שם דף ל"ז ס"ל מב"מ בס' ותי' בכה"ג שם מיירי מב"מ דרבנן א"כ הר"ת דלא ניחא לי' בכך דר"ת ס"ל מב"מ אפי' בדרבנן לא בטל :

וכבר כתבתי בסי' קודם לזה מה דרוצים לחלק דאפשר לסחטו בב"ח מה"ת ובשאר אסורין דרבנן אלא בכל מקום כ' שהוא דרבנן ובסי' זה כתבתי עוד ראיות דמה"ת אף בב"ח אינו מה"ת אלא כל זמן שיש טעם חלב בבשר וטעם בשר בחלב אבל אין הבשר אוסר תערובת בליכא טעם חלב וכן י"ל לר"ת שם דס"ל בט"כ נהפוך מה"ת ה"ת כל זמן שיש טעם בתוך האיסור דאל"כ למה בשאר אסורין נ"נ רק מדרבנן ועי' בח"ד שמישב קו' הש"ך על א"ר דס"ל בב"ח יש להחמיר הא בש"ס פריך חלב נבילה ותי' הח"ד דמש"ס לא מוכח דנ"נ אלא בשר שנאסר אם חלב אבל לאסור הבשר לאחרים זה ליתא ס"ל גם הש"ך הכי ס"ל מוכח דאסור מדרבנן מדינא ולא כא"ר שכ' ויש להחמיר :

ובטור בסי' צ"ט שחולק שם אס' המצות שכ' שצריך החכם לחקור אם נתנו מים בקדירה אחר שנתנו בה והטור כ' שאי"ל וכ' בב"י שם שטעמו של סה"ת אע"ג שבא לפנינו ויש ס' שמא נתנו מים קודם וכ"כ והטור ס"ל דלא נ"נ בשאר איסורין ועדיין קשה על הטור הא עכ"פ ה"ל לכתוב דבב"ח דנ"נ גם לטור דצריך לחקור אמנם אי הא דצריך ס' א"כ כנגד הנאסר הוא רק דרבנן יש ספק אם נתן בכלי מים אחר שנתן בו האיסור ואפשר לא הי' ס' במים כנגד האיסור לכך מקיל הטור דאי"ל לחקור ובד"מ שם בסי' צ"ט תי' איזה תרוצים על הטור והש"ך והארוך מש"ך דוחה אותם וגם בט"ז סי' צ"ט ס"ק ח' תי' הטור בדוחק וגם תי' ארוך מש"ך תי' דוחק והא דלא חילק הטור על סה"מ מטעם זה כיון דנ"נ רק מדרבנן לא חיישינן לחקור י"ל דטור עדיפא מיני' חולק אס' התרומות דאיהו ס"ל אפי' בשאר איסורין צריך לחקור דנ"נ כמ"ש הב"י חולק הטור לדעתו דלא נ"נ וא"כ ריבה בשוגג מותר כיון דלא נ"נ כלל וא"ת א"כ נימא דאין ראי' מטור דס"ל דהוה בב"ח נ"נ דרבנן בליכא עכשיו טעם בניתוסף דהא למ"ש י"ל דטור ס"ל דהוה נ"נ מה"ת ואפ"ה אי"ל לחקור דלא מחזקינן ריעותא אלא על סה"מ חולק בשאר איסורין לא נ"נ כלל הלכך ריבה בשוגג מותר י"ל דבלאו האי הו"ל לטור לפרש כן כיון דלסה"מ מחמיר דצריך לחקור אם הוסיף אע"ג דנ"נ בשאר איסורין דרבנן וע"כ ס"ל כיון דהי' לו הנאה מחזקינן ריעותא שמא יפול בשוגג ובאמת אסור משום דנ"נ עכ"פ להטור בבב"ח אם נ"נ מה"ת לא ה"ל לחלוק על ספה"מ אלא סתמא אמרינן דאינו חולק אם הוא מה"ת אבל אם הוא מדרבנן י"ל דחולק הטור אסה"מ אפי' בב"ח דאי"ל לחקור אלא דעדיפא מיני' כ' הטור בשאר איסורין ל"א חנ"נ :

ועי' בט"ז לקמן ס"ק כ"ח בטיפה הנופלת ע"ג כיסוי דקיי"ל שם דאין הקדירה מצרף לבטל הטיפה משום דלא דמי כנפל טיפה כנגד התבשיל בקדירה משום דשמא בשעה שנפל הטיפה לא עלה הרתיחה עד הכיסוי והקשה הפר"ת עליו אמאי בניעור וכיסה בנפל טיפה על החתיכה מצרפינן כל מה שבקדירה כדאי' לעיל סי' זה משום ע"י כיסוי עולה הרתיחה למעלה מן החתיכה נמי נימא שמא לא עלה הרתיחה ונעשה החתיכה נבלה אמנם למ"ש שהוא מדרבנן ה"ל ס' דרבנן ולקולא א"כ מה שמחמיר בט"ז בכיסוי מטעם שמא לא עלה הרתיחה רק בדרבנן יש להקל הוא ס"ל בב"ח מדאו' נ"נ כסתם הפוסקים :

נ"ל לדעת תוס' דף ק' ומהרי"ק דס"ל נ"נ בכל איסורין מה"ת י"ל מקום למצוא להם ראי' ומקום לסייעתם דהנה בפלתי לקמן סי' נ"ג כ' דטעמא דרמב"ם דס"ל דמהני מריקה ושטיפה בכלי חרס זולת בחטאת ה"ט אע"ג דאין בלוע יוצא בכ"ח מידי דופנו לעולם אבל מ"מ הטעם נקלש ונעשה קלוש א"כ קדשים דהתירא בלע מהני הגעלה כמ"ש הרשב"א דמהני בהתירא בלע בדבר הצריך ליבון משום דהתירא בלע כדאי' סוף פ"ב דע"ז כי רובא מ"מ נפלט ע"י הגעלה ולא חל שם איסור מחדש על טעם קלים דה"ט דנ"ט בר נ"ט דהתירא משום דאיקלש אינו יכול לחול שם איסור מחדש וא"כ בחטאת דהחמירה תורה דצריך שבירה כאלו איסורי בלע וטעם קלוש אסור דאין לומר דע"י הגעלה יוצא לגמרי ואין כאן שיור ובחטאת הוא גזה"כ להשבר ז"א דזה דומה להחזרות כבשונות ופנים חדשות באו לכאן א"ו דנשאר בו מעט והוה כאיסורא בלע ולכך אסרי' תורה ומני' לכל איסורין ע"כ עי"ש וקשה מה בכך דנשאר בו מעט יגעיל ב' או ג' פעמים אפי' באיסורי' בלע דהא בהגעלה ראשונה יצא רובו אע"כ משום בכלן הנעלה שיעשה נעשה נבילה להכי לא מהני הגעלה אפי' יגעיל כמה פעמים ולראב"ד דחולק ארמב"ם וס"ל כלי חרס צריך שבירה בכל הקדשים נמי מוכח כן דנ"נ כהנ"ל דרובו ודאי נפלט ולמה צריך למסבר יגעילנו ג"פ א"ו דס"ל דנ"נ ומוכח נ"נ בכל התורה מן התורה :

ואגב דאתי לידן דברי פליתי הנ"ל נ"ל עם דבריו הנ"ל יש ליישב קו' התוס' זבחים דף נ"ו על ר"ת דס"ל החזרות כבשונות מהני מטעם פנים חדשות א"כ מה מבעיא לרבא בסוטה דף ע"ו דכ"א בסוטה צריך שיהי' חדשות ובעיא לרב נתחכמה וחזרה לכבשן מהו ומה מבעיא לי' תיפ"ל דפ"ח באו לכאן . אמנם להנ"ל י"ל הא דברי פלתי הנ"ל הוא לפי דברי רבא סוף פ"ב דמסיק למסקנא שם לרבא בהתירא בלע מהני הגעלה לכלי הצריך ליבון כמ"ש הרשב"א הנ"ל כיון דיקלש מהני הגעלה בהתירא בלע וא"ש כדברי פלתי דמהני הגעלה דהיינו מריקה בכלי חרס בכל הקדשים ושפיר י"ל החזרות כבשונות ואין להקשות א"כ האיך כלי חרס אסור בחטאת ובשאר קדשים מהני הגעלה די"ל מה ענין זה לזה בהחזרות כבשונות אין כאן שיור אבל בכלי חרס איכא שיור אלא אפ"ה מותר בהגעלה משום התירא בלע משא"כ בחטאת עשאו כאסורי' בלע אבל רבא בסוטה שם אזיל לס"ד בע"ז שם דהיתרא בלע כאיסורי בלע וא"כ מה טעמא בכל הקדשים מהני מריקה ובחטאת צריך שבירה דאין חילוק בין התירא בלע או איסורא בלע ה"ו נ"ל דלכך מהני בשאר קדשים משום דיצא לגמרי ע"י הגעלה ואין כאן שיור ואפ"ה אסור וקשה קו' הפלתי אם אין כאן שיור אפ"ה אסור א"כ החזיר כבשונות נמי אסור ודו"ק וא"ש הרמב"ם שפסק בפ"ג מסוטה בעיא דרבא לקולא ולהנ"ל א"ש דלדעת הרמב"ם ולפי הנ"ל דברי רבא שם בס"ד דידי' אבל למסקנא מודה רבא בפנים חדשות שרי וק"ל :

סימן תר"ו .

(א) הט"ז הביא בס"ק ט"ו ליש"ש דמתיר לח בלח בצונן אבל לא במבושל השבילי דוד פי' ליש"ש בישול מתפשט הטעם זה בזה ולכך כ"נ אבל צונן לא מתפשט ואחרונים לא פי' כן היש"ש וטעמו ואני פי' כוונה אחרת ביש"ש (ב) מה שכתבתי בספרי דברי יוסף סי' תמ"ב דאפי' למ"ד קמח בקמח לח בלח וצריך ס' בנתערב קמח איסור בקמח היתר אבל לענין חוזר וניעור בפסח דהיינו באופה תוך הפסח חו"נ ואוסר במשהו כמו יבש ביבש והשיב לו הגאון שבילי דוד זצ"ל ומה שהשבתי אליו וקיימתי דברי על נכון (ג) הנה בלח בלח וליכא חתיכות והוא צונן אפשר להקל אפי' בלא הפ"מ הגם שכ' בפנים בשם נב"י דיש לסמוך על רמ"א דלא מתיר אלא בהפ"מ ולא על מהרש"ל הנה לא הביאו דעת הלבוש דמתיר בלח בלח אפי' בלא הפ"מ ובל"ח פ' ג"ה כ' שכן דעת הלבוש ול"נ דלבוש לא מתיר אפי' בלא הפ"מ אלא בלח בלח בצונן עכ"פ אפשר דכה"ג יש לסמוך אמנם בפמ"ג בט"ז ס"ק ט"ז כ' דרמ"א מתיר בהפ"מ היינו אפי' דרך בישול ועי' בסי' תר"ג אות ד' וסי' תר"ע אות א' :

סעי' ד' בהג"ה י"א דלא אמרינן חתיכה עצמה נ"נ אם נתערב איסור לא בהיתר לח . לביאור דין זה אעתיק תשו' אחת מה שהשבתי להגאון המובהק בעמ"ח ס' שבילי דוד ששיב לי על מה שכתבתי בספרי רביד הזהב לאו"ח סי' תמ"ז ס"ק י"ט ד"ה והתם דלא בלח מב"מ צריך ס' כדאי' לקמן סי' ק"ט ויבש ביבש בטל ברוב ובסי' תמ"ז באו"ח קיי"ל לא בלח . קודם פסח אינו חו"נ בפסח ויבש ביבש חו"נ והעליתי שם קמח בקמח אי הוה לח בלח הוה ספיקא דדינא הלכך אזלינן לחומרא דצריך ס' . מ"מ

חוזר

חזר וניעור כדין יבש ביבש א"כ חו"כ · וכתבתי דאפי' אנן דס"ל קמח בקמח מקרי לח בלח מודה דחוזר וניעור וכמ"ש שם בשם הגמי"י שכ' כשאופה אח"כ בפסח נו"ט וחו"כ והשיב לי הגאון הנ"ל מט"ז באו"ח ס"ק ט"ו דלח בלח לוגן לא מתפשט טעם זה בזה רק בבישול נתפשט טעם זה בזה א"כ לח בלח דקי"ל אינו חוזר וניעור יהי' אסור לבשל כמו שכ' ביבש ע"י הבישול מתפשט הטעם כך בלח ע"י הבישול מתפשט שטעם אלא באמת זה לא תליא בנ"ט דיבש בעין בכרות חוזר וניעור משא"כ לא שנולד בתערובת אינו חו"כ :

והשבתי לו אפי' יהבינא למר שכוונות היש"ש דיש חילוק בטבע הלח בין לוגן ובין מבושל אינו כמ"ש רומ"ע דבלוגן אינו מתפשט ובבישול מתפשט ז"א גם בלוגן נכנס לח בלח בכל חלקיו ואם ר"ל כוונות היש"ש לחלק דוקא בלוע בחתיכה כ"כ משא"כ בלח לא מקרי בלוע ולכך אינו מתפשט בלוגן ז"א דגם בבישול לא בלח לא מקרי בלוע . ועיל"ק בשם א"ז דכל לח בלח נכנס זה בזה וא"כ מתפשט זה בזה וא"כ לא זהו כוונתו של יש"ש כמ"ש רומכ"ת וכמ"ש עוד לקמן . אלא עוד לפי"ז נכונים דברים שכתבתי שם דלכך א"ש לח בלח אינו חו"כ כיון שנתערב הלח של זה בזה ונתערב תו אין הבישול בפסח עושה להיות חוזר וניעור משא"כ קמח בקמח אע"ג שהוא נידון כלח בלח וצריך ס' מ"מ אין החלקים נכנסים זה בזה בגופו ובטעמו א"כ בפסח פשנעשה לא ממש וע"י האפי' יהיב טעמו חוזר וניעור ונרע מככרות דככרות כל א' עומד בפ"ע כן י"ל כל קורט קמח עומד בפ"ע ונרע בתוך הפסח יהיב טעמא אמנם הנה זה כ' לרווחא דמלתא אבל קושטא דמלתא העיקר מ"ש להחמיר לענין חו"כ משום דאי קמח בקמח מקרי לח בלח אינו ברור :

ואלא כוונות היש"ש דמחלק בלח בין לוגן לבישול כ' הפרמ"ג בט"ז טעם אחר לא כמ"ש רומכ"ת דלוגן אין מתפשט ובישול מתפשט אלא זהו כוונות היש"ש דתוס' דף ק' ורלאשונים הקשו אר"ת דס"ל נ"נ בכל איסורין מפ' בתרא דע"ז יין ביין ונפל מים בסופו מתבטל האיסור ולמה לא אמרי' נ"נ ותי' הר"ן סו"פ כ"ה ושאר ראשונים ובשם הראב"ד דבלח בלח לא אמרי' דתערובת ראשון נ"נ וצריך ס' בתערובת הב' כנגד כל היתר ור"ן תי' נ"נ אמרו דומי' דבב"ח א"כ דוקא דרך בישול אבל בלוגן לא נ"נ ע"כ היש"ש מתניר כחומרות ב' תירוצים וכן פי' נובי"ת סי' נ' וא"ד סק"י דברי יש"ש :

ול"נ כוונה אחרת ביש"ש ואעתיק דבריו בקיצור בסי' ס' נ' וז"ל אעפ"י לפי סברת הפוסקים אין לחלק בין רוטב שבא בדרך בישול ללא מ"מ נ"ל לחלק דרך בישול שהוא בנו"ט וא"כ החתיכות בתוך הרוטב נ"נ ואין חוזרין להתירן כדפי' לעיל א"כ לא חלקו חכמים באיסור אבל תערובת דבר לח בלח שלא יבוא כלל לענין שנאמר חנ"נ יפה יש לחלק ולהתיר מס' הראב"ד שנתערב לגמרי בהיתר שנפל לשם . נ' כוונתו לא בלח בבישול שלא יהי' מלתא דרבנן כחוכא דחתיכות בתוך הרוטב נ"נ והרוטב לא נ"נ לכך לא חלקו בדבר וגם הרוטב נ"נ (וזה דלא כרמב"ן דס"ל חתיכות נ"נ והרוטב לא נ"נ) אבל יין ביין דליכא חתיכות אלא לח בלח לא נ"נ וזה אפי' לח בלח בבישול נמי מותר ולא כאחרונים שכ' דיש"ש אסרו כל לח בלח ע"י בישול דז"א דהכ"ל תלוי ביש ג"כ חתיכות אז גם הלח נ"נ ובליכא חתיכות לח בלח לא נ"נ אפי' בבישול ואפשר לפי"ז גם בכבוש כשיש חתיכות ורוטב אפי' בלוגן נמי הרוטב נ"נ הואיל וחתיכות נ"נ גם הרוטב נ"נ :

(ב) ויש לעיין אי הלכה כיש"ש הנה בפ"מ בט"ז הנ"ל תמה על הט"ז דלמה הביא היש"ש מאחר דרמ"א חולק ע"ז . ונכ"י שם ובמ"ד דקדקו מאפי' דברכא שהביא הש"ך ס"ק ט"ו דחולק איש"ש ול"נ אי מהא לא אריי' דרמ"א וא"ר נמשכו אחרי דעת כל הפוסקים ויש"ש גופי' כ' דאע"ג דמפוסקים לא משמע הכי פ' הוא כן בדרך הכרעה וי"ל הלכה כמכריע ואפשר הרמ"א וא"ר הוה מודים אלו הוה ראו לדברי יש"ש ויותר נ"ל מש"ך ס"ק י"ד דלא פ' כיש"ש דז"ל הש"ך ס"ק י"ד וי"א דלא אמרינן חנ"נ אם נתערב איסור לא כו' כלומר דוקא אם נתערב איסור לא בהיתר יבש אמרינן חנ"נ מטעם חשיבות כי חתיכה איסור ניכר ומובדל נ"נ אבל לא כשנתערב איסור לא בהיתר לא או חלב לשומן וא"כ נתערב הכל להיתר אחר בין לח בין ליבש ועי' היש"ש סי' ס' עכ"ל ובפרמ"ג דקדק הש"ך מהו שכלומר ול"פ דמביא טעם המרדכי כי החתיכות ניכר ולטעם זה מבואר דלא כיש"ש דאין חילוק בין דרך בישול או לא כמבואר ביש"ש גופי' וכ"פ נמי הפמ"ג לדברי ש"ך דאפי' ע"י בישול מתיר ולזה י"ל דמוסיף הש"ך חלב עם שומן דמיירי בי' המרדכי בפי' ג"ה ושם מיירי בבישול ועי' פרמ"ג סי' ק"ו ס"ק א' פסק ג"כ דלא כיש"ש · ועוד הגה הרמ"א לא מתיר לח בלח אלא בהפ"מ ובנכ"י כ' שם די"ל דמודה היש"ש דשרי אפי' בבישול בהפ"מ יחי' להקל שלא בהפ"מ כאינו דרך בישול נראה לו דאין לסמוך אוש"ש כן י"ל נמי לפרושי כיש"ש דבמקום הפ"מ מודה אפי' ביש חתיכות מותר ובאין הפ"מ אין לסמוך על היש"ש הרי דרמכ"ת הקשה עלי מיש"ש שאין הלכה כמותו ואין הפירוש כמו דס"ל לרומכ"ת :

(ג) עוד השיב לי מה שכתבתי בשם הגמ"י דאפי' איכא ס' בקמח חו"כ ל ז"א כמ"ש הט"ז בסי' תנ"ג דחטין שנתערבו דנ"ע בשעת אפי' היינו קודם פסח יבש בטל ברוב לפן בשעת אפי' נו"ט שנעשה לח עכ"ד והשבתי לו דהא ב"י הביא הגמ"י שפ' בשם סמ"ק שצריך לברר מאותן החיטים שיהי' ס' מאותו שלא נמח ואע"ג דהוס יבש מ"מ יהיב טעמי' בשעת אפי' וגם נריך שהי' האפי' קודם פסח דאי בפסח אפי' כל שהוא אסור ונכון שלא יהי' כלל מאותן גרימי"ר ורגילות לאפות מצות בפסח עכ"ל והנה הסמ"ק ס"ל אין חו"כ כדאי' בב"י שם בסי' תנ"ז וכ' גם ביבש ס"ל כן ממ"ש כאן ואע"ג דהוה יבש ביבש ור"ל דבטל ברוב ואינו חו"כ ומ"מ באפי' אוסר אפי' איכא ס' כמ"ש דאי בפבח אפי' כל שהוא אסור וכן ממ"ש שלא יהי' מאותו גרימיר ולעולם הוא שם ורגילות לאפות בפסח הרי שאע"ג שנתבטל בס' אוסר בפסח במשהו באפי' ודומה לחיטה בתרנגולות בסי' תמ"ז אע"ג שנתבטל קודם פסח אסור כשלא מסירה דלעולם נ"ט משהו :

ועי' בב"ח סי' תס"ז שכ' דרא"ב"י אוסר בנתערבו חיטים שנתבקעו ונטמן וכ' הב"ח ג"כ אפי' איכא ס' נגד המתבקעין אוסר הרא"בי אלא להב"ח הטעם משום דקמח בקמח מקרי יבש ביבש ונ"ט בפסח במשהו כדעת הסמ"ק בחיטין שנלמחו שקורין גרימיר ודעת המתירין דקמח בקמח הוה לח בלח ואם יש ס' שרי למיכל מיני' בפסח כדעת הסמ"ג דקמח הוה לח בלח שגם הב"ח פי' לדברי הסמ"ק כמו שפרשתי דאוסר באפי' אפי' שיש ס' ואלא אני סובר דסמ"ק ס"ל קמח בקמח נמי לח בלח נקרי ובלח אינו חו"כ אפי"ה אוסר במשהו והב"ח ס"ל דקמח בקמח מקרי יבש ביבש ולכך חו"כ אינו נ"ל דהא לא נמצא בראשונים החילוק בחו"כ בין לח בלח ובין יבש ביבש זולת הכה"ד כ' שכן המנהג וכבר כתבתי דהסמ"ק ס"ל גם ביבש אינו חו"כ אלא הסמ"ק אינו חולק על הסמ"ג דקמח בקמח מקרי לח בלח אלא דלא תליא בחו"כ דהא איכא ס' אלא משום באפי' נו"ט זה בזה (ובא"ד סי' ק"י ס"ק י"ג לא ראה בב"ח סי' תס"ג הנ"ל) ודו"ק :

והשיב לי הגאון דהגמיי' בשם סמ"ק ס"ל כרשב"א ביו"ד סי' ק"ט יבש ביבש דבטל ברוב אם נתבשל חוזר וניעור אבל לא דבטל כבר אינו חו"כ ולא צריך ס' והיינו חוזר ואוסר בפסח ה"ה קמח אם חשוב כלח באיסורין אין אומר באפי' ע"כ והשבתי לו ז"א דהא הגמי"י כ"כ בשם סמ"ק וסמ"ק לא ס"ל כרשב"א כדאי' בב"י סי' ק"ט ביו"ד והשיב לי דהגהש"ד כ' דסמ"ק ס"ל כרשב"א והשבתיו ז"א דהגש"ד כ"כ בשם סמ"ג . אבל הסמ"ג כ' בב"י ובד"מ ובת"ח כלל נ"ט כ' בשם סמ"ק דלא ס"ל כרשב"א אלא כרא"ש שם :

סימן תר"ז ·

(א) תי'. על קו' הפלתי דלמה פסק רמ"א להתיר לח בלח בהפסד מרובה נגד תוס' ושאר ראשונים (ב) ישוב על או"ה שכ' בלא נודע עד תערובת הב' אי"צ ס' אלא כנגד האיסור ומ"ש הפלתי מתוס' בכורות כאו"ה ובינת אדם סומך על או"ה בהפ"מ מראיות הפלתי והקשתי וכ' פי' אחר בתוס' ויש לסמוך בלא נודע בהפ"מ כב"א מטעמא דידי וצ"ע מכ"ש בלח בלח בלא נודע להתיר אפי' בלא הפ"מ וכן במליחה בכחוש אפשר דשרי לח בלח אפי' בלא הפ"מ אבל בנודע אין להקל אפי' בכחוש ובהפ"מ ובמליחה ולא נודע אפשר דמצינו לסמוך להקל אפי' לח ביבש (ג) לח בלח ונקרש אח"כ בנב"י מספקא לי' אי נ"נ וצריך ס' כנגד התערובת הא' ובפ"מ מתיר בפשיטות ואם לח איסור נבלע ביבש ונימוח הלח נ' להקל בלא נודע (ד) צ"ע ארמ"א שכ' לח בלח לא נ"נ דוקא בהפ"מ (ה) קו' על הש"ך ס"ק ט"ז דלח בלח בב"ח נ"נ מה"ת ועל פמ"ג (ו) ישוב עוד לאו"ה דמחלק בלא נודע לא אמרינן נ"נ (ז) ביאור קו' הש"ך ס"ק ט"ו אפוסקים דס"ל בלח בלח לא נ"נ מסוגיא והלא חלב נבלה הוא (ח) ביאור תי' הפרמ"ג ונ"ל כמנ"י כלל פ"ה ס"ק ל"ז בלח בלח ולא נודע קודם תערובות השני לא נ"נ ולא כפרמ"ג (ט) פי' בתי' הש"ך וביאור דברי ראב"ד בתמים דעים והראב"ד בפ"ט מהמא"ס ולדינא העלתי מכמה מקומות אם נבלע בגוש ונימוח לבסוף הוה לח בלח וכמ"ש באות ד' ועוד בבב"ח בלח בלח והפ"מ :

(א) בהג"ה סעי' ד' י"א דלא אמרי' חתיכה נ"נ אם נתערב איסור לח בהיתר לח עי' פלתי סק"י שהקשה דלמה פסק הרמ"א כנגד תוס' בכמה מקומות ושאר ראשונים דלא חילקו בכך שהרי מקשים על ר"ת דס"ל נ"נ בכל איסורין והקשו מע"ז מיין ביין ולא תירצו כן דשה דהוה לח בלח ול"נ דלא קשה כיון דאנן קיי"ל כר"ת דנ"נ בכל אסורין וקשה קו' התוס' מסך יין ביין אע"כ דיש חילוק לדידן בלח בלח דאל"כ קשיא הלכתא דהא בת"ח כלל ל"ח כ' בלא"ה דרוב הפוסקים ס"ל דלא אמרי' נ"נ בשאר אסורין ואפי"ה אנן לא קיי"ל כן ועי' בא"ז שכ' הרבה פוסקים דס"ל נ"נ בשאר איסורן בפי' ג"ה ושם בסוה"פ כ' הך תי' בלח בלח לא נ"נ :

(ב) ובאו"ה כלל כ"ד אות י' כ' בלא נודע התערובת עד שנפל לתערובת הב' ויש ס' כנגד האיסור לא נ"נ והקשה עליו הש"ך סי' צ"ב ס"ק ט"ו מפוסקים שהקשו קו' רבות לר"ת דס"ל נ"נ בכל איסורין ולא תירצו אלא בדוחק והרבה פוסקים ס"ל מכח קו' אלו דלא אמרי' בשאר איסורין נ"נ ולא תירצו דהתם מיירי בלא נודע תערובת נ"ל דגם לא קשה כהנ"ל דאו"ה קשה לי' הלכתא דאנן קיי"ל נ"נ בשאר איסורין אע"ג דרוב הפוסקים לא ס"ל הכי ועי' ביש"ש סי' ס' מה שהוכיח מרבה דף ק' דמוכח הכי כר"ת ולא כר' אפרים והתי' שתירצו לחלק בין לח ביבש ובין לח בלח לא כימא לאו"ה

לאו"ה כמ"ש הש"ך גופי' שמישבין בדוחק וי"ל דאו"ה ס"ל דליתא לתי' זה משום דאו"ה ס"ל טעמא דכ"נ משום דכבר הי' על חתיכה שנאסרה שם האיסור פעם א' א"כ גם בלא בלא י"ל כן דאסור וכ"נ וצריך בתערובת הב' ס' כנגד תערובת הראשון וגם הפלתי תי' דברי מרדכי דכ"נ משום דחל שם איסור אלא דאיהו מחלק בין מיב"מ לא בטל זה לא ס"ל לאו"ה ועי' פרישה סי' ע' והביאו בט"ז שם ס"ק א' טעם זה דשם איסור לא פקע וכ"כ פרמ"ג בסי' ק"ו בש"ך ס"ק א' כי"ב כ"ל דיש"ש סי' כ"א הביא מה שהקשה רא"ש וכן הקשה תוס' סע"ז מנפל קיתון מים לבסוף מותר אמאי לא אמרי' אפשר לסחטו אסור וכ' היש"ש באיסור משהו כמו דלא אמרי' כ"נ באיסור משהו כך לא אמרי' אפשר לסחטו באיסור משהו וחזר החתיכה עצמו להיות היתר וכ"ל דס"ל לרא"ש דעכ"פ אותו חתיכה אסור כיון שכבר נקרא עליו שם איסור וה"ד לאסור אותו חתיכה ואנן דקיי"ל בשאר איסורין כ"נ אמרינן מחמת שחל עליו שם האיסור כ"נ ואוסר כנבלה:

וניחא לי' לאו"ה יותר תרוצו ליישב כל הקושיות אר"ת דהתם מיירי בלא נודע התערובת לא כ"נ דסברא זו יותר נכון לאו"ה כיון דטעם כ"נ משום דפעם א' חל עליו שם האיסור א"כ אשכחן בלא נודע התערובת במקומות אחרים דלא מקרי עדיין חל שם איסור והוא מרא"ש פי' גי"ה בנתערב יבש פחות מרוב והוסיף בשוגג מותר בלא נודע וכן בנתערב יבש ביבש ברוב ונודע קודם שנתבטל א"ל ס' וה"ט משום דכבר נקרא עליו שם היתר ופ' הרמ"א דין זה בסי' ק"ט מרא"ש ובט"ז שם וא"כ י"ל נמי קו' הש"ך שם אאו"ה מסי' ל"ד ס"ב כתוחב כף ב"פ צריך ב"פ ס' בלא נודע משום דס' דאו"ה מודה שאין כן דעות הפוסקים דס"ל הכי כמו שהרבה פוסקים שהקשו כמה קו' אר"ת ולא מחלקי בהכי אבל להלכה דסגי בפעם א' ס' בכף א"כ מלינן ליישב ההלכתא להיפוך בנודע דוקא כ"נ אבל בלא נודע לא כ"נ דלא נקרא עליו עדיין שם איסור:

עוד הקשה הש"ך על או"ה ממה דפריך הש"ס דק"ח חלב נבלה וס"ל לש"ך דהתם מיירי אפי' בלא נודע האיסור וקשה הא גם ארמ"א דפ' בלא בלא לא כ"נ הקשה הש"ך כאן ס"ק ט"ו קו' זו ותי' בב"ח כ"ע מודים דאפי' לא בלא כ"נ כן י"ל לאו"ה בב"ח מודה דכ"נ אפי"ל בנודע ואדרבה י"ל דמהאי טעמא לא ניחא החילוק בלא בלא דמנ"ל לחלק בין בב"ח לשאר אסורין וכמו שהקשה הפלתי סק"י אבל לאו"ה יותר ניחא בשלמא בב"ח דאסור מה"ת מהכי ידיעות הקב"ה דקמא שמיא גליא דהנה בירושלמי בפ"ב דערלה מספקי לי' אי ידיעות חבירו ולא ידיעת בעלים מהני והובא בארוך מס"ך לקמן סי' ל"ד א"כ י"ל בב"ח דאסור מה"ת מהני ודאי ידיעת קב"ה יותר מידעות חבירו אבל בשאר איסורין דלא נאסר התערובת ראשון מחמת עצמו כמו בב"ח אלא מחמת האיסור שנבלע בו לא נקרא על ההיתר שם איסור אלא בנודע בתערובת:

ובחכ"א כלל מ"ד דין י' כ' לסמוך אאו"ה בהפ"מ מפני שפלתי הביא ראי' לאו"ה בכורות דף כ"ב שכ' וז"ל אפי' מאן דמפרש חתיכה עצמו נ"נ בשאר איסורין כמו בב"ח · דל"א חתיכה עצמו נ"נ אלא לענין שלא תועיל לו פליטה אבל רביה מהני עכ"ל והקשה הפליתי אם כ"נ האיך מהני רבי' אע"כ כאו"ה בלא נודע וסיים החכ"א מ"מ אותה חתיכה אסור שכן מוכח מתוס' ע"כ והיינו ממ"ש תוס' דלא תועיל לו פליטה וקשה לי' דלשון התוס' משמע דכה"ג שלא מועיל לו פליטה מקרי חתיכה עצמו נ"נ א"כ אמאי אינו אוסר אחרים ועוד אי כאו"ה ומיירי בלא נודע האיך קרי לי' תוס' חתיכה עצמו נ"נ ועוד בבב"ח גם האו"ה מודה כהכ"ל דהל"כ קשה עליו קו' הש"ך הכ"ל מה פריך חלב נבילה הוא. אלא כ"ל דתוס' ס"ל דאפשר לסוחטו אסור היינו אותו שם חתיכה עצמו נ"נ כדמשמע בחולין דק"ח דאפשר לסוחטו אסור הוא אדא עם שם נ"נ כך הוה ס"ל תוס' בכורות וכוונת התוס' שם כר' הפרים דלאסור חתיכות אחרות חתיכה שנאסרה לאסור בשאר איסורין לא אמרינן מ"מ אותה חתיכה נשארה באיסורה כרשב"א וש"ע לקמן סי' קו':

ומ"ש תוס' למ"ד חתיכה עצמו נ"נ בשאר איסורין כוונתם שם בבכורות החתיכה שנאסרה אותו חתיכה נ"נ ואין לה היתר דאותו חתיכה נשארה באיסורה כדעת הרשב"א וא"כ תוס' שלא תועיל לה פליטה · היינו אותו חתיכה לא תועיל פליטה ושחיטה דקיי"ל אפשר לסוחטו אסור ע"כ החתיכה עצמו שנאסרה נ"נ אבל לא דיבר תוס' שתאסר חתיכה זו לחתיכות אחרות כאיסור עצמו ולא כרא"ה דס"ל אם בשאר איסורין ל"א נ"נ גם אותו חתיכה וא"ל רבי' לזה כ' תוס' דמהני רבי' וצריך רוב ורוב מהני · ועתה י"ל להקל בהפ"מ כאו"ה כחכמת אדם ולא מטעמי' אלא כמו שיישבתי לאו"ה מקו' הש"ך ול"ע עכ"פ בלא בלא דבלא"ה מתיר רמ"א בהפ"מ א"כ בלא נודע י"ל דשרי אפי' בלא הפ"מ:

ועי' פרמ"ג בסי' ק"ד בש"ד סק"ו על מ"ש שם הרמ"א בעירוי שומן על עכבר לא מהני ה' משום שהשומן יורד עד למטה ומונע הקילוח מטעם בעכבר ונאסר הכל דהיינו דוקא למ"ד כ"נ בשאר אסורין ולפי"ז אם נמלא חתיכה נבלה בשומן כה"ג נמי יש לצדד בהפ"מ דלא בלא לא כ"נ בהפ"מ וזה בלא בלא דמי דנכלל יפה עי' סי' ל"ב ול"ע בלא נודע אי כ"נ ול"ע לדינא עכ"ל וכ' דמה שהניחו בל"ע לדינא היינו בשומן דפלתי כ' שם סק"ג דשומן לא הוה כלא בלא דאינו נכלל יפה דתיכף נקרש מ"מ מצרף הפרמ"ג לדעת או"ה אע"ג דפרמ"ג בסי' ל"ט אינו מישב לאו"ה אלא כהש"ך שדוחהו אבל א"פ למה שיישבתי לאו"ה א"כ בלא בלא נמור אפשר דיש לצרף דעת או"ה להתיר אפי' בלא הפ"מ ובמליחה דש"ך כ' ס"ק ס"ז במליחה לא כ"נ בהפ"מ אלא כ"ק ובמנ"י כלל ל"ח סק"ה כ' דלא כש"ך דהא אזר הרמ"א לקמן סי' ק"ה ס"ט ואוסר אפי' במליחה ואין להקל אלא באיסור דרבנן או בכחוש גמור ובפ"מ בש"ך כאן כ' בהפ"מ לא אזר רמ"א ממ"ש בת"ח ועי"ל סי' תקל"ח שהבאתי מפוסקים להחמיר דכ"נ אפי' בכחוש א"כ אין להקל אפי' בהפ"מ והפוסקים שמקילין לא הי' לפניהם ס' א"ז. וצ"ל עכ"פ בלא בלא במליחה כגון ציר נבלה שנתערב בלא יש להקל אפי' בלא הפ"מ ולא כ"נ וצריך ס' כנגד הציר האסור · וה"ה במליחה ולא נודע אפשר להקל אפי' בלא ביבש או לצרף דעת או"ה:

(ג) **ואם** נתערב איסור לח בהיתר לח כגון בשומן ואח"כ נקרש בנבי"ת סי' מ"ע מספקי לי' אי דינו כלח בלח ושרי בהפ"מ ובפרמ"ג סי' ל"ט בש"ך ס"ק י"ב פשיטא לי' דשרי בהפ"מ כלח בלח כיון שהוא נתערב יפה. עוד כ' בפמ"ג שם נבלע איסור ביבש ונעשה לח ונימוח אינו חוזר להתירא וכ"ל דבזה דאין חוזר להתירא הוא מפני שנקרא עליו שם איסור אפשר דמלינן לסמוך אאו"ה עכ"פ בהפ"מ בלא נודע דלא נקרא עליו שם איסור מעיקרא ועכשיו כשנודע כבר הוא לח בלח ומעורב יפה:

ועי' בסי' תרע"ו אות ב' וגם בסי' תר"פ אות ב' והעולה משם דלא בלא כיון בנתערב יפה א"כ נפרש האיסור מן ההיתר ע"כ לא כ"נ ודומה למ"ש המרדכי כלי מתכות כיון דיש תקנה להפריד האיסור אין הכלי כ"נ כמו כן בלא בלא נפרד האיסור מן ההיתר וכמ"ש בזה ישוב קו' הט"ז בסי' צ"ח על המרדכי לקמן סי' תרי"ד. אמנם המרדכי ס"ל דגם בחתיכה נפרד ע"י הרוטב דאפשר לסחטו וחתיכה אפ"ה כ"נ אע"ג דנפרד האיסור על כן ס"ל למרדכי דגם ההיתר ראשון שנאסר תחלה צריך להיות ג"כ נפרד ונתערב בתוך היתר השני ואז גם א"ש ונכון שגם האיסור נפרד היינו בלא בלא בתוך היתר השני אבל חתיכה שהוא חשובה נבדל וניכר בפ"ע (עי' לשונו של מרדכי בפ' כ"ה) ר"ל בבא עליו היתר השני ולא נתערב ההיתר הראשון בהיתר השני אע"ג דהאיסור נסחט מ"מ כיון שחתיכה חשוב וניכר בפ"ע לא פקע ממנו שם האיסור לבסוף בהיתר השני והיוצא מזה דמה שכ"נ הוא מסופו בהיתר הב' מפני שלא נתבטל היתר הראשון בהיתר השני וכיון שהכל הולך אחר סופו א"כ בנקרש אח"כ בסוף כ"נ וביבש ונימוח לבסוף לא כ"נ ועי"ל סי' תר"ד וא"כ בלא נודע ודאי יש לצרף לכל הנ"ל דלא כ"נ והנה במקומות הנ"ל לא נחתינא למקום שכ' הפרמ"ג בסי' ל"ט דהוא ס"ל שם בנימוח אח"כ לא הוה דין לח בלח אבל לקמן אות מ' העליתי גם ממקום שכ' הפרמ"ג ומשאר מקומות דאפי' בנימוח אח"כ דינו של לח בלח. עי' בחכמת אדם כלל כ"א דין כ"ג דעיסה הנילושה נקמח ומי ביצים הכל מצטרף לבטל הבילה שמצא בה בה טיפת דם או שנולד בי"ט דקמח הוה לח ובלח בהפ"מ ל"א חתיכה נ"נ וכ' שח"ד אמר לו שהוא אמר לו דאסור וכ"ל כח"ד דקמח לא נתפשט בכולי' כמו לא ממ"ש והאסורים כתבו בלח ה"ט דלא כ"נ משום דהאיסור מתפשט בכל התערובת הב' ועוד כתבתי בא"ח סי' תמ"ז ס"ד לחומרא מקרי קמח יבש אמנם בבילה שנמצא בה טיפת דם בעיסה לאחר בישול הוה ס' דרבנן שא"י אם הי' טיפת הדם במקום האסור עי' לעיל סי' ס"ו שם מקומו · והנה בפלתי כאן סק"י כ' על קו' הש"ך ממה דפריך חלב נבלה הרי דאפי' בלא בלא כ"נ ותי' דקו' הש"ס התם משום דאזיל לר' יודא מב"מ ל"ב וכ' סברא לדבריו וכי"ב כ' המנ"י כלל פ"ה ס"ק ל"ב והפרמ"ג בש"ך סי' ל"ט סקי"ד דוחה דבריהם ולקמן בסמוך אכתוב בס"ד חילוק בזה ביישוב או"ה:

(ד) **וצ"ע** לדידי ארמ"א שפסק דוקא בהפ"מ לא אסור לח בלח ולא כ"נ ולמה הא אין לנו תי' אחר על קו' התוס' לדידן דקיי"ל בשאר איסורין כ"נ ממה שהקשו מע"ז מיין במים ורק תי' הר"ן שכ' בלונן לא אמרי' כ"נ וזה לא קיי"ל ולא נשאר רק הך תי' דלא בלא לא כ"נ וכ"פ הב"ח סתם לא לא כ"נ ולא כ' דוקא בהפ"מ וגם הלבוש לא כ' דוקא בהפ"מ והב"י כ' בשם האגור שכ' בשם הר"ר איסרלן דלא בלא ממ"נ מותר לא"ז מותר מטעם לא בלא ולרא"ש מותר דלא אמרינן כ"נ אלא בב"ח א"כ אמאי אוסר הרמ"א ועוד כמ"ש דאם לא ס"ל בלא בלא כ"נ קשה קו' התוס' מיין במים ואז ע"כ מוכח כרא"ש דלא אמרי' כ"נ אלא בב"ח וי"ל גם זה בכוונות האגור · אמנם בפרמ"ג בט"ז ס"ק ט"ז ד"ה ואם משמע דרמ"א ה"ט דלא מתיר לא בלא בלא הפ"מ משום דמיירי בבישול ומשם לדעת הר"ן שתי' הקו' תוס' הנ"ל מע"ז דש"ה דהוה לונן בלונן ולא כ"נ דבעינן דומי' דבב"ח דדרך בישול אמנם זה סותר למ"ש הפרמ"ג בט"ז סוס"ק ט"ו דלרמ"א אין חילוק בין בישול לצונן אלא בין לח ליבש וכפ"י הרמ"א בנכ"י שהבאתי בסי' תר"ה והבאתי לפרמ"ג הנ"ל מס"ק ט"ז בפתיחה שם בסי' תר"ה ועי' בסי' דלקמן הבאתי נ"כ דברי פרמ"ג דס"ק ט"ז והעיקר לענ"ד כמ"ש בס"ק ט"ו:

אח"כ ראיתי באו"ה גופי' כלל כ"ד דין י' ואעתיק לשונו ובזה יתישב כמה קושיות על או"ה וז"ל ואם לא היה בהיתר לבטלו כגון שנפל לפחות מס' וכ"נ ונפל עליו עוד היתר אחר או שנפל זה בתערובת תוך היתר אחר אפי' בעוד שגוף האיסור הראשון בתוכה ולא נודע לו אעפ"י שכבר נאסר לגמרי מ"מ מאחר שלא נודע בנתיים וקיימא לן כל איסור שהוסיף עליהם בשוגג עולה מצטרף שפיר היתר הראשון עם השני לבטל איסור הראשון לבדו ומותר הכל דס"ס אינו טעם טעמא דאיסורי' והיינו אפי' בדבר לא כדאי' לקמן עכ"ל והכי כ' לקמן וז"ל ולא ביבש ויבש בלא יש ג"כ חילוק בין נודע לו בנתיים או לא דאע"ג דנעשה פעם א' נבילה כולו שלא הי' בהיתר לבטלו בס' מאחר שלא נודע לו באותו פעם ולא

זלא טעים אתה טעם איסורי' נוכל לומר שמצטרף כל ההיתר יחד לבטלו כדאי' לעיל עכ"ל ולעיל כ' אם נפל מעצמו היתר על היתר הראשון עד שנעשה אפי' רק עם ההיתר הראשון דשפיר מצטרף היתר הראשון עם השני שנפל אח"כ לבטל האיסור משום דכל כה"ג שנפל מעצמן אמרינן מצא מין את מינו וניעור אפי' לקולא כדתנן וכו' עכ"ל הרי דאו"ה לא כ' בלא נודע לא כ"כ אדרבה הא כ' בתחלת דבריו כגון שנפל לפחות מס' וכ"כ וכו' ואח"כ אעפ"י שנאסר לגמרי וכ"כ בדבריו לקמן דאע"ג דנעשה פעם נבילה כולו הרי דמודה דנ"נ אלא בניתוסף עוד היתר בשוגג אמרינן דחוזר וניעור והותר אח"כ בלא נודע א"כ לא קשיא קו' הש"ך מש"ס דף ק"ח חלב אמאי מותר חלב נבלה הוא והוא קשי' לש"ך הא לא נודע למ"ש לא קשה דהא מודה או"ה דנעשה נבילה א"כ נעשה החלב שפיר נבילה ולא מתיר אלא בתערובת שיש לו ביטול בס' ובתערובת ראשון לא הי' ס' וכשניתוסף עוד היתר עד ס' חוזר ההיתר ראשון וניעור ונתבטל אבל התם קאי לרב דמב"מ ל"ב א"כ החלב נבילה כשנפלט לתוך חלב ההיתר דה"ל מב"מ ומב"מ ל"ב וליכא כאן לומר דניתוסף היתר וחו"נ ובטל:

ומה שהקשה הש"ך ממה שהקשו כל הפוסקים למה דקיי"ל חנ"נ בכל האיסורים מהמדומע והמחומץ שאין אוסרים אלא לפי חשבון כו' והקשה הש"ך דה"ל לתרוצי דהתם מיירי בלא נודע ולכאו' או"ה לא מתיר אלא בלא נודע ושוגג קו' זו בלא"ה ל"ק משום דלשון המשנה דקאמר שאין אוסרים אלא לפי חשבון והאו"ה מודה דנ"נ ואוסר כולו והקשו שפיר ועוד מה שהקשה הש"ך מטוש"ע סי' צ"ד ס"ו דאם נתחב כף של בשר ב' פעמים ולא נודע בנתיים צריך ב"פ ס' והיינו מטעם שכ' הגמ"ר ותשו' מהרי"ל ותה"ד דבפעם א' חיישינן שנשאר בו מעט חלב ונעשה כל הכף נבילה וכיון דלא נודע בנתיים לא נתבטל וצריך שוב פעם שנית לבטל עכ"ל הש"ך ג"כ לא קשה דהא מודה או"ה דנ"נ אלא אם בניתוסף היתר חוזר וניעור ושם בכף ליכא תוס' היתר בתחב באותו קדירה שהי' ס' וס' זה צריך לתחיבה א' לבטל הכף לתחיבה ראשונה ולא עלה הס' לתחיבה הב' דהוה כנפל בו איסור אחר דהכף כשהוציאו נ"נ מחדש דהיינו תערובת בב"ח א"כ צריך עוד ס':

וראי' בשבילי דוד לקמן סי' צ"ד שהקשה על או"ה מכל איסור דבוק דחיישינן דלמא פ"א הי' חוץ לרוטב וכ"כ אף דלא נודע אז כשהי' חוץ לרוטב ומה שרוצה שם לחלק דאו"ה לא אמר דוקא אם ניתוסף היתר באותו קדירה שנפל בה האיסור אבל בנפל תערובת ראשון לקדירה אחרת אף בלא נודע צריך ס' ואף שסברתו שם קשה הבנה אבל ג"כ ליתא כמש"ל מאו"ה להיפוך נ"ל מאיסור דבוק נמי לא קשיא דאף דלא נודע כשהי' חוץ לרוטב הרי נ"נ גם או"ה מודה אלא דמ"מ קשיא דעכשיו כשהוא ברוטב הרי ניתוסף בלא נודע ואמאי לא מהני ס' י"ל ע"כ כ' האו"ה דהיתר חו"נ והותר אלא בלח דנתערב יפה או אפי' לח שנבלע ביבש ואינו דבוק דעתה נתערב הפליטה לח בלח ובחתיכה אינו דבוק אבל באיסור דבוק דבכל שעה בולע זו מחתיכה איסור קודם שנתערב נאסרת נבלה אע"ג דאו"ה ס"ל טעם דבוק משום שמא הי' פ"א חוץ לרוטב כמ"ש בשמו הט"ז סי' צ"ב סק"י ולא ס"ל הטעם משום דממהר לבלוע מכל מקום י"ל דמהני ממהר לבלוע תמיד שלא הותר מאיסורו ע"י שניתוסף היתר כיון שתמיד איסור דבוק בו:

(ה) ויש לי עיון ולא יכולתי להבין ראיות הש"ך ס"ק ס"ו שכ' בב"ח כ"ע מודה דלח בלח נעשה נבילה מדפריך דף ק"ח חלב אמאי מותר חלב נבלה הוא וכ"כ הרשב"א בתה"א דף צ"ח וקשה ש"ה דחלב נעשה נבילה ביבש דהיינו בחתיכה כמו שפרש"י שם ואין כאן לח בלח אלא לח ביבש ודוקא לח בלח דלא בליעי נשו"ה לא נ"נ ואוסר שפיר לשאר חלב שביורה משום מב"מ ולחלב שביורה א"ל שיהי' אוסר מטעם נ"נ עכשיו ובפמ"ג בש"ד פי' וז"ל וכוונתו נהי שחתיכת בשר מובדל וניכר (זהו כקשיותי דחלב בחתיכה הוה לח ביבש) ותי' הא ביורה יש ס' נגד כל החתיכה (נראה כוונתו והאיך נעשה החלב נבלה בתוך הכזית בשר) ופרמ"ג כ' וצריך לומר דמ"מ חלב והמוהל היוצא מחתיכה נ"נ והוה מב"מ ומה קושיא הא המוהל של בשר מתערב יפה עם היתר האחרון דהיינו חלב שביורה אע"כ בב"ח אסור מה"ת כה"ג עכ"ל וא"ל כוונתו דאחר שיוצא מן החתיכה המוהל לתוך היורה נעשה החלב נבלה. הא גם כשיוציא בטל המוהל של בשר בס' א"ו דר"ל בתוך הכזית נעשה חלב נבלה וכפרש"י וס' לא מועיל אלא כנגד גוף הבשר אבל לא כנגד המוהל של בשר בתוך בשר דנתינת טעם של כזית הבשר הוא המוהל מ"מ לא הבינותי כיון גם המוהל של בשר מובלע בחתיכה וגם החלב מובלע בחתיכה תו אינו דומה ללח בלח שאינו מובלעים:

ועוד קשה לי אדברי פרמ"ג דמרדכי כ' בשם ראב"ן שהא דתני' קדירה של בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנ"ט אמאי סגי בנ"ט נימא דבלועה בקדירה של בשר נ"נ מהחלב והי' צריך ס' כנגד כל הקדירה ותי' דרוטב בקדירה בחוץ והרוטב הנבלע בקדירה מחובר והכל א' ולא נ"נ והקשה תה"ד סי' קפ"ג מה פריך חלב נבילה הוא נמי נימא דחלב בחוץ ביורה מחובר עם החלב הנבלע בתוך כזית הבשר ותי' הואיל ומין אוכלין הן תרויהו לא שייכן לה למה שבחוץ משא"כ בכלי ע"כ ותה"ד הובא בכל אחרונים ובפרמ"ג בסי' צ"ב ול"נ ונראה לי אפי' במיני' אוכלין חלב מחובר עם הבשר משום דמשקה חלב בלוע באוכל אבל משקה עם משקה ודאי משקה בבשר מחובר עם משקה חלב בחוץ והא דכ' התה"ד לחלק מפני שהוא כלי תיפ"ל דבלועה בקדירה הוא רוטב משקה הוא מקושר עם חלב בחוץ י"ל ש"ה דבלוע הוא בכלי וכ"מ אם יהי' אפכא קדירה של חלב אם בישל בה בשר בחוץ הוה חתיכה והבלוע הוה משקה אפי"ה מחובר יחד הרוטב עם הבשר מפני שהרוטב כלי אבל משקה עם משקה הסברא נותן שהבלועה בבשר מקושר עם משקה בחוץ מעתה לפרמ"ג דפי' בגמ' חלב נבילה עם המוהל היוצא מן החתיכה והמוהל הוה משקה נימא דמשקה חלב מחובר עם החלב שביורה ואמאי נ"נ ועי' פלתי סי' צ"ד ס"ק ח' שפי' גמ' חלב נבילה דוקא שהחלב בלוע בבשר ממש ובתה"ד שם מבואר היכי די"ל דנמי קשור עם מה שבחוץ כמו בתוך החתיכה אמרי' דמקושר עם בחוץ ולא נ"נ ועי' בסמוך אות ח' קיימתי תי' הפרמ"ג וכתב טעמו:

ומ"ש הפרמ"ג דהא יש ביורה ס' כנגד הכזית בשר גם זה לא הבינותי וכי משום זה פקע שם בשר מיני' דהא אם נפל כזית איסור עוד הפעם צריך שנית ס' כנגד האיסור כדאי' לקמן סי' צ"ח ס"ד בהג"ה ה"ה דלא פקע שם בשר מיני' ונעשה בו החלב נבילה ובמנ"י כלל פ"ה ס"ק ל"ח מקיל כאו"ה בלח בלח אפי' בלא הפ"מ ובפמ"ג בש"ך סי' ל"ק ס"ק ע"ו כ' בב"ח אפי' בלא נודע ודאי אסור מה"ת כבר כתבתי מה שקשה ע"ז ובשאר אסורין כ' הפ"מ דאין בידו להקל ול"נ דנלינן להקל והמעיין יעיין ויבחר.

(ח) ובמנ"י שם כלל פ"ה ס"ק ל"ב כ' דבלח ולח בשאר איסורין אין להקל אלא בהפ"מ ובב"ח אין להקל כלל אלא ביש עוד צד להקל וטעם דמנ"י דמקיל ביש עוד צד להקל מקיל אפי' בב"ח משום דסמכינן אמתירין דהם מתירין לח בלח אפי' בב"ח כדמשמע מרמ"א שכן מצא בתמים דעים לראב"ד דאיהו מרי' דהאי דינא ברשב"א ור"ן בלח בלח לא אמרי' נ"נ שכ' התמים דעים על פלוגתא דרבי ור' ישמעאל ב"ר יוסי בירושלמי ואפלוגתא דר' יודא בטפת חלב שנפל על בשר ומסיק לבסוף דכל דבר הנימוח בלול שאינו ניכר בעין א"ל כי אם ביטול טעם כיון שניתוסף כדי לבטל טעם האיסור שבו הכל בטל ומה שהקשה הרשב"א מסוגיא דש"ס חלב נבילה הוא הא תיקן הראב"ד עצמו שם שכ' דבשלמא לר' יודא דסבר מב"מ ל"ב וכיון שטפת חלב נ"ט בחתיכה א"כ כל מה שיצא מן אותו חתיכה בשר בחלב הוא והוה מב"מ:

ובפרמ"ג סי' צ"ט בש"ד ס"ק י"ד חולק עליו משום דלא ידע מה חילוק יש הא גם לר"י דמב"מ ל"ב מ"מ אי לא נ"נ לא מקשי הש"ס חלב נבילה הוא כיון דאין איסור החלב דלא הוא אלא מטעם הבשר שי"ב ובשר בחלב שביורה מבשא"מ הוא ואע"כ דנ"נ אף החלב א"כ ה"ה לדידן נ"נ שיהי' צריך ס' נגד הכל וכ' שם דכר"ו כאן סי' צ"ב כ' מסברא דנפשי' כן שהראב"ד לר' יודא אמרי' ונתן תבלין לדבריו ולא ניחא לי' לפרמ"ג ומסיק שם דראב"ד נ"ש במב"מ אגירסת לישנא דנקיט לי' ועיקר הקושי' דל"ד שאר איסורין לבב"ח ועו"ז תי' בגוש שעומד בעינא דחתיכה גופי' אין להתיר לעולם דלא נסחט האיסור ממנו הלכך אנו חושבין כל העדשים תרומה ואין ה"נ בנימוחו ויהי' הפירוש נימחה אח"כ או תחלה כמ"ש באות הקודם עכ"ל והיינו באות הקודם אות י"ג מסתפק הפי' בראב"ד ומסיק שם להחמיר דראב"ד לא מתיר משום לח בלח אלא בהי' נימוח מקודם שנפל בו האיסור הוא דהוה לח בלח אבל בהי' בשעת נפילה לחתיכה שהוא דבר גוש לא מהני לח בלח מה שנימוח אח"כ והבאתיו לעיל אות ג' וכאן נ"ל דמוכח דלא כפרמ"ג אלא אפי' אח"כ נימוח נמי מקרי לח בלח מהש"ך ס"ק ע"ו שהקשה הוא וכ"כ משם תה"א לראב"ד דס"ל לח בלח לא אמרינן נ"נ מגמ' דקאמר חלב נבלה הוא וקשה קו' פרמ"ג סי' צ"ב ס"ק ע"ו והבאתי לעיל הא שם הוה החלב נבלע בתוך החתיכה ולא הוה לח בלח אלא לח ביבש וצריך לומר כתי' הפרמ"ג שם דהא אח"כ המיחול של בשר מתערב יפה עם ההיתר האחרון דהיינו בחלב שביורה אע"כ בב"ח אסור מהתו' כה"ג ע"כ הרי דמוכח דאפי' הי' גוש ואח"כ נימוח בתערובת האחרון עליו דין לח בלח ופרמ"ג נשמט מדעתו בסי' צ"ט דברי עצמו בסי' צ"ב סקע"ו וממילא גם לראב"ד בתמים דעים דעל טיפת חלב שנפל לבשר קאמר דהוה לח בלח כמ"ש המנ"י נמי ס"ל הכי אע"ג שהי' מתחלה בחתיכה נעשה לח בלח בתערובת האחרון ואלא קשה לראב"ד קו' רשב"א והש"ך מה פריך הש"ס חלב נבלה הוא (ומ"ש הפרמ"ג אלא ע"כ כה"ג אסור מה"ת כבר כתבתי דע"ז קשה מהתוס' לא מוכח אלא בשר בחלב בתערובת ראשון וכ"ע זה בזה נעשו שניהם נבילה אבל שיהי' אח"כ אוסר תערובת הב' ביש ס' נגד החלב או כנגד הבשר א"כ ליכא נ"ט של בב"ח מנ"ל מה"ת דאוסר) ואלא א"כ קשה קו' רשב"א והש"ך על הראב"ד מה פריך חלב נבלה הא הוה לח בלח וצריך לומר כמנ"י דהתם קאי לר' יודא דס"ל מב"מ ל"ב ומה שהקשה הפרמ"ג א"כ לדידן נמי אמאי לא נ"נ בנ"ט:

נ"ל סברות הראב"ד הוא בשלמא לרבנן דס"ל בנו"ט א"כ בנתפשט בתערובת אחרון דהוה לח בלח א"ש כיון שנפרד האיסור מן ההיתר חוזר להתירא משא"כ לרבי דהאיסור במינו במשהו א"כ הא משהו אין לו שיעור ועדיין ביחד הם אפי' בתערובת אחרון משהו בשר עם החלב שנ"נ בתערובת הראשון א"כ גם בתערובת שני באיסורי קמא קאי ונראה שזה כוונת הראב"ד בפ"ט מה' מא"ס הלכה י' דבין לרבנן ובין לר' יודא אין החתיכה שנאסרת מחלב אוסר חתיכות אחרות בפליטתו אא"כ ניעור ויצא גם מהחלב אלא לרבנן אם נפל לתוך המרק של בשר דהוה מעיקרא לח בלח או שנפל מתחלה החלב לחתיכה ואח"כ נפל החתיכה לתוך יורה של חלב לרבנן מותר משום דהוה לח בלח אינו אוסר תערובת הב' בדליכא כדי נ"ט

כ"ע אבל לר"י דס"ל מכ"מ ל"ב החלב עומד באיסורי' והוה נבלה גם בתערובת הב' ואסור כמין במינו במשהו :

סימן תר"ח.

(א) כתבתי דנלענ"ד העיקר לדינא לח בלח בצונן לא אמרי' נ"נ אפי' בלא הפ"מ ובבישול דוקא בהפ"מ (ב) מה שכ' בפרמ"ג דשיל"מ בלח שנאסור במשהו במב"מ ונתערב כל התערובת באינו מינו דבלא הפ"מ אסור דנ"נ במשהו בלח כתבתי דליתא דכל הפוסקים ס"ל אין משהו נ"נ בין בחתיכה בין בלח (ג) ישוב על קו' הפלתי על נה"כ שדעת נה"כ דתוס' ס"ל כר"ן דוקא במב"מ ל"א תרי משהו כר"ן . מ"מ כתבתי דאין הכרח לנה"כ די"ל דגם הר"ן ותוס' ס"ל תרי משהו ל"א אפי' בכל איסור משהו :

(א) כ' בפרמ"ג בט"ז ס"ק ט"ז ד"ה ואם ז"ל ואם לא נאסר במשהו וניתוסף עוד לא ירא' לי באין הפ"מ אם נתבשל כך אסור עד"מ יי"נ או דשיל"מ דאוסר בכ"ש במינו בלח ואח"כ נתערב באינו מינו דבטל הוא בס' ונתבשל כך צריך ס' נגד כל התערובת הראשון ללדידן אין הוכחה לומר דבר הנאסר במשהו לא נ"נ . ושאני מחתיכה דאינו יוצא משא"כ בלח וכ"ת דקשיא השיא דיי"נ לבור אם יש קיתון מים ולא בעינן נגד כל היין (הוא קו' התוס' על ר"ת דס"ל נ"נ בשאר איסורין) התם בלא בישול ואפי' בלא הפ"מ שרי כמ"ש הט"ז ס"ק ט"ו בשם יש"ש ואף שלא במקום הפ"מ שרי משא"כ ע"י בישול אין הוכחה דשרי דוקא בהפ"מ והלכך באין צורך גדול והפ"מ א"א להקל כפסק רמ"א בלח ע"י בישול עכ"ל . מדבריו משמע דרמ"א איירי בדרך בישול הלכך לא מתיר אלא לצורך גדול כמש"ל סוס"י תר"ז וכסי' תר"ה בפתיחה ובט"ז ס"ק ט"ו כ' הפרמ"ג דרמ"א לא מחלק בין בישול לצונן אלא בין לח ליבש וכן דעת הנב"י הבאתיו בסי' תר"ה אמנם לדינא נ' עיקר כמ"ש במ"ז ס"ק ט"ז הנ"ל דהא בצונן לכ"ע שרי דהיינו נ"כ לר"ן וגם לרא"ש דלא ס"ל נ"נ בשאר איסורין משא"כ בבישול דאסור לר"ן ונ"ל גם לדעת הר"י בתוס' כר"ן דהא הר"י בתוס' דף ק' סיים דאין ראי' ברורה לר' אפרים וקשה הא מע"ז מהך דנפל מים לבסוף הוה ראי' ברורה ואין לומר דר"י מתרץ לר"ת בלח בלח לא נ"נ קשה הא הר"י כ' בתוס' דף ק"ח ד"ה חלב נבילה דלס"ד גדי אסרה תורה ולא חלב נעשה החלב נבילה ואוסר עד ס' בחלב אע"ג דהוה לח בלח ואין לומר בב"ח אסור אפי' בלח בלח וכמ"ש הש"ך ס"ק ט"ו ז"א לס"ד דגדי אסרי' תורה ולא חלב א"כ החלב שב"כ הוה כשאר איסורין איסור שנתערב בהיתר א"ו נ"ל דס"ל כר"ן דבצונן וצונן י"ל דלא נ"נ :

(ב) **אמנם** הדין שמחדש הפרמ"ג דדבר הנאסר במשהו במינו בלח נ"נ ואסור באין הפ"מ אם נתערב אח"כ באינו מינו כגון ביי"נ או בדשל"מ לענ"ד ליתא כי טעמא שכ' הפרמ"ג דדוקא בחתיכה הוא דאין משהו נבילה דשאני חתיכה שאינו יוצא הוא שיטת ודברי רשב"א דף ק' שתי' שם על קו' התוס' דלמה אמר רב כיון שנתן טעם בחתיכה אח"כ נ"נ תיפ"ל המשהו נבילה בחתיכה יוצא ואוסר שאר חתיכות דמב"מ במשהו ותי' הרשב"א דאם לא נאסרה החתיכה בנו"ט אפי' משהו אין יוצא מהבלועה ולכך לא נ"נ ואין אוסר שאר חתיכות משא"כ בלח בלח דלא שייך הכי א"כ נ"נ וצריך אח"כ בא"מ ס' כנגד כל התערובת :

ונ"ל דרשב"א יחיד בדבר הזה דה"א תוס' לר"ת שם דף ק' כ' דדוקא נו"ט נ"נ א"כ לפי"ז משמע דאין חילוק בין יבש ללח אלא כל שאינו נ"ט לא נ"נ . וכן ממ"ש תוס' שם לר' אפרים שכ' דמשהו כמאן דליתא נמי לא משמע כטעם דרשב"א דלא נ"נ משום דאין יוצא משהו אלא משום דמשהו לא חשיב הוא שיעשה נבילה וכ"כ בריטב"א והר"ן נמי שכ' דראשונים נדחקו בתי' קו' ותי' הוא ז"ל דלא אמרי' תרי משהו משום דכח אחר מעורב בו ובנה"כ כ' דר"ן לא כ"כ אלא במב"מ ואינו מוכרח די"ל דכוונתו כריטב"א בכל איסור משהו אין אוסר אחרים מפני שאין משהו איסור בעין בלא תערובת היתר אין בכח המשהו לאסור והר"ן דנקיט מב"מ משום דמיירי במב"מ שם ומ"ש הט"ז בלח בלח אסור תרי משהו אין ענין לדין דפמ"ג הנ"ל דט"ז אוסר בחמץ המשהו שיש בתערובת ראשון דחמץ אסור במשהו גם באינו מינו ודברי רשב"א תמוהין בעיני ודוחק גדול לדבריו אם כזית איסור נבלע בחתיכה של היתר נ"ט זיתים יוצא איסור מהחתיכה הבלועה ואם יש בחתיכת ההיתר ס' זיתים אין יוצא אפי' משהו איסור ואפשר לומר שעל דברי רשב"א כ' הר"ן שנדחקו בו ראשונים אבל הר"ן מסכים לדעה א' עם דעת התוס' וכמו שמסביר הריטב"א וכהנ"ל :

(ג) **והנה** הפלתי הקשה על הש"ך בנה"כ שכ' שגם דעת התוס' תרי משהו לא אמרינן ה"ד במב"מ משום דכח אחר מעורב בו והקשה אי ר"ת ור' אפרים כמחשבת הש"ך מה זה דחידש הר"ן עד שכ' שראשונים נדחקו בזה וכו' ונ"ל ליישב כוונת הש"ך דהנה כ' קושיות מבואר בתוס' שם ארב דקאמר כיון שנתן טעם בחתיכה נ"נ והיא אוסרות שאר חתיכות במשהו דמב"מ ל"ב וקשה חדא למה לנעשה נבלה צריך נו"ט הא החתיכה במשהו נאסר דמב"מ ל"ב וע"ז תי' ר"ת דע"י משהו לא נ"נ ור"א תי' בשאר איסורין לא נ"נ ומה דקאמר בנו"ט נ"נ היינו בנצטמק האיסור עצמו ע"י שנבלע בחתיכות היתר צריך ס' גם כנגד החתיכה שבלעה על זה לא כ' הר"ן שנדחקו הראשונים אלא גם הר"ן הכי ס"ל דבר הנאסר במשהו לא נ"נ. בפי' כ"ה והבאתיו לקמן סי' תר"ע אות ב' :

אמנם עוד קו' אחרות קשה על רב דלמה לנו כלל שיעשה החתיכות היתר נבלה הלא האיסור גופי' אפי' יהי' רק משהו איסור בלועה בחתיכות ההיתר יהי' האיסור גופי' אוסר לשאר חתיכות דמשהו יוצא דאין שיעור למשהו ומזה לא דיבר תוס' ליישב בדברי ר"ת אלא אח"כ בדברי ר"א דיבר תוס' לתרץ זה שכתבו דמשהו בלועה כמאן דליתא ועל קו' זו ראה הר"ן דברי הרשב"א דהיינו היכי דליכא נו"ט אפי' משהו אינו יוצא ושכן הי' לפני הר"ן שכ"כ גם שאר ראשונים ע"ז כ' הר"ן שנדחקו בו ראשונים כמש"ל עד שצריך לחדש דה"ט דאין המשהו איסור גופי' אוסר משום דכח אחר מעורב בו ובדבר זה י"ל כש"ך דתוס' בחדא שיטה כדעת הר"ן ומ"ש תוס' דמשהו בלוע כמאן דליתא דמי י"ל דלהכי כמאן דליתא דמי משום דכח אחר מעורב בו ולש"ך דוקא במב"מ לא אסור היכי דכח אחר מעורב בו כן י"ל הש"ך בנה"כ מקו' הפלתי אבל י"ל להיפוך ואין ראי' לש"ך גם מהר"ן וכן מתוס' די"ל סברת התוס' כריטב"א דמשהוא בתערובת כמאן דליתא דאינו חשיב לאסור כשהוא בתערובת בכל איסור משהו וכט"ז וי"ל נמי דהר"ן הכי כוונתו כיון דכח אחר מעורב בו הרי הוא כמאן דליתא דמי והכי משמע פשטות התוס' וכמ"ש הריטב"א וי"ל ג"כ דעת הר"ן כן והיינו דכ' הר"ן סוף כ"ה בסופו אם נפל קיתן של מים בסופו מותר ולא אמרי' נ"נ משום דלאו דרך בישול הוא ולמה לא תי' במשהו לא נ"נ ובאמת כ' הר"ן כן בשם קמאי אפי' בלח משהו לא נ"נ וקל ויש לדחות דר"ן נמי כקמאי ס"ל אלא ה"ק ה"ז בנו"ט אפי"ה לא נ"נ א"כ העיקר כט"ז וכ"פ הפלתי ובחמץ כ' דאם יש עוד צד להקל מצינן לסמוך ולהקל ובא"ר פ' כט"ז רק בכלי פסק דאמרינן תרי משהו והבאתי דבריהם ביד יוסף סי' תמ"ז ס"ק כ' ובסי' תס"ז ס"ק ט' ובלח בלח גם הט"ז מודה דאסור וה"ד בשלקוהו לחתיכה שנאסרה במשהו אבל אם אי' החתיכה שנאסרה במשהו עי"ש בסי' תמ"ז סק"ד דלא בטלה כדין יבש ביבש וברביד סי' תס"ז סק"ג כ' שם לתוס' דף ק' כט"ז משמע דגם בחמץ אין אומרים תרי משהו כיון דאינו יוצא היינו כרשב"א ולא עלה על דעתו דרשב"א יחיד בדבר מ"מ דברים שאמרתי שם קיים גם לדברי תוס' מה שכתבתי דאפי' חמץ דאסור במשהו מטעם חומרא מ"מ אין נחמיר בחמץ דמשהו עושה נבילה כיון דמשהו כמאן דליתא לענין דלא נ"נ גם בחמץ אין עושה נבילה ולנה"כ שכ' דוקא במב"מ משום דכח אחר מעורב בו מקדירות בפסח פסחים דף ל' דס"ל לרב דישברו גזירה אטו מינו הא יש שאר בלועות בקדירה וכח אחר מעורב בם :

סימן תר"ט.

(א) ישוב אקו' פלתי אתום' ד"ק שהקשו מע"ז לר"ת ואמאי לר' אפרים ניחא ובזה ישבתי קו' היש"ש דאמאי לא ניחא לתוס' ורא"ש לישב קו' הנ"ל מע"ז כמו דס"ל לר"ת במשהו אין נ"נ כך אותה חתיכה אפשר לסחטו מותר וישוב על הטור סי' ק"ו דפסק בשאר אסורין לא נ"נ גם אותה חתיכה מותרת ביש ס' כנגד האיסור שהוא דלא כדעת אביו הרא"ש כתבתי אדרבה מרא"ש ראי' לטור (ב) דין אין מחמץ ומתבל נ"נ וביאור או"ה בזה ותי' אקו' פלתי אש"ע סי' ק' :

בפלתי כאן סק"י מקשה אתוס' דף ק' ואעתיק לשון התוס' וז"ל ולפירושו ניחא (ר"ל לר' אפרים הא דאמר גבי יי"נ ע"ז דף ע"ג ע"ב י"נ שנפל לבור דאיכא למ"ד אפי' נפל שם קיתון של מים לבסוף רואין ההיתר יין כאלו אינו והמים רבים עליו ומבטלין אותו ולא אמר שיין של היתר נעשה איסור ליחשב כאלו הוא יין נסך ויצטרך מן המים כדי לבטל כל היין ומיהו י"ל דהתם מיירי כגון שלא הי' שם יי"נ כדי ליתן טעם בשל היתר בבור ולא נאסר אלא ע"י כל שהוא וכיון דלא הוה אלא משהו לא אמרי' חתיכה נ"נ כדפי' לעיל אע"ג דלא דמי דלעיל לא אמרינן אלא לענין שלא תאסור האחרות אבל היא עצמה נאסרה במשהו וכיון שנאסרה אסורה לעולם למ"ד אפשר לסחטו אסור מ"מ י"ל דהוא דשרי בע"א אפי' נפלו המים לבסוף יסבור אפשר לסחטו מותר והי' מתיר כמו כן החתיכה עצמו עכ"ל :

והקשה הפלתי גם לר' אפרים אמאי ניחא בקושיתם דאפשר לסחטו אסור מה מועיל קיתון של מים לבסוף ומה שתי' הפלתי דדוקא לר"ת מקשי תוס' דלר"ת אין משהו עושה נבילה י"ל ה"ד לאסור חתיכות אחרות אבל לאותה חתיכה אין נ"מ אם נאסרה רק במשהו ולא אבין דלמה לר' אפרים לא נימא הכי כיון דנאסר יהי' נאסר רק במשהו אותו חתיכה אסורה לעולם גם מש"ש אבל לאותו חתיכה אין נ"מ אם אין יוצא ואסור לר"ת לעולם הא מיירי בלח בלח ונתערב הכל יחד ולא שייך לומר דאין נ"מ אם אין יוצא וק"ל :

ונ"ל דס"ל לתוס' דחתיכה שנעשה נבילה יש בו טעמים הא' כמו בב"ח דהבשר גופו נעשה נבילה כמ"ש הלבוש דבתערובת הבשר עם החלב נעשה כנולד איסור עכשיו והוה כנבילה דנהפוך ההיתר להיות איסור והטעם הב' כיון דאפשר לסוחטו אסור דאין הנגעלה באוכלין וכמ"ש הרשב"א בתשו' ועי' מרדכי בפי' גי"ה שכ' בחלב שוי רבנן כנבילה משום דאפשר להפרד

להפרד ממנו ומיני' דיק בכלי מתכות ל"א כ"כ דאפשר לפרוד ממנו האיסור ומשום כן נ"כ כדמשמע דף ק"ח דכ"כ משום אפשר לסחטו אסור וגם מטעם זה אוסר חתיכות אחרות וכן דעת רא"ה דאם אפשר לסחטו אסור אוסר נמי החתיכות האחרות ולא כרשב"א דס"ל אע"ג בשאר אסורין אפשר לסחטו אסור דוקא אותו חתיכה אסור מעתה לר"ת דלא מחלק בין בשר בחלב לשאר אסורין אי' גם בשאר איסורין הב' טעמים טעם הא' דאם יש טעם בחתיכה נ"נ ונתהפך ההיתר לאיסור וכמ"ש בפלתי ובפרמ"ג בש"ך סקי"ב לר"ת כן ושייך נמי הטעם הב' דנ"נ משום דאפשר לסחטו אסור ואין הגעלה באוכלין וכ"כ אמנם לר' אפרים לא נ"נ בשאר אסורין לא ס"ל נהפוך ההיתר להיות כנבלה וגם לא ס"ל דנ"נ מטעם אפשר לסחטו אסור א"כ לר' אפרים בכל איסורין אפשר לסחטו נותר א"כ אפי' אותה חתיכה מותר דאל"כ אלא אותה חתיכה אסורה הוא נ"נ ואוסר גם שאר חתיכות והנה הנ"מ בין הב' טעמים דאם נאסר במשהו לטעם הא' דנתהפך א"כ במשהו לא נתהפך דר"ת ס"ל דוקא בטעם מתהפך אבל מטעם אפשר לסחטו אסור גם אם נאסר במשהו ה"ז נ"נ כיון שפעם א' נאסרה שוב אסורה לעולם וא"כ צריך ס' כנגד החתיכה כרא"ה הנ"ל וא"כ קשה לר"ת עדיין קו' התוס' במקומו למה אמר רב כיון שנתן טעם בחתיכה תיפ"ל דאפי' משהו עושה נבלה מטעם אפשר לסחטו וי"ל כמ"ש הריטב"א כיון דהמשהו בלוע בתוך החתיכה ונקלט ומתוך הבלוע אינו יוצא לחתיכות האחרות בתערובת הב' אלא משהו בלוע לא נ"נ לאסור חתיכות אחרות ע"י בליעה בתוכן אע"ג שאותו חתיכה נשארת באסורה שקבלה טעם ממשהו בעין :

אמנם לפי"ז בנתערב בלח בלח כגון יין ביין דלא נקלט המשהו ע"י בליעה דר"ת ס"ל דף ק"ח דאין בליעה במשקין א"כ הרי זה נ"נ שפיר אפי' משהו מטעם אפשר לסחטו אסור כיון בתערובת ראשון אין המשהו בלוע וא"כ כשנתערב במים ג"כ אינו בלוע אלא לעולם המשהו מעורב ה"ז נ"נ מטעם אפשר לסחטו אסור מעתה כך המשך דברי תוס' תחלה הקשו דלמה לא יחשוב היין היתר כאלו הוא יי"נ בין לטעם דנהפוך ובין לטעם אפשר לסחטו ותי' די"ל דהתם מיירי דליכא נו"ט ולא נ"נ ע"ז כ' תוס' אע"ג דלא דמי לדעיל דלעיל לא אמרינן אלא לענין שלא נאסור האחרות (ר"ל דהיינו לאסור חתיכות אחרות משום שהי' המשהו בלועה אין נ"נ לאסור אחרות שיבלע בה המשהו הבלועה) אבל היא עצמה נאסרה במשהו וכיון שנאסרה אסורה לעולם למ"ד אפשר לסחטו אסור ור"ל כאן בלח בלח יהי' צריך ס' כנגד ההיתר שנאסר דאין בלועה במשקין. וא"כ לר' אפרים לק"מ דלר"א בשאר אסורין גם מטעם אפשר לסחטו נמי לא נ"נ בשאר איסורין א"כ לר' אפרים גם אותה חתיכה מותרת דאל"כ יהי' נ"נ בשאר איסורין לר"א מטעם אפשר לסחטו :

ולפי"ז א"ש הרא"ש שכ' ג"כ דברי תוס' הנ"ל וסיים שהוא דוחק וכ' ביש"ש פי' גי"ה דמהו דוחק די"ל כמו דמשהו לא נ"נ כך לא אמרי' במשהו אפשר לסחטו מותר ונ"ל דלרא"ש כוונה אחרת במ"ש שהוא דוחק דהם כ' הרא"ש כתוס' דהך מ"ד בע"ז ס"ל אפשר לסחטו מותר ע"ז כ' הרא"ש שהוא דוחק דהא הך מ"ד בע"ז הוא אליבא דר' יוחנן ור' יוחנן הוא ס"ל חולין דק"ח אפשר לסחטו אסור ונ"ל דאמוראי נינהו אליבא דר' יוחנן לכך כ' הרא"ש שהוא דוחק :

ואלא תי' היש"ש לא ניחא לי' לתוס' והרא"ש כמש"ל דע"כ י"ל כן דע"י משהו לא נ"נ מטעם אפשר לסחטו ה"ד במשהו בלועה בתוך החתיכה כמו שמורה לשון הריטב"א משא"כ בלח בלח מעתה א"ש לדידי דלמה לא ניחא לתוס' לתי' הראשונים שתירצו הך קו' התוס' מע"ז דהתם בלח בלח לא אמרינן נ"נ. אבל לפי"ז א"ש הראשונים הקשו דלמה לא נ"נ ושפיר תירצו בלח בלח לא נ"נ אבל תוס' מנ"כ תירצו דמיירי בליכא נו"ט לעיקר קושיתם דנ"נ מטעם אפשר לסחטו אסור כיון שנאסר פעם א' אסור לעולם אין חילוק דין יבש ללח דהא עכ"פ נאסר הלח ככר בפעם א'. א"כ אדרבה אפי' נאסר במשהו בלח צריך ס' כנגד כל התערובת כך ס"ל לתוס' שמקשים אר"ת אבל לר"ת גופי' י"ל דס"ל כדעת ראשונים דדוקא בחתיכה נ"נ מטעם אפשר לסחטו כיון שבלועה בתוך החתיכה עושת נבלה כמ"ש המרדכי אבל בלח כיון שאינו בלועה הוה כעומד בפ"ע אינו עושות נבלה :

ולפי"ז א"ש הטור שחולק ארשב"א בסי' ק"ו דרשב"א כ' אע"ג בשאר איסורין אין חתיכה נ"נ אבל אותה חתיכה אסורה והטור חולק עליו דאין חילוק אלא גם אותה חתיכה מותרת וקשה הא הרא"ש כ' כדברי תוס' הנ"ל שהקשה מע"ז על ר"ת דעכ"פ אותה חתיכה אסורה מטעם אפשר לסחטו אסור ואין לומר דדרך הרא"ש להביא דברי תוס' אע"ג דלא ס"ל הכי כמ"ש בל"ח ריש ברכות נ"מ מנ"ל לטור כאן לומר הכי אדרבה כיון דרא"ש ס"ל כר' אפרים הרי ס"ל כקו' התוס' ועוד שסיים על ישוב התוס' שהוא דוחק משמע דס"ל כקושיות התוס' אבל לפי הנ"ל א"ש אדרבה ראי' יש לטור מדניחא לי' לרא"ש לר' אפרים כקו' הפלתי אלא נ"ל דתוס' ורא"ש לא הקשו כן אלא לר"ת אבל לר' אפרים אותה חתיכה נמי נותרת ולכך לר' אפרים ניחא והרא"ש הא פסק כר' אפרים :

(ב) **עי'** בפרמ"ג סי' ק' במשבצות סק"ב שכ' וז"ל ודע למ"ש בטור בל"ב בשם ר"ת דבר הנאסר במשהו לא נ"נ ה"ה כל למעלה מס' ממאמן ומתבל וחזותא וטעמא לא נ"נ דמשום לתא דבב"ח גזרו וכל למעלה בס' ליכא לתא דבב"ח כן הי' נראה לי. מה אעשה שהמעיין בר"ן פ' כ"ה אהא דכ' וז"ל אלא דחזר חבורתא דקמאי ז"ל למרמי אשמעתין מאין המדומע והמחומץ אלא לפי חשבון ומיי"נ ותי' מדומע יבש ויי"נ משהו לא נ"נ והקשה ממחמץ לא ונאי קושיא משהו הוא אלמא מחמץ ומעמיד לא כידון לענין זה ויש ליישב מאחר דנ"נ בשאר איסורין דרבנן וכאמור עכ"ל :

אמנם ספיקי דפרמ"ג מבואר באו"ה כלל כ"ה דין י"ז שכ' במתבל וז"ל אע"ג דקיי"ל שכל דבר שאיסורו במשהו לא אמרי' בי' נ"נ הכא ודאי אסור אפי' יש בו ס' נגד התערובת הראשון דמאחר שנותן בו טעם הרי' אסרו במשהו מחמת איסור עצמו (וכ' פשוט בזה גם הפרמ"ג מודה) ואם אינו נו"ט בתבשיל השני (הוא דינו דפרמ"ג) אפי' ס' אין צריך אלא נגד האיסור המדומע בו (והיינו כפרמ"ג דדין מחמץ ומתבל לא נ"נ כמו בנאסר מנשהו) דאפי' בתבשיל ראשון לא הי' אוסר כ"א עד ס' אבל עד ס' מינו אוסר אף בתבשיל שני מאחר שאין פוגם מינו בקדירה. וסוף דברי או"ה נ"ל ביאורו הא בלא נו"ט למה צריך ס' כנגד המדומע הבעין ולא בטל ברוב כי"ב אי' בסי' ק' לקמן סעי"ב במבשל גיד אם נימוח צריך ס' כנגד הבעין אע"ג דאין בגידין בנו"ט ומקשים מדבר האסור והוא נוטל"פ לא צריך ס' רק רוב כנגד הבעין כדאי' לקמן סי' ק"ג סעי' ב' וזה נמי קשה לאו"ה ומתרץ זה ש"ה דפוגם התבשיל לכך לא צריך אלא רוב כנגד הבעין אבל כאן מאחר שאינו פוגם צריך ס' וא"כ אין צ"ל כה"ד בסי' ק' ופרמ"ג שם במשבצות שכתבו דגיד עכ"פ י"ל טעם קלוש ובגיד אסרי' התורה לאותו טעם קלוש אלא אפי' ודאי ליכא טעם מ"מ צריך ס' כנגד הבעין מאחר שאינו פוגם הקדירה וכן העלתי לקמן סי' תש"ג אות ב'. אמנם בפרמ"ג בש"ד סי' ק"ב סק"ג פשיט מיש"ש להחמיר דנ"נ דבר שנאסר לטעמא עביד וצ"ע דליכא מאחר מאו"ה מוכח להקל :

ובזה יש ליישב קו' פלתי סי' ק' סק"ו על דין דהתם אם הגיד נימוח צריך ס' אע"ג דאין בגידין בנו"ט דר"ן ורשב"א ובתה"א הקשו על ר"ת דס"ל דשמנו של גיד אינו אוסר בפליטתו מדאמר ר"כ גיד בס' ור"כ ודאי כהלכתא אין בגידן בנו"ט אע"כ דר"ל משום שמנו ע"כ דלמא לעולם משום גיד ואיירי בנימוח הגיד כ"כ כוונת קו' הפלתי ולהנ"ל י"ל דלמה צריך ס' לגיד משום הבעין אע"ג דליכא טעם ולהנ"ל לא צריך ר"כ לאשמעינן דדין זה ככר מוכח ממשנה ערוכה דאין המחמץ מחמץ אלא לפי חשבון והאיך מיירי אי בתערובת הב' ג"כ נו"ט הרי אוסר תערובת שני כמו הראשון אע"כ בלא נו"ט בתערובת השני ואפי"ה צריך ס' כנגד הבעין אלא דקשה דהא סברת ר"ת כמבואר בתה"א שם כיון דאין הגיד אוסר האיך אוסר השומן דאסור משום גיד לא יהי' טפל חמור מן העיקר א"כ לר"ת ודאי גם נימוח הגיד אינו אוסר עד ס' דאל"כ שפיר יש לאסור שומן הגיד אטו הגיד כשנימוח וי"ל כיון דגיד כשהוא נימוח אינו אלא מדרבנן אין לגזור שומן אטו גיד :

(ג) **ולהנ"ל** נ"ל ליישב מש"כ בדג"מ בסי' זה ארש"י דף קט"ו דס"ל כאו"ה בש"ך ס"ק ל' אע"ג מעמיד חלב בבשר דהיינו בעור בס' אבל בנמלח תחלה נ"נ ולא בטל והקשה הדג"מ א"כ למה כ' רש"י כיון דנ"נ העור ל"ב משום מנ"מ ולא כ' דאסור משום מעמיד ונ"ל אע"ג דתוס' כתבו דף ק' דמשהו לא עושה לנאסר נבלה מדאמר שם רב כיון שנתן טעם משמע דוקא טעם ה"ד כיון מהנאסר דהיינו חתיכה שנאסרה יוצא רק טעם הלכך בנאסר במשהו לא נ"נ לאסור חתיכה אחרות אבל בנאסר הוא דבר בעין ממשהו אותו בעין נעשה נבילה שאם נתערב בדבר אחר שפיר אוסר משום מב"מ דאי"ל אלא משהו ובעין זה חשיב שפיר משהו לאסור אחרים במינו אבל באינו מינו אין הבעין אוסר בלא נ"ט ולפי"ז א"ש דרש"י ס"ל דמעמיד דל"ב יש בו דין משהו כאו"ה הנ"ל וס"ל לרש"י דחלב שבקיבה שנמלחה בעורה עי"כ הועמד החלב שבקיבה ואין בקיבה איסור נו"ט מהעור אלא איסור מעמיד שהוא חשיב כמשהו הלכך כשמעמיד בחלב קיבה לחלב היתר אין אוסר משום מעמיד דהוה תרי משהו אלא משום מב"מ כיון שהחלב שבקיבה מעורב בעין בחלב היתר אע"ג דליכא נו"ט אסור משום מב"מ וכ' ראי' דצריך ס' כנגד הבעין וליכא נ"ט דר' יונה כ' דבשר נבילה שנותנין לדבש מותר הבשר והרא"ש כ' דברי ר' יונה צריך ראי' וקשה אמאי אוסר הרא"ש ור' יונה אינו מתיר אלא משום דבשר נהפך לדבש תיפ"ל דרוב ודאי איכא כנגד הבשר וטעם ליכא דאי איכא טעם בשר פשיטא דאסור והבעין בטל ברוב אע"כ דאין בטל הבעין ברוב עכ"פ מדרבנן :

ואחר העיון נ"ל לפשוט לדינא דידן כאו"ה דמעמיד ומחמץ דין משהו יש עליו וה"ה בלטעמי' עבידי ולא כיש"ש ומ"ש הפרמ"ג מר"ן מוכח דאין לו דין משהו כל זה ליתא דהא לדידן קשה קו' קמאי דלמה מדמע ומחמץ אינו אוסר לפי חשבון והנה קמאי לא הי' להם הכרח לתרץ כל למעלה מס' לא נ"נ כמשהו דיש להם תי' אחר וכמ"ש מדמע ומחמץ הוה יבש ביבש אמנם תי' זה דוחה הר"ן כהנ"ל ותי' הר"ן כיון שאינו דרך בישול לא נ"נ גם תי' זה ליתא לדידן הא קיי"ל מליחה וכבוש נ"נ אלא ע"כ כל למעלה מס' לא נ"נ כמשהו ודו"ק ומכאן מוכח דמעמיד ומחמץ ולטעמי' עבידי לא חשיב נו"ט מה"ת לקמן סי' פ"ז וק"ל :

ובפרמ"ג לקמן סי' ק"ב ע"ב בש"ד סק"ג פשט להחמיר בדברים האסורים למעלה מס' אוסר להיתר ונעשה ההיתר נבלה כגוף האיסור מיש"ש שכ' אם נתערבה ביצה שנולדה בי"ט בהרבה ביצים ועשה מהם תבשיל אע"ג דלא נעשה חזותא וטעמא מחבילה האסורה לבד כיון דאפי' באלף לא בטלה נעשה כגוף האיסור והיש"ש הוא בפ' כ"ה סי' פ"ח ול"נ דאין למפשט

למפשט מיש"ש חדא דאיהו ס"ל הא דאין מדמע ומחמץ אוסר אלא לפי חשבון היינו משום דהוי יבש ביבש כ"כ בפי' גי"ה סי' ס' · ועוד הא היש"ש פ' שם לא בלא לא כ"כ א"ו דיש"ש ל"כ דנעשה כגוף האיסור בדבר שיל"מ כמש"ל"ק סי' תש"ג :

ולבאר כ' מר"ן נדרים דף נ"ב דשיל"מ משום מב"מ ור"ן כ' בפי' גי"ה במב"מ כל שכא היתר מעורב בו לא כ"כ א"כ גם בדשיל"מ לא כ"כ אלא די"ל בדשיל"מ למה דקיי"ל לקמן סי' ק"י ס"ח דבר חשוב מותר בתערובת ג' אבל בדשיל"מ אפי' תערובת ג' אסור משום דיש היתר לאחר א"כ חשוב כגוף האיסור והתם בב' וג' תערובת איכא ס"ס מכ"ש בדיני דיש"ש דליכא ס"ס דאסור בדשיל"מ ועי' בפרמ"ג בש"ך סי' ק"ג ס"ק ט"ו ד"ה והנה הוכיח שם מתשו' רמ"א דכל למעלה מס' כגון מעמיד לא כ"כ :

בפרמ"ג בט"ז ס"ק י"ב אם החתיכה נאסרה מס' איסור כ"כ ואוסרת את התערובת ולא הוה ס' דרבנן לקולא כיון שאין הס' ברבנן אלא באיסור תורה וכ"כ בש"ך סי' כ"ב סק"ח וכאן בה"נ יש לצדד בשאר החתיכות וגם זה צ"ע עכ"ל · ובסי' ק"ג בש"ך ס"ק ט"ז מתיר בהפ"מ בלא נודע הס' דאו' קודם שנתערבה החתיכה שנאסרה וכי"ב כ' בסי' ק"י ס' טריפה שנתבשלה בכלים לאחר מעל"ע דהוה ס' דרבנן ע"י גלגול מותרין הכלים בלא נודע תחלה ה"ס דאו' עד אחר שנעשה מעל"ע :

אמנם בנבי"ת תינא מקיל בחתיכה נ"כ משום דיש ס' פלוגתא אי אמרי' חנ"כ בשאר איסורין אע"ג שכ"כ ליסב הריף וש"ע או"ח סי' תס"ז ביותם שנימוחה בתבשיל דמותר ואח"כ כ' ישוב אחר לריף וכן בשעה"מ בפ"י מה' מקואות כ' ב' תרולים אחרים ובח"י שם סק"ז מ"מ י"ל מסברא כן וכ' שכשאר בדין זה הנב"י וכ' דדין זה הוא דהוה ס' א' בגופו וס' א' שכ' הרמ"א בסי' ק"י מהני שם' ראשון מה"ת א"כ בדין זה נמי לאו כ"ע ס"ל דהיינו ר"ת ותה"א מיסבו אלא שכ' שיש להחמיר בו. עי' בפרמ"ג בסי' ק"י דהכי הוא דדין ס' דרבנן תלי' בפלוגתא ס' א' בגופו כו' ועוד י"ל בס' א' בגופו וס' א' בתערובת לא נקלט האיסור דאו' קודם שבא בתערובת אבל כאן שקודם תערובת השני אתיכה ראשונה בתערובת הראשון שנאסרה מה"ת איסור דאו' לרש"י הוה דרבנן והוה כתרי דרבנן י"ל דמהני הס' להקל כי"ב כ' בח"י הנ"ל אע"ג בפתיחה לה"ת כ' הפרמ"ג שאין לצרף לספיקי שיטת ר"י דע"כ ל"ד כאן בש"ך סק"י כ' לצרף אע"ג דמיירי הפרמ"ג לחומרא עי' בסי' תרע"ה שכתבתי סמוכין אפי' לקולא גם בב"ח סי' ק"ג כ' בשם שו"ת בן לב דלא מצרפינן שיטת רש"י לעשות ס"ס וכ"ל בים עוד לצדדים עכ"פ כמו הכא לצרף דעת רש"י ושיטתי' ג"כ עי' מ"ש בסי' תרע"ה בס"ד :

עוד צריך לי עיון לעני בדעת בהך דינא דלא אמרינן ס' דרבנן לקולא בכה ע"י גלגול דלפמ"ד י"ל דוקא אם הגלגול הדרבנן כגון דברים החשובים אבל בשאר איסור שרי. דהנה מקור דבר הזה דע"י גלגול לא אמרי' ס' דרבנן להקל הוא בב"י בסס"י כ"ז כ' בשם מגא כתוב אהא דכ' שם הטור בשם ס"ה ס' דרוסה שנתערב באחרות דאינו ניתר בס"ס וז"ל ועוד קשה למה אין כל העדר ניתר מכח ספיקי דרבנן לקולא שהרי אפי' דרס לא הי' אסור העדר רק מדרבנן ותי' בד"מ דודאי היכי דעיקר הספק הוא באיסור עצמו ומצד עצמו הוא דרבנן הולכים להקל אבל כאן מצד עצמו הוא ס' איסור דאו' אלא מצד אחר שהוא מדרבנן הואיל ונתערב ומדאו' חד בתרי בטל אלא דרבנן גזרו בדבר חשוב שלא להתבטל זו לא מקרי ספיקי דרבנן להקל וכ"כ באו"ה כלל כ"ה עכ"ל והנה מכאן מוכח דלא אמרינן ס' דרבנן לקולא ע"י גלגול. ועי' ש"ך סי' ק"א סק"ב שכ' א"ת הלא ודאי חתיכה ר"ל וס' אם הוא אסור לא בטל כדלקמן סי' ק"י סעי"ט ע"כ ושם בסי' ק"י ס"ט בהג"ה אם הס' הא' אסור מה"ת והס' הב' בתערובת שלא נתבטלה לא חשיב ס"ס והיינו אפי' מה"ת נתבטלה אלא מדרבנן כגון דברים חשובים לא מקרי ס"ס אע"ג דלא אסור אלא מדרבנן דבר חשוב וצ"ל דהוה דרבנן ע"י גלגול וכ"כ בפמ"ג במשבצות שם סק"ב ושכ"כ הש"ך עכ"ל ל' מסי' ק"י גם זה לא מוכח די"ל תי' אחר בסי' ק"י וכמלא כתוב שכ' ב"י סס"י כ"ז אלא דהש"ך מסכים כד"מ סי' כ"ז. וא"כ צ"ע דלמא הד"מ והש"ך לא אמרו אלא בדבר חשוב אז כיון מצד עצמו הוא ס' מה"ת וכשהוא בפני עצמו הוא מה"ת וחד בחד נמי אם נתערב לא מהני ס"ס שמא כבר ושמא אינו זה כמ"ש הטור בסוס"י ק"י וכה"ג מיירי בפשטות הרמ"א שם כן בדברים חשובים כיון שאמרו רבנן דלא בטל ויש על תערובת זה דין חד בחד ולכך לא הוה ס"ס או ס' דרבנן להקל כיון שאינו מתבטל הוא האיסור דרבנן הוה כגופו של איסור ולא מצרפינן הס' להקל אבל אם האיסור דרבנן מטעם אחר שאסרוהו רבנן ולא משום דלא בטל י"ל כיון דיש ס' הוי שפיר ס' דרבנן והנה ראיתי באיזה מקום סברא זו וא"י אם על ד"א או על דבר זה וא"י באיזה מקום ראיתי ובכלל כ"ה באו"ה שהביא הד"מ נמי בדברים חשובים כ"כ ובאו"ה כלל כ"ה שכ' אם הס' ראשון מה"ת לא חשיב ס"ס וכ' כמה טעמים לא מיירי באיסור דרבנן :

ובצירוף כל הנ"ל יש חקירה כזו בדין דתשו' בן לב שהיא הפרמ"ג בסי' ק"י בש"ך ס"ק ס"ג אות א' וכ' נמי דברים אלו בסי' ק"ג בש"ך סקט"ז דאסור הכלים לאחר מעל"ע בנתבשלו בו ס' טריפה משום דהוה ע"י גלגול דרבנן. צ"ע בכלי חרס שכ' שם בשם מנ"י דמתיר אפי' בהפ"מ בכלי חרס והפרמ"ג תמה עליו מרא"ש והג"א סוף ע"ז והנה

בסי' תשכ"ז אות ה' כתבתי הנה אין התשו' שכ' המנ"י תחת ידי דאפשר שכ' עוד סמוכין לדבריו ממה שאני כתבתי שם אות שיטות מה שלא הביאו הפוסקים והוא שיטת רש"י פסחים ד"ל שפי' ברב דאמר קדירות בפסח דס"ל נוטל"פ אסור משמע הא לדידן דקיי"ל נוטל"פ מותר הוה כ"ח דצריך שבירה כדיע' ולא כפוסקים וכרא"ש והג"א שכ' דכ"ח אע"ג דצריך שבירה איברא לפום רהיטא רש"י זו נדחה מקו' התוס' א"כ מה מספקי לרבא ע"ז דס"ח ברב אי ס"ל נטל"פ אסור ודחקו המפרשים בביאור הרש"י ולעכ"ד דלק"מ דרש"י ס"ל אע"ג דלא אפשטי לי' מהתם לרבא נפשטא לן מרב דהכא דאשכחן כי"ב איבעיא דלא איפשטי שנפשטה ממק"א כמ"ש הריף יבמות דף קט"ז בעד א' במלחמה ור"ן נדרים די"ג ע"א ובחיבורי לאו"ח סי' ת"ס סק"ה בק"ע ועי"ש שכתבתי עוד תי' אחר על קו' תוס' זו על רש"י תי' נכון מתוס' שהבאתי שם וכתבתי בסי' הנ"ל שכן דעת תוס' ומרדכי וכתבתי ביסוב הרא"י שהביא הר"ן דס"ל כ"ח בא"י צריך שבירה ואפי"ה מקרי לכתחלה. עכ"פ איכא פלוגתא בכ"ח א"כ י"ל דשרי בס' אע"ג דהוה דרבנן ע"י גלגול :

ועיל"ק סי' תש"ל כתבתי בנאסר ע"י ספק כבוש דפ' רמ"א סי' ק"ד ס"ב דאסור ובסי' ק"ה אם לא הי' ס' לא כ"כ אע"ג דס' כבוש אסור מה"ת כמ"ש בת"ח כלל כ"ב א"כ הוה ס' ע"י גלגול כי הוכחתי שם מרא"ש ורשב"א ור"ן דס' כבוש מותר. ועוד הוכחתי שם דר' אלחנן בש"ג ותוס' ותשו' רשב"א סי' ק"ד והגמ"י בשם הרא"ש ס"ל כרש"י דלא אמרי' כבוש אלא בדבר חריף ופירשתי שם באריכות מה שהקשה הב"י על הגמ"י דהא הרא"ש כ' לסיפוך במס' ע"ז סופ"ב ודף ס"ח והבאתי ראיות מהגמ"י ונה"כ כ' בסי' ק"ה ס' כבוש אסור משום דאיתרע החזקה דאין לאסור באיתרע אלא מדרבנן ועי"ש עוד אשר לפי"ז העיקר דס' כבוש מותר וא"כ עכ"פ לענין נ"כ דהוה לא בלא דבלא"ה מותר בהפ"מ ואלא אפי' בב"ח נ"ל דמלינן מכל הנ"ל דלא נ"כ בס' כבוש. ואלא אפי' בודאי כבוש דאיכא ספק פלוגתא אי אמרינן כבוש באינו חריף י"ל דמותר דהוה ספק בפלוגתא עי' סי' תרע"ה אות א' מנכ"ש למ"ש דרוב הפוסקים ס"ל דל"א כבוש אלא בדבר חריף :

סימן תר"י.

(א) ביאור נפל טיפה של חלב על קדירה כנגד התבשיל סגי בס' כנגד הטיפה וכנגד מקום הריקן המנהג דאסור אפי' צונן לא מהני באין בתבשיל ספ"ס וש"ך בשם מהרא"י דשרי בצינון ואינו מערה עד שיצטנן · ופרמ"ג כ' דמנהגא לאסור ובח"א משמע כש"ך ובע"ש או בהפ"מ המנהג להתיר אפי' במקום ריקן ויש ס' כנגד הטיפה וכ' בחכ"א הטעם משום דסמכינן דבלוע לא נ"נ ודחיתי טעם זה (ב) ובפ"מ כ' טעם אחר והקשיתי גם על טעם דפ"מ (ג) כתבתי טעם ג' מיש"ש ובע"ש והפ"מ עכ"פ אם אפשר להמתין עד שיצטנן יניחנו להצטנן ואם א"א להמתין יכול לערותו מיד (ד) נפל טיפה במקום ריקן וא"י אם הי' ס' פעמים ס' בתבשיל הטיפה נ' להתיר ויעמוד עד שיצטנן ושרי אפי' בלא הפ"מ וע"ש (ה) ובנפל טיפה כנגד התבשיל ויש ספק אם יש ס' נ"ל להקל בהפסד מרובה וכתבתי סברא בס' בב"ח אם נ"ט דליכא לחלב חזקת איסור מה"ת מוקמינן התבשיל בחזקת היתר רק מדרבנן אסור משום דודאי איתרע אבל באין הרעיתא ודאי י"ל דאפי' מדרבנן מותר :

בש"ע סעי' ה' טיפת חלב דין דסעי' ה' הוא אם נפל טיפה של חלב על כלי בן יונא של בשר (כמ"ש ש"ך סקי"ב) שאלא האש מבחוץ אם נפלה כנגד התבשיל א"צ אלא ס' כנגד הטיפה. אבל אם נפלה במקום הריקן אוסר במקום הריקן עד ס' וא"כ צריך להיות בתבשיל ס"פ ס"א ויאסר התבשיל אם אין בתבשיל ס' פעמים ס"א פחות מעט על כן יניחנה עד שילטנן ולא יערה בעודו חם שמא ינענע הקדירה ויגע התבשיל במקום שנפל הטיפה ואסור התבשיל צ"כ דין דסעי' ה' :

ובסעי' ו' כ' הש"ג דנהגו כשנפל כנגד הריקן וליכא בתבשיל ס"פ ס"א פחות מעט לא מהני שילטנן אלא התבשיל אסור. וכ' הש"ך ס"ק כ"ה הטעם דחיישינן שמא פ"א עלה הרתיחה ונגע במקום שנפל הטיפה ונאסר התבשיל על מנהג חולק הש"ך בס"ק כ"ד דהא דמהרא"י דסי' אחרון וגדול בדורו ואזן וחקר כל המנהגים כ' דנוהגים להתיר ע"י צינון. ובפרמ"ג בש"ך שם מעיד שהמנהג לאסור כמ"ש בש"ע זולת בהפ"מ או בע"ש כמו שמבואר בסעי' ז' ובבנת אדם כלל נ"ה לא הביא הך דנהגו כמ"ש בש"ע משמע דנמשך אחר הש"ך וא"כ נהרא ונהרא ופשטי' :

ובסעי' ז' כ' הש"ע בע"ש או בשעת הדחק אם נפל במקום הריקן נמי שרי בים ס' כנגד הטיפה בתבשיל וכ' הרמ"א וכן נהגו ורא' בהך דין דסעי' ז' ג' טעמים והוא בחכמת אדם שם דין ז' כ' הטעם דסמכינן על הפוסקים דבלוע לא נ"נ אפי' בב"ח ע"כ יניחנה עד שתצטנן ואם קשה לו להמתין עד שילטנן יערה מיד מצד השני · הנה טעם זה כ' ג"כ הט"ז בסי' צ"ח סק"ח וכמבואר במ"ז שם וכ' הפרמ"ג דלטעם זה אפי' מילא א"כ הקדירה א"כ נגע התבשיל במקום הטיפה נמי שרי כיון דאין הבלועה נ"כ בהפ"מ. וכ"ל דלא צריך לאשכוחי דנגע התבשיל בטיפה במילא א"כ

אח"כ הקדירה דהא משכחת כמי במערה התבשיל בלד שנפל הטיפה דנגע התבשיל במקום הטיפה ואמנם טעם זה קשה דהא החכ"א כ' בכלל מ"ה אות ח"י דיש להחמיר בכ"ח בכלי חרס דבלועה כ"כ אפי' בהפ"מ ואני העלתי בסי' זה לקמן בסי' תרי"ד דגם בכלי מתכות אסור בכ"ח אפי' בהפ"מ עיל"ק סי' תרי"ד :

(ב) **אולם** בסי' צ"ה בט"ז ס"ק ה' כ' הפרמ"ג לרמ"א וש"ך שם טעם אחר לדין זה דסעי' ז' דהיינו דלא חיישינן שמא פ"א עלה רתיחה למקום הריקן דהיינו בע"ש או בהפ"מ. וא"כ בחול ה"ט דאסור לשיטתי' הנ"ל כאן ס"ק כ"ד אזיל דבחול אסור משום דחיישינן שמא עלה הרתיחה למקום הטיפה ולכך לא מהני ניגון וכ' הפרמ"ג לפי טעם זה אם אח"כ מלאוהו במים דנגע אח"כ בהגעלה במקום הטיפה וכ"כ ואסור אפי' בהפ"מ וצ"ל דפרמ"ג שכ"כ בכלי חרס דוקא דאי בכלי מתכות הא פסק הש"ך שם ס"ק צ"ה ס"ק כ"א דמותר בהפ"מ ולא אמרי' כ"כ ולא מחלק הש"ך בין בכ"ח לשאר איסורין בבלוע לא כ"כ וגם לטעם זה לא צריך הפרמ"ג לאשכוחי במלאוהו אח"כ אלא גם אם מערה בלד שנפל הטיפה או אפי' בלד הב' ג"כ אי"א שלא נגע ע"י ניענוע כיון דאין ההיתר אלא משום דלא חיישינן שמא עלה הרתיחה וכ"כ בפרמ"ג בש"ך לקמן סי' צ"ג סק"א ואמנם גם טעמא דפרמ"ג. הנ"ל ג"כ ליתא דא"כ אמאי מתיר הש"ך בס"ק ל' והביא כן בשם מהרש"ל דהיכי שאין יכול להמתין אף בלא ניגון מערה וש"ד מאחר דאי"א שלא יגע במקום האיסור ושם כ"כ ואוסר התבשיל :

(ג) **אמנם** ביש"ש בפ' גיה"נ סי' ל"ז כ' טעם ג' דמותר בע"ש והפ"מ בנפל הטיפה במקום ריקן משום דחשבינן כאלו נפל כנגד הרוטב וא"כ א"ש דלא בעי ניגון דוקא וא"כ אפי' בכ"ח דבלוע כ"כ או שנגע אח"כ במקום הטיפה נמי שרי ביש ס' בתבשיל כנגד הטיפה כמו בנפל כנגד התבשיל :

(ד) **נלענ"ד** מאחר דאיכא הרבה פוסקים דבלוע לא כ"כ. ובפרמ"ג לקמן סי' צ"ג סק"ג בש"ך כ' לרשב"א בחדושיו שכ' כף חולבות לבשר וספק הוה דרבנן למ"ד ע"כ דרבנן תמה בכר"ו דהא בכ"ח לכ"ע ע"כ מה"ת י"ל טעם הנפלט מכלי דרבנן ע"כ ופלתי בסי' פ"ז תי' דאין בלוע אוסר מה"ת דאין דרך בישול בכך ואני כתבתי שם משום דצריך להיות החלב כיוצא מן האם א"כ אפי' בחול בנפל כנגד הריקן ואין הפ"מ וספק אם יש ספ"ס כנגד הטיפה בתבשיל דיש להתיר מכל הנ"ל דהוה ס"ס שמא נפל כנגד הריקן כאלו נפל כנגד הרוטב וסגי בס' כנגד הטיפה דהא בהפ"מ או בע"ש מותר ואת"ל דלא חשיב כנפל כנגד הרוטב דלמא הוה ספ"ס דלהכ"ל הוה רק מדרבנן ורבים ס"ל בלוע לא כ"כ ובמניא עד שילטנן כה"ג ודאי יש להתיר דהא הש"ך מתיר ס"ק כ"ד בלונן אלא הפרמ"ג כ' דהמנהג לאסור והכ"א מסכים כש"ך ועי"ל סי' תרמ"ד במה דכ' הרבה פוסקים דכ"כ בכ"ח לאסור אחרות וצריך ס' כנגד תערובת הראשון אם נתערב תערובת הראשון בתערובת אחרות מה"ת האראכתי הרבה מפוסקים ראשונים ואחרונים שהוא מדרבנן וא"כ כאן בנפל במקום הריקן דצריך ס' פעמים ס' הוא רק מדרבנן והוא ג"כ רק מספיקא אם אסור בשאר אסורין דהוא בעיא דלא איפשטא ונפרש בפלתי דהספק אע"ג בזבחים דף צ"ו איפשטא בקדשים בישל במקלת כלי צריך מריקה בכל הכלים יש לומר שיש ספק שמא בקדשים אע"ג דאינו מפעפע בכל הכלי צריך מריקה משום בקדשים צריך מריקה בבישול בלא בלוע והוא בעיא דרמב"ח שם דף צ"ה אי בישול בלא בלוע צריך מריקה ועי' בסמוך אות ה' עוד דיש לאוקים כה"ג התבשיל בחזקת היתר :

(ה) **ובחכמת** אדם כלל מ"ה דין ג' כ' בנפל טיפה נגד התבשיל ויש ספק אם הי' ס' אם יש בתבשיל ס' נגד מה שנפל אע"ג די"ל דהוה ס"ס שמא אינו מפעפע ואת"ל דמפעפע שמא הי' ס' דמה שנסתפקו הראשונים אינו נכנס בגדר הספק כמ"ש הפר"ח בכללי ס"ס והפ"מ צ"ע ע"כ לכאורה דזהו איבעיא דלא איפשטא כמש"ל ס"ק ה' ובמנ"י כלל א' ס"ק ז' דבעיא דלא איפשטי אפי' בדרבנן להחמיר מ"מ באות ד' דכ"כ ג"כ דרבנן ויש מתירין בבלוע דלא כ"כ כלל יש להתיר מטעם ס"ס שכתבתי שם :

אמנם בנידון דידן חזינן דמצרפין הך ספיקי דמספקי הס"ס שמא לס"ס דעל מ"ש הרמ"א בקדירה חדשה דליכא לחלוחית בקדירה אפי' נפל במקום הריקן סגי בס' דליכא לחלוחית דכ"כ והקשה הש"ך דנימא מתבשיל דהשתא יש לחלוחות בקדירה וכ"כ ותי' הש"ך דמותר ממ"נ דאת"ל שהתבשיל מפעפע למעלה ויש לחלוחות במקום הריקן גם הטיפה מפעפעת למטה עד הרוטב והקשה הפלתי למה שהעלתי דהספק אם מפעפע בכולי או אינו מפעפע כלל א"כ שמא התבשיל מפעפע למעלה ולא בכולו והטיפה נמי מפעפע ולא בכולי אפי' עד הרוטב אינו מפעפע ונעשה הבלועה נבילה . וכ' ולכן העיקר דמותר מטעם ס"ס ס' שמא אינו מפעפע כלל בקדירה ואת"ל דמפעפע יש ס' כ"ל דר"ל שמא מפעפע בתוך הרוטב הרי אע"ג דספק זה בעיא דלא איפשטו' אפי"ה מצרפינן לס"ס כאן א"כ גם דינא דחכ"א י"ל כן שמא אינו מפעפע כלל ואת"ל מפעפע שמא יש ס' :

ועוד דלכאו' בכל ס' אם כ"ע קשה נוקמי' להיתר אחזקת היתר ועלה בדעתי הענ"י לומר דכמו דיש להיתר חזקת היתר כך יש לאיסור חזקת איסור ולא נתבטל והוה ספק דמוקמינן חזקה מול חזקה והלכך אסור מאח"כ בכ"ח דשניהם מותרין איכא רק חזקת היתר ואמאי ספק אסור ואלא א"כ בנספך דהוה ספק לקמן סי' ל"ח יהי' מותר בכ"ח

ח"א עי' בחדו' רשב"א שכתבתי אות ד' שוב ראי' בפלתי לקמן סי' נ"ח שהקשה אמאי בנספך באי"מ וס' אם הי' ס' דאסור נוקמי' אחזקה ותי' כיון דנפל בו האיסור איתרעי החזקה ע"כ וקשה הא מוקמינן אחזקה אפי' באיתרע כמ"ש תוס' חולין ד"י ובנדה ד"ב והנה כתבתי לקמן סי' תש"ל לכה"כ דס"ל בסי' ק"ה דס' כבוש אסור משום דאיתרע החזקה וצריך לומר דבאיתרע החזקה אסור מדרבנן והיכי דלאו שיש ריעותא גדולה החמירו ויש חילוק בין ריעותא לרעיתא ובזה א"ש מ"ש בשעה"מ בפי"ד מה' איסות שהביא דטוש"ע אה"ע סי' ל"ו ס"ל במקום דאיתרעי החזקה לא אזלינן בתרא ולמ"ש י"ל התם או להחמיר ברעיתא וחזקה דהשתא כנגד חזקה דמעיקרא ועי' בכ"ח שער רוב וחזקה שהביא כמה מקומות דל"א עתה נעשה ואסרינן למפרע ותי' ג"כ בכל מקום שהביא טעם לעצמו :

ואח"כ ראי' בשו"ת אמרי אש להמוה"ג ז"ל חי"ד סי' כ"ו שכ' כמ"ש בס' כבוש דאוסר הכה"כ משום דאיתרעי אינו אלא מדרבנן ואלא דיש חילוק בין רעיתא לרעיתא ומחלק שם לט"ז דמתיר ס' כבוש שאינו רעיתא כ"כ כמו בספק נספך ושכ"כ בשו"ת פ"י ואח"כ עלה בזכרוני לעיין בחיבורי לאו"ח סי' תס"ז ס"ק י"ט שכתבתי בספק אם נפל האיסור דליכא רעיתא מוקמינן ההיתר אחזקתו דהוה ס' רעיתא א"כ ה"ל ס' דרבנן ולא כשב שמעתתא וכ"כ לעיל בתשו' סי' תל"ד ועתה מצאתי און לי בא"ה כלל ל"ד דין כ"ה אם נמלא קערה חולבות נקי' בין כלים בשר וספק אם הודחו יחד בכ"ר והובא דין זה לקמן סוס"י צ"ה השיב מהרי"ש דיש להתירם דאין מחזיקין טומאה ממקום למקום אלא מוקמינן לקערה על חזקת היתר שלה ומה שנמלאת עתה ביניהם זה לא נקרא רעיתא דהא עדיין יש ספק שמא לא הודחה ביניהם ע"כ הרי בספק לא חשיב רעיתא אלא בודאי רעיתא וה"ט משום דאינו אלא מדרבנן אם לפעמים לא אוקמי' רבנן אחזקה ועי' מ"ש בשם ש"ש מה שהוא ז"ל תי' אמאי אסרו בס' כבוש ולא מוקמינן אחזקה ומה שתי' דמיתי שם :

ואח"כ ראי' מ"ש בתחלה בס' שו"ת מולא מאש שהדפיס הגאון מפאקש כ"י שכ' בס' נספך או שאר ס' לא מוקמינן אחזקה ותי' ג"כ משום דיש גם לאיסור חזקת איסור מאח"כ בכ"ח שפיר סמכינן על חזקת היתר אלא דרבנן אסרו משום דאיתרעי ולכך עכו"ם מסלפ"ת נאמן אע"ג דבכ"ח דאו' ועי' משל"ק סי' תרי"ד אות א' :

ובשו"ת מהר"מ שי"ק בסי' ל"ג כ' דכיון דהאיסור יש לו חזקת איסור ולא ידענא אם נתבטל ה"ז דבר דאתחזק איסורי' והיינו דלא ככל המחברים דלעיל משום דאיתרע וראי' לזה מדברי תוס' יבמות דף פ"ב ול"כ דז"א דאע"ג דהאיסור י"ל חזקת איסור מ"מ איכא חזקה שלא נפלה בהיתר כ"כ מתחילה כדי לאסור ומ"ש ראי' מתוס' יבמות הנ"ל נ"ל אדרבה דתוס' שם כ' רק רבותא לר"י ולחולין כ' תוס' לרבותא דאע"ג דאיכא למימר כולי האי דאוקמינן אחזקה כמו בקופה א' של תרומה ונפל וא"י אם לחולין נפל ע"כ משמע אבל באמת איכא חזקה גם בכה"ג לר"י ה"ה י"ל בנפל אתיכה א' של איסור וא"י אם נתן טעם איכא חזקת היתר ואלא מ"מ לא סמכינן אהך חזקה משום דאיתרע דודאי נפל כמ"ש בפלתי הנ"ל· ובשו"ת שיבת ציון כ' דבנפל איסור הוה כאיסור קבוע ולא אמרינן חזקה במקום קבוע ועי' מ"ש בסוס"י תרכ"ב מש"ש מהגהש"ד נמנע משום רעיתא :

אמנם הא תינח דאסרו רבנן בודאי רעיתא אבל ביש ברעיתא ספק כגון בנידון דידן דיש ספק אם מפעפע כלל מן הכלי לתוך התבשיל כה"ג לא אשכחן כלל דאסרו (וגם קבוע לא שייך) אדרבה מן הסברא י"ל דלא אסרו אלא בודאי רעיתא א"כ בספק אם כ"ע או ספק ס' דמוקמינן ההיתר אחזקתי' וצ"ל לפי"ז בסעי' ו' בנפל הרבה אין להתיר אפי' כנגד האם אלא כנגד הרוטב וע"י ס' משמע בידוע שיש ס' קשה למה לא שרי דאיכא נמי ספק שמא אינו מפעפע ושמא יש ס' ואין לומר דבנפל הרבה ודאי מפעפע ז"א דהא כל הפוסקים דין זה באיבעי' דבישל במקלת כלי וגו' ושם אין חילוק דסתם בישול אפי' הרבה ואפשר לומר דבהרבה אמרינן דודאי מפעפע כמו התם משא"כ בטיפה וא"ש מה שהקשו אדין זה דהא אפשט התם דמפעפע בכולו ועי' בב"י ס"ל לטוש"ע דהתם דוקא בבישול דהיינו הרבה אבל בטיפה יש ספק ובס' רעיתא מוקמינן אחזקה כמש"ל מאו"ה וכ"כ זה בש"ד כי"ב עי' בט"ז סי' ק"ה דמתיר ס' כבוש ובכה"כ חולק עליו דאיתרע עי"ש ולהנ"ל א"ש הט"ז ל"ח דהוה איסור ברור כמ"ש ט"ז שם משא"כ בס' כבוש דהוה רעיתא בספק :

ובסי' ל"א כ' מהר"מ שי"ק הביא בשם שעה"מ סוף ה' מקואות אע"ג דפסק כש"ך סי' ק"י אות כ' דס' דרבנן להחמיר במקום איתחזק מ"מ בנתערבו ב' חתיכות חד בחד ולא נודע איזה היתר ואיזה אסור דכ' הש"ך סי' קי"א סק"ד דמקרי אתחזיק איסורי' כיון שנתערבו ואין נכרות קודם שנתערב והם נפל חתיכה א' לקדירה שקדירה אחת אסורה ואחת מותרת לא אמרינן שאני אומר דשאני אומר וטעם ס' דרבנן לקולא והשעה"מ כ' דמותר משום כנגד חזקת איסור דחתיכה איכא חזקת היתר דקדירה וכ' עליו מהר"מ שי"ק דברי שעה"מ קסים דכבר כ' תוס' ביבמות דף כ"ב ע"א ד"ה שתי קופות כיון דודאי נפל שם דבר ולאותו דבר אין לו חזקת היתר שוב אין לומר אוקי אחזקתי' עי"ש הנה כבר כתבתי מיבמות אין ראי' ולשיטתי' בסי' ל"ג אזיל וא"כ יש לקדירה שפיר חזקת היתר אלא מ"מ בנתערב חד בחד כתבתי בחיבורי לאו"ח סי' תל"ז ס"ק ו' דא"ש הש"ך דתערובת חד בחד דס"ל לש"ך דהוה כגופו של איסור ודמי כאלו נפל ודאי

גופו של איסור בקדירה כה"ג ס"ל לש"ך דלא מהני חזקת היתר של קדירה לומר שאני אומר:

ועי"ל סי' שכ"ח אות ב' שכ' המ"כ דמ"ש הש"ך סי' ק"ט סק"ד ב' חתיכות א' איסור וא' היתר שנתערבו מב"מ ואינן ניכרת אפי' יש ס' במרק עם החתיכות לא בטל וכו' משום דיבש בלא ל"ב ומזה הוציא ב' דינים חדשים ואני כ' סתירה לדינים שלו החדשים וכתבתי בב' חתיכות חד בחד הוה כגופו של איסור ושוב ראי' במנ"י כלל ל"ט סק"ד וי"ל כוונתו כמו שכתבתי:

מריש הוה קשיא לי הא דקיי"ל סתם כלי ע"ג אינו ב"י וכ' הראשונים משום דהוה ס"ס שמא אב"י ואת"ל שהוא ב"י שמא בישל בו דבר היתר או דבר שהוא פוגם נוקים הכלי אחזקה שעדיין לא הוה מעל"ע דנוקים הזמן אחזקה איברא בשו"ת מהר"מ פ"ק חא"ח כ' הזמן לא מוקמינן אחזקה והביא ראי' מירושלמי בפ"ג דיומא ואני בתשו' סי' ת"כ ישבתי שאין מן הירושלמי ראי' וגם כתבתי דאין לומר בזמן דלא הוה חזקה משום דעשוי להשתנות עי' בחיבורי לאו"ח סי' תקי"ג סק"ח ולקמן סי' תש"ל אות ז' ועי' תוס' חדשים סוף פ"ב דשבת שכ' שכ"כ הפוסקים דאוקמינן היום על חזקתו ואמרתי בחדו' דה"ט דר"ת הובא במרדכי בפ"ב דמגילה דר"ת ס"ל לפניו תוס' שבת ל"ב אלא לאחריו והוא לפניו איכא חזקת היתר ס' דאו' לקולא ואתי תוס"ש לבה"ש או דמשום תוס' הוה ודאי כה"ג שפיר איצטרך קרא לספיקי כמ"ש תוס' חולין דכ"ב משא"כ לאחריו דאתחזק איסורי' דשבת והוה כודאי א"כ תוס' שבת אתי לודאי לילה וא"כ קשה אמאי סתם כלי אב"י וחשבתי דבלא"ה הקשה המנ"י כלל כ"ט מה ס"ס איכא בכלי ע"ג הא הוה כשם אונס חד ותי' דאלא דשרי משום דהוה ס' הרבה כן י"ל משום דאיכא ספיקי טובא שרי אפי' במקום חזקה כמבואר במנ"י בקו' הספיקות בג' ספיקות שרי אפי' במקום חזקה אמנם קשה דה"ד בס"ס טובה אבל כאן דבלא"ה לאו ס"ס טובה הוא דשם אונס חד איברא במנ"י בקו' הס' הוכיח מי"ד מקומות דשם אונס חד הוה ס"ס וכ"כ בפלתי אחריו היכי שיכול להתהפך ובבינת אדם העלה בליכא רעותא ושום חשש ל"א שם אונס חד ול"ע אי ס' שמא לא נשתמש היום מ"מ מקרי רעותא שבישול בכלי של עכו"ם ושפיר הוה שם אונס חד:

אמנם להכ"ל י"ל דכנגד חזקת הזמן ועדיין אב"י איכא חזקת היתר לתבשיל וחזקה לגבי חזקה הוה חד ספק ואמנם חזקת תבשיל איתרע והסור מדרבנן א"כ כיון דיש עוד ספק ה"ל ס' ברעיתא ושרי דאיתרע היכי שאסור הוא רק מדרבנן כמש"ל בשם אמרי אש ושו"ת פ"י וכ"ב כתבתי בסי' תש"ל אות ז' מבינת אדם א"כ ה"ל ספיקי דרבנן ולקולא:

ובקרוב יצא לאור שו"ת פרשת מרדכי שכ' שם סי' ג' ג"כ דמוקמינן היום על חזקתו והקשה הרב המסדר איך נשכחת ס' ביה"ש כימא תמיד אוקי היום בחקתו ואיך מחייבים אשם תלוי כמ"ש בכריתות די"ז בתוס' שם וכימא אוקי היום בחזקתו ע"כ וכ"ל הנה לדבריו דחייב א"ת בעשה מלאכה בע"ש הנה בר"מ לא נמצא זה. ובתוס' כריתות שם כתבו דוקא כמ"ש דאיקבע איסורי' כל היום משמע הא בע"ש דלא איקבע איסורי' כל היום באמת אינו מביא א"ת ומ"ש דאין סברא לאוקים היום על חזקתו משום דחזקת היום עשוי להשתנות ויהי' לילה וכבר כ' הט"ז ביו"ד סי' של"ז דבכה"ג חזקה דהשתא עדיפא הנה אט"ז כבר דשו בו הפוסקים אחרונים ואין פנאי לעיין אחריהם וכדומה שהקשו מריש נדה דאע"ג דעלולה לראות מוקמינן אחזקה אע"ג דעכשיו ראתה רק לתרומה וקדשים מחמרי ב"ה ועי' תוס' יבמות דף ס"ה שהקשו דנוקמי לקטן אחזקה שלא הי' בן ט' אע"ג דעשוי להשתנות הימים ויהי' בן ט' ואף שתוס' תי' כשבא לפנינו כשכבר הי' בן ט' ובאמת אפי' לתי' התוס' פ"ה דמ"מ איתרעי חזקתה בביאת ספק ואלא משום רעיתא הוה מוקמינן אחזקה וכיון שבא לפנינו כשהוא בן ט' הוה תרל"ע ובזה א"ש קו' רימ"ע סי"א שהקשה מתוס' יבמות הכ"ל אתוס' חולין ד"י שכתבו אפי' ברעיתא מוקמינן אחזקה. ואלא אפי' לט"ז סי' של"ז הנה בבינת אדם שער רוב וחזקה סי' ל"ב כ' הא בנגע באדם ולא ראוהו מבערב אי דמטמאין חכמים כשעת מציאתן כ' בבינת אדם שם דה"ד באדם החמירו מדרבנן והיינו כמש"ל לפעמים החמירו רבנן במקום רעיתא דלא מוקמינן אחזקה הכל לפי ענין הרעיתא ולפי"ז בנולד בס' מולאי שבת אין למול בשבת אע"ג דפרמ"ג כ' דמוקמינן לאשה בחזקת מעוברת יש לדחותו ליום א' משום דמוקמינן היום אחזקתו כמ"ש בספרי לאו"ח סי' של"ח:

סימן תרי"א.

(א) ישוב אר"מ דנקיט בפ"ח מהמעה"ק בעי' דרמי ב"ח בישול בלא בלוע אי אסור בחטאת ובכ"ח דוקא עם ישוב ר' ירוחם דעירוי אין בולע בכלי נחושת ושהם חולקין אש"ע כאן דהם ס"ל בנפל טיפה על הכלי ריקן אינו מפעפע להלן (ב) מר"ן וסמ"ג ואו"ה נ' די"ל דנפל טיפה במקום ריקן דאינו מפעפע כלל ומה"ט סמכינן בע"ש ולא כפלתי שכ' דודאי אי"ל דאינו מפעפע כלל ורא"ה ורשב"א ורא"ש דס"ל בישל במקצת כלי צריך הגעלה בכל הכלי י"ל דמספקי להו אי בולע בכולו צריך הגעלה בכולו לחומרא מספק:

ובפלתי כאן כ' ישוב הרמב"ם בפ"ח מה' מעה"ק שכ' מה דבעי רמי בר חמא בזבחים ד' צ"ה תלאו באויר התנור אי אסור בישול בלא בלוע וב' הר"מ דמיירי בכלי חרס מנ"ל לר"מ הכי וכ' דס"ל לר"מ למה דפשיט דף צ"ו מואס בכלי נחושת בשולה בישול במקצת כלי צריך מריקה בכל הכלי וס"ל לרמב"ם דאינו בולע בכולי' וא"כ עכ"פ מוכח דבישול בלא בלוע אסור ומה מספקי לי' לרמי בר חמי א"ו דרמי ב"ח מסופק בכלי חרס אי דצריך שבירה וקשה לי דמנ"ל לר"מ הא דלמא רמי ב"ח מספקי לי' אפי' בכלי נחושת ולא מצי למפשט מבישול במקצת כלי דלמא התם טעמי' משום דבישול במקצת כלי מפעפע בכולי כלי אבל בישול בלא בלוע לא שמעינן:

וצ"ל דפשיטא לי' לרמב"ם למה דפשיט מברייתא בכלי נחושת דצריך מריקה בכל הכלי משום דאינו מפעפע בכולי ולא פשיט רמי בר חמי מיני' וא"ש הרמב"ם דס"ל הא דאמרה תורה בישול בכלי חרס ישבר ה"ד בחטאת אבל בשאר קדשים אפי' בכלי חרס סגי במריקה ושטיפה ויצא לרמב"ם ראי' לדבריו דלכאו' קשה למה רמי ב"ח לא פשיט מברייתא דבישול במקצת כלי דצריך מריקה בכל הכלי דבישול בלא בלוע אסור ועתה א"ש ממריקה ושטיפה לא מצינן למילף דמו"ש גזה"כ הוא דהא בכלי חרס בשאר קדשים דסגי במו"ש וקשה הא בכ"ח מו"ש אינו מעלה דהא כלי חרס אינו יוצא מידי דופנו לעולם א"ו בכו"ע לא קפיד רחמנא אבלועה כמו כן גם בכלי נחושת דאמרה תורה דצריך מו"ש בכל הכלי ולא קפיד אבלועה שאינו מפעפע בכולי'. משא"כ בכלי חרס דאמרה רחמנא ישבר מספקי לי' רמי בר חמא כיון דצריך שבירה י"ל דקפיד אבלועה א"כ בישול בלא בלוע מותר וא"ש הר"מ דנקיט לבעי דרמי ב"ח בכלי חרס משום דאין מקום לבעיא דרמב"ח אלא בכלי חרס ובחטאת דוקא זה שכ"ל בתוס' ביאור דברי הר"מ עם דברי פלתי:

ובזה כ"ל ליישב מה שהקשה הש"ך בסי' ס"ח ל"ג אר' ירוחם דס"ל כלי נחשת אינו בולע בעירוי והי"ל הגעלה מת"כ ומירושלמי וי"ל דר' ירוחם ס"ל דש"ס דילן דפשיט בישול במקצת כלי צריך מו"ש בכל הכלי ליכא למימר משום דבולע בכל הכלי לשיטתי' דעירוי אינו בולע משום דאין האור מהלך תחתיו וזה הי' ס"ל דגם הר"מ הכי ס"ל כהכ"ל דפשיטא לי' לר"מ בבישול במקצת כלי אינו מפעפע בכולי' הוא ג"כ הטעם משום דאין האור מהלך תחתיו עם הרוטב ולכך נקיט הר"מ בעיא דרמי ב"ח בכלי חרס בחטאת בבישול בלא בלוע ולא פשיט מבישול במקצת כלי דפשיטא לר"מ דאינו בולע בכולי' כיון שאין האור מהלך תחתיו ולכך חילוק הר"מ דבעי' דרמב"ח בכלי חרס בחטאת בשבירה ולא נוכל לפשוט משבירה שכ"ח ממריקה דמריקה לפי"ז גזה"כ כהכ"ל אבל א"ת דבולע אפי' אין האור מהלך תחתיו א"כ בישול במקצת כלי צריך מריקה בכולי' משום דבולע בכולי' א"כ מנ"ל לר"מ לאוקים בעי דרמב"ח בישול בלא בלוע דוקא בכ"ח:

והש"ך הקשה עוד שם אר' ירוחם דהא תנן התם בדף צ"ה במריקה א' עירה לתוכה רותח והמשנה מיירי בכלי נחושת וי"ל דר' ירוחם והר"מ דקאי בשיטתי' דרמב"ם כהכ"ל דכלי חרס בשאר קדשים צריך מריקה ושטיפה ואי"ל שבירה א"כ המשנה י"ל דמיירי במריקה בכלי חרס ובשאר קדשים חוץ מחטאת אבל בכלי נחושת י"ל דאינו בולע כיון שאין האור מהלך תחתיו ואדרבה לדידהו מדוקדק לשון המשנה דהא במשנה שלפני משנה זו תנן התם המשנה בכל הכלים חרס ונחושת וה"ל למתני במשנה זו דעלה דמשנה דלעיל קאי א' נתן לתוכם או עירוי לתוכם רותח אלא תנן עירוי לתוכה רותח לשון יחיד אבל לר"מ א"ש דקאי אכלי חרס לחוד ודין שבירה בחטאת ומו"ש בשאר קדשים:

וי"ל פשוט דיצא לר' ירוחם שיטתי' דס"ל דעירוי גרע מבישול במקצת כלי דתוס' שם נשארו בקשי' על הש"ס במה מיירי עי"ש וס"ל לר' ירוחם דמספקי לי' אי בולע כיון שאין האור מהלך תחתיו א"כ מדאיצטרך למסקנא קרא דבישול במקצת כלי צריך מריקה בכל הכלי ש"מ עירוי דגרע מבישול במקצת כלי ע"כ דעירוי דגרע אינו בולע וכך ס"ל לרמב"ם כהכ"ל ומיני' מוכח לנו דרמב"ם ור' ירוחם ס"ל דאין הבלוע במקצת כלי מתפשט כלל יותר ממקום נפילתה אלא במקומו דאל"כ ל"ל קרא דפשיטא דצריך מריקה בכל הכלי דהא היכן ידעינן עד כמה מתפשט ובחבורי לאו"ח ולעיל סי' ס"ח כתבתי עוד תרוצים על ר' ירוחם ודבר שנתחדש לי כאן דר"מ ור' ירוחם פליגו על סמ"ק דס"ל בנפלה טיפה על מקצת כלי מפעפע ומתפשט בכלי:

(ב) **וכ"נ** דעת הסמ"ג שאינו מפעפע כלל שכ' בה' חמץ שכ' ר' אליעזר כשנבלע האיסור במקצת כלי אי"ל הגעלה כ"א במקום בליעתו חוץ מקדשים כדאי' בזבחים בישול במקצת כלי טעון מריקה בכל הכלי ובתרומה אי"ל ע"כ א"כ מדמי שאר אסורין לתרומה דאינו מפעפע כלל. איברא לסמ"ג י"ל דה"ט כבלעו כך פלטו אבל בר"ן בפ' כ"ש דף ל"ו גבי סכינים שכ' דאי"ל הכשר בכולו כ' הטעם דאין הבלוע הוליך לקצה וע"ז י"ל שאנו סומכין להקל בע"ש מטעם דס"ל דעת הסמ"ג ור"ן הכ"ל וכ"כ שכן דעת הר"מ ור' ירוחם דאינו מפעפע כלל ונשאר במקום הריקן אלא לטעם זה לא הוה שרי לערות אם אי"א להמתין כמ"ש הש"ך וכמ"ש סי' תש"ט וראי' אח"כ בבינת אדם אות ס"ב מ"ה למ"ש הט"ז ס"ק י"ט שיותר היתר אם נאמר דאינו מפעפע א"כ י"ל דאנן קיי"ל בע"ש דודאי אינו מפעפע וכ"מ באו"ה בסי' ל"ח וכו' דיש ספק אם מפעפע כלל ע"כ עי"ש וכל זה דלא כפלתי ס"ק י"א שחולק על הט"ז דזה אי"א לומר דאינו

מפעפע

מפעפע כלל כי מכל הנ"ל מוכח כע"ז וממילא מאן דמספקי לי' דהיינו הסמ"ק אי בולע או לא. (ולפלתי הספק אם עכשיו בלע) מ"מ הוה ס' מציאות ולא ספק פלוגתא כמ"ש התכ"א בפנים ובב"א שם הביא רא"ה ורשב"א ורא"ש דס"ל משמע במקצת כלי צריך הגעלה בכל הכלי ומשמע מדבריו שם דודאי בולע בכולי' ואינו מוכחת דאפי' הוא ספק כדעת הסמ"ק וכ"כ בתה"א מ"מ צריך הגעלה נספיקא :

סימן תרי"ב.

א) ביאור הסמ"ק וש"ע דפ' בסמ"ק :

(א) **בח"ד** בתחלת ס"ק י"ג מה שפסק בש"ע סע"ה דאם נפלה במקום הריקן דצריך נס' ספ"ס שהוא מדברי סמ"ק שהובא בב"י דתלה זה הספק אי בישול מפעפע בכל הכלי או לא בהא דבעי הש"ס בזבחים דף צ"ו בבישול במקצת כלי אי בעי מו"ש בכל הכלי וקשה הא בעיא זו איפשטי' התם במסקנא בעינן מריקה ושטיפה בכל הכלי ובתרומה לא בעינן ומ"ש הפליתי דלא מצינן למילף לא מחטאת דחולין מקדשים לא ילפינן ומתרומה לא מצינן למילף משום דתרומה היתרא בלע ודוחה הח"ד תי' זה ופי' פי' אחר בסמ"ק וקצרה דעתי להלמו פי' הח"ד. ול"נ לפרש דברי סמ"ק דודאי בקדשים גלי קרא וגזה"כ הוא בקדשים וכמו שהובא בב"י אמנם הסמ"ק מספקי לי' אי בתרומה ה"ט דאי"ל מו"ש בכל הכלי משום דאינו מפעפע בכל הכלי א"כ טיפה שנפל על הקדירה אינו מפעפע רק במקצת כלי ואין אנו יודעין עד כמה אותו מקצת א"כ עכ"פ הבלוע כ"כ א"כ כיון שאין יודעין אמרי דמקצת שמפעפע ועד שאין ס"פ ס' נגד הטיפה אי"א להתיר. ולצד ס' זה הגזה"כ בקדשים אע"ג דאינו מפעפע בכולו דהיינו שיהי' משמש במקצתו שודאי יהי' ס' כנגד מה שהשתמש אפי"ה צריך מו"ש בכולי' א"ד דמפעפע בכולי' א"כ אי"ל בטיפה ספ"ס דהא ודאי יש ס' כנגד הטיפה והתם מיירי בבישול במקצת כלי במקום גדול ולא יהי' ס' ואלא אפי"ה בתרומה אי"ל מריקה בכל הכלי דמריקה היינו הגעלה ובהגעלה אמרינן כבלעו כך פלטו מ"מ לאו פשוט הוא לומר כבכ"פ בבישול במקצת כלי עי' בב"א אות מ"ה ובקדשים גזה"כ דבעי הגעלה בכולי' אע"ג כבכ"פ. וה"ת הא הסמ"ק כ' דאם נאסר הכלי במקצת צריך להגעיל כל הכלי הרי דס"ל בשאר איסורין דומים לקדשים דצריך הגעלה בכל הכלי י"ל דס"ל לסמ"ק בקדשים צריך מריקה בכל הכלי אפי' אינו רוצה לשמש רק באותו מקצת שכבר הגעיל אפי"ה אסור משא"כ מ"ש הסמ"ק דאוסר בלא הגעיל כולו ר"ל אם השתמש באותו מקצת שלא הגעיל ועי' בסי' לקמן באריכות ישוב דבר זה דלמה בתרומה בישול במקצת כלי אי"ל מריקה בכולו. ובשאר אסורין צריך הגעלה לכל הכלי :

סימן תרי"ב. (זה הסי' נרשם בכפל)

(א) דעת המג"א סי' תנ"א בישול במקצת כלי צריך הגעלה לכל הכלי וכן דעת הרשב"א ובמשמרת כ' לחלק דלמה בתרומה אינו צריך והפר"ח דוחה לדבריו ואני ישבתיו ובו מיושב מה דס"ל למשמרת משהו בעינא שאינו חשוב לבני אדם ללקט מותר לבטל לכתחלה דה"ד בתרומה ולא כפר"ח דחולק אמשמרת ומתיר בכל איסורין. (ב) יושב קו' ח"ד ס"ק ט"ז אמ"א וסיעתי' אמנם גם הח"ד מודה כאן בצד הב' קר שאינו תחוב במי הגעלה אינו מפליט (ג) צ"ע על ש"ך סי' קכ"א בשם יש"ש דכ' דאין צריך להגעיל כאן משום דאין איסור בלוע אוסר היתר בלוע שאינו ענין לכאן וקו' על הפר"ח אלא מחוורתא דצריך להגעיל כולו וכ"פ בבנת אדם :

והנה מש"ל בסי' הקודם קו' הפלתי אסמ"ק דמספקי לי' בטפה הנופלת על הקדירה דתלי' אי בשאר איסורין בישול במקצת כלי טעון הגעלה בכל הכלי והקשה הפלתי הא אי' שם בתרומה דאי"ל מריקה ושטיפה בכל איסורין מ"ש מתרומה הנה בזה הדבר כבר דברו בו הקדמונים והוא דלקמן סי' קכ"א בש"ע סעי' ו' כלי מתכות אעפ"י שי"א נשתמש בכלי במקצתו נאסר כולו משום דאם מקצתו אם כולו אבל לענין הכשרו לא עלה לו הכשר עד שמכשיר כולו בין לענין הגעלה בין לענין ליבון וכך ס"ל לרשב"א ועוד שיטות הראשונים. אבל הרמ"א שם פסק דכשר במכשיר קצתו והש"ך ופר"ח פסקו כרמ"א :

ובמג"א סי' תנ"א ס"ק כ"ד כ' אע"ג דמוליך הבליעה בכולו וכדאי' בסי' ס"ב ס"ה וכדאי' בב"י ובש"ך בשם סמ"ק בט"א שנפלה על הקדירה אי מפעפע בכולו ואזלינן הכי לחומרא וה"ה לקולא אבל אינו מפליט מכולו כשהגעיל מקצת כלי אינו מפליט מכל הכלי והקשה בפר"ח שם על הרשב"א דצריך להגעיל כל הכלי הא בתרומה בזבחים שם אי' בישול בכל הכלי אינו צריך מריקה ושטיפה בכל הכלי ומ"ש שאר איסורין מתרומה ובקדשים דצריך מריקה ושטיפה בכל הכלי נ"ל דגזה"כ הוא מושם בכלי נחושת בושלה כדאי' התם ולכאו' יש ליישב הרשב"א בקדשים לאו גזה"כ אלא קדשים מקרי איסורי' בלע ומדמינן שאר איסורין לקדשים ותרומה היתרא בלע כמ"ש הפלתי לדעת הסמ"ק והבאתיו בסי' הקודם והבאתי דא"ד הקשה על הפלתי דהא בשלהי ע"ז אי' דגם קדשים מקרי היתרא בלע וכן בפרמ"ג לקמן סי' צ"ג בט"ז הביא ג"כ זה בש"ע משלהי ע"ז דמקרי היתרא בלע עי"ש ויש לקיים דינו דרשב"א מקו' זו ממ"ש רא"ה שער ד' בית ד' דמיירי לאחר שנעשה נותר ומקרי איסורי בלע ודומה שאר איסורין לקדשים דצריך הגעלה בכל הכלי ובמשמ"כ שם תי' הרשב"א גופי' קו' זו הנ"ל דלמ"ד בתרומה אי"ל מריקה לכל הכלי וכו' בתרומה הקילו וכ"כ הרמב"ם בסוף ה' תרומות בתרומה הקילו דאי"ל הגעלה בכל הכלי ונשאל מאחכמי לוניל מנ"ל דהקילו בתרומה והשיב כמ"ש במשמרת דמצינו דהקילו בתרומה במגורה שפיכה מננו תרומה דשרי להתיר ולבטל לכתחלה בשאר במגורה טיפין טיפין ובמשמרת הבית כ' כך דוקא התם בב"ח ובתרומה דבלע היתרא ובב"ח טעמא משום דנחלש טעם הבשר ע"י הגעלות אותו מקצת כלי שבישל בו אינו ראוי לחול עליו שם איסור בב"ח ובתרומה נמי אע"ג דמעיקרא אסורי' לזרים וה"ל לזרים כדבר איסור שאני תרומה דאפי' היא בעינא הקילו בה להתירה וכמו שאומר במגורה וכו'. והנה בפר"ח סי' קכ"א ס"ק ט"ו דאיהו ס"ל בבישול במקצת כלי סגי בהגעלה במקצת כלי דחה לדברי רשב"א וכ' מ"ש הרשב"א בב"ח משום דהיתרא בלע ונחלש בהגעלות מקצת כלי כ' הפר"ח דרשב"א זה סובב והולך למש"ש דקדירה של בשר ואח"כ בישול בה ירקות מותר לבשל בה חלב משום דטעם בשר נחלש ע"י בישול הירקות ואין יכול לחול שם בב"ח אח"כ וכיון בהא דינא לא קיי"ל כרשב"א כמ"ש בפר"ח בסי' צ"ג ס"ק י"ד ממילא איפרכא הך דרשב"א כ"ל דמשום זה עדיין לא נדחה דהא גם לדידן איתא להך טעמא דהא בב"ח לא אסור כ"ט בר כ"ט משום דנחלש הטעם אינו ראוי לחול עליו שם בב"ח אע"ג בירקות לא קיי"ל כרשב"א אעכ"פ דלא כל אפין שווין. וא"כ גם לדידן י"ל ולחלק בשלמא בירקות דמתחלה קבלה הקדירה טעם בשר גמור וי"ל ע"י הירקות אח"כ נמי לא נחלש הטעם גמור משא"כ בבישול במקצת כלי דמעיקרא לא קבלה אותו מקצת שלא בשלה מעיקרא רק טעם שאינו גמור כל כך וא"כ כשמגעיל מקצתו שבישל ודאי השיב נחלש הטעם באותו מקצת שלא שימש :

ועל מ"ש הרשב"א הנ"ל בתרומה שאני דאפי' בעיני הקילו ולבטלה לכתחלה בדבר שאין בו נתינת טעם וכמ"ש במגורה שפיכה ממנה תרומה ורוצה ליתן בה חולין שאין צריך להיות יושב ומלקט ע"כ כ' הפר"ח בסי' קכ"א ס"ק הנ"ל גם בזה אין אני רואה טעם לחלק בין תרומה לשאר איסורין וגם הסיא דמגורה שהביא מנין לו דדוקא בתרומה איתמרי ולא ילפינן מיני' דה"ה בשאר איסורין כמ"ש בסי' קכ"ב סק"ג עכ"ל וכ"כ בסי' קכ"ב היכי דליכא אלא משהו אפי' בעינא כמו במגורה שאין דרכם של בני אדם ללקט ולטפח מבטלים לכתחלה אפי' בשאר איסורים. ול"נ ליישב המשמ"כ שהדין שלו אמת עכ"פ דקשה נמי אמשמרת הבית שכ' בתרומה הקילו דמשמע מדרבנן הקילו ומה"ת מנ"ל דמותר והא דבעינן מריקה בקדשים בבישול מקצת הכלי ובתרומה אין צריך הוא מקראי שם בזבחים. ואלא ודאי טעמי' דקרא כמ"ש המשמרת הבית דתרומה היתרא בלע דמותר לכהן ואיקלש הטעם מעיקרא בבישול במקצת הכלי וגם עתה אחר שגעלה אינו דומה לקדשים דהוה איסורי' בלע לגמרי לאחר שנעשה נותר. אלא נרווחא דמלתא כ' הרשב"א דמקרי איסורי' בלע משום דתרומה אסור לזרים ואמר דז"א דהא בתרומה הקילו במגורה הרי דודאי משו"ה הקילו משום דמקרי היתרא משום דמותר לכהן ועתה אפי"ת כפר"ח דדין דמגורה בכל איסורין ואין לרשב"א ראי' דהקילו בתרומה מ"מ א"כ בתרומה דאי"ל מריקה ושטיפה בבישול במקצת כלי מקרא ולא מצינן למילף שאר איסורין מיני' אלא מקדשים משום דתרומה מקרי יותר היתרא בלע ואלא דליתא לדאוי דפר"ח הנ"ל שכ' דאין חילוק דגם בשאר איסורים מותר לבטל כמו בתרומה זה לא ס"ל לרשב"א דהא שאר איסורין מקרי יותר איסורי' בלע מתרומה דמותר לכהנים והמשמרת לא חזר לבסוף ממ"ש בתחלה דתרומה מקרי היתרא בלע ומ"ש לבסוף היינו את"ל משום דאסור לזרים מ"מ לא מצינן למילף מתרומה כיון דמ"מ תרומה מקרי יותר היתרא בלע משאר איסורין ומ"ש בתרומה הקילו דמשמע מדברי הכמים קאי י"ל דר"ל דהם אמרו שלא לדמות שאר איסורין לתרומה וא"ש דוקא בתרומה הקילו לאפוקי שאר איסורין דלא הקילו משום דדומה לקדשים דאיסורי בלע וכיון דמכאן ע"כ מוכח דתרומה קיל משאר איסורין כ' גם במגורה כי"ב דהקילו לבטל משהו בעינא לכתחלה דנמי דוקא בתרומה כיון דלא איתאמרי דין זה רק בתרומה והעיקר כוונות רשב"א דצריכין אנו ליישב בין קדשים לתרומה וע"כ משום דתרומה מקרי היתרא בלע :

ובבינת אדם אות ס"ב מ"ה מישב קו' הנ"ל על רשב"א דשאר איסורין צריך הגעלה בכל הכלי מאי שנא מתרומה ותי' דאנן קיי"ל כרבא שם זבחים דף צ"ו דלא דריש אותה למעוטי תרומה לבישול במקצת כלי דאי"ל הכשר לכל הכלי אלא אותה בקדשים צריך מריקה ושטיפה דוקא במים ובתרומה אפי' ביין. וק"ק הא רשב"א מרי' דהאי דינא ובמשמרת שם הגי' דרבא ס"ל אותה לתרומה דאי"ל הגעלה לכל הכלי ועי' סי' תרכ"ג ד"ה ויש מקום כו' מה שישבתי עוד שם להרשב"א :

(ב) **ובח"ד** בסי' זה ס"ק ע"ז הביא לדברי מג"א סי' תנ"א דבישול במקצת כלי צריך הגעלה לכל הכלי ומחלק אף דבבישול מפעפע בכולי' אבל אינו מפליט מכולי' והקשה הנה מלבד שסותר למש"פ הרמ"א וכל הפוסקים בסי' קכ"א תמוה הוא מהא דאמרינן בע"ז דף ע"ו יורה גדולה כשם שבלעו בגלילות כך פולטו רק ע"י גילולות ולמג"א הא הבליעה

הבליעה הי' ע"י בישול ופליטה לא הי' אלא ע"י ניצוצות וגם בניצוצות גופי' אין הבליעה והפליטה שוין דלהבליעה הן מבליעין אף שלא כנגדן כמו בטיפת חלב דהכא דבולע אפי' מה שלמעלה מן התבשיל ובמפליט אין מפליטין רק כנגדן. ולכאו' למה מקשי על המג"א הא איכא הרשב"א וש"ע דפסק כן בסי' קכ"א דהגעלה במקצת לא מהני כלל אפי' לאותו מקצת שהגעיל אסור לשמש ולא מהני הגעלה במקצת כלי וקשה מניצוצות:

אלא קו' הח"ד לק"מ דהא הר"ן בסוף ע"ז ובפ' כ"ש אהך דיורה גדולה קסבר כבכ"פ כלו' דאי לא"ה לא הוה סגי לי' בגדנפא דטיגא כיון שאין המים עומדים שם בקבע עכ"ל הרי דניצוצות ממש לא סגי אלא בגדנפא וכ"כ במג"א סוס"י תנ"ב וכ' במחה"ש שם שהגדנפא עושה מבחוץ הכלי כדי שהמים יצאו לגמרי על שפת היורה בכ"מ והלא בכ"מ קרי לי' ניצוצות מפני שהמים אין עומדין שם בקבע שהולכים דרך הטיגא והרי אפי' להר"ן דס"ל בסכין שם דלא כרשב"א משתמש במקצת כלי אינו בולע בכל הכלי אפי"ה לא שרי כשם שבולע בניצוצות פולט בניצוצות ממש משום דלא דמי ניצוצות דחדא שעתא בשעת הגעלה לניצוצות שהי' נשתמש בו הרבה פעמים דהוה כנשתמש התם בכל הכלי וצריך גדנפא ולא דמי לנשתמש במקצת כלי וכ"ז נעלם מח"ד אע"ג דמג"א כ' שם דבריו גם להרא"ש וכ"כ ב"י סי' קכ"א דגם הרא"ש כרשב"א ס"ל דצריך להגעיל כל הכלי ולא אמרי' כבכ"פ וברא"ש בפ' כ"ש משמע בניצוצות לחוד מכשיר רבא בכל הכלי. י"ל הא כ' הרא"ש שם דעושין לפיד אש ותוחבין ביורה ויוצאין הרותחין על שפת הכלי וזה עדיף מניצוצות. ובאמת קשה כיון דרבא ס"ל דסגי בניצוצות לחוד למה עושין יותר תקנתא בלפיד אש י"ל רבא ס"ל שאר איסורין נמי בישול במקצת כלי סגי בהגעלה במקצת כלי הלכך סגי לי' בניצוצות לחוד כדעת הח"ד משום דרבא ס"ל אבל אנן קיי"ל כסתמא דגמ' בפ' כל שעה בסכינין הלכתא אידי ואידי ברותחין כלו' פרזליהו וקתיהו דמיני' דייק הרשב"א דצריך הגעלה לכל הכלי בבישול במקצת כלי א"כ לא סגי בניצוצין גיידא הלכך עושין שפוד שיעברו הרותחין על שפת הכלי:

ולמ"ש בפר"ח בקו"א דהך יורה גדולה מיירי בחב"י י"ל ג"כ קו' ח"ד די"ל בחב"י דלא אסור רק לכתחלה סמכינן דאפי' בניצוצות ממש שפיר דמי וגם הח"ד הקשה אמג"א מתרומה דאי"ל מריקה בכל הכלי ואי"ל תרומה התירא בלע הא המג"א כ"כ גם בחמץ וחמץ נמי מקרי התירא בלע ג"כ לא עיין בר"ן שם שכ' דחמץ לענין הגעלה מקרי איסורי בלע דחמץ שמו עליו ולא על המג"א הוה לי' להקשות וכן דעת רשב"א בבית ד' כרמב"ן דסכין של איסור מהני הגעלה כמו בחמץ וחמץ נמי מקרי איסורא בלע ועי' ח"י רס"י תק"ב דלפעמים מקרי חמץ התירא בלע ולפעמים מקרי איסורא בלע:

ועוד כ' הח"ד שלא ראה המג"א בתוס' זבחים דף צ"ו ע"ב ד"ה בישול שהקשה אמאי דמבעיא לי' בישול במקצת כלי אי בעי מריקה ושטיפה בכל הכלי תימא מה קמבעיא לי' אי המקצת כלי שמבשל בו חם ושאר הכלי צונן הא לא מפעפע בכולה. ואי כשכל הכלי חם פשיטא דמפעפע בכולי' ואי קמבעיא לי' אי מפעפע בכולי' או לא אם כן בשאר איסורים נמי תבעיא לי'. א"כ כל החילוק בין אם כל הכלי חם פשיטא דמפעפע בכולי' ובקר המקצת אינו מפעפע בכולי'. ע"כ דבריו אינם מובנים לי' דהא תוס' כ' כן בתחלה אבל למסקנת דבריהם דודאי אינו כן מדקמבעיא לי' לש"ס ע"כ דלאו הכי הוא כמ"ש תוס' בתחלה אלא דמספקי לי' בין כל הכלי חם ובין כל הכלי קר אי מפעפע בכולי' ולא נשאר תוס' רק בקשיא א"כ שאר איסורין אמאי לא תבעיא לי' וכי משום קשיא זו לא אמרינן כס"ד דתוס' דיש חילוק במקצת חם פשיטא לי' דמפעפע ובמקצתו קר פשיטא לי' דאינו מפעפע דאז יותר קשה מה קמבעיא לי' בדבר הפשוט. אבל למסקנא דמספקי לי' הש"ס שפיר ולא קשה רק קצת קשיא דלמה לא מבעיא לי' בשאר אסורין וקו' זו י"ל בקל דאפשר מסיק דיותר יש להוכיח דמפעפע בכולי' כמסקנא משום בקדשים כתוב ואם בכלי נחושת בשלה דמיני' דייק למסקנא דמפעפע בכולי' הלכך מבעיא לי' בקדשים אבל בכלי מקצת חם או מקצתו קר ספוקי מספקי לי' בס"ד וכן דעת הסמ"ק והש"ע כמ"ש בכאן הש"ך ס"ק ח"י דמספקי לי' בשאר איסורין אי מפעפע בכולי והכי מיירי בקדירה עומדת על האש וכולו חם וא"כ לרשב"א והמג"א וב"י לדעת הרא"ש דמפעפע בכולו א"כ בסי' צ"ד בתחב כף דאי"ל ס' כנגד כולו ע"כ צ"ל כמג"א אע"ג דמבליע בכולו אינו מפליט מכולו כמו בקדשים דצריך מריקה בכל הכלי וכן לא קשה מה שהקשה הח"ד על המג"א מכאן סעי' ז' דמותר בדיעבד טיפה שנפל על קדרה של בשר במקום ריקם ביש ס' כנגד הטיפה בתבשיל אלמא אע"ג דטיפה למעלה מן התבשיל מפעפע בכולי' לק"מ דהמג"א מודה דמפעפע בכולי' בשעת הדחק כגון בדיעבד או צורך גדול אבל אינו מפליט מכולי':

ולדינא לכאו' מודה הח"ד דצריך להגעיל כל הכלי משום דאם תחב מקצת כלי ביורה שמגעיל בה הקצה הב' קר מודה הח"ד דאינו מפליט דאין חילוק בין צד הב' שלא תחב בקדירה בין חם בין קר לא מהני הגעלה בצד שהשתמש בו ובש"ך שם סי' קכ"א כ' בשם יש"ש דכמי פ' כרמ"א דסגי במגעיל במקצת כלי כמו בהשתמש במקצת כלי ועיינתי ביש"ש שכ' טעמו דנ"ל עיקר דלא כרשב"א דס"ל שנאסר כולו חדא דאין איסור בלוע אוסר היתר בלוע ובפרט בכלי מתכות שחוזר להכשירו א"כ לא נאסר אלא מקום נפילתו ע"כ וקשה מה שייך כאן ענין זה דסברא זו שייך אם יהי' אסור מחמת הבלוע דבלוע כ"כ אבל כאן אמרי' דאי' גופי' מתפשט בכל הכלי וכל הכלי אסור ול"ד מקום נפילתו גם מש"ש היש"ש שכן דעת הסמ"ק כמ"ש בסי' הקודם ותימא דהיש"ש הביא שם דברי הסמ"ק שכ' בז"ל דהגעלה אינה מועלת בתוחבה כולה ועי' בשב"ד סי' צ"ג ס"ק ב' שפי' הש"ך שם בכלי מתכות אם מקצתו חם כולו וזה דלא כש"ך סי' קכ"א:

ובפר"ח בסי' קכ"א שהעלה לדעתו דלא כרשב"א אלא כר"ן דסגי בהגעלת מקצת כלי דבישול במקצת כלי אין נאסר כל הכלי וסיים דה"ד בארוכה אבל בקדרה ובישל בשולי הקדירה אעפ"י שהוא דבר מועט בכלי נאסר כל הכלי שהזיעה עולה ואוסרת ואם הכשירו כענין זה דהשתא נמי איכא זיעה מהני כבכ"פ ע"כ ולדבריו קשה אמאי בתחב כף בסי' צ"ד א"ל ס' אלא כנגד מה שתחב דאינו מפליט מכולו הא לפר"ח פולט ע"י הזיעה כמו שבולע לכולו ע"י זיעה אלא מחוורתא כרשב"א וכמג"א וכ"פ בש"ע סי' קכ"א וראי' אח"כ שכ"פ בס' בינת אדם בסי' מ"ה והביא לי' לישב קו' פר"ח וקו' ח"ד כמש"ל וראי' בדברי ב"א שם שכ' על קו' הנ"ל על הרשב"א וסיעתי' מתרומה דלא בעי מריקה בכולה וכ' דרבא שם בזבחים דמוקי אותה למעוטי תרומה דמותר מריקה ביין חולק ולא ס"ל למעוטי תרומה ממריקה כולי' והוא נכון מ"מ צ"ע במשמרת הבית הנ"ל כ' סגי' דרבא ס"ל דאי"ל בתרומה ובחדושי כתבתי פלפול ארוך ביישוב קו' הנ"ל על הרשב"א ועי' פלתי סי' צ"ד סק"ב והבאתיו לקמן סי' תרכ"ו סוף אות ב' שהעלה ג"כ כמג"א ושם הבאתי לדברי פרמ"ג בט"ז סק"ב שאוסר באמת מהסך מחמת זיעה ול"ד מה שתחב בתבשיל עי"ש שהעלתי דלא כפרמ"ג ושם אות ג' הוכחתי מאו"ה כלל ל"א דין י"ז ודין י"ט דזיעה אינה בולע ואינו מפליט אבל בכיסוי שמכסה עולה הרתיחה הרוטב מלמטה למעלה כדאי' בסוגי' דע"ח וזה דלא כפר"ח ופרמ"ג הנ"ל גם בסי' צ"ד הוכיח מאו"ה כמג"א:

סימן תר"ג.

א) בנפל טיפת חלב על הקדירה דפ' הש"ע ורמ"א דהתבשיל מותר אבל הקדירה אסורה. והפר"ח מתיר הקדירה לשיטתי' סס"י צ"ט וסי' קכ"ב דכלי שדרכו לשמש בשפע מותר לבטל לכתחלה כן העלתי במק"א ובאריכות לקמן סי' ת"ש ומכאן דגם רש"ל הכי ס"ל מכל מקום בכלי מתכות יגעיל אבל בכלי חרס ימתין מעל"ע שיהי' אב"י עוד ישבתי הט"ז דמתיר הקדירה (ב) עוד סמוכין לט"ז דמתיר הקדירה וכתבתי לרמ"א דאוסר הקדירה אם בישול בה סגי בס' כנגד הטיפה כאו"ה (ג) מה שהקשה פרמ"ג אט"ז דמתיר הקדירה ותרוצו דכלי שנתרוקן נעשה כ"ש ואני העלתי דהוה כ"ר וישבתי קו' פרמ"ג בתי' אחר:

בש"ע ס"ה אין צריך ס' אלא כנגד הטיפה היינו להתיר התבשיל וכו' הש"ך ס"ק י"ט אבל הקדירה אסורה וכמ"ש הרב ס"ו וכ"כ הת"ח ריש כלל כ"ו והפר"ח ס"ק י"ט כ' אם כלי זה שנפל בו הטיפה הוא כלי שאין דרכו להשתמש בו דבר מועט שרי לאשתמושי בי' דהא אי"א לבוא לידי כ"ט כדלקמן סוס"י צ"ט ובסי' קכ"ב ע"כ והיינו דפר"ח ס"ל סוס"י צ"ט ובסי' קכ"ב כרשב"א ולא כט"ז סוס"י צ"ט דחולק אש"ע ואוסר לבטל לכתחלה אפי' בכלי שמשתמשין בשפע ולא יהי' לעולם ס' ובפרמ"ג בסי' צ"ג וכאן בש"ך ס"ק י"ט ובמשבצות ס"ק ז' פסק כט"ז וכ"כ בח"ד סוס"י צ"ט. וכ' הפרמ"ג מ"ש הט"ז בשם רש"ל מדינא הקדירה שרי. וכ' הפרמ"ג מה טעמא שרי דאי משום קדירה משמשין בו בשפע ולא יהי' בנו"ט לעולם כ' הפרמ"ג דאסור כט"ז. עכ"פ הרש"ל לא ס"ל כט"ז אלא כפר"ח ובמק"א ישבתי הדין כפר"ח ונעלם ממני מקומו אולם במקומו סוף סי' צ"ט בסימן שלי ת"ש הארכתי שאין הדין כט"ז אלא כפר"ח וכתבתי שם דטעמא דב"ח דחולק ארשב"א ואוסר דוחהו הרשב"א בעצמו ומה שדוחהו לרשב"א הט"ז מגמ' ומרא"ש כתבתי דליתא וכתבתי שם פי' ברא"ש גם מ"ש דר"ן ורא"ש חולקים ארשב"א ליתא ומ"ש הט"ז דרשב"א גופא מחמיר במק"א דאיתי' וראי' שם בס' אגודת שמואל שכ' דברי ט"ז אין להם שחר ובסי' קכ"ב ביאר אבל לא נדפס ספרו בסי' רכ"ב וכן בס' כנפי יונה סס"י צ"ט פ' כרשב"א ופר"ח וסיים דאין מבטלין לכתחלה דרבנן ובדרבנן שומעין להקל:

ונ"ל לענ"ד היכי דיש פלוגתא ולצדדים אם הקדירה אסורה אם ראוי להחמיר בכלי שיש לו תקנה בהגעלה אבל כ"ח שאין לו תקנה בהגעלה כל כה"ג הקדירה בדיע' מותר הגם שכ' הפרמ"ג בסי' צ"ג דהלכה מרווחת בישראל דאב"י אפי' באיסור דרבנן אסור אפי' בכלי חרס וכמו שהביא הר"ן ראי' מפ' כל שעה מפינכא דתברי רב אמי חולין דף קי"א הנה בסי' ק"ג ס"ק י"ז בש"ד הביא בשם מנ"י שכ' בשם שו"ת נחלת יעקב להתיר אב"י בכ"ח כיון דאין לו תקנה בהפ"מ ועי' בפרמ"ג בסי' צ"ג בש"ד שכ' שאפשר ליישב הראי' מרב אמי ולא כ' היישוב ואני כתבתי הרבה ישובים ע"ז בסי' מ"א וישבתי בזה הר"מ שלא הביא לדרב אמי וכן כתבתי עוד כ' ישובים לקמן סי' תשכ"ז אות ה' וכתבתי שם דראייתם של הר"ן וסיעתם מרב דאמר קדירות בפסח ישברו וכתבתי שם דרש"י שפי' בפסחים שם ה"ט דרב משום דס"ל נוטל"פ אסור א"כ משמע אבל לדידן דקיי"ל נוטל"פ רק לכתחלה אסור א"כ קדירות חרס דצריך שבירה חשיב דיעבד

ושכן

ושכן דעת התוס' שם וכן דעת המרדכי בפ' כל שעה בשם ר' אברהם הגם שאחרונים דחקו בפרש"י מכח קו' התוס' דא"כ לפשוט רבא ע"ז דף ס"ח דרב ס"ל נוטל"פ אסור ישבתי שם ב' תרוצים נכונים והאמתיים וראי' באיזה ספר ונעלם מאתי שם הספר שכ' פשטות דברי רש"י בפסחים משמע הכי דרב ס"ל נוטל"פ אסור ועיינתי בהרדב"ז ח"ג סי' תרי"ז שכ' בשם תוס' דהאי דפינכא דמפו"ה תברא משום דבלעי טובא (נ"ל או דרמו דמדייתא או שמלא בקדירה זו הרבה פעמים וכעין שכ' או"ה אע"ג דעירוי אין מבשל אלא כ"ק אבל בהרבה עירות אוסר כולו) משמע דס"ל דשאר קדירות הוה כדיעבד ומותר והשתא ניחא האי דתנור חדש יוצן יותן מבעי לי' אלא דאם יותן הוה כדיע' ושרי ע"כ . והנה הפוסקים לא נחתו בכל זה שמחמירין דיש פוסקים ראשונים שמתירין וידוע מ"ש הד"מ לעיל סי' צ"ה בשם תה"ד ובמג"א רס"י תמ"ז בשם סמ"ע בכל מקום הלכה כתוס' היכי דהרי"ף אינו חולק עליהם וכאן אי"ל דרי"ף חולק עליהם דאע"ג שהביא לדרב אמי דתבר פנכא בפ' כ"ה אינו מוכרח דחולק אתוס' די"ל כתרוצים שיש לחלק מרב אמי ועוד י"ל דלא הביא הרי"ף לרב אמי אלא ללמוד מיני' דס"ל מליח כרותח . ואם שאין לשנות ממנהגא אבל ביש עוד לצדדים כ' המקיל לא הפסיד :

(ב) **עוד** כ' הט"ז ס"ק י"ט מטעם אחר הקדירה מותר ממ"נ דאם מפעפע א"כ מפעפע הטיפה לפנים והוה הקדירה כמו התבשיל דמותר מפני שהי' ס' ואם אינו מפעפע גם בתבשיל הב' לא מפעפע בפנים וכ' הפרמ"ג דקשה טובא דלמא פעם א' לא מפעפע ובשני מפעפע וליכא ממ"נ ונ"ל לפי"ז יש להתיר הקדירה אפי' לט"ז סוס"י צ"ט דהתם הטעם דאין מבטלין איסור לכתחלה אע"ג ממ"נ ליכא מ"מ ספק איכא ובתה"ד הובא בב"י לעיל סי' פ"ד בספק מותר לבטל לכתחלה אמנם ז"א דהא כ' בפרמ"ג בש"ד סי' צ"ט סק"ח אפי' ס' איסור דרבנן אסור לבטל לכתחלה ובדין דתה"ד סי' פ"ד הנ"ל איכא עוד צדדים להקל עכ"פ גם בנידון יש עוד לצדדין נקט גם דברי תה"ד לסניף . ובנפל כנגד הריקן שכ' הט"ז בס"ק כ"א רק ממנהגא אסור התבשיל וכמשל"ק סי' תרי"ע א"כ ודאי יש להתיר הקדירה וב' לצדדין שמא נתבטל ואינו מכוין לבטלו שכ' שם הפרמ"ג איכא נמי כאן :

ובזה צ"ע דאו"ה שכ' אם חזר ובישל בקדירה שהוא מן האוסרין הקדירה שנפל עליו טיפה כנגד הריקן סגי בס' ובד"מ חולק עליו עי"ש וקשה כיון דאפי' בפעם הא' לא אסור אלא ממנהגא מעתה א"ת דהקדירה אסורה אינו מצוי שיבשל בו פעם הב' ובדבר שאינו מצוי לא שייך מנהגא א"כ די אם אנו אוסרין הקדירה אפי' בדיע' אבל למה נחמיר עוד ביש ס' נגד הטיפה עי' הג"א סוף ע"ז דאסרו אב"י אטו ב"י משום דשכיח לבשל בבן יומא עי' פרמ"ג סי' ס"ק י"ז דלכך ס"ל דאפי' בספק ואפי' באיסור דרבנן אסור ואע"ג עתה שאסרו אב"י לא שכיח שיבשל בכלי איסור אבל מתחלה א"ש דגזרו אטו ב"י דשכיח משא"כ בנידון בנפל במקום הריקן דוחק לומר שמא יבשל בכלי איסור ריקן ונעשה הבלוע נבלה דכ"כ אינו אלא מדרבנן והרבה פוסקים בבלוע לא נ"נ :

(ג) **ועוד** הקשה הפרמ"ג בס"ק י"ז על הט"ז דמתיר הקדירה בנפל כנגד הרוטב דהא הדין בזה שיערה מיד ולא יניח עד שיצטנן א"כ עכשיו כשנעשה הכלי ריקן ויס"ב הוה כ"ר ונעשה הבלועה נבילה . ור"ל דא"כ בעינן ס' פעמים ס' בתבשיל הב' ובפמ"ג בט"ז ס"ק ל' מיישב קו' זו לט"ז שם דכלי ריקן לאחר הבישול בתוכו אינו אלא כ"ש . וכי"ב הקשה הח"ד בס"ק י"ג על או"ה שכ' אם חזר ובישל בקדירה שנפל עלי' טיפה כנגד הרוטב ובישל בה שנית ויש בתבשיל הב' ס' כנגד הטיפה מותר ממ"נ וכ' הח"ד הא כשמערה ונעשה ריקן נעשה הבלועה נבילה והוא כקו' הפרמ"ג הנ"ל ותי' כתי' הפרמ"ג ואני כתבתי בחיבורי רביד זהב לאו"ח בסי' ש"ח ס"ק י"ג מראיות דלא כט"ז אלא כלי ריקן ממנו התבשיל הכלי הריק הוא כ"ר א"כ הקל"ד ועוד הקשה הח"ד דעכ"פ כשמתחיל לערות ויש עדיין רוטב בתוך הקדירה ודאי עדיין דין כ"ר עליו ומקום הטיפה ריקן כשנערה ונעשה הנבלה בלועה ולבעי ס' פעמים ס' כנגד הטיפה ומ"ש הח"ד לתרץ דממ"נ הרי דאם בישול מפעפע בראשונה מפעפע ואם בישול אינו מפעפע א"כ אינו מפעפע אפי' כחוץ השערה תי' זה ליתא כמ"ש בשם הפרמ"ג הנ"ל דשמא פעם א' אינו מפעפע ופעם א' מפעפע ונ"ל ליישב ב' קו' הנ"ל דע"כ י"ל פעם אינו מפעפע אלא בבישול אחר אע"ג בבישול ראשון לא הי' מפעפע כולו ונשאר הטיפה בתוך הקדירה י"ל בבישול שני מפעפע יותר אבל אין סברא לומר בבישול ראשון גופי' אם לא מפעפע כשהי' מלא בודאי כשנתמעט הרוטב במערה או כשנעשה לגמרי ריקן מכ"ש דאינו מפעפע ושפיר אמרינן ממ"נ ודוגמא לזו בט"ז סי' ק"ו סק"ה שכ' דאותו קדירה מה דהי' יכול לעשות כבר עשה ואע"ג באיסור בעין כ' הט"ז דפולט וחוזר ופולט באותו בישול בנידון דידן שאני כיון שהי' בתחלה יותר רותח כשהי' מלא ממה שהוא עכשיו :

סימן תרי"ד .

(א) דין דכאן בנפל טיפה במקום ריקם אין חילוק בין כלי חרס או כלי עץ ומתכות בע"ש וכה"ג מותר התבשיל כשיש ס' בתבשיל כנגד הטיפה ובחול אסור (ב) אמנם כלי הנאסר בבישול הבלועה נ"נ בב"ח בכלי מתכות אע"ג די"ל תקנה בהגעלה אפי' בהפ"מ כן פ' בת"ח כלל כ"א דין ב' וכן למה שישבתי דין זה דמקילין בכלי שי"ל הגעלה מטעם לח בלח א"כ בב"ח אסור אפי' בהפ"מ ולא כש"ך סי' פ"ח דמקיל בבב"ח כמו בשאר איסורין פ' בת"ח שם דמותר בהפ"מ וכ"פ במג"י שם :

בש"ע ס"ה ואם נפלה במקום הריקן והיא מפעפעת בדופן הקדירה עד סמוך לרוטב כ"כ שאין ס' כנגד הטיפה הרי נאסר אותו מקום הקדירה ע"כ והטעם לפי שהבולע נ"נ מהטיפה שנפלה עד ס'. ויש לעיין באיזה כלי שייך לדידן דין כזה אי דוקא בכלי חרס או גם בכלי מתכות ועץ הנה לש"ך בסי' צ"ח ס"ק כ"א פסק בהפ"מ וכה"ג יש להקל כפוסקים דבשל עץ ומתכות דיש להם תקנה בהגעלה ולהפריד האיסור לא נ"נ הבלועה ולא נחלק בין שאר איסורין לבב"ח וא"כ א"ש דין זה גם בכלי מתכות ועץ דבלועה נ"נ ולקמן בסעי' ז' בע"ש או בשעת הדחק מותר ביש ס' נגד הטיפה דסמכינן אפוסקים דבלוע לא נ"נ ואלא א"כ קשה הא בסעי' ז' מתירין בע"ש אפי' בנפל טיפה על קדירה כלי חרס אלא נ"ל דכאן מטעם אחר מתירין בע"ש וכמש"ל בסי' תר"י אות א' דהוה כאלו נפל כנגד התבשיל ולהכי שרי בע"ש מכ"ש בת"ח כלל כ"א דפסק בהפסד לא שרי בעץ ומתכות ולא אמרינן דבלע נ"נ דוקא בשאר איסורין אבל בב"ח אפי' בהפסד נ"נ הבלוע אפי' בעץ ומתכות ומכ"ש בכלי חרס א"כ פשיטא מה דשרינן בספי' ז' בע"ש והפסד בב"ח ע"כ הטעם כהנ"ל דהוה כאלו נפל כנגד התבשיל :

והנה בט"ז סי' צ"ח סוף סק"ח כ' בשאר איסורין אין להחמיר כלל כבר השיב עליו הפרמ"ג שם מת"ח דאינו מתיר בשאר איסורים דאין בלוע נ"נ בשל עץ ומתכות אלא במקום הפסד דוקא עכ"פ איתא לדין זה בנפל טיפה כנגד מקום הריקן גם בעץ ומתכות ולא כד"מ בסי' זה ובת"ח כלל כ"א דמיירי דוקא בכלי חרס :

ודעתי העני' להכריע כת"ח דהיינו בב"ח הבלוע נ"נ אפי' בכלים שיש להם תקנה בהגעלה אפי' בהפ"מ דהנה הט"ז הקשה לקמן סי' צ"ח סק"ח מה טעם יש לחלק בין דבר שי"ל תקנה בהגעלה דנפרד האיסור מן ההיתר דז"א דאף בהגעלה לא יהי' הפרש ופירוד בין בליעת ההיתר לבליעות האיסור כי ע"י הגעלה ג"כ יהי' האיסור וההיתר ביחד במי הגעלה ולכך ר"ל הט"ז דגוף החרס נ"נ וא"ש בכלי מתכות שפיר אפשר להפריד ולהפריש האיסור מן הכלי בהגעלה משא"כ בכ"ח . וכ' עליו בפלתי שם גם לדבריו דט"ז קשה מה בכך שיוצא מהכלי בהגעלה הא קיי"ל אפשר לסוחטו אסור ונ"ל משום הא לא אריא וא"ש דהא הרשב"א כ' בתשובה סי' תנ"ה דהא דאפשר לסחוטו אסור ה"ט משום דלא מצינן הגעלה באוכלין וא"כ בכלים דיש הגעלה בכלים באמת בכלים אפשר לסחטו מותר . ואמנם למה דקיי"ל כמ"ש בש"ך סי' צ"ח ס"ק כ"ב לא נ"נ רק הבלוע א"כ הדרין קו' הט"ז לדוכתי' הא הבלוע לא נפרד האיסור מן ההיתר בימי הגעלה א"כ מה חילוק יש בין כלי מתכות די"ל תקנה בהגעלה דלא נימא בי' בבלוע נ"נ :

ובפלתי שם תי' קו' הט"ז דטעמא דמרדכי בכלים דיש להם תקנה בהגעלה דלא נעשה הבלוע נבילה משום דהוה כאלי חתיכה ע"ש ובאלי חתיכה לא נעשה נבילה כשיטת ר"א ממיץ בתוס' דף צ"ז וכן מבואר במרדכי שכ' על דין דכלי דלא נ"נ משום באלי חתיכה לא נ"נ ואלא לדבריו קשה הא לא קיי"ל כרא"ם דהא כ' תוס' שם על הרא"ם דאין זה טעם וכתבו טעם אחר דאין קליפה אוסרות חברתה לאו מטעם הרא"ם דבאלי חתיכה לא נ"נ אלא משום דאין הנאסר יכול לאסור וכ"כ כל הפוסקים ראשונים טעם זה . איברא שפלתי לעיל סי' צ"ח סק"ג כ' דקיי"ל כר"א ממיץ ושכן פ' הש"ך סוס"י כ"ב וליתא דשם כ' הג"ה על הש"ך דתוס' והג"א והמרדכי והאגודה ור' ירוחם לא ס"ל כרא"ם ולמ"ש כן דעת שאר ראשונים שלא כתבו טעם דאין קליפה אוסרות חברתה כרא"ם וכי"ב כ' פלתי סי' צ"ח סק"ח וכבר השבתי עליו בסי' תקל"ד ובסי' תקל"ה :

ואלא אדרבה גם ממרדכי זה מוכח דלא כפלתי דז"ל המרדכי ותו דלא אמרינן נבילה באלי חתיכה ור"ל דמרדכי איירי התם בנפל האיסור על מקום א' בכלי ולכך הוה שפיר דומה לאלי חתיכה ומשמע דטעם הראשון שכ' המרדכי בכלים דמהני הגעלה לא אמרי' נ"נ לאו מטעמא דאלי חתיכה לא נ"נ כפלתי ויש להבין לטעם הב' שכ' המרדכי משום באלי חתיכה לא נ"נ ונפל על מקצת כלי דומה לאלי חתיכה א"כ בכלי חרס נמי יש להתיר ויש לומר דהרא"ם ס"ל בכלי חרס בישל במקצת כלי מתפשט בכל הכלי נ"ל דבאמת אם יש ס' בכל הכלי כנגד הטיפה לא נעשה הכלי נבילה ויש לעיין במרדכי אם דבריו מיושבין בזה :

ונ"ל ליישב קו' הט"ז הנ"ל דלמה בכלים דמהני הגעלה לא נ"נ הא לא יהי' ע"י הגעלה הפרש ופירוד בליעות האיסור מן ההיתר ונ"ל דהמרדכי לשיטתי' אזיל דס"ל בלא בלא לא אמרינן נ"נ וכ' הרשב"א והר"ן הטעם כיון דנתערב תערובת הראשון לא בתערובת הב' בלא הרי נתערב האיסור לגמרי בהיתר שנתערב לבסוף ואין האיסור עכשיו מעורב בהיתר ראשון משא"כ בחתיכה לעולם האיסור בתוך חתיכה ראשונה ולכך נ"נ וי"ל גם המרדכי לסברא זו הוא מכוין וא"כ בלא בלא שפיר יש הפרש כי ההפרש צריך שיהי' אם האיסור יפרוש מן תערובת הראשון ולה"נ בכלי שיש לו תקנה בהגעלה יתערב ההיתר עם האיסור שוה בשוה לא בלא ומעיקרא לא דומה לחתיכה שהאיסור עומד יחד עם ההיתר כיון שיש לו תקנה בהגעלה

בהגעלה וי"ל אפי' לתוס' דלא ס"ל דלא כ"כ בלא בלא מקושיתם על ר"ת דף ק' מיי"כ שנפל קיתן מים לבסוף והקשו לר"ת דס"ל בכל איסורין כ"כ · י"ל כאן בכלי דעומד להגעלה שאי"א להשתמש בו אלא בהגעלה ואז נעשה לא בלא ומקרי נפרד האיסור מן ההיתר מן התערובת הראשון והוה כמעיקרא לא בלא בזה מודה ר"ת דלא כ"כ מעיקרא כיון מעיקרא עומד להיות בתערובת הב' דהיינו במי הגעלה להתערב בלא והאיסור מתערב בכולו אזלינן בתר סופו וע"כ חולק ר"ת דוקא אם הי' תחלה נתערב באיסור לא שכבר נאסר וכ"כ שאינו עומד להתערב עם תערובת הב' משא"כ בכלי עומד להתערב ע"י הגעלה א"כ מעיקרא אין בכלי שהוא תערובת הראשון כ"כ וי"ל מזה לא קשה על ר"ת קו' התוס' שם מיורה גדולה האיך הגעילו וי"ל בהגעלה ס"ל לר"ת דיהי' לא בלא ועומד להתערב מודה ר"ת דלא כ"כ ואמנם אין לומר ליישב הר"ת קו' זו מיורה גדולה דר"ת ס"ל כרמב"ן בבלוע לא אמרינן כ"כ למ"ש בפרמ"ג לקמן בט"ז בתחלת סק"ח דטעמי' דרמב"ן משום דכ"כ משום לאו דבב"ח ולא הוה דרך בישול וז"א לר"ת לתוס' שהקשו מיורה גדולה ס"ל לר"ת בשאר איסורין אסור מגד עצמו ולא משום בב"ח :

והנה טעמא דת"ח שם כלל כ"א טעמי' דידי משום דאיכא פלוגתא אם בלוע כ"כ ויש פוסקים כאן דאפי' בכלי מתכות כ"כ הלכך מקיל בשאר איסורין בהפ"מ ובב"ח מחמיר אפי' בהפ"מ ולדידי נוסף טעמא להחמיר בב"ח בהפ"מ לפי שביארתי טעם דמרדכי בכלים שיש להם תקנה בהגעלה לא אמרי' כ"כ משום דלשיטתי' אזיל דלא בלא לא כ"כ א"כ יש להחמיר בב"ח אפי' בהפ"מ כמו שפ' הרמ"א לעיל ס"ד דלא בלא כ"כ אפי' בהפ"מ וא"ת לדחות תרוצי הנ"ל ממ"ש בפרמ"ג בסי' ל"ט בש"ך בס"ק ג' דלא שנבלע ביבש ונימוח ונעשה לא דנעשה היבש נבילה ולא הותר מה שא"כ נעשה לא א"כ ה"ה בנבלע בכלי נימא דהוה כמו בלוע ביבש ובהגעלה נעשה אח"כ לא בלא י"ל דהתם כמות שהוא ביבש אין לו תקנה ושפיר כ"כ ולי"ל דכ"כ לאלאין כשהוא ביבש כ"כ ואם יזדמן שיהי' נימוח ולא לא כ"כ משא"כ כלי דלאו מידי דאכילה הוא דתימא דכבר כ"כ ואלא כשילא במי הגעלה א"כ מעיקרא יש לו תקנה בהגעלה ואינו מידי דאכילה עכשיו ומשום סופו אז יהי' לא בלא וגם עומד להגעלה הלכך מעיקרא לא כ"כ ועי' בסי' הסמוך אות ב' ביבש דלא כ"כ ומסייע לזה דברי נב"י הבאתי סי' תר"ז אות א' ולמה שישבתי הש"ך סי' תקל"ד דאזלינן בתר סופו אם הוא לא לא כ"כ :

דגוף החרס כ"כ ולא מהני מה שיורד אח"כ לתבשיל כיון שכבר הי' לעצמו בקדירה וכנגד גוף החרס ליכא ס' ולכך נקיט הסמ"ג קדירה של חרס. וחרס אינו מבטל כיון שאין לו פליטה מגופו וז"ש בסוף דבריו ואין כאן מקום להתבטל בקדירה עכ"ל והסמ"ג הובא באו"ה ובמנ"י בכלל כ' ומשמע גם שם כמ"ש :

ונ"ל להוסיף מה שכתבתי בסי' לפני זה דינו דמרדכי מ"ש בכלי מתכות לאו בבלוע כ"כ דתלי' בשיטתי' דלא בלא כ"ל כ"ל להוסיף נופך דז"ל המרדכי בפי' גי"ה סי' תרל"ז וז"ל ודוקא בחתיכה עצמה מטעם חשיבות החתיכה איסור ניכר ומובדל היא כ"כ ונאסרה לבד כי איך יצטרף שם היתר אלי' לבטל האיסור הבלוע בה ולפיכך אוסרה כולה וצריך לבטל כל החתיכה אבל בדבר לח רוטב ברוטב ואין האיסור ניכר ונבדל ואין כאן חשיבות איסור מתערב היתר השני עם הראשון ולא שייך כלל למימר חתיכה עצמו כ"כ וכו' עכ"ל הנה מדברי המרדכי נ' דלא כ' ב' טעמים אלא הכל טעם א' וקשה ממ"כ אי אזיל בתר תחלת כ"כ יאמר דוקא חתיכה הוא דכ"כ משום חשיבות החתיכה דאיסור נכר ומובדל. משא"כ לח בלח ליכא חשיבות הלכך לא כ"כ ואי אזיל בתר סופו ס"ל הל"ל רק סוף דבריו בחתיכה לא יצטרף שם ההיתר הב' לבטל האיסור הבלוע בה משא"כ ברוטב מתערב היתר הראשון עם השני וסברא זו מובן א"כ נפרד האיסור מן ההיתר וסגי בזה ולמה צריך לטעם החשיבות אלא כ' דחד טעם הוא דהיינו דלעולם אזיל בתר סופו בחתיכה כיון שמובלע בחתיכה לא יכול לבטל איסור הבלוע משא"כ בלא בלא מתערב ההיתר ראשון עם היתר השני וממילא נפרד האיסור מן ההיתר הראשון ודומה לכלי מתכות דיש לו תקנה בהגעלה לא כ"כ אלא דקשה ע"י הרוטב נסחט האיסור מן ההיתר מן החתיכה ונפרד ג"כ ההיתר מן האיסור ע"כ כ' דשאני חתיכה כיון שהוא חשוב דניכר החתיכה ונבדל ע"כ לו יהי' דהאיסור אפשר לסחטו מן ההיתר אבל ההיתר דהיינו החתיכה שהוא היתר הראשון לא נפרד עם ההיתר השני ע"כ אפשר לסחטו אסור וכ"כ ואין לה היתר משא"כ בלא בלא גם ההיתר הראשון אין לו חשיבות כיון שנתבטל בהיתר הב' שנתערב יפה לא נשאר עלי' שם האיסור מהכי מה שנפרד האיסור מן ההיתר ולפי טעם זה אם החתיכה נמוחה עכשיו דליכא חשיבות מותר מטעם דאיסור נפרד מן ההיתר דבלא"ה כ' הפרמ"ג בש"ך סי' ל"ט מלשון רא"ד ורשב"א דהוה עליו דין לא בלא ולמ"ש כאן בסי' תרט"ו איבש ביבש וחזר ונימוח :

סימן תרט"ו.

(א) כלי חרס ובישל בה איסור נעשה החרס גופי' נבלה וצריך ס' כנגד כל החרס ואין להקל (ב) פי' בדברי מרדכי ולפי פי' זה לח ביבש ונימוח ונעשה לח בלח לא נ"נ ולדינא צ"ע ועי' סי' תר"ז אות ג' מזה ובסי' תקצ"ד מש"ש דדינא הכי :

כלי חרס אב"י ובישל בה איסור אם החרס גופי' נ"נ כ' במנ"י כלל כ"א ס"ק י"ז מהרב שם דהחרס גופי' נ"נ ובסעי' ח"י דלא שרי אלא במקום הפסד וכ"כ הט"ז מהמרדכי בסי' נ"ח ס"ק א' ולא כרש"ל וב"ח וש"ך שם ס"ק א' שהרחיקו דעה זו דאיך עולה על הדעת דגוף החרס יעשה נבילה עי"ש וכ"מ בד"מ כאן די"ל דגוף החרס נ"נ.

ול"נ סמוכין מדעת הראשונים לת"ח דגוף החרס נ"נ ממ"ש המרדכי בפ' גי"ה בשם תשו' הר"ש בנפל טיפה על הקדירה דאם יש ספ"ס כנגד הטיפה כ' וכן אנו מורין בהפ"מ ע"כ וקשה אפי' בלא הפסד אמאי אסור מאחר דיש בתבשיל ספ"ס כנגד הטיפה א"כ אפי' דנעשה הבלוע נבילה עד ס' פחות מעט נמי מותר אלא ע"כ דחיישינן שבלע בכל הכלי ונעשה גוף החרס נבילה וכנגד כל הכלי ליכא ס' והחרס אינו מבטל כמ"ש הש"ך סי' ק"ז סק"ד וכן ממ"ש עוד שם בשם הרא"ש שכ' כלי מתכות כיון דיש לו תקנה בהגעלה לא כ"כ אבל בכלי חרס כ"כ ומורי הר"מ הי' מתיר אפי' של חרס אם יש ס"פ ס' כנגד הטיפה וקשה מה אפי' בחרס הי' מתיר וכי הרא"ש אוסר בחרס ביש ס' פעמים ס' א"ו דפי' המרדכי לרא"ש אסור אפי' ביש ספ"ס בכלי חרס משום דחרס גופי' כ"כ ע"ז שפיר כ' שהר"מ הי' מתיר ביש ספ"ס אפי' בחרס דר"מ ס"ל דחרס גופי' לא כ"כ וחולק אהרא"ש וק"ל ומה"ט א"ש דמקיל המרדכי בהפ"מ כר"מ ובלא הפ"מ ס"ל כרא"ש וכך משמע לבון שע"ד סי' כ"ה שכ' וז"ל אבל בקדירה שאין לה טעם מגופה אפי' כשנכנס בה טעם איסור משהו נעשה הקדירה נבילה וצריך ס' מכל הקדירה ומן הטעם אסר בה עכ"ל וכ"כ מסמ"ג ק"מ וקמ"א שכ' גרסינן בזבחים בישול מפעפע כלו' מתפשט בכל הכלי וכו' רבי מכאן נוהגין שאם נפלה ע"א ע"ג הקדירה רותחת של חרס וכ"כ ובכולי קדירה משערינן שהולך ומתפשט בכל הקדירה ואין כאן מקום להתבטל בקדירה עכ"ל וקשה הא הסמ"ק כ' בטיפה חלב שנפלה על הקדירה נעשה הבלוע נבילה והמרדכי בשם מהר"מ בפ' גי"ה דצריך ספ"ס כנגד הטיפה משום דאפשר דאין הטיפה מתפשט בכל הכלי ואוסר הטיפה עד ס' בבלוע וכ"כ ע"כ צריך בתבשיל ספ"ס כנגד הטיפה משמע הא אם הטיפה מתפשטת בכל הכלי לא כ"כ דכן מתפשט בתוך התבשיל רק משום שמא מתפשט במקום הריקן עד ס' וא"כ קשה לסמ"ג דס"ל דבלוע מתפשט בכולי' א"כ למה נעשה נבילה ועוד הא בכל הכלי יש ס' בבלוע כנגד הטיפה א"ו דס"ל

סימן תרט"ז.

(א) ממ"ש הט"ז ס"ק כ"ה שאומדין ממה שיש חלב בעין ס' תחת הקדירה כ' הח"ד ולא צריך ס' כנגד חלב שבצדדין דלח אינו חיבור דחיתי' דבריו וביאור דבר זה כתבתי בסי' תרצ"ד אות ה' (ב) ואם הי' הנשפך האיסור בכירה כנגד האש דהוה ככ"ר ואסור גם התבשיל כ' הח"ד דלא אסור התבשיל אלא במכסה החלב עובי השולים וכתבתי דז"א אלא אפי' חלב תחת השוליים אוסר התבשיל עד ס' (ג) כ' הח"ד דאם חתיכות בקדרה אינו נאסר אלא חתיכה המונחת למטה ואין למים בקדירה דין רוטב היוצא מחתיכה לחתיכה דבריו צ"ע (ד) נשפך חלב או איסור ע"ג כירה אצל האש דאסור גם התבשיל עד שיהי' בו ס' נגד הנשפך אם יש ספק אם יש ס' הוה ס"ס ומותר וקו' על החכ"א (ה) ואם הנשפך ע"ג כירה שהוא ככ"ש ויס"ב נאסר ג"כ התבשיל לגמרי כחם לתוך חם מנ"י ופרמ"ג חולק עליו מרמ"א כאן וכתבתי כאן ובסי' ס"ח אות ד' לאיסור כמנ"י עי"ש (ו) ואם הקדירה רותחת מאש אפי' התבשיל אסור כש"ך בשם יש"ש נ' משום דקדירה אצל האש אין התתאי צונן מקרר דהוה הקדירה כחום האש וכמ"ש הר"ן בעומד אצל אש :

בהג"ה סעי' ז' ואם נשפך כו' עי' ט"ז ס"ק כ"ה שכ' ובאו"ה כלל ל"א כ' דצריך ס' ממה שאומדין ממה שיש חלב בעין תחת הקדירה וכ' הט"ז דמיירי שהכירה אצל האש וכ' בח"ד ס"ק כ' והא דלא בעינן ס' נגד החלב שבצידי הקדירה משום בדבר לח לא מקרי חיבור כמש"ל סי' ולעיל סי' תקל"ד אות ה' הקשיתי עליו דלא מצינן דלח אינו חיבור אלא בניצוק וקטפרס ומכאן אינו ראי' דנקיט בעין תחת הקדירה לא לאפוקי לדדין אלא לאפוקי כנגד מה שבלוע תחתיו בכירה א"צ ס' כמ"ש הח"ד בעצמו בסמוך בס"ק זה :

(ב) **בהג"ה** ואם נשפך כו' רותח ע"ג קרקע והעמידו עליו קדירה חמה אם מה שנשפך. אינו אצל האש לא הוי רק כלי שני ולכן הקדירה אסורה והתבשיל מותר דת"ג כ' הש"ך ס"ק ל"ב דאם הוא אצל אש והוא חם פשיטא דהוה ככ"ר ועדיף מני' וכ' ח"ד ס"ק כ"א תמוה לי דין זה דאם החלב אינו מכסה כל עובי השוליים שיהי' מגיע עד כנגד המאכל שבקדירה רק שהקדירה עומד על החלב נראה ודאי דהתבשיל מותר ואפי' הי' החלב בקדירה אצל האש ותחב בתוכו קדירה זו הא מבואר בש"ך סי' קכ"א בכלי שהכניסה מקצתה ברוטב דלא נתפשט הבליעה בכל הכלי וכן מבואר בסי' צ"ד דא"צ ס' רק נגד מה שנתחב בקדירה וכו' וא"כ לא"ד דע"כ מיירי שהחלב מכסה כל עובי השולים עד המאכל א"כ יש גם בצדדי הקדירה חלב א"כ לא ה"ל לומר האו"ה בט"ז דאומדין

דאומדין מה שיש בעין תחת הקדירה כיון דיש ע"כ גם חלב בצדדי הקדירה וצריך ס' ג"כ כנגד הצדדין מזה י"ל דדייק הח"ד שכתבתי לעיל דלצדדין אינו חיבור אבל ז"א שמכסה בצדדי קדירה לא חשיב לצדדין אפי' לח"ד כיון שאוסר וא"כ אדרבה על הח"ד קשה דלמה אמר אם יש ס' מה שיש חלב תחת הקדירה הא לח"ד חלב שתחת הקדירה אינו אוסר אפי' הוא אצל אש אלא דגם דין זה דח"ד דאיהו לשיטתי' ס"ק ע"ז אזיל דפסק כש"ך בסי' קכ"א אבל למ"ש סי' תרי"ב דהלכה כמג"א א"כ החלב תחת הקדירה כנגד התבשיל והרוטב מפעפע לפנים ואוסר התבשיל דמבליע בכולו והתם בקכ"א צריך להגעיל כולו וכן בסי' נ"ד בכף אי"ל ס' אלא כנגד מה שתחב בכף דאינו מפליע בכולו וא"כ ראי' בחכמת אדם כלל מ"ה בבינת אדם שם אות ס"ב שחולק בזה על הח"ד מהטעם שכתבתי ולמ"ש ממקומו מוכרע דא"כ למה אמר הא"ה שאומדין כנגד החלב תחת הקדירה הא לח"ד צריך שיהי' ס' כנגד הצדדין שמכסה השולים בצדדין עד המאכל:

(ג) **ועוד** כ' באותו ס"ק הח"ד ואפי' החלב מכסה כל השולים עד שמגיע כנגד המאכל כגון שהוא בגומא אפ"ה נראה דאם מונח בקדירה הרבה חתיכות דאין הבלוע יוצא מחתיכה לחתיכה אחרת של מעלה בלא רוטב דהמים שבתוכו ודאי דאין לו דין רוטב כל זמן שהוא צונן וביבשת אדם שם קלסוהו ולדידן קשה דין זה מאחר כנגד הרוטב והתבשיל נאסר כל התבשיל א"כ המים והחתיכות כולם נאסרו כאחד מן הבלוע של חלב ולאו מפני שנאסר תחלה חתיכה אחת ושיאסר החתיכות האחרות ע"י רוטב שיוצא מחתיכה זו לחתיכות אחרות:

(ד) **ובחכמת** אדם כלל מ"ה דין ע"ו כ' בדין זה דהיינו אם נשפך אצל האש דעדיף מכ"ר דגם התבשיל אסור עד שיהי' ס' נגד הנשפך וכ' מ"מ נ"ל דאם יש ספק אם יש ס' דאם יש ספק אם יש שישים בקדירה נגד הנשפך דמותר מס"ס שמא הי' ס' וס' שמא אינו מפעפע לפנים ע"כ וקשה דלעיל אות ג' בנפל טיפה נגד הרוטב דצריך בתבשיל ס' כנגד הטיפה וכ' שם הח"א אם יש ספק אם יש בתבשיל ס' אע"ג די"ל דהוה ס"ס שמא אינו מפעפע ואת"ל דמפעפע שמא הי' ס' דמה שנסתפקו הראשונים אינו נכנס בגדר הספק כמ"ש הפר"ח בכלל פ"ה עכ"ל וקשה דלמה כאן כ' בפשיטות דהוה ס"ס · ועוד קשה לי בשלמא אי הוה מלינן בגמ' ובפוסקים ספק זה שמא אינו מפעפע לסמוך לקולא י"ל בס"ס סמכינן לקולא כיון דיש פוסקים דמקילין אפי' באחד ספק אבל מבואר בסמ"ק ושאר פוסקים הובאו בש"ך ס"ק י"ב שכתבו רק את"ל דאין הטיפה מפעפע בתוך התבשיל נמי ממ"נ שרי ביש ס' בתבשיל א"כ רק לרווחא דמלתא כתבו את"ל דאינו מפעפע להחמיר כתבו א"כ נמי שרי כיון דאינו מפעפע אבל לקולא לא אשכחן מאן דמיקל וי"ל מ"מ הוה ספק שנסתפקו בו ראשונים שמא אינו מפעפע ושפיר כ' החכ"א דלא הוה ס"ס אמנם אח"כ מצאתי בתה"ד סי' קנ"ב שכ"כ פי' ראשונים לקולא דאם נפל איסור במקלת כלי אין אוסר כל הכלי ולכך ס"ל דאי"ל הגעלה לכל הכלי אפי' לקולא וראי' בח"ד ס"ק ע"ז שפי' דברי תה"ד נפל הטיפה שלא כנגד קיבולו דהיינו על היד וכי"ב ובמא"כ ז"א אלא דמיירו בנפל כנגד הרוטב נמלא דתה"ד מקיל משום דודאי אינו מפעפע לפנים א"כ הוה ספיקי דפלוגתא דהיינו שמא כתה"ד לדעתו דעת הרבה פוסקים דאינו מפעפע ואת"ל כדעת איכך פוסקים דהיינו הסמ"ק ואיכך פוסקים דס"ל דמפעפע בפנים שמא הי' ס' ועוד הסמ"ק וסיעתו אינו ברור דמפעפע בפנים והוה לדידהו רק ס' שמסתפקין בהם ראשונים דהוה ס"ס יפה עם דעת תה"ד דס"ל דאינו מפעפע בודאי לפנים וכבר כתבתי בסי' תר"י ותרי"א עוד סניפים להתיר שם בס' ביש ס' בנפל כנגד הרוטב וכנגד הריקן וה"ה הכא ועי' פליתי סקי"ד דנקיט נמי הך ספק שמא אינו מפעפע לס"ס ולמ"ש אני דלא הוה ספק שמסתפקין ראשונים אלא ס' פלוגתא:

(ה) **עוד** כ' שם בחכ"א דין י"ד כ' בשם מנ"י כיון דעכ"פ עדיין נשפך רותח שהיס"ב רק דהוה ככ"ש לכן כיון שהעמידו עליו קדירה מרותחת בקל מתבשל אף ע"י כ"ש ולכן צריך ס' נגד הנשפך אבל הפרמ"ג בט"ז סק"ה כאן ובט"ז סי' ל"א סק"ה כ' מרמ"א כאן מוכח דלא כמנ"י אלא דאם כ"ר לאו כ"ש ויס"ב בשיהא אפ"ה ת"ג כאם לתוך צונן ועי' ברביד הזהב סי' תס"ז ס"ק כ"ו שכתבתי מלשון הברייתא פסחים דף ע"ו ע"ב בשר רותח שנפל לתוך חלב רותח משמע דלא כמנ"י דדוקא שניהם רותחין אסור כולו אבל כשתחתון אינו רותח ממש דהיינו כ"ר אינו אוסר אלא כ"ק אמנם בסי' ס"ח כ' הפרמ"ג בדין הרביעי כ' דש"ך וט"ז חולקים אמנ"י וכ' דיש להחמיר באיסור דאו' כמנ"י ובפמ"ג ל"ע ועי' מש"ל סי' ת"כ אות ד' דיש להחמיר כמנ"י ע"ש ודוק ומברייתא לעיל יש לדחות כיון דיס"ב מקרי רותח או י"ל דהא מסיפא מוכח הדיוק להיפוך דתני בסיפא בשר רותח לתוך חלב צונן קולף משמע לתוך צונן הא לתוך חם דכ"ש אסור כולו וכיון דדיוקים סתרי אהדדי אזלינן להחמיר וברייתא ראשונה שם לא תני ברישא רותח לתוך רותח אלא חם לתוך חם א"כ י"ל גם מרישא להוכחא אעפ"י שאינו תיתאי רותח דכ"ר אלא בכ"ש שהוא חם נמי אוסר כולו במנ"י הנ"ל הוא בסי' כ"ו דמישב כן לאו"ה בשם הר"י מפריז שם ס"ק כ"ה בהעמיד קדירה חמה על רוטב הנשפך בקדירה דנשפך הוה בכ"ש והוה כחם לתוך חם כ' שכן דעת הב"ח סוס"י נ"א שכ' דברי תה"ד סי' קפ"א בנזל מקריה עד להקדירה והובא בסמוך בהג"ה דמיירי שזב תחת בשר או קדירה דיס"ב במקום שנוגע דנאסר הקדירה דהוי כצונן לתוך חם ואי"ל היכי דגם הבשר רותח וכמעשה דר"י מפריז דהצריכו ס' כנגד הרוטב שתחת הקדירה מיירי נמי דהוה יס"ב ע"כ וקשה כמו שהקשה ט"ז ס"ק כ"ה מה בכך דיס"ב הא מ"מ אינו אלא כ"ש וכמ"ש נמי בהש"ד סי' כ"ה דהוה כ"ש ע"ש א"ו דס"ל להב"ח כמנ"י אמנם מ"ש הב"ח לדעת תה"ד ומשמע מדבריו שם דאסור עד ס' אפי' הקדירה על הכירה סי' צונן משום מה דזב תחתיו היס"ב ז"א דהא תה"ד כ' דהוה עירוי א"כ לא אסור אלא כדי קליפה כמ"ש בב"י בסי' צ"א ורמ"א בסמוך:

(ו) **בפרמ"ג** בש"ך ס"ק ל"ב כ' דמ"ש הר"ן והרא"ש דאצל האש לא שייך עלאי או תיתאי דלא כ"מ לדידן דאי"כ אינו אצל האש ת"ג · וכ"ל דכ"מ גם לדידן אם התיתאי צונן והעמיד עליו קדירה העומדת אצל האש הוה אם הקדירה כחם האש אוסר ולא אמרינן כה"ג ת"ג ועד דמקרר בלע רק כדי קליפה דאינו יכול לקרר עד שכבר נאסר כולו והדין דין אמת כמ"ש הש"ך כן בס"ק ל"ג בשם יש"ש ועי"ל סי' תקל"ה אות ו':

סימן תרט"ז · (זה הסימן נדפס בכפל)

(א) ביאור תשו' מהר"מ מ"ש אם הנשפך ע"ג קרקע פשיטא דהוה כ"ש כיון דנבלע בקרקע מצנן יותר ואלא אפי' נשפך ע"ג כירה של חרס או ע"ג כלי דין כ"ש י"ל ואינו אוסר ומיני' למד הרמ"א דין זה דהוה ככ"ש בנפסק הקילוח ואין חילוק אפי' הקדירה הרותח שממנו יוציא קילות עומד ע"ג האש וישוב קו' הפלתי ופר"ת על רמ"א זה (ב) ישוב על או"ה שכ' חלב שנפל לארץ והקרקע לחה והושיבו עלי' קדירה ש"ב רותח דצריך ס' כנגד החלב בעין תחת הקדירה והקשו עליו הא הקרקע הוה כ"ש ותי' הט"ז דמיירי שהקרקע הי' רותח והקשה עליו במנ"י וכתבתי ב' תרוצים על קו' מנ"י והבאתי לפרמ"ג כ"ש שיס"ב ס"ל לפמ"ג אם הוא תיתאי ועליון חם אינו אוסר אלא כ"ק דכ"ש מקרר ועליון חם אבל אם התיתאי ע"י עירוי אינו מקרר לעליון חם ואסור כולו:

(א) **בהגה** סעי' ז' וקלוח מן הקדירה רותחת שהולך אל קדירה צוננת אם נפסק הקילוח מן הקדירה רותחת קודם שהגיעו הצונן הוה כמי כלי שני כך משמע בשערים בשם תשו' מהר"מ (כ"ל דצריך להיות הג"ה ש"ד) ואם לא נפסק הקילוח הוה כעירוי והקדירה הצוננת נאסרה במקום קליפה והתבשיל בתוכה שרי וכו' הנה דין זה מ"ש בנפסק הקילוח הוה ככ"ש הוא מהג"ה ש"ד שכ' שם מעשה בא לפני מהר"מ שנשפך רוטב חם מקדירה בשר רותח ושוב נתישב קדירה חולבות על אותו רוטב על הקרקע והתירו כי אמר אפי' הי' אותו רוטב בכלי והושיבה קדירה של חולבות בתוכו קיי"ל כ"ש אינו מבשל כ"ש הכא דנבלע רוב רוטב בקרקע עכ"ל וכ"ל לפרש מ"ש וכ"ש ה"פ טעמא דכ"ש אינו מבשל משום דדפנות של כ"ש מקררות אע"ג דדפנות מחזיקים מה שיש בתוכו א"כ מחזיקים עכ"פ ג"כ יותר החום ממה שנשפך ע"ג קרקע כיון שנבלע הרוב בקרקע מצנן יותר מכ"ש ושפיר הוה קו"ח וכבר ראי' באחרונים שעמדו בדברי הג"ה ש"ד בהבנתו וכ' פשוט כמ"ש · וא"כ בתחלה הג"ה כ' הרמ"א בנשפך ע"ג קרקע דהוא מעשה דתשו' מהר"מ דפשיטא דהוה כ"ש וא"כ כ' בקלוח שנפסק והלך אל קדירה צוננת הוא כדין שכ' מהר"מ אנשפך דאפי' אי הוה רוטב בכלי הוה כ"ש ה"ה הקילוח שנפסק דאינו בולע כקרקע אפ"ה הוה כ"ש ולכך לא כ' הרמ"א כאן שהלך ע"ג קרקע:

ובפלתי לקמן סי' ק"ה סק"ה הקשה ארמ"א כאן מכל ראשונים דלא מחלקי בין נפסק הקילוח לעולם מבשל כ"ק ולא קאמר כאן מיירי שהלך ע"ג קרקע א"כ נעשה כלי שני וכ"כ בפרמ"ג בש"ך סקל"ד אלא שלא כ' מנ"ל לרמ"א דין זה הכי מוכח מהג"ה ש"ד ואע"ג דהגש"ד מיירי באינו עומד על האש ורמ"א שהביא על דין זה פי' דברי תה"ד בלא נפסק הקילוח מיירי בעומד על האש י"ל כמ"ש בפרמ"ג בש"ך סי' ק"ה ס"ק אי דת"ח כלל כ"ו לא מחלק בין עומד על האש לאינו עומד ע"ג האש וכ"ל דגם הרמ"א משמע שכ' סתם נמי לא מחלק כן בנפסק הקילוח והי' ע"ג דבר קודם שהגיע לקדירה נמי לא מחלק ולקולא דהיינו אפי' בעומד ע"ג האש ונזחל קלוח ע"ג דבר אחר מותר אפי' בעומדת ע"ג האש.

וכן משיג הפר"ח כאן ס"ק ל"א ולעיל סי' ס"ח ס"ק י"ט דאין חילוק בין נפסק הקילוח ללא נפסק ושם בסי' ס"ח מראי' שהביא הפר"ח מפסחים דף ע"ו דאי' שם נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו ואי' שם בגמ' קס"ד בחרס צוננות ונטף משמע דנפסק הקילוח ע"כ א"כ מקושיא זו לא מעלה ארוכה מ"ש ליישב מהר"מ והרמ"א דש"ה כיון שהי' נשפך על הכירה צוננות הוה כ"ש דהא התם נמי נטף על חרס צוננות ואפ"ה מבשל כדי קליפה מכ"ש דקשה על מהר"מ ס"ל דנפסק הקלוח אינו אוסר אפי' לא הי' בולע ע"ג דבר צונן כמ"ש התה"ד סי' קע"ו שאם נפל טיפה רותח על הסכין או ע"ג כלי אי"ל הגעלה והקשה במנ"י כלל כ"ו ס"ק ע"ו הא קיי"ל דאפי' בנפסק הקילוח אסור ומה שתי' המנ"י דמהר"מ אינו מקיל אלא בכלי מתכות הוא דאינו אוסר בנפסק הקילוח ואינו

ואינו כן בתה"ד בסי' קע"ו דמביא דברי תשו' מהר"מ זה על קערה ושם קערה של חרס הוא עי"ש ונ"ל ישוב דהתם דמתיר מהר"מ בנפל טיפה על הסכין או ע"ג כלי בנפסק הקילוח ה"ד בטיפה וכעין חילוק זה בד"מ לקמן סי' ל"ג בשם או"ה גבי כיסוי וכ"כ בד"מ שם דמהר"מ כאו"ה ס"ל וא"כ התה"ד שכ' בשם מהר"מ שכ' דא"צ גרידה ואעפ"כ כ' התה"ד בנפל טיפה על הקערה דצריך גרידה צ"ל בכלי חרס מיירי וזה דלא כמנ"י וכ"כ בפמ"ג ש"ך סקל"ט במתכות לתה"ד צריך גרידה ובכ"ח אפי' קליפה כאוכל ז"א אלא במתכות א"צ כלל ובכלי חרס גרידה היינו בנפסק הקילוח ועי' משל"ק סי' תרכ"ו אות ב' בזה אבל קו' פר"ח מפסחים קשה ונ"ל דהתם בפסחים רק לס"ד קאמר הכי מאחר דקס"ד דמיירי בחרס צוננות ומסתמא הכי בס"ד הי' דקדק כן מן לשון המשנה וא"כ בס"ד הי' מוכרח לסברא זו. ובפר"ח שם רוצה להוכיח מזה דכ"ש מבשל דאם נפסק הקילוח הוא רק כ"ש וא"כ י"ל בס"ד ע"כ ס"ל דכ"ש מבשל ועי' ברטנורה בפ"ג דשבת שפי' שם משנה א' דס"ל כ"ש מבשל א"כ ה"ת בס"ד אבל למה דקיי"ל כ"ש אינו מבשל א"כ נפסק קילוח ·וע"ג כירה צוננת כהתם ע"ג חרס צוננת דהוה כ"ש כמ"ש הפר"ח גופי' הלכך א"ש דאינו אוסר. איברא דרמ"א לדנפשי' ס"ל לעיל סי' ס"ח דנפסק קילוח אינו אוסר אפי' בלא הלך ע"ג כירה וזה לא קיי"ל אבל דין דהכא בהלך על כירה יש לקיים דברי רמ"א שהוא מתשו' מהר"מ כמ"ש ועי' בסי' תמ"ט אות א' בישוב קו' הפלתי הנ"ל:

(ב) **ולפי** מ"ש בפי' דברי מהר"ם י"ל נמי מ"ש האו"ה כלל ל"א דין ו' בשם מהר"י מפריז אם חלב נפל לארץ והקרקע לחה והושיבו עלי' קדירה שיס"ב רותח וצריך ס' כנגד חלב בעין תחת הקדירה והקשה בט"ז ס"ק כ"ה אמאי צריך ס' דהא הוה כ"ש ותי' הט"ז דמיירי בכירה שאצל האש והוא חמה שהיס"ב והוא החלב שבתוכו כלי ראשון ומהר"מ מיירי בנשפך במקום שהכירה אינו חמה מחמת האש ע"כ וכ' עליו במנ"י כלל כ"ו ס"ק כ"א שדבריו תמוהים דאם מיירי שהכירה אצל האש והוא ככ"ר א"כ אף בקדירה צוננת אוסר וא"כ לאיזה צורך הוצרך האו"ה לומר שהקדירה רותחת הוא בלא"ה אסור כדין צונן לתוך חם עכ"ל ויש ליישב כפי סברא שכתבתי לדבריו של מהר"מ ה"ה די"ל כן לאו"ה דה"א כיון שהקרקע לחה ובולע רובו בקרקע ועי"כ נעשה צונן וה"א שגם מה שנשאר בעין נמי נצטנן וממילא הוה חם לתוך צונן קמ"ל שאינו מקרר מה שנשאר בעין.

ועוד י"ל דנקיט קרקע לחה ונבלע בו דאי"ל ס' למה שנבלע בקרקע אלא מה שהוא בעין ולא קשה קו' המנ"י די"ל כמו שכתבתי לעיל בישוב דברי מהר"מ ורמ"א דמה שהי' תחלה ע"ג כירה קודם שנגע הקילוח לקדירה צונן דגרע משאר נפסק הקילוח ואין חילוק בזה אפי' הקילוח מקדירה העומד ע"ג האש כן ה"א הא דצונן לתוך חם אסור דוקא אם החם עדיין בכלי שהי' עומד אצל האש אבל כשהלך ע"ג קרקע דהיינו ע"ג כירה אע"ג שהכירה נמי אצל אש אינו ר"ל שהכירה אצל אש ממש כמו הקדירה אלא סמוך לקדירה והקדירה עומד ממש אצל האש אלא כדרך הכירה שמבשלין עלי' והאש בתוכו כירה די"ל דדומה חום הכירה לכלי ריקן דהוה ככ"ש לט"ז סוס"י זה ואם הוא כן מקרר לחם העליון אמנם י"ל דחום הכירה דומה לחום העירוי מכ"ר אע"ג דאינו אוסר עירוי בכולי' מכ"ש בעירוי למטה אינו מקרר לחם העליון אפי' כ"ש מקרר לחם העליון כמ"ש בפרמ"ג בש"ך ס"ק ל"ה א"כ א"ש כתי' הט"ז דמיירי בעליון חם האו"ה ור"י מפריז דחום של כירה שמבשלין עלי' ונשפך על הכירה שם הוא עדיין חם מחמת האש שם בתוכו כירה וקמ"ל דחום של הכירה עכ"פ הוא חם כל כך שאינו מקרר חם העליון אבל חום דכירה לא הוה אוסר כולו:

סימן תרי"ז

(א) מדין שכ' רמ"א כאן באם לא נפסק הקילוח הנזחל ע"ג כירה עד שנוגע אל הקדרה דאוסר כדי קליפה אין הלכה כאו"ה שכ' דאם אין הקילוח נוגע באותו כלי של בשר אלא בכלי אחרת וממנו לכלי של בשר בלא הפסק מותר ולא כתי' הח"ד שתי' ומשוה האו"ה עם תה"ד ובסי' תרמ"ו כתבתי שאין תה"ד חולק על או"ה עי"ש (ב) ובנוזל העירוי תחת הקדירה דעת הב"ח בפי' תה"ד דאוסר כולו אפי' הקדרה צוננת אסור כצונן שנפל לתוך חם וכ' המנ"י דכ"ע הכי ס"ל ולא פליגי אלא בפי' תה"ד עי"ש וגם בפר"ח ס"ל הכי ואני כתבתי דלפי' הב"י בתה"ד חולק על הב"ח וכן דעת רמ"א בת"ח וכאן בהג"ה והקשיתי על ב"ח ופר"ח וכן משמע מפרמ"ג דלא כב"ח ולדינא נ' דאין לאסור דיש לצרף דעת או"ה שכתבתי באות א' דלא מקרי כה"ג עירוי ודעת הח"ד שהבאתי בסי' תרט"ו בזב רק תחתיו אין הכלי מפעפע לתוך התבשיל:

בהג"ה סעי' ז' ואם לא נפסק הקילוח דין זה מתה"ד סי' קפ"א שכ' קדירה מלאה חלב רותח שפותה אצל האש על הכירה ומחמת הרתיחה יצא החלב למעלה מאוגני הכלי והי' זוחל ונמשך בקילוח בלי הפסק דרך דפני הקדירה ע"ג הכירה עד שהגיע אצל הבשר שהוא ג"כ ע"ג הכירה יראה דאם היס"ב בחלב במקום שנוגע בבשר חשובי כה"ג עירוי מכלי ראשון ונאסר הבשר עכ"ל וכ' בב"י לעיל סי' ל"ה וז"ל ונראה דע"כ הבשר הי' צונן דאל"כ למה הוצרך לומר שחלב חשיב עירוי מכלי ראשון הא אפי' הי' צונן גמור הוה אסור לבשר משום דהוה צונן לתוך חם וע"כ לומר דמ"ש ונאסר הבשר לא לאסור הכל קאמר אלא דוקא כדי קליפה דהא חם לתוך צונן אינו אוסר אלא כדי קליפה עכ"ל ובת"ח כלל כ"ו ורמ"א כאן הבין דמיירי הא דקאמר עד שהגיע אצל בשר בקדירה של בשר מיירי ושהרתיחה נפלה על כלי של בשר כ"כ הב"ח בסוף סי' ל"ה וכ' על זה וכל זה לא נהיר עכ"ל ונ"ל דת"ח ורמ"א הבין דברי תה"ד כפשטי' דהגיע אצל בשר דקאמר היינו בשר ממש אלא מפני בנפסק הקילוח דהרי מיירי הרמ"א בכלי דנגע אל הכלי הקילוח הנפסק והוא מתשו' מהר"מ לכך כ' גם הדין הב' דהיינו בעירוי בלא נפסק הקילוח במשכחת שהגיע הקילוח אצל קדירה של בשר ולדינא אין נ"מ כיון דהכלי במקום הקליפה כבשר:

ובח"ד ס"ק כ"ג כ' דאו"ה כלל ל"ד דין כ"א חולק על תה"ד דאו"ה שם ס"ל דעירוי אינו אוסר אלא במערה ממש מן הכלי חולבת על כלי בשר· אבל עירוי מן הלך כגון שמערה ונגע הקילוח על כלי אחר ומשם הולך הקילוח בלי הפסק ע"ג כלי של בשר כה"ג לא מקרי עירוי ומ"ש הח"ד ליישב דאין או"ה חולק אתה"ד דאו"ה לא מתיר אלא שאינו מבשל או שאינו מבליע ומפליט כ"א שזהו פעולת בישול. אבל מודה דמבליע או מפליט כ' דלא ראה הח"ד בגוף או"ה רק ראה בספרים שהביאו בדיני מליגה דשם מפליט הדם ומבליע כא' אבל באמת האו"ה מתיר בכלי של בשר שהודחה בתוך כלי חלב ועירה מכ"ר של חלב ונגע הקילוח תחלה בכלי של חלב ומתיר הכלי של בשר הרי דאו"ה ס"ל דקילוח של הלך אפי' אינו מבליע· ועלה בדעתי ליישב ואח"כ ראיתי שקדמוני הפרמ"ג בש"ך סי' ל"ה ס"ק מ"י שהקשה כקו' הח"ד וכ' דדין דתה"ד שאני כיון שהקדירה עומדת ע"ג האש ואלא א"כ כ' דת"ח כלל כ"ו נראה דלא ס"ל לחלק בהכי עי"ש וכ"כ מרמ"א כאן דלא ס"ל לחלק בהכי וכ"כ בפרמ"ג כאן בט"ז ס"ק כ"ו למעשה אין להתיר אפי' שלקו מן האש א"כ האו"ה חולק על תה"ד ואין הלכה כאו"ה וקיי"ל כתה"ד דרמ"א ס"ל כוותי' וכ"פ בפרמ"ג שם בסי' ל"ה סקמ"י ויש מכאן ראי' למ"ש מכבר בספרי לאו"ח סי' ס"ח סקי"ב דאין הלכה כאו"ה וממ"ש יש ראי' לרמ"א דאפי' אינו עומד ע"ג האש אלא שהוסר מן האש עירוי אוסר אפי' לא נגע הקילוח מיד על הכל של בשר אמנם נמשכתי בזה אחרי פרמ"ג שכ' בסי' ל"ה בש"ך ס"ק י"ח דתה"ד ות"ח כלל כ"ו חולק על או"ה אמנם לקמן סי' תרמ"ו כתבתי דת"ח ס"ל כאו"ה ומכלל כ"ו ישבתי וא"כ ע"כ צריך לחלק בסי' ל"ב דס"ל כתה"ד דתה"ד מיירי בעומד אצל האש עי"ש ודו"ק:

(ב) **והב"ח** בסוס"י ל"ה כ' פי' דברי תה"ד וז"ל אלא נראה דמיירי שהחלב הי' זב תחת הבשר או תחת הקדירה של בשר ולכן פסק בסתם דהיד סולדת במקום שנגע תחת הבשר דה"ל צונן לתוך חם ואי"ל היכי דגם הבשר הוא רותח ומעשה דהר"י מפריז באו"ה כלל ל"ו דהצריכו ס' כנגד הרוטב שתחת הקדירה מיירי נמי היכי דהיס"ב ברוטב וכ"כ דעת מהרש"ל בפי' ג"ה סי' ל"ה. וכמנ"י כלל כ"ו ס"ק כ"ג כ' דנ"ל עיקר כב"ח ודרישה בסי' ל"ה דתה"ד מיירי שזב תחת הקדירה ולכך אוסר כולו כדין צונן לתוך חם ומ"מ לענין דינא אין כאן מחלוקות דאי זב תחת הקדירה הוה עירוי אפי' קדירה צוננת אסור כצונן לתוך חם דתתאה גבר ואי זב ונוגע אל דופן הקדירה ה"ל דין נוגעין זה בזה ואם נפל על הקדירה או לתוך הקדירה ה"ל כדין חם לתוך צונן עכ"ל:

ול"ב דלא כמנ"י שכ' דאין כאן מחלוקות דא"כ מה ראה הב"י לפרש לתה"ד מפשטי' דמשמע מדברי תה"ד דנאסר הבשר לגמרי וכ' הב"י דלא אסור אלא כעירוי וכדי קליפה אם ס"ל לדינא כב"ח ה"ל לפרש כן בזב תחתיו העירוי ולכך אסור כולו וכן בת"ח סי' כ"ו ורמ"א כאן כב"י ס"ל ועוד סתמא הכי הוא כיון דזב למטה בכירה הוא זב למטה תחת הקדירה ודוחק לומר דמיירי שהבשר מונח בגומא וזב ונפל ע"ג הבשר ולא תחתיו כמ"ש בח"ד ס"ק כ"ד כי"ב אש"ך ס"ק ל"ו סתמא לא משמע הכי ותה"ד כ' שזב על הכירה עד שנוגע לבשר סתמא משמע דהבשר מונח על כירה בשוה א"ו דס"ל לב"י ורמ"א אפי' זב תחתיו לא אוסר אלא כעירוי וכדי קליפה. וכן ממ"ש הרמ"א אבל אם הקדירה חמה אפי' הקילוח צונן ה"ל כצונן לתוך חם וכ' הש"ך כיון שהקדירה עומד במקומו חשיב תתאה. א"כ אפי' זב תחתיו נמי כיון דקדירה עומד במקומו הקדירה מקרי תתאה ונאסר כצונן לתוך חם א"כ כשהקדירה צוננת הוה הקלוח הזב תחת הקדירה מקרי הקדירה תתאה כיון שהקדירה עומדת במקומו:

ורציתי לדחות שאין ראי' מן הש"ך הנ"ל די"ל דהש"ך לא כ"כ אלא ליישב קושיותו אמאי בקדירה חמה הכל אסור כצונן לתוך חם דת"ג והקשה הש"ך דלמה לא דמי לדלקמן סי' ק"ה ס"ג בהג"ה דאם הניח היתר ואיסור זה אצל זה וא' מהם צונן סגי בקליפה· א"כ דלמא הש"ך לא קאמר דקדירה חשיב כתתאה כיון שעומד במקומו לגבי הקילוח שנוגע בצידו. אבל נ"מ לא חשיב הקדירה תתאי כנגד הקילוח הזב תחתיו ממש ואמרתי דאין סברא אדרבה בזב עירוי רותח ע"ג כירה נחלש כח החום וכמ"ש בפרמ"ג ס"ק ל"ד בנפסק הקלוח דכאן אין אוסר אפי' כדי קליפה ולקמן סי' ק"ה אוסר כ"ק ותי' ש"ה כיון שהולך ע"ג כירה כן ה"נ כן דמקרי הקדירה תיתאי אפי' זב תחתיו. ועוד דלשון התה"ד שכ' דאינו אסור אלא משום עירוי א"כ משמע דלא כב"ח דעירוי לא אסור אלא כדי קליפה ועוד דתה"ד גופי' כ' דראייתו משבת אינו ראי' א"כ הבו דלא לוסיף ודי לאסור כדי קליפה ועוד הפר"ח כ' בס"ק ל"ה דהתה"ד לשיטתי' ס"ל דעירוי אוסר כולו כ"מ בתה"ד סי' קפ"ה וסי' קע"ו ותי' זה א"ש טפי

מפי'

מפי' הב"י שפי' לדעת תה"ד משום עירוי ואינו אסור אלא כדי קליפה דמתה"ד משמע דאסור כולו. וגם ליתא לפי' הב"ח דכל חדושי' דב"ח מתה"ד דאוסר לגמרי ומזה שחידשו דעירוי בזב תחתיו מיירי ואוסר כה"ג עירוי לגמרי ואין ראי' דהא תה"ד לשיטתי' אזיל שכ' דלא אסור אלא מטעם עירוי ותה"ד ס"ל דעירוי אוסר לגמרי:

וגם הפרמ"ג נמי לא ס"ל כב"ח והיינו ודאי משום דב"י ורמ"א חולקים ואידך ראיות שכ' בש"ך ס"ק ל"ה שכ' אפי' בעירוי שזב תחת הקדירה אינו אוסר כולו אלא זה מהני עירוי אלא שאינו כ"כ דחשיב כ"ש למטה וחם למעלה כחם לתוך דמיקר לי' ואדמיקר לי' בלע כדי קליפה אבל בעירוי תחת הקדירה אינו מקרר לעילאי חם:

ובפר"ח ס"ק ל"ב כ' אמ"ש הרמ"א שאם הקדירה חמה כ"ר אפי' הקילוח צונן אסור דת"ג והקשה הפר"ח כקו' הש"ך ס"ק ל"ו דלמה לא דמי להג"ה סי' ק"ה ס"ג שאיסור והיתר שמונחים זה אצל זה וא' מהם צונן דסגי בקליפה ותי' כתי' הש"ך דשאני הכא שהאש עומד במקומו והקילוח בא מבחוץ יש לו דין תיתאי גבר וכעין שכתבתי לעיל בסי' צ"א ס"ק כ' בשם הרשב"א (שם כ' בשם רשב"א אמאי בנפל בשר רותח לתוך חלב צונן בקליפה דת"ג דהחלב מקרי תתאי הא כשנופל הבשר לתוך החלב הבשר למטה והחלב צף למעלה ע"ג הבשר ותי' מפני שהחלב עומד במקומו מקרי החלב תיתאי) וכ' ומיהו ה"ד כשמקלח על הקדירה אבל אם החלב זב תחת הקדירה של בשר יש לו דין תיתאי גבר ואין אוסר התבשיל שבקדירה חמה ול"ד לרשב"א כאן שהחלב שזב כולו תחת הקדירה של בשר אין טעם לומר דמקרי תיתאי לפי שהוא במקומו עכ"ל ע"כ הרי דפר"ח מחלק כמו שרציתי לפרש דדוקא כנגד בא מן הצד מבחוץ חשיב העומד במקומו תיתאי אבל לגבי תיתאי ממש אין סברא לומר דלא מקרי תיתאי הזב למטה וא"כ הפר"ח נמי לכאו' כב"ח ס"ל וכבר כתבתי דלא כ' לחלק ודאיותי שב"י ורמ"א לא ס"ל כב"ח ובס"ק ל"א נמי כ' כב"ח דאוסר כולו ושם הא כ' דתה"ד ס"ל דעירוי אוסר כולו א"כ משמע דאפי' זב תחתיו למאן דס"ל עירוי אינו אוסר אלא כ"ק אפי' בזב תחתיו נמי לא אסור אלא כ"ק ולתה"ד אפי' בעירוי מן הצד אוסר כולו והאיך כב"ח דהא דעת הב"ח דוקא בזב תחתיו אוסר כולו וזה אפי' לדידן וא"כ דברי פר"ח קשיין:

ועוד מ"ש הפר"ח ולא דמי לההיא דרשב"א דש"ה דאיכא נמי חלב צונן נמי תחת הכלי אלא שגם מהחלב יש על הכלי לזה כ' שאעפי"כ יש לו דין תיתאי גבר אבל בכהן שהחלב כולו תחת הקדירה של בשר אין טעם לומר דהקדירה מקרי תיתאי לפי שהוא במקומו ע"כ הנה. כוונתו להקשות על עצמו מרשב"א אע"ג דכל החלב צף על הבשר אפי"ה מקרי חלב תיתאי משום דעומד במקומו כן ה"כ אע"ג שהחלב זב תחתיו וכל החלב למטה מ"מ ה"ל לומר דהקדירה מקרי תיתאי ע"ז תי' דז"א דשם ברשב"א איכא נמי חלב קצת תחת הבשר. אבל בכולו חלב למעלה הוה רשב"א מודה ה"ה הכא בכל החלב למטה אומר אני דז"א דמאן יימר בדינו דרשב"א שיש למטה אפי' קצת חלב מכ"ש אם הבשר כבד ונופל עד למטה בקרקע הקדירה והחלב כולו עולה למעלה ואפי"ה מהני מפני שהחלב עומד במקומו:

ונ"ל עוד דהנה הח"ד הקשה על תי' הש"ך ס"ק ל"ו דשאני הכי דקדירה עומד במקומו מקרי תיתאי ולא דמי למניח זה אצל זה וא' צונן לקמן סי' ק"ה ס"ג והקשה הח"ד דא"כ לא משכחת לקמן סי' ק"ה במניח זה אצל זה דסגי בקליפה אלא כשנעקר שניהם ממקומם בב"א והניחם יחד אבל אם א' מהם מונח שם מקודם לא סגי בקליפה מפני שזה שעומד במקומו הוה תיתאי ותי' דתליא בדבר הסומך על חבירו הנסמך מקרי עלאי והסומך תיתאי ומביא ראי' לדבריו מפסחים דף ע"ה בסכו הפסח בשמן של תרומה דסגי בקליפה אע"ג דשמן של מטה תתאי. הנה ראייתו יש לדחות דאף שמן של מטה עכשיו תיתאי מ"מ בשעה שסך הוה השמן למעלה וסך למעלה על הפסח מ"מ יהי' דברי ח"ד בלא ראי' ממק"א רק מכח קושיתו מכאן וא"כ גם בזב כולו מתחתיו כיון שבא מבחוץ והקדירה עומד במקומו הוה החלב הנסמך והקדירה הסומך א"כ מקרי הקדירה תיתאי:

והב"ח כ' שם בסוס"י ל"א לדבריו והמעשה דר"י מפרי"ז בא"ו כלל ל"א דהצריכו ס' נגד הרוטב שתחת הקדירה מיירי נמי היכי דיש"ב ברוטב עכ"ל א"כ כ' דב"ח שהבין דר"י מפרי"ז ג"כ משו"ה אוסר עד ס' משום דעירוי זב תחת הקדירה ולכך הי' מפרש גם לתה"ד הכי אבל ז"א דאו"ה לא מיירי מעירוי וזב תחתיו אלא שהעמיד על נשפך ע"ג קרקע חלב והעמיד עליו קדירה של בשר והחלב רק דין כ"ש עליו ודבריו קשה אמאי אוסר עד ס' ונאמרו עליו תרוצים שונים כמ"ש בסי' תרע"ו אות ה' ובסי' תרע"ז אות א' ד"ה ולמ"ש בפי':

ועתה לדינא הגם שאין קטן כמותי מכריע אמנם בנידון שלנו דיש בלא"ה לצדדין להתיר בעירוי דזב כולו תחת הקדירה איכא הח"ד ס"ק כ"א דלא נאסר התבשיל אפי' הזב תחתיו אלא האש ממש כל שאינו נכוה עובי השוליים ועד שיגיע עד המאכל בקדירה משום דאינו מפעפע בכלי דאם מקצתו אינו חם כולו וכ"כ מדעת רוב הפוסקים. אע"ג שכתבתי בסי' תרע"ו אות ב' דלא קיי"ל הכי מ"מ בעירוי וזב תחתיו דאין לאסור עד ס' מצינן עוד לצרף דעת הנך פוסקים להתיר:

ועוד מצינן לצרף דעת או"ה שהבאתי אות א' דנזחל ע"ג הכירה לא הוה עירוי אע"ג דלא קיי"ל כאו"ה ובאו"ח ברביד הזהב כתבתי דיש פוסקים דחשובים רשב"א ור"ן דס"ל כאו"ה אלא כתבתי דהלכה כרש"י ותוס' דפליגו על או"ה א"כ מכל אלו הצדדים נראה דאין להחמיר בזב תחתיו ואפי' העירוי הולך עד התבשיל למעלה ג"כ אין אוסר אלא כדי קליפה דשם למעלה ה"ל דין מניח זה אצל זה וג"כ אינו אוסר אלא כדי קליפה.

ומש"ל שגם היש"ש ס"ל כב"ח גם זה לפום ריהטא כתבתי כן כי ראי' כן בפר"ח ס"ק ל"א אבל עיינתי ביש"ש גופי' נ"ל דאינו כן דיש"ש סי' ל"ח בפי' ג"ה הבין לתה"ד דבשר שע"ג כירה מסתמא רותח הוא ע"כ קשי' לי' דל"ל שהחלב העירוי וזוחל לבשר הוא רותח אפי' הי' צונן תיפ"ל דנמי אסור דהבשר בולע מהחלב דרש"ל ס"ל במניח איסור והיתר יחד ונוגעין זה בזה א' צונן וא' חם אסור כטמא מליח וטהור טפל דבנוגעין ליכא לא תיתאי ולא עלאי וע"ז תי' היש"ש דתה"ד מיירי בזב תחת הקדירה א"כ אי הוה צונן הוה תיתאי גבר ולא הוה אסור אלא כדי קליפה ע"כ מזה לפום ריהטא משמע הא לסיפא ג"כ דהיינו אם העירוי זב תחת הקדירה ת"ג ותיתאי רותח נאסר הבשר לגמרי:

אמנם באמת ז"א אע"ג בצונן שזב תחת הקירה מקרי החלב הצונן תיתאי אבל בעירוי הזב רותח תחת הקדירה צונן לא מקרי העירוי ת"ג דא"כ דגם זה מקרי ת"ג הנה ידוע דתשו' תה"ד לא הי' שמעשה שהי' כך הי' רק תה"ד עשה בעצמו השאלות והתשובות א"כ דעירוי מקרי ת"ג לאסור כולו של בשר למה נקיט התה"ד דבריו בבשר רותח דכך הוא כמ"ש היש"ש דסתמא הבשר שמונח ג"כ ע"ג כירה הי' ג"כ רותח תיפ"ל אפי' הי' הבשר צונן נמי אסור לגמרי כיון דמיירי שהעירוב כזב תחתיו ת"ג ואוסר הבשר כולו. א"ו נ"ל דז"א ליש"ש אלא עירוי שזב תחת קדירה צוננת לא אסור ולא מקרי תיתאי וה"ט שעירוי לא מקרי רותח שיהי' יכול לאסור כולו. וא"ת כיון דעירוי שזב תחתיו לא מקרי ת"ג א"כ מה ראה התה"ד להוכיח דזב ע"ג כירה מקרי עירוי. תיפ"ל בלא"ה אסור כיון דהבשר רותח נאסר הבשר מאחר שאין כאן צונן תחתיו י"ל דאי עירוי הזב ע"ג כירה הוה רק ככ"ש הוה מקרר תחת הקדירה דהוה כצונן כמ"ש הפמ"ג דכ"ש הוה כצונן והבאתי דבריו בסי' תרע"ו אות ה' קמ"ל דהוי עירוי כ"ר ועכ"פ אינו מקרר כמו שכתבתי בשם הפרמ"ג לעיל כך צריכין אנו לפרש דברי היש"ש.

וצ"ל ליש"ש אע"ג בזב צונן תחת הקדירה רותח החלב מקרי תיתאי אבל בעירוי שזב ע"ג הכירה תחת הבשר צונן לא נאסר הבשר עילאי צונן הרי דלא ס"ל כב"ח ואלא בדין הב' בקדירה חמה וזב תחתיו חלב צונן ואין הצונן מקרי תיתאי הקדירה הכל אסור כ"פ הרמ"א משום דקדירה העומד במקומו כמ"ש הש"ך ס"ק לו ופר"ח ס"ק ל"ב דלא כמרש"ל ופירושו דיש"ש נמי קשה דבתה"ד משמע דעירוי הי' אוסר לבשר וע"כ כ' הב"י דמיירי שהבשר הוא צונן ע"ג הכירה. אבל לקושטא דמלתא גם פי' הב"י קשה דמתה"ד משמע דעירוי אוסר כולו וכ' לעיל דאין ה"כ דעירוי אוסר כולו וכן דעת תשו' מרש"ל הובא בש"ך סי' ק"ה סק"ד ודחוהו הש"ך ולעיל סי' תק"א ישבתי לתשו' מרש"ל וכ' שמוכין לדבריו מתה"ד שכתבתי כאן דג"כ הכי ס"ל מ"מ כאן דאיכא או"ה דאם העירוי זוחל מן הצד י"ל דליכא כב"י ורמ"א שאינו אוסר כולו אלא ע"י קליפה והקדירה אסורה והתבשיל מותר כנלעכ"ד.

סימן תרי"ח.

(א) אם יש ע"ג כירה אפר נעשה הזחילה ע"י האפר נטל"פ אפי' בשעה קלה נעשה נטל"פ ואפי' בלא הפ"מ כן דעת הש"ע לקמן סי' פ"ד ס"ד ומה שהקשה הש"ך שם אש"ע תירצו בפר"ח ובמנ"י ואני העלתי ארוכה לישב הכל וכל זה ה"ה בשאר איסורין מכ"ש בב"ת אלא בחכ"א כלל מ"ה דין ח' כ' בזב הרבה ושם ע"ג הכירה מעט אפר אין להקל:

במנ"י כלל כ"ו ס"ק כ' כ' דהא דעירוי הנזחל על הכירה דאוסר ה"ד בליכא אפר במקום זה דאל"כ נעשה הרוטב לפגם ואינו אוסר ובכלל כ"ח ס"ק כו' וכ' דין זה למעשה צ"ע דאפשר בשעה קלה כזו אינו נעשה לפגם והובא כאן בפרמ"ג בט"ז ס"ק כ"ה ולענ"ד דז"א האחר דכ' המנ"י שם דיש לסמוך אש"ע בסי' צ"ה סעי' ד' והרמ"א סתם כוותי' וגם בסו"ת צ"ל שהוא אחרון מסכים כן למעשה דאפר עושה נוטל"פ והש"ע בסי' צ"ה שם שכ' אם קודם שהניח קדירות בתוך יורה נתן כ' אפר מותר משמע מיד נוטל"פ וטעם האפר הולך עם המים או כאן נמי הזחילה ובח"ד לקמן סי' צ"ה ס"ק כ"א כ' דאין להתיר בדין דהתם אלא בהפ"מ מפני שהש"ך הניחו שם ס"ק קל"א בצ"ע לא ראה במנ"י הנ"ל שכ' לסמוך אש"ע ומישב קו' הש"ך והפרמ"ג הנ"ל נמי לא מחמיר אלא בשעה קלה משום דש"ך חולקים לגמרי אדין דש"ע וס"ל דאפר אינו עושה טעם לפגם משמע דס"ל לפרמ"ג דלא כש"ך אלא בשעה קלה מחמיר ולמ"ש דהיא דגם בשעה קלה מתיר הש"ע א"כ אין מקום להחמיר ולאסור אפי' בשעה קלה ועי' לקמן סי' תרמ"ח ישבתי כל קו' הש"ך על הש"ע:

אלא דצריך ביאור כי במנ"י לא מיישב רק חד קושיא דהיינו מה שהקשה הש"ך מפוסקים דלא מהני הגעלה בבן יומא אם לא שיש במים ס' כנגד הכלי הא אפשר להגעיל באפר ע"ז כ' המנ"י מסי' תנ"ב באו"ח דאין מגעילין בה בלוג דהיינו במים עם אפר וכ"כ בפר"ח לקמן סי' צ"ה קו' זו לא הבינותי התם טעמא דלוג אינו מפליט הבלועה א"כ אדרבה יפה הקשה הש"ך דלמה לא מהני הגעלה בלוג משום שעושה הבלועה לפגם

לפגם ויסי' כמו אב"י וא"כ יש מציאות הגעלה בכן יומא והפוסקים לא משכחי להגעיל בליכא ס' במי הגעלה א"כ ראי' שכן תי' הפלתי שם דהש"ך ר"ל שיגעיל אחר שנתן אפר:

והש"ך הקשה עוד מתוס' דף ק"ו ורא"ש שם שהקשו אר"ת דס"ל אתיכה נ"כ בכל אסורין האיך הגעילו יורה גדולה והקשה הש"ך דלמא הגעילו באפר וי"ל קו' הש"ך זו ג"כ דהיינו דא"כ דתורה חשיב כל מיני הגעלות אשר במים תעבירו במים אשר באש באש ולמה לא חשיב נמי תקנת יורה גדולה שיתקננה במים עם אפר א"ו דגם יורה גדולה אפשר במים להגעיל והקשה תוס' שפיר הא נ"כ אלא בלא הש"ע קשה אתוס' הא אפשר לעשות פגום בדברים אחרים הפוגמים וקשה שלא הירגש הש"ך ואחרונים בזה וצ"ע. אלא כ"ל וצ"ל שלא תיקשי קו' זו אע"ג דמהני לכלי אם פוגם הבלועה בדברים הפוגמים מ"מ אין זה תקנה לכלי לאכול בו כי במעט דבר הפוג אינו נעשה כל הקדירה לפגם והלא צריך לערב בו מדברים הפוגמים הרבה מהם וזה מקלקל גם התבשיל שיבשל אחר הגעלה א"כ אש"ע מאפר קו' הש"ך מתוס' דף ק' הנ"ל ומפוסקים שהקשה הש"ך נמי לא קשה דלמה לא מגעיל באפר וק"ל. כי"ב בש"ס דף קי"א דרב הירגיש בקדירה מרירות אחר זמן וא"כ אין לזו מפסק ש"ע דאפר עושה לפגם ומותר מכ"ש בב"ח דאיקליש עכ"פ הטעם ע"י האפר כ"כ בפתחי תשו' סי' צ"ה ולא מצי לחול שם בב"ח:

סימן תרי"ט

(א) ישוב על רמ"א דטיפה שנופלת ע"ג כיסוי הקדרה דסגי בס' כנגד הטיפה והרבה טעמים דלא כט"ז שכ' דהוה ס' תורה דליתא אלא אפי' נפל כנגד הריקן בקדרה לא אסור אלא ממנהגא ובכיסוי די"ל דעדיף מנפל ע"ג ריקן אפי' ממנהגא מותר ולא כח"ד שפ' כט"ז (ב) ישוב לאו"ה שכ' דלהכי בנפל ע"ג כיסוי מותר בס' פעם א' דלא מחזקינן ריעותא דלא עלה הרתיחה תיכף עי' פרמ"ג בנפל ע"ג ריקן והקדירה הי' מכוסה נמי אי"צ ס' פעמים ס' אלא כמו בנפל ע"ג כיסוי וסגי בס' כנגד הטיפה:

בהג"ה ס"ז טיפה הנופלת ע"ג כיסוי קדירה דינה כנפלה ע"ג קדירה כנגד הרוטב והוא שהתחיל הקדירה להרתיח ובט"ז ס"ק כ"ז אוסר דשמא בשעה שכיסה לא עלה הרתיחה וכיון דהוה ס' תורה אסור ובדרבנן מותר. ובמנ"י כלל כ"ו כ' דלא ראה הט"ז באו"ה כלל ל"א דין י"א שכ' טעם לדבריו דלא מחזקינן רעיתא שלא עלה הרתיחה ומותר ממ"נ ע"כ ולא הבינותי כיון שנפל טיפה הרי איתרעי אלא שאנו מסופקין שמא לא עלה הרתיחה הוה ספק גמור שוב ראי' בפרמ"ג בט"ז שפי' כן לדברי או"ה דר"ל דמותר ממ"נ אם עלה הרתיחה בתחלה מותר ואם לא עלה מתחלה גם אח"כ לא יעלה וקשה מאי שנא מנפל טיפה על הדופן שלא כנגד הרוטב דאוסר עד ס' וצריך ס' פעמים ס' וכ' הש"ך ס"ק כ"ה בשם או"ה דחיישינן בשעת נפילת הטיפה לא עלה רתיחת הקדירה ונעשה הבלוע נבלה ואח"כ עלה רתיחת הקדירה ונגע לאותו מקלת דופן שנאסרה ואמאי בכיסוי לא חיישינן להכי בשעת נפילה הי' ריקן ולא על הרתיחה ואח"כ עלה:

ובפר"ח הקשה על הט"ז מכיסה או ניעור דנתערב ע"י הכיסוי בכל הקדירה ופרש"י ע"י שהרתיחה עולה מחמת הכסה ולא חיישינן שמא בשעת נפילה לא עלה הרתיחה ובח"ד תי' וכו' ויש לחלק דדוקא לעיל לענין לאחת מחתיכה אמרינן כיון שכיסה הקדירה אפי' אין הרתיחה עולה ההבל והזיע שנתמלא בקדירה נמי מוליא טעם מחתיכה משא"כ לענין בלוע בכלי חרס שאין הרוטב יכול להוליאה דהא אפי' כנגד הרוטב הקדירה אסורה רק שאין הבלועה נ"כ מטעם שכ' המרדכי דמקושר הוא עם הריטב שבקדירה הלכך צריך שיהי' דוקא כנגד הרוטב דאז הוא מקושר תמיד עם הרוטב ואינו מועיל מה שהוא מקושר עם הזיעה ע"כ בישוב הט"ז:

אמנם לדינא כ' כרמ"א וכמו שפסק הפר"ח והמנ"י. חדא דעוד הקשה על הט"ז דהא אפי"ת דכיסוי הוה כנפל על ריקן וכ' הט"ז דהוה ספק תורה והקשה הפרמ"ג דנפל ע"ג הריקן דצריך ס"פ ס' הוא רק ממנהגא כדאי' בש"ע לעיל ומה איסור תורה יש כאן וצ"ל דכוונת הט"ז דנהגו כן בנפל במקום ריקן לאסור משום דחששו לס' דאו' דשמא לא מפעפע עוד לפנים לתוך התבשיל אמנם ז"א דכ' דמותר מדינא וכך ס"ל לאו"ה דמתיר בכיסוי פגם על הקדירה במקום ריקן קשה אמאי נ"כ ואוסר עד ס' מטעם דבלוע נ"כ עד ס' הא ליכא אלא ספק ואו"ה ס"ל כל שאינו מבורר לא נ"כ כמ"ש הש"ך ס"ק א' ע"כ. דלא אסור אלא ממנהגא. ובמנ"י כלל כ"ו סק"ו כ' טעם אחר לאו"ה דלא אסור אלא ממנהגא בכלים בבלוע וא"כ כיון בכלי ריקן רק ממנהגא אסור ובע"ש מקילין. א"כ י"ל הכא דלא לוסיף עלה דהיינו בכיסה. די"ל מתחלה עלה רתיחה או דהבל וזיע עכ"פ יש מתחלה אפי' מנהגא ליכא ותדע עוד כיון שאנו מתירין בע"ש בנפל במקום הריקן ע"כ מעיקר הדין דאפי' שלא כנגד הרוטב מקושר המקום הריקן שנפל עליו הטיפה הוא מקושר עם הרוטב א"כ בחול דאסור הוא רק ממנהגא ועי' ברש"י תר"ה כ' הרבה ראיות דבב"ח ג"כ אתיכה נ"כ לאסור אחרים הוא מדרבנן ולא כט"ז כאן שכ' דהוה בב"ח ס' תורה ובפלתי כ' דלא כט"ז משום דהוה ס"ס שמא אינו מפעפע כלל או שמא עלה הרתיחה תיכף תי' בזה קשה דהך ס"ס איכא נמי גם בנפל במקום ריקן שמא אין הטיפה מפעפע כלל לפנים ואת"ל דמפעפע שמא מיד על הרתיחה למעלה במקלת שנפל שם הרוטב ולא נאסר כלל וצ"ל ממנהגא אסור ומ"ש בכיסוי דאינו ממנהגא אסור וי"ל כמש"ל בכיסה עדיף מנפל ממקום ריקן דע"י הכיסה יותר י"ל דמיד על הרתיחה או עכ"פ יותר הבל וזיע תיכף למעלה אפי' ממנהגא שרי:

ב' **ועוד** י"ל דלהכי במקום ריקם אסור דלא הוה ס"ס שמא אינו מפעפע ס"ל דהוה ספק דמסתפקי' ראשונים ולא נחשב לספק כמ"ש בחכ"א כלל מ"ה והבאתיו סי' תר"ע תר"י. אמנם עדיין קשה בב"ח בספק איכא להיתר חזקת היתר א"כ אפי' בס' א' אמאי אסור וכתבתי בשם ברוך טעם סוס"י תר"י כיון דיש רעיתא אסור מדרבנן דהיינו הנפילה אמנם ה"ד ברעיתא ודאי. אבל בנפל על הכיסה דאי' מפורש בטיפת חלב שנפל לקדירה דע"י הכיסה מותר אפי' לפרש"י דפי' בחתיכה בחצי' ברוטב דאינו אסור הרתיחה רק חצי חתיכה וא"כ כ"כ אותו חתיכה וכשעולה הרתיחה אח"כ אוסר כל הקדירה. וא"כ מה סברא הח"ד לחלק בין חתיכה לכלי אינו סברא לדחות החזקה דאוקמינן בחזקת היתר ואמרינן דתיכף עלה הרתיחה או דסגי גם הבל וזיעה כמו בחתיכה ואלא די"ל דאיתרעי בנפל בכלי כח"ד זה אינו ברור וכל שאין הריעיתא ברור אפי' מדרבנן מותר ואוקמינן ההיתר אחזקתו וא"כ י"ל דזהו כוונת האו"ה דלא מחזקינן רעיתא ר"ל כיון שאין הרעיתא ברור בכלי יותר מן חתיכה ונשאר ההיתר על חזקתו:

סימן תר"כ

(א) מ"ש הש"ע דזיעה היוצא ועולה אוסר הקשתי ב' קו' ותי' ועוד תי' על קו' חס"ו כיון דעל משקין במותן צריך קרא מהיכ"ת דריחא אסור (ב) רב ולוי דפליגי בריחא מלתא פליגי בזה מאן דס"ל ריחא מלתא ע"י הזיעה העולה עמו ע"י ההבל וכו' ומזה ישוב על הרי"ף דס"ל אפי' למה דקיי"ל ריחא לאו מלתא מ"מ לכתחלה אסור (ג) קשה לי על רא"ש בתשו' דמביא ממכשירין דזיעה היוצא כאותו דבר מרא"ש פ' כל שעה דלא דמי זיעה לענין חימוץ להכשר א"כ ה"נ נימא הכי (ד) קו' על אחרונים דילפי מהדדי חימוץ מהכשר ודיחוי לח"י שכ' דמי רגלים דבהמה מחמיץ (ה) ישוב על הרי"ף בפגה"נ שכ' דרב דאסר ריחא בפסחים ע"ו ליתא אלא דרב שייך באידך דרב דס"ל מב"מ במשהו (ו) ישוב על ש"ך לקמן סי' ק"ח אם צלו בב"ח שניהם תחת המחבת אסור לאכלו כחלב היינו ביש זיעה (ז) תי' על קו' פרמ"ג בסי' ק"ה בתיתאי חם ניצוק חיבור אמאי בחם לתוך חם אין ניצוק חיבור:

בש"ע סעי' ח' מחבת של חלב שנתנו תחת קדירה של בשר הזיעה עולה ונבלע בקדירה דין זה בתשו' הרא"ש כלל כ' דין כ"ו ודייק דין זה מפ"ב דמכשירין דזיעה הבא מן מים מכשיר כמים וזיעה מדבר טהור טהור מכל הלין שמעינן דזיעה היוצא מן הדבר חשובה כאותו דבר. אמנם צריך לידע אם קדירה רותחת מקבלת זיעה דשמא חום הרתיחה שבה מעכבת לקבל הזיעה והכא יש לחוש שאלפס שתחתי' מבטל ומונעתו מבטל ומונעות רתיחתו העליונה עכ"ל ר"ל אפי"ת דרתיחת עליונה מעכב לקבל הזיעה לעומת זה יש לחוש שאלפס שתחתי' מבטל ומונעת רתיחה העליונה א"כ אין רתיחת עליונה מעכב מלקבל הזיעה.

הנה היולא לנו מדברי הרא"ש דע"י ההבל היולא מרתיחה יולא עם ההבל גם הזיעה שהוא יולא מן הדבר השיב אותו דבר וקשה אמה דקיי"ל ריחא לאו מלתא הא לא ריחא לבד איכא אלא גם הזיעה הולך עם ההבל ואמאי שרי וצריך לומר התם בגלגו יחד בתנור איסור והיתר ושניהם רותחין בזה מודה הרא"ש דרתיחה מעכב לקבל הזיעה כמ"ש הרא"ש הנ"ל ועוד דזיעה נתפזר בתנור ובודאי הרתיחה מונעת מלקבל הזיעה ואינו קולט רק ריח לבד והרא"ש לא אוסר אלא בעומדין זה תחת זה כהנ"ל:

אמנם עדיין קשה מה פריך פסחים דף ע"ו דריחא דפליגו רב ולוי אי מלתא כתנאי מהרודה פת חמה ונתנה עפ"י חבית יין של תרומה ר"מ אוסר ור' יודא מתיר מאי לאו תנאי הוא דמ"ס ריחא מלתא ומ"ס ריחא לאו מלתא דלמא שאני התם כיון דתרומה תחת הפת חמה עולה הריח עם הזיעה לפת שעליו כי הפת שואב אליו הריח כן שואב ג"כ אליו הזיעה. ועוד בפ"ג ממכשירין הביא פלוגתא דתנאי הנ"ל בנתן פת חמה על חבית יין ר"מ ס"ל מכשיר והיינו ע"כ משום דבעין הולך עם ההבל דהיינו זיעה ור' יודא ס"ל דאינו מכשיר ס"ל דליכא בעין אמנם קו' הנ' גם הגמ' גופי' קשה דבפסחים מוקי פלוגתיהו בריחא ובמכשירין פ"ג הנ"ל טעמיהו דפליגו אי קולט בעין וראי' בפר"ח לקמן סי' ק"ח הקשה קו' זו אגמ':

והנה

והנה קו' הא' כ"ל ליישב עפ"י הירושלמי בפ"י דתרומות ירושלמי שלי לא מצאתי זה אבל ראיתיו הובא בחדו' לע"ז. ובשאר אחרונים שהקיפו פת חמה לרבותי' דה"א שהבל היוצא מן הפת חמה כובש הדיה ואינו מניחו להכנים בפת קמ"ל א"כ י"ל דעכ"פ כובש ההבל שלא יוסי' נכנס זיעה בפת:

ועוד כ"ל דר"ל בהא פליגי רב ולוי רב ס"ל ריחא מלתא משום דס"ל דאי"א לריח שלא יעלה זיע עם ההבל ולכך מלתא או דס"ל דזיעה נכנס מזו לזו אפי' בתנור ולוי ס"ל דאפשר לריח בלא זיעה או דזיעה נתפזר ולא נשאר רק ריחא וריחא לאו כלום הוא מעתה גם קו' פר"ח לא קשה דגמ' דקאמר דפליגי בריחא מלתא ר"מ ור' יודא ה"ה דר"מ דס"ל ריחא מלתא ע"כ דס"ל דעם הריח עולה ג"כ זיעה עמו וא"ש דמכשיר כיון דר' יודא ס"ל ריחא לאו מלתא ס"ל דאין זיעה עולה עמו וריחא לחוד לאו כלום הוא ואם כנים דברי וסובל סברא זו בסוגי' יש ליישב קו' חס"ו בחדו' לע"ז בסוגי' דבת תיהא שהקשה מהכ"ת לאסור ריח דלא עדיפא אם משקין אין כמותן מכ"ש ריח אלא אפי' משקין כמותן הא איצטרך קרא חולין דף ק"כ ע"ב אבל ריחא מנ"ל דאסור ולפי"ז א"ש דמ"ד ריחא מלתא משום דס"ל כי בתוך ההבל עולה ג"כ זיעה וניכר ע"י הריח אם קבל ההבל מן האיסור וא"כ שפיר אסור משום משקין כמותן כך זיעה מן הדבר חשוב כאותו דבר אפי' זיעה ע"י ההבל וכדברי הרא"ש ממכשירין הנ"ל:

(ב) **וי"ל** לנוי דאיהו ס"ל משקין אין כמותן מן התורה לאכילה שכן דעת בשו"ת פ"י חא"ח בכמה סימנים ופנ"י בקו"א לקדושין בקונטרס חדש וישבתי לעתם בכמה אופנים בחיבורי רביד הזהב באו"ח סי' תמ"ג בחיבורי דף ל"ט ולא אסור אלא מדרבנן וא"כ ה"ד משקין בעין היוצאין הוא דאסרו רבנן אטו שיאכל גוף הדבר אבל זיעה העולה עם ההבל אינו נידון אלא כריחא וריחא לאו מלתא הוא גם זיעה שעולה מותר אפי' מדרבנן ולא אמרינן דזיעה היוצא מן הדבר חשוב כאותו דבר ולא כתשו' הרא"ש ומה שהביא תשו' הרא"ש ראי' ממס' מכשירין קשה כמ"ש לקמן וא"כ לוי דהקיש שאלו שדעת הרי"ף ורש"י דמודה לוי דאסור לכתחלה ובדיעבד מותר י"ל כיון דאפי' מדרבנן מותר לא אסור לכתחלה אלא משום מכוער הדבר וא"ש מה שהקשו המפרשים על הרי"ף ורש"י א"כ מה פריך הש"ס אלוי מאין אופין ב' פסחים הא לכתחלה מודה לוי דאסור ולהנ"ל י"ל כיון דשניהם היתר הוא לא שייך מכוער הדבר ושרי אפי' לכתחלה:

(ג) **ומש"ל** מה שמדמי זיעה היוצא מאיסור כאיסור כמו דזיעה מכשיר היוצא מן המים שהוא קשה לי הוא משנה דכ' הרא"ש בפ' כל שעה סי' כ"ב בשם רקח סי' ר"נ שכ' שק מלא קמח אצל החומה ונתלחלח מזיעת החומה כרחה אע"ג דתנן בפ"ב דמכשירין (הוא המשנה שהביא תשו' הרא"ש) זיעת הבתים בורות שיחין ומערות וזיעת אדם טהורה פי' אין מכשירין מיהו נחמירים מידי דהוה ארוק שאינו מכשיר ואפ"ה תנן לא ילעוס וכו' והקשה הרא"ש לא ידעתי למה דימה זיעת בתים לרוק ולא נדמה לזיעת אדם שניהם אין מכשירין וכו' וקשה מה הקשה הרא"ש הא שם הרקח כ' דדמי זיעת הבתים בורות שיחין למערות וזיעת בתים שניהם אין מכשירין והיינו המשנה ומה הקשה הרא"ש:

ונ"ל דהנה כת"י בסי' תס"ו ס"ק ו' כ' דזיעת אדם אין מכשיר ואין מחמיץ ה"ד כשמזיע מחמת עצמו אבל מזיע מחמת הבל דמים חמין מכשיר ומחמיץ. והקשה על רא"ש סי' כ"ב שכ' דזיעה אפי' בבית המרחץ נמי אין מחמיץ ותי' היינו במזיע מחמת אש ולא מחמת מרחץ עכ"ל וקשה זיעה במרחץ ודאי יש בו הבל ממים. והרא"ש מתיר סתם זיעה על בשרה שנכנסה למרחץ ומזיעה לא ה"ל לסתום. והנ"ל אבל בזיעה ממים חמין אסור. ואולא כ"ל דרא"ש מודה לרקח דלא תלי' חימוץ בהכשר הלכך אע"ג לענין הכשר הבל ממרחץ ומזיעה מכשיר אבל לענין חימוץ אינו מחמץ. והזיעת בתים הקשה רא"ש שפיר בזיעת בתים פשיטא דדומים לענין הכשר דאין מכשירין היסי' נמי דומה לענין חימוץ שכמו שזיעת אדם אין מחמיץ כמ"ש בסי' כ"א כך זיעת בתים אינו עכ"פ מדהיתר הרא"ש זיעת אדם גם במרחץ ש"מ דשאני לענין הכשר ולא מדמינן להתם חימוץ דלענין חימוץ אינו כאותו דבר דחשיב מים ולענין הכשר חשיב מי"פ מכ"ש לרמזים שם שכ' דעת הרא"ש דזיעת בתים אין מחמיץ אע"ג דאינו מכשיר וכ"כ בטור סי' תס"ו א"כ זה דלא כרא"ש בתשובה שמדמי איסור להכשר די"ל הא לענין הכשר שאני ואינו כאותו דבר רק בהכשר הוה הזיע כאותו דבר אבל איסור מהכשר לא ילפינן כמו דלא מדמינן חימץ להכשר דלענין חימץ חשיב הזיע כמים ולענין הכשר כמי"פ או איפכא במרחץ לענין חימוץ חשיב כמלתא אחריתא דהיינו זיעות האדם חשיב כמי"פ ולענין הכשר כמים כן י"ל באיסור חשיב כמים בעלמא ולענין הכשר הוה כמי"פ ולפעמים כמים כמו שאמרו במכשירין ואין מדמין שאר דברים להכשר ומיושב פשוט קו' הפר"ח לענין איסור אמרו בפסחים בהרודה פת דתלי' בריחא אע"ג דיש זיעה ולענין הכשר אמרו דמכשיר ול"ע ועי' בפתחי תשובה בשם הרמב"ם דזיעת אוכלין אינו כאוכלין בהכשר וכ' בשם פרמ"ג דיש לדון באיסור ול"כ מזה נמי קשה לדמות איסור להכשר דלענין איסור כ' דודאי אין חילוק כמו משקין כמותן גם באוכלין כמו במשקין שוב ראי' שכ"כ פ"מ או"ח סי' תמ"ז בט"ז סק"ט והבאתיו בחיבורי שם ס"ק כ"ב דאין בין זיעה משקין לאוכלין וזה הי' נעלם מבעל פתחי תשו' וכ"כ פ"מ במג"א סי' תמ"ח ס"ק ל':

(ד) **וקשה** לי על אחרונים בא"ח סי' תס"ו שכתבו דחימוץ תליא בהכשר ולכך כ' בב"י סי' תס"ו ס"ק י"ד אמ"ש בש"ע שם סעיף ה' דמי רגלים מחמיץ כ' ת"י דה"ד מי רגלים של אדם אבל מי רגלים דבהמה לא מקרי תולדה למים כמ"ש הרמב"ם בפ"י מה' טומאת אוכלין מדהוי מי פירות לענין הכשר והקשה שם אב"י וכן שאר אחרונים מדמין להדדי וקשה הא הרוקח דס"ל זיעת חומה מחמיץ הנה ס"ל דלא תלי' חימוץ בהכשר ומג"א שם סק"ה כ' דגם הרא"ש אינו חולק עלו ולמה שכתבתי לעיל כפי' ס"ל לרא"ש דלא תלי' חימוץ בהכשר והאומר אפי' להגמ"י בפ"ה מה' חמץ אות ס' שכ' דזיעות חומה אינו מחמצו י"ל דלא משום דחולק ארקח וס"ל כיון דזיעה אין מכשיר אין מחמיץ [עיי' א"ר סי' תס"ו בשם ס' אמר כל דהכשר במשקה תלי' כ"ל הר"ל אבל חימוץ במים תלי'] אלא ה"ע דהגמ"י כיון דזיעות אדם אי' בגמ' עפי' דאין מחמיץ ה"ה זיעת חומה ועוד הארכתי בתשו' על דברי ח"י ס"ק הנ"ל מה שרוצה לחלק במי רגלים דבהמה לכ"ע אינו מחמיץ ורא"י ממלח דמחמיץ כדאי' בסי' תס"ב וכ' במחה"ש שם סוס"ס דכל מלח בש"ס ממלח שנעשה ממים ואינו מכשיר כמ"ש הר"מ בפ"י מה' טומאת אוכלין כ"ב הא קיי"ל כרש"י בא"ח סי' ק"ס דאין נוטלין לידים במי פירות ובמלח אם רישקן מטלין מהם ידים הרי דלא ילפינן ממכשירין למקום אחר וכ"ז עיון על הרא"ש דלומד דין זיעה מן האיסור כאותו דבר האסור מן מכשירין והא גם בניצוק בסי' ק"ס ס"ג ילפינן ממכשירין ומותר בדיעבד ול"ע בכל זה:

(ה) **וראי'** אח"כ נפלתי סי' ק"ח ס"ק י' כ' ג"כ ליישב סוגי' דפסחים דמוקי פלוגתא דהרודה פת חמה ונתנו על חבית מפני ריחא הא במשנה דמכשירין פ"כ דפליגי אם קולט יין בעין והוא קו' הפר"ח שהבאתי באות א' ותי' דבתרתי פליגי דשואב לחלוחית של יין ג"כ ולכך מכשיר אלא שהוה דבר מועט ובטל במיעוטו ולכך לא נשאר אלא ריח ושפיר פליגי אי ריחא מלתא וכ"ל א"כ י"ל גם בצולה בשר שחוטה עם בשר נבלה איכא בודאי מעט זיעה העולה עם ההבל אלא דבטל במיעוטו ולא נשאר אלא ריח לבד וא"ש הרי"ף שכ' דאין הלכה כרב דרב סייעי' באידך דרב דס"ל כיון שנתן טעם בחתיכה חתיכה נ"נ ואוסרת שאר חתיכות במשהו משום מינו ע"כ. והרי"ף זה קשה מסוגי' שם דפריך ארב מכמה מקומות ולא משני רב לשיטתי' ולהנ"ל י"ל דסוגי' בפסחים ס"ל דזיעה שעולה עם ההבל אינו אלא כמשקין היוצאין מן האיסור ומשקין אינם כמותן ואינו אסור אלא מדרבנן וס"ל לרי"ף דסוגי' דהתם ס"ל כדרבנן מב"מ בטל א"כ הזיעה הבעין בטל במעוטו דמחמת הבעין אינו מין במינו כיון שהוא מדרבנן וע"כ טעמא דרב משום דריח לחוד מלתא ושפיר פריך עלי'. והנה ראי' בחדו' חס"ו בע"ז שם שהקשה דלמה מביא הרי"ף הך דרב מחולין דף ק' למה לא הביא דאמר רב בהדי' סוף ע"ז מב"מ לא בטל אמנם לפי"ז א"ש דלאמת ס"ל לרי"ף דלא כסוגי' זו אלא אפי' מדרבנן נמי מב"מ לא בטל וכן כתבתי לעיל סי' תקע"ח שכן דעת רש"י וישבתי שיטתי' שם עי"ז וא"כ היינו דמביא הרי"ף הך דרב מחתיכה עצמה נ"נ שהוא בשאר איסורין מדרבנן ואפ"ה אוסר שאר חתיכות משום מינו א"כ לרב לא מוכח דס"ל ריחא מלתא אלא טעמי' דרב משום דזיעה עולה עם ההבל אע"ג שאינו אלא מיעוט אפ"ה אסור דמב"מ לא בטל ועיל"ק סי' תר"ס כתבתי כתי' הזה ותוס' נופך:

(ו) **עיל"ך** סי' ק"ח בהג"ה אם נלו איסור והיתר תחת המחבת ושניהם מגולין אסור אפי' בדיעבד וה"ה אם אפו פת עם בשר כה"ג אסור לאכלו בחלב וכ' הש"ך אם הפת מרובה ואין היכר אסור לאכול הפת אפי' לבדו ובמג"י ובפר"ח השיגו על הש"ך ועי' בפמ"ג שם כיון דלא אסור אלא משום ריח לא גזרו לאכול הלחם לבדו ותמוה דבריהם כיון שהזיעה עולה למעלה ממחבת לפת ה"ל כבעין ולא משום ריח כמבואר כאן וכתשו' רא"ש:

(ז) **בהג"ה** לקמן אסור לערות מכלי שיש בו שומן כשר לנר הדולק בו חלב וכו' הט"ז שם סק"ו מאי"ה הטעם דתיתאי נגבר ומחברו בניצוק וכו' בפרמ"ג דין זה יוצא מפ"ה דמכשירין והקשה אמאי לת"ק שם חם לתוך חם אין החם למעלה מכשיר וכו' הר"מ הטעם שאין פעולתו נכרת והקשה הפרמ"ג אכתי ההבל עולה ומשמע ה"ה באיסור וי"ל כעין שכתבתי לעיל לדברי ירושלמי ה"כ דהבל של קדירה חמה העליונה מעכב להכנים בו ההבל דלמטה ורמ"א דאוסר ה"ד בעילאי צונן וק"ל:

סימן תרכ"א

(א) לדידן דקיי"ל בליעה יוצא מכלי בלא רוטב כדאי' בחדו' רשב"א דף ק"ח ובד"מ סי' ק"ה אות כ' או"ה כלל ל"א דין י"ז מנ"ל להתיר כלים רותחין נוגעין זב"ז (ב) מ"ש הרמ"א במכסה המחבת מותר אפי' בזיעה עולה צ"ע הא זיעה כמותו כמ"ש בסי' הקודם מכ"ש דקשה על פרמ"ג דמתיר ב' כלים נוגעין זב"ז והכלים מזיעות (ג) המדקדקים יש להם חתיכות ברזל בפ"ע למאכל חלב על השפארקאך או מלבנים בכל פעם שנשפך חלב או רוטב בשר אמנם שאין עושין כן ועומדין כשאין הנשפך ניכר בעין קדרה יש להם על מה שיסמוכו (ד) בפמ"ג כ' די"ל מכלי לכלי אפי' שומן אין יוצא ובכס"ו מביא ראיות דכן הוא דאפי' שומן אינו יוצא ומזה ס"ל הא דקיי"ל מכלי לאוכל יוצא בליעה

בליעה אם האוכל שומן אינו אוסר אלא כדי קליפה כמג"א סי' תנ"א ואני דחיתי כל ראיותיו א"כ עדיין ספק אם מכלי לכלי יוצא בבלוע שומן ומכלי לאוכל אם האוכל שומן י"ל כש"ך סי' ק"ה סקכ"ג דאוסר לגמרי או כדי נטילה (ה) הת"ד כ' מעט רוטב אינו מוציא בליעה וב' קדרות אפי' לחין מותר ואני כ' דלא כת"ד ועי' בפנים

בהג"ה סעי' ח' ואם התחתית מכוסה הכל שרי מידי דהוה אשתי קדירות דאין אוסרין זו בזו בנגיעה כ"ש בזיעה ע"כ דין זה קשה דמקור דין זה במרדכי בפ' כ"ה שכ' לתרומות דאין בלועה יוצאה מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ה"ה בכלי אין יוצא וכ"ש בב' כלים. ובאו"ה כלל ל"א דין ט"ז כתב כן בשם מהר"מ וא"ז בב' כלים הטעם משום דאין בלוע יוצאה מחתיכה לחתיכה ובדין י"ז כ' דבלועה יוצאה מכלי ואפ"ה מתיר בב' כלים וכ' הש"ך לקמן סי' ק"ה ס"ק כ"א בשם יש"ש אע"ג דקיי"ל דבלועה יוצאה מכלי בלא רוטב ה"ד למאכל אבל בב' כלים לא מפליט מכלי ובולע בכלי וקשה מנא לן הא אע"ג דגם ממרדכי נמי משמע בב' כלים גרע מדכ' מכ"ש ב' כלים מ"מ מנ"ל מקום לדידן דקיי"ל דבלוע יוצא מכלי מנ"ל להתיר בב' כלים מאחר שדין דב' כלים הוא המוציא דין זה מהר"מ והוא כ' הטעם משום דאין בלועה יוצא בלא רוטב מן הכלי וכ"כ באגודה פי' כ"ה בשם מהר"מ דמתיר בב' כלים משום דאין בלוע יוצא מכלי בלא רוטב:

(ב) **יותר** יש לתמוה דפרמ"ג כ' בט"ז ס"ק כ"ט וז"ל ודע עוד ב' קדירות נוגעות אפי' הזיעה שביהם מותרת אם נוגעות בחוץ שכ"כ בת"ח כלל כ"ו דין ח' עכ"ל כלו' ממ"ש רמ"א כ"ש בזיעה היינו דזיעה אין נוגע להדי' כיון שהמחבת מכוסה · אבל מת"ח מוכח אפי' בנוגעין הב' קדירות וגם זיעה הקדירות דשרי והב"ח כ' הטעם כיון שהוא מכוסה ליכא טעם ולא ממש אלא ריח וקשה מש"ג כאן סעי' ח' והוא מתשו' הרא"ש מפ"ב דמכשירין כיון דזיעה מכשיר הרי זיעה כאותו דבר וא"כ מ"ש כשהוא מכוסה א"כ זיעת אדם אינו מכשיר אבל שתה מים שאובין והזיע קיי"ל שם דמכשיר שא המים מכוסין בגופו ואין לומר דאפי' ריח מכשיר א"כ הא קיי"ל ריחא לאו מלתא האיך הביא הרא"ש ראי' דזיעה של דבר כאותו דבר ואוסר דז"א דריחא ודאי לאו כאותו דבר דריחא לאו מלתא ואפ"ה מכשיר א"ו דזיעה חשיב כממש ואמאי שרי במכוסה בזיעה:

ובת"ח שם דין ח' לא כ' אלא במחבת מכוסה אע"ג דזיעה עולה ופרמ"ג מדעתי' דנפשי' כ"כ דה"ה בב' כלים מדמדמי במחבת מכוסה לב' כלים ויש לדחות דאינו דומה אלא לב' כלים שאינם מזיעים. וזיעה במחבת מכוסה מתיר מטעם שהוא רחוק אבל בב' כלים נוגעים ויש זיעה מנ"ל דאסור ואפי' למ"ש בל"ע לעיל בסי' תר"כ הרא"ש דמדמי זיעה להכשר י"ל ה"ד בזיעה העולה בהבל אבל בב' קדירות נוגעות מאן יימר שהוא זיעה דלמא מפליט בעין הוא ולא זיעה · ואלא מ"ש הרמ"א גם במחבת מכוסה נותר אפי' מזיעה כ' בת"ח שם שהוא מאו"ה כלל ל"א דין י"ז וכ' דהכין הת"ח כן דבלא זיעה מה אריי' דהמחבת מכוסה מותר תיפ"ל אפי' מגולה מותר כן נראה לכאו' כוונות הת"ח דבאו"ה שם לא כ"כ להדי' במכוסה אפי' יש זיעה מותר · אמנם נהא אין ראי' לת"ח די"ל אם יש זיעה וס"ב גם במחבת מכוסה אסור דאו"ה כ'. אבל במכסה המחבת אפי' יושבת זו ע"ג זו ממש ושניהם רותחים הוה כזו אצל זו ומותר ולא אמרינן שהעליון מכביד על התחתון ומפליטו עכ"ל או"ה א"כ אפי' בליכא זיעה ה"א במכסה אפ"ה אסור משום שהעליון מכביד על התחתון ומפליט. בעין ועי' לק' אות ז' · שוב עיינתי היטב ורא' לת"ח ורמ"א דלא כפמ"ג דלדברי פרמ"ג מה כ' רמ"א וכ"ש בזיעה א"ו במכסה המחבת לקדרה למעלה אין נוגעות שפיר הוה זיעה ולא נוגעות כ"ש מב' קדירות נוגעות אבל נוגעות ויש זיעה לא מותר ודו"ק:

(ג) **מה** שעומדין על השפארקאך שנשפך חלב ואינו עוד חלב בעין כי נתיבש מחום האש הנה בכס"ו סי' כ"ד כ' סמך להיתר מרמ"א סי' פ"ז בקדירה בתוך התנור וע"ש בש"ך ס"ק כ"א דבשל מתכות נשרף ואין להחמיר וירא"ים יש להם חתיכות ברזל לחלב בפני עצמו ובביתי מניחים גחלים · ולכאו' באין מניחין גחלים ואין להם חתיכות ברזל בפ"ע מהוא קדירה בתנור יש לדחות דשם רק ניצוצות ניתזין על הקדירה בתוך התנור שהוא אצל האש שמיד נשרוף ודומה לעיל סעי' ו' בטיפה שנפלה על הקדירה נגד שעומד אצל האש ובכנפי יונה מפקפק שם בטיפה דאמאי הקדירה מותר:

אמנם בנידון דידן יש להם על מה שיסמוכו כיון שעומד רק הכלי של בשר על השפו"ר הוה כב' קדירות הנוגעין זה בזה והוא דינו דט"ז כאן ס"ק כ"ט שכ' אם אפו פלאדע"ן של חלב ואח"כ באותו מקום רותח הושיבו שם קדירה ובתוכו בשר דכל שאין החלב בעין במקום ההוא בתנור הוה כקדירה של חלב ושתי קדירות לא אסרו אהדדי ע"כ. ונ"ל דזה עדיף מב' קדירות שבב' קדירות יש רוטב בב' קדירות א"כ פשיטא דל"פ דאמאי שרי כמ"ש באות א' אלא אפי' דאין יוצא בלא רוטב הא כאן איכא עכ"פ רוטב אבל כאן דליכא רוטב. ועוד דכאן יש ספק בלועה דאפי' בים ודאי בלועה יש ראי' לט"ז מאו"ה כלל ל"א דין י' והובא בט"ז לעיל ס"ק כ"ח ס"כ בשם מהרי"ו אם חלב נפל לארץ והקרקע לחה והושיבו עלי' קדירה ש"פ רותח צריך ש' אמה שאומדין שיש חלב בעין תחת הקדירה עכ"ל וה"ה אם היתה תחתיו מכל האיסורין ולכל הקדירה עכ"ל או"ה. ודין זה בט"ז ורא' אח"כ במג"א כלל ל"ו ס"ק כ"ב שכ"כ וכ' דנקיט והקרקע לחה משמע דאי אין הקרקע לחה רק שנבלע בגירה פשיטא דליכא למיחש למידי דאין מפעפע מדופן לדופן וכ"כ בט"ז ס"ק כ"ט והש"ך בנה"כ סי' ל"ז השיג עליו וז"א דט"ז מיירי שאינו טוח בעין ע"ג קרקע וגם בכנפ"י פוסי' זה משיג על הט"ז ולפי"ז לק"מ דט"ז אינו מתיר אלא כאן לא בעין וי"ל ראי' מאו"ה שוב ראיתי במשב"ז כאן ס"ק כ"ח כ"כ ול"כ דמשמע אפי' יש בעין ע"ג קרקע רק משום שנבלע בקרקעתו אינו מפליט מהכירה מלבלוע בקדירה אלא כיון שיש ס' נגד הבעין דומה הבלועה בכירה אינו בעין אע"ג דאו"ה בדין שלו והט"ז לא כתבו אלא בדיעבד אבל על השפארקא"ך עומדין במעשים בכל יום לכתחלה י"ל דלעשות שפורקאך אחרות למאכל חלב צריך יותר עליה ואחת לאחת לחשבון גדול ואיכא הפ"מ וכן ללבנו תמיד הוה הפסד וטירחא חשיב כדיעבד כדאי' בתוס' כתו' ריש דף כ"א וכ"כ בפרמ"ג או"ח סי' רמ"ו ס"ק ט':

(ד) **בשו"ת** כס"ו סי' כ"ד מסתפק הא דאמרינן בב' כלים אין בלועה יוצא מכלי. כלי אי דוקא בכחוש כמו דאמרינן מחתיכה לחתיכה אין בלועה יוצא בלא רוטב אבל בשומן יוצא כן לדידן בכלי דקיי"ל דבלועה מכלי לאוכל יוצא כמש"ל אות א' אבל מכלי לכלי אין יוצא י"ל דלא עדיף מחתיכה בלא רוטב דדוקא בכחוש אינו יוצא אבל בשומן יוצא כנ"ל הספק אבל הכס"ו כ' הספק כך ביש"ש בפכ"ה העלה דהמרדכי ג"כ ס"ל דכלי מפליט בלי רוטב וה"ד למאכל ולא מכלי לכלי הובא בש"ך סי' ק"ה כ"א · וכ' ונ"ל לפי"ז כיון דיליף המרדכי כלי שנגע בכלי מחתיכה שנגעה בחתיכה דיו לבא מן הדין להיות כנדון דכלי בלועה משומן אוסר כמו בנגיעה בבלועה שומן וקו"ח דכלי מפליט בלא רוטב וחתיכה אינו מפליט בלא רוטב ובשומן מפליט קו"ח מכלי לכלי ע"כ וז"א דקו"ח ליכא ואין ס' יש"ש תחת ידי דהא המרדכי בפ' כ"ה סי' תרפ"ו וסי' ת"ש ס"ל כמו דאין בלועה יוצאת מחתיכה לחתיכה בלא רוטב כך אין בלועה יוצאה מכלי ומכלי לכלי כ"ש דאין יוצאה א"כ מכלי לכלי כיון דגרע מחתיכה לחתיכה י"ל אפי' שנן אין יוצאה. ואלא מ"מ יש לספק כמו שכתבתי דאנן דס"ל מכלי לאוכל יוצאה אפי' אין שומן א"כ מכלי לכלי דקיי"ל דהיינו יוצאה י"ל מ"מ לא עדיף מכלי לכלי לדידן מחתיכה לחתיכה בלא רוטב שהיינו בשומן יוצאה מכלי לכלי כ"ש דשומן יוצאה ופשוט הכס"ו הספק מחדו' רשב"א דף ק"ח שכ' אע"ג דאין בלועה יוצאה מחתיכה לחתיכה אבל מכלי יוצאה דאל"כ למה הוצרך בדגים שעלה בקערה דמותר מטעם נ"ט בר נ"ט תיפ"ל דמותר מטעם דאין בלועה יוצאה מכלי בלא רוטב. והקשה חס"ו אי גם בכלי יש לחלק בין כחוש לשמן מה ראי' מייתי דלמא מיירי בין בכחוש ובין בשומן ונקיט טעם פסיקי משום נ"ט בר נ"ט דמספיק להתיר אפי' בשמן א"ו דאין חילוק:

ונ"ל דאין כאן ראי' חדא די"ל דלמא בחדושיו ס"ל כהרבה פוסקים שהביא המרדכי סו"פ גי"ה דאין בלועה יוצאה מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אפי' בשמן · איברא לקמן סי' ק"ה ברמ"א שכ' בשומן יוצאה בלועה בלא רוטב. חדו' רשב"א. ז"א כי לא נמצא כן בחדו' רק בתוה"ב · ועוד עדיין תקשה לרב דאוסר משום נ"ט בנ"ט וכיון דמיירי בין בכחוש בין בשומן אמאי אוסר רב בכחוש הא אפי' ס"ל לרב נטבנ"ט אסור אבל בכחוש מטעם אחר מותר משום דאין בלועה יוצאה בלא רוטב אע"כ בכלי יוצאה · ועוד אפי' לדברי כס"ו אין מוכח מרשב"א אלא מכלי לאוכל כגון דגים שעלה בקערה הוא דלא מחלק בין כחוש לשומן דהיינו כיון שאין לכלי פליטה מגופי' אפי' כחוש יוצאה בלי רוטב. אבל מכלי לכלי דקיי"ל דאין יוצאה הבלועה מכלי לכלי מסכ"ת שהוא עדיף מחתיכה לחתיכה אלא י"ל דלא עדיף מחתיכה לחתיכה דדוקא בכחוש אינו יוצאה אבל שומן שדרכו לפלוט אפי' בלא רוטב כן י"ל בשומן יוצאה:

ועוד כ' הכס"ו ראי' דאפי' בשומן אין יוצא מכלי לכלי ממ"ש המרדכי בפ' כ"ה סי' ת"ש קערה שמלח בה בשר אסור לאכלו בה רותח כ' ראב"י אפי' לא שהה שיעור פליטה כי קבלה הקדירה דם ושומן שנבלע בקדירה כ"כ ואוסר בעודו צריך למפלט וכ' המרדכי דראב"י פליג אס' התרומות דס"ל אין בלוע יוצאה בלא רוטב וכ"כ הג"א דף ק"ח ואם יש חילוק בכלי בין כחוש לשומן אי"ל דפליגי דהא ראב"י מיירי בשומן וכ"כ ביד שאול סי' ק"ה ושוב דוחה ראי' זו דראב"י הא מיירי בקערה שמלח בה דאסור משום דם והבלוע דם כחוש הוא ואין יוצאה רק השמנונית ואין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שאיסור עצמו יכול לילך ע"כ. שוב כ' ליישב עפ"י דברי הש"ך סי' ק"ה ס"ק י"ט דלפי דברי הש"ך א"כ במעשה דראב"י דשמנונית בקערה ודם שבתוכו שהם יחד תתפטם הדם משמנונית ושניהם יוצאים יחד ע"כ וקשה אדרבה הש"ך כ' שם בבלוע לא אמרי' אזיל האי למפטם להאי א"כ כיון דדם בלוע האיך נתפטם ע"י השמנונית והש"ך מיירי שם אפי' החתיכה שמן א"כ שומן החתיכה דהוי שומן בעצמו ויוצאה ודאי אפי' בלא רוטב מ"מ לא אמרי' דבלועה כחוש נתפטמה מכ"ש שומנונית בלועה בקדירה שאיני יכולה לפטם בלועה הכחושה. אמנם ממרדכי בלא"ה אין ראי' כמש"ל על ראיות הכס"ו מחדו' רשב"א ועוד למרדכי סו"פ גי"ה הביא הרבה דיעות דאפי'

דאפי' בחתיכה אין יוצא גם בשומן אבל לדידן דקיי"ל בחתיכה אין יוצאה מדינא דגמ' אפי"ה כ' הרשב"א בשומן יוצא. מכלי לכלי דאינו יוצאה אינו נמלא בגמ' ועוד הפוסקים ס"ל דיוצאה מכלי לאוכל דודאי י"ל בשומן דיוצאה מכלי לכלי מקו"ח מחתיכה לחתיכה דאינו יוצא לאוכל אפי"ה בשומן יוצאה מכ"ש מכלי לאוכל דיוצאה לדידן קו"ח דשומן יוצאה אע"ג שדחיתי קו"ח של בש"ו היינו דאיהו ז"ל כ"כ לדעת המרדכי אבל אליבא דידן איכא שפיר קו"ח וק"ל.

עוד כ' ראי' מהג"ה רמ"א סוס"י ל"ז דאין אוסר רק כשזב אבל לא זב לא ובמחבת כאן כ' הרמ"א להזהר לכתחלה והא גם בלא זב בולע מן הכלי לתנור וממנו לפת וע"כ דאינו פולט אפי' שמן. יש לדחות שיהי' בולע מן התנור לפת זה לא אמרינן כיון בולע במקצת כלי בולע בכל הכלי הוה ספיקי להרבה פוסקים לעיל ס"ה ס"ו א"כ דאיכא ספק אם בלע התנור ואם בלע י"ל בתנור נבלע יותר למטה בקרקעית התנור הלכך י"ל אפי' שומן מותר אפי' לכתחלה וה"ט דמתיר הט"ז ס"ק כ"ט אפי' בשומן אבל במחבת אין בב' קדירות עדיין הספק במקומו עומד ועי' עוד לקמן סי' תרכ"ח מש"ש בזה ובפרמ"ג סי' ק"ה ס"ק כ"ב בש"ך כ' וז"ל וי"ל דאין כלי אוסר כלי אפי' בלוע שמן עי' אות כ"ג עכ"ל וכ' דלפרמ"ג לא ברירא לי' וכ' הכס"ו דתלי' באות כ"ג דהש"ך מסתפק שם אם בלוע שמינה לתוך מאכל דמכלי יוצאה למאכל אם הוא שמינה יש לומר דאוסר ומבליע בכולי'. ובפר"ח שם כ' דאינו אוסר אלא כדי קליפה וכ"כ במג"א סי' תנ"א ס"ק ל"ו וא"כ לפר"ח ומג"א זה תלי' באידך בכלי שנגע בכלי דאינו יוצאה אפי' הבלועה שומן לכך י"ל ג"כ דבלועת שמן בכלי אינו מפליט יותר מן הכלי אלא כדי קליפה:

ודאי' א"כ בהג"ה רע"א על הש"ך ס"ק כ' וז"ל כ"ל דממקום למקום בכלי עצמו ה"נ אינו הולך בלא רוטב דאל"כ קשה בכלי ריקן ע"ג האש ונופל עי' הכלי דבר כחוש אמאי לא נאסר רק כ"ק ומהני לקלוף הכלי נימא בשעת צלי נבלע כ"ק ואח"כ יוצא מקליפה אע"כ דאין יוצא ממקמ"ק בלא רוטב משמע הא אם נאסר בשומן כדי קליפה כגון ע"י עירוי יוצא בלא רוטב אם העמידו אח"כ אצל אש א"כ ה"ה מכלי לכלי ומה שמביא ראי' מאו"ח סי' ת"א ס"ה דבכלי ממקמ"ק הוה כמכלי לכלי ואין יוצא בלא רוטב כ"כ נמי בא"י שם סקי"ד ולפי"ז יש לדחות ראיות כס"ו הנ"ל מהג"ה סי' ל"ז דהוי התם כג' כלים מכלי לתנור ובתנור גופי' נמי הוי כמו מכלי לכלי:

איברא שיש לכאו' לדחות ראיות הגאון רע"א הא דאין קליפה אוסרת חברתה לאו משום אין בלועה יוצאה ממקמ"ק בלא רוטב אלא שאין כח הכלי הוליך יותר מכ"ק כמ"ש בחיבורי לאו"ח סי' תס"ז ס"ק כ"ה וכמדומה שכן כ' הריטב"א חולין דק"ח ומכח קו' ס"ל כרא"ה דבלועה יוצאה ממקמ"ק בלא רוטב ועי' מש"ש ליסב ובפרמ"ג לפתיחה מה' תערובת מישב קצת מ"מ מוכח דס"ל הג' רע"א דבלוע שומן בכלי יוצאה מכלי לכלי בלא רוטב ועי' במשבצות סי' ל"ד ס"ק י"ד שכ' שם מה דמספקי להש"ך סי' ק"ה ס"ג אי בלועה יוצאה מכלי בלי רוטב פשיטא לי' לט"ז שם דיוצאה בשמן ואוסר כולו וכ"מ דס"ל הכי הח"ד בסי' הנ"ל בחדושים סוס"ק כ"ה כלי בלוע שמן.

ובנב"י ח"ר סי' ל' אשה שאפתה בתשעה בעקלע"ך קרעפלע"ך ובתוכם שני בעקלע"ך שנאפה בה קרעפלע"ך עם חמאה וכ' דהוה יבש ביבש ובטל ברוב ולא מקרי חתיכה הל"ה מפני השומן והחמאה בלועים בקרעפליך ובבלוע ל"א חתיכה ר"ל ועוד אע"ג הש"ך בסי' ק"ה מסתפק באיסור שמן שנבלע בכלי אפשר דאפי' ביבש לגמרי אוסר עד ס' אבל המג"א סי' תנ"א ס"ק ל"ז פ' בהדי' שאפי' שומן לגמרי אינו אוסר כולו אלא כדי קליפה וא"כ לא שבקינן מה דפשיטא למג"א בשביל ספיקו של ש"ך וא"כ יש להתיר בביטול ברוב דאם נאסר כדי קליפה אי' בסי' ק"א דלא אמרינן בי' ר"ל רק כפי מנין אותן שנאפו בשני בעקלעך לאסור והשאר מותר וכ' עוד דהא חשיב מין בשא"מ לפי שטחו הבעקלעך בשומן קודם שנתנו שם הקרעפלעך והחמאה הוא אינו מינו עם השומן ומבשא"מ גם ביבש הוא בס' לפי הטעם כשיבשלם יתן טעם הא שומן עוף עם חמאה לא אסור אלא מדרבנן וככר כ' הש"ך בסי' ק"ט ס"ק ט' באיסור דרבנן אפי' בשא"מ בטל ביבש חד בתרי וכס' יד אפרים לקמן סי' ק"ח כ' שדברי נב"י תמוהין מ"ש דאף שהוא מבשא"מ חמאה בשומן מ"מ כדרבנן ביבש א"ל ס' ול"ל הא ת"ל בלא"ה לא שייך שאם יבשלם יתן טעם דהא אין כאן מהחמאה בקרעפלע"ך רק כ"ק ושפיר בטל דפשיטא דאף אם יבשלם לא יתן טעם:

ונ"ל לדינא אין הלכה כש"ך הנ"ל אלא אפי' בדרבנן מבשא"מ ביבש נמי צריך ס' אע"ג כשיבלם יתן טעם אין לאסור כיון דאפי' יתן טעם אינו אסור אלא מדרבנן מ"מ אסור משום לא פלוג כפ' במ"כ והסכים עמו במנ"י כלל כ"ט סק"ט ובפרמ"ג בפתיחה לה' תערובת ח"א פ"ב. ואמנם כן אפשר ליישב תמיהת היד אפרים לקיים פסק של הנב"י. והוא מטעם זה להוד שכ' היד אפרים כיון דלא אסור אלא כ"ק וליתא כדי שיבשלם יתן טעם ה"א עדיין לאסור משום לא פלוג. דחושש הנב"י לרמ"א סי' ק"ט דמשמע דצריך ס' במבשא"מ ביבש אפי' באיסור דרבנן והיינו משום לא פלוג כמ"ש בנב"י שם דהש"ך סי' ס"ט ס"ק כ"ז פי' כן לרמ"א סי' ק"ט אבל היכי דאיכא תרתי לטיבותי' כי דלא שייך טעמא כשיבשלם יתן טעם וטעם אסור כגון בנידון חדא דלא אוסר רק כ"ק. וגם הוא מדרבנן י"ל כולי האי לא אמרו לאסור משום גזה פלוג כיון לש"ך בחדא לטיבותי' שרי י"ל לדידן שרי בתרתי לטיבותי'. מ"מ בדינא דנב"י יש להשיב דלמש"ל בשם פוסקים דלא כמג"א ולא כש"ך אלא שמן בלוע בכלי פשיטא דיוצא ואוסר כולו ולא נשאר רק חדא לטיבותי' דהיינו מפני שהוא מדרבנן בזה שוב הלכה כבתראי המ"כ ומנ"י ופרמ"ג. ואמנם במק"א מבשא"מ יבש ביבש שנאסר כדי קליפה באיסור דרבנן דהוה תרתי לטוכתי' אפשר דשרי כהנ"ל.

אגב דאתי לידן עמדתי על דברי יד אפרים שהביא דברי ח"ד שהקשה אנכ"י ליטעמי' לקפילא אם י"ב בנו"ט ותי' הח"ד במקום רוב א"י לברר כמו בסתם כלים אב"י דהוה ס"ס א"י לברר וכ' היד אפרים דאיכא למימר דע"ז אנו דנין לומר שהביטול ברוב אינו מועיל כלל היכי דאפשר להכיר האיסור ע"י טעימת קפילא ע"כ תי' היד אפרים אמנם יש לומר דהא קיי"ל בסי' ק"ט דצריך לאוכלם א' א' ואכל חד אמרינן שזה שאוכל הוא מהרוב י"ל דאי"ל לברר עכ"ל ותמוהין דבריו שכ' דבר חדש בלא ראי' ועוד דמה דאי' בסי' ק"ט דאוכל אחד אחד היינו במנ"מ ביבש בזה מיירי הרא"ש במבשא"מ כיון דיש לעמוד ולברר הטעם בזה לא מיירי שם ורשב"א סי' ק"ט בשא"מ י"ל דלא סמכינן שיאכל א' א' היכי דאיכא קפילא ועוד מה הועיל בתרוצו בסתם כלים אב"י אמאי א"י"ל קפילא אלא תרוצו של ח"ד נכון די"ל הח"ד משום ברירת קפילא טירחא ומביא ראי' מטריפות וכ"כ במנ"י כלל כ"ט ס"ק ז' בסתם כלים אב"י דאי"ל לברר בקפילא משום טירחא ועיל"ק סי' תרע"ה ועי' במ"ז סי' י"ד שכ' לט"ז פשיטא לי' בשמן יוצא מכלי ואוסר כולו אפי' יבש לגמרי ומה דמספקי לי' לש"ך סי' ק"ה ס"ק כ"ג פשיטא לי' לט"ז וכ"מ בח"ד סי' ל"ד חדושים סוס"ק כ"ה דגם בלוע שומן בכלי אוסר לגמרי:

(ו) **ובח"ד** ס"ק כ' כ' על או"ה בשם הר"י מפרי"ז שכתבתי לעיל אמאי אינו צריך ס' נגד הבלוע בקרקע שכ' דאי"ל ס' רק נגד הבעין ותי' כיון שאין בלועה יוצא מדופן לדופן בלא רוטב דבר מיעוט כזה לא מקרי רוטב וכ' ומכאן נראה דשני קדירות נוגעין זה בזה מותרין אפי' לאין עי"ש הנה מדבריו דלא כמ"ש אני לעיל אות ב' לאסור בלאין וגם לפי דבריו א"כ האו"ה אפי' כיש עדיין קצת בעין מותר דינו דט"ז ס"ק כ"ט דהא והא חדא הוא כמש"ל אות ג' א"כ הא כיש קצת בעין חולק הנה"כ ומסכים עמו המנ"י וכנפ"י מביא ראיות לדבריו ושכן דעת הב"ח אלא מ"ש דהוה באו"ה רוטב מעט קשה הא יש נספך הרבה על גבי כירה א"כ אמאי אינו יוצא הבלועה בקרקע. אבל כ"ל דקושיתו לא קשה דרוטב אינו מוציא בלועה אלא אם הרוטב רותח מן האש אבל כאן באו"ה שנעשה הרוטב שנשפך ע"ג כירה דין עירוי יש לה ועומד עלי' קדירה רותחת דדי שאין העירוי זו מקרר העליון כמ"ש על או"ה זה סוס"י תרי"ז מ"מ לא מקרי רוטב רותח להוציא הבלועה מן הקרקע הבלועה. אמנם בב' קדירות העומדין אצל האש והם לאים דאיכא בקדירות רוטב וגם בחוץ נראה בעין זיעה ולא כ' פשוט לאסור וכ"כ ממ"ש תוס' פסחים ד' ל' ד"ה התורה העידה על כלי חרס כו' דמייתי בחוץ. וכ' בס' כנפ"י מזה דלא כט"ז דמזה משמע דיש לחלק בין ב' קדירות דהתם בלעו מבפנים משא"כ בדיני דט"ז דבלעו מבחוץ שכך משמע מתוס' דעפי חזי לדמייתי מבפנים מבחוץ ע"כ והנה מתוס' כ"ל דאין ראי' לדחות דהתם כן תוס' דהכי פרושי כיון דמדנייתי בחוץ מסתמא בלע טובי ולכך לא מהני הגעלה. אבל מ"מ זאת מבואר מדנייתי בחוץ דהיינו שהוא לא מבחוץ שהוא מן הבלועה מבפנים א"כ הט"ז מיירי ביבש לגמרי ודומה שפיר לב' קדירות. אבל כשהם לאין ונוגעות זו בזו עכ"פ אסור כיון דחזינן דיצא מן הבלועה לחוץ ואלא אפי' יסיבנא לח"ד מחתיכה לחתיכה מעט רוטב אינו מוציא הבלועה ומדמי מכלי לכלי כמו מחתיכה וכמ"ש הח"ד שם דילפינן ב' כלים מב' חתיכות הגם דלמש"ל אין ברור לומר כן מאחר שאין לח"ד ראי' מ"מ י"ל ה"ד למרדכי דס"ל הכי מכלי לכלי דומה למחתיכה לחתיכה אבל אנן דקיי"ל מכלי לאוכל מוציא בלא רוטב מכלי לכלי אין יוציא אפשר דמוציא אפי' במעט רוטב מכלי לכלי ועי' בכנפ"י דמביא ראיות דב' קדרות נוגעות אסור וכ"כ בהגהת יד שאול בשם שו"ת תורת יקותיאל ומה שמגרף היד"ש אינו ועי"ל סי' תל"ד דאיתי דברי הגי"ש א"כ הכו דלא לוסיף ועיל"ק מ"ש עוד בדינים אלו בסי' תרמ"ב.

סימן תרכ"ב

(א) אם הקדרה למעלה צוננת ועולה תחתיו זיעה ממחבת רותח אפי' אין הזיעה סביבי הקדרה אסור כולו ולא כח"ד:

בהג"ה וגם מיירי שהוא בקרוב כו' כך שסיד ס"ב כ' בח"ד דמיירי שהקדירה למעלה צוננת דאל"כ שהקדירה רותחת נאסרה הקדירה מחמת הזיעה כמ"ש בכתבי מהרא"י סי' קפ"ג וא"כ הקשה הח"ד אמאי אסור כולו דא"כ טיפת הזיעה מן המחבת למעלה לקדירה צוננת הוה כעירוי ואין אוסר אלא כדי קליפה וכ"ת כיון דהזיע בא מלמטה לשוליים הוה תיתאי גבר מ"מ לא יהי' אלא תחבו לקדירה לרוטב שאינו מחמם את כולו כמש"ל ס"ק כ"ב וגם כיון דנסמך על הקדירה והקדירה עומד במקומו הוה הקדירה תיתאי כמ"ש בס"ק כ"ד. ול"ל כיון דהזיע מסבבת כל הקדירה והוא רותח הוה כאלו כולו בתוך הרוטב וכ' ונראה ה"ה

ה"ה בכף שתחב לתבשיל אע"ג דחם מקלתו לא חם כולו מ"מ הכף נאסר עד מקום שמגיע והיס"ב בזיעה רק שאינו מפליט ע"י הזיעה לכן אי"ל ס' אלא כנגד מקום שנתחב אבל בולע שפיר ע"י הזיעה :

ול"נ מאחר שדבריו חדשים דליתא דמ"ש דלמה זיעה תחתיו אוסר כולו דלא יהי' אלא תחבו שפייס לרוטב לא נאסר כולו כבר כתבתי בסי' תרט"ו דליתא אלא כלי שנאסר מקלתו צריך הגעלה לכל הכלי אע"ג לרמ"א סי' קל"א דלא ס"ל הכי מ"מ לדינא לא קשי' וכן פ' בבינת אדם כלל מ"ה אות מ"ב דמבליע בכולו לאומרא ואינו מפליט מכולו הלכך אי"ל ס' בכף אלא כנגד מה שתחב בו ואלא גם לרמ"א א"ש כיון דזיעה תיתאי נאסר כולו ומ"ש דקדירה מקרי תיתאי ז"א דדוקא גבי קילוח שבא שהולך ונזחל ע"ג כירה תחת הקדירה והקדירה עומד הוא שדעת רמ"א לעיל סעי' ז' דהקדירה מקרי תיתאי אבל הזיעה שאינו הולך ובא הזיעה מקרי תיתאי וכן משמע דמיירי הזיעה רק מתחתיו ולא דוקא כשמזו הזיעה לקדירה אפי"ה אוסר כולו. וגם מ"ש דכף נאסר עד שהזיעה סביב הכף בלדדיו ויס"ב. וגם מ"ש דנאסר עד מקום שזיעה יס"ב אין כ"מ דלמ"ש דהעיקר כמג"א בלא"ה כל הכף נאסר ולא אמרי' חם מקלתו לא חם כולו אלא שאינו מפליט בכולו אבל מבליע בכולו וגם בפר"ח סי' קכ"א ס"ק ע"ו והובא בפרמ"ג בסי' צ"ד בט"ז סק"א כ' כמ"ד וגם הספר"ח ס"ל תחב במקצת הכף אי"ל הכשר בכולו אלא דוקא בזיע בכולו אז כל הכף נאסר ועי' משל"ק סי' תרכ"ו אות ב':

ומ"ש בכתבי מהרא"י סי' קפ"ג דלכך מותר מה שתולין בשר יבש אע"ג דעולה הזיעה של חלב תחתיו משום שאין בזיעה יס"ב כשהגיע לבשר והביאו הרמ"א קשה דעכ"פ טיפת הזיעה נדבקו בבשר ומונחים שם יותר ממעל"ל ולוכן אוסר במונח מעל"ע כדין א"כ מה בכך שאין יס"ב הא מ"מ אסור משום שנבלע הטיפות בבשר ולענ"ד נראה הטעם כמש"ל סי' תר"כ דבהבל העולה מרותח יש זיעה ואין ריחא בלא זיעה אלא למה דקיי"ל ריחא לאו מילתא הא עם הריח יש זיעה וכתבתי בסי' תר"כ לתרץ דבתנור נתפזר ההבל והזיעה. א"כ ה"ה והוא הטעם שמקילין בריחא בתנור כן ה"נ ההבל שעולה לבשר היובש אמרינן דנתפזר הזיעה ואינו אלא ריח וריחא לאו מילתא ועוד דנ"ל כן דהא אין מדקדקין אם יש בקעים בבשר דאסור אפי' בלוכן לעיל סוס"י צ"א כ"ש מהדרך לעשות בבשר ליבש בקאים ומנולאין בו שומים ופלפלין והרבה מלח ומתובל בתבשלין ודאי אסור אלא למ"ש הכל א"ש :

סימן תרכ"ב (זה הסי' נרשם בכפל):

(א) שאלה בנפסק קילוח אי שרי להקל בהפ"מ ופי' הסוגי' וישוב קו' מפרשים ופרש"י פסחים דף ע"ו (ב) ביאור דברי ש"ך סי' ק"ה סק"ה מ"ש דמוכח מפוסקים ומגמ' בנפסק קילוח אוסר כ"ק ואפי' בכלי ולא כפלתי החולק אש"ך וישוב אש"ע כאן (ג) קו' אש"ך סי' ס"ח ס"ק ל"ב שכ' כל הפוסקים ס"ל עירוי בולע בכלי נחשת (ד) ישוב אר"מ שפי' בפ"ח מה' ק"פ המשנה נטף מרוטבו על החרס דלא כפי' הגמ' בב' אופנים וקו' פלתי סי' ס"ט וישוב אר"מ שלא הביא ברייתא דהקפה הדם חייב (ה) דיחוי להשגות הפר"ח על הש"ע סעי' ט' דכאן ועוד ישוב קו' המפרשים הנ"ל בסוגי' דפסחים דע"ו ודיחוי מה שמחמיר הפר"ח לדינא יותר מהש"ע (ו) הפלתי דמתיר בנרות שלנו משום דנסרחו החלב הקשיתי ודחיתי דבריו ולהלכה קיימתי דברי הש"ע והש"ך ובנפסק הקילוח אפי' בכלי אוסר כ"ק ולא סגי בגרידה פחות מקליפה מכ"ש דלא סגי בגרידת גליזיר"ט שהוא דבר שאין ממש וצבע בעלמא הוא:

שוב"ט לכבוד ידידי הרב המה"ג וכו' נה שנראה לכ"ת בתמהוי יקרה במעשה שהי' ניתן בה בשר רותח שנטרף הבשר ונודע בתוך הסעודה ואי"ה לגרור כל הקערה דלהקל במקום הפ"מ כיון דקליפה בתיתאי גבר נוני היכו הלא חומרא כמ"ש במג"א סי' תס"ז ס"ק ל"ג והיינו באוכל דהי' בגמרא וא"כ בכלי דאי"ל אלא גרירה שהוא פחות מקליפה כמ"ש המנ"י כלל כ"ו ס"ק ע"ז והובא בפרמ"ג סי' צ"ב בש"ך ס"ק ל"ה וגרירה לא איתא כלל בגמ' ואינו אלא לפי"ז רק חומרא דפוסקים ובצירוף זה דפלתי סי' ק"ה סק"ה חולק אש"ך דאוסר כ"ק בנפסק הקילוח כך לקחתי מדבריו ומפלפולו השאלה:

(א) תשובה הנה בש"ע סי' צ"ב סעי' ט' בנפל מחלב מהותך טיפה מנר על הקערה צריך הגעלה · ומנר שנעשה מנר של שעוה סגי בגרידה הוא מתה"ד סי' קע"ו שכ' דנפל מן האור ומבואר בדברי תה"ד דלא חשיב כרותח דכ"ר כיון דנפסק הקילוח מ"מ כיון שבא מן האור נידון כעירוי ולא נפסק הקילוח וכ"ל עם סברת תה"ד הסוגי' פסחים דף ע"ו דפריך לשמואל דאמר ת"ג ממתני' נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו וקס"ד בחרס לוננת ואי ת"ג אמאי יטול את מקומו. וקשה אע"ג דס"ד בחרס לוננת מ"מ הפסח הי' בתנור על האור א"כ לתה"ד הוה כלא נפסק הקילוח ומבשל כעירוי כדי קליפה והדר מטוי הרוטב לפסח כדי נטילה דכיון דנטף יש רוטב הרבה כמ"ש תוס' ד"ה יקלוף ושמואל דאמר ת"ג י"ל דאינו אוסר כולו אלא או מבשל כ"ק לר"ת עירוי מבשל כ"ק וכן דעת רש"י כמ"ש רשב"א בחדו' לשבת דמ"ב או דבלע כ"ק כפוסקים דס"ל הכי לר"ת משום דנפסק הקילוח והמה רמב"ן ור"ן סוף ע"ז וחדו' רשב"א :

וי"ש לומר דהר"ן כ' כפ' כל הבשר דמתני' וחזר אליו סגי ביטל את מקומו שכבר נסתלק הפסח מן התנור דאל"כ ע"ג האור לא חילוק בין ע"ג או תתאי גבר ואוסר כולו וצריך ס'. א"כ י"ל דס"ד דמקשין דה"ה מה דאמר ברישא נטף מרוטבו על החרס נמי מיירי בכבר נסתלק הפסח מן התנור דומיא וחזר אליו יטול את מקומו. וא"ש דס"ד דמיירי בחרס לוננת כיון דמיירי בנסתלק מן התנור. ובזה י"ל קו' המפורשים דלמה מתרץ שמואל הסיפא בסולת רותח ולא משני ומפרש רישא דמיירי בחרס רותח ולפי"ז י"ל שמואל הוה ס"ל דאפי' מיירי בחרס לוכן כדמשמע פשטות המשנה דנקיט על החרס ולא נקיט על חרסו כמו ברישא אלא שמואל ס"ל אע"ג בחזר אליו יטול את מקומו מיירי בכבר נסתלק מן התנור אבל הרישא בנטף על החרס מיירי בעדיין הפסח בתוך התנור ע"ג האור והוה כלא נפסק הקילוח כש' תה"ד ולא קשה קו' הגמ' כהכ"ל והא דמשני בסולת רותח י"ל דלכאו' יל"ד בקו' מרישא אמר למ"ד ע"ג מרתח הרוטב החרס. ובקו' מסיפא לא אמר כן דמטוי לסולת אלא דהדר הדרייי לסולת ומרתח לי' לדידי' וכ"ל בחרס דקשה מקרר רק השטח החוץ ולא שאר עובי החרס אבל בסולת דמתגבל והדר הדרייי כל מה שמתגבל מקרר לטיפה א"כ י"ל אפי' נטף מפסח שהי' בתנור ונפסק הקילוח אינו מבשל כעירוי הלכך צריך לשנות דמיירי בסולת רותח. ולפי"ז נ"ל לישב ב' קו' הצל"ח במשנה על רש"י קו' א' שרש"י במשנה כ' נטף בתנור על החרס דלמה מוסיף תיבת בתנור קו' ב' דלמה לא כ' רש"י דמיירי בחרס רותח כמ"ש בסולת רותח ולהנ"ל א"ש דלמסקנא דמסקינן משמואל הכי הוא דרישא מיירי בלא נסתלק הק"פ מן התנור ולכך א"ש לשמואל אפי' מיירי בחרס לוננת וכש' תה"ד וכמש"ל :

(ב) הנה ש"ך בסי' ק"ה כ' מגמ' ומפוסקים מוכח דעירוי בנפסק הקילוח בולע כדי קליפה והיינו שכ"כ באורך מש"ך מנטף מרוטבו על החרס ותמה בפלתי דהא מוקי לי' בחרס רותח ולא הי' לפלתי ס' אורך מש"ך דמביא ראי' ממה דס"ד בחרס לוננת אלא למ"ד ת"ג חרס כיון דלוננת היא אקורי מוקיר לי' ואמרינן התם אדמוקר לי' אי"א דלא בלע קליפה מיהו בעי עכ"ל א"כ מוכח מגמ' דאפי' בכלי ונפסק הקילוח בלע כ"ק ומהפוסקים כ' האורך מש"ך דהכי משמע להדי' מתוס' זבחים דל"ו והמרדכי והג"א והר"ן דסוף ע"ז עכ"ל ור"ל דתוס' זבחים כ' לר"ת דס"ל עירוי מבשל בכולי היינו בלא נפסק קילוח ומה דקיי"ל ת"ג דאינו מבשל אלא כדי קליפה כגון ב' יבשים או לא ביבש בנפסק הקילוח והנה מ"ש בב' יבישים ר"ל הברייתא פסחים דף ע"ו ומ"ש בלא ביבש ר"ל נטף מרוטבו על החרס וכ"כ להדי' במרדכי והג"א סוף ע"ז הרי לתוס' ומרדכי והג"א אפי' בכלי מבשל כ"ק בנפסק הקילוח. והא דס"ל דאפי' מבשל משום דתוס' זבחים שם דתלי הדא באידך אבל אם בלע ה"ה דמבשל אמנם הרמב"ן סוף ע"ז והר"ן שם ורשב"א שבת דף מ"ב כתבו ליישב הר"ת הא דקיי"ל ת"ג מיירי בנפסק הקילוח ובלע כ"ק הם לא כתבו דגם מבשל כ"ק דהם לא ס"ל דבליעה וביטול תלי' חדא באידך א"כ אע"ג דאינו מבשל מ"מ בולע כ"ק וכתב ג"כ ברמב"ן והר"ן כגון נטף מרוטב על החרס ש"מ מדבריהם דאפי' בכלי בלע כ"ק :

ומ"ש הפלתי בסי' ק"ה שם דמרמ"א כאן בסי' צ"ב סעי' ז' מוכח בנפסק הקילוח אין אוסר כלל ל"ק כלל עי' בפמ"ג בש"ך שכ' שאני התם בסעי' ז' דזוחל ע"ג כירה לוננת ול"ע על המנ"י שכ' כלל כ"ו ס"ק ע"ז בכלי אי"ל קליפה אלא גרירה דהא בס"ק ע"ו כ' דמוכח בפ' כילד צולין גבי נטף מרוטבו על החרס מוכח להדי' דעירוי שמפסיק הקילוח מבליע כ"ק והאיך כ' בסקע"ז בכלי אי"ל רק גרירה שהוא פחות מכ"ק. ו' מ"ש הש"ך כאן בסי' צ"ב דסגי בגרירה דלא חשיב עירוי ר"ל גרירה היינו קליפה ומ"ש דלא חשיב עירוי הא עירוי נמי מבשל רק כ"ק יש לומר דכאן שאם הי' חשיב עירוי ונפל מן האור הוה אוסר כולו וצריך הגעלה כמש"פ הש"ע ותה"ד ומ"ש המנ"י מסי' ל"ו דגרירה פחות מקליפה יש לומר בכלי היינו קליפה אלא דלא שייך לשון קולף בכלי חרס לכך נקיט לשון גרירה אבל היינו קליפה וכמ"ש הש"ך סי' ל"ג סק"ו ועי' מש"ש סי' תר"כז ביבוב הש"ך :

אמנם זה צריך עיון דלמה כ' הש"ע במהותך חלב על הנר ונפל טיפה דצריך הגעלה הא התה"ד כ' דלא הוה רק כעירוי ולא נפסק הקילוח וא"כ בשלמא התה"ד דס"ל עירוי לא נפסק הקילוח אוסר כולו כ"מ כאן וכ"כ בפר"ח כאן ס"ק ל"ב דהכי ס"ל לתה"ד אבל אנן דקיי"ל עירוי לא מבשל אלא כ"ק למה צריך הגעלה ולא סגי בקליפה וגרירה שהוא קליפה :

ואפשר דס"ל לש"ע דבאמת במהותך חשיב כע"ג האור ועדיף יותר מעירוי וכדעת הר"ן דע"ג האור אוסר כולו ואין חילוק בין ע"ג לת"ג וכ"מ בב"ח ובש"ך דהוה לגמרי כע"ג האור אלא התה"ד לשיטתי' דס"ל עירוי ולא נפסק הקילוח נמי אוסר כולו כ' לרווחא דמלתא שאפי' הוא כעירוי נמי אסור כולי' וצריך הגעלה וא"כ העיקר כש"ך דגם בנפסק הקילוח צריך קליפה אפי' בכלי ולא פחות מקליפה :

(ג) ובעת קשי' לי דברי הש"ך סי' ס"ח סקל"ב שהקשה אר' ירוחם שפי' כלי נחשת אע"ג דמבשל אינו בולע דמוכח מפוסקים חדא תלי' באידך אם מבשל בולע ושכ"כ רשב"א ור"ן דהא ז"א כמש"ל דס"ל לר"ת

לר"ת בנפסק קילוח בולע ואינו מבשל וזה קשה נמי לש"ך גופי' דפסק כאן וסי' ק"ה סק"ה בנפסק קילוח בולע ואינו מבשל ועי' בר"ן בפ' כירה ובסוף ע"ז מבואר יותר להדי' מ"ש ליישב הר"ת מירושלמי דה"פ בכלי נחשת אינו בולע אבל חום הבישול יש בכלי נחשת בעירוי ועי' סי' תקכ"ב ישבתי לר' ירוחם ושם רשמתי שישבתיו בשאר מקומות ואין לפני דברים אלו שכתבתי במקומות הנ"ל ומ"ש הפלתי סי' ק"ה שם דע"כ בנפסק קילוח אין אוסר כ"ק דאל"כ כ"ש לרב הכי משכחת לה כיון דע"ג ע"י העירוי גם הכלי שמערה בו כ"ר יש ליישב דמשכחת בפ"ג מרתיחה דהוה כלי שני כמ"ש באו"ח סי' תנ"א שכן דעת רוב הפוסקים ואפי' לחולקים דפג מרתיחה עדיין חשיב כ"ר י"ל בעירוי ממנו לכלי מודה רב דהוה כלי שני ועוד מה אכפת לן אם רב ס"ל כ"ש מבשל עי' ברטנורא בפ"ג דשבת שהוכיח ממשנה דף מ"א דכ"ש מבשל עי' בחיבורי לאו"ח סי' קי"ח ברביד הזהב סוס"ק ח"י :

(ד) **ומ"ש** כ"ת בישוב הר"מ בפיה"מ פסחים דף ע"ו ובה' ק"פ שכ' טעם דנטף מרוטבו על החרס מטעם דרוטב אינו בשר הא בגמ' אי' הטעם משום דהוי צלי מחמת ד"א הנה ישבתיו בחיבורי לאו"ח ובעת כ"ל בב' אופנים דהגמ' לא מפרש משום רוטב אינו בשר אופן הא' דלמה בחזר אליו אסור ויטול מקומו ויאכלנו שהוא כנגד עשה דאכילת פסח ול"ת דנותר הא בחזר אליו ליכא רק דרבנן מנ"מ בטל ברוב וגם בסולת דהוה אינו מינו הא הר"מ ס"ל ט"כ ל"ד ולא ס"ל העמידו דבריהם בשוא"ת לעקור ד"ת אבל הר"מ ס"ל כסוגי' רי"פ כיצד צולין דאומר לימא מסייעי כבלעו כך פלטו מנותן לתוכו קרבו וכרעיו . ועי' סי' תקכ"ג לעיל כתבתי דסוגי' זו ס"ל בק"פ העמידו דבריהם בשוא"ת וכ"כ המרש"א חולין דל"א ובכ"מ בפ"י מה' ק"פ הלכך פי' שפיר הר"מ דהאיסור משום דרוטב לא בשר . באופן אחר כ"ל עפ"י שישבתי קו' פלתי סי' ס"ט אמנחות דף כ"א דפריך למ"ד דם שבישלו אין עובר מדתני' הקפה את הדם חייב ומשני בהקפה בחמה והדרי' ופריך לימא כיון דאידחי אידחי דהא אמר ר' יוחנן דם שנקרש פטור והקשה פלתי דלמה לא פריך תיכף מברייתא אר"י דהקפה דם חייב וכ"ל דהנה בחולין דף ק"כ אי' בשלמא הקפה דם חייב דאחשוכי' אחשבי' וצריך להבין מה קשי' לי' דצריך לשנות דא"ש משום דאחשוכי' אחשבי' וכ"ל כמ"ש בת"ה שם אע"ג דשתי' בכלל אכילה בשתנה פטור דהוה שלא כדרך אכילתן ולכך צריך לשנות כיון דאחשובי' אחשבי' לא מקרי שלא כדרך אכילתן וקשה למה לא אסור בהקפה בחמה והדרי ופרש"י דחזר להיות נלוז א"כ הוה כדרך אכילתן י"ל דס"ל בהקפה חמה לא נשתנה לשנה ואפי' דהדרי ס"ל כיון דאידחי אידחי וע"כ מיירי בהקפה באור דס"ל דם שבישלו עובר וא"ש קו' הפלתי דעל ר' יוחנן לא קשה מברייתא די"ל דס"ל דם שבישלו עובר ומיירי בהקפה באור ואחשובי אחשבה אבל בנקרש פטור כיון דאידחי אידחי אבל למה דמשני בהקפה בחמה והדרי ולא אמרי כיון דאידחי אידחי פריך מר' יוחנן דס"ל כיון דאידחי אידחי ומיושב קו' הפלתי ולפי"ז י"ל הר"מ דהנה אם הר"מ ס"ל כמ"ש הב"י סי' פ"ז דהר"מ ס"ל דם שבישלו עובר א"כ ס"ל דברייתא דהקפה הדם מיירי בבישול ע"י ולא ניחא לאוקים הש"ס חולין בהקפה בחמה אבל דם שבישלו אין עובר דס"ל דליכא לאוקים בהקפה בחמה והדר דס"ל כיון דאידחי אידחי . ואלא אפי' לנ"מ בסי' תקכ"ג דר"מ ס"ל דם שבישלו אינו עובר מ"מ פסק כסוגי' דחולין באור שלא אליבא דהלכתא משום דס"ל בחמה ליכא לאוקמי דהלכה כיון דאידחי אידחי ואתי' הברייתא כתנא דס"ל דם שבישלו עובר עי' בכנ"ת יו"ד סי' ל"ו בהג"ה ולעיל סי' תקכ"ג דלר"מ דס"ל דם נעכר ונעשה חלב ע"כ ס"ל דם שבישלו עובר עי"ש ולפי"ז א"ש דלא הביא הר"מ הברייתא דהקפה הדם חייב ולא מצאתי שיעמדו ע"ז נושאי כליו :

ולפי"ז א"ש דאי מיירי באור אינו הלכתא דא"כ ס"ל לברייתא דם שבישלו עובר והר"מ ס"ל דאינו עובר . ובהקפה בחמה ליכא לאוקמי' דהר"מ פסק כסוגי' דחולין דס"נ דס"ל דכיון דאידחי אידחי מעתה י"ל דס"ל דסוגי' דפסחים לא מפרש משום דרוטב נשתנה דרוטב לאו בשר ונשתנה לשלא כדרך אכילתן דהך סוגי' ס"ל דלא אמרינן כיון דאידחי אידחי א"כ כשנטף מרוטבו על החרס או על הסולת אע"ג דנשתנה מבשר הקפה לרוטב רך מ"מ כנבלע בחזר אליו לק"פ או לסולת נעשה שוב אוכל חוזר להכשירו וכמ"ש בפנ"י בסוגי' דחדש אתוס' בכורות דף ו' ע"ב אע"ג בליר משרץ או משאר דברים אסורים ליכא מלקות דנשתנה דמעיקרא אוכל והשתא משקה אבל בהקפה את הליר חזר להיות אוכל וכ' הפנ"י ה"ה בנתערב עם האוכל ואכלו חשיב לאוכל וחייב ה"ה ה"נ בחזר הרוטב אליו או לתוך הסולת הוה אוכל וחוזר להכשרו אבל הרמב"ם דאיהו דפסק כסוגי' דחולין דק"כ כיון דאידחי אידחי לא מועיל מה דחזר אליו ונבלע בו או שנתערב עם הסולת הלכך שפיר כ' הר"מ דאסור משום שרוטב לאו בשר וכיון דאידחי אידחי :

(ה) **והנה** נחזור לענינינו הנה הפר"ח חולק על תה"ד שכ' דמה דמהר"מ מתיר בנפל טיפה רותח מכ"ר ע"ג סכין שני בגרירה אבל טיפה שנפלה מרותח ע"י האור דרתח טפי אינו מתקררת כ"כ בנפילתה ודיינין לה לפחות כעירוי דכ"ר דבעי הגעלה וכ' הפר"ח דאינו נראה בעיני מה שרצה לחלק מתשו' מהר"מ לנידון דידי' דתחשוב רותח ע"י האור ליתא שהדבר ידוע ומורגש לכל שטיפה רותחת שנופלת מכ"ר על בשר הדם שורפתו הרבה יותר מטיפה שנופלת מפי הנר שדולק מחלב מהותך וזה דבר מפורסים לכל . ע"כ . ול"נ שדבריו תמוהים בדבר שאינו שכיח שנופל טיפה מפי הנר שדולק מחלב מהותך לידון בו שהוא מפורסם לכל שאינו שורף יותר מטיפה שנפלה מכלי רותח ועוד הקשה הפר"ח הא הר"ן סוף מס' ע"ז ותוס' זבחים דף צ"ו שהקשה להם לסברת האומרים דעירוי אוסר לגמרי מהא דקיי"ל ת"ג ותירצו דהתם מיירי בנפסק הקילוח כגון נטף מרוטבו על החרס אבל עירוי שלא נפסק הקילוח מבשל הוא אלמא דאפי' ברותח ע"י האור דומי' דק"פ שהי' נצלה ע"ג האור כיון שפוסק הקילוח לא אסור משום עירוי ובמח"כ לא דק דהא תוס' זבחים כתבו בנפסק קילוח מבשל כ"ק וכ"כ תוס' שבת דמ"ב בשם הר"י והרא"ש שם ומרדכי והג"א דף ע"ז ורמב"ן ור"ן סוף ע"ז דאפי' בנפסק קילוח בולע כ"ק וא"כ בבא מן פי הנר דבא מן האור סברת התה"ד דהוי כלא נפסק הקילוח ומ"ש מנטף מרוטבו דקרבן פסח נצלה ע"ג האור י"ל כמש"ל בישוב סוגי' ורש"י דמיירי בנסתלק מן האור ועי' תוס' ד"ה תנן דבתנור צונן מיירי א"כ אינו כבר על האור :

ונ"ל כמש"ל ליישב רש"י דרישא נגע בחרסו של תנור משמע ודאי שהתנור הי' חם לכך לא פריך מרישא אבל בסיפא נטף על החרס ולא תנן נגע בחרסו ס"ד בחרס דעלמא וצונן . והנה י"ל קו' פר"ח אפי' מיירי נטף מרוטבו שהי' אז עדיין בתנור דהנה יל"ד דקאמר בשלמא לרב דאמר ת"ג משו"ה יטול את מקומו דאזיל רוטב ונרתח לי' לחרס והדר חרס ומרתח לי' לרוטב וכי הדר הרוטב אפסח קאי מטוי פסח מחמת חמימות החרס וכו' דקשה דקאמר בשלמא לרב דידוע כל מקום שאומר בשלמא גם לסך מ"ד לא ניחא שפיר דאל"ה לישתוק מני' ושלמא הוה לי' :

ויש לפרש דגם לרב לא ניחא שפיר דע"כ איתא סברת רב טובה אלא לאסור התחתון שעומד במקומו מרותח דעילאי אבל כאן שיהי' נאסר הפסח מרוטב שחזר אליו מן החרס ומשמע דנזהל ע"ג חרס הצונן וחזר לק"פ ה"ז דומה לסעי' ז' בזוהל ע"ג כירה צוננת נתקרר יותר ואינו אוסר ה"ה לרב גרע אלא קו' לא מצינן להקשות אדרב הלכך אומר בשלמא לרב לא קשה אבל באמת גם לרב לא ניחא שפיר ובזה א"ש קו' המפורשים דלמה לא נשני שמואל ברישא דמיירי בחרס רותח כמו דמשני לדידי' הסיפא דמיירי בסולת רותח ולפי"ז א"ש דשמואל ס"ל הרישא גם לרב צריך לשנות דמיירי בחרס רותח משום דחזר אליו ע"ג חרס צונן ולא כדעת המקשן לרב א"ש וא"כ לא צריך שמואל לומר דמיירי בחרס רותח כדי שלא קשי' עליו דס"ל ת"ג דז"א לטעמך דרב ע"ג נמי צריך לתרץ הכי בחרס רותח וכיון לכ"ע צריך לתרץ כן לא צריך שמואל לתרץ לעצמו משא"כ בנטף מרוטב על הסולת שיחמם הסולת לרוטב במקומו א"ש לרב אפי' בסולת צונן דע"ג וצריך שמואל לתרץ בסולת רותח ולפי"ז ל"ק קו' הפר"ח על תה"ד מנטף מרוטבו על החרס אפי' מיירי שהי' בשעה שמנטיף הק"פ בתנור מ"מ התם לא חשיב עירוי משום דחזר אליו ע"ג חרס צוננת ולא אוסר בודאי בחזר על הק"פ שהי' חוץ לתנור כמ"ש הר"ן . וא"כ בב' אופנים נדחה קו' הפר"ח האופן הא' שכתבתי דמיירי גם בשעה שנוטף חוץ לתנור ובודאי אינו דומה לתה"ד ואופן הב' אפי' בשעה שנוטף הי' בתנור והוה כנוטף מן האור פריך שפיר לשמואל אמאי יטול מקומו דחזר אליו ע"ג חרס צוננת ואז הי' הפסח חוץ לתנור :

אמנם לדינא מסיק הפר"ח דיש לאסור גם בטיפה שנופלת על הכלי מנר של חלב העשוי בנר של שעוה לשיטתי' בסי' ס"ח דזה כלל גדול שכל חום שהס"ב אוסר וכמ"ש בסי' ס"ח ס"ק חי וכן עיקר ודלא כפסק מחבר עכ"ל דבריו אלו קשה להולמן הא המחבר נמי מצריך גרירה והיינו כקליפה כמש"ל וא"כ מפר"ח משמע דלא כש"ע ובסי' צ"ג מביא הש"ך דגרירה הוא במקום קליפה :

והפלתי כ' מיהו בנרות שלנו דהחלב עומד ימים רבים ומסרח למאוד טרם שנעשה נרות הוה נוטל"פ יש להקל בהם ע"כ ולדידי צ"ע דהא הר"ן בפ' כ"ש ורשב"א וריטב"א כתבו דנטל"פ לכתחלה אסור ובפר"ח סי' ק"ג סק"א כ' בשם מ"כ דנבלה שהבאיש והוא נוטל"פ לכתחלה אסור הפר"ח חולק עליו ועיל"ק שהארכתי בזה בסי' ק"ג כ' א"ש כשמואל בקדירה זו שנטף בו החלב של נרות זה חשיב לכתחילה ושבירה לא חשיב דיעבד דלהכי כתבו הראשונים הנ"ל דתברי ר' אמי לפנכא חולין דקי"א ועוד כתבו במק"א מתשו' רשב"א סי' תנ"ט מוכח דלא הי' לראשונים הגי' בגמ' סוף ע"ז דהב"י אסור אטו ב"י אלא משום דנוטל"פ לכתחלה אסור ולהכי דייקו שכן הוא מוכח מברייתא דהתם ולכך כ' הר"ן ורשב"א וריטבא דאבי' אסור לכתחלה ודייקו הם מרב אמי הנ"ל משום דלא הי' בגי' שלהם דגזרו אב"י אטו ב"י וא"כ ל"ד אב"י נוטל"פ אסור הכלי דהמבשל בו הוה לכתחלה אלא כל בלועה מנוטל"פ לקדירה אסורה דהוה לכתחלה ואלא הנה ידוע ומי שא"י אפשר לברר הדבר ולשאול הנשים המבשלים שומן או חלב או חמאה שכשאם עומדים הדברים האלה בקערה על האש ומתיכן ובזה הסירחון אלף הלך לו וחזר והשביח כמעיקרא כן בחלב של נרות אע"ג שהוא נוסרח למאוד טרם שנעשה הנרות כמ"ש הפלתי אבל כשמתיכו ע"ג האש לעשות נרות חזר והשביח :

תבנא לדינא פסק דש"ע על מקומו מיושב להלכה וכן הש"ך וא"כ אפי' בנפסק הקילוח בולע אפי' בכ"ח כ"ק ולא סגי בגרידה דהיינו פחות מקליפה מכ"ש דלא סגי לגרור הגלזיר"ט לבד שהוא דבר שאין ממש ונבע בעלמא כמ"ש במג"א סי' תנ"א ס"ק מ"ה :

וי"ל הפלתי ס"ל כח"ד סי' ק"ג סק"א דנבלה שאין ראוי לגר פקע איסורי ותו אינו חוזר לאיסורו אפי' תבלו בתבלין וכ"כ הפרמ"ג בפתיחה לה"ת

ח"ג

מ"ג ד"ה ודע אף אמנם אלא הפרמ"ג הייה ויש לעין בדבר ובהי' תשכ"ב דהיתי ראיות מ"ד מהרשב"א ופסק כוותי' ש"ע סי' ק"ג והבאתי ראי' דלא כמ"ד מחולין דע"ז ע"ב עי"ש ומב"ח או"ח סי' תמ"ב מש"ש אטור בהרכו לפני זמנו עי"ש ומן הסברא שדומה לחסרה מלה עי"ש ד' יוכיחי להוליא לאורה . ולכאו' לסוגי' דמנחות כ"א שהבאתי לעיל בהי' זה דהשקפה בחמה אע"ג דאידחי אם הדרי לקדמותי' חייב והכי קיי"ל כסוגי' זו למה דקיי"ל דהשהיסלו מדרבנן ה"ה בנבלה אמרינן הכי בהדרי לשבח חייב אע"ג שכתבו שאין דעת הר"מ כן הא כ' ראשונים דס"ל פי' סוגיא דפסחים דע"ו משום אלי מחמת ד"א ודלא כר"מ וגם סוגי' דמנחות דלא אמרי' כיון דאידחי אידחי ובלא זה גם על הר"מ זה יש תרולים אחרים בספרים ובספרי לאו"ח ובחדושי :

(א) הר"מ בפ"ח מה' מעשה הקרבנות ה"ח שפסק קדשים שנפסלו אפי' הי' לה שעת הכושר אין צריך כיבום ובפי"ד פסק קדשים קלים צריך מו"ש דקשה דמזכי שטרא לבי תרי • ותי' תוס' חדשים דחיתי וישבתי באופן אחר (ב) קו' על הר"מ סוף תרומות בישל במקצת כלי אי"צ מו"ש בכל הכלי בתרומה מנ"ל לר"מ לשיטתי' הך דינא ותי' ע"ז (ג) ישוב על רשב"א דס"ל בכל איסורין בישל במקצת כלי צריך הגעלה בכל הכלי ושאני תרומה דהקילו וראי' ממגורה שפינה ממנה פירות תרומה דאי"צ ללקט א' לא' והקשה פר"ח סי' קכ"א הא מגורה וכו' כ' רשב"א בתשו' דמיירי בתרומה דרבנן (ד) מ"ש העטור קדרה של בשר אם בישל בה חלב אם אינו בנו"ט החלב מותר וגם הקדרה מותר כיון דיש ס' כנגד הבשר ומותר לבשל חלב והקשה הטור הא כ"ח אין יוצא מדפיו ותי' הב"ח ופלתי בהתירא בלע והקשה פמ"ג הא גם בקדשים מקרי התירא בלע וכ' תי' ע"ז (ה) ואני הקשיתי קו' אחרת על תי' הב"ח ופלתי (ו) תי' על קו' בה"ז על הרמב"ם שפסק דכ"ח אי"צ שבירה אלא בחטאת עם קו' צאן קדשים וטה"ק בסוגיא זבחים דף צ"ה (ז) ישיב אקו' טה"ק מה מספקי לי' שם דקפיד רחמנא אבישול בלא בליעה ועוד תי' על קו' לח"מ (ח) תי' אקו' העולם בסוגיא הנ"ל (ט) ישוב על העטור אמאי מותר לבשל בה חלב הא כ"ח אין יוצא מידי דופנו (י) מ"ש לתרץ העטור דמותר לבשל אחר חלב בשר דר"ל לאחר מעל"ע קשה (י"א) לדינא אפי' באיסור דרבנן כ"ח אב"י אין לו תקנה וכ"כ בפרמ"ג ש"ך סק"ג ונ' אפי' בב"ח דהיתירא בלע דאיכא רא"ה דמתיר אב"י ובחס"ו סי' ק"י כ' שכ"ד התוס' מ"מ אנן קיי"ל כרשב"א דחולק ונמי בכלל הלכה מרווחת הנ"ל דאסור אפי' בבלי חרס :

עיי' ט"ז סק"א שהקשה מנ"ל דכלי חרס אין לו הכשר בהגעלה דאינו יוליא מידי דפיו לעולם מדאמרי תורה בחטאת בכלי חרס ישבר אדרבה אימא מדגלי רחמנא גבי קדשים ישבר ש"מ בחולין הוה קיל מני' וכ' עליו הכר"ו דלא עיין יפה דדוקא גבי בישל במקצת כלי כ"כ הסנ"ק דלא ילפינן מנקדשים משום דכתיב אותה פרט לתרומה בישול במקצת כלי א"ל מריקה ושטיפה בכל הכלי וכ"ש חולין הא בעלמא מהכ"ת שלא נילף חולין מני' ע"כ וכ' הפרמ"ג דיפה הקשה הט"ז למה דפסק הרמב"ם בפ"ח מה' מעה"ק הלכה ג' כמשנה ראשונה בפ' דם חטאת שנפסלה אין טעון כיבוס בין שהיתה לה שעת הכושר ובין לא הי' לה שעת הכושר ואי' בגמ' דף ל"ג טעמא דמתני' ת"ר מדנה מדם כשירה ולא מדם פסולה ר"ע אומר היתה לה שעת הכושר ונפסלה דמה טעון כיבוס כו' ר"ש אומר א' הי' לה שעת הכושר וא' לא הי' לה שעת הכושר אין דמה טעון כיבוס מ"ט דר"ש כתיב אותה וכתיב מדמה אתי חד להי' לה שעת הכושר ור"ש אותה פרט לתרומה (כדאי' דל"ו ע"ב לר' יודא דס"ל הכי אותה פרט לתרומה ממריקה ושטיפה מכלל קדשים קלים בעי מריקה ושטיפה) . ור"ש לטעמי' (התם דל"ו) קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה מכ"ש תרומה פ"כ וא"כ הר"מ דס"ל גם בהי' לה שעה"כ אין צריך כיבוס אתי אותה להי' לה שעת הכושר ויפה הקשה הט"ז :

אמנם מה דס"ל לרמב"ם הכי דאותה אתי להי' לה שעת הכושר כר"ש והגמ' מתרץ ר"ש לטעמי' דס"ל קדשים קלים א"ל מריקה ושטיפה וא"כ הרמב"ם שפ' שם הלכה י"ד דגם קדשים קלים צריך מריקה ושטיפה א"כ מזכי שטרא לבי תרי כן הקשה שם הלח"מ ותוס' י"ט הובא בפרמ"ג כאן וכן הקשה בברכת הזבח ועיי' בפרמ"ג כאן מה שתי' :

ובתוס' חדשים שם תי' עפ"י תוס' רי"פ דם חטאת דפ' יכול דם חטאת העוף טעון כיבוס ת"ל זאת וה"ה קדשים קלים ממעטי מזאת והקשה תוס' דבסוף פירקן דריש מהקישא זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת מה חטאת מתקדשת בבלועה דכתיב יקדש להיות כמוהו אף כל מתקדש בבלוע והשתא מנ"ל דאתי הקישא לרבות כל קדשים כחטאת לבלוע ומיעוטי זאת דהכא לענין כיבוס נימא איפכא וי"ל כיון דאשכחן דכל הקדשים טעונין מריקה ושטיפה לענין בלוע מדאיצטרך אותה למיעוטי' תרומה סברא הוא לאוקמי הקישא לענין להתקדש בבלועה . ומיתרצא נמי בהכי קושיא אחריתא דר' יודא מפיק לקמן כל קדשים למוש"ט מקדש קדשים והשתא ל"ל קרא תיפ"ל מהקישא דחטאת אבל למה דפרישית א"ש דאי לא דאשכחן מוש"ט בהדי' הוה מוקמינן הקישא לענין כיבוס ומיעוטי זאת לענין מריקה ושטיפה ובלועה עכ"ל התוס' :

וכ' התוס' חדשים ליישב בזה הרמב"ם וכן קשה על רבי דסתם במשנה א' כר"ש אפי' הי' לה שעת הכושר אין טעון כיבוס ולקמן סתם קדשים קלים טעון מריקה ושטיפה דרמב"ם ס"ל דרבי ס"ל דקדשים קלים דצריכי מוש"ט יליף לי' מהקישא זאת התורה וכו' ככו' התוס' הנ"ל לאמת והש"ס דלא אמר הכי משום דקאי שם אליבא דר"ע דלית לי' הך הקישא כדאי' דף ל"ז עי"ש ודבריו אלו ליתא דהא הש"ס דף ל"ח מצריך צריכי דאיצטרך מנחה וחטאת לבלוע א"כ מוכח דר"ע אי"ל הך הקישא . ועוד שכ' דרמב"ם לי"ל תי' התוס' דכיבוס כתוב יותר סמוך לזאת א"כ ה"ק תוס' א' לדוכתי' לימא זאת לבלוע דבלוע סמוך יותר לזאת עי"ש ועוד כיון לכ"ע אי"ל הקישא ומרבינן מני' קדשים קלים למוש"ט א"כ ל"ל לר' יודא מדאיצטרך אותה למעט תרומה מוש"ט ש"מ דקדשים קלים צריך מוש"ט :

ול"נ לומר כך דזה תליא בסוגיא דפסחים דמקשה דאתי לבלוע דהיינו להיתר מצטרף לאיסור א"כ דוקא למ"ד דאין בכל התורה היתר מצטרף לאיסור איצטרך קרא להדי' למריקה ושטיפה לבלוע . משום דאי לאו קרא מפורש למוש"ט לבלוע לא הוה מוקמינן קרא דהקישא לבלוע כיון דבכה"ת אין בלוע כה"ג היתר מצטרף לאיסור ושפיר י"ל כתי' התוס' דאי לאו קרא מפורש למריקה לשטיפה לא מוקמינן הקישא לבלוע וכך הוה ס"ל ר' יודא געולי מדין אידוס הוא ואתי מפרת לטעם כעיקר ולא להיתר מצטרף לאיסור . אבל הר"מ ס"ל בפ"ה מה' נזירות דמשרת אתי להיתר מצטרף לאיסור לנזיר וא"ש הקישא לבלוע דהמצ"א א"כ א"ש נמי מהקישא דבעי מריקה ושטיפה משום בלועה וא"כ א"ש אותה להי' לה שעת הכושר ואפי' ק"ק טעון מריקה ושטיפה :

(ב) **אמנם** הא קשי' לי על הר"מ בין לתי' דידי ובין לתי' הר"נ דאותה אתי להי' לה שעת הכושר מנ"ל לרמב"ם בסוף ה' תרומות בישל תרומה במקצת כלי אי"ל לשטף כולו הא בדף ל"ו דריש בתרומה בישול במקצת כלי אי"ל מריקה ושטיפה בכל הכלי מדכתיב אותה למעוטי תרומה הא הרמב"ם איצטרך אותה להי' לה שה"כ דאין טעון כיבוס ואולי אפשר ליישב דהנה הרמב"ם כ' שם סוף ה' תרומות הי"ט קדירה של תרומה לבשל בה חולין אי"ל הגעלה בחמין וסגי בשטיפה דהיינו רחילה ביין או במים בישל במקצת כלי אי"ל לשטוף כל הכלי . והקשה עליו הראב"ד מזבחים דף ל"ו דפריך לר' יודא תרומה לא בעי מריקה ושטיפה והא תני' קדירה של בשר לא יבשל בה חלב קדירה של תרומה לא יבשל בה חולין כו' ותי' אביי דאתי לבשל במקצת כלי ורבא לשרי בתרומה ביין מסא"כ בשאר קדשים דוקא מים עכ"פ מוכח דלריך מריקה בחמין ושטיפה בלונן בתרומה וכ' בכ"מ שהקשה לר"מ זה חכמי לוניל ותי' להם שסמך בזה על המשנה סוף תרומות דהמערה כד שהי' בו שמן או יין של תרומה אי"ל להמתין עד שיערה הכל הנילוק אלא כשמתחיל לנטף טיפה אחר טיפה ג' טיפין וכו' נעתה אם נשאר בדופני כלי אינו מדמע מכ"ש בלועה בקדירה דאי"ל הגעלה ולכך סגי בשטיפה עד כאן ונ"ל דמה דקאמר הש"ס הנ"ל ותרומה לא בעי מריקה ושטיפה והתני' קדירה של בשר לא יבשל בה חולין כו' מריקה בכדי ודרך אידי שטיפה נקיט דלתרומה אי"ל רק שטיפה כדמוכח מן המשנה סוף תרומות . ועל זה אמר אביי דאתי לבישל במקצת כלי דאי"ל שטיפה לכל הכלי . ולרבא אתי אותה בתרומה מותר שטיפה גם ביין וס"ל לר"מ דרבא אינו חולק על אביי וכמ"ש בפרמ"ג כאן וס"ל לר"מ דכל זה אליבא דר' יודא דדריש אותה לתרומה אתי' מקרא ואפשר עוד ר' יודא מדאיצטרך קרא אותה למעט תרומה א"כ דמדאיצטרך קרא למעט בישול במקצת כלי הא תרומה בעי נמי מריקה . ולי"ל משנה דסוף תרומות אבל הרמב"ם דאתי לרבי אותה להי' לה שעת הכושר דאי"ל כיבוס דאי"ל לתרומה כיון לתרומה אפי' בעין בדופני כלי אינו מדמע וא"כ ממתני' סוף תרומה דאפי' בעין בדופני כלי אינו מדמע הוה ראי' לרמב"ם דאותה אינו ממעט תרומה ממריקה ושטיפה אלא מכל מקום לריך לכתחלה שטיפה מהא דתני' קדירה של בשר לא יבשל בה חולין וכיון דשטיפה אי"ל אלא לכתחלה אי"ל להחמיר בבישול במקצת כלי דאי"ל שטיפה בכל הכלי ולא מאותה :

אף י"ל כיון דאותה אתי להי' לה שעת הכושר לרבי כהנ"ל ולא לתרומה וקדשים קלים דלריך מוש"ט ילפינן מהקישה כהנ"ל א"כ ע"כ הא דמלריך ר' יודא אותה פרט לתרומה למריקה ושטיפה מכלל דקדשים לריך מוש"ט ע"כ אסמכתא הוא . אלא תרומה בלא"ה אי"ל גם מריקה כסמך של הר"מ אם בעין בדופני כלי אינו מדמע מכ"ש בלועה בקדירה :

ויש מקום ליישב הרשב"א בתוס"ב בית ד' שער א' באיסורין בישול במקולת כלי צריך הגעלה בכל הכלי כמו בקדשים והקשה רא"ה שם דהא דוקא בקדשים הכי הוא והא ראי' בתרומה א"צ מריקה ושטיפה בכל הכלי ותי' במשמרת בתרומה הקילו ומביא ראי' מהך דסוף תרומות במערה שמן ויין או מגורה שפינה דאפי' נשתייר בעינא מותר אלמא בתרומה הקילו והקשה הפר"ח בסי' קכ"א סק"ג הא רשב"א כ' דהא הך מגורה שפינה וכו' כ' רשב"א בתשו' דהיינו דוקא בתרומה דרבנן אבל בישול במקולת כלי בזבחים דצ"ו אקרא קאי ולהנ"ל י"ל כמ"ש לרמב"ם דע"כ מה דדריש מקרא דאותה למעט בתרומה בישול במקולת כלי אינו אלא לר' יודא או אפי' לר' יודא אסמכתא ודרך הש"ס דנקיט קרא אחר דלא נדרש מני' דאותה צריך להי' לה שעת הכושר וא"כ כיון באמת ליכא קרא אותה למעט תרומה בבישול במקולת כלי א"כ ס"ל לרשב"א בתרומה דאו' אין ה"נ בישל במקולת כלי צריך מריקה בכל הכלי ורק בתרומה דרבנן הקילו דא"צ להגעיל כל הכלי ושפיר מביא ראי' ממגורה שפינה א"צ ללקט אלא דאשכחן דהקילו בתרומה דרבנן ועי' סי' תרי"ב אות א' מ"ש ביישוב רשב"א זה :

ובתשובה אחת להרהמה"ג ר' ברוך דיין בק"ק סארמנטה נ"י השבתי שהקשה כקו' תוס' חדשים והעתיק אותה כאן הגם שהרבה דברים ממנו הוא ממה שכתבתי כאן אות א' אבל כאן דברים חדשים בביאור הב' קו' תוס' חדשים ועוד דברים אחרים אשר לא נכתב כאן אות א' והסדר הזה מסודר נכון א"כ המשנה לא זזה ממקומו · אחד"ש מה שהקשה כ"ת על הר"מ בפ"ח מהמעה"ק שפסק כחכמים במתני' דזבחים דף צ"ה דקדשים קלים צריכין מריקה ושטיפה ולא כר"ש דס"ל דקדשים קלים אין צריכים מו"ש דהא במתני' דף צ"ז התם סתמא דמתני' כר"ש א"כ הוה מחלוקת ואח"כ סתם והלכה כסתם . קו' זו הקשה כבר בתוספת חדשים על הברטנורא שכ' ג"כ ואין הלכה כר"ש . וגם בס' חזון נחום · ותי' ג' תי' . ובס' יד מלאכי דחה לכולם .

והנה באות ב' כתבו תוספ' חדשים אקו' התוי"ט . דר"ש דס"ל קדשים קלים אינם צריכים מו"ש מפרשים בגמ' דאיהו איצטריך אותה פרט לפסולה שאין דמה טעון כיבוס כמ"ש במשנה ב' כלומר אעפ"י שהיתה לה שעת הכושר . והשתא לת"ק דהכא (ר"ל לר' יודא שהוא הת"ק דקדשים קלים צריכים מו"ש א"כ אותה איצטריך למעט תרומה מכלל קדשים דהמורים מתרומה) כי היתה לה שעת הכושר דמה טעון כיבוס . וא"כ מתני' דלעיל כת"ק דהכא לא אתי' . הכי מוכח בהדיא בדף צ"ג בפלוגתא דר"ע ור"ש . דלר"ע היתה לה שעת הכושר דמה טעון כיבוס ומפרש הגמ' דבפלוגתא דאותה פליגי דלר"ע אותה פרט לתרומה וקדשים קלים צריכי' מו"ש . ולר"ש פרט לפסולה ומפני כן תמה על הרמב"ם דפ"ח הנ"ל פ' סתמא דלעיל . ופסק נמי לסתמא דהכי דקדשים קלים צריכי' מו"ש . והו' תרתי דסתרין עכ"ד תוס' י"ט . ותי' תוס"ח דלהר"מ הי' קשה קו' התוספ' בריש פירקין . דל"ל קרא בקדשי קדשים לרבות כל הקדשים תיפ"ל דבסוף פירקין מרבה לכל הקדשים דמתקדשים בבלועה מדכתי' זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת א"כ נילף נמי מו"ש מהיקשא לכל הקדשים . בשלמא לענין כיבוס אימעט מזאת . ותירוצם דה"א איפכא דזאת בא למעט מריקה ושטיפה והקישא לרבות כיבוס לא ניחא לי' להר"מ · דהא כיבוס יותר סמוך לזאת . אלא דבאמת מרבינן מו"ש מהקישא ואייתר אותה אכיבוס כר"ש . והא דלא אמר בגמ' כן . משום דעדיין לא ידעי' מההקישא . א"כ כאן קאי אליבא דר"ע דלא דריש לקמן הקישא . וצ"ל דזאת ממעט לכל הפרש' מהקישא עכ"ל :

ודברי האחרי מ"כ תמוהין לי · דא"כ הדרה קו' התוס' בריש והוא דף צ"ב ד"ה יכול . מנ"ל לקמן בתר דידעי' מהקישא . דאתי' הקישא לרבות כל הקדשים כחטאת לענין בלועה דמיעוטי דזאת לענין כיבוס . אימא איפכא דזאת ממעט בלועה · דבלועה יותר סמוך לזאת מכיבוס והקישא מרבה כיבוס : ועוד ר' יודא בדף צ"ו ע"ב למה לא מרבה קדשים קלים מהקישא . וג"ס מ"ש ר"ע לי"ל הקישא ליתא כדאי' להדיא דף צ"ח ע"א . ר"ע ס"ל הקישא יותר דהיינו למנחה ולחטאת ומצרך צריכי :

ואני עיינתי בתו"כ ויש שם ג' פלוגתא דתנאי ת"ק סבר נפסלה א"צ מריקה שנ' כל זכר בבני אהרן יאכלו . ור"ש מדמה ואותה תרי מיעוטי . חד בלא הי' לה שעת הכושר . וחד להי' לה שעת הכושר . ור' יעקב אותה פרט לתרומה ומדמה אינו ממעט אלא בלא הי' לה שעת הכושר . ועי' בתוס"ח שהקשה דגם סתרי סתמא · בריש פי' בין הי' לה שעת הכושר בין לא הי' לה . ובדף צ"ה א' בשם חכמים . קדשים קלים צריך מו"ש . ולפ"ז א"ש הר"מ וא"ש סתמא . דרבי ס"ל כת"ק דת"ק מכל זכר בבני אהרן יאכלו . הא נפסלה א"צ מו"ש . ה"ה כיבוס . ולא כר"ש מדמה ואותה . וא"כ אותה אתא למעט תרומה אבל קדשים קלים טעון מו"ש . והש"ס דלא אמרו כן . דלא אסיק מברייתא דת"כ . והי' צריך לומר דרבי תחילה סתם כר"ש . ואח"כ חזר כר' יודא ומשנה לא זזה ממקומה . אבל הר"מ דאסיק מברייתא דת"כ · א"צ לדסתרי סתמא . וא"כ יש ליישב קו' כ"ת רבא דף צ"ה דמוקי מתני' כר"ש לא ידע מת"כ א"כ משנה א' ג"כ כר"ש והו' סתמא בתרא ג"כ כר"ש . אבל אנן דידעי' מברייתא דת"כ . ואתי' משנה קמא כת"ק דברייתא דת"כ . וכבר שמעי' אפי' הי' לו שעה"כ נמקרא כל זכר וכו' ומיותר אותה לתרומה . א"כ קדשים קלים למשנה ראשו' נמי צריך מו"ש ומשנה זו נמי תנינן בלשון חכמים דקדשים קלים צריך מו"ש כר' יודא דף צ"ה ור"ע דף צ"ג · פשיטא דליתא לאוקימתא דרבא דמוקי סתמא א"כ כר"ש . כי מהכ"ת הא ליכא סתמא אחריתא כר"ש · ואדרבה משנה ז' דתנן דברי ר' יודא בלשון חכמים הי' ג"כ סתמא כר' יודא ועוד כיון דאין הכרח דאתי' כר"ש הדרי' לכללא . ר"י ור"ש הלכה כר"ש . והלכה כר"ע מחברו . ועוד ר' יודא . ור"ע ות"ק דת"כ הו' רבים א"כ סתמא זו נמי אתי' כר"י ור"ע וכאוקימתי' דאביי · וכעי' זה תי' פמ"ג בי"ד סי' צ"ג בט"ז דהרמב"ם הי' קשי' לי' . דעל רבי קשה דסתרי סתמא אסתמא . אלא ע"כ רבי ס"ל אותה אתי ללא הי' לה שעת הכושר . וקדשים קלים מקדשי קדשים או מגילוי מילתא . ותרומה דלא בעי מו"ש ממילא שמעינן יע"ש :

(ב) ונ"ל ליישב עוד הרמב"ם דכ' התוס"ח דרבי ס"ל דבעי מו"ש בכל הקדשים מהקישא כחטאת כמו"ש התוספ' כמו שילפי' כל הקדשים מהיקשא לענין בלועה כל אשר בבשרה יקדש ותירוצם דה"א איפכא אי נאו קרא קדש קדשים ומריקה ושטיפה מטעם בליעת כלי לא הי' מוקמי' הקישא לרבות כל הקדשים לבלוע . וממילא לא למו"ש אלא ה"א לאוקמי הקישא אכיבוס . הכי אפשר לאמר . אם לא מצאנו בכל התורה איסור בלועה כזו · גם הקישא לא הי' מוקמינן לבלועה . ובלועה זו כל אשר יגע בבשרה שמעי' תרתי מני' . והיתר מצטרף לאיסור כמ"ש תוספ' חולין דף צ"ח . ומעתה ודאי הם מסרת אתו לטע"כ . ומיני' ילפי' לכל התורה : ולמה אתי כל אשר יגע לבלועה בקדשים · היינו להמל"א . ובלועה זו ליתא בכל התורה . א"כ גם בקדשים לא הי' אמרי' בלועה איסור מהקישא . וצריך אותה למו"ש משום בלועה . שוב לא דרשי' הקישא לבלועה אבל למאי דקיל"ן טע"כ מגעולי מדין · ומסרת אתי להמל"א א"כ כיון שכבר מוכח דאפי' בחולין אשכחן בלועה זו אסורה דהיינו בנזיר תו לא אמרי' איפכא כמ"ש התוספ' אלא וודאי הקישא אתי לבלועה דבקדשים אמרי' המל"א וממילא שמעי' נמי מהקישא לכל הקדשים ומריקה ושטיפה ואייתר אותה להי' לה שעת הכושר וא"כ א"ש בגמ' דזבחים דף צ"ג דלא אמרי' מהקישא ושם אתי' דגעו"מ חידוש הוא . ומסרת אתי לטע"כ לכה"ת א"כ לא מצינן המל"א בכל התורה מש"ה לא ילפי' מהקישא לכל הקדשים בלועה זו דהמל"א וי"ל גם קו' התוס"ח הא' שהקשה כ"ת ג"כ דפסק הר"מ כהך סתמא דקדשים קלים בעי מו"ש . דאתי כהילכתא משום דשמעי' שפיר מהקישא בלועה ומשו"ע בכל הקדשים כיון דקיל"ן מסרת להמל"א אפי' בחולין · מכ"ש בכל הקדשים ונראה דגם משנה דנזיר משמע הכי דמסרת אתי להמל"א וא"כ אתי' כל הקדשים מהקישא . והיא כדרך תוס"ה . והו' מתני' דנזיר סתמא בתרא . ותרומה ממילא ידעי' כדרך שכ' הפמ"ג הנ"ל . ור' יודא דף צ"ו דצריך קרא למו"ש צריך לומר כמ"ש התוספ' דמהקישא לחוד לא הי' מוקמינן לבלוע ע"כ מסרת לר"י טע"כ וילפי' לכל התורה וא"כ בקדשים כל אשר יגע בבשרה יקדש אתי לבלועה להמל"א וא"ש דלא הי' אמרי' בכל קדשים מהקישא כיון דלא אשכחן בלוע זו בכה"ת . וע"כ צריך אותה וא"כ צ"ל לר"י געולי מדין חידוש הוא ולא יליף טע"כ מגעו"מ כיון דלר"י טע"כ ממסרת וא"כ לא קשה קו' העולם והוא הרשב"א לר"י האיך ילפי' טע"כ מגעו"מ · דילמא משום מג"מ ולהנ"ל א"ש לר"י יודא טע"כ ע"כ לא ילפי' מגעולי מדין . רק ממסרת :

(ג) ונ"ל גם לתי' הפמ"ג בסי' צ"ג ליישב קו' התוס"ח וקו' דמר כ"ת דלכאורה קשה על תי' הפמ"ג דלמה לא אמר בגמ' כן כמו שהקשה התוס"ח אתי' שלו דמשמע בגמ' דהגמ' מפרש טעמא דר' יודא משום אותה פרט לתרומה ולמה לא אמר כרב תרומה ממילא שמעינן וא"כ יפה תמה הכר"ו אט"ז כמ"ש הפמ"ג עי"ש אמנם למה דהובא בר"ן סו"פ כל הבשר ותשו' רשב"א סי' תק"ג הנוסחא להיפך אביי אמר לא נצרכה אלא למר דאמר במים ולא ביין וכו' ורבא א' לא נצרכה אלא לבישול במקולת כלי צריך מו"ש לכל הכלי ויש פוסקים בי"ד סי' צ"ג בב"י דמפעפע בכל הכלי (וכן דעת רשב"א והרא"ש ב"ב קכ"א וכן פ' שם בש"ע סע"ז) וא"כ רבא דלא מוקי כאביי י"ל דס"ל כמ"ש הר"ן שם רבא סבר אפי' בתרומה לא סגי להגעיל שהוא המריקה רק במים דווקא והרשב"א בתשו' תק"ג הקשה לדעה זו דממעט אפי' תרומה דמותר מריקה בשאר משקין ולנוסחא זו א"ש דרבא ה"ט דפליג משום דס"ל דאפי' בתרומה אסור להגעיל בשאר משקין :

הלכך אמר לא נצרכה אלא לבישול במקולת כלי דא"צ הגעלה לכל הכלי אע"ג דמפעפע בכולי' אמנם בלא קרא דאותה לא הו' ידעי' זה ממילא כיון דפסיק לעיל בישול במקולת כלי צריך הגעלה לכל הכלי וה"ט משום דמפעפע בכולי' ולא ניחא דאותה פרט לתרומה אתי להתיר בשאר משקין . דשאר משקין בכל הכלי לא נגעי בכלי כלל . אבל בישל במקולת ומגעיל אותו מקולת מסתבר יותר להתיר כל הכלי אע"ג דמפעפע בכל הכלי ולפי"ז נ"ק מה שהקשה על תי' הפמ"ג דלמה צריך הגמ' שם לפרש טעמי' דר' יודא משום אותה פרט לתרומה ולא אמרי' דממילא ידעי' פרט לתרומה ולק"מ דלרבא איהו ס"ל דבישול במקולת מפעפע בכולי' א"כ ממילא לא הי' ידעינן דסגי בהגעלה במקולת . אבל להר"מ לשיטתו בפ' ט"ו מה' תרומות דס"ל קדירה של תרומה א"צ הגעלה כלל רק שטיפה דהיינו רחיצה א"כ צ"ל קרא דאותה פרט לתרומה בישול במקולת כלי א"צ מו"ש לכל הכלי מריקה דהיינו חמין א"צ לתרומה וגם שטיפה ממילא ידעי' דא"צ רק במקום שמשתמש כיון דא"צ רחיצה אלא להעביר הבעין המלוכלך בו מחמת תשמיש . וא"כ אתי נמי שפיר קו' התוס"ח דע"כ דחיק רבא לקמן דף צ"ז

נ"ז לאוקים סתמא כר"ש ודוקא רבא לשיטתי' דס"ל טעמא דר' יודא אף קדשים קלים צריך מו"ש מאותה וכבר שמעי' דרבי סתם במשנה רי"פ כר"ש אפי' הי' לה שעת הכושר אי"ל מאותה הילכך גם הך מתני' דף נ"ז נמי מוקמי' כר"ש ולא יהי' עכ"פ הני תרתי סתמא סתרי אהדדי · אבל להר"מ דתרומה ממילא ידעי' בלא אותה א"כ אותה אתי' אפי' לר' יודא והי' לה שעת הכושר ואתי' משנה קמא גם כר' יודא וא"כ יותר סברא לאוקים מתני' דף נ"ז כר' יודא וכאוקימתא דאביי דף נ"ז וכמש"ל דר"י ור"ש הלכה כר"ש וגם הלכה כר"ע דס"ל ג"כ דף נ"ז דקדשים קלים בעי מו"ש :

(ד') **אמנם** גם על יסוד זה על הר"מ נמי ק' למה לא אמר כן תרומה ממילא ידעי' כיון דאי"ל תרומה אלא רחיצה דסגי' בשטיפה במקצת כלי ולמה צריך קרא אותה . י"ל הר"ס דס"ל דתרומה אי"ל הגעלה והיינו משום דאזיל לשיטתי' דס"ל להר"מ דטע"כ לאו דאוריי' והא דהצריכה התורה הגעלה בכלי מדין חידוש הוא או כמ"ש בש"ך סי' נ"ג לכתחילה אתי קרא דצריך הגעלה וכיון דרק לכתחילה מקילין בתרומה . ודין הר"מ שם שפיר בה' תרומות . מדמוכח מן המשנה שם דמקילין במבטל לכתחילה בבעין וה"נ מקילין דלא צריך הגעלה . אבל רבא מפרש המשנה דגם קדשים קלים צריך מו"ש . וגם מתני' אמר דס"ל טע"כ דאו' דהא אפי' נוטל"פ לר' מאיר דאו' ועוד כולהו סתמא אליבא דר"ע איהו ס"ל קדשים קלים צריך מו"ש דד"כ דף נ"ג ואיהו ס"ל טע"כ מן התורה כמ"ש המפרשים בפסחים . מדמוקי הש"ס משרת להמצל"א ופריך הש"ס ור"ע טע"כ מנ"ל והקשו מאי פריך דלמא לר"ע טע"כ לאו דאו' ותי' דהא אין לר"ע קרא לטע"כ לא הי' מוקים משרת אהמצל"א אלא אטע"כ ומעתה א"ש אליבא דר"ע דאיהו ס"ל כדף נ"ג כשי' לה שעה"כ צריך כיבוס א"כ אותה מיותר כדאי' שם אלא ע"כ אותה אתי פרט לתרומה דאי"ל מו"ש דהכי קיי"ל ושפיר מסיק דאתי קרא לבישול במקצת כלי אע"ג דמפעפע בכל הכלי ויש טעם בכל הכלי אפ"ה אותה אתי למעט דאי"ל מריקה בחמין בכל הכלי כלומר אע"ג דתרומה צריך הגעלה מן התורה דהא טע"כ דאו' לר"מ ור"ע איצטריך אותה כבישול במקצת כלי לא צריך מו"ש בכל הכלי והטעם י"ל אע"ג דמפעפע בכל הכלי אינו אלא טעם קלוש ותרומה מיקרי התירא וכמ"ש הרשב"א בתוה"ב בית ד' שער ד' ד"ה אמר הכותב לא דק . ורבא דוקא בכ"ח ותרומה דהתירא הוא סגי' בבישול במקצת כלי אע"ג דתרומה אסור לזרים וה"ל כדבר האסור מ"מ הקילו בתרומה ע"ש . וא"כ י"ל לר"מ להכי איצטרך אותה לתרומה דמ"מ מיקרי התירא ועכ"פ צריך אותה פרט לתרומה אבל להרמב"ם דטע"כ לאו דאו' לא צריך קרא דאותה פרט לתרומה דסגי' בבישול במקצת דלא צריך מו"ש דכל הכלי דהא לא צריך הגעלה כלל כיון דטע"כ לאו דאו' ושפיר פ' כמשנה קמא דאפי' לא הי' לה שעה"כ צריך מו"ש מאותה דהא לתרומה ל"צ קרא וא"פ א"ש קו' התוספ"ה דע"כ מוקי רבא משנה דף נ"ז כר"ש · אלא משום דמסייע לי' משנה קמא דאפי' לא הי' לה שעת הכושר אתי' כר"ש מאותה א"כ אותה לא אתי פרט לתרומה . דהא איצטרך אותה להי' לה שעה"כ הילכך מש"ה מוקי המשנה דף נ"ז נמי כר"ש אבל הר"מ דס"ל טע"כ לאו דאו' א"כ לא צריך בתרומה הגעלה כמ"ש פט"ו א"כ אין לומר דאותה אתי לתרומה דלא צריך הגעלה בכל הכלי כשבישל במקצת כלי דהא אפי' באותו מיקצת שבישל אי"ל הגעלה ולא איצטרך מיעוט לתרומה דממילא ידעי' כמ"ש הפמ"ג ואתי אותה אהי' לו שעה"כ ומצי לסבור קדשים קלים צריך מו"ש דסתמא משמע גם כן הכי וכמ"ש הפרמ"ג א"כ מהיכי תיתי לאוקים המשנ' דף נ"ז כר"ש וכרבא כאן דמתני' הקודש דלא כר"ש :

(ה') **בטור** כ' שבעל העיטור כ' אם בישל חלב בקדירה של בשר והיא בת יומא ויש בה ס' איכא מ"ד שיבשל בה ממין שבישל בה עכשיו כיון שיש ס' והטעם בטל הקדירה נמי מותרת ואיכא מ"ד כיון דקיי"ל אין כלי חרס יוצא מידי דופיו לעולם טעם הראשון אינו יוצא לעולם אינו יכול לבשל זה ממין שבישל בה עכשיו וממין הראשון נמי אינו יכול לבשל בה שהרי בישל האחרון לא בטל ואי"ל תקנה אלא שבירה וכ' הוא שיכול לבשל בה מאיזה מין שירצה ואני תמה האיך מותר לבשל חלב וכי עדיף מהגעלה וכו' ותי' הב"ח על קו' הטור האיך מבשל בה חלב עכשיו הא אין כ"ח יוצא מידי דופיו לעולם דס"ל לעיטור דדוקא בקדשים דאיסורא בלע דמכלי מדין ומנותר הוא דגמרינן לה אבל בכ"ח כיון דבלע היתר השתא דבשלו בה חלב נאלם ונקלש עם הבשר וכשיבשל בו עוד חלב לא ישתנה טעם החלב מטעם הבשר שנאלם כבר ונקלש ע"כ ועיי' פרמ"ג בט"ז סק"ב מה שהקשה על הב"ח דאין מכלי מדין מוכח ואלא מנותר מדאמר רחמנא בכלי חרס ישבר וגם הפלתי תי' כן כב"ח ועוד הקשה הפמ"ג אמאי בנותר מקרי איסורי בלע הא התורה צוה לשבור קודש שנעשה נותר. וכדמסיק בסוף ע"ז התם היתרא בלע עי"ש וצ"ע עכ"ל וכ"ל אי משום הא לא קשי' די"ל דחטאת דאמרה בכלי חרס ישבר מקרי איסורי' בלע וגם מקרי היתרא בלע דהיינו איסורי' בלע מקרי כמ"ש תוס' חולין דקי"ב י"ב ע"א וזבחים דף נ"ו ע"א כיון דעכשיו החטאת אסור לזרים ומפסל ביוצא א"כ ה"ע נמי בכלי חרס חמיר ומקרי איסורי בלע שלא יהי' לו תקנה כ"א ישבר אבל בע"ז בכלים דצריכים ליבון ושייך בהו נמי הגעלה לענין זה הקילו דסגי בהגעלה לענין זה חשיב מהתורה התירא בלע כיון דעכשיו מותר לכהנים :

(ו') **אבל** הא קשיא אתי' הב"ח והפלתי דעיינתי בס' העיטור שכ' ראי' לדין שלו מברייתא חולין דנ"ז קדירה של בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנו"ט וכ' העיטור ואם ליכא נו"ט מותר משמע דגם הקדירה תלי' בנ"ט וכיון דליכא נו"ט גם הקדירה יותר דלא מיירי כלל מן הקדירה דא"כ הל"ל הקדירה אסורה וקשה הא בסיפא דאותו ברייתא תני' נמי קדירה של תרומה לא יבשל בה חולין ואם בישל בנו"ט א"כ לעיטור גם בסיפא הקדירה מותרת ותרומה דאסור לזרים אמאי הקדירה מותר הא כאיסורא בלע צריך שבירה דוקא וכ"כ תוס' זבחים דף צ"ו אהך ברייתא קדירה שבישל בה תרומה וכו' דתרומה מקרי איסורי' בלע גבי כ"ע בר כ"ט וכי"ב קשה על פלתי לעיל סי' צ"ב בטיפה שנפל על הקדירה דמספקי לי' לסמ"ק אי מפעפע בכולא והקשה מתרומה דאין אוסר כולו וכו' הפלתי דתרומה מקרי התירא בלע אמנם במשמרת הבית ש"ד בית א' ס"ל תרומה כיון דעכשיו מותר לכהן מקרי התירא בלע והבאתיו לעיל סי' תרי"ב אות א' וכן צ"ל לרא"ה הובא בפרמ"ג בט"ז ס"ק בהתירא בלע אב"י מותר וכ' בחס"ו סי' ק"י דרא"ה מייתי ראי' לא מצאתי בבדק הבית לרא"ה ראי' זו מדתני קדירה של בשר לא יבשל בה חלב והוא מיותר אע"כ ה"ק אם הוא בן יומא באופן שאפי' בישל בדיע' בנו"ט אז לא יבשל לכתחלה אבל באב"י שבדיע' אינו אוסר בנו"ט אז גם לכתחלה יבשל בה ע"כ וקשה הא סיפא תני נמי קדירה של תרומה לא יבשל בה חולין וכו' כמו ברישא וע"כ צ"ל דתרומה נמי מקרי התירא בלע ובפרישה סק"א כ' קדירה של בשר לא יבשל בה חלב משמע אפי' לאחר מעל"ע עיי"ש כך משמע לשון הטור ועיי' אות י' וי"א א"כ מוכח להיפוך מרא"ה :

(ז) **נ"ל** עם דברי הב"ח והפלתי א"ש קו' טה"ק זבחים דף נ"ה דבעי התם לרמי בר חמא עירוי לתוך הכלי רותח מהו והקשה טה"ק הא אפי' מאן דס"ל עירוי אינו מבשל אבל עכ"פ לכ"ע עירוי בולע א"כ פשיטא דאסור דכ"ח אינו יוצא מידי דופנו לעולם ולפלתי א"ש שכ' דאפי' קדשים קודש שנעשה נותר מקרי התירא וכן ס"ל לרמב"ם עי"ש וגם לכלי חרס מהני הגעלה משום דנקלש הטעם ורוב יצא ממנו והא דאמרה תורה ישבר גזה"כ הוא ושפיר מספקי לי' בעירוי דמטעם בלוע לא אסור דמהני הגעלה ואלא מספקי לי' אי גם בעירוי אסור מגזה"כ כמו בבישול :

ומסיק הש"ס שם דמספקי לי' לרמב"ח בישל בלא בלוע מהו וקאמר ת"ש דאמר ר"כ אמר רבה בר אבוה תנור של מקדש של מתכות הוה (ופרש"י קס"ד מפני שצולין בו שפודין של חטאת שלא יטעון שבירה) ואי ס"ד בישל בלא בלוע לא קפיד ניעבד של חרס ומשני כיון דאיכא שירי מנחות דאפייתן בתנור ואיכא בישול ובלוע עבדינן של מתכות והקשה בברכת הזבח על הר"מ בפ"ח מה' מעה"ק דס"ל דוקא בחטאת צריך שבירה הא מנחות הוה שאר קדשים ואפ"ה צריך שבירה ולהכ"ל לפלתי יש ליישב למ"ש הפלתי סי' פ"ז וחס"ו סי' נ"ח לר"ש דס"ל כ"ש למכות אפי' נוטל"פ הוא אסור היכי דלא גלי קרא להדי' להתיר א"כ מכ"ש טעם קלוש דאסור לר"ש דלא גרע מכל שהוא א"כ אליבא דר"ש מודה הר"מ דצריך שבירה אפי' בהתירא בלע והנה בס' לאן קדשים הקשה שם דאמאי לא משני הש"ס דלא עבדי תנור שלו חרס משום דכלי שרת לא עבדי משל חרס כדמשני לקמן דף צ"ו ותי' דרוצה לתרץ אפי' אליבא דר"ש דס"ל תנור אינו כלי שרת א"כ כיון דרוצה לשנות הברייתא אף לר"ש לא קשה קו' הבה"ז הנ"ל על הרמב"ם כהנ"ל דלר"ש מודה הרמב"ם דצריך שבירה בכל הקדוש והר"מ לא כ' דבריו אלא לדידן בהתירא בלע מהני הגעלה לכלי חרס משום דאיקלש ונחלש אינו חל מחדש שם איסור אא"כ כשנעשה נותר :

וא"ש אידך קו' טה"ק שם שהקשה מה מספקי לי' לרמב"ח לעשות גזה"כ דאפי' בישול בלא בלוע קפיד רחמנא וי"ל לרמב"ם שכ' בפ"ח מה' מעה"ק בישול בלא בלוע אסור מבעיא דרמי בר חמי דוקר בחטאת והקשה עליו הלח"מ דעכ"ל לר"מ הא דבעיא דרמב"ח דוקא בכ"ח ובחטאת ולפי"ז א"ש דס"ל לר"מ בכלי נחשת לענין מריקה ושטיפה מהכ"ת לעשות גזה"כ דקפיד רחמנא אבישול בלא בלוע . אע"כ דרמב"ח דוקא בכלי חרס מספקי לי' דמצד הדין אי אבלוע קפיד גם בכלי חרס מהני הגעלה כיון התירא בלע ואיקלש וע"כ בכלי חרס לא קפיד על הבלוע או דלמא אע"ג דאיקלש מ"מ קפיד רחמנא על הבישול עם הבלוע לרמב"ם בכלי מתכות פשיטא דקפיד אבישול ובלוע ומריקה ושטיפה מוציא הבלועה אבל בכלי חרס דאמרה תורה ישבר והבלוע נשאר בשברים ואי קפיד רחמנא אבלוע ה"ל להוציא הבלוע בהגעלה כיון דאפשר להוציא גם מכ"ח בהגעלה שלא יהי' נשאר הבלוע בו ונעשה נותר דהא כ' הרמב"ם שם דעקב אכילה צריך מריקה ושטיפה וכ' תוס' דף נ"ז סוף ע"א דצריך מרוש"ט קודש שנעשה נותר כדי שלא יביא לבית הפסול וביערת דבש בסוף הספר כ' דגם במים שמורק בו צריך להשתמש בו וא"ש הרי דקפיד רחמנא אבלוע שצריך להוציא ואין כאן ספק בכלי נחושת דלא קפיד רחמנא אבלוע אלא בכלי חרס מספקי לי' ובחטאת דאמרי תורה ישבר ונשאר הבלועה בתוכו ס"ד כבישול נמי לא קפיד רק אבישול בלא בלוע :

(ח) **ואי'** שם בסוגי' אין טשין את התנור באלי' ואם טש כל הפת אסורה עד שיסיק התנור תיובתא דרבה בר אהליי דאוסר אפי' לאחר היסוק א"ל רבינא לרב אשי מאחר דאיתותב רבה ב"א אמאי אמר רב קדירות בפסח ישברו ומקשה העולם מה תלי' לדרב בתיובתא דרבה ב"א בלא"ה קשה ארב מברייתא דמהני היסק ואמאי אמר רב קדירות בפסח ישברו ולהכ"ל י"ל דס"ד אפי' לאחר היסק נשאר טעם קלוש כמו אחר הגעלה וכיון דהתירא בלע מותר טעם קלוש ורב הא ס"ל כ"ע בר נ"ט אסור א"כ לרב אפי' טעם קלוש נמי אסור א"כ י"ל בלא"ז לא

קשה

קשה על רב די"ל דהא דס"ל לרב דגם טעם קלוש אסור הי' מאן דס"ל ט"כ דאו' אבל למ"ד טעם לאו דאו' מקום יש לומר דלא אסרו אלא טעם גמור ומוקי רב הברייתא כמ"ד ט"כ ל"ד ויש פלוגתא דתנאי אי ט"כ דאו' כמ"ש רש"י פסחים דמ"ה ע"א. והלא מדאיתותב רבה ב"א ולא מתרץ הכי ע"כ דס"ל דאין לחלק בהכי או דס"ל דע"י הססק לא נשאר אפי' משהו או דאין לחלק בין ט"כ דאו' או דרבנן א"כ לפי"ז שפיר מקשה א"כ למה אמר רב קדירות בפסח ישברו :

(ט) **אמנם** לפני הב"ח והפלתי לא הי' ס' העיטור דהא שם אח"כ כ' העיטור גם בבלע איסורי' דאם בישל בה הקדירה מתכסרת מחולין דף קי"א קדירה שמלא בה בשר אסור לאכול בה רותח דאם טעים קפילא וליכא נו"ט מותר גם הקדירה מותר אלמא אפי' באיסורי' בלע הקדירה מותר. (ול' דעיטור פי' דאסור לאכול בה אקדירה קאי וכן בברייתא קדירה של בשר לא יבשל בה חלב אקדירה קאי ממילא גם סיפא אם טעים קפילא וליכא נו"ט גם הקדירה מותר ועי' בטור וב"י סי' ס"ט שכתבו ג"כ דהלשון משמע דאסור לאכול בה רותח אקערה קאי ולא אבשר מכלל דמיירי בקערה מנוקבת וברשב"א לרא"ש שם כ' דאמאכל קאי וטור דחולק כאן על עיטור צריך לדחוק דסיפא אם בישל בה וטעים קפילא גם לטור רק אמאכל קאי) :

ול"נ ליישב העיטור האיך מותר בקדירה של בשר ובישול בה חלב לבשל עכשיו חלב אם יש בחלב ס' והקשה הטור הא אין כ"א יוצא מידי דופנו לעולם דז"ל כעה"ט ומסתבר מדגרסינן קדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנו"ט מדלא איירי בקדירה (נ"ל דכך צ"ל מדאיירי בקדירה כלו' דרישא לא יבשל בה חלב מיותר כמש"ל שכן הקשה הש"ו סי' ק"י] ש"מ בליכא נ"ט החלב והקדירה מותרת (וא"ש דאיצטרך רישא דמיירי בקדירה משום סיפא) ומבשל בה חלב כיון שהוא בטל גם מה שבקדירה בטל הוא ונשאר בדופני הקדירה משהו איסור (כצ"ל שם) דרובא טעם חלב ומיעוטי טעם בשר והרי הוא כמשהו איסור ע"י תערובת דרבנן ואזלינן בתר רובא דחלב ומה שבפנים אינו עושה בכ"א שתהא איסורי במשהו שהרי אין בו טעם. והלכתא מבשל בה בשר ומבשל בה חלב לכתחלה עכ"ל :

ונ"ל דס"ל לבעה"ט דהא דכ"א אין לו הכשר ה"ד בליכא קפילא ואנן משערין בס' חיישינן שמא נשאר הטעם בדופני הקדירה ולא נתערב האיסור לחוץ וגם לא נכנס ס' חלקים בדופני הקדירה וא"כ לא נתבטל האיסור בדופני הקדירה אבל העיטור דמתיר הקדירה דהיינו ע"י טעימת קפילא וכמ"ש בסמוך שהבאתיו לעיל בקדירה שמלא בה בשר שאם טעים קפילא הקדירה מותר וכן כאן משמע הכי מדקאמר דהחלב הוה רוב ולא אמר עדיפא בחלב איכא ס' א"ו בליכא ס' אלא דטעים קפילא א"כ י"ל דקפילא מבחין דיש פליטה מהקדירה איסור או בשר אלא שלא פליט כדי נ"ט עכ"פ לא נשאר טעם בקדירה אלא משהו ואתי משהו בטל ברוב חלב בה"ג מתיר העיטור את הקדירה :

אך י"ל דב"י הקשה על העיטור הא ליכא ס' בתוך הקדירה כנגד הקדירה אבל אי מיירי בטעימת קפילא א"ל ס' וליכא נ"ט וכיון שכבר טעם קפילה וליכא נו"ט מקדירה זו כן הי' לעולם שלא יהי' נ"ט וכיון שלא יבוא לידי נ"ט מותר לבטל לכתחילה אע"ג דאין יוצא מידי דפנו לעולם מותר כיון דליכא בשום פעם נ"ט וכמ"ש הרשב"א הובא בטור ובש"ע לקמן סוס"י נ"ט וסי' קכ"כ. ובזה א"ש מה דמסיק העיטור אחר החלב יכול לבשל בשר והקשה ב"י דאמאי שרי הוא עכשיו אחר שבישל בה חלב לבשל בה בשר ולפי"ז י"ל מאחר שטעים קפילא קדירה זו מוחזקת שאין בה בנ"ט במה בתוך הקדירה וא"כ מותר לבשל בה לכתחלה כל מה שירצה כיון דלא יבוא לידי נ"ט לעולם ועי' בסי' לקמן אות ג' מה דקשה אעיטור דאמרה תורה כ"א ישבר הוא ל"ד :

(י) **והב"ח** כ' דמ"ש העיטור דיכול לבשל בה היינו אחר מעל"ע והא דגזרו שאב"י אטו ב"י דוקא לכתחלה אבל הכא דיע' הוא כיון דאין לה תקנה אלא שבירה ולפיכך יכול לבשל בה חלב או בשר וכ"כ בהג"א ודבריו ז"ל תמוהין דהא בגמ' ע"ז דף ע"ו מוכח דקדירה אסורה ואין לה תקנה משום הך גזירה אב"י אטו ב"י וכ"כ בהג"א ובתוס' שם ולב"ח בלא"ה קשה דהא כ' הב"ח דס"ל לעיטור דחלב מותר לבשל עכשיו דכיון דהתירה בלע חשיב מה שבישל בה חלב כהגעלה א"כ יש תקנה ואפשר כוונות הב"ח דעיטור ס"ל כרא"ה בהיתר בלע לא אסור אב"י ותש"ו סי' ק"י כ' שכן דעת התוס' והפמ"ג כ"כ דעיטור כרא"ה אלא בב"ח לא משמע כן :

(י"א) **ובגוף** הדין אי גם בכלי חרס כיון דאין תקנה אלא שבירה אי אסור באב"י הביא במנ"י כלל פ"ה ס"ק ס"ד בשם נחלת צבי שכ' בשם חכמי פרבונליא דהא דאוסר הגמ' הקדירה באב"י דה"ד בכלי מתכות דאפשר בהגעלה והמנ"י חולק עליהם אלא מה שסיים שם בשם גאון א' דהתיר בהפ"מ בכלי חרס ושכה"ג כ' הר"ן בפ' כל שעה הנה בפמ"ג בסי' ק"ג אוסר אפי' בהפ"מ מהך דהג"א סוף ע"ג עי"ש ולדידי קשה הא בר"ן בפ' כל שעה אי' להיפוך לענין נוטל"פ כלי חרס אסור וצריך שבירה ולא חשוב משום זה כדיע'. ועי' בפרמ"ג שם שדייק מהג"א משום נוטל"פ דאסור לכתחלה הוה שרי כלי חרס כיון דצריך שבירה חשיב כדיע' אבל משום אטו ב"י דהוה דבר המצוי ורגיל גזרו אפי' בכ"א דצריך שבירה הלכך אף באיסור דרבנן אסור עכ"ל וזה דלא כנה"ת דמתיר אב"י בכ"א באיסור דרבנן והובא בפתחי תשובה לקמן סי' קכ"ב :

והר"ן הקשה שם בפ' כ"ש ארב אמי דתברי' לפכי' אמאי תברי' לשהי' למחר ותי' דנטל"פ אפי' באב"י אסור הרי דאפי' דם שמלאו דרבנן אפי"ה אסור משום נטל"פ ואע"ג דצריך שבירה וכ"כ ברא"ש יוסף בחולין קי"א וכ"כ בריטב"א שם כהר"ן אבל הג"א דוחה שם טעם זה מדאמר באב"י הטעם אטו אב"י ולא אמר משום דנטל"פ לכתחלה אסור אלא ע"כ משום איסור נטל"פ לא אסור הקדירה דהוה כדיע' אלא משום אטו אב"י אסור משום דמצוי. ואפשר ליישב קלת הר"ן והריטב"א דכ"מ בגזירת אב"י אטו ב"י בקדירה שבישל בה בשר ושהה מעל"ע דאין אסור מטעם נוטל"פ לכתחלה כשמבשל חלב משום דלא נחשב בחלב מטעם לפגם. א"כ י"ל דלא אסור נטל"פ לכתחלה אלא באיסורי' שהי' מתחלה לשבח אבל בב"ח לי' הי' מעולם שם איסור בב"א אבל מטעם גזירה אב"י אטו ב"י דמצוי גזרו אפי' בב"א :

והנה בחס"ו סי' פ"ד כ' דמ"ש העיטור והלכתא מבשל בה בשר ומבשל בה חלב שהוא ט"ס וכ' דכל"ל דאין מבשל בה בשר אלא מבשל בה חלב ונ"ל שגם בטור שכ' מבשל לאיזה מין שירצה הוא ג"כ ט"ס ממילא אין ראי' מעיטור להקל בקדירה של בשר ובישל בו חלב שיהי' מותר אחר מעל"ע לבשל בו בשר :

סימן תרכ"ד:

(א) ישוב אב' קו' דפר"ח ארשב"א שכ' בקדרה של בשר אם בישל בה ירקות מותר לבשל בה חלב אמנם אנן לא קיי"ל כרשב"א ולפי"ז במחבת שמטגנין בה בשר שכ' רמ"ע דצריך ליבון ולא סגי בהגעלה א"ש (ב) מ"ש בח"ד דתוס' ורא"ש לא פליגי ארשב"א ולא כב"י שכ' דפליגי ליתא וא"ש כב"י גם מ"ש דרשב"א לא מתיר אלא ביש ס' נמי ליתא (ג) לעיטור דיש תקנה לכ"ח דמה דאמרה תורה בכ"ח ישבר עיטור לשיטתי' ל"ד ויישוב על ר"ת מקו' תוס' זבחים דף צ"ו:

בטור כ'. כ' הרשב"א שאם בישל ירקות בקדירה של בשר שמותר לבשל בה אח"כ גבינה שכבר נתמעט בה בלע הבשר ונקלש עד שאין ראוי לחול עליו שם איסור בשר בחלב בד"א כשבלע היתר וכו'. דברי רשב"א בתהב"א בית ד' שער ד' הוליא דין זה מן הגמ' ע"ז דף ע"ו דפריך התם תנן במתני' השפוד והאסכלה מלבנן באור ורמי לי' ר' עמרם לר' ששת הא בקדשים תנן השפוד והאסכלה מגעילן ואמר לי' הכא איסורי' בלע התם התירא בלע ופריך רבא סוף סוף כי קאי פליט אסורי פליט אלא משני רבא בקדשים היינו טעמי' משום דכל יום נעשה גיעול לחבירו ואקשי' אי הכי הגעלה נמי לא לבעי קשיא והקשה הרשב"א אשנויי דרבא אם הגעלה הוה קשיא לי' לרב עמרם האיך מכשירתן מה היתה תשובתו של רבא דאמר כל יום ויום נעשה גיעול והלא ליכן הוא לריך ותי' הרשב"א וניחא לי' דהכי קאמר דקדשים התירא בלע וכיון שבישל זו קודם שיבוא לידי נותר וכשיגיע זמנו לחול שם איסור נותר כבר נקלש ונחלש ע"י בישול זה ואין ראוי לחול שם איסור נותר על מעט בלוע זה וכענין שאמר בדגים שעלו בקערה דמותר לאכול בכותח משום דהוה נטבנ"ט :

והקשה הפר"ח אהרשב"א דמה מניא רשב"א ראי' מרבא הא רבא נשאר בקשיא ועוד הקשה דהא שם בסוגי' רב אשי שהוא בתרא נאוד מאקומתי' דרבא וקאמר תי' אחר על רומיא דמתני' דקאמר כי קא פליט אסורי פליט כי קא פליט ליתא לאיסורא בעינא משמע דלא ס"ל כרבא דגיעול תבשיל לחודי' סגי ע"כ עי"ש וכ"כ לי מנפרש"י ארב אשי שכ' ודקשיא לך כי פליט איסורי' פליט לא אמיר איסורי' שכשנעשה נותר לא הוה איסור בעיני' וכו' עכ"ל משמע אע"ג דכל יום נעשה גיעול לחבירו ואיקלים והוה נכ"ט בר"ט אפי"ה איסורי' איכא אלא דלא אמיר איסורי' וא"ש לכאו' לרש"י לשיטתי' חולין דקי"א דס"ל כדין נ"ט בר נ"ט דוקא דגים שעלו בקערה דוקא עלו נ"ט בר נ"ט מותר אבל נתבשלו לא ועי' בריטב"א דמחק מגמ' קשיא דבאמת ליכא ועיי' באיבורי סוס"י תנ"ב ג"כ ישוב דליכא קשיא :

ול"נ כאן ביישוב הרשב"א דלעיל באותו שער רביעי גבי דיני הכשר סכין כ' שם בזה"ל אע"ג דאקשי ארבא הא רב אשי אסקה וכו' נראה דרשב"א ס"ל דרב אשי אתרולי דרבא קאי כיון דהתירא בלע כל יום נעשה גיעול לחבירו ואלא גם ארבא נמי קשיא כי קא פליט איסורי פליט משני רב אשי כיון דליתא לאיסורי בעינא מהני גיעול כל יום לחבירו והא דנשאר הש"ס לרבא בקשיא אי הכי אפי' הגעלה נמי לא בעי ס"ל לרשב"א כמ"ש הרא"ש בפ"ג דברכות כל שנשאר בקשיא ולא בתיובתא יש לקשיא תירוץ וכאן יש תירוץ על הקשיא. וי"ל עוד דהתם בקדשים דע"י בישול קדשים נעשה נותר ואסור אינו נכון שבישול קדשים גורם ההיתר אפי' לכתחלה עי' בב"י כאן שכ' כי"ב על הטור הלכך לריך לכתחלה הגעלה במים שהוא מין אחר שבישל בו משא"כ בקדירה של בשר שבישל בו ירקות שאין ירקות גורם האיסור חשיב בישול ירקות כמו הגעלה :

אמנם לדינא לא קיי"ל כרשב"א כמ"ש בב"י דתוס' ורא"ש דף קי"ב כתבו דמהך סוגי' לא מוכח דהא חטאת מקרי איסורי בלע דאסור

דאסור לזרים ומפשל ביולא אלא כיון מדאו' ברובא בטל דמב"מ בטל ברובא וי"ל הא דאי' בע"ז הכא התירא בלע דר"ל כיון מ"מ מדרבנן אסור לדרבנן נהכי לקרוא לחטאת כיון דמותר לזכרי כהונה התירא בלע אמנם הא תינח בקדשים ובמב"מ אבל בחולין ומבשא"מ כגון בקדירה של בשר שבשל בה ירקות גם בהתירא בלע לריך הגעלה בכ"מ ובכ"ח אין לו תקנה וכ"כ ב"י מעוד פוסקים וכ"כ דעת הש"ע דלא הביא לדינו דרשב"א וכן דעת פר"ח ופר"ת וכנפ"י ופלתי ופרמ"ג בט"ז דלא קיי"ל כרשב"א ולא כנה"כ ובסי' תרכ"ט אות ד' כתבתי מקום לרשב"א כנה"כ וב"י לא לגמרי חולק. ולפי"ז יש עוד נ"מ לדינא למ"ש הש"ך סי' קכ"א בשם תשו' מ"ע דמחבת של בשר לריך ליבון משום דחשיב ע"י הטיגון ככלי שתשמישו באור בלי אמלעי. ובחס"ו סי' ק"י כ' שדברי רמ"ע במחבת מפוקפקין. ובפתחי תשובה סי' קכ"א סק"ו כ' דמאור הגולה רע"א חולק ארמ"ע וכ' דסגי בהגעלה כיון דהיתרא בלע ואין בידי תשו' רע"א ז"ל ואלא נהכ"ל ז"א שדבריו לדעת הרשב"א ולא קיי"ל הכי:

ובעת כ"ל ביעוב הרשב"א ליעב מה שכ' הב"י דתוס' ורא"ש חולקים ארשב"א וביאור דברי ב"י בפלתי כאן שהביא יעוב של כה"כ וכ' הפלתי אלא דיש להבין הא הרשב"א גופי' נדמה הך דמהני הגעלה כלי בישל בה ירקות או לא לנ"ט בר נ"ט דהתירא ואיסורי' דבנ"ט בנ"ט דהתירא כשר דלא איכפת לן בטעם קלוש ובאסורי' אסור דטעם קלוש נמי אוסר כמ"ש הב"י ולפי"ז התוס' החליטו דגבי חטאת הוה נ"ט בר נ"ט דאיסורי' דאסור לזרים א"כ דרשב"א לא ס"ל הך סברא דחטאת מקרי איסורי' ע"כ תוס' ורא"ש חולקים על רשב"א וי"ל דאין מתוס' תשו' לדחות דברי רשב"א דהכא למעיין בתוס' שם דס"ל כריב"ן בשם רש"י נ"ט בר נ"ט בבישול אסור ודוקא דגים שעלו בקערה של בשר והיינו דדחו מה שרולים להביא ראי' דנ"ט בר נ"ט שרי בבישול ג"כ מסוף ע"ז דאמר בקדשים דכל יום נעשה גיעול לחבירו ומותר לבשל שלמים היידנא משום דהוה נ"ט בר נ"ט עי"ש וע"ז כתבו תוס' דראי' ליכא ובאחר תוס' בספק אי נתבשל מותר נ"ט בר נ"ט וכדי להשאר דמהתם ליכא ראי' לכך כתבו תוס' תדע דאין ראי' דהא התם י"ל דחטאת מקרי נ"ט דאיסורי' וע"כ ש"ה דאוקמי' אדאורייתא וכן הרא"ש ג"כ הביא דברי תוס' בתחלה אבל הרשב"א דאיהו ס"ל נתבשלו מותר נ"ט בר נ"ט הלכך מביא התה"ב הראי' הכ"ל דמה דנעשה גיעול לחבירו ומותר לבשל שלמים דרשב"א ס"ל דקדשים קודש שנעשה נותר מקרי התירא בלע והכרח אחר ליכא לן דנ"ט בר נ"ט מותר בבישול וא"כ חטאת ג"כ לא מקרי אסורי בלע ומטעם בטל ברוב אלא משום דהוה נ"ט בר נ"ט דהתירא ולא ס"ל לרשב"א דקדשים מקרי איסורי והוה רשב"א הכי ס"ל משום דרמב"ן רבו והרמב"ם וכן דעת הר"י ור"ת נתבשלו מותר ואין להם ראי' אחרת רק מהך דקדשים ע"ז א"כ ע"כ כל ראשונים הכ"ל ס"ל דלא מקרי קדשים איסורי' בלע ומשום דאקמוהו אדאו' דבטל ברוב דא"כ לי"ל ראי' דנ"ט בר נ"ט מותר בבישול וא"כ אנן דקיי"ל לקמן סי' ל"ה ס"ה בנתבשל מותר נ"ט בנ"ט ל"ל כרשב"א דמקרי התירא בלע חטאת וה"ע דשם משום דהוה נ"ט בר נ"ט:

(ב) **ובח"ד** סק"ב מישב קו' הב"י וכ' דתוס' לא כתבו דלא שרי אלא מטעם דאוקמוה בקדשים אדאו' ה"ד לאסור התבשיל אחריו ורשב"א איירי להוליא הבלועה דודאי רק משום דהתירא בלע מהני גיעול יום א' לחבירו דאל"כ הי' לריך ליבון ע"כ ל"ל דליתא מאחר תוס' ורא"ש עם הרשב"א עומדים דבריהם על מקום א' על הך דנעשה גיעול דמתחלה רלה תוס' להוכיח משם דנ"ט בר נ"ט דהתירא אפי' ע"י בישול שרי וכך ס"ל הרשב"א באמת ותוס' דחה א"כ דחטאת מקרי איסורי בלע אלא דאוקמוהו אדאו' מב"מ בטל ברובא א"כ האיך מוכח דברי רשב"א כיון דאיקלש מותר משום דהתירא בלע הא ש"ה דמקרי איסורי בלע ומשום דאוקמי' אדאו' אבל בהתירא בלע בחולין וכא"נ מנ"ל לרשב"א מהתם גם מ"ש בח"ד שם דרשב"א לא מתיר אלא בים בירקות ס' כנגד הקדירה דאז נקלש הטעם עי"ש וז"א דרשב"א סתמא קאמר וסתם קדירה ליכא ס' בתוך הקדירה כנגד הקדירה כמ"ש הרשב"א בעלמו כן בנשמרת בתחלת שער ה"ד ועוד דאי' ברשב"א בתה"ב שם בבב"ח כיון דהתירא בלע מותר בהגעלה אפי' ליכא ס' במי הגעלה כנגד הקדירות א"כ ה"ה בבישול ירקות שכ' הרשב"א דמהני מהתם דיום א' נעשה גיעול לחבירו א"כ בישול ירקות דינו כהגעלה ג"כ א"ל ס' וגם לשיהם טעם א' משום דאיקליש אינו ראה לחול שם בב"ח ואמנם למעיין בח"ד שכ' כן דלריך ס' לרשב"א כמו לעיטור לריך ס' וכ' טעם העיטור ג"כ משום דהתירא בלע ואיקליש אפי"ה לריך ס' וה"ה לרשב"א גם ז"א כמש"ל נמכבר דהעיטור נויירי דבריו אפי' באיסורא בלע ושפיר לריך ס' לטור שעיטור לריך ס' וככר כתבתי לעיל דז"א דעיטור נויירי אפי' באיסורא בלע ורשב"א לא מתיר אלא בהתירא בלע ואיקלש הטעם בקדירה ואין ראוי לחול עליו שם איסור מחדש:

(ג) **הנה** לעיל בסי' תרכ"ג אות ט' כתבתי ביעוב הטור שהקשה על העיטור הא כ"ח אינו יולא מידי דופנו והאיך מותר לבשל בה חלב עוד לאחר שבישל בה אחרת כתבתי התם מיירי העיטור בטעים קפילא וקשה אמאי אמרה תורה כ"ח ישבר והנחתי בזה שהוא פשוט דמה"ט הוה גזה"כ גבי קדשים. וכעת נ"ל דעיטור לשיטתי' דס"ל שבירה לאו דוקא דעיטור ס"ל באיסור דרבנן מהני בכ"ח ג' תבשילין והקשה העיטור הא אין כ"ח יולא מידי דופנו דהתורה אמרה ישבר יעשה בהכשר בג' תבשילין זתי' דמה דאמרה תורה ישבר לאו דוקא דהא בלא"ה שבירה לאו דוקא דהא אפשר להשהותו לאב"י או להדרי' לכשוטות ה"נ דוקא בחד הגעלה לא סגי בכ"ח ואמרה תורה ישבר אבל בג' תבשילין א"ל לשבור וא"כ איתא נמי תרולי הכ"ל ולא קשה קו' הטור דישבר לאו דוקא אבל הטור לקמן סי' קכ"א דחולק על עיטור דלא מהני ג' תבשילין א"כ לטור אין לכ"ח שום תקנה ושפיר חולק על העיטור כאן וי"ל עוד אע"ג דיש תקנה לעיטור כמ"ש בטעימה או בג' תבשילין אפי"ה אמרה תורה ישבר משום דיש כלים רבים ותמיד שמבשלין בו קדשים חיישינן לתקלה כדאי' לעיל סי' כ"ז ברבים כדרסים חיישינן לתקלה מכ"ש כאן דמבשלין תמיד קדשים וי"ל דמה דאי' בזבחים קדירות בפסח אנאי אמר רב ישברו. וכן למה אמרה תורה במקדש כ"ח ישבר ליהדרו לכבשונות ומתרץ א"כ אלא פנים חדשות בא לכאן סברא זו אינו נוכרחת אלא למ"ד דחיישינן לתקלה דאיכא פלוגתא דתנאי אי חיישינן לתקלה כמו שמביא כל המקומות בפר"ח לעיל סוס"י כ"ז ובפסחי' דף כ' אי חיישינן לתקלה. במקום הפסד ועי' בב"י סי' קכ"א שכ' בשם רשב"א דלא מהני ג' תבשילין בכ"ח משום תקלה כן י"ל דלא מהני החזרות לכבשן משום תקלה ולא מוכח ומשני לי' דאין עושין כבשונות בירושלים וא"ש אפי' למ"ד דלא חיישינן לתקלה:

ועפ"י דברי העיטור הכ"ל נ"ל ליעב הר"ת שם דף ל"ו שכ' דהחזרות כבשונות ה"ט מהני משום דפנים חדשות באו לכאן והקשה תוס' מסוטה דף ט"ו דכלי חרס בסוטה לריך להיות חדש ובעי רבא אם מהני בהדרי לכבשן וקשה לר"ת פשיטא דמהני כיון דפנים חדשות בעי לכאן ועפ"י הכ"ל יש ליעב דמאן דס"ל נוטל"פ מותר ע"כ שבירה לכ"ח לאו דוקא כמו שהקשה הבעה"ט אמאי ישבר לישהיניהו עד למחר וכן למ"ד דג' תבשילין מהני וכך ס"ל לירושלמי במעשר ובפסחים פ"ג גבי אמן ע"כ שב"י לאו דוקא כמ"ש העיטור וא"כ גם החזרות כבשונות מותר מטעם דהוה ליכן יפה דשבירה הוא לאו דוקא בסוטה ואינו וכמו שהביא ראי' העיטור מהחזרות כבשונות דשבירה לאו דוקא מדלא שהה לאב"י או בג' תבשילין ורבא הא ס"ל כן כ נטל"פ מותר וגם י"ל דס"ל דמה"ת מהני ג' תבשילין א"כ ה"ה החזרות כבשונות מהני אבל ר"ת כ' שם הכי דסוגי' אזלי אליבא דרב ואי בע"ז דרבא מספקי לי' לרב אי נטל"פ מותר או אסור או דאיפסטי שם מדאמר רב קדירות בפסח ישברו דס"ל נוטל"פ אסור עי' תוס' פסחים דף ל' וכיון דס"ל ישברו ולא ס"ל דמהני ג' תבשילין כמו דס"ל לרב בפ"ג דפסחים מכלל דס"ל דאין כ"ח יוליא מידי דופנו כלל ושבירה דאמרה תורה הוא דוקא א"כ האיך מהני החזרות כבשונות א"כ להך סוגי' דאזלי לרב פי' ר"ת דכבשונות ה"ט דמהני משום דפנים חדשות באו לכאן:

סימן תרכ"ה.

(א) מה שתי' כאן בפרמ"ג סתירת הר"מ דס"ל בפי"ז דט"ב דאו' ובפט"ו שהוא ל"ד דחיתי וישבתי הר"מ בפ"ה מה' נזיר דאמר משרת אתו לכא"פ שהוא נגד סתמא דגמ' וישבתי קו' התוס' נזיר מה פריך ר"ע ט"ב מנ"ל דלמא לי"ל ותי' הפנ"י על קו' זו דחיתי דר"מ ס"ל טע"ב דאו' ובכא"פ ממשו וטעמו לוקין עליו וישבתי בזה קו' פנ"י דיליף משרת לטע"ב בליכא כא"פ והקשה כה"ג האיך אפשר שיתן היין טעם:

בש"ע קדירה של בשר כו' וז"ל הרמב"ם בפי"ז הלכה א' וכ' קדירה של חרס שבישל בשר נבילה אסור לבשל בה בשר שחוטה בו ביום ואם בישל בו באינו מינו בנ"ט ולא אסרה תורה אלא בת יומא שמה"ת אסור לבשל בב"י אף שסבר בפ' ע"ו נהא"ם ה"ג טעמא מדרבנן מ"מ מודה דגעולי נכרים נוהג אף היום ומה דאמר בפסחים דמ"ד מגעו' נכרים לא ילפינן דחידוש הוא דלא אסרה תורה אלא קדירה ב"י לאו דה"ק חידוש הוא והוה הוראות שעה אלא ה"פ חידוש הוא דב"י פגמא פורתא ואפי"ה אסרה תורה אין ללמוד ממנו טכ"ע דהתם לכתחלה אסרה תורה להגעיל עכ"ל ותרולו קשה להלמו דא"כ עיקר חסר מן הספר דהל"ל בגמ' למאן דלא יליף געולי נכרים ע"כ משום דהתם רק לכתחלה לוה התורה להגעיל ועוד דלמה ע"כ בדיע' חידוש ולא אסרי' תורה בדיעבד מנ"ל לחלק נימא דאפי' בדיע' אסרה תורה כמו לכתחלה ומנ"ל לחלק דדוקא לכתחלה אסרי' וט"כ ל"ד ועי' בפלתי סי' כ"ח סק"ב שכ' דכלי בלוע מאיסור שילפינן מגיעולי מדין דטעמו דהיינו הפליטה אוסר אפי' בעלמא טע"כ ל"ד והקשתי במקום אחר אם ט"כ ל"ד הא בכלי גרע בדופני הכלי ופגם פורתא יהי' דאו' יליכא כארעא וגו' שוב ראי' בבד"ה בית ד' שא' שכ"כ בשם הרמב"ן משום מעלה אסרה תורה כמו דכלי לריך טבילה וכשהוא בלוע מאיסור שאינו ראוי לטבילה לריך הגעלה ואפי' בכלי של ישראל:

ול"ב ליעב הר"מ בהקדים מ"ש הרמב"ם בפ"ה מה' נזירות דמשרת אתי לכזית כדי א"פ והקשה הכ"מ הא משרת קאמר ר' יוחנן להיתר מלטרף לאיסור ותי' דר' יוחנן אליבא דר"ע אמרי' וקשה מנ"ל לרמב"ם הא וכ"ל דהכה הרמב"ם פ' בט"ו מהמא"ם טעמו וממשו לוקין בכזית כא"פ וטעמו ולא ממשו מדברי סופרים ומכין לו מכות מרדות מדבריהם והיינו כר' יוחנן ע"ז דף ס"ו והי' קשה לי' לרמב"ם הא אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה וסתם מתני' דרי"פ אלו עוברין דכותה הבבלי הרי אלו באזהרה א"כ ט"כ דאו' ועוד קשה כיון דאכיי מתמה וכי כזית כא"פ דאו' והקשה תוס' בנזיר הא משנה מפורשת בכריתות דכזית כא"פ דאו' ותי'

דהתם

דהתם י"ל דמיירי בכעין וכאן מיירי בתערובת א"כ קשה מנ"ל לר' יוחנן באמת דאפי' בתערובת חייב כא"פ ואין לומר ממשרת הא מוקי להיתר מצטרף לאיסור או לטעם כעיקר :

והנה ישבתי כל זה בדרך ארוכה וכאן איני רוצה להאריך אלא ע"כ לר' יוחנן לדנפשי' לא אתי משרת להיתר מצטרף לאיסור וא"ת עכ"פ אתי' לט"כ ולא לכזית כדי א"פ ע"כ י"ל דס"ל לרמב"ם פי' אחר מה דפריך הש"ס וכי משרת להכי הוא דאתי להמצל"א הא איצטרך לכדתני' שאם שרה ענבים ליתן טעם כעיקר. והוא לכאו' לר' חיים הכהן שהביא הרא"ש בפי' ג"ה דס"ל הא דקאמר משרת ע"כ ולוקין היינו כיש בתוך התערובת כזית כא"פ אלא ר' חיים כהן ס"ל דאם יש בתערובת כזית בכא"פ אז לוקין עליו על כל כזית מן תערובת הזה וברא"ש שם משמע דר"ח הכהן ס"ל הכי מסברא. וא"כ י"ל הרמב"ם נמי ס"ל דמשרת אתי לשרה בו ענבים בי"ב כא"פ ולהכי לוקין ואלא הר"מ בהא לא ס"ל כר' חיים הכהן דס"ל אם אכל חייב אכל כזית אלא הר"מ ס"ל דאינו לוקה אלא באכל כל הפרס והיינו דר' יוחנן דאמר טעמו וממשו לוקין עליו. והנה לס"ד דט"כ מה"ת לאו מלתא א"כ בכא"פ תלי' רק בממש ולא עם טעמו וכ"כ בפר"ח באו"ח סי' תמ"ב לאמת לדעת הטור דכותא הבבלי ליכא טעמא דקיוהי בעלמא הוא ואפי"ה כא"פ לוקין עליו משום ממשו אבל למסקנא לידעינן שט"כ דאו' א"כ ס"ל לרמב"ם דמה דאמר ר' יוחנן טעמו וממשו לוקין כא"פ ר"ל ממשו וגם הטעם אז לוקין משום דטעמא נמי מלתא כא"ש ואסור מה"ת הלכך אין לוקין אלא בממשו וגם טעמו ולזה אתי משרת דאי לאו משרת ה"א בממשו בלא טעמא נמי לוקין כמו דצריך לומר לר"ח הכהן דהא דלוקין היינו בכזית כא"פ ולזה אתי משרת והש"ס הכי פריך הא משרת אתי לט"כ בשרה ענבים בי"ב כזית כא"פ דצריך ממשא וטעמו כמו דצריך לומר כן לר' חיים כהן אלא לר"מ צריך לאכול כל הפרס ובליכא כא"פ אין לוקין אטעם לחוד לר"ח כהן אבל אסור הוא מה"ת טעם לחוד דהוה כא"ש כיון במלקות מצטרף ג"כ אם יש טעם עם הממש כמו כן הוא לרמב"ם וא"כ ע"כ לר' יוחנן דאתי משרת לכא"פ וטעמו וממשו דצריך ג' טעם ע"כ מה דאמר ר"י דאתי משרת להיתר מצטרף לאיסור אליבא דר"ע אמר הכי :

ובזה א"ש מה דפריך ור"ע ע"כ מנ"ל והקשה תוס' בפ' ג' מינין מה פריך דלמא ר"ע ט"כ לי"ל כי"ב הקשה המרש"א דף מ"ה לרש"י שם שכ' דרבנן דכותא הבבלי ט"כ ל"ד א"כ מה פריך ר"ע ט"כ מנ"ל דלמא ר"ע ס"ל ט"כ ל"ד כרבנן דכותא הבבלי :

ובפנ"י תי' דמשנה ראשונה דתנן אינו חייב עד ששתה רביעית יין משמע אפי' בשרה ענבים ט"כ דאו' ועלה אמר ר"ע אפי' שרה תפו היתר מצטרף לאיסור ומדאמר אפי' משמע דמודה לת"ק דט"כ דאו' ע"כ ואין זה במשמע כיון דנקיט יין משמע דמיירי ביין ממש ועוד די"ל דהך משנה ראשונה כרבנן דכותא הבבלי דט"כ ל"ד אבל למ"ש דמשרת אתי ביש כזית כא"פ דהוא הלכה למשה מסיני ואתי קרא דמשרת דבעינן נמי טעמו דאין חידוש כל כך כיון דעכ"פ איסורי ודאי יש כאן כיון שיש כא"פ מלוקים להיתר שיהי' נאסר בצירוף לאיסור. ובזה בי"ב כא"פ אפי' רבנן דכותא הבבלי מודים :

וא"ת מה קאמר דיליף ט"כ מבב"ח האנ"מ הא איצטרך משרת לכא"פ שאין לוקין על ממשו לחוד ועל בב"ח יש לומר בלא"ה דאי לי' שפיר אבל מה דמשני דיליף מגעו"מ קשה הא עדיין אצטרך משרת לכא"פ דאין לוקין על ממשו לחוד ומנ"ל לר"ע להיתר מצטרף לאיסור י"ל כהכ"ל אם משרת אתי לכא"פ דצריך ממשו וטעמו למלקות א"כ ממילא טעמא לחוד מלתא וחשיב כא"ש ואסור מה"ת א"כ געו"כ ל"ל או י"ל להיפוך אם ילפינן ט"כ מבב"ח או מגע"כ דטעמו נמי מלתא כממשו ממילא שמעינן בלא משרת דבכא"פ דחייב היינו דוקא בממשו וטעמו. והכי מסתבר מאחר דר' יוחנן ס"ל ממשרת לכא"פ דבעי ממשו וטעמו א"כ לר"ע דמוקי משרת להיתר מצטרף לאיסור לא נשמע ממשרת לדר' יוחנן דבכא"פ צריך לממשו גם טעמו. וכי ר' יוחנן כתנאי אמרי' לשמעתי' אבל למ"ש א"ש דלר"ע דיליף ט"כ מגעו"כ ממילא שמעינן בכא"פ דלוקין היינו בממשו וטעמו כיון דטעמו נמי מלתא מה"ת הוא :

היוצא מזה לרמב"ם דפסק כר' יוחנן טעמא וממשו לוקין ממשרת וא"כ בטעם לחוד אסור מה"ת כא"ש וא"כ א"ש הר"מ בפ' י"ז שהקשה בפרמ"ג כאן בשם כר"ו על הר"מ שכ' דאסרה קדירה בן יומא הא הר"מ ס"ל ט"כ ל"ד ולהכ"ל אדרבה מוכח מר"מ והכי אזלי לדידי' סוגיית הגמ' דממשרת מוכח ט"כ מה"ת אסור כי היכי דלא קשי' עליו דהר"מ כ' קרא דמשרת לכזית כא"פ והיינו כר' יוחנן וסתם גמ' מוקי משרת או לט"כ או להיתר מצטרף לאיסור או' דמה דאמר הש"ס משרת אתי לט"כ ר"ל כר' יוחנן בכא"פ לוקין בממשו וטעמו וא"כ ממילא מוכח טעם לחוד אסור עכ"פ מה"ת והא דכ' הר"מ בפ' ט"ו דטעמו ולא ממשו מדברי סופרים ומכין לו מכות מדבריהם ידוע דרכו של הרמב"ם בפ"א מה' אישות ובכמה מקומות על דבר שאסור מה"ת ואינו מפורש קראו הר"מ דברי סופרים או מדבריהם כדאי' בלח"מ בפ"ב מה' שחיטה בחולין שנשחטו בעזרה ובש"ך ח"מ סי' ל"ג ס"ק א'. ואחר זמן רב שנדפס פעם ב' ס' שאילת יעבץ ראי' שם סי' קנ"ח שכ"כ הב"י כ' דרמב"ם ס"ל ט"כ ל"ד ואני אומר דס"ל שהוא דאורייתא ומ"ש דאסור מדבריהם לרמב"ם. מה שאינו מפורש בתורה מקרי מדבריהם :

ולפי הנ"ל מיושב לי היטב קו' עצומה דפנ"י שם ד"ה משרת ליתן ט"כ וכ' הפנ"י משמע דרולה למילף מכאן ט"כ דאו' אע"ג דליכא כזית כא"פ כה"ג וזה א"א דהא כזית כא"פ שהוא ד' ביצים וכזית אני בילה והוה כא"פ א' מ"ח וא"א שיתן טעם יין בכה"ג דאפי' יין הסורוני' דעדיף טובא אפי"ה לא דרי' עלי' אלא א' מג' חלקים מים וחלק א' יין אבל למ"ש א"ש דאדרבה דיליף דאפי' איכא ככא"פ דזה ילפינן ממשרת כר' יוחנן ור"מ הנ"ל אינו חייב בממשו לבד אלא עם טעמו א"כ ממילא ביין צריך להיות יין כל כך שיהי' נרגש בו טעם ג"כ :

ובתשו' אחת ישבתי להרמב"ם מקו' הפליתי ונב"ת סי' כ"א דהנה בחדו' יעב"ץ דף ל"א הקשה לרש"י שם דאפי' ט"כ ל"ד מ"מ בלא תערובת הטעם אסור כליר היוצא מן הטמא טמא וצריך עכ"פ רוב לבטלו וכ"כ הרשב"א וריטב"א שם וכ"כ בא"ד סי' ל"א ס"ק ט' א"כ מנ"ל ט"כ מגעו"מ ודלמא לעולם טעמא שרי והא דצריך הגעלה משום דאסור לבשל לכתחלה משום דאסור לבטל לכתחלה ואמרתי קו' זו לאמת אליבא דרמב"ם דפר"ח כ' לקמן סי' צ"ט דרמב"ם ס"ל אין מבטלין מה"ת הגם שאינו מוכרח כמש"ש מ"מ י"ל דהכי ס"ל והרמב"ם דס"ל ט"כ לאו דאו' וצריך לומר געו"מ חידוש הוא כסוגי' דפסחים וקשי' לרמב"ם סוגי' דע"ז דף ס"ו ע"ב דפריך שם אר"ש דיליף מגעו"מ ולמה לא משני לר"ש געו"מ חידוש והתם הסוגי' אזלי לר' יוחנן דט"כ לר"מ לאו דאו' אע"כ דס"ל שם דגעו"מ לאו חידוש הוא דלא פגמי' כלל וכן בסוף ע"ז דפריך למ"ד נוטל"פ מותר געו"מ נדין היכי מסכתת ליסרי געו"מ חידוש אע"כ דהנך סוגיות ס"ל דב"י לא פגמי' כלל א"כ קשה אמאי לא יליף ר' יוחנן ט"כ מגעו"מ ואלא צ"ל כקו' היעב"ץ לאמת דמגעו"מ לא מוכח ט"כ אלא דלכך צריך הגעלה שלא לבשל לכתחלה משום דאסור לבטל לכתחלה וסוגי' דפסחים ר"ל אין מבטלין דרבנן :

אמנם קו' להיעב"ץ לא ראיתי בפנים אלא השואל הביאו ואמרתי ליישב דהא קדירות שמשתמשין בשפע כ' הרשב"א ופסק כן בש"ע סוס"י צ"ט מותר לבשל תחלה וליכא משום מבטל איסור לכתחלה והוא מרא"ד כדאי' בר"ן ע"ז דף ל"ד ורא"ד ס"ל אין מבטלין מה"ת אמנם ה"ד בבלע הקדירה איסור מועט משום דלא יבוא לעולם לידי כ"ע אבל בבלוע איסור מרובה או בכלי שמשתמשין במועט דאפשר לבוא לידי כ"ע אסור אמנם הא תינח אם ט"כ דאו' אבל א"ת דט"כ ל"ד וצריך רק רוב א"כ קדירות שדרכן להשתמש בשפע בודאי יהי' לעולם רוב א"כ ליכא משום מבטל איסור לכתחלה ואף שט"ז כ' שם ס"ק ט"ו דהטור ס"ל דוקא התם במשמע מים ושאר משקים בכלי של יי"נ משום דפוגמין את היין הוא דשרי במשתמש בשפע ואין לרשב"א ראי' מן הגמ' להתיר בעלמא היכי דאינו פגם י"ל הגם אם ט"כ צריך דוקא שיהי' ג"כ פוגם הטעם אבל אי טכ"ע ל"ד מודה הט"ז גם לטור דסגי אם לעולם יהא רוב ואני דחיתי לקמן לדברי ט"ז בלא"ה ועוד הא הרשב"א סי' תס"ו בתשו' כ' בשם הרא"ש באינו מכוון לבטל מותר ובפר"ח לקמן סי' צ"ט כ' אפי' לרא"ד דס"ל אין מבטלין מה"ת אבל באינו מכוון לבטל מותר מה"ת והר"ן כ' שם בע"ז ג"כ הטעם משום דאינו מכוון אלא לשמש בקדירה אין בו משום מבטל לכתחלה ואמר דאל"כ גם עכשיו שלוה הכ' להגעיל הרי הוא מבטל לכתחלה אע"כ באין מכוון ליכא משום מבטל לכתחילה ג"כ לא קשה קו' היעב"ץ דאי' הכ' בא כדי שלא לבטל איסור לכתחילה אע"ג דאינו מכוון נמי אסור מה"ת א"כ גם עתה שמגעיל איכא לר"ן מבטל לכתחלה ושרי א"ו כיון דאינו מכוון אלא לבשל מותר גם לר"ן וק"ל :

אמנם אעפ"כ א"ש נמי מ"ש ליישב הר"מ ז"ל דהרמב"ם חולק ארשב"א וס"ל דאפי' משמש בשפע ולא יהי' יבוא אחר הביטול לידי היסור לעולם אפי"ה אסור לבטל וגם אינו מכוון אסור לבטל משום דהוה פ"ר והתם בע"ז דל"ד בי"כ דרבנן והפוסקים ס"ל יי"כ הא יש לו עיקור מה"ת כמ"ש בב"י סי' צ"ט דכתיב ישתו יין נסיכם אמנם הר"מ לשיטתי' א"ש דס"ל בפט"ו אפי' ביש לו עיקר מה"ת נמי מותר לבטל :

סימן תרכ"ה . (נרשם בכפל)

(א) ביאור דברי תוס' פסחים דף ל' שהקשו בקדירות בפסח באב"י ליעבד שלב"מ הא אין מבטלין איסור לכתחלה מה איסור יש באב"י ולמה לא הקשו הא גזרינן אב"י אטו ב"י וביאור דברי הג"א סוף ע"ז שכ' באב"י ב' אסורין א' נטל"פ אסור לכתחלה גזירה אב"י אטו ב"י מנ"ל וכן קשה על הר"ן פ' כ"ש שכ' אפי' נטל"פ אסור לכתחלה תיפ"ל דאב"י אסור אטו ב"י (ב) ביאור דברי פמ"ג וי"ל הלכה כתוס' דמשהו ונטל"פ מותר לבטל לכתח' (ג) אלא אפי' לתוס' י"ל דמודו היכי דנאסר במשהו בתוך הפסח דקדירה אסורה (ד) הפרמ"ג כ' הא דמתירין הקדירה בנאסר במשהו תוך הפסח הוא נגד הפוסקים ואין סמיכה אלא לרשב"א שכ' לאחר הפסח דאזיל איסור חמץ לא חיישינן לאב"י אטו ב"י ואני העלתי בתוך הפסח אסור אב"י אטו ב"י ומרשב"א הידוש דין כלי אב"י בפסח שנאסר מקודם פסח התבשיל מותר אע"ג דרשב"א ס"ל נטל"פ אסו' בפסח וצ"ע(ה) וצ"ע על חס"ו מחבת חלב אב"י וטיגן בו בשר דמתיר בהגעלה (ו) כ"ח חדש בולע מיד ולא כנה"כ ואפי' גלאזירט ולא כפרמ"ג ואפי' מחופה באבר צ"ע וקו' ארמ"א שפ' מליחה בכ"ח בקליפה :

בפרמ"ג בש"ך ס"ק ג' ד"ה והנה בפסחים ד"ל רב אמר קדירות בפסח ישברו פריך לישהינהו אחה"פ וליעבד בהו שלא במינן והקשה תוס' ד"ה לישהינהו הא אין מבטלין איסור לכתחילה וכ' הפרמ"ג דיש בזה ד' תרוצים תוס' תי' ב' תרוצים הא' דה"פ כיון דנל"פ ומשהו מבטלין לכתחילה והתי' הב' כיון דצריך שבירה הוה כדיע' ואע"ג דלענין קדירה שאב"י אסרי' לה אעפ"י שאין לה תקנה משום דהתם בלע איסור הרבה אבל הכא ליכא אלא משהו עכ"ל התוס' (ופרמ"ג מוסיף אדברי תוס' בתי' הב' וז"ל התם בלע הרבה ומשובח וגזירה אטו ב"י גזירה אלימתא וא"י למה מוסף אדברי תוס') התי' הג' כמ"ש רא"ה בהתירא בלע נטל"פ מותר והתי' הד' מ"ש ברשב"א במה"ב כיון לאחר הפסח החמץ מותר לא חיישינן אטו ב"י ודבריהם צריכים ביאור דלמה לא קשיא להו כך הא אב"י גזרו אטו ב"י ועוד מה אין מבטלין לכתחלה שייך כאן הא כאן הא באב"י ליכא איסור רק גזירה אטו אב"י וה"ל להקשות אמאי כאן לא גזרו אטו אב"י וצ"ע :

ונ"ל כך ביאור דברי תוס' דבסוף ע"ז פריך הש"ס קדירה שאב"י מכאן ואילך ליסתרי ומשני גזירה שאב"י אטו ב"י וכ' שם תוס' הלכך דבר המבושל בכלי שאב"י מותר ויש לתת טעם מה ראו להתיר ולאסור הקדירה (דמשמע גם במאכל יש לגזור אטו ב"י) לפי שהקדירה הי' בה איסור גמור תחלה אבל המאכל לא נבלע בו איסור מעולם עכ"ל התוס' נ"ל ממה דאמרה תוס' בכלי נבלע בו איסור גמור לאו כוונתם משום דאיסורי בלע אבל בהתירא בלע ס"ל כרא"ה דאב"י מותר דא"כ לא הי' תוס' לומר איסור גמור אלא כוונות התוס' כיון דקבל הקדירה מתחלה מאיסור מושבח רק שנפגם בדופני קדירה א"כ יש עוד טעם אחר לאסור הכלי דכיון דקבלה תחלה הכלי טעם ממושבח תו לא פקע איסורי' ויש על הכלי איסור הראשון מדרבנן עומד וקאי אלא מטעם זה לחוד לא הוה אסור אלא לכתחילה אבל עם הטעם גזירה אב"י אטו ב"י אסור אפי' דיע' וכ"כ בהג"א מטעם גזירה אב"י אטו ב"י אסור אפי' דיע' אבל מטעם נוטל"פ דאסור לכתחילה כיון דצריך שבירה הוה כדיעבד ע"כ אלמא דאיכא בקדירה ב' איסורין א' נוטל"פ אסור לכתחלה והב' משום גזירה אטו ב"י וכ"כ דעת הר"ן שכ' ארב דקאמר קדירות בפסח ישברו א"כ ס"ל נטל"פ אסור מה מספקי ליה לרבא בע"ז לרב כעכברא בשכרא אי ב"ל נטל"פ אסור ליפשוט מהכא דס"ל נטל"פ אסור ותי' דאפי' ס"ל נוטל"פ מותר מ"מ מדרבנן אסור מדתברי רב אמי לפנכא ולמה לא פשיט מדגזרו שאב"י אטו ב"י ולפי"ז א"ש דמטעם זה לחוד קשה מ"ש דהאוכל שרי והכלי אסור לכך צריך לומר בכלי נעשה אב"י איסור מדרבנן והטעם שקבל הכלי טעם מן המשובח וכ"מ דצריך אפי' שבירה והביא רא"י מרב אמי דתברי לפנכא דמוכח דצריך אפי' שבירה ש"מ דאיכא על הכלי אב"י שם איסור ׳ כך ישבתי וכתבתי תי' זה בהרבה מקומות בסי' תר"ל ובסי' תקכ"ד ובסי' תש"כ . ובפתחי תשו' סי' קכ"ב תי' דר"ן שהוכיח דנטל"פ אסור מרב אמי דתברי לפנכא ר"ל אפי' באיסור דרבנן דאל"כ מה מלמדנו דהא מפורש בגמרא סוף ע"ז דאסור לכתחלה והוא דוחק וישבתי אני בתי' אחר ולא הפיס דעתי רק מחומר הכושא אמנם מחוורתא מ"ש לקמן סוס"י תרכ"ו כי לא הי' בגי' תה"א הר"ן סוף ע"ז דגזרו אב"י אטו ב"י וא"כ הא דקאמר נוטל"פ מותר משמע אפי' לכתחלה הלכך צריכים להביא ראיות דנוטל"פ אסור לכתחלה כמו שרא' בס' הישר לר"ת דיש ספרים דלא גרסי לי' וכי"ב אי' בשו"ת הרשב"א סי' תל"ע וכ"כ שהי' גי' הריף · ולתוס' פסחים שהקשה הא אין מבטלין איסור לכתחלה סברי כך דיש חילוק בכלי כיון שבלא מן המשובח אסור מדרבנן לכתחלה להשתמש בו מ"מ א"ל שבירה ולא חיישינן לתקלה כיון בדיעבד התבשיל מותר א"כ הקשה תוס' אמאי דקאמר וליעבד בהוא שלא במינן לכתחילה הא אין מבטלין איסור לכתחלה ולא הקשו הא גזרינן אב"י אטו ב"י דמטעם זה ליכא שם איסור על אב"י אבל לטעם הב' דבא מן המושבח איכא אפי' שם איסור על אב"י ע"כ הקשו עדיפא מני' דאין מבטלין איסור לכתחלה והאיך שרי לבשל בידים שלא במינן ותירצו ולפי תרוצים דמשהו ונטל"פ מותר לבשל לכתחלה וכיון משום איסורי ליכא ונשאר רק טעמא דגזר אב"י אטו ב"י מהאי טעם לחוד לא אסרינן הכלי ובתי' הב' ס"ל בשאר אסורין שבולע הרבה אסור בדיע' וצריך שבירה משא"כ בחמץ דבולע מעט אפי' בב' טעמים יחד דהיינו שבא מן המשובח וגם אב"י אטו ב"י אין לאסור דיע' וכיון דצריך שבירה הוה דיעבד ועיי' לקמן סי' תש"כ שם ביארתי עוד בדבר זה :

(ב) **ער"ב** בפרמ"ג אנן דקיי"ל באו"ח סי' תמ"ז ס"א דמותר הקדירה בנתבשל בה משהו חמץ וצ"ל כתוס' משום דהוה משהו ונטל"פ ושוב דחה זה דאנן קיי"ל משהו ונטל"פ נמי אסור לכתחילה וצ"ל ביאור דברי פרמ"ג שכ' ראי' לזה מנוס"י צ"ע דאסור הכלי אפי' משמשין בו בשפע אלא בפוגם משמע אפי' בפגם ומשהו לא שרי אלא בדרכו להשתמש בשפע דליכא כה"ג משום מבטלין איסור לכתחלה אבל באין דרכו להשתמש בשפע אסור לבטל לכתחלה משהו ופגם . הנה לעיל סי' תקי"ג כתבתי כפר"ח דאפי' במשהו לשבח מותר בקדירה לבשל במשתמש בשפע א"כ אין ראי' דמשהו ונטל"פ אסור לבטל א"כ צ"ע מתוס' אפשר ראי' לפר"ח דלא מיירי בסוס"י צ"ע בפגום דא"כ אפי' באין דרכו להשתמש בשפע נמי מותר לבטל :

והנה ראי' עתה בס' העיטור שס' כפר"ח דמה דפריך ולישהינהו אחר הפסח ולעביד בהוא שלא במינן פר"ת אי ס"ל כמ"ד נוטל"פ אסור דאי למ"ד נטל"פ מותר ה"ל למקשה לישהינהו חד יומא והוי משני לי' אטו ב"י (וס"ל לר"ת נוטל"פ מותר בפסח) וכן דעת הר"י בתוס' ד"ה לישהינהו דהמקשה פריך למ"ד נוטל"פ אסור וצ"ל דתוס' ס"ל דנוטל"פ מותר בפסח משו"ה שפיר הוה מצי לשנות לי' דגזרו אב"י אטו ב"י כמו בשאר אסורין ורא' למ"ש בחיבורי לאו"ח סי' תס"ז ברביד הזהב דלא כתה"ד שכ' דתוס' ס"ל נוטל"פ אסור בפסח ודוק מני' דאפי' לדידן דקיי"ל נוטל"פ אסור בפסח משהו ונוטל"פ מותר עי"ש ברביד הזהב סק"א וכ' בעה"ט דש"מ דקדירה שנבלע בה איסור משהו אפי' שלא ע"י תערובת מותר לבשל בה לכתחלה כל איסורין שיש בהן בנו"ט וליכא משום אין מבטלין ור"ל כיון דפריך למ"ד נוטל"פ אסור וליעבד בהוא שלא במינן וליכא משום אין מבטלין הא למ"ד נוטל"פ אסור כמו לדידן נוטל"ש ואני כתבתי בחיבורי שם שכן דעת התוס' שם וברוך שכוונתי לדעת הקדמון בעל העיטור :

אמנם מ"ש עוד העיטור ראי' מחולין דקי"ל קערה שמלח בה בשר בטעים קפילא הקדירה מותר משום דלא נשאר אלא משהו . איברא שפשטות הגמ' כך משמע אבל הרשב"א בחדו' כ' דהקדירה אסור והכי קיי"ל בסי' ס"ט מ"מ ליכא קושי' וסתירה דקערה הוה דבר שאין משתמשין בה בשפע והעיטור ס"ל לכאו' דאפי' בכלי שמשתמשין בה שלא בשפע מותר לבטל בכלי ועי' לקמן סי' ת"ש אות ג' שכן דעת רא"ש ור"ן אלא שהם כתבו באין מכוין לבטל אבל לבשל אסור וי"ל העיטור ס"ל לבשל נמי מקרי שלא מכוין לבטלו ויותר י"ל דס"ל דקערה שמלח בה בשר אינו בולע אלא משהו דהיינו כדי קליפה וכנגד זה גם בקערה משתמשין בשפע שלא יביא לעולם לידי נ"ט אמנם ה"ד בטעמי' קפילא וליכא טעם ברותח שאכל א"כ כך הוא שלא בלע הקערה רק משהו וק"ל ועיל"ק סי' ת"ש שישבתי שיטה זו דרשב"א וכפר"ח וישבתיו מקושית הט"ז סס"י ל"ט . ועוד למה לא נפסוק כתוס' גם כתה"ד סי' קכ"א הביא מדברי תוס' דמשהו ונוטל"פ מותר בפסח . כמ"ש תוס' דמשהו ונטל"פ מותר לבטל לכתחלה אע"ג לבסוף כ' להחמיר כפוסקים במשהו ונוטל"פ י"ל בחמץ מחמיר אבל לענין שאר איסורין מודה לתוס' דמותר משהו ונטל"פ וגם בהגמ"ר פ' כל הבשר הביא ג"כ דברי תוס' אלו דמשהו ונטל"פ מותר לבטל ודייק מיני' דיכא התם ועוד מה שמסיק תה"ד ממרדכי דמשהו ונטל"פ אסור נכון דחיתי בסי' תמ"ז ס"ק ל"ג בחיבורי לאו"ח א"כ פשיטא דקם דברי תוס' :

(ג) **ומ"ש** הפמ"ג דתוס' לא ס"ל כרא"ה דס"ל בהתירא בלע אב"י מותר מדלא תירצו תוס' כך כי"ב כ' בד"מ דאפי' בתוך הפסח אם נאסר הקדירה במשהו מותר והיינו נמי מדלא תירצו התם בחמץ התירא בלע ובע"ז דאסור אב"י התם איסורי' בלע ובספרי לאו"ח סי' תמ"ז כתבתי הא בתוס' ע"ז דף ע"ו הנ"ל מוכח להיפוך שכתבו דלהכי הכלי אסור משום דבלע מתחלה מאיסור גמור משמע דס"ל כרא"ה בהתירא בלע אב"י לא אסור וראי' עתה שכ"כ בחס"ו סי' ק"י דתוס' ע"ז ס"ל כרא"ה וסמוך להקל במחבת בשר אב"י דסגי בהגעלה ולא ליבן אחס"ו קשה להיפוך הא תוס' פסחים לא מחלקי בין התירא לאיסורי' בלע וי"ל תוס' פסחים ס"ל חמץ שמו עליו ומקרי אסורי בלע אמנם אין ראי' מתוס' לד"מ די"ל אנן קיי"ל חמץ התירא בלע בזה דהא הר"ן ס"ל לקמן בדיני הגעלה ס"ל חמץ שמו עליו ומקרי איסורי' בלע וכאן בקדירות בפסח מחלק וכ' דחמץ מקרי התירא בלע א"כ בנאסר במשהו דתוך הפסח אין ראי' דמותר הקדירה א"כ לר"ן ורא"ה דמחלקי בין התירא בלע לאיסורי' בלע א"כ בנאסר תוך הפסח הקדירה אסורה וכך מתוס' ע"ז :

ומה דפשיטא לי' לפרמ"ג לתוס' מותר אפי' נאסר תוך הפסח מותר הקדירה אחר הפסח ל"כ דאין מוכח די"ל בנאסר תוך פסח ממשהו דחמץ אסור במשהו והוה כנאסר בשאר איסורין הכלי מטעם גמור ובחיבורי לאו"ח סי' תמ"ז סק"ד דקדקתי הרבה בנאסר הקדירה בפסח ממשהו חמץ מפוסקים רבים דקדירה אסורה וכתבתי שם אע"ג דתוס' בפסחים ד"ל לא מחלק בין בלע קודם זמן איסור י"ל שם לא אסיק דחמץ מקרי התירא בלע ואסורי' בלע אבל למה דמסיק פסחים דף ע"ז בע"ב ד"ה ברותחין לחלק דחמץ מקרי התירא בלע גבי הגעלה מכ"ש כאן באב"י דהא ר"ן ס"ל התם בהגעלה חמץ איסורי' בלע דחמץ שמו עליו אפי"ה בקדירות להשתמש אחה"פ מקרי התירא בלע א"כ בתוך הפסח דאיסורי בלע גם לתוס' אסור :

(ד) **וא"כ** לכל הפוסקים לתוס' פסחים ורא"ה אסור בנאסר תוך זמנו והפרמ"ג אף שכ' לתוס' פסחים מותר מ"מ כ' דאין הלכה כמותם וכ' דהא דקיי"ל דקדירה שנאסר תוך הפסח במשהו הקדירה מותר לאחה"פ אינו אלא לרשב"א שכ' במה"ב לאח"ז כיון דכבר אין בזמן זה איסור חמץ לא שייך גזירה אב"י אטו ב"י ע"כ וצ"ל אע"ג בתוך הפסח שייך אטו ב"י מ"מ מותר להשהותו עד אחר הפסח לזמן מועט לא חיישינן לתקלה :

ולענ"ד ז"א דהנה בתה"כ בית ד' שער ד' כ' הרשב"א קדירה של בשר אסור לבשל בה חלב אעפ"י שאינו ב"י אע"ג כשבלעה התירא בלע ונפגם קודם שבא לידי איסור חלב דכל שבלע מן השבח אעפ"י שחזר ונפגם בתוך הכלי רואין אנו אותו כאלו עומד בשבחו שלא להתירו לכתחלה וקדירות בפסח יוכיחו שאם אתה אומר כלי שנשתמש בו חמץ קודם הפסח חוזר החמץ להיות ואמאי אסורין בפסח א"ו כל שבלע מן השבח לעולם אסור להשתמש בו לכתחלה :

והקשה

והקשה כמס"ו פי' ק"י מה ראי' מחמץ הא רשב"א רצה המדברים דחמץ שמו עליו קשי' זו י"ל כמש"ל בשם הר"ן דעכ"פ כאן בתב"י מקרי חמץ התירא בלע ואשכחן כ"ב דחמץ לפעמים התירא בלע ולפעמים חמץ שמו עליו וחס"ו מי' הכותח בפנים קודם פסח הוה כסרוח מעיקרא ומיושב כמי קו' מה שהקשה בשב יעקב על ראיות רשב"א . ואני הענ' אינו מכיר תי' הקו' בזה. חדא כיון לחס"ו חמץ שמו עליו הוה כנכנס אח"כ ולא כסרוח מעיקרא ועוד א"כ י"ל דהוה כמוסבא מעיקרא זה מוכח שפיר הרשב"א ולבסוף פגום והוה כשאר נוטל"פ דמותר מ"מ מכ"ל לרשב"א בבשר דהתירא בלע דאב"י אוסר . והא דאסור תוך הפסח הקדירות אב"י התם ה"ט משום דנטל"פ אסור בפסח וקו' הש"י במקומו עומד:

ול"נ ליישב קו' השב יעקב דס"ל לרשב"א הא דנותן טעם לפגם אסור בפסח משום חומרא דחמץ ה"ד בשי' הקדירה בתוך הפסח לשבה ונפגם אבל בשי' מעיקרא פגום קודם זמן איסורי' אין לאסור כולי האי משום חומרא דחמץ ואלא למה אפי' לשמואל דקיי"ל כוותי' דקדירות חמץ לפני זמנו מותר להשהותן לאחר הפסח אבל בתוך הפסח אסורין . וזה אפי' למאן דמתיר נוטל"פ בפסח מ"מ אסור לשמש לשמואל בקדירות חמץ בפסח אפי' הן ב"י וע"כ צ"ל דהטעם משום דכלי אב"י אסור לכתחלה אטו אב"י כן לרשב"א כמי ה"ט דאסור משום דגזרינן אטו אב"י ולא אסורין משום חומרא דחמץ א"כ שפיר הביא רשב"א ראי' דאפי' התירא בלע דכך ס"ל לרשב"א דכאן הסברא נותן דחמץ מקרי התירא בלע כר"ן הנ"ל א"כ מוכח דאפי' קדירה התירא בלע אב"י אסור:

עכ"פ מוכח מרשב"א דכלי שנאסר קודם פסח אסור לשמש בתוך הפסח לאו משום נוטל"פ אסור בפסח אלא משום גזירה אב"י אטו ב"י מדהביא מכ"י ראי' לקדירה של בשר דאסור אב"י אטו ב"י וקשה הא ליכא אלא זמן מועט ולא חיישינן לתקלה ואפ"ה אסור באב"י אטו ב"י . א"כ גם בנאסר בתוך הפסח דעכשיו ב"י חמץ אסור דיש לאסור אטו ב"י והטעם י"ל דחיישינן כאן לתקלה לזמן מועט משום דבישול תדיר ומלוי כמ"ש הפ"מ כאן דאטו לבשר בב"י גזרה אלימתא ולכך כ' בסי' זה ובסי' ק"ג בקדירה שא"י הסור אפי' דרבנן ולא הוה גל"ג משום לבשל תדיר ומלוי ואע"ג דקדירות של כל השנה מותר להצניען קודם פסח ולהשהותן ותו לא חיישינן לתקלה י"ל ה"ד התם שמצניען קודם זמן איסורן דעכשיו התירא הוא אבל בפסח דיש קדירה אסורה לפניו י"ל דחיישינן שמא יבשל בו היום כשהוא ב"י:

ויצא לנו דין חדש שאם בישל בכלי שנאסר בחמץ קודם פסח ובפסח אב"י דנטל"פ זה אינו אסור משום חומרא דחמץ דנוטל"פ אסור התבשיל אלא התבשיל מותר דקדירה לא אסור אלא אטו אב"י דאל"כ לא הביא רשב"א ראי' מקדירות בפסח לקדירה של בשר א"כ התבשיל מותר ול"ע:

(ה) **ויש** לי עיון בחס"ו שם שכ' במחבת שהי' בו חלב ואב"י וטיגנן בו בשר דשרי בהגלה וא"ל ליכן חדא באב"י ליכא שם איסור בב"ח כבלועה דאינו אסור אלא אטו ב"י והראי' שהמאכל שטיגן בו מותר קשה לי מתוס' דף ל' הנ"ל שהקשה אקדירות אב"י הא אין מבטלין איסור לכתחלה אלמא דמקרי איסור מדרבנן ואסור לבטלו א"כ בתוך הדפנות איסור דרבנן לכתחלה ואסור בב"ח מדרבנן וכ"כ הר"ן בפ' כ"ש וריטב"א דף ק"א דנטל"פ לכתחלה אסור משמע דיש שם איסור לכתחלה על הבלועה ומ"ש עוד לסיוע תוס' ע"ז בהתירא בלע ליכא באב"י איסור כלל הנה תוס' בע"ז כ' שם דף ע"ו דיש חילוק בין כלי למאכל דכלי נאסר מתחלה מאיסור גמור אבל המאכל לא קיבל איסור כלל ודייק החס"ו הא בהתירא בלע אב"י מותר לגמרי ול"נ דא"כ הו"ל לתוס' בכלי קבל איסור תחלה וכו' ומה זה שכ' איסור גמור ע"כ כ' דתוס' ס"ל כרשב"א דאפי' כלי של בשר אב"י אסור מפני שקבל טעם מן המשוכה לזה כוונות הכלי קבל טעם גמור אלא משום דהתם מיירי בכלים של נכרים כ' תוס' דודאי ל"ד מאכל לכלי דהכלי קבל נמי תחלה מאיסור גמור אבל בליכא איסור אלא ממשובח נמי אסור ול"ע ועי' בח"ד לקמן סי' ל"ד סק"ו שכ' בפשיטות דנטל"פ חשיב כאיסור משהו וא"כ כמו דאסור לבטל משהו איסור כן אסור לבטלו לכתחלה וכן מסיק בפרמ"ג שם סק"י משום דלאו כעפרא וחשיב משהו ועי' סי' תר"ל שכתבתי לב"ח שם אפ"ג דלאו כעפרא מ"מ כיון דקן פקע איסורי':

סימן תרכ"ו.

(א) טיפה רותח שנפל על קדרה בשר או כיסוי רותח שמניחה על קדרה צוננת הקדרה אסורה ולא כח"א ואם אפשר בגרידת הטיפה שרי ובקדרה שמשתמשין בשופע שיהי' לעולם ס' כנגד הטיפה הקדרה מותרת לבשל בה (ב) המנ"י הקשה אמהר"מ שכ' בנפל טיפה על הסכין קא צריך גרירה והסכין נעיצה ומחלק בין מתכות לשל חרס וכתבתי דליתא ולדינא י"ל כש"ך דגרירה ונעיצה היא במקום קליפה:

בהג"ה ואם הכיסוי חם והקדירה צוננת הכל שרי לדעת הג"ה ש"ד ולא כאו"ה כך מדפס בש"ע וזהו טעות דאו"ה מתיר אפי' כלוחלוחית של הכיסוי הי' חם נ"מ שרי שמא שנפרש מן הכיסוי הוה

בכלי שני ולא דמי לעירוי דעפה א' כא חמימותי' פוסק. וכ' הש"ך וג"ע במה שמתיר הקדירה ומדברי מהר"מ שב' הר"מ שהוא ראי' כאו"ה דבדי מהר"מ הביא הד"מ סי' ק"ה שכ' דלא אמרינן עירוי ככלי ראשון אלא בכפל בקילוח אבל בטיפה שנפל על הקתא סגי בגרידה ועל הלהב בנעילה עכ"ל אין ראי' כלל דגרידה ונעילה הוה כקליפה וכו' ע"כ דברי הש"ך:

ולדידי קשה על רמ"א דהג"ה ש"ד דאוסר בכיסוי חם והקדירה צוננת כ' מידי דהוה טיפה רותחת שנפלה על קדירה צוננת והג"ה ש"ד הוא בעל תה"ד וכ"ל דאיהו לשיטתי' אזיל והוכא לעיל סוס"י צ"ב בנפל טיפה מגר חלב שהוא כנר של שעוה צריך הקדירה גרירה הרי טיפה רותחת נופל על קדירה צוננת אסור הקדירה ולא אמרי' טיפה א' פסק כח חמימות ומה"ע לשיטתי' אוסר ג"כ בכיסוי חם וקדירה צוננת א"כ קשה הרמ"א לעיל סוס"י צ"ב וכת"ח כלל כ"ו דפסק כסך תה"ד בנפל טיפה מנר של חלב אמאי מתיר כאן בכיסוי. וראי' בס' אורח מישור דמ"ש מהר"מ דסגי בגרידה בנפסק הקילוח ר"ל הטיפה לחוד ז"א לתה"ד דאוסר הקדירה א"כ ע"כ ר"ל מנוף הכלי וגם בסר"ח חולק ארמ"א וא"כ בין טיפה רותח שנפל של קדירה צוננת ובין כיסוי שיש בו לחלוחית והוא חמה ומניחה על גבי קדירה צוננת אוסר ולא כת"ח דמתיר אפי' בכיסוי דגרע מטיפה. כמ"ש הש"ך דמושיב כל הכיסוי על הקדירה:

(ב) **צריך** ביאור אם הקדירה אסורה לגמרי ולא מהני שיגרור קלת חרס במקום הטיפה מאחר שהש"ך כאן כ' היכי דמאכל צריך קליפה הכלי צריך גרירה או נעילה א"כ אם גרירה הייגו קליפה יש לאסור כל הקדירה דהא הקדירה לגמרי עומדת במקום קליפה. אמנם ממנחת יעקב כלל כ"ו ס"ק מוכח להיפוך שהקשה על הש"ך הא עירוי אין אוסר אלא כדי קליפה א"כ מדכ' מהר"מ דקתא סגי בגרירה או בנעילה ש"מ דגרירה ונעילה פחות מקליפה. כ"ל דלא קשה די"ל מהר"מ ס"ל דעירוי אוסר כולו שכן דעת התה"ד סי' ע"ו וכמ"ש בפר"ח סי' ל"ב סקל"ב ועי' סוס"י תרי"ז דגם מהרש"ל הכי ס"ל וכ' סמוכין לדבריו בסי' תקכ"ב וע"כ בטיפה שנפסק הקילוח כ' דקיל וסגי בקליפה ובאמת כל הקדירה אסורה דקדירה עומדת במקום הקליפה או באפשר לגרור בחוץ ג"כ עומד במקום קליפה ועי"ל סי' תרע"ז מ"ש בזה באות א':

ובזה א"ש מה שהקשה במנ"י ס"ק ע"ו אמהר"מ הנ"ל הא מש"ס פסחים ומפוסקים לקמן סי' ק"ה מוכח דאפי' עירוי דנפסק הקילוח נמי אוסר כדי קליפה ומחלק דה"ד במאכל או בכלי חרס אבל מהר"מ מיירי בסכין במתכות סגי בנעילה ובגרירה וז"א לתה"ד סי' קע"ו שכ' למהר"מ וכ' דסגי בגרירה והוא דין דסוס"י ל"ב ותה"ד מיירי בכלי חרס וכן רמ"א מתיר כאן בכלי חרס והביא מן מהר"מ דמתיר בגרירה עכ"פ אינו מתמיר בכלי חרס ועי' סי' תרכ"ב עוד לקיים דברי ש"ך ושניהם כא' טובים אמנם למ"ש שמהר"מ ס"ל עירוי אוסר כולו ובנפסק הקילוח ס"ל דאוסר כ"ק כדעת כל הפוסקים ונעילה וגרירה במקום קליפה כדעת הש"ך וכ' בכיסוי דצריך גרירה כל מושב הקדירה וזה א"א הלכך כל הקדירה אסור אבל בטיפה בא"א לגרור אם הוא כל שדרכו לשמש בשפע וסתם קדירה הכי הוא מותר לשמש בקדירה ולסמוך אפר"ח שפסק כן בסי' קכ"ב עי' מ"ש בזה בסי' תרי"ג משום כנגד הטיפה לעולם יהי' ס' מב"ע באב"י מאחר דאו"ה ורמ"א לגמרי מתירין:

סימן תרכ"ז (נרשם בכפל):

(א) הטו"ז בסוף סי' צ"ג הביא בשם הר"י הלבן דכלי חרס חדש בולע מיד ואם נתן בו חלב נעשה מיד כלי חלב ואם אסור מיד הוא חומרא ואם הי' בכ"ח חדש היתר צונן רביע יום או שמש בו ג"פ בסירוגין נעשה שבע ולא נאסר בצונן שאינו בולע ומרש"ל וט"ז וש"ך כתבו בשהה בו מעל"ע צונן בכלי לאחר שנעשה שבע אסור דכבוש כמבושל ואפי' ר"י הלבן מודה והנה הר"מ והארוך מש"ך ונה"כ כ' דלא קיי"ל כר"י הלבן ודבריהם קשה וליתא לדבריהם והנחתי בצ"ע למה דהלכה כר"י הלבן א"כ כל כלי חרס אפי' ישן ושבע אפי' אב"י אמאי לא אסור מיד מ"מ לדינא אין להחמיר מה שלא אסרו (ב) בפמ"ג מתיר בכ"ח חדשים גלאזירט שאינו בולע מיד ומיקל בהפסד קצת וביארתי דבריו ולדינא כתבתי דאסור (ג) ישוב אקו' נה"כ אר"י הלבן דמה מאכל רך לא אסור אלא בכבוש מעל"ע מכ"ש בכ"ח ומזה כתב דרש"ל לא ס"ל כר"י הלבן הבאתי ממק"א היפוך דכלי חרס יותר רך ממאכל וממק"א כש"ך וכתבתי אפי' כלי חרס מחופה באבר בולע מיד (ד) צ"ע ארמ"א סי' צ"ח סע"ד אע"ג הליחה במאכל ס' בכלי סגי בקליפה דלא כאו"ה דאסור לגמרי הא כיון שהדין כר"י הלבן כ"ח יותר רך דבולע מיד בחדש ומה שכ' בסי' צ"ח מרדכי ואו"ה מהרא"י מרדכי ואו"ה הלא הם סברי דגם במאכל קליפה סגי (ה) הבאתי מלשון הר"י לבן ותוס' דכלי חרס ששבע או בצונן או בבישול אינו בולע אפי' כבוש מעל"ע וכן דעת לבוש והב"ח רק ביין בולע מעל"ע כמ"ש תוס' והר"י הלבן חילוק זה ממילא ל"ק מ"ש הט"ז סי' ק"ה סק"א מקנקנים של יי"נ דאוסר בכבוש וכן ל"ק מסי' קל"ה ס"ח דהתם ביין מודה הר"י הלבן (ו) והנה בכלי

בכלי מתכות אי כבוש אסור כ' במנ"י דמחלוקת היא לקמן סי' קל"ה ס"ח וכ"כ בפמ"ג במשבצות סי' ק"ה סק"א ע"כ לדינא נ"ל במקום הפסד קצת בלבוש וב"ח ונוכל לצרף מה שכתבתי סי' תש"ל דרשב"א שהביא ב"י סי' ק"ה דל"א כבוש אלא בחריף וכן דעת השואל ורשב"א בתשו' סי' קי"ד וכן דעת תוס' וש"ג בשם ר' אלחנן ומנ"י לרש"י ור"מ והגמי"י בשם הרא"ש וישבתי נכון קו' ב"י אהגמי"י אבל בכלי מתכות נ' להכריע דאין כבוש מעל"א אוסר אע"ג דמנ"י ופרמ"ג כ' דבמחלוקת כבר כ' דליתא ועוד האו"ה כ' דנהוג עלמא להתיר (ז) כתבתי שאין מפוסקים א"ח סוס"י תנ"א ראי' דפליגו על הר"י הלבן ומא"ז ראי' לחכ"צ דישון י"ב חדש מהני בכל איסורין ושמרים של שכר מקרי טינופות ואין אוסרין (ח) כתבתי מפלתי ופרמ"ג טעם לאו"ה דבכלי מתכות לא אמרינן כבוש וכתבתי דמ"ש המנ"י ופרמ"ג מסי' קל"ה ס"ס י"א שם דשייך כבוש בכלי מתכות דאינו מוכח (ט) מ"ש הת"ד דלא כר"י הלבן דאע"ג בכלי שבע אין בולע ממש אבל טעם בלא ממש קולט וכתבתי ז"א דליכא קליטת טעם בלא ממש (י) הט"ז כ' בסוף דבריו דגם לבשר לחלב כבוש כמבושל וכתבתי דזה דלא כח"ד סי' ק"ה ס"ק ב' משום בהתירא בלע לא אמרינן כבוש דליתא (י"א) הש"ך דפסק בסי' צ"ח סקי"ג ובסי' קל"ז דכבוש בכלי אוסר כולי' ובסי' תשל"ג הארכתי וכאן קצרתי מ"ש דלא כש"ך והוספתי מרשב"א וראב"ד דלא כש"ך (י"ב) בפרמ"ג כ' בשם חכם א' אם מלח בשר בכלי ישן חולבות שרי הקדירה והפרמ"ג דוחה לדברי חכם ואני ישבתי לדברי החכם (י"ג) מדברי פלתי סי' ק"ה הוכיח מגמ' דשמן בכלי ישן יש כבוש והוא דלא כר"י הלבן וכן מפסקי תוס' ע"ז דף ל"ה ס"ל שמן חריף ובולע הנה הוכחת הפלתי ליתא ופסקי תוס' ודאי לא ס"ל כר"י הלבן אבל הר"י הלבן מצי סבר כפסקי תוס' דשמן זית מקרי חריף ואפ"ה ס"ל דאין כבוש בכלי (י"ד) הפוסקים רובם ככולם וטוש"ע דכבוש אינו אוסר אלא כ"ק הש"ך לא ראה בתוה"ק · וישוב דין דרמ"א סי' צ"ה ס"ד דמליחה לכלי אין אוסר יותר מכ"ק כרמ"א ולא מטעם דרמ"א:

(א) **ט"ז** בסוף הסי' כ' בהג"ה ס"ד כלל פ"ה דהיתר הר"י הלבן בשר שנתבשל בקדרה של חלב והי' בה חלב כל הלילה ואמר כיון דבלע נ"פ קודם לכן לא נאסר דנטל"פ הוא ומביא ראי' מע"ז דף ל"ג דכ"ח חדש בולע מיד בלונן ונעשה שבע אם הי' בו לונן בתחלת תשמישו רביע יום ושוב אינו בולע וגם המרש"ל באו"ש שם כלל פ"ה כ' לדברי ר"י הלבן והש"ך כ' בנה"כ לדינא לא פי' המרש"ל כן דמה בדבר מאכל לא אסור אלא בכבוש מעל"ע כ"ש בכ"ח דמאכל רך יותר לבלע מכלי כמ"ש המרש"ל באו"ה בכלי שני דיותר בולע באוכל מכ"ח ועוד דדברי ר"י הלבן הוא מפרש"י ע"ז דף ל"ג בכ"ח חדש בולע מיד ורק בפעם ג' שבע ואינו בולע אכן לא קיי"ל הכי וכ"כ בד"מ א"כ אפי' כ"ח חדש נמי אין מפליט ובולע אלא מעל"ע ובאורח מישור הקשה אד"מ דבסי' קל"ה ס"ו פסק כרש"י ובפמ"ג במשבצות כ' דאין כ"כ תרדה דהעיקר כפי' התוס' בע"ז דף ל"ג שפי' בשם ר"ת דלא כפירש"י ותימא הא הרא"ש כ' אע"ג דלדינא כדברי ר"ת אבל הפי' בסוגיא משמע כרש"י וכן דעת ר"ן ורשב"א כרש"י כדאי' בב"י שם וכן הקשה בפר"ח לקמן סי' ק"ה סק"י אנה"כ ורמ"א אינו חולק אש"ע סי' קל"ה שפ' כרש"י והש"ך גופי' פ' כן בסי' קכ"א סקט"ו אמנם מ"ש הפר"ח שם דמה דכ"ח בולע מכ"ש בדבר מאכל דמיירי בכלי חרס ישן שהוא שבע לבלוע ז"א דמה בכך הא איכא פירכא מה לכלי חרס דהוא רך יותר בחדש דבולע מיד בלונן ממאכל כן י"ל בכ"ש בישן נמי הוא בולע משום דהחרס מ"מ יותר רך הוא:

ולדידי נ"ע להיפך למה דקיי"ל כפרש"י בכ"ח חדש שהוא רך ובולע מיד כיון שהכלי ריק מבליע באינו בן יומא בכלי חרס נמי אמאי התיר ר"י הלבן דהא כלי שאינו ב"י מתיבש קצת מן הבלוע כמאלא שאינו שבע לגמרי א"כ בולע כ"ח מיד וכ"כ רא"ה בשם הרמב"ן בבדה"ב בית ד' שער ד' וז"ל מסתמא כלי דלא בת יומא בולע שכבר מתיבש ואין בפליטתו בכ"ע ועוד הא קיי"ל ביו"כ מהני בכלים ישן יב"ח משום דכלה כל לחלוחית שבו וחכ"ל סי' ע"ה כ' כן להלכה בכל איסורין ובודאי לאו בפ"א בסוף יב"ח נתיבש וא"כ חסר מן הבלוע בכלי ואינו שבע לגמרי א"כ הי' אסור מיד אפי' כלי ישן ואב"י ואפי' לחולקים על חכ"ל דס"ל דבלוע בכלי שמור ודוקא ביו"כ התירו בישן יב"ח היינו דלא כלה כל לחלוחית ביב"ח חוץ מיו"כ אבל מ"מ קצת לחלוחית ודאי כלה ובסי' תשכ"ז כ' ראיות לחכ"ל והנה בפרמ"ג לקמן בש"ך סי' ל"ד סק"כ דלרא"ש אב"י כעפרא ולרשב"א אינו כעפרא א"כ י"ל לרשב"א אב"י עומד בכל לחלוחית משא"כ לרא"ש כלה הלחלוחית ובסי' הנ"ל כתבתי פוסקים דס"ל כרא"ש וא"ת אמאי שרי ביו"כ בסי' קל"ה בנתן נ"פ מים בכ"ח חדש וסתמא אפי' אב"י הא נתיבש קצת באב"י י"ל ביו"כ הקילו משום דמים מקלשין היין כמ"ש הש"ך סקל"ה סקל"ג דלהכי מהני עירוי איברא ברשב"א הובא בב"י שם דמתיר אם שתה ממנו ישראל נ"פ ושתה ממנו נכרי י"ל רשב"א לשיטתי' באב"י לא נתייבש כלום או ביו"כ הקילו ולקולא לא גמרינן מיו"כ אבל לחומרא י"ל בשאר איסורין א"י כבוש מעל"ע בכ"ח כיון דנתיבש קצת מבליעה א"כ אינו שבע י"ל דבלוע מיד ונ"ע לדעתו הפני' והקדוק חדש הוא מה שלא נמצא בפוסקים:

(ב) **ובפרמ"ג** בט"ז סק"ה סק"א לא כ' כמ"ש אלא הפר"ח שדוחה לנה"כ כאן וסיים שם מעלה ד' חלוקים יש כלי חרס (נ"ל חדש) בולע מיד בלונן וגלאזירע יש להקל אף שגלאזירע שלא אינו דומה למלופה אבר וכו' ר"ל בפי' קל"ה דאי' שם ס"ו מלופים אבר לבנים או שחורים אם הם חלקים שאין בהם בקעים דינם ככלי מתכות · ונ"ע מה שמדמה כלי חרס גלאזירע לכלי מתכות בכלים המלופים באבר הא אפי' מלופים באבר כ' בהג"ה פרישה שם דה"ד לענין יי"נ אבל בחמץ ושאר אסורין דינן ככ"ח כדאי' בא"ח סי' תנ"ח וא"ל דשאני התם בפי' תנ"ח שדין כלים מלופים באבר דינם ככ"ח ולא מהני הגעלה התם תשמישן ע"י חמין וי"ל דפרמ"ג בתשמישן בלונן אין חילוק בין יי"נ לשאר איסורין כדאי' כן פסחים ל"ח ע"ב וע"ז ל"ד ע"א מ"מ דברי פמ"ג קשה למ"ש במג"א שם ס"ק מ"ה לש"ע שם דמה שקורין גלאזיר"ע אפי' שעשוי מהיתוך אבר לא מהני הגעלה ככ"ח וכ"כ הר"מ וכ"מ בתוס' ע"ז דף ל"ג:

אמנם הנה זה לשון המשבצות בתחלה כ"ח גלאזירע ירא לי להקל בהפסד קצת ואף דבסקל"ה ס"ה יש להחמיר מ"מ הכו דלא לוסיף עלי' עכ"ל כ"ל ביאור דבריו דבגמ' ע"ז דף ל"ג אי' כוסות של כלי חרס בולע מיד ואי"ל מעל"ע וצריך מילוי ועירוי והוא בש"ע סקל"ה ס"ד ואח"כ אי' שם כלי נתר שהם רכים עיבא אין להם טהרה עולמית וא"כ הם גרועים מכ"ח והוא ס"ה מסי' קל"ה ואח"כ אי' שם אמר ר' זביד כלי קוניא ירוקי אסירי אוכמי וחיוורי שרי פרש"י ירוקי מחופין באבר ובלעי טובא משמע דדין ירוקי ככלי נתר דגרע מכ"ח דכ"ח ביי"נ יש תקנה במילוי ועירוי משא"כ ירוקי דמי לכלי נתר:

ור"ת הקשה על רש"י דחיפוי אבר שרי (במרדכי פ' א"מ פי' דשרי במילוי ועירוי ככ"ח והיינו משום דהתם תשמיש בלונן אבל בחמין לא מהני כדאי' בפסחים דל"ח והוא ראי' למה שהקשתי בחיבורי סי' תנ"ח אמ"א ס"ק מ"ה הנ"ל וכ"כ דמהני הגעלה אפי' בחמין מהמרדכי ונ"ע) אלא פי' ר"ת קוניא היתוך הכלי בזכוכית שלא נתבשל כל צרכו ע"כ והובא דין דקוניא ופירש"י ופיר"ת סי' קל"ה ס"ו וא"כ כך כוונת פמ"ג כלי גלאזירע אף דיש להחמיר בו דלא מהני מילוי ועירוי כמו בכלי נתר בס"ה וגרע מכ"ח אבל לענין שיהי' בולע מיד ככ"ח הכו דלא לוסיף עלה:

ול"נ שהוא היפוך הסברא שאם כלי נתר גרע מכ"ח דאין להם טהרה עולמית משום דבלעי טובא משום דרכיכי מכ"ש דבלעי מיד ככלי חרס א"כ לדעת הפמ"ג דגלאזירע יש להחמיר בהם ככלי חרס א"כ פשיטא דבולע מיד ככ"ח והפשר דפמ"ג מקיל דלשיטתי' כאן אזיל שכ' דעיקר הפי' כר"ת דכ"ח לא בלע מיד והלא הפי' בסי לענין דצריך ג"ז ליתא בכלל מאמר שהרא"ש והרשב"א בתה"א דוחים לפי' ר"ת ופי' כפירש"י ז"ל בשם הגאונים ור"ח:

וצ"ע על הש"ע סי' קל"ה שכ' דין דקוני' פירש"י בהתוך בעופרת וגם פי' ר"ת בהתוך זכוכית שדינם בירוקי ככלי נתר אבל באוכמי ובחוורי שרי בב' מעלות שאינו לא ככלי נתר ולא ככלי חרס אלא ככלי מתכות והוא מרשב"א בתה"א וכן בקצר כלי מתכות וזכוכית אפי' מלכישן לקיום משכשכן במים ודין כ"ח השועים באבר דינם ככלי מתכות בד"א בלבנים ושחורים יש להן בקעים או ירוקים אם הי' תחלת תשמישן ביד נכרי ה"ה אסורים ככלי נתר שאין להם טהרה עולמית ע"כ ולפי"ז קשה דע"כ כ' בתה"א וה"ק דלבנים ושחורים דינם ככלי מתכות אלא לפי פירושו כרש"י ז"ל דפי' קוני' בהתוך בעופרת דהא ר"ה מתיר בכל גוונא בהתוך באבר אבל בהיתוך זכוכית דגרע דאפי' ר"ת מודה מנ"ל לש"ע דהוה כמתכות והנה במרדכי פ' א"מ כ' בפי' בהיתוך זכוכית הוה ככ"ח ולפי"ז גלאזירע י"ל דלא עדיף מהתוך זכוכית ובצירף דברי המ"א הנ"ל דגלאזירע אינו אלא לבע בעלמא:

גם ממ"ש התה"ק הנ"ל בכלי קוניא ירוקי וכלי נתר שאין לו טהרה עולמי' אם הי' תחלת תשמישן ביד נכרי וכ"כ בתה"א משמע כמש"ל כיון דכ"כ גרע מכ"ח דאין לו טהרה עולמית פשיטא דבולע מיד אפי' בלונן ככ"ח חדש וא"י"ל כבוש מעל"ע והיינו דיש חילוק שאם הי' תחלת תשמישו ביד נכרי א"כ הי' חדש ומשו"ה נאסר מיד ככ"ח חדש אבל אי לא אסור בכבוש מעל"ע אפי' הי' תשמישו ע"י ישראל ושבע הכלי אסור כמ"ש הט"ז כאן אמנם לקמן כ' מר"י הלבן דלא נאסר בשבע אפי' בכבוש אא"כ מעל"ע:

(ג) **ונשאר** עדיין קו' הנקה"כ מאו"ה של מהרש"ל הא כ' דמאכל רכיך טפי מכ"ח ובמאכל לא נאסר בלונן מיד והאיך כ"ח יהי' נאסר מיד הנה מלונן היפוך באו"ה כלל כ"ד דין ט' והובא בת"ח כלל פ"ה דין א' ובמנ"י סקי"א דמליחה במאכל אינו אוסר אלא כ"ק וכ"ח אוסר כולו משום דכ"ח רכיך טפי:

אמנם נ"ע דא"כ מרמ"א מוכח להיפוך דהא הרמ"א פ' בסי' ק"ה מלי' במאכל בס' ובכלי אפי' כ"ח פ' בסי' צ"ח ס"ד דאינו אוסר אלא כ"ק ומשמע אפי' בכ"ח לחדש מדלא מחלק ועוד הא בכלל י"א בדין ז' כ' שיטת הפוסקים שאסרו גם בכלי מנוקב וסתם כלי מנוקב תחלת תשמישו למליחה וסתמא גם בדין ח' במלח בכלי שאמ"כ מיירי בתחלת תשמישו ולמה סני בקליפה ונ"ע וא"כ לדינא כ"ח חדש אפי' גלאזירע בולע מיד ואלא אפי' מחופה באבר שדינם ככ"ל בולע מיד עי' ח"ד סי' קל"ה סי"ו ובחיבורי

זכחיבורי ביו"ד סי' תנ"ח ס"ק ס"ג אות ב'. ועיי' פרמ"ג בסק"ה בט"ז סק"א דכ"ח יש שאינו בולע מיד היינו בעומד בו משקה חצי יום ולא דק דבסקל"ה אי' או בסירונין ג"פ או פעם א' רביע יום מקרי ישן ושבע שוב אינו נאסר אלא בכבוש מעל"ע :

(ד) **שוב** ראיתי דמה שהוכחתי לעיל מרמ"א דכ"ח הוא יותר קשה ממאכל כמ"ש בד"מ בסי' צ"ח ורמ"א דכ"ח שגי במליחה בקליפה ובמאכל צריך ס' וזה דלא כהר"י הלבן ליתא חדא דהרמ"א לשיט' כאן הא פסק דלא כהר"י הלבן וז"א כמ"ש הא"מ כאן. ופר"ח בסי' ק"ה וכהכ"ל ועוד בסי' ת"ה אות ה' נפלאתי על הד"מ הנ"ל בסי' צ"ח דמחלק בין מאכל לכלי דמאכל אוסר לגמרי וכלי כ"ק ממרדכי בשם הר"י וא"ה וקשה מה ראי' מהר"י וא"ה שכ' בכלי בקליפה הא הר"י שם והא"ה ס"ל דגם במאכל אין מליחה אוסר אלא בקליפה וראיתי שעמד בזה הפרמ"ג בסי' צ"ח בש"ך סקי"ד שכ' דמשמע מרמ"א דאפי' בשמן אין מבליע במליחה בכלי יותר מכ"ק אף דהמעיין במרדכי סי' תש"ו דמליחה רק כ"ק וא"כ בשמן אסור וא"כ צ"ל דרמ"א ג"כ לא ס"ל כ"ק אלא בכחוש עי"ש ופלא שלא הרגיש דרשום שם ברמ"א מרדכי וא"ה וכן בד"מ א"כ מנ"ל לרמ"א להקל בכלי דלא אסור לגמרי דממרדכי וא"ה אין ראי'. ועתה נוסף לנו קו' על רמ"א מאחר דהלכה כר"י הלבן דכ"ח רכיך טפי ממאכל נראין דברי א"ה דאסור בכ"ח לגמרי מכ"ש בכ"ח חדש ודו"ק ועיי"ל סי' ת"ז אות ה' דהמרא"י ס"ל דיותר בולע כלי מאכל ממליחה ול"ע א"כ במג"י כלל כ"ג ס"ק ד' כאין יס"ב יותר בולע באוכל מכלי הלכך באוכל אסור כ"ק אפי' איס"ב :

והנה להכ"ל דברי ר"י הלבן הלכה הוא כדמוכח מגמ' ע"ז והביאו המרדכי והגהש"ד ומרש"ל בתו"ש סי' ע"ה וב"י כאן דבולע בכ"ח חדש מיד ונעשה שבע ואמרינן לקולא דשוב אינו בולע בלונן היינו מיד אבל במעל"ע בולע אפי' שכבר הי' שבע ס"ל לט"ז וארוך מש"ך כמ"ש הט"ז לקמן סק"ה סק"א דברי ד"מ שכ' לא"ה דשייך כבוש גם בכלי והיינו אפי' בישן והארוך מש"ך כאן ג"כ כ' במעל"ע אסור אפי' ישן ושבע מלבלוע מהמרש"ל מאו"ש כלל פ"ה שכ' דברי ר"י הלבן כיון דבלע פעם ראשונה ושני' ושלישית מקודם לכן לא בלע הלילה כלום וכ' מהרש"ל אבל אם הי' החלב שורה כל היום ר"ל מעל"ע פשיטא דבלע דחשוב כבישול מ"מ בחצי מעל"ע שפיר מקרי בלוע אם הי' חדשות אע"ג דפחות מעל"ע אינו כבישול מ"מ כ"ח מאחר שבולע אפי' בכ"ש הסברא נותן לאסור בבליעת הלילה כ"ל ש"ל ע"כ והעתקתי כל דברי מרש"ל דגם לחומרא אמרי' דבולע בבליעת הלילה אלא דקשה. דלמה צריך בליעת הלילה הא לר"י הלבן בכ"ח חדש בולע מיד וצ"ל דלא דק אלא משום דקאי על דברי ר"י הלבן דמיירי שהי' החלב בכלי כל הלילה ומעשה שהי' כך הי' כמ"ש הב"ח שאכתוב בסמוך וגם מדברי מרש"ל כ' דלא כהכ"כ שכ' דמרש"ל לדינא לא פסק כר"י הלבן אלא איפכא משמע דמוסיף לפסוק כר"י הלבן לפי שיטתו דמרש"ל דס"ל כלי חרס נאסר בכ"ש ועל דין זה דמרש"ל בחדשות בולע מיד מלקמן סי' ק"ה דבר המאכל היתר שנשרה באיסור פחות מעל"ע שרי בהדחה י"ל דכ"ח חדש בולע מיד :

אמנם מה שדעת הכה"כ ומרש"ל וט"ז דבישן אסור במעל"ע ושגם הר"י הלבן מודה לזה והשיג הט"ז על הלבוש שכ' בכ"ח יש אינו בולע אפי' בכבוש מעל"ע וכ"כ הב"ח סי' ק"ג וראיות הב"ח ממ"ש המרדכי בפ' א"מ על דברי ר"י הלבן במרדכי שלפנינו לא נמצא הר"י הלבן ראי' מפ' המפקיד דף מ' גם אם הי' קנקנים ישנים לא ומוקי לה בשאינן מזופפים ומשום כיון דטעון טעון ואין להתיר מטעם זה אבית של ישראל שעירה בו יי"נ דיש לחלק בין יין לשמן עכ"ל והט"ז שכ' דאסור במעל"ע ואין ראי' מפ' המפקיד דהתם א"ל להוליא הבלע משום דכבוש מבליע שמן המפקיד כמו כן כבוש מוליא ומפליט שמן וא"כ לא חסר מן השמן ע"כ לא יכול לנכות למפקיד חסרון ע"כ דבריו ז"ל קשה דא"כ למה צריך הר"י הלבן לתרץ מיי"נ בין יין לשמן דהא לט"ז ביי"נ דמיירי באיסורי' שפיר אוסר בכבוש מעל"ע משא"כ התם במפקיד דהא הר"י הלבן מ"ש בחבית של ישראל שעירה בו יי"נ דאסור מיירי במעל"ע דבלא מעל"ע הא ס"ל להר"י הלבן בהי' תחלת תשמישו ע"י ישראל כ"ח ומשתמש בו נכרי יי"נ מותר כבסקל"ה ס"ד א"ו כוונתו לסי' קל"ה ס"ח במכניסו לקיום והיינו סתמא לקיום סתמא מעל"ע כמ"ש הש"ך שם ס"ק ל"ג דאסור בכ"ח לכ"ע משמע אפי' כ"ח ישן ואפי"ה אסור ותי' שפיר הר"י הלבן דיש חילוק בין יין לשמן :

ותמיהה על הט"ז שלא השגיח על הראי' שכ' הב"ח דכ"מ בתוס' ב"מ שם דף מ' דאי' שם בגמ' אמאי אינו מוליא לו מאי דבלע השומן בכלי אר"כ במזופפין שנו והקשה תוס' הא במזופפין בלע טפי וי"ל דהיינו חדש אבל ישן שכבר בלע אינו בולע יותר א"כ התם ביין אבל הכא בשמן לא בלע ע"כ והרי שתוס' כתבו כהר"י הלבן לחלק בין יין לשומן א"כ מוכח דלא כט"ז כמש"ל ואי כט"ז למה באינו מזופפין מוליא הא כבוש מפליט כמו שמבליע א"ו דס"ל דאינו בולע במזופפין דטעון ובאינו מזופפין בולע ואביי משני באינו מזופפין ג"כ אינו בולע כיון דטעון טעון :

ונחזי עתה החולקים על הט"ז והב"ח שמתירים כבוש בכ"ח ישן ושכן מוכח מהמרדכי בשם הר"י הלבן דעת החולקים מד"מ סי' ס"ט בשם או"ה כלל ב' דין ח' אם שהה שיעור כבושה ודאי הכלי אסור אפי' בדיעבד וצריך ס' כנגד כולו אם הוא של עץ וכ"ש של חרס דקיי"ל כבוש כמבושל ואפי' בכלים ול"ד למביות דיי"נ דשרי הסמ"ק לשים בו שכר לכתחילה דביי"נ הקילו :

(ו) **והנה** מה דמקיל הא"ה כבוש בכלי מתכות חולק עליו בט"ז סי' ק"ה סק"א מטור לקמן סי' קכ"א ויפה השיג עליו במנ"י כלל ג' סק"ה דאין שייכות לטור סי' קכ"א לדין זה וכ' המנ"י דדין זה במחלוקת ישנה דהא דין כבישה בכלים למ"ד הא"ה כלל ל' דין ט' מידי דהוה כלי יי"נ דנובעים בלוגנים ע"י כבישה ומבואר בב"י לי"ד סקל"ה דלרמב"ם ורשב"א מחלקים בין כלי מתכות דשרי לשאר כלים ביי"נ ולרא"ש שם אין חילוק ולפי מה שפסק בש"ע ה"ה דאין חילוק :

וכיון שכן הוא לא יקשה על הר"י הלבן דס"ל בישן אפי' במעל"ע לא נעשה כבוש אפי' בכלי חרס כדמשמע לי' מגמ' דב"מ ויש חילוק בין יין לשאר משקין א"כ גם מסי' קל"ה סע"א הכי הוא דהתם כ"ע מודים בכלי ,חרס ועץ ואפי' ישן ושבע אסור כבוש היינו ביין אבל בשאר משקין אפי' בכלי חרס מותר ובט"ז סי' ק"ה סק"א תמה אד"מ וא"ה שלא הביאו משנה דקנקנים של גוי צריכין הגעלה ש"מ דכבוש אסור בכלי ז"א לר"י הלבן אין ראי' משם קנקנים של גוי תחלת תשמישו הי' ביי"נ אלא אפי' בתחלת תשמישו אצל ישראל מודה ר"י הלבן בשאר משקים חוץ מיין דאינו בולע בכבוש. וא"כ לפי"ז כ"ש בכלי מתכות ישן דשרי בכבוש ובפרמ"ג בסי' ק"ה בט"ז סק"א כ' בכלי מתכות אם אסור בכבוש הוא במחלוקת והיינו בפלוגתא סי' קל"ה הנ"ל ועי' בסי' תסל"ב על דברי פרמ"ג ולהלכה א"כ במקום שאין פסידא יש להחמיר בכלי חרס ישן בכבוש מעל"ע אבל במקום פסידא כ' דנוכל לסמוך אלבוש והב"ח אבל במתכות דשרי דהא' או"ה כ' שם דנהוג עלמא להתיר ועיי' סי' תש"נ סוף אות א' דמה שכתבתי בסי' תל"א בפתיחה אות י' מעל"ע אסור בכלי מתכות שם נמשכתי אחרי האוסרין עד עתה שעמדתי בהלכה זו עם כל הנ"ל :

(ז) **והנה** מכל הפוסקים שהביא ב"י א"ח סי' תנ"א שאסרו יין שנתנו בחביות של שכר לא מתנגד להר"י הלבן דאין כבוש מעל"ע מוליא מן הכלי הא ביין גם הר"י הלבן מודה אמנם המרדכי בפכ"ש שהביא הב"י שם שכ' בשם הא"ז וכ"כ בשם הא"ז הג"א ס"פ דע"ז שכ' גם דבש דבטל בס' משמע בליכא ס' כבוש מפליט מן הכלי ול"ד יין הכה זכינו לס' א"ז ועייכתי בו בתשו' סי' שע"ע דמתיר אפי' לכתחלה ליתן יין ודבש בתוך חבית של שכר לאחר הדחה דבטל בס' ואי ליתי בהו לאלוחי שכר שמרים של שכר גופייהו מותר לאכלן בפסח חדא אם מהני ישון יב"ח ואפי' באסור יי"כ לע"ז כ"ש באסור שכר בפסח דקיל ועוד דשמרים לא חשיב אלא טינופת כדמוכח בירו' בפ' שאה תרומה ותו כ' בעיני שהשמרים שמחמילים לא משום דהוה כשאור שאינו כ"א טינופים בעלמא רק קיוהא דאית בהו מחמין דהא במהים ופטריות מחמלים את החלב ושרי בפסח משום חמץ ותפוח דאכלינן בפסח וממחין ועוד אפי' ליכא ס' שרי דשכר ביין ודבש נטל"פ הוא דכל הנפלט ולן בלילה נפגם עכ"ל הכה כ' ברמ"א סי' כ"ה בא"מ אם עמד גאון לדקדק איזי' דין מש"ם היכי דשאר פוסקים כ' להיפוך הלכה כגאון הכי די"ל דלא ראו דברי הגאון ועוד אפ"ת דראה לדבריו וכן י"ל דמתיר אפי' דבש ליתן משום מעמיד אחרים משום דהוה ישון יב"ח ועוד דהוה נוטל"פ :

ובמה הלכתא גבורתי' נשמע מא"ז א' דיושון לי"ב חדש מהני בכל איסורים כמ"ל סי' ע"ה קו"א מיי"נ ובסי' תסכ"ז כ' ישוב המ"ל מה שהקשו עליו והבאתי ראיות לדבריו כ' שמרים מקרי טינופות והוא מירושלמי וא"כ פשיטא שאינו אוסר ולא עוד אלא שמצרף להיתר לבטל האיסור כמבואר ביא"ש פי' ג"ה סי' ל' מירושלמי זה והכי קיי"ל עיי' ברמ"א לקמן סי' ל"ט ס"א שהוא זה הדין דירושלמי ובל"א בפי' ג"ה ממילא א"ש הב"י והש"ע שם דמתיר חבית של חרס של שכר בהגעלה או בעירו ג' ימים והמג"א כ' שם בשם הב"ח דנהגו להחמיר מפני שמלוי בהם גומות ובדרישה שם כ' דפסק זה דב"י דמתיר אפי' בשל עץ בהדחה שהוא כשגגה יולא מלפני השליט ומשמע דאסור אפי' דיעבד משום דיש זהומא שמרים בעין בחביות הנה לא"ז מירושלמי א"ש כיון דשמרים אפי' בעין נוטל"פ הוא אמנם לדידן דקיי"ל נוטל"פ אסור צריך לערותו לכלי אחר קודם פסח :

(ח) **בפלתי** לקמן סי' ק"ה סוסק"א כ' טעם דמשו"ה מתיר הא"ה כבוש בכלי מתכות דס"ל כרי"ו דפוסק כירושלמי דאין כלי נחושת בולע אא"כ האור מהלך תחתיו וא"כ ע"י כבישה אינו אוסר ע"כ ובא"ה כלל כ"ח דין מ"א מבואר שם דא"ה לא ס"ל כר' ירוחם אלא אפי' כלי מתכות עירוי שלא נפסק הקילוח אוסר. ואלא יש לומר דעכ"פ לדידן י"ל כרי"ו וגם בפרמ"ג סי' ק"ה במשבלות סק"א כ' וז"ל ועי' בסי' ס"א בש"ך אות ל"ג בעירוי בכ"מ לררי"ו אין אוסר וה"ה אפשר כבוש יע"ש ובפלתי לקמן סי' ק"ה מישב לרי"ו מקו' הש"ך ואני ישבתי בחיבורי לאו"ח וכן ישבתיו לעיל סי' תנ"ב וכן בסי' ת"ר ושכן דעת העיטור ורמב"ם :

ול"נ עוד דמ"ש המנ"י ופרמ"ג בק"ה סק"א דכלי מתכות אי איכא כבוש במחלוקות הוא דהיינו בסי' קסה סעי' א' והוא מטור שכ' בשם אביו הרא"ש דאוסר במכניסו לקיום אפי' מתכות והוא מרא"ש בפ' בתרא דע"ז סי' ל"ב שכ' הרמב"ם כ' דדוקא בכלי חרס אותה דבר שמכניסו לקיום צריך עירוי אבל כלי עץ אבן כלי מתכות אפי' מכניסו לקיום סגי להוא בשכשוך ור"ת ור"י לא ס"ל הכי כי צריכים הגעלה או עירוי אפי' בכלי עץ וכן אמרינן לעיל דף ל"ג גבי נודות של עור דאין לחלק במכניסו לקיום עכ"ל והקשה הב"ח על הטור דלמא הרא"ש אינו חולק אלא בשל עץ דהא לא הביא ראי' אלא בשל עץ ותי' מדסיים הרא"ש דאין לחלק במכניסו

לקיום

לקיום שהוא שפת יתר אע"כ דר"ל בזה דגם בשל מתכות אסור ע"כ אמנם בפלפלא חריפתא פי' דברי הרא"ש ואין כאן שפת יתר דמ"ש הרא"ש בסוף דאין לחלק במכניסו לקיום אנודות של עור קאי דאסור וצריך עירוי הרי דלאו דוקא של חרס כרמב"ן ואע"ג דיש חולקין בנודות בפ"כ היינו משום דס"ל נודות לא הוה מכניסו אבל במכניסו לקיום הוה מודים דאין לחלק בין של חרס לשל עור עכ"ד. א"כ לא מוכח מרא"ש שחולק ארמב"ם אפי' בשל מתכות :

(ט) **ועי'** בח"ד סק"ג שכ' אפי' שהוא שבע בולע כגון במליחה וכבוש מעל"ע דדוקא ממש אינו בולע כשהוא שבע מלבלוע אבל טעם ודאי בולע ובב"מ בפ' המפקיד בממש מיירי וכ"כ הכר"ו ע"כ וכ' דהוא לשיטתי' סי' ק"ג סק"ה אזיל דאיכא קליטת טעם בלא ממש וס"ל הכי בדעת הרשב"א שם אמנם אני כתבתי שם סי' תשכ"ב אות א' דזה האיך אפשר קליטת טעם בלא פליטת מגופו וממילא חסר מן הממש מ"מ הפליטה לבד מקרי טעמו ולא ממשו והבאתי דברי רשב"א בתה"ב בית ד' שער ד' ד"ה עוד שם שכ"כ כלי שנבלע מאיסור מועט דאינו נמלא קליטת טעם בלא ממש וכן למ"ש הח"ד סי' ק"ה סק"ב לרש"י טע"כ ל"ד מ"מ טעם אסור מה"ת מהטעמאין לאסור לירן וצריך רוב לבטלו כמ"ש רש"י חולין צ"ח א"כ מוכח שפליטת הטעם היינו דחסר הציר א"כ ליכא קליטת טעם בלא פליטה וחסר מגופו :

(י) **הנה** בסוף דברי ט"ז דגם בחלב לבשר כבוש כמבושל דלא כח"ד סי' ק"ה סק"ב שכ' דלא אסור כבוש כיון דהתירא בלע וגם הט"ז מקיל בכל ענין בבישול בכלי שנכבש בו איסור כנ"ל עכ"ל גם ז"א דהא הפרמ"ג פי' שם בס"ק במשבצות דמתיר הט"ז בבישול בתוך כלי שנאסר בכבוש היינו בבישול בו אחר מעל"ע ועוד שמלא כת"י מט"ז דאין כבוש בכלי מבליע אלא כדי קליפה ויש ס' בתבשיל כנגד הקליפה עד כאן עי"ש סוס"ק א' :

ומה שמביא הח"ד ממ"א סי' תמ"ז ס"ק ט"ז שכ"כ בד"מ בסי' תמ"ז בהיתר לא אמרינן כבוש כמבושל הנה זה כנגד הרב האי גאון שכ' שם הד"מ בסי' תכ"א ולא כ' הד"מ כן אלא ליישב הב"י שכ' שדברי רב האי גאון שלא כהלכתא משום דלונן אין אוסר ופי' הד"מ משום דלא אמרינן כבוש בהתירא בלע . ול"כ די"ל דאפי' בהתירא בלע כבוש כמבושל אלא דס"ל לב"י דרב האי גאון לא מיירי בכבוש מעל"ע שדינו של הרב ה"ג כ' אם דרך בעריבה ענבים של חמן או שהעמידו לקבל יין מן הגת אותו יין אסור ואין דרך שיעמוד ענבים בעריבה מעל"ע מכ"ש בעומד העריבה לקבל היין מן הגת דמיד שפכו ליין לתוך החביות מן העריבה :

ומ"ש בד"מ בסוף דבריו וז"ל ובסי' תכ"א סכ"א גבי חביות שכר משמע דאין לחוש לזה עכ"ל ור"ל לר' אפרים שם הובא בב"י סוס"י תכ"א דמתיר חבית של שכר אפי' בלא הגעלה ולא אסרו משום כבוש משום זה ס"ל לד"מ דטעמי' דר' אפרים משום בהתירא לא אמרינן כבוש וח"ד כ' שם שכן משמע ממרדכי י"ל למרדכי זה כוונתו ואינו מוכח משם די"ל טעמי' דר' אפרים אע"ג דחבית אסור משום כבוש מ"מ מותר לתת בו יין אפי' ישהה בו מעל"ע אז הוה נוטל"פ וכ"כ בא"ז כמו שהבאתיו לעיל ויש ליישב דר' אפרים שכ' דמותר משום דשכר מקרי נ"ט בר נ"ט והקשיתי בחיבורי לאו"ח סי' תכ"א ס"ק כ"ב בשכר דהוה מעיקר נ"ט באוכל ואח"כ בכלי כה"ג כ' הפרמ"ג סי' צ"ה ס"ק א' דלא הוה נ"ט בר נ"ט ולהנ"ל י"ל דעיקר טעמי' דר' אפרים משום אחר מעל"ע שנעשה כבוש אז הוה נוטל"פ אמנם הא נוטל"פ לכתחלה אסור והאיך שרי ליתן יין לכתחלה בחבית שכר כיון דכבוש כמבושל לענין זה שני לר' אפרים דשכר מקרי נ"ט בנ"ט דהתירא שלא אסור אפי' לכתחלה ומ"ש הח"ד לדבריו משנה דתרומות פ"י דלא אמרי' כי' כבוש משום דתרומה מקרי התירא עיל"ק סי' תשל"ג מה שהשבתי על זה שוב ראי' בשערי תשו' שם סקי"ט שכ' להוכיח דליתא לחילוק זה אלא אפי' בהתירא כבוש אסור ובב"ח כבוש אסור אפי' אי בהתירא בלע בחמץ לא אמרינן כבוש כמבושל :

(י"א) **ובבוש** בכלי הש"ך כ' בסי' ל"ח סקי"ג בשם או"ה דאוסר כולו והוא מאו"ה הביאו הת"ח כלל פ"ה וכ"פ הש"ך סי' קל"ז ס"ק ט' והבאתי לעיל סוס"י תכ"א בשו"ת אמרי אש חי"ד סי' מ"ד לאמו"ג ז"ל דאע"ג דהש"ך כ' שם דטעמא דמסתבר הוא כיון דכבוש כמבושל אוסר כולו אע"ג שמישב קו' זו לא סמך להתיר כנגד הש"ך למעשה כל שאינו עומד חזק לסמוך עליו והבאתי שם לאו"ה והנה או"ה דס"ל כש"ך אלא ביי"כ הקילו וגם הפרמ"ג בע"ז סי' ק"ה פ' כש"ך וכ"פ בח"ד :

אמנם לקמן סי' תשל"ג האריכתי וכאן אבוא בקיצור הנה מ"ש בסי' קל"ז דר"ת ורא"ש הכי ס"ל דכבוש אוסר כולו ואפשר כ"ע מודים לו בודאי כבוש מעל"ע והא דכתבו במכניסו לקיום סגי בקליפה אע"ג דדרך לעמוד בו מעל"ע משום מ"מ מידי ספק לא נפיק והוה ס' דרבנן ע"כ הנה כתבתי הרא"ש כ"כ לר"ת בפ"ע דע"ז סי' כ' אמנם ה"ד לר"ת ע"ז דף ע"ד ע"ב שפי' משו"ה הכשיר רבא בעירוי משום דעירוי מפליט מכולו א"כ מוכח לר"ת דכבוש אוסר כולו אבל תוס' שם ור"ן ורשב"א בפ' כירה דמ"ב ורא"ש שם ותוס' זבחים דוחים לר"ת דעירוי אינו מפליט אלא כדי קליפה א"כ כבוש אינו בולע אלא כדי קליפה ומ"ש הש"ך בסי' מאו"ה ביי"כ הקילו ז"א דמבואר בתוס' ע"ז ור"ן ורשב"א הנ"ל משום תשמישו בלונן הקילו וה"ה בשאר איסורין שרי ואינו בולע אלא כ"ק ומה דמשמע מרא"ש בפ' כירה ותוס' זבחים הנ"ל לחלק בשאר איסורין הוכחתי

שם דר"ל שאר איסורין שבולע ע"י רותח לא מהני עירוי ג"י או נגנגל הכלי דהוה ככ"ש ומ"ש הש"ך במכניסו לקיום הוה ספק דוחוהו הג' רב"פ ושם בפתחי תשובה בשם חכ"ל סי' ע"ה שחולק אש"ך ומתיר בקליפה אפי' בכבוש בודאי ושם האריכתי בביאור כל הדברים :

ובעת עוד קשה על הש"ך הנ"ל סי' קל"ז ס"ק הנ"ל שכ' דמ"ש הפוסקים דסגי בכבוש קליפה הוא במכניסו לקיום דמידי ספיקא לא נפקא אי הוי כבוש וה"ל ס' דרבנן הא הר"ן כ' ע"ז דל"ג בשם רשב"א ורא"ד בנדשרי המים של עירוי ג' ימים לכלי יי"נ בכלי שמכניסו לקיום הא אין מבטלין איסור לכתחלה והעלה דע"כ דאין לונן דהיינו היין אינו בולע אלא מעט דהיינו כ"ק ולא יבוא לעולם לידי נ"ט בכלים אלו שדרכן לשמש בשפע הלכך מותר לבטל לכתחלה ואי ספיקו הוא קשה הא הרא"ד דס"ל אין מבטלין מה"ת וה"ל ס' דאו' אע"כ אפי' בודאי כבוש סגי בכ"ק ואין לדחות דיי"כ דרבנן הא רשב"א בתשו' סי' רכ"ב כ' דברי רא"ד ולא מחלק ומשמע שם אפי' באיסור דאו' :

(יב) **עיי'** פרמ"ג בע"ז סוף הסי' שכ' שמעתי מחכם א' אם מלח בשר בכלי ישנה חולבות שרי הקדירה דשבע מלבלוע ואין מבליע אא"כ מפליט ואין מליחה לכלים להפליט כההיא דמפקיד והקשה הפרמ"ג א"כ אין מליחה לכלים להבליע האיך משכחת וא"ת בכ"ח חדש או שאר כלים ודוקא כ"ח שבע מלבלוע סתימת כל הפוסקים לא משמע כן ואין ללמוד היתר ממעשה דר"י הלבן וביי"כ שממנו הביא הר"י הלבן יש פי' ר"ת . הנה הוא ז"ל אזיל לדעתי' לעיל שכ' דהלכה כר"ת וז"א כמש"ל ומה שכ' דסתימות כל הפוסקים משמע דאין מליחה לכלים אפי' בישן דשבע א"כ מוכח דלא כר"י הלבן יש לומר כמו שרוצה הוא לדחות אלא שהוא סותר הדיחוי שלו ול"כ לקיים כמו שהוא רוצה לדחות שכ' וז"ל ומיהו ליכא למימר דע"י מליחה מבליע אף שאין מפליט אבל בכבוש איכא למימר כר"י הלבן אלא דהוא ז"ל סותר דיחוי זה דהא כבוש עדיף ממליחה דמליחה בכלי אין אוסר אלא כ"ק בכלי וכבוש אוסר כולו הנה ב' תשובות בדבר ומאחר דקיי"ל כר"י הלבן וכמ"ש הוא בעצמו במשבצות סי' ק"ה ס"ק א' ע"כ דז"א תשובה איהו אזיל לדעת הש"ך סי' ל"ח סקי"ג וסי' קל"ז סק"ט דכבוש אוסר בכולו אבל למש"ל אות י"א ובאריכות בסי' תשל"ג אינו כן אלא כבוש בכלי אינו אוסר אלא כדי קליפה ועוד הא קיי"ל מליחה כס' ומה דמקיל הרמ"א בסי' ל"ח ס"ד מליחה בכלי כדי קליפה ממרדכי ומאו"ה הנה הקשיתי לעיל ארמ"א שאין עלי' תשובה והנה מ"ש דכבוש בכלי אינו אוסר אלא כ"ק ושגם דעת רשב"א בתה"א בית ד' ש"ו בפ' אין מעמידין בשמו הא בתה"א שם הביא דברי רמב"ן דאסור כולו ובדבריהם שומעין להקל משמע בדאו' משערין כנגד כולו הנה כי"ב הקשה הט"ז סוס"י ל"ט ארשב"א האיך מתיר לבטל דבר מועט בכלי המשתמש בשפע אפי' בחלב ודם ומן הראי' שהביא רשב"א כ' בעצמו רק בדבריהם שומעין להקל הנה כתבתי בסי' ת"ש דמ"ש התה"א דטעמיהו דחולקים ארמב"ן מסתבר א"כ אפי' בדאו' שרי זה תפוס לעיקר כמבואר בתה"ק ורשב"א בתשו' סי' רכ"ב ובח"ג סי' רי"ט עי"ש :

(יג) **והנה** לדעת הר"י הלבן דשמן ושאר דברים חוץ מיין אינו מפליט בכבוש מעל"ע הנה ל"ע ע"ז ממ"ש בפלתי סי' ק"ה דהוכיח להיפוך שכ' שם דמוכח דכלי מפליט בכבוש מע"ז דף ל"ה דת"ק אסור שמן של גוי ופי' שם מפני זליפתן של כלים וע"כ מיירי בשמן כבוש דאין לומר בשמן מבושל דהא בדף ל"ט פליגי ר' שמת ור"ס בשמן מבושל אי שרי ש"מ דמתני' לא מיירי במבושל אלא בכבוש א"כ מוכח דלא כר"י הלבן וכן בח"ד שם ס"ק א' שכ' דפסקי תוס' כ' שם דשמן זית עז וחריף ובלע בלונן והא דהתירו ר"י נשיאה לשמן של נכרים משום דהוה נוטל"פ ולא משוי לשבח רק חילתות ע"כ עכ"פ מוכח דשמן מפליט בכבוש ולא כר"י הלבן אמנם בבאר יעקב סי' ק"ג דוחה לפסקי תוס' מסתימות הפוסקים וגם דוחה חילוק זה לתוס' אין לומר דרק חלתות משוי לשבח ועל ח"ד קשה דמישב לדינא דידן דכבוש בכלי מפליט המעל"ע ואסור הא אנן קיי"ל בסי' צ"ל דלאו דוקא חלתות משוי לשבח וכן בסי' קכ"ב אמנם גם כדברי פלתי כ' בבאר יעקב ודוחה דגם המשנה מיירי בשמן מבושל הת"ק אסור ור"י נשיאה היתר והא דפליגי ר"ש ור"ס דל"ע בשמן מבושל מישב הבאר יעקב והבאתיו בסי' תשל"ג :

אמנם הנה פסקי התוס' הנ"ל כ' דודאי חולקים על הר"י הלבן דהא הר"י הלבן מתיר כבוש בשמן וסתם שמן הוא שמן זית כמ"ש בבאר יעקב שם והפסקי תוס' הא ס"ל דשמן זית הוא חריף ואיכא בכלי משום כבוש ולקמן סי' תרכ"ה כתבתי די"ל לכמה פוסקים דס"ל כפסקי תוס' והנה מאחר דתוס' ב"מ ג"כ ס"ל כר"י הלבן נדחה שיטת הפסקי תוס' דאוסר כבוש בכלי ישן אבל אין הכרח דר"י הלבן ותוס' לא ס"ל דשמן זית עז וחריף ואפ"ה אינו אוסרים כבוש בכלי די"ל דס"ל דלא אמרינן כיבוש אלא בחריף וכ' כה"ג בפ' בתרא דע"ז משום דחריף מרכך א"כ י"ל אע"ג דשמן זית חריף הוא ומרכך ה"ד במאכל אבל בכלי ס"ל לר"י הלבן ותוס' דקשה יותר ממאכל הלכך ס"ל דכבוש מותר אפי' בחריף כתבתי כן דליכא מחלוקות מר"י הלבן ותוס' אפסק תוס' דשמן זית מקרי חריף :

(יד) **ונ"ל** לקיים פסק דרמ"א סי' ל"ח ס"ד דאין מליחה בכלי אוסר יותר מכדי קליפה ולא מטעמי' דרמ"א שכ"כ ממרדכי ואו"ה דע"ז הקשיתי דאין ממרדכי ואו"ה ראי' שהם ס"ל בכל מליחה אפי' במאכל לא אוסר יותר מכ"ק אלא נ"ל מטעם אחר דהנה דין הנ"ל שכתבתי דכבוש

אין

אין אוסר בכולי' דלא כת"ח בשם או"ה והש"ך סי' קל"ז סק"ט נ"ל שאין הלכה יותר ברורה דאין אוסר כ"ק דמ"ש הש"ך בסי' קל"ז דמסתבר דאוסר בכולי' משום דכבוש כמבושל כבר א' באמרי אש סי' מ"ד דאשכחן הרבה דברים שאין כבוש כמבושל ממש וראיות שהביא הש"ך שם סק"ט הנה דחיתי כאן ובסי' ת"ש ותשל"ג ונחזי דעת השיטות המתירין הם רובם כולם הלא המה רא"ה בריטב"א ע"ז דף ע"ד התרומות ור' יונה וראב"ד הביאם רשב"א בתה"א ובתשו' סי' רכ"ב ורא"ש שכ' בפ"ב סי' כ' וכ"ג דאוסר בכולי הנה בתשו' כ' דאוסר כ"ק וכן ס"ל לתוס' דף ע"ד ור"ן שם ורשב"א בפ' כירה וכתבתי שכן דעת רא"ש בפ' כירה ותוס' זבחים דצ"ה ע"ב ורשב"א וכ' בשם רמב"ן דאוסר בכולי' הא בתוה"ק בית ה' שער ו' פוסק דלא כרמב"ן וכ"פ הלכה למעשה דח"ג סי' רי"ט הלכה למעשה. ועיי' סי' ת"ש אות ה' די"ל טעמי' דרמב"ן דאוסר בכולי' דוקא ביין ולשיט' במלחמות דיין חריף כחלתות ואפי' ביין הקשיתי ארמב"ן שדבריו סותרין כתבתי שחזר רמב"ן אפי' ביין ועתה שעיינתי בתה"ק ראי' שכ' כלים שמכניסין לקיום שמכניסין בהם לזמן מרובה או שמשתמשין בהן תדיר ויש שמשתמשין בהן זמן א' תדיר ובספק עכ"ל ופסק שם דסגי בקליפה וזה כ' להדי' דלא כש"ך סי' קל"ז שכ' מכניסו לקיום היינו באינו ודאי שנשתמש בו מעל"ע ובודאי שלא ראה בתה"ק בזה דמוכח שלא כדבריו ופי' כמתירין בסי' קל"ז ובסי' ת"ש כתבתי שגם נמה שפ' בש"ע סי' ל"ט ס"ז כרשב"א דבר בלוע מועט מותר לבטל לכתחלה בכלי שמשתמשין בספק הוא נמי כשיטת רשב"א דהוציא דין זה בבית ד' ש"ד והובא בר"ן בפ' אין מעמידין ל"ד הוא מוכח דאין כבוש אוסר אלא כ"ק אע"ג דט"ז חולק סוס"י ל"ט על ש"ע הנה בכנפ"י שם ופר"ח סי' רכ"ב פסקו ומיישבין הש"ע וכן ישבתי בסי' ת"ש בארוכות ובאחר מקומות הבאתי ראי' לש"ע מעתה הא כבוש חמור ממליח דהא מליח אינו אלא כרותח דצלי וכבוש כמבושל א"כ אם בכבוש בכלי אין אוסר יותר מכ"ק מכ"ש מליח דאינו חמור ככבוש ופמ"ג שכ' בסי' ל"ח סקי"ד לרמ"א סתמא משמע אפי' בשמן לדידי' א"ש ג"כ כיון דמוכח דאין בכבוש יותר מכ"ק י"ל דה"ה בשמן הדין כן :

(א) תי' אקו' פמ"ג אש"ע כאן דאי"צ ס' כנגד כל הכף מסי' ס"ט במשתמש בכלי שנאסר מחמת מליחה דצריך ס' כנגד כל קליפת הקערה (ב) הפמ"ג כ' באם יש זיעה בקדרה צריך ס' כל מה שיש בקדרה והקשתי עליו ע"כ נ"ל דאין חילוק ולפי"ז כלי שנאסר בבישול אין יוצא בהגעלה ע"י הזיעה ובכיסוי צונן והקדרה חמה וזיעה עולה דאוסר דמ"א בסי' צ"ב נמי צ"ע (ג) ומאו"ה הוכחתי דזיעה אינה בולע ופולט אלא בכיסוי :

(א) **שעי'** א' בש"ע התוחב כף חולבות בקדירה של בשר כו' משערים בכל מה שנתחב ממנו בקדירה ויש מי שאומר שאם הכף של מתכות משערים בכולו דאם מקלתו אם כולו וסברא ראשונה עיקר וכן נוהגין ע"כ עי' בפרמ"ג בט"ז ס"ק ב' שהאריך ושם הביא דברי מג"א סי' תנ"א אות כ"ד והעולה מדבריו דכלי הנתחב במקצת אפשר שמבליע בכולו אבל י"ל דאין כח בתחב במקצת להפליט מכולו ועי' סי' תרי"ב וסי' תרע"ו ותרכ"ב דהעיקר כמג"א והקשה הפרמ"ג מסי' ס"ט מרמ"א שם וש"ך ס"ק ס"ד והוא מת"ח כלל י"א שפסק שם דכלי שנאסר מחמת שמלחו בו בשר שאם משמש בו רותח רוטב בעינן ס' נגד הקליפה ואם החם למטה או שניהם חמים הכל אסור אי ליכא ס' נגד קליפת כל הקערה עכ"ל תו"ח ומ"ש מכף דאי"ל ס' אלא כנגד שתחב בו ולמה התם אמרינן דמפליט מכולו ותחלה כ' הפרמ"ג לחלק משום דכאן הי' הכף קר לכך אינו מפליט מכולו ופי"ב כ' בדג"מ סי' ס"ט ש"ך ס"ק ד' הנ"ל וכתבו שהוא דוחק ולא מצינו חילוק זה א"כ מה שמחלק עוד הפרמ"ג דבסי' ס"ט דלא בלע רק ע"י מליחה פולט כולו משא"כ בכף כאן דבולע ע"י כ"ר אינו פולט בכולו ג"כ לא מצינו אמנם במנ"י שם כ' הטעם דת"ח דהתם צריך ס' נגד כל הקערה משום שמא נינוע הרוטב בכל הקערה ובב"א סי' מ"ה לסוף ד"ה מעתה כ' באמת דליתא למ"ש בסי' ס"ט דצריך ס' נגד כל קליפת הקערה :

(ב) **עוד** כ' הפרמ"ג דפר"ח בסי' קכ"א כ' דאם תחב כף במקצת צריך להכשיר כולו מפני הזיע ומודינא דאם הוא הכשר מעין הבליעה [ר"ל שהכשירו שתחבו במי הגעלה במקצת והזיע עולה כנגד כולו] כפכ"ב ע"כ ומיני' לומד הפרמ"ג דא"כ הוא הדין כאן כל מה שתחב בקדירה אף שלא נתחב במאכל הזיע מפליט מכף וכ"ת דזיעה מבליע ולא מפליט הא בורכא דפר"ח כ' ככב"פ אלמא זיעה מפליט והביא עוד ראי' ז"ל ועיין סי' ל"ב ס"ח בהג"ה ומש"ש ובסי' ל"ג ס"א בהגה בכיסוי צונן בעינן י"ס בזיעה ומ"ב שאלה י"ט (והביאו הפרמ"ג בש"ך סי' ל"ג) ע"כ מכל מקומות אלו מוכח דזיעה מפליט וכ"כ בח"ד כאן בפשיטות וכ"כ בסי' ל"ב והבאתיו בסי' תרכ"ב ולדדי קשיא דין זה דאין לומר דזיע מפליט כמו רוטב א"כ בסי' ל"ב ס"ן שנפל טיפה כנגד הריקן אמאי צריך ס"א פעמים ס' הא יש בקדירה העומדת אצל אש הכל וזיעה בכל הקדירה וא"כ אמאי אין הזיע מפליטו ומתפשט בכל הכלי כמו הרוטב וכן משמע מדין דטוש"ע בסעי' זה שכתבו דלא צריך ס' אלא כנגד מקלת הכף שתחב שתמא היכי משכחת הא בכל הקדירה יש זיעה א"כ צריך ס' כנגד כל הכף . ע"כ נראה דיש לחלק דע"כ בסי' ל"ב גבי כיסוי בסי' ל"ב ול"ג הנ"ל דזיעה מפליט היינו דיש בכיסוי נמי בליעה ע"י זיעה לבד בלא רוטב כגון שלא עלה הרתיחה עד הכיסוי ובולע מן הזיעה אמרינן ככב"פ ופולט ג"כ מן הזיעה אבל בקדירה כנגד מקום הריקן וכן כף בסעי' זה אע"ג דכף אוסר בכולו כמג"א אבל כיון דכף הי' בולע מבישול אמרי' כבלעו כך פלטו ואינו פולט כ"א בבישול ואינו מפליט מחמת הזיעה ולכך כ' פר"ח ככב"פ בבישול במקלת ונאסור כולו מחמת זיעה כך פלטו בזיעה דמשמע הא נאסר בבישול אינו פולט בזיעה ומה שנאסר ובולע בבישול לא מהני הגעלה בזיעה כ"כ פשוט ובפלתי כ' דצריך ס' נגד כל מה שיש מן הכף בקדירה שתחב בתבשיל וטעמא דכו"פ משום דהבל קדירה מסייע להפליט ודמה לחתיכה מקלתה תוך הרוטב לעיל סי' ל"ב דקיי"ל כר"י דמפליט מכל החתיכה אפי' מה שחוץ לרוטב ומדקדק מש"ע שכ' כנגד מה שנתחב בקדירה . והפר"ת בס"ק זה כ' דלא דמי לחתיכה דשם ועי"ש ובחכמת אדם כלל דין ו' כ' בלא כפלתי דבאו"ה כ' בפירוש דאין צריך ס' אלא כנגד מה שתחב במאכל וא"כ מוכח דאינו מפליט אפי' ביש הבל כמ"ש הפלתי דבדין קדירה שיש בו הבל והיינו זיעה והפי"ה שרי :

ועי' פלתי סק"ב שהעלה מכח קושיא כמג"א דכלי שאם מקלתו נבליע בכולו וצריך להכשיר כל הכלי כמחבר לקמן סי' קכ"א ולא כרמ"א שם . והוא כמג"א סי' תנ"א ולא אסיק הפלתי שכ"כ המג"א אמנם מה שעמד בתוך דבריו הא אמרי' ככב"פ ע"ז לא כ' תי' אמנם בחכ"א סי' מ"ב הביא מכמה מקומות שדין זה ככב"פ לאו בכל מקומות הכי הוא . א"כ י"ל מ"ש הרמ"א סוס"י ל"ב דזיעה מפליט כמו שבולע טעמי' משום דאיהו לשיטתי' סי' קכ"א אזיל דכלי שנאסר במקלת אי"ל הגעלה במקלת בכ"מ ככב"פ אבל לדידן י"ל דזיעה אינו מפליט אע"ג דבולע כמו שרלה הפרמ"ג לומר תחלה א"כ ה"ט דאי"ל ס' כנגד כל הכף בתוך הקדירה אע"ג שיש זיעה בתוך הקדירה א"כ בכיסוי גופי' צ"ע והבו דלא לוסיף עלה :

(ג) **ובאו"ה** נמי משמע דלא כרמ"א בכלל ל"א דין י"ט שכ' דין זה דרמ"א אם נתן כיסוי צונן של בשר ומכסה בה קדירה חולבת רותחת שמרתיח אם הסירה מיד ובדק בה שהיתה נקי' ויבשה הכל מותר דהא לא עלה רתיחת החלב אצלה אבל אם שהתה מעט על הקדירה חולבות עד שיש לחוש בה שמא עלה פ"א הרתיחה אצלה ונתיבש אח"כ ומכס"כ כמסירה מיד ונמצא לחה ודאי הכל אסור ואפי' בדיע' דמאחר שעלה הרתיחה נידונות כתחיבת הכף כל בשר בתבשיל של חלב וכו' ואי כרמ"א דע"י זיעה העולה נמי פולט מהכיסוי א"כ הא הזיעה עולה מרותח החלב למעלה א"כ אמאי אינו אוסר מיד מחמת הזיעה ונתיבש אח"כ ומאו"ה משמע דלא אסור בששהתה הכיסוי מעט דוקא משעלה פעם א' הרתיחה :

אלא דקשה על או"ה דלמה אין אסור הכיסוי עכ"פ הא זיעה לבד עכ"פ מבליע כמ"ש האו"ה שם דין י"ז תשו' הרא"ש מחבת ש"ח שנתנו בכירה תחת קדירה ש"ב הזיע עולה ונבלע בקדירה ואוסרות והוא הדין לעיל סי' ל"ב ס"ח . ואמנם שם דין י"ז כ' האו"ה אדין דתשו' הרא"ש דחיישינן כל פעם שמא עלה עליי פעם אחת הרתיחת התבשיל כדאי' לעיל ודוקא כשהקדירה התחתון מגולה מטעם זיעה כדפרי' עכ"ל וקשה הא הזיעה עולה תמיד ע"כ נ"ל דקשיא לי' לאו"ה דל"ל בעיפת חלב כיסה ושעי"כ עולה הרתיחה למעלה לחתיכה חוץ לרוטב תיפ"ל דהבל וזיעה מפליט מן החתיכה כרוטב ואם זיעה מפליט כרוטב גם בלא כיסה והוה כמונח בתוך הרוטב ע"כ ס"ל לאו"ה דזיעה שכ' הרא"ש דאוסר הוא נמי בכסה דעי"כ מעלה הרתיחה אפי' מרוטב דלמטה למעלה מן הרוטב אז הזיע שעולה יש עליו דין רותח ודין רוטב עצמו וא"כ הכף שתחב בקדירה ואינו מכוסה לא נאסר הכף שאינו תחב במאכל מחמת הזיע וגם אינו פולט מחמת הזיע וזה דלא כפר"ח והפרמ"ג :

סימן תרכ"ז (נדפס בכפל) :

(א) חתיכה שמקצת ברוטב בתוך הקדרה ומקצת חוץ לקדרה אוסר אפי' מה שחוץ לקדרה מאו"ה דלא כפלתי והא דסגי בכף שתחב במאכל רותח דאי"צ ס' אלא כנגד מה שתחב היינו אפי' הכף חמה מאו"ה ולא כפרמ"ג וח"ד סק"א :

(ו) **עי'** כר"ו שכ' סק"א בכף צריך ס' כנגד מה שיש מכף בקדירה ולא במאכל כמו בחתיכה שמקלה ברוטב דבולע ומפליט אפי' מה שחוץ לרוטב ובפרמ"ג כ' בט"ז סק"ב דאין לו ראי' מחתיכה שכולו רותח משא"כ כף שהוא קר ואם מקלת חתיכה חוץ לקדירה כ' הפלתי דמותר דין זה כ' הפרמ"ג דל"ע לדינא ובבית אדם סי' מ"ד כ' מאו"ה כלל כ"ח סוף דין ג' כ' חתיכות איסור שנפל מקלת לקדירה צריך ס' אף מה

מה

מה שכנגד חוץ דליר האיסור פולט ממנו ול"ד לכף מתכות דאי"ל לבטל כולו דיש חילוק בין דבר מאכל לכלי ובכלל ל"ז כ' דאי"ל אלא כנגד מה שנתחב בתבשיל עי"ש א"כ לאו"ה אפי' הכף אם נמי אי"ל ס' אלא כנגד מה שתחב ולא מחלק כפרמ"ג דהכף קר ודייק שם מאו"ה מג"א סי' תנ"א ס"ק כ"ד ובפתחי תשו' כאן ס"ק ג' כ' שבה"י כ' כדברי מג"א להפליט לא אמרינן אם מקלתו אם כולו אבל להבליע לא וכ' עליו בשם ש"ך ובע"ל א"י בה"פ סי' תנ"א דלא ס"ל כמג"א אלא כש"ך סי' קכ"א גם אני הבאתיו בחיבורי יד יוסף סי' תנ"א ס"ק ל"ב וכן הבאתי הפרמ"ג שכ"כ בכמה מקומות דלא כמג"א אבל כאן בסי' תרי"ב תרע"ו תרכ"ב העלתי כמג"א וכן העלה בבינת אדם הבאתי בדברים נכוחים וכן מפלתי שאז לא הי' לפני כל זה בילדותי :

סימן תרכ"ח :

(א) ישוב קו' הב"ח אתה"ד שכ' טעם דאי"צ סמ' ב"פ ולפי תי' זה יש לקיים כלי ראשון לאחר שנתרוקן דין כ"ר עליו וט"ז שכ' בסי' צ"ב ס"ק ל' מתה"ד דהוה כ"ש לפי פירושי בתה"ד י"ל דהוה כ"ר וטעם אחר כתבתי למה סגי פ"א ס' (ב) אם הוציא תבשיל בכף נמי אי"צ אלא פ"א ס' ואפי' תחבו לקדרה אחרת במין שהי' הקדרה הא' :

(א) **ס"ב** בהג"ה וי"א דסגי בפעם א' ס' בתה"ד סי' קפ"ג דטעם האוסרים דצריך ב"פ ס' דחיישינן דלמא נשאר בו חלב וכשהוציא הכף מן הקדירה נעשה כל הכף נבילה . והתה"ד כ' לדחות טעם זה די"ל אחר שהוציאו הכף מן הרותחים כל הבלועה בתוכו חשיב ככלי שני לא פליט ולא בלע והקשה עליו כיון דרוצה שפסוק פסק דר' פרץ דס"ל דצריך ב"פ ס' צריך לדחות כראי' מוכרחת ואיך הוא דוחה ממ"ש די"ל שהוא ככ"ש ועוד שהוא האמת קדירה שהעביר רותחין מן האש דין כ"ר יש עליו עי"ש כ"ל דלא קשה דתה"ד קאי על טעם שכ' בשם גדול א' דצריך ב"פ ס' מספק דחיישינן דלמא נשאר וכו' וכיון דאיסור אינו מוכרח אלא מספק יפה דוחה התה"ד אפי' את"ל דנשאר בו מעט שמא הוא כלי שני וא"כ לא מחזקינן איסור :

ועי' ט"ז לעיל סי' ל"ב שהביא ראיות כלי שהוא בכ"ר אחרי שהוציאו מכ"ר עדיין דין כ"ר עליו (ולא הביא שכן דעת או"ה הנ"ל שכ' הב"ח והוא בכלל כ"ז) והקשה הט"ז שם אתה"ד זה סי' קפ"ג הנ"ל כקו' ב"ח דהוה כ"ר ומחלק הט"ז דוקא אם יש תבשיל בכף כשהוציא הוה כ"ר אבל אם הכף ריקן וכן כלי שהורק ממנו התבשיל דין כ"ש עליו ובתי' זה לא קשה נמי קו' הב"ח מאו"ה אמנם לכאו' למ"ש והוכחתי בספרי רביד הזהב לאו"ח סי' ש"ח ס"ק י"ג דלא כט"ז אלא אפי' כלי ריקן שהי' אלל אש רותח והעבירו התבשיל ממנו עדיין על הכלי ריקן דין כ"ר עליו ע"כ הדרי קו' הב"ח וט"ז לדוכתי' וכ"ל דא"ש התה"ד דכאן החשש שמא נשאר מעט חלב בתוך הכף ועד שהולך הרותח בתוך הכף מסתמא נכנס ס' חלקים בתוך הכף ונתבטל . וכן פליט מסתמא מן הכף בעומק תוך כל הכף אלא דאוסרי' חששו שמא לא הי' הרותחין ליכנס בעומק עד אמצעות עובי הכף ושם באמצע הכף נשאר מעט חלב. שלא יצא ולא נתבטל . וקשה מה בשהי' בתוך הרותחין לא הגיע הרותחין עד אמצעות עובי הכף והאיך אחרי שהוציא הכף שולט רותח זה עד אמצע הכף וצ"ל דבאמת יש לחוש שאם הי' עוד בקדירה הי' נכנסו עד אמצע הכף ואם כן כ' התה"ד די"ל כאן שכבר הוציא הכף אע"ג דין כ"ר עליו מ"מ צריך לומר שרותחין של קדירה לא נכנסו באמצע הכף א"כ י"ל דגם הכף כשהוציא לא נכנס בתוך אמצע כף ולהוציא הבלוע מאמצע כף ולהבליעו בכל הכף וצריך ס' עוד כנגד הכף לבליעה ופליטה כל כף י"ל דהוה ככלי שני :

שוב נ"ל דע"כ כתבתי שם בהלכות שבת דכלי ריקן הוה ככ"ר ה"ד בכלי עם תבשיל העומד אצל אש ונתרוקן משא"כ כף שתחב בקדירה והוציאו הוה כ"ש כט"ז וא"כ ודאי התה"ד הלכה פסוקה כמ"ש הא"ד סק"ו דיש סברתי שכתבתי וגם סברת הט"ז ומסייע למשל"ק סי' תרכ"ט דלא כאחרונים שכתבו דהכף נ"נ עי"ש ועוד אפי' בהוציא תבשיל בכף לא נעשה נבילה ל"מ באותו קדירה דלא צריך בפ"ס כמשל"ק אלא אפי' לקדירה אחרת דהא אע"ג דט"ז סוס"י ל"ב חולק אמהרי"ל דס"ל דהוה כ"ש ביד יוסף סי' ש"ח סק"מ ובבה"ז שם דחיתי ראיות הט"ז וכ"כ שם בשם זרע יעקב ובס"ק ל"ז כתבתי שם דעיקר כמהרי"ל ואף שכתבתי שם דה"ד לענין בישול אבל להבליע ולהפליט י"ל דעושה הגם דמהרי"ל כ' דהוה כ"ש מ"מ י"ל כאן דצריך להפליט מן הכף מאמצע הכף ולהבליע בכל הכף שעי"כ נ"נ כולו הא י"ל דלא אמרינן מכ"ש דאיכא רק ספק דשמא בתחב הכף בראשונה פליט הכל כמ"ש בתה"ד ועי' בב"ח כלל מ"ו דין א' דהוא ס"ל שם דהכף נ"נ כדעת האחרונים (והיינו דלא כתה"ד שאין כף נ"נ) מ"מ עבר לילה אחת כגון שתחב כף של חולבות בקדירה של בשר קודם ערבית ולמחר תחבו בשל בשר די"ל כיון דאינו נעשה ודאי נבילה שהרי אפשר שפלט כל החלב שבתוכו עי' ש"ך (והם דברי תה"ד) א"כ הוה ס"ס שמא פליט הכל ואת"ל דלא פליט שמא לינת לילה פוגם הרי דחשיב ספיקי לדינא א"כ אומר אני דודאי מהני לצרף הספק שלא יהי' הכף נ"נ אפי' הוציא הכף עם תבשיל א"כ אפי' הוציא תבשיל בכף דתבשיל מותר כיון דאיכא ס' הכף לא נ"נ ושרי בדיע' אם תחבו לקדירה אחרת באותו מין שהי' תחיבה ראשונה וכמשל"ק סי' תרכ"ט :

וג"ל עוד ליתן טעם להמנהג דסגי בפעם א' ס' ולא חיישינן לספק שמא נשאר מעט בכף ונכנס בו נ"ט חלקים כיון דיש ס' כנגד האיסור ס"ל הך ספק נפל מוקמינן לי' הכף והתבשיל הב' על חזקת היתר כאן דליכא רעיתא לפנינו וכמ"ש סוס"י תר"י עי"ש מכ"ש בב"ה שכל א' היתר הוא עי"ש ובפמ"ג ש"ך סק"ו . גם בפמ"ג בש"ך סק"ו אוסר ולאי' ממש' ק"ז אין ראי' דהתם גוף האיסור בכף משא"כ כאן רק ספק שמא נשאר מעט חלב ואיכא חזקה ואיכא נמי ס' תה"ד אפי' בעלמא הוי כה"ג כ"ר כאן י"ל דהוה וכמ"ש :

(ב) **במג"א** כלל פ"ה וח"ד וכנפ"י כאן כתבו אם יש תבשיל בכף שהוציא ותחב עוד הפעם גם לדידן צריך ב' פעמים ס' בס' בינת אדם הוכיח במישור דאין חילוק ולמש"ל גם בזה הוי רק ספק ומוקמינן התבשיל אחזקת היתר ומ"ש הפרמ"ג דודאי כל החלב שבכף פ"א וכ' נ"כ מה"ת בלא"ה אינו מוסכם למ"ש הפרמ"ג סי' ל"ג ש"ך סק"ג לרשב"א דבלוע בכלי גם בב"ח ועי' סי' תר"י אות ד' ולכאו' המחבר שפ' כסמ"ק דצריך ב"פ ס' משום הך ספק שמא נשאר בו מעט חלב בכף ונכנס בכף נ"ט חלקים בשר וכ"כ ולא אוקים אחזקה לקדירה וצ"ל דגם תחיבה ב' חשיב רעיתא ולא מוקינן אחזקת היתר מדרבנן כמ"ש בסס"י תרי"ב בשם ברוך טעם ובזה י"ל מה שהביא הסמ"ק ראי' למה שכ' בנודע בנתים הוא דצריך ב"פ ס' אבל בלא נודע בנתיים סגי בפעם א' ס' מסאה תרומה שנפל לתוך מאה חולין ולא הספיק להעלותה עד שנפל עוד סאה דרבנן אסרו ור"ש אומר אם ידע בנתיים אינו אוסרת הסאה ב' והקשה הב"ח ופרישה וש"ך הא ש"ה דנפל סאה אחרות אבל כאן לא נתחב רק אותו הכף ולפי הנ"ל י"ל לאסור כאן בלא ידע אין מביאין ראי' מהתם דכאן אסור מן הסברא שמא נשאר בו מעט בכף וכ"כ ולא ולא מוקמינן ההיתר אחזקת היתר כנגד הספק זה משום דחשיב לי' ריעותא על כן הסברא נותן הא בנודע בנתיים וכבר יצא בהיתר דזה סילא פ"א בהיתר מלינן דמקבי' חזקה עי' ת"ש סי' י"א שכ"כ מכמה מקומות א"כ הביא הסמ"ק ראי' מהתם להתירא דמה התם דנפל א"כ סאה אחרות אפי"ה בנודע בנתיים מותר משום דכבר יצא בהיתר מכ"ש הכא דאיכא רק אותו כף ויש להיתר חזקת היתר אלא משום דאיתרע אסור מדרבנן דמהני נודע בנתיים דשרי ולא קשה נמי מה שהקשו הא דידעה מכשיר הוא ר"ש אבל כאן דאיכא כף א' ואיסורו משום ספק ולא מוקמינן לי' אחזקתי' מדרבנן משום דאיתרע דמהני נודע בנתיים לכ"ע :

סימן תרכ"ח (נרשם בכפל) .

(א) מ"ש בפרמ"ג כאן בש"ך סק"ד דאסורין מבטלין זה א"ז בב' מינים דאם הם משונים בשמא אע"ג דשוין בטעמו מבטלין זא"ז כת"ש סי' ל"ג והוא שיטת הב"ח בק"א סי' כ"ז הרביתי להקשות דליתא לדברי הב"ח וגם אפרמ"ג כאן ומ"ש בסי' צ"ח והעליתי מאו"ה כלל י' שדבריו ברור מללו דהכל תלי' בטעם ב' איסורין שהם משונים בטעם הוה ב' מינים ומבטלין זא"ז ובב"ח אם נפלו זית א' בשר וזית א' חלב בנ"ט ירקות כיון שלא נאסרו עדיין זה מבטל לחבירו אבל בשכבר נאסרו יחד אז צריך לכל א' ס' היתר :

מ"ת לסי' תרכ"ח לש"ע ס"ב ואם וכו'.. עי' פרמ"ג בש"ך סק"ד שכ' וז"ל ועי' ארוך מש"ך שכ' דקיי"ל אסורין מבטלין זה את זה כמבואר סי' צ"ח וא"כ זית בשר וזית חלב אין טעמן שוין וכבר כתבנו במקום אחר דבב"ח שם א' הוא הוה כאיסור א' שאין טעמן שוה כמ"ש הת"ש בסי' ל"ג מהב"ח סי' כ"ז וכ"ח דבשר שמא נמי אזלינן ואם שוה בשמא אין מבטלין זא"ז ובב"ח איסור א' הוא ובסי' צ"ח אבאר באורך עכ"ל הנה אפי' אם הוא כפרמ"ג יש לחלק דוקא אם צריכין לביטול ס' האיסורין אין האסורין מבטלין זה א"ז כשהן שוין בשמא משא"כ כאן דאיכא ס' בקדירה כנגד הכף תחיבה ראשונה מן ההיתר י"ל דמועיל אותן הס' גם לתחיבה הב' מפני שבתחיבה הב' איכא טעם אחר דטעם הא' בכף הי' חלב ובתחיבה הב' דנ"כ איכא טעם בשר והב"ח שכ"כ בסי' כ"ז טעמי' משום דכ' ב"י בסי' ל"ה בשם א"ז דבשר שור ואיל ג' מינים הן וכל א' מבטל טעם חבירו א"כ שפיר איכא למימר דכזית בשר שור וכזית בשר איל טריפה מצטרף כל א' לבטל חבירו בהדי נ"ט של היתר עכ"ל ונראה דה"ק דשור ואיל ועז שוין בטעמן ואפי"ה ג' מינים הוא מפני שהוא משונים בשמא ומבטל א' את חבירו כן מהני הם משונים בשמא לענין איסור נמי א' מבטל חבירו דא"ז פס ר"ל מבמ"ב ר"ל בשמא . אמנם קשה דלמא לענין שיבטל טעם של חבירו בטעמא תלי' מלתא ושור ואיל וע"ז באמת מצרפין שמבטלין זא"ז כיון שהם משונים בטעמם ולא אזלינן בזה בשר שמא והא"ז לא מיירי במה דתלי' בטעמא אלא למ"ד מב"מ כמשהו אזלינן בתר שמא וכמ"ש הש"ך כי"ב סי' ל"ח ס"ק ו' ולהדי' כ' במו"ה כלל כ"ד כזית בשר וכזית חלב אם נפלו בקדירה שיש בו נ"ט זיתים ירקות בין בב"א ובין בזה אחר זה נתבטל אעפ"י שבב"ח מצטרפין למלקות דהכא יש ס' נגד כל א' ולא אסרה תורה אלא בנ"ט הרי דלא כפרמ"ג שכ' דבב"ח שם א' הוא הוה כאיסור

א'

א' ואין א' מבטל חבירו דליתא כיון דמשונה בטעמו הוה כב' אסורין שא' מבטל חבירו או כב' היתירים כיון שלא נאסרו יחד קודם שנפלו בתוך הכ"ע זיתים ירקות ומ"ש האו"ה אבל ודאי אם נאסר הבשר והחלב קודם שנפלו לקדירה דאסור הכל ואין מצטרפין הבשר וחלב לבטל זה את זה לאו משום דבב"ח הוין בשמא חשיב ואין טעמן שוה אלא כיון שנעשו יחד כגוף איסור בב"ח נעשו ג"כ טעמם שוה כמו ב' זיתי נבילה טעמם שוה כך בב"ח יש להם טעם שוה בב"ח הלכך אין א' יכול לבטל חבירו נמצא הכל תלוי בטעמים שאינם שוים אסורין מבטלין זא"ז ובשוים בטעם א' אין א' מבטל חבירו :

ובפרמ"ג בסי' צ"ח בט"ז ס"ק י"ד כ' וז"ל גם באו"ה שם משמע דאם נאסרו גבינה ובשר מקודם נפילתן חשיב גוף א' כיון דמצטרפין למלקות אף שאין טעמן שוה מ"מ בעינן ס' נגד שניהם ולפי"ז כ"ש זית נבילה משור וזית נבילה מעוף או כבש אם נאמר דאין טעמן שוין מ"מ חד איסור הוא וצריך ק"כ זיתים עכ"ל ולשיטתי' אבל כאן כב"ח בשר שמא וכו' דילא לפרמ"ג כן דטעמא דאו"ה משום דמצטרפין למלקות מנ"ש האו"ה לעיל בנפלו כזית בשר וכזית חלב בתוך כ"ע ירקות דמבטלין זה את זה אעפ"י שבב"ח מצטרפין למלקות משמע לי' לפרמ"ג הא בנאסרו בב"ח קודם שנפלו לקדירה מהני מה שמצטרפין למלקות להיות כמין א' אעפ"י שאין שוין בטעמו אבל ז"א וכמ"ש דע"י שהם מצטרפין למלקות הרי הם נמי לשניהם טעם א' דהיינו טעם תערובת בב"ח ששניהם יש להם טעם א' א"כ שפיר כ' שאו"ה אע"ג לבב"ח מצטרפין וחשובין כמין א' היינו בנאסרו מקודם חשיב כמין א' וטעם א' אבל בלא נאסרו מקודם הוה ב' מינים וב' טעמים ומבטלין זה בזה :

א"כ ליתא למ"ש הפרמ"ג זית נבלה משור וזית נבילה מעוף וכבש אף שאין טעמן שוה מ"מ חד איסור הוא ז"א כיון דחלוקין בטעמן א' מבטל לחבירו וכמ"ש באו"ה שם בע"כ תלי' מלתא ותימא בלא"ה על הפרמ"ג דפסק כת"ש והב"ח הא הב"ח יליף דבריו מא"ז דכבש ושור ועז ג' מינים הם וכו' הב"ח דכ"מ שכל א' מבטל לחבירו ומיני' יליף דשמא גריס שזה עז וזה שור ולא אזלינן בתר השם נבילה דאחת הוא למלקות ולאו"ה תלי' מה לדעת פרמ"ג לאו"ה להיות מין א' מה שהוא מלקות א' וא"כ מ"ש הפרמ"ג בב"ח מין א' משום מלקות כב"ח ז"א דב"ח לא אזיל בתר מלקות ולאו"ה איהו משום דאזלינן בתר טעמא ולא בתר מלקות . ועוד לפי דברי פרמ"ג די"ל דשור וכבש אין טעמן שוין א"כ אפי' יהיבנא לב"ח דא"ש הא"ז דשור ואיל ועז ג' מינים שכ"כ לכ"מ לענין דאיסורין מבטלין זה את זה כיון שהם ג' מינים אין ראי' מפני שהם חלוקין בשמן הוה ג' מינים אלא מפני שהם חלוקין בטעמן הא' מבטל טעמו של חבירו :

סימן תרכ"ט .

(א) תי' אקו' פרמ"ג אש"ך סק"ח שכ' בתחב לקדירה אחרת אוסר הכף אפי' לא יש רק מים בכלי בשר נאסר הכף ואוסר (ב) תי' אקו' ח"ד אש"ך סק"י שכ' דב"ח טעה במ"ש דחשבינן מעל"ע משעת בישול הבשר והש"ך כ' משעת תחיבה הכף חולבת דנ"נ והקשה הח"ד הא קיי"ל כתה"ד דלא נעשה הכף נבלה (ג) ולמ"ש הלכה כרמ"א ס"ה ביש ס' מותר הכף בתחב כף של חלב לתוך קדרה של בשר ובישל בו עכשיו ירקות ולא כפרמ"ג שכ' דלש"ך אסור וישבתי הש"ך וסמ"ק דלי"ל ב' טעמים לאיסור משום דלא הוה הגעלה גמורה תיפ"ל משום דכף נ"נ דסמ"ק לא ס"ל כתה"ד ויצא לנו הדין כף של חלב שתחבתו לקדרה של בשר נאסר הכף לכתחלה לדירן לחזור ולתחבו בקדרה של בשר כשהי' ס' בתחיבה ראשונה כנגד הכף אבל חזר ותחבו לקדרה של חלב אפי' בדיע' אסור ואם הי' תחיבה ראשונה ירקות מותר הכף אפי' לכתחלה כרמ"א ס"ה ואם נשפך היכי דלא אסור רק לכתחלה וא"י אם הי' ס' מותר דלא כפרמ"ג שכ' דאפי' עלה' רתיחה בבישול אסור בנשפך ולדידי אפי' לא עלה רתיחה אלא יס"ב בבישול נמי מותר ועוד כתבתי דרשב"א בטור סי' צ"ג כ' קדרה של בשר שבישל בה ירקות ויש ס' מותר לבשל בה חלב דהיינו בכלי שיש תקנה בהגעלה וכל אחרונים לא פסקו כרשב"א משום דפוסקים חולקים עליו ונח"כ פ' כרשב"א ואני השוותי כל הפוסקים כרשב"א :

בש"ע סעי' ג' אבל הכף אסור בין אם בשר בין אם חלב ואפי' בדיע' אוסרת כ' הש"ך לדעת הרב בסי' צ"ה ס"ג אפי' לא הי' בקדירה אלא מים או שאר דברים אם הי' הקדירה בן יומא ונבלע מתחלה ע"י גוף הבשר הכף אסורה והכי קיי"ל וכו' עיי' פרמ"ג פי' דבריו אלא שהקשה הא הרמ"א מתיר בס"ה כה"ג הכף וכן האריך בט"ז ס"ק זה בזה וכאן ס"ק מ' כ' כמה תרוצים בדוחק ולקמן ס"ק י' כ' הש"ך כל זמן שהיא בן יומא פי' שעת תחיבה אפי' אב"י משעה שבישל בה חלב כיון שהיא בת יומא פי' משעת תחיבה ראשונה כ"כ ואוסרות ואוסרות אח"כ אפי' בדיע' אם היא בת יומא משעת התחיבה וכ"כ בד"מ שוס"י זה דלא כב"ח שכ' בס"ג להיפוך ופשוט דטעות הוא והקשה עליו בח"ד מתה"ד סי' ק"ג דאין הכף נ"נ דבעודו הכף בקדירה הוא מקושר ולא נ"נ והוא הלכה פסוקה מסי' צ"ג (עיי' פרמ"ג סי' צ"ג בט"ז סק"ח ביאור הלכה זו) וכשהוציא הכף לא נ"נ דאז נעשה כלי שני ודין זה הלכה פסוקה בט"ז סוס"י צ"ב (עיי' מ"ש אני בסי' לפני זה פי' התה"ד דלמה נעשה כ"ש) ומד"מ בסוהס"י אין ראי' דהתם איירי דליכא ס' וכ"נ עכ"ד ולכאו' קו' זו הי' מקום לו להקשות גם בס"ק ח' וס"ק ט' דאוסר אפי' ביש ס' ע"כ משום דנ"נ וא"ד ס"ק כ' ליישב הש"ך סק"ח דאוסר הכף לפי המנהג שכ' רמ"א ס"ה דאסור הכף אפי' אב"י ה"ה ביש ס' לא משמע הכי בש"ך ובס"ק ט' וי' כ' בפי' משום דנ"נ :

ונ"ל שאין הדעת סובל דהש"ך נעלם ממנו בסק"ח וסק"י דברי תה"ד דהא בסק"ו הביאו ע"כ נ"ל אע"ג דהש"ך בסק"ו שכ' וי"א דסגי בפעם א' ס' משום דהרבה פוסקים ס"ל בבלוע לא אמרי' נ"נ וכ"כ בתה"ד לאו אהך טעמא לבד סומך מאחר לדעת הפוסקים דצריך ב"פ דלמא נשאר בו מעט חלב וכשמוציאו מן הקדירה נעשה כל הכף נבילה מבשר בחלב והובא בש"ך סק"ד א"כ נעשה נבילה בב"ח מה"ת היאך סגי טעם זה לבד דסמכינן באותו קדירה אפוסקים דבלוע לא נ"נ דהא קיי"ל בסי' צ"ח דבלוע נ"נ א"כ היאך מקילין כאן באיסור תורה ורא' בפרמ"ג בש"ך סק"ו לש"ך מצרף טעמי' דתה"ד דנעשה כלי שני כשהוציא (אמנם מ"ש הפרמ"ג עוד שם מאיסור עצמו דליכא צירוף זה אפי' אי"ל ב"פ ס' זה קשה שם ליכא איסור חדש אבל כאן כשהוציאו נעשה איסור חדש וכ"נ מבב"ח) ע"כ אומר אני דס"ל לש"ך עיקר ההיתר כמ"ש התה"ד משום כשהוציאו לא נ"נ משום וכ"ש הח"ד הנ"ל וצריך לומר גם לפרמ"ג הנ"ל דהש"ך קיצור להביא צירוף טעם הב' דנעשה כ"ש כן אומר אני לדידי שעיקר הטעם של הש"ך של וי"א דאי"ל בפ' ס' שהוא מתה"ד משום דנעשה כ"ש דהא הכך וי"א הם דברי תה"ד ומסתמא כטעמי' וי"ל עוד דסמך על טעם זה ממ"ש בסק"ד טעם האוסרין דדלמא נשאר בכף מעט חלב וכשהוציאו נ"נ מסתמא הי"א חולקין על זה טעם האוסרין והיינו כמ"ש בתה"ד כשהוציאו לא נ"נ דהוה כ"ש ואלא בסק"ו רצה הש"ך דמ"מ ה"ל להחמיר אטו יתחוב בקדירה אחרת ולכך צריך ב' פעמים דהא בפלתי כ' בשם תשו' מהרי"ל רק האי טעמא לחוד צריך בפ"ס אטו יתחוב בקדירה אחרת . איברא בפלתי תמה דלא מצינן גזירה זו בש"ס אין זה קושי' דמצינן בפוסקים כמה פעמים שגזרו מה שלא נזכר בש"ס כ"ז שלא נמצא בש"ס להיפוך גם מה שהקשה על מהרי"ל א"כ מה חילוק יש בין נודע ללא נודע נמי לא קשה בנודע כיון כבר נקרא עליו שם היתר תו לא חיישינן וכולי האי לא גזרו א"כ כנגד שלא נחוש להחמיר חוץ מן הדין דמן הדין לא נ"נ כטעם תה"ד לזה כ' הש"ך בזה סמכינן נמי אפוסקים בבלוע לא נ"נ א"כ אפי' יתחוב בקדירה אחרות דאין אסור בדיע' וכמ"ש רמ"א בס"ה וה"ה לתחבו לבשר או לחלב . ואין לומר דמ"מ מאי שנא לקדירה אחרת מאותו קדירה לזה מהני מ"ש הש"ך דהא אפי' באיסור עצמו שנפל לקדירה קיי"ל דאי"ל אלא פעם א' ס' כמו כן יש חילוק בין תחב באותו קדירה לתחב לקדירה אחרות . עכ"פ היוצא לנו מזה דהש"ך ס"ל כתה"ד כשהוציאו לא נ"נ משום דהוה כ"ש דזה עיקר ההיתר דמתיר התה"ד וכמ"ש הח"ד הנ"ל ובחכ"א כלל מ"ו כ' דנ"ל שכ"כ כל אחרונים לא ראה בח"ד ועיי' מש"ל סי' תרכ"ח :

וא"כ מ"ש הש"ך סק"ח דהכף אסור אפי' יש ס' דנ"נ וכן כ' בס"ק ט' וי' כ' הש"ך על הש"ע לדעתי' דהוא ס"ל אפי' בחזר ותחב לאותו קדירה נ"נ ולא כתה"ד ולכל מאן דס"ל כש"ע ולא ס"ל כתה"ד הכף נ"נ גמור ואוסר מה"ת בין תחב לאותו קדירה או תחבו לקדירה אחרות ומ"ש בס"ק ח' לדעת הרב בסי' צ"ג אפי' לא הי' בקדירה אלא מים אפי"ה איכו נ"ט בר נ"ט נמי אסור הכף והיינו משום דחיישינן שמא נגע הכף בגוף הקדירה כתי' הא בתוס' וכמ"ש הט"ז סק"ז ע"ז כ' הש"ך והכי קיי"ל כטעם זה ור"ל א"כ מאן דס"ל כש"ע דצריך בפ"ס ונעשה הכף נבילה מה"ת ודאי הכף לדינא אסור אפי' לא הי' אלא מים בקדירה הכף אוסר אפי' איכא ס' ולא קשה קו' הפרמ"ג הא הרמ"א בס"ה מתיר הכף כה"ג בלא הי' בשר בקדירה אליבא דרמ"א הש"ך מודה דהכף מותר משום דהכף לא נ"נ כתה"ד כשהוציאו הוה כ"ש וא"ש ג"כ דברי הש"ך סק"י דאזיל ג"כ על הש"ע דנ"נ בתחיבה ראשונה א"כ לא מהני מה שהי' ס' א"כ עכ"פ מוכח לדידן בליכא ס' דנ"נ דחשבינן מעל"ע משעת שנ"נ דהיינו משעת שנתערב חלב בקדירה של בשר וכ"כ חשבינן מאז המעל"ע אבל הב"ח שכ' דבריו על הטור דס"ל דצריך ב"פ ס' ולא ס"ל כתה"ד שהקשה ממנו הח"ד א"כ גם ביש ס' נעשה הכף נבילה ואפי"ה כ' הב"ח דחשבינן מעל"ע מבישול הבשר בקדירה :

(ג) **ויוצא** לנו לדינא לתה"ד והכי קיי"ל הכף לא נ"נ ולא אסור הכף לתבשיל בדיע' אפי' תחבו לקדירה אחרות ובסי' הקודם כתבתי עוד טעם דלא נ"נ כיון דיש ספק אם נשאר מעט חלב כשהוציא ה"ל ספק בליכא רעיתא מוקמינן לי' אחזקה ה"ה בתחב לקדירה אחרות יש טעם זה ועי' פלתי ס"ק ח' טעם דלמה אוסר הכף כאן בס"ג והקשה לפי טעמו אפי' באותו קדירה הי' צריך ס' וא"כ הלכה כרמ"א ס"ה בתחב בקדירה של בשר שבישל בו ירקות כף של חלב דגם יש ס' כנגד הכף אינו אוסר ולא כפרמ"ג שמתרץ לש"ך אסור וכו' לחלק הרמ"א דמתיר בס' מיירי בכף קר והש"ך מיירי בכף יס"ב עוד מיישב דכן דומה לנגלו דאסור וש"ך סי' צ"ט סק"ד דאוסר אפי' בדיע' א"כ אין הלכה כרמ"א ס"ה באסר כל טעמו לפי דברי הש"ך דהכף נ"נ ולמ"ש ז"א דהש"ך כ"כ רק אליבא דש"ע .

עי'

עי' ארוך מש"ך שכ' ג' טעמים שא"ל כ"פ ס' באותה קדירה א' שאין סברא שיהי' הבלוע חמיר מן האיסור עלמו שנפל באותה קדרה ב' שגם הרבה פוסקים ס"ל בבלוע לא כ"כ ועוד אפשר דהכף פליט כל החלב ולא כ"כ ע"כ וקשה נמי אמאי לקדרה אחרת אוסר הכף אע"ג דליתא לטעם הא' איתא לב' טעמים אחרונים ועוד כ' דש"ך שם לא ס"ל סעמי' דתה"ד כב"ח דחולק אתה"ד וגם לא ס"ל טעמי' דב"מ דמתיר לרשב"א א"כ למ"ש ליתב דאיכא נמי טעמי' דתה"ד מכ"ש בב"ח דאיכא נמי להרשב"א ישבתי שהפוסקים אינם חולקים פשיטא דגם לקדרה אחרת אף הכף אוסר ועי' עוד בשס"י :

(ד) **אמנם** עדיין צ"ע אע"ג מטעם כ"כ ליתא בכף אפי' תחבו לקדרה אחרת מ"מ יהי' הכף אסור מטעם שכ' הסמ"ק הובא בב"י וט"ז ס"ק ג' כל זמן שלא הי' להכף הגעלה גמורה הכף אסור ואפי' בדיע' כמו בכלי חרס שאינו יוליא מידי דפנו לעולם ואוסר אפי' אחר הבישול כמ"ש הטור בסי' ל"ג על העיטור כן י"ל בכף שיש לו הגעלה מ"מ ע"י בישול כיון דאינו הגעלה גמורה אוסר אפי' בדיעבד . אמנם נ"ל מטעם זה לא הוה הכף אוסר בדיעבד דהנה קשה דלמה כ' הש"ך סק"ט דהכף אסור משום דכ"כ ולא אמר טעם הסמ"ק משום דליכא בבישול הגעלה גמורה דבהגעלה לריך להגעיל כל הכלי וכאן בכף בבישול לא הי' הכף כל הכף בתוך הקדירה ועוד בהגעלה אינו מועיל אלא במעלה רתיחה וכף בתבשיל הי' רק יס"ב ואינו מעלה רתיחה אלא קו' זו גם על הסמ"ק קשה דהוא ס"ל דלריך ב' פעמים ס' א"כ ס"ל דכף כשהוליאו כ"כ למה לי' טעם אחר דהכף אוסר בקדירה אחרות משום דלא הוה הגעלה גמורה :

ע"כ נראה דלריך ב' טעמים דס"ל לסמ"ק בלא טעם דלא הוה הגעלה גמורה אלא בישול כהגעלה א"כ לא נשאר בו מעט אבל כיון דלא הוה כהגעלה גמורה בבישול כף של עץ נשאר בו מעט חלב בכף חולבות שתחב בקדירה של בשר או אפכא כיון דהגעלה מהני לכלי עץ ואינו דומה לכלי חרס שאין לו הגעלה כלל . אמנם לטעם זה דלא הוה הגעלה גמורה ונשאר בו מעט לא הוה אסור אפי' דיעבד דמסתמא יש ס' כנגד מעט זה הלכך לריך לטעם דאותו מעט כ"כ כל הכף וכן מוכח מה"ד שתי' לב"ח כתה"ד ולא כ"כ מ"מ יהי' כ"כ מטעם הסמ"ק דלא הוה הגעלה ודוק א"כ הש"ך דקאי אש"ע ס"ג דהכף אוסר אפי' בדיעבד בין לבשר ובין לחלב לכך לא כ' הש"ך טעם האיסור משום דלא הוה הגעלה גמורה . דע"י בישול לו שאינו הגעלה גמורה מ"מ לא אסור אלא לכתחלה הכף שהי' חלב ותחבו לתוך בשר ואם חזר ותחבו לתוך בשר בדיע' מותר כהכ"ל הלכך כ' הטעם משום דכף כ"כ והיינו אליבא דש"ע דלא ס"ל כתה"ד ומשו"ה אסור אפי' בדיעבד ולפי"ז יצא לנו הדין לדידן דלא כ"כ אם כן חולבות תחב בבשר ויש ס' בבשר דהכף אסור ואם חזר ותחבו לקדירה של חלב אסור אפי' בדיע' כי עכשיו נעשה הכף באמת כף של בשר אבל לקדירה של בשר לא אסור אלא לכתחלה . ואם לא הי' תחיבה ראשונה רק ירקות מותר הכף ביש ס' אפי' לכתחלה כמ"ש הרמ"א ס"פ משום דהוה נ"ט בר נ"ט ולע"ג את"ח כלל פ"ה שפסק בדין א' כת"ה ובדין ב' פ' דאסור הכף בין לבשר בין חלב אפי' בדיע' שא"ל כש"ך מוטם דכ"כ כיון דפסק כת"ה אע"כ משום הגעלה וכ"כ במנ"י טעם הרי אפי' לטעם אסור דיעבד וקשה ולע"ע :

ולפי"ד קשה לי הדין שכ' הפרמ"ג בט"ז סק"ג דאפי' הי' הבישול מעלה רתיחה דהוה הגעלה גמורה ואסור משום לא פלוג אם תחב הכף בין לבשר בין לחלב ונספק לא הוה ס' בדרבנן וספיקו לקולא כיון טכ"ע מה"ת דומה לס' דרבנן ע"י גלגול ולהכ"ל ז"א בשלמא בתחבו בתחיבה ב' לתוך חלב ודאי אסור מה"ת בלא"ה דהא תחיבה ראשונה הי' בבשר והי' ס' בבשר אלא דינו של פרמ"ג בתחבו לתוך בשר בתחיבה שני' מעיקרא לא אסור בתחיבה א' לתחבו בבשר אלא לכתחלה משום דלא הי' הגעלה גמורה כמש"ל ובלא"ה מהיכ"ת דמשום לא פלוג יהי' נאסר כמן התורה . דבלא"ה לא דמי לס' ע"י גילגול מדרבנן דהא הפרמ"ג בסי' ק"י בדיני ס"ס כ' דס' גילגול דרבנן דאסור יוליא מס' א' בגופו ס' א' בתערובת כגון ס' דרוסה שנתערב באלף דב"ח לא בטיל לא אמרי' שיהי' בטל כי ב"ח דלא בטל רק מדרבנן א"כ בספק דרוסה יהי' ס' דרבנן לא אמרינן הכי משום דמעיקרא ס' דרוסה אסור מה"ת ורק ע"י גלגול נעשה בתערוב' ס' דרבנן וכ' שם להקל בלא נודע עד שנעשה תערובת שהוא איסור מדרבנן מקלינן כמו בס' א' בגופו וכו' וא"כ הא תינח בספק מה"ת תחלה אבל כאן ליכא רק משום לא פלוג ואלא אפי' בבישול ולא עלה רתיחה ותחב בתחיבה שני' מדרך לתחוב בכף הוה בדיע' הגעלה גמורה ומסתמא יתחוב גם א"כ הכף כדרך התחיבה לכף כעין זה עי' ש"ך סק"א א"כ אפי' הגעיל כולו מותר בדיעבד רק לכתחלה אסרו אלא דש"ע וסיעתי' אסרו אפי' דיע' משום דכ"כ הכף אבן דס"ל כתה"ד לא כ"כ לא אסור רק לכתחלה והוה שפיר ס' דרבנן ולכל כה"ג נוכל לצרף עוד שיטת רשב"א דחלב בלועה בקדירה אינו בב"ח מה"ת כמ"ש הפרמ"ג לעיל סי' ל"ג וכ' טעם לדבר וכ"כ פלתי סי' פ"ז וכ' עוד טעם בדבר ואני כתבתי עוד טעם בדבר וכל טעמים עי' בסי' תר"י אות ד' :

ודאתינן להכי י"ל עוד דהנה טעם הסמ"ק משום דלא הוה הגעלה גמורה ורשב"א חולק על זה שכ' הרשב"א בתה"ב והובא בטור לעיל סי' ל"ג דאם בישול ירקות בכלי מותר לבשל בו חלב א"כ לרשב"א חשיב בישול כהגעלה והב"י כ' שם דתוס' ורא"ש ותרומות וסמ"ק חולקים ארשב"א ובה"כ כ' דלא חלקו אלא אסמ"ק חולק דסמ"ק אוסר אפי' בבישול כהגעלה גמורה ברתיחה וא"כ נחזי אנן לרשב"א אם מותר כאן ואבאר דברי ב"י תחלה כ' הא דטור חולק על אעיטור שם דבישול לא מהני כהגעלה ומחלק הב"י התם מיירי בכלי חרס לכך חולק על אעיטור אבל הרשב"א מיירי בכלי שטף דאי"ל תקנה בהגעלה מהני בישול כהגעלה א"כ לרשב"א כאן בכף של עץ נמי מהני בישול כהגעלה . ואח"כ הביא ב"י לר' ירוחם שכ' תשו' רשב"א בשם פסקים והקשה ב"י שאח"כ כ' לדברי ר"פ דאפי' כף אב"י אסור והא לרשב"א מותר כהגעלה · ותי' דרשב"א לא מתיר אלא בירקות אבל חלב כיון דחלב אסור עם בשר אינו בדין שיהי' הוא גורם היתר לקדירה של בשר להכשירו ועוד תי' דרשב"א לא מתיר אלא במים אבל חלב אין להקלים כל כך בלע האיסור עכ"ל והק' שם הארוך מש"ך דלמה לא תי' גם אר' ירוחם לחלק בין כלי חרס לכלי שטף וכמו שתי' לטור :

והנה למ"ש א"ש דלעיל דאוסר הטור אפי' בדיע' דלי"ל הגעלה כלל הלכך תי' הב"י דמיירי בכלי חרס משא"כ אר' ירוחם דלא קשה עליו אלא דיהי' עכ"פ אסור לכתחלה כמו שהקשה עליו מר"פ דאוסר אב"י ואב"י לא אסור אלא לכתחלה וזה יש לאסור אפי' בכלי שטף שכן משמע נמי לשון הב"י שם שכ' אר' ירוחם וז"ל דאע"ג שאב"י או בחלב ס' הרי דמדמי ביש ס' בתבשיל לאב"י דלא אסור אלא לכתחלה א"כ גם בתרנגלים של ב"י נמי לא אסור אפי' במבשל חלב ויש ס' לא אסור אלא הכף אלא לכתחלה וכן ממ"ש הב"י בתי' הב' שאין בו כח כל כך להקלים ולא כ' שאין בו כח להקלים אלא משמע דגם חלב מקלים אלמא שאין בו כח כל כך להקלים שלא יהי' קלוש אפי' כאב"י א"כ אסור לכתחלה כאב"י :

ודאתינן להכי יש לקיים הדין כרשב"א וכנה"כ בסי' ל"ג וכל אחרונים חלקו אנה"כ וכמש"ל סי' תרכ"ד אות א' ממ"ש הב"י בסי' ל"ג דתוס' ורא"ש חולין דף קי"ב חולקים ארשב"א וכה"כ כ' דלא חלקו וכתבתי בסי' הנ"ל לקיים דברי ב"י · ועוד נ"ל דע"כ כ' תוס' חטאת מקרי איסורי בלע היינו ברגל דוקא דאר"כ זבחים ל"ו ברגל וכל יום נעשה גיעול וכ"ה המסקנא בע"ז שם דפריך אי כל יום נעשה גיעול הגעלה נמי לא לבעי א"ו ר"כ רק ברגל אמר ושם לא מכוין שיהי' מלא כדין הגעלה ע"כ נ"ל מדאו' הקילו דבשל ברוב הא תינח ברגל דליכא הגעלה רק מה שכל יום נעשה גיעול ובלא הגעלה איך מותר לזרים וגם ממעט באכילה ולא שייך לזר לומר דהוה נ"ט בר נ"ט דהתירא ואת"ח קשה הא למסקנא בעי' מתרך דמשו"ה מהני מה דתנן בקדשים סגי בשפוד הגעלה משום דהתי' בלע הרי לענין זה דסגי בהגעלה מקרי התירא בלע חטאת אע"ג דאסור לזרים משא"כ בהך לכל יום נעשה גיעול ני"ל משום דהתירא בלע ומקרי נ"ט בר נ"ט א"כ למה דמקיל ברגל אע"ג בלא הגעלה כלל מקרי איסורי' ולהכי לא שרי אלא ברגל דאוקמי' אדאו' וא"כ תוס' נמי כרשב"א ס"ל ודו"ק :

ולפי"ד י"ל דרשב"א כ' ב' דינים הא' דרולה להוכיח מגמ' דף סוף ע"ז בהיתרא בלע כלי שלריך ליבון מותר בהגעלה דבר זה נדחה מתוס' ורא"ש לפי פירושם בגמ' כמש"ש אבל דין הב' במבשל ירקות בכלי של בשר דנקלש הטעם ולא אסור במבשל בו חלב דהוה כהגעלה דבר זה י"ל דאיתא מן הסברא כמו איכא דאמרו בעיטור שהביא הטור בסי' ל"ג דמתירין אפי' בכלי חרס וכן מ"ש הב"י מס' התרומות שכ' הטור בסי' זה משמע דלא כרשב"א שכ' אע"ג בשאר איסורין אם הוחמה בה מים בתוך מעל"ע אסור דכ"כ המים אבל בב"ח אינו כן ואי ס"ל כרשב"א עדיפא ה"ל לאשמעינן דמותר לבשל בה חלב אפי' לכתחלה בהוחמה בה מים עיי' בכנה"כ מה שמישב זה ולהכ"ל י"ל דעכ"פ מודה התרומות דשרי אפי' בישול בה חלב כהכ"ל אבל לכתחלה לרשב"א אסור במבשל בה חלב אבל במים מותר לרשב"א אפי' לכתחלה וזה מוכח מתרומות לכתחלה אסור אפי' הוחמה בה מים ורא"י א"כ בב"ח לקמן סי' ל"ד ד"ה כ' בסה"ת שכ"כ די"ל דתרומות מודה לרשב"א דאסור רק לכתחלה :

עוד כ' בב"י שם בסי' ל"ג דסמ"ק חולק ארשב"א וז"ל וכן למה שאכתוב בסי' שאח"ז בשם הרר"פ גבי תחיבת הכף לי"ל דרשב"א כלל אם לא עפ"י טעם ראשון שכתבתי לדברי ר' ירוחם ביאור דבריו מ"ש דלי"ל דרשב"א כלל דלכאו' הא כבר כ' ב"י דתוס' ורא"ש לא ס"ל כרשב"א דהם פירשו הגמ' סוף ע"ז דלא כרשב"א ושכ"כ הסמ"ק א"כ האיך כ' הב"י לסוף להשוות דעת הסמ"ק לרשב"א אבל למש"ל דרשב"א ב' דינים ס"ל דבהתיר' בלע סגי בהגעלה ועוד בישול בב"ח מותר בבישול. כהגעלה וכתבתי לעיל דמתוס' ורא"ש לא נדחה אלא חד דינו דרשב"א דהיינו כלי הלריך ליבון סגי הגעלה א"כ זה מוכח נמי מסמ"ק שכ' כתוס' ורא"ש אבל אם בישול מהני כהגעלה י"ל דמודו לרשב"א לכך כ' ב"י בסוף דמסמ"ק דכאן גבי כף מוכח דלא ס"ל כרשב"א כלל דהיינו אפי' דבישול לא הוה כהגעלה ג"כ לא ס"ל כרשב"א דלרשב"א אפי' לכתחלה שרי לבשל בו חלב כמש"ל ולסמ"ק אסור לכתחלה ותי' הב"י כמו שתי' לר' ירוחם דהיינו בחלב כיון דחלב עם בשר. אסור אינו בדין שיהי' חלב גורם הכשר והיינו דמודה רשב"א דאסור לכתחלה כמש"ל נמלא לפי"ז כנה"כ שכל הפוסקים מודים לרשב"א ולא מטעמי' דכנה"כ ונוסף על נה"כ כי למ"ש גם הב"מ אינו חולק אדין זה דרשב"א וא"כ בבישול בו ירקות בקדירה של בשר ויש ס' ס' בכלי שיש לו הגעלה מותר לבשל בו חלב אמנם ה"ד בבישול בו מים אבל חלב אסור לדידן לכתחלה אבל בדיעבד מותר דקיי"ל כתה"ד דכף כשהוליא לא כ"כ :

אמנם

אמנם מרמ"א ס"ה שכ' בבישול עם ירקות ונתחב בו הכף דכף מותר כיש ס' נגד הכף משום דהוה נ"ט בר נ"ט מוכח דלא כרשב"א דמשמע הא חלב אסור לבשל בקדירה של בשר ובישל בה ירקות אמנם אינו מוכרח די"ל דקדירה אסור לבשל חרס דגם הרשב"א מודה כמ"ש הב"י הנ"ל אבל הכף מותר משום נ"ט בר נ"ט מ"מ לכתחלה אסור נ"ט בר נ"ט לעשותו לכתחלה כדלקמן סי' צ"ה:

אח"כ ראי' בארוך מש"ך כאן שכ' ג"כ דסמ"ק ורשב"א אינם חולקים אלא הרשב"א דמיירי בקדירה שדרך לבשל מלא וברתיחה הלכך הוה הגעלה יפה דאל"כ מנ"ל לרשב"א דמן הגמ' לא מוכח אלא דכלי הצריך ליבון סגי בהגעלה אבל בלא הגעלה מנ"ל (ור"ל וש"ה דכל יום מבשלין בו תדיר הוה כהגעלה וי"ל כר"ב פפא שם דקריר כמ"ש בחיבורי סי' תנ"ב סק"ד עי"ש) אבל בלא הגעלה מנ"ל א"ו הרשב"א לא מיירי אלא בקדירה דהוה הגעלה גמורה אבל הסמ"ק מיירי בכף שנתחב קודם רתיח' לא מהני הגעלה ע"כ וז"א דהאיך בבישול הוה הגעלה גמורה מפני שהוא מלא הא קיי"ל בא"ח סוס"י תנ"ב דלא מהני הגעלה במלא אלא צריך לעשות גדפא משום ניצוצות אלא כמ"ש דרשב"א מקיל כאן בלא הגעלה גמורה מן הסברא דמקלים הלכך שרי אפי' בלא גדפא ואלא א"כ א"ת דסמ"ק אינו חולק ארשב"א רק כמ"ש בשם הב"י ועוד נ"ל דמטעם דסמ"ק בבישול רק יס"ב ולאו דוקא ברתיחה והגעלה אינו אלא ברתיחה הנה בטור יו"ד הביא פלוגתא דפוסקים דיש מתירין בהגעלה כיס"ב אפי' אינו עולה רתיח' ותה"ד סי' קל"א כ' ירא"ה דצריכו ליזהר שיעלה רתיחה בהגעלה ואי לא נזהר הפסיד והביא הסמ"ק זה ומאסר"י שצריך ליזהר בכלי חמץ שלא ינוחו המים מרתיחתן משמע דהוה רק אזהרה עיי' במרדכי בפר' דע"ז סי' תתכ"ח דמשמע דאפי' פוסק הרתיחה:

ועיי' תשו' מרש"ל סי' כ"ו שכ' בענין הגעלה העולם טועים שהשמון סוברים אם נפסק מרתיחתו שאסור להגעיל בהן ורש"ל מיירי במגעילין חמץ לפני זמן איסורו אלא דוקא בחמץ החמירו משום חומרא דחמץ וכן אי' בס' תה"ד עכ"ל משמע מדבריו בשאר איסורין אין להחמיר אפי' אין מעלה רתיחה כפוסקים דס"ל הכי ומ"ש התה"ד להחמיר היינו בחמץ וכ' דר"ל חמץ לאח"ז איסורי' דכבר איסור הוא לא החמירו אלא בחמץ דאי"ל קודם זמן איסורי' הא כ' דטועין מי שאמר כן לפי"ז א"ש מת"א כלל פ"ה דין ב' דמשמע דאסור אפי' בדיע' מטעם דאינו עולה רתיחה לחוד וכמ"ש במג"י שם וכמו שהערותי כבר לעיל בזה הת"א אזיל לשיטתי' הסמ"ק דבעי רתיחה ודוקא במגעיל כולו וס"ל דתנאים אלו אפי' בדיע' מעכב וכרשב"א לא ס"ל אבל למה שדקדקתי מסמ"ק גופי' דלא אסור אפי' דיע' וכששו' מרש"ל ויש פוסקים דאפי' לכתחלה לא צריך רותחין וקיימתי לרשב"א דאפי' אינו מגעיל כולו בקדירה ה"ה בכף כדרך שתוחבין בו כך הכשירו זו לאסרו לכתחלה ודו"ק:

והב"ח חולק אס' תה"ד מ"מ כ' טעם בתוחב כ"פ לכף באותו קדירה בכף חלב לבשר ויש ס' משום בתחיבה ראשונה נעשה הגעלה לכף כרשב"א והקשה עליו ארוך מש"ך דא"כ אמאי אסור הכף לקדירה אחרת כמ"ש בסמ"ק ועוד מנ"ל לדחות דברי סמ"ק מכח טעם קלוש כזה ע"כ והנה זהו לב"ח שכ' רק כרשב"א והי' עשה דברי רשב"א טעם קלוש וא"י למה וס"ל באמת כמ"ש אני דה"ה לקדירה אחרת אם תחבו שנית לבשר אין אוסר אמנם בצירוף טעם תה"ד שיסבתי לרשב"א ליכא תו טעם קלים:

שוב ראי' לקיים דינו דש"ך סק"ח כפשטי' שאוסר בתוחב כף חלב לתוך קדירה של בשר בן יומא שנבלע תחלה מגוף בשר אפי' עכשיו לא הוה בקדירה אלא מים שהקשה עליו הפרמ"ג דהא הש"ך שם קאי אמחבר כיש ס' וברמ"א ס"ה מבואר כיש ס' אפי' הכף מותר והנה מ"ש בפרמ"ג לתרץ בש"ז סק"ז דאוסר הש"ך משום שמא נגע הכף בקדירה גופי' וליכא נ"ט בר נ"ט נ"ל מסתמא לא חיישינן שנגע הכלי כמשל"ק סי' תרל"ב · וכה"ד תי' להש"ך שם דש"ך ר"ל דאסור משום מנהגא דלקמן ס"ה דאסור אפי' יש ס' נמי ליתא כמש"ש:

ואמנם בש"ד סק"ח כ' שפלמ"ג תי' דש"ך לשיטתי' בסי' צ"ה ס"ק ד' דנגלו אסור נ"ט בר נ"ט אפי' דיעבד משום דליכא רק ב' נ"ט א"כ שפיר הכף אסור משום דליכא רק ב' נו"ט טעם א' הבשר בקדירה וטעם ב' מקדירה למים והמים לכף כבר נאסר הכף דהמים כלל ב' נו"ט והכף אסור אלא דהקשו על זה מרא"ש שכ' בסוגי' דאפי' למ"ד נגלו אסור ה"ד לאכול הדגים שנגלו בקערה של בשר אסור לאכלו בכותח אבל בכלי של חלב מותר א"כ גם הכף מותר וכ"כ בפרמ"ג בש"ך סי' צ"ה סק"ד הביא ביש"ש דנגלו אסור אפי' בדיעבד ה"ד לאכל בכותח אבל בכלי שלהן מותר וכ' הפרמ"ג הלא הרא"ש כ"כ בכלים של בשר ושל חלב שהודחו יחד דאפי' למ"ד נגלו אסור אבל בכלי שלהן מותר מבואר מדברי פרמ"ג שדברי הרא"ש הלכתא הן והם קשין על הש"ך והכין דרא"ש מחלק בין לאכול בכותח ובין לאכול בכלי שלהן:

ואני לא כן הבינותי ברא"ש דז"ל הרא"ש קערות שנשתמשו בה בשר שהודחו ביורה חולבות ושניהם בני יומין ה"ל נ"ט בנ"ט ול"כ דאפי' הכל מותר דלא אסור הרי"ף בנתבשלו אלא לאכול בכותח שהוא טעם שני של הבשר נו"ט לתוך ממשות של חלב אבל הכא שטעם שני של בשר שבתוך המים אין נו"ט לתוך ממשות החלב אלא מתערב טעם שני בשל חלב שבתוך המים נראה שהמים מותרין והכל מותר עכ"ל הרי מבואר להדי' מרא"ש דלאו טעמו דרא"ש כפרמ"ג משום דלגבי הכלי מקיל דלפי דברי הפרמ"ג המים שאינם כלים יהי' אסורים וז"א דאי המים אסורין גם הכלי נאסר אלא הרא"ש לא מקיל בכלי אלא שכ' דגם המים מותרין משום שנתערב עם טעם שני של שחלב תוך המים משום הוי לי' דין נ"ט בנ"ט דלא חל עליו שם בב"ח ולפי"ז אנן דקיי"ל בסי' צ"ה ס"ג בהודחו הכלים זע"ז נאסרו המים וטעמם יחד וכיון דהמים נאסרו גם הכלים אסורין וא"ש הש"ך דהכף אסור ולא קשה קו' הפרמ"ג מרא"ש דאיהו לשיטתי' ס"ל בהודחו זע"ז המים מותרין אמנם דכאן דאיכא ס' ולא נאסר המים גם הכף מותר:

ולישב דפסק הודחו זה עם אסורין הכלים ואפ"ה כ' דנגלו דאסור ה"ד לאכול אם כותח כרא"ש ויש להקשות דע"כ ס"ל כרא"ש דנגלו אסור לאכול עם כותח דוקא היינו רא"ש לשיטתי' דס"ל הודחו זה ע"ז מותר. אבל ליש"ש דס"ל הודחו זה עם זה אסור אע"ג שאינו עם כותח ממש אמאי בנגלו מתיר בלא אוכל בכותח ממש וי"ל דס"ל ליש"ש הודחו ה"ט דאסור הוא כמ"ש הר"ן שלא עמד טעם שני בפני עצמו אפי' שעה א' א"כ הא דמתיר היש"ש בנגלו כל שאינו אוכל בכותח ממש אלא בכלי ה"ט בנגלו עמד טעם הב' שעה א' בפ"ע הטעם בשר בקדירה ונגלו דגים בקערה שעומד שעה א' בגלל הטעם השני בפ"ע א"כ כאן בכף שהי' ג"כ ס' כנגד בליעת הכף הרי עומד טעם הב' מן כלי חולבות שעה א' בפ"ע בהיתר תו אין נאסר הבלועה הבשר בכף ולא חל שם איסור בב"ח בבולע בכף כמשל"ק טעם זה בסי' תרל"ד בהיתר בלים עי"ש והכי הבלועה בכלי פשיטא דלא נאסר דבלוע בכלי ודאי מקשר עם המים חולבות בחוץ שיש ס' כמ"ש תה"ד סי' קפ"ג והבאתי דבריו שם א"כ אמאי הכף אסור ע"כ מיחוורתא כמש"ל ליישב להש"ך בתחלת הסי' ודו"ק:

סימן תר"ל.

(א) עי' ש"ך ס"ק י' שכ' דחשבינן מעל"ע משעה דנתערב החלב תוך הכלי ולא כב"ח שכ' דחשבינן מעל"ע לבלי משעה בישול בקדירה לבדו בשר או חלב וכתבתי מקום שנכון דעת הב"ח ועכ"פ אם עברה לינת לילה קודם שנתערב יש לסמוך אב"ח ואלא כתבתי סמוכין טובים וחזקתם לב"ח (ב) בעבר ליל' א' אחר בישול בב"ח ומסופק אם כבר עבר מעל"ע אסור ולא כחכ"א וביאור דברי ירו' רי"פ דיומא:

בש"ע כל זמן שהוא בן יומא עי' ש"ך סק"י שהשיג על הב"ח שכ' דחשבינן להקל וחשוב מעל"ע מבישול בשר בראשונה והש"ך כ' עליו שהוא טעות אלא חשבינן מעל"ע משעת תחיבת הכף החלב לתוך הקדירה של בשר דאז נ"כ וכפרמ"ג ס"ק י' בש"ך רוצה תמה ליישב הב"ח כיון שהבשר עתה לאחר מעל"ע ליכא בתערובת אפי' משהו איסור כמ"ש תוס' ע"ז דף ס"ו דנטל"פ מותר בפסח וכ"כ הרא"ש שם דהוה כעפרא וכל שאפשר שנפרד לגמרי ולא נשאר בתערובת משהו נותר אף בב"ח אפשר לסחטו לש"ך סי' ק"ה ס"ק י"ז דנפרד זה מזה ולא נשאר משהו חזר להתי' ולא אסור משום נ"כ ודומה דהב"ח בעצמו ס"ל בסי' צ"ב דנפרד לגמרי אפי"ה אסור בב"ח דבב"ח נעשה הבשר או החלב כאיסור נבילה ועוד כ' ולדינא נראה דקדירה שאב"י לא הגיע הקדירה לעפרא כמ"ש רשב"א בתשו' סי' תל"ט ע"כ נטל"פ אסור בפסח דעדיין חשוב משהו וכ"כ בש"ך והא דמתיר הש"ע בסי' תמ"ז שם נוטל"פ משום דקון בי':

ולל"ב דאין קושי' מב"ח סי' צ"ב די"ל דס"ל לב"ח אע"ג דלא מהני אם נפרד בב"ח כאן דאיסור בב"ח בתערובת חלב ע"י הבשר וכיון דיש מעל"ע מבישול הבשר והבשר אב"י והוה נוטל"פ א"כ הבשר פוגם להחלב גרע טפי' מנפרד הבשר מן החלב לגמרי וא"ת ז"א בב"ח דנעשה החלב כאיסור עצמו וכנבילה לא הותר החלב אלא עד שנפגם שאינו ראוי למאכל בהמה ז"א אלא באיסור בעין הבלועה בקדירה י"ל דמהני אם נפגם מחמת שיש בבלועה נוטל"פ פי' שאב"י כמו האיסור עצמו הותר באב"י ודו"ק:

ולדידן לדינא מלינן לצרף דעות אלו בנפרד גם בב"ח אפשר לסחטו מותר וכן ס"ל הב"ח בסי' ק"ה כמש"כ הפרמ"ג וכ"כ עיקר כיון לתורה לא אסור בב"ח אלא בנו"ט בב"ח זה בזה ומ"ש מתשו' רשב"א אדרבה שם מבואר דחמץ רק משום חומרא דחמץ נוטל"פ אסור א"כ תוס' ורא"ש דס"ל דעפרא הוא וכן ס"ל כדק הבית ואף דהב"ח דלא ס"ל דעפרא הוא מ"מ כיון דקן בי' בהבשר פקע איסורי' והוה כנפרד מאיסור ורציתי לומר דיש לצרף לסניף הפוסקים דס"ל בלוע בכלי לא כ"כ כמ"ש בתה"ד סי' קפ"ג והובא בש"ך סק"ו והב"ח בסי' ל"ח מתיר בכלי מתכות בהפ"מ כיון דאפשר בהגעלה ולהפריד האיסור. שוב ראי' מפוסקים אלו דס"ל בכלי מתכות לא כ"כ יש סתירה לסניף הנ"ל דע"י נוטל"פ נפרד האיסור ואפשר לסחטו מותר הנך פוסקים לא ס"ל הכי משום דא"כ גם בכלי חרס אפשר להפרד האיסור דע"י שיפגם להיות אב"י ונטל"פ הוה כנפרד שאיסור מכ"ש לפוסקים דס"ל בלוע כ"כ הא אפשר להפריד האיסור ולהשהותו מעל"ע ע"כ דלא ס"ל דע"י מעל"ע ונוטל"פ יהי' חשיב אפשר לסחטו מותר מ"מ י"ל לכ"ע עכ"פ בשכבר נעשה הבשר לפגם דהבשר פגמו להחלב פקע איסורי' מיני' ועי' חס"ו סי' ק"י והבאתיו לעיל סי' תרכ"ט אות ה' דליכא איסור

אסור כלל בנוטל"פ שכ"כ בפשיטות וכתבתי גם שם כיון דקן בי' פקע איסורי' ה"ה כאן בתערובת הבשר שהי' מבישול ראשון כיון דנעשה לפגם פקע איסורי' אע"ג דחלב של כף אינו פגם עדיין הבשר שהוא לפגם פוגם החלב ועיי"ק סי' תקע"ט אות כ"ב מש"ש אתום' פסחים דכ"ו ע"ב ד"ה בין חדש אמנם בספרי לאו"ח סי' תכ"ב כתבתי בס"ק י"ד דיש בנוטל"פ איסור לכתחלה עי"ש וכ"כ לקמן סי' תרי"ג ותש"כ אות ה':

אמנם לדינא מספיקנא להקל כב"ח כיון דש"ך חולק עליו והביא ראי' מד"מ וכ"כ בפשיטות בפרישה סי' ל"ג סק"ו ופרמ"ג בש"ד סק"ו מחמיר אפי' בספ"מ וכן בח"א כלל מ"ו (ובח"ד מתרץ לב"ח בהי' ש' כנגד הכף אלא דאפי"ה הכף נ"נ כבר כתבתי בסי' שלפני זה דיש ש' אין הכף נ"נ מ"מ יש לקיים דבריו דהב"ח אזיל דבריו אטור דנ"נ הכף):

מ"מ נ"ל אם כבר עבר לינת לילה לאחר בישול בשר ובבוקר בישל בה חלב דנעשה קדירה נבלה ותחב כף של בשר בתוך מעל"ע של בישול חלב דאפשר להקל כב"ח עם כל סברות וספיקות הנ"ל כיון דיש פוסקים לינת לילה פוגמות כי"ב כ' בחכ"א כלל מ"ו דין א' אלא דחכ"א לא ס"ל כב"ח· וגם ס"ל דכף נ"נ ע"כ כ' הוא כעין על כף שתחב כה"ג בכלי של בשר ויש לינת לילה ובבוקר תחב בו כף וחזר ותחב לקדירה של בשר אבל למ"ש דיש מקום לדברי ב"ח א"כ אפי' בקדירה דודאי נ"נ א"כ גם בקדירה כשהי' לינת לילה מלינן להקל דהוה נמי ס"ס שמא לינת לילה פוגמות ואת"ל שמא איני פוגמות עד אחר מעל"ע שמא כשהגיע מעל"ע מבישול הבשר לא נשאר אפי' משהו בשר דנטל"פ כעפרא וכה"ג אפי' בב"ח יש פוסקים דל"א אפשר לסחטו אסור בלא נשאר משהו· ובצירוף כל מש"ל:

והפרמ"ג שהכריע להחמיר לשיטתי' אזיל בש"ד סי' ק"ה ס"ק י"ז שמביא ראי' לש"ך אפי' נפרד לגמרי אסור מרמב"ם אבל בסי' ת"ו דחיתי ראיות פרמ"ג והפלתי סי' ק"ה ומנ"י כלל כ"ח חולקים אש"ך ודוחים כל ראיות ושכל הפוסקים חולקים וכאן דאיכא נמי הב"ח בנטל"פ מ"ש י"ל כב"ח נמי מטעם זה כיון דנפרד לא אמרי' אפלט"א אסור והא פמ"ג סק"ו וש"ד סק"ו אב"י איכא עכ"פ ואני כתבתי דאינו כן כ"מ לדינא עי' סי' תרכ"ה אות ה' וסי' תש"ג אות ז':

(ב) **ובכלל** כ"ה כ' בחכ"א דין ה' כ' כלי שבשלו בו חלב היום בשחרית ועבר עליו לילה ולמחר בשחרית בשלו בו בשר וא"י אם כבר עבר מעל"ע יש להתיר בהפ"מ מטעם ס"ס שמא כבר עבר מעל"ע ואת"ל עדיין תוך כ"ד שעות שמא הלכה כפוסקים דלינת לילה פוגמות כי"ב כ' המנ"י כלל כ"ט ס"ק ס' בעבר לילה ויש ספק עוד אם זהו הקדירה שבשלו בו בשר אתמול ומתיר מטעם ס"ס עכ"ד:

ול"נ דאין לדמות דין זה לדינו דמנ"י משום דכאן מוקמינן הזמן כל על החזקה ועדיין לא עבר מעל"ע וא"א ס"ס במקום חזקה ועי"ל סי' ת"ע בזה ובירושלמי רי"פ ג' דיומא אמשנה דאמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן שחיטה אם הגיע הרואה אומר ברקאי ופריך האיך ע"א נאמן נ"ל דפריך הא הזמן יש לו חזקה דמעיקרא ואמאי נאמן ומשני הש"ס משום דעבידי לגלוי· ופי' בקרבן עדה בשעה מועטת יראה האור למטה ופריך וניחוש שמא בתוך שהוא נכנס ומוציא יהי' אור וא"א לעמוד עליו ולעולם הוא משקר ומשני חכימי היא מלתא ופי' ק"ע ניכר הדבר גם למטה באותו שעה אם הי' נראה בשעה ההיא למעלה ופי' זה קשה דודאי למעלה נראה קודם היום דלכך עלה מלמעלה ולמטה לא נראה. ואח"כ עוד אמר בירושלמי אמר עד א' איש פלוני נולד בשבת נאמן וראי' במהר"מ שיק סי' קמ"ח הא"ח שהקשה אמאי נאמן שנולד בשבת ומלין בשבת הא כנגד חזקה אינו נאמן והירושלמי קאמר לעיל דנאמן שהאיר האור משום דעבידי לגלוי ולמולו מה עבידי לגלוי שייך ותי' דירושלמי ס"ל כרב בקדושין דע"ו ביומא דמשלים שית דאמרינן מדהשתא בגרה מעיקרא נמי בגרה וכשכרעה לילד הוה חזקה דהשתא כיומא דמשלים שית וקמ"ל דנאמן כנגד חזקה דהשתא ואיירי שהספק אם ולד זה נולד בו' או בשבת ר"ל וליכא כאן חזקת דמוקי היום אחזקתו ועדיין אם הי' כיון דהספק באיזי' יום נולד ומה דחשיב הירושלמי רק גילוי מלתא בעלמא כיון מן הסתם נודע הדבר אז בשעת לידה ע"כ ותי' זה קשה דאם סתם נודע בשעת לידה למה עתה ספק ולא נודע ואם יש עכשיו ספק שא"א לידע מסתמא א"א לברר מידעה שהי' בשעת לידה ונ"ל דה"פ בירושלמי דפריך האיך נאמן מוקי הזמן אחזקה. ומשני דעבידי לגלוי ופריך דלא עבידי לגלוי ומשני לי' דס"ל הטעם דאין ע"א נאמן כפנ"י במקום חזקה אמרי' דע"א אומר בדדמי לכך משני חכימא מילתא ר"ל לידע בין יום ללילה ניכר היטב ולא שייך לומר דאמר בדדמי וא"כ גם מטעם זה נאמן לומר דנולד בשבת דניכר לכל בזמן בין יום ללילה:

סימן תרל"א:

(א) מ"ש בש"ע בקדרה חדשה ותחבו בו כף של חלב ב"י בתוחמה בו מים ואח"כ עוד החם בו מים ותחבו בו כף בשר ב"י דש"ע מתיר הקדרה לירקות אבל לבשר וחלב אסור והוא מסמ"ק והש"ך כ' דמותר לשמש בקדרה בשר כתבשיל אחרון ומסמ"ק מוכח דלא כש"ע וכ' ליישב נכון דמסמ"ק משמע כש"ע ולהלכה (ב) ישוב על קו' הש"ך על דין דש"ע (ג) ישוב של ד"מ ישבתי מקו' הש"ך:

ס"ד בש"ע ס"ג אם בשלו מים בקדירה חדשה ותחבו בה כף חולבת חזרו ובשלו בו מים פעם אחרת ותחבו בה כף של בשר ושתי הכפות הי' ב"י ובשום א' מהפעמים לא הי' במים ס' אסור להשתמש בקדירה לא בשר ולא חלב אבל שאר דברים מותר לבשל מאחר שהיתה חדשה שלא בשלו בה מעולם וכ' רמ"א מיהו אם עבר ובישל בו בשר או חלב מותר דהוה נ"ט בר נ"ט עכ"ל:

והש"ך בס"ק ט"ו האריך לסתור דין דש"ע ורמ"א וכל אחרונים נמשכו אחרי הש"ך ולענ"ד ליש"ב הש"ע על נכון הנה גוף דין דש"ע יוצא מסמ"ק וכ' הש"ך שהי' לפני הש"ע נוסחא בסמ"ק שהוא משובש וכ' מסמ"ק דפוס קראקא שם הנוסחא היפה ושם הוכיח הש"ך דלא כש"ע ולענ"ד לפי נוסחות הסמ"ק שהביא הש"ך נכונים דברי ש"ע דז"ל הסמ"ק שהביא הש"ך ומעשה בא לפני מורי בקדירה חדשה שבישלו בה מים ותחבו בו כף חולבות בת יומא ולא הי' במים כדי לבטל ואחר הימים בשלו בה מים אחרים ותחבו לתוכה כף של בשר ב"י וג"כ לא הי' במים ס' כדי לבטל והורה שנבלע מפגם בשר וחלב והקדירה אסור להשתמש בה בשר או חלב אבל לבשל בה דגים מותרת ומיהו נראה כיון שהקדירה חדשה ולא בישלו בה חלב מעולם אע"ג שתחבו לתוכה כף חולבות ב"י וגם אין בקדירה ס' מ"מ אין הקדירה נעשית חולבות בהכי לאסור אם בשלו בה בשר אח"כ אפי' בו ביום משום דהוה נ"ט בר נ"ט טעם היוצא אל הכף ומן הכף אל המים שבקדירה ומן המים אל הקדירה עצמה עדיין היתר הוא ומה"ט נמי אם לאחר מעל"ע שתחיבת כף חולבות הוחמה בה מים ותחבו בה כף של בשר מותר להשתמש בקדירה לכתחלה בשר ע"כ דבריו שהעתקתי שמהם יבואר דברי ש"ע והש"ך העתיק כל דבריו וכ' הש"ך דמ"ש הסמ"ק ומיהו נראה כיון שהקדירה חדשה וכו' בא לחלוק ארבו מהר"י והוא מתיר לשמש בקדירה זו בשר לכתחלה ולא כהר"י רבו וקשה לי אש"ך הא הסמ"ק ר"פ כ' בהדי' דלא נעשית חולבות בהכי לאסור אם בשלו בה בשר משמע הא הכלי דהיינו הקדירה מודה הסמ"ק דאסור לבשר ולחלב ואינו מתיר אלא אם בישול בה בשר וכמ"ש הרמ"א שאם עבר ובישול בה בשר מותר· ונראה דטעמי' דש"ך דהוציא דברי סמ"ק מפשטי' וכ' דאפי' הקדירה מותר משום דסמ"ק כ' ומיהו נראה דלשון זה משמע דסמ"ק חולק אר"י רבו כמ"ש הש"ך וא"כ ר"י רבו דאוסר הקדירה הסמ"ק שחולק א"כ הסמ"ק מתיר הקדירה:

נ"ל דיש לפרש דברי' סמ"ק כש"ע דהקדירה אסורה עם בשר ועם חלב אלא ה"פ בדברי סמ"ק וכוונתו הכי משום לדעת מהר"י רבו י"ל איהו מתיר במעשה שבא לפניו הי' נ"ט בר נ"ט וגם אב"י אסור הקדירה לבשר או לחלב· א"כ משמע הא בחדא למעליותא דהיינו נ"ט בר נ"ט דכף והוא ב"י אסור אפי' הבשר אם בשול בה ע"ז חולק הר"פ וכ' מיהו נראה בחדא למעליותא כגון דאיכא נ"ט בנ"ט ובתוך מעל"ע אע"ג דהקדירה אסורה אבל אם בישל בה בשר מותר והיכי דאיכא תרתי למעליותא כמעשה דר"י נ"ט בנ"ט ואב"י ס"ל דאפי' הקדירה שרי וזה שסיים הר"פ ומה"ט נמי אם לאחר מעל"ע מתחיבת כף חולבות וכו' דאיכא כאן תרתי למעליותא מותר להשתמש בקדירה לכתחלה א"כ מתחלה נמ"ש אם בישל בה בשר כו' מוכח כש"ע וגם מכף דבריו בנ"ט לחודי' ובב"י דאסור הקדירה כש"ע מדנקיט לאחר מעל"ע מותר להשתמש בקדירה מוכח הא בתוך מעל"ע אסור להשתמש בקדירה. והש"ך כ' דנקיט לאחר מעל"ע משום דקאי אמעשה שהי' לאחר מעל"ע וקשה טובא מאחר דר"פ חולק אר"י רבו דאוסר הקדירה אפי' בתרתי למעליותא בנ"ט בר נ"ט ור"פ חולק לדעת הש"ך דאפי' בחדא למעליותא דהיינו בנ"ט ב"ר ובר נ"ט אפי' בב"י הקדירה מותר האיך שביק רבותי' זה לדעת הש"ך דמתיר ר"פ אפי' כה"ג דהיינו בנ"ט בנ"ט וב"י לקדירה ונקיט לאחר מעל"ע כמעשה שהי' הנא כאן אזיל ר"פ לדעת עצמו:

ועוד אי כש"ך דמ"ש ר"פ ומיהו כ' וכו' בחדא למעליותא דהיינו בנ"ט בנ"ט מותר הקדירה אפי' הוא ב"י א"כ פשיטא היכי דאיכא תרתי למעליותא שהוא ג"כ לאחר מעל"ע ולא צריכי למימר לר"פ דבר זה כלל דלאחר מעל"ע מותר להשתמש בה א"ו בתחלת דברי ר"פ כמ"ש בחדא למעליותא בנ"ט אוסר הקדירה אכ' מיהו נראה אם בישל בה בשר מותר בדיע' הבשר הא הקדירה אסורה ולכך כ' הא בתרתי למעליותא אפי' הקדירה מותרת להשתמש בה דהיינו לאחר מעל"ע:

(ב) **ומה** שהקשה הש"ך אש"ע דלמה הקדירה אסורה דהוה נ"ט בר נ"ט כיון דקדירה חדשה ואפי' למאן דס"ל לקמן סי' ל"ה נ"ט בנ"ט אסור בנתבשל ודוקא דגים שעלו מותר נ"ט בנ"ט ה"ד בב' נ"ט אבל בג' נ"ט לכ"ע מותר וכאן איכא ג' נ"ט טעם א' לכף ומכף למים וממים לקדירה עי"ש.

ול"נ דהוכא בב"י לקמן סי' ל"ה בשם סמ"ק מדנקיט הש"ס דגים שעלו בקערה עלו משמע מגילא עלו אבל אסור לעלות בידים דגים בקערה של בשר כדי לאכלן בכותח. א"כ י"ל בדגים שעלו לא הי' כוונתו שיהי' הדגים של בשר דמה נ"מ לו בטעם מן הכלי בשר לתוך הדגים אבל כאן בתוחב לקדירה חדשה כף של חלב הי' כוונתו מסתמא לעשות הקדירה חולבות ואח"כ כשתחב כף של בשר סתמא כוונתו להיות הקדירה בשר מפני שעדיין מכף חלב היו נ"ט בר נ"ט הלכך הקדירה אסורה כמ"ש המנחת כהן אם עושה נ"ט בר נ"ט בידים לדגים בקערה של בשר אסור לאכלן בכותח א"כ ס"ל לסמ"ק בדין דכאן דאסור הקדירה לבשר ולחלב

ובפמ"ג

ובפמ"ג בט"ז סי' צ"ה ס"ק ד' כ' דאם עביד בידים נ"ט בר נ"ט דאסור לאכלן בכותח אבל אם דעביד עירבן בכותח מותר הדגים והכותח א"כ ה"נ י"ל לסמ"ק מ"ש אם עבר ובישל בה או בשר או חלב מותר בדיעבד · והש"ך רצה לתרץ הש"ע משום דנ"ט בנ"ט אסור לכתחלה ודוחה הש"ך מאו"ח סי' תנ"ב דמתיר הש"ע להגעיל קודם זמן איסורי' כלים ב"י אפי' ליכא ס' משום דהוה נ"ט בנ"ט בכלי וכלי במים ומהמים לכלי ועדיין היתר עי"ש ובב"י לקמן סי' צ"ה נמי כ' הב"י דתרומות חולק אסמ"ק הנ"ל דמתיר סה"ת בגורס בידים נ"ט בנ"ט ולא מדייק עלו דוקא אבל לכתחלה לא כמו שדייק הסמ"ק אמנם א"כ קשה דברי המחבר אהדדי דהא הש"ך לקמן סי' צ"ה ס"ק ט' כ' מדנקיט המחבר שם כלים שהודחו וכו' משמע דיעבד אבל לכתחלה לא וכ' שכן הוא מאו"ח סי' תנ"ב שכ' בש"ע שם דיש לזהר שלא להגעיל כלי בשר וכלי של חלב יחד כשאחד מהם ב"י וא"כ קשה למה מתיר הש"ע להגעיל כלים חמץ ב"י אפי' ליכא ס'. אלא ראי' כפרמ"ג שם ס"ק ט' עמד בזה וסוף דבריו שם דמחבר ס"ל לכתחלה אסור לעשות נו"ט בידים אלא חמץ קודם זמן איסורי' קיל עפי עי"ש א"כ לא קשה קו' הש"ך מסי' תנ"ב ומיושב הש"ע ורמ"א כתי' הש"ך ושיטת הסמ"ק כמ"ש:

(ג) ובד"מ כ' מטעם אחר אוסר הסמ"ק הקדירה משום לכתחלה חושש הסמ"ק לדעות בנתבשל נ"ט בנ"ט אסור וכיון שאפשר לשמש בקדירה דברים אחרים שאינו לא בשר ולא חלב הוה כלכתחלה אלא הש"ך כ' בג' נו"ט לכ"ע נתבשלו מותר וכמ"ש הרא"ש בהגעלה לפני זמן זמן איסורי' י"ל כמש"ל דלפני זמן איסורי' קיל יותר:

ומה שהקשה ש"ך מסה"ת סי' ע"ה ותוס' סוף ע"ז ד"ה ב"י וש"ד סוס"י פ"ה ומרדכי פי' ג"ה דאם הוחמה מים בקדירה של חלב תוך מעל"ע לא חשבינן ב"י מטעת החימום הרי דאפי' למ"ד נתבשלו אסור מודו בג' נו"ט (עי"ש בכל המקומות) טעם א' בכלי וממנו למים שהוחמו וממים לכלי ע"כ קו' זו הקשה בד"מ אות ז' לדברי סמ"ק אהדדי אבל משום קושיא זו לא חזר הד"מ משום די"ל בחימום המים מיקל דלא נחשב מעל"ע מבישל ראשון דהא בלא"ה יש פוסקים דאפי' בנ"ט דאיסורי לא חשבינן מעל"ע אלא מבישול ראשון הובאו רבים המקילין אלו בב"י סי' ק"ג וסברתם נראה משום דס"ל דהאיך דנחשוב מעל"ע מטעת חימום הא בשילא מדופני כלי בחימום המים נקלט וחזר ונקלט כשחזר מן המים לתוך הכלי א"כ אין סברא לומר דחימום המים מחוה לי לבעין ולחשוב מעל"ע מחימום ולא מבליעת הראשון אדרבה יותר נקלט מדמעיקרא ע"י חימום המים וא"כ אע"ג דסמ"ק חולק וס"ל דחשבינן מעל"ע מטעת חימום המים משום דהמים נ"כ אבל בקדירה של בשר וחימום המים קודם שבישל דלא נעשה כבילה עדיין מהכי להיות נ"ט בנ"ט אפי' שהוא בבישול שלא לחשוב מעל"ע מטעת חימום אלא מטעת בישול בשר תחלה:

ולמש"ל אות ב' א"ש דברי רמ"א בסמוך אם בישל ירקות בקדירה של בשר אינו ב"י ותחב כף של חלב ב"י או אפכא דנאסר הקדירה אינו בי' ממנהג ולא מדינא והקשה לש"ע כאן ס"ה בב' כפות אמאי לא אסור דחלב ודאי אסור לבשל כיון שהיא של בשר אסור לכתחלה לבשל חלב. אלא גם בשר אסור לבשל כיון שתחב כף חלב כמו בקדירה חדשה דנעשה של חלב מחמת שתחב כף של חלב. ולמ"ש בקדירה חדשה גרע טפי בתוחב כף חלב לקדירה חדשה י"ל כוונתו הי' שיהי' קדירה זו חולבות בידים לא שרי הקדירה לבישול בשר משום דהוה כעביד נ"ט בידים הלכך אסורה לבשר. משא"כ כשהי' הקדירה ישנה של בשר ודאי לא יתחוב כף של בשר בכוונה שיהי' חולבת דוכי נעשה ע"י תחיבה הכף חלב חולבת אלא דכך איתרמי שתחב כף חלב והוה נ"ט בר נ"ט ממילא ודמו לדגים שעלו הלכך מותר מדינא ולא אסור אלא ממנהגא אמנם בת"ח כלל פ"ה כ' טעם למנהג דאסור אותו כלי שאב"י כמו דאסור כאן בב' כפות בקדירה חדשה אע"ג דיש לחלק בב' כפות יש יותר לאסור מ"מ המנהג לא מחלקים ויבואר בסמוך:

ובש"ך סק"ו כ' דטעם דרמ"א מחמיר כאן בב' כפות משום מנהג שלא מן הדין וכ"כ במנ"י כלל פ"ה ס"ק כ"ה שכ"כ בת"ח ונראה לנהוג כסמ"ק בב' כפות כאן מאחר שנתפשט לאסור אותו כלי שאב"י בהג"ה בסמוך אין לשנות ועי' בט"ז מה שדחק לתלות זה בזה ובפרמ"ג א"כ לדבריהם תלוי תניא בלא תניא. אבל ז"א אלא נהפוך הוא דלעיל מייתי כ' הת"ה בדין ה"ה שהביא דברי הסמ"ק דב' כפות בקדירה חדשה דאסור להשתמש בקדירה לא בשר ולא חלב. ע"ז כ' ואפשר דמזה נתפשט המנהג לאסור אותו כלי שאב"י דהא לא עדיף מאלו לא תחבו בו שני כלים. שהם ב"י הרי העיקר דהלכה כדברי סמ"ק דאוסר בב' כפות דאסור לכתחלה הכלי חשיב לכתחלה נ"ט בר נ"ט משום כן אפשר דמזה נתפשט המנהג לאסור הכלי אב"י כמו תחב בו שני כלים ב"י אע"ג דיש לחלק דהתם שניהם ב"י והוה בשר וגם חלב לשבח (ולמש"ל לעיל עוד חילוק וכן בתי' הש"ך ס"ק א"א בב' כפות יותר אסור) רק מצד המנהג לא ראו לחלק בזה והחמירו ג"כ בא' שאב"י דאותו ב"י אוסר לאב"י ואח"כ כ' הת"ח בשם או"ה דחולק אסמ"ק בב' כפות שישתמש בכלי עם מין של כף האחרון ע"ז הוא דכ' הת"ח דיש לנהוג כסמ"ק בב' כפות ולא כאו"ה מאחר דכבר נהגו לאסור אותו כלי שאב"י והטעם משום דמדמין זה לדינו דסמ"ק א"כ פשיטא דיש לנהוג כסמ"ק הרי [דלא כט"ז דטעמא דב' כפות דאסור מטעם המנהג שאסרו אותו שאב"י אלא להיפוך דיש לפסוק דסמ"ק והסמ"ק מדינא אסור ולא כאו"ה ולא משום המנהג מאחר ממנהג מוכח דהלכה כסמ"ק ע"כ יש לנהוג לפסק כסמ"ק אבל דינו דסמ"ק מדינא אסור וק"ל:

סימן תרל"ב.

ואוסרין הכלי שאב"י. וכ' פרמ"ג שאם בישול רק מים בקדירה שאב"י דהמים אסורין והכף שאב"י שרי אף לפי המנהג והעלתי אף לדעת אחרונים ליתא לדינא דפרמ"ג מ"מ הדין עם הפרמ"ג מרמ"א וישבתי לרמ"א ואם יש בקדירה ס' נגד הכף שרי הכף אפי' למנהגא ולא כח"ד:

ס"ה בהג"ה ואינו אלא חומרא וכו' היינו אם תחב כף של בשר אב"י לתוך קדירה חולבות ב"י שמבשלין עכשיו ירקות או מים וליכא ס' כנגד הכף מדינא מותר הכל אבל ממנהגא נהגו להחמיר ואוסרין הכלי לאב"י והקשה ט"ז לקמן סי' צ"ה סק"ט דהי' התם בהדיא כלים של בשר וכלים של חלב יחד אם א' אב"י הכל מותר למה לא כ' הרמ"א שם ג"כ דממנהגא אסוק אותו כלי שהוא אב"י ותי' כאן בסי' צ"ד דכאן בסי' צ"ד דמיירי בכלי שהוא ב"י דהיינו הקדירה חולבות שיש בקדירה מאכל דצריך לערות המאכל לאותו מין כלי שהוא ב"י דהיינו לכלי חולבות משו"ה יש לאסור הכלי שאב"י וזה לא שייך התם בהודחו זה עם זה. ולפ"ז כ' בפרמ"ג בט"ז כאן סק"ט שאם בישול רק מים בקדירה ב"י אף לפי המנהג הכף שאב"י שרי דהא מים אסורין וא"צ לערות לתוך כלי ב"י א"כ דמי' להדחה דכלים מותרין אע"ג דהש"ך ס"ק ח"י כ' תי' אחר על קו' זו דט"ז יש לסמוך אט"ז כיון דאינו אלא חומרא ע"כ עי"ש וקשה הא בט"ז ס"ק ט' כ' אמ"ש בהג"ה דאב"י אסור מחומרא ממילא גם מ"ש בש"ע בב' כפות בקדירה דאסורה דנמי אינו אלא מחומרא. וכ' הפרמ"ג ע"ז וכבר כתבנו באות ו' בב' כפות לא שייך הטעם דמערין המאכל לב"י וכו' אלא כיון דהמנהג כאן להחמיר נהגו גם לעיל משום ל"פ עכ"ד א"כ למה בהודחו יחד בסי' צ"ה ובדידי דפרמ"ג כאן במים לא אסור משום לא פלוג אמנם אני כתבתי בסוף סי' הקודם בב' כפות אסור מדינא וא"צ לאסור משום מנהגא משום לא פלוג א"כ בבישול מים הכף שאב"י שרי:

ואלא עוד קשה הא הט"ז כ' בס"ק ז' הקשה ארמ"א אפי' ס' אמאי נהני לטעם א' שכ' תוס' דף ק"א דחיישינן שמא נגעו הקדירות זה בזה וליכא נ"ט בנ"ט ותי' הט"ז דרמ"א ס"ל כטעם הב' שכ' תוס' שם בהודחו אסור משום דב' טעמים באין ביחד תוך המים וכ' בפרמ"ג כ' שם דבט"ז סי' צ"ה לא ברירי לי' אזי' טעם עיקר ובש"ך כאן סק"ח כ' הפרמ"ג דגם הר"ן ס"ל הך טעם דבהודחו אסור מטעם דנוגעין זה בזה מעתה למה לנו לומר טעם אחר להמנהג כט"ז הא י"ל דאסרו מדינא דחשש שמא נגע האב"י בב"י ואסור מדינא ולפי טעם זה אפי' יש ס' כנגד הכף מ"מ כיון דליכא ס' כנגד מה שבתוך הקדירה א"כ כשנגע הכף בקדירה הרי הקדירה נו"ט בכף ואם זהו הוא הטעם ליתא לדינא דפרמ"ג שכ"כ לטעם דט"ז א"כ ראי' בב"ח שכ' באמת טעם למנהגא ומטעם זה אוסר אפי' יש ס' כנגד הכף וכ"כ כח"ד:

אמנם ע"כ הרמ"א לא ס"ל טעם זה דא"כ למה מהני ס' מדינא ולא חש לשמא נוגעין זה בזה כקו' ט"ז ועוד מ"ש רמ"א דכלי שאב"י רק מחומרא אסור דלטעם דחשש דנוגעין זב"ז מדינא אסור וגם בסי' צ"ה לא כ' בהודחו דאסור שמא נוגעין. וי"ל דילא לרמ"א כן דקשי' מנהגא אמנהגא כמ"ש בש"ך ס"ק ח"י דהא בסי' צ"ה כ' דמנהגא דשרי האב"י ע"כ דלא חיישינן שמא נגעו. וא"כ כאן דהמנהג לאסור אב"י צ"ל דכאן לא אסור אלא משום חומרא משום שמערין האוכל כט"ז א"כ איתא לדינא דפרמ"ג הא במים מותר האב"י. מעתה ביש ס' כנגד הכף מותר ולא כב"א דאוסר אפי' יש ס' דחיישינן שמא נגעו הרמ"א לא ס"ל הך טעם אלא בהודחו שניהם ב"י דאסור משום דטעמים נגעו יחד א"כ ביש ס' כנגד הכף מותר כמ"ש הרמ"א:

אמנם הח"ד שכ' טעם למחמירין ממנהגא אב"י אפי' אין נוגעין ואיכא ס' נגד הכף כיון דליכא ס' כנגד הקדירה א"כ הקדירה נו"ט בכף וכי"ב כ' הח"ד ס"ק א' וא"ת דהוה נ"ט בר נ"ט דהתירא החלב בקדירה וקדירה בירקות ועדיין היתר הוא נ"מ ממנהג החמירו י"ל ה"ד לש"ך ס"ק ח"י דמחמירין בבישול האב"י אע"ג דהוה נ"ט בנ"ט החמירו בבישול אבל לט"ז סי' צ"ה הנ"ל ס"מ דכאן איכא מראית עין דמחזי כסתרי אהדדי כיון שמערין המאכל דוקא לב"י א"כ י"ל ה"ד בא' ב"י דאם הכף ב"י דצריך לערות מקדירה שאב"י ולערותו מכלי שהוא בו שאב"י ולאכלו דוקא לכלי שהוא ב"י הלכך אסרו הכלי שאב"י דמחזי כסתרי והלכך גם אם הוא להיפוך דהקדירה ב"י שבו המאכל נמי לא חלקו ואוסרין האב"י אבל ביש ס' בקדירה שבו המאכל שאוכלין המאכל בכלי כמין הקדירה ליכא שום מראית עין דאוכל מאכל זה כדרכו תמיד שאוכלין המאכל כמין הקדירה לא אסור משום מ"ה מעתה איכא לדינא דפרמ"ג כיון דאינו אלא חומרא יש לסמוך אט"ז וכ' הפרמ"ג די"ל נמי כן לש"ך ס"ק ח"י וי"ל דזה כוונות הש"ך ס"ק י"ז אמ"ש רמ"א וכן נוהגין וכו' וכ' הש"ך דקאי אחלוקה ראשונה עי' פרמ"ג מה שפי' וי"ל שכוונתו הא ביש ס' בקדירה אין אוסרין הכף אלא כח"ד ואחר כמה שנים נדפס יו"ד החדשים דפוס לבוב ונדפס מיד אחר סי' ק"א הגהות מט"ז שכ' כן ונוהגין זה קמאי

אמין

אלין ה' נגד הכף וכ"מ דעת פרמ"ג ס"ק ח' מש"כ הש"ך התם דכף אסור לרמ"א והקשה פרמ"ג מרמ"א דמתיר הכף כיש ס' ותי' הח"ד דכוונת הש"ך דאסור ממנהגא אפי' יש ס' א"כ משמע דפרמ"ג דלא תי' כן דלא ס"ל כח"ד ורא' שכ"כ בלחם חמודות פ' כ"ה סוס"י קנ"ז דלא תטעה ברמ"א להחמיר נמי בס' וכו' וזה פשוט עכ"ל :

סימן תרל"ג .

(א) מ"ש הש"ך לתר' הטור דהביא לסה"ת בהוחמו מים באיסו' תוך מעל"ע דחשבינן מעל"ע מחימום המים דטעמי' דטור משום נטבנ"ט לאיסורא ליתא (ב) פי' בדברי סמ"ק דוקא למ"ד נ"נ בשאר איסורין מונין מעל"ע משעת חימום ולא מוכח מסמ"ק דנטבנ"ט דאיסורי לא אסור מה"ת ותי' אקו' פרמ"ג בש"ך סק"י אמאי מונין מעל"ע משעת חימום משום דנ"נ המים כיון דאיסור עצמו לאחר מעל"ע הוא הוה כנפרד האיסור ולא נשאר משהו כה"ג לא נ"נ (ג) אם עבר לינת לילה קודם שהוחמו בה מים חושבין מעל"ע מבישול ראשון אמנם ביש הפסד קצת מותר בשאר איסורים בכ"ע אפי' הוחם קודם לינת לילה משום דהוה לח בלח ולא נ"נ המים ולש"ך ופר"ח גם קדרה הבלועה מבב"ח הדין כן כשאר איסורים אבל קדרה של בשר ובישל חלב תוך מעל"ע חשבינן מעל"ע מבישול החלב ולא מבישול הבשר ולא מהני לינת לילה בין בישול בשר לחלב אפי' בהפ"מ ול"נ להקל בלינת לילה וכ"כ בסי' תר"ל (ד) אם חנ"נ בשאר איסורין דרבנן ע"כ נטברנ"ט דאיסורי מה"ת א"כ קשה על הרא"ש דס"ל :טבנ"ט דאיסורי דרבנן וס"ל בשאר איסורין אין חנ"נ והדרי קו' הפלתי על הרא"ש וצ"ע :

(א) **בש"ע** סעי' ו' עיי' ש"ך ס"ק כ"ב שהביא הטור מ"ש בשם סה"ת דבשאר איסורים צריך החכם לחקור לאחר מעל"ע אם לא הוחמו מים בתוך מעל"ע דאין בקדירה ס' לבטל פליטת הכלי ונעשו המים נבילה וצריכי מעל"ע אחר חימום המים אבל בב"ח אינו כן אעפ"י שעשו בו המים חמין לפי שכל המים אין להם דין פליטה מן הכלי שהרי הן היתר (דלא נ"נ) וכי חזרו ונבלעו בכלי לא נבלעו רק מעט מן הבשר שנפלט מן הכלי או מן החלב המעורב במים שהרי עשר ידות חזרו ונבלעו המים שהן היתר יותר מאשר ונבלע מן הכלי הפליטה של כלי דדוקא באיסור אמרי' חנ"נ שכל המים קרויים איסור ועוד י"ל להתיר משום נ"ט בר נ"ט עכ"ל העתקתי לשון סה"ת והטור והש"ך לא כתבו לשונם וכו' הש"ך דטור שהביא לדין זה אע"ג דטור בסי' ל"ב לא ס"ל חתיכה עצמו נ"נ בשאר איסורין אלא נראה מטעם אחר אוסר הטור דלא שייך כלל נ"ט בר נ"ט באיסור וכו' א"כ שכ"כ בפרישה ועיינתי בפרישה שכ"כ ס"ק ח' דטעמי' דטור באיסור ה"ט אע"ג דלא נ"נ לטור מ"מ כיון שפלט מכלי ע"י חימום וחזר ובלע חשיב כבלע בעין וחשבינן מעל"ע משעת חימום משא"כ בב"ח לא חשיב כבעין משום דהוה נ"ט בר נ"ט ע"כ וכ"נ שהי' הב"ח וכן כוונתו בסי' ק"ג ופר"ח ס"ק כ' דוחה לתי' הש"ך משום דלא מסתברא כלל למימר דלפי שנפלט האיסור לחוץ שמונין לו לפגמו משעה שנפלט לחוץ דהא ודאי לא נראה כלל אלא לסה"ת דס"ל דמים נ"נ ובולעין עכשיו בשעת חימום המים משו"ה חשבינן מעל"ע משעת חימום המים :

ול"נ מסה"ת שהעתקתי לעיל כפר"ח דסה"ת גופי' כ' כפר"ח ועדיף מיני' דהיינו משו"ה ודאי לא מסתבר דפליטה מן הכלי וחזר לכלי דלא חשיב כבלע בעין עכשיו דהא עשר ידות נשאר מן הפליטה בתוך המים והמים של היתר וחזר מעט מפליטה בתוך הכלי עם עשר ידות מים א"כ פשיטא ופשיטא דפליטה זו כ"ז שהי' בכלי הוה חשבינן מעל"ע מבליעה ראשונה דלא נחשב ע"י פליטה זו עצמו שפלט וחזר לתוך הכלי מעט יותר ממה שהי' בלוע תחלה כיון שנשאר במים הרבה ולתוך הכלי חוזר עשר ידות מים היתר (עיי' פלתי ס"ק ט' חולק אפר"ח דפלתי ס"ל לפשיטות דפליטה נעשה לשבח ופר"ח ס"ל להיפוך ועם מ"ש א"ש) · אע"ג שסה"ת כ' ועוד בב"ח משום דהוה נ"ט בר נ"ט הוא רק דבב"ח יש עוד מעליותא דהוה ג"כ נ"ט בנ"ט ודאי לא מסתברא דע"י החימום יהי' נעשה כבעין חשבינן מעכשיו מעל"ע אבל לא חזר מסברתו ראשונה דג"כ מסתבר דע"י שבלוע נפלט מחוץ ונשאר הרבה בתוך המים ועשר ידות מים של היתר נבלע עתה בכלי פשיטא דלא נחשב עכשיו כבלוע' בעין ולפי"ז מה שמביא הש"ך ראי' לדבריו מש"ד סי' פ"ה ומתוס' ע"ז דף ע"ו ע"א סוף ד"ה בת יומא אינו ראי' לדבריהם דברי סה"ת וסתמא פי' דבריהם כפי' סה"ת וגם הרא"ש שהביא הש"ך שכ' כסה"ת דחשבינן מעל"ע משעת חימום הוא משום חתיכה עצמו נ"נ והדרי קו' מי"ט שהביא הש"ך על טור וב"י סי' ל"ב שכ' דרא"ש מסכים לר' אפרים דלא אמרינן נ"נ בשאר איסורים דאישטמיתי' להוא הך הרא"ש דסוף ע"ז דמוכח דס"ל נ"נ בשאר איסורים ולית נגר דיפרקינ' ול"נ דלק"מ ונעלם למי"ט דבריו של עצמו מ"ש בפ"ק דברכות דדרך הרא"ש שהביא לפעמים דברי תוס' אע"ג דאיהו להלכה לא ס"ל כתוס' א"ב ה"נ הכי הוא דרא"ש שם הביא דברי תוס' דע"ז שם עם שאר דברי תוס' והטור בסי' ק"ג ג"כ כ' כסה"ת באיסור ה"ט דמונין מעל"ע משעת חימום משום דנ"נ ולריך ליישב הטור כמ"ש הב"ח כאן להלכה ס"ל כר' אפרים מ"מ כ' כאן מ"ש בס' התרומות עפ"י דעת ר"ת ור"י לפי שנהגו לפסוק כר"ת ור"י וכ"כ כ' הדרישה דלמעשה לא רצה לפסוק כר' אפרים :

ומ"ש הש"ך רא' מר"ן ותשו' רשב"א באיסורי' נ"ט בנ"ט אסור לעולם קשה היינו דאיסור כל זמן שי"ב נ"ס אוסר אפי' כמה פעמים נ"ט בנ"ט אבל משו"ה לא מוכח מהם בהוחם מים כיון דהמים לא נ"נ שע"י חימום שנפלט הבלוע וחזר ונבלע יהי' עכשיו כבלוע חדשה מבעין ורא' אח"כ בפר"ח שהקשה אש"ך כן שדברי ר"ן ורשב"א אין ענין לכאן :

(ב) **והפרמ"ג** בש"ד ס"ק כ"ב כ' דסמ"ק לא כ' כסה"ת משום דבלוע שנפלט במים וחזר ונבלע בכלי דבר מועט אלא שכ' אעפ"י שחמין שבכתים משוי ב"י (סברא זו כש"ך ופרישה דפליטה משוי לי' כבעין) ובסוף סיים בהיתר אין כל המים בשר וטעם הבשר הוה נ"ט בנ"ט ובאיסור כ' ניהו לגבי איסור עלמו הוה נ"ט בנ"ט מ"מ המים נ"נ עי"ש וכ' הפרמ"ג כמה הלכתא גבורתי' השמעינו הסמ"ק א' דודאי הכין הוא דמונין מבליעה שני' מדהוצרך ליתן טעם תחלה וסוף דנ"ט בנ"ט ולא מטעם נטל"פ. ב' דבאיסור נמי נ"ט בר נ"ט שרי מה"ת היינו ממ"ש הסמ"ק אע"ג דלגבי איסור עלמו הוה נ"ט בר נ"ט דר"ל דהוה נמי לן למשרי מ"מ המים נ"נ מזה מוכח דנ"ט בנ"ט לא אסור מה"ת דאם הוא מה"ת מהכ"ת למשרי נ"ט בנ"ט דאסורי' ול"נ דאין רא' מסמ"ק די"ל דגם הסמ"ק מודה דאין סברא דבלוע שהי' בדופן ועתה נפלט וחוזר ובולע בכלי שיהי' יותר לשבח מחמת הפליטה אלא מחמת שהי' בשעת פליטה מן הכלי בתוך המים ס"ל לסמ"ק דע"י המים נעשה הפליטה בתוך המים לשבח אבל לא שהפליטה מחמת עלמו הוא לשבח דז"א סברא ודוחה הסמ"ק דיש גריעותא מן המים כי ע"י המים שהפליטה נ"ט במים נקלש משום דהוה נ"ט בר נ"ט דהתירא אדרבה ודאי לא מהני לשבח אלא ודאי נשאר לפגם ע"ז כ' אבל באיסור אע"ג דנ"כ נקלש דהוה נ"ט בר נ"ט האיסור בכלי ומכלי למים וא"כ האיך אמרי' דמשוי לי' חימום לשבח ואין ענין נ"ט בנ"ט דאיסורי שאסור מה"ת לכאן דהתם כל שנותן טעם אסור מה"ת אפי' בר נ"ט משא"כ כאן שיהי' המים יעשה לשבח י"ל שפיר דלא נעשה לשבח כיון דאיקלש עכשיו יותר דהוי נ"ט בנ"ט האיסור בקדירה ומקדירה למים ועדיין המים היתר הוא שהוא כעין שהקשה הפר"ח על הש"ך שהבאתי לעיל שכ' הש"ך מר"ן (ותשו' רשב"א מנ"ט בנ"ט דאיסורי אין ענין לכאן) ע"ז כ' הסמ"ק דז"א כיון דהמים נ"נ ליכא נ"ט בנ"ט דהתירא במים וא"כ שפיר המים עושין לשבח. היוצא לנו מזה דגם לסמ"ק שלא כ' הטעם כמ"ש בסה"ת משום דעשר ידות נכנסין מים של היתר בקדירה מ"מ גם לסמ"ק לא אסור אלא דוקא משום דאמרינן נ"נ בכל איסורין כ"מ פשטות דברי סמ"ק שכל איסורי' מטעם חתיכה עלמו נ"נ :

ובדברי הסמ"ק רוצה הפרמ"ג ליישב דעת הש"ך דאפי' לפוסקים דס"ל דלא אמרינן נ"נ בשאר אסורים אפ"ה מונין מעל"ע משעת חימום דהיינו לסמ"ק דלא כ' הטעם מה שחזר הפליטה בכלי הוא דבר מיעוט ועשר ידות מים של היתר אלא רק משום דבב"ח הוי נ"ט בר נ"ט דהתירא א"ש למה דקיי"ל נ"ט בנ"ט דאיסורי אסור אפי' למ"ד דלא נ"נ חשבינן מעל"ע משעת חימום דסמ"ק ס"ל דחימום משוי שבח ולכך לא כ' טעמא דעשר ידות משום דאנו רואין כאלו כל הנפלט חזר ונבלע וכמ"ש הפרישה. ונ"ל דליתא דהא גם מסמ"ק מוכח דאינו אוסר באיסור אלא משום נ"נ וא"ת הכל קשה נ"ל לסמ"ק טעם משום דנ"נ תיפ"ל הא הסמ"ק ס"ל דחימום עושה לשבח א"כ רק בב"ה מותר משום דהוה נ"ט בנ"ט דהתירא אבל באיסורי יהי' אסור דהא חימום נעשה לשבח כאלו עכשיו נבלע מחדש אבל למ"ש א"ש דפליטה גופי' לא הוה לשבח דלא מסתבר כלל שיהי' הפליטה עלמו יותר לשבח הלכך גם באיסורי' אין הפליטה מקדירה חו"כ להיותו עכשיו כבעין אלא מ"מ י"ל כמש"ל דע"י המים נעשה הפליטה לשבח בתוך המים וא"כ א"ש דלא אסור אלא למ"ד נ"נ והיינו כמש"ל כיון דהאיסור לשבח בא ע"י שהוא מובלע במים לעומת זה יש סברא להיפוך דהא בשעה שיהי' לשבח דהיינו כשנבלע במים אז ע"י בלועה איקליש דהוה נ"ט בנ"ט אע"ג דאיסורי הוא מ"מ איקליש ונימא כיון דמים התירא ואיקליש בנ"ט בנ"ט ועדיין היתר הלכך לא אסור הסמ"ק אלא משום דהמים נ"נ :

ובזה א"ש מה שהקשה בפרמ"ג דב"י הביא לקמן סי' ק"ג דברי סמ"ק וא"כ כ' הסמ"ק ויש מקילין מאחר דאין בגוף איסור ב"י אין להחשיבו ב"י א"כ הקשה הפרמ"ג לפי פירושו בסמ"ק בחימום נעשה לשבח ולכך מונין מחימום מים מ"ט דרבים מקילין בשלמא אי ס"ל לסמ"ק דלגבי האיסור מונין מבליעה א' אלא מחמת חימום המים דהמים נ"נ מבליעות האיסור א"ש דרבים מקילין דאין להחמיר בנאסר יותר מהאוסר ועל האוסר טעם פגום י"ל אבל למה שכתבתי ופירשתי דברי סמ"ק א"ש דגם הסמ"ק ס"ל דלא נעשה הפליטה לשבח בשעת חימום אלא כיון דהמים נ"נ מן הפליטה נעשה גם הפליטה לשבח בזה רבים מקילין דאדרבה המים לא נ"נ להחשיבו ב"י משעת חימום כיון דבגוף האיסור אב"י ובדברי סמ"ק א"ש מה שהקשה בפרמ"ג לעיל בש"ד סק"י דלש"ך סי' ק"ה ס"ק י"ז וט"ז שם אות י"ג דאם נאמר כל שנפרד לגמרי אף בב"ח חוזר להתירא ואפשר לשהו אסור ה"ד כ"ז שמשהו איסור נשאר בו וא"כ אמאי חשבינן מעל"ע משעת חימום הא לאחר מעל"ע מבליעה הא' לא נשאר משום דנ"נ המים

הא לא נשאר אפי' משהו איסור דאיסור נוטל"פ אבל לדברי סמ"ק א"ש דע"י המים נעשה האיסור גופי' לשבח כאלו עכשיו נבלע האיסור ועיל"ק סי' תשכ"ז אות א' שהסמ"ק הביא יש חולקים אהס"ת וסברי דלא חשבינן מעל"ע אלא מבישול ראשון וש"ע ורמ"א מלרפי' דעה זו ופלאתי תמה עליהם וכתבתי טעמים דס"ל כש' פרמ"ג זו דנטל"פ הוה כעפרא ולא נשאר איסור משהו וחוזר להיתרו. וא"כ מ"ש הפרמ"ג ס"ק כ"ב לסמ"ק נטבכ"ע דאיסורי' רק מדרבנן אסור ליתא כמש"ל ועי' ברא"ש בפ' כל שעה סי' ז' מש"ש ולא גזרינן כהגעלה אב"י אטו ב"י וכו' דמשמע דס"ל דהוה מדרבנן וממ"ש שם אבל בשאינו ב"י מותר להגעילו וכו' משמע דמיירי בכלי איסור ול"ד כמ"ש בק"נ שם דמיירי ודוק גם כאדו' רשב"א דקי"א ד"ה דגים משמע דס"ל דהוה דרבנן שכ' טעם לדגים שעלו בקערה מותר לאכלו בכותח דהוה נטבכ"ע אפי' למ"ד דטעמא אסור מה"ת כעיקר היינו טעם ראשון וקשה הא בב"ח לכ"ע טע"כ מה"ת א"ו ה"ק כיון אפי' בנטבכ"ע דאיסורי לא אסור מה"ת טעם ראשון ואלא מדרבנן הלכך לא גזרינן בהתירא ונותר אפי' מדרבנן ועי' סי' תרל"ט אות ב' מ"ש אדברי רא"ש אלו:

(ג) **והנה** נ"מ לדינא בין הש"ך שר"ל מטעם נ"ט בנ"ט דאסורי צריך מעל"ע מחימום המים ובין לפר"ח שכן דעת ב"י ורמ"א סוס"י ק"ג וכל הפוסקים כמש"ל דמשום נ"נ וכן העיקר נ"מ בדין שכ' רמ"א סוס"י ק"ג בהוחם מים תוך מעל"ע כ' רמ"א שם במקום הפסד יש להתיר בשאר איסורין בכל ענין ופי' הש"ך ס"ק כ' דהיינו הפסד קלת דאלו במקום הפסד גדול בלא"ה מותר דהא לא בלא דקיי"ל בשאר איסורין מותר בהפ"מ בסי' נ"ב ס"ד בהג"ה וטעמי' דרמ"א כיון בשאר אסורים יש הרבה פוסקים דלא"א נ"נ ואע"ג דאנן לא קיי"ל הכי כאן סמכינן להקל משום דיש מקילין בדין זה (כמ"ש בב"י מסמ"ק שכ' יש מקילין בדין זה) בחימום המים דלא חשבינן מעל"ע משעת חימום מאחר שאין בגוף האיסור ב"י אין להחשיבו ב"י אבל לש"ך דס"ל הטעם משום נ"ט בר נ"ט דאיסורי לא שרי וכ"כ בדג"מ שם בסוס"י ק"ג שכ"מ בש"ך שם ס"ק י"ח שכ' לטעמי' דנ"ט בנ"ט דאסורי' אין לחלק בין שאר אסורים לבב"ח ואסור בהפסד קלת ונ"ל אבל בהי' לינת לילה קודם חימום המים או לינת לילה אחר חימום המים קודם תבשיל השני מותר לש"ך אפי' בשאר אסורים אין חושבין מעל"ע משעת חימום אלא מזמן בישול האיסור שהוא בישול ראשון דהא המחבר ס"ל אם בישול בב"ח ואחר בישול בב"ח הי' לינת לילה ואח"כ הוחם המים דלא חשבינן מעל"ע אלא מבישול ראשון ולמחבר אעפ"י שכבר נאסר מבב"ח יחד עדיין דין בב"ח עליו וכ"כ כמבואר שם בב"י ובש"ך שם ס"ק חי וכאן ס"ק כ"ב וע"כ משום דסמכינן בזה איש מקילין בסמ"ק הנ"ל ה"ה לדידן בשאר אסורין דנ"נ נמי יש לסמוך בלינת לילה:

אמנם רמ"א דמתיר בהפסד קלת בשאר אסורין בכל ענין פי' בט"ז שם ס"ק י"א היינו אפי' קודם לינת לילה כיון דאיהו גופי' דהמים נחשבים כנבלה בשאר אסורים הוא פלוגתא בסי' נ"ב ובכה"ג סמכינן אמקילין עכ"ל ר"ל איש מקילין של סמ"ק:

ולבאר ממ"ש רמ"א בשאר אסורין מותר בכל ענין לאפוקי בב"ח דלא שרי בכל ענין אלא בלינת לילה דר"ל דאם בישל ביום בשר ואחר לילה חלב ובישל תבשיל תוך מעל"ע מחלב והי' לאחר מעל"ע מבשר כה"ג אין להתיר כלל ולא מהני לינת לילה וחושבין מעל"ע מתבשיל חלב כמ"ש בד"מ בסי' זה והש"ך לעיל סק"י וכ"כ בפמ"ג בט"ז שם כה"ג אין להתיר כלל אפי' בהפ"מ אלא נ"ל דאתי למעט בב"ח שכ' שם הש"ע דקדירה נאסרה מבב"ח דס"ל לש"ע שם דאפי' לאחר שנאסר בב"ח יחד עדיין דין בב"ח עליו ונעשו המים נבלה בכה"ג ממעט הרמ"א דוקא בשאר אסורין. מותר בהפסד קלת בכ"ע אבל קדירה שנאסרה מבב"ח לא שרי בהפסד קלת אלא בהי' לינת לילה קודם שהוחם מים או לאחר שהוחם קודם תבשיל הבשר דגם כה"ג מהני לינת לילה אבל אם קודם שעבר לילה הוחמה בה מים קיי"ל כהס"ת דמים נ"נ כמ"ש בב"י והובא בש"ך שם ס"ק חי ואמנם למ"ש הש"ך וז"ל ומ"מ בעיקר הדין שס"ל המחבר והרב דקדירה שבלע מבב"ח דאמרינן חנ"נ אינו מודה להם דזה דמי לשאר איסורים ע"כ וכ"כ כאן ס"ק כ"ב ובפר"ח ס"ק כ' א"כ גם בקדירה שבלוע מבב"ח מותר בהפסד קלת בחימום מים בכל ענין אפי' קודם לינת לילה כמו בשאר אסורין. אמנם אני כתבתי לעיל סי' תר"ל דיש מקום לסמוך אב"ח בבישול חלב לאחר לינת לילה דחשבינן המעל"ע מבישל הבשר אם בישל שהקדירה זו תבשיל:

ובפרמ"ג שם בסי' ק"ג בט"ז סקי"א כ' דה"ע דאסור בבישול חלב תוך מעל"ע דחשבינן מעל"ע מבישל החלב דע"כ כ' הסמ"ק דיש הרבה מקילין דחשבינן מעל"ע מבישול הראשון ה"ד בשאר אסורין וכן לש"ע שם בשוחמה מים שבאו אחר בב"ח דהמים לא נ"נ אלא מדרבנן. אבל בבישול חלב תוך מעל"ע דנ"נ מה"ת אזלינן דהמעל"ע חשבינן אחר בישול החלב ע"כ. ול"נ דזיל בתר טעמי' שכ' ההרבה מקילין בדין זה מאחר שאין בגוף האיסור ב"י אין להחשיבו ב"י עכ"ל וקשה הא בשעת חימום הי' האיסור ב"י וכ"כ אלא נ"ל לאחר מעל"ע מבישול הראשון דאז אין גוף האיסור ב"י ונפרד האיסור ולא נשאר משהו כה"ג חוזר להתירא מה שנ"נ וא"כ גם בבב"ח דאו' חוזר להתירא כמש"ש בסי' תר"ל ובסי' שכ"ז וישבתי בזה קו' הפלתי סי' שכ"ז וכיון דאיכא נמי לינת לילה דהוה ס"ס שמא כהרבה מקילין ושמא לינת לילה פוגם ואפי' בשל תורה מותר. דמן הדין הי' מספיק סברא שכתבתי כיון דנפרד האיסור מה דנ"נ חוזר להתירא ומרמ"א שם משמע דהוחמו מים שבאו אחר בב"ח דהמים נ"נ משום התם

ככר הי' תערובת בב"ח ודינו כעין בב"ח דאו' מדמיקל בשאר אסורין בהפסד קלת אבל בבישול החלב אחר לינת לילה י"ל דגם רמ"א מודה דשרי ולא כפרמ"ג ומחמיר בב"ח ולא קשה לדידי דלמה לא נקיט הש"ע שם רבותי' טפי דאפי' בבישול חלב תוך מעל"ע מהני לינת לילה קודם בישול החלב די"ל דאיצטרך לאשמעינן דבב"ח לאחר שנתערבו עדיין דין בב"ח עליו וכ"כ המים כשיטתי' דש"ע דס"ל בב"ח לאחר שנתערבו עדיין דין בב"ח עליו:

סימן תרל"ד.

(א) הפלתי הקשה אטוש"ע דלמה סגי בס' כנגד בשר הבלועה בבצל ותי' הח"ד קו' זו בסי' צ"ו דחיתי וישבתי קו' הפלתי ועוד ישבתי קו' הפלתי. וגם מ"ש בתשו' מהר"מ אם יש ס' הבצלים נמי מותרין וכר"ו ופרמ"ג מקשים ודוחים דברי מהר"מ ואני ישבתי תשו' מהר"מ ודינו:

בש"ע בצלים או ירקות שבלועים מבשר ובשלם בקדירה חולבות אם ידוע כמה בשר בלוע בבצלים ובירקות אי"ל אלא ס' כנגד אלא כנגד הבשר. ובשו"ת מהר"מ סי' כ"ח ביש ס' נגד הבצלים מותר אפי' הבצלים הובא בש"ך וכר"ו ופרמ"ג דחוהו כמו שאבאר דהנה הכר"ו הקשה ס"ק א' אטוש"ע דאי"ל ס' מה שבלוע מהבשר הלא אם הבצל ג' זיתים הי' צריך לבטל ג"פ ס' זיתים דהלא תיכף נבלע טעם חלב בבצל נבילה וכדאמרינן בגמ' חלב נבילה הוא כן ה"נ הטעם חלב הבלועה בבצל נ"נ מבשר הבלועה ותי' כיון דהבשר בלועה בבצל החלב אינו מקושר עם הבשר אלא עם מה שבקדירה משא"כ בגמ' דאמר חלב נבילה התם החלב בלוע בבשר ממש ושפיר נ"נ והקשה על זה מתה"ד סי' קפ"ג דלא מחלק אלא בין אוכל עם אוכל ובין כלי פי' דבריו דתה"ד הביא שם הרא"ן אהא דתניא קדירה של בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנ"ט לימא דבלוע הרוטב בתוך הכלי נ"נ ויהי' צריך ס' כנגד כל הכלי ותי' דרוטב הבלוע בכלי אינו מקושר עם הכלי אלא אם החלב בתוך הקדירה ע"כ לא נ"נ וכ' התה"ד אבל מה דקאמר הש"ס חלב הבלוע בבשר חלב נבילה משום דבשר אוכל וע"כ החלב שהוא ג"כ אוכל ע"כ הוא קשור ומחובר הבשר שג"כ אוכל וא"כ הקשה הפלתי א"כ אמאי אינו מקושר החלב עם הבלועה של בשר בבצלים דשניהם אוכל והא התה"ד כ' דרק בכלי אינו מקושר וסיים הכר"ו ונ"מ דינו דמהר"מ ליתא דאף דלא נ"נ החלב משום דמקושר עם מה שיש בקדירה מ"מ טעם הבשר נ"נ וקיי"ל אפשר לסחטו אסור א"כ צריך להפריש א"כ צריך להפריש הבצלים:

ובח"ד לקמן סי' ל"ו סק"א מישב תשו' מהר"מ מקו' הפלתי עפ"י העיטור בטור סי' ל"ג שכ' שאם בישל חלב בקדירה של בשר ויש ס' בחלב דנעשה הקדירה של חלב דנתבטל הבשר בס' ומבשל בו חלב הגם דנשאר טעם בשר קלוש בקדירה אי"א לחול איסור בב"ח שהוא איסור חדש על טעם קלוש ולא אמרינן דחלב מיד כשבלע קודם שנקלש טעם הבשר נאסר הבשר וכיון שנאסר נשאר לעולם אסור אע"ג שנקלש אח"כ ואלא כיון שנקלש אח"כ לא נאסר ולא נ"נ מתחלה כמ"ש תוס' דף ק' דכל מה שסופו לצאת כאלו יצא והטור שחולק שם אב"ה היינו בכלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו כלי חרס לא הוקלש ובמהר"מ ג"כ סופו לצאת הבלועה בשר מן הבצלים וכיון דסופו לצאת לא נ"נ עכ"ד וקשה על דבריו מה פריך הש"ס חלב נבילה הוא לפי דבריו הא גם חלב הבלועה בבשר סופו לצאת אע"ג דודאי נשאר מקצת בתוך הבשר מ"מ נקלש הטעם כמ"ש הח"ד בבלוע בבצלים אלא אע"ג דסופו לצאת נ"נ לפי סברת תה"ד הנ"ל דהחלב שהוא אוכל מקושר עם הבשר ולא החלב ודומה כאלו חתיכה זו של בשר עם החלב הבלוע בו מונח בפני עצמן יחד חוץ לקדירה כיון שאין להם חיבור עם הקדירה ולכך נ"נ א"כ ה"נ הבשר הבלוע עם הבצל שאינו מקושר עם התבשיל וכ"נ ועד כאן כתבו תוס' דף ק' כל שסופו להתפשט לבסוף לא נ"נ היינו בחד חתיכה לא אמרי' שאני חתיכה שנבלע בו תחלה ולא הי' ס' כנגד החלב נ"נ ואמאי מהני אח"כ, בנתפשט בכל החתיכה רק פ' כנגד האיסור. ע"ז כ' תוס' באני חתיכה ל"א נ"נ כיון שסופו להתפשט בכל החתיכה אבל מחתיכה לחתיכה שאם תחלה נבלע בחתיכה שפיר אמרי' דנ"נ אע"ג דסופו לצאת אח"כ מן החתיכה וכ"מ בתוס' ורא"ש דקי"ב גבי תרי גללי דמלחה עי"ש:

ומ"ש רא"י מטור מדלא מקשי הטור אב"ה כשיבשל אח"כ חלב נעשה הבלוע בשר בקדירה נבילה עדיפא מקשי הא אין יוצא מידי דופיו לעולם א"כ בלועה ראשונה לא יצא והוה הקדירה של בשר כראשונה ועל עצמו. הקשה בסוף דבריו ממה דאי' לעיל ברי' סי' זה כף של בשר שתחב בחלב שיש ס' דאסור הכף דמוכח דלא כמ"ש לב"ה ותי' בכלי שאני דכלי לא מקרי סופו להתפשט הא ב"ה שמביא נמי בכלים מיירי:

ול"נ ליישב קו' הפלתי על הטוש"ע למש"ל סי' תר"ז אות ה' דמשקה מחובר עם משקה הלכך לא נעשה החלב בבצל האוכל נבילה מחמת הבלועה הבשר בבצל דמה חזית שהחלב יהי' מחובר עם הבלוע בבשר נימא דמחובר עם המשקה בתוך הקדירה הלכך לא נ"נ וכן אי' בתה"ד היכי דא"ל מה חזית דמחובר זה נימא דמחובר לאידך ולא נ"נ והא דהקשה הפליתי הא תה"ד לא כ' רק משום בכלי אינו מחובר וזה קשה גם לתרוצי למה צריך התה"ד לחלק בכלי תיפ"ל דבלוע בכלי משקה א"כ הוא מחובר הבלועה עם המשקה בתוך הרוטב כתבתי שם משום אע"ג דתני בברייתא

בברייתא קדירה של בשר לא יבשל בה חלב סתמא נמי איפכא דהיינו קדירה של חלב לא יבשל בה בשר ואם בישל בנ"ט ולא נעשה הקדירה נבילה וגם ליכא לתרץ דבלועה בקדירה מקושר עם משקה בתוך הקדירה דהא הבשר בתוך הקדירה לאו משקה הוא לכך צריך רמ"א לתרץ בלועה בכלי מחובר לעולם למה שבתוך הקדירה הלכך לא נ"נ:

ועוד כ' ליישב קו' הפלתי על הטור ולקיים דינו של מהר"ם והוא דהנה הרא"ש בפ' כ"ה דף קי"ב מתיר כלים של בשר שהודחו יחד עם כלים של חלב משום נ"ט בר נ"ט אע"ג דנתערבו במים טעם בשר וטעם חלב כיון שטעם שני אינו נותן טעם בבשר ממש או בכותח ממש חשיב נ"ט בר נ"ט ולא נאסרו זה מזה א"כ הכ"נ יש נ"ט בר נ"ט דחלב בקדירה ומקדירה טעם שני ומקדירה לתוך המים א"כ הוה טעם במים טעם שני נ"ט בר נ"ט תו אינו אוסר אלא לבשר ממש אבל הבלועה של בשר בתוך הכלי לא נאסר מטעם קלוש דהיינו מנ"ט בר נ"ט מטעם שני ולפי"ז יש מקום ג"כ לדינא של מהר"ם אע"ג דאנן קיי"ל בסי' צ"ה בהודחו יחד אסור אלמא דהמים נאסרו מטעם שני ובמים רק בלוע מהב' כלים ואפ"ה נאסרו י"ל התם טעמא אחרינא איכא שנאסרו והוא כמ"ש הר"ן שם דהודחה זה עם זה ה"ט דאסור משום שהפליטות מהב' כלים שהודחו שהם טעם שני של הכלים לא עמדו בפני עצמן לאחר שיצאו מהכלים אפי' שעה אחת אלא מיד נתערבו הטעמים יחד בתוך מי ההדחה משא"כ כאן דטעם שני דהיינו הפליטה מקדירה החולבות עומד שעה א' בפ"ע במים בלא בשר דהא אין טעם בשר במים דהא יש ס' כנגד הבשר וא"כ נקלש והוה נ"ט בר נ"ט אלא אח"כ נכנס הטעם השני של החלב העומד בתוך המים תו אין טעם שני נ"ט בנ"ט אוסר ובלועה של בשר בתוך הכלים אלא עם בשר ממש:

סימן תרל"ה.

(א) ישוב דעת הש"ע בשר רותח שחתך בסכין של חלב כל החתיכה אסורה וכתבתי דאין סתירה לדין זה מתוס' ורא"ש (ב) ישוב דין דתה"א ופ' כן בש"ע לקמן סי' ק"ה ס"ד בצלי או לתוך חם בשומן דאוסר כולו אבל אפי"ה צריך נטילת מקום מקו' הפר"ח שכ' כאן שאין דבריו מכוונים ופמ"ג כ' בשב פר"ח דשומן בכלי נידון ככחוש ואין אוסר במאכל רק כ"ק וליתא כן בפר"ח (ג) תי' על קו' פמ"ג נגע בחרסו של תנור אמאי אי"צ ב' קליפות (ד) כ' דמ"ש תוס' ורא"ש דשומן על הסכין באב"י דבר מועט ואינו אוסר אלא כ"ק ולא כ"נ ה"ד בסתם סכין אמרי' שנתייבש השומן עליו ואינו ניכר כמ"ש רש"י דקי"ב אבל סכין שיש עליו שמנונית ולא מקונח כה"ג צריך נטילה ובזה א"ש קו' הש"ך כאן וט"ז סי' צ"ו דכאן פ' הש"ע דסגי בקליפה והתם בלא מקונח באב"י צריך נטילה ובב"י אפי' בסתם סכין צריך התם נטילה בצנון שחתך בסכין של בשר וישבתי מה שהקשה הפר"ח שם על דין זה הא הוי נ"ט בנ"ט (ה) הפר"ח דוחה פסק דש"ע משו"ה בתחב בסכין ב"י לדבר רותח דאסור כולו מדברי רשב"א ואני ישבתי לש"ע וליתא לדיחוי דפר"ח בלל (ו) הפר"ח כ' גם למחבר אי"צ ס' אלא כנגד קליפת הסכין כר"מ ה' מא"ס פי"ז ונ"ל דאפי' לרמב"ם דס"ל דמהני השחזה ברחיים לסכין אסור י"ל כאן הסכין בולע בכולו רק ע"י חימום השחזה פולט מכל הסכין (ז) מ"ש הר"ן דמירושלמי מוכח כר"מ קשה (ח) האמת שגם הר"מ לא מתיר לסכין אסור השחזה ברחיים להשתמש בו רותח א"כ צריך ס' כנגד כל הסכין ושכן דעת הפוסקים (י"ב) ישוב ראיות ר"ת סוף ע"ז מירושלמי דסכין גדול צריך ליבון אפי' אין בו גומות:

(א) **בש"ע** סעי' ז' בשר רותח שחתכו בסכין חולבות כל החתיכה אסורה אם אין בה ס' דין זה אי' בטור בשם ר' פרץ וכ' דל"ד לסכין ש"כ שחתכו בה אפי' לנ"ד בה"ש רותח סגי בקליפה דהתם רק בה"ש רותח ולא כל הבהמה עי"ל סי' י' בחיבורי סי' ל"ט אות ב' וג' כתבתי דרשב"א ותוס' ורא"ש לא ס"ל כר' פרץ מדהקשה רשב"א דף ח' דלמה לא אסור בסכין של נכרים רק קליפה ולא כולי' הא איכא שמנונית דבולע בכולי' וכן ממה שהקשו תוס' ורא"ש דף ל"ו דלמה בעינן כ"כ ובבית השחיטה רותח רק כדי קליפה ואי ס"ל כר' פרץ לא קשה דהאי כלי דכולי רותח. אמנם אע"ג דלא ס"ל כטעמי' דר' פרץ מ"מ לדינא מודים דהא רשב"א תי' דבה"ש אינו רותח כל כך ועוד תי' דאיכא ס' כנגד השומן אלא אפי' באיכא ס' מ"מ צריך קליפה וקצת ראי' מפסחים ולמה לא מזכיר דצריך ס' משום סתמא איכא ס' כנגד מה שבולע משומנית מעט ע"ג הסכין כמ"ש הט"ז סקי"ג שכן תה"א בא"י דלא אסור אלא משום מעט שומנית הג' סכין משמע הא בכ"י דצריך לשער כנגד כל בלועת הסכין דליכא ס' אסור ולא סגי בקליפה וכן לתוס' ורא"ש לא כתבו דסגי בקליפה אלא משום דס"ל דמשערינן כנגד השומן שע"ג הסכין והוא דבר מועט: **אמנם** מתוס' ורא"ש עדיין קשה דין זה דמדבריהם משמע הא בכ"י ומשערין כנגד כל הסכין לא סגי בקליפה אלא כ"כ כלי אבל כולה אינו אסור כר' פרץ וטוש"ע ואין לומר דהתם סגי כ"כ משום דאינו רותח לגמרי א"כ לא הוה צריכין לתרץ בשחיטה משום דשמנונית ע"ג סכין דבר מועט אמנם יש ליישב דאין לדקדק מתוס' דהא אם הי' בן יומא ומשערינן כנגד הבלועה סגי בנטילת מקום אלא כך יש לדקדק הא אם הי' השומן שע"ג סכין הרבה הוה צריך נטילה כולי דמקום שחיטה עכ"פ הוה כרותח דכלי ואוסר כ"כ אבל ברותח כולו מודים לר' פרץ דאסור כולו:

(ב) **בש"ע** אבל אם אב"י כו' אינו אוסר אלא כ"ק. וקשה אפי' אב"י ה"ל להצריך ס' כנגד השמנונית שע"ג הסכין ולמה סגי בקליפה מאחר דס"ל ברישא בסכין רותח בולע בכולי' ותי' הב"ח וכ"כ הש"ך ס"ק כ"ה דשומנית שע"ג הסכין אינו אלא דבר מועט ואינו אוסר אלא כ"ק וראי' מפסחים דמשני שאני סיכה דמשהו עבדי לה. אבל הט"ז כ' דלעולם מתפשט בכולי' אלא אפ"ה צריך קליפה וכמו שפ' בש"ע לקמן סי' ק"ה ס"ד והוא מתה"א בית ד' סוף שער ראשון והביא ראי' מפסחים דף ע"ו נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו הרי אפי' דאין נאסר כולו דאיכא ס' אפ"ה צריך נט"מ כן ה"נ אלא מסתמא יש ס' כנגד מה שמתפשט בכולי' אמנם קשה לי אתה"א שדבריו סותרין דהם בתחלת השער כ' דנטף רוטב על החרס אינו אלא מועט שבמועט. והיינו כש"ך א"כ ליתא לראי' מה שמביא בסוף השער דאעפ"י שיש ס' צריך קליפה או נטילה מהך דפסחים דס"ה דהוה דבר מעוט ולא אסור אלא קליפה וכ"כ בחדו' דף ל"ג ד"ה אינו וגם דף ח' כ' דאינו ראי' גמורה וי"ל דרשב"א אזיל הכא לחומרא והכא לחומרא בתחלת השער כ' אהא דאמר שמואל גלגל הירך עם גי"ה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד וכ' הרשב"א לחומרא דל"ד עד הגיד אלא דצריך אפי' נטילה והפי' בנטף מרוטבו וחזר אליו הפי' נמי משום דכלי בעי נטילה אע"ג שאינו מתפשט בכולי' אבל כ"כ מתפשט ובסוף השער אזיל לחומרא דאפי' מתפשט בכולה בעי נט"מ ונטף מרוטבו וחזר אליו מתפשט בכולי' ואפ"ה יטול מקומו ולפי"ז י"ל בכלי כחוש אינו בולע חלב כ"ק והוה קולא אבל הרשב"א אזיל הכא והכא לחומרא:

והפר"ח דוחה לט"ז וכ' שדברי תה"א אינם מכוונים שהלא כ' במשמרת הבית סוף שער הנ"ל דנטף מרוטבו דבר מועט הוא ואין בו כדי לאסור את הכל משמע דאינו מתפשט יותר מכ"כ והיינו כב"ח וש"ך ולכאו' לדברי פר"ח ליתא לדינא דתה"א דאע"ג דאיכא ס' צריך נט"מ דהא תה"א הביא ראי' מנטף מרוטבו וצ"ל אע"ג דמתפשט אפ"ה צריך נטילה דהא שאני התם כיון שדבר מועט הוא לא מתפשט רק כ"נ וכ"מ בפר"ח סי' ק"ה ס"ק כ"א אמ"ש שם בש"ע אע"ג דיש ס' צריך כ"צ כי הפר"ח עי' מ"ש בסי' ל"ד ובודאי כוונתו לדבריו שבכאן שדחה דין זה שמקורו מתה"א והוא דוחהו וצ"ל דיש ליישב מ"ש במשמרת הבית דהכי קאמר דהתם סגי לי' בנט"מ ואין בו כדי לאסור את הכל אע"ג דמתפשט בכולי' דמסתמא יש כנגד שמתפשט בכולי' ס':

ועוד י"ל למה"ב דתה"א נמי ס"ל כב"ח וש"ך דהתם בפסחים סגי בקליפה או נטילה משום דהוה דבר מועט ולא מתפשט יותר ומה דס"ל לתה"א דאע"ג דיש ס' צריך במקום שנפל זה ס"ל הרשב"א מכח סברת עצמו ולא כט"ז כאן שכ' שמן הגמ' מביא הרשב"א הראי' ולא מביא רשב"א הגמ' דפסחים דלא סגי בקליפה אלא נטילת מקום וכך הביא תוס' חולין דף ל"ו מגמ' זו דנטף מרוטבו דכלי צריך נטילה ולא סגי בקליפה וממילא ביש ס' דצריך נמי נטילה ולא סגי בקליפה. וצ"ל הא בהכו בשמן של תרומה סגי בקליפה ואי דסיכה משהו עבדי לי' הא גם נטף מרוטבו וכו' ג"כ דבר מועט הוא למ"ה ולמה צריך נטילה ובסי"ח שכ' שמן כחוש י"ל אבל קשה דשמן יהי' נקרי כחוש אלא צ"ל דסיכה הוה יותר מיעוטא דמיעוטא. בפרמ"ג בש"ך לקמן סי' ק"ה ס"ק כ"ג כ' דפר"ח כאן ס"ק ה' ס"ל אף נבלע שומן בכלי אין אוסר אלא כ"ק ולא מצאתי כדבריו דפר"ח כ' כאן דהטוח עפ"י סכין הוא דבר מועט והוה כדבר שאינו שומן שאין לו פי פועל אבל שומן בכלי ב"י י"ל דהוה שומן ואוסר בכולי' כש"ך שם:

(ג) **הקשה** בפרמ"ג בט"ז ס"ק י"ג וז"ל קשיא לי נגע בחרסו של תנור יקלוף את מקומו ואמאי ליתסר קליפה הסמוכה לה דתוס' ורא"ש חולין דף ל"ו ע"ב ד"ה אפי' הקשה דקליפה יאסר חברתה ותי' דאין הנאסר אוסר יותר מאוסר א"כ בפסח דקליפה מחמת עצמו נאסר דנטוח מחמת דבר אחר לאסור קליפה הסמוכה לה ככר קדמו בקו' זו פלתי סוס"י ק"ה הלה הם ז"ל הבינו דמ"ש תוס' דאין קליפה אוסרות חברתה לפי שאין טעם האיסור עובר כלל יותר מכדי קליפה משום דאין בלועה יוצא בלא רוטב וממילא כשקליפה אסורה מחמת עצמו שאינו בלועה אוסר קליפה שאצלו. אבל זה אינו שאין טעם של תוס' משום הכי אין קליפה אוסרות חברתה משום שאין החום של כלי שולט יותר מכדי קליפה א"כ ה"ה נמי שנטוח שנגע בחוץ מתנור אין האש שולט יותר מכדי קליפה. אמנם החתיכה בלי עצמו טעמו של החתיכה עצמו מתפשטת ודאי בכל החתיכה מקצה לקצה א"כ א"ש תוס' יהי' איסור מבחוץ הנופל על הכלי אינו מתפשט יותר מכדי קליפה כי אין כח האש מוליך יותר יהי' הכלי כ"כ במקום הקליפה והכלי עצמו שהוא על האש מתפשט בכל החתיכה ויהי' קליפה א' אוסר חברתה אע"כ לפי שאין האיסור עצמו הולך אין הנאסר אוסר אמנם לאו מטעם דאין בלוע יוצא יותר בלא רוטב אלא משום דאין כח בכלי להבליע יותר בתוך החתיכה אלא כ"ק וכ"מ חתיכה שנאסרה מבלועת איסור די"ל דיוצי' עכ"פ כ"ק אפי' בלא רוטב ואין מכאן ראי' דאין יוצא הנה כבר כתבתי תי' על קו' זו בחיבורי לאו"ח סי' תס"ג ס"ק כ"ה ולעיל סי' תקנ"ח אות א' ולא כשנת כאן אלא להבין יותר התי':

ד' בפר"ח

(ד) **בפר"ח** כאן ס"ק כ"ה כ' דתוס' ורא"ש ור"ן לא ס"ל בסתם סכין שומנונית קרוש עליו בחולין דף ח' אמה דאמר רב קולף בשוחט בסכין של נכרים כ' תוס' דמיירי בבן יומא ואי דס"ל סתם סכין שומנונית קרוש עליו אפי' אב"י וז"א דהר"ן שם דף ח' ודף קי"ב כ' בפי' להיפוך דסתם סכין שמנונית קרוש על גבו . ואלא גם תוס' ורא"ש דף ל"ו ע"ב ד"ה עד כ' ג"כ אהא דאמר רק בשוחט בסכין של נכרים קולף ולא צריך כדי נטילה משום ששומן על הסכין דבר מועט ואמנם קשה א"כ למה כ' תוס' דף ח' דרב מיירי דוקא בבן יומא הא אפי' אב"י נמי צריך קליפה משום שמנונות בעין על הסכין :

ולבאר לתוס' י"ל דבדף ח' ס"ל לתוס' אין שומנונית בעין ע"ג סכין כפי' ב' דרש"י דף קי"ב אם חתך לנון בסכין של בשר אסור לאכלו בחלב משום חורפי' ואח"כ ראי' בתבו"ש סי' י' סקי"א שתי' כן דתוס' דף ח' רצה לתרץ שם גם אליבא דתו' הא דפרש"י דף קי"ב וכ"ל דכך מוכח דס"ל תוס' הכי התם דתוס' שם ד"ה אגב דוחקא כ' בסוה"ד וז"ל לנון שחתכו בסכין של בשר אסור לאכלו בכותח דאגב חורפי' דלנון פליט הסכין ובלע לנון וכו' משמע דלאו משום שמנונית על הסכין אלא מהבלוע בסכין דע"י חורפי' פליט הסכין . ואמנם הקשה הת"ש עדיין קשה על הרא"י דהוא נחית לדינא ה"ל לכתוב דאפי' בא"י צריך קליפה משום שומנונית על הסכין ותי' כיון דשמנונית על הסכין רק משהו ומה"ת בטל ברוב מב"מ וספק שמא יש ס' שרי בלא קליפה עי"ש ותרולו א"ש מאחר מקומות אבל תרולו קשה ממ"ש תוס' ורא"ש בפי' ג"ה להיפוך אהך דרב דף ח' בסכין של גוי ששחט בה דלריך קליפה דהוה מב"מ ואפי"ה כ' תוס' דה"ע דלריך קליפה משום מעט שמנונית שעל הסכין ויותר י"ל דרא"ש העתיק הרבה פעמים דברי תוס' אע"ג דלא ס"ל הכי כמ"ש מי"ע ריפ"ק דברכות :

ונ"ל קרוב יותר דגם דף ח' הוה ס"ל שומנונית קרוש על סתם סכין כמו שכתבו בפשיטות בפי' ג"ה אלא דבר אחר מחדש תוס' בפי' ג"ה ממה דס"ל דף ח' והוא בדף ח' ס"ל לתוס' דיש הרבה שומניות על הסכין והלכך ס"ל דמיירי דוקא בב"י ובפי' ג"ה מחדש תוס' דשומן הוה רק דבר מועט . וביאור הדבר דהנה הרשב"א הקשה דף ח' אמאי לרב סגי בקליפה הא איכא שומנונית ושומן מפעפע בכולי' ועי"ש ב' תרולים שתי' רשב"א וי"ל דתוס' ורא"ש לא ס"ל תרולים של רשב"א עי"ש והוא פשוט לכך ס"ל לתוס' ורא"ש דמיירי רב בסכין מקונח וליכא שומנונית אלא האיסור משום בלועה בסכין וס"ל לתוס' דבלועה בכלי כחוש הוא כמש"ל בשם פמ"ג באות ב' ולא קשה קו' רשב"א וכיון דהאיסור משום בלועה בסכין ע"כ בידוע שהוא ב"י אבל בפי' ג"ה שם ס"ל לתוס' די"ל אפי' משום שומנונית על הסכין איירי רב וקו' הרשב"א דא"כ אמאי אין לריך ס' א"ש למה דמחדשי תוס' דשמנונית על הסכין דבר מועט הוא ואין אוסר אלא בקליפה ולמ"ש לקמן סי' תרל"ט אות ג' ובסי' תר"מ לש"ע וכ"כ במ"כ וכן דקדקתי מתשו' רשב"א דסכין ג"כ מקנח משומן משום מיאום אלא מ"מ נשאר מעט שומן על דופן סכין ובאב"י נעשה לפגם כמי א"ש תוס' דף ח' שכ' דוקא בבן יומא :

וי"ל דש"ע ס"ל כמ"ש תוס' ורא"ש בפי' ג"ה דף ל"ו דהא דאמר רב דף ח' השוחט בסכין של נכרים סגי בקליפה משום דשומן ע"ג סכין הוה דבר מועט אינו בולע אלא כ"ק ומביא ראי' מפסחים וכן דעת הר' פרץ באב"י דהאיסור משום שמנונית כל הסכין סגי בקליפה וכ' הב"ח והש"ך דמשום דשמנונית על הסכין דבר מועט הוא ולכך סגי בקליפה וכ"מ פי' ב' דרש"י דף קי"ב דס"ל לנון שחתכו בסכין של בשר משום שומנונית שעליו ואינו ניכר משמע נמי דליכא אלא דבר מועט א"כ בקליפה סגי וא"כ גם התם לא לריך אלא קליפה וקשה דהא הרשב"א דייק שם דאסור כדי נטילה בלנון שחתכו בסכין של בשר מדאמר סתם אסור לאכלו בחלב :

ואין ליישב אלא בב' דרכים או בידוע שאינו מקונח אז יש הרבה שמנוני' עליו לריך נטילה וכמו שפסק בש"ע בסי' ל"ו וכך ס"ל לש"ע מסברא דתוס' ורא"ש שכתבו בשומן שע"ג סכין רק משהו היינו בסתם סכין דיש עליו שמנונית ואינו ניכר וכמ"ש רש"י בפי' הב' וא"ש דהוה רק משהו אבל בידוע שהוא אינו מקונח ושומן ניכר עליו אין סברא לומר דהוה רק משהו וא"כ לא סגי בקליפה כמ"ש תוס' שם חולין דף ל"ו שאם יש בסכין שמנונית לריך נטילה רק שכ' תוס' בסתם סכין רק משהו יש עליו אבל בידוע שאינו מקונח ס"ל לש"ע דלריך נטילה וא"כ לא קשה קו' הש"ך דכאן ס"ל לש"ע דסגי בקליפה כאן מיירי בסתם סכין אבל בסי' ל"ו מיירי בידוע שאינו מקונח לריך כ"נ ואמנם כן י"ל מסברא הוה הש"ע מלי סבר כן אבל בפי' הגמ' לא הי' מלי לפרש דטעם דלנון אסור כ"נ משום דמיירי בידוע שאינו מקונח ז"א דהא הגמ' לנון שחתכו בסכין סתמא מיירי בסתם סכין והקל"ד אמאי לריך כנ"מ אלא ע"כ מטעם כ"ע בר כ"ע אסור בחריף :

וי"ק גם זה כיון דמיירי בסתם סכין ומשהו בעין יש על סתם סכין י"ל א"כ כמ"ש הש"ך דחורפי' עושה לקליפות הסכין שיהי' לו טעם ראשון ולא כ"ע בר כ"ע ומלרף בקליפת הסכין עם מה שיש ע"ג סכין לאסור כ"נ והש"ך כ' כי"ב ליישב הקו' דחורפי משוי לקליפת הסכין לב"י לאסור כ"נ ועל הל' הש"ך כ' הפר"ח שהוא דבר זר משום דמנ"ל לש"ע לאדם דבר זה אבל למ"ש מוכח כן לתרץ הסוגי' אמאי אסור התם בלנון שחתכו בסכין כדי נטילה ות"ת אמאי כאן סגי בקליפה ברותח ודוחקא ולא נעשה ע"י בישול קליפות הסכין טעם ראשון ולצרף עם מעט שומן שעל הסכין י"ל בישול גרע מחריף שכן דעת הש"ע שפ' בסי' ל"ה ס"א בבישול מותר נטבנ"ט ורמ"א שם בדיע' ובחריף פ' בסי' ל"ו ס"א דנטבנ"ט אסור א"כ ה"ה לחריף לקליפת הסכין נ"ט ראשון ולצרף עם המשהו בעין לנטילה משא"כ כאן בבישול עי' לקמן סי' תרל"ט אות ג' דדין זה דחריף אינו נטבנ"ט קשה :

(ו) **ועוד** כ"ל ביישוב קו' הש"ך דלמה פ' הש"ע כאן דסגי בקליפה ובסי' ל"ו בנטילה דתוס' דף ל"ו הכ"ל כתבו דלא לריך נטילה ואלא היכי דיש סברא לחלק קיי"ל בכמה מקומות דסגי בקליפה וכאן כ' הסמ"ק דסגי בקליפה ולקמן סי' ל"ו הוכיח הרשב"א מקדאמר לנון שחתכו בסכין בשר אסור לאכלו בכותח א"כ יהי' קשה על הסמ"ק דסגי בקליפה ומהכ"ת דסמ"ק חולק על רשב"א בזה אע"כ יצא לש"ע דע"כ יש חילוק מהכי להתם והחילוק י"ל למה דס"ל הרשב"א והר"ן דחלב מקרי כחוש והובאו בש"ך סי' ל"ז סק"ג וכ' שם שכן דעת הטוש"ע סי' ק"ה וכ"ל אע"ג דאיכא חמאה בתוך החלב נ"ל דחמאה חלב כחוש הוא וברשב"א דף ח' כחד תי' ר"ל שם דשמנונית ע"ג סכין חשוב חלב כרא"ש ואין אוסר אלא כ"ק וא"כ א"ש קו' הש"ך דכאן דמיירי בחותך בשר רותח בסכין של חלב א"ש דסגי כ"ק משא"כ בסי' ל"ו דמיירי בחתך הלנון בסכין של בשר ובשל בשר השמנונית חלב שומן הוא הלכך לריך נטילה וי"ל אפי' לדידן דמחמרינן בכחוש כשמן משום דלא בקיאין י"ל ה"ד בכלי דאם שמן הוא אוסר כולו משא"כ בחתך בסכין חלב לבשר רותח או לנון שחתכו בסכין של בשר דהאיסור משום מעט שמנונית על הסכין דאפי' בשמן לא אסור כולי' אלא כ"כ יש לסמוך גם לדידן בכחוש דסגי בקליפה :

(ז) **הנה** הפר"ח ס"ק כ"ג כ' דהמחבר נמשך אחרי סברת ר"פ שהביא הטור בדבר שהוא רותח גמור ויש בו דוחקא דסכינא שמתפשט הטעם בכולו ולריך ס' נגדו לפי שלא נזכר ב"י חולק בזה אבל באמת אינו הוראה זו נכונה דרשב"א בתה"א ובחדושיו כ' ואם חתך בסכין לנון שאינו חריף בהדחה סגי ואם חם הוא איכא מ"ד בקליפה סגי ואיכא מ"ד דבעי נטילת מקום וזהו סברת הראב"ד ע"כ וכ"ל דהתם בסתם סכין מיירי וסתם סכין אב"י כמ"ש בש"ע כאן וא"כ סגי בקליפה אע"ג דראב"ד אוסר כ"כ (בדף קי"א ד"ה לנון) שכ' רשב"א שם דראב"ד מדמי לי' ללונן שחתכו בסכין דמשמע לקמן דבעי נטילת מקום ולא סגי בקליפה עכ"ל בזה פסק שפיר הש"ע כר' פרץ דסגי בקליפה כפי תרולים שמיישבים ויסבתי דש"ע לא מדמי לי' ללונן שחתכו בסכין של בשר ואפי' ראי' יש לש"ע לזה מרשב"א הכ"ל דמשמע לאיכא מ"ד שכ' הרשב"א דסגי בקליפה מודים בלונן שחתכו בסכין של בשר דלריך נטילה ולא מדמי חתך בסכין דבר חם ללונן שחתכו וכו' כראב"ד ומרשב"א דף ח' מוכח כש"ע דהא הקשה שם אהא דשחט בסכין של נכרי דרב ס"ל קולף הא שומנונית בולע בכולי' ותי' בית השחיטה אינו חם כרותח א"כ ברותח אוסר כולו :

עוד כ' הפר"ח דלא כש"ע ממ"ש עוד הרשב"א שם דף קי"א ד"ה חזקי' אחרי שכ' דברי הראב"ד בלונן וכו' דלריך נטילה כ' אם לא שאמרה רבינו ז"ל הייתי אומר דאסור לגמרי קאמר ולא סגי בנטילה דחריפות לונן בלע טפי מרותח דאם דרש"י פי' כן דטפי בלע לונן מדגים מרותחים ומושך הוא הטעם ויפשטו בכולו א"כ הרשב"א מחמיר טפי בדבר חריף יותר מרותח גמור א"כ המחבר שפוסק לקמן ברס"י ל"ו בדבר חריף אינו אוסר יותר מכ"נ כ"ש ע"י רותח ע"כ נ"ל פשוט דאין מדברי רשב"א סתירה לפסק הש"ע כאן דרש"י לא כ' דטפי בלע לונן מדגים מרותחים בדגים ליכא דוחקי' דסכינא לכך בדגים אפי' בב"י נ"ט בר נ"ט מותר משא"כ בלונן אסור נ"ט בר נ"ט דאיכא נמי דוחקא דסכינא ואוסר נ"ט בר נ"ט דלהך פרושי דפרש"י קאי דאסור בלונן דרותח פי' ליכא נ"ט בר נ"ט בבן יומא מיירי א"כ היכי דאיכא דוחקי' דסכינא ג"כ לא עדיף לרשב"א חורפי' מרותח כמבואר ברשב"א דף ח' דאוסר כולי' ועל הש"ע לא קשה דאיהו פסק כראב"ד וסייעתי' בלונן לא אסור אלא כ"כ אפי' בבן יומא ופ' כאן ברותח אוסר כולי' בבן יומא ודאי רותח עם דוחקי עדיף מחריף ודוחקי דרותח אסור כולי' וחורפי' לא אסור אלא כ"כ : ובט"ז סקי"ד אוסר בחתך בסכין חלב לבשר רותח כולו אפי' הבשר מונח בכלי שני לכאו' כ' כן להחמיר דהא האו"ה ורש"ל מחמרי בדבר גוש אפי' בלא דוחקא וכ"כ בהג"ה ת"ח כלל ס"א דין י"ג להחמיר בדבר גוש אפי' בלא דוחקא ועיי' בחס"ו סי' ל"ה שכ' שיש לו קבלה ממורו להקל בדבר גוש לעת הצורך עכ"פ בסכין דיש נמי דוחקא יש להחמיר ובפרמ"ג מ"ז ס"ק י"ד לט"ז דר"פ דאוסר מיירי בבשר שומן ואינו משמע כן בט"ז סוס"ק ט"ז עי"ש שכ' דיש לחוש לפעמים שומן קרוש עליו אבל בפ"ת מסכים לט"ז דדוחקא לבשר רותח אוסר ר"פ כשהבשר בכ"ש אפי' אינו שומן ועיל"ק אות י"ב מ"ש בשם פר"ת סי' קכ"א שכ' דאין סכין אוסר כולו לבשר אלא כשהבשר ברוטב וזה ודאי אינו בכ"ר אפי' . ואחרי התבוננות כ' דקו' פר"ח הנ"ל מרשב"א דף קי"א לא קשה מידי דרשב"א מביא ראי' דחריף ודוחקא עדיף הוא רשב"א לשיטתי' דס"ל בלנון שחתך בסכין של בשר אוסר כולו ומביא ראי' מפ"ב דרש"י דקי"ב דבחורפי ודוחקא אסור נ"ט בר נ"ט ובנתבשל מותר לרש"י נ"ט בר נ"ט ומחילתות אבל לש"ע דפסק בסי' ל"ו דחורפי' ודוחקא לא אסור אלא כדי נטילה ואפי' בחלתות י"ל דחורפי' ודוחקא גרע אפי' מרותח ובסי' תרמ"ח אות ה' כתבתי דגרע חורפי' ודוחקא אפי' מחם כחם בלא רוטב ובלא דוחקי' כגון בשומן כחם בחם אוסר כולו ובחורפי ודוחק אפי' בשומן אין אוסר יותר מכ"כ ,

ועוד

ועוד הא הרשב"א כ"כ לפי ב' דרש"י הא הפר"ח כ' בסי' ל"ו ס"ק א' דאנן לא קיי"ל כפרש"י הב' אלא למה דקיי"ל בסי' ל"ה ס"ב נתבשל ונצלו נ"ט בנ"ט מותר וכתבו ראשונים מכ"ש בחורפי' ודוחקי' א"כ חורפי' ודוחקי' קיל מרותח והא דצנון וכ"י אסור משום שמנונית ובסי' תרמ"א כ' שכן העיקר ושגם השו"ע הכי ס"ל וכ"כ בסי' תרל"ט שכן דעת הש"ע ואדרבה על רשב"א קשה דהוא גופי' כ"כ דצלו מותר נ"ט בר נ"ט מכ"ש בחריף וצנון אסור משום שומנונית בעין :

(ח) **מ"ש** בש"ע או א"י אם הוא בן יומא סגי בקליפה משום דסתם כלים אינם ב"י וא"צ אלא קליפה משום שומניות על הסכין

וקשה הא דקיי"ל סתם כלים אב"י הוא רק משום ס"ס שמא אינו בן יומא ואת"ל שבישל בו היום שמא מה שבישל בכלי נוטל"פ עם זה שבישל בו עכשיו הא תינח באין אנו יודעין מה שבישל בו היום ובכלי של גוי אין הגוי נאמן כשיאמר שבישל בו היום דבר שאינו לפגם אבל בכלי של ישראל שבישל בו בשר היום וחלב עם בשר ל' פשוט דהוה נטל"ם וא"כ ליכא רק ספק א' אם הוא ב"י או לא ואמאי שרי וסגי בקליפה וצ"ע :

(ט) **עוד** כ' בפר"ח וז"ל ולפי מ"ש לקמן סי' קכ"א ס"ק ח"י שאין הברזל בולע ע"י רותחין יותר מכדי קליפה וכ"מ שכן דעת המחבר לשם שפסק דהשחזה מהני לסכין א"כ גם לפי מה שפסק כאן אין צריך ס' אלא כנגד קליפת מקום הסכין שחתך ודוק. ע"כ ולדעתי העני' אף דהמחבר פ' כן בסי' קכ"א ודעת רמ"א שם כן בדיעבד נ"ל לפי קוצר דעתי שאין הלכה כן שדעת הש"ס וכל הפוסקים חולקים ע"ז. ולבסוף אכתוב שאינו כן דעת הרמב"ם דמקור דין זה מהמשנה סוף ע"ז . סכין שפה והיא טהורה. ובגמ' אמר רב עוקבא בר חמי ונועצה י' פעמים בקרקע אמר רב כהנא ובסכין שאין בה פגימות אמר ר"ה ולאכול בו צונן ורש"י שם פי' המשנה והגמ' דתרתי בעינן וכן פי' תוס' שם במשנה בגמ' מוקי לה ברוצה לחתוך בו צונן וכן הרא"ש ורשב"א בתה"א וכ"כ בשם הראב"ד דמתני' רק לצונן ובחדא סגי או שפה או נועצה בקרקע י"פ וכן דעת תוס' חולין דף ח' דבחדא סגי וכן התרומות סי' ע'. והרא"ש הקשה על רש"י דלמה לא תנן במשנה כל הכשרות . ובפלפלא חריפתא תי' דתליא בגי' בגמ' רש"י גריס ונועצה הלכך בעי תרתי . אבל גי' הרי"ף נועצה בלא וי"ו וקשה לי עכ"פ לאותו גי' ונועצה למה לא תנן במשנה כל הכשרות שפה ונעיצה וא"ש גי' נועצה די"ל שיפה דתנן במתני' ר"ל נעיצה בקרקע י"פ וכ"מ בס' התרומות לכל הפירושים של הראשונים הנ"ל לא אתמר לא במשנה ולא בגמ' הכשר סכין לרותח דמהני השחזה ומאין יצא כן לרמב"ם ואפשר דרמב"ם מן הסברא דנפשי' סבר כן דע"י השחזה לסכין כאבן של נפחים נעשה הסכין רותח דאנו רואין שע"י השחזה נצוצין דאש יוצא מן האבן . ומצאתי כסברא זו בשם כנה"ג דאותן כלים של בדיל קערות צריכין הגעלה אפי' חדשים כאשר שעושין המראה במשחזת וצריך להיות שם קצת חלב או בורית שקורין זייף ומכח החימום של המשחזת בולע וצריך הגעלה עכ"פ מנ"ל לרמב"ם להקל בהשחזה . ואמת הרא"ה שם ס"ל הכי דאין הסכין בולע אלא כדי קליפה מ"מ הנה ידוע דקליפה כדי שיסור ממנו כדי קליפת קש והנ"ל דישחיז עד כדי שיסור הקליפה מן הסכין ופשטות דר"מ משמע דהשחזה כליבון וא"כ ע"י חימום פולט כל הבלועה וא"כ גם לר"מ י"ל דבולע בכולו' :

(י) **ולמ"ש** שרוב פוסקים חולקים ע"ז הביא בב"י שם בשם הר"ן שכ' שמן הירושלמי משמע כרמב"ם וכ' משום דאי' בירושלמי סוף ע"ז אמשנה הנ"ל סכין שפה הדא דתימא בסכין קטן אבל בסכין גדול בעי ליבון משמע מדמצריך ליבון דמיירי להשתמש בו רותח אבל מנ"ל דהשחזה מהני להשתמש בו רותח ואי לירושלמי מיירי גם המשנה לשמש בו רותח ותנן שפה ויש לר"מ ראי' דשפה ר"ל בהשחזה חדא שהוא כנגד גמ' שלנו דמוקי המשנה לחתוך בו צונן ועוד הא בתוס' דף ע"ו ע"ב פי' הירושלמי ג"כ בשם ר' אלחנן ברוצה להשתמש צונן דוקא ואפ"ה צריך ליבון בסכין גדול משום דסתם סכין גדול יש בו פגימות אבל להשתמש בו רותח בזה אין חולק הירושלמי אגמ' דידן דהמשנה מיירי רק לשמש בו צונן ואפ"ה צריך ליבון משום פגימות א"כ מנ"ל לר"מ דמהני השחזה להשתמש בו רותח מפני שאין בולע אלא כ"ק ובשם ר' ברוך כ' תוס' שם פי' בירושלמי וכן הוא בסה"ת סי' ע' הנ"ל שפי' הכי הירושלמי הד"ת בסכין קטן סגי בנעיצת קרקע י"פ אפי' לחתוך בו רותח ויש ליתן טעם משום דסתם סכין קטן אין תשמישו רק בצונן ואין בולע כלל בתוכו רק מבחוץ ר"ל היינו סכין קטן כגון הסכינים קטנים שאדם נושא עמו בכיס בגדיו אבל סכין גדול שידוע שמשתמשין בו רותח צריך הכשר . וא"כ לכל הפוסקים אפי' לירושלמי ליתא כדברי רמב"ם דסכין של סעודה הוא סכין גדול דסגי בהשחזה ואינו בולע רק כדי קליפה אלא צריך ס' כנגד כל הסכין וכן דעת הטור כאן בשם ר' פרץ וש"ע כאן :

(יא) **אבל** האמת נ"ל דגם הרמב"ם גופי' לא ס"ל הכי דבפ' י"ז הלכה ג' כ' הר"מ כל שדרכו להשתמש בחמין יגעילנו ודרך לתשמישו באור ישמש באור וא"כ סכין שנשתמש בו בחמין צריך הגעלה ודרך להשתמש באור צריך ליבון דוקא . וכמ"ש בתה"ד על המשנה דתנן בסכין שפה לצונן כדאי' בגמ' למה לא תנן ברוצה להשתמש בו רותח כילד הכשרו ותירצו שהוא בכלל מה דתנן ברישא כל שדרכו להגעיל יגעיל וכו' כן י"ל להרמב"ם דסכין שמשתמשין בחמין הוא בכלל מ"ש שכל שדרכו להגעיל וכו' ובהלכה ז' הביא הסיפא דמתני' וז"ל הלוקח סכין מן העכו"ם מלבנה באש או משחיזה ברחיים שלה ואם היתה סכין יפה שאין בו פגימות די לו אם נועצה בקרקע קשה י' פעמים ואוכל בה צונן עכ"ל הנה הר"מ לא מחלק בין סכין קטן או גדול דס"ל כר' אלחנן דכל החילוק בין קטן לגדול סתם קטן הי' בזמן הש"ס בלא פגימות ובגדול יש פגימות הלכך מחלק הרמב"ם בין יש לו פגימות לאין בו פגימות . והיינו ביש בו פגימות אפי' רוצה רק לשמש בו צונן צריך ליבון כדאי' בירושלמי ומה שסיים הר"מ ואוכל בו צונן ר"ל בצונן שכ' קאי גם על השחזה דוקא לצונן או ליבון באור אע"ג בליבון מותר להשתמש א"כ אפי' רותח מזה לא דיבר הר"מ כאן זה כבר כ' בה' ג' רק כאן מדבר ביש בסכין פגימות ולצונן דאפ"ה צריך ליבון כדאי' בירושלמי וא"כ אין דעת הר"מ משנה מכל הפוסקים דלהשתמש בו רותח צריך הגעלה או ליבון :

ומה שכ' הר"מ דהשחזה מהני אפי' ביש בו גומות ור"ל הרמב"ם שישחזנה עד שישוה בה גומות וזה פשיטא טובא דמהני אפי' יש בה גומות ושהוא בכלל שפה דתנן סתמא במתני' שהוא תכלית הכשר לכל סכין אפי' ביש בו גומות וי"ל שכן הוא כוונות הפיה"מ ואי"ל שחזר הר"מ בחיבורו מפיהמ"ש ומצאתי א"כ בסמ"ג סי' קל"ו בה' מליחה דף מ"ח ע"א שכ' לחתוך בה רותח אפי' אין בה גומות או בגדולה שיש בה גומות אפי' לחתוך בה צונן צריך ליבון וכ"כ רבינו משה עכ"ל הרי שסמ"ג מפרש לר"מ מ"ש ברישא דצריך ליבון מיירי לצונן ואפ"ה צריך ליבון א"כ ה"ה מ"ש דמהני השחזת סכין ר"ל ברוצה להשתמש לצונן א"כ ברוצה להשתמש בו רותח ליתא ברמב"ם דיהי' מהני השחזה :

(יב) **ונ"ל** דמה שישב ר' ברוך בתוס' בע"ז שם לר"ת דסכין קטן סגי בהגעלה וכן הוא בירושלמי הדא דתימא בסכין קטן אבל גדול בעי ליבון וכ' תוס' ויש לדחות אותו ראי' דקאמר התם מהא דקאמר סכין שפה כו' אלמא משמע דאיירי בצונן ובצונן ליכא חילוק בין תשמישו ע"י האור בין אין תשמישו ע"י האור ותי' ר' ברוך ומישב ראיות ר"ת דה"פ הדא דתימא בסכין קטן שאין תשמישו ע"י האור וסגי בנעיצת קרקע אפי' לחתוך בו רותח וכו' לתי' זה נ"ל דירושלמי חולק אש"ס בבלי דאמר ר"ה ברי' דרב יהושע על המשנה דוקא לאכול בו צונן ע"כ נ"ל ליישב הר"ת וכמש"ל סי' קל"ב דר"ת ס"ל דכלי חרס שנאסר נותר להשתמש בו צונן אפי' לא כמ"ש ר"ת ע"ז דל"ב ולא חיישינן לתקלה שמא ישמש בו חמין משום תקלה דרבנן ואב"י ג"כ משום גזירה שאב"י יהי' כגזירה לגזירה ורב אמי דתברי' לפנכא הוא ס"ל אב"י נוטל"פ אסור מדרבנן ולא משום גזירה לגזירה ובדרבנן קיי"ל דנמי חיישינן לתקלה וא"כ לא קשה קו' התוס' הא לתשמיש צונן ליכא חילוק בין תשמישו ע"י אור וכו' י"ל דירושלמי ס"ל כרב אמי דנטל"פ אסור א"כ אע"ג דמיירי לתשמיש צונן אפ"ה אסור משום שמא ישמש בו בסכין גדול תשמיש ע"י אור משום דשכיח לשמש בסכין גדול תשמיש אור שפיר חיישינן לתקלה משא"כ סכין קטן אע"ג דצריך הגעלה כמשתמשין בו רותח רוטב ולא ס"ל דוחקא באש יבש אוסר כולו מ"מ סתם סכין לא שכיח שישתמש בו רותח ברוטב אלא ברותח בלא רוטב וכן ראי' בס' פר"ת סי' קכ"א סס"ק י"ב דלא אסור כנגד כל הסכין אלא ברותח עם רוטב ואינו אוסר אלא כדי שנועצה בקרקע ודיו ולא גזרינן אטו ישמש בו רותח עם רוטב דלאו להכי קיימא ולמלתא דלא שכיחא ל"ג עכ"פ מוכח דסכין גדול הוא דצריך ליבון ושפיר כ' הר"ת דיש לו ראי' מירושלמי לדבריו דסכין גדול צריך ליבון ועי' ברא"ש פ' כ"ה סי' ל' שכ' בשם ריב"ן חתנו של רש"י דוקא דגים שצלו אבל נתיבשו לא שרי מטעם נ"ט בנ"ט ואע"ג בצלו נמי קבלו כ"ק טעם מן הבשר בבליעה מועטת התירו נ"ט בנ"ט אבל נתיבשו ונבלע כל טעם הבשר שהי' בלוע בקדירה אסור לאכלו בכותח ויש להביא ראי' מצנון שחתכו בסכין של בשר אסור לאכלו בכותח משום דחורפי' דצנון מבליע עיקר הטעם הבלוע בסכין ע"כ א"כ מוכח בזה דבלוע בסכין בכולו דאי רק כ"ק הוה דבר מועט אמאי אסור ודברי ריב"ן הביאו כל הפוסקים ובמק"א כתבתי שדעת הרמב"ם כדעת הריב"ן א"כ גם לרמב"ם בולע בכולו והאיך מהני השחזה ברחיים א"ו כמ"ש אות י"א. וראי' אח"כ בפר"ת סוס"י קכ"א שכ' דרמב"ם לא מתיר השחזה לסכין אלא בסכין של נכרי דסתם כלים של גוי אב"י והא שכתבתי לעיל דחתך בשר רותח בלא רוטב אינו אוסר כולו ושכ"כ בפר"ת סי' קכ"א אנן לא קיי"ל הכי כאן בסעי' ז' אלא דוחקא עם רותח אוסר כולו אפי' בלא רוטב וכ"כ בע"ז ס"ק י"ד ופרי תואר אין זוכר בדין דכאן ואני כתבתי שכן ס"ל ר' ברוך בתוס' סוף ע"ז כפרי תואר כדי ליישב הירושלמי לר"ת אבל אנן לא קיי"ל כפי' ר' ברוך אלא הפי' בירושלמי דהחילוק בין סכין קטן לגדול דקטן היינו סכין שאי"ב גומות וסתם גדול יש בו גומות כדאי' לקמן סי' קכ"א ס"ו א"כ מנ"ל לומר דרותח נאסר מן הסכין אפי' בלא רוטב ואסור משום דוחקא וכבר כתבתי מזה לעיל אות ח' דרמ"א אע"ג דלא ס"ל כאו"ה ורש"ל דאסרו דבר גוש מ"מ כ' בת"ח כלל ס"א דין י"ג בחתך בסכין חלב לבשר אוסר כולו בכ"ר שהוסר מאש משמע דבכ"ר אסור אפי' ליכא רוטב וכאן פ' הפר"ת אפי' בכלי שני יס"ב וחתך דהוה נמי דוחקי דסכינא אוסר ר"פ כולו והוכיח מר' פרץ כן אפי' אינו במן אח"כ ראי' הובא דברי פר"ח לקמן סי' ל"ו בש"ך ס"ק ח' בשם בל"י דמהני ס' כנגד קליפת הסכין וכ' הפרמ"ג וכבר כתבנו בסי' באורך דחלילה לומר כן ובטור ובכל הפוסקים מבואר כדי כל הסכין ממש ועכ"פ לא די בקליפת הסכין :

סימן תרל"ה (נדפס בכפל)

(א) חתך דבר רותח בסכין של בשר נ"ל שאם הסכין צונן מותר לכתחלה לאכלו עם חלב אם קולף אותו דבר משום דהוה נ"ט בר נ"ט ואם בשלו בלא קליפה צריך ס' כנגד מקום הסכין ואם א"י מקום חתך צריך ס' כנגד כל הסכין ואם שניהם חמין הסכין ודבר שחתך בו אסור לכתחלה דנ"ט בנ"ט בשניהם חמין כנ"ל ולא כמ"כ (ב) מ"ש בש"ע בחתך בשר רותח בסכין חולבות אב"י דצריך קליפה מיירי באינו מקונח וי"ל דקליפה לאו דוקא אלא כדי נטילה אבל במקנח אע"ג סכין אפי' אחר קנוח או סתם הדחה עדיין קצת שומן טוח על פניו אי"צ באב"י אפי' קליפה משום דמקצת שע"ג סכין נפגם במעל"ע וכ"כ בהג"ה או"ה כלל ל"ח דין ב' והבאתי לקמן סי' תרמ"ט וזה דלא כמ"כ :

במ"כ בסי' התערובת פ"ג אות א' כ' אם חתך דבר רותח בסכין של בשר בן יומא אסור לאכלו כולו בחלב אם אין שם ס' כנגד מקום הסכין ואפי' הוא מקונח נמי דינא הכי משום לעולם נשאר מעט שומן טוח על פניו ואינו ניכר והוה טעם ראשון הבא מן הממש אבל בסכין של איסור או סכין של חלב שחתך בו בשר אין אנו צריכין לזה הטעם שאף אם לא הי' שום שומן נשאר בסכין הי' הכל אסור אם הוא ב"י כיון שאין שם נ"ט בר נ"ט דהתירא וזה פשוט עכ"ל ויש להבין בדין הא' בחתך דבר רותח בסכין של בשר בן יומא דאסור משום סכין שומן קרוש עליו וקשה בבעין מה חילוק בין ב"י לאב"י וי"ל כמשל"ק סי' תרל"ט על תשו' רשב"א וישוב המחבר ורשמתי ע"ז לעיל אות ד' ליישב קו' פר"ח אתוס' ורא"ש וכ"כ במ"כ שם ובהג"ה או"ה כלל ל"ח דין ב' דמעט שומן שעל הסכין מעל"ע ג"כ נעשה לפגם אלא הא קשי' על המ"כ מ"ש דאוסר כולו מטעם בלוע שבכלי ליכא איסור דהוה נ"ט בר נ"ט א"כ דומה כדין שכ' הש"ע כאן דאם הבלועה מותר משום דהוה דבר מועט אי"ל ס' ולט"ז מסתמא איכא ס' כן בדין זה נמי סגי בקליפה :

ונ"ל אם הסכין צונן הוה נ"ט בר נ"ט דומי' דגים שעלו בקערה שאם לא נתבשלו וא' צונן מותר אותו דבר לאכול לכתחלה עם חלב כמ"ש הרמ"א סי' צ"ה ס"ה בהג"ה ובש"ך שם סק"ו דוקא בשניהם חמין דומה לנתבשלו ואסור כולו לכתחלה לאוכלו עם חלב כמו שפ' רמ"א שם אלא אם יש ס' בדבר שנחתך כנגד מקום הסכין כשידוע לנו בבירור עד כמה חתך אבל מן הסתם ודאי הדרך לחתוך בכל הסכין כמ"ש הש"ך כאן ס"ק כ"ח בדין דש"ע :

אמנם נ"ע דע"כ פ' רמ"א בעלו דגים דמותר אפי' לכתחלה דוקא בעלו דליכא דוחקא מותר מטעם נ"ט בר נ"ט משא"כ בחתך דאיכא דוחקא שכ' הש"ך ברס"י ל"ו דהש"ע אוסר לנון שחתכו בסכין של בשר אע"ג דהוה נ"ט בר נ"ט וקיי"ל דמותר נ"ט בר נ"ט אפי' בבישול מכ"ש בחריף וכ' הש"ך דס"ל חריף ודוחקא עדיף מבישול וא"כ כ"ש דוחק ורותח בחריף קיי"ל בסי' ל"ו דלא אסור אלא כ"כ ובסעי' זה ברותח אוסר כולו וכמו שכתבתי לעיל ראיות לזה א"כ י"ל דהוה כחריף ואוסר אפי' דיע' ואמנם י"ל כמ"ש הש"ך ס"ק כ"ז דאורפי' עדיף מרותח דמשוי לי' לשבח כן י"ל אורפי' עדיף שלא יהי' נ"ט בר נ"ט ועדיף מבישול ותדע דדוחקא וחריף אוסר אפי' דיע' כ"כ לקמן סימן ל"ו ולא מסתבר לומר דדוחקא ורותח יהי' ג"כ עדיף מבישול ממש דמותר נ"ט בר נ"ט בדיע' ה"ה בדוחקא ורותח נמי שרי בדיעבד בנ"ט בר נ"ט דהתירא :

עוד כ' שם במ"כ דמ"ש הש"ע ס"ק שאם חתך בשר בסכין חולבות שרי בקליפה מיירי שהסכין מקונח שאם אינו מקונח אסורה כל החתיכה אם אין ס' נגד מקום הסכין כאלו הוא ב"י ואל תשיבנו ממ"ש הסמ"ק הובא בב"י בסי' צ"ד שהטעם שצריך קליפה אם הסכין אב"י מפני שמנונית הנדבק בדופני הסכין וא"כ נראה דמיירי בסכין שאינו מקונח שכבר כתבתי למעלה בשם כמה פוסקים שהסכין אעפ"י שהוא מקונח מן השומן שהי' עליו בעין לעולם נשאר מעט שומנונית ואינו ניכר והראי' דאל"כ לנון שחתכו בסכין של בשר והוא מקונח הי' מותר לאכלו בחלב אפי' הסכי' ב"י משום נ"ט בר נ"ט ומ"מ אם אב"י אינו אוסר אלא כ"ק דמעט שומנונית ע"פ נעשה לפגם :

וקשה אם שומן הנשאר ע"פ הסכין נמי נעשה לפגם ל"ל קליפה אמנם זה י"ל כמ"ש בפרמ"ג בש"ך ס"ק כ"ט נטל"פ לכתחלה אסור וקליפה חשיב כלכתחלה ואולם ראייתו מן הפוסקים ליתא דהנה בלנון שחתכו בסכין של בשר אסור לאכלו בחלב פרש"י ב' פירושים פי' הא' משו"ה לא הוה נ"ט בר נ"ט כמו דגים שעלו בקערה משום סכין שמנונית קרוש בעין עליו ופי' הב' משום אורפי' נעשה כטעם ראשון ולאו נ"ט בר נ"ט הוא וכ' תוס' שם ורא"ש ור"ן דנ"ט בר נ"ט אסור בנתבשלו וכ"פ רש"י דחריף אסור מכ"ש בבישול דבישול עדיף מחריף א"כ לתוס' וסייעתי' אין למ"כ ראי' דאמאי' לא שרי בלנון מטעם נ"ט בר נ"ט דאינהו ס"ל דלא שרי נ"ט בר נ"ט אלא בא' צונן אבל בשניהם חמין וה"ה בחריף ודוחקא אסור ויש פוסקים התרומות וסמ"ג ורא"ש וי"ש פ' כן בנתבשל מותר בכלי אסור נ"ט בר נ"ט וה"ה בלנון ליכא אלא ב' נו"ט ובאמת אסור נ"ט בר נ"ט א"כ ג"כ מאלו פוסקים אין ראי' למ"כ והפוסקים הר"ן ורשב"א וש"ע לקמן סי' ל"ה דפסקו אפי' בלי דוחקא רק ב' נו"ט אמרי' נ"ט בר נ"ט א"כ הא כ' תוס' ורא"ש ורשב"א ור"ן דשיטות אלו ס"ל טעמא דלנון דאסור משום דס"ל כפי' הא' דרש"י א"כ לדידהו ליכא נמי ראי' במקונח ג"כ נשאר מעט שומן דאל"כ לנון שחתכו בסכין של בשר אמאי אסור הא הוה נ"ט בר נ"ט דלמא אין ה"נ דשרי נ"ט בר נ"ט כמו בישול ואלי ולנון שחתכו דאסרי' בגמ' מיירי בלא מקונח כלל · ולש"ע סי' ל"ו ס"א דפסק דלנון שחתכו בסכין אסור הא כ' בש"ך שם סק"א בדוחק וחריף נ"ט בר נ"ט אסור וכן דעת רמ"א בסי' צ"ה ס"ב אע"ג בנתבשל מותר בדיע' נ"ט בר נ"ט אבל בחריף ודוחקי אסור אפי' דיע' דחריף עדיף מנ"ט בר נ"ט א"כ מני מביא ראי' מקושיתו דלמה בלנון לא שרי מטעם נ"ט בר נ"ט :

אמנם כ"ל למ"ש הפר"ח סי' ל"ו סק"א סתירה על הש"ע ורמ"א מה שפסקו כן בחריף ודוחקא לא אמרי' נ"ט בר נ"ט מאחר בבישול אמרי' נ"ט בר נ"ט וכ' דאשונים הנ"ל מכ"ש בחריף דגרע מבישול ולנון הוא כפי' א' דרש"י ולמה פסק הש"ע בסי' ל"ו לאסור בב"י אפי' מקונח ועי' בסי' תרמ"ט כתבתי כי מכל המקומות שכ' הרמ"א בסי' צ"ה דבחריף ודוחקא לא אמרי' נ"ט בר נ"ט דהיינו מאו"ה ותשו' רשב"א וסה"ת והגהש"ד כך נראה שם לא מוכח מידי וכתבתי בסי' תרל"ט אות ג' ליישב הש"ע בסי' ל"ו דס"ל אפי' מקונח או הדיח הסכין מ"מ נשאר מעט שמנונית ודקדקתי מרש"י כן ומתשו' רשב"א ולהכי אסור בב"י ובאב"י מתיר ש"מ דאפי' קליפה לא צריך וא"כ כאן שכ' הש"ע דצריך קליפה באב"י מיירי בלא מקונח והמנהג בסי' ל"ו שכ' בש"ע שם דצריך נטילה בלא מקונח בלנון שחתכו בסכין ה"נ צריך נטילה כיון דאינו מקונח מיירי וקליפה דנקיט הש"ע י"ל כמ"ש הפרמ"ג בט"ז סקי"ג דנמי ס"ל דצריך נטילה דמדמי הט"ז לנטף מרוטבו יטול את מקומו וכ' הפרמ"ג דנקיט הש"ע קליפה דשיגרת לשונו של הר"ר פרץ נקיט ולעיל בסי' הקודם אות ה' שכתבתי בש"ך דכאן סגי בקליפה והתם בסי' ל"ו בעי נטילה משום דחריף משוי קליפת הסכין לב"י וכ"ע בר נ"ט אסור בחריף ודוחקא אבל למ"ש בתי' דסי' תרל"ט דש"ע לא אסור בחריף נ"ט בר נ"ט א"כ בלועה כקליפת הסכין אין לומר דהוסר שמצרף עם הבעין שע"ג סכין ולכך צריך נטילה דהא הבלועה נ"ט בר נ"ט הוא אלא ע"כ דאפי' במקונח לא מהני בסכין ועדיין נשאר עליו זה הנשאר אוסר כ"כ וז"ש בש"ע סי' ל"ו בב"י או שאינו מקונח ר"ל בב"י במקונח אפי"ה נשאר בעין על הסכין מכ"ש בלא מקונח ב"כ וב"י אוסר כ"ל א"כ ה"ה כאן אפי' במקונח אוסר כ"כ ועי' בסמ"ג והובא בהג"ה ש"ד סי' ס"א שכ' אפי' הדחה סתם לא מהני בסכין אלא עד שהמים זוחלין מראשו לזנבו ומזנבו לראשו בלא עיכוב אז ידוע שאין שמנונית טוח עליו :

ועוד כ"ל דא"ל לומר דשיגרת לישנא דר' פרץ נקיט קליפה אלא אשכחן כן אפי' בדבר הצריך נטילה נקיט לשון קליפה עי' ש"ע או"ח סי' תמ"ז ס"א באין שם דבר המפעפע ונגע חמץ במלה ושניהם חמין די בקליפה וקליפה ל"ד כדאי' בסי' ק"ה ס"ז וכן לקמן בטור בסי' ל"ו שכ' דרא"ש אביו לא ס"ל כרשב"א בלנון שחתכו בסכין של בשר דאוסר כולו וקשה הא אפי' כדעה שכ' הרשב"א דאוסר כ"כ נמי לא סבר הרא"ש דהא הרא"ש כ' שם דאוסר כדי קליפה אע"כ די"ל קליפה לאו דוקא :

סימן תרל"ו.

(א) ישוב דין דאו"ה דחותך בסכין בשר גבינה קשה צריך נעיצה י"פ וקו' אתוס' ורא"ש חולין ד"ח מה שהביא ראי' מצנון שחתכו בסכין דדוחקא בלא חום לאו כלום ומה שתי' לי רב א' ליתא אלא לאו"ה יש לישב (ב) מרש"י ראי' לאו"ה (ג) עוד ראי' לאו"ה מתוס' ע"ז (ד) או"ה גופי' ס"ל דוקא לבדו אינו כלום והאיך כ' דצריך נעיצה אלא דאו"ה ס"ל דצריך נעיצה המשנה וע"כ הכריח האו"ה לחלק ברק דוחקא לא כלום אבל בקשה צריך נעיצה (ה) ביאור דברי רמ"א ססע"ט דלא כפמ"ג שם א"כ מדינא מותר לחתוך בסכין של בשר לחם לאכול הפת עם גבינה וסגי בקנוח אבל לחתוך גבינה צריך נעיצה ומותר אפי' לכתחלה ואם לא נעצו צריך קליפה ולאו"ה ה"ד בגבינה קשה (ו) סיומא דדינא סכין של אסור או מבשר לחלב צריך נעיצה ואם לא נעצו אסור כ"ק והפוסקים אחרונים לא דקדקו דעות ראשונים בזה :

בהג"ה סעי' ז' והסכין צריך נעיצה כו' כ' הפר"ח ס"ק כ"ח בשם או"ה הא דמצרכינן כלי סגי כמ"ש הרמ"א לבשר שהוא רך אבל אם חתך דבר קשה כגון גבינה קשה וכה"ג אפי' שהוא צונן צריך הסכין נעיצה וכ' ול"נ דסכינא לחודי' בלא חום כל דהוא אינו כלום וכמ"ש תוס' ורא"ש ורשב"א בפ"ק דחולין דף ח' על ריב"ם ד"ה אגב דריב"ם ס"ל דדוחקא לחודי' צריך קליפה כ' תוס' ורא"ש דדוחקא בלא חום לאו כלום ע"כ ותוס' ורא"ש הביאו ראי' מפ' כ"ה דף קי"א אמר אביי צנון שחתכו בסכין של בשר אסור לאכלו בכותח דאגב חורפי' דצנון פליט הסכין ובלע צנון אבל משום דוחקא לא עכ"ל וקשה לי דלמא גם דוחקא מפליט מן הסכין ובלע צנון אלא דנקיט חורפי' משום דלגבי' נ"ט בנ"ט הוצרך טעם בחורפי' לאו נ"ט בר נ"ט הוא וכיון שלא"ה צריך הטעם דחורפי' משום נ"ט

כ"ט בר נ"ט הלכך גם משום פליט ובלע נמי מטעם זה אסור ולא לריך הטעם משום דוחקי' והגאון שבילי דוד הסיב לי שכבר הרגיש בזה הרלש יוסף שם וזה אינו דרלש יוסף מתרץ לריב"ס דהתם בסכין נקי מיירי ובנקי מודה הריב"ס שהסכין שהוא אין פולט אגב דוחקא כי אם בחורפי' דוקא וכן ממה שסיימו שפלט הסכין דבסכין נקי איירי . ובפ' כ"ס ירלה מדבריהם דבסכין נקי הוה נ"ט בר נ"ט ר"ל לאד פי' בתוס' שם אפי' חריף עדיין הוה נ"ט בר נ"ט א"כ לדברי תוס' סתרי דממ"ש תוס' שפלט סכין משמע בנקי מיירי ולא משום שומן קרוש עליו וז"א הא כ' תוס' בפ' כ"ה דחריף מקרי נ"ט בר נ"ט וע"כ משום השומן קרוש על הסכין ותי' הרלש יוסף אפשר מלת פלט לאו דוקא הוא אלא שמנונית בעין על הסכין דלא הוה נ"ט בר נ"ט עכ"ל הרי דקו' רלש יוסף דאם מיירי בנקי לא הקשו על ריב"ס די"ל בסכין שהוא קשה אין פולט אגב דוחקא ואני הקשיתי הי בסכין נקי איירי לא מוכח דוחקא לאו כלום והא דנקיט חורפי' משום בלא"ה לריך טעם זה שלא יהי' נ"ט בר נ"ט ועכ"פ לטעם זה אין לתוס' ראי' וכ' דטעם זה עיקר לתוס' ורא"ש דכ"פ בפסקי תוס' שם דנתבשלו אסור והרא"ש פ' שם דנללו אסור נ"ט בנ"ט וטעמם מלנון שחתכו בסכין של בשר אסור משום חורפי' אינו נ"ט בר נ"ט ה"ה בשלו או נללו לרא"ש וכ"כ במרדכי בשם ר"י בעל התוס' א"כ בסכין נקי איירי וקשה קושיותו הא לריך טעמי' דחורפי' שלא יהי' נ"ט בנ"ט :

והגאון ז"ל רלה לתרץ לי דאפי' דאיירי בסכין נקי ומשום חורפי' אסור נ"ט בנ"ט מ"מ מדאמר אגב חורפי' בלע הל"ל אגב חורפי' משוי לי' בעין אע"כ דלא נחית הגמ' לתת טעם לענין דלא הוה נ"ט בר נ"ט וסמך אסברא בחורפי' לא שייך נ"ט בר נ"ט רק בא לתת טעם בשביל חורפי' בלע ושפיר מדייק תיפ"ל מש"ה דוחקי' אע"כ דוחקא בלא חריף לא בלע ע"כ :

דל"ב דליכא למימר כסברתו ז"ל דהי' סומך אסברא וכו' דמשמע דסברא זו פשוט ואין מי שיחלוק על זה וז"א דהא אביי גופי' אמר רב כהנא אמור לעיל מיני' דלנון שחתך בסכין של בשר מותר לאוכלו בכותח משום בחורפי' איכא נ"ט בר נ"ט והאיך אפשר לומר שהוא סברא פשוטה לאביי דאסור דפשיטא בחורפי' לאו נ"ט בנ"ט הוא ובכלל מה שאמר אגב חורפי' בלע בכלל נמי שאינו נ"ט בר נ"ט ויש ליישב זה לתוס' ד"ה אמר אביי דגם מתחלה סבר משום חורפי' אסיב חד טעמא א"כ שפיר י"ל דפסיטא לי' וא"י"ל להזכירו מהרא"ם סי' ל' שכ' דבחורפי' ה"ט דלאו נ"ט בר נ"ט הוא משום דבלע כל טעם הבשר וחריף מפליט ומבליע הלכך אין לריך להזכיר דוחקא ואין ראי' ממה דלא מזכירו ויש ליישב תוס' ורא"ש דהוה ס"ל אם תאמר כריב"ס בבשר רק דוחקא לבד אוסר כדי קליפה אז בלנון שהוא דבר קשה י"ל דדוחקא לבד מפליט ומבליע ואינו ג"כ נ"ט בנ"ט ולא הוה לריך לומר חורפי' דכמ"י לדברים שאפי' אינם חריפים אסור משום דוחקא א"ו דוחקא בכך אינו אוסר כ"ק וא"כ אף למסקנא דדוחקא אינו אוסר בבשר רך כלל מ"מ בדבר קשה דמוכח דחמיר י"ל כאו"ה דעכ"פ לריך נעילה בקרקע :

ובפי' הב' כ' רש"י בחולין וז"ל ועוד דמשום חורפי' בלע טפי מדגים הרותחים ואגב דוחקא דסכינא פליט עכ"ל הנה לטעם זה שהסכין נקי הקשו תוס' אריב"ס . כהכ"ל ופי' בפרמ"ג בסי' ל"ו בט"ז סק"ג דאגב דוחקא פליט הסכין אפי' בלא חריף וכ"כ בשם ב"ח סי' פ"ט . וע"י חורפי' בלע טפי וא"כ ס"ל לאו"ה אם ע"י דוחקא מפליט כ"ש דמבליע שאי"ל כא כ"כ כמו דאשכחן דקיי"ל אין מליחה לכלים וס"ל לפוסקים דה"ד להפליט אבל לבלוע יש מליחה לכלים וכי"ב לעיל סי' תרכ"ז כמבואר שם שאין אם מקלתו חם כולו ה"ד להפליט וכי"ב כ' ב"י סי' ל"ה בכ"ש זאא"כ קשה דלמה דוחקא לאוד אין אסור מה דדוחקא פליט מן הסכין מכ"ש דמבליע יש לומר הייגו דאינו מפליט ומבליע כא' כי"ב כ' הכר"ו בסי' ס"ט בכבוש ובש"ך סוס"י ל"ה גבי עירוי אע"ג דמפליט או מבליע אבל אינו מפליט ומבליע כ"א מעתה א"ש האו"ה כיון דע"י דוחקא מבליע א"כ בסכין לריך נעילה בקרקע בחותך בו גבינה שאי"ל להפליט אלא להבליע מגבינה הבעין והא דהוכיח תוס' ורא"ש דף ח' מסוגי' דהתם דדוחקא אין לריך לחלק כאו"ה התם מיירי בבשר רך ליכא כ"כ דוחקא משא"כ דף קי"ב דמיירי בלנון דכ' רש"י דדוחקא פליט וא"כ מכ"ש דמבליע היינו בדבר קשה כלנון :

(ג) **ויש** עוד להביא ראי' מסוף ע"ז דתנן הסכין שפה ומפרש בגמ' ולריך נעילה בקרקע ולנון וכ' תוס' שם בשם ר' ברוך דפירוש בירושלמי להמשנה בסכין קטן דהתם סכין קטן אין תשמישו רק בלונן ואינו בולע כלל בתוכו רק נדבק בו מבחוץ ע"כ והא דכ' תוס' דאינו בולע כלל משום דס"ל דירושלמי מתיר אפי' להשתמש בו רותח א"כ מ"מ לריך נעילה י"פ אפי' ללונן ולא הי' משמש בסכין באיסור לונן והאיך אמרו תוס' בחולין דאי"ל נעילה מכ"ש לש"ס דילן דלא שרי אלא ללונן י"ל דבלע ע"י לונן דהתם תשמיש סכין קטן בלונן ולתשמיש לונן סגי בנעילה י"פ ונמי קשה מהאי דחולין דדוחקי' לחוד לא לריך נעילה ושם מיירי בתוס' בחולין שיש האיסור על הסכין שמנקרין בו הבשר אבל לאו"ה א"ש שם מיירי דודאי יש לחוש שהי' הגוי אתך איסור קשה וכן יחתוך עתה הישראל דבר קשה אבל התם בחולין מיירי בבשר רך :

(ד) **וב"ב** באו"ה גופי' בכלל נ"ח דבדין ג' כ' דלא כריב"ס שכ' באתך חלבים אפי' לונן בסכין של בשר וכן סכין שמוקרין בו חלבים דלריך הדחה שישפשפנו במעט עפר לונן ויריחנו אח"כ כ"כ עד שיכולין המים לעבור מראש ועד זכבו ומזככו לראשו בלתי עיכוב החלב הרי דס"ל דדוחקא לחוד אינו בולע וא"י"ל אפי' נעילה ובדין ד' כ' דין זה אבל סכין שחתך בו היסור לונן קשה וכו' ינעץ אותו בקרקע ולמעיין שם ירלה שהוא הדין דסכין שפה והיא טהורה במתני' דסוף ע"ז ולא הביא עוד שם דין זה דסכין שפה א"כ ע"כ דפי' האו"ה המשנה כן דמיירי בסכין שנשתמש בו מתחלה באיסור לונן ואפ"ה לריך נעילה אם רולה להשתמש בו לונן וא"כ קשה לאו"ה הא או"ה גופי' ס"ל כתוס' דוחקא בלא חום אינו אוסר וע"כ לריך לחלק בין חותך דבר רך לחותך דבר קשה :

(ה) **וב"ל** ראי' לאו"ה דלעיל סוס"י פ"ט כ' בב"י בשם או"ח כ' בשם התרומות שכ' שר' שמשון הי' מתיר בסכין של בשר לחתוך בו לחם ולאכול עם גבינה משום דהוה נ"ט בר נ"ט אבל לחתוך בו גבינה ודאי אסור אם לא נעלה בקרקע י"פ או שפשפה באבן רך או בפחם ומיהו בלא קנוח אפי' לחם אסור משום שמנונית שעליו . וקשה נמי ככו' פר"ח הא דוחקא בלא חום לאו כלום הוא והכא מיירי בסכין נקי' משום שמנונית וכן הקשה באמת בט"ז שם סק"ו ובש"ך ס"ק כ"ב ובפמ"ג שם דגם לחתוך לחם בעינן נעילה דלכתחלה דוחקא לחוד אסור . וכ' הפרמ"ג דנשמע מש"ך דלחתוך גבינה אף ע"י נעילה אסור מדכ' הש"ך דאם נעלו מותר לכתחלה לאכול פת ולא נקיט רבותי' יותר דאפי' גבינה מותר וכ"מ לשון רנ"א דעל לאכול פת קאי משמע אבל לחתוך גבינה אף ע"י נעילה איסור קיל טפי משא"כ מבשר לחלב שנאה ישכח וחולק הש"ך על הט"ז בתרתי דלא מהני לפת קינוח אף דהוה נ"ט בר נ"ט מ"מ לכתחלה אסור לאכול בחלב אף להמחבר בלא"ה ולגבינה לא מהני נעילה . עכ"ד פרמ"ג בתוס' ביאור וכן הקשה הפר"ח ול"כ דמהכ"ת יחלוק הרמ"א על הא"ח והתרומות בשם ר' שמשון וכ"כ בפי' בס' התרומות סי' ע"א אם רולה לאכול גבינה לוננת בסכין של בשר או אפכא לחתוך בסכין חולבת בשר לונן או בסכין של גוי הסכין לריך תחלה נעילה בקרקע י"פ הרי מדברי כולן נלמד דאפי' לכתחלה מותר בנעילה אפי' לחתוך בסכין של בשר גבינה וגם מ"ש דדוחקא עכ"פ לכתחלה אסור גם זה ליתא לר' שמשון בב"י הנ"ל דמתיר אפי' לכתחלה לאכול פת בקינוח . וגבינה ע"י נעילה מכ"ש דליכא למימר כפרמ"ג דלאכול גבינה ע"י נעילה אסור :

ומש"ך אין ראי' מדנקיט הש"ך דאם נעלו מותר לחתוך פת ולא נקיט רבותי' משום דרולה להביא דברי מהרש"ל דהוא אוסר לכתחלה אפי' לאכול פת ומ"ש דנ"ט בנ"ט אסור לכתחלה שאני הכא דהוה לונן וגם מרמ"א לאו ראי' כיון שכ' דברי א"ח מסתמא קאי לאכול בסכין של בשר אפי' גבינה שרי מדינא . ות"ח שכ' אם קנחו הסכין תחלה הטיב ונעלו בקרקע קשה מותר לחתוך בו הפת שרולה לאכול בו גבינה עכ"ל דמשמע הא לחתוך גבינה אסור י"ל דבלא"ה קשה דברי ת"ח דל"ל קינוח הטיב בנעילה י"פ אי"ל קנוח א"ו דר"ל או נעילה אע"ג דקנוח לחוד מהני מכ"ש אם רולה להחמיר לעשות נעילה י"פ ואפשר דעת הת"ח אפי' עכשיו לפי המנהג שיש סכין בשר בפ"ע וחולבת בפ"ע אפשר להקל בשעת הדחק עכ"פ בשעת הדחק נועלה בקרקע י"פ אבל מדינא שרי בקינוח לחוד כט"ז ולאכול גבינה בנעילה ואפי' לאכול גבינה דלריך נעילה לאו משום בגבינה דוחקא אסור לכתחלה כמו שרולה הפרמ"ג לומר לפת לריך נעילה לכתחלה דדוחק בלא חום אסור לכתחלה ז"א ג"כ למ"ש האו"ה כלל כ"ח דין א' דהיכי שהסכין לריך נעילה המאכל לריך קליפה וא"כ כיון אפי' לכתחלה אין דוחקא אוסר וסגי בקינוח יפה ה"ק ט"ז לדוכתי' דלמה כ' התרומות בשם ר"ש דלריך נעילה ע"כ ס"ל לר"י שכ' האו"ה דמיירי בגבינה קשה . אבל בגבינה רכה סגי בהדחה כמ"ש האו"ה שם דין ב' ותמי' על הפר"ח שדוחה לאו"ה דמלריך נעילה בגבינה קשה ולעיל סי' פ"ט ס"ק כ"ב משמע דמחמיר יותר כר' שמשון דר"ש מתיר לפת בלא נעילה והפר"ח לריך נעילה גם לפת ·· איברא בחדו' רשב"א ד"ח ד"ה ואב"א אי' כפמ"ג דנעילה לסכין דוקא לכתחלה לריך ובסוף הסי' אכתוב שאי"כ דעת הפוסקים כרשב"א אלא כיון דלריך נעילה אפי' בדיע' לריך קליפה כאו"ה ואפי' בדבר לח :

(ו) **אמנם** דברי הס"ת עדיין ל"ע דכ' דגם איפכא לאכול בסכין חלב בשר מותר בנעילה כמו בסכין של איסור בבשר אין לומר שהוא וקשה הא התרומות שם סי' פ"ע ס"ל כתוס' חולין דף ח' דדוחקא לבדו מותר ולומר דתרומות ס"ל לפת אין דוחקא אוסר אפי' לכתחלה משא"כ לאכול גבינה או איפכא לאכול בשר דוחקא אסור לכתחלה ולריך נעילה אבל בדיע' אי"ל קליפה דדוחקא בלא חום אינו אוסר בדיע' א"כ לס' התרומות גם בסכין של איסור הדין כן דבדיע' א"ל קליפה דהא כללינהו הס"ת בחדא מיחתא לאכול בסכין חלב גבינה עם סכין איסור לאכול בו לונן מה דתנן במשנה הסכין שפה מגלו י"פ בקרקע וזה דלא כאו"ה כלל כ"ח דין א' שכתבתי לעיל דכ"מ דלריך נעילה אפי' בדיע' לריך קליפה :

אמנם עיינתי בסה"ת בסי' ס"ט שלבסוף כ' הראי' שכ' תוס' דף ח' בלא חום דוחקא לחוד לאו כלום ממה דפליגי שם בשוחט בסכין טריפה חד אמר בחמין ופריך כי שחוט נמי כשרה בלע אמה"ח דלא בלע אלא כי חיימא והיינו בגמר שחיטה וקשה לנישנא דאגב דוחקא אמאי שרי הא איכא דוחקא קודם דמיימא אע"כ דוחקא בלא חום לאו כלום ודוחה הס"ת התם סכין (כלו' שהוא קשה) אינו בולע אלא לכי חיימא אבל סכין של גויים ודאי יש שמנונית עליו ונבלע בבשר בקל אגב דוחקא עכ"ד והוא כדיחוי דרלש יוסף שדוחה כן ליישב הריב"ס וי"ל דעל ראי'

הכ'

ה״נ שכ׳ תוס׳ וסה״ת מסכין שחתך בו לנון . לא הוה לסה״ת רא״י דיש לאחות ג״כ כמו שדחיתי לעיל או כמו שדחה הרא״ם יוסף התם בלנון לאסור כולו לריך חריף אבל כדי קליפה סגי בדוחקא לחוד או דשאני התם די״ל דמיירי בסכין נקי . וא״כ א״ש התרומות בסי׳ ע״א שכ׳ אפי׳ בנך לריך נעילה משום דמיירי בסכין סתם אינו נקי או שנתיבש עליו הלכך לריך נעילה א״כ ל״ע מה שנמלא בפוסקים אחרונים דדוחקא לחוד אין אוסר בלא נעילה וכמ״ש בפר״ח כאן ועי׳ ש״ך סי׳ י׳ סק״ו סי׳ פ״ט שהבאתי לעיל מאחר דסה״ת ס״ל לבסוף בשמנונית בעין מהני דוחקא וכך משמע התם מתני׳ סכין שפה י״פ בקרקע ומוקי הש״ס בלנון דדוחקא לחוד אוסר [ולפוסקים דס״ל דדוחקא לאו כלום לריך לדחוק דמתני׳ חיישינן שיחתוך דבר קשה כאו״ה או שמא יחתוך בו דבר חריף וכמ״ש בטור לקמן סי׳ קכ״א בשם רשב״א דמה דתנן סכין מהני נעילה י״פ אפי׳ אם ישמש בו חריף] וכ״מ סתמא דברי ר׳ שמשון בב״י סי׳ פ״ט שהבאתי דלריך נעילה בלנון משום דוחקא לחוד :

ובב״ח בתוס׳ ד״ה ד״ה והלכתא דמה דאי׳ סוף ע״ז סכין לריך נעילה אפי׳ לנון היינו ברולה לשמש בקבע ור״ת תי׳ משום דהתם הי׳ שימש מעיקרא ברותח וכ״כ הר״ן הב׳ תרולים והרא״ש תי׳ ה״א הרי אפי׳ דחקו לבדו לריך נעילה ואפי׳ בדך כמ״ש מסה״ת ור״ש ומרדכי ואגודה כתב בסמיך וכ״כ בסג״א פ״ק ובחדו׳ רשב״א ד״ח ד״ה וב״א כ׳ דהך דסכין שפה היינו רק לכתחלה דודאי אינו מבליע כלל וזה לכאו׳ דלא כאו״ה דלריך קליפה י״ל דרשב״א הא כ״כ למ״ד שוחט בסכין של נכרים מדיח אבל אנן קיי״ל כמ״ד קולף ומה שמביא רשב״א ראי׳ דסגי דף קי״ב בגרירה א״כ קשה למ״ד קולף אלא התם דף קי״ב כשגורר הוי קליפה עי׳ ש״ך סי׳ נ״ג ועוד בגורר ולא נשאר רק משהו מותר מטעם נ״ט בר נ״ט וא״ת א״כ הקל״ד האיך אנו נוהגין דלא כריב״ס שכ׳ במנקר לריך קליפה בכל מקום שנגע הנכרי בקופץ משום דוחקא לחוד אוסר ואנן לא נהיגין כן וכ״כ בסה״ת דאנן לא נהיגין אומר אני י״ל דס״ל כמ״ש הטור בשם העיטור בסי׳ ס״ד שאין מחתכין חלב שאסור מן התורה ועוד דרק גורר אותו ואין בה דוחקא דסכינא אבל בדוחקא א״ש כספה״ת דלריך נעילה ובדיע׳ בלא נעילה לריך קליפה כמ״ש בשם או״ה אע״ג דהעיטור סיים שם ואפי׳ דמשתכח בי׳ דוחקא דסכינא בדיע׳ מותר בהדחה י״ל העיטור מחלק הא דאי׳ במשנה הסכין לנון לריך נעילה י״פ היינו להשתמש בו בקבע אבל כאן הוה רק אקראי כדמשמע מלשונו שכ׳ ואפי׳ דמשתכח ור״ת תי׳ דהתם בע״ז מיירי בהי׳ משתמש בסכין באיסור רותח (ול״ע א״ר ברוך סוף ע״ז שרולה ליישב הר״ת שם וכ׳ דמה דתנן במשנה ובירושלמי סכין לריך נעילה בקרקע בסכין קטן מיירי בסכין שלא נשתמש בו רותח אלא לונן הא ר״ת מוקי המשנה במשתמש בו רותח) :

עב״פ היולא לנו מזה עכ״פ סכין שנשתמש בו תדיר ולר״ת ברותח ולסה״ת אפי׳ בלונן שנשתמש בו באיסור או בבשר תדיר ולחתוך בו גבינה לריך נעילה משום דוחקא לחוד ואין חילוק בין רך לקשה וכ״כ במרדכי פ״ק סי׳ תקפ״א דסכין של גוים או של בשר לחלב או אפכא לריך נעילה בקרקע וכ״כ באגודה פ״ק סי׳ מ׳ אלא באגודה כ׳ כיון שנשתמש בה תדיר וגם רותח נועלה י״פ בקרקע נ״ל שלא בדקדוק כ׳ דלריך שניהם דמשתמש בו תדיר הוא תי׳ א׳ של תוס׳ ורותח הוא תי׳ ר״ת וכ״ז נעלם מספר״א כאן ס״ק כ״א הנ״ל ובפר״ח סי׳ ס״ק סק״ד ולא כפרמ״ג בסי׳ פ״ט סק״ב שכ׳ מבשר לחלב לא מהני נעילה וגם דלא בע״ז סי׳ פ״ט שכ׳ דאנן קיי״ל בסי׳ נ״ו דדוקא בדבר חריף אמרינן דבולע משום דוחקא דסכין וכ׳ במשבלות זהב שם דמשמע מט״ז דאף בסכין איסור סגי בקינות עי״ש

וקשה במה יתרכם הנשנה סכין שפה י״פ נעילה בקרקע דהא בסי׳ פ״ט מיירי בסכין בשר שמשתמש בו תמיד וגם כבר יבש על הסכין במרדכי הנ״ל נמלא גם חילוק זה) וגם ברותח ומסי׳ נ״ו יש לומר התם בחריף לריך אפי׳ כדי נטילה שהוא בעובי אלבע אבל משום דוחקא לחוד סגי כדי קליפה כעובי קש :

בש״ע בשלו דגים במחבת של בשר בת יומא והריקוהו אח בקערה של חלב בת יומא מותר משום דהוה נ״ט בנ״ט דהתירא ע״כ ליישב הדין זה אעתיק מקור דין זה במרדכי סו״פ אין מעמידין וז״ל והיתירוהו דאע״ג דכ״י הוא דאשכחן דשומנית בדגים הוה נוטל״פ אפי׳ הוה שמנונית בעין בשעה שנתערב כ״ש קדירה ב״י אבל אם הי׳ לשבח משמע דאסור משום דס״ל דגים שעלו בקערה דוקא עלו אבל נללו לא עכ״ל ובאו״ה כלל ל״ב דין ע״ז העתיק בזה״ל ואעפ״י שהי׳ שמנונית בעין כ׳ משמע דגם עכשיו מיירי בשומנונית בעין וז״א למה שהעתקתי משמע דעכשיו אין שמנונית בעין אלא דאפי׳ הוה בעין הוי שרי וכן בדין למ״ש בש״ך סי׳ ל״ה סק״א שהם כלים מקונחים ונקיים מבעין ובט״ז כאן הקשה אב״י דלמה כ׳ הטעם דמותר מטעם נ״ט בר נ״ט ולא אמר הטעם משום דהוה נוטל״פ וכ״מ דמותר אפי׳ שמנונית בעין ולק״מ דסמך הש״ע בטעם נוטל״פ מ״ש בסי׳ ק״ג דשם דיני נוטל״פ ושכ״כ כ׳ הש״ע דגם בשומן נוטל״פ ושמעינן ספיר אפי׳ בשומן בעין וכאן לא כ׳ טעם זה דא״כ הוינן מדייק כמו שדייק המרדכי אבל אם הי׳ לשבח אסור ונשמע דגים שעלו אבל נללה לא וז״א דהא הש״ע סו״ס בסמוך סי׳ ל״ה ס״א דגים שעלו בקערה אפי׳ נללו נמי מותר ואלא אמרדכי יש לדקדק דלמא אפי׳ הי׳ לשבח נמי הי׳ מותר אלא לכך נקיט משום נוטל״פ משום מטעם זה מותר אפי׳ הוה בעין ויש לומר כיון דכאן מיירי בלא הי׳ שומן בעין הנ״ל כאן אפי׳ הי׳ לשבח מותר כיון דאין שומנונית בעין . ואלא אפי׳ הוה שומנונית בעין מותר משום דנוטל״פ הוא כדי שלא נטעה דאם הי׳ לשבח גם כאן הוה אסור אע״כ דאה״נ אי הי׳ לשבח אסור נ״ט בנ״ט דנללו ס״ל דאסור :

והש״ך ס״ק ל״ד דייק דמיירי שהריקוהו בעירוי ולא נפסק הקילוח דאל״כ בלא״ה פשיטא דשרי כדלעיל סי׳ ס״ח ס״י וסי׳ נ״ב ס״ו בהגה והבין הפרמ״ג בש״ד ס״ק ל״ד דר״ל הש״ך בנפסק הקילוח אין אוסר כלל וזה סותר למ״ש בסי׳ ק״ה אות ל״ד ובסי׳ ס״ח רק שאין מפליט ומבליע כ״א וכאן אי״ל אלא להפליט א״כ גם בנפסק הקילוח מפליט א״כ ה״א דאוסר כמו בנללו ול״כ כוונות הש״ך דבסי׳ ס״ח עכ״פ מוכח שאין עליו דין עירוי א״כ אפי׳ למ״ד נללו אסור נ״ט בר נ״ט אבל בנפסק הקילוח לתוך הכלי של חלב מותר נ״ט בר נ״ט ורא״י לדבר דהא רמ״א לקמן סי׳ ל״ה ס״ב פ׳ דנתבשלו ונללו לכתחלה אסור לאכול הדגים בכותח ואפ״ה כ׳ אבל ליתן בנתבשלו ונללו בכלי שלהם מותר לכתחלה ובסעי׳ ג׳ כ׳ ואם עירה מכ״ח לתוך כלי של חלב הוי ככ״ר וזה כהש״ך כאן הקשיתי ארמ״א ואוסר וקשה הא לתוך כלי כ׳ בסעי׳ ב׳ הנ״ל דמותר ליתנם בכלי שלהם . ואלא ע״כ בסעי׳ ב׳ מיירי בנפסק הקילוח ובס״ג מיירי בעירוי שלא נפסק הקילוח וכ״כ ש״ך סי׳ ל״ה ס״ק ה׳ וכ״כ במנ״י כלל כ״ו סק״ה וא״כ עכ״פ מוכח שכן הדין בנפסק הקילוח אפי׳ למ״ד נללו אסור אבל ליתנם בכלי שלהם מותר לכ״ע א״כ פשיטא דשרי אפי׳ הי׳ לשבח ונללו אסור כאן דהוריקוהו ונפסק הקילוח לתוך הכלי מותר הב״י מה קמ״ל לדעתי׳ דנללו מותר מ״מ לתוך הכלי מותר אפי׳ למ״ד נללו אסור לתוך הכלי שלהם לכ״ע מותר אע״כ דמיירי בעירוי והקשה הש״ך שפיר ארמ״א דאסור הכלי :

(א) בשעת בישול נמי אמרינן נ״ט בר נ״ט ולא כח״ד **(ב)** אם נפל טיפה חלב על כלי מים אפי׳ אין במים ס׳ כנגד הטיפה מותר לבשל בו בשר לכתחלה **(ג)** ביאר פי׳ רש״י נתבשלה ל״א נ״ט בר נ״ט ואין קשה קו׳ התוס׳ דרש״י בפירושו סותר לפסק שלו **(ד)** קושיית אתוס׳ ותי׳ לישב אחר על סתירת רש״י **(ה)** ישוב דברי ב״י כאן ולעיל צ״ד סעי׳ ח׳ :

בש״ע ס״א משום דהוה נ״ט בר נ״ט בח״ד ס״ק כ׳ דלא אמרינן נ״ט בר נ״ט בשעת בישול כגון אם נפל חלב על קדירה של בשר בשעת בישול אמבשלין בה דגים ואפי׳ בדיעבד אסור אם את״כ בישל הדגים עם בשר אם לא הי׳ ס׳ בבשר נגד החלב שנפל בראשונה ולא אמרינן כיון שנפל על הקדירה ודרך הקדירה נכנס לדגים הוה נ״ט בר נ״ט א״א לקדירה וטעם ב׳ לדגים כיון דנפל בשעת בישול ובישול מפעפע בכל הקדירה למוררא והבלועה מקושר הוא עם התבשיל ואמרינן כאלו נפל לתבשיל ומביא ראי׳ מט״ז סי׳ נ״ב ומביא ראי׳ מט״ז ס״ק כ״ד שכ׳ בשם או״ה דאם טיפת חלב על הקדירה עם מים אלא דאם נבתוך מעל״ע בישול בה בשר אפי׳ לא הי׳ ס׳ במים נגד הטיפה מותר הבשר דאם לא עברו תחלה לתוך הקדירה גם בפעם הב׳ לא תעבור ומותר הבשר בדיעבד ואפי׳ אם עוברות לפניה תחלה מ״מ אין בקדירה מן

החלב אלא לפי שיעור המדומע במים דהא ביותר לא חשבינן כל החתיכה כבלועה עלמו ונגד דבר המועט מסתמא יש ס׳ בבשר ע״כ ומדקדק הח״ד משמע דאם אפי׳ כנגד דבר המועט ליכא ס׳ דהי׳ אסור וקשה דהוה נ״ט בר נ״ט מבשר לקדירה ומקדירה למים וממים לקדירה ולמה לריך ס׳ א״ו בשעת בישול הכל מקושר וחשבינן לקדירה כחלק ממאכל :

ונ״ל דליתא לסברתו דח״ד דהא דמהני מפני שהבלוע מקושר הנא מתה״ד סי׳ קפ״ג שהקשה אהא דתני׳ קדירה של בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנו״ט נימא דבלועה בכלי נ״נ א״כ אפי׳ היו מרגים טעם החלב אסור מבליעת בשר שנ״נ בדופני הכלי ע״ז תי׳ דבלוע בכלי מקושר עם מה בתוך הכלי אבל לענין נ״ט בר נ״ט דשרי משום דנקלט בתוך דופן הכלי א״כ מה בכך שהבלוע מקושר עם מה שבתוך הכלי מ״מ והטיפה הי׳ מקודם בדופני הכלי ונקלט שם דח״ד כ׳ נמי בס״ק זה מאוכל לאוכל ליכא נ״ט בר נ״ט וע״כ משום דכלי מקליש הטעם :

(ב) ומה שרולה הח״ד להמציא דין מט״ז בשם או״ה יש לדחות פשוט דנקיט הטעם דמסתמא יש ס׳ דכ״מ דמותר אפי׳ למאן דאוסר נ״ט בר נ״ט בנתבשל ועוד כ״מ אם הוא דבר חריף דמטעם נ״ט בנ״ט אסור אבל המעיין באו״ה כלל ל״א כ׳ בלא״ה אין ראי׳ לח״ד שכ׳ שם כלל ל״א סוף דין ב׳ אפי׳ אממו רק מים נקיים בקדירה של בשר ונפל עלי׳ ע״א על הריקן שלא כנגד הרוטב ובתוך מעל״ע של נפילת החלב בשלה בה

עוד בפר נאסר הבשר דמאחר שנפל באותו מעל"ע ה"ל כאלו נפל באותו שעה עצמו של בישול בשר :

ובדין ג' כ' אבל אם נפלה כנגד המים מותר וכו' הם דברי או"ה שכ' הט"ז. הנ"ל אבל בדין זה דהיינו בדין ג' שכ' הט"ז לא כ' באו"ה אם בישל בדיעבד כמ"ש הט"ז וגם הט"ז סי' ל"ב ס"ק י"ב כ' בנפלה כנגד הרוטב אפי' הקדירה מותר לכתחלה וה"ה המים מותר לכתחלה כיון דאיכא מסתמא ס' אבל מטעם נ"ט בר נ"ט ס"ל לאו"ה כלל ל"ד וכ"פ הרמ"א בסמוך דלכתחלה חיישינן לפוסקים נתבשלה לא אמרי' נ"ט בר נ"ט א"כ אי הוה או"ה אמר דמותר מטעם נ"ט בר נ"ט מ"מ הוה אסור לכתחלה לבשל במים אלו בשר מכ"ש במים דחשיב כעושה נ"ט בר נ"ט לכתחלה בידים פי' ברמ"א ס"ג מ"ש והמים אבל נטעם דמסתמא איכא שמותרין המים לבשל. בהן לכתחלה בשר וט"ז דנקיט שם לשון דיע' נמי לא קשה די"ל דנקיט לשון דיעבד משום הא אם נפל טיפת חלב כנגד הריקן אז אפי' בדיע' אסור כאלו נפל באותו שעה עצמו וק"ל ואח"כ ראי' בפתחי תשו' שכ' דבית אפרים חולק על הח"ד וס' בית אפרים אינו בגבולינו לעיין בו ואפי' ת"ל דגם בדין זה נמי דוקא דיע' שרי כמו בדין ב' ועלה קאי י"ל במים דוקא מהתיר דמלוי וא"כ רבותי' קמ"ל דאפי' נמי נ"ט בר נ"ט ואפ"ה לכתחלה אסור במים :

(ג) **בחדו'** רשב"א כ' אפי' למ"ד טעמא אסור מה"ת כעיקר ה"ד טעם ראשון עי' סי' תרל"ג סוף אות ב' שהקשיתי הא בב"ח לכ"ע ע"כ מה"ת עי"ש וכאן עלה בזכרוני דברי פלתי סי' ל"ח סק"ב דבכלי אי ע"כ מה"ת תלי' בפלוגתא אי ילפינן מגעו' מדין בעלמא ל"ד וה"ה בב"ח ואי ממסרת אסור גם טעם כלי ובזה נ' ליישב פרש"י בסוגי' שכ' דקי"ל ד"ה נ"ט בר נ"ט אם הי' הדגים מבושלים עם בשר ממש הי' אסור לאוכלן בכותח אי נמי מודה שמואל שאסור לאכול חלב רותח בקערה דנ"ט ראשון הוה כבשר גמור ע"כ ויל"ד מה קמ"ל רש"י הא בב"ח לכ"ע טעם כעיקר ועוד דהוה סגי לרש"י במ"ש דמודה שמואל דאסור ולמה צריך רש"י לומר עוד דהוה כבשר גמור אלא להכ"ל א"ש דלא נטעה דנ"ט בנט דאמר שמואל ר"ל שיש בכלי נ"ט שבישל בו בשר ונעשה כשמבשל בו חלב לא נאסר החלב דהוה ב' נו"ט הבשר בקדירה ומקדירה לחלב והא דתנא לעיל דף ל"ז קדירה של בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנו"ט זה המ"ד ס"ל טעם מן הכלי נמי אסור מה"ת אבל שמואל ס"ל דאינו אסור מה"ת אלא מדרבנן אבל בב"ת כיון דהיתר הוא והוה נ"ט בר נ"ט דהתירא אפי' מדרבנן מותר לכך צריך רש"י דז"א משום דטעם ראשון לכ"ע הוה כבשר גמור אפי' בכלי ולא כפלתי הנ"ל ולפי"ז לא קשה קו' התוס' על רש"י שהותנו ריב"ן כ' בשם רש"י בנתבשלו לא אמרי' נ"ט בר נ"ט והקשה תוס' מדברי רש"י הנ"ל מתוך פירושו שפי' דמבושלים עם בשר הוא דאסור אבל מבושלים עם הקערה שרי עכ"ל ולהנ"ל לק"מ דרש"י צריך לאשמעינן הפי' בגמ' דבישל בכלי כגון לאכול חלב רותח בכלי מודה שמואל דאסור כמו אם הי' מבושלין עם בשר דאסור לאכול ברותח אע"ג דיוכל לפרש לשון נ"ט בנ"ט כה"ג. צריך רש"י לפרש לן דלא נימא הכי ואלא הכל קשה דאמאי לא מפרשינן הכי וכ' רש"י דה"ט משום דהוי כבשר גמור ועתה בס"ד דרש"י ה"א אפי' מבושלין חלב רותח בכלי מותר. ואמנם למסקנא דבותר רש"י פי' זה משום דהוה טעם ראשון כבשר גמור ממילא במבשל בקערה דגים בקערה שהוא טעם ראשון נמי אסור כיון דטעם ראשון הוה כבשר גמור ולקמן אכתוב עוד ישוב ארש"י :

(ד) **צריך** עיון דתוס' כתבו ד"ה הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאכלו בכותח אם הקערה והדגים צוננים לא איצטרך למפסק דליכא מאן דפליג אלא כשא' מהם רותח בין עלאי גבר ובין תתאי גבר קליפה מיהו בעי עכ"ל ויל"ד לרב כא' מהם רותח ובעי קליפה היכי משכחת דאם הדגים רותחין דהדגים עלאי לרב אוסר כולו ואי הקערה תיתאי רותח והדגים צוננים הא קערה כ"ש וכדאי' שבת דף מ"ב במשנה. אבל נותן לתוך הקערה ופרש"י משום דקערה כ"ש והכי קיי"ל או"ח סי' תנ"א וא"כ הוה שניהם צוננים ואפי' קליפה לא בעי ועוד יל"ד דלמה כ' תוס' דפליגי בא' צונן ולא כתבו בשניהם רותחין וי"ל זה דב"י כ' בשם מ"כ דדיק מתוס' זה דלא שרי נ"ט בנ"ט אלא בא' מהם צונן אבל לא בשניהם חמין וכ' הב"י דזה דוקא למאן דאוסר נתבשלו וצלו וא"כ א"ש דתוס' מתחלה כתבו לדעת ריב"ן בשם רש"י דנתבשלו אסור ה"ה בב' רותחין אסור ע"כ. דפלוגתיהו לא אזלי אלא בא' מהם צונן וא"כ אין לומר לרב דדגים רותחין א"כ לרב דע"ג הוה כשניהם רותחין מה קמ"ל רב בשניהם רותחין אפי' שמואל מודה ומה קמ"ל רב דאסור ומה שקיל הש"ס וטרי אי רב מכללי' אתמר וליתא דהא איתא ואיתא כשניהם רותחין אלא ג"ל לרב דקערה תיתאי חמה א"כ הקל"ד הקערה כ"ש והוה כשניהם צוננים ועוד קשה כיון דשמואל לא פליג אלא בעלו בקערה וקערה כ"ש והוה כצונן משמע דוקא כשא' צונן מתיר שמואל הא בשניהם רותחין משמע דאוסר :

וליישב כ"ז נ"ל דרב ס"ל כ"ש מבשל עי' ברעטורה בפי' כירה שמפרש חד משנה שם דס"ל כ"ש מבשל ופר"ח סי' ס"ח פסק כן ועי' מש"ש וא"כ א"ש גם לרב דתיתאי דהיינו הקערה חם סגי בקליפה כיון דעלאי צונן ולשמואל גם"ל אליבא דרש"י נתבשלו אסור הוא ס"ל דקערה כ"ש ומיירי שמואל להיפוך דקערה צונן והדגים מרותחין דנ"ב לשמואל דס"ל ת"ג נמי אין אוסר אלא כ"ק. ותוס' נתבשלה נמי מותר לא קשה

למה נקיט שמואל דגים שעלה בקערה דתיתאי צונן הא אפי' נתבשלה נמי מותר י"ל דהכי פליג שמואל אליבא דתוס' לדידך דאמרת דכ"ש אם הוא ואת אוסר בדגים צוננין ואת אוסר נ"ט בר נ"ט אפי' שאינו צריך אלא קליפה לדידי בתתאי חמין דלדידי הוה כשניהם חמין אע"ג קערה דכ"ש הוא מ"מ כ"מ לדידי בקדירה תיתאי אם אפי"ה נ"ט בר נ"ט שרי דלדידי אפי' בשניהם חמין נ"ט בר נ"ט מותר וכן אביי דנקיט דגים שעלו בקערה ע"כ ליסנא דפליגי בי' נקיט אבל באמת אפי' ב' חמין נמי מותר כשמואל ועוד כמו שהוכיח תוס' א"כ והפוסקים דאפי' נתבשלו מותר וא"כ שניהם חמין מכ"ש דמותר. ולפי"ז ל"ק קשה מה שהקשה ריב"ן בשם רש"י מדנקיט דגים שעלה עלה אין נתבשלו לא דהא נקיט עלה אליבא דרב נ"ע מודה דוקא עלה דרב אוסר בהדגים צוננין והקערה רותח אבל לשמואל מותר אפי' בשניהם חמין דהא בתתאי רותח הוה כב' חמין :

ושיטת רש"י נמי יש ליישב דלא סתרי מפירושו דנתבשלו מותר ולהלכה פסק רש"י נתבשל אסור דע"כ כ' רש"י דנתבשלו מותר היינו בסוגי' היינו לשמואל דפליג ארב ורש"י פי' שהדגים הי' מרותחין ורב הא ס"ל עלאי גבר א"כ הוה כשניהם חמין ושמואל ס"ל דמותר אע"ג לשמואל ת"ג דסתם קערה כ"ש והוה חם לתוך צונן ואי"ל אלא קליפה מ"מ כיון דפליג ארב ולרב הוה כב' חמין שמואל דפליג עלי' גם בב' חמין פליג אבל אביי דקאמר הלכתא באפי' נפשי' למה נקיט דגים שעלה בקערה דהוה חמין לתוך צונן דאינו אוסר אלא כ"ק ואי גם בב' חמין מותר ה"ל לומר רבותי' טפי דאפי' חמין שרי אע"כ אביי אינו מתיר אלא היכי דלא אסור רק כ"ק דאכן הא קיי"ל תיתאי גבר א"כ הקערה שהיא צונן לא אסור אלא כ"ק ומנ"ל להתיר אפי' שניהם חמין :

(ה) **וא"ש** קו' ב"י שכ' וא"ת בדברי האוסרים נאלו בקערה רותחות ודגים צוננים ה"ל למיסר דהא קיי"ל ת"ג ולמ"ש א"ש לדידהו מיירי אביי בדגים מרותחין והקערה ע"כ צוננת דקערה אפי' הוא חמה אינו כ"ש וא"כ א"ת דדגים צוננים ה"ל שניהם צוננים מה קמ"ל אביי דשרי וכיון דמיירי בדגים רותחין שעלו בקערה צוננית אדרבה ש"מ דאביי לא פסק נ"ט בר נ"ט לא שרי אלא היכי דלא אסור אלא כ"ק כיון דקערה תיתאי צונן :

ולב"י דמוקי בדגים צוננים והקערה חמה ודאי קשה הא קערה כ"ש הוא א"כ הוה כב' צוננים מה צריך אביי לפסוק דמותר וצריך לומר דב"י ס"ל כפשטי' דמ"ש תוס' דפליגי בא' מהם רותח או עלאי או תיתאי כפשטי' גם לשמואל מיירי שא' מהם צונן היינו תיתאי הקערה ולרב מיירי שהדגים צוננים והקערה חם לרב דס"ל ת"ג אינו אסור אלא כ"ק הלכך הקשה שפיר לאוסרים נאלו אמאי מתירין בקערה חמה הא קיי"ל ת"ג והוה כב' חמין וצריך לומר לב"י מה שהקשתי הא סתם קערה כ"ש וא"כ הוה כשניהם צוננים דס"ל לב"י אע"ג סתם קערה כ"ש מ"מ צריך לומר כאן קערה זו מיירי שהיא כ"ר כגון שאופין בה בתנור והיא רותחת דכ"ר וא"ת הא כ' הר"ן דע"ג האש לא שייך תיתאי גבר צריך לומר בתנור לא דמי כע"ג האש ונידון משום ת"ג :

ובזה א"ש הש"ע לעיל סי' ל"ד סעי' ח' אם נפל לתנור פנאדים גבינה אפי' לאה וכן גבינה בקערה בשר ב"י אינו אסור אלא כ"ק. וכ' הב"י שכן נראה מתוס' וראש גבי דגים שעלו בקערה פי' שעלו מן האלי' או צוננים בקערה רותחת דבין למ"ד ע"ג ובין למ"ד ת"ג אדמוקר לי' בעי קליפה וכ' הש"ך אלמא דמיירי ששניהם חמין מדמדמי לי' לפנאדים ועוד דאל"כ מה צריך לימוד לזה פשיטא חם לחוך צונן אפי' המאכל סגי קליפה וכו' וא"כ מה ראי' מייתי מתוס' וראש הא י"ל דאינהו לא בעי אלא לומר דאפי' כשתחתון קר למ"ד ת"ג או עליון קר למ"ד ע"ג דקליפה מיהו בעי ואה"כ כשתחתון חם למ"ד ת"ג בעינן כדי נטילה ולמ"ש א"ש דע"ז למד דין שלו בנפל לתוך קערה ור"ל לתוך קערה שעושין בו פנאדים בתוך התנור כמ"ש בט"ז שם ס"ק ט"ו וז"ל לתנור פנאדים וכ' הט"ז פי' קערה של בשר דהיינו שעושין בה מאכל של בשר הנקרא פנאדש וכ' דפרמ"ג שם לכאו' ר"ל דגבינה שנפל על קערה של בשר ולא הי' פנאדים שם רק לענין איסור הקערה קאמר ומ"ש המחבר וכן גבינה חמה היא דהיינו הרישא והקשה פרמ"ג דז"א מלשון הש"ע והב"י דרישא מיירי שהי' שם פנאדים בקערה והב"י למד דין דנפל על הקערה עי"ש מעתה י"ל דהא"כ ב' דינים הם דב"י דין שלו מיירי דקערה חמה בתוך התנור דאז הוה הקערה כ"ר וי"ל דגם ט"ז א"ש ואלא דברי ט"ז לא נרשמים במקומו לתנור פנאדים בזה ודאי מיירי דפינאדים שם אלא על הסיפא קאי דברי ט"ז מ"ש הש"ע וכן גבינה חמה בקערה בשר חמה ר"ל דקדירה חמה שעושין בו בתנור הפנאדים ויליף הב"י זה מזה דכלי בלועה דומה לגבינה דלא אוסר אלא כ"ק וכמו שפי' הפרמ"ג כן לדברי ב"י וש"ע אלא לדידי מיירי דקערה חמה בתוך התנור וא"כ א"ש דמייתי ב"י ראי' מתוס' וראש דב"י ס"ל דתוס' וראש מיירי בקערה שהוא כ"ר בתנור כמש"ל ומביא ראי' דל"ד בתנור כעומד אצל אש דלא שייך ת"ג אבל בתנור שייך ת"ג :

[ו] **ואלא** י"ל על קו' דידי הא קערה כ"ש א"כ אמאי אסור דרב בא' רותח וצריך קליפה ממ"כ אי הקדירה חמה והדגים רותחין ה"ל כב' חמין ואי הדגים צוננין הוה כב' צוננים ולסברת ב"י לא קשה דאפי' דדגים רותחין כיון שא' צונן אינו נו"ט כל כך כשניהם חמין. אבל מדברי תוס' לא משמע הכי אלא מדבריהם משמע דפליגי דוקא אם אחד אוסר אלא כדי קליפה :

ולמהרש"ל בפי' ג"ה סי' מ"ד דלא שייך כ"ש אלא במים ורוטב אבל

במתיכת בשר וגוש כ"ז שיש"ב הוה כ"ר יש ליישב קו' דידי דגים שעלה בקערה מיירי שיש בקערה דבר גוש וא"כ שפיר מיירי לרב דדגים לוקחים ותיתי הבשר בקערה רותח ואינו כ"ש ואין אסור לרב אלא כ"ק ובזה א"ש אידך מהרש"ל שם סי' מ"ה שכ' בכלי לא חילוק בין ע"ג או ת"ג אלא כל שא' מהם חם אסור והקשה עליו הש"ך סי' ק"ה סק"י מדברי תוס' אלו בפי' כ"ה שכ' בדגים שעלו בקערה וא' מהם חם בין למ"ד ע"ג ובין למ"ד ת"ג קליפה מיהו בעי ע"כ ולהנ"ל א"ש למהרש"ל למ"ש בלא"ה מיירי שיש מאכל בקערה א"כ בכלי שפיר י"ל דלא תלי' בע"ג או ת"ג וכ"ל ליישב גם מה שהקשה עוד הש"ך שם מפ' כיצד צולין דף ע"ו דפריך לשמואל מנטף מרוטבו על החרס א"כ מוכח דגם בכלי אמר שמואל ת"ג דהכה המפורשים הקשו שם דשמואל משני על עצמו בסולת רותחת למה לא משני ג"כ תחלה רישא למיירי בחרס רותח וי"ל הב' קושיות בחדא מיחתי' דהמקשן הוה סבר דגים שעלו בקערה כפשטי' דדגים מרותחין והקערה צוננת רב אסור משום ע"ג ושמואל מתיר אע"ג לאסור כ"ק כ"ט בר כ"ט מותר ומדלא פליגי אפי' בשניהם חמין משמע בשניהם חמין שמואל מודה ולא פליג שמואל אלא בקערה צוננת דת"ג ואין אסור אלא כ"ק א"כ לפי סברת המקשן ע"כ אין חילוק בכלי. אבל שמואל לנפשי' הוה ידע דאיהו מתיר אפי' בשניהם חמין והא דפליג אדגים שעלו בקערה לדבריו דרב קאמר דלרב כיון שדגים עלאי רותחין וע"ג הוה כשניהם חמין שמואל מתיר אפי' כה"ג תי' זה כתבתי לעיל ועוד י"ל למסקנא דרב מכללא איתמר א"כ לא הוה רב פליג עם שמואל כלל בדגים שעלה בקערה א"כ מה דמתיר שמואל אפי' בב' חמין א"ש דלא קאי שמואל דמתיר אדגים שעלה בקערה אלא בב' חמין והלכך לא מוכח מדגים שעלה בקערה דאמרי' גם בכלי ת"ג וא"כ י"ל דלך ס"ל שמואל לאמת בכלי לא תליא בע"ג ובת"ג הלכך שמואל לנפשי' לא הוה מתרץ הפירכא מרישא נטף מרוטבו על החרס דהתם בכלי גם שמואל מודה ולא תלי' בת"ג :

סי' תרל"ט

(א) מ"ש רשב"א סתם ביצ' מנוקבת והקשה עליו הט"ז וחולק ארשב"א ואמרתי דקו' הט"ז לק"מ דבר נכון (ב) מהרש"ל אוסר בנצלה ש"ך ופר"ת כתב שאין זה עיקר ופר"ת כ' דר"י ור"ת וסה"ת ורא"ש וטור וסמ"ג ותוס' וא"ז אוסרין וכתבתי אני מר"י משמע מא"ז דמתיר ומרדכי בפ' א"מ דאוסר כ' דאין מוכח כמרדכי ור"ת כ' בא"ד הלכה למעשה דהתיר ומסה"ת אין ראי' וק' גם על רא"ש שכ' דסה"ת אוסר וכתבתי למסקנא נ' דסה"ת אין אוסר וכתבתי גם מרא"ש אין ראי' שכ' דרק מסתבר לחלק בין בישול לצלי וסמ"ג כתב רק שמא נצלו אסור (ג) קו' למה דקיי"ל נצלו מותר אמאי בחריף מותר ומה שתי' הפר"ת בסי' צ"ו דחיתי וכתב תי' אחר ודחיתיו וקו' אד"מ וכ' קצת תי' ולדינא נ"ל להחמיר אפי' בדיע' בצלי ובחריף משום דהוה ב' נ"ט ובבישול שרי משום דהוה ג' נ"ט וצ"ע (ד) בליעה חריף בכלי לא אמרינן דמשוי לשבח ולא כפרמ"ג (ה) בפרמ"ג כ' דווקא אם טעם הא' בכלי הוה נ"ט בנ"ט ובח"ד חולק ע"ז ומודה מאוכל לאוכל דהוה כבעין וכ' דח"ד לשיטתי' סק"ד א"ל הכי ובאות אח"ז דחיתי דבריו סק"ד ובפ"ת כ' אפי' מאוכל לאוכל נ"ט בנ"ט והבאתי ראי' דליתא מאו"ה ומנ"י ומרמב"ן מוכח דלא כפמ"ג ואמרתי דסה"ת דלא ס"ל כרמב"ן וא"כ לסה"ת לשיטתי' ולרמב"ן לשיטתי' (ו) הא דש"ך בשם רש"ל אוסר נצלו אפי' נצלו בקדירה שהי' מבשלין בה בשר ולא כח"ד וישוב קו' הח"ד ומהר"מ שיף אתוס' דף ק"ב ומאו"ה משמע כח"ד וישבתי דאו"ה יש לו שיטה חדשה לדעת הראב"י אבל לשאר פוסקי' ראשונים דלא חלקו וכ' דנצלו אסור משמע אפי' בקערה שבשלו בה בשר וכ"מ בטור ולא הי' ג' נ"ט דמים שקבלו טעם מן המים ומים מן הבשר לא הוה ב' נ"ט משום טעם הא' צריך להיות מן הכלי :

בש"ע ס"ב בילה עיי' ט"ז סק"ב שהקשה ארשב"א שכ' דסתם בילה מנוקבת היא ממ"ש רמ"א בסי' פ"ו דאם הבילה נקובה דינה כקלופה וקשה הא כל בילה נקובה היא לרשב"א אלא כ' הט"ז אין קליפת הבילה מנוקבת ומן הממש פולט ובולע וכ"ל לבאר ולא קשה מרמ"א ארשב"א דרשב"א בתשו' סי' תק"ו כ' בילה שנתבשלה במים בקדירה חולבות מותר הבילה לאכלו עם בשר דנ"ט בר נ"ט הוא אבל אם נתבשלה עם בשר ואפי' עם קליפתן אסור לאוכלן בכותח שקליפת הבילה בבירור מנוקבת היא שאם מבשלה בתוך יורה של צבעים תמצא הבילה עצמה צבועה וע"כ אסרו בגמ' דף נ"ח בבילת אפרוח והתירו בבילה אסורה שזו פולטת ציר של אסרות וזו אינו פולטת אלא זיעה בעלמא עכ"ל ואזיל רשב"א לשיטתי' דקיי"ל כש"ס די"ל דאין חילוק בין הבילה האסורה הי' קלופה או איני קלופה אלא מיירי אפי' באינו קלופה רק שכ' בסוף דיש לחוש לירושלמי דאוסר בקלופה וס"ל לרשב"א בזה חולק הש"ס דלן ס"ל דאפי' אינו קלופה כקלופה דמי כיון שבבירור היא מנוקבת א"כ אפי' בקלופה אינו אוסרת וכ"ל שאינו פולטות אלא זיעה בעלמא א"כ בנתבשלה עם בשר ודאי בולע הבילה כיון שמנוקבת היא ואבל בטוש"ע בסי' פ"ו ס"ה ספק בירושלמי מה דאמר בגמ' בילה אסורה מיא בעלמא היינו באינו קלופה דוקא ושיטה זו ס"ל כשאינו קלופה בילה לאו מנוקבת היא ולכך אינו פולט רק ציר ולירושלמי מודה רשב"א דבילה לאו מנוקבת היא וס"ל הא דבולעות צריך לחלק דוקא לפלוט מן בילה אסורה הוא דאינו פולטת רק ציר כיון שאינו מנוקבת אבל בולע שפיר אפי' אינו קלופה וכמו שפסק הש"ך שם ס"ק ע"ו ובט"ז ס"ק ט' ואין ה"כ דינו דרשב"א לכאן בבילה שנתבשלה עם בשר דבילה בולע מן הבשר גם לירושלמי דס"ל בילה לאו מנוקבת מ"מ הבילה בולע נמי דינו דרשב"א א"ש אבל כיון דרשב"א ס"ל לעיקר כש"ס דלן מביא ראי' דבילה כמנוקבת הוא דפולט מכ"ש דבולע ויש שיטה ג' הוא שיטת סה"ת והובא ברמ"א שם ס"ו להחמיר בלילא הפ"מ ושיטה זו כ' או"ה כלל מ"ב דין ו' שפסק דבילה אסורה אוסרת אפי' בנתבשלה בקליפתה ולא קיי"ל הא דאמרי בגמ' דבילה מיא בעלמא הוא. אלא שפולט מן הממש וע"ז כ' האו"ה שאם היא נקובה אסורה לכ"ע ע"כ וע"כ ר"ל לכ"ע היינו לפוסקים דמחלקין דדוקא באינו קלופה הוא דאמרינן דפולט מי' בעלמא דשיטה זו ע"כ ס"ל דבילה לא מנוקבת הן וכ"מ לדידן דאסור אפי' בהפ"מ א"כ לק"מ ארשב"א מאו"ה ורמ"א מאחר לשיטת הרשב"א סוגי' הש"ס דאמרינן מי' בעלמא אפי' בקלופה מכ"ש דחולק בנקובה הרשב"א שפיר ס"ל דבילה כמנוקבת הא לרשב"א אפי' קלופה לגמרי אינו אוסרת אע"כ בילה אסורה אעפ"י שפולטות אינו פולטות אלא ציר הלכך גם שכל בילה נקובה אינו פולטת אלא ציר :

(ב) **ויש** מחמירין בצלייה ובישול לאסור כ"ט בר כ"ט והמנהג לאסור לכתחלה ובדיע' מותר וכ' הש"ך ומהרש"ל אוסר אפי' בדיעבד בצלו מדינא והפר"ת כ' דאינו עיקר וכ"פ במפ"י ס"ק ג' דלא כמרש"ל ובפר"ת בס"ק א' כ' כמהרש"ל כיון דתוס' ורא"ש וסה"ת וסמ"ג וסמ"ק והשערים ור"ת ור"י לדעת מהרא"י ומרש"ל ורמ"א א"כ כל כי האי מלתא דהוה ס' דאו' אין להקל עכ"ד וקשה אדרבה הא תוס' דקי"ב דחה בשם ר"ת מראי' שהביאו אוסרין מאם טש התנור באלי' אסור דשא"ה דלא נתקנה יפה ואלא תוס' שם אינו מכריע וכן בפ' כל שעה דף ל' כ' תוס' דתלי' בב' פירושים של רש"י אם כפי' הא' בלונן שחתכו בסכין לפי' הא' דהתם הכיון שומן קריש מותר בבישול יללי ובתנור דהוה כללי נמי מותר ולפי' הב' בחריף לא כ"ט בכ"ט ה"ה בבישול ובא"ז כ' בשם ר"י דמתיר בנתבשל וכן קיבל מר"ת הלכה למעשה ומשמע אפי' בצלו דהא כ' שם תי' דר"ת התם בתנור שטש באלי' משום דלא נתקנה יפה ובמהרא"י בהג"ה ש"ד סי' כ"ז אין הכרח דר"י אוסר בצלו ולא מתיר אלא בנתבשלו ובמרדכי בפ' אין מעמידין בדבש שהיו ריקו מכלי חולבת לכלי של בשר שכ' דמותר משום דבש בבשר נוטל"פ ודייק המרדכי הא אם הי' לשבח אסור ש"מ דצלו אסור ועיי' מ"ש בסי' תרל"ז שדיתי כרגא בהי' זו וישבתי אמנם אחר שנראה מא"ז דר"י מתיר צלו ג"כ כר"ת יש לדחות ראיות המרדכי דעדיפא לי' למנקט הטעם משום דהוי נוטל"פ לטעם זה מותר לכ"ע וכ"כ באו"ה כלל ל"ד דין ה' דר"י ור"ת מתירין בשלו וצלו ואח"כ ראי' ביש"ש בפ' כ"ה סי' מ"ג שכ' כמ"ש שכ' טעם דנטל"פ משום לטעם זה מותר גם לריב"ן בשם רש"י דנתבשל אסור וכ"ל דכ"מ אפי' לדידן דקיי"ל דנתבשל דגים בקערה של בשר מותר בדיע' לאכול עם כותח אבל לכתחלה אסור וכ"א ברמ"א בסמוך וש"ך סק"ג ויש"ש שכ' דכ"מ לדידן דנצלו אסור לטעמי' דפ' נצלו אסור ודו"ק והסמ"ג לא כ' בבירור לאסור אלא שכ' שמא יש להחמיר בצלאן דגים בשפוד יותר מדגים שעלו בקערה של בשר. ובאו"ה כלל ל"ד דין ד' הביא דברי סמ"ג כ' שהסמ"ג הביא ראי' קשה הא תחלה רוצה להביא ראי' להתיר מסוף ע"ז כמו שמביא תוס' משפוד שצלאן קדשים דסגי בהגעלה משום כ"ט בר כ"ט ודוחה ש"ה דאוקמוהו אדאורייתא מכ"מ ברובא בטל כמו שדחה תוס' ושוב רוצה להביא מתנור שטש באלי' דאסור בצלו כ"ט בכ"ט ודחה די"ל שאני תנור דלא מתקנא יפה נמצא דלא מביא ראי' לא לאיסור ולא להיתר הלכך נשאר בספק וכן י"ל כוונת סה"ת שכ' סי' ס"א וז"ל אפי' נימא דנתבשלו לאו היינו צלי דנקט בצלי דליכא מים אבל נתבשלו במים הטעם מתפזר במים ולכך היכי דאיכא מים שרי דאיכא ג' כ"ט להיתר עכ"ל י"ל דלאו דבריי לי' לסה"ת צלי אסור אלא דקאי לדחות הראי' שכ' תחלה נתבשל אסור וכ' דלהאי טעמא א"ש הך דאפי' כ"ש אם טש התנור כל הפת אסור עד שיוסק ולמה לא סגי ויהי' כ"ט בכ"ט וכ' בשם י"א לדחות ראי' זו דשמנונית אין מתקנא יפה על זה כ' אפי' לאוסרין נתבשלו ולא ס"ל אך סברא דאין התנור מתקנא יפה מ"מ לא מוכח להם אלא בצלי דהתם בתנור מיירי בצלי אבל מנא להם לאסור אפי' נתבשל דאיכא ג' נו"ט אבל הסה"ת לנפשי' הוי מצי סבר כר"ת דתנור לא מתקנא א"כ אפי' בצלי דאיכא רק ב' נו"ט החלב במחבת וממחבת לדגים שצלו בו נמי שרי דנ"ט בר נ"ט הוה כיון דליכא ראי' לאיסור ולא כ' בצלי אסור אלא כוונתו להקשות אאוסרין מראי' דפכ"ש דמיירי בצלו והם אוסרי' אפי' נתבשלו דאיכא ג' נו"ט :

ואלא אפי' להיפך מוכח מס' התרומות דלמסקנא שם סי' ס"א ס"ל לס' התרומות ול"ע על הטור שכ' בשם סה"ת דמתיר בבישול ואוסר בצלו ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ונוסא דהגה הרא"ש כ' אראי' שכ' תוס' מפ' כ"ש תי' ר"ת דאין התנור מתקנא יפה כ' הרא"ש ועוד אני אומר דלא דמי לנתבשלו לנתינת טעם רבה האלי' בפת דאיכא בנתבשלה טעם שלישי והיינו תי' הב' דתרומות ורא"ש לשיטתי' שמסיק אח"כ כן בשם

ס'

בשם ס' התרומות שהיתר קטניות וירקות שנתבשלו בקדירה ב"י חולבות רק אתהי' נקי' מחלב לאוכלן מתבשיל של בשר ואפי' נאמר עלו אין נ"ט לא נשנתבשלו שרי משום דאיכא ג' נ"ט וסיים הרא"ש וכן נסתבר בנתבשלו שרי דאיכא ג' נ"ט אבל נצלו אסירי ע"כ וצ"ע דהא בסוף הסי' כ' סה"ת דאין לאפות עוגה בלא הפסקידא דאין להתיר מטעם נ"ט בר נ"ט דשמא זה בכלי אבל באוכל לא ע"כ וקשה הא בצלי לא אמרי' נ"ט בר נ"ט א"ו לדעתי' ס"ל לסה"ת נצלו נמי שרי והא דאמר לעיל דיש לחלק בין נצלו לנתבשל לא בא אלא לדחות הרא"י מאין עשין התנור דנתבשל אסור וכו"ל הא דאפי' לדבריהם לא מוכח מהתם אלא נצלו וגם נ"ש אח"כ בקטניות אפי' נאמר עלו דוקא אבל נצלו לא נמי רק בדרך אפי' את"ל כן אבל אין ההכרח לומר כן אלא לשיטה דס"ל כן דנצלי אסור ורא"י נמי כל שעה לדעתם דתנור מתקנא יפה וגם רא"י מדנקיט עלו ולא נקט נתבשלה אין רא"י אלא לדעת האוסרין נצלי אבל למאן דמתיר י"ל דעלו לא ודקדק הלא כמ"ש בתה"ב בית שלישי שער ד' וז"ל ופרש"י שעלו שנתבשלו וכן פי' הר"מ ז"ל וכן עיקר ה"כ נלייה נמי בכלל שעלו כיון דעלו לאו פירושו עלה מכלי אחר והוריקו לדגים על הקערה ועוד י"ל למה דס"ל לסה"ת דאסור לגרות נ"ט בר נ"ט לכתחלה דהיינו לבשל הדגים לכתחלה כדי לאוכל עם חלב מדנקט שעלו דיעבד א"כ אין הכרח מה שאמר עלו אין נצלו לא דיש לומר דנקיט עלו דוקא דיעבד אבל לכתחלה אפי' לעלות הדגים כדי לאוכלן בכותח נמי אסור אח"כ רא"י שכן תי' במכ"י שם עכ"פ היוצא לנו דלמסקנא כ' דלא ס"ל סה"ת נצלו אסור וליכא מאן דאוסר נצלו אלא הרא"ש וגם הרא"ש לא כ' רק וכן מסתבר :

וממה שכ' בסה"ת אפי' בכלים מקונחים מ"מ יש לחוש לפי שהכלים והקערות והירק והקטניות נוגעות למחבת ומן המחבת גופי' נכנס הטעם בכלים ובקערות ולא מן המים א"כ אין כאן רק שני נ"ט ואמר נצלו? מיהו כיון דאיכא מים בכלי רוב הטעם מתפשט במים ושרי א"כ מדברי סה"ת אלו משמע נצלו לא והרא"ש הביא דברי תרומות האלו ולכך פ' נצלו לא וצ"ל דתרומות רוצה ליישב גם כאן רק לאותו שיטה שאמר נצלו אסור וביעול מותר וקשה מה חילוק יש בין בישל לצלי דהא גם בבישול יש לחוש שנוגע הדגים בקערה הלכך צריך לדחוק כיון דאיכא מים בכלי רוב הטעם מתפשט ושרי כלו' א"כ בבישול הוה ג' נו"ט וכך משמע לשונו של סה"ת שכ' ואמר נצלו לא ולא אמרינן נצלו לא :

וב"כ דעת התוס' דאין להחמיר בצלי יותר מבישול דגם בבישול יש רק ב' נו"ט כיון דחיישינן שנגעו הדגים בקדירה א"כ כמ"ש המרש"א ד"ה הלכתא מדלא סגי בקינוח ולא ניחא להו לתרץ בתנור ליכא מים משא"כ בדגים שנתבשלו איכא מים ואיכא ג' נ"ט משום דס"ל לתוס' כיון שנוגע בקדירה אין חילוק בין בישול לצלי הרי דתוס' לא ס"ל כס' תרומות דבישול עדיף . וכן משמע נמ"ש תוס' אח"כ ואין לומר בשלמים הוה ג' נו"ט והיינו כמ"ש סה"ת אע"ג שנוגע בקערה מ"מ הרוב מתפשט במים והקשה תוס' א"כ בכלים שנתבשלו נמי איכא מים והוה ג' נו"ט למד"כ תוס' בלשון ואין לומר כ' דהוי ס"ל באמת ליכא רק ב' נו"ט גם בבישול כיון דנוגע בקערה ע"כ כ' הלשון ואין לומר כאלו הוי אומר ואם תדחוק לומר בבישול הוה ג' נו"ט אע"ג דנודע משום דאם מתפשט במים א"כ נראה מדבריהם ז"ל דאם נתבשלה מותר גם נצלו נותר משום גם בבישול ליכא רק ב' נו"ט גם צלי כבישול אלא בתוס' ליכא הכרעה אי בישול מותר דתלי' תוס' פירושים דרש"י ואין תוס' מכריע איזי' פי' עיקר (ועיי' במהרש"א הכ"ל מ"ש לתוס' שכ' בחטאת דהוה טעם שני באיסור ולא הוה טעם שני בהיתר ע"י מים משום דשלמים נוגעים בקדירה ע"כ דבריו קשה הא לתוס' חטאת מקרי איסורי' דאסור לכ' ימים ולזרים א"כ הוא טעם ראשון מחטאת לשלמים וכפי' מהר"מ גם על פלתי סק"א מה שרוצה להוכיח מע"ז דף ע"ו דנתבשלו אסור נמי קשה עליו זה דחטאת הוה טעם ראשון כקדירה של בשר לא יבשל בו חלב עי"ש ודו"ק :

ובא"ז דמחמיר כרש"י לאסור בנתבשל הוא מפני שפרש"י הואיל וחריפי לא אמרי' בלע טפי עיקר דבחריף לא אמרי' נ"ט בר נ"ט דטעם זה נזכר בגמ' אבל טעם משום דסכין שומן קרוש לא נזכר בגמ' אדרבה בהדו' רשב"א כ' דהך פי' משום שומן קרוש עיקר ממה דאמר קישות ואבטיח צריך גרירה ושם ליכא חריף א"ו משום דסכין שומן קרוש ובהדו' האריכתי ביאור דבריו של א"ז ג"כ עוד שם וישבתי קו' רשב"א מ"מ לדינא אין הא"ז מכריע ברא"י שלו כנגד הרשב"א שכ' רא"י להיפוך :

גם מ"ש הפר"ת להחמיר בדאורייתא ע"ש וכ' דאם נ"ט בנ"ט דאסורי' מדרבנן א"כ אין כאן חשש דאו' עי"ל סי' תרל"ג אות ב' כתבתי בשם הרא"ש בפ' כ"ש דהוה דרבנן ואפי' בבישול וע' פרמ"ג או"ח סי' תנ"ב ס"ק י"ח שכ' מתוס' חולין דף ק' שהקשו לר"ת דס"ל נ"כ בכל איסורין שם בכלי מדין האיך הי' הגעילו יורה גדולה ולר' אפרים ניחא ולא כתבו לר' אפרים שהי' מגעילין כ"פ א"ו דסגי בהגעלה א' ומה שחוזרין מי הגעלה הוא נ"ט בר נ"ט א"כ פ"מ נ"ט בר נ"ט דאיסורי' מותר מה"ת ומוכח אפי' בבישול ולרא"ש שכ' לר' אפרים מגעילין כ"פ לאו משום דס"ל מה"ת נ"ט בר נ"ט אסיר ז"א דרא"ש נראה שלא הקשה על התורה וכלי מדין עלמן האיך הגעילו עי"ש לשון רא"ש דף ק' דעל התורה בלא"ה לא קשה לי' רא"ש דס"ל אפי' ר"ת דס"ל דנ"כ בשאר איסורין הוא רק מדרבנן אלא קו' הרא"ש האיך הנו מגעילין יורה גדולה כנ"ל כוונת הפרמ"ג בזה א"כ אי נצלו ונתבשל מותר נ"כ רק בדרבנן והנה שכ' הפרמ"ג סי' ל' ס"ק ב' דסה"ת ס"ל נ"ט

בר נ"ט דאיסור מדרבנן ואני כתבתי בסי' תרל"ג דנ"ל דס"ל שהוא מה"ת ולר"ן כ' הפרמ"ג דהוה דאורייתא הא בין נתבשל ובין נצלו מותר וכ"כ לעיל דהכי כ' העיקר לסה"ת ועיי' ח"ד סי' נ"ב סק"א דתליא נ"ט בנ"ט דאיסור באפשר לסחטו ואפשר לסחטו אסור מה"ת ודו"ק :

וישוב עמדתי על הדבר על חקירת פרמ"ג הנ"ל סי' ל"ד בש"ך סקכ"ב שכ' מאו"ה מוכח דהוה מדרבנן נ"ט דבר נ"ט דאיסורי' ומר"ן משמע שהוא מה"ת נ"ל דליכא פלוגתא דדגים שעלו בקערה מותר לאכלן בכותח וכתבו אחרונים אפי' במרגיש בדגים טעם בשר משום נ"ט בנ"ט איקלוש הטעם ולא כמ"ש בכנפ"י להיפך ולפי"ז האו"ה שכתב בכלל ל"ד החילוק דנ"ט בר נ"ט דאיסורי' אסור משום נ"ל מאחר דבה"ת דהיתר לא נ"כ א"כ פשיטא כה"ג אין נ"ט בר נ"ט רק מדרבנן דנ"כ בשאר איסורין מדרבנן אבל מאן דס"ל דלא אמרינן נ"כ בשאר איסורין א"כ אפי' ת"ל דרא"ש ס"ל דהוה מדרבנן היינו בליכא נו"ט ואסור משום נ"כ אע"ג דרא"ש לא ס"ל נ"כ בשאר איסורין מ"מ למעשה חייש כמש"ל סי' תרל"ג אות א' ובכ"ה בסי' ל"ד כ"כ לדעת הטור א"כ הר"ן דמשמע שהוה מה"ת ר"ל כעין נ"ט בר נ"ט דהתירא דמותר אפי' בנו"ט כה"ג בשאר איסורין אסור מה"ת כיון שמרגיש הטעם והנה באו"ה כ' בהודחו מים בתוך מעל"ע באיסור אסור ובב"ח בהודחו מים בין חלב לבשר החילוק כ' או"ה משום בב"ח נ"ט בנ"ט מותר ולא נ"כ אבל בשאר איסורין אסור משום דנ"כ הנה האו"ה לא כ' הא בב"ח אפי' בנו"ט נמי מותר נ"ט בר נ"ט משום בהודחו מים אי"ל לזה משום בהודחו מים וחזר לקדירה אי"ל נזה הטעם כיון דבאמת לא יהי' טעם א"כ כשיבשל בשר אחר שהודח מים בכלי חלב נ"ט וכמ"ש האו"ה שם דא' נעשה ידות יולא הקדירה לבשר אחר שהודח אבל באמת מודה האו"ה בב"ח אפי' במרגיש הטעם נמי שרי וכה"ג באיסור אסור מה"ת וסה"ת שממנו הוליא האו"ה דבריו באמת כ' גם טעם זה שכ' ועוד בב"ח נ"ט בר נ"ט הוא ור"ל בבהי' יש עוד מעלה דאפי' הוה נ"ט ממש הוה שרי נ"ט בר נ"ט והעתקתיו לדברי סה"ת בסי' תרל"ג אות א' עי"ש :

אמנם י"ל אפי' באיסור נ"ט בר נ"ט אפי' בטעם הכ' מרגיש הטעם כיון דקלוש טעם לאו"ה מדרבנן ולר"ן דוקא מה"ת והוא דר"ן כפי' גי"ה דף ל"ז דס"ל כל המרגיש הטעם אסור אפי' למעלה מס' ומשמע דאי' מדאו' אסור טעם קלוש וכ"כ בפר"ח סי' ל"ח אבל הש"ך בסי' נ"ח ס"ק נ"ט מאו"ה כ' גבי תבלין עבידא לטעמא אסור מדרבנן א"כ טעם קליש הוא כמ"ש בפלתי שם א"כ לאו"ה טעם קליש רק מדרבנן אסור ה"ה נ"ט בר נ"ט באיסורי רק מדרבנן אסור . וכ"ל ליישב הגי' שכ' רש"י דף מ"ג כל מסרת לא גרסינן ואית דגרסי ולא היא דהא פריך והאי מסרת להכי אתי הא איצטרך לט"כ לימא דמכל דריש היתר מצטרף לאיסור ולט"כ אתי מסרת ולהכ"ל יש לקיים הגי' והכי פריך כיון דמסרת אתי לט"כ א"כ גם וכל אתי לט"כ היינו לטעם קליש וי"ל הפוסקים דפסקו ריחא מלתא והקשה כה"ג מדאתי מסרת לט"כ ש"מ ריחא מותר וי"ל כיון מוכל טעם קליש אסור והיינו טעמא משום דניכר האיסור ריחא דנ"כ ניכר האיסור נמי אסור ובהדו' האמרתי בזה ביעוב הרי"ף בפי' גי"ה שכ' רב דס"ל בשר שחוטה כחושה עם בשר נבלה שומן אסור משום ריחא מלתא שייך באיזך רב מב"נ לא בטל והקשה בעה"מ הא בסוגי' בפסחים מוכח דפליג רב במכשה"נ דמוקי רב בתנאי בהרודה פת חמה על חביות דפליגי בריחא מלתא כהכה תוס' הקשו יומא דף ע"ו דל"ל לר' יוחנן כמ"ש משום חזי לנטרופ' תיפ"ל מכל חלב כדאי' בברייתא וכתבתי בסוגי' שם דברייתא דדרשי כל חלב לא"ש ולכוי ס"ל כוי ברי' בפ"ע הוא וא"כ כל חלב לא"ש וכוי דרשא גמורה ודריש כל לא"ש לאסורי' וכך ס"ל סוגי' דפסחים דכל דרשא גמורה לאיסורי וכמ"ש תוס' דמ"ד בפסחים ריש ע"א עי"ש א"כ טעם קלוש וריחא כטעם קלוש אסור מוכל מסרת ודרשינן כל לאיסורי' אבל למה דפ' הרמ"א עי' ב"י לעיל סי' ס"ח דליכא כוי ברי' בפ"ע אלא כוי ספיקי וכי איצטרך קרא לרבויי ספיקי א"כ כל דתני בברייתא אסמכתא א"כ לא"ש אסמכתא כיון דתני להוא במדא מיתתא א"כ כל לא דרשינן אפי' לאיסורי וא"ש לא אסור אלא מטעם חזי לנרופי א"כ טעם קליש או ריחא מותר ע"כ טעמי' דרב משום מב"נ במשהו א"כ ריחא נמי אסור דלא גרע ממשהו :

ויש לומר באמת מאן דס"ל ע"כ ממסרת די"ל טעם קליש מוכל מסרת ואי ילפינן מבב"ח לא ס"ל טעם קליש אבל אם ילפינן מגעו"מ י"ל טעם בחרסי כלי וקדירה בת יומא פגמי' פורתי' הוה טעם קליש ואסור אלא ע"ז י"ל מ"מ נ"ט בר נ"ט דקליש טובי' מותר כמו דמחלקינן בתוס' ע"ז דף ס"ו בין פגמי' רבי' ובין פגמי' זוטא :

(ג) **איברא** שעדיין קשיא גן הלכתא דידן דתוס' כתבו לפי' רש"י בחריף לא אמרי' נ"ט בר נ"ט א"כ גם בבישול אסור דבישול לא גרע מחריף א"כ הש"ע ורמ"א דמתירין בבישול צריך לומר כפי' הב' של רש"י בלנון שחתך בסכין מטעם דשומן קרוש עליו א"כ קשה למה דקיי"ל לקמן סי' ל"ו דאפי' בחריף לא אמרי' נ"ט בר נ"ט האיך פסקו בבישול נ"ט בנ"ט מותר ורא"י א"כ שעמד בקו' זו הפר"ח בא"ח סי' תמ"ז ונשאר בקשיא והפר"ח לא הביא רק תוס' פסחים ד"ל שכתבו כן לפרש"י בחורפי' דלכון לא שרי נ"ט בר נ"ט ולפי"ז גם בבישול אסור ובאמת כן כתבו תוס' זבחים דל"ו ובתוס' חולין דף קי"א ד"ה הלכתא. וברא"ש ורשב"א. ור"ן שם וכן הא"ז הנ"ל שוב רא"י בפר"ח לקמן סי' ל"ו סק"ב שחולק מטעם זה אמחבר דאוסר בחריף נ"ט בנ"ט כיון דס"ל לש"ע ורמ"א בבישול בצלי מותר ובפר"ת שם מישב לש"ע דרש"י לא ס"ל דחריף תלי'

אלי' בבישול דהא רש"י מתיר בבישול וגם בצלו דאיכא ב' נ"ט ופריך דף קי"ב בצנון שחתוך בסכין של בשר מ"ש מל"ע בר נ"ט ומשני חורפי' דצנון א"כ מוכח מדברי רש"י דאפי' צלו דאיכא רק ב' טעמים שרי דאל"כ דרש"י לא מתיר אלא בנתבשל דאיכא ג' נ"ט מה פריך אהאי דצנון שאני צנון דליכא אלא תרי טעמא והוה כצלו דאסור א"ו דס"ל אפי' צלו שרי ואעפ"כ אוסר בצנון וגם סה"ת ומ"מ אוסר אפי' במקולח הסכין הגם שי"ל הסה"ת לשיטתי' דאוסר בצלו שאין בו אלא ב' טעמים ושפיר אוסר בחורפי' דאיכא נמי ב' טעמים אבל המחבר שמתיר בצלו עכ"ז סוף סוף לענין דינא בחריף דניתוסף דעת רש"י מטעם אחר דהיינו חריף משוי לי' בעיני לכך פ' הטור והמחבר לאסור בחריף עד כאן ואני איני רואה שום ראי' מרש"י דהא יש לרש"י ב' פירושים בסכין פי' הא' משום שומן קריש עליו והב' משום חריף לאו נ"ט בר נ"ט ובסוגי' ס"ל רש"י דבישול אסור כמ"ש תוס' וריב"ן חותנו העיד שאוסר רש"י בנתבשל א"כ בתחלת הסוגי' ביתיב רב כהנא פרש"י משום דסכין שומנונית בעין עליו ולא משום דחורפי' לא אמרי' נ"ט בר נ"ט לפי"ז פרש"י שפיר נתבשלה מותר וה"ה חריף וכפרש"י דף י"ב בפי' הא' משום דסכין שומן קריש עליו אבל לפי' הב' דחריף לא אמרינן נ"ט בר נ"ט באמת ס"ל לרש"י נתבשל אסור כדעת כל הראשונים הנ"ל ומה"ט פסק בתשובה נתבשל אסור כפי' הב' דחריף אסור כ"ש נתבשלה וצלו דאסור :

ול"נ ליישב הש"ע והרמ"א דהנה בהא דאגב חורפי' לאו נ"ט כ' בסמ"ג ב' פירושים פי' הא' לפי שמתוך חריפות הצנון ודוחקא דסכינא בולע ויותר מדגים והרותחין וא"כ כ' וכ' ר' ברוך הוא סה"ת שיכול להיות שכדמה אותם לקורט של חילתית שנפסק בסכין בל גוי דאגב חורפי' מחלי' לי' לשבח עכ"ל והנה רש"י פי' דקי"ב כפי' הא' שכ' וז"ל ועוד דאגב דוחקא בלע טפי מדגים הרותחים וטעם זה כ' תוס' ורא"ש דחריף מוליא ממש ולא חשיב נ"ט בנ"ט הלכך לטעם הוא דכתבו שפיר הראשונים הנ"ל מכ"ש בישול דטבע הבישול להפליט להבליע יותר מחריף ואם בחריף מוליא ממש מכ"ש במבשל דאסור אבל לפי' הב' דאפי' בנתבשל וצלי מותר נ"ט בנ"ט י"ל חריף שאני דטבע החריף דמשוי לי' לבלוע כבעין אבל בישול אינו משום כבעין הלכך אע"ג דש"ע ס"ל כאן נתבשלו וצלו מותר ובסי' צ"ו בחריף אסור נ"ט בר נ"ט :

אמנם גם זה צ"ע בסה"ת סי' ס' כ' אחרי שכ' דין צנון שחתכו בסכין של בשר דאסור משום חורפי' כ' וז"ל ויכול להיות שאין חולק בסכין אלא אפי' אב"י חשיב כבן יומא דאגב חורפי' דצנון מחלי' לי' לשבח כדאמר גבי קורט של חלתות עכ"ל א"כ אין ראי' בחריף חשיב כבעין ולא הוה נ"ט בר נ"ט דסה"ת לא קאמר אלא די"ל דל"ד חלתות מחלי' לשבח אלא אפי' שאר דברים חריפים וכמ"ש תוס' דקי"ב ד"ה אגב וכן י"ל כוונות הסמ"ג אבל דנאמר דחריף ודוחקא יהי' מחלי' לי' להיות כבעין מנ"ל הא דלא נמצא בראשונים טעם זה בסכין אלא משום דוחקי' וחריף מוליא יותר טעם ומבליע א"כ הקל"ד מנ"ל דחריף אסור נ"ט בר נ"ט ובישול וצלי וסה"ת קאי בזה אי נ"ט בר נ"ט אסור בצלי משום דהוה בנ"ט :

ובד"מ כאן אות א' כ' מאו"ה כלל כ"ד ותבלין שנידוך במדוך של בשר ואח"כ נתנוהו בחלב צריך לשער נגד כל התבלין אפי' לא הי' המדוך ב"י עכ"ל ופי' הד"מ וצ"ל טעמו דס"ל דדבר חריף אינו מועיל נ"ט בר נ"ט כמו שאינו מועיל בו נ"פ ע"כ ועיינתי באו"ה שם דין כ' ו' דאו"ה לא דבר מטעם נ"ט בר נ"ט אלא דקמ"ל שם דאפי' אב"י בחריף מחלי' לשבח וכ"כ בהגה שם א"כ אבל לענין נ"ט בר נ"ט לא מצאתי טעם אחר באו"ה אלא צ"ל דלא הוה נ"ט בר נ"ט משום דוחקא וחריף דמדוך ודאי לא דמי לסכין דסתם סכין שמנונית קרוש וא"כ גם אאו"ה קשה כהנ"ל דהוא פסק כלל ל"ד בישול וצלי מותר נ"ט בר נ"ט ומאחר דס"ל בחריף לא אמרינן נ"ט בר נ"ט מכ"ש בישול כמ"ש כל הראשונים הנ"ל ועי' מג"א סי' תמ"ז ס"ק כ"ח שכ' בשם מהרי"ל בכתנו חומץ בכלי חמץ לא ראיתי מחמירין בו אף שחומץ דבר חריף מ"מ הוה נ"ט בר נ"ט וכו' והקשה המג"א וצ"ע דהא בחריף אינו מועיל נ"ט בר נ"ט כמ"ש ביו"ד סי' צ"ה ע"כ ודלמא מהרי"ל שהוא מתיר נ"ט בנ"ט בבישול וכן משמע שם דאפי' בצלי מתיר א"כ צנון שחתכו בסכין אי"ל הטעם משום חריף הוה לשבח אלא משום שומן בעין קרוש על הסכין ומ"ש המ"א מרמ"א סי' צ"ה וכו' והוא מדכ' הרמ"א בסמוך בבשלו דברים חריפים דלא אמרי' נ"ט בר נ"ט הנה ודאי לטעם ולפי' רש"י דוחקא דסכינא וחריף לא אמרי' נ"ט בר נ"ט משום דפליט ומבליע טפי לא קשי' על המ"א די"ל דבישול וחריף לא גרע מדוחקי' וחריף וס"ל למג"א ה"ה כבוש דהוה כמבושל וחריף הוה כדוחקא וחריף אבל קו' הא' קשה דהיינו למה דקיי"ל בישול וצלי מותר נ"ט בר נ"ט א"כ בצנון שחתכו בסכין מטעם סכין שומן קרוש עליו א"כ מנ"ל חריף ודוחקי' לא הוה נ"ט בר נ"ט אח"כ ראי' בפתחי תשו' סק"ד שכ' בשם מקום שמואל שאין לרמ"א ראי' בחריף לא אמרי' נ"ט בר נ"ט מן הפוסקים שכ' בד"מ אבל קו' פר"ח קמה מן הגמ' למה דקיי"ל נתבשל וצלי מותר נ"ט בר נ"ט לא מוכח כלל דחריף אינו נ"ט בר נ"ט . וכ' בפ"ת אם יש להסתפק אם מקרי חריף כמו בבארש"ט וכדומה יש להתיר ע"כ עי' בחיבורי לאו"ח סי' תמ"ז ברביד הזהב ס"ק כ"ט בסופו כתבתי כן בלא"ה בארש"ט לא מקרי דבר חריף ועי' שם סי' תנ"א ס"ק ע"ו דבר שאסור משום חומרא אין לאסור בחריף ולמ"ש כאן עוד דין זה נכון :

ולדינא נ"ל אע"ג שיישבתי הש"ע ורמ"א מדעת רוב הראשונים דצלו מותר דהיינו אפי' ב' נ"ט מ"מ כיון דדין זה תליא בב' פירושים דרש"י אי משום בצנון שחתך בסכין משום סכין קרוש או משום דחריף עושהו כבעין ורא"ש וא"ז ומהרי"א בש"ד אוסרין צלו וסמ"ג מספקי לי' וסה"ת בשם י"א וכן פסק בפסקי תוס' ורש"ל וב"ח ול"ח וש"ך וט"ז אסרו יש לנו להחמיר בצלי אפי' בדיע' ממילא בחריף בב' נ"ט כגון צנון שחתכו בסכין לאכלו בכותח נמי אסור מדינא ולא כפתחי תשו' בשם מקום שמואל :

אמנם אפשר ליישב הש"ע בסי' צ"ו ס"א דאוסר בחריף נ"ט בר נ"ט ובבישול מתיר נ"ט כיון דהרבה פוסקים אוסרין בצלי דהוה נ"ט בר נ"ט משום דהוה ב' נ"ט ולדדהו ב' נ"ט אסור הלכך הוה ס"ל לש"ע להחמיר בצנון שחתכו בסכין דהוה ב' נ"ט ואע"ג הש"ע ורמ"א מתירין אפי' בצלי נ"ט בר נ"ט הוה ס"ל לש"ע חריף עדיף מצלי ובישול והוא דתוס' לא כתבו אלא דבישול ודאי עדיף מחריף וי"ל דיש רעיותא בבישול ע"י רוטב מוליא טעם יותר מחריף ושפיר הוה כ"ש אבל יש ריעותא כיון ע"י רוטב מתפשט בכולו נקלש הטעם ע"כ והוה נ"ט בר נ"ט וצלי אם צלה הדגים בקערה של בשר בשומן דעת הש"ע בסי' ק"ה ס"ה נתפשט בכולי והוה נמי נ"ט בר נ"ט כיון דמתפשט בכולי' ואם בכחוש דאוסר כנ"ל ולא מתפשט בכולו' נמי י"ל דהוה נ"ט בר נ"ט כיון דליכא רוטב אינו מוליא כמו חריף והדבר נמי כחוש אבל חריף דפסק הב"י לקמן סי' צ"ו ס"א דאוסר כ"כ י"ל דעדיף מבישול כיון דלא מתפשט בכולי איני נקלש ובישול נקלש ומצלי כחוש עדיף דחריף מוליא יותר ותוס' (ושאר פוסקים דס"ל) דחריף מותר כמו בישול הם ס"ל כרשב"א לקמן סי' צ"ו ס"א דצנון שחתכו בסכין אוסר בכולי א"כ גם התם מתפשט בכולי כמו בבישול ואפ"ה אסור נ"ט בר נ"ט נימא גם בבישול כן נימא הש"ע לשיטתו' שפיר פסק בבישול וצלי נ"ט בר נ"ט אם מותר ובחריף אסור :

אך י"ל הפכא התוס' וכולהו דס"ל בבישול נ"ט בר נ"ט תליא בצנון שחתכ' בסכין אם בחריף נ"ט בר נ"ט אסור וכ"ש בבישול איהו ס"ל כרא"ש וטור ודעה א' ברשב"א בצנון שחתכו בסכין סגי בקליפה הוא בליעה מועטת כמ"ש הרא"ש וא"כ שפיר הביאו ראי' מצנון דנמי לא צריך אלא קליפה וקשה בלא"ה על הרא"ש למה כ' בדעה הא' דדוקא בצלו משום דסגי בקליפה הא גם בצנון סגי בקליפה אלא צריך לומר דלא דמי קליפה דצנון דהפ"י דאינו אוסר אלא כ"ק אבל בתוך הקליפה בלע טפי משא"כ קליפה מחמת ה"ג הוא דבר מועט ומתפשט ג"כ ולכך נקלש דהוה תרתי לגריעותא שהוא דבר מועט וגם מתפשט בקליפה ונקלש כי הדבר מועט מאוד ונקלש בהתפשטות בתוך הקליפה משא"כ בצנון אע"ג דאינו אוסר רק כדי קליפה מ"מ אסור וצריך לומר בחריף מוליא עיקר הטעם הבלוע בסכין בתוך הצנון וחשיב טעם ראשון ושפיר כ' תוס' ורא"ש וז"ל הרא"ש והדבר ידוע שבישל מבליע יותר טעם הבשר בדגים מחורפי' דצנון עכ"ל אבל למה דקיי"ל בצנון מבליע כדי נטילה אי"ל דחורפי' מבליע עיקר הטעם אלא דחורפי' מפליט טפי בכמות ובלוע זו עומד במקום א' דהיינו בכדי נטילה ואינו מתפשטת ולא נקלש א"כ שפיר יש לחלק בבישול אע"ג דודאי בישול מפליט טפי מן חריף מ"מ בבישול מתפשט בכולי' ושוב נקלש משא"כ בחריף מפליט טפי ולא מתפשטת אבל תוס' ורא"ש דס"ל דצנון לא אסור אלא כ"ק א"כ לא מפליט הרבה בחריף אלא ה"ט דאסור כמ"ש הרא"ש דחריף מפליט עיקר הטעם א"כ מכ"ש כח הבישול דמפליט עיקר הטעם :

וישוב הזכרתי אותי הרב החריף כ' אברהם כי סברא זו שכתבתי דע"י התפשטות נקלש הטעם יותר להיות נ"ט בר נ"ט אי' בב"ח בריש סי' זה על מה שכ' בב"י דמשמע מטור בתחלת הסי' בדעה א' דוקא עלו דמשמע דוקא א' מהם אם אבל שניהם אמין אסור אפי' אין שם רוטב וכ' עליו הב"ח די"ל להיפוך לא מבעיא בשניהם אמין דמתפשט טעם הבשר שבקערה בכל הדגים ע"כ פשיטא דנקלש טעם הבשר הב' בהתפשטות בכל הדגים אלא אפי' א' לבדו אם והב' צונן דלא נתפשט טעם הבשר רק עד קליפה וסד"א דאותו טעם לא נחלש ונקלש אלא ממשות יש באותו טעם בשר השני כיון דלא נתפשט בכולי דגים קמ"ל דאפי"ה מותר לאכלם בחלב דאין כאן ממשות אלא נ"ט בר נ"ט עכ"ל ואמנם הגם שיש ראי' מן הב"ח לסברא דדי שע"י התפשטותו בכולי' נקלש ונחלש טעם הב' אבל מן הב"ח מוכח דב"י לא ס"ל סברא זו א"כ נסתר מה שאני רציתי ליישב הש"ע עפי סברא זו . אבל כאשר נ"ל בישוב דברי ב"י מן סתירת ב"ח א"ש תרוצי דס"ל לב"י דלא כב"ח היינו דקיימינן התם בב"י ובטור להך דעה עלה אין נתבשלו לא והביא ראי' מצנון ומה ראי' דשאני בישול דמתפשט בכולי' גרע דע"י התפשטות נקלש ועוד בא' חם ואינו אוסר אלא כ"ק דודאי לאו ס"ד כמ"ש הב"ח דאותו טעם לא נקלש ונחלש מפני שלא נתפשט . דכיון שהוא מעט ביותר הוא אותו מיעוט מה שנתפשט בתוך הקליפה נקלש ונחלש והיינו דהא בא' חם דהיינו עלאי והתחתון צונן דאדמיקר בלע כ"ק יש פוסקים דס"ל בדיעבד היכי דאי"א בקליפה מותר אפי' בליכא ס' והובא בט"ז בסי' ל"א סק"ז ובש"ך שם סק"ח דס"ל דבעי ס' מ"מ קיל דלא כ"כ הקליפה ועי"ש בש"ך מ"ש הטעם בזה ולפי"ז י"ל ה"ט משום דנקלש ונחלש הטעם . וגם הפליטה דבר מועט הלכך אפי' באיסור אע"ג נ"ט בר נ"ט דאיסורי' אסור וכ"כ אבל בטעם קלוש אפי' באיסורי' אע"ג דאוסר מ"מ לא נאסר שיהי' אל עליו שם נבלה על היתר זה לא אמרינן דיחול שם חדש על ההיתר בטעם קלוש וכמ"ש בזה באריכות לקמן סי' תרמ"ח אות ג' וא"כ פשיטא בא' חם כיון שהוא מעט

מעט

מעט ונתפשט מתוך הקליפה דלא אסור וליכא למימר כמ"ש הב"ח דטור בשם א' רבותי' קמ"ל. אבל לדידן דקיי"ל נתבשלו מותר ס"ל לב"י דיש שפיר לחלק בין נתבשל לחריף בנתבשל נקלש הטעם הב' מחמת התפשטות בכולי' משא"כ בלכון דבולע כדי נטילה א"כ מפליט הרבה (יותר מקליפה שאינו מפליט אפי' עד קליפה רק מעט ומתפשט) ואינו מתפשט י"ל דלא נקלש ונחלש הלכך שפיר בלכון אסור נ"ט בנ"ט ובב"י ובבישול מותר:

ובדהג"ל א"ש עוד הב"י שהביא בשם ר' ירוחם שכ' בדגים אמין שעלו בקערה נוכית או שהקערה חם ודגים צוננים כ' שצריך לקלוף מן הדגים מה שנגע בקערה והקשה ב"י דא"כ אמאי מצרכינן לטעם דנ"ט בר נ"ט כיון שאנו מסירים עד מקום שנתפשט הטעם ועוד וכו' וכ' הב"ח דר' ירוחם ס"ל למסקנתם דתוס' ורא"ש דאפי' נתבשלו בקדירה שרי אשם הרב ר' ירו' לחומרא ואמר דשמא לא התיר שמואל אלא בנתבשלו כיון דנפשט טעם השני בכל הדגים ה"ל נ"ט בר נ"ט אבל בא' חם דאינו מתפשט אלא עד כדי קליפה ה"ל ממשו של בשר הלכך הצריכו קליפה ורב ושמואל לא פליגו אלא בשניהם אמין דומי' דנתבשלו אבל בא' חם לד"ה צריך קליפה ככ"ל לפרש דברי ר' ירוחם מיהו דעת הפוסקים אינו כך אלא כמ"ש רבינו דאין חילוק בין שניהם אמין ובין א' חם הכל שרי עכ"ל הב"ח וכ"ל לב"י דהך סברא דנתבשל גרע מודה הב"י דהוה יותר נ"ט בר נ"ט משום ע"י התפשטות בכולי נקלש ונחלש הטעם הב' וממילא לא קשי' מלכון אבל להחמיר לקלוף בא' חם לא ס"ל לב"י דחזרו תוס' ורא"ש במסקנתם מנה דס"ל בס"ד דס"ל להקל בא' חם דלא צריך לקלוף אע"ג שאינו מתפשט מ"מ מותר ע"כ ס"ל דכיון דאינו אוסר אלא כ"ק אינו מפליט רק מעט ואותו מעט חשיב התפשטות מה שמתפשט עד כדי קליפה כמו בבישול שמפליט הרבה ומתפשט בכולי ומה דס"ל במסקנא להתיר נתבשל היינו להקל למסקנא ולהתיר אפי' בבישול ולא להחמיר בא' חם אלא בא' חם מסתמא שרי כמו שכתבו מתחלה:

עמדתי בסוגי' ותמהתי על פרש"י דהכי אי' דף קי"א אמר חזקי' משום אביי הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח לכון שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאוכלו בכותח וה"מ לכון דאגב חורפי' בלע אבל קישות גריר לבי פסקים ואכל ופרש"י ד"ה קישות מתוקה היא ואינו בולע בחתיכה אלא השמנונית לף ועומד על מקום החתך הלכך גריר וכו' ואכיל אף בכותח. הלכך דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח כדאמר וכו' משום דסתם קערה מקנחין אותו משומן הקרוש עלי' וכו' אבל סכין פעמים שמנונית קרוש עלי' ואינו ניכר וכשחותך בלכון הוה נ"ט הבא מן הממש ועוד משום חורפי' בלע טפי מדגים וכו' וקשה תחלה ה"ל לפרש לרש"י טעם לכון שחתכו בסכין דאתמר ברישא. ואח"כ קישות דאתמר בתר הכי ולמה רפי מפרש רש"י קישות ברישא:

ונ"ל דהנה בא"ז מכריע בלכון ה"ט דאסור משום חורפי' הוה כטעם הבא מן הממש כפי' הב' דרש"י דהאי טעמא עיקר דתלמודא קאמר לה האי טעמא כדקאמר ודוקא לכון דאגב חורפי' בלע. אבל טעם שהשומן קרוש עליו לא הוזכר בתלמיד והלכך יש להחמיר דגים שנתבשלו דהא טעמא עיקר דאגב חורפי' דסכינא בלע ולא גרע בישול מחורפא דסכינא עכ"ל והובא בסג"א והנה דבר זה קשה לפוסקים נתבשלו כמי מותר ולפי"ז יש ליישב פרש"י הכ"ל דרש"י לא רלה להכריע מן הסוגי' נתבשלו אסור דרש"י הוה מספקי לי' בהכי אי נתבשלו אסור דבסוגי' מפרש להתיר ובתשו' פסק לאיסור ורלה לן רש"י לאשמעינן דאין מן הסוגי' הכרע דנתבשלו אסור משום דהאי טעמא דלכון בלע טפי מזכיר בגמ' לכך לא פי' רשי על לכון תחלה לאשמעינן בלכון לא אתמר בגמ' טעם להדי' ומה דקאמר וה"מ לכון דאגב חורפי' בלע אין זה נתינת טעם דאמאי נ"ט בר נ"ט אסור בלכון הוא רק נתינת טעם אמאי קישות מותר ולכון אסור ולכון דאסור קאמר הגמ' להדי' דבלע בתוך החתיכה ובקישות דלא קאמר הגמ' טעם בפי' לריך רש"י לפרש מתוקה היא ואינו נבלע בתוכו ומ"ש רש"י אח"כ הלכך דגים שעלו בקערה מותר וכו' וכ' רש"י ב' טעמים הם דברי רש"י עלמו ליתן טעם להלכתא אבל בגמ' בלכון לא נזכר שום טעם לא כפי' הא' ואפי' לא כפי' הב' ולא כא"ז שכ' דהך טעמא כפי' הב' עיקר משום דנזכר בתלמודא הלכך לא קשה דלמה לא פי' רש"י תחלה טעמא דקאמר על איסור לכון משום דאגב חורפי' בלע דס"ל איסור לכון ליכא בגמ' טעם להדי' ולא הי' מקום לרש"י לפרש על הגמ' רק דלמה קישות אסור הלכך פרש"י תחלה דברי הגמ' ואח"כ כ' רש"י טעם להלכתא דלמה דגים שעלו בקערה מותר ובלכון אסור ולא שרי משום נ"ט בנ"ט וכ' רש"י ב' טעמים:

והנה עוד כ' בא"ז דהטעם בלכון אסור משום דחריף מחלי לי' להיות כנ"ט הבא מן הממש כעין דאמרינן חריף מחלי לי' לשבח ואומר לטעם זה קשה על א"ז דמכריע נתבשלו אסור דלטעם זה לא שייך מה שמכריע משום דטעם זה אתמר בה ד"ז דגמ' דז"א דהיכא משמע בדברי הגמ' דקאמר דאגב חורפי' בלע דע"י חורפי' מחלי לי' והוה כטעם הבא מן הממש קשה ולמש"ל שרש"י לא פי' כן דברי הגמ' אלא רש"י כ' טעמי' דנפשי' וכדקאמר אגב חורפי' בלע טפי מדגים המרותחים וכו' ור"ל כיון דבלע הרבה הוה כממש והוה שפיר נ"ט דלא הוה נ"ט בר נ"ט אבל הש"ס דקאמר אגב חורפי' בלע בזה לא משמע דמחלי לי' להיות כממש. ועוד לפי טעם הא"ז מה קאמר דכ"ש נתבשלו אסור בשלמא אי בחריף הטעם משום דבלע הרבה י"ל כ"ש נתבשלו דודאי בלע הרבה אבל

אי הטעם דטבע החריף מחלי לי' כטעם הבא מן הממש כמו בנוטל"פ האיך אמר כ"ש נתבשל דהא בנוטל"פ רק חריף מחלי לי' לשבח אבל בישול לא מחלי' לשבח ה"ה חריף אינו מותר נ"ט בר נ"ט דמחלי לי' כנו"ט מן הממש אבל טבע הבישול אינו כן וכ"ז ל"ע על הא"ז. אבל לדינא למש"ל בגמ' לא אתמר כלל מהטעם בחריף אינו נ"ט בר נ"ט מותר אלא אנן מלינן למימר טעם א"כ י"ל דעד כאן לא כ' תוס' דשאני חריף מבישול משום דחריף משוי לי' לטעם ממש כמו דאמרינן בנוט"ל י"ל משום דלא פסיקו להוא דלכון חשיב חריף למחלי לשבח כמבואר בתוס' דף קי"ב ע"א ד"ה אגב אבל לדידן דקיי"ל בסי' ל' דאף לכון ושאר דברים חריפים כמי משוי לי' לשבח מלינן אנו לומר אע"ג בנתבשל נ"ט בנ"ט מותר בלכון אסור משום דחריף מחלי לי' לטעם ממש ולקמן ד"ה ובפרמ"ג אכתוב שגם רשב"א בתשו' הכי ס"ל:

ובר"ן כ' וז"ל לכון שחתכו בסכין אסור לאכול בכותח דאע"ג דקיי"ל כשמואל דנ"ט בר נ"ט מותר סכין שאני שלפעמים השמנונית קרוש עלי' ואינו ניכר וכשחותך בו הלכון הוה נ"ט הבא מן הממש דמתוך חורפי' דלכון בלע וכו' וקשה דלטעמי' דסכין שומן קרוש היא סגי לחלק בין דגים שם הי' טעם וכאן איכא ממש ואי דר"ל הר"ן גם כפי' הב' דרש"י דאפי"ת סתם סכין מקונח ואפ"ה אסור משום חורפי' לא אמרי' נ"ט בר נ"ט ומ"ש דמתוך חורפי' בלע הוא פי' הב' רש"י הא כבר כ' הר"ן לעיל ומכריע כפי' הא' דרש"י משום דטיחה על הסכין האיסור ועוד דה"ל לר"ן לכתוב ועוד אם הוא פי' שני של פרש"י כמ"ש רש"י ועוד ע"כ נראה למה דמכריע הר"ן לעיל דפי' א' של רש"י עיקר וליתא לפי' הב' ס"ל לר"ן דגם לפי' הא' נריכן לטעם דמתוך חורפי' דלכון בלע דהרי רש"י כ' דגים שעלו בקערה דסתמא מקנחים מהשמנונית שעלי' משום מיאוס וכן מודה רש"י דמקנחים הסכין משום שמנונית בעין משום מיאוס אבל בסכין אפי' מה שמקנחין אותו משום מיאוס עדיין נשאר שמנונות קרוש עליו לפעמים כיון שמשתמשין בו תמיד ואינו ניכר משום שנתיבש עליו:

והדוד קשה לר"ן א"כ הוא נתקשה עליו הבעין והאיך פליט הסכין ובלע הלכון ע"י חתיכת הלכון לכך כ' דחורפי' מסייע שיהי' בולע הלכון ולפי"ז עוד המחבר דאיהו לא ס"ל בסי' ל"ו מטעם דחריף ודוקא דסכין פליט גוף הטעם מן הסכין כמ"כ הש"ך שם סק"א דזהו כפי' ב' של רש"י וקשה קו' הכ"ל הא המחבר ס"ל נתבשל ואלי מותר נ"ט בר נ"ט מכ"ש חריף ודוקא אלא י"ל דש"ע ס"ל כפי' הא' דרש"י וכמש"ל דאפי' גם סתם סכין שקונח משומן בעין משום מיאוס כמו בקערה מ"מ שומן נקרש עליו מה שלא מהני סתם הדחה ולא נתקנח יפה הלכך פסק בסי' ל"ו אפי' במקונח כשהוא ב"י אסור משום אפי' במקונח שומן קרוש עליו מ"מ בא"י מתיר משום בלא"ה יש פוסקים לקמן סי' ק"ג דשומן הדבוק בכלי נפגם במעל"ע אע"ג דלא קיי"ל הכי אבל בסכין שהוא מקונח ולא נשאר רק שומן דק הדבוק מאוד בדופני הסכין ומשום כן אינו ניכר על הסכין בזה מהני כשהוא א"י ונפגם לדעה הא' דלכון לא מקרי חריף למחלי לשבח ורלה דאפי' סתם הדחה כמו שאר כלים לא מהני לסכין עי' מנ"ע פכ"ה אות ק' מ"ש בשם הגהת סמ"ק ועי' מ"ש עוד לקיום תי' זה המחבר לקמן סי' תרמ"ט:

ואח"כ מלאתי רא' למש"ל כישוב המחבר דטעמי' בסי' ל"ו דאסור בסכין שחתך לכון משום שמנונית בעין אפי' אחר סתם הדחה והקשיתי א"כ אמאי בא"י בבעין מותר וכתבתי דטיחה קלה כזו אפי' בבעין בא"י נעשה פגום ויש לי רא' מרשב"א הובא בטור סי' קכ"ב דטיחה בעין ע"ג אפי' א"י אסור וכתשו' סי' תל"ז כ' בשמנונית ע"ג הסכין מועט כיון שהוא מרודד ואינו אלא טיחה בעלמא שליט בה אוירא אף היא פגומה כשאינה ב"י. ואע"ג שהארכתי כאן ליישב דין זה אבל בסי' תרמ"ט נשארתי בקשיא יען כי מקור דין זה הוליא רמ"א כאן מאו"ה ותשו' רשב"א וסה"ת והגש"ד וכ' שם דלא מוכח מידי:

ובפרמ"ג לקמן סי' ל"ו בש"ך סק"א הקשה על תשו' רשב"א סי' תמ"ע הובא שם ברמ"א ס"ג דהנה בארוך ובקלר ס"ל כפי' הא' דרש"י דסכין שחתך בו לכון ה"ט משום שמנונית בעין אבל באינו בעין מותר משום נ"ט בר נ"ט דשרי בבישול ואלי וכ"ש בחריף א"כ למה כ' בתשו'. בתבלין שנדוכו במדוכה של בשר אפי' א"י אסור הא סתם מדוכה נקי דדוקא בסכין אמרי' סתם שומן קרוש עליו וכן מבואר בתשו' רשב"א במדוכה ל"א דסתמא אינו נקי עיי"ש ורלה הפרמ"ג לומר שם דבתשובה חזר והוא דוחק דא"כ חזר נמי מבישול ואלי דנ"ט בר נ"ט אסור וזה א"א כיון דבארוך הכריח מן הסוגיא להתיר נ"ט בר נ"ט בבישול ואי בתשובה חזר ה"ל לדחות טעמים שכ' בארוך אבל נ"ל דבתשובה ר"ל אפי"ת בבישול ואלי נ"ט בנ"ט מותר אבל חריף עושה כטעם ראשון דומיא דחריף מחלי לי' לשבח וממילא אפי' בא"י הוה אסור בחריף קמ"ל הרשב"א דשרי התם משום שהי' התבלין דבר מועט וא"ש הרמ"א דפסק נתבשל מותר נ"ט בנ"ט וחריף אסור אפי' א"י:

ד' בפרמ"ג בט"ז ס"ק א' וז"ל וכאם הי' המאכל שבלוע בכלי חריף אי מהני בי' נ"ט בר נ"ט כ' בס' בית ישראל כאן הביא הא דחולין דקי"א שאני דפים מרבי' טובא משמע דבר הבלוע לא שייך נ"ט בר נ"ט וכ"ה בהגהות פרישה קכ"ב (כנ"ל) דלא כרמ"א וכאו"ה לא מלאתי עכ"ל ולדידי קשה זה דחריף דנקרא מרור מלינן חזרת שהוא חריף ויולאין

ואמין בו בשפת מעזה נגנור וכן יש מקומות שקורין לחריף ביטע"ר במקום שאר"ף אבל מרור שיהי' חריף לא שמענו וכך יש דברים מרים ואינם חריפים ותדע דרמב"ן ורמב"ם ורשב"א ור"ן וסייעתיהו דס"ל ביטול ולא שייך נ"ט בר נ"ט ולכן שחתכו בסכין כפרש"י הא' משום דסכין שומן קרוש עלי' בחריף לא אמרי' נ"ט בר נ"ט אסור דאל"כ דחריף לא שייך נ"ט בר נ"ט קשה הא ביטול לא גרע מחריף והאיך יפרנסו הך שאני שייפי דכפים מרילי' טובי' אלא דהתם לא מיירי מדבר חריף. ובח"ד סק"א בחדושיו כ' וז"ל ודוקא המאכל משוי לשבח אבל לא הבלוע שבקדירה ועי' סי' ל"ו וסי' ק"ג ס"ו וכ' כמו בנוטל"פ דמשוי לשבח ה"ד המאכל אבל לא הבלוע ראשונה דגם חריף בלוע נעשה אב"י ונטל"פ ובהגהות פרישה לא מצאתי בלשון שהבית הפרמ"ג ואלא גם שם כ' בהג"ה על ר' אביל וז"ל וקשה שהרי לא מצינו שדברים חריפים אינם מפיגין טעמן מעל"ע אלא אמרי' בסי' ל"ו דחורפי' מחלי' לי' והיינו כשדבר חריף בעין מחלי' דבר שנפגם אבל לדבר חריף בעצמו ודאי נפגם כשאינו בעין עכ"ל וכ"ה בסי' קכ"ב ובש"ך שם וזה כה"ד :

(ה) **עוד** כ' בפרמ"ג שם דדוקא טעם הא' בכלי וטעם הב' באוכל הוי נ"ט בר נ"ט ושרי משום דטעם הא' הוקלש תחלה אבל מאוכל לאוכל ואפי' תחלה באוכל ואח"כ בכלי אסור דכל באוכל הוה כממש מסה"ת סי' ס"א אין לאפות עוגה בצד פשטידא דאין להתיר מטעם נ"ט בר נ"ט דשאני זהו בכלי אבל לא באוכל. ובח"ד בחדושים סק"כ כ' ודוקא טעם א' בכלי וטעם א' באוכל אבל נ"ט בר נ"ט ע"י אוכלין הרבה חשיב כטעם א' עכ"ל מדבריו משמע דלא ס"ל כפרמ"ג אלא מאוכל לאוכל בזה מיירי הסה"ת אבל באוכל תחלה ואח"כ לכלי הוה נ"ט בר נ"ט והכי מוכח מדבריו בבאורים סק"ד. ובפתחי תשו' סק"א כ'. בשם שו"ת פני ארי' דבאוכל נמי אמרי' נ"ט בר נ"ט ומשמע מדבריו אפי' מאוכל לאוכל ואין בידי שו"ת פני ארי' וכן כ' בפתחי תשובה לקמן סי' צ"ז סק"ד בשם תשו' פ"א דאפי' מאוכל לאוכל הוי נ"ט בר נ"ט ואידוע שלא הביאו לאו"ה כלל נ"ט דין ו' שכ' מאוכל לאוכל חשיב הכל טעם א' כדאי' לעיל ריש תשו' נ"ט בר נ"ט והביאו המג"י כלל ל"ו ס"ק ע"ז וי"ל כיון דנקיט דגים שעלו בקערה א"כ י"ל נמי כפרמ"ג מדנקיט דגים שעלה בקערה דוקא טעם א' בכלי דכל באוכל לא נקלש הטעם וח"ד דלא ס"ל הכי בסק"ד הוא לדעתי' מפירושו כן בתוס' ואני אכתוב בס"ד באות שאח"ז לדחות פירושו בתוס' ויסוב על קושיתנו :

אמנם מרמב"ן שהובא בר"ן מוכח דלא כפרמ"ג שכ' בשייפא דף ק"א להכי הוה נ"ט בר נ"ט שהי' מערבין השייפא במאכל והוה טעם א' במאכל וטעם הב' בכלי אע"ג דשאר מפרשים פירשו פרושים אחרים מ"מ בדין זה לא פליגי. וי"ל דסה"ת לשיטתי' מאוכל שפיר כ' שמא לא הוה נ"ט בר נ"ט. ולרמב"ן לשיטתי' נמי א"ש והוא דסה"ת דס"ל בביטול הוא דנ"ט בנ"ט מותר אבל בכלי י"ל דאסור. א"כ גם בשניהם אמין אסור כמ"ש ב"י דהוה ג"כ רק ב' נו"ט ואסור כמו כלי והיינו מדנקיט דגים שעלו בקערה כמ"ש תוס' ורא"ש דקמ"ל שא' מהם רותח וא' מהם צונן דלא אסור אלא כדי קליפה משו"ה נ"ט בר נ"ט שרי אפי' בב' נו"ט א"כ אין לדקדק מדנקיט דגים שעלו בקערה לאשמעינן מאוכל לא נ"ט בר נ"ט דהא י"ל דקמ"ל דגם בכלי אמרינן ת"ג עי' פרמ"ג לעיל סי' צ"ד בש"ך ס"ק ל"ד שכ"כ דקמ"ל בכלי אמרי' ת"ג. אבל אם גם כללו מותר למה נקיט דגים שעלו בקערה כלו' קערה למה נקיט אלא צ"ל דנקיט דוקא מכלי לאוכל הוה נ"ט בר נ"ט ובזה א"ש מ"ש סוף אות ג' לסה"ת ג"כ כללו אסור ובאות א' דקדקתי מסה"ת ממ"ש בהך סוגי' משום דהוה מאוכל ולא כ' משום דהוה כלי ולפי"ז א"ש בכלי ג"כ הוה לסה"ת ספיקי כסמ"ג ולמ"ש זה תלי' באידך דאם כלי אסור לא מוכח מאוכל לא הוה נ"ט ולכך כ' שמא דאולי כלי אסור לא מוכח מאוכל לא הוה נ"ט בר נ"ט :

אף י"ל אפכא אי כלי אסור אמרי' דנקט קערה לאפוקי מאוכל ובכלי ת"ג לא צריכי לאשמעינן דזהו פשיטא. רק אם כללו מותר לא קשה דלמה נקיט קערה דהא כתה"כ כ' דביטול וכלי מותר ולא קשה למה נקיט עלו דעלו ר"ל נתבשלו וא"כ משום ביטול צריך למנקט כלי דדרך ביטול בכלי. אולם דס"ל כלי אפשר דאסור וא"כ עלו ממעט דוקא עלו מותר אבל כלי אסור א"כ לא מיירי בביטול קשה למה נקיט קערה ולא נקיט מאוכל לאוכל א"כ שפיר כ' הסה"ת דיש ספק אי מאוכל הוה נ"ט בנ"ט דאי כלי יש לומר דנקיט קערה לאפוקי מאוכל ואי כלי מותר נקיט כלי משום דרך כללו בכלי. א"כ לרמב"ן לשיטתי' דס"ל כללו מותר דהא מרמב"ן דלעיל גבי שייפא נמי לא הוא רק ב' נו"ט והנה לרמב"ן כמו כללו דהוה רק ב' נ"ט. ואין חילוק לרמב"ן בין ביטול לכלי נ"ט בנ"ט הוא ומותר א"כ י"ל דנקיט כלי משום דדרך ביטול בכלי א"כ לא מצינן להוכיח מאוכל לא מקרי נ"ט בנ"ט מדנקיט כלי וא"כ יש מקום לפרמ"ג דפוסק כסה"ת ועי' בחיבורי לאו"ה סי' תנ"א ס"ק כ"ג שם הקשיתי אפרמ"ג דבעי דוקא מכלי לאוכל. וכן מרש"י חולין דקט"ז ע"ב ד"ה הרי נמי משמע דאפי' מאוכל לאוכל מקרי נ"ט בנ"ט :

(ו) **בח"ד** ס"ק ד' כ' דהא דכללו אסור דוקא שאלה דגים בשפוד או בכלי שאלו בו בשר אבל אם צלה דגים בקדירה שבישל בו בשר מותר כיון שטעם בשר נבלע בכלי ע"י בישול עם רוטב הוה כמו ג' נו"ט דהיינו מן הבשר למים ומן המים לקדירה ומן הקדירה לדגים וכמו שמתחלה מקבלת מהקדירה ע"י רוטב ה"נ הקדירה מקבלת ע"י הרוטב וראי' לזה מזבחים צ' ד"ה ואם עד שתירצו על הקו' משום דביטול חשיב ג' נ"ט כו' ואכתי קשה דהא ממעט באכילת רוטב השלמים דאין בו אלא ב' נו"ט א"ו משום דמעיקרא קיבלה הקדירה ע"י בישול הבשר ע"י רוטב לכך הרוטב שנתבשל אח"כ שלמים הוה ג' נו"ט ולכך גם הרוטב מותר עכ"ל וכן פי' מהר"מ שיף חולין דף קי"ב לדברי תוס' שכ' ג"כ כמ"ש בזבחים. ולדידי קשה על פירושים דח"ד ומהרמ"ש בתוס' הכי למאי לא מיירי שהי' בבשול מעתה דאתמול רוב בשר ומעט מים ואפי' נתן רוב מים ע"י בישול נטמעו המים שלא הי' מים הרוב וכל דליכא רוב הוה כגופו של איסור כמו דקיי"ל בסי' ק"י דחד בחד חשיב כגופו של איסור או שמא נתבשל ונעשה הרוטב עבה ורשב"א דף נ"א כ' דרוטב עבה הוה כגופו של איסור נמלא בסוף ביטול בלע הקדירה. דאתמול משלמים מגוף הבשר ולא ע"י נ"ט והקל"ד א"כ הוה הקדירה כבעין. והא דשרי מחמת ג' נו"ט דקדירה נו"ט א' והב' ברוטב א"ש אע"ג אח"כ יתמעט מרוטב מ"מ כבר נתבטל פליטת טעם הקדירה כשהי' רוב רוטב אבל הקדירה בביטול אם קבלה בסוף ביטול ממיעוט רוטב קבלה הקדירה טעם מן הממש ולא מנ"ט דהיינו מרוטב. וגם לפרמ"ג שכתבתי באות הקודם בקבל תחלה מן האוכל ולא תחלה מן הכלי חשיב כממש א"כ הקדירה ג"כ קבלה מן הממש כיון שהי' תחלה מבשר לרוטב מאוכל לאוכל ועוד קשה עליהם שדוחה תוס' הך ראי' משום דהוה מב"מ ואוקמוה אדאו' עדיין קשה מרוטב דהוה מבשא"מ ואמאי שרי וא"ל משום דהוא ג' נ"ט כמ"ש הח"ד דקדרה הוה ב' נ"ט דהיינו הבשר ברוטב ורוטב בקדירה וקדירה ברוטב דהיום א"כ אמאי כלים אסורים כמו שהקשה תוס' ארש"י אם התם מותר מטעם ג' טעמים אמאי אסור רש"י הכלים וקושית דח"ד ומהר"מ שיף מתחלת דבריהם דמיירי משלמים דאתמול דאיכא רק דמתמעט זמן אכילתן ודין בר"מ בפי"י מה' מעשי קרבנות ה"יב וכ' בכ"מ שהוא תוספתא בפי' ממס' זבחים ולמעט זמן י"ל דהוה רק עשה ובכנ"י כ' בתנינא בעשה לא אמרי' ע"ב א"כ בקדשים נמי היכי הוא דכל אסר בבשרה יוקדש אתי להיתר מלטרף לאיסור בקדשים כמ"ש תוס' חולין דף נ"ח ד"ה לא נצרכה א"כ ע"כ ילפינן גם בקדשים מחולין היינו ממשרת דאיכא ל"ת אבל בעשה טעם כעיקר ל"ד וכיון דליכא אלא איסור דרבנן י"ל ברוטב דקדשים דממעט זמן אכילתן ומותר גוף הבשר משום דהוה ג' נו"ט לא החמירו על הרוטב ג"כ אבל מחטאת ואח"כ שלמים כתבו תוס' דאיכא איסור זרים ואיסור יוצא א"כ לא עשה הוה קשה מה שכתבו תוס' דאוקמוה אדאורייתא משום דהוה במב"מ קשה הא הרוטב הוה אינו מינו ואמאי שרי הרוטב ובסי' תרע"ז כ' דלא כנב"י :

ואלא י"ל קו' הח"ד אתוס' דהא מתחלה ג"כ ליכא אלא איסור דרבנן כיון שהוא מב"מ אלא דלא אסיק דאקמוהו ברגל אדאורייתא וא"ש דלא קשיא להוא מרוטב דהוא אינו מינו מן הקדירה לרוטב וקי' משום שמינו של השלמים יש בתוך הרוטב רוב וא"כ גם האיסור ברוטב בטל בתוך רוב הרוטב במינו ומה"ת ודאי מותר ומדרבנן צריך ס' תו כנגד הס' הוה ספק דשמא כנגד מה שיש ברוטב מקלת פליטת הקדירה שמא יש במים וברוטב ס' אע"ג דאין בכלי ס' כנגד פליטת כל הכלי היינו דוקא היכי דצריך לשער כל פליטת הכלי אבל כאן אין צריך לשער כל פליטת הכלי דמה דבלע בתוך הבשר אי"ל ביטול דהוה ג' נו"ט אלא כנגד מה שהוא ברוטב דליכא אלא ב' נו"ט כנגד זה י"ל דהוה ספק ס' וה"ל ס' דרבנן ומ"ש הש"ע סי' צ"ח ס"ג אם נתערב מב"מ ושא"מ וספק רואין שא"מ כאלו אינו ונתבטל ברוב מינו מה"ת ואם יש ס' הוה סד"ר כפי' שם הכ"ח והש"ך שם כ' שמכ"ל לרשב"א דין זה דלא נמצא בגמ' מכל הסברא נכונה לישב כן הגמרא דלא להסתר בקו' וי"ל קו' הש"ך דלרשב"א יצא כן מתוס' ושכן כ' סמ"ג וסה"ת וכדי דלא קשה קו' הח"ד מוכח דס"ל הכי ואע"ג רשב"א לדנפשי' בלא"ה לא קשה מרוטב דאיהו ס"ל אפי' כללו ב' נ"ט נמי מותר מ"מ על סברתם שהוא נכונה מודה להו אח"כ ראי' בפלתי סי' צ"ח סק"ה שכ' ג"כ ראי' זו מתוס' הנ"ל לרשב"א דס"ל שליק שאינו מינו והנהתי שכוונתי לדבריו אפשר דאפי' ספק ליכא דכנגד מה שיש ברוטב לבד מקדירה ודאי יש ס' בכל הקדירה. וא"ש קו' ח"ד וגם למסקנא שכ' תוס' מחטאת ואח"כ שלמים דהוה טעם ראשון (עי' מהר"מ) אלא משום מב"מ בטל ברוב ואוקמוהו ברגל אדאו' נמי לא קשה מרוטב דהוה אינו מינו דגם הטעם האיסור בשר שיש ברוטב בטל ברוב טעם בשר המותר ומותר מה"ת ואוקמוהו גם הרוטב אדאו' וסליק שאינו מינו ומינו רבה עליו ולא כש"ך סי' צ"ח שכ' דהוה ס' דאו' כיון שיש במינו רוב ובטל מה"ת :

ובבאר"ה כלל ל"ד משמע לפום רהיטא כח"ד שכ' שם דין ד' שיש לחוש לכתחלה להוראות רש"י בנתבשלו אעפ"י שיש שם ג' נו"ט דהיתר דאין חילוק כלל בין נ"ט בר נ"ט לג' נו"ט מדלא חשיב לדגים שנתבשלו בקדירה של בשר כ"א נ"ט בר נ"ט אע"ג שגם הקדירה לא בלע מהבשר אלא ע"י המים והיינו משום דהוא כלכתחלה גמור דאע"פ שהכלים נתבשלו כבר אין זה קרוי דיעבד מאחר שאין המאכל מתקלקל בכך שהרי יכול לאוכלו בלתי פלאנ"ן ודומה קצת לדבר שיש"מ אבל בדיע' שבשלו בילים בכלי של בשר ונתנו בחלב שמכינן אר"י ור"ת שפירשו ה"ה נתבשלו ואפי' אם כללו על רמס"ע בל"ח בשר כ"י ונתנו בפלאדען אנו מתירין כרש"י וריב"ן שפי' עלו ע"י צלייה עכ"ל הרי דחשיב לקערה שבישל

בה בשר לנ"ט השני הבשר במים ומים בקדירה וא"כ א"ש החו"ד למהרש"ל דפסק להחמיר בצלו משום דהוה ב' נ"ט ולהחמיר בבישול משום דהוה ג' נ"ט אם נצלה בקערה שבישל בה בשר ג"כ הוה ג' נ"ט כמש"כ דכן ס"ל לאו"ה :

ונ"ל לשיטת הב"י שיטה חדשה דרש"י ס"ל נתבשלה אסור אפי' דיע' ונצלה מותר כמבואר בסוף דבריו (היפוך שיטת סה"ת וסמ"ג ותוס' ורא"ש דצלי יותר חמיר) עלה היינו צלי' ובישול מוציא טעם יותר לכך אסור לרש"י בישול אפי' דיע' וקשה לרש"י לפי"ז למה מחמיר רש"י יותר בבישול אדרבה בישול הוה ג' נ"ט וצלי רק ב' נ"ט אעפ"כ גם בצלי איכא כמו ג' נ"ט שגם הקדרה לא בלע אלא ע"י המים והוה ג' נ"ט משו"ה בישול חמיר משום בישול מוציא יותר טעם מצלי א"כ לרש"י מוכרח סברא זו אבל לפוסקים דס"ל לחלק נתבשל מותר צלי אסור משום דצלי ב' נ"ט משמע דמיירי כמו בצלו בקערה שבישלו בה בשר דהטור כ' דגים שעלו בקערה מותר ובזה ודאי אפי' שבישלו בה בשר א"כ ה"ה מ"ש אא"כ ה"ה דגים שנתבשלו בקערה של בשר מותר משום דהוה ג' נ"ט כמו איירי אפי' בכלי שנתבשל בה בשר וה"ה מ"ש אבל צלו לא ר"ל ג"כ באותו קדרה שנתבשל מיירי בצלי דאל"כ ה"ל לפרש א"כ שמע מינה דצלי אפי' כה"ג שצלה בכלי שנתבשל בה בשר עם רוטב כמו ליכא רק ב' נ"ט משום דמה שקבלה הקערה של בשר לא מן הרוטב קבלה דלהוי נ"ט בנ"ט הבשר במים. והמים בקערה דכל שלא קבלה טעם תחלה מן הכלי לא מקרי נ"ט בנ"ט כדעת הפרמ"ג ובסי' תנ"א בא"ח סקכ"ג הבאתי חולקים על הפרמ"ג ע"ל כמ"ש בתחלת האות בקדרה חיישינן שקבלה טעם בשעה שנתמעט הרוטב :

ואחרי זמן רב בא לידי ס' גינת ורדים מבעל פרמ"ג ורא"י כלל ס"ו מקשה אתוס' ורא"ש חולין דקי"א ד"ה הלכתא שכתבו במקדש אוקמוהו אלמא' דמב"מ בטל ברוב דלפי הנראה בקדשים מב"מ ל"ב ברוב מה"ת דכתוב בחטאת כל אשר יגע בבשרה יקדש ודרשו שאם נגע שלמים בחטאת יאכל כחומר שבה דהיינו שלמים יאכל כחומר החטאת ובשר ובשר הוה מב"מ וכן הוא בר"מ בפ"א מה' מעה"ק הט"ז ובודאי איכא רוב הרי בקדשים מב"מ לא בטל ברוב ועוד בחולין דצ"א אזרוע בשלה דבטל קאמר לא נצרכה אלא לטעם כעיקר בקדשים אסור ובז"ב מותר ובז"ב מיירי במב"מ הרי בשאר קדשים אסור מב"מ ולא בטל ברוב הכא מהתם י"ל דזרוע בשלה כ' תוס' שם דמותר אפי' ליכא רוב כגון שזרוע עם קצת בשר חוץ לרוטב ובלע הרבה מזרוע בבשר וליכא רוב וא"כ י"ל דס"ק לא נצרכה אלא לט"כ דהיינו בז"ב פליטה חשיב רק כטעם דהוה כציר ולא חשיב אלא כטעם וכיון בז"ב ליכא רוב הוה כבעין הוה בעלמא אסור מהטמאין לאסור צירן אלא דמביא קרא לקדשים לאסור אפי' טעם בלוע וכ"כ כ' תוס' בחולין שם דהוה מצי להביא קרא דמשרת אלא שמביא קרא דקדשים כיון דמיירי בקדשים ומה שהקשה מכל אשר יגע בבשרה דהוה מב"מ נמי לא קשה דקרא אתי להיתר מצטרף לאיסור ומיירי בשוין כדאי' בנזיר וא"כ ליכא רוב ובקדשים אפי' מלקות איכא א"כ אפי' בקדשים מב"מ בטל ברוב :

אמנם עוד קשה מה שהקשה עוד הגו"ו שם לסוגי' דנזיר דף ל"ז דקרא בקדשים כל אשר יגע בבשרה אתי לט"כ בקדשים ומשרת בנזיר כמו אתי לט"כ ועשה הש"ס צריכותי' א"כ ש"מ בקדשים מב"מ ל"ב והקשה גם אש"פ דהא בלא"ה צריכא קרא בקדשים למב"מ דאיירי בי' ואפי"ה לא בטל ברוב ונשאר בקושי' ורא"ש ואגמרא. ודבר זה דהאיך מוקי בפסחים לס"ד ובנזיר למסקנא קרא דחטאת לטעם כעיקר הוה נמי קשה לי האיך קאמר לטעם כעיקר הא הכי מיירי בבשר שנבלע בשר ומב"מ ליכא נ"ט ולא ידעתי לסולמו ועתה יותר הדברים מרפסן איגרא ונפלאתי שבעל פרמ"ג שהביא קו' עצומות בקושי' אגמ' ופוסקים אשר ידוע שהי' גדול הענה ולא נחתו להשאר בקשיא אף אם נתרץ בדברים שצריכים חדושים וסברות מעצמינו. והוא דהנה בסוף ספר גו"ו הנ"ל כלל ע' כ' שם דבשר בהמה עם בשר גדי או טלה וגדי הוה מבשא"מ כמ"ש הפר"ח סי' צ"ח ס"ק ז' ואמנם ז"א הפר"ח כ"כ למאן דס"ל מב"מ ל"ב וקיי"ל כרבנן דאזלינן בתר שמא שפיר הוה הכי מבשא"מ דלא שוה בשמן אבל הגו"ו מיירי שם לדידן דקיי"ל מב"מ בטל ברוב והיינו כששם שוה בטעם א"כ בשר עם בשר הוה ודאי מב"מ אלא י"ל דבשר בהמה וגדי וטלה אע"ג לשניהם טעם בשר מ"מ הם חלוקים קצת בטעם זה מזה ובזה י"ל דפליגו הסוגיות ואכן צריך לומר כדבר חידוש גדול הכ' סגינות ורדים דהיינו בקדשים חידוש דמב"מ ל"ב ברוב ועוד דקשה נמי אי מב"מ ל"ב ברוב א"כ לא יהי' קדשים ביטול כלל אפי' במאה וס' דליכא טעם הא מב"מ ברוב דנמי ליכא טעם ולא בטל ברוב. אלא לסוגי' דס"ל חטאת אתי' לט"כ ס"ל דחטאת ושלמים הוה במשא"מ דאם א' בשר שור והב' בשר גדי או טלה אע"ג שהם אינם משונים רק קצת בטעמן אבל למסקנא ס"ל לתוס' ורא"ש דאתיא קרא דחטאת הנ"ל כחומר להיתר מצטרף לאיסור ובשוין אבל בנבלע ויש רוב בטל ברוב אמרינן בשר שור ובשר טלה חשיב מב"מ וכתבו שפיר ברגל אוקמוה אדאורייתא :

ובש"ך סי' ק"ט הובא בפרמ"ג בפתי' לה"ת ח"א פ"ב ד"ה ודע מה שור ואיל ועז מבשא"מ בטעמא צ"ע מתוס' ורא"ש הנ"ל שכ' דאוקמוהו אדאו' מב"מ ברובא הא משכחת במבשא"מ שור ועז ואיל אע"כ דג' מינים אלו הוה מב"מ בטעמא ובסי' נ' הקשה הגינת ורדים למה הצריך הכ' מריקה ושטיפה בכלי מתכות ושבירה בכלי חרס הא מב"מ ברובא בטל בעלמא אם אין מבטלין לכתחלה מה"ת א"ש אלא אי מדרבנן קשה ע"כ ובלאו' אי בשר שור וטלה מבשא"מ א"ש אלא לא"נ אתוס' למסקנא הוה מב"מ ובטל ברוב י"ל דצריך מו"ש משום הרוטב דהוה אינו מינו ונאסר אף יבשל גם בשר לש"ך סי' צ"ח דלא אמרי' סליק כשם נו"ט א"ש אלא אפי' לש"ע ורשב"א דס"ל סליק הא ס"ז כ' שם שאם תחלה נתבשל באינו מינו לחוד ל"ל תו לא אמרי' סליק וא"כ אם כ"כ מה"ת א"ש כי יבשל הרוטב תחלה וכ"כ תו ל"א סליק אלא אפי' כ"כ דלרבנן עוד י"ל שאם יבשל מעט בשר בכלי שלא יהי' רוב כנגד הבלוע הרוטב אסורה ולכך צריך מו"ש. ולר"מ ורש"י דס"ל ט"ב ל"ד עוד א"ש כמ"ש בפרמ"ג סי' צ"ג דאף הנעלה לכלי מה"ת לר"מ לכתחלה וצ"ל דהוה גזה"כ אע"ג אין מבטלין לכתחלה מדרבנן כן ה"נ י"ל בכלי מקדש דהוה בכלים :

סימן תר"מ

(א) אם בישל לכתחלה בכלי של בשר כדי לאכול אותו מאכל בחלב המ"כ אוסר לאכול בחלב ופר"ח מתיר ופרמ"ג אוסר אפי' כבר נותנו בחלב משום אין מבטלין איסור לכתחלה והבאתי ראי' דלא כדבריו (ב) בכלי ב"י מותר ללוש פת לכתחילה בכלי זו שהוחם בו ולאכול מין השני דלרמ"א דאוסר נתבשל לכתחלה הקשיתי על רמ"א מ"מ באין לו כלי אחר הוה כדיעב' ומותר ללוש הפת במים שהוחמו בכלי בשר ומותר לאכול הפת בחלב ובכלי שאב"י מותר לכתחלה להחים בו מים בכלי של בשר אפי' יש לו כלי אחר ללוש בו הפת אפי' רוצה לאכו' הפת עם חלב מותר ואלא זהו נ"ל מדינא אמנם לכתחילה צריך שיהי' לו כלי שאינו של בשר ולא של חלב :

בסעי' ב' בהג"ה והמנהג לאסור לכתחילה וכו' הש"ך לאוכלן בכותח אבל לבשלן לכתחלה בקדירה של בשר כדי לאוכלן בכותח אסור אפי' להמחבר וסייעתו הרבה פוסקים וכו' הא דלא כ' דין זה הש"ע והרמ"א משום דהמחבר נקיט בס"א נתבשלו או נצלו נשמע דין זה דוקא שכבר נתבשלו דיע' אבל לכתחלה אסור לבשל בכלי של בשר כדי לאוכלן בכותח :

וכ' פר"מ בט"ז ס"ק ד' אם בישל תחלה בכלי חולבת ע"ד לאכול עם בשר אסור לאכול עם בשר כ"כ במ"כ ופר"ח סק"א כ' דלא הוה אלא הרחקה בעלמא ושרי יע"ש ומשמע אם כבר נתנו בכותח או בבשר אף מ"כ מודה דשרי ולי צ"ע דנ"ט בר נ"ט אם נאמר דמשהו ודאי יש אלא (מש"ש אלמא ע"ש) טעם קליש בטל הוא א"כ כיון דחזינן בגמ' דגים שעלו דוקא דיעבד כפי' הבנות המ"כ ושאר פוסקים א"כ הוה כמבטל איסור לכתחלה ואפי' נתנו בכותח ה"ל לאיסור עכ"ל :

ונ"ל לפי דבריו ליישב קו' התוס' דף קי"ב ובפסחים דף ל' אברייתא דהתם אין טשין התנור באלי' ואם טש כל הפת אסורה עד שיסיק התנור והקשה תוס' אפי' בלא הסיק אמאי הפת אסורה הא הוה נ"ט בר נ"ט ולפי"ז יש ליישב דהא הש"ך כ' לקמן סי' צ"ז ס"ק ב' דאין לאפות פת עם פשטידא או פלאדע"ן פשטידא הוא של בשר ופלאדען הוא של חלב ואם זב תחתיו דינו כאלו נילוש עמו כ"כ הרב שם וכו' הש"ך דר"ל דזב תחת הפשטידא אפי' רחוק מן הפת דשומן שזב שבולע בתנור בולע ג"כ בפת וליכא ספיקי שמא לא יאכל הפת עם חלב כיון דרגילות הוא לאכול פת עם כל מיני האוכלים וכו' בפרמ"ג אע"ג דהוה נ"ט בר נ"ט והוא קו' הפליתי מ"מ אסור הפת עם כל האוכלים דהוה כגורם נ"ט בר נ"ט לכתחלה עיי' סי' צ"ה בט"ז סק"ד (ומש"ע עיי' ש"ך סק"ג ע"ש) מה שכתבתי בשם מנחת כהן עכ"ל וכוונתו לדבריו שכ' כאן דהוה כמבטל איסור לכתחלה א"כ התם לא הי' כוונתו שיהי' זב על התנור מ"מ אם זב הוה כגורם לכתחלה לעשות נ"ט בר נ"ט מה שאפאן יחד משום דרגיל הפת לאכול עם כל האוכלין מכ"ש בטש בידים התנור באלי' דהוה גורם בידים לכתחלה נ"ט בר נ"ט פשיטא דהפת אסורה ולא קשה קו' התוס' אע"ג דהוה נ"ט בר נ"ט מ"מ אסור הפת משום מבט' איסור לכתחלה אמנם כללי' שיש בידינו מדלא תירצו ראשונים הכי ש"מ דלא ס"ל כראשוני' תי' זה א"כ תוס' שתירצו בשם ר"ת דלכך לא הוה נ"ט בנ"ט משום דתנור לא מתקנא יפה ולרש"י כ' תוס' משום בבישול ל"א נ"ט בר נ"ט וסה"ת דס"ל בבישול נ"ט בנ"ט תי' בצלי לא אמרי' נ"ט בר נ"ט ולא תירצו משום מבטל איסור לכתחלה ש"מ דלא כפרמ"ג אלא נ"ט בר נ"ט כיון דליקלים לא מצי אנ' עליו שם בב"ח כלל א"כ אפי' איסור משהו ליכא :

ויש לבאר באיזי' אופן מותר ללוש פת מכלי של בשר או של חלב מאחר לש"ך פת חשיב כבשר וחלב משום דרגיל לאכול פת עם כל האוכלין והמים כצלו כ' נו"ט יע"ש סי' ס"ג ות"י כלל כ"ז עי' פרמ"ג ש"ך סק"ד ממילא למרש"ל אסור אפי' בדיעבד הפת כיון שרגיל לאכלו עם כל האוכלין וכ"כ להדי' הפרמ"ג בסי' צ"ז סק"ב דלמרש"ל אסור הפת לגמרי אבל היש"ש בי' ס"ג בעצמו לא כ"כ אלא מדינא מותר הלחם לאכול בכל מין שירצה ולא כפרמ"ג שאוסר הלחם למרש"ל אפי' בדיעבד לגמרי אבל ללוש עם אותן מים לחם שיש בו שומן או אפכא אסור דמים הוה כמו כצלו עכ"ל הרי לחם אינו נידון כגוף הבשר אלא הלחם מותר לכל מה שירצו אלא היש"ש כ' דנוהגים העולם שלא לאכול אותו פת אלא ממין הקדירה שנתבשל בה וביש"ש מתיר שם אפי' ללוש לכתחלה דיש"ש ס"ל בנתבשל שרי והבית

הביא דין זה בשם ש"ד סי' כ"ז דמותר ללוש עיסה במים שמחממין במחבת חולבות אעפ"י שאוכלין בשר עם זה הפת עכ"ל ולשון ש"ד משמע אפי' לכתחלה מחממין מים במחבת חולבות ללוש פת אעפ"י שאוכל הבשר עם הפת וקשה לי הא אסור לעשות נ"ט בר נ"ט לכתחלה וצ"ל דזה אינו דומה למבשל דגים לכתחלה בקערה של בשר כדי לאוכלן בחלב אלא כדי לאפות בו פת ומה שאוכל אח"כ הפת עם בשר או איפכא עם חלב הוה מילתא ולפי"ז לרמ"א דפסק כאו"ה דנתבשל נ"ט בר נ"ט אסור לכתחלה לאוכלן בכותח אבל בזה לא צריכין אנו לומר דחולק על מנהג העולם. שכ' היש"ש דנוהגים לאכול הפת במין הכלי שנתבשל המים וגם לכתחלה מותר לחמם בכלי חולבות נקי' ללוש בו פת ולא יאכל בשר עם הפת דזה לא מקרי נ"ט בר נ"ט עושה לכתחלה כמ"ש דכן ס"ל השערים ויש"ש ואפי' אם נימא כרמ"א וש"ך הנ"ל סי' צ"ה בזה הפת אסור משום נ"ט בר נ"ט י"ל ה"ד בגללו וכיש"ש אבל בבישול הפת מותר כיש"ש ואע"ג המים הוה ב' נ"ט אבל בפת הוה ג' נ"ט :

ועוד הנה מ"ש הרמ"א בבישול אסור לכתחלה לאכול עם כותח כרשם או"ה וקשה לי דע"כ כ"כ האו"ה דאין חילוק לכתחלה בין בישול לצלי לאסור לכתחלה היינו לשיטתי' שהבאתיו לעיל סי' תרל"ט אות ז' ד"ה ובאו"ה כמו בצלי אסור לכתחלה לאוכלו להוראתו של רש"י כך יש לאסור לכתחלה ואין לחלק בישול מותר אפי' לכתחלה משום דהוה ג' נ"ט גם צלי איכא ג' נ"ט אבל לכל הפוסקים אחרים דס"ל בישול הוה ג' נ"ט וצלי הוה ב' נ"ט א"כ בבישול י"ל דלא אסור לכתחלה וזה צ"ע לכאו' על רמ"א וא"ש היש"ש דמתיר בבישול מדינא הפת שנילוש במים שהוחמו בכלי חולבות לאכול עם בשר ע"כ נ' עוד דמה שכ' היש"ש דנוהגים לאכול הפת עם מין שהוחמו המים שנילוש הפת בזה רק לכתחלה וכ"כ ביש"ש דנוהגים לכתחלה דנמשכו ג"כ אחרי או"ה וכמ"ש הרמ"א אבל לא"ש אין מאו"ה ראי' או מטעם אחר חששו מנהג העולם דאפי' בג' נ"ט לאסור לכתחלה מכל מקום היכי דאין לו כלי אחר דהיינו כלי שאינו לא של בשר ולא של חלב ללוש בו דהוה כדיעבד או בכבר לש ואין לו פת אחר חשיב כדיעבד מותר ללוש לכתחלה באין לו כלי אחר או באין לו פת אחר ומצינן לסמוך אדינא דשרי כמו דגים שנתבשל בכלי של בשר דמותר לאכלו בחלב וכיש"ש שכ"כ לדינא :

(ג) **ובחכמת** אדם כלל מ"ח דין ב' הביא בשם או"ה כלל ל"ד כשהוחמו המים בכלי של חלב ב"י ולש בהם לחם אסור לכתחלה לאכול הלחם עם בשר הרי מאו"ה מוכח עכ"פ דלא לגמרי אסור הלחם כמ"ש דכן משמע מפרמ"ג סי' צ"ז סק"ב אמנם נ"ל ה"ד לאו"ה לשיטתי' כמש"ל ועוד דאו"ה כ' שהוחמו משערי דורא כתבתי ולחם מותר אפי' לכתחלה ללוש ולא מקרי עושה נ"ט בידים אמנם עוד כ' החכ"א אם הכלי אב"י דאיכא תרתי נוטל"פ ונ"ט בר נ"ט מותר אפי' לכתחלה ללוש הפת בכלי חולבת או בכלי בשר אע"ג דאו"ה לא כ' אלא דמותר בדיעבד כיון שאין לו כלי אחר הוה כדיע' ומביא ראי' לזה :

ונ"ל דאין צריך לזה בנוטל"פ באין כלי אחר דוקא דמ"ש האו"ה וכן אם הוחמו בדיעבד מים נקיים בקדירה נקי' של בשר שאב"י מותר ללוש אותן לכתחלה של חלב או איפכא עכ"ל א"כ האו"ה איירי שרוצה ללוש עיסה של חלב מ"מ יש נ"ט בר נ"ט טעם א' בכלי והב' במים אבל ללוש בו לחם י"ל לאו"ה אפי' לכתחלה שרי בנוטל"פ ונ"ט בר נ"ט ואו"ה חולק אמרש"ל בסי' הנ"ל והובא בט"ז ס"ק ד' שכ' מאחר שהעולם תופסים איסור בנתבשלו ר"ל לכתחלה לאכול הפת עם בשר או דגים עם כותח א"כ בנתבשלו בכלי שאב"י נמי אסור לכתחלה דכל טעם לפגם אסור לכתחלה ואו"ה לא ס"ל הכי אלא אע"ג לכתחלה אסור בנתבשלה לאכול עם כותח וכשהוא לפגם מותר אפי' לכתחלה ליתן בחלב ומה דנקיט או"ה לשון דיעבד שהוחמו משום היסור דאין לעשות לכתחלה נ"ט בר נ"ט אבל ללוש בו פת י"ל דמודה לשערים דמותר ללוש אפי' לכתחלה נ"ל אפי' יש לפסוק דגללו אסור אפי' בדיע' והמים הוה כגללו רק בב' נ"ט אבל בנ"ט בר נ"ט וגם שהוא לפגם נ' דהסומך על או"ה בזה לא הפסיד :

מ"ש החכ"א באין לו כלי אחר חשיב כדיעבד והביא ראי' מט"ז סי' ל"א סק"ב בנתאכסן בבית גוי ודאי לא לכל מילי אמרינן כן דודאי בב"י דאסור לכתחלה אטו ב"י אסור אפי' אין לו כלי אחר אלא כאן דקיל דהוה ג"כ נ"ט בר נ"ט דהתירא דאסור רק לכתחלה הוא דמקיל החכ"א באין לו כלי אחר . ועוד נ"ל אע"ג דאין לבטל חלב בס' לבשל עם בשר עי' או"ה סי' תרכ"ו וצ"ל סי' פ' אבל כאן דג"כ אין מכוין ובטל הבשר או החלב בקדירה אלא ללוש במים שבישל בקדירה וכאן יהי' בטל בס' דאע"ג דאין בקדירה ס' כנגד הבלועה אבל ל' יש וכשאח"כ לש אותן מים בקמח יש יותר מס' כנגד הבלועה של הקדירה ועי' דג"מ בזה סי' תמ"ז ס"ק מ"ה מכ"ש כאן דקדירה לא קבלה טעם מבשר וחלב עצמו מסתמא הי' רוב מים ואינו רק מוסיף ודו"ק :

ועוד נ"ל באב"י מותר ללושא פי' לכתחלה ולא מקרי עושה נ"ט בר נ"ט לכתחלה משום דכוונתו עכשיו לפת וכמש"ל סברא זו לשערים וי"ש נ"ל באב"י עוד טעם אחר ממה דקיי"ל בא"ח סי' תנ"ב דקודם זמן איסורי' מותר להגעיל אפי' בן יומא וליכא במי הגעלה ס' משום דהוה נ"ט בר נ"ט ובפרמ"ג במג"א שם סק"א כ' וז"ל ועיי' יו"ד בש"ך אות ג' דאסור לגרום לכתחלה נ"ט בר נ"ט ומשמע אפי' כמה נ"ט עכ"ל נ' דקשה האיך הגעלה בלא ס' מותר להגעיל לכתחלה וצ"ל ליישב כמו שהק' הרא"ש לפוסקים דס"ל נתבשלו לא א"כ האיך שרי להגעיל קודם זמן איסורי' אפי' ליכא ס' משום דהוה נ"ט בר נ"ט ותי' דוקא בדגים שראויין לאכילה והבשר נותן בהם טעם לשבח הלכך אסור לאוכלן בכותח אם נתבשלן בקדירה אבל הכא טעם החמץ הנפלט מן הכלי למים וחוזר ונבלע בדופני הכלי אינו חשיב טעם כשיחזור ויפלוט בפסח לתוך התבשיל עכ"ל וי"ל משום זה מותר נמי לגרום נ"ט בר נ"ט משום דמה דחוזר ונפלט לתוך הכלי אינו חשיב טעם כשיחזור ונבלע בפסח א"כ אומר אני ה"ה באב"י דטעמו לפגם דודאי לא חשיב טעם כשיבלע תוך התבשיל מותר לחמם לכתחלה ולגרום נ"ט בר נ"ט לכתחלה ללוש בכלי בשר אפי' ללוש בו עיסה שיש בו חלב ואו"ה שכ' דוקא דיעבד לא נחית לזה הלכך נ' רק בדיעבד אם הוחמו באב"י מותר לכתחילה ללוש בהן של חלב א"נ טעמי' דאו"ה משום גרמא ולמ"ש בס"ג גרמא לעשות נ"ט בנ"ט מותר ומנהג ישראל שלשין לפת במים שהוחמו בקדירה שאינו של חלב ושאינו של בשר ואין לשין של עיסה בשר במים שהוחמה בכלי של חלב אבל בשעת הדחק נ' כמו שכתבתי אם הכלי אב"י ואם הכלי ב"י אין להתיר אלא באין לו כלי אחר כשר שאינו של בשר ואינו של חלב וגם א"א לשאול כלי כזו :

סימן תרמ"א

(א) מערה מים מכלי של בשר על כלי של חלב בנפסק הקילו' פ' רמ"א כאן דמותר ובלא נפסק פ' בס"ג דאסור וז"ל דל"ק קו' האחרונים על רמ"א ועל הש"ך דמתיר הכלי צ"ע דהא הש"ך ס"ל נצלו דהוה רק ב' טעמים אסור מדינא וס"ל כמרדכי לתוך הכלי אוסר בנצלה א"כ האיך פ' כאן דלא כרמ"א והכלי מותר (ב) אמנם דקדקתי דרמ"א מתיר אפי' בלא נפסק הקילוח והכלי נקי וכמ"ש עוד לקמן סי' תרמ"ה ודו"ק :

בהג"ה סעי"ב אבל ליתנם לכתחלה בכלי שלהם מותר אפי' לכתחלה והקשה הש"ך סק"ה דהא בסעי' ג' כ' דאם עירה מכ"ר של בשר על כלי חלב דינו ככ"ר ואוסר אם הי' ב"י וצ"ל דכאן מיירי דמותר ליתנם בלא עירוי ר"ל בנפסק קילוח ועיי' מש"ל סי' תרל"ז ולבסוף כ' הש"ך דמותר אפי' בעירוי בשם או"ה ומ"כ וכ"כ פר"ח ומנ"י מאחר שרמ"א פסק בנתבשל לכתחלה אסור לאסור הכלי הוה דיעבד ע"כ הנה מצאנו כי"ב בתוס' פסחים דכ"ו ע"ב אע"ג דזו"ג אסור לכתחלה לשבר התנור חשיב כדיעבד והרבה מקשים מ"ש כלי שאב"י דנוטל"פ אסור לכתחל' ואסור הכלי ומקרי הכלי לכתחלה ורדב"ז תי' משום דכלי חרס יש לו תקנה בהחזרת כבשונות ואינו שלא רצה להחזיר מ"מ הוה כלכתחלה הבאתי בחיבורו לעיל סי' ק"י ויש עוד תרוצים אחרים עי"ל סי' תקע"ט מ"ת אות כ"ב א"כ ואם בנוטל"פ קבלה כלי טעם מן המשובח גם כאן קבל טעם מן המשובח א"כ י"ל דס"ל לרמ"א בישול וצלי יש הרבה פוסקים דאסרו ס"ל לרמ"א דהוה הכלי כלכתחלה ואח"כ ראי' שכ"כ בפרמ"ג בסי' ק"ג בט"ז ס"ק ו' דרמ"א ס"ל לענין נ"ט בר נ"ט חשיב הכלי כלכתחלה אבל ל"ע על הש"ך שכ' למרש"ל דס"ל צלי אסור מדינא כיון דליכא רק ב' נ"ט ומשמע דהש"ך ס"ל לדינא הכי ויש"ש שם סי' ס"ג כ' דהמים בכלי הוה כצלי דליכא רק ב' נ"ט טעם א' בקדירה וטעם ב' במים וכ"כ במנ"י כלל כ"ז וא"כ אוסר הכלי כיון דהמים חשובין כטעם הראשון . אמנם א"ש למ"ש בפרמ"ג בש"ך סק"ג אע"ג דצלי אסור דיעב' ה"ד לאוכל אבל לכלי אוסר שרי כ"כ בשם יש"ש והרא"ש (וצ"ל דס' הרא"ש לשיטתי' בפ' כ"ש שהבאתי לעיל בסוגי' הקודם בכלי נקלש הטעם כך י"ל ג"כ כאן דטעם הב' לתוך הכלי קלוש ולא מצי לחול שם בב"ח מטעם הב') אמנם בשם המרדכי בפ' אין מעמידין במעשה דדבש שהוריקו מכלי חולבות לכלי בשר הובא דין זה סי' צ"ה ס"ט שכ' הר"י דמותר משום שומן בדבש הוה לפגם ודייק המרדכי דמשמע אם הי' לשבח הי' אסור משום דס"ל צלי אסור (עיי' פ"מ ש"ך סק"ט) והדבש דליכא רק בנ"ט הוה כצלי מוכח מיני' דגם לכלי אסור א"כ שפיר אסור הכלי בעירוי :

ולהנ"ל י"ל טעמי' דמרדכי התם בסי' תנ"ב דשרי להגעיל ב"י אפי' ליכא ס' וכ' הרא"ש אפי' למ"ד נתבשלו דאיכא ג' נ"ט נמי אסור מזה יצא לרא"ש לחלק בכלי נקלש יותר אבל המרדכי דס"ל כאן נתבשל שרי ל"ק כלום דגם שם הוה ג' נ"ט טעם א' בקדירה וטעם ב' במים וטעם ג' מה שחוזר מי הגעלה לכלי א"כ א"ל לחדש בכלי איקלש יותר הלכך גם כאן בצלי בב' נ"ט אוסר הבליעה אפי' בכלי מ"מ על הש"ך קשה דלעיל סי' זה בש"ך סק"א כ' הפרמ"ג דש"ך שם ס"ל כמרש"ל דצלי אסור אפי' מדינא וס"ל נמי כמרדכי דאוסר אף לתוך הכלי הכלי אסור והאיך נשאר כאן בפשיטות דהכלי מותר :

שוב עיינתי ברמ"א ס"ג שכ' בהודחו זה אחר זה הכלי שרי מכ"ש בעירוי דשרי והאיך מיד אח"כ דאם עירה מכ"ר בשר על כלי חלב דינו ככ"ר ואוסר אם הי' ב"י ע"כ נ"ל דגם לא ר"ל דאוסר אלא שדינו של עירוי ככ"ר קמ"ל דבלא"ה קשה לשון רמ"א שכ' אם הי' ב"י דמשמע דרק הכלי של בשר הי' ב"י אעפ"י שהכלי של חלב אב"י וז"א כמ"ש בתחלת הג"ה בשניהם נקיים וא' אב"י אפי' הודחה ביחד שרי אלא הרמ"א מיירי שהכלי חלב אינו נקי והלכך נאסר הכלי חלב דוקא אם הכלי שמערה ממנו דהיינו של בשר הי' ב"י משום דעירוי ככ"ר :

סימן תרמ"ב.

בהג"ה סע"ב רק עלו בכלי של בשר בהג"ה ש"ך בשם ר"ש מאיברא הובא בד"מ לקמן סי' ק"ה הקשה מדגים שעלו בקערה דמותר מטעם נ"ט בנ"ט תי' ל' דאין בליעה יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ותי' דלא אמרינן הכי אלא בחתיכה אבל מכלי כיון דאין לו פליטה מעצמו יוצא ופסקו הרמ"א לקמן סי' ק"ה ס"ז והש"ך השו"ה וקשה למה דקיי"ל לש"ע והרמ"א דאפי' נתבשלה מותר וכ' בתה"ב עלו היינו נתבשלה וא"כ מה ראי' הביא א"כ בבישול איכא רוטב וגם השו"ה פסק בכלל ל"ד דנתבשלה מותר בדיע' והר"ש מאיברא י"ל דס"ל כמ"ד עלו דוקא שא' מהם צונן אבל בישול ודאי אסור א"כ מיירי דליכא רוטב ואמנם גם ע"ז קשה דהא כ' הפרמ"ג בש"ך סק"ו דאפי' למ"ד עלו דוקא מותר שרי אפי' התחתון חם ויש רוטב דינו כמו עלו א"כ מה ראי' מדגים שעלו דלמא באמת מיירי עם רוטב ומותר מטעם נ"ט בנ"ט עוד קשה מה ראי' מדגים שעלו בקערה דלמא משום שומן היוצא מן הכלי איברא דבפר"ח סי' צ"ד ס"ק כ"ח כ' דשומן נמי אינו יוצא ובש"ך סי' ק"ה סקכ"ג מסתפק אי שומן יוצא מן הכלי וקשה מנ"ל לר"ש מאיברא ראי' דמ"מ ראי' ליכא כיון די"ל דאין חילוק בין חתיכה לכלי וכמו בחתיכה שומן יוצא כך בדגים שעלו בקערה אסרו משום שומן ובהסי"א שייפי בבלעה י"ל נמי שהי' שומן ורוטב בשלמא על הר"ש מאיברא י"ל דס"ל כהר"מ במרדכי פ' גיה"נ דאפי' שומן אין יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אבל אנן דקיי"ל בסי' ק"ה דשומן יוצא מחל"ח א"כ אין ראי' מדגים שעלו בקערה וצ"ע:

אמנם מן הפוסקים יש לדייק דמכלי יוצא בלועה בלא רוטב בהג"ה בסעי' ג' לקמן כדעת סה"ת ותוס' דף קי"ב ועוד פוסקים דאסרו בכלים של בשר שהודחו ביורה חולבת וכ' הטעם דחיישינן שמא נגעו הכלים יחד בלא רוטב וליכא נ"ט בנ"ט וה"ז דומה לפסחים ל"ע דשם לא נחית דקולי דמיא א"כ מוכח מכלי יוצא בלוע בלא רוטב דהא בנוגעין זב"ז ליכא רוטב ובפמ"ג לקמן ס"ק ט' כ' דבלעו הכלים בלא אמצעות המים מחמת חום והבל הקדירה מ"ש ע"י ההבל במקום המים ליכא הבל כי הבל שייך למעלה מן המים שם יש הבל ועוד כיון שנוגע זב"ז ליכא הבל ועי' לעיל סי' תרכ"ז דהבל אינו מפליט אלא נ"ל רק מן חום הקדירה פולט כמ"ש הפרמ"ג ש"מ דיוצא בלוע מכלים בלא רוטב גם הרא"ש דהוא דעה א' שם דמתיר משמע מדבריו דמודה דמפליט במקום נגיעה [אלא דס"ל רק שרוב במקלתו היינו במקום] אלא אפי"ה שרי משום דרוב הבשר מן הכלי שלא נגע פולט המים ולכאו' ל"ע א"כ מוכח נמי מכאן דגם מכלי לכלי בלועה יוצא בלי רוטב דהא יוצא ממחבת לקערות שנוגעת במחבת בלי רוטב וצ"ע אש"ך סי' ק"ה סקכ"ב עי"ש שמתרץ לרמ"א סי' צ"ב וצ"ג דאין בלועה יוצא מכלי לכלי דוקא מכלי לאוכל:

ועתה עלה בזכרוני דגם הרשב"א דף ק"ח כ' כהגה"ד ואו"ה מדגים שעלו בקערה מוכח דבלועה יוצא מכלי בלא רוטב ודאי קשה כמה שהקשיתי הא רשב"א כ' בתה"א עלו היינו נתבשלו א"כ הוה רוטב ועי"ל סי' תרכ"ח מ"ש בדינים אלו באריכות וגם מקערות של בשר שהודחה במחבת ס"ל בתה"א דהוה נ"ט בנ"ט כרמב"ן ולא ס"ל החשש שמא נגעו במחבת גופי' בלא מים משום דמ"מ פולטים הכלים בסיבת המים א"כ לרשב"א גם מהתם לא מוכח דבלוע יוצא מכלי בלא רוטב:

ובש"ך לעיל סי' צ"ד ס"ק ט"ו בב' כפות בקדרה חדשה א' חלב וא' בשר ותחבו לקדרה זה אחר זה הקדרה מותר ולא כש"ע וכ' הש"ך משום ג' נ"ט מותר אפי' לכתחלה נ"ט בנ"ט אפי' נתבשלו והקשה הפרמ"ג הא דגים שנתבשלו נמי איכא ג' נ"ט ואפי"ה אסור לכתחלה ותי' בדגים חיישינן לכתחלה מפני שהדגים נוגעים בקערה ובולע הדגים מן הקערה בלי רוטב אבל התם בש"ך מהכלי אין בלועה יוציא בלא רוטב הרי ג"כ כמ"ש דאפי' בפנים אין בלועה יוצא בלא רוטב ואין ההבל כרוטב וא"כ קשה כהנ"ל הא בסעי' ג' בכלים שהדחו שאסורין וכתבו כל הראשונים גם טעם זה מפני שהכלים נגעו זב"ז וקשה קושייתי הנ"ל דהאיך קיי"ל להקל דאין בלועה יוצא מכלי לכלי בלא רוטב:

ובעת קשה עוד דלמה נתבשלו מותר ולא אסור משום דנוגע בכלי גופי' כמו במחבת ותי' הפמ"ג ליתא לחלק בין מאכל לכלי דהא בהודחו אי' דגם בכלי אסור משום דנוגעין זב"ז וכ"כ דעת התוס' דף קי"ב דנתבשלו אסור משום דנוגע התבשיל בכלי כמו שכ' תוס' בהודחו כמבואר במרש"ה שם וקו' פרמ"ג אש"ך מדגים יש ליישב אע"ג דהוה ג"כ ג' נ"ט ומותר לסמ"ק שם בס"ק ט"ו אפי' לכתחלה י"ל שאני מכלי לכלי בג' נ"ט מותר אפי' לכתחלה הכלי או עם בשר או עם חלב כמ"ש כי"ב בפרמ"ג בש"ך כאן ס"ק מכלי לכלי בג' נ"ט מותר לגרום נ"ט בנ"ט לכתחלה ובסי' תרל"א ישבתי דעת הש"ע דאוסר שם הקדרה משתי כפות:

סימן תרמ"ג.

(א) אם הי' השומן דבוק באב"י הכל אסור דמים נ"נ אבל השומן דבוק באב"י הב"י מותר והאב"י אסור בין לבשר בין לחלב אבל לשאר דברים האב"י מותר ולא כפרמ"ג שאוסר ממנהגא שכ' דמ"א סי' צ"ד ס"ה וש"ך סי' צ"ג ס"ק ג' ואפי' היורה עומד ע"ג האש ליכא לאסור ממנהגא הקדירה אב"י לשאר דברים ביש שומן דבוק בב"י (ב) ואם הודחה זה אחר זה שכ' רמ"א הכל שרי אבל המים אסורין להשתמש בך כנ"ל דלא כפרמ"ג (ג) בט"ז א"ח סי' שי"ח סקי"ב כ' קרוב הדבר לומר דלא מקרי כ"ר אלא עם סלוקו מן האש אבל הניחו לעמוד להפיג רתיחתו ה"ל כ"ש וט"ז הקשה עליו מרש"י דף מ"ב בשבת ובחיבורי לא"ח סי' תנ"א ישבתי קו' הט"ז וכתבתי הרבה ראיות להגמ"ר ושכן דעת הפוסקים כהגמ"ר:

בש"ע ס"ג ואם הי' שומן דבוק בהם וכו' הש"ך סק"י אפי' א' מהם אב"י והשומן דבוק באותו שאב"י הכל אסור אבל אם השומן דבוק באותו שהוא ב"י אותו שהוא בן יומא מותר וכ' הפרמ"ג גם לדידן דאוסרין אפי' אין שומן דבוק היינו כששניהם ב"י אבל אם א' מהם אב"י דאז כל הכלים מותרין כמ"ש הרמ"א א"כ גם לדידן כ"נ אם יש שומן דבוק וא' אב"י כהנ"ל אלא שכן הוא לדידן שאם האב"י מלוכלך הב"י אסור לבשר או לחלב ולשאר דברים ממנהגא אסור עי' סי' צ"ג אות ג' בש"ך וכן אם שניהם אינם ב"י המלוכלך מותר והנקי אסור מדינא לבשר וחלב ולשאר דברים ממנהגא ולדידי צ"ע דברי פרמ"ג דהנה בסי' צ"ג אי' קדירה של בשר לאחר מעל"ע בישל בה בשר הקדירה אסור לבשר וכן לחלב אבל לשאר דברים מותר הקדירה. והקשה הש"ך שם סק"ג כאן מתיר הרמ"א לקדירה לשאר דברים אפי' נתבשל בו בשר ממש ובסי' צ"ד ס"ה כ' הרב דנוהגין לאסור הכלי שאב"י אפי' לשאר דברים אפי' בנתחב בו רק כף ב"י א"כ כ"ש כאן ותי' כאן בסי' צ"ג סתם הדברים לענין דינא וכ' הש"ך ועי' מ"ש בסי' צ"ד עכ"ל והוא בסי' צ"ד ס"ק ח"י סותר להך רמ"א שכ' דאב"י אסור אפי' לשאר דברים מסי' צ"ה ס"ג דקערות של בשר שאב"י שהודחו ביורה חולבת שהכל מותר ותי' דאולי ר"ל בסי' צ"ד דקלא נוהגין כן ושכן משמע בת"ח ובסוף ס"ק כ' לחלק בסי' צ"ד דמיירי ע"י בישול נוהגין להחמיר טפי ובט"ז כאן סק"י תי' דהתם בסי' צ"ד משום מראית עין לפי שמערין המאכל לתוך הכלי שהוא כמין שהוא ב"י משו"ה אוסרין הכלי שאב"י וזה אינו בכלים שהודחו נעשה מנהגא זה רק חומרא בעלמא כמ"ש רמ"א בסי' צ"ד ולש"ך לא אסור אלא בבישול ממנהגא וכן לט"ז בהודחו מותר א"כ אפי' כיש שומן דבוק ממש בכלי הב"י מהכ"ת דאסור אפי' לירקות מאחר דרמ"א סתם בסי' צ"ג דמדינא מותר אפי' בממש ושיהי' אסור ממנהגא לא אשכחן רק בבישול והוא רק חומרא בעלמא אבל בהדחה דלא מצינן חומרא שמנהג זו מהכ"ת לאסור שלא כדינא אפי' בממש ממנהג שהי' רק בבישול אע"ג בפרמ"ג בט"ז ס"ק ט' מסיק בב' כלים קיל טפי עי"ש משמע כיש על א' בעין יש לאסור האב"י אם הב"י מלוכלך י"ל ה"ד לבשר ולחלב דאסור מדינא אבל לא לשאר דברים והנה יש כ"מ בין הש"ך שכ' בסי' צ"ד ס"ק ח"י דהמנהג לאסור הכלי אב"י בנתבשל א"כ אפשר בשעמד היורה על אש שמדיחין הוה כבישול ואסור ממנהגא אפי' לשאר דברים אבל לט"ז מותר בכל הדחה כיון דליכא מראית עין אמנם בפרמ"ג בסי' צ"ד משמע דגם הש"ך ס"ל טעמא כט"ז וכן כאן בפרמ"ג ס"ק ט"ז בש"ך משמע מפרמ"ג דאפי' הועמד ע"ג האש מותר כשא' אב"י:

ויש עוד לדקדק כן מת"ח כלל נ"ז דין ט' שכ' כמ"ש בש"ע כאן שאם א' מהם אב"י שניהם מותרים ואם שומן דבוק באותו שהוא ב"י נאסר אותו שהוא אב"י וכו' במנ"י סקי"ג מסתימת לשון הרב משמע בשניהם נקיים דאין להחמיר אפי' ממנהגא וכמ"ש הט"ז כאן ס"ק ט' וש"ך סי' צ"ד ס"ק ח"י שכתבו טעמים לחלק בין נידון זה לדין הכף והכי מסתבר כיון בלא"ה המנהג חומרא בלא טעם וכמבואר בש"ע סי' כ"ד א"כ הבו דלא לוסיף עלי' עכ"ל וא"כ כמו מ"ש בשניהם נקיים וא' מהם אב"י דשניהם מותרין מיירי מדינא דוקא כי אין מקום להחמיר משום מנהגא כך מ"ש אח"כ ואם שומן דבוק באותו שהוא ב"י י"ל מה דאסור מדינא ומה דמותר מדינא בשניהם נקיים אסור בב"י דבוק בשומן. וגם מ"ש הבו דלא לוסיף עלי' וק"ל:

(ב) **בהג"ה** ס"ג אבל אם הודחו זה אחר זה או בכלי שני הכל שרי וכו' בפרמ"ג בט"ז ס"ק י"א והכל שרי אף המים דא"ל אכלי כיון דלא קאי כ"א אחד כלי והיינו להשתמש במים כך מותר אפי' לכתחלה אבל עם בשר ממש אסור לדידן בנתבשלו לכתחלה עי"ש וקשה מאחר דאין הפסד במים וכל לכתחלה אסור המים אפי' דיע' חשיב לכתחלה כ"ש רמ"א המים נוהגין בהן איסור בא' אב"י א"כ גם להשתמש במים כך אמאי שרי לכתחלה כיון נתבשל אסור לכתחלה ומ"ש הכלי שרי י"ל דקאי אכלי שני דמיירי בב' כלים שהודחו יחד ועוד אע"ג דעל הכלי של בשר שהדיח תחלה ביורה של בשר לא צריך לאשמעינן דשרי ג"כ כיון דליכא כלי זו ש"כ ביורה כשהדיח אח"כ ש"ח רק על הכלי של חלב שהדיח אחר כך והוה רק חד כלי מ"מ היורה הא' דאסור מן המים אף שהיורה נקי' מ"מ רבין במים ב' פליטות חלב עם בשר ושייך שפיר לומר לשון הכל שרי:

סימן תרמ"ד.

(א) הא דס"ל לאו"ה דבר גוש ויס"ב דינו ככ"ר ה"ד בלא רוטב ולא כפרמ"ג ולא עיין באו"ה (ב) אם הדיח בכ"ר קערות דהיינו [טעללער] עם [טעללער] צריך ס' כנגד כולו במים

במים אפי' לא השתמש בו עיראות הרבה בתוך מעל"ע ולא כת"ד אלא מ"מ בתוך מעל"ע הי' משמש עכ"פ בעירוי אחת וחשיב כל הבלועות ע"י עיראות קודם מעל"ע ככ"ר וצריך ס' כנגד כולו כן ביארתי חאו"ה והב"ח וש"ך וט"ז דהסכימו עם או"ה ונ"ל להתיר בזה בהפ"מ אבל בעירוי הרבה עיראות על הטעלער בתוך מעל"ע אסור אפי' בהפ"מ (ג) בכ"ש שכ' רמ"א יש להשהות מעל"ע ובמק"א כ"ש יס"ב יש להתיר במקום הפסד ח"א ולא כחס"ו שכ' דצריך הפ"מ ועוד צדדים להתיר ובבלי שצריך הכשר ובב"ח שיהוי והגעלה קלה (ד) עירוי מכ"ש לכ"ש יש להקל דאין מפליט ומבליע אפי' יס"ב פרמ"ג בא"ח ולא כחס"ו:

בהג"ה או בכלי שני כ' באו"ה כלל ל"ד דין ט"ו בקערה לפי שמערין עלי' כמה פעמים ונשאר בה הבליעה כל פעם והולך ובולע מידי יום ביומו בכולי' בולע וצריך ס' כנגד כולו. וכן הטעלער בל"א דרך ליתן עלי' לפעמים בשר רותח. ועוד שמא כל עירוי ועירוי מבליע כ"ק א"כ ע"י עירות הרבה בלע האיסור בכולו וט"ז העתיק דברי או"ה בסוס"ק י"כ וז"ל דכיון שנותנין עליו בשר רותח ע"י עירוי א"כ ע"י הרבה בלע איסור בכולי' עכ"ל הט"ז מרכיב הב' טעמים וזה גם לפמ"ג כמ"ז שהקשה הא לאו"ה בלא"ה דבר גוש הוה כ"ר (האו"ה זה הובא לעיל סי' צ"ד בש"ך ס"ק ל' וט"ז סקי"ד) ותי' דמ"מ בלא רוטב אין מבליע יותר מכ"ק ע"כ הפרמ"ג לא עיין באו"ה דמבואר דלאו"ה מב' טעמים אוסר הטעם הא' אע"כ האו"ה לשיטתי' בשר רותח לאוד בלא עירוי הרבה. פעמים חשיב כ"ר ומגילא ליתא לתרוצו וחילוק של פרמ"ג ואדרבה האו"ה דאוסר כולו בדבר גוש הייגו בליכא רוטב וכן אי' בש"ך סי' ק"ה ס"ק ז' ועי' פתחי תשובה לעיל סי' צ"ד ס"ק ז' שכ' בשם סולת למנחה ג"כ להיפוך כשיש רוטב עם הגוש ומערה בכ"ש אז מתקרר גם הבשר ע"י הרוטב ועיי' חס"ו יו"ד סי' צ"ה שכ' לעת הצורך יש להקל בדבר גוש:

(ב) **ובת"ח** כלל ל"ז כ' [טעם אחר דטעלער] חשיב ככ"ר דמן הסתם חיישינן שמא השתמש לטעלער בכ"ר כדחיישינן גבי הגעלה שצריך להגעיל בכ"ר אבל אם ברי לו שלא השתמש בכ"ר תוך מעל"ע אינו אוסר בדיעבד ע"כ וכ' עליו הב"ח דמן הגעלה אין ראי' כלל דלכתחלה ודאי חיישינן שמא השתמש בו לפעמים בכ"ר ולכך צריך לכתחלה להגעילו בכ"ר אבל הכא אין לאסרו בדיעבד מן הסתם ולומר שהשתמשו בו בכ"ר תוך מעל"ע דלא שכיח כלל. וטעם של או"ה חשוב עיקר ע"כ וכ' הש"ך ס"ק י"ג אע"ג שדברי ב"ח נראין מ"מ נראה שגם הוא מסכים שאם ברי לו שלא נשתמש בכף הו בטעלער בכ"ר או בעירוי מעל"ע אינו אוסר בדיע' והוא פשוט עכ"ל ופי' בח"ד בחדושים דבסתם חיישינן שמא נשתמש בכ"ר באותו מעל"ע ע"י עירואות הרבה דבלע דרך כולו ומשו"ה צריך ס' כנגד כולו ע"כ וקשה הא הב"ח חולק את"ח וכ' בסתם לא שכיח כלל שישתמש בטעלער בכ"ר תוך מעל"ע וכ' ה"ה ג"כ לא שכיח אם נשתמש במעל"ע בעיראות הרבה והוא ועוד הא הב"ח קאמר דטעם או"ה עיקר ואו"ה מיירי שעשה עיראות הרבה קודם מעל"ע דהא כ' האו"ה לפי שמערין עליה כמה פעמים ונשאר בה הבלוע בכל פעם והולך ובולע מידי יום ויום בכולי' עכ"ל וכ"כ הב"ח הרי מנ"ש מדי יום ויום דעיראות הרבה נעשה בימים הקודמין של מעל"ע דהיום ואפי"ה ככ"ר. ואלא דא"כ קשה הא העירות שנעשו קודם מעל"ע נוטל"פ ואמאי צריך ס' כנגד כולו וכן הקשה בח"ד בבאורים ס"ק ט' ומשום זה מחדש לאו"ה דבעינן בתוך מעל"ע עיראות הרבה וז"א כמש"ל ונ"ל סברת או"ה דס"ל ג"כ בהגעלה טעם זה דצריך להגעיל טעלער בכ"ר דוקא משום ולא סגי בעירוי משום דע"י עיראות הרבה בלע בכולו והגעלה צריך בכ"ר אפי' אחר מעל"ע וכיון שאנו מחזיקין לטעלערס בכ"ר לענין הגעלה שלא יהי' כסתרי אהדדי גם לענין דצריך ס' כנגד כולו מחזיקין אותו לכ"ר אטו שאר כ"ר. ובמנ"י כלל כ"ז ס"ק כ"ה כ' דפוסקים שכתבו בא"ח סי' תנ"א טעמים אחרים דצריך הגעלה לטעלער משום לפעמים משתמשין בו בכ"ר לא ס"ל לטעם או"ה וה"ט אע"ג שמערין בו הרבה פעמים הוה שרי בהגעלה בכב"פ דאיתי לדברי מנ"י בחבורי לאו"ח סי' תנ"א ס"ק ז' וגם ישבתי קושי' שלו דממה שלא הביאו הפוסקים דברי א"ה אין ראי' דפליגי עליו עי"ש ולעיל סי' תמ"ז אות ב' אמנם כן כיון דאינו אלא חומרא שחידש האו"ה כ"ל להקל בהפ"מ כיון דהרבה פוסקים והש"ע ס"ל דאפי' בכ"ר שהודיחו יחד אינן נאסרין משום דהוא נ"ט בר נ"ט אבל בהי' עיראות הרבה [בטעלער] תוך מעל"ע דהוה כ"ר בנ"ט לשבח י"ל דאסור כמ"ש הח"ד לדעתי' באיסור או"ה אמנם גם גוף סברתו של או"ה הקשה עליו בח"ד שהוא תמוה דהא עירוי אינו יכול להרתיח יותר מכדי קליפה והאיך אפשר לבלוע בלוכן כיון למטה כ"ק לוכן הוא ומה לי שהי' עירוי א' או הרבה עיראות:

ונ"ל סברת או"ה דאי' בע"ז דף ע"ו דרב פפא משני דשאני הסכלאות של איסור צריך ליבון ובשל קדשים סגי בהגעלה משום הא קריר הא לא קריר ופי' רש"י בשל איסור דלא משתמש תמיד נתקשה הבלוע בתוכו אבל בקדשים דמשתמש בו תדיר לא נתקשה הבלוע בתוכו ע"כ יוצא הבלועה בתוכו. וא"כ ס"ל לאו"ה מכח שמערין תמיד על הטעלער מעירוי דכ"ר לא נתקשה הקליפה בתוכו וע"כ ע"י הרבה עיראות יוצא קליפה ראשונה והולכת תמיד יותר בתוך הכלי כולו קליפה אחר קליפה וגלע בכולו. ולירוף האו"ה עוד להחמיר מסברא זו כי בלא"ה כ' האו"ה כלל כ"ח לדברי ר"ת דעירוי מפליט ומבליע בכולו. ומהני הגעלה לכ"ר ע"י עירוי ובשם א"ז כ' שם שאפי' כלי שנאסר ע"י עירוי צריך הגעלה בכ"ר ממש דשמא עירוי מבליע בכולו לחומרא ואינו מפליט עכ"ל והובא בד"מ סי' קכ"א וא"כ אע"ג דלא קי"ל הכי לאו"ה מ"מ בהרבה עיראות דאיכא נמי סברא הנ"ל דמחמת שמערה הרבה פעמים לא נתקשה הקליפות והולך בכולו ועי' בחיבורי לאו"ח רס"י תנ"א ולעיל סי' ס"ח ישבתי לתשו' מרש"ל דס"ל עירוי מפליט ומבליע בכולי':

(ג) **אמנם** בחס"ו סי' ל"ה כ' דהוא רגיל להחמיר אפי' בכלי שלישי (דהיינו טעלער) כ"ז שהיס"ב וכמ"ש פר"ח סי' ס"ח (גם אני קיימתי שם לדברי פר"ח) אם לא בהפ"מ ויש עוד סברות להתיר ובכל זאת מה דאפשר לתקוני מתקנינן אם אפשר להכשיר כלים שיש להם הכשר וכ"א להשהות מצריכים הכשר ושיהוי ולפעמים ג"כ כלי חרס אנו מצריכים להגעיל ג"פ ברותחין אחר השיהוי וכמ"ש הטור סי' קכ"א בשם העיטור ע"כ עי"ש א"כ גם מ"ש ברמ"א כאן להקל בהודחו בכ"ש נמי יש להחמיר לדעת החס"ו וה"ה בדין דאו"ה בהדיח בכ"ר טעלער עם טעלער דיש להחמיר בלא טעמי' דאו"ה וכ"ל דחס"ו לדנפשי' נהג כן אבל כ"ל דמלינן לסמוך בכ"ש כמ"ש בח"ח כלל כ"ט בדיע' מותר כ"ש אפי' יס"ב במקום הפסד ולא כ' אפי' הפ"מ אע"ג דחייש שם לפר"ח סי' ס"ח וכ"ל כאן מלינן לסמוך ארמ"א בהדיח כלים ש"כ וש"ח בכ"ש דהא יש מתירין אפי' בהודחו בכ"ר וכ' בב"י בכדה"כ וז"ל ולענין הלכה כיון שהאחרונים מסכימים להתיר ומסתבר טעמיהו הכי נקטינן עכ"ל והאחרונים הם הרמב"ן ורשב"א ואחרים שכ' הר"ן ורא"ש וטור ועי' בד"י סי' ל"ה סקי"ג וכבר כתבתי דהלכתא כבתראי ואין לך בתרא כדעת הטור וכ"כ מהר"י מינץ בתשובה דיש לפסוק כפוסקים אחרונים א"כ ראוי לפסוק כדעת הטור עכ"ל וכ"כ מהרי"ק הרבה פעמים ושאר אחרונים בתשובותיהם ויש לפסוק תמיד כבתראי ואין לנטות מזו עכ"ל ד"מ א"כ אע"ג כאן יצא רמ"א ואו"ה מכלל זה ופסקו דלא כבתראי עכ"פ או"ה ורמ"א ס"ל כ"ש אינו מפליט ומבליע כלל די להחמיר בכ"ש במקום הפסד ואין אפי' שלא במקום הפסד ורק להשהותו מעל"ע יש להחמיר ועי' פרמ"ג סק"כ שכ' בעירה רותחין על כלים ש"כ וש"ח אם הם נקיים שרי מטעם נ"ט בנ"ט דמצרף ג"כ דעת המחבר וסייעתו והוא כמ"ש כאן:

(ד) **ומה** שמחמיר החס"ו אפי' בכלי שלישי שהוא טעלער כ"ז שהיס"ב בכל החומרות כמו בכ"ש הנה בפרמ"ג לאו"ח סי' ש"ח במג"א ס"ק ל"ה לא כ"כ אלא אפי' מאן דמחמיר בכ"ש אבל במערה מכ"ש לכלי שלישי אינו מפליט ומבליע ויש להקל וא"כ בטעלער עם טעלער אין להחמיר אלא מטעם או"ה ויש להתיר במקום הפסד כמש"ל דבלא"ה כ' בח"ח בכלל הנ"ל דהפוסקים לא ס"ל כאו"ה וזה ק"ק הא הב"ח וט"ז וש"ך הביאו לאו"ה ופסקו כוותי' ואפשר דנמשך אחר המנ"י כלל כ"ז סקכ"ה שהבאתי לעיל דדייק דפוסקים ראשונים לא ס"ל כאו"ה וקו' המנ"י ישבתי ואלא אפשר דר"ל שדברי או"ה חדשים ולא נזכר בפוסקים ע"כ כ"ל לדינא כמש"ל:

סימן תרמ"ה.

(א) ישבתי דעת רמ"א שפ' כאו"ה בעירה על כלים של בשר ושל חלב אפי' מלוכלכים שהכלים מותרין ויש להחמיר כלים שאפשר בהגעלה ושא"א בהגעלה להשהותן מעל"ע אבל בנתבשל בהם נלענ"ד הסומך על רמ"א לא הפסיד (ב) ואם כלי א' איסור והם נקיים דהש"ך מתיר במקום הפ"מ וכתבתי אני מטעם אחר ולהתיר אפי' בלא הפ"מ דאין המים נ"נ דהוה לת בלת ואפי' בנוגעין זב"ז כ' ג"כ סניף להתיר דאין בלועה יוצא מכלי לכלי בלא רוטב עם הסברא דאין עירוי מבליע ומפליט מכלי כא' (ג) תי' על סתירת הש"ך לפסק רמ"א מהגש"ד ובזה א"ש דבת"ח לא מתיר הרמ"א בדין זה אלא בהפ"מ וברמ"א מתיר לגמרי וכן א"ש קו' הש"ך סקי"ז שהק' בי"ב על רמ"א בעירה מכ"ר של בשר על של חלב דאסור לגמרי ולמה בת"ח מתיר בהפ"מ והוא דין זה דס"ק י"ז הוא מהגש"ד ומיירי שהכלי של חלב אינו נקי הלכך אפי' בהפ"מ אסור:

בהג"ה אבל אם עירה רותחין שאינו של בשר ושל חלב על הכלים של בשר ושל חלב ביחד ואפי' שומן דבוק בהם הכל שרי דאין עירוי ככ"ר מגש שיבלעו כלים זה מזה ובש"ך ופר"ח הקשו הא עירוי ס"ל לרמ"א סי' ס"ח מבשל וכיון ששומן דבוק בהם א"ל להפליט ולהבליע כא' כך כוונת הש"ך אבל כשהם נקיים כ' הש"ך אם יש בכא עירוי בכלי להפליט ולהבליע כא' ל"ע:

ול"נ ישוב הרמ"א שדין דרמ"א מאו"ה כלל ל"ד סי' י"ח והקשה בס' כנפ"י דטעמו דאו"ה דס"ל דאין עירוי מפליט אלא על אותו כלי שיורד העירוי אבל הרמ"א בסי' ל"ב בקילוח הנזל ע"ג קירה עד שנוגע לקדירה של בשר אסור לא ס"ל כאו"ה (וכ"כ בפרמ"ג ס"ק א"י בש"ך דרמ"א בסי' ל"ב זה חולק על או"ה זה) י"ל אם הקערות מונחים על לידיהם ומע"ג כלים יורדין המים בתוך הכלי גדול שהכלים של בשר ושל חלב

חלב בתוכו ומשם נכנסו המים לתוך הכלי שעם הלכלוך ודאי כעין משפה שנים כלי שני כבלי גדול ומכ"ש כשנכנס מאלי שי"כ לכלוך הוה כלי ג' מע"ג דלא נפסק הקלוח ז"א דכל עוצי העירוי זוחל מאלי שמרדה בו לבלי גדול ומשם לכלי שיש בו לכלך שיהי' המים נעשה נבלה ונפסק בכמה כלים משא"כ בקילוח שנזחל ע"ג כירה עליונה של קילוח הוא רותח ואי הכלים עומדים פיהם למעלה ונפל העירוי אל הלכלוך ותוך הכלים פשיטא שדפנות הקדירות מפסיקין ועוד שדפנות הכלי גדול וכלי הלכלוך מקרבות שרותח שזהו החילוק בין כ"ר לכ"ש כמ"ש תוס' שבת ד"מ כ"ש הדפנות מקררות וא"כ כאן בין שבא שעירוי לתוך כלי גדול או לתוך כלי שיש בו לכלך מיד נעשה כלי שני ומיד כ"ז שיש לו כח עירוי אין יכול להפליט הלכלוך דרך דפנו ולהבליע לכלי הב' משא"כ ע"ג כירה למטה מ"מ כאן גרע דאיכא דפנות שמקררות מן הצדדין ועוד אם אין הכלי נתגלה על גדותיו בעירוי א"כ יש הפסק קילוח דהא הדפנות מפסיקין בין כלי לכלי ואי מלא על גדותיו ונשפך למעלה בלא הפסק כה"ג אין עירוי עלאי מבשל כמ"ש רשב"א ור"ן מים חמין בנוכים לא אמרינן לא יבשל כ"ק ותוס' שם ס"ל בתחתונים מרובים אינו מבשל וא"כ כשנעשה תחתונים מרובים תו אין מבשל ועדיין הלכלוך בתוך הכלי ומדופן כלי זה לכלי אחר הוה פליטה ומבליע כ"א ועוד מדופן לדופן הוה כ"ע בר כ"ע דהיינו הלכלוך לתוך הדופן ומדופן למים וממים לכלי הב' ובעירו איכא דעת הש"ע שמקיל אפי' בהודחו ב' כלים בכ"ר אפי' עיי' פרמ"ג בש"ך סק"כ שכ' פי"ב לש"ך דמתיר בב' כלים נקיים משום כ"ע בר כ"ע דסומך עש"ע וסניף לזה דכלי קשה כמו שרלה הש"ך לתרץ ומה שדחה הש"ך ממרדכי למאן דאוסר בכ"ש גם בתוך הכלי ש"ה דמבליע תוך הכלי שבו חמין ולא מדופן לדופן וגם מדין דאוסר כ"ש לא ס"ל דפנות מקררות וא"כ לא משכחת לאסור בדין זה אלא ע"י עירוי זה שמערה על הב' כלים נבחון א"כ ל"מ לכנפ"י שכ' דאו"ה לשטתי' דאין עירוי אוסר אלא על אותו כלי שנוגע הקילוח ובחון י"ל דכאן סומך רמ"א אאו"ה דבחון הרי הכלי נקי מלכלוך א"כ הוה מפליט ומבליע כא' לכך סומך כאן אאו"ה אלא אפי' דלא ככנפי יונה אלא מסתמא העירוי נוגע בכל הכלים מ"מ הוה מבליע ומפליט כא' מתיר הרמ"א כמ"ש הפרמ"ג הנ"ל בצירוף דעת הש"ע דמתיר בהודחו יחד אפי' בכ"ר וכך משמע לשון או"ה דלא ככנפי יונה דאו"ה משו"ה מתיר משום דלא נגע העירוי רק על כלי א' ובשני לא נגע כה"ג לא חשיב עירוי דז"ל או"ה אבל לאחר שהוריקהו על הכלים לומר שאז יפליטו אז אותם המים מכלי א' ויבליעו אותם בכלי אחר שניים לא דמנתנו על הכלי ה"ל כלי שני דכל שיעורי חכמים דוקא הן עכ"ל משמע דמיירי שהוריק העירוי על הב' כלים ואפ"ה מתיר משום דהוה מפליט ומבליע כא' בכלי לא אמרינן וקשה גם על או"ה הא מיירי אפי' במלוכלך או ל"ל כמש"ל עד שיתערב הלכלוך מתוך הכלי להבליע לכלי שניים נעשה ודאי כלי שני ולקמן סי' תרמ"ו כ' דרמ"א ס"ל לאו"ה ומסי' ל"ב ישבתי :

ובמנ"י כלל כ"ז ס"ק כ"ג כ' דהטעם באו"ה דאפי' שניהם מלוכלכים מותר דקודם שנמחה הלכלוך מן הקדירה ע"י המים הוה כ"ש ואינו מבליע שוב עי"ש אמנם בת"ח משמע דאפי' במלוכלכים הטעם דשרי משום דאין מפליט ומבליע כא' וביאור דבר זה א"ש כמש"ל דאין הלכלוך יוצא בעין מתוך הכלי אלא שיהי' מפליט מדופנו א"כ שפיר איכא מפליט ומבליע כא' והנה ע"ז בספק"ג מחמיר כדעת מהרש"ל ולאסור ע"י עירוי אם הכלים מלוכלכים ואם הא' נקי אזי הנקי אסור ושאינו נקי מותר ובש"ך ס"ק כ' ג"כ פסק בשניהם מלוכלכים ואם א' אינו נקי נסתפק אי נימא דאסור הנקי ונעשה נבלה וחוזרין ואוסרין אותו שאינו נקי או נימא דעירוי אינו מבשל כולו הא' וכה"ג נסתפק אם הא' הוא כלי היסור דלא שייך כ"ע בר כ"ע אי נימא דעירוי אינו מפליט מכלי שיחזור ויבלע בכלי ויש להחמיר בשניהם היכי דליכא הפ"מ ובמנ"י שם בכל הדינים וגם בדיני דרמ"א פסק להחמיר בלא הפ"מ וכ' שכן דעתו בת"ח שם ואי אייסר חיילי הא' להקל כרמ"א בתבשיל וכלים שאפשר בהגעלה יגעיל וכלי חרס להשהות אחר מעל"ע וכמו שישבתי לרמ"א ואו"ה לעיל ובצירוף לזה הפרמ"ג בפתיחה כ' דעירוי אם הוא מבשל מה"ת הוה ספק ובפר"ת בסי' ס"ח העלה שהוא מדרבנן וכ"כ בפר"ת סי' קפ"ז והבאתי דבריהם לעיל סי' תקע"ג וכן דעת הר"ן סוף ע"ז וכן כתבתי בחיבורי לאו"ח בפתיחת סי' תנ"א מן הירושלמי אבל אם מבשל את"כ בכלים כ' להתיר כרמ"א אמנם שם בסי' נ"ה סק"ד ולעיל סי' תפ"ז ישבתי לר"ת דעירוי מבשל מה"ת ועוד אפי' מלוכלכים שהם גרועים מאמת הלכלוך שנימוח ונעשו המים נבלה ונאסרו הכלים עיי' מ"ב סי' תר"ז אות ה' שכתבתי מאן דס"ל בלא בלא לא כ"כ אלא מדרבנן שגם בב"ח מדרבנן כ"כ בלא בלא :

(ב) **וגם** אם כלי א' של איסור כ' בא"ד בחדר' ס"ק י"ע אפי' בשניהם נקיים יש להתיר בהפ"מ כש"ך ודוקא אותו הכלי הנוגע באיסור אבל שאינו נוגע מותרין ואם א"י איזי' נגע הכל שרי עיי' בכאורים. ושם כ' דאם לא נגע ושיהי' נאסר ע"י אמלפות המים ז"א דעירוי אוסר כדי קליפה ומים דהו"א בקליפה המים מותרין כמ"ש הש"ך סי' ל"א סק"ח וכיון דהמים מותרין הליך נאסרו הכלים מן המים ע"כ. ועי' סי' תקכ"ד שם כתבתי דז"א אלא המים אסורין וצריך ס' כנגד האיסור רק במים לא נעשה הקליפה נבלה. אלא מטעם אחר י"ל דאין המים נאסרים משום דהוה לח בלח ופ' הרמ"א בסי' כ"ב דמותר בשאר איסורין במקום הפ"מ א"כ כאן דאיכא נמי דעת או"ה ורמ"א דאין עירוי מבליע ומפליט ואפי' זהו בלא הפ"מ וא"י נשארו שוב בכל הכלים שרי ולא אסרי אהדדי. ואם יש ספק אם יש ס' בכלי הש"ח הוא דאין מצטרף להתיר ואם ודאי אין בו ס' ג"כ כ' הש"ך ס"ק כ"ה לעיל אסור וע"י עיר"ו אפ"ה בב"ח אוסר רק כדי קליפה :

עירוי מפליט ומבליע מכלי לכלי י"ל דשרי אפי' בלא הפ"מ ואפי' מלוכלכים ומה כוה ל"ע הא אין כלי אוסר כלי בלא רוטב כדאי' בש"ך סי' נ"ב בהג"ה ובסי' ל"ג ובש"ך סי' ק"ה ס"ק קל"ב (ועי' זה בפרמ"ג בשפ' כ"ד בש"ך ס"ק פ"ו ולעיל סי' תרמ"ע) ואלא בכלי שהודחו ערמ"א כאן ש"ע וש"ת לאסור והביא בפ"ז ס"ק ע' טעם הפוסקים משום שמגעין זה בזה וקשה ג"כ הא אין כלי בולע לכלי בלא רוטב וצריכן אנו לסבול מאחק כמ"ש במ"ז שם תחתת חום והבל הקדירה פולט ובולע תכלי לכלי משא"כ בסי' ל"ב מיירי דכלים אינם נאסרין זה בלא רוטב בנוגעין מבחוץ. וא"כ הא קדירה שמבשלין בה והוא כ"ר ממש יש בתוך הקדירה חום והבל מחמת חום ורותח התבשיל שמתבשל בו על האש משא"כ ע"י עירוי דליכא חום והבל א"כ אמאי אפי' בנוגעין יהי' אסור ולמל"ק סי' תרמ"ו דהלכה כאו"ה לעירוי מן הצדדין מותר כמי יש סניף לת"ח דשמא לא הי' עירוי ראשון על כל הקערות והוה רק עירוי מן הצדדין והכנפ"י שם הבין דמס"ע לאחד מתיר או"ה אלא שהוא סובר דאין הלכה כן :

(ג) **דע** דמה שדוחה הש"ך לרמ"א מהג"ה ש"ד. והת"ח גופו הביאו כלל כ"ז יש ליישב דלכאו' לריך נמי ליישב הרמ"א דבת"ח לא מתיר אלא בהפ"מ וכאן מתיר לגמרי ע"כ כ"ל בת"ח הבין שהג"ה ש"ד חולק על או"ה דז"ל הת"ח שם דין י"ב וז"ל אמנם אם הניח הקערות תחלה לתוך הכלי שמדיחן בו ואח"כ עירה עליהם מים רותחין דעירוי כ"ד אמנם באו"ה כ' דאפי' אם עירה עליהם שרי דאין העירוי מפליט מכלי א' ומבליע בכלי אחר ואפי' שניהם מלוכלכים שרי בכה"ג עכ"ל וכיון שהפין דהג"ה ש"ד חולק על או"ה הלכך אוסר שלא במקום הפ"מ אבל ברמ"א ראה שאין הכרח דהג"ה ש"ד חולק על או"ה דז"ל הג"ה ש"ד ושאלתי אם כולאי הודחו ביחד [וקאי שם על שאלה ראשונה אז שהי' כלי א' איסור או שהי' הכלים א' של בשר וא' של חלב] והשיב כאם ששפכו מכלי ראשון דזה כמי מקרי כ"ר והי' לו דין מחבת לקמן עכ"ל ולקמן במחבת הביא גם שיטת האשר"י דהיינו באינו נקי דוקא אוסר בהודחו יחד בכ"ר וא"כ י"ל כוונת הג"ה ש"ד דיש לו גם בעירוי דין מחבת דאם הכלי שעירה ממנו הי' חולבות ועירה לתוך הכלים שהם מונחים בתוך הכלי להדיח אותו כלי של בשר שיש עליו שיורי מאכל בעין נאסר דעירוי נמי מקרי כ"ר והמים כ"כ כמו במחבת אבל במערה מכלי כשר על כלים של בשר ושל חלב שיהי' נאסרין שיפליט מזו ונבלע בזו כזה לא מיירי הגהש"ד שוב עיינתי באו"ה ראי' דאו"ה שם הכ"ג כ' ג"כ כרמ"א דכ"ר אוסר וקשה כמ"ש בש"ך סק"ה דאו"ה מתיר בעירוי מכ"ר חלב על כלי של בשר אלא ל"ל כמ"ש דכאן מיירי באינו ניכר כמ"ש בסמוך :

ובזה יש ליישב הרמ"א לפני זה ואם עירה מכ"ר של בשר על של חלב דינו ככ"ר והקשה הש"ך ס"ק י"ז דבת"ח כלל כ"ז כ' להתיר בזה בהפ"מ. ועוד קשה דהא או"ה מתיר להדי' כלל דין ח"י וכמו שהקשה הש"ד ס"ק ה' וש"ך שם ירלה דרמ"א מדעתי' דנפשי' חולק על או"ה וקשה מהכ"ת שיחלוק עליו אם ליכא פוסק שחולק על או"ה. אמנם לפי"ז א"ש דבלא"ה הקשה הש"ך סק"ה ארמ"א דאוסר הא הוה שפיר כ"ע בר כ"ע וכתבתי בסוס"י תרמ"ח דרמ"א מיירי שהכלי אוכלת למטה שמדיחו הוה בעין עליו דשם כלים שמדיחין הכי אבל בנקי מודה הרמ"א דשרי כמו שדייק הש"ך סק"ה מרמ"א בס"ב וא"כ דברי רמ"א כאן דאוסר דמיירי בכלי למטה אינו נקי הם דברי הג"ה ש"ד כמו שפרשתיו נמי דהכי מיירי שהכלי למטה אינו נקי ה"כ א"ש דלא מתיר אפי' בהפ"מ משא"כ בת"ח הוה נפרש להג"ה ש"ד בעירה מכלי כשר על כלים של חלב ושל בשר ואינם נקיים וחולק על או"ה דמתיר הלכך מחמיר התם בלא הפ"מ :

(ד) **ועוד** יש לעיין בעירוי אפי' מלוכלך בשומן בעין להתיר למ"ש האו"ה כלל ל"ד בפתם הדחה אין בימי הדחה ס' נגד שומנונית שעלי' דאל"כ לא תמלא סתם כלים הנאסרים בהדחה אף אליבא דהרא"ש וסי"ד שמחמיר להחשיב סתם קערות מלוכלכות וקיי"ל כותייהו ואם לא הי' מדברים בסתם. הדחה הי' להם לפרש ובכ"ח מלטרפין לאיסור עכ"ל והובא במנ"י כלל כ"ז ס"ק ח"י ופ"מ בש"ך סק"א א"כ בעירוי דאינו אוסר כדי קליפה נראה דיש ס' במי הדחה. ואפי' יהי' ספק אם יש ס' הנה למש"ל דעות בב"ח עירוי רק מדרבנן ה"ל ס' דרבנן :

סימן תרמ"ו.

(א) עירוי שבא מקילות שאין עומד אצל האש אין אוסר לעת הצורך שלא בא עליו העירוי ממש ולא כפרמ"ג :

(א) **עוד** כ' בת"ח כלל כ"ז דין י"ב בשם או"ה כלל ל"ד אם מערה מכלים של איסור על כלים של היתר אין לאסור רק הכלי שבא קילוח העירוי עליו וכל דבריו נ"ל נהלכה אלא כמדומה לי שלא נהגו להקל בכה"ג אמנם בהפ"מ או לעת הצורך יש לסמוך עליו. ול"ע אפרמ"ג שפ' בש"ק ה"י בש"ך דרצנ"ה לעיל סי' ל"ב ס"ז דקילוח מקדירה רותחת ע"ג לוכנת אם לא נפסק הקילוח אף שנשפך ע"ג כירה לוכנת אסור חולק על האו"ה ואין לחלק דדין דהתם כפי' הוא מתה"ד ושם מיירי בקדירה רותחת עומד על האש ודוחה חילוק זה מת"ח כלל כ"ז דין ו' שכ' וז"ל ואם קדירה על האש או שאר כלי רותח ולא נפסק הקילוח הוה כעירוי הרי כביעור אף כ"ר שהוסר מאש דינא הכי ע"כ ולמ"ש הקל"ד דהא בכלל כ"ז

ספסק

פסק הת"ח כאו"ה ע"כ נ"ל דמהך ת"ח כלל כ"ו אין לדמות החילוק שתי' הפרמ"ג דתה"ד איירי בעומד ע"ג האש. ואו"ה איירי בשאר כלי ראשון ובת"ח כלל כ"ו דין ו' הנ"ל לא כ' שם דקילוח הי' נזחל ע"ג כירה וא"כ י"ל דמיירי הת"ח העירוי איכי אוסר אלא אותו דבר שנגע בו העירוי וא"ת מה קמ"ל התם י"ל דהתם הביא דברי או"ה כלל נ"ו דין ו' חלב שנפל לארץ והעמידו עליו קדירה של בשר רותח צריך ס' כנגד הבעין תחת הקדירה ומביא שם חולקים על זה ומסיים הת"ח שנ"ל להחמיר (ועי' ביאור דינים אלו בסי' צ"ב בט"ז ס"ק כ"ה ובמה שכתבתי שם על זה הביא הת"ח לסניף התה"ד דאוסר בעירוי בס' ולא כדי קליפה. וכ"כ בפר"ח בסי' צ"ב ס"ק ל"ב שכן דעת תה"ד דעירוי אוסר בס'. א"כ לא נחית הת"ח שם להביא דברי תה"ד בנזחל ע"ג כירה דהה"נ בכ"ר הא ס"ל לרמ"א כאו"ה דלא הוה עירוי. וא"כ צריך לומר הא בסי' צ"ב דאוסר הרמ"א בנזחל ע"ג כירה ה"ד בעומד ע"ג האש. ובחיבורי לאו"ח סי' ש"ח סקי"ב פרשתי הירושלמי בפ' כירה הלכה ה' דלא כאו"ה שנמשכתי אחרי פרמ"ג. אבל לפי"ז כיון שת"ח נמי ס"ל כאו"ה ולא כפרמ"ג ונתה"ד נמי לא קשה על או"ה הכי קיי"ל ובירושלמי יש פירוש אחר שלא יהי' סתירה לאו"ה כתבתי פי' בירושלמי עוד בחיבורי לאו"ח סי' תנ"א סק"ד וא"כ במקום הפ"מ או לעת הצורך יש לפסוק כאו"ה וכמו שפסק הת"ח:

(ב) **ונ"ל** מהג"ה ש"ד כלל כ"ז דס"ל כאו"ה וידוע דהג"ה ש"ד הוא תה"ד שכ' כלל כ"ז פעם א' אירע כך מעשה שהדיחה גויה קערות של חלב ואחר שנתייבשו מלאו בהן כף של בשר ולא ידעו אם הודח עמהם והסכמנו להתיר אחרי שהכף והקערות יבישים אז הוה ס"ס שמא לא הודח עמהם ואת"ל הודח עמהם שמא אב"י או שמא לא שפכה הגויה המים המרותחים בעירוי הראשון על הכף ועל הקערות יחד ואז הוה כלי שני. הנה מיירי בעירוי ולא בהדחה בכ"ר ויש לעיין באינו נקי כסתם כלים שמדיחין אמאי כ' דהוה ס' אב"י הא לגבי בעין לא מהני אב"י. ואי בנקי הא הוה נ"ט בר נ"ט וכמ"ש הש"ך בס"ק ה' וס"ק כ' א"כ אפי' בודאי שפך מרותחין על כל הכלים שרי אלא כ' כך ר"ל די"ל שמא הכף שנתערב לא הי' צריך הדחה וסתם כלים נקיים כמ"ש הש"ך סק"א א"כ א"ש שמא אב"י ואת"ל שהי' גם הכף הי' צריך הדחה ולא הי' נקי שמא לא הי' שפכה המרותחים בעירוי הראשון על הכף ועל הקערות יחד וקשה ל"מ לש"ך ס"ק כ' שכ' דהג"ה ש"ד ס"ל במלוכלך אפי' מפליט ומבליע כא' א"כ הי' עירוי הראשון על כלי הא' נמשל על הכף הרותח איכא עב לחוד מבליע הבעין בתוך כלי הבשר וליכא נ"ט בר נ"ט. אלא אפי' למ"ש אני בסי' הקודם דעירוי אינו מוציא הבעין מקדירה ופולט ובולע דרך דפנות הא תינח בקערות שיש להם תוך עמוק וקל מאה"כ בכף נשטף מיד הבעין לחוץ ואמאי אינו מבליע בכלי של בשר ועוד מסתמא הכלי שהי' מערות הי' של בשר כיון שהדיחה קערות של בשר ואמאי לא נאסר הכף שלא הי' נקי לא נאסר מהעירוי של כלי בשר א"ו דס"ל כאו"ה ואיכא שפיר ספק דס"ל להג"ה ש"ד בלא מערה נגיד מכ"ר שהוסר מאש תו אין עליו דין עירוי כ"ר וא"כ הוה כן ספיקו של הגש"ד שמא מתחלה כשהי' רותח בעירוי ראשון הי' שופכות על כלים של בשר וא"כ כששופכות שפיכה שני' גם על כלי חלב כבר לא הי' רותח דעירוי כ"ר ושפיכה ראשונה שנשפכה על כלי הבשר אע"ג דלא נפסק הקילוח הוה כ"ש כיון שלא בא הקילוח מן העירוי אלא ממה שנזחל מן הצדדין וכדעת או"ה:

סימן תרמ"ז.

(א) אם נמצא קערה חולבות בין כלי בשר ל"ח שמא הודחו יחד כדרך שנאסרין ואין לזוז מפסק הרמ"א ואפי' ודאי הודחו בכ"ר ולא כפר"ח (ב) ומ"ש כדרך שנאסרין היינו בהודחה יחד בכ"ר ובנמצא מותר וכמש"ל בישוב הרמ"א ע"י עירוי שהי' יחד הודחו כ"ח עם כלי בשר אפי' מלוכלכים לגמרי וכמ"ש בסי' תרמ"ה ובאין הקילוח נוגע עליו אין עירוי אוסר בהפ"מ ולצורך ואפי' עירוי של כלי חלב על כלי בשר ונוגע עליו בעירוי והכלי בשר ג"כ מלכלך אין אסור אלא בידוע בודאי דעירוי של מי הדחה הי' מעט דליכא ס' כנגד הקליפה אבל מסתמא יש ס' ואפי' בספק יש להקל לצורך כנלענ"ד:

בהג"ה ואם נמצא קערה חולבות בין כלי בשר לא חיישינן שמא הודחו ביחד כדרך שנאסרים ובפר"ח הביא לדברי או"ה שכ' דמה שנמצא עתה בהן לא נקרא ריעותא דהא אפשר שלא הודחו עמהן דומי' דטומאה הלכך אפי' ידוע שהדיחו הכלים בכ"ר שהיס"ב יש להתירן וכ' בפר"ח ע"ז שאין לסמוך ע"ז למעשה ואפשר שהאו"ה סמך אהינך טעמי' שכ' האו"ה דאיכא ס"ס שמא לא הודחו עמהן ואת"ל שהודחו עמהן שמא לא היתה ב"י ע"כ אבל אי הוה ב"י אין לסמוך להתיר וכן אם איכא שמנונית דלא שייך נוטל"פ. ובא"ד הקשה מה ס"ס איכא דהא סתם כלים כשמדיחין הן מלוכלכין כמ"ש הש"ך סק"א וא"כ ס' אב"י לאו ספק הא דבמלוכלך אין חילוק בין ב"י לאב"י ומאו"ה שכ' זה הס"ס אין ראי' דאיהו סובר כדעת הרב דאין נאסרין ע"י עירוי ככלי א' שיבלעו זה מזה רק בהודחו בכ"ר ואז מסתמא יש ס' כנגד הלכלוך וכו' הנה נעלם ממנו דברי או"ה כלל ל"ד ומנ"י כלל ל"ז והובא בפרמ"ג בש"ך סק"א דליכא במי הדחה ס' כנגד הליכלוך:

ואמנם נ"ל דלא קשה קו' הא"ד אע"ג אותם כלים שהוליך להדיח מסתמא הם מלוכלכים כמ"ש בש"ע סעי' ג' אבל אותו כלי חולבות שנמצא עתה בין כלים של בשר ה"ל סתם כלי וסתם כלים נקיים הם כמ"ש הש"ך וא"כ יש שפיר ספק שמא לא הי' ב"י ולא הי' יכול לאסור הכלים שהדיחו עמו אמנם אותו הכלי שנמצא בהודחו בתוך כ"ר עם כלים שהי' מלוכלכים אסור דלגבי כלי. זה ליכא ס"ס ומה שהיתר האו"ה לגמרי אפי' אותו כלי שנמצא בין הכלים הוא מטעם הב' ולא כפר"ח שכ' דאין לסמוך ע"ז הטעם וע"י במנ"י סוף כלל כ"ז שכ' כוונה שכ' האו"ה וליתא עי"ש אבל טעמי' דאו"ה ומפורש בהג"ה ש"ד. הוא דאת"ל שנאסרו צריך לומר שהי' במקום אחר שנמצא עכשיו דהיינו בשעת הדחה הי' בתוך הכלי שהדיחו. ועתה הרי הוא נמצא במקום אחר וזהו הלכה מרווחות באו"ח סי' דאין מחזיקין איסור ממקום למקום אלא אמרינן במקום זה שנמצא כאן נפל ונתערב עכשיו ורא' א"כ דה"ד כ"כ ושלא לזוז מפסק או"ה ומבואר בהג"ה ש"ד אפי הכלי שנתערב הי' כלי של איסור מותר ג"כ מהאי טעמא דאין מחזיקין איסור ממקום למקום:

ובהג"ה ש"ד כ' תחלה הטעם שכ' מהרי"ש דמותר מטעם שאין מחזיקין לאיסור ממקום למקום וע"ז כ' ועוד יש להתיר מטעם ס"ס כמש"ל בהג"ה המתחלת פעם א' עכ"ל ובסס"י לפני זה הבאתי הס"ס שמא לא הודחו יחד ושמא אב"י ושמא לא שפכו הגוי' מים מרותחים בעירוי הראשון על הכף ועל הקערות יחד ואז הוה כ"ש ופרשתי כוונתו דס"ל כאו"ה דאין נאסר מחמת עירוי אלא מה שנוגע הקילוח עליו אבל לא מה שנזחל ממנו. וא"כ הג"ה ש"ד דמיירי בעירוי ואיכא ס"ס גם על הכף ושפיר גם הכף שנתערב מותר גם מטעם דס"ס אבל מטעם הב' דאין מחזיקין איסור ממקום למקום גם הכף מותר אפי' בהדיח בתוך כ"ר ומ"ש הרמ"א דמותר בנמצא אם הי' הדחה בדרך שנאסרים בהודחו יחד בעלמא הנה לדעת רמ"א בהג"ה אין נאסור בהודחו יחד אלא בהודחו יחד כלי חלב עם כלי בשר בתוך יורה שהוא כ"ר והי' ב"י כמבואר בהג"ה או במערה מכ"ר של חלב ב"י על כלי של בשר להדיח שמסתמא הי' מלוכלך אבל אם ברור לו שלא הי' נוגע קלוח העירוי על הכלי של בשר אין עירוי אוסר בהפ"מ או לעת הצורך כמ"ש בסי' שלפני זה דרמ"א ותה"ד ס"ל כאו"ה בדין זה ולולי דמסתפינא ה"א אפי' מערה מכלי חלב על כלי בשר מלוכלך שמדיחו מותר אפי' נגבו הקילוח משום דעירוי אינו אוסר אלא כ"ק מהלכלוך וכנגד הקליפה יש מסתמא ס' במי הדחה וכמ"ש סעיף זה בישוב רמ"א שמתיר בעירוי רותחין שאינו של חלב ושל בשר על כלים של חלב ושל בשר ומהרא"י בהג"ה ש"ד הנ"ל דצריך בעירוי ס"ס הוא לשיטתי' אזיל דס"ל עירוי אוסר לגמרי כמ"ש בפר"ח סי' צ"ב ס"ק ל"ב:

ונוסף לזה אפי"ת דיש ספק אם יש במי הדחה ע"י עירוי ס' כנגד הקליפה מה"ת מוקמינן הסתר על החזקה רק מדרבנן אסור כמש"ל סי' תר"י עי"ש וכיון גם לאסור רק מדרבנן אסור מלונן לסמוך כפוסקים דס"ל עירוי אינו בב"ח דאו' וה"ל ס' דרבנן והדעת נוטה דיש ס' כנגד הקליפה של הלכלוך דאפי' כנגד כל הלכלוך צריך או"ה להביא ראי' דליכא ס' הבאתיו בסי' תרמ"ה אות א' וגם ראייתו שם אינו הכרח כל כך דראייתו דאל"כ ה"ל לאשר"י לפרש ועי' פרמ"ג בש"ך סוסק"ב שהקשה כן על הש"ך שחולק ארמ"א בעירוי על ב' כלים של בשר וחלב מלוכלכים וז"ל ומ"מ יש לראות כיון דעירוי מבשל רק כדי קליפה לדידן מסתמא יש במי הדחה ס' כנגד קליפה ה"א נהי שאין ס' כנגד כולו (והיינו כמ"ש אני וברוך שכוונתי לדבריו) ותי' וי"ל אין ה"נ אם יש ס' נגד קליפת נגד קליפה ה"א די עכ"ל ותרוצו קשה כיון דסתמא יש ס' וצ"ל כן דהש"ך אינו אוסר אלא ביש לכלוך הרבה ובודאי אין בו ס' כנגד הקליפה אבל סתמא יש ס' ורמ"א וא"ה שכתבו התירים אחרים מתירין אפי' בידוע שאין ס' אבל מסתמא יש ס':

והנה בפרמ"ג לקמן סי' ק"ה בט"ז ס"ק ג' הטלה דלא כאו"ה והגש"ד סי' כ"ז שכ' היתר דין דכאן משום דאין מחזיקין טומאה ממקום למקום והיינו דהלכה כחזקי' דס"ל הכי בנדה ד"ג דאע"ג ר' יוחנן פליג כ' הפרמ"ג דהלכה כחזקי' דהוה רבי' דר' יוחנן ואלא כ' דאין הלכה כן דהא הר"מ בפי"ז מה' שאר אבות הטומאה ה"א דהלכה כר' יוחנן דמחזיקין טומאה ממקום למקום וכן דעת הראב"ד שם והקשה שם אמג"א סי' תס"ז ס"ק ע"ז דמחלק מזמן לזמן מחזיקין איסור ולא אמרי' עתה נפל אבל ממקום למקום לא מחזקינן וס"ל למג"א שם ס"ק כ"ה דאם היתה הקדירה חמה על הכירה והניחוהו ע"ג קרקע ונלטננה ומצאו גרעין שם דמותר משום דלא מחזקינן ממקום למקום והביא ראי' לדבריו מט"ז כאן שלא מתיר אלא מטעם ס"ס ומפר"ח כאן שכ' למעשה אין לסמוך להתיר ולא שרי אלא בהורק מכלי לכלי. ונמצא בכלי אחרון יש מקום להקל דראב"ד שם כ' דמכלי לכלי לא מחזקינן אף לר' יוחנן:

ונ"ל מט"ז אין ראי' דבאו"ה כ' תחלה דשרי מטעם ס"ס לחוד שרי א"כ למה כ"מ יביא הט"ז עוד טעם אחר וכ"ל מאחר דתוס' כ' בנדה דף ב' ע"א ד"ה מעל"ע דהך פלוגתא דחזקי' ור' יוחנן מיירי בקדשים כמו דכל טומאה כשעת מציאתן דהוא דוקא בקדשים אבל בחולין לא וכ"כ בחדו' רמב"ן שם ור"ן וכמו כן במקום דמחזקינן למפרע היינו נמי דוקא בקדשים ובס' ב"א שער רוב וחזקה סי' כ"א כ' דגם פר"מ מיירי בקדשים ותרומה ואמנם בלא"ה דודאי הלכה דלא מחזקינן ממקום למקום דספמ"ג

דהפמ"ג והאחרונים דפסקו כחזקי' ה"ד ממקום למקום אבל מזמן לזמן גרע דמחזקינן והיינו דאיתא שם מזמן לזמן שורפין ואפי' חזקי' מודה ובמקל"מ רק תולין. מעתה למה שהעלתי לקמן סי' הש"ל דאין מחזיקין איסור אפי' מזמן לזמן ואמרי' עתה כפל מ"מ התרומות ורשב"א ור"ן ורא"ש והמרדכי בפ' א"ע סי' תרל"ה בשם הר"י ומהר"מ בשם הריק"ן ומאו"ה בשם סמ"ק וכתבתי שם דמה שמביא המג"א סי' תס"ז ס"ק ט"ז וי"א וכ"א מקומות שאסרו מזמן לזמן דאיתיו לענ"ד א"כ פשיטא דלא מחזקינן נמי ממקום למקום:

ואלא מהרמב"ם שכ' הפרמ"ג נמי יש ליישב דהא בהג"ה ס"ד שם שהאל את מהר"ש שאמר דמותר הקערה משום דלא מחזקינן טומאה ממקום למקום והלא איסור מטומאה לא ילפינן והשיב לו דוקא טומאה דילפינן מסוטה כגון ברה"י טמא ולא אמרינן העמיד דבר על חזקתו מזה לא ילפינן איסור אבל שאר טומאות דלא ילפינן מסוטה אלא שהוא תלוי בסברא מבחוץ כגון דאמרינן השתא הוא דנפל השרץ וכו' זה ילפינן מטומאה וא"כ י"ל הר"מ דפסק כר' יוחנן דמחזקינן טומאה ממקום למקום היינו ברה"י טמא אע"ג דאיכא חזקה אבל באיסור גם ר' יוחנן מודה דהכ"ג ברה"י דילפינן מסוטה לא ילפינן איסור מטומאה וא"כ ראי' בס' בנת אדם שם סי' ל' שפי' הרמב"ם הנ"ל כפי"ז מה' שאה"ע כרה"י ואין זה סתירה למ"ש בס' הש"ל דאפי' מזמן לזמן לא מחזקינן די"ל דמהר"ש קושטא דמלתא אמר דכאן מיירי ממקום למקום:

סימן תרמ"ח.

(א) ישוב על קו' חכ"צ על הש"ך מה שהקשה מתוס' ד"ק דהאיך הגעילו יורה גדולה לש"ע הי' אפשר באפר אמנם ישבתי הש"ע מקו' הש"ך בב' אופנים (ב) לדינא נראה דכלי שנאסרה ונעשה לפגם ע"י אפר באיסור הכלי אסור דכל נטל"פ לכתחלה אסור כדאי' בסי' ק"ג ובנפגם בין בישול חלב לבישול בשר הדין כמו המבשל בכלי חולבת לאחר מעל"ע בשר דאסור הכלי בין לחלב בין לבשר ולשאר דברים ממנהגא כמ"ש הש"ך שם ס"ק ג' אבל לאסור אחרים א"י לאסור אחר שנפגם באפר וכי"ב בכלי אב"י בעצמו אסורה אבל התבשיל אם מבשל מותר וכן הכלי מותר כמו התבשיל כמו כן שנפגם ע"י אפר ואפי' באיסור שנפגם וא"ש הש"ע דכאן מיירי שהשומן שטוח ע"ג כלי נעשה לפגם ע"י האפר הלכך מותרין הכלים דאין יכול נטל"פ לאסור כלי (ג) ישוב אקו' הפלתי אש"ך וכ' דקו' תוס' האיך הגעילו יורה גדולה ולא מהני אפר לר' דס"ל נטל"פ אסור וכתבתי למאן דס"ל נטל"פ אסור מ"מ בפגם לא נ"נ ודחיתי ראיות ט"ז בסי' צ"ב שהביא מתוס' דתרי משהו לא אמרינן:

סעי' ד' בש"ע ירא לי שאם נתנו אפר במים אמין שבורה כו' דע"י האפר נוטל"פ והקשה הש"ך ס"ק כ"א א"כ מה הקשה תוס' דף ק' למ"ד כ"כ בכל אסורים יורה גדולה האיך הגעילו הלא התורה לא באה ללמוד אלא להגעיל כל חד כדיני' ואי משום שהמים יאסרו הא איכא תקנתא דאפר ול"ע ע"כ והקשה בחכ"ל סי' ק"א על הש"ך והובא בפרמ"ג הא התורה מיירי התם בדיני הגעלה שצריך להיות במים. ולא כדיני פגימה דהיא מלגר אשר במעריך תתנהו נפקא. ועוד קו' הש"ך מדלא תירצו תוס' כן א"כ נמי לא קשה דתוס' כתבו בלא"ה תי' אחר טוב והוא שבאמת לא הגעילו יורה גדולה אלא כלים קטנים בים ה' במי הגעלה ובלא"ה יכול תוס' לתרץ דהגעילו יורה גדולה ע"י קפילא ארמאי דשרי אפי' בליכא ס' דהכי ס"ל לתוס' כמ"ש הרא"ש והטור דכך ס"ל לתוס' אע"כ חדא מתרי ותלת נקטי תוס' ול"נ שיפה הקשה הש"ך דבקושיתם הוה ס"ל לדוחק לתוס' שלא הי' מגעילין כל הכלים אפי' יורה גדולה דתוס' פסחים דמ"ד מנ"ל ע"כ בנזיר קיל מכל איסורין שבתורה ותי' תוס' דסתמא משמע דהתורה נוה להגעיל כל הכלים אפי' כלו שתי' מיין ומשום איסור יין לנזיר כמו כן ס"ד דתוס' דיורה גדולה נמי הגעילו א"כ אע"ג דהתורה דיני הגעלה קמ"ל מ"מ הכ' דמתיר כל כלי מדין וכ' התורה כל כלי לפי הכשר שלו אשר במים ודבר נמי ה"ה נמי ביורה גדולה כוונת הכ' גם על יורה גדולה לפי הכשרו דאין יורה גדולה יוצאה משאר כלי מדין שדבר הכ' בכל הכלים ויורה גדולה לפי הכשרו לש"ע באפר ושפיר הקשה הש"ך א"כ מה הקשה תוס' וגם התרומה שפיר קשה דלמה תירוץ תוס' בתרוצים היפוך סברתם דס"ד דלא הגעילו יורה גדולה משום דאין לה תקנה וכן בתי' ע"י קפילא ארמאי אם יאמר הקפילא שמרגיש הטעם היורה אסורה בכלי מדין הא עדיפא הוה מלי תוס' לתרץ דהגעילו באפר ויהי' גם יורה גדולה בכלל כל כלי מדין כמו דהוה ס"ל בס"ד דהוא דוחק להם שלא הי' גם יורה גדולה בכלל כלי מדין דקרא ועוד יש לדחות תי' זה דהכ"ל דהא תוס' דף ל"ז ד"ה אבל הקשה שם אמאי לא פריך רבא שם אמתני' דט"ה בכ"ע מאן טעים לי' בס"ד דרבא שם דלא סמכינן אקפילא עי"ש ומעתה קשה אדרבא דלא הוה קשי' לי' מדין יורה גדולה הא משם מוכח דסמכינן אקפילא וכאן לא מצינן לתרץ כתי' התוס' שם בתי' די"ל בס' דהא ביורה גדולה ליכא ס' וכ"כ:

עוד הקשה החכ"ל על הש"ך ולטעמך והלא יש דברים אחרים כדאמ ולענה דודאי עושה לפגם והי' אפשר להכשיר יורה גדולה לכ"ע וכן הקשה הפר"ח והובא בפרמ"ג ול"נ דז"א כי יהי' כבישול דבר מר בתוך היורה וימרר התבשיל שרולה לבשל אחריו כעין דאי' בג"מ דף קי"א דעבדי שייפא בבלעא בדבר מר. והי' נרגש בתבשיל אחריו המרירות. ועוד ור"ן כ' שם דאותו דבר מר הי' מעורב ואפ"ה הי' נרגש טעם מרירות טפי ואלא לפי"ז גם קו' הש"ך לא קשה על הש"ע וגם קו' הפלתי שהקשה על הש"ע דלמה צריך הכ' ליבון והגי לש"ע באפר עיינתי בפלתי שם כא קושיתו מישב הש"ע דהלא מאי דתורה לא מיירי בכך ואדרבה על הש"ע קשה דס"ל דאסר פוגם צ"ל הגעלה וכ' בא"ד לדחות דברי פלתי דדבר הנבלע בכלי שלא נפלט ע"י ההגעלה ודאי לא נפגם מהאפר עי"ש והוא תמוה פשיטא דטעם האפר נבלע בתוך הכלי ע"י כח הבישול וא"כ ממילא מ"מ לא קשה קו' הש"ך והפלתי שיעשה הכשר בכלי מדין להשתמש בו ע"י אפר אע"ג דשרי לא זהו תקנת הכלי לשמש בו כי חריפותי' דאפר ורעתו הנבלע בכלי יהי' נרגש במאכל שיבשל בו אחריו א"כ לא יוכל להשתמש בו ע"כ יורה גדולה צריך הגעלה במים דוקא וכלים שמשתמשין בהם צריך ליבון דוקא:

ועוד נ"ל בישוב קו' הש"ך ופלתי על הש"ע אע"ג דאפר הוה נוטל"פ ונטל"פ מותר מן התורה היינו דוקא אב"י דלא אסרי' תורה אלא קדירה בת יומא דהנה כי"ב הקשה בפרמ"ג לעיל סי' ל"ג בש"ך ארמב"ם דס"ל ע"כ ל"ד והאיך כ' בפי"ז דלא אסרי' תורה אלא קדירה בת יומא הא אפי' בת יומא נמי ע"כ ל"ד מ"מ לכתחלה צוה התורה להגעיל כיון דאפשר להגעיל ומצינו כ"פ חילוק מן התורה בין לכתחלה ודיעבד וכ' בזה שם ליישב גם הטה"ב ורשב"א בחדושיו עי"ש כן י"ל הש"ע מאחר דפשיטא דטעם תבחן דאפר נוטל"פ וכמ"ש בחכ"ל ולכך לא צריך שאר פוסקים להזכירו וא"כ קשה קו' הפלתי לאמת למה צוה התורה להגעיל הא נטל"פ מותר וכמו שקשה לר"מ דס"ל ע"כ ל"ד למה צוה התורה להגעיל אע"כ צ"ל להכשיר הכלי אסור לכתחלה שיכשרנו שיעשהו נוטל"פ ע"י אפר וכיוצא אלא לכתחלה צריך להכשירו כדינו במים או בליבון דוקא והא דלא אסרי' קדירה אינו ב"י מפני שהוא נוטל"פ התם נעשה ממילא אבל לעשותו בידים נוטל"פ להכשירו אסור לכתחלה:

ולדינא נ"ל דהנה בפתחי תשובה כ' דהמחבר לא כ' דבריו אלא בב"ח שלא נעשה מתחלה נוטל"פ כיון שהי' אפר בשיהי' נוטל"פ ואומר אני דאין חילוק בין בב"ח לשאר איסורין דהא אי' בסי' ל"ג כלי של חלב ובישל בו בשר אחר מעל"ע של חלב אסורה הקדירה בין לחלב ובין לבשר אע"ג בשעה שהי' ראוי לחול עליו בב"ח כבר הי' נוטל"פ מ"מ הקדירה אסור משום גזירה אב"י אטו ב"י כן ה"נ אם עשאו לנטל"פ ע"י אפר או שאר נוטל"פ הקדירה אסורה אפי' יהי' לכל דבר נוטל"פ כדאי' באו"ה כלל ל"ב והובא ברמ"א לקמן סי' ק"ג ס"ב מרמ"א גופי' שם אין ראי' דש"ה דאיכא לשבח בתבשיל אחר אבל מאו"ה גופי' יש ראי' והובא במשבצות סק"ו וטעם הא' שכ' האו"ה כמו דאסרו אב"י כמו כן נ"ל בבישל אחר חלב דבר שהוא לפגם כמו באפר ג"כ אם בישל בו חלב הקדירה אסורה כמו בסי' ל"ג בבישל בה אחר מעל"ע מחלב אבל לאסור אחרים דקיי"ל אינו ב"י אינו אוסר לא אוכל ולא כלים ה"ה בדבר נוטל"פ אע"ג דאותו כלי שנאסר נשאר באיסורה אבל אינו יכול לאסור אחרים אוכל או כלי וא"כ א"ש הש"ע דין שלו דשומן הדבוק נעשה לפגם אותו שומן אינו יכול לאסור לא אוכל ולא כלים הלכך שפיר פסק הש"ע דהכלים מותרים ולפי"ז בזב חלב ע"ג כירה ויש אפר ע"ג כירה דאפי"ת דמה שמעורב עם אפר אסור אטו לשבח בכלי דאב"י דגזרו אטו ב"י מ"מ אינו יכול לאסור הקדירה של בשר שנזחל תחת הקדירה עי"ל סי' תרי"ח:

(ג) וראי' בפלתי אמ"ש הש"ך מה הקשו תוס' האיך הגעילו יורה גדולה הא אפשר לפגמו על ידי אפר וכ' בפלתי דעכ"פ עדיין קשה כקו' התוס' למ"ד נוטל"פ אסור מה"ת בגיעלו מדין האיך הי' הגעילו יורה גדולה ורולה לפרש דברי תוס' גופי' כך הי' כוונתם. ונ"ל ליישב דהנה קיי"ל נ"ט בר נ"ט דאיסורי' אסור ונ"ט בר נ"ט דהתירא מותר וכ' הרשב"א הטעם כיון דאיקלש לא יכול לחול על היתר בשר שם איסור בב"ח וקשה בנ"ט בנ"ט דאיסורי נמי האיך על ההיתר יהי' חל עליו שם איסור אמנם הר"ן כ' הטעם משום כיון דנרגש טעמי' דאסורי' נאסר תמיד מחמת נ"ט ואין כאן נקלש האסו' כיון דמרגש טעם האיסור האיסור אוסר ולא ההיתר שקבל שם חדש. אמנם שאו"ה כ' דס"ע נ"ט בר נ"ט דאסור משום דהאיסור נ"נ מן הטעם שקבל מחמת האיסור וא"כ אותה חתיכה אוסרת אחרות לאחר שנ"נ ומקבל ההיתר שם האיסור אע"ג בחתיכות אחרות שנאסרות אינו נאסר מטעם נבלה אלא מטעם החתיכה שנאסרת והוה נ"ט בר נ"ט אסור משום שנ"נ וכך ס"ל לתוס' האיך הגעילו יורה גדולה הא ליכא ס' וא"ת שהגעילה שנית כיון דנ"ל והוה נ"ט בר נ"ט דאיסורי אסור והנה בזה דהיתר נ"נ ויחול עליו שם איסור על ההיתר נמי צריך שלא יהי' נקלש הטעם אפי' בנ"ט בר נ"ט דאיסורי דמאי שנא כיון דצריך לחול שם איסור נבלה על ההיתר אמנם א"ש בתחלה קבל ההיתר מנבילה טעם גמור כיון דליכא ס' ושפיר חתיכה נ"נ ואחר שכבר נעשה נבילה אוסר כל החתיכות בפחות מס' דאע"ג לגבי האיסור גופי' של נבלה הוה עכשיו נ"ט בר נ"ט מ"מ לגבי חתיכה שנעשה נבלה הוה לגבי תערובת הב' טעם ראשון ולא נ"ט בר נ"ט משא"כ בנוטל"פ לו יהי' לר"מ נוטל"פ אסור היינו לאסור התערובת מפני שנתערב בו האיסור אבל שיהי' נקרא שם איסור נבלה לאסור חתיכות אחרות זה לא מהני בנוטל"פ משום דהאיסור בא מטעם

קלים

קנ"ם דהיינו טעם לפגם אין בכה נותל"פ לחול עם איסור על ההיתר בעין שכ' תוס' עם דבר שנאסר במשהו אפי' מה"ת כגון לת"ד מב"מ נ"ב מ"מ לא כ"כ לאסור חתיכות י"ל ג"כ מהאי טעמא שיהי' נ"ט בר נ"ט דאיסורי צריך שיחול עם איסור מטעם ולא ממשהו דקנ"ם ועיי' כ"י מס"ל סי' תרל"ט אות ג' ד"ה אמנם אפשר שכתבתי כ"ב דה"ט מה שאסור בתיתאי נוכל דמה שנאסר כ"ק טעם קלוש הוא ולא כ"כ :

ובזה יש לדחות דברי ע"ז סי' ל"כ ס"ק ע"ז ממה שכ' הטור עם אפי' לר"ת דס"ל חתיכה נ"נ אפי' בשאר איסורים דוקא בנו"ט שלא הי' בהיתר ס' לבטל האיסור שנבלע בו אבל נאסר במשהו אפי' נאסר מחמת מינו שאסור במשהו לר' יודא לא נעשית כולה נבילה עכ"ל וכ' הט"ז מדכ' הטור כן אפי' לר' יודא דמב"מ מה"ת במשהו מכ"ש שנימא הכי באיסו' משהו מדרבנן כגון חמץ בפסח וביי"כ דאיסור משהו מדרבנן דתרי משהו לא אמרינן ולמ"ש י"ל דהתם שאני גבי מב"מ שיהי' ההיתר נעשה נבלה ויחול על ההיתר עם איסור ויאסור אח"כ לתערובת אחרות ואפי' נופל אח"כ חתיכה זו שנאסרה לאינו מינו הוה אוסר בס' כיון דנקראת החתיכה שנאסרה בשם נבלה גופי' זה לא אמרינן דיהי' נ"ט בר נ"ט דאיסורי' וצריך שיקבל נטעם גמור ולא מטעם משהו לא חל על ההיתר עם איסור משא"כ בחמץ דאוסר במשהו מחמת התערובת אבל לא שצריך לחול עליו עם נבלה על ההיתר אין חילוק בין תערובת ראשון לנתערב לעוד תערובת הב' ומ"ש הטור אפי' לר' יודא ר"ל אפי' לרש"י וסייעתי' דס"ל הלכה כר' יודא וכ"ש ביי"כ דקיי"ל כרב ושמואל ע"ז דף ע"ג דאוסר במינו במשהו וש"ס טבל וכ' הריטב"א עם דבטבל ויי"כ החמירו כר' יודא ולא בטל מטעם מב"מ וכיון נטעם מב"מ אסור מדרבנן לא כ"ג :

ובמ"ז עם הבית בשם פרישה שכ' ג"כ שמפרש לשון הטור אבל בחמץ על כוונה שכ' הט"ז אלא שהוקשה לו ע"ז דכיון שאיסורו במשהו מה לי תערובת ראשון גם לי בתערובת השני בשלמא באיסור משהו דר' יודא דאין איסור אלא במינו וכי נפל אח"כ בהיתר שאינו מינו משערינן כאלו האיסור עצמו נפל לשם ומבטלינן לי' בס' לפי שהאיסור עצמו אינו אוסר עם אלא בס' דדוקא מינו אוסר במשהו משא"כ חמץ בפסח דאף אם נשער כאלו האיסור לחוד נפל לשם לתערובת שני אפי' לאינו מינו מ"מ אוסר במשהו א"כ מה מועיל תערובת שני יותר מן הראשון עכ"ל וכ' עליו הט"ז כבודו במקומו מונח אבל לא דק כראוי בתוס' שהרי עם מיירי שנפלה החתיכה הנאסרת למינה ואפ"ה איני אוסרת במשהו דתרי משהו לא אמרינן עכ"ל הט"ז ול"נ דשפיר דק הפרישה בתוס' ובסוגי' דמיירי שנפל למינה אלא כוונת הפרישה דעם האיסור דנימא ע"י משהו נעשה נבלה ויחול על ההיתר עם נבלה גופי' ויהי' אוסרת חתיכות אחרת כנבלה גופי' זה לא אמרינן לכך כ' הפרישה דכגוף נבילה ודאי לא נעשה דאם הוה כגוף הנבלה א"כ אם הוה נפלה חתיכה שנאסרה במשהו לאינה מינה היינו לתערובת השני הוה צריך ס' ע"ז כ' תוס' דז"א דלחול על ההיתר עם איסור נבלה מחמת שנאסרה במשהו במינו לא אמרי' א"כ כי נפל חתיכה שנאסרה ממינו משהו וכי נפל לתערובת שני א"ל אפי' ס' כנגד חתיכה שנאסרה כיון שלא נעשית נבלה ומשערינן כאלו האיסור עצמו נפל עם משא"כ בחמץ בפסח דאין המשהו אוסר התערובת שיעשה ההיתר נבלה אלא משום תערובת משהו שנתערב בתערובת א"כ אף אם נשער בתערובת הב' כאלו האיסור עצמו נפל לשם מ"מ אוסר במשהו ומה לי בתערובת הא או בתערובת השני וק"ל :

(א) פי' בהג"ה או"ה דלא כמ"כ ולפי פירושי דעת או"ה והגהת או"ה דל"א בדוחקא וחריף נ"ט בנ"ט אסור וצנון שחתכו בסכין שכ' בש"ע דאוסר בב"י היינו אפי' במקונח מ"מ נשאר קצת שומן אלא במעל"ע נפגם ול"א חריף מחלי לשבח וכ"כ בסי' תרל"ט אות ג' שכ"ד שו"ת רשב"א וא"כ קשה ארמ"א סי' צ"ה ס"ב דאוסר בחריף ודוחקא נ"ט בנ"ט ונרשם או"ה ותשו' רשב"א וסה"ת והגש"ד וליתא מכל המקומות האלו דין זה (ב) קו' על רשב"א שמביא ראי' מפ"ב דרש"י כ"ב דנו"ט בר נ"ט אסור בחורפא ש"מ דעדיף מבישול הא הרשב"א ס"ל אפי' נצלו שרי נ"ט בנ"ט (ג) וראי' מאו"ה למה דקיי"ל נצלו שרי נ"ט בר נ"ט מכ"ש חורפי' ודוחקא דמאו"ה מוכח דחורפא ודוחקא גרע מצלי (ד) כיון דהעיקר מפוסקים נצלו שרי נ"ט בנ"ט ודוחקא וחריף גרע מצלי י"ל דדוחקא וחריף אפי' משהו אין יוצא (ה) הלכך בדוחקא וחריף אפי' בשומן אין אוסר אלא כ"נ (ו) מ"מ לענין חמץ י"ל דכל הצנון אסור דמשהו אזיל בכולה אבל בנטל כ"נ והשליכו והשאר חתך בסכין של פסח יש לצדד דהסכין מותר :

(א) בש"ע ס"א צנון שחתכו בסכין של בשר בן יומא כו' באו"ה כלל ל"ח הביא בדין א' דברי סה"ת שכ' בש"ע וי"א דאפי' אב"י חריף משוי לשבח בצנון כמו חלתת. ובדין ב' כ' בצנון שחתך בסכין של בשר אסור לכתחלה לאוכלו בחלב אפי' אם יטול כ"נ עד דאיכא ס' והובא ברמ"א בסמוך וכ' עליו בהג"ה או"ה וז"ל והיינו מטעם דסתם סכין יש עליו שומנונית ומ"מ בדבר המועט הוא הי' ניתר שפיר בהפגת הטעם אלא שחריפות הצנון משוי לשבח עכ"ל וכ' במ"ע גם התערובת שכוונתו לתרץ קושיא אחת שעל מה שכ' בטל סה"ת שאם חתך צנון וכל דבר חריף בסכין שאב"י והוא מקונח ואפ"ה אסור הדבר הנחתך משום דחריף משוי לשבח והוה כב"י וקשה למה צריך האי טעמא תיפ"ל אף שהוא מקונח לעולם נשאר שומנונית טוח על פניו ואותו שומן אינו נפגם מעל"ע וכן קשה לדעת המתירין בסכין שאב"י (הוא דעה א' בש"ע) והוא מקונח והלא שומן שבעין אינו נפגם ולכך תי' שעין שהסכין מקונח הוה שפיר ניתר במעל"ע עד כאן ט"ז הקשה במנ"י כלל ס"א סי' י"ג ול"נ דמה זה קושיא על סה"ת דלמא סה"ת ס"ל כרשב"א דאוסר בצנון שחתכו בסכין נ"ד סי' אוסר ובמקונח ובאשר שומן כעין הוא שני בקליפה ועוד הא סה"ת ס"ל בגלי' דהוה רק ב' נ"ט אסור נ"ט בר נ"ט ואף דס"ל גלי אסור מבואר בתוס' דקי"ל ד"ה הלכתא וברא"ש ור"ן דס"ל בצנון שחתכו בסכין אסור כפי' ב' דרש"י משום דחורפי' הוה נ"ט בר נ"ט אסור משום דהוה ב' נ"ט ומביא מיני' תוס' ראי' דנ"ט בר נ"ט אסור בבישול וכן הפוסקים דס"ל בישול מותר וגלי אסור מחריף אסור כ"ש בגלי או בישול לדעת האוסרין בבישול א"כ הנך שיטות לא ס"ל פי' א' דרש"י דסכין הא"ע משום דסתם סכין שומן קרוש עליו דא"כ מה ראי' מהתם דב' נ"ט אסור בבישול וגלי מכ"ש מחריף דלצנון הא כצנון אם שומן קרוש עליו בעין ולימא נ"ט בנ"ט ופי' בב"י שהסמ"ג דרי"ף ור"ת ס"ל דלפת מקנה ולא דמבטל טעם א"כ מוכח דלצנון אינו מגלה טעם דאי מגלה טעם מה מועיל קינוח :

ול"נ דהג"ה או"ה קשיא לי' כקו' פר"ח סק"א שהקשה על ש"ע ורמ"א דפסקו לעיל סי' צ"ה ס"א דנ"ט בר נ"ט מותר בבישול וצלי א"כ מכ"ש בחריף כמ"ש ראשונים הנ"ל ולמה פסק כאן בצנון בבן יומא ומקונח דאסור ולמה לא שרי משום נ"ט בר נ"ט כן הוה קשיא לי' הג"ה או"ה על או"ה דאו"ה כלל ל"ד דין ה' פסק בישול וצלי מותר בדיע' נ"ט בר נ"ט א"כ כ"ש בישול א"כ למה הביא כאן בכלל ל"ח דברי סה"ת דחריף משוי לי' לסכין אב"י כב"י ואסור אמאי אסור הא הוה נ"ט בר נ"ט וסה"ת שפיר כ"כ דאיהו כ"כ לפי דעתי' דס"ל בגלי נ"ט בר נ"ט דהוה רק ב' נ"ט אסור נ"ט בר נ"ט וא"כ דכ"מ לענין לכתחלה דמודה או"ה דנ"ט בנ"ט אסור בבישול וצלי הא לכתחלה אב"י נמי אסור לכתחלה איברא שדעת רמ"א בסי' צ"ה כ' בחריף ודוחקא כגון במדוך אפי' בדיע' אסור ונרשם עם כן ברמ"א או"ה ארוך ול"ל דס"ל דדוחקא וחריף עדיף מבישול וצלי וכמ"ש בש"ך כאן סק"א זה לא ס"ל להג"ה מאו"ה מאחר מכל ראשונים הנ"ל מוכח להיפך דאם בחריף נ"ט בר נ"ט אסור מכ"ש בבישול וצלי ומה שהביא רמ"א מאו"ה כלל ל"ח דין ד' ממדוך שכ' שם תבלין שנידוך במדוך של בשר אסור לאכלן בחלב דהוה כצנון שנחתך בסכין של בשר הג"ה או"ה לא ס"ל כרמ"א כיון דבישול מותר נ"ט בנ"ט מכ"ש בחריף מותר בדיעבד ומדוך הנ"ל לא כ' או"ה אלא דאסור לאכלו בחלב היינו לכתחלה דאו"ה מודה גם בבישול וצלי אסור נ"ט בנ"ט לכתחלה ומ"ש דהוה מדוך כצנון שחתך בסכין של בשר ר"ל דגם כאן איכא דוחקא וחריף במו בסכין. ועוד גם בסכין כ' האו"ה דאסור לאכול לכתחלה ע"י קליפה או נטילה בחלב. א"כ י"ל הא בדיע' מותר וה"ט משום דנ"ט בר נ"ט בדיע' אפי' בבישול מותר מכ"ש בחריף דשרי בדיע' משום נ"ט בר נ"ט א"כ במדוך נמי לכתחלה אסור אבל בדיע' שרי וא"כ הקל"ד על או"ה למה כ"מ הביא לסה"ת בצנון שחתכו בסכין דחריף משוי לשבח כאב"י תיפ"ל אפי' הוא בן יומא מותר נ"ט בנ"ט בדיעבד. וע"ז תי' דאו"ה דס"ל נ"ט בר נ"ט מותר בבישול וצלי וכ"ש בחריף ע"כ הטעם דצנון שחתכו בסכין מטעם דסתם סכין שומן בעין קרוש עליו וכמ"ש הראשונים דאי נ"ט בנ"ט מותר בבישול וצלי ס"ל הטעם הצנון כפי' א' דרש"י דסתם סכין שומן קרוש עליו אלא אותו מקלת נפגם במעל"ע אע"ג דקיי"ל בסי' ק"ג וסי' קכ"ב דבעין הדבוק בכלי לא נפגם במעל"ע אבל בסכין שג"כ מסתמא' נמי מדית משומן משום מיאוס וכ"מ פרש"י בפי' הא' ואלא בסכין עוד נשאר קצת שומן אותו קצת נפגם שפיר במעל"ע לזה הביא האו"ה לבה"ת דחריף משוי לשבח ובסי' תר"נ כ' כ' פי' אחרי על הג"ה או"ה מ"מ דין דכאן היא היא :

מעתה לדינא הדין כאן שפסק בש"ע בחריף ודוחקא נ"ט בר נ"ט אסור וכ' הש"ך משום דס"ל דוחקא וחריף נ"ט בנ"ט אסור וכך פסק בש"ע אפי' בב"י אסור קו' הפר"ח קשה על מקומו דמה נתבשל וצלי מותר נ"ט בר נ"ט מכ"ש בחריף הגם שכתבתי תרוצים על קו' זו בסי' תרל"ט אות ג' מכל מקום מאחר מדברי ראשונים מוכח להיפך ומה שהמציא הרמ"א דין זה בסי' צ"ה ס"ב ונרשם עם או"ה ותשו' רשב"א וסה"ת והגה ש"ד ומשם לא מוכח דין זה כמו שמבאר א"כ אין לנו להמציא דין זה הנה מאו"ה כבר כתבתי ממדוך אין ראי' ושכן י"ל להג"ה או"ה ותשו' רשב"א נמי קשה הא רשב"א במדו' ובתה"ב ס"ל בבישול וצלי נ"ט בר נ"ט מותר

מותר וכ"ש חריף ולוק שמתבו בסכין כ' בסי' א' דבס"י משום שומנונית בעין והסיק תסבר לומר בתשו' ס"ל כ"ע בר נ"ט בחריף אסור נפרמ"ג סק"א בש"ך הרגים כגה וכ' בתשו' חזר ממה דס"ל כתבו' ובתשב"א. דבר זה פי"א נאמרו דא"כ ה"ל לתשובה לבאר ולראות השבבת שכ' בתדו' ובתה"א אלא מי כתבתי בסי' תרל"ט אות ג' דכתבו' ס"ל ב"ע בר נ"ט גם בחריף מותר ובן פרשתי נמחבר ואלא אפי' במקומה בב"י אסור דלאפי' אחר הקיעות עדיין נשאר שומן בעין וכתב"י נעשה לפנים וכמש"ל שכן ס"ל הג"ס או"ה וכבוך שכוונתי שאמרתי מסברא דנפשא כן לייסב תשו' רשב"א והש"ע כאן ומה שכתבם סה"ת ג"כ אין ראי' דסה"ת לטעה דס"ל נ"ע בר נ"ט בכלי אסור דשוה רק ב' נ"ט א"ס דגם בלונן דאיכא ב' נ"ט אסור אבל אכן דס"ל בסי' ל"ה נ"ע בר נ"ט בכלי מותר מכ"ש בחריף. ומה שכתבם בגהמ"ד סי' ס"א כנ"ל בשם מהר"ם ג"כ לא מוכח דהגה ס"ד כ' שם בשם מהר"ם על בשר שמתקנין בתבלין ושומן שסורק מקדירה רותחת וקדירה של חלב נוכנת שלא הי' בת יומא והי' נקי ושהה בתוכו מעל"ע ואסר הכל הקדירה והתבשיל מטעם דאגב חורפי' דתבלין ושומן מפליט עיקר הטעם של החלב מהקדי' מידי דהוי סכין של עכו"ם שחתכו בו לנון ושומן עכ"ל הנה התם לא מיירי מנ"ט בר נ"ט דהא עיקר הבשר עצמו והחריף מפוי לפגם וליכא כאן נ"ט בר נ"ט אלא כמו קדירה של בשר לא יבשל בו חלב או איפכא:

איברא מה שר"ל בסי' תרל"ט אות ג' דגם ש"ע ס"ל הכי בסע"י לאסור משום שומן בעין אבל נ"ט בר נ"ט בחריף ס"ל למותר קשה מס"ג במדוך אמנם דין זה בלא"ה הקשה הש"ך ס"ק י"ט ולקו' בידי אפשר למבילא דין מדוך ולי' לא ס"ל או ש"ס דחריף ביותר המדוכה דסוה כבית שאור וגם תבלין חריפי כעין זה תי' בדג"מ דין מדוך לאסור אפי' ביבש לדעת או"ה דיבש חריף לא מהני לשבס:

וכ"ג דעת המ"כ שכ' שם אם חתך בסכין של בשר לאם שהוא אינו חריף לריך גרידה לאכול בו חלב לא פי' הסכין מקנא והב"י וכ"פ בש"ע סי' ס"ע משום שלעולם נשאר קצת שומן טוח על פניו ואינו ניכר ואף שכ' ר' שמשון הובא בב"י דמותר שמא ר' שמשון הי' סובר כריב"ן דדוקא דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בחלב אבל נתבשלו אסור וה"ה לנון שחתכו בסכין של בשר ואינו משום שנשאר טוח על עניו ולא קיי"ל הכי וכמו שכתבנו עכ"ל משמע הא לדידן נתבשלו מותר ה"ה לנון שחתכו בסכין של בשר מותר נ"ע בר נ"ט ולא אסור אלא משום שומן בעין על פניו ובפרמ"ג בש"ך ס"ק ב' הביא דפר"ח סולק אמחבר והכא דפסקו בסי' ל"ה דגלו שרי נ"ע בר נ"ט מכ"ש לנון חורפי' ודוקא גרע טפי וככר"ו אות א' מקיל במקום שיש עוד לד להקל וכ' הפרמ"ג ואני אומר אליבא לגוז מפסק ש"ע והרב והמעיין בפוסקים יראה כמה דעות סוברים כן אף מ"ד דגלו שרי חורפא ודוחקי' גרע טפי נקישוס ואבטיח למה גורך מבואר בסה"ת והגה"ד סי' ש"ם דחורפי' קלא ודי בגרירה עכ"ל וקשה לא זו שלא מצאתי בפוסקים הכי מאן דשרי גלגו חריף ודוחקא אסור אלא אפי' הפוסקים שהבאתם בסי' תל"ה דס"ל הכי אולי גם הפרמ"ג לאלו הפוסקים מכוין כתבתי דלא מוכח כלל וכמ"ש וגם הש"ע לא מוכח דהכי ס"ל ומקישות נאבטים דר"ל הפרמ"ג דמשם ראי' בחריף ודוחקא אסור ג"כ לא מוכח בכלל דסה"ת והגה"ד ס"ל גלגן אסור ועוד גם בקישות ואבטים י"ל דאתו לאיסור משום נ"ע בר נ"ט אלא משום שומן קרוש עליו נ"מ קשה אמאי לא סגי בהדחה כמו שהקשה רשב"א ע"ז תירלו משום דחריף קצת בלע קצת כמו דאי' כגמ' כגון משום דסריף בלע טפי ועיי' לל"ח דף ל' שהקשה מה שהניף מבלגיותא שם דאם עם התגור כחלב משני הישק חרבה ב"מ ולמה לא משני דמיירי הגרגיתא כתנור של מתכות כמו דמשני הכי גרב ותי' דוקא לרב דס"ל נ"ע בנ"ט אסור א"ש אבל לדידן בהלכה נ"ע בר נ"ט מותר ומאי לבוך היסק לימני בקנוח ע"כ א"ב ש"מ דהלכה אפי' בבישול ולגי נ"ע בר נ"ט מותר ה"ה חריף ודוחקא ואמנם יש לומר דאין בתי' גים לישב קו' הגל"ח דסך מקמין ותבלין כבר ס"ד בתנור שייך היסוק מבפנים להוגיא בבלוע אפי' בכלי חרס בהסקה בפנים אין חילוק בין כלי מתכות לכלי חרס א"כ שפיר פריך ארשב"א דתמר דאסור הסגור לעולם:

והבלתי סק"ה כ' דרש"י פי' בזבחים דף ל"ה דלכך אסור כבה ב"א סנור משום שאין מלגא עידי נחו דס"ל נכם"י דגלגו מותר בתנור אסור משום גומה ע"ג א"כ מי דחקו לרש"י דהכא ב"א עליג וס"ל דנ"ע בר נ"ט אסור א"ו דס"ל גרש"י בגללה אסור וגומה מע"ג לא ס"ל גרש"י מ"כ ס"ה חריף ובנחקא אסור כמו גלגו וקשה מה בא' דלמא אין ב"כ בש"י גומה ע"ג לא ס"ל דמתקנם וא"כ ע"כ כפי' בגבה ב"א משום בלוע ואסור גרבה ב"א משום נ"ע בר נ"ט אבל מג"ל דיש חילוק בין גלגו לגלי גרש"י דלמא גם בגלי לרש"י אין חילוק וב"נ בר נ"ט סבי למה בקיי"ל ב"ע בר נ"ט שרי ואלא ע"כ רבה ב"א דאסר כרב ס"ל דנ"ע בר נ"ט אסור גלא קשה מידי אפרש"י מי דחקו לפרש משום דפנו דלמא משום גוח הא למ"ש א"ש כיון דגיחה לא ס"ל גרש"י וא"כ ע"כ משום הבלוע אוסר רבה ב"א אע"ג דהוה נ"ע בנ"ט ופרע בא"ש פרש"י דבא הבאתי לעיל סי' ל"ה ס"ק א' הקשה לדעת בגללה ג"כ מותר מה סריך פסחים דף מ"ה ס"ל לבב קדירות ישברו ובתנור מהני היסק דבא ע"י שהיסק בגרף הטיח ובגופה הוה נ"ע בר נ"ט הלכך בתנור דמיגו' בנ"ע בר נ"ט בהסירת הלכך מהני היסוק בגרוף הקמין משא"כ בקדירות בפסח דהוה איסור לא מהני היסק בפי' היסק אינו יוצא מידי דפנו לעולם נמי דקי' לרב יש"ל נ"ע בר נ"ט אסור:

אמנם עדיין קשה מה שעמא דרבה ב"א כלא תיובתא מבריית ממאי לא מהני היסק בשעת הא דאסור לאכלו בכותח א"ע גם לבינן כמ"ש שם' משום טוח ע"ג אסור אבל דהיסק דגרף קטות הוה נ"ע בר נ"ט אע"כ דרבה ב"א ס"ל נ"ע בר נ"ט אסור א"כ א"ש פרש"י שפי' דרבה ב"א דס"ל נ"ע בר נ"ט אסור ולפי"ז ליתא לתרוצו של גל"ח על קושיתו דאמאי לא משני הברייתא מיירי בכלי מתכות ותי' דפריך שפיר מברייתא דאי בכלי מתכות למה דקיי"ל להלכה נ"ע בר נ"ט מותר למה לריך הסקה ליסגי בקינוח מאחר דבלא ברייתא קשה לרבה ב"א דלמא לא מהני היסק דהא הטוח נשרף אע"כ משום בלועה עדיין אסור וא"כ ע"כ רבה ב"א לא אתא כהלכה אלא ס"ל נ"ע בר נ"ט אסור גם מברייתא לא קשה דליסגי בקינוח כיון דס"ל נ"ע בר נ"ט אסור אלא נ"ל על קו' הגל"ח כתרולי שכתבתי לעיל:

(ב) **בש"ע** עד שיטול מקום חתך הרשב"א בחדו' לאוסר כולן דרש"י כ"כ דחריף ודוחקא עדיף מגלגים מרותחים ועוד מחלתות דאוסר כולו וכ' הגר"א דפוסקים דס"ל כ"כ ס"ל דלא עדיף מאם כחם דבלא רוטב דאין אוסר אלא כ"כ וא"כ הרשב"א ס"ל דעדיף מחם כחם בלא רוטב ועיי' פרמ"ג בא"ח סי' תנ"ז בע"ז סקי"ג שכ' באמן אפשר דמשהו אזיל בכולו א"כ אם חתך א"כ לנון זה בסכין של פסח יולא משהו ונאסר הסכין אע"ג אין בלועה יוליא מתתיכה רוטב דלמא דוחקי' דסכין וחריף עדיף מחם בחם בלא רוטב דהא דעת רשב"א אוסר דעי' כל הלנון דדוחקי וחריף עדיף מחם בחם ואע"ג דלא קיי"ל כוותי' י"ל אפי' עדיף דוחקי' וחריף מחם בחם מ"מ אינו אוסר אלא כ"כ כיון דליכא רוטב מ"מ נעבין דמשהו יולא בלא רוטב י"ל כדברי רשב"א דדוחקא וחריף עדיף כנ"ל ביאור דבריו אמנם לפ"ש בשם הגר"א שחולקים על רשב"א ס"ל דלא עדיף דוחקא וחריף מחם בחם בלא רוטב ממילא אפי' משהו אינו יוליא וגם קשה לי על רשב"א דאיהו הא כ' נתבשל נ"ע בר נ"ט מותר ולנון שחתכו בסכין של בשר הטעם כפי' א' דרש"י משום דבסכין שומנונית עליו וראי' מקישות ואבטיח דלריך גרידה א"כ לא ס"ל כפרש"י הב' משום דחריף ודוחקא עדיף מבישול והאיך מביא ראי' דאוסר כלו מפרש"י הב' דעדיף דוחקא וחריף מבישול והר"ן הביא דברי רשב"א ולא הביאו הך ראי' דרשב"א וגם הראי' מחלתות כ' הב"י דיפה דחה הרא"ש א"כ מהכ"ת דעדיף חריף ודוחק מחם בחם בלא רוטב. ואלא למה דפי' הש"ע ורמ"א אע"ג דגלגו שרי חריף ודוחקא עדיף א"כ שפיר י"ל כרשב"א דבלע טפי הנה כבר כתבתי לעיל אות א' דמן הפוסקים מוכח דגם בחריף נ"ע בנ"ט שרי כמו בגלגו א"כ חריף ולא עדיף מחם בחם בחריף לא אמרינן נ"ע בר נ"ט גם לאו"ה ויש לכאו' עוד ראי' על זה דהא או"ה ופסק רמ"א כוותי' בסמוך לכתחל' לא יאכל הלונן בחלב וכ' או"ה משום דלא בקיאין עד כמה בלע אבל בדיע' משמע דסגי בנטילה כדעת הרא"ש א"כ ש"מ דחריף ודוחקא לא עדיף מחם בחם א"כ אמאי בנ"ע בנ"ע עדיף גורף ודוחקא הי' הרשב"א תלי' זה בזה דאם חריף ודוחקא עדיף מחם לענין נ"ע בר נ"ט ג"כ עדיף דבולע בכולי ועדיין ל"ע דפרמ"ג בפתיחה לה' תערובת כ' חם בחם אין בלועה יולא בלא רוטב אפי' משהו אין יוליא אבל מתשו' רמ"ה וכ' דמשהו יוליא והבאתי בבריסם לעיל סי' תר"ו א"כ אפי"ת דדוחקא וחריף לא עדיף מחם בחם הא גם בחם כמי יוליא משהו בלא רוטב ומה שהקשה הפרמ"ג על תשו' רשב"א ישבתי שם ובסי' תקל"א וא"כ אפי"ת דחורפי' ודוחקא לא עדיף מחם בחם בלא רוטב מ"מ גם התם עכ"פ משהו יוליא א"כ ה"ה בחריף ודוחקי' ולפי"ז אני כתבתי בחבורי לאו"ח סי' תמ"ז כדכיד הש"ב ס"ק ל' להבליע לסכין לא עדיף חורפי' ודוחקי' מחם בחם ג"כ אינו ראי' להתיר בלא יהי' עדיף מ"מ כחם בחם משהו יוליא יבולע

(ד) **אמנם** יש לומר כיון דעיקר כדעת פר"ח ופלתי דדוחקא וחריף מותר נ"ע בר נ"ט וקמ"ש גם אני בתות הקודש והוא מדעת האחרונים למה דגלגו שרי מכ"ש חורפי' ודוחקי' א"כ חורפי' גרע מגלי וכרמ"א לקמן סי' ק"ה ס"ח כ' בטוס וב"י דכל בישול בלא רוטב דינו' כגלי וא"כ א"כ עדיף נמי אם בלא רוטב מחורפי' ודוחקי' כמו גלי דעדיף א"כ אפי"ת בחם בלא פולט משהו עכ"פ אין ראי' לדוחקי וחריף והיינו מ"ש דכליף דוחקא וחריף לענין התפשטות מנ"ע בר נ"ט הא רשב"א כ"כ בהג"ל:

נענד נ"ל דסנה הש"ך בסי' ל"ד ס"ק כ"ז הקשה אמאי דפסק הש"ע בחתך בשר רותח בסכין חולבות ב"י אסור כולו הא קיי"ל בסי' ק"ה ס"ז חם בחם בלא רוטב אין אוסר אלא כדי נטילה ותי' הש"ך התם דהתם בסי' ל"ד הוא בולע ג"כ משומנונית של חמאה א"כ מיירי בבשר שמן וסמ"ג דלקמן סי' ל"ו אם חתך בסכין של איסור או של חלב לנון אינו אסור אלא כ"ב י"ל דהתם ליכא אלא משום חורפי' דלנון עכ"ל א"כ יצא לנו דין דבחורפי' ודוחקי' גרע מאם כחם בלא רוטב דהתם בשומן אוסר כולו אפי' בלא דוחקא כדאי' בסי' ק"ה ס"ז והכא לא אסור בחריף ודוחקי' יותר מכדי קליפה אפי' בשומן דהא סכין של חלב בלע משמנונית חמאה. וא"כ נ"ל גלויה במ"ש בתשו' למ"א שם שהביא פרמ"ג אע"ג דמשהו יולא מ"מ ביש עוד לגדין שמקילין אשלאות כן ה"כ דיש לגדין להקל חדא דפרמ"ג הטעה דאפי' משהו אין כולט ואפי' ת"ל דפולט משהו לגדין בושמה וחריף גרע מחם כחם בלא רוטב. ואפי"ת דיוליא כלו רוטב אפ"ס י"ל דמיגו מבליע יתעך הסכין הקשה והא לפולט מן הסכין נתוך הלנון י"ל דכתב הפוסקים ס"כ משום שמנונית בעין של הסכין בלע לתוך הלנון

אנב

אגב חורפי' משא"כ משהו הנפלט מן הצנון לתוך סכין קשה אבל הצנון אסור כולו אפי' דיעבד אפי' חתך כדי נטילה דמשהו יש עכ"פ אע"ג בשאר דברים שצריך נטילה אפי' בחמץ מותר משום דאינו מפעפע יותר אפי' משהו כדאי' בש"ע סי' תמ"ז ס"א אבל בדוחקי' וחריף דפ' רמ"א בסמוך בא"ה לכתחלה לאסור כולו וכ' הא"ה משום דאין אנו בקיאין כמה בלע וא"כ י"ל עכ"פ משהו בלע וא"כ בחמץ אסור בהגמ"י סוף ה' חמץ ומצה כ' גם בחמץ בחם שאינו אוסר אלא כ"נ מ"מ משהו אזיל בכולי והבאתיו בסי' תמ"ז סק"ו אלא בסי' תס"ז ס"ק כ"ה כתבתי טעם אחר להגמ"י :

סימן תר"ג .

(א) צ"ע אש"ע שפי' צנון שחתכו בסכין של חלב אינו אוסר כראב"ד וסמ"ג ורא"ה ורא"ש דסה"ת וש"ד וא"ז והגמ"י ומרדכי והג"א ואגודה נ' דס"ל כרשב"א ור"ן דאוסר כולו (ב) ביאור דברי סמ"ג דגם הוא ס"ל כרשב"א ור"ן וחידוש דין דתשו' רשב"א וסמ"ג והג"ה או"ה סברי דאין חריף מחלי לשבח הבלוע בכלי (ג) מתוס' ומהר"מ ר"ב מוכח כרשב"א וט"ז א"ח סי' תמ"ז נ"כ פי' סה"ת דאוסר כולו וכן משמע מטור ולא כת"ח (ד) עוד טעם לסמ"ג דלא מתיר כ"נ אלא באב"י דמחלי לשבח דרבנן ומ"ש הפרמ"ג מתשו' רשב"א שהוא מה"ת אדרבה מרשב"א משמע שהוא מדרבנן ובפתחי תשו' שהוכיח מסברא שהוא ודאי מה"ת ישבתי נכון (ה) מראב"ד דמקיל כ"נ אין ראי' לדידן די"ל הראב"ד לשיטתי' אזיל וטעם המנהג שכ' הגש"ד דאסרו לגמרי [הקרי"ן] י"ל נמי דס"ל כרשב"א ור"ן הלכך לדינא נ"ל בב"י כרשב"א ור"ן :

(א) **בש"ע** ס"א כדי נטילת מקום. כ"כ ב"י שכן דעת הראב"ד וסמ"ג ורא"ה והרא"ש וטור הכא זה לשון סמ"ג וכ' ר' ברוך שיכול להיות לדמות אותו לקורט של חלתות שנפסק בסכין של גוי דאגב חורפי' מחלי לי' לשבח אמנם אף לפי דבריו בד"א שחתכו הבצלים דק דק כדרך שעושין לקדירה אבל אם לא חתכו כ"א מצד א' אעפ"י שאינו די בנגיר לבי פסקי' מ"מ יחתוך מקומו בעומק ודיו ול"ט דסמ"ג כ"כ לדעת עצמו וכן הרא"ש פ' כזה כסמ"ג אע"ג דרא"ש כ' קליפה הוא לאו דוקא אע"ג דצריך נטילה לא מדקדק כמבואר בא"ח סי' תמ"ז ס"א והבאתי כן לעיל סי' תל"ה אבל לשון סה"ת עצמו משמע דס"ל כרשב"א דאוסר כולו' דז"ל סה"ת אם חתכה בסכין של גוי שומן ובצלים ושאר דברים חריפים שזהו איסור הבלועה בירק אז צריך ס' בקדירה שיעור כל הירק דחתיכה עצמו נעשית נבילה וצריך ס' כמו"ה ולשון סה"ת הובא בש"ד כלל ס"א והגמ"י ומרדכי ואגודה בפ' כ"ה והג"א ו' כמ"ש שם בש"ד כלל ס"א דיל"פ דברי סה"ת דנעשה כל הירק נבלה שכ' סה"ת משום דמתפשט בכולי' כרשב"א וגם יל"פ כסמ"ג ולא כ"כ אלא כ"כ ומה שהצריך ס' בקדירה כנגד כל הירק כולו מיירי דוקא שחתך הבצלים דק דק כדרך שעושין לקדירה. ול"נ דהגמ"י ומרדכי ואגודה לא פירשו כסמ"ג דא"כ הי' להם להביא דבריו של סמ"ג שכך דרכם והביא דברי הסמ"ג על דברי סה"ת וכ"מ בא"ז סי' תס"ז שכ' מדלא קאמר בע"ז דף ל"ט דתנן ואלו שהן אסורין של עכו"ם ואין איסורין איסור הנאה ולא תנן צנון שחתכו בסכין של עכו"ם כיון דתני קורט של חלתות וה"ה לצנון דחד טעמא נינהו ותדע דקאמר בגמ' מניינא למעוטי מאי ולא קאמר למעוטי' צנון שחתכו בסכין של עכו"ם דהרי מדלא קאמר הכי ש"מ דאסור וכולי אסור עכ"ל ואי רק כדי נטילה אסור אלא בבישול דחתך דק דק אבל כשהוא שלם סגי כ"כ א"כ בלא"ה א"ש דלא תנן צנון של גוי משום דאי"ל זה תקנתא בכ"כ א"ו דמתפשט בכולי וכן מוכח מדאוסר כל הצנון שחתכו בסכין של עכו"ם ולמה לא שרי כ"כ א"ו דס"ל במתפשט בכולי' וכן מת"ש וכולי אסור דהיינו של גוי וקאי על צנון שחתכו בסכין עכו"ם בלא בישול אמנם ידוע שלא הי' לבעלי ש"ע ונושאי כליו ס' הא"ז בזמנם וכ"מ במרדכי בפ' אין מעמידין סי' תתלו שכתבו אגב חורפי' דחילתות של עכו"ם כגון צנון ושומין והאלר כו' הרי דלא כסמ"ג שכ' דוקא בצלים שחתכו הבצלים דק דק כדרך שעושין לקדירה אלא גם צנון של גוי אי ולא חותכין לבישול דק דק אפי"ה אסור כל הצנון של הגוי מדלא כתבו דסגי כדי נטילה שרי ועוד דומיא דחלתת דאסור לגמרי :

(א) **ועל** הסמ"ג קשה שאם כוונתו כמ"ש הב"י חורפי' דצנון ודוחקי' בכן יומא כמי אינו בולע לסה"ת אלא כדי נטילה ה"ל להביא תחלה דברי סה"ת שכתבתי לשונו לעיל שכ' תחלה בב"ח אם שגג וחתך בסכין של בשר לא סגי בהדחה שהרי נבלע בהם ונתפשט הטעם ואם אחרי כן נותנן בקדירה רותחת מותר כשי' לבטל טעם הסכין הבלוע בי' דאין זה רק מעט ועל זה כ' סה"ת מ"ש לשונו לעיל וז"ל אבל אם חתכה בסכין של גוי שזהו איסור הבלוע בירק אז צריך ס' בקדירה שיעור כל הירק דחתיכ' עצמו נ"נ וצריך ס' כמוה וא"כ כ' הסה"ת וזה הביא הסמ"ג מ"ש סה"ת ויכול להיות שאין חילוק בסכין אלא אפי' אב"י חשוב כב"י דאגב חורפי' דצנון או הירק דחריף מחלי' לי' לשבח כדאמרינן גבי חלתות וכו' וע"ז כ' הסמ"ג אף לפי דבריו בד"א שחתכו הבצלים דק דק וכו' ה"ל להביא דברי סה"ת מ"ש אבל אם חתכה בסכין של גוי וכו' דצריך שיעור ס' כנגד כל הירק ויש לספק דלהכי צריך ס' כנגד כל הירק משום דבצלים בסכין מתפשט בכל והוה לי' לסמ"ג מקום לדבריו דאינו מתפשט בכל אלא כדי נטילה ונעה כל' נבלה ומשום שחותך לחתיכות דקות נעשה כל חתיכה דקה נבלה הלכך צריך ס' כנגד כל הירק והמבוא שערים באמת מסופק על ש"ד על דבריו אלו של סה"ת מ"ש אבל אם חתכה בסכין של גוי וכו' דצריך ס' כנגד כל הירק ומספק אי טעמי' דסה"ת משום דצנון מתפשט בכולי' וע"ז כ' די"ל כסמ"ג דלכך צריך ס' כנגד כולו משום דמיירי בחתכו לחתיכות דק דק והסמ"ג השמיט כל זה לגמרי מ"ש אבל בסכין של איסור צריך ס' כנגד כל הירק. ואלא כ"ל דסמ"ג פי' דברי סה"ת דלכך צריך ס' נגד כל הירק משום דס"ל כרשב"א בכן יומא חריף ודוחקי' מתפשט בכולי' וכמש"ל שכן ס"ל הא"ז ומרדכי ואגודה והג"א ולא כמבוא שערים שכתבתי לעיל שפי' דברי ש"ד שכ' כדברי סה"ת ופי' המ"ש דסגי בנטילה כראב"ד וכ"מ בב"י בסי' זה ד"ה ומ"ש וכן הדין בשומן וכו' במס"ם ואפי' בב"י משמע דפליגו עלי' דסה"ת והיינו שב"י הבין בסה"ת דמתפשט בכולי ונעשה מה"ט כולו נבלה וז"כ דפליגו עלי' דהיינו הראב"ד ורא"ה וסמ"ג שכ' הב"י לעיל דאינהו ס"ל דאינו מתפשט אלא כ"כ (והיות כן קשה גם אב"י הא הסמ"ג כ"כ דבריו לסה"ת דסגי בנטילה והא הכי' הדין דסה"ת ס"ל כרשב"א דאוסר בכולי' א"כ גם הסמ"ג ס"ל הכי והאיך כ' הסמ"ג לסה"ת שאינו בולע אלא כ"נ)

(ב) **אלא** כ"ל דגם הסמ"ג ס"ל בכן יומא חריף ודוחקא מתפשט בכולי' רק על מ"ש הסה"ת דיכול להיות שאין חילוק בסכין אלא אפי' אב"י דחריף מחלי' לי' לשבח בסכין אב"י ס"ל לסמ"ג כמ"ש בתשו' רשב"א סי' תל"ז דלא משום בלע שבתוך הסכין מחלי החריף לשבח אלא השומנונית מועט שע"ג הסכין (אע"ג דרשב"א ס"ל דבעין על הכלי אינו פוגם מעל"ע כיון שהוא מרודד ואינו אלא טיחה בעלמא ושליט בה אוירא אף היא פגומה כשאינו ב"י עכ"ל ור"ל דהך טיחה בעינא משוי לי' החריף לשבח וא"כ א"ש הסמ"ג מ"ש דלא אסור אלא כדי נטילה לאו משום דוחקא וחריף אין בו כח להתפשט יותר ז"א בב"י אוסר כולו אלא באב"י ומשום שמנונית מעט סגי בנטילה כמ"ש בט"ז סי' ל"ד סקי"ג בשר רותח שחתכו בסכין חולבות שאב"י אינו אוסר אלא כ"ק ורותח ודאי מתפשט בכולו ואפי"ה סגי בקליפה וט"ז כ' דנטילה בעי והטעם כ' וכ"כ בש"ך משום שמנונית ע"ג סכין דבר מועט הוא כדאי' בפסחים דף ע"ו נטף מרוטבו על החרס יטול את מקומו :

ובאו"ה כלל ל"ח דין א' וב' כ' דברי סה"ת דגם בשאר דברים חריפים מחלי לשבח ל"ד חלתות כ' שם הג"ה או"ה והיינו מטעם דסתם סכין קצת שומנונית יש עליו ומ"מ בדבר המועט הסוא הוה ניתר שפיר בהפגת טעם אלא דחריפות דצנון משוי לי' לשבח והבאתי משפ"י במ"כ כוונתו לעיל תחלת סי' תרמ"ט ואני כתבתי שם פי' אחר ולפי"ז א"ש בפשיטות דהג"ה או"ה נמי ס"ל כתשו' רשב"א וסה"ת גופי' ס"ל דבלע בתוך הכלי אין כח בחריף למחלי לשבח רק הס"ת מיירי בסכין וכן חילתות דשם חריף מחלי לי לשבח ג"כ בסכין אתמר דדוקא השמנונית שע"ג סכין דנפגם במעל"ע חרפי משוי לי' לשבח מ"מ מש"ש לענין נ"ט בר נ"ט ג"כ אחת דהיינו דאפי' נ"ט בר נ"ט מותר בחורפי' ודוחקא מכ"ש מגללו דשרי א"כ הוה שרי כמו נוטל"פ ומשום שומנונית הוא דצריך נטילה ובאב"י מותר לדעה א' דלא ס"ל חריף מחלי לשבח :

(ג) **וכן** מוכח מתוס' ע"ז דל"ט דס"ל כרשב"א ור"ן דאוסר כולי' שהקשה שם למה אסור חלתות בכולי' ותי' דחלתות בלע טפי הרי כרשב"א שמביא ראי' מחלתות דבלע בכולי' ולא כב"י שהסכים עם הרא"ש משום דחלתות קורטין קטנים אסרו כולם (ועל תי' הרא"ש קשה הא המוכרים מוכרים הרבה חלתות ובמעט מהם שנאסרו מן הסכין כ"כ ולא ג"כ דרא"ש ני"ל כ"כ א"כ הבלועה בסכין דבר מועט הוא ונתבטלו המיעוט ברוב כמו זיתם מי לימכ"ש לקמן אח"כ ראי' בפ"ת ס"ק ה' עמד בזה ותי' ול"ל בשל גוי אין לו ביטול כמ"ש הראב"ד הובא בר"ן בפ' א"מ בשל גוי אין הולכין אחר נ"ט כדי שלא יפרוצו ולפי"ז יש ראי' למש"ל סי' תקע"ב אות ד' דגם רמב"ם שכ' גבינות נכרים אסור אע"ג דליכא כדי נ"ט משו' מעמיד ל"ב ס"ל נמי טעמי' דראב"ד דראב"ד מביא ראי' מחלתות ולמה כולו אסור ולא נתקנא הסכין בראשונים ונתבטלו בשאר ככו' פ"ח אע"כ כתי' פ"ח כטעם דראב"ד וגם רבו של הרא"ש מהר"מ רוטענבורג כ' ג"כ ס"ל כרשב"א ור"ן הביאו הרא"ש שם ובתוס' בע"ז דחולק אס' התרומות מדנקט דוקא חלתות ולרא"ש צריך לנקוט דוקא חלתות של גוי אסור כולו משום שקטנים הם א"א בקליפה משא"כ צנון איברא בסמ"ק שהביאו ב"י בא"ח סי' תמ"ז גבי בוסר משמע פשטות דבריו שם לסה"ת אין אוסר כולו ואולי לשון סה"ת הבאתי לשונו לעיל בב"ח בחתוך הצנון בסכין של בשר שכ' דאין זה רק מעט ואולי הוה מחלק בין סתירא לאיסורי כך רצה לחלק המבוא שערים ודוחהו אטו איסורי יותר מתפשט ובט"ז שם ס"ק י"ג פי' דברי תרומות כמ"ש לעיל דמתפשט בכולו גם הטור שהביא סה"ת כ' ואם בישול הצנון צריך לשער כנגד כל הצנון הרי דלא ס"ל כמו שכתבתי לדעת סה"ת דאסור כל הצנון ולא כסמ"ג שכ' דוקא בבצלים אסור כולו משום שחותכין דק דק כעושין כשמבשלין דהא צנון אין מבשלין. איברא בת"ח מתמה על הטור דלמה כ' כנגד כל הצנון ולא סגי כדי נטילה והביא הסמ"ג אבל ז"א דטור אע"ג איהו ס"ל כדעת אביו הרא"ש דאוסר כ"כ

כ״נ אבל התרומות ס״ל דחולק דאסור כולו וחולק אסמ״ג וכמ״ש בב״י דרשב״א ור״ן דאסרו כולו מולקים אסמ״ג והביא הטור דברי תרומות אע״ג דחולק עם אביו כמו דגם בלא״ה חולק דסה״ת דאוסר כשיעור כל הירק משום אנ״כ ורא״ש וטור לא ס״ל נ״כ בשאר אסורין :

ד **וכבר** כתבתי פי׳ בדברי סמ״ג שכוונתו לדבר אחר אבל בדין זה ס״ל כרשב״א ור״ן ופשטות סה״ת דאוסר כולו ואפשר עוד דוקא לענין חריף משוי לשבח מקיל הסמ״ג דאסור רק כ״כ דס״ל מחלי לשבח דרבנן כמ״ש בפרמ״ג בט״ז סק״א אבל בב״י י״ל חורפי׳ ודוחקי׳ כולו אסור ומ״ש בפרמ״ג דמתשו׳ רשב״א סי׳ תל״ז מוכח שהוא דאו׳ אדרבה הא רשב״א להיפוך ס״ל וז״ל אי״א שהוא דאו׳ א״כ קשה מכלי מדין וא״כ כל מה שהקשה רשב״א שם מכלי מדין משמע דאלא אמאי שהוא מדרבנן וא״כ מה שחולק הרשב״א שם אסה״ת שפי׳ גם שאר דברים חריפים מחלי לשבח ורשב״א הקשה אכן לא שמענא אלא חילתות וכו׳ עוד אמאי לא אסרי׳ תורה אלא קדירה ב״י הא גם אב״י האיך מותר ניחוש דלמא שמש בו ישראל דבר חריף וצ״ל לאו משום דס״ל דחריף משוי לשבח מה״ת דהא ס״ל לעיל דהוה דרבנן אלא תוס׳ שהביא רשב״א דהוה מה״ת א״כ ס״ל לרשב״א לדחות דעת סה״ת ולדעתי דהוה דרבנן א״כ אם גם שאר דברים אסיר האיך לא שמענא בשום מקום דבר זה אלא בחלתות ופשיטא שאין להחמיר כיון גם בחלתות רק מדרבנן אלא אפי׳ ת״ל על ספ״ה אין להקשות דהוא ס״ל שהוא מן התורה כדעת התוס׳ קשה בכלי מדין אב״י אמאי שרי ניחוש שמא יבשלו בו דבר חריף ובפתחי תשובה לעיל סי׳ ל״ה סק״ד כ׳ בשם הרבה פוסקים שהוא מדרבנן ואח״כ מסו״ת שיבת ציון כיון דאמרו רבנן דמחלי לי׳ לשבח בודאי קים להוא לרבנן דכ״ע א״כ הוא מה״ת וכ״כ בשו״ת ר״ע איגר וצ״ל מהא לאו ראי׳ דהא הריטב״א בע״ז הקשה אפי׳ הוא כ״ע אמאי אסור דהרי זה כמבשל נבלה סרוכה או מבשל את העפר דשוב אינו חוזר וניעור א״כ י״ל דאסור רק מדרבנן אלא דל״ע על הריטב״א הא קיי״ל לקמן סי׳ ק״ג פגום ולבסוף השביח אסור וי״ל דהוא רק מדרבנן אבל לריטב״א משמע מותר לגמרי ואפשר לחלק וס״ל בכלי לסוף השביח מותר לגמרי :

גם בס׳ באר יעקב כ׳ לקמן סי׳ ק״ג דמחלי לשבח מה״ת דאל״כ אמאי אסרו קורט של חלתות שמא יש להם כלי מיוחד לכך או חתכו בסכין חדש וה״ל ס׳ דרבנן ומשום קושיתו כבר הקדימו רשב״א בתשו׳ סי׳ תל״ז ובאמת הוכיח מזה כהך רבותא דס״ל דקורט של חלתות דוקא נקיט הש״ס ע״כ הנה ז״א דהא הרשב״א בחדושיו לחולין דף קי״א ס״ל דקורט של חלתות לאו דוקא והובא בב״י בסי׳ זה מנה״א באתך לגון בסכין דאוסר כולו והביא ראי׳ מחלתות וכו׳ באר יעקב שם באותו תשובה דע״כ רשב״א ס״ל דלאו דוקא הוא חלתות והיינו דס״ל בתשובה באמת דהוה רק מדרבנן וכמו שכתבתי ומה שהקשה דלמא סי׳ לו סכין חדש י״ל דחלתות סי׳ מוכרין הרבה למסחר וכי יהי׳ להם תמיד סכין חדש גם לא ס״ל כר׳ יונה דמתוכי יש לו כלי מיוחד ורא׳ הא תוס׳ ע״ז דף ל״ו כתבו ד״ה בשמאל לשמואל ניחא דאי ת״ק אסר שמן משום דס״ל נוטל״פ אסור אי ר׳ יודה נשיאה יכול להתיר שמן משום שאין רוב הציבור יכול לעמוד אבל שאר דברים נוטל״פ האיך היתר נגד שמאי והלל · והנה ע״כ נוטל״פ דאסור לשמאי והלל אין לומר שהוא מה״ת א״כ אפי׳ אין רוב ציבור יכול לעמוד פשיטא שאינו יכול להתירו וא״כ אינו אסור אלא מדרבנן וקשה נ״כ הא הוא ס׳ דרבנן שמא הי׳ להם כלים מיוחדים אע״כ דזה לא חשיב ספיקי אלא סתמא משמשים בכליהם :

ועוד י״ל דמ״ש השיבת ציון דמסתמא קים להוא לרבנן דנותן טעם יש לומר כמ״ש תוס׳ ע״ז דף ס״ט ד״ה אמר רבא מה קאמר רבא בעכברא בשכרא לא ידענא אי ס״ל לרב נוטל״פ אסור או אשבוחי משביח לטעמי׳ קפילא ותי׳ וי״ל דשמא עכברא בשכרא מחזקו ומחמצו כן י״ל דחורפי׳ מחלי לשבח ונרגש הטעם אבל י״ל ע״י החריפות ניכר יותר הטעם אע״ג שאין הטעם עצמו משתנה ומפני שראו בחלתות בימיהם שניכר הטעם קלוש מחמת החריפות א״כ ודאי עושים עם סכינים האסורים וליכא למימר תו דשרי מטעם ספיקי דרבנן כיון דכאן אסרו טעם קלוש שלא נרגש בלא חריף וע״י החריף נמי ליכא אלא טעם קלוש אלא החריף מחזקו והוה כדבר הנרגש למעלה מס׳ הטעם :

ויש לדמות זה במרגיש טעם יותר מס׳ דהוה טעם קלוש דאי׳ בר״ן בפ׳ ג״ה דאסור ובמנחת כהן בפ״ג ובפ״ה כ׳ אי עבידי לטעמן אסור מדרבנן גם טעם למעלה מס׳ מדרבנן ואני כתבתי בה׳ תערובות וא״י באיזי סימן דר״ן לא אסור אלא מדרבנן אמנם מעמיד הספר״א ופלתי סי׳ צ״ח ס״ח שאינו אסור אלא מה״ת ואני ישבתי לא״ה והובא בש״ך סי׳ צ״ח ס״ק כ״ט שאינו אלא מדרבנן בסי׳ תרפ״ב וא״כ הך דחורפי׳ מחלי לשבח י״ל לדומה לזה דטעם קלוש הוא ע״י החריף ואסרו מדרבנן שוב ראי׳ שהבאר יעקב כ׳ ב׳ סברות דחריף מחלי לשבח הא׳ מכח החריפות נהפך הפגם להיות משביח בעצמו ואינו עומד בפגמו והופן ב׳ שלעולם הפגם נשאר פגום בעצמו אף אי מבשלין בו דבר חריף רק חריפות התבשיל גורם שאינו נרגש פגמו בתבשיל ומחזקו להיות כמו טעם ומשובח אבל הפגם בעצמו נשאר לפגם ולא דנהפך להיות לשבח עכ״ל והנה אופן הב׳ הוא כמ״ש :

ונ״ל דב׳ טעמים תלוי בפלוגתא דרשב״א בתה״א ורא״ה בב״ה דהנה רשב״א ס״ל דטעם בכלי אב״י אינו פגום שאינו ראוי לגר מ״מ מותר מפני שפוגם בתבשיל קצת א״כ אינו נהנה א״כ יש לומר דעדיין הבלוע בכלי לא חשיב כפגרה דהא עדיין ראוי הוא לגר וא״כ ע״י חריף נהפך הפגם לגמרי לשבח ויש לומר גם האופן הב׳ דעומד בפגמו אלא שהחריפות מחזיקו להיות כמו טעם וכמשובח ולאופן הא׳ הוא אסור מדאו׳ כיון דנהפך הפגם עצמו לשבח אבל באופן כיון שאינו נרגש אלא דמחזיקו להיות כמו טעם מהכ״ת שיהי׳ אסור מן התורה או כמ״ש אי דמה שמרגיש הוא לא עדיף מטעמא למעלה מס׳ דטעם קלוש הוא ואינו אסור אלא מדרבנן מעתה הרשב״א דס״ל שהוא מדרבנן אפ״ת דלאו מכח קושיתו כ״כ שהקשה האיך יליף ר״מ נוטל״פ אסור דלמא שמא יבשל בו חריף משום קו׳ לא כ״כ הרשב״א דלא הוה אלא מדרבנן דעל קו׳ יש תרוצים או כמ״ש רשב״א בתשו׳ מכח קו׳ י״ל דוקא חלתות או תרוצים אחרים כמ״ש עוד תי׳ בבאר יעקב ועי׳ עוד תי׳ בחס״ו סי׳ ק״י ובחיבורי לאו״ח סי׳ תמ״ז ס״ק כ״ט אלא הרשב״א דס״ל דהוה דרבנן ס״ל כאופן הב׳ :

אמנם רא״ה ס״ל דבלועה בכלי הוה אינו ראוי לגר והוה כפגרה ורא״ש כ׳ כן ופקע איסורי והאיך ע״י החריף נעשה האיסור מחדש א״ו לרא״ה חריף מחלי לשבח ר״ל כאופן הב׳ דעומד בפגמו אלא או כמ״ש הב״ע דע״י חריף הוה כטעם לשבח או כמ״ש דאינו אלא כטעם קלוש וכסי׳ תשב״ז כתבתי דסמ״ק ותוס׳ ורא״ש ס״ל כרא״ה א״כ ודאי לא אסור אלא מדרבנן ויש לנע״ד לסמוך ארשב״א שהוא דרבנן לכל הנ״ל כיון בלא״ה הרבה פוסקים לחלתות דוקא ולא שאר דברים חריפים :

עוד כ׳ הבאר יעקב בתשו׳ דאשונה ד״ה אבל כד דייקת מהא דכ׳ תוס׳ ע״ז דף ל״ט וחולין דף ח׳ דסתם כלים של נכרים אב״י מוכח מדהתיר ר׳ יודה נשיאה וב״ד התירו משום דקסברי נטל״פ מותר והיינו משום דאב״י וכ״כ הרא״ש בע״ז דל״ח והר״ן וא״ד דס״ל כדעת התוס׳ דל״ה ונפסקי תוס׳ הנ״ל דשמן זית היה דבר חריף מה הועילו בכך דסתם כלי אב״י הא שמן זית הוה דבר חריף ומחלי לי׳ לשבח ע״כ וי״ל דא״ה כיון דמחלי לי׳ לשבח רק מדרבנן שפיר הועילו כיון דאין רוב הציבור יכול לעמוד בו שפיר התירו שמן כמש״כ סי׳ תרנ״ה שגרס כפול :

ואומר אני דז״ל מרא״ד דס״ל דמבליע רק כ״כ חריף ודוחקי׳ אי מרא״ד הוכחה לדידן דז״ל דרא״ד לשיטתי׳ הובא בר״ן שם בפ׳ אין מעמידין דמה דאסרו גביעות של נכרים אע״ג שאין בקופה כדי נ״ט ורא״ד לא ס״ל מעמיד לא בטל אלא כ׳ דבאסורין הללו שאסרו חכמים משל גוי לא הלכו חכמים אחר נ״ט ואין מטעמין אותו לקפילא משום שלא יפרצו וכן למ״ד גביעות אסור משום שמחליקין פני׳ בשומן חזיר וכן בשמן של גוי למ״ד זליפתן של כלים אוסרתן וכן בקורט של חלתות אלמא בכל דבר של גוי אין הולכין בהן אחר נ״ט עכ״ל הר״ן וא״ש דס״ל דחריף ודוחקא אין אוסר כולו כמו שכ׳ בחלתות דאסרו כולו בשל גוי אע״ג דלא נ״ט בכולו אין הולכין בהם בשל אחר נ״ט אבל לדידן דלא אסור אלא בנ״ט אף בשל גוים ומשמן חזיר וזליפתן של כלים ע״כ דלא קשה לדידן של גוים אתי׳ כמ״ד נוטל״פ אסור ומשמן חזיר שהביא ראי׳ ועוד ראי׳ שכתבו ישבתי אני לדידן לעיל סי׳ תקע״ז אות א׳ וכ׳ א״כ חלתות דאמר כולו אמרינן טעמי דנ״ע בכולו דאי רק כ״כ אמאי אסרו בשל גוי כולו דאכן לא ס״ל בשל גוי הולכין אחר נ״ט א״כ עכ״פ לדידן אין הכרח מרא״ד ונראה עוד דמ״ש בהג״ה ש״ד הובא בש״ך סקי״ב והכתוב אותן בסי׳ שאח״ז שכ׳ דנהגו איסור בקרין בחתך בסכין ולא הקילו היתר בנטילה י״ל דאותו מנהג דס״ל כרשב״א ור״ן דחריף אוסר כולו ודוק · ולדעתי העני׳ כנידון דס״ע כאן בלונן שחתכו בסכין של בשר אין להחמיר לאסור כולו׳ רק כ״כ ואפי׳ בשומן וכ״ש בסי׳ הקודם משום כיון לפוסקים אם נגלו שרי נ״ע בר כ״כ כ״ש חריף כמ״ש בסי׳ הקודם ולגמרי שרי אכן מלינן לסמוך אפוסקי׳ דלא אסור כולו אלא כ״כ אבל בסכין של איסור אב״י דכ׳ הרמ״א בסוף ספעי׳ דהמנהג להתיר בקרין ולנוטות במקום שאין נמצא לקנות רק המיתוכים י״ל דממנהג כזה אין ראי׳ להתיר בכל דבר חריף באב״י כדי נטילה דיש לומר בקרין ולנוטות יש עוד סניף שמוכרין הרבה ונתקנה הסכין ונתבטלו הטעם בראשונים אע״ג מטעם זה לחוד לא סמכינן עיי׳ ש״ך ס״ק כ׳ ואלא באב״י אפשר להקל בכ״ד חריף כל״מ דהא איכא מהר״מ מר״ב וסיעתי׳ דמתירין לגמרי בשאר דברים חריפים אכן מלינן לסמוך אפוסקים כדי נטילה :

אמנם בחתך בסכין של איסור ב״י לגון ודברים חריפים נ״ל מכל הראיות מהפוסקים שהבאתי דאוסר כולו וכולו נ״כ וצריך ס׳ כנגד כל הירק בנתבשלה ובמנ״י כלל ס״ק י״א פ׳ כדעת הרב שם אם חתך לגון של ישראל בסכין של איסור אף שעדיין לא נתבשל מקרי דיע׳ ולא כש״ך סק״י דמשמע קצת מדבריו לחומרא וכ״פ בחכמת אדם כלל מ״ט דין כ׳ ולמ״ש לא מבעיא לא נתבשלה דאוסר כולו אלא כמ״ש אוסר אפי׳ נתבשלה וצריך ס׳ כנגד כל הלגון דנ״ל ואמנם המנ״י מיירי שם בלמוטות של עכו״ם וסתם סכין אב״י אפשר לצדד להקל כדבריהם אפי׳ לא נתבשלו עדיין דספי ב״י נ״ל אבל בסכין ב״י נ״ל דאסור בלא נתבשלה ואלא אפי׳ כבר נתבשלה וצריך ס׳ כנגד כל הלגון :

סימן תרנ״א.

(א) ישוב על קו׳ בינת אדם אשך שכ׳ בשר ששהה עם הציר בכלי של איסור מעל״ע מותר מטעם נוטל״פ הא חריף משוי לשבח וכו׳ סברת הש״ך דמחלי לשבח ל״א אלא בלא נקלש החריף

החריף כגון שחותך בסכין בצנון בעין. אבל החריף שנבלע בכלי איסור כל מעל"ע נקלש החריפות וא"כ בסוף מעל"ע אין בחריף כח למשוי לשבח (ב) דברים שאינם חריפים ביותר שכ' הט"ז סק"ט דמותר במקום הפ"מ נ"ל בב"ח דאיכא נ"ט בר נ"ט מצינן לסמוך בדברים שאינם חריפים ביותר כגון בפירות חמוצים וכי"ב אפי' שלא במקום הפסד להתיר ‡

בס' בינת אדם סי' ע"ח כ' אם מלחו בשר בכלי עץ ועמד בו ימים רבים ואח"ז לאחר שפינו הבשר כבשו בתוכו ליפתן שקורין בוריקעס הוא רוטערובין ולאחר שנתמן הרבה לקחו רוטב שקורין (ראס"ל) ובשלו אותו בקדירה כ' אפי' אם עמד איזי' ימים בלא בשר מ"מ הרוטב הוא חריף כחומץ וע"י כבוש מעל"ע מוציא מן הכלי כמ"ש הש"ך בסי' ק"ה סק"ב ובט"ז שם סק"א ודברי ש"ך סי' ס"ט סקס"א צ"ע שכ' דאפי' שהה הבשר עם הציר בכלי מעל"ע מותר מטעם נוטל"פ ודבריו צ"ע דהא בחריף לא שייך נוטל"פ עכ"ל וכן הקשה במנ"י ומ"א שם בסי' ס"ט ול"כ דעת הש"ך דהכא חריף הראשון שאם בישל דבר חריף בכלי נעשה לפגם הכלי במעל"ע דגם חריף נפגם בדופני כלי רק אחר שנפגם בישל דבר חריף זה מחלי לשבח הבלועה שיצא מן הכלי וא"כ הציר הנכנס בדופני כלי בתוך מעל"ע ג"כ נפגם בתוך הכלי ועל כל פנים דחריף זה אין מחלי' לשבח כל מעל"ע כמו דכבוש דצריך מעל"ע ובסוף מעל"ע נעשה הכבוש רק צריך גם בחריף להיות כבוש מעל"ע א"כ גם משום מחלי לשבח אין עושה חריף בכבוש תוך מעל"ע אלא בסוף מעל"ע. ואתי חריף בסוף מעל"ע נקלש כבר ואין בכוחו למחלי' לשבח דהא אין החריף מוציא טעם אלא ע"י שהחריף נבלע בתוך דופני הכלי ומפליט הבלע מכבר והרי החריף בדופני הכלי נעשה במשך מעל"ע נוטל"פ כמו כל חריף ראשון ובסוף מעל"ע שנעשה כבוש ואי יהי' החריף משוה לשבח זה לא אמרי' דודאי גם תוך מעל"ע נקליש דופני קדירה ובכבוש כל מעל"ע מסייע להיות כבוש כמבושל והוא דהוה נ"ט בר נ"ט אלא שהרוטב חריף וחריף מוציא גוף הטעם וגם מחלי חריף א"כ כיון דמערבין עם הרוטב מים שלא יהי' חריף ביותר וראוי לאכילה א"כ יש לדמותו לפירות חמוצים שכ' הט"ז סק"ט דמותר במקום הפסד א"כ ה"נ הכלי' אסור והתבשיל מותר במקום הפסד ול"כ בנ"ט בר נ"ט כנידון זה דפר"ח מתיר בחריף ופלתי מסכים עמו בזה עוד צד להקל וכתבתי בסי' תרמ"ט שכן העיקר א"כ בפירות חמוצים שכ' או"ה דלא מקרי חריף יש לסמוך להקל בלא הפ"מ מכ"ש כשהי' כמי אב"י וכי"ב פ' הב"ח גופי' שם בסי' מ"ח ומה דמשמע מהכ"א בחריף לא נעשה כבוש בכלי אלא מעל"ע הוא כט"ז ס"ק מ"א אבל הדרישה שם ס"ל דסגי כדי שירתיח וכ"פ במג"א סי' תמ"ז סקט"ז וש"ך סי' ס"ט סקס"א שכ' דצריך מעל"ע כ' בפרמ"ג שם דוקא בציר שהוא משום אין מליחה לכלים משא"כ שאר דבר חריף סגי כדי שירתיח וכ"כ במ"ז כאן ס"ק ט' ועי' סי' תע"ז כתבתי דעיקר כפוסקים דחריף צריך כבישה מעל"ע וכ"כ לקמן סי' תרנ"ג אות כ' ובסוף סי' תרנ"ה כ' מפסקי תוס' כדרישה דבר חריף אוסר אפי' בכלי :

סימן תרנ"ב.

(א) מהר"מ שכ' ראי' מגמרא דחלתית דוקא משוי לשבח לאב"י כ' ג' תשו' על ראי' זו מן הפוסקי' ומא"ז ראי' להיפוך (ב) ישוב קו' הש"ך סקי"ב דלמה השמיט הרמ"א דברי הגש"ד בדין קרי"ן והש"ך רוצה לחלק בין צנון לקרי"ן ומ"י וכנה"ג חולקים עליו דאין חילוק ולדידהו קשה קו' הש"ך דלמה השמיט הרמ"א קרי"ן וכתבתי דרמ"א נקיט דוקא צנון תלינן במרא וחצינא אבל בקרי"ן לא סמוך להקל כהגש"ד וצריך נט"מ כנ"ל דלא כח"א אבל חתוכי ענפי קרי"ן בצדדין דודאי נעשה בסכין צריך נט"מ בכל חתך וצ"ע לרוב הפוסקים אסור כולו (ג) נ"ל דמותר לקנות שומים ובצלים ולחתוך מהזנבות כדי קליפה ‡

בהג"ה ואם יש ספק אם נחתך בסכין של איסור אזלינן לקולא לכן קונים הצנונות שיש בהן חתוכין לצד זנבותיהן כי תלינן שנעשה במרא ואגינא בהג"ה ש"ד מהרא"י ז"ל הגה כלל ס"א העולם נהגו איסור בתמכא שקורין קרי"ן אם נחתך ראשו בסכין של גוי אמנם כמה פעמים יכול בה שנעקר מן הארץ במרא ואגינא ואז נוהגים בו היתר ויראה שאם יש לתלות במרא ואגינא אעפ"י שהוא ספק אין להחמיר כי סברות והוכחות גדולות כ' מהר"מ דדוקא בקורט של חלתות אמרינן דחורפי' דידי' משוי לשבח ולא משום דבר אחר חריף כלל וכן רב יחיאל והרבה גדולים שוין להתיר מהרא"י ז"ל עכ"ל :

וגוף דברי מהרא"י שסמך אדעת מהר"מ שכ' ראיות גדולות ברא"ש בפ' אין מעמידין לא כ' רק ראי' א' מדנקיט שם דוקא חלתות של גוי אסור ולא נקיט ג"כ שאר דברים חריפים. איברא דראי' זו ראי' להג"ה ש"ד שם דמסכים באותו כלל דצנון שחתך בסכין אוסר כולו. אבל לסמ"ג והאב"ד ורא"ש וטוש"ע ש"א שפסקו דצנון לא אסור כדי נטילה לא קשה דנקיט חלתות דוקא דשאני חילתות של גוי דאסור כולו והטעם כמ"ש הרא"ש בפס"ה משום דחלתות חותכין דק דק הלכך אסור כולו :

וכן נדחה ראיות מהר"מ למ"ש הרשב"א והר"ן הק' הי' דלמה צריך בגמ' מטעם דחלתות משוי לשבח ולא אמר משום דסכין שומן קרוש עליו ותירצו דמיירי בחתוכי' דמקנא סכינו וכ"כ בריטב"א בע"ז א"כ כמו א"ש דנקיט חלתות דדוקא חלתות דרך למכרו בחנות אבל שאר דברים שאין דרך למכרו בחנות ושל בעה"ב פשיטא דאסור משום סכין שומן קרוש עליו ועוד למ"ש הש"ך ס"ק י"ז א"ש קו' מהר"מ דדוקא חלתות שהוא חריף ביותר אוסר אפי' ביבש וכא"ז בחולין ה' בב"ח כ' ראי' להיפוך מן מהר"מ דאי' שם בגמ' פ"ב דע"ז אדתנן התם בסוף משנה דחלתות הרי אלו אסורין ופריך הרי אלו למעוטי מאי ואי כהר"מ למה לא תנא למעוטי שאר דברים חריפים :

(ב) **והנה** בש"ך ס"ק י"ב כ' שהרב קיצר קצת דהגה"ה ש"ד ואו"ה לא היתר מהרא"י אלא הקרין דהרבה פוסקים שחולקים אמהר"מ וכן יש פוסקים דהיינו ר' יחיאל והמביאים דבריו דאיכם אוסרים אלא בצנון אבל בצנון היכי ידוע שהסכין ב"י אלא דמסופק אם חתך בו הצנון או לא דאי חתך בו בודאי הוה אסור לכ"ע ספיקא לחומרא היוצא לנו מהש"ך דלמה לא כ' הרמ"א תמכא כמ"ש מהרא"י :

אמנם הנה על רמ"א לק"מ ותימא על הש"ך שהביא הגהות או"ה ושם כ' כרמ"א שכ' דתלינן בצנונות בספק שנעשה במרא ואגינא כמו דתלינן בריאה במשמשי ידי' דטבחי' א"כ לק"מ קו' הש"ך דמהרא"י לא מתיר אלא בקרי"ן משא"כ בצנון דליכא לסייע' דעת ר' יחיאל דצנון הוא חריף מה בכך מ"מ שפיר תלינן כמו דתלינן במשמשי ידי' דטבחי' א"כ אפי' בב"י בצנון למה לא נתלה דאפי' בדאו' תלינן דהא תלינן במשמשי ידי' דטבחי. ול"ל דכך הקשה הש"ך על הרמ"א ועל הג"ה או"ה דאם תלים זה במרא ואגינא הוה תלי' יפה כמו במשמשי ידי' דטבחי למה צריך המהרא"י לטעמים אחרים משום דמהר"מ מתיר בב"י ור' יחיאל מתיר בשאר דברים חריפים זולת צנון וחלתות תיפ"ל משום דתלינן במרא ואגינא כמו דתלינן במשמשי' ידי' דטבחי וכיון דלאו תלי' גמור הוא אלא כשאר ספק הלכך כ' הש"ך בצנון וב"י ורק ס' א' או ס' במרא ואגינא לא תלינן. אמנם נ"ל ביישוב הרמ"א והו"ה דצנונית שהם חתיכים לצד הזנבות שפיר תלינן במרא ואגינא כי החתך לצד הזנב בא מן החפירה משא"כ קרי"ן שגדילו בשוה ויסר אין כאן הוכחה לתלות במרא ואגינא דתמכא נ"ל זנבות הלכך צריך מהרא"י סניפים להתיר ולצרף להיתר מהר"מ ור' יחיאל :

והנה על הש"ך שהקשה ארמ"א שהג"ה ש"ד כ' דוקא אלא בקרי"ן והקשה במנ"י כלל ס"א וכה"ג הובא בפ"מ בש"ך סקי"ב בהג"ה או"ה כ' בהדי' צנון וכך הסכימו דאין חילוק בין קרי"ן לצנון ול"כ דז"א אלא כש"ך דרמ"א כ' בצנון דוקא כטעם שכ' האו"ה ומ"ש דאזלינן בס' נחתך בסכין לקולא הוא כמו שסיים בנחתכו לצד זנבותיהן תלינן לקולא מטעם לחוד במקום הזנבות יש לתלות במרא ואגינא כמשמשי ידי' דטבחי' זה ובהג"ה או"ה כ' עוד שכל החתוכות שהם לצד הזנב אפי' אינו בדקות הזנב אלא אף למעלה ממנו הרבה עד שליש ומחצה ואפי' שני צדדין עד מחצה תלינן בברזל שחופרין בו אבל למעלה מזה וכ"ש שעל הצנון ודאי אסור :

והנה קרי"ן למה שכתבתי לעיל שגידולו בשוה ויסר דליכא להתיר מטעם תלי' לחוד ואינו דומה למשמשי ידי' דטבחי' י"ל ה"ט דלא כ' הרמ"א שהיתר בקרי"ן דלא כש"ך דיותר מותר בקרי"ן דהש"ד מתיר דוקא בקרי"ן אלא אדרבה קרין ס"ל דאסור לכך השמיטו הרמ"א דתלי' במרא ואגינא ל"ד למשמשי ידי' דטבחי מפני שאין לקרין זנבות ורמ"א לא מתיר בצנון אלא לצד זנבות בצנון ומה שצירף דעת מהר"מ שכ' ראי' דוקא חלתות ראי' זו ליתא כמש"ל דנדחה ראיות מהר"מ הלכך השמיט הרמ"א קרי"ן שמתיר הת"ד או י"ל כיון שכ' הרמ"א דוקא צנון לצד זנבות אבל קרי"ן דליכא זנבות ממילא נשמע דצריך נטילה לא מבעיא מה שנחתך הענפים מן הצדדים בקרי"ן דזה ודאי נעשה עם סכין אלא אפי' מה שנחתך למטה כנגד השורש נמי י"ל דאסור דשמא נעשה בסכין מכל מקום נ"ל למטה לצד השורש סגי ג"כ אבל מן הצדדים דודאי נעשה מן הסכין צ"ע אם סגי כדי נטילה כיון דרוב הפוסקים ס"ל דגם בשאר דברים חריפים אסור כולו וכמ"ש בסי' תר"כ שכן דעת רוב הפוסקים לאסור כולו וכ"מ דהעולם נהגו איסור שכ' מהר"א דאסור כולו ומהרי"א לא מתיר אלא משום דאיכא נמי ספק מרא ואגינא וזהו רק בחתוכי למטה שנחתך בשעת חפירה ובחכמת אדם כלל מ"ע כ' שהמנהג לקנות קרין אף שנראה שנחתך דמסתמא תלינן שלא נחתך אלא במרא ואגינא שכן הדרך עכ"ל ונ"ל דכל זה בחתוכי למטה א"כ י"ל אפכא דרמ"א השמיט קרין משום דלהג"ה או"ה דמדמי לתלות כמו דתלינן במשמשי ידי' דטבחי א"כ דוקא צנונות שיש לו זנב לא תלינן אלא כדרך שחותכין הצנון בשעה שחופרין אותו מן הארץ כך הדרך לחתוך לצד הזנב אבל שלא לצד הזנב לא תלינן בקרין דליכא זנב סתמא תלינן בכל מקום שנחתך למטה שנעשה ע"י מרה ואגינא אמנם נ"ל להצריך נטילה בקרין למטה דהא הגהש"ד כ' מנהגא להיפוך דאסרו בקרין וגם הוא כ' דהוה ספק אי נעשה במרא ואגינא משמע אפי' למטה יש ספק וכ"כ בפרמ"ג בש"ך סקי"ג בקרי"ן שטמין כולו בקרקע אפי' למעלה מהני תולין במרא ושכן משמע בד"מ והג"ה או"ה א"י היכן משמע כן בד"מ לא הביא דין זה בקרי"ן כלל וגם בהג"ה או"ה כ' דבלי הגש"ד שבקרי"ן שספק ולא ודאי שנעשה במרא ול"ל כיון דמדמי למשמושי ידי' דטבחא לעיל סי' ל"ו דוקא במצר החזה דרך היד לעשות נקב אבל בס' שכ' ש"ד שיש לספק אם בסכין

אם

אם בתרא נאינו תולה במרא משמש שסדרך בכך לחוד נ"ל דהדרך ג"כ לחתוך בסכין למטה במקום הדק :

עוד כ' שם בחכ"א ח"ל וצריך לדקדק בבצלים כי הרבה שחותכין הזנבות וזה ודאי נראה דע"י סכין ולכן אסור לקנותן גם דהוה כלכתחלה ולכך אסור לקנותן משום דלכתחלה חיישינן דאסור כולו ונ"ל למ"ש הש"ך סק"א דזנבות של שומים ובצלים נמי לא חריפי ולא כלעי אלא כ"ק לכ"ע ליכא הכי א"כ מותר לקנותן ולחתוך מהם כ"ק :

ודע דלשון רמ"א קשה מתחלה כ' ואם יש ס' אם נחתך בסכין של איסור אזלינן לקולא דמשמע דאף שידוע שהסכין ב"י אלא ס' אם נחתך בו או במרא ואיכא שרי כמ"ש הש"ך והש"ך הקשה ע"ז דבהג"ה ד' משמע דוקא בקרי"ן יש להתיר בה"ג ולא בלמון וכו"ם הקשה עליו דהא יש לנכון חזקת היתר ועי' בפתחי תשו' שכ' דתוס' חולק על הפלתי ושו"ת שיבת ציון דעתו בכפל ודאי איסור ליכא חזקה משום דהוה כקבוע האיסור ולא בטל מדרבנן ובכפל איסור הוה חזקה ובכי חזקה לאסור אבל בספק אם נחתך בסכין של איסור מוקמינן אחזקה וכמ"ש רמ"א דאזלינן לקולא וקשה לי דהא בהג"ה ש"ד משמע שלא כדבריהם דלא מתיר בספק משום חזקה אלא דמתיר משום דהרבה פוסקים ס"ל דלא מקרי חריף אלא חלתות ור' יחיאל ס"ל דוקא לנון ואלתות אלא כ"ל כיון שנחתך מקרי ריעותא ועי' מה שהארכתי בזה בסי' תר"כ אות ס' בשם הרבה מחברים דלפעמים כשראו שיש ריעותא גדולה לא אוקמוהו אחזקה ושם בסי' תר"י כ' דשגג השו"ת שיבת ציון הנ"ל מ"מ דברי רמ"א קשה מתחלת דבריו משמע הכי דמטעם חזקה ספיקי לקולא ודבר זה ליתא בהגה ש"ד והג"ה או"ה ושיים הרמ"א לכן קונים הגלונות שיש בהן חתיכין לגד זנבותיהן הא בזה לאו משום דמוקמינן אחזקה אלא משום דתולין במרא ואלונה אלא ע"כ דגם מ"ש ואם ספק אם נחתך בסכין של איסור אזלינן לקולא לא איירי בחתך שיש לספק בו שנעשה בסכין כגון למעלה בלמון ותלינן אפי"ה לקולא מטעם חזקה ואפי' ב"י כמ"ש הש"ך ז"א בה"ג רעיתא לא מוקמינן אחזקה כהנ"ל אלא סיפא דדברי רמ"א מפרש לרישא ברישא ג"כ איירי שהחתך במקום שדרך בכך שנעשה חתך ע"י מרא ואיכא בשעה שמוליאין לארץ והטעם דאזלינן לקולא משום דתלינן במרא ואלונה כמו דתלינן במשמשי ידי' דטבחי וא"ש שע"ז כ' הרמ"א לכן קונים הגלונות שיש בהן חתוכין לגד זנבותיהן ועם בפתחי תשו' שכ' בשם ת"י דריעותא שלא מנופה לא מוקמינן אחזקה והנה כל הפוסקים אחרונים שהבאתי בסי' תר"י אות ה' לא ס"ל כן ובסי' תש"ה אות ו' כתבתי מאחרונים שכ' להיסוף דריעותא מנופה גרע מריעותא הבא ממק"א ועי' תוס' חולין י' ע"ב ד"ה מ"ם וכן א' משנים וכו' מוכח דלא כת"י וכן יבמות דף ס"ז ד"ה רישא נוקמה אחזקה אע"ג דאיכא ריעותא שלא מנופה :

סימן תרנ"ג .

(א) (ב) אם עמד בארש"ט או שאר דבר בכלי איסור מעל"ע קודם שנתחמץ ואח"כ נתחמץ בכלי זו תו לא אמרינן דחריף מחלי לשבח כח"י ולא כפרמ"ג וח"ד שחולקים עליו ובתבתי ב' טעמים לדברי ח"י ופמ"ג בט"ז ס"ק ט' אוסר אפי' הורק מכלי איסור לכלי אחר דמ"מ אחד שנחמץ מחלי לשבח ובח"ד מתיר בהורק לכלי אחר (ג) בכלי חולבת דאיכא נמי נ"ט בנ"ט דשרי (ד) ביאור דברי פרמ"ג דמתיר כח"י שם בסי' תמ"ז בזיתים שכבשו קודם פסח ונתחמצו אח"כ ונעשה חריף מותר משום דהוה אכ"י נ"ט בנ"ט ודוקא שהורק לכלי של יו"ט וכבר כתבתי באות א' וב' להתיר אפי' בכלי איסור ולא הורק לאחר שנתחמץ (ה) אע"ג דנטל"פ אסור מדרבנן הוא נ"ט בנ"ט דהתיר' ואיסור חדש לאיסור תורה ולא כפרמ"ג :

בש"ע סעי' ב' ופירות חמוצים עיי' ט"ז סק"ט דבארשט מקרי דבר חריף ואם עמד בכלי איסור מעל"ע קודם שנתחמץ ואח"כ נתחמץ בכלי של איסור נאסר דהא גם אחר החימוץ מקבל טעם מהכלי ומחלי לשבח וחק יעקב סי' תמ"ז ס"ק מ"ג כ' אף שנתחמץ אח"כ לא אמרינן תו מחלי לשבח ולא ידענא מהו מידי דהוה אפוגם ולבסוף השביח וכא"מ איך אוכל יטעם אלא אפי' במינו אסור פוגם ולבסוף השביח וא"ד תי' דח"י איירי שהוריקן לכלי אחר קודם שנתחמץ ודחוק לישבו אמנם סתמא דח"י לא משמע הכי וח"י כ' דבריו לטור וא"כ גם הטור איירי סתמא שעומד באותו כלי מ"מ במחמץ באותו כלי בתוך הפסח ודאי לא שרי :

ול"נ אפי' איך אוכל יטעם מותר כמש"ל סי' תר"כ בשם הריטב"א כיון דנטל"פ פקע איסורי' ושוב מחלי לשבח תו אינו חוזר וניעור וסופו להשביח רק מדרבנן אסור וכתשו' רשב"א דס"ל מחלי לשבח בחריף רק מדרבנן ולא כפרמ"ג ושיבת ציון סי' ל"ב שכ' דרשב"א בתשו' ס"ל שהוא מה"ת וא"כ י"ל הכו דלא לוסיף עלי' דוקא בסכין של איסור ב"י שכל הבלוע שבו איסור ע"י החריף וליכא קליסתא שפיר חל שם איסור חדש על ההיתר שבכב סותר בשהי' לפגם משא"כ בנידון דידן דהי' כבוש המי סוכין או זיתים בסי' תמ"ז בח"א שם מעל"ע קודם שנעשה חריף א"כ נקלט טעם האיסור בכלי מחמת שנבלע בו מלא התירא וגם אותו מעט הנשאר בכלי נעשה אבי' שוב כשנעשה אחר הכבושה חמוץ וחריף תו אין באותו בליעת איסור הנשאר שבכלי לחול עליו שם איסור חדש שבארש"ט או הזיתים שם חדש איסור לחול על ההיתר אפי' חמץ שנמו עליו וא"ל שם חדש לא גרע מאיסור ממש דבגע שם איסור מכי ע"י שנפגם ה"ה בחמץ כן בנפגם פקע שם חמץ לפני זמנו מכי' וחמץ שנמו עלי' לא מהני אלא דלא מקרי התירא כלע שכתבתי כי"ב בסי' תרע"ה אות ד' אפי' בנ"ט בר נ"ט דאיסורי' לא אמרי' דחל שם איסור חדש על ההיתר בטעם קלוש אפי' באיסור מה"ת מכ"ש כאן דלא אסור חריף מחלי לשבח רק מדרבנן לדעת תשו' רשב"א ואלא אפי' מחלי לשבח מה"ת י"ל כן בטעם קלוש כמו שכתבתי בנידון דידן איכא רק טעם קלוש אינו חל שם חדש לומר סופו להשביח אסי"ת סופו להשביח מה"ת אסור וחל שם איסור על שככר הותר אבל בטעם קלוש אינו חל וא"ד לפי דבריו שהוריקו בכלי אחר ושרי ג"כ כ' דשרי משום טעם קלוש ע"ש כן י"ל אפי' בלא הורק איכא רק טעם קלוש בתוך הכלי איסור כהנ"ל תו אין חל שם איסור חדש על ההיתר עי' תוס' ע"ז דס"ט ד"ה איבעיא' דשרן כיון דטעמו מועט לא מחלי לשבח אע"ג דהתם ספק כאן דלריך לחול שם חדש פשיטא וקל :

ב' **ועוד** י"ל טעם לחק יעקב כמ"ש במנ"י כלל ו' ס"ק ה' בשם או"ה כלל ל' דבכל דברים החריפים אין כבישה פחות ממעל"ע ושלא כדעת הרא"ש ואף כתבתי בסי' תע"ז אות ב' די"ל דגם הרא"ש הכי ס"ל ובאות ג' שדעת הרבה פוסקים הכי ס"ל ובאות ד' וס' וכן העיקר מכ"ש בחריף דבלא"ה מקילין כמ"ש בהג"ה ש"ד בקרי"ן כלל ס"א כיון דאיכא מהר"מ דס"ל דוקא חילתית מחלי' לשבח וא"כ י"ל כחק יעקב דלאחר שנחמץ ונעשה חריף לא מחלי לשבח מן הכלי אלא ע"י כבוש מעל"ע וי"ל כמש"ל סי' תרכ"א בתוך מעל"ע שעדיין אינו כבוש אינו מועיל לאסור אלא בסוף מעל"ע כשנעשה כבוש ואז הוא נוטל"פ ומה שנעשה חריף בסוף מעל"ע ע"י הכבישה אינו יכול למחלי' לשבח ועי' כבוש דמעל"ע מה שיכול לפלוט פולט בסוף מעל"ע והרי הפליטה נוטל"פ וא"ת דנשאר עדיין איסור בתוך הכלי כיון דלא הוה הגעלה וכשחריף עומד בתוך הכלי עדיין האיסור שבו ומחלי לשבח ע"י החריף מ"מ גם פליטה האחרת שלא יצא בכבוש מעל"ע הראשון אינו פולט ג"ש אלא בכבוש עוד מעל"ע שוב נעשה הבלוע בכלי נוטל"פ דגם חריף נעשה נוטל"פ כדופני כלי כמבואר לקמן סי' קכ"ב בד"מ שם דלכך חריף ראשון לא מחלי לשבח וק"ל :

ג **ובפרמ"ג** בט"ז ס"ק ט' כ' אם בקדירה בן יומה בכלי חולבות אסור לבשל הבארשט לכתחלה עם בשר כמ"ש הרמ"א סי' צ"ה ס"א ובדיעבד שרי ועי' פ"ת הקשה ע"ז הא נללו אף דיע' אסור וזה הוא ככללו עי"ש ול"נ הנה בפמ"ג ש"ך סק"ד כ' דע"ז ס"ל נללו אסור לא כמלא כן וש"ך בסק"ד אף שמביא מרש"ל דאוסר נללו ב' נ"ט אבל ההלכה אינו כן אלא כמנהג שכ' רמ"א בדיע' גם נללו מותר וכ"מ ש"ך סי' צ"ה סק"ס דמתיר עירוי וכ"מ בפמ"ג שם וכ"כ בפ"י סי' צ"ה ס"ק ח' אמנם מדב' הפרמ"ג א"כ ואם עירוי מקדירה חדשה על הסוכין בכלי חולבות מותר לכתחלה עם בשר כדין עירוי והיינו שנטלו משם קודם אמולין ואם נשתהא שם לאחר החימוץ כדי שיתן ע"ג האש וירתיח אז אסור בין במולבות וכ"ש בכלי איסור דנטל"פ ונ"ט בר נ"ט לא שייך בד"א ואפי' בדיע' אסור וחולק ג"כ אח"י ולמ"ש הדין כח"י מכ"ש כיש עוד נ"ט בר נ"ט הפרמ"ג לשיטתי' בסק"ב כ' דאין לזוז מספק ש"ע ואבל למ"ש בסי' תרמ"ט בחריף מותר נ"ט בר נ"ט הפרמ"ג מן הפוסקים כיד עוד לד להקל מותר וא"כ למ"ש כח"י אפי' בכלי איסור כ"ש דשרי בנ"ט כרנ"ט כמ"ש אמנם לבסוף משמע דהפרמ"ג נמי מודה בכלי חולבות בנ"ט בנ"ט בסמוך בזיתים אמנם דוקא בהורק לכלי אחר :

ד' **ובדי** להבין דברי פרמ"ג ודין היוצא ממנו הוא אע"ג באיסור חולק אח"י וס"ל אפי' בהורק לכלי אחר קודם שנתחמץ כשנתחמץ אח"כ מחלי' הבלועה האיסור בו ולא כח"ד שמתיר בהורק לכלי אחר מ"מ בחמץ מודה אע"ג דחמץ שמו עליו והא רא"י דהתירו שומן בכלי חמץ אסור ולא שרי משום נ"ט בר נ"ט אע"ג דאיקלי"ש וע"כ משום חמץ שמו עליו ע"ז כ' פרמ"ג דז"א אלא התירו שומן כיון דמותר להשהותו לאח"י סי' תמ"ב סק"א הוה נ"ט בר נ"ט לכתחלה ואסור כמו שפסק רמ"א בסי' צ"ה ס"א אבל למג"א סי' תנ"ב ס"ק א' עשמע דחמץ שמו עליו נ"ט בר נ"ט אפי' בדיע' אסור רק היכי דאיכא טעמים נו"ט בר נ"ט מותר בחמץ א"כ בזיתים בסי' תמ"ז אף שנתחמצו אח"כ מותר לכ"ע כיון דאיכא תרתי לטבותי' אב"י ונ"ט בר נ"ט מותר אפי' לכתחלה ואף דמ"מ כשנתחמץ הוא לשבח תו הוה קליסתא והכן עכ"ל ור"ל דמ"מ כין לח"י וכין למג"א מהני כחמץ שיהי' נקרא נ"ט בר נ"ט דהתירא ולכך מהני קליסתי' ולפרמ"ג בחמץ נמי דוקא בלא הי' הזיתם כבושין בכלי חמץ לאחר שנתחמץ והעלה דין חדש בשומן שעירוי בכלי חמץ ולא התירו בו בשעת הדחק מותר דלא"י אמרי' נ"ט בר נ"ט גם בחמץ ובעירוי קיי"ל בסי' צ"ה דמותר נ"ט אפי' לכתחלה כמו דגים שעלו בקערה אבל למג"א כיון דליכא הרבה טעמים להתיר יש לעיין אם אם להתיר בעירוי ובכבוש בכלי בנ"ט בר נ"ט אסור לכתחלה כמו בבישול אמנם לש"ך סי' ק"ה סקק"א דש"ך ס"ל דלא שייך כבוש בכלי במעל"ע ואז נעשה לפגם :

ה' **והנה** הפרמ"ג בט"ז סק"ט הנ"ל שאוסר הבארשט שנתחמץ בכלי בשר אב"י משום דלי"ל דהוה נ"ט בר נ"ט וכו' הא נורכא דטעם הא' הבלוע בקדירה אפי' הוא פגום אסור עכ"ם מדרבנן ולא שייך בי' לומר נ"ט בר נ"ט דהתירא הנה הפרמ"ג א"ש לשיטתי' בסי' צ"ד בש"ך

דגם נטל"פ בכלי אב"י לא חשיב בעשרה וח"ד דחולק אפרמ"ג י"ל דחשיב אב"י התירא לגמרי דיפה כ' דלא יכול לחול שם איסור כיון דנקלט מזה הטעם מותר נ"ט בר נ"ט וכה"ד לעיל סי' ל"ד שכ' דנטל"פ אב"י חשיב כאיסור משהו א"כ למה הוא ז"ל כ' כאן בהב"י לא יכול לחול עליו איסור חדש הא שם האיסור עדיין עליו ועי"ל סי' תרכ"ה אות ה' כתבתי מן הראשונים הכי מוכח דאב"י שהוא נטל"פ חשיב איסורי' ולא כהט"ז עי"ש וי"ל מ"מ דברי ח"ד נכונים לאכול אחרים ע"י דמחלי' לשבח אפי' דיעבד מקרי איסור חדש למה דאסור הי' רק לכתחלה ועוד דסברת פרמ"ג דהוה נ"ט בר נ"ט דאסורי' כיון דאסור מדרבנן וא"ש הח"ד מ"מ א"ת דמחלי' לשבח אסור מה"ת א"כ איסור חדש הוא לגבי איסור דרבנן :

סימן תרנ"ד .

(א) הסמ"ג קשה דס"ל כתרומות דחריף מחלי לשבח ולמה בזנגבל לא כ"כ ומה שתי' האו"ה דוחה הת"ח ומה שתי' הת"ח דוחה הש"ך ומה שתי' הפרמ"ג דחיתי והעלתי העיקר כת"ח לדינא דגם זנגביל הוה חריף וחריף אפי' ביבש מחלי' לשבח וישבתי קו' הש"ך על הת"ח ופירשתי לדברי סמ"ג דלא קשה על הת"ח ודברי הסמ"ג לא קשיין :

בהג"ה כגון זנגביל וכיוצא בו דיש להם כלים מיוחדים מקור דין זה הנה בסמ"ג בה' ברכות דף קי"ג כ' הפלפול והזנגביל יבשים אין טוענין ברכה וכשהן רטובין מברכין עליהם בורא פרי העץ ומותר אם עשאוהו גוים אפי' נפסק בסכין של ש"ג דנטל"פ מותר דסתם כליהם אינם ב"י וקורין בלשון התלמיד הימלתא עכ"ל וקשה הא הסמ"ג ס"ל כשה"ת דף כ"ג דלאו דוקא חלתית מחלי' לשבח אלא כל דבר חריף א"כ אמאי מותר והרבה פרושים אי' ליישב הסמ"ג והוא בא"ו כלל נ"ח כ' ביבש נמס מותר בדחק וכן מתיר בסמ"ג זנגביל רטיבא שעשאו גוי בסכין שלו מסתם דכליהם אינם ב"י ונטל"פ ובת"ח כלל ס"א כ' לשון או"ה ומטעם זה מתיר הסמ"ג זנגביל רטיבא והקשה עליו בת"ח נמי דבר קשה הוא ואמאי וכ"מ במרדכי בפ' כיצד מברכין דסתם כלים ש"נ אב"י לחוד לא מהני דלא גרע מחלתית אלא שאני תולין שנתלש כך ולא נחתך בסכיניהם או דאי"ל סכינים מיוחדים והא דהוצרכו לומר נ"כ טעמא משום דסתם כלים אב"י לאו משום הסכין קאמר דבדידי' לא מהני דאגב דוחקא דסכינא וחריפת הדבר מחלי' לשבח (ואלא לגבי סכין אנו תולין שנתלש כך או דאי"ל סכינים מיוחדים) אלא משום שאר כלים שמבשלין בהם קאמר דאין לאסרו דסתם כליהם אינן ב"י עכ"ל ועל פי זה כ' הרמ"א כאן דשרי זנגביל דיש להם כלים מיוחדים לכך וכו' הש"ך סקי"ז דמשמע מרמ"א דאי ידעינן בודאי שנחתך בסכין של גוי אפי' אב"י אסור אפי' ביבש דלא גרע מחלתות והקשה הש"ך דהא בסמ"ג בדיני ברכות משמע בהדי' כמ"ש האו"ה דאפי' חתך בסכין בודאי בסכין בזנגבלא רטיבתא מותר ומסכים עם או"ה וי"ל דל"ד זנגבלי לחלתות שהוא חריף ביותר :

אמנם על תי' הש"ך הקשי' במנ"י כלל ס"א (וכ"כ בפרמ"ג סקי"ז) דאפי' יבש גמור מחלי לשבח והמנ"י כ"כ בשם אגודה וכן הוא מדין דסעי' ג' בסמוך ובדג"מ מתרץ מדין ג' בסמוך עי"ש מ"מ המנ"י ופרמ"ג וח"ד פסקו לאסור בכל דבר חריף ביבש א"כ הסמ"ג נשאר בקשיא דלמה מתיר הוא אפי' חתך בודאי הזנגבל בסכין של גוי :

ובפרמ"ג כ' טעמא דסמ"ג דס"ל זנגבל לא מקרי דבר חריף ואו"ה נמי לא אמר לסמ"ג דמתיר מטעם יבש וכני' שכ' הת"ח בא"ו"ה ומטעם זה מתיר הסמ"ג אלא הני' וכן מתיר הסמ"ג והוא מלתא בהלכי נפשי' וקשה תי' הפרמ"ג דלשון סמ"ג שהבאתי משמע דקאי נמי אפלפלין שכ' ברישא נמי קאי ופלפלי נראה חריף ביותר הוא ועוד א"כ מנ"ל לאו"ה לחלק בין יבש דלא מחלי לשבח לחלתות משום דחריף ביותר א"כ מנ"ל דכל חריף מחלי לשבח דלמא שאני חלתות דחריף ביותר א"ו דיליף לי' ממה שמישב כן הסמ"ג :

ול"נ ליישב הת"ה הא דהצריכו נ"כ לטעמא דסתם כלים אב"י לאו משום הסכין קאמר וכו' לאו אסמ"ג קאמר הכי דהסמ"ג אמר בפי' על הסכין כן משום סתם כלי של גוי קאמר רק על המרדכי [ועי"ד שכתב בת"ח והש"ך כ' שלא נמצא בטוי"ד ט"ס בת"ח וצריך להיות כמ"ש בד"מ שכ' דמאן דמתיר זנגביל מטעם דסתם כלי ש"נ אב"י ס"ל דוקא קורט של חילתות ולא שאר דברים חריפים כמהר"ם ועי' בטור סי' קכ"ב ור"ל שם הביא הטור פלוגתא זו וא"ש וממרדכי לחוד הוכיח בד"מ דאפי' ביבש מחלי לשבח ומ"ש בת"ח ומה שהוצרכו נ"כ ט"ס וצ"ל ומה שהוצרך כמ"ש בד"מ אמנם תי' הד"מ הנ"ל קשה דהא סמ"ג לא ס"ל כמהר"ם ואפ"ה כ' טעם סתם כלים ש"נ אב"י דתחלה כ' שם בשם ראב"י בזנגביל בחתך בסכין דחורפי' מחלי' לשבח מזה מוכח דלא כאו"ה ובסמוך מביא פרש"י דיש להם כלים מיוחדים או סתם כלים של גוי אב"י ע"ז כוונות הת"ח דפרש"י קאי אשאר כלים אבל אסכין דהיכא דוחקא וחריף מחלי' לשבח ולסמ"ג צריך לומר דס"ל כת"ח א"כ צריך לסמ"ג לתרץ בתי' אחר ולא כאו"ה וי"ל פשוט דלסמ"ג הוה ס"ל כת"ח דהא הסמ"ג מיירי ברטיבא ופי' במנ"י . שם אות כ"כ דר"ל עם דבש א"כ בטלי' חורפי' אמנם א"כ הוה זנן ולמה צריך לסמ"ג משום סתם כליהם אב"י לכך הה"ת ס"ל דכוונות הסמ"ג שנחתכו בעודן יבשין קודם שעשאן מרקחת אבל הת"ח הוה ס"ל כפשטי' דכוונות הסמ"ג שעשאן כשכבר הי' מרקחת מ"מ הוה אסור משום סתם סכין שומן קרוש עליו ע"ז תי' סתם כליהם אינו ב"י וס"ל לסמ"ג כתשו' רשב"א סי' תל"ז דאפי' שומן הקרוש בעין על הסכין נמי בהב"י נעשה לפגם ולעיל סי' תר"כ כתבתי דסמ"ג גופי' ס"ל כתשובת רשב"א . ממילא הלכה דגם ביבש מחלי' לשבח כדמוכח ממרדכי ומאגודה . ואפילו זנגביל אמנם כד"מ שכ' דגם הסמ"ג מיירי משאר כלים שמבשלין בו המרקחת ודאי קשה קו' הש"ך דהא בסמ"ג מבואר להדי' דמיירי בחתך בסכין וכדגול מרבבה שמישב לש"ך ואו"ה בחריף יבש לא אמרי' מחלי לשבח מש"כ לקמן בתבלין במדוכה שתבלין יבשים דשם יש תרי טעמא לאיסור חריפות המדוכה כבית שאור שחמוצו קשה וחריפות התבלין ע"כ הנה לאו"ה לשיטתי' יפה התי' אבל כיון ממרדכי ואגודה מוכח דאפי' יבש חריף משוי לשבח הכי נקטינן :

סימן תרנ"ה .

(א) מה שהקשה הש"ך למה ס"ל לש"ע במדוך אב"י מותר הא חריף מחלי לשבח ותי' הפלתי דחיתי וכתבתי תי' אחר על ש"ע דנ"ט בר נ"ט אפי' בחריף מותר ולא אסור במדוכה אלא משום סתם מדוכה איני מקונח ובאב"י נעשה לפגם :

בש"ע סעי' ג' תבלין שנדוכו במדוכה של בשר בן יומא אסור לאכלם בחלב תמה ש"ך וט"ז אפי' אב"י חורפי' מחלי לי' לשבח ותי' הפלתי דס"ל לש"ע סתמא דגמ' סכין דומי' דקערה שעלו בה דגים מיירי דוקא בב"י ואלו כוונות הגמרא בסכין אפי' באב"י ה"ל לגמ' להודיענו דלא נימא דוקא דומיא דקערה ולכך ס"ל לש"ע תרתי פעולת לא אמרינן לשוי לשבח וגם לנ"ט בר נ"ט לא אמרינן ולא קשה מלקמן סי' ק"ג דהוה איסורי' וכ"כ כ' בפרמ"ג בט"ז ס"ק י' ותרוצם זה קשה מאחר שסה"ת ותוס' דקי"ב וסמ"ג ורא"ש וטור כתבו גם בצנון שחתכו בסכין דאסור ולא מותר מטעם נ"ט בר נ"ט ואפי' אב"י מנ"ל לש"ע להחזיק בשיטה בפני עצמו ולומר דתרתי לטבותי לא אסור וראיות הפלתי מן הגמ' אינו ראי' דהא לפי' הא' דרש"י דצנון אסור משום דסכין שומן בעין קרוש עליו והיינו ניכר נמי מיירי אפי' אב"י ולא צריך להודיענו דמיירי בהב"י אע"כ דממילא נשמע בסכין אב"י כב"י ה"ה לתי' הב' משום חורפי' דצנון מוציא טעם גמור ולא הוה נ"ט בר נ"ט מסתמא אסור אפי' אב"י ואב"י כב"י כיון דמחלי לשבח ועי' לעיל סי' תרמ"ט אות ותרל"ט אות ג' שדעת המחבר בחריף נ"ט בר נ"ט מותר וכש"א דאוסר אפי' הסכין מקונח משום דמ"מ נשאר שומן לאחר הקנוח הלכך אסור דוקא בב"י אבל בא"י נעשה טיחה ע"ג סכין אב"י ולפגם וכתבתי שכן דעת הרבה ראשונים ולעיל סי' תרכ"ד שכן דעת הסמ"ג וישבתי בסי' תרמ"ט אות א' דהא דאוסר כאן בתבלין במדוכה בב"י הא הוה נ"ט בר נ"ט וכתבתי משום כאן היכא חריף ביותר מדוכה כבית שאור שחמוצו קשה מחמיר דלא הוה נ"ט בר נ"ט וכיון מדעת עצמו מחמיר אינו מחמיר בתרתי לטבותי' . ואמנם אפי' ב"י י"ל דאין מחמיר לאסור אפי' דעיבד נ"ט בר נ"ט בחריף אלא לכתחלה מחמיר משום האי טעמא דמדוכה כחמוצו קשה וחריפי דתבלין דלשון הש"ע לא משמע רק לכתחלה דאסור וסתם ראי' כפר"ח כאן שכ' דסתם מדוכה אינו מקונח כמו סכין ואלא הפר"ח הקשה אש"ע א"כ אפי' אב"י אמאי שרי י"ל כהנ"ל דאותו טיחה על המדוכה נמי נפגם על המדוכה כמ"ש בתשו' רשב"א סי' תל"ז והבאתיו בסי' תרמ"ט כיון שדבוק זה דק ומחודד ואוירא שולט עליו ושכך ס"ל לש"ע בסכין ה"ה דס"ל הכי במדוכה אע"ג דלא נתקנח יפה מ"מ בהב"י נעשה לפגם :

סימן תרנ"ה . (נדפס בכפל)

בע"ז דף ל"ה דת"ק ס"ל דעל שמן של גוים נזרו אמר שמואל וליפתן של כלים וכ' תוס' שאותה פליטה באה מכח השמן שהריקו מכלי האיסור וכ' בפסקי תוס' שמן זית עז וחריף ומפליט כמו רותחין ואפי' צונן ובבאר יעקב לקמן סי' ק"ג כ' דדוקא בשמן זית חדש אמנם כ' אח"כ נדפסם משמע דלא מחלק בין חדש לישן ותי' די"ל דסמכו בזה על עיקר הדין דמיירי הש"ס דשמן חדש כמש"ל עכ"ל והוא דוחק ועוד דחילוק זה שכ' בשמן ישן שהוא מזוקק משמרים לית בי' שום חריפות ויצא לו כן מסוף פ"ז דשביעית ורד חדש שכבשו בשמן ישן ילקט את הורד וישן בחדש חייב בביעור ופי' הר"מ והר"ש בם דחוקים וכ' התוי"ט שם פי' כי הורד הישן נותן כח וטעם יותר מהר מן החדש והשמן החדש נוח לקלוט יותר מהישן ע"כ וא"י להלמו הא חדש וישן ר"ל ששית ושביעית א"כ ישן בחדש דחייב בביעור ר"ל בשמן חדש של אותה שנה אע"ג שכבר הי' מזוקק מתחלת השנה חייב בביעור :

ול"נ דמשם יצא לתוס' ופסקי תוס' דשמן זית חריף הוא דהא במרדכי בפ' אין מעמידין הקשה על רש"י דס"ל אין כבוש אלא בחומץ וציר והקשה מהך משנה דורד שביעית שכבשו בשמן ובפלתי לקמן סי' ק"ה ס"ק ב' כ' דא"כ יקשה לרבין אמר ר"י חולין דקיא דכבוש אינו כמבושל מהך משנה כמ"ש התוי"ט [בפי' מתרומות] באמת וא"כ י"ל לתרץ קו' זו משם

יצא

אבל לתוס' ופסקי תוס' דשמן זית הוה חריף הלכך מפליט ומבליע פחומץ ולית. ושם בבאר יעקב הקשה אפסקי תוס' א"כ אמאי היתר ר' יודה כביאה שמן של גוי ופי' שמואל ע"ז דנ"ו דס"ל נוטל"פ מותר ואי שמן זית חריף הוא מחלי לשבח ועי' סי' תשכ"ה כתבתי בישוב קו' זו דמחלי לשבח רק מדרבנן כמש"ל סי' תרכ"ג אות ד' וכ"כ פלתי בסס"י ק"ג וכיון דהוה גזירה שאין רוב ציבור יכול לעמוד בטלו הגזירה כמ"ש תוס' שם דף ל"ו ד"ה בשלמא. אפי' נוטל"פ אסור מ"מ שמן לבד מלי לבטל אפי' כנגד שמאי והלל דגזרו. ולפי הנ"ל יש עוד ליישב דרבנן אמר ר' יוחנן לא ס"ל כבוש כמבושל אלא באינו דבר חריף אבל בדבר חריף מודה דכבוש אסור מ"מ לא אסור אלא מדרבנן וא"כ שפיר היתר ר"י כיון דאין רוב ציבור יכול לעמוד בו אמנם אין זה מוכרח לומר דהוה מדרבנן כיון דיש תרוצים אחרים על פסקי תוס' דלמה היתר רבי את השמן עי' סוף סי' תקע"ח כ' ב' תירוצים מבעל זכרון יוסף ולקמן סי' תשכ"ה כ' עוד תי' אחר:

ומה שרוצה הבאר יעקב להוכיח דשמן זית לאו דבר חריף הוא משבת דף מ' דרבי אמר טול השמן בכלי שני וקאמר הש"ס ש"מ דכלי שני אינו מבשל וקשה דש"ה דמפסיק כלי כמ"ש תוס' דף ל"ט ע"א ועכצ"ל דה"ק ש"מ דכ"ש אינו מבשל ככ"ר דבכלי ראשון לא מהני מפסיק כלי כמ"ש תוס' שם רק דכ"ש מבשל כדי קליפה. ומעתה א"ת דשמן זית הוה דבר חריף הא כ' הש"ך סי' ס"ט שם שכ' בשעת מליחה אפי' כלי שני מבשר בולו ה"ה כל דבר חריף מבשל בכ"ש עי"ש ס"ק ל"ת הנה קו' זו דמה קאמר ש"מ כלי שני אינו מבשל דלמא ש"ה דמפסיק כלי הקשתי בחיבורי להלכות שבת ברביד הזהב סי' ש"ח ס"ק ע"ו ועי"ש מה שישבתי נכון:

ומ"ש בבאר יעקב עוד מת"ח וכן דעת הט"ז וש"ך סי' ס"ט ס"ק ס"ח דלא אמרינן בכלי דחריף מפליט ומבליע אלא במפת לעת בלא דוחקא הנה בזה לדינא א"כ ל"ע דהא הדרישה ס"ל דל"צ מעל"ע ועיי"ל בס"י תרכ"ח הבאתי דפרמ"ג שכ' שזה דוקא במליחה משום דאין מליחה לכלים וי"ל אלו הנה ראו ועמדו על תוס' ופסקי תוס' הוה מודו וכן על כ"כ שכ' הבאר יעקב דלא מלינן בפוסקים שחלקו בכך דשמן זית הוה דבר חריף י"ל כמ"ש בחיבורי לה' יו"ט סוס"י תל"ו אמש"כ הק"נ בדין דהתם דהפוסקים לא חלקו בכך די"ל כמ"ש בתה"ד דהיכי דאיכא בפוסק א' מפורש הדבר אע"ג בשאר פוסקים אין הדבר מפורש טוב לומר יותר דלא חילקו הובא בנשמת אדם כלל ל"ב דין ב':

ועי' לקמן סי' תכ"ט מ"ש כש"ע סי' ק"ד כס"י דעכברא ביין ושמן ודבש פוגם זהו שיטת הר"מ וכן כ' הר"ן שכן דעת רבותינו לרסת שכן הדין בכל המשקין והב"ח כ' מאין יצא להרמב"ם והפוסקים כן מן הגמ' ואני כתבתי שם דבר נכון מהיכן מוכח כן וקשה זה על הגאון שהביא הר"ן ורא"ש בסוס"י צ"ה וב"י סי' ק"ד שכ' עכברא בשמן אוסר בטעמא עד ס' ואלא הגאון ס"ל כפסקי תוס' דשמן זית הוה חריף ודומה לחלא דמבפיא לי' אי אסור ופרש"י ותוס' דף ס"ט בע"ז משום דחומץ חריף ודומה לחלתא הלכך צריך ס' דנוטל"ם ואלא הרמב"ם בסט"ו שכ' הטעם בשמן ודבש דעכבר פוגם ונתן טעם משום דאלו צריכים להיות מבושמים דלמה צריך לר"מ טעם מאחר דמוכח מהגמ' דשאר משקין פוגם אי"ל טעם אלא י"ל דלא תימא שמן דומה לחלא משום דחריף הוא ולא"מ שם בפ' ע"ו שכ' לר"מ דשכרא הוה חריף משום קיוהא שלו א"כ ה"ה יין הוה חריף וי"ל ה"ה דבש דמכלה כל מה שניתן בתוכו כדאי' ברא"ש בפ' כילד מברכין וא"כ הדרי קו' לדוכתי' האיך שאר משקין ודאי לפגם כדמוכח בגמ' כיון שהם דומה לחלא הלכך צריך הר"מ לתרץ דל"ד לחלא משום אלו המשקין צריך להיות מבושמים הרבה. וא"ת הא הר"מ כ' בפי"ז סכ"ב וכ"נ בשר פוגם את השמן והדבש ומסריחו והא חריף מחלי לשבח ולר"מ שמן ודבש חריף יש לומר דוקא עכבר שהוא בעצמו פגום החריף מחלי' לשבח אבל בשר שהוא אינו פגום אלא שהוא מסריח ומקלקלו לזה אינו מועיל חריף שלא יקלקלו:

וק"ק דלמה צריך הר"מ לומר בסט"ו עכברא ביין ושמן ודבש מותר משום דמשקין אלו צריכים להיות מבושמים ביותר תפ"ל הא לר"מ בפי"ז הנ"ל בשר בשמן ודבש מסריחו ומקלקלו מדהיתר ר"י נשיאה וכ"ד לשמן ודבש לת"ק נמי שרי וכי בשר של עכבר עדיף משאר בשר וי"ל דע"כ עדיף הוא דהא בגמ' ע"ז דס"ח קאמר די"ל דרב ס"ל נוטל"פ מותר ואפי"ה אסור. עכברא בשכרא לחלא ש"מ דעכבר י"ל דמשביח אע"ג דשאר בשר פוגם אלא תי' נ"ע. א"כ גם בשכרא וחלא שאר בשר פוגם כיון דמקדימין שכרא לשמן ודבש דשאר בשר פוגם ודבר זה לא שמענה דא"כ למה כ' הר"מ וש"ע לקמן סי' ק"ג ס"כ דבשר פוגם לשמן ודבש ולא כתבו דהכי הוא גם לשאר משקין ול"ע ועיל"ק סי' תשכ"ט כתבתי תי' ע"ז ועי"ל סי' תרכ"א כתבתי לתוס' ורא"ש ור"ן נמי מלי סברי כתוס' דף ל"ה ופסקי תוס' דשמן זית הוה חריף ובסס"י תקע"י כתבתי לסי"ז במערבין שומן חזיר בשמן זית נעשה השומן ג"כ חריף ולא בטל אפי' לאו"ה דס"ל לטעמי עבידי דלא בטל ה"ד כדבר חריף:

ואמנם איכא דרא"ש שהוא כ' בפ' ג"ה דברי הגאון בעכבר שנפל לשמן אם נימוח אסור באכילה ברותח עד דאיכא ס' ובלונן מסננו והשמן מותר אפי' ליכא ס' ע"כ כ' דרא"ש הא פליג ארמב"ם דמתיר עכבר בשאר משקין חוץ משכרא וחלא וכמ"ש בב"י סי' ק"ד מדאוסר הרא"ש בתשובה עכבר שנפל לשומן והכי מוכח נמי ממ"ש הב"י דרא"ש אוסר זבוב שנפל ליין וכן ממ"ש בשם ר' ירו' דרא"ש אוסר זבובים ונמלים בתבשיל עד ס' א"כ גם מ"ש הרא"ש בשם הגאון דאוסר בעכבר שנפל לשמן לשיטתי' אזיל דאוסר בכל המשקין ותבשיל כמו בשכרא וחלא וכ"כ בב"ח בסי' ק"ד ולאו משום דחריף הוא שמן זית אוסר הגאון ואלא קשה דלמה לרא"ש כ' הגאון דאם בלונן ישיננו והשמן מותר כי מאחר שנימוח בבר הי' כבוש זמן רב וכבוש כמבושל ופולט בתוך השומן ואלא מכאן ראי' להגמ"י פט"ו מא"ס שכ' דרא"ש ס"ל דכבוש לא אסור אלא בדבר חריף וב"י בסי' ק"ה בריש הסי' דהא מהרא"ש ע"ז דס"ח ובפ' אין מעמידין כ' להיפוך ובסי' תש"ל כ' ב' מקומות מרא"ש בהגמ"י וישבתי מב' מקומות שהקשה ב"י והרי מכאן איכא מקום הג' כהגמ"י אמנם כ"ז לדעת הרא"ש אבל למה דקיי"ל כש"ע ורמ"א בסי' ק"ד סעי' ג' דכל שרצים המאוסין דומה לעכבר ופוגמין בכל המשקין ובכל תבשילין חוץ משיכרא וחלא וכ"פ בסוס"י ק"ז ובט"ז סוס"י ק"ד ופר"ח סוס"י ק"ז ולא כש"ך סי' ק"ז והחזקתי שכך ההלכה כש"ע ורמ"א שוב לדידן טוב לומר דאין הלכה לדידן כנגד דעת הגאון אלא מה דאוסר הגאון השמן בס' משום דס"ל דשמן זית חריף ומחלי לשבח והא דמתיר בלונן ולא אסור משום כבוש י"ל דס"ל כמ"ש בנב"י סי' כ"ו בכבוש אין הלכה כשמואל לגבי דר' יוחנן או לא כל הדברים עבעס שנאסרים בכבוש:

אך י"ל דהגאון ס"ל כבוש בחריף אינו אוסר אלא בחריף ביותר הלכך עכבר בשומן דאינו חריף ביותר לא אוסר כבוש אע"ג דמחלי' לשבח אינו מפליט ומבליע והוא כס' בי' כאן דטפי מחלי לשבח ממפליט ומבליע ולא כפר"ח סק"ה שחולק על הב"י ועי' תש"ו ע"ז דס"ח שכ' כי"כ כבוש בכלי אם יש בו כח להפליט ולהבליע חריפותי' מכ"ש דמחלי לשבח וא"כ אין מוכח דהגאון ס"ל כפסקי תוס' דשמן זית חריף והוסח כבוש בכלי:

ובח"ד לקמן סי' ק"ה סק"א כ' דאין ראי' דכבוש אסור בכלים מדאסרו ע"ז דל"ה שמן של גוי משום זליפתן של כלים כמ"ש בפסקי תוס' הנ"ל דאלי שמן זית דחריף מכ"ש בדריכת זיתים דהוה חריף ודוחקי ומפליט ומבליע והא דמתיר ר' יודה הנשיא לשמן משום נוטל"פ הא הריף מחלי לשבח הוא. כ' דמבליע ומפליט אע"ג דאינו מחלי לשבח רק אלתות הנה תי' זה דוחה בבאר יעקב בסי' ק"ג וגם מ"ש שע"י דריכה ודאי חריף כ' דמה דאסרו שמן של נכרי משום זליפתן של כלים היינו כלים שמתבשלין בהם ובאותן כלים אין דורכין הזתים. והנה ודאי יש לומר דמיירי בשמן שהרתיחו בכלים ולא מיירי בכבוש והא דכ' הח"ד דא"כ מה פליגי ר' ששת ור' ספרא במשחא שליקא הי שרי או אסור הנה בבאר יעקב מתרץ בסי' ק"ג הר"י שטייגהארט קו' זו וכמדומה שגם אני ישבתי קו' זו במקום אחר מ"מ לא"ד הלכה כפסקי תוס' ומה שהקשה א"כ אמאי אין אסור משום דמחלי לשבח:

אמנם לעיל סי' תי"כ מ"ת כתבתי דר"י הלבן ותוס' ב"מ דף ל"ג פליגי אפסקי תוס' וס"ל דשמן זית אין אוסר בכבוש בכלי חרס ואינו מפליט בכבוש אלא די"ל טעמיהו דשמן זית לא מקרי חריף או דס"ל דשמן הוה חריף אלא שאין כבוש אוסר במאכל אלא בחריף דמרככו אבל בכלי אפי' חריף אינו אוסר כבוש וש"ך וט"ז סי' ס"ע ופרישה שכתבתי לעיל אינהו ס"ל לפשיטות בסי' ק"ה דכבוש מעל"ע אוסר בכלי והכי ס"ל סוס"י ל"ג בט"ז וכה"כ ועי' מ"ש בסי' תרכ"ה על דבריהם:

(א) ביאור בין לשון הר"מ ללשון הרי"ף דלשון הר"מ משמע דע"י ההיכר יזכור היא עצמו ולשון רי"ף משמע דהיכר מהני לאחרים שישאלו ויאמרו לו (ב) ורימ"ט כ' עיר שלשו כעכי"ן קטנים בשומן אע"ג לגבי בני עיר ליכא תקלה מ"מ אסורין משום אינשי דאתו מעלמא ולולא דבריו ז"ל אמרתי שהמוכר יודיע להם וסגי בהודעה בצירוף שכעכין קטנים דהוה היכרא והאידנא לא שכיח לאכול לחם באלפס דותח דהוה בב"ח דרבנן מכ"ש אם נילוש בשומן של אווזא דבשר עוף בחלב דרבנן א"כ הוי תרתי דרבנן דאפשר להקל בנידון דיש בלא"ה צד להקל כמ"ש ועוד עם גבינה צונן ה"ל תרי דרבנן איסור לחם ואם הוא שומן אווזא ה"ל תלתא דרבנן ועי' בב"י לקמן סי' קכ"א בדבר שאין לו עיקר מה"ת ל"ח לתקלה ובב"ש א"ע סי' כ"ח כ' דתרי דרבנן באין לו עיקר מה"ת (ג) מדוכה שדכו בה שום עם מרק של שומן אווז כ' הט"ז דאסור לדוך בה בשמים עוד וצריך הכשר ויש אחרונים חולקים אט"ז ויש מסכימים וכ' מה שנ"ל העיקר דלא כט"ז:

בש"ע סעי' א' ואם הי' דבר מועט או שהיה צורת הפת שתהא נכרת שלא

שלא יאכל עם בשר מותר בריית' בפ' כל שעה וף ל"ג אין לשין עיסה בחלב ואם לש כל הפת אסורה ואי עביד כעין תורא ש"ד ורש"י פי' כעין תורא ש"ד שעשה דבר מוסע ומ"ש הש"ע והר"מ פי' כעין תורא שינה צורת הפת שתהא ניכרת והטור כ' שרב אלפס פי' כעין תורא שעשה בהו שינוי צורת שמתוך כך יזכור שיש בה חלב ובב"י כ' דהפי' שכ' הטור בשם הרי"ף לא מצאתי לו שכתב כן וא"כ מוחק בב"ה תיבת אלו וכן תמה במנחת שערים על הגש"ד בש"ד סי' ס' על הב"י שכ' שלא מצא בלי"ף כתב כן ועוד שכ' הב"י אבל הרמב"ם כ' כאלו ם הפרש בין דעת הר"מ ובין דעת הליף בענין זה ואינו כן שהרי הפי' שכ' הרמב"ם אינו שכ' הרי"ף כדמותו וכלשונו ממש אות באות בכ' מקומות בפ' כ"ה שאלי בפ' כ"ה כ' ומסקנא דאי עביד כעין תורא שרי ע"כ וכ"כ בפ' כל שעה וז"ל ואי שני להוא ועביד כעין תורא שרי כיון דשני בהוא מידע ידיע דלהכירא עביד להוא הכי דלא ליתא בהוא לידי תקלה ולפיכך מותרין עכ"ל ול"נ דיפה כיון הב"י הנה בפ' כ"ה לא כ' בריף שלנו כלל דבר זה ואפי' למ"ש המ"ש שכ' שהם דאי עביד כעין תורא שרי עדיין א"י אזו פי' שפי' הריף כעין תורא רק הרא"ש כ' בפי' כ"ה שמתוך כך יזכר שיש בה חלב אבל הריף ולשונו בפ' כל שעה לא כ' כן כלשון הר"מ וכלשון הרא"ש ולא כמ"ש שכ' שדברי רי"ף כדמותו וכלמו בדברי הרמב"ם ונ"ל דיש חילוק גדול בין לשון הר"מ והרא"ש ובין לשון הרי"ף דאלו ללשון הר"מ והרא"ש האיסור הוא להוא עצמו אע"ג שהוא גם ויודע שלם בחלב ולדידי' א"ל שידע דעביד להוא להכירא וע"כ יהי' מהר שלא להכלו דלעצמו לריך עשיות הצורת שיהי' יזכור ולא ישכח שלש בחלב כדמשמע לשון הר"מ והרא"ש אבל לעצמו א"ל לכך הצורה כדי שידעו שעבדו להוא להכירא דהא כעצמו עביד הכירא וא"כ מידע ידע דלהכירא עביד אבל לשון הריף משמע לעצמו או לב"כ א"ל הכירא דסגי לי' בידיעה שהוא בלא הכירא ידע ולא ישכח לא חיישינן וגם לבני ביתו מהני ידיעה ומסתמא מודיע להם אלא לאחרים לריך לעשות ההיכר וא"ש לשון הריף דמשמע שעושה ההיכר לאחרים וכך דברי רשב"א בתוס"ק בית ג' שער ד' שכ' ואם שינה בצורת הפת ועשה כעיכן קטנים כעין השור מותרת שהרואה יודע שלא שינה בצורתו אלא להכירא בעלמא וישאל ויאמר לו עכ"ל לשון זה נמי משמע משום אחרים לריך ההיכר שיש שאלה ותשובה דרשב"א נמי ס"ל כפי' הרי"ף ונ"ל דלא כדרישה שכ' דרשב"א תרתי לריך דבר מוסע כפרש"י וצורות כפי' הריף ז"א דא"כ ה"ל לסיים נ"כ ויזכר בזמן מוסע שלש בחלב אלא כ' דס"ל כפי' הריף ואלא מפני דרך הפת לעשות ככרות גדולות וזה שעשה כעכין קטנים הוא השינוי צורת הכעכין ומה שהם קטנים ובשו"ת מרי"ע נשאל על מנהג העיר שמוכרין כעכין קטנים ושמן ביוקר ולשין בשומן כ' לאסור שפת וכ' דהיסור הש"ס לא נעשה בשביל אנשים אורחים שמזמין לביתו דמסתמא מודיע להם וא"ל הכירא אלא משום אנשי ביתו שאוכלין ברשות לריך הכירא אבל לאנשי דאתי מעלמא מעיר אחרות ולוקחין מחנות לא סמכינן על ההודעה אדא שמא אינו מכיר החנוני שהוא איש דעלמא או שמא ישכח מלהודיעו :

ב' **ולולי** דברי רימ"ע והפר"ח והאחרונים הביאו כ"ל מאחר למה שכתבתי מוכח מריף ורשב"א דמשום אינשי אחרים לריך היכר וא"כ מוכח דלא כרימ"ע שכ' דלריך היכר בשביל אנשי ביתו אלא לאנשי ביתו פשיטא שיודעין והודעתו מהני וליכא למיחש לתקלה דמאי שנא מעוף ס' טריפה דמותר להשהותו כ"א יום ולא חיישינן לתקלת אנשי ביתו דודאי מסתמא מודיע להנשי ביתו וההודעה סגי וה"נ מאי שנא :

אף י"ל כמ"ש הגש"ד דב' סברות של רש"י ורמב"ם אמת וכ"פ בש"ע כב' פרושים כן י"ל דריף נמי ס"ל סברות רש"י ור"מ דלעלמו ולב"ב נמי הגזירה משום תקלה וע"י הכירא יזכור שלש בחלב אלא דריף מוסיף דמהני נמי הכירא לאחרים וגם להנשי דעלמא דשייך בהו שישאלו ויאמרו להם ומה שהם קטנים נמי הכירא דפת עושין גדולות ומהני בלירוף הולעה שאם ההודעה אינו ברורה כמ"ש הרימ"ע שמא ישכח להודע ושמא איני מכיר שהם מעיר אחרות יש ס"ס להקל שמא מודיע ואת"ל שלא יודיע שמא מעלמן יכירו שהם משונים וישאל ובספק דרבנן מלינן לסמוך להקל כנלע"ד . ורימ"ע והאחרונים שהביאו דמחמיר לא דקדקו בלשון הרי"ף ורשב"א בתוה"ק דמשמע מדבריהם דמהני היכר לאינשי דעלמא וקטנות הכעכין נמ הוה היכר וסברא זו שכתבתי דעכ"פ בלירוף ההודעה יוכל לסמוך על היכר קטנות ושלא לאסור על העיר שאללם ליכא תקלה שלא לאסור עליהם כעכין בשביל אנשי דאתי מעלמא דאנשי עיר ליכא תקלה שהכל יודעין בזה וכמ"ש רימ"ע דלגבי אנשי עיר ליכא משום תקלה שיודעין כולם בהכירא זה שעשו כעכין קטנים בשומן :

ג' **בט"ז** סק"א כ' מדוכה שדכין בה בשמים ומשתמשין בבשמים הן לבשר וכן לחלב ופעם א' דכו בה שום עם מרק של שומן אוז כ' הט"ז שאותה מדוכה אסורה לדוך בה בשמים עוד אפי' לאוכלן עם בשר שמא יבוא לאכול עם חלב ולריכי הכשר דוקא וא"ד כ' שיסמין אותה ופר"ח ומנ"י חולקין על הט"ז דרק בפת הי' הגזירה ופרמ"ג בשם כנה"ג ופר"ת כ' כט"ז וא"ד כ' דעיקר דלא כט"ז ולע"ק אמאי מהני בכלי סימן אחר שנאסר כמ"ש הא"ד לט"ז ובלאו הכי דלא מהני שימה היכר אחר שככר נאסר :

ולנ"ב להכריע דלא כט"ז משום דהוה כ"ע בר נ"ע בחריף ופלתי כ' ברי' סי' ל"ו היכי דאיכא שוד לד להקל מלינן לסמוך בחריף לא אמרינן אסור נ"ט בר נ"ט ואף בתכתי שם מפוסקים ראשונים כולם שנכנשם בסי' נ"ה ס"א דאסור נ"ט בנ"ט בחריף ליתא וא"כ ודאי ביש לד' עוד להקל מותר וכאן איכא לד להקל המנ"י ופר"ח החולקים על הט"ז ופר"מ ג"כ בר בסי' ל"ו בחריף מותר נ"ט בנ"ט ואידום שלא כ' נמי טעם זה וכאן איסורי ליכא אלא דלמא משתלי ויאכל עם חלב ובגמ' אי' שפש התנור באלי' שהוא בב"ח דאו' ואפ"ה דפוסקים לא חילקו דגם בב"ח דרבנן אסור הפת מ"מ בחריף מהכי הלד להקל ולאחר מעל"ע דנעשה טעם לפגם יש לצרף עוד דעת הרשב"א בתשובה סי' תל"ז דחריף אינו מחלי' לשבח הבלועה בכלי וא"כ סגי בקינוח הדבין ותוך מעל"ע הוה זמן מופע ובזמן מוזעט אפי' בלאם מותר :

בפר"ח כ' על שאלת מרי"ע שכתבתי לעיל פיר שעושין כעכין קטנים בשומן דלבני עיר ליכא חשש תקלה כיון שנתפרסם המנהג בינהם ואעפ"י שתחלת קביעות המנהג הי' באיסור הפתא מיהו ליכא למיחש לעתיד ודמי למ"ש בא"ח סי' רמ"ג אפי' מרחץ או תנור אם השכירם שנה אחר שנה ונתפרסם הדבר שאין דרכו לשכור פועלים שרי אבל לאורחי פרחי דאתי מעלמא ודאי יש לחוש דאינהו לא ידעי ממנהג מדינא והקשה בפ' במה מדליקין באמר שיש לו ב' פתחים בחנוכה דאי"ל להדליק אלא בפתח א' דבני עירו יודעין שאין ב' דרים בבית זה ולא חיישינן לעוברים ושבים . הנה קו' זו צ"ק כמ"ש המג"א או"ח סי' תרע"ה סקי"ב דאין דרך אורחים לבוא בלילה אמנם מפ"א דשביעית הובא במג"א סי' רמ"ד בשביעית לא חשבו לעוברים ושבים וכ' המג"א בשביעית הקילו על זה י"ל במי' הפר"ח על קושיתו מפ' במה מדליקין הנ"ל דשאני הכא דיש חשש איסור יש לחוש לאורחי ופרחי אבל בשביעית דוקא רק חשדא אמנם א"כ מה דהוי' נייתי מסי' רמ"ג דהתם ליכא רק חשדא וכאן איכא חשש תקלה מכשול איסור ועוד מנ"ל לפר"ח דהתם שרי בנעשה תחלה באיסור ואח"כ נתפרסם דלמא התם נמי לא שרי אלא בהשכיר שנה אחר שנה ולא עשה בשבת גו"כ כיון כל העיר לריכין לכך ועושים כן הוה תחלת קביעות בהיתר ונתפרסם בתחלה וגם לאורחים אין לחוש כמש"ל ועוד שניסים שכתבתי בפתיחת הסימן :

סימן תרנ"ד :

(א) רימ"ט ופנ"י וח"ד דפת שנאפה בתנור שיש בו שומן אסור הפת אפי' ליכא נ"ט (ב) ישוב אקו' פ"י ממילא אין מפ"י ראי' (ג) ישוב תסוגיא דף ל' (ד) פלפול בדברי ח"ד ולענ"ד פשוט דתנור שהוסק מן אש ויש שומן בקרקע התנור בולע בכולו ואסור בס' ונ"ל אם איכא ס' אפי' נטילה א"צ (ה) הפלתי וח"ד הוכיחו מכח קו' דאסור הפת אפי' ליכא נ"ט ואני ישבתי קושיתם בטוב טו"ד (ו) הצ"צ אוסר ליתן מעט חלב בהמה ביין לזכך המראה וכן אסור ליתן מעט חלב בפת מטעם אין מבטלין לכתחלה ואחרונים חולקים עליו וכ"נ והבאתי ראי' מרשב"א דלא כצ"צ ומנ"י הבאתי ראי' דלא כדימ"ט ופלתי וח"ד שאסרו הפת אפי' ליכא נ"ט :

בש"ע ס"א כיולא בו אין אופין פת בתנור . ברימ"ט חי"ד סי' א"י בתנור ה"ע דהתם האיסור עומד במקומו ולא מתבטל שהרי הוא במקום דביקות הפת לתנור אבל היכי שנתבטל תוך הקמח שרי ולא דמי למבטל איסור לכתחלה דכשנתערב היתר בהיתר הוא ע"כ מבואר מדבריו דאין סיפא דומי' דרישא דאין לשין פת בחלב דנתערב החלב בחלב לא אסור אלא בנו"ט ובפחות מנ"ט נתבטל וסיפא כי"כ אין טשין התנור באלי' אסור אפי' ליכא כדי נ"ט ובפ"י בסוגי' נמי הכי ס"ל שכ' דף ל' ד"ה בגמ' מאחר דאיתותב רבה ב"א דס"ל בטש התנור באלי' הפת אסור לעולם אפי' הוסק התנור מברייתא דאי' בה דמהני היסק ופריך אמאי קאמר רב קדירות בפסח ישברו וכ' הפ"י ויש לדקדק דמאי קושיא דלמא הא דאמרינן בברייתא דהיסק לתנור שרי היינו משום שע"י היסק הפ"ג דכ"א אינו יוליא מידי דפנו לעולם אפי"ה לא נשאר בו אלא משהו ומשו"ה שרי דהאי תנא ס"ל מב"מ בס' משא"כ לרב דס"ל מב"מ במשהו משו"ה ישברו ולא מהני היסק דשנא יבשל בו במינו ומב"מ במשהו ותי' בלא"ה בליעת התנור מעיקרא לא נשאר אלא משהו כיון שהיסק לאחר הטיחה ומשום ההי משהו כל הפת אסור אפי"ה כשהוסק כדי ללבנו שרי שפולט אפי' האי משהו שבלע א"כ מקשי שפיר קדירות אמאי ישברו לתכשר ע"י היסק עכ"ל הרי דג"כ ס"ל דפת נאסר כמשהו ולא נתבטל ול"ל פס' הרימ"ט הנ"ל :

(ב) **ולנ"ב** אי מהא לא אריי' דקו' פנ"י כ"ל דלא קשה דהא קדירות של חמץ רוב שמבשלין בהם הם שאר תבשילין ותבשיל המן מיעוט הוא כמ"ש תוס' ד' ולסיכהו וא"כ אפי' יבשל בקדירות מינו דהיינו חמץ נתבטל המשהו חמץ מפליטת הקדירה דכבר נתבטל בקדירה משאר בליעות משאר תבשילין שאינו מינו ואינו אחר וניעור כשמבשל א"כ כמינו חדא דעם המין של איסור חמץ כא אחר מעורב בו דהיינו שאינו מינו משאר תבשילין ועוד בתערובת נתבטל באינו מינו משאר תבשילין דסליק את מינו כנין שאינו וא"מ רבה עליו ומבטלו :

(ג) **ולנ"ב** כדרך הנ"ל ליישב הסוגי' הנ"ל דקאמר מאחר דאיתותב רבה ב"א אמאי אמר רב קדירות בפסח ישברו והקשה האנ"א

דהאיך פירכא על רב כמה דאיתותב רבה ב"ח דבלא זה הוה מצי להקשות על רב. וי"ל ליישב בלא זה לא הוה מקשי דיש לומר אפי' אחר ההיסק נשאר עכ"פ משהו א"כ אסור לאפות בו פת דהוה כמבטל איסור לכתחלה שכן דעת הש"ך בסי' פ' דאפי' תערובת מעט חלב אסור ליתן לכתחילה לפת דהוה כמבטל איסור לכתחלה והכתוב לנ"ל ומה שדוחין אותו עכ"פ ה"א בס"ד כן וא"ש רב דאמר ישברו משום איסור לבטל לכתחלה ואין לומר דליסרי לרב משום אין מכוין לבטלו הא כתבתי בחיבורי לאו"ח ברביד הזהב סוס"י תמ"ז ליישב קו' שעה"מ שהקשה מתוס' פסחים ד"ל ד"ה ולשהינהו דשם מוכח אין מבטל לכתחלה אסור אפי' באין מכוין ואמרתי ש"ה דקיימינן אליבא דרב ורב ס"ל דשא"מ אסור הלכך אפי' באין מכוון לבטלו נמי וא"ל גם כאן דרב אמר קדירות בפסח ישברו דאסור לבטל לכתחלה אע"ג שאינו מתכוין לבטלו ולא מהני היסק אבל למה דאיתותב רבה ב"ח וקשה מה פריך דלמא רבה ס"ל נמי כרב דשא"מ אסור ומשהו נשאר לעולם ואסור לבטל לכתחלה אפי' בלא מתכוין הלכך לא מהני היסק. אע"כ דזה לא נקרא מבטל איסור לכתחלה דזה לא מיקרי איסור משום דאפי' משהו ליכא ופריך שפיר מ"ט דרב דאמר קדירות בפסח ישברו:

(ד) **ובח"ד** ס"ק ז' כ' ג"כ כר"י מטראני דהא תוס' כתבו דף ל' שם הא הוה נ"ט בר נ"ט ותי' תוס' דנאסר התנור משומן שעה ועדיין הוא בעין וא"ת יקנח השומן וכו' דתנור של חרס א"א לקנח וכ' הח"ד דמה דא"א לקנח אינו אלא דבר מועט ובודאי איכא ס' כנגדו. ואפ"ה אסור הפת אפי' באיכא ס' ופחות מנו"ט נמי אסור הפת כר"י מטראני. וקשה הא ברש"י דף ל' גבי רבה ב"ח דהאי תנורא שטחו בחלב אלי' ואסר הפת כ' רש"י בפי' משום דחלב נ"ט בפת א"כ מוכח להיפוך מר"י מטראני דפת לא אסור אלא בנו"ט ויש לדחוק דלרש"י לשיטתי' שכ' תוס' חולין דקי"א דס"ל נ"ט בנ"ט אסור בצלי ובישול א"כ לא נאסר הפת משום השומן בעין דלא נתקנח יפה שהוא לא"ד רק דבר מועט אלא כנגד מה שנבלע חלב אלי' בתנור ואיכא איסור הרבה ולהכי א"ש דאסור הפת היינו בנו"ט ולא מוכח דאפי' דבר מועט אסור הפת אמנם הוא דוחק ממ"נ כיון לתוס' ע"כ דדינא הכי וכסברת ר"י מטראני ולמה יחלוק רש"י על זה ועי' ח"ד סק"ו שמדמה לנפל על כלי שי"ל בקעים דלא מהני ס' והוא לשיטתי' שכ"כ סי' צ"א ס"ק ט"ז ועי"ש מש"כ דברים אלו בלא"ה תמוהין ועכ"פ מוכח מרש"י בהדי' להיפוך:

ועוד דנראה פשוט לענ"ד אפי' בלי אוסר כדי נטילה לבד אבל בשמן אוסר בס' כדאי' לקמן סי' ק"ה ואף דש"ך שם ס"ק ט"ו דצריך כדי נטילה ג"כ כ"ז דוקא בנופל איסור על כלי אבל תנור שהוסק לאפות בו פת הוה חום התנור ככירה העומדת ע"ג האש ואוסר כ"כ ובולע בכולי' ומותר ביש ס' כדאי' לעיל סי' צ"ב ס"ק כ"ה וכמש"ש בעומד קדירה לוננת ע"ג כירה אבל האש ונשפך על הכירה אפי' אינו שומן אוסר עד ס' ובולע בכולי' ולמה גרע פת:

(ה) **שוב** ראי' בפלתי שכ' ג"כ כרימ"ט דאפי' טעם הפת ולית בי' טעם חלב נראה ג"כ דאסור דאל"כ הא דאסרי' רבה ב"ח לפת לטעמי' דהא טעימה זו דהתירא ומסור לכל אדם ול"ל דבאמת טעם וטעם בי' טעימת חלב א"כ מה תיובתא מברייתא הא שור שחוט לפניך דיש בו טעם חלב ומה יועיל בו תיובתא וע"כ צ"ל דהואיל משום גזירה אמרינן אף זו בכלל גזירה אפי' אין בו טעם חלב אולי לפעמים יתן טעם ומ"מ יאכלנו עכ"ל וכי"ב ראי' זו כ' הח"ד ס"ק ו'. וכן פרמ"ג בט"ז תי' מ"מ לכתחלה אסור לעשות כן אפי' ע"י טעימה וליכא נו"ט דהוה כמבטל איסור לכתחלה וסברא זו כ' שם בשם נ"ל דאפי' גם במעט חלב הפת אסור דהוה כמבטל איסור לכתחלה ומשמע בפרמ"ג בתחלת ס"ק שמסכים עם הנ"ל. א"כ דברי פרמ"ג צ"ע מאחר דרבה ב"ח בתיובתא א"כ מוכח דלא הוה כמבטל לכתחלה ומותר באין נו"ט. ופרמ"ג שכ' בסוף דבריו דאפי' יש ס' צריך נטילה ג"כ כש"ך ס"ק ט"ו סי' ק"ה ול"כ כמ"ש באות ד' דחום התנור הוה ככירה העמיד ע"ג האש וצריך ס' וסגי בס' ואי"צ נטילה:

ולענ"ד ליישב נכון קושיתם דאמאי לא מהני שיטעום הפת. ואומר הא הטעם שהוא בעין נשרף ע"י ההיסק כמ"ש הפלתי סי' צ"ה ס"ק א' ואח"כ תו הוה נ"ט בר נ"ט ואמאי אוסר רבה ב"ח אלא ע"כ כמ"ש לעיל סי' תרמ"ט אות א' דרבה ב"ח ס"ל דגם הבלועה אוסר וע"כ משום דס"ל נ"ט בר נ"ט אסור ולאחר ההיסק עדיין הוה נ"ט. אלא שהוא נ"ט בר נ"ט וא"כ לא קשה דלטעמי' הא למ"ד נ"ט בר נ"ט אסור נמי הקשו לטעמי' וכמה פליגו ותירצו דפליגו דודאי מרגיש הטעם אלא שהוא טעם קליש ולמ"ד נ"ט בר נ"ט אסור אפי' טעם קליש והש"ס פריך שפיר על רבה ב"ח דתני בברייתא דהיסק מהני הרי אע"ג דאיכא טעמא מותר משום דהוה טעם קליש ונ"ט בר נ"ט אסור ועי' בסי' תרמ"ט שם שיישבתי בזה רש"י בזבחים מעתה כי הטעמים שכתבו האחרונים הנ"ל אינם טעמים נכונים לעשות גזירה וחומרא כזו לאסור אפי' בלא נו"ט שהאיסור ליכא עדיין אלא שמא יאכל הפת עם בשר ואלא מכח הכרח קושיתם דחקו אנפשי' אבל לענ"ד קושיתם לא קשה. וכ"ל עוד ראי' דהא הטור הביא בשם רשב"א דמשום ריחא לא אסור הפת ומשמע דרא"ש הכי ס"ל ולו יהי' דרשב"א בתה"כ בית ד' שער א' ס"ל דריחא לאו מלתא ושרי אפי' לכתחלה א"כ ריחא אפי' משהו ליכא דאל"כ אסור לכתחלה ריחא אבל הטור משמע דס"ל נמי כרשב"א כאן ואביו הרא"ש בע"ז דף ס"ו ס"ל דריחא איכא משהו ולכך ריחא אסור בחמץ וא"כ אי כרימ"ט דהפת אסור אפי' ליכא נו"ט אמאי בריחא הפת מותר ובמסקנא בתה"כ גם הרשב"א אוסר בריחא לכתחלה:

(ו) **ובדין** דנ"ל סי' פ' שאוסר לעשות סגולה ליין שמראהו עכור לתת בו מעט חלב בהמה ומעט חלב חיה משום בשר בחלב משום דהוה מבטל איסור לכתחלה עי' סי' תשכ"ג מ"ש עוד דלא כנ"ל בדין זה מטעם אחר שכתבתי שם וכאן נ"ל הנה המרי"ט בסי' הנ"ל כ' להיפוך שאם עירוב מעט חלב בקמח מותר הפת ובנחלת צבי בסי' זה חולק על הנ"ל מטעם דאין מכוין לבטלו אלא ע"ז כ' בשם נב"י דלא שרי באין מכוין לבטלו אלא כשהוא כבר אבל מטעם אחר מותר דאין כאן איסור אלא משום ישכח ויאכל כ"כ ג"כ במנחת אהרן על הארוך מש"ך דאפי' לרשב"א דס"ל דאסור לבטל לכתחלה באינו מתכוין לבטל נמי אסור מ"מ לא מקרי זה מבטל לכתחלה משום שמא לא יהי' צריך לבטל ר"ל דאם לא ישכח ולא יאכל הפת עם בשר אי"צ לביטול:

ונ' דפליגי בזה הגאונים ורשב"א שהטור הביאם פת שאפאו עם צלי בתנור יש מן הגאונים שאסרו לאכול טבל אותו הפת שריחו כטעמו ויש מתירין כ"כ הרשב"א בתה"ר וכ' הפרישה דאסרו הגאונים אפי' לאכול הפת לבדו אבל עם חלב לכ"ע אסור שזהו לכתחלה דהריף ס"ל דריחא מלתא לכתחלה אסור ע"כ א"כ לגאונים דאסור אפי' הפת לבדו ע"כ ס"ל דזהו ג"כ אסור משום אין מבטלין איסור לכתחלה ולרשב"א לא מקרי מבטל איסור וי"ל משום דלכאו' פת לבדו לא אסור אלא בנו"ט אבל פחות מנ"ט מותר ולא מקרי מבטל איסור וכ' דהלכה כרשב"א וגם הטור מסכים עמו הנה בתמת מתה"ק שכ' דברי הגאונים כאן באיסור לחם לבדו משמע כפרישה דאסור לגאונים הלחם לבדו אמנם בב"ח כ' דהגאונים לא אסרו אלא לאכל עם חלב אבל עם בשר ודאי שרי דהכי אי' להדי' בתה"כ הארוך בית ד' שער א' ולכאו' הכי אי' בגמ' פסחים דף ע"ו להדי' דרב כהנא בר חיננא שבא פת שאפאה עם הצלי אסור לאכול בכותח דמשמע הא לבדו אסור משמע להדי' אבל עם בשר מותר ומביא בתה"ח שם בשם גאונים דמוכח מרב כהנא דהלכה כרב דריחא מלתא היא וכ' רשב"א ורב אלפס תירון דפסק כלוי דריחא לאו מלתא אפי"ה אסור רב כהנא דלאכול עם חלב הוה כלתחלה וגם לוי מודה ע"כ ולא קשה קו' הפרישה דהנך גאונים דס"ל ריחא כטעמא חולקים על ריף וס"ל לוי דמתיר ריחא אפי' לכתחלה מתיר וכ"כ הרשב"א שם שכן עיקר דכך אי' בירושלמי וא"כ צ"ל בתה"ק נמי ר"ל לדעת הגאונים לא אסור הפת לבדו אלא שקיצר א"כ גם מגאונים מוכח דלא כנ"ל דהא הגאונים ס"ל ריחא מלתא וריחא כטעמו ואפי"ה לא הפת לבדו ולא חשיב כמבטל איסור לכתחלה וגם מוכח פשוט דלא כרימ"ט ופלתי וח"ד שאוסרו הפת אפי' ליכא בשומן התנור כדי נו"ט דז"א דהא לגאונים ריחא מלתא ואוסר כנו"ט ואפי' לענין איסור לחם שנאפה עם בשר לא אסור הלחם לבדו וע"כ דאיסור לחם קיל מאיסור באיסור ריח כנו"ט ואיסור לחם צריך דוקא נו"ט ממש מכ"ש בתערובת בפחות מנו"ט דבאיסור אינו אוסר מכ"ש דלא אוסר הלחם לאכלו אפי' עם מלתא ומ"ש הח"ד דבעין מהטיחה על התנור פשיטא דליכא נו"ט אינו מוכח דהא טח כל התנור בחלב אלי' והוא הרבה וי"ל דליכא ס' כנגד כולו.

סימן תרנ"ט.

(א) מ"ש הש"ך סק"ב בשם א"ז בזב לחוץ ונבלע בתנור ו'אסור הפת אפי' לא זב תחת הפת והקשו אחרונים אמאי אסור הא הוה נ"ט בנ"ט ומ"ש הפרמ"ג וח"ד ליתא (ב) פי' אחר בא"ז דחושש שמא זב תחת הפת ולא זב לחוץ מתיר הא"ז מטעם דלא מחזקינן איסור ולא כש"ך שכ' מטעם ס"ס שמא לא זב ושמא אינו מפעפע בכולו דודאי מפעפע בכולו (ג) מ"ש הח"ד התנור אינו בולע משומן הבלועה בפשטידא תמוה וקו' הח"ד על א"ז ל"ק לפי פי' הנ"ל בא"ז וצע"ג בסי' ק"ח ס"א בצלה נבלה שמן בתנור עם בשר שחוטה דמותר בדיעבד הא בלע התנור שומן הנבלה ומפעפע בכל התנור ויהי' אסור השחוטה (ה) ביאור דברי או"ה וישבתי ודעת רמ"א דלא אסור אלא בזב על הבשר ושאין סותר דבריו של רמ"א עם דבריו של ת"ח:

(א) **בהג"ה** ס"א ואם זב תחתיו וכש"ך סק"ב כ' בשם הג"א והגש"ד והג"ה או"ה בשם א"ז דאסור אפי' זב לחוץ על קרקע התנור והפת רחוק אפי"ה אסור ופלתי וכנפי יונה מסכימים עם רמ"א מה בכך דנבלע בקרקע ואח"כ נבלע בפת הא הוה נ"ט בר נ"ט וכ"פ בפתחי תשובה בשם בית אפרים ולא כח"ד שכ' בשעת צלי' נ"ט בר נ"ט אסור וכבר חולק עליו בפתחי תשובה סי' צ"ה וכן הסכמתי גם אני שם על דברי ח"ד. ובפרמ"ג בש"ך סק"ב תי' למרש"ל נ"ט בנ"ט אסור בצלי אמנם בש"ע ורמ"א ס' בסי' צ"ה דאפי' בצלי מותר כשאופה הפת עם בשר ושמא יאכל עם הבשר הוה כגורם לכתחלה נ"ט בר נ"ט והלכך אפי' בדיעבד אסור כמ"כ דס"ל להכי בגורם לכתחלה אסור אפי' דיע' משום קנס ובפר"ח סי' צ"א חולק על מ"ב וכ"כ שם דלא כמ"כ וקשה אפר"ח שכ' כאן להיפוך וכמשל"ק וי"ל דליתא לתי' הפרמ"ג דהנה תוס' בפסחים דף ל' וזבחים דף צ"ה וחולין דקי"א הקשו .דלמה אסור הפת בטח התנור קודם שיסיק הא הוה נ"ט

כס בלאו הכי אסור משום שמא יאכלנו עם חלב ודוקא בעין של התנור שאי אפשר ואי"א לקנח יפה בתנור של שיש ובן הקשה הרא"ש והב"ח ור"ן וריטב"א בשם. כמבין כחולין וסה"ת ור' ירוחם וכתבתי בסי' תר"מ דאלו הראשונים לא ס"ל דאפיית הפת עם טוח התנור בחלב אלי לא מקרי גורם לכתחלה דא"כ לא קשה קושיתם וכן ראיתי עתה שתי' כן ספר"מ קושיות הראשונים וא"כ ליתא לתי' הפרמ"ג :

אך יאמר לקיים תי' הפרמ"ג ולומר דכל פוסקים ראשונים חלקו על דין זה דאסור לגרום כ"ע בר כ"ע לכתחלה ובאמת רמ"א שכ"כ באור חדש בפסחים ובמנחת אהרן בארוך מש"ך אבל אנן קיי"ל כפוסקים דאסור לגרום לכתחלה כ"ע בר כ"ע א"כ יש לקיים תי' הפרמ"ג אמנם זה ודאי א"א להאמר דא"כ אמאי קיי"ל כפוסקים דאסור לגרום כ"ע בר כ"ע לכתחלה. אם כל הראשונים הכ"ל פליגו אדין זה והסמ"ק דאוסר לגרום לכתחלה כ"ע בר כ"ע דייק כן מן הגמרא דגים שעלו משמע דוקא דיעבד עוד הא ר' ירוחם נמי ס"ל דאסור לגרום כ"ע בר כ"ע לכתחלה הובא בש"ך סי' צ"ה סק"ג והוא בנתיב ט"ו אות כ"א וסם סמוך ממש בדיבור א"כ כתוס' באפה בפת בתנור לא שרי משום כ"ע בר כ"ע משום דא"א לתנור לקנח א"כ ע"כ דמה שאופה הפת ויאכל עם בשר לא מקרי גורם כ"ע בר כ"ע לכתחל' משום דעדיין אינו ברור שיאכל הפת עם חלב :

(ב) **ועל** הג"א בשם א"ז כ' הככפ"י ופלאי לא קשה דהוה כ"ע בר כ"ע דא"ז לשיטתי' דס"ל כרש"י דכ"ע בכ"ע אסור בבישול ואלי וכמ"ש הג"א בשמו דף קי"א ול"כ דא"ז כ' תחלה בהג"א שם בשם ר"י דאין חילוק בין עלו לנתבשלו וכן קבל מר"ת שהורה כן עכ"ל משמע להלכה ס"ל לא"ז דאין חילוק אלא אח"כ להלן כ' פג"א בשם א"ז שכ' דיש לחוש לרש"י דיש חילוק בין עלו לנתבשלו וא"כ בפת שנאפה בתנור וזב שומן בתנור ונבלע בו דאין האיסור אלא מדרבנן משום שמא יאכל עם חלב נראה כה"ג אין לאסור לא' משום כ"ע בר כ"ע כיון באיסור בב"ח גופי' אינו אלא חזי ול"כ הגה להג"א בשם א"ז יש לומר בזב לחוץ ונבלע בתנור דאוסר הפת אע"ג שהפת רחוק דאוסר הפת לאו משום דבלוע הנבלע בתנור אוסר הפת דזה מותר דהוה כ"ע בר כ"ע אלא דחיישינן שמא זב השומן עצמו תחת הפת והא דלא ניכר תחת הפת י"ל מחום התנור נתיבש ולא שרי מטעם ספק דרבנן דעשה הס' דרבנן בידים שאפה הפשטידא עם הפת אבל בלא זב לחוץ לא מחזקינן ריעותא אמנם פי' זה סובל בלשון הג"א בשם א"ז עיי' לשון הג"א ע"ז דף ס"ו וא"כ אין הטעם של הא"ז כמ"ש הש"ך דמתיר בלא זב לחוץ משום דהוה ס"ס שמא לא זב ואת"ל זב שמא אינו מפעפע בכל הכלי דז"א דאפי' זב בכל הכלי אין אוסר משום דהוה כ"ע בר כ"ע ועוד דאין ספק דמפעפע בכל הכלי דהא קיי"ל בסי' ל"ב ס"ז אפי' נפל טיפה חלב על דופן הקדירה במקום ריקן דמותר בע"ס ולצורך אורחים בים ס' נגד הטיפה ובפרמ"ג בש"ך סק"כ תי' זה דלא שרי בע"ס ולצורך אורחים אלא בעומד להצטנן ושרי ממ"כ אבל אם מיד עירה דרך שם שנפל הטיפה אסור אפי' בדיעבד אמנם אני העלתי לעיל סי' תר"מ כיש"ש דשרי בע"ז אפי' לא הניחו להצטנן משום דהעיקר דמפעפע בכולי' ובמקומות אחרים בסי' ל"ב כתבתי שהעיקר כמחבר סי' קכ"ח דביטל במקצת כלי מפעפע בכל הכלי א"כ אין זה ס"ס שכ' הש"ך שמא אינו מפעפע בכולי' אלא טעמי' דא"ז כמ"ש הש"ך בשם הג"ה או"ה דלא מחזקינן ריעותא דשמא זב לחוץ משום דדמי לס"ס שמא לא זב ושמא לא יאכלנו בחלב :

(ג) **ובזה** א"ש מה שהקשה הח"ד סק"ד אמאי בלא זב לחוץ מותר דהא טעם של הפשטידא היינו השומן של הפשטידא של בשר נבלע בתנור ומפעפע בכולי' עד הפת ע"כ וכו' הוא ז"ל דנ"ל לפי"ז עיקר כמ"ש בסי' ק"ה ברמ"א שם וש"ך ס"ק כ"ג שאין בלוע הולך מכלי לכלי בלא רוטב אפי' בלוע שמן דיותר יוציא הטעם הבלוע מכלי בלא רוטב מבלוע הנבלע בחתיכה בלא רוטב דחתיכה אין אוסר לחתיכה בבלוע בלא רוטב ולכלי אוסר חתיכה בלא רוטב ואפי"ה אין כלי מקבל טעם מכלי ואפי' בשמן וע"כ הטעם דאין מפליט ומבליע בכלי קשה כעין שכ' הש"ך בסי' ל"ה ס"ק כ' עי"ש (לכאו' משם רק זכר לדבר אבל ראי' ליכא מהתם דמיירי בעירוי וא"כ התם מלתא אחריתא בעק שמפליט ומבליע בכלי קשה נלענ"ד תמנו של עירוי וק"ל) מכ"ש שאין כלי מקבל טעם מחתיכה הבלוע בלא רוטב :

והנה הדבר קשה להולמו מאחר דפולט מפשטידא שומן כעין על התנור סמיך נימא שאין התנור בולע. והא דאין כלי אוסר כלי אפי' בלוע משמן י"ל מקדירה לקדירה אין שומן יוצא אבל אם הי' יוצא לתוך הי' הכלי האחרת מקבל ונבלע בו ועיי"ל סי' תרכ"ח די"ל דשומן פולט מכלי לכלי עי"ש אמנם הכא לאו טעמי' דא"ז משום שומן הבלועה בתנור אוסר דהוה כ"ע בר כ"ע ושרי אפי' לא"ז כמש"ל בזה אין חושש הא"ז לרש"י אלא בזב ה"ע דא"ז דאסור הפת אפי' ברחוק משום דחיישינן שמא זב השומן עד הפת אע"ג דהפת רחוק מן הפשטידא :

אמנם קשה טובא לקמן סי' ק"ח בצלה בשר נבילה שמן עם בשר שחוטה כחוש מותר בדיע' סא אפי' לא"ד כנוף האיסור בולע התנור משומן ומפעפע בכל התנור ליכא כ"ע בכ"ע דהתירא ואמאי מותר ולמה לא אסור משומן שבלע בתנור והולך הבלוע בכולי' ואוסר הבשר שחוטה מן הבלועה ודוחק לומר דמיירי דוקא בלולה בבעקי"ן ושאין שומן הבלוע בכלי מבליע בכלי דהיינו בתנור דהא אם האיסור בכלי מתיר שם בסעי' ב' אפי' לכתחלה ואם לדחוק דהתם לא מתיר אלא בקדירה שהוא גבוה

אז מותר אפי' לכתחלה או שנפל הפתח מונח בקדירה אז ליפול משום ריחא ומותר לכתחלה א"כ למה סתמו הפוסקים דסתמא משמע בסעי' א' מיירי בצלה בתנור עלמו ולע"ג ומכח זה אומר הלבוש לריך לומר כן ועי' מש"ה ה' בסמוך :

(ד) **אמנם** בהו"ה כלל נ"ט דין ה' פי' וז"ל הא דסרינן פת שנאפה עם פשטידא לאכול עם החלב דוקא שנאפה הפשטידא תוך המחבת כמו שרגילין אבל עם פשטידא בלתי מחבת כ' הס"י מדודא שהפת אסור בדיעבד אפי' במלח דרוב פעמים שמניעות או החלב יוצא לחוץ ובולע בתנור ואפי' הפת רחוק הימנה . דאי"ל נזוב תחתיו אלא שנבלע רק בדופני התנור כו' וצריך להתכו ולמכרו לנכרים עכ"ל ואין לפרש דבריו לס"ד כמו שפרשתי לא"ז דחוששין שמא יזוב תחת הפת אפי' הוא רחוק שהרי כפי' כ' דסגי שבולע בתנור ואי"ל נזוב תחתיו וא"כ על או"ה קשה קו' האחרונים הנ"ל דהא או"ה פ' סי' כ"ע דאין חילוק בין עלו לנתבשלו כ"ע בר כ"ע מותר ואפשר דס"ל לאו"ה כיון דאפשר לתכרו לעכו"ם הוא כלכתחלה ולכתחלה אוסר או"ה כ"ע בר כ"ע בכלי וביטול דאסור לאכלו ככותא ופסק כוותי' הרמ"א לעיל סי' ל"ה בהגה א' ול"ע על לשון ת"ח כלל ל"ו דין ט' אחר שהביא דברי או"ה הנ"ל כ' וז"ל וכן משמע לקמן בשערים דאף בדיעבד אסור במקום שיש לחוש שמא זוב מן הפשטידא אל הפת וקשה שכ' וכן משמע משערים הא האו"ה כ' דבריו משערים :

ונ"ל דמה שמחלק האו"ה בין שהי' פשטידא תוך המחבת והלא לא נמצא בשערים חילוק זה ונראה כוונת או"ה דבהג"ה ש"ד סי' ל"ו הקשה שם כ' הש"ד והמחמיר לאפות לכתחלה פת עם פשטידא תע"ב אבל דיעבד ש"ד וקשה הא לקמן סי' ס' כ' הש"ד וצריך ליזהר שלא לאפות פת כנגד הפשטידא ואם אפה הפת אסור ותי' כחד תירוץ בין עם פשטידא ובין בלד פשטידא ע"כ והחילוק פשוט עם פשטידא ר"ל בתנור א' ורחוק הפת מן הפשטידא הפת מותר בכל ענין אפי' זב בתנור ותנור בולע מותר דהוה כ"ע בר כ"ע ואין אסור אלא בזב תחתיו . הלכך כפשטידא בלד הפת וסמוך לו ורוב פעמים שמנונית יוצא לחוץ אסור דמיד כשיוצא לחוץ זב תחתיו של הפת . א"כ י"ל מ"ש האו"ה לחלק בין הי' הפשטידא בתוך המחבת מנא יצא לאו"ה חילוק זה מש"ד אלא לפי"ז י"ל דאו"ה מתרץ בזה הש"ד מקו' הג"ה ש"ד הנ"ל ולפך תי' הוא ז"ל דבסי' ל"ו מיירי כאופה תוך המחבת לא חיישינן שיצא שומן חוץ למחבת הלכך רק לכתחלה אסור כמ"ש הרמ"א בסמוך לכתחלה אסור אפי' באפה תוך המחבת ומה שאסור אפי' בדיע' מיירי באופה חוץ למחבת אז יוצא רוב פעמים שומן מן הפשטידא שלא מחלק בין רחוק לסמוך ולרמ"א לא ניחא לי' דברי הו"ה משום דאנן קיי"ל כ"ע בר כ"ע מותר א"כ אמאי ברחוק אסור ודוחק לרמ"א לתרץ האו"ה כמש"ל הלכך א"ש הרמ"א דלא אסור אלא בזב תחתיו אע"ג לא"ז אסור אפי' ברחוק פי' הרמ"א כש"ד דהיקל ברחוק מהך אע"ג דא"ז אוסר פסק הרמ"א להקל הרמ"א להקל כהגש"ד בדרבנן וא"ש פסק רמ"א דלא אסור אלא בזב תחתיו :

ואחרונים כתבו דרמ"א סותר דבריו כאן מדבריו בת"ח שכ' שם דאסור אפי' רחוק הפת ונבלע מפשטידא ואי"צ לזוב תחת הפת ולמ"ש לק"מ אדרבה הת"ח שם הביא מחלוקת האו"ה ומ"ש וכן משמע לקמן בשערים דאף דיע' אסור הפת במקום שיש לחוש שמא יזוב מן הפשטידא על הפת הא' וכן משמע היינו דאוסר הפת דיעבד כאו"ה אבל הת"ח אוסר בשם ש"ד דוקא בלד הפשטידא דהיינו סמוך לפשטידא וכך מורה הלשון של ת"ח מ"ש שמא יזוב מן הפשטידא על הפת משמע דשומן עלמו לריך לזב על הפת :

(ה) **בהג"ה** ואפי' הוא במחבת נוהגין להחמיר לכתחלה הנה זה לשון הגהש"ד והובא בב"י אע"ג דרגילין האידנא כל השפילות במחבת מ"מ חוששין ויש שמקילין ומשפך הפשטידא כפי התנור ממ"ש ע"כ וקשה מ"מ יש לחוש אפי' הוא בפי התנור ממש שמא יזוב מאותו לד שהוא כנגד תוך התנור ועוד דודאי הרבה מן הפשטידא תוך התנור לאפת ע"כ נראה דס"ל כאו"ה שכתבתי לעיל במחבת לא חיישינן לשמא יזוב וליש מקילין אלו אפי' לכתחלה לא חששו אלא מ"מ חששו לכתחלה לריחא ע"כ כשלד א' בפי התנור ממש מותר גם משום ריח דיוצא הריח לחוץ לפי"ז מאן דס"ל ריחא מלתא אסור כשהוא כתוך התנור אפי' בדיעבד ואפי' הוא במחבת ולא חשיב כב' קדירות דמותר משום ריחא כ"ל כמש"ל אות דוקא בקדירות בתוך התנור שרי משום שקדירות גבוה מן המאכל אבל מחבת נמוכות פייך כ' ריחא דפשטידא בכור למעלה מן המחבת ולפי"ז י"ל הא בלא מחבת באיסור לכ"ע אסור משום דתנור בולע ומפעפע בכולו כמש"ל אות ג' :

סימן תר"ם :

(א) מראבי' במרדכי פגיה"נ דמתיר אפי' לכתחלה לאפות פת עם בשר בתנור א' ואוכל הפת עם חלב דריחא לאו מלתא אפי' לכתחלה והש"ך כ' שכן נהגו ומובח מש"ד דגם רש"י הכי ס"ל והכי מוכח משם מהרמ"ב ותוס' ורז"ה נמי ס"ל ללוי אפי' לכתחלה מותר (ב) ישוב על רש"י להנ"ל דס"ל דמותר אפי' לכתחלה הא רש"י פי' בלוי דמתיר דיע' (ג) מ"ש הרי"ף דפת שאפאה עם צלי אסור לכתחלה משום דהוה דשיל"ם וראבי' חולק

חולק ע"ז הלכה כראבי' כ"כ תה"ד והכי קיי"ל בסי' ס"ט סעי' י"ד ובסי' קי"ב ש"ך סקי"א (ד) לדינא י"ל גם הרי"ף ס"ל דמותר הפת אפי' לכתחלה וה"ה לאפות עם בשר צלי לכתחלה כדי שלא קשה עליו כמה קו' וכ"כ האחרונים פלתי וצל"ח ומחה"ש שכן הוא לרי"ף (ה) אחרונים הקשו מה פריך לרב מברייתא אפי' גדי וטלה ולרב מה אפי' דלמא קמ"ל דגדי וטלה דהוה א"מ ועל תי' הפלתי ועל תי' הצל"ח הקשתי (ו) ישוב עוד על הרי"ף שכ' דרב דאסר ריחא משום מב"מ במשהו מהקושיות שהקשו (ז) טעם לריף מ"ש דרב לטעמי' דס"ל מב"מ במשהו היינו לפי מה דקיי"ל כרבא דריחא לאו מלתא וממילא כל ריחא אפי' לכתחלה שרי (ח) הוכחתי דלא כד"מ סי' ק"ח שכ' דפת עם צלי אם כבר אפו הוה דיע' שרי אבל לכתחלה לאפות אסור אלא מאן דמתיר בכבר אפו הוה לכתחלה ושרי וממילא גם לאפו' לכתחלה שרי (ט) ישוב ראיות מהרי"ל דריח אפי' משהו ליכא ומותר אפי' לכתחלה ריח אפי' בהיתר לצלות עם איסור א"כ לבב"ח וכתבתי בישוב קו' הצל"ח לתוס' ע"ז דריח עכ"פ משהו איכא וכ' תוס' לא כ"כ אלא בחמץ משום חומרא דחמץ משא"כ בשאר איסורין מודה תוס' דריח היכי דלא מלתא אפי' משהו ליכא (י) ונ"ל בשעת הדחק או טירחא או הפסד עצים מותר לאפות פת עם פשטידא לכתחלה לאכול הפת עם בשר מכל טעמים הנ"ל ובצירוף מ"ש עוד לקמן בסי' שאח"ז בתנורים שלנו וכמדומה שכך נהגו לכתחלה ויש להם על מה שיסמוכו ובמקום שלא נ נו עכ"פ בשעת הדחק המקיל לא הפסיד (יא) מרמ"א משמע ה' דלאפות פת עם פשטידא מדינא אסור דחיישינן שמא יזוב ובא' מכוסה אין חשש כלל ומותר ול"נ אפי' במגולה לא אסור מדינא אלא שטוב ליזהר ואפילו א' מכוסה נמי טוב ליזהר ובמקום הדחק מותר בי"כ ובי"כ :

בש"ע סעי' ג' פת שאפאו עם הצלי אסור לאכלם בחלב וכ' הש"ך אע"ג לקמן סי' ק"ח קיי"ל דריחא נותר כדיעבד אבל לכתחלה אסור וכיון דאפשר לאכלו בלא חלב הוה כלכתחלה עכ"ל כן דעת הפוסקים רש"י פסחים דף ע"ו ע"ב פלוגתא דרב ולוי אמר רב בשר שחוטה שמן שצלאו עם בשר נבילה כחוש אסור מ"ט מפטמי אהדדי ולוי אמר ריחא לאו מלתא עביד לוי עובדא בגדי ודבר אחר ופרש"י שצלאו זע"ז בתנור יחד משמע דוקא שצלאה דיע' וכ"כ בתוס' שם מפ"י הקו' דגם לוי מודה דאסור לכתחלה וכן דעת הריף בפי' גי"ה דלוי לא מתיר אלא בדיע' וכ"פ הר"מ בפט"ו זכפ"ט מה' מא"ם פסק ג"כ פת שאפאו עם צלי ודגים שצלאן עם בשר אסור לאכלן בחלב וכ"כ דעת טוש"ע וכ' ב"י כיון דריף והר"מ ורוב המורים מסכימים לדעת א' הכי נקטינן להתיר בדיעבד אבל לכתחלה אסור במקום צר :

ובמרדכי בפי' גי"ה סי' תרס"ה כ' בשם ראבי' שכ' על הריף שכ' פת שאופאו עם צלי דאסור משום דהוה דשיל"מ אין נראה לי דלאותו ענין שנאסר הוא אסור עד לעולם ולאותו דבר שהותר דהיינו בלא כותח לא נאסר מעולם ונראה לי דלא אסור לרב אלא בבשר שחוטה עם בשר נבלה שקולטין הריח ביותר מפני הפיטום וכן בפת חמה והבית פתוחה שאין דרך לנטות ימין ושמאל אם לא דרך המגופה ולהכי מדמי להוא רב אבל לי"ל הא דתני רב כהנא פת שאפאו עם צלי בתנור אסור לאכלו בכותח עכ"ל ולפי דברי ראבי' מותר לאפות פת לכתחלה אפי' לרב דהא כיון דאפשר לאכלו בחלב הוה כלכתחלה מכ"ש ללוי דמותר לכתחלה וכ"כ בתה"א דמותר אפי' לכתחלה מטעם אחר משום דלוי אפי' לכתחלה ריחא שרי ושכן אי' בירושלמי אלא דיש לחוש לדעת הריף דאוסר לכתחלה ותמי' על או"ה כלל ל"ט אות ד' שם בשם הר"מ דאסור לכתחלה וכ"כ הראבי' וז"ל מורי ורבי ז"ל וריף כ' וכו' וקשה הא הראבי' חולק על הריף ולא ה"ל לכתוב וכ"כ הראבי' :

ובש"ד סוף סי' ל"ה כ' שהמנהג כראבי' רק המחמיר תע"ב וז"ל ש"ד שם ורש"י פסק כלוי דמתיר וכן פסק רב אלפס כלוי דמתיר ואפי' רב לא אסר אלא בבשר שחוטה כו' ולא ס"ל דאסור פת שאפאו עם צלי בתנור כל וכן נהגו העולם לאפות פת עם אחת מהן והמחמיר שלא לאפות פת עם פשטידא תע"ב עכ"ל וכ' שם במבוא שערים מ"ש רבינו ואפי' רב לא אסור אלא בבשר שחוטה כו' אינו מדברי רש"י ורב אלפס אלא דברי עצמו הם וכ"כ המרדכי בשם ראבי' עכ"ל אמנם ז"א דהא בריש הסי' כ' הש"ד פת שאפאו עם צלי בתנור אסור לאכלו בכותח פרש"י דאין הלכה כן אלא קיי"ל כרבא דאמר על בת תיהא דריחא לאו מלתא עכ"ל משמע דלרש"י מותר אפי' לכתחלה לאפות פת עם צלי כמו רבא דמתיר לכתחלה דהא אפי' לאו עם צלי כלכתחלה הוא והובא בהג"ה או"ה כלל ל"ט :

והפ"י אי' בסו"ת מהר"מ רוט"ב סי' כ"ד דריף ור"ת בר"י ובתשו' הגאונים וכ"כ לרבי וכן כתלא בה"ג ורש"י התיר לאכול פת עם בשר אעפ"י שנאפה עמה של גבינה שקורין פלאדען אללו ור"ת ור"ח פסקו דריחא מלתא ומה שהביא רש"י ראי' מבת תיהא ר"ת חילוק בין ריח דהכא כב"ת דליתא בה פוטמא כו' ואין נראה לר"ת דהא בפ"ב דע"ז מייתי להני תנאי לאביי ורבא הכהו דמייתי בפסחים לרב ולוי ואם איתא ליסני ש"ה דאי"ל פיטמא ולפסק ר"ת אסור לאפות פשטידא ופלאדי"ן בתנור א' עכ"ל ולמה נקיט מהר"ם דמיירי לכתחלה דאסור לאפות פשטידא עם פלאדען תיפ"ל לכתחלה אפי' לרש"י אסור לאפות אפי' פת עם פשטידא לבד אע"כ דס"ל מהר"מ דאין חילוק בריחא בין לכתחלה לדיעבד אלא לרש"י מותר אפי' לכתחלה ריחא ומותר אפי' לאפות פלאדען עם פשטידא ולר"ת דאוסר אפי' בדיעבד אסור וכ"מ מתוס' ע"ז שכ' בשם רש"י אע"ג דת"כ דר"כ פת שאפאו עם הצלי דאסור בכותח הלכתא כלוי דרבא כוותי' ס"ל ואי לרש"י אסור לכתחלה מה קשי' לי' מברייתא פת שאפילו עם צלי הוה עם כותח לכתחלה ואפי' לוי מודה וכ"כ המרדכי בשם ראבי' דנהגו לאכול הפת בכותח ועי' יש"ש פגיה"כ סי"ד דרא"ש לא הזכיר כלל דברי רי"ף מה שמחלק בין לכתחלה ודיעבד אלמא דלא חש לי' כלל וכ"ש הרא"ש בשם ר"ת משום דבפסחים דף ע"ו ת"כ דרב פת שאפאו עם צלי אסור לאכלו בכותח וכו' ומה ראי' התם לכתחלה אלא ע"כ דאין חילוק בין דיעבד לכתחלה ואע"כ דלאו הלכתא כת"כ וא"כ אפי' לכתחלה מותר וכראבי' שכ' דלאו הלכתא וטור שכ' כאן בשם הרא"ש דפסק כר"ת דריחא מלתא ודאי לא ראה תשו' מהר"מ ר"ב רבו דמתיר ובשם הרבה מורים נמי לא ראה מדלא הביאו לדבריו דמתיר אפי' לכתחלה וגם לש"ד לא הביאו וכן דעת תוס' ורז"ה ס"ל ללוי ריחא אפי' לכתחלה מותר וכ"כ הרמב"ן במלחמות בתחלה כ' טעמים אע"ג בשאר איסורים מותר ריחא אפי' לכתחלה בפת שאפאו עם צלי אפי' ללוי אסור בב"ח משום דמרגיש הבשר בחלב ולוי לא מתיר בבשר שחוטה עם בשר נבלה דאין מרגיש ריח האיסור דשניהם בשר ועוד כ' בב"ח משום דהיתר בהיתר הוא עשו יותר הרחקה והב' טעמים אלו כ' הר"ן בפ' ג"ה אבל לבסוף כ' הרמב"ן וא"ת דשייכי דין דפת שאפאו עם צלי דאסור רב כהנא בדרב כמו דלא קיי"ל כרב ה"נ לא קיי"ל כרב כהנא א"כ פת שאפאו עם צלי נמי מותר כך הוה ס"ל הש"ד והמנהג ומהר"מ ר"ב לרש"י דאין הלכתא כרב כהנא א"כ לכל הנ"ל מותר אפי' לכתחלה לאפות פת עם צלי :

(ב) **וא"ת** הא רש"י פי' עבד לוי עובדא בגדי וד"א שצלאה לשון דיעבד והאיך כ' לש"ד לרש"י מותר לאפות פת עם צלי אפי' לכתחלה י"ל דרש"י מלי סבר דריחא עכ"פ משהו איכא יש לומר הא בב"ח דעדיי' היתר הוא ודומה לט"ז בסי' תרכ"ח דשרי לבטל ענפי אילן מחובר בסכך תלוש ולא אסור משום אין מבטלין לכתחלה כיון קודם יו"ט עדיין היתר הוא וא"ת לאכילת אסור והא ראי' דאסור לבטל מעט בשר בס' של חלב לכתחלה כמ"ש בת"ח כאן הא ג"כ אינו מכוין לבטלו או יאמר כמ"ש הרמב"ן אחרי שכ' דעת האוסרין ללוי לכתחלה כ' זה הטעם שלהם הוא לפי גמ' שלנו אבל אנו אינו מודה בזה מפני שזו השמועה בגמ' ירושלמית אמורה לכתחלה וכ"פ ג"כ בת"ה א"כ לוי אפי' לכתחלה מתיר וא"כ י"ל נמי דרש"י מפרש גמ' דלן דקתני שצלאו דמשמע דיעבד וא"כ ירושלמי וגמ' דידן פליגי אליבא דלוי א"כ לפסק הלכה פסק רש"י דשרי אפי' לכתחלה כמ"ש רש"י בפסחים דהלכה כרבא ורבא מתיר בב"ת אפי' לכתחלה מדינא גם תי' שאינו מכוין לבטלו נכון הוא עי' בנ"ל סי' פ"ד ובסי' זה ולעיל סי' תרכ"ו אות ו' ובסי' תמ"ז בא"ח במג"א סקמ"ה אמ"ש בשם רבב"א בחיטים חמוצין אסור להוסיף דהוה כמבטל לכתחלה כ' ואין להקשות מתכ"ג התם כיון שאין טוחן כדי לבטלו לא הוה מבטל לכתחלה ותי' דשם מיירי באיכא ס' א"כ הכא דאיכא נמי ס' מותר באין מכוין לבטלו וא"ת הא במלחמות ותה"א כ"ד ש"א משמע דאסור שתירצו על הריף שכ' דלוי מודה דאסור לכתחלה והקשה בעה"מ א"כ מה פריך אלוי מאין לולין ב' פסחים התם לכתחלה משמע וגם לוי מודו לתירולו בשם ר"א ותי' משום פסחים היתר הוא ואינו מכוין לבטלו וליכא למיקם אטעמא משמע הא בב"ח אע"ג דהיתר הוא ואין מכווין לבטלו כיון דנרגש טעמו אסור לכתחלה י"ל דלא בתבו הכי אלא לדעה דס"ל דריחא אסור לכתחלה אבל לדנפסי' דס"ל כירושלמי דמותר לכתחלה אין אנו צריכין לזה ועוד בפסחים מקרי לבטל איסור לכתחלה דפסח אפי' קודם זמנו דהיינו בשעת צלי' נוקרי שמו עליו והוה כמבטל איסור הלכך צריך גם הטעם עוד שכ' הרמב"ן דלא נרגש הריח משום דהוה מב"מ משא"כ בשר בחלב לא שייך לומר דשמו עליו משום בב"ח כל זמן שלא נתערב וכמ"ש בפרמ"ג א"ח בסוס"י תנ"ב במ"ז בדיני קילור סדר הגעלה וכי"ב כ' בדגול מרבבה סי' תמ"ז במג"א סקמ"ה אתשו' נ"ל לאסור לערב חלב שטה ביין דאמן שמו עליו ולהתיר בחלב בהמה דעדיין היתר הוא עכ"ל אע"ג בנ"ל סי' פ' הוכיח מת"ח דאסור לערב מעט חלב במים כדי לבשל עם בשר כאן בריחא דאין מכוין לבטלו ג"כ שרי אפי' לכתחלה :

ועוד י"ל דמאן דס"ל משקין אינן כמותן והוה זיעה בעלמא ואפי' אי' דרבנן ליכא עיי' פנ"י בק"א לחדש א"כ בריחא ודאי שרי ועיי' בסי' תר"כ כתבתי מזה מ"מ פירש"י ללוי גדי וד"א דיע' משום דמ"מ מכוער הדבר ופריך שפיר מאין לולין ב' פסחים דשניהם היתר מכוער הדבר ג"כ ליכא וא"כ ה"ה פת עם צלי דג"כ שניהם היתר ואינו דבר מכוער :

(ג) **והרי"ף** שפסק לכתחלה אסור נחזי אנן דטעם הרי"ף משום דהוי דבר שיל"מ משו"ה אסור הפת לאוכלו בכותח הנה בתה"ד סי' ק"ע כ' דהעיקר כראב"י דפליג ארי"ף משום דלבשר לא נאסר מעולם ולכותח עדיין הוא אסור אע"ג דכ' מהר"מ דנהגו לפסוק כרי"ף דנהגו לפסוק כרב אלפס בדבר שלא נחלק עליו תוס' מ"מ נראה דדברי ראב"י כאן עיקר מהא דאי' בפ' הערל דקאמר רב אשי סיפא ה"ט משום דס"ל

דשיל"מ

דשיל"מ ולכך אין בתרומה בטלה וקאמר אלמושה הא דרב לאו מגמא הוא תמ"כ לאו מכהן מבפי שרי ולאו לישראל אסור והיינו ממש כסברת ראב"י ע"כ ולפק כ' בתה"ד בשר שחטה ג"י בלא מליחה ונתערבה לא מקרי דשיל"מ דלבישול אסור לעולם ולולי לא נאסר ופסק כן בש"ע סי' ס"ע סעי' י"ד ופסי' ק"ב בש"ך ס"ק א' א"כ גפי טעם זה של הרי"ף דבריו שלא כהלכה וקשה על תה"ד מ"ש דתוס' אינו חולק על רי"ף הא תוס' ע"ז מביא ראי' דהלכה כרב מס' כילד צולין דעובדא הוה בהסיא בנייתא דאיטעמא כהדי בשרא ואסרי רבא מפרזקי לגניכלי כבותחא ומעשה רב וגם מר בר רב אשי אוסר עם אפי' בעלמא . ואי תוס' ס"ל כרי"ף ליכא ראי' מהתם כמ"ש הרי"ף דשאני התם דהוי דשיל"מ . ויש לומר דכוונת התה"ד דיש לומר מה דלא ס"ל לתוס' דהוה דשיל"מ הוא מטעם אחר במו שהקשה על הרי"ף בתה"ה הנ"ל ובנדרים כר"ן בפרק הנודר מן המבושל דדשיל"מ לא אמרינן אלא במין במינו אבל בסברא זו מה דס"ל לרי"ף אע"ג מה שנאסר לא הותר ומה שמותר לא נאסר לא מקרי דשיל"מ ע"ז לא מצינן תוס' חולק וכדי ליישב הרי"ף מקו' תה"ד נראה לומר דגם הריף נאו להלכה לדידן כ' כן אלא לדחות דליכא ראי' מהני אמוראי מרבא מפרזיקא ומר בר רב אשי די"ל איכהו הוה אמרי דהם ס"ל כרב אשי בפרק הערל דתרומה הוה דשיל"מ אבל אנן קיי"ל כסתמא דגמ' בס' הערל דלא הוה דשיל"מ ובלא"ה אין לומר דרי"ף לדידי' ס"ל כן להלכה דרב אשי לסוגי' דפסחים דאסרו האמוראי לפת שאפאו עם צלי א"כ תרומה הוה דשיל"מ א"כ מה פריך אלוי תהרודה פת חמה על חבית של יין תרומה ליפני שאני תרומה דהוה דשיל"מ :

(ד) **עוד** מ"ש הרי"ף דהלכה כלוי זהא דמני רב כסנא פת שאפאה אסור ואכלו כותחא והסיא בנייתא דאיטעמו בהדי בשרא ואסרה רבא מפרזיקא למיכלי בכותחא לאו בדרב לסוד שייכי אלא אפי' כלוי אסירי לאכלן בכותח דאי שרי הוה כלכתחלה זלוי לא שרי הכא אלא בדיעבד דהא לוי שנלאו קאמר ולא קאמר צולין לכתחלה וקשה על הרי"ף קו' רז"ה ותה"א ור"ן דהא פריך אלוי מאין צולין משמע דלוי אפי' לכתחלה מתיר וכן אי' בירושלמי ע"כ נראה דרי"ף לדעתי' ס"ל דמותר אפי' לכתחלה וכרבא בבת תיהא וגם לוי מתיר אפי' לבתחלה זכ"כ נל"א דעביד לוי עובדא ס"ל לרי"ף דהוה לכתחלה דאל"כ קשה על ריף שכ' דרב שייך לאידך דרב ס"ל מב"מ במשהו מה אמר עביד לוי עובדי' בגדי וד"א הא הוה אינו מינו ואפי' רב מודה וכ"כ ספלתי סי' ק"ח סק"א דלריף מותר אפי' לכתחלה וכ"כ במחה"ש סי' תמ"ז סק"ד ומקשים העולם דהא כ' הריף דאסור לכתחלה ע"כ נראה דר"ל הריף לא כ' אלא ליישב הני דאינהו שייכי כן דבריהם בדרב והלוי שייכו לכתחלה שייכי כדרב דרב אוסר ריחו כטעמא ומודה לרב אבל שייכו כלוי ושי שנלאו קאמר :

רא"ש עוד הריף שכ' בסוף דבריו שכ' כד כי דייקות תליא רב דאוסר משום לשיטתי' אזיל מב"מ במשהו וכ' במחה"ש הנ"ל ע"כ ללוי ריחא אפי' משהו ליכא דאל"כ דמודה דמשהו איכא אלא דס"ל מב"מ בטל ליפלוגי בעלמא במב"מ עד כאן וקשה דא"כ איך כ' הרי"ף ללוי עכ"פ לכתחלה אסור אמאי כיון דריחא אפי' משהו ליכא . אלא דכלא"ה הקשה הכל"ח שאיך מביא הגמ' ללוי דעביד עובדא בגדי והדר אסר הא במין בשאינו מינו מודה גם רב ותי' דל"ל דריף ס"ל דעביד עובדא ר"ל לכתחלה א"כ ע"כ אפי' משהו ליכא ולפי"ז הכ"ל א"ש דמ"ש הריף דלוי אוסר לכתחלה היינו בס"ד ודייק מדאמר שנלאו דמשמע דיעבד וכן ס"ל רבא מפרזיקי ומר בר רב אשי דאסרו פת שאפאו עם צלי דהוה כלכתחלה אבל למסקנא דכ' הריף דרב תלי' במין במינו ללוי אפי' לכתחלה מותר כלל"ח דעביד עובדא משמע לכתחלה דליכא טעם לאסור לכתחלה ובמחה"ש דללוי אפי' משהו ליכא עכ"פ מכל הנ"ל דריף נמי ס"ל כס"ד ומהר"ם ר"ב וכן דעת הרבה ראשונים כמהר"ם ר"ב דמותר לאפות פת עם צלי ומותר לאכלו בכותח או להיפוך עם שעודה של גבינה שכ' שם בזנו :

(ה) **ד"ל** עוד דמ"ש הריף דלכתחלה ריחא אסור אבל להלכה ס"ל דמותר שהוא תליא בפלוגתות חלוקות ולכאו' קשה שלמה הביא הריף כי דייקות דרב שייכי כאידך דרב דס"ל מב"מ במשהו והביא דרב הכי ס"ל מחולין דף ק' כיון שנתן טעם בחתיכה חתנ"נ ואוסרת כל החתיכות מפני שהוא מינה למה לא הביא לדרב ע"ז דף ע"ג שם אתמר בפי' דרב ס"ל מב"מ במשהו ואח"כ ראי' במש"ז בהדפסו לע"ז דף ס"ו שהקשה כן ולדידי יותר קשה דהתם בדף ק' בחולין דריף לא גריס כרב מפני שהוא מינה אלא הש"ס קאמר מהדי רב כמאן אמרי' במתניתי' בפ' גיד הנשה מב"מ לא בטל ודחי ס"ל להביא למימרא דרב גופי' בע"ז דס"ל מב"מ במשהו דשם בחולין לא אמר רב בפירוש כן :

ונ"ל ליישב דהנה תוס' בע"ז דף ס"ו כ' תוס' אפי' תנור גדול ושניסם כחושים אסור בשמן אפי' בפת דריחא לאו מלתא כאמן אסור דעכ"ם משהו איכא והקשה הכל"ח בשם הגאון מהר"ל קאשורין ז"ל דלמה נקיט רב בה' בשר שומן תיפ"ל אפי' בשניהם משהו מיהו איכא . ותי' הכל"ח דרב מיירי בשאינו מינו בבשר שור וע"ז זכמ"ש בכ"י סי' נ"א בשם אגור דהוה מין בשאינו מינו ולכאו' לריף שכ' דרב מיירי במין במינו הקל"ד ליקנט רב בשניהם כחושים וי"ל דהריף הוה קשיא לא קו' זו ג"כ :

וג"ל דהריף שכ' כד כי דייקות תמצא דרב שייך כאידך דרב א"כ נראה דכוונות הריף שצריך לעיין ולפלפול ולדקדק או מבין שכן הוא וכ"ל דהוי דקדוקו של הריף כקושיות מהרי"ל הובא במחה"ש סי' תמ"ז סק"ד

ובן הקשה בפלתי סי' ק"ח והכל"ח בסוגי' דפריך לרב דס"ל ריחא מלתא מברייתא דאין צולין שני פסחים ואפי' גדי וטלה בשלמא ללוי דריחא לאו מלתא א"ש ל"מ גדי וגדי דאסור משום תערובת גופן אלא אפי' גדי וטלה אסור משום תערובת גופן אבל לרב דאסור משום תערובת טעמים אפי' גדי וטלה . מה פריך דלמא ה"ק לא מבעיא גדי וגדי דהוה מב"מ דאסור דעכ"פ ריחא משהו עכ"פ איכא וברייתא ס"ל מב"מ במשהו אלא אפי' גדי וטלה דהוה אין בשאינו מינו נמי אסור דריחא כטעמו :

ודרצל"ח תי' דליכא למימר דאתי' הברייתא כמ"ד מב"מ ל"ב הא בברייתא תני אין צולין לכתחלה ולענין לכתחלה אין חילוק בין מינו ובין שאינו מינו הריף לא הוה ס"ל תי' זה מדפריך המקשן מברייתא ללוי דלמא לוי מודה לכתחלה אסור עכל"ל דלא הוה צריך לסיים בסיפא מפני תערובת דפשיטא דאסור משום תערובת אע"כ דר"ל אין צולין ואם צלאן אסור בדיע' משום תערובת ותערובת משמע תערובת שאוסר אפי' בדיעבד ויש תערובת איסור שיכול לאסור :

ובפלתי תי' שרולה הסוגי' ליישב גרב אפי' לאביי בבת תיהא דס"ל ריחא מלתא ולאביי דס"ל מין במינו בטעמא הוה גדי וטלה מב"מ משום בטעמא גדי וטלה שוין והוה גם גדי וטלה ג"כ מין במינו לכאו' תי' הפלתי כדבריו כמו שהוא מתרץ ליתא אלא לתוס' שפסקו בע"ז כרב ריחא מלתא אע"ג אביי ורבא פליגא בריתא בבת תיהא ורבא ס"ל ריחא לאו מלתא וכ' תוס' דלא שייכי פלוגתא דאביי ורבא לפלוגתא דרב ולוי דרבא נמי מצי סבר כרב א"כ גרוע ריחא דבת תיהא יש לקיים תי' הפלתי דסוגי' דפסחים רוצה ליישב גם לאביי דסבר אפי' בב"ת ריחא מלתא כרב ס"ל ואביי ס"ל מין במינו אזלינן בתר טעמא והוה גדי וטלה מב"מ . אבל לריף דס"ל דהלכה כלוי משום דפלוגתא דאביי ורבא שייכי כרב ולוי והלכה כרבא וקשה על הריף דלמה לא הביא שש"ס כאן פלוגתא דאביי ורבא כקו' התוס' וצ"ל דריף היסוך מסברת התוס' בבת תיהא שריאו בעין לתוך פיו הוה יותר סברא לאסור א"כ י"ל אע"ג אביי התם בבת תיהא אוסר ריחא ה"ד כריח בעין בלי תערובת אבל בריחא דרב ולוי אפי' אביי מודה ריחא מלתא לכך לא מצי להפיא כאן פלוגתא דאביי ורבא . וא"כ ליתא לתי' הפליתי דסוגי' כאן אזלי אליבא דאביי דאמר ריחא מלתא כרב ליישב עליו הברייתא דהא כאן בתערובת מודה אביי דריחא לא מלתא :

וכ"ל ליישב קו' הכל"ח הנ"ל לרב דס"ל מב"מ לא בטל ליינקוט אפי' בב' כחושים דהנה הפרמ"ג בש"ך ריש סי' ל"א כ' שומן עם בשר לאביי דאזיל בתר טעמא הוה מין בשאינו מינו ולרבא דאזיל בתר שמא הוה מב"מ דשומן הבשר נמי מקרי בשר כמלא בלולה בשר נבלה כחוש עם בשר שחוטה שמן הוה הבשר נבלה לאביי בתערובת השחוטה מין במינו ושאינו מינו ואמר רבא מרב חולין דף ק' דפריך הש"ס אפי' ליכא כו"ט נמי סליק את מינו במין שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו :

א"כ י"ל דלכך נקיט רב ב' כחושים לרבא דאזיל בתר שמא והכי קיי"ל וה"א דוקא בב' כחושים אוסר רב לשיטתי' משום מב"מ במשהו דמשהו עכ"פ איכא וה"א כיון דשוה בטעמו הוא מב"מ כאביי אבל בא' שמן דלא שוה בטעמא וה"א סליק וליכא מב"מ דשומן שאינו מינו רבה עליו ומבטלו מותר דריחא לאו מלתא קמ"ל אפי' בא' שמן אוסר רב וע"כ משום דגם שומן הוה מב"מ ואוסר רב משום מב"מ וא"ש לרבא קו' הכל"ח וא"ש הריף דרב כי דייקות אתי' לאידך דרב דאוסר משום מין ולוי ס"ל דאפי' משהו ליכא וקיי"ל כלוי לריף וצ"ל לפי"ז דלאו רב קאמר טעמא דבשומן משום דאזיל בתר שמא ומפרש להאי אלא הגמ' קאמר טעם זה אליבא דרב דהא לרבא קמ"ל א' שומן אפי' שומן מקרי מב"מ משום דהוה מב"מ בשמא :

מעת"ה א"ש הריף מסוגי' דפסחים דמוכח מני' דס"ל טעמי' דרב משום ריחו כטעמו מדמייתי עביד לוי עובדא בגדי גד"א תיפ"ל במשהו גם דרב מודה וכן מה פריך מהרודה פת חמה על חבית יין הא התם מבשא"מ ועוד קו' שהקשה המפרשים והגב"ל א"ש דגמ' דפסחים לא הוה מסיק מרב חולין דף דמוכח מני' סליק שאינו מינו א"כ לא הוה מצי סבר בפסחים טעמא מדרב כהנ"ל משום מב"מ במשהו דא"כ הקל"ד קו' הכל"ח מ"ט נקיט א' שומן ליינקוט אפי' ב' כחושים אסור משום מב"מ וצ"ל דנקיט א' שומן לאשמעינן דגם שומן הוה מב"מ עם בשר נלא כאביי דאמר אזיל בתר טעמא ובטל משום סליק את מינו ושאינו מינו רבה ומבטל ותי' זה לא הוי יכול לתרץ כיון דלא מסיק מסברא גם עתה דנקיט א' שומן איכא למימר דאסור משום מב"מ לאביי דאזיל בתר טעמא כמו לרבא וכיון דטעמי' דרב משום מב"מ לחוד גם בשומן א"כ קשה קו' הכל"ח לשיטתי' ליינקוט רב אפי' ב' כחושים אסור במב"מ הוא וצ"ב :

ע"כ כן הקשה למיקוט רב בב' כחושים אם טעמי' דרב משום מב"מ ס"ל ש"ס בפסחים אלא טעמי' דרב משום הריח אוסר כטעם ואפי' אינו מינו וא"ש דנקיט שפיר א' שמן משום דמטעמי אהדדי [וא"ש קו' מהרי"ל הנ"ל מה פריך לה לרב מה אפי' גדי וטלה דלמא ה"ם אפי' גדי וטלה שאינו מינו י"ל כפלתי דסוגי' ס"ל כאביי דאזלינן בתר טעמא אלא דפלתי כ' דאזלי לאביי דרוצה ליישב לרב ריחא מלתא גם אליבא דאביי וזה דסיתי כמש"ל אלא למ"ש א"ש סתמא יש לומר כאביי אזלי הסוגיא דאזיל בתר טעמי' א"כ גדי וטלה הוה מב"מ ג"כ לאביי ומ"ש דהריף הביא לדרב חולין דף ק' דס"ל לרב מב"מ במשהו ולא הביא לדרב גופי' ע"ז דף ע"ג ולפי"ז

ח"ם

א"ש דייקא מרב דחולין דמשם מוכח מרב דס"ל סליק את מינו אחרי כן מלינן לומר דר"כ מטעם מב"מ אוסר ולא קשה ליוקנט ר"כ בב' כחושים דהא קמ"ל אפי' א' שומן נמי אסור משום מב"מ דאזלינן בתר שמא אבל אי הוה נקיט בב' כחושים ה"א כא' שמן בטל משום דהא כאביי דאזלינן בתר טעמי' ושומן אינו כטעם בשר א"כ הוה אינו מינו עם הבשר וה"א סליק קמ"ל אפי' א' שומן הוה מב"מ וא"ש רב משום מין במינו ויש לומר בזה פליגי אביי ורבא אי אזלינן בתר שמא או בתר טעמי' רבא מוכח לי' מרב דאיהו לשיטתי' דף ק' ס"ל סליק והוה ס"ל טעמי' דרב לשיטתי' אזיל דאסור משום מב"מ וקשה ליוקנט בב' כחושים ככו' לל"ח ול"ל דה"א הא בא' שומן שרי מטעם סליק וקמ"ל דאפ"ה לא בטל וקשה באמת למה ל"כ ניתנא סליק אע"כ דאזלינן בתר שמא והוה שומן עם בשר מב"מ ולי"ל סליק שאינו מינו דהכל מינו ואביי לשיטתי' הלי"ל סליק אי"ל דטעמי' דרב לאו משום מב"מ ליוקנט ב' כחושים ואי"ל דה"א הא א' שומן בטל משום דה"א סליק קמ"ל דאזלינן בתר שמא הא אביי בחולין דף ק' לי"ל סליק כאחר אביי בין במינו בין שלא במינו אזלינן בתר טעמא וא"כ סוגי' דפסחים לרב אפי' בא"מ ומשום ר"ח כטעמא לא אסיק או מסיק לא אסיק וכן י"ל דלא אסיק מפלוגתא דאביי ורבא דפליגו דרבא ס"ל דאזלינן בתר שמא ג"כ ליכא לאוקים לרב משום מב"מ דאז קמה הקו' הלל"ח ליוקנט רב בב' כחושים והתי' שכתבתי דקמ"ל דניזול בתר שמא לא אסיק :

עכ"פ א"ש הרי"ף דקיי"ל כרבא דאזלינן בתר שמא וקיי"ל סליק אז טעמי' דרב משום מב"מ וכך הוא לרבא כהנ"ל ואכן דקיי"ל מב"מ בס' ריחא מותר אפי' לכתחלה כמש"ל אות ד' דאי טעמי' דרב משום מב"מ לוי חולק על רב ע"כ ס"ל אפי' מב"מ במשהו ריח אפי' משהו ליכא דאי"ל טעמא דלוי דס"ל מב"מ בס' לפלוג עלי' דרב בעלמא וא"ש ג"כ דהרי"ף שהביא להך דרב דחולין דאי"ל לרב מב"מ ל"ב מדאמר כיון שנתן טעם בחתיכ' נעשה נבלה ואוסרת כל החתיכות מפני שהוא מינה ולא הביא לדרב ע"ז דשם מקור דברי רב דס"ל מב"מ ל"ב ולהנ"ל א"ש דהא שם הקשה הש"ס ל"ל כ"ט ותי' רבא משום סליק ומשום סברת סליק מוכח דרב דאוסר כאן משום במינו במשהו לרב לכך הביא הריף הך דרב וכי דייקת אחרי כן ראיתי בס' פרי הגב שהקשה על תי' הפלתי דסוגיא אזיל לאביי א"כ האיך הריף בחד טעם דאין הלכה כרב דלר"ב צריכין לדחוקי ולשנוי ברייתא הא למה דקיי"ל פרבא ל"ק על רב כלל מברייתא וזה גם לדידי קשה דסוגיא לאביי אזיל וי"ל דה"פ בריף כד דייקת מה דחוק הש"ס לשנוי הכא הא לדידן ל"ק כלל מברייתא ול"ל דסוגיא לאביי שלא כהלכתא דחיק ועוד אפי' לרבא דחיקי הברייתא דה"ל לנקוט אפי' בשח"מ ולמה נקיט גדי וטלה משמע משום תערובות גופין ועוד פשוט זה שכ' הריף דלרב צריך לדחוקי לשנות הברייתא דבר זה כ' הריף קודם שכ' טעמי' דרב משום מב"מ וס"ל דסוגיא אזיל לרבא ג"כ לתרוצי לדרב וא"כ למ"ש הריף אח"כ ועוד דרב משום מב"מ באמת לטעם זה לא כ' דשנוי הברייתא לרב דחוקי דהא לדידן ל"ק מברייתא כלל דשפיר אתו האפי' גדי וטלה אפי' שהוא אינו מינו :

ועפי"ז פי' תו"כ בישוב הריף מ"ש דרב שייך במין במינו הא מסוגי' דפסחים מדפריך מהרודה פת דטעמא דרב אפי' דשאינו מינו ויסבתי דריח רק מדרבנן אסור ואיכא סוגיות חולקות אי בדרבנן לא בטל וא"ש שמביא הריף מחולין דף ק' דהתם רק מדרבנן דהכ"כ בשאר איסורין רק מדרבנן ואפ"ה לא בטל נ"ל כאן ישוב זה כזה הדרך והוא דתס"ו פחדו' בע"ז הביא בשם פס"ג דלרב ריחא רק מדרבנן ועיינתי בפס"ג שכ' דיש ראי' לגוי מדגלי קרא דמשרת לע"כ דאו' ש"מ הא ריחא לא אסור מה"ת ה"כ משמע מפס"ג דלא כתס"ו דמפ"ג אדרבה משמע דס"ל לרב ריח כטעמא מה"ת וא"ש שכ' בס"צ דיש ראי' ממשרת דצריך לגו"כ א"כ ריחא מאיפי תיתי דהוה מן התורה אבל לריף י"ל כן לכ"ע ריח מדרבנן א"כ י"ל דסוגי' דפסחים לא אמר טעמי' דרב משום מין במינו דהך סוגי' ס"ל מב"מ בדרבנן בטל וכך הבאתי בסי' תקע"ח דכך ס"ל לרבא במס' זבחים עיי"ש וכן הוא לריף דפסק סוף ע"ז מב"מ במשהו דרבא הכי ס"ל בע"ז דף ס"ו דאיפרין ותמלא דשערי וקשה הא רבא בחולין דף צ"ז אמר רבא מב"מ דליכא למיקם אטעמא כגון שמנונית הגיד כמי וקשה הא רבא לדעת הריף ס"ל מב"מ במשהו אלא ע"כ בדרבנן מב"מ לא בטל :

אמנם נ"ל דרבא בזבחים לא אסיק מרב דאמר דף ק' בחולין כיון שנתן טעם בחתיכה חתיכה עצמה נ"נ ואוסרת כל החתיכות משום מינו דמפי' מוכח דאפי' בדרבנן מב"מ לא בטל דהא אב"נ רק מדרבנן אמנם זה שאמר ריף דרב שייכי בטעמי' דס"ל מב"מ לא בטל והביא מהך דדף ק' דמהתם מוכח מב"מ אפי' מדרבנן לא בטל א"כ יש לומר גם בריח אע"ג שהוא רק מדרבנן לרב אסור משום מב"מ אבל אנן קיי"ל מב"מ בטל כמ"ש הר"ן בשם תלמודיו דהרי"ף חזר וס"ל מב"מ בס' ולכאו' מוכח מכאן דס"ל דאנן לא קיי"ל כרב דאי מב"מ לא בטל אפי' מדרבנן לא בטל כדמוכח דף ק' כהנ"ל וא"כ הא דאמר רבא חולין מב"מ כגון שמנונית של גיד טעמי' דרבא לאו משום דס"ל מב"מ במשהו אלא בדרבנן בס' אלא טעמי' דרבא משום מב"מ בס' אפי' בדאו' :

(ז) **והנה** י"ל פשוט עוד מה שקשה על הריף דהא מסוגי' דפסחים מוכח דרב לאו משום מב"מ אוסר י"ל דלהך טעמי' דריף דרב דוקא משום מין במינו אוסר ס"ל דסוגי' דפסחים ס"ל ללוי עכ"פ משהוא אסור ולכך אסור לכתחלה וכתמורתי דס"ל פת שאפאו עם צלי אסור בכותח דריחא משהוא איכא ואסור עכ"פ לכתחלה ואע"ג דאין מכוין לבטלו מ"מ כיון שאפשר בענין אחר כ' הט"ז בסי' ל"ט אסור אין מבטלין לכתחלה והש"ס שריך שפיר אלוי מאין לוין דמשמע לכתחלה כמו שפי' התלחמות ורשב"א בתה"א דשפיר פריך ללוי כיון דשיהם היתר וליכא למקים אטעמא ס"ל להתיר לכתחלה וכיון ללוי משהו איכא לרב דפליג ע"כ ריח פגו"ע דאין לומר דרב ג"כ ס"ל דרק משהו איכא ואסור משום מין במינו ולוי דס"ל ג"כ דריחא הוה משהו אלא ע"כ דפליג אריב במין במינו רב ס"ל משהו אסור ולוי ס"ל בס' לפלגו בעלמא במב"מ כמ"ש במחה"ש כעין זה בסי' תנ"ז סק"ד אבל קיי"ל כרבא בת תיסא לריף ורבא מתיר אפי' לכתחלה ואי ריחא לא גרע ממשהו ואין דין ריח פחות ממשהו אמאי ביי"כ מותר אפי' לכתחלה אע"כ דאפי' משהו ליכא תו אמרינן גם ללוי אפי' משהו ליכא שפיר י"ל דרב פליג דאיכא משהו ואוסר דלטעמי' אזיל דמב"מ במשהו וא"כ אכן דקיי"ל כלוי לריף למסקנא שכ' דרב לטעמי' מותר ריחא אף לכתחלה אלא לפי"ז להך טעמא דשרי לריף אפי' לכתחלה צריך לתרץ שבתחלת דבריו הא כ' הריף ללוי אסור לכתחלה לאידך טעמים דהא שללאו קאמר דמשמע דוקא דיע' י"ל דנקיט שללאו משום רב דאוסר אפי' בדיעבד עיי' אות ט' .

(ח) **הנה** בב"י כ' וז"ל ולענין הלכה כיון שהריף והרמב"ם ורוב המורי' מסכימים לדעת א' הכי נקטינן להתיר בדיע' אבל לכתחלה אסור ללותם במקום לר עכ"ל ובגי' לפנינו בב"י אי' אסור לצלותה וכד"מ לקמן סי' ק"ח כ' ללשון הב"י אסור לצלותו בתנור לר וכ' כד"מ וז"ל וכ"ל מדבריו דאף בפת שאופאו עם בשר מותר לאכול בחלב דזו מקרי דיעבד כמ"ש רבינו לעיל סי' ל"ז בשם הרשב"א דזה מקרי דיעבד ואע"ג דב"י כ' בשם הריף והרמב"ם בסי' ל"ז דזה מקרי לכתחלה הואיל ואסר לאכול הפת עם בשר מ"מ משמע לענין הלכה נקטינן דאין לחלק בין זו לשאר אסורין וכדעת המתירין כה"ג כמו שנתבאר לעיל סי' ל"ז מדכ' הב"י סתמא דיע' שרי (והאיך שייך דיע' בפת עם צלי אע"כ כשכבר אפאו שרי בדיעבד) ועוד דכולל יחד דעת הריף והרמב"ם עם דעת שאר המורים וכ' שהם מסכימים לדעת הרוב המורים דהיינו שבדיעבד שרי אבל באו"ה כלל ל"ע פסק דפת הנאפה עם פשטידא אסור לאכול בכותח דזה מקרי לכתחלה עכ"ל ופי' בתו"מ בזה שפסקו הריף והר"מ דפת מקרי לכתחלה מזה לא הכריע כלום שהרי בזה לא הסכימו דעת הרוב המורים עכ"ל :

ודברי ד"מ קשיא דהא דברי ב"י שכ"כ בשם רוב המורים הם המתירין שכ' הטור בשם רשב"א כמ"ש הד"מ שהם המתירין הפת דהוי דיע' וז"א כמבואר בתוס"ק ומבואר בארוך בתה"א דהנך מתירין אפי' לצלות בשר שחוטה עם בשר נבלה אפי' לכתחלה וכדאי' בירושלמי ורשב"א כ' דיש לחוש לראשונים לאסור לכתחלה אבל לחלק בפת עם צלי לאפות לכתחלה אסור וכשכבר אפו מקרי דיע' מזה לא דברו המתירין והדרי קו' לדוכתי' האיך פסק הב"י כנגד הריף ורמב"ם דס"ל דאפי' שכבר אפה הפת עם צלי מקרי לכתחלה וא"ו"מ שכ' שאין הב"י מכריע ליתא שהרי מכריע וכ' בדיעבד שרי ועוד קשה על הד"מ דהא בש"ע פסק כאן דאסור אפי' כבר אפה הרי אפי' שכבר אפה מקרי לכתחלה וכמ"ש הש"ד כאן סק"ד הרי כולם ס"ל כאו"ה שכ' הד"מ וכן דעת רוב פוסקים אחרים כמ"ש באות ת' מתוס' ורא"ש וש"ד וכאות בשם מהר"מ ר"ב בשם הרבה פוסקים ויאל לכו מזה דיש מתירין שכ' הטור מרשב"א מתירין אפי' לכתחלה לאפות עם צלי היינו המתירין כרשב"א ריחא אפי' בשאר אסורין אפי' לכתחלה כיון כרשב"א לא מלינן חילוק זה בין לאפות לכתחלה או שכבר אפה דאפי' שכבר אפה נמי מקרי לכתחלה וכמו דשרי לכתחלה לצלות בשר נבילה עם בשר שחוט' כך מותר לדעה זו לאפות עם צלי לכתחלה והא דנקט הטור המתירין ככבר אפה הפת עם צלי ולא נקיט רבותי' יותר דמותר אפי' לכתחלה לאפות פת עם צלי יש לומר דנקיט כן לדעת האוסרין שהם אוסרין אפי' ככר אפו עם צלי ונמשך אחר הגמ' דמיירי בשככר אפו ומה דסיים הטור בשם רשב"א ויש מתירין וכן נראה יע"כ וכ"פ רש"י דריח לאו מלתא ומותר לאכלו בחלב ומרא"ם ותוס' משמע דרש"י מתיר אפי' לכתחלה כמ"ש אות ח' :

ומדב' הרשב"א וכן נראה משמע דמסכים דמותר בפת עם צלי אפי' לכתחלה וא"ת הא הרשב"א בתה"א כ' והם דברי מלחמות וכ"כ הר"ן די"ל מהך אמורא' דאסרו פת שאופאו עם צלי אין ראי' דריחא בעלמא אסור לכתחלה דדוקא בבכ"ח עשו הרחקה יתירה או בב"ח מה"ת וריח אבל בבשר נבלה בשר שחוטה אפי' לכתחלה שרי א"כ האיך מתיר בפת שאפאו צלי אפי' לכתחלה יש לומר הא מבואר במלחמות ובתה"א שכתבו כן ליישב שאין ראי' מהך אמוראי דאסרו בפת עם צלי לאכול בכותח דהלכה ריחא מלתא ותי' דיש לחלק בין בב"ח לשאר אסורין אבל אינו מוסכם שכן הלכה דהא כתבו המלחמות ותה"א אפי' נ"ל דאין חילוק בין בב"ח וס"ל כרב לא הלכתא כותי' דקיי"ל ריחא לאו מלתא ופת שאפאו צלי מותר לכתחלה א"כ להלכה מסכים בתה"כ כסך תי' דאין חילוק בין בב"ח לשאר אסורין ומותר אפי' לכתחלה וכן הביא הטור י"ש מתירין ושכן נראה ולא כ' כאן הטור דיש לחוש לאסור אע"ג לקמן סי' ק"ח אוסר לכתחלה משמע דיותר יש להתיר בב"ח אפי' לכתחלה ולדעת זו מסכים הראשונים כג"ש בסק"א שמדמין פת שאפאו עם צלי לדרב בצלאו בשר נבלה עם בשר שחוט' ולא מחלקי פת עם צלי שאנו משום דהוה לכתחלה ש"מ א"כ למה דקיי"ל דלא כרב פת עם צלי מותר בכותח אע"ג דהוה לכתחלה א"כ לאפות לכתחלה נמי מותר :

ונראה דד"מ נמשך אחר נוסחא שלו בב"י שכ' אבל לכתחלה אסור לצלותו לשון יחיד דהיינו צלי עם פת הלכך מחלק הד"מ גם צלו

באלי עם פת בין לכתחלה ודיעבד שככר אסה אבל אחרי שכ"י מנה הלכתא דידי' על לשון תוה"ק שכ' לכתחלה אסור ללותם א"כ קאי על בשר נבילה עם בשר שחוטה וכ' שפיר אסור ללותם אבל בפת עם אלי י"ל גם לב"י הוה פת שאפו עם אלי כבר דק לכתחלה א"כ דמתיר שרי נמי לכתחלה לאפות פת עם אלי :

(ט) **משי"ל** אות ד' מדמתיר רבא בבת תיהא ש"מ דאפי' משהו לא חשיב ריח ראי' שכ"כ בפרמ"ג כן בש"ך סי' ק"ח סקי"ד והפ"מ הקשה עליו דבת תיהא בעינא הוא מריח ואמאי שרי אע"כ טעמא דהיין מזיק לו כמ"ש תוס' בע"ז וא"כ אין ראי' ע"כ ול"נ דוקא תוס' דס"ל ריחא מלתא תירצו שאני בת תיהא דמזיק משו"ה שרי אבל אנן דקיי"ל ריחא לאו מלתא וכ' רש"י וריף ראי' מוכח בת תיהא וא"ת דגם אנן ס"ל סברת התוס' דמשום מזיק מותר אפי' הוא בעינא א"כ מנ"ל ראי' מרבא דריחא לאו מלתא דלמא ש"ה דמזיק אפי' לשיטת התוס' :

וראי' א"כ בהגר"א סי' ק"ח סק"כ מ"ש הרמ"א אמן ריחא אסור דמשהו איכא דלריף ליתא דמביא ראי' כלוי מב"ת והם אי' לאיסורא בעין כ"ש בתערובת כיון דבעינא לא אסור כלל אבל לתוס' דס"ל דלא תלי' רבא דמתיר משום דמזיק אסור בתערובות ע"כ וא"כ יפה הקשה פמ"ג דהא דינו דרמא רך לתוס' ולתוס' ל"ק דש"ה דמזיק אבל קשה הא אנן קיי"ל כריף ריחא ל"מ מב"ת וא"כ אפי' משהו ליכא א"כ מזכי רמ"א שטרא לבי תרי דפסק לעיל כריף דריח לאו מלתא וטעמי' דריף כרבא מבת תיהא וכיון דשרי בעינא ליכא איסור כלל זהו י"ל ג"כ כונת מהרי"ל דאפי' משהו ליכא בריח ולפי"ז קשה אמאי ריחא אסור לכתחלה לריף כיון דאפי' משהו ליכא אע"כ כמש"ל דלהלכה ס"ל לריף דאפי' לכתחלה שרי ושכ"מ מרבא והגר"א כ' שם סקמ"ה דש"ע דאוסר לכתחלה היינו כריף וק' מסק"כ הכ"ל שכ' דאפי' משהו ליכא בריחא ולא חשיב איסור כלל וכ"ל לייסב המרי"ל תחלה הביא ראי' דריח אפי' משהו ליכא והביא ראי' מדפריך לרב מה אפי' גדי יעלה דלמא קמ"ל אפי' גדי ועלה דמין בשאין מינו הוא אפי"ה אסור והפ"מ דוחהו שם דהא תני אין לולין ולכתחלה אין חילוק בין מב"מ ובין מבשא"מ וככר כתבתי לעיל שכן תי' הלל"ח וישבתי ראיות מהרי"ל וא"כ לראי' זו מוכח דאינו משהו דאל"כ יהי' גדי וגדי אסור משום מב"מ וכיון דליכא אפי' משהו גם בחמץ דאסור במשהו מ"מ ריחא מותר אמנם אולי יש לדחות דהנה תוס' דף ס"ו ע"א כתבו היש מפורשים במב"מ כיון דמשהו אסור נטל"פ אסור ותוס' חולק דמב"מ עדיף דמשהו הוא משהו בעין ולכאו' לפי' סברא זו י"ל בחמץ בפסח דמשהו אסור משום חומרא דחמץ כמ"ש בב"י סי' תמ"ז וה"ה נטל"פ אסור משום חומרא וא"ש קו' מהרי"ל מאין לולין שני פסחים על תוס' דריחא משהו איכא דא"כ מה פריך מה אפי' לימא דאתי' ברייתא כמ"ד מב"מ במשהו וא"כ א"ש האפי' ל"מ גדי וגדי דשוה מב"מ דלפי"ז לא קשה במין במינו דצריך להיות משהו בעין משא"כ ריח לא חשיב כמשהו בעין ומ"ש תוס' דאסור בחמץ ריח כמשהו היינו משום חומרא דחמץ דאפי' נוטל"פ אסור ה"ה ריח אסור על זה קשה קו' הב' של מהרי"ל אמאי ביי"כ בת תיהא שרי ריח נימא כמו ביי"כ דאסור במשהו משום חומרא דע"ז כן י"ל לאסור ריח משום חומרא דע"ז :

יהודה לפי"ז אין ראי' מתוס' ע"ז בכל אסורין ובב"ח אסור לכתחלה לאפות פת עם אלי משום כיון שכ' תוס' דעכ"פ משהו איכא הוה מבטל איסור לכתחלה י"ל דתוס' כ' כן דוקא בחמץ אסור משום חומרא דחמץ דאפי' דגרע ריח ממשהו בחמץ אפי' משהו גרוע לאסור דהא אפי' נוטל"פ דלא חשיב כמשהו בעין אפי"ה אסור בחמץ ה"ה ריח נמי אסור ולפי"ז לא קשה קו' הלל"ח בשם מהר"ל קאמאוין על תוס' ע"ז בחמץ אסור אפי' שניהם כחושים דמשהו עכ"פ איכא למה נקיט רב בא' שמן אפי' בב' כחושי' אסור לרב דס"ל מב"מ במשהו וכן קשה התוס' פסחים ד"ה נימא תיהוי תיובתא דרב מברייתא והקשה תוס' דלמא מיירי בשניהם כחושים וקשה הא בברייתא תני אין לולין לכתחלה ושפיר פריך בשלמא ללוי שכ' תוס' דמותר אפי' לכתחלה א"כ אפי' משהו נמי ליכא אבל לרב אסור אפי' בשניה' דמשהו עכ"פ איכא ולכל"ל א"ש דתוס' לא כתבו דאסור ריח משום משהו דוקא בחמץ בפסח משום חומרא דחמץ וקל :

(י) **אדרבי** כל זה נלע"ד דמ"ש בש"ע כאן לאסור לכתחלה פת שאופאו עם אלי לאכול בכותח משום דהוה לכתחלה מכ"ש דאסור לכתחלה לאפות פת עם אלי כדי לאוכלו בכותח כ"ל כיש שעת הדחק לאפות ב' פעמים זה אחר זה אך משום טירחא או דוחק הזמן או הפסד עצים ומותר לאפות פת עם פשטידא של גבינה לאכול בה בשר ויש לנס על מה שיסמוכו מכ"ש כשאופין בפ"ש לחמים של שבת עם קוכי"ם דצריך הזמן להכין לכבוד השבת לפי מש"ל הפוסקים רבים הראשונים שלא ראו ולא הביאו בעלי ש"ע וכתבתי דמה שאוסר הב"י בשם כמה ראשונים דלריף ג"כ שלו לכתחלה הנס שיש לי תרולים אחר לריף דאוסר לכתחלה מ"מ ליתא יותר להשוות הריף עם רוב הפוסקים דמותר אפי' לכתחלה עם כל הראיות שכתבתי בפי שאינו מאוי לאכול הפת עם בשר רותח או להיפוך בחלב רותח פר' שיבוא לידי איסור דאו' וי"ל דאוסרים לא אסרו אלא בכותח שהי' פותתין לאס בכותח רותח ועיי' בסי' שאחר זה סניף אחר להתירא בתנורים שלנו ומש"ל אות ו' דריחא רק מדרבנן אסור ראיתי א"כ שגם סליתי סי' ק"ח כ"כ וא"ת האיך שרי לכתחלה לאפות פת עם פשטידא של גבינה או איפכא משום דקיי"ל ריחא לאו מלתא אפי' לכתחלה הא מכל מקום אסור מטעם שכ' הרמ"א לעיל פ"א בשם הגא"י דאין לאפות שום פת עם

שלאדען או פשטידא בתנור דחיישינן שמא יזוב מן השומן על ספת הנה אדרבה דין זה קשה לי מן הפוסקים תוס' דס"ל ללוי מותר אפי' לכתחלה וכ"פ רש"י כמ"ש בשם ס"ד ורמב"ן ורשב"א ור"ן ובירושלמי ומהר"מ ר"ב כמש"ל בשם פוסקים ראשונים והפוסקים שכ' שדעת הריף דאסור עכ"פ לכתחלה לא כתבו רק משום ריח משמע משום שמא יזוב לא חיישינן ואפשר לחלק בין סמוך חיישינן שמא יזוב אבל ברחוק לא חיישינן עיי' מ"ש סוס"י תרכ"ט נמי קשה מה מקשו רמב"ן ורשב"א ור"ן מן ירושלמי דמתיר הא יש לומר דמ"ש הריף לגמ' דידן אסור לכתחלה משום בגמ' דידן שאלאו קאמר דלמא משום שמא יזוב אסור לכתחלה וירושלמי לא מתיר אלא ברחוק וצ"ע וי"ל בדוחק דפלאדן ופשטידא יש שומן הרבה בהם ולכן בשומן ע"כ חיישינן שמא יזוב אבל בשר שמן אינו שומן כל כך ולא חיישינן לשמא יזוב והוא ג"כ דוחק דבשר שומן מאוד לא עדיף מפלאדען ופשטידא וגמ' סתמא בכל בשר שומן מיירי ואפי"ה הפוסקים הנ"ל מתירין אפי' ומי שבידו להכריע יכריע כהנ"ל נראה דאין לחוש הנלע"ד כתבתי י"א וראי' בהג"ה ס"ד בע"ז דף ס"ו שכ' רק וטוב לזהר שלא לאפות פת ופשטידא שמא יזוב אבל מדינא מותר כמו שהוכתי מהפוסקים דאסים ולא כלשון הרמ"א לעיל שכ' לעיל אין לאפות פת עם הפשטידא שמא יזוב דמשמע מדינא אסור ונ"מ דבשעת הדחק וטירחא אין לחוש ועוד קשה דש"ע כ' לקמן שאם הלאי מכוסה או הפשטידא מותר אפי' בתנור לר ומדלא כ' שם הרמ"א דברי הגמ' דחיישינן שמא יזוב משמע דס"ל כא' מכוסה לא חיישינן שיזוב וז"א בהג"א משמע דאפי' א' טוב ליזהר שלא לאפות פת עם הפשטידא שמא יזוב וכ"מ בתוס' דלא אסור אלא בנוגעין זב"ז וכ"כ בפסקי תוס' שם אם ילא שמנונית ונוגעין זב"ז משמע דבלא נוגעין אין לחוש :

וראי' ברוקח שג"כ מתיר ריחא אפי' לכתחלה כירו' וכ"כ בשם ריב"א והא דאמר שאלאו להודיעך כחו דרב וכ"כ מהרש"א וקשה דס"ל לאשמועינן ללוי דאפי' לכתחלה מתיר דכחו דהיתרא עדיף וי"ל למש"ל דריחא דרבנן י"ל כמ"ש הלל"ח ריש בילה בדרבנן כחא דאיסורא עדיף וא"ש וכל הפוסקים הש"ע וכ"כ לא הביאו כל הפוסקים האלו ועי' בסימן הסמוך באות ב' שרוב גדולי פוסקי ראשונים שלנו מתירים בתנורים שלנו אפי' לכתחלה אפי' למאן דס"ל ריחא מלתא ועי' פר"ח סי' ק"ח שהפריז על המגדה שמקיל אפי' בתנור קטן סתום וד"ח וא"י סי' תמ"ז ס"ק י' שדעת הריף אפי' לכתחלה הנס שטעמו אינו כ"ל מ"מ כ"ל דעתו לכניף :

סימן תרס"א

(א) ביאור דברי תוס' פסחים ד"ו דצריך הגה יוצא מהם תנורים שלנו אפי' לכתחלה אפי' בב' איסורין (ב) צ"ע על הש"ע ושאר פוסקים אחרונים שכ' דצריך להיות פיו פתוח וי"ב עשרונים שהוא כנגד רוב גדולי פוסקים שלנו וכ' דו"ל דמ"ש הטוש"ע כתוס' ע"ז פיו פתוח היינו לאפוקי אם הוא סתום וטיח בטיט (ג) ביאור דעת רא"ש וטור במחזיק י"ב עשרונים מותר אפי' סותם פיו ובפיו פתוח מותר אפי' לכתחלה בסתם תנורים שלנו ולא כאו"ה דס"ל דתנורים שלנו הוה יותר ריחא שהם מכוסים למעלה ואוסר בתנ"ר שאינו מחזיק י"ב עשרונים אפי' דיע' ובגדול י"ב עשרונים ופיו פתוח אסור עכ"פ לכתחלה דהא הרא"ש מביא ראי' להיפך ומבואר מרא"ש דפיו סתום לא מקרי אלא בטיח בטיט או סתימא מעלי' א"כ בהטמנה שטח בטיט אפי' תנור גדול מחזיק י"ב עשרונים אסור אפי' דיע' בלא הפ"מ אבל מה שמעמיד הדף בפי התנור מקרי פתוח ומותר אפי' לכתחלה דהא להרבה פוסקים מותר לכתחלה בסתם תנורים שלנו שאין מחזיק י"ב עשרונים וגם לא הזכירו שצריך להיות פיו פתוח ומהיות טוב יתן הפת למעלה בתנור והפשטירא אצל פי התנור לפנים ויתן אפר בינידם שאם יזוב לחוץ יזוב לתוך האפר (ד) בפר"ח ות"י ס"ל אפי' בחמץ אפילו משהו ליכא ולא כרמ"א וישבתי בתוס' נ' סותר דברידם אי איכא משהו וכ' בישוב דתוס' לא כ' דאוסר בחמץ כולו אלא בנוגעין זב"ז וישוב בזה קו' הצל"ח על תוס' ע"ז אי איכא משהו למה צריך לרב א' שמן הא רב ס"ל מב"מ במשהו (ה) ישוב לש"ך וט"ז דכ' בב' כחושים אפי' לכתחלה ונ"ל דסמכינן אבדיקתנו בין כחוש לשומן (ו) ישוב דבעי' תוס' מ"ש ה"ה עם בשר נבלה בת"נ אין לחוש דמאי שנא בב' אופנים :

בש"ע אבל בתנור גדול. הנה בתוס' פסחים דף ע"ו ד"ה אסרה כ' ר"ת פסק כרב ורבא נמי דשרי בבת תיהא ע"ז דס"ו מאי סבר לאתי' ושם מפורש בתנורים גדולים שלנו נראה דמותר לאפות לאס עם אותו פשטידא הואיל ומכוסת היטב והוה כעין כ' קדירות ואפי' עם פלאדכאם [ופשוט שכך לריך להיות] אלא שיש להרחיק [ר"ל שלא יהי' נוגעות] אין נראה לרבי שיהי' שיש אויר מרובה בתנור והכל מתפשט עכ"ל והובא בב"י ובתוס' ע"ז כ' תוס' כזה"ל אבל בתנורים גדולים שלנו אין לחוש לריחא ובלבד שלא יהי' פי התנור סתום ואין לחוש אם אפו פשטידא של בשר עם פשטידא של גבינה בתנור א' ובלבד שלא יגעו זה בזה או עם האיסור פי' כגון פשטידא של נבילה אין לחוש עכ"ל מזה נראה דלא צריך בת"נ

בת"ב סי' מכוסות ג"כ כמ"ש תוס' פסחים ועוד במכוסת שרי אפי' בתנור שלהם כיון שסוי כב' קדירות אלא ל' נ"ל בפסחים או בססם מכוסת הינה כמו שם. אבל בתנור גדול א"ל להיות מכוסת בין דהסבל מתפשט בכל התנור אבל מכוסות שרי אפי' בתנור קטן כמ"ש בש"ע כאן בא' מכוסה יפה מותר אפי' בתנור קטן :

אמנם הנה בתוס' פסחים אמר לשון לכתחלה מותר לאפות פת עם פשטידא ובע"ז ב' לשון דיעבד אם אפו אין לחוש ויש לחלק התם בפסחים דמתיר אפי' לכתחלה היינו פת עם פשטידא מותר בתנור גדול ובע"ז ר"ל פשטידא של בשר עם פשטידא של גבינה הוא דשרי דוקא דיעבד אבל פת עם א' מהם מותר אפי' לבתחלה אמנם לשון תוס' פסחים דכולו במדא מיתה גבינה עם בשר עם מכוסות ואם פת ופשטידא משמע דהכל שרי לכתחלה וכ"מ לשון רא"ש שכ' בתנורים שלנו אין לחוש ושאר פוסקים ראשונים שאכתוב בסמוך ובטור כ' להדי' דשרי וכן לשון הש"ע דמותר ובן לקמן סי' ק"ח ס"א אפי' עם איסור א"כ דברי תוס' בע"ז שכתבו לשון דיעבד ליתא ועיקר דשרי אפי' לכתחלה :

(ב) **ומ"ש** הש"ע ופיו פתוח הוא מתוס' ע"ז דף ס"ו ורא"ש שם וכ"כ ר' ירוחם וטור לקמן סי' ק"ח וכאן לא כ' הטור וכ' בד"מ שם דמקיל בבב"ח כאן ובדרישה שם כ' דר"ל או פיו פתוח מותר אפילו בתנור קטן ולדידי דין זה צ"ע וגם מ"ש דצריך י"ב עשרונים מאחר דרוב הפוסקים לא מזכרי פיו פתוח ולא י"ב עשרונים מכ"ש מ"ש האו"ה כלל ל"ט להחמיר יותר בתנור שלנו ואם הי' הב"י ושאר פוסקים הביאו להנך הראשונים והי' מכריעים להחמיר נמי הוה קשה מאחר דרוב פוסקים שאנו פוסקים וידועים לא ס"ל הכי אלא שלא הביאו אותן הפוסקים ולא שקלי וטריא עליהם נראה שלא עיינו אחריהם ולא ראו דפליגו הלא המה ר"ת בס' הישר דף פ"ג הוא הראשון שכ"כ אע"ג דאיהו פסק ריחא מלתא ה"ד בתנור קטן אבל תנור גדול נקרא פורני שרי משום דרחב ולא הזכיר פיו פתוח וכן הוא בסמ"ג וס' יראים מהרא"מ הובא במרדכי בפי' גי"ה וסיים ואהאי סברה סמכינן לאפות פת עם צלי בתנורים שלנו ואם צלי של איסור אסור לכתחלה עד שהוא מכוסה בבצק עכ"ל וכ"כ באגודה בפ' כילד צולין והג"מ בפ"ט מה' מא"ם וכן בפ' ע"ו בשם ראב"ן וס' יראים ור"ת וס"ה ורקח בסי' כ"ה וש"ד ורז"ה בבעל המאור ורשב"א בתה"א וקצר והג"א בע"ז בשם א"ז והג"ה ש"ד רי"ס ל"ה וש"ד סי' ל"ה לדעת ר"ת ושו"ת מהר"מ ר"ב סי' כ"ד ומכולם משמע דשרי אפי' לכתחלה ולא כהג"ה ש"ד שם אות א' דמחמיר לכתחלה גם הוא לא הביא כל הפוסקים הנ"ל ורא"ש וטור ור' ירו' כ' בתשו' מהרי"ק דלא חשיבי רק כיחיד מפני שהטור בנו ורי"ו תלמידו ועוד דרא"ש נמשך אחרי דברי תוס' ע"ז אמנם בפסקי תוס' שם לא כתבו זה מ"ש תוס' בפנים דצריך להיות פיו פתוח וכן בתוס' פסחים דף ע"ו ד"ה אסורה ובפסקי תוס' שם ג"כ לא מזכרי פיו פתוח והל הפוסקים האלו לא מזכירין שיעור י"ב עשרונים אלא סתם תנורים שלנו וסתם תנורים שלנו אין מחזיק י"ב עשרונים ואדרבה בהגש"ד שם כ' דתנור גדול אינו מצוי והגש"ד שם אות א' דהכי נהוג ובדבר שאינו מצוי כ' ש"ך רש"י א' ורש"י ק"ל לא שייך מנהג ועוד קשה דלא שייך באפיי' פיו פתוח בתנורים שלנו כידוע דמעמידין על פיו התנור בשעת אפיי' הדף שסותמין בו פי' התנור שלא יצא החום ויצטנן התנור ולא נאפה הפת ע"כ נ"ל מאחר שדברי תוס' הם דברי ר"ת ור"ת לא כ' דצריך פיו פתוח נ"ל דתוס' ג"כ ס"ל דמה שהעמיד הדף אצל פיו התנור עדיין הריח יוצא וחשוב פיו פתוח ולא אתי לאפוקי אלא אם סותם דף הסותם פי התנור וטח סביבו בטיט אז נקרא פיו סתום כה"ג לכ"ע אסור דהוה הטמנה דאסור לכ"ע משום ריח כדאי' לקמן סי' ק"ח ועי' בט"ז סי' ק"ח ס"ק ב' שכ' דסתם תנורים שלנו פתוחים וקשה הא סותמין בדף שסותמין פי התנור ולמ"ש א"ש דזה לא מקרי סתימה ועוד כ' שם בשם הגש"ד דלא שרי אפי' אין מחזיקים י"ב עשרונים ולמ"ש כל הפוסקים הנ"ל הכי ס"ל :

וצ"ע ארמ"א לקמן סי' ק"ח שכ' ונוהגין להחמיר לכתחלה אפי' בתנור גדול ובדיע' להקל אפי' בתנור גדול ארוך דלא כב"י ובתשו' מהר"י מינץ וטור בשם רשב"א שכן הסכמות רוב המורים והוא שיטת רש"י וה"ג ורמב"ם ע"כ. הנה בהג"ה ש"ד כ' דנהוג להתיר בתנור גדול אפי' לכתחלה ומהאו"ה שמחמיר גם האו"ה לא הביא כל הפוסקים ראשונים דמתירין אפי' לכתחלה ואף האו"ה כ' דמחמיר משום שמביא דעת ש"ד דיש מחמירין יותר בתנור גדול פשיטא שאין לחוש לדברי ש"ד כנגד כל הפוסקים ומ"ש שהוא שיטת רש"י וריף וטור בשם רשב"א הנה בתנור גדול כ' בפי' הרשב"א בתה"א וקצר דמותר אפי' לכתחלה ובתנור קטן כבר כתבתי בסי' שלפני זה להיפוך שדעת רש"י ורוב הפוסקים ורשב"א מתירין לכתחלה ע"ש אות א' ב' ואות ח' וגם ישבתי להריף דס"ל הכי :

(ג) **הנה** מש"ל לתוס' ולרא"ש וטור ור' ירו' שכ' דלא אסור ריח אלא בתנורים שלהם שהי' מכוסים דהינו' בטיט דרא"ש כ' כדאי' בשבת דף י"ח ושם אי' דשריק לי' בטיט בדברים דקשיא לי' דיקא ואפשר אפי' דלא קשה דיקא מ"מ סגור וסתום הי' למעלה בפתח שלא יצא החום ובזה נסתר דעת הש"ד וכתבו האו"ה בסי' ל"ט בכלל ומחמיר כוותי' דתנורים שלהם עדיף מתנורים שלנו דשלהם פתוח למעלה ואין ריח נכנס בפנים מזה לזה ותנורים שלנו גרוע דמכוסה למעלה והפתח מן הצד מראי' שהביא הרא"ש מפ"ק דשבת שהי' מכוסה למעלה כיון שהי' פתוח למעלה הי' כיסוי בסתימה עובה ואפי' טוח בטיט או סגור וסתום הטיב ולפי"ז

יש לומר זה דב' הפמ"ג השיעור תנור גדול י"ב עשרונים היינו דוקא בטיט כעין הטמנה או שסתום היטב ואפי"ה מהני כיון שהוא גדול כ"כ :

מעתה א"ש דלא כ' הטור כאן דצריך להיות פיו פתוח היינו כיון שכ' כאן שיעור תנור גדול שלנו במחזיק י"ב עשרונים לריח מתפשט כמ"ש ראשונים הנ"ל טעם זה לחוד א"ל להיות פיו פתוח מש"כ לקמן סי' ק"ח מיירי בסתם תנורים שלנו הגי בפיו פתוח ומה שהעמיד הדף לפתח התנור מקרי פתוח ומהני כמש"ל דיפה דקדוק הדרישה מטור לקמן סי' ק"ח דבחדא סגי או גדול י"ב עשרונים או פיו פתוח דאל"כ קשה דיוקים אהדדי בטור [וכ"ל דיותר קשה בר' ירו' שכ' בפי'] ברישא כ' דלא אסר רב ריחא אלא בתנורים שלהם קטנים והי' למעלה מכוסה משמע דוקא בתרתי לריעותא אסור והאיך כ' בסיפא דתנורים שלנו לא שרי אלא בתרתי לטיבותי' גדולים וגם פיו פתוח א"ו דבסיפא ר"ל ג"כ או פיו פתוח בחדא לטיבותי' מתיר וגם באו"ה כלל ל"ט כ"כ נראה בפיו פתוח לחוד סגידאלא דאיהו כ' דוקא בדיע' מתיר הרא"ש בפיו פתוח וז"א דהא הרא"ש שכ' אין לחוש משמע לכתחלה וכמש"ל שכל דעת כל הפוסקים ממילא אין ראי' דממ"ש רמ"א בסי' ק"י מאו"ה דאפי' בתנור גדול אסור לכתחלה דאיהו לשיטתי' אזיל שכ' דתנורים שלנו כיון שמכוסה למעלה גרע מתנורי' שלהם והרא"ש בפיו פתוח לא מתיר אלא בדיע' וכ"ז ליתא דרא"ש כ' ראי' מפ"ק דשבת דתנורים שלהם הי' מכוסה וכן דעת כל ראשונים הנ"ל דתנורים שלנו שהם גדולים עדיפא ומותר אפי' לכתחלה וא"כ משמע אפי' מכוסה דומי' דקטנים שלהם הפוסקים מתירין לכתחלה א"כ עכ"פ בפיו פתוח שכ' הרא"ש דאיכא תרתי לטובותי' דסתם תנורים שלנו גדולים וא"ל י"ב עשרונים ואיכא נמי פיו פתוח פשיטא דשרי אפי' לכתחלה והנה הרא"ש כ' אבל בתנורים שלנו ופיו פתוח אין לחוש והגיה במי"ע שם בתנורים גדולים ולהכ"ל א"ל להגיה דס"ל לרא"ש בחדא למעליותא סגי דהיינו כשהוא גדול והיינו מחזיק י"ב עשרונים דוקא ואז אפי' אין פיו פתוח מותר אבל בפיו פתוח א"ל גדולים י"ב עשרונים אלא אפי' כתם תנורים שלנו אין לחוש ועכ"פ מהיות טוב יש לעשות כמ"ש בלקוטי מהרי"ל שכן נקיי הדעת עושין שמושיבין הפת למעלה בתנור והפשטידא לפנים אצל פיו התנור וכ"ל ליתן אפר כיהם שאם יזוב לחוץ יזוב בתוך האפר :

(ג) **לפי** מ"ש דתוס' ס"ל בת"ג מותר אפי' לכתחלה בתנורים שלנו משום דאפי' משהו ליכא א"כ בחמץ ג"כ לא אסור ולא כרמ"א דאוסר בק"ח ובא"ח סי' תמ"ז ריחא בפסח ובחבורי סי' תמ"ז סק"י ישבתי ופרשתי שם בתוס' פסחים פי' אחר אמנם כעת שראו שפוסקים ראשונים שהבאתי דס"ל בת"ג מותר אפי' לכתחלה א"כ אפי' משהו ליכא וא"כ גם בחמץ מותר ופר"ח וח"י שם סק"ז פסקו דלא כרמ"א אמנם א"כ קשה מה שהקשיתי שם אתוס' מתחלה ס"ל בתנורים שלנו מותר אפי' לכתחלה הא בסוף דבריהם כתבו בחטה הנמצאת במלה בתנור אסור בתוך הפסח אלמא דס"ל דאיכא משהו וע"ז התוס' סומך הרמ"א דאוסר ריח בחמץ :

וי"ל לייסב דהנה פליתי סי' ק"ח סק"ה כ' דלמה כ' תוס' בתנורים שלנו אין לחוש ובלבד שלא נוגעים מה קמ"ל פשיטא דע"י נגיעה נאסר כדי נטילה ותי' דתוס' ר"ל שע"י ריח ונגיעה אוסר כולו ובפרמ"ג בש"ך סקי"ד חולק עליו דגם המרדכי כ"כ בפ' כ"ש והמרדכי ס"ל שם בפ' כ"ש דאפי' ע"י נגיעה בתנור נמי אין אוסר אלא כ"נ וכ"פ באו"ח בש"ע סי' תס"ח כ"ל מהא לא קשי' דהמרדכי בפ' כ"ש הביא דעות דלא אסור אלא כ"נ אבל דעה זו במעשה שהשליך גוי חמץ בתנור של מצות דעה אחרת הוא בשם ר"ת ור"ת כ' בנגע אסור משום דדמי לפת חמה וחבית פתוחה משמע משום ריח לאסור דאי יק משום נגיעה א"ל לדמות לפת חמה וחבית פתוחה אלא הא קשיא לסברת פלתי לא יהי' משכחת לי דאין אוסר בתנור רק כדי נטילה והוא דבר חדש דלא הוה להו למסתם אלא לפרש דהא דלא אוסר כ"נ דוקא לי על גבי כירה אבל לא בתנור אלא כ"ל לישב כך דמשהו עכ"פ איכא ריח חזק בכולי' וא"כ א"ש דתוס' דס"ל בתנורים גדולים מותר אפי' לכתחלה וא"ל לחוש כ' תוס' אבל צריך לחוש לכתחלה שלא יגעו דאז אסור לכתחלה דמשהו עכ"פ איכא בכולי' ולפי"ז ליכא סתירה בתוס' דמ"ש בסוף בחמץ אסור בריח דמשהו עכ"פ איכא הוא דוקא בנגע זה בזה והתם מיירי תוס' בחטה שנמצאת במלה הי' נוגע וא"ש קו' מהר"ל קאסאוויטן ז"ל בצל"ח אתוס' זה דס"ל בחמץ ריחא אסור אע"ג דחמץ כחום דמשהו עכ"פ איכא למה אמר רב דאסור דוקא בא' שמן הא רב ס"ל מב"מ במשהו ולהכ"ל א"ש דתוס' לא כתבו דאיכא משהו בכולי' אלא בנוגעין זה בזה :

(ד) **עיי'** ש"ך בסי' ק"ח סק"א וכ"כ בט"ז וכ"כ בתה"א דבב' כחושים אפי' לכתחלה מותר (ואני כתבתי בסי' תר"ס דרובא דפוסקים דאפי' בב' שמנים ס"ל דשרי דהא רב נקיט א' שומן והקשה פר"ח שם דלמא משום דיעבד נקיט שומן וי"ל דהא רב ס"ל מב"מ במשהו א"כ אפי' ב' כחושים נמי אסור דיע' ועוד י"ל אמאי בב' כחושים אסור ואי משום דמשהו אסור הא אין מכוין לבטלו וצ"ל דה"ע לכתחלה חיישינן למ"ד ריחא מלתא א"כ בשניהם כחושים דלא אמר רב להדי' דריחא מלתא א"ל לחוש ובסלתי הקשה רמ"א לקמן דפסק בחמץ אסור א"כ איכא משהו עכ"ם דס' רמ"א כריף ותוס' ע"ז י"ל מריף ותוס' גופייהו אין קשיא זולת מ"ש בסי' תר"ס דרי"ף מתיר ריחא למסקנא אפי' לכתחלה איכהו אזלי לפסק דש"ע דאסור לכתחלה וכך ס"ל לריף כמבואר בב"י שם י"ל דהא הריף מיירי בריח פיטום וא' שומן ומתוס' גופייהו נמי לא קשה כמש"ל דתוס' לא אסרו בחמץ אלא

בנוגעין

במתניתין או כמש"ל דוקא בחמץ דאסור משום חומרא דחמץ משהו א"כ אפי' ריח דקלים משהו כעין משום חומרא דחמץ יש לאסור והפמ"ג כ' דאין אנו פוסקין בקיאין בין שומן לכחוש לא משמע הכי דא"כ לא ה"ל לש"ך לכתוב דסדי אלא כרחב כיון דאפי' בשמנים לא אסור אלא לכתחלה (ומ"ש לעיל בסי' תר"ס דרוב פוסקים ורי"ף בכלל מתירין לכתחלה אפי' בשמנים שמכינן אבקיאותינו דאשכחן דסמכינן אבקיאותינו באין כליהם יוצא מתוכה לאתוכה בכחוש בש"ך סי' ק"ה ס"ק ח' :

(ה) ודרך אגב אציגה ליישב מה שדקדק החס"ו בחדושיו בע"ז אתוס' הנ"ל שהסתפקתי שכתבו ה"ה עם בשר נבלה דמאי שנא דהא דוקא בב"ח מקיל תוס' דהוה דרבנן לתוס' לשיטתיהו סנהדרין דף ד' דאלו בב"ח לא אסור מה"ת קמ"ל אפי' עם בשר נבלה דהוה מה"ת נמי אין לחוש או י"ל כמ"ש בסי' תקל"ח דתוס' ס"ל כמ"ד סי' ל"א ליר בב"ח אינו מה"ת וריחא לא עדיף מליר לכך מיקל תוס' קמ"ל אפי' בבשר נבלה דליר אסור מה"ת אפ"ה בתנורים גדולים אין לחוש ויש ליישב בזה קו' תוס' פסחים דף ע"ו אר"ט שפי' דלוי מותר ריחא מודה לכתחלה אסור מה פריך אלוי מאין צולין ב' פסחים דאין צולין משמע לכתחלה ואפי' לוי מודה וי"ל הנה הב' פסחים שניהם היתר אלא צריך לאכלן למצוה ליר מותר וריחא אפי' לכתחלה שרי ולוי לא אסור לכתחלה אלא בנבלה :

מה שהקשה ב"י כאן ארשב"א דס"ל לוי קדר שייך בו ריח ישבתי לכון בחיבורי לאו"ח סי' תמ"ז סק"ב :

סימן תרס"ב.

בהרי' אכפי שם בריף פי' ג"ה הקשה על הריף שכ' דרב דאוסר בשר שחוטה שמן שצלאו עם בשר נבילה דשייך באידך דרב דס"ל מב"מ במשהו והקשה כהכ"ל בגליון ח"ל ועוד מנ"ל לריף למידק דלוי כר' יודה ס"ל דלית לי' ריחא מלתא דלמא ר' יודה לטעמי' ובמינו כגון בשר שמן שחוטה עם בשר נבילה כחושה אית לי' ריח מלתא ופת חמה וחבית פתוחה דשלא במינו לית לי' ושמא אין לחלק בריחא בין במינו ובין שלא במינו דכל ריחא כמינו חשוב דליכא למיקם אטעמא ורב אלפס לא אמר דהדא שייך באידך אלא על דרך זה דכל ריחא מין במינו הוי וכל דבר שאפי' באלף לא בטל כריחא בעלמא הוא כדלקמן לא על דרך שהבינו הר"ן ז"ל :

ואפי' בהש"ו דבריו בחדושיו לע"ז דרב ולוי פליגי במב"מ ואינו כמשמע דמפיקרא מה הקשה כיון ללוי מב"מ בט' כמו באינו מינו ור"י ס"ל באינו מינו ריחא לאו מלתא א"כ שפיר לוי כר' יודה ס"ל ובתרומה אינו כמשמע דפליגו במב"מ ומה זה שכ' דריח חשוב מב"מ לכוונות הש"ו אלא כ' אדרבה דהדו' אכפי שם ס"ל דלוי נמי ס"ל מב"מ במשהו דהלכ"כ אלא במב"מ במשהו פליגי אמאי פליגו כאן בריחא לפלגו בכך שלונתא בעלמא במ"ב במשהו כ"כ כ' במחה"ש סי' תמ"ז סק"ד או דלוי נמי ס"ל מב"מ במשהו אלא כאן פליגו אי ריחא חשיב ולכך הקשה א"כ מנ"ל דר' יודה כלוי דלמא במב"מ ר' יודה ס"ל כרב דפב"פ משהו איכא :

ונ"ל כוונת תי' אכפי שם דמאן דמתיר במין במינו יותר מאינו מינו ה"ט באינו מינו כיון דאפשר למיקם אטעמא ע"כ במקום אפשר ולא מרגיש בטל משא"כ במינו כיון דליכא למיקם אטעמא אסור אפי' משהו. וא"כ לרב ור' יודה דס"ל מב"מ במשהו וכן ס"ל ללוי בעלמא כהנ"ל גם באינו מינו אסור ריח משום מריחא ג"כ ליכא למיקם אטעמא משום כיון דאיכא ריח סבר הטועם דאיכא טעם או אפשר דבאמת הוה טעם א"כ לרב אפי' בשאינו מינו נמי אסור ריח ולוי ס"ל טעם מב"מ ל"ב משום דמב"מ א' מחזיק חבירו בטמא ושם האיסור לא בטל אבל ריחא ללוי מותר בין במינו בין שלא במינו דריחא בעלמא הוא וא"כ ללוי אפי' משהו ליכא א"כ ללוי בכל דבר שאפי' באלף ל"ב נמי רק ריחא בעלמא הוא ואין אוסר ולרב דס"ל ריחא מלתא אפי' באינו מינו אסור ולפי"ז לריף דפסק כלוי אפי' משהו נמי ליכא ולהכי מותר ללוי אע"ג דס"ל כרב מב"מ במשהו והוא ג"כ כמו שישבתי לריף דס"ל דאפי' משהו ליכא וא"ש דר' יודה דס"ל ריחא לאו מלתא אפי' במינו נמי מותר וא"ש ר' יודה כלוי דאין חילוק בריחא בין מינו לבאינו מינו דמשהו ליכא אלא דלרב אסור משום דס"ל ריחא מלתא וכיון דליכא למיקם אטעמא אסור דזהו טעמא דרב כמ"ב דל"ב משום דליכא למיקם אטעמא וכ' שם בחס"ו וז"ל לפענ"ד הריח כלי שאינו אוסר ולפי"ז מותר להסיק י"ש של פסח בחבית י"ש של חמץ אחר שנגעל והוכשר כדינו כיון שאין ניכר בריחו א"כ כ"ש של י"ט אבל לתת בו יין נ"ל דאסור כיון דמרגישין בו ריח ה"ה עכ"ד וכ"כ לפי פירושו לתי' שחדושי אכפי שם וקשה דסמך בדין אתי' של אחרון על הריף שהוא יחיד בדבר וריף כסברתו יחיד וכבר כתבתי שאין פי' החס"ו סובל בדברי חדושי אכפי שם וגם ז"א מ"ש דלא ניכר הריח י"ש של חמץ בכל י"ט דמשונה בטעם וריח ובאחרונים בא"ח סי' תנ"א ס"ק מ"ב ובט"ז שם ס"ק כ"ז ותי' שם ס"ק מ"ט דכלים שהשי' כאן יי"ש גם משוי להו הנפלה כלל דגרוע מבית שאור ומרוסת :